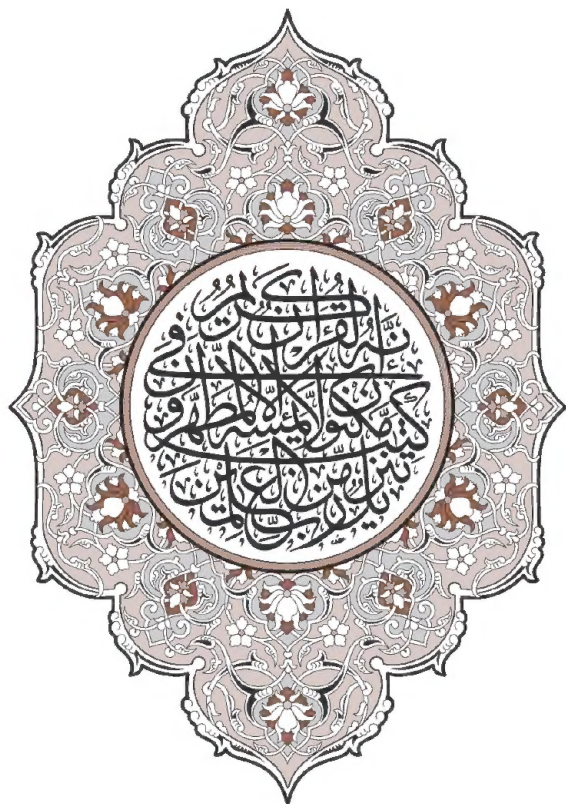

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ اَنۡزَلَ عَلَیۡنَا الْكِتٰبَ الَّذِیۡ هُوَ الْحَقُّ وَنَزَّلَ عَلَیۡنَا الْغُرٰنَ

Гъаб хирияб Къуръан ва гъелъуд таржама ва тафсир зарбоялда бахъсян амру гъабуна
кИиябго хІарамалъс хъулухъ гъабулсв хан ГабдулГазизил вас Габдуллагъица
СагІудия гІарабиязуд пачалихъалъуд ханлъун жив вугсв

شَرَفَ بِالْأَمْرِ نَظْمًا هَكَذَا الْمُصَنِّفُ الشَّرِيفُ وَرَجَمَهُ مَعَانِي
عَلَامَةُ الْمَدِينَةِ الْمَشْرِيقِيَّةِ إِلَى الْمَلِكِ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي
مَلِكٍ الْمَلِكِ بْنِ الْعَرَبِيِّ بْنِ الشُّعُودِ بَنِي

وَقَفَّ لِلَّهِ تَعَالَى مَنْ خَادِمِ الْحَرَمَيْنِ الشَّرِيفَيْنِ
الْمَلِكِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ آلِ سَعُودٍ
وَلَا يَجُوزُ بَيْعُهُ

شَوْعَ مَجَانًا

المجلد الثاني

مجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف

Гъаб жив Аллагъасе гIоло бутеб вакъфу буго кIиябго
хIарамалъе хъудухъ гъабулес хан ГIабдулгIазизил вас

ГIабдуллагъидасан
бичизе бегъуларо

Гъаб чIобого бикъула

КIиабилеб жилд

Фагъд ханасул Къуръанал зарбоялде рахъунеб мужаммагI

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمة

بقلم معالي الشيخ: صالح بن عبدالعزيز بن محمد آل الشيخ
وزير الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد
المشرف العام على المجمع

الحمد لله رب العالمين، القائل في كتابه الكريم:
﴿... قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ﴾.

والصلاة والسلام على أشرف الأنبياء والمرسلين، نبينا محمد، القائل:
«خيركم من تعلم القرآن وعلمه».

أما بعد:

فإنفاذاً لتوجيهات خدام الحرمين الشريفين، الملك عبد الله بن عبدالعزيز آل سعود، - حفظه الله -، بالعباية بكتاب الله، والعمل على تيسير نشره، وتوزيعه بين المسلمين، في مشارق الأرض ومغاربها، وتفسيره، وترجمة معانيه إلى مختلف لغات العالم.

وإيماناً من وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد بالمملكة العربية السعودية بأهمية ترجمة معاني القرآن الكريم إلى جميع لغات العالم المهمة تسهيلاً لفهمه على المسلمين الناطقين بغير العربية، وتحقيقاً للبلاغ المأمور به في قوله ﷺ: «بلغوا عني ولو آية».

وخدمةً لإخواننا الناطقين باللغة الأوربية يطيب لمجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف بالمدينة المنورة أن يقدم للقارئ الكريم ترجمة معاني القرآن الكريم وتفسيره إلى هذه اللغة التي قام بها الشيخ عبدالرحيم بن محمد،

وراجعها من قبل المجمع الشيخ عباس بن أمير حمزة، والشيخ شامل غائر
بيكوف.

ونحمد الله سبحانه وتعالى أن وفق لإنجاز هذا العمل العظيم الذي نرجو أن
يكون خالصاً لوجهه الكريم، وأن ينفع به الناس.

إننا لنذكر أن ترجمة معاني القرآن الكريم -مهما بلغت دقتها- ستكون قاصرة
عن أداء المعاني العظيمة التي يدل عليها النص القرآني المعجز، وأن المعاني التي
تؤديها الترجمة إنما هي حصيلة ما بلغه علم المترجم في فهم كتاب الله الكريم،
وأنه يعتريها ما يعتري عمل البشر كله من خطأ ونقص.

ومن ثم نرجو من كل قارئ لهذه الترجمة أن يوافي مجمع الملك فهد لطباعة
المصحف الشريف بالمدينة النبوية بما قد يجده فيها من خطأ أو نقص أو زيادة
للإفادة من الاستدراكات في الطباعات القادمة إن شاء الله.

والله الموفق، وهو الهادي إلى سواء السبيل، اللهم تقبل منا إنك أنت السميع
العليم.

Цебе раѓи

Хиурматияв шайх СсалихI, ГабдулГазизил вас, МухIамад Али-шайхил васас хъвараб, Исламиял ишазул, вакъфуялзул ва даГIватгун тIуритIиялзул вазирлун жив вугев, Мадинаялда бугеб Къуръанал къватIир риччалеб мужамаГIальул бетIерлунги жив вугев.

Кинабо рец Аллагъасе буго, тIолго гIаламалзул бетIергъанлун жив вугев, жиндир хирияб Къуръаналда жаниб жинцаги абулев: (хIакълунго нужехе Аллагъасул рахълъан бачIана нур, (канлъи) ва жиб баянаб тIехъ).

Аллагъасул цIоб ва рахIмат лъеги аварагзабазул ва мурсалиназул бишунго хирияв нилъер авараг МухIамадида, жинцаги абурав: *«Нужер бишунго лъикIав вуго жинца Къуръан лъазабурав ва жинца гъеб цогидаздаги лъазабурав»* – абун.

Гьалда хадуб:

Хирияб кIиябго хIарамалъе (Макка ва Мадина) жинца хъулухъ гъбулев, Аллагъас жив цIунаяв, СаГIудиязул хан Габдуллагъ, ГабдулГазизил вас Ал-саГIудил бихъизаби (нух малъи) тIубазабун: Аллагъасул тIехълзул кIвар гъабе, гъеб тIибитIиялъе бигълъи гъабе, машрикъ магърибалда ругел киналго бусурбабазе гъеб бикъе, гъельие тафсир гъабе ва гъелзул маГIнабазе батIи батIиял мацIазда таржамаги гъабе -ян абураб.

СаГIудиязул гIарабиязул пачалихълзул Исламиял ишазул, вакъфуялзул ва даГIватгун тIуритIиялзул визараталъ гъабурабишараги тIубазабун: хирияб Къуръаналзул маГIнаби киналго мацIазда таржама гъариялзул бугеб кIудияб кIвар букIин, гъеб Къуръан гIараб мацI лъаларел бусурбабазе бичIи бигълъизе. Хирияв аварагасул амруги тIубазабун: *«Нужеца дир рахълъан умматалъухъе цвезабе цохIо аят богониги»* – абураб.

МаГIарул мацIалда кIалъалел нилъер вацалазе хъулухъ гъабун Мадина шагъаралда бугеб Ал-малик Фагъдил

Къуръанал къватир риччалеб мужамаг'алъе лъик'аблъун
бихъана х'урматияв Къуръан цалулесе гъаб маг'арул
мащ'алда бугеб таржама къватир биччазе. Гъеб х'адур
гъабунa **ащейх Габдуррахим Мух'аммадил васас.**
Мужамаг'алъул рахъалъан гъелъул хал гъабунa ащейх
Габбас Амирх'амзал васас ва ащейх Шамил Гъаирбековас.

Тадег'анав ва Жив вац'адав Аллагъасе рецц гъабулеб
буго жинца гъаб клудияб иш тубазе квер бакъарав. Нижер
хъулги буго гъаб г'амал цох'ло Аллагъ разилъиялъе сабаблъун
бук'ина абун ва гъелдалъу г'адамазе мунфаг'атги бук'ина
абун.

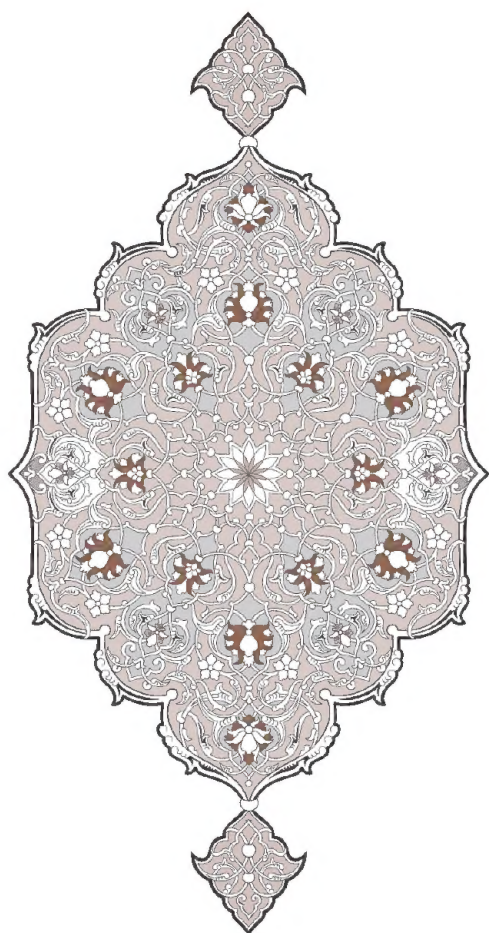
Нижеда лъала хирияб Къуръаналъул маг'набазул
таржама, киг'анго лъик' гъабун бугониги, гъеб бук'луна
жинда тубанго Къуръаналъул клудиял маг'наби рагъизе
к'олорреблъун. Гъеб Къуръаналъул раг'лаби ругелъул жинца
инсан г'ажиз гъавулеб муг'жизатлъун.

Таржамаялъ жидеда т'орител гъабулел маг'наби рук'луна
гъеб таржама гъабурасул Аллагъасул хирияб т'ехъ лъаялъул
г'елму щвараб къадаралда. Гъеб таржамалда т'адги бач'луна
кинабго инсанасул г'амалалда т'аде бач'лулеб хат'лаъ ва
нукъсанлъи.

Гъедин бугелъул, нижер хъул буго гъаб таржама цаларас
Мадина шагъаралда бугеб Ал-малик Фагъдил Къуръанал
къватир риччалеб мужамаг'алде щвезабила абун гъелда
жаниб жиндие батараб хат'лаъ ва нукъсанлъи. ИншаАллагъу,
нижеца хадусеб нухалъ таржама къватир биччалеб мехалъ
гъездасан мунфаг'ат босила.

Аллагъ вуго жинца тавфикъ гъабулев. Гъев вуго жинца
бит'араб нухалда т'орит'улевги.

Я нижер Аллагъ! Дуца гъаб нижер г'амал къабул гъабе,
мун вуго кинабго жо дуда раг'улев ва лъалев.

20. Сурату Таа-гъа

Маккаялда решитизабураб, жинда жаниб нусиялда лъебералда цуго аят бугеб.

Гъаб сураталъул аслияб мурад буго диналъул аслаби рицин ва гъел раццIад гъари. Аллагъ ﷻ вукIин чIезабиялъул далилал рицингун цадахъ гъев Аллагъ жив цогояв вукIин, гъесие гIахьалчи гъечIеблъиги бицунеб буго. Аварагзабазул ﷺ ва гъел ритIиялъул хIикматги бицунеб буго. Ахират букIин, хIисаб-мизан ва жазатъ букIиналъулги бицунеб буго.

МухIаммад ﷺ аварагас Аллагъасе ﷻ гъабулеб гIибадаталъулъ яхI бахъи, жиндие гъабулеб къварилъи ва заралалда сабро гъаби бицунеб буго. Жинда тIад къараб рисалат тIубазабун, Аллагъ ﷻ цо гъавун, гъесие гIибадат баццIад гъабиялда уммат ахIана хирияв аварагас ﷺ, амма гъесда тIад къан букIинчIо хIал-зулуму гъабун гIадамал исламияб диналде ахIизе.

Сураталда жаниб лъикIго гIатIид гъабун бицунеб буго жив аллагъ вуго абун хъвадулев вукIарав пиргIавнил ва гъесул къавмалъул. Муса ﷺ авараг ТадегIанав Аллагъасда кIальаялъул, гъесда рисалат тIад къаялъул ва Мусалги ﷺ пиргIавнилги бахIс бицун буго.

Адам ﷺ аварагасул къисаялда бакка-бахъи гъабун буго, инсанасул ракI хIинкъулеб хIалалъ къиямасеб къоялъул ва гъелъул захIмалъабазул бицун буго. гъеб къиямасеб къоялъ хIисаб мизан гъабун Аллагъасда ﷻ мутIигIаб халкъ алжаналда иналъул, Аллагъасда ﷻ гIасилъарал гъев жидер БетIергъан вукIиналда инкар ккураб халкъ жуужахIалда иналъулги бицун буго.

Сураталда цIар лъун буго: «Сурату Таагъа» - абун. Гъеб Таагъа аварагасул ﷺ цIараздаса цо цIар буго. Хирияв аварагасул ﷺ цIаралдалъун сурат байбихъиялда жанибги гъесул ракI нарахат гъаби буго. Мушиказул къварилъабазда сабру гъабизе гъесие квербакъи гъабиги буго.

*Жив гурх1улев, гурх1ел г1амав
Аллагъасул ц1аралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Т1а. Гъа! Т1адег1анав Аллагъасда лъала гъаб к1иго х1арпалдалъун жиндир щиб мурад бугеб.

طه

«Я Мух1аммад»-абураб маг1наги гъабуна гъеб к1иго х1арпалъул, гъаб хадуб бугеб аяталъул маг1на ва тафсир хал гъабураб мехаль.

2. Дуда гъаб Къуръан решт1инабич1о,
Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мун къосизавизелъун

مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى

ва дуца дурго напсалъе къварилъи гъабизелъунги.

Гъаб Къуръан дица решт1инабун буго дуеги, т1олго умматалъеги рах1матлъун ва бахъибуголъилъун бук1ине.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас ва хириял асх1абзабаз как бай халат гъабулeб бук1ана ва гъеб какиль Къуръанги г1емер ц1алулеб бук1ана. Цинги Маккалъул мушриказ абун: «Гъаб Къуръан Мух1аммадида решт1инабун буго гъев къосизавизе ва гъесие зах1малъи гъабун»-абун. Гъел мушриказул раг1и нахъч1ван Т1адег1анав Аллагъас гъал аятал решт1изаруна.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас сардилъ т1аде вахъун какал ралел рук1ана ва гъеб какиль Къуръан ц1алулаго халат вахъун ч1ун гъесул х1ат1алги гъорон рук1ана: к1иябго х1ет1е г1одоб лъун ч1езе к1оларого цин цояб цинги цогидаб х1ет1е борхун гъел х1ат1азе свабичи гъабулeвги вук1ана. Т1адег1анав Аллагъас гъесухъе Жабраил عَلَيْهِ السَّلَام малаик вит1ана ва гъесда абун: «Дуца дур напсалъе зах1малъи гъабуге, гъеб напсалъе т1адаб х1акъги буго. Дица мун вит1ун вуго бигъаяб ва бац1адаб диалдалъун»-абун.

3. Дица гъаб Къуръан решт1изабун гъеч1о
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун, гъесул г1азабалдаса
х1инкъулел муъинзабазе ваг1залъун гурони.

إِلَّا نَذْكُرْهُ لِمَنْ يَحْشَى

Гъезул рак1азуль бугеб иманалъул нур Къуръаналъул ваг1заялъ жегиги ц1ик1инабула ва гъезул Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вокъиги, гъесул г1азабалдаса х1инкъиги ц1ик1к1ула.

Муг1авиятидаса رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ бицараб х1адисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Аллагъасе бокъараб мехаль жиндир цо лагъасе лъик1лъи гъабизе гъев лагъасда дин бич1инабула»-абун. Х1адис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Гъев чи жинца гъабулeб г1амал Къуръан х1адисалда боцунев, гъеб г1амал Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи т1алаб гъабун ва аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъвилъилъун гъабулeв вук1уна.

Аллагъ разильяв СагІлабат ибну ХІакимидасан бицараб хІадисалда буго: аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa:

«Къиямасеб къоялъ халкъалъул хІисаб гъабизе жиндир тахида чІараб мехалъ, Т1адегІанав Аллагъас гІалимзабазда абула: дуца дир гІелмуги дир хІикматги нужее къун букІинчІо дие бокъун букІун гурони нужеда гурхІизе ва нужер мунагъал чуризе- шиб гІамал нужеца гъабун бугониги»-абун

4. Гъаб Къуръан рeштІинабуна жинца تَزِيلًا مِّنْ خَلْقِ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتِ الْقُلُوبِ ракъалги рижарав, т1адегІанал зобалги рижарав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ.

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца кинабго гІалам шибго жо гъечІеб ва мисал-сурат гъечІеб бакІалда батизабурав, жидер гІорхъаби лъаларел, жидер борхалъиялда ва гъезда жанир ругел махлукъатазда инсан хадув гъоларел зобалги рижарав.

5. Гъал церехун рехсарал камилал сипатал الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى жиндие ругев, жиндир гурхІел цІоб гІемерав БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гІаршалда т1адегІанлъун вуго.

Жиндир заталда рекъараб т1адегІанлъи буго гъеб: жиндир т1адегІанлъи нилъералда рельеъинаб гъечІого. Гъеб т1адегІанлъиялда инкар кквечІого ва гъельие сипатал чІезаричІого: « Аллагъас абураб ва гъесие бакъараб хІалалъ вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гІаршалда т1адегІанлъун»-абула жидер иман камилал муъминзабаца.

6. Гъев БетІергъан Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ мулк لَهُ وَمَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرَى ва милк буго зобалазда бугебги, ракъалда т1ад бугебги, зоб- ракъалда гъоркъоб бугебги ва ракъазда гъоркъ бугебги жо.

Ракъазда жанир ругел магІданиял жал ва гъенир ругел, нилъеда лъаларел, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукъаталги.

7. Дуца дур рагІи загъир гъабун абуниги وَإِنْ تَجَهَّرَ بِأَقْوَلٍ فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, бальго дурго напсалъе рагІун абуниги,- ХІакълъунго гъеб кинабго жо БетІергъан Аллагъасда лъала. Гъев

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда бальгояб жо лъалев ва рекІел хиялалги лъалев.

Жегиги раКІалда хъвачІел, нахъа рекІель рачІулел хиялалги лъала Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ.

Гъаб аяталдаса мурад буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул раКІ парахат гъаби. Гъесда абулеб буго: Т1адегІанав Аллагъ кидаго мунгун падахъ вуго, дуца бицунебги гъебулебги жо бихъулев ва лъалев

вуго, дур реклел хиялалги жинда лъалев вуго. Гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мун цохлого тезе гъечло ва дуе квербакъи буклине буго. Дуца сабро гъабе дуда т1ад къараб рисалат гъеб къавмалда цвезабиялда абун.

8. Жив цогояв, цоги гъечлев Аллагъ

الله لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ۚ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى ﴿٨﴾

جَلَّ جَلَالُهُ вуго гъев жиндие г1ибадат гъабизе

т1адав Бетлгъан. Жидер маг1на гъваридал, берцинал ц1арал ва сипаталги руго т1адег1анав Аллагъасе.

Щибаб х1алалъ ва щибаб бак1алъулъ гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ загъирлъула гъеб х1алалда ва бак1алда рекъараб сипаталдалъун.

Жидеца кидаго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ пикру гъабулел, гъев рак1алда ч1езавулел ва гъесул сипатал рак1алъ хал гъабун, гъесде машгъуллъун ва г1ашикълъун рук1унел т1адамал руго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вокъарал ва Аллагъасе рокъарал т1адамал. Гъел т1адамазда абула: «Авлияуллагъи»-абун.

Гъадин жидер рак1азда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ сипатал лъалел ва гъел сипатал хал гъабулел муъминзабазда «الرَّحْمَنُ» «الرَّحِيمُ» «الرَّؤُوفُ» «الْحَلِيمُ» - абурал ц1арал рак1алда цвараб мехалъ, яги жидеда аск1ор гъел ц1арал рехсараб мехалъ, яги Къуръаналдаса гъел ц1арал ц1алараб мехалъ, жидеда гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гурх1ел-рах1мо рак1алда шола, ва гъезул рак1азеги чурхдузеги гъелъул асар лъугъун, гъелда хъул лъун, гъеб гурх1ел рах1мо жидеда решт1ун бугеблъун пикру гъабула.

«الْعَفُورُ، الْعَفْوُ، التَّوَّابُ» - абурал ц1арал рак1алда рач1араб мехалъ гъезул хъул лъола Аллагъас мунагъал чуриялда, тавбо къабул гъабиялда ва гъев т1аса лъугъиялда. «الْجَبَّارُ، الْعَزِيزُ، الْقَهَّارُ» - абурал ц1арал рак1алда цвараб мехалъ гъел ц1акъ х1инкъула Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ццим бахъун, гъесул г1азабатъе жал х1акълътиялда. Гъадианаб мисал буго т1адег1анав Аллагъасул киналго ц1аразул. Гъел ц1аралги гъезул маг1наги сурагул Исраалъул ахиралда хъван руго.

9. Духъе Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагасул хабар ва гъесул къиса бач1ана гуриш Мух1аммад

وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ﴿٩﴾

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!

Дуда гъеб хабар раг1ана абураб маг1на буго гъаб раг1иялъул. Гъаб раг1и абулеб буго г1енеккарав чиясул г1ин ц1одор гъабизе ва гъев бицунеб жоялда к1вар къун г1енеккизавизе.

10. Гъев Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагасда цо ц1а бихъараб г1ужалъ ва гъес жиндир агълуялдаги абураб мехалъ: «Нуж гъаб бак1алда ч1а. Х1акълъунго дида доба рик1клад цо ц1а бихъулеб буго.

إِذْ رَأَيْنَا أَفْقَالَ لِأَهْلِهِ آمَكُتُوا إِنِّي
ءَانَسْتُ نَارَ الْعَلِيِّ ءَانِيَكُمْ مِنْهَا يَقْبَسُ أَوْاجِدُ
عَلَى النَّارِ هُدًى ﴿١٠﴾

Дун нужехъе гъенисан ц1адул сунтур босун вач1ина, яги гъеб

ц1а бугеб бак1алда ниль унеб нух бицунев чи ватун гьесда нух
малъгъизабун вач1ина»-абун.

Мадяналда Шуг1айб عَلَيْهِ السَّلَام аvaraгасе хъулухъ гъабун, гьесул г1и-боц1и
хьихъун вук1ун хадув, Мисриялда вач1унеб заман буго гъеб. Къаси
сардиль нух къосун хут1ана, ц1а бакизе лъутг1индал гъеб бакизеги
к1веч1о. Гъедин квачан, нух къосун, гъабизе жо т1аг1ун ругеб мехаль
Мусада доба рик1клад цо ц1адулг1адаб кунч1и бихъана. Гъеб бак1алда
хъизанги тун, Муса عَلَيْهِ السَّلَام жинда канлъи бихъараб рахъалдехун ана.
Гъеб бук1ана «Т1урсайнаъ» абулеб мег1еральул кваранаб рахъ.

11. Муса عَلَيْهِ السَّلَام аvaraг жинда канлъи бихъулеб فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ لَمْ يَسْمَعْ
бак1алда г1агарлъараб мехаль, гьесда цо
гъаракъаль ах1ана: Я Муса!

12. Х1акълъунго Дун вуго дур Бет1ергъан إِنِّي أَنَا رَبُّكَ فَأَخْلَعْ نَعْلَيْكَ إِنَّكَ بِالْوَادِ
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ: дуде калам гъабулев ва мун الْمُقَدَّسِ طَوًى
гъаб бак1алда вачарав. Дуца дур к1иябго
хъит х1ат1аздаса бахъе. Мун вуго жиб
бац1ц1адаб «Т1ува» абулеб ракъалда т1ад.

Г1алимзаби хилип1гъана Мусада عَلَيْهِ السَّلَام хъитал рахъсян амру шай
гъабураб абун. Цо г1алимзабаца абуна гъел хъитал дабагъ гъабич1еб
х1амил т1омальул рук1анин, жал хъубал рук1ун т1аса рахъун рик1клад
гъаре абун амру гъабунин. Цогидал г1алимзабаца абуна гъеб бац1ц1адаб
ракъалда т1ад х1ат1ал г1иц1го лъугъа абураб маг1на бугин, г1иц1ц1ал
х1ат1аца гъеб ракъ мерхьи мурадалда.

13. Дица мун т1аса вишана Муса гъаб дур وَأَنَا أَخَذْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحَى
заманаялъул кинабго халкъалдаса дица
дуда калам гъабизе ва мун расулъун
гъавизе. Гъанже мун г1енекке дица вах1о гъабулеб жоялда.

Муса عَلَيْهِ السَّلَام аvaraг Т1урсайнаалда инальул сипат бицунаго, Аллагъ
جَلَّ جَلَالُهُ гурх1аяв сайид Къут1буца абуна: бец1аб ва ц1орораб алахалда
Муса аvaraг живго цох1о вук1аго, гьесда т1аде сардил сих1къот1араб ва
х1инкъараб бец1лъиги бук1аго, Муса عَلَيْهِ السَّلَام унев вук1ана жинда канлъи
бихъараб рахъалдехун жиндиеги хъизаналъеги ц1а босизе, яги жинца
нух бицунев чиниги ватилин хъулгун. Гъеб х1алалда жив вук1аго жинда
сверухъ бугеб кинабго жо к1алъараб г1адаб мисал лъутгун, гьесда
ах1улеб гъаракъ раг1ула: «Дун дур Бет1ергъан Аллагъ вуго»-абун.

14. Х1акълъунго, дун вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ
гъеч1о цох1о Дун гурого жиндие лагъльи الصَّلَاةَ لِذِكْرِي
гъабизе мустах1икъав щивго, Дуца

гИбадат цохЮ дие гъабе ва дун разилъи тІалаб гъабун какалги рай. Гъеб как балеб мехаль дуда дун раклалда швезе.

Как баеян абиялъул хІикмат буго, гъеб как гуреб цогигаб гИбадатги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ раклалда швезавулеб букІингун цадахъ,- как букІин жиб балеб мехаль раклІги, мацІги ва цогигал лугбиги гІахьаллъун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабуреб гИбадат. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун «лаилагъа илла Ллагъ»- абуралдаса хадуб бищун хирияб гИбадат как бай буго.

15. Къиямасеб къо бачІин жиндиль щибго щаклъи гъечІеб амру буго, дица гъеб бачІунеб заман балъго гъабун букІуна. Гъеб къиямасеб къоялъ щибаб напсалъе жазаъги гъабула.

إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ أَكَادُ أُخْفِيهَا لِتُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعَىٰ ﴿١٥﴾

Иман лъун лъикІаб гІамал гъабурал гІадамал алжаналда лъугъинарула. Жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун купру-ширкалда чІарал жужахІалда лъугъинарула.

Тафсиралъул гІалимзабаца абуна: ТІадегІанав Аллагъас инсан холеб ва къиямасеб къо чІолеб заман балъго гъабиялъул хІикмат букІине бегъулин Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къотІи гъабун букІин хвалда гІагарлъарав чиясулги къиямасеб къо чІеялъул гІаламат загъирлъараб мехаль тавбо гъабурасулги тавбо къабул гъабичІого букІине. Гъедин бутелъул (инсанасда жив холеб заман лъалеб гъечІелъул ва къиямасеб къо кида чІолебги лъалеб гъечІелъул) гъев даимго тавбо гъабун, хвалиде хІадарун вукІине ва Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасильizeги хІинкъize.

16. Мун гъеб къиямасеб къоялъул амруялдаса вуссиनावуге Муса عليه السلام, Аллагъасда иман лъечІев чиясул хабараль. Жиндир гъава-напсалда нахъвилълъарав ва дунялалъул лазатаздаса кеп босулевлъун

فَلَا يَصُدُّكَ عَنْهَا مَنْ لَّايُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَتَرْدَىٰ ﴿١٦﴾

вугев. Гъесул хабаралда божун хъвадани дус ахират кІочезе буго ва гъелдалъун мун гъалагъize вуго.

17. Гъеб дур кваранаб квералъухъ бугеб жо щиб, я Муса عليه السلام!

وَمَا تِلْكَ بِسَمِيِّنَكَ يَمُوسَىٰ ﴿١٧﴾

Гъеб жо гІанса гъечІищ? Гъаб суал гъабиялдаса мурад буго Муса клалъазе сабаб гъаби ва гъелда хадуб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ загъир гъабизе бугеб мугІжизат бицин.

18. Мусаца абуна: Гъаб буго дир гІанса. Дун гъелда тІаде ваччула нухда унеб мехаль. Дица гъеб гІанса къабун

قَالَ هِيَ عَصَايَ أَتَوَكَّوْا عَلَيْهَا وَاتَّخِذْ بِهَا عَلَىٰ عُنُوقٍ وَإِنِّي فِيهَا مُقَابِرٌ أُخْرَىٰ ﴿١٨﴾

гъутIбуздаса т1амах гъарщизабула г1иязе кваназе. Дица гъаб
г1ансаялдалъун цогиги х1ажалъаби т1орала.

Нухдаса хъарахъ-заз нахъе реххула, данде бачIунеб гъвеялда
хъвагIула.

Галимзабаца абунa: Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварaгасе г1олеб букIана «гъаб г1анса
бугин»-абун жаваб къуниги. Кинниги Мусаца калам халат гъабуна
Т1адег1анав Аллагъасда калам гъабулеб бугелъул ва жиндие вокъулев
чийсада хитIаб гъаби рекIее бокъулеб жо бугелъул.

19. Хадубги Т1адег1анав Аллагъас абунa: дуца гъеб قَالَ أَلَمْ يَأْتِ مُوسَىٰ
г1анса г1одобе рехе я Муса!»-абун.

20. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام г1анса г1одобе рехана ва гъеб وَالْقَنَازِ بِإِذَا هِيَ تَنسَىٰ
ракъалда хъвадулеб борохълъун лъугъана.

KIудияб, жиндир хъвади хехаб борохъ лъугъана.

Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасица абунa: жинца ганчIалги цIулги
кваналеп кIудияб борохъ лъугъана. Гъеб бихъараб мехаль Мусал
عَلَيْهِ السَّلَام рекIелъе х1инкъи рехана ва гъес борохъалдаса мугъ бан лъутизе
къасд гъабуна. Гъаб жинда калам гъабулеб бакIалда Муса аварaгасда
гъеб мугIжизат бихъизабиялъул х1икмат букIана Муса عَلَيْهِ السَّلَام гъелда
ругъунлги ва пиргIавнида цебе гъеб г1анса рехун гъелъул борохъ
лъугъараб мехаль гъев х1инкъичIого вукIин.

21. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абунa: «Дуца гъеб борохъ قَالَ خُذْهَا وَلَا تَحْقُقْ سَنُعِيدُهَا
ккве, Муса عَلَيْهِ السَّلَام ва мун гъелдаса х1инкъуге. سِيرَتِهَا الْأُولَىٰ
Дица гъеб цебе букIараб х1алалъ г1ансалъун
сверизабизе буго»-абун.

Мусаца борохъалда квер хъвараб мехаль гъелъул цебе букIараб г1анса
лъугъана.

22. Дуца дур квер къвалакъе лъе,
цинги гъеб къватIибе бахъе жиб
гвангъараблъун, щибго унти
къварилъиги гъечIого. Гъеб буго две
цогIи г1аламат ва мугIжизат.

وَأَضْمَمْ يَدَكَ إِلَىٰ جَنَاحِكَ تَخْرُجَ بَيْضَاءَ مِنْ
غَيْرِ سَوَاءٍ ؕ أَلَيْسَ ؕ أُخْرَىٰ

Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварaгас жиндир къвалакъеги лъун квер къватIибе бахъараб
мехаль гъеб гвангъун, цIураб моцIалъул нуралда рельлъараб нургун
лъугъунаан. Хадубги къвалакъ лъун къватIибе бахъараб мехаль жиб
цебе букIараб х1аллада сверулаан.

23. Гъел мугIжизатал дица две гъарулел руго لِئُرِيكَ مِنْ ءَايَاتِنَا الْكُبْرَىٰ
Муса عَلَيْهِ السَّلَام, дуда дир х1алкIолги лъазе ва дир
г1ажайбал жалаздаса дагъабго жо две загъир гъабизе.

Гьелдалъун дур иман камиллъизе ва дица дуда т1ад къазехъин бугеб к1удияб иш т1убазе дур къасд ва гъунар ц1ик1изе.

24. Мун ае пирг1авнихъе дир расуллъун.

أَذْهَبَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿١٤﴾

Гъев Аллагъ ﷻ цо гъавиялда ах1изе, гьесда жиндир г1асилъи ва г1адамазе гъабулеб зулму тезабизе. **Х1акълъунго гъев ц1акъ къосун вуго.** Гьесул зулмуги г1емерлъун буго, г1амал к1одолъи ва ч1ух1и г1орхъольан ун буго, х1атта «жив алагъ вугин» абураб раг1и абизе х1инкъулев гьеч1о гъев малг1ун.

Вагъбо ибну Манабигъ абулев г1алимас абунa: Т1адег1анав Аллагъас Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагасда абунa: «Мун дир рисалатги босун пирг1авнихъе а! Мун дица ц1унарав вуго, дир квербакъиги дуге буго. Мун дица дир хиралъиялъул рет1ел дуда рет1арав вуго, дуге къуват-гуч бук1ине буго ва дуге шибго х1инкъиги гьеч1о. Мун вуго дир аскаразул цо аскар, заг1ипаб, жидер шибго гъунар гьеч1еб къавмалда дица вит1улев вугев. Гъеб къавм буго жидеца дир ниг1матазда шукру гъабич1ел, дир макроялда божун, дуныл т1аса бищун ругел. Гъезда дун Аллагъ ﷻ вук1ин к1очон буго, дие лагълъи гъабизеги ч1ух1ун руго, жидеда дун гъалароян къецандулелги руго.

Дун, дир к1одолъиялдакъун, гъедулев вуго: Дица халкъалъе лъураб нух бук1инч1ебани- гьел гъалаг гъарулареб жидехъе расул вит1ун хадуб гурони, дица зобалазда амру гъабун, гъез гамач1 ва ц1а рехилаан гъеб къавмалда т1аде. Дица ракъалда амру гъабун, ракъаль гьел киналго жиндир чохъонир ккезарилаан. Дица муг1рузда амру гъабун, гьел муг1рул гъезда т1аде рортун гьел гъалаг гъарилаан. Дица ралъадалда амру гъабун, ралъадалъ гьел киналго гъанкъизе гъарилаан.

Киниги дир гурх1ел-рах1му ц1ик1к1араб буго. Гъеб къавмалъ киг1ан к1удияб г1асилъи гъабуниги дие гьелдалъун шибго зарал бук1унаро. Дун шибго жоялда х1ажатав гьеч1о. Мун а гъев пирг1авнихъе дир рисалат босун ва дуца гъев ах1е дун цо гъавиялда, дие г1ибадат гъабиялда, гъеб г1ибадат цох1о дие гъабун ширкалдаса рик1к1алъе абунги абе.

Гъесда гъазабе дир ццим бахъи ц1акъ гучаб бук1ин, дир г1азабги жиб шибго жоялъ нахъч1валареб бук1ин. Тавбо гъабун, г1асилъи тун, дун цо вук1иналда мук1урлъун дида вуссарасдаса т1аса лъугъунев, гьесул мунагъал чурулев вук1ин. Мун х1инкъуге Муса عَلَيْهِ السَّلَام гьесухъ бугеб дунылалъул ханлъиялдаса, гьесул боял г1емерал рукиналдасаги. Гъев пирг1авн дир квералда гъоркъ вуго. Гъев дида данде ч1ун, дида вагъун бергъуларо ва дир г1азабалдасаги ворч1уларо»-абун.

25. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام абунa: «Я дир Бет1ергъан

فَإِلَّا رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ﴿١٥﴾

Аллагъ ﷻ! Дуца дир керен иманалъул

цIезабун гIатIид гъабе.

26. Дуца дир амруги бигъа гъабе.

وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي ﴿٢٦﴾

Гъеб дур рисалат тIубазе дие тавпикъ гъабе, дидаса хIинкъи тIаса инабе, дир къуватги цIикIизабе.

27. Дуца дир мацIалда бугеб гарацIги биче.

وَأَحْلِلْ عُقْدَةَ مَنْ أَسَانِي ﴿٢٧﴾

28. Гъел гIадамазда дица бицунеб рагIи бичIчIизе
ва гъез дир вагIза босизе.

يَمَقِّهُوا أَقْوَالِي ﴿٢٨﴾

Тафсиралъул гIалимзабаца абунa: Муса عَلَيْهِ السَّلَام аvaraг пиргIавнил рукъов вукIана жив гъитIинав вугеб мехаль. Гъев Муса عَلَيْهِ السَّلَام гъавиялъул ва гъев пиргIавнил рукъов хъихъун вукIиналъул къиса хадуб бицине буго, иншаАллагъ. Цо къоялъ пиргIавница гъев Муса жиндир накабазда гIадлъун вездулев вукIаго, Мусаца пиргIавнил мегеж цIана. Гъелда щим бахъун пиргIавница гъев чIвазе къасд гъабидал, гъесул муъминай чIужу Асиятица абунa: «Гъеб гъитIинав лъимер буго жиндир гIокъло гъечIеб, гъеб чIвазе бегъиларо цин хIалбихъи гъабун гурони»-абун. Цинги гъез Мусадe ццебе ккуна кIиги цIадул терет ва кIиги луъ-луъ жаниб бугеб цурун. Муса عَلَيْهِ السَّلَام аvaraгас квер бегъун терет босана ва гъеб кIалдиб лъуна. Гъеб цIаялъ бухIун гъесул мацIалда гарацI лъугъун букIана. Ва гъев кIалъалеб мехаль дагъаб мацI бай букIанаян абун.

29. Дуца дие вазир ва кумекчи гъаве Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ﴿٢٩﴾, وَجَعَلْ لِي وَزِيرًا مِّنْ أَهْلِي ﴿٣٠﴾
дирго агълуялдаса.

30. Гъарун гъаве дие вазирлъун, дир вацIлъун жив вугев. هَرُونَ أَخِي ﴿٣٠﴾

31. Гъесдалъун дуца дир къуватги цIикIизабе жиб къосараб, гIасияб къавмалда дагIват гъабизе.

أَشَدُّ بِهِ أَزْرِي ﴿٣١﴾

32. Дуца гъев дир амруялъуль гIахъалги гъаве.

وَأَشْرِكُهُ فِي أَمْرِي ﴿٣٢﴾

Гъесиeги аvaraгалъи къун, Гъарун дунгун цадахъ чIун дур рисалат тIобитIулевлъун гъаве.

33. Нижеца due тасбихI гIемер гъабизе.

كُنُوسِيْحَكَ كَثِيْرًا ﴿٣٣﴾

34. Мун рехсей, due рецц гъаби, дуда дугIа гъабун, due хIели гIемер гъабизе.

وَنَذْرُوكُ كَثِيْرًا ﴿٣٤﴾

35. ХIакълъунго, мун нижер хIал лъалев вуго, нижер калам рагIулев, пишаби рихъулев вуго.

إِنَّكَ كُنْتَ بَصِيْرًا ﴿٣٥﴾

Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъарана жиндие кумекалъе жиндир вацI Гъарун вазирлъун гъавейн ва живгун цадахъ аvaraгIлъунги гъавейн. Гъарун عَلَيْهِ السَّلَام гъесдаса кIудияв вукIана, жиндир мацI пасихIавги вукIана. Гъесул гIакъло ва рекIел чIей камилаб букIана. ПиргIавнил къосинги, гъесул гIамалкIодолъиги Мусадa عَلَيْهِ السَّلَام лъалеб букIиндалго

гъесие бокъана жиндир ургъел бикъулев ва жинца мугъ ч1вай гъабулев чи вук1ине живгун цадахъ. Гъевги жиндирго вац Гъарун عَلَيْهِ السَّلَام вук1ине бокъана.

36. П1адег1анав Аллагъас абун:

«Х1акълъунго Дица дуе дуца гъарараб жо къуна я Муса!

قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَمُوسَى ۝٣٦

37. Х1акълъунго Дица дуда ц1об-рах1му гъабуна цогиги нухаль.

وَلَقَدْ مَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَى ۝٣٧

38. Дур эбелалда дица вах1ю гъабураб г1ужаль гъелда вах1ю гъабураб жо.

إِذْ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مَا يُوحَى ۝٣٨

Пирг1авница васал ч1валел ругеб мехаль гъев пирг1авнидаса мун хвасар гъавиялъе сабаб вах1ю гъабуна дица дур эбелалда.

39. Дица гъелда вах1ю гъабуна:

«Дуца гъеб гъит1инаб лъимер лъе цо гъамасалда жаниб, цинги гъеб гъамасги Нил г1урулъе рехе»-абун.

أَن أَقْضِيهِ فِي التَّابُوتِ فَأَقْضِيهِ فِي آلَيْهِ فَلْيَلْقِهِ
آلَيْهِمُ بِالسَّاحِلِ يَأْخُذْهُ عَدُوِّي وَعَدُوْلُهُ وَالْقَيْتُ
عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِنِّي وَلِتُصْنَعَ عَلَى عَيْنِي ۝٣٩

Мусал عَلَيْهِ السَّلَام эбелалъул рек1елъе пикраби рач1индал: «Цинги щиб жоха бук1унеб! Дир гъит1инаб лъимер гъанкъула гурищ гъеб г1урулъ! Щив вугев жинда гъев хвасар гъавизе к1олев чи?»-абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго:

«Гъеб г1ораль гъамас рехизе буго жиндир раг1алда бугеб ракъдаллъиялде ва гъеб гъамас кодобе босизе буго гъеб лъимералъулги дирги тущманлъун вугев чияс»-абун. Дица г1адамазул рак1азуль мун вокъиги рехана. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ Муса авараг вокъана ва гъев Муса عَلَيْهِ السَّلَام вихъарав чиясеги гъев вокъулев вук1ана. Мун гъев пирг1авница хъихъизе ва дида вихъун, дир ц1униялда гъоркъ мун к1удиявги г1езе г1оло гъабуна дица гъаб рехсараб вах1ю ва гъаб х1укму.

40. Пирг1авнил агълуяль мун кодов восараб мехаль ва жидер рукъов хъихъизе вачараб мехаль мун ц1ехезе дуда хадуй дур яц яхъараб мехальги гъабуна, Муса عَلَيْهِ السَّلَام дица дуда гурх1ел. Гъей яцаль пирг1авнил агълуялда абун: «Дица г1орит1илищ нуж гъев вас хъихъизе ва хахизавизе мустах1икъай г1адалалда»-абун.

إِذْ قَسَمْتَ لَهُنَّ كَفَّتْ لَكُمَّ هَلْ أَذْكَرٌ عَلَى مَنْ
يَكْفُهُمْ ۖ فَرَجَعْنَاكَ إِلَى أُمَمِكَ لَتَتَنَّاعِيْنَهَا
وَلَا تَحْزَنَ ۚ وَقَتَلْتَ نَفْسًا فَنَجَّيْنَاكَ مِنَ الْقَوْمِ
وَفَتَنَّاكَ فُتُونًا فَلَبِثْتَ سِتِينَ فِي أَهْلِ مَدْيَنَ
ثُمَّ جِئْتَ عَلَى قَدَرٍ يَمُوسَى ۝٤٠

Г1алимзабаца абун: Пирг1авнил агълуяль Муса عَلَيْهِ السَّلَام рукъов вачараб

мехаль, гъев цониги г1аданальул керен хахизе мук1урльич1о. Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَامُ х1арам гъабун бук1ана гъесие жиндир эбел гурей г1аданальул рахъ. Гъей эбел ц1акъ пашман йик1ун гъель жиндир яс йит1ун йик1ана Мусал хабар пьалародай абун ц1ех-рех гъабизе. Пирг1авнил к1алг1аялда г1агарде швараб мехаль гъелда г1адамаз бицунеб батана пирг1авнил агьлуяль цо гъамсинив лъун г1урулъе рехун вук1арав вас рукъов вачун вугин ва гъев цониги г1аданальул керен хахич1ого ч1ун вугин абун. Мусал яцаль к1алг1аялда жаний ине нух батизабуна ва Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ вугеб бак1алда ун гъезда абуна дица лъазабилин нужеда гъев вас хахизе ва хьихъизе мустах1икъай г1адан йигеб бак1 абун.

Пирг1авнил агьлуяль гъей г1адан жидехъе яче абун абидалго, Мусал عَلَيْهِ السَّلَامُ эбел гъений ячун яч1ана ва Мусаца гъельул керен к1алдиб босун хахана. Пирг1авнил ч1ужу Асият ц1акъ ёхана гъеб лъимераль керен хахидалго ва жидер к1алг1аялъуй ч1а абуна Мусал эбелалда. Гъель абуна: «Дида дир рукъги, лъималги рехун тезе к1оларо. Дица гъев дир рукъов вачун хахизавила ва две бокъараб мехаль гъевги вачун духъеги яч1инааян»-абун. Асият гъелда разильана ва лъик1ал сайгъаталги кьун гъей Мусаги عَلَيْهِ السَّلَامُ вачун рукъой йиччана. Гъаб кьиса бицун Т1адег1анав Аллагъас абулеб буго:

«Цинги дица мун дурго эбелальухъе вуссиनावуна гъельул рак1 бохизе, берги г1орц1изе ва гъей пашманлъич1ого йик1ине. Цинги мун к1удияв г1ураб мехаль дуца пирг1авнил къавм Къибт1иязул цо чи ч1вана, ва гъеб къварильтиялдасаги дица мун хвасар гъавуна. Пирг1авнил къавмалъухъ швезе теч1ого Мадяналда тловит1ана. Ва цогиги г1емерал х1албихъиял гъаруна дица две, мун авараг1ьун гъавизег1ан церехун. Гезег1анго соназ Мадяналдаги вук1ана мун Шуг1айб عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасда аск1ов. Гъелдаса хадув мун вач1ана, Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ гъаб Т1урсайнаалда, дица мун расул1ьун гъавизе х1укму къадар гъабураб бак1алде.

41. Ва дица мун т1аса вишана дир расул1ьун вук1ине, дуда калам гъабизеги, ва духъе дир т1ехъ кьезеги.

وَأَصْطَفَيْنَاكَ لِنُقِصِّي

Т1адег1анав Аллагъас гъаб щуго аяталда жаниб жинца Мусада عَلَيْهِ السَّلَامُ гъабураб ц1об-рах1муялъул цо чанго мисал бицана. Гъединаб ц1об-рах1му Муса аварагасе ц1акъ г1емер гъабуна Аллагъас. Гъев Аллагъ عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир расулазе квербакъулев вук1инч1евани, Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ авараг пирг1авница къабул гъавилароан.

Гъал аятаз рицарал Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَامُ ц1об-рах1муялъул мисалал руго:

1) Гъесул эбелалда илгъам гъабун гъамасги гъабун Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ г1урулъе

рехи, гъенисан пиргIавнил агълоялъ нахъе восун жиндир рукъов хьихъизе ва жив чIваялдасаги хвасарлъизе.

- 2) Аллагъас ﷻ гъев Муса вихъарав чиясе гъев вокъулевлъун гъавун гъесда тIад жиндир рокъиялъул асар гъаби.
- 3) Аллагъас кидаго гъев цIунун вукIин жиндир бер балагъиялда гъокъ чIезавун.
- 4) Муса жиндир эбелалъухъе вуссиनावи жив хира гъавун, жиндие гIемераб сайгъат- саламги гъабун.
- 5) Мусаца ﷺ КъибтIияв чIвараб мехалъ гъезул квралдаса жив хвасарлъи ва Мадъяналда ун ШугIайб аварагасул хъизаналда гъоркъов ккей.
- 6) Мадъяналдаса тIад вуссараб мехалъ Аллагъас ﷻ жинда кIалъай гъаби ва жив расуллъун гъави.

Аллагъразилъаяв ШугIайбил вас АхIмадица Жабирил вас СагIидидасан ﷺ хIадис бицана. Жинда Аллагъ разилъаяв СагIидица абуна: Дица ГIаббасил вас ГIабдуллагъида ﷺ гьикъана ТIадеГIанав Аллагъасул «Дица дур гIемерал хIал бихъиял гъаруна»-абураб рагIиялъул магIна, щал хIал бихъиял гъел рукIаралин?-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасица абуна: «Мун метер радалго вачIа гъеб суалалъе жаваб рагIизе, гъеб цIакъ халатаб хIадис буго»-абун. ТIасияб кьо бачIарабго дун хекого ИбнугIаббасихъе ана, гъес дие бицине кьотIи гъабураб хIадисалда гIенекизе бокъун. ИбнугIаббасица ﷺ абуна:

ПиргIавнги гъесул гъалмагълъиги хабаралда ругеб мехалъ, гъез ракIалда щвезабуна Аллагъас ﷻ Ибрагъим аварагасе гъабураб кьотIи: гъев Ибрагъимил наслоялъулъ жинца ханзабиги аварагзабиги гъаризе ругин абун. ПиргIавнил къавмалъул цояс абуна: «Бануисраилал кидадай гъеб ханлъиги, авараглъиги жидехъе бачIина абун гъелда балагъун ругин ва гъезул щибго щаклъиги гъечIин гъеб кьотIи хIакъаб букIиналда»-абун. Гъезул ракIалда кколеб букIана гъев авараг ЯгIкъубил Юсуп вутин абун. Гъев хвараб мехалъ гъез абуна: «Гъадин гъечIо Аллагъасул амру, гъев авараг цоги вукIине ккола»-абун. Цинги пиргIавница абуна: «Щибха бугеб нужер гIакъло ва щиб жо гъабун лъикI бугеб нильеца»-абун.

Цинги гъел цо-цалъ ургъана ва гъез хIукмуги гъабуна: «Бануисраилазул росабалъе ва шагъаразде гIадамал ритIизе: жидер къуват бугел жидеда кодор лебалал нусалги ругел. Кирехун ратаниги гъел бануисраилазул гIисинал лъималги хъвезе»-абун. Гъеб хIукму гъез тIубазеги гъабуна.

Гьедин щибаб сональ бануисраилазул бихьинал лъимал чIвараб мехаль, херал гIадамал жидерго гIажал шунги хвараб мехаль, пиргIавнил къавмалда бихьана гьедин бануисраилал тIагIине бегъулеблIи ва жиде лагълIи гъабизе ва жидеда цере хIалтIизе гIадамал хутIулареблIи. Гъанже гъез цIидасан данде руссун хIукму гъабун: «Цо сональ гъарурал васал хъвезе, цо сональ гъарурал нахъе тезе»-абун. Гьедин гъабун гьел бануисраилал тIобанго тIагIине гьечIо ва нилье лагъзал рукIине руго. Пемеерго гIемеерлъизеги гьечIо нилгъехъан ханлIи бахъулеб хIалалъ абун гIакълу гъабун КъибтIияз.

Мусал عَلَيْهِ السَّلَام эбелалъ Гъарун عَلَيْهِ السَّلَام гъавуна васал чIвалареб сональ ва гъев щибго хIинкъи гьечIого хьихъулев ва кIудияв гIолеб вукIана. Муса عَلَيْهِ السَّلَام авараг гъавизе эбел къинай йигеб сон букIана васал хъолеб сон ва гъей эбелалда кутакаб ургъел ккун букIана жинца вас гъавуни щибдай гъабила абун. Гъаб буго, я Ибнужабир, тIоцебесеб питна ва хIал бихь Муса авараг эбелалъул чохъонив вукIаго гъесда тIаде бачIараб.

ТIадегIанав Аллагъас Мусал عَلَيْهِ السَّلَام эбелалда вахIю гъабун: «Мун хIинкъуге ва мун пашманлъуге. Дица гъев вас цIунизе вуго, гъев дудаса ватIалъун хадув духъе вусинавизеги вуго, ва гъев дица аваргзабадса гъавизе вуго»-абун. Муса гъавураб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амру гъабун гъансинив лъун гъев Нил гIурулъе рехана. Гъеб амру тIубан хадув гъелгъухъе шайтIан бачIана ва гъей вас-васазда, шакдариялда тIамун шайтIаналъ гъелгъул рекIелъе рехана: «Дица гъабураб жого щиб дир васасе! Дицаго хъвезеги хъун ракъуль лъун вукIарав ани лъикI букIинчIищ дие гъев чугIбузе кваназе гIурулъе рехиялдаса»-абун.

Цинги гIоралъ бачун ун гъеб гъамас швана пиргIавнил чIужу Асиятил гъарабашаз лъим босулеб ва ретIел чурулеб бакIалде. Гъел ясалаз гъамас къватIибе бахъана гъениб жаниб хазина батилин абун ракIалда ккун ва гъеб рагъизе къасд гъабун. Ясазул цояз абун гъеб гъамас рагъани нилъеда нилгъер сайидат (хан) божуларо, гъелда жаниса нилгъеца щибго жо босичIо абураб рагIиялда. Гъамас рагъичIого босизе буго сайидаталгъухъ»-абун. Асиятихъе босун, гъелда себе лъун гъамас рагъараб мехаль гъенив жанив гъитIинав вас ватана. Гъев вас вихъаравго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Асиятил рекIелъе гъев вокъи рехана.

Мусал эбелги гъеб заманаялъ цIакъ ракI бакъван йикIана васасе ккараб жо лъаларого. Гъев васасул хабар пиргIавнил къавмалда рагIун жидерго нусалги росун гъел Асият йигеб бакIалде ана ва Муса عَلَيْهِ السَّلَام хъвезе къасд гъабун. Гъаб буго, я Ибнужабир رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ, цоги питна ва хIал бихь МусадЕ عَلَيْهِ السَّلَام тIаде бачIараб гъев гъитIинаб лъимерлъун вугеб мехаль. ПиргIавнил чIужуялъ гъезда абун: «Нуж

нахъе къас гъев васасдаса, гъав цо вас сабаблъун бануисраилал нужедаса г1емерлъуларо»-абун. Гъел вас хъвеч1ого тезе бегъуларилан к1алъадалго, Асиятица абун: «Гъедин бугони гъев те ниль пирг1авнида аск1ор швезег1ан. Пирг1авница гъев вас дие тани нуж дие лъик1лъи гъабурал рук1ина, гъес вас хъвезе х1укму гъабуни дица нужеда г1айиб гъабиларо»-абун.

Пирг1авнида цее ч1ун Асиятица абун: «Гъеб лъимер ч1аго те дурги дирги рак1 гъезе ва бер бохизе»-абун. Пирг1авница абун: «Дуе вук1ина гъев рак1 гъезе гъабулевлъун, амма дун гъесда х1ажатав гъеч1о»-абун. Гъедин абуниги пирг1авница вас ч1вач1ого тезе х1укму гъабун.

Цинги Асиятица сверухълъиялда г1адамал рит1ун гъев вас хахизе гъавизе ч1ужуг1адан ц1ехана, амма Мусаца ﷺ цонигиялъул керен к1алдибе босулеб бук1инч1о. Гъев вас вакъун, гъев хвевлда х1инкъун Асият гъевги вачун г1адамал ругеб базар къот1ной яхъана, гъенийг1аги ятилародай абун васас керен хахулсй г1адан.

Мусал эбелалда Аллагъас ﷻ гъабураб къот1и к1очон, сабро гъабизе к1веч1ого, гъель Мусал яц йит1ана гъесул хабар ц1ехезе абун ва гъей г1аде ккана Асиятил руччабазул къокъа бугеб бак1алда. Гъез ц1ехолеб жо жинда лъараб мехаль Мусал ﷺ яцаль ёхун абун дида лъалин гъев васас керен хахулей г1адан абун. Гъанжеги пирг1авнил къавмалъул квешал г1адамаз гъей яс ккуна ва гъелда к1ал гъикъизе бай бихъана дуда гъев вас лъалищ? Дуда кин лъалеб гъес лъил керен хахулеблъи абун. Гъабги бук1ана, я Ибнужабир رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ, Мусалги гъесул яцальул ва эбелальул х1ал бихъулеб, гъезие питна гъабулеб, х1инкъи бугеб бак1.

Мусал ﷺ яцаль абун: «Дида гъев лъаларо, амма дида лъала гъев хахизавулей ч1ужу йик1ин пирг1авнилпун лъик1аб гъоркъоблъи бокъарай, гъесде г1агарлъи жубазе бокъарай. Гъелъул керенги жегиги цониги лъимераль хахич1ого теч1о. Жиндир рахъги гъуинай х1алги тамахай г1адан йиги гъей»-абун. Гъеб хабар раг1араб мехаль, яс нахъе йиччана ва Мусал ﷺ эбелалда хадур рит1ун, гъей ячун яч1ана. Гъелъул кодове къуравго вас керен хахизе лъугъана. Асиятида гъеб рохел бицана ва гъель г1алаб гъабун Мусал эбел жиндир к1алг1аялъуй ч1ун гъев вас хахун, гъев хихъун йик1айилан. Жиндир хъизан лъимал рехун тезе бегъуларин, жий рукъой йиччай абун Мусал ﷺ эбелальги абун. Цинги г1емер сайгъаталги къун васги вачун эбел рукъое йиччана. Гъеб мехаль гурони гъелъул рак1ги х1алхъеч1о ва Аллагъасул ﷻ къот1и х1акъаб бук1иналда рек1елч1ейги мух1канлъич1о. Гъедин берцинго эбелаль хихъун к1удияв г1олев вук1ана Муса авараг.

Муса ﷺ цо дагъав к1удияв г1ун берцинав ва васандулев

лъугъиндал, Асиятица Мусал збелалда жиндир вас вачун жиндихъе зияраталъе ячІайилан хабар битІана. Гъев вас жиндихъе вачІунеб къоялъ киналго жиндир агълуялъул руччабаздаги лъазабуна сайгъаталги росун рачІайин абун. Гъедин кІодо гъавун Мусал хІурмат гъабуна киналго руччабаз, гІемерал сайгъаталги рачІана. Цинги Асиятица абун гъанже пиргІавнихъеги ине руго ниль гъесги гъав вас кІодо гъавизе абун. ПиргІавнихъе ун гъесда Муса عَلَيْهِ السَّلَام вихъизавидалго, Муса кодове вачун накалда гІодов чІезавураб мехаль, Мусаца гъесул мегеж ккун гІодобехун цІцІана.

Гъенир рукІарал пиргІавнил гІакълучагІаз абун: «Гъав васас мун гІодовегІан гъавулев вуго ва гъес духъа ханилъиги бахъулеб буго. Гъаб буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَام аварагасе къотІи гъабураб жоялъул гІаламат»-абун. Цинги лъимал хъолел чагІазда хадур ритІун, гъел Муса عَلَيْهِ السَّلَام хъвезе риччазе къасд гъабуна пиргІавница. Цинги Асиятица абун: «Гъеб гъитІинаб, гІакъло гъечІеб лъимераль гъабураб жо буго. Цин хІалбихъи гъабун гъев васасул гІакъло бугищ абун лъазабизе ккела»-абун.

Цинги Мусада цере луъ-луъалги цІадул тереталги ккуна. Мусаца квер бегъун цІа кодобе босана, гъель квер бухІарабго кІалдибегі босана. Гъебги букІана я Ибнужабир رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ Муса رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ аварагасе гъабураб цоги питна ва гъесул хІал бихъи. ГІадегІанав Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ Муса гъеб бакІалдаги цІунана ва пиргІавнил зулмуялдаса ворчІун Асиятица нахъе вачана.

Цинги Муса кІудияв гІун гІолохъанчи лъугъараб мехаль, пиргІавнил къавмалъул цониги чиясда кІолеб букІинчІо Муса вугеб бакІалда бануисраилазе къварилъи гъабизе. Цо сордоялъ шагъаралъул рагІалдаса унаго Мусада عَلَيْهِ السَّلَام кІиги чи ватана цо-цазде рагълел: цояв пиргІавнил, цогідав бануисраилазул. Муса вихъараб мехаль жиндие кумек гъабе абун ахІана бануисраилазулас. Муса аварагасул щим бахъана ва гъес тункараб жоялдагІун дов пиргІавнил чи хвана. Гъеб хІалалъ Муса عَلَيْهِ السَّلَام рекІекълъана жиндаса ккараб жоялда ва Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهُ хІинкъун, гъесда гъарана жинда тІаса лъугъа абун. Гъеб жо жив шайтІаналь гуккун, гъель щим хех гъабун лъугъараб жо букІинги лъана Мусада.

Нахъияб къо, щиб квешаб хабардай жинда рагІилаян абун, хІинкъунго, гІадамазда гІенеккун ана. ПиргІавнихъе рачІун КъибтІияз абун: «Бануисраилазул чияс нильер чи чІван вугин гъесдаса къисас босизе кколин абун. ПиргІавница абун жинца чІварав чи вачун рачІаха ва нугІги ваче абун. КигІанго квешав хан вугониги, щибго

хIужа гъечIого бокъарав чи чIвазе хIукму гъабун гIадло битIуларо.

Гьел КъибтIиял жидер чи чIварав чи цIехолел рукIадго, жиндирго ишалъе къватIив вахъун унев Мусада ﷺ довго бануисраилазул чи ватана цоги КъитIбиясда вагъулев. Муса вихъараб мехаль исраилияс жиндие кумек гъабейн ахIана. Цебесеб къоялъ ккараб жоялда пашманлъун вукIарав Мусае ﷺ жакъаги гъев исраилияв вагъула ватидал, гьесда кIалъана: «Мун цIакъ квешав чи вихъула дида»-абун. Гьедин абуниги исраилиясе кумек гъабизе къасд букIана Мусал. Гъев Мусаца ﷺ доб рагIиги абидал, гьесул ццим бахъунги бихъидал, исраилияв хIинкъана жинда къабизе бугин Мусаца абун ва гьес абун: «Я Муса! Две дун чIвазейиш бокъун бугеб жакъа, сон дов чиги чIвараб гIадин»-абун.

Цинги дов КъитIбияв лъутун ана ва гьес пиргIавнил къавмалда бицана жинда рагIараб хабар. ПиргIавница жиндир чIвадарухъаби ритIана Муса кквезе ва гъев чIвазе абун. Гьел жидерго нухаль унел рукIана, Муса ﷺ кивего ворчIиларин жидехъаян раклалда ккун, амма цо исраилиясе пиргIавница гъабизе бугеб жо лъараб мехаль, гъев къокъаб нухаль Мусаде аскIов ана ва гьесда бицана мун чIвазехъин вугин, мун хехго шагъаралдаса къватIив айилан абун. Гъабги цогиги питна ва хIал бихьи буго, я Ибнужабир رَضِيَ اللهُ عَنْهُ, Муса ﷺ аварагасе гъабураб.

Цинги Муса ﷺ авараг шагъаралдасакъватIиве вахъун Мадяналъул рахъалде валагъун ана. Гъеб заман шцезегIан Муса берцинго, къварилъи бихьичIого хутIун вукIана. Гъанже гъев унев вукIана жинда нухги лъалареб, киве унеб ва киве швелерб лъалареб бакIалде. Гьесул божи букIана цохIо Аллагъасда عَلَّيْهِ السَّلَامُ: гьес жив битIараб нухде ккезавилин абун. Гьедин жив швана Мадяназул лъим бугеб бакIалде. Гьенир боцIи гьекъезе рачIарал гIемерал гIадамал ратана ва жидерго гIиялги батIаго чIезарун, гьел лъеда рачичIого чIун кIиги чIужугIаданги ятана.

Мусаца ﷺ гьезда абун: «Нужее бугеб жо щиб гьел гIиял лълъималда рачун, гьал гIадамазда падахъ гIиязе лъим къечIого чIезе ккани»-абун. Ясалаз абун: «Нижеда кIоларо гьел гIадамазда гьоркъор лъугъун, гьезда къецандун гIиязе лъим къезе. Гьел гIадамал нахъ руссараб мехаль гьездаса нахъе хутIараб лъим къола нижеца гIиязе»-абун. Мусаца ﷺ гьезул гIиял лъималда аскIоре рачун гьезие лъим къуна ва гьелги жидерго нухда ритIун жив хIохъ бахъизе цо гъветIалъул рагIдукъе лъугъана. Мусада ﷺ жив цIакъго вакъун вукIин бичIана, гьесда кодоб щибго кваналеб жоги букIинчIо. Мусаца Аллагъасде عَلَّيْهِ السَّلَامُ дугIа гъабун абун: «Я дир БетIергъан! Дуца рештIинабураб

ризкыялда хIажалгъун вугоха дун»-абун.

ШугIайбил ﷺ ясал хехго рокъоре рачIиндал гъев тамашалгъун лгъугъана ва гъес гыкыана жакъа кин нуж хехго рачIаралин абун. Ясалаз бицана Мусаца жидее гIиял гъекъезаризе кумек гъабураблгъи. ШугIайбица ﷺ цояй яс хадуй йитIун, Муса ﷺ жиндихъего ахIана. Гъес жиндир кыса бицараб мехаль ШугIабица абун: «Дида аскIов вугеб мехаль две щибго хIинкыи гъечIо. Мун пирIавнил къавмалдаса хвасарлгъарав вуго. Нижеда тIад гъесул ханлгъи гъечIо»-абун.

Цинги ШугIайбил ﷺ ясаль абун: «Я дир эмен! Дуца гъав чи нилгъее хIалтIи гъабизе ужра къун нилгъеда аскIов те. Гъев жиндир къуват бугев ва жинда божизе бегъулевги вуго»-абун. Ясаль гъев рагIи абидалго ШугIайбица ﷺ абун: «Дуда кин лгъалеб гъев къуватав вукIин ва божизе бегъулев вукIин»-абун. Ясаль абун: «Гъев къуватав вукIин дида лгъана гъес гъуялдаса лгъим бахъулеб мехаль. Цониги чи вукIинчIо гъесIадин гIемераб лгъим галиниб босулев. Гъев жинда божизе бегъулев вукIин дида лгъана дун гъесда аскIой унеб мехаль ва дун чIужугIадан йикIин лгъараб мехаль гъес бетIер гIодобе тIамуна ва цониги нухаль дида валагъичIо. Цинги нухда лгъугъараб мехаль гъес дун жинда хадуй чIезаюна: дун цее йигони гъесда дир черх бихъизе букIиндал, гъелдаса цIунун дун хадуй тана ва дица нух бицунеб букIана гъесда хадуй йикIадго. Гъаб иш гъабулев чи жинда божизе бегъулев чи вукIуна»-абун. Гъев хабар рагIараб мехаль ШугIайбил ﷺ ракI паракъалгъана, жиндир ясалгъул цIодорлгъиялдасаги вохана.

Гъес Мусада ﷺ абун: «Дица мун, гъай кIияйго ясалгъул цояй две чIужулгъунги къун дида аскIов тани, дуца дие микъго сональ гIиязул тIалаб гъабизе ва цогитаб хIажалгъи ккараб жо гъабизе разилгъилиш мун? Цоги кIиги сон тIадеги бани нижеда аскIоб, гъев дур лгъикIлгъи букIинаха. Иншааллагъ дуда дун лгъикIав чилгъун ватила ва мун нижеда аскIов лгъикI вукIине вуго»-абун. Муса ﷺ гъев хабаралда разилгъана ва анцIго сональ ШугIайбида аскIов чIана.

Цинги жиндир хъизанги бачун Муса ﷺ Мадяналдасан вачIулеб мехаль гъесул ккараб кыса Къуръаналь бицараб хIалалгъ букIана. Аллагъас ﷻ Мусал гъари къабул гъабун гъесул мацIалдаса гарацI бичун гъесул мацI пасихIаб гъабуна ва гъесие гъалмагългъун Гъарунги ﷺ гъавуна. Аллагъас ﷻ гъев Гъаруниде вахIю гъабун гъев Мусадe данде ана. Цинги Муса ва Гъарун пирIавнил кIалгIаялгъул рагъдхъе ун жал жанир риччай абун кIалгъана. ГIемер мехаль гъезие жаваб къечIого гъенир чIезарун рукIана, ахирги гъезие жаваб къун, гъел жанире риччана ва пирIавнида тIаде ана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнужабирил хІадис гъаб бакІалда къокъ гъабун тана. Иншааллагъу, гъелъул ахир дагъаб хадуб бицине буго.

42.43. Т1адегІанав Аллагъас Мусадe

абуна: «Мунги дур вац Гъарунги а пиргІавнихъе дир мугІжизаталги росун.

أَذْهَبَ أَنْتَ وَأَخُوكَ بِعَآيَتِي وَلَا تَنِيَا فِي

ذِكْرِي ﴿٤٣﴾

ХІакълъунго гъев пиргІав цІакъго къосун

вуго ва гІамал кІодолъун вуго. Ва нуж свакаге

أَذْهَبَا إِلَىٰ قَرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿٤٢﴾

ва кІвахІаллъуге дун ракІалде чІезавиялдаса

ва дун рехсеялдаса.

Аллагъасул тушманасда тІаде унеб мехаль Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гІемер рехсезе рекъараб буго, гъелдалъун рскІелъ иман камиллъизе ва черхалъе къуватги цІикІкІизе, гъев тушманасда тІад бергъенлги босулеб гучлъунги букІине.

44. Нужеца гъесда берцинаб, тамахаб мацІ

бицун дагІват гъабе, гъев Аллагъасда

فَقُولَا لَهُ، قَوْلًا لِّسَانًا عَلِيًّا ۚ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَىٰ ﴿٤٤﴾

جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеялда, гъесда мутІигІлъиялда ахІе. Гъедин тамахаб

хабар бицани, гъев Аллагъасдаса хІинкъизе бегъула яги жинца

вагІза босизе бегъула.

Гъаб аяталда жаниб кІудияб хІикмат ва гІибрат буго. Ракъалда тІад бицунго квешав, жиндир гІасилги ва зулму бергъарав, жив аллагъ вуго абун халкъ жиндие лагълги гъабизе тІамурав пиргІавнихъе Муса عَلَيْهِ السَّلَام авараг витІулев вуго: гъеб заманаялъул бицунго лъикІав чилъун жив вугев, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тІаса вищарав ва Аллагъас жинда калам гъабурав. Гъев Мусадe عَلَيْهِ السَّلَام амруги гъабулеб буго мун гъев пиргІавнида тамахго, хІеренго кІалъае абун. Гъединго Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварасдаги: «Дуца гІадамал Аллагъасул диналда ахІе гІелму-хІикматалдалъун ва берцинаб вагІзаялдалъун»-абуна.

Гъаб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда халкъ ахІулеб къагІда. Гъадин ахІараб мехаль иман лъечІев чиясда иман лъезабизе лъидаго кІоларо ва гъеб иман лъезабе абун цониги аварасда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амруги гъабичІо. Жиндир расулазе жаваб къечІеб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъеб къавмалъе жиндие бокъараб хІукму гъабула ва гъеб хІукму тІубазабизе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нахъе чІвалеб щибго жоги букІуларо.

45. Мусаца ва Гъаруница абуна:

«Я нижер БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ!

قَالَا رَبَّنَا إِنَّنَا نَخَافُ أَنْ يَقْرَظَ عَلَيْنَا أَوْ أَنْ

يَطْغَىٰ ﴿٤٥﴾

ХІакълъунго ниж хІинкъулел руго гъев

нижеда гІенеккичІого ва нижер рагІи

босичІого, нижее гІакъуба-гІазаб хех гъабизе лъугъилин абун, ва

нижее гъес квешаб, гІорхълъа араб зулму гъабизе гурын абун.

Гъев вуго ц1акъ квешав, зулмуяв хан, жив аллагъ вуго абун халкъалда к1алгъалев. Гъесухъе рач1ун нижеца дуца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъаве ва гъесие лагълги гъабе абураб мехаль, гъес ниж ч1вач1ого теларо.

46. Т1адег1анав Аллагъас абун: «Нуж х1инкъуге! Нужеца дир амру т1убазабе! Х1акъльунго Дун вуго нужгун цадахъ: нуж ц1унулев, нужеца гъабулеб жо бихъулев, бицулеб раг1иги раг1улев»-абун.

قَالَ لَا تَخَافَا إِنِّي مَعَكُمَا أَسْمَعُ وَأَرَى ﴿١٦﴾

47. Нуж к1иявго гъесухъ а, ва гъесда абе: «Х1акъльунго ниж руго дур Бет1ергъанасул расулал. Дуца гъал бануисраилал нижгун цадахъ гъаб Мисриялъул ракъалдаса нахъе риччай ва дуца гъезие г1азаб гъабуге.

فَأَنبِئَاهُ فَنَقُولَا إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ وَلَا تَعْذِْبَهُمْ فَدَجِّنَاكَ بِأَعْيُنٍ مِّنْ رَبِّكَ وَالسَّلَامُ عَلَىٰ مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَىٰ ﴿١٧﴾

Дуца гъел зах1матал ва квешал х1алт1аби гъаризе т1амуге. Х1акъльунго Ниж духъе рач1ун руго дур Бет1ергъанасул муг1жизаталги росун. Аллагъасул салам буго, гъесул ц1об рах1мат ва гъесул г1азабалдаса хвасарлги буго жидехъе х1акъаб дин босун, гъеб диналда ах1улев чи вач1араб мехаль жидеца гъеб ах1и къабул гъабурал г1адамазе.

48. Х1акъльунго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нижеда вах1ю гъабун гъазабун буго жинца дуниялалдаги ахираталдаги г1азаб гъабизе бугин жиндир расулал гъереси гъарурав, жинда иман лъезе ч1ух1ун, мугъ бан вуссун ч1арав чиясе абун.

إِنَّا قَدْ أُوحِيَ إِلَيْنَا أَنَّ الْعَذَابَ عَلَىٰ مَن كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿١٨﴾

49. Пирг1авница абун: «Щивха вугев гъев нужер Бет1ергъан, я Муса عَلَيْهِ السَّلَام»-абун.

قَالَ فَمَنْ رَبُّكُمَا يُمُوسَىٰ ﴿١٩﴾

Жиндир г1амал кодолгъялъул гучаль гъес абич1о «Дир Бет1ергъан»-абун, яги «Нилгъер Бет1ергъан»-абун. Ай: щив вугев гъев дица жинда иман лъезе кколев чи? Дида гъединав чи лъаларо!.

50. Мусаца абун: «Гъев вуго нилгъер Бет1ергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, жинца кинабниги жо бижарав ва гъелгие щибалда рекъараб ч1аголги кьолев. Гъеб махлукъ т1обит1арав жидер дуниялалгъул маслах1атазда»-абун.

قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَىٰ كُلَّ شَيْءٍ حَلْقَهُ ۖ ذُرُّهُ هَدَىٰ ﴿٢٠﴾

Т1адег1анав Аллагъасул махлукъалгулъ пикру гъабурав чиясда лъала цох1о гъаб аяталда жаниб т1орит1ел буклин ва х1ужа-далилги буклин гъаб махлукъ бижарав Халикъ ц1акъ х1акимияв, жиндир гъунар-къуват ва г1елму-г1акълу камилав, жинца гъабулеб жоялъул гадбир мух1канав

вукІиналда. Инсан жиндир квералда валагъани, гьесда бихъула гьєб квер жинца инсанасул хІажат тІубазе. цІакъ камилаб хІалалъ бижун букІин Гьєб квер гьєлдаса лъикІаб ва мунпагІат цІикІараб хІалалъ гьабизеян цо инсан ургъани, гьесда кІоларо гьаб Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ бижаралдаса батІияб хІалалъ квер ургъизе ва гьелъул мунпагІат цІикІкІинабизе. Гьєб мисал буго инсанасул щибаб лагаялълул, гьединго буго цогидаб кинабго махлукъатги.

51. Цинги пиргІавница абун: «Цересел умматазул щибха ккараб? Гьезул хІал щиб бугеб ва гьел кире ругел»-абун.

قَالَ فَمَا بَالُ الْقُرُونِ الْأُولَىٰ ﴿٥١﴾

Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагас Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ хІисаб- мизан гьабизе бугин, жазаъги гьабизе бугин, жив гуресе лагълъи гьабуразе гІазабги гьабизе бугин абидалго, пиргІавница гьесул рагІи махсараде гьабун ва гьесда ракІ белъи гьабун, абубеб буго: «Гьедин батани шайха цересел умматал тІаде рахъинаруларел ва гьезие гІазабги гьабулареб? Гьел умматазги Аллагъа جَلَّ جَلَّالَهُ гуресе лагълъи гьабун букІана гурищ?»-абун.

52. Мусаца абун: Гьел умматаз гьабураб гІамалги, гьезие гьабизе бугеб жазаъги дир БетІергъан Аллагъасда аскІоб бугеб тІехъалда (ЛавхІул-махІфузалда) хъван буго ва Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ щибго жо кІочоларо ва гьесул хІукмуялдаса щибго жо борчІуларо.

قَالَ عَلَّمَهَا عِنْدِي فِي كِتَابٍ لَا يَضِلُّ رَبِّي وَلَا يَنسَىٰ ﴿٥٢﴾

Гьесие бокъараб мехалъ, бокъараб хІалалъ гьабула Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир лагъзадерие жазаъ.

53. Гьєв БетІергъан Аллагъа جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жинца нужеє гьаб ракъ, гьитІинаб лъимералъє кини гІадин, рекъезабурав. НужеєрахІатаб хІалалъ гьелда тІадхъвадизе ва яшав гьабизе. Гьєб ракъалда тІад

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَسَلَّكَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا وَأَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِّن نَّبَاتٍ شَتَّىٰ ﴿٥٣﴾

нужеє нухалги гъарурав. сапаралда ине, даран базар гьабун нужер магІишат лъикІ гьабизе. **Нужеє зодиса цІадги базабулев. Цинги гьєб цІадалдалълун жинца нужеє батІи-батІиял хурдул рижизарулев.** Ахал хурзал рижизарулев. Нужеє ризкъильлун батІи-батІиял пихъал, тІощел ва бахча бижизабулев.

54. Нужеца гьєб ризкъиги кванай, нужер боцІиги гьєб алахалда бачун хьихъє. Гьаб кинабго дир махлукъаталълул пикруги гьабе.

كُلُوا وَارْعَوْا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّأُولِي النُّهَىٰ ﴿٥٤﴾

Х1акълъунго жидер г1акълло бугел, жидеца пикру гьабулел
г1адамазе г1емерал далилал руго гьеб махлукъаталъулъ. Гьелъул
 Халикъ вук1иналда жидеца т1орител гьабулел. Гьев Халикъ ц1акъ
 гуч ва къуват бергъарав вук1иналдаги т1орител гьабулел. Гьединав
 Халикъасе г1ибадат гьабич1ого, гьесдаса х1инкъич1ого гьесде
 г1асилъун хъвадизе кин бегъулел? Гьев Бет1ергъан Аллагъас **عَلَّمَ**
 абулел буго:

55. Дица нуж гьаб ракъалдаса рижана.

Нужер к1удияв эмен Адам **عَلَيْهِ السَّلَام** гьеб

ракъалдаса вижун. **Дица нуж гьеб**

ракъулъе руссинаризеги руго.

* **مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا**

نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى ﴿٥٥﴾

Нуж хвезарун, ракъулъе лъун, нуж ракълъун лъугъизе руго, гъан
 ва рукъби турун. **Цинги дица нуж гьеб ракъул чохъониса т1аде**
рахъинарун дида цере ч1езаризе руго. Х1исаб гьабизе ва жазаъ
 гьабизе. Гьаб ваг1заги кин босулареб нужеца ва Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо гъавун
 гьесие г1ибадат бац1ад гьабиялда кин русунадел?

56. Х1акълъунго Дица гьев пирг1авнида

дир киналго г1аламатал ва далилал

рихъизаруна.

Муса **عَلَيْهِ السَّلَام** аварасе къурал муг1жизаталги рихъизе гъаруна. **Цинги**
гьес дир аятал гьереси гъаруна, гьеб жо сих1ро бугин абуна ва дида
 иман лъезе, дие мут1иг1лъизе мук1урлъич1о. **Жиндирго къосиялъулъ**
ва ч1ух1иялъулъ ч1ана.

وَلَقَدْ آتَيْنَاهُمْ آيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبُوا ﴿٥٦﴾

Жинда Аллагъ разильяв Ибнужаририл х1адисалда буго: Муса
عَلَيْهِ السَّلَام аварасе жал Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** расулал ругин абидал, ва
 гьаб щебехун бицараб х1алалъ Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо вук1иналда, гьесие
 г1ибадат гьабизе ккеялда т1орител гьабулел далилал рачун даг1ват
 гьабидал, пирг1авница абуна: «Мун аварасе ватани, гьеб дуца бицулел
 жоги бит1араб батани, нижее дурго муг1жизат бихъизабеха»-абун.
 Цинги Мусаца **عَلَيْهِ السَّلَام** г1анса г1одобе рехана, гьеб к1удияб борохълъун
 лъугъун багъа-бачарана ва бет1ерги эхеде борхун пирг1авнидехун
 буссана, цинги гьев вугеб рахъалде ине лъугъана. Пирг1авн кутакалда
 х1инкъана, жиндирго тахидасан вортун ана ва гьес гъарана гьеб
 борохъ жинда т1аде биччагеян. Мусаца **عَلَيْهِ السَّلَام** г1анса кодобе босана
 ва гьеб жиндирго сураталда сверана. Хадуб Мусаца къвалакъеги
 лъун квер къват1ибе бахъана. Гьеб квер гвангъараб нур балеблъун
 лъугъана. Хадубги квер къвалакъе лъун себе бахъидал жиндир
 бук1араб сипаталда сверана. Пирг1авн гьеб к1удияб муг1жизат
 бихъараб мехаль Масаде нахъвилъльинч1о ва гьеб дуца гьабураб жо

сихІро буго абун кІалъана.

57. ПиргІавница абун: «Мун нижехъе вачІунищ вугев, я Муса; гъеб дур сихІруялъ ниж гъаб ракъалдаса къватІире гъезеян».

قَالَ أَجِئْنَا لِنُخْرِجَكَ مِنْ أَرْضِنَا بِسِحْرِكَ يَمْوُتِي ﴿٥٧﴾

58. БичасхІаги, гъеб дуца гъабураб гІадаб сихІру нижецаги гъабула. Дуца нижее къотІи гъабе мунги нижги сихІру гъабизе данделъизе ва нильеца гъеб къотІиги хвезабичІого букІине. Гъеб

فَلَنَأْتِيَنَّكَ بِسِحْرِ مِثْلِهِ فَأَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا لَا نُخْلِفُهُ نَحْوٌ وَلَا أَنْتَ مَكَاثُفٌ سَوَى ﴿٥٨﴾

данделъиялъе мухІканаб заманги ва бакІги чІезабе»-абун.

Гъеб букІана сихІру чагІи гІемераб заман, гъедин букІиналъ къун букІана Муса аварагасе мугІжизатлъун гІансаялъул борохъ лъугъин, гъелдалъун сихІручагІазул сихІру хвезабизе. ПиргІавнил гІакълучагІацаги абун: «Нильер ракъалда гІемерал сихІручагІи руго. Гъел данде рақларун сихІру гъабизе риччазе ккола ва гъев Муса сихІрочи вукІин лъараб мехаль, гъев чІвазе бегъула»-абун.

59. Муса аварагас абун: «Нужее къотІи гъабулеб буго гІид къоялъ ниль данделъизе ва гъеб къоялъул бакъ баккун хадуб халкъ данде бакІарун гъезда цере нильги къецандизе»-абун.

قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمَ الزَّيْنَةِ وَأَنْ يُخَشِرَ الْإِنْسَانُ صَبْحِي ﴿٥٩﴾

ТІадегІанав Аллагъасул амру загъир гъабулеб, жиндир аварагасе квер бакъулеб, Аллагъасул тушбаби къезарулеб къо букІиндал гъеб, Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагас абун: кинабго халкъ хІалтІи-пишаялдаса хІалхъараб, гъез рохел загъир гъабулеб, гъел киналго данделъизе рес бугеб гІид къоялъ рахъине руго ниль халкъалда цере. Гъеб цере рахъинги зухІаялъул гІужаль букІине буго: канлъиги гвангъараб къоги гІатІидаб гІужаль. Кинабго халкъалда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къудрат загъирлъизе ва пиргІавниги гІодовегІанлъизе.

ГІалимзабаца абун: гъеб къо мухІларам моцІалъул анцабилеб къо букІана: «гІашураъ» абун жиб машгъурлъараб. Гъеб къоялъ рештІана НухІ عَلَيْهِ السَّلَام аварагасул гама ракъалда, гъеб къоялъ хвасарлъана Муса عَلَيْهِ السَّلَام авараг ва бануисраилал пиргІавнил къавмалдаса, ралъдалъе гъелги гъанкъун.

60. Цинги пиргІавн Мусадаса ватІалъана ва жиндирго сихІручагІи данде гъарун гъелги рачун вачІана

فَتَوَلَّى فِرْعَوْنُ فَجَمَعَ كَيْدَهُ ثُمَّ أَتَى ﴿٦٠﴾

жиндиль данделъизе къотIи гъабураб къоялъ.

Жинда Аллагъ разильяав ибнуГаббасица абуна: «Гъезул лъабкъоялда анцила кIиазарго чи вукIана ва шивасда кодоб гIансаги кварги (рохъенги) букIана»-абун.

Ибнукасирица абуна: «Гъеб къоялъ кинабго Мисриялъул халкъ данделъана. ПиргIавние кIудияб тах лъун, гъелда тIад живги гIодов чIана. Гъесул квараниса ва кIвергIиса мухъал гъарун хIакимзаби, гIакълочагIи ва кумекчагIиги чIана. Гъезда данде ритIун кIудияб майданалда халкъги эхетун чIана. ПиргIавнида цере мухъ гъабун сихIручагIиги чIана. Гъел сихIручагIаца пиргIавнида гъикъидалго щиб жоялдалъун Мусаца сихIру гъабурабин абун, гъес абуна гIансаялъ гъабунаян. СихIручагIаца абуна: «Гъеб гIансаялдалъун ва рухъбуздалъун сихIру гъабизе нижедаса шивго бергъунаро»-абун.

Гъеб кIудияб майданалда пиргIанида цере мухъ гъабунги чIун сихIручагIаз абуна: «жакъа ниж сихIру гъабун бергъани нижее щиб ажро букIине бугеб»-абун. ПиргIавница абуна: «Дица нуж дида гIагар гъаризе руго, дир кумекчагIилъунги гъаризе руго. Щиб жо нужеца гъараниги гъебги къезе буго»-абун.

Гъеб гIалам данде буссараб бакIалда жидеда Аллагъасул свалат салам лъеял Муса ва Гъарун рачIана шивго цадахъ чиги гъечIого, жидерго гIансаги гIунтIун, Аллагъаги جَلَّالُهٗ رехсолого, гъесда божун ва таваккал тIамун.

61. Гъел сихIручагIазда Мусаца абуна:
«Нуж Аллагъас гъалаг гъареял, нужеца гIадамал гуккун сихIруги гъабун, гъезда гъечIеб жо бугеблъун бихъизабуге.

قَالَ لَهُمُ مُوسَىٰ وَيَلَكُمْ لَا تَقْرَءُوا عَلَى اللَّهِ
كَذِبًا فَيَسْحَكُم بِعَذَابٍ وَفَدَّ حَآبٍ مِّنْ
أَفْتَرَىٰ ۖ ﴿٦١﴾

Гъеб буго Аллагъас جَلَّالُهٗ бижицIеб жо

бижанаян аби. Гъедин хъвадани нужеда Аллагъасул جَلَّالُهٗ гучаб гIазаб швела. ХIакълъунго Аллагъасде جَلَّالُهٗ гIунтIизабун гъереси бицарав, Аллагъасда جَلَّالُهٗ данде вахъарав чи цIакъ чIового хутIарав ва гIадада хварав чи вуго»-абун.

Аллагъасул салам лъеяв Муса аварагас гъеб мажлиси ва гъеб лахIатти Аллагъасул جَلَّالُهٗ рисалат тIобитIулеб мажлислъун гъабун ва гъел сихIру чагIазе берцинаб вагIза- насихIат гъабун.

62. Цинги гъел сихIручагIи цоцадехун
бахIс гъабун кIалъана ва бальго,
шуршудун цо жо бицине лъугъана.

فَتَنَزَّلُوا أَمْرَهُم بَيْنَهُمْ وَأَسْرُوا النَّجْوَىٰ ﴿٦٢﴾

Гъезул дояз абуна: «Валлагъи, гъав чияс бицунеб жо сихIручийс бицунелда релъарабго гъечIо. Гъав чи унгого авараг ватизе вуго ва

ниль гъес халкъалда къватІир чІвазарун инжит гъаризе ругин абун. Ва амма сихІручагІазул гІемерисел гъезда рекъенІо.

63. Гъез абунa: «Гъав кІиявго авараг гъечІо. Гъал руго сихІручагІи. Гъезие бохъун буго жидер сихІруядалъун жидеда хадуб халкъ бачине ва пиргІавниги гъесул къавмги гъаб ракъалдаса къватІир гъезе. СихІручагІазул сихІру батІул гъабун, гъезие щолеб магІишатги гъукъизе»-абун.

قَالُوا إِنَّ هَٰذَا لَسِحْرَانِ يُرِيدَانِ أَنْ يُخْرِجَاكَ مِنْ أَرْضِكَ بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطَرِيقَتِكَ كَمَا لَمِثْلُ ۖ

64. Нуж киналго падахъ рахъа ва киназго падахъ сихІруги гъабе. ГІунсби ва рухъби гІодоре рехе. Гъеб мехаль Муса хІинкъизе вуго ва гъесул сихІруги хвезе буго. ХІакълъунго жакъа гъаб майданалда бергъарав чи жиндир кІудияб лъикІлъиялда кверщел батарав вукІине вуго»-абун. Ниль бергъани пиргІавница къотІи гъабураб къадро-макъам ва гІемерал сайгъатал швела нилье. Гъев Муса бергъани гъев кІудияв ханлъиялда вахине вуго ва гъесул мурадги гІубазе буго.

فَاجْعُوا كَيْدَكُمْ لِتُزَاوَوْا صَفَا وَقَدْ أَفْلَحَ الْيَوْمَ مَنْ أَسْتَعَى ۖ

65. СихІручагІаца абунa: «Я Муса! Дуцайиш бай бихъулеб сихІру гъабизе дур гІансаги гІодебе рехун, яги нижищ рукинел гъеб сихІру гъабизе бай бихъулеллъун»-абун.

قَالُوا يَمُوسَىٰ إِنَّمَا أَنْتَ تُفْلِحُ وَإِنَّمَا أَنْتَ الْكَافِرُ ۚ

Гъез Муса عَلَيْهِ السَّلَام виччана бай бихъи гІаса бищизе гъезул рақІ чІун букІиналъ жал бергъине руқІиналда.

66. Мусаца абунa: Нужеца байбихъе ва нужерго сихІру гъабе абун.

قَالَ بَلْ أَلْقُوا فَإِذَا حِجَابُهُمْ وَعَصِيَّهُمْ يَخِيتِلُ إِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ أَنَّهَا تَسْعَى ۖ

Муса аварагасги гъезул пишаялда релълъун гъезие лъикІаб рагІи бицана «нужеца

байбихъе»-абун. Гъелда жаниб далил букІана Муса عَلَيْهِ السَّلَام гъездаса хІинкъун гъечІолъиялда ва щиб сихІру гъез гъабуниги Мусаца гъеб батІул гъабизе букІиналда. ТІадегІанав Аллагъас хІакъаб жо бергъинабун батІулаб жо къезабизе букІиналдаги.

СихІручагІаз жидехъ руқІарал гІунсби ва рухъби падахъ гІодоре рехана ва гъезул гІемерал борхъал лъугъун, гъел чехъалда хъуршун ракъалда хъвадулел руго абун рақІалда ккезабуна Мусада, гъез гъабураб сихІруялъ. Гъеб майдан цІун, цоял цоязда гІаде рахун гъаналда бараб хІапараялда релълъун лъугъана гъел жидер

гЕмерлтъиялъ.

67. Гъеб иш бихъараб мехаль Мусада лъана فَأَوْحَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةَ مُوسَى ﴿٦٧﴾
 жиндир рекелъе х1инкъиялъул асар
 лъугъараблъи.

Гъесул х1инкъи бук1ана гъел сих1ручаг1азда божун кинабго халкъ
 купруялда ккезе гурин абун.

68. Дица Мусада абун: «Мун х1инкъуге, فَلَمَّا لَاحَظْ أَنْتَ الْأَعْلَى ﴿٦٨﴾
 Х1акълъунго мун вуго жакъа бергъарав ва
 г1адег1анав»-абун .

69. Дуца г1одобе рехе Муса, дур وَأَنِّي مَافِي يَمِينِكَ تَلَقَّفَ مَا صَنَعُوا إِنَّمَا صَنَعُوا
 кваранаб квералъухъ бугеб г1анса, كَيْدَ سَجَرٍ وَلَا يَفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَى ﴿٦٩﴾
 гъель к1алдире рачун къулч1изе
 руго гъез сих1ру гъабурал г1унсбиги
 рухъбиги. Х1акълъунго гъез гъабураб жо буго сих1ру, г1адамазул
 бер гуккулеб. Сих1ручиясул лъик1лъиялда каерщел батизе гъеч1о
 киве жив вугониги ва щибжо жинца гъабуниги.

Цинги Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ г1анса г1одобе рехана ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абураб
 х1алалъ гъельул к1удияб борохъ лъугъун гъель дол киналго борхъал
 къулч1ана. Ибнукасирица абун: Мусаца г1анса г1одобе рехараб мехаль
 жинца г1адамал х1инкъизарулеб сипаталъул к1удияб борохъ лъугъана,
 жиндир х1ат1алги, к1удияб габур-бет1ерги бугеб, гажалги ч1ах1ияб.
 Балагъун г1адамалгун гъель цо-цо ккун къулч1ун гъел сих1ручаг1азул
 борхъал т1аг1изаруна.

Гъеб иш бихъарабго сих1рочаг1ада лъана Муса аварагас гъабураб жо
 сих1ру гъеч1еблъи. Гъеб щибго щаклъи гъеч1ого х1акъаб жо бук1инги
 лъана. Гъединаб иш гъабизе цох1о Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гурони х1ал
 к1олареблъиги лъана.

70. Цинги гъел киналго сих1рочаг1и فَأَنبِ السَّحَرَةَ سُجَّدًا قَالُوا أَمْ تَأْتِي رَبِّ هَرُونَ
 Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ сужда гъабун гъумер وَمُوسَى ﴿٧٠﴾
 г1одоб цуйзабун ч1ана ва гъез абун:
 «Нижеца иман лъуна Мусалги
 Гъарунилги Бет1ергъанасда абун.

Гъаб кинабго г1аламалъул Бет1ергъанасда иман лъуна нижеца. Нижеца
 гъабураб сих1руялдаса ва цогидал купру-ширкалъул г1амалаздасаги
 ниж тавбо гъабун руссана. Гъедин Мусал муг1жизат кинабго халкъалье
 загъирлъана, х1акъаб х1ужа-далилги бихъана, бат1улаб сих1роги
 хвезабуна.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнуг1аббасица абун: «Радалиса гъел

с1х1ручаг1и рук1ана, къасилалде гьел шагьидзабилъун ва лъик1ал г1адамаллъун лъугъана»-абун. Гъаб раг1и абиялъе сабаб буго: пирг1авница гьел с1х1ручаг1азе х1инкъи къун бук1ана дица нужер кваранаб квер ва квер1аб х1ет1е къот1илин, цинги чамастакил гъот1ол г1аркъалабазлда далizarун телин гъеб х1алалда хвезег1ан абун. Пирг1авница гъаб къот1и т1убазабуна ва гьел с1х1ручаг1и муъминзабилъун хвана. Гъаб раг1и бицана Сабунияс, тафсиралъул г1алимзабазул раг1и бугин абун.

71. Пирг1авница абуна: «Нужеца гъев Мусада иманищ лъолеб дица нужее изнуги къеч1ого ва дидаги гьикъич1ого? Х1акълъунго гъев Муса вук1ун вугоха нужеда с1х1ру малъарав, нужер бишунго к1удияв муг1алим.

Гъевги нужги ургъун рук1ун руго дунги къавмги гъаб ракъалдаса къват1ир къот1изе.

Бичасх1аги, дица нужер квералги, х1ат1алги къот1ила цояб квег1аб цояб кваранаб ва, бичасх1аги, дица нуж чамастакил гъут1бузда далizarила. Гъединаб г1азаб гъабила дица нужее. Ва квешаб х1алалъ хвезеги гъарила дица нуж. Бичасх1аги нужеда лъазе буго дунищ вугев г1азаб гъабиялъул рахъалъан гучав ва г1азаб халат гъабулев, яги гъев Мусал Бет1ергъанищ вугев»-абун.

72. С1х1ручаг1аца абуна: нижехъе х1акъаб жо бач1ун хадуб нижеца мун т1аса вишиларо ва дудаса ниж х1инкъиларо. Нижеда якъинго лъана нижеер Бет1ергъан Аллагъасул

х1алк1олъи ва гъесул къудрат. Ниж гъедула ниж рижарав Аллагъасдалъун, гъаб иманалдаса руссинаро абун. Дуца дуго бокъараб х1укму гъабе. Гъеб дуца гъабураб х1укму гъаб дунылалъул ч1аголъиялда гурони жиб хъвадулареб буго.

Дуда к1ола ниж ч1вазе, амма ахираталда нижеер х1укму гъабизе бугев цох1о Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго.

73. Нижеца иман лъуна ва ниж мут1иг1лъана нижеер Бет1ергъан Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ. Нижеца тавбо гъабуна гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нижеер мунагъал чуризе ва дуца ниж гъабизе т1амураб с1х1руялъулги мунагъ чуризе. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда божизе ва хъул лъезе

قَالَ آمَنَّا لَهُ وَقَبِلْ أَنْ آذَنَ لَكُمْ إِنَّهُ لَكَبِيرٌ
الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَا تَقِطَعْنَ أَيِّدِيكُمْ
وَأَرْحَلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَلَا صُلْبَتَكُمْ فِي جُدُوعِ
النَّحْلِ وَلَتَعْمَلْنَ أَيْتَانِ أَشَدَّ عَذَابًا وَأَبْقَى ۝٧١

قَالُوا لَنْ نُؤْثِرَكَ عَلَى مَا جَاءَنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ
وَالَّذِي فَطَرَنَا فَاقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِي
هَذِهِ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ۝٧٢

إِنَّا آمَنَّا بِرَبِّنَا لِنَعْفِرَ لَكَ خَطِيئَتَا وَمَا أَكْرَهْتَنَا
عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ وَاللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى ۝٧٣

лъикIав. Гъев Аллагъ ﷻ вуго жиндие хвел гъечIев, даимго нахъе хутIулев.

Гъесул глазабалдаса хIинкъила ниж. Дур глазаб буго гъаб дунылалда гъабулеб глазаб, гъеб нахъе хутIулеб гъечIо, гъеб нижее бигъаяб буго абадияб ахираталъул глазабалдаса.

74. ХIакълъунго ТIадегIанав

Аллагъасда цеве купру-ширк гъабун,
гъелдаса тавбо гъабичIого вачIарав
чийсе жужахIалъул глазаб букIине

إِنَّهُ وَمَنْ يَأْتِ رَبَّهُ مُجْرِمًا فَإِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ لَا يَمُوتُ
فِيهَا وَلَا يَحْيَىٰ ﴿٧٤﴾

буго. Гъенив жанив жив хун хIалхыги букIунаро, жиндаса глазаб борхараб чIаголъыги букIунаро.

75. Жидеца иманги лъун лъикIаб
гIамалги гъабун Аллагъасда ﷻ данде
чIвай гъабурал гIадамазе Аллагъасда
ﷻ askIоб гIадегIанав макъам ва
нигIматазул алжанал руго.

وَمَنْ يَأْتِهِمْ مُؤْمِنًا فَعَمِلَ الصَّالِحَاتِ فَأُولَٰئِكَ
لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلَىٰ ﴿٧٥﴾

76. Даимго жанир чIолел алжанал
руго гъел гIадамазе: жидеда жаниса
нигIматазул гIоралги хъвадулел. Гъаб
буго купру-ширкалъул чороклъиялдаса
жив вацIалъарав чийсе бугеб жазаъ.

جَنَّاتٌ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا ۚ وَذَٰلِكَ جَزَاءُ مَنْ تَزَكَّىٰ ﴿٧٦﴾

Жинца цохIо Аллагъасе ﷻ гIибадат гъабурав, гъесул расулал ритIухъ гъарун, гъезда нахъвилъьлун хъвадарав.

Жидее квешаб глазаб гъабизе къотIи гъабурав, гъеб къоялда швезегIан жидер ханлъун вукIарав ва жидеца гъес малъараб жо гъабун сихIруги гъабулел рукIарал гIадамал, цохIо лахIзаталда жанир гъеб кинабго жо кIочон тун, щибго пиргIавнил кIвар гъабичIого, гъесул хIинкъи къеялдаса нахъ къачIого, жегиги гъесие вагIза гъабун кIалъалеллъун лъугъана. Гъаб буго рекIелъе иманалъул нур лъугъураб заман. Гъеб буго гIадамазда нахърилъьлун яги эбел- инсул малъиялда гIенеккун, гъез гъабулеб батараб жо гъабун гъечIого, унгого жидеда лъан, жидер ракI чIун Аллагъ ﷻ цо гъавураб заман. Гъев Аллагъасул ﷻ глазабги гъесул рахIматти кинабго жоялдаса гучаб букIин лъараб заман. ГъединачI иман лъеялда сихIручагIи рачана Муса аварагас бихъизабураб мугIжизаталъ.

Цогидаб халкъалъе гъеб майданалда ккараб жо, цо сихIро чи цогидаздаса бергъинлъун бихъана ва гъезул ракIазе гъелъ щибго асарги гъабичIо. Гъал сихIручагIазда лъана Мусаца гъабураб жо сихIру гъечIеблъи ва гъезул рекIелъ хIинкъи бачIана жидеца гъабулеб

бат1улаб жо Аллагъасда ﷻ бихъулеб ва лъалеб бук1ин бич1ч1ун. Ва гъел г1едег1ана Аллагъасе ﷻ сужда гъабизе ва гъесда гъаризе жидер тавбо къабул гъабеян ва жидер цересел мунагъалги т1аса лъугъун теян абун.

Цересел умматазул г1емерисезул г1адат ва къаг1ида бук1ана жидеда цо г1адат бихъараб, жал гъелда ругъун гъеч1еб жо бихъараб мехаль жидеца Аллагъасада иман лъолеб. Гъеб иш гъедин бук1иналъ, Аллагъас ﷻ щибаб заманаялъ щибаб къавмалда аварагъаби рит1улел рук1ана ва гъезда цадахъ муг1жизатги рещт1инабулеб бук1ана.

Т1адег1анав Аллагъас свалат салам лъеяв Мух1аммад гъавуна ахирав аварагъун. Гъев т1олго г1аламалъего аварагъунги гъавуна: г1адамазеге, женазеге. Кинабго заманаялъе аварагъунги гъавуна. Гъев вит1ун хадуб (ай хун хадуб) муг1жизаталги рук1инч1о. Гъелда жаниб Бет1ергъан Аллагъасул ﷻ к1удияб х1икмат буго. Цересел аварагъабазул къисабиги, гъезие къурал муг1жизаталги, гъезда иман лъеч1еб къавмалъе Аллагъас ﷻ гъабураб г1азабги лъазе рес буго шивав инсанасул. Жив вижарав ва гъаб кинабго г1аламги бижарав Бет1ергъан Аллагъ ﷻ цо вук1ин лъазе, кинабго мут1иг1лъиги, хъуллъейги, г1ибадат гъабиги гъев Аллагъасе ﷻ гъабизе т1адаб бук1ин лъазеге рес буго.

Гъел цересел умматазулги аварагъабазулги къиса лъаларев, гъелъул к1вар гъабуларев чисеги жакъа къоялда жаниб цакъ г1емераб муг1жизат ва г1аламат буго гъаб махлукъ бижарав Халикъ цо вук1иналъе. Г1елмияб ц1ех-рех гъабулел, дуниялалъул г1елмуялда т1ад ч1арал к1удиял г1алимзаби ахир-къадги мук1урлъулел руго инсанасул г1елму-лъай нахъ г1унт1улареб, гъесда жиндир авал-ахир лъалареб ва гъесда жинда рельлъараб гъабизе к1олареб жо г1емераб бук1иналда гъаб дуниялалда т1ад. Гъедин бугониги Аллагъас ﷻ иманалда г1овит1ич1ев чи иманалда вач1унев гъеч1о ва гъеб кинабго жо т1абиг1аталъул гъунар бугин, гъелъул балъголъаби ругин абун толеб буго. Аллагъас ﷻ тавпикъ гъабурав чи иманалдаги вач1ун, исламаияб диналъе квер бакъулевлъун лъугъунев вуго.

Инсанасе жиндир Бет1ергъан Аллагъ ﷻ вук1ин лъазе, жинца гъабулеб кинабго г1амал гъев Аллагъ ﷻ разилъи бокъун гъабизе кколеблъи лъазе, жив гъадинго, г1ададаго вижун гъеч1еблъи лъазе г1ураб г1акълоги къун буго Аллагъас ﷻ. Инсанасда т1адаб жо буго Аллагъас ﷻ жиндие ниг1матлъун къурал луг1и: бер, г1ин, раk1 х1алт1изабизе жиндие къураб г1акълуялда рекъон ва пикру гъабизе жинда сверухъ бугеб махлукъаталъул. Гъедин пикру гъабулеб гъеч1ебг1ан мехаль гъев

инсанги цогидаб рухІІагольги цохІо даражаялда рухІуна, гьесул хІайваналдаса жив вагІа гъавун, жиндие тІокІлълъун Аллагъас جَلَّالَهُ

къураб гІакълоги гІадада хун букІуна.
Ва амма ахираталда БетІергъан Аллагъасда جَلَّالَهُ цере чІезарураб мехаль гъев инсанасда гъикъизе буго дица дуге гІакълу-лъай къун букІана гуриш? Дуца шай гъеб хІалтІизабичІеб? абун. Гъелъие къезе гьесул жавабги букІунаро, гьесие Аллагъасул جَلَّالَهُ гІазабги хІакълъула.

Аллагъас جَلَّالَهُ цІунаги гьес хІайваназул даражаялдаса тІокІ гъарун, тІадегІан гъарун, гІакъилал гІадамалълъун гъарун рукІаго, нильецаго хІайваназул даража тІаса бишиялдаса ва гъелда хъвадиялдасаги.

77. ХІакълъунго Дица Муса عَلَيْهِ السَّلَام

аварагасда вахІю гъабуна: «Мун дир лагъзал бануисраилалги рачун сардилъ къватІив вахъун ральад бугеб

рахъалдехун а. Гъеб ральаде аскІов

швараб мехаль дур гІанса къабун ральад бикъизабун гъенисан

нуж церехун ине бакъвараб нухги гъабе. Мун хІинкъуге

гъеб ральдалъ нуж гъанкъилин абун ва нужеда нахъ регІун

пиргІавница нуже гІазаб гъабилин абун.

وَلَقَدْ أَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي

فَأَنْصُرِبْ لَهُمْ طَرِيقًا فِي الْبَحْرِ يَبَسًا لَا تَخَفُ

دَرْكًا وَلَا تَخْشَى

78. Бануисраилал рачун Муса عَلَيْهِ السَّلَام

авараг арабълъи лъарабго жиндир

боялги ракІарун пиргІав гъезда

хадув вахъана. Амма гъел ральдалъе

лъугъарабго гъезда тІаде ральад данде бачІана ва гъезда цІакъ

кІудияб хІинкъи ва гъалагълъи рештІана.

فَاتَّبَعَهُمْ فَرَعَوْنُ يَجْزِيهِمْ مِّنَ الْيَمِّ

مَآعِيشُهُمْ

79. Гъев пиргІавница жиндир къавм

къосиялда жаниб чІезабун букІана: «Дун вуго

нужер бишунго тІадегІанав бетІергъан»-абун, жиндие лагълъи

гъабизе тІамун, Аллагъасда جَلَّالَهُ иман лъеялдаса нахъе чІван.

Гъев пиргІавн жинца къавм битІараб диналда тІобитІулелълъун

вукІинчІо.

وَأَصْلَ فِرْعَوْنَ قَوْمَهُ، وَمَاهَدَى

Гъеб кІудияб купру-ширкалда данде Аллагъас جَلَّالَهُ гьесие дунялалдаго гІазаб гъабуна. Ахираталда шведалги жиб тІасаго босулареб абадияб гІазаб букІине буго гьесие ва цогидаб капураб къавмалъе.

Аллагъ разилъаяв Ибнужабиридасан бицараб халатаб хІадисалда жаниб буго: Муса جَلَّالَهُ авараг гІезегІанго мехаль чІана пиргІавнида бануисраилалги рачун жив Мисриялдаса нахъе виччай абун абулелълъун ва пиргІавница батІа-батІаяб къотІи гъабун гъев нахъе виччазе заман цІалелълъун. Щибаб нухаль пиргІавница тІалаб гъабулеб букІана цо

г1аламат, муг1жизат бихъизабе жинда абун. Гъеб муг1жизат бихъизабун х1инкъизавурав мехаль гъес абулеб бук1ана: «Гъаб къварилъи т1аса борхе нижедаса, нуж нахъе риччазе руго»-абун. Гъеб къварилъи т1аса борхарабго ц1идаса жиндир къот1иги хвезабулеб бук1ана. Гъедин Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагасе муг1жизатлъун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъев пирг1авнил къавмалда т1ад ракъи биччана, гарц1ги, нац1ги, къверкъалги риччана, т1упан т1ун ц1ад бана, кинабго лъим ва квен биялда сверизабуна. Цогиги муг1жизатал ва г1аламатал рихъизаруна.

Ахирги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ изну къуна Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагасе жиндир къавмги бачун Мисриялдаса къват1иве вахъине. Гъесда амруги гъабун бук1ана ральдал раг1алда швараб мехаль гъеб ральдалда г1анса къабе-ян ва гъеб анц1ила к1иги бут1аялда бикъун нужер шибаб къокъа жанисан унеб нух лъугъизе бугин абун. Мусада хадуб бахъарб пирг1авнил ах1и рогъалил г1ужаль бануисраилазда хадуб гъезе г1агарлъана, гъелги ральдал раг1алде шун, церехун ине нух гъеч1ого хут1ун рук1ана. Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагасда ральдалда г1анса къаби к1оченабун бук1ана жиндир къавмалъул х1инкъи ва зигарди ц1ик1инег1ан ва пирг1авнил боял жидеде рихъулеб бак1алда швезег1ан.

Цинги бануисраилал ц1акъ х1инкъана ва Мусаде عَلَيْهِ السَّلَام г1айиб ч1ван к1алъазе лъугъана дуца ниж гъаб рес къот1араб бак1алда ккезарунин ва гъанже ниль киналго пирг1авнил г1апт1ичаг1аца ч1ван ральдалъе ралилан. Гъеб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Муса аварагасда раклалда швезабуна ральдалда г1анса къабизе. Гъеб г1анса къабурабго к1удиял муг1рузда гьоркъор ругел к1к1алал г1адин ральдалъан нухал лъугъана ва гъенир жаниса ун бануисраилалги ральдал цогитаб рахъалъан къват1ире рахъана. Гъезда хадурго ральдалъе лъугъана пирг1авниги ва гъесул боялги. Гъезул ахирияв чи жанив лъугъараб мехаль, жидер переселги къват1ир рахъич1ого рук1адго, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ральад гъезда т1аде биччана.

Цингиги бануисраилазул цо къокъаялъ абуна: «Ниж божулел гъеч1о пирг1авн ральдалъ гъанкъана абун, гъев хвана абун». Муса аварагас Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъарун гъев пирг1авнил къаркъала ральдалъа къват1ибе рехана ва киназдаго бихъун ральдал раг1алда гьорон, ч1ег1ерлъун, мах1цун бук1ана.

80. Я Бануисраилал! Нужеца раклалда швезабе: х1акълъунго, дица нужер умумул гъезул тушман пирг1авнил зулмуялдаса хвасар гъаруна.

Нужер васал хъолев вук1арав, ц1акъ зах1матал

يٰۤاَيُّهَاۤ اِسْرٰٓءِيْلَ قَدْ اُنْجَيْتَڪُمْ مِّنْ عَدُوِّڪُمْ
وَوَعَدَ ٓنَڪُمْ جَانِبَ الظُّوْرِ ۚ اَلَا يَمُنُّ وَبَرَّلَنَا عَلَٓيْڪُمْ
اَلْمَنُ وَالسَّوْٓى ۝

хІалтІаби малъун нуж лагъзаллъун ккунги вукІарав. Гъев пиргІавн гъанкъизавуна ва нужер умумул хвалдаса хвасар гъаруна. Цинги дица Муса аварагасе къотІиги гъабуна гъев ТІурсайнаъ мегІералда ахІун гъесухъе таврат къезе ва гъесда калам гъабизе. Гъеб амру тІубан хадуб бануисраилал «Тигъ» абулеб ракъалда сверула ругеб мехаль гъезие зодисан «манна» ва «сальва» рештІинабуна гъезда шибог оІакъуба- захІмат бихъичІого жидеца гъеб ризкъи кваназе.

81. Ва дица гъездаги абуна: «Нужеца кванае хІалалаб ва лазатаб тІагІам дица нужеа ризкъилъун къураб жоялдаса. Гъеб Дир ризкъи Дида гІасильгиялъе сабаблъунги гъабуге.

كُلُّوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ
فَيَحْلِلَ عَلَيْكُمْ غَضَبِي وَمَنْ يَحْلِلْ عَلَيْهِ
غَضَبِي فَقَدْ هَوَىٰ ﴿٨١﴾

Дица нуж берцинал ва хІалалал нигІматал къун хъихъараб мехаль, нужеа дие шукру гъабе ва дир амруялдаги гІасильгуге.

Гъедин нуж гІасильгани ва дир нигІматазда шукруги гъабичІони нужеа дир гІазаб швезе буго»-абун. Гъеб дир цим бахъи ва гІазаб жинда рештІарав чи жив гъалагІъарав ва гІадада хварав вукІуна.

82. ХІакълъунго Дун цІакъ гурхІулев ва мунагІал чурулев вуго жинца тавбо гъабун купру-ширк тун, дида иман лъурав ва дир аварагазабазда нахъвильлъун лъикІаб гІамал гъабун хъвадарав чиясда.

وَأَيُّ لَغْفَارٍ لِّمَنْ تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ
صَالِحَاتٍ أَمْ هَلْدَىٰ ﴿٨٢﴾

83. Мун дур къавмалдаса ватІалъун дихъе гІедегІун вачІинавураб жо шиб бугеб я Муса عَلَيْهِ السَّلَام!

﴿٨٣﴾ وَمَا أَعْبَلَكَ عَنْ قَوْمِكَ يَمُوسَىٰ

Замахшарияс абуна: Аллагъасда عَلَّيْهِ السَّلَام кІалгъазе ТІурсайнаалда унеб мехаль Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагас живгун цадахъ къавмалъул лъикІал гІадамал рачун рукІана. Гъеб ТІур мегІералда гІагарлъараб мехаль Муса авараг гІалмагІлъиялдаса ватІалъун цеве ун вукІана, БетІергъанасда кІалгъазе гІашикълъун.

84. Мусаца абуна: «Гъеб дир къавм гъаб бакІалда гІагарда руго. Гъел дида хадурго рачІунел руго. Дун духъе гІедегІана, дир БетІергъан Аллагъ عَلَّيْهِ السَّلَام мун дида разилъизе бокълун»-абун.

قَالَ هُمْ أُولَاءِ عَلَىٰ أَثَرِي وَعَجِلْتُ إِلَيْكَ
رَبِّ لِتَرْضَىٰ ﴿٨٤﴾

85. Аллагъас عَلَّيْهِ السَّلَام абуна: Мун гъездаса ватІалъун хадуб дур къавм хІакълъунго дица питнаялда ккезабуна. Гъеб къавм

قَالَ فَإِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنْ بَعْدِكَ وَأَضَلَّهُمُ
السَّامِيُّ ﴿٨٥﴾

хІакъаб диналдаса къосизабуна Самирияс.

Гъес гІарац меседальул бачил сураг гъабун, гъеб бече алагъ бугин абун, гъелъие лагълъи гъабизе тІамуна бануисраилал. Гъев Самирияв вукІана бануисраилазда гъоркъов жив лъугъарав сихІручи, гІакаялъе лагълъи гъабулеб къавмалдаса жив вугев.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнужариридаса бицараб халатаб хІадисалда буго: жиндир къавмги бачун Муса Шамальул рахъалда унаго гъезда цо къавм батана хъанчал алагъзабилъун ккун гъезие лагълъи гъабулел. Мусада гъесул къавмаль абун: «Я Муса! Дуца нижееги гъаре гъадинал алагъзаби нижеца гъезие лагълъи гъабизе»-абун. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Цакъ жагъилаб, ахІмакъаб къавм буго нуж! Гъал руго жидеца батІулаб жо гъабулел, жидес жужахІ буклине бугел гІадамал. Нужеда гІезегІанго вагІза рагІана, гІемерал мугІжизаталги рихъана, гъанжеги гъеб ахІмакъаб жо бицине бегъилищ нужеца?»-абун.

Дагъалги ццерегІан индалго Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагас къавм цо бакІалда рештінабун тана, гъезда тІад амирлъун Гъарунги тана ва гъес абун: «Дун унев вуго дир БетІергъангун кІалъазе. Нуж гъав Гъарунида мутІигІлъе ва гъес малъараб хІалаль Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гъабе»-абун. Мусаца гъезие къотІи гъабун букІана лъеберго къоялдаса жив вачІине вугин абун.

Цинги къавмалъул лъикІал муъминзабазул цо къокъаги цадахъ бачун Муса عَلَيْهِ السَّلَام Турсайнаалде ана. Лъеберго къоялъ ва сордоаялъ жинца кІалги ккуна. Лъеберго къо гІураб мехаль Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ кІалъалелде себе жиндир кІалдиб бугеб квешаб махІ инзабизе бокъун, дагъабго хер кванана. БетІергъан Аллагъасда кІалъазе къасд гъабидал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъесда абун дуца кІал шай биччараб?-абун. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Дир кІалдиб бугеб махІ инзабизе бокъун, гъеб махІгун дуда калам гъабизе бокъичІого биччана»-абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абун: «Я Муса! Дуда лъаларищ кІал ккурав чиясул кІалдиб бахъараб махІ дида аскІоб мискалъул махІалдасаги лъикІаб букІунеблъи? Мун тІад вусса ва анциго къоялъ кІалги ккун вачІа дида кІалъазе»-абун. Муса عَلَيْهِ السَّلَام авараг Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру тІубан цоги анциго къоялъ кІалги ккун гъеб магІарда аскІов чІана.

Гъарун عَلَيْهِ السَّلَام авараг бануисраилалгун вукІана. Гъес цо къоялъ гъездехун хитІаб гъабун абун: нуж Мисриялдаса къватІир рахъулеб мехаль нужехъ букІана Къибтіияз къураб гІарац меседальул курхъен-кІиликІ. Гъеб къун букІана нужеца хъулухъ тІубараб мехаль нахъе къезеян абун. Гъеб гІарац-месед нужеа хІалалаб нужер боцІи гъечІо. Гъеб Къибтіиязухъе къезеги нилъее рес гъечІо. Дида лъикІаблъун бихъулеб

буго гъеб г1арац-месед данде гъабун цо гвендиниб бан бух1изе. Гъедин гъабун и нуж мунагъалдаса рахъун ккелаян абун. Цинги гвенд бахъана ва жидехъ бук1араб Къит1биязул г1арац-месед гъениб жаниб бан гъелда цаги бакана.

Самирияв вук1ана бануисраилалгун цадахъ Мисриялдаса къват1иве вахъарав сих1ручи. Ральад бихъун, гъеб ральдалъа къват1ире рач1унеб мехалъ Жабраил малаик вук1ана Муса аварагасе нух бихъизабун гъелгун цадахъ вильтъунев. Аллагъас جِبْرِائِيلَ Самириясда гъев Жабраил малаикасул чол лъалк1 бихъизабун, Самирияс гъеб лъалк1алдаса хъатиниб ракъ босун бук1ана ва кидаго хъат рагъич1ого кодоб гъебги ккун вук1ана. Гъарун عَلَيْهِ السَّلَام аварагас гъесда абун: «Дуца г1одоб щай рехулареб дур хъатиниб бугеб жо»-абун. Самирияс абун: «Дица гъаб г1одобе рехиларо дуца Аллагъасда гъарун гурони дица гъеб рехараб мехалъ дие бокъараб мурад т1убаян»-абун. Гъаруница Аллагъасда جِبْرِائِيلَ дуг1а гъабун ва Самирияс, ракъги г1одобе рехун абун гъаб гвандиниб бугеб жоялъул бече лъугъинабе-абун.

Цинги гъениб бук1араб г1арац-меседниги, т1охьи-маххниги цоцаде жубана ва гъелъул бачилалда релъгъараб сурат бугеб къаркъала лъугъана. Гъеб къаркъалаялда рух1 бук1инч1о, гъелъул гъаракъги бук1инч1о. Ибнуг1аббасица абун: «Валлагъи, гъеб бечелъул гъаракъ бук1инч1о. Гъеб бече жаниса гъодораб бук1ана ва гъелъул нахъияб рахъалдаса жаниб лъугъун к1алдиса къват1ибе гъури бач1унеб мехалъ, гъеб гъуриялъул сас бахъулеб бук1ана»-абун.

Цинги бануисраилал чанго къокъаялде рикъана. Цо къокъаялъ Самириясда абун: «Гъаб жо щиб бугеб, дуда гъеб щиб бугеблъи лъалеб батизе кколина»-абун. Самирияс абун: «Гъаб буго нужер бет1ергъан. Муса عَلَيْهِ السَّلَام авараг жиндир Бет1ергъанасухъе анин абун нух къосун ккун вугоян»-абун. Цоги къокъаялъ абун: «Нилъеца гъав Самирияс бицулеб жо гъереси гъабиларо Муса г1ад вуссун вач1инег1ан. Гъаб нилъер бет1ергъан ватани нилъеца гъелъие зарал гъабич1ого бук1ина. Гъеб гъереси батани ниль Мусаца бицараб жоялда нахърилъ1ина»-абун. Лъабабилеб къокъаялъ абун: «Гъаб жо щайт1аналъул г1амал буго, гъаб нилъер бет1ергъан гъеч1о. Гъаб нилъеца рит1ухъ гъабулари ва нилъеца гъалда иманги лъоларо»-абун. Цо къокъа цакъго гъеб бечеги бокъун, гъеб алагълъун ккун гъелъие лагълъи гъабизе лъугъана.

Гъарун عَلَيْهِ السَّلَام аварагас гъезда абун: «Я дир къавм! Нуж гуккун руго ва питнаялда ккезарун руго! Нужер Бет1ергъан, Аллагъ جِبْرِائِيلَ вуго, гъев цакъ гурх1улевги вуго! Нуж дир амруялда нахърилъ1а ва дие мут1иг1лъе»-

абун. Гъеб къавмалъ абунa: «Муса кивеха арав; лъеберго къоялдаса вачIине абун арав кIикъого къо гIолеб мехалъги вачIуларев?»-абун. Гъезул бишунго ахIмакъаз абунa: Муса жиндир БетIергъанги вилун гъев цIехолеб вугин»-абун.

ТIадегIанав Аллагъ Мусадe عَلَيْهِ السَّلَام кIалъана, гъесул къавмалъ гъабураб жоги гъесде бицана. Мусахъe عَلَيْهِ السَّلَام Таврат тIад хъварал хъарщал къуна ва гъев къавмалъухъе вачIана.

86. Цинги Муса عَلَيْهِ السَّلَام жиндир къавмалъухъе вуссана цIакъ ццим бахъун ва ракI къварилъун. Гъес абунa: «Я дир къавм! Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеe цIакъ берцинаб къотIи гъабун букIана гурищ?

Нужеe тIехъ рештIинабизе къотIи гъабун, ун вукIана гурищ дун БетIергъан Аллагъасде

جَلَّ جَلَالُهُ кIалъазе. Гъеб заман цIакъго халалъунишха ккараб, нужеe гъабураб къотIи кIочезе ккани, яги нужеe бокъунищ бугеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ццим бахъи ва гIазаб нужеде рештIизе, гъедин нужеца дие гъабураб къотIиги хвезабун бугеб?»-абун. Гъел бануисраилаца Мусae عَلَيْهِ السَّلَام къотIи гъабун букIана кидаго гъесул рагIиялда хилиплъи гъабиларин ва гъес малъухъин динги гъабилин абун.

87. Гъеб къавмалъ абунa: «Нижеца дие гъабураб къотIи хвезабичIо нижеeго бокъун. Киниги нижгун цадахъ букIана КъибтIиязул гIарац месед. Нижеца гъеб гвендиниб рехана Гъаруница амру гъабун. Гъединго Самириясги рехана гъеб гвендиниб живгун цадахъ букIараб гIарац-месед.

Цинги гъеб гвендиниб Самирияс рехана живгун цадахъ букIараб Жабраил малаикасул чол лъалкIалдаса босараб ракъ.

88. Самирияс гъеб гIарац-меседалъул бачил сурат бугеб къаркъала гъабунa. Жиндир гъаракъги букIунеб бачил гъаракъалда рельлъараб. Самирияс

ва гъес къосизабун бачие лагълъи гъабураб къокъаялъги гъеб къавмалдаги абунa: «Гъаб буго нужерги Мусалги аллагъ. Мусae гъаб гъаниб кIочIон буго, живго Аллагъ цIехезе ун

فَرَجَ مُوسَىٰ إِلَىٰ قَوْمِهِ غَضَبَٰنَ أَسَفًا
قَالَ يَقَوْمِ اأَلَمْ يَدْعُوكُم مِّن دُونِي وَوَعَدَاٰحَسَنًا
أَفْطَالَ عَلَيْكُمُ الْعَهْدُ أَمْ أَرَدْتُمْ أَن يَحِلَّ
عَلَيْكُمْ غَضَبٌ مِّن رَّبِّكُمْ فَأَخْلَفْتُم
مَّوْعِدِي ﴿٨٦﴾

قَالُوا مَا أَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلَكِنَا وَلَكِنَّا
حَمَلْنَا آثَرًا مِن رَّبِّنَا أَتَقَوْمُ فَقَدْتُنَّهَا
فَكَذَّبْتَ أَلْقَى السَّامِرِيُّ ﴿٨٧﴾

فَأَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُورٌ فَقَالُوا
هَذَا إِلَهُكُمْ وَإِلَهُ مُوسَىٰ فَنَسِيَ ﴿٨٨﴾

вуго»-абун.

89. Т1адеГ1анав Аллагъас гъезул

ах1макълъи баян гъабун абулеб буго:

«Гъез пикруго гъабулариш гъеб жо бук1ин

щибго гъездехун хит1аб гъабулареб, рух1

гъеч1еб къаркъала. Жидеи шибго хайир ва зарал гъабизеги

к1олареб»-абун.

أَفَلَا يَرَوْنَ إِلَّا يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلًا وَلَا

يَمْلِكُ لَهُمْ صَرًّا وَلَا نَفْعًا ﴿٨٩﴾

90. Х1акълъунго Муса عَلَيْهِ السَّلَام вач1инелде

цебе Гъаруницаги абун бук1ана

гъел банунсраилазда: «Я дир къавм!

Х1акълъунго нуж гуккун руго гъаб

бачил сураталь. Нужер Бет1ергъан

жиндир гурх1ел ц1об к1удияв Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго. Нуж дида

нахърилъгъа ва дир амруялда мут1иг1лъе»-абун.

وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلُ يَقُولُ إِنَّمَا

فُتِنْتُمْ بِهِ وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمَنُ فَاتَّبِعُونِي

وَأَطِيعُوا أَمْرِي ﴿٩٠﴾

91. Бачие лагълъи гъаби бокъараб

къокъаялъ Гъарунида абун:

«Нижеца гъаб бечеялъе лагълъи гъабизе

буго ва гъеб лагълъи гъаби тезеги гъеч1о

Муса нижехъе вач1ун гурони»-абун.

قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَاكِفِينَ حَتَّى يَرْجِعَ

إِلَيْنَا مُوسَى ﴿٩١﴾

92.93. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъухъе

вач1идалго ва гъел бачие лагълъи

гъабиялда т1ад ч1унги ратидал, гъесул ц1акъ

ццим бахъана ва Мусаца Гъарунида

абун: «Я Гъарун! Мун шиб жоялъ нахъе ч1варав гъал чаг1и къосун

рихъараб мехаль дур ццим бахъич1ого вук1ине, гъаб дир ццим

бахъараб х1алалъ! Мун дир амруялда г1асилъуниш вугеб»-абун.

قَالَ يَهْرُونُ مَامَنْعَكَ إِذْ رَأَيْتَهُمْ ضَلُّوا ﴿٩٢﴾

أَلَا تَتَّبِعُنِي أَفَعَصَيْتَ أَمْرِي ﴿٩٣﴾

Аллагъасул салам лъеяв Муса аварав Гъарунида аск1ове шведалго

жинда кодор рух1арал хъаршалги г1одоре рехун гъес кваранаб квераль

Гъарунил бот1рол рас ккун, квег1аб квераль мегежалъул расги ккуна ва

ц1акъ ццим бахъун Гъарунги к1овок1улаго Мусаца абун: «Гъаб къавм

ширк гъабулеб бихъараб мехаль дуца кин ях1 гъабураб гъезда ццим

бахъич1ого ва гъел нахъе ч1вач1ого! Аллагъасул дин г1одобег1ан

гъабулеб бихъараб мехаль дуца кин гъеб х1ехъараб? Гъаб дир ццим бахъи

Аллагъасе г1оло буго! Дурги чай гъадин ццим бахъулареб?»-абун.

94. Гъаруница абун: Мусал ццим

г1одобе буссине ва гъесул рек1ель

гурх1ел решт1ине бокъун: «Я дир

эбелалъул вас»-абун. Эбелалъул ц1ар

قَالَ يَسْمُورُ لَا تَأْخُذْ بِلِحْيَتِي وَلَا بِرَأْسِي إِنِّي

خَشِيتُ أَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِي إِسْرَءِيلَ

وَلَمْ تَفْقَ قَوْلِي ﴿٩٤﴾

рехсараб мехаль инсан г1одове виччалeб г1адат бутeлъул. Дуца дир мегеж ва бет1ер ккоге ва дун к1овок1уге! Х1акълъунго Дун х1инкъана дуца дида г1айиб ч1ваялдаса дица бануисраилал рикъизарун цоцазде рагъизарунин»-абун.

Дица къуваталдалъун бачие лагълъи гъабулел нахъе ч1ван рук1аралани нижедаги гъезда гъоркъоб рагъ ккезе бук1ана ва ниж цояз цоял ч1вазе рук1ана абун. Цинги дица бицараб жоялда мунги г1енеккиларин х1инкъана дун. Муса аварагас Гъарунил рас биччан тана, гъесда т1аса лъугъинги гъарана ва жив Самириясда аск1ове ана.

95. Мусаца абуна: «Гъаб щиб жо кколеб дуца ^{٩٥} قَالَ فَمَا خَطْبُكَ يَسْمُرِي гъабураб, ва сунца мун т1амурав гъeб иш гъабизе я Самирияв»-абун.

96. Самирияс абуна: «Дида бихъана бануисраилазда бихъич1eб жо»-абун.

Жабраил малаик вихъана духъе вач1арав. Дида рак1алда ккана гъeб чуялъул лъак1алдаса ракъ босизе. Дица

гъeб ракъ босана ва дица гъeб рехана доб бечeялъул сураталда бугеб къаркъалаялда. Цинги гъeлъул гъаракъги лъугъана. Гъаб иш дица гъабуна дирго напсалъе бокъун»-абун. Цоги щибго жоялъ т1амич1o дун гъeб гъабизе.

Цоги Г1алимзабаца абуна: «Самирияс гъeб ракъ рехана жиб биараб г1арац-меседалда г1аде ва жинца абуна: «Гъаб биараб г1арац-меседалъул бече лъугъа»-абун. Гъeлъул бечeялда релъараб къаркъала лъугъана жиндир бачил г1адаб гъаракъги бугеб»-абун.

97. Муса аварагас абуна: «Мун нижеда аск1оса нахъе а! Х1акълъунго гъаб дуниялалъул рокъоб due бугеб г1азаб буго «Дида хъат1уге»(хъваге) абун ах1улев вук1ин мун хвезег1ан. Гъев Самирияв цониги ч1ясда хъат1ич1ого, г1адамаздаса ват1алъун ч1езавуна

Аллагъас ^{جَلَّ جَلَالُهُ}. Х1акълъунго due ахираталдаги гучаб г1азаб бук1ине къот1и буго ва гъeбги жиб хисуларeб мух1канаб къот1и буго. Гъанже мун валагъе дурго алагъасда (бечeялда) жиндие дуца ва дуда нахърилълъараз лагълъи гъабураб. Дица гъeб бух1ун х1урлъун лъугъинабила ва гъeб х1урги дица ралъдалъе бала. Щибго асар нахъе хут1иларо нужер хъанчалъул, Аллагъасде ^{جَلَّ جَلَالُهُ} ширк

قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِّنْ أَثَرِ الرَّسُولِ فَنَبَذْتُهَا وَكَذَلِكَ سَوَّلْتُ لِي نَفْسِي ^{٩٦}

قَالَ فَأَذْهَبَ فَإِنَّ لَكَ فِي الْحَيَوةِ أَن تَقُولَ لَا مِسَاسَ وَإِنَّ لَكَ مَوْعِدًا أَن تُخْلَفَهُ، وَانْظُرْ إِلَى إِلَهِكَ الَّذِي ظَلْتَ عَلَيْهِ عَاكِفًا لَّنُحَرِّقَنَّهُ ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهُ فِي الْبَحْرِ نَسْفًا ^{٩٧}

гъабизе нужеца ургъараб. Гъединаб жойищ алагъ бук1унеб?. Жибо ц1унизе к1олареб, гъель цогидазе щиб кумек гъабулеб?

98. Х1акълъунго жиндие г1ибадат
гъабизе х1акъав нужер Бет1ергъан жив

إِنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَسِعَ

كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿١٨﴾

цогояв Аллагъ جَلَّالَهُ вуго, жив гурев
цогг гъеч1ев, гъев Аллагъасул جَلَّالَهُ

г1елмуги зобал ракъазда бугеб кинабго жоялда жиб щвараб буго.

Гъесие щибго жо бальго хут1уларо. Нужеца гъабураб лъик1абги квешабги г1амал гъесда лъала ва нужее гъелда рекъараб жаза гъабила. Сабунияс абуна: гъал бануисраилал хъанчие лагълъи гъабизе г1едег1иялъе ва гъезие гъеб бокъиялъе сабаб бук1анин гъел г1емерал соназ хъанчие лагълъи гъабулеб пирг1авнил къавмалда гъоркъор рук1ин ва гъезул рак1ильан гъеб квешаб асар т1аг1унарого бук1ин-абун. Гъаб х1ал бук1унеб буго инсанасул жиндирго напсалъул къадро лъач1еб мехаль, жив щиб бутониги жоягъул лагъ ва гъелда божарав вугеб мехаль.

Гъельтие мисал буго нилъеда гъоркъор рук1ин жал бусурбабилъун ругел ва жидее жакъаги Аллагъасда جَلَّالَهُ инкар ккун, гъесда данде рагъ балел рук1арал каммунистал рокъулел, гъезул х1акъикъат щиб бук1араб жидеда бич11уларел г1адамал.

99. Гъадин дица дуда рицуна Мух1аммад

كَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءٍ مَا قَدْ سَبَقَ وَقَدْ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, пересел умматазул харбал.

ءَاتَيْنَاكَ مِنْ لَدُنَّا ذِكْرًا ﴿١٩﴾

Муса عَلَيْهِ السَّلَام аvaraгасул къиса бицараб г1адин

цогидал аvaraгзабазул ва гъезул умматазул къисабиги рицуна, гъелдалъун дуца къавмалъе ваг1за гъабизе ва гъез гъелдаса г1ибратги босизе. Х1акълъунго Дица духъе Къуръанги къун буго дир рахъальан бугеб т1орит1еллъун. Две муг1жизатлъун ва умматалъе рах1матлъун.

100. Гъеб Къуръаналда иман лъеялдаса

مَنْ أَعْرَضَ عَنْهُ فَإِنَّهُ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ

ва гъелда нахъвилълъиялдаса вуссарав

وِزْرًا ﴿٢٠﴾

чи къиямасеб къоялъ ц1акъ к1удиял

мунагъалги раччун вач1уна ва жагъанамаялда жанив ккола.

101. Данмго вук1инелъун лъугъинавула

خَالِدِينَ فِيهِ وَسَاءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ حِمْلًا ﴿٢١﴾

гъев жужах1алда ва ц1акъ к1удияб ва

квешаб гъир буго гъеб къоялъ гъез баччун бук1унеб мунагъазул гъир!

102. Исафил маланкас ссур

يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِينَ

пураб къоялъ дица гъел капурзаби

يَوْمَ يُنْذِرُكَ ﴿٢٢﴾

мах1шаралда данде рак1арула гъезул

гъурмал ч1ег1ераллгъун, бералги цикараллгъун.

Гъеб ц1акъ сурааб сипат буго, жиндаса инсан х1инкбулеб.

103. Мах1шаралгъул зах1малгъи жидеда

бихидал гъел балгъого цо-цазде

шуршудула нильеца дуниялалда цо анц1го

къо гурони бан батиларин абун.

يَتَخَفَتُونَ بَيْنَهُمْ إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا عَشْرًا ۝١٠٣

104. Дида лъала гъез цо-цазде шурун

бицугеб жоги, гъезул г1акъло бугез абулеб

раг1иги: нильеца цох1о къо гурони

бач1ин дуниялалдаян абун.

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ إِذْ يَقُولُ أَمْأَلُهُمْ طَرِيقَةً إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا يَوْمًا ۝١٠٤

105. Дуда гънкбулеб буго Мух1аммад

ﷺ, къиямасеб къоялъ гъал

муг1рузул щиб х1ал бук1унеб абун. Дуца

гъезда абе: Дир Бет1ергъанас гъел муг1рул

х1ур лгъугъинабун, гъороца росизарун, шушазе гъарула.

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي نَسْفًا ۝١٠٥

106. Цинги гъеб бак1ги ц1вакараб къоно г1адин

лгъугъуна жинда г1аде щибго жо гъеч1еб.

فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا ۝١٠٦

107. Дугъениб гъет1араб бак1ги бихъуларо,

борхатаб ва гвенд бугеб бак1ги бихъуларо.

لَا تَرَىٰ فِيهَا عِوَجًا وَلَا أَمْتًا ۝١٠٧

108. Гъеб къиямасеб къоялъ кинабго

халкъ билгългъуна жинца мах1шаралда

халкъ ах1улев чиясда хадур: цониги

чи гъеб ах1иялъе жаваб къеялдаса

вуссунаро. Киналго гъаркъалги гъеб къоялъ сих1 къот1ун,

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ х1елун рук1уна. Гъеб къоялъ ц1акъ гъит1инаб,

жиб раг1улареб сас гурони бук1унаро.

يَوْمَ يَذِيَّتُ يَتَّبِعُونَ الدَّاعِيَ لَعِوَجًا ۖ وَخَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا ۝١٠٨

Гъеб сасги мах1шаралдехун унеб халкъалгъул х1ат1азул гъаракъ бук1уна.

109. Гъеб къоялъ щивниги чиясул

шапаг1аталь кумек гъабуларо, Аллагъас

جَلَّ جَلَالُهُ жиндие изну къун ва жиндир

раг1иялда разилгъун шапаг1ат гъабизе

виччарасул шапаг1аталь гурони.

يَوْمَ يَذِيَّتُ لَا تَنفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا ۝١٠٩

Гъеб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда разияб раг1иги буго раклалъ камилго иман

лгъун лагъас абураб «лаилагъа илла Ллагъ» абураб раг1и.

110. Т1адег1анав Аллагъасда лъала

жиндир лагъзадерица дуниялалда

гъарурал г1амалал, ахираталда гъезул

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ ۝١١٠

бук1унеб х1алги. П1адамазул г1акъло ва г1елму нахъ г1унт1уларо
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ г1елмуялда ва гъесул пишабазда.

111. Къиямасеб къояль кинабго *وَعَنْتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ وَقَدْ خَابَ
халкъ мут1иг1лъун, мук1урлъун ва مِّنْ حَمَلٍ ظُلُمًا
х1елун бук1уна жиндир къуват гуч

бергъарав, жив ч1агояв, жинца кинабго
махлукъаталъул тадбир гъабулев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ. Х1акълъунго
гъеб къояль жив ч1ового хут1арав ва инжит1ларав вуго жинца
дунялалда вугеб мехаль ширк гъабулевлъун вук1арав чи.
Гъесул цониги г1амал къабул гъабуларо ва гъев жиндир мурадаздаги
щоларо.

112. Жинца иманги лъун, лъик1аб وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا
г1амалги гъабун хъвадарав чи يَخَافُ ظُلُمًا وَلَا هَضْمًا
ахираталда жиндие щибго х1инкъи
гъеч1ев вуго:

Гъесул лъик1аб г1амал камизе гъабун гъесие зарал гъабуларо. Гъес
гъабич1еб квешаб г1амал т1аде цик1инабун зулмути гъабуларо.

113. Гъаб Къуръаналда жанир цересел وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا وَصَرَّفْنَا فِيهِ
умматазул къисаби ругеб г1адинго, مِّنَ الْوَعِيدِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ أَوْ يُحْدِثُ لَهُمْ
дица гъаб Къуръан дуда решт1инабуна ذِكْرًا
жиб пасих1аб ва баянаб г1араб
мац1алда.

Гъелдальун г1адамазда лъазе гъаб Къуръан инсанасул калам гъеч1еблъи.
Дица гъаб Къуръаналда жаниб такрар гъабун х1инкъиги къолеб
буго дида г1асилъаразе бук1ине бугеб г1азабалдальун. Гъел
г1адамал х1инкъизе бокъун ва гъезул рак1азуль ваг1за лъугъизе
бокъун. Гъелдальун жидеца купру-ширк ва г1асилъаби тезе ва тавбо
гъабун, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун, гъесие г1ибадат бац1ц1ад гъабиялда
гъел руссизе.

114. Гъел мушриказ ва капурзабаца فَتَعَلَّى اللَّهُ الْمَلِئِكُ الْحَقَّ وَلَا تَعْجَلْ
жиндие гъарулел сипатаздаса بِالْقُرْآنِ إِن مِّنْ قَبْلِ أَنْ يُقْضَىٰ إِلَيْكَ وَحْيُهُ
Т1адег1анав ва вац1ц1адав вуго وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا
кинабго махлукъалъул х1акъав
ханлъун жив вугев Бет1ергъан Аллагъ.

Дуца Къуръан ц1ализе хехлъи гъабуге Мух1аммад, дуда гъеб
Жабраилас вах1ю гъабун т1убазег1ан. Ва дуца Аллагъасдаги
гъаре Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, г1елму ц1ик1изабе абун.

Жинда Аллагъ разильаяв Ибнуг1аббасица абун: жинда Аллагъасул

свалат салам лъсяв аварас хехлъи гъабулеб букІана Жабраиласда
цадахъ гъес жиндие цІалулеб Къуръан цІализе. Гъеб Къуръан жиндир
ракІалда чІезе бокъун ва гъелъул щибниги жо жинда кІочена абунги
хІинкъун. Гъеб хехлъи гъабуге абун абулеб буго ТпадегІанав Аллагъас,
цогі аяталдаги абураб гІадин: «Дуца дур мацІ багъаризе гъабуге гъеб
Къуръан хехго цІализе»-абун.

115. ХІакълъунго Дица Адам
аварасдаги амру гъабун букІана
цебесеб заманалъго пуланаб

وَلَقَدْ عَهِدْنَا إِلَىٰ آدَمَ مِنْ قَبْلِ فَنَسَىٰ وَهٖ
يَحْذَرُهُ وَعَزَمَّا ۝١١٥

гъветІалдаса кванаге абун. Гъесие дир
амру кІочана ва дида гъесул къвакІараб гІад чІейги батичІо
жинда гъабуге абун абураб жо гъабичІого тезе.

116. Дуца умматалда бице МухІаммад
дица малаикзабазда абураб гІуж:
«Нужеца Адамне сужда гъабе»-абун. Гъел

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ
فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ ۝١١٦

киназго сужда гъабун цохІо иблисаль
хутІизегІан. Гъеб иблисаль Аллагъасул عَلَّاهُ амру гІубачІо ва
жиб гъесда гІасияблъун лъугъана.

Ассави абулев гІалимас абуна: «ТпадегІанав Аллагъас гъаб Адамил
عَلَيْهِ السَّلَامُ къиса анкьго батІияб сураталда жаниб такрар гъабун бицана
лагъзадерида лъазе Аллагъасул амруялда нахърильлъине тІадаб букІин
ва иблисги, гъелъул насло щайтІабиги инсанасул тушбаби рукІинги
лъазе.

117. Цинги дица Адамида абуна: «Я
Адам! ХІакълъунго Гъаб иблис дур
тушман буго, дур чІужуялъеги тушман
буго. Нуж гъеб иблисаль мутІигІлъуге.

فَقُلْنَا يَا آدَمُ إِنَّ هَذَا عَدُوُّكَ وَلِزَوْجِكَ
فَلَا يُخْرِجَنَّكَمَا مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقَى ۝١١٧

Гъельие нуж мутІигІлъани гъелъ нуж алжаналдаса къватІире
рахъизе гъарула ва нужги бахъикъосараллъун лъугъуна»-абун.
Мун цІакъаб захІмалъиялда ккезе вуго дунялалъул ризкъи тІалаб
гъабизе ккун.

118. ХІакълъунго дуе гъаб алжаналда
жаниб вакъи гъечІо, ва мун гІицІогги
хутІуларо, регІел къвариІунаро.

إِنَّ لَكَ أَلَّا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَسْرِى ۝١١٨

119. ХІакълъунго Дуе гъениб жаниб
бакълул бухІи гъечІо ва къечалъул ургъелги
гъечІо.

وَأَنَّكَ لَا تَظْمَأُ فِيهَا وَلَا تَصْحَى ۝١١٩

Гъеб алжан буго хІалхъиялъул ва рохалил рукъ, гъениб свакай-гІакъуба

гъечІо, бухІи-цІоройги гъечІо. Гъениса къватІив вахъани гъал киналго умурал дуда тІаде ричІине руго.

120. Цинги гъеб шайтІаналь Адамил рекІель вас-вас ккезе гъабун абуна: «Я Адам! Дица дуда малъилищ кидаго мун алжаналда жанив хутІулеб къагІида ва дуца жиндаса кванани мун чІаго хутІулеб ва дур нигІматалги кидаго тІаса унареб гъветІалда тІовитІилищ мун?»-абун.

121. Адамицаги ХІавацаги Аллагъас жиндаса кванаге абураб гъветІалдаса кванана ва гъезда жидер гІавратал загъирлъана. Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГІаббасица абуна: Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ гъезда тІад ретІун букІараб нуралъул ретІел тІасан ине гъабуна ва гъезда жидер чурхдул рихъана ва жидер ничал бакІал загъирлъун цоцадаса нечана.

Цинги гъел жидер черхалда гъутІбузул тІамхал рекІине гъаризе лъугъана ва гъелдалъун гІаврат бахчизеги лъугъана. Адам авараг жиндир БетІергъанасул амруялда гІасилъана ва жив къосунги ккана. Даимго жанир рукІунеб алжаналдаса къватІире рахъине ккана.

Ибну ХатІибица абуна: «ТІадегІанав Аллагъас жиндир авараг Адамил хІакъальбуль «Гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ гІасилъана ва къосунги ккана»-абун бугониги нильеца гъеб рагІи нильерго рахъалъан абизе бегъуларо, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ калам цІалулеб мехаль гъесул калам цІалун абун гурони. Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ рес букІуна жиндис рокъарал, ва жинца тІаса рищарал гІадамазда гІайиб чІвазеги, гъезда амру-нагъю гъабизеги, гъеб рес нильеес букІунаро. Гъелъие мисал буго: Ханас жинда бищунго гІагарда ругел вазираздаги, гІакълу чагІаздаги гІайибги чІвала, гъезда щим бахъунги кІалъала, амма цогидаб халкъалъул ихтияр букІунаро гъел ханасул вазиразда гІайиб чІвазеги гъезда данде калам гъабизеги. Нильеца абизе бегъаларо: «Адам Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ гІасилъана ва гъев гъесул амруялъеги мутІигІлъичІо»-абун. Гъаб рагІи буго купруялда иналда хІинкъараб рагІи.

122. Хадувги БетІергъанас Адам عَلَيْهِ السَّلَامُ жинда гІагар гъавуна, гъесул тавбоги къабул гъабуна. ХІакъаб нухалда тІовитІун, гъелда чІолевлъун гъавуна.

Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ тІагІат гІибадат гъабиялда тІад чІаравлъунги гъавуна.

فَوَسَّوَسَ الْيَتِيمَ الَّذِي قَالَ يَتَذَكَّرْ هَلْ أَذُنْكَ عَلَى شَجَرَةِ الْغُلْدُومِ لَأَتَّبِعَنَّ ﴿١٢٠﴾

فَأَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَائِمَةٌ ثُمَّهَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَعَصَى آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَى ﴿١٢١﴾

ثُمَّ رَاجَعْتَهُ رَبُّهُ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدَى ﴿١٢٢﴾

Жинда Аллагъ разилъаяв абу Гъурайратидаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун:

«Муса аварас ва Адам аварас жидер БетІергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَّ cere чІун цоцзде къец гъабун гаргадана. Муса аварас абун: «Мун вуго Адам, Аллагъас جَلَّ жиндирго квераль вижсараб, дур чорхолъ жиндир рухІегі пурав, дуге сужда гъабизе киналго малаикзабиги тІамурав, жиндир алжаналда жанив мунги чІезе гъавурав. Цинги дуца дур зурият алжаналдаса къватІибе бахъине гъабун ракъалда рештіІине гъабун, дур хатІаъ сабаблъун»-абун. Адам аварас абун: Мун вуго Муса, Аллагъас جَلَّ жиндир расуллъун гъавурав, дуда жинца каламги гъабурав, духъе Таврат тІад хъварал хъарцалги къурав, мун Аллагъас جَلَّ жинда Іагарги гъавурав. Дуда Таврат дун вижсилелдего цебе хъван батанищ? Мусаца абун: «Мун вижсизе кІикъого сональ цебехун хъван батана»-абун. Адамица абун: Гъеб Тавраталда хъван батанищ дуда: «Адам БетІергъанасда Іасилъана ва къосана»-абураб рагІи? Мусаца абун: «батана»-абун. Цинги Адамица абун: «Дуца дида Ілайиб кинха чІвалеп дун вижсизе цебего Аллагъас جَلَّ хІукму гъабураб Іамал дица гъабун»-абун. Гъаб хІадисги бицун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: Муса аварасдаса Адам аварас бергъана жиндир хІужа-далилалъулъ»-абун. ХІадис ибну аби ХІатимица бицана.

123. Аллагъас جَلَّ абун: «Гъанже нуж киналго гъаб алжаналдаса къватІире лъугъун ракъалда рештіІа!»-абун. Нуж гъеб ракъалда тІад дунялалъул магішат сабаблъун цоцаде тушманлъи гъабулел рукІизе руго.

قَالَ أَهْبِطْ مَعَهَا جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ
عَدُوٌّ فَإِنَّمَا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى مِّنْ
أَتَّبَعْتُ هَذَا فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى ﴿٢٣﴾

Нужер тІабигІатал ва къасдалги батІа-батІаял рукІине руго. Нужер гІакъидаги цо букІине гъечІо. Палимзабаца цоги магіна гъабун: «Иблисалъул наслоги Адамил наслоги цоцазе тушбаби рукІизе руго»-абун.

Нужехъе дир аварасзабиги ва тІахъалги рачІараб мехаль, нуж хІакъаб диналда тІоритІизе, гъеб дир тІоритІелалда чІун ва аварасзабазда нахъ рилълъун хъвадарал гІадамал дунялалда жал мекъи ккезе гъечІо ва ахираталдаги бахъи къосараздаса рукІизе гъечІо.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасица абун: ТІадегІанав Аллагъ جَلَّ гъоркъе чІун вуго жидеца Къуръанги цІалун, гъелда гІамалги гъабун хъвадарал гІадамал дунялалда къосизе теларин, ахираталда

бахъи бутелги гъарилин абун.

**124. Дир Къуръаналда ва цогидал
т1ахъазда г1амал гъабиялдаса
жив вуссарав чиясе Х1акълъунго
дунялалълул рокъоб ц1акъ зах1матаб**

وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ وَمَعِيشَةً
ضَنْكًا وَتَحْسُرَةً يَوْمَ الْحَيْمَةِ أَعْمَى ﴿١٢٤﴾

**яшав бук1ине буго, гъев бечедав вугониги. Лъимал-хъизан г1емера
вугониги жиндие х1алхъи гъеч1еб, рек1елгъей гъеч1еб яшавалда
вук1ине вуго.**

Т1адег1анав Аллагъас иман лъеялда жаниб гъабун буго дагъаб бугониги
дунялалълул боц1и г1уравлъун вук1ин, жинда т1ад пциб къварилтъи
бач1аниги гъеб Аллагъасул ﷻ рахъалтъан бук1ин лъан Аллагъасе
ﷻ мут1иг1лъи. Жиндир рак1 г1одоб биччан вук1ин: жиндие х1укму
гъабураб жо лъугъунеблъи лъан, жиндие хъвараб ризкъиги жиндаса
борч1улареблъи лъан. Жиндие къураб жоялда разилтъиги бук1уна
имангун цадахъ, хадусеб ишалълул Аллагъасда ﷻ таваккал т1амиги
бук1уна.

Гъев муъминчи кидаго вохарав ва разияв вук1уна, гъесул мугъч1вай
Аллагъасда ﷻ бук1иналъ. Гъев бечедавги вук1уна жиндие бакъвараб
чадил моч1о гурони щолеб гъеч1ониги. Гъесул рак1 бахъи бугеб
бук1уна жинда т1ад къварилгъаби рац1араб мехалгъи. Гъаб амру
гъадин бук1иналъе далил буго Т1адег1анав Аллагъасул раг1и: «Дица
гъев муъминчиясул ч1аголтъи гъабила ц1акъ берцинаб ва лъик1аб
ч1аголтъилъун»-абураб.

Аллагъас ﷻ гъесде инкар кквеялда цадахъ дунялалълул маг1ишаталда
хъул халалтъи, бахиллъи гъабун буго. жиндие къуралда разилтъунгут1и,
г1емераб жо бохъи, кинабго пикру ва к1вар боц1и-малалда буссин
гъабун буго. Аллагъасда ﷻ иман лъеч1ел, гъесул ниг1матазда щукру
гъабуларел г1адамал кидаго г1емераб жо т1алаб гъабулел рук1уна ва
гъезие г1оларо т1олго дунялалълул кинабго маг1ишат жидее къуниги.
Гъесул кверги щвакуларо садакъа къезе, гъесда киналго г1адамалги
тушбабилълун рихъула. Гъедин бутелълул гъев даимаб ургъел
къварилтъиялълул вук1уна ва гъезул яшавги ц1акъ зах1матаб бук1уна.
Гъесие хабал г1азабги ц1акъ гучаб гъабула.

**Къиямасеб къоялъ дица гъев т1аде вахъине гъавула жив
беццавълъун гъесул щибго х1ужа далил бук1унаро жив хвасар гъавизе.**

**125. Гъев капурчияс абула: «Я дир
Бет1ергъан! Дуца дун беццавълъун шай
т1аде вахъине гъавурав. Х1акълъунго дун
дунялалда канлъи бихъулевълъун вук1ана**

قَالَ رَبِّ لِمَ حَسَرْتُ بَعْدَ آعَنِ وَقَدْ كُنْتُ
بَصِيرًا ﴿١٢٥﴾

гурищ?-абун.

126. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абула: дунялалда

духъе дир аятал рачлун руклана.

Духъе авараг вит1ана гъесда т1ехъги

решт1инабуна, г1емерал г1аламатал ва

муг1жизаталги гъаруна, дун Бет1ергъан Аллагъ вук1иналда жидеца

т1оритгел гъабулел. Гъеб кинабго жо дуда бихъич1о, дуца гъелда

г1амал гъабич1о ва гъел к1очон тана. Жакъа мунги к1очон тезе

вуго жужах1алда жанив абадияб г1азабалъуль»-абун.

قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيَتْهَا وَكَذَلِكَ

الْيَوْمَ تُنْسَى ﴿١٢٦﴾

127. Гъадинаб жазъ гъабула дица

киналго капурзабазе ва мушриказе:

дир аятазда иман лъеч1ел ва жидеца

дунялалъул ч1аголъи т1аса бищун ахират

к1очон тун рукларал. Гъеб ахираталъул г1азаб ц1акъ зах1матаб ва

жиб т1аса унареб буго.

وَكَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ أَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِآيَاتِ

رَبِّهِ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَأَلَمُّ ﴿١٢٧﴾

128. Мун жидеца гьереси гъавулел

Маккаялъул мушриказда лъала гурищ

Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидеца цере

рукларал къавмаз жидер аварагзаби

гьереси гъарураб мехаль гъел кин

гъалаг гъарураблъи. Гъел мушрикал жидер сапаразуль дол

къавмаз нахъе тарал ч1унтарал росабальги шола.

Гадилал, Самудиял руклараб бак1алда щола ва гъезул нахъе хут1араб

жоги бихъула. Х1акълъунго гъел ч1унтелазуль Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

г1аламатал руго иман лъезе бокъарал, жидер г1акъло бугел

г1адамазе жидер Бет1ергъан Аллагъ жиндир гуч бергъарав жив

цогояв хан вук1иналда т1оритгел гъабулел.

أَفَلَا يَهْدِيهِمْ لَهْجَتُهُمْ أَهْلَكَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ

بِمَعْسُونٍ فِي مَسْكِبِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ

لِأُولَى النَّهْيِ ﴿١٢٨﴾

129. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ х1укму-къадар

бук1инч1ебани гъел мушриказе г1азаб

гъаби нахъ бахъун теялдалъун бугеб, ва

гъеб г1азаб гъабизе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къадар

гъабураб г1ужги бук1инч1еб ани, гъал мушриказда т1ад г1азаб

решт1ине бук1ана ва гъезда гъеб даимлъизеги бук1ана.

وَلَوْلَا كَيْدُهُمْ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا

وَأَجَلٌ مُّسَمًّى ﴿١٢٩﴾

130. Дуца сабро гъабе Мух1аммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъез дуда бицунеб квешаб

раг1иялда. Мунги, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

каламги гьереси гъабиялда, Аллагъас

جَلَّ جَلَالُهُ гъезие жазъ гъабич1ого толаро

فَأَصْبَرَ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحَ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ

طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا وَمِنْ أَنَا فِي

أَيْلَاقٍ فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَى ﴿١٣٠﴾

жидер члухIиялъе ва гIамал кIодолъиялъе.

Дуца дур БетIергъан Аллагъасе тасбихI гъабе, гъев гIемер рехсе ва гъесие какалги рай бакъ баккилелде цебеги, бакъ тIерхьилелде цебеги, сардильги рехсе дуца Аллагъ, къоялъул шибаб гIужалъги рехсе. Аллагъас ﷺ мун рази гъавизе вуго ва дуге квербакъиги букIине буго. Гъел мушрикалги Аллагъас ﷺ гIодореган гъаризе руго.

Тафсиралъул гIалимзабазул гIемерисез абуна гъаб аяталда жанир къойил балеб щуябго паризаяб какил гIужал рицун руго абун: бакъ баккизе себе рогадил как, бакъ тIерхьинелде себе бакъанил как, сардиль балеб богол как. Къоялъул рагIаллъабазуль абураб рагIиялдаса къальул ва маркIачIул как бай абураб магIна босула: къальул как балеб заман буго къоялъул авалаб башалъи абураб гIуж. МаркIачIул как балеб заманги буго къоялъул кIибилеб башалъи араб гIуж.

131. Мун гIажанблъун валагъуге

МухIаммад ﷺ, дица гъел

капурзабазул батIи-битIиял къокъабазе

къун бугеб дуниялалъул мугIишаталда:

гъезул члухIарал минабазда, чIахIиял

ахазда, пахруяб ретIелалда, бечедал нигIматазда.

Гъеб буго дица гъел гуккизе къураб дуниялалъул берцинлъи. Гъезул хIалбихьи гъабиги буго гъез нигIматазе щукру гъабуладай абун. Ва гъел нигIматал жиде къурав БетIергъан Аллагъ ﷺ вукIин лъан, гъесие гIибадат гъабуладай абун. Жидеца иман лъечIеб мехалъ гъезие цIакъ гучаб гIазабги букIине буго гъел нигIматазда щукру гъабун гутIи сабаблъун, купру-ширкалда данде гъабулеб гIазабалда тIадги.

Дур БетIергъанас дуге къураб Аллагъ ﷺ лъай ва гъесие гIибадат гъаби, цIакъ лъикIаб ва жиб нахъе хутIулеб, ахираталда жиб батублеб ризкъи буго. Гъаб хитIаб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда гъабун бугониги, гъаб буго гъесул умматалда бугеб хитIаб. Хирияв авараг ﷺ цIакъ дуниялдаса вуссарав вукIана, гъельул бечелъи ва берцинлъи бихъуларев вукIана ва Аллагъасул ﷺ ажрукириялда хъул лъурав, гъелдальун гIей гъабулев вукIана.

132. Дуца дур агълуялда амру гъабе

МехIаммад ﷺ как бай абун ва гъеб

как баялда тIад чIун дуцаги сабро гъабе.

Дица дуда амру гъабулеб гъечIо дуца

ризкъи тIалаб гъабе абун.

Ва гъеб тIалаб гъабиялъуль яхI бахъе абунги. Дун вуго дуге ризкъи

وَلَا تَمْدَنَّ عَيْنَيْكَ إِلَى مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا

مِنْهُمْ زهرةً آتيةً الدُّنْيَا لِنَفْسِهِمْ فِيهِ وَرِزْقٌ

رَبِّكَ حَبِيرٌ وَأَنْتَ

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا تَسْأَلْكَ

رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى ﴿١٣٢﴾

кьолев. Ва дуца дида таваккал т1амураб мехаль дуда т1ад ризкъи бач1изе буго дуда ракл1адаго гъеч1еб рахъалдаса. **Дунялалъул рукъор Аллагъасдаса** جَلَّالَهُ **х1инкъун хъвадарал г1адамазе лъик1аб ахират бук1ине буго.** Алжаналъул ниг1матал рук1ине руго.

Ибну аби Х1атимица жинда Аллагъ разилъаяв Сабит асх1абасдаса бицараб х1адисалда буго: *«Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасдаса вакъи т1ад бач1араб мехаль гъес агъуялда амру гъабулеб бук1ана нужеца как бай»*-абун. Цогидал аварагабазулги г1адат бук1ана жидеда т1ад цо къварилъи бач1араб мехаль как баялда т1ад ч1ей гъабулеб.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасдаса бицана: *Т1адег1анав Аллагъас абула: «Я Адамил лъимер! Мун дие г1ибадат гъабизе лъугъа, дица дур керен бечелъиялъул ч1езабила ва дудаса пакъирлъиги инабила. Мун дие г1ибадат гъабизе рег1ич1они дица дур керен ургъалил ч1езабила ва дур пакъирлъиги т1аса инабиларо»*-абун. Х1адис имам Тирмизияс ва ибну Мажатица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Зайд ибну Сабитидасан х1адис бицана: Дида раг1ана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасдаса абулеб: *«Дунял т1алаб гъаби жиндир мурадлъун бугев чиясул амру Аллагъас бикъ-бикъизабула, гъесда берда цебе пакъирлъиги ч1езабула. Киг1ан гъев вортанхъаниги Аллагъас جَلَّالَهُ хъвараб жо сурони гъесиеги щоларо. Жиндир мурад ахират бугев чиясул Аллагъас جَلَّالَهُ амру данде гъабула, гъесул рек1ель бечелъиги гъабула, гъесухъе дунялалъул маг1ишатги бач1уна жиб мут1иг1аблъун (жинца т1алаб гъабич1ониги)»*-абун. Х1адис имам ибну Мажатица бицана.

133. Маккаялъул мушрикаца абулеб

буго: «Гъав Мух1аммад ﷺ жив

рит1ухъав вук1иналда т1орит1ел гъабулеб

мут1ижизат бачун вач1уневани жиндир

Бет1ергъанасул рахъальан»-абун. Гъезухъе бач1ун буго гурищ

киналниги цересел т1ахъазда бугеб жо жинца бицулеб Къуръан.

Мушриказе бокъун бук1ана гъез абураб мут1ижизат гъаби: Маккаялъул мут1рул шуцазарун гъениб ах-хур бижулеб майдан гъаби, Сафа мег1ер меседил гъаби, аварасдаса хасаб хазина решт1и, ва цогидалги гъезул напсазе бокъарал, гъезул г1амалк1одолъиялъ ва х1алхъублъиялъ ургъарал. Щайт1аналь жидеда берцин бихъизарурал мут1ижизатал рачун вач1а мунаб абулеб бук1ана гъез. Т1адег1анав Аллагъас гъезда абулеб буго: *«Жиб решт1ине бук1иналъул рохел цересел т1ахъазда бицараб, гъел т1ахъазулги, цересел умматазулги, аварагабазулги хабар жинца бицулеб, жинда къец гъабун чи бергъунареб, къиямасеб*

وَقَالُوا لَا تَأْتِيَنَا بَيِّنَاتٌ مِّن رَّبِّنَا أَوْ لَمْ
تَأْتِهِم بَيِّنَةٌ مَّا فِي الصُّحُفِ الْأُولَى ﴿١٣٥﴾

къо бачИнегІан жиб нахъе хутІулеб Къуръан къун буго Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварагасе мугІжизатІун. Жидер гІакъло бугел чагІазе гъеб гІезе буго МухІаммад ﷺ ритІухъав вукІиналгъе далилІгъун»-абун.

134. Дица гъел мушрикал дир гІазаб гІад биччан, гъалаг гъарун рукІаралани гъезухъе МухІаммад ﷺ аварагги Къуръанги битІилелде цере, гъез абизе букІана: «Я нижер БетІергъан! Дуца

нижехъе авараг витІун вукІаравани: ниж гъесда нахърилгъине ва дур аятазда иман лъезе, гъаб гІазабги гІодогІанІгъиги нижеда щвелелда себе»-абун.

Гъадиаб гІузру бачун гІазабалдаса хвасарІги тІалаб гъабичІого букІине гІоло ТІадегІанав Аллагъасул гІадат буго щибаб умматалда авараг витІун гъел битІараб диалда ва Аллагъ ﷻ по гъавиялда ахІулеб. Гъелдаса худаб гъезие гІузру букІуларо ва гъеб гІузру къабулги гъабуларо.

135. Дуца гъезда абе МухІаммад ﷺ: нужги нижги балагъун чІун руго ахиралда щибдай ккелеб ва квербакъиги лъие букІилеб»-абун. Нуж

балагъун чІаха нужер ахир киндай ккола абун! Гъаб рагІи буго мушриказе хІинкъи къун абулеб рагІи. Дагъаб хадуб лъазе буго нужеда, хІакъаб, битІараб нухалда щал ругел, ва Аллагъасул ﷻ рахъалгъан тІоритІел лъие бугебги.

Гъединго лъазе буго жидер нух къосарал, жал батІулаб диалда ругел щал ругебги.

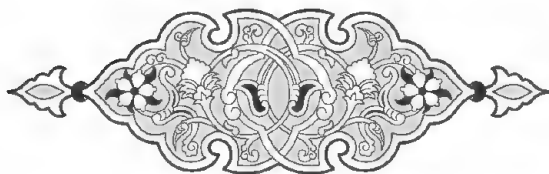
ТІадегІанав Аллагъасул квербакъиналдалгъун сурагу

ТІагъаялгъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецгги Аллагъасе ﷻ буго.

وَلَوْ أَنَّا أَهْلَكْنَاهُمْ بِعَذَابٍ مِّن قَبْلِهِ لَقَالُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ مِن قَبْلُ أَنْ نَّذِلَّ وَنَخْزَى ﴿١٣٤﴾

قُلْ كُلُّ مُرْتَضٍ فَرَضُوا فَمَا اسْتَغْمُونَ مِّنْ أَصْحَابِ الضَّرِيطِ السَّوِيَّ وَمِنْ أَهْتَدَى ﴿١٣٥﴾

21. Суратул Анбияъ

Сурату Ибрагъималдаса хадуб Маккаялда рештлинабураб, жинда жаниб нусиялда аңила кIиго аят бугеб.

Маккаялда рештлинабураб бугельул гъаб суратальул аслияб мурад буго инсанасул гIакъида баян гъаби: Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъави, расулал ритIухъ гъари къиямасеб къо букIинги, гъениб хIисаб- мизан ва жазаъ букIинги ритIухъ гъаби.

Сурат бай бихъулеб буго инсан гъапул вукIин бициналдалъун жинда тIаде бачIине бугеб ахиркъоялдаса ва гъениб букIинесеб хIисаб-мизанги гIакъуба- гIазабалдасаги. Хадуб жидеца Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул динги, ахиратги гъереси гъабулел купру-ширкалъулъ гIорхъольан рорчIарал гIадамазул бицен гъабулеб буго. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIиналда, гъесул къудраталда тIоритIел гъабулел гIаламаталги рицунел руго; зобал ракъазда жанир ругел, инсанасул черхалъулъ ругелги.

Аллагъасде عَلَيْهِ السَّلَام ширк гъабулел гIадамаз гъесул расулазе гъабулеб къварилъи бицун буго, дунялалдагоги хадуб ахираталдаги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезие гъабулеб гучаб гIазабги бицун буго. Хадуб сураталда жанир аварагабазул عَلَيْهِ السَّلَام къисаби рицун руго: Ибрагъим аварагасулги عَلَيْهِ السَّلَام, гъесул къавмалъулги къиса бицун буго гIатIид гъабун, гъелдаса вагIза ва гIибрат цолеб хIалалъ. Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام хIужжса далил ва баянаб калам загъир гъабун буго. Хадуб ИсхIакъ, ЯгIкъуб, ЛутI, НухI, Давуд, Сулайман, Аюб, ИсмагIил, Идрис, Зулкифли, Зун-нуни, Закария, ГIиса аварагабазул عَلَيْهِ السَّلَام къокъалго къисаби рицун руго, гIадамаз гъездаса гIибрат босине ва пикру гъабизе.

Ахиралда Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасул рисалат кинабго гIаламалъе рахIмат букIин ва ахираб рисалат букIинги бицун буго. Сураталда цIар лъун буго «аварагабазул сурат»-абун: гъелда жаниб чанго аварагасул бецен гъабун бугельул, гъезул дагIваталъул, гъезда бихъараб къварилъиялъул ва гъез гъабураб саброялъулги бицун бугельул.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдагъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Гадамаз гъарурал гIамалазул
хIисаб гъабулеб заман гIагарлъун
буго. Амма гъел жидерго гъава
напсалда мутIигIлъун ва шагъватазда
нахърилълъун рукIун, къиямасеб къоялъул амруялдаса
гъапуллъун руго.

اقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ
مُعْرِضُونَ ﴿١﴾

Гъез ахиратада батулеб лъикIаб гIамал гъабулеб гъечIо, гъеб къоялда
данде чIвазе щибго хIадурлъиги гъабулеб гъечIо. Гъаб аяталда жаниб
къиямасеб кьо гIагарлъун бугин абиялъе сабаб буго жиб букIин ва
бачIин хIакъаб жо гIагарда бугелда релълъун букIин.

2. Гъел мушриказухъе бачIунеб гъечIо
гъезие вагIза гъабулеб ва хIинкъи кьолеб
Къуръаналъул цIияб аят ва хабар,-гъеб
Къуръан махсароде гъабизелъун жал
гIенеккун рукIун гурони.

مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ مُحَدَّثٍ إِلَّا
اسْتَمَعُوهُ وَهُمْ يَلْعَنُونَ ﴿٢﴾

Гъелда иман лъечIого, гъеб гъереси гъабун. Жидехъе Аллагъасул
аятал рацIун щинахъе гъезул жагъиллъиги ахIмакълъиги цIикIкIунеб
буго.

3. Гъезул раклал Аллагъасул
каламалдаса гъапул руго, гъелъул
пикру гъабуларел, гъелъул нур
жидеда жаниб лъугъуларел руго. Гъел
мушрикал жидедаго гъоркъоб шурун
хабар бицулел руго: «Гъев МухIаммад
нилъедаго релъарав чи гурони, гъесда Аллагъас
вахIю
кин гъабулеб? Гъев тIагIамги кваналев, къватIахъги сверулев
чи вуго. Нужеца гъес гъабураб сихIро ва гъес бицараб хабар
къабулищ гъабулеб, нужеда гъеб сихIро букIин лъалаги
букIадго»-абун.

لَا هَيْبَةً قُلُوبُهُمْ وَأَسْرَأَ النَّجْوَى الَّذِينَ
ظَلَمُوا هَلْ هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ أَفَتَأْتُونَ
السَّحَرَاءَ فَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٣﴾

Гъез абулеб букIана Аллагъас расуллъун витIулев чи малаик вукIизе
кколин, гъав МухIаммад нилъеда лъалев, нилъеда гъоркъоса
чи вугин абун. Гъеб абиялъе сабабги букIана Аллагъасул свалат салам
лъеяв аварагасда иман лъеялдаса гIадамал нахъчIвай.

4. Аллагъасул расулас
дир БетIергъан Аллагъасда лъала зобал
ракъазда жаниб бицулеб хабар.

قَالَ رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٤﴾

Гьесда шибго жо бальго хутуларо. Нужер бальгояб шур-шудиги лъала Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ. Гьев БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда кинабго жо рагулев ва кинабго жо лъалев.

5. Жегиги мушрикаца Къуръаналъул хІакъалъуль абунa: «Гьев МухІаммадида صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ макъиль бихъараб жо бугин, гьев МухІаммадица صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жинцаго ургъун бицунеб жо бугинги, гьев шигІру гьабулев чи вугоянги абунa.

بَلْ قَالُوا أَضَلُّنَا أَهْلَكُم بَلْ أَفْتَرَنَاهُ بَلْ هُوَ شَاعِرٌ فَلْيَأْتِنَا بِآيَةٍ كَمَا أُرْسِلَ الْأَوَّلُونَ ﴿٥﴾

Гьаб чанго батІияб раги мушриказ абиялъ бихъизабулеб буго гьел цо жоялда чІун гьечлебІи, гьезул гІакъло хисардулеб букІин ва гьез бицунеб жо гьереси букІин. Мушриказ гьелдаги тІад абулеб буго: Гьев МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нижехъе вачІаха ццересел аварагзабигІадин жив ритІухъав вукІиналда тІоритІел гьабулеб мугІжизатги бачун абун.

6. Гьезда цере рукІарал умматазул пониги росдал агълуялъ ва цохІо къавмалъ иман лъечІо жидехъе рачІарал аварагзабаздаги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гьезие бугеб мугІжизаталдаги. Гьез гьел гьереси гьаруна ва дица гьел къавмалги гьалаг гьаруна. Гьал Маккаялъул мушриказ иманишха лъезе бугеб дуда, я МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуца гьезие мугІжизат бихъизабунин абун. Лъезе гьечІо гьез иман.

مَاءَ أَمْنَةٍ فَبَأْهَمُ مَن قَرِيبٍ أَهْلَكْنَاهَا أَفَهُمْ يَوْمِنُونَ ﴿٦﴾

Иман лъолеб букІарабани гьезие Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад авараг ритІухъав, гьереси бицуларев, хиянат гьабуларев чи вукІин лъалебІи гІезе букІана, ва гьес жидея цІалулеб Къуръанги гІезе букІана мугІжизатІун. Гьез тІалаб гьабураб мугІжизат кьун хадуб гьез иман лъечІеб мехалъ жал гьалаг гьаризе рукІана, гьезул рижиги бакъвазе букІана. Маккаялъул мушрикал нахъе хутІизаризе Аллагъасул хІукму букІиналъ кьечІо гьез тІалаб гьабураб мугІжизат. Гьезда гьоркъоса тавбо гьабун, аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъритІьІун исламалъе квер бакІи гьабурал бахІарзал гІемер рахъана.

7. Дудаса цереги дица аварагзабилъун гІадамаздаса бихъинал ритІана ва гьезда дица шаригІатги вахІю гьабуна.

وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ إِلَّا رِجَالًا نُّوحِي إِلَيْهِمْ فَسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا

Цониги къавмалда дица малаикзаби

تَعْلَمُونَ ﴿٧﴾

ритІичІо расулалІун. Нужеда гьаб амру гьадин букІин лъалеб батичІонн нужеца гьикъе жидеца Инжил ва Таврат цІалулел гІадамазда. Гьез бицина нужеда ццересел къавмаздаги

аварагзабилъун жидедаго гьоркъоса гIадамал ритIун рукIанин абун.

8. Гьел аварагзаби дица гьаричIо
жидеца тIагIам кваналарел
чурхдуллъун, ва гьел хвечIого чIаго
хутIулеллъунги гьаричIо.

وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا آلَا يَكُونُ الْأَطْعَامُ

وَمَا كَانُوا خَالِدِينَ ﴿٨﴾

Гьел рукIана нужеда рельегьарал гIадамал: жидеца квенги кваналел,
лъымги гьекъолел, Аллагъас جَلَّالَهُ жидеэ бихъизабураб гIумру
лъутъараб мехаль жалги холел.

9. Цинги Дица гьезие гьабураб
къотIиги гIубазе гьабуна: аварагзабазе
عَلَيْهِمُ السَّكَمُ квербакъи гьаби ва гьезул
тушбаби гьалаг гьари. Дица гьел

ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ الْوَعْدَ فَأَنجَيْنَاهُمْ وَمَنْ نَشَاءُ

وَأَهْلَكَ كَنَّا الْمُسْرِفِينَ ﴿٩﴾

аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّكَمُ, гьезда иман лъурал гIадамалги гIазабалдаса
хвасар гьаруна. Аллагъасде جَلَّالَهُ инкар ккурал, аварагзаби
عَلَيْهِمُ السَّكَمُ гьереси гьарурал ва зулму-пасалъи гьабураб къавм гьалаг
гьабуна.

Гьаб жо гьабизе хIал кIола Аллагъасул جَلَّالَهُ гьал Маккалълул
мушриказеге.

10. ХIакълъунго дица нужеда Къуръан
рештIинабуна я гьал гIарабиял, нужер
мацIалда жиб бугеб ва жинда жаниб
нужер бицен бугеб.

لَقَدْ أَنزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا

تَعْقِلُونَ ﴿١٠﴾

Гьелда рельегьараб цоги тIехъги гьечIеб. Гьаб иш кин нужеда
бичIчIулареб ва нужеца иман кин лъолареб?.

11. Дица гIемер гьалаг гьаруна росабиги
шагьаралги жидер агьлуялъ зулму
гьабураб мехаль:

وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً

وَأَنشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا آخَرِينَ ﴿١١﴾

Аллагъасда جَلَّالَهُ инкар ккун аварагзаби

عَلَيْهِمُ السَّكَمُ гьереси гьарун хьвадараб мехаль. Гьезул бакIалда дица цоги
къавмалги рижизаруна.

12. Жидеда дир гIазаб рештIиялълул
гIаламатал загьирлъараб мехаль гьел цIакъ
хеаб хIалалъ гьеб гIазабалдаса лъутулел руго.

فَلَمَّا أَحْسَسُوا بِآسَاتِنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا

يَرْكُضُونَ ﴿١٢﴾

13. Гьел махсароде гьарун малаикзабаца
абула: Нуж лъутуге! Нуж нахъе руссун
рачIа нужерго нигIматазда ва минабазда.

لَا تَرْكُضُوا وَأُنْجِعُوا إِلَى مَا أُتْرِفْتُمْ فِيهِ

وَمَسْكَنِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَسْأَلُونَ ﴿١٣﴾

Нужеца лазат-рахIат босулеб букIараб жоги

тун кире нуж тIурун унел! Нужеда кIал гьикъи гьабизе бегъула

нужеца гъабураб гIамалалъул!»-абун.

14. Лъутун ва тIурун унаго гъез абула: «Вай
нижее бугеб къварилъи! ХIакълъунго ниж
нижерго напсазе зулму гъабулеллъун рукIана ширк гъабун,
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ аварагъ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьереси гъавун»-абун.

Гъел мукIурлъула жидер купруялъе ва зулмуялъе, гъеб мукIурлъиялъ
жидее щибго мунпагIат гъабулареб гIужаль.

15. Гъедин ахIулел ва зигардулел рукIуна
гъел инкарчагIи дица гъалаг гъарун
лъилъараб хур гIадин чIван гIодоре
разегIан.

16. Дица зобал ракъалги, гъезда гъоркъоб
ва жаниб бугеб махлукъги бижицIо дун
гIададесеб жо гъабулевлъун вукIун.

Дица гъеб бижана дир хIалкIолъиялда ва къудраталда тIоритIел
гъабулеблъун. Гъел зобал-ракъал рижун ратараб мехаль гъел рижарав
Халикъ вукIин гIадамазда лъазе ва гъелъул пикру гъабун, жиндие
гIибадат гъабизе хIакъав хан цохIо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукIинги гъезда лъазе.

17. Дие бокъун букIарабани ва дир
хIажальги букIарабани дие рекIел
гъеялъе лъимал-хъизан гъабизе, гъеб
рекIел гъей гъабулеб жо дица дида
аскIор ругел маланкзаби яги хIурулгIинал гъарилаан.

Дун гъелда хIажатав гъечIо ва дир лъимал хъизан ва цогигаб щибго жо
гъечIо. Гъаб аят рештIинабуна мушрикаб абураб мехаль «Аллагъасул
вас вуго, малаикзаби гъесул ясал руго»-абун. Гъезул рагIи гьереси
гъабуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб аятадалъун.

18. Дица батIулаб диналда гIад хIакъаб
дин рештIинабуна гъеб дин хвезабизе.
ХIакъаб диналъ батIулаб жо гъалаг
гъабула ва гъеб тIагIун уна. Нужее цIакъ
къешаб гIазаб ва гъалагIи букIине буго, я гъал мушрикал ва
капурал гIадамал, нужеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъарулел батIулал
сипатал сабаблъун.

Гъесул вас вуго, чIужу-хъизан буго абураб гьересияб рагIи сабаблъун.

19. Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ мулк буго ва
гъесул лагъзал руго зобал- ракъалда
жанир ругел киналго махлукъатал.

قَالُوا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿١٤﴾

فَمَازَالَتْ تَلِكْ دَعْوَتُهُمْ حَتَّىٰ جَعَلْنَاهُمْ

حَصِيدًا خَالِدِينَ ﴿١٥﴾

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا

لَعِينٍ ﴿١٦﴾

لَوْ أَرَادْنَا أَنْ نَتَّخِذَ لَهُمْ آلًا تَتَّخِذْتَهُ مِنْ لَدُنَّا

إِنْ كُنَّا فَعَلِينَ ﴿١٧﴾

بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ، فَإِذَا

هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصْنَعُونَ ﴿١٨﴾

وَلَهُمْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ لَا

يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ﴿١٩﴾

Гъедин бугелъул жиндирго лагъ Аллагъасе ﷻ васлъун яги гIахъалчилъун вукIине бегъуларо. Гъев Аллагъасда ﷻ гIагарда ругел малаикзаби чIухIуларо Аллагъасе ﷻ тасбиxI гъабизе ва гIибадат гъабизе. Гъеб гIибадат гъабун гъел гIорцIуларо ва жидее гъеб чIалгIуларо.

20. Гъез тасбиxI гъабула релъедалги къадги ﷻ ва гъеб гIибадат гъабун гъел свакаларо ва тасбиxI- гIибадат гъабизе загIиплъуларо.

Жинда Аллагъ разилъаяв КагIбул АхIбаридаса бицана: Гъесда гъикъана гъаб аяталъул хIакъалъуль: «Гъез релъедалги къадги тасбиxI гъабула ва гъел свакаларо»-абураб. Гъезул цоги ишго букIунариш?. Гъел щибго жоялда хIажалъулариш?»-абун. КагIбуца абун: Я дир вацасул вас! Малаикзабазе тасбиxI гъабун буго нужее хIухъел цай гъабураб гIадин. Мун вуго гурищ квен кваналев, лъим гъекъолев, кIалъалев, эхеде вахъулев, гIодов чIолев ва гъеб кинабго мехалъ дуца хIухъел цIала ва две щибго квалкал букIуларо. Гъеб хIалалъ буго малаикзабазе тасбиxIги»-абун.

21. Гъал мушриказ ракъалда гIад алагъзабийищ гъарун ругел, гъезда хварал чагIи чIаго гъаризе кIолел?

أَمْ لَتَأْخُذُوا اللَّهَ مِنَ الْأَرْضِ هُمْ يُنْسِرُونَ ﴿٢١﴾

ГъечIо гъезие алагъзаби жидецаго гъарурал хъанчал гурони ва гъезда щибго жо гъабизе кIоларо.

22. Гъал зобал ракъазул ханлъиялда цохIо Аллагъ ﷻ гурев цогиги алагъзаби рукIаралани, гъезул гIадло- низам биххизе букIана.

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلَاءُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا ﴿٢٢﴾

فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٢٣﴾

Гъел алагъзаби цо-цазде къацандичIого рес букIуларо ва гъел къецандараб мехалъ гIадло хвей ва пасалъи гIаде бачIуна.

Нилъеда лъалеб жо буго цо шагъаралъул яги цо улкаялъул кIиго хан вукIуларо: нагагъ кIигояв ханлъи гъабизе лъугъани гъезда гъоркъоб рагъ лъугъун, гъезул цояв къола цояв бергъуна, цинги жив бергъарав ханлъун вукIуна. Алагъзаби цоял цояздаса къолел кин рукIунел? Гъаб иш гъадин бугелъул нужеда лъай: ГIаршалъул БетIергъанлъун жив вугев, цогидаб кинабго махлукъаталъулги БетIергъанлъун вугев Аллагъ вацIадав ва гIадегIанав вуго жагъилаб агълоялъ ва мушриказ гъесие гъарулел, гъесул къадроялда рекъоларел сипатаздаса.

23. Гъев Аллагъасда ﷻ гъикъуларо гъес гъабулеб жоялдаса.

لَا يَسْتَعْلَمُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُمْتَلُونَ ﴿٢٣﴾

Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** гьикъизе гьесда ващадав яги гьесдаса тIадегIанав чи гьечIо. ПIадамал жидер гIамалаздаса гьикъизе бугел ва гьезул хIисаб-мизан гьабизе бугел руго.

24. Жидеца гьев Аллагъги **جَلَّ جَلَالُهُ** тун цоги алагъзабийщ кколел гьезие гIибадат гьабизе ва гьел кIодо гьаризе? Дуца гьезда абе МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** рачIаха нужерго хIужа-далил бачун гьеб нужеца гьабулеб ширк битIараб букIиналье.

РачIунаро гьел хIужжа бачун ва гьез гьабулеб ширкги батIулаб жо буго. Гьаб дида рештIинабураб Къуръаналда жаниб ва гьелда цебехун рештIинабураб Тавраталдаги Инжилалдаги гьечIо Аллагъасдехун **جَلَّ جَلَالُهُ** ширк гьабизе бегъиялъе хIукму. Нужеца кисаха гьеб хIукму босулеб? Гьел мушриказул гIемерисел жагъилал ва ахIмакъал гIадамал руго. Жидеца гьабулеб жо хIакъабищ бугеб, батIулабищ бугеб гьезда лъаларо, гьел хIакъаб дидалдаса руссун чIун руго. ХIакъаб жо лъазе гIоло пикру гьабулел, гьелъие далил цIехолелги гьечIо.

25. Дица дудаса цевеги цониги расул витIичIо МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** гьезда вахIю гьабун гурони, ХIакълъунго дун гурев цоги Аллагъ гьечIо абун жиндие лагълъи гьабизе бегъулев ва жинца кинабго махлукъ бижун гьелъул тадбир гьабулев. Нужеца гIибадат цохIого дие гьабе! Нужеца жиндие гIибадат гьабун дидахун щибго жо гIахьал гьабуге.

26. Мушриказ абун: «Аллагъас **عَلَّ جَلَالُهُ** жиндие лъимал ккун руго»-абун. Малаикзабздаса цо кьокъа лъималлъун ккун руго абун. Аллагъ **عَلَّ جَلَالُهُ** вацIадав вуго, гьез жинда гIунтIизабулеб сипаталдаса. Гьез абухъ гьечIо гьеб амро, гьел малаикзабиги Аллагъас **عَلَّ جَلَالُهُ** хира гьарурал гьесул лагъзал руго.

27. Аллагъас **عَلَّ جَلَالُهُ** амру гьабун гурони гьез рагIиги абуларо, гьес амру гьабураб жо гурев гьез гьабуларо. Жидер мутIигIлъи камилал лагъзал руго гьел малаикзаби.

28. Аллагъ **عَلَّ جَلَالُهُ** кинабго махлукъаталъул

أَمَّا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً قُلْ هَانُوا
بُرْهَانِكُمْ هَذَا ذِكْرُ مَنْ مَعِيَ وَذِكْرُ مَنْ قَبْلِي قُلْ
أَكْفَرْتُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقُّ فَهُمْ
مُعْرِضُونَ ﴿٢٤﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي
إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿٢٥﴾

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَنَهُ رَبُّ
عِبَادٍ مُّكْرَمُونَ ﴿٢٦﴾

لَا يَسْأَلُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ
يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا

хІал жинда лъалев вуго: цебехун араб

жо лъалев вуго, хадуб букІинесебги

лъалев вуго. Къиямасеб къоялъ

шапагІат гъабизеги кІоларо Аллагъ ﷻ

жиндаса разияв чиясе гурони. Кинабго халкъги гъеб къоялъ

Аллагъасдаса хІинкъун сородулел рукІуна. Жидеда гъеб

къоялъ лъала Аллагъасул гучги къудратги.

يَشْفَعُونَ لِلَّهِ لِمَنِ ارْتَضَىٰ وَهُمْ مِّنْ

حَبِيبَتِهِ مُشْفِقُونَ ﴿٢٨﴾

29. Гъел малаикзабазул понигияс абун

букІарабани дун алагъ вугин, дие

Аллагъасе гІадин лагълъги гъабулев абун,

гъесиегі жужахІалъул гІазаб букІинаан.

Гъединаяб жазаъ гъабула дица жинца зулму

гъабурав ва шаргІалъул гІорхъаби хвезарурав чиясе.

* وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهٌ مِّنْ دُونِهِ

فَذَلِكْ جَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ كَذَلِكَ تَجْزِي

الْظَّالِمِينَ ﴿٢٩﴾

30. Гъал Аллагъасда инкар ккурал

гІадамазда лъалариш гъал зобалги

ракъалги поцазде хурхарал, цогояб

жо букІараблъги. Цинги дица гъел

поцаздаса ратІа гъаруна.

أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَوَاتِ

وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا وَجَعَلْنَا

مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٠﴾

Зобал гІаде рорхун, ракъги бутеб бакІалда тана ва гъезда гъоркъоб
бакІ гъаваялъул цезабуна. Гъаб рагІи буго Къатадатица ва ХІасанул
Басрияс абураб.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасица абуна: «Зобал рукІана жал
руччарал, рацарал ва жидеца цІад балерел. Ракъги букІана жинда гІад
шибго жо бижулареб. Аллагъас зобал цІад балел гъаруна ва ракъ
жинда гІад хур-хер бижулеб гъабуна»-абун.

Гъединго дица лъимги гъабуна кинабго жо чІаголъялъе
сабаблъун. Гъеб лъим гъечІого рухІ бутеб жо чІаго хутІуларо ва
ракъалда гІад жоги бижуларо. Гъал гІаламатал лъараб мехалъги
жидеца Аллагъасда иман лъолариш ва гъесул къудрат
ритІухъ гъабизе ккелариш?.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІумарихъе цо гІолохъанчи вачІана
жинца гъаб аяталдаса гъикъун: «Зобал ракъал жал руччарал, рацарал
рукІана, цинги дица гъел рагъизаруна»-абураб. Гъеб кин букІараб ва
гъелъул магІна шиб абун. ИбнугІумарица абуна: «Дуца гъеб масъала
гъикъе жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасида ва гъесул
жавабги босун дихъеги вачІаян»-абун. ГІолохъанчи ИбнугІаббасихъе
ун гъесда гъаб масъала гъикъидалго, гъес абуна: «Зобал рукІана
жал руччарал, жидеца цІад баларел. Ракъалги рукІана жал руччарал
жидеда гІад хер бижуларел. Цинги БетІергъан Аллагъас халкъ

бижана; гIадамал, хIайванал, хIанчIи ва цогидабги. Гьeб халкъ бижун хадуб гьелъие маслахIаталъе Аллагъас ﷻ зобал цIад балел гъаруна, ракъал тIад хер бижулелги гъаруна»-абун.

Гъаб жавабги босун гIолохъанчи ИбнугIумарихъе вачIидал, жинда гьeб жавабги бицинда, гьес абуна: «Дун разилъуларого вукIунаан ИбнугIаббасица Къуръаналъе тафсир гIемер гъабулеб бугин, гьев тафсир гъабизе хIинкъулев гьечIин абун. Гъанже дида бичIана Аллагъас ﷻ ИбнугIаббасие ﷺ Къуръаналъул бичIчIи ва гIелму къун букIин»-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасида гьикъидалго сордойищ себе букIараб, къойищ себе букIараб абун, гьес абуна: «Зобги ракъги цого жо бугеб мехаль гьeб кIиялдаго гьоркъоб бугеб жо бецIлъи букIана»-абун: ай сордо себе букIана абураб магIна буго гъаб рагIиялъул.

31. Дица ракъалда тIад мугIрулги гъаруна, гьeб ракъ гIадамаз тIад гIумру гъабизе бегъулеб, цо бакIалда чIараб букIизе. Гьел мугIрузда гьоркъоб гIатIидал нухалги гъаруна, гIадамал сапаралда ине ва гьез магIишат тIалаб гъабизе.

وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِهِمْ
وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَّعَلَّهُمْ
يَهْتَدُونَ ﴿٣١﴾

32. Дица зобалги гъаруна ракъазда тIад тIох гIадин тIаде рорхарал ва жал цIунарал, гIодоре рортиялдаса цIунарал, щайтIаби зодор рахиялдасаги цIунарал. Аллагъасда ﷻ инкар ккурал, гьесул къудраталда божуларел гIадамал гьелъул аятаздаса (жидеца Аллагъ ﷻ цо вукIиналда тIоритIел гъабулел) руссун руго.

وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا وَهُمْ عَنْ
آيَاتِهَا مُعْرِضُونَ ﴿٣٢﴾

Гъаб махлукъаталъул гIажаибал жал рихъулелани ва гьезул пикру гъабулебани, цониги капурчи вукIинароан ракъалда тIад. ГьитIинаб бугониги кIудияб бугониги Аллагъас ﷻ бижараб щибаб жоялъул гIаламат буго гьeб бижарав Халикъ вукIиналда жинца тIоритIел гъабулеб. Гъал аятазда рицулел руго цIакъго загьирал ва кIудиял махлукъатал: зобал, ракъал, бакъ, моцI, мугIрул, сордо-къо. Гьел мухлукъатазул цоцаль рекъейги, гьезул даимаб хъвадиги ва гьeб низамалъул камилаб гIуцIиги жинца тIоритIел гъабулеб буго гьeб махлукъ бижарав Халикъ жиндир Къудрат бергъарав, пиша хIакимияв, жиндир амруялъе щибго жоялъ квалквал гъабуларев вукIиналда.

Гъадиनाव БетIергъан Аллагъасе ﷻ гIибадат гъабизе тIадаб букIинги, гьесие шарик гьечIеблъиги, гьесул гIазаб ва щим бахъи гучаб букIинги гIакъилав чиясда бичIчIизе ккола. Гъаб кинабго жоялъул пикру

гъабичІого чІун, жиџеца напсазе зулму гъабурал гІадамазул, гІузру къабул гъабуларо ахираталда шун Аллагъасда جَلَّالَهُ цере чІезарураб къоялъ.

33. Гъев БетІергъан Аллагъ جَلَّالَهُ вуго жив цогояв ва жиндие гІибадат гъабизе хІакъав жинца сордо-къо бижарав, бакъ-моцІги бижарав. Гъеб щибаб цоябги жидер зобалда жаниб, жиндир нухалда хъвадулеб буго.

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٣٣﴾

Нильер бералъе бихъулеб хІалалъ бакъги моцІги, цогидал цІвабиги жал хъвадулел, ракуулел ва тІерхъулел руго. ХІакъикъаталдайин абуни ниль тІад ругеб ракъ бакъалда сверун свери бахъулеб буго ва жиџго жиндир хІосалда сверун свери бахъулебги буго. Гъеб кІияџго свериялъул хІасил буго нильеџе сордо-къо букІинги, бакъ, моцІ ва цІваби жал ракуулеллъун ва тІерхъулеллъун рукІинги.

МоцІ буго гъаб ракъалда сверун сверулеб цІва. Гъеб моцІги сверун сверула букІадго ракъалъ цо соналда жаниб цо свери бахъула бакъалда сверун. Гъеб свери бахъизе гІоло ракъалъул хъвадиялъул (боржиялъул) хехлъи бахула цо секундалда жаниб 29.78 км. гъаб хІалалъ хъвадулеблъун бугеб ракъ нильеда щибго жо лъачІого, цохІо бакІалда чІун бугеб гІадин букІуна.

Гъел зобал ракъазул гІелму гъаб ахираб заманаялъ гІезегІанго лъазе гъабун буго инсанас. Гъединаб бугониги гъеб гІелмуялъул гІалимзаби мукІурлъулел руго гъаб гІалам (вселенное) жиндир гІорхъабазе гІорхъи лъалареб букІиналда ва гъел мукІурлъулел руго гъаб камилаб хІалалъ гъадинаяб кІудияб гІалам жиџго жинцаго хъвадизабулеб бугин абураб рагІи ва гъаб махлукъ жиџго бижараб бугин абураб рагІинги батІулаб букІиналда. Гъаб хІужжа-далил ва гъал кІудиял аятал ва гІаламатал гІоларищ инсанасе гъезул пикру гъабизе ва гъелги живги вижарав Халикъ вукІин лъазеги. Гъев Халикъги ГІадегІанав Аллагъ вуго.

34. Дуда цеве дица пониги чи гъавичІо МухІаммад ﷺ, жив даимго чІаго вукІуневлъун, мунги хвезе вижарав вуго. Мун хун хадуб даимго чІаго рукІунелишха ругел гъел мушрикал ва мун гъереси гъавулел инкарчІагІи?

وَمَا جَعَلْنَا لِلشِّرْكِ مِنْ فَتْكٍ الْخَالِدَ أَفَإِنَّ مَنَ فَهُمْ الْخَالِدُونَ ﴿٣٤﴾

Гъаб аят рештіинабуна мушриказ абураб мехалъ: гъев МухІаммад ﷺ вугин шигІрочи ва сихІрочи. Гъев хвезе вугин ва нильеда тІаса ине вугин абун. Аяталъул магІна буго: гъевги хвезе вуго, нужги

хвезе руго, шибаб напсалъе жиндир ажал буго абураб.

35. Гъеб ажал лъугъараб мехаль
кинабго напс жинца хвел чIамизе
бугеб буго. Дуњялалда дица нужер
хIалбихъи гъабула нигIматал

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَتَبْلُوكُم بِالسَّيْرِ
وَالْحَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٣٥﴾

къун шукру гъабуладай абун, къварилъи тIад биччан сабро
гъабуладай абунги. Ахир нуж киналго диде руссине руго ва нужер
гIамалалда рекъараб жазаъги гъабизе буго.

Жинда Аллагъ разильяв ИбнуГIаббасица гъаб аяталъе тафсир гъабун
абунa: «Дица нужер хIалбихъи гъабила бечелъи-рахIаталдалъун,
захIмалъи-къварилъиялдалъунги. Унти-шокълъиялдалъун ва сах-
саламат тунги. Мискинлъи-язихълъиялдалъунги. ХIалалаб-хIарамаб
жоялдалъунги. Дида мутIигIлъи-гIасилъиялдалъунги, хIакъаб нухалда
тIоритIи ва къосиналдалъунги»-абун. Ибнузайдицаги абунa: «Дица
нужер хIалбихъи гъабила нуже бокъулеб, лъикIаб щинаб жоялдалъун,
нужеца шукру гъабулищан абун. Нуже рихулеб захIматаб щинаб
жоялдалъунги, нужеца сабро гъабулищан»-абун.

36. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ва гьесул
диналда инкар ккурал гIадамазда мун
вихъараб мехаль, гъез мун махсароде
гъавулев вуго МухIаммад ﷺ:
гъавищ вугев нужер алагъабазда ва
нужер диналда гIайиб чIван кIалъалев чиян абулеб буго гъез.
Амма гьел руго жиндир гурхIел бергъарав Аллагъасда инкар
кколел ва гьесие мутIигIлъуларел.

وَإِذَا رَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْكُمْ فَإِنْ يَنْجِدُوا مِنْكُمْ
إِلَّا أَهْرُؤًا أَهَذَا الَّذِي يَذْكُرُ الْهَتَكُمُ
وَهُمْ يَذْكُرُ الرَّحْمَنَ هُمْ كَفَرُونَ ﴿٣٦﴾

ХIакъав БетIергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал гIадамаз, батIулаб
хъанчие лагълъи гъабиялда инкар кколезда гIайиб чIвай цакъго
ахIмакъаб иш гъечIишха?

37. Инсанасул тIабиГIат ва вижин буго
жив хехлъулев, гIедегIулев вукIин.
Гъеб гIедегIиялдаса жо буго муъминзабазе
бокъулеб букIин Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ

خُلِقَ الْإِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ سَأُورِيكُمْ
آيَاتِي فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ ﴿٣٧﴾

аварагасдаги инкар ккурал, авараг махсароде гъавулел мушриказе
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хекого гIазаб ва жазаъ гъабизе. Гьелъие жаваблъун
тIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

Дица нужеда дагъаб нахъа бихъизабизе буго дир аятал, гьел дидехун
гIасилъарал гIадамаздаса ццин ва рецIел босулеб куцги. Нужеца
жиндир заман швелелдего цо амру бачIин тIалаб гъабуге.

Гъединго инсан хехлъулев вукІиналъул ГІаламат буго гъаб хадусеб аяталь бицунеб жогі:

**38. Мушриказги абулеб буго: кидаха
букІине бугеб (хехго шай бачІунареб)
нижее гъабизе къотІи гъабураб глазаб?**

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ
صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾

**Нуж битІараб жо бицулел ратани, я гъал
муъминзаби, бачеха гъеб глазаб нижеда гІаде!**

Гъаб рагІи мушриказ абулеб буго аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ муъминзабиги махсароде гъарун, гъеб глазаб жидеда швезе гъечІин раклалда ккун. Гъезул рагІиялъе жаваблъун ГІадеГІанав Аллагъас абулеб буго:

**39. Гъел инкарчагІазда лъалеб
букІарабани гъеб глазаб рештІараб
мехаль жидеда гъеб цІаялдаса гъурмал
цІунизе кІолареблъи ва жидер мугъалги,
гІолго черхги цІунизе кІолареблъи,
гъезие квербакъулев ва гъездаса глазаб
нахъчІвалев щивго чи гъечІеблъи,**

لَيَعْلَمَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ هَذَا
يَكْفُورُ عَنْ وُجُوهِهِمُ النَّارَ وَلَا عَنْ
طُحُورِهِمْ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٣٩﴾

гъел капурзабаца абизе букІинчІо: «Киб бугеб нижее къотІи гъабураб глазаб»-абун. Гъезда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъангутІиялъ, ахираталда иман лъунгутІиялъ ва гъениб бугеб алжанги, жужахІги лъангутІиялъ руго гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ глазабалдаса хІинкъуларого ва гъадианаб ахІмакъаб хабар бицулел.

**40. Гъеб глазаб гъезда гІаде бачІине
буго тохлъукъего: гъезда раклалдаго
гъечІеб мехаль ва гъез пикруго гъабичІеб
рахъальанги. Цинги гъел цІакъ**

بَلْ تَأْتِيهِمْ بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلَا
يَسْتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٤٠﴾

**хІинкъизе ва хІайранлъизе руго. Гъезда гъеб глазаб нахъчІвезеги
кІвезе гъечІо, гІокІал нахърахъун тезеги гъечІо. Жидее глазаб
гъабизе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къадар гъабураб гІуж гІаде щвараб мехаль
гъеб глазаб гъаби нахъбахъуларо ва гъезие тавбо гъабизе, лъикІаб
гІамал гъабизе рес букІуларо.**

**41. ХІакълъунго дуда церехун ритІун
рукІарал дир аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَام
махсароде гъаруна МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
дур къавмалъ мун гъавурав гІадин.**

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ
بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٤١﴾

**Гъел къавмазда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидее
хІакъаблъун гъабураб гъалагІъи ва глазабги рештІана, гъел
гъелда божун рукІинчІеб ва гъеб махсароде гъабулеб букІараб.**

Гъаб дур къавмалъеги гъабила Аллагъас عَلَّيْهِ السَّلَامُ гъезул гI амалалдарекъараб жазаъ. Гъесул щибаб амруялъе цIараб ва къадар гъабураб заман буго.

42. Мун махсароде гъавулел мушриказда дуца абе МухIаммад: «Жив гурхIулев Аллагъас عَلَّيْهِ السَّلَامُ релъедалниги, къадниги нужеда гIазаб рештIизабиялдаса нуж цIунарав чи щив вугев?»-абун.

قُلْ مَنْ يَكْلُؤُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ مِنَ الرَّحْمَنِ بَلْ هُمْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿٤٢﴾

ГъечIо гъел цIунарав чи. Жиндие бокъараб гIужаль гъезие гIазаб гъабизе кIолев вуго БетIергъан Аллагъ. Гъел руго жидерго бетIергъан гъаларел, гъесул каламалъул вагIза босуларел, гъесул аятаздаса ва гIаламатаздаса мугъ бан чIараб къавм.

43. Гъезул Дун гурев цоги алагъзанийищ ругел, Дир гIазабалдаса гъел цIунулел ва квер бакъи гъабулел? Гъезул алагъзаци руго жидерго напсазе щибго лъикIлъи гъабизе кIоларел ва жидер напсал дир гIазабалдаса хвасар гъаризе кIоларел.

أَمَلَهُمْ إِلَهَهُ تَمْنَعُهُمْ مِنْ دُونِنَا لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَ أَنْفُسِهِمْ وَلَا هُمْ مِنَّا يُصْحَبُونَ ﴿٤٣﴾

Гъал алагъзациги, гъезие лагълъи гъабурал мушрикалги цого даражаялда руго ва гъел жужахIалда цадахъ рукIине руго.

44. Дица гъал инкарчагIиги, гъезул умумулги лъикIаб магIишат-яшав къун дуниялалда лазат-рахIаталда тедал, гъедин жидер гIумруги унеб бугельул, гъезда ракIалда ккана гъаб дуниялIаса унареб жо бугин, жидер бечелъи-ханлъиги даимаб бугин абун ва дуниялалъ гуккун, Аллагъ عَلَّيْهِ السَّلَامُ кIочон, гIамал кIодолъиялда хъвадана.

بَلْ مَتَّعْنَاهُمْ لَآءٍ وَآبَاءَهُمْ حَتَّى طَأَلُ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ أَفَلَا يَرَوْنَ أَنَا أَنَا فِي الْأَرْضِ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا أَفَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿٤٤﴾

Гъазда кинбихъулареб дица дир аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва муъминзабазе квербакъиги гъабун гъезда сверухъ ругел мушрикал ва капурал гIадамазул ракъал исламияб диналъул ракъаллъун гъарулел рукIин. Гъал Маккаялъул мушрикал бергъунелишха ругел Аллагъасул عَلَّيْهِ السَّلَامُ хIукму-къадаралдаса?

ГъечIо гъел бергъулел, гъел цIакъго гIодорегIан гъаризе руго ва мутIигI гъаризе руго.

45. Дуца гъезда абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ХIакълъунго дица нуже хIинкъи къолеб буго Аллагъас عَلَّيْهِ السَّلَامُ дида вахIю гъабураб жоялдалъун. Дун вуго Аллагъасул

قُلْ إِنَّمَا أُنذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ وَلَا يَسْمَعُ الصَّمْرُ الدُّعَاءَ إِذَا مَا يَنْذِرُونَ ﴿٤٥﴾

рисалат нужехъе швезабулев гьесул расул. Амма гьел мушриказда жидеда бицунеб хIакъаб жо рагIулеб гьечIо, гIинкъав чиясда ахIараб гьаркъ рагIулареб гIадин.

Жидер хIалхъублги ва тушманлги кутакаб букIиналъ гьезие щибго жоялъул вагIза лъутгIулеб гьечIо ва гьел хIинкъулелги гьечIо.

46. Гьел мушриказе жиндалгун хIинкъи

وَلَيْنَ مَسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِنْ عَذَابِ رَبِّكَ

къолеб Аллагъасул ﷺ гIазабалдаса

لَيَقُولُنَّ يَوْمَلَنَا إِنْ كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٤٦﴾

цо гьитIинабго жо гьезда хъвалебани,

гьел ахIдезе рукIана: «Вай нижее бугеб

къварилги! ХIакългунго ниж напсазе зулму гьабулел рукIун ругоха

Аллагъасул авараг гьереси гьавун, гьесие къварилги гьабун»-абун.

47. Дица къиямасеб къоялъ цIакъ

وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقَيْمَةَ فَلَا

ритIарал цIадираби лъезе руго

نُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ

гIадамазул гIамалал цIазе. Цинги

مِنْ حَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَى بِنَا حَاسِبِينَ ﴿٤٧﴾

цохIо напсалге щибго зулмуги

гьабизе гьечIо. ЛъикIлги дагъ

гьабун яги квешлги цIикIинабун. ЦохIо хардалалгун мугъ

гIадаб жо бугониги гьев инсанасул гIамал, гьеб гIамал дида цебе

бачIине буго. Малаикзабаца гIамал хъвалел даптаразда хъван

букIине буго гьеб. Гьеб къоялъ цохIо дун гIезе вуго кинабниги

халкъалгун хIисаб гьабизе.

Дие гьеб щибго захIматаб жо гьечIо ва дица щивасул гIамалалда рекъараб жазаъ гьабизе буго.

Гьаб аяталдасаги мурад буго инсан кантIизави. Гьес гьабураб

гIамалалгун цохIо заррагIадаб жоги балгIо хутIулареб мехаль ва гьеб

гIамалалда рекъараб жазаъ жиндие букIинги хIакълъараб мехаль, гьев

чи хIинкъизе Аллагъасда ﷺ гIасилгизе ва гьес тавбо гьабун, Аллагъ

ﷺ разилги тIалаб гьабун, гIибадат гьабизе.

Хардалалгун мугъ буго гьанжелгизегIан гIалимзабаца цIех-рех

гьабурал хурдузул хьоналгун бицунго гьитIинаб мугъ. Цо кI.

хардалалгун мугъазул рикIкIараб мехаль гьениб батана 913 азарго мугъ.

Цо мугъалгун цIаии башалгIулеб буго цо грамалгун 913 бутIаялда: цо

грамалда жаниб букIунеб буго (913) хардалалгун мугъ. Гьаб гIелмияб

цIех-рехалдалгун лъазабураб хIакъикъат аварагасда ﷺ Аллагъас

ﷺ лъазаби ва гьеб умматалда бицун баян гьаби Къуръаналгун

мугIжизатаздаса цо мугIжизат буго.

48. ХIакългунго, дица Муса ва Гьарун

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ

аварагасе ﷺ Таврат къуна, жинца

وَضِيَاءَ وَذِكْرًا لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾

хIалалаб ва хIарамаб жо, гьединго

хІакъаб ва багІулаб жо багІа гъабулеб. хІакъаб нух бихъизабулеб
нурлъун бугеб, Аллагъасдаса ﷺ хІинкъарал гІадамазе
вагІзалъунги бугеб.

49. Гъезда бихъичІеб жоялда божун
Аллагъасда ﷺ иман лъурал ва гъесдаса
хІинкъулел руго гъел муъминзаби.
Ахираталъул гІазабалдасаги гъел
хІинкъун руқІула.

الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَهُمْ مِنَ
السَّاعَةِ مُشْفِقُونَ ﴿٤٩﴾

50. Гъаб жиндилъ баракат бугеб хирияб
Къуръанги буго дица нугер мацІалда
жиб рештІинабураб. Гъалдаги инкаришха
нужеца кколеб, я гъал гІарабал?

وَهَذَا ذِكْرٌ مُّبَارَكٌ أَنْزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ
مُنْكَرُونَ ﴿٥٠﴾

Гъеб цІакъ пасихІаб, магІна гъваридабги букІаго, нугер хиралъи ва
къадро гъелда жаниб рехсонги букІаго.

51. ХІакълъунго Дица Ибрагъим
аварагасеги ﷺ къуна гъев гъитІинав
вугеб мехальго диналъул ва дуниялалъул
маслахІаталда гъев вачунеб тІоритІел ва
гІакъло.

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُسْدَهُ مِنْ قَبْلُ
وَكُنَّا بِهِ عَلِيمِينَ﴾

Бакъ-моцІалда ва цІвабзазда валагъун Аллагъ ﷺ цо вукІиналъе
далил бачунев вукІана Ибрагъим жив гъитІинав вугеб мехальго. Дун
лъалев вукІана Ибрагъим ﷺ хира гъавизе ва жиндихъе рисалат
къезе мустахІикъав вукІин.

52. Ибрагъим аварагас ﷺ жиндир
инсуда ва къавмалда абун: «Гъал
хъанчал шал жал ругел нужеца жиде
гІибадат гъабулел ругел?»-абун.

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ
الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ ﴿٥٢﴾

Жинда лъалеб букІаниги мушриказ гъел хъанчазул къадро гъабулеблъи,
Ибрагъимица гъел сан гъаричІого ва гъел жолъунго рикІикичІого абун:
«Гъал хъанчал шал жал ругел»-абун.

53. Мушриказ абун: «Нижеда умумул ратана ﷻ
гъезие гІибадат гъабулел.

Гъезда нахърилълъун нижецаги гъабулеб буго гъезие гІибадат»-абун.

54. Ибрагъимица абун: «ХІакълъунго,
нужги нугер умумулги баянабго
къосиналда жанир руго»-абун.

قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ
مُبِينٍ ﴿٥٤﴾

55. Къавмалъ Ибрагъимида ﷺ
абун: «Мун хІакъаб жо босун

قَالُوا أَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ أَمْ أَنْتَ مِنَ اللَّاعِينَ ﴿٥٥﴾

вачІун, гъеб бицуневиш вугев, яги мун гъадинго махсароде жо бицуневиш вугев?»-абун.

56. Ибрагъимица абун: «ГъечІо дун махсароде жо бицунев. Нужеца гІибадат гъабизе хІакъав БетІергъан гъал зобал-
ракъазул БетІергъан вуго, жинца гъел рижарав ва гъезул тадбир гъабулев.

قَالَ بَلْ رَزَقَكُمُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الَّذِي فَطَرَهُنَّ وَأَنَا عَلَىٰ ذَٰلِكُم مِّنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٥٦﴾

Гъел нужецаго гъарурал хъанчал гъечІо жидее гІибадат гъабизе кколел. Дунги вуго гъеб ишалъе нужее нугІлъи гъабулев. Гъелье мухІканал хІужжабиги руго, жал нахъ чІвазе кІоларел далилалги руго.

57. Ва, Таллагъи, дица нужер хъанчазе цо макро ва зарал гъабичІого теларо, нуж гъезда аскІоса нахъе аралго.

وَتَاللَّهِ لَآ كَيْدَآ أَصْتَمَكُم بَعْدَآنَ تَوَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿٥٧﴾

Гъеб къавмалъул лъагІалида жаниб цо нухалъ гъел дандельулеб гІид (празник) букІана. Азарица Ибрагъимида абун: «Мунги вачІа нижгун цадахъ нижер гІидалда, цинги бокъизе буго дуге нижер дин»-абун. Ибрагъим авараг عَلَيْهِ السَّلَام гъелгун цадахъ къватІиве вахъана ва нухда унаго цо бакІалда ракъалда вегун чІана: жиндир бох унтулеб бутин, вилъине кІолеб гъечІин»-абун. Къавмалъ гъев гъеб бакІалда тана ва жал церехун ана. Гъезда хадув валагъун Ибрагъимица абун: «Таллагъи, дица нужер хъанчазе цо макро гъабичІого теларо»-абун. Цинги гъев нахъвуссун росулъе ана ва цо кІудияб гІаштіги босун гъезул хъанчал хвезаризе жувана.

58. Ва Ибрагъимица гъел хъанчал рекизарун кескал ва къотІелал гъарун гІодоре рана, цо бишунго кІудияб хъанч хутІизегІан.

فَجَعَلَهُمْ جُودًا إِلَّا كَيْدَآ لَهُمْ لَعَالَهُمْ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ ﴿٥٨﴾

Гъеб хъанч хвезабичІого тана ва гъелъул габуралда тІад жинца хъанчал хвезарураб гІаштіги лъуна: къавм тІад буссун бачІараб мехалъ гъезда дагІба-къец гъабизе ва гъел махсароде гъаризе. Къавмалъ гъеб кІудияб хъанчалда гъикъизе лъица цогидал хъанчал хвезарурал абун. Цинги гъель щибго жо бищичІеб мехалъ гъезда лъазе гъел хъанчал гІажизал рукІин жалго цІунизе, гъедиал алагъаз жидее щибго кумек гъабулареблъиги лъазе.

59. Къавм тІад буссун бачІараб мехалъ ва жидер хъанчал рекун, гъурун гІодоре ран ратараб мехалъ, гъез абун: нижер алагъабазе гъаб жо гъабурав чи жидеца

قَالُوا مَن فَعَلَ هَٰذَا بِآلِهَتِنَا إِنَّهُ لَمِنَ الْأَفْطَالِمِينَ ﴿٥٩﴾

зулму гьабулел чагъаздаса вуго»-абун.

60. Къавмалгул цояз абуна: «Нижеда цо
глолохъанав вас рагъун вуклана жинда
Ибрагъимилан абулев, жинца нилъер
алагъзабазда квешаб рагъи абулев»-абун.

قَالُوا سَمِعْنَا فَتَى يَدْعُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ
إِبْرَاهِيمُ ﴿٦٠﴾

Гьес нилъер алагъзабазда рогъоб балеб буклана, гьел какулел руклана
ва гьезие цо квешлгъи гъабичлго теларин абулеб буклана.

61. Къавмалгул цогидаз абуна: «Нуж
рагъа гьев Ибрагъимги вачун гьал
гъадамазда цере. Гьев киназдаго вихъизе
ва гьесие гьабулел гъазабги бихъизе.

قَالُوا قَاتِلُوا يُدْعَى عَلَى النَّاسِ لَعْنُهُمْ
يَشْهَدُونَ ﴿٦١﴾

Гьелдаса хадуб цоги щивго чиясда къвезе гьечлго нилъер алагъзабазда
рагъи абизе ва гьезие зарал гъабизе»-абун. Гъаб рагъи абулев чи
гьезул хан Намруз вуклана, жиндир ханлгъи гъемераб ракъалда гъад
гъибитларав.

62. Ибрагъим عليه السلام вачун вачлараб мехаль
Намрузил къавмалъ абуна: «Мунищ вугев
я Ибрагъим, нижер алагъзабазе гъаб жо
гъабурав чи?»-абун.

قَالُوا أَنْتَ فَعَلْتَ هَذَا بِإِلَهِتِنَا
يَا إِبْرَاهِيمُ ﴿٦٢﴾

63. Ибрагъимица абуна: «Гьеб жо лица
гъабичлго, гьеб гъабуна гъале гъаб кудияб
хъанчалъ»-абун.

قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِهُمُ هَذَا فَتَعَلُّوهُمْ إِنْ
كَانُوا يَنْطِقُونَ ﴿٦٣﴾

Гьеб кудиялгул ццим бахъана нужеца
гъисиназеге лагългъи гъабулел бугин абун ва гьелъ киналго гъурун
гъодоре рана. Нуж дида божулел ратичлони нужеца гьел алагъзабазда
гъикъеха лгъица жал хвезарурал абун гьел калгъалел ратани ва
гъез нужеца жавабги къолеб батани.

Гъаб рагъи Ибрагъимица عليه السلام абуна къавмалгул ахмакългъи загъир
гъабизе ва гьезда бичлчизе жидеца гъабулел жо батлулаб буклин.
«Нижеца кин гьел калъазарилел, гьезда калъазе лъалареб мехаль»-
ян, къавмалъ абидал, Ибрагъимицаги абизе: «Гъединал алагъзабазе
нужеца кинха лагългъи гъабулел ва гьездаса нужеца щиб хайир бугеб?»-
абун. Цинги гьезул жаваб буклунаро ва гьез гъабулел жо батлулаб
буклин члола.

64. Цинги Намрузги гьесул къавмги
жидерго напсазде руссана, гьез жидер
ишалгул пикруги гъабун, абуна:
«Хлакълъунго нуж руго нужеого зулму

فَرَجَعُوا إِلَى أَنْفُسِهِمْ فَقَالُوا إِنَّكُمْ
أَنْتُمْ الظَّالِمُونَ ﴿٦٤﴾

гъабурал: нужеца лагълъи гъабун бугелъул кІалъазе кІолорел, жалго жидеда цІунизеги кІоларел алагъзабазе»-абун.

65. Хадурги гьел жидер пикру-

гІакълуялдаса руссана ва жидерго

гІамал кІодолъи ва чІухІиялда ана. Гьел

Ибаргъимиде руссана ва щим бахъун

гаргадана: «ХІакълъунго дуда лъалагурищ гьал алагъзаби жал кІалъаларел рукІин?

Дуца шай нижги нижер алагъзабиги махсароде гъарулел?»-абун.

66. Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Гъедин

бугони жиндие гІибадат гъабизе гІадав

Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ живго тун, нужеи щибго

мунпагІат гъабулареб, яги зарал

гъабулареб жоялъе гІибадат шайха гъабулеб?

67. КъабихІлъи ва хІакъирлъи буго

нужеи ва нужеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ тун

жидеи гІибадат гъабурал алагъзабазеги.

Гъеб жо кин нужеда бичІ чІулареб?

Нужеца жиндие гІибадат гъабизе хІакъав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ шай гъабулареб гІибадат?»-абун.

68. Гъеб къавмалъ цояз цогидаздехун

абун: «Нужеца гъев Ибрагъим цІадаве

рехун вухІе ва гъедин рецІел босе нужер

алагъзабазе, нуж рецІел босулеллъун

ратани»-абун.

Залимзабазул, гІасиял ва пасикъал гІадамазул гІадат буго жидеда битІараб нухда чІун бажаричІеб мехалъ, жидер хІакъаб жоялда данде хІужжа-далилги гъечІеб мехалъ гъеб хІакъаб жоялда данде рагъ базе рахъунеб. Гъеб хІукму гъабуна Намрузицаги гъесул къавмалъги: жегиги балугълъичІев, цохІо жив гурев жинда хадув чиги гъечІев Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَام цІадаве рехун вухІизе.

Тафсиралъул гІалимзабаца абун: Гъев Намрузица амру гъабун гъесул къавмалъ цо моцІалъ Ибрагъим вухІизе цІа бакизе цІул хІадурулеб букІана. Жидеи гъеб цІул бакІари къадро кІудияб, алагъзаби разилъулеб амрулъунги бихъун букІана. Цо чІужу унтун йигони гъель назро гъабулеб букІана жий сахІъани жинца Ибрагъим вухІизе цІа бакизе цІул баччила абун. Хадуб гъез кІудияб гвенд гъабун, гъениб цІулал гІарахъги гъабун, гъелда цІа бакана.

نَمَرَنَ كَسُوءًا عَلَى رُءُوسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هَؤُلَاءَ يَنْطِفُونَ ﴿٦٥﴾

قَالَ أَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكُمْ شَيْئًا وَلَا يَضُرُّكُمْ ﴿٦٦﴾

أَفَإِنَّ لَكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾

قَالُوا احْزِقُوهُ وَأَنْصُرُوا إِلَهَكُمْ إِن كُنْتُمْ فَعَالِينَ ﴿٦٨﴾

Гъеб цIаялда аскIор къазе кIолеб хIалги букIинчIо. Гъеб бакIалда тIаса боржун унеб хIинчIги цIаялъ бухIун гIодобе бортулеб букIана. Цинги гъез Ибарагъим авараг ﷺ кIараз вухъун ганчIил гIарадаялдаги лъун гъель хъагIун цIадаве рехана. Гъев цIадаве кIаравго гъесухъе Жабраил малаик вачIана ва гъес абун: «Дур хIажат батани гъеб бице дида»-абун. Ибрагъимица абун: «Дуда дир хIажат гъечIо»-абун. Жабраил малаикас абун: «Гъедин батани Аллагъасда ﷻ гъареха дур хIажат»-абун. Цинги Ибрагъимица абун: «Дир БетIергъан Аллагъ ﷻ дица гъаричIониги лъалев вуго дир хIал»-абун. ТIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

69. Дица гъеб цIаялда абун: «Я цIа! Мун ﷻ цIорораблъун букIа Ибарагъимие ﷻ ва гъесие зарал гъечIеблъунги букIаян»-абун. فَلَنَأْتِيَنَّكَ رُكُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَيَّ
إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٩﴾

Гъеб цIаялъ Ибрагъим вухъун рукIарал кIарал гурони рухIичIо. ТIадегIанав Аллагъас «Ибрагъимие зарал гъечIеб букIа»-абураб рагIи абичIебани, Ибрагъим цIорон хвелаан гъеб цIеда жанив вукIагоян абун ИбнугIаббасица ﷻ.

70. Гъезие бокъун букIана Ибрагъим аварагасе ﷻ цIаялъ вухIун зулму гъабизе, амма Аллагъас ﷻ гъезул мурад тIубазе течIо ва гъелги цIакъ чIорого хутIараллъун ккана. وَأَرَادُوا بِهٖ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمْ لَأُخْسِرِينَ ﴿٧٠﴾

ИбнухатIибица абун: «Гъев Намрузил къавмалда тIад Аллагъас ﷻ кIкIара биччана гъезие гIазаб гъабизе ва кIкIараялъ би цIун гъалаг гъаруна гъел. Намрузил магIарзухъе ун цо кIкIараялъ хIанчIулеб букIана ва гъев гъабизе жо тIагIун жиндир бетIер къадалъ къабулев вукIана. Гъес къавмалдаги абун жиндир бетIералда къабейн абун. Гъедин гIазабалда хвана Ибрагъимие ﷻ гIазаб гъабизе ургъарав Намруз.

Жиндир къавмалда гъоркъов гIемер мехаль чIун, гъел Аллагъ ﷻ цо гъавиялда ахIулев вукIана Ибрагъим ﷻ. Цинги Аллагъас ﷻ изну къун гъев жив вижараб ГIиракъальул ракъалдаса къватIиве вахъана. ТIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

71. Дица гъев Ибарагъимги, гъесул вацасул вас ЛутIги хвасар гъаруна купру-ширк гъабулеб къавмалъул وَنَجَّيْنَاهُ وَلُوطًا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَرَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾

зулмуялдаса ва дица гъел жиндиль гIаламалгъего баракат бугеб Шамалъул ракъалде рачана.

Гъеб Шам букIана аварагабаца ﷻ жинда гъижра гъабулеб ракъ. Шамалъул бищунго лъикIаб букIана Палестиназул ракъ; Жинда тIад

Байтул-мукъадас масжид бугеб. Гъеб Шамалъул ракъалда махIшаралъул ракъиланги абубла.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратица бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абубла: «Жинда салам лъеяв Ибрагъим аварас лъабго гьереси бицана жиндир дин ва напс цIунун. Цо гьереси букIана жив къавмгун цадахъ гIид гъабизе унеб мехалъ «дун унтун вугин»- абун къавмалдасан ватIалъи. КIиабилеб букIана нижер алагъзаби лъица хвезе гъарурал абублаб мехалъ «гъаб кIудияб хъанчалъ хвезарунаян»-аби.

Лъаббилеб букIана: Жиндир хъизан Саратгун цадахъ Шамалда унеб мехалъ цо бакIалда рештIун рукIадго, гъезда тIаде вачIана гъеб ракъалъул залимав ханасул хIалтIухъан ва гъесда Сарат цIакъ берцинай чIужулъун ийхъидал, ханасухъе ун гъесда бицана гъаб нилъер бакIалда цо чи рештIун вугин живгун цадахъ цIакъ берцинай чIужугIаданги йигин абун. Ханас гIадамал ритIана гъев жиндихъе вачун рачIа абун. Гъел гIадамал Ибрагъимихъе рачIун гъев ханасухъе вачиндал ханас гъесда гъикъана: «Гъай мунгун цадахъ йигей чIужугIадан щий дуе кколей»-абун. Ибрагъимица абубла: «гъей дир яц йиги»-абун. Дов ханас абубла: «гъей дихъе йитIе»-абун. Ибрагъим аварас عَلَيْهِ السَّلَام Саратихъе вачIана ва гъелда бицана гъав залимав ханас дида мун щий абун гъикъидал дица мун дир яц йигин абунин, гъанже дуцаги гъебго рагIи абейин дун гьереси гъавичIого. ХIакъикъаталдаги мун дир диналъул яц кколин, гъаб ракъалда тIад мунги дунги гурони Аллагъ عَلَيْهِ السَّلَام цо гъавулел бусурбаби гъечелъул абун. Цинги Сарат ханасухъе йитIун Ибрагъим аварас عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъасе عَلَيْهِ السَّلَام как базе ва дугIа гъабизе вахъана.

Сарат гъев ханасде тIаде щвезайидалго, гъелъул берцинлъи бихъун хан гъелда тIаде къана ва гъев цо гучаб жоялъ ккун, щибго вагъаризе кIоларого чIезавуна. Ханас гъарана Саратида жив виччаян дугIа гъабейилан. Саратица дугIа гъабун гъев виччана ва гъанжеги гъелдехун гъетIаравго жив ккун чIезавуна. Лъабго нухалъ гъедин ккун хадув гъев хан цIакъ хIинкъана ва жиндир хIалтIухъабазда цIакъ вагъана: «Нужеца дихъе чIужугIадан абун щайтIан бачун бачIун бугин»-абун. Хехго гъей нахъе щвезае абубла ва гъелъие сайгъаталъе Гъажарги къуна. Сарат ячIуней йикIин лъараб мехалъ Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَام как бай жибго тун, гъелда гъикъана: «Щиб хабар бугеб!»-абун. Саратица абубла: «Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَام дун гъев капурчиясул квешлъиялдаса цIунана ва дие хъулухъалъе Гъажарги къуна»-абун. ХIадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Гъай Гъажар йиги ИсмагIилил эбел. Саратица цониги лъимер

гъабун букІинчІо гъай Гъажарица ИсмагІил гъавун анџила анкьго сон инегІанги. Гъеб мехаль ИбрагІимги عَلَيْهِ السَّلَام херлџун вукІана ва Саратилги лџимер букІиналдаса хьул кьотІун букІана. Гъелдаса хадув гъавуна Саратица ИсхІакъ абулев вас. ПІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

72. Дица гъев ИбрагІим аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام сайгъат гъавуна ИсхІакъ абулев вас, гъесда ПІадеги ЯгІкьубги кьуна

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ ﴿٧٢﴾

ИсхІакъил васлџун жив вугев. Дица гъел киналго лџикІаб агьолџун гъаруна.

Аварагзабилџун гъаруна, жидеца исламияб диналда халкъ ахІулел.

73. Дица гъел, ПІадамазе имамзабилџун ва гъезул церехъабилџун гъаруна, дир амруялдалџун жидеца халкъ

وَجَعَلْنَاهُمْ آيَةً يُهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ ﴿٧٣﴾

хІакъаб диналда ПІоритІулел. Дица гъезда кинабго лџикІаб ПІамалги

вахІю гъабуна. Как бай абун, закат кье абунги амру гъабуна. Гъел киналго дие

ПІбадат гъабулелги рукІана. Ширк гъабуларел, дие ПІбадат баџІџад гъабулел рукІана.

74. Дица ЛутІнеги عَلَيْهِ السَّلَام ПІелму ва хІикмат кьуна. Гъесие аварагІи кьуна ва ПІадамал диналда ахІизе

وَلُوطًا آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَجَعَلْنَاهُ مِنَ الْقُرَىٰ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ الْخَبِيثَاتِ إِنَّهُم كَانُوا قَوْمَ سَوِءٍ فَسَقِينَ ﴿٧٤﴾

пагьмо-ПІакьлоги кьуна. Гъесул дагІват къабул гъабичІеб пасикъаб къавмалџул

росабазда ПІазаб рештІунеб мехаль дица гъев хвасар гъавуна.

ЦІакъ квешаб къавм букІана гъеб, цониги къавмалџго гъабичІеб къабихІаб пиша гъабурал. Бихьиназда жимагІ гъабулел, руччабазда аскІор кьаларел рукІана.

75. Дица гъев ЛутІ عَلَيْهِ السَّلَام дир рахІматалџул лџугьинавуна. ХІакьлџунго гъев вукІана жидеца дие ПІагІат- ПІбадат баџІџад

وَأَذَلَّكُنَا فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُ مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿٧٥﴾

гъабурал лагъзадеридаса.

76. Гъал аварагзабаздаса ПІезегІанго цеве вукІарав НухІил عَلَيْهِ السَّلَام кььсаги ракІалда швезабе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дуца.

وَنُوحًا إِذْ نَادَىٰ مِن قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ، فَجَعَلْنَاهُ وَآهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾

Азарго сон ПІагарун заманаялъ жиндир къавм Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун,

гьесие гѣбадат гѣабиялда ахѣараб мехаль ва гьезул цѣкъ дагъал гѣадамаз гурони жиндир дагъват къабул гѣабичѣб мехаль; гьев Нухѣица Аллагъасда جَلَّالُهُ гъарана жиндир къавм гъалаг гъабе абун: «Я дир Бетѣргъан Аллагъ! Дуца гъаб капураб къавмалъул цохѣо чи чѣаго тоге гъаб ракъалда тѣад»-абун.

Дица гьев Нухѣ аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام дугъаялъе жаваб гъабуна ва дица гьевги гьесда иман лъураб агълоги хвасар гъаруна капурзабазда тѣадебиччараб балагъалдаса, ва кутакаб пашманлъиялдаса. Щибго жидер гъунар гьечѣого, лъутизе, рахчизе бакѣги гьечѣого балагъун бералгун жал лъеда гъокъ кколеб заман цѣкъ пашманаб заман букѣана капурзабазе. Гьеб къварилъиялдаса дица Нухѣ авараг عَلَيْهِ السَّلَام ва гьевгун цадахъ рукѣларал муъминзаби хвасар гъаруна

77. Дица Нухѣ аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام квербакъи гъабун капураб къавмалъул квешлъиялдаса гьев цѣунана. Жидеца дир аятал гьереси гъарурал ва дидехун ширк гъабун хъанчие лагълъи гъабурал. Цѣкъ квешаб къавм букѣана гьеб. Дица гьел киналго гъанкъизаруна.

وَصَرَّحَهُ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَأَغْرَقْنَاهُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿٧٧﴾

78. Давуд ва Сулайман аварагасул عَلَيْهِمَا السَّلَام къисаги раклалда швезабе Мухѣаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дуца. Гьев кѣиясго хуралъул бетѣргъабазе хѣукму гъабураб гѣуж раклалда швезабе: цо къавмалъул гѣиял гьеб хурире ун гьез гьеб хвезбураб гѣужаль. Дида лъалеб букѣана гьев кѣиясго гъабулеб хѣукму ва дун гьелдаса гъапулав вукѣинчѣо.

وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَخْتَصِمَانِ فِي الْحَرْثِ
إِذْ نَفَسَتْ فِيهِ غَمُّ الْقَوْمِ وَكُنَّا
لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ ﴿٧٨﴾

79. Дица гьеб хѣукму битѣун гъабизе гѣелму ва пагъму къуна Сулаймание عَلَيْهِمَا السَّلَام. Давудги Сулайманги кѣиявго авараг عَلَيْهِمَا السَّلَام вукѣана ва дица жиде гѣелмуги гѣакълоги къурал лъикѣл гѣадамаздаса рукѣана. Дица Давуд عَلَيْهِ السَّلَام аварггун цадахъ жидеца тасбихѣ гъабулеллъун гъаруна мугѣрулги, хѣанчѣиги ва дун дне бокъараб жо бокъухъи гъабизе кѣолев вуго.

فَفَقَّهُمَهَا سُلَيْمَانٌ وَكَأْدَا آتَيْنَا حُكْمًا
وَعَلَّمْنَاهُ صَحْراً مَعَ دَاوُدَ الْجَبَالِ يُسَبِّحُنَ
وَالظُّلُمُوكُنَّ أَفْعَالِينَ ﴿٧٩﴾

Дир хѣалкѣолъиялъе гѣорхъи гьечѣо ва гьелъие квалквал гъабулеб щибго жо гьечѣо.

Гѣалимзабаца абунa: жинда Аллагъасул салам лъеяв Давуд аварагасухъе кѣлиго дагѣбадулав вачѣана: цоясул гѣиял сардил гѣужаль цогидасул

хурире ун гъеб хур тлубанго хвезабун буклана. Давуд аварас عَلَيْهِ السَّلَامُ хлукму гъабуна гъел гиял хуралъул бетлергъанчиясе тезе. Гъев клиявго къватлуре рахъараб мехаль гъезда рагъда члун Сулайман аварас عَلَيْهِ السَّلَامُ ватана ва гъес гъикъана щиб хлукму гъабураб абун. Доз жидее гъабураб хлукму бицидал Сулайман Давудиде тладе ана ва гъес абун: «Я набияллагъ! Гъеб хлукмуялдаса лъиклаб цоги хлукму буго гъел киналго жинда рекъолеб ва жиндир мунпаглат циклараб»-абун. Давудица абун: «Щиб хлукмуха бугеб»-абун. Сулайманица абун: «Хуралъул бетлергъанасухъ гиял къезе руго гъезул рахъалдаса, тинчлалдаса ва квасалдаса мунпаглат босизе. Гиязул бетлергъанас доб хур цидаса бекъун, хъан себеб буклараб хлалаль къачлазе буго. Гъедин хур къачлан тобараб мехаль гъесул гиял гъесухъе къезе руго, хуралъул бетлергъанас жиндирго хуралъул милат гъабизе буго»-абун. Давуд аварас عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: «Дуе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавпикъ къун бугоха дир вас битлараб хлукму гъабизе»-абун.

Жидеца хлукму гъабулел глдамал жиндаса гъапулаб масъала буго гъаб; цогидас гъабураб хлукму битлараб буклин лъараб мехаль гъеб къабул гъаби ва гъелда глмал гъаби. Жагъиллъи ва напс бокъи циклараб буклиналь чанги жив глалимчийн вугев чи вуго кигланго мекъаб хлукму жинца гъабун бугониги гъеб хлукму битлараблъун бихъизабизе бокъулев ва гъельие глоло Аллагъа جَلَّ جَلَالُهُ ахиратги клочон хъвадулев. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цлунаги ниль гъеб ахлмакъаб члухлиялдаса. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ товитларав муъминчи жинда хлакъаб жо лъараб мехаль гъеб босулев вуклула ва кигланго жиндир напсалъе бокъараб бугониги батлулаб жо рехун толевги вуклула.

Цоги гъаб аяталдаса бичлчлизе кколеб масъала буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун гурони хлукму битлун гъабизе гунар буклунареблъи. Чанги глкъылав чи хатлаълъун вихъула нильеда ва чанги глантав чияс битлараб хлукму гъабунги бихъула.

Глалимзаби жинда рекъараб, жиндие далил бугеб рагли буго: цо глалимчийн жиндир гелмуялда рекъон, жиндир напсалъе бокъараб жоялда гъетличлого хлукму гъабураб мехаль, гъев глалимчи хатлаълъун кканиги гъесие жиндир ижтигъалъул (яхI бахъиялъул) кири буго. Жив хлукмуялъул витлун ккараб мехаль гъесие клуго кири буго: цо жиндир ижтигъадалъул, цо жив витлун ккеялъулги.

Хласанул Басрияс абун: Тладегланав Аллагъас жидеца хлукму гъабулел глдамазе ажро буклиналъе лъабго шартI гъабун буго:

Тлоцебесеб шартI буго: гъеб хлукму гъабулеб глужаль цохло Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ гурого хлинкъунгутI ва гъев разилъи тлааб

гъабун хІукму гъаби.

Киабилеб шартІ буго: гъеб хІукму дунялалъул боџи тІалаб гъабун, гъелъие гІоло гъабунгутІи: ай шаргІалда хилипаб хІукму гъабунгутІи дунялалъул магІишат жиндие цвей мурадалда.

Лъабабилеб шартІ буго: гъеб хІукму жиндирнапсалъе бокъухъин жиндирго гІакълуялда нахъвильлъун гъабунгутІи.

Гъединго гІалимзабазда гъоркъоб машгъураб хІадисалда буго: «*Жидеца хІукму гъабулел гІадамазул кІигояв жуџахІалда уна цо алжаналда уна. Жив алжаналда унев хІаким вуго жинца хІукму Къуръан хІадисалда рекъон гъабулев, гъеб хІукму гъабизе жиндаги лъалев. Жив жуџахІалда унев хІаким вуго жиндир гІелму лъайго гъечІого хІукму гъабулев ва жинда хІакъаб жо лъалеб букІаниги жинца гъелъул хілапалда хІукму гъабулев*»-абун. ХІадис имам абу-Давудица ва Тирмизияс бипана.

Гъаб бакІалда бицине мустахІикъаб хІадис буго жинда Аллагъ разилъаяв имам АхІмадица бицараб: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас абуна: «*КІуго чІуџугІадан йикІана жий кІиялъулго цо-цо гъитІинав васгун цадахъ. Гъезда тІаде баџІ бачІун гъелъ цо вас вѣкъун ана. Цинги гъей кІияйго Давуд аварасасухъе عَلَيْهِ السَّلَامُ рачІана хІукму гъабизе ва гъес чІаго хутІарав вас кІудиялай чІуџугІаданалъе вуго абун хІукму гъабуна. Давуд аварасасда عَلَيْهِ السَّلَامُ аскІоса къватІир рахъаралго гъел Сулайман аварасасде عَلَيْهِ السَّلَامُ тІаде ккана. Сулайманида عَلَيْهِ السَّلَامُ жидер дагІба бицинал гъес абуна: «Дихъе цо нус босун рачІа, дица гъев вас нуж кІияздаго гъоркъов ваџад гъавун вѣкъизе вуго абун. Цинги гъитІинай гІаданалъ абуна две талихІ къеги, гъабуге гъеб жо!»-абун. Гъев вас гъай гъитІиналъул вуго абун хІукму гъабуна Сулайман аварасас عَلَيْهِ السَّلَامُ.*

Аллагъасул свалат салам лъеяв Давуд аварасас цІакъ гъаракъ берцинав вукІана. Гъесул Забур цІалулеб ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсолеб гъаракъ рагІараб мехалъ гъаваялда роржун унел хІанчІи чІун хутІулел рукІана, ва гъесулалда релъараб бакъан бачун чІирчІидулел рукІана. Гъединго мугІрузулги дандерижи рагІулеб вукІана гъес цІалараб жо такрар гъабун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварасасда цо сордоялъ Абумусал АшгІарияв абулев асхІаб рагІана, жинца цІакъ берцинаб гъаракълъ Къуръан цІалулев. Аварасас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъесул Къуръан цІалиялда гІенеккун чІана ва абуна: «*ХІакълъунго гъев Абумасае Давуд аварасасул عَلَيْهِ السَّلَامُ берцинаб бакъан къун буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ*»-абун. Гъеб хабаралдаса вохун Абумусацаги абуна: Валлагъи, бичасул аварасас мун гІенеккун вукІин лъалеб вукІарабани дица жегиги берцинаб гъаракълъ

цІализе букІана Къуръан»-абун. ХІадис Бухарияс ва Муслимица бицана.

80. Дица Давуд аварагасла عَلَيْهِ السَّلَام тІад
ретІулеб ретІел гІабизеги лІазабуна
рагІда ругеб мехаль нугер черх
цІунулеб.

وَعَلَّمْنَاهُ صِنْعَهُ لِيُؤْتِيَنَّا لَكُمُ الْخَصْرَ مِن بَاسِكُمْ
مَنْ بَاسِكُمْ فَبَلَّغْتُمْ رَبَّكُمْ شُكْرَكُمْ ۖ

ГІелде швезегІан рагІухІабазухІ маххул я цоги магІданалІул хІаршал
рукІунаан жалго цІунизе кодор кколел. Давуд аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام АллагІас
махх тамах гІабуна ва гІес гІабуна бишун цебе кІолденги,
тІагІурги ва цогидаб алатги. ГІал нигІматал АллагІас عَلَيْهِ السَّلَام нужее
кІураб мехаль гІезда данде АллагІасе عَلَيْهِ السَّلَام шукуру гІабилариш
нужеца ва гІев разилІи тІалаб гІабун гІесие гІибадат бацІ цІад гІабун
хІвадиларицІ?

81. Давудил вас Сулайман аварагасе
عَلَيْهِ السَّلَام мугІжизатІгІун ва гІесие
маслахІаталІе Дица гІури квегІана, жиб
кутакалда хех пулеб ва гІев Сулайманил

وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرِي بِأَمْرِهِ إِلَى
الْأَرْضِ الَّتِي بَرَكْنَا فِيهَا وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ
عَالِمِينَ ۖ

عَلَيْهِ السَّلَام амруялдалІгІун гІесие бокІараб
бакІалда жиб хІвадулеб. ЖиндилІ баракат гІабураб ШамалІул
ракІалда жинца ахал-хурзал рижиялІе сабабги гІабулеб.

ГІенире накІкІал рачун, гІветІ-хер цоцаде гІуршун (опиление гІабун).
ШамалІул ракІ букІана Сулайман аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام ватІанги, гІесул
ханІиялІгІул аслуги. Дица гІабулеб кинабго жо гІельІул хІикмат
ІгІан гІабулев ва дир махлукІяталІгІул маслахІатал дида ІгІалевги
вугу Дун.

82. ЩайтІабаздаса цо кІокІаги
квегІана дица Сулаймание عَلَيْهِ السَّلَام,
гІесие жавгІарал ва лІуІлуал балагІизе
ралІдаль жанир тІерхІулел ва гІел
гурел цогиги хІалтІаби Сулаймание

وَمِنَ الشَّيْطَانِ مَن يَغْوِيكَ لَهُ
وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ ذَلِكَ وَكُنَّا لَهُمْ
حَافِظِينَ ۖ

عَلَيْهِ السَّلَام гІярулел. ГІел щайтІабаца кІудиял шагІарал ва берцинал
кІалтІаби ралел рукІана. Ва дица гІел щайтІаби Сулаймание
мутІигІІгІун чІезаруна, гІесул амруялда гІасилІиялІдаса
дица гІел цІунана. Сулайман авараг عَلَيْهِ السَّلَام гІез жиндие зарал
гІабиялІдасаги цІунана.

Жинда АллагІ разилІяав СагІид ибну Жабиридаса бицараб хІадисалда
буго: «Сулайман аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام лІабкІьоазарго тах лІолеб букІана
жидеда тІад гІудор чІолеб. ГІел тахазда тІад Сулайманида аскІор
муІминал гІадамал чІолел рукІана, гІезда хІадур муІминал жундул

чӀолел рукӀана. Цинги гъезда тӀаде рачӀун хӀанчӀаз гъесие рагӀад гъабулѐб букӀана ва гъуриялда амру гъабун, гъель Сулаймание бокъараб бакӀалдаги рачунел рукӀана»-абун. ХӀадис ХӀакимица къучӀабӀун бицана.

83. Аюб аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام **къысаги**

ракӀалда швезабе МухӀаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Гъес жиндир БетӀергъанасда

ахӀараб гӀуж рехсе, гъесие хӀелун ва

мутӀигӀлъун: «ХӀакълъунго дида къварилъи хъатӀун буго Аллагъ

дир хъул ва божи»-абун.

Гъав Аюб عَلَيْهِ السَّلَام румазул авараг вукӀана. Гъесул кӀудияб хъызанги,

лъикӀаб бечелъиги букӀана. Аллагъас جَلَّالُهُ гъесул хӀалбихъи гъабун

васал хвезегъаруна, Аюбица сабро гъабуна. Цинги гъесул бечелъи тӀаса

инабуна гъелдаги гъес сабро гъабуна. Хаду гъесда тӀад унти-шокълъи

биччана, гъелдаги Аюбица عَلَيْهِ السَّلَام сабру гъабуна. Гъесул хӀал бихъараб

мехалъ ва гъесда тӀад рачӀарал балагъалги рихъараб мехалъ, жиндир

къавмалъул капурал гӀадамаз абуна: «Гъаб къварилъи- балагъ Аюбида

тӀаде бачӀараб буго гъес гъабураб кӀудияб мунагъ сабабӀун»-абун.

Гъѐб мехалъ гъарана Аюбица عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъасда جَلَّالُهُ жиндаса унти

борхе абун. Гъѐб гъариги Аллагъасда جَلَّالُهُ жиндие бугѐб къварилъи

загъир гъабун ва «Аллагъ гурхӀулев вугоян» абун гурони, жиндаса

унти-балагъ тӀаса босеян абун загъираб гъари гъабун гъабичӀо.

84. Дица Аюб аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام

дугӀаялъе жаваб гъабуна ва гъесда

букӀараб унти тӀаса босана. Ва дица

гъесие агъло- хъызан къуна ццере

рукӀарабгӀан къадар, гъелгун цадахъ

цогӀи гъедигӀанабго къадарги къуна. Гъѐб иш дица гъабуна дир

рахъалъан Аюбие عَلَيْهِ السَّلَام **бугѐб рахӀматлъун ва Аллагъ** جَلَّالُهُ **цо**

гъавурал муъминзабазе вагӀзальун букӀине. Гъѐз къварилъиялда

саброги гъабизе.

Муъминзабазда ракӀалда швараб мехалъ Аюб аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام швараб

хӀалбихъи ва гъес гъабураб берцинаб саброги, гъезие тӀад бачӀараб

къварилъи бигъалъула ва Аллагъасул جَلَّالُهُ рахӀматалда хъулги

цикӀкӀула.

Аюб аварагас عَلَيْهِ السَّلَام къварилъабазда жаниб анѐила микъго сон бана.

Гъесда гурхӀун цо нухалъ чӀужуялъ абуна: «Дуца Аллагъасда جَلَّالُهُ

гъарулѐбани гъѐб къварилъи тӀаса босеян»-абун. Аюбица абуна:

«Нильѐца сах-саламат, рахӀаталда ва нигӀматазулъ чан сон бан

﴿وَأَنبُتْ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسِيءٌ

الضَّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ﴾

فَأَسْتَجِبْنَا لَهُ، فَكَتَفْنَا مَا يَهُمُّ مِنْ ضَرِّ

وَعَائِنَهُ أَهْلَهُ، وَمَسَّاهُمْ مَعَهم رَحْمَةً

مِنْ عِنْدِنَا وَذَكَرَىٰ لِلْعَالَمِينَ﴾

букIараб?»-абун. ЧIужуялъ абунa: «Ункъого сон бан букIана»-абун. Аюбица абунa: «Дун Аллагъасдаса عَلَيْهِ السَّلَامُ нечола гъедигIаналго сонал къварилгIиялда жанир инчIого гъесда гъаризе»-абун.

Ибнукасирица абунa: Аюб аварaгасул عَلَيْهِ السَّلَامُ кинабго боцIи-малги, лъимал-хъизанги тIагIиндал ва гъев унтун босадеги ккедалго, Аюб عَلَيْهِ السَّلَامُ киналго гIадамазда кIочон тана, цохIо жиндир чIужуялда хутIизегIан. БетIергъанас къадар гъабураб мех шведалго Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَامُ гъесдаса унти борхана, цебе букIарабго боцIи-малги къуна лъималги гъаруна. Цо гIалимзабаца абунa: Аюбида عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَامُ вахIю гъабунa: «Дур лъимал алжаналда жанир руго. Две бокъани чIаго гъарун гъел къела две, бокъани гъелги алжаналда тун цогиги лъимал къела две»-абун. Аюб аварaгас عَلَيْهِ السَّلَامُ абунa: «Дица гъел лъимал алжаналда жанир тела»-абун. Цинги Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَامُ гъесие гъедигIаналго васал ва ясал къуна.

Жинда Аллагъ разилгъаяв Абугъурайратидасан бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгас абунa:

«ТIадегIанав Аллагъас Аюб аварaг عَلَيْهِ السَّلَامُ сах гъавураб мехалъ гъесда тIаде меседил гарцIазул цIад базабуна. Аюб аварaгас عَلَيْهِ السَّلَامُ гъел гарцIал росун жиндир ретIелалгъулъ лъолел рукIана. Гъесда Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَامُ рахъалгъан абунa: «Я Аюб! Мун гIорцIун гъечIицI две къураб магIишаталдаса»-абун. Аюбица عَلَيْهِ السَّلَامُ абунa: «Я дир БетIергъан Аллагъ! Дур рахIматалдаса гIорцIулев чи цив вукIунев?»-абун. ХIадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

85. ИсмагIил аварaгасул عَلَيْهِ السَّلَامُ, Идрис аварaгасул عَلَيْهِ السَّلَامُ ва Зулкифлил къисаги бице МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дуца, дур къавмалгъе вагIзальун. Гъел киналго жидеца Аллагъасе عَلَيْهِ السَّلَامُ гIибадат гъабиялгъулъ сабро гъабурал лъикIал гIадамаздаса рукIана.

Жидеда тIад къараб Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَامُ рисалат тIобитIулел ва гъеб сабаблъун жидеда швараб къварилгIиялда сабро гъабулел рукIана.

Жидеда тIад къараб Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَامُ рисалат тIобитIулел ва гъеб сабаблъун жидеда швараб къварилгIиялда сабро гъабулел рукIана.

86. Дица гъел киналго дир рахIматалгъулъ лъугъизаруна.

Хира гъариялгъул ва нигIматазул рукълъун бугеб алжаналда лъугъизаруна. ХIакълъунго гъел рукIана гурхIел- цIобалгъул ва лъикIлъи гъабиялгъул агълу.

Гъав Зулкифли аварaг عَلَيْهِ السَّلَامُ вукIанин абунa цо гIалимзабаца. Гъезул далилги буго гъесул цIар Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَامُ аварaгзабазда гъоркъоб рехсон букIин. Цоги гIалимзабаца абунa: гъев бануисраилазул гIибадат

وَأَسْمِعِلْ وَأَذْرِيسْ وَذَا الْكِفْلِ كُلِّ مِّنَ الصَّابِرِينَ ﴿٨٥﴾

وَأَذِلَّةً لَهُمْ فِي رَحْمَتِنَا أَنْهَرَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٦﴾

Гемер гѣбулев, гѣдилава чи вукѣанин-абун. Ибну Хатѣибица абун: цо гѣлимзабаца абулѣб буго гѣв Будда вугин-абун: «Буддизма» абулѣб дин гѣбулѣл гѣамазул бетѣрлѣун (цевехѣанлѣун) вугев ва Аллагъ ﷻ цо гѣавун гѣсие гѣбадат гѣабиялда халкъ ахѣулев вукѣарав. Гѣб кѣавм гѣсие мутѣгѣлѣун букѣана, хадуб жидѣца гѣв Аллагълѣун ккун, гѣсие гѣбадат гѣабизе лѣугѣана ва гѣесул цѣаралда хѣанчалги гѣаруна.

87. Зу-ннунил кѣсаги раклалда швѣзабе **Мухѣаммад** ﷺ **дуца. Гѣв Зу-ннуни** **жиндир кѣавмалда цим бахѣун** **гѣзда гѣоркъосан нахѣ араб гѣуж рѣхсе.**

Гѣв вуго Юнус авараг ﷺ. Гѣс кѣавм

Аллагъ ﷻ цо гѣавиялда ахѣараб мехалъ

гѣз Юнусие ﷺ гѣзаб-кѣварилѣи

гѣабилѣин абун хѣинкѣи кѣуна. Гѣб кѣавмалъ Аллагъасул ﷻ дин

босулѣб гѣчѣин, Аллагъасул ﷻ дин сабаблѣун гѣзда цим бахѣун

ана Юнус гѣзда гѣоркъосан.

Цо гѣелму- лѣай гѣчѣл ахѣмакъал гѣамаз гѣаб рагѣиялѣе тафсир гѣабун буго Аллагъасда ﷻ цим бахѣун ана Юнус, ﷺ гѣс жиндие квербакѣи хѣх гѣабичѣогоян абун. Гѣадианаб рагѣи абизе бегѣуларо ва аваргѣабазда гѣунтѣзабун гѣереси бишине бегѣуларо. Гѣв Юнусида раклалда ккана дица жиндие кѣварилѣи ва хѣал бихѣи гѣабиларин абун. Кѣурѣаналда хѣван буго ﴿لَنْ نَقْدِرَ﴾ абураб рагѣи. Пагѣму загѣипал, гѣакълу дагъл гѣамазе гѣб рагѣиялѣул магѣна бичѣчула: «Юнусида раклалда ккана жинда Аллагъасул ﷻ хѣал кѣолароян»-абун. Гѣадианаб пѣкру Аллагъасул ﷻ хѣакълѣулъ гѣаби бусурманчѣясе бегѣуларѣб, гѣев купруялда иналде хѣинкѣараб рагѣи буго. Аллагъ ﷻ жиндир хѣалкѣолѣи кинабго жоялда гѣамлѣарав вуго;-гѣсие шиб жо бокѣаниги гѣб жо букѣуна ва лѣугѣуна. Бусурманчѣясул раклалда ккезе бегѣуларѣб жо Аллагъас ﷻ халкъалда гѣоркъосан вишун, гѣездасан тѣокѣ гѣавун, авараглѣун гѣавурав чѣясул раклалда ккезе кин бегѣулѣб? Доб рагѣиялѣул магѣна буго кѣадар гѣаби, хѣукму гѣаби, кѣварилѣи гѣаби, цо жо дагъл гѣаби абураб.

Жинда Аллагъ разилѣяв Ибнугѣаббас Мугѣавият асхѣабасухѣе араб мехалъ Мугѣавиятица абун: «Дун цѣакъл гѣажиз гѣавун вуго Аллагъасул Кѣурѣаналъ, дун гѣелѣул ралѣдалѣе тѣерхѣунев вуго ва дуца хвасар гѣавуни гурони дѣе хвасарлѣиги бихѣулѣб гѣчѣо»-абун. Ибнугѣаббасица абун: «Шиб жоха бугѣб мун гѣажиз гѣавураб?»-абун. Мугѣавиятица абун: «Аллагъасул авараг Юнусида ﷻ раклалда ккун букѣиналѣ Аллагъасул ﷻ жинда хѣал кѣоларин»-абун. Ибнугѣаббасица абун:

وَذَا التَّوْبَةِ إِذْ ذَهَبَ مُغْتَضِبًا فَظَنَّ أَن لَّنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَن لَّا إِلَهَ إِلَّا أَنَا أَنْتَ سُبْحَنَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٧﴾

Гьєб рагІялџул магІна гьєчІю «хІалкІюлџи»-абураб, гьєлџул магІна буго «кџварилџи ва хІал бихџи» гџабуларо абураб.

Гџаб магІна букІиналда тІоритІел гџабулеб буго гџалда хадуб Аллагџас **جَلَّ جَلَّاهُ** абулеб рагІялџ. (88 абилеб аят ва гьєлџул тафсир цІале). ТІадегІанав Аллагџас Юнус авараг **عَلَيْهِ السَّلَامُ** халкџальул цІураб гамидаса ральдалџе кІанцІизавуна: гама гџанкџиялда хІинкџараб мехаль можоро тІамун ва можораляџе Юнус кџун. Гьєб мехаль Юнус кІудияб ччугІил чохьонив ккезавун, гьєнив жанив чІаго хутІизавуна Аллагџас **جَلَّ جَلَّاهُ**. Гьєб хІалалда ккарав Юнусида бичІчІана жинца сабру гџабизе кколєб букІараблџи ва жив хєхлџун вукІин кџавмалдаса ватІалџизе, жиндиє Аллагџасул **جَلَّ جَلَّاهُ** рахџальан изно бачІинегІан чІєчІого:

Цинги жив цІакџ кІудиял бецІџабазулџ ккараб мехаль: Сардил бецІлџи, ральдалџул бецІлџи ва ччугІил чохьониб бугеб бецІлџи, **Юнус аварагас** **عَلَيْهِ السَّلَامُ** Аллагџасда **جَلَّ جَلَّاهُ** **ахІи** гџабуна: «Мун гурев цоги Аллагџ **جَلَّ جَلَّاهُ** гьєчІю я дир БетІергџан! Мун цІакџ вацІцІадав ва ТІадегІанав вуго. Дун дир напсалџе зулму гџабуравлџун ккана»-абун.

Гџаб буго жидєє пашманлџи-кџварилџи ккарал гІадамаз гІємер абизе рекџарб рагІи. Аллагџасул свалат салам лџєєв аварагасул хІадисги буго цо ургџалилџ ккарав чияс гџаб дугІа гџабуни, Аллагџас **جَلَّ جَلَّاهُ** гьєсдаса ургџел борхилин абун.

88. Дица гьєв Юнус аварагасе **عَلَيْهِ السَّلَامُ** **жаваб** гџабуна ва гьєв ургџалидаса хвасарги гџавуна.

فَأَسْجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ
وَكَذَلِكَ نُبَيِّحُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾

ЧчугІил чохьониса кџватІив рєхун ральдал

рагІалде рєхана. Гьєнивги жиндиє дарулџун ва рагІадлџун бугеб хџабхџил тІанхазда гьоркџє ккезавуна. Гџадин хвасар гџарула дица дида иман лџурал ва дидаса кумек ва квербакџи тІалаб гџабурал муџминзаби.

Жинда Аллагџасул свалат салам лџєєв Юнус аварагасул кџиса цоги сураталда дагџаб гІатІидго бицун буго(сурату ссафати, сурату нун).

Жинда Аллагџ разилџаяв СагІд ибну Аби Вакџасидаса бицараб хІадисалда буго: «Дида бичасул расулас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** абулеб рагІана: «Исмуллагџил агІзам» (Аллагџасул **جَلَّ جَلَّاهُ** кІудияб цІар) буго Юнус аварагасул **عَلَيْهِ السَّلَامُ** дугІа: жиндалџун гџарараб жо кьолєб ва жиндалџун гџабураб дугІаялџе жаваб гџабулеб»-абун. ХІадис ибну Жаририца бицана.

89. Закария аварагасул **عَلَيْهِ السَّلَامُ** **кџисаги** рєхсє МухІаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** дуца

وَرَكْرَكَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي

умматалџе вагІзалџун. Гьєв Закарияца жиндир БетІергџанасда **جَلَّ جَلَّاهُ** **ахІараб**

فَرَدَّ وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ ﴿٨٩﴾

гҀуж рехсе: «Я дир БетҀергҀан АллагҀ عَلَيْهِ السَّلَامُ! Дуца дун зурият гҀечҀого цогоявлъун тоге».

Дир аварагҀи ирсалтҀе босулев вас кҀе дие. Жидеца ирс босулезул мун бищунго лъикҀав вуго. Ва кинабго жо ахирги дуде буссине буго. ГҀаб дугҀа гҀабулеб мехалъ Закариял нусго сон букҀана, гҀесул чҀужуялтъулги гҀелда гҀагарун сонал рукҀана.

Ал-алуси абудев гҀалимас абунa: Закария аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ (ирс босулезул мун бищунго лъикҀав вуго) абураб рагҀиялтъуль гҀадегҀанав АллагҀасе рецц гҀаби буго гҀев жив холарев, даимго нахъе хутҀулев вукҀин бициналдалъун. АллагҀ عَلَيْهِ السَّلَامُ гуреб жо паналъулеб букҀиналда ишараги буго, гҀев АллагҀасул عَلَيْهِ السَّلَامُ гурхҀел рахҀмо жинда щвеялҀе пал гҀамиги буго (хъул лъей).

90. Дица гҀев Закариял عَلَيْهِ السَّلَامُ дугҀаялҀе жаваб гҀабуна ва гҀесие дир рахҀальан сайгҀатлъун ЯхҀа авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ кҀуна.

Дица Закариял чҀужуги жинца лъимер гҀабулейлъун гҀаюна.

ГҀей жегиги лъимер гҀабичҀей йикҀана.

ИбнугҀаббасидаса бицараб цо рагҀиялтъуль буго:

«ГҀей жиндир мацҀ халатай, гҀамал квешай

йикҀана, гҀелдасан хадуь жиндир гҀамал берцинай лъугҀана»-абун.

ХҀакълъунго Дица жидер дугҀаялҀе жаваб гҀабурал аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ рукҀана Дир амру тҀубазе ва лъикҀаб гҀамал гҀабизе жал гҀедегҀулел. Дир алжаналда хъул лъун ва дир гҀазабалдаса хҀинкҀун гҀибадат-дугҀаги гҀабулеб букҀана, гҀал аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ жидер загҀираб ва батҀинаб гҀамалалтъуль дие хҀелулел, мутҀигҀлѳулел ва дидаса хҀинкҀулел рукҀана.

91. ГҀединго дуца рехсе МухҀаммад

жинца напс кҀабихҀаб жоялдаса

цҀунарай Марьямил кҀьсаги. Дица

амру гҀабун Жабраил малакас жиндир

черхалда хҀухъел пурай ва гҀелдалъун

кҀынай лъугҀун ГҀиса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ гҀавурай. Дица гҀей

Марьямги, гҀелъул вас ГҀисаги عَلَيْهِ السَّلَامُ кинабниги гҀаламалҀе

гҀаламатлъун гҀаруна, жинца дир хҀал кҀольиялда тҀоритҀел

гҀабулеб ва гҀелдалъун вагҀза насихҀатти букҀунеб.

92. ХҀакълъунго гҀаб АллагҀ цо гҀавун,

гҀесие гҀибадат бацҀцад гҀабун гҀабулеб

дин буго, я гҀал гҀадамал, нуж киназулго

فَأَسْتَجَبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيَىٰ
وَأَصْلَحْنَاهُ وَرَوْحَهُ إِنَّهُمْ كَانُوا
يُسرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا
رَعْبًا وَرَهْبًا وَكَانُوا آتِنَا

خَاسِعِينَ ﴿٩٠﴾

وَأَلْقَىٰ أَحَصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا
فِيهَا مِنْ رُوحِنَا وَجَعَلْنَاهَا وَابِنَهَا
آيَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿٩١﴾

إِن هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً
وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ ﴿٩٢﴾

цогояб дин.

Нуж киназго гъабизе тIадаб ва жиндиль хилиплъизе бегъулареб. Гъеб буго исламияб дин, киналго аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ жиндалъун ритIараб, киналго тIахъыздаги жиб бицараб. **Дунги нуж киназулго БетIергъан Аллагъ** ﷺ **вуго.** Нуж киналго дица рижарал руго, дир лагъзалги руго дир мулкги буго, ва дун гурев цоги БетIергъан нуже гъечIо, нуже лъикIлъи гъабизе яги зарал гъабизе кIолев. Гъаб амру гъадин бугелъул нуж киназго лагълъи цохIо дие гъабе!

93. Ва амма тIадамал дир амруялда
гIасильана, ва жидер диналъул гIемер
батIи-батIиял къукъабазда рикъана.

وَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُم بَيْنَهُمْ كُلُّ
إِلْتِنَافٍ جُوعُونَ ﴿٩٣﴾

Аллагъ ﷺ цо гъавун гъесие гIибадат бацIцIад гъабулеб буго бищунго дагъаб къокъа. Цогидал къокъаби цоял Аллагъ ﷺ вукIиналда ва гъесие гIибадат гъаби тIадаб букIиналда жидеца инкар ккурал руго. Цоял мушрикал руго, жидеца цIаялъе, бакъалъе, хIайваназе лагълъи гъабулелги руго. Гъел **киналго къокъаби ахираталда дида руссулел руго** ва дица шивав чиясе гъесул тIамалалда рекъараб жазаъги гъабизе буго.

Ар-рази абудев тIалимас абун: жидеца Аллагъасе ﷺ гъабизе тIадаб дин бикъана жидеда гьоркъоб: тIарац-месед, боцIи-мал бикъулеб тIадин ва хIакъикъияб дин гъабири кIючон тана, жалги батIи-батIиял жамагIаталлъун ва къокъабилъун лъугъанин-абун.

94. Аллагъасда ﷺ иман лъун, гъесул
аварагасда нахъ вилъун лъикIаб
тIамал гъабурасул тIамал тIадада хвезе
гъечIо ва гъеб лъикIаб тIамалалъул
жазаъ гъесие мукъсан гъабизе гъечIо.

فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَلَا يَكْفُرْ أَنْ لِسَعِيهِمْ وَإِنَّا لَهُمْ
كَاشِفُونَ ﴿٩٤﴾

ХIакълъунго Гъесул кинабго тIамал дир малаикзабаз хъвалев
буго ва нахъе цIунулеб буго.

95. Дица жал гъалаг гъарурал росабазул
агъло дунялалда тIад руссунаро
къиямасеб къо чIезегIан.

وَحَرَامٌ عَلَى قَرْبَةٍ أَهْلًا كُنْتُمْ أَنْتُمْ
لَا تَرْجِعُونَ ﴿٩٥﴾

Хун хадуб гъел ахираталда гурого тIаде рахъизаруларо. Гъаб аяталъул магIна буго: Аллагъасул ﷺ гIазаб гъабизе бугеб хIукму ва къадар тIаде швараб мехалъ гъеб гIазаб тIаса борхуларин абураб. Гъедин бугелъул Аллагъасдаса ﷺ хIинкъун гъесие гIибадат бацIад гъабун хъвадизе ккола гъесул щим бахъи ва

глазаб жидеде швезе бокычлел гладамал.

**96. Яьжуж маьжужалда гьоркьоб
гьабураб сангар рагьун гьеб кьавм
щибаб goxI-щобалдаса чвахун рачIунеб
мехаль.**

حَقَّ إِذَا فُتِحَتْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ وَهُمْ
مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ ﴿٩٦﴾

Жидер гIемерлъиялъ гьел чвахун бачIунеб гIоральул сураталда рачIула, майданлъи, эхеде регIел бугеб бакIалдаги цоял цоязда гIаде рахун, цояз цоял мерхьун церехун унел рукIула, жидер нухда батанщинаб жо пасат гьабулаго. Гьел араб ракъалда гIад щибго рухI бугеб жо яги гьветI-хер хутIуларо. Гьаб кьавм кьватIибе бахьиги кьиямасеб кьо цакьго гIагарлъун букIиналъе гIаламат буго. Гьедин бугельул гIадегIанав Аллагьас абулеб буго.

**97. Кьиямасеб кьо чIеялдалъун
бугеб хIакьаб кьотIиги гIагарлъараб
мехаль.**

وَأَقْرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ فَإِذَا هِيَ شَاخِصَةٌ
أَبْصُرُ الَّذِينَ كَفَرُوا يُؤْتُونَكَ أَقْدَمًا
فِي عَقْلِهِمْ مِنْ هَذَا بَلْ كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٩٧﴾

Жинда Аллагь разилъаяв ИбнумасгIудица абун: яьжуж маьжуж загьирлъун хадуб кьиямасеб кьо бачIин гIадамазда гIагарлъун букIуна лъимер гьабизе мех шварай чIужугIаданальул мисалалда. Щибаб лахIзаталь гьеб лъимер гьабиялъе унти чIвазе бегьулеб гIадин, кьиямасеб кьо чIейги гьеб мехаль релъедалги къадги жиб гIаде бачIиналда божи гьечIеб букIуна. Гьеб кьиямасеб кьо бачIараб мех буго жинца капурзабазул берал гIачIихинарулеб заман. Рагьараб бер данде бачизе кIоларого, гьеб добе-гьаниб буссиабизе кIоларого жал хутIулеб. Гьел капурзабацаги абун: «Вай нижее бугеб кьварилъи! Ниж гьаб кьо бачIиналда божуларел, гьелдаса гьапулал ва гьелда дандчIвай гьабизе хIадуричIел, ниж нижерго нафсазе зулму гьабураздаса рукIана»-абун. Нижехье авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вачIараб мехаль, гьес нижее гьаб кьоалдалъун хIинкъиги кьураб мехаль, ниж гьесда гIенеккичIо. гIадегIанав Аллагьас гьеб капураб кьавмалда хитIаб гьабун абулеб буго:

**98. ХIакьлъунго нужги, нужеца
жиде лагьлъи гьабулел хьанчалги
жидедалъун жужахI боркъулеб цIул
гIадин руго ва нуж киналго гьенир
жанир рехизе руго.**

إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
حَصْبُ جَهَنَّمَ أَنْتُمْ لَهَا وَرِدُونَ ﴿٩٨﴾

гIадегIанав Аллагьас гьал мушрикалги хьанчалги цадахь рехсеялъул мурад буго гьез алагьзабилъун ккурал хьанчал щибго гьунар гьечIел

жал рукІин баян гъаби.

99. Гъел хъанчал алагъзаби
рукІаралани жужахІалда жанир
рукІинароан. Жидее лагълъи гъабурал
ва жидеца лагълъи гъабуралги киналго
падахъ даимго рукІинелъун жужахІалда лъугъизарула.

لَوَكَاتَ هَؤُلَاءِ إِلَهًا مَّا وَدَّوهَُا
وَكُلٌّ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٩٩﴾

100. Гъеб жужахІалда жаниб квешаб, ракІ унтун зигардулеб гъаракъги
букІине буго ва гъезда гъениб жаниб цоги щибго жо рагІуларо.

لَهُمْ فِيهَا زُفِيرٌ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾

101. ХІакълъунго жидее дир рахълъан
алжаналъул рохел бицарал муъминзаби
гъеб жужахІалдасан рикІкІад гъарурал
руго.

إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَىٰ
أُولَٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴿١٠١﴾

Гъезда жужахІалъул бухІи хъваларо, гъелъул квешаб махІги чІваларо.

102. Жидеда щаялъул гъелегъинги,
гъелъул гъаракъги рагІуларо ва гъел
муъминзаби алжаналда жанир жидеого
бокъараб нигІматазулъ рукІуна.

لَا يَسْمَعُونَ حَاسِسَةً وَأَهُمْ فِي مَا
أَسْهَتْ أَنْفُسُهُمْ خَالِدُونَ ﴿١٠٢﴾

103. Гъеб кънямасеб къоялъул кІудияб
хІинкъиялъ гъел пашман гъаруларо,
гъезде гъеб хІинкъи бачІуларо.

لَا يَخْرُجُ عَنْهُمُ الْفَرْعُ الْأَكْبَرُ وَتَلَقَّاهُمْ
الْمَلَائِكَةُ هَٰذَا يَوْمُكُمْ الَّذِي كُنتُمْ
تُوعَدُونَ ﴿١٠٣﴾

Алжаналъул рагъабазда гъезда
малаикзабаз дандчІвай гъабула ва гъезда
абула: «Гъаб буго Аллагъас عَزَّ وَجَلَّ нужее къотІи гъабун букІараб, нуж
даимго рукІинелъун алжаналда лъугъинарулеб кьо»-абун.

104. Дуца ракІалда щвезабе МухІаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Дица зобал сукІулеб гІуж, жинда
жо хъвараб кагъат сукІулеб хІалалъ.

يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِ
لِلْكِتَابِ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ يُعِيدُهُ
وَعَدًا عَيْنًا أَنَا كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٠٤﴾

ГъедигІан бигъаго сукІула дица зобал
абураб магІна буго гъаб рагІиялъул.

Дица нуж кънямасеб къоялъ гІаде рахъизарула нуж рижизе
байбихъараб мехаль рукІараб хІалалъ. ГІаде ретІел гъечІого,
хІатІида гІищІго ссунат гъабичІелъун. Гъаб буго дица дидаго гІад
гъабураб къотІи ва хІакълъунго дица гъеб къотІи гІубазабула.

105. ХІакълъунго Дица Забуралда хъван
буго, гъелдасаги цебе ЛавхІул-махІфузалда
хъван бугеб хІалалъ: «Дица алжан
ирсалъе къезе буго дун цо гъавун дир

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِن بَعْدِ
الَّذِي أَنْزَلْنَا عَلَىٰ مُوسَىٰ أَنِ
الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ
الصَّالِحُونَ ﴿١٠٥﴾

аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ ритІухъ гьарун хьвадарал муъминзабазе»-абун. Давуд аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ рештіараб Забуралдаги, хадуб Тавраталда ва Инжилалдаги хъван буго Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварагасул умматалъул муъминзаби алжаналда рукіне руго абун. Цоги гІалимзабаца абун дунялалъул ракъги ахир заманаялъ муъминзабаца ирсалъе босизе бугин, ахираталда алжанги гъез ирсалъе босизе бугин абун.

106. ХІакълъунго Гьаб сураталда жаниб إِنَّ فِي هَذَا الْبَلَاءِ لَقَوْلٌ عَزِيزٌ
бицараб аварагзабузл къисабазулъ,
къиямасеб къоялъул хабаралъулъ ва алжан-жужахІалъул
хабаралъулъги вагІза буго, ва гІибрат босизе, кантІизе гІураб
гІоритІелги буго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал, гьесие
мутІигІлъун гьесул аварагзабазда عَلَيْهِ السَّلَامُ нахърилълъун гІибадат
гьабулел гІадамазе.

107. Дица мун витІун гьечІо وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ
МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, кинабго
гІаламалъе рахІматлъун гурони.

ГІадамазеги, жундузеги, бусурбабазеги, капурзабазеги, дунялалдаги ахираталдаги, рахІматлъун вуго хирияв МухІаммад авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад авараг вуго дунял ахираталъул кІудияб бахъибуголъиялдалъун жив витІарав, къиямасеб къоялъул балагъаздаса ва абадияб бахъикъосиялдаса гІадамал ва жундул хвасар гьарулевлъунги жив витІарав. Гьев аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъеялдалъун гІемераб лъикІлъи ва кІодолъи шола муъминзабазе дунялалдаги ахираталдаги. Жиндир уммат жагъиллъиялъул бецІлъиялдаса иманалъул ва гІелмуялъул нуралда гІобитІана МухІаммад аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Купру-ширкалъулъ къосиналъулъ букІараб уммат хІакъаб исламияб диналдаги гІобитІана. Гьев хирияв авараг кинабго гІаламалъе рахІматлъун лъугъана.

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасилъарал, купру-ширк гьабурал гІадамазеги рахІматлъун вуго гьев МухІаммад авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: пересел умматал гІадин гьесул уммат гьалаг гьабичІо гъез кигІан кІудияб пасалъи ва зулму гьабуниги, гьезие гІазаб гьаби Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нахъбахъун тана, гъезул маймалакал болъонал гьаричІо, гьел тІупан тІун гъанкъызаричІо, цІа речІун рухІичІо, ракъальги къулчІичІо. ХІатта рухІ бугеб ва рухІ гьечІеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукъаталъеги рахІматлъун вуго хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Гьев аварагасда нахъвилъарав чи жиндир гІабигІат-гІамал берцинав вукІун, жиндир гурхІел цІоб бугев вукІун, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукъаталъе лъикІлъи гьабиялда гьесарав вукІула, гьельие

зарал гъабиялдаса нахъчIваравги вукIула.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратидаса бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда абун: «Я расулаллагъи! Гъал мушриказе квешаб дугла гъабе дуца»-абун. Аллагъасул аварасда абун: «Дун Аллагъас умматалъе рахIматлъун витIун вуго, гъезие лагIнат кьолевлъун витIун гъечIо»-абун. ХIадис ибну ГIасакирица бицана.

Гъев хирияв аварасда ﷺ жинда нахърильгъарал муъминзаби дунялалгъулги ахираталгъулги балагъаздаса ва гIазабалдаса цIунана, жинда инкар ккурал ва жив гъереси гъавурал инкарчагIи дунялалдагIазаб гъабун, гъалаг гъарун тIагIинариялдасаги цIунана. Муъминзабазда дунялалда рачIулел къварилъаби ва балагъал руго гъезул мунагъал сабаблъун гъез Аллагъасул амру-нагъю теялдалъун, гъел Аллагъасда ﷺ гIасилгъиялдалъун гъезие гъабулеб гIазаб. Гъез тавбо гъабураб мехаль ва жидер мунагъаздаса гъелги рикIкIалъараб мехаль, Аллагъас ﷺ гъездаса къварилъи- балагъ тIаса босула.

108. Дуца гъел мушриказда абе

МухIаммад ﷺ: «ХIакълъунго

дида Аллагъас ﷺ вахIю гъабун буго

жиндие гIибадат гъабизе гIадав Аллагъ

похIо Аллагъ ﷺ вуго»-абун.

Гъесие гIахъалчагIи гъечIо. Нужеца гIибадат гъабулел хъанчалги гъересиял алагъзаби руго. Нужеца гъев Аллагъасда ﷺ иман лъелариш ва нуж гъесул амруялъе мутIигIлъуларииш? Нуж Аллагъасе ﷺ мутIигIлъе, я гъал гIадамал.

109. Цинги гъел мушрикал Аллагъ

ﷺ по гъавиялдаса руссани ва дуе

мутIигIлъичIони, дуца гъезда абе: дица

нужеца хIакъаб жо лъазабуна киназдаго

гIам гъабун. Ва дида гъаларо Аллагъас ﷺ нужеца гIазаб гъаби

ва къиямасеб кьо бачIин гIагардайш бугеб яги рикIкIадиш

бугеб -абун.

Гъеб бачIине букIин хIакъаб буго ва нужер гIамалалда рекъараб жазаъ нужеца гъабизеги буго.

110. ХIакълъунго гъев Аллагъ ﷺ

жинда лъалев вуго нужеца загъир

гъабун бицулеб хабарги ва нужеца

балъго, нужедаго гъоркъоб бицулеб

хабарги.

قُلْ إِنَّمَا يُوحِي إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُ الْكَوْكَبِ

وَحْدٌ قَهْلَ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٨﴾

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ ءَاذَنْتُكُمْ عَلَىٰ سَوَاءٍ وَإِنْ

أَذْرَيْتُ أَقْرَبُ أَمْ يَعْزُدُكُمْ ﴿١٠٩﴾

إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا

تَكْتُمُونَ ﴿١١٠﴾

Гьесда шибго жо бальго хутлуларо ва гьесул хІисаб- мизаналдаса шибго жо борчІун кколаро.

111. Ва дида лъаларо ТіадегІанав
Аллагъас нужеє гІазаб гъабичІого тей

وَأَن أَدْرِىَ لَعَلَّهُ فِتْنَةٌ لَّكُمْ وَمَنْعٌ

إِلَىٰ حِينٍ ﴿١١١﴾

нужер хІалбихьи батизе бегъула ва нуж
купру-ширкалъулъ халат гъарун, гьелда
данде нужеє гІазаб цІикІкінальєги батила. Нужеє гІазаб гъабизе
къадар гъабураб гІуж швезегІан бугеб рахІат ва нигІмат буго
гъаб дунялалъул чІаголъи.

112. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Я нижер
БетІергъан! Дуца гъаб купру-ширкалъул
къавмалда гъоркъобги ниж муъинзабазда

قَالَ رَبِّ احْكُم بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْمَنُ

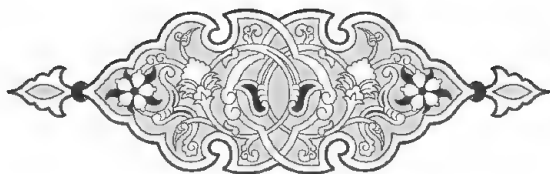
الْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ ﴿١١٢﴾

гъоркъобги битІараб, гІадилаб хІукму
гъабе. Нижер гурхІел цІоб кІудияв БетІергъан нижее квербакьи
гъабулев вуго нужер купру-ширкалда ва нужер гьересиял
алагъабазде дандеги.

Нижер таваккал тіами гъев БетІергъан Аллагъасда буго, кинабго квер
бакьи ва бергъентлыги гъев Аллагъасдаса بُوْغُوْا لَهُ بُوْغُوْا-абун.

ТіадегІанав Аллагъасул квер бакъиялдалъун суратул Анбиялъул
тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва шукру ТіадегІанав Аллагъасе буго.

22. Суратул Хіаж

سُورَةُ الْحَجِّ

Мадинаялда рештІнабураб, жинда жаниб лъабкъоялда аниџила микъго аят бугеб.

Гъаб сурат Мадинаялда рештІнабураб бугелъул, гъалда жаниб шаргІял хІукмабазул бицен буго. Гъедин бугониги Аллагъ ﷻ цо гъави, гъесие гІбадат баџІџІад гъаби, ахираталъул хабар биџиналъги гъалда жаниб гІураб бакІ ккун буго. ШаргІял ахІкамаздаса хІажалъул ва жигъадатъул хІукму биџун буго.

Сураталъул байбихъи, жинца раклал хІинкъизарулеб, къиямасеб къоялълул гІаламатълун бугеб, кутакаб ракъ багъари биџиналдалъун гъабун буго. Хадуб, хун хадур тІаде рахъинариялълул ва къиямасеб къоялъ ТІадегІанав Аллагъас халкъалълул хІисаб-мизан гъабун жазаъ гъабизе букІиналълули биџун буго.

Сураталда жаниб хъанчие лагълъи гъабулел мушириказул ахІмакълъи ва гъезул алагъабазул щибго жо гъабизе гъунар гъечІеблъиги биџун буго.

Сураталда џІар лъун буго ХІажалълул биџунеб сурат абун. ИбрагІим ﷺ халилас кагІба рукъ бан лъугъараб мехалъ, Аллагъасул ﷻ амруялдалъун кинабго гІаламалда ахІи бана Аллагъас ﷻ хІаж тІад гъабун бугин нужедаян абун. Аллагъасул ﷻ хІалкІолъиялдалъун гъеб ахІи кинабго гІаламалда рагІана, жегиги гъарун гъечІел, инсанасул гъодринир ругел заррабаздаги рагІана ва Аллагъас ﷻ иманалда тІоритІарал, жидеца хІаж гъаби къадар гъабурал муъминзабаца гъеб ахІиялъе жавабги гъабуна: «Лаббайка лагъума лаббайк»-абун.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул џІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Я гьал гІадамал! Нуж БетІергъан
Аллагъасул гІазабалдаса хІинкъа! Нуж
гъев Аллагъасе ﷻ мутІигІлъе! Гъесул
амру-нагъю тІубазабе, шаргІалълул
гІорхъабиги џІуне.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّ كُنْتُمْ لِرَبِّكُمْ ذُرِّيَّةً
السَّاعَةِ شَىْءٌ عَظِيمٌ ﴿١﴾

Аллагъасдаса ﷻ хІинкъа абураб рагІиялъе магІна гъабуна: «Аллагъас
ﷻ гъабе абураб жо гъабичІого тоге ва Аллагъас ﷻ гъабугеян
абураб жогі гъабуге»-абун. ХІакълъунго къиямасеб къо чІелелде

ццебе букІунеб ракъ багъари цІакъ кІудияб гучаб амру буго ва жиндир бицине лъалареб хІинкъи-къварильиги буго.

2. Гъеб ракъ багъари бихъараб мехаль
ва гьелъул хІинкъиги тІаде швараб
мехаль, каранда лъимер хахулей
збелалъе гъеб лъимер кІочон тола.

Бишунго дунялалда тІад хирияб жо
буго збелалъе жиндир каранда хахулеб
лъимер. Гъеб лъимерги кІочон гьелда

кІалдисан керенги бахъун, збел жиндир напсаль машгъул
гъаюлеб амру цІакъ кІудияб иш букІинаришша.

Ва щибай къинай чІужуяль жиндир чохъониб бугеб, жиб гъабизе
мех швечІеб лъимерги гІодобе рехулеб къо буго гъеб. Гъеб
къояль дуда гІадамал рихъизе руго жал мехтун ругел гІадин
гІакъло гъечІого, черх кквезе кІоларого. Гъел мехтун рукІунаро.
Гъел рукІула хІинкъиялъул гучаль гІакъло инзабун. Кинниги
Аллагъасул **جَلَّ جَلَّاهُ** гІазаб гучаб буго. Жидеда тІаде гІазаб щолеб
букІин лъараб мехаль рукІуна гІадамал гъединая хІинкъиялъулъ ва
чара тІагІиналъулъ.

Ибнужаририца жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратидаса бицараб
«Ссуралъул» хІакъалъулъ бугеб халатаб хІадисалда жаниб буго:

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «ТІадегІанав Аллагъас
зобал- ракъал рижун тІубараб мехаль «Ссур»-ги бижана ва гъеб
Исрафил малаикасухъ къуна. Гъев Исрафил жиндир кІалалда цебе
Ссурги ккун Аллагъасул **جَلَّ جَلَّاهُ** гІарщалдехун бералги балагъун, гъел
берал къатичІого чІун вуго кидадай жинда гъеб ссуралъуб пуйян амру
гъабилебин абун. Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратица абун:
«Я расулаллагъ **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**! Щиб жо бугеб гъеб ссур?»-абун. Аварагас
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: Гъеб буго кІудияб лъъар, жинда жаниб лъабго нухаль
тулеб. ТІоццебесеб пуй букІуна жинца халкъ хІинкъизабубеб. КІибилеб
пуй букІула жинца кинабго рухІ бугеб жо хвезабубеб лъабабилеб пуй
букІуна кинабго гІалам гІарасат майданалда БетІергъан Аллагъасда
جَلَّ جَلَّاهُ цере чІезе рахъинарулеб.

ТІадегІанав Аллагъас Исрафил **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** малаикасда амру гъабула
тІоццебесеб ссуралъуб пуй абун: «Дуца пуй жинца халкъ хІинкъизабубеб
пуйаль»-абун. Гъеб гъаракъ рагІарабго зобалаздаги ракъаздаги бугеб
агъло хІинкъула, Аллагъасе **جَلَّ جَلَّاهُ** бокъун гъес хІинкъиялдаса цІунарав чи
хутІизегІан. Гъеб пуй Аллагъасул **جَلَّ جَلَّاهُ** амруялдалъун халат бахъизабула
ва нахъаса къотІизе гъечІо абун кколеб хІалалъ букІула. Гъеб гъаракъаль

يَوْمَ تَرَوْنها تَذْهَبُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا
أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا
وَتَرَى النَّاسَ سُكَرَىٰ وَهمَّا هُمْ بِسُكَرَىٰ
وَلَا يَكُنْ عَذَابُ اللَّهِ شَدِيدًا ﴿٢٢﴾

муџлул гIодоре рортисарун ракълун лъугъула. Ракъги багъарулеб буклуна ралъдаде тIаде бугеб гама кутакал карачелаз къапезабулеб гIадин, яги кварида делизабураб чирахъ гъороца хъвагIизабулеб гIадин.

Гъаб ракъалда тIад гIадамалги гIодоре ккола, эбелалда каранда букIараб лъимер кIочона, къинай чIужуялъ чохъониб букIараб лъимерги реххула, гIисинал лъималги хъахIрас баккун хералчагIазда релълуна, жидер гIакъло ун мехтарал чагIи гIадин гIадамалги хутлула, гъеб гъаракъалдаса хIинкъун, тIурун цайтIаби дунялалъул рагIалда кIанцIула. Гъенир данде рачIун малаикзабаца гъурмал рухун гъел нахъе русинарула. Падамалги цоял цояздаса ратIалъун, цоцызде ахIделаго лъутун уна.

Гъедин рукIаго ракъ бихъун, хъвалхъун уна цояб рагIалдаса цогидаб рагIалда цвезегIан. Цинги цIакъго Аллагъасдаса قُلْ хIинкъун халкъги хутлула. Гъел зобалаздехун ралагъараб мехаль жидеда гъел рихъула биараб тIохъи гIадин яги бухIун гъалдолеб нахул ахакъ гIадин. Цинги гъеб зодиса бакъги моцIги нахъе босун уна, цIваби рортун тIагIула ва гъел зобалги тIаса росун уна. Гъеб хIинкъиги, гъаб ссур пуйги цереккун хун ругел гIадамазе рагIуларо ва гъезда гъелъул цибго жо лъаларо»-абун.

Абугъурайратица رَبِّكَ абун: «ТIадегIанав Аллагъас гъаб ссур пуй жидеда рагIизабуларел гIадамал шагъидзаби руго. Гъаб гъаракъ чIагоял гIадамазда рагIула, гъел шагъидзаби жидер хабазулъ чIаго руго. Гъедин бугониги Аллагъас قُلْ шагъидзаби цIунана гъаб хIинкъиги, гъаракъги жидеда цвезалдаса»-абун. Гъаб авалаб ссур пуйги, гъаб кутакаб хIинкъи-къварилъиги Аллагъас قُلْ тIаде биччала муъминзаби жидеда гъоркъоса нахъе рачараб (гъел хун хадуб) квешаб, зулмуяб ва гIасияб халкъалда.

Цоги ГIалимзаби руго гъаб аяталда жаниб рехсараб хIинкъиги, ракъ багъариги къиямасеб къоялъ тIеде рахъизарулеб мехаль букIизе бугин абулел. Гъезул далилги буго жинда Аллагъ разилъаяй ГIаишатидаса бицараб хIадис.

ГIайшатица абун: дица Бичасул расулалсда абун: «Я расулаллагъ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Къиямасеб къоялъ жиндие вокъулев чиясда гъев вокъулев чи рагIалда цолищ?»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Я ГIаишат! Лъабго бакIалда вокъулесда вокъулев рагIалда цоларо. ГIамал цIалел цIадироялда аскIов рагIалда цоларо. Жиндир лъикIаб ГIамал дагъиш бугеб гIемериш бугеб лъаларого. ГIамал хъварал кагътал кодоре къолеб мехальги рагIалда цоларо. Жиндир

г1амал хъварал кагътал кваранисанищ кьолел яги квег1исанищ кьолел лъаларого.

Жужсах1альул ц1адасан къват1ибе баккун цо сурукъаб ц1адул габурадь (х1убиялъ) гьел г1адамазда т1аде гьет1ун, гьезда цим бахъун абулеб кьоялъги рак1алде цоларо: «Дун вакил гъабун буго лъабго бат1ияб кьокъа ц1адабе бачине, дун вакил гъабун буго Аллагъгун ﷻ цадахъ цогиги алагъ вуго абурал г1адамал ц1адаре рачине. Дун вакил гъабун буго къиямасебкъо бук1иналда божун рук1инч1ел г1адамал ц1адаре рачине. Дун вакил гъабун буго киналниги ч1ух1ун, г1амал к1одолъун дида инкар ккун хъвадарал г1адамал ц1адаре рачине- абун. Цинги гьеб ц1адул габур гьезда т1аде гьет1ула ва гьел рехсарал г1адамал жужсах1альул ц1адаре рехула. Гьеб жужсах1алда т1ад кьо (сират1) буго расалдаса жиб т1еренаб, хвалченалдаса жиб рек1араб. Гьеб кьоялда т1адги жужсах1альул гъаби руго ва гъунц1би (крючки) руго. Гьез Аллагъас ﷻ амру гъабурал г1адамал жужсах1алда рехула. Гьеб кьодаса г1адамал пириг1адин хехги уна. Гьеб кьоялада т1аде ч1ун Аллагъасде ﷻ гъарулел малаикзабиги рук1уна: «Я Бет1ергъан! Дуца ц1уне, дуца ц1уне!-абун. Гьеб кьодаса жанив вортич1ев чи жужсах1алдаса ц1унарав вук1уна!»-абун. Х1адис имам Ах1мадница бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абусаг1идил Худрияс бицараб х1адисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Къиямасеб кьоялъ Т1адег1анав Аллагъас абун: «Я Адам! Аллагъас ﷻ дуда амру гъабулеб буго дур зурриятальул жужсах1алда унеб кьокъа къват1ибе бахъизабе»-абун. Адамица абун: «Я дир Бет1ергъан! Щиб бугеб гьеб жужсах1алда унеб кьокъа»-абун. Аллагъасул ﷻ рахъальан абун: «Шивав азарго чиясдаса ич1нусиялда ункьоялда аниц1ила ич1го чи вуго»-абун. Гьеб раг1и абураб мехаль къинай ч1ужуялъ лъиммер рехула, г1исинал лъималги бет1ер хъах1гъун лъугъуна, г1адамалги мехтарал г1адин рук1уна г1акъло ун, жсал мехтун гьеч1ониги»-абун. Гъаб х1адис бицараб мехаль асх1абзабазе ц1акъ зах1малъана ва гьезул гъурмазул кьер хисана. Цинги аварас ﷺ абун: «Гьеб жужсах1альул агъдуялъул ич1нусиялда ункьоялда аниц1ила ич1го чи яъжуж маъжужалдаса вук1ине вуго ва цо чи нужедаса вук1ине вуго»-абун. Хадубги аварас ﷺ абун: «Дир хъул буго алжанальул агълоялъул ункьил бут1а нуж рук1инин абун. Асх1абзабаца «Аллагъу акбар» абун. Аварас ﷺ абун: «Алжанальул агъдуялъул лъабил бут1а нуж рук1инин хъул буго дир абун. Цингиги асх1абзабаца «Аллагъу акбар» абун. Аварас ﷺ абун дир хъул буго алжанальул агъдуялъул бащадал нуж рук1инин»-абун. Цингиги асх1абзабаца «Аллагъу акбар»-абун.

Х1адис имам Бухарияс бицана.

3. Гадамазда гьоркьор цо чаг1н руго жидер шибго г1елму ва х1ужжа гьеч1ого Аллагъасда ﷻ г1айиб ч1ван к1алгьалел ва бишунго Аллагъасда ﷻ г1асилгьарал шайт1абазда нахърилгьларал.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَجِدُ فِي اللَّهِ يَغْيِرَ عَلَيْهِ
وَيَسْتَعِزَّ كُلَّ مَسِيْطٍ مُّرِيْرٍ ﴿٦٨﴾

4. Гьеб шайт1аналгье кьадар гьабураб Аллагъасул ﷻ х1укмуги буго: гьелда нахъвилгьларав чи х1акългьунго гьелгь х1акъаб диналдаса кьосизавизе вугин ва гьев ахираталда жужах1алгьул г1азабалдаги г1овит1изе вугин абун.

كَيْتَبَ عَلَيْهِ أَنَّهُ مَن تَوَلَّاهُ فَإِنَّهُ
يُضِلُّهُ، وَيَهْدِيهِ إِلَى عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٦٩﴾

Ас-судию абулев г1алимас абуна: гьаб к1иго аят решт1инабуна Назар ибну Х1арис абулев чиясул х1акългьулгь. Гьав Къурайшиязул инжитал г1адамазул бишунго инжитас абуна: «Дида бише нужер Аллагъ ﷻ сундул гьавурав вугев, меседилиш, г1арцулиш, г1охъидулиш?»- абун. Цинги зобалазул гьугъай бахъана ва гьев Назарил бет1ералгьул шурун (череп) гьесда цебе г1одобе бортана»-абун. Гьав Назарица абулеб бук1ана малаикзаби Аллагъасул ясал ругин абунги, Къуръан пересел умматазул гьересиял кьисаби ругин абунги, хун хадур г1аде рахъинариги бук1изе гьеч1ин абун.

5. Я гьал г1адамал! Нуж кьиямасеб кьо бук1иналда ва хун хадур г1аде рахъизариялдаги шакдарулел ратани. Гьеб дир жинда х1ал к1олареб жо буго абун нужеда рак1алдеги кколеб батани нужеца пикру гьабе: Х1акългьунго Дица нуж рижана ракъалдаса. Нужер эмен Адам ракъалдаса вижун. Цинги манидал кьат1раялдаса рижана, цинги бидул гороялдаса, цинги цо к1алдиб гьолеб жо г1адаб гьанал кьот1елалдаса рижана: гьеб гьанал кьот1ел жиндие сурат гьеч1еб бук1ун, хадуб жиндир сурат бугеб гьабуна. Гьадин дица нужер рижин кьадар гьабуна дир х1ал к1олгьиялда г1орит1ел гьабизе.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ
الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن نَّرَابٍ ثُمَّ
مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِّن عَلَقَةٍ ثُمَّ مِّن مُّضْغَةٍ
مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِّنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقَرُّ
فِي الْأَرْحَامِ مَا شَاءَ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ
نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِيَبْلُغُوا أَشُدَّهُمْ
وَمِنْكُمْ مَّن يُّتَوَفَّىٰ وَمِنْكُم مَّن يُرَدُّ إِلَىٰ
أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِن بَعْدِ عِلْمٍ
شَيْئًا وَتَرَىٰ الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنزَلْنَا
عَلَيْهَا الْمَاءَ أَهْزَتْ وَرَبَّتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ
كُلِّ رَوْحٍ بِهِجٍ ﴿٧٠﴾

Замахшарияс абуна: Гьаб х1алалгь нуж рижин кьадар гьабуна Дица баян гьабизе нуж авалалда ракъалдаса рижарав,

хадур манидал къатІраялдаса рижарав, хадур бидул горо ва гъанал къотІелалдаса рижарав БетІергъан нуж хун хадур тІаде рахъинаризе кІолев вукІин.

Дица эбелалъул рахІмуялда жаниб (тІончІорукъ) дие бокъараб жо чІезабула жиндие къадар гъабураб заман швезегІан. Кинабго рахІмуялда жаниб ккараб жоялъул лъимер бижуларо. ЦохІо нухаль кІиги лъабго лъимерги бижула, цо-цо лъимер мех швечІого къватІибе рехула, цогидаб мех шведалги гъабичІого гъеб рахІмуялъуб кватІун хутІула. Гъаб кинабго жо буго БетІергъан Аллагъасул جَلَّالٌ كَبَّارٌ къадар гъабиялдалъун ва тадбир гъабиялдалъун бугеб.

Цинги дица нуж рахІмуялдаса къватІире рахъизарула гъитІинаб лъимерлъун. Жиндир щибго гъунар гъечІеб, жиндир лугби загІипаб. Гъеб лъимер дица дагъ-дагъ ккун кІудияб гІезабула ва гъеб бахула жиндир къуваталде. Гъедин нужер гІакъло ва черх камиллъула ва гучлъула. Нужедаса цоял гъитІинго ва гІолохъанго хвезарула, цогидал херлъун, загІиплъун лъугъизегІан чІаго тола. Жив гъитІинав вукІараб мехаль гІадин гІелму-гІакъло дагълъун лъугъизе ва жинда лъалеб букІараб жогі кІочолев лъугъизегІан, бихъираб-рагІараб жоялдаги инкар кколев лъугъизе тола.

Аллагъ разильаяв ГІабдуллагъ ибну МасгІудидаса бицараб хІадисалъуль буго: «Манидал къатІра чІужуялъул рахІмуялда жаниб цун гъениб чІараб мехаль, малаикас عَلَيْهِ السَّلَامُ гъеб къатІра жинда хъатиниб лъун, БетІергъан Аллагъасдехун хитІаб гъабун абула: «Я Рабби, гъаб къатІра рухІлъун бижулебищ я бижуларебищ?»-абун. Бижулареб буго абуні гъеб рахІмуялда жаниб бижуларо ва биялъ (хІайзалъ) къватІибе рехула. Гъеб рухІлъун бижулеб буго абуні малаикас абула: «Я Рабби, гъаб бихъинабищ яги цІуябищ букІунеб, бахъи бугебищ яги бахъи къосарабищ букІунеб. Гъальул гІумру щиб? Гъальул гІамал щиб? Щиб ракъалда гъаб холеб?» абун. Цинги гъеб манидал къатІраялда гъикъула: «дур БетІергъан щив?» – абун. Гъель абула Аллагъ جَلَّالٌ كَبَّارٌ вуго абун. Цинги гъелда гъикъула: «дуе ризкъи кьолев щив?»-абун. Гъель абула: «Аллагъ جَلَّالٌ كَبَّارٌ вуго»-абун. Хадуб малаикасда абула: «Мун а ЛавхІул-махІфузалда балагъизе. Гъениб дуда батизе буго гъаб къатІраялъул къиса»-абун. Гъеб къатІраялъул инсан лъугъуна, гъесие бихъизабураб заманаль чІагоги букІуна, жиндие къадар гъабураб ризкъиги кванала, жиндир гІамалги гъабула, гІажал швараб мехаль хвезеги хола»-абун. ХІадис ибну аби ХІатимица бипана.

Гъединго дуда бихъулеб буго, Я гъав Аллагъасул جَلَّالٌ كَبَّارٌ хІалкІолъиялда щакІъулев инсан. Бакъвараб, жинда тІад щибго жо гъечІеб ракъ.

Гъеб ракъалда т1ад дица ц1ад базабураб мехаль жиб ц1илъун, багъарун лъугъулеб буго, жиб берцинаб хур хералдалъун ц1олеб буго ва бечельулеб буго.

6. Гъаб цебе бицараб инсан вижиги, ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّهُ يُخَيِّ الْمَوْتَىٰ وَأَنَّهُ
бакъвараб ракъ ч1агольиги буго عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦﴾

х1акълъунго нужер Бет1ергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жив цогояв, жиндир къудрат гуч
бергъарав хан вукиналда т1орит1ел гъабулеб т1аламат ва далил.
Х1акълъунго Гъев Аллагъасе хварал ч1аго гъаризе к1вееалдаги ва
гъев кинабго жоялда х1ал к1олев вукиналда т1орит1ел гъабулеб
т1аламат ва х1ужа-далил.

7. Гъединго гъель т1орит1ел гъабула وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ اللَّهَ
х1акълъунго кънямасеб къо бачинги يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ ﴿٧﴾
жиндиль щибго щаклъи гъеч1еб, жиб
х1акъаб х1укму вукиналда ва хварал
т1адамал хабалъан т1аде рахъинарун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезул
х1исаб-мизан ва жазаъ гъабизе вукиналдаги.

8. Гъаб амру гъадин бугониги; гъаб وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا
махлукъ бижарав, гъельул жинца هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّنِيرٍ ﴿٨﴾
тадбир гъабулев Бет1ергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
вукиналда т1орит1ел гъабулел т1емерал
т1аламатал ва далилал ругониги, т1адамазда гъоркъор рук1унел
руго жидер щибго т1елму-т1акълоги, х1ужжа-далилги гъеч1ого,
жидехъе решт1араб т1ехъги, жал т1орит1улев аварагги гъеч1ого,
жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ данде даг1ба-къец гъабулел т1адамалги.

9. Ах1макъаб ч1ух1и гъабун, х1акъаб ثَانِي عِظْفِهِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُ فِي الدُّنْيَا
жоялдаса габур-бет1ер къурун خِزْيٌ وَنَذِيرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عَذَابُ الْحَرِيقِ ﴿٩﴾
буссинабулев, гъелда инкар к1олев.
Гъеб т1амал жинца гъабулев цогидал
т1адамалги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъееалдаса руссинеризе, гъел
х1акъаб диналдаса къосинаризе. Гъадиав ч1ясе дунялалъул
рукъобги т1одог1анлъи ва инжитлъи бук1ине буго. Ахираталда
дица гъесда боркъараб жужах1алъул т1азаб ч1амизабизе буго.

10. Гъев инжит гъавун гъесдехун ذَٰلِكَ بِمَا قَدَّمْت يَدَاكَ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يُسِّرُ بَطْلَانٍ
абизе буго: Гъаб буго дуца дунялалда لِلْعَبِيدِ ﴿١٠﴾
гъабураб т1амалалда данде бугеб жазаъ.
Х1акълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинца
лагъзадерие зулму гъабулев гъеч1о.

Нуж руго нужеого зулму гѣабурал: дунялалда рук1аго гѣаб ахираталда инкар ккун, аварагасда ﷺ нахърильльынч1ого, Аллагъ ﷻ цо гъавич1ого хъвадун рук1иналь.

11. Гьел г1адамаздаса цо къокъа буго жидеца Аллагъасе ﷻ лагъльи гѣабулел цо раг1алда ч1ун. Х1акъикъияб иман лъеч1ого, жив шакдарулевльун вук1ун. Жиндие дунялалъул ч1аголъиялъе лъик1льи бугони: сах-саламат вук1ун, ризкъи г1ат1идго бук1ун, гъев Аллагъасул ﷻ диналда разильун, гьелда х1алхъолев вуго.

Жинда цо къварильи- балагъ швани ва цо бокулареб иш т1аде бач1ани, гъев муртадлъун купруялда вуссунев вуго. Гъав вуго жиндир дунялги ахиратги г1адада хварав чи. Гъеб буго т1обарабго ва х1акъикъияб г1адада хвей. Гьелда хадуб щибго лъик1льи гъеч1еб. Жинца гѣабураб кинабго лъик1аб г1амалги г1адада хварав. Гьел г1адамал руго мунапикъзаби.

Гьел руго рагъде унеб мехаль жал богун цадахъ къват1ире рахъун, гъеб бодул цо рик1к1адаб раг1алда рук1унел. Бергъенлъиги гъаниматги щолеб бугони жал церег1ан къалел, рагъуль зах1малъи ккун, риха-хочи кколеб бугони жал лъутун унел.

Жинда Аллагъ разильаяв Ибнуг1аббасица абун: «Цо чи Мадинаялде вач1унев вук1ана. Гъенив жив вук1адго жиндие лъимер гѣабун, г1алаялъ тайги гѣабун гъес абудеб бук1ана гѣаб лъик1аб дин бугин абун. Жиндие лъимер гѣабич1они, г1алаги къинлъич1они гъес абудеб бук1ана гѣаб квешаб дин бугин»-абун.

Гъал г1адамазул г1акълу щолеб бак1, гъаз кинабго жо борцунеб роцен дунялалъул ч1аголъи буго. Гъазда Аллагъ ﷻ жидер Бет1ергъан вук1ин ва ахират бук1унеблъиги лъалеб гъеч1о.

12. Цоги г1адамал руго Аллагъ ﷻ гуреб жоялъе г1ибадат гѣабулел, щибго лъик1льи гѣабизе к1оларел, яги зарал нахъе ч1вазе к1оларел алагъзабазе

лагъльи гѣабулел. Гъабги буго жиб баянаб къосин, х1акъаб диналдаса жиб рик1к1адаб, жинда данде г1азаб гѣаби х1акъаб.

13. Гъев чияс г1ибадат гѣабула жиндие зарал гѣабизе бегъулеб ва амма гъесие хайир гѣаби ц1акъ рик1к1адаб жоялъе.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ خَسِرَ الَّذِينَ وَالْآخِرَةُ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١١﴾

يَدْعُوا مَن دُونَ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُ وَمَا لَا نَفْعَ لَهُ ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ﴿١٢﴾

يَدْعُوا لَمَن ضَرُّهُ أَقْرَبُ مِن نَّفْعِهِ لَيْسَ الْمَوْلَىٰ وَلَيْسَ الْعَشِيرُ ﴿١٣﴾

Жидее шапагIат гьабизе буго абун хьанчазе лагълыгIадамазда дунылалдагIазаб тIаде бачIине бегъула, амма гьел хьанчазул жидее щибго мунпагIат букIине гьечIо. ЦIакъ квешаб жо бугоха гьеб хьанч гьав чияс гьудулгъун ва жиндие квер бакъулеблгъун гьабураб, цIакъ квешаб гIагарлыгIа ва гьалмагълыгIа буго Аллагъасда ﷻ ширкги гьабун хьанчаздехун гьабулеб гIагарлыгIа ва гьалмагълыгIа!

14. ХIакългъунго, Аллагъас ﷻ алжаналда жанир лгъугIинарула жидеца Аллагъасда ﷻ иман лгъун, аварагасда нахърилгъун лгъикIаб гIамал гьабурал муъминзаби; жидеда жаниса нигIматазул гIорал чвахулел алжаназда жанире лгъугIинарула. ХIакългъунго, Аллагъ ﷻ жиндие бокъараб жо гьабулев вуго.

إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿١٤﴾

Жиндие бокъарасе гIазаб гьабула, жииндие бокъарав алжаналда лгъугIизавула. Гьев жиндир мурад тIубазе нахъе чIвалеб щибго жо гьечIо.

15. ТIадегIанав Аллагъас жиндир авараг МухIаммадие ﷺ дунылалдаги ахираталдаги квербакъи гьабиларин ракIалде ккун вугев чи жиндирго рукъалгъул мокърукъе кварги бухгъун гьелда жаниб габурги лгъун живго жинцаго гъанкъе абе!

مَنْ كَانَ يَظُنُّ أَنْ لَنْ يَبْصُرَهُ اللَّهُ فِي الْآخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبٍ إِلَى السَّمَاءِ ثُمَّ لْيَقْطَعْ فَلْيَنْظُرْ هَلْ يُذْهِبَنَّ كَيْدَهُ مَا يَعْتَظُ ﴿١٥﴾

Цинги балагъе абеха гьесул ццим бахъиялгъи, гьев гъанкъун хвеялгъи Аллагъасул ﷻ хIукмуялдаса щибго жо хисизабуладай абун. Жиндир ццимги буссунадай абун.

Гьаб аятагъул магIна буго: ТIадегIанав Аллагъас жиндир аварагасе ва жиндир диналгъе квербакъи гьабизе букIин хIакъаб жо буго, гьеб квербакъи гьаби рихарал капурзаби ва мушрикал ццим бахгъун хванигиан-абураб.

Цо гIалимзабаца дагъаб батIияб тафсир гьабуна: жиндие къварилгъи ккараб мехалъ Аллагъасдаса ﷻ хгъул кьотIулев, гьес жиндие квербакъиларин ва къварилгъи тIаса босуларин абун ракIалде кколев чи сабро гьабичIого хвайин абеха, цингиги щибго батIияб жо лгъугIинаро ва Аллагъасул ﷻ хIукму билгъанхъила. Гьадин бутелгъул балагъазда сабро гьаби ва нигIматазда шукру гьаби буго инсанасул дуныл ахираталгъул ургъел- къварилгъи тIаса иналгъе сабаб.

16. Гьал церехун рипарал хIукмаби баян гьарун ругеб гIадин дица кинабго Къуръан рештIинабун буго жидеца

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ آيَاتٍ يُتْلَى وَأَنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يُرِيدُ ﴿١٦﴾

тIоритIел гъаби ва хIужжа- далил бицин баянал аяталIьун.

Х1акъIьунго ТIадегIанав Аллагъ ﷻ вуго жиндие бокъарав чи битIараб нухда ва х1акъаб диналда тIовитIулев.

17. Х1акъIьунго жидеца Аллагъ ﷻ цо гъавун гъесда иман Iьун хъвадарал гIадамалги; ягъудиялги, насраниялги, сабииналги (жидеца цIвабазе лагъIьги гъабулел гIадамал) мажусиял (цIадуе лагъIьги гъабулел гIадамал), жидеца Аллагъасдехун ﷻ ширк

гъабун хъанчазе лагъIьги гъабулел гIадамалги: - Гъал киназдаго гъоркъоб Аллагъас ﷻ хIукму гъабизе буго къиямасеб къояль.

Аллагъ ﷻ цо гъавун гъесие гIибадат гъабурал муъминзаби алжаналда Iьугъизаризе руго, хадусел киналго къокъаби жужахIалда Iьугъизаризе руго. ТIадегIанав Аллагъ ﷻ кинабго жо жинда Iьалев ва бихъулев вуго. Гъев Аллагъ ﷻ жинда разилъулеб динги исламияб дин буго: Аллагъ ﷻ цо вукIин чIезабулеб, гъесул аварагзаби ва тIахъал ритIухъ гъарулеб, ахир къиямасеб кьо букIинги ва х1исаб- мизан гъабиги, жазъ гъабиги ритIухъ гъабулеб.

18. Дуда бихъулариш я гъав инсан!

ТIадегIанав Аллагъ вукIин зобалаздаги ракъалдаги жаниб бугеб кинабго жояль жиндие сужда гъабулев ханIьун. Гъесие сужда гъабула бакъальги, моцIальги цIвабазги, мугIрузги, гъветI-херальги, рухIчагоIьяIьги. Гъев Аллагъасе ﷻ сужда гъабула гIадамазул ва жундзул гIемерал муъминзабацаги.

Гъал киназго сужда гъабула Аллагъасе ﷻ

хIелун, гъесул амруялда нахърилъIьун гъесул къадро кIодолъи Iьан. Гъал кIудиял махлукъал: зобал-ракъал, бакъ-моцI ва цIваби Аллагъасе ﷻ сужда гъабулел рукIин бициналдаса мурад буго жидеца ТIадегIанав Аллагъасе гъабичIого цоги шиб бугониги жоялье лагъIьги гъабулел гIадамазда бичIчIизаби гъеб кинабго махлукъ Аллагъасул ﷻ мулк букIин, гъесие мутIигIаб букIин, гъесул лагъзал рукIинги. Гъедин бутельзул жиндие лагъIьги гъабизе х1акъав хан цохIо ТIадегIанав Аллагъ гурев гъечIо.

ГIадамазул гIемериселги жидеце Аллагъасул ﷻ гIазаб х1акъIьарал руго. Жидеца Аллагъасда ﷻ инкар ккурал, гъесдехун

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا
وَالصَّٰدِقِينَ وَالصَّٰدِقِينَ وَالْمُجْرِمِينَ وَالَّذِينَ
أَشْرَكُوا إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١٧﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَن فِي السَّمٰوٰتِ
وَمَن فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ
وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ
وَكَثِيرٌ مِّنَ النَّاسِ وَكِبْرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ
وَمَن يُّهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِن مُّكْرِمٍ إِنَّ اللَّهَ
يَفْعَلُ مَا يَشَآءُ ﴿١٨﴾

ширк ґабурал ґадамал руго ґел. Аллаґас **جَلَّالَهُ** жив ґодовеґан ґавурав чи хира ґавулев щивго чи вукІунаро. Бахыкьоси ва купру жинца тІаса бицарав чиясе ґесдаса Аллаґасул **جَلَّالَهُ** ґлазб нахьчІвазе квербакьулев чи вукІунаро. ХІакьІьунго ґадеґІанав Аллаґь жиндие бокьараб хІукму ґавулев ва ґеб хІукму жинца ґубазабулев вуго.

ґев Аллаґасул **جَلَّالَهُ** хІукму ва кьадар буго цояв бечедав вукІин цогидав мискинав вукІин. Цояв алжаналде ин, цогидав жужахІалде ин, цояв кІодо ґави, цогидав ґодовеґан ґави. ґев Аллаґас **جَلَّالَهُ** ґабулеб жоялда тІад кІалґалев, ґесул хІукму хисизабулев щивго чи вукІунаро. ґяб аят цІалидал сужда ґабизе суннатаб буго.

19. ґяб кІинго кьокьа буго жал

**БетІерґанасул хІакьальуль
кьацандулел ругел.**

* هَذَا اِنْ خَصَمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَيْبِهِمْ

فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِنْ

تَارِيصٍ مِنْ فَوْقِ رُءُوسِهِمْ لِحَمِيمٍ ﴿١٩﴾ **جَلَّالَهُ** Муьминзаби руго кидаго Аллаґасул диналье квербакьи бокьарал, ґельул нур ва гуч цІикІкІизе бокьарал. Капурзаби руго кидаго диналде данде чІарал, ґеб хвезабизе, ґельул нур свине бокьарал.

Жинда Аллаґь разильаяв Абузар абулев асхІабас, ґа ґедун абулеб букІана ґяб аят рештІинабуни Бадроялда раґь бугеб кьояль цо-цаде данде раґьизе рахьарал муьминзабазул ва капурзабазул хІакьальуль. Муьминзаби рукІана, жидеда Аллаґь разильаял ХІамзат асхІаб, ґали асхІаб ва ґубайдат асхІаб. Капурзаби рукІана: Шайбат ибну РабигІат, ґутбат ибну РабигІат ва Алвалиду ибну ґутбат. ґав льябавго капурзабазул церехьаби чІвана дов льябавго асхІабас.

Алаґасда инкар ккурал ґесул диналда данде рахьарал ґадамал руго жиде жужахІальул цІадул ретІел хІадурун бугел. Дунялалда инсанас жинда тІад ретІел ретІулеб ґадин ґезул чурхдузда тІад цІадул ретІел букІине буго. ґезул бетІералда тІадги жиб ґалдолеб цІакь бухІараб ва махІцараб хІамим тІезе буго.

**20. ґеб цІаялдалъун ва хІамималдалъун
жидер черхалда бугеб ґянги, жаниб бугеб
ургьимеси бухІун, биун ґодобе уна.**

يُصْهَرُ بِهِ مَا فِي بُطُونِهِمْ وَالْجُلُودُ ﴿٢٠﴾

Жинда Аллаґь разильаяв Ибнуґаббасица абуна: «ґеб хІамималъул цо кьатІра дунялалъул мегІералда тІад тІинкІизабуни, ґеб мегІер биун инаан»-абун.

Аллаґасул свалат салам лъеяв авараґасдаса бицараб хІадисалда жаниб буго: «ґеб хІамим бетІералда тІад тІураб мехаль ґьенисан жаниб лъугьун хІатІазул ґюркьияб рахьальа кьватІибе бачІуна кинабго

гъангин биинабун. Цингиги гъесул гъан бук1ухъин бижицабула»-абун.
Х1адис имам Тирмизияс бицана.

21. Гъеб жужах1алъул агълуялъе г1азаб гъабизе وَلَهُمْ مَقْلِعٌ مِّنْ حَدِيدٍ ﴿٢١﴾
маххул гъенцокъал ва ц1ц1алал руго.

Жидеда къабулел ва гъездалъун жал цере къот1улел.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул х1адисалъулъ буго:
«Гъеб цо гъенцокъ дунялалда т1ад г1одобги лъун гъеб эхеде борхизе
абун г1адамалги жундулги данделъаниги гъезда гъеб эхеде борхизе
к1елелароан»-абун. Х1адис имам Ах1мадица бицана.

22. Жиде гъеб жужах1алъул къварильти- كُلَّمَا أَرَادُوا أَن يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ
г1азаб цик1к1ун гъениса къват1ире
рахъизе бокъанщинахъе, гъезда
гъенцокъал къабун жидерго бак1алда
русинарула ва гъезде абула: أَعِيدُوا فِيهَا وَذُقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٢٢﴾

«нужеца гъеб бух1иялъул г1азаб ч1аме дунялада ругеб мехалъ гъеб
гъереси гъабун бук1ин сабаблъун»-абун.

23. Х1акълъунго Т1адег1анав Аллагъас إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
жидеца иман лъун ва лъик1аб
г1амал гъабун хъвадарал муъминзаби
жидеда жаниса ниг1матазул г1орал
чвахулел алжаназда лъугъизарула. أَلَا تَنْهَرُ يُحَاوِرُ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ
Жиде гъениб жаниб меседил ва
луълуазул курхъин-к1илик1 ва цогигаб
берцинлъи бук1ула. Гъезул рет1елги
алжаналда жаниб дарайдул бук1ула. مِّنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا
حَرِيرٌ ﴿٢٣﴾

24. Гъез бицунеб каламги берцинаб, وَهَدُوا إِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ وَهَدُوا إِلَى
лъик1аб бук1ула. Г1ададисеб, цоцазул
рак1 холеб раг1и гъениб бук1унаро. صِرَاطَ الْحَمِيدِ ﴿٢٤﴾

Гъединаб берцинаб калам ахираталда
бициналда гъел т1орит1ана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Аллагъас гъел
муъминзаби дунялалдаги т1орит1ун рук1ана бит1араб нухалда ва
х1акъаб диналда.

25. Х1акълъунго жидеца Аллагъасда إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ
инкар ккурал, Аллагъасул وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءَ
дин босун вач1арав расуласда الْعَاكِفِ فِيهِ وَالْبَادِ وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِإِلْحَامِ
нахърильт1иналдаса руссун ч1арал
ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рукълъун бугеб
масжидулх1арамалда х1аж ва г1умра يُظْلِمُ نَفْسَهُ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ﴿٢٥﴾

гъабиялдаса жидеца муъминзабиги нахъе чІвалел гІадамазда
дица гучаб гІазаб чІамизабизе буго. Дица гъеб кагІба рукъ ва
масжидул хІарам гъабун буго гъенирго чІарал гІадамазе ва хІаж
гъабизе рачІунел гІадамазегі гІаммаблъун, башадаблъун.

Гъеб бакІалда чІарал гІадамазул ихтияр гъечІо гъенир цоги бакІалдаса
хІаж гъабизе ва гІибадат гъабизе рачІулел гІадамал нахъчІвазе. Гъеб
масжидулхІарамалда жинца зулму гъабизе ва квешлъи гъабизе
къасд гъабурав чиясдаги дица гучаб гІазаб чІамизабизе буго.

Гъаб масжидулхІарамалда гъабураб гІибадаталъул кири цІикІ кІинабулеб
гІадин, Аллагъас جَلَّالَهُ гъениб гъабураб зулмуялъул гІазабиги
цІикІ кІинабула. Гъаб хІукму гъадин букІиналъул гІаламат буго гъениб
жинца зулму гъабизе къасд гъабурав чиясда гучаб гІазаб чІамизабулеб
букІин. Аллагъасул جَلَّالَهُ хІукму буго инсанас цо квешлъи гъабизе
къасд гъабураб мехаль гъесие гъеб къасд сабаблъун гІазаб гъабулареб.
Гъеб квешаб гІамал гъабизе байбихъараб мехальги гъев чиясе мунагъ
хъваларо, гъеб квешаб гІамал гъабун гурони. Гъаб масжидулхІарамалда
жинца квешлъи гъабизе къасд гъабурав чиясе гъеб квешлъи гъабичІониги
мунагъ хъвалеб буго ва гъев гІазабалъе хІакълъулев вуго.

Цо гІалимзабаца абуна масжидулхІарамалда зулму гъаби абураб
рагІиялдаса мурад бугин, гъениб купру-ширк гъаби абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул хІадисалда буго: «КагІба
рукъалда рагъ гъабизе абун цо бо къватІибе бахъуна. Гъел ракъалдаса
рачІунел рукІадго Аллагъас جَلَّالَهُ гъел киналго ракъулъе тІерхъинарула»-
абун.

26. Дуца рақІалда швезабе

МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дица Ибрагъим
аварасда عَلَيْهِ السَّلَام КагІба рукъ бугеб
бакІ лъазабураб гІуж. Ва дица гъесда
амруги гъабураб дуца гъеб КагІба
рукъ бай абун. Гъеб рукъ бай цохІо дие гІоло, дие гІибадат
гъабулеблъун ва Дидехун ширкги гъабуге.

Гъеб рукъ гІаваф гъабулел ва как балел гІадамазе бацІад гъабе
кинабниги чорокаб жоялдаса: жал гІибадат гъабизе рахъун чІун,
рукугІ ва сужуд гъабун Аллагъасе جَلَّالَهُ лагълъи гъабулел, гъев
разилъи гІалаб гъабулезе.

27. КагІба рукъ бан лъугъараб мехаль
дица Ибрагъим аварасда عَلَيْهِ السَّلَام амру
гъабуна: «Дуца гІадамаздаги ахІе ва
гъезда лъазегі гъабе гъаб Аллагъасул

وَأَذِّنْ لِلْعِبَادِ أَنْ يُسَبِّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ
لَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَطَهِّرُوا بَيْتِي لِلطَّائِفِينَ
وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿٢٧﴾

وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى
كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ

عَمِيقٍ ﴿٢٨﴾

رُكْیَالْدَا РҮКҮАЛДА рачІун нужеца х1аж г҃абеян»-абун.

Жинда Аллагь разильаяв ИбнугАббасица абун: П1адеГ1анав Аллагьас амру г҃абуна Ибрагьим аварагасда ﷺ дуца г1адамазда ахІеян х1аж г҃абе-абун. Ибрагьимица ﷺ абун: «Я дир БетІергьан! Льида раГ1илеб дир г҃аракь?»-абун. Аллагьас ﷺ абун: «Дуца ахІе, г҃еб раГ1изаби дида т1ад буго»-абун. Цинги Ибрагьим авараг ﷺ абукъубайс абулеб мегІералде т1аде вахана ва г҃ес ахІана: «Я г҃ял г1адамал! П1адеГ1анав Аллагьас нужеда амру г҃абулеб буго г҃аб КаГ1ба рукьалда х1аж г҃абе абун, г҃елдалъун Аллагьас ﷺ нужее алжан кьеze, ва нуж жужахІальул щаялдаса щунизе. Нужеца г҃аб Аллагьасул ﷺ рукьалда х1аж г҃абе!»-абун. Ибрагьим аварагасул ﷺ г҃еб ахІи раГ1ун г҃ельіе жаваб г҃абуна «Пабайк» абун эбелалъул рахІмуялда жаниб бугеб рижияльги инсул г҃одиниб бугеб зарраяльги»-абун. Аллагьас ﷺ г҃еб г҃аракь раГ1іне г҃абуна г҃еб заманаяль ругел муьминзабазда ва к҃иямасеб кьо бачІизегІан хадур рукіне ругел муьминзабазул заррабаздаги.

Г҃ел г1адамал КаГ1ба рукьалда х1аж г҃абизе рачІіне руго жидерго х1ат1азда рильтъун ва рикІк1адаб сапаралдаса жал свакарал ва х1алакьал варанабазда рекІунги.

Г1алимзаби жиндиль хилиплъараб масъала буго КаГ1ба рукьалде х1аж г҃аби льелго (жиндирго х1ат1азда) ун г҃абийищ хираяб бугеб яги рекІунеб жоялда т1ад рекІун ун г҃абийищ хирияб бугеб абун. Цо-цо г1алимзабаца абулеб буго: льелго ун х1аж г҃аби хирияб бугин, Аллагьас ﷺ Къуръаналда жаниб г҃еб раГ1и цебе рехсон бугин варанабазда рекІун рачІила абураб раГ1иялдасаян абун. Цоги г1алимзабаца абун рекІулеб жоялда т1ад рекІун г҃аби лъикІ бугин, Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас вараниялда т1ад рекІун г҃абунин х1аж, г҃есул вильгьанхъизе кьуват букІанигиян абун. Г҃аб хилапальул хІасил буго х1аж г҃абулеб заманаяль: минаялда ин, г1арапа маГ1арда ин, муздалипалда ин ва цогидалги х1ажальул арканал ва шурутІал т1убалеб мехаль г҃ел кин т1уралел абун.

Г1алимзабазул хилап г҃ечІеб масъала буго рикІк1адаса вачІунев чиясда, ай Маккаялдаса кІиго кьоол нухаль рикІад вугев чиясда, х1аж т1алъуларо г҃есие т1ад рекІунеб жо г҃ечІони, яги г҃еб рекІунеб жоялъухъ кьеze ужра- мухъ г҃ечІони. Жинда т1адаб г҃ечІониги х1ат1азда вильгун рикІк1адаб манзилаль ун жинца х1аж г҃абилаян кьватІиве вахъарав чиясда шарГ1аль г1айибги чІваларо.

Г҃един т1адаблъун г҃ечІеб х1аж г҃абизе рикІк1аде сапараль льелго (х1ат1азда вильгун) ун х1аж г҃абизе инальул г1емераб кири-ажро

букІуна абун гѡаб заманаяль кѡватІиве лѣугѣарав чи риялѣе, гІадамазе вихъизе, жиндир цІар рагІизе жо гѡабулев чи вукІиналда гІагараб масъала буго, гѣев чи унгого Аллагъ ﷻ разилъи тІалаб гѡабулев чилъун вукІиналдасаги.

Гѣеб гѣедин букІиналѣе далил буго Аллагъасе ﷻ гѡабулеб гІибадат гѡабизе ккола Аллагъас ﷻ ва гѣесул расулас малъараб хІалалъ. Гѣелдасаги тІокІаб, лъикІаб жо жинца гѡабила абун лѣугѣарав чи гѡаванасалъул мурад тІубзабулев, шайтІаналъ гуккарав чи вукІиналда хІинкъи буго. Цо мискинав, пакъирав чиясе садакъа кѣей, цо гІажизав, ятимав чиясда гурхІел гѡаби, Аллагъасул диналѣе гІоло жигъад гѡабулел гІадамазе напакъа кѣей ва гѣезис квербакъи гѡаби хирияб ва кири-ажро цикІараб буго, жинда тІадаблъун гѣечІеб хІаж гѡабизе абун кѡватІивги вахъун жиндир напсалда гІемераб гІакъуба-захІмат бихъизабиялдаса.

Гѡаб садакъа кѣейги, гурхІел цІоб гѡабиги, Аллагъасул диналѣе квербакъи гѡабиги Аллагъас ﷻ нилъеда тІадаблъун гѡабураб жо буго. Нилъеда тІадаблъун гѡабураб жо гѡабиялъул кириги, гѣелдалъун Аллагъ ﷻ разилъиги гІемераб ва цикІкІараб буго тІадаблъун гѣечІеб жо гѡабун нилъеца тІалаб гѡабулеб кириялдаса ва Аллагъ ﷻ разилъиялдаса. Гѡаб масъала цІакъ лъазе кколеб ва бичІчІизе кколеб масъала буго. Гѡалда релъѣараб гІамал гІемераб буго гѡаб заманалъул жагъилал гІадамаз гѡабулеб; Аллагъасе ﷻ гѡабулеб гІибадат жиндир напсалѣе бокъараб жоялда боцун гѡаби. Гѣеб буго жиндир гІамал гІадада хвараб букІиналѣе сабаб.

Аллагъ ﷻ разилъи бокъарав чи Аллагъасул ﷻ амруялда нахъвилълъун, гѣес дин малъизе жив витІарав хирияв расул МухІаммадил ﷺ нухдаса хъвадун гІибадат гѡабулев вукІуна.

Аллагъас ﷻ нилъее тавфикъ гѡабеги хІакъаб жо хІакъаблъун бихъизе ва гѣелда нахърилъизе, квешаб жо квешаблъун бихъизе ва гѣелдаса рикІкІалъизеги.

28. ТІадегІанав Аллагъас

муъминзабазда хІаж тІад гѡабун буго ва гѣеб Аллагъасул ﷻ амру тІубазе ва жидее ругел гІемерал мунпагІатал рихъизе ва гѣел швезе муъминзабиги рачІуна.

Дунялалъул мунпагІат букІуна гІемерал

муъминзаби рихъи, гѣезулгун гъудулъи-гъалмагълъи кксі, даран-базар гѡабун щолеб хайир. Ахираталъул мунпагІат букІуна жинда

لَيْشَهِدُوا مَنفَع لَّهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ
اللَّهِ فِي آيَاتِهِ مَعْلُومَاتٍ عَلَى مَا رَزَقَهُمْ
مِّنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَكُلُوا مِنْهَا
وَأَطِيعُوا أَمْرَ الْفَقِيرِ ﴿٢٨﴾

т1адаб парз т1убан шолєб ажро-кири. Аллагъасе عَلَّاهُ г1ибадат бац1ц1ад гъабизе, гъев разилгъи т1алаб гъабизе гъєб бац1ц1адаб ракъ бихъун бач1унєб тавфикъги. Аллагъас عَلَّاهُ хира гъабураб Макка Мадина бихъун, хирияв аварагги صَلَّاهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъєсул асх1абзабиги رَضَّاهُ عَلَيْهِ т1ад хъвадараб, гъєз Аллагъасул عَلَّاهُ диналгъе г1оло жидер рух1ги, кинабго дунялалгъул ч1аголгъиги бичараб ракъ бихъун муъминчиясе шолєб баракат, гъєсул рек1єлгъ лгъугъулєб иманалгъул нурги. Цогиги г1ємерал мунпаг1атал руго муъминчиясе гъєб х1ажалда иналдалгъун шолєл. Щивав инсанасул нияталда релгългъун, г1єлму-г1акълыулда релгългъун бат1и-бат1иял рук1уна гъєл мунпаг1атал.

Жидєца Аллагъ عَلَّاهُ г1ємер рєхсєзєги рач1уна муъминзаби гъєб х1аж гъабизє. Жал лгъалєл къояз бук1уна гъєб Аллагъ عَلَّاهُ г1ємер рєхсєйги. Гъєл къоялги Зулх1ижаялгъул анц1го къо буго: авалаб къоялдаса бай бихъун Къуръбан хъолєб къогун цадахъ. Гъаб раг1и буго имам Шафиг1ияс ва имам Ах1мадица абураб.

Жинда Аллагъ разилгъаяв имам Ах1мадица Ибнуг1аббасидасан бицараб х1адисалда жаниб буго: Аллагъасул свалат салам лгъєяв аварагас абуна: «*Т1адєг1анав Аллагъасда аск1об гъаб анц1го къог1ан хириял къоял гъєч1о, жидєда жаниб гъабураб г1амал къабул гъабулєл ва гъєб г1амалалгъул ажєро-кириги ц1ик1к1унєл. Нужєца гъєл къояз Аллагъ عَلَّاهُ рєхсєй г1ємер гъабє: Лаилагъа илла Ллагъ абє, Алх1адуллилагъ абє, Аллагъу акбар абє*»-абун.

Имам Бухарияс бицараб раг1иялгъулгъ буго: жидєда Аллагъ разилгъаял Ибнуг1умар ва Абугъурайрат гъал къояз г1адамазда гъоркъор базар къот1норє рахъунєл рук1ана ва жидєца «Аллагъу акбар» бачунєб бук1ана (такбир), гъєзда цадахъ г1адамазги такбир бачунєб бук1ана»-абун.

Абудавудица бицараб х1адисалда буго Аллагъасул свалат свалам лгъєяв аварагас гъал къояз к1алги кколєб бук1анин абун. Анц1абилєб къоялгъ к1ал ккола къурбан хъєзєг1ан, гъєлдасан хадуб к1ал ккєзє х1арамаб буго гъєб къоялгъ ва хадуб бач1унєб лгъабго къоялгъи. Гъал къоял г1ємер хира гъариялгъє сабаб буго гъєзда жаниб г1арапа къо ва къурбан хъолєб къо бук1ин.

Рамазан моц1алгъул ахираб анц1го къо хирияб буго абунги абуна цо г1алимзабаца гъаб анц1го къоялдаса, рамазан моц1алгъул ахираб анц1го сордоялда жаниб лайлатул къадруялгъул сордо бугєлгъул. Цоги г1алимзабаца абуна: гъаб анц1го къо хирияб буго рамазаналгъул ахираб анц1го къоялдаса, амма рамазаналгъул ахираб анц1го сордо хирияб буго гъал къоязул сардаздаса абун. Цоги имамзабаца абуна гъал хириял

къоял Гарапа къо къурбан къо ва гьелда хадуб бугеб лъабго къоги буго жидель такбир ва лабайк бачулел абун.

Ва жидеца Алагъасул цIарги рехсолел къоял руго гьел Аллагъас **جَلَّالُهُ** **жиде нигматлъун къурал хIайванал хъолеб мехаль:** варанаби, хIайванал ва Гиял-цIаниги. Къурбан хъолеб мехаль, гядю ва гIакIаде хъолеб жо хъолеб мехаль Аллагъасул **جَلَّالُهُ** цIар рехсон хьола. Гьедин хъвезе тIадаб буго, суннатаб бугин, абулел Галимзабиги руго. Амма Аллагъасул **جَلَّالُهُ** цIар гуреб цоги щибго жоялъул цIар рехсон хъвезе хIарамаб буго, гьедин хъураб жоялъул гъан кваназеги хIарамаб буго.

Гьеб Аллагъасул **جَلَّالُهُ** **цIарги рехсон, Аллагъ** **جَلَّالُهُ** **разилъи тIалаб** **гъабун хъураб жоялъул гъан нужецаго кванай, мискинав, пакъирав** **чиясаги кваназаб!** Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасица абун: «**يَبْنَؤُا**» абураб рагIиялъул магIна буго жив пакъирав вукIин жинда тIад бугеб ретIелалъги, гьумералъги сипаталъги загьир гъабулев. **الْقِيَرِ** абураб рагIиялъул магIна буго жиндир ретIел бацIадаб, гьумералда балагъунги жив пакъирав вукIин лъаларев, жив бечедав вугин кколев»- абун. Гъав чи пакъирав вукIин лъала гъасул гъалмагълъиялда ва гъасул хIал цIехараб мехаль.

29. Къурбан хъун хадуб жидер черхалъул рацIцIалъи гъабе!

ХIеж бухьиналдакъун гъабизе гьукъун

букIараб малъ-рас къотIи, гьуин махI

гъабигIадаб жо гъабе. Гарапа магIардаса муздалипаялда рачIун, гьениб сордоги бан минаялда рачIун «жамратул гIакъабат» абулеб цо чIинхал речIулеб бакIалда гьел чIинхал речIун хадуб хIажи чиясе рес букIуна рас-малъ къотIизе, гьуин махI гъабизе, ихIрам тIаса бахъун жиндирго гIадатияб ретIел ретIизе. Гьалда абула аввалаб хIаж бичи абун.

Гъав хIажичиясе гьукъун букIула рос-лъади цоцаде аскIор лъугъи (жимагI гъаби), Маккаялдаги ун КагIабаялда сверун тIавап гъабизегIан. Гьеб тIавафалда цIар буго «ТIавафу рукни» абун, яги «ТIавафу ифаза» абун. Гъаб тIаваф гъабун хадуб гъев чи хIажалъул киналго арканал тIубарав вукIуна сафа-марва мегIералда гьоркъов жив хъвадун вукIун ватани ГIарафа магIарда иналде цеве. Нагагъ гъеб сагIю гъабун букIун батичIони дол чIинхал речIун хадуб Маккаялда вачIун «ТIавафу рукну» гъабизе ккола, гьелда хадуб сагIюги гъабизе ккола. СагIю себе гъабун, тIавап хадуб гъабизе бегъуларо гъаб хIалалъулъ. Маккаялда швараб мехаль гъабулеб «ТIавафу къудумалда» хадуб сагIю гъабун бугони гъанже цIидаса сагIю гъабизе кколари.

Цинги жидеца гъабураб назроги тIубазаб. Назро гъабун букIун

ثُمَّ لِيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلِيُتَوْفَّؤُوا وَرَءَهُمْ
وَلِيُطَوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٢٩﴾

батани гьєб х1ажалда садакъя гьябизе, к1ал кквезе ва цоги шиб бугониги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи т1алаб гьябулеб шарг1алда рекъараб назро т1убазабе. **Каг1ба** рукъалда сверун т1авафги гьябе «Т1авафу ифаза» гьябе.

30. Гьадин буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру ва х1укму х1аж гьябиялъул х1акъальуль. **Жинца** Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин т1адег1ан гьябурав ва к1одо гьябурав чи:

х1алалаб х1алал гьябун, х1арамаб х1арам гьябун, амру-нагъю т1убан; гьєсие жиндир г1амал ц1акъ к1удияб ажро-

даражалъун батизе буго Бет1ергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ аск1об.

Нужєє кинабго боц1и х1алал гьябун буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ варанаби, х1айванал, г1и-ц1ани, жиндир хирияб т1ехъалда жаниб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ х1арамаб буго абураб жо хут1изег1ан. Гьєбги капурго хвараб жо буго, жиб хъолеб мехаль Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ц1ар гуреб цоги ц1ар рехсон хъураб жоги буго. **Нуж гьєл мушриказ Аллагъасдехун** جَلَّ جَلَالُهُ ширк гьябулел алагъабаздаса ц1акъ рик1к1алъє: жал нажасал, чорокал жал руго гьєл. Гьединго **нуж рик1к1алъє гьєрисиияб нуг1лъи гьябиялдасаги, гьєреси бициялдасаги.**

31. Нуж рик1к1алъє кинабго бат1улаб жоялдаса, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ х1акъаб дин гьябулеллъунги рук1а. Аллагъасде ширкги гьябуге. Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ширк гьябулев чи рельтъун вуго зодиса яги

цо борхатаб бак1алдаса вортарав чиясда. Гьєб вортинальульги х1анч1аца жив т1ет1езавун кванаев. Яги жив кутакаб гьуриялъ восун ун рик1к1адаб алахалда гьалаг гьавурав.

Гьаб буго мушриказул мисал, гьєз гьябураб г1амал г1адада хун гьєзие шибго мунпаг1ат шун гут1иялъуль.

32. Гьадин буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ х1укму гьєсде ширк гьябурал г1адамазе бугеб. **жидеца** Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин (ай диналда хурхел бугебщинаб жо) к1одо гьябулел г1адамал руго х1акълъунго жидер рак1азуль гьєсдаса х1инкъи бугел ва жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи т1алаб гьябулел.

Гьєб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин т1адег1ан гьяби буго паризаяб х1аж гьяби ва

ذَٰلِكَ وَمَنْ يُعْظَمْ حُرْمَتِ اللَّهِ فَهُوَ
خَبِيرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَأُحِلَّتْ لَكُمْ
الْأَنْعَامُ إِلَّا مَا بَيَّنَّا عَلَيْكُمْ فَلَّاحْتَبِئُوا
الرَّيْحَنَ مِنَ الْأَوْثَنِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ
الزُّورِ ﴿٢٠﴾

حَقَّاءَ لِلَّهِ عَمَّا تُشْرِكُونَ بِهِ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ
فَكَانَ تَخْرِجَ مِنَ السَّمَاءِ فَتُحْطَفُ الْقَطْرِ
أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ ﴿٢١﴾

ذَٰلِكَ وَمَنْ يُعْظَمْ شَعِيرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى
الْقُلُوبِ ﴿٢٢﴾

гъеб х1аж гъабулаго гъельул шурут1ал ва арканал т1уран хъвадиги.

33. Нужеца къурбаналтѐ хъвезе абун
бачулеб боц1иялъулъ нуже пайда буго
гъеб жиндир хъолеб бак1алда шун ва
хъолеб г1уж шун хъвезег1ан.

لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى فَمِنْهَا
إِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٢٣﴾

Гъелда т1ад рек1ине бугъула, гъельул рахъалдаса, квас-расалдаса
мунпаг1ат босизе бегъула. Цинги гъеб хъолеб бак1ги Каг1ба рукъалда
г1агарда ва мина абулеб бак1алда буго.

34. Дица шибаб умматалтѐ цоцо
г1ибадат гъабулеб бак1 ва г1ибадат
гъабулеб къаг1ида гъабуна.

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَسْكًا يُذْكَرُ
أَسْمَ اللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَيْمَاتٍ الْأَنْعَامِ
فَالْهَكْكَ إِلَهُ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْمَاؤُا وَيُشْرِكُ
الْمُخْتَلِفِينَ ﴿٢٤﴾

Ибраг1им аварагасдаса ﷺ бай бихъун
Маккаялда бачун къурбан хъвейги гъабуна
г1ибадатлъун. Гъел хъолел жалазда

т1ад Аллагъасул ﷻ ц1арги рехсезе,
гъев разилъи т1алаб гъабунги хъвезе. Гъелдалъун Аллагъасе
гъабизе х1акъавги вуго. Нужер Бет1ергъан Аллагъги ﷻ жив цогояв, цоги жинда

рельлъарав ва жинда вашадав гъеч1ев вуго. Жиндие г1ибадат
гъабизе х1акъавги вуго. Нуж гъев Аллагъасе ﷻ мут1иг1лъе ва
гъесул амруялда нахърилълъа. Купру-ширкги рик1клад гъабе. Дуца
рохел бице Мух1аммад ﷺ Аллагъасе ﷻ х1елун х1инкъун
рук1унел муъминзабазда гъезие алжан бук1ине буго абун.

Шалха кколел гъел ﴿الْمُخْتَلِفِينَ﴾ абун, Т1адег1анав Аллагъас ﷻ гъел
баян гъарун абулеб буго.

35. Гъел руго Аллагъ ﷻ рак1алда
щвараб мехаль жидер рак1ал
х1инкъулел, т1урк1улел. Гъезда бач1араб
къварилъи- балагъалдаги жидеца сабро
гъабулел, х1укъукъал т1убан паризаял
какал ралел. Г1уж ц1унун, жамаг1ат гъабун, Аллагъасда ﷻ

الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ
وَالصَّالِينَ عَلَىٰ مَا آصَابَهُمُ وَالْمُقِيمِي
الصَّلَاةِ وَمِمَّا رَزَقَهُمْ يَنْفِقُونَ ﴿٢٥﴾

рак1 х1узурлъун ва гъесдаса х1инкъун. Дица ризкъилъун къураб
жоялдаса дун разилъи т1алаб гъабун напакъаги кьолел.

Садакъа кьолел, Аллагъасул ﷻ дин т1адег1ан гъабизе г1оло боц1и
харж гъабулел, цогидалги муъминзабаде мунпаг1ат бугеб бак1алда гъеб
боц1и харж гъабулел.

36. Нужеца къурбаналтѐ хъвезе кьолел
ч1ах1иял, къариял варанабиги гъаруна
дица дир диналъул г1аламатлъун. Гъел

وَالَّذِينَ جَعَلَتْهَا لَكُمْ مِنْ سَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ
فِيهَا خَيْرٌ فَأَذْكُرُوا أَسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافٍ

варанабазулъ нужее лъикІлъи буго;

дунялалда гъездаса мунпагІат боси буго,

ахираталда гъел садакъаде къеялдалъун

ажроги буго. **Нужеца Аллагъасул** جَلَّ جَلَالُهُ

цІар рехсе гъел варанаби хъвезе хІадур

гъарун рахъун чІун ругеб мехаль. Гъел хъун гІодоре рехидал ва

гъезул гъан ччукІун хІадурун бугеб мехаль, гъеб нужецаги кванай

ва жинца гъарарасеги къе, гъаризе нечарав мискинасеги къе.

Гъединго дица варанаби нужее квегъана гІад рекІун сапаралда

рачине, гъезул рахъ бечІчІизе ва гъел нигІматал нужее къурав

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ шукруги гъабизе.

37. ПадегІанав Аллагъасе гъел

варанабазул гъан шоларо ва гъезул

биги шоларо, гъелда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ

хІажатавги гъечІо. **Кинниги гъесда**

щолеб жо буго **нуж Аллагъасе** جَلَّ جَلَالُهُ

мутІигІлъун, гъесдаса хІинкъун рукІин. Гъеб буго кинабго

инсанасда гІад лъураб таклифалъул мурад. Гъедин квегъана

дица нужее гъел варанаби ва цогидаб боцІиги: **нужеца Аллагъ**

جَلَّ جَلَالُهُ кІодо гъавизе ва гъесие рецци гъабизе **нуж иманалда**

гІоритІиялда. Дуца алжаналдалъун **рохел бице МухІаммад**

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, **жидеца иман лъун лъикІаб гІамал гъабун хъвадарал**

муъминзабазда.

38. ХІакълъунго ПадегІанав Аллагъас

جَلَّ جَلَالُهُ **муъминзабаздаса капурзабазул ва**

мушриказул зулму ва къварилъи нахъе

чІвала, гъесие цІакъ вокъуларо жинца

хиянат гъабулев ва нигІматазда инкар кколев чи.

39. Жидее зулму гъабураб мехаль, зулму

гъабулел гІадамазда рагъизе изну къуна

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Рагъизе изну къечІого

хІакълъунго жиндир муъминал

лагъзадерие квербакъизе кІолев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Кинниги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ **бокъун буго гъел муъминзабазе ажро щвезе:**

гъез жигъад гъабун ва гъесие шагъидлъи шун.

Тафсиралъул гІалимзабаца абуна: гъаб аят буго жигъадалъул бицун

рештінарурал аятазул бицун себе рештіараб. Гъаб аяталда рехсарал

чагІи руго хирияв аварагги صَلَّي اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **ва Аллагъ разилъаял асхІабзабиги.**

Маккаялъул мушриказ гъезие кутакаб къварилъи гъабулеб букІана.

فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِيعُوا

الْقَائِمَ وَالْمَعْرُوفَ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ

تَشْكُرُونَ ﴿٣٧﴾

لَنْ يَنَالَ اللَّهُ لُحُوفُهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلَكِنْ يَنَالُهُ

التَّقْوَى مِنْكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكْتَبِرُوا

اللَّهُ عَلَى مَا هَدَيْتُكُمْ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٨﴾

﴿٣٩﴾ إِنَّ اللَّهَ يَدْفَعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ اللَّهَ لَا

يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ ﴿٣٩﴾

أَذِنَ لِلَّذِينَ يُقْتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَى

نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ ﴿٣٩﴾

Гьел асхIабзаби аварасухъе ﷺ рачIунел рукIана жидеда ругънал гъарун, жал рухун унтизарун ва гъез аварасдаса ﷺ тIалаб гъабулеб букIана жиде зулму гъабураздаса рецIел босизе изну къе абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гъезда абулеб букIана: «Нужеца сабро гъабе! Аллагъас ﷺ дие изну къун гъечIо гъезда рагъ гъабизе!»-абун. Цинги гъижра гъабун гьел Мадинаялда араб мехаль рештIинабуна гъаб аят жигъад гъабизе изну къун. Гьелдаса цебе лъабкъоялда анциго аяталда жаниб аварасда ﷺ нагъю гъабун букIана гьел капурзабазда рагъ гъабуге абун.

40. Жидеда рагъ гъабизе изну къурал муъминзаби руго щибго жидер гIайиб гъечIого ватIаналдаса къватIире рахъинарурал мугъажирал; Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварас ва жидеда Аллагъ разилъаял асхIабзабиги. Гъез гъабулеб жо букIана Аллагъ ﷺ цо гъави ва гъесдехун ширк гъабун хъанчазе лагълъи гъабунгутIи. Гъаб исламияб диалда ахIулел рукIана Маккаялъул мушрикалги. Амма гъез хIакъикъияб дин босичIо, Аллагъ ﷺ цо гъавизеги мукIурлъичIо.

ТIадегIанав Аллагъасул гIадат букIинчIебани цо гIадамал погидал гIадамаздакъун нахъе чIвалелеб: жидеца зулму гъабулел гIадамазда данде рахъун муъминзабаца рагъ балеб ва гьел купру-ширкалъул гIадамал жидер гIорхъода чIезарулеб. Гъеб Аллагъасда ﷺ инкар ккураб къавмаль ракъалда тIад цониги бакI тезе букIинчIо жинда жаниб Аллагъасул ﷺ шар рехселеб ва гъесие гIибадат гъабулеб. Гъез чIунтизе гъаризе рукIана насраниязул килисабиги ягъудиязул сенагогалги, жидеда жаниб радалги бакъанидаги Аллагъ ﷺ гIемер рехсолел бусурбабазул масжидалги. ХIакълъунго Аллагъас ﷺ квербакъи гъабизе буго гъесул диалъе ва аварасе ﷺ квер бакъи гъабулел гIадамазе. ХIакълъунго Аллагъ жиндир гуч бергъарав вуго, жиндир хIал кIолъи камилавги вуго. Гъесдаса шивго чи бергъуларо ва гъесие бокъараб жо гъабиялдаса гъев гIажиз гъавулеб щибго жо букIунаро.

41. Аллагъас ﷺ жидеда квер бакъи гъабулел муъминзаби руго жидеда ракъалда тIад ханлъи ва бергъенлъи щваниги жал Аллагъасе ﷺ гIибадат

الَّذِينَ آخَرُوا مِنْ دِينِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفُتِحَتْ صَوَامِعُ وَبُيعَ وَصَاوِتٌ وَمَسْجِدٌ كَرُفِهَا أَسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٤٠﴾

الَّذِينَ إِنْ مَكَتَهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٤١﴾

гъабиялда т1ад ч1олел,

(мугъажиралги, ансаралги). Ва гъезда нахърилъгъарал, гъез гъабураб лъик1аб г1амал гъабурал муъминзабиги. Жидеца паризаяб как балел, закатги кьолел, лъик1аб жоялдагъун амру гъабулел квешаб жо гъабиялдаса нахъеги ч1валел. Киналго умуразул ахир ва гъезул х1асил Аллагъасде جَلَّالَهُ буссунеб буго.

42. Гъаб дур къавмалъ мун гьереси гъави وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَنُحُودٌ
ва гъез дугъварилъи гъаби г1ажайблъи

гъабизе ккараб жо гъеч1о Мух1аммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Дудаса цере рук1арал

аварагзабиги عَلَيْهِ السَّلَام гьереси гъаруна Г1адилаз, Сумудияз ва Нух1ил къавмалъги.

43. Ибрагъим ва Лут1 аварагасул قَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ
къавмалъги гъел гьереси гъаруна.

44. Мадян шагъаралъул ва ракъалъул وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ وَكَذَّبَ مُوسَىٰ فَأَمَلَيْتَ لِلْكَافِرِينَ ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ
къавмалъ Шуг1айб авараг عَلَيْهِ السَّلَام гьереси

гъавуна. Муса аварагги عَلَيْهِ السَّلَام гьереси

гъавуна.

Гъал гурел цогидал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَام жидер

къавмалъ гьереси гъаруна, гъезие къварилъиги гъабуна. Дица гъел капурзаби г1азаб гъабич1ого нахъе рахъун тун рук1уна, гъезие х1укму гъабураб заман швезег1ан. Цинги гъезие г1азаб гъабулеб мехалъ гучаб г1азаб ва гъалаг1ъи гъабуна. Кинха бук1араб дица гъездехун гъабураб инкар?

Ц1акъ унтизабулеб г1азаб гъабула дица. Гъезул минаби ч1унтизарула, бечелъи т1аг1изабула, гъезул агъло- хъизан ва жалгоги насло-тухум бакъвазабун гъалаг гъарула. Гъадианаб г1азаб гъабизе к1ола Мух1аммад عَلَيْهِ السَّلَام, гъаб дур къавмалъеги. Дол цересел аварагазабаца صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ сабро гъабуна, Аллагъасда جَلَّالَهُ таваккалги т1амуна. Дуцаги, дур асх1абзабацаги сабро гъабе! Муъминзабазе Аллагъасул جَلَّالَهُ квербакъи бач1изе бук1ин х1акъаб буго.

45. Чан Г1емерал росабиха ругел дица فَكَانَ يَوْمَ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فِيهَا فَآوَىٰ عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَإِنِّي مُعَذِّبَةٌ وَقَصْرِ مَعِيشَةٍ
жидер агъло гъалаг гъарурал, гъеб

агълуялъ зулму ва пасалъи Г1емер

гъабураб мехалъ. Купру-ширк гъабун,

Аллагъасда جَلَّالَهُ инкар ккун, аварагзаби

عَلَيْهِمُ السَّلَام гьереси гъарун хъвадараб мехалъ. Гъанже гъел росаби

ч1унт1ун руго, т1охалги къедалги т1ат1ала ккун руго. Жидер

лъим гьекъеч1ого тарал 1емерал гъуял ва иццалги руго. Жанир 1адамал гьеч1ого риххун ва ч1унтун руго к1удиял ва берцинал к1алг1аби. Гъаб кинабго жо 1елариш пикру гъабулев чиясе гьес 1ибрат босизе ва жив кант1изе.

46. Гъаб Маккаялъул мушрикал даран-
базар гъабизе сапаразда хъвадулариш
ва гъезда бихъулариш пересел
умматал гъалаг гъарун нахъе хут1арал
ч1унтарал росаби ва шагъарал? Гъезул
жо бич1ч1улел рак1алги гъеч1иш,
жидеда раг1улел 1ундулги гъеч1иш?

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَتَكُونُ لَهُمْ قُلُوبٌ
يَعْقِلُونَ بِهَا أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا
فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ
الَّتِي فِي الصُّدُورِ ﴿٢٦﴾

Гъезда Аллагъ ﷻ цо вук1ин лъазе рес бугел 1емерал далилал
рихъулариш ва гъез пикру гъабулариш?
Х1акълъунго гъел мушрикал жидер берал беццал гъеч1о, кинниги
гъел руго каранда жанир ругел рак1ал беццал. Бишунго квешаб ва
зах1матаб жо буго инсанасул рак1 беццаб бук1ин.

47. Мушриказ дудаса 11алаб гъабулеб
буго Мух1аммад ﷺ, мун жидее
гъабулеб 1азаб бачун хехго вач1а абун.
Дуда божич1ого, мун махсароде гъавун
абулеб раг1и буго гъеб. Ва амма

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ
وَعْدَهُ، وَإِن تَأْوِلُنَا فَنَكِّرْكَ كَأَنَّكَ
مِمَّا تَعْدُونَ ﴿٢٧﴾

Аллагъасул кьот1и х1акъаб буго ва гъел мушриказе Аллагъас
1азаб гъабизе буго, гъес жиндир кьот1и хвезабизе гъеч1о.
Гъеб 1азаб гъабизе ц1араб заман ва къадар гъабураб 1уж бук1уна
Бет1ергъан Аллагъасул.

Х1акълъунго 1адег1анав Аллагъасе цох1о кьог1адин дагъаб жо
буго нужеца азарго сонлъун рик1к1унеб заманги. Гъедин бугельул
Аллагъ ﷻ 1едег1уларо 1азаб гъабизе. Гъесул рах1мат цик1к1араб
буго. Сабро к1удияб буго. Хасго муъминзабазе 1азаб хех гъабуларев,
гъезие тавбо гъабизе заман кьолев угу Бет1ергъан Аллагъ ﷻ.

48. 1емерал росаби руго жидер
агълоялъ зу1му гъабулеб бугониги дица
жал гъалаг гъарич1ого нахъе рахъун
тун рук1арал.

وَكَيْفَ أَتَى مِنَ الْكِرَامِ تَمْيِئًا لِّهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ
ثُمَّ أَخَذَهَا إِلَى الْمَصِيرِ ﴿٢٨﴾

Гъез тавбо гъабич1о, Аллагъасдаса х1инкъич1о, жидерго купру-
ширкалда ч1ана ва дир гурх1ел ц1обаль гъел гуккана. Гъезда рак1алда
ккана жал гъадин рах1ат-лазатлда рук1инин кидаго абун. Цинги дица
гъел гъалаг гъаруна, гъезул хабар бицунев чиги нахъе хут1ич1о.
Гъадин дида руссине руго киналго умматал ва къавмал. Ва

ахираталда дица гъезул г1амалалда рекъараб жазаб гъабизе буго шивав чиясе.

Гьал аятал руго Маккаялъул мушриказе ваг1за гъабун ва гъезие х1инк1и кьун решт1изарурал. Гьел кант1изарулел руго П1адег1анав Аллагъасул х1ал к1ой гучаб бук1иналда ва гъесул г1азабалдаса шивго чи ворч1изе гъеч1олъиялда.

49. Дуца абе Мух1аммад ﷺ: «Я гьал г1адамал! Х1акълъунго Дун Аллагъас ﷻ нужее х1инк1и кьезе вит1арав авараг вуго. مُنِينَ ﴿٤٩﴾

Дица нужеда бицулеб жог1и щибго жиндилъ шакл1и гъеч1еб амру буго». Дир ихтияралда гъеч1о нужее г1азаб гъаби, гъеб хех гъаби яги гъабич1ого тей. Гъеб кинабго жо буго П1адег1анав Аллагъасда ﷻ кодоб.

50. Аллагъасдаги ﷻ ахираталдаги иман лъун, авараг ﷻ рит1ухъ гъавун, лъик1аб г1амал гъабун хъвадарал муъминзабазе Аллагъасул ﷻ

рахъальъан мунагъал рахчи ва хирияб алжан буго.

П1адег1анав Аллагъас г1емерал аятазда жаниб рехсон буго: «Жидеца иманги лъун лъик1аб г1амал гъабурал г1адамазе мунагъал рахчи (г1аса лъугъи) ва алжан буго»-абун. Жиндилъ пикру гъабизе кколеб раг1и буго гъаб. Цох1ого иман лъеялдакъун Аллагъас ﷻ мунагъал рахчи ва алжан бук1ин кьот1и гъабун гъеч1о; иман лъеч1ого гъабураб лъик1аб г1амал г1адада хвараб бук1инги мух1иканаб масъала буго. Аллагъ ﷻ гурх1изе ккани, гъев мунагъазда г1асаги лъугъизе ккани ва ахираталда алжанги кьезе ккани шарт1 буго иманалъул ва исламалъул арканал цадахъ рук1ин. Иман буго ракил пиша. Ислам буго лугбузул пиша. Гъаб к1иябго г1амал цадахъ бугев чи вуго Аллагъ ﷻ гурх1илин абун хьул лъезе бегъулев.

51. Аллагъасда ﷻ иман лъеч1ого, гъесул Къуръан гъереси гъабун, Аллагъасул ﷻ диналъул нур свинабизе ва гъеб кьезабизе бокъун хъвадулел мушрикал руго даимго рук1инелъун жужах1алда лъугъинарулел гъеб жужах1алъул агълу. وَالَّذِينَ سَعَوْا فِيْٓ اٰيٰتِنَا مُعٰجِزِيْنَ اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ الْجَحِيْمِ ﴿٥١﴾

52. Дица дудасан цере аварагзаби ﷺ рит1ич1о Мух1аммад ﷺ, жидее по жо бокъараб мехалъ ва жидеца гъелда وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَّسُوْلٍ وَلَا نَبِيٍّ اِلَّا اِذَا تَمَنَّیَ الْفٰی الشَّيْطٰنُ فِیْ اُمْنِيَّتِهٖ

къасдги гъабураб мехалъ шайтІаналъ
гъезул ракліль вас-васал рехун рукІун
гурони.

فَيَنْسَخُ اللَّهُ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ ثُمَّ يُخَوِّدُ
اللَّهُ عِبَادَهُ وَلِلَّهِ عَلَيْهِمْ حَكِيمٌ ﴿٥٦﴾

Гъел аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّكَمُ жидер уммат хІакъаб
диналда тІобитІизе бокъун хъадараб мехалъ гъезул дагІваталъул нухда
данде лъугъун шайтІаналъ гІадамазул рекІель купру-ширк бокъи, гъел
аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّكَمُ гьереси гъари ва гъел махсароде гъари реххун.

Цинги аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّكَمُ рекІельги пашманлъи лъугъуна жидер
дагІват къабул гъабулеб гъечІин, жидер рисалатги квербакъи гъечІого
хутІулеб бугин абун. Гъаб пикруги аварагзабазда عَلَيْهِمُ السَّكَمُ рекъараб
гъечІо. Гъезда тІад гъабураб жо буго умматалда Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ
рисалат швезаби. Гъеб умматалъ рисалат къабул гъабичІин абун
аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّكَمُ пашманлъизе кколаро. Уммат иманалда тІобитІи
гъезул ихтияралда гъечІо. Гъеб буго цохІо Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ хІукму
ва къадар. Гъадинаб ракл пашманлъи гІадаб жоялдасаги аварагзабаца
عَلَيْهِمُ السَّكَمُ тавбо ва истигъфар гъабулеб букІана.

ТІадегІанав Аллагъас аварагзабаздаса عَلَيْهِمُ السَّكَمُ гъеб шайтІаналъул
вас-вас тІаса инзабуна. Ва жив цохІо вукІиналъул, жиндир
хІалкІолъи гучаб букІиналъул, жиндир хІукму-къадар шаклъи
гъечІеб, жиб лъидаго нахъе чІвазе кІолареб амру букІиналъул
хІукму ва далил гъезул раклазуль камил гъабула. ХІакълъунго,
Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ жинда кинабго жоялъул хІукму лъалев вуго, жиндир
пишабазуль хІикмат-пайда бугеб жо гъабулев вуго.

АбусагІудица абун: Гъаб аяталда жаниб далил буго шайтІаналъ
аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّكَمُ раклалда вас-вас рехизе, гъел сагъвил гъаризе
яхІ бахъулеб букІиналда ва ТІадегІанав Аллагъас жиндир аварагзаби
عَلَيْهِمُ السَّكَمُ гъеб шайтІаналъул заралалдаса цІунулел рукІиналдаги.

53. Гъаб шайтІаналъул квешаб гІамал
ТІадегІанав Аллагъас гъабун буго иман
загІинал гІадамазе, жидер ракліль
унти бугел мунапикъзабазе, ва жал
цІакълго къосарал, жидер ракл ссогІал
капурзабазеги питналъун букІине.

لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فَتَنَةً لِلَّذِينَ فِي
قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْقَاسِيَةُ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ
الْفَظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٧﴾

Гъел гъеб шайтІаналда нахърилъула ва гъель малъараб жо берцин
бихъун хъадула. ХІакълъунго, гъал мунапикъзаби ва капурзаби
Аллагъасде جَلَّ جَلَّالُهُ ва гъесул аварагзабаде тушманлъи бугел, жидер
тушманлъи ва гІасилъи гучал руго.

54. Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ жидее гІелму-гІакълго
къурал гІадамаздаги бичІчІизе ва лъазе

وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ

х1акълъунго гъаб Къуръан дур
БетПергъан Аллагъас рештИнабураб,
гъесул х1акъаб калам буклин ва гъелда
иман лъезе, гъезул раклал Аллагъасдаса
جَلَّ جَلَّالَهُ х1инкъун, гъесие х1елун руклизе.

مَنْ رَّبِّكَ فَيَوْمِنَا يُدْعُ فَتَحَبَّتْ لَهُ
قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِلَى
صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥١﴾

Х1ахълъунго, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жидеца иман лъурал г1адамал
х1акъаб диналда ва бит1араб исламияб нухда г1орит1ула.

55. Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّالَهُ, гъесул
аварагасдаги инкар ккурал г1адамал
къиямасеб къо швезег1ан гъаб

وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ حَتَّى
تَأْتِيَهُمُ النَّاسَةُ بَغْةٌ أَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ
يَوْمٍ عَقِيمٍ ﴿٥٢﴾

Къуръаналъуль шакдарулел, х1акъаб
дин бокъуларел, гъелда божуларел
руклине руго. Гъеб х1алалда рукладго, жидеда раклалдаго
гъеч1ого, къиямасеб къо ва гъелъул гучаб г1азаб гъезда швезе
буго.

Къурт1уби абулев г1алимас абуна: П1адег1анав Аллагъас цересел
умматал гъалаг гъаруна гъел бишунго дунялалда раклгъун, гъелда
божун, бечелги, рах1ат-лазаталда жанир т1ерхъун жал ругеб мехаль.
Гъеб буго инсан ц1акъ Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ гъапуллъараб заман. Гъеб
х1алалда жив вук1аго гъалаг1ги г1аде бач1араб мехаль инсанасда ч1олеб
къо, гъесда бач1унеб къварилги жиби бицине к1олареб, жиндие сипат
гъабизе лъалареб буклуна. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ ниг1матаздальун гуккун
руклин муъминзабазул г1амал гъеч1о. Ниг1матал г1емерлгъанаг1ан шукру
г1емер гъабизе ккола ва гъел ниг1матал Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ балагълъун,
г1азаблъун свезизариялдаса х1инкъун руклине ккола.

Абусаг1удица абуна: Гъаб аяталда жаниб къиямасеб къоялда ц1ар тана
﴿يَوْمٍ عَقِيمٍ﴾ абун. (рах1му бакъвараб, лъимер гъеч1еб). Гъелъул маг1на
буго дунялалъул къоял цоялда хадур цогидал рач1улел ругелъул, цо
къоял цогидаб къо гъабураб г1адин буклула. Къиямасеб къо жинда
хадуб цоги къо гъеч1еб бугелъул гъелда ц1ар тана «жиндир рах1му
бакъвараб къо»-абун.

56. Гъеб къиямасеб къоялъул кинабго
ханлги Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ буго.

أَمْلَأُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ يَحْكُمُ بِهِمْ
فَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فِي حَبْتٍ التَّعِيمِ ﴿٥٣﴾

Гъеб къоял кинабг1аги ханлги ва маликлги
буклунаро цох1о Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ тун бат1ияв
чиясе. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ халкъалда гъоркъоб

х1укму гъабула, х1исаб-мизан гъабун муъиминзаби ва капурзаби
бат1а гъарула. Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъун лъик1аб г1амал
гъабун хъвадулел рук1арал муъминзаби ниг1матазул алжаналда

лъугъизарула.

57. Аллагъасда ﺟَلَّالَهُ инкар ккун, гьесул Къуръан ва муг1жизатал гьереси гъарун хъвдарал г1адамазе жал г1одорег1ан гъарулеб г1азаб бук1ине буго.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٥٧﴾

58. Аллагъасул ﺟَلَّالَهُ диналъе г1оло гъижра гъабурал, гъеб дин т1адег1ан гъабизе жидеца ват1ан тун къват1ире ун гъазаватги гъабурал, цинги жал гъеб гъазаваталда ч1ван, яги жидерго

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوا
أَوْ مَاتُوا لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا
وَإِنَّ اللَّهَ لَهُ خَبِيرٌ الرَّزِيقِ ﴿٥٨﴾

рукъор рук1ун бусада регун хварал г1адамазе, Бичасх1аги, Аллагъас ﺟَلَّالَهُ гъезие алжаналъул ниг1матал къезе руго.

Х1акълъунго Аллагъ ﺟَلَّالَهُ вуго жидеца ризк1и кьолезул бищунго лъик1ав.

59. Бичасх1аги, Аллагъас ﺟَلَّالَهُ гьел лъугъизарула жал разильулеб алжаналда жанир. Х1акълъунго, Аллагъ ﺟَلَّالَهُ жинда лагъзадерил кинабго г1амал лъалев ва муъминзабазда жив гурх1улев вуго.

لَيَدْخُلَنَّهُمْ مِّنْ دَحَالِ يَرْصُونَ ؕ وَإِنَّ
اللَّهَ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴿٥٩﴾

60. Гъадин буго т1адег1анав Аллагъасул х1укму. Жинца залимчиясе гьес жиндие гъабураб зулмуялда релъгъараб жазаъ гъабурав чиясе, цингиги гъев залимас жиндехун тушманлъи гъабураб мехаль, Аллагъас ﺟَلَّالَهُ гъесие квербак1и гъабизе буго.

﴿ ذَٰلِكَ ﴾ وَمَنْ عَاقَبْ بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ
بِهِ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لَيَنْصُرَنَّهُ اللَّهُ إِنَّ
اللَّهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ﴿٦٠﴾

Гъаб аяталъул маг1на буго: цо чиясе зулму гъабураб мехаль гъев жинца зулму гъабурав чиясе жаваб кьун, гьесул зулму нахъч1ван тамих1 ва г1акъуб гъабизе бегъула. Гъадин тамих1 гъабун хадувги дов жинца зулму гъабулев чи ч1олев гьеч1они, Аллагъас ﺟَلَّالَهُ жинда рагъ гъабулев муъминчиясе квербак1и гъабизе буго. Х1акълъунго, Аллагъ ﺟَلَّالَهُ мунагъал рахчулев ва жив т1аса лъугъулев вуго.

61. Гъаб амру гъадин буго Х1акълъунго т1адег1анв Аллагъ вук1ин сабаблъун жиндир гуч бергъарав хан: Жинца сордо кьоаялда жаниб лъугъинабулев вуго гъев Аллагъ ﺟَلَّالَهُ ва кьо сордоаялда жаниб лъугъинабулевги вуго.

ذَٰلِكَ يَأْتِ اللَّهُ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي
النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَآتَى
اللَّهُ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٦١﴾

Риидал ва кьиндал сордо-кьоаялъул халалг1и хисула, цояб к1одолъун

цояб гьитинлъула. Х1акълъунго, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лагъзадерил
paŋi paŋluleв ва гъезул г1амал бихъулев вуго.

62. Гъаб амру гъадин буго. Гъев Аллагъ

جَلَّ جَلَالُهُ жиндие г1ибадат гъабизе х1акъав

БетIергъан вук1иналь. Мушриказ

гъев Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ тун жидее лагълъи

гъабулел алагъзаби бат1улал, гъересиял

жал рук1инальги. Х1акълъунго, Аллагъ вуго жив Т1адег1анав ва

жиндир къуват- гуч к1удияв хан.

Гъесда башадаб щибго жо гъеч1о, гъесдахун г1ахъаллъи гъабулеб
кинабг1аги къуват ва ханлъи гъеч1о.

63. Дуда лъалариш я гъав инсан,

Т1адег1анав Аллагъ вук1ин жинца

зодисан ц1ад решт1изабулев. Цинги

гъеб ц1адалдалъун ракъалда г1ад

ах-хур бижула ва гъеб г1урчинлъун

берцинлъун, бечелъун лъугъуна, жиб бакъвараб бук1ун хадуб.

Х1акълъунго, Аллагъ жив гурх1улев, жинда лагъзадерил

ах1валал ва гъезул маслах1атал лъалев вуго.

64. Гъев БетIаргъан Аллагъасул мулк

буго зобал ракъалги гъезда жаниб бугеб

кинабго махлукъатги. Х1акълъунго,

Аллагъ вуго кинабго х1алалтъулъ

жив вещарав, гъев бечедавги вуго,- щибго жоялда жив

х1ажалъуларев, жинда кинабго жо х1ажатав.

65. Дуда бихъулариш ва лъалариш,

я гъав инсан, х1акълъунго гъев

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вук1ин нужее ракъалда

г1ад бугеб кинабго жо квегъарав.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялдалъун

рагъадалда г1ад хъадулел гумиги

квегъана нужее. Ракъалда г1аде рорхун

зобалги ч1езарун руго гъесул амруялдалъун. Гъел зобал г1одоре

рортуларел гъарун руго, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ изнуялдалъун гурони.

къиямасеб къо ч1олеб мехаль сук1ун нахъе росун гурони. Х1акълъунго,

Т1адег1анав Аллагъ г1адамазда ц1акъ гурх1улев вуго. Гъесул гурх1ел

ц1обалдаса буго нужее ракъалда г1ад маг1ишат-яшав гъабизе сабабал

рекъезари. Гъедин бугелъул гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ кидаго шукру гъабизе

ذَٰلِكَ يَٰٓأَيُّهَا ٱللَّهُ هُوَ ٱلْحَقُّ وَآتَٰتَٰنَا
يَتَّبَعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ ٱلْبَاطِلُ وَآتَٰنَا ٱللَّهُ
هُوَ ٱلْعَلِيُّ ٱلْكَبِيرُ ﴿٦٢﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ ٱللَّهَ أَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً
فَتَخْضِبُ بِٱلْأَرْضِ مَخْضَرَاتٍ يَٰٓأَيُّهَا ٱللَّهُ
لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿٦٣﴾

لَهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ
وَإِنَّ ٱللَّهَ لَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَمِيدُ ﴿٦٤﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ ٱللَّهَ سَخَّرَ لَكُم مَّا فِى ٱلْأَرْضِ
وَٱلْفُلَآكَ تَجْرِى فِى ٱلْبَحْرِ بِأَمْرِهِۦ وَيُمْسِكُ
ٱلسَّمَآءَ أَن تَقَعَ عَلَى ٱلْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِۦ إِنَّ
ٱللَّهَ بِٱلْأَنَاسِ لَرءٌ وَفٌّ رَّحِيمٌ ﴿٦٥﴾

т1адаб буго.

66. Гъев Аллагъ ﷻ вуго нужер
Бет1ергъан, жинца нуж ч1аго гъарурав
шибго жо гъеч1ого бук1араб бак1алда.

وَهُوَ الَّذِي أَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ
يَحْيِيكُمْ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ ﴿٦٦﴾

Цинги жинца нуж хвезеги гъарулев ва
ахираталда ч1аго гъарун т1адеги рахъизарулев. Х1акълъунго,
инсан вуго Аллагъасул ﷻ ниг1матазда инкар кколев, гъезда
щукру гъабуларев.

Гъав инсан вуго купру-ширкалда жив вугев. Гъазда бадиб ч1вай
гъабун Аллагъас ﷻ абулеб буго: Мун вижарав, дуе ризкьи кколев,
ахираталда мун т1аде вахъизавун а х1исаб- мизан ва жазаъ гъабулев,
гъев Бет1аргъан Аллагъасдаса х1инкъич1ого, гъесие г1ибадат гъабич1ого,
гъесдехун ширк кин гъабулеб ва цоги алагъзабазе ва хъанчазе лагълъи
кин гъабулеб абун.

67. Дица щибаб умматалъе ва
къавмалъе гъезда хасаб г1ибадат ва
шариг1ат гъабуна.

لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا هُمْ
نَاسِكُوهُ فَلَا يُنْزِعْ عَنْكَ فِي الْأَمْرِ وَادْعُ
إِلَى رَبِّكَ إِنَّكَ لَعَلَى هُدًى مُّسْتَقِيمٍ ﴿٦٧﴾

Щивав аварагасда ﷺ хасаб шариг1ат
гъабуна, амма киналго аварагзаби ﷺ
ва киналго шариг1атал Аллагъ ﷻ цо
гъавиялдалъун ва гъесие г1ибадат гъабиялдалъун рач1арал рук1ана.
Дуда даг1ба гъабуге абе гъел Маккаялъул мушриказ! Дуда
решт1инабураб Къуръан ва мун жиндалъун вит1араб исламияб
динги гъелда данде къец гъабизе рес гъеч1еб х1акъаб дин буго.
Дуца гъел г1адамал ах1е Мух1аммад ﷺ, Аллагъасе
г1ибадат гъабиялда ва бит1араб исламияб диналда. Х1акълъунго,
мун жинца алжаналда рачулеб бит1араб нухда вуго. Гъеб буго
исламияб дин.

68. Дудехун гъел мушрикаца даг1ба гъабулеб
бугони, дуца гъезда абе Мех1аммад
Аллагъ ﷻ жинда лъик1 лъалев вугин
нужеца гъабулеб г1амал.

وَإِنْ جَدَلُوكَ فَقُلْ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا
تَعْمَلُونَ ﴿٦٨﴾

69. Т1адег1анав Аллагъас къиямасеб
къоялъ х1укму гъабизе буго нужеда
гъоркъоб бугеб хилапалъул.

اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا
كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٦٩﴾

Муъминзабиги капурзабиги бат1а гъаризе
руго, гъезие жидер г1амалазда рекъараб жазаъги гъабизе буго.

70. Дуда лъала гуриш, Мух1аммад

أَلَمْ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ

Х1акълъунго Т1адег1анав
Аллагъ вук1ин зобал-ракъазда жаниб
бугеб жо жинда лъалев. Х1акълъунго
гъеб кинабго лавх1ул-мах1фузалда
хъванги буго. Х1акълъунго гъаб киналъулго г1адло-низам гъаби
ва гъезие жазаъ гъаби Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ ц1акъ бигъаяб ишги буго.

71. Мушрикаца жиндие г1ибадат гъабизе
г1адав Аллагъасеги جَلَّ جَلَالُهُ гъабич1ого гъеб
гъабулеб буго гъезие г1ибадат гъабиялъе
шибго х1ужжа-далил гъеч1ел ва шибго
жидер гъунар гъеч1ел хъанчазе.

Гъеб г1ибадат гъабулеб рук1ин гуреб жидер шибго г1елму-лъайги
гъеч1о. Ва жидеца гъабулеб жо жидедаго бич1чулебги гъеч1о. Гъел
мушриказе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ г1азаб нахъе ч1вазе к1олев шивго чи
вук1изе гъеч1о. Гъел алагъзабазги гъезие шибго квербакъи гъабизе
гъеч1о.

72. Дир Къуръаналъул баянал ва
мух1канал аятал ц1алараб мехаль,
гъезул гъумералда дуда бихъулеб буго
Мух1аммад ﷺ, гъеб Къуръан
рихиялъул ва гъелда инкар кквеялъул
асар. Гъел г1агарлъулел руго жидеца
Къуръан ц1алулел муъминзабазда
рагъизе ва къабизе. Дуца гъезда абе
Мух1аммад ﷺ: дица бицилиш нужеца муъминзабазе
гъабулеб къварилъиялдасаги квешаб жо шиб бугеб? Гъеб
буго жужах1алъул ц1а, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ капурзабазе жиб къот1и
гъабураб. Ц1акъ квешаб бак1 буго гъеб жужах1 жинда жанир
руссизе.

Гъел купру-ширкалъул г1адамаз нужеэ къварилъи гъабуниги нужеца
гъелда сабро гъабе. Гъезие Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ х1адурун бугеб г1азаб ц1акъ
гучаб буго.

73. Я гъал г1адамал! Нужеэ цо кици
г1амулеб буго Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ тун
жидеэ лагълъи гъабулел хъанчазул
х1акълъуль, нуж гъелда г1енекке ва
гъелъул пикру гъабе! Х1акълъунго
Жиндие лагълъи гъабизе г1адав
Аллагъасеги جَلَّ جَلَالُهُ гъабич1ого нужеца

وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ
ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧٠﴾

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَمْ يَنْزِلْ بِهِمْ
سُلْطَانًا وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِمْ عِلْمٌ وَمَا
لِظَّالِمِينَ مِنْ نَّصِيرٍ ﴿٧١﴾

وَإِذْ أُنْتَلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا نَيَّتَ تَعْرِفُ فِي
وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا الْأُنْكَرُ يَكْذُبُونَ
يَسْطُونَ بِالَّذِينَ يَتَّبِعُونَ عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا أَقْبَأْتَنِيكُمْ يَبْسُفُونَ ذَلِكَ الْتَارُوعَدَهَا اللَّهُ
الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ يَشَاءُ الْمُصِيرُ ﴿٧٢﴾

يَا أَيُّهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَاستَمِعُوا لَهُ
إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ
يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ وَإِنْ
يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَنْقِذُوهُ
مِنْهُ ضَعُفَ الظَّلَامُ وَالْأَعْظَمُ ﴿٧٣﴾

гибадат гябулел хянчал руго жидеда цохло тлутцин бижизе
кюларел. Гьел хянчал ва алагъзаби цадахъ лъугъун хлалтаниги
кюларо гьезда гьедигланго заглипаб тлутцин бижизе.

Глакьло бугел гадамаз гьединаб хянчалъе лагълъи кин гябулеб жал
рижарав, жиде ризкъи кюлев Аллагъасе جَلَّالَهُ гябичлого!

Нагагъ гьел тлутгаль хянчазда тлад бахараб нах ва махI гьуинаб
жо босун ани гьелъухъан гьел бахъизеги хлал кюларо гьел
хянчазул. Цакъ заглипаб, хлакъираб жо буго инсанас жиндие
лагълъи гябулеб хянч. Гьединавго заглипав ва хлакъираб вуго
гьел хянчие лагълъи гябулев инсанги. Жиндир глакьло гьечлев
вуклун, жинца гябулеб жо щиб бугеб лъаларев вуклун.

74. Гьел мушриказ ТиадегIанав

Аллагъасул къадро лъан гьесие букIизе

кколеб къадро-къимат гябулеб гьечло,

гьесдаса хIинкъун гибадатги гябулеб

гьечло. Хлакълъунго Аллагъ цакъ гуч бергъарав, кинабго
бергъенлъи жиндие бугев вуго.

Гьесул глазабги жиб лъидаго хIехъезе кюлареб буго. Гьел глазаб
мушриказе букIинги хлакъаб буго.

مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ

عَزِيزٌ

75. ТиадегIанав Аллагъас

малаикзабаздаса ришула аварагзабазда

жиндир вахIю швезабизе

ритIулел Жабраил малаик гIадал

малаикзаби. Гьединго Аллагъас جَلَّالَهُ гIадамазда гьоркъоса
вишула аварагълъун витIулев чиги.

Гьаб буго Аллагъасул جَلَّالَهُ гIадат жиндир вахIю ва дин умматалде
швезабиялгъуль. ИнкарчагIаца гIалаб гябураб хIалалъ малаикзби
ритIуларо гIадамазда дин малъизе расулалгъун. Хлакълъунго, Аллагъ
جَلَّالَهُ гьел мушрикаца бишулеб хабар рагIулев ва жинца гябулеб
гIамал ва хIукму- къадар жинда лъалев вуго. Гьев глакълу чагIазда
хIажалъуларо.

اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا

وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٧٥﴾

76. Гьев Аллагъ جَلَّالَهُ жинда лъалев вуго

гъанжелъизегIан цебехун букIараб жо,

гъанже бугебги, дунял ахирлъизегIан

букIунеб ва цинги ахираталда букIунеб

жоги. Гьев Аллагъасда جَلَّالَهُ буго кинабго амруялгъул буссин ва
ахир.

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ

وَاللَّهُ يُرْجِعُ الْأُمُورَ ﴿٧٦﴾

77. Я гьал иман лъурал гIадамал!

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا

Нужеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гъабе

гъесие рукугI ва сужда гъабун, гъесул

амру-нагъю тIубан, шаргIалъул

гIорхъаби цIунун. Нужеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ

разилъи тIалаб гъабун лъикIаб гIамалги гъабе.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда нахърильтIун гъесул суннат

тIубан, садакъа-хайрат гъабун, мискин пакъирасда, загIипасда гурхIун

хъваде. Пагарлъиялда, мадогъаллъиялда гъоркъоб гурхIел-рахIму

гъабе. Гъедин хъвадани нужер лъикIлъиялда кверщел батизе буго

ва нужеес Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи ва гъесул алжанал швезе руго.

Гъаб аят цIалидал сужда гъабизе сунатаб буго.

78. Нужеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин

гIадегIан гъабиялъе гIоло хIал кIвараб

яхI бахъе.

Нужерго напсаздалъун, боцIи-малалдалъун

ракъалда гIад цохIо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ

гIибадат гъаби букIинабиялъе гIоло хIалтIе

нуж. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуж гIаса рищун

руго гъаб ракъалда гIад цохIо гъесул

дин букIинабиялъе. Нужеда бищунго

хирияв авараг صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ витIун вуго, хирияб

Къуръанги рештIизабун буго, гъалдаса

цере дунялалда рукIарал умматаздаса

бищунго хирияллъунги гъарун руго нуж.

Исламияб диналда гIоритIун, гъеб дин кинабго халкъалъухъе швезаби

гIаде къан, гIелму-гIакълути къун, боцIи-мал, сахлъи ва гъунар-къуват

къун рижун руго нуж Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Ва амма нуж дунялалъ гуккун

руго, нужер дин долорал-гъуршал руго, нужеца гIадамал разилъи

тIалаб гъабулеб буго, нуж шайтIаналда нахърильтIун гъельул суннат

тIубалел руго. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гIоло боцIи-мал ва напс

хIалтIизабизе нужеда ракъалдаго щолел гъечIо, гъелда нуж ахIулел

чиги нужер бищун кIудияв тушман вуго.

Гъаб дунялалда гIад бусурбабазул би гIодобе тIей гIемерлъун буго.

Гъеб бусурбабазул би гъабун буго жиндир щибго къимат гъечIел,

жиндие рецIел босулареб жолъун. Кинабго бакIалда купру-ширкалъул

агъло данделъун, гъел цоцазде рекъон бусарбаби чIвалел руго, гъезул

ракъалги рахъулел руго, гъел инжитги гъарулел руго.

Бусурбабазда капурзабаца лъураб цар «Террористал» буго, гъеб

цар ритIухъ гъабун, гъел капурзабигун цадахъ лъугъун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ

وَأَعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَأَفْعَلُوا الْخَيْرَ

لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٧٧﴾

وَجَهْدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جَهَادِهِ هُوَ

أَجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي

الَّذِينَ مِنْ حَرَجٍ مِّمَّا يَكْرِهُ الَّذِينَ هُوَ

سَمِعَكُمْ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا

يَكُونُ الرُّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا

شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا

الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ

الْمَوْلَا وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٧٨﴾

цо гъавиялда, гъесул дин ракъалда букѳинабиялда тѳад хІалтІулел муъминзаби ракъалдаса тѳагІинаризе хІалтІулел «бусурбаби» абун жидеда цІар бугел мунапикъзабиги руго.

Америкаялъ ГІиракъ кодобе босана, гъезул росаби ва шагъарал рухІана, гІемерал бусурбаби чІвана, гІемерал гІолохъаби квешал туснахъазда жанир тІамун вахІшияб хІалалъ жиде гІакъуба-гІазаб гъабулелги руго. Кубаялъул ракъалда хассаб туснахъ гІуцІун, террористал абун цІарги лъун, гъенир жанир тІамулел руго бусурбабазул гІолохъаби.

ГІажамиял улкабазда ругел, жидер ихтиярал кодоса рахъун капурал пачалихъазул колонияллъун гъарун ругел бусурбабазул гІисинал ракъазда тѳад ругел муъминзабазда гъабизе кІолеб жогі гъечІо. Гъел бусурбабазда тѳад гучаб хъаравултъи гъабун, гъез исламияб диналда ва тушбабазул ханлъи тІаса инзабиялда халкъ ахІизе гурина абун хІинкъун кинабго жидер къуват-гуч цолъизе гъабун капурзаби, ва мунафикъзаби гъел бусурбабаде тѳаделъун руго. Гъел туснахъ гъарулел руго, гъезул гІолохъаби рухун хвезарулел руго, гъезул боцІи-мал бахъулеб буго.

Гъаб кинабго иш тІадегІанав Аллагъасда бихъулеб ва лъалеб букІин хІакъаб, щибго жиндиль щаклъи гъечІеб амру буго. тІадегІанав Аллагъас жиндир диналъе квер бакъиги гъабизе буго, гъеб диналъе квер бакъи гъабизе бокъун жидеца жигъад гъабурал ва жиде зулму къварилъи гъабурал муъминзаби, шагъидзаби алжаназул нигІматазулъ рукІизе руго. Гъеб исламияб диналъул тушбабигун цадахъ рекъон хІалтІарал, жидеца Аллагъасдаса جَلَّالُهُ гуреб гІадамаздаса хІинкъи тІаса бищарал мунапикъзаби абадияб жужахІалъул гІазабалъуль рукІине руго.

Я гъал гІадамал! Нуж кантІе! Нужеца берал рагъе! Нуж шивгун цадахъ ва щиб дин гъабулелдай ругоян пикру гъабе. Аллагъас جَلَّالُهُ цІунаги гъаб паналъулеб дунялалъул дагъалго къоязул рахІат-лазат тІаса бишун абадияб гІазабалда кколеллъун рукІиналдаса.

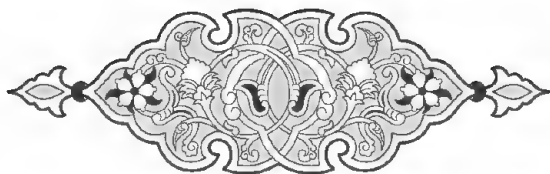
тІадегІанав Аллагъас нуже дин гъабун буго жинда жаниб захІмалъи гъечІеб. Нужеда гъабизе кІолареб жо тѳад къан гъечІо. Гъеб дин буго нужер кІудияв эмен Ибрагъам аварагас عَلَيْهِ السَّلَام гъабулеб букІараб бацІадаб исламияб дин. Аллагъ جَلَّالُهُ цо гъавун гъесие гІибадат гъабулеб. Аллагъас جَلَّالُهُ нужеда цІар лъун буго цересел тІахъаздаги, гъаб Къуръаналда жанибги «Муслимунал» абун. Гъеб рагІиялъул магІна буго Аллагъасул جَلَّالُهُ диналда мутІигІлъун, гъесул амруялда нахърилълъарал абураб. Аллагъас جَلَّالُهُ нужеда лъураб цІаралъул къадро цІуне ва нуж гъев Аллагъасул جَلَّالُهُ диналда тѳадчІун хъваде. **Исламияб уммат Аллагъас جَلَّالُهُ гъабун буго гъесда**

цебе жидее аварагас нугІъи гьабүлебІъун гьезухье рисалат швезабуна абун. Цинги гьєб исламияб умматаль нугІъи гьабизе буго цогидал умматазухье гьезул аварагзабацаги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рисалат швезабуна абун.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуж гьадин хира гьарун ругелъул, нужер даража цогидал умматазул даражаялдаса тІокІ гьабунги бутелъул: **Нужеца паризаял какал камилаб хІалаль рай, боцІудаса закатги кье. Кинабго нужер амруялъуль Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ божун, гьесул квербакъи тІалаб гьабун рукІа. Гьєв Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужер БетІергъан ва гьєв жидеца квер бакъулезул бищунго лъикІав вуго ва жив валилъун вукІине, жинда божун ва хьулІъун рукІине лъикІав вуго.**

ТІадегіанав Аллагъасул квер бакъиялдалъун суратул ХІажалъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва шукру гьєв Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

23. Суратул Муъминун

سورة المؤمنون

Маккаялда рештінабураб, жинда жаниб нусиялда аңҗила микъго аят бугеб.

Гьаб сураталда цІар тун буго «Суратул Муъминуна»-абун; муъминзабазул цІар кІодо гьабун, гьезул рехсей абадиялъего цІунун, гьезул хиралъаби ва тІокІлъаби гІемерал рукІиналда тІоритІел гьабун ва гьел алжан ирсалъе босулел Аллагъасул ﷻ лагъзал рукІинги загъир гьабун.

Сураталда жаниб Аллагъ ﷻ цо гъави, аварагзаби ﷺ ритІухъ гъари, ахираталда иман лъей бицун буго. Гьаб сурат Маккаялда рештінабураб бугелъул ва гьеб заманги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Маккаялъл муширикал Аллагъ ﷻ цо гъавиялда ахІулеб, гьезие хІужа-далил бачун гъев жиндие гІибадат гьабизе хІакъав хан вукІин бицулеб, цогидал хъанчалги, алагъзабиги жидее гІибадат гьабизе беғуларел рукІин бицулеб заман букІана. Гьединлгидал Аллагъ ﷻ цо вукІиналъе далилал рачун, гьесул хІалкІолъи ва къудрат гучаб букІин бицун, зобал ракъазул, бакъ-моцІалъл, гъветІ-хералъл, хІайваназул пикру гьабизе тІамулев вуго инсан.

Гьединго аварагасе ﷺ рекІел гъеялъе ва гьесул умматалъе вагІзаялъе цересел аварагзабазул ﷻ ва гьезул умматазул къиса бицун буго, Марьямилги ГІиса аварагасулги ﷻ къисаги бицун буго. Дуњлалъл рокъобго, жидер рухІ бахъиялда аскІоб капурзабазда цолел къварилъабазул, гьезде тІаде бачІунеб хІинкъиги бицун буго. Цидаса дуњл гьабизе риччалеланиц жал абун раклалда ккола гьеб захІматаб гІужалъ капурзабазда, амма Аллагъас ﷻ цІараб заман цІвараб мехалъ цониги напс цохІо лахІзаталъ нахъе бахъун толаро.

Сураталъл ахиралда къиямасеб къоялъл бицен гьабун буго, гъениб кинабниги халкъалъл кІиго къокъа гурони букІулареблѝ баян гьабун буго: Алжаналда унел муъминзабиги жуужахІалда унел капурзабиги. Гьеб къоялъ цибо жоялъ инсанасе мунпагІат гьабуларо, Аллагъасда ﷻ иман лъун лъикІаб гІамал гьабун хъадарав чиясе гьеб иманалъ ва гІамалалъ мунпагІат гьабун гурони.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдагьун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жидер киналго анишазда ва хьулазда кверщел батана муъминзабул. قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾

Гьал хадур рехсарал сипатал жидее ругел муъминзаби
руго дунялалдаги ахираталдаги жал бахьибугеллун ругел.

2. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ как балеб мехаль жал جَلَّ جَلَالُهُ цIакъ хIинкьун, хIелун, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ кьадро кIодолгьи ва жидер загIиплгьи лъан рукIулел.

3. Жидеца кинабниги гIададисеб, батIулаб, وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾
гьересияб калам ва гьеб калам гьабулеб
мажлисги рикIклад гьабун толел.

Купру-ширкалда кколеб, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ, гьесул аварагасда
гIасильулеб рагIи бицуларел ва гьединаб гIамал гьабуларел.

4. Жидеца боцIи-малалда, гIарац-меседалда وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ ﴿٤﴾
гIалгъараб паризаяб закатги кьолел.

РакI разилгьун, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилгьи тIалаб гьабун шаргIалда
бихьизабураб хIалалъ закат бахьулел ва гьеб мустахIикъаб бакIалда
кьолел.

5. Жидерго гIавраталги хIарамаб وَالَّذِينَ هُمْ لِأُفْرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٥﴾
жоялдаса цIунулел:

зина гьаби, ливатI гьабигIадаб кьабихIаб гIамал гьабиялдаса ва
гьеб гIаврат гIадамазе загьир гьабигIадаб, хIарамаб жоялдаса цIунун
хьвадулел.

6. ХIалалал рос-лъадиялъе хутIизегIан, إِلَّا عَلَىٰ أَرْجُلِهِمْ ۚ وَأَمَّا مَلَكُتِمْ فَلَهُنَّ
гъезие бихьизе бегьила гьеб гIаврат ва فِي ثِيَابٍ مِّمَّا يَخْتَارُونَ ﴿٦﴾
гъезулгун гьабизе бегьила жимагIги
цогIадаб напсалгьул шагьват тIубайги.

Жидер гъарабашазеги хутIизегIан, гъезиеги бегьила гIаврат
загьир гьаби ва гъезулгун жимагI гьаби. Гьаб шаргIалда хIалалаб
хIалалъ жидер гIаврат хIалтIизабунин абун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гIайиб
чIваларо ва гъезие мунагь-хIакьги букIуларо.

7. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бихьизабураб шаргIияб فَمَنْ أَمَّغَىٰ ۖ وَرَأَىٰ ۖ ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ
нухги тун цогIи хIарамаб хIалалъ чорхол الْعَادُونَ ﴿٧﴾
шагьват тIубарал гIадамал руго жидеца
чороклгьи ва пасалгьи гьабурал, жидее

гҀазаб гҀабулеб гҀамал гҀабурал.

8. Жидеца тҀад кҀараб аманат
тҀубалел ва гҀабураб кҀьотҀиги
цҀунулел, гҀеб биххизбуларел.

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رُحُونَ ﴿٨﴾

Жидеда гҀабураб божилҀиялҀе хиянат гҀабуларел, жидеца гҀабураб кҀьотҀиги тҀубазабулел. АллагҀасе جَلَّالَهُ гҀабураб кҀьотҀи ва аманат бугониги, гҀадамазе гҀабураб кҀьотҀи-аманат бугониги батҀалҀи гҀечҀо, гҀаб кҀиябго жо тҀубай муъминчиясул сипат буго, гҀаб кҀиябго жо тҀубангутҀи мунафикҀасул сипат буго.

9. Жидеца паризаял какал гҀужда раялда
ва хҀукҀукҀал тҀубан раялда тҀадчҀей
гҀабулел.

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾

10. ГҀал сипатал жидеес ругел муъминзаби руго
жидеца алжанал ирсалҀе росизе мустахҀикҀал
гҀадамал.

أُولَٰئِكَ هُمُ الزَّائِرُونَ ﴿١٠﴾

11. ГҀез ирсалҀе босула алжаназул бишунго
лҀыкҀаб фирдавус алжан ва гҀел даимго
рукҀинелҀун АллагҀас جَلَّالَهُ гҀеб алжаналда
жанир лҀугҀызарула.

الَّذِينَ يَرْتُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ ﴿١١﴾

Жинда АллагҀ разилҀаяв ГҀумар асхҀабадасан бицараб хҀадисалда буго: «АллагҀасул свалат салам лҀеяв аварагасда вахҀю рештҀунеб заманаялҀ гҀесул гҀумералда аскҀоса найидул тҀалалялҀул гҀадаб гҀьаракҀ рагҀулаан. ГҀедин вахҀю рештҀун хадуб, цо кҀоялҀ аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кверал эхеде рорхун, живзогои кҀиблаялда вуссун дугҀа гҀабуна: «Я нижер БетҀергҀан АллагҀ! дуца нижее цҀикҀкҀел гҀабе (исламияб уммат гҀемер гҀабе) ва дуца ниж нукҀсан гҀаруге! Дуца ниж хира гҀаре, ниж гҀодорегҀан гҀаруге, дуца ниж капурзабаздаса бергҀинаре, гҀел нижедаса бергҀинаруге. Мун нижедаса разилҀе ва ниж дудасанги рази гҀаре!-абун. Цинги аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Дида АллагҀас جَلَّالَهُ аңцҀго аят рештҀизабуна, гҀел аятал цҀунарав, гҀезул хҀакҀ тҀубарав чи алжаналде лҀугҀинавула»-абун. Цинги аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гҀаб цебехун бицараб аңцҀго аят цҀалана. ХҀадис имам АхҀмадица бицана.

12. ХҀакҀлҀунго дица инсан вижана
хҀаршалдаса тҀаса бицараб ва данде
гҀабураб жоялдаса.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ ﴿١٢﴾

Адам авараг عَلَيْهِ السَّلَام хҀаршалдаса вижун, гҀесдаса бачҀараб насло бугелҀул, кинавго инсанасул вижиналҀул асло ва байбихҀи хҀаршалдаса буго.

13. Цинги хадусеб инсанасул вижи гябуна **ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْقَةً فِي قَرَارِ مَكِينٍ ﴿١٣﴾**
 бихъинчиясул гьодидаса чIужугIаданалъул
 рахIмуялда жаниб тIинкIун унеб манидал къатIраялдаса. Гьеб
 рахIмуги кIиязулго мани данделъун жинда жаниб чIезе ва
 бижизе мустахIикъаблъун гябуна.

14. Цинги гьеб манидал къатIра бидул **ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ**
 горолъун гябуна, гьеб бидул гороги **مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظْلًا فَكَسَوْنَا**
 гъанал къотIеллъун гябуна (по нухаль **الْعِظْلَ لَحْمًا ثُمَّ أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ**
 кIалдиб лъолеб нана гIадаб жо гябуна). **فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ﴿١٤﴾**
 Хадуб гьеб гъанал къотIелалдаса
 рукъби гъаруна ва гьел рукъбузда тIад
 гъанги бижизабуна. Гьелдасаги хадуб гьеб рижи кIудияб гIун
 жиндир сипат-сурат бугеб инсанасул къаркъала лъугъидалго
 гьелда жаниб рухIги биччана.

Жинда жаниб рухI биччазегIан гьеб къаркъала букIуна шибго
 жо бихъулареб, рагIулареб, лъалареб, жиб кIалъалареб, жиндир
 лутби рагъарулареб. Жинда жаниб рухI беччараб мехаль гьеб
 къаркъала чIаголъула ва гьеб чIаголъи БетIергъан Аллагъас **جَاءَلَاهُ**
 жиндие мухIканаб заман чIезабураб букIула, гьеб заман тIобарабго
 инсанасул къаркъала добго рухI гьечIеб жо лъугъула, хадуб гьеб
 биун, турун тIагIула ва жиб бижин жиндаса бай бихъараб ракъалда
 сверула.

тIадегIанав Аллагъ цIакъ берцинаб ва камилаб хIалалъ жинца
 жо бижулев вуго. Ва жиндир къудрат-гуч тIадегIанав, жив
 нукъсанлъи тIажизлъиялдаса вацIадаб вуго.

15. Цинги гъаб берцинаб хIалалъ рижун хадур **ثُمَّ إِنَّا كَرَّمْنَا بَعْدَ ذَلِكَ نَبِيًّا لَّا تُكْرَمُونَ ﴿١٥﴾**
 нуж хвезе ругел руго.

16. Цинги къиямасеб къоялъ чIаго гъарун **ثُمَّ إِنَّا كَرَّمْنَا الْقِيَمَةَ تُعْمَرُونَ ﴿١٦﴾**
 нуж тIаде рахъинаризегIи руго.

Дунялалда нужеца гябураб тIамалалда рекъараб жазаъ гябун
 муъминзаби алжаналда жанир, капурзаби жужахIалда жанир
 лъугъинаризегIи руго.

17. ХIакълъунго, дица нужеца тIад **وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَائِقَ وَمَا كُنَّا**
 анкьго зобги бижана жал цояб цоялда **عَنِ الْخَالِقِ غَافِلِينَ ﴿١٧﴾**
 тIад ругел.

ГIарабияз цо жо цогидалда тIад бугеб
 мехаль гьелда «Парикъат» абула: жиб тIад бугеб, тIад бачIараб.
 Гьедин бутельул гъаб аяталда жанибги «Парикъат» абуна цояб цоялда

тIад буго абураб магIнаялда. Цоги магIна гьабуна: «Гьел зобал жидеда жанир малаикзаби хьвадулел нухалтун гьаруна»-абун.

Дун Дица бижараб махлукъ кIочарав, гьелдасан гьапулав гьечIо. Дица гьеб махлукъаталтун тадбир гьабула, гьелтун маслахIаталги цIунула.

18. Дица зодисан цIадалги разаруна,
жидер къадар чIезабун.

وَأَنزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً يُقَدِّرُ فَأَسْكَنَهُ فِي
الْأَرْضِ وَأَنَّا عَلَىٰ ذَهَابٍ بِهِ لَقَدْرُونَ ﴿١٨﴾

Гемеераб цIад бан гIадамазе ва

рухIчагольбиялзе зарал гьабичIого ва

цIакъго дагъаб бан хур-хер бижулареб хIалги гьабичIого, гьоркъохъеб хIал гьабуна. Гьеб цIадал лым ракъалда тIад ва жаниб чIун,
жинца мунпагIат гьабулеблунги гьабуна.

ХIакълтунго Дие бокъун букIарабани Дида кIолаан гьеб лым ракъулъ жанибе ун нужеи щибго мунпагIат гьечIеблун гьабизе. Киниги дир гурхIел- рахIмуялдалтун Дица гьеб цIадал лым нужер чIагольбиялзе пайда бугеблун гьабуна. Ракъалда тIад чIун жиб гьекъезе, жиндалтун ах-хур лъалъазе бегъулеб гьабуна, ракъалда жаниб араб жиндалтун жо бижулеб гьабуна. Гьеб лымалдалтун ицал, лъарал чвахизаруна нужеи берцинлъиялзе ва рацIалтъиялзе.

19. Гьеб цIадалдалтун Дица нужеи
рижизаруна цIолбол ва чамастакил
ахал. Гьел ахазулъ гемеераб батIи-
батIияб пихъ бугеб, нужеца жиб
кваналеб ва жиндаса лазат-кеп босулеб.

فَأَنشَأْنَا لَكُمْ بِهِ جَنَّاتٍ مِّنْ نَّجِيلٍ وَأَعْنَبٍ
لَّكُم فِيهَا أَفْئِدَةٌ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿١٩﴾

Цибилги чамастакги гIарабиязул бишунго гемеерал пихъал рухIиналъ рехсана гьел Къуръаналда жанир. Гьеб кIияго пихъ гIарабиязе ридалги, хасалоги кваналеб жолтун букIана, гьелтун лым (сок) гьабулаан, къанцIа ва гьекъолеб жо гьабулаан.

20. ТIурсайнаъ мегIералда аскIоб жиб
бижулеб ва цогидабги ракъалда жиб
бижулеб зайтуналтун гьветIги бижизабуна

وَسَجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ طُورِ سَيْنَاءَ تَنبُتُ
بِالذَّهْنِ وَصَيْغٍ لِّلْأَكْلِتِ ﴿٢٠﴾

Дица гьеб цIадалдалтун, нужеца

мунпагIат босизе. Гьеб гьветIалда бижараб пихъ нужеи квен букIула, гьелтун нахги букIула ва гьеб нужеи квенгун цадахъ дандежолтунги букIула.

Гемеераб бакIалда хIалтIизабулеб ва жиндаса гемеераб пайда босулеб нах буго зайтуналтун.

Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадисалда буго: «Нужеца зайтун кванеи ва гьелтун нахги черхалда бахе. Гьеб

зайтуналъул гъветI баракат бугеб гъветI буго»-абун. ХIадис имам АхIмадица бипана.

21. ХIакълъунго нужеца пикру гъабизе
ва гIакъло босизе гIаламат буго нужее
квегъун бугеб боцIиялъульги: варанаби,
хIайванал ва гIи-цIани. Дица нужеда
гъекъезабула гъезул чохъониса бачIараб
бацIадаб ва тIагIамаб рахъ. Гъеб гуреб цогиги гIемер мунпагIат
буго нужее гъеб боцIиялдаса.

وَإِنَّ لِّكُلِّ شَيْءٍ لَّعَذَابًا مُّسْتَقِيمًا
 يُطَوَّنُهَا وَلِكُلِّفِيهَا مَنَافِعُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا
 تَأْكُلُونَ ﴿٢١﴾

Гъезда тIад рекIун хъвадула нуж, гъезул кvas-расалъул ретIел гъабула.
 Гъезда тIадлъун къайиги баччула ва цогиги хIалтIиги гъабизабула. **Ва**
нужеца гъеб боцIиялъул гъан, хIан, нах кванала.

22. Варанабазда ва гумузда рекIун нужги нужер
къайиматахIги рикIкад сапараздаги уна.

وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ ﴿٢٢﴾

Гъал цере арал аятазда жаниб ТIадегIанав Аллагъасул хIалкIолъиялда,
 гъесул къудраталда ва гъес махлукъ бижиялда тIоритIел гъабулел
 кIудиял гIаламатал рицун руго. Гъел гIаламатазул аваIаб ва бишунго
 гIажаибаб буго живго инсан вижиялъул хабар. Гъев инсан вижиялъул
 хал гъабураб мехаль ичIго батIияб хIал буго жиндир зарра бижаралдасан
 байбихъун жив хун хадув тIаде вахъинавизегIан инсанасда тIаде
 бачIунеб.

КIиабилеб кIудияб гIаламат буго зобал-ракъал рижи, гъезул абадияб
 хъвади, гъезда жаниб бугеб цоцаль рекъей, цояль цояб камил гъабулеб
 гIуцIи. Лъабабилеб гIаламат буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ зодисан цIад базаби
 ва гъеб цIадал лъим кинабниги жиб бижулеб жоялъе: рухI бугеб букIа,
 рухI гъечIеб букIа, аслолъун гъаби. Гъеб лъим гъечIони чIаголъи
 букIуларо, лъим гIемерлъараб мехальги чIаголъи букIуларо.

Ункъабилеб гIаламат буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ инсанасерухI чIаголъи квегъун
 букIин ва гъеб жиндаса гIемерго къуватаб бугониги жиндир хIажат
 тIубалеблъун гъабун букIин. Гъел хIайваназдаса босулеб мунпагIатти
 гIемер батIи-батIияб буго, гъельул бишунго кIвар бугеб рахъалдаса,
 гъаналдаса, кvasалдаса мунпагIат боси буго. Гъел хIайваназда тIад
 рекIун, къай-матахI баччун сапаралда иналъе мунпагIат босиги буго.
 Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гIоло гъазават гъабулеб мехаль чужада,
 варанабазда рекIун гъездалъун квер бакъи гъабиги буго.

23. ХIакълъунго Дица НухI аварат
вигIана жиндир къавмалда,
гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда ахIулев
расулъун. Гъес жиндир къавмалда

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَتَّقُوا اللَّهَ مَا لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ
 فَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً مَّا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ قُلْ هِيَ عَذَابِي هِيَ
 نَسْتَفْتِي ۚ ﴿٢٣﴾

абуна: «Я дир къавм! Нужеца лагълъи гъабе жив цогояв нужер БетПергъан Аллагъасе ﷺ. Нужее гъев гурев цоги Аллагъ ﷻ гъечло жиндие лагълъи гъабизе бегъулев. Нуж хIинкъулариш гъев Аллагъасул ﷻ гIазабалдаса, гъевги тун цоги жоялъе лагълъи гъабураб мехаль?»-абун.

24. Аллагъасда ﷻ инкар ккурал НухIил ﷺ къавмалъул церехъабаца абуна: «Гъав НухI гъечло нужедаго релъльарав инсан гурони. Гъесие бокъун буго нужедаса жив хириявлъун ва тIоклавлъун вукIине.

فَقَالَ الْمَلَأُو الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا هَذَا إِلَّا بُشْرًا مَّا تُؤْمِرُونَ أَن يَفْضَلَ عَلَيْكَ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَنزَلَ مَلَائِكَةً مَّا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ ﴿٢٤﴾

Аллагъасе ﷻ нужехъе авараг витIизе бокъун букIарабани, гъес малаикзаби ритIизе рукIана нуж диналда ахIизе. Гъав НухIица бицунеб жо нижеда нижер умумуз бицунеб рагIичло ва гъездасаги церехун рукIарал умматазульги рагIичло гъес жинда ахIулеб дин.

25. «Гъев НухI ﷺ гъечло жив жундуца ккурав, ахIмакъаб жо бицулев чи гурони. Нужеца яхI-сабро гъабе гъев хвезегIан, цинги ниль гъесул гIадалаба хабаралдаса хIалхъезе руго»-абун.

إِنْ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ بِهِ جَنَّةٌ مَّا يَصْصُورُ بِهِ وَحَتَّىٰ حِينٍ ﴿٢٥﴾

26. НухI аварагас ﷺ абуна: «Я дир БетПергъан! Дуца дие квербакъи гъабе гъаб къавмалъ дун гъереси гъавиялъ»-абун.

قَالَ رَبِّ انصُرْنِي بِمَا كُنتُ فِيهِ ﴿٢٦﴾

Гъаз дир дагIватги къабул гъабичло, мун жидер БетПергъан вукIиналдаги мукIурлъичло. Дица гъезие гIемераб заманаялъ вагIза-насихIатти гъабуна. Гъанже дир хъул къотIана гъаз иман лъеялдаса. Дуца гъаб къавмги гъалаг гъабун гъезул бакIалда цоги лъикIаб къавм гъабе гъаб ракъалда тIад.

27. Дица НухI аварагасда ﷺ вахIю гъабуна дуца гама гъабе абун Дир квер бакъиялдалъун ва Дир цIуниялда гъокъ мун вугеб хIалалъ, дица вахIю гъабураб хIалалъ. Цинги дица гъеб къавм гъалаг гъабизе цIараб гIуж щвараб мехаль ва чед бежулеб коринниса къватIибе лъымги чвахараб мехаль, дуца гъеб гамида жанире лъугъинаре щибаб рухIчаголъиялдаса цо бихъинаб цо

فَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ أَنِ اصْنَعِ الْفُلَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا وَقَالَ السُّورُ فَأَسْلُكْ فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ مِنْهُمْ وَلَا تَخْطِئْ فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُّعَذَّبُونَ ﴿٢٧﴾

цӀуяб кӀиго жо.

Дуда иман лъураб дур агълоги рекӀинабе гамида тӀаде; жал гъалаг гъаризе къотӀи гъабурал капурал гӀадамал хутӀинегӀан. НухӀил чӀужуги гъесул цо васги рукӀана жидеца иман лъечӀел, жал гъалаг гъарулезда гъоркъор хутӀулел. Дуца Дида хитӀаб гъабуге купру-ширкалдалгун зулму гъабурал гӀадамал гъалагӀиялласа хвасар гъаре абун. ХӀакъългунго гъел киналго лъӀымалда гъокъ ккун жал гъанкъизе ругел руго.

28. Мунги дур агълоги гамида тӀад рекӀераб мехаль дуца абе: «Кинабго рецц Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго жинца ниж капураб, залимаб къавмалласа хвасар гъарурав»-абун.

فَإِذَا أَسْتَوَيْتَ أَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفُلِّ فَقُلِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَجَّيْنَا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢٨﴾

29. Жегиги дуца абе: «Дуца ниж гъаб гамидаса рештӀинаре БетӀергъан, жиндиль баракат бугеб, нижее къварилгъи- зарал гъечӀеб хӀалалъ. Мун вуго БетӀергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинца рештӀинарулезул бищунго лъикӀав»-абун.

وَقُلْ رَبِّ أَنْزِلْنِي مُنزَلًا مُبَارَكًا وَأَنْتَ خَيْرُ
الْمُنْزِلِينَ ﴿٢٩﴾

30. ХӀакъългунго гъаб НухӀил къавмалгъул къысаялгъул гӀемерал гӀаламатал ва

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ وَإِنْ كُنَّا لَمُبْتَلِينَ ﴿٣٠﴾

далилал руго жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хӀал кӀолгъиялда тӀоритӀел гъабулел: гӀакъло бугел, пикру гъабулел гӀадамазе. Дица гъеб ишги гъабун, ва цогидаб гъединаб ишги гъабунла дир лагъзадерил хӀалбихъи гъабун, гъезул дие мутӀигӀал ва дида гӀасилгъулел загъир гъаризе бокъун.

31. Гъеб НухӀил عَلَيْهِ السَّلَام къавм гъалаг гъабун хадуб дица цоги къавм бижана гъезул бакӀалда.

ثُمَّ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ ﴿٣١﴾

Гъеб букӀана Гъуд авараг عَلَيْهِ السَّلَام жидеда витӀарал «ГӀадилаб» абулеб къавм. Гъазда цересел гӀадилаб абула. Гъал гъалаг гъарун хадур цоги гӀадилаб рижун рукӀана.

32. Цинги гъел ГӀадилазда дица расулгъун Гъуд авараг عَلَيْهِ السَّلَام витӀана, гъездаго гъоркъоса чилгун жив вугев.

فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمُ
مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ ۖ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣٢﴾

Гъудица عَلَيْهِ السَّلَام гъезда абуна: «Нужепа лагългъи гъабе жив цогояв, жиндие лагългъи гъабизе тӀадав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ. Жиндие лагългъи гъабизе бегъулеб цоги щибго жо гъечӀо. Нуж гъев Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хӀинкъуларищ гъесдехун

ширк гъабизе ва хъанчазе лагълъи гъабизе?»-абун.

33. Гъев Гъудил къавмалъул Аллагъасда инкар ккурал, ахират букӀинги ва гъениб хӀисаб-мизан букӀинги гьереси гъабурал, дица жиде дунялалъул бечелъиги къурал церехъабаца абун: «Гъев чи гъечӀо нужедаго рельеъарав инсан гурони. Нужеца кваналеп квенги кваналев, нужеца гъекъолеб лъимги гъекъолев»-абун.

وَقَالَ أَمَلَا مَنْ قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِإِيمَانِ الْآخِرَةِ وَأَلْفَقَهُمُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ بِأَكُلُ مِمَّا تَأْكُلُونَ مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُونَ ﴿٢٣﴾

Гъав чи нужедаса хирияв вукӀине ва нуж гъесда нахърильлъине щибго гӀилла гъечӀо.

34. Гъав нужедаго рельеъарав чиясда нуж мутӀигӀлъани ва гъес жинда ахӀулеб динги гъабун, хӀакълъунго нуж цӀакъ гӀададе хварал, чӀорого хутӀарал гӀадамал рукӀине ругин абун.

وَلَيْنِ أَطْعَمُوا بَشَرًا مِّثْلَكُمْ إِنَّكُمْ إِذَا لَخَسِرُونَ ﴿٢٤﴾

35. Гъав Гъудица عَلَيْهِ السَّلَامُ нуже къотӀийщ гъабулеб бугеб хун хадур турараб ракъълъун ва рукъбилъун лъугъун рукӀадго, цӀидаса чӀаго гъарун гӀаде рахъизаризе ругин абун.

أَبَعِدْكُمْ أَنْكُمْ إِذَا مِتُّمُورًا وَأَنْتُمْ رُبَّا عَظَمَاءُ أَنْكُمْ مُخْرَجُونَ ﴿٢٥﴾

36. Кисан гъеб букӀунеб! Гъединаб жо букӀинего букӀунаро! Гъеб цӀакъ рикӀадаб, Гьересияб жо буго гъев Гъудица нуже къотӀи гъабулеб.

* هِيَ هَاتِ هِيَ هَاتِ لِمَا تَوَعَدُونَ ﴿٢٦﴾

37. ХӀакълъунго, нилье бугеб чӀаголъи буго гъаб дунялалъул рукъоб бугеб чӀаголъи. Ниль гъанир цоял рижула ва цоял хола.

إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٢٧﴾

Гъаб буго нилье бугеб чӀаголъиги, хвелги. Гъелдаса хадуб щибго жо гъечӀо: гӀаде рахъинариги гъечӀо, хӀисаб- мизанги, алжан жужахӀги гъечӀо.

38. Гъев Гъуд гъечӀо жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цӀар гъоркъоб ккун гьереси бицунев чи гурони. Нижеца гъесда иман льоларо.

إِنْ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٢٨﴾

Ниж гъесда нахърильлъунаро, нужги

нахърильлъунге, нижер амруялда хилиплъани нижеца нуже гӀазаб гъабизе буго абун.

39. Жиндир къавм купру-ширкалда гӀад чӀараб мехаль ва гъез Гъудил عَلَيْهِ السَّلَامُ дагӀват къабул

قَالَ رَبِّ أَنْصُرْنِي بِمَا كَذَبُونَ ﴿٢٩﴾

гъабичIого, гъев гьереси гъавураб мехалъ. Гъуд аварагас عَلَيْهِمُ السَّلَام абуна: «Я дир БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ! Гъаб къавмалъ дун гьереси гъавуна, дуца дие квер бакъи гъабе гъазда тIад дун бергъине ва гъазда лъазе дун дуца витIарав хIакъав авараг вукIин.

40. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан Гъудида قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ لَّيُصْبِحُنَّ نَادِمِينَ ﴿٤٠﴾ вахIю гъабуна: «Дагъабго заманалдаса гъел цIакъ пашманлъизе руго жидеца гъабураб гIамалалда»-абун.

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар кквеялда, мун гьереси гъавиялда, ахираталда иман лъунгутIиялда пашманлъизе руго гъеб дур къавм.

41. Гъеб Гъудил عَلَيْهِمُ السَّلَام къавм гучаб فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ بِالْحَقِّ فَجَعَلْنَهُمْ гъаракъалъул гIазабалъ ккуна ва гъел عُشَاءً فَبَعْدَ اللَّقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾ бакъван, гъаршун ракъалда араб турараб хер гIадин гъалагъIун тIагIана.

Лъималъ босун унеб, щибго жиндаса пайда гъечIеб ришни-къул гIадин лъугъана гъел. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахIматалдаса рикIклад гъариги, дуниялалъул балагъги, ахираталъул гIазабги буго купру-ширкалдалъун напсазе зулму гъабурал гIадамазе.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасица абуна: «ТIадегIанав Аллагъас амру гъабун Жабраил عَلَيْهِمُ السَّلَام малаикас гъаракъ гъабуна, гъеб гъаракъалдалъун кутакаб ракъ багъариги лъугъана ва гIадил къавм щибго жиндаса пайда гъечIеб ришнигIадин хун гIодобе ккана ва гъезул насло-тухум къотIана.

42. Гъезда хадурги дица погидал ثُمَّ أَنشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قُرُونًا آخَرِينَ ﴿٤٢﴾ умматал рижана.

СсалихI аварагасул عَلَيْهِمُ السَّلَام, Ибрагъим, ЛутI ШугIайб аварагасул عَلَيْهِمُ السَّلَام умматал рижана. Гъел умматазги жидер аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَام гьереси гъарураб мехалъ ва дун жидер БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукIиналда инкар ккураб мехалъ, дица гъел умматалги гъалаг гъаруна.

43. Цониги умматалдаса гъезие цIараб مَا تَسْقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَعْرُونَ ﴿٤٣﴾ заман ва гъел гъалаг гъаризе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб хIукму- къадар цохIю лахIзаталъ цебе кколаро ва хадуб кколаро.

ТIадегIанав Аллагъасул азалияб хIукму хвезабизе ва хисизабизе кIолеб щибго жо гъечIю.

44. Гъелдаса хадурги Дица шибаб ثُمَّ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرًا كُلَّ مَاجَاءٍ أُمَّةٍ رَّسُولُهَا كَذَّبُوهُ فَأَتَيْنَا بَعْضَهُم بِبَعْضٍ وَجَعَلْنَاهُمْ къавмалда цоязда хадур погидал русулал ритIана. Жидехъе Дир расул

вачІунщинахъе гъеб къавмалъул гІадамаз
гъев расул гьересиги гъавуна. Дица гъел
капурал, залимал ва зулмуял къавмал цоязда хадур цогидал
гъалаг гъаруна ва хадур рачІунел умматазе бицине хабар гуреб
жо гъезул нахъеги хутІичІо.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ иманалда тІоритІарал муъминзабаца гъел умматазул
хабаралдаса вагІза насихІат босана, гъезул пикру гъабун гІибрат босун
гъезул иманги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутІигІлъиги цІикІкІана. Аллагъасда
جَلَّ جَلَالُهُ гІасилъараб къавмалъе гъел умматазул хабар жидер годекІабахъ
бицунеб, жиндаса пайда босулареб гІададисеб хабарлъун лъугъана.
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахІаматалдаса рикІкІалъи ва гІазаб буго
гъадиаб пикру гъабулареб ва жидеца иман лъолареб къавмалъе.

45. Гъел къавмал гъалаг гъарун хадур ثُمَّ أَرْسَلْنَا مُوسَى وَأَخَاهُ هَارُونَ بِآيَاتِنَا وَسُلَاطِينٍ
дица Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام ва гъесул
вац Гъарун аварагги عَلَيْهِ السَّلَام ритІана,
бануисраилаздаса жал ругел, дир
баянал хІужабигун ва загъирал мугІжизаталгун.

46. Мисриялъул хан пиргІавнида ва إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا
гъесул къавм къибтІияздаги ритІана. عَالِينَ
Гъел Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялда ахІизе, гъезда
зулму те абизе ва бануисраилазе гІазаб
гъабичІого гъел Мисриялъул ракъалдаса нахъе риччай жидерго ватІан
Шамалдехун инеял абизеги. Гъел цІакъ чІухІана Мусада عَلَيْهِ السَّلَام
гІенеккизе, гъез гІамал кІодолъи загъир гъавуна. ПиргІавниги гъесул
агълоги цІакъго залимаб къавм букІана, жидеца гІадамал лагъзалъун
ккун гъезие зулму гъабулеб, жидер купру-ширк кутакал.

47. ПиргІавнил къавмалъ абун: «Нижеца فَقَالُوا أَأُتُونُ مِن لَّدُنَّ رَبِّنَا وَلَقَدْ أَفْضَيْنَا فِي قَوْمِ هَٰؤُلَاءِ
иманищ лъелеб ва ниж нахърилълъулищ
гъав кІиго чиясда, гъазул къавм нижер
лагъзалги рукІадго?»-абун. عِيدُونَ

48. Жидеца гъев кІиявго гьереси гъавуна ва فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِينَ
гъел гъалаг гъарураб къавмлъун лъугъана.
ПиргІавниги гъесул къавм къибтІиялги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гІазаб гъабун
ралъдалъе гъанкъизаруна.

49. ХІакълъунго дица Муса وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ
аварагасухъе عَلَيْهِ السَّلَام Тавратги къун
букІана, пиргІавнил къавмалъ иман лъун гъел хІакъаб диналда
тІоритІизе бокъун.

Гъеб къавмалъ Муса ва Гъарун гъереси гъаруна, гъезда мутиглъизе чIухIана, жидер БетIергъан Аллагъ ﷺ вукIиналда инкарги ккун, пиргIавн вуго жидер алагъ абуна. Гъел кIудиял мунагъал сабаблъун жал ралъдалъе гъанкъизаруна ва жидер насло тухум тIагIинабуна.

50. Дица Марьямил вас ГIиса авараг وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ آيَةً وَآوَيْنَهُمَا إِلَى رُبُوعٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ
ва гъесул эбел Марьям гъаруна
дир хIалкIолъиялда тIоритIел гъабулеб
гIаламатлъун. Дица гъел кIинялго чIолеб
бакIлъун гъабуна Байтул-мукъадасалъул ракъалдаса бишунго
берцинаб ва гъикIаб бакI.

Жиб борхалъуде бугеб, гъениб битIараб майданлъиялда пихъил ахги бугеб, жаниб цIорораб ищул лъимги бугеб, гъеб ахикъан чвахун унеб.

Цо-цо гIалимзабаца ГIиса авараг ﷺ ва гъесул эбел Марьям Сириялда Димашкъ шагъаралда аскIор рукIанин абураб магIна гъабун буго, цогидаз Палестинаялда бугеб Рамлат абулеб бакIалда рукIанин абун буго. Цогидал аятазда бугеб жоги хал гъабидал Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадисалъулги хал гъабидал, ГIиса вараг ва гъесул эбел Марьям Байтул-мукъадасалда аскIор рукIана абураб рагIи битIараб букIин бичIунеб буго.

51. Дица киналго аварагзабазда يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوْا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ
ва
гъезда иман лъурал муъминзабазда хитIаб
гъабун абуна: «Я гъал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ **!**
Нужеца хIалалаб, бацIадаб ризкъи кванай,
лъикIаб гIамал гъабун Аллагъ ﷺ разилъи, гъесда гIагарлъиги
гIалаб гъабе! ХIакълъунго Дун вуго нужеца гъабулеб кинабго
гIамал лъалев ва гъелда рекъараб жазаъ нужее гъабизе бугев»-
абун.

ТIадегIанав Аллагъас жиндир хириял аварагзабазе ﷺ хIинкъи къун гъезда абулеб буго Дида нужер киналго гIамалал лъала, нуж хIинкъа дир амру-нагъюялда хилиплъизе абун. Гъаб рагIи гъезул умматалда бугеб хитIаб буго ва жидер мунагъ-хатIа гъечIел аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ Аллагъасдаса ﷺ хIинкъун хъвадизе тIадаблъун гъабураб мехалъ, гъезул умматалъул хIинкъи ва цIодорлъи цIакъго гучаб букIине ккола абураб магIна буго.

Ибнукасирица абуна: гъаб аяталъ тIоритIел гъабулеб буго Аллагъасдаса ﷺ хIинкъи ва гъесие мутиглъиялъе сабаб букIин хIалалаб, бацIадаб ризкъи кванай. Жидеда Аллагъасул салам лъеял аварагзаби хIалалаб жо кваналел, гъеб тIалаб гъабулел рукIана. Пемерисел аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ

гiи хьихьулел рукIана. Гiиса авараг عَلَيْهِ السَّلَام обелалъ квас хIалтIизабун цвараб жоялдаса кваналев вукIана. Давуд аварагтIи عَلَيْهِ السَّلَام жиндир квер хIалтIун цвараб жо кваналев вукIана. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг Маккаялzul гIадамазул гIиял хьихьулел вукIана гъез къураб мухъ босун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратидаса бицараб хIадисалда буго: *«Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Я гъал гIадамал! ГIадегIанав Аллагъ жив вацIцIадав вуго. Гъес бацIцIадаб жо гурони къабул гъабуларо. ХIакълъунго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ аварагзабазда عَلَيْهِ السَّلَام амру гъабураб жо, жиндир муъминал лагъзадерида амру гъабураб жо буго»*-абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

52. ХIакълъунго Гъаб Дица нуж жиндалъун ритIараб дин я гъал аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام, цохIо дин буго.

وَإِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ

فَاتَّقُوا اللَّهَ

Гъеб динги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие гIибадат бацIцIад гъаби, гъесул аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام ритIухъ гъари, ахираталда иман лъей буго. Дунги вуго нуж киназулго БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нуж рижарав, нуж хьихьулел, ахираталда нуже жазъ гъабулев. **Нуж дир гIазаб-гIакъубаялдаса хIинкъа.** Дун разилъи тIалаб гъабун хъваде, дие гъабулеб гIибадаталъулъ щибago жо гIахьалги гъабуге.

53. Ва амма умматал гъеб цо диналда чIечIо, гъел цIакъ рикъ-рикъана.

فَقَطَّعُوا أَمْرَهُم بَيْنَهُمْ زُبُرًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا

لَدَيْهِمْ قَرِيعُونَ

жидецаго ургъун хъварал гIахъазда нахърилълъана Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам хисизабуна.

Цоял цIадуе лагълъи гъабизе лъугъана, цогидал бакъ-моцIалъе, цIвабазе лагълъи гъабизе лъугъана, цогидал Аллагъасдехун جَلَّ جَلَالُهُ ширк гъабун хъанчазе ва гIадамазе лагълъи гъабизе лъугъана. Жидехъе тIехъ рештIинабурал ягъудиял ва насраниялги цо-цаздехун тушманлъи ккун хъвадана. **Гъеб щибаб къокъаги жидеца гъабулеб дин битIараблъун рикIкIун гъелдалъун рохулел ва чIухIулел руго.** Цогидал динал гъереси гъарулел, гъеб дин гъабулеб гIадамалги гIодорегIан гъарулел руго.

ИбнухатIибица абуна: гъаб аят: «Нужер дин цо дин буго»-абураб, жинца тIоритIел гъабулеб буго исламияб уммат, дунялалъул щиб рахъалда бугониги, цо уммат букIине тIадаб букIиналда. Жидер цохIо ракI бугеб гIадин, жидер цохIо квер бугеб гIадин цолъун рукIине тIадаб букIиналдаги. Гъезул шаригIатги цо буго, гъезул къасдалги

цохӀо рукӀине ккола, гъезул мурадги цо букӀине кола. Гъел киналго руго цо Аллагъасда جَلَّالُهُ божулел, гъев Аллагъасе جَلَّالُهُ гӀибадат гъабулел. Киназго малаикзаби ва аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَام ритӀухъ гъарула, гъезда рештӀинарурал тӀахъалги ритӀухъ гъарула. Ахираталда, алжан-жужахӀалда, хӀисаб-мизаналда иман лъола.

Гъадин букӀингун цадахъ бусурбаби цӀакъ кьокъаби гъарун рикъ-рикъун руго. ЦохӀо росдал ва шагъаралъул агълуялъулги рагӀи данде кколеб гъечӀо. Щибго мурад гъечӀеб, шайтӀаналь раклалда рехарал багъанаби рицун цоцаздехун тушманлъи ккун хъвадулел руго. Гъедин хъвадулел рукӀиналь киналго Аллагъасул جَلَّالُهُ тушбабазул раклӀ боххулеб буго, гъезул мурадги тӀубалеб буго, гъезул рагӀиги цебехун унеб буго.

Дунялалда тӀад бусурбаби ругел ракъазда рагъал унел руго, гъел буссурбаби цолъизе, цоцазе кумек гъабизе регӀизе толел гъечӀо. Гъел бусурбабазда гъоркъор ругел мунапикъаца купру-ширкалъул рахъккун, гъезие квербакъи гъабун, Аллагъасул جَلَّالُهُ диналъе гӀоло рагъулел мужагъидазда квешал цӀарал лъолел руго. Дунялалъул чӀаголъи тӀаса бищун, ахират кӀочон хъвадулеб буго гӀемерисеб халкъ.

ТӀадегӀанав Аллагъасул амру буго гъаб ракъалда тӀад исламияб дин букӀинабе, гъаниса купру-ширкги тӀагӀинабеян абун. Гъаб амру тӀубазе тӀадаб букӀин лъалев, гъаб тӀубаялъе гӀоло яхӀ бахъизе кколеблъи лъалев чиги цӀакъ дагъ гурони гъечӀо. Гъеб тӀадаб букӀин лъалел гӀалимзабаца гӀадамазда гъеб бицунеб гъечӀо, гӀадамазе бокъулеб гъел жидеда разилъулеб хабар бицунеб буго. Купру-ширкалъул ихтияралда гъоркъ ккун ругел бусурбаби ва исламияб ракъ эркен гъабизе кколаян абизецин гъел гӀалимзаби хӀинкъулел руго. «إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ». Аллагъ جَلَّالُهُ гурхӀун, гъес квербакъун гурони квербакъиги гъечӀо.

54. Дуца гъел Маккаялъул мушрикал жидерго فَذَرُهُمْ فِي عَمْرِهِمْ حَتَّىٰ حِينٍ ^(٥٤) **жагъиллъиялъуль ва ахӀмакълъиялъуль те**

МухӀаммад صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **гъезда тӀаде хвел бачӀизегӀан.**

Гъез иман лъечӀо абун дуца раклӀ къварид гъабуге. Гъезие дир гӀазаб букӀин хӀакъаб буго ва гъелдаса гъел рорчӀизе гъечӀо.

55. Гъел капурзабазда раклалда ккуниш أَيْخَسِبُونَ أَنَّمَا نُمِدُّهُم بِمِمَّن مَّالٍ وَيَتَنَبَّأُونَ ^(٥٥) **бугеб жиде къураб боцӀи-мал ва васал**

56. Дица гъезие гъабулеб лъикӀлъи буго نَسَآءُ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ بَلْ لَا يَشْعُرُونَ ^(٥٦) **абун ва жидер гӀамалалда дун рази вуго абун.**

Гъедин гъечӀо амру. Дица гъел ахираталъул гӀазаб гъезие цӀикӀине

дунялалъул бечелъи ва рахIат кьун тун руго. Гьеб амру гьедин
букIин гьездаги лъалеб гьечIо. Гьел руго хIайваназда рельгьарал,
щибго жоялъул пикру гьабуларел, ахIмакъал гIадамал. Гьез абулеб
буго жидее дунялалда бечелъиги, васалги цогитаб кинабго хIажатаб
жоги кьун бугин, гьеб кинабго жо нижее ахираталдаги букIине бугин,
нагагь ахират букIунеб батаниян абун.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «*ТIадегIанав Аллагьас
дунялалъул магIишат кьола жиндие вокьаравги, вокьичIевги чиясе.
Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ дин гьабизе тавпикъ кьоларо жив разияв чиясе гурони*»-
абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

ТIадегIанав Аллагьас капурзабазул бицинда, гьезие бугеб гIазабги
бицинда, гьелда нахь регIизабун муьминзабазул сипатал ва гьезие
бугеб лъикIлъи бицана.

57. ХIакълъунго жидеца Аллагьасда إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُسْفُوتُونَ ﴿٥٧﴾
иман лъун, гьесул гIазабалдаса
хIинкъун гIибадат гьабулел муьминзаби;

58. Аллагьасул وَالَّذِينَ هُمْ بِعَائِتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٨﴾
аятазда ва
мугIижизатазда иманги лъурал;

59. Аллагьасдехун وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾
щибго жо гIахьал
гьабун ширкги гьабуларел;

60. Аллагьасдаса وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَاءً آتَاَوْ قُلُوبَهُمْ وَجِلَّةً أَنَّهُمْ
إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ﴿٦٠﴾
хIинкъун, гьесие
мутIигIлъун паризаяб закат-сахIги кьолел.

Цогидал Аллагь разилъулел лъикIал
гIамалалги гьарулел. Гьеб лъикIаб гIамал
гьабигун цадахъ жал Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ руссулел рукIинги лъалел.

Ва хIакълъунго жидеца гьабураб лъикIаб гIамал Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ
къабул гьабичIого хутIиладай абун жал хIинкъун рукIулел.

ХIасанул Басрияс абун: «Муьминчиясул сипат буго жив лъикIаб
гIамал гьабулев вукIулев, Аллагьасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хIинкъунги вукIулев.
Мунапикъасул сипат буго жинца квешаб гIамал гьабулев ва жив
Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ гIазабалдаса хIинкъуларев»-абун.

Жинда Аллагь разилъаяй ГIаишатица Аллагьасул свалат салам лъеяв
аварагасда гьикъана гьаб аяталъул хIакълъулъ ва гьелъ абун: «Закат-
сахI кьураб мехаль жал Аллагьасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хIинкъун рукIунел гIадамал
жидеца зина гьабулел, цIогь гьабулел, жа гьекьолел гIадамалиш
ругел?»-абун. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Гьел гьечIо я Ссидикъил яс!
Гьел руго жидеца какги балел, кIалги колел, закат-сахIги кьолел ва
гьебгун цадахъ жал Аллагьасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хIинкъун рукIунел гIадамал»-

абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

61. Церехун рицарал сипатал жидее ругел муъминзаби руго лъикIаб гIамал гъабизе гIедегIулел ва гъеб лъикIаб гIамал гъабизе жал цереги кколел.

أُولَٰئِكَ يُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَاهُونَ ﴿٦١﴾

Пахру Рази абугев гIалимас абун: ГIадегIанав Аллагъас муъминзабазул сипатал рицунаго гъабураб тартиб буго цIакъ берцинаб ва пасихIаб тартиб.

Бишунго цебе рехсон буго: Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъураб мехаль гъесул гIазабалдаса хIинкълеллгун рукIин. Гъеб хIинкълеллгун тIад гъабулеб жо буго кинабго квешаб гIамал тей, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилгIи тIалаб гъабун хъвади.

КIиабилеб буго: Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъави ва гъесул хIалкIолгIиялда тIоритгел гъабулел аятал ва гIаламатал лъан гъезда иманлъей.

Лъабабилеб буго: Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабулеб гIибадаталгIулъ щибго жо гIахъл гъабун гутIи.

Муъминзабазе гъаб сипат гъабураб мехаль ширк абураб рагIиялдаса мурад буго рияъ гъаби, гIадамал разилгIи тIалаб гъабун, гъезие берцин вихъизе бокълун гIамал гъаби. Гъаб буго муъминчияс гъабураб лъикIаб гIамал гIадада хвезабулеб сипат. Гъаб сипат жинда жаниб гъечIого Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гъаби буго хIакълкълеллгун иман лъеялгIул гIаламат.

Ункъабилеб сипат буго: Гъал цере рехсараб лъабалго сипаталги цIунун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тIагIат-гIибадат гъаби ва гъеб тIагIаталгIулгIи жидер гъалатIлгIи, жагIиллгIи ва такъсир ккеладай абун хIинкълун рукIин. Гъал рехсарал сипатал жидее ругел муъминзаби руго жидер иманалгIулъ ритIухъл «Ас-сидикълуна»-абун жидеда абугел муъминзаби.

62. Дица напсалда тIад къларо гъелъие гъабизе кIолеб таклиф гурони.

وَلَا تَكِفُّ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَأَلَتْهَا كَتَبٌ يُطِيقُ الْيَقِينَ وَهُمْ لَا يَظْلُمُونَ ﴿٦٢﴾

Муъминзабаздаги тIад кълан гъечIо гъезда гъабизе кIолеб жо гурони. Дида

аскIор руго лагъзадерица гъабураб кинабго гIамал тIад хъварал кагътал. Ахираталда гъел кагътазда рекълон лагъзадерил хIисаб-мизан гъабизе буго ва цониги чиясе зулму гъабизе гъечIо.

Гъезул лъикIаб гIамал дагъ гъабизе гъечIо, гъезул квешаб гIамал гIемерги гъабизе гъечIо.

63. Гъел инкарчагIазул раклал гъаб Къурълан бичIиялдаса гъапуллгун руго ва жидеда тIад тIалълел лгун бутел гIадин

بَلْ قُلُوبُهُمْ فِي غَمَرٍ مِّنْ هَذَا وَلَهُمْ أَعْمَلٌ مِّنْ دُونِ ذَٰلِكَ هُمْ لَهَا عَامِلُونَ ﴿٦٣﴾

руго. Капурал Ғадамазул цогиги Ғемерал квешал Ғамалал руго жидеца Ғярулел ва хадурги Ғяризе ругел.

Ғел Ғамалал сабаблун жидее ахираталда абадияб Ғазабги буклине буго.

64. Ғел капурал къавмазул церехъаби ва бечедал Ғадамал дица Ғаб дунялалдаго руклун Ғазабалдалун къварид Ғярураб

мехаль: унта-щокълги, рахьи, рагъ ва цогидал къварилъаби тладе риччан, Ғел цлакъ Ғяракъ борхун ахлдолел руго ва жидее кумек Ғярун ахли балелги руго.

65. ТладеҒанав АллаҒас Ғезул хлакълзуль абулеб буго: «Жакъа нуж кумек тлалаб Ғабун ахлдоге! Хлакълзунго нужеи шибго квербакъи буклине Ғечло дир Ғазабалдаса нуж цунулеб!»-абун.

66. Хлакълзунго нужеи дир Къуръаналзул аятац цалулел руклана. Амма нужеца Ғел махсароде Ғяруна ва Ғезда Ғамал Ғабичлого мугъбан лъутун унел руклана.

67. Ғеб Къуръаналда иман лъеялдаса нуж члухлун руклана ва сардилъ дандеги руссун нужедаго Ғоркъоб Къуръан какун ва авараг Ғереси Ғавун, Ғезда тласан квешаб, къабихлаб хабар бицунелги руклана.

Нужеца Ғеб Къуръан сихлу бугин абуна, Ғереси бугин, шиглу бугин абуна, ва цогиги батлулал харбал рицана. Аварагасдаги шағлир صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вугин, кагъин вугин, сихлрочи вугин абуна.

Цоги мағна Ғабуна Ғаб аяталье: «Маккаялзул мушрикал Кағлаб рукълдалзун жал члухларал руклана ва жидее лъицаго къварилги Ғабиларилан абун божунги руклана»-абун.

68. Ғез Ғаб Къуръаналзул пикру ва тадбир Ғабуларищ жидеца лъазе Ғаб жо инсанасул калам Ғечлеблги.

Ғелзул рағлабазул глущлиги, мағнаялзул Ғварилги, бицунел жоялзул пасихлиги бихъуларищ ва жидеца Ғеб Къуръаналда иман лъеларищ? Яги жидехе бачлараб Ғаб Къуръан цересел умматазухе бачлинчлеб жойнищ бугеб жидеца Ғелда инкар кквезе?. ТладеҒанав АллаҒасул Ғадат буго умматалда расул витлулеб, Ғесухе тлехги рештинабулеб. Ғеб Ғадаталдалзун

حَتَّىٰ إِذَا أَخَذْنَا مُتَرَفِّعِيهِم بِ الْعَذَابِ إِذَا هُمْ يَجْتَرُونَ ﴿٦٤﴾

لَا تَجْرُوا الْيَوْمَ إِنَّكُمْ مِنَّا لَا تَتَصَرُّونَ ﴿٦٥﴾

فَدَكَانَتْ ءَاتِي تَنْتَلِي عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ تَنكِصُونَ ﴿٦٦﴾

مُسْتَكْبِرِينَ بِهِ سَعَرَ أَن تَهْجُرُونَ ﴿٦٧﴾

أَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ أَمْ جَاءَهُمْ مَا مَا يَأْتِ ءَابَاءَهُمْ ءَ الْأَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾

вуго нужехъе МухIаммад авараг ﷺ вачIун ва гьесда Къуръанги рештIинабун.

69. Яги гьал Маккаялъул мушриказда жив лъаларев чийиш вугев гъезухъе расуллъун витIарав МухIаммад ﷺ:

Гъезда цакъ лъала МухIаммад ﷺ жинда божилъи гъабулев, жинца хиянат гъабуларев ва гьереси бицунарев чи вукIин. Жиндир тIабигIат-гIамал берцинав, гIакъло камилав чи вукIинги.

70. Гъадинал камилал сипатал жиндие ругев МухIаммад ﷺ жундуца ккурав чи вугин абунги кин гъез абудлеб? гьел мушрикаца абухъин гьечIо иш. Гъев

МухIаммад ﷺ вуго гъезухъе хIакъаб дин босун витIарав Аллагъасул ﷺ расул. Гъаб амру гъадин букIин лъалеб бугониги Маккаялъул агълуялъул гIемерисел жидее хIакъаб дин бокъичIел, гъеб рихарал руго.

Хъанчие лагълъи гъабиялъ, гьел алагъзабилъун кквеялъ жидер гIакъло арал, рекIель ахIмакълъи ва батIулаб пикру бугел руго.

71. ХIакъаб Аллагъасул ﷺ динги дунялалъул гIуцIиги гьел гIадамазе бокъараб жоялда, гъезул гIакъло-тадбиралда рекъон хъвадулеб букIарабани, гьал зобал ракъалги, гъезда жаниб бугеб кинабго гIадлу-низамги пасалъилаан, кинабго жоялъул тадбирги хвелаан.

ГъедигIанго загIипаб жо буго инсанасул гIакъло ва тадбир, гьесда лъаларо жиндирго напсалъе маслахIат бугеб ва зарал бугеб жо батIа гъабизе, цогигаб гIаламалъул тадбир кин гьесда лъалеб. Кинабго жо лъай ва кинабго жоялда хIалкIолъи цохIо тIадегIанав Аллагъасе ﷺ буго ва гьесул тадбиралдалъун хъвадулеб гъаб кинабго гIаламги буго. Дун гьел Маккаялъул мушрикадухъе гьел хира гъарун, чIухIизарун, гъезие Къуръан рештIинабун, гъездаса авараг ﷺ гъавун вачIана. Амма гьел мушрикал жидее бугеб хиралъиялдаса ва Къуръан кIодо гъабиялдаса руссун чIана.

72. Дуца гьел Къурайшияздаса ужра-мухъ тIалаб гъабулеб гьечIо гуриш МухIаммад ﷺ, гъезухъе Къуръан швезабиялда данде. Дуге бугеб ажро-

أَمْرٌ يَعْرِفُونَ سَوْأَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُمَكِرُونَ ﴿٦٩﴾

أَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةٌ بَلْ جَاءَهُمُ الْحَقُّ
وَأَكْثَرُهُمُ لِلْحَقِّ كَذِبُونَ ﴿٧٠﴾

وَلَوْ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَوَاتُ
وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ بَلْ أَتَيْنَهُمْ بِذِكْرِهِمْ
فَهُمْ عَنْ ذِكْرِهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿٧١﴾

أَفَرَأَيْتُمْ خَزَائِنَ خَارِجِ دِيَارِكُمْ وَهُوَ خَيْرُ
الَّذِينَ يُزِينُ ﴿٧٢﴾

кири Аллагъасдаса ﷺ буго ва гъев Аллагъ ﷻ жидеца ризкъи кьолезул бишунго лъикIав вуго.

73. ХIакълъунго мун вуго МухIаммад ﷺ гъел гIадамал хIакъаб диналда ва битIараб нухалда ахIулев расул .

وَأَنَّكَ لَتَدْعُهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٣﴾

74. ХIакълъунго жидеца ахираталда иман лъоларел, гъениб хIисаб-мизан ва алжан -жужахI букIин гьереси гъабулел гIадамал битIараб нухдаса кьосарал руго.

وَأَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ عَنِ الصِّرَاطِ لَنُكَوِّبُوكَ ﴿٧٤﴾

Ахираталда иман лъоларел гIадамазул Аллагъасда ﷻ иман лъейги, аварагзаби ﷺ ритIухъ гъариги букIунаро. Аллагъасда ﷻ иман лъурав чи гъесул аварагасдаги иман лъурав вукIине ккола ва гъев аварагас бицараб кинабго жо жинца къабул гъабулевги вукIине ккола. Аварагас ﷻ бицараб динияб ва дунялияб хIукмуялъул цояб ритIухъ гъабун, цогигаб гьереси гъабун хъвадулев чи жиндир иман къабул гъабуларев вуго.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасидаса бицана: «Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг кьижун вукIаго гъесда тIаде кIаго малаик вачIана ва гъезул цояв хIатIазда аскIов, цогигаб бетIералда аскIов гIодов чIана. Цинги хIатIазда аскIов гIодов чIарас бетIералда аскIов чIарасда абуна: «Дуца гъав аварагасул ва гъасул умматалъул хIакъальулъ цо мисал баче»-абун. КIабилес абуна: «Гъав аварагасулги гъасул умматалъулги мисал буго рикIадаб сапаралъ ун нух башалъуда щун, квен ва лъим тIагIун хутIараб къавмалъул мисал: церехун инеги рес гъечIого, нахъе руссинеги рес гъечIого. Цинги гъезда тIаде вачIун цо тIабигIат- гIамал берцинав, ретIел-хъит чIухIарав чияс жидеда абурал: «Дица нуж берцинаб ах-хургин бугеб, гъуинаб, гIемараб лъимги бугеб бакIалде ахIани нуж дида цадахъ рачIилищ?»-абун. Гъеб къавмалъ рачIинилан абула ва гъевгун цадахъ ун жал берцинаб ах-хур ва гIемараб лъим бугеб бакIалде щола.

Гъенир чIун квана-гъекъон жидеда рухI бачIиндал, захIмалъи-къварилъиги кIочендал, дов чияс гъезда абула: «Дида лъала гъалдаса лъикIаб ах-хур ва лъим бугеб бакI. Дунгун цадахъ нуж гъенир рачIилищ?»-абун. Гъеб къавмалъул цояз абула: «Валлагъи, дуца битIараб жо бицунеб буго ниж мунгун цадахъ рачIила»-ян, цогигаз абула: «Ниж гъанирго чIела, нижее гъаб лъикIлъиги гIун бугин»-абун.

ХIадис имам АхIмадица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Къатадатидаса бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда цо чи данде чIвараб мехалъ, аварагас ﷻ

гьесда абунa: «Дуца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъаве ва мун исламйаб диналда вачIа»-абун. Гъев чияс абунa: «Дуца дун ахIулев вуго дие бокъулареб жоялде»-абун. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: «Две бокъичIониги иман лъе дуца. Дуца пикру гъабе ва дида бице; мун квешаб гвендал ругеб, къваридаб нухдасан унев вуго ни, цинги дуда аскIов вачIун цо чияс абуни «Дида лъала гъалдаса лъикIаб, битIараб ва санагIатаб нух»-абун. Мун гъев чиясда божун гъевгун цадахъ ине вугиш»-абун. Дов чияс абунa: «Ине вуго»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунa: «Дир напс жинда кодоб бугев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIаралдалъун гъедулев вуго дун, мун цIакъ квешаб нухда вуго ва дица мун битIараб нухда ахIулев вуго»-абун.

75. Дица гъел мушриказда гурхIел гъабуни وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِنْ ضُرٍّ لَّالَجُوا فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿٧٥﴾ ва гъезда тIад бугеб къварилий борхани, гъел цIидаса жидер купру-ширкалда жанир лъугине руго, ва жидеца гъабизе кколеб хIакъаб дин гъабичIого къосиналъулъ ва гIасильгиялъулъ хъвадизе руго.

76. ХIакълъунго Дица дуниялалъул рукъоб وَلَقَدْ أَخَذْنَاهُم بِالْعَذَابِ فَمَا اسْتَكَانُوا لِرَبِّهِمْ وَمَا يَتَضَرَّعُونَ ﴿٧٦﴾ гъезул хIал бихьи гъабунa батIи-батIияб гIазаб гъабун:

ракъи тIад биччан, унтикъварилий тIад биччан.

Гъел жидер БетIергъан Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутIигIлъичIо, гъесне хIеличIо. Жидерго къосиналда чIана ва гъеб жидеда бачIараб къварилий Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан букIиналда мукIурлъичIо. Гъез Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъаричIо гъеб къварилий тIаса босе абун ва Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иманги лъечIо. Гъезул гIамалкIодолъи, чIухIи ва ахIмакълий кутакаб букIиналъ гъанжелъизегIан гъел Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутIигIлъичIо, гъанжеялдаса хадурги мутIигIлъизе гъечIо.

Гъаб цебехун бугеб (75-76) аят рештIинабиялъе сабаб бицун жинда Аллагъ разильаяв ИбнуГIаббасица абунa: Аллагъ разильаяв Сумамат ибну Асал абулев асхIаб жив асирлъун ккун вукIаго гъес Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда иман лъуна ва жив исламйаб диналде вачIана. Цинги гъев асирлъиялдаса тархъун виччараб мехаль жиндир къокъаги цадахъ бачун Ямаматалдаса Маккаялда тIоршел бичизе къапилаби рачIунеб нухда чIана ва гъес абунa: «Валлагъи, цохIо мугъ тIощалил инаро гъаб нухдаса Маккаялъул мушриказе Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас изну къун гурони»-абун.

Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Къурайшиязда цIакъ гучаб ракъи бихъизабуна. Гъез капурго хвараб жо кванана, гъеялъул гъанги кванана, бигун

цадахъ бежун квас-расги кванана. Цинги Абусуфян Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасасухъе вачIун гъесда абун: «Дица дуда гъарулеб буго Аллагъасул ﷺ цIаралдалъун ва нилъеда гъоркъоб бугеб гIагарлгъиялъул цIаралдалъун: дуца абулеб буго гуриш: «Мун Аллагъас ﷺ кинабго гIаламалгъего гурхIел-рахIмуялдалъун витIарав аварас вуго абун? Аварасас ﷺ абун: «БитIараб буго, дун гъедин витIарав аварас вуго»-абун. Абусуфяница абун: «Валлагъи, дида мун вихъулев вуго нижер умумул хвалчадалъун чIвалевлъун, нижер лъималги ракъун хвезарулевлъун»-абун.

Гъаб хIадисалъул магIна буго: «Жидеда якъинго лъалеб букIаго Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад, аварас вукIин, гъес бицунеб жо битIараб букIинги, Аллагъас ﷺ жидеда ракъи ва къварилгъи бихъизабулеб бугониги гъел къосарал Къурайшияз МухIаммад аварас ﷺ ритIухъ гъавичIо, гъесда иман лъечIо ва жидерго купру-ширкалда чIана. Гъелгъие бицун кIудияб сабаб букIана гъев МухIаммад аварасасда ﷺ мутIигIлъун гъесда нахърилгъьине Къурайшиязул ханзаби чIухIи, Адам аварасасе ﷺ сужда гъабизе иблис чIухIараб гIадин. Гъаб чIухIараб къавмалъул ахирияб хIасил бицун TадегIанав Аллагъас абулеб буго.

77. Гъеб квешаб, чIухIараб ва залимаб
къавмалда тIаде дица кутакаб

حَتَّىٰ إِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِم بَابًا ذَا عَذَابٍ شَدِيدٍ

гIазабалъул рагъо рагъараб мехаль:

إِذَا هُمْ فِيهِ مُبَسْئُونَ ﴿٧٧﴾

къиямасеб къо бачIун гъелъул гучал

гIазабал жидеа рукIин якъинго лъараб мехаль, гъеб къавм

кинабго гурхIелалдаса ва лъикIлъиялдаса хъул къотIараллъун

рукIине руго ва гъел абадияб жужахIалъул гIазабалъулги

рукIине руго.

78. Гъев БетIергъан Аллагъ ﷺ вуго

وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ ۚ وَالْأَفْئِدَةَ

нужеца жиндие гIибадат гъабизе

قِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾

тIадав, жинца нужеа берги, гIинги,

ракIги бижарав, гъездальун нужеда

жо бихъизе, рагIизе ва нужеца пикру гъабизе. Гъаб кинабго

махлукъалда балагъун гъелъул Халикъ вукIин лъазе, гъев

Халикъги Аллагъ ﷺ вукIин лъазе. Ва амма жидеца пикру

гъабулел ва гъел кIудиял нигIматазда шукру гъабулел гIадамал

цIакъго дагъал руго.

Гъел нигIматазда шукру гъаби буго Аллагъасда ﷺ иман лъей, гъесул аварасасда нахърилгъьин ва Аллагъ ﷺ разилгъи тIалаб гъабун

Аллагъасги **جَلَّ جَلَالُهُ** гъесул аварагасги малъухъин гИбадат ва цогидаб гАмал гъаби.

79. Жинца нуж рижарав ва гъаб ракъалда
гІад хъвадизаруравги вуго БетІергъан
Аллагъ. Ахирги нуж киналго Аллагъасде
جَلَّ جَلَالُهُ руссине руго.

وَهُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ
تُحْشَرُونَ ﴿٧٩﴾

Къиямасеб къоялъ гІаде рахъинарун хІисаб-мизан гъабизе ва жазъ
гъабизе Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** цере чІезе ругел руго.

80. Жинца нуж чІаго гъарулев ва нуж
хвезе гъарулев вуго нужер БетІергъан
Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ**. Сордо къо цоялъ цояб
хисиги, лъагІел свериги, зобал- ракъазул

وَهُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتَلَفَ الْيَنبِ
وَالنَّهَارِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٨٠﴾

хъвадиги гъев Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** тадбиралдалъун буго. Гъаб иш кин
нужеда бичІулареб ва Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** иман кин лъолареб?.

Амма гъаб къосараб умматалъ Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** хІал кІольиялъул
пикру гъабичІо, гъев жидер БетІергъан вукІиналдаги мукІурлъичІо,
гъесул расуласдаги мутІигІлъичІо.

81. Гъез цересел къосарал умматаз
абуралда рельеъараб рагІи абун:

بَلْ قَالُوا امْثِلْ مَا قَالُوا الْأَوَّلُونَ ﴿٨١﴾

82. Гъез абун: «Ниж хвезеги хун
ракълъун ва турарал рукъбилъун
рукІун хадурги гІадейиш
рахъинарулеб?»-абун. Гъеб жо
абадиялъго букІунеб жо гъечІо.

قَالُوا إِنْ دَامَتْ نَارُكُمْ تَارًا أَبَدًا عَظَمًا أَهَئِنَّا
لَمَبْعُوثُونَ ﴿٨٢﴾

83. ХІакълъунго гъадинабго къотІи
гъабун букІана нижеда цере рукІарал
умматазеге, нижееги ва нижеер
умумузеге.

لَقَدْ وَعَدْنَا نَحْنُ وَءَايَاتُنَا هَذَا مِنْ قَبْلُ
إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٨٣﴾

Амма нижеда гъеб хІакъикъияб жолъун батичІо. Жегиги хун хадур
гІаде рахъизарурал умматалги гъечІо. «Гъав аварагас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**
нижеда бицулеб жо церегосел гІадамаз ургъараб гьересияб хабар
буго»-абун.

Гъалда хадуб гІадегІанав Аллагъас жиндир хирияв аварагасда **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**
амру гъабулеб буго гъеб капураб къавмалъул мугъ бекизабулеб, гъезие
цогі батІияб жаваб къезе рес гъечІеб жо гъезда гъикъе абун.

84. Дуца гъезда абе МухІаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**:
«Нужеда жо лъалеб батани дида бицеха
дунылалъулги, гъалда гІад ва жаниб

فُلْ لِّمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ
تَعْلَمُونَ ﴿٨٤﴾

бугеб жоялгьулги бетГьергьянлги лгьихь бугеб?»-абун.

85. Гьез абизе буго: «Аллагьасухъ ﷺ سَيَقُولُونَ يَلَهُ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٨٥﴾ буго»-абун. Дуца гьезда абе: «Гьедин бугеб мехаль нужеца гьелгьул пикру шай гьабулареб ва гьелгьул вагIаги шай нуже лгьугьунареб?»-абун.

86. Дуца гьезда абе МухIаммад ﷺ: «Гьал анкьалго зобалазулги, жиб цIакъ кIудияб гIаршальулги бетГьергьян шив вугев?»-абун.

87. Гьез абизе буго: «Аллагь ﷺ вуго»-абун. Дуца гьезда абе: «Нуж гьев Аллагьасда ﷺ гIасилгьизе хIинкьуларел шай?»-абун.

88. Дуца гьезда абе МухIаммад ﷺ: «Гьаб кинабго махлукьяталгьул ханлги ва ихтияр лгьида кодоб бугеб? жиндихъ кIанцIарасе квербакьулев шив вугев? киналго данделгьун ургьаниги жиндир амру хвезабизе ва хисизабизе хIал кIоларевги шив вугев? Гьеб жо бице дида, нуж гIелму-гIакьло бугел гIадамал ратани»-абун.

89. Гьез абизе буго: «Аллагьасе буго кинабго ханлги, кинабго ихтияр ва гьунар-кьуватти»-абун. Дуца гьезда абе: «Цинги нуж шиб жояль гуккун ругел ва нуж кире руссун ругел?»-абун. Нужеца гьев Аллагьасда ﷺ иман шай лгьолареб ва гьесие гIибадатти шай гьабулареб?.

90. Дун гьел мушриказухъ хIакьаб дин ва хIакьаб Къурьян босун вачIана, Дица гьезухъ расулги витIана, амма гьез кинабго жо гьереси гьабуна ва иман лгьеялдаса руссун жидерго купру-ширкалд чIана.

Гьезие кьиямасеб кьояль шибго хIужа ва сабаб букIунаро Дир жужахIалгьул гIазабалдаса жал цIунулеб, Дица шивниги чиясе зулмути гьабуларо гьезухъ авараг витIичIого ва гьезухъ дин швезабичIого гIазаб гьабун.

Капурзабазе инкар гьабизе кIоларел хIужаби рицун ва далилал рачун гьезда Аллагь ﷺ цо вукIин лгьазабун хадуб ва гIибадат гьаби цохIо Аллагьасе ﷺ гурони букIине бегьулареблги бицун хадуб, гIадегIанав Аллагьас гьединалго мухIиканал хIужаби рицун мушриказ

гъабулеб ширк батІулаб дин букІин бицана.

91. Тадегіанав Аллагъас жиндие
васлъун шивго чи кквечІо. ПІса
 авараг عَلَيْهِ السَّلَام, Гузайр авараг عَلَيْهِ السَّلَام
 Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ васал гъечІо. Гъединго
 малаикзабиги гъесул васал яги ясал
 гъечІо.

مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ
 إِلَهٍ إِذَا لَذَّهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَّ
 بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ سُبْحَنَ اللَّهُ عَمَّا
 يُصِفُونَ ﴿٩١﴾

Гъев Аллагъгун جَلَّ جَلَالُهُ падахъ цоги аллагъги гъечІо. Жинца жо
 бижулев, бижараб жоялъул тадбир гъабулев, гъеб хьихъулев, жиндие
 лагълъи гъабизе бегъулев цоги аллагъ гъечІо, гъев вукІинги гІакълуялъ
 къабул гъабуларо.

Нагагъ цогиги аллагъ вукІаравани гъев кІиясулго шивав цояв
жинца бижараб жоялъул тадбир гъабулевлъун вукІинаан, цинги
гъел цоцазде къацандун, цояв цоясда тІалъи гъабун хъвадилаан.
 Гъедин хъвадараб мехаль жив бергъарав Аллагъгъун хутІилаан, жив
 къарав гъесул лагъгъун ккелаан. Жив къолев, жив цоги жоялъе лагъгъун
 вукІунев аллагъ кин вукІинев? **Жив Тадегіанав ва вацІадава вуго**
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гъел мушрикаца жиндие гъарулел сипатаздаса. Гъаб
 гІаламалъулго хангъун жив вугев цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго. Гъесда
 дандехун къеркъолеб кинабІаги къуват букІарабани, гъаб гІаламалъул
 гІадлу низам бихулаан.

Гъаб махлукъат Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бижараб къоялдаса бай бихъун жакъа
 къоялда швезегІан гъалъул гІадлу-низам биххун гъечІо, гъениб шибго
 хис-баси ккун гъечІо. Гъаб буго бишунго кІудияб хІужжа ва далил
 Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда жинца тІоритІел гъабулеб. Дунялалъул
 ханзабазул гІадлу-низам нилъсда лъала шибаб заманаялъ хисулеб
 букІин. Цо хан бергъараб мехаль гъокъ вукІарав ханасул низам биххун
 уна, цинги цогидав хан бергъараб мехаль гъав ханасулги низам биххун
 уна. Пакълияб далил къваригІарав ва жинда жо бичІІулев чиясе гъаб
 аят Гезе буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда жинца тІоритІел гъабулеб
 далилгъун.

92. Жинда загъирабги, батІинабги, бихъуда
бугебги, жиб рикІіадабги жо лъалев вуго
гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

عَلِيمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَالَى عَمَّا
 يُشْرِكُونَ ﴿٩٢﴾

Жинца махлукъат бижилелдего гъеб бижиги,
 гъелъул тадбирги жинда лъалев букІана. Гъаб дунял паналъун
 ахираталда руссиндал гъениб букІунев кинабго жоги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
 лъалев буго. Гъел мушриказ жиндехун ширк гъарулел гъересиял

алагъзабаздаса ваџџадав ва ТадегІанав вуго Аллагъ.

93. Дуца абе МухІаммад ﷺ: «Я дир قُلْ رَبِّ إِمَّا نُرِيَنَّكَ مَا وَعَدُونَا
БетІергъан! Дуца гъаб къавмалъе гъабулеб
гІазаб дида бихъязабулеб бугони,

94. Дуца дун гъавуге БетІергъан, гъеб رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ
залимаб къавмгун цадахъ, ва гъелгун
цадахъ гъалагги гъавуге»-абун.

Гъаб дугІа гъабейн абун Аллагъас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндир аварагасда جَلَّ جَلَالُهُ
амру гъабулеб буго: жиндир мунагъ-хатІагъ гъечІого, жиндие гІазаб
гъабулареблѣи хІакъаб жо бугониги, гъев авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Аллагъасул
лагъ вугелъул жинџа жив лагълъун вукІин загъир гъабизе ва
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ хІелеize.

95. ХІакълъунго дида кІола وَأَنَّا عَلَيَّ أَن تَرِيكَ مَا وَعَدَهُمْ لَقَدْ رُؤُونَا
МухІаммад ﷺ, гъеб дур капураб
къавмалъе къотІи гъабураб гІазаб
дудаги бихъун гъезие гъабизе.

Амма гъеб гІазаб гъаби нахъе бахъун буго дица хІукму гъабураб заман
џвезегІан.

96. Мушриказ ва мунапикъаца две أَدْفَعْ بِأَلْيَ هِيَ أَحْسَنُ السَّيِّئَةِ نَحْنُ أَعْلَمُ
гъабулеб квешлѣи дудаса нахъчІвай
гъездехун лъикІаб мушавара гъабун ва
берџинаб хабар биџун. بِمَا يَصِفُونَ

Дида лъикІ лъала гъез биџунеб хабар ва гъез две гъабулеб
къварилъиги. Дица гъезие гъеб гІамалалда рекъараб гІазаб
гъабизе буго.

Гъаб аяталда жаниб ТадегІанав Аллагъас жиндир хирияв аварагасда
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъазабулеб буго квешаб къавмалъул квешлѣиялдаса жив
џунулеб дару ва сабаб. Гъеб буго жиндие квешлѣи гъабурасеги
лъикІлѣи гъаби. Гъедин гъабураб мехаль тушманасулги гъудул
лъугъула, цим бахъиги рокъа-хинлѣиялда сверула.

Гъаб гІамал буго залимал гІадамазул зулмуялда данде чІезе гъунар
гъечІеб мехаль, тІасан (загъиралда) черхаль ва маџаль гъездехун
гъабулеб рекъел ва хІал џуни. Амма квешал гІадамазулгун гъудуллѣи
гъабизе бегъуларо, гъел рокъизеги бегъуларо. Гъезулгун гъудуллѣи
гъабурав ва гъел рокъарав чи гъелгун цадахъ къиямасеб къоялъ тІаде
вахъинавула абун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул къучІаб
хІадисалдаги буго.

97. Дуца жегиги абе МухІаммад وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيْطَانِ

Дица дур цIаралдалъун гъарулеб буго БетIергъан, дун
цIуне абун щайтIаналъ вас-вас ккезабиялдаса ва гьелъ дун
батIулаб жоялда гьетIизавиялдаса.

98. Жегиги дица дурго цIаралдалъун цIуни وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ ﴿٩٨﴾
гъарулеб буго БетIергъан, гьел щайтIаби дир
амруялъуль гIахьаллъиялдаса ва гьез дие зарал гъабиялдасаги.
Гъаб дугIа гъабе абунги Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ жиндир хирияв аварагасда
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амру гъабунa гьаб дугIа гьесул умматалъул муъминзабаца
гъабизе гIоло.

99. Гьел мушриказул пояса хвел тIаде حَقَّقْ إِذَا جَاءَهُ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ
щвараб мехалъ ва рухI бахъиялъул ارْجِعُونِ ﴿٩٩﴾
захIмалъиги жинда бихъараб мехалъ,
гъев Аллагъасде جَلَّ جَلَّالُهُ хIелула ва жинца
абула: «Я дир БетIергъан! Дуца дун чIаго тун цIидаса дуниялалда
гIамал гъабизе виччай.

100. Дица гIадада биччараб гIумру لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا
лъикIаб гIамал гъабун мун разилъулеб إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ
рахъалда свериабизеян абун. Кисаха بَرَزَ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٠٠﴾
гъесие дуниялалда гIад вуссин букIинеб?
ХIакълъунго гъаб буго гьес щибго хайир
гьечIеб, гIададисеб рагIи абулеб мех.

Гьесул рухI бахъарабго, гьесдаги дуниялалдаги гьоркъоб пардав
лъугъула ва гьеб пардавалда нахъвукIула, къиямасеб къо чIун
гIад вахъинавизегIан.

Гьелда абула: «Барзахалде» балеб заман абун. Инсан хвараблахIзаталдаса
бай бихъун къиямасеб къо швезегIан гьоркъоб бугеб заман буго гьеб.

101. Къиямасеб къо чIун хварал فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ
гIадамал гIаде рахъинаризe ссур пураб وَلَا يَسْأَلُونَ ﴿١٠١﴾
мехалъ, гьел гIадамазда гьоркъоб
букIараб гIагарлъи ва гьудул-
гъалмагълъи тIагIун букIула.

Гьеб къоялъ кинавго чи жиндир напсалда машгъуллъун вукIула. Гьезул
цониги чи вукIунаро цогидав чиясул хIал шехолеv. Щивасда тIад
бугеб ургъел ва къварилъи цогидаб кинабго жо жинца кIочезабураб
букIула.

102. Гьеб къоялъ жиндир цIадираби лъикIаб فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ، فَأُولَٰئِكَ هُمُ
гIамалалдалъун бакIлъарав чи вуго الْمُقْلِحُونَ ﴿١٠٢﴾
лъикIлъиялда каершел батарав ва жиндие

алжан насиблъарав.

103. Жидер шадираялда лъиклаб гIамал
дагълъарал гIадамал руго жидеца напс
чIобого хутIизабурал, гIадада хвезабурал
гIадамал. Гьел жужахIалда жанир
лъугъинегI гьарула даимго гьенир жанир рукIинелъун.

وَمَنْ حَقَّتْ مَوْزِينُهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ
خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿١٣﴾

104. Гьезул гьурмалги шIаяль рухIулел
рукIула, кинабго черхги шIаяль
бухIулеб ва шIидаса гьан бижун цогиги,
цогиги нухаль шIаяль бухIулеб букIула.

تَلْعَجُ وُجُوهُهُمْ أَتَارُ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ ﴿١٤﴾

Гьезул сипатги жинда балагъизе хIинкъараб букIула. ШIаяль бухIараб
бетIер кин букIунеб лъалеб батила цониги нухаль гьеб бихъарав
чийсада: кIутIби тIагIун, цаби цере лъун, беразул картIал хутIун рукIула
гьезул гьурмал.

105. Гьеб къояль жужахIалъул агълуялда
бадиб чIвай гьабун, гьезул раkI
бекизабун, гьездехун абула: «Нужее дир
тIехьалъул аятал шIалулел рукIинчIиш,
ва нуж гьел гьереси гьарун, гьезда иман лъечIого хьвадулел
рукIинчIиш.

أَلَمْ تَكُنْ أَتَيْنِي تَتْلِي عَنِّي فَكُنْتُ بِهَا
شَكِيرًا ﴿١٥﴾

Жакъа бихъана гуриш нужеда дунялалда аварагзабаца عَلَيْهِ السَّلَام бицунеб
букIараб жо хIакъаб букIараблъи?»-абун.

106. Гьеб капураб къавмалъ абула:
«Я нижер БетIергъан Аллагъ! Нижер
бахъикъосияль гьаруна ниж гьаб
къоялде ккезе, ниж хIакъаб диналдаса
къосараллъунги рукIана.

قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا
ضَالِّينَ ﴿١٦﴾

107. Я нижер БетIергъан! Дуца ниж гьаб
жужахIалдаса къватIир рахъизарун шIидаса
дунялалде риччай дуе гIибадат гьабизе. Гьеб
мехаль нижеца дудехун гIасилъи гьабун
цинги ниж рукIунаха тIобанго къосарал, нижерго напсазе зулму
гьабулел гIадамал»-абун.

رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا
ظَالِمُونَ ﴿١٧﴾

Жидее мукIурлъияль щибго мунпагIат гьабулареб къояль гьел
мукIурлъизе руго гьезул купру-ширкалъе. Жидер гьари къабул
гьабулареб къояль гьез Аллагъасдаса عَزَّوَجَلَّ гурхIел ва тIаса лъугъиги
гьаризе буго. Гьез бицунеб жо щиб бугеб лъачIого, жал шIидаса
дунялалда риччаянги абизе буго. Амма гьезие жаваб шIакъ къокъаб ва

къвакIараб букIула.

108. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан гъезда абула: قَالَ احْسَبُوا فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونِ
«Нуж тIагIа цереса! гъеб цIеда жанир тIепун
чIа ва дидехун щибго калам гъабуге!»-абун.

109. ХIакълъунго Дида иман лъурал إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا
муъминзабазул цо къокъа букIана فَاغْفِرْ لَنَا وَأَرْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ
жидеца абулел: «Я нижер БетIергъан
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ! Нижеца дуда иман лъуна,
дур аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ритIухъ гъавуна, дур Къуръанги къабул
гъавуна. Дуца нижер мунагъал чуре ва мун нижеда гурхIа!
ГурхIел гъабулезул бишунго лъикIав вуго Мун»-абун.

Гъал муъминзаби руго Маккаялъул къурайшиязул къосарал ва залимал
гIадамаз жидеес гIакъуба ва гIазаб гъабулел рукIарал; Билал, Хабаб,
Ссугъайб, ГIаммар ва цогидалги мискинал ва загIипал асхIабзаби
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ.

110. Гъел муъминзаби махсароде гъарун فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ سِحْرِيًّا حَتَّى أَنْسَوْكُمْ ذِكْرِي
нуж гъезда тIад релъанхъулелги рукIана. وَكُنْتُمْ فَتَنُهُمْ فَتَضَحَّكُوا
Гъеб ГIамалалда руссун нужеда дун
БетIергъан вукIинги кIочон тана ва дир
гIазаб ракIалда щолебги букIинчIо.
Гъеб ГIамалалда рекъараб жазаъ буго жакъа нужеес гъабулеб
жужахIалъул гIазаб.

111. ХIакълъунго гъел муъминзабазе إِنِّي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا أَنَّهُمْ هُمُ
Дица жакъа цIакъ лъикIаб жазаъ الْفَائِزُونَ
гъавуна, гъез дуниялалъул рукъоб
дие гIибадат гъабиялда тIад чIун ва
нужер къварилъи- гIазаб хIехъон сабро гъабиялда данде.
ХIакълъунго гъел алжаналъул нигIматазда жидер каерщел
батараздаса руго.

112. Капурзабазде Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан абула: قَالَ كَلِمَاتٌ فِي الْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ
«Нужеца дуниялалъул
рукъоб чан сон бараб?»-абун.

113. Гъез абула; «Гъениб нижеца цо къо قَالُوا الْبَيْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضُ يَوْمٍ فَسَبِّحْ الْعَادِينَ
бан батила, яги цо тIобараб къоцин
бан батиларо. Гъеб жо гъикъе жидеда хIисаб гъабизе лъалел
гIадамазда»-абун.

Гъезул гIакъло ун, дуниялалда бараб заман кIочон букIуна, гъеб къоялъул

хІинкъи ва захІмалъи цІикІлараб букІиналъ.

114. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан
абула: «БитІараб буго нужеца бицунеб
жо. Цакъ дагъаб заман бана нужеца

قَلَّ إِن لَّيْسَتْ إِلَّا قَلِيلًا لَّوْ أَن كُنتُمْ

تَعْلَمُونَ ﴿١١٤﴾

дунялалда, гъанже хадуб абадияб
жужахІалда базе бугеб заманалда данде ккун.

ХІакълъунго нуж гІакълго бугел, жо лъалел гІадамал рукІаралани
нужеца дунял хІакъираб, жиб тІаса унеб жо букІин лъазе букІана ва
ахиратги кІочон дунял тІалаб гъабулеллълъун рукІизе рукІинчІо.

115. Нужеца ракІалдайш кколеб, я
гъал гІадамал, ХІакълъунго Дица
нуж гІададаго, щибго мурад гъечІого
рижанин ва нуж ахираталда дида
руссинеги гъечІин абун.

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا

لَا تُرْجَعُونَ ﴿١١٥﴾

Гъедин гъечІо амру. Дица нуж хІайваналгІадин кванан-гъекъон
гІалахалда рукІине, цинги хун ракълъунги рукІине рижарал гъечІо.
Нужее гІакълго- лъайги кьун, лъикІаб квешаб жогі баян гъабун, нужеца
дин малъизе аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритІун,- дица нуж рижун руго дие
гІибадат гъабизе ва ахираталда нужер гІамалазда релъгъараб жазагги
нужее гъабизе.

116. Жив ТІадегІанав, жиндир гуч ва
ханлъи бергъарав вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ

Жиндир махлукъаталълъул тадбир

الْعَرْشِ الْكَرِيمِ ﴿١١٦﴾

гъабулев, жиндие бокъараб хІалалъ
гъеб хъвадизабулев, гІададисеб, мурад-пайда гъечІеб жо
гъабуларев хан вуго гъев БетІергъан Аллагъ.

Жиндир ханлъи тІаса унарев хІакъав хан вуго Аллагъ. Жив гурев
цогі Аллагъги гъечІо. Хирияб гІаршалълъул БетІергъанги вуго гъев
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

ГІарш хирияб буго гъеб гІаршалълъул БетІергъан хирияв вукІиналдалълъун
ва кинабго баракат ва рахІмат гъеб гІаршалдаса рештІунеб бутелълъул.

117. Щибго жидее хІужа-далилго
гъечІого гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ширк
гъабун жидеца алагъзабилълъун ккурал
хъанчазе, хІайваназе ва гІадамазе
лагълъи гъабулел гІадамазул хІисаб-
мизан гъезул БетІергъанас гъабизе буго.

وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ

بِهِ فَإِنَّمَا جِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ

الْكَافِرُونَ ﴿١١٧﴾

ХІакълъунго гъеб хІисаб-мизан гъабулеб къоялъ капурзабазул ва

мушриказул лъикІлъиялда каершел батуларо.

Гьел жидее хІакълъараб жужахІалъур лъугъинарула ва даимго гъенир жанирги рукІула.

118. Дуца абе МухІаммад ﷺ «Я **дир БетІергъан: Дуца дир мунагъал чуре, мун дидаги гурхІа, жидеца гурхІел-рахІму гъабудезул бишунго лъикІав вуго мун»-абун.**

Гъаб дугІа буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда Аллагъас ﷺ «дуца абейн»- амру гъабун бугониги, гъев аварагасул умматалъ гъабизе тІадаб дугІа. Гьел ругелъул жидер мунагъ-хатІа кколел, жидеца Аллагъасда ﷺ тІасилъаби гъарулел ва гъев Аллагъ гурхІун, гъев тІаса лъугъун гурони жидее хвасарлъи гъечІел. Аллагъума я нижер БетІергъан Аллагъ! Мун нижеда гурхІа кинабго махлукъаталда тІаммаб дур гурхІелалдалъун. Дуца нижер мунагъалги рахче, мун нижеда тІасаги лъугъа. Церехун гъарун арал квешал тІамалаздаса гъабураб нижер тавбоги къабул гъабе, хадусеб тІумруялъ мун разияб тІамал гъабун хъвадизе тавпикъги гъабе. Нижер ахирияб хІухъелги мун цо гъавун, дур авараг ритІухъ гъавун босулеблъун гъабе. Ахираталда дуда цере чІараб къоялъги мун гурхІун, дур цІоб-рахІматалдалъун мун разияб агълугун падахъ нигІматазул алжаналда лъугъинаре: «Аллагъума Амин».

ТІадегІанав Аллагъас гъаб хирияб сураталъул бай бихьи гъабун букІана: «Муъминзабазул лъикІлъиялда каершел батана»-абураб рагІиялдалъун. Гъеб сурат тІубалеб бакІалдаги ТІадегІанав Аллагъас абун: «Капурзабазул лъикІлъиялда каершел батуларо»-абун. Гъаб кІиги рагІиялда жаниб хирияв Аллагъас ﷺ тІемераб магІна лъун буго. Гъеб кІиги рагІиялъул пикру гъабурав чиясе гъелъул вагІза лъугъине ва гъелдаса тІакъло босизе тІадаб буго.

Дунял- ахираталъул лъикІлъиялда каершел батубеб, кІиябго рукъалъул бахьи буголъи жиндие шолеб, жив вижарав, жив хъихъулев, жив хвезавулев БетІергъан Аллагъасда иман лъун, гъес дин малъизе витІарав хирияв аварагасда ﷺ нахъвильтъун хъвадизе тІадаб буго кинавниги инсанасда. Аллагъас ﷺ гъев инсан вижиги гъеб мурадалда буго. Хирияв Аллагъас ﷺ жиндир Къуръаналда жаниб абун бугелъул: «Дица тІадамалги жундулги рижицІо дие лагълъи гъабизе гурони»-абун. Гъадин Аллагъасда ﷺ иманги лъун, гъесул расуласда нахъги вильтъун хъвади цІакъ ракІ паракхатаб, жинца гъабудеб жо жиндаго лъалеб, жиндир кинабго тІамал борцулеб ва цІалеб цІадиро жиндие бугеб хъвади буго. Щибго шаклъи гъечІого

гъев муъминчи алжаналда ине вуго.

Къуръан-хІадисалда жаниб Гіемераб къотІи буго Аллагъасул ﷻ ва гъесул расуласул нух ккурав чи алжаналда вукІине вуго абун. Гъалдаги тІаде Аллагъасе ﷻ гъабулеб лагълѳи гъев Аллагъ ﷻ разильулеб, гъесие бокъулеб, гъесул мурад бичІІІун гъабураб мехалъ, гъев муъминчи алжаналда жаниб жиндир даража-макъам тІадеГІанавлъун вукІула. Гъеб макъамалда шолел чаГІазул бицун Аллагъас ﷻ абун буго: «Гъел руго аварагъаби ﷻ, жидер иманальуль цІакъ ритІухъал муъминзаби, Аллагъасул ﷻ диналъе ГІоло рухІ бичарал шагъидзаби, жидеца гъабулеб ГІамал кинабго рахъалъан лъикІ гъабурал муъминзаби»-абун. Гъал жидер макъам тІадеГІанал, жидеда Аллагъ ﷻ вихъулел, гъес жидеда калам гъабулеллълъун рукІине бокъарал муъминзабазда тІадаб буго гъаб ракъалда тІад цохІо Аллагъасул ﷻ дин букІинабиялъе яхІ бахъизе.

Исламалълъул бай бихъи, гъелълъул асло; (Лаилагъа илла Ллагъу МухІаммадун расулуллагъ) абураб раГІи абун Аллагъасдаги ﷻ гъесул расуласдаги иман лълъун гъезда мутІигІлълъун, гъезул амру-нагъю тІубан хъвадизе бай бихъи буго. Исламалълъул бищунго тІадеГІанаб макъам гъев Аллагъасул ﷻ дин цІунун, Аллагъасда ﷻ иман лълъурал муъминзаби цІунун, гъел жинда тІад ругеб исламияб ракъ цІунун хъвади буго. Жиндир черхалда рухІги бугев, рекІеда яхІги бугев, жиндир иманги камилав муъминчияс гъаб тІадеГІанаб макъам цІехола.

Жидер иман загІипал, рекІелъ яхІ гъечІел, черхалда божи гъечІел ГІадамаз гъаб тІадеГІанаб макъам цІехолел муъминзабазе квалквал гъабула, гъезул иманги динги дунялалълъул лазат-рахІат тІалаб гъабиялда буссун букІуна. Аллагъасул ﷻ нухалда, гъесул дин цІунун хъвадичІого рукІиналъе азарго батІияб ГІузруги бачуна.

Багъа тІадеГІанаб, къимат-къадро кІудияб жо цІакъ дагъаб букІула. Гъедин бугелълъул гъаб тІадеГІанаб макъам бокъарал ГІадамалги цІакъго дагъал руго. Жинда Аллагъ разильаяв ГІабдуллагъ ибну МасГІудица абун: «ХІакъаб жоялда вугев чи вуго исламияб жамагІат, цохІо чи вугониги»-абун.

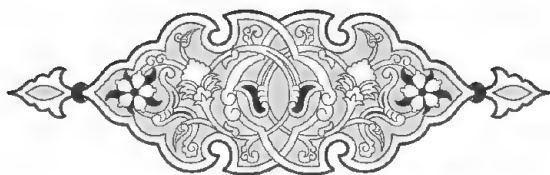
Гіемерал ГІадамазе бокъараб, гъез къабул гъабураб жо букІуларо тІадеГІанав Аллагъасда аскІоб хІакъаб жо. тІадеГІанав Аллагъасе бокъараб, гъес гъабеян амру гъабураб, гъеб гъабурасе жив разилъи ва алжан букІине бутин Аллагъас ﷻ къотІи гъабураб жо буго унгого хІакъаб.

Аллагъас ﷻ тавпикъ къеги хІакъабги батІулабги жо батІа гъабизе.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жив разияб тІамал гъабизе иманги, тІакълуги, сабруги кьегі. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тІалаб гъабун хъвадулаго тІаде бачІараб захІмалъи, къварилъи хІехъезе яхІги, къуватги кьегі.

Суратул Муъминунаялъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру тІадегІанав Аллагъасе буго.

24. Сурагу-Ннур

Мадинаялда решитинабураб, жинда жаниб лъабкъоялда ункъго аят бугеб.

Гъаб сурат Мадинаялда решитине гъабураб бугелъул, гъалда жаниб шарглиял ахIкамаI ричиналъул кIвар цIикIкаIараб буго. Исламияб умматалъего гIаммал хIукмаби ва исламияб хъизаналда хасал хIукмаби баян гъарун руго. Инсанас жиндир черх куцазе рекъарал берцинал тIабиIатал рицун руго. Исламияб жемагIаталъул асду цо исламияб хъизан бугелъул, гъеб хъизаналъул хъвади кин букIунеб баян гъабун буго: Аллагъасул جَلَّالٌ دин битIун хъвадизе гъаби, черх цIуни, рацIалъи цIуни, цоцазул адаб хъатир гъаби. Рукъов жанив вачIулес изну тIалаб гъаби, гъенир ругезе салам къей, жиндир гIаврат бахчун хъвади, жив чияр гIавраталда валагъунгутIи бицун буго. Бихьиналги руччабиги цо мажлисалда цоцаде бадир балагъун рукIине бегъун гутIи баян гъабун буго.

Гъаб сураталда жанир шарглиял хIадалги рицун руго: зина гъабиялъул, рогъоб баялъул хIад, жандир чIужуялъ зина гъабун, гъель гъабураб лъимер дир гъечIо абурал рос лъадиялъул хIукму ва гъезда «ЛигIан» (дие лагIнат батаги абун гъа гъеди) гъабизабугеб къагIидаги бицун буго.

Шарглиял хIадал Аллагъас جَلَّالٌ лъун руго исламияб жемагIат къабихIаб, чорокаб гIамалалдаса цIунизе ва хъизан-рукъ берцинаб хIалалъ гIуцIун букIине, щивав чияс жиндие бокъараб хIалалъ хIукму гъабун гIадлу хвей ва тушманлъи ракъалда тIад тIибитIун гутIизе. Гъаб сураталда жанир руччабазда хурхарал масъалаби гIемер руго. Гъедин букIиналъ жинда Аллагъ разилъаяв ГIумар асхIабас ГIиракъалда Куфат шагъаралъул агъдуйлъхъе битIараб кагъаталда хъван букIана: «Нужеца нужер руччабазе сурату Ннур цIале, гъезда гъеб лъазабе»-абун.

Гъаб сураталда цIарлъун буго нуралъул сурат абун. Гъеб цIар теялъе гIиллаги буго гъалда жанир ругел Аллагъасул جَلَّالٌ шарглиял ахIкамаз бецIаб сардилъ нур балеб цIураб моцIалъ гIадин муъминзабазул ракъазда иманалъул нур базабугеб букIиналъ. Гъев ТIадегIанав Аллагъас жиндие сипат гъабун абун букIиналъги: «Аллагъ جَلَّالٌ вуго зобал ракъазул нур»-абун.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нилъер раклал жив лъаялъул, жинда иман лъаялъул нуралдалъун гвангъизареги. Гъаб хирияб Къуръанги нилъер раклалда нур баялъе сабаблъун гъабеги. Амин.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Гъаб буго МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дица дуда рештIинарурал Къуръаналъул суратаздаса жиб бугеб, жиндир къадро клудияб сурат.

سُورَةُ أَنْزَلْنَاهَا وَقَرَّضْنَاهَا وَأَنْزَلْنَا فِيهَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لَّعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١﴾

Гъаб сурат рештIинабуна ва гьелда жанир рицарал шаргIиял ахIкамалги дуда ва дур умматалда тIад парз гъаруна, жидеда мутIигIлъизе тIадаллъун гъаруна. Дица гъаб сураталда жанир жидер магIна баянал, жидеца шаргIиял хIукмаби рицунел аяталги рештIинаруна. Гьел аятал нужеца цIализе, гьезда гIамалги гъабизе ва гьездаса вагIза- насихIат босун, Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъун, гьесие гIибадат гъабун нуж хъвадизе.

Параб мацIалда жаниб «сурат» абураб рагIиялъул магIна буго жиб борхатаб, жиндир къадро бугеб абураб. Шагъаралда сверун гъабураб сангаралдаги «ас-суру»-абула, гьелъул къадал рорхатал рукIиналъ ва гъеб жиндир къадро бугеб, шагъаралъул агьлу жиндалъун тушманасдаса божилъиялда рукIунеб жольун букIиналъ. Къуръаналда жаниб жиндир авалги ахирги бугеб, жинда жаниб чанго аятги бугеб къотIелалда цIар тана «сурат»-абун, гъеб жиндир къадро клудияб, ТIадегIанав Аллагъасул калам букIиналъе гIоло. Бищунго къокъаб сурат буго жинда жаниб лъабго аят бугеб. Гъаб лъабго аят жаниб бугеб сураталда релъараб жоцин капурзабазда гъабизе клвечIеб, жиндир къадро клудияб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам буго гъаб Къуръан.

2. Жинца зина гъабурай гIадан ва жинца зина гъабурав чи, шаргIияб магъари лъун рос лъадилъун рукIинчIел гIолилал ругони, нужеца гъезие хIад гъабе щивав цоясе нусго тIил къабун.

الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَيْسَ هَذَا عَذَابُهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул суннаталъ баян гъабуна гьел гIолилаз зина гъабураб мехалъ гъаб нусго тIил къабиялда тIадеги цо лъагIелалъ ватIаналдаса къватIир къотIула абун. Жинца зина гъабурав чи «МухIссан» вугони: цо нухалъ магъариги лъун рос лъудилъун лъугъарал ва цоцаде аскIор регарал гIадамазда абула мухIссанал абун,

гъев чияс зина гъабураб мехаль гъесие хІад буго чІимих речІ чІун чІвай. ЧІужугІадамалда хІал гъабун зина гъабуні гъелда хІад къабуларо ва гъей чІимих речІ чІун чІваларо. Бихьинчияс абуні жив хІалги гъабун зина гъабизе тІамунин абун, гъесул рагІи къабул гъабуларо.

Аллагъасул جَلَّالَه хІад гъаби тІалъараб мехаль **нужеца** гъел тІадамазада гурхІел гъабун хІад гъабичІого тоге. Гъеб хІад гъабулеб мехаль нустоялдаса дагъал тІилал къабун тоге, гъеб тІил къабиги тІадагъго, бигъаго гъабуге. Аллагъасул جَلَّالَه шаргІалда бугеб хІад гъабизе тІалъараб мехаль гъеб хІад гъабичІого тезе бегъуларо гурхІел гъабун, тІагарлъи хал гъабун, насаб ва къадро хал гъабун. **Нуж Аллагъасдаги** جَلَّالَه **ахираталдаги** **имаи** лъурал тІадамал ратани, **нужеца Аллагъасул** جَلَّالَه **хІадги** шаргІалда **рекъон** тІубазабе. Гъел **зиначагІазе** **тІазаб** гъабулеб мехаль **муъминзабазул** цо къокъаги **букІа** гъеб **тІазаб** гъабулеб **бакІалда**. Гъелдалъун дол зиначагІи нечезаризе ва гъеб къабихІаб пиша гъабиялдаса цогидал тІадамалги нахъчІван чІезе.

Гъаб зинадул хІад бугониги, цІогъалъул, рогъоб баялъул хІад бугониги ва цогидабги шаргІияб хІад гъабула шаргІалда рекъон хІукму гъабулев имамас, яги гъесул наибас хІукмуги гъабун, гъес хІад тІубазабизе изно къун риччарал тІадамаз. Жакъа къоялда жаниб Дагъистаналъул ракъалда, гъединго капурзабазул ихтияралда гъоркъ ругел бусурбазул ракъазда Аллагъасул جَلَّالَه хІадал тІуразаризе рес гъечІо. Аллагъасул جَلَّالَه хІад тІубачІого тей буго цІакъ кІудияб мунагъ, Аллагъасул جَلَّالَه щим бахъи ва гъес тІазаб гъаби халкъалда рештІиналъе сабаблъун букІунеб. Аллагъасул جَلَّالَه хІад тІубазе ихтияр гъечІел тІадамаз жал бусурбаби ругин ва жидес дин гъабизе лъицаго гъукъун гъечІин абун капурзабазул хІукмуги, гъезул ханлъиги къабул гъаби, гъеб ханлъи тІаса реххизе ва Аллагъасул шаргІ билъанхъизабизе къеркъолел тІадамазда гІайиб чІвайги буго дунял ахиралда гІагарлъун букІиналъул ва диналда жанир тІадамал пасалъун рукІиналъул тІаламат.

ИбнухатІибица абун: **ТІадегІанав Аллагъас** гъаб аят бай бихъулеб бакІалда «жинца зина гъабурай тІадан» абун, гъей зина гъабурай чІужу зина гъабурав чиясдаса цее рехсеялъул хІикмат буго гъей чІужугІадан йикІин зина лъугъиналъе сабаблъун жий кколел, жинца гъелда нуцІа рагъулей.

Гъей тІадамалъ хІеренаб каламалдалъун дов зиначиясул хъул лъезабун букІинчІебани, гъель хъимун елъун ва берал чалухлъizarун дов аскІовги цІан вукІинчІевани, жиндир чорхол берцинлъаби загъир гъарун досул гІакълоги инзабун букІинчІебани, гъев питнаялда ккезе

гъавулел жиндир лугбиги церелъун рукӀинчӀелани, цинги гьал киналго сабабалги рекъезарун жинца гъев цоги чи гъечӀеб бакӀалда жинда тӀаде лъугъизеги тун вукӀинчӀевани, -гьел кӀияздаго гьоркъоб лъабабилеб щайтӀанги бугеб мажлисги гӀуцӀун: гьеб зинаги лъугъилароан, гьелъул къадроги лъицаго хвезабилароан. Гьелъул чӀухӀиги суризабилароан. Узденай, хӀурмат цӀунарайлъун йикӀларай гьей зиначӀужульун, къабихӀай чӀужульунги лъугъилароан.

Гъаб зина гъаби киналго пасалъаби жинда тӀад рачӀулеб иш букӀин бицинчӀониги лъалеб масъала буго: хъизан рукъ биххиги, тушманлъи ккейги, квешал унтаби рахиги. Исламияб жамагӀат гьеб диналдаса ва исламиял тӀабигӀатаздаса рахъулеб жо букӀиналъ, шаргӀалда гьелъул хӀад цӀакъ къвакӀараб гъабун буго. Амма Аллагъасул ﷺ тушбабаз рахъарал къануназда жаниб гьеб зина гъаби хӀалал гъабун буго, гьелда тӀад кӀалъалев чиги гъечӀо, гьеб сурукъаб, инжитаб жольунги рикӀкӀулеб гъечӀо.

3. Жинца зина гъабулев чияс зина гъабуларо ва чӀужульун ккун хӀалтӀизаюларо зиначӀужу гурони яги хъанчие лагълъи гъабулей, цӀадуе лагълъи гъабулей чӀужу гурони.

الرَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرِّمَ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ

Жинца зина гъабулей чӀужуялда зина гъабуларо гьелдаго рельеъарав зиначияс гурони яги мушрикасги гурони.

Гьей чӀужульунги кколаро гьелдаго рельеъарал чорокал, къабихӀал гӀадамаз гурони. Гьеб зина гъаби ва зиначагӀазулгун ригъин гъаби Аллагъас ﷺ муъинзабазе хӀарам гъабун буго.

Аварасгасдаса ﷺ бицараб хӀадисалда буго: *«Жиндир рекӀель иман бугев чияс зина гъабуларо»*-абун. ХӀадис имам Бухарияс бицана. Гъаб зина кӀудияб мунагъаздаса бугониги, тавбо гъабун гьеб квешаб гӀамал тун вуссарасул тавбо Аллагъас ﷺ къабул гъабула ва тавбо гъабун лъикӀаб гӀамалалда вуссарав чиясулгун ригъин гъабизеги бегъула.

4. Жидеца рацӀцӀадал муъминал руччабазда «зиначӀужу» абун рогъоб барал гӀадамазда, гьеб зина гъабунин абун нугӀлъи гъабулев ункъго чиги гъечӀони, нужеца гъезда ункъого тӀил къабе.

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَا يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شَهَادَةٍ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

Гъезул нугӀлъиги къабул гъабуге абадиялъго, гьел руго пасикъал, Аллагъасе ﷺ мутӀингӀильиялдаса рахъарал гӀадамал.

Жидеца муъминал руччабазул къадро хвезабурал, гъезда кӀудияб

бугътанги лъурал. Жидеца шаргIалъул гIорхъабиги хвезарурал-Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хIарам гъабураб гьереси бицун ва бугътан лъун.

Гъаб аятада жаниб: «рацIададал муъминал руччабазда жидеца рогъоб барал»-абун абиялъул хIикмат буго, жал зина гъабиялдалъун машгъурал, жидер къадро-къимат гIодогIанал, жидер нич-намус гъечIел гIадамазда «зиначагIи» абун рогъоб баялдалъун хIад къабизе тIалъуларо, гъезул шаргIаль хIурмат цIунуларо, гъез жидер хIурмат цIунун гъечIелъул, цогидазда гъезул хIурмат цIунеян абуларо.

Ибнукасирица абуна: ТIадегIанав Аллагъас гьересияб рогъоб барав чиясда тIад лъабго гIакъуба гъабуна: ункъого тIил къаби, гъесул нугIлъи къабул гъабун гутIи, гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ва гIадамазда цеве пасикъав чи вукIин. Жиндир рагIи босуларев ва жиндир нугIлъиги къабул гъабуларев.

5. Гъеб кIудияб мунагъ гъабун хадуб
жидеца тавбо гъабурал гIадамални гъечIо
пасикъзаби.

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ
اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥﴾

Жиндир мунагъазада ракI бухIун, тIокIаб гъединаб гIасилъи гъабиларо абун къотIи гъабун, жидеца лъикIаб гIамал гъабун хъвадарал. ХIакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ тавбо къабул гъабулев ва жив гурхIулев вуго. Нужги гъездаса тIаса лъугъа ва гъезулгун хIал рекъезабун лъикIаб гIамал гъабе.

Гъаб рогъоб барал гIадамазул нугIлъи абадиялъго къабул гъабуларо абуна Ибнукасирица ва ИбнухатIибица. Гъез тавбо гъабураб мехаль гъезул нугIлъиги къабул гъабула абуна Ас-сабунияс.

6. Жидеца жиндир чIужуялъ зина
гъабунин абурал ва жалгун цадахъ цогн
нугIзалги гъечIел, гъев чияс ункъого
нухаль Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIаралдалъун
гъа гъедун нугIлъи гъабизе ккола,
хIакълъунго жинца бицунеб жоялъуль жив ритIухъав вуго абун.

وَالَّذِينَ يَزُمُونَ أَنْ يُجَاهِدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
وَمَا يُغْنِي عَنْهُمْ شُهُودًا إِذَا أَنفُسُهُمْ فَشَفَّعَهُ أَحَدُهُمْ أَنْ يُعْ
شَهِدُوا بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٦﴾

7. Щуабилеб нухальги гъес гъа гъедун абизе
ккола дие Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нагIана батаги,
дица гьереси бицунеб батани абун.

وَلِخَمْسَةِ أَنْ لَعْنَتُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنْ
الْكَاذِبِينَ ﴿٧﴾

8. Гъев чиясул чIужуялдаса
гIазаб нахъчIвала: гъев росасул
нугIлъиялдалъун жинда тIалъараб
зинаялъул хIад нахъчIвала.

وَيَذَرُوهَا الْعَذَابُ أَنْ تَشْهَدَ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ
بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٨﴾

Гъей чIужуялъ ункъого нухаль Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIаралдалъун

нугІљи гьабияль хІакълъунго гьев рос жинца гьереси бицунев
чи вугоян абун.

9. Щуабилеб нухальги Аллагъасул حَلَّ جَلَّ لَهُ
цІаралдалъун гьедун гьей чІужуяль абизе
кола: «ХІакълъунго дида Аллагъасул حَلَّ جَلَّ لَهُ
ццим бахъаги гьев росас бицунеб жо битІун
батани»-абун.

وَلَخَيْسَةَ أَنَّ غَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ
الصَّادِقِينَ ﴿٩﴾

10. ПІадегІанав Аллагъасул гурхІел-
рахІму букІун гурони ва гьесул цІобги
букІун гурони, нужеда цІакъ кІудияб
гІакъуба гІазаб швелаан.

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ، وَأَنَّ اللَّهَ
تَوَّابٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

ХІакълъунго ПІадегІанав Аллагъ тавбо къабул гьабулев, жиндир
хІукму- къадаралъуль хІикмат-пайда бугеб иш гьабулев вуго.

АбусагІудица абун: ПІадегІанав Аллагъас гьаб аяталда жаниб
рехсараб хІукму гьаб хІалалъ мухІкан гьабун букІинчІебани, гІемераб
къвариљъи ккезе бегъилаан. Росас жиндир чІужуяль зина гьабуна
абураб мехаль гьев росгун цадахъ цоги лъабго нугІ гьечІони гьесда
рогъоб баялъул хІад къабизе кколаан, гьев жинца бицунеб рагІиялъуль
ритІухъав вугониги. Гьелдаги тІад гьев гІадамазда цева гІодогІанлъун,
нечаравлъунги хутІилаан. Гьев росасул нугІлъиги босун дой чІужуялда
хІад гьабуни, дой жиндир рахъкквезе рес гьечІей, жий цІунизе сабаб
гьечІейлъун ккелаан. Жив ПІадегІанав ва вацІадаб Аллагъас гьал
кІиялго рашад гьарулеб хІукму гьабуна: кІиязулго гьа къабул гьабуна
ва гьезул хІакъикъияб амру Аллагъас حَلَّ جَلَّ لَهُ жиндаго тІамун тана:
ахираталда гьезул цоялал гьересиял рукІина ва гьесие мустахІикъаб
жазаъ гьабила.

ШаргІалда гьаб хІукмуялда «лигІан» гьаби абула. Гьаб лигІан гьабун
хадуб гьел росс-лъади цоцаздаса ратІа гьарула, гьелдаса хадуб гьел
цидаса магъари лъун рослъадилъунги лъугъуларо. Гьелда абула абадияб
ратІалъи абун. Гьел рос-лъадияль цо-цазул иреси босуларо. Гьезда
гьоркъоб лъугъараб лъимер бугони ва гьеб лъимер жиндир гьечІин
росас гьа гьедун нугІљи гьабуни, гьеб лъимер гьесул рикІІунаро,
гьеб эбелалда нахъ регІизабула ва эмен гьечІеб лъимерлъун букІула.

Гьаб лигІаналъул аят рештІинабиялъе сабаб бицун жинда Аллагъ
разильаяв ИбнугІаббасидаса бицараб халатаб хІадис буго. Дагъабго
къокъ гьабун, гьеб хІадисалъул хІасил баян гьабила:

ПІадегІанав Аллагъас: «Жидеца рацІіадал муъминал руччабазда зина
гьабуна абун рогъоб барал гІадамал...»-абураб аят рештІинабураб
мехаль (4 абилеб аят) жинда Аллагъ разильаяв Ансариязул сайид, СагІдо

ибну Пубадатица абунa: «Вaлaгъи, я расулаллагъи ﷺ, дида лъaлa гъeб Аллагъaс ﷻ рештiнабураб хIакъaб aят букiин. Киниги дун гIажaиб гъaвулеб жо буго дида дир чIужу ятараб мехалъ цо чи жиндир бохдудa гъоркъовги лъугъун, дие рес букIунeб гъeчIоха гъeсда кIалъaзе вa гъeв хIинкъизавизе, дун ункъго нугIги вачун гъeнив вачIун гурони. Вaлaгъи, дида гъeл нугIзалги ратуларо гъeв чи жиндирго хIажатги тIубан нахъe инегIан»-абун.

Цодагъaб заман гъоркъoб арабго, Гъилал ибну Умаят абулeв асхIаб тIадe вачIана вa гъeс абунa:

«Дун дир ах-хур бугеб бакIалдaсa сардилъ рукъов вачIараб мехалъ дида дир чIужуялда аскIов цо чи ватана, гъeв дир берездаги вихъана, гъeзул рагъариги дир гIиналда рагIана, амма дица щибго жо гъaбичIо сордо рогъун Аллагъaсул свалат салам лъeяв аварaгасухъe вачIинегIан вa гъeсда гъaб хабар биценегIан»-абун. Гъeб хабар аварaгaсe ﷺ цIакъ захIмалъана вa гъeс абунa: «Дуца нугIзал рачинe ккола, яги дур мугъалда хIад къaбизе ккола»-абун. Жинда Аллагъ разилъаяв Гъилалица абунa: «Мун жинца аварaглъун витIарав Аллагъaсул ﷻ цIаралдалъун гъeдулeв вуго дун, дица битIараб бицунeб буго абун. Вaлaгъи, Аллагъaс ﷻ дир мугъ хIад къaбиялдaсa хвасар гъaбун aят рештiнабизе буго»-абун. Цинги Жабраил малаик вачIана хирияв аварaгасда ﷺ вахIо босун вa гъaб щуябго aят рештiнабуна (6-10).

Аллагъaсул свалат салам лъeяв аварaгас Гъилал вa гъeсул чIужу асхIабзабазда цере чIезарун гъeзиe вагIза гъaбуна гъересияб гъa гъедизе бегъунгутIиялъул, ахираталъул гIазаб гучаб букIиналъул вa хадубги аварaгас ﷺ абунa:

«Аллагъасда ﷻ лъaла нуж кIиязулго цоял гъереси бицунел рукIин. Нужеца тавбо гъaбиларищ?-абун. Гъилал асхIабас абунa: «Вaлaгъи, гъaб гъa гъeдун абун Аллагъaс ﷻ дие гIазаб гъaбизе гъeчIо, дир мугъалда хIадги къaбичIeб гIадин»- абун. Гъeсул чIужуялъe вагIза гъaбидал вa щуабилеб гъa гъeдун «дида Аллагъaсул ﷻ цим бахъаги гъeв Гъилал жинца битIараб бицунeв ватаниян» абулeб мехалъ, гъeй чIун хутIун иикIана вa гъeй гъереси бициялъe мукIурлъилин хъул букIана. Цинги гъeлъ абунa: «Вaлaгъи, дица дир къaвм суризe вa нечезе гъaбиларо гъaб къоялдасан бай бихъун»-абун вa щуабилебги гъa гъeдана. ХIадис имам АхIмадица бицана.

11. ХIакълъунго жидеца цIакъ кIудияб гъереси бицарал вa бугътан лъурал гIадамал нужедаса цо къокъа буго. Цо

إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنْكُمْ لَا
تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم بَلْ هُوَ خَبَرٌ لِّكُم لِّكَلٍ

чи гьечЮ, кIиго чиги гьечЮ,
гIезегIанго гIадамал руго жал
щайтIаналь кьосизарурал, жидер
ракIазулъ щакIьиги лъугьизабурал.

أَمْرِي فَنَهْمُهُمَا كَسِبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى
كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٠﴾

Гьeб кьокъаялъул цевехъан мунапикъзабазул бетIер ГIабдуллагъ ибну
Убаю вукIана, жинца гьeб хабар тIибитIизабурав ва гьелда гIадамалги
божизарурав. Гьeб кIудияб бугътанги Аллагъасул свалат салам лъеяв
аврагасул чIужу, Абубакарил яс ГIаишатида лъураб бугътан букIана.
Гьeб бугътаналъул хIакъальгулъ Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ анцIго аят рeштIинабун
буго (11-20). Гьел аятал хъван тIубараб мехаль, Аллагъ разилъаяй
ГIаишатица бицараб халатаб хIадис хъван, иншаАллагъу, гьeб
бугътаналъул хIакъикъят баян гьабизе буго.

ГIадегIанав Аллагъас абулеб буго: **Нужеда ракIалда ккоге я гьал
муъминзаби гьeб бугътан лъей нуже квешаб жо бугин абун. Гьeб
нуже лъикI буго. Гьeб бугътан лъеялдалъун гIемерал мунапикъзаби ва
иман загIипал гIадамал загьирлъана. Гьeб бугътаналъул хабаралъулъ
гIахъаллъаразе щивасе жиндир гIамалалда рекъараб жазаъ
букIине буго. Ва Амма гьeб бугътан лъеялъулъ бишунго кIудияб
иш гьабурав ГIабдуллагъ ибну Убаю цIакъ кIудияб гIазабалъулъ
жужахIалда вукIизе буго.**

Ас-сабунияс абуна: ГIадегIанав Аллагъас: «гьeб бугътан лъей нуже
лъикI бугоян»-абураб рагIи буго Абубакар رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ асхIабасул агълуялда
бугеб хитIаб. Гьeб лъикIлъиги жинда Аллагъ разилъаяй ГIаишат
яцIцIадай йикIин бицун ГIадегIанав Аллагъас Къуръаналъул аятал
рeштIизари буго. Гьей ГIаишатил хIалбихьи гьабун, гьелда кIудияб
бугътан лъуна ва гьель сабру гьабуна. Гьeб сабаблъун гьельие кIудияб
ажро-кири буго, муъминзабазе вагIза-насихIатги буго. Жидеца бугътан
лъуразе гIазаб гьабун гьездаса Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ рeцIел босиги буго.

**12. Гьел муъминал бихьинаяда ва
руччабазда квешаб хабар рагIараб
мехаль, гьeб хабаралда божичIого:**

لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ
بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ ﴿٢١﴾

«Гьединаб жо жинда Аллагъ разилъаяй
ГIаишатица гьабуларо, гьeб цIакъ кIудияб гьереси ва бугътан
бугоян»-абун букIарабани, гьeб гьезда рекъараб букIана ва
лъикIабги букIана.

Муъминзабазул сипатаздаса буго жиндир диналъул вацасул хIакъальгулъ
квешаб хабар бицулеб рагIараб мехаль, гьeб хабар ритIухъ гьабичIого,
гьединаб квешаб жо муъминчияс гьабуларо абун ракI чIезаби,
гьeб хабаралъул хIакъикъят тIубанго лъазегIан. Гьаб бугътаналъул

къисаялда жаниб муъминзабазул хІалбихъи ва гъезул адаб гъабиги буго. Жидеда гъеб хабар рагІараб мехалъ, гъеб иш жидерго напсазда боцун, жидеца гъабизе букІанадай гъединаб жо абун, пикру гъабизе гІадаб букІана гъеб хабаралда гъоркъор лъугъарал муъминзабазда.

Жинда Аллагъ разилъаяв абу-Аюб абулев асхІабасул чІужуялъ гъесда абуна: «Дуда рагІаниц гІадамаз ГІаишатил хІакъальулъ бицунеб хабар?»-абун. Абу Аюбица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абуна: «Дида гъеб рагІана ва гъеб гъересияб хабар буго. Дуца гъабизе букІаниц гъединаб жо?»-абун. Гъель абуна: «Валлагъи, гъабизе букІинчІо»-абун. Абу Аюбица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абуна: «Валлагъи, ГІаишат дудаса гІемерго лъикІай ийо»-абун. гъаб хабар ибну ИсхІакъица бицана.

**13. Гъеб хабар бицарал гІадамазда
гІадаб букІана гъельие нугІлги
гъабулев ункъго нугІги вачун рачІине.
Гъедин жал рачІинчІеб мехалъ**

لَوْلَا جَاءَ وَعَلَيْهِ بِأَرْبَعَةٍ شُهَدَاءَ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا
بِالشُّهَدَاءِ فَأُولَئِكَ عِنْدَ اللَّهِ هُمُ الْكَذِبُونَ ﴿١٣﴾

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ аскІор гъел рукІуна жидеца гъереси бицунел ва бугътан лъолел гІадамал.

**14. ГІадегІанав Аллагъасул цІоб-рахІмат
букІун гурони ва гъев нужеда гурхІунги
вукІун гурони дунялалда ва ахираталда,
я гъал муъминзаби, нужеда цІакъ квешаб
гІазаб швезе букІана гъеб хабар бицин
сабабтун.**

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا أَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ
عَظِيمٌ ﴿١٤﴾

Гъеб гурхІелалдалъун нуже гІазаб гъабичІо ва нугер тавбо къабул гъабуна.

**15. Нугер мацІаз гъеб хабар цояс
цоясдаса босулеб мехалъ ва гъеб
бицулезда гІенеккун, нужеда
хІакъикъат лъалареб жо, цогизадаги
бицулеб мехалъ,- нужеца гъеб бигъаяб
иш бугин пикру гъабуна. Амма Аллагъасда
цІакъ кІудияб мунагъ буго.**

إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُمْ مَا
لَيْسَ لَكُم بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّئًا وَهُوَ عِنْدَ
اللَّهِ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾

Гъеб буго инсанасул напс гІодогІан гъаби. Бусурбабазе хІарам гъабун буго жиндир диналгъул вацасул напс гІодогІан гъаби, гъесие бокъулареб рагІи бици, гъесие рихулеб гІамал гъаби. Гъеб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хІарам гъабураб жо хирияв аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хъизаналъе гъабураб мехалъ,- цІакъго кІудияб мунагъ буго.

ГІадегІанав Аллагъас: «Нугер мацІаз гъеб хабар цояс цоясдаса

босулеб мехаль»- абун ва «нужер кIалаз гьeб бицулеб мехаль»-абун абиялъул хIикмат буго муъминзабаца гьeб хабар бицулеб букIаниги, гъезул ракIал гьeлда божун рукIинчIеблъи. Гьeб хIикматалъе гIоло Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хадубги абулеб буго: «Нужеца гьeб бигъаяб иш бугин пикру гъабуна»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса имам Муслимица ва Бухарияс бицараб хIадисалда буго: «Цо чияс жиндаго лъачIого Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ццим бахъулеб рагIи бицула ва гьeлъул тикруги гъабуларо. Гьeб рагIи сабаблъун жив жуужахIалда жанив гIодовеги уна зоб ракъалда гьоркъоб бугебгIан манзилаль»-абун.

16. Гьeб хабар рагIараб мехаль нужеца абун букIарабани: «нижеда гъадиная хабар бицизе рекъоларо, вацIцадав ва ТIадегIанав вуго Аллагъ! Гъаб хабар цIакъ кIудияб бугътан бугоян»-абун, гьeб нужеа цIакъ лъикI букIинаан, гьeб хабар бицулезда гIенеккиялдаса ва цогидаздаги бициялдаса.

وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَنٌ عَظِيمٌ ﴿١٦﴾

17. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеа вагIза-насихIат гъабулеб буго гъанжеялдаса хадуб, абадиялъго гъединая жо нужеца гъабичIого букIине.

يَعِظُكُمْ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧﴾

Нуж Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул аварагасдаги иман лъураллъун ратани нужеца гъаб вагIза босе ва гьeлда гIамал гъабе!

18. ТIадегIанав Аллагъас нужеа жиндир аятаI ва хIикматал баян гъарула: жиндир шаргIиял хIукмаби рицула, берцинал тIабигIатал лъазарула. ХIакълъунго

وَيَسِّرْ اللَّهُ لَكُمْ الْأَيْتَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٨﴾

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда кинабго жоялъул хIакъикъят лъалев ва лагъзадерил тадбир гъабиялъуль хIакимияв: гъезие пайда бугеб жо гурони гъабуларев.

19. Муъминзабазул хIакъальуль квешаб, къабихIаб хабар тIибитIизаби бокъарал гIадамазе гъаб дуняIалдаги хадуб ахираталдаги цIакъ квешаб гIазаб букIизе буго.

إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفِتْنَةُ فِي الَّذِينَ ءَامَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾

Гъаб рагIи буго мунапикъзабазе хIинкъи къун абураб рагIи. Гьeл рукIана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда ва гъесул агълуялда гIунтIизабун гъереси бицин бокъарал гIадамал. Аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ зарал

гъабизе боки капурлти буго, гъеб жиндие бокъарав чиги Аллагъасул **جَلَّالُهُ** наглана бугев вуго. **ТпадеГанав** Аллагъ жинда гъалев вуго киналго умуразул загъирабги батГинабги хІукму ва хІакъикъат. **Нужеда** гъаларо нужее бихъулеб, рагІулеб жо гурони. Гъеб нужеда гъалеб жоги кидаго хІакъикъаталда данде кколеб букІуларо.

Гъаб рагІиги жинца хІинкъи кьолеб буго муъминзабазда гъоркъоб къабихІаб хабар тІибитІизабурал мунафикъзабазе. КигІанго гъез жидер ният-къасд балъго гъабулеб бугониги гъеб Аллагъасда **جَلَّالُهُ** гъалеб букІин ва гъелда данде гъезие гІазаб гъабизе букІин баян гъабун абураб рагІи буго гъаб.

20. ТпадеГанав Аллагъасул гурхІел ва цІоб-рахІму букІинчІебани, нужее цІакъ гучаб гІазаб ва гъалаг гъари гъабилаан.

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ

اللَّهُ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ

ХІакълъунго Аллагъ **جَلَّالُهُ вуго жив цІакъ**

гурхІулев, жиндир гурхІел кинабго гІаламалда гІамлъарав.

Аз-зугърияс Аллагъ разилъаяй ГІаишатида са бицараб халатаб хІадис буго, Аллагъ разилъаял Муслимица ва Бухарияс жидер сахІихІал хІадисал рицарал тІахъазда жаниб бицун бугеб. Гъеб хІадис дагъабго къокъ гъабун гъелтъул хІасил гъадин буго.

Жинда Аллагъ разилъаяй ГІаишатица абуна: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул гІадат букІана жив сапаралда унеб мехаль руччабазда гъоркъоб можоро тІамун жиндие можоро бачІарай цадахъ ячунеб. Цо гъазаваталда ине къватІиве вахъулеб мехаль аварас **حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ سَمِعْتُ** можоро тІамуна ва дир можоро бачІун дун гъевгун цадахъ сапаралда яхъана. Гъеб заман букІана хІижабалъул (пардав бай) аят рештІун хадуб. Дун дир гъегъалда жаний гІодой чІараб хІалалъ вараниялда тІад лъолаан ва гъединго вараниялдаса гІодойги лъолаан. Гъедин сапаралдаги рукІун, аварас **حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ سَمِعْتُ** гъабураб гъазават тІубараб мехаль, ниж нахъ руссун рачІунаго Мадинаялда цевезе цо къол нух хутІараб бакІалда сордо базе чІун рукІана.

Гъеб бакІалдаса рахъун Мадинаялдехун ине мех цведалго дун дир хІажат тІубазе алахалдехун ана. Тпаде юсун ячІараб мехаль дир каранда букІараб маххазул рахас бортун батана ва дун гъеб цІехезе ана. Гъеб дида батизегІан дун свердулей йикІана, ва аскар букІараб бакІалда цвараб мехаль гъел гочун ун ратана. Доб заманаялъ руччаби цІакъ тІадагъал рукІана, гъез кваналев жоги дагъаб букІана. Дунги гъитІинай ва тІадагъай гІадан йикІидал, дир гъегъ вараниялда лъолел гІадамазда дун гъелда жаний гъечІеблти лъан гъечІо ва гъез гъегъги тІаде лъун варани хадуб цІан буго.

Аскар члун букIараб бакIалда щивго чиги ватичIого дун гIодой чIана дир гьегь лъун букIараб бакIалда. Дида раkIалда ккана нухда унаго гьезда дун вараниялда тIад гьечIеблти лъалин ва гьел тIадрусун дида хадур рачIилин абун. Гьедин гIодой члун иикIадго дун кьижун ккун ийго.

Нижер Аскар реишIараб бакIалда щевчIого хадув хутIун вукIарав Сафван ибну МугIатIал абулев асхIаб жиндир вараниялда рекIун вачIунаго, дида тIаде цун вуго ва дун кьижун ийхьидалго гIажайблти гьабун «Иннахилагьи» абун буго. Гьеб рагIи абулеб рагIун дун макьдаса ёрчIана ва дица гьумер бахчана. Сафванида дун пардав базе цееккун ийхьун иикIиналъ гьесда дун лъана ва вараниялдаса гIодове лъугьун, вараниги гIодоб чIезабун дун гьелда тIаде рекIинаюна. Цинги хадуб вараниги цIан живги нухда вилъIана. ЦохIо рагIиги гьес дида абичIо. Ниж аскаралда хадур гъана бакъ эхеде борхун багIарараб мехаль.

Мадинаялда щвараб мехаль дун унтана ва моцIадаб заманаялъ рукъоса къватIие яхъичIо. Дида щибго лъалеб жо букIинчIо гIадамазда гьоркъоб дир хIакъальтуль гьересияб хабар бицулеб букIиналъул. Амма Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул дидехун хIеренлти ва гурхIел дагьлун бугилан кколеб букIана дида. Гьев дида аскIов вачIулаан ва: «Дур щиб хIал бугеб?»-абун. Гьикъи гуреп цоги берцинаб хабар бицунароан.

Дун тIаде яхъине кIолеб хIалатъ лъугьидал дунги умму-МистIахIги сардиль къватIире рахъун алахалдехун ана нижер хIажат тIубазе. Цересел гIарабиязул гIадат гьединаб букIана ва нижер минаялда аскIоб хIажатхана букIинчIо. Сардиль руччаби унеб цо бакI букIунаан жидер хIажат тIубазе. Гьеб хIажат тIубан тIад русун рачIун рукъоре лъугьулеб бакIалда Умму МистIахIил хIетIе хъуиштIун гьей гIодой ккезе рекIана ва гьель абуна: «МистIахIил талихI къайги»-абун. Дица абуна: «Дуца гьеб рагIи кин абулеб Бадруялда рагъда вукIарв чиясда?»-абун. Гьель абуна: «Я дир яс! Дуда рагIичIиц гьес бицараб хабар?»-абун. Дица абуна: «Дида рагIичIо. Щиб жо гьес бицун бугеб?»-абун.

Цинги Умму МистIахIица бицана дир хIакъальтуль гIадамазда гьоркъоб бицулеб бугеб гьересияб хабар. Дир унти жегиги тIаде цIикIана ва гьеб сордо рогъизегIан дун гIодана. Дида тIаде Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг вачIун гьес: «дур щиб хIал бугеб?»-абун гьикъидалго, дица гьесда абуна дие изну кьейин дир эбел инсукъе ине абун. Аварагас ﷺ изнуги кьун дун эбел-инсул рокъой ана. Дица эбелалда абуна: «Я дир эбел, щиб жоялъе гIоло гIадамаз гьеб гьересияб хабар бицулеб бугеб?»-абун. Эбелалъ абуна: «Я дир яс! Дуца дурго напсалда гурхIел гьабе! Цониги чIужу ийкIунаро жий росасе ёкьулей ийгони, жиндир хвенчаз (жигун цадахъ ругел гьесул руччаби) жинда нахъаса хабар

бицинчИей. Цинги дица абунa: «Субх!аналлагъи! унгого г!адамаз гъеб хабар бицун бук!ун бугоха!»-абун. Гъеб сордоги дица г!одилаго рогъана ва дир берaзе макъуги цвеч!о.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгасда гъеб моц!аль вах!ю реиштинч!о ва гъес къасд гъабунa Г!али ﷺ асх!абасда ва Зайдил вас Усаматида ﷺ мушавара гъабизе жиндир хъизанальул х!акъальулъ. Усаматица Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгасда бицана жинда гъесул хъизан яц!адай й!кин лъaтин ва гъельиe аварaг ﷺ вокъиги лъалин: «Я расулаллагъ ﷺ! Дур агъ!уялъул х!акъальулъ нижеда лъик!аб гурони лъаларо»-абунa Усаматица. Жинда Аллагъ разилъаяв Г!али асх!абас абунa: «Я расулаллагъ ﷺ! Дуе Аллагъас ﷺ къварилъи гъабун гъеч!о ва дуе цогиги ручаби руго гъей гурел. Дуца гъельул гъарабашалда гъикъани гъель дуда бит!араб бицине буго»-абун.

Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгас Барират абулей гъарабаш жиндихъе ах!ана ва гъелда абунa: «Я Барират! Дуда щибниги жо бихъанищ Г!аишатида щаклъи ккезе бегъулеб?»-абун. Бариратица абунa: «Мун аварaг!ъун вит!арав Аллагъасул ц!аралдалъун гъедулей й!го дун, дида щибго жо бихъич!о гъей Г!аишатил жиндаса беркъaзе кколеб ва жиb бахчизе кколеб. Дида лъалеб жо буго гъей гъит!инай яс й!кин, чед гъабизе г!ам! буцулей й!к!адго жий гъебги к!очон тун къижун кколей; цинги бач!ун г!анк!уялъ гъеб г!ам!ги кваналей»-абун.

Дун гъеб къоялъги г!одулей й!клана, дида аск!ор ч!ун, дида рак! гурх!ун, рек!ел бакъваялъ дир т!ул къват!ила абун х!инкъун, дир эбел-эменги рук!ана. Нижеда т!аде цо Ансариязул ч!ужуг!адан яч!ана ва гъейги дида аск!ой ч!ун дида рак! гурх!ун г!одилей й!клана. Гъеб х!алалъ нижж рук!аго нижеда т!аде вач!ине изнуги т!алаб гъабун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaг жанив вач!ана ва нижеда аск!ов г!одов ч!ана. Гъев дида аск!ов г!одов ч!ун вук!инч!о гъеб гъересияб хабар бицине бай бихъаралдаса, гъесда т!обараб моц!аль вах!юги гъабун бук!инч!о.

Аллагъасул расулас ﷺ шагъадат бит!ана ва хадуб жинца абунa: «Я Г!аишат! Дур х!акъальулъ г!адамаз хабар бицана ва гъеб дихъе цвана. Дуда г!айиб батич!они Аллагъас ﷺ мун яц!ц!ад гъайизе й!го. Дуда мунагъ ккун батани дуца Аллагъасдаса ﷺ т!аса лъугъин т!алаб гъaбе ва тавбо гъaбе. П!адег!анав Аллагъас тавбо гъабурaв ч!ясул тавбо къабул гъабула ва гъев лагъ жиндир г!айибалъе мук!урлъараб мехаль Аллагъ ﷺ гъесда т!асаги лъугъула»-абун. Расулуллагъ ﷺ к!атъан вахъараб мехаль дица инсуда абунa дуца жаваб къе расулаллагъaсе ﷺ абун. Имсуца абунa: «Валлагъи, дида лъаларо щиб жаваб къелеб»-абун.

Цинги дица эбелалда абунa: «Я дир эбел! Дуца кье гъав расуллагъасе жаваб»-абун. Эбелалъги абунa: «Дида лъаларо щиб жаваб дица гъесие кьелеб»-абун. Цинги дир бадиса магъогин бакъвана, гъодулейго йикъинчлей гъадин дунги лъугъана. Дун гъитинай гъадан йикъун дида Къуръанги дагъаб гурони лъалеб букъинчло, гъакълогин гъединго дагъаб букъана. Дица абунa: «Валлагъи, дида лъалеб буго нуж киназдаго гъеб хабар рагъун бакъин ва нужер ракъазда гъеб битлараб буго абун ккун букъинги. Дица нужеда абунин дида гъайиб гъечло абун, нужеца дун ритлухъ гъайизе гъечло. Падегъанав Аллагъ жинда лъалев вуго дида гъайиб гъечлеблъи. Дида гъечлеб гъайиб тладе босун, дун гъайибай йигин абунин, нужеца дун ритлухъ гъайизе йиги.

Гъанже диргин нужергин мисал буго Ягъкъуб аварагасулгин عَلَيْهِ السَّلَام гъесул васалазулгин мисал ва дицагин абуреб буго гъев Юсуф инсуца абураб гъадин: «Дица берцинаб сабро гъабила. Падегъанав Аллагъ жинда лъалев вуго нужеца бицулеб хабар»-абун. (Сурагу Юсуф 18)

Цинги дун гъездасан юссана ва дирго босада егана. Дида дун яцлцадай йикъин лъалеб букъана, Падегъанав Аллагъас дун яцлцад гъаюлейлъигин лъалеб букъана. Ва амма дида ракъалдего кколеб букъинчло дир хлакъальулъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Къуръан решитинабилдин абун ва гъеб дир бицун къалъалеблъун хутлила абун (ай абадиялъго жиби цлалулеб Къуръаналда жаниб дир бецен хутлила абун). Дир напс Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дир хлакъальулъ калам гъабиалдаса гъодогъанлъун бихъуреб букъана дида. Аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ макъиль бихъун, яги цогин нухалда гъесда дун яцлцадай йикъин бицилин ракъалда ккун букъана дида.

Валлагъи, гъеврасуллагъи صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъодовчларальуса вахъун вукъинчло, цогидал рукъор рукларалгин гъениса къватлур лъугъун рукъинчло, хирияв аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вахлю решитлизе бай бихъараб мехаль. Хирияв аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вахлю решитлунеб букъин нижеда лъалаан гъесул черхалда бачлуреб хлалалдалъун: цлорораб кьо бугониги гъесул гъумер багларлъун, глет бан, черхалда цла бугеб гъадин лъугъулаан. Гъаб нухальги гъединаб хлал лъугъана. Цинги аварагасдаса صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъеб хлал тласа ана ва гъев разилъун, хъимун къалъана. Гъес абураб тлоццебесеб рагъиги букъана: «Две рохел буго Паишат: Валлагъи, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мун яцлцад гъаюна!»-абун. Дир эбелалъ абунa: «Яхъа Паишат расуллагъасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рецц гъабизе»-абун. Дица абунa: «Валлагъи, дун гъесие рецц гъабизе яхъинаро ва цогин щивго чиясе дица рецц гъабиларо. Дица рецц гъабила дир Бетлергъан Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ. Гъес гъаюна дун гъайибалдаса яцлцад»-абун.

Гъеб мажлисалда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда анцлго

аят рештінабуна (11-20). Аллагъасул расулас ﷺ гьел аятал гIадамазе цIалана ва гьеб гьересияб хабар бициялгуль гIахьаллгъарав кIиго чиясда ва цо чIужугIаданалда рогъоб баялгуль хIадги кьабуна: ункъого тIил кьабуна щивасда.

ГIалимзабазул цояс абуна: Аллагъасул салам лъеяв Юсуп аварагасда гьес кьабихIаб жо гьабизехъин букIанин абун бугътан лъедалго, Аллагъас ﷺ гьесда гIайиб гьечIеблгъи чIезабизе киниялда жаниб бугеб лгъимер кIалгъазабуна. Жинда Аллагъасул салам лъеяй Марьямида бугътан лгураб мехаль, Аллагъас ﷺ гьей яцIадад йикIин чIезабуна гьелгуль вас ГIиса авараг ﷺ кIалгъазавун. Жинда Аллагъ разилгъаяй ГIаишатида бугътан лгураб мехаль ГIадегIанав Аллагъас гьей яцIадад гъаюн жиндир хирияб Къуръаналгуль аятал рештінаруна. Гьей яцIадад йикIин бицун жив гурев чи кIалгъаялда Аллагъ ﷺ разилгъичIо-абун.

21. Я гьал иман лгурал гIадамал!

Нуж шайтIаналгуль нухазда хъвадуге

ва гьель берцин бихъизабураб

жо гьабуге! ХIакълъунго гьелда

нахъвилгъарав чиясда гьель

кьабихIаб ва шаргIалда хIарамаб,

Аллагъасеги ﷺ аварагасеги ﷺ

рихараб жо гьабе абун амру гьабула.

ГIадегIанав Аллагъасул гурхIел цIоб букIинчIебани нугер цониги чи гьеб шайтIаналгуль макруялдаса ворчIизе вукIинчIо абадиялъ ва гьев даимго мунагъ гьабулелвгъун хутIизе вукIана. Кинниги Аллагъас ﷺ жиндие бокъарав чи гьеб шайтIаналдаса цIунула ва тавбо гьабизе тIамула, лгъикIаб гIамал гьабизе тавпикъ кьун битIараб нухалда ккезавула.

Аллагъасул ﷺ цIоб рахIматалдалгъун гурони инсанасе тIовитIи гьечIо ва хвасарлгъиги гьечIо. ГIадегIанав Аллагъ вуго жинда нугер кинабго хабар рагIулев ва нугеца гьабулел кинабго гIамал гъалев.

22. Аллагъас ﷺ жиндие боцIи-мал кьурав, гIелму-динги кьурав, Аллагъасдаса ﷺ хIинкъиги кьурав чи гьедуге гIагарал гIадамазе, мискинал чагIазе, Аллагъасул ﷺ диналье гIоло гъижра гьабурал муъминзабазеги лгъикIлгъи гьабиларин ва напакъаги

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوبَاتِ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوبَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنِ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾

﴿وَلَا يَأْتَلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولَى الْقُرْبَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

къеларин абун.

Гъез мунагъ гъабунин абун нужеца гъел рикIклад гъаруге ва гъезие гъабулеб букIараб лъикIлби къотIизабуге. **Нуж гъездаса тIаса лъугъа ва гъезул мунагъ-хатIа бахчун те. Нужее бокъун гъечIиш Аллагъас** **جَلَّ جَلَّالُهُ** **нужер мунагъал рахчизе ва нужеда гъев гурхIизе? Гъеб нужее** бокъун батани нужецаги гIадамазде гурхIел гъабе ва гъездаса тIаса лъугъа! **ТIадегIанав Аллагъ жинца мунагъал рахчулев ва жив гурхIулев вуго.**

Гъаб аят рештIинабиялъе сабаб бицун жинда Аллагъ разилъаяй ГIаишатица абун: дир эмен Абубакар асхIабас МистIахI ибну Асасат **جَلَّ جَلَّالُهُ** абулев асхIабасе напакъа кьолеб букIана гъев пакъирав чи вукIун ва гъесулгун гIагарлъи хурхараб букIун. Дида тIаса гъересияб хабар бицарал гIадамазда гьоркъов гъев МистIахIги вукIин лъараб мехаль Абубакар **جَلَّ جَلَّالُهُ** асхIабас абун: «Валлагъи, дица гъесие щибго жо къеларо гъес ГIаишатида нахъаса хабар бицин сабаблъун»-абун. ТIадегIанав Аллагъас гъаб аят рештIинабураб мехаль, Абубакар асхIабас абун: «Валлагъи, дие бокъун буго Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالُهُ** гурхIел ва мунагъал чури»-абун. Цинги гъес МистIахIие кьолеб букIараб напакъа къуна, гъа гъедиялъул кафаратги бахъана ва жинца кидаго МистIахIие напакъа къела, гъеб гьоркъоб къотIизабиларин абун къотIиги гъабун. Гъаб аяталда жаниб бицараб хIукмуялъ тIоритIел гъабулеб буго мискинав ва пакъирав чиясе напакъа ва садакъа кьеze ккеялда, гъез мунагъ гъабулеб бугониги. Гъеб напакъаялдальун ва садакъаялдальун инсанасул пакъирлъи ва хIажат борхулеб бугельул, гъесул квешаб гIамалалъе жазаъ гъабиги Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالُهُ** ихтияралда бугельул. Ва амма Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالُهُ** мутIигIав муъминав лагъги, Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالُهُ** гIасияв лагъги кIиявго напакъаялда хIажатал ругони, Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالُهُ** мутIигIав лагъасул хIажат цебеккун тIубазе рекъараб буго: инша Аллагъу, дов гIасияв лагъасги тавбо гъабизе бегъила, Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالُهُ** мутIигIлъиялъул лъикIаб хIасил бихъараб мехаль ва гъесул къадро гъабулеблъиги лъараб мехаль.

23. ХIакълъунго жидерго черх
цIунарал, Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالُهُ** **иманги**
лъурал, чорокаб, къабихIаб жо
жидер рекIельги лъугъуларел, гъеб
гъабизе ракIалда щоларел **руччабазда**

гIунтIизабун жидеца гъереси бицарал ва гъез зина гъабунин
абулел гIадамал, Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالُهُ** **рахIматалдаса рикIклад**
гъарурал руго (ай нагIана щварал) гъаб дуниялалдаги, хадуб

إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْفَاحِشَاتِ
الْمُؤْمِنَاتِ لَعْنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ
عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾

ахираталдаги ва гъезие цІакъ кутакаб жужахІалъул гІазабги букІизе буго.

ИбнугІаббасица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абунa: гъаб аят рештІинабуна Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгасул руччабазда рогъоб барал гІадамазул хІакъалъулъ. Гъаб аяталда жаниб тавбоялъул хабар гъечІо ва гъаб аят рештІун хадубги гъел муъминзабазул улбузда нахъаса кІалъарал гІадамал капурлъула ва гъезие абадияб жужахІалъул гІазабги букІула-абун.

АбухІамзатица абунa: гъаб буго Маккаялъул мушриказул хІакъалъулъ рештІизабураб аят. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гІоло гъижра гъабун Маккаялдаса Мадинаялда арал руччабазда гъез абулеб букІана зина гъабизе унел руччаби ругин-абун.

Гъаб аят киналго муъминнал руччабазул хІакъалъулъ бугин абулел гІалимзабаца далил бачана Абугъурайратидаса رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ бицараб хІадисалдалъун: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгас абунa: «*Нуж рикІІалъе жидеца кинабго лъикІаб гІамал хвезабулеб анкъо кІудияб мунагъалдасаян*»-абун. Гъесда гъикъана: «Щал мунагъал гъел ругел я расулаллагъи صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!»-абун. Аварaгас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: «1. ПaдегІанав Аллагъасдехун ширк гъаби буго. 2. СихІру гъабиги буго. 3. ШаргІияб гІила букІун гурони Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хІарам гъабураб напс чІвайги буго. 4. Рiba квaнайги буго. 5. Ятимзабазул боцІи квaнайги буго. 6. Капурзабазулгун рагъ гъабулеб къоялъ гъеб рагъдаса лъутиги буго. 7. Жидеда мунагъ гъечІел муъминал, гъапулал, мухІссинал руччабазда рогъоб байги буго»-абун. ХІадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

24. капурзабазе, мушриказе ва мунапикъзабазе жужахІалъул гІазаб гъабулеб къо ПaдегІанав Аллагъас гъезул кІалазда мугъруги чІван, гъезул лугби кІалъазарулеб къо буго.

يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلَيْسَتْهُمْ وَأَيْدِيهِمْ
وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

Гъезул мацІазги, кверазги, хІатІазги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ себе нугІлъи гъабулеб жидеца гъабураб гІамалалдалъун, ва Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гІасиллъиялдалъунги.

Аллагъ разильаяв ИбнугІаббасица абунa: къиямасеб къоялъ мушриказда бихъидалго алжаналда жанир Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие гІибадат бацІцІад гъабурал муъминзаби гурони лъугъунеб гъечІеблъи, гъез поцаздехун абула: нильеца ширк гъабичІин инкар кквезе бугин абун. Цинги гъез инкар ккураб мехалъ, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезул кІалазда мугъруги чІван гъезул лугби кІалъазарула ва гъел лугбуца цониги жо бальго толароян-абун.

Анас ибну Маликидасан رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ бицараб хІадисалдаги буго: «Цо кьояль ниже жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасгасда аскІор рукІана ва гъев хымун велъана, жиндир гІусал загьирлъулеб хІалалъ. Хадуб гъес абун: «Нужеда лъалиш циб жояль дун велъизавурав?»-абун. Нижеца абун: «Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расуласдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъала гъев»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасгас абун: дун велъулев вуго лагъас жиндир БетІергъанасде гъабулеб дагІба-къецалда. Гъев лагъас абулеб буго; я дир БетІергъан! Дуца дие кьотІи гъабун буго гуриш дие зулму гъабиларин абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жаваб гъабулеб буго: «Буго гъединаб кьотІи гъабун»-абун. Лагъас абулеб буго: «Гъедин бугелъул дие нугІлги гъабизе дирго напс гурони цоги цибго жо дица къабул гъабизе гъечІо»-абун. ПадегІанав Аллагъас абулеб буго: «Жакъа дурго напс гІезе буго дие нугІлги гъабулеблъун ва дур гІамал хъварал хириял малаикзабиги гІезе руго дие нугІзаллъун»-абун. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъесул кІалалда мугъру чІвала ва гъесул лугъбузда абун: «нуж кІалъай»-абун. Гъел лугъуз жидеца гъабураб кинабго гІамал бицинда, гъесул кІалалдаса мугъру бахъун гъев кІалъазе виччала ва гъес абун: «Вай нужее квеиш букІаял дир лугъби! Нуж цІунизе бокъун гуриш дун Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ дагІба гъабулев вукІарав!»-абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

25. Гъев кьояль ПадегІанав Аллагъас хІакъаб хІалалъ лагъзадерил хІисаб гъабизе буго ва гъезул гІамалазда рекъараб жазаъ гъабизеги буго.

يَوْمَذِيَبُوقِيهِمُ اللَّهُ دِيْنَهُمُ الْحَقَّ وَبِعَاثُونَ أَنَّ
اللَّهُ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ ﴿٥٥﴾

Гъев кьояль кинавго инсанасда лъазе буго хІакълъунго ПадегІанав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гІадлу битІарав ва хІукму баянав хан вукІин.

Жиндир шаригІатги, гъелда рекъон гъабулеб хІукмути шибго жинда жаниб зулму ва хиянат гъечІеб букІин. Гъал аятаздаса хадуб ПадегІанав Аллагъас мухІканал далилал рицун ва инсан мукІур гъавулел гІакъліял хІужжабиги рачун, Аллагъ разилъаяй ГІаишатги, гъелдаго рельтъун цогідал аварасгасул руччабиги, жидер иман камилал, жидеца черх цІунарал муъминал руччабиги, къабихІаб жо гъабулел рукІунареблги бицунеб буго. ПадегІанав Аллагъасул гІадат буго шибаб жинс жинда рекъараб жинсалда гІагар гъабулеб ва данде гъабулеб. Полго гІаламалъулго сайидлъун вугев хирияв аварасгасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ГІаишат Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ данде гъайи буго бицунго кІудияб далил гъей яцІцадай йикІиналда ва муъминзабазул эбеллъун йикІине мустахІикъай йикІиналдаги.

ТӀадегӀанав Аллагъас абулеб буго:

26. Жидер черх ва напсалъул къадро
цӀунуларел чорокал руччаби гъездаго
рельарал чорокал бихьиназе руго.

Гъединго жидер черх ва къадро
цӀунуларел чорокал бихьинал гъездаго
рельарал чорокал руччабазе руго.

Жал рацӀадал бихьинал жидедаго
рельарал рацӀадал руччабазе руго. Жал рацӀадал руччабиги
жидедаго рельарал рацӀадал бихьиназе руго. Гьел рацӀадал
муьминзаби жидеда щибго гӀайиб гъечӀел руго ва гъезул
хӀакъалъуль мунапикъзабаца бицулеб хабаралдаса рикӀадалги
руго. Гьел муьминзабазе Аллагъасул جَلَّالُهٗ рахъалъан мунагъал
чури буго ва ахираталда алжаналъул хирняб ва сахаватаб
ризкьиги буго.

Жидее мушриказ гъабураб рекӀел бакъваялдалъун, муьминзабазул
диналда гъез лъураб бугътаналдалъун, Аллагъас جَلَّالُهٗ гъезул
хатӀалъун, сагъвиллъун ккарал мунагъал чурула ва ахираталде жал
рацӀадаллъун, жидее гӀазаб гъабизе гӀила гъечӀеллъун рукӀуна.

Гъаб аяталъе цоги магӀна гъабуна: чорокаб, гьересияб хабар гъеб
хабаралда рельарал чорокал гӀадамаз бицуна. БацӀадаб, берцинаб
калам жидер иман ва напс бацӀадал лъикӀал гӀадамаз бицуна абун.
Цогиги гъаб аяталдаса босулеб хӀукму буго, муьминчияс жиндир черх
ва напс чорок гъабудей гӀадан ячизе бегъунгутӀи ва муьминай цӀужу
гъединав чорокав, зина-хатӀа гъабудев чиясе инзе бегъунгутӀиги.
Гъединаб ригъин гъабураб мехаль муьминзабазул иман гьел чорокал
гӀадамазул къасаваталь (рекӀель букӀунеб квешлӀи) загӀип гъабизе ва
нахъе инзабизе бегъула.

Ва амма жиндир иман камилав чи вугони ва дол чорокал гӀамалал
гъарулел гӀадамал гъеб ишалдаса рикӀадал гъаризе ва гьел лъикӀал
чагӀиллъун гъаризе кӀвела абун божи бугони, гъезие бегъула гъединаб
ригъин гъабизе.

ТӀадегӀанав Аллагъас муьминал руччабазда рогъоб баялдасан
нахъчӀадал ва гьелда данде гучаб гӀазаб букӀунеблӀиги бицидал,
гъеб рогъоб бай ва цогидаб квешаб хабар гӀад бачӀинги бихьиналги
руччабиги цадахъ рукӀин сабаблӀун бутелъул, гьел цоял цоязул рукъор
лъугъинги бутелъул, Аллагъас جَلَّالُهٗ муьминзабада лъазарулел руго гъез
цӀунизе кколел адабал: рукъов лъугъинелде себе изну тӀалаб гъаби,
жанив лъугъидал салам къей ва цогидалги шаргӀалда рекъарал адабал

الْحَبِيبَتُّ لِلْحَبِيبَيْنِ وَالْخَبِيثُونَ
لِلْحَبِيبَاتِ وَالطَّيِّبَاتِ لِلطَّيِّبِينَ
وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ أُولَئِكَ مُبَرَّءُونَ مِمَّا
يَقُولُونَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٢٦﴾

ва тIадал умурал:

27. Я гьал иман лъурал тIадамал! Нуж,
нужер гурей рукъор лъугъунге, гьей
рукъальул агълуялдаса изну тIалаб
гъабун хадур гурони. Гьез изну къураб
мехаль гьезие саламги къун лъугъа
рукъор.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءٰمَنُوْا لَا تَدْخُلُوْا بُيُوْتًا غَيْرَ
 بُيُوْتِكُمْ حَتّٰى تَسْأَلُوْا وُتُسَلَمُوْا عَلٰى
 اَهْلِهَا ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُوْنَ ﴿٢٧﴾

Щибго изну гъаричIого, тохлъукъего лъугъиналдаса, гьедин лъикIаб
 буго рукъор лъугъине. Нужеца гъаб адаб цIуне ва Къуръаналъул
 вагIзаги босе.

Парабиязул тIадат букIана изну тIалаб гъабичIого цоцазде тIаде унеб
 ва къо лъикIаб батаги, яги сордо лъикIаб батаги абулеб. Гьей тIадат
 хвезабун изну тIалаб гъаби тIад гъабун шаргIаль, гьединго нужеца
 Аллагъасул салам лъеги, нужеца дидаса щибго хIинкъи гьечIо абураб
 магIнаялда бугеб «Ассаламу тIалайкум» абейнги лъазабуна.

Гъаб аят рештIинабун хадуб цо тIолохъанчияс Аллагъасул свалат
 салам лъеяв аварасда гьикъана: «Дир эбелалъе хъулухъ гъабулел
 цохIо дун гурев чи гьечIо. Дица тIалаб гъабизе бугищ изну эбелалдаса
 дун гьелъул рукъов лъугъизе?»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв
 аварасда абун: «Дуцаги тIалаб гъабе изну эбелалде тIаде лъугъизе»-
 абун. Цинги дов тIолохъанчияс абун: «Дун гIемер лъугъизе ккола гьелда
 тIаде. Щибаб нухаль изну тIалаб гъабизейищца дица кколеб?»-абун.
 Хирияв аварасда حَيَّ عَلَى مُحَمَّدٍ абун: «Дуе бокъилищ дур эбел тIаде *retlel*
 гьечIого йихъизе?»-абун. Толохъанчияс абун: «Бокъиларо»-абун.
 Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда абун: «Гьей дуе бокъулел
 батичIони дуца гьелда тIаде лъугъине щибаб нухаль изну тIалаб
 гъабе»-абун.

28. Нужеца гьей чияр рукъов шивго чи
ватичIони, нужеца изну къезегIан гьенир
жанир лъугъунге. Гьей рукъальул
хIурмат ва хIарамлъи цIунизе тIадаб
буго. Изну гьечIого чияр рукъов
лъугъиги хIарамаб буго.

فَاِنْ لَّمْ يَجِدْ فِيْهَا اَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوْهَا
 حَتّٰى يُّوَدِّنَ لَّكُمْ وَاِنْ قِيْلَ لَكُمْ
 اَرْجِعُوْا فَرْجِعُوْا هٰذَا هُوَ اَرْكَى لَكُمْ وَاللّٰهُ بِمَا
 تَعْمَلُوْنَ عَلِيْمٌ ﴿٢٨﴾

Нагагъ нужеца жанир лъугъизе изну
къечIого, нуж нахърусса абун, нуж нахърусса. Ва гъарун, хIелун
 гьей рукъальул агълуялъе зарал гъабуге. Гьедин нахъруссин нужеца
 лъикIаб буго гьенир эхетун чIеялдаса ва гьезие къварилъи гъабун
 гъариялдаса. Чияр рагъалда эхетун чIун, гьениб жаниб бугеб жо цIехей,
 гьениб бицуней жоялда бальго тIенеккун чIей, шаргIаль хIарам

гъабураб жо буго. Гьелда жасуслыи гъаби абула (шпионлыи). Аллагъ **جَلَّالَهُ** жинда лъалев вуго нужеца гъабулеб жо.

29. Бетлергъанчи гъечлеб, киналго
гъадамаазе гъаммаб баклалда жанир
лъугъанин абун нужее мунагъ-хлакь
гъечло.

لَيْسَ عَلَيْهِ جُنَاحٌ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ
مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا
تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٢٩﴾

Гъеб буго сапарчагъазе нухда бараб питер (гостиница), гъединго гъадамал цъализе ва жанир чъезе рарал мадрасаби ва цогидалги гъезда рельгъарал гъаммал баклал. Гъел **руго нужее мунапагъаталгье рарал рукъзал.** Нуж сордо базе жанир чъезе, яги бакъул багъариялдаса рахчизе, яги нужер къайи-матахI жаниб лъезе гъабураб бакI. **Гъадегъанав Аллагъ жинда лъалев вуго нужеца загъирго ва балъго гъабулеб жо.** Нужер гъамалазе Аллагъас **جَلَّالَهُ** жазаъ гъабизе буго ва шибго жо гъесда балъго хутлизе гъечло.

Аварасасул **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** суннаталда чияр рукъор лъугъиялъул адабал рицун руго. Гъел адабаздаса буго: жанив лъугъизе изну лъабго нухалъ гъалаб гъаби. Гъедин изну къечлеб мехалъ нахъ вуссун ин. Изну гъалаб гъабулев чи рагъоялда данде витIун чъечлого рагъоялъул кваранаб яги квегъаб рахъалда чей. Изну гъалаб гъабулев чияс: «Ассаламу гъалайкум ва рахIматуллагъи»-аби.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анас асхIабасдаса бицараб хIадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас вачIана СагIдо ибну Гъубадатихъе ва гъесул рагъда чIун: «Ассаламу гъалайкум ва рахIматуллагъи»-абуна. Жинда Аллагъ разилъаяв СагIдоца: «Вагъалайкумуссалам ва рахIматуллагъи»-абуна, аварасад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** рагъулареб хIалалъ. Гъедин хирияв аварасас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** лъабго нухалъ салам къуна ва лъабго нухалъ СагIдоца салам буссизабуна гъессда рагъулареб хIалалъ.

Цинги аварас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** нахъвуссун инзе рекIиндал, вортун вачIун СагIдоца **رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ** гъесда абуна: «Дир эбел -эмен хунги мун хвасарлъаяв расулаллагъи **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** дида лъабго нухалъ дур салам рагIана ва лъабабго нухалъ дица гъеб буссиабуна. Амма дица дуда рагIизабичIо, дур саламги, дур баракатги нижее гIемерлъизе бокъун»-абун.

Цинги СагIдоца **رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ** Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас жиндир рукъов лъугъине гъавуна ва гъесда цебе бакъвараб цIибил (кишмиш) лъуна. Аварасас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** гъеб цIибилалдаса кванана ва хадуб жинца дугIаги гъабуна: «Нужер **тIагIам** лъикIал муъминзабаца кванайги, нужее малаикзабаца лъикIаб дугIаги гъабеги, нужеда аскIоб кIал ккун рукIарал гъадамаз кIал биччан нужер **тIагIам**ги кванайги»-абун. ХIадис

имам АхIмадица бицана.

Муслимица ва Бухарияс бицараб сахIихIаб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунa: «*Нужер рукъов изну гъечIого цо чи валагъани ва дуца речIараб гамачIаль гъесул берги бахъани, дуе щибго мунагъ букIине гъечIо*»-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнумасIудидаcа бицараб хIадисалдаги буго: «*Нужеца изну тIалаб гъабе нужер эбелалда ва яцалда тIаде лъугъине*»-абун. ХIадис АтIабарияс бицана.

ТIавус абулев гIалимас абунa: дие бихъизе рихараб, бокъулареб, гIаврат буго дирго гIагарал руччабазул гIаврат-абун. Гъелъул магIна буго: эбел, яц, яс йиги дие жиндир чер бихъизе бишунго бокъуларей абураб. Жиндирго чIужу йигеб рукъов лъугъунеб мехаль изну тIалаб гъабизе суннатаб буго: гъелда тIад тохлъукъего лъугъун гъей хIинкъизайичIого ва гъелъие загъирлъизе бокъичIеб жо гъесие загъирлъичIого букIине.

Жиндирго агълу-хъизаналда тIаде вачIунеб мехаль, рагъда цеве щведалго ухIудун, хIетIе гIодоб къабун ва цоги щиб бугониги гIаламат гъабун жив вачIунев вукIин лъазабизеги суннатаб буго. Сардиль кватIараб мехаль сапаралдаса вачIарав чи рогъинегIан хъизаналда тIаде инчIого вукIинги рекъараб буго: сардиль нуцIа бухун гъел хIинкъизаричIого рукIизе.

30. Дуца муъминзабазда абе

МухIаммад ﷺ, хIарамаб бакIалда

ралагъиялдаса берал цIуне абун,

хIарамаб хIалаль хIалтIизабиялдаса

жидер алатги (гIавратги) цIуне абун.

Гъедин хъвади гъезие лъикIаб буго ва гъел къабихIаб, хIарамаб жоялдаса цIунулебги буго. ХIакъътунго Аллагъ ﷻ лагъзадерица гъабулеб гIамал жинда лъалев вуго.

Гъез балъго гъабулебги, загъирго гъабулебги жо щибго батIалъи гъечIого жинда лъалев вуго. Гъедин бугелъул нуж Аллагъасласа ﷻ хIинкъа кинабго хIалалъуль ва гъесдаса балъго хутIилин абун ракIалда ккун, шаргIалъул гIорхъаби хвезаруге.

Гъаб аяталда жаниб бер цIуни цебе рехсана гIаврат цIунияддаса. Гъеб бер букIиналъе гIоло зинаялъул чапар ва къабихIаб иш жиндалъун бай бихъулеб бакI. Бер балагъиялдаса бай бихъула дуе хIарамай чIужуялъулгун лъай-хъвай гъабизе, гъелъул черхалъул хал гъабизе ва гъеб бер нахъбусинабичIони ва Аллагъ ﷻ ракIалда шун, гъесдаса хIинкъун хIарамаб жоялда валагъи течIони, гъелда тIаде цIакъ кIудиял балагъал рацIуна.

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَعْضُوا مِنْ أَيْمَانِهِمْ
وَيَحْفَظُوا أَرْوَاحَهُمْ ذَلِكَ أَرْكَى لَهُمْ إِنْ أَلَّه
حَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ

Жинда Аллагъ разильаяв имам АхІмадица бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Цо бусурманав чияс чІужугІаданалъул берцинлъиялда бер балагъараб мехаль, цинги гъеб бер нахъе босун жив Іодов вуссараб мехаль, гъесие Аллагъасе جَلَّالُهُ گІабадат гъабизе квербакъи ва гъуинлъи кьола»-абун.

31. Дуца муъминал руччабаздаги абе МухІаммад ﷺ, жидеца бер цІуне абун хІарамаб бакІалда балагъиялдаса ва жидер гІавратги (фарж, алат) цІуне абун. ХІарамаб хІалалъ хІалтІизабиялдаса гІаврат цІуне абун ва хІарамаб хІалалъ черх цебе лъун хъвадиялдасаги жал цІунун рукІа абун. **Ва жидер берцинлъи загъир гъабугеянги абе гъел муъминал руччабазда, жиб загъирабго, бахчун букІунареб берцинлъи гурони.** Загъираб берцинлъи бутин абун гІалимзабаца гІад ретІараб ретІел ва гъумерги, кІиябго кверги. Гъаб гъумерги кІиябго кверги как балеб мехаль загъирлъизе бегъаниги, жий ячизе бегъулев чиясе бихъизабизе хІарамаб буго гІемерисел гІалимзабазул хІукмуялда

рекъон. Жиндихъ бихъинчи валагъулев вукІин лъараб мехаль гъей чІужугІаданалъ гъумер бахчизе ккола. Гъелда валагъизе бихъинчиясеги хІарамаб буго. **Гъел руччабаца жидерго кІазал гІаде раче абе жидер габуралда ва кереналда,** гъеб бахчун, щибго жо бихъулареб хІалалъ бетІералдаги черхалъул гІасияб рахъалдаги кІаз чІвай (бай).

Жинда Аллагъ разильаяй ГІаишатилдаса хІадис бицана: «Аллагъ جَلَّالُهُ гурхІаги бищун цебе гъижра гъабун Мадинаялда рачІарал муъминал руччабазда. ГІадегІанав Аллагъас: «КІазал жидер габуралдаги карандаги гІаде раче»-абун аят рештІизабураб мехаль, гъел руччабаца жидер халгІатал (плашал) риххана ва жидер габурги керенги бахчулел кІазал гъаруна»-абун. ХІадис имам Бухарияс бицана.

ГІафсиралъул гІалимзабаца абун: исламалда цебесеб жагъилияб заманаялъ руччаби гъаб цІияб жагъилияб заманалъул руччабазда релълъун хъвадулел рукІана: бохдул-гъуждулги черелъун, башадаб бетІерги бахчичІого, керен-габур бахчичІого. Бихъинал жидеда

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَصْنَانِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنَاتِ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ نِسَاءَ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرَ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلَ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣١﴾

ралагъизе гюло хІатІазда, гъуждузда лъурал курхъиназул гъаракъ бахъизабун, кІутІбузда, кІаркъеназда тІаде жо бахун, беразда сурма лъун. Цо-цояз жидер чорхол сурат загъирлъулеб ретІел ретІун, релълъен чалух гъабун, гІадамал питнаялда кколеб хъвади гъабулеб букІана. ТІадегІанав Аллагъас гъеб жагъилияб хъвадиги хвезабун исламияб хъвади гъабе абун рештІинаруна гъал аятал.

Гъеб исламияб ретІелги, исламияб хъвадиги цІакъ берцинаб, дуниялалдаги ахираталдаги жиде хайир бугеб, жидер черхги, напсги, къадроги цІунулеб буго.

Жидеца черхалъул берцинлъи ва курхъин кІиликІ лъолел бакІал рихъизаруге абе жидерго росабазе гурони. Жидерго инсуге яги росабазул инсуге гурони. Жидерго васазе яги росабазул васазе гурони. Жидерго вацазе яги вацазул, яцазул васазеги гурони. Муъминал руччабазе, яги жидер лагъзадерие гурони. Руччабазда хъул лъоларел херал, гІузруял гІадамазе яги гІисинал лъималазе гурони. Жидеца хІатІалги гІодор къабуге абе гъел хІатІазда ругел курхъабазул гъаракъ рагІизабизе. Нуж киназго тавбо гъабун нуж Аллагъасда حَلَّالٌ русса, я гъал муъминзаби. ТІадегІанав Аллагъас нугер тавбо къабул гъабила ва нугер дуниялалъулги ахираталъулги лъикІлъиялда каершел батила.

Гъаб заман цІакъго пасалъи цІикІІараб, ручаби тІаса ретІел бахъун хъвадулеб, гъел сапаразда падахъ махІрамияв гъечІого хъвадулеб заман бугелъул, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул ва хириял асхІабзабазул хІадисал ва малъиял хъвала, иншааллагъу цониги бусурманчиясе жив кантІиялъе сабаблъун ккесе бегъула.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГІали асхІабас абун: *«Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас дида абун: «Я ГІали! Дуца цо нухалъ бер щвараб хІарамаб бакІалда кІиабизе бер балагъуге! Дуге изну буго авалаб бер балагъиялъулъ, амма кІиабизе валагъизе изну гъечІо»*-абун. ХІадис имам абу Давудица ва Тирмизияс бицана.

Гъаб хІадисалъул магІна буго: Аллагъас حَلَّالٌ инсанасе бер жиндалъун валагъизе бижун бугелъул, гъеб бер балагъун букІуна ва гъеб хІарамаб жоялда тІад ккезеги бегъула. Гъедин хІарамаб бакІалда бер щвараб мехалъ гъеб нахъе босизе ккола ва гІодоб буссиабизе ккола. Гъедин гъабичІого валагъун чІани, яги тІад вуссун валагъани, гъелъул мунагъ ва хІарамлъи букІула.

Жинда Аллагъ разилъаяв АбусагІидица бицараб хІадисалда буго: *«Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Нуж нухахъ гІодорчІун рукІунге! Нагагъ нухда чІун рукІине ккани нугеца гъеб*

нухальул хІакъ тІубай!»-абун. Нижеца абун: «Я расулуллагъ ﷺ! Щиб бугеб гъеб нухальул хІакъ?»-абун. Жинда свалат салам лъеяв аварас абун: «Гъеб буго хІарамаб бакІалда балагъиялдаса бер цІуни, гІадамазе зарал гъабунгутІи (гъибат-бугътан гъабун гІадамазда нахъаса кІалъангутІи). Салам къурав чиясул салам бусинаби. ЛъикІаб жоялдахъун амру гъаби, квешаб жоялдаса нагъю гъаби»-абун. ХІадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Гъаб хІадис буго бихъинал нухахъ чІогеган бугеб. Гъаб заманаялъ ручабаца нухал ккун руго ва годекІабиги рагъун руго. Гъеб иш хІарамаб бугин абун бицаниги гъезда яхІ-намусги кколеб гъечІо. Гъезул безадаса ва кІалаздаса хІинкъун хъвадизе кколел руго Аллагъасдаса ﷻ хІинкъарал муъминзаби. Аллагъасдаги ﷻ, аварасдаги ﷻ божулей чІужугІаданалъе хІарамаб буго гІадамал хъвадулеб нухда эхетун чІезе, яги гъеб нухлул рагІалда гІодой чІун годекІан гъабун цогидал руччабигун харбида йикІине. Гъеб нухлул рагІал жиндирго рукъальул кІалтІу бугониги, цогидазул рагъо бугониги гъаб хІарамлъи тІаса унаро.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратица абун: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Адамил лъималазда Аллагъас ﷻ тІад гъабун буго зина гъабиялдаса цІуни. Бералъул зина буго хІарамаб бакІалда балагъи, мацІалъул зина буго жинда кІалъазе хІарамай чІужуялда, яги чиясда кІалъай. ГІундузул зина буго Аллагъас ﷻ гъукъараб жоялда гІенекки. Кверазул зина буго гъел хІарамаб жоялда квали, хІатІазул зина буго хІарамаб жо гъабизе хъвади»-бун. ХІадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Гъаб хІадис бихъиназеге, ручабазеге гІаммаб буго. Бихъиназе ручабазда балагъи хІарамаб бугеб гІадинго, ручабазе бихъиназда балагъиги хІарамаб буго. Гъельие далил буго жинда Аллагъ разилъай Уммусаламатица бицараб хІадис: «Дунги Маймунатги рукІана жинда свалат салам лъеяв аварасда аскІор. Гъеб заман букІана гъумер бахче абун (пардав бай абун) аят рештІинабун хадуб. Нижеда тІаде Умумактум ﷺ абурав беццав, херав асхІаб вачІана. Аварас ﷻ нижеда абун: «Гъесдасан нужеца гъумер бахче»-абун. Нижеца абун: «Я расулуллагъи ﷺ! Гъеб беццав чи вуго гуриц, ниж рихъуларев ва ниж лъаларев»-абун. Аварас ﷻ абун: «Нуж кІияйго беццай гъечІо гуриц»-абун. ХІадис имам абу Давудица ва Тирмизияс бицана.

ГІемерисел гІалимзабаца хІарам гъабун буго жиндир гъурмада рас бижичІев берцинав гІолохъанчиясда бихъинчи валагъи. Гъеб буго

жидер иман загIипал, шайтIанги гьаваги жидеда тIад бергьарал гIадамал кьабихIаб ишалда ахIулеб бакI. Жиндир гьурмада рас бижичIесда релългун вукIула жинца рас кIкIван гьумер цIвакизабун, чIужагIаданалда релългунлти гьабулев бихьинчиги. Аллагьас *جَلَّالُهُ* нагIана кьун буго жидеца руччабазда релългунлти гьабулел бихьиназе ва жидеца бихьиназда релългунлти гьабулел руччабазеги. Гьеб релългунлти гьаби букIула тIад ретIараб ретIелалдалгунги, гьумералдалгунги, гьаракьалдалгунги ва цогидал пишабаздалгунги. Гьединго шаргIалда хIарамаб буго муъминай чIужуялгь жиндир черх капурай чIужугIаданалда бихьизабиги. Жинда Аллагь разилгьаяв Пумар асхIабас Абулгубадат *رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ* абулев асхIабасухье кагьат битIана: «Дихье хабар швана мун амирлгун вугеб бакIалда муъминал руччаби капурал руччабигун цадахь хIамамалда унел ругин абун. Аллагьасдаги *صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* аварасдаги иман лгьурай чIужугIаданалгьул гIавраталда капурай гIадан балагьизе бегьуларо!»-абун.

Гьемерал асхIабзабаца хIарамаблгун гьабуна бусурманай гIаданалгь капурай чIужугIаданалгьул квер боси ва гьелда убач гьаби. Ва амма гьаб заманаялгьул бусурбабазул руччабазе ва ясалазе жидедаса мисал босулеллгун, жидеда нахьрилгьлти чIухIи-реци бугеллгун руго капурзабазул руччаби ва ясал:

Гьез гьабулеб кинабго кьабихIаб хьвади жидеца босулеб буго, жидер ретIел-тIех, куц-бер, хьвада-чIвади капурзабазулалда релългизабулеб буго. Жегиги чанги бусурбабазул ясал руго дол капурзабаца цIунулеб кьадарцин нич-намус жидеца цIунуларел, гьезулалдаса жидер хьвади сурарал ва кьабихIал. Гьаб буго исламняб диналде данде купру-ширкаль гьабураб загьирабги, бальгоябги рагьалгьул хIасил. Гьаб буго шайтIаналгь гьел руччаби тIубанго жиндие лагьлти гьабизе квегьун рукIиналгье гIаламат.

Капурай гIадан жиндир гьарабашлгун йигони гьелда бихьизе бегьула бусурманай чIужуялгьул черхалгьул цIиноялда тIадехун ва накоялда гьоркьехун бугеб бакI. Муъминай чIужуялгьул руччабазда хьул лгьоларев херав яги гьитIинав гьарабаш вугони, гьезда бихьизе бегьула гьелгьул хIетIе-квер габур-бетIер гIадаб жий жиндирго рукьой йигеб мехалгь бахчун букIунареб бакI.

Жинда Аллагь разилгьаяв Анас асхIабасдаса бицараб хIадисалда буго: «Аллагьасул свалат салам лгьеяв аварас вачIана жиндир яс ПатIиматихье гьелгье цо гьарабашги вачун. Гьев чи вихьараб мехалгь жинда Аллагь разилгьай ПатIимат жинда тIад ретIун бугеб гордеедалгун жийго яхчизе лгьугьана. Амма гьеб горде букIана

бетІералда хун бачани бохдул цере лъолеб, бохдуздехун бачани бетІер
цебе лъолеб. Гьей ПатІиматида бачІараб къварилти бихъираб мехалъ
аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: «Дуе мунагъ гъечІо гъев чиясда дур хІатІал
яги бетІер бихъана абун. Гъев дур гъарабаш вуго ва дун дур эмен вуго»-
абун. ХІадис имам абу Давудица бицана.

Амма гъаб заманаялъ гьел гъарабашал гъечІо ва цо-цo бечедал гІадамаца
рукъор хІалтІизарулел бихъинал, яги руччаби: жидеда балагъизе ва
жалгун цадахъ халват гъабизе (цоги лъабабилев чи гъечІого хутІизе)
хІарамал руго ва гъаб цІакъ къабихІаб жо ккеялда хІинкъараб бакІги
буго. Гъединго руго росасе жиндир чІужуялъул яц, яцІал гІадай гІадан:
гъезулгун халват гъабизе хІарамаб буго. ЧІужугІаданалье росасул
вацгун, вацІалгун халват гъабизеги хІарамаб буго. Гъаб масъалаги
гІадамаз цІакъ кІвар гъабичІого тараб буго ва жиб сабаблъун питна
кколеб бакІги буго.

Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хІадис буго: «Нуж
гІагарав чиясдаса цІуне! Гъев гІагарав чи хвел буго»-абун. ХІадис имам
Бухарияс ва Муслимица бицана.

Гьелъул магІна буго магъариги лъун жиндие ячине бегъулей
гІаданалдаса ва жий росасе ине бегъулев гІагарав чиясдаса нуж цІуне
абураб. Гъездаса цІуниялдалъун мурад буго гъезулгун халват гъабуге
абураб.

Гъаб дагъабго насихІат буго жидер иман загІипал, шаргІияб гІелму
лъаларел муъминзаби кантІизе бокъун гъабураб. Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَامُ
тавпикъ къеги жив разилти тІалаб гъабун хъвадизе.

Инсан зина-хатІаялдаса цІунулеб, гъесул гъава-напс гІодобе
бусинабулеб, гъесдаса шайтІан рикІклад гъабулеб жо буго Аллагъасул
عَلَيْهِ السَّلَامُ амруялда нахърилълун, хирияв расуласул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нухги ккун
хІалалаб ригъин гъаби. Гъеб амру баян гъабун ТІадегІанав Аллагъас
عَلَيْهِ السَّلَامُ абулеб буго:

32. Нужеца ригъин гъабе, я гьал
муъминзаби, ва рослъадилъун
гъечІел гІадамал цопазде данде гъаре.
Гъединго нужеца ригъин гъабун данде
гъаре нужер иман-дин бутел лъикІал
гъарабашалги.

Гъелригъин гъабун данделъулел гІадамал жидер боцІи-мал гъечІел
пакъирал гІадамал ругони, Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَامُ гъезие магІишат къезе
буго.

ТІадегІанав Аллагъас шибаб рухІчаголти жиндие ризкъигун цадахъ

وَأَنذَرُوكُمُ الْآيَاتِ مِنكُمْ وَأَصْلَحَ لِمَنِ مَنَ عِبَادُكُمْ
وَأَمَّا بَكُمْ إِن يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِيهِمُ اللَّهُ مِنْ
فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٤﴾

бижун буго. Ригьин гьабунин абун нуж ризкъи гьечӀого хутӀизе гьечӀо. ХӀагьӀтунго Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ жиндир сахавалъи бергьарав вуго, жинца ризкъи кьолев ва жинда лагьзадерил маслахӀат лъалев вуго.

Гьаб аяталда жаниб ТӀадегӀанав Аллагьас жиндир амруялда мутӀигӀлъун, жинда гӀасилъи ккеялдаса хӀинкъун ригьин гьабурал муъминзабазе ризкъи кьезе ва гьезие бечелъи кьезе кьотӀи гьабулеб буго.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварасул хӀадис буго: «Лъабго чи вуго Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ жидее квербакъи гьабизе бугев: Жиндир напс хӀарамаб жоялдаса цӀунизе гӀоло ригьин гьабурав чи. Жив тархъун узденавлъун лъугьизе бокъун хӀалтӀи гьабизе тӀаде босарав лагьги. Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ дин тӀадегӀан гьабизе гӀоло жигьад гьабулев чиги»-абун. ХӀадис имам АхӀмадица бицана.

33. Ригьин гьабизе рес рекъечӀел
гӀадамаз Аллагьасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хӀинкъун
жидер черх цӀуне ва хӀарамаб
жо гьабуге, Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ
цӀобалдалъун жидее гьеб ригьин
гьабизе рес рекъезегӀан. Аллагьасдаса
جَلَّ جَلَالُهُ хӀинкъун хӀарамаб жо тарав
чиясе Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ квербакъи
гьабула ва гьасдаса ургьел-къварильтӀ
гӀаса босула.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварас
абун: «Я гьал гӀолохъаби! Нужер рес рекъарав чияс чӀужу яче! Гьеб
нужер берги гӀавратги цӀунулеб жо буго. Рес рекъечӀев чияс кӀал
кквейлда тӀад чӀей гьабе. Гьеб кӀал кквей гьесул шагьват дагь гьабулеб
жо буго»-абун. ХӀадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Гьаб хӀадисалдаса далил босун гӀемерисел гӀалимзабаца жиндир рес
рекъарав чияс чӀужу ячизе гӀадаб бугин абун: жиндирго напс цӀунун,
жинца ячаралъули напс цӀунун ва исламияб умматалъул къадро-
къимат цӀунун, гьеб къабихӀал пишабаздаса бацӀад гьабун. Гьединго
ригьин гьабиялдаса мурад буго исламияб уммат гӀемерлъи.

Аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Нужеца лъимал гӀемер гьарулел руччаби раче!
Къиямасеб кьоялъ дун чӀухӀаравлъун вукӀине вуго дида нахърилъгьарал
муъминзаби гӀемерал рукӀиналдалъун»-абун. ХӀадис имам абу Давудица ва
Аннасиас бицана.

Жинда Аллагь разилъаяв Абубакар асхӀабасги абун: «Нуж Аллагьасе

وَلَيْسَتْ تَفِيْفَ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّى
يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ
مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكُلُوا مِنْهُمُ إِن عُلِمَ
فِيهِمْ خَيْرٌ أَوْ أَوْفُوا مِنَ مَالِ اللَّهِ الَّذِي آتَاكُمْ
وَلَا تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ إِن أَرَدْنَ
تَحْصِنًا لَّا تَبْتَغُوا عَرَصَ الْحَيَوةِ الدُّنْيَا وَمَنْ يُكْرِهِنَّ
فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ إكْرِهِنَّ عُفُوٌّ رَحِيمٌ ﴿٣٣﴾

Шарҗалда реҗьон гъарабаш маҗьариги лъун росасе къезе ккола, яги гъелъул сайидас жиндиге босаде кквезе ккола. Цоги батІияб хІалалтІ

гъездаса мунпагІат босизе хІарамаб буго.

Гъаб аят рештІинабиятѣ сабаб бицана: мунапикъзабазул цевехъан Пабдуллагъ ибну Убай абулев чиясул кІиго гъарабаш йикІана, жинца гъел зина гъабизе тІамулел ва гъелтухъ мухъги босулел. Гъезул цояй (МугІазат) жинда Аллагъ разилъаяв Абубакар асхІабасухъе ячІун, гъесда бицана жиндие гъабулеб бугеб зулму. Абубакар асхІабас Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда бицана ва аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амру гъабуна гъей гъарабаш дов мунапикъасухъан нахъе яче абун. Цинги гъев мунапикъ къватІивги вахъун ахІдана: «Гъанже гъев МухІаммадица нижер гъарабашалги нахъе рахъулел руго, ниж гъасул зулмуялдаса цІунулев чиго гъечІиш?»-абун. Цинги ПадегІанав Аллагъас гъаб аят рештІизабун (33 аят).

Гъаб ригъин гъабиятълул ва зинаялдаса рикІкІалтъиятълул бицараб бакІалда нахъ регІизабизе ккараб масъала бугин абун ИбнухатІибица цо-цо бусурбабаца жидерго ясал ригъин гъабизе мех швараб мехаль ригъин гъабичІого чІезари, бечедав дурц шехолел рукІун. Гъеб буго шаргІалда дандего кколареб хІукму.

Бусурманал гІадамаз жидер яс къезе муъминчи тІалаб гъавизе ккола ва гъев муъминчи яс гъарун вачІараб мехаль нахъе чІвазегі бегъуларо. Пемеараб магъари тІалаб гъабун мискинчи нахъчІвайги шаргІалда бегъулеб жо гъечІо. Гъедин мех швараб мехаль яс россасе къечІого тейги, васасе чІужу ячичІого тейги буго гъел хІарамаб жоялда ккеялъе сабаб.

Гъединго гъаб бакІалда бицизе кколеб масъала буго бусурбабазул ясал ва руччаби зина гъабулел рукъзалги рагъун гъенир жанир хъвадулел рукІин. ПадегІанав Аллагъас амру гъабун буго гъарабашалцин зина гъабизе тІамуге абун, гъел зина гъабизе тІамулезе кІудияб гІазабги бицун буго. Жидеего бокъун узденал ясал ва руччаби зина гъабизе ин ва гъез гІарцохъ жидер черх бичи цІакъго гІодобегІанаб, инжитаб пиша буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хІадис буго ахир заманалтълул ва къиямасеб къо гІагарлтълул букІиналтълул гІаламат бугин бихъиналги руччабиги хІайваналгІадин нухлул хъибилалда лъугъун жимагІ гъабулел рукІинин-абун. Гъеб гІаламат загъирлтълул буго бусурбабазул ракъалда тІад, бусурманал гІадамазда гъоркъоб.

Жив бусурманчи вугин абулев, жинца как балин, кІал кколин абулев чи шагъра нухазул хъибилалда, рохъил рагІалазда квана-гъекъолел бакІалги ран, кІиго чи жанив унел гІисинал рукъзалги гъарун гІолохъаби зина гъабизе тІамулев вихъараб мехаль, гъесда щиб цІар

лѣолеб? Жив бусурбабазул цевехъан вуго абун кІалѣалев чияс гІаракъи пиво гѣбулел заводалги росун гѣел хІалтІизаризе лѣимал тІамураб мехаль, гѣсда щиб цІар лѣолеб?

КІудиял гІалимзаби, имамзаби, щайихзаби руго абулел цІаларал гІадамал хІакимзабазул амру тІубазе, гѣзул рагътІателал гІадин мукІурлѣараб мехаль, гѣздаги щиб цІар лѣелеб? Гѣалдасанги кІудияб ахир заман щиб букІинеб? гѣаб пасалгѣи гІасилгѣи хІехъон ниль гѣалаг гѣаричІого тарав Аллагъ ﷻ цІакъ сабро бергѣарав, гурхІел цІикІІарав вуго!

Аллагъас ﷻ муъминзаби цІунаги гѣеб кѣосараб кѣавмгун цадахъ гѣалаг гѣариялдаса. Амин, Амин, Амин, Я Аллагъ.

34. ХІакълъунго Дица нужеда жал баянал ва жидеца хІакъаб жо бицунал Къуръаналъул аятал рештІизаруна, я гѣал муъминзаби!

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ مَّبِينَاتٍ وَمَثَلًا
مِّنَ الَّذِينَ خَلَوْا مِن قَبْلِكَ وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٣٤﴾

Нужеда цере рукІарал умматазул мисалалги рачана, гѣзул кѣисабиги рицана нужеца пикру гѣабизе ва вагІза босизе. Гѣаб Къуръанги, гѣалда жанир ругел ахІкамалги Аллагъасдаса ﷻ хІинкъарал муъминзабазе мунпагІат босизе, гѣел хІакъаб нухалда тІоритІизе бугеб вагІза-насихІатал руго.

Аллагъасда ﷻ ва гѣесул Къуръаналда инкар ккурал гІадамазе гѣель дунялалда щибго мунпагІат гѣабуларо, ахираталдаги Къуръаналда инкар кквей сабаблъун гѣел жужахІалъул абадияб гІазабалъулъ рукІуна.

35. ТІадегІанав Аллагъ вуго зобал ракъал жинца гвангъизарурав Нуr. Зобал гвангъизаруна гъенир бакъ, моцІ цІваби гѣариялдалъун. Ракъал гвангъизаруна жиндир исламияб диналъул шаргІиял хІукмабаздалъун ва гѣеб дин босун ритІарал аварагзабаздалъун ﷺ. Аллагъ ﷻ зобал-ракъазул агълу жинца хІакъаб нухалда тІобитІулев вуго. ХІакъаб нухалда тІобитІулеб жо нуr ва канлгѣи букІуна, гѣедин бугелъул гѣев Аллагъа ﷻ нуr вуго.

﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ مَثَلُ نُورِهِ
كَمِثْقَا ذَرَّةٍ فِي الْمِصْبَاحِ فِي
زُجْجَةٍ الْزُجْجَةِ كَأَنَّهُ كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِن
شَجَرَةٍ مُّبَرَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ
يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَنسَسْهُ نَارٌ نُّورٌ
عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَن يَشَاءُ وَيَضْرِبُ
اللَّهُ الْأَمْثَلَ لِّلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣٥﴾﴾

ИбнугІатІауллагъица абунa: «Гѣаб кинабго гІалам бецІлгѣи буго. Гѣеб загър гѣабурав чиги ТІадегІанв Аллагъ вуго. ТІадегІанав Аллагъ вукІинчІебани щибго жо букІине букІинчІо»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасги абунa: «Я дир Аллагъ ﷻ! Кинабго рецц дуе буго. Мун вуго зобал ракъазул Нур ва гьел Кияздаго жаниб бугеб жоялгъулги Нур»-абун. Хладис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Ибнукъайимица абунa: «ТпадегIанав Аллагъас жиндир напсалда цIар тана Нур абун, жиндир Къуръанги нурлгъун гъабунa, жиндир аварагги ﷺ нурлгъун гъавунa, халкъалдаса Живги нуралдалгъун вахчана»-абун.

ИбнухатIибица абунa: «Нур буго инсан зарал бугеб, квешаб бакIалдаса цIунулеб, гъев хIакъаб, битIараб нухдаги IовитIулеб жо. Гъеб нур букIинчIебани инсан хIайранлгъун, щибго жо гъабизе лгъаларевлгъун хутIилаан. ТпадегIанав Аллагъ вугелгъул жинца хIакъаб нухалда тIоритIулев, кинавго чи жинда хIажатав, жинда божун ва мугъчIван рукIунев, гъев Аллагъ ﷻ хIакъикъияб Нур вуго. Гъеб Аллагъасул ﷻ Нур гъечIеб бакI тIобараб бещIлти ва жагъиллти буго»-абун.

Ал-мунтахаб абураб тафсиралда абунa: «ТпадегIанав Аллагъ зобалазул ва ракъалгъул канлъиялгъул аслу вуго. Аллагъас ﷻ нилгъеда бихгъулеб канлъиялдалгъун нур базабула ва нилгъеда бихгъулареб иманалгъул, диналгъул нуралдалгъунги нур базабула. Гъеб нур буго хIакъаб ва битIараб жоялгъул, гIелму-лъаялгъул, къадро- къиматалгъул, яхI-намусалгъул ва лгъикIабщинаб жоялгъул нур. Аллагъасде ﷻ унеб битIараб нухалгъул ва хIакъаб диналгъул нур. Жив цохIо вукIиналда тIоритIел гъабулел Аллагъасул ﷻ мухIканал гIаламатазул нур. Щибаб жоялда жаниб жиб бугеб «жиб бижарав Халикъ вуго»-абун жинца абулеб ва Аллагъасда ﷻ иман лгъеялда ахIулеб хIужа-далилалгъул нур»-абун.

Жиб загъирлгъиялгъул, жиндир гвангъиялгъул Аллагъасул ﷻ нуралгъул мисал буго жинда жаниб чирахъ бугеб рукъалгъул къадалъ гъабураб гъитIинаб гордоялде рельебун. Гъеб гордо цIвакараб матIугIадаб, жинца канлти цIикIкIизабулеблгъун бугеб. Гъеб чирахъги цIорол шишаялда (лампаылда) жаниб бугеб. Гъеб цIорол лампаги жавгъар якъут гIадин жиб кенчIолеб. Гъеб чирахъ бакулеб нахги жиндир баракат бугеб зайтуналгъул гъветIалгъул пихъалдаса бугеб. Гъеб зайтун тIад бижараб гъветIги бакъ баккуда гъечIого яги бакъ тIерхъуда гъечIого бацIадаб алахалгъул гохIа тIад бугеб. ТIубараб къоялгъо жинда бакгъул чIорал речIчIулеб ва гъелдалгъун жиндир пихъги лгъикI барщулеб, ва жиндир нахги цIакъ бацIадаб, берцинаб букIунеб.

Гъеб гъветIалгъул пихъалдаса гъабураб нах жинда цIа бакинчIониги канлти къелеб гIадаб бугеб. Нуралдаги тIад нур бугеб гIадаб мисал

буго гъаб. Жиб бакараб чирахъалъул нур, гъеб чирахъалда тIад лъураб цIорол шишайлъул нур, гъеб чирахъ жаниб лъураб матIугIан цIвакараб гордолялъул нурги. Гъал киналго нурал цоцалъ журан жиб камилаб, гвангъараб нур лъугъун букIунеб.

Жиндир нурлъун бугеб Къуръаналда тIовитIула Аллагъас جَنَّاتُهَا **жиндие бокъарав чи. ТIадегIанав Аллагъас гIадамазе мисалал рачула,** гъезда жив цо вукIин ва жиндир хIалкIолъи гучаб букIин бичIизабула, иман лъун хIакъаб дин гъабиялда рачIизе бокъун. **Гъев Аллагъ** عَلَيْهِ السَّلَام **вуго жинда кинабго жо лъалев.** Гъесда лъала хIакъаб дин гъабулевги, хъанчие лагълъи гъабулевги лагъ. Мунапикълъи гъабулел гIадамалги лъала Аллагъасда جَنَّاتُهَا, ва гъезул шивасе жиндир гIамалалда рекъараб жазагъи гъабула.

Гъаб заманаялъул гIадамазе ТIадегIанав Аллагъас Къуръаналда жанир рачарал мисалал берзукълъун ккезеги бегъула. Гъедин ккечIого букIине муъминзабазда бичIчIизе кколеб масъала буго гъаб: ТIадегIанав Аллагъас хирияб Къуръан жиндие хирияв аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рештIинабулеб заман букIана гъанжеялдаса анцила ункъго къарноялъ себе. Гъеб заман букIана гIадамазул гIемерисел жидер росо-рукъ гуро бихъичIеллъун рукIунеб. Гъезул гIелму-гIакълоги жидеда сверухъ бугеб жоялдаса босараб, гъелда рельлъараб букIана. Гъел гIадамазе цIализе ва гъел диналда ахIизе рештIинабураб Къуръанги гъезул гIакълуялда рельлъараб мацIалдалъун кIалъалеб букIана.

ТIадегIанав Аллагъас гъаб гвангъараб нуралъе бачараб мисалги гъезда лъалеб чирахъалдалъун бачана. Гъезул гIемерисел чирахъцин гъечIел рукIана. Нагагъ чирахъ бугесулги гамачI бикIун яги хIашул буцун гъабураб гориниб жаниб нах-тIатIиги биун, гъелда жаниб квасул чIологи лъун, гъабураб чирахъ букIана. Жидер бечелъи бугел гIадамазул бацIадаб нахги, цIорол шишаги букIана. Гъаб хIакъикъат бичIарав чиясда бичIизе ккела ТIадегIанав Аллагъас кинаб берцинаб мисал бачун бугеб жинца цIикIкIун гвангъи кьолеб чирахъалъе.

Гъединабго мисал буго БетIергъан Аллагъас جَنَّاتُهَا жив цо вукIин лъаялъе пику гъабизе ва далил бачизе лъазабун, гIарабиясда абулеб рагIиги: «Гъел гIарабиял балагъуларищ жидер вараниялда, киндай гъеб бижун бугеб абун. Зобалаздаги балагъуларищ, киндай гъел тIаде рорхун ругел абун. МугIруздаги балагъуларищ, киндай гъел рахъун чIун ругел абун, ракъалдаги балагъуларищ, киндай гъеб тIибитIун бугеб абун».(88 сураг. 17-20 аят) Гъаб рагIи абулаго ТIадегIанав Аллагъас гъев гIарабияв бищунго цеве жиндирго вараниялда балагъизе ва гъелъул пику гъабизе тIамулев

вуго, гьсб варани букІиндалго гьсие бишунго хирияб, жиндир кинабго магішшат-яшав гьаби жинда хурхараб хІайван. Гьадианаб буго ПадегІанав Аллагьасул кьагІида жиндир лагьзадерида дин лъазабиялъулъ.

36. ПадегІанав Аллагьасул рукъзал
руго масжидал, гьс раеян амру
гьабурал ва гьел кІодо гьараянги
абурал.

فِي يُؤْنِ أَذْرَبَ اللَّهُ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذَكِّرَ فِيهَا
أَسْمُهُ، يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ﴿٣٦﴾

Муъминзаби жидеда жанир руссунел ва гьезул иман ва дин тІибитІулеб ва камилІулеб бакІІгун жал ругел. Гьел **рукъзабахъ Аллагьасе** جَلَّ جَلَّالَهُ **гІибадат гьабула**, гьсие какал ран, Къуръан цІалун, гІелму лъазабун. **Радал бакъанида** ва щибаб паризаяб какил гІужалъ **Аллагьасе** جَلَّ جَلَّالَهُ **какалги рала**.

37. Гьенир жанир гІемер чІолел
бахІарзал руго жал дунялалъул даран-
базаралъ Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ **рехсеялдаса**
машгъул гьаруларел, паризаяб как
гІужда бан, **рукугІ-сужда** камил гьабун
баялдаса, **закат кьеялдасаги** машгъул гьаруларел.

رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ
وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا
تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴿٣٧﴾

Жидер ракаІалги, **бералги хІинкъун** сверседулеб кьиямасеб кьоялгъул **гІазабалдаса хІинкъун**, **Аллагьасе** جَلَّ جَلَّالَهُ **гІибадат гьабулел**.

Гьаб аят рещтінабуна жидеда Аллагь разилъаял асхІабзабазул хІакъальулъ: Жидеда как ахІулеб гьаракъ рагІарабго кинабго хІалтІиги реххун тун масжидалда унел рукІарал, гьенир игІтикафалда чІун Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ **гІибадат гьабулел** рукІарал.

Гьаб аяталда жаниб Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ **абулеб буго**: «Масжидазда жанир чІун бихьинал рукІула»-абун. Гьаб рагІиялъ лъазабулеб буго масжидал ралелги, гьел гІибадаталдалгун берцин гьарулелги бихьинал рукІин. Руччабазе как бай ва цогигаб гІибадат гьаби жидерго рукъоб гьабизе хирияб буго.

Жинда Аллагь разилъаяв ГІабдуллагь ибну МасІудидаса бицараб хІадисалда буго: Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «ЧужугІаданалъ рукъоб бараб как хирияб буго, Рукъоб баралдасаги хирияб буго жийго жаний чІолел рукъальул бокІоналда бараб»-абун. ХІадис имам абу Давудица бицана.

Берцинаб ретІел ретІичІого, гьуин махІал гьаричІого, хІатІазда курхьинал рачІого масжидалда рачІинеги бегъула жидер напс цІунарал,

Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَّ** хІинкъарал руччаби. Жинда Аллагъ разилъаяв Пабдуллагъ ибну Пумаридаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «*Нужеца Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** лагъзал (руччаби) Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** рукъор рачІиналдаса нахъе чІваге!*»-абун. ХІадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

38. ПадегІанав Аллагъас гъезул гІамалазда данде жазаъ гъабула гъез гъабураб гІамалалдаса гІемерго тьикІаб.

لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَتَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ ۚ وَاللَّهُ يَزِدُّ مَن يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٥٨﴾

Гъезул гІайибалги Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** тІаса лъугъун тола, жиндирго цІоб-рахІматалдальун Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** гъезие жегиги тьикІлти цІикІкІизабула ва тьикІаб гІамал гъабизе тавпикъги гъабула. Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** бокъарав чиясе ризкъиги къола гІатІидго, щибго хІисаб гъечІого.

Имаму Р-разияс абуна: ПадегІанав Аллагъас кантІизарулел руго жив жиндие бокъараб жо бокъухъин гъабизе хІалкІолев вукІиналда. Жиндир сахавалти ва гурхІел кІудияб букІиналдаги. Жиндир лагъзадерица гъабураб гІамалалда данде гъелдасаги цІикІкІараб ажро-кири гъабулеб буго Аллагъас **جَلَّ جَلَّ**. Гъелдаги тІаде, гъел лагъзал жиндир гІазабалдаса хІинкъи сабаблъун, жидее гІорхъиги гъечІел ахиратальул нигІматалги къолев вуго Аллагъ **جَلَّ جَلَّ**-абун.

39. Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ инкар ккурал гІадамаз дуњялалда гъарулел рукІарал тьикІал гІамалал, гъез жидее ахиратада мунпагІат гъабилин хьулги букІарал, гъел гІамалал руго бакъ багІарараб мехаль алахалда бихъулеб мираж гІадаб жо:**

وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْثَانُ مَاءً حَتَّى إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا وَوَجَدَ اللَّهَ عِنْدَهُ فُوقَ قُدْحِهِ حَسَابًا ۖ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٥٩﴾

Ракъалда тІад тълъин билълъун унеб бугин ккола цо-цо мехаль гІемерго багІари цІикІидалго. Гъелда абула мираж абун. Гъаб мираж къечон вугев чиясе лълъим бугилан раклалда ккола. Цинги жив гъеб тІалаб гъабун цевехун индал, жинде щибго жо батуларо. Гъединаб буго капурчиясул гІамалалъул мисал. Гъесие гъеб ахираталда батуларо.

Ахираталда гъесие Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** ватула жиндие жазаъ гъабизе хІадурун ва гъесул гІамалазда рекъон гъесие жужахІалъул гІазаб гъабула. ПадегІанав Аллагъ жинца хІисаб цІакъ хех гъабулев вуго. Гъесие щибго квалкал букІуларо гІемераб халкъальул хІисаб

цохло саглатагь гьабизеги: гьесие заманалгьул халалгьи- кьокългьи гьечЮ, гьев цо ишалгь цоги ишалдаса машгълул гьавуларо.

40. Яги гьел капурал гIадамазул
мисал гьваридаб ралъдал тIинада
букIунеб бецIгьиялда релгьгьун буго;
цоялда тIад цоги карачел бачIунеб.
Гьел карачелазул бецIгьиялда тIадги
накIкIазул бецIгьи бугеб.

أَوْكُظِّلْتُ فِي بَحْرِ لَيْحٍ يَغْشَاهُ مَوْجٌ مِّنْ فَوْقِهِ
مَوْجٌ مِّنْ فَوْقِهِ سَحَابٌ ظُلُمْتُ بَعْضُهَا فَوْقَ
بَعْضٍ إِذَا أَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ يَكِدْ يَرَهَا وَمَنْ
لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِن نُّورٍ ﴿٤٠﴾

Цоязда тIаде цогиги бецIгьи букIунеб
ва жинца квер цебе ккун валагьани, жинда гьеб квер бихьулареб.
Гьадианаб хIал буго капурчиясул мунагьазул бецIгьабазул.
Гьесул рагIиги бецIгьи буго, гIамалги бецIгьи буго, гьев лъугьунеб
бакIги бецIгьи букIуна (хоб), гьев кьватIив вахьулеб бакIги бецIгьи
букIула. Ахираталда гьев жанив вуссунеб жужахIиги бецIаб, махIцараб
рукъ буго. Аллагьас جَلَّالُهُ жиндие нур гьабичIев чиясе (иманалда
тIовитIун хIакьаб диналда вачичIев чиясе) гьев нуралда вачулев ва
гьев тIовитIулев чи вукIуларо.

ТIабигIаталгьул гIелму лъалев цо гIалимчиясда гьаб аят цIалулеб
рагIараб мехалгь (40 аят) гьев чияс гьикьана: авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гамаялда
рекIун ралъадалда тIаде хьваданиш абун?. хьвадичIоян абидалго,
дов чияс абун: дица нугIгьи гьабулеб буго гьев МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
Аллагьасул расул вугин- абун. Дуда гьеб кин лъарабан гьикьидалго,
гьес абун:

«Ралъадалгьул карачелазул хьвади бицараб гьаб гIелму лъаларо
гIумруялгьо ралъада тIад гамида рекIун хьвадулев, гьеб ралъад
багьарун, гьелгьул хIинкьиги цIамурав чиясда гурони. Гьев МухIаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ралъада тIад хьвадичIо абун бицидал дида лъана гьес бицараб
рагIи Аллагьасул جَلَّالُهُ калам букIин»-абун.

Ралъадалгьул бецIгьиялгьул бицулаго ТIадегIанав Аллагьас баян
гьабуна гIелмияб цIех-рех гьабун азаргоялдаса цIикIун сонал
гьоркьор араб мехалгь гIалимзабаца тасдикъ гьабураб хIукму:
ралъадалда жанир цоязда тIаде цоги карачелазул гьатал рукIунел
рукIин ва гьел карачелазул хьвади батIи-батIияб букIун, гьезул
борхалги, хехлги ва унеб рахь (направление) батIияб букIун,
кигIан бацIцIадаб лъим бугониги, гьел карачелазда гьокъ бецIгьи
букIунеблги. Нилъеда загьиралда лъалеб хIакьикьат буго карачелал
гьечIеб хIорил лъималда гьоркьосан гьелгьул тIино бихьулеблги,
гIезегIанго бицатаб лъим бугониги. ГIелмияб цIех-рех гьабун гурого
жиб лъалареб хIукму бицинги Къуръан мугIжизат букIиналда

гIоритIел гIабулеб гIаламат буго.

41. Дуда лIалариш МухIаммад

гIадегIанав Аллагъ вукIин
зобалаздаги ракъалдаги бугеб кинабго
махлукъаталъ жиндие тасбиxI гIабулев.

Жив вацIцад гIавулев ва гIадегIан гIавулев.

Зобалазда моxъал гIарун, куркъби швакун роржулел xIанчIацаги
Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тасбиxI гIабулеблъи лIалариш дуда? XIакълъунго
кинабго махлукъ гIель гIабулеб гIибадаталда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
гIобитIун буго Малаикзаби, гIадамал, жундул, жидеца гIабулеб
гIибадат: тасбиxI гIаби, как бай ва цогидабги,- гIезде гIад къараб
гIибадат, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидеца лIазабун, гIесул гIоритIелалдагIун
гIабулел руго. ГIадегIанав Аллагъасе лIала жиндир лагъзадерица
гIабулеб гIибадат. Ва гIезие лIикIаб жазагIи гIабизе буго.

42. ГIадегIанав Аллагъасе буго зобал
ракъазулги, кинабго махлукъаталъулги
ханлъи. Ахир кинабго халкъалъул
руссинги Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ буго.

ГIес xIисаб-мизан гIабун, жидер гIамалазда рекъараб жазагI гIабун
муъминзаби алжаналда, капурзаби жужахIалда лIугъинаризе руго.

43. Дуда бихъуларш ва лIалариш
МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, XIакълъунго
ГIадегIанав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукIин
жинца накIкIал хъвадизарулев.

Цинги жинца гIел накIкIал цоял-
цоязда аскIоре рачун, цоцаде гIад
руссизарун бакIлъизарулев ва цIадал
лIималъул цIезарулев. Цинги дуда гIел
накIкIаздаса чваххун балеб цIадги бихъула.

Гъединго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ зобалазда ругел мугIрузда рельлъарал
накIкIаздаса гIаза ва горо (цIер) рештIизабула. Гъеб горо жиндие
бокъаразул ах-хуралда гIаде бан гъеб гIалаг гIабула. Жиндие
бокъаразул ах-хур гъеб гороялъ зарал гIабиялдаса цIунула.
Гъеб горо балеб мехалъ зодиб пирхулеб пириялъ берзул канлъи
инзабулеб xIалги букIула.

44. Жинца сордо-къо хиса-сверизе
гIабулевги вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Цояб кIодо
гIабун, цояб гIытIин гIабун, цояб бецIаб

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُ مِنْ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَالْأَطْيَرُ صَبَّحَتْ كُلٌّ قَدَرًا صَلَاتَهُ
وَتَسْبِيحَهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٤١﴾

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ
الْمَصِيرُ ﴿٤٢﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُرْسِلُ سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ وَثَرًا
يَجْعَلُهُ رُكَامًا فَدَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ
وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ جِبَالٍ فِيهَا مِنْ مَّزٍ يُصِيبُ بِهِ
مَنْ يَشَاءُ وَيُضْرِقُهُ رَعْنٌ مِّنْ يَشَاءُ يَكَادُ سَنَا
بَرْقُهُ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَرِ ﴿٤٣﴾

يَقْبَلُ اللَّهُ الْآيِلَ وَالنَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً
لِّأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿٤٤﴾

цояб нур бугеб гъабун, цояб хинаб цояб квачараб гъабун.

Х1акъльунго Гъаб т1адехун бицараб зобал ракъазул ва нак1к1-ц1адалъул хабаралда жаниб жидеца пикру гъабулел, жидер г1акъло-лъай бугел, рек1ель иманалъул нур бугел г1адамазе г1акъло босизе, ваг1за-насихлат босизе далилал руго.

Нак1клазул г1уц1и бицулаго т1адег1анав Аллагъас абуна: «муг1рул г1адал» абун. Гъел нак1клал муг1рузда рельтъун рук1ин лъазе ккани нак1к1аздаса т1адег1ан рахун ралагъизе ккола. Аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Къуръан решт1инабулеб заманаялъ г1арабиязул ракъалда ц1акъго рорхатал муг1рулги рук1инч1о, жал роржунел алаталги рук1инч1о, гъел нак1клазул т1асияб рахъ бихъизе ва гъел муг1рузда рельтъун рук1унеблъи лъазе. Х1акъикъаталда нак1к1алдаса т1адехун рахараб мехаль самалеталда рек1ун унел г1адамазда гъел нак1к1ал рихъула муг1рузда, к1к1алазда, гох1-щобалда рельтъун. Гъабги Къуръан муг1жизат бук1иналда т1орител гъабулеб г1аламат буго.

Гъединго инсан кант1изавулев вуго цох1о нак1к1алдасан къват1иб лъимги, ц1адги, гороги, бец1лъиги, нурги загьирлъулеб бук1иналда. Гъеб нак1к1алдаса бараб ц1адалдалъун Аллагъас جَلَّالُهُ жиндие бокъаразе мунпаг1ат ва жиндие бокъаразе зарал гъабулеб бук1иналдаги.

45. Т1адег1анав Аллагъас кинабго рух1 бугеб жо лъималдаса бижана. Жидер т1абиг1ат, жинс, черх бат1иял, жидер сипат-сурат бат1ияб, гъаб г1аламалда жаниб бугеб кинабго махлукъаталъул бижиналъе аслолъун лъим гъабуна.

وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِّن مَّا فِيهِمْ مَّن يَمْشِي عَلَىٰ بَطْنِهِ ۖ وَمِنْهُمْ مَّن يَمْشِي عَلَىٰ رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ مَّن يَمْشِي عَلَىٰ أَرْبَعٍ يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٥﴾

Рух1 бугеб бук1а, рух1 гъеч1еб бук1а жиб

бижулеб, ц1обалеб, к1одолъулеб жо лъим гъеч1ого бижулареб буго.

Гъел рух1ч1аголъаби цоял чехъалда хъурщун унел руго, х1апара ва борохъ г1адаб. Цоял к1иги х1ат1ида хъвадулел руго: г1адамал ва х1анч1и г1адал. Цогиги г1емерал х1ат1ал ругел рух1ч1аголъаби руго, лъеда гъокъе милъир хъваг1улел ччуг1би руго. Инсанасда жиб лъалареб г1емер бат1ияб махлукъат буго Аллагъасул جَلَّالُهُ.

Аллагъас جَلَّالُهُ жиндие бокъараб жо бижула ва гъев бокъараб жо гъабизе х1ал к1олеvgи руго.

46. Х1акъльунго, дица Къуръаналъул аяталги решт1изаруна,- жидеца х1укму баян гъабулел.

لَقَدْ أَنزَلْنَا آيَاتٍ مُّبَيِّنَاتٍ وَاللَّهُ يَهْدِي مَن يَشَاءُ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤٦﴾

Г1акъло бугел г1адамаз пикру гъабизе

ва гъаб махлукъ бижарав Халикъ вукІин лъан, гъесда иман лъезе ва гъесие гІибадат гъабизе. **ТпадегІанав Аллагъас жиндие бокъарав чи битІараб нухалда ва исламияб диналда тІовитІула.**

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда, гъев жинца жо бижулев ва жиндир хІалкІолъи камилав вукІиналда тІоритІел гъабулел гІаламатал рицунаго, ТпадегІанав Аллагъас абун: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кинабго рухІчаголъи лъималдаса бижана»-абун. Мунтахаб абураб тафсиралда абун: хирияб Къуръаналда жаниб рехсараб лъималдаса мурад буго бихъинаб ва цІуяб жоялъул насло лъугъизе данделъулеб мани. Гъедин бугониги гъаб аяталда жаниб «кинабго хІайван лъималдаса бижана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ»-абураб рагІиялда жаниб гІелмияб хІужжа-далилги буго кинабго жоялъул чІаголъи ва бижи лъималда хурхараб, гъелдалъун бугеб букІиналда. Инсанасул чорхоль нусгоялдаса лъабкъоялда анцІго бутІа лъим буго. Гъеб лъим квеналдасаги себе инсанасе хІажалъулеб жо буго. Квен гъечІого кІикъоялда анцІго-лъабкъого къоялъ чІаго хутІула инсан, лъим гъечІого щуго-анцІго къоялдаса халат чІаго хутІуларо. Кинабго чорхоль хъвадулеб биалъул, нахалъул, нервабазул аслоги лъималдаса буго. Квен биинабиялъе, гъеб чорхоль инзабиялъе, гъединго черхалъе хІажат гъечІеб лъим ва гъиз къватІибе бачІинабиялъеги лъималъ кумек гъабула. Гъаб хІисабалда цогидал киналго рухІчаголъабиги лъималдаса рижарал ва гъеб лъим гъечІого жидее гІейи лъугъуларел руго.

47. Гъел мунапикъзабаца абулеб буго нижеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъуна ва гъесул расуласдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъуна, ниж гъесдаги

мутІигІлъана абун. Цинги гъезул цо къокъа Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукму къабул гъабичІого, гъелдасан руссунел руго, жидеца доб рагІиги бицун букІадго. Гъал гІадамал муъминзаби гъечІо.

Гъал руго Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расулги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гъезда иман лъурал муъминзабиги жидеца гуккулин абун раклалда бугел гІадамал. Амма гъез жидерго напсал руго гуккулел ва гъельул балагъги гІазабги жидеого букІизе буго.

48. Жидеда гъоркъоб шаргІияб хІукму гъабизе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Къуръаналда ва аварасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ суннаталда рачІа абун абураб мехалъ гъезул цо къокъа

وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِّنْهُمْ مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُمْ مُّعْضُونَ ﴿٤٨﴾

(мунапикъзаби) гьелдаса руссун чӀолел руго.

49. Гьeб хӀукму гьaбулeб маcьaлa жидeр وَأَن يَكُنْ لَهُمُ الْخُفَىٰ يَأْتُوا إِلَيْهِ مُذْعِنِينَ ﴿٤٩﴾
 рaхьaлдa хӀaкьaб жo бугeб батaни гьeл
 цӀaкь хeхгo вa мутӀигӀльyн рaчӀунeл руго рaсулyллагьaсuxьe
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьeс хӀукму гьaбизe.

Жидeдa льaлeб бyкӀинaльe Ӏoлo Аллaгьaсул свaлaт сaлaм льeяв
 aвaрaгac хӀaкьaб хӀукму гьaбизe бyкӀин. Жидeдa гӀaйиб ккoлeб хӀукму
 бyгoни гьeл aвaрaгacдa صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аскӀор кьaлeл гьeчӀo. Гьeб бyгo гьaл
 гӀaдaмaл мунапикъзаби рyкӀинaльyл кӀудияб гӀaмaмaт.

Гьaб гӀaмaмaт гӀeмeрaб бyгo гьaб зaмaнaяль бyсyрбaби aбyн рyгeл
 гӀaдaмaздa гьoркьoбги: жидee дyнaлaльyл хaйир ккoлeб рaхьaлдe
 унeл руго хӀукму гьaбизe. Жидeр мyрaд гӀyбaлeб бyгoни шaргӀaлдa
 рaчӀунeл руго, гьeдин гьeчӀoни кaпyрзaбaзyл кьaнyнaлдe унeл руго.
 Мyм̄инзaбaзyл сипaт гьeчӀo гьeб. Мyм̄инзaбaздa гӀaдaб бyгo жидee
 бoкьyлeб бyгoниги, рихyлeб бyгoниги Аллaгьaсул جَلَّ جَلَالُهُ вa гьeсул
 рaсулaсул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хӀукму кьaбyл гьaбизe вa гьeлдa рaзильизe.
 Аллaгьaсул جَلَّ جَلَالُهُ шaргӀaлдa хӀукму гьaбичӀoгo кaпyрзaбaзyл кьaнyнaлдa
 хӀукму гьaбизe apл гӀaдaмaл кaпyрзaбaзyл хӀукмyялдa рyкӀyнa.

50. Гьeл мунапикъзабaзyл рeкӀeль
 унтийиш бугeб? Яги гьeл aвaрaгacдa
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ шaкдaрулeлиш рyгeл?

أَفِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَمْ أَرَادُوا أَن يَخَانُوا أَن يَخِيفَ
 اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولَهُ، بَلْ أُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٥٠﴾

Яги гьeл хӀинкьyниш рyгeл жидee

Аллaгьaсги جَلَّ جَلَالُهُ aвaрaгacги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мeкьaб, зулмyяб хӀукму
 гьaбила aбyн?

Гьeдин гьeчӀo aмpy, гьeл гӀaдaмaл руго жидeцa жидeргo нaпcазe
 зулмy гьaбулeл.

Гьeзул кӀигьyмeрчилгьи гӀaдeгӀaнaв Аллaгьaсe бихьyнeб вa льaлeбги
 бyгo, гьeлдa рeкьaрaб жaзaь гьaбyн гьeзиe aхирaтaлдa жyжaхӀaльyл
 гӀaзaбги бyкӀинe бyгo.

51. ХӀaкььyнгo имaнaльyль ригӀyхьaл
 мyм̄инзaби жидeдa гьoркьoб хӀукму
 гьaбизe Аллaгьaсдa جَلَّ جَلَالُهُ вa гьeсул
 рaсулaсдa صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ахӀaрaб мeхaль гьeз
 aбyлa:

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ
 وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَن يَقُولُوا سَمِعْنَا
 وَأَطَعْنَا وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥١﴾

«Нижeдa гьeб ахӀи рaгӀaнa вa ниж гьeльгьиe мyтӀигӀльaнa»-aбyн.
 Гьaл руго жидeр дyнaлaльyл вa aхирaтaльyл льикӀльгьиялдa
 кaepшeл батaрaл гӀaдaмaл.

52. Жaл Аллaгьaсдaги جَلَّ جَلَالُهُ гьeсул

وَمَن يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، وَيَخْشَ اللَّهَ وَيَتَّقْهُ

расуласдаги **мутигІлъярал**,
Аллагъасул **җәлалә** глазбалдаса **хІинкъун**,
гъесда **җасилтъиял**даса **цІунунги**
хъвадарал,-гъал **җадамал** руго жидер **бахъибуголъярал**.

فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَٰرِقُونَ ﴿٣٦﴾

Гъел руго Аллагъасул **җәлалә** глазбалдаса жал хвасарлъарал, жидеда Аллагъ разилъярал, ва гъесул алжанал жидее насилблъарал **җадамал**.

53. Гъел мунапикъзаби **цІакъ** кутакаб
гъа гъедун жидеца **къотІи** гъабулел руго
жидеда **аварагас** **җәлалә** амру гъабун
жал гъевгун **цадахъ** гъазавагалда
рахъине руго абун.

﴿وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ أَمَرْتَهُمْ
لَيَخْرُجُنَّ ۚ فَلَا تُقْسِمُوا طَاعَةً مَّعْرُوفَةً
إِنَّا لِلَّهِ حَٰبِرٌ يَّمَانَعُونَ﴾ ﴿٣٧﴾

Дуца гъезда **абе** **МухІаммад** **җәлалә** «нужеца гъересияб гъа гъедуге! Нуж кин **мутигІл** **ругеблѝ** Аллагъасдаги **гъесул** **расуласдаги** **җәлалә** **лъала!**

Нужер **мутигІлѝ** буго мацІаздакъун бугеб, нужер **ракІал** **мутигІл** гъечІо. Нуж **кІалалдакъун** **мутигІлѝ** руго, амма **нужер** **җамал** **мутигІлѝ**аразул гъечІо. **ХІакълъунго** Аллагъ **жинда** **лъалев** **руго** **нужеца** **гъабулеб** **җамал**; **загъиралда** **гъабулеб** **ва** **бальго** **гъабулеб**.
РекІел **ниятги** **кІалалъ** **бицунеб** **хабарги** **лъала** Аллагъасда **җәлалә**.

54. Дуца гъезда **абе** **МухІаммад** **җәлалә**:
Нуж Аллагъасе **җәлалә** **ва** **гъесул** **расул**се
мутигІлѝе **гъал** **җадамал!** Нуж **гъаб**
амру **тІубаялдаса** **руссани**, **хирияв**
расуласда **җәлалә** **тІад** бугеб жо буго
Аллагъас **җәлалә** **тІад** **къараб** амру **нужехъ**
швезаби.

قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ ۚ فَإِنْ تَوَلَّوْا
فَأِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ
وَلَنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا
الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٣٨﴾

Нужеда **тІадги** буго гъев **аварагасе** **җәлалә** **мутигІлѝ** **ва** **гъесул** **амруялда** **нахърилълѝн**. Аллагъасул **расуласда** **җәлалә** **мутигІлѝ**ун **нуж** **хъвадани** **нуж** **хІакъаб** **диналда** **тІуритІараллъун** **рукІине** **руго** **ва** **нужее** **бахъибуголѝ**, **дунял** **ахираталъул** **лъикІлѝ** **швезе** буго. Гъев **расуласда** **тІад** **къараб** жо **гъечІо** Аллагъасул **җәлалә** **дин** **нужехъе** **швезаби** **гурони**. **Нужеца** **гъабураб** **мутигІлѝ**иялъул **яги** **җасилтъиялъул** **жазаъ** **нужее** **букІине** буго.

55. **Нужедаса** **жидеца** **иманги** **лъун** **лъикІаб** **җамал** **гъабун** **хъвадарал** **муъминзабазе** Аллагъас **җәлалә** **къотІи** **гъабун** буго гъел **гъаб** **ракъ** **ирсалъе** **бусулеллъун** **гъарила** **абун**, **нужеда** **цере** **рукІарал** **муъминзабиги** **гъедин**

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ
كَمَا أَسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ

ханзабилъун ва варисзабилъун

гъарураб гІадин.

Капурзабазда гІад бергъун, гъезул ракъазда

бусурбаби маликлъун, гъенибги исламияб

дин тІибитгІизабун хъвадизе руго Аллагъасул

амруялда мутгІгІлъун, гъесул расуласда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахърилълъун хъвадарал муъминзаби.

Гъаб аят рештінабиялъе сабаб бицун тафсиралъул гІалимзабаца абун: Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг ва хириял асхІабзаби гъижра гъабун Мадинаялда рачІараб мехаль, киналго гІарабиял гъезда рагъ гъабизе цолъун рукІана. Аллагъасул расулги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъесул асхІабзабиги رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ релъедалги къадги жидерго ярагъ кодоб ккун рукІунел рукІана. Гъел асхІабзабаца цоцаздехун абубеб букІана: нужеда ракІалда кколищ ниль цохІо Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ гурого хІинкъичІого, гъесие гІибадат гъабун гІодоре риччан рукІунеб къо бачІинин?-абун. Цинги гІадегІанав Аллагъас гъаб аят рештінабуна ва гъеб кьотІи жинца тІубзабуна: Исламияб дин ва уммат маширикъалдаги магърибалдаги гъоркъоб тІибитІана.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул хІадисалдаги буго: «ГІадегІанав Аллагъас дида гъаб кинабго дунялалъул ракъ дандеги сукІун (данде цІуІан, гъитІин гъабун) бихъизабун. Дида гъеб дунялалъул киналго рахъал рихъана. Дир умматалъул ханлъи цевезе буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дида бихъизабураб кинабго бакІалда»-абун. Гъаб хІадис бицана мигІражалда ун худуб, гъеб мигІражалда рихъарал гІаламатал рицунеб мехаль. ХІадис имам Муслимица бицана.

Дица гъел муъминзабазул дин, Дун жинда разилъараб, цогидал киналго диназда гІад бергъинабун, гъелъул къадроги тІокІ гъабила. Гъеб дин гъабулел гІадамалги жидер гуч бугел гъарила, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда халкъ ахІулеллъун гъарила. Гъел хІинкъараллъун рукІун хадур жал божарал, жидее шибго хІинкъи гъечІел гъарила. Гъез дун цо гъавун, дун разилъи гІалаб гъабун гІибадат гъабулеллъун гъарила. Дидехун шибго жо гІахъал гъабун жидеца ширк гъабулареллъун гъарила. Хъанчал ругониги, малаикзаби ругониги, жидедаго релъгъарал гІадамал ругониги, гъел алагъзабилъун кколарел, гъезда божун, гъезда хъул лъун рукІунарел гъарила.

Гъал кІудиял нигІматал къун хадурги гъезда инкар ккурал, гъезда данде шукру гъабун дие гІибадат гъабун ва дун разилъи гІалаб гъабун хъвадуларел гІадамал Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гІасилъарал, гъесул

لَهُمْ وَلَيْسَ لَهُمْ مِّنْ بَعْدِهِمْ فِئَةٌ
يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ
بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٢٤﴾

амруялда нахърилълы тарал пасикъал гIадамал руго.

56. Нужеца хIукъукъал тIубан,
Аллагъасе صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хIелун паризаял
какал рай паризаяб закатги къе,

وَأَقِمْوْا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا
الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥٦﴾

нуж Аллагъасул расуласеги صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

мутIигIлъе! Гъадин нуж хъвадани Аллагъ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нужеда гурхIила
ва нужее дунял ахираталъул бахъибуголты швела.

Ибнукасирица абун: ПIадегIанав Аллагъас къотIи гъабулеб буго
жиндир хирияв расул صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жинда свалат салам лъеяв МухIаммад
аварагасе, гъесул уммат жинца гъабизе бугин абун дунялалъул
ханзабилъун, имамзабилъун ва гъел имамзабаздалъун улкабазул хIал
лъикIлъизе бугин. Гъезие купру-ширкалъул агълуги мутIигIлъизе
бугин, гъезул хIинкъи тIаса инабун гъезие божилъи ва парахалъиги
гъабизе бугин абун. ПIадегIанав Аллагъас хирияв аварагасе صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
гъабураб къотIи тIубазабуна, кинабго рещи ва шукру гъев Аллагъасе
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ буго жинца муъминзабазе квербакъулев ва гъезул мунагъал
чурулев.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварат хвелелдего Аллагъас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъесие
рагъана Маккаги, Хайбарги, БахIрейниги, тIобарабго гIарабиязул
башадаб чIинкIиллъиги (Аравийский полуостров). Гъединго исламияб
дин тIибитIана кинабго Яманалъул ракъалдаги. Хирияв аваратас
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жият тIадлъун мукIур гъарун рукIана Гъажар абулеб
ракъалъул мажусиялги, Шамалъул улкабазул рагIаллъиялда ругел
по-цо къавмалги. Аллагъасул свалат салам лъеяв аваратасе сайгъатал
ритIун гъев кIодо гъавуна Румазул хан ГъиракъIица, Мисриялъул
ва Искандриялъул хан Мукъавкъисица, ГIамманалъул ханзабаз,
ХIабаш улкаялъул жинца МухIаммадида صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъурав хан
Нажашияси.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аваратаседа хадув гъесул амру
тIубазабизе халипалъун ва муъминзабазул имамлъун чIана жинда
Аллагъ разилъаяв Абубакар асхIаб. Хирияв аварат صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хун хадуб
раккарал питнаби жинца къезаруна, гъереси аваратзаби عَلَيْهِمُ السَّلَام чIвана
ва закат къоларел гIадамалги рагъги бан мукIур гъаруна. Парабиязул
ракъалдаса питна тIагIинабун гъеб хIалхъезабун хадуб жинда Аллагъ
разилъаяв Халид ибну Валидил амирлъиялда гъоркъ боял ритIана
Персазул улкаялда (Иран, ГIиракъ). Гъезул гIемерал гIадамалги
чIвана, гъезул улкаялъул по бутIа исламияблъунги гъабуна. Жинда
Аллагъ разилъаяв АбугIабайдатил амирлъиялда гъоркъ Шамалъул
улкабазда ритIана цогидал боял. Жинда Аллагъ разилъаяв ГIамру ибну

Гассил амирлъялда гьоркъ Мисриялдаги ритІана исламиял аскарал. Абубакар асхІабасул халипатъи тІубалелде Димашкъ ва Бусра шагъар исламияб лъугъун букІана, гъезда сверухъ ругел ракъалги бусурбабазул давлалъун, гъаниматлъун лъугъун рукІана.

ТІадегІанав Аллагъас исламияб умматалда цІоб-рахІмат гъабуна хирияв Абубакарида ﷺ жинда Аллагъ разилъаяв Пумар асхІаб халипатъун тезе илгъам гъабиялдалъун. Жинца хІакъабги батІулабги жо батІа гъабурав Пумарулфарукъ унго унгояб хІалалъ исламияб умматалъе амирлъи гъабун, Аллагъасул ﷻ диналъе хъулухъ гъабун хъвадана. Аллагъасул свалат салам лъеял аварагъабазда хадув гъев Пумар асхІабгІан жиндир гІадлу камилав, къуват-гуч бергъарав, тІабигІат къвакІарав Аллагъасул ﷻ лагъ вукІинчІо, жинца Аллагъасул ﷻ дин ракъалда тІибитІизабун ва гъеб цІунун хъвадарав.

Гъесул халипатлъиялълуп заманаялъ тІобанго Шамалъулги Мисриялълуги улкаби исламияллъун гъаруна. Гемеерисеб Пурсазул ракъги исламияб лъугъана. Кисра ханасул ханлъи хвезабун, гъев гІодовегІан гъавун жиндир ханлъиялълуп рикІкладаб ракъалда лъутана. Шамалълуп улкабазул хан Къайсарги КъустІантІиниялда кІанциनावуна (Кастантинополъ, гъанже Станбул). Гъел улкабазул бечелъиги мужагъидазе гъаниматлъун ва Аллагъасул ﷻ диналъе квербакъи гъабизелълун бикъана. Аллагъасул хирияв расуласе ﷺ гъабураб гъел улкабазул ханлъи бусурбабазе букІине бугин абураб къотІиги загъирлъана ва тІубана:

Цинги Пусман асхІаб халифалълун вачІана ва гъесул улка машрикъ-магърибалда гьоркъоб цІакъ гІатІилъана. Бакъ баккул рахъалда Испания ва Киприялда швезегІен Европаылда исламалъ ханлъи гъабун. Гъелдаса гьоркъехун бахІрул МухІитІалълуп (Индияский океан) рагІаллъабазда шунги гъеб исламияб давлат букІана. Бакъ баккул рахъалда Китайлълуп ракъалдаги исламияб дин швана. Кисра ханги чІван тІубанго гъесул ханлъи тІагІана. Турказулгун рагъ гъабун гъезул гІемераб халкъ чІвана ва гъезул вишунго кІудияв хан Ханкъанги Аллагъас ﷻ гІодовегІан гъавуна.

Машрикъ-магърибалдаса жизъятги, магъалоги жинда Аллагъ разилъаяв Пусман асхІабасул амруялда гьоркъ, гъесул хазина цІунулел бакІазда чвахун, гъениса исламияб диналълуп хІукмуялда рекъон бусурбабазул хІажатазе ва Аллагъасул ﷻ дин тІадегІан гъабиялъе хІалтІизабун. Гъеб кинабго жоялъе сабаблълун ккана жинда Аллагъ разилъаяв Пусман асхІаб; жинца Къуръан гІемер цІалулев, цогидазда гъеб лъазабулев, Къуръан данде гъабун, гъеб гІадада хвеелдаса ва жинда жаниб хис-бас

ккеелдасаги жинца цІунарав.

Гядинаб божилгыялда ва дин себе тІеялда букІана исламияб уммат жидеда Аллагъ разилгыял Абубакр, Пумар ва Пусман, халипальун ругеб заманаял. Цинги бусурбабада гьоркьоб иблис хІалтІана, ягьудиязул макроги Гіемерлгыана. Жинда Аллагъ разилгыял Пусман асхІаб чІваралдаса хадуб муъминзаби ракІ парахатго, божуда рукІунеб замана дагьлгыана. Имамзабаца жал цІунулел гІадамал цадахъ чІезаруна, цогидал бусурбабаз ярагъ кодоб ккуна. Халипальи ханлгыялда сверана, динги дунял швей сабаблун хІалтІизабуна, халкъалда гьоркьоб зулму ва пасалгыи цІикІІкІана.

Жинда Аллагъ разилгыял имам АхІмадица бицараб хІадисалда буго: «Гьаб дир умматалге рохел бицун буго гьезул дин *mladegІanab* букІина абун ва гьезие квербакыги букІина абун. Ракьалда *mlad* гьезие бергьенлгыи букІина, гьел гІадамал жидер дин дунял *mlalab* гьабизе гІоло гьабулел гьечІебгІан мехаль. Цинги гьез ахират *mlalab* гьабун гьабулел гІамал дунял *mlalab* гьабун гьабураб мехаль, гьезие ахираталда алжаналгьул *цибго бутІа* букІунаро»-абун.

Жидеда Аллагъ разилгыял асхІабзабиги, гьезда хадур рукІарал лъикІал муъминзабиги жидеца амру-нагью гьабиялгьул, жидеца Аллагьасул *عَلَّجَلَانْ* дин цІуниялгьул ва гьеб гІадегІан гьабиялгьул цІакъ яхІ бахьулел рукІинал Аллагьас *عَلَّجَلَانْ* гьезие квербакыи гьабун исламияб дин дунялалгьул Гіемерал улкабазда тІибитІун букІана. Гіемерал халкъазда ва шагьаразда исламияб хІукму хьвадизабулеб букІана. Цинги гІадамазул яхІ бахыи дагьлгыарабгІан Аллагьас *عَلَّجَلَانْ* гьезие квербакыи дагь гьабуна, гІадамазул гІасилгыи цІикІІкІанатІан Аллагьас *عَلَّجَلَانْ* гьезда гІаде залимзаби, капурзаби риччана ва жакъа исламияб дин кин бугеб ва бусурбабазул хІал шиб бугеб киназдаго лъалеб, загьираб амру буго. ГІадегІанав Алласда божи ва хьул буго жиндир цІоб-рахІматалдалгьун бусурбаби кантІинарили абун, гьел Аллагьасе *عَلَّجَلَانْ* гІибадат гьабиялдеги руссинарилин абун.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварас бицараб сахІихІаб хІадисалда буго: «Дир умматалдаса цо кьокъа кидато камизе гьечІо жидеца *хІакъаб* исламияб диналге квербакьулелгьун. Гьезие зарал гьабизе гьечІо гьелгун цадахъ чІечІого, гьезие квербакыи гьабичІого чІарал гІадамаз, яги гьездехун хилилгыи гьабун чІарал гІадамазги. Гьедин букІине буго кыямасеб кьо *швезегІан*»-абун. ХІадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Цогиги сахІихІаб хІадис буго: «Аллагьасул *عَلَّجَلَانْ* диналге гІоло жигьад гьаби кыямасеб кьо *швезегІан* букІине буго»-абун.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ниль гъесул диналъе квербакъулездаса гъареги. Нильер рекӀель иман, яхӀ камил гъабун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе Ӏоло жигъад гъабулеб кьокъагун цадахъ ккезареги ва шагъадат насиб гъабеги. Купру-ширк бокъарал, гъезул Ӏадлу-низамалда разияб агъоялдаса рикӀклад гъареги. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе Ӏоло жигъад гъабизе кколларин абулеб кьосараб къавмалдасаги рикӀклад гъареги! Гъаб кинабго Ӏаламалда кверщел гъабулеб исламияб давлат ӀуцӀӀулеллӀун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ниль гъареги. Гъеб давлат букӀине букӀин щакӀьи гъечӀеб амру буго.

Ал-Базарица бицараб сахӀихӀаб хӀадисалда буго: «*Нужер диналъул авал аварагӀьи ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахӀмат буго. Гъеб нужеда гъоркъоб Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъарабгӀан мехаль букӀина. Цинги гъебги тӀаса ун зулмуяб хантӀи букӀина (диктатура). Цингиги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гъебги тӀаса босун Аллагъасул свалат салам лъеяв МухӀаммад аварагасул суннаталда рекъараб хилапат букӀина, Ӏадамалги исламияб диналда хъвадила. Ракъальул киналго умматаз гъеб дин къабул гъабила, гъелда зобалазулги ракъазулги агълу разилӀунги букӀина. Зодисан балеб цӀадги камиларо, ракъалдаса щолел нигӀматалги камиларо*»-абун.

ИншаАллагъу, гъаб ахиралда бицараб заман жиб бачӀине бугеб буго. Гъелтые далилги буго ӀадегӀанав Аллагъасул рагӀи: «Дица гъезие хӀинкъиялда хадуб божилӀи къела»-абураб.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе Ӏоло кьеркъолев чиясе жагъилал Ӏадамаз рекӀел бакъвай гъабичӀого толаро. Гъеб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нух: хӀакъабги батӀулабги жо кидаго цоцазде кьеркъелеб букӀин. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хӀукму къадар буго ва гъесул хӀалкӀолӀьяилда буго муъминзабазе квербакъи гъаби ва гъел купру-ширкалъул зулмуялдаса хвасар гъарун жиндие Ӏибадат гъабизе Ӏодоре риччан, хӀалхъезарун тей. Ва амма Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ муъминзабазда лъазе гъабун буго: «Нужеца Аллагъасул диналъе Ӏоло хӀакъаб жигъад гъабе»-абун. Гъеб амру Ӏубалездаса вукӀине бокъарв чи жагъилал, ахӀмакъал, хӀинкъарал Ӏадамазул хабараль гуккизе бегъиларо.

57. Дуда ракӀалда ккоге я гъав авараг

ва гъал муъминзаби, гъел капурал Ӏадамал Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Ӏазабалдаса рорчӀизе ругин абун.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хӀалкӀолӀьиги букӀинарин гъаб ракъалда Ӏад гъезие Ӏазаб гъабизе. Жиндие бокъани Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гъезие гъаб дуниялда рукӀадго квешаб Ӏазаб гъабила. Ахираталда гъел руссунеб бакӀ жужахӀалъул цӀа буго ва гъеб жужахӀ цакъ квешаб бакӀ буго

لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ
وَمَا لَهُمْ النَّارُ وَلَيْسَ الْمَصِيرُ

жинда жанир руссизе ва даимго жанир чїезе.

58. Я гьал иман лъурал гIадамал!

Нужеда тIаде рачIине изну тIалаб
гьабе абе нужер гьарабашаз ва жал
балугътиялда рахичIел лъималазги
сордокъоялда жаниб лъабго гIужаль.

Рогъалил как базегIан цереккун.

Къальул какил гIужальги. Нуж тIасан
ретIел бахъун свак бичизе ва макъу
гьабизе регулеб мехаль. Богол как
бан хадурги, рогъалил как базегIан
нуж кьижун рукIунел ва нужерго
хъизаналгун рукIунеб гIужаль.

Гьаб лъабго гIуж буго нуж гIадамаздаса рахчун рукIунеб ва нужер
ретIел бахъун гIаврат цебелъун рукIунеб.

Гьел гIужазулъ изну тIалаб гьабичIого нужеда тIаде лъугъунгеган лъазабе
нужерго лъималазда ва гьарабашазада. Гьел гурел цогидал гIадамал
изну босичIого тIаде лъугъине бегъуларо кинабго заманаяль.

Гьаб лъабго гIуж гуреб цогидаб мехаль нужер лъимал ва
гьарабашал тIаде рачIанин абун нужеа ва гьезие къваришьи
гьечIо. Нуж цоцазде тIаде хъвадулел руго, нужер хIажалъабазе
гIоло ва гьел гьарабашалги нужеа хъулухъалье рачIулел руго.

Гьадин тIадегIанав Аллагъас нужеа баян гьабула жиндир
шаргIиял ахIкамал. Нужеца гьел лъазаризе ва хъвадизаризе.
Аллагъ جَلَّالَهُ жинда лъалев вуго лагъзадерие маслахIат бугеб жо.
Ва жиндир пишабазулъ хIакимияв вуго. Лагъзадерие пайда бугеб
хIукму гьабулев вуго.

59. Нужер лъимал балугътиялда
рахараб мехаль, гьезги изну тIалаб
гьабе абе нужеда тIаде рачIине,
цогидал гIадамаз изну тIалаб гьабулеб
гIадин ва цебе бицун араб хIалалъ.
Гьадин Аллагъас جَلَّالَهُ нужеа баян
гьабула жиндир шаргIиял хIукмаби.

ХIакълъунго Аллагъ вуго жинда кинабго жо лъалев ва жинца
гьарулел тадбиразулъ хIакимияв.

60. Жал херлъун, кIодолъун, росасе
иналдаса хъул кьотIун гIодор чIарал
руччабаца тIасияб ретIел бахъана абун

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَسْتَعِذَّ نَكْمُ الَّذِينَ
مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ
ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ
تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهِيرَةِ وَمِنْ بَعْدِ
صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوَرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ
وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَ هُنَّ ظُلُوفُنَّ عَلَيْكُمْ
بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ
لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٩﴾

وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ
فَلْيَسْتَعِذُوا كَمَا اسْتَعِذَ الَّذِينَ مِنْ
قَبْلِهِمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦٠﴾

وَالْفَوَاحِشَ الَّتِي لَا يَرْجُونَ
نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ

гъезие мунагъ гъечло. Гъез клудиял
кIазал ва плащал рахъун гъумер ва
хIетле-квер цебе лъезе бегъула.

**Жидерго черхалъул берцинлъи
бихъизабиялда къасд гъабулеб гъечIони.**

Гъеб цIакъго сурукъаб пища букIуна. Гъел херал руччабацаги, цогидал
гIолохъанал руччабаца гIадинго, кIазал ран, плащ гIаде ретIун
жидер хIетле-квер бахчани, гъезие лъикIаб буго. Аллагъасул جَلَّالُهُ
ва аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амруялда нахърильлъун чIеялъул ажро букIине
гъезие. ГIадегIанав Аллагъ جَلَّالُهُ вуго жинда кинабго жо рагIулев ва
лъалев. Щивасе жиндир гIамалалда рекъараб жаза букIине буго.

**61. Жив унтарав, рекъав, бецав чиясе
мунагъ-къварилъи гъечло ва гъезда
гIайибги гъечло жал гъазаваталда
инчIого чIчIанилан абун. Гъединго
гъел цогидал сахал гIадамалгун
цадахъ кванида аскIор гIодорчIун
квананин абунги гъезда гIайиб гъечло.
Гъединго нуже мунагъ хIакъ гъечло я
гъал гIадамал, нужеца квен кванана
абун нужерго рукъзабахъ рукIун, нужер
руччабазул ва лъималазул рукъзабахъ
рукIун. Гъединго мунагъ хIакъ гъечло
нужеца квен кванана абун нужер эбел
инсул рукъоса.**

Нужер вацпазул ва яцазул рукъосаги,
нужер эбел-инсул вац-яцазул рукъоса
квен кванана абунги. Нужеда божизе
гъарун нужехъе кIулал къун тарал
рукъзабахъанги ва нужер гъудулзабазул
рукъзабахъанги квен квананин абунги
нуже мунагъ хIакъ гъечло. Гъединго
нужеца квен кваназе бегъула киналго цадахъ гIодорчIун ва цо-
цаздаса батIаго чIунги.

Гъаб ахираб рагIи абиялъе сабаб бицана: Кинанат абулеб къибилалъул
гIарабиязул гIадат букIана цадахъ чи гъечIого кваналареб. Сапаралда
вугони варанидул рахъцин гъекъолареб цадахъ чи вукIун гурони. Гъедин
квен кваначIого рахъ гъекъечIого тIубараб сордо-къоги балаан. Гъеб гIадат
хвезабун, цохIого вукIун квен кванаялъул щибго мунагъ гъечIеблъи бицун

يَسْتَعِظْنَ خَيْرَ لَهِنَّ وَاللَّهُ سَمِيعٌ
عَلِيمٌ

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ
حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى
أَنْفُسِهِمْ أَنْ تَكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ أَوْ
بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ
أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ
أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ
عَمَمَتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ
بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ
مَفَاتِحُهُ أَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ
عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا أَوْ
أَسْتَأْذِنًا فَاذْكُلُوا فَمَا أَتَى قُلُوبُكُمْ أَوْ
أَنْفُسُكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مَبْرُكَةً طَيِّبَةً
كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ
لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦١﴾

абураб буго гъаб рагги. Аварагасул ﷺ суннаталь баян гъабунa тIолго хъизан цадахъ гIодор чIун кваназе лъикIаб ва баракатаб букIин.

Нуж рукъор лъугъараб мехаль, гъенир жанир ругел гIадамaзе салам къун нужеа гъел кIодо гъаре. Гъеб салам къей Аллагъасул ﷺ рахъалъан бугеб, жиндилъ баракат бугеб тахIият (кIодо гъари) буго. «Нужеа Аллагъасул салам лъеги»-абун дугIа гъаби буго. Нужее дидасан хIинкъи гъечIо абураб магIна буго, жинда гъеб рагIарасул ракIалъе хIалхъей ва рохел щолеб берцинаб рагIиги буго. Гъадин ТIадегIанав Аллагъас нужее баян гъарула шаргIалъул ахIкамал, нуж гъезда нахърилълъизе, гъезда гIамал гъабизе ва нужеа гъел хIукмаби ва гъезул хIикмат бичIизе ва лъазе.

62. ХIакълъунго Жидер иман камилал, гъелъулъ жал хIалхъарал муъминзаби руго жидеа Аллагъасдаги ﷺ гъесул расуласдаги ﷺ тIубараб, жиндилъ шаклъи гъечIеб хIалалъ иман лъурал. Гъев аварагтун ﷺ данделъун, бусурбабазе кIвар бугеб иш тIобалел жал ругеб мехаль, гъесдаса изну босун гурони гъеб мажлисалдаса нахъе унарел. Гъаб аят рештIинабуна Хандакъалъул (окопазул) гъазават бугеб мехаль. Гъел

хандакъал рухъулеб бакIалдаса жидер хIажат тIубазе ине изну тIалаб гъабулеб букIана муъминзабаца, мунапикъзаби щибго изну тIалаб гъабичIого унел рукIана. Гъел муъминзабазе рецц гъабун ва мунапикъзабазда гIайиб чIван рештIинабуна гъаб аят.

ХIакълъунго Дудасан изну тIалаб гъабулел гIадамал руго жидеа Аллагъасда ﷺ ва гъесул расуласда ﷺ иман лъурал. Жидер цо хIажаталъе гIоло гъез дудаса изну тIалаб гъабураб мехаль дуге бокъарав чиясе изну къе ва Аллагъасда ﷺ гъаре гъезул мунагъал чуре абун. ХIакълъунго Аллагъ вуго жив гурхIулев ва жинца мунагъал чурулев.

63. Аллагъасул расуласда ﷺ нуж ахIдоге нужеа цояз цоязда ахIулеб гIадин. Гъесул цIаралдалъун ахIуге. Я расулуллагъ ﷺ, я набияллагъ абун ахIе. Гъесул къадро кIодо гъабун, гъесул адаб гъабун ахIе. ТIадегIанав Аллагъасда ﷺ лъала нужер цо

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَى أَمْرٍ جَامِعٍ لَّمْ يَذْهَبُوا
حَتَّى يَسْتَأْذِنُوا مِنَ الَّذِينَ يَسْتَعِزُّونَكَ أُولَٰئِكَ
الَّذِينَ يُمِئِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا
أَسْتَعِذَّوْكَ لِيُعِضَّ شَأْنَهُمْ فَأَذَنْ لَّنْ
يَشِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمُ اللَّهُ إِنَّ
اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٦٢﴾

لَا تَجْعَلُوا أَدْعَاءَ الرُّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدَعَاءِ
بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ
يَسْتَعِذُّونَ مِنْكُمْ لَوْ أَفْلَحَ حَظُّ الَّذِينَ
يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ نُصِيبَهُمْ قِتْنَةً
أَوْ نُصِيبَهُمْ عَذَابَ أَلِيمٍ ﴿٦٣﴾

къокъа цоял цоязда нахъаги рахчулаго жамагIаталда гьоркъоса нахъе унел рукIин.

Расулагасул ﷺ амруялда хилишлги гьабулел гIадамал хIинкъе абе жидеда дуниялалдаго цо питна-балагъ швеялдаса гьезул рекIель купру, ширк, бидгIа лъугьиналдаса, яги ахираталда жинца унтизабулеб жужахIалъул гучаб гIазаб швеялдаса.

64. Нужеда лъай, я гьал гIадамал,
ТIадегIанав Аллагъасул мулк ва гьесул
махлукъат букIин зобал ракъалги
ва гьезда жаниб бугеб жоги. Гьев

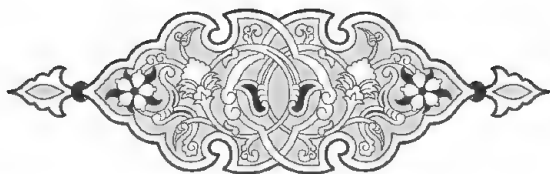
أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قَدْ
يَعْلَمُ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ وَتَوْمَ تَرجعونَ إِلَيْهِ
فَيُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٤﴾

Аллагъасда ﷺ лъала нужеца гьабулеб
кинабго гIамал, нужеца бицулеб рагIиги ва нужер рекIел
пикрабиги. Нужер иман лъурал ва мунапикълги гьабулелги
лъала Аллагъасда ﷺ.

Къиямасеб къоялъ гьев Аллагъасде ﷺ русинарула киналго
гIадамал ва гьез дуниялалда гьабураб кинабго гIамал жидеда
бицула; гьезул гIамал хъварал кагътал кодоре къола ва жидер
гIамалалда рекъараб жазагги гьабула. ХIакълъунго Аллагъ ﷺ
жинда кинабго жо лъалев вуго. Кинабго гIалам гьесул махлукъат
бугелъул, гьелда жаниб гьесдаса бальго шибго жо лъугъуларо.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикълдалъун сурату-Ннуралъул
таржама ва тафсир хъван гIубана.

Кинабго рещги Аллагъасе ﷺ буго.

25. Суратул Фуркѡан

سورة الفرقان

Маккаялда рештѡнабураб, жинда жаниб лѡабкъоялда аниѡила анкъо аят бугеб.

Гѡаб сураталъ исламѡаб гѡакъидаялѡул масѡалаби риѡунел руго, хирияв аварагасда ﷺ ва Къуръаналда сверухъ Маккаялѡул мушириказ рижизарулел рукѡларал шубгъаязул ва ѡакдариязул биѡунеб буго. Хирияв аварагасул ﷺ рисалат ва гъесда рештѡнабураб Къуръан ритѡухъ гъабулел далилалги рачун руго. Умматалѡе вагѡзалѡун рукѡлине ѡересел умматазулги, гъезда ритѡларал аварагѡабазулги عَلَيْهِمُ السَّلَام гъисаби риѡун руго.

Гѡаб сураталда ѡлар тун буго «Алфуркѡан» абун. Гъеб буго хирияб Къуръаналда лѡурал ѡлараздаса ѡо ѡлар. Гъелѡул магѡнаги буго «жинѡа хѡакъабги батѡулабги жо батѡа гъабулеб», «хѡалалаб ва хѡарамаб жо батѡа гъабулеб», «купруги иманги батѡа гъабулеб»-абун. Гѡаб сураталда жаниб Къуръаналѡул биѡен гъабун бугелѡул лѡуна сураталда гъеб ѡлар.

Мушириказдаса иман лѡун рукѡлун хадурги муртадлѡарал Гукъбат ибну Абумугѡитѡил ва Убай ибну Халафил хабарги биѡун буго. Гъединго Аллагъ ﷻ ѡо вукѡиналда, гъесул кѡудрат-гуч кѡудияб букѡиналда тѡоритѡел гъабулел Аллагъасул ﷻ махлукъаталѡул гѡажжаибал умуралги баян гъарун руго. Сураталѡул ахиралда Аллагъ ﷻ разиял муѡминѡабазул сипатал риѡун, Аллагъас ﷻ гъезие ахираталда хѡадурун ругел алжаналѡул нигѡматал ва кѡудияб рохел баян гъабун буго.

Жив гурхѡулев, гурхѡел гѡамав
Аллагъасул ѡларалдѡлѡун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жиндир баракат гѡемерав, жив
Тѡадегѡанав ва къадро гуч бугев вуго
жинѡа хѡакъабги батѡулабги жо батѡа
гъабулеб хирияб Къуръан жиндир лагъ
Мухѡаммадида ﷺ рештѡнабурав Аллагъ ﷻ.

تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ
لِالْعَالَمِينَ نَذِيرًا

Кинабго гѡаламалѡе жужахѡалѡул гѡаѡабалдѡлѡун хѡинкъи кѡолевлѡун вукѡинне гѡоло рештѡнабуна гъесда Къуръан,
Аллагъасда ﷻ инкар ккурал, гъесдехун ширк гъабурал, авараг ва ахират гъереси гъабурал гѡадамазе жужахѡалѡул гѡаѡаб букѡинне буго

абун хІинкѡи кѡолеѡ, Аллагъ ﷻ цо гѡавун гѡесие гІибадат бацІацІад гѡабурал муъминзабаѡе алжаналъул нигІмтал рукІне ругилан рохелги бицунев.

2. Зобалазул ва ракъязул ханлъи
жиндие бугев вуго гѡев Аллагъ ﷻ.

Жинца хъизан лъимал кквечІев ва
жиндие гІахъалчи гѡечІевги вуго.

Ва жиндие лагълъи гѡабизе тІадав

Аллагълъун вукІиналъулъ жиндие гІахъал чи гѡечІев вуго.

Жинца кинабго жо бижарав, гѡельул къадар чІезабулев ва гѡеб
бижин мухІкан гѡабун, гѡельул тадбир гѡаби камил гѡабуравги
вуго.

3. Аллагъасдехун ширк гѡабулел
гІадамаз жидеѡ алагъзабилъун хъанчал
ва суратал (статуѡаби) ккуна. Гѡел
алагъзаби руго жидеда щибго жо
бижинабизе кІоларел, жалго Аллагъас
ﷻ рижарал ва инсанасул квераль
гѡарурал рухІ гѡечІел, гІакъло гѡечІел,
гѡунар гѡечІел жал.

Гѡел хъанчал руго жидерго напсаѡе щибго лъикІлъи яги квешлъи
гѡабизе кІоларел, жидеда цониги рухІ бугеб жо хвезабизе ва
чІаго гѡабизе кІоларел, ахираталда гѡел тІаде рахъинаризеги
кІоларел.

Гѡаб кинабго иш гѡабулев, кинабго жо жинца бижарав ва хвезабулев,
жиндие лагълъи гѡабизе тІадав Аллагъги ﷻ тун, щибго гѡунар
гѡечІел хъанчаѡе лагълъи гѡабулел гІадамал руго гѡел мушрикал ва
гѡеб иш цІакъ ахІмакъаб иш буго.

4. Маккаялъул капурзабаца
абулеб буго: «Гѡаб Къуръан бугин
МухІаммадица ﷺ ургъараб
гѡересияб хабар. Гѡеб ургъизе гѡесие
цогги къавмалъ кумекги гѡабун бугин»-
абун.

Жидехъ тІехъ рештІинабурал ягъудиязул, насраниязул гІадамаз кумек
гѡабун бугин Къуръан ургъизеѡ абун гѡел къурайшиѡл мушриказ.
Гѡез бицунев жо цІакъ кІудияб гѡереси ва бугътан буго. ПасихІал
гІарабиял жинда къец гѡабун бергъунареб Къуръан гІарабиял гурел

الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَهُ يَتَّخِذُ
وَلَدًا وَلَوْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ
كُلَّ شَيْءٍ فَقَدْ رَءَوْهُ وَقَدَّرُوا

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا
وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ أَنْ نَنْفُسَهُمْ
ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً
وَلَا شُورًا ﴿٣﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ هَذَا إِلَّا إِفْكٌ
أَفْتَرَاهُ وَأَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ آخَرُونَ فَقَدْ
جَاءَ وَطْلَمًا وَرُؤًى ﴿٤﴾

وَقَالُوا أَأَسْطِيزُ الْأَوَّلِينَ أَكُتِبَ فِيهِمْ
تُحْمَى عَلَيْهِ بُكْرَةٌ وَأَصِيلًا ﴿٥٠﴾

قُلْ أَنْزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٦﴾

وَقَالُوا مَا هَذَا الرَّسُولُ يَأْكُلُ
الطَّعَامَ وَيَمشِي فِي الْأَسْوَاقِ لَوْلَا أُنْزِلَ
إِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونَ مَعَهُ وَنَذِيرًا ﴿٧﴾

أَوْ يُلْقَىٰ إِلَيْهِ كَنزٌ أَوْ تَكُونُ لَهُ جَنَّةٌ
يَاكُلُ مِنْهَا وَقَالَ الظَّالِمُونَ إِن
تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَّسْحُورًا ﴿٨﴾

ани жинца гьениса батІи-батІияб тІагІам ва пихъ кваналѣб»-абун.

Аварасда ﷺ иман лъурал гІадамазда, гьел купру-ширкалдалъун жидѣца напсазе зулму гъабулѣб къавмалъ абун: «Нуж нахърильгъарав чи вуго жундуца ккурав, жиндие сихІру гъабун гІадаллгъизавурав чи»-абун.

9. Мун валагъѣхѣ МухІаммад ﷺ

أَنْظُرْ كَيْفَ صَرُّوا لَكَ الْأَمْثَلُ

ва дуца пикру гъабѣ гъѣб капураб

فَضَلُوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَيِّلًا ۝٩

къавмалъ чан батІияб мисал бачун мун

гьѣресиявлъун гъавулев вугев! Гъаб иш

сабаблъун жалго къосараллъун руго гьел ва гьѣзда битІараб

нухги хІакъаб динги батулѣб гьѣчІо ва лъалѣб гьѣчІо.

10. Аллагъ ﷻ баракаат ГІемерав ва

تَبَارَكَ الَّذِي إِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِنْ

ТІадеГІанав вуго, жиндие бокъани гьел

ذَلِكَ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَيَجْعَلُ

мушриказ абулѣб хазинаялдасаги, ах-

لَكَ قُصُورًا ۝١٠

хуралдасаги лъикІаб ва ГІемераб жо дѣе

къѣзе кІолев вуго.

Жидер пихъал ГІемерал, жидѣда жаниса ГІорал-лъимал чваххулел ахал къѣлаан Аллагъас ﷻ дѣе ва ГІарац месѣдалъ къачІарал кІудиял кІалГІабиги къѣлаан.

Шайх Задаца Аз-захІакидаса бицана: «Маккаялъул мушрикаца

Аллагъасул свалат салам лъѣяв авараг пакъирав вуго абун гьѣсда

тІад махсараби гъарун харбал рицинда, гъев авараг ﷺ цІакъ

пашманлъана ва жинда тІад къараб рисалат тІобитІизе кІоларо

абун ракІ къварилъун лъугъана. Гьѣсие рекІел гъѣй гъабизе, гьѣсул

ракІ ГІодобе биччазабизе Жабраил малаик вачІун гьѣсда аскІов

вукІадго зодиса цо рагъо рагъана ва Жабраил малаикас абун: «Я

расулаллагъ ﷺ! Дѣе рохел буго! Гъав вуго Ризван малаик,

алжаназул хазиначи. Гъев духъѣ вачІун вуго Аллагъасул ﷻ

разилгъи босун»-абун. Цинги Ризван малаикас гьѣзие саламги

къун, абун: «ТІадеГІанав Аллагъас дѣе ихтияр къун буго дуца

тІаса бищизе аварагІгъи ва ханІгъи дѣе букІине яги аварагІгъунги

лагІгъунги мун вукІине»-абун. Гъев Ризванида кодор жидѣца нур

базабун кенчІолел ракъалда тІад ругел киналго хазинаязул кІулалги

рукІана. Аллагъасул свалат салам лъѣяв авараг жинца мушавара

гъабулѣв ГІадин Жабраил малаикасда валагъана. Жабраилас гьѣсие

ишара гъабун Аллагъасѣ ﷻ хІелун, ГІодогІанлъун вукІин лъикІ

бугин абун. Аллагъасул свалат салам лъѣяв аварас абун: «Дица

лагІгъунги аварагІгъунги вукІине тІаса бищана»-абун. Гьѣлдаса

хадув авараг صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хьибил чІван кваналев вукІнчІо. Ай чІухІараб хІалалъ гІодов чІолев вукІнчІо»-абун.

11. Гьел мушрикаца ахират букІинги гьереси гьабулеб буго. Гьеб къямасеб къо гьереси гьабурал гІадамазе дица цІакъ гучаб гІазаб хІадурун буго.

بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَأَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ
بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا ﴿١١﴾

Гьаб аяталъул магІна буго: мушрикаца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар кквеялъеги, гьез мун гьереси гьавиялъеги сабаб буго гьез ахираталда иман лъоллеб гьечІеблъи, гьениб хІисаб- мизан ва жазаъ букІиналда гьез инкар кколеб букІинги. Къямасеб къо бачІинги хІакъаб амру бугин ва гьениб капурзабазе гучаб гІазабги гьабизе бугилан лъазабулеб буго БетІергъан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьеб квешаб къавмалда.

12. Жал гьеб жужахІалда рикІадасанго рихъараб мехаль, гьезда рагІула гьелъул цІакъ ццим бахъараб гъаракъ.

إِذَا رَأَوْهُمْ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا
تَغِيظًا وَزَفِيرًا ﴿١٢﴾

ЖужахІалъул цІаялъул гьалдолеб гъаракъ буго гьагІулеб хІамил гІадаб, ццим бахъун гьалагІъарав чиясул каранзул гъаракъ гІадаб.

13. Цинги гьел мушрикал жужахІалда жанире реххун гьенир къваридаб бакІалда ккезаридал, жидер кврал гудур бан габуралдаги рухъиндал, гьел жидеда бугеб къварили бицун ахІдолел рукІула: «Вай нижер гьалагІли, вай нижее бугеб гІазаб»- абун.

وَإِذَا أَلْقَا مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا مُقَرَّبِينَ
دَعَوْا هُنَالِكَ ثُبُورًا ﴿١٣﴾

14. Гьезда жужахІалъул забаниятаца абула: «Нужеца жакъа цо нухаль ахІуге «Вай нижер гьалагІли»-абун. Гьеб нужеца гІемер нухаль ахІе.

لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُورًا وَحِدًا وَادْعُوا ثُبُورًا
كَثِيرًا ﴿١٤﴾

Нужее бугеб гІазаб цІакъ гучаб буго ва гьеб гІазаб нужеда тІасан ине гьечІо ва нужер ахІиялъе жавабги къезе гьечІо.

15. Дуца гьел капурзабаде абе МухІаммад صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Гьаб квешаб жужахІалъул гІазабищ лъикІаб бугеб, яги Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъарал муъминзабаде къотІи гьабураб, даимго жинда жанир чІолев нигІматазул алжанищ лъикІаб бугеб?»-абун.

قُلْ أَذَلِكَ خَيْرٌ أَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وُعدَ
الْمُشْفِقُونَ كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءٌ وَمَصِيرًا ﴿١٥﴾

Гьеб алжан буго дуниялда гьабураб лъикІаб гІамалалда данде

бугеб жазат ва гьеб буго муъминзаби жанир русунеб бакI.

16. Гьел муъминзабазе алжаназда жаниб لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ خَالِدِينَ كَانَ
бокѡанщинаб нигIмат букIлизе буго ва
гьел даимго гьенир рукIлизе руго. عَلَى رِثَاتٍ وَعَدًّا مَّسْغُولًا ﴿١٦﴾

Гьаб кьотIиги буго МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
дур БетIергѡан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир напсалда тIаде босараб,
жиндаса гьикъизе бегъулеб ва жиб гьаризе бегъулеб.

17. Гьеб кьиямасеб кьо буго жиндиль وَيَوْمَ يُحْشَرُ لَهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ
кинабго халкъ данде гьабулеб ва اللَّهُ يَقُولُ ءَأَنْتُمْ أَضَلُّلْتُمْ عِبَادِي
мушрикаца алагъзабилъун ккурал هَؤُلَاءِ أَمَّهُمْ صَلُّوا السَّيْلَ ﴿١٧﴾
хъанчал ва цогидал жалги данде
гьарулеб.

Малаикзаби рукIа, Гиса غِيَاثُكَ, Гузайр авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ вукIа ва цоги
шив вугониги тIадамаз жив кIодо гьавун Аллагъасдехун جَلَّ جَلَالُهُ ширк
гьабурав чиги данде гьарулеб кьо буго гьеб. ТIадегIанав Аллагъас
жидее лагълъи гьабурал жалазда гьикъула: «Нужецайниш дир
лагъзал кьосизарурал, яги гьел жалгойниш кьосарал рукIарал? -
абун.

18. Жидее лагълъи гьабурал жалаца قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا أَنْ نَتَّخِذَ
абула: «Мун вацIцIадав ва ТIадегIанав مِنْ دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ وَلَٰكِنْ مَتَّعْتَهُمْ
вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ! Нижее рекъараб وَأَبَاءَهُمْ حَتَّىٰ تَسْأَلَ اللَّهَ فَرَسًا وَعَاقِلًا ﴿١٨﴾
гьечIо мунги живго тун цоги гьудулзаби
кквезе ва гьезие лагълъи гьабизе.

Гьал лагъзал дуца нигIматал кьун
хьихьидал, гьезул умумулги гьелги
рахIат- лазаталдаги тедал, гьезда мун рехсей ва дуе тIибадат
гьаби кIочана ва жал гьалагъараб кьавмлъун лъугъана»-абун.
Гьезда тIадаб букIана дур нигIматазда шукру гьабизе ва дуе рещи
гьабун, мун разилъи тIалаб гьабун тIагIат-тIибадат гьабизе. Амма гьел
щайтIаналь гуккана, жидерго напсалда нахърилълъана ва дуе гьабизе
хIакъаб тIибадат кIочон, мун гуресе лагълъи гьабуна.

19. ТIадегIанав Аллагъас жидеца فَقَدْ كَذَّبْتُمْ بِمَا تَقُولُونَ فَمَا
лагълъи гьабураздехун абула: تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا تَصْرَفُونَ وَلَا تَبْظِلُونَ
«ХIакълъунго нуж гьереси гьарунаха مِنْكُمْ ذُنُوبُهُ عَذَابًا كَثِيرًا ﴿١٩﴾
нужеца жидее лагълъи гьабурал
алагъзабаца. Гьез кьосизарунин нуж
гьезие тIибадат гьабизе тIамун, абураб нужер хIужаги тIададе
хвана.

Гѡанже нужер хІал кІоларо гѡеб гІазаб нахъчІвaze вa нужер гѡелдаса рорчІize бакІ гѡечІо. Жидеца ширк гѡабурал гІадамазда дица цІакъ кІудияб гІазаб чІаμισабизе буго»-абун.

20. Дуда цереги дица аварагзаби
 ритІичІо МухІаммад ﷺ,
 хІакълъунго жал базаралдаги,
 къватІахъеги хъвадулеллъун
 ругел гурони вa жидеца тІагІам
 кваналеллъун ругел гурони.

وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا إِنَّهُمْ لَيَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَيَمْشُونَ فِي الْأَسْوَاقِ وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً أَتَصْبِرُونَ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا ﴿٢٠﴾

Маккаялъул мушриказ абухъе малаикзаби

ритІичІо дица аварагзабилъун. Щибаб къавмалда гъезда гъоркъоса чи витІула гъел Аллагъ ﷻ цо гъавиялда вa гъесие гІибадат гъабиялде ахІize. Дица дир лагъзал гъарун руго цоял цоязе питналъун вa хІалбихълъун. Цоял бечедал цоял мискинал гъарун, цоял тІадегІанал цогидал гІодорегІанал гъарун. Цоял унтарал, цогидал сахаллъун гъарун. Гъаб амру гъадин гъабиялъул хІикматги буго: гъел лагъзадерица сабру гъабуладай вa гъезие дун жидер БетІергъан вукІин лъаладай абун хІалбихъи гъаби. Дида иман лъуралги инкар ккуралги гІадамал загъир гъари.

Дур БетІергъан Аллагъ жинда бихъулев вуго МухІаммад ﷺ, лагъзадерил ахІвалал, загъиралги батІиналги. Гъаб хІалбихъи гъабиялдалъун гъесул мурад букІуна гъел лагъзадерида жидедаго загъир гъаби гъезул иманги купруги вa гъелда данде ахираталда жазаъ гъабулеб мехаль лагъзадерил щибго хІужа-далил букІун гутІи, жидее зулму гъабулеб бугин абизе.

21. Дида иман лъоларел, ахират
 букІинги гъереси гъабун, гъенир
 дида данде чІvaze гъечІин
 абулел мушрикаца абулел буго:
 «Нижеда малаикзаби рештІизарун
 рукІаралани, МухІаммад ﷺ аварагълъун вукІин ритІухъ
 гъавизе.

﴿وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا قُلُوبًا ضَالَّةً﴾
 ﴿عَلَيْنَا الْمَلِكُ أَوْ نَرَىٰ رَبَّنَا لَقَدِ اسْتَكْبَرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُتُوًا كَبِيرًا ﴿٢١﴾﴾

Яги нижее БетІергъан вихъулевани, гъес жинцаго бицине»- абун. ХІакълъунго Гъеб буго мушриказул гІамал кІодолъиялъул вa купруялъул гІорхълъан ин.

Гъезие иман лъезе гІурал мугІжизатал рукІана Аллагъас ﷻ гъезда рихъизарун, амма гъел иман лъезе къваригІарал гъечІо вa гъез тІалаб гъабулел жал руго жидер ахІмакълъи бихъизабулел. Жидерго напсал кІодолъун рихъун, гъел чІухІун руго вa гІорхълъан рорчІун

зулмуялѡулъ ва купруялѡулъ тѡерхъун руго.

22. Жидер рухІал росизе рачІунел
малаикзаби мушриказда рихъараб
къоялъ, гъезие щибго рохел букІуларо.

يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ لَا بُشْرَىٰ يَوْمَئِذٍ
لِّلْمُجْرِمِينَ وَيَقُولُونَ حَجْرًا مَّحْجُورًا ﴿١٧﴾

Гъеб къоялъ лъала гъезда жидеца гъабураб
купру-ширкалъул ва зулмуялѡул жазаъ жидее гъабизе букІин.
Малаикзабацаги, гъезул ракІ бекизабун, гъезда абула: «Нужее
хІарамаб буго алжанги, рохелги ва мунагъал чуриги. Нужее
Аллагъас جَلَّالَهُ жужахІалъул ца хІадурун буго ва гъеб жужахІалъул
рохел буго нужее»- абун.

Гъезул рухІ бахъулеб мехалъ малаикзабаца абула: «Мун къватІибе
бахъа гъаб чорокаб рухІ чорокаб къаркъалаялдаса»-абун. Цинги гъеб
рухІ чорхолъан къватІибе бахъизе хІинкъун чІола ва малаикзабаца
маххул гъецІокъал къабун глазаб гъабун, къватІибе кІанцІизабула.
Муъминзабазул рухІ босулел малаикзабаца гъезда алжаналъул рохел
бицула ва щибго захІмалъи гъечІого гъезул рухІги босун уна.

23. Гъел капурзабаца гъабураб лъикІаб
гІамалги Дица, щибго мунпагІат гъечІеб
хІурлъун гъабун, гІадада хвезабула:

وَقَدْ مَنَّآ إِلَىٰ مَاعْمَلُوا مِن عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ
هَبَاءً مَّنْثُورًا ﴿١٨﴾

Жидеца иман лъечІого гъабураб гІамалалъул
гъезие ахираталъе мунпагІат букІуларо. Капурзабаца гъабураб садакъа-
хайрат ва цогидабги Аллагъасул جَلَّالَهُ махлукъаталъе мунпагІат бугеб
лъикІаб гІамалалъе дунялалдаго жазаъ гъабун букІула: гъезие сахлъи
къун, лъимал-хъизан къун ва дунялалъул балагъаздаса цІунун.

24. Жал алжаналъул бетІергъабильтун
ругел муъминзаби гъеб къоялъ жидер
чІолеб бакІ цІакъ лъикІал руго ва
жидеца хІалхъи гъабулеб къалъул гІуж
цІакъ берцинал руго.

أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مَُّتَقَرًّا
وَأَحْسَنُ مَقِيلًا ﴿١٩﴾

ИбнумасгІудица абуна: къиямасеб къоялъ цо къо къальизегІан
заманаяда жаниб Аллагъас جَلَّالَهُ хІисаб-мизан гъабун, алжаналъул
агълу алжаналда ва жужахІалъул агълу жужахІалда лъугъизабула»-
абун. Гъаб магІна буго хирияб аяталъул: «Къалъул гІуж цІакъ берцинал
руго»-абураб: Жидер хІисаб мизан гъабун, жидее Аллагъа جَلَّالَهُ разилъи
щун, жал алжаналда лъугъизарулеб гІуж бугелъул гъеб къалъул гІуж.

25. Гъеб къиямасеб къо буго зобалги
накІкІалги цадахъго рихъун,
хъвалхъун унеб ва малаикзаби ракъалда

وَيَوْمَ نَشْفُقُ السَّمَاءَ بِالْغَمِيمِ وَنُزِّلُ الْمَلَائِكَةَ
تَنْزِيلًا ﴿٢٠﴾

рештІун махІшаралда халкъалда сверун лъугъунѡб, жиндир захІмалъи ва къварилъи кІудияб къо.

26. Гъѡб къоялъ кинабго ханлъи
ва кІодолъи цохІо жив гурхІулев

أَمَلْتُ يَوْمَئِذٍ لَّنَّكُنَّ مِنَ الْفَائِزِينَ وَكَانَ يَوْمًا
عَلَى الْكَافِرِينَ عَسِيرًا ﴿٢٦﴾

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго

ва гъѡб къо буго капурзабазе цІакъ

захІматаб ва хІинкъараб къо. Къиямасѡб къоялъ дунялалда чІухІун
рукІарал ханзабиги, къуват-гучалда рукІарал залимзабиги цІакъ хІелун,
гІодогІанлъун рукІуна, гъел киналго цохІо БетІергъан Аллагъасда
цере чІола ва гъесул гурони хІукму гъаби ва жазаъ гъаби гъѡб къоялъ
букІуларо.

Гъѡб къо капурзабазе захІматаб бугин абиялдаса мурад буго
муъминзабазе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъѡб къо бигъа гъабулеб букІин ва гъезда
гъелгул къварилъи щолареб букІинги.

Аллагъасул свалат салам лъѡяв аварагасул хІадисалда буго: «Аллагъас
*гъѡб къо муъминчиясе бигъа гъабула жинца дунялалда цохІо
паризаяб как балаго унеб гІадаб заман бугин абун гъесда раклалда
кколеб хІалалъ*»-абун. ХІадис има АхІмадица бицана.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нильѡе насиб гъабеги гъѡб бигъалъи ва жив разилъи.

27. Дуца раклалде швезабе МухІаммад

وَيَوْمَ يَعِصُ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дунялалда залимавлъун

يَلْتَنِي أَنُحَدِّثَ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا ﴿٢٧﴾

вукІарав купручияс жиндирго кверал

хІанчІулеб къиямасѡб къо.

Гъѡв капурчиясги абулеб: «Вай дир Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ! Дун аварагасда
нахъвилълъун вукІаравани ва гъевгун цадахъ Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
цо гъавун хъвадун вукІаравани, жакъа гъаб гІазабалда дун
вукІилароан!

28. Вай дие бугѡб къварилъи!

يَوْنٰتَنِي لِيَتَنِي لَمْ اُحْذَرْ فَلَا نَاصِيَكَا ﴿٢٨﴾

Дица пуланав чи гъудуллъун ккун

вукІинчІевани!

29. ХІакълъунго гъѡв чияс дун хІакъаб

لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي

нухалдаса къосизавуна, дун гъѡб нухда

وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا ﴿٢٩﴾

лъугъун вукІун ва дида гъѡб лъан букІун

хадуб»-абун.

ХІакълъунго шайтІан жинца инсан къосизавулеб ва шибго кумек
гъабичІого гъѡв инсан толеб буго. Инсан къосизавизе шайтІаналъ
гІемераб жо къотІи гъабула, амма гъѡв гІазабалда ккараб мехалъ
шайтІан гъесдаса рикІІалъула ва жиндир къотІиги гІубазабуларо.

Гъаб лъабго аят (27,28,29) рештІнабиялъе сабаб бицана: Пукъбат ибну абу МуглітІ абулев чияс цо бертин гъабун квен-тІех хІадурун букІана ва гъеб бертиналда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагги ахІун вукІана. Квен цебе бачІун гъеб кваназе мех шведалго, аварагас ﷺ абунa: «Дица гъаб квен кваназе гъечІо дуца дун Аллагъасул расул вуго абун нугІлъи гъабун гурони»-абун. Цинги гъев Пукъбатица шагъадат битІун, МухІаммад ﷺ Аллагъасул расул вуго абун нугІлъи гъабуна ва аварагас ﷺ гъеб квенги кванана.

Гъаб хабар щвана Убаю ибну КагІбо абулев квешав мушрикасда, жив Пукъбатил гъудулгъун вукІарав ва гъес абунa: «Мун умумузул диналдаса вуссун вуго»-абун. Пукъбатица абунa: «Дун гъеб диналдаса вуссун гъечІо. Киниги гъев къадро кІудияв чи (МухІаммад) дихъе вачІиндал ва гъес дир тІагІам кваназе инкар гъабидал гъев Расулуллагъ ﷺ вуго абун дица нугІлъи гъабун гурони, дица гъеб нугІлъи гъабуна»-абун. Убаю ибну КагІбица абунa: «Дир гъумер дур гъумералъе бихъизе дица хІарам гъабулеб буго, дуда МухІаммад вихъараб мехаль дуца гъесда хІацІу тучІони ва дуца гъесда рогъоб бан квешал рагІабиги абичІони»-абун. Аллагъасул ﷺ тушман Пукъбатица жиндир гъудул Убайица малъараб жо гъабуна, жив аварагасда ﷺ иман лъеялдасаги вуссана. ПaдегІанав Аллагъас гъезул хІакъальулъ гъал аяталги рештІизаруна.

30. Аллагъасул расулас ﷺ абунa: وَقَالَ الرَّسُولُ يَرْبِّ إِنِّي قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا ﴿٣٠﴾
«Я дир БетІергъан! ХІакълъунго дир къавмалъ гъаб Къуръан ккун буго жиб мугъалда нахъ рехараб, жинда гІамал гъабулареб жольун.

Дида гъел мутІигІлъулел гъечІо, дир рисалатги гъереси гъабулеб буго»-абун. Хирияв аварагасе ﷺ жаваб гъабун ПaдегІанав Аллагъас абулеб буго.

31. Гъедин Дица киналго аварагзабазе وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ وَكَفَى بِرَبِّكَ هَادِيًا وَنَصِيرًا ﴿٣١﴾
гидер къавмалда гъоркъоса тушбаби гъаруна ва гъел аварагзабацаги сабру гъабуна.

Дуцаги сабро гъабе МухІаммад ﷺ. Дуге дур БетІергъан Аллагъ гІезе вуго жинца мун хІакъаб нухалда тІовитІун гъелда чІезавулевлъун ва дуге квер бакъулевлъун. Дуца кІвар гъабуге дудехун тушманлъи гъабулел гІадамазул. Дица дуда гІад къараб

рисалат умматалъухъе швезабе.

32. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал
ва авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьереси гъавурал
гIадамаз абулеб буго: «Гъев аварагасда

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ
جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ
وَرَتَّلْتَ تَرْتِيلًا ﴿٣٢﴾

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Къуръан цохIо нухаль, цадахъго
рештIинабун букIарабани»-абун.

Мусада عَلَيْهِ السَّلَام Таврат рештIинабураб гIадин, ГIисада عَلَيْهِ السَّلَام Инжилги
рештIинабураб гIадин. Дица гъеб Къуръан дуда рештIинабуна
МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, бикъ-бикъун, хIажат бихъухъе, гьелдалъун
дур ракI парахатлъун букIине. Дуде жиб рекIель цIунизе бигъаяб
букIине ва гьелда гIамал гъабизеги бигъаяб букIине. Гъеб Къуръан
цIакъ берцинаб, пасихIаб хIалалъ дуде баянги гъабуна.

33. Гъел капурзабаца дуде къец гъабун цо
рагIи бишараб мехаль, дица дуде хIакъаб
рагIи рештIине гъабула ва гъезул рагIи
батIул гъабулеб берцинаб баянги гъабула.

وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ
وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا ﴿٣٣﴾

34. Гъел мушрикал руго къиямасеб
къоялъ жидер гъумералда хъуршулага
гIаде рахъинарун жужахIалда рачун
унел.

الَّذِينَ يُحْسِرُونَ عَلَىٰ أَوْدِهِمْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ
أُولَٰئِكَ شَرٌّ مَّكَانًا وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٣٤﴾

Гъеб жужахI цIакъ квешаб бакI буго ва гъел мушрикалги цIакъ нух
къосарал гIадамал руго. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда
гъикъана къиямасеб къоялъ мушрикал гъумералда кин хъуршулел
(рилълъунел) абун. Аллагъасул расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: «Гъел гIадамал
киго хIетIеялда тIад рилълъинарурав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир хIал кIоле
вуго гъел гъумералда рилълъинаризеге»-абун. ХIадис имам Муслимнца
бицана.

35. ХIакълъунго дица Муса
аварагасухъе عَلَيْهِ السَّلَام Таврат къуна ва
гъевгун цадахъ гъесул вац Гъарунги
гъавуна гъесие вазирлъун ва
кумекчилъун.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ الْكِتَابَ وَجَعَلْنَا مَعَهُ
أَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا ﴿٣٥﴾

36. Дица гъев кIиясдаго абуна: «Нуж
кIиявго а дунги дир аяталги гьереси
гъарун ругел пиргIавнил къавмалда.

فَقُلْنَا أَذْهَبَ إِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا
بِقَائِنَا فَدَمَرْنَاهُمْ تَدْمِيرًا ﴿٣٦﴾

Баянал хIужабигун ва загъирал мугIжизаталгун
ана гъев кIиявго пиргIавнил къавмалде гъел Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялда
ахIизе. Амма гъез иман лъечIо, Мусаги гъесул къавм бануисраилалги

гъалаг гъаризе къасд гъабуна пиргIавница. Цинги дица гъеб пиргIавнил къавм дир гIазабалдалъун гъалаг гъаруна. ПиргIавнги гъесул къавм къибтIиялги ралъдалъе лъугъине гъаруна цинги гъезда тIад ралъад данде бачана.

37. Гъединго НухI аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام
къавмги гъалаг гъабуна дица. Гъез
дир аварагазаби عَلَيْهِ السَّلَام гъереси
гъарураб мехалъ дица гъел тIупантIун
гъанкъизаруна ва гъел хадур рачIарал
умматазе вагIзалъун ва гIибратлъун гъаруна.

وَقَوْمٌ نُّوحٌ لَّمَّا كَذَّبُوا الرَّسُولَ أَغْرَقْنَاهُمْ
وَجَعَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ آيَةً وَأَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ
عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٢٧﴾

Гъал гъалаг гъарурал къавмазе ахираталдаги дица цIакъ гучаб
гIазаб хIадурун буго. Дуниялалда гъалаг гъари гуребги ахираталдаги
гъалаггъарал рукIине руго гъел капурзаби.

38. Гъединго дица гъалаг гъаруна ГIадил
къавм, Самудил къавм. Гъуялда жанир
ккезарун гъанкъизарурал ШугIайбил
къавмги.

وَعَادًا وَثَمُودًا وَأَصْحَابَ الرَّيِّسِ وَقُرُونًا
بَيْنَ ذَلِكَ كَثِيرًا ﴿٢٨﴾

Гъел къавмазда гъоркъоб бугеб заманаялъ цогиги гIемерал
умматал гъалаг гъаруна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ: гъезул рикIкIен Аллагъасда
гъурони лъаларел.

39. Гъел киналго къавмазе гъалаг
гъарилелде цере аварагазаби عَلَيْهِ السَّلَام ритIун
хIакъаб дин баян гъабуна ва гъезие
гIазабалдалъун хIинкъиги къуна.

وَكُلًّا ضَرَبْنَاهُ الْأُمُثْلَ وَكُلًّا
تَبَرَّأْنَا ظَنِيرًا ﴿٢٩﴾

Гъел аварагазаде гIенеккичIеб мехалъ ва жадее вагIза-насихIаталъ
пайда гъабичIеб мехалъ: дица гъел умматал гучаб гъалаггъаниялъ
гъалаг гъаруна ва гъезул хабар ва насло тIагIизабуна.

40. ХIакълъунго Жидер даран
базаралъе Шамалда Маккаялъул
мушрикал ЛутIил къавмил росабалъан
уна гуриш? Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ зодиса
ганчIал речIчIун жал гъалаг гъарурал
гъел ЛутIил عَلَيْهِ السَّلَام къавмги.

وَلَقَدْ آتَيْنَا آلَ الْفِرْعَوْنَ الْوَيْلَ وَأَمْطَرْنَا
السَّيْءَ أَنْفَاقَهُمْ يَكُونُوا لِرَدِّ أَعْيُنِنَا
ذُرِّيَّةً لَّا تَرْجُونَ سُورًا ﴿٤٠﴾

Гъезда гъел росаби рихъуларогойищ ругел ва гъезда щвараб
гIазабалъул пикруго гъабулариш? Гъел мушриказда гъел росаби
рихъула, гъениб букIараб къавмалъе лъугъараб жоги гъезда лъала.
Амма гъел Аллагъа جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун, ахираталда иман лъун, гъениб
хIисаб-мизан ва жазаъ букIиналда божулел гъечIо. Гъедин бугелъул

жидее щибго вагІза ва асар лѣугѣнеб гѣчІо.

41. Мушриказда мун вихъараб мехаль
гъез мун махсароле гъавулев вуго ва
абулеб буго:

وَإِذَا رَأَوْكَ إِن يَخِذُواكَ الْآهَرُونَ أَهَذَا
الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا ﴿١١﴾

«Гъав чийиш вугев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нижеда
расуллѣун витІарав?-абун.

42. «Гъав чияс ниж нижед алагъзабазе
лагълѣи гъабиялдаса къосизаризе
дагъаб жо хутІана. Нижеца сабро гъабун
букІинчлебани ва гъесул ахІиялда
данде рагъги гъабичлебани, ниж гъес
къосизаризеги рукІана»-абун.

إِنْ كَذَّابُنَا عَنْ ءَالِهَتِنَا لَوَلَا أَنْ
صَبَرْنَا عَلَيْهَا وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حِينَ
يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ أَضَلَّ سَبِيلًا ﴿١٢﴾

Ахираталда жужахІалѣул гІазаб бихъараб мехаль гъезда лъазе
буго нух къосаралги, мекъаб диналда ругелги шал ругеблѣи.

43. Дуца гІажаиблѣи гъабулариш
МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиндирго гъава напс
алагълѣун ккун вугев чиясул!

أَرَأَيْتَ مَنْ أَخَذَ إِلَهُهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ
تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا ﴿١٣﴾

Гъел мушриказул щиб гІакъло лъай букІунеб

ва гъезул динги щиб букІунеб! Муниш вугев гъезул вакил, гъел
жидерго гъаваялда нахъ рилъизе гъукъулев?! ГъечІо мун гъезул
вакил ва кІоларо дуда гъел гъукъизе.

Жинда Аллагъ разилъяв ИбнугІаббасица абун: «Цо мушрикал рукІана
жидеца ганчІазе лагълѣи гъабулел. Гъеб жидехъ бугелдаса берцинаб
гамачІ батараб мехаль кодоб букІараб гамачІги гІодоб реххун гъеб
берцин бихъараб гамачІ кодобе босулаан ва гъелъие лагълѣи гъабулаан»-
абун. Гъав чи битІараб нухалда тІовитІизе кІолиш МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
дуда?

Гъаб аяталѣул мурад буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул
ракІ паракхат гъаби ва гъесда бичІчІизаби гъел мушрикал цІакъ
жагъилал, хІайваназда релълѣарал гІадамал рукІин ва гъез иман лъечІо
абун аварагасда гІайиб гъечІеблѣи. Гъесда тІадаб жо гъезухъе дин
щвезаби бугелѣул. Амма гъел иманалда тІоритІи, яги тІоритІун гутІи
тІадегІанав Аллагъасул иш буго.

44. Дуда ракІалдайиш кколеб бугеб
МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, хІакълѣунго гъел
мушриказе дуца бицулеб жо рагІулеб
бугин ва гъеб бичІулебги бугин абун.

أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ
يَعْقِلُونَ إِنْ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ
سَبِيلًا ﴿١٤﴾

Гъедин гъечІо иш. Гъезда дуца бицулеб

жоялъул хІакъикъат бичІуларо. Гьел хІайваназда рельеъун руго, хІатта гьел хІайваназдасаги къосарал руго.

Гьел хІайваназда жидер вехъасда мутІигІлъизе лъала, жидер бетІаргъабиги лъала, жиде лъикІлъи гъабулев ва квешлъи гъабулев чи ватІа гъавизеги лъала. Гъал мушриказда жидер БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъалев гъечІо, гъесул расуласда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъги рильлъунел гъечІо, жидерго напсазе лъикІаб ва квешаб жо батІа гъабизеги лъалеб гъечІо.

45. Дуда бихъуларииш МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, أَلَمْ تَرَ إِلَى رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ وَسَاكِنًا فَجَعَلْنَا الشَّمْسَ عَلَيْهِ دَلِيلًا ٢٥
 ва дуца пикру гъабулариш ТіадеГІанав
 Аллагъасул махлукъаталъул ва гъезда
 жанир ругел хІикматазул?

Дуца пикру гъабе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рагІад
 киндай гъабун бугеб жиб цІан унеб, хъвадулеб абун. Гъеб
 рагІадалдалъун инсанасе ва цогідаб рухІ чІаголтъиялъе бакъул
 бухІиялдасан цІуни букІизе. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъараб ани гъеб
 рагІад цо бакІалда чІІараблъун гъабилаан. Киниги Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ гъеб рагІад жиб хъвадулеблъун гъабуна ва гъеб рагІад букІин
 лъазабулеб далиллъун бакъги гъабуна.

Бакъ баккараб мехаль гурони рагІад бихъуларо ва гъеб бакъул
 хъвадиялдалъун рагІадги хъвадула. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІадат буго
 чІегІераб жо хъахІалда данде ккун лъалеб, нур бецІлъиялде данде ккун
 лъалеб, гІелму жагъиллъиялда данде ккун лъалеб. Гъеб гІадаталда
 рскъон бакъ гвангъараб нур букІин нилъеда лъала гъеб бакъ гъечІеб
 бакІ бецІаб букІиналдалъун.

46. Цинги дица гъеб рогъалидаса хадуб ثُمَّ قَضَتْهُ إِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا ٢٦
 букІунеб рагІад дагъ-дагъ ккун нахъе босула
 ва бакъ баккараб мехаль гъеб рагІад тіагІула.

47. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужер وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِیَسَاقُوا النَّوْمَ
 БетІергъан, жинца гІад ретІулеб سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ لَشُورًا ٢٧
 ретІелалъ гІадин нуж рахчулеблъун
 сордо гъабурав,

гъеб сардилъ нуж рахІаталда рукІине, дунялалъул хІалтіи-иш
 гъабиялдаса хъизан рукъалда руссун рукІине. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ макъуги
 гъабуна нуж хІалхъон чІолеблъун ва нужер черхалъул свак
 бичулеблъун.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къоги гъабуна жинда жанир нуж хъвадулеблъун.
 Нужеца хІалтіи иш гъабизе ва магІишат тіалаб гъабизе. Гъединго
 Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тіалаб гъабун, гъесул амру-нагъю тіубан, хирияв

ва дир алжаналъул нигІматаздакъун рохел бицинеги.

52. Мун гьел капурзабазе мутІгІлъуге

МухІаммад ﷺ гьез жидер

алагъзабазда гІайиб чІвагеян абулеб

рагІиялълъ.

فَلَا تُطِيعُوا الْكَافِرِينَ وَجَهْدُهُمْ بِهِ جَهَادًا
كَبِيرًا ﴿٣٢﴾

Дуца гьаб хирияб Къуръаналдалъун гьездехун рагъги гьабе
кІудияб рагъ гьабиялълъ. Гьел Аллагъ ﷻ цо гъавиялда ахІиялълъ
мун свакаге ва кІвахІалълъуге. Кинабго заманаялълъ гьезие дагІват гьабе.

53. Гьев БетІергъан Аллагъ ﷻ

вуго жиндие гІибадат гьабизе тІадав

хан, жинца кІуго батІияб лъим

чвахизабурав цоцада аскІоб, цояб

цоялда цун.

﴿وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هَذَا عَذَبٌ
فُرَاتٌ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا
بَرْزَخًا حَجَرًا مَّحْجُورًا﴾ ﴿٣٣﴾

Цояб лъим жиб гъуинаб, жиб гьекъезе бигъаяб, цогигаб лъим
жиб цІакъ цІамхІалаб, къогІаб. Гьеб кІиябго лъим цоцаде жубазе
толареб пардаври гьабун буго Аллагъас ﷻ ва гьел цоцадаса
нахъе чІвалеб къуватги гьабун буго. Гьабги буго Аллагъасул
хІалкІолълъида тІоритІел гьабулел гІаламатаздаса цо гІаламат.

54. Жинца манидал къатІраялдаса инсан

вижаравги вуго тІадегІанав Аллагъ.

Гьев инсан жинда жо бихъулев,

рагІулев гъавурав, жинца чІужу ячун

ригъин гьабун насло-насаб халат гьабулевлълъунги гъавурав.

Дур БетІергъан Аллагъ ﷻ жиндир хІалкІолълъи бергъарав вуго

МухІаммад ﷺ.

﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَعَلَهُ رُسْمًا
وَصِيهُرًا وَقَدْ كَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا﴾ ﴿٣٤﴾

Маниялълъул цо зарраялдаса инсан вижизавулев. Гьев инсан бихъинав,
яги цІуав гъавулев. Гьев инсан, кигІан гІемер ругониги, цояв цогисда
рельгъарав гьечІого щивасул сипат-сурат ва тІабигІат-гІамал
батІияблълъун вижулев, гьезул къуват ва загІиплълъи батІияб гьабун, лага-
черх батІияб гьабун рижулев.

55. Гьел мушрикаца жиндие гІибадат

гьабизе тІадав Аллагъги ﷻ тун щибго

жидее мунпагІат гьабуларел яги зарал

гьабуларел хъанчазе буго лагълълъи

гьабулеб.

﴿وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا
يَضُرُّهُمْ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلَىٰ رَبِّهِ ظَهِيرًا﴾ ﴿٣٥﴾

Гьев капурав инсан шайтІаналда нахъ вильлълъун, гьельние
мутІгІлълъун Аллагъасде ﷻ гІасилълъулев вуго ва гьесда
гІасилълъараб шайтІаналъе квербакъулевги вуго: гьеб шайтІаналълъул

мурад тIубазабун, гьелъул раkI боххизабун.

56. Дица мун витIун гьечIо МухIаммад

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٥٦﴾

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,

дуца муьминзабазе алжаналдалъун рохел бицуневлъун ва капуразе жужахIалъул гIазабалдалъун хIинкьи кьолевлъун гурони. Дуда тIад гьечIо гьел иманалда тIоритIизе ва гIасилъиялдаса цIунизе.

57. Дуца абе МухIаммад

قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِلَّا مَنْ شَاءَ

نُجْهِدَاسА ужра-мухъ тIалаб гьабулеб

гьечIо нужехъе Аллагъасул

أَنْ يَتَّخِذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٥٧﴾

дIин швезе гьабиялда данде.

Нужее Аллагъ гьелъул разилъи шолел нух биxъизабулеб буго дица ва нуж гьел нухаль хъвадун Аллагъасда гIагартъиги боxъун буго.

58. Дуца таваккал тIаме МухIаммад

وَتَوَكَّلْ عَلَىٰ الْآخِرَةِ الَّتِي لَا يَمُوتُ وَتَسْبَحُ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жив холарев, жиндир

даймав Аллагъасда

يُحَمِّدُهُ وَكَفَىٰ بِهِ يَدُنُوبِ عِبَادِهِ

ва дуца гьев вацIилад гьавун, гьесие

خَيْرًا ﴿٥٨﴾

рециги гьабе. Гьев Аллагъ гIезе вуго

жиндир лагъзадерил мунагъал лъалевлъун. Гьесда щибго жо балъго хутIуларо ва шивасул гIамалалда рекъараб жазаъги гьабизе буго.

59. Жинца зобал-ракъалги, гьезда

الَّتِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا

гьоркъоб бугеб кинабго мухлукъатги

анлъго кьоялда жаниб бижарав Цинги

فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ

живги гIарщалда тIадегIанлъарав

الرَّحْمَنُ فَسَبِّحْ بِحَمْدِهِ خَيْرًا ﴿٥٩﴾

Халикъ вуго нужер БетIергъан Аллагъ

гьелъул.

Жиндир гурхIел-цIоб гIемерав ва гIаммав РахIман вуго гьев.

Аллагъасдаса тIалаб гьабе дуца дуда лъаларел жо лъазе. Гьев вуго жинда кинабго жо лъалев ва гьел дуда лъазабизе кIолев, цоги шивго чи гьечIо. Цоги магIна гьабуна гьаб рагIиялъе: Гьев РахIманасул хIакъальулъ дуца гьикъе жидехъе гIехъ кьурал, гьел лъалел гIадамазда абун.

60. Гьел мушриказда абураб мехаль

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا

нужеца гIибадат ва сужда гьабе жиндир

рахIмат кинабго жоялда гIамлъарав

الرَّحْمَنُ اسْجُدْ لِمَا مَرُّنَا وَكَذَّاهُمْ

«РахIманасе»-абун,

نُفُورًا ﴿٦٠﴾

мушрикаца абулеб буго: «Шив чи вугев

гьев РахIман?» Жидеда лъалел бугониги гьев РахIман шив вугев гьесда инкар ккун, гIамал кIодолъи гьабун абулеб рагIи буго гьел. Нижеда лъаларев РахIманасе суждайищ гьабулеб дур амруялда

нахърильтьун?»-абун. Гъаб инкар ккураб рагIияль гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахIматалдаса жегиги рикIклад гъаруна, гъесул диналдасаги жал тIурана.

Гъаб аят цIалидал сужда гъабизе суннатаб буго.

61. Жив ТIадегIанав ва баракат гIемерав
вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, жинца зобалазда цIваби
хъвадулел нухал гъарурав
ва гъениб бакараб чирахъ гIадин бакъги
гъабурав, нур базабулеб моцIги гъабурав.

تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا
وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا ﴿٦١﴾

62. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужеца
гIибадат гъабизе хIакъав БетIергъан,
жинца сордо-къо цояль цояб
хисулеблъун гъабурав ва цояб цоялда
хадуб бачIунеблъунги гъабурав;-

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِّمَن
أَرَادَ أَن يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا ﴿٦٢﴾

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсезе ва гъесул махлукъаталъул пикру гъабун
варIза босизе бокъарал гIадамазе. Яги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIемерал
ва кIудиял нигIматазда шукру гъабизе бокъаразегIи.

АтI-тIабари абулев гIалимас абун: «ТIадегIанав Аллагъас сордо-къо
цояль цояб хисулеблъун гъабун жидеца лъикIаб гIамал гъабун Аллагъ
جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тIалаб гъабулел муъминзабазул къад гъабичIого хутIараб
лъикIаб гIамал гъез къаси гъабизе ва къаси гъабичIого хутIараб лъикIаб
гIамал къад гъабизе»-абун.

63. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лагъзалилан абизе
рекъарал гIадамал руго жал ракъалда
гIад рильтьунеб мехаль бигъаго,
Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хIелун рильтьунел.

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا
وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ﴿٦٣﴾

ЧIухIараб рильтьен гъабуларел ва хIатIал гIодор къабун гъаракъ
бахъизабуларел. Жидедехун жагъилал, ахIмакъал гIадамаца хъачIаб
рагIи бицараб мехаль гъездаги квешаб рагIи абуларел. Гъезда данде
тамахаб рагIи бицун, жалго мунагъальтьулъ ккеялдаса цIунун хъвадулел.

64. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гъабулаго
сордоги рогулел.

وَالَّذِينَ يَبِينُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ﴿٦٤﴾

Гъесие какал ран, суждаялда чIун ва Къуръан цIализе тIаде рахъун
рукIунел.

65. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ дугIа ва хIели
гIемер гъабулел ва гъеб дугIаялъулъ
жидеца абулел:

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ
جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ﴿٦٥﴾

«Я нижер БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ!

Дуца нижедаса буссизабе ва рикІклад гѡабе жужахІгалъул гІазаб.
ХІакълъунго гѡеб гІазаб жиб щварав чиясдаса тІаса унареб буго.

66. ХІакълъунго гѡеб жужахІги цІакълъ
квешаб рукълъ буго

إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٦٦﴾

жинда жанир чІезе ва жиб абадияб рукълъун букІине»-абун.

Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хІинкълъун, гъевразилъи тІалаб гѡабун къасиги къадги
гІибадат гѡабулел муъмизабазул дугІа буго гѡаб. Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ
хІинкълъунго гъечІел, гъев раклалдаги цІоларел, дунял гѡабулел рукълъун
ахиратги кІочон ругел, бусурбаби абун жидеда цІар бугел гІадамазул
шибго дугІаги гъечІо, раклъ къварилъи-тавбоги гъечІо.

Я Аллагъ! Дуца хІакълъаб нух бихъизабе ва гѡеб нухда хъвадизе
тавпикълъи къе.

67. Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи тІалаб гѡабулел
муъмизаби руго жидеца хъизаналъе
ва жидерго напсаазе напакълъа къолеб
мехалъ исрапчилъи гѡабуларел.

وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَعُوا لِرِيسْرَفُوهَا أَلْتَمِيزُوا ﴿٦٧﴾
وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ﴿٦٧﴾

ЧІухІарал минаби ран, хириял машинаби рекІун, ретІел-тІехалъулъ
кванай гъекъеялълъуль исрапчилъи ва чІухІи гѡабуларел. Пемеерго
дагълъаб напакълъа къун напсазе къварилъиги гѡабуларел. Рес-
махІал букІингун цадахъ бахилълъун ва сутурлълъун напсалъе хІажатаб
жо гѡабичІого толарел. Жидер напакълъа къейи гъоркъохъеб ва
шаргІалда рекълъараб букІунел.

68. Аллагълъун جَلَّ جَلَّالَهُ цадахъ ккун цогн
алагълъабазе лагълъи гѡабуларел,
Аллагълъа جَلَّ جَلَّالَهُ чІвазе хІарам гѡабураб
напсги чІваларел, шаргІияб гІилла
букІун гурони:

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا
يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ
وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَمًا ﴿٦٨﴾

къисасалъе ва хІаддалъе чІван гурони. Жидеца зинаги гѡабуларел.
Гълъ кІудиял мунагълъа жидеца гълъарурал гІадамал: ширк гѡаби,
гІадан чІвай, зина гѡаби ахираталда гучаб гІазабалълъуль кколел
гІадамал руго.

69. Гъезие Аллагълъа جَلَّ جَلَّالَهُ къиямасеб
къоялъ гІазаб цІакълъго цІикІизабула ва
жал гІодорегІан гълъарун,
хІакълъир гълъарун даимго рукІунеб
жужахІгалъул гІазабалълъуль лъугъизарула.

يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَيَخْلُدْ
فِيهِ مُهَيَّاتًا ﴿٦٩﴾

70. Жидеца тавбо гѡабурал,
Аллагълъадаги جَلَّ جَلَّالَهُ ахираталдаги иман

إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا

лъурал, хадуб лъикIаб гIамал
гъабунги хъвадарал гIадамал
хутIизегIан,

فَأُولَٰئِكَ يَبْدُلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ
وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٢٥﴾

гъезул церехун гъарурал квешал
гIамалалги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ лъикIаллъун сверизарула. ХIакълъунго
Аллагъ жиндир лагъзадерида цIакъ гурхIулев ва гъезул мунагъал
рахчулев вуго.

71. Жинца тавбоги гъабун лъикIаб
гIамал гъабурав чи Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
жиндир тавбо къабул гъабулев, жинда
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъулев вуго.

وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى
اللَّهِ مَتَابًا ﴿٧١﴾

АтI-гIабарияс бицараб хIадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв
аварагас абунa: «Валлагъи, дида лъала бишун ахиралда алжаналда
жанив лъугъинавулев чиги, бишун ахиралда жуужахIалдаса къватIиве
вахъинавулев чиги (гъав вуго муъминчи, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гIасилтъи
гъабиялдалъун жуужахIалда лъугъизавун вукIарав). Къиямасеб къоялъ
цo чи вачун вачIуна БетIаргъан Аллагъасда цеве. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
малаикзабадехун абула: «Нужеца гъасул гIисинал мунагъал цере рахъе
ва чIахIиял мунагъал рахчун те»-абун. Цинги гъев лагъасда жиндир
гIисинал мунагъал рихъизарула ва гъесдехун абула: «Дуца гъабги,
гъабги мунагъ гъабунитц?»-абун. Гъес абула гъабуна абун ва гъев цIакъ
хIинкъун вукIуна жиндир кIудиял мунагъалги цере рахъилин абун.
Гъев лагъасда абула: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дуе щибаб мунагъалъул бакIалда
лъикIаб гIамал къолеб буго»-абун. Цинги воххун гъев лагъас абула: «Я
дир БетIаргъан! Дица гъарурал цогиги гIамалал рукIана, дида гъел
гъанир рихъулел гъечIо!»-абун. Гъаб разIиги абун Аллагъасул свалат
салам лъеяв авараг жиндир гIусал рихъулеб хIалатъ хъимана; ХIадис
имам Муслимица бицана.

Ай дов жиндир кIудиял мунагъал цере рахъиялдаса хIинкъун вукIарав
лагъасда абидалго дуе щибаб квешаб гIамалалъул бакIалда лъикIаб
гIамал гъабулеб бугин абун, гъесие бокъана жинца рахчи тIалаб гъабулел
рукIарал кIудиял мунагъалги загъир гъаризе ва гъезда дандеги жиндие
лъикIаб гIамал шцеве.

ТIадегIанав Аллагъ жиндир муъминал лагъзадерида гурхIулев
вукIиналъулги, гъел лагъзал жидер хатIаъ кколел, жидеда Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ амру кIочонел рукIиналъулги мисал буго жиндие кутакалда
жиндир лъимер бокъулей эбелалъулги, гъей эбел жиндие ёкъулеб
лъимералъулги мисал. Гъеб лъимералъул ракIчIчIун букIула гъаб
дунаялалда тIад гъей эбелгIан жинда гурхIулейги жив цIунулейги,

жиндие лъикІлъи гъабулевги цоги щивго чи гьенІолъиялда.

Гьедин бугониги гъеб лъимераль цо-цо мехаль эбелалъул раКІ бакъвалеб иш гъабула. Гьелъул амру кІочон, гьелъул мурад тІубачІого хъвадула, жидерго гІанчІаб ва гІадалаб рекІел мурадазда нахърилълъуна. Гъаб гІамал жиндаса кканиги гъев эбел ёкъиялдаса вахъун кколаро ва гъей эбелалъул каранде кІанцІани гурони гьесул кІанцІулеб бакІги букІуларо.

Гъей эбелалъул ццимги бахъула жиндир лъимераль гъабураб квешІиялда, гъеб лъимералда жий ягъдола, гьелда къабизеги къабула, ва амма, жинца раКІ къварид гъабун гІодизабураб лъимер жиндирго каранде къан бездула ва гьелъул къварилъи тІаса инзабизе яхІ бахъула. Жинда Аллагъ ﷻ лъалев, гъев вокъулев ва гьесдаса хІинкъулев муъминнав лагъасулги цо-цо мехаль Аллагъасдехун гІасилъи ккола, гьесул амру-нагъю хвезабун щайтІаналь, гъава-напсаль гуккун хъвадула. Гьедин хъваданиги гъев жинда Аллагъ ﷻ кІочон вукІуларо ва хеккого жив кантІун, тавбо гъабун Аллагъасде ﷻ вусула.

ТІадегІанав Аллагъасулги гъев муъминчи гІасилъун ккараб мехаль гьесда ццим бахъула ва гьесие гІазабги гъабула. Жинда швараб къварилъи-гІазабалъ пашман гъавун, тІаса лъугъа ва жинда гурхІа абун гъев муъминчи жиндие хІелараб мехаль, Аллагъасул ﷻ ццим бахъи тІаса уна, гурхІел-рахІмуялъул бералдалъун жиндир лагъасда валагъула ва гьесул квешаб гІамалги лъикІаб гІамаллъун хъвай абун, малаикзабазда амруги гъабула.

СубхІаналлагъи! Гъав Аллагъ ﷻ лъалел, гьесие гІибадат гъабулел, гъасул хирияв расул МухІаммадие ﷺ жаваб гъабураб умматалдаса ниль гъарун ругелъул даимаб шукру ва рещ Аллагъасе ﷻ гъаби нильеда тІалъун буго. Аллагъасе ﷻ шукру гъаби буго гъев разилъулел гІамалал шалдай ругоян цІехон, гьел гІамалал гъаризе яхІ бахъи. Аллагъасе ﷻ рещ гъаби буго гьес тІад къараб парз тІубан хъвади ва киналго нигІматал гьесдаса рукІин лъан гьезда данде «АлхІамдулиллагъ»-абун Аллагъ ﷻ рахсей, гьесие мутІигІлъун ва мукІурлъун хъвади.

72. Жидеца гьересияб нугІлъи

гъабуларелги руго Аллагъасул ﷻ
лъикІал лагъзаллъун ругел гІадамал.

Цо гІаладисеб, хІарамаб жо бицунел

мажлисал ратараб мехаль гьенир чІечІого, жидерго напс цІунун
ва гъеб хира гъабун, гъеб мажлисалдаса рикІклад унел.

ГІалимзабаца «النَّعْوِ»-абураб рагІиялъе магІна гъабун абун: гъеб буго

وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا

بِالنَّعْوِ مَرُّوا كِرَامًا ﴿٧٢﴾

кинабго кѡабихIабщинаб жо бицулеб ва гѡабулеб мажлис: зухIмат, зурма-кѡали бугеб мажлис, кино ва канцертал ругеб, рекIее рокѡулел гѡеб разилѡулел (азартные игри) хIаял гѡарулеб мажлис; гIадамал какулеб, гѡезда тIаса гѡибат-бугътан гѡабулеб мажлис; кѡватIахье чIун бихѡинал ва руччаби гIададисеб хабар бицун, Аллагъ ﷻ рехсей кIочон гIарIадун рельѡанхѡулел мажлисал ва гѡезда рельѡъарал жинда жаниб Аллагъ ﷻ разилѡи тIалаб гѡаби гѡечIеб, жал Аллагъ ﷻ рехсеялдаса машгѡуллѡун рукIунел киналго данде руссиял.

Гѡаб хIарамаб жо жиндилѡ гѡабулареб, Аллагъ ﷻ рехсолеб, Кѡурѡан, хIадис ва цогигаб гIелму цIалулеб мажлис буго «мажлису-ллагъви».

73. Хирияб Кѡурѡаналдѡун вагIза гѡабураб мехаль гѡеб рагIулареллѡун ва бихѡулареллѡун жал чIоларел, жидеца гѡеб вагIза босулел ва гьелда нахърилѡлѡун гIамалги гѡабулел.

وَالَّذِينَ إِذَا دُعُوا إِلَىٰ عِبَادَةِ رَبِّهِمْ أَمْ لِيَّ
يَخْزُوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا ﴿٧٣﴾

74. ДугIа гѡабулеб мехаль абулел: «Я нижер БетIергѡан! нижер руччабаздаса ва тѡималаздаса ниж роххизарулел, нижер бер ва ракI рази гѡабулел тѡикIал муъминзаби гьаре. Дуца нижгоги гьаре нижеда нахърилѡлѡарал дудаса хIинкѡулел гIадамазе имамзабилѡун. Гѡезда тѡикIаб жо малѡулеллѡун ва гьел исламияб диналѡул нухда хъвадизарулеллѡун»-абун.

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا
وَدُرَرٍ مِّثْلَ قُرُونٍ أَعْدَبَ وَأَجْعَلَ لِلْمُتَّقِينَ
إِمَامًا ﴿٧٤﴾

75. Гьал цере рехсарал сипатал ругел муъминзаби руго жидее жазаѡлѡун алжаналѡул рукъ кьолел; гьез Аллагъсѡе ﷻ гIибадат гѡабиялда тIад чIун ва Аллагъсда ﷻ гIасилѡиялдаса цIунун чIун сабро гѡабидал. Гѡеб алжаналда жаниб жидее данд чIвай гѡабулел малаикзабаца салам кѡун тахIият ва кIодолѡи гѡабун.

أُولَٰئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا
وَيُلْقَوْنَ فِيهَا حِجَابًا ﴿٧٥﴾

76. Данимго рукIунеллѡун лѡугъизарула алжаналда жанир ва гѡеб алжан цIакъ тѡикIаб рукъ буго жанир лѡугъизе ва абадиялѡго жанир чIезеги.

خَالِدِينَ فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا
وَمَقَامًا ﴿٧٦﴾

77. Дуца гьел мушриказда абе МухIаммад ﷺ! Дир БетIергѡан Аллагъс ﷻ нуѡеца гѡабулеб ширкалѡул кIвар гѡабуларо, гьесие

قُلْ مَا يَعْبَرُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ
فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا ﴿٧٧﴾

нужер квешаб гІамалалъ щибго заралги гьабуларо. Гьев Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** нужедаса щибго хІажатаб жоги гьечІо, Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо гьавун гІибадат гьаби гуреб. ХІакълъунго нужеца Аллагъасул расулги **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, гьесул Къуръанги гьереси гьабуна ва гьезда нахърилътъинегі чІухІана. Гьеб гІамал сабаблъун жиб тІад чІараб, **абадияб жужахІалъул гІазаб букІизе буго нужее»-абун.**

ТІадегІанав Аллагъас гьаб сураталда жаниб **﴿عِبَادُ الرَّحْمَنِ﴾**-абун жидеда абулел лъикІал муъминзабазе ругел сипатал рицун ва гьезие бугеб жазаъ бицун анЦго аят рештІизабуна. Гьел сипаталги гьал руго:

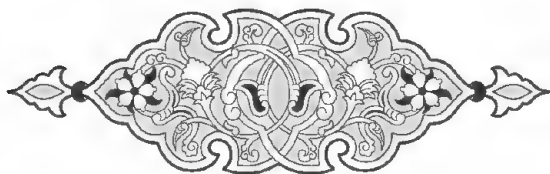
- 1) Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** ва гьесул лагъзадерие хІеларал, хІалимал рукІин, чІухІи гьечІел рукІин.
- 2) Сардилъ тІаде рахъун Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** тІагІат-гІибадат гьабулел рукІин.
- 3) Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** гІазабалдаса хІинкъарал рукІин.
- 4) Исрапчилъи тарал, бахиллъи ва сутурлъи тарал рукІин.
- 5) Аллагъасдехун ширк гьабиялдаса рикІкІадал рукІин.
- 6) Инсан чІваяалдаса, зина гьабиялдаса жал цІунарал рукІин.
- 7) Тавбо гьабулел, гьелда тІад чІолел рукІин.
- 8) Гьереси бицуларел, жидеца гьересияб нугІлъи гьабуларел рукІин.
- 9) ХІарамаб жо гьабулеб мажлисалда гІахьалъуларел рукІин.
- 10) Жидеца вагІза-насихІат къабул гьабулел, гьелда гІамал гьабулел рукІин.

11) Аллагъасде **جَلَّ جَلَالُهُ** дугІа гьабулел рукІин, жидер хІажатал гьарун ва къварилъи-балагъ тІаса борхиги гьарун.

Гьал сипатал жидее ругел муъминзабазе ТІадегІанав Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** алжаналда жаниб бищунго лъикІаб бакІ къотІи гьабун буго ва малаикзабаца жидее тахІият (кІодолъи) гьабиגי бицун буго. Гьаб киналдаго тІадеги гьезие бугеб хиралъи ва тІокІлъи буго жидеда ТІадегІанав Аллагъ вихъулев вукін.

Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** тавфикъ къеги жив разияб гІамал гьабизе. Амин.

Суратул Фуркъаналъул тафсир ва таржама хъван тІубана
ТІадегІанав Аллагъасе буго кинабго рещ ва щукру.

26. Сурату Шуг'араъ

Маккаялда решитизабураб, жинда жаниб Кинусиялда къоло анкъо аят бугеб.

Гъаб сураталъ Квар гъабулеб буго инсанасул г'акъида (реклел члей) битизабиялгъул. Аллагъ جَلَّالُهُ цо вук'ин, гъесул расулал ва т'ахъал рит'ухъал рук'инги бицунеб буго.

Гъаб хирияб Къуръан инсан жинца т'овит'улеб бук'ин баян гъабун хадуб, цо-цо аварагзабазул عَلَيْهِ السَّلَام ва гъезул умматазул къисаби рицун руго: Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام ва Аллагъасул جَلَّالُهُ тушман тирг'авнил къиса буго. Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام, гъесул имсул ва къавмалгъул къисаги буго.

Аллагъасдаса جَلَّالُهُ х'инкъарал муъминзабазул ва Аллагъасда جَلَّالُهُ г'асиял, бахъикъосарал г'адамазул сипатал рицун руго, гъезул ахир кин бук'улебги баян гъабун буго. НухI, Гъуд, СалихI, ЛутI, Шуг'айб аварагзабазул عَلَيْهِ السَّلَام къисабазадаса цо-цо баянал рицун хадубги, гъаб Къуръан хирияв Мух'аммад аварагас ﷺ алжаналгъул рохел бицизе ва жуужах'алгъул г'азабалдалгъун х'инкъи къезеги решитизабураб бук'ин баян гъабун буго.

Сураталда ц'ар тун буго «Шаг'ирзабазул сурат»-абун, гъаб сураталда жаниб шаг'ирзаби г'ададисеб, бат'улаб ши гъабулел, жидеца гъабулареб жо бицулел г'адамал рук'инги бицун бук'иналгъ. Гъеб бициялгъе сабаб буго Маккаялгъул мушириказ авараг ﷺ шаг'ир вугин абун бук'индал, гъезул rag'li гъереси гъабун баян гъабунa шаг'ирзаби цал чаг'li ругеб ва хирияв Мух'аммад ﷺ шаг'ир гъечлеблги, гъес ц'алулеб Къуръанги шиг'ру гъечлеблги.

Жив гурх'улев, гурх'ел г'амав
Аллагъасул ц'аралдалгъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Т'а. Син. Мим.

طسم

Т'адег'анав Аллагъ жинда лъалев вуго гъал х'ирупаздалгъун щиб мурад бугеб ва гъезул щиб маг'на бугеб.

2. Гъал аятал руго жиб баянаб, жиндир
т'орит'ел ва муг'жизат баянаб Къуръаналгъул
аятал.

تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ

3. Мун ц'акъ раkI къварид гъабулев,

لَعَلَّكَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ لَا يَكُونُ آمُومٍ

дурго напсалъе зах'малъи гъабулев вуго Мух'аммад ﷺ, гъел капурал г'адамаца иман лъолеб гъеч'ю абун. Дуца ракл' къварид гъабуге!.

4. Дие бокъун бук'ларабани дица гъезие муг'лжизат бихъизабилаан ва зодиса гъел х'инкъызарулеб г'аламатги рещт'изабилаан, гъел х'инкъун, иман

إِنْ نَّشَاءْ نُنَزِّلْ عَلَيْهِمُ مِنَ السَّمَاءِ آيَةً فَظَلَّتْ
أَعْقَابُهُمْ لَهَا خاضِعِينَ ﴿١﴾

лъун г'одог'анлъун ч'олеб. Амма дица гъеб иш гъабиларо. Дие бокъун буго дир лагъзадерица жидерго г'акъ'ло ва пикру х'алт'изабун, гъезда дун жидер Бет'ергъан Аллагъ ﷻ вук'ин лъазе ва гъез дун цо гъавун г'ибадатги гъабизе.

5. Аллагъасда ﷻ иман лъоларел, авараг рит'ухъ гъавуларел капурал г'адамал хирияв аварагасда ﷻ Аллагъасул ﷻ рахъалъан

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنَ الرَّحْمَنِ مُحَدَّثٍ إِلَّا كَانُوا
عَنْهُ مُعْرِضِينَ ﴿٢﴾

Къуръаналъул аятал ва шарг'иял ах'камал вах'ю гъарун щинахъе,

гъел къабул гъарич'лого, гъезда мугъ бан руссунел руго. Гъел махсароде гъарулел руго, гъезул ваг'иза къабул гъабулеб гъеч'ю.

6. Х'лакълъунго гъез дир Къуръанги аварагги ﷻ гъереси гъаруна ва гъезда мут'иг'лъич'ю.

فَقَدْ كَذَّبُوا فَسَاءَ لَهُمْ يَوْمَ أَنْبَأُوا مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ
يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣﴾

Гъезда нахъа лъазе буго ва бихъизе буго гъез гъереси гъабураб жоялъул ахир кин бук'лунеб ва жидер махсарабазул х'асил щиб бук'лунебги.

7. Гъел г'адамал ралагъулариш ва гъез пикру гъабулариш дица гъаб ракъалда г'лад чан берцинаб ва хирияб ниг'мат ва хур-хер бижиабун бугебали?

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ بَدَّلْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ
كَرِيمٍ ﴿٤﴾

8. Х'лакълъунго Дица бижараб махлукъаталъулъ мух'иканал г'аламатал руго жидеца дун цо вук'ин ва дир х'алк'юлъи бицунел.

إِنِّي فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٥﴾

Гъедин бугониги г'емерисел г'адамал иман лъоларел руго.

9. Х'лакълъунго дур Бет'ергъан Аллагъ ﷻ вуго Мух'аммад ﷺ, жив ц'акъ гучав,

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٦﴾

жиндир къуват бергъарав ва муъминзабазда жиндир гурх'ел г'емерав. Иман лъеч'ездаги гурх'ел гъабулев вуго Аллагъ ﷻ,

гъезие гІакъуба-гІазаб хех гъабичІого тун, гъез тавбо гъабизе бокъун.

Гъаб аяталда жаниб буго ва цоги гІемерал аятаздаги ТіадегІанав Аллагъас абун букІуна: «АлгІазизу-ррахІиму»-абун ва гъелда релгъарабги рагІи: Аллагъасул ﷺ къуват-гуч бергъараб букІиналда, гъесие щим босизе ва гІазаб гъабизе кІолеб букІиналда тІоритІел гъабулеб ва гъелда хадуб цузабун жив гурхІулев, тІаса лгъугъулев ва мунагъал рахчулев вукІин бицунел рагІабиги ругеб.

Гъаб ишалгъул хІикмат буго ТіадегІанав Аллагъ жиндир къуват-гуч бергъарав, жиндие бокъараб жо бокъухъин гъабизе рес бугев вукІингун цадахъ, гъев жиндир лагъзадерида гурхІулев, гъездаса тІаса лгъугъулев вукІин баян гъаби. Гъедиनाव гуч бергъарав ханас гъабураб гурхІел цІакъ жиндир асар лгъугъунеб букІуна.

10. Дур умматалгъе вагІзалгъун букІине ﷻ وَإِذْ نَادَىٰ رَبُّكَ مُوسَىٰٓ أَنِ اتَّبِعْ أَفْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾
дуца бице МухІаммад ﷺ,

дур БетІергъан Аллагъас ﷺ Муса аварагасда ахІараб гІуж: Мун гъаб залимаб къавмалгъухъе вачІа абун. купру-ширкалдалгъун жидерго напсазе зулму гъабурал ва лагъзалгъун ккун гІакъуба-къварилгъи гъабун бануисраилазеги зулму гъабурал.

11. ПиргІавнил къавмалгъухъе а мун. ﷻ قَوْمَ فِرْعَوْنَ ۖ أَلا يَتَفَوَّنُونَ ﴿١١﴾

Гъел Аллагъасул ﷺ гІазабалдаса хІинкъулел гъечІо ва жидер зулму гъабиялдасаги руссулел гъечІо. ЦІакъ гІажаибаб жо гъечІишха гъел Аллагъасдаса ﷺ хІинкъун гутІи?!

12. Мусаца ﷺ абун: Я дир БетІергъан ﷻ قَالَ رَبِّ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونُ ﴿١٢﴾
Аллагъ ﷺ!

ХІакългъунго Дун хІинкъулев вуго гъез дун гъереси гъавилин ва дир рисалатги къабул гъабиларин абун.

13. Цинги дир керен-ракІ цІакъ ﷻ وَيَضْحِكُ فَجَعَلَ لِسَانُكَ فَارِيسَ ۖ وَإِلَىٰ هَٰؤُلَاءِ ﴿١٣﴾
къварилгъизе буго ва дида тІадаб рисалат тІобитІун кІалгъазе дир мацІалдаги кІвезе гъечІо.

Дуца Гъарунихъе ﷺ чапар витІе. Гъев дие квер бакъулевлгъун гъаве дур рисалат гъеб залимаб къавмалда щвезабизе.

14. Гъел къибтІиязул чи дица чІван ﷻ وَلَهُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكَ فَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ ﴿١٤﴾
вукІиндал, гъезул дидехун щим бахъиги буго.

Гъез дун чІвала абунги хІинкъулев вуго, жидехъе рисалат босун

вач'араб мехаль.

15. Падег'анав Аллаг'ас абуна: «Кисан мун гъез ч'ивалев! قَالَ كَلَّا فَادْهَبْ اَيْنَ تَشَاءُ اِنَّا مَعَكُمْ مُسْتَعِينُونَ ﴿١٥﴾

Мун Аллаг'асда جَلَّ جَلَالُهُ божун вук'а, гъезул х'алк'олародуешибгозаралг'абизе. Нужк'иявго пирг'авнихъе а дир муг'ижизаталги росун. Х'акак'ълунго Дун нужгун падахъ вуго. Нужеца бицунеб жо дида раг'ула ва нужеца г'абулеб жогги дида бих'ула. Дун нуже квер бак'и г'абулевги вуго.

16. Нуж пирг'авнихъе ун г'есда абе: فَأَتِيَا فِرْعَوْنَ فَقُولَا إِنَّا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾
«Х'акак'ълунго ниж руго кинабго г'аламал'улго Бет'ерг'анл'ун вугев Аллаг'асул جَلَّ جَلَالُهُ расулал, г'ес дуде рит'арал, мун бит'араб нухалда ва х'акак'аб диналда ах'изе.

17. Дуца нижгун падахъ Бануисраилал г'аб أَنزَلْنَا مِثْقَالَ نَجْمَةٍ اذْهَبْ اَيْنَ تَشَاءُ وَلَا تَرْجِعْ لَنَا كَلِمَةً ﴿١٧﴾
Мисриял'ул ракак'алдаса к'ват'ире риччай. Гъезие зулму г'аби те ва г'ел Шамал'ул ракак'алда ине квал-квал г'абуге»-абун.

Муса ва Г'арун авараг عَلَيْهِمَا السَّلَام пирг'авнихъе рач'ана ва Падег'анав Аллаг'асул амруялда рек'юн г'ев Аллаг' جَلَّ جَلَالُهُ цо г'авиялде ах'ана, хадуб Бануисраилал лаг'ъл'иялдаса тархъе абунги абуна.

18. Пирг'авница абуна: «Мун г'ит'инаб قَالَ أَلَمْ نُرَبِّكَ فِينَا وَلِيدًا وَلَبِثْتَ فِينَا مِنْ نَحْنُ مُرِيدُونَ ﴿١٨﴾
л'имер бугеб мехаль нижеца х'их'ана гуриш,

ва г'емерал соназ нижеда г'юрк'овги вук'ана гуриш? Дуде нижеца г'емераб л'ик'л'и г'абуна, мун нижеца х'их'ун к'удиявги г'уна, г'аб дуца бицунеб жо кисан дуца босараб ва щиб амруги босун нижеда г'аде вач'арав?

19. «Г'ел ниг'матал дуде к'ун рук'аго وَفَعَلْتَ فَعْلَكَ الْبَاطِلَ فَأَعَمَّتْ الْفُجُورَةُ الْوُجُوهَ فَأَصْبَحُوا نُجُومًا ﴿١٩﴾
дуца нижер чиги ч'ивана ва дуде г'абураб л'ик'л'иялда инкарги г'абуна»-абун.

20. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абуна: «Г'еб иш قَالَ فَعَلْتُهَا إِذْ أَوْأَمَرْتُ مِنَ الصَّالِينَ ﴿٢٠﴾
дица г'абуна дун жаг'илав вугеб мехаль.

Дида Аллаг'асул جَلَّ جَلَالُهُ вах'юги решт'ич'еб, дун аварагл'унги г'авич'еб мехаль. Г'еб ишги дир хат'аъ бук'ана. Дие г'ев ч'ивазе бок'ун бук'инч'о, г'есда адаб мал'изе бок'ун бук'ана.

21. Цинги дун нужедаса х'инк'ун فَقَرَرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢١﴾
л'утунги ана. Г'елдаса хадуб Аллаг'ас г'елму ва х'икмат к'уна ва

дун аварагзабаздаса عَلَيْهِ السَّلَام гъавуна.

Дуде дун расуллун витлун вуго: дуца иман лъуни мун хвасарлъизе вугин, дуца инкар ккуни две гъалагъи буклизе бугин-абун.

Хадубги Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абун:

22. Дуца дие ниг'матал къуна абун кин

абулеб дир къавм Бануисраилал дуца

лагъзаллун ккун рук'аго!

وَقِيلَ لَكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَىٰ أَنْ عَبَّدَتْ بَنِي

إِسْرَءِيلَ ﴿٢٢﴾

Гъеб жо дие ниг'мат гъеч'о. Дир къавм

лагълъиялдаса тархъин буго дие ниг'мат ва лъик'лти.

23. Цинги пирг'авница г'амал к'одоллун ва

ч'ухлун абун:

قَالَ رَبُّنَا رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٣﴾

«Шив вугев гъев дуца гъаб кинабго г'аламалъул бет'ергъан вуго абулев чи»-абун. «Дун вуго алагъилан» ч'ун вук'ана пирг'авн. Гъедин вук'индал гъев ц'акъго ч'ух'ана Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام бицараб жоялда г'енеккизе.

24. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Гъев

вуго гъал зобалазулги ракъалъулги,

гъезда гъоркъоб ва жаниб бугеб кинабго

махлукъаталъул Бет'ергъан.

قَالَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنَّ

كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ﴿٢٤﴾

Жинца гъеб бижарав ва гъелъул тадбир гъабулев. Нужеда жо бич'унеб батани ва г'акъло-пикру бугел г'адамал нуж ратани гъаб амру нужеда лъазе т'адаб буго.

25. Пирг'авница жинда сверухъ ругел

вазирзабазда абун:

قَالَ لِمَنْ حَوَّلَهُ، أَلَا سَتَمُعُونَ ﴿٢٥﴾

«Нужеда раг'улищ гъав чияс бицунеб жо?»-абун. Дица гъасда гъикъулеб буго «Бет'ергъан»-щивабун, гъас дида гъесул ц'ар бицич'ого, гъесул сипатал рицунел руго.

26. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Гъев вуго

нужерги ва нужер умумузулги Бет'ергъан»-

абун.

قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٦﴾

Жинца нуж ва нужер умумул рижарав вуго гъев Бет'ергъан. Жинца рижулев, хъихъулев ва хвезарун, хадурги т'аде рахъинарулев Аллагъ г'адаг'а вуго кинабго махлукъаталъул Бет'ергъан.

27. Пирг'авнил ццим бахъана ва гъес абун:

«Х'акълъунго, гъав нужеда вит'арав расул

жундуца ккурав чи вуго»-абун.

قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمْ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ

لَمَجْنُونٌ ﴿٢٧﴾

Гъесда «расул»-абиги гъев махсароде гъавураб

раг'и бук'ана, гъесда раk' белъун, жинда сверухъ ругелги гъесда

тIад релъизе бокъана пиргIавние. Муса аварагъ عَلَيْهِ السَّلَامُ гьесул рагIиялъ хисизавичIо ва жиндирго дагIват гъабун цоги хIужжа бицана:

28. Мусаца абунa: «Машрикъалъулги, магърибалъулги, гъеб кIиялдаго гъоркъоб бугеб кинабго махлукъаталъулги БетIергъан вуго гъев»-абун.

Щибаб къоялъ бакъ баккудаса баккун, бакъ терхъудаса тIерхъун, бакъ хъвадизабулев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужер ва кинабго махлукъаталъул БетIергъан. Нужеда гIакъло батани нужеда лъазе ккола гъаб гъунар ва къудрат жинца кинабго гIалам бижарав БетIергъанасул букIин.

Цинги пиргIавнил бицине жо тIагIана, гьесул хIужжа-далилги букIинчIо. Жидер хIужжа тIагIарал залимзаби зулму гъабизе рортулелъул, пиргIавнигI гьелда вортана ва цим бахъун, хIинкъи къун кIалъана.

29. ПиргIавница абунa: «Дуца дун гурев цоги аллагъ вуго абуни ва гьесие лагълъи гъабизе къасдги гъабуни, бичасхIаги, дица мун квешаб туснахъалде рехила»-абун.

30. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абунa: «Дун духъе баянаб хIужжагун вачIаниги рехилищ дун туснахъалъув»-абун.

31. ПиргIавница абунa: «ВачIаха мун гъеб хIужаги бачун мун битIараб жо бицунев ватаниян»-абун.

32. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир гIанса гIодобе рехана ва гъеб кIудияб борохълъун лъугъана.

33. Къвалакъеги лъун квер къватIибе бахъана ва гъеб жинда балагъаразе гвангъун нур балеблъун лъугъана. Бакъул гIадаб кунчIи бугеб, жинда бер балагъизе кIолареб гIадаб нур букIана.

34. Цингиги пиргIавница иман лъезе къасд гъабичIо ва жинда сверухъ бугеб къавмалда абунa:

«Гъав чи хIакълъунго сихIрочи вуго, жинца кутакалда гъеб сихIру гъабулеб гIелму лъазабурав ва гIадамал гуккизе къасд бугев»-

абун. Гъаб раг'лиги пирг'лавница абунa жиндир къавмалгъе Мусал муг'лжизаталъ асар гъабун, гъез Мусадa иман лъезе гури^н абун х'инкъун. Гъелда т'ладеги пирг'лавница абунa:

35. Гъасие бокъун буго сих'роги гъабун يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ لِيَسْخَرَهُ
нуж нужер ват'аналдаса къват'ир فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿٣٥﴾
къот'лизе.

Нужеца щиб жо гъабейн дида абулеб гъав
сих'рочиясе»-абун. Пирг'лавн кидаго г'адамазда мушавара гъабулев вук'инч'о, жиндирамру т'убазабулев вук'лана. Гъаб муг'лжизат бих'идалго гъев х'инкъана г'адамал Мусадa عَلَيْهِ السَّلَامُ нахърилът'ьине гури^н ва жинца х'ал тамах гъабун, мушавара гъабулев г'адин к'алъана.

36. Пирг'лавнил къавмалъул قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَأَرْعُفْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿٣٦﴾
перехъабаца абунa: «Дуца Мусаги
Гъарунги дагъаб заманаялъ те.

Гъезие т'убараб х'укму гъабуге. шагъаразда чапарзаби рит'е жидеца г'адамал данде ах'улел.

37. Гъезда амруги гъабе духъе киналго лъик'ал يَا ثَوَكَّ كُلِّ سَحَّارٍ عَلَيْهِ ﴿٣٧﴾
сих'ручаг'ли рачун рач'а абун.

Кутакалда жидеда сих'ру гъабизе лъалел ва жидеца Мусал сих'ру хвезабулел.

Пирг'лавница сих'рочаг'ли ракларизе чапарзаби рит'ана ва г'емераб г'алам данделъулеб жидер г'ид къоялъ Мусаги عَلَيْهِ السَّلَامُ гъел сих'ро чаг'лиги къец гъабизе риччазе руго абун кинабго халкъалда лъазабуна. Ибнукасирица абунa: гъеб бук'лана т'ладег'ланав Аллагъасул х'икмат ва х'алк'олъи. Живго пирг'лавн т'амуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъеб г'алам данде гъабизе ва гъеб к'удияб мажлисалда Мусадe عَلَيْهِ السَّلَامُ иман лъезе сих'рочаг'лиги т'амуна.

38. Цинги гъел сих'ручаг'ли данделъана فَجُمِعَ السَّحَرَةُ لِمِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿٣٨﴾
жал данделъизе къот'и гъабураб къоялъ.
Г'ид къоялъул зух'лалъул г'уж бук'лана гъеб.

39. Кинабго халкъалдехунги абунa: «Нуж وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ ﴿٣٩﴾
данделъун ругищ?

40. Ниль киналго сих'рочаг'лазда لَعَلَّنَا نَبْغِ السَّحَرَةَ إِنْ كَانُوا هُمْ الْغَالِبِينَ ﴿٤٠﴾
нахърилът'ьине руго гъел Мусадаса
бергъани»-абун.

41. Сих'ру гъабизе абун жал цере فَتَمَاجَاةَ السَّحَرَةُ قَالُوا الْفِرْعَوْنَ أَينَ لَنَا لَاجَرٌ
рач'индал сих'ручаг'лацаги пирг'лавнида إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ﴿٤١﴾
абунa:

«Ниж Мусадаса бергъани нижее ажро бук'ине бугиш?»-абун.

42. Пирг'авница абун: «Бук'ине буго.

قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ إِذَا لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٢﴾

Х'акълъунго нуж бергъани нуж рук'ине руго

дида бишунго г'агарда рук'унеллъун»-абун. Гьесда г'агар гъарурал г'адамал жиде бокъараб жоги кьолел, жидер къадроги гъабулел г'адамал рук'унаан.

43. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام гъезда абун:

قَالَ لَهُم مُّوسَىٰ أَلَمْ أَتَاكُمْ مِّنْ أَنفُسِكُمْ مَّا أَنتُمْ مُّثْقَلُونَ ﴿٤٣﴾

«Нужеца цебе рехе нужерго сих'ру гъабизе реххулеб алат»-абун.

Дун нужер сих'руялдаса х'инкъун гъеч'ло ва дица гъеб бат'ул гъабизе буго. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ божи бук'иналь абун Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام гъезда нужеца бай бихъе сих'ру гъабизе абун. Гъез гъабураб сих'ру Мусаца хвезабураб мехаль, гъелъул асар цик'араб бук'ине г'ологи абун гъеб раг'и.

44. Гъел сих'ручаг'ана жидерго кварал ва г'унсби г'одоре рехана ва жидеца абун:

قَالُوا جِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ وَقَالُوا بِعِزَّةِ

فِرْعَوْنَ إِنَّا لَنَحْنُ الْعَالِيُونَ ﴿٤٤﴾

«Х'акълъунго Пирг'авнил к'одольиялдалъун ниж бергъине руго»-абун. Гъезул к'варазул ва г'унсбузул г'емерал борх'ал руго абун кколеб сих'ру бук'ана: Гъеб майданги, к'к'лал-к'ьоноги ц'ун рук'ана борх'ал цоцаде г'аде рахун цо-цалгъе жемун жунун унел.

45. Цинги Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام жиндир г'анса г'одобе рехана.

قَالَ لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَىٰ عَبْدِهِ لَئِنْ أَتَىٰكَ

بِأَفْكُونٍ ﴿٤٥﴾

Гъелъул ц'акъго к'удияб борохъ лъугъун гъель сих'ручаг'азул сих'ру гъабурал кварал ва г'унсби къулч'ун г'аг'изаруна.

46. Гъеб муг'жизат бихъараб мехаль киналго сих'рочаг'и Мусаде цере суждаялда г'одор реч'ч'ана.

قَالَ لَقَدْ سَخِرَ سَاحِرٌ سَاحِدِينَ ﴿٤٦﴾

Гъезда лъана Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام гъабураб жо сих'ру гъеч'еблъи ва гъел Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ х'инкъана жал гъалаг гъарилин абун.

47. Гъезги абун: «Нужеца иман лъуна гъаб кинабго г'аламалъул Бет'ергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ.

قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٧﴾

48. Мусалги Гъарунилги عَلَيْهِ السَّلَام Бет'ергъанасда»-абун.

رَبِّ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿٤٨﴾

Ай гъев Мусаца ва Гъаруница жинда иман лъеялда кинабго халкъ ах'улев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъуна нужеца абураб маг'на буго гъаб

раг'иялъул.

49. Пирг'авница абуна: «Нужеца гьесда иманищ лъолеб бугеб дидаса изнуги т'алаб гьабич'ого ва дидаги гьикъич'ого? Х'акълъунго гьев Муса вук'ун вугоха нужеб бишунго к'удияв, нужедаги сих'ру малъарав чи.

Нужеда нахъа лъазе буго дица гьабулеб гучаб г'азаб! Дица нужеб квералги х'ат'галги къот'ила цояб квег'аб цояб кваранаб. Цинги, бичасх'аги, дица нуж киналго гьут'бузул г'аркъалабазде ран гьенир делизарун тела нуж хвезег'ан»-абун.

50. Сих'ручаг'аца абуна: «Нижее зарал гьабиларо гьел дур х'инкъи къеяз.

Х'акълъунго Ниж П'адег'анав Аллаг'асде руссине руго ва гьев т'аса лъуг'иялда нижер божиги буго.

51. «Нижер хьул буго нижер бет'ерг'анас нижер мунаг'ал чурилин.

Нужеца иман лъезег'ан цере гьарурал сих'руялъул мунаг'ал чурилин абун

хьулги буго: «Ниж ругелъул гьаб къавмалдаса бишун себе иман лъурал»-абун.

Аллаг'асул جَلَّ جَلَالُهُ лаг'нат батарав пирг'авница жидеца сих'ру гьабулел рук'арал г'адамал г'азаб гьабун хвезаруна. Бануисраилалги жиндир лаг'лъиялда ч'езарун, бишунго зах'матал х'алт'аби гьаризе т'амун, гьезие г'азаб гьабулеб бук'лана. Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام даг'ватти гьес босич'о, гьевгун цадахъ Бануисраилал Шамалда риччазеги разильч'о.

52. Дица Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام вах'ю

гьабун амру гьабун мун Дир лаг'зал Бануисраилалги рачун сардилъ вах'ун ралъад бугеб рах'алде а!

Нужеда хадур жиндир боялги рачун пирг'авниги вач'ине вугин абун: Мисриялъул ракъалдаса къват'ире риччач'ого нуж ч'иван т'аг'инаризе къасдги гьабун.

Аллаг'асул عَلَّ جَلَالُهُ амруялда нахъ вильг'ун Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام жиндир къавмги бачун сардилъ къват'иве вах'ана. Гьеб хабар пирг'авнида раг'арабго жинца боял данде ах'изе бай бих'ана Бануисраилазда хадун ине. П'адег'анав Аллаг'ас абулеб буго.

53. Цинги пирг'авница боял данде ах'улел

قَالَ أَمْشُرْ لَهُ وَقِيلَ أَنْ أَدْرَكَ لَكُمْ أَنَّهُ
لَكَ بِرُؤُوسِ الَّذِينَ عَمَلُوا السِّحْرَ فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ
لَا قُطْعَانَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خَلْفٍ
وَلَأَصْلَبَكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥٠﴾

قَالُوا لَا صَبْرَ لَنَا إِلَّا لِمَا مُنْقِلِبُونَ ﴿٥١﴾

إِنَّا نَظْمِعُ أَنْ نَعْفَرَ لِنَارِ بَنَاتِ خَطِيئَاتِنَا أَنْ كُنَّا
أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٢﴾

* وَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَسْرِ بِعِيَادِي إِنَّكُمْ
مُتَّبِعُونَ ﴿٥٣﴾

فَأَرْسَلَ فِرْعَوْنُ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿٥٤﴾

чапарзаби рит'ана жиндир шагъаразда.

54. Гъес абулеб бук'ана: «Х1акълъунго гъал
Бануисраилал дагъалго г1адамал руго.

إِنَّ هَؤُلَاءِ لَشِرْذِمَةٌ قَلِيلُونَ ﴿٥٤﴾

55. Х1акълъунго гъел г1адамаз нильер ццим
бахъизабун буго нильер изноги гъеч'ого
Мисриялдасан лъутизе къасд гъабун.

وَأَنَّهُمْ لَتَالغَابُؤُونَ ﴿٥٥﴾

56. Ниль киналго данделъун руго ва ниль ц1акъ
ц1одораб, х1адураб къавм буго»-абун.

وَأَنَّا لَجَمِيعٌ حَذَرُونَ ﴿٥٦﴾

Нильеца гъел рорч'изе риччаларо Мисриялдаса къват'ире.
Бануисраилазул анкънусгоазар г1адав чи вук'ана, гъедин бутониги
пирг1авница гъел дагъаллъун рик'к'ана, гъесул къавм къибт'иял
ц1акъго г1емерал рук'иналъ.

Г1адег'анав Аллагъас абулеб буго:

57. Дица гъеб пирг1авнил къавм къват'ибе
бахъизабун жидер бечедал ахал ва г1емерал
лъльимал жалго тезарун.

فَأَخْرَجَهُمْ مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٧﴾

58. Жидеца данде гъабун бук'лараб г1арац-меседги,
ч1ух'ларал минабиги тезарун.

وَكُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٥٨﴾

Гъабги Аллагъасул جَلَّالُهُ х1икматаздаса клудияб х1икмат бук'ана:
Г1адег'анав Аллагъасе Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ х1акъав расул вук'ин кинабго
г1аламалда загъир гъабизе бокъараб мехаль, гъес пирг1авн г1амуна
жиндир улкаялда ругелщинал сих'рочаг'и данде гъаризе ва кинабго
г1алам г1ид къоялъ цо майданалда бак'аризе. Гъеб г1аламалда цере
аза-азарго сих'рочи Мусадә عَلَيْهِ السَّلَامُ цеве суждаялда ч'ана ва жидеца
Аллагъасда جَلَّالُهُ иман лъун Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ рисалат рит'ухъ
гъабун.

Г1адег'анав Аллагъасе бокъидалго жидеца иман лъеч'леб ч1ух'лараб
залимаб ва г1асияб пирг1авнил къавм гъалаг гъабизе, гъес живго
пирг1авн виччана жиндир къавмалъул боял данде рах'аризе. Цониги
сахав чи гъоркъ теч'ого къибт'иязул боял данделъана. Пирг1авниги,
гъесул г1акълочаг'и ва вазирзаби, рагъул церехъаби данделъун, гъел
цере лъугъун Муса аварагасдаг'и عَلَيْهِ السَّلَامُ Бануисраилаздаги хадур
лъугъине абун къват'ире рахъана. Цок'лалъ г1адги руссинч'о.

Жив вац1адаб ва Г1адег'анав вуго Аллагъ! Жинца гъабулеб иш
лъалев, гъелъул тадбир камил гъабулев, жиндир х1икмат бергъарав
ханги вуго кинабго г1аламалъул Бет'ергъан Аллагъ جَلَّالُهُ.

59. Гъеб пирг1авнил къавм гъанкъизабун
хадуб гъеб кинабго Мисриялъул ракъ

كَذَلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا بنِي إِسْرَءِيلَ ﴿٥٩﴾

жиндир ахал-хурзалгун, г'арац месед ва ч'ух'арал минабигун
дица Бануисраилазе ирсалъе къуна.

60. Пирг'авнил къавм Бануисраилазда хадубе
гъезе г'агарлъана бакъ баккулеб г'ужалъ.

فَأَنبَعُوهُمْ مُشْرِقِينَ ﴿٦٠﴾

61. Гъеб к'инябго къавм цоял цоязда
рихъулеб бак'алде швараб мехалъ
Мусал عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъ абун: «Нильеда
хадур гъолел руго пирг'авнил къавм»-
абун.

فَلَمَّا تَرَأَى الْجَمْعَانِ قَالَ أَصْحَابُ مُوسَى
إِنَّا لَمَدْرُكُونَ ﴿٦١﴾

62. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Нужеда хадур
гъеларо гъел!

قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ ﴿٦٢﴾

Х'акъъунго дунгун цадахъ дир Бег'ерг'ан
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго ва гъес дида х'акъаб нух бихъизабизе буго ниль
пирг'авнил къавмалдаса хвасарлъизе»-абун.

63. Цинги дица Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام
вах'ю гъабун ралъадалда дур г'анса
къабейн абун.

فَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَضْرِبْ يَعْصَاكَ
الْبَحْرُ فَانْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فَرَقٍ كَأَطْوَدٍ عَظِيمٍ ﴿٦٣﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амру гъабураб х'алалъ
Мусаца ралъадалда г'аде г'анса къабун. Гъеб ралъад бикъ-бикъун
ана ва щибаб къот'елги к'удияб мег'ералда рельъун бук'ана.
Гъеб ралъадалда жаниб анцила к'иги нух лъугъана ва Бануисраиазул
анцила к'иги батияб къибилалъул г'адамал цо-цо нухалдаса жанир
лъугъана.

64. Дица пирг'авнил къавм гъеб ралъадалда
аск'оре рачана.

وَأَرْفَعْنَا آتِ الْآخِرِينَ ﴿٦٤﴾

Ва гъелги Бануисраилал жанире лъугъараб х'алалъ ралъдалъе
лъугъана.

65. Дица Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام ва гъевгун
цахъхъ бук'араб къавм цох'ю чи хут'ич'ого
ралъдалъан къват'ире рахъинарун,
гъел пирг'авнидаса ва гъанкъиялдаса хвасар гъаруна.

وَأَنجَيْنَا مُوسَى وَمَنْ مَعَهُ وَأَجْمَعِينَ ﴿٦٥﴾

66. Цинги дица погидаб къавм ралъдалъ
гъанкъизабун.

ثُمَّ أَرْفَعْنَا الْآخِرِينَ ﴿٦٦﴾

Тафсиралъул г'алимзабаца абун: Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъул
ахирав чи ралъдалъан къват'иве вахъиги пирг'авнил къавмалъул ахирав
чи ралъдалъе лъугъинги цадахъ ккана ва гъеб лах'изаталъ г'адег'анав
Аллагъас ралъад цоцаде г'аде биччана.

Бануисраиазул цо-цо г'адамал: «Пирг'авн гъанкъизе рес гъеч'ю,

гъев алагъ вук'ана»-абун к'алъалел рук'индал Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
амруялдалъун ралъадалъ гъесул къаркъала Бануисраилазе бихъулеб
бак'алда ралъдалъан къват'ибе рехана ва киналго мук'урлъана гъеб
къаркъала пирг'авнил бук'иналда.

67. Х'акълъунго гъаб Муса аварагасул جَلَّ جَلَالُهُ ва пирг'авнил къисаялъуль ва مُؤْمِنِينَ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тушман пирг'авн

гъанкъизе гъавиялъульги
пикру гъабулел г'адамазе г'аламат буго жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
х'ал к'олъиялда г'орит'ел гъабулел. Гъединаб г'аламат Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ бихъизабуниги г'адамазул г'емерисел жидеца иман лъоларел
руго.

68. Х'акълъунго дур Бет'ергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир гуч бергъарав хан вуго:
Жинда г'асилъаразе г'азаб гъабулел, гъездаса щим босулев вуго.
Жинда мут'иг'ал муъминзабада гурх'ел ц'об к'удиявги вуго.

69. Дуца къавмалъе бице Мух'аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام хабарги.

70. Гъев Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَام жиндир имсуда إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ ва къавмалда абураб г'уж бице:

«Нужеца щиб жоялъе бугеб лагълъи гъабулел?»-абун. Ибрагъимиде
лъалел бук'ана гъез хъанчазе лагълъи гъабулелб'ли. Гъеб жинда лъалел
бук'аниги жинца гъезда гъикъиялъе г'илла бук'ана: «Щиб жоялъе
нужеца лагълъи гъабулел»-абун, гъез гъабулел иш ах'Имакъаб бук'ин
гъезда бицизе ва гъезда лъазабизе жиндие лагълъи гъабизе г'адав хан
цох'ло Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вук'ин.

71. Гъесул къавмалъ абуна: «Нижеца قَالُوا اتَّعَبُوا صَمًا مَا فَظَّلُ لَهَا عَكْفِينَ лагълъи гъабулел буго хъанчазе.

Нижеца кидаго гъезие лагълъи гъабизеги буго»-абун.

72. Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَام абуна: «Гъезда нужер قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ تَدْعُونَ гъаракъг'аги раг'улищ нижеца гъезда ах'араб
мехаль?

73. Гъез нужее кинабг'аги мунпаг'ат яги أَوْ يَفْعَلُونَكُمْ أَوْ يَضُرُّونَ заралги гъабулищ?»-абун.

74. Къавмалъ абуна: Нижеца хъанчазе قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ лагълъи гъабулел буго нижер умумул
гъезие лагълъи гъабулел ратиялдалъун»-абун.

Нижее гъез мунпаг'атги гъабуларо, заралги гъабуларо. Ниж руго нижер

умумуз гъабулеб батараб дин гъабулел г'адамал абун.

Гъаб буго гъезул шибго х'ужа-далил гъеч'елъул бицараб раг'и. Гъадинаб х'ал буго киналго г'елму-лъайги гъеч'ого, г'адамаз бицараб харбида нахърилъълун рук'унел г'адамазул х'ал. Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ жидеес къураб г'акъло-пикруги х'алт'изабич'о, жидеда х'акъикъат лъалареб жо гъабулел руго г'емерисеб халкъ. Гъединго руго жал бусурбаби ругин абун ругел, жидер иман ва дин заг'ипал г'адамалги. Гъаб заманаялъ гъезул к'алдиб ругъунаб раг'илъун лъугъун буго «Нижер умумузул дин»-абурб раг'и. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ дин абураб раг'и хисун буго «Г'адат билъараб» (традиционный!) дин абураб раг'иялдакъун. Гъеб дин гъабиги жидер ч'ух'илъун рик'к'улеб буго. Х'акъикъияб, бит'араб х'алалъ Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ дин гъабейн абулел г'адамалги квешал чаг'илъун рик'к'ун руго!.

75. Ибрагъимица اِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ абунa: «Гъал хъанчал قَالَ اَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٧٥﴾ шал жал ругеб бич'ч'улиш нужеда?

76. Нужецаги, нужер ццересел умумузги اَنْتُمْ وَاٰبَاؤُكُمْ اَلَا قَدْ مَوْنَ ﴿٧٦﴾ жидеес лагътъи гъабулел, нужерго квераз гъарурал хъанчал гъеч'иш гъел? Жидер шибго гъунар гъеч'ел, жидеда шибго жо бихъуларел ва раг'уларел.

77. Х'акъълунго гъел хъанчал дир тушбаби فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِّلرَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٧﴾ руго, дица гъезие лагътъи гъабуларо. Кинабго г'аламалъул Бет'ергъанлъун вугев цох'о Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ гъабила дица лагътъи.

78. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ вуго жинца дун вижарав ва الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ ﴿٧٨﴾ жинца дун х'акъаб нухда т'овит'улев. Гъал хъанчал гъеч'о жидеца жо бижулел ва х'акъаб нухда т'орит'улел.

79. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ вуго жинца дун وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ ﴿٧٩﴾ хъихъулев: дие т'аг'амги лъълъимги къолев Разикъ.

80. Дун унтараб мехалъ дие дару-сабаб وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ ﴿٨٠﴾ гъабулевги гъев Бет'ергъан Аллагъ вуго.

81. Дун хвезавулев, ахираталда ч'аго гъавун وَالَّذِي يُبَيِّتُنِي ثُمَّ يُخَيِّينِ ﴿٨١﴾ г'аде вахъизавулевги гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ вуго.

82. Къиямасеб къоялъ дир мунагъал чурила وَالَّذِي أَطْمَعُ أَن يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي ﴿٨٢﴾ абун жинда божи ва хъул бугевги гъев

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго.

يَوْمَ الَّذِينَ ﴿٨٣﴾

83. Я дир БетIаргъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ!

رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ ﴿٨٣﴾

Дуца дие гIелму лъай къун дун хIакъаб

дин гъабулевълун гъаве

ва жидеда мун разиял лъикIал муъминзабазда нахъ регIизавун,

гъелгун цадахъ гъаве.

84. Дуца дун хун хадубги гIадамазда

وَأَعْلَلِي لِّلسَّانِ صِدْقًا فِي الْآخِرِينَ ﴿٨٤﴾

гъоркъоб дир цIар лъикIаб, ритIухъаб

жоялдалтун рехсолеблтун гъабе.

ТIадегIанав Аллагъас гъав Ибрагъим аварагъ عَلَيْهِ السَّلَامُ киналго диназда

жанив жив рехсолевълун гъавуна ва киналго умматазул муъминзаби

гъесул диналда нахърилътълунеллтунги гъаруна.

85. Дуца дун нигIматазул алжанал ирсалье

وَأَجْعَلْنِي مِنْ رَزَقِ جَنَّةِ النَّعِيمِ ﴿٨٥﴾

росулездасаги гъаве.

86. Дуца дир инсул мунагъал чуре, гъев

وَأَغْفِرْ لِي إِنَّهُ كَانَ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٦﴾

иманалда тIовитIе!

ХIакълтунго гъев жал къосарал гIадамалгун цадахъ хъанчие

лагълъи гъабулездаса вуго.

87. Дуца дун хIакъир гъавуге кинабго халкъ тIаде

бахъинабулеб къоялъ.

88. Жиндиль лъималаз ва боцIи-малаль щибго

мунпагIат гъабулареб къиямасеб къоялъ дун

гIодогIан гъавуге.

89. БетIергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ цеве купру-

إِلَّا مَنْ آتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾

ширкалдаса, нипакълдасан ва хIасадгин щим

бахъиялдаса ракл бацIадавлтун вачIарав муъминчиясе гъесул

иманаль ва лъикIаб гIамалаль гурони цоги щибго жоялъ

мунпагIат гъабулареб къиямасеб къоялъ.

Гъаб бакIалда Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ дугIа тIубана. Гъаб дугIа

жинда хадусел умматазул муъминзабаца гъабизе гIоло гъабураб

буго. Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ дугIаялъе ТIадегIанав Аллагъас

жавабги гъавуна «дир имсул мунагъал чуре»-абураб рагIи хутIизегIан.

Гъесул эмен иман лъечIого хведал, гъеб дугIаялъе жаваб гъабуларо.

Имсуца иман лъеялда хъуллтун гъабураб дугIа букIана Ибрагъим

аварагасги عَلَيْهِ السَّلَامُ. Хадуб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъазабидал гъесул эмен

мушриказдаса вутин абун, Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَامُ имсуе лъикIаб дугIа

гъабичIо.

ТIадеГIанав Аллагъас ахираталъул ахIвалал баян гъарун абулеб буго:

90. Гъеб къиямасеб къоялъ Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** разилъи **وَأَزَلَّتِ الْجَنَّةُ لِلْمَشْقِينِ ﴿٩٠﴾**

тIалаб гъабун, гъесул глазабалдаса хIинкъун
хъвадарал муъминзабазда алжан гIагар гъабула.

91. Къосараб капураб къавмалъе жужахIги **وَبَرَزَتِ الْجَحِيمُ لِلْقَافِينَ ﴿٩١﴾**
загъир гъабун гъезда цебе бачуна.

Гъеб къоялъ муъминзаби цIакъ роххун жидер гъурмал нурлъун
гвангъулеллъун рукIула. Капурзабиги цIакъ хIинкъун, пашманлъун
жидер гъурмал чIегIерлъун рукIула.

92.93. Капурзабазда бадиб чIвай гъабун абула: **وَقِيلَ لَهُمْ أَنْ مَّا كُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٩٢﴾**

«Жакъа киреха арал нужеца Аллагъи **مِنْ دُونِ اللَّهِ هَلْ يَضُرُّكُمْ أَوْ يَنْصُرُونَ ﴿٩٣﴾**
живго тун жидее лагълъи гъабулел
рукIарал алагъзаби?»

Гъез нужее квербакъи гъабулеб бугиш? Яги гъезие жидерго
напсаздасагIаги глазаб нахъчIвазе кIолеб бугиш?-абун. Гъел
капурзабаца щибго жаваб къоларо.

94. Цинги гъел капурзабиги, гъез жидее лагълъи **فَكَذَّبُوا فِيهَا هُزْوًَا وَالْقَاوُونَ ﴿٩٤﴾**

гъабурал алагъзабиги бетIер беххе гъабун
жужахIалда жанире реххула.

95. Киналниги иблисалъул боялги гъеб **وَجُودُ ابْلِيسَ أَجْمَعُونَ ﴿٩٥﴾**
жужахIалда реххула.

96. Гъеб жужахIалда жанир цо-цалъ **قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ ﴿٩٦﴾**
къацандулел рукIун капурзабаца абула:

97. Таллагъи, ниж цIакъ къосараллъун **تَاللَّهِ إِنْ كُنَّا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٩٧﴾**
рукIун руго.

98. Нижеца халкъул гIаламалъулго **إِذْ نُسَوِّكُمْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٩٨﴾**
БетIергъанасда цадахъ алагъзабилъун ккун,
нужее лагълъи гъабулеб букIинналь.

99. Ниж къосизарурал гIадамалги нижер **وَمَا أَضَلَّتْ إِلَّا الْمُجْرِمُونَ ﴿٩٩﴾**
церехъаби гуруго гъечIо, ханзаби, хIакимзаби
руго. Гъез берцин бихъзабуна нижее купру ва гIасилъаби.

100. Жакъа нижее шапагIат гъабулев чи гъечIо. **قَالَتَا مِنْ شَفِيعِينَ ﴿١٠٠﴾**

Дунялалда нижеца алагъзабилъун ккун гъезул
шапагIаталда божун рукIарал хъанчалги, цогидал алагъзабиги жакъа
нижгун цадахъ жужахIалда жанир руго.

101. Нижеда раkI бухIарав гъудул-гъалмагъи гъечIо, **وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ ﴿١٠١﴾**
нижее кумек гъабизе кIолев.

102. Вай аман Аллагъ, ниж гъанже فَلَوْ أَنَّ لِلْمُؤْمِنِينَ
 дуңялалда тIад русинарулел аниш, нижги
 муъминзабилъун рукIине!-абун.

103. ХIакълъунго Гъаб жужахIалъул إِنَ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ
 агълуялълул хабаралълулгIи гIакълло-
 пикру бугел гIадамал кантIизе гIураб гIаламат буго.
 Киниги гIемерисел гIадамал жидеца пикру гъабуларел ва иман
 тъларел руго.

104. ХIакълъунго дур БетIергъан Аллагъ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ
 МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, капурзабазе гIазаб гъабизе
 жиндир гуч бергъарав, муъмизабазда гурхIел-рахIмоги гIемерав
 вуго.

Гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб хех гъабуларо ва жиндир лагъзадерида
 гурхIун, гъез тавбо гъабизе бокъун, гъезие гIазаб гъабичIого тун
 букIуна. Гъел лагъзал купру-ширкалда даимлъун жидеес гIазаб гъаби
 хIакълалълун лъугъиндал ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гъезие гIазаб гъабизе
 къадар гъабураб заман щведал, гъеб гIазаб нахъчIвaze кIолев щивго чи
 вукIуларо.

Гъаб хIукму бичIчIизе тIадаб буго жидеца иманги лъурал,
 Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гIасилъабиги гъарулел гIадамазда. Гъез тавбо
 гъабизе ккола, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ мутIигIлъун гъесие гIибадат
 гъабиялдаги руссизе ккола. Нагагъ тавбо гъабичIого Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ къадар тIаде щвани гъезие жужахIалъул гIазаб букIин хIакъаб
 жо буго. Гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къадарги инсанасе лъалареб
 балъголъи буго. БахIарав херав чи ватIа гъавулареб Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ азалияб хIукму буго.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавпикъ къеги тавбо гъабизе ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилтъи
 тIалаб гъабун хъвадизе.

105. НухIил كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ عَلَيْهِمُ السَّلَام къавмалъги аварагзаби
 гъереси гъаруна.

НухI авараг عَلَيْهِمُ السَّلَام гъереси гъави киналго аварагзаби гъереси
 гъари буго ва гъел аварагзаби ритIарав Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар квей
 буго.

106. Гъеб къавмалда жидер насабалълул вац إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ
 НухIица абураб мехаль: «Нуж Аллагъасда
جَلَّ جَلَالُهُ гIасиллъизе хIинкъуларищ?-абун. Нужеца хъанчие лагълъи
 гъабураб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеес гIазаб гъабулеблъи лъаларищ
 нужеда ва нуж гъеб гIазабалдаса хIинкъуларищ?

107. Х1акъълъунго дун вуго нужеда гурх1ун нужеа إِنِّي لَكُمُ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٥٧﴾
 х1акъаб жо бицулев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расул.
 Дица гьереси бицунеб гъеч1о, хиянатги гъабулеб гъеч1о.

108. Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ х1инкъя ва дие فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا
 мут1иг1лъе.

Гъаб дица гъабулеб ваг1за къабул гъабун, хъанчие лагътъи гъаби жибог
 тун, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие г1бадат бац1лад гъабе.

109. Дица нужедаса ужра-мухъ т1алаб وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَنِ
 гъабулеб гъеч1о. Гъаб рисалат нужехъе رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٥٨﴾
 швезабиялда данде. Дие бугеб ажро-
 кири дир Бет1ергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
 г1ад буго, цоги чиясда гъеч1о.

110. Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ х1инкъя ва дие فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا
 мут1иг1лъе!»-абун.

Т1адег1анав Аллагъас гъаб аят такрар гъабуна гъаб бак1алда ва
 хадур ругел къисабазульги, гъеб Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ х1инкъя ва
 гъесул расулазда мут1иг1лъи бук1иналъе г1оло бишунго к1вар бугеб
 масъала.

111. Нух1ил къавмалъ абун: ﴿قَالُوا النَّوْمُ لَكَ وَأَتَبَعَكَ الْآرِدُونَ﴾
 «Нижеца дуда иманищ лъолеб, дуда
 нахърилъгъарал чаг1и г1одог1анал пакъйрзабигуруни гъеч1еб
 мехалъ?»-абун.

Гъеб къавмалъул ах1макълъи загъир гъабуна жидер раг1иялъ. Аллагъ
جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие г1бадат гъабиялда ах1улев расул Нух1ида
 гъез абулеб буго дуда иман лъурал г1адамал мискинзаби гурого
 гъеч1илан, гъелгун цадахъ муъминзабилъун ниж кин рук1инел абун.

112. Нух1ица абун: «Дун гъеч1о гъел ﴿قَالَ وَمَا عَلَيَّ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ﴾
 г1адамазул г1амал ва гъезул х1ал ц1ехолев
 чи.

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурав чи муъминчи вук1ин лъала дида. Гъесул
 бечелъи-мискинлъи яги рак1алда жаниб бугеб ният дида лъаларо.

113. Гъезул х1исаб-мизан гъаби дир ﴿إِنْ حَسَابُهُمْ إِلَّا عَنِ رَبِّي لَوْ تَشْعُرُونَ﴾
 Бет1ергъан Аллагъасда буго. Гъесда лъала
 гъезул балъгоял ва загъирал х1алал. Гъаб
 амру нужеда бич1улеб батани нужеца иман лъе.

114. Дун гъеч1о дида иман лъун аск1ор рац1ларал ﴿وَمَا أَتَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ﴾
 муъминзаби рачахъулев чилъун.

115. Дун гьечЮ дида тIад къараб хIалалъ
Аллагъасда ﷻ гIассилъарал гIадамазе хIинкъи
къолев расул гурони.

إِن أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿١١٥﴾

116. НухIил къавмалъ иман лъезе къасдго
гъабичЮ. Гъез абунa: «Дуца ниж Аллагъ
ﷻ цо гъавиялда ахIиги, нижер хъанчие
лагъльи гъаби ахIмакъаб иш буго абиги
течIони, нижеца мун ганчIал речIчIун чIвaze вуго»-абун.

قَالُوا لَيْسَ لَهُ يَمِينٌ وَنَحْنُ لَكَ كَافِرُونَ ﴿١١٦﴾

117. Цинги НухI аварaгасул ﷻ хъул къотIана
жиндир къавмалъ иман лъеялдаса ва гъес
къавмалъе квешаб дугIа гъабунa. НухIица абунa: «Я дир
БетIергъан! Дир къавмалъ дун гьереси гъавуна.

قَالَ رَبِّ إِنِّي قَوْمِي كَذِبُونَ ﴿١١٧﴾

118. Дуца гъездаги дидаги гъоркъоб
дуго бокъарб хIукму гъабе ва дур
гIадлоялдалъун ва гурхIелалдалъун
дунги дида цадахъ ругел муъминзабиги
гъезул купру-ширкалдаса ва зулмуялдаса хвасар гъаре»-абун.

فَاتَّخَذَ بَنِي وَيْثَنْهُمْ فَتَحًا وَنَجْحَى وَمِنْ مَعِيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾

119. Дица гъев НухI аварaг ﷻ ва
гъевгун цадахъ рукIарал муъминзаби
хвасар гъаруна гIадамаз ва цогидаб рухIчIагольниль цIезабун
бугеб гамида тIад рекIизарун.

فَأَنجَيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلِّ الْمَشْحُونِ ﴿١١٩﴾

120. Цинги гъоркъ хутIараб капураб къавм дица
тIупан тIун гъанкъизабунa.

لَمَّا عَرَفَ قَائِدًا أَلْبَاقِينَ ﴿١٢٠﴾

121. ХIакълъунго гъаб НухIил ﷻ
къисаялъульги буго Аллагъ ﷻ цо
вукIиналда ва гъесул хIалкIолъниялда
тIоритIел гъабулеб гIаламат ва далил.
Киниги гIадамазул гIемерисел жидеца иман лъоларел руго.

إِنِّي فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ لِّأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿١٢١﴾

122. ХIакълъунго дур БетIергъан Аллагъ
МухIаммад ﷺ, жинда инкар ккуразе
гIазаб гъабизе гуч бергъарав, жинда иман лъуразе гухIел-рахIму
гIемерав хан вуго.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٢٢﴾

123. ГIадил ﷻ къавмалъги аварaгзаби
гьереси гъаруна.

كَذَّبَتْ عَادُ الْأُمَرَاءِ الْفَارِسِينَ ﴿١٢٣﴾

124. Гъезул насабалъул вац Гъудица ﷻ
жидеда абураб мехаль: «Нуж Аллагъасул
ﷻ гIазабалдаса хIинкъулариш?

إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ هُودٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾

125. Х1акълъунго дун вуго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужехъе إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ
 вит1рав дида божизе бегъулев, нужее хиянат
 гъабулерев расул.

126. Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ х1инкъя ва дие فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا
 мут1нг1лъе!

127. Дица нужедаса щибго мухъ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجَرْتُ إِلَا عَلَى
 т1алаб гъабулеб гъеч1о гъаб рисалат رَبِّ الْعَالَمِينَ
 нужехъе швезабиялда данде. Кинабго
 г1амалалъул ужра-мухъ дир Бет1ергъан
 Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ т1ад буго, поги шивго чиясда гъеч1о.

128. Нужеца щибаб борхатаб бак1алда мина أَتَبْنُونَ بِكُلِّ رِيعٍ آيَةً تَعْبَثُونَ
 балеб буго жиб борхатаб ва к1удияб, гъеб мина
 баялдасан щибго мунаг1атги гъеч1ого!

Гъеб Г1адил къавм бук1ана щибго х1ажат гъеч1ониги г1адамал хъвадулел
 шагъранухалда аск1ор к1удиял, ч1ух1арал ва шулиял минаби (хъулби)
 ралел. Гъеб г1ададисеб х1алт1и гъабун нужерго боц1и-малги ва заманги
 щай хвезабулеб абун г1айиб ч1вана гъезда Гъуд аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ.

129. Нужеца шулиял, кутакал وَتَتَّخِذُونَ مَصَابِعَ أَعْيُنِكُمْ مَخِيلُونَ
 к1алг1абиги ралел руго, нуж хвезего
 гъеч1еб г1адин ва даимго дунялалда рук1ине ругеб г1адин.

130. Нужеца цо чиясда къабизе ккараб وَإِذَا بَطِشْتُمْ بَطِشْتُمْ جَبَّارِينَ
 мехалъ гурх1ел гъеч1ел залимзабаца г1адин
 къабулеб буго.

Пахру-Рази абулев г1алимас абуна: Г1адег1анав Аллагъас Гъудил
 къавм Г1адилазе лъабго сипат гъабуна: ч1ах1иял минаби рай, щибго
 х1ажалъиги гъеч1ого. Гъеб буго исрапчилъи ва к1одолъи, т1адег1анлъи
 бокъи. Шулиял к1алг1аби рай буго жал хвезе гъеч1о абун раклалда
 ккей. Гъеб буго дунял бокъи, ахират к1очон бук1ин. Залимзабазул
 пиша гъаби жидер к1одолъи ва гуч бихъизаби буго. Гъаб лъабго сипат
 буго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ х1инкъя гъеч1ел, ахираталда иман лъоларел
 г1адамазул сипатал. Жегиги гъел сипатал руго жал Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
 лагъзаллъун рук1иналдаса рахъун, «алагъзаби руго жалин»-абун гъезда
 раклалда кколеб бук1иналъул г1аламат.

Хадубги Гъудица жиндир къавмалда абуна:

131. Нужеца гъел квешал г1амалал те! Нуж فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا
 Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ г1азабалдаса х1инкъя ва дие
 мут1нг1лъун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъаве!

132. Нуж х'инк'ъа гъев Бет'ергъан

وَأَتَفَوْا الَّذِي أَمَدَّكُمْ بِمَآئِدَتَيْنِ ﴿١٣٢﴾

Аллагъасул Глазабалдаса г'ял Г'емерал

ва к'удиял, нужеда жал рихъулел ва лъалел ниг'иматал нужее к'урав.

133.134. Нужее боц'и-малги васалги к'урав, ахал-хурзал, ицал-лъаралги к'урав.

أَمَدَّكُمْ بِاتِّعْمٍ وَنَبِيْنِ ﴿١٣٣﴾

وَجَنَّتِ وَعُيُونِ ﴿١٣٤﴾

135. Х'акъълъунго дун х'инкълъун вуго

إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٣٥﴾

нуж гъеб х'алалъ иман лъеч'лого, тавбо

гъабич'лого хвани, нужеда жиндир х'инкълъун гучаб к'иямасеб к'оялълул Глазаб швела абун.

Гъудил к'авмалъе гъесул ваГ'изаялъ шибго асар гъабич'ло, гъезул рекелъе х'инкълъунги рехич'ло, иманги лъугъич'ло.

136. Гъеб к'авмалъ абунa: «Нижее шибго

فَالْوُاسُوَاءُ عَلَيْنَا أَوْ عَظُمْتَ أَمْزَلُ تَكُنْ مِنِ

бат'алъи гъеч'ло: дуца нижее ваГ'иза

الْوَعْظِينَ ﴿١٣٦﴾

гъабуниги, ваГ'иза гъабич'лого таниги.

137. Гъеб дуца бицунеб жо гъеч'ло пересел

إِنَّ هَذَا إِلَّا خَلْقُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣٧﴾

Г'адамаз ургъарал гъересиял харбал гурони.

138. Нижее ахират бук'ине гъеч'ло ва гъениб

وَمَآ تَحْنُ بَعْدَ بَيْنِ ﴿١٣٨﴾

Глазабги гъабизе гъеч'ло»-абун.

139. Гъуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ к'авмалъ гъев

فَكَذَّبُوهُ فَأَهْلَكَكُمْ هُمْ إِنِّي فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ وَمَا

гъереси гъавуна ва дица гъеб к'авмги

كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾

гъалагъ гъабунa.

Гучаб гъорол Глазаб биччана гъезда т'аде:

жиб свер-сверун пулеб, жибгун цадахъ ц'оройги бугеб гъури бук'лана гъеб. Бакъвараб гъвет'алълул т'амах г'адин гъороца эхеде росун унел рук'лана гъел г'адамал цинги ракъалда рортун т'ут'ун унел рук'лана. Гъединаб гучаб Глазаб гъезие гъабунa жал ц'акъ ч'ух'ларал, гучал ва залимал г'адамал рук'ин сабабълъун.

Х'акъълъунго гъаб Г'адил к'авмалълул к'исаялълулъги буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вук'иналда ва гъесул х'алк'олълъиялда т'орит'ел гъабулеб г'аламат ва далил. Гъедин бугониги г'адамазул Г'емерисел жидеца пикру гъабуларел ва иман лъоларел руго.

140. Х'акъълъунго дур Бет'ергъан Аллагъ

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٤٠﴾

Мух'аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жинда г'асильгъараздаса

рецел босизе ц'акъ гуч бугев, жиндие мут'иг'лъаразда гурх'елги Г'емерав хан вуго.

141. Самудиязул к'авмалълъи аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ

كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٤١﴾

гьереси гъаруна.

142. Гъел Самудиязда жидер вац إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ صَالِحٌ أَاتَتَقُونَ ﴿١٤٢﴾

Ссалих'ица عَلَيْهِ السَّلَامُ абураб мехальт: «Нуж

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ г'асилтъизе х'инкълариш?

143. Дун вуго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеда вит'арав дица إِنِّي لَكِرَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٤٣﴾

гьереси бицуларев ва хиянат гъабуларев расул.

144. Нуж Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ г'азабалдаса х'инкълун, فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٤٤﴾

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъаве ва дун расул вук'ин рит'лухъ

гъабе. Нуж диеги мут'иг'лъе!

145. Дица нужедаса ужра г'алаб гъабулеб وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ

гъеч'ло нужехъе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин

щвезабиялъухъ. Дие ажро ва кири

г'аламалъул Бет'ергъанав Аллагъасда

جَلَّ جَلَالُهُ буго, цоги шивго чиясда гъеч'ло.

146. Нужеда раклалдайиш кколеб нуж أَتَرْكُونَ فِي مَاهُنَّاءَ آمِينَ ﴿١٤٦﴾

гъаб дунялалда рук'ине ругин абун, шибго

х'инкъл- къварилъи гъеч'лого, хвелги гъеч'лого.

147. Ахал- хурзалгун лъльимал-иццалгун. فِي جَنَّتٍ وَعُمُيُونٍ ﴿١٤٧﴾

148. Бат'ли-бат'лиял рекълел ниг'маталгун, وَزُرُوعٍ وَنَخْلٍ طَلُفُهَا هَضْبٌ ﴿١٤٨﴾

гъуинаб чамастакил ахалгун.

Галимзабаца абунa: Самудиязул ракъ бук'лана ах-хур г'емераб,

лъльим гъуинаб гъава-бакъ рекъараб. Гъедин бук'иналъ Самудиялги

рах'лат-лазаталда рук'лана, ракъи-къеч бихъич'лого бечедго рук'лана.

Гъедин даимго рук'лунаро нужан абулеб буго гъезда Ссалих'ица: нуж

хвезе рук'ин лъай, нужер Бет'ергъан вук'инги лъай, гъел г'емерал

ниг'матазда шукруги гъабе.

149. Нужеца муг'рулги рорлъун кутакал, وَتَتَجَوَّنَ مِنَ الْجِبَالِ يَبُوءَاتُ كَرِيمِينَ ﴿١٤٩﴾

ч'лух'ларал минабиги ралел руго нужер гуч

бихъизабизе.

150. Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ х'инкъл ва дие فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٥٠﴾

мут'иг'лъе!

151. Жидеца мунагъ гъабулел ва г'адада, وَلَا تُطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ ﴿١٥١﴾

ч'лух'дае боц'и хвезабулел х'акимзабазе

мут'иг'лъе,

152. ракъалда г'лад пасалъаби гъарулел, الَّذِينَ يَفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿١٥٢﴾

лъик'лаб г'амал гъабуларел квешаб

къокъаялда нахъги рильгъунге.

153. Самудияз гъесул ваг'язялда г'инго т'амич'ло ва гъев сан гъавич'лого г'одовег'ан гъавун, гъез абунa:

قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٥٣﴾

«Х'ахъгъунго мун вуго цо г'адамаз сих'роги гъабун г'адалгъизавурав чи. Дуца бицулеб жо нижеда щебехун раг'ич'леб, г'адалав чияс бицулеб хабар буго. Мун авараг кин вук'лунев?

154. Мун вуго нижедаго рельегъарав инсан. Мун авараг вуго абураб раг'иялгъул рит'ухъав ватани цо муг'жизат бачун вач'аха нижее»-абун.

مَا نَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا فَأْتِ بِآيَاتٍ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٥٤﴾

Г'алимзабаца абунa: Ссалих'ил عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъ гъесдаса т'алаб гъабунa анц'го сон бараб къинаб варани баккизабе нижее гъаб пуланаб кьурулгъан къват'ибе ва гъеб нижедаги бихъун къинлгъизеги гъабе абун. Ссалих'I авараг عَلَيْهِ السَّلَام цакъ пашманлгъун, ургъалилъ ккун г'одов ч'лун вук'лаго гъесухъе Жабраил عَلَيْهِ السَّلَام малаик вач'ана ва гъес абунa: дуца к'лиго ракаг'лат как бай, цинги Аллагъасда جِبْرَائِيلُ гъаре гъеб къавмалъ т'алаб гъабулеб варани къе дуеян-абун. Ссалих'ица гъедин гъабунa ва доб къавмалъ т'алаб гъабураб х'алалъ кьурулгъан къват'ибе бач'лун къинаб вараниялъ гъезда цебе т'инч'I гъабунa.

155. Ссалих'ица عَلَيْهِ السَّلَام абунa: «Гъале нужеи варани. Гъаб вараниялъ гъекъезе буго иццул лгъим цо къоялъ. цог'идаб къоялъ нужеца гъекъезе буго.

قَالَ هَذِهِ نَاقَةُ لِّهَاشِرٍ وَلَكِنَّهُ يَأْتِيهِمْ يَوْمَ الْمَعْلُومِ ﴿١٥٥﴾

156. Нужеца гъеб вараниялгъе щибго къварилгъиги гъабуге. Нагагъ нужеца гъельиес къварилгъи гъабуни нижеда цакъ гучаб г'азаб щевзе буго»-абун.

وَلَا تَمْسُوهَا يُسُوءُ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٥٦﴾

Гъеб варани дагъаб заманаялъ жидеца парахат тун бук'ана. Гъелгъул рахъги беч'лун гъелдаса мунпаг'латги босулеб бук'ана. Цинги жидеда гъеб вараниялгъе цо къоялъ лгъим тей ч'алг'ана ва жидер бах'икъосарал г'адамалгун ургъун варани ч'лвaze х'лукму гъабунa.

157. Цинги жидеца гъеб варани хъуна.

فَعَقَرُوهَا فَاصْبِرُوا نَدْمِينِ ﴿١٥٧﴾

Цоги г'алимзабаца абунa: Ч'орал реч'лун ч'лвана абун. Гъеб варани хъурав чи Къудар абун вук'ана, амма гъеб хъевзе киналго разилгъун рук'ана. Гъеб хъун хадуб жал ц'акъ пашманлгъунги лгъугъана. Гъеб бук'ана жидеда г'азаб решт'инилан абун х'инк'тун бугеб пашманлгъи, гъеб бук'инч'ло жидер мунагъалда раk'I бух'лун тавбо

гъабураб пашманлгъи.

158. Цинги гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
гъазабалъ ккуна ва гъалагъ гъаруна.

Кутакаб гъаракъаль ракъ багъаризабун, раклал

къватлун хун гъодоре ккана, зодиса ганчлалги

речлчана гъезда гъад. Хlакълъунго гъаб Самудиязул къисаялъулгъи

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вуклиналда ва гъесул хlалклълъи гучаб буклиналда

гъоритлел гъабулеб гъаламат буго гъакълло-пикру бугел гъадамазе.

Амма гъадамазул гъемерисел иман лъоларел руго.

159. Хlакълъунго дур Бетгъергъан Аллагъ

Мухlаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиндир гуч бергъарав

ва жиндир гурхlел гъемерав хан вуго.

Жинда гъасильгъаразе гъазаб гъаби гучав вуго, жинда иман лъуаразе

гурхlел гъабиגי клудияв вуго.

160. Лутлил عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъги аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَام

гъереси гъаруна.

161. Гъеб къавмалда жидер вац Лутлнца

абураб мехалъ: «Нуж Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

гъазабалдаса хlинкъуларищ гъесда гъассильгъизе?

162. Хlакълъунго дун вуго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеда

витгъарав, дица хиянат гъабуларев, дида божилъи

бугев расул.

163. Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хlинкъа ва дие

мутлгългъе!

164. Гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда

нуж ахlанин абун дица нужедаса

ужраги гъалаб гъабулеб гъечlо. Гъеб

ужра дие къезе кинабго гъаламалъул

Бетгъергъанас гъаде босун буго.

165. Нуж бихъиназда асклорищ лъугъулел

жимагl гъабизе, цониги халкъалъ гъабицлел

къабихlаб пишаги гъабун.

166. Нужеца жалго толел руго

чlужулъун ячине ва жимагl гъабизе

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеэ рижарал руччаби.

Нуж цlакълъ гъорхълъан ун къосараб ва

пасадаб къавм буго. Хlайваназцин гъабулареб къабихlаб пиша

فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا

كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٥٨﴾

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٥٩﴾

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٦٠﴾

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطُ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٦١﴾

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٦٢﴾

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرًا

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا

عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٣﴾

أَتَأْتُونَ الذُّكْرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٤﴾

وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَنْ

أَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ ﴿١٦٥﴾

буго нужеца гъабулеб.

167. Лут'ил عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъ абуна: «Мун
нахъе къан ч'еч'они я Лут', гъеб дуца
бицунеб хабаралдаса, нижеда гъоркъоса мун
нахъе къот'изе вуго»-абун.

قَالُوا لَيْنَ لَّمْ تَنْتَوِ يَنْلُوطْ لَتَكُونَنَّ مِنَ
الْمُخْرَجِينَ ﴿١٦٧﴾

168. Лут'ица абуна: «Х'акълъунго дун нужеца
гъабулеб г'амалалда ц'акъ щим бахъарав ва
нужедаса рик'и'адав вуго.

قَالَ إِنِّي لَعَمْرِكُمْ مِنَ الْفَالِقِينَ ﴿١٦٨﴾

169. Я дир Бет'ергъан! Дуца дунги дир
агълоги гъаб къавмалъ гъабулеб къабих'аб
пишайлдаса ц'уне!»-абун.

رَبِّ يَحْنَى وَأَهْلِي مَعًا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٩﴾

170. Дица гъев Лут'иги عَلَيْهِ السَّلَام гъесда иман лъураб
агълоги киналго хвасар гъаруна.

فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٧٠﴾

171. Гъесул херай ч'ужу хут'ана жал гъалаг
гъаруразда гъоркъой.

إِلَآ عَجُوزًا فِي الْغَدِيرِ ﴿١٧١﴾

Гъей Лут'ил гъалбадери хъе квешаб къавм ах'улей йик'ана ва гъеб
къавмгун цадахъ гъалаг гъаюна.

172. Цинги нахъе хут'арал дица кутакаб
г'азабалдалъун гъалаг гъарун т'аг'изаруна.

لَمَّا دَمَرْنَا الْآخَرِينَ ﴿١٧٢﴾

173. Дица гъезда т'аде ганч'азул
ц'адги базабуна. Ц'акъ квешаб
ц'ад бук'ана гъеб, аварагас х'инк'и
къураб мехалъ гъесда мут'иг'лъич'леб ва гъев гъереси гъавураб
къавмалъе.

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا قَسَاءً مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٣﴾

174. Х'акълъунго гъаб Лут'ил عَلَيْهِ السَّلَام
къавмалъул къисаялъульги буго
жидеца пикру гъабулел г'адамазе
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вук'иналда ва гъесул
х'алк'олъи гучаб бук'иналда т'орит'ел гъабулеб г'аламат ва
х'ужжа. Амма г'адамазул г'емерисел жидеца иман лъоларел руго.

إِنِّي فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧٤﴾

175. Х'акълъунго дур Бет'ергъан Аллагъ
Мух'аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиндир гуч бергъарав ва
жиндир гурх'ел г'емерав хан вуго.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهْوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٧٥﴾

176. «Асх'абул-айкат»-абулеб къавмалъги
гъереси гъаруна аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام.

كَذَّبَ أَصْحَابُ فَكَيْكَةِ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧٦﴾

177. Гъеб къавмалда Шуг'айб аварагас عَلَيْهِ السَّلَام
абураб мехалъ: «Нуж Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

إِذْ قَالَ لَهُمْ سُعَيْبُ الْآسْتَفُونَ ﴿١٧٧﴾

глазабалдаса хIинкьюлариш гьесда гIасилъезе?

178. ХIакълъунго дун вуго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеда витIарав, дица хиянат гъабуларев, дида божилъи бугев расул.

إِنِّي لَكُمُ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٧٨﴾

179. Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъя ва дие мутIигIлъе!.

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٧٩﴾

180. Дица нужедаса мухъ тIалаб гъабулеб гъечIо нужехъе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин швезабунин абун. Дие ажро къезе буго кинабго гIаламалъул БетIергъан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ.

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنِ اجْتَرَىٰ إِلَّاءَ عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٠﴾

181. Нужеца жиндалъун тIощел ва цогидаб жо боцулеб къали цIезабе ва тIубазабе, ва нуж рукIунге цIадиро-къалиялдаса жо дагъ гъабулеллъун.

﴿١٨١﴾ أَفَوَيْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْعَهْدِ إِذْ عَاهَدُوا أَنَسْأَلُكَ بِهَذَا أَتَدْرِكُ ﴿١٨٢﴾

182. ЦIалелб жоги ритIарал цIадирабаздалъун цIай.

وَزِنُوا بِالْقِسْطِ أَيْ بِالْقِسْطِ ﴿١٨٣﴾

183. ГIадамазе кколеб хIакъги мукъсан гъабуге:

وَلَا تَحْسُوا النَّاسَ أَشْيَاءُهُمْ وَلَا تَعْتَوُوا الْأَرْضَ مَعْصِينَ ﴿١٨٤﴾

цIадиро-къалиялдалъун бугониги, гуккун, хIал гъабун ккун бугониги. Ва нуж ракъалда тIад квешал пасалъаби гъарулеллъунги рукIунге.

184. Жинца нужги, ццере арал киналго умматалги рижарав Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гIасилъизеги хIинкъя-абун.

وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَلِجِلَّةِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٨٥﴾

185. ШугIайбил عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъги гъев гьереси гъавуна, гьесда иман лъезе къасдги гъабичIо. Гъев авараг гIодовегIан гъавун жидеца абун: «ХIакълъунго мун вуго цо гIадамаз сихIроги гъабун гIадаллъызавун, дуца бицунев жо лудаго лъаларого гаргадулев чи»-абун.

قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٨٦﴾

186. Мун нижго гIадав инсан гурого гъечIо, авараг вукIине ккани дур нижедаса щибго тIокIлъиги гъечIо.

وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَإِنْ نَطَّئُكَ لَمِنَ الْكَذِبِينَ ﴿١٨٧﴾

Нижеда ракъалда кколеб буго мун гьереси бицунев чи вугин абун.

187. Авараг вугин абун дуца битIараб бицунев батани, нижеда тIаде зобалъул цо къотIел бортизабеха!-абун.

فَأَسِطْ عَيْنَا كَسَفَاءِ مَنْ السَّمَاءِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٨٨﴾

188. ШугІайбица عَلَيْهِ السَّلَام абуна: «Дир БетІергъан وَإِن Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъикІ лъалев вуго нужеца гъабулеб гІамал.

Нужее жазагІи Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъабизе буго: гъесие бокъани гъеб зодил къотІелги бортизабила нужеда тІаде. Дида тІадаб иш буго нуж Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун, гъесие гІбадат гъабиялда ахІи.

189. Гъеб къавмалъ ШугІайб аварагъ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمْ عَذَابُ يَوْمِ الظُّلَّةِ إِنَّهُ كَانَ عَذَابُ يَوْمٍ عَظِيمٍ гьереси гъавуна. Цинги гъелги гъалаг гъаруна бецІаб накІкІалъул гІазабалдалъун.

ГІалимзабаца абуна: ШугІайбил къавм кутакалда бакъ багІарун, хІохъел цІазе кІолареб хІал лъугъун, рукъоса къватІире рахъун алахалда ана. Цинги гъезда тІаде цо бецІаб накІкІ бачІана ва бакъул бухІиялдаса лъутун, киналго гъеб накІкІалъул рагІдукъе руссана. Гъеб мехалъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ накІкІалдаса къватІибе гъезда тІаде цІа беччана ва гъелги цІаялъ рухІана. ЦІадул гІазаб цІакъ гучаб букІунелъул, тІадегІанав Аллагъас абулеб буго: «ХІакълъунго Гъеб гІазаб букІана жиндиль хІинкъи ва къварилъи кІудияб къоялълул гІазаб»-абун.

190. ХІакълъунго гъаб ШугІайб إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام къавмалълул къисаялълул буго гІакълло бугел гІадамазе Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вуқІиналда ва гъесул къудрат кІудияб букІиналда тІоритІел гъабулеб гІаламат ва далил. Гъедин бугониги гІемерисел гІадамал жидеца иман лъоларел руго.

191. ХІакълъунго дур БетІергъан Аллагъ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиндир гуч бергъарав ва жив гурхІулев хан вуго.

Гъаб бакІалда Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварагасул ракІ парахат гъабизе ва гъесул умматалъе вагІзалъунги букІине Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бицараб аваразабазул عَلَيْهِ السَّلَام анкъго къиса тІубана. Хирияв хІабиб МухІаммадил хІурмат гъабун гъесул уммат жидеца кигІан кІудиял мунагъал гъаруниги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъалаг гъарун тІагІазаричІого толел руго. Гъеб нигІмат нильее букІун гурони, цІакъ кІудиял мунагъал ва пасалъаби ракъалда тІад тІиритІун ругониги гъадин берцинго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниль хІихІилароан.

192. ХІакълъунго гъаб хирияб Къуръан وَأَنَّهُ لَنَتَزِيدُ رَبِّ الْعَالَمِينَ буго кинабго гІаламалълул БетІергъанас рештІизабураб,

жинца г'адамал г'ажиз г'ярулеб Аллаг'асул ﷺ калам.

193. Г'еб босун Мух'аммад аварагасда ﷺ نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ

Жабраил عَلَيْهِ السَّلَام маланк вач'ана, зобалазул божарав чапарл'юн жив вугев.

194. Дур раклалда г'еб К'ур'ян عَلَى قَلْبِكَ لَتَكُونَ مِنَ الْمُنْذِرِينَ ﴿١٩٤﴾

решт'изабуна Мух'аммад ﷺ г'адамазе х'инк'и к'юлездаса мун вук'изе.

Аллаг'асда ﷺ инкар к'куразе жужах'алт'ул г'азабалдал'юн х'инк'и к'юлевл'юн вук'изе, г'есда иман л'урал му'минзабазе алжанал'ул рохел бицулевл'юнг'и вук'изе.

195. Жиб пасих'лаб ва баянаб г'араб мац'алда بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ ﴿١٩٥﴾
решт'изабуна г'аб К'ур'ян.

Дудехун к'ецандулел инкарчаг'азул х'ужжа к'ют'изабизе. Г'езда жинда рельт'яраб г'абизе к'юлареб муг'ижизатл'юнг'и бук'изе.

196. Х'лакъл'юнг'о г'аб К'ур'янал'ул бицен وَإِنَّهُ لَفِي زُجُرِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٩٦﴾

пересел умматазда решт'изарурал г'ах'ызда жанибг'и буго.

197. Маккаял'ул мушриказе г'аб أُولَئِكَ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ آيَةٌ أَنْ يَأْتَهُ، عَلَّمَؤُنَا بِهِ

К'ур'ян Аллаг'асул ﷺ калам إِبْرَاهِيمَ ﴿١٩٧﴾

бук'иналда т'орит'ел г'абулеб г'аламат буго гурищ г'ельл'ул хабар Бануисраилазул г'алимзабазда л'яaleb бук'ин!

198. Дица г'аб К'ур'ян цо г'ажамияв чиясда وَلَوْزَلْنَاهُ عَلَىٰ بَعْضِ الْأَعْمَىٰ ﴿١٩٨﴾
решт'изабун бук'арабани.

199. Цинги г'ев чияс Маккаял'ул فَقَرَأَهُ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٩﴾

аг'ляляе г'ебг'и ц'алун бук'арабани, г'ез иман л'езе бук'инч'ю.

Г'еб ц'акъ ч'ух'араб аг'ляо бук'инал', киг'ан пасих'го ва берцинго г'ажамияс г'еб К'ур'ян ц'аланиги, г'елда иман л'езе бук'инч'ю.

200. Г'единго дица г'аб К'ур'ян كَذَٰلِكَ سَلَكْنَاهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٠٠﴾

л'юг'изабуна капурзабазул ракл'азул'ги.

Г'езда г'еб ц'ализе л'яала, г'ель бицунеб жог'и бич'ич'ула г'еб пасих'лаб бук'ин ва жал г'ажиз г'ярулеб жо бук'инг'и л'яала.

201. Амма г'ез К'ур'яналда иман لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ، حَتَّىٰ يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٢٠١﴾

л'юларо, жидеда Аллаг'асул ﷺ г'азаб бих'ун гурони.

Гъеб буго къямасеб къо ва гъеб къояль иман лъунин абун гъезие
щибго пайдаги бук'уларо.

202. Гъеб къямасеб къоги гъезда т'аде فَيَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٢﴾
тохлъукъего бач'лизе буго ва гъезда шибго
лъалеб жоги бук'лизе гъеч'ло.

Тавбо гъабизе ва лъик'лаб г'амал гъабизе ресги бук'лизе гъеч'ло.

203. Цинги гъел капурзабаца абизе буго ниж فَيَقُولُوا هَلْ نَحْنُ مُنْظَرُونَ ﴿٢٣﴾
дагъаль нахъе рахъун толариш, нижеца иман
лъезе ва лъик'лаб г'амал гъабизеян абун.

204. Дуниялалда гъел капурзаби жидеца г'азаб хех أَفِعَذَابُنَا لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٤﴾
бач'лин т'алаб гъабулеллъуниш ругел.

Гъелда божич'лого, гъеб махсароде гъабун. Гъеб г'азаб жиде х'лакълъараб
мехаль гъеб нахъе бахъеян гъардолел руго.

205. Дуца пикру гъабе Мух'аммад أَفَرَأَيْتَ إِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ ﴿٢٥﴾
Дица гъел капурзабаце г'емерал соназул г'умру
къуниги; сах-саламат, ниг'матал къун гъел таниги.

206. цингиги гъезие гъабизе х'лакълъаб г'азаб ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٢٦﴾
гъабулеб г'уж гъезда т'аде бач'лараб мехаль;

207. гъезие шибго мунпаг'лат гъабизе مَا آغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يُمَتَّعُونَ ﴿٢٧﴾
гъеч'ло гъеб халатаб г'умруялъги г'емерал
ниг'матазги.

Ай: капурзабаца иманги лъун лъик'лаб г'амал гъабич'леб мехаль,
киг'лан халат гъел ч'лаго ругониги гъезие г'азаб гъабизе буго. Г'умру
халалъанаг'лан, ниг'матал г'емерлъанаг'лан капурзабазул г'асилъаби
ц'ик'к'лизе руго ва гъеб сабаблъун гъезие гъабулеб г'азабги гуч'лъизе
буго.

208. Дица цониги росдал агъло гъалаг وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْنٍ إِلَّا لَهَا مُنْذِرُونَ ﴿٢٨﴾
гъабич'ло, гъезие х'инк'ъи къолева авараг
вит'ун хадуб гурони.

209. Гъеб гъалаг гъариги дица гъабула хадусел ذَكَرْنِي وَمَا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٩﴾
умматазе ваг'залъун бук'лине.

гъалаг гъарурал къавмазе дица шибго зулмуги гъабич'ло. Гъезухъе
аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рит'ун, х'лакълъаб динги малъун, х'ужжа-далилги
бачун, хадуги гъез иман лъеч'леб мехаль гъаруна гъел гъалаг.

210. Гъаб Къуръан шайт'абаца босун бач'лараб وَمَا نَزَّلَتْ بِهِ الشَّيَاطِينُ ﴿٣٠﴾
гъеч'ло.

Гъеб босун жинда божарав зобалазул чапар Жабраил вач'лана.

211. Гъезда рекъараб гъеч'ло вах'ю босун وَمَا يَنْبَغِي لَهُمْ وَمَا يَسْتَظِيلُونَ ﴿٢١﴾
 рач'лизе ва гъезул гъелда х'алк'олътиги гъеч'ло.

212. Х'лакълъунго гъел нахъч'иварал руго إِنَّهُمْ عَنِ السَّمْعِ لَمَعَزُولُونَ ﴿٢٢﴾
 зобалазда бицулеб хабар жидеда раг'иялдаса.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварак вит'илелде цере гъел шайт'лабаца зодиса хабаралда г'инт'амун, цинги гъеб хабаралда гъоркъоьб гъересиги жубан, жидеда нахърильтьарал г'адамазе гъеб хабар бицулеб бук'лана гъеб жо вах'ю бугин абун. Хирияв аварак صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вит'ун хадур гъел нахъч'ивана зодире рахиялдаса ва гъениб бицулеб жо раг'иялдаса. Гъедин бугельул шайт'лабаца Къуръан босун бач'унгут'и ч'ч'езабулеб лъабго к'удияб х'ужжа ва далил буго:

- 1) Гъел руго жидеца г'адамал къосизарулел, гъеб ишалда т'ад ч'ларал, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ г'асилъарал капурзаби; шайт'лаби жинца г'адамал х'лакъаб диналда т'орит'улеб Къуръан босун рач'ин г'лакълуялльго къабул гъабулареб иш буго.
- 2) Шайт'лаби гъеб амру т'убазе къасд гъабун лъугъаниги (Къуръан решт'изабизе), гъезда гъеб иш гъабизе к'оларо. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир калам ва шариг'ат ц'унун буго шайт'лабаца ва цогидал жалаз жиб хисизе ва сверизабиялдаса.
- 3) Нагагъ Къуръаналда г'енеккизе ва гъеб решт'изабизеян шайт'лаби зодире рахулел рук'ларалани, гъенире рахиялдасаги гъел нахъч'иварал руго ва гъезда цох'ло х'ларпги гъеб Къуръанальул раг'уларо.

213. Дуца гъев Аллагъгун جَلَّ جَلَالُهُ цадахъ فَلَا تَنْفَعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَكُونُ مِنَ الْمَعْدِنِ ﴿٢٣﴾
 щибго жоялъе лагълъи гъабуге! Гъедин лагълъи гъабунни мунги жидеда г'азаб гъабулел мушрикалгун цадахъ вук'луна.

Гъаб хит'лаб буго аллагъасул свалат салам лъеяв аварак гъабураб, амма гъаб хит'лабалдагъун мурад буго гъесул уммат. Аварак صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ширк гъабулареблъи жиб якъинго лъалеб жо буго, гъесда «дуца ширк гъабугеян» абиги жиндир умматалъе г'оло абураб раг'и бук'лула.

214. Дуца х'инкъи кье дурго г'агарал къолбол وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ ﴿٢٤﴾
 г'адамазе!

Гъезда лъазабе Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие г'ибадат бац'ц'ад гъабич'ев чиясе жужах'алъул г'азаб бук'лизе бугин абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварак гъадамазе «Дурго г'агарал г'адамазе х'инкъи кье»-абун абиялъул х'икмат буго: г'адамазда рак'алда ккеч'лого бук'лине гъев аварак жиндир г'агарлъиялъе бигълъи гъабулеб бугин абун. Хирияв аварак صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндирго напсалъе ва г'агарал г'адамазе ц'акъго къвак'лараб амру гъабулеб бук'ин бихъараб мехалъ, цогидал

Ғадамаз, ғәсәда иман лъезе ва ғәсие мутҒиг'лъизе хехлҗи ғябула.
 Жидеда Аллағъ разилҗаял имамзабаца бицараб х'адисалда буго: «Ғаб
 аят жинда решт'инабураб мехалҗ, Аллағъасул свалат салам лъеяв
 аварасас жиндир Ғагарлҗи данде ғябуна ва ғәс абун: «Я Къурайишиязул
 жмағат! Нужеца напсал ричун росе нужер Бет'ерҗан Аллағъасдаса.
 Дида К'оларо Аллағъасда جَلَّ جَلَالُهُ аск'об нужее цибго квербак'и ғябизе.
 Я Ғабдулмут'алибил лымал! Нужее квербак'и ғябизеги К'оларо дида
 Аллағъасул جَلَّ جَلَالُهُ Ғазаб т'ладе щани. Я Ғаббас Ғабдулмут'алибил вас!
 Дүе квербак'и ғябизеги К'оларо дида Аллағъасул جَلَّ جَلَالُهُ Ғазаб дуда цвараб
 мехалҗ. Я Сафият! Расулуллағъасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ имсул яц! Дүе квербак'и
 ғябизеги К'оларо дида. Я Фат'имат! Мух'аммадил яс! ғяб дунялалҗул
 яшавалдаса дүего бокъараб жо ғьаре дидаса. Аллағъасул جَلَّ جَلَالُهُ Ғазаб
 дүде цолеб бугони дүе квербак'и ғябизеги К'оларо дида»-абун.

215. Дуда нахърилҗ, тьарал муъминзабазе وَأَخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ
 гурх'елалҗул кварк'и т'ибит'е дуца الْمُؤْمِنِينَ
 Мух'аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Ғьездехун х'алимав,
 х'еренав вук'а.

216. Ғьел Ғадамал дүе мутҒиг'лъиялдаса فَإِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ إِنِّي بَرِيءٌ مِّمَّا تَعْمَلُونَ
 рахъун дуда Ғасилҗун ч'ани, дуца
 ғьезда абе: «Х'акъльунго дун вац'ц'адав вуго нужеца ғябулеб
 Ғамалалдаса»-абун.

Т'адеҒ'анав Аллағъас жиндие хирияв аварасасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъазабулеб
 буго жиндир рисалат къабул ғябулелги ва ғьеб нахъч'валелги Ғадамал
 рук'изе рук'ин. Ғьезулгун жинца ғябизе кколеб хурхенги баян
 ғябулеб буго: дуда иман лъун мунгун цадахъ Аллағъ جَلَّ جَلَالُهُ цо ғьавун
 ғәсие Ғибадат бац'ц'ад ғябулел муъминзабазда гурх'ел-рах'мо
 ғябе, ғьездехун х'еренаб тамахаб бухъенги ғябе. Дуда инкар ккурал
 Ғадамал дуца дорег'ан къазарун те ва ғьезда абе нужеца ғябураб
 Ғамалалҗул жазаъ нужеого бук'изе бутин абун.

217. Дур киналго ишазуль дуца таваккал т'аге وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ
 Мух'аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиндир гуч берҗарав ва
 гурх'ел Ғемерав Бет'ерҗан Аллағъасда جَلَّ جَلَالُهُ.

218. Дуца ғябулеб Ғибадат бихъулев: الَّذِي يَرِنْدَكَ حِينَ تَقُومُ
 мун ғәсие как базе вахъун ч'араб мехалҗи;

219. ва дуца жамағатгун цадахъ рукуг'-сужда وَتَقَبَّلَكَ فِي السَّجْدَيْنِ
 ғябун как балеб мехалҗи.

220. Х'акъльунго ғьев Аллағъ вуго жинда إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ
 кинабго жо раҒ'улев ва лъалев.

221. Дица дуда бицилиш Мух'аммад هَلْ أُنَبِّئُكُمْ عَلَىٰ مَن تَنَزَّلُ الشَّيْطَانُ ﴿٣٥﴾
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, шайт'аби жидер гьересияб вах'ю
 босун лъиде решт'улеблъи?

222. Гъел решт'ула бишунго жидер гьересиги تَنَزَّلُ عَلَىٰ كُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ﴿٣٦﴾
 капурлъиги берг'арал къосарал г'адамазда.

223. Гъел шайт'абаца жидеда раг'араб жо يُلْقُونَ السَّمْعَ وَأَكْتَهُمْ كَذِبُونَ ﴿٣٧﴾
 гъезул гъудулзаби каг'анатазда реххула
 ва гъезул г'емерисел жодоца гьереси

бицунел руго. Гьереси бицун жал г'алимзаби руго, балъгояб жо лъалел
 чаг'и руго абун жидеца г'адамал гуккулел, «г'адамазул шайт'аби»-
 руго гъел каг'анатал. Гъез абула жидеца жундул к'алъазарулин,
 хваразул рух'ал рач'улин жидехъе хабар бицине, жиде сих'ручаг'азул
 сих'ру хвезабизе к'олин. Гъел каг'анатазда божун гъезухъе хъвадулел
 бусурманал г'адамалги рук'уна. Гъал к'иялго жужах'алъул аг'лу буго,
 Аллаг'ас جَلَّالُهُ жиде тавбо гъабизе тавпикъ къечлого гъеб бат'улаб
 г'амалалда жал хвани. Щай гурелъул гъеб х'алт'и гъабиги, гъезухъе
 инги капурлъулеб иш бутелъул.

Маккаялъул мушрикаца хирияв аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъев шиг'ручи
 вугин абидал, Падег'анав Аллаг'ас гъезул раг'и гьереси гъабун баян
 гъабулеб буго гъев шиг'ручи гъеч'еблъи ва гъесда нахърилъъаралги
 къосарал чаг'и гъеч'еблъи.

224. Шаг'ирзабазда нахърилъъуна жал وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ ﴿٣٨﴾
 къосарал г'адамал.

Гъез шаг'ирзаби ккола жидер мажлис берцин гъабулеллъун, жиде
 рек'ел гъей гъабулеллъун. Муъминзаби нахърилъъуларо шаг'ирзабазда.
 Жидер г'акъло камилал жидеда Аллагъ جَلَّالُهُ лъалел г'адамал гъел
 шаг'ирзабаздаса рик'клад ч'ола.

225. Дуда рихъуларинш ва лъаларинш أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ ﴿٣٩﴾
 Мух'аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, х'лакълъунго
 гъел шаг'ирзаби рук'ин кинабго бат'улаб бак'алда гъоркъор
 лъугъулеллъун.

Жидеда лъалег'и лъаларег'и жо бицуна гъез. Гьересиги бицуна.
 Цо чи жакъа жидеца вещула, метер гъевго чи какула. Гъезие шибго
 ничги бук'уларо жидеца бицунел жоялъул. Гъедин бутелъул гъезда
 к'ола х'акъаб жо бат'улаблъун бихъизабун к'алъазе ва бат'улаб жо
 х'акъаблъун бихъизабун к'алъазег'и. Гъаб сипат жиде бук'иналдалъун
 гъел шаг'ирзаби шарг'алда какарал г'адамал руго.

226. Ва х'лакълъунго Гъез жидеца гъабулареб وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ ﴿٤٠﴾

жоги гъабулин абун бицуна.

Гъал сипатал жидее ругел шагӀирзабазул чи вукӀунишха авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ? Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ расултӀун витӀарав чи вукӀула киналго тӀабигӀатал берцинав, жинда божарав, жиндир гьереси ва хиянат букӀуларев.

227. Гъел шагӀирзаби квешал гӀадамал

руго: жидеца тавбоги гъабун, Аллагъасда

جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун, лъикӀаб гӀамалалда

жал руссарал гӀадамал хутӀизегӀан.

Жидеца Аллагъаги جَلَّ جَلَالُهُ гӀемеррехсолел,

исламалгье зарал гъабулел рукӀин жибго тун гъеб исламалгье квер бакъулеллӀун ва капурзабиги мушрикалги какулеллӀун лъугъарал. Жидеца зулму гъабулел гӀадамазда нахъа лъазе буго кинаб квешаб гӀазабалъ жал кколеблӀи ва кинаб квешаб руссунеб бакӀ жидее бугеблӀиги. Гъел жидеца зулму гъабулел гӀадамазда гьоркьор ккола шагӀирзабиги.

ШигӀруялӀул хӀакъикъат буго гъеб букӀин инсанас бицунеб каламалӀул цо тайпа. Гъеб щигӀру лъикӀаб бугони лъикӀаб букӀула, квешаб бугони квешабги букӀула. ПӀадегӀанав Аллагъас щигӀруги шагӀирзабиги какиялӀул хӀикмат буго гъеб щигӀруялӀул гӀемерисеб жиб хӀарамаб, шаргӀалда данде кколареб букӀин.

Гъеб шигӀруялда жаниб гӀорхӀольтан араб рецц гъаби яги каки букӀула. ШагӀирасда кӀола бишунго цӀумахӀав, хӀалихъатав чи багъадуртӀун вихъизавизе, бахилав, хъантӀарав, сутурав чи цӀакъ сахаватав чилӀун вихъизавизе. ВацӀ цӀадав, гӀадилав чи пасикъав, чорокавлӀун вихъизавизе. Гъел шагӀирзабаца жидее гӀарац кьурав чи зобалазда вахизавула, гьесие рецц бакъ гъабун. Цинги жидер гьесда ццим бахъараб кьо бачӀани гъев зодиса восун жужахӀалӀул тӀиналдаги рехула. Гъал ва цогидалги шаргӀалда хӀарам гъарурал умурал хӀалтӀизарула шагӀирзабаца.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ иманалда тӀовитӀарав, Аллагъаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагги вокъарав чияс хъвалел берцинал назмаби гъел шигӀручагӀазул шигӀруялда гьоркьор кколаро. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукъаталӀул пикру гъабун абурал рагӀаби, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналгье гӀоло жигъад гъабулел мужагъидал ва шагъидзабазе рецц гъабун абулел рагӀабиги муъминзабазул иман цӀикӀиналгье сабаблӀун рукӀула.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хӀакъаб диналда ва битӀараб нухда чӀезареги.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикӀалдалӀун Сурату ЩуглараалӀул тафсир ва таржама хъван тӀубана.

Кинабго рецц ва шукру ПӀадегӀанав Аллагъасе буго.

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَذَكَرُوا اللَّهَ كَثِيرًا وَانْتَصَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا
وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ ﴿٢٢٧﴾

27. Сурату Ннамль

Маккаялда рецитинабураб, жинда жаниб ункъоялда аниџила лъабго аят бугеб.

Гъаб суратги Мккаялда решитизарурал суратаздаса бугелъу, жинца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукӀин, гъесул аварагзабазул عَلَيْهِ السَّلَام хабар бицунеб буго. Ахират букӀин ва гъениб хӀисаб-мизанги алжан-журжахӀги букӀин бицунеб буго. Галимзабаца абунa: Гъаб лъабго сурат гъел решитизариялъульги цояб цоялда хадур рачӀларал руго ва гъезул аятаӀли аварагзабазул عَلَيْهِ السَّلَام къисаби рицун, гъелдалъун гӀадамал иман лъеялда ахӀиялда тӀаӀд чей гъабурал ругин абун. Гъеб лъабго сурат буго: «сурату ЩугӀарагъ, сурату Ннамль ва суратул Къасас».

Хирияб Къуръан аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бугеб музӀжизат букӀин бицун, гъеб къямасеб къо чӀезегӀан умматал тӀоритӀулеб нур букӀинги баян гъабун хадуб, ГӀадегӀанав Аллагъас аварагзабазул عَلَيْهِ السَّلَام къисаби рицана. Дагъабго бицен гъабун Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام, СсалихӀ аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام ва ЛутӀ аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام къиса бицана, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда жидер къавмал ахӀулаго гъезда щвараб къварилъиги бицана. Хадуб гӀатӀид гъабун бицана Давуд авараг عَلَيْهِ السَّلَام ва гъесул вас Сулайман аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام къиса Сулейман аварагасулги عَلَيْهِ السَّلَام Сабатъ абуреб ракъатӀул хан Билкъисил къисаги бицана.

Гъаб Сулейман аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام къисаялда жаниб ишара буго жидехъ ханлъи ва бечелъи бугел гӀадамаз гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ кӀудияб нигӀмат Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тӀалаб гъабун харж гъабизе ва хъвадизабизе тӀадаб букӀиналда. Гъедин гъабулел гӀадамал жидеда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разиял, жидее тӀокӀлъи бугел гӀадамал рукӀуна: Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гӀибадат гъабулел ва лъикӀаб нухда магӀишат харж гъабулел рукӀун. Гъединго гъаб сураталда жаниб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукӀиналда, гъесул хӀалкӀолъиялда тӀоритӀел гъабулел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукъаталъуль ругел гӀаламатал ва далилал баян гъарун руго.

Гъаб сураталда цӀар тун буго гъелда жаниб цӀунцӀраялъул хабар бицун букӀиналъ «сурату Ннамль»-абун. ЦӀунцӀраялъул сурат. Сулайман аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рухӀ чӀагольабазул калам лъазабун букӀиндал, гъесда цӀунцӀраялъ жиндир боязда абуреб жо рагӀана ва Сулайманица عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ щукру ва рецц гъабунa жив гъев лъалевлъун вижун вукӀиналда ва жиндие хӀайваназул калам бичӀулев гъавиялдаги.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдагъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Та. Син. ТадегIанав Аллагъасда
лъала жиндир мурад гьал
хIурупаздальун бугеб.
Гъаб Къуръан жинца гIадамал гIажиз гъарулеб калам букIиналда
тIорителги буго гьел хIурупазуль. Гьал дуда рештIизарурал аята
руго МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам Къуръанальул ва
жиб баянаб тIехьальул аята. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир ахIкамал баян
гъарураб, уммат тIобитIиялъе нурлъун бугеб, две мугIжизатлъунги
бугеб Къуранальул аята руго гьал.
طَسَّ تِلْكَ ءَايَتُ الْفُرْقَانِ وَكِتَابٍ مُبِينٍ ﴿١﴾
2. Жинца муъминзаби хIакъаб диналда
тIоритIулеб ва гьезда алжанальул рохелги
бицунеб Къуранальул аята руго гьал.
هُدًى وَيُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾
3. Жидее алжанальул рохел бицунел
муъминзаби руго хIукъукъал тIубан
къойил щуябго как балел, паризаяб
закатги къолел ва жидеца якъинго,
щаклъи гьечIого ахираталда иманги лъолел муъминзаби.
الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ
وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٣﴾
4. ХIакълъунго жидеца ахираталда иман
лъоларел гIадамазе дица гьезда жидерго
гIамалал берцин рихъизаруна.
Гьез гъабулеб къабихIаб ишалъул лъикIаб рахъ
гурони гьезда бихъуларо. Масала мехтел гьекъолев чиясда гьеб гьекъон
дагъабго мехаль черхалье бачIунеб тIадагълъи ва аваданлъи бихъула
ва лъала. Гьелъул гIемерал квешал рахъалги, гьелда жанир ругел
балагъалги гьесда ракIалдацин щоларо. Ва жидерго къосиналъуль
хIайранлъун свердулел рукIуна гьел. Жидеда хIакъабги батIулабги
жо батIа гъабизего лъачIого.
إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ رَبَّنَا لَهُمْ
أَعْمَالُهُمْ فَهُمْ يَعْمَهُونَ ﴿٤﴾
5. Гьал гIадамал руго жидее квешаб
гIазаб букIине бугел ва ахираталда чIорого
хутIараллъун рукIунел.
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوءُ الْعَذَابِ وَهُمْ فِي
الْآخِرَةِ هُمْ الْآخَسَرُونَ ﴿٥﴾
6. ХIакълъунго Гъаб Къуръан дуда
рештIизабулеб буго МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
жиндир тадбир хIакимияв, махлукъатальул маслахIатал лъалев
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ.
وَإِنَّكَ لَتَأْتِي الْفُرْقَانُ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ ﴿٦﴾
7. Дуца умматалье вагIзалъун
إِذْ قَالَ مُوسَىٰ لَأَهْلِيهِ إِنِّي آنَسْتُ نَارًا سَاقِيَةً كُفِّ مِنْهَا

букӀине Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام кӀиса يَخْتَارُ أَوْ أَمَاتِكُمْ بِشَهَابٍ مِّنْ سَمَوَاتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَهْتَفُونَ ﴿٢٧﴾
 бице МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Гьес жиндир

чӀужуялда абураб гӀуж бице:

«ХӀакълъунго дида цо цӀа бихъулеб буго.

Дун гьенивги ун цо хабар босун вачӀина, яги цӀадул сунтурги босун
 вачӀина гьелдалъун нуже хинлӀи букӀине»-абун.

ГӀалимзабаца абун: гьеб букӀана Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام Мадяналдаса тӀад
 вусун Шамалдехун вачӀунеб заман. Гьевгун цадахъ лӀимер гьабизе
 мех щварай гьесул чӀужуги йикӀана. БецӀаб, цӀад балеб, цӀорораб
 сордоги букӀана. Унеб рахъ лӀаларого нух кьосун, алахалда рукӀана
 гьел. Гьеб мехаль бихъана Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام рикӀкӀидаса бакун
 бугеб цӀаялъул сипат. Гьебги букӀана Турсайнаъ мегӀералда аскӀоб
 бугеб бакӀ. Цинги Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام гьеб канлӀи бихъараб рахъалда
 ана, гьенив ватарав чиясда жал унеб нух ва рахъ гьикъизе ва гьениса
 цӀадул сунтур босизе кьасдалда.

8. Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام гьеб канлӀи
 бихъараб бакӀалда шведалго жив
 гӀажаиблъулеб ва хӀайранлъулеб сурат
 бихъана:

فَلَمَّا جَاءَهَا نُورٌ يُّدْعِي أَنْ يُؤْتِيكَ مَن فِي النَّارِ وَمَنْ
 حَوْلَهَا وَسُبْحَنَ اللَّهُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾

Гьесда бихъана цо гьветӀалда рекӀараб гучаб цӀа бугеб гӀадин, гьеб
 гьветӀги бухӀулеб букӀинчӀо, цӀадул кьуватги дагълъулеб букӀинчӀо.
 Жив эхедехун валагъидал гьесда бихъана гьеб цӀа зодобе швезегӀан
 бахараб нур букӀин. Гьеб хӀалаль гӀажаиблъун ва хӀайранлъун Муса
 вукӀадго гьесдехун цо гьаракьаль ахӀана: Гьаб цӀаялда аскӀов
 вугесда ва гьесда аскӀор ругездаги баракат лъуна. Гьаб кинабго
 гӀаламалъул БетӀергъанлъун вугев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цӀакъ вацӀадава
 вуго киналго жиндие мукъсанлӀи бачӀунел сипатаздаса.

9. Я Муса! ХӀакълъунго Дун дур БетӀергъан يٰمُوسَىٰ إِنَّهُ أَنَا اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٩﴾
 Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго, дир гуч бергъарав, дир
 ишазулъ хӀакимияв.

10. Дуца дур гӀанса гӀодобе рехе!- Муса
 аварагас عَلَيْهِ السَّلَام гьеб гӀанса гӀодобе
 рехана:

وَأَنِّي عَصَاكَ فَلَمَّا رَأَاهَا هَمَزَ كَأَنَّهُ جَانٌّ وَلَّى
 مُدْبِرًا وَلَوْ يَعْقِبُ يٰمُوسَىٰ لَا تَخَفْ إِنِّي لَا يَخَافُ
 لَدَى الْمَرْسُولِ ﴿٣٠﴾

Жинда гьеб цӀакъ хехго унеб борохьгӀадин
 багъарун, шурун унеб бихьиндал, Муса
عَلَيْهِ السَّلَام гьелдаса хӀинкьун, мугъ бан вуссана, ва гьелда аскӀов
 кьачӀого чӀана. Цингиги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан Мусад
 абун: «Я Муса! Мун хӀинкьуге! Мун дир расул вуго ва дир расулал

дидаса гурони цоги шибого жоялдаса хIинкьуларо.

11. Дида мутIигIлъичIого жидеца
напсазе зулму гьабурал хадуб тавбо
гьабун жидеца лъикIаб гIамалги
гьабурал гIадамал хIинкьун рукIуна
дир гIазабалдаса.

إِلَّا مَن ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلَ حَسَنًا بَعْدَ سَوْءٍ فَإِنِّي عَفُورٌ

تَجِيرٌ ۝١١

Гъезиеги дун мунагьал чурулев ва гъезда гурхIулев вуго.

12. Хадубги Мусадe عَلَيْهِ السَّلَام абуна: дуа
дур квер бегье гордеялъул рагьараб
бакIалдаса жанибе. Цинги гьeб
къватIибегI бахъе.

وَأَنزِلْ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْجُجْ بَيْضَةً مِّنْ غَيْرِ

سَوْءٍ فِي تِسْعٍ آيَاتٍ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ إِذْ أَنَّهُمْ

كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ۝١٢

Гъeб квер жиб кенчIолeблъун бахъизе
буго къватIибe ва дyе шибого заралги букIизе гъeчIо. Гъаб кIиги
кIудияб мугIжизат буго дyе, ичIго мугIжизатазда гьоркьoб бугеб,
гъeл мугIжизаталгун мун а пиргIавнихъе ва гъeсул къавмалъухъе.
ХIакълъунго Гъeб буго цIакъ пасикъаб ва гIасияб къавм. Купру-
ширкалъул тIерхъун ругел, жидеца бануисраилазе зулму гьабулелги
ругел.

ТIадeгIанав Аллагъасул амруялда рекъон, цадахъ Гъарунги عَلَيْهِ السَّلَام вачун
Муса عَلَيْهِ السَّلَام пиргIавнихъе ана ва гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун, гъeсие
гIибадат гъабиялда ахIана. Гъeсие ва гъeсул къавмалъе мугIжизаталги
рихъизаруна. Амма гъeб къавмалъ иман лъeчIо, Муса аварагги عَلَيْهِ السَّلَام
ритIухъ гъавичIо. ТIадeгIанав Аллагъас абулеб буго.

13. Гъев пиргIавнил къавмалъухъе баянал хIужаби
рачIараб мехалъ ва жидеца
загьирал мугIжизаталги рихъизаридал
гъез абуна: «Гъаб жо буго жиб баянаб
сихIру»-абун.

فَلَمَّا جَاءَهُمْ هُمْاءُ إِنْسَانٍ مُّبْصِرَةٍ قَالُوا هَذَا

سِحْرٌ مُّؤْتَمِنٌ ۝١٣

14. Жидеца гъeл баянал хIужабазда
инкар ккуна гъезие гъeл хIакъал
рукIин лъалеб букIаниги: жидеца
напсазе зулму гьабун ва хIакъаб жо
къабул гъабизе чIухIун.

وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا

وَعُلُوًّا فَأَنظَرُ كَيْفَ كَانَ عَذَابَ الْمُفْسِدِينَ ۝١٤

Мун валагъeха МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, кинаб квешаб ахир букIараб
гъeб пасадаб ва залимаб къавмалъул. Дунялалда ральдалъе
гъанкъизаруна гъeл, ахираталда абадияб цIадар рухIулелги рукIизе
руго. Аллагъасул салам лъeяв Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام гIасильгаразе
гъаб гIазаб гьабураб мехалъ кинабого гIаламалъул хириявлъун вугев

МухIаммад аварагасда صَلَّيَ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гIасилгъаразегI гъабила Аллагъас صَلَّيَ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъадианаб гIазаб. Гъеб гIазаб гъабичIого букIине бокъарав чияс тавбо гъабе ва Аллагъасе صَلَّيَ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гIибадат гъабе!

15. ХIакълъунго Дица гIелму ва хIикмат къуна Давуд عَلَيْهِ السَّلَام ва Сулайман

аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام ва гъев кIиясго

Аллагъасе صَلَّيَ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рецц гъабун абуна:

«ТIадегIанав Аллагъасе рецц буго жиндир

муъминал лагъзадерил гIемерисездаса ниж хира гъарурав» - абун.

Давуд авараг عَلَيْهِ السَّلَام вукIана ГIиса عَلَيْهِ السَّلَام гъавизе азарго гIан сональ цеве, хадув Сулайман авараггI عَلَيْهِ السَّلَام вукIана.

16. Давуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام ирс босана

Сулайман аварагас عَلَيْهِ السَّلَام. Давудил عَلَيْهِ السَّلَام

боцIи-мал ва цогигаб бечелгIи-хазина

босичIо Сулайманица عَلَيْهِ السَّلَام ирсалье.

Гъес ирсалье босана аварагIи ва

гIелму.

Калбий абугев гIалимас абун: Давуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام анцIила ичIго лъимер букIана. Гъезда гъоркъосан Сулайман аварагас عَلَيْهِ السَّلَام босана ирсалье Давуд аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام букIараб хангIи ва аварагIи. ТIадегIанав Аллагъас Сулайман аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام шайтIабиги, жундулги, гIадамалги квегъун рукIана. РухI чIаголъгIиялъул мацIги лъалеб букIана. Сулайман аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъас صَلَّيَ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жегиги цIикIараб гIелму-хIикмат къуна, кIудияб хангIи кIудияб къуна.

Сулайман аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Я гъал гIадамал! Аллагъас

صَلَّيَ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дида лъазабун буго хIанчIазул мацI. Ва цогигаб кинабго

рухIчIаголъгIиялъул мацIги. Гъединго Аллагъас صَلَّيَ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дие дунялалъул

хангIи къун буго цониги ханасе ва маликасе къечIебгIан камилаб

ва гIемераб. ХIакълъунго Гъаб иш буго ТIадегIанав Аллагъасул

рахъалъан бугеб жиб баянаб ва загъираб цIоб-рахIмат.

17. Сулайман аварагас عَلَيْهِ السَّلَام жиндир

киналго боял данде гъаруна; жундулги,

гIадамалги, хIанчIиги.

Гъел цIакъ нечон ва мутIигIлъун рукIана

Сулайман аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام цере рачIине. Гъезул боял мухъал гъарун,

гIадло-низам камил гъабунги рукIана.

18. Цинги гъев Сулайманил аскарал

цо цIунцIраби ругеб кIкIалахъе щолеб

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا

الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ

الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥﴾

وَوَرِثَ سُلَيْمَانُ دَاوُدَ وَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ

عِلْمَنَا مِنطِقَ الطَّيْرِ وَأَوْفَيْنَا مَن كُلِّ شَيْءٍ إِنَّا

هَذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ ﴿١٦﴾

وَحُشِرَ لِسُلَيْمَانَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ

وَالْإِنسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٧﴾

حَتَّىٰ إِذَا أَتَوْا عَلَىٰ وَادِ النَّمْلِ قَالَتْ سَمْعَةٌ

мехаль, гьенир ругел цунцрабазул
ханаль абун:

«Я гьал цунцраби! Нуж нужерго
рукъзабахъе лъугъа! Нуж мерхъизе
гурин Сулайманица ва гьесул бояз, гьезда нуж рихъичлого»-абун.
Гьезие хинкъи кьуна жал рахчизе ва жидеца цодорлъи гьабизе. Гьеб
хинкъи кьейгун цадахъ жинца гьузру бачун абун: «Гьезда лъачлого
мерхъизе бегъула нуж»-абун. Гьеб цунцраляда лъалеб буклуна
Сулайман авараг عَلَيْهِ السَّلَام вуклин ва гьес бокъун, лъан жиде зарал
гьабизе гьечлеблъи.

19. Гьелъул рагъиялдаса вохун
Сулайман авараг عَلَيْهِ السَّلَام хьимун
велъана. Сулаймание عَلَيْهِ السَّلَام ва гьесул
боязе цунцралял берцинаб рецц
гьабидал: «Гьезда лъачлого мерхъизе
бегъула нуж»-абун.

Цинги жинца абун: «Я дир Бетергъан

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ! Дуца дие тавникъ кье дие ва дир инсуе кьурал
дур нигъматазе шукру гьабизе. Мун разильулеб лъиклаб гьамал
гьабизеги тавфикъ кье. Дур цоб-рахъматалдалъун дуца дун
мун жинда разиял лъиклал гьадамалгун цадахъ алжаналдаги
лъугъизаве»-абун.

Гьал цунцраби Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукалда гьоркъор цлакъ хIалтIи
гIемер гьабулел, жидер гIакъло ва цодорлъи бугел, сихIирлъи ва
лебаллъи бугеб жамагIат буго. Гьезул гIуцIараб низамги буклуна,
шибаб цунцралял гIобазабугеб хIалтIиги буклула. Инсанасдаса
хадуб цунцрабазул жамагIат буго жидеда гьоркъоса цояб хвараб
мехаль гьеб хабаль лъолеб жамагIат. Гьал цунцрабазул батIи-батIиял
жамагIатал цо-цо заманаял цоцазде аскIор ун даран- базар гьабулел
гIадамазда рельебун руклула. Гьел базаралда унеблъи нильеда лъала
батIи-батIияб бакIаздаса халатал мухъал гьарун гьел цо бакIалде унел
рихъараб мехаль.

Нахъраталие гIошел ва харил хьонал ракIарула цунцрабаз; гьеб
мугъ каратI гьабун, жиб бижизе лъугъулареб хIалалъ лъола хазина
лъолеб рукъоб. Жидер гьеб рукъ гIемераб цIад бан биччараб мехаль
гьеб нахъраталие бугеб ризкъи жидеца бакъалда бакъун бакъвазеге
гьабула. Жидеда борхизе кIолареб жо хадуб бехъерхъун босула яги
цебе гиризабула. Цо-цо мехаль цо мугъалъул кьотIелал гьарун, гьел
кьотIелал росун шцевазула жидер рукъор.

يَا أَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسْكِنَكُمْ لَا يَحْطَمَنَّكُمْ

سُلَيْمَنَ وَجُنُودُهُ، وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٨﴾

فَتَبَسَّ ضَاحِكًا مِّنْ قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي

أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى

وَلَدِي وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي

بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ ﴿١٩﴾

Гьал рехсаралги ва цогиги г1емерал х1икматал руго Аллагъас ﷻ гьел г1исинал рух1чагольабазе кьун ругел. Гьелъул пикру гьабулев чиги Аллагъасда ﷻ иман лъеч1ого вук1ин г1ажаибаб жо буго.

20. Цинги Сулайман аварагас ﷻ وَتَقَفَّذَ الْطَيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَا أَرَى الْهَدْدَ
жиндир х1анч1азул боязул хал гьабуна
ва гьес абун: «Дие гьуд-гьуд бихьулеб
гьеч1огуриш? أَمَرَكَ أَنْ مِنَ الْغَائِبِينَ»

Гьеб гьуд-гьуд гьаниб гьеч1ого рик1клад униш бугеб? Яги нужеда гьоркьоб бугониги дида бихьуларогойиш бугеб?

Гьаб аяталдаса бич1чулеб буго кинавниги г1ад вугев чиясда жиндир раг1ияталъул г1алаб-агъаз гьабизе г1адаб бук1ин. Жинда Аллагъ разилъаяв Г1умар асх1абас абулеб бук1ана: «Фурат г1урул раг1алдаса по кьег1ер бац1ица бикъун аниги Г1умар ﷺ асх1абасда гьелъул х1акъальтуль гьикъизе буго»-абун. Гьев Г1умар асх1аб ц1акъ ях1 бахъун жиндир раг1ияталъул х1ал ц1ехолев ва гьезул х1ажатал г1уразарулев халифа вук1ана.

Сулайман аварагас ﷻ х1анч1азул боязул хал гьабуна, гьезда гьоркьоб унтараб, заг1ипаб бугодай абун ц1ех-рех гьабуна. Гьезда гьоркьоб гьуд-гьуд бихьич1еб мехаль, гьеб бихъун гут1и жиндир г1айиб бук1иналда ишара гьабун, жинца абун: «дие лъугъараб жо шиб бугеб гьуд-гьуд бихьич1ого бук1изе ккани? Дир канлъиги ун гьеч1о, цогигидал х1анч1иги дида рихьулел руго»- абун. Гьаб Сулайманица ﷻ жиндир напсалда г1айиб ч1вай ва гьуд-гьудулда г1айиб ч1вангут1и инсанасул ц1акъго г1адег1анаб макъам буго, гьес напс г1одог1ан гьабиялъуль ва ч1ух1и реш гьеч1олъбиялъуль.

Г1адег1анав Аллагъас жиндие авараг1ьиги кьедал, к1удияб улкаялъул ханлъунги гьавидал, гьел ниг1аматазда шукру гьабизе г1адаб бук1ана Сулайманида ﷻ. Гьев шукру г1емер гьабулездасаги вук1ана.

Боязда гьоркьоб жиндир х1ажат г1убалеб гьуд-гьуд бихьич1еб мехаль, Сулайманица ﷻ гьеб иш г1унг1изабуна жиндирго напсалъул такъсиралда ва гьев х1инкъана Аллагъас ﷻ гьеб гьуд-гьуд жиндир мунагъ-хат1а ккун, жиндие тамих1 гьабун нахъе бачун батилин абун.

Гьаб г1амал буго жидеца Аллагъ ﷻ лъай, гьев разилъи г1алаб гьабун г1ибадат гьабулел, жидер макъам г1адег1анал муъминзабазулги. Жидер мурадазда швеч1ого, г1ибадаталъуль икъбал гьеч1ого хут1араб мехаль, гьез хал гьабула жидер напсалъул ва гьелъ гьабулеб г1амалалъул: шиб жодай жидеца тохго тун бугеб абун. Нилъеда г1ад бугеб паризаяб какцин берцинго баларел нилъее Аллагъасул ﷻ рахъалъан шиб квербакъи бук1инеб ва нилъер х1ал кин лъик1лъилеб? Нилъ тушбабаздаса кин

бергьинел?.

21. Гьєб гьуд-гьуд гьєчлєблѣи
якѣинлѣараб мєхаль, Сулайман аварагас
абуна:

لَا عُدَّةَ لَهُ وَعَدَابًا شَدِيدًا أَوْ لَا أَذْبَحْنَهُ
أُولَئِكَ يَتَّبِعُ بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿١١﴾

«Дица гьєлѣие гучаб глѣзаб гьабилѣа, яги
дица гьєб хьвєлѣа, яги гьєб дихьє бачлѣина баянаб хлужаги бачун,
жиб щиб сабаблѣун дир изну гьєчлѣого руклѣалѣараб»- абун.

Гьуд-гьуд буклѣана Сулайман عَلَيْهِ السَّلَام сапаралда вугєб мєхаль гьєсда
цадахъ буклѣунєб хлѣнчлѣ. Жиндир куркьбаздалѣун гьєсѣе раглѣад
гьабулаан. Сулайманил боязе лѣим хлѣжалѣараб мєхаль гьуд-гьудалѣ
ракьулѣан лѣим баккизе бугєб баклѣ бицунаан, цинги шайтлѣабаца
бухѣун ракьгун гьєнисѣа лѣим баккизабулаан. Гьєб кьоялѣги Сулайман
عَلَيْهِ السَّلَام жиндир аскаралгун цадахъ цо баклѣалда члѣараб мєхаль, гьєзѣе
лѣим хлѣжалѣун буклѣун валагѣана Сулайман عَلَيْهِ السَّلَام жиндир боязда
гьоркоб гьуд-гьуд бихьѣзе бокун ва гьєб лѣим глѣалаб гьабѣзе битлѣизе
кьасд гьабун.

22. Дагьабго мєх гьоркьоб индалго
гьуд-гьуд бачлѣана ва гьєлѣ абуна: «Дида
лѣана ва бихьѣана дуда лѣачлѣєб жо я
Сулайман!

فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ فَقَالَ أَحَطْتُ بِمَا لَمْ
نَحْطُ بِهِ وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَإٍ بِنِيعَيْنٍ ﴿١٢﴾

Дун духьє бачлѣана Сабаѣ абулєб ракьалдѣса дѣе баянаб хабарги ва
цлѣакъ клѣвар бугєб амруги босун.

23. Хлѣкьлѣунго дида члужу глѣадан
ятана гьєб Сабаалѣул кьавмалѣул
ханлѣун. Гьєлда цар Билкьѣис буклѣана.

إِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ وَأُوتِيَتْ مِنْ
كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾

Гьєлѣие Аллагьѣас جَلَّ جَلَالُهُ кьун буго ханзаби
жинда хлѣжалѣулєб кинабго жо. Клудѣяб улѣаги буго, бєчєдаб ракьги
буго, рагъ гьабѣзе бахлѣарзалги руго, ярагъ-матахлѣги буго. Гьєлѣул
жий глѣад члѣолєб цлѣакъ члужлѣараб ва клудѣяб тахги буго Жавгьѣар
якьуталѣ кьачлѣараб, мєсєдил тах буго, жиндир кьѣимат ва багьѣа гьабѣзе
клѣолѣарєб.

24. Дида гьєй Билкьѣисги гьєлѣул
кьавмги батана жидєца Падєглѣанав
Аллагьѣасє гьабѣчлѣого бакьѣе лагьлѣи
гьабулєлѣлѣун.

وَجَدْنَاهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّامِيِّينَ
مِنْ دُونِ اللَّهِ وَزَيْنُ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالُهُمْ
فَصَدَّ هُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ ﴿١٤﴾

Гьєзѣе гьєб глѣамал берцин бихьѣизабун
буго шайтлѣаналѣ ва гьєлѣги руссѣзарун руго битлѣараб нухдѣса ва
хлѣакьѣаб дѣналдѣса. Гьєл руго жидєда Аллагьѣ جَلَّ جَلَالُهُ цо гьѣѣѣзе ва

гьесие лагъльи гьабизе кколеблъи лъаларого.

25. Гьез лагъльи гьабулеб буго Аллагъас اَلَا يَسْجُدُوْا لِلّٰهِ الَّذِيْ يُخْرِجُ الْحَبَّ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُوْنَ وَمَا تُعْلِنُوْنَ ﴿٢٥﴾
 бижараб бакъалье ва гьал зобал
 ракъал жинца рижарав ва гьезда жаниб
 бугеб кинабго бальгольиги жинда лъалев

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьеч!о лагъльи гьабулеб:
 нужеца бальго гьабурабги загьирго гьабурабги кинабго иш жинда
 лъалев.

26. Жив цогояв, цоги жинда релъарав اِنَّ لِلّٰهِ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ ﴿٢٦﴾
 гьеч!ев Бет!ергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго
 жиндие лагъльи гьабизе т!адав. Ц!акъ к!удияб г!аршалъул
 Бет!ергъанги вуго гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Гьаб (25-26) аят ц!алидал сужда гьабизе сунатаб буго.

Гьаб шуго аят буго (22-26) гьуд-гьудалъул хабар. Гьеб калам раг!араб
 мехаль Сулайман аварагас عَلَيْهِ السَّلَام гьуд-гьудалъул г!узру къабул гьабуна,
 гьедин бугониги Сулеймание عَلَيْهِ السَّلَام бокъана гьелъул калам бит!араб
 бук!ин тасдикъ гьабизе

27. Сулайманица عَلَيْهِ السَّلَام абуна: «Ниль ﴿٢٧﴾
 балагъизе руго дуца бицараб раг!и
 бит!арабиш бугеб, яги мун гьереси
 бицунездасаниш бугеб абун.

28. Мун гъанжеги а гьеб Сабаалъул اٰذْهَبْ بِكِتٰبِيْ هٰذَا فَاَلْقِهَا فِي النَّهْرِ فَبُذِّرْتُهَا فِي سَدْرٍ مِّنْ لَّدُنَّا فَجَاٰكَ بِهَا فَتُكَلِّمُ الْمَلٰٓئِكَةَ فِي النَّوَٰٓئِطِ ﴿٢٨﴾
 ракъалда гьаб дир кагъатги босун.
 Гьезул мажлисалда цебе гьеб кагъатги
 рехун мун нахъе бусса ва рик!клад

инч!ого, гьез бицулеб жо раг!улеб бак!алда ч!а.
 Дуца лъазабе шиб жавабдай гьез дир кагъаталъе кьезе бугоян
 абун. Гьеб жавабги босун мун дихъе бач!а.

Тафсиралъул г!алимзабаца абуна: гьуд-гьуд гьеб кагъатги босун
 Билкъисил къалг!аялъуб ун, гьелъул тахалда т!ад цо чанго свери
 бахъана, цинги жинца гьелъул к!варч!иниб Сулайманил кагъатги
 реххун гьезие бихъулареб бак!алда г!одоб ч!ана. Билкъисица гьеб
 кагъат кодобе босун гьелда т!ад хъвараб жо ц!алана.

29. Билкъисица жинда сверухъ ругел قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ اِئْتِنِي الْغَنِيَّ اِئْتِنِي كَيْتَبَ كَرِيْمٍ ﴿٢٩﴾
 вазирзабазда ва г!акълучаг!азда абуна:
 «Я гьаб жамаг!ат! Х!акълъунго дида цебе
 рехана жиндир къимат к!удияб кагъат.

30. Гьеб кагъатги Сулайман اِنَّهٗ مِنْ سُلَيْمٰنَ وَاِنَّهٗ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ﴿٣٠﴾

аварагасул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рахьалъан буго ва гьелда тIадги хъван буго:
«Жив гурхIулев, гурхIел даймав Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIаралдалъун
байбихьн гьабун хъвалеб буго гьаб кагъат.

31. Нужеца дида данде чIун чIухIи ва гIамал لَا تَقُولُوا عَلَى وَثْنَيْنِ مُسْلِمِينَ
кIодолъи загьир гьабуге. Нуж Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
иманги лъун, дун гьесул авараг вукIин ритIухьги гьабун, дида
аскIоре рачIа»-абун.

32. Цинги Билкъисица абунa: «Я гьаб قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُوْا أَفْتُونِ فِي أَمْرِي مَا كُنْتُ
жамагIат! Нужеца дие фатва (хIукму) кье قَاطِعَةً أَمْرًا حَتَّى تَشْهَدُونِ
дица щиб жавабдай кьела абун.

Дида лъалеб гьечIо ва дие бокъун гьечIо
дицаго хIукму гьабизе нужеца нугIлъи гьабун, нужер хIукмуялда
рекъон гурони»-абун.

33. Гьеб жамагIаталь абунa: «Ниж руго قَالُوا نَحْنُ أَوْلُوا الْقُوَّةِ وَأَوَّلُوا بِأَيِّ شَيْدِيرٍ
къуват-гуч бугел, рагъе махшел бугел, وَالْأَمْرُ إِلَيْكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَأْمُرُ
ярагъ лебалал гIадамал. Мун йиго хан ва
дуца гьабе хIукму.

Дуца дуего бокъараб хIукму гьабе, нижеца гьеб тIубазабизе буго»-абун.
Гьаб буго гьезул мутIигIлъи камилаб букIин бихьизабулеб жаваб.
КъуртIубияс абунa: Билкъисица цIакъ берцинаб гIамал гьабуна жиндир
амруялъул гьеб жамагIат гIахьал гьабун ва гьезда мушавара гьабун.
Гьеб жамагIатальги гьей разилъулеб жаваб къуна, жидер къуват-гуч
букIин бицун ва жидер камилаб мутIигIлъи бицун. Гьаб цоцаздехун
бугеб берцинаб мушавара ва берцинаб калам жиндаса мисал босизе
рекъараб букIана, гьезул амруялъул бетIер чIужугIадан йикIинчIебани.
Билкъис гIакъло бугей ва цIодорай йикIин бихьизабулеб буго гьелъул
хIукмуяль-абун.

34. Билкъисица абунa: «ХIакълъунго قَالَ إِنَّ الْمَلَأُوْكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا
ханзабазул гIадат буго жал цо أَعْرَءَ أَهْلِهَا أَذِلَّةً وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ
шагъаралда лъугъараб мехаль, гьеб
шагъар пасад гьабулеб.

Рагъ гьабун шагъар бахъараб мехаль гьеб биххизабун, бухIун пасат
гьабула, гьениса бечелъи ва хазина нахье бакIарула, гьелъул гIадамал
асир гъарун лагълъиялда ккезарула. Гьеб шагъаралъул бицунго
къадро бугел гIадамалги цIакъго гIодогIан гъарула. Гьадин
гьабула жал бергъарал ханзабаз.

Гьаб кагъат битIарав Сулайманицаги гьебго иш гьабила нильсеца
дандечIей гьабуннн ва нильер гъунар-къуватги гIечIони. Нилье

лъикІ буго цин гьел шал гІадамал ругел ва гьезул мурад щиб бугеб лъазабун.

35. ХІакълъунго дица гьев

Сулайманихье сайгъаталги росун цо кьокъа битІизе буго ва гьел щиб жаваб босундай рачІулаян балагъун чІезе йиго»-абун.

وَإِلَىٰ مَرْسَلَةٍ إِلَيْهِمْ يَهْدِيهِ فَنَاطِرُهُ يُدْرِكُهُ
الْمُرْسَلُونَ ﴿٣٥﴾

Гьелда лъалеп букІана сайгъатаца ва берцинаб каламал гІадамал кверде росулелъи.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасица абун: Билкъисица абун: гьел гІадамаз сайгъатал къабул гъаруни гьел рукІине руго ханлъи бокъарал ва дунялалъул кІодолъи бокъарал. Нилъеца гьезда рагъ гъабизе буго. Гьез сайгъатал къабул гъаричІони гьев ритІухъав авараг вукІизе вуго ва ниль гьесда мутІигІлъун нахърилълъине руго абун.

Билкъисил амруялдалъун меседил хІарччал (гъадараби) росун ва цоги жавгъар-якъуталъ, маржан луъ-луалъ къачІарал алатал росун Сулайманихье عَلَيْهِ السَّلَام ине цо кьокъа хІадурана. Гьеп хабарги босун гьесухье гъуд-гъудги бачІана.

36. Гьел чапарзаби жидер сайгъаталги росун Сулайманихье рачІараб мехалъ гьев сайгъатазда валагъичІо ва гьес абун:

فَإِنَّمَا جَاءَ سُلَيْمَنَ قَالَ أَتَيْدُونَ بِيَمَالٍ فَمَا
ءَاتَيْنَاهُ اللَّهُ خَيْرٌ مِّمَّا ءَاتَاكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بِهَدْيَتِكُمْ
تَفْرَحُونَ ﴿٣٦﴾

«Нужее бокъунищ бугеб боцІи-малги

къун дун кодове восизе ва нуж купру-ширкалда тезе? Аллагъас кълъа дие кьураб бечелъиги, ханлъиги шакъ гІемераб ва кІудияб буго. Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَام дун аварагъиги къун халкъалда гІаса вищун вуго, гьел Аллагъасе عَلَيْهِ السَّلَام гІибадат гъабиялда ахІизе. Нуж руго дунялалъул ханлъи ва бечелъи бокъарал гІадамал, гьедин бутелъул нуж роххулел руго нужее сайгъатал кьураб мехалъ.

37. Гьеп кьокъаялълъул бетІерасда хитІаб гъабун Сулайманица عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Мун гІад вуссун а дурго къавмалъухье ва дуца гьезда лъазабе дун вачІизе вукІин рикІкІен гІемерал боялги рачун, гьезда данде чІезе жидер хІал кІоларел.

أَرْجِعْ إِلَيْهِمْ فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ لَا قِبَلَ لَهُمْ بِهَا
وَلَنَخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا أَدْلَةً وَهُمْ ضِعُفُ مَا يَفْعَلُونَ ﴿٣٧﴾

БичасхІаги, дица гьел жидер ханлъиялдаса ва ватІаналдаса къватІире рахъинарила гІодорегІаналлъун ва хІакъираллъун гъарун.

Жидеца иман лъечІони ва дун авараглъун вукІин къабул гъабун дир амруялъе мутІиГІлъичІони»-абун.

Жиндир чапарзаби тІадруссун рачІиндал ва гъез Сулайманил عَلَيْهِ السَّلَامُ хабарги бициндал Билкъисиди лъана гъев ханлъи бокъарав чи гъечІеблъи, гъесда данде рагъ гъабун жий бергъунареблъиגי. Цинги Билкъисица Сулайманида عَلَيْهِ السَّلَامُ хабар битІана жий ячІине йигин жиндир улкаялъул ханзаби ва церехъабиги рачун, ва жийги балагъизе йигин щиб жодай Сулаймание бокъун бугеб ва щиб диналдедай жий ахІулей йиго абун.

Жиндир бодул церехъабазул анціла кІиазарго чиги вачун Билкъис къватІие яхъана Сулайманихъе عَلَيْهِ السَّلَامُ ине. Гъеб хабар рагІараб мехаль ва Билкъис жиндир улкаялда тІагарлъараб мехаль, Сулаймание عَلَيْهِ السَّلَامُ бокъана Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَامُ хІалкІолъиялда тІоритІел гъабулеб ва жиндир авараглъи ритІухъ гъабулеб тІаламат Билкъисиди ва гъелъул къокъаялда бихъизабизе.

38. Сулайманица عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Я гъаб жамагІат! Щив вугев нужеда гъоркъов гъей Билкъис дие мутІиГІлъун ва иманлъун гъание щвелелди гъелъул тахги бачун вачІине кІолеб чи?»- абун.

قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُو الْأَكْبَادُ إِنِّي بَعَرْتُهَا قَبْلَ أَنْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿٣٨﴾

Гъелъ иман лъун хадуб гъелъул тахалди ханлъи гъабизе бегъуларелъул, гъей разилъун гурони, гъей жинди аскІой щвелелдего гъелъул тах бачІун букІине бокъана Сулаймание عَلَيْهِ السَّلَامُ.

Билкъисил ханлъиялъул тІаламатлъун бугеб цІакъ чІухІараб тах букІана. Гъей Сулайманихъе ине хІадурлъараб мехаль, тах жаниб бугеб кІалгІаялъул анкьго батІияб рукъги тІаде рахан, кІулал нахъе росана. Гъеб кІалгІа цІунун тарал бояздаги лъазабуна жий тІаде юсун ячІинегІан щивго чи кІалгІаялда аскІов къазе тогеян.

39. Жундузул цІакъ къуватаб ва гучаб цо женаль абуна: «Дун бачІина духъе гъеб тахги бачун мун хІукму къотІизе тІодов чІараб мажлисалдаса тІаде вахъинелде.

قَالَ عَفَرْتُ مِنْ آلِ بْنِ آدَمَ إِنَّكَ بِهٖ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ مِنْ مَّقَامِكَ وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيَّ أَمِينٌ ﴿٣٩﴾

Сулайман авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир рагІияталъул тадбир гъабизе ва гъезул тІарз къабул гъабун, гъезда гъоркъоб тІадллияб хІукму гъабизе тІодов чІолаан радал бакъ баккаралдаса къальул гІуж щвезегІан. ХІакълъунго дун гъеб тах бачун бачІине кІолеб буго ва гъеб сах-саламат, гъелди тІад бугеб жавгъар- якъут цІунун бачІине дида божилъи бугебги буго»-абун.

Сулаймание عَلَيْهِ السَّلَامُ бокъана жегиги хехго тах бачун вачІунев чи халкъалди

загьир гьавизе ва гьелдалъун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие кьун бутеб кудияб ханлъиги ва жиндие квегъун ругел боялги загьир гьаризе.

40. Жинда асклоб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан гелму бугев чияс абун:
«Дун вачина духъе гьеб тахги бачун,
дуца балагъараб бер къапилебган
хекого»-абун.

Гъев вуклана Асиф ибну Бархия абунев
Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ мутигIава муъминчи
Сулайманил катиб (писарь). Гьесда лъалеб

буклана жиндалъун гьарараб жо лъугъулеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цар.

Сулайманица عَلَيْهِ السَّلَام гьесул рагIи къабул гьабун ва Асифица дугIаги
гьабун гьеб сагIаталь Билкъисил тах гьезда цебе бачлана.

Сулайман аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام жинда цебе бачIун чIун гьеб гIажаибго берцинаб тах бихьидал гьес абун: «Гъаб иш буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
дие гьабураб кудияб цIоб- рахIмат. Гьалдалъун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
дир хIалбихьиги гьабулеб буго дун жиндир нигIматал лъан, гьезда
шукру гьабулездаса вугодай абун, яги гьел нигIматазул къимат
лъачлого гьезда инкар кколегдай вугев абун. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
нигIматазда шукру гьабулев чи вуго жиндиего лъикIлъи гьабулев
чи: гьес шукру гьабураб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьесие жегиги
нигIматал цIикIизарула. Гьел нигIматазда цо гIадамаз инкар ккунин
абун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ щибго асар букIуларо. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ хIажатав
гьечIо гIадамазул шукруялда. ХIакълъунго Гъев цIакъ бечедав ва
сахаватав вуго. жидеца шукру гьабуларезеги жинца нигIматал кьолев
вуго.

41. Сулайманица عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Нужеца
гьей Билкъисида лъалареб хIалалъ
гьелъул тахалъул сипат хисизабе! Нильги
балагъизе руго гьей гелму- гIакъло бугей
йигодай ва гьеб тах жиндир букIин гьелда лъаладай абун, яги
гьей гьеб тах лъаларейдай йиго абун.

42. Цинги Билкъис жиндир ханзабазул
ва къавмалъул церехъабазул аскаргун
цахъахъ ячIун, Сулайманида аскIое
щведалго, гьелда жиндир тах
бихьизабун ва гьелда абун: «Гьадинаб бугищ дур тах»-абун.

«Гъаб бугищ дур тах»-абун абичIо, гьей хеккого кантIизе бегьила абун
жиндир тах Сулайманихъ букIиналда, ва гьес тахалъе хис-басги гьабун

قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِّنَ الْكِتَابِ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَن يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ فَلَمَّا رَآهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا مِن فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي ؕ أَشْكُرَ أَمْ أَكْفُرُ وَمَن شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ ؕ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّيَ عَنِّي كَرِيمٌ ﴿٤٠﴾

قَالَ نَكِّرُوا لَهَا عَرْشَهَا نَنظُرُ أَتَهْتَدِي أَمْ تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٤١﴾

فَلَمَّا جَاءَتْ قِيلَ أَهَكَذَا عَرْشُكَ قَالَتْ كَأَنَّهُ هُوَ وَأُوتِينَا آلِهَةً مِّن قَبْلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِينَ ﴿٤٢﴾

букІналда. Билкысицаги абунa: «Гъеб дир тах бугеб гІадин буго»-абун. Гъеб жиндир тах букІин лъана Билкысида, гъедин бугониги дозул суалалда рельеынабун кьуна жаваб. Гъелдальун Билкысица жиндир гІакъиллъи ва цІодорлъи бихьызабуна.

Амма Сулайманица عَلَيْهِ السَّلَام живги, жиндир къавмги гъелдаса гІемерго цІодораб букІин загьир гъабун абунa: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нижее гІелмулъай кьуна гъай Билкысие кьелелде цебего. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниж гъаруна гъев лъалеллъун ва гъесие гІибадат гъабулеллъун,- гъеб буго бищунго кІудияб гІелму ва нигІмат.

43. Гъей Билкыс Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеялдаса нахъчІвана жинцаги жиндир къавмалъги бакъ-моцІалъе лагълъи гъабулеб букІиналъ.

ХІакъълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гуреб жоялъе гІибадат гъабиялдалъун гъейги йигольана капураб къавмалдаса.

Сулайман аварaгас عَلَيْهِ السَّلَام гъей Билкыс ячІинелда, гъей жаний чІезе цІакъ берцинаб, борхатаб кІалгІа бан букІана. Гъеб кІалгІаги бацІадаб цІералъул бан букІана. Гъенир жанире унеб нухги бацІадаб лъималда гІад гъединабго цІер ккураб букІана. Балагъарав чиясда кколаан гъеб бацІадаб, гъваридаб лъим буго абун, ва гъелда гІаде ккураб цІерги багІа гъабизе лъалеб букІинчІо.

44. Цинги Билкысида гъеб кІалгІаги бихьизе гъабун «Мун гъений жаний лъугъаян»-абунa. Гъелда гъений унеб нух бацІадаб, берцинаб лъим бугин ккана ва жинца гурде эхедегІан гъабун бохдул ва хІатІал загьир гъаруна.

Лъималда жаниса доvehун ине къасд

гъабурав чияс гъабулеб хІалалъ. Сулайманица абунa: «Гъеб жо лъим гъечІо, гъеб буго бацІадаб цІералъул гъабураб кІалгІа»-абун.

Гъал киналго гІаламатал рихьидалго ва Сулайман аварaгас عَلَيْهِ السَّلَام дагІват гъабун гъелда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІин ва жиндие гІибадат гъабизе бегъулеб цоги щибго жо гъечІеблъи бичІизабидал, Билкысица абунa: «Я дир БетІергъан! ХІакъълъунго дица дирго напсалъе зулму гъабун буго гъанжелъизегІан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІин лъан гъесие гІибадат гъабичІого. Гъанже дун гъав Сулайман аварaгас عَلَيْهِ السَّلَام гъабулеб диналда божана ва кинабго гІаламалъулго БетІергъанлъун жив вугев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутІигІлъана ва гъесул амруялда нахъ йильлъана»-абун.

وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٢٣﴾

فَلِهَا أَدْخُلِي الصَّرْحَ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقِهَا قَالَ إِنَّهُ صَرْحٌ مُّمَرَّدٌ مِنْ قَوَارِرٍ قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي وَأَسْمَأْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٤﴾

Гъаб бакІалда Сулайман аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام ва Билкѳисил кѳиса хъван тІубана. Тафсиральул ГІалимзабаца гъаб кѳисаялда жанир цогиги ГІемерал, берцинал хабарал рицун руго. Гъел киналго жидее кѳучІаб хІадис гъечІел рукІиналъ гъаб таржамаялда хъвачІого тана. Жидеца гъел хъварал ГІалимзабаздаги нилъеца ГІайиб чІваларо. Гъезул мурад букІана жидер заманаялъул муъминзабазул ГІакълуялда рекъараб хІалалъ хабар бицун, гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ГІажайбал ГІаламатазда кантІизари.

Гъел кѳисаби руго Инжил-Тавратальул агълуялъ рицунел ратарал кѳисаби. Гъел ритІарал руго абун, гъезда божизе бегъуларо, гъел киналго гъересиял руго абун гъезда инкар гъабизеги тІадаб гъечІо. Нилъеда тІадаб жо буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндис бокъараб жо гъабизе хІал кІолев вукІиналда иман лъезе. ГІелмуялъ ва ГІакълуялъ тІобанго нахъе чІвалареб жо Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ГІунтІизабун бицараб мехаль, гъеб жо нилъеца тасдикъги гъабиларо, нахъеги чІваларо, гъеб бицараб жо хІакъаб букІиналда яги гъеб гъересияб букІиналда тІоритІел гъабулеб хІужа-далил нилъее щвезегІан. Сулайман аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام кѳиса «сурату Ссвад»-алдаги бицине буго. Инша Аллагъу.

45. ХІакълъунго Дица Самудиязул къавмалда расуллъун витІана гъезулго вац СсалихІ. Гъес жиндир къавм ахІана Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие ГІибадат гъабиялда.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمِ آدَاهِمُ صَلَاحًا ۖ
أَعْبُدُوا اللَّهَ فَإِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٥﴾

Амма гъеб къавм СсалихІида عَلَيْهِ السَّلَام ГІенеккичІо ва батІи-батІиял къокъаби гъарун цоцазде къацандулел рукІана. Гъезул иман лъуараб къавм ва купру-ширкалда чІараб къавм жидеца гъабулеб дин битІараб буго абун къацандулел рукІана.

46. СсалихІица عَلَيْهِ السَّلَام абунa: «Я дир къавм! Нужеца нужеего квешаб жо хехго бачІин шай тІалаб гъабулеб, лъикІлъи тІалаб гъабиялдасаги цебе гъабун.

قَالَ يٰقَوْمِ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ
الْحَسَنَةِ ۚ لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ لَعَلَّكُمْ
تُرْحَمُونَ ﴿٤٦﴾

Нужеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурхІулеб ГІамал гъабун, гъев разилъи ва гъесул рахІмат шай тІалаб гъабулареб, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ щим бахъулеб, гъесул ГІазаб нуже хІакълъулеб ГІамал гъабичІого. Нужеца Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ мунагъал рахчи тІалаб гъабун ва тавбо гъабун лъикІаб ГІамал гъабун, нужеда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурхІила. Ва нуж Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ

разияб агьлогун цадахь алжаналде лъугъила.

47. СсалихIил къавмалъ абунa: «Нижее баракат гьечIолъи бахана дудаса ва мунгун цадахь ругел муъминзабаздаса»- абун.

قَالُوا أَظَلَّ زَيْنَابُكَ وَبِمَنْ مَعَكَ قَالَ طَعِمْتُ رَبِّكُمْ
عِنْدَ اللَّهِ بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ ﴿٤٧﴾

Гьeб заманаялъ бакъбан, хур бижицIого ракъи бачIун букIана Ссалих Iил къавмалда. СсалихIица абунa: «Нужее бугеб баракат гьечIолъи буго нужер купру сабаблъун Аллагъас ﷻ нужее гъабулеб гIазаб. Нуж руго шайтIаналъ питнаялда ккезарурал гIадамал.

Нужеда хIакъабги батIулабги жо батIа гъабизе лъалеб гьечIо ва Аллагъас ﷻ нужее гъабураб хIалбихьи ва къварилъи нужер аварагасулги гьесда мутIигIлъарал муъминзабазулги гIайиб бугин абулеб буго.

48. СсалихIил عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъул, «Хижуру» абулеб шагъаралда рукIана ичIго залимав чи.

وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ
يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يَصْلِحُونَ ﴿٤٨﴾

Гъез ракъалда тIад цIакъ пасалъи гъабулеб букIана ва гIадамазе зулму-къварилъи гъабулеб букIана, гъезул пониги лъикIаб гIамалги букIинчIо.

Тафсиралъул гIалимзабаца абунa: «Гъев ичIго чи вукIана СсалихIил капураб къавмалъул церехъабазул лъимал. Гъез жидеда хадур ракларун рукIана киналго иман гьечIел, пасалъи гъабулел квешал гIолохъаби ва жидеца гъеб шагъарада ва цогидаб бакIалдаги гIадамазе зулму гъабулеб букIана. Гъез гIадамал СсалихIида иман лъеялдаса нахъчIвалел рукIана ва иман лъурал муъминзабазеги къварилъи гъабулеб букIана. Цоги гIалимзабаца абунa гъезул пасалъиялда гъоркъоб гьересияб гIарацги букIанин абун.

Аллагъасул салам лъеяв СсалихI аварагасул заман тIад буссун бачIараб гIадин буго жакъа дунялалда бугеб хIал хал гъабураб мехалъ. Ханзаби, бечедал гIадамал, кIудиял хIакимзаби улкаялъул киналго бечелъабазул кIулалги кодоре ккун, гъел жидедаго гъоркъор рикъулел, гъеб бечелъи жидерго агълуялде буссизабулел руго. Гъезул лъималги гIорцIун, ццулъун, гъабизе жо тIагIун, чIахIиял минабигун, чIухIарал машинабигун, чIухIарал гIамалалгун хъвадулел руго. Гъезие раклалде цшараб квешаб гIамал гъабизе гъел гъукъулел иман, нич-яхIги гьечIо. Гъез гъабураб зулму ва пасалъи гъезул умумуз бахчулеб буго.

Мискинал, пакъирав гIадамазул кIвар гъабулев пониги хIакимги гьечIо. Аллагъасдаса ﷻ хIинкъулел имамзаби ва ханзабиги гьечIо. БетIергъан Аллагъасул гIадат буго гIадамазул гIамалалда релълъарал ханзаби гъезда тIаде риччалеб. Гъаб умматалда бугеб балагъ ва

къварилъи буго гъаб умматалда гьоркъор иман камиал, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIакъикъат гъалел муъминзаби цIакъго дагълъун рукIин. «Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго» абуни гIолелбълъун рикIкIун буго гIемерисеб халкъаль. Гъезда хадуб цо къокъа буго паризаяб как бани ва кIал ккуни, закат-хIажги тIубани, цоги щибго жо гъабизе кколларин абулел.

Аза-азар чияса гьоркъов цо чи вуго тIадегIанав Аллагъас гъаб кинабго махлукъатги жиде квегълъун, инсан жиндие лагълъи гъабизе вижун вукIин жинда бичIчIулел ва гъеб лагълъи цохIо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабизе ккани гъаб ракъалда тIад цо исламияб дин букIизе тIадаб букIинги гъалел. Исламияб дин ракъалда тIад бишунго тIадегIанабълъун гъечIебгIан заманаялъ Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман гъурал муъминзабазда тIадаб букIула жиндир напсалдалъун, боцIи-малалдалъун, гIелму-гIакълуладалъун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин ракъалда букIинабиялъе гIоло къеркъезе. Гъелда цIарги абула «жигъад» абун. Гъеб жигъад гъаби буго муъминчиясул бишунго тIадегIанаб макъам.

Гъаб масъала бишунго цебе бусурбабазул церехъабилъун ругел цIаларал чагIазда, дибирзабазда ва имамзабазда бичIчIизе тIадаб масъала буго. Гъезда гъебги бичIчIун, гъез битIараб дагIватги гъабун, гIолохъанаб гIелалъ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гIоло къеркъеялъул байрахъ борхараб мехаль, инша Аллагъу, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ муъминзабазе квербакъи гъабила ва ракъалдаса пасалъиги тIагIила.

**49. Гъеб пасадаб къавмалъул
церехъабилъун ругел гIолохъабаз цояз
цояздехун абун:**

قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَأَهْلَهُ ثُمَّ
لَنَقُولَنَّ لَوْ يَدْعُونا هَهُنَا مَاشِئَتَهُ مَآءِ هَهِ هَهِ
وَإِنَّا لَصَدِيقَتُهُ

«Нужеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIаралдалъун
гъа гъедун къотIи гъабе сардилъ къватIире

рахълъун СсалихI авараг عَلَيْهِ السَّلَام ва гъесда иман гъурал муъминзабиги
чIвaze. Гъел чIван хадуб нильеца СсалихIил валияса (гъесул къисас
босизе кколеб бишун цевесев гIагарав чи) абила: «Нижеда бихъичIо
гъев СсалихIги гъесул агълго гъалагълъараб куц. Нижеда гъаларо
лъица гъев ва гъесул агълго чIвараблъи. ХIакълъунго Нижеца
бицулеб рагIиги битIараб буго»-абун. Цинги гъересияб гъаги гъедун
гъев вали божизавила нильер рагIиялда.

Гъаб букIана СсалихIил عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъ вараниги хълъун гъезие
СсалихIица гъабго къоялдаса Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуж гъалаг гъаризе руго
абун къотIи гъабураб заман. Гъел квешал гIолохъабаца абун: гъабго
къоялдаса ниль гъалаг гъаризе ратани нильеца СсалихIги гъесул
агълго жегиги хехго гъалаг гъарила абун.

Цинги гъел сардилъ рахълъун жидер ярагъги босун СсалихIил рукъ бугеб

бакIалде ана. Гьел СсалихIил рукIалда гIагарлIараб мехаль АллагIас
جَلَّالَهُ амру гIабун малаикзабаца гьезда гIаде кIудиял ганчIал рехана
ва гьелги гIалагIлана. Гьел гIолохIаби гIад руссине кватIараб мехаль
гьезул кIавм кIватIибе бахIун СсалихIил рукIалде аскIоре шведал
гьезда чIван гIодоре реххун рихIана жидер церехIаби.

Гьеб иш бихIидал гьез кIотIи гIабуна СсалихIги гьесул агIьлоги чIвaze,
СсалихIил кIавмалIги рагIье хIадурлIи гIабуна. МуIминзабазул
цояс капураб кIавмалда абуна: «Нуж чай гIедегIулел рагI гIабизе?
СсалихIица кIотIи гIабураб лIабго кIо араб мехаль гьесул рагIи
ритIухIьлIичIони нуже ихтияр буго бокараб иш гIабизе»-абун. Гьеб
гIакIьлуялда рекIон капурзаби нахI руссана.

гIадегIанав АллагIас абулеб буго.

50. Гьеб капураб кIавмалI СсалихIие
عَلَيْهِ السَّلَام ва муIминзабазе макро гIабизе
кIасд гIабун букIана.

وَمَكَرُوا مَكْرًا وَمَكَرْنَا مَكْرًا وَهُمْ
لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٠﴾

Дицаги гьел капурзабазе макро гIабуна
гьезда шибго жоги лIалареб хIалалI.

51. Дуца пикру гIабе МухIаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, кинаб ахирдай гьел
макрочагIазул букIана абун.

فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مُكْرِهِمْ أَنَا
دَمَرْنَا لَهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥١﴾

ХIакIьлунго Дица гьел квешал
гIадамалги ва гьезул кIавмги гIалагI гарун гьезул насло-тухум
гIагIизабуна.

52. Гьел жанир чIун рукIарал рукIзал ва
шагIарал чIунтун чIвадал лIугIун руго
гьезул зулму ва купру сабабIун.

فَتِلْكَ يَوْمُهَا يَوْمُهَا خَاوِيَةٌ يَمَاطُلْمُونَ أَتِ
فِي ذَلِكَ آيَةٌ لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥٢﴾

Гьел гIалагI гаруна, гьезул росаби ва
шагIарал чIунтун гIагIана. ХIакIьлунго Гьаб СсалихIил кIавмалIул
кIисаялIулI ва гьезул чIунтун гIагIарал шагIаразулIги жидеда
жо лIалел ва пикру гIабулел гIадамазе АллагI جَلَّالَهُ цо вукIиналда
ва гьесул хIалкIолIьялда гIоритIел гIабулеб гIаламат ва хIужа-
далил буго.

53. Дица гIалагI гIариялдаса хIасар
гIаруна АллагIасда عَلَيْهِ السَّلَام иман лIун
гьесдаса хIинкIулеллIун рукIарал муIминзаби.

وَأَنجَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٣﴾

54. ЛутI аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام кIисаги бие дур
умматалIе вагIзалIун букIине.

وَلَوْطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ

Гьес жиндир кIавм СадумалIул агIьлуялда

الْفَحْشَةَ وَأَنتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٥٤﴾

абуна: «Нужеца гьєб цІакъ къабихІаб пишайищ гьабулеб, гьєб иш къабихІаб ва инжитаб букІин нужеда якъинго бихьулеб лъалебги букІадго?»- абун.

55. Унго-унго нуж бихьиназда нахьейищ лъугьулел, нужер шагьват тІубазе ва гьєб нужер напсазе берцинги бихьун,

Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьєб шагьват тІубазельун рижарал руччабиги жалго тун? Валлагьи, нуж ахІмакъаб, лъикІаб квешаб жо батІа гьабулареб къавм буго. Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ хІалал гьабураб жоги тун хІарам гьабураб гьабизе унел руго, хІайваназцин гьабулареб пишаги гьабулеб буго.

56. ЛутІ аварасул عَلَيْهِ السَّلَام дагІваталъє къавмалъ кьураб жаваб букІинчІо гьєсда гІин тІами ва гьєсул рагІи боси. Гьезул жаваб букІана жидеца аби:

«Нужеца ЛутІги гьєсул агьлоги нужер росолъан къватІире кьотІе! Гьел руго жал хьубаб жоялдаса цІунарал, нильєр гІамалги къабихІаб жольун рикІкІунел гІадамал»-абун. Гьедин махсароде гьавуна ЛутІил عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъ жидер авараг: гьєз гьабураб къабихІаб гІамал гьабуларев чи жидеда гьоркьоса къватІиве ине ккокилан абун.

57. Дица ЛутІ авараг عَلَيْهِ السَّلَام ва гьєсул агьлоги хвасар гьабуна гьєб къабихІаб пиша гьабулеб къавмалдаса ва гьєзда тІаде биччараб гІазабалдасаги.

ЛутІил عَلَيْهِ السَّلَام чІужу хутІизегІан, гьей жал гьалаг гьаруразда гьорлъ йикІине къадар гьабун букІиналъ, хвасар гьайичІо гІазабалдаса.

58. Дица гьєзда тІаде цІакъ квешаб цІад базабуна. Гьєб букІана жидеє хІинкъи кьураб мехалъ гьелда гІенеккичІеб къавмалда базабураб жужахІалъул роркьарал ганчІазул цІад.

59. Дуца абе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, кинабго шукру ва рецц Аллагьасє جَلَّ جَلَالُهُ буго, гьєс кьурал кІудиял нигІматазда данде ва гьєсул цІоб-рахІматалда дандеги.

أَيُّكُمْ لَمَّا تَوَارَتْ الرِّجَالُ شَهْوَةً مِّنْ دُونِ
النِّسَاءِ بَلَ أَنْتُمْ قَوْمٌ مَّجْهُلُونَ ﴿٥٥﴾

* فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا
أَخْرِجُوهُ أَلْأَوْطَرُ مِنْ قَرِينِكُمْ إِنَّمَا هُمْ أَتْس
يَتَطَهَّرُونَ ﴿٥٦﴾

فَأَنْجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا أَمْرَأَتَهُ قَدَّرْنَاهَا
مِنَ الْعَذِيبِينَ ﴿٥٧﴾

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا نَّسَاءً مَّطَرُ
الْمُنْذَرِينَ ﴿٥٨﴾

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ
أَصْطَفَيْنَا اللَّهُ خَيْرَ أُمَّةٍ يُسْرِكُونَ ﴿٥٩﴾

Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ саламги буго жинца аварагльиялъе тІаса
ришарал лъикІал муъминзабазда.

ТІадегІанав Аллагъас амру гъабунa жиндир калам бай бихъуда
Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ рещц гъабе ва гъесул аварагзабазда свалат-салам битІе
абун. Гъаб амру аварагасги тІубазабуна, гъесда хадур рукІарал хириял
асхІазабаца ва киналго лъикІал имамзабаца ва тІалимзабацаги
тІубазабуна. Нильехъе бачІараб хІалалъ нильедаги тІадаб буго лъикІаб
тІамал гъабизе бай бихъулеб мехалъ: вагІза гъабизе, дарс тІализе, ва
дагІават гъабизе, ригъин гъабизе ва цогидалги ишал гъаризе Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ цІаралдалъун бай бихъун, гъесие рещц гъабун, гъесул расулазда
свалатги битІун бай бихъизе.

Дуца гъезда абе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жинца кинабго жо бижарав,
гъеб хьихъулев, гъелъул тадбир гъабулев Аллагъиш лъикІав вугев
жиндие лагъльи гъабизе ва жив БетІергъанлъун вукІине, яги жидеца
щибго мунпагІат яги зарал гъабуларел, Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ширк гъабун
нужеца лагъльи гъабулел хъанчалиш лъикІал ругел?-абун.

60. Жинца зобалги ракъалги рижарав,
жинца зодиса цІад рештІизабурав
ва гъелдалъун нужеа ахал-хурзалги
рижизарурав, берцинал, гъуинал
пихъал рижизарурав шив вугев ва
гъеб пихъ тІад бижулел гъутІбиги
рижизарурав.

أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ لَكُمْ
مِنْ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ
بَهْجَةٍ مَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُنْبِتُوا
شَجَرَهَا أَئِلَهُ مُعِ اللَّهُ بَلْ هُمْ قَوْمٌ
يَعْدِلُونَ ﴿٦٠﴾

Нужер хІал кІолеб букІинчІо гъел

гъутІби ва гъаниб рехсараб жоялдаса шибго жо бижизабизе. Гъав

Аллагъгун جَلَّ جَلَالُهُ цадахъ цогиги алагъишха вугев?

Гъаб камилаб хІалалда зобал ракъалги рижарав, гъезда жаниб бугеб
гІажаибаб жоги бижарав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев цоги шив вугев жиндие
лагъльи гъабизе хІакъав? ГъечІо цоги аллагъ. Жидеца ширк гъабулеб
къавм буго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ бащад гъарун хъанчал ва погидал
гъес рижарад жал лъолел ва гъезие лагъльи гъабулел.

61. Гъаб ракъ нуж тІад чІолеб бакІлъун
гъабурав, гъеб ракъалда тІад чвахулел
гІорал-лъарал гъарурав, гъеб ракъалда
тІад бутІрулгІадин мугІрулги
гъарурав, жинца кІиги батІияб ралъдал
лъълымалда гъоркъоб пардавги
гъабурав шив вугев?!

أَمَّنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَا
أَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ
الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا أَئِلَهُ مُعِ اللَّهُ بَلْ
أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾

Гъав Аллагъгун جَلَّ جَلَالُهُ цадахъ цогиги алагъишха вугев, гъаб рехсараб

жо бижизе хІал кІолев? ГьечІо цоги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинца жо бижулев ва жиндие гІибадат гъабизе хІакъав.

Жидеца ширк гъабун алагъзабилъун хъанчал ва гІадамал кколезул гІемерисел, жидеца гъабулеб жо шиб бугебцин лъаларел руго. Цо гІадамаз гъабулеб батараб жо гъаби гуресб, жидер гІамалалъул пикру гъабуларел руго.

62. Жинда къварилъи-балагъ щварав чияс ахІи бараб мехаль гьесие жаваб къезе кІолев ва гьесдаса къварилъи борхизе кІолев чи вугиш? ГьечІо гьедиав чи цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев.

أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُ لَكُمُ خَلْفَهُ الْأَرْضَ ثَلَاثُ يَوْمٍ ۖ هَٰذَا مَتَّذِرُكُمْ ۚ

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца нуж гъаб ракъалда гІад халифабилъун гъарурав. Цояб уммат ва къавм гІагІун хадуб, цогиги уммат ва къавм гъабун гъаб ракъ къачІалел, гьелда гІад гІумру гъабулеллъун нуж гъарурав. Гъав Аллагъгун جَلَّ جَلَالُهُ цадахъ цоги аллагъишха вугев? Гъаб жо бичІІулев ва гьалъул вагІаз босулев чи цІакъго дагъ гурони гьечІо.

63. Гъаб ракъалда гІадги, ральдада гІадги бецІлъуда ккараб мехаль гъеб бецІлъуда рукІадго нужеда нух лъазабулев шив вугев? Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахІматлъун бугеб цІад балелде цебе рохалил чапарлъун гъурал ритІулевги шив вугев? Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго гъеб иш гъабулев.

أَمَّنْ يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتِ اللَّيْلِ وَالْبَحْرِ وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيَّحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ ۚ أَوَلَمْ مَعَ اللَّهُ عَلَى اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ۚ

Гъав Аллагъгун جَلَّ جَلَالُهُ цадахъ цогиги аллагъишха вугев, жинца гъеб иш гъабулев ва жиндие гІибадат гъабизе бегъулев? ГьечІо гьедиав цоги аллагъ. Жив гІадегІанав вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гьел мушрикаца жиндехун ширк гъабулеб жоялдаса. Кинабго жо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукъат буго ва гьесул махлукъат гьевгун цадахъ алагъзабилъун рукІуларо.

64. Жинца кинабго жоялъул бижи бай бихулев ва ахираталда цІидаса рухІлъун гІадамал гІаде рахъизарулев шив вугев? Зобалаздаса ва ракъалдаса нужее ризкъи кІолевги шив вугев?

أَمَّنْ يَدْعُوا الْخَلْقَ تُرْعِدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ۚ أَوَلَمْ مَعَ اللَّهُ قُلْ هَٰؤُلَاءِ بَرَهَتَكُمْ ۚ إِنَّكُمْ لَعِنْدَ صَدِيقِينَ ۚ

гІадегІанав ва жив цогояв Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго гъеб иш жинца гъабулев. Гъав Аллагъгун جَلَّ جَلَالُهُ цадахъ цогиги алагъишха вугев жинца жо бижулев ва жинца ризкъи кІолев? ГьечІо цоги алагъ цохІо Аллагъ

гурев. Дуца гьел мушриказда абе МухАммад ﷺ: «Нуж рачІаха нужерго хІужа-далил бачун, гьеб дагІбаялъул нуж ритІухъал ратани»-абун.

65. Дуца абе МухАммад ﷺ: Гьаб ракъалда гІад ругел ва зобалазда ругел Аллагъасул ﷻ махлукъаталда:

гІадамазда, малаикзабазда ва жундузда
бальгояб жо лъаларо, гьеб бальгояб жо лъала цохІо Аллагъасда
Жал кидал гІад рахъизарулебги лъаларо гьаб халкъальул
цониги чиясда.

Гьаб аят рештізабиялъе сабаб бицана: мушриказ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда абун букІана дуца нижеда бице къиямасеб кьо кида чІезе бугебин абун. Гъезие жаваблъун Аллагъас ﷻ гьаб аят рештізабуна.

Гьаб аяталь тІоритІел гьабулеб буго бальгояб жо лъалев шивго чи гъечІолъиялда гІадамал ругониги, жундул ругониги, малаикзаби ругониги.

Жинда Аллагъ разилъаяй ГІайшатидаса бицараб хІадисалда буго: «МухАммад аварасда ﷺ метер букІинесеб жо лъалин абурав чи Аллагъасде ﷻ гьереси гІунтізабурав чи вуго ПадегІанав Аллагъас абун буго: «Зобал ракъазда ругежда лъаларо бальгояб жо цохІо Аллагъасда ﷻ гурони»-абун. ХІадис ибну АбихІатимица бицана.

ГІажаибаб жо буго нилъеда гьоркъор цо гІадамал рукІин жидеда небехун арабги хадуб бачІунебги жо лъалайн абулел. Гьел ритІухъ гъарун, гъезухъе хъвадулел гІадамал рукІинги цІакъго гІажаибаб жо буго. Гьел гІадамал руго гьаб хирияб Къуръаналда жидеца инкар ккурал, хирияв аварасул ﷺ хІадисалдаги гІамал гьабуларел.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул хІадис буго: «Жинда бальгояб жо лъалайн абулев чиясухъе ун гъесда жо цІехарав чиясул кІекъого къоялъ как къабул гьабуларин»-абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

Гьел гІадамазул гІемерисел руго жидеца гьереси бицунел, яги сихІру гьабулел, яги инсанасул хиялал цІалулел. ХІажаж абулев чиясухъе цо бальгояб жо лъалин абулев чи вачун вачІана. ХІажажица цо чанго гамачІ рикІкІун ва гъезул рикІкІен жиндир ракІалдаги ккун, гьел ганчІал хъатикъе ккуна ва дов чиясда абуна: «Чан гамачІ бугеб дир хъатикъе?»-абун. Дов чияс чан гамачІ бугеб битІун бицана. Цинги ХІажажица гьел ганчІалги гІодоре рехун цоги ганчІал ккуна хъатикъе, жинда чан гамачІ бугеб лъаларел. Гъанже чан гамачІ бугеб

дир хъатикъеян абидалго, дов чиясда лъачӀо чан гамачӀ бугеб. Гьелъие гӀилла щибан гьикъидал дос абун: «Дуца ганчӀал рикӀкӀараб мехаль, ва гъезул рикӀкӀен раӀалдаги ккураб мехаль, гъеб жо балъгояб жо букӀиналъул хӀукмуялдаса бахъана, -(щайгурелъул дуда цадахъ бугеб шайтӀаналдаги лъалеб бугелъул дур рикӀен чан бугебали, ва гьелъ гъеб рикӀен бицула гъев балъго жо лъалин вугев чиясда, амма дуца рикӀичӀлеб мехаль дуда цадахъ бугеб шайтӀаналдаги лъаларо гьелъул рикӀен)- ва дида гъеб рикӀкӀен лъана. Гъанжесалалъ дудаги лъалеб букӀинчӀо чан гамачӀ бугеб, дидаги лъачӀо»-абун.

66. Гьел мушриказул гӀелму-лъай нахъ بَلْ أَدْرَاكَ عَلَيْهِمْ فِي الْآخِرَةِ بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ
регӀуларо ахираталъул амруялда. مِنْهَا بَلْ هُمْ فِيهَا غَمُوتٌ ﴿٦٦﴾

Гьел ахират букӀиналда божулелги гъечӀо.
Гъезул мурад гъечӀо ахираталъул хӀукму лъай, дуда гъеб гьикъулеб мехальги. Гьел руго цӀакъ шакдарулел гӀадамал ахираталда иман лъеялда. Жегиги гьел мушриказул раӀал беццал руго гъеб ахират лъаялдаса ва гьелдаса хӀинкъиялдаса.

67. Аллагъасда وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِذَا كُنَّا تُرَابًا
ккурал гӀадамаз абун: «Нижги, нижер وَعَابَاؤُنَا أَيَّامًا مُّخْرَجُونَ ﴿٦٧﴾
умумулги хун, ракълъун лъугъун хадур
хӀакълъунго тӀадейищ рахъизарулел?»-
абун.

68. ХӀакълъунго нижее гъеб жо къотӀи لَقَدْ وُعِدْنَا هَذَا نَحْنُ وَعَآبَاؤُنَا مِن قَبْلُ إِن
гъабулеб буго гъав МухӀаммадица هَذَا إِلَّا أَلَّاسُطِيرٌ الْأُولَى ﴿٦٨﴾
церехун рукӀарал нижер умумузеги
къотӀи гъабураб гӀадинго.

Гьел цересел умумул жегиги тӀаде рахъизарун гъечӀо, нижги тӀаде рахъизаризе гъечӀо. Гъеб рагӀи буго цереселго гӀадамаз ургъараб гьересияб хабар абун. Гьел гӀадамазда кӀочон буго ТӀадегӀанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жал щибго жо гъечӀеб бакӀалдаса рижун рукӀин, ва гъедин инсан вижарав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гъев хун хадув тӀаде вахъинавизе кӀолев вукӀинги.

69. Дуца гъезда абе МухӀаммад قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ
«Нуж гъаб ракъалда тӀад хъваде ва عَقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٦٩﴾
пикру гъабе нужеда церехун Аллагъасда
جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун рукӀарал гӀасиял ва
пасикъал гӀадамазул ахир кинабдай кканаян»-абун.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел киналго гъалаг гъаруна, гъезул росаби ва шагъаралги

чІвадазда сверана. Гьєб иш нужеєги гьабизе бегьула ПадерІанав Аллагьас, нужеца иман лъечІони ва Аллагь عَلَّاهُ разилъи тІалаб гьабун лъикІаб гІамал гьабунги хьвадичІони.

70. Гьел мушриказ иман лъечІо абун мун وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُنْ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.
пашманлъуге МухІаммад.

Гьез дуге гьарулел макрабаздалъун дур керен-ракІги унтуге, дуге гьєб захІмалъуге.

Мун Аллагьас عَلَّاهُ цІунизе вуго гьезул макрабаздаса.

71. Гьел мушрикаца абугеб буго: «Кидаха وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ
букІине бугеб гьєб нижеє кьотІи гьабугеб гІазаб, нуж битІараб жо бицунеллъун ратани?»-абун.

Гьєб рагІи буго иман лъезе чІухІун, иман лъурал махсароде гьарун абугеб рагІи.

72. Дуца абе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Гьєб فَلْعَسَى أَنْ يَكُونَ رَدِفَ لَكُم بَعْضُ الَّذِي تَسْتَعْجِلُونَ
нужеє кьотІи гьабураб ва нужеє хехго бачІине бокъун бугеб гІазабалъун цо бутІа нужеца гІагарлъун букІине бегьулаян»-абун.

ГІалимзабаца абуна гьєб гІазаб букІана Маккаялъул мушриказда Бадроялда цвараб -абун.

73. ХІакълъунго, дур БетІергьан Аллагь وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ
вуго МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гІадамазда цІоб-рахІму бугев, гьезие лъикІаб жо гьабугев.

Амма гьезул гІемерисел жидеца Аллагьасул

عَلَّاهُ нигІматазда данде шукру гьабуларел руго. ПадерІанав Аллагьас عَلَّاهُ жинда гІасилъарал гІадамазе гІазаб хех гьабуларо гьез тавбо гьабизе бокъун, гьел лъикІаб нухда рачІизе бокъун. ГІадамазул гІемерисезе гьєб гурхІел-рахІму бичІуларо ва жидеца тавбо гьабун Аллагь عَلَّاهُ разилъи тІалаб гьабун хьвадуларо.

74. ХІакълъунго, дур БетІергьан Аллагь وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ
гьел гІадамазул ракІазда бугебги жо жинда лъалев вуго, гьез загьиралда гьабугеб жогин жинда лъалев вуго.

75. Зобал ракъада жаниб цониги бальгояб وَمِمَّا مِنْ غَائِبَةٍ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ
ва рикІІадаб жо гьечІо Аллагьас عَلَّاهُ лавхІул-махІфузалда хьван, къадар

гъабун буклун гурони.

76. ХIакълъунго гъаб хирияб Къуръан
буго жинца бануисраилазда бицунеб гъел
жиндилъ хилиплъун ругеб диналтъул
гIемерисеб хабар.

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَنْفُصُ عَلَى نَبِيِّ إِسْرَءِيلَ
أَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٧٦﴾

Гъез МухIаммад аварагасдаги ﷺ, гъесда рещтIинабураб
Къуръаналдаги иман лъолебани ва гъеб Къуръаналда хъвараб жоялда
гIенеккун, гъелтъул пикру гъаублебани, ягъудиязул ва насраниязул
гIемераб щаклъи ва балгIолъи тIаса ине букIана ва жидеда гъоркъооб
бугеб тушманлъиги тIагIизе букIана.

77. ХIакълъунго гъаб Къуръан буго
муъминзаби хIакъаб диналда тIоритIулеб ва
гъезие Аллагъасул رَحْمَةً رَّحِيمَةً рахIматлъун бугеб.

وَأَنَّهُ يَهْدِي وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾

78. ХIакълъунго дур БетIергъан Аллагъ
гъел бануисраилазда гъоркъооб жинца
хIакъаб хIукму гъабулев вуго.

إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُم بِحُكْمِهِ وَهُوَ
الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٧٨﴾

Ва Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир гуч ва къуват
бергъарав, жиндир гIелму-лъай кинабго жоялда гIамлъарав вуго.

79. Дуца таваккал тIаме МухIаммад
ﷺ Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ, хIакълъунго
мун вуго жиб баянаб, хIакъаб диналда ва битIараб нухда.

فَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّكَ عَلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ ﴿٧٩﴾

80. ХIакълъунго дуда кIоларо хварал
гIадамазда жо рагIизабизе ва дуца
гIинкъав чиясда ахIараб гъаракъги
рагIизабуларо, гъел дудаса мугъбан
руссараб мехаль.

إِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْتَوَاقُ وَلَا تَسْمَعُ الضُّعْفَ الدُّعَاءَ
إِذَا نَوَّاهُم مَّدِينِ ﴿٨٠﴾

Гъаб буго капурал гIадамазе бачараб мисал. Гъел гIинкъал, бещцал,
хварал гIадамазда рельеълун руго жидеца вагIза-насихIат босун
гутIиялъул рахъалъан.

81. Мун гъечIо МухIаммад
ﷺ, бецав чи хIакъаб нухда
тIовитIулевлъун, гъев къосаравлъун
чIараб мехаль.

وَمَا آتَى بِهَدْيٍ الْعَمِيِّ عَنْ صَلَاتِهِمْ
تُسْمِعُ إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾

Дуда кIоларо хIакъаб жо рагIизабизе жидеца дир Къуръаналда
иман лъурал ва жал дие мутIигIлъарал гIадамазда гурони.

Гъал аятаз баян гъабулеб буго тIадегIанав Аллагъасул каламалдаса
жиндие мунпагIат щолев чи вукIин жинца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман
лъурав, гъесул авараг ритIухъ гъавурав чи. Жиндир рекIелъ иманалъул

нур гьечІев, гьєб ракІ купру-ширкалъул бецІлъиялъ ва мунагъазул къавуялъ цІун бугев чиясда, кигІан гІемераб Къуръан цІаланиги, кигІан пасихІав вагІзачияс вагІза гъабуниги, гьєсие щибго асар лъугъуларо. Гъаб рагІиялда тІаде суал бачІине бегъула: иман лъурал гІадамазе гурони Къуръаналъ мунпагІат гъабулеб гьечІони, гьелдалъун капурал гІадамазе вагІза кин гъабулеб абун. Гъаб бакІалда капурал ва иман лъурал абураб рагІиялдаса мурад буго: жидеца иман лъолел, гьєб иман лъеялъе жидер зарра азалалдаго мутІигІлъарал гІадамал ва жидеца иман лъоларел, жал жужахІалъе рижарал гІадамалги.

Аллагъасул ﷺ хІукму-къадаралда иман лъолеллъун ругел гІадамаз гъаб махлукъаталъул пикру гъабула, гьелъул Халикъ вукІине кколеблъи жидеда бичІІула. Гьєб жо бичІІІ араб мехаль гъезул ракІаз ва напсаз тІалаб гъабула щивдай вугев гъев Халикъ ва щиб мураддай бугеб гъаб махлукъат бижиялдасаян абун. Гъев чи вуго жиндир рекІель иманалъул нур лъугъарав чи. Гъев чиясда хирияб Къуръан ва хирияв расуласул ﷺ хІадисал цІалулел рагІараб мехаль, гьєс гъезул пикру гъабула, гъезда нахъвильтъине къасд гъабула. Аллагъас ﷺ гьєсие квербакъи гъабун гьєсул иман цІикІлула ва гьєсул гІамалги Къуръан-хІадисалда рекъола.

Жинца иман лъоларев чияс гъаб махлукъаталъул пикру гъабун гьелъул Халикъ вукІин чІезабураро. Гъев хІайваналда релълъун кванан-гъєкъон, цохІо жакъасєб къоялъул ва дагъабго заманалъул дунялалда ракІ гъун, гьелда божун, ахираталда иман лъечІого вукІула. Гьєсда Къуръан-хІадис рагІуларо, гьелъул пикру гъабураро ва гьелъ жиндисе щибго асарги гъабураро.

Нилъеда иман лъолєвги, лъоларєвги чи ватІа гъавизе лъаларелъул, нилъеда гІадаб буго Къуръан-хІадисалдалъун вагІза гъабун, Аллагъ ﷺ цо гъавун гьєсие гІибадат гъабиялда гІадамал ахІи. Гъез вагІза къабул гъаби яги къабул гъабун гутІи Аллагъасул ﷺ хІукмуялда рекъон букІила.

82. Гъел гІадамазе къотІи гъабураб кънямасєб къо гІагарлъараб мехаль дица гъєзие цо хІайван бахъизабила жинца капурал гІадамазда калам гъабулеб; ХІакълъунго гъал гІадамал дир аятазда божуларел ругелъул.

Гъєб хІайваналъул каламалдаса букІизе буго, Аллагъасул ﷺ лагІнат лъєги гьєсда иман лъоларел, гьєсул аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّامُ ритІухъ гъаруларел залимал гІадамаздаян аби.

*وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً
فَرَسَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا
بِعَاثِنَا لَا يُوقِنُونَ ﴿٨٢﴾

Гъаб хІайван бахъулеб заман буго цІакъ гІадамал пасалъараб ахир замана. Гъез Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَامُ дин тараб, хІакъаб дин хвезабун жидерго напсазе бокъарал диал ургъун, гъел диал гъарулеб.

Жинда Аллагъ разилъаяв ХІузайфатидаса имам АхІмадица бицараб хІадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Къиямасеб къо чІоларо гъелда цебе анигІо гІаламат нужеда бихъун гурони: 1. Бакъ тІерхъудаса бакъ бакки буго гъеб гІаламат. 2. Ракъалда тІад кІкІуй тІибитІиги буго. 3. Ракъалда тІад цо хІайван бахъинги буго. 4. Яъжуж-маъжуж загъирлъиги буго. 5. ГІиса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ вачІинги буго. 6. Дажал загъирлъиги буго. 7. Лъабго батІияб ракъулъе рортиги буго (ракъ жаниб борти): цо маширикъалда. 8. Магърибалда. 9. ГІарабиязул жазираталдаги. 10. ГІаданальул (бакІалда цІар) гъварилъудаса цо цІа загъирлъиги буго жинца гІадамал цере къотІун рачунеб, гъел чІаральуб жиб чІолеб, гъез сордо баральуб жинцаги сордо балеб»-абун.

Цоги хІадисалда буго: Гъеб хІайван бахъараб мехалъ гъель капурчиясул ва муъминчиясул гъумералда гІуж гъабулин ва гъеб гІужалдалъун капуралги иман лъуралги гІадамал батІа гъаризе лъалин абун.

83. Гъеб къиямасеб къоялъ

дица щибаб умматалдаса дир

мугІжизаталги аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ

гъереси гъарулел рукІарал къокъаби

гІаде рахъинарун цере къотІула, жал данде гъарун ва гІодорегІан гъарун.

وَيَوْمَ نَخْسِفُ مِنْكُمْ أُمَّةً قَوْمًا مِّنْ يُّكَذِّبُ

بِآيَاتِنَا فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿٨٣﴾

84. ХІисаб-мизан гъабулеб бакІалда гъел

щвараб мехалъ гъезда бадиб чІвай гъабун

ва гъезул мугъ бекизабун Аллагъасул

عَلَيْهِ السَّلَامُ рахъалъан абула:

«Нужеца щибго кІвар гъабичІого ва нужер щибго лъайги гъечІого дир аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ, гъезда рештІинарурал гІахъалги гъересийищ гъарулел рукІарал? Гъеб гуреб цоги гІамал букІанищ нужеца дунялалда гъабулеб?-абун. Ай: нужеца гъабураб лъикІаб гІамалго гъечІогурищ, дир аятал гъереси гъари гуреб.

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ وَقَالَ آتَيْنَاهُمْ آيَاتِنَا وَلَٰكِن يُدْرِكُهُمُ الْعَذَابُ الَّذِي لَمْ

يَحِيطُوا بِهَا عِلْمًا أَتَمًّا أَذًا كَثِيرًا تَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾

85. Гъеб къоялъ капураб къавмалда жидеца

напсазе зулму гъабиялдалъун жидеа къотІи

гъабураб гІазаб швела ва гъезул щибго

каламги букІуларо.

وَوُفِّعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلَمُوا فَهُمْ لَا

يَبْطِغُونَ ﴿٨٥﴾

Гъез гІузро баччуларо ва гъезул щибго хІужжаги букІуларо жидедаса

Ғазаб нахъчIвазе кIолеб.

86. Жидеца Аллағьасул جَلَّ جَلَالُهُ
хIалкIолъиялъул пикру ғабун ғьесул
махлукъаталдаса вағIза босулариш ғьел
инкар чағIаца? Ғьезда бихъулариш Дица
сордо ғабун букIин жиндилъ хIалхьи
ғьабулеблъун.

أَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا آلَآءَ الْبَيْتِ لَيْسَ كُنُوفِهِ
وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّا فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ
يُؤْمِنُونَ ﴿٨٦﴾

Къоялъ ризкьи тIалаб ғабун ва дунялалъул хIажалъабазда хъвадун
свакарал ғадамал сардилъ свак чучизе регун, кьижун рахIаталда
рукIуна. Ғьединго дица къоги ғабуна жиндилъ канлъи
бихъулеблъун жидер хIажатазулъ ғадамал хъвадизе. ХIакъльунго
ғьаб сордо-къоялъул пикру ғабурав чиясеги тIаламат буго
Аллағьасул جَلَّ جَلَالُهُ хIалкIолъиялда жинца тIоритIел ғьабулеб, ғьелда
иман лъолел ғадамазе.

87. Исапил малаикас ссур пулеб
къоялъ зобалазда ва ракъызда бугеб
махлукъ цIакъ хIинкъула.

وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَفَزِعَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ
وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ وَكُلُّ
أَنفَةٍ لَّاخِرِينَ ﴿٨٧﴾

Ғьеб буго тIоцебесеб ссуралъуб пуй,
жиндалъун ғадамазул ғIакъло инсабулеб,
ғьезул хIинкъиялъе тIорхьи ғьечIеб, тIисинал лъималцин рас
хъахIлъун херал ғадамазда релъьтунеб. Ғьеб къоялъ хIинкъичIого
хутIула Аллағьасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъарал, ғьес тIаса ришарал малаикзаби,
аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَام, шагъидзаби ғадал ғадамал.
Ғьалда хадуб ссуралъуб пурабго кинабго тIалам хола ва ракъалде
буссуна. Лъабабизе пураб мехаль хварал тIаде рахъизарун махIшаралда
ракIарула ва хIисаб-мизан ғабизе Аллағьасда جَلَّ جَلَالُهُ цере чIезарула.
Ғьаб ахираб ссур пураб мехаль кинабго махлукъ Аллағьасда جَلَّ جَلَالُهُ
цере рачIуна жал цIакъ мутIигIаллъун ва тIодогIаналлъун. Ғьеб
къоялъ ханзаби ва чIухIарал ғадамал рукIуларо. Къадро-къимат бугел,
чIухIи-рещ бугел ғадамалги рукIуларо.

88. Дуда ғьеб ссур пураб къоялъ
мугIрулги рихъизе руго жал жидер
бакIалда чIун ругеб ғIадин, ғьел
мугIрул цIакъ хехго, накIкIал ғIадин
унел ругониги. Риххун, хIур лъугъун,
ракъалда тIад тIиритIун уна мугIрул.

وَنَرَى الْجِبَالَ تَحْسِبُهَا جَمَادَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ
السَّحَابِ صُغِرَ اللَّهُ الَّذِي لَا تَقْنُ كُلُّ شَيْءٍ
إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ ﴿٨٨﴾

Ғьаб буго тIадегIанав Аллағьасул иш, жинца кинабго жо цIакъ
камилго бижарав ва щибаб жоялъул мухIканаб тарбияги ғабурав,
хIакъльунго ғьев Аллағь جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъалев вуго кинабго нужеца

гъабулеб гIамал: Гьесда щибго жо бальго хутIуларо ва шивав инсанасул гIамалалда рекъараб жазаъги гъабизе буго.

89. Дунялалда иманги лъун лъикIаб
гIамалги гъабун ахираталда вачIарав
чиясе гьесул гIамалалдаса гIемерго
лъикIаб жазаъ гъабизе буго ва гьел
къиямасеб къоялъул хIинкъиялдаса божараллъунги рукIизе
руго.

90. Жидеца купру-ширк гъабун квешаб
гIамалги босун ахираталда вачIарав
чи гьумер гIодобе гъабун жужахIалъув
реххула ва гьезда бадиб чIвай гъабун
абула:

«Жакъа нужее гъабулеб жазаъ бугищ нужеца гъабураб квешаб
гIамалалда рекъараб жазаъ гурони»-абун. Дуца гьел мушприказда
абе МухIаммад ﷺ:

91. ХIакълъунго гIадегIанав Аллагъас
дида амру гъабун буго дица лагълъи
гъабе абун гъаб Макка хIарамалъул ва
КагIба рукъалъул БетIергъанасе.

Гьев Аллагъ ﷻ вуго кинабго жоялъул
БетIергъан; гьеб бижарав, гьеб хъихъулев ва хвезарулев. Гьединго
дида амру гъабун буго дун Аллагъасе ﷻ мутIигIлъарал, гьесул
амруялда ва хIукмуялда нахърилълъараздаса вукIаян абун. Аллагъ
ﷻ цо гъавун, гьесие гIибадат бацIцIад гъабун, гIобанго гьесул
мурадазе напс къуравлъун вукIа абун.

92. Гьединго дида амру гъабун буго дица
Къуръан гIемер цIале абун, дие гьелъул
хIакъикъат загъирлъизе ва дица гьеб
умматалдаги лъазабизе.

Гьеб Къуръаналдалъун жив гIовитIун
ккарав чи жиндирго напсалъе лъикIлъиялъе, гьеб напс ахираталда
Аллагъасул ﷻ гIазабалдаса хвасар гъабиялъе гIовитIарав
чи вуго. Гьеб Къуръаналъул вагIза-насихIат босичIого жив
къосаравлъун чIарав чиясда дуца абе МухIаммад ﷺ:
ХIакълъунго дун вуго Аллагъас ﷻ нужее гIазабалдалъун
хIинкъи къезе ва алжаналдалъун рохел бицизе витIарв авараг»-
абун. Дида гIадаб рисалат дица гIовитIана, нужер къосиналъул балагъ

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَهُوَ مِنْ فَزَعٍ

يَوْمَئِذٍ أَمْنُونَ ﴿٨٩﴾

وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكَيْتَ وَجْهُهُمُ فِي النَّارِ

هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٠﴾

إِنَّمَا أَمْرُهُ أَنْ تَعْبُدُوا رَبَّ هَذِهِ الْبَلَدِ
الَّذِي حَرَّمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ وَأَمْرُهُ أَنْ أَكُونَ

مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٩١﴾

وَأَنْ أَتَأْتُوا الْقُرْآنَ بِمَنْ أَهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا
يَهْتَدَىٰ لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ إِنَّمَا أَنَا مِنَ

الْمُنْذِرِينَ ﴿٩٢﴾

нужеего букIизе бугин абун.

93. Дуца абе МухIаммад ﷺ:

кинабго шукру ва рещи ТIадеГIанав
Аллагъасе буго, жинца дун аварагIьи
къун хира гъавурав, дие тIадеГIанаб
макъам ва шапагIат гъабизе изну къурав.

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَاعْرِضُوهُمْ
وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

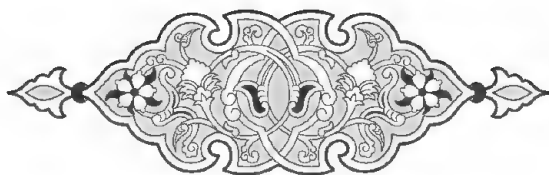
Нужеда Аллагъасул ﷻ хIалкIояIъиялда тIоритIел гъабулел
аятал ва мугIжизатал рихъизаризе руго. Нужеда гъел ГIаламатал
лъазеги руго гъел лъаялдалъун нужее шибго мунпагIат гъабулареб,
нужер тавбо къабул гъабулареб гIужаль. Гъеб буго ахирзаман
гIагарлъараб мех, гъелъул ГIаламатти буго бакъ тIерхъулеб рахъалдасан
бакъ бакки.

Дур БетIергъан Аллагъ гъел мушрикаца гъабулеб гIамал
лъаларого, гъелдаса гъапуллъун гъечIю. Гъесда кинабго жо бихъула
ва лъала. Жиндир хIукму-къадаралда рекъон гъезие гIазаб гъаби
нахъе бахъун букIуна ва гъеб къадар гъабураб заман тIаде щвараб
мехаль Аллагъасул ﷻ гIазабалдаса гъел цIунизе кIюлев щивго чи
вукIуларо.

Аллагъас ﷻ ниль цIунаги жиндир щим бахъулеб гIамал гъабиялдаса.
Аллагъас ﷻ ниль тIоритIаги жив разияб гIамал гъабиялда.

ТIадеГIанав Аллагъасул квербакъиялдалъун «сурату Ннамли»-ялъул
тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рещиги гъев Аллагъасе ﷻ буго.

28. Суратул Къасас

سورة القصص

Маккаялда решитизабураб, жинда жаниб ункъоялда микъго аят бугеб.

Жинда цебе бугеб кIиябго сураталда релтълун, гъабги Маккаялда решитизабураб, жинда жаниб Аллагъ ﷻ цо гъави, гъесул хIалкIолъиялда тIорител гъабулел гIаламатал ричин, аварагъабазул ﷺ ва гъезул умматазул къисаби ричиналда тIад чIей гъабураб сурат буго.

ХIакъабги батIулабги жо батIа гъаби, Аллагъасе ﷻ мутIизIлъиги гъесда гIасилъиги баян гъабулел буго. Аллагъасул ﷻ боязда гъоркъобги щайтIаналъул боязда гъоркъобги букIунел даимаб къеъ ва къеркъей бицунел буго. Бицунго къосарав ва залимав, жив аллагъ вугин абизе хIинкъичIев, пиргIавнил къиса бицун буго, гъес гъарулел рукIарал зулмабиги баян гъарун. Гъелда хадуб Къарумил къиса бицун, боцIи-мал сабаблъун инсан гъалагIлъиялъе мисал бачун буго.

ЛъикIаланго гIатIид гъабун Муса аварагасул ﷺ хабар бицун буго: гъев гъавиялъул, хадув пиргIавнил рукъов хIихъун кIудияв гIеялъул, жив гIолохъанлъуда вахараб мехаль гъес къибтIияв чIваялъул бицун буго. ШугIайбил Мадяналдаса тIад вуссараб мехаль Мусае аварагIи ﷺ къеялъул ва жив цIидасан Мисриялда ун жинца пиргIавниел дагIват гъабиялъул бицун буго.

Сураталда цIар лъун буго «Къисабазул сурат»-абун. гъелда жанир аварагъабазул ﷺ къисаби ричун рукIиналъ.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طسّم

1. Та. Син. Мим.

Аллагъ ﷻ жинда лъалев вуго гъел хIурупаздальун щиб мурад бугеблъи. Гъал гIараб хIурупаздаса данде гъабураб жо буго Къуръан, жинда релътъараб гъабизе щивниги чиясда кIвечIеб.

2. Гъал руго жиб баянаб, жиндир хIукмуги загъираб Къуръаналъул аятал.

تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ

3. Дица две бицине буго ва две цIализе буго МухIаммад ﷺ, Муса аварагасул ﷺ ва пиргIавнил къиса

نَسُوا آيَاتِكَ مِنْ بَنِي آدَمَ وَفِرْعَوْنَ
بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

жиб хІакъаб, жинда жаниб гьереси ва батІулаб жо гьечІеб.

Гьеб къиса бицунеб буго жидеца Къуръан ритІухъ гьабулел муъминзабаде вагІзалъун.

4. ХІакъълъунго пиргІавн цІакъ чІухІун ва гІамал кІудолъун хъвадана Мисриялъул ракъалда. Гьес гІадамал къокъаби гьарун рикъана жиндие лагълъи гьабиялъе.

БануисраилазулгІадамалгІодорегІанал, жидеца квешаб ва захІматаб хІалтІи гьабулел лагъзалъун гьаруна. Гьезул киналго бихъинал лъимал жинца хъолел рукІана ва ясал нахъе толел рукІана, жиндие ва жиндир къавм къибтІиязе хъулухъ гьабизе. ХІакъълъунго гьев пиргІавн вукІана ракъалда гІад зулму ва пасалъи гьабулел гІадамазул бицунго залимав.

Гьесул бицунго кІудияб зулму ва пасалъи букІана жив алагъ вугин абун жиндие лагълъи гьабизе гІадамал гІами. Бануисраилазул бихъинал лъимал хъвеялъе сабаб букІана гьев пиргІавнида бихъараб макъу. Гьесда бихъана Байтул-мукъадасалъул ракъалдаса бачІун кІудияб цІаялъ Мисриялъул ракъалда ругел къибтІиял рухІулеллъун, бануисраилалги сах-саламат тун.

Гьеб макъу кагъанатазда ва цІвабазул гІелму лъалел гІадамазда бишиндал гьез абун: бануисраилазулъ гьавурав цо вас вукІине вугин дудаса ханлъи гІаса иналъе ва мун гьалагІтиялъе сабаблъун абун. Цинги пиргІавница амру гьабун букІана бануисраилазул киналго бихъинал лъимал хъвейин абун.

5. ГІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

Дие бокъула жидеца зулму гьабулел гІадамазда гурхІел-цІоб гьабизе ва жал загІипал, гІодорегІанал лагъзалъун рукІун хадур, гьел цогидалги жидеца

нахърилълъулел имамзабилъун ва церехъабилъун гьаризе.

Гьезие пиргІавнилги гьесул къавм къибтІиязулги ракъ ва кинабго бечелъи ирсалъе къезе. Гьаб къавмги гьалаг гьабун гьезул шагъарал ва росаби бануисраилазе ирсалъе босараб гІадин къезе.

6. Дица бануисраилал ракъалда гІад ханзабилъунги гьарун, гьелдалъун хІакъ гьабила гьел къибтІиял жиндаса хІинкъун рукІараб амру:

إِنَّا فَرَعَوْتَ عِلَافِي الْأَرْضِ وَجَعَلْ
أَهْلَهَا أَشْيَعًا يَسْتَضِعُّ طَائِفَةً مِنْهُمْ
يُذَبِّحُ أَبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا
مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٢٨﴾

وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا
فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ
الْوَارِثِينَ ﴿٢٩﴾

وَنُمَكِّنْ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَنُرِي فِرْعَوْنَ
وَهُنَّ وَجُودَهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا
يَحْذَرُونَ ﴿٣٠﴾

пиргIавнида, Гъаманида ва гъезул боязда дица бихъизабила бануисраилаздалъун жидер ханлъи тIаса ин ва жал гъалаг гъари.

7. Мусаги عَلَيْهِ السَّلَام гъавун, гъев киндай къибтIияздаса цIунилаян ургъалида йигеб мехалъ, малаик витIун дица

Мусал эбелалда вахIю гъабуна дуца гъев вас хахизавеян абун.

КъибтIиязда дур васасул амру лъаялда мун хIинкъараб мехалъ, дуца гъев вас

по гъамасалда жанивги лъун Нил гIорулъе рехе. Мун гъев вас гъалагIъилилан абун хIинкъуге ва гъев дудаса ватIалъанин абун пашманлъуге. ХIакълъунго Дица гъев вас духъе тIад вуссинавизе вуго ва Дица гъев хириял аварагзабаздаса عَلَيْهِ السَّلَام гъавизе вуго -абун. Гъаб пасалаб, залимаб къавмалдаса бануисраилал хвасар гъаризе ва гъел Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун, гъесие гIибадат гъабиялда ахIизе расулъун гъавизе вуго абун.

Мусал эбелалда вахIю гъабуна абураб рагIиялъул магIна гъечIю гъей авараг йикIана абураб. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир лагъзадерида малаикзаби ритIун цо-цо жо лъазабула, гъел аварагзаби гъечIониги.

ТIадегIанав Аллагъас вахIю гъабураб хIалалъ Мусал эбелалъ гъев гъамасалда жанивги лъун Нил гIорулъе рехана:

8. Муса عَلَيْهِ السَّلَام жанив вугеб гъамас гIорулъан къватIибе босана пиргIавнил кумекчагIаца ва гъесул кIалгIаялъубе бачIана.

Гъеб ишги гъез гъабуна гъельул ахир жидее балагълъун ва пашманлъилъун букIине. ХIакълъунго пиргIавниги, гъесул вазир Гъаманги, гъезул киналго боялги жал Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гIасилъарал, жидеца ширк ва пасалъи гъабулел гIадамал рукIана.

Гъамас рагъараб мехалъ гъелда жанив берцинав вас ватана. Гъев вихъарабго пиргIавнил чIужу Асиятил гъесда рагI ана ва гъев жиндие васлъун тезе бокъана.

9. Цинги пиргIавнил чIужуялъ гъесда абуна: «Гъаб лъимер буго диеги дуеги рекIел гъеялъе, бер боххиялъе бугеб.

Гъав вас чIвачIого те! Гъев васас нилье мунпагIат гъабизе бегъула яги нильеца

гъев васлъун тела»-абун. ПиргIавнида ва гъесул къавмалда лъалеб

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُوْمُوسَىٰ أَنْ أَضْمِعْ يَدَكَ فَإِذَا خِيفَ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ وَلَا تَخَافِ وَلَا تَحْزَنْ إِنَّا آدُوهُ إِلَيْكَ وَجَاءَلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧﴾

فَالْقَظْفَةُ ذِيالٍ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُودَهُمَا كَانُوا خَاطِئِينَ ﴿٨﴾

وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرْتُ عَيْنِي وَلَئِنْ لَا تَقْتُلُوهُ عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾

буклинчло гъев вас вуклин гьел гьалагльиялъе сабаблъун вугев.

Асиятил гъари пиргъавни реклел гьелчло. Гьес абунa: дуг рекелгъей ва бербоххи вуклизе бегъула гъев, амма дие гъев хлажат гьелчлоян-абун. Цинги Асиятица гъарана гъев вас жиндие сайгъат гъавун тейин. Гьедин Асиятил квербакъиялдабун Муса عَلَيْهِ السَّلَام пиргъавнил рукъов хутлана.

10. Мусал эбел цохло гьесул гурони ургъел гьелчлого, цогидаб кинабго жо кьолчлон лъугъана; гъев пиргъавнил рукъов ккараблъи лъараб мехаль цлакъго чара хун лъугъана ва гъев дир вас вугоян ахлизе глагарлъана.

وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَىٰ فَرَأَىٰ أَن كَادَتْ
لَتَجِدِيٰ يَدَيْهِ لَوْلَا أَن رَّبَطْنَا عَلَىٰ قَلْبِهَا
لَتَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠﴾

Дица гьелъул рекелъ сабру рехун буклинчлебани гъей цлакъ ракл къварилъун лъугъун йиклана. Гъей жиндие гъабураб къотли ритлухъ гъабудей, гьелда божарайлъун йиклине бокъун, дица гьелъие сабру къуна. Гьелъие гъабураб къотли буклана Муса гьелъухъ глагдуссинавизе вуго абураб.

11. Мусал эбелалъ гьесул яцалда абунa: «Мун а гъев Мусал хла лъазабизе»-абун. Гъей пиргъавнил клалгъаялда асклой ун балъого гъениб жаниб гъабудеб жоялда балагъизе жуяна. Пиргъавнил къавмалда гъей щий йигей ва щиб гъабудей йигей лъалеб буклинчло.

وَقَالَتْ لِأُخْتِهِ قُصِّيهِ ۖ فَبَصَّرَتْهُ عَنْ
جُنُبٍ وَهُوَ لَا يُسْمِعُ ﴿١١﴾

12. Дица гъев Мусae хларам гъабунa цониги члужуялъул керен хахизе жиндирго эбелалъул керен швелелде цебе.

«وَحَرَّمَ عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلَ فَقَالَتْ
هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ
لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَصْحُونَ ﴿١٢﴾

Гъев хахизавизеян рачун рачларал руччабазул керен гьес клалдиб босичло. Цинги гьел клалгъаялдаса къватире рахъун Муса хахизавизе члужугладан цехезе лъугъана. Гьезда данде ячлана Мусал яц ва гьелъ абунa: «Дица глоритилищ нуж гъев вас жидеца хахизе гъавудеб хъизаналде. Гъев берцинго хьихъулел ва хиянат гъабударел?»-абун.

Гьелда абунa аха гъей члужугладан ячине абун. Мусал эбел клалгъаялъе ячун ячлараб мехаль, Муса пиргъавнида кодов ккун, вакъун глудилев вуклана ва гьесул глуди члезабизе клоларого, гьесда ракл гурхлун, сверун лъугъун агълуги буклана. Муса эбелалъухъе къураб мехаль гьес гьелъул керен хахана ва гьесул глудиги тларлана.

Пиргъавница абунa: «Мун щий кколей гъас керен хахизе ккани, цониги члужугладаналъул хахичлеб?»-абун. Гьелъ абунa: «Дир каранзул рахъ

махI берцинаб буго ва дирги махI берцинаб буго. Дица керен къураб цониги лъимераль дир керен хахичIого толаро»-абун. Цинги гъев Муса хахизе гъелхухе къуна ва гIемерал сайгъаталги къун, кIодо гъаюн, жиндирго рукъой йитIана. Гъаб амруялъул бицун ТIадегIанав Аллагъас абулеб буго.

13. Дица Муса жиндир эбелалхухе
вуссизавуна: Гъелхул бер боххизе ва
гъей пашманлъичIого йикIине. Гъелда
лъазе хIакълъунго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
гъабураб къотIи хIакъаб букIин.

فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ آثَمِهِ ۚ فَنَقَرَّ عَنُهَا وَلَا
تَحْزَنَ وَلِتَعْلَمَ أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَا يَسْكَنَ
الْكُفْرَ هُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

ПиргIавнил квешлъиялдасанги цIунун, Муса гъелхухе гIад вуссинави кIудияб нигIмат букIана. Ва амма гIадамазул гIемерисел жидеда лъаларел руго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир къотIуе ритIухъав вукIин. Ва гъесул ахират букIизе бугин, гъениб хIисаб-мизан ва алжан-жужахI букIизе бугин абураб къотIиялда божуларел руго.

14. Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام жиндир
гIолохъанлъиялда вахараб мехаль ва
жиндир гIакълочи, къуватги камиллъараб
мехаль, дица гъесие гIелмуги къуна ва
хIукму гъабизе гъунарги къуна.

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَىٰ ءَاتَيْنَاهُ حُكْمًا
وَعِلْمًا وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤﴾

Диналъулъ бичIчи къунин ва аварагIи къунин абуна цо гIалимзабаз. Цогидаз абуна: гъеб заманаялъ Мусал عَلَيْهِ السَّلَام лъеберго сон букIана, гъесие аварагIи гъелдаса хадуб къуна абун. Гъаб кIиябго рагIи цоцазда гIагар гъабизе кIолеб буго: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъев аварагIун вукIиналъе гIаса вишун вукIиндал, гъесул гIелму ва гIакълочо камилаб букIана аварагIабазул عَلَيْهِ السَّلَام букIунеб хIалалъ. Дица гъадианаб жазаъ гъабула лъикIаб гIамал гъабун хъвадулел гIадамазе.

15. Муса пиргIавнил къавм бугеб
шагъаралда жанив лъугъана гIадамал
гъапулаб гIужаль.

وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَىٰ حِينٍ غَفْلَةٍ مِّنْ أَهْلِهَا
فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هَٰذَا مِنْ شِيعَةِ
وَهَٰذَا مِنْ عَدُوٍّ ۖ فَاسْتَغْنَاهُ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ
عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوٍّ ۖ فَوَكَرَهُ مُوسَىٰ فَقَضَىٰ
عَلَيْهِ ۖ قَالَ هَٰذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ ۖ إِنَّهُ عَدُوٌّ
مُّضِلٌ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾

Къальхул гIужаль, гIадамал жидерго
рукъзабахъе руссун бакъл бухIиялдаса
цIунун хIохъ бахъи ва рахIат гъабулел
рукIунеб мехаль. Яги маркIачIудаса
хадуб.

Гъесда кIиго чи ватана цо-цазде
рагъдолел: гъезул цояв къибтIиязул
вукIана, цогидалав бануисраилазул вукIана. Цинги
бануисраилазулас Мусада ахIи бана жиндие кумек гъабе абун,

гъев къибтІиясул зулмуялдаса хвасарлъизе. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام гьесда цо зар къабуна ва гъев чи хун гІодове ккана.

Мусал гъев чІвазе къасд букІинчІю. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къадар тІаде шварав гьесда Мусаца зар къабиги, малаикас гьесул рухІ босиги цадахъ ккана. Гъедин бугониги Муса цІакъ пашманлъана жиндаса ккараб жоялда.

Мусаца абунa: «Гъаб иш буго шайтІаналь дие гъабураб макру. Гъель дир цим багъаризабуна ва дун гъев чиясда зар къабизе тІамуна. ХІакълъунго гъеб шайтІан Адамил наслуялъул тушман буго ва гъел битІараб нухдаса къосизарулебги буго, жиндир тушманлъи загъираб, жиндаса цІунизе цІакъ захІматабги буго»-абун.

16. Хадубги Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام абунa: «Я дир قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرْتَهُ БетІергъан Аллагъ! جَلَّ جَلَالُهُ ХІакълъунго إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٦﴾ дица дир напсалъе зулму гъабуна:

Гъев чиясда зар къабун ва гъелдалъун дун мунагъалъулъ ккун. Дуца дир мунагъал чуре»-абун. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гьесул мунагъал чурана. ХІакълъунго, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго мунагъал чурулев ва жив гурхІулев.

17. Мусаца абунa: «Я дир БетІергъан! Дуца дие къураб кІудияб нигІматалдалъун дица къотІи гъабулеб буго, зулмучагІазе квербакъулевлъун дун кидаго вукІизе гъечІоян»-абун.

قَالَ رَبِّ بِمَا أَتَيْتُ عَلَىٰ قَلْبٍ أَكُونُ ظَاهِرًا
لِلْمُجْرِمِينَ ﴿١٧﴾

18. Цинги Муса гъеб шагъаралда хІинкъун ва цІодорго хъвадулев вукІана.

فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا الَّذِي
أَسْتَصِرُّهُ بِالْأَيْمَنِ يَمْسِكُهُ فَقَالَ لَهُ وَمُوسَىٰ
إِنَّكَ لَعَوِيُّ مُبِينٌ ﴿١٨﴾

гьесдаса ккараб иш къибтІиязда лъани гъез жиндие къварилъи гъабулеблъи лъан, кисан щиб хабардай рагІилаян абун цо къо ана. Гъедин Муса вукІадго цебесеб къоялъ гьесдаса кумек тІалаб гъабурав бануисраилазул чияс жакъаги гьесда ахІи бана жиндие кумек гъабеян абун.

Гъев чи вугоан цоги къибтІиявгун вагъдолев ва гьесда Муса вихъараб мехаль гьесда ахІиги балеб буго кумек гъабеян абун. **Мусаца гьесда абунa:** «ХІакълъунго мун тІубанго къосарав, ахІмакъав чи вуго»-абун. Мун сабаблъун сонги дидаса инсан хвана, жакъаги мун нечолев гъечІю дидаса кумек тІалаб гъабизе.

19. Цинги Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام, кІиясулго тушманлъун вугев дов къибтІиясда къабизе къасд гъабураб мехаль, гъес

فَلَمَّا أَن آذَانُكَ يُبَشِّرُ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَهُمَا
قَالَ يَمُوسَىٰ أَتَرِيدُ أَنْ نَمُنَّ لِتَنِفَعَنِي كَمَا فَتَنَكَ

абуна: Я Муса! Две бокъуниш бугеб
дун чIвазе, сонги дуца цоги чи чIвараб
гIадин? Две бокъун гьечIо мун
ракъалда гIад зулму гьабулев, цIакъ
гIамал кIудияв, залимав чилъун вукIине гурони.

نَفْسًا يَٰأَيُّهَا مُوسَىٰ إِن تُرِيدُ إِلَّا أَن تَكُونَ جَبَّارًا
فِي الْأَرْضِ وَمَا تُرِيدُ أَن تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٩﴾

Две бокъун гьечIо мун маслахIат ва лъикIлъи гьабулев чилъун
вукIине»-абун. Цоги гIалимзабаца абуна гьаб рагIи абунин
бануисраилазул чияс.

Гьаб рагIи абураб мехаль дов къибтIиязул чи пиргIавнил къавмалда
лъазабизе ана Мусаца гьезул чи чIван вугин абун. ПиргIавница амру
гьабуна хехго гьев Муса кквезеги ккун жиндихъе вачеян абун. Мусада
гьадуб ахIи бахъараблъи лъараб мехаль гьеб шагъаралда вукIарав
цо муъминчи къокъаб нух цIехон Муса хвасар гьавизе вежерана ва
гьесда гIаде швана:

20. Шагъаралъул рикIкIадаб рахъалдаса
векерун вачIун, гьев чияс абуна: «Я Муса!
ПиргIавнил агьлу данде руссун, мун
чIвазеян ургъулел руго.

وَجَاءَ رَجُلٌ مِّنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ يَسْعَىٰ قَالَ
يَمُوسَىٰ إِنَّ الْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لَيَقْتُلُوكَ
فَاحْجِزْ إِلَىٰ لَكَ مِنَ الصَّحَرِ ﴿٢٠﴾

Мун хехго шагъаралдаса къватIиве а!

ХIакълъунго дун две лъикIлъи бокъарав ва две лъикIаб жо
бицунев чи вуго»-абун.

21. Гьеб мехаль Муса عَلَيْهِ السَّلَام
шагъаралдаса къватIиве ана, жив
хIинкъун вугеб хIалалъ ва хадур
гIадамал рачIуладаян жинца
хъаравуллъиги гьабулага.

فَخَرَجَ مِنْهَا لَيْلًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ
الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢١﴾

Мусаца абуна: «Я дир БетIергъан Аллагъ! Дуца дун хвасар
гъаве гьаб квешаб, зулмуяб къавмалъул гIазабалдаса»-абун.

22. Мадяналда унеб нухда лъугъун,
гьенивехун унаго, Мусаца абуна дир
БетIергъанасда божи буго, дун битIараб
нухда гIовитIилин, дир мурадлъун
бугеб бакIалда дун шолеб-абун.

وَلَمَّا تَوَجَّهَ بِلِقَاءِ رَبِّهِ قَالَ عَسَىٰ رَبِّي أَن
يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿٢٢﴾

Гьев къватIиве вахъана цадахъ щибго квен-тIех гьечIого, гIад рекIунеб
жоги гьечIого. Мадяналда швезегIан микъго къоялъул нух букIана.
Гьесие нухги лъалеб букIинчIо, цохIо Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ божун, гьесул
квербакъиялда хьуллъун унев вукIана гьев гьеб Мадяналъул рахъалда.
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьесда нух бихъизабизе малаик витIана. Гьесул

кваналѣб квенги гьутѣбузул тѣмах ва хер букѣана.

23. Мадяналъул гѣамазул
лъымалъул гьуй бугеб бакѣалда
щвараб мехаль Мусада عَلَيْهِ السَّلَام **гѣмерал**
гѣадамал ратана жидерго боцѣиги
бачун гьѣб гьѣкъѣзабизе рачѣларал.
Дагьалго дорегѣан чѣун жидер гѣял
погидазул гѣиязда гьоркъор журазе
ва гьуялда аскѣоре ине гьукъун кѣиго
чѣужугѣаданги ятана.

وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً
 مِّنَ النَّاسِ يَسْفُوتُ وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمُ
 أُمَّرَاتَيْنِ يَذُودَانِ قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا
 نَسْقِي حَتَّى يُصْدِرَ الرِّعَاءَ وَأُتُونَا شَيْخٌ
 كَبِيرٌ ﴿٢٣﴾

Мусаца гьѣзда абунa нуѣѣаги шай гьал гѣял гьѣкъѣзе риччаларел-
 абун. Гьей кѣиялъго абунa: «Ниѣѣа гѣял гьѣкъѣзаруларо гьал
 киналго гѣадамал нахъруссун хадур гурони. Нижер кьуват гьѣчѣо
 гьѣзда гьоркъор лъугъун гьѣзулгун дагѣба-къѣц гьабизе, гьѣз ниж
 цереги риччаларо. Цоги гѣиязул тѣлаб гьабулев чиги гьѣчѣо, **нижер**
эменги жив кѣодолъарав, херав чи вуго»-абун.

24. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام **гьѣзул гѣял**
гьѣкъѣзаруна. Цинги жив цо
гьветѣлъул рагѣдукъеги ун гьенив
гѣодов чѣана ва гьѣс абунa: «Я
Бетѣргъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ **Хѣакълъунго дун хѣажатав вуго дур**
цѣоб-рахѣматалда»-абун.

فَسَقَى لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّى إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ
 إِنِّي لِمَا أَنزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ ﴿٢٤﴾

Дир черх загѣиплъун буго ва рухѣиги дагълъун буго. Дир рахъи нахъчѣвaze
 ва загѣиплъи тѣаса инзе дун дур ризкъиялда хѣажалъун вуго абун.
 Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнугѣаббасица абунa: Аллагъасул свалат
 салам лъѣяв, жив халкъалъул лъикѣав ва жинда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гаргадарав
 «Калимуллагъ» Муса عَلَيْهِ السَّلَام анкъго кьоялъ тѣагѣам кванацѣого вукѣун
 жиндир чохьониб бугеб гѣурччин хер бихъулеб хѣалалъ хѣалакълъун
 вукѣана, жиндир хѣатѣазул тѣомги тѣаса ун букѣана. Гьѣв хѣажалъун
 вукѣана чамастакил цо бащалъи бугониги жинца кваналѣб жоялда»-
 абун.

Гьей кѣияйго чѣужугѣадан Шугѣайб аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام ясал рукѣана.
 Гѣялги гьѣкъѣзарун гьѣл хѣхго рачѣиндал Шугѣайбица عَلَيْهِ السَّلَام гьѣзда
 гьикъъана жакъа щиб ккараб нужеѣ, нуж хѣхго рачѣана гурищ абун. Гьѣз
 бицана жидеѣ кумек гьабурав чиясул хабар. Шугѣайбица гьѣл ясазул
 поялай йитѣана гьѣв чи вачун ячѣаян абун.

25. Цинги гьѣл кѣиязулго цояй ячѣана
Муса عَلَيْهِ السَّلَام **вугеб бакѣалда жий нечон,**
жинца гьумер бахчун хьвадулей йигеб

فَجَاءَتْهُ إِحْدَاهُمَا تَمْشِي عَلَى أَسْتَحْيَاءٍ
 قَالَتْ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ أَجْرَ مَا

хІалалъ ва гьель Мусад
 абуна: «Дир инсуца мун рукъов
 ахІулев вуго, дуца нижее гІиял
 гьекъезе кумек гьабиялъул ажро
 гьабизе»-абун.

Муса ШугІайбихъе вачІараб мехаль ва гьесда жиндир къисаги
 бицараб мехаль, ШугІайбица عَلَيْهِ السَّلَام абуна: «Гьанже мун хІинкъуге!
 Мун хвасарлъана гьєб квешаб къавмалъул зулмуялдаса»-абун.
 ШугІайб авараг عَلَيْهِ السَّلَام вугеб Мадяналъул ракъ пиргІавнил хангІиялда
 гьокъ букІинчІо ва гьєнив вугебгІан мехаль Мусае عَلَيْهِ السَّلَام хІинкъиги
 букІинчІо.

26. Гьей кІияйго ясазул цоялъ инсуда
 абуна: «Я дир эмен! Дуца гьав чи жиндие
 мухъги къун нилъеда аскІов хІалтІизе те.
 ХІакълъунго жив мухъ къун хІалтІизе

قَالَتْ إِحَدُهُمَا يَا بَنِي آسَتَجِرُّهُ إِنِّي خَشِيتُ
 مِنْ آسَتَجَرَّتْ الْقَوِيَّةُ الْأَمِينُ ﴿٦٦﴾

толев чи къуватав ва аманат бугев вугони лъикІ букІуна»-абун.
 Гьав чи жиндир къуват бугев ва жинда божизе бегъулев, хиянат гьечІев
 чиги вуго.

ШугІайб аварагас عَلَيْهِ السَّلَام ясалда гьикъана дуда кин лъалеб гьєв къуватав
 вукІин ва жинда божилъи гьабизе бегъулев вукІин абун. Ясаль абуна:
 «Нижее гІиял гьекъезе кумек гьабулеб мехаль гьєс гъуялда тІад лъун
 букІараб анцІго чиясда жиб борхизе кІолареб гамачІ цохІо жинцаго
 борхана. Дун гьєсухъе араб мехаль гьєв рукъов ахІизе, гьєв гІодов
 къулун чІана ва дида бадив валагъичІо. Нухда рачІунеб мехальги гьєс
 дун жинда хадуь чІезаюна, цеехун йиччан дида нахъаса валагъичІого»-
 абун. Цинги ШугІайб аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام ракІалда ккана гьєв чиясулгун
 гІагарлъи хурхизабун лъикІин абун.

27. ШугІайбица Мусад абуна:
 ХІакълъунго дие бокъун буго гьей
 кІияйго ясалъул цояй дуге чІужульун кьезе
 дуца микъго сональ гІиял хьихьи тІаде
 босани. АнцІго сональ мун гІиял хьихьун
 чІани, гьєб дур рахъалъан бугеб лъикІлъи
 букІина. Дие бокъун гьєчІо дуге захІмалъи
 гьабизе анцІго сональ гІиязул тІалаб
 гьабе абун.

قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ بِمَا نَعْبُدُ
 هَاتَيْنِ عَلَى أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَانِي حَبَّ جُجْ
 فَإِنْ أَتَمَمْتُ عَشْرَ كَعْنٍ عِنْدَكَ وَمَا
 أُرِيدُ أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ سَتَجِدُنِي
 إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٦٧﴾

Мун нижеда аскІов чІани, иншаАллагъ, дуда дун лъикІав чилъун
 ватизе вуго»-абун. Дун къотІи тІубазе гьабулевлъун ватила дуда,
 дургун хІал рекъезабугев, тІабигІат тамахов чилъунги ватила.

Къуртлуги абулев галимас абуна: гъаб аяталда жаниб глорител буго инсуца жиндир яс яче абун лъиклав чиясда аби суннатаб букиналда. Жинда Аллагъ разилъаяв Гумар асхабас жиндир яс Хлапсат ячеян Гусман асхабасда ва Абубакар асхабасда абун букиана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда цо члужуялги абуна жий ячеян абун.

28. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام Шугайбил عَلَيْهِ السَّلَام рагги къабул гъабуна ва гъес абуна: гъаб къотли дудаги дидаги гьоркъоб глубараблун буго.

قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ
فَضَيْتُ فَلَا عُدْوَةَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ
وَكِيلٌ ﴿٢٨﴾

Дица микъго сональ яги анигго сональ дуе хьулухъ гъабунин абун дида глайиб букизе гъечло. Дица дие берцин бихъараб заман бала дуда асклоб. Гъаб нилъер къотлиялъе нуглун Падеганав Аллагъ вуго»-абун.

29. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام къотли гъабураб заманги глубазабун, хъизанги бачун гъев Мисриялдехун вачлунеб мехаль, гъесда риккладасанго цо цла бихъана. Гъеб букиана Глурсайнаъ меглер бугеб рахъ.

﴿فَلَمَّا أَقْضَىٰ مُوسَىٰ الْأَجَلَ وَسَارَ بِأَهْلِهِ
ءَاتَىٰ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا
إِنِّي آنَسْتُ نَارًا تَلْعَلْ عَلَيْكُمْ مِنْهَا حَيْثَرٌ
أَوْ جَذْوَةٌ مِنَ النَّارِ تَلْعَلْكُمْ
تَصْطَلُونَ﴾ ﴿٢٩﴾

Мусаца хъизаналда абуна: «Нуж гъаб баклалда цла. Хлакълъунго Дида цо цла бихъулеб буго. Дун гъенив ун цо хабар босун вачлила, яги цладул сунтурги босун вачлила, нуже цла бакун нуж хинлъизаризе»-абун. Тафсиралул галимзабаз абуна: цлакъ бецаб, цлад балеб, гъури пулеб квачараб сордо букиана. Гъезда цебе къотлун букиараб боциги билана, нухги къосана. Мусал عَلَيْهِ السَّلَام члужуги лъимер гъабизе мех шун унтун йиклана. Гъаб захматаб хлалалда ругеб мехаль бихъана Мусада عَلَيْهِ السَّلَام Глурсайнаалул рахъалда цла бакараб гладаб гвангъи.

30. Муса гъеб баклалда глагарлъараб мехаль гъеб жо цла батичло, клудияб гъветлалдасан зодобе бахун унеб нур батана. Гъеб гъветл бугеб баклалдасан, жиндиль баракат бугеб ракъалул киклалалул кваранаб рахъалдасан, Мусада عَلَيْهِ السَّلَام цо гъаракъ раглана: «Я Муса! Хлакълъунго Дун вуго кинабниги глаламалул Бетлергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ».

فَلَمَّا أَتَتْهَا أُورُومِي مِنْ شَطِئِ الْأَوْدِ الْأَيْمَنِ
فِي الْبُقْعَةِ الْمُبْرَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ أَنْ
يَمُوسَىٰ إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٠﴾

31. Дуца гланса глодобе рехе-абун.

Мусаца гланса глодобе рехидалго жинда

وَأَن آتِيَ عَصَاكَ فَلَمَّا رَأَاهَا ظَهَرَ لَهُ أَنَّهُ
كَانَ نَارًا

гъеб цІакъ кІудияб, лебалаб борохъ
лъугъун багъарулеб бихъана. Гъелдаса
хІинкъун, гъелда аскІов къачІого, Муса
мугъбан лъутизе лъугъана.

جَانُّوْا وَلَئِنْ مُدْبِرًاوَلَمْ يُعَقِّبْ يَكْمُوسِیْ
أَقْبِلْ وَلَا تَخَفْ إِنَّكَ مِنَ الْأَمْنِیْنَ ﴿٢٠﴾

Хадубги Мусадехун абунa: «Я Муса! Мун нахъвусса ва
хІинкъуге! ХІакълъунго мун Аллагъас божилъи гъабурав
вуго»-абун.

مُنْ نَاحِیْهِوَسَّاسًا عَلَیْهِ السَّلَامُ ﴿٢١﴾
جَلَّ جَلَالُهُ

32. Дуца дур квер лъоробе бегъе. Гъеб
квер къватІибе бахъизе буго жиб
гвангъараблъун, дуе щибго унти-заралги
гъечІого. Мун хІинкъараб мехаль
дуца квер каранда лъе: кваранаб квер
каранда лъе кверІаб гъежги гъелда тІад
лъун, цинги дудаса хІинкъи инзе буго.

أَسْأَلُكَ یَدَكَ فِی جِیْبِكَ تَخْرُجُ بَیْضًا
مِنْ غَیْرِ سَوْءٍ وَأَصْمُ إِلَیْكَ جَنَاحَكَ مِنْ
الرَّهْبِ فَذَرْنَاكَ بُرْهَنًا مِنْ رَبِّكَ إِلَى
فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا
فَاسِقِیْنَ ﴿٢٢﴾

Гъеб гІансаги кверги буго дуе кІого
мугІжизат, мун пиргІавнихъе ва гъесул къавмалъухъе инзе.
ХІакълъунго Гъел цІакъ пасикъаб къавм буго.

ТІадегІанав Аллагъас мун витІулев вуго жиндир рахъалъан расуллъун
гъеб къосараб къавм Аллагъа цІако цо гъавияда ахІизе ва мун ритІухъав
Расул вукІиналъе далиллъун ва дуе мугІжизатлъун гъеб гІансаги
кверги гъабулеб буго.

33. Мусаца абунa: «Я дир
БетІергъан Аллагъа! ХІакълъунго
дица гъев пиргІавнил къавмалъул чи
чІван вукІана ва дун хІинкъулев вуго
гъез дунги чІвалин абун.

قَالَ رَبِّ إِنِّي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَأَخَافُ أَنْ
يَقْتُلُونِ ﴿٢٣﴾

34. Дир вац Гъарун вуго дидасанги мацІ
бицине пасихІав. Дуца гъев Гъарунги
витІе дунгун падахъ дие кумек гъабизе
ва жинца дун ритІухъги гъавизе. Дун
хІинкъун вуго пиргІавнил къавмалъ
дун гьереси гъавилин абун.

وَأَخِی هَارُونُ هُوَ أَفْصَحُ مِنِّی لِسَانًا فَأَرْسَلَهُ
مَعِی زِدْنَاهُ یَصْدِقْنِی إِنِّی أَخَافُ أَنْ
يُكَذِّبُونِ ﴿٢٤﴾

ТІадегІанав Аллагъасда Мусаца гъарана жиндие вазирлъун ва
кумекчилъун жиндир вац Гъарун гъаве абун: гъев кІудиявги вукІун,
мацІ пасихІавги вукІун, дагІба-къец гъабизе ккараб бакІалда гъесул
махшел цІикІІараб букІинин абун.

35. ТІадегІанав Аллагъас Мусал
гъари къабул гъабун абунa: Дица дуе

قَالَ سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بِأَخِیْكَ وَنَجْعَلُ

квербакъи гъабила дур вац
Гъарунидалъун, ва дица нужее гъев
пиргъанида гъад бергъунеб къуватги
гъабила.

لَكُمْ سُلْطٰنًا فَلَا يَصْلُوْنَ إِلَيْكُمْ يٰٓأَيُّهَا
أَنۡصَارُ مَنۡ أَتٰبَعَكُمۡ الْغٰلِبُونَ ﴿٣٥﴾

Гъезул хIал кIвезе гъечIо нуж кIиясего зарал гъабизе. Дир
нужее бугеб квербакъиялдалъун ва баянал хIужжабаздалъун,
нуж кIиявгоги, нужеда нахърильлъарал киналго гIадамалги
пиргIавнил къавмалдаса бергъизе руго» - абун.

36. Дол баянал гIаламаталгун ва
мугIизиталгун пиргIавнихъе ва
гъесул къавмалъухъе Муса вачIараб
мехаль, гъез абунa: «Гъаб жо гъечIо жиб
ургъараб гъереси ва сихIро гурони.

فَلَمَّا جَاءَهُمۡ مُّوسَىٰ بِآيٰتِنَا بَيِّنٰتٍ قَالُوا مَا
هٰذَا إِلَّا آسَٰرُ مَقَرٍّ وَمَا سَمِعْنَا بِهٰذَا
فِي ءَابَآءِنَا الْآٰلِوَلِيۡنَ ﴿٣٦﴾

Нижеда гъадианаб жо бицунеб рагIичIо нижер умумуз ва нижедаса
пере рукIараз»-абун.

37. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام абунa: «Дир БетIергъан
жинда лъикI лъалев вуго хIакъаб
диналдалъун щив витIараблъи ва лъие
букIине бугеб лъикIаб ахиратги.

وَقَالَ مُّوسَىٰ رَبِّیۡٓ أَغْلَمۡ مِّنۡ جَآءَ بِآلِهٰدٰی
مِّنۡ عِندِهٖ وَمَن تَكُوۡنُ لَهُۥ وِعَٰقِبَةُ الدَّارِ
إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّٰلِمُوۡنَ ﴿٣٧﴾

ХIакълъунго жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
иман лъечIел, гъесул аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَام гъереси гъарурал
залимал гIадамазул лъикIлъиялда кверщел батугларо»-абун.

38. ПиргIавница абунa: «Я гъаб
жамагIат! Дида лъаларо нужее дун гурев
цоги аллагъ вукIин. Дуца хIаршуда цIа
бакун, бежараб хIарщалъул кIудияб
ва борхатаб си гъабе я Гъаман! Гъелда
гIадеги вахун дун валагъизе вуго кивдай
вугев гъав Мусал Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ абун.

وَقَالَ فِرْعَوۡنُ يٰٓأَيُّهَا الْمَلَأَ مَا عَلِمْتُ
لَكُمۡ مِّنۡ إِلَٰهٍ غَيْرِيۡ فَأَوْقِدۡ لِّيۡ يَهۡنَمُنُ
عَلَى الطَّيۡنِ فَاجْعَلۡ لِّيۡ صَرَٰحًا لَّعَلِّيۡ أَظْلَعُ
إِلَآ إِلَٰهَ مُّوسَىٰ وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ مِنَ
الْكٰذِبِيۡنَ ﴿٣٨﴾

Дида гъев Муса жидеца гъерсал рицунел
гIадамаздаса вугин кколеб буго»-абун.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тушман пиргIавница гъадигIанго чIухIараб рагIи
бицана, жинда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукIинги лъалев букIадго. Цоги бакIалда
гъав пиргIавница абунa: «Дун вуго нужер бищунго гIадегIанав
бетIергъан»-абун.

ГIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

39. Гъев пиргIавнги гъесул боялги
ракъалда гIад цIакъ чIухIун ва гIамал
кIодолъун, батIулаб нухда хъвадана,

وَأَنۡتَ كَذِبٌ مُّذۡمُوۡنٌ فِی الْأَرْضِ
يَغۡتَرِ الْحَيُّ وَطَنُوۡهُمۡ إِلَٰهِنَا لَا يَرْجِعُوۡنَ ﴿٣٩﴾

гъедин хъвадизе щибго гIиллаги гъечIого.

Гъезда раkIалдаги кколеб букIана жал хун хадур диде руссизе гъечIин абун ва жидее гIазабги гъабизе гъечIин абун.

40. Дица гъев пиргIавниги гъесул боялги дир гIазабалдальун ккуна ва гъел ральдалъ гъанкъизаруна. Мун валагъеха, я гъав инсан, ва дуца пикру гъабе, киндай ккана гъеб залимаб ва зулмуяб къавмалъул ахир абун.

فَأَخَذَتْهُ وَجُودُهُ فَبَيَّذَتْهُمْ فِي إِلَهٍ فَأَنْظُرْ
كَيْفَ كَانَتْ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾

Гъеб ральад буго Мисриялдаги ХIижаз гIарабияздаги гъоркъооб бугеб багIараб ральад. Гъелда цогиги цIар абула «бахIрул къулзум»- абун.

41. Дица гъел гъаруна жидеца жужахIалда гIадамал ахIулел имамзабилъун. Къиямасеб къоялъ гъел капурал гIадамазе кинабгIаги квербакъи букIуларо.

وَجَعَلْنَاهُمْ آيَةً يَدْعُونَ إِلَى التَّارِكِ
وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ لَا يُنصَرُونَ ﴿٤١﴾

42. Дица гъезие гъаб дуниялалдаго нагIана къуна. Дир рахIматалдаса рикIклад гъаруна.

وَاتَّبَعْنَاهُمْ فِي هَٰذَا الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ
الْقِيَمَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ ﴿٤٢﴾

Къиямасеб къоялги гъел рукIизе руго

жал къабихI гъарураздаса. дир алжаналдаса рикIклад гъарурал, жидее лъикIлъи гъечIел.

43. ХIакълъунго жинда церехун рукIарал умматал гъалаг гъарун хадуб къуна Дица Мусахъе عَلَيْهِ السَّلَام

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ
بَعْدِ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَىٰ بِآيَاتٍ
لِّلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَّعَالِهِمْ
يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٣﴾

Таврат, гъесул уммат хIакъаб нухда тIоритIулел, жинца хIакъабги батIулабги жо батIа гъабулеб нурлъун жиб бугеб.

Гъезие рахIматлъун ва битIараб нухлъунги жиб бугеб. Гъел бануисраилаз Тавраталдаса вагIза босизе бохъун ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун, гъесул расул ритIухъ гъавун гъел хъвадизе бохъун.

44. Мун вукIинчIо МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ТIур мегIеральул бакътIерхъл рахьалда: Гъеб буго Муса аварагасда

وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْغَرْبِيِّ إِذْ قَضَيْنَا إِلَىٰ مُوسَى
الْأَمْرَ وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٤٤﴾

кIалъараб бакI. جَلَّ جَلَالُهُ Аллагъ عَلَيْهِ السَّلَام

Дица Мусаде عَلَيْهِ السَّلَام дир амру вахIю гъабураб мехаль ва гъев

расуллун гъавун пиргIавнил къавмалда витIулеб мехаль. Ва мун гъеб бакIалда гIенеккун ва нугIлъунги вукIинчIо.

ТIадегIанав Аллагъас МухIаммад ﷺ хIакъав авараг вукIиналда инкар гъабулел гIадамал мукIур гъаризе абублеб рагIи буго гъаб аят. Ягъудиязда гъереси гъабизе кIолареб Муса аварагасда ﷺ Таврат рештIизабиялгъул хабар ва гъесул пиргIавнилгун ккараб къиса бицунеб буго, жив гъел ягъудияздаса рикIкладаб бакIалда гIурав, жинда хъвазе ва цIализе лъаларев гIарабиязул чияс.

Аяталгъул магIнаги буго: мун гъеб заманаял гъеб бакIалда вукIун лъалеб гъечIо дуда Муса аварагасул ﷺ хабар. Гъеб дуда лъалеб буго ТIадегIанав Аллагъас вахIю гъабун лъазабиялдалгъун.

45. Киниги Дица гъев Муса аварагасда **хадубги гIемерал умматал** **рижана; гъезги гIемераб гIумру бана** **ва жидеда Аллагъ** **кIючон дунял** **гъабиялда руссана.**

Гъединачал Аллагъасул ﷺ диналдаса

руссарал гIадамазда витIана дица мун

расуллун я МухIаммад ﷺ. Мун Мадяналдаги вукIинчIо

МухIаммад, дуда Муса ва ШугIайб аварагасул ﷺ къиса лъазе

ва гъезул хабар бицарал дир аятал Маккаялгъул агълуялъе дуца цIализе.

Киниги дун вуго дица аварагзаби **ритIулев** **ва гъезда вахIю** **гъабун дир шаригIат бицулев.** Гъедин мунги витIана МухIаммад ﷺ, Маккаялгъул агълуялда авараглгъун ва дуда вахIю гъабун дур умматалгъе исламияб дин ва дуда цере рукIарал аварагзабазул ﷺ къисаби. Гъедин лъана дуда Муса аварагасул ﷺ ва ШугIайб аварагасул ﷺ къисаги.

46. Мун ТIур мегIералгъул хъибилалдаги **вукIинчIо МухIаммад** **Дица** **Муса аварагасда** **калам гъабубеб** **мехаль.** Дица дуда гъаб кинабго жо вахIю гъабун дур умматалгъе рахIматлгъун **букIизе.**

Дуца гъезие цересел умматазул къисаби рицун Аллагъасул ﷺ гIазабалдалгъун хIинкъи къезе ва жидехъе дудаса цеве авараг вачIун вукIинчIел гIарабиязда Аллагъасул ﷺ дин лъазабизе. Гъел гIарабияз ва цогидал къавмаз дур рисалат къабул гъабун Аллагъ ﷺ цо гъавиялда хъул лгъун ва дуда рештIизабураб Къуръаналгъул

وَلَكِنَّا أَنشَأْنَا قُرُونًا فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ
الْعُمُرُ وَمَا كُنْتَ ثَاوِيًا فِي أَهْلِ مَدْيَنَ
تَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا وَلَكِنَّا كُنَّا
مُرْسِلِينَ ﴿٤٥﴾

وَمَا كُنَّا بِمَحْبُورِي الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا
وَلَكِن رَّحْمَةً مِنَّا لِيُنْذِرَ قَوْمًا
مَّا أَتَاهُمْ مِن نَّذِيرٍ مِن قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ
يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٦﴾

вагIза босизе бокъун.

47. Дица гьел умматазда аварагзаби
ритIана, жидер купру-ширк
сабаблъун гьезда дир гIазаб швараб
мехаль, гьез абичIого букIизе: «Я нижер
БетIергъан, нижеда аварагзаби
ритIун рукIаралани ва нижеда хIакъаб
динги лъазабун букIарабани.

وَلَوْلَا أَن تُصِيبَهُمْ مُّصِيبَةٌ يَمَاقَدَّمَتْ
أَيْدِيهِمْ فَيَقُولُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا
رَسُولًا فَتُنْصِتَ إِلَيْنَا إِنَّكَ وَتَكُونُ مِنَ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

Ниж дур расулазда нахърилъгъизе рукIана ва дур аятазда иман
лъуралги рукIинагIан»-абун.

Дида лъала гьез иман лъолареблъи ва гьез хIакъаб дин къабул
гъабулареблъи. Дица аварагзаби ритIана гIадамазул хIужжа
къотIизабизе ва гьезие щибго гIузру бачизе рес гьечIого букIизе.

48. Маккаялъул агълоялда хIакъаб
жо бачIараб мехаль: жиндир
ритIухълъи лъалев МухIаммад
вачIараб мехаль Аллагъасул
калам Къуръанги босун ва цогиги
мугIжизаталги рачун, жив хIакъав
Аллагъасул авараг
вукIиналда тIоритIел гъабулел.

فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا لَوْلَا
أُوتِيَ مِثْلَ مَا أُوتِيَ مُوسَىٰ أَوَّلَهُمْ
يَكْفُرُوا بِمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ مِنْ قَبْلُ قَالُوا
سِحْرَانِ تَظَاهَرَا وَقَالُوا إِنَّا بِكُلِّ كَذِبٍ لَّكَاظِمُونَ ﴿٤٨﴾

Маккаялъул мушриказ абунa: «Гъев МухIаммадие
Муса аварагасе къуралгIадал кIудиял мугIжизатал къун
рукIаралани жив авараг вукIиналда тIоритIел гъабулел»-абун.
Гъезие жаваб гъабун ТIадегIанав Аллагъас абулеб буго: «Гъев Муса
аварагасе къурал мугIжизатаздаги, гьесда реншIизабураб
Тавраталдаги инкар ккуна гурищ ягъудиязги, Къурайшиязги ва
цогидал къавмазги.

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг гьереси гъави
гьесда цере рукIарал киналго аварагзаби гьереси гъари
букIула: гьел киналго аварагзабиги гьезухъе реншIизабураб
шаригIатги, гьезие къурал мугIжизаталги цохIо Аллагъасул
амру бугельул.

Жегиги Маккаялъул мушриказа абунa: «Гъеб Тавратги Къуръанги
кIиябго сихIро ва гьереси буго, цоялъ цоялъе кумек гъабун,
цоялъ цояб ритIухъ гъабун кIалъалев. ХIакълъунго нижеца
гъеб кIиялдаго инкар кколеб буго»-абун. Гъаб буго Маккаялъул
мушриказул къосиналъул ва Аллагъасдаги аварагасдаги

бугеб тушманлъиялъул гIорхъолъан иналъе гIаламат.

49. Дуца гъезда абе МухIаммад

قُلْ فَأَنزِلُوا بَيِّنَاتٍ مِّنْ عِندِ اللَّهِ هُوَ أَهْدَىٰ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Нуж рачIаха Аллагъасул

مِنْهُمَا أَتَّبِعُهُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٩﴾

рахъалъан гъеб Тавраталдаса ва

Къуръаналдаса жиб лъикIаб, жинца

хIакъаб диналда тIоритIулеб тIехъги босун.

Дун гъеб тIехъалда нахъвильтъине вуго, нуж битIараб жо бицунел гIадамал ратани»-абун.

Нилъеда якъинго лъала ТIадегIанав Аллагъас ритIарал аварагзабазул бицунго хирияв МухIаммад авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вукIин, гъесда рештIизабураб Къуръанги бицунго хирияб, жиб камилаб, жиндир шаригIат къиямасебкъо бачIизегIан хисулареб тIехъ букIин. Муса авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гъесда рештIизабураб Тавратги хирияб буго гъаб Къуръаналда хадуб ва гъеб Къуръан жинда рештIизабурав МухIаммад аварагасда хадуб. ГIиса авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гъесда рештIизабураб Инжил букIана Муса аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ шаргIалда рукIарал по-по хIукмаби хисизарун, Таврат жинца камил гъабулеб, гъеб тIубазабулеб тIехъалда рельеIъун.

Гъаб хIакъикъат гъадин бугелъул, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Маккаялъул мушриказда абулеб буго: гъал тIахъазда нужеца иман лъолеб батичIони нуж рачIаха Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рештIизабураб гъеб кIиялдасаго жегиги камилаб тIехъги босун абун. Гъел абадиялъ рачIуларо гъеб тIехъ босун, гъел руго жидер хIалхъублъун, гIамалкIодолъун, хIакъаб жоялда нахърильтъинчIого чIарал гIадамал. Гъезул хIал лъалеб букIун ТIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

50. Гъез дур ахIиялъе жаваб гъабичIони,

إِن لَّكَ يَسْتَجِيبُونَكَ فَأَعْتَمِرْنَا

МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуда лъай

يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ اتَّبَعَ

хIакъълъунго гъел рукIин жидерго гъава-

هُوَ يَغْتَرِ هُدًى مِّنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ

напсалда нахърильтъарал гIадамал.

لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٠﴾

Щивха вукIинев жиндир къосин баянав

чи Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан хIакъаб

хIужа-далилго гъечIого, напсалъе

бокъараб жоялда мутIигIлъун вугев чиясдаса? ТIадегIанав

Аллагъас хIакъаб диналда тIоритIуларо жидеца купру-ширк

тIаса бищараб залимаб къавм.

51. ХIакъълъунго Дица Маккаялъул

* وَلَقَدْ وَصَّيْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ

Къурайшиязе дир хирияб калам цоялда

хадуб цогигаб гъабун, хIажалъи бихъухъе

يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥١﴾

рештIизабуна:

Гъез вагІза босизе бокъун ва гъез купру-ширк тун хІакъаб дин гъабизе бокъун.

Гъаб Къуръаналда жаниб гъезие Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІналда тІоритІел гъабулел баянал хІужжаби руго, гъесул хІалкІолъиялда тІоритІел гъабулел гІемерал гІаламаталги руго. Алжаналдалъун рохел бицинги жужахІалдалъун хІинкъи кьейги буго. ГІемераб вагІза-насихІатги буго, къисабиги руго, гъез гІибрат босизе ва гъезда хІакъаб жо бичІчІизе. ШаргІиял ахІкамалги руго, хІалалаб, хІарамаб жоги баян гъабун буго.

52. Къуръан рештІизабилелде цебе жидехъе тІехъ рештІизабурал умматазул МухІаммад аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъурал гІадамаз гъаб Къуръаналдаги иман лъолеб буго.

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِ هُمْ بِهِ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

53. Жидее Къуръаналъул аятал цІалараб мехаль гъез абулеб буго: «Нижеца гъелда иман лъуна. Гъеб нижер БетІергъанасул рахъалъан бугеб хІакъаб тІехъ буго.

وَإِذَا بَلَغَ عَلَيْهِمْ قَوْلُ مَا بَعَثَ فِيهِ الرَّحْمَنُ رَسُولًا رَبِّنَا إِذَا كُنَّا مِنْ قَبْلِهِ مُمْسِكِينَ ﴿٥٣﴾

ХІакъълъунго ниж гъаб Къуръан рештІизабилелде цереги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал, гъесул аварагъабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва тІахъазда мутІигІлъарал рукІана»-абун.

Нижеца иман лъолеб букІана гъав МухІаммад авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ витІизе вукІналда ва гъесда тІехъ рештІизабизе букІналдаги. Гъеб жо нижеда рештІизабураб тІехъалда хъван букІана. Нижее гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру ритІухълъана ва хІакъълъана.

54. Гъал гІадамал руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кІинго нухаль цІикІизабун жидее ажру-кири кьолел. Гъез сабру гъабун букІин сабаблъун

أُولَئِكَ يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنٍ بِمَا صَبَرُوا وَيَدْرَءُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ وَمِمَّا رَفَعْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٥٤﴾

жидеда рештІизабураб тІехъалда иман лъун гъелда гІамал гъабиялда, хадуб МухІаммад аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъун Къуръаналда гІамал гъабиялдаги. Жидеца квешаб, къабихІаб рагІиялда дандеги лъикІаб рагІи бицун, гъеб квешаб рагІиялъул зарал нахъе чІвалел. Дица къурал нигІматаздаса садакъа-хайрат, закат-сахІ кьолел ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гІоло жигъад гъабизеги жидер боцІи-мал кьолел.

55. Жидеда гІададисеб ва мунпагІат гъечІеб хабар бицулеб рагІараб мехаль, гъеб мажлисалдаса нахъе унел ва жидеца

وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا أَعْمَلُنَا وَلَكُمْ أَعْمَلُكُمْ سَلَّمْ عَلَيْكُمْ

гьел гьанулал, жагьилал гIадамаздаги
абулел:

لَا تَبْتَغِ الْجَاهِلِينَ ﴿٥٥﴾

нужеца гьабураб гIамалалгьул жазаъ нужее букIизе буго, нижеца гьабураб гIамалалгьул жазаъ нижеца букIизе буго. Нужее нижедаса зарал гьечIо, нижеца нуж тана нужерго ишалда. Нижеца жагьилал гIадамазулгун гьалмагьлги гьабуларо»-абун.

ГIадегIанав Аллагьас китабияздаса иман лъурал гIадамазе лъабго лъикIаб ва берцинаб сипат гьабуна: гьел муъминзаби рукIин, гьел жидеца лъикIлги гьабулел рукIин, гьел гIадамаздаса тIаса лъугьулел рукIин.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадисалда буго: «Лъабго чи вуго Аллагьас جَلَّالُهُ жиндие кIиго нухаль цIикIкIун ажро кьолев. Китабиязул чи вуго, жиндир аварагасда иман лъун вукIарав, хадуб дидаги иман лъурав. Жив лагьлгун вугев чиги вуго, жинца Аллагьасул хIакъ тIубарав ва жиндир сайидасул хIакъги тIубарав. Жиндир гьарабаш йигев чиги вуго: гьелгье берцинаб тарбия кьурав ва гьей тархьун хIуриялгун гьаюн хадуб расасеги кьурав»-абун. ХIадис имам Муслимица бичана.

Цоги хIадисалда буго: «Китабияб агьлуялдаса исламияб дин босарав чиясе кIиго ажро буго. Гьесие нилгье бугеб хIукму буго (ай гьев нилгьеда вацад вуго) гьесда тIадги нилгьеда тIад бугеб жо буго. Мушриказул цо чияс исламияб дин босараб мехаль гьесие жиндир ажро буго ва гьесие нилгье бугеб хIукму буго, гьесда тIадги нилгьеда тIад бугеб жо буго»-абун. ХIадис имам АхIмадица бичана.

56. ХIакьлгунго дуда кIоларо

МухIаммад ﷺ дуе вокъарав

чи иманалда тIовитIизе. Аллагьас

جَلَّالُهُ жиндие вокъарав чи тIовитIула

иманалда ва хIакъаб диналда.

Гьев Аллагь جَلَّالُهُ жинда лъикI лъалев вуго иман лъолел ва хIакъаб диналда рачIулел шал ругеблги.

Тафсиралгьул гIалимзабаца абуна:

Гьаб аят рещтIизабиялгье сабаб буго Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас, жиндир инсул вац АбутIалиб хвалда гIагарлъараб мехаль, гьесда абуна: «Я дир инсул вац! Дуца «лаилагьа иллаллагь» абун абе. Дица къиямасеб кьоалъ нугIлги гьабизе буго дуца Аллагь جَلَّالُهُ цо гьавуна абун. АбутIалибица абуна: «Къурайшиязул ханзабаз абизе букIинчIебани хвалил унтиялгун гучалъ АбутIалиб загIун гьавунин ва гьев шагьадат битIизе тIаманин абун, дица гьеб шагьадатги битIун

إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَئِنَّ اللَّهَ

يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾

дур ракл рази гъабизе буклана ва дур бер бохизабизе буклана»-абун. Хіадис имам АхІмадица ва Тирмизияс бицана. Хирияв аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цІакъ бокъун буклана жиндие Гіемер квер бакъи гъабурав АбутІалиб исламияб диналда вачІин. Гъаб иш бицана ТІадегІанав Аллагъас гъениб себе хъвараб аяталда жаниб.

57. Маккаялгул Къурайшаз абун:
«Ниж дуда нахърильгъани ва дуца
жинда ахІулеб дин босани, ниж
хІинкъун руго Маккаялда сверухъ
ругел гІарабияз нижеда рагъ гъабилин
ва ниж гъаб Маккаялдаса къватІире
къотІилин»-абун.

وَقَالُوا إِنَّمَا نَتَّبِعُ الْهُدَى مَعَكَ نَتَّخِظُ
مِنْ أَنْ نُضَيَّعَ أَوْ لَوْ كُنَّا لَمْ نَمُكِّنْ لَهُمْ حَرَمًا آمِنًا
يُجْتَبَى إِلَيْهِ تُمَرَّتْ كُلُّ شَيْءٍ رِزْقًا مِنْ لَدُنَّا
وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

Гъезул рагІи хвезе гъабун ТІадегІанав Аллагъас абулеб буго: «Дица гъезие МаккахІарам гъабун буго гуриш жал щибго хІинкъинго гъечІого гъенир рукІунеблун ва жидее кинабго бакІалдаса батІи-батІияб пихъги ва тІагІамги дир рахъальгъан бугеб ризкъилгъун бачІунеблун. Киниги гъел гІадамазул Гіемерисел жидеда хІакъаб жо лъаларел руго.

ТІадегІанав Аллагъас Маккаялгул мушриказда бадиб чІвай гъабун абулеб буго: Дида инкар ккурал, Дунги живго тун хъанчазе лагълги гъабулеллгъун ругел нужее Дица божилги гъабун буго цогигал гІарабиязе гъечІеб, нужее кинабго рахъальгъан ризкъинги тІаде бачІунеб буго. Нухер ахІмакългъи щиб ва нужеца пикру кин гъабулареб, Дида иманги лгъун, Дир аварагги ритІухъ гъавун нуж хъвадараб мехалъ-кигІандай Дица нужее тгъикІлги цІикІкІизабила абун!

**58. Дица цІакъ Гіемерал росабазул ва
шагъаразул агълу гъалаг гъабуна гъел
жидее къураб магІишат-яшавалдалгъун
чІухІараб мехалъ ва гъеб магІишат
дица къураб букІиналда инкар ккун,
гъелда щукру гъабичІого хъвадараб мехалъ.**

وَكُرِّهَآهٖ سَآءَ مَا نَزَّلْنَا مِنْ قَرْنٍ بِطَرَفٍ مَعِيشَتَهَا
فَتِلْكَ مَسْكَنُهُمْ لَوْ تَسْكُنُ مِنْ بَعْدِهِمْ
إِلَّا قَلِيلًا وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ ﴿٥٨﴾

Гъал нужеда сапаралда унаго ратулел чІунтарал росаби руго гъел жанир чІун рукІарал росаби. Гъанже гъенив щивго чи чІоларо дагъалго гурого, сапаралда вугев чи сордо базе чІун гурони. Дун вуго дица кинабго жо ирсалъе босулевлун.

Дида иман лъезе чІухІарал, аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام гьереси гъарурал, Дир ракъалда тІад Дир лагъзадерие зулму ва пасалги гъабун хъвадарал гІадамал Дица гъалаг гъарула ва гъезул кинабго магІишатги, гІарац-меседги нахъе хутІула. Гъадианабго жо гъабизе кІола Дида Маккаялгул

агылуяльсеги гъез иман лъечIони ва Дир расул ритIухъ гъавичIони.

59. Дур БетIергъан Аллагъ гъечIо
МухIаммад ﷺ, жинца цониги
 росдал агълу гъалаг гъабулевIун, цин
 гъезухъе расулги витIун гъел хIакъаб
 диналда ахIун гурони.

وَمَا كَانَتْ رَيْكَ مُهْلِكَ الْفَرَى حَتَّى يَبْعَثَ
 فِي أَمَّهَارِ سُلَاسِلِهِمْ ءَايَاتِنَا وَمَا
 كُنَّا مُهْلِكِي الْفَرَى إِلَّا وَآهَاتِهَا
 ظَالِمُونَ ﴿٥٩﴾

Гъезул бишун кIудияб росолъ расул витIула
 гъел киналго диналда ахIизе ва гъезухъе рисалат швезабизе. Гъезие дир
 аятаI цIалулев ва дун жидер хIакъав БетIергъан вукIин бицулев.
 Дица цониги росдал агълу гъалаг гъабичIо гъеб росдал агълуяль
 зулму-пасалъи гъабун гурони.

ТIадегIанав Аллагъасда жиндир лагъзадерил хIал лъалеб бугониги,
 гъесул гIадат буго гъеб къавмалда расул витIун гъезул хIужжа-далил
 къотIизабулеб, нижеда лъачIо, ниж гъапулал рукIана, нижехъе чапар
 вачIинчIо абурал гIузраби рачиналдасан. Гъедин расул витIун хадуги
 Аллагъас ﷺ гъеб къавм гъалаг гъабуларо гъез купру-ширк гъабигун
 цадахъ зулму ва пасалъи гъабураб мехаль гурони.

Киналго диналги насхо гъарун, кинабниги халкъалда аварагIун
 витIарав вуго Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг. Гъев
 витIун хадуб гIадамазул цониги къокъаялъе ихтияр букIуларо жидехъе
 расул витIинчIин ва жал диналда ахIинчIин абизе.

Дунялалда тIад исламияб диналъул хабар швечIеб бакI букIин цIакъго
 надираб жо буго. Гъедин хабар швечIого гIумру гъабурал ва гъединго
 хварал гIадамазе Аллагъас ﷺ гIазаб гъабуларо. Машгъураб жо буго
 кинавниги инсанасул рес лъугъун букIин жинца хIакъабги батIулабги
 жо батIа гъабизе. Гъесие Аллагъас ﷺ гIелму ва гIакъло къун буго,
 гъесда себе кинабго дунялги, гъенир ругел диналги загъирлун руго.
 Гъел диназда гъоркъоса хIакъаб исламияб дин босичIев чиясе Аллагъас
 ﷺ гIазаб гъабизе букIинги хIакъаб жо буго. Ахираталда гъесие гIузру
 букIизе гъечIо дида лъачIо, бихъичIо, рагIичIо абураб рагIиялдалъун.

60. Нужее къураб дунялалъул шиб жо
бугониги: ханлъи букIа, бечелъи букIа,
 къуват-гъунар букIа, къимат-къадро
 букIа, гъеб кинабго жо буго дунялалъул
 рукъоб бугеб берцинлъи ва гъениб бугеб
 мунпагIат босиги.

وَمَا أُولَئِكَ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَّعُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا
 وَزَيَّنَّا لَهَا وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى
 أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٠﴾

Гъеб паналъулеб, даимлъулареб буго. Жибги кодоса ун рекIел бакъвай
 щолебги буго.

ТIадегIанав Аллагъасда аскIоб ахираталда бугеб ажро ва гъесул

алжан цлакъ лъиклаб жо буго ва жиб даимго нахье хутлулебги буго.
Гъаб иш кин бичлулареб нужеда ва жиб паналъулеб дунял тлааб
гъабиגי тун, даимго буклулеб ахират кин тлааб гъабулареб?

61. Дица жиндие цлакъ берцинаб къотлн
гъабурав ва гъеб къотлн тлубазабун
гъелда данд чIвaze вугев,

أَفَمَن وَعَدْنَاهُ وَعْدًا حَسَنًا فَهُوَ لَاقِيهِ كَمَن
مَّتَّعْنَاهُ مَتَاعَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
مِنَ الْمُخْضَرِينَ ﴿٦١﴾

дидаса хIинкъун, дун цо гъавун, жинца тIагIат-
гIибадат гъабун хъвадарав муъминчийщ вугев

лъиклав, яги жиндие дунялалъул чIаголти къурав, гъелдалъун вохун
вукIарав, ахираталда дида цеве жиндие гIазаб гъабулевлъун чIезавулев
капурчийщ вугев лъиклав? Гъав кIиги чи цо-цазда релъун вутищ?

Цлакъ кIудияб батIалти буго гъазда гъоркъоб! Жидер гIакъло бугел
гIадамаз гъалъул пикру кин гъабулареб ва гъалдаса гIибрат (гIакъло)
щай босулареб?

62. Мушриказде ахIулеб къо буго гъеб
къиямасеб къо ва Аллагъасул
рахъалъан гъезда абулеб:

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ
الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٦٢﴾

Кире арал дол дидехун ширк гъабун нужеца жидее лагълти гъабурал
алагъзаби? Нужеца абулеб букIана гурищ гъез нужее кумек гъабизе
бугин абун. Гъел нужер вализаби ругин ва нужее квербакъи гъабулел
ругин абун! Дида гъел нужгун цадахъ рихъулел гъечIо гурищ?

63. ГIадамал къосизариялдалъун жидее
гIазаб хIакълъарал, купру-ширкалъул
церехъабилъун ругез абула: «Я нижер
БетIергъан! гъал ГIадамал руго
гъел нижеда нахърилътун, нижеца
къосизарурал.

قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ
الَّذِينَ أَغْوَيْنَا أَغْوَيْنَاهُمْ كَمَا غَوَيْنَا
تَبَرَّأْنَا إِلَيْكَ مَا كَانُوا إِنَّا نَاعِبُدُونَ ﴿٦٣﴾

Нижеца гъезие щибго зулму-хIал гъабичIо. Ниж къосарал рукIиналъ,
нижеда релътун гъелги къосараллъун лъугъана. Гъез нижее
лагълти гъабунин абураб рагIиялдаса ниж рацIадал руго. Гъез
лагълти гъабуна жидерго гъава-напсалъе бокъараб жоялъе, гъел нижее
лагълти гъабулел рукIинчIо»-абун.

64. Цинги жидеца лагълти гъабурал
мушриказда абула: «Нужеца ахIи бай
нужеца алагъзабилъун ккун рукIарал
жалазда»-абун. Гъез ахIи бала жидер
алагъзабазда, амма доз щибго жаваб
гъабуларо.

وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ فَدَعَوْهُمُ فَلَمْ
يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَرَأَوُا الْعَذَابَ لَوْ أَنَّهُمْ
كَانُوا يَهْتَدُونَ ﴿٦٤﴾

Гъезда жиде хІадурун бугеб жужахІалгул гІазаб бихула ва гьел цІакъ пашмангул лъугула. Гъезда раклалдаги ккола дунялалгул рукъор битІараб диналда гІоритІараздаса рукІарал анищ ниж абун. Гъеб къоялъ жал пашманлъана абун гъезие щибго мунпагІат букІуларо. Гъеб буго Аллагъас ﷻ лагъзадерица дунялалда гъабураб гІамалалда рекъараб жазаъ гъезие гъабулеб къо.

65. Гъеб къоялъ мушриказда бадиб чІвай
гъабун абула: нужехъе аварагзаби ﷻ
рачІун рукІана гурищ, нужеца щиб жаваб
къураб гъезул ахІиялъе?-абун. وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦٥﴾

66. Гъеб къоялъ мушриказда кинабго
жо кІочон букІула, щиб жаваб къелебги
гъезда лъаларо. فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ الْأَنْبَاءُ يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿٦٦﴾

Гъезул цоцаздехун кІалъезецин гъунарги
букІуларо, жидеда бугеб хІинкъиялгул ва къварилъиялгул гучалъ.

67. Ва амма жидеца купру-ширкалдаса
тавбоги гъабун, Аллагъасда ﷻ
иманги лъун, лъикІаб гІамалги гъабун
хъвадарал гІадамал, гъал гІадамал
жидер лъикІлъиялда кверщел батараздаса рукІиялда хул буго. فَأَمَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَقَعِيَ أَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِسِينَ ﴿٦٧﴾

Аллагъас ﷻ хул буго абураб рагІи абураб мехалъ гьелгул магІна букІуна гъеб жо хІакъаб букІин. Гъаб аяталгул магІнаги «гьел гІадамал бахъибуголъарал руго ва жидер ахиараталда алжаназда кверщел батулел руго»-абун буго.

68. Дур БетІергъан Аллагъас ﷻ
жиндие бокъараб жо бижула ва
жиндие бокъараб жо гІасаги бишула. وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٨﴾

Гъесул пишайлда данде кІалъалев,
гъесда гІайиб чІвалев щивго чи вукІуларо.

Аллагъас ﷻ бижараб махлукъаталгул цонигиязе ихтияр гъечІо жидеца цо жо гІаса бищизе ва гъеб гъабизе: ай цо пуланаб жо лъикІаб буго яги квешаб буго абун хІукму гъаби ТІадегІанав Аллагъасул ихтияралда бугеб жо буго. Аллагъ ﷻ вацІадава ва ТІадегІанав вуго мушрикаца гъесда гІунтІизарулел, гъесие мукъсанлъи бачІулел сипатаздаса.

69. Дур БетІергъан Аллагъ жинда
лъалев вуго МухІаммад ﷺ,
гІадамазул раклалда жаниб бахчарабги, وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٦٩﴾

гъез загъиралда гъабулебги кинабго гIамал.

Гъелда данде жазаъ гъабиялдаса цониги инсан ворчIизе гъечIо.

70. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жив гурев
цогI алагъ гъечIев. Гъесие буго кинабго
щукру ва рецц дунялалъул рукъобги
хадуб ахираталдаги.

وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْأُولَى
وَالْآخِرَةِ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٧٠﴾

Кинабго жоялъул хIукму-къадарги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ кодоб буго
ва ахир киназулго руссинги гъев Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ буго. Дунял
ахираталъул киналго умуразул хан цохIо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго. Гъединав
Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гъаби хIакъаб ва тIадаб жо буго. Гъесдехун
щибго жо ширк гъаби ахIмакълъи ва къосин буго.

71. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъоларел,
дур рисалат ритIухъ гъабуларел
капурзабазда дуца абе МухIаммад
«Нужеца пикру гъабе ва нуж
ургъун жаваб къе.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ الْآيِلَ
سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مِنْ إِلَهٍ غَيْرَ اللَّهِ
يَأْتِيَكُمُ بِضُبَابٍ أَفَلَا تَسْمَعُونَ ﴿٧١﴾

ТIадегIанав Аллагъас кидаго сордо букIунеблъун гъабунни ва
къиямасеб къо швезегIан жинца гъеб амруги хисизабичIони,
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев цогI шив алагъха вугев жинда кIолев нуже
канлъи бихъизабизе ва нур базабизе? Гъаб рагIи рагIуларищ гъел
инкарчагIазда ва гъелъул гъез пикру гъабуларищ?».

72. Хадубги дуца абе МухIаммад
«Нужеца пикру гъабе ва нуж
ургъун рихъе: ТIадегIанав Аллагъас
къиямасеб къо швезегIан къо
букIулеблъун гъабунни.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ
سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مِنْ إِلَهٍ غَيْرَ اللَّهِ
يَأْتِيَكُمُ بِلِيلٍ تَسْكُنُونَ فِيهِ أَفَلَا
تُبْصِرُونَ ﴿٧٢﴾

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев цогI шив алагъха
вугев нуже сордо бачун вачIине кIолев, нужеца хIалхьи гъабизе?
Нужеда бихъулеб ва лъалеб гъечIищ нуж кинаб къосиналъулъ
ругеблъи.

73. Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ кIудияб
рахIмат ва гурхIел буго жинца нуже
сордоги къогI гъабиялда жаниб:
Сардиль нуж хIалхьи гъабизе чIолев,
къоялъулъ нужеого яшав гъабизе
къватIире рахъунев.

وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ آيِلًا وَالنَّهَارَ
لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ
وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

Гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахIматалда нужеца щукру гъабизе.
ТIадегIанав Аллагъас гъаб низам хисизабунни инсанасул гIумру

жиндиль къварилъи, квал-квал бугеблун лъугъула, гъеб низам битлизабизе кӀолеб кинаблӀаги къуватги буклуларо.

74. Гъеб къиямасеб къоялъ ПӀадегӀанав وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَاءِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٧٤﴾
Аллагъас халкъалда цере жидеца ширк гъабулел рукларал гӀадамал гӀодорегӀан гъарун, гъезда ахӀула:

«Кире арал дол нужер алагъзаби, дидехун ширк гъабун нужеца гъезие лагълъи гъабулел рукларал? Дица нужее гӀазаб гъабизехъин буго, гъел алагъзаби рачӀа абе нужее квербакъи гъабизе!»-абун.

75. Дица шибаб умматалдаса жинца وَنَزَعْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ سَهِيَدًا يَقُولُ هَٰذَا مَا بَرَّهْتُمْ بِهِمْ فَعْلَمُوا أَنَّ الْحَقَّ لِلَّهِ وَصَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَقْرَأُونَ ﴿٧٥﴾
нугӀлъи гъабулел чӀи цеве вахъизавула.
Гъев вуго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ авараг.
Авараг цеве чӀезавун,

ПӀадегӀанав Аллагъас капурзабадехун
абула: «Гъанже бачеха нужерго хӀужа-далил нуж купру-ширкалда чӀеялъе»-абун. Гъезул шибго хӀужа буклуларо ва гъаб рагӀиги гъел гӀодорегӀан гъарун гъезул кланцизе бакӀ тӀагӀизабун абулеб рагӀи буго.

Цинги гъеб капураб къавмалда лъала цохӀо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев цоги аллагъ гъечӀеблъи ва кинабго хӀукму-къадар гъесда кодоб букӀин. Гъездаса рикӀкӀалъун, цересан тӀагӀун чӀола дуниялалда гъез жидее лагълъи гъабулел рукларал хъанчалги, погидал жалги. Гъел киналго цадахъ, бетӀер бехе гъабун, поязда хадур цоял реххун, жужахӀалда жанире уна ва гъеб жужахӀ жидер чурхдуздалъун боркъулеб алатлъун гъел гъарула.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цӀунаги гъаб агълугун цадахъ ккеялдаса.
Гъаб агълу бокъарав чӀи гъелгун цадахъ вукӀулин абун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул мухӀканаб хӀадис буго. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нилъ рикӀкӀад гъареги гъеб купруялъул агълу бокъиялдаса, гъезул кумекчагӀилъун рукӀиналдаса ва гъезул щайтӀанияб къанун бокъиялдаса.

ПӀадегӀанав Аллагъ вуго жив цогояв Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, жиндие лагълъи гъабизе ПӀадав, гъесул гӀазабалдаса хӀинкъизе ва гъесул рахӀматалда хъул лъезе ПӀадав. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ тун батӀияб жоялъе лагълъи гъабизе бегъуларо, гъесдаса гурони хӀинкъизеги бегъуларо гъесда гурони хъул лъезеги бегъуларо, гъесдасан гурони гъаризеги бегъуларо.

ПӀадегӀанав Аллагъ вуго жив цогояв хан: Кинабго хӀукмуги гъес гъабула, гъесул гуреб хӀукму бусурбабаз хӀалтӀизабун гъел капурлъиялда хӀинкъи буго. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хӀукмуялдалъун хӀукму гъабизе рес

букIаго цоги батIияб хIукму бокъун гъеб тIасса бишарав чи капурчи
вукIин шибго шактIи гъечIеб жо буго.

ТIадегIанав Аллагъ вуго жинца рижизарулев (الْحَالِقُ) жинца ризкIи
къолеv (الزَّاقُ), жинца хвезарулев (الْمُصِثُّ). Ва жинца ахираталда чIаго
гъарун тIаде рахъизарулев (الْبَاعِثُ). Гъал сипатал цохIо Аллагъасе جَلَّالَهُ
гурони гъечIо. Гъал сипатал лъазе ва ричIч Iизе тIадаб буго. Гъал сипатал
ричIч Iун, гъезда гIамал гъабурав муъминчиясул раkI хIалхьола, гъесул
иман камилтъула ва гъев кидаго Аллагъ جَلَّالَهُ раkIалда вукIуневлъун
лъугъула. Гъав ТIадегIанав Аллагъги нахъегIан къазавун, цоги шиб
бугониги жоялда хъул лъурав, гъелдаса хIинкъарав, гъелда божарав,
гъелда ахIи барав чи жинца Аллагъасде جَلَّالَهُ ширк гъабулев чи
вукIула.

Аллагъас جَلَّالَهُ гъеб ширк гъабиялдасаги ниль цIунаги.

76. ХIакълъунго Къарун абулев
бечедав, бахилав, залимаv чи Мусал
къавмалдаса вукIана. Мусал вацгIал
вукIана абуна ИбнугIаббасица رَحِمَهُمُ اللَّهُ.
Гъев Къаруница жиндир агълуялъе
зулму ва къварилъи гъабуна.

﴿إِنَّ قُرُونًا كَانَتْ مِنْ قَوْمِ مُوسَى فَبَغَى عَلَيْهِمْ
وَأَتَيْنَهُ مِنَ الْكُفْرِ مَا إِنَّ مَفَاحِيهُ لَتَتَوَّأ
بِالْعَصْبَةِ أُولَى الْقُوَّةِ إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ
إِنَّا نَظُنُّكَ لَا يَحِبُّ الْفَرِحِينَ﴾

Аллагъас جَلَّالَهُ жиндие кърал гIемерал
нигIматазде шукру гъабичIого, гъезда инкар ккураздаса вукIана.
Дица гъев Къаруние гIемераb хазина къуна: гъеб жаниб лъурал
хизанатазул (складад) кIулал къуватал гIадамазул жамагIаталда
раччизе кIолорегIан гIемераb.

Гъеб гIемераb бечелъи ва хазина жиндие букIиналдалъун Къарун
чIухIун ва гIамал кIодолъун вугеб мехалъ, гъесул къавмаль абуна:
«Мун гIемерго воххун вукIунге Къарун! ТIадегIанав Аллагъасе
гъединал чIухIараb рохел загъир гъабулел гIадамал рокъуларо»-
абун. Аллагъасе جَلَّالَهُ рокъула жидее нигIматал къураb мехалъ гъел
къурав Аллагъ جَلَّالَهُ вукIин лъан, гъесие шукру ва рецц гъабун роххулел
гIадамал.

77. Дуге Аллагъас جَلَّالَهُ кърал
нигIматаздалъун дуца Аллагъ جَلَّالَهُ
разилъи ва ахираталъул рукъоб
дуге алжан шолеб гIамал гъабе. Дуге
дунялалъул рукъобго лъикIлъи
гъабизеги кIочонге. Гъеб боцIи данде
гъабулев вукIун ахираталда батулеб
лъикIаб гIамал гъабизе кIочонге.

﴿وَأَمَّا فِي مَاءِ ثَنَكِ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا
تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنَ كَمَا
أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ الْفُسَادَ فِي الْأَرْضِ
إِنَّ اللَّهَ لَا يَحِبُّ الْمُفْسِدِينَ﴾

Аллагъас ﷻ две лъикІлгъи гъабун бугеб гІадинго дуца гІадамазегі лъикІлгъи гъабе. Мун ракъалда гІад пасалгъи гъабулевлгъун, гъеб гъабизе бокъулевлгъунги вукІунге. ХІакългъунго гІадегІанав Аллагъасе рокъуларо жидеца пасалгъи ва зулму гъабулел гІадамал»-абун.

78. Къаруница абун: «ХІакългъунго гъаб кинабо жо дие швана дир гІелмуялдалгъун ва дир гъунаралдалгъун»-абун. Гъав Къарунида лгъалариш гІадегІанав Аллагъас гъасдаса цере рукІарал гъасдаса гІемерго къуватал ва гучал гІадамал гъалаг гъарураблгъи.

قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي ۖ أَوَلَمْ يَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِن قَبْلِهِ مِنَ الْقُرُونِ مَن هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَأَكْثَرُ جَمْعًا وَلَا يُسْئَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٧٨﴾

Гъесдаса боцІи-малги гІемерал ва къибил-тухумги гучал. Гъел къосарал гІадамал гъалаг гъаризе Аллагъасул ﷻ хІукму-къадар гІаде швараб мехалъ гъезда гыкъуларо жидер мунагъазул хІакългъулъ. Аллагъасда ﷻ кинабо жо лгъалел букІуна ва гъезул хІисаб мизан гъаби ахираталда букІуна.

79. Цо къоялъ гъев Къарун къавмалда цеве вахъана жиндир берцинлгъиялгъулъ: ЧІухІараб ретІелгун, гІемерал хъулухъагІи-гъарабашалгун. ЧІухІарал чуызда рекІун, зурма-къали, дарай-зарбалгун.

فَخَرَجَ عَلَىٰ قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ ۖ قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا إِنَّا لِلْأَمْثَلِ مَا أُوتِيَ قُرُونُ إِنَّهُ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ﴿٧٩﴾

Гъев Къарунги гъесул чІухІараб къокъаги бихъараб мехалъ, дунылалгъул чІаголгъи бокъулел гІадамаз абун: «Нижееги бугеб аниш гъав Къаруни бугеб гІадаб бечелгъи ва кІодолгъи. ХІакългъунго гъеб цІакъ кІудияб талихІ-рохел буго»-абун. Дунылалда къолеб жоялгъул цІакъ кІудияб ва гІемераб жо буго гъаб Къаруни кыураб жоян абун.

80. Жидеда Аллагъ ﷻ лгъалел, ахираталда божулел муъминзабаца абун: «Вай нужее лъикІ букІаял! Нужеца гъединаб рагІи абуге.

وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَيَلَكُمْ تَوَابُ اللَّهِ خَيْرٌ لِّمَن ءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا وَلَا يُلْقَاهَا إِلَّا الصَّادِقُونَ ﴿٨٠﴾

Ахираталда Аллагъас ﷻ къолеб ажро-кири цІакъ кІудияб буго жидеца Аллагъасда ﷻ иман лгъурал ва лъикІаб гІамал гъабулел гІадамазе. Гъеб ажро-кириги къоларо ва щоларо жидеца Аллагъасе ﷻ гІибадат гъабиялда сабру гъабуурал

гГадамазе гурони»-абун.

81. Дица гъев Къарунги гъесул мина-
мулкги ракъулъ гъанкъизабуна. Гъеб
къоялъ Къарунне квербакъизе Кюлеб
цониги къокъа букӀинчӀо, Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ Газабалдаса Къарун хвасар
гъавизе.

Гъев Къарунида жиндагоги щибго жо гъабизе Кюлеб букӀинчӀо
жив гъеб Газабалдаса хвасарлъизе. Ва гъев Къарун жив
хвасарлъарздасаги вуӀинчӀо

82. Гъеб мехаль дол Къарунне бугеб
Гадаб бечелъи ва Кюдолъи жидеги
бугеб анишилан рукларал Гадамал
гъабизе жо тӀагӀун хутӀана ва гъез
абулеб букӀана:

«Вай Аллагъ! Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир
лагъзадеридаса жиндие бокъарав
чиясе цӀакъ тӀатӀидго ризкъи къолеб буго ва гъеб ризкъи нахъеги
босулеб буго. Жиндие бокъарав ризкъи дагъ гурого къечӀого
толев вуго. Гъеб иш инсанасул хиралъиялда яги лъикӀлъиялда бараб
букӀун гъечӀо.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нижеда цӀоб-рахӀмат гъабун букӀинчӀебани,
нижги гъев Къарунида падахъ ракъаль кквелаан. Вай Аллагъ!
ХӀакълъунго Аллагъасда инкар ккурал Гадамазе дунялалдаги
бахъибуголъи гъечӀо, гъезул ахираталдаги лъикӀлъиялда квершел
батулеб гъечӀо»-абун.

Дунялалъул рукъор подагъаб мехаль чӀухӀун, тӀамал Кюдолъун
хъвадулел рукӀаниги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал зулмуцагӀазул ахир
цӀакъ квешаб букӀунеб буго. Ахираталдаги гъел абадияб жужахӀалда
рукӀизе руго.

83. Ахираталъул рукъ буго гъаб
дуняладда жиде тӀадегӀанлъи
бокъуларел ва жидеца зулму-
пасалъиги гъабуларел Гадамазе дица
хӀадурун бугеб.

Гъеб ахираталъул рукъ абадияб алжан буго, щиб жо напсалъе бокъаниги
гъеб жо жиндие бугеб, жинда жаниб кинабгӀаги захӀмалъи-къварилъи
гъечӀеб, рихараб, бокъулареб жоги гъечӀеб. Гъаб алжан щолеб

فَحَسَفْنَا يَهُدَىٰ وَبِأَرْضِ الْأَرْضِ فَمَا
كَانَ لَهُ مِنْ فِتْنَةٍ يَصُورُهُ وَمِنْ دُونِ اللَّهِ
وَمَا كَانَ مِنَ الْمُتَصَرِّينَ ﴿٨١﴾

وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَتَّوْا مَكَانَهُ بِالْأُمَمِ
يَقُولُونَ وَيَكُنَّ اللَّهُ يَسُطُّ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ
مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَوْ لَا أَنْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا
لَخَسَفَ بَنَاتُ وَيَكُنَّ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٢﴾

يَذَٰلِكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ جُمَعًا لِّلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ
عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فُسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٨٣﴾

лъикIаб ахират буго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъун дунялалгъул
рукъор хъвадарал муъминзабазе.

84. Жидеца лъикIаб гIамал гъабурал
гIадамазе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьелдасан
гIемерго лъикIаб жазаъ гъабула.
Жидеца квешаб гIамал гъабурал
гIадамазе жазаъ гъабуларо гъез
гъабураб гIамалалда рельтъараб гурони.

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَمَنْ جَاءَ
بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا
السَّيِّئَاتِ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾

85. ХIакълъунго дуда Къуръан
рештIизабурав дур БетIергъан
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мун дур анишлъун бугеб
Маккаялда гIад вуссизавизе вуго.

إِنَّ الَّذِي قَضَىٰ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَيَّ
مَعَادٍ قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ مَنْ جَاءَ بِالْهُدَىٰ وَمَنْ
هُوَ فِي سَبِيلِ مُبِينٍ ﴿٨٥﴾

Гъаб буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Макка бахъизе
букиналдалгъун рохел бицин. Гъижра гъабун гъенисан къватIиве ине
ккедал, Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг кидаго Маккаялде гIад
вуссизе бокъун вукIана. Гъесул ракI парахат гъабизе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
гъаб аят рештIизабуна.

Дуца абе МухIаммад ﷺ: Дир БетIергъан жинда лъикI лъалев
вуго битIараб жоялдалгъун жив вачIаравги ва жив баянабго
къосиялъулъ вугевги чи. Гъаб рагIи буго Маккаялъул мушриказдехун
абубеб. Гъезда лъазабулеб буго щивав чияс гъабураб гIамалалгъул жазаъ
гъесие букIизе бугин ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кинабго жо жинда лъалев вугин
абунги.

86. Дуда ракIалда кколеб букIинчIо
ва дур хъулги лъолеб букIинчIо мун
авараг ﷺ вукIинин абун, дуда
Къуръанги рештIизабилин абун. гъеб
буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ две бугеб рахIмат.

وَمَا كُنْتَ تَرْجُو أَنْ يُلْقَىٰ إِلَيْكَ الْكِتَابُ
إِلَّا رَحْمَةً مِن رَّبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا
لِّلْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾

Гъедин бугелгъул мун вукIунге капурзабазе квербакъулевлъун
ва гъезул батIулаб дин ритIухъ гъабулевлъунги. Гъезулгун хIал
рекъезабулаян абун гъезул къосин ва купру къабул гъабуге.
Гъаб хитIаб хирияв аварагасдехун ﷺ гъабураб бугониги, гъаб буго
гъесул умматалда гъабураб хитIаб; гъез капурзабазе квербакъичIого
букIизе ва гъезул диналда нахъ ритлъгъинчIого рукIизе.

87. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дуда рештIизабураб
хIакъаб Къуръаналдаса мушриказ мун
гъездехун вуссизавуге абе! гъеб Къуръан
дуда рештIизабун хадуб мун цоги жоялда

وَلَا يَصُدُّكَ عَنْ آيَاتِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أَنزَلَتْ
إِلَيْكَ وَأَدْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ
الْمُشْرِكِينَ ﴿٨٧﴾

гІенеккуге ва валагъуге.

Дуца гІадамалги ахІе Аллагъ ﷻ цо гъавиялда ва гъесие гІибадат гъабиялда. Мун вукІинего вукІунге жидеца Аллагъасде ﷻ ширк гъабулел гІадамаздаса: гъезда хІал рекъезабун, гъезие бокъараб жо гъабун хъвадарав чи гъел мушриказдаса вукІула.

Капурзабазул зулмуялдаса цІунизельун, рес къотІараб бакІалда, ракІалъе гъел рихун рукІингун цадахъ, гъездехун тІасагояб хІал рекъезаби шаргІалъ бегъизабураб буго.

88. Дуца жив цогояв Аллагъгун ﷻ цадахъ цоги кинабгІаги жо алагъльтун ккун, гъелтие гІибадат гъабуге. Жив цогояв, цоги гъечІев вуго гъев Аллагъ ﷻ. Гъев Аллагъ ﷻ тун нахъияб

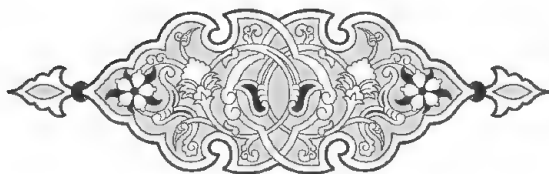
жо жиб гъалагълъулеб ва паналъулеб буго. Аллагъасе ﷻ буго кинабго жоялъул хІукму-къадар гъаби. Ахир кинабго жоялъул буссинги гъесде буго. ХІисаб-мизан ва жазаъ гъабизе нуж киналго Аллагъасда ﷻ цере чІезе ругел руго.

ГІалимзабазул хилап буго: «Аллагъ ﷻ тун нахъияб жо гъалагълъулеб буго»-абураб рагІиялъул тафсир гъабиялъуль. Цо гІалимзабаз абун: гъелъул магІна бугин Аллагъ ﷻ тІалаб гъабун гъабураб гІамал гуреп кинабго жо жиб гъалагълъулеб, жиндаса мунпагІат гъечІеб бугин абураб. Цоги гІалимзабаз абун: Аллагъасул ﷻ зат тун нахъияб жо паналъулеб бугин абураб магІна бугин-абун. Гъаб рагІиялда тІад гІемераб кІалъай буго, гІелму тІалаб гъабулел гІадамазе жиндаса мунпагІат бугеб. Дица гъеб бахІс хъвачІого тана.

Аллагъасул ﷻ тавфикъалдалъун суратул Къасасалъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рещиги ТІадегІанав Аллагъасе буго.

وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْكَرَمُ
وَالْيَوْمُ يُرْجَعُونَ ﴿٨٨﴾

29. Суратул ГІанкабут

Маккаядла рештІизабураб, жинда жаниб лъабкъоялда ичІго аят бугеб.

Гъаб сурат Маккаядла рештІизабураб бугелъул, гъалда жаниб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъави, аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритІухъ гъари, ахират букІин ва гъениб хІисаб-мизан, алжан-жужахІ букІин бицун буго. Маккаядла ругеб мехалъ муъминзаби мушириказ къварид гъарулел рукІиндал, гъезие вагІзалъун ва гІибратлъун букІизе аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ къисаби рицун руго, гъезда бихъараб гІакъуба-захІматги баян гъабун.

Сураталъул бай бихъудасаго муъминзабазда абулеб буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъиги алжанги цвезе ккани, гъеб щибго гІакъубаго бихъичІого цолеб жо гъечІин, ниж иман лъурал чагІи ругин абураб рагІиялдалъун алжаналдаги лъугъязаруларин абун. Хадуб хириял аварагзабазе عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъабураб хІалбихъи ва къварилъи бицун НухІ аварагасул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ, хадуб Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ, ЛутІ, ШугІайб аварагасул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ къиса бицун буго. Гъел аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъереси гъарурал умматал кин гъалаг гъарурабги баян гъабун буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварагасул рисалат ритІухъаб букІин чІезабун, гъесда рештІизабураб гъаб хирияб Къуръан жинда къец гъабун бажарулареб мугІжизат букІинги бицун буго. ПадегІанав Аллагъасул хІал кІолъиялда مَلْوَ гъабулел, гъаб махлукъаталда жанир ругел загъирал гІаламатаздаги кантІизарулел руго.

Гъаб сураталда цІар лъун буго «нусиречалъул сурат»-абун. Гъалда жаниб жидеца хъанчиелгълъи гъабулел гІадамазул диналъул загІиплъи ва пайда гъечІолъи бицун ПадегІанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абун букІиналъе гІоло: «Аллагъги тун цоги вализаби ккурал гІадамазул мисал буго нусиречалъул мисал: жинца مَلْوَ куналъ хъухъун рукъ гъабураб»-абун.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْعَنَكَبُوتِ

1. Алиф, Лам, Мим.

ГIадегIанав Аллагъасда гъала гъал хIурупал абиялдалъун
бугеб мурад ва гъезул магIна.

2. ГIадамазда ракIалдайиш кколеб бугеб

жидеца иман лъуна абураб рагIи абураб

мехаль, жал шибго питна-къварилъи

гъабичIого телин абун.

Гъедин гъечIо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру. «нижеца иман лъуна»-ян абурал
гIадамазул Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хIалбихи гъабула хIакъикъаталда жидеца
иман лъуралги, кIалаль гъеб рагIиги абун ракIаль иман лъечIел
мунапикъзабиги рагIа гъаризе.

Ибну Жавзи абулев гIалимас абунa: гъаб аят рештIизабунa Маккаялда
рукIарал ГIамар ибну ясир, Билал رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ва цогидалги асхIабзабазе
мушрикаца кутакаб къварилъи гъабулеб букIиндал, гъезул ракIал шула
гъаризе ва гъез сабру гъабизе сабаблъун букIине. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ баян
гъабулеб буго гъеб муъминзабазул хIалбихи гъаби жиндир суннат
(нух) букIин, жидер иманальуль ритIухъал муъминзабаца сабро
гъабураб мехаль, гъезие ахираталда ажро цикIкIинабизе ва гъезул
даража-макъамги гIадегIан гъабизе.

3. ХIакълъунго дица хIалбихи

гъабуна гъезда цере рукIарал

умматазул муъминзабазулги.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ чара гъечIого гъелдалъун

загъир гъарун лъазарула иманальуль ритIухъал гIадамал
ва гъединго лъазарула жидеца гъереси бицулел, мунапикъал
гIадамалги. Ва амма Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда кинабго жоялъул загъирги
батIинги лъалев вуго.

4. Жидеца квешаб гIамал гъабурал

гIадамазда ракIалдайиш кколеб бугеб гъел

дир гIазабалдаса рорчIилин абун.

Дида гъез гъабулеб жо лъаларин абун ва Дида

гъазие гIазаб гъабизе кIоларин абун. Гъедин гъечIо амру. РорчIуларо
гъел Дир гIазабалдаса. Гъезул ракIалда ккараб жо ва гъез гъабулеб
хIукму цIакъ квешаб хIукму буго.

5. Жинца ахираталда иман лъурав ва

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ данде чIвазе вукIин

أَحْسِبُ النَّاسَ أَنْ يَبْعُوكَ أَنْ يَقُولُوا
ءَامَنَّا وَهُمْ لَا يُفْقَهُونَ ﴿١﴾

وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ
صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ﴿٢﴾

أَمْ حَسِبُ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَنْ
يَسْفَحُوا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٣﴾

مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنْ أَجَلَ اللَّهُ لَكَ

лъалев муъминчиясе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ

وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٥٩﴾

лъыкIаб жазаъ гъабизе буго

ва гъеб Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ данде чIвалелеб

къо щибго щаклъи гъечIого бачIизе буго. ПIадеГIанав Аллагъ вуго
жинда кинабго жо раГIулев ва лъалев. Гъесие жиндир лагъзадерил
ГIамалал бальго хутIуларо, шивасе жиндир ГIамалалда рекъараб жазаъ
гъабула Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ.

6. Жинца напсалда жигъад гъабун
гъеб Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тIагIат-ГIибадат
гъабиялда ругъун гъабурав чиясе
хIакълъунго гъеб жигъадалъул
лъыкIлъи жиндиего буго.

وَمَنْ جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ

عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٦٠﴾

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъулеб ГIамал гъабиялда ва гъесде ГIасилъи гъабун
гутIиялда напс куцарав чиясе Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи ва лъыкIаб ахират
щола. хIакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинца ГIейи гъабулев вуго
кинабниги ГIаламалдасаго. Гъев щибго жоялда хIажатав гъечIо.
Инсанас гъабураб ГIамалалъулги гъесие щибго лъыкIлъи яги квешлъи
букIуларо.

7. Жидеца иманги лъун лъыкIаб ГIамал
гъабурал ГIадамазе, дица гъезул киналго
мунагъал чурила ва гъезие жидеца
гъабураб лъыкIаб ГIамалалдаса ГIемерго
лъыкIаб жазаъги гъабила.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ

عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي

كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦١﴾

8. Дица инсанасда васият гъабун
буго гъес жиндир эбел-инсуе лъыкIлъи
гъабе абун.

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ

لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَيَّ

مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٦٢﴾

Гъаб васият буго жиб тIубазабизе тIадаб
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру. Гъел эбел-эмен

руго гъев инсан ватиялъе сабаблъун ругел. Гъев хIихъун, гъесие
тарбия гъабун жидеда ГIакъуба бихъарал. Гъев инсан унтараб мехаль
гъесда ракI гурхIун жалги унтулел, гъесда ГIакъуба-къварилъи
щвараб мехаль гъеб жидее цIакъ захIмалъулел, гъесие лъыкIлъи ва
рохел бугеб къо бачIараб мехаль жидер ракI цIакъ бохулел, гъелдаса
кIудияб рохел жидее букIуларел.

Ассави абулев ГIалимас абуна: ПIадеГIанав Аллагъас лъымалазда
амру гъабуна эбел-имсуе лъыкIлъи гъабе абун. Гъелъул хIикмат буго
лъымалазул тIабиГIат-ГIамал букIин жидер эбел-инсудехун гурхIел
гъечIеб, гъезие мутIиГIлъуларел, гъезул амруялда ГIасилъун, гъезие
бокъараб жоялъул ГIаксалда ГIамал гъабун хъвадулел. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ

гъезда амру гъабуна жидер напсазе бокъулареб ишги тIадкъан. Гъеб амру тIубаразе ажро-кири букIизе, къеб амруялда тIасильаразе жинца тIазабги къабизе.

Эбел-инсул тIабигIатто буго жидер тIымалаздехун цIикIараб гурхIел-рахIму букIунеб, къезие тIыкIлти букIине бокъулеб. Гъедин бутелъул къезул амру Аллагъас ﷻ жидедаго тIамун тана ва къезул тIамал-тIабигIаталда жив разиявлъунги тIуъгъана.

Гъел эбел-инсуца дудехун хIал къабуннн ва къез кигIанго яхI бахъаниги дуца дидехун шиб бугониги жо ширк къабун къельне лагъти къабиялда мун вачизе, къеб ишалъул мун эбел-инсуе мутIигIлъуге, къезул амруялдаги нахъвилълъунге. Аллагъасдехун ﷻ тIасилъе абун амру къабураб мехалъ щивниги чиясе мутIигIлъизе бегъуларо: Аллагъасул ﷻ амру хвезе къабун, къебги тIодоб тун Аллагъас ﷻ бижараб махлукъаталъул амру тIадегIан къабизе бегъуларо. Гъаб бакIалда щвараб мехалъ эбел-инсудаги мутIигIлъуларо ва къездаса ватIалъун Аллагъасул ﷻ амру тIубай тIаде босизе ккола.

Нуж киналго ахираталда дида руссизе руго ва къениб дица нуже баян къабизе буго къаб дуниялалъул рокъор нуж жиндилъ хилиплъун рукIараб диналъул амру. Нужеца къабураб тIамал тIад хъварал кагъталги цере рахъун, къеб хъварал малаикзабиги нугIлъун чIезарун, хадуб нужерго лугби кIалъазарун, къезда нугIлти къабизабун, нужер хIужа-далил тIагIараб хIалалъ, нуж мукIур къарун хадуб щивасул тIамалалда рекъараб жазаъ къабизе буго.

Жинда Аллагъ разилъаяв СагIд ибну Абивакъасица абун: ТIадегIанав Аллагъас ункъго аят рештIизабун, жидеда жаниб дир бицен бутел. Гъел аятаздаса буго къаб аятги (8 абилеб аят).

Дун вукIана дир эбелалъе цIакъго тIыкIлти къабулевлъун. Дица исаламияб дин босараб мехалъ, эбелалъ дида абун: «Гъаб шиб дин бугеб дуца босараб я СагIд? Дуца къеб дин рехун тун мун умумузул диналда вусса. Дуца къеб дин рехун течIони дица шибго тIагIам кваназе гъечIо, тIымги гъекъезе гъечIо, дуца къеб дин тезегIан яги дун хвезегIан. Цинги тIадамазда цеве мунги нечаравлъун хутIила ва дуда абила я гъав жиндир эбел чIварав чи»-абун.

Дица къелда абун: дуца къеб иш къабуге, я дир эбел! Дица къаб дин тезе гъечIо щибниги жоялъе тIоло ва кидагоян-абун. Цинги дир эбел жинца квен кванацIого ва тIым гъекъечIого чIана цо сордо-къоялъ. Дица къарун яхI бахъана къелда квен кваназабизе. Гъелъ квен кванацIого цогиги сордо-къо ана. Цинги дица абун:

я дир эбел! Дуда тIай, Валлагъи, дица къаб дин толаро ва дун къалдаса

вуссуларо дур нусго батІяб рухІ бугониги ва цо-цо ккун гьєб рухІ бахъулеб бугониги. Дуде бокъани дуца квен кванасе дуде бокъани кваначІого теян-абун. Гьелда дица дир дин толареблѣи лъараб мехалъ, гьелъ квен кванана ва ПадегІанав Аллагъас ﷻ гъаб аятги рештІизабуна»-абун.

Гъасан ХІамдунил тафсиралда абун: гъаб аяталда жаниб ва жинда Аллагъ разилъаяв СагІд ибну Абивакъасил хабаралда жаниб мухІканаб далил буго жагъилаб, капураб хъизамалда гъоркъов ккарав, гъенив жаниса исламалда вачІарав ГІолохъанчияс гъабизе кколеб ГІамалалъе жаваблъун бугеб. Гьел ГІолохъабазда тІадаб буго жидер хъизаналдаги исламияб диналда рачІа абун дагІват гъабизе. Жиндир эбел-инсуе къварилъи гъабиларо, амма гъезул мурадги гъабун жинца Аллагъасде ﷻ ГІасилъулеб, гъесул дин мукъсанлъулеб ГІамал гъабизе бегъуларо. ХІакъаб жо буго гъєб капураб, жагъилияб хъизаналъ бусурманчиясе къварилъи гъабизе букІин. Гъєб къварилъиги хІехъон жиндир иманалда чІарав чи вукІуна Аллагъ ﷻ разилъи жиндие шолєв. Жив хисардарав, жинца загІиплѣи бихъизабурав чиясул иманги загІипаб букІула.

Гъаб заманаялъ ГІемерлъун буго эбел-инсуца лъимал жидеє бокъараб иш гъабизе тІами, гъєб иш шарГІалда рекъон кколеб гъєчІониги. Гъезул хІужжаги букІула эбел-инсуе мутІигІлъизе кколин абураб раГІи. Жидер устарасухъе рачула, кигІанго лъимал гьелда рази гъєчІониги. Жидеє вокъарав цІаларав чи лъималазєги вокъаян абула, гъєв шарГІалда хилилпъулев вугониги. Жидеє рихарав ГІалимчиясукъе лъимал риччаларо, гъєс хІакъаб жо малъулеб букІаниги.

Жєгиги капурзабазе бокъараб ГІамал гъабизе, гъєзие мутІигІлъизе лъимал ругъун гъарула. ХІарамаб, бидГІаяб иш гъабулєл ругониги хІакимзабигун рекъарал дибирзабазда нахърилъаян абула. ХІукуматалъе рихарав муъминчи гъєзие тушманлъун вихъизавула. Рехъалъе чакъабигІадин, тІад вугєс щєре къотІун рачиялда лъимал ругъун гъарулєл руго. Жалгоги чияр лагъзаллъун ратидал, лъималги лагъзаллъун рукІиналда гьєл разиял руго.

ТІадегІанав Аллагъас эбел-эменги, гъезул лъималги хІакъаб жо лъалєллъун гъарєги. Гъезул бералдасе пардав борхун хІакъаб жо бихъулєллъун гъарєги, ГІиналдасе ГІинкълѣи босун битІараб калам раГІулєллъун гъарєги, ракІалдасе тІалъєл бахъун Аллагъасул ﷻ амру-нагъю бичІІулєллъун гъарєги.

9. Жидєца Аллагъасде ﷻ ва ахираталда иманги лъун, гъесул расуласде ﷺ мутІигІлъун, лъикІаб ГІамалги гъабун

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ ﴿٩﴾

хъвадарал гIадамал, дица лъикIал гIадамалгун цадахъ
алжаналгъул нигIматазулъ лъугъизарила.

10. Аллагъасда иман лъунин ругел
гIадамаздаса цо къокъа буго жиде
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин сабаблъун
къварилъи гъабураб мехаль,
гъел мушрикаца жиде гъабураб
къварилъи Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб
бугин абун ракIалда кколел ва жидеца
хекого купру загъир гъабулел.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا أُوذِيَ
فِي اللَّهِ جَعَلَ فِتْنَةً النَّاسِ كَذَابٍ اللَّهُ وَلِيَّ
جَاءَ نَصْرٌ مِّن رَّبِّكَ لِيَقُولُوا إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ
أَوَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾

Гъел руго мунапикъзаби, жиде лъикIлъи швараб мехаль гъелдаса
рохулел, гъеб жидер гъунар буго абун ракIалда ккун рукIунел. Жидеда
исламияб дин сабаблъун дагъабниги захIмалъи швараб мехаль, гъеб
исламияб динги тун купруялда унел.

Аллагъасул рахъалъан муъминзабазе квербакъи бачIараб мехаль
гъез абула: ХIакълъунго нижги нужгун цадахъ рукIанин, нижееги
бутIа гъабе нуже швараб давлаялдасаян-абун. Гъезул рагIи
нахъчIван Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго. «Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъикI
лъалев гъечIишца гIадамазул ракIазда жаниб бугеб жогI?».

Гъел мунапикъзабазул хIалги лъала Аллагъсда جَلَّ جَلَالُهُ ва гъезие жазагIи
гъабила:

11. ПIадегIанав Аллагъас лагъзадерил
хIалбихъи гъабула ва гъезда ПIаде
батIи-батIияб къварилъи ва гIазаб
биччала:

وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ
الْمُنَافِقِينَ ﴿١١﴾

Жинда загъираб лъаялдалгъун лъазе хIакъикъияб иман лъурал
гIадамал ва жидеца мунапикълъи гъабулел гIадамалги. Гъел
мунапикъзаби къватIир чIвазарун гIадамазда щере инжитги гъаризе.

12. Аллагъасда инкар ккурал гIадамаз
муъминзабазда абуна: нуж нижер
диналда рачIа ва исламияб дин те.
Нагагъ ахиратги батани, нуже гIазабги
гъабизе батани гъеб гIазаб нижеца
баччила нужедасаян-абун.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا
اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا وَلْنَحْمِلْ خَطِيئَتَكُمْ وَمَا
هُمْ بِحَامِلِينَ مِنْ خَطِيئَتِهِمْ إِنَّهُمْ
لَاكَاذِبُونَ ﴿١٢﴾

Гъел капурзаби жидергоцин мунагъал
раччизе кIоларел руго. Гъез цогидазул мунагъалги раччуларо.
ХIакълъунго гъел руго жидеца гъереси бицулел гIадамал.
Жегиги гъел руго муъминзабазда ПIад релъанхъулел, ахираталда иман

лъечлого, Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хинкычлого калталел гадамал.

13. Чара гъечлого гъел капурзабазда кыямасеб кыояль жидер мунагъал раччизаризе руго ва жидеца кыосизарурал гадамазул мунагъалги раччизаризе руго.

وَلَيَحْمِلُنَّ أَثْقَالَهُمْ وَأَثْقَالًا مَّعَ أَثْقَالِهِمْ
وَلَيْسَتُنَّ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْقُرُونَ ﴿١٣﴾

Гъел гадамазда жидедагоги раччизарила жидер кыосиналъул мунагъал.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул хладисалда буго: «Жинца гадамал кыосиналде ахларав чиясе гъесда нахърыльгъарал гадамазул мунагъал рукъула. Жал нахърыльгъаразул мунагъалги щибго мукъсан гъаричлого гъезда тIадего рукъула»-абун. Хладис имам Муслимица бицана.

Чара гъечлого кыямасеб кыояль гъел капурзабазда гыкыизеги буго жидеца дунялалда гъабураб гъересияб гIамалалдаса. Аллагъ гъечлин абиялдаса ва гъесда гIунтIизабун гъереси бицун хъвадиялдаса.

14. ХIакълъунго дица НухI авараг витIана жиндир къавмалда, гъел Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавун гъесие гIибадат гъабиялда ахIизе.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ
أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ
الطُّوفَانُ وَهُوَ ظَالِمٌ ﴿١٤﴾

НухI аварагас عَلَيْهِ السَّلَام гъеб къавм

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналда ахIулаго гъезда гъоркъоб бана азарго сон, кIикъоялда анциго сон тIаса бахъараб. Гъеб къавмалъул гIемерисез иман лъечIо, НухI аварагги عَلَيْهِ السَّلَام гъереси гъавуна. Цинги гъезда тIаде тIупан биччан, гъелдалъун гъел гъалаг гъаруна, купру-ширкалда ва зулмуялда тIад чIун ругеб хIалалъ.

15. Дица НухI авараг عَلَيْهِ السَّلَام ва гъевгун цадахъ гамида рекIун рукларал гIадамал хвасар гъаруна гъеб тIупаналдалъун гъалаг гъариялдаса.

فَأَنجَيْنَاهُ وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ وَجَعَلْنَاهَا
آيَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٥﴾

НухIил عَلَيْهِ السَّلَام къавм гъалаг гъаби хадусел умматазе дир хIалкIолъиялда тIоритIел гъабулеб гIаламатлъунги гъавуна.

Гъелдалъун муъминзабаца вагIза босизе, гъеб кыса бицун аварагзабаз عَلَيْهِ السَّلَام ва муъминзабаца гIадамал Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавиялда, гъесул гIазабалдаса хIинкыялда ахIизе.

16. Ибрагъим аварагги عَلَيْهِ السَّلَام витIана дица жиндир къавмалда. Аллагъасда гъел ахIизе.

وَإِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ
ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾

Ибрагъимица къавмалда абураб гIужбице МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дуца умматалъе вагIзалъун: «Нужеца лагълъи гъабе цохIо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ ва нуж гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазабалдаса хIинкъа. Гъеб буго нужее дунялалдаги ахираталдаги лъикIаб гIамал, нуж лъикIаб ва квешаб жо батIа гъабизе лъалел ратани нуж дида нахърилъа ва купру-ширк те.

17. ХIакълъунго Жиндие гIибадат гъабизе хIакъав Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ тун, нужеца хъанчазе буго гIибадат гъабулеб. Нужеца гьересиял алагъзабиги рижизарулел руго: гамачIалъул, цIулалъул ва цогидаб жоялъул хъанчал гъарулел руго, гъел алагъзаби ругинги абулеб буго.

إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا إِنَّ الَّذِينَ يَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِندَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ ۚ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٧﴾

ХIакълъунго гъел, Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ тун нужеца лагълъи гъабулел алагъзаби руго нужее ризкъи къоларел, гъеб къезеги къоларел. Нужее шибго хайир яги зарал гъабизе къоларел. Нужеца гъездаса шибго жо тIалаб гъабуге, гъезда нужер хъулги лъогел! Нужеца ризкъи тIалаб гъабе нужер БетIергъан Аллагъасдаса, гъесие гъабе гIибадатги ва гъесие гъабе шукруги, нужее къурал нигIматазда. Нуж ахираталда Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ руссизаризе руго ва нужее жазыги гъес гъабизе буго.

18. Нужеца дун гьереси гъавуни ва Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иманги лъечIони,- гъеб нужеего квеш буго.

وَلَمَّا نَكَدُوا وَقَعَدَ كَذَبَ أُمَمٌ مِّن قَبْلِكُمْ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٨﴾

Нужеда цере рукларал умматазги гьереси гъаруна жидехъе рачIарал аварагзаби.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел дунялалда гъалаг гъаруна, ахиараталда гъезие жужахIалъул гIазабиги букIизе буго. Аллагъасул расуласда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ тIадаб жо букIуна жинда тIад къараб рисалат умматалъухъе щвезаби. Гъел гIадамал иманалда тIоритIи гъесда тIадаб жо гъечIо. Гъел аварагасда мутигIлъичIин абун гъесие гIакъуба-къварилъиגי букIуларо.

19. Жидеца ахираталда ва хварал тIаде рахъизариялда инкар кколел гIадамал кин балагъуларел ва гъез пикру щай гъабулареб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ шибго жо гъечIеб бакIалдаса киндай халкъ бижун бугеб абун.

أَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُبْدِئُ اللَّهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٩﴾

Гьелъул пикру гьабун жидеца далилги бачизе Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьел
гIадамал цIидасанги рижизе кIолеб букIиналда. ХIакълъунго хун
хадуб халкъ чIаго гьаби Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бигъаяб иш буго.

20. Гьел инкарчагIазда дуца абе

МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: нуж гьаб

ракъалда гIад хъваде ва нужеца пикру
гьабе киндай Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ махлукъат
бижун бугеб абун.

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ
الْحَقْلَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ إِنَّ اللَّهَ
عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾

ГIадегIанав Аллагъас цIакъ гIемерал ва батIи-батIиял хIайванал,
рухIчаголъаби, хIанчIи, чугIби рижун руго щибго жо букIинчIеб
бакIалдаса. БатIи-батIиял гIадамалги рижун руго: жидер кьер батIиял,
мащ батIиял, гIабигIат-гIамал батIиял.

Нуж балагъе ццересел умматал жанир рухIарал, гьелги гIагIун
чIунтун ругел росабазда. Гьедин балагъун, пикру гьабун, нужеда гъазе
ккола ГIадегIанав Аллагъ жиндир гуч бергъарав, къудрат камилав хан
вукIин.

Цинги Гьев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къиямасеб къоялъ цIидаса гIадамал
рижизарула ва гIаде рахъизарула. ХIакълъунго гьев Аллагъ
جَلَّ جَلَالُهُ вуго кинабго жоялда хIалкIолъи бугев, жиндие бокъарб жо
бокъухъин гьабулев.

21. ГIадегIанав Аллагъас жиндие
бокъарв чиясе гIазаб гьабула ва жиндие
бокъарасда гурхIел гьабун гьесда гIаса
лъугъула.

يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَرْحَمُ مَنْ يَشَاءُ وَإِلَيْهِ
تُقَابَلُونَ ﴿٢١﴾

Гьев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ руго къиямасеб къоялъ киналго гIадамал
руссинеги.

22. Нуж гьечIо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гIажиз
гъавулеллъун, гьесул гIазабалдаса
рорчIулеллъун, нуж зобалазда
ругониги, ракъалда гIад ругониги.

وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي
السَّمَاءِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ
وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٢٢﴾

Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев цоги нужеэ вали
гьечIо, жинца нужер умуразул тадбир гьабулев ва нужеэ квербакъулев
чиги гьечIо.

23. Жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
гIаламатаздаги инкар кколел,
ахираталда гьесда данде чIваялдаги
божуларел гIадамал руго Дир
рахIматалдаса жидер хъул къотIарал.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَلِقَائِهِ
أُولَٰئِكَ يَسْأَوْنَ مَنْ رَحِمْتِي وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٣﴾

Гъезие ахираталда цIакъ гучаб гIазабги букIизе буго.

24. Ибрагъим аварагас гъаб цебе
бицараб хIалалъ дагIват гъабураб
мехаль, гъесул къавмалъ къураб
жаваб букIинчIо, гъез аби гуреб: «Гъев
Ибрагъим чIвае, яги гъев цIадавеги
рехун вухIе»-абун.

فَمَا كَانَ حِوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا
أَقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ فَأَنجَاهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٤﴾

Аллагъас ﷺ Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَام гъезул цIаялъ вухIиялдаса хвасар
гъавуна. ХIакълъунго гъаб Ибрагъимил ва гъесул къавмалъул
къисаялъульги Аллагъ ﷻ цо вукIиналда, гъев къуват-гуч
бергъарав хан вукIиналда тIоритIел буго, жидеца иман лъолеб
къавмалъе.

Намрузица жинда аскIоре къазе кIолареб хIалалъ боркъараб кутакаб
цIаги бакун, цинги ганчIил гIарадаялда жанивги лъун цIадаве рехарав
Ибрагъим ﷺ, щибго къварилъи ккечIого гъеб цIадаса къватIиве
вачIин цIакъ кIудияб гIаламат буго, Аллагъасул ﷻ хIалкIолъиялда
тIоритIел гъабулеб. Гъеб гIаламат бихъараб мехальги жидеца
Аллагъасда ﷻ иман лъолареб къавмалъул купру-ширкги цIакъ гучаб
буго, гъезие ахираталда бугеб гIазабги гъезул гIамалалда рельлъараб
букIизе буго.

25. Ибрагъим аварагас ﷺ жиндир
къавмалда абуна: ХIакълъунго нужеца
гъел хъанчал алагъзабилъун ккун
гъезие лагълъи гъабулеб буго, нужер
дунялалъул рукъоб цоцаздехун бугеб
гъудулъи ва рокъа-хинлъи цIунун, гъеб
сабаблъун.

وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا
مَّوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ
وَيَلْعَنُ بَعْضُكُم بَعْضًا وَمَأْوَاكُمُ
النَّارُ وَمَا لَكُم مِّن نَّاصِرِينَ ﴿٢٥﴾

Гъеб ширк гъаби буго нуж щибго
ургъичIого, гъелъул пикру гъабичIого, ахираталда нужеа букIунеб
гIазабалъул кIвар гъечIого гъабулеб ахIмакъаб пиша. Нужеца
цояз гъабулеб батараб жо цогидазги гъабулеб буго, гъеб жолялъул
хIакъикъатги цIехолеб гъечIо.

Цинги ахираталда щун, Аллагъасда ﷻ цере чIезаридал ва гъениб
нужеа букIунеб гIазабги бихъидал, нуж цоял цоязда инкар ккун,
цоцазе лагIнат къун рукIизе руго. Амма гъеб къоялъ нужер тавбо
гъабиялъ ва нужеца алагъзабаздаса инкар кквеялъ нужеа щибго пайда
гъабуларо. Гъеб къоялъ нуж киналго руссунеб бакI жужахIалъул цIа
буго ва нужеа квербакъи гъабулев, нужедаса гIазаб нахъчIвалев

шивго чиги вукIизе гьечIо.

26. Ибрагъим аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام иман
лъуна ЛутIица عَلَيْهِ السَّلَام. Гьев вукIана
Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام вацасул
вас ва гьесда иман лъуразул бищун
цевесевги.

Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَام абуна: ХIакълъунго дица хъанчазе лагълъи
гъабулеб къавм ва гьезул ватIан тана ва дун БетIергъан Аллагъасде
гъабулеб вуссана, гьесул диналъе гIоло гъижра гъабун къватIивеги
вахъанаян-абун. Пиракъалъул ракъалдаса вахъун Ибрагъим авараг
عَلَيْهِ السَّلَام Шамалъул ракъалдехун ана, Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَام дин загъир гъабизе
ва гьелда гIадамал ахIизе бокъун. Ибрагъимгун цадахъ ЛутI аварагги
عَلَيْهِ السَّلَام ана добго Шамалъул ракъалдехун. Гьев дир БетIергъан Аллагъ
вуго жиндир гуч бергъарав ва хIукму битIарав хан.

27. Дица Ибрагъим аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام
ИсхIакъ абун вас къуна, гьесул вас
ЯгIкъубги къуна. Ибрагъимил عَلَيْهِ السَّلَام
наслуялъулъ аварагъици гъабуна,
гьезда тIехъги рештIизабуна.

Дунялалъул рукъобги дица Ибрагъимие

عَلَيْهِ السَّلَام берцинаб ва лъикIаб ажро къуна. Киналго диназда жаниб
гьев Ибрагъимие рещ гъаби, гьев къабул гъави буго. ХIакълъунго
ахираталъул рукъовги Ибрагъим авараг عَلَيْهِ السَّلَام бищунго лъикIал,
жидер къадро-къимат тIокIал муъминзабаздаса вукIизе вуго.

Ибрагъим аварагасдаса عَلَيْهِ السَّلَام хадур ругел киналго аварагаби عَلَيْهِ السَّلَام
гьесул наслуялъул руго. Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَام рештIизарурал тIахьалги гьезда
рештIизаруна. Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَام жиндир гьудуллъун ккурав ва киналго
гIадамазе имамлъун гъавурав Ибрагъим аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام гъаб цIакъ
кIудияб нигIмат буго ва Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَام цIоб-рахIмагги буго.

28. Дуца дир расул ЛутIил къисаги
бице умматалъе вагIзалъун. Гьес
жиндир къавмалда абураб гIуж бице:

«ХIакълъунго нуж руго цIакъго
къабихIаб пиша гъабулел гIадамал.

Гьединаяб къабихIаб гIамал гъабичIо нужеда цере рукIарал цониги
умматазул гIадамаз.

29. ХIакълъунго нужеца жимагI
гъабулеб буго бихъиназда. Гьесб гIамал

﴿فَقَامَ لَهُ لُوطٌ وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ
إِلَى رِيقِ إِيَّاهُ هُوَ أَعَزُّنَا الْحَكِيمُ﴾

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ
وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ
وَالْكِتَابَ وَآتَيْنَاهُ أَجْرَهُ فِي الدُّنْيَا
وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لِمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٢٧﴾

﴿لُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّكُمْ لَنَا نَارُونَ
الْفَحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِّنَ
الْعَالَمِينَ﴾ ﴿٢٨﴾

﴿يُنَبِّئُكُمْ لَتَأْتُنَّ الرِّجَالَ وَتَقَاطَعُونَ السَّبِيلَ

буго жегиги жиб гъабун рагIичIеб
къабихIаб ва инжитаб гIамал.

Нужеца гъачагъгъи гъабун гIадамал
чIвалел руго,

гъезул боцIиги бахъулеб буго. Гъаб

гIамалги буго дунялалда жинда данде бишунго кIудияб гIакъуба
гъабизе исламияб диналда бихъизабураб квешаб гIамал. Гъачагъгъи
гъабурал гIадамазул кваранаб квер, квегIаб хIетIе къотIула, хадур гъел
чIвала ва лъабго къоялъ гIадамазе рихъулеб бакIалда дализарун тола.

Нужер годекIабахъ ва нуж дандельулеб бакIалдаги цIакъ
мункарал, сурукъал пишаби гъарула нужеца.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасица абуна: Гъезда аскIоса унел
гIадамазда къабихIаб жо бицун гъезда гIад релъанхъулел рукIана, гъезда
ганчIал речIулел рукIана. Жидер гIажу бичун гIаврат бихъизабулеб
букIана. Цо-цазде бицулеб хабарги нич гъечIеб къабихIаб букIана.
Жидер кIалалъ гъиштIулел рукIана, гъелда цадахъ нахъаса къаял
риччалел рукIанаян-абун.

Гъеб къавмалъ ЛутIие къураб жаваб букIинчIо жидеца аби гуреб:
«Мун вачIаха дуца нижее къотIи гъабураб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазабги
бачун, мун битIараб жо бицунел гIадамадаса ватани»-абун.

30. ЛутI аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абуна: «Я
дир БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ! Дуца

дие квербакъи гъабе гъаб жидеца пасалъи ва зулму гъабулеб
къавмалда данде.

Дуца гъел гъалаг гъаре. Гъез иман лъеялда хъул гъечIо ва гъез пасалъи-
зулмуги толеб гъечIо»-абун.

31. Ибрагъимида рохел бицун гъесухъе
дир русулал рачIараб мехаль, две вас
гъавизе вугин абун.

Гъел рукIана малаикзаби عَلَيْهِمُ السَّلَام ЛутIил
къавм гъалаг гъаризе цере Ибрагъимихъе,
хадур ЛутIихъе жал рачIарал. Гъез абуна: «Нижеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
амруялдалъун гъал ЛутIил къавмалъул росабазул агълу гъалаг
гъабизе буго. Гъел росабазул агълу жидеца зулму ва пасалъи
гъабулел руго»-абун.

32. Ибрагъим аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абуна:
«ХIакълъунго гъеб росоль ЛутI авараг
عَلَيْهِ السَّلَام вуго гурищ? Гъевгийищ нужеца
гъалаг гъавизехъин вугев?»-абун.

وَتَأْتُونَ فِي نَادِيكُمْ الْمُنْكَرَ فَمَا كَانَ
جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَأَتَيْنَا بَعْدَ آيِ اللَّهِ
إِنْ كُنْتُمْ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٠﴾

قَالَ رَبِّ انصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ ﴿٣٠﴾

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى
قَالُوا إِنَّا مُهْلِكُوا أَهْلَ هَذِهِ الْقَرْيَةِ إِنَّا
أَهْلُهَا كَانُوا ظَالِمِينَ ﴿٣١﴾

قَالَ إِن فِيهَا لُوطًا قَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ
فِيهَا لَنَنْجِيَنَّهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا أَمْرًا نَّهْرِ
كَانَتْ مِنَ الْغَايِبِينَ ﴿٣٢﴾

Малаикзабаца абунa: «Нижеда лъик1 гъала гъеб росолъ щал г1адамал ругеб.

Нижеца гъев Лут1ги, гъесул иман лъураб агълуги г1азабалдаса хвасар гъаризе руго. Гъесул ч1ужу хут1изег1ан. Гъей жал гъалаг гъарулезда гъоркъой йик1изе йиго»-абун. Гъей пасикъаб къавмалда рекъарай, Лут1ие хиянат гъабудей йик1ана.

33. Цинги дир русулал Лут1ихъе
рaч1араб мехаль, гъев ц1акъ
пашманлъана ва гъесул керенги
къварилъана.

Ц1акъ берцинаб гъумер бугел
г1олохъабилъун гъел рихъидалго, жиндир
къавмалъ гъезие къварилъи гъабиялда
х1инкъана Лут1.

Гъесул х1ал бихъараб мехаль малаикзабаца абунa: Мун х1инкъуге ва мун пашманлъуге! Ниж руго Аллагъасул ﷺ русулал. Х1акълъунго Нижеца мунги дур иман лъураб агълуги хвасар гъабизе буго гъаб квешаб къавмалъул зулмуялдаса ва гъезда решт1изабудеб г1азабалдаса, цох1о дур капурай ч1ужу хут1изег1ан. Гъей жал гъалаг гъарулеб къавмгун цадахъ хут1изе йиго»-абун.

34. Нижеца гъаб росдал агълуялда г1аде
решт1изабизе буго ц1акъ квешаб г1азаб.
Зодисан гъезда г1аде жужах1алъул
ц1аялъ роркъарал ганч1ал реч1изе
руго, гъезул росаби зодореги рорхун к1ала гъокъе свeризарун ракъалда рортизе риччан хадубги. Гъеб г1азаб буго гъезул г1асильиялда ва пасикълъиялда данде бугеб жазавъ.

Гъезул росаби рук1араб бак1алда квешаб, мах1цараб лъим жаниб бугеб х1ор гъабунa, ахираталдаги гъезие ц1акъ зах1матаб ва гъел инжит гъарулеб г1азаб бук1изе буго. Гъеб Лут1ил ﷺ къавмалъул къисаги киналго умматaзе ваг1залъун гъабунa къиямасеб къо швезег1ан.

35. Х1акълъунго Дица гъеб росдал
бак1алда гъабураб мах1цараб х1ор ва
ч1унтарал минаби баянаб ва загъираб
г1аламатлъун гъабунa, жидеца пикру гъабудел ва жидер г1акълу
бугел г1адамaзе.

36. Мадяналъул агълоялдаги дица
аварагълъун вит1ана гъезулго вац

وَلَمَّا أَتَتْ رُسُلًا لُّوطَاسِيَةً
بِهِمْ وَصَافٍ بِهِمْ ذَعَاوًا وَلَا تَخَفْ
وَلَا تَحْزَنْ إِنَّا مُنْجُوكَ وَأَهْلَكَ إِلَّا
أَمْرًا نَّكَانَ مِنَ الْغَافِرِينَ ﴿٢٣﴾

إِنَّا مُنْزِلُونَ عَلَى أَهْلِ هَذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْزًا
مِّنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٢٤﴾

وَلَقَدْ تَرَكْنَاهُمْ آيَةً بَيِّنَةً لِّقَوْمٍ
يَعْقِلُونَ ﴿٢٥﴾

وَإِلَى مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا فَقَالَ يَتَقَوَّمُ

Шугайб. Гьес абуна:

«Я дир кьавм! Нужеца лагълъи гьабе
жив цогояв, жиндие лагълъи гьабизе
гӀадав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ. Нужер хьулги
лъе ахираталда букӀине бугеб абадияб алжаналда. Нужеца гьаб
ракъалда гӀад пасилъи ва зулмути гьабуге.

اعْبُدُوا اللَّهَ وَارْجُوا الْيَوْمَ الْآخِرَ وَلَا
تَعْمُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٣٦﴾

37. Гьеб кьавмалъ Шугайб авараг

عَلَيْهِ السَّلَام гьереси гьавуна, ва гьел
ккуна гучаб гьаракъалъул ва ракъ
багъариялъул гӀазабалъ.

فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا
فِي دَارِهِمْ جَنِيثِينَ ﴿٣٧﴾

Цинги гьел киналго жал рукӀараб бакӀалда гӀодор ккун хвараллъун
лъуна. Ракъ багъариялда цебе гучаб гьаракъ рагӀун гьезул ракӀал
хӀинкъун, рихъун ана, хадуб ракъ багъарун бихъ-бихъун ун, гьелги
гьезул минабиги ракъгун журана ва ракъулъе ана.

38. ГӀадилазул ва самудиязул кьавмалги

гьалаг гьаруна дица. ХӀакълъунго
нужеда гьел кьавмал рукӀарал бакӀал
рихъула, я Маккаялъул агьлу!

ХӀижазалдаги, Яманалдаги руго гьезул
росабазул чӀунтелал. Нужеца гьелъул пикру
гьабиларищ ва гьелдаса вагӀза босиларищ?

وَعَادَا وَثمودَا وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُم
مِّن مَّسْكِكِهِمْ وَزَيْنَ لَهُمُ
الشَّيْطَانُ أَعْمَلَهُمْ فَمَضَّاهُمْ عَنِ
النَّسِيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ ﴿٣٨﴾

Гьел кьавмазе щайтӀаналъ берцин бихъизабун букӀана жидеца
гьабулеб купру-ширк ва хӀакъаб диналдаса гьел нахъеги чӀвалел
рукӀана. Гьел гӀадамал жидер гӀакъло-лъай бугел, жидеда жо
бичӀулел, хӀакъабги батӀулабги жо батӀа гьабизе рес бугел рукӀана.
Амма гьез жидер гӀелму-гӀакълу хӀалтӀизабичӀо ва щайтӀаналда
нахърилълъун хьвадана.

39. Къарунги, пиргӀавнги, Гьаманги

гьалаг гьаруна дица. ХӀакълъунго
гьезухъе Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام вачӀана
баянал хӀужабаздалъун ва загьирал
мугӀжизатаздалъун.

وَقُرُونًا وَفِرْعَوْنَ وَهَمَلْنَا وَلَقَدْ جَاءَهُمْ
مُوسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ فَأَسْتَسْكَبُوا فِي
الْأَرْضِ وَمَا كَانُوا سَاقِيْنَ ﴿٣٩﴾

Амма гьелги, гьезул кьавмалги чӀухӀана Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام
иман лъезе, гьез ракъалда гӀад гӀамал кӀодолъи ва пасалъи гьавуна.
Гьел капурал ва пасикъал гӀадамалги дир гӀазабалдаса рорчӀичӀо.

40. Щивав чи дица ккуна жинца
гьабураб мунагьалда релъгъараб
гӀазабалдалъун. Гьездаса цоял руго

فَكَلَّا أَخَذْنَا بِذُنُوبِهِمْ فَنَسَوْنَهُمْ مِّنْ أَرْسَلْنَا
عَلَيْهِ حَاصِبًا وَمِنْهُمْ مَّنْ أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ

дица жидеда тIаде зодисан ганчIал
речIчIарал. Гъездаса цогидал гучаб
гъаракъалдалъун ккуна.

Цо гIадамал ракъалда жанир
ккезаруна, цоял ральдалъе ва тIупан
тIун гъанкъызаруна. ТIадегIанав Аллагъ
вукIинчIо гъезул
цонигиязе жинца зулму гъабулев. Кинниги гъел къавмал рукIана
жидеца напсазе зулму гъабулеллъун.

41. Жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат
гъабиги тун, цоги вализаби кколел
гIадамазул мисал буго, жинца
хъухъараб кун рукълъун ккураб
нусиречалъул мисал.

ХIакълъунго бишунго загIипаб

ва мунпагIат гъечIеб жо буго гъеб

нусиречалъ хъухъараб кун ва гъеб рукъ. Гъадианаб загIипаб,

шибго мунпагIат гъечIеб жо буго мушрикаца хъанчазе ва цогидаб

жоялъе гъабулеб лагълъи. Гъаб амру гъадин букIин лъалебани гъел

мушриказ жидерго квераз гъарурал хъанчазе лагълъи гъабилароан.

Нусиречалъул рукъ бихъарав ва гъелъул пикру гъабурав чиясда бичIчIула

гъеб цIакъ загIипаб жо букIин. Инсанасул кIалалъ хIухъел пуниги тIун

унел, тIеренал, загIипал куназ хъухъараб сетка букIула гъеб. Гъелда

кIоларо цIорой яги хинлъи нахъчIвазе, цIад баниги, гъури пуниги гъеб

тIутIун уна. Гъадианаб шибго жиде мунпагIат гъечIеб жоялъе лагълъи

гъабулел руго хъанчазе лагълъи гъабулел гIадамалги: жидеца гъел

алагъзабилъун ва жидер амру тIубалел вализабилъун кколел. Хъанчазда

рельлъун рукIула гIадамалги, гъез жиде кумек гъабилин абун гъезда

хъул лъураб мехалъ ва гъезда ахIиги бараб мехалъ.

42. ХIакълъунго ТIадегIанав Аллагъ

жинда лъалев вуго гъел мушриказ жиде

гIибадат гъабулеб жо шиб бугебали.

Гъесда шибго жо бальго хутIуларо ва гъезие

ахираталда жазаъ гъабичIогоги толаро. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир

гуч бергъарав ва жиндир пишабазулъ хIакимияв хан.

43. Гъаб Къуръаналда жанир дица

рицулел къисаби ва рачулел мисалал

руго гIадамаз гъездаса вагIза ва гIакъло

босизе ругел.

Гъел мисалал ричIчIунел гъечIо, гъезул вагIзаги лъугъулеб

وَمِنْهُمْ مَّنْ حَسَفْنَا لَهُ الْآرْضَ وَمِنْهُمْ
مَّنْ أَعْرَفْنَا وَمَا كَانُ اللَّهُ لِيُظِلَّهُمْ وَلَكِنْ

كَانُوا أَنْفُسُهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤١﴾

مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ
أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ

بَيْتًا وَأَنْ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبِيتُ

الْعَنْكَبُوتُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤٢﴾

إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُعْتَوْنَ مِنْ دُونِهِ

مَنْ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤٣﴾

وَتِلْكَ الْأَمْثَلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا

يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ ﴿٤٤﴾

гъечІо жидеє Аллагъасے عَلَّجَلَا۟ہٗ гІелму-лъай къун, жал тІоритІарал муъминзабазе гурони.

44. ТІадегІанав Аллагъасе зобалги ракъги бижун буго жинца хІакъаб жо гъабулевлъун вукІун.

خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿١١﴾

Гъеб гІададаго бижараб жо гъечІо, Аллагъасе عَلَّجَلَا۟ہٗ цо хІикмат- пайда гъечІеб жо гъабуларо. Гъеб зобал ракъал рижиалда жанирги гІемерал гІаламатал руго жидеца иман лъолел гІадамазе.

Щибаб махлукъаталъуль пикру гъабураб мехаль, гъелда жаниб гІемераб гІажайаб жо бихъула, инсанасул гІакъло нахъ регІулареб, гъесда гъабизе, ургъизе кІолареб. Гъеб махлукъаталъул камилаб бижи ва гІуци бихъарав, гъелъул пикру гъабурав чиясе Аллагъے عَلَّجَلَا۟ہٗ цо вукІиналда, гъесул хІалкІолъи гучаб букІиналда тІоритІел гъабулел гІаламатал гІемер руго.

45. Дуца умматалъе цІале МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Хирияб Къуръаналдаса дуда вахІю гъабураб жо. Гъеб Къуръан цІалиялда, гъелъул пикру гъабиялда гІад чІа мун.

أَتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ
الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ
الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ
أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْعُقُونَ ﴿١٢﴾

Паризаяб какги бай гъелъул шурутІал тІуран, арканал камил гъарун, Аллагъасе عَلَّجَلَا۟ہٗ хІелун. ХІакълъунго Аллагъасе عَلَّجَلَا۟ہٗ балеб как буго жинца инсан къабихІаб жоялдаса нахъчІвалеб, гъев шаргІалда какараб жо гъабизе гъукъулеб.

Унго-унго Аллагъги عَلَّجَلَا۟ہٗ раклалда вукІун, гъесда цеве чІун, гъесие лагълъи гъабун, как балеб чияс карагъатабги, хІарамабги, къабихІабги жо гъабуларо. Жинца гъабулеб жо щиб бугебцин лъаларого, гІадамаз гъабулеб жо гъабун, гъезда рельтъун вукІине гІоло как бай Аллагъасе عَلَّجَلَا۟ہٗ как бай букІуларо ва гъединаб как баялъ гъев инсанасе щибго мунпагІатги гъабуларо.

Жинда Аллагъے разилъаяв ГІимранидаса ва ИбнутІаббасидаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Жинца бараб какалъ жив къабихІаб ва мункараб жо гъабизе нахъчІвалареб чиясе гъеб какалдалъун Аллагъасдаса عَلَّجَلَا۟ہٗ жив рикІІалъи гуреб хайир букІуларо»-абун. ХІадис АтІабаранияс бицана.

Жинда Аллагъے عَلَّجَلَا۟ہٗ раклалда вукІин ва Аллагъے عَلَّجَلَا۟ہٗ рехсей буго дуниялалъул рукъоб цогідаб кинабго жоялдаса жиндир пайда кІудияб. Как балеб мехальги, хІалтІи- пиша гъабулеб мехальги,

киналго хIалазуль жиндир БетIергъан Аллагъ ﷺ вукIин, жив гьесул лагъ вукIин хал гъабун хъвади буго Аллагъ ﷺ рехсеялзул магIна.

Гъев Аллагъасул ﷺ кIодолъиги, жиндир загIиплъиги хал гъабун, Аллагъасул ﷺ гурхIел-цIобги, жиндир гьесда хIажалъиги хал гъабун вукIин буго Аллагъ ﷺ раклалда вукIин. Гъаб рагIиялзул магIна гъабун цоги гIалимзабаца абун:

Аллагъас ﷺ жиндир лагъ рехсей, гьесда амру нагъю гъаби, гьес гъабураб лъикIаб гIамал къабул гъаби лъикIаб буго лагъасда Аллагъ ﷺ раклалда вукIиналдасагIян-абун. Гъаб кIиябго рагIиялзул хIасил буго: ПIадегIанав Аллагъас жиндир гурхIел-цIобалдалъун, иман-исламалда гIовитIиялдалъун лагъ рехсейги, Аллагъасе ﷺ шукру гъабун, гьесул амру-нагъю тIубан лагъ хъвадиги буго дунялалда тIад бишунго кIудияб нигIмат ва лъикIлъи.

ПIадегIанав Аллагъ жинда лъалев вуго нужеца гъабулеб кинабго гIамал ва гъезие жазаъ гъабулевги вуго.

46. Жидехъе тIехъ къурал гIадамал исламияб диналда ахIулеб мехаль гъездехун берцинаб калам гъабун, Аллагъасул ﷺ аятаI рицун, баянаб хIужа-далил бачун ахIе.

Гъездаса нужедехун тушманлъи ккун рагъбалел ва нуже зулму гъабулезде бегъула гъез гъабуралда релгъIараб

гIамал гъабизе. Нужеца китабиязда абе: «Нижеца иман лъун буго нижеда рештIизабураб Къуръаналда ва нижеда рештIизабураб Инжилалдаги Тавраталдаги, нужерги нижерги БетIергъан цохIо Аллагъ ﷺ вуго, гъев Аллагъасда ﷺ иман лъун, ниж гъесие мутIигIлъун руго»-абун.

Абугъурайратица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абун: китабияб агълоялъ Таврат цIалулеб букIана гIибраниаб мацIалда ва гъелъул магIна гъабулеб букIана гIараб мацIалда. Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Нужеца гъел китабиял ритIухъги гъаруге, гъересиги гъаруге. Нужеца гъезда абе нижеца иман лъун буго Аллагъас ﷺ нижеда рештIизабураб жоялдаги нужеда рештIизабураб жоялдаги» - абун.

ХIадис имам Бухарияс бицана.

47. Дудаса цере рукIарал аварагзабазда ﷺ рештIизабураб гIадинго лица дудаги тIехъ рештIизабун МухIаммад ﷺ.

* وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْنَا وَأُنزِلَ إِلَيْكُمْ وَإِلَهُنَا وَإِلَهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٦٦﴾

وَكَذَٰلِكَ أُنزِلَتْ إِلَيْكَ الْكِتَابُ
فَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ
بِهِ وَمِنْ هَٰؤُلَاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمَا يَجْحَدُ

Жидехье тІехь кьурал умматазул
муьминзабаца духье кьураб

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا

Кьурьаналдаги иман лъолеб буго. Гьаб Маккаялтъул агьлуялдасаги
руго жидеца Кьурьаналда иман лъолел гадамал. Гьеб
Кьурьаналдаги цогидал дир тІахьяздаги инкар кколаро жидеда
гьеб хІакъаб Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ калам букІин лъараб мехальги
гьелда иман лъезе чІухІарал капурал гадамаз гурони.

48. Гьаб Кьурьан рештіизабилелде цебе

дуца тІехь цІалулевлъун вукІинчІо

мун ва дур квералдалъун гьеб

хьвалевлъунги вукІинчІо.

وَمَا كُنْتُمْ تَشَاءُونَ قَبْلَهُ مِنْ كِتَابٍ

وَلَا تَخْطُهُ بِسَمِينِكَ إِذَا لَا تَرْتَابَ

الْمُطَبُّوْنَ

Гьедин мун хьвазе, цІализе лъалев

вукІаравани жидеца Кьурьанги цогидаб хІакъаб жоги батІул гьабулел
гадамазе рес лъугьинаан гьеб Кьурьан дуцаго хьвараб жо бугин абизе,
пересел гадамазул тІахьяздаса цІалун ва данде гьабун. Цинги гьелги
шакдарилаан дуца бицунеб жо битІараб букІиналда.

Маккаялтъул агьлуялда лъалев букІана Аллагьасул свалат салам лъеяз
авараг жинца тІехь хьваларев ва цІалуларев вукІин. Гьедиनाव умияв
МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьезда гьелда рельлъараб гьабизе кІолареб,
пасихІаб, рагІи берцинаб, магІна гьваридаб Кьурьанги босун гьезухье
вачІинго букІана аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бугеб бицунго кІудияб мугІжизат.
Гьелда инкар ккурал гадамалги рукІана жидеда гьеб хІакъаб
Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ калам букІин лъалеб бутониги гьелда инкар ккун
чІарал.

49. Гьеб Кьурьан буго жиндир

аятал баянаб, жиб мугІжизат букІин

загьираб Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ калам.

Жиб ГІалимзабаца рекІехье лъазабун
цІунун букІулеб.

بَلْ هُوَ آيَاتُكُمُ يَتَنَزَّلُ فِي صُورٍ أَلَيْسَ أَوْفُوا

أَعْلَاهُ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الظَّالِمُونَ

Гьел дир аятазда инкар ккун чІарал гадамалги гьечІо жидеца
цІакъго зулму гьабулел, жидер купру-ширкалъуль ГІорхьольян
рорчІарал гадамал гурони.

50. Маккаялтъул мушрикаца абун:

«Гьев МухІаммадида صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндир

БегІергьанас мугІжизат рештіизабун

букІарабани»-абун.

وَقَالُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتٌ مِنْ رَبِّهِ فُلْ

إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ

مُبِينٌ

Муса аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام ГІанса гадаб, СсалихІ

аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام варани гадаб, ГІиса аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام рештіизабун
тіутІ гадаб (Майдат, квен гІад бугеб тепси). Дуца абе МухІаммад

عَلَّاهُ صَلَّيْهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, «ХІакълъунго гьел муҗизатал руго Аллагъасул ихтияралда ругел, гьесие бокъаразе кьолел. Дун вуго нужеде витIарав авараг, нуже баянаб хІинкьи кьезе»-абун.

51. Гьел Маккаялъул мушриказе
ґоларогунищ бугеб дица дуда хирияб
Къуръан рештIизабун букІин, жиде
гьеб цIалулеб.

أَوَلَيْكَ فِيهِمْ أَنَّا نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ
يَتْلُو عَلَيْهِمْ إِن فِي ذَلِكَ لَرَحْمَةٌ
وَذِكْرَى لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾

Гьелдаса кIудияб муҗизат щиб гьезие
къваригІун бугеб? Гьелда иман лъечІел, гьелда инкар ккурал мушриказ
цоги щиб жоялда иман лъолеб?

Мушриказ «МухIаммадида муҗизат рештIизабулебани»-абураб
рагІи буго жидерго ахІмакълти бихъизабулеб рагІи. ХІакълъунго гьеб
Къуръаналда жаниб кIудияб рахІмат буго, гьелдалъун жужахІалдаса
ґадамал хвасар гъарулел ругелъул. Иман лъезе бокъарал ґадамазе
баянаб вагІза-насихІатги буго.

52. Дуца гьезда абе МухIаммад صَلَّيْهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
нужедаги дидаги гьоркъов нугІлъун
живго ґадеґанав Аллагъ ґезе вуго.
Гьев вуго жинда зобалаздаги рақалдаги
бугеб кинабго жо лъалев.

قُلْ كَفَى بِاللَّهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ
شَهِيدًا يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا
بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٥٢﴾

Жидеца батІулаб жоялда иманги лъун:

Хъанчис лагълъиги гьабун щайтIаналда,
гъава напсалда нахъги рильлъун, Аллагъасда جَلَّالُهُ инкаргги ккун
хъвадарал ґадамал,-гъал руго тIубанго чIорого хутIарал ґадамал.
Жиде ахираталъул щибго бутIа гьечІел, цохІо жужахІалъул ґазаб
гуреб.

53. Гьел мушрикаца дудаса тIалаб
гьабулеб буго МухIаммад صَلَّيْهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, мун
жиде хехго ґазабги бачун вачІаян
абун.

وَيَسْتَعِجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُّسَمًّى
لَّجَاءَ هُمُ الْعَذَابُ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَهُمْ وَهُمْ لَا
يَشْعُرُونَ ﴿٥٣﴾

Мун махсароде гъавун, дуца бицунеб
жо хІакъаб букІиналда божичIого абулеб буго мушриказ гьеб рагІи.
Нижеда тIаде зодил кьотІелал рортизареха, яги гьенисан ганчІал
рортизаре абун. Гьезие ґазаб гьабизе Аллагъас عَلَّاهُ кьадар гьабураб
заман букІинчІебани, гьезие ґазаб гьабилаан. Амма Аллагъасул
عَلَّاهُ амру гьезул тIалабалда рекъон хъвадуларо. БичасхІаги, гьезухъе
ґазаб бачІила тохлъукъего, гьезда ракІалдаго гьечІеб мехаль ва
жидеда гьеб ґазаб бачІунеб мехги лъазе гьечІо. Гьелда дандчIазе

гьел хIадурунги рукIизе гьечIо.

54. Гьел мушрикаца дудасан тIалаб
гьабулеб буго мун гIазабги бачун хехго
вачIа абун ва гьезда лIалеб гьечIо

يَسْتَعْلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَإِنَّ جَهَنَّمَ
لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٥٤﴾

хIакьлIунго кIьямасеб кIоялIул гIазаб гьел капурзабазда
сверун лIугIун букIунеблIи ва гьезие рорчIизе, лIутизе бакI
букIунареблIиги.

55. Гьеб кIьямасеб кIо буго гьезда
бетIералда тIасаги, хIагIазда
гIоркIанги ва киналго рахIаздасаги
гIазаб сверун лIугIараб.

يَوْمَ يَغْشَاهُمْ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ
تَحْتِ أَرْجَائِهِمْ وَيَقُولُ دُوُّوْا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٥﴾

тIадегIанав АллагIас гьезда абула: «ГIанже чIаме нужеца
дунялалда гьабула букIараб гIамалалIул жазатъ»-абун. АллагIасда
инкар кIвейги, авараг гьереси гIавиги, муIминзаби гIодорегIан
гIариги букIана нужер гIамал. Гьаб ахират букIиналдаги, гIаниб
хIисаб-мизан ва алжан-жужахI букIиналдаги нужеца инкар кIолеб
букIана. ГIанже нуж абадияб жужахIалIул гIазабалIуль рукIа-абун.

56. Я Дида иман лIурал дир лагIзал! Дир
ракъ цIакъ гIатIидаб буго.

يَعْبَادِي الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ
فَإِنِّي فَأَعْبُدُونَ ﴿٥٦﴾

Нужее МаккалIул мушриказ кIварилIи
гьабулеб батани нуж гIижра гьабун гьенисан
кIватIире рахIа ва нужее кIварилIи гьабулареб бакIалда а! **Нужеца**
гIибадатги цохIо Дне гьабе! Гьеб гIибадат гьабиялIуль щибго жо
гIахIалги гьабуге!.

57. Кинабго напс буго жинца хвел
чIамизе бугеб, ва ахираталда киналго
дида руссизаризе руго.

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٥٧﴾

Гьаб амру гIадин бугелIул нужеда кидаго АллагIа حَلَّالَهُ кIочIон тоге,
гьесие гIибадатги гьабе, гьесда гIасилIизеги хIинкIа.

58. АллагIасда иманги лIун, гьесул
расуласда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мутIигIлIун,
лIикIаб гIамалги гьабун хIвадарал
муIминзабазе дица алжаналда жаниб
гьел руссунеб ва чIолеб бакI гьабила

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَهُمْ
مِّنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا نِعَمَ أَجْرًا الْعَمِلِينَ ﴿٥٨﴾

рорхатал кIалгIаби: жидеда гIоркIан нигIматазул лIарал
чвахулел. АбадиялIго рукIинелIун гьенир жанирги лIугIызарила.
Гьаб бугоха цIакъ лIикIаб ажро, АллагIа حَلَّالَهُ разилIи тIалаб
гьабун, лIикIаб гIамал гьабун хIвадарал гIадамазе.

59. Гьал Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилтъи жидее الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾
 шварал гIадамал руго жидеца Аллагъасе
جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гъабиялда тIад чIун сабро гъабурал,
 гъижра гъабиялъул ва мушриказул къварильтиялъул захIмалтъи
 хIехъонги сабро гъабурал гIадамал. Кинабго амруялъулъ
 Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ таваккал тIамунги рукIулел. Гъаб кIинго сипат буго
 муъминзабазул бищунго лъикIал сипатал. Саброги таваккалги бугев
 чиясул цогидал лъикIал сипаталги рукIула. Гъесул гъабулеб тIамалги
 гIакъло бугеб букIула.

60. Чан бугеб ракъалда тIад хъвадулеб وَكَيْتَ أَتَىٰ مِّنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رَقَبَهَا ۖ اللَّهُ يَرُدُّهَا وَإِذَا كُنتُمْ لَهُوَالِ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٠﴾
 рухIчIаголтъи, жинца ризкъи цадахъ
 босулареб ва гъеб ризкъи тIалаб гъабизе
 жиндир хIалги кIолареб.

ТIадегIанав Аллагъас кьола гъельне ризкъи, нужееги жинца
 ризкъи кьолеб гIадин. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда нужер рагIи
 рагIулев ва нужер хIал лъалев.

Гъаб аяталда жаниб далит буго инсанасе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ризкъи кьезе
 букIиналда щиб ракъалда гъев вугониги. Гъаб аят рештIине гъабуна
 муъминзабазул ракI парахат гъабун. Гъижра гъабиялъул амру гъезда
 тIаде бачIараб мехаль жидер ватIан гуреб бакIалда кин жидеца яшав
 гъабилеб абун гъезул ракIал къварилъун лъугъиндал, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
 гъезие мисал бачана тIисинал рухIчIаголъабазул: Жидер щибго гъунар
 гъечIел ризкъи тIалаб гъабизе, гъедин бугониги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жал
 хьихьун ругел.

Жинда Аллагъ разилтъаяв ИбнугIаббасица абун: мушриказ гIемерго
 къварид гъарураб мехаль, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас
 муъминзабазда амру гъабуна гъижра гъабун Маккаялдаса къватIире
 аян-абун. Мадинаялъул ракъалда а нуж ва капураб, залимаб къавмалда
 аскIор чIогейн абун. Хириял асхIабзабаца абун: «Нижер гъениб
 рукъги гъечIо, ракъги гъечIо. Нижее квенги, лъимги кьезе нижер
 гIагарал гIадамал, гъобол гъудулги гъечIо. Нижеца кин гъениб яшав
 гъабилеб?»-абун. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб аят рештIине гъабуна (60
 аб. аят).

Жиндир диналъе зарал бугеб ракъалдаса нахъе ине ва гъеб дин загъир
 гъабизе рес бугеб бакIалда гIумру гъабизе тIадаб буго бусурбабазда.
 Дунялялъул ризкъи тIалаб гъабун бусурбабазул ракъги жибго тун
 капурзабазда гъоркъор чIезе унел гIадамал руго жидеца динги бичун
 дунял босарал гIадамазда релтъун. Гъез тIалаб гъабулеб буго жидеего
 ризкъи бигъаго щолеб бакI ва амма гъезда кIочон толеб буго жал ризкъи

тlалаб гьабизе рижун гьечlеблtи. Гьезие ризкtи кьезе Аллагьас ﷻ тlаде босун буго. Гьезда тlад кьан буго Аллагьасе ﷻ тlибадат гьаби, Аллагь ﷻ разилtи тlалаб гьаби, ахираталда алжан шолeб тlамал гьаби. Аллагьас ﷻ жидеда тlад кьараб ва жидеда тlамун тараб амруги тlодоб тун, гьeб тlубазабичlого ва гьелъул кlварги гьабичlого, Аллагьас ﷻ жинда тlаде босун бугеб ризкtи тlалаб гьабизе яхl бахtи муьминзабазул сипат гьечlо.

Ибнукасирил тафсиралда жаниб буго, тlалимзабазул цояс бицана:

Чегlер гьедоял тlанчlи рахьулeб мехаль хоноялда жаниса тlинчl кьватlибе бачlуна хьахlаб рас тlад бугеблtун. Гьел хьахlал тlанчlи жидер гьечlо абун, жидер тlанчlи чегlераб хlули тlад бугел рукlине кколин абун тlанчlазул эбел-эменлtун ругел гьудул жидер тlанчlи шехон роржанхулел рукlуна. Гьезул тlанчlи гьакlклан кlалалгун кваназе жоялда хlажалtун ругеб мехаль гьезда тlаде руссуна тlисинал рухlчlаголъаби: кlклара ва машкара. Гьел рухlчlаголъабиги кванан жидер хьахlаб рас тlаса ун чегlераб хlули бижизегlан тlанчlиги рукlуна, гьезда тlаде роржун рачlун, цингиги гьел жидер тlанчlи гьечlо абун нахье ун гьезул эбел-эменги рукlуна.

Гьаб буго Аллагьас ﷻ жиндир махлукъ хьихьиялъул цо мисал. Гьeб мисалалда жаниб Аллагьасул ﷻ хlал кlолъиги, гьесул махлукъаталъул тlажайбал жал ричинги буго. Аллагьасда ﷻ иман лъезе бокьарав чиясе пикру гьабизе тlезегlанго тlемерал тlаламатал ва хlужжабиги руго.

61. Дуца гьел инкарчагlазда гьикъани Мухlаммад ﷺ: шивха вугев гьал зобалги ракъги жинца бижарав, бакъги моцlги жинца квегьарав абун.

وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى
يُؤْفَكُونَ ﴿١١﴾

Гьез дуда абизе буго Аллагь ﷻ вуго абун. Гьезие цоги жаваб кьезе рес гьечlо. Гьаб иш гьадин букlингун цадахъ гьел Аллагь ﷻ цо гьавун, гьесие тlибадат бацlцlад гьабиялдаса кинха руссун чlолел?.

62. Тlадегlанав Аллагь вуго жиндие бокьарал лагъзадерие тlатlидго ризкtи кьолев. Жиндие бокьаразе ризкtи дагъ гьабунги кьола.

اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ
وَيَقْدِرُ لَهُ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٢﴾

Гьeб буго лагъзадерил хlалбихtи гьаби. Ризкtи тlатlид гьабула гьел тlадамаз шукру гьабуладай абун хlалбихtи гьабун. Ризкtи кьварид гьабула (дагъ гьабула) гьез сабро гьабуладай абун хlалбихtун. Хlакълtунго Аллагь жинда кинабго жо лъалев вуго. Ва жинца гьабулeб жоялда

жаниб хИкмат-пайда бугев, гьелгул маслахат лъалев вуго.

63. Дуца гьел мушриказда гьнкъани
 Мухаммад ﷺ: щивха вугев
 жинца зодисан шадги рештине гьабун,
 гьелдалъун хвараб ракъ чIаго гьабулев
 абун, гьез дуда абизе буго Аллагъ ﷻ
 вуго абун.

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
 فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ
 اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا
 يَعْقِلُونَ ﴿٢٩﴾

Дуца гьезда абе: кинабго рецц ва
 шукру Аллагъасе ﷻ буго, жинца хIакъаб жо загьир гьабулев,
 инкарчагIиги мукIур гьарулев-абун. Гьел мушриказул Гемерисел
 жидер гIакъло гьечIел, жидеца пикру гьабуларел руго.
 Гьел мукIурлъулел руго жал рижарав, жидее ризкъи кьолев хан цохIо
 Аллагъ ﷻ вукIиналда, цингиги гьев Аллагъасда ﷻ падахъ ккун,
 яги Аллагъги ﷻ живго тун цоги алагъзабазе буго жидеца лагъгьи
 гьабулеб. Гьеб гьечIишха ахIмакъгьиалъул гIорхьолъан ин?

64. Гьаб дуниялалъул чIаголгьи гьечIо
 гIададисеб махсаро-хвечI гIадаб жо
 гурони. Дагъабго заманаялдаса жиб
 тIаса унеб, жиб даимлъулареб, жиб
 цIакъ хисардулеб жо буго.

وَمَا هَذِهِ الْحَيَوةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوَ وَاعْبُؤْا
 الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾

ХIакъикъияб чIаголгьи буго ахираталъул рукъ. Жиб тIаса унареб,
 абадияб бугельул гьеб ахираталъул рукъ. Гьаб амру гьадин букIин
 гIадамазда лъалеб букIарабани ва гьеб бичIчулеб букIарабани,
 гьез жиб хIакъираб дуныл тIаса бищизе букIинчIо ва абадияб
 ахират кIочон тезе букIинчIо.

65. Аллагъасда инкар ккурал мушрикал
 гамида рекIун ралъадалда тIад ругеб
 мехаль ва гьениб жидее хIинкъи-
 къварилгьи ккараб мехаль,
 гьез ахIи балеб буго цохIо Аллагъасда

فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفَلَائِكِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ
 لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْأَرْضِ إِذَا هُمْ
 يُشْرِكُونَ ﴿٣١﴾

ﷻ ва гьесда гьарулеб буго къварилгьи тIаса босеян абун, ва
 гьанкъиялдаса цIуне абун. Гьезда лъалеб букIиналъе гIоло гьеб жо
 гьабизе кIолев цохIо Аллагъ ﷻ гурого гьечIеблгьи. Цинги Аллагъас
 ﷻ гьеб къварилгьиалдаса жал хвасар гьарун ракъдаде швараб
 мехаль цIидаса гьез Аллагъасде ﷻ ширк гьабулеб буго.

66. Жидеца инкар ккве абе дир нигIматазда
 ва жидеца дагъабго мехаль дуниялалъул
 чIаголгьиалдаса мунпагIат босе абе.

لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ وَيَسْمَعُوا
 فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٣٢﴾

أَوْ لَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا مِّنَّا
وَيَتَخَفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ أَفَبِالْبَاطِلِ
يُؤْمِنُونَ وَبِعِمَّةٍ لِّلَّهِ يَكْفُرُونَ ﴿٧٧﴾

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ
بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ ۚ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى
لِّلْكَافِرِينَ ﴿٦٨﴾

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَهُمْ صُبُلَنَا
وَأِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٦٩﴾

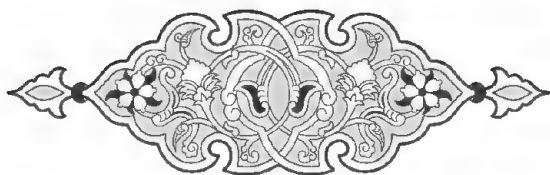
Жидеца лъикІлти гъабулел гІадамал руго жидеца лъараб лъикІаб жо цогидаздаги лъазабулел. Гъединго жидеца лъикІлти гъабулел руго

жидеда аман гъарун вачIарав чиясул хIажат тIубалел гIадамалги.
Аллагъасул салам лъеяв ГIиса аварасдаса бицараб хабаралгъулъ буго:
ихIсан гъаби (лъиклъи гъаби) буго дуе квешлъи гъабурав чиясе дуца
лъикIлъи гъаби. Дуе лъикIлъи гъабурав чиясе лъикIлъи гъаби ихIсан
гъечIоян-абун.

Цоги хабаралда буго: жинда лъараб гIелмуялда рекъон гIамал гъабурав
чиясда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъесда лъалареб гIелмуги лъазабулин абун.
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавпикъ къеги лъикIаб гIамал гъабизе.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун суратул Ганкабуталъул
тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецц ва щукру Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

30. Сурагу Ррум

Маккаядла реитIизабураб, жинда жаниб лъабкъого аят бугеб.

Гъаб сурат буго жинца исламияб диналъул гIакъида баян гъабулеб, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялда, аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّكَمُ ритIухъ гъариялда ахIулеб. Ахират букIиналъул ва гъениб хIисаб-мизан гъабизе букIинги жинца бицублеб. Сураталъул бай бихъиялда Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасул мугIжизатлъун бугеб Румазул аскарал Персазул аскараздаса гIагараб заманаялъ бергъизе рукIин бицун буго ва гъеб аварагас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бицухъ ккезеги ккана.

Хадуб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къокъалъун бугеб муъминзабазда гъоркъобги цайтIаналъул къокъалъун бугеб капурзабазда гъоркъобги бугеб даимабго рагъалъул бицунеб буго. Гъеб рагъ жиб лъугъулареб ва жиндие ахир гъечIеб буго хIакъабги батIулабги жо ракъалда тIад бугебIан мехалъ. Ахир-къадги хIакъаб жо бергъизе букIин бицун, гъелъие далилал рачун руго.

Къиямасеб къоялъул хабарги буго, гъениб капурзабазул букIунеб захIматаб ва хIинкъараб хIал бицун буго, муъминзабазе алжаналда ругел нигIматалги ричун руго.

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIиналда, гъесул хIал кIолъиялда тIоритIел гъабулел махIукъаталда жанир ругел цо-цо гIаламатазулги бицен гъабун буго. Сураталъул ахиралда Къурайшиязул капурал гIадамазул хIал баян гъабун буго: жидеца вагIза босуларел, Къуръанальги жидее мунпагIат гъабуларел, мугIжизатазулги жидеца пикру гъабуларел.

Сураталда цIар лъун буго Румазул сурат абун, гъаб сураталъул авалалда гъел Румазулги Персазулги рагъалъул хабар бицун бугелъул.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдальун.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

1. Алиф. Лам. Мим.

الْعَمَّ

ТIадегIанав Аллагъасда лъала жиндир мурад гъал хIурупаздальун бугеб.

2. Румал къана ва гъезул аскарал
риххизаруна,

عَلَيْتِ الرُّومُ

3. Румазда гIагарда бугеб ракъалда.
Амма гъел Румал Персаз жал къезарун

فِيْ اَآذٰنِ الْاَرْضِ وَهُمْ مِنْۢ بَعْدِ عَلَیْهِمْ

хаду, Персаздаса бергъизе руго

سَيَعْلَمُونَ ﴿٢٠﴾

4. дагъалго соназдаса: лъабгоялдаса
ичГоялда швезегІан гьоркъор ругел
соназда жаниб.

فِي صُغُرٍ سَيُنَبِّئُ اللَّهُ الْأُمْرَ مِنْ قَبْلِ وَمِنْ
بَعْدُ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٢١﴾

ТІадеГІанав Аллагъасул амру ва хІукму

къадар буго гьел Румал бергъилелде цебе букІараб ва гьел
бергъун хадуб бугебги. Гьеб кинабго иш Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бихъун ва
лъан лъугъараб буго. Гьел Румал Персаздаса бергъараб мехаль
муъминзабиги роххизе руго. Румал къараб мехаль мушрикал роххун
рукІараб гІадин.

Тафсиралгъул гІалимзабаца абуна: Румаздаги Персаздасаги гьоркъоб
рагъ букІана. Гьеб рагъулъ Румал къанилан рагІиндал Аллагъасул
свалат салам лъеяв авараг ва муъминзаби цІакъ пашманлъана,
Маккаялгъул мушрикал гьеб хабар рагІараб мехаль роххана. Гьелъие
гІиллаги букІана Румал китабиял рукІин, гьел мажусиялгъун ругел
(цІадуе лагълъи гъабулел) Персаздаса къараб мехаль, мушрикал
рохана. Муъминзаби пашманлъана Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ жидеда тІехъ
рештІизабурал Румал мажусияздаса къеялдалгъун.

Мушрикаца асхІабзабаздаги абуна, нижер вацал мажусиял нужер вацал
Румаздаса бергъана, ниж нужедасаги бергъизе ругоян-абун. Абубакр
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ асхІабас абуна нижедасаги бергъун нуж рохизе гьечІин-абун.
Цинги ТІадеГІанав Аллагъас гъаб аят рештІизабуна: «Гьел Румал къун
рукІун хадуб гьел бергъине руго дагъалго соназдаса»-абун. Гъаб аят
рештІизабун хадуб анкъго сон араб мехаль цІидаса Румал ва Персал
поцазде рагъизе рахъана ва гьеб рагъулъ Персал къана. Гьелдалгъун
муъминзабиги рохана.

Гъаб аяталь нугІлъи гъабуна хирияб Къуръан аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
бугеб мугІжизат букІиналда. Гьеб Къуръаналь бицараб жо хІакъгъун
киназдаго бихъана. Гьеб балъгояб ва рикІіадаб жо лъазе ресги
букІуларо цохІо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гурони. Жинда Аллагъ разилъаяв
ИбнугІаббасица абуна: «Гьел Румал Персаздаса бергъараб къо данде
ккана Бадроялда муъминзаби мушриказдаса бергъараб къоялда. Гьеб
букІана цІадуе ва хъанчие лагълъи гъабулел гІадамазул талихІ къараб
къо»-абун.

5. Гьеб къоялъ муъминзаби рохизе руго
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ квербакъиялдалгъун.

يَتَضَرَّعُ اللَّهُ يَتَضَرَّعُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ квербакъула жиндие
бокъарал гІадамазе.

الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾

Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир гуч бергъарав ва жиндир гурхІел

Геме́рав хан. Аллагъасда جَلَّالَهُ гласилъараздаса цим босизе гучав вуго Аллагъ جَلَّالَهُ. Гъев разиял муъминзабазе гурхIел гъабулевги вуго.

6. Аллагъасул جَلَّالَهُ **къотIи буго** муъминзабазе квербакъи гъабилин абураб. Гъев Аллагъ جَلَّالَهُ **жиндир** къотIуе хилиплъуларев вуго.

وَعَدَ اللَّهُ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ، وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾

Гъедин бугониги ГIадамазул Геме́рисел гъаб жо жидеда лъаларел руго ва жидеца Аллагъасда جَلَّالَهُ **иман** лъун гъесул амру-нагъю ГIобан, гъесие ГIибадат гъабун хъвадуларел руго.

7. Гъел ГIадамазда лъалеб буго жидер дуниялалъул чIаголъиялъе гъабизе кколеб ГIамал ва гъелъул маслахIат.

يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَفِلُونَ ﴿٧﴾

Гъезда лъалеб буго жидер хур бекъулеб заман, гъеб бакIарулеб заман, даран-базар гъабулеб хIал, боцIи хъхъулеб къагIида ва цогигабги жидер магIишат-яшав гъабизе хIажатал ишал. **Ва амма гъел жидер ахираталъул амруялъуль цIакъ гъапулго руго.** Гъез щибго пикру гъабулеб гъечIо ахираталъе гъабизе кколеб ГIамалалъул.

Пахру Рази абулев ГIалимас бицана: ГIадеГIанав Аллагъас абуна: «Гъел ГIадамазда жидер дуниялалъул чIаголъиялъул загъираб рахъ лъалеб бугоян»- абун. Гъелъул магIна буго: «Гъезда дуниялалъул хIакъикъат лъалеб гъечIоян»- абураб. Гъезда лъалеб буго дуниялалъул лазат, гъелъул ниГIматал, гъениб бугеб рекIелгъей. Амма гъезда лъалеб гъечIо гъеб дуниялалъул зарал, гъелъул хиянат, гъель гуккулеблъи. Гъезда лъалеб буго дуниял жакъа букIин, амма гъезда лъалеб гъечIо дуниял жиб паналъулеб букIин. Гъаб амру гъадин бугелъул, Аллагъас جَلَّالَهُ инсан кантIизе бокъун, гъесие мисал бачун зобал-ракъал рижиялъул хабар бицунеб буго ва жинца абулеб буго:

8. Гъел ГIадамаз пикру гъабулариш гъезул напсаззулъ ругел Аллагъасул гъалкIолъиялда ГIоритIел гъабулел ГIаламатазул.

أُولَئِكَ يَتَفَكَّرُونَ فِي أَنفُسِهِمْ مَا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَدَّدٍ، وَإِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَيَقَآئِي رَبِّهِمْ لَكَاْفِرُونَ ﴿٨﴾

ГIадеГIанав Аллагъас зобалги ракъги ва гъезда жаниб бугеб щинаб жоги бижицIо жинца хIакъаб жо гъабулевлъун вукIун гурони. ГIададаго бижун гъечIо, гъеб бижицIада жаниб хIикмат-пайда буго. **Ва гъеб кинабго жоялъе бихъизабураб заманги буго.**

Дунялалгул рокъобго жиндир ажал тЮбалеб буго гЕмерисеб жо. Ахирабги ажал кЪиямасаб кЪо чЕзегІан буго. Гьeб кЪоялда швезегІан цебехун букІараб жо жиндие ахир бугеб буго. КЪиямасаб кЪо чІун хадуб нахье хутІулеб жо абадиялгю жиб букІулеб буго. ХІакълъунго гІадамазул гЕмерисел жидеца ахираталда иман лъоларел, гъенир Аллагъасда ﷺ дандчІвазе рукІиналда ва жидее хІисаб-мизан гъабизе букІиналда инкар кколел руго.

9. Аллагъасдаги ﷺ ахираталдаги иман лъоларел гІадамал ракъалда гІад жидер сапаразулъ хъвадулариш? Гъезда бихъулариш кин ккараблЪи жидеца церехун рукІарал, Аллагъасда ﷺ гІасилъарал къавмазул ахир, гъел къавмал гъал Маккаялгул мушриказдаса къуватал рукІана. Гъез ракъалда гІад гЕмер заманги бана,

أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا أَشَدَّ
مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَثَارُوا الْأَرْضَ وَعَمَرُوهَا
أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لَأَنْهَىٰ عَنْهُمْ
وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾

гЕмерал шагъаралги гІуцІана. Гъал мушрикаца гъабуралдаса цІакъго гЕмераб магІишат-яшавги гъабуна, бечелъи-хазинаги бакІарана. Гъезухъеги аварагзаби ﷺ рачІана баянал гІаламаталгун ва мугІжизаталгун. Аллагъасда ﷺ ва гъесул расуласда мутІигІлЪичлеб мехаль, жидеца ракъалда пасалъиги гъабураб мехаль, Аллагъас ﷺ гъел гъалаг гъаруна.

Аллагъ ﷺ вукІинчІо гъезие зулму гъабуравлъун. Гъел жалго рукІана жидерго напсазе зулму гъабулеллъун. Жидер гІамалалда рекъараб жазаъ гъабуна Аллагъас ﷺ гъезие гъеб жазаъ гъабиялда зулму гъаби абуларо. Гъез жидер напсал гІазаб гъабиялгье хІакъ гъаридалго, гъел гІадамал ккана жидеего зулму гъабуравлъун.

10. Цинги гъал купру-ширкалда чІун Аллагъасда ﷺ гІасилъарал гІадамазул ахир букІана гъезие цІакъ квешаб гІазаб гъаби.

نُمُ كَانَتْ عَاقِبَةُ الَّذِينَ اسْتَفْتُوا السُّوَائِيَّ
كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِءُونَ ﴿١٠﴾

ЖужахІалгул гІазаб буго гъеб. Гъеб гІазаб гъабиялгье гъел хІакълъана жидеца Аллагъасул ﷺ аятал гъереси гъарулел ва махсароде гъарулел рукІиндал.

11. ГІадегІанав Аллагъ вуго жинца кинабго жо авалалда бижарав ва гъеб бижи цІидасан гъабулевги.

اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾

ЧІаго гъарун хадур нуж киналго Аллагъасде ﷺ руссизарула

xИсаб-мизан ва жазатъ гъабизе.

12. Гъеб къямасеб кьо чIараб мехаль
ва xИсаб-мизаналъе цереги рачараб
мехаль,

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٣٢﴾

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун мунагъал гъарурал гIадамазул кIал-
мацI багъаруларо, гъезда кIалгъазе кIоларо жидер гIамалалъе xлужа-
далил бачун. Гъезул хьулги къотIула жидеда гурхIел гъабиялдаса.

13. Гъеб къоялъ жидеца лагъли
гъабурал алагъзабаз гъезие шапагIатти
гъабуларо.

وَلَا يَكُنْ لَهُمْ مِنْ شُرَكَائِهِمْ شُفَعَاءُ
وَكُنُوا بِشُرَكَائِهِمْ كَافِرِينَ ﴿٣٣﴾

Жидеца ширк гъабурал ва жидедехун
ширк гъабуралги гъеб къоялъ цо-цаздаса ратIалъула ва гъез
цоцазде инкар ккола.

14. Гъеб къямасеб кьо чIараб мехаль
муъминзабиги капурзабиги цоцаздаса
ратIалъула.

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُنْفِقُونَ ﴿٣٤﴾

Ва гъезул кIиги батIияб къокъа лъугъула. Цоял алжаналде унел, цогидал
жужахIалде унел.

15. Амма Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ва ахираталда
иманги лъун, жидеда витIарав
аварагасдаги ﷺ мутIигIлъун,
лъикIаб гIамал гъабун хъвадарал
муъминзаби алжаналъул нигIматазулъ рукIула.

فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ﴿٣٥﴾

16. Амма Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал,
дир тIахьалги ахираталда дида данде
чIвайги гьереси гъабурал ва гъелда
инкар ккурал гIадамал жужахIалъул
гIазабалъуль рукIизе руго ва гъениса
кидаго къватIиреги рахъизе гъечIо.

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ فَأُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ
مُخْضَرُونَ ﴿٣٦﴾

17. Нужеца Аллагъа جَلَّ جَلَالُهُ вацIцIад
гъаве ва тIадегIан гъаве,
мушриказ гъесдехун гIунтIизарулел гъесие мукъсанлъи бугел
сипатаздаса радал тIад рахъараб мехальги, къаси сордо бачIараб
мехальги.

فَسَبِّحْ لِلَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿٣٧﴾

18. Гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго кинабго
рецI ва щукру зобалазул агълуялъул ва
ракъальул агълуялъулги.

وَلِلَّهِ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴿٣٨﴾

Къаси сардилъ гъабе нужеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ

тасбихІ. Къальул гѹжалъги гъабе. Гъаб кІиябго аятаълул магІна буго: нужеца кидаго Аллагъ جَلَّالَهُ вацІилад гъаве ва тІадегІан гъаве. Гъев Аллагъ جَلَّالَهُ вуго зобалазулги ракъалълуги агълуялъ жиндие рецц гъабизе мустахІикъав ва жинца гІибадат гъабизе тавпикъ гъабулев.

19. Гъев Аллагъ جَلَّالَهُ вуго жинца хвараб жоялдаса чІагояб жо гъабулев капурчиясул муъминчи гъавулев.

يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١٩﴾

Жинца чІагояб жоялдаса хвараб жогі гъабулев. Муъминчиясул капурчиги гъавулев.

Жинца манидал къатІраялдаса инсан вижулев, гъев инсанасдаса къватІибе манидал къатІраги бачІизабулев. Мугъалдаса хур бижизабулев, хурги бижизабун, гъелдаса мугъ гъабулев. Жинца хун букІараб ракъ чІаго гъабулевги вуго Аллагъ جَلَّالَهُ. Бакъвараб, тІаде хур-хер гъечІеб ракъалда хур- хер бижизабулев. Гъаб кинабго жо жинца бижулеб гІадин, Аллагъас جَلَّالَهُ нуж хун хадур тІадеги рахъизарула, хІисаб-мизан ва жазаъ гъабизе.

20. Аллагъ جَلَّالَهُ цо вукІиналда, гъев жинца жо бижулев ва жиндир къуват-гуч камила вукІиналда тІоритІел гъабулел гІаламатаздаса буго, Аллагъас جَلَّالَهُ нуж ракъалдаса рижи.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ ﴿٢٠﴾

Нужер тІоцевесев эмен Адам ракъалдаса вижун. Цинги хадур нуж гІадамалълун гъаруна цоял цояздаса рижулел ва тІиритІулел.

Манидал къатІараялдаса бидул къотІел лъугъун, цинги гъанал къотІел лъугъун, цинги инсанасул сипат-сурат лъугъун. Гъелдасаги хадур кІудиял гІун гІакълло-лъай бутел лъугъун. Зобал-ракъалги инсанасе квегъун, Аллагъас جَلَّالَهُ гъаб дунялалълул ханзабилълун ва халипабилълун гъарун.

Щивав инсан жинда хасаб тІабигІат-гІамалгун, сипат-суратгун вижана Аллагъас جَلَّالَهُ. Щивав инсанасул гІакъллу-лъай, бечелъи-мискинлъи батІияб гъабуна. ЛъикІал-квешал гъаруна, бахъибутел, бахъикъосарал гъаруна. Гъаб дунялалда тІад ругел миллионал гІадамал цояв цоязда рельеъларав гъечІого рижин ва щивасе хасаб хІукму-къадарги букІин, Аллагъасул جَلَّالَهُ хІалкІолъиялълул цІакъ кІудияб гІаламат буго, гъаб кинабго халкъ жиндаса бижин бай бихъараб жо ракъул гІерекъ букІиналда балагъараб мехаль. Гъединго гІажайаб жо буго ахирги гъеб кинабго халкъ ракъалде буссулеб букІин.

21. ТІадегІанав Аллагъасул хІалкІолълъиялда тІоритІел гъабулел гІаламатаздаса буго гъес нужеэ руччаби

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ

рижун рукІин, нужерго жинсалдаса.

ХІава эбел йижана Адамил хьабалухьа

гІучІалдаса, цинги хадусеб насло

гьел кІияздасаго бижана. **Нуж**

гьел руччабаздехун **рак1** парахалъун, гьелгун цадахь **хІал**

рекъон **рукІизе**. Бихьинчиясе чІужулъун жундузул гІадан гьаюн

йикІарабани, гьел кІияздаго гьоркъоб камилаб **хІал** рекъей ва рокъа-

хинлъи букІилароан. КІиго батІияб аслуялдасан бижараб жоялгул

хІал рекъей ва дандеккей камилаб букІизе рес гьечІо.

Аллагъас **جَلَّالَهُ** нужеда гьоркъоб цоцадехун гурхІел гьабуна ва

рокъа-хинлъиги гьабуна. Аллагъас **جَلَّالَهُ** инсанасул рекІель гьаб

гурхІел ва рокъа-хинлъиги бижун букІинчІебани, цо жинсалдаса

ругониги бихьинал ва ручаби цоцазда аскІор чІолел, рос-гьадильтун

рукІулел рукІилароан. ХІакълъунго гьаб рехсараб жоялгулгиги

Аллагъасул **جَلَّالَهُ** **хІал**кІолъиялда ва гьев жив цогояв Халикъ

вукІиналда тІоритІел гьабулел гІаламатал руго, жидеца пикру

гьабулел ва жидеда жо бичІулел гІадамазе.

22. Гьединго Гьев Аллагъасул **جَلَّالَهُ**

гІаламатаздаса буго жинца зобал ракъал

рижи ва нужер щибаб къокъаялъ бицулеб

мацІ батІияб гьаби, нужер кьер батІияб

гьабиги.

ХІакълъунго Гьаб рехсараб жоялгулгиги руго гІаламатал жидеца

Аллагъасул **جَلَّالَهُ** **хІал**кІолъиялда тІоритІел гьабулел жидеда жо

гьалел, жидер гІакъло пикру бутел гІадамазе.

23. Гьединго Гьев Аллагъасул **جَلَّالَهُ**

гІаламатаздаса буго нуж сардилъиги,

къадги кьижулеллъун гьари.

Гьеб макъу букІинчІебани нужер чорхол

сахлъи хвелаан, нужер тадбирги биххилаан.

Гьединго нуж ризкъи тІалаб гьабулеллъунги гьаруна Аллагъас

جَلَّالَهُ. ХІакълъунго Гьаб рехсараб жоялгулгиги тІоритІел гьаби буго

Аллагъасул **جَلَّالَهُ** **хІал**кІолъиялда, жидеда жо рагІулел гІадамазе.

24. Гьединго Аллагъасул **جَلَّالَهُ**

хІалкІолъиялда тІоритІел гьабулел

гІаламатаздаса буго нужеда пири пирхи

ва зоб гьугъай бихьизаби.

Гьелдальун нуж **хІин**къизе гьарула

нужее гІазаб гьабиялдаса, нуж роххизеги

مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ

يَتَفَكَّرُونَ ﴿٣٠﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

وَأَنخَلَفَ الْأَشْجَارَ وَأَلْوَاحَكُمْ إِن فِي

ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٣١﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ

وَأَنخَلَاؤُكُمْ مِّنْ فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ

لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٣٢﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمْ الْآزِقَ أَخْفَافًا وَمَتَاعًا

وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيَخْجِي بِهِ الْأَرْضَ

بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ

يَعْقِلُونَ ﴿٣٣﴾

гъарула цІад бан нуже хур-хер бижилин абун. Аллагъас جَلَّالَهُ зодиса цІадги рештІизабула ва гьелдалъун жиб хвараблъун бугеб, бакъвараб ракъ чІаго гъабула, хур-хер бижилабун. ХІакъълунго Гъаб рехсараб ишалъульги буго Аллагъасул جَلَّالَهُ хІалкІолъиялда тІоритІел гъабулел гІаламатал, жидер гІакъло бугел, жидеца пикру гъабулел ва гІибрат (гІакълу) босулел гІадамазе.

25. Ва гъединго Гъев Аллагъасул جَلَّالَهُ гІаламатаздаса буго гъал зобал-ракъал жидер гІадлу-низамалда даимго чІун рукІин, гъев Аллагъасул جَلَّالَهُ амруялдалъун, гъесул хІукму-къадаралдалъун.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِّنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنتُمْ تَخْرُجُونَ ﴿٢٥﴾

Цинги къиямасеб къоялъ нуж чІаго гъарун ракъульан тІаде рахъаян ахІараб мехъаль, нуж цІакъ хехго тІаде рахъулелги руго. Гъеб буго Исапил малаикас тІаде рахъизариялъе ссур пулеб заман. Гъеб ссур пураб мехаль дунял бижаралдаса бай бихъун гъеб паналъизегІан рижарал киналго гІадамал тІаде рахъизарула ва гІарасат майданалда (махІшаралда) ракларун гъенир чІезарула хІисаб-мизан гъабизе.

26. ТІадегІанав Аллагъасул мулк буго зобал-ракъалги, гъезда жаниб бугеб кинабго махлукъатги.

وَلَهُ مَن فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَهُ قَلْبُونَ ﴿٢٦﴾

Гъебмахлукъат Аллагъасе جَلَّالَهُ мутІигІаб, гъесие хІелун ва гъесдаса хІинкъун букІунебги буго.

27. Гъев БетІергъан Аллагъ جَلَّالَهُ вуго жинца кинабго жо байбихъун бижулев, цинги ахираталдаги чІаго гъарун рижулев.

وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَنَاسِلُ الْأَعْلَى فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾

Цин бижун букІараб жо кІиабизе бижи бигъаяб букІула Аллагъасе جَلَّالَهُ.

ТІадегІанав Аллагъасе щибго батІалъи гъечІо авалалдаго бижиладаги, хадуб цІадаса бижиладаги гъоркъоб: Жиндир хІалтІи гъечІо, гъесда бихъулеб захІмат гъечІо. Жиндие цо жо гъабизе бокъарб мехаль гъеб жо гъабун лъугъуна жиндие бокъиялдалъун. Гъеб гъабуларо гъесул лугби рагъарун Гъаб рагІи абун нильер гІакълоялда рекъезе гъабун, нильеда бичІІулеб мацІалъ.

Гъев Аллагъасул جَلَّالَهُ тІадегІанал сипатал руго, зобал-ракъазул агълоялъ гъесие гъарулел. Гъесда рельеъараб щибго жо гъечІо, гъесие тІобараб сипат гъабизе инсанасда кІоларо. «Аллагъ ТІадегІанав

вуго, Аллагъ عَلَّاهُ ваццIадав вуго, Аллагъ عَلَّاهُ гуч бергъарав вугоян»- сипат гъабула Аллагъасе عَلَّاهُ, амма гъеб тIадегIанлъиялъул ва цогигдал сипатазул гIорхъи чIезабизе кIоларо инсанасда. Гъев Аллагъ عَلَّاهُ вуго жиндие бокъараб жо гъабизе къуват гуч бугев, жинца гъабулеб жоялда жаниб хIикмат-пайда букIулев.

28. Аллагъас عَلَّاهُ нужее мисал бачулеб буго нужерго напсазул мисал бачиялдалъун: нужер лагъзадеридаса нужее гIахъалчагIи ругишха, дица нужее къураб ризкъи ва нигIматал нужеца гъезие бикъун къолел.

Гъеб ризкъи нужеца гъезулгун башад كَذَلِكَ نَقُصِّلُ الْأَيَّاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ^{٢٨} гъабулел ва нуж гъездасаги хIинкъулел, погиял хIуриял (узденал) гIадамаздаса хIинкъулеб хIалалъ.

ГъечIо нужер лагъзал нужее гIахъалчагIилъун, гъездаса нужги хIинкъуларо, гъезие нужеца щибго жоги кIоларо. ТIадегIанав Аллагъасул عَلَّاهُ милк ва лагъзал руго кинабго махлукъ. Гъев Аллагъас عَلَّاهُ живгун цадахъ жиндир лагъзал гIахъал гъарилишха, нужеца гъарулареб мехалъ?

Гъадин мисал бачун Дица баян гъарула Дир аятал ва гIаламатал жидеда жо лъалел ва бичIулел гIадамазе, гъез вагIза босизе ва пикро гъабизе.

29. Гъел мушриказе щибго гIилла ва гIузру гъечIо жидеца ширк гъабиялъе.

Гъел руго жидерго напсалъе бокъараб жоялда нахърилълъун ругел гIадамал, жидеца гъабулеб жо щиб бугебцин жидедаги лъаларел.

Жидер умуmuz гъабулеб батараб дин гъабулел руго гъелги. Аллагъас عَلَّاهُ жиндир къосиналда тарав чи тIовитIизе лъидаха кIолев? Гъел мушриказе квербакъулев чиги вукIуларо Аллагъасул عَلَّاهُ гIазабалъе гъел хIакълъараб мехалъ.

30. Дуца дур напс цохIо Аллагъасе عَلَّاهُ дин гъабиялде буссизабе ва гъелда тIад чIезабе. Кинабго батIулаб динги жибо тун цохIо исламияб дин гъабе. Исламияб дин буго Аллагъас عَلَّاهُ киналго гIадамал гъеб диналда рижараб.

صَرَبَ لَكُمْ مَثَلًا مِّنْ أَنفُسِكُمْ هَلْ لَّكُمْ مِّنْ مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِّنْ شُرَكَاءَ فِي مَارَرَقَاتِكُمْ فَأَن تَمَّ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ أَنفُسَكُمْ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَمَنْ يَهْدِي مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَّاصِرِينَ

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَٰلِكُمُ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

Гьелъул аслоги Аллагъ ﷻ цо гъави буго. Гъеб Аллагъасул ﷻ амруги жиб хисизабуглареб буго. Гъедин бугелъул нужеца Аллагъ ﷻ цо гъаве ва исламияб диналда хъваде. Гъеб жиндиль щибго захІмалъи гъечлеб амру буго. Гъеб буго жиб битІараб ва хІакъаб дин. Гъедин бугониги гІадамазул гІемерисел гъеб амру жидеда лъаларел руго.

31. Гъеб исламияб диналда чІа нуж,
тавбо гъабун, тІагІат гІибадат бацІацІад
гъабун, Аллагъасде ﷻ руссун ругеб
хІалалъ.

* مُبِينِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ
وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُسْرِكِينَ ﴿٣١﴾

Нуж гъев Аллагъасда ﷻ гІасильizeги хІинкъа, паризаяб какги бай ва нуж рукІунге жидеца ширк гъабулел гІадамаздаса.

32. ХІакъаб исламияб динги тун, батІи-
батІиял кьокъаби гъарун, Аллагъасдехун
ширк гъабулел гІадамал руго гъел.

مِنَ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّهُمْ وَكَانُوا شُرَكَاءَ
كُلِّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَيَرْحُونَ ﴿٣٢﴾

ЩайтІаналъ гуккарал, жидер гъава-напсалда нахърилъларал. Ва щибаб кьокъа жиндир дин битІараб бугин абун, гъелъул рахъккун цоцазде къацандулел руго. Щибаб кьокъа жидеца гъабулеб диналдалъун роххунги рукІунел руго. Щибаб жамагІат ва щибаб кьокъа жидеца гъабулеб дин гурони къабул гъабуларел руго.

33. ГІадамазда цо къварилъи щвараб
мехалъ гъез Аллагъасда ﷻ балеб буго
ахІи, гъесие хІелун ва гъесда хъуллъун.

وَإِذَا مَسَّ النَّاسُ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ مُبِينِينَ إِلَيْهِ
ثُمَّ إِذَا أَذَاهُمْ قَالُوا هُم مِّنْهُ رَحْمَةٌ إِذَا فَرِقَ مِنْهُمْ
يَرْجِعُهُمْ لَشُرْكَونَ ﴿٣٣﴾

Унта-шокълъи бугониги, ракъи-къеч бугониги, мискинлъи-пакъирлъи бугониги щвараб мехалъ гъезда лъалеб буго гъеб къварилъи жидедаса борхулев цохІо Аллагъ ﷻ гурони гъечлеблъи. Цинги гъеб къварилъи гІаса ун жиде нигІматал къураб мехалъ, гъел гІадамазул цо кьокъаялъ Аллагъасде ﷻ ширк гъабулеб буго.

Гъал мушриказе хІинкъи къун ТІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

34. Гъез дир нигІматазда инкар ккве
абе ва дуниялалъул дагъабго заманаялъ
мунпагІатги босе абе.

يَكْفُرُوا بِمَا ءَاتَيْنَاهُمْ فَتَسْتَعْمِلُوا صُفُوفَ
تَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾

Нужеда нахъа лъазе буго нужеца гъабураб ширкалъул кинаб гІазаб ва къварилъи нужеда шолелблъи.

ИбнухатІибица абуна: гъел гІадамал рижарав Аллагъги ﷻ вукІаго, гъез гІибадат Аллагъас ﷻ бижараб махлукъалъе гъабулеб буго. Гъезие нигІматал Аллагъас ﷻ кьолел руго, гъез щукру Аллагъ ﷻ гурев цоги жоялъе гъабулеб буго. Гъеб ширк абулеб жо гІемер батІияб хІалалъ

загырлѳулеб жо буго ва гьелъие гѳорхъи чѳвезеги захѳмат буго.

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев цоги жоялъе лагълъи гъаби бищунго кѳудияб ширк буго. Гьелдаса хадуб ширкалъул гѳемерал тайпаби руго, инсан гьезда кантѳичѳого вукѳине бегъулел. Масала: тушманасда тѳад рагъуль бергъенлъи босараб мехаль ва гьеб бергъенлъи жидер къуваталдалъун шванин абун раклалда ккани,- гьеб жо ширк буго. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ квербакъиялдалъун гурони бергъенлъи букѳуларо. Даранчиясе хайир лъугъани ва гьеб хайир жиндир махшелалдалъун лъугъанин абун раклалде ккани, гьебги ширк буго, жиндие ризкъи къурав Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб.

Цо пиша гъабулев чи (махшелчи, устар) гьеб ишалъуль лебаллъани ва гьеб жиндир гъунар бугин ва жиндир гѳакъло-лъаялдалъун бугин абун раклалде ккани, гьебги ширк буго, жинда жо малъарав ва жиндие тавпикъ къурав Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб. Гъадинаб балъгояб ширкалдаса цѳуне мун, я гъав инсан! Нужеда цере рукѳларал умматал гъалагълиялъе сабаб букѳлана гъединаб балъгояб ширк. Хѳакълъунго Аллагъас абун буго: «Гъезул гѳемерисез Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ лагълъи гъабулеб гъечѳо, гъесдехун ширк гъабун гурони»-абун.

35. Гъел мушриказда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ **рахъальан хѳужжа-далил рештѳуниш** **бугеб, гъез гъабулеб ширк битѳараб дин** **бугилан жинца бицунеб?** أَمْ أَنْزَلْنَاهُمْ سُلْطَانًا فَهُوَ يَتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوا بِهِ يُشْرِكُونَ ﴿٣٥﴾

Рештѳичѳо гъезда хѳужжа. Гъез гъабулеб дин батѳулаб жо буго.

36. Дица гѳадамазе лъикѳлъи гъабураб وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا وَإِنْ تُصِيبَهُمْ سَيِّئَةٌ مِّمَّا قَدَّمْتْ أَبْيِدْهُمْ إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴿٣٦﴾ **мехаль: нигѳматал къун, сахлъи** **къун, гъел роххулел руго. Гъез** **гъабураб квешаб гѳамал сабаблъун** **жидеда цо къварилъи швараб мехаль гъезул хъул къотѳулеб буго** **Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахѳматалдаса.**

Гъаб муъминзабазул гѳамал гъечѳо. Муъминзабаца нигѳматал къураб мехаль щукру гъабула, къварилъи бачѳараб мехаль саброги гъабула.

37. Гъел мушриказда лъаларогойиш أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٧﴾ **бугеб Хѳакълъунго Тѳадегѳанав Аллагъ** **вукѳин жинца нигѳматал къолев.**

Жиндие бокъарасе гѳемер гъарун гѳатѳид

гъарун къола, жиндие бокъарасе къварид гъарун къола.

Хѳакълъунго гъаб цебе бицараб жоялда жанибги жидеца иман **лъолел гѳадамазе аятал ва хѳужжаби руго, жидеца Аллагъасул**

хІалкІолъиялда тІоритІел гьабулел. جَلَّ جَلَالُهُ

38. Дуца дур гІагарав чиясе кье
кколеб хІакъ кье! Гьесие лъикІлъи
гьабе, гьесдехун гурхІел гьабе ва хІал
рекъзабе. Гьединго дуца хІакъ кье
мискинчиясеги, сапаралда вугев чиясеги.

فَقَاتِلْ ذَٰلَ الْفَرَقِ حَقَّهُ، وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ
السَّبِيلِ ذَٰلِكَ خَبَرُ الَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ
اللَّهِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٣٨﴾

Гьаб гІамал буго жиде Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи бокъарал
гІадамазе лъикІаб, ва гьел руго жидер лъикІлъиялда кверщел
батулелги.

39. Нужеца риба босизелъун
гІадамазухъе кколеб жо ва гьелдалъун
нужер боцІи-мал гІемерлъиялда хьулги
лъолеб,- гьеб жо Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
аскІоб жиб гІемерлъулеб ва лъикІаб
гьечІо.

وَمَآ آتَيْتُم مِّن رِّبَا لَّيْرَبُوا فِي أَمْوَالِ النَّاسِ
فَلَا يَزِيدُوا عِنْدَ اللَّهِ وَسَآءَ أَتَيْتُم مِّن زُكُوفٍ
تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْمُضْطَرُّونَ ﴿٣٩﴾

Гьеб буго хъубаб боцІи, гьелъуль Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ баракат гьабуларо. Нужеца закат бахъун, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи
гІалаб гьабун кколеб ва садакъаде кколеб боцІи буго лъикІаб.
Гьал гІадамал руго жиде ажро-кири цІикІкІизабулел ва жидеда
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъулел.

40. ГІадегІанав Аллагъ вуго жинца нуж
рижарав, цинги нуже ризкъинги кколеб.
Хадур нуж хвезеги гьарула Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ, ахираталда чІаго гьарун гІадеги
рахъизарула.

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَفَعَكُمْ ثُمَّ يُعَمِّدُكُمْ ثُمَّ
يُخَيِّطُكُمْ هَلْ مِن شُرَكَآئِكُمْ مَّن يَقُولُ
مِن ذَٰلِكُمْ مِّن شَيْءٍ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا
يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾

Нужеца жиде лагълъи гьабулел
алагъзабазул цонигияв вугишха гьал
рехсарал ишазул цониги жо жинда гьабизе кІолев? ГьечІо гьеб
жо гьабизе кІолев щивниги чи. Жив ГІадегІанав ва вацІадав
вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гьел мушрикаца жинда гІунтІизе гьарулел
сипатаздаса.

41. ГІадамаз гьарулел гІасильаби ва
зулмаби гІемерлъиялдагъун ракъалдаги
ралъадаги пасалъи ва гІазаб
загьирлъана,- гьел гІадамазда чІамизабизе
гьез гьарурал гІасильабазул цо-цо жазаъ.

ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ
أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤١﴾

Гьел кантІизе бокъун ва квешаб гІамал гьаби тун, лъикІаб
гІамал гьабиялда гьел руссизе бокъун.

Ибнукасирица абунa: цццад кьотИги ах-хур бижунгутИги гАдамазул гАсилъи цИкИналдалъун букIула. Зобал-ракъазул амру лъикIлъула ракъалда ругел гАдамал Аллагъасе جَلَّالَهُ мутИгIлъараб мехалъ-абун.

42. Дуца Маккаялъул мушриказда абе МухАммад ﷺ: нуж ракъалда гIад хъваде ва нужеца пикру гъабе нужеда цере рукIарал умматазул ахир кинабдай кканаян-абун.

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ ﴿٤٢﴾

Аллагъас جَلَّالَهُ гъел гъалаг гъаруна. Гъел умматазул гIемерисел жидеца Аллагъасде جَلَّالَهُ ширк гъабулел рукIана.

43. Дуца дур гъумер ва черх чIезабе МухАммад ﷺ, Аллагъасе гъабизе хIакъаб исламияб дин гъабиялда, жиндие нахъбуссин гъечIеб, жиндир хIинкъи кIудияб къиямасеб кьо бачIилелде себе. Гъеб къоялъ гАдамал кIийиде рикъун рукIула: цо къокъа алжаналда уна, цогияб къокъа жужахIалда уна.

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقَدِيمِ مِنْ قَبْلُ إِنَّ بَاقِيَ يَوْمَ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ يَوْمَئِذٍ يُصَدِّعُونَ ﴿٤٣﴾

44. Аллагъасда جَلَّالَهُ инкар ккурал гАдамазе гъеб инкаралъул гIазаб ва балагъ жидеего букIизе буго.

مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَهُوَ عَنْ عَمَلٍ صَالِحٍ فَلَا نَفْسَ لَهُ يَتَمَهَّدُونَ ﴿٤٤﴾

Иманги лъун лъикIаб гIамал гъабун хъвадулел гАдамал, ахираталда жиде лъикIаб рукъ къачIалел гАдамал руго.

45. Гъел муъминзабазе гIадегIанав Аллагъас лъикIаб жазаъ гъабизе буго жиндир цIоб-рахIматалдалъун.

لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿٤٥﴾

ХIакълъунго гъесие рокъуларо жидеца Аллагъасдаги جَلَّالَهُ ахираталдаги инкар кколел гАдамал.

46. гIадегIанав Аллагъасул гIаламатаздаса буго гъес гъурал ритИги: жидеца цIад баялдалъун ва хур-хер бижиялдалъун рохел бицулел.

وَمَنْ أَيْتَبَهُ أَنْ يَرْسِلَ الرِّيحَ مُبَشِّرَاتٍ وَلِيَذِقَكُمُ مِنْ رَحْمَتِهِ وَلِتَجْرِيَ الْفُلُكُ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٤٦﴾

Гъелдалъун жинца нуже рахIматлъун бугеб цIадги къезе. хвараб ракъ чIаголъулеб ва гАдамазе нигIматалги рижунеб. Гъеб гъуриялдалъун ральдада гумулги хъвадизаризе жиндир амруялдалъун. Нужеца сапаралда ун Аллагъасул جَلَّالَهُ ризкъи гIалаб гъабизе. Ва Аллагъасул جَلَّالَهُ гIемерал ва кIудиял

нигІматазда данде гьесие шукруги гьабизе.

47. ХІакълъунго Дица дудаса цереги

жидер къавмазда аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ

ритІана МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Гьел

расулал гьезухъе баянал хІужабигун ва

загьирал мугІжизаталгун рачІана.

Гьез дир аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ гьереси гьарураб мехаль, дица гьел

капурзабаздаса рецел босана. Дида рекъарабги буго Дица Дида

тІад гьабураб хІакъги буго, муъминзабазе квербакъи гьабизе. Ва

дида инкар ккурал гІадамаздаса рецел босизе.

48. ТІадегІанав Аллагъ вуго нужер

БегІергъан ва нужеца жиндие

лагълъи гьабизе тІадав хан, Жинца

гьурал ритІулев, гьел гьураздалгун

накІкІалги хъвадизарулев.

Гьел накІкІалги зобалазда жиндиге

бокъараб хІалалъ ва бокъараб бакІалда

тІиритІизарулев. Гьел тІутІурал кьотІелаллъунги гьарулев.

Цинги дуда бихъула гьел накІкІазда гьоркъоса чвахун балел цІад.

Аллагъасе جَلَّالُهُ бокъарал гІадамазул цо кьокъаялда гьеб цІад

швараб мехаль, дуда гьелги рихъула жал цІакъ роххараллъун.

49. Гьел гІадамал жидеда цІад балелде

переккун гьеб цІад баялдаса хьул

къотІун рукІана.

ЦІад бачІого гІемер замана ун букІун.

50. Мун валагъеха, я гъав гІакъло

бугев инсан, пикру гьабиялгун

валагъиялдалгун: гьеб цІад баялдалгун

загьирлъулеб Аллагъасул جَلَّالُهُ

рахІматалгун асаралда.

Кин гьель хун, бакъван букІараб ракъ чІаго гьабулеб бугеб абун.

ХІакълъунго, гъев Аллагъ جَلَّالُهُ вуго жинца хварал гІадамал чІаго

гьарулевги. Ва Гъев Аллагъ جَلَّالُهُ вуго жиндир кинабго жоялда

хІалкІолъи гІамлъарав. Гъев гІажиз гъавулеб шибго жо гьечІо.

51. Дица гьезул хур-хералда тІаде

гьельие зарал гьабулеб гьури биччан

букІарабани ва гьезда лъильизе мех

швараб хур тІогьиллъун, бакъван унеблъун бихъарабани,

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ

فَجَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَأَنْتَقِمْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرَمُوا

وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ فَتُبْرِسَاجًا فَيَسْطُرُهُ

فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُ كِسْفًا فَتَرَى

الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ فَإِذَا أَصَابَ بِهِ مَنْ

يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبِشِرُونَ ﴿٤٨﴾

وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ يُزَلَّ عَلَيْهِمْ مِنْ قَبْلِهِمْ

لَمُبْلِسِينَ ﴿٤٩﴾

فَأَنْظِرْ إِلَىٰ آثَرِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي

الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَمُحْيِي

الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾

وَلَيْنَ أَرْسَلْنَا بِحَافَرٍ أَوْهُ مُصَفَّرًا لَظَلُّوا مِنْ

بَعْدِهِ يَكْفُرُونَ ﴿٥١﴾

цингиги гъез инкар кквезе букІана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидее къун
рукІарал нигІматазда.

Гьел капурал гІадамазул гІамал буго гъезие лъикІлЪи гъабунѝ жал
роххулеб, шукру гъабулареб роххиялдалъун. Жидеда къварилЪи бачІани
пашманлъулеб ва жидее къун рукІарал киналго нигІматалги кІочолеб.

52. ХІакълъунго дуда кІоларо МухІаммад فَإِنَّكَ لَا تَسْمِعُ الْمَوْتَى وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, хварал гІадамазда жо
рагІзабизе. الدُّعَاءَ إِذَا أُولُوا مَذْبِرِينَ ﴿٣١﴾

Гьединго дуда кІоларо гІинкъав чиясда
рагІзабизеги гъев чи дуда мугъ бан, дудаса вуссун чІараб мехаль.

53. Мун гъечІо МухІаммад وَمَا أَنْتَ بِهَادٍ الْعَمَى عَنْ ضَلَالِهِمْ إِنْ تُسْمِعُ
беццав чи гІовитІизе кІолевлъунги, إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٣٢﴾
гъев жиндир къосиялъуль вугеб мехаль.

Дуе рагІзабизе кІоларо дир аятазда
иман лъурал муъминзабазда гурони, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялда
нахърилълъун гъесие мутІигІаллъун ругел.

Гьал аятазда жанир гІадегІанав Аллагъас капурзаби релъгъизаруна
хварал, беццал, гІинкъал гІадамазда: гъез Къуръаналъул вагІза
босун гутІиялъ ва гъезие аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дагІваталь асар
гъабунгутІиялъги.

54. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нугер ﴿٣٣﴾ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعِفٍ ثُمَّ جَعَلَ
БегІергъан, нугеца жиндие лагълЪи مِنْ بَعْدٍ ضَعِيفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ
гъабизе гІадав: нуг цІакъ загІпаб ضَعْفًا وَسَيِّئَةً يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَهُوَ
жоялдаса рижарав: манидал الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ ﴿٣٤﴾
къатІраялдаса. Цинги эбелалъул

чохъониб загІпаб лъимер букІун,
хадубги жиндир щибго гъунар гъечІеб
гъитІинаб лъимерлъун букІун.

Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъеб загІиплъиялда хадуб къуват гъабуна:
гІолохъанлъиялда вахизавуна. Цинги гъеб къуваталда хадубги
загІиплъи ва херлъи гъабуна. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бокъараб жо
бижула ва гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда кинабго жо лъалев, кинабго
жоялда хІал кІолев вуго.

55. Къиямасеб къо чІун гІадамал гІаде وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ
рахъизарураб мехаль капурал гІадамал مَا لَمْ يَأْتُوا غَيْرَ سَاعَةٍ كَذَلِكَ كَانُوا
гъа гъедун кІалъала жидеца дуниялда يُوقَفُونَ ﴿٣٥﴾
цІакъ дагъаб заман гурони бачІин абун.
Гъеб къиямасеб къоялъул хІинкъи гІаде

бачИндаЛ, гьелда хадуб букIунеб абадияб гIазабги лъадал, гьел капурзабазда дунялалда бараб заман цIакъ дагъаб жо букIин лъала. Цоги гIалимзабаца абуна гьезда кIочолин жидеца дунялалда бараб заман абун. Гьединго дунялалдаги капурзаби хIакъаб жоялдаса батIулаб жоялде унел рукIана. БитIараб жо тун гьереси тIаса бишулел рукIана.

56. Жидеа гIелму-лъай кьурал ва жал иманалда тIоритIарал гIадамаз абула: ХIакълъунго нуж дунялалда рукIана Аллагъас ﷻ нужеа бихъизабураб ажал тIубазегIан, цинги хун хадур тIаде рахъизаризегIанги.

وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ لَقَدْ لَبِئْتُمْ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ وَلَكِنَّكُمْ كُنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾

Гъаб буго халкъ тIаде бахъизабун гьезул хIисаб-мизан гъабулеб кьо, ва амма нуж гъеб кьо бачIизе букIин лъаларел рукIана: гьелда иман лъечIого инкар ккун чIарал рукIана.

57. Гъеб кьоаялъ дунялалда жидерго напсазе зулму гъабун хъвадарал гIадамаз гIузру бачиялъ гьезие щибго мунпагIат гъабуларо.

فَيَوْمَئِذٍ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَعَذِرَتُهُمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٧﴾

Гьезда «тавбо гъабе, Аллагъ ﷻ рази гъаве» абунги абуларо. Гъеб буго жазаъ гъабулеб кьо, гъеб кьоаялъ гъабураб гIамал къабул гъабуларо.

58. ХIакълъунго гъаб Кьуръаналда жанир Дица гIадамазе мисалал рачана кинабго жоялъе ва щибаб мисал бачун вагIза-насихIатти гъабуна.

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَلَئِنْ جِئْتَهُمْ بِآيَةٍ لَيَقُولُنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّا سَمِعْنَا لَأَمْبِطُلُونَ ﴿٥٨﴾

Гьел мушрикаца тIалаб гъабулеб мугIжизатти бачун мун вачIун вукIараваниги, гьез абизе букIана нуж ругин батIулаб жо гъабулел гIадамал абун. СихIро гъабулел, ниж гуккулел гIадамал руго нужан абизе букIана. Гьезул хIал хъублъи ва инкар кквей гучаб буго, гьезул муъминзабадахун бугеб тушманлъиги гIорхьоЛъан араб буго.

59. Гьадин мугъру чIвала Аллагъас ﷻ жидеда хIакъаб жо лъаларел капурзабазул ракIазда.

كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٩﴾

Гьезул рекелъ иман лъугъуларо, гьезда Аллагъги ﷻ лъаларо.

60. Гьел мушриказ дуе гъабулеб къварилъиялда ва гьел Аллагъ ﷻ цо гъавиялда ахIиялда дуца сабро гъабе

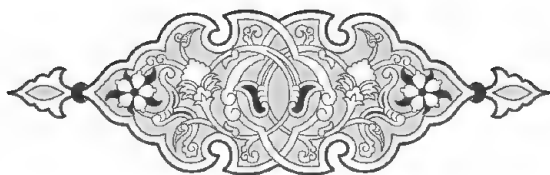
فَأَصْبَحُوا رِجَالًا يُهَرِّقُونَ وَلَا يَسْتَحْفِفُونَ ﴿٦٠﴾

Мухаммад ﷺ.

Хіакълунго две квербакъи гъабизе буго абураб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
къотІи хіакъаб къотІи буго. Гъеб щибго щакълъи гъечІеб иш буго.
Гъел иман лъечІел гІадамаз бицулеб жоялъ мун загІин гъавуге ва
дуца ракіги къварид гъабуге гъез иман лъечІин абун.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ квер бакъиялдалъун сурату Ррумалъул
тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру Тіадегіанав Аллагъасе буго.

31. Сурату Лукъман

Маккаяда решитизабураб, жинда жаниб лъебералда ункъго аят бугеб.

Гъаб сураталда жаниб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъави, ахираталда иман лъей ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рисалат ритIухъ гъабиялгъул баян буго. МухIаммад аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мугIажизатлъун бугеб Къуръаналгъул биценалдалгъун байбихъи гъабун буго гъаб сураталгъе. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукъаталда балагъун гъелдалгъун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIалкIолгъиялде тIоритIел гъабиялда ахIулел руго. Къиямасеб къоялгъул гIазаб-гIакъуба цвеелдаса цIуниялгъул бицен гъабун буго.

Сураталда жаниб гIатIидаб баян гъабун буго эбел-инсуе лъикIлъи гъаби, берцинал тIабигIатал хъвадизегъари, Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ширк гъабизе бегъунгутIиялгъул бицун, Лукъманица жиндир васасе гъабураб васияталгъул. Гъев Лукъманил бицен жаниб букIиналдалгъун гъаб сураталда цIар лгъун буго Лукъманил сурат абун.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алиф. Лам. Мим.

الْعَم

ТIадегIанав Аллагъасда лгъала гъал хIурупаздалгъун жиндир щиб мурад бугеб.

2. Гъал руго жиб пасихIаб, жиндир хIукму تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ баянаб Жинда жанир магIна ва мурад гъваридал хIикматал ругеб, Къуръаналгъул аятал. ГIажаибал масъалабиги ругеблгъун буго гъеб Къуръан.

3. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лгъун лъикIаб гIамал هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ гъабулел гIадамазе рахIматлгъун ва гъел тIоритIулеблгъунги буго.

4. Жидеца паризаял какал камил гъарун ралел, паризаяб закатги къолел, жидеца ахираталда якъинго, шибго шаклъи гъечIого иманги лгъолел;

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ

5. Гъал сипатал жидее ругел муъминзаби أُولَٰئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хIакъаб диналда ва битIараб нухда тIоритIарал гIадамал.

Ва гьал муъминзаби руго жидер дуњялалъулги ахираталъулги лъикІлъиялда кверщел батулел, бахьибугел Гадамал.

6. Мушриказдаса цо Гадамал руго жидеца дуњялалъул махсаро-кеп бичун босулел, гьелдалъун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналдаса Гадамал къосизаризе ва жидее щибго хІужа-далилги гьечІел, гьез гьабулеб Гадамал ритІухъ гьабизе.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ
عَن سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا
أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٦﴾

Жидеца Къуръаналъул аяталги махсароде гъарулел, гьезда ГІад релъанхъулел. Гьел Гадамал руго жидее ахираталда цІакъ ГІодореГІан гъарулеб ГІазаб букІизе бугел.

7. Гьесие дир Къуръаналъул аятал цІалараб мехаль, чІухІун мугъ балев, жинда гьеб Къуръан раГІулаго гьечІеб ГІадин, жиндир ГІундузда жаниб ГІинкълъи бугев ГІадин.

وَإِذَا تَنَادَىٰ عَلَيْهِمَا إِنَّا وَٰلِيٰ مُسْتَكْبِرًا
كَانَ لَمْ يَسْمَعْهَا كَأَنَّ فِي أُذُنَيْهِ وَقْرًا فَبَسَّرَهُ
بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٧﴾

Дуца гьесда рохел бице МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьесие жинца цІакъ унтизабулеб ГІазаб букІизе бугин абун.

Гьаб кІиги аят (6-7 аят) рештізабиялъе сабаб бицана: Назар ибну ХІарис абулев мушрикас лагъзал ричун росулел рукІана. Исламияб дин босарав яги гьеб бокъарав лагъ жиндихъе ккараб мехаль, Назар унев вукІана гьевги вачун жиндир кечІ ахІулей, жа гьекъoley гъарабашалъухъе ва гьелда абулеб букІана: дуца гъав чиясда жа гьекъезабе, гьесие квенги къе, кечІги ахІе-абун. Дов лагъасдаги абулаан: гьаб жо две лъикІ буго мун МухІаммадица жинда ахІулеб диналдаса ва гьесда цеве мун рагъда вагъулев вукІиналдасагян-абун.

Гьаб аяталда жаниб жиндир бицен гьабураб «لَهْوٌ» абураб жоялдаса мурад буго кинабниги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсеялдаса жинца машгъл гъарулеб жо: кагъат хІай, шахматал хІай, азарт бугел хІаял гъари, Гададисеб хабар бицун релъун-рохун рукІин. Гьаб заманаялъул балагълъун лъугъараб жо буго телевизоралда балагълун рукІин, торГІо хІай, гугари Гадал къецазда балагълize хъвади.

«لَهْوٌ» абулеб жоялъул бицунго кІудияб буго зурма-къали ва цогидал алатал хІалтІизарун макънал рачи, гьеб мажлисалда ГІахьаллъи, гьенир бихьинал ва руччаби цоцаль журан къурдун, кечІ ахІун рукІин. Гьаб буго цІакъ кІудияб мунагъазда гьоркъоб рикІкІараб лагъву. Гьаб иш гьабулел Гадамазул рекІель иман букІуларо, гьел рукІуна мунапикъзаби, щай абун гьез чанго батІияб кІудияб мунагъ гьабулеб

буго ва щибго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ ничги гъезие гъечІо.

8. ХІакълъунго Аллагъасла جَلَّ جَلَالُهُ
иманги лъурал, лъиклаб гІамалги
гъабурал гІадамазе ахираталъул рукъоб
нигІматазул алжанал руго.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ
جَنَّاتُ النَّعِيمِ ﴿٨﴾

9. Алжаналда гъел лъугъизарула даимго
рукІинелъун. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІакъаб
къотІи буго гъеб.

خَالِدِينَ فِيهَا وَعْدَ اللَّهِ حَقًّا وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿٩﴾

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир гуч
бергъарав, жив хІакимияв хан.

10. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ зобал рижана жал
рорхатал ва гІатІидал. Гъел жинца
гІаде рорхунги чІезаруна жал кколел
хІубалги гъечІого. Жинца ракъалда гІаде
рорхатал мугІрулги гъаруна нуж гъеб
ракъгун цадахъ цохІалалда чІун рукізе.

خَلَقَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَالْأَرْضِ
الْأَرْضِ رَوَيْتُ أَنْ تُقِيدَ بِكُمْ وَتَرَىٰ فِيهَا مِنْ
كُلِّ دَآبَّةٍ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا
فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿١٠﴾

Гъеб ракъалда гІад гІемер батІиял
рухІаголъабиги гІиригІизаруна. Дица нуже зобалаздаса цІадги
базабуна, гъелдалъун нуже чІаголъи бугеб. Гъеб цІадалдалъун
нуже ракъалда гІад бижибабуна батІи-батІияб хур-хер, пихъ ва
бахча,- жиб хирияб, жиндир гІагІам лазатаб.

11. Гъаб цебе бицараб жо буго
ГІадегІанав Аллагъас бижараб. Гъанже
нужеца бихъизабеха дида, щиб жо
бижараб нужер алагъзабаца. Щибго жо
бижичІо гъез.

هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ
دُونِهِ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿١١﴾

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъечІого, хъанчие лагълъи гъабун жидеца
напсазе зулму гъабурал гІадамал загъираб ва баянаб къосиналъулъ
руго.

ГІадегІанав Аллагъас Къуръаналда жаниб гъанжеялдаса анЦіила
ункъо къарноялъ (векалъ) цебего абунa: «Дица ракъалда гІад щибаб
тайпаялъул кІиги жо бижибабуна»-абун. гъеб рагІиялъул магІна буго:
хІайваназул кІиги жинс бугеб гІадин цо бихъинаб цо цІуяб, гъединго
дица кинабго жиб бижунеб ва холеб жоялъул кІиги жинс гъабуна-
абураб.

Гъаб буго гІелмияб цІех-рехалдалъун ахираб заманаялъ тасдикиъ
гъабураб хІукму: щибаб гъветІ-хералъул бихъинал ва цІуял зарраби
(клеткаби) руго. Гъел зарраби цохІо гІегъалда гІад рукІула кІиялго

цадахъ, яги цо тегъалда бихъинал, цоги тегъалда цуял рукъула. Гьел бихъинал ва цуял зарраби цохъо кьибилалда тIад бижараб жоялда рукъула, яги цо кьибилалда тIад бихъинал, цогидаб кьибилалда тIад цуял рукъула. Гьеб гелмияб цех-рех гъабун инсанасе азарго соналдаса хадуб гурони загъирлъичIеб хIикмат Къуръаналь доб заманальго бицун буго. Гъаб буго Къуръан Аллагъасул ﷺ калам букIин тасдикъ гъабулеб, Къуръан жинда рештIизабурав МухIаммадги ﷺ хIакъав авараг вукIин жинца бицунеб мухIканаб хIужжа ва далил.

12. ХIакълъунго дица Лукъмание гелму وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنِ اشْكُرْ لِلَّهِ
ва хIикмат къуна. وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿٣١﴾

ХIикмат абураб рагIиги гелму абураб магIнаялда буго; кинниги хIикмат буго гелмугун цадахъ камилаб гIакъло букIин, бицунебги гъабулебги жо мухIканаб ва тадбир бутеб букIин, жинца бицараб рагIи кидаго шаргIалда данде кколеб букIин. Къокъаб къагIидааялъ хIикмат абула; щибаб жо жиндие рекъараб бакIалда лъезе лъаялда.

Дица гъев Лукъманидаги абуна: дуца Аллагъасе ﷺ шукру гъабе дуе къурал кIудиял нигIматазда данде. Дуе къураб хIикматалда дандеги, цогидал гIадамазе къуралдаса жиб гIемераб ва камилаб. **Жинца Аллагъасе ﷺ шукру гъабулев чи хIакълъунго жиндирго напсалъе шукру гъабулев вуго:** гьелъул ажро жиндиге буго. Аллагъасдаги ﷺ гьесул нигIматаздаги инкар ккурав чи жиндирго напсалъе квешлъи гъабурав вуго. **ХIакълъунго ТIадегIанав Аллагъ жинца гIейи гъабулев вуго гIадамазул шукруялдаса.** Гъев щибго жоялда хIажатав гьечIо. **Жив вещцарав, кинабго рещалъе мустахIикъавги вуго гъев Аллагъ ﷺ.**

Гъев Лукъман щив вукIарав абун гIалимзабазул хилап буго. Цояз абула гъев гIакъилав, хIакимияв, Аллагъ ﷺ вокъарав, Аллагъасеги ﷺ вокъулев чи вукIанин абун. Цогидаз абула гъев авараг вукIанин абун. ГIемерисел гIалимзабаца авалаб рагIи битIараблъун гъабуна. Гьелъие далиллъун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадисги бицана: *«Лукъман авараг вукIинчIо. Гъев вукIана жинца пикру гIемер гъабулев, жиндир гелму-лъай берцинав лагъ. Гьесие Аллагъ ﷺ вокъана, Аллагъасе ﷺ гъевги вокъана. Цинги Аллагъас ﷺ гьесда цIоб-рахIмат гъабуна, гьесие хIикматги къуна»*-абун. ХIадис ибну ГIагIиятиша ва СагIлабияс бицана.

Мунтахаб абураб тафсиралда абуна: гIарабиязе Лукъман абун цIар бугев кIиго чи лъала: Лукъман ибну ГIад вуго цо, гъев гIарабияз цIакъ

кЮдо гъавулев вуклана. Гъев жиндир гІелму-гІакъло бугев, гІадамазе цевехъангъун вуклизе кЮлев чи вуклана.

КІиабилев вуго ЛукъманулхІаким абулев чи. Гъев вуго жиндир хІикматалдалъун машгъурлъарав, Къуръаналда жаниб жиндир цІаралдалъун суратги бугев Лукъман. ГІарабиязда гъоркъор цІакъ машгъурал руклана гъев Лукъманил гІакъилал, хІикмат бугел рагІаби. Ибнугъишамица бицана: «Сувайд ибну Самит абулев чи вачІана Маккаялда. Гъев вуклана жиндир къавмалъул хирияв ва къадро бугев чи. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гъев исламйаб дин босиялда ахІараб мехаль гъес абун: «Гъеб духъ бугеб жоги дихъ бугеб гІадабго жо батила»-абун. Аллагъасул расулас ﷺ гъесда абун: «Духъе циб жо бугеб?»-абун. Сувайдица абун: «Лукъманил хІикматал хъвараб тІехъ буго»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Гъеб жо дие цІалеха дуца»-абун. Сувайдица гъеб цІалун хадуб аварас ﷺ абун: «Гъеб берцинаб калам буго. Ва амма дихъ бугеб жо ПадегІанав Аллагъасул калам буго, гъеб Лукъманилалдаса гІемерго хирияб буго, жинца гІадамал битІараб диналда тІоритІулебги буго, жинца хІакъаб жо загъир гъабулеб нурги буго»-абун.

Гъев Лукъман Суданалъул чи вукланинги абун: «Нуби»-абулеб бакІалдаса вуклана, «Абисиналдаса»-вукланин абунги абун.

Гъав Лукъман Давуд аварасдаса цеве вуклана. Давуд аварагъун ﷺ витлизегІан жинца гІадамазда гъоркъоб хІукмуги гъабулеб буклана. Давуд авараг ﷺ витІун хадуб жинца хІукму гъаби тана. «Щай дуца хІукму гъаби тараб?»-абун гъесда гъикъидалго Лукъманица абун: «Аллагъас ﷻ тезабураб мехаль тана»-абун. ай: Аллагъас ﷻ авараг витІана жинца гІадамазда гъоркъоб хІукму гъабизе абун.

Ибнужаририца абун: «ЛукъманулхІаким вуклана ХІабашияв лагъ, жиндир тІом чІегІерав, кІутІбиги рицатав, хІатІалги согІав, гъел рихъ-рихъарав. Цо нухаль гъесда жиндир сайидас абун: дуца гъаб чяхъу хъве ва гъелдаса бищунго гъуинаб (лъиклаб) кІиги лага босун вачІаян абун. Лукъманица чяхъу хъуна ва гъелъул мацІги ракІги къотІун гъеб сайидасухъе къуна. Цогиги нахуль сайидас Лакъманида абун: дуца гъаб чяхъу хъве ва гъелдаса бищунго квешаб кІиги лага босун вачІаян абун. Лукъманица чяхъу хъуна ва гъелъул мацІги ракІги бахъун гъеб сайидасухъе къуна. Сайидас гъесда гъикъидал гъаб ишалъул хІикмат щиб абун, Лукъманица абун: гъеб мацІги ракІги буго жиб кІиябго лъикІлъани цІакъ лъиклаб жо, ва амма жиб кІиябго квешлъани цІакъ хъубаб, къабихІаб жоги бугоян- абун.

Габдуллагъ ибну Вагъбица бицана: «Цо чияс Лукъманулхакимида абунa: Гьал гIадамаца мун кIодо гъавиялъулги, гьел дур рагъда гIемер хъвадиялъулги хIикмат шиб бугеб абун. Лукъманица абунa: Я дир вацасул вас! Дица бицараб жоялда мун гIенеккани ва дица гъабураб гIамал дуцаги гъабун, дуеги шъезе буго гъеб кIодолъи. Дун гъаб макъамалда швана дица хIарамаб бакIалда бер балагъичIелъул. Дица Аллагъ ﷻ рехсей гуреб жоялдаса мацIги цIунидал. Дица кваналeб жоги хIалалаб тIалаб гъабидал. Дица дир гIавратги цIунидал. Дица бицулeб рагIиги битIараб, хIакъаб бицидал. Дица тIаде босараб къотIиги тIубазабидал. Дица гъобол кIодо гъавун гъесие хъулухъги лъикI гъабидал. Дица мадугъаласул хIурматги цIунидал. Дица дир ахираталъе жиндаса пайда гъечIеб жоги рикIклад гъабидал-абун.

ИбнуабихIатимицаги бицана: Гъев Лукъманулхаким вукIана жиндир калам дагъав, жинца пикру гIемер гъабулев, жинда сверухъ бугеб жоялдаса гIакъло ва вагIза босулев. Гъев кидаго къад кижулев вукIинчIо. Гъев цониги чиясда вихъичIо жинца мегIер бацIулeвлъун ва хIашу тулeвлъун. Гъев цониги чиясда вихъулeб бакIалда жинца хIажат тIубазе лъугъинчIо, жинца гIадамазе бихъулeб бакIалда черхги чуричIо. Гъес гIададисеб махсаро гъабулeб букIинчIо, жив кеп шун вельанхъулeвги вукIинчIо. Цониги рагIиги абулeб букIинчIо, жинда жаниб хIикмат-пайда бугеб гурони.

Гъав Лукъманулхакимидаса гIалимзабаз гIемераб къиса ва хабар бицун буго гIадамазе вагIзальун букIизе, гъез пикру гъабизе. ЛъикIаб гIамалалдаса мисал босун гъелда нахърильлъин тIадаб буго жив витIун ккезе бокъарав инсанасда. ТIадегIанав Аллагъасги ﷻ гьал къисаби нилъее рицун руго нилъеца гъездаса пайда босизе гIоло. Аллагъас ﷻ тавпикъ къеги жив ризияб гIамал гъабизе.

13. Васасе вагIза гъабулeвлъун Лукъман вугеб мехаль, гъес васасда абураб гIуж бице МухIаммад ﷺ дуца умматалъе вагIзальун:

«Я дир вас! Дуца гIибадат гъабе цохIо Аллагъасе ﷻ ва дуца гъев Аллагъасде ﷻ шибго жо гIахъал гъабуге. ХIакълъунго ширк гъаби буго цIакъ кIудияб зулму»-абун.

Жиндир гIелму-гIакъло камилав, Аллагъас ﷻ жиндие хIикмат къурав вукIиналъ, Лукъманица васасе насихIат гъаби байбихъулeб буго бицунго жиндир кIвар бугеб масъалаялдакъун: гъеб буго Аллагъасе ﷻ гIибадат бацIад гъаби. Жиндир лъимал дунял ахираталъул бахъибугеллъун рукIизе бокъарав чиясеги гъезие гъаб васият гъабизе

وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنَيْهِمَا وَهُوَ يُعْظَمُهُ، يَبْنِي
لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾

рекъараб буго. Гьалдаса кIудияб лъикIлъиги гьечIо, нагагь Аллагъасде عَلَّاهُ ширк гъабуни гьелдаса кIудияб мунагъги гьечIо.

Гьедин букIиналъ ПIадегIанав Аллагъас абунa: «ширк цIакъ кIудияб зулму буго»-абун. Гьеб ширк бугелъул гъаб кинабго гIалам жинца бижарав Аллагъасда عَلَّاهُ данде гьес бижараб махлукъ лъей. Аллагъги عَلَّاهُ хъанчги жинца башад гъабулев чиясдаса кIудияв ахIмакъ шивха вукIинев! Гьеб хъанчалда релъгъун вукIула Аллагъасда عَلَّاهُ гъабулеб гъари, божи, хул лъей жинде гъабурав чиги.

14. Дица инсанасда васият гъабунa, гьес эбел-инсуе лъикIлъи гъабейн абун. Гьеб лъикIлъи гъабизе цIакъго мустахIикъай йиги эбел. Эбелалъ гьев инсан чохъонив ваччана, щибаб къоялъ жиндир черхги загIиплъулаго, захIмалъиги цIикIулаго, гьеб лъимер гъабизегIан.

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ
وَهَنَا عَلَى وَهْنٍ وَفَصَّلْهُ فِي عَامَتَيْنِ أَنْ
أَشْكُرَ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَى الْمَصِيرِ ﴿١٤﴾

Гьеб лъимер хахизабун кIиги сон тIобараб мехалъ карандаса гIезеги гъавуна. Дица гьев инсанасда абунa дуца дие щукру гъабейн due къурал кIудиял нигIматазда. Гьел нигIматазул бишунго кIудияб буго иман-исламалда тIовитIи. Дур зебел инсуеги щукру гъабе гьез мун хьихъун, тарбияги къун кIудияв гIезавиялда. Ахир нуж киназулго руссин дида буго. Ва дица нужер гIамалазда рекъараб жазаъ гъабун цоял алжаналда, цоял жужахIалда лъугъызаризе руго. Гъаб кIиги рукъ гурони ахираталда гьечIо. Гъаб кIиябго рукъалъул алжан щолеб гIамал гъабичIев чи цIакъ гIадада хварав чи вуго.

15. Гьел эбел-инсуца дуда хIал гъабун, due гIакъуба гъабун дидехун щибниги жо ширк гъабейн абун, гьедин ширк гъабизе кколеб букIиналъе due щибго хIужжа гьечIеб,-мун гьел эбел-инсуе мутIигIлъуге ва дуца ширк гъабуге! Аллагъасде عَلَّاهُ гIасилъизе бегъуларо гьесул махлукъат рази гъабизе гIоло.

وَإِنْ جَاهِدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ
لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبْهُمَا فِي
الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَى
ثُمَّ إِلَىٰ مَرْجِعِكُمْ فَأُنَبِّئُكُم بِمَا
كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾

Гьел эбел-инсуда дунялалъул рукъоб гьалмагълъи гъабе гьезие къварилъи гъабичIого.

Гьесул эбел-эмен капурал ругониги, гьез лъимералъе тарбия гъабулаго гIемераб къварилъи баччун бугелъул, гьез жиндие гъабураб лъикIлъиялда данде гьезие квешлъи гъабулевлъун вукIизе бегъуларо инсан. Гьез гъабулеб купру-ширк буго гьездаги Аллагъасдаги عَلَّاهُ гьоркъоб бугеб хIукму, Аллагъ عَلَّاهُ вуго гьельие жазаъ гъабулевги.

Цо-цо гІалимзабаз фатва (изно) кјуна гьел килисаялда (церковь) унел ругони, гьел херлѳун, кІодолѳунги ругони, гъезие квербакъи гъабизе ккелин килисаялда гьел цвезаризеги, гъениса рукѳор рачизеги абун. Цояз абун килисаялде цвезаризе бегъиларин, гъениса рокѳор рачизе ккелин абун.

Гъаб заманаялъ жиндир кІвар цІикІараб масъала буго гъаб. Лъимал исламияб диналда рачІунеб, эбел-эмен купру-ширкалда чІолеб заман бугелѳул. Цо-цо гІелму дагъал гІалимзабаз гІолохъабазе фатва (изну) кьолеб буго эбел-инсуе мутІигІлъичІого рукІизе, гъез бальгояб (гъитІинаб) ширк гъабулеб бугониги, гъез мунагъал гъарулел ругониги, гьел эбел-эменги бусурбабилѳунги ругеб хІалалъ. Гъаб фатва битІараб гъечІо. Эбел-инсуе къварилъи гъабизе бегъуларо. Гьел берцинго битІараб исламияб диналда ахІизе ккола. Гъедин рачІулел гъечІони, гъезие гъабизе тІадаб лъикІлъиги гъабун жидерго хІалалда тезе ккола, гъез Аллагъасе ﷻ гІибадат гъабизе лъимал гъукъулел гъечІебгІан мехалъ. Гъедин гІибадат гъабизе гъукъун гъезда аскІор чІезе бегъулареб хІал лъугъани, гъездаса ватІалѳун жиндие гІибадат гъабизе рес бугеб бакІалда ине ккела.

Мун нахъвилъгъа ва мун цадахъ чІа жидеца иманги лъун Аллагъ ﷻ цо гъавун, гъесие тІагІат-гІибадат бацІуІад гъабулел муъминзабазда. цинги ахираталда нуж киналго Дида руссизаризе руго, гъениб Дица баянги гъабизе буго нужеца гъабулеб букІараб гІамал ва гьелда рекъараб жазатги гъабизе буго.

МухІаммадгІали Сабунияс абун: ТІадегІанав Аллагъас жиндехун ширк гъабугеян васият гъабураб бакІалда хадуб цуйзабун эбел-инсул хабар бициялѳул хІикмат буго, инсанасда бищунго гІагарда ругел гІадамал эбел-эмен ругелѳул, гъезул амруялдеги мутІигІлъун Аллагъасдехун ﷻ гІасилъи ккезеги рес бугелѳул, Аллагъас ﷻ амру гъабулеб буго: эбел-инсуе лъикІлъи гъабе, гъезда гурхІел-рахІмути гъабе, ва амма Аллагъасде ﷻ гІасилъиялдаѳун гъез амру гъабураб мехалъ, гъезие мутІигІлъуге абун.

16. Я дир вас абулеб буго

Лукъманица: дуда лъай гъеб

Аллагъасде ﷻ гІасилъи ва

мунагъ-хатІа кигІанго гъитІинаб жо

бугониги, цо хардалалѳул мугъ гІадаб

жо бугониги, цинги гъеб гІасилъи шулияб къуроялда жаниб лъун

бахчун бугониги, яги зобалазда бугониги, яги ракъалда тІад щиб

бакІалда бугониги,

يٰۤيَبۡيُّ اِنَّهَا اِنْ تَكَ وَثِقَالَ حَبۡوَمِنۡ حَزَلٍ لَّمۡ تَكُنْ
فِيۡ صَخِرَةٍ اَوْ فِى السَّمَوٰتِ اَوْ فِى الْاَرۡضِ يٰۤاَيُّهَا
اللّٰهُ اِنَّ اللّٰهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿١٦﴾

гъеб гІасилъи Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ къиямасеб къоялъ цебе бачІизе буго
ва гьелда рекъараб жазаяги гъабизе буго. ХІакъълунго Аллагъ вуго
жив лагъзадериде цІакъ гурхІулев ва гъезул киналго умурал
жинда лъалев.

Аяталъул маГІна буго: Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ бальго хутІилин раклалда
ккун квешлъи гъабизе бегъуларо, Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ щибго жо бальго
хутІуларо.

17. Я дир вас! Дуца Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ
как бай, жиндир хІукъукъал тІубан ва
Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ хІелун. Дуца лъикІаб
жоялдакъун амруги гъабе, квешаб жо
гъабугеян абун нагъюги гъабе.

يَبْنِي أَقِيمَ الصَّلَاةِ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ
عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَصْبِرْ عَلَى مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ
مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿١٧﴾

Гъеб амру-нагъю гъабулаго ва Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ дин гъабулаго дуда
щвараб къварилъиялда сабруги гъабе.

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналда гІадамал ахІулел муъминзабазда къварилъи
бачІин, гъезие квал-квал гъаби ва зулму гъаби гІадатияб жо буго.
Гьелда сабру гъабиялдакъун гъев муъминчиясул ажроги щикІкІула.
ХІакъълунго гъал церехун рицарал лъикІал гІамалал гъари ва
гІаде бачІараб къварилъиялда сабро гъабиги бишунго кІвар бугел,
жал гъаризе гІадал умурал руго.

18. Дуца гІадамал гІодореГІан гъарун,
мунго чІухІаравлъун вихъун, гъездаса
гъумер бусизабуге. Мун ракъалда гІад
чІухІараб рильтъен гъабунги хъвадуге.

وَلَا تَصْرَحْ حَدَكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ
مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿١٨﴾

ХІакъълунго Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ вокъуларо жиндир гІамал кІудияв
жив чІухІарав чи. ГІадамаздаса жив лъикІавлъун вихъулев, жинца
гІадамал гІодореГІан гъарулев.

19. Дуца рильтъенги гъоркъохъеб
хІалалда гъабе. ГІемерго гІедегІун
вукІунге ва ГІемерго бигъаги вукІунге.

وَأَقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَأَعْصِضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ
أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ ﴿١٩﴾

Дуца дур гъаракъги гІодобГІан гъабе.

ГІакъилав чиясда рекъоларо гъаракъ борхун ахІдолевлъун вукІизе.
ХІакъълунго Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ аскІоб бишунго рихараб гъаракъ
буго хІама гъагІулеб гъаракъ. Гъеб гъаракъалъул авал борхатаб, гучаб
гІегІегІеди букІула, гъелъул ахирги захІмагго хІухъел цІалев гъургъуди
букІула. Ццим бахъун ахІдолев чиясул мисалги хІамил гъагІиялда
рельлъун букІула.

Ибнукасирица гъаб ЛукъманулхІакимил васиятал хъван тІубараб

бакІалда хирияв аварагасул ﷺ хІадисал рицун руго чІухІи-
рец какарал, жиндирго напс гІодобегІан гІаббиялда, гІабигІат
берцинІгІиялда хурхарал. ГІаб бакІ вагІзаялгул бакІ бугелгул, цо чанго
хІадис нилъецаги хъвала, хирияв аварагасул ﷺ баракат шцеве ва
муъинзабазе вагІза-насихІат букІизе.

Напс гІодобегІан гІабун, гІадамаздаса вахчарав вукІиналгул бицун
аварагас ﷺ абунa: «Гіемер чи вуго жиндир рас бигъарав, *retlel
mІutІурав, гІадамаз жидер рагъабаздаса нахъе къотІулев. Гъев чияс
Аллагъасул ﷺ цІар бахъун гъа гъедани Аллагъас ﷺ гъесул гъа
ritІухъ гъабулев*»-абун. ХІадис имам Тирмизияс бицана.

Жидеда Аллагъ разилъаял Пумар асхІабас бицана: дида МугІаз
ибну Жабал ватана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хобалда
аскІов чІун гІодулев. Дица гъесда шиб жоялъ мун гІодизавулев
вугеван гъикъидал, МугІазица ﷺ абунa. Дида рагІана Аллагъасул
свалат салам лъеяв аварагас абулeб: «Цодагъабго риягІи ширк
буго. Аллагъасе ﷺ рокъула жиндаса хІинкъарал, жал гІадамазе
лъаларел, жал цІакъ лъикІал гІадамал, гъел рикІкІалъараб мехалъ
гІадамазда гъеб лъаларел, гъел аскІор ругониги жидер къадро-
къимат гъабуларел. Жидер ракІал иманалгул нуралъ цІурал,
кинабниги бецІлгІиялдаса жал хвасарлгулел»-абун. ХІадис имам ибну
Мажатица бицана. Ай, жал дунялалгул питнабаздасан ва ахираталгул
гІазабалдаса хвасарлгулел.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГІабдуллагъ ибну ГІамридасан хІадис
бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунa: «Аллагъасе
ﷺ бицунго хириял гІадамал руго гъурабаал»-абун. Щал чагІи гъел
гъурабаал абидал, гъес абунa: гъел руго жидер дин цІунун гІадамаздаса
лгуларал муъминзаби. Къиямасеб къоялъ гъел ГІиса авараггун ﷺ
цадахъ рукІула»-абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

ГІадамазда гъоркъоб машгъурлгІи какун, Аллагъасул свалат салам лъеяв
аварагас абунa: «БахІарчиясе квеишгІи гІела гІадамаз жинда кишал
ritІулев вукІин, диналгул бугониги дунялалгул бугониги, Аллагъас
ﷺ жив цІунарав чи хутІизегІан. (ХІадис имам Тирмизия бицана.) Аллагъ
ﷺ валагъуларо нугер суратазда. Аллагъ ﷺ валагъула нугер
ракІазда ва нугер гІамалазда»-абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

Муса аварагасдаса ﷺ бицараб хабаралгул буго: «Муса аварагас
ﷺ бануисраилазда абунa: нуж дихъе рачІунге вализабазул
(монахазул) ретІелги ретІун, бацІазул ракІалги росун. Нужеца
ханзабазул ретІел ретІе, амма ракІал тамах гъаре Аллагъасдаса ﷺ
хІинкъиялдалгун»-абун.

ТѡабигІит берцинлъиялъул хІакъалъулъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасдаса бицараб хІадисалда буго: «Жиндир *тѡабигІат* берцинлъиялдагъун инсан вахула ахираталъул даражасялда ва хириял макъамазда, гъев чи жиндир *гІибадат* дагъав вугониги. Жиндир *тѡабигІат* квешлъиялдагъун инсан жуужахІалъул тІиналдеги ккола гъев чи *гІибадат* гъабулев вугониги»-абун. ХІадис АтІабаранияс бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяй ГІаипшатидаса бицараб хІадисалда буго: «Жиндир *тѡабигІат* берцинлъиялдагъун инсан вахуна къад кІалги ккун, къаси рогъинегІан какалги ран *гІибадат* гъабуров лагъасул даражасялда»-абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

Абугъурайратидаса رَضَوَاللَّهِ عَنْهُ бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда гъикъана алжаналда жанир гІадамал лъугъизарулел гІамалаздаса. Аварас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Аллагъасдаса хІинкъиялъ ва *тѡабигІат* берцинлъиялъ лъугъизарула гІемерисел гІадамал алжаналда»-абун. Цинги аварасда صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъикъана жуужахІалда жанир гІадамал лъугъизарулел жоялдаса. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: кІалалъги гІавраталъги»-абун. ХІадис имам Тирмизияс бицана.

Усама ибну Шарикидасан رَضَوَاللَّهِ عَنْهُ хІадис бицана: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасухъе гІемерал гІарабиял рачІун рукІана батІи-батІияб бакІалдаса. Гъез аварасда صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъикъана инсанасе къолеб бищунго лъикІаб жо щиб бугебан абун. Аварас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: *тѡабигІат* берцинлъи бугоян»-абун. ХІадис ибну ХІибаница бицана. Цогиги аварас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Муъминчиясулъ кІиги *тѡабигІат* данделъуларо: Бахиллъиги гІамал берцинлъиги»-абун. ХІадис имам Тирмизияс бицана.

Цоги хІадисалда буго «ГІамал кІодолъи какун аварас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Алжаналда лъугъуларо жиндир рекІелъ цохІо зарра гІадаб чІухІи бугев чи. Жиндир рекІелъ цохІо зарра гІадаб иман бугев чи жуужахІалдаги лъугъуларо»-абун. ХІадис имам ибну Мажатица ва Тирмизияс бицана.

ИсхІакъ ибну ИсмагІилица бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Цо инсан жиндир напс лъикІаблъун бихъун хъвадула Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъев чи залимзабазда гъоркъов хъвазегІан, цинги гъезие гъебулеб гІазабги гъабула гъев чиясе»-абун. ХІадис имам Тирмизияс бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГІумар ибну ГІабдулГІазиз вукІана ГІумар асхІабасул наслоялъул чи, Гъев ритІухъав халипалъунги вукІана. Жив халипалъун тезегІан цевеккун гъесда данде ккана ГІавус абулев лъикІав гІабид (жинца Аллагъасе гІибадат гъабулев чи). ГІумарил чІухІараб

рилълъеналдаги валагъун, гьесул хьибилалда килишги тункун
ТIавусица абунa: «Гъаб чIухIараб рилълъен рекъараб гъечIо чорокъги
жаниб бугеб къаркъалаялда»-абун. Гумарица ТIавусида абунa: «Я дир
инсул вац! Дуда щибха лъалеб гъаб рилълъен гъабейн абун чан нухалъ
дида тIилал къабурал»-абун. Бану Умаятал халипалъи ханлъиялда
сверизабун рукIиндал, гъез жидер лъимал куцалел рукIана ханзабазул
гIадаб хъвади гъабизе. Гъеб магIна буго Гумар ибну ГIабдулгIазизил
рагIиялъул.

Цо хIадисалда буго: «*Жинца чIухIдаеIоло ретIел хадуб бехъерхъарав
чийсада ахираталда Аллагъ ﷻ валагъуларо*»-абун. ХIадис имам Бухарияс
бицана.

Аллагъас ﷻ тавпикъ къеги жив разияб гIамал гъабизе.

**20. Нужеда бихъуларищ, я гъал
гIакъло бугел гIадамал, Аллагъас ﷻ
нужее квегъун букIин зобалаздаги
ракъалдаги жаниб бугеб кинабго
махлукъат.**

أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مِمَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمِمَّا
فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ رِعْدَهُ ظَهْرَهُ وَيَأْتِيهِ
وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ أَنْ يُبَدِّلَهُ
وَلَهُ هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّنِيرٍ ﴿٢٠﴾

Бакъги, моцIги квегъун руго нужее гъездаса
мунпагIат босизе. МугIрулги, ГIоралги,
ралъадалги квегъун руго нужее нужеца гъездаса нигIматал росизе.
Аллагъас ﷻ нужее загъиралги батIиналги нигIматалги цIакъго
гIатIид гъарун къун руго. Иман-ислам къун буго, бихъи-рагIи къун
буго. ГIелму-гIакъло ва бичIчи къун буго.

Гъаб амру гъадин букIингун цадахъ гIадамаздаса цо къокъа буго
жидеца Аллагъасде ﷻ дагIба гъабулел, жидее шибго хIужа-далил
гъечIого, жидехъе рештIараб тIехъги гъечIого, жал тIоритIулев
аварагги гъечIого. Жидеца ширк гъабулел руго. Аллагъ ﷻ цо
вукIиналда ва гъесул сипатазда инкар кколел руго.

**21. Гъел гIадамазда абураб мехалъ
нуж нахърилъгъайин Аллагъас ﷻ
рештIизабураб Къуръаналда, гъез
абулеб буго: «Ниж нахърилъгъизе
руго нижер умумуца гъабулеб батараб
диналда»-абун.**

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ
نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوَّلُوكَانَ
الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ إِلَى عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٢١﴾

Гъел умумул къосараллъун рукIанигийишха жал гъезул диналда
нахърилъгъулеб? Хъанчие лагълъи гъабулел мушрикал руго гъезул
умумул. ЖужахIалъул цIадул гIазаб жидее букIунеб гIамал
гъабизе жал ахIулел рукIанигийишха гъел щайтIаналда нахъ

рилъулел?

22. ПадегІанав Аллагъасе мутІигІлъун
жив гьесдехун вуссарав чи, аварагасда
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъвильлъун лъикІаб
гІамалги гъабулев, хІакълъунго гьев чи
вуго жинца шІакъ шулияб рохъен (квар)
ккурав чи.

وَمَنْ يُسَلِّمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ
فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ وَإِلَى اللَّهِ
عَقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٣١﴾

Гъеб рохъенги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ бугеб божи, гьесда Памураб таваккал
буго.

Аллагъасул صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амру-нагъюги тІубан, аварагасул
тІубан жив хъадараб мехаль гьев инсанас Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рохъен ккун
букІула. Жинда пІад къараб жоги тІубан, гьелда данде Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
ажро гъабиялда валагъун вукІуна гьев чи. ПадегІанав Аллагъ жинца
ажро гъабулезул бишунго лъикІав вуго ва гьесде божарав чиги ПІадада
холаро. Киналго умуразул ахир ва хІасил ПадегІанав Аллагъасде
буссулеб буго. Шивав инсанасе жазаги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъабизе буго.

23. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ва Къуръаналда
инкар ккурав чиясул купруяль мун
пашман гъавуге МухІаммад صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!
Гьесул купруялълъул жазаъ гьесие
букІила.

وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنكَ كُفْرُهُ؛ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ
فَنُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٣٢﴾

Гьел киналго дида руссизаризе руго ва дица гьезда бицизе буго
жидеца дунялалда гъабураб гІамал ва гьелда рекъараб жазаъги
гъабизе буго. ХІакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъалев вуго ракІалда
жаниб бугеб пикруги.

24. Дица гьезие дунялалда дагъабго
заманаяль нигІматал къела, цинги
ахираталда швараб мехаль гьезие
жужахІалълъул къвакІараб гІазабги
гъабила.

نُمَبِّئُهُمْ فَلْيَاخُذْهُمْ نَضَطْرُّهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ
عَلِيظٍ ﴿٣٣﴾

25. Гьел мушриказда дуца гъикъани
МухІаммад صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьал зобал ракъл
рижарав шив вугев абун. Гьез дуда чара
гьечІого абизе буго, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго
абун.

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾

Гьезул цоги жаваб къезе рес гьечІо. Дуца абе: «АлхІамдулиллагъ,
кинабго рецц Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго», Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналълъул
ва гьев жинца кинабго жо бижулев вукІиналълъул хІужжа нуже

мухIканлъун бугелъул, кигIанго нужеца гъев Аллагъасдехун **عَلَّامٌ** ширк гъабулеб бугониги. Гъел мушриказул гIемерисел жидеца пикру гъабуларел ва жидеда Аллагъ **عَلَّامٌ** лъаларел руго.

26. ТIадегIанав Аллагъасул мулк буго **لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْهِمِيدُ** зобал ракъалги гъезда жаниб бугеб кинабго махлукъатги.

XIакълъунго гъев Аллагъ **عَلَّامٌ** вуго жив щибго жоялда xIажат гъечIев ва жив веццаравги вуго кинабго жоялъуль.

27. Гъаб дуниялалда ругел киналго **وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَمٌ وَالْبَحْرُ يَمْدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِذْتُ كَلِمَتُ اللَّهِ إِنْ اللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ** гъутIбузул къаламалги гъарун, гъаб дуниялалда ругел ралъадал анкъго нухаль цIикIизарун, гъелъул шакъиги гъабун хъваниги Алагъасул **عَلَّامٌ** калимаби ва гъесул нигIматал хъван тIубаларо.

КигIан гIемер ругониги гъутIби тIагIула, ралъадалги ракъвала ва амма Аллагъасул **عَلَّامٌ** калимаби ва гъесул нигIматал жидее ахир гъечIел, жал лъугъуларел, тIагIуларел руго. XIакълъунго ТIадегIанав Аллагъ жиндир гуч бергъарав вуго, жиндир пишаби xIакимиявги вуго.

28. ТIадегIанав Аллагъасе нуж киналго **مَا خَلَقَكُمْ وَلَا يَعْشَكُمُ إِلَّا كَفَتْ نَفْسُ وَاحِدَةٍ إِنْ اللَّهُ سَمِيعٌ بَصِيرٌ** рижизариги ва хун хадур нуж киналго тIаде рахъизариги цохIо напс бижи тIадин буго.

Гъеб цо напс бижизеги Аллагъасе **عَلَّامٌ** щибго захIмалъи букIуларо, кинабго тIалам бижизеги Аллагъасе **عَلَّامٌ** гъебго xIал буго. XIакълъунго Аллагъ жинда кинабго жо рагIулев ва кинабго жо бихъулев вуго.

29. Дуда бихъуларищ ва лъаларищ, я гъав инсан, xIакълъунго ТIадегIанав Аллагъ вукIин жинца сордо къоялда жаниб лъугъизабулев ва къо сордоялда жаниб лъугъизабулевги.

Жинца бакъги моцIги квегъарав. Гъеб кIиябго хъвадула жидее бихъизабураб нухдаса, жидее бихъизабураб заман щвезегIан. Нужеда лъаларищ ТIадегIанав Аллагъ вукIин нужеца гъабулеб кинабго тIамал жинда

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُوَلِّجُ الْآيِلَ فِي النَّهَارِ وَيُوَلِّجُ
النَّهَارَ فِي الْآيِلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرَ
يَجْرِي إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ يَسْمَعُ
تَعْمَلُونَ خَيْرٌ

лъалев ва гьелда рекъараб жазаъ нужее гьабулевги.

30. Гьел киналго нужеда рихъулел
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукӀиналда ва гьесул

ذَٰلِكَ يَٰأَنَّهُ ٱللَّهُ هُوَ ٱلْحَقُّ وَأَنَّهُ ٱلْمَدْعُونُ مِنْ
دُونِهِ ٱلْبَاطِلُ وَأَنَّهُ ٱللَّهُ هُوَ ٱلْعَلِيُّ ٱلْكَبِيرُ ﴿٣٠﴾

хӀалкӀолъиялда тӀоритӀел гьабулел

аятал ва гӀаламатал жидеца баян

гьабулел руго гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жив хӀакъав БетӀергъан вукӀин,

хӀакъълунго гьев Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ тун мушрикаца жиде лагълъи

гьабулел алагъзаби гьересиял, батӀулал жал рукӀинги. Ва гьев

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жив ПӀадегӀанав вукӀин, жиндир ханлъи ва гуч

кӀудияв вукӀинги баян гьабулел руго.

31. Дуда бихъуларищ я гъав инсан,

أَلَمْ تَرَ أَنَّ ٱلْفَلَكَ تَجْرَىٰ فِي ٱلْبَحْرِ يَنعَمَتِ ٱللَّهُ

хӀакъълунго ральадалда тӀад гумул

لِيُرِيَهُمْ ءَايَٰتِهِۦٓ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَٰتٍ

хъвадулел рукӀин Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

нигӀматалдалъун:

لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣١﴾

нужее ральад квегъун ва гьелда тӀад

хъвадулел гуми гьаризе нужеда лъазабун. Гьелги Аллагъасул

جَلَّ جَلَالُهُ гӀаламатал руго, нужеда рихъизарулел. Гьел аятазулъги

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хӀал кӀолъиялда тӀоритӀел гьаби буго,

кинавниги жинца сабро гьабулев ва щукру гьабулев чиясе.

ПӀадегӀанав Аллагъас ральад квегъиялъуль, гьелда тӀад хъвадулел

гуми гьариялъуль, рикӀкӀад сапаразда ун даран гьабун, жиде ризкъи

тӀалаб гьабизе квербакъиялъуль, жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гӀабидат

гьабиялда сабру гьабулел ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нигӀматазда щукруги

гьабулел муъминзабазе гӀаламатал руго ва хӀужжаби руго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ

цо вукӀиналда жидеца тӀоритӀел гьабулел. Гьел гӀаламатазул пикру

гьабун муъминзабазул иманги щикӀкӀула, гьез гьабулеб гӀибадат ва

щукруги гӀемерлъула.

32. Аллагъасдехун جَلَّ جَلَالُهُ ширк гьабулел

وَإِذْ أَغْشَيْنَاهُمْ فَوْجٌ كَٱلظُّلُمِ ٱلَّذِينَ دَعَا ٱللَّهُ

гӀадамал гамида рекӀун ральада тӀад

مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلَّذِينَ قَلَّمَا تَجَنَّبَهُمْ إِلَى ٱلْبَرِّ

хъвадулеб мехаль ва гьеб ральадги

فَمِنْهُمْ مُّقْتَصِدٌ وَمَا يَحْدِثُ بَٰئِنَنَا إِلَّا

багъарун мугӀрул гӀадал карачелал

жидеда тӀад рацӀараб мехаль гьез ахӀи

балеб буго цохӀо Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ

كُلِّ خَتَّارٍ كُفُورٍ ﴿٣٢﴾

ва гьесда хъул лъолеб буго жал хвасар

гьариялда. Гьезда лъалеб букӀиналъе гӀоло гьеб хӀалалдаса жал хвасар

гьаризе кӀолев цоги щивго чи гьечӀеблъи, жидер алагъзабиги гьезул

ахӀи рагӀуларел рукӀин.

Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хвасар гьарун жал ракъаде щвараб мехаль

гъезул цо къокъа жидеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** бараб ахӀи раклалда шолел, гъесда иман тӀолел руго, амма гъезул гӀемерисел Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** инкар кколел, жал гъес хвасар гъарураблӀи клочолелги руго. Жидеда дир гӀаламатал рихъун хадурги гъезда инкар кколаро цӀакъго купру-ширкалъул тӀерхъарав, жиндир хӀила-макро бергъарав чияс гурони.

33. Я гъал гӀадамал! Нуж хӀинкъа БетӀергъан Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَالُهُ**. Гъесда гӀасилтъизе хӀинкъа ва гъеб кӀиямасеб къоялъул гӀазабалдасаги хӀинкъа: жиндиль инсуе жазаъ гъабулареб васас гъабураб гӀамал сабаблъун ва васасеги жазаъ гъабулареб инсул гӀамал сабаблъун.

يَتَأْتِيهَا النَّاسُ أَنْفُورًا كَثِيرًا وَخَشَوَاتٍ مُّوَسَّاسًا
يَخْزِي وَالِدَهُنَّ وَلَدَيْهِمْ وَلَا مَلُودٌ لَهُمْ جَارٍ عَنْ
وَالِدِهِمْ شَيْئًا إِنْ وَعَدَ اللَّهُ حَتَّىٰ فَلَا
تَغْرَنَ لَكُمْ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا
يَغْرَنَ لَكُمْ بِاللَّهِ الْغُرُورُ ﴿٣٣﴾

Гъезул цоцазе кумек гъабизе ресги букӀулареб, гъел цоцазде регӀунги рукӀулареб.

ХӀакълъунго Аллагъасул къотӀи хӀакъаб буго тӀаде рахъизаризе руго абураб, ахираталда кири ва гӀазаб букӀизе буго абурабги. Гъедин бугельул нуж дунялалъул чӀаголтъиялъе гуккизе чӀоге ва нуж гуккизе чӀоге жинца гуккулеб шайтӀаналъул макроялъе. Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** гурхӀулев вуго, гъев тӀаса лъугъулев вугоян абун, шайтӀаналъул нуж мунагъазуль ва Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** гӀасилтъиялъул чӀезарула, тавбо гъабизе ва лъикӀаб гӀамал гъабизе кӀвахӀал гъарула.

34. ХӀакълъунго ТӀадегӀанав Аллагъ вуго жиндаго аскӀоб бугев, халкъалда загъир гъабичӀого тарав, кӀиямасеб къокида чӀолеблӀи, Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** цӀадги рештӀизабула жиндие бокъараб гӀужаль ва жиндие бокъарб бакӀалда.

إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ
الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي
نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ
بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿٣٤﴾

Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** лъала эбелалъул

чохъониб бугеб жогӀи. Бихъинабищ цӀуябищ бугеб, цойиш яги гӀемерищ бугеб, чӀагойиш гъабулеб, яги хварабгойиш гъабулеб.

Цониги напсалда лъаларо жинца метер шиб жо гъабизе бугебги. Гъесул анишал рукӀуна батӀи-батӀияб иш гъабизе, амма Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** къотӀи-къадар гъесул анищазда данде кколаро ва Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** хӀукму билтъанхъула, гъев чиясул анишалги чӀорого хутӀула.

Гъединго цониги напсалда лъаларо жиб шиб ракъалда хвезе бугеблӀиги. ХӀакълъунго Аллагъ вуго жинда кинабго жо лъалев,

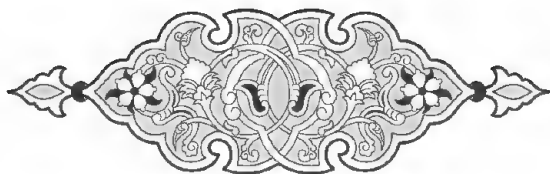

гьелъул загъирги батІинги лъалев, гьитІинабги кІудиябги жо лъалев.

Гъаб аятадда жанир рицун руго Аллагъасе *جَلَّ جَلَالُهُ* гурони жидер хІакъикъат лъалареб шуго жо. Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІумаридаса бицараб хІадисалда Буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунa: «Гъайибаб (балъгояб) жоялъул кІулал шуго руго, гьел лъаларо цохІо Аллагъасда *جَلَّ جَلَالُهُ* гурони. Метер букІинесеб жо лъаларо цохІо Аллагъасда *جَلَّ جَلَالُهُ* гурони. Къиямaseб къо кидал чІолебги лъаларо цохІо Аллагъасда *جَلَّ جَلَالُهُ* гурони. РахІмоялда (эбелалъул тІончІорукъоб) жаниб бугеб жоги лъаларо цохІо Аллагъасда *جَلَّ جَلَالُهُ* гурони. ЦІад кидал балеблџиги лъаларо цохІо Аллагъасда *جَلَّ جَلَالُهُ* гурони. Цониги напсалда лъаларо жиб циб ракъалда хвезе бугеб цохІо Аллагъасда *جَلَّ جَلَالُهُ* гурони»- абун. ХІадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Аллагъасул *جَلَّ جَلَالُهُ* тавфикъалдалъун сурату Лукъманалъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва шукру ТІадегІанав Аллагъасе буго.

32. Сурату Ссаждат

سُورَةُ السَّجْدَةِ

Маккаядла реитIизабураб, жинда жаниб льеберго аят бугеб.

Гьаб сурат Маккаядла реитIизабураб бугелъул, гьалда жаниб бицунеб жюги гIакъидаялъул масъалаби руго: Аллагъ ﷻ цо гъавун аварагаби ﷺ ритIухъ гъари, ахираталда ва хIисаб-мизаналда иман лъеялъул бицунеб буго. Муширикаца жинда инкар кколеб ва гъез дагIба-къец гъабулеб хун хадур тIаде рахъизариялъул бахIс буго сураталъул аслияб масъала.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе мугIжизатлъун бугеб Къуръаналда сверухъ капурзабаца ва мушириказ рижизарулел шубгъаби (щаклъаби) нахъчIван, баянал хIужаби ва далилал рачун, Къуръан ТIадегIанав Аллагъасул калам букIин тасдикъ гъабулеб буго.

ТIадегIанав Аллагъас бижараб махлукъаталъул мисалал рачун, Аллагъ ﷻ цо гъавиялда ва гъесул хIалкIольиялда инсан кантIизавулев вуго. Сураталда цIар лъун буго «Суждаялъул сурат» абун, гьелда жанир муъминзабазул сипатал рицун гъезие рецц гъабун букIиналъ: «Жидеда Аллагъасул ﷻ аятал рагIараб мехалъ гьел муъминзаби суждаялда уна ва жидеца Аллагъасе ﷻ тасбихIги гъабула, гьел чIухIуларо Аллагъасе ﷻ сужда ва тасбихI гъабизе»-абун.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алиф. Лам. Мим.

الم ١

ТIадегIанав Аллагъасда лъала гьал хIурупаздалъун бугеб жиндир мурад. Гьал хIурупал руго жидедаса Къуръан данде гъабурал, нужер гIарабияб каламги гъездаса данде гъабун бугеб гIадинго. Нужеда кIвечIеб мехалъ гъаб Къуръаналда рельеъараб жо гъабизе, гьелдалъун баянлъулеб буго гъаб Къуръан ТIадегIанав Аллагъасул калам букIин, гъеб инсанас данде гъабураб жо гъечIеблъи (мунтахаб).

2. Гъаб дуда вахIю гъабулеб бугеб
Къуръан, я МухIаммад ﷺ, щибго
шаклъи гъечIого кинабго гIаламалъул
БегIергъанлъун вугев Аллагъас ﷻ

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ لِأَرْبَبٍ فِيهِ مِنْ رَبِّ

الْعَالَمِينَ ٢

рештИзабулеб гьесул калам буго.

3. Маккаялъул мушрикаца абулебиш
бугеб гьеб Къуръан МухАммадица
جَلَّ جَلَّالُهُ жинцаго ургъун цIалулеб жо
бугин абун? Гьедин гьечIо амру.

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ
لَتُنذِرَنَّهُمْ قَوْمًا مَا أَتَاهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ
لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٣٢﴾

Гьеб Къуръан буго дур БетIергъан
Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ рахъальган бугеб хIакъаб калам. Гьелдалъун
дуца хIинкъи кьезе жегиги жидехъе дудаса цеве авараг
جَلَّ جَلَّالُهُ вачIинчIеб къавмалъе.

Дудаса цеве жидехъе авараг вачIинчIел гIарабиязе Аллагъасул
جَلَّ جَلَّالُهُ гIазабалдалъун хIинкъи кьезе, гьез хъанчие лагълъи гъаби течIони
ва Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ цо гъавун, гьесие гIибадат гIицI гъабичIони. Мун
авараггъун витIун, дуда Къуръанги рештИзабун, дур дагIват босун,
гьеб къавм хIакъаб исламияб диналда тIоритIизе бокъун.

Гъав МухАммад авараг جَلَّ جَلَّالُهُ витIун вуго ва гъаб Къуръан
рештИзабун буго ГIиса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام хадуб авараг гьечIого
гъоркъоб гIемер заман ун, диналдаса буссун бугеб халкъ исламияб
диналде ахIизе, цебекун жидехъе тIехъ рештИзабурал умматалги
гъав МухАммад جَلَّ جَلَّالُهُ аварагасда нахърилълъизе.

4. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ вуго нужер
БетIергъан, жинца анлъго къоялда
жаниб зобалги ракъги бижарав
ва гьезда жаниб бугеб кинабго
махлукъатги бижарав.

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا
بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى
الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ
أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٣٣﴾

Цинги жив гIаршчалда гIадегIанлъана

жиндир заталда рекъараб, инсанасе сипат гъабун бицине лъалареб
хIалалъ. Нужее, гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ гурев, цоги вали гьечIо,
нужер умуразул тадбир гъабулев, нужее квербакъи гъабулев
ва шапагIат гъабулев чиги гьечIо. Гъаб амру гъадин букIин
бичIчIуларищ нужеда ва Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ цо вукIиналда иман лъун,
гьесие гIибадат гъабуларищ?

5. ТIадегIанав Аллагъас зобалаздаса
амру рештИзабула ракъалда. Жинца
бижараб кинабго махлукъаталъул
хIукму-къадар гъабула Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ.

يُذِيرُ الْأُمَمَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ
إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ وَمَا
تَعُدُّونَ ﴿٣٤﴾

Къиямасеб къоялъ гьеб кинабго амру ва
хIукму Аллагъасде جَلَّ جَلَّالُهُ буссула, гьес хIукму ва жаза гъабизе. Гьеб
къиямасеб къоги цIакъ халатаб кьо буго: нужеца рикIкIунеб азарго

сонгІан халатаб буго гьєб кьо.

6. Гьєв кинабго махлукъаталъул тадбир
гьабулев Аллагъ ﷻ жинда кинабго жо
лъалев вуго:

ذَٰلِكَ عِلْمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزِ
الرَّحِيمِ ﴿٦﴾

загъирабвагъаибияб(балъгояб,рикІадаб)

жоги цохІо хІалалъ лъалев вуго Аллагъ ﷻ. Жиндир гуч
бергъарав ва жив цІакъ гурхІулевги вуго. Жинда гІасилъараздаса
ццим босизе кІолев вуго, жинда мутІигІлъаразе гурхІел-рахІму
гьабулевги вуго.

7. Жинца кинабго жоялъул бижин цІакъ
мухІканго гьабурав вуго гьєв Аллагъ
ﷻ, инсанасул вижиналъул байбихьи
хІарщалдаса гьабуравги вуго.

الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ
الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ ﴿٧﴾

8. Цинги гьєв инсанасул наслу
гьабуна жиб цІакъ загІапаб

نُورَجَعَلَ نَسْلُهُ مِنْ سُلالَةٍ مِنْ مَّاءٍ مَهِينٍ ﴿٨﴾

лъималдаса: манидал къатІраялдаса рижулеллъун гъаруна Адамил
ﷺ наслу.

9. Цинги эбелалъул рахІмомялда жанир
гьєв инсанасул киналго лугби камил
гъарун рижана Аллагъас ﷻ ва гьєб
къаркъалаялъулъ жиндир рахъалъан
рухІги лъуна.

لُحُوسُهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ وَجَعَلَ لَكُمُ
السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا
تَشْكُرُونَ ﴿٩﴾

Инсанасул чорхолъ Аллагъасул ﷻ рухІалдаса рухІ лъуна абураб
рагІи буго инсан цІакъ хира гъавураб ва кІодо гъавураб рагІи.

Аллагъас ﷻ нужеє канлъи бихъулеб бер гьабуна, гъаракъ
рагІулеб гІинги гьабуна, кинабго жоялъул пикру тадбир гьабулеб
ракІги гьабуна. Ва амма гІадамазда гьоркъор цІакъ дагъ
гурони гъечІо жидеда гьєб хІакъикъат бичІІулел ва гъал кІудиял
нигІматазде данде Аллагъасе ﷻ шукру гьабулел. Гьел нигІматазе
шукру гъаби буго Аллагъас ﷻ рижарал лугбал Аллагъ ﷻ разилъи
гІалаб гъабун, гьєсул амру-нагъю тІубан хъвадизари. Аллагъас ﷻ
жидеє нигІматлъун кьурал лугбаздалъун гьєсде гІасилъунгути.

10. Маккаялъул инкарчагІаца абун:

«Ниж хун ва ракълъун лъугъун, гьєб
ракъгун журан рилараб мехаль,
хІакълъунго цІидаса рижизаризейишха
ругел?» - абун.

وَقَالُوا أَإِذَا ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ أَإِنَّا لَفِي خَلْقٍ
جَدِيدٍ بَلْ هُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ ﴿١٠﴾

Гьел гІадамал руго жидеца ахират букІиналда ва гьєнир

Аллагъасде جَلَّالَهُ дандчІвазе рукиналда инкар кколел.

11. Дуца гъезда абе, МухІаммад صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **﴿قُلْ يَتُوبُكُمْ مَّا كُنْتُمْ آلَذَىٰ وَكُلَّ يَكُفِّرُ إِلَيَّ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ﴾** ١١

«Нуж хвезаризе руго Аллагъас جَلَّالَهُ нужер рухІал росизе вакил гъавурав малаикас ва нужер БетІергъан

Аллагъасде руссинаризе руго.

ХІисаб-мизан гъабизе ва жазаъ гъабизе».

Гъеб къяямасеб къяльгъ Аллагъасде جَلَّالَهُ инкар ккун ва ахираталде иман лъечІого руکلарал гІадамазул букІунеб хІал бицун, ГІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

12. Дуда бихъизе бугебанишча, МухІаммад صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъел капурзаби бутІрулги гІодор далizarун жидер БетІергъан Аллагъасда цере чІун руКІунеб кьо!

﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْمَجْرُمُونَ نَاصِبُوا إِلَهُهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَاتُجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ﴾ ١٢

Гъеб къяльгъ жидеца ахираталда инкар ккун рукларал гІадамаз абула: «Я нижер БетІергъан, гъанже нижер беразда бихъана гъаб ахират хІакъаб жо букІин, нижер гІундуздаги рагІана ниж аварагабаца عَلَيْهِمُ السَّلَامُ жинде ахІулел руклараб жо. Дуца ниж дунялалде руссизаре мун разияб лъикІаб гІамал гъабизе, дуге тІагІат-ГІибадат гъабун хъвадизе. Гъанже нижее якъинго (мухІканго) лъана Мун кинабго махлукъаталъул хІакъав БетІергъан Аллагъ جَلَّالَهُ вукІин, гъаб ахираталъул амруги хІакъаб жо букІин. Дуца хвезарулеблъи ва чІаго гъарулеблъи, дуца жазаъ гъабулеблъиги якъинлъана нижее» - абун.

Ва амма гъел дунялалде гІад руссизаруларо, гъезул мукІурлъияльгъ жидее щибго мунпагІатги гъабуларо. Аллагъасда جَلَّالَهُ лъала гІад руссизарун дунялалде риччаниги гъез добго купру-ширк гъабулеблъи. Гъезул рагІи нахъчІван, гІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

13. Дие бокъун букІарабани дица кинабниги напс иманалда тІобитІараблъун гъабилаан.

﴿وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدًىٰ وَلَٰكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾ ١٣

Гъеб дир хІалкІольиялда бугеб иш буго.

Амма дир хІикматалда рекъон дица гІадамал

иман лъезе ва иман лъечІого букІине ихтияралда тана. Гъез гъабураб гІамалалда рекъараб жазаъ гъабизе къотІиги гъабуна. **Ва кинниги Дица хІакъаб**, жиндие хиси ва хилиплъи гъечлеб къотІи гъабуна: иман лъурал алжаналде лъугъизарилин, дида гІасилгъарал, иман лъезе чІухІун купру-ширкалда чІарал, гІадамалги жундулги жанире рехун

жужахІги цІезабилин абун.

14. Гьєб жужахІalde жанире рехун
хадуб, гьезул ракі унтизабун, керен
туризабун, абула: «Гьанже чІаме нужеца
гьаб жужахІальул гІазаб; дуњялалда
ругеб мехаль нужеє ахират букІин кІочон
букІиналда данде жазаьлун.

فَذُوْا بِمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا إِنَّا
نَسِيتَكُمْ وَذُوْا عَذَابَ الْخُلْدِ بِمَا
كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿١٤﴾

ХІакьльунго жакъа дида нужги кІочон тезе руго даимабго
гІазабалъулъ. Гьаб абадияб гІазаб чІаме нужеца дуњялалда
гьабураб гІамалалъухъ жазаьлун» - абун.

ТІадегІанав Аллагъас жинде гІасилъараб къавмалъул бицен гьабун ва
гьезулахираталда букІунеб гІодобегІанаб хІал баян гьабун хадуб, жинда
иман лъун, аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритІухъ гьарун хъвадарал муъминзабазе
ахираталда букІунеб даража-макъам бицун абулеб буго:

15. ХІакьльунго Дир Къуръаналда иман
лъурал руго жидеє гьелдалъун вагІза
гьабураб мехаль гьєб вагІза босулел,
жал Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутІигІлун, гьєсие
сужда гьабун гьумералда гІодорги
кколел. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тасбихІ гьабун гьєсие рещ гьабулел ва
Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гьабизе жал чІухІуларел,
Гьаб аят цІалидал сужда гьабизе суннатаб буго.

إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِهَا
خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا
يَسْتَكْبِرُونَ ﴿١٥﴾

16. жидеца, сардил макъу тун, хинаб
бусеналдаса хьибил тІаде борхулел ва
Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гьабизе тІаде
рахъулел.

تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ
رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ
يُسِفُونَ ﴿١٦﴾

Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкьун ва гьєсда
хьуллун дугІа гьабулел. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидеє ризкьилъун кьураб
боцІи-малалдаса гьєв разилъи тІалаб гьабун садакъа ва напакъа
кьолел гІадамал.

17. Цониги напсалда кІоларо
ТІадегІанав Аллагъас жив разиял
муъминзабазе ахираталда кьолел
нигІматазе кьимат гьабизе, гьезул сипат
гьабизе.

فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ
جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾

Гьєл нигІматал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кьола дуњялалда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ по
гьавун, гьєв разилъи бокьун гьабураб гІамалалъє жазаьлун.
Ахираталда алжаналда жанир рукІулел нигІматал дуњялалъул

нигІматазда рельльарал гьечІю, гьезул цІарал нилъеда лъаниги, тІагІам-лазат бицизе лъаларо.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратидаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан бугеб хІадис бицун абуна: ПІадегІанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абуна: «*Дица дун разиял лъикІал лагъзадерие хІадурун буго гьезул беразда бихъичІеб, гьезул гІиназда рагІичІеб, гьезул ракІазда хъатІичІеб нигІмат*»-абун. ХІадис имам Бухарияс бицана.

Цоги хІадисалда буго: «*Алжаналде лъугъарал гІадамазе нигІматал кьола нахъаса кьотІуларел, гьезул ретІелги туруларо, гьезул гІолохъанлъиги тІаса унаро*»- абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнумасгІудидаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абуна: «*Нильер БетІергъан гІажайблъула кІиго чиясда: цо чи вуго жиндир хинаб бусен тун, жиндие бокъараб хъизан-агълуги тун тІаде вахъун как бале. Гьесул хІакъальулъ ПІадегІанав Аллагъас абула: «Я дир малаикзаби, нуж балагъе гъав дир лагъасда, гъав дие как базе тІаде вахъана жиндир бусеналдаса, жиндие бокъараб агълуялдаса, дидасан бугеб лъикІлъиялда хъул лъун ва дир гІазабалдаса хІинкъун*»-абун.

Цоги чи вуго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гІоло гъазаваталда вугев: жиндир гъалмагъзаби туцманасдаса хІинкъун лъутараб мехалъ живги лъутулев вукІарав. Цинги жинда лъарав рагъдаса лъутиялда жаниб бугеб кІудияб мунагъ, жив рагъде вуссани жиндие бугеб алжанги. Цинги жив тІад вуссун туцманасда вагъарав, жиндир би гІодобе тІезегІан. ПІадегІанав Аллагъас абула: «*Я дир малаикзаби, нуж балагъе гъав дир лагъасда, гъав вагъизе тІад вуссана дида аскІоб бугеб лъикІлъиялда хъул лъун ва дир гІазабалдаса хІинкъун*»-абун.

ХІадис имам АхІмадица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв МугІаз ибну Жабалидаса бицараб хІадисалда буго: «*Дун сапаралда вукІана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасгун цадахъ. Цо кьолял дун гьесде ПІагардегІан ккана ва ниж кІиявго цадахъ унаго дица абуна: «Я Набиюллагъ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Дуца дида бице жинца дун алжаналда лъугъизавулеб ва жуужахІалдаса рикІлад гъавулеб гІамал чиб бугеб?»* - абун. Аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: «*Дуца цІакъ кІудияб амруялдасан гъикъана. Амма Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бигъа гъабурав чиясе гъеб цІакъ бигъаяб амру буго. Дуца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гъабе, гъеб гІибадаталъулъ чибго жо ширк гъабичІого. Дуца какги бай, закагІатги кье, Рамазан моцІалъ кІалги ккве, КазІба рукъалда хІежги гъабе*»-абун. Хадубги аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: «*Дица мун тІовитІилищ лъикІал*

ишазул рагъабазда? КIал ккевей буго жинца цIаялдаса хвасар гъабулеб жо, садакъялгъ квешал гIамалал свинарула (тIагIизарула). Сардилгъ тIадеги вахъун инсанас балеб как буго бицунго лъикIаб гIамал»-абун. Цинги аварас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъаб кIиго аят цIалана (16-17 аят), хадубги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун:

«Дица дуда бицилиц кинабго жоялгъул бетIер щиб бугеб, гьелгъул хIубал щал ругел, гьелгъул борхалгиялгъул тIогъиб бакI щиб бугеб?»- абун. Дица абун: «Бице, я расуллагъи»-абун. Аварас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Кинабго жоялгъул бетIер ислам буго, гьелгъул хIубал как бай буго, гъеб амруялгъул борхалгиялгъул тIогъиблги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналгъе гIоло жигъад гъаби буго»-абун.

Хадубги аварас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Гъеб кинабго жоялгъул хан щиб бугеб бицилиц дуда?»- абун. Дица абун: «Бице, я набиуллагъи»- абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас жиндир мацI ккуна ва абун: «Дуца гъаб мацI ккве дуего»-абун (ай мацIалдалгъун мунагъал гъаруге). Дица абун: «Я, расуллагъи صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! МацIаль гъабураб жоялгъулги гIакъубайищ букIунеб?»-абун. Аварас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Вай дур эбел гIодаяв МугIаз! ЖужахIалда жанир гъумералда гIадамал ккезарулеб жо мацIаль гъабураб жо гуреб цоги щиб жо бугеб?»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

Пикру гъабулев чиясе цохIо гъаб хIадисги гIела гьелда гIамал гъабун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилги тIалаб гъабизе. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавпикъ кьеге лъикIаб гIамал гъабизе.

18. ТIадегIанав Аллагъасда иман лгъун أَمَّنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا لَا يَسْتَوُونَ лъикIаб гIамалалда хъвадарав чиги,

жинца купру-ширк ва пасикълги гъабулев чиги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ **аскIор рашад рукIунищха** жидее ахираталда гъабулеб жазаалгъул? **РукIуларо гьел рашад** ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ шивасе жиндир гIамалалда рекъараб жазаъ гъабула.

Гъаб аят респIизабиялгъе сабаб бицана: ГIалиасхIабасда رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ ва Пукъбатил Валидида гъоркъоб цо дагIба букIана. Валидица ГIалиасхIабасда رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ абун: «Мун вуцIцIухIун чIа! Мун гьитIиав чи вуго. Валлагъи, дун дудасаги мацIлебалав вуго, дудасаракI бахIарчиявги вуго, гIагарлги ва тухум кIудиявги вуго»-абун. ГIалиасхIабас رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ абун: «Мунго вуцIцIухIун чIа, мун вуго пасикъав чи»-абун.

Пасикъав чи абураб рагIиялгъул магIна буго жиндир квешлги ва къабихIаб пиша гIемерав чи абураб. Капурчиясаги пасикъав чи абула, гъес Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккевей къабихIаб, ахIмакъаб пиша бугелгъул. Пасикъавги муъминавги чиясе ахираталда бугеб батIалги

бицун гIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

19. Аллагъасда ﷺ иман лъун лъикIаб гIамал гъабурал гIадамал руссулеб бакI алижан буго.

أَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ أَلْفُ أَلْفٍ مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

Гъеб буго Аллагъас ﷺ хIадур гъабун бугеб гъоболлъи, гъез гъабураб лъикIаб гIамалалъе жазалъун.

20. Аллагъасде ﷺ гIасилъарал пасикъал гIадамазул руссулеб бакI жужахI буго. Гъезие жужахIалдаса къвагIире рахъизе бокъанщинахъе, жужахI хъихъун тарал забаниятаца гъел, бутIрул рухун, гъелде жанире руссизарула ва гъезда абула: «Нужеца чIаме гъаб жужахIалъул гIазаб, нужеца гъереси гъабулеб букIараб ва гъелда иман лъолеб букIинчIеб» - абун.

وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ كَلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ دُفِعُوا إِلَىٰ عَذَابِ النَّارِ الَّتِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢٠﴾

21. Дица гъел капурзабазда гъаб дунялалъул гIазабги чIамизабичIого толаро, ахираталда кIудия гIазаб чIамизабилелде цебе, гъел кантIилародаян ва гъез тавбу гъабун Аллагъ ﷺ цо гъавилародаян абун.

وَلَنَذِقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَلَدِّ دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢١﴾

22. Щив чиха вукIинев жиндир зулму кIудияв жиндие Аллагъасул ﷺ Къуръаналдалъун вагIза гъабураб мехалъ гъеб къабул гъабичIого, гъелда мугъ бан чIарав чиясдаса?

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ ﴿٢٢﴾

ХIакълъунго дица рецел босизе буго дида гIасилъарал, дир Къуръан гъереси гъабурал, дир авараг ﷺ махсароде гъавурал гIадамаздаса.

23. ХIакълъунго, дица Муса аварагасухъги ﷺ къуна гIехъ. Мун щибго шаклъуге, МухIаммад ﷺ, гъаб дуде вахIю гъабулеб Къуръан Муса аварагасе ﷺ къураб Таврат гIадаб гIехъ букIиналда.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُن فِي مِرْيَةٍ مِنْ لِقَائِهِ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٢٣﴾

Дица Таврат гъабун букIана банунсраилал тIоритIулеблъун, гъезда хIакъаб исламияб дин лъазабулеблъун.

24. Дица банунсраилаздаса имамзаби

وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ إِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا أَلَمْ

гъаруна: жидеца Аллагъ ﷻ цо
гъавурал, Тавраталда бугеб жо
хисизабичлого гъелда гIамалги гъабулел, жидеда муъминзабиги
нахърилълъулел.

صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ ﴿١١﴾

Гъел гъикIал гIадамал имамзабилъун гъаруна дица, гъез сабру
гъабидалго дица рещтIизабураб Тавраталда гIамал гъабиялда ва
гъеб сабаблъун жидеда швараб къварилъгиялдаги. Гъел рукIана
жидеца дир аятазда якъинго иман лъолел.

Гъаб аяталда жаниб Маккаялъул къурайшиязе ишара буго гъел
МухIаммад аварагасе ﷺ мугIигIлъани ва Къуръаналда гIамал
гъабун хъвадани, гъезулги Аллагъас ﷻ гIадамазе имамзаби гъарилин
абун.

25. ХIакълъунго дур БетIергъан
Аллагъ вуго, МухIаммад ﷺ,
жинца кънямасеб къоялъ капурзабиги
муъминзабиги ратIа гъарулев ва гъел
жиндилъ хилиплъун рукIараб динаялъул амруги гъезие баян
гъабулел.

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُم يَوْمَ الْقِيَمَةِ
فِي مَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٥﴾

Жинда иман лъун, ахират ритIухъ гъабун хъвадарал муъминзаби
Аллагъас ﷻ алжаналда лъугъызарула. Жинда инкар ккурал, авараг
ﷺ гьереси гъавун, ахираталде иман лъечлого хъвадарал залимзаби
гIодорегIан гъарун жужахIалде рехула.

26. Гъал мушриказда лъаларогониш
бугеб кигIан гIемерал умматал Дица
гъалагъ гъарурал гъез Дир аварагзаби
ﷺ гьереси гъарураб мехалъ.

أُولَئِكَ يَهْدِي لَهُم كَمَ أَهْلًا كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ
مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسَاجِدِهِمْ أَلَمْ
يَكُنْ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٌ أَفَلَا يَسْمَعُونَ ﴿١٦﴾

Гъел мушрикал жидер сапаразулъ
хъвадулел руго гуриш гъел гIадамал яшав гъабун рукIарал,
гъездаса нахъе хутIарал, чIунтарал росаби къотIун. ХIакълъунго
гъел умматал гъалагъ гъариялъулъ ва гъез нахъе тараб асаралъулъ
гIаламатал руго Аллагъ ﷻ цо вукIиналда ва гъесул хIалкIолъи
гучаб вукIиналда. Гъаб Къуръан рагIулареб шай Маккаялъул
мушриказда? Гъез пикруги кин гъабулареб ва вагIзаги шай
босулареб?

27. Аллагъ ﷻ цо вукIиналда ва гъесул
хIалкIолъиялда инкар кколел гIадамазда
бихъуларогониш бугеб ХIакълъунго Дица
бакъвараб, бихъ-бихъараб ракъалда гIад

أُولَئِكَ يَرْوُونَ أَنَا نَسْفُكُ الْمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ
لَجُوزٍ فَتُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا تَأْكُلُ مِنْهُ
أَنْفُسُهُمْ وَأَنْفُسُهُمْ أَفَلَا يُبْصِرُونَ ﴿١٧﴾

лѣим тѣлеблѣи:

зодиса цѣад базабун, муѣруздаса гѣзул ва лѣималѣул лѣарал чвахизарун. Гѣб лѣималдалѣун дица гѣзие ракъалдаса къватѣibe биѣизеги гѣбула батѣи-батѣияб хур-хер ва пихѣал. Гѣб ризкъи кванала гѣз ва гѣзул хѣйваназги. Гѣб иш кин гѣел инкарчагѣазда биѣулареб ва гѣелѣул пикру гѣабун жидеца иманги щай лѣолареб?

28. Дуда ва муѣминзабазда Маккаялѣул وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْفَتْحُ إِن كُنتُمْ

мушриказ гѣикѣулеб буго кидаха
букѣизе бугеб нужеа Аллагѣас صٰدِقِيْنَ ﴿٢٨﴾

къотѣи гѣабураб бергѣенлѣи, нуж
битѣараб бицунеллѣун ратани-абун.

Гѣелда божичѣого, муѣминзаби махсароде гѣарун абулеб рагѣи буго гѣб. Муѣминзабаца абураб мехаль тѣадегѣанав Аллагѣас нужедаги нижедаги гѣоркъоб хѣукму гѣабизе бугин, хѣакѣабги батѣулабги жо батѣа гѣабизе бугин абун, мушрикаца абулеб букѣана рачѣаха нужерго гѣазабги бачун абун. Гѣзие жаваб гѣабун тѣадегѣанав Аллагѣас абулеб буго:

29. Дуца гѣезда абе, Мухѣаммад فَلْيَوْمَ الْفَتْحُ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا, إِيْمَنُهُمْ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٢٩﴾

муѣминзабазе квербакѣи гѣабизе бугин
абураб Аллагѣасул صَلَّىٰ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ къотѣи тѣаде

бачѣараб мехаль,

капурзабазе щибго мунпагѣат гѣабизе гѣечѣо гѣезул иман лѣеялѣ ва гѣел нахѣрахѣун тезе гѣечѣо жидеа гѣазаб гѣабичѣого. Тавбо гѣабизе ва лѣикѣаб гѣамал гѣабизе гѣезие заман букѣуларо ва гѣезие хѣакѣлъараб гѣазаб гѣабичѣогоги толаро.

30. Мун гѣел мушриказдаса вуссун فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَانْتَظِرْ إِنَّهُمْ مُنْتَضِرُونَ ﴿٣٠﴾

чѣа, Мухѣаммад صَلَّىٰ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гѣезда

кинаб гѣазабдаѣ швела абун балагѣун чѣа!

Хѣакѣлъунго гѣелги балагѣун чѣун руго муѣминзабазе гѣазаб ва къварилѣи бачѣиналда.

Гѣаб сурат Маккаялда рѣштѣизабураб бугелѣул, Аллагѣасул свалат салам лѣеяв аварагасда Аллагѣас صَلَّىٰ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ сабру гѣабеян абулеб букѣана мушрикаца гѣабулеб къварилѣиялдаги гѣезухѣе исламияб дин швезабиялдаги. Мадинаялде шун хадур гурони рагѣул аятап рѣштѣизаричѣо ва исламияб диналде данде чѣарал, гѣелѣие зарал гѣабулел гѣадамазда рагѣ баян амру гѣабичѣо.

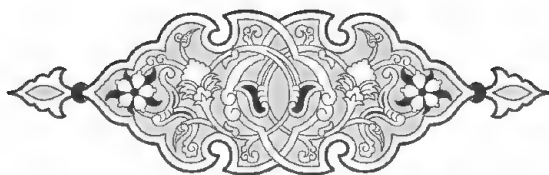
Гѣаб сурату Саждаталѣул хиралѣи бицун жинда Аллагѣ разилѣаяв Абугѣурайратица абуна: «Аллагѣасул свалат салам лѣеяв аварагас

гъаб сурат џадулеб буклана рузман къоялъул рогъалил какилъ»-абун.
ХІадис имам Бухарияс бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Жабиридасан бицараб хІадисалдаги буго:
Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг къижулев вукІинчІо жинца
«сурату Саждат» ва «суратул Мулк» џадул гурони-абун. (гъеб буго
67 аб. сурат). ХІадис имам АхІмадица бицана.

ТІадегІанав Аллагъасул тавфикъалдалъун сурату Ссаждаялъул
тафсир ва таржама хъван ГІубана.

Кинабго рецц цохІо Аллагъасе جَلَّالُهُ буго.

33. Суратул АхІзаб

سُورَةُ الْأَحْزَابِ

Мадинаялда рецтІизабураб, жинда жаниб лъабкъоялда аниџила лъабго аят бугеб.

Гъаб сурат буго жинда жаниб исламияб умматалъул шарџиял масъалаби рицунеб. Бусурбабазул гІаммаб чІаголъиялда, хъизамалъул ва цохІо чиясул чІаголъиялдаги жинца цвей гъабулеб. Жагъилиял гІадастал ва игІтикъадал батІул гъарун, гъезул бакІалда шарџиял хІукмаби баян гъарулел руго гъалда жанир.

Исламиял адабал ва малъа-хъваял гъарулел руго: гІаврат бахчи гІадаб, жий ячине бегъулев чиясдаса гъумер бахчи гІадаб, бертин гъаби гІадаб. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда хассал адабалги рицун руго.

Жагъилияб заманалда букІараб васлъун кквей, зигъар гъаби, ирс боси гІадал хІукмаби хвезарун, гъезул бакІалда шаргІалъул хІукму бицун буго. Аварасда ﷺ свалат битІиялъул адаб, шаргІияб черх бахчулеб ретІел ретІиялъулги баян буго. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас ва гъесул асхІабзабаца гъарурал гъазаватазулги баян буго гъаб сураталда жаниб. Хандакъалъул гъазават, Банукъурайзатазда гъабураб гъазаваталъул бицун буго. Гъел гъазаватал гъарулеб мехалъ мунапикъабазул букІараб хІал бицун, гъезул макруялдаса цІуни баян гъабун буго. Сурат байбихъулеб бакІалда ва сураталъул ахиралдаги гъел мунапикъабазул лъикІаланго бицен гъабун буго, муъминзабазда гъезул хІал балъго хутІулареб хІалалда. Гъазават гъабулеб мехалъ Аллагъас ﷺ муъминзабазе квербакъи гъабиги бицун буго малаикзаби рецтІизариялдалъун, цІорораб гъури битІиялдалъунги.

Сураталда цІар тун буго «суратул ахІзаб»-къокъабазул сурат абун, гъалда жаниб Мадинаялда сверухъ ругел киналго капурзабазул къокъаби данделъун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасде ва гъесул асхІабзабазде ﷺ данде рахъиналъул бицен букІин сабаблъун.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Я гъав Аллагъасул аварас
جل جلاله! Мун Аллагъасдаса
хІинкъа гъесда гІасилъизе ва мун
капурзабазулги мунапикъабазулги

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ
وَالْمُنَافِقِينَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا
حَكِيمًا

хабаралда мутІлІгІлуге:

гъезул аллагъзабазда гІайиб чІваге абураб рагІиялгуль ва гъездехун хІал рекъезабун вукІа абураб рагІиялгульги. **ХІакъълунго Аллагъ** جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъалев вуго гъел капурал ва мунапикъал гІадамазул хІал ва жинца гъабулеб хІукмуялгуль гІадлу битІарав, маслихІат бугеб жо гъабулев вуго.

2. Мун нахъвилъгъа, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дур БетІергъанас луда вахІю гъабураб Къуръаналда.

وَأَنبِيعَ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ إِنَّ اللَّهَ
كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٥﴾

ХІакъълунго Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда лъалев нужеца гъабулеб кинабго гІамал. Ва гъесда щибго жо бальго хутІуларо. Ахираталда щибго жо гъоркъ течІого нуже жазъги гъабизе буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ.

3. Дуца киналго ишазул Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ **тІаге таваккал. Гъев Аллагъ** جَلَّ جَلَالُهُ **гІезе вуго дуеги дур асхІазабазеги вакилгун:** жинца нуже квербакъулевлгун ва нуж цІунулевлгун.

وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٦﴾

4. ТІадегІанав Аллагъас цо чиясул черхалда жаниб кІиги ракІ гъабичІо. Къурайшияздаса цо чи вукІана жив цІодорав, жинда рагІараб щинаб жо раклалда чІолев.

مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِّن قَلْبَيْنِ فِي جَوْفِهِ ۖ
وَمَا جَعَلَ أَزْوَاجَكُمُ اللَّائِي تُظَاهِرُونَ
مِنْهُنَّ أُمَّهَاتِكُمْ ۚ وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ
أَبْنَاءَكُمْ ۚ ذَٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِأَفْوَاهِكُمْ ۖ وَاللَّهُ
يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ ﴿٧﴾

Гъес абулеб букІана: «Дир кІиги ракІ буго, щибаб ракІги МухІаммадида صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъалелдаса гІемер жо лъалев буго»-абун.

Гъеб рагІи хвезабун абулеб буго тІадегІанав Аллагъас жинца цониги чиясе кІиги ракІ гъабичІин абун.

Нужеца жидедаса зигъар гъабулел руччабиги гъаричІо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ **нужер улбулгун.**

ГІарабиязул гІадат букІана жиндие чІужу нахъе йиччазе бокъараб мехаль гъелда абулеб: мун дир эбелалда рельгун йигоян. Цинги гъей чІужу гъесдаса нахъе уней йикІана ва гъел тІокІал данделгулел рукІинчІо. Гъаб жагъилияб хІукму хвезабун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго гъел руччаби нужер улбул рукІуларо абун.

Нужеца васал руго абун ккурал чагІиги нужер васал рукІуларо: гъеб буго нужер кІалалъ абулеб рагІи. Нужер васал рукІуна нужеца ячарай чІужуял гъарурал. Гъаб рагІиги абуна жагъилиял гІарабиязул букІараб жидер вас гурев чи васлгун кколеб гІадат хвезабун.

ТІадеГІанав Аллагъ вуго жинца хІакъаб раГІи бицулев, битІараб хІукмуги гъабулев. Гъев Аллагъас ﷺ тІоритІула битІараб нухдаги, хІакъаб динул исламалдаги.

5. Гъел нужеца васал ругин ккурал чаГІазда цІар ахІе гъезул инсул цІаралдалъун, гъеб буго Аллагъасда ﷺ аскІоб битІараб раГІи. Гъел гІадамазул умумул нужеда лъалел ратичІони, гъел нужер диналъул вацал руго; гъезда «я дир вац» абун абе. Гъел нужер диналъул гъудулзабиги руго: гъезда «я дир гъудул» абун абе.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас васлъун ккурав Зайд ибну ХІарис رَحِمَهُ اللهُ عَلَيْه вукІана. Гъесда гІадамаз Зайд ибну МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абубеб букІана гъаб хирияб аят рещтІизегІан цебеккун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Зайдида абун: «Мун нижер диналъул вац вуго ва нижер гъудулги вуго»-абун.

Нужее мунагъ-хІакъ гъечІо нуж хатІаьлъун ккараб жоялъул, шарГІияб хІукму рещтІизегІан цебехун араб жоялъулги. Амма шарГІияб хІукмуги лъалеб букІаго нужеца бокъун гъеб хІукму хвезабураб мехаль буго нужее мунагъ. ХІакъьлунго Аллагъ жив гурхІулев ва жинца мунагъал чурулев вуго.

6. Аллагъасул авараг ﷺ лъикІав вуго муъминзабазе жиндирго напсаздасаги: гъезда гурхІел-рахІмо гъабиялъул рахъалъан ва жидеца гъев разилъи тІалаб гъабизеги. Дунялалъулги ахираталъулги умуразуль муъминзабазе лъикІаб жо гъев аварагасда ﷺ лъала ва гъесда мутІигІлъарав, гъесдехун мушавара гъабурав чи витІун ккола.

Гъев аварагасул ﷺ руччабиги муъминзабазул улбул руго. Жидер адаб-хІурмат гъабизе тІадаб букІиналъул рахъалъан ва гъезулгун ригъин гъабизе хІарамаб букІиналъул рахъалъанги. Цогидал умуразуль: жидеде балагъи, кІалъай, квер хъвайГІадал,—гъел руго муъминзабазе махІрамиял гурел руччабазул хІукмуялда.

Муъминзабазул наслабазул гІагарал гІадамал цоял цоязе рекъарал руго, ирс босиялъул ва къисас босиялъул рахъалдаса, Аллагъасул ﷺ

أَدْعُوهُمْ إِلَىٰ آيَاتِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ فَإِنْ لَّمْ تَعْمُوا أَتَابَهُمُ اللَّهُ فَأَخْلَأَ كُفَّيَ الَّذِينَ وَمَوَالِيكُمْ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ بِهِ وَلَا كُنْ مَا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١٠﴾

الَّذِينَ أُولَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَنْ تَعْمَلُوا لِنَ أُولَىٰكُمْ مَعْرُوفًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿١٠﴾

шаргІалда жанир, погидал муъминзабздаса ва мугъажираздаса. Ирсалгъл ва кысасалгъл хІукму бицун аятал рещтІизарун хадуб рещтІараб буго габ аят. Гьал аятал рещтІизаризерган цебеккун жагъилиял гІарабиязул гІадатазда рекъон букІана ирс боси ва кысас боси. Муъминзабазулги цояз-цоязул ирс босулеб хІукму букІана.

Муъминзабаца цояз цоязе лъикІлъи гьабизе бегъула – гьедин лъикІлъи гьаби шаргІалда бещарабги буго. ЧІаго ругеб мехаль диалгъл вацазе боцІи-малалдалгъл лъикІлъи гьабизе бегъула. Хвалида цебе васият гьабун тезеги бегъула гьезие лъикІлъи гьабе абун.

Гьаб ирс гьабиялгъл хІукму Аллагъас ﷺ жиндир тІехьалда хъвараб, жиб хисизабулареб хІукму буго. Гьеб ирс Аллагъасул ﷺ хІукмуялда рекъон гьабизе гІадаб буго, жидее ирс шолел гІадамазе ирс кьечІого букІизе гІоло гьабураб васиятги хІарамаб буго.

Аллагъасул ﷺ шаргІалда жаниб хІилла гьабизе лъугъин цІакъ кІудияб зулму буго. Щиб ният инсанасул бугеблъи лъалев БетІергъан Аллагъ инсанасда гуккизе кІоларо. Бусурманчиясда гІадаб жо буго, Аллагъ ﷺ разилъи тІалаб гьабун, гьесул шаргІ тІубан, хирияв аварасул ﷺ суннат тІубан хъвадизе яхІ бахъи. Аллагъасе ﷺ ва гьесул аварасе бокъараб, гьез лъикІаблгъл гьабураб жо нилъеги лъикІаб букІизе ккола, гьез квешаблгъл рикІІараб жо нилъеца рикІІад гьабизеги ккола.

7. Дуца рехсе, МухІаммад ﷺ, дица аваразабздаса ﷺ кьотІи босараб гІуж. Жидеда тІад къараб рисалат умматазухъе швезабизе.

Дуласанги, НухІ аварасдасаги ﷺ,

Ибрагъим, Муса, Марьямил вас ГІиса ﷺ аваразабздасаги кьотІи босараб гІуж рехсе умматалъе вагІзалгъл. Гьел киназдасаго дица цІакъ мухІканаб шулияб кьотІи босана жидеда тІад къараб рисалат тІубабизе.

8. Гьаб кьотІи боси дица гьабуна кънямасеб къоялгъ гьел аваразабзда ﷺ гьикъизе жидеца кьотІи киндай тІубабуна абун.

Аллагъасда ﷺ инкар ккурал, аваразаби ﷺ ва ахират гьереси гьабурал капурзабазе дица цІакъ гучаб, жинца унтизабулеб гІазаб хІадурун буго.

Кънямасеб къоялгъ аваразабзда ﷺ рисалат швезабунищ абун гьикъиялдаса мурад букІула капурзабазе, мушриказе ва мунапикъзабазе

وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ
وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ
وَأَخَذْنَا مِنْهُمُ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿٧﴾

يَسْأَلُ الصَّادِقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ وَأَعَدَّ
لِلكَاذِبِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٨﴾

хІужа-далил чІезаби гъезухъе дин швезабун букІиналда ва гъезул кІанцІизе бакІ тІагІизаби, гІузроги кьотІизаби. Къиямасеб кьоялъ аварагабаздаги عَلَيْهِ السَّلَامُ кІалгъикъи гъабулеб мехаль, гъеб кІалгъикъиялдаса шивго чи ворчІулареблъиги лъазе кколеб жо буго.

Гъаб аяталда жаниб жидер цІар рехсарал аварагаби: МухІаммад, НухІ, Ибрагъим, Муса, ГІиса жидеда Аллагъасул свалат салам лъеял – гъал руго бишунго хириял аварагаби. Гъел руго умматазухъе шаргІ босун ритІарал ва жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аманат тІубазе цІакъ яхІ бахъарал аварагаби. Гъезда абула «улул-гІазми»-абун. Гъел киназулго бишунго хирияв МухІаммад авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вукІиналъ, тІадегІанав Аллагъас гъесул цІар тІоцебе рехсана, хадуб жидер тартибалда цогидалги рехсана.

9. Я гъал иман лъурал гІадамал!

Нужеца раклалде швезабе тІадегІанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее кьураб нигІмат ва нужее гъабураб квербакъиги.

Нужеда рагъ гъабизе абун гІемерал

аскарал рачІараб мехаль дица гъел аскаразда тІаде цІорораб гъури биччана ва нужеда рихъуларел дир малаикзабазул боялги рештІизаруна. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъалев ва бихъулев вукІана нужеца гъабулеб кинабго гІамал ва нужер хІал.

Нужеца хандакъал (окопал) рухъиги, нужеца аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ квербакъи гъабиги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъала ва гъелда рекъараб жазаъ нужее гъабизе буго.

Гъаб аяталда жаниб рехсараб гъазават буго Мадинаялда тІаде гІемерал аскарал гъарун киналго капурзаби ва ягъудиял рачІараб гъазават. Гъелда цІар буго «Гъазватул-ахІзаб» - абун. Капурзабазул анцІила кІиазарго чи вукІана. Гъезда данде рагъизе рахъана лъабазарго асхІаб. Салманул Фариси абулев асхІабасул гІакълуги босун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Маккаялдаса Мадинаялда жанир рачІулеб рахъалда, гъваридаб ва гІебаб хандакъ бухъун вукІана.

Гъеб гъазаваталда муъминзаби дагъал руқІиналъ, гІезегІанго хІинкъунги рукІана. Гъезда гьоркъор ругел мунапикъзабацаги гІадамал хІинкъулеб хабар бицулеб вукІана. МугІайтІ ибну Къушайр абулев мунапикъас абун: «Нилъее МухІаммадица صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кисралги, къайсарилги хазина швезе бугин хабар бицулеб буго, амма нилъ руго тІагъарат гъабизе (туалеталде) ине рес гъечІого тушманас сверунги ккун» - абун.

Гъедин хандакъальул цо рахъалда муъминзаби ва цогидаб рахъалда капурзабигун гІезегІанго кьоял рараб мехаль, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُودًا لَّنَرْتَرِّهَا وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٩﴾

капурзаби ругеб рахъалде къаси сардилъ кутакаб цѳорораб гъури биччана, гъезул чадралги рахъун гѳодоре рехана, квен-гѳех гъабулел хъагалги регизаруна, гѳадамалги цоцаль речІчІзарун гѳодор кколел рукІана. Чуялги хІинкъун тІуризе рекІана. Гъелдаги тІаде Аллагъас جَلَّالُهُ малаикзабиги рещтІзаруна гъел цІакъго хІинкъызаризе ва гъезул боялги риххизаризе. Гъеб гъазаваталъул бицен гъабун тІадегІанав Аллагъас хадубги абулеб буго:

10. Гъел капурзабазул аскарал нужеде тІаде рачІараб мехаль Мадинаялъул тІасияб рахъалдаса: гъениса рачІулел рукІана бануасад ва банугъатІфан абулеб къибилалъул гІарабиял

إِذْ جَاءَهُ وَكَرِهَ مِنْ قَوْكِهِ وَمِنْ أَسْفَلٍ مِنْكُمْ وَإِذْ رَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَتَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظَّنُونَا ﴿١٠﴾

Мадинаялъул гъоркъниб рахъалдасаги рачІараб мехаль:

гъениса рачІулел рукІана къурайшиязул боял, кинанатилал ва батІи-батІиял гІарабиязул къукъабиги. Гъелгун цадахъ банукъурайзатал абулел ягъудиялги рукІана, жидеца аварагасе гъабураб къотІиги хвезабун, капурзабазе квербакъи гъабизе жураарал. Гъеб хІалалда ругеб мехаль муъминзаби цІакъ хІинкъун рукІана.

Гъезул хІал бицун тІадегІанав Аллагъас абулеб буго: «ХІинкъун гъезул бералги рахъ-рахъалде руссараб мехаль, раклалги шокъьоре рахун ругоян кколеб хІалги лъугъиндалго. Гъеб хІалалда рукІадго нужер раклазда батІи-батІиял пикрабиги хІалтІулел рукІана». Муъминзабазе бокъун букІана хеккого Аллагъасул جَلَّالُهُ квербакъи ва жидеес къотІи гъабураб бергъенлъиги швезе.

Мунапикъзабазул раклалде кколеб букІана гъанже киналго муъминзаби тІагІизарилин ва жидеес эркенлъи цвелин абун. Загъиралда мунапикъзабаца абулеб баукІана нильеес аварагас гьересияб къотІи гъабун буго, ниль бергъине ресги гъечІо абун, гъеб рагІиялдалъун муъминзаби загІип гъаризе ва гъезул рекІель васвас реххизе.

11. Аллагъас جَلَّالُهُ муъминзабазул цІакъаб хІалбихъи гъабун гъеб гъазаваталда ва гъел цІакъ хІинкъызарун кІорокІизеги гъаруна.

هَٰذَا لَكَ آيَةُ الْمُؤْمِنُونَ وَرُلُّوا زُلَّالَا سَدِيدَا ﴿١١﴾

Гъелдалъун Аллагъас جَلَّالُهُ иман камилал муъминзабиги, иман загІипал гѳадамалги, мунапикъзабиги ратІа рахъун лъазаруна ва гъел загъир гъаруна.

12. Гъеб мехаль мунапикъаца ва жидер иман загІипал, рекІель унти бугел гѳадамазги абулеб букІана:

وَإِذْ يَقُولُ الْمَتَفِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا ﴿١٢﴾

«Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ ва гьесул расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нилъее бергьенлъи ва квербакъи букІизеян гьабураб къотІи ниль гуккулеб къотІи гурого гьечІоян» - абун. Гьеб рагІи абураздаса МугІайтІ абулев мунапикъги вукІана, дагъаб цебе нильеца жиндир бицен гьабурав.

13. Мунапикъзабазул цоги къокъаялъ абураб гІужги рехсе, я Мадинаялъул гІадамал! Нуж гьаб хандакъазул рагъуль чІоге, нуж гьаниса нахъе русса! Нильеда данде вугев тушманги гучав вуго, нилъее аварагас гьабураб къотІиги гьересияб буго-абун.

وَإِذَا قَالَتْ ظُلَمَانُهُمْ «يَنْتَرِبُ أَلَمْ نَقَامَ لَكُمْ قَاتِلْجُوعًا وَيَسْتَنْزِلُ فَرِيقٌ مِنْهُمْ النَّبِيَّ يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ إِنْ يُرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا» ﴿١٣﴾

Мунапикъзабазул цоги къокъаялъ аварагасдаса صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ изну тІалаб гьабулеб букІана жал рагъулье рачинчІого рукІине. Гьез абулеб букІана нижер рукъор бихьинал гьечІо, ниж хІинкъун руго хъизаназе тушманас зарал гьабилин абун. Амма гьезул рукъзабазе ва хъизаназе щибго хІинкъи букІинчІо. Гьезие бокъун буго жал рагъде рачинчІого рукІизе ва гьеб рагъдаса лъутизе.

14. Киналго рахъаздаса тушбаби Мадинаялде жанире рачІун рукІаралани ва гьез мунапикъзабазда абун букІарабани нуж муъминзабазде данде рагъеян абун, гьел мунапикъзабаца бусурбабазде рагъ гьабизе буго ва, гьезул «нижеца иман лъуна»-абураб рагІиги хеккого тІаса инзе буго.

وَلَوْ دَخَلَتْ عَلَيْهِمْ مِّنْ أَقْطَارِهَا ثُمَّ سَأَلُوا الْفِتْنَةَ لَا تَوْهَا وَمَا تَلَبَّسُوا بِهَا إِلَّا لَيْسِيرًا ﴿١٤﴾

Гьел руго хиянатал гІадамал ва гьезул иман лъейги хиянатаб буго. Гьезул ракІ бухІун гьечІо Мадина шагъаралда, гьезие бокъун буго щиб хІилла гьабунги Аллагъасул свалат салам лъеяв аврагасе ва гьесул асхІабзабазе зарал гьабизе ва гьезул исламияб дин загІип гьабизе.

15. ХІакълъунго гьел мунапикъзабаца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ къотІи гьабун букІана жал тушманасдаса мугъ бан лъутизе гьечІин абун.

وَلَقَدْ كَانُوا عَاهِدُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلُ لَا يُؤْلَوْنَ إِلَّا ذُبُرًا وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ مَسْئُولًا ﴿١٥﴾

Гьеб къотІи гьезда кІочон тун буго. Ва амма Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьабураб къотІи жиндаса жаваб тІалаб гьабизесеб буго. Ахираталда гьеб щай тІубачІеян кІал гьикъизе буго.

16. Дуца гьел мунапикъзабазда абе, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ; нужее щибго кумек гьабизе гьечІо нуж хвалидаса

قُلْ لَّنْ يَنْفَعَكُمُ الْفِرَارُ إِنْ فَرَرْتُمْ مَتِ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ وَإِذَا لَا تُمْتَعُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٦﴾

яги рагъда чIваялдаса лъутанин абун.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIараб ажал цвараб мехаль хвечIого щивго чи хутIуларо. **Нуж хвалдасан лъутанин абун гIемераль чIаго хутIуларо.** Щивав инсан жиндие бихъизабураб заман лъугъун хадув хвечIого рес гъечIо.

17. Цоги дуца гъезда абе, МухIаммад

جَلَّ جَلَالُهُ **нуж Аллагъасул** صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гIазабалдаса хвасар гъарулев чи щив вугев, нужеи гIазаб гъабизе гъесие бокъун бугони?

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ нужеи рахIмат ва лъикIлъи бокъани, гъеб нужедаса нахъчIвазе кIолеvgи щив чи вугев?-абун. ГъечIо щивго чи Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб ва гъесул рахIмат нахъчIвазе кIолеv. Гъел гIадамазда ватуларо ва гъезие гъечIо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев цоги кумекчи ва гъудул-гъалмагъ.

18. ХIакълъунго гIадегIанав Аллагъасда

лъала нужеда гъоркъор ругел гъазават гъабиялдаса гIадамал нахъчIвалел мунапикъаби, жидеца капурзабазда ва жидер гъалмагъзабазда абулел:

«Нуж нижеда аскIоре рачIа, нужеца МухIаммадги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъесул асхIазабиги рехун те»- абун. Гъел мунпикъаби жидеи къварили-захIмалъи бугеб бакIалда ва гъазаваталде рачIуларо, гIадамазе рихъизе гIоло рачIулел дагъалго гIадамал гурони. Гъазаваталде рачIаразул мурадги букIула муъминзабазда гъоркъоб гъел рагъдаса нахъчIвалеб хабар бицин.

19. Нужеи лъикIлъи гъабизе гъел цIакъ бахиллъула. Рагъдаги рукIун по хIинкъи гIаде бачIараб мехаль дуда гъезул берал рихъула дудехун жал балагъулел ва хIинкъун свер-сведулел, хвел гIаде бачIун рухI бахъулеб бугев чиясул гIадин.

Цинги гъеб хIинкъи гIаса ун хIалхъараб мехаль, гъез нужеда нахъасан квешаб, хъубаб хабар бицулеб буго. Гъезие цIакъ боцIи-малги бокъулеб буго.

Гъазаваталдаса гъанимат (давла) швараб мехаль гъеб бикъизе ва жидеи гъеб босизе гъел гIедегIулел руго, гъеб гъанимат сабаблъун нужеда

قُلْ مَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُمْ مِنَ اللَّهِ إِنْ أَرَادَ بِكُمْ سُوءًا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧﴾

﴿قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الْمُعَوِّضِينَ مِنْكُمْ وَالْقَائِلِينَ لِإِخْوَانِهِمْ هَلْهُمْ إِلَى النَّارِ وَلَا يَتَوَلَّى الْبَاسُ إِلَّا قَلِيلًا﴾ ﴿١٨﴾

أَشِحَّةً عَلَيْكُمْ فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ رَأَيْتَهُمْ يَقْطُرُونَ الْيَقِينَ تَدُورُ أَعْيُنُهُمْ كَالَّذِي يُغْتَنَبُ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَإِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ سَلَقُوكُمْ بِالنِّسَةِ حِدَادٍ أَشِحَّةً عَلَى الْخَيْرِ أُولَئِكَ لَا يُؤْمِنُوا فَأَحْبَطَ اللَّهُ أَعْمَانَهُمْ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿١٩﴾

يَحْسَبُونَ الْأَحْزَابَ لَمْ يَذْهَبُوا وَإِنْ يَأْتِ
الْأَحْزَابُ يَوَدُّوْا أَنْهُمْ بَادُونَ فِي
الْأَعْرَابِ يَسْتَخْلِفُونَ عَنْ أَنْبَابِهِمْ وَتُؤَكِّدُ
فِيكُمْ مَقَاتِلُهُمْ الْأَقْلِيلَ ﴿١٠﴾

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن
كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ
كَثِيرًا ﴿٥١﴾

وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ، وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ، وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا ﴿٤٢﴾

нижее Аллагъасги جَلَّ جَلَالُهُ гьесул расуласги къотІи гьабураб жо.

Ва гьев Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ гьесул расулги жидеца гьабураб къотІи ялгуль ритІухъал руго» - абун.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нижер хІалбихъи гьабизе буго хІинкъизарун, къварилъи тІад биччан, ракъи-къечалдалъунги. Гьеб хІал бихъиялда хадуб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нижее квербакъиги гьабизе буго. Гьел муъминзабазул жегиги иман цІикІана ва Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ гьесул расуласдаги мутІигІлъиги цІикІана. Гьел хІинкъичІо капурзабазул боял гІемерал рукиналдаса ва Мадинаялда сверун лъугъун гьез жал жанир сверизарун рукиналдасаги.

23. Гьел муъминзабаздаса цо бахІарзал مِنْ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَّنْ قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا руго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьабураб къотІи ялгуль жал цІакъ ритІухъал.

Гьезул цоял руго Аллагъасул

جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гІоло рагъун жал

шагъидлъарал ва жидер къотІиги тІубазабурал.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе квербакъизе ва гьеб ишалъе гІоло хвезегиян къотІи гьабун букІана хириял асхІабзабаз صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагасе байгІат гьабулеб мехаль.

Гьезул цогидалги руго жидер къотІи тІубазабизе хІадурун ругел ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гІоло рухІ бичизе къватІире рахъун ругел. Гьел бахІарзаз Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьабураб къотІи хвезабун гьечІо ва гьеб кидаго хисизабизеги гьечІо.

Гьаб аят рещтізабиялъе сабаблъун Тіабари абулев гІалимас, жинда Аллагъ разилъаяв Анас ибну Маликидасан хІадис бицана: дир инсул вац Анас ибну Назр бадруялда рагъ бугеб мехаль гьеб рагъуль гІахъаллъун вукІинчІо. Гьес абуна: «Дун гІахъаллъичІо Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас тІоцебе гьабураб гьазава талгуль. Гьелда ракІ бухІун дица абулеб букІана: гьанжесалалъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьазават гьабизе дие изну къуни, дица бихъизабила кин дун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гІоло вагъулеблъи» - абун. Цинги УхІудалда рагъ ккараб мехаль ва асхІабзабазул гІемерисел рихха-хочун лъутараб мехаль, Анас ибну Назрица абуна: «Я дир БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ! Гьал мушрикаца гьабулеб ширкалдаса ва гьез дур аварагасде рагъ гьабиялдаса дун вацІадав вуго: дун гьезда цадахъ гьечІо. Гьал асхІабзабаз гьабураб рихха-хочиялдасаги дун гІузру бачун кІалъалев вуго: гьездаса мун тІаса лъугъа Аллагъ» - абун.

Цинги хвалченги бахъун гьев мушриказде тІаде унаго гьесда данде кана СагІдо ибну МугІаз رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ва гьесда Анасица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абуна: «Я

Cağdo! Дие алжаналгъул махІ бачІулеб буго гъаб УхІуд меҗІералда гІагрдаса» - абун. Цинги гъев мушрикалгун вагъана жив шагъидлгун хвезегІан. Жинда Аллагъ разилъаяв Cağdoуца Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда абун: «Я расулуллагъи صَلَّوْا عَلَیْهِ وَسَلِّمُوا! Дида кІвечІо гъев Анасица гъабураб гІадаб бахІарчилги гъабизе» - абун. «Гъев Анасил жаназа цогидал шагъидзабазул жаназабазда гъорквоб батана жинда тІад ункъогоялдаса ГІемерал ругъналги рукІун: хвалчен кьабурал, хеч тункарал, чІор речІарал. Нижеда гъесул жаназа батІа бахъизеги лъачІо, гъесул яц ячІун гъелда лъан гурони» - абун. ХІадис имам АхІмадиша бицана.

АсхІабзабаца абублеб букІана гъаб аят бугин гъав Анас ибну Назрил ва ХІамзат асхІабасул хІакъальулъ рещІгІзабураб абун. Гъел киназдаго Аллагъ صَلَّوْا عَلَیْهِ разилъаги, гъезул баракат нилъееги насиб гъабеги Аллагъас صَلَّوْا عَلَیْهِ.

24. ПІадегІанав Аллагъас гъел гъазаваталги, гъениб гъабураб къвакІараб хІалбихъиги жидер иманальулъ ва къотІияльулъ ритІухъал муъминзабазе гъабунa, жинца гъезул ритІухългІиялда данде алжаналдалгун жазаъ гъабизе.

لِيَجْزِيَ اللَّهَ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ
وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ إِنَّمَا سَاءَ أَوْ يَتُوبُ
عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٢٤﴾

МунапикъзабазегучабгІазабги гъабизе, гъезмунапикългІитечІони, гъез тавбо гъабуни гъев тавбоги къабул гъабизе. ХІакългунго ПІадегІанав Аллагъ жив гурхІулев ва мунагъал чурулев вуго.

25. ПІадегІанав Аллагъас капурзаби нахъ руссизаруна жидер цим бахъараллгун ва жидер мурадазде швечІеллгун.

وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمَنَّا لُؤْلُ
خَيْرًا وَكَفَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ
وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا عَزِيزًا ﴿٢٥﴾

Аллагъас صَلَّوْа عَلَیْهِ муъминзабазе гІейги

гъабунa: рагъги гъабичІого гъел бергъараллгун гъаруна.

Малаикзаби ритІун, гъури гІаде биччан, капурзабазул аскарал риххизаруна ва лгъутизаруна. ХІакългунго ПІадегІанав Аллагъ вуго жиндие бокъараб жо гъабизе хІалкІолев ва жиндир къуват-гуч бергъарав. Аллагъасда صَلَّوْа عَلَیْهِ кІола жиндир тушбабазе гІазаб гъабизе ва жиндие рокъарал муъминзабазе квербакъи гъабизе.

26. Гъел капурзабазе квербакъи гъабулел рукІарал ягъудиялги Аллагъас صَلَّوْа عَلَیْهِ жидер шулиял хъулбуздаса къватГире лгъугъизаруна ва гъезул ракІазулъ

وَأَنزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُوهُم مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
مِنْ صَيَاصِيهِمْ وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ
فَرِيقًا تَقْتُلُونَ وَتَأْسِرُونَ فَرِيقًا ﴿٢٦﴾

кутакаб хІинкыиги рехана.

Гъезул цо кьокъа нужеца чІвана, цогидаб кьокъа асирзабилъун гъабуна.

Гъел руго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе кьотІи гъабун, гъесде данде рагъиларин абун рукІарал банукъурайзатал. Мадинаялда сверун Маккаялъул къурайшалги ва цогидал гІарабиял лъугъараб мехалъ, банукъурайзатаз аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъабураб кьотІи биххизабуна ва гъел мушприказе квербакъи гъабизе лъугъана. Аллагъас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ капурзабазул аскарал риххизарун хадуб аварагас гъабуна банукъурайзатазде тІаде ун гъезда рагъ гъабизе.

Гъезул хъала сверун ккураб мехалъ ва жидер хІалги цІакъ квешлъараб мехалъ, ягъудиял разилъана рагъ гъабичІого кверде рачІизе ва жинда Аллагъ разилгъаяв СагІдо ибну МугІазица гъабураб хІукму къабул гъабизе. СагІдоца رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ хІукму гъабуна гъезул рагъ гъабизе кІолел бихъинал чІвазе, руччаби, лъимал ва херал гІадамал асирзабилъун гъаризе, гъезул цогидаб боцІи-мал гъанимат гъабун бикъизе. Гъел ягъудиязул микънусгоялдасаги гІемерав чи чІвана ва цогидал асирзабилъун гъарун гъаниматалда гъоркъор рикІІлана.

27. ПІадегІанав Аллагъас нужеє ирсалъе кьуна гъел ягъудиязул кинабго ракъги, гъезул росабиги ва гъезул кинабго магІишатги. Гъединго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеє ирсалъе кьуна жегі нужеца жиб мерхъинчІеб ракъ.

وَأَوْرَثَكُمْ أَرْضَهُمْ وَدِيَارَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ
وَأَرْضًا لَمْ تَطُوهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢٧﴾

Гъелда хадуб бахъараб хайбаралъул ракъ ва цогидалги бусурбабаца рахъарал капурзабазул ракъал. ХІакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир кинабго жоялда хІалкІолъи бугев.

28. Я гъав авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Дуца дур руччабазда абе: «Нужеє гъаб дунялалъул чІаголъиги, гъелъул берцинлъи-чІухІиги бокъун батани нуж дида аскІоре рачІа,

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ إِن كُنْتُمْ تُرِيدُونَ
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْتِ
أُمْتِعْكُمْ وَأَسْرِحْكُمْ سَرَاحَ جَمِيلًا ﴿٢٨﴾

дица нужеє ккелеб кхадар напакъа къела ва нужги берцинго нахъе риччан тела.

29. Нуж Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расулги вокъулел ратани, гъединго берцинаб ва абадияб ахиратги бокъулел ратани: даимал алжаналъул нигІматал рокъулел –

وَإِنْ كُنْتُمْ تُرِيدُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالذَّارَ
الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُمْ
أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾

ХІакълъунго ТіадеГІанав Аллагъас гьел лъикІал руччабазе хІадурун буго цІакъ кІудияб ажро. Дунялалъул рукъоб инсанасул бералда бихъичІел, ГІиналда раГІинчІел, раКІаздацин хъатГІичІел нигІматал жанир ругел алжанал руго гьел.

«АлбахІро» абулеб тафсиралъул тІехъалда хъван буго: ТіадеГІанав Аллагъас аварагасе ﷺ квербакъи гъабидалго, Мадинаялдаса капурзабазул аскаралги нахъе руссиндал, банукъурайзатал ва бануназирал абулел ягъудиязул гъаниматги бакІаридал, гьесул руччабазда раКІалде ккана гьел ягъудиязул курхъин-кІиликІ ва цогіадабги берцинлъи аварагасе ﷺ шун батилин абун. Цо нухаль гьел хирияв аварагасда ﷺ сверун руссана ва гъез абун: «Я расуллулагъ ﷺ! Къайсарилги кисралги руччаби ва ясал жавгъар-якъутал, ГІарац-меседги тІад бан руго. Ниж кинаб пакъирлъи ва мискинлъиялда ругеб дуда лъалаха!» - абун.

Гьел руччабазе бокидал жидеє напакъаги цІикІизаби, ханзабазул руччабазул ва ясазул бугеб берцинлъиги жидеє букІизе, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул цІакъ раКІ къварилъана. Гьеб хІалалъ жив вугеб мехаль ТіадеГІанав Аллагъас аварагасде ﷺ рещтІизабуна гъаб кІиги аят.

Имам АхІмадица رحمته الله عليه бицараб хІадисалда буго, жинда Аллагъ разилъаяв Жабир асхІабас абун: «Цо къоялъ Абубакар رضي الله عنه асхІаб вачІана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасде тІаде ине абун. Гьесие жаниве ине изну кьечІо ва гъев асхІабзабазда аскІов гІодов чІана. Цинги ГІумар رضي الله عنه асхІаб вачІун гьесги тІалаб гъабуна Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасде тІаде ине изну ва гьесиеги изну кьечІо.

Дагъаб заманалдаса жидеда Аллагъ разилъаял Абубакар ва ГІумар асхІабасе изну къуна Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасде тІаде ине. Жанире лъугъараб мехаль гъезие хирияв авараг رضي الله عنه ватана жиндир руччабазда гъоркъов гІодов чІун ва гъев цІакъго нашман вукІин загъирлъулеб букІана. Жинда Аллагъ разилъаяв ГІумар асхІабас абун Валлагъи, дица авараг رضي الله عنه разилъулеб, гъев воххизавулеб калам гъабилаян. Цинги гьес абун: «Я расуллулагъ ﷺ! Жакъа дуда Зайдил яс йихъун йикІарай ани дидаса напакъа тІалаб гъабулей! Дица гьелъул габуралда цо жо къабана» - абун. Гьеб раГІиялъ аварагасда ﷺ хъими рехизабуна ва гьес абун: «Гъал дида сверун ругелииналги руго дидаса напакъа тІалаб гъабулел» - абун. Цинги Абубакар асхІаб жиндир яс ГІайишатида къабизе тІаде вахъана, ХІапсатида вагъизе ГІумар асхІабги вахъана. Гъез абун:

«Нуж нечолариш хирияв аварасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ rakI къварид гъабизе ва гъесухъ гъечІеб жо къеян абизе!»-абун. Цинги гъел руччабацаги абун: «Валлагъи, нижеца хирияв расуласдаса tlokaIb tIalab гъабизе гъечІо гъесухъ гъечІеб жо къей»-абун.

ТІадегІанав Аллагъас гъаб кІиго аят (28-29) рещтІизабураб мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас шияй чІужуялда гъикъана нужея Аллагъи جَلَّ جَلَالُهُ, гъесул расулги, ахиратгийиш бокъун бугеб, яги дунялалгъул берцинлъийиш бокъун бугеб абун. Киналго руччабаца Аллагъи جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расулги тІаса вищана. Гъеб мехаль аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ йикІана ичІго чІужу, гъездаса шуго чІужу къурайшияб тухумалгъул рукІана

30. Я гъал аварасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ руччаби!

Нужедаса цонигиялъ мунагъ-хІакъ кколеб тІамал гъабун: аварасдехун

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ барши загъир гъабун, гъесул амруялъе мутІигІлъиЧони – нужея

гІазаб кІиго нухаль цикІизабизе буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас хирияв вукІиналъ гъесул руччабиги хириял рукІуна. Гъезул хиралгъиялда рельтъун гъезул гІасилгъиялде данде жазагъи цикІизабула. Гъеб гІазаб гъаби тІадегІанав Аллагъасе цакъ бигъаяб амру буго. Гъев щибго жоялъ нахъчІваларо жиндир амру тІубазе.

31. Нужедаса хирияв аварасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутІигІлъиялда тІад чІарал, жидеца Аллагъи جَلَّ جَلَالُهُ аварасги

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ разилгъи тІалаб гъабун тІикІаIb тІамал гъабурал руччабазе дица ажру-

кири кьола кІиго нухаль цикІизабун

(ай цогидал муъминзабазул руччабазе кьолелдаса кІиго нухаль цикІун). Гъей Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расуласдаги мутІигІай чІужуялъе дица ахираталда цакъ хирияб ажру ва ризкъи хІадурун буго.

32. Я гъал аварасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ руччаби!

Нуж гъечІо цогидал руччабазда рельтъун. Нуж руго аварасбазулги

бишунго хирияв аварасул

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ руччаби. Нужер ажру ва даражаги гъединго тІадегІанав буго.

يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ مَنِ يَأْتِ مِنْكَ يَفْجِشْهُ
مُبَيِّنَةً يُّضَعِّفُ لَهَا الْعَذَابَ ضِعْفَيْنِ
وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَىٰ اَللّٰهِ يَسِيْرًا ﴿٣٠﴾

* وَمَنْ يَقْنُتْ مِنْكُمْ لِلّٰهِ وَرَسُوْلِهِ وَتَعَمَلْ
صَالِحًا نَّؤْتِيْهَا اَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ وَاَعَدْنَا لَهَا
رِزْقًا كَرِيْمًا ﴿٣١﴾

يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ لَسَنُكَ كَاَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ
اِنْ اَنْتَقَيْتُ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي
فِيْ قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَّعْرُوْفًا ﴿٣٢﴾

Ва амма нуж рукІизе ккола Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъарал ва гъесул амруялге мутІигІал.

Гъедин нуж гъечІони ва нужеца Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ва гъесул расуласде гІасилъи гъабулеб бугони, нуж аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ руччаби ругин абун гІазаб гъабичІого толаро. Цебесеб аяталда бицараб гІадин цогигдал руччабазе гъабуледасаги кІиго нухалге цІикІараб гІазаб гъабула нужее.

Нужеца гъаракъ гІерен гъабун, берцин гъабун, чияр чиясда калам гъабуге. Гъедин гъабунни жиндир рекІель унти бугев, иман загІипав, хІалихъатав чиясул раклалге нужедехун хабар бици бокъизе бегъула. Нужеца гъездехун абизе ккараб рагІи кьокъго ва гъаракъ борхичІого абе, щибго щаклъи кколареб мухІканаб рагІи абун гІубазабе гъездехун гъабулеб калам. Гъаб аяталда жаниб гІоритІел буго руччабазул гъаракъги гІаврат букІиналда, цо-цо гІалимзаби гъеб гІаврат гъечІин абун кІалъаниги.

33. Нуж нужерго рукъзабахъги чІа. Щибго хІажалъи гъечІого гъаниса къватІире рачІун гІадамазулгун журай гъабуге. Нужеца жагъилал гІарабияз ва капурал гІадамаз загъир гъабулеб гІадин, нужер черхалъул ва ретІелалъул, курхъин-кІиликІалъул берцинлъиги загъир гъабуге.

Нужеца паризаял какалги рукугІ-сужда камил гъабун, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хІелун, гъев разилъи гІалаб гъабун рай. Нужер боцІи-малалдаса паризаяб закатги кье.

Нуж Аллагъасеги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расуласеги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мутІигІлъунги рукІа. Я гъав расуласул рукъалъул агълу! ГІадегІанав Аллагъасе бокъула нуж цІакъ рацІадал рукІизе, нужедаса кинабго чороклъи гІаса инзабизе ва нуж кинабго мунагъ-хагІаалдаса ва квешал сипатаздаса рацІацІадги гъаризе.

34. Нужеца цІале ва лъазабе нужер рукъзабахъ цІалулеб бугеб хирияб Къуръанги, аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ суннатги. Гъелда рекъараб гІамал гъабе ва гъеб нух хъвадизабе.

ХІакълъунго Аллагъ жив цІакъ гурхІулев вуго, жинда лагъзадерил киналго гІамалал лъалевги вуго. Гъел лагъзадерие маслахІат бугеб жо гъезда лъазабулев вуго ва дуниял-ахираталъул бахъибуголтъиялде

وَقَدْ فِي بُيُوتِكُمْ وَلَا تَرَوْنَ مَخْرَجَ
الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ
وَأَتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ
الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ﴿٣٣﴾

وَأَذْكُرَنَّ مَا بُنِيَ فِي بُيُوتِكُمْ
مِنَ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ
كَانَ أَطِيفًا خَبِيرًا ﴿٣٤﴾

гьел тІоритІулевги вуго.

35. ХІакълъунго муслимал ва муслиматал: жидеца исламияб диналълул амру-нагъю тІубалел ва гьелда нахърилъулъунел. **Муъминзаби ва муъминаталги:** жидеца

Аллагъасдаги **جَلَّ جَلَّاهُ** гьесул расуласдаги иман лъун, гьеб иман ритІухъ гьабун жал хъвадулел. **Аллагъ** **جَلَّ جَلَّاهُ** разилъи тІалаб гьабун тІибадат гьабулел бихъинал ва гьединалго руччабиги, жидер иманалълуль, рагІабазуль, тІамалалълуль ва нияталълуль ритІухъл бихъинал ва руччабиги, Аллагъасе **جَلَّ جَلَّاهُ** мутІигІлъиялда

гьесие тІагІат-тІибадат гьабиялда сабру гьабун гьелда тІадчІей гьабулел, Аллагъасде **جَلَّ جَلَّاهُ** тІасилълулел пишаби теялда тІад чІунги сабру гьабулел бихъинал ва руччабиги, Аллагъасе **جَلَّ جَلَّاهُ** хІелун ва гьесул гІазабалдаса хІинкъун рукІулел бихъиналги руччабиги, жидер боцІиялдаса Аллагъасе **جَلَّ جَلَّاهُ** тІоло мискин-пакъыресе садакъа кьолел ва закатги кьолел бихъинал ва руччабиги, жидеца Рамазан моцІалълул паризаяб кІал кколел ва суннатал кІалалги кколел бихъинал ва руччабиги, жидеца жидер тІаврат хІарамаб жоялдаса цІунулел бихъинал ва руччабиги: тІаврат бахчулел, гьеб зина-хатІаалдаса цІунулел, жидеца Аллагъ **جَلَّ جَلَّاهُ** тІемер рехсолел бихъиналги руччабиги: Кидаго жидеда Аллагъ **جَلَّ جَلَّاهُ** ракІалда вукІунел гьев кІалалъги рехсолел, гьесие рецц гьабун АлхІамдулиллагъ абун, гьев кІодо гьавун, Аллагъу акбар абун гьев вацІцІад гьавун субхІаналлагъ абун гьев цо гьавун Лаилагъа иллаллагъ абун абулел. Гьал цере рехсарал муъминзаби тІадегІанав Аллагъас жидер мунагъл рахчулел ва жиде ахираталда цІакъ кІудияб ажруги хІадурун бугел руго.

36. Цониги муъминчиясда ва муъминай чІужуялда рекъараб гьечІо ва гьезие бегъуларо Аллагъасги **جَلَّ جَلَّاهُ** гьесул расуласги **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** по хІукму гьабураб мехалъ, гьеб хІукмуялълул хилапалда иш гьабизе.

Гьеб хІукмуги жибго тун цоги хІукму гьабизе ва гьеб лъикІаблъун

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ
وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَنِينَ
وَالْقَنِاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ
وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ
وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ
وَالصَّاعِمِينَ وَالصَّاعِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ
فُرُوجَهُمُ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ
اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ
أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٥﴾

وَمَا كَانَ لِلْمُؤْمِنِينَ وَلَا الْمُؤْمِنَاتِ إِذَا قَضَى اللَّهُ
وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ
وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا
بُيِّنًا ﴿٣٦﴾

бихъизе бегъуларо. Жинца Аллагъасул ﷺ ва расуласул амруялда Гасилъи гъабурав чи вуго жив баянаб къосиналъ къосарав. Гъев шарГалдаса вахъарав чи вуго ва жиндир нухги мекъи ккарав вуго. Гъаб аят рещтине гъабиялъе сабаб бицана жинда Аллагъ разилъаяв ИбнуГаббасица: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гъабурав вуклун тархъун, вас глдин жиндир рукъов вугев Зейд ибну ХIарисатие гъарана жиндир яцГал Зайнаб бинту ЖахІш. Гъелъие Зейдие ине бокъичІо ва гъей гъеб амру тІубазе нахъчІван чІана. Гъелъул вац Габдуллагъ ибну ЖахІшиегі бокъун букІинчІо Зайнаб Зайдие къезе, гъей къурайшияб тухумалъул къадру бугей глдан йикІун, Зайдгг лагъзадерил вукларав чи вуклун. Цинги глдегІанав Аллагъас ﷺ гъаб аят рещтІизабуна. Габдуллагъгг разилъун Зайнабгг Зайдие къуна. Гъел киназдаго Аллагъ разилъагг.

37. Дуца рехсе, МухІаммад ﷺ, Аллагъас ﷺ иман-исламалда тІовитІун жиндие кІудияб нигІмат къурав ва дуцагг жив тархъун, дурго вас глдин кІодо гъавун жиндие нигІмат къурав Зайд ибну ХIарисатида дуца абураб гІуж: «Дуца чІужу дуего те ва гъелда цІар тІамуге. Мун Аллагъасдасагг хІинкъа гъей Зайнабие къварилъи гъабизе» - абун. Дуца жанибгг бахчун букІана Аллагъас

ﷺ жиб загъир гъабизе бугеб амру: Зайдидаса ятІалъун гъей Зайнаб жиндир чІужулъун йикІунсблъи лъазабун букІана Аллагъас ﷺ жиндир аварасда ﷺ. Гъеб амру жинца жаниб цІунун букІана ва Зайдие гъей Зайнаб нахъе йиччазе бокъараб мехальгг гъей йиччаге абун Зайдие насихІат гъабулеб букІана.

Аллагъасул ﷺ хІукму тІубалеблъи ва гъесие бокъараб жо лъугъунсблъи якъинго лъалеб букІиналъ хирияв аварасда ﷺ. Зайнаб йиччазе Зайдие изну къолеб букІинчІо, Аллагъас ﷺ къадар гъабураб гІуж шведал, жиндир изну гъечІонигг гъеб ригъин биххулеблъи лъалеб букІун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе бокъун букІинчІо гІадамазда жаниб хабар бицинегг аварасда ﷺ жиндир васлъун вукларав чиясул чІужу ячун йгин абун.

Гъеб аварасе ﷺ бокъичІеб жо хвезабун Аллагъас ﷺ абулеб буго: «Мун хІинкъулев вуго гІадамаздаса ва гъез бицулеб рагІиялдаса. Мун гъелдасан хІинкъуге. Мун жиндаса хІинкъизе

وَلَا تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَ لِلْكِ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ أَمْرُهُمْ مَفْعُولًا

(٢٧)

хІакъав чи цохІо Аллагъ ﷺ вуго. Я МухІаммад ﷺ! Зайдица гьей Зайнабил цІар тІамун гьелъул гІидда тІубараб мехаль дица дуе чІужулъун къуна гьей Зайнаб. Гьеб дица гьабуна жагъилиял гІарабиязул гІадат хвезабун жидер васаллъун ккурал гІадамазул рукІарал руччаби рачизе бегъуларин абураб.

Муъминзабазе щибго къварилъи гьечІого букІизе ва гьезда лъазе жидер васал руго абун рукІарал гІадамаз риччарал руччаби рачизе бегъулеблъи, гьезул гІидда тІубараб мехаль. Аллагъас ﷺ гьабураб хІукму-къадар жиб тІубалѐб, жиб хисуларѐб букІуна. Гьеб хІукмуялда рекъон къуна Аллагъас ﷺ Зайнаб жиндир расуласе ﷺ чІужулъун.

Тафсиралъул ГІалимзабаца абун: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе Зайнаб къурав Вали живго гІадеГІанав Аллагъ ﷺ вукІана. Гьедин букІиналъ хирияв авараг ﷺ Зайнабиде гІаде лъутъана гьелъул изну гьечІого, ригъин гьабичІого, нугІзалги гьечІого, магъариде боцІи къечІого. Гьеб иш буго цохІо аварагасде ﷺ хасаб хІукму.

Жинда Аллагъ разильаяв Анас асхІабасдаса бицараб хІадисалда буго: «Зайнаб жий чІухІарайлъун йикІунаан цогидал аварагасул руччабаздаса ва гьель абулаан: «Нуж аварагасе ﷺ къуна нужсер бетІергъабаз. Дун аварагасе ﷺ къуна анкьалго зобазда тІад вугов БетІергъан Аллагъас ﷺ» - абун. ХІадис имам Бухарияс бицана.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас ЖахІшил яс Зайнаб чІужулъун ячиналда сверун исламияб диналда ва хирияв аварагасда ﷺ чІегІераб тІанкІ лъезе бокъарал гІадамаз гІемераб гьересияб хабар ургъун буго ва гьеб цо-цо тафсиралъул тІахъазда хъванги буго. Нилъеца рекІелчІей гьабулеб жо буго халкъалъулго хирияв МухІаммад авараг ﷺ кинабГІаги ГІодобегІанаб пишайлдаса ва узденлъи-бахІарчилъиялъе мукъсанлъи бачІунел сипатаздаса вацІІадав вукІин.

Аллагъасул ﷺ хІикматалдалъун Зайдил чІужулъун йикІарай Зайнаб гьес цІарги тІамун, гІиддаги тІубан хадуб аварагасе ﷺ къун йиго: гІарабиязда жаниб букІараб васлъун ккевейги, гьелъул хІукмуги хвезабун, гьеб жагъилияб гІадат батІул гьабун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул яцГІалги йикІадго, гьесда йихъулей ва лъалейги йикІиндал, гьев нахъЧІвалѐб щибго жо букІинчІо гьей Зайнаб Зайдие чІужулъун къечІого, гьелдаса цеего жинца ячизе. Гьаб хІукмуялги баян гьабулеб буго исламияб диналда ва аварагасда ﷺ гІайиб чІІазе бокъарал гІадамаз ургъарал къисаби гьересиял харбал рукІин.

Зайд ибну ХІарисат ﷺ вукІана аварагасул ﷺ чІужу Хадижатил

Исламияб дин бачІинелде цевего асирлъуда вукІарав ва гьель аварагасе
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ сайгъат гъавун къун вукІарав чи. Аварагъи къун хадуб хирияв
 аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Зайд رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ тархъун вукІана ва жидерго хъизаналда
 гъоркъов тун вукІана.

38. Аллагъасул аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 къварилъи букІуларо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
 жиндие парз гъабураб ва хІалал
 гъабураб жоялъуль. Гъедин хІалал
 гъабураб жоялдаса буго аварагасул
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гІемерал руччаби рукІинги.

مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ،
 سِنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ حَلَلُوا مِنْ قَبْلُ وَكَانَ أَمْرُ
 اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا ﴿٣٨﴾

Гъеб гІемерал руччаби рукІин церехун рукІарал аварагабазул
 нух буго. Гъеб нухалда рекъон Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ МухІаммад аварагасеги
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ изну къун буго руччаби рачизе. Аллагъасул свалат салам
 лъеяв Давуд аварагасул нусго чІужу йикІанин абуна гІалимзабаца.
 Гъесул вас Сулейман аварагасули лъабнусго чІужу йикІана, цогиги
 гъарабашалги рукІана бусадe ккурал (жидеда аскІов вегулел). Гъаб
 буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиб къадар гъабураб ва жиндие шибго хиси
 гъечІеб хІукму.

39. Гъел аварагазби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ руго
 Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рисалат умматалъухъе
 щвезабулел ва гъесул амруялда
 гІасилъизе хІинкъулел.

الَّذِينَ يَبِغُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ وَيَحْشَوْنَهُ وَلَا
 يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكُنِيَ بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٣٩﴾

ЦохІо Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ гурони цоги щивго чиясдаса жалги
 хІинкъуларел. Гъел аварагабазул عَلَيْهِمُ السَّلَام нухалда нахъвилълъа мун,
 я МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва дуца гІадамазул хабаралъул щибго кІвар
 гъабуге. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гІезе вуго кинабго халкъалъе жинца
 хІисаб-мизан гъабулевлъун ва гъезие жазаъ гъабулевлъунги.

40. Аллагъасул свалат салам лъеяв
 МухІаммад гъечІо нужер цониги
 бихъинчиясе эменлъун. Гъев вуго
 Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир дин малъизе
 витІарав расул ва аварагабазул عَلَيْهِمُ السَّلَام
 ахиравги.

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن
 رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ
 شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٤٠﴾

Гъесдаса хадув цоги авараг вукІине гъечІо ва гъес нужехъе щвезабураб
 исламияб динги абадиялъго букІунеб хІакъаб дин буго. ХІакълъунго
 ТІадегІанав Аллагъ вуго жинда кинабго жо лъалевлъун. Жинца
 гъабулеб хІукму-къадаралъул маслихІат лъала гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
 ва жинда жаниб хІикмат-пайда гъечІеб хІукму гъес гъабуларо.

Гъаб аяталъги баян гъабула васлъун чидар чи кквей батІулаб букІин, гъев Зайдги رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вас гъечеблъи.

41. Я гъал иман лъурал гІадамал! Нужеца يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсе кигІан кІваниги гІемер
ва такрар гъабун рехсеялдалъун.

42. Ва нужеца гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ваІад وَسَيُخَوِّذُكُمْ بِكَرَّةٍ وَأَصِيلًا
гъавун тасбихІги гъабе радалги къасиги гІужаз.

Даимго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ раклалда чІезаве. Гъев нуж рижарав Халикъ вукІин, нуж хихъулев Разикъ вукІин, Ахираталда нуже жазъ гъабулев къямасеб къоялъул БетІергъан вукІин раклалда чІезабе. Гъес нуже кърал нигІматазда шукру гъабе. Дунял-ахираталъул балагъаздаса цІуниги, киналго умуразуль квербакъиги гъесдаса тІалаб гъабе. Кинабго лъикІлъи щвеялде хъулги цохІо Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъе.

43. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужеца هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ يُخْرِجُكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا
гІбадат гъабизе хІакъав нужер
БетІергъан, жив кидаго нужеда гурхІулев,
нуже кинабго рахъалъан лъикІлъи
щвезеги бокъулев.

Гъединго малаикзабацаги нуже дугІа гъабула ва нужер мунагъал рахчи тІалаб гъабула. Гъеб кинабго лъикІлъи Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуже гъабулеб буго купруялъул ва жагъиллъиялъул бецІлъиялдаса къватІире рахъун нуж иманалъул нуралда тІоритІизе. ХІакълъунго Аллагъ муъминзабазда жив гурхІулев вуго. Гъезул дагъаб лъикІлаб гІамалалде данде гІемераб ажру гъабулев вуго. Гъезул гІемерал мунагъазда тІаса лъугъун гъезде гурхІел гъабулевги вуго.

44. Гъел муъминзабазда къиямасеб يَجْتَنِبُهُمْ يَوْمَ تُلْقَوْنَ، سَلَامٌ وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا
къоялъ Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ данде чІвараб
мехаль гъес салам къун гъел кІодо
гъарула.

Гъезие Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цІакъ кІудияб ажруги хІадурун буго. Даимго жанир рукІунеб нигІматазул алжан хІадурун буго.

45. Я гъав авараг يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا
витІун вуго дур умматалъе ва цереккун
рукІарал киналго умматазеге дуца
нугІлъи гъабулевлъун.

Киналго аварагзабаца عَلَيْهِمُ السَّلَامُ жидер умматазухъе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рисалат щвезабуна абун. Дуца муъминзабазда рохел бицуневлъунги. Гъезие ахираталда алжаналъул нигІматал ругин абун. Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ

инкар ккураб къавмалъе хІинкъи къолевлъунги, гъезие ахираталда жужахІалъул гІазаб бугин абун.

46. Аллагъасул ﷺ амруялдалъун ва гъесул изнуялдалъун диналде халкъ ахІулевлъунги витІун вуго мун, жинца нур балеб чирахълъунги гъавун вуго Аллагъас ﷺ мун.

Дуца купру-ширкалъул бецІгъиялдаса исламияб диналде рачІулеб нух бихъизабулеб бугелъул, гъел гІадамазе мун вуго бакараб чирахъ гІадин ва гвангъараб бакъ гІадин.

47. Дуца муъминзабазда рохелги бице, ﷺ МухІаммад ﷺ, хІакълъунго гъезие Аллагъасул ﷺ рахъалъан цІакъ кІудияб цІоб-рахІмат буго абун.

Дунялалъул рокъор гъел иман-исламалда тІоритІун руго, ахираталда гъезие алжаналъул ниғматалги руго.

48. Мун капурал ва мунапикъал гІадамазе бокъараб жоялда нахъвилълъун гъезие мутІигІлъуге. Аллагъас ﷺ дула амру гъабураб хІалалъ ахІе дуца диналде халкъ.

Гъез дуе гъабураб къварилъи хІехъон сабру гъабе, дуца тавакалги гІадегІанав Аллагъасде тІае. Дие Аллагъ ﷺ гІезе вуго жинда дур амру тІамулевлъун ва жинца дие квербакъулевлъунги. Аллагъасде ﷺ таваккал тІамурав чиясе гъес дунялалъулги ахираталъулги умурал бигъа гъарула.

49. Я гъал иман лъурал гІадамал! Нужеца муъминал руччаби рачараб мехалъ цинги гъезул цІарги тІамураб мехалъ, нуж гъезда аскІорги регичІого – гъел руччабазда тІад гІиддат гъечІо гъез нуже тІубазе кколелб.

Гъеб гІиддат букІуна жинда аскІор регарал руччабаца гъабизе кколелб, гъезул рахІмоялда жаниб лъимер ккун бугеблъи яги гъечІеблъи лъазе, цоги росасе иналде цебе. Гъебги лъабго хІайиз бачІизе гІадаб заман буго. ХІайз бачІунарей чІужуялъ лъабго моцІалъ сабру гъабизе ккола. Гъел нуж аскІор къачІого цІар тІамурал руччабазе нужеца дагъабго боцІи къе. Гъезда цІар тІамун бугелъул гъезие дагъаб кумек гъабе кваналелб жо къун, яги ретІелниги,

وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَيَسْرًا مُّخِيرًا ﴿٤٦﴾

﴿٤٧﴾

وَلَا تُطْعَمُ الْكُفْرَيْنِ وَالْمُنْفِقِينَ وَدَعَّ أَذْنَهُمْ

وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٤٨﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ

ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا

لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُونَهَا فَمِنْ غَوْهِنَّ

وَسَرَّحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٤٩﴾

гІарацниги кьун. Цинги шибо зарал гьабичІого берцинаб хІалалъ гьелги жидерго агьлуялъухъе риччай.

50. Я гьав авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хІакълъунго Дица дуе чІужульун рачизе хІалал гьарун руго дуца жидее магъари кьурал узденал руччаби Диналде халкъ ахІизе бигьалъи букІизе, батІи-батІиял къавмазулгун гІагарлъи хурхизе гІоло дуе изну кьун буго руччаби рачизе. Гьединго гьанимат гьабун шварал гьарабашалги хІалал гьаруна. Дур инсул вацазул ва яцазул ясалги хІалал гьаруна чІужульун рачизе.

Дур эбелалъул яцазул ва эбелалъул вацазул ясалги хІалал гьаруна, гьел ясаз Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гІоло гьижра гьабун мунгун падахъ Мадинаялде рачІун руго. Цо муъминчІужуялъ жиндир напс

аварагасе хІалал гьабун кьуни магъари тІалаб гьабичІого, гьейги бегъула аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ чІужульун ячизе, гьесие гьей чІужульун ячизе бокъани. Гьеб хІукмуги аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хасаб хІукму буго, цогидал муъминзабазе жиб гьечІеб.

Гьел муъминзабаца руччаби рачула валиясул изнуялдалъун, кІиги нугІи гьоркъов вукІун, магъариде шиб бугониги боцІиги кьун.

ХІакълъунго киналго муъминзабазе парз гьабураб руччаби рачиялъул ва гьезул гьарабашазул хІукму Дида лъалеб буго. Гьаб аяталда жанир ругел хасал масъалаби руго жал аварагасе ругел ва гьесие бигьалъиялъе ругел. Дуе къварилъи гьечІого букІизе гьабуна гьеб хІукму. ХІакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир мунагъал рахчи гІемерав ва гурхІелги гІатІидав.

51. Дуе ихтияр буго, я гьав авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьел руччабазул дуе бокъарал цІар тІамун нахъе риччазе ва дуе бокъарал дудаго аскІор тезеги. Дуца сордо базе аскІове инчІого тун рукІарал руччабазда аскІов аниги дуе шибо къварилъи гьечІо ва дуда гІайиб букІуларо.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَحْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَ النَّبِيِّ
ءَاتَيْتَ أَجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ وَمِمَّا
أَفَاءَ اللَّهُ عَلَيْكَ وَبَنَاتٍ عِمَّكَ وَبَنَاتِ
عَمَّتِكَ وَبَنَاتِ خَالَكَ وَبَنَاتِ خَالَتِكَ النَّبِيُّ
هَاجِرَ مَعَكَ وَامْرَأَةً مُؤْمِنَةً إِنْ وَهَبَتْ
نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَكِحَّهَا
خَالِصَةً لَكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ قَدْ
عَلِمْنَا مَا فَارَضْنَا عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ
وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ لِيُكَفَلَ يُكَفَلَ
عَلَيْكَ حَرْجٌ وَكَانَ اللَّهُ عَظِيمًا
رَّحِيمًا ﴿٥٠﴾

* تُرْجَى مَنْ نَسَاءَ مِنْهُمْ وَتُؤْتَى إِلَيْكَ مَنْ
نَسَاءَ وَمَنْ ابْتِغَيْتَ مِنْ عَزَلَتْ فَلَا جُنَاحَ
عَلَيْكَ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ تَقْرَأَ عَنْهُمْ وَلَا
يُخْرِتَ وَرَضِينَ يَمَاءَ اتَّيْتَهُنَّ كُلُّهُنَّ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَكَانَ اللَّهُ
عَلِيمًا حَلِيمًا ﴿٥١﴾

Гъаб Аллагъасул ﷺ амруги гьел руччабазул ракл парахалъулеб, гъезул бер бохулеб амру буго. Гьел пашманлъизеги гъечІо ва гьел разиял рукІизе руго дуца гъезул шияй цоялъе къураб жоялдаса.

Гьел руччабазда лъараб мехалъ ПтадеГІанав Аллагъас аварагасе ﷺ ихтияр къун букІин гьес жиндир руччабаздехун гъабулеб гІамал жиндие бокъухъин гъабизе, гьел Аллагъасул ﷺ амруялда разилъула ва гъезие аварагас гъабураб гІамал квешги бихъуларо.

ПтадеГІанав Аллагъ жинда лъалев вуго нугер раклІазда жаниб бугеб жоги. ХІакълъунго Аллагъ ﷺ жинда кинабго жо лъалев, жинца гъабулеб ишалъуль гІадлу битІарав, хІикмат камилав вуго. Жиндир гурхІел-хІалимлъи гІемеравги вуго.

52. Гъал дуда ругел ичІго чІужуялде

тІаде цогиги чІужу ячизе дуе

хІалаллъуларо, МухІаммад ﷺ.

Гьел руччаби хисизеги хІалаллъуларо

дуе. Гъезул цІар тІамун гъезул бакІалда

цогиги руччаби рачинеги хІалаллъуларо,

кигІанго дуда гьел цогидал руччаби

берцин рихъун гьел дуе рокъаниги. Дуе гъаниматалдаса щварал

гъарабашал хІалаллъула, гьел руччабилъун рукІунарелъул.

ХІакълъунго ПтадеГІанав Аллагъ нугер киналго хІалал лъалев,

гъезул хъаравуллъи ккурав вуго. Гъев Аллагъасда ﷺ лъаларо абун

раклІалде ккун нужеца шаргІалъул гІорхъаби хвезаруге.

ПтадеГІанав Аллагъас хирияв аварагасул ﷺ руччабазе ихтияр

къедал гъез дуниялалъул берцинлъи, бечелъи тІаса бищизе, яги

Аллагъги ﷺ гъесул расулги, ахираталъул рукъги тІаса бищизе ва гьел

руччабаца Аллагъги ﷺ гъесул расулги тІаса вищидал, гъезул хІурмат

гъабун, хирияв аварагасда ﷺ амру гъабуна гьел руччабада тІаде

цогиги руччаби рачунге абун ва гъезул цІар тІамун гьел нахъеги риччаге

абун. (28-29 аяталде балагъе).

Жинда Аллагъ разилъаяй ГІайшатидаца ва цогиги асхІабзабаздаса

бицараб цо раГІи буго Аллагъас ﷺ хирияв авараг ﷺ хвелелде

гъесие хІалал гъабун букІанин жиндис бокъарабГІан руччаби

рачизеян абун. Цогиги гІалимзабаца абун: жагъилиял гІарабиязул

гІадат букІана кІиги чи рекъон жидеца руччаби хисулеб: гъасул

чІужу досие къун, досул чІужу гъасие къун. Гъаб жагъилияб гІадат

хвезабун ПтадеГІанав Аллагъас абун: «Дуца гьел руччаби хисизеги

لَا يَحِلُّ لَكَ الْبَسَاءُ مِنْ بَعْدِي وَلَا أَنْ يَبَدَّلَ
بِهِمْ مَنْ أَرْوَجَ وَلَوْ أَعْجَبَكَ حُسْنُهُمْ إِلَّا
مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ رَقِيبًا

бегъуларо» - абун.

53. Я Гьал иман лъурал гIадамал! Нуж аварагасул рукъзабахъе лъугъунге, нужее изну къун хадуб гурони.

Аварагасул хIурмат цIунун, гьесул руччабазе къварилъи гьабичIого букIизе. Нуж тIагIам кваназе ахIараб мехаль гьесул рукъзабахъе лъугъизе бегъила, гьеб тIагIам бежа-белъизегIан гьесул рокъор гIодор чIун чIечIого, тIагIам хIадурааб мехаль лъугъа рукъоре. Кинниги нуж ахIараб мехаль рокъорги лъугъа, гьеб тIагIам кванаараб мехаль тIаде рахъун къватIиреги а.

Гьесул хабаралда ракI гъун гIодор чIунги рукIунге, нужго цоцаде хабар бицунелги рукIунге. ХIакълъунго гьедин нуж рукIин аварагасе صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ зарал гьабулеб иш буго. Гьев нечонги вукIула нужедаса, нужеда тIаде рахъун къватIире аян абизе, амма Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нечоларо жинца хIакъаб жо бицизе ва битIараб нух лъазабизе.

Гьев аварагасул صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ руччабаздаса цо жо тIалаб гьабулеб бугони нужеца гьеб тIалаб гьабе пардавалда нахъа чIун – гьезул бадире балагъун чIечIого. Гьедин гьаби бацIадаб ва лъикIаб буго нужер ракIазе ва гьезул ракIазеги. Нич тIаса унеб, шаклъи кколареб буго. Нужее изну гьечIо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расуласе щибго жоялдалъун зарал гьабизе. Нужее хIалалаб гьечIо аварагасда صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рукIарал руччаби рачизеги, абадиялъго. Гьезул хIурмат цIунизе рекъараб буго нужерго улбузул гIадин. Аварагасул صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ адаб цIунизеги тIадаб буго гьев чIаго вугеб мехальги хвараб мехальги. ХIакълъунго нужеца аварагасе صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ зарал бугеб жо гьаби Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ аскIоб цIакъ кIудияб мунагъ буго. Гьелдаса Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ тIаса лъугъуларо. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расуласе зарал гьаби Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ зарал гьаби буго.

54. Нужеца щиб бугониги жо загъирго гьабуниги, гьеб бухчун, бальго гьабуниги, тIадегIанав Аллагъ жинда гьеб лъалев вуго, ва кинабго

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَا تَدْخُلُوْا بُيُوْتَ النَّبِيِّ اِلَّا اَنْ يُدْعٰتْ لَكُمْ اِلٰى طَعَامٍ غَيْرِ نِّظٰمِيْنَۚ وَكَسِيْۤنَ اِذَا دُعِيْتُمْ فَاَدْخُلُوْا فَاِذَا طَعِمْتُمْ فَانْشَرُوْا وَلَا مُسْتَعْسِفِيْنَ لِحَدِيْثٍۚ اِنْ ذٰلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَجِۤيْهِ مِنْكُمْ وَاللّٰهُ لَا يَسْتَجِۤيْهِ مِنَ الْحَقِّۚ وَاِذَا سَأَلْتُمُوْهُنَّ مَتَاعًا فَسْأَلُوْهُنَّ مِنْ وَّرَآءِ حِجَابٍۚ ذٰلِكُمْ اَطْهَرُ لِقَاۤوِيْكُمْ وَقُلُوْهُنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ اَنْ تُؤْذُوْا رَسُوْلَ اللّٰهِ وَلَا اَنْ تَكُوْنُوْا اَرْوَاحُهٗۙ مِنْۢ بَعْدِ وِعَدِ اللّٰهِ اَبَدًاۚ اِنَّ ذٰلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللّٰهِ عَظِيْمًا۝

اِنْ تُبَدُّوْا شَيْعًا اَوْ تُخَفُّوْهُۙ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمًا۝

махлукъаталъул ахІвал-хІал лъалев вуго.

55. Муъминал руччабазда мунагъ-хІакъ гъечІо гъез гъумер бахчичІо абун жидерго инсудасаги, васаздасаги, вацаздасаги. вацазул васаздасаги, яцазул васаздасаги, муъминал руччабаздасаги, жидер рукъор ругел гъарабашаздасаги.

لَا حَتَّاحَ عَلَيْهِمْ فِي آبَائِهِمْ وَلَا أَبْنَائِهِمْ
وَلَا إِخْوَانِهِمْ وَلَا أُمَّتَانَهُمْ وَلَا أُنْتَبَأَ
أَخْرَجَهُمْ وَلَا يُسَايِرُهُمْ وَلَا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ
وَأَتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
شَهِيدًا ﴿٥٥﴾

Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъа, я гъал муъминал руччаби, шаргІалъул гІорхъаби хвезаризе. ХІакълъунго Аллагъ вуго жинда кинабго жо бихъулев ва лъалев. Нужер раклалда хъатІараб хивалги лъала Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ, нужер щибаб лагаялъул багъариги лъала.

Бусурманал руччабаца жидер берцинлъи бахчизе тІадаб буго капурал руччабаздасаги: гъез бусурбабазул берцинлъи жидерго росабазда бишун гъезул хъул лъечІого букІизе бусурманал руччабазда.

56. ХІакълъунго тІадегІанав Аллагъас ва гъесул малаикзабацаги свалат битІула кинабго халкъалда расуллъун витІарав аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا
تَسْلِيمًا ﴿٥٦﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ свалат битІула абураб рагІиялъул магІна буго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир расуласда гурхІула, гъесул даража-макъамги тІадегІан гъабула, гъев тушбабазул заралалдасаги цІунула, гъесие квербакъиги гъабула абураб.

Хириял малаикзабаца аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ свалат битІулин абураб рагІиялъул магІна буго гъез аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дугІа гъабула гъесда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурхІагиян, гъесул даража-макъам тІадегІан гъабегиян абун.

Я гъал иман лъурал гІадамал! Нужецаги свалат битІе гъев хирияв аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва нужеца гъев кІодо гъавун гъесие саламги гъабе. Нужеда тІад цІакъ кІудияб хІакъ буго гъев аварагасе тІубазе кколеб: гъев вугелъул нуж жужахІалъул гІазабалдаса хвасар гъарун нигІматазул алжаналда лъугъизариялъе сабаблъун вугев. Купру-ширкалъул бецІлъиялдаса иманалъул нуралде нуж тІоритІаравги. Гъедин бугелъул нужеца хирияв аварагасде صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ свалат салам гІемераб битІе. Гъесул цІар рехсанщинахъе: «Аллагъумма ссвали гІала МухІаммадин ва гІала ълигъи ва саллим» абе.

Гъабаяталда жаниб тІоритІел буго жинда свалат салам лъеяв МухІаммад авараг Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бижараб кинабго махлукъалъул бишунго

хирияв вукІналда, гъев жинда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахІмат рещІулев вукІналдаги. ПІадегІанав Аллагъас аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ свалат битІараб мехаль, гъев кІодо гъавигун цадахъ гъесда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахІматалги рещІула. Гъев авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хирияв вукІналдалъун гъесда иман лъурал муъминзабиги хириял руго. ПІадегІанав Аллагъас гъел муъминзабазда абиги: «Дица свалат битІула хирияв аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, нужецаги битІе гъесде свалат» – абун муъминзабазе бугеб хиралъи ва тІокІлъи буго.

ПІадегІанав Аллагъас хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ уммат алжаналде тІобитІиялъе сабаблъун гъавидалго, муъминзабаз Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъари гъев аварасда свалат салам лъе абун – гъеб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нигІматазда шукру гъабиялъул цо тайпа.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГІалиасІабабасласан бицараб хІадисалда буго, жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда абунин: «*Бахилчи вугин гъев, дунги жинда аскІов рехсон дида свалат битІичІев чи*»- абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавпикъ кьегі гъев разилъулеб ГІамал гъабизе ва гъесие хирияв аварасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ суннат тІубазе.

57. ХІакълъунго жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ ва гъесул расуласе зарал гъабулел ГІадамазе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ лагІнат кьун буго дуњялалдаги ахираталдаги.

إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُّهِمًّا ﴿٥٧﴾

Гъел Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир рахІматалдаса ва гурхІел-цІобалдаса рикІклад гъарун руго. Ахираталда гъезие хІадурун буго жал ГІодорегІан гъарулеб жужахІалъул ГІазаб.

58. Муъминзабазе ва муъминал руччабазе гъезул щибго ГІайибги гъечІого къварилъи гъабулел ГІадамал руго жидеца бугътан лъолел ва кІудияб мунагъ гъабулел.

وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بَغْيٍ مَا كَسَبُوا فَفَعَلْنَا مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٥٨﴾

59. Я гъав авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Дуца дур руччабазда абе ва ясаздаги абе, киналго муъминал руччабаздаги абе, жидеца бетІералдаги черхалдаги тІад ГІатІидаб кІаз бай абун.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلِيبِ هُنَّ ذَٰلِكَ أَذَىٰ أَنْ يَعْرِفْنَ فَلََّا يُوْذِينَ ۖ وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا رَحِيمًا ﴿٥٩﴾

Черхалъул сипат бицулареб, гъумерги бахчулеб кІаз бай, жидеда канлъи бихъизе цо бер къватІибе баккунги те. Гъаб черх бахчи тІадаб буго руччаби

рукъоса къватIре рахъулеб мехаль. Гъаб рагIиги буго жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасица бицараб.

Гъедин черх бахчараб мехаль гIадамазда лъала гъел рукIин муъминал руччаби: жал уздана, жидеца къабихIаб гIамал гъабуларел. Цинги гъезие заралги гъабуларо квешаб тIабигIат-гIамал хъвадизе гъабулел хIалихъатал гIадамаз. ТIадегIанав Аллагъ вуго муъминзабазда гурхIулев, гъезул мунагъалги рахчулев.

60. Мунапикъзабиги, рекIель унти бугел иман загIипал гIадамалги, гъединго жидеца Мадинаялъул гIадамазда гъоркъоб гъересияб хабар бицун, гIадамазул ракIазулъе хIинкъи ва шаклъи лъугъине гъабулел гIадамалги, нахъчIван чIечIони гъел квешал гIамалал хъвадизариялдаса, Дица мун гъезда гIаде гIамизе вуго, МухIаммад ﷺ, гъезда рагъ гъабизе ва гъезие гIазаб гъабизе. Цинги гъел дур мадугъалзабилъун Мадинаялда хутIизе гъечIо цIакъго дагъаб заманаялъ гурони: гъениса лъутун къватIире инегIан заманаялъ гурони.

*لَيْنَ لَّزَيْنَتِهِ الْمُنْتَفِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ
مَّرَضٌ وَالْمُرْجُفُونَ فِي الْمَدِينَةِ
لَنُغْرِيَنَّكَ بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا إِلَّا
قَلِيلًا ﴿٦٠﴾

61. Жидеда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ щим бахъараллъун, гъесул рахIматалдаса рикIкIад гъарураллъун ине руго гъел Мадинаялдаса нахъе.

مَلْعُونِينَ أَيْمَنْ مُقَفَّوْا أَخَذُوا وَقِفْلَوْا
تَقْبِيلًا ﴿٦١﴾

Кир жал ратаниги гъел муъминзабаца кквезе руго ва чIвazeги руго. Гъел ругелъул Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналде данде чIарал, гъесул аварагасе ﷺ ва муъминзабазе зарал гъабулел гIадамал.

62. Гъаб буго ТIадегIанав Аллагъасул нух ва гIадат: цересел умматазул мунапикъзабазеги гIазаб жинца гъедин гъабуна. Гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нухалье щибго хиси букIунаро.

سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ
وَلَنْ يَجْدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٦٢﴾

Дуца ракI къварид гъабуге, МухIаммад ﷺ, дуда сверухъ ругел мунапикъзабаца дуе гъабулеб къварилъиялда. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъездасаги щим босизе буго ва гъел инжит гъарун нужеда гъоркъоса къватIир къотIизе руго.

63. ГIадамаз дуда гъикъулеб буго, МухIаммад ﷺ, къиямасеб къоялъул хабар. Мушрикаца мун

يَسْأَلُ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ فَلَا لِمَاعٍ مَعَهُ
اللَّهُ وَمَا يُدِيرُكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا ﴿٦٣﴾

махсароде гъавун, ахират букІиналда иман лъечІого абулеб буго кидаха букІине бугеб гъеб къямасеб кьо абун.

Дуца гъезда абе, хІакълъунго гъеб къямасеб кьо кида букІунеблъи тІадегІанав Аллагъасда лъала. Гъеб буго Аллагъас ﷻ гІадамал жинда раккезе гъарулареб гъаибаб иш. Дудаги лъаларо, МухІаммад ﷺ, гъеб къямасеб кьо цІакъго аскІобе шун батизе бегъулеблъиги. Гъеб буго мушриказе хІинкъи кюн абулеб рагІи. Жиб бачІин хІакъаб жо бутелъул, къямасеб кьо цІакъ гІагарда букІизеги бегъула.

64. ХІакълъунго ТІадегІанав Аллагъас ﷻ капурзабазе лагІнат кюна ва гъезие ахираталда жужахІалъул цІадул гІазабги хІадурун буго. Гъел Аллагъасул ﷻ гІазабалдаса рорчІизе гъечІо.

65. Даимго рукІинелъун лъугъызарула ﷻ гъел капурзаби жужахІалъул гІазабалъулъ ва гъезие кумек гъабулев, гъел гІазабалдаса хвасар гъарулев гъудул-гъалмагъи, валиги вукІуларо.

66. Гъеб къямасеб кьо буго ﷻ капурзабазул гъурмал жужахІалда жанир сверсвезарулеб кьо: цІеда жаниб маххул чІоралда тІад ххун, гъан бежизабулеб гІадин.

Гъел капурзабацаги абулеб: «Вай нижее бугеб къварилъи! Вай ниж Аллагъасдаги ﷻ гъесул расуласдаги мутІигІлъун рукІараланиш!» - абун.

67. Жидецаги абула: «Я нижер БетІергъан! ﷻ ХІакълъунго ниж мутІигІлъун рукІана нижер сайидзабазда ва нижер церехъабазда. Гъез кьосизаруна ниж битІараб нухалдаса.

68. Я нижер БетІергъан! Дуца гъезие ﷻ гІазаб гъабе кІиги нухалъ цІикІкІун ва дуца гъезие цІакъ кІудияб лагІнатги кье!» - абун.

Гъеб жужахІалъул агълуялъ бицараб хабаралъухъ гІенеккулев чи вукІуларо, гъезул мукІурлъиги зигардиги къабул гъабуларо. Жидер церехъабиги, хъанчалги, аллагъзабиги гъелгун цадахъ жужахІалъур рукІула ва гъел жидер чурхдуздалъун жужахІ боркъулеб жолъун

рукІула.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цІунаги ниль гъеб гІазаб тІад гъабулеб гІамал гъабиалдаса. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавпикъ къеги жив разилъулеб гІамал гъабизе.

69. Я гъал иман лъурал гІадамал!

Нуж рукІунге жидеца Муса аварасе

عَلَيْهِ السَّلَام къварилъи гъабурал гІадамазда
рельлъун.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ ءَادُوا
مُوسَىٰ قَبْرَهُ اللَّهُ وَمَا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ
وَجِيهًا ﴿٦٩﴾

Гъев Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام жинца черх

бахчулев вукІиндал, гъесда цояз абун тІомалда тІад барас (проказа)
унти бугин гъесда абун. Цогидаз абун гъесда къркъл буго абун
(грижа паховая). Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Муса عَلَيْهِ السَّلَام вацІІад гъавуна
гІадамаца жинда чІвараб гІайибалдаса. Гъев Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام
БетІергъан Аплагъасда аскІов цІакъ къадру бугев вукІана.
Жиндир дугІаялъе жаваб гъабулевлъун вукІана, жинда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
кІалъарав, Калимуллагъги вукІана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратидаса бицараб хІадисалда буго
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе абун: «Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام
вукІана жиндие цІакъ гІадамазул берздаса вахчун вукІизе бокълев.
Гъев цІакъ нечолевги вукІана, жиндир черх загъир гъабуларевги вукІана.
Гъесие бануисраилазул цо гІадамаз къварилъи гъабуна ва гъез абун:
«Гъав гъадигІанго вахчизе гІилла гъечІо гъасул тІомалда унти букІун
гурони, яги гъесул цахма гъорораб букІун гурони, яги цоги гІузру букІун
гурони» - абун.

ТІадегІанав Аллагъасе бокъана Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام гъел гІадамаз
бицунеб гІайибалдаса вацІІад гъавизе. Цо къоялъ гІадамал гъечІеб
бакІалде ун, тІаса ретІел бахъун, гъеб цо гамачІалда тІадги лъун,
Муса черх чуризе лъугъана. Черхги чурун тІад ретІел ретІизе абун
Муса гамачІалде аскІове цІведал, гъеб гамачІ Мусал ретІелгун цадахъ
гъесдаса лъутун ана. Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام жиндир гІансаги босун
гамачІалда хадув лъугъана. «Дир ретІел къе гамачІ» - абун ахІулаго.

Гъедин Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام цо жамат бугеб бакІалде аскІове цІвана.
Гъезда Мусал черх бихъана цІакъ берцинаб, жинда тІад цибго гІузру
гъечІеб. Гъедин вацІІад гъавуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام гъел
гІадамазул гІайибалдаса» - абун. ХІадис имам Бухарияс бицана.

70. Я гъал иман лъурал гІадамал! Нуж

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса хІинкъа.

Гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасилъи гъабуге.

Нужеца хІакъаб, битІараб рагІиги бице.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا
سَدِيدًا ﴿٧٠﴾

Гьересияб, жинда жаниб инсанасе зарал бугеб рагІиги бицунге.

71. Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالهٗ хІинкъун

хъвадани Аллагъас جَلَّ جَلَّالهٗ нужее

лъикІаб гІамал гъабизе тавпикъ

къела, гъабураб гІамалги къабул

гъабилла.

Нужер мунагъ-хатІаалдаса гъев тІасаги лъугъила. Аллагъасеги

جَلَّ جَلَّالهٗ гьесул расуласеги мутІигІавлъун хъвадарав чиясул цІакъ

кІудияб лъикІлъиялда ва Аллагъ جَلَّ جَلَّالهٗ разилъиялда квершел

батула.

Дунялалда къварилъи-балагъалдаса цІунаравлъун вукІула, жив

битІараб нухда ва хІакъаб диналда вукІиналдалъун. Жинца гъабулеб

гІамал Аллагъ جَلَّ جَلَّالهٗ разилъи, гьесул расул разилъи тІалаб гъабун

гъабулеб букІин лъан ракІ парахатлъун, Аллагъасда جَلَّ جَلَّالهٗ божун ва

гьесда тавакал тІамун вукІула. Ахираталда Аллагъас جَلَّ جَلَّالهٗ гьесие

нигІматазул алжаналги хІадурун руго даимго жив жанив вукІизе.

Капурав, мунапикъав чиясул дунялалъул чІаголъи кидаго рахІат

гъечІеб, хІинкъи цадахъ бугеб букІула, ахираталдаги гьесие абадияб

жужахІалъул гІазаб букІула.

72. ХІакълъунго Дица зобалаздаги,

ракъалдаги, мугІруздаги дир аманат

тІад босилищан бакка-бахъи гъабуна.

Гьел разилъичІо аманат тІад босизе

ва гьел хІинкъана жидеда гъеб аманат

баччизе ва тІубазе кІвеларин абун.

Дир аманат тІад босана инсанас. Гъеб аманат тІад босулеб гІужаль

инсан жиндирго напсалъе зулму гъабулевлъун вукІана: Жинца

гъеб напсазда захІмалъулеб, напсалъе рихараб ва бокъулареб жо тІад

босиялдалъун. Гъеб аманат тІаде босиялдалъун жинда тІад бачІунеб

амру ва амруялъул хІакъикъикъат лъаларевги вукІана.

Жинца гъеб аманат тІубараб мехаль Аллагъ جَلَّ جَلَّالهٗ разилъи щун ва

нигІматазул рукълъун бугеб даимаб алжан шун жиндие букІине

бугеб рохелги бахъибугольиги лъаларев вукІана. Жинца гъаб аманат

тІубачІеб мехаль ахираталда жиндие абадияб жужахІалъул гІазаб

букІунеблъиги лъаларев вукІана.

Ва амма гъев инсан Аллагъас جَلَّ جَلَّالهٗ цІакъ хира гъавун вижун вугелъул,

жиндие гІелму-гІакълуги къун бугелъул, гъев инсан гІедегІана

БетІергъан Аллагъас жинда бакка-бахъи гъабураб аманат тІад босизе.

Гъев инсанасда лъана БетІергъанас жинда бакка-бахъи гъабураб жоялда

يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ
وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا
وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴿٧٢﴾

жаниб жиндие маслихат букІунеблти, гьев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ инсансда гьесие квешаб жо гьабеян абулареблти.

Кинабго рецц буго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьев лъалел, гьесул аманат тІад босараздаса ниль гьариялхухъ. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гьари ва дугІаги буго гьеб аманат тІубазе тавпикъ кьун, жив разилти насиблхун гьабеян абун.

Аманат абураб рагІиялхул магІна буго божилти гьаби. Гьаб аяталда жаниб аманат абураб рагІиялхул магІна буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ парз тІад боси. Гьесул амру-нагъю ва гьесул расуласул нух тІад боси. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нильее аманат гьабун кьун буго нильер кинабго черх ва киналго лугбал.

Гьедин аманат гьабун кьураб жоялхул бищун хирияб буго гІелму ва гІакълу. Гьеб гІелму-гІакълуялдалхун тІад босараб аманат буго тІадегІанав Аллагъ цо вукІин лъан, гьев кинабго махлукъалхул Халикъ ва Разикъ вукІин, гьесие лагълти гьабизе тІадаб букІин лъан, гьесда иман лъей ва гьесул расул ритІухъ гьави. Гьеб иман лъейлхун бугеб аманат тІад босараб мехаль, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нильее аманатлхун кьун ругел киналго лугби Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ ва гьесул расуласе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бокъараб хІалалъ хьвадизари буго аманат тІубай.

Зобалаздаги ракъалдаги гьеб аманат тІад босиларишан бакка-бахъи гьабунаян абураб рагІиялхул магІна буго аманат цІакъ кІудияб амру букІин баян гьаби. Гьеб магІнаялда буго тІадегІанав Аллагъасул рагІиги: «Гьаб Къуръан мегІералда тІад рештІизабун букІарабани дуда гьеб мегІер Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкьун бихъ-бихъун унеб бихъилаан»-абураб. Сурагул ХІашр (21). Гьаб аманат инсанасда бакка-бахъи гьабиялхе сабаб бищун ва гьеб тІаде босун хадуб букІунеб хІасил бищун тІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

73. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мунапикъал

бихъиназе ва руччабазе гІазаб гьабизе,

гьединго жидеца ширк гьабурал

бихъиназеге руччабазеге гІазаб гьабизе.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ муъминал бихъиназул

ва руччабазул тавбуги кьабул гьабизе,

гьезие ахираталда алжаналги насиб гьаризе. ХІакълхунго тІадегІанав Аллагъ вуго жив муъминзабазда цІакъ гурхІулев, жинца гьезул мунагъал чурулев.

Гьаб аяталда жаниб мунапикъзаби цере рехсана мушриказдаса гьел мунапикъзабазул гІамал бугелхул аманат тІубангутІи.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса бицараб хІадисалда

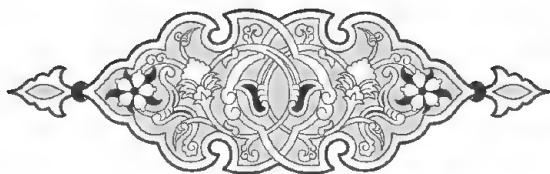
تَعَذَّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ
وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبُ
اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَكَانَ اللَّهُ
عَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٣﴾

буго: «Мунапикъчи жиндалъун ватІа гъавизе лъалеб лъабго кІудияб гІаламат буго: жинда гъабураб аманаталге хиянат гъаби, жинца гьереси бицин, жинца къотІиялге хилиплъи гъаби, гъеб тІубангутІи.»- абун. ХІадис имам Бухарис бицана.

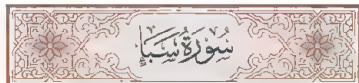
Гъел мунапикъзабазул гІамалалъул зарал цІикІІараб буго муъминзабазе мушриказул гІамалалъул заралалдаса. Мунапикъзаби жидеца иман лъуна абун муъминзабазда гъоркъор журан рукІула ва гъезул раКІазуль купру букІун, кидаго гъел муъминзабазе щиб заралдай гъабилаян ургъулел рукІула.

Аллагъасул ﷻ тавфикъалдалъун суратул АхІзабалъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру ТІадеГІанав Аллагъасе буго.

34. Сурату Сабаъ

Маккаялда реџтџизабураб, жинда жаниб кџикъоялда аниџила ункъго аят бугеб.

Сурату Сабаъ Маккаялда реџтџизарурал суратаздаса бугелъул, гъелда жаниб исламџаб диналъул биџунго кџудияб аслу – Аллагъ ﷻ цо гъави, хадуб аварагзаби ﷺ ритџухъ гъари ва ахираталда иман лъей баян гъабун буго.

Кинабго махлукъат жинца бижсараб ва гъелъул тадбир гъабулев Бетџергъанасе реџц гъабиялдатъун байбџхъи гъабун буго сураталъе. Гъеб махлукъат бижсараб Халикъ жиндир кинабго жоялда хџалкџолъи бугев, жиндир гуч бергъараб хан вукџин биџун буго. Гъеб буго Аллагъ ﷻ цо вукџиналъе рачулел далилазул баянаб ва жиндир хџужса гучаб далил.

Хадуб муџриказул хџал биџун буго, гъез ахираталде инкар кџолџеб букџинги баян гъабун буго. Цо-цо аварагзабазул ﷺ къисабиги риџун руго. Давуд аварагасул ﷺ, гъесул вас Сулейман аварагасул ﷺ ва гъезие Аллагъас ﷻ къураб ханлџиялъул, гъезие квегъараб махлукъаталъул биџен гъабун буго: гъури квегъи, хџайваназул маџл лъай, џайтџлаби квегъи, Давуд аварагасда ﷺ цадахъ рухџџаголџиялъ ва гъветџ-хераль тасбџхџ гъаби биџун буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв Мухџаммад аварагасул рисалат хџакъаб букџиналъе далилал риџун руго, гъеседехун хџалхъублџи гъабулел муџриказул раџџиги батџул гъабун буго. Сураталъул ахиралдаги гъел муџрикал Аллагъасда ﷻ иман лъеялда ва гъев цо гъавун, гъесие гџибадат баџџџад гъабиялде ахџулел руго.

Сураталда џлар лъуна Сабаалъул сурат абун, Сабаъ абулџеб къавмалъул къиса биџун букџиналъ гъаб сураталда жаниб. Гъаб Сабаъ абулџеб къавм буго Йеменалъул ракъалда рукџларал ханзабиги гъезул раџџиятџи (халкъ, ханлџиялда гъоркъьругел џадамал). Гъеб къавм букџана Гџиса витџилелде ункънусго соналъ цебе. Гъезул ракъ џлакъ бечедаб букџана, џадамалги гџорџларал, роххарал рукџлана. Гъеб халкъалда ибџисалъ Аллагъасул ﷻ нигџматазда џукру гъаби кџочезабидал, гъезул рекџелъе чџухџи лъугъун, жидер гъунар-къуваталдатъун бугин гъаб бечелъиги лъикџлџиги абун гъезда раклалде ккедал, Аллагъас ﷻ гъел гъалаг гъаруна ва хадусел умматазе вагџзалъун гъезул къисаги гъабуна.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Кинабго рецц ва шукру ПIадегIанав Аллагъасе буго.

Киналго нигIматазул бетIергъан гъев Аллагъ
гъелъул, инсанас гъабулеб шукру ва
рецц шив чиясе гъабуниги- гъеб Аллагъасе

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَهُ رَمَافِي السَّمَوَاتِ وَمَافِي
الْأَرْضِ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي الْآخِرَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ
الْحَبِيرُ

гъабураб шукру ва рецц букIула. Нилъее нигIматал къеялъе
сабаблъун Аллагъас гъелъул жиндир махлукъат гъабуниги, гъеб нигIмат
къолев ва гъелъул хIакъикъияв бетIергъан ПIадегIанав Аллагъ вуго.

Гъев Аллагъасул гъелъул мулк буго зобалаздаги ракъалдаги бугеб
кинабго махлукъат. Ахираталдаги кинабго шукру ва рецц
Аллагъасе буго. Гъев вуго жиндир тадбир хIакимияв:
лагъзадерие маслихIат бугеб хIукму гурони жинца гъабуларев, жинда
лагъзадерил киналго хIалал гъалевги вуго; загъирабги бальгоябги,
кIалалда бугебги ракIалда бугебги гъалев вуго.

2. ПIадегIанав Аллагъасда гъала ракъалда жаниб гъугъулеб жо:

хварал чагIи ракъулъе гъугъин гъала, цIад
бан гъелъул гъим ракъулъе гъугъинги
гъала, гъветI-хералъул къибил ракъулъе

يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا
يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ
الرَّحِيمُ الْغَفُورُ

гъугъинги гъала. Гъеб ракъулъан къватIибе бачIунеб жоги гъала
Аллагъасда гъелъул: хур-хер бижун бачIин, ищIал-гъарал ракъун
рачIинги гъала. Зодиса рещIулеб жоги гъала Аллагъасда гъелъул: цIад
рещIинги, рахIматалъул яги гIазаб гъабулел малаикзаби рещIинги
гъала. Гъел зобалазда бахунеб жоги гъала Аллагъасда гъелъул:
лагъзадерил гъикIал гIамалал ва гъез Аллагъасдехун гъабулеб гъари
ва хIели бахула зобалазда. Гъев Аллагъ гъелъул вуго жив лагъзадерида
гурхIулев, жинца мунагъалги чурулев. Жинда мутIигIал лагъзадерил
гIамал къабул гъабун, гъезул дугIаялъе жаваб гъабун, жегиги гъикIаб
гIамал гъабизе тавпикъ къолев, жинда гIасилгъарал гIадамазе гIазаб
гъаби хех гъабичIого, гъезие тавбу гъабизе рес къолев.

3. Аллагъасдаги гъелъул ахираталдаги
инкар ккурал гIадамаца абулеб буго
нижее къиямасеб къо бачIизе гъечIин
абун. Дуца гъезда абе, МухIаммад
صلی اللہ علیہ وسلم; гъеб бачIизе бугин гъедула дун
дир бетIергъан Аллагъасул

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ قُلْ بَلَى
وَرَبِّي لَأَتَايَنَّكُمْ عَلَيْكَ الْغَيْبُ لَا يَعْزُبُ
عَنْهُ شَيْءٌ وَنُفَالُ دَرَوُ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي
الْأَرْضِ وَلَا أَصْغَرُ مِنْ ذَلِكَ وَلَا

цларалдалъун-абун.

اَكْبَرُ الْاَفْكِ كَتَبَ مُبِينٌ ﴿٣٥﴾

Жинда бальгоябги жо лъалев Аллагъ

гъугъ гъев. Гъесул лъаялдаса

борчлун кколаро цохло заррагъадаб жоги. Зобалазда бугониги

лъала Аллагъасда гъегъ, ракъалда гъад бугониги лъала.

Гъегъ заррайлдасаги гъитинаб бугониги лъала, гъелдаса кудияб

бугониги лъала. Гъегъ кинабго жо Аллагъасда асклоб бугегъ

гъехъалда хъван буго ва гъесул гъелмуялгъулъ буго.

Гъегъ гъитинаб зарраги бальго хутлуларегъ мехаль жиндир лагъзадерил

ахвалалги лъаларишца Аллагъасда. Гъесда асклоб киналго

лагъзадерил гъамалал малаикзабаца хъван хъадур гъарун руклула.

Гъаб къиямасегъ къо бачлизе буго:

4. Аллагъас алжаназдалъун

لَيَجْزِيَنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

жазаъ гъабизе жинда иман лъун

أُولَئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٣٦﴾

лъиклаб гъамалги гъабун хъвадарал

муъминзабазе.

Гъел руго жидее Аллагъасул рахъалъан мунагъал рахчи бугел

ва хирияб, сахаватаб алжаналгъул ризкъиги бугел гъадамал.

5. Жидеца дун гъажиз гъавизеян, дидаса

وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعْجِزِينَ

жал бергъилин абун раклалде ккун, дир

أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مِّن رَّجْزٍ أَلِيمٌ ﴿٣٧﴾

Къуръаналда гъайиб чъван ва дир аварагъ

гъереси гъавун хъвадарал гъадамал руго

жидее ахираталда цлакъ квешаб гъазаб бугел, жинца унтизабулеб

даймаб гъазабалгъулъ жал руклунел.

6. Жидее гъелму-лъай къурал

وَيَرَى الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ الَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ

асхлабзабазда лъала, (гъел руго

مِن رَّبِّكَ هُوَ الْحَقُّ وَيَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ

китабияб агълоялгъул гъалимзаби

الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿٣٨﴾

Гъабдуллагъ ибну Салам гъадал.)

гъезда хадур рачларал Аллагъасдаса

хинкъулел гъалимзабаздаги лъала Аллагъас дуде

рештизабураб Къуръан хлакъаб жо буклин.

Гъегъ Къуръан Аллагъасул хлакъаб диналда ва битлараб нухда

гъоритлулеб жо буклинги: жиндир гуч бергъарав, жив вещарав

Аллагъасул дин буго гъегъ.

7. Жидеца Аллагъасде инкар

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ نَدُلُّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ

ккурал Маккаялгъул мушрикаб абун:

يُبَيِّنُكُمْ إِذَا مَرَقْتُمْ كُلَّ مُمْرَقٍ إِنَّكُمْ لَفِي

«Нижеца вихъязавилищ нуж хун ва

خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿٣٩﴾

гъан-ракъа гъутлун ун хадуб цидасан

чIаго гьарун тIаде рахъизаризе ругоян жинца абулев чи?» - абун.

Гьеб рагIи мушрикаца абуна Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг махсароде гъавун, ахират букIиналде божичIого.

8. Цогиги гьел мушрикаца абуна:

«Гъев чи вуго жинца Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ

гIунтIизабун гьереси бицулев, яги

жив жундуца ккурав, гIадалаб хабар

бицулев чи» - абун.

Гъезул рагIи нахъчIван тIадегIанав Аллагъас абулеб буго: гъав авараг гъечIо жинца гьереси бицулев яги жив жундуца ккурав. Ахираталде иман лъечIел гIадамал руго жиде жужахIалъул гIазаб букIизе бугел ва хIакъаб жоялдаса цIакъ рикIкIадаб къосиналъулъ жал ругел.

9. Гьел мушрикал балагъулариш

ва гъез пикру гъабулариш жидеда

цебеги, жидеда хадубги ва жидер

киналго рахъазда сверун лъугъун ругел

зобалаздаги ракъалдаги.

Гъеб кинабго махлукъат бижарав, гьелъул

тадбир гъабулев БетIергъан Аллагъасда

гьел хун хадур тIаде рахъизаризе кIолелблъиги лъазе ккелариш?

Дие бокъани дица гьел мушрикал ракъалда къурчIизе гъарила,

яги гъезде тIаде зодисан гIазаб рещтIизабила. Цинги бугишха гъезул

дир гIазабалдаса рорчIизе бакI ва гъеб гIазаб нахъчIвазе хIалкIолъи?

ХIакълъунго Гъаб бицараб жоялда жаниб жинца пикру гъабулев,

жив тавбуялдалъун Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ вуссулев лагъасе гIаламатал

руго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукиналде ва гъесул хIалкIолъиялде жидеца

тIоритIел гъабулел.

10. ХIакълъунго, дица Давуд аварагасе

عَلَيْهِ السَّلَام кьуна дир рахъальан хиралъи ва

тIокIлъи.

Гьесие авараглъи кьуна, гьесда Забур

рещтIизабун, мугIрулги квегъана гъевгун цадахъ жидеца тасбихI

гъабизе, гьесие маххги тамах гъабуна чед гъабулеб гIатI гIадин ва

гъеб маххалъул къолденал гъаризеги лъазабуна.

Дица абуна: «Я гъал мугIрул! Нужеца гъав Давуд аварагасда

عَلَيْهِ السَّلَام падахъ дие тасбихI гъабе, нужецаги гъабе дие тасбихI, я

гъал хIанчIи!» - абун. Давуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام цIакъ берцинаб гъаракъ

букIана. Гъес гъаракъ борхун тасбихI гъабулеб мехалъ ва Забур цIалулеб

أَفَرَأَيْتَ عَلَى اللَّهِ كَيْدًا أَمْ بِهِ جِنَّةٌ بَلِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ فِي الْعَذَابِ وَالضَّلَالِ
الْبَعِيدِ

أَفَرَأَيْتَ إِلَى مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ مِنْ
السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِن شَاءَ تَخْفِيفُ بِهِمُ الْأَرْضِ
أَوْ تُسْقِطُ عَلَيْهِمْ كِسَفًا مِنَ السَّمَاءِ إِنَّ
فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ

*وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ مِمَّا فَضَّلْنَا بَعْضًا
أَوْيَ مَعَهُ وَأَطَاعُوا لَنَا وَلَهُ الْحَمْدُ

мехаль кинабго рухІагольи гьесухъ гІенеккун чІолеб букІана, гьев гІодулеб мехаль цадахъ гІодулебги букІана.

Дица гьев Давуд аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام маххги тамах гьабуна. Гьеб махх цаялъ биизабизе кколеб букІинчІо, квартІица бухизеги кколеб букІинчІо. Давуд аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام кодоб гьеб гІагІа гІадин букІулаан, жиндиего бокъараб тІагІел гьельгул гьабизе.

11. Дица гьесда абунa: «Дуца гІагІидал, рагъухъабазул черх цІунулел къолденал гьаре.

أَنْ أَعْمَلَ سَبْعِينَ وَفَقِيرًا فِي السَّرْدِ
وَأَعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣٥﴾

Гьеб къолденалгул хъухъин ва гІуцІи мухІканаб, жиндаса мунпагІат босулеб хІалалъ гьабе: теренаб, картІал гІагІидаб гьабун чІор черхалда шцезе толеб гьабуге. Биццатаб, бакІаб гьабун жиб баччизе захІматабги гьабуге».

Нужецаги лъикІаб гІамал гьабе, я гъав Давудил عَلَيْهِ السَّلَام агьлу! Инсул хиралъиялда ва гьесул хІалтІиялда божун рукІунге. Нужеого дуниялалъеги ахираталъеги гІамал гьабе. ХІакълъунго дун вуго нуж киназго гьабугеб гІамал дида бихъулев ва дица нужер гІамалазда рекъараб жазаъги гьабизе буго.

Жидеда Аллагъ разилъаял асхІабзабаздаса бицараб хІадисалъуль буго: «Давуд аварагас عَلَيْهِ السَّلَام къолденал гьарулел рукІана цинги гьел ричулелги рукІана. Гьезухъ бачІараб мухъальгул лъабго бутІа гьабун цо бутІа садакъаде кколеб букІана, цо бутІа жиндир хъизаналъе напакъаялъе кколеб букІана, цо бутІа хІажалъи ккараб мехаль садакъаде ва жамагІаталъул гІаммаб амруялъе къезе абун нахъе лъун толеб букІана»-абун.

12. Дица Сулейман аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام гьуриги квегъана. Гьеб гьуриялгул хехлъиги цІакъ кутакаб букІана: радалалдаса къальзизегІан гьель толаан цо моцІалъ лебалал жидеда рекІунел хІайваназ толеб гІадаб нух.

وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ عُدُوَهَا سَهْرٌ وَرَوْحُهَا
مُتَهَرٌّ وَأَسْلَنَّا لَهُ عَيْنَ الْقَظْظِ وَمِنْ الْجِنِّ مَنْ
يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَمَنْ يَنْزِعْ
مِنْهُمْ عَنْ أَمْرٍ نَّأْتِ بِهِ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٣٦﴾

Къальяралдаса къасилъзизегІанги гьедигІанабго нух толаан. Гьеб гьуриялгул кумекалдалъун Сулейман авараг عَلَيْهِ السَّلَام жиндир улкалгул бокъараб бакІалде унаан цадахъ боялги рачун. Радал къватІире арал гьел гІемераб бакІалдеги шун, къаси тІад руссунги рачІулаан.

Дица гьев Сулеймание عَلَيْهِ السَّلَام тІохъиги чвахизабуна: Лъим гІадин ракъалда тІад хъвадулеб хІалалъ тамах гьабуна Сулеймание тІохъи – гьесул эмен Давудие махх тамах гьабураб гІадин. Гьеб маххги тІохъиги

тамах гъаби Аллагъасул ﷺ рахъалъан бугеб баянаб ва загъираб мугъжизат буклана гъев киявго аварагасе.

Гъединго Сулейман аварагасе ﷺ дица жундулги квегъана, гъесие хIалтIи гъабизе ва гъесие хъулухъ гъабулеллъун рукIизе. Гъез гъабулеб буклана гIадамазда жиб гъабизе кIолареб захIматаб ва гIемераб хIалтIи. Гъеб кинабго жо Аллагъасул ﷺ амруялдалъун ва гъесул хIукмуялдалъун буклана. Сулейманил ﷺ амруялда гIасилъарал жундузда дица цIакъ боркъараб жужахIалъул гIазаб чIамизабизе буго.

13. Гъел жундуца Сулейман аварагасе ﷺ ралел рукIана гъесие бокъарал гIадинал, рорхатал ва кутакал кIалгIаби. БатIи-батIиял къаркъалабиги (статуял) гъарулел рукIана.

يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَّحْرِبٍ وَتَمَثَّلُونَ
وَجِفَانٍ كَالْجَوَابِ وَقُدُورٍ رَاسِيَتٍ أَعْمَلُوا
عَالِ دَاوُودَ شُكْرًا وَقِيلَ لَهُ مِنْ عِبَادِيَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٣﴾

Маххалъул, тIохъиялъул ва цогидабги жоялъул. Гъеб Сулейманил шаргIалда статуяби гъари хIарамаб букIинчIо, гъезие лагълъи гъаби хIарамаб буклана. Нильер шаргIалда статуяби гъари хIарам гъабуна гъезие лагълъи гъабизе гIадамал лъугъинчIого рукIизе.

ЦIакъ кIудиял гъадарабиги (хIарччал, боганал) гъарулел рукIана шайтIабаца: жидеда жанибе лъым тIураб мехаль хIор буго абун кколел. Гъединго чIахIиял хъагалги гъарулаан цо бакIалда лъун рукIулел, доре-гъанире росизе кIоларел. Дица гъев Сулейманида ва гъесул агълуялдаги абун: «Нужеца Аллагъасе ﷺ шукру гъабе гъал кIудиял нигIматал жинца нужее къурав» - абун.

Нужее аварагълиги къун, жундулги квегъун, махх-тIохъиги тамах гъабун ва цогиги гIемерал нигIматал къун ругельул, нужеца Аллагъасе ﷺ шукру гъабун гъесие гIибадат гъабе ва гъев разилъулеб гIамал гъабе.

Ва амма нигIматазда жидеца шукру гъабулел гIадамал дир лагъзадеридаса цIакъго дагъал гурони гъечIо. Гъеб рагIиялдалъун тIадегIанав Аллагъас кантIизарулел руго жиндие шукру гъабизе тIадаб букIиналда ва гъеб шукру гъабиялде гъесизарулелги руго.

14. Дица гъев Сулейман аварат ﷺ хвезавураб мехаль гъев хун вукIиналда гIадамал ва жундул кантIизаричIо гъесул гIанса кванараб хIапараялъ (хIутIаль) гурони. Гъеб гIансаги бегун Сулейманил

فَلَمَّا أَصَبْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَى مَوْتِهِ
إِلَّا دَابَّةَ الْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنْسَأَتَهُ فَلَمَّا
خَرَّتْ يَدَايَ لُجْنٌ أَنْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبِ
مَا لَيْشُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿١٤﴾

къаркъала гюдобе бортун индал жундузда лъана гъев хун
вукIараблъи ва гъел бальгояб жо лъалел рукIаралани жидеда
Сулейман عليه السلام хун вукIинги лъазе кколеб букIана ва жал гIемераб
заманаялъ захIматаб хIалтIи гъабулел хутIизе рукIинчIо.

Тафсиралъул гIалимзабаца абун: гIадамаз абубеб букIана жундузда
бальгояб жо лъалаян. Сулейман авараг عليه السلام жиндир как балеб бакIалда
как балеб вукIадго хвана ва жиндир гIансаялда тIадги ваччун, жив
чIагояб мехаль вукIараб хIалалъ, тIубараб лъагIелалъ гъадин вукIана.
Гъев чIаго вугин абун гъесдаса хIинкъун, жидеца гъабубеб вукIараб
хIалтIи гъабулел жундулги рукIана.

Цинги гъесул гIанса ракъалда цун бугеб бакIалдаса хIапараялъ кваналеб
букIун, гъеб гIанса цояб рахъалде гъетIана, хадуб бегунги ана. Гъеб
гIансагун цадахъ Сулейманил къаркъалаги гюдобе бегун ана. Цинги
лъана жундузда Сулейман хун вукIараблъи, гIадамаздаги лъана дозда
бальгояб жо лъалареблъи.

Сабит ал-Бананиясдаса бицараб хабаралда буго: Аллагъасул салам
лъеяв Давуд аварагас жиндир лъималаздаги, руччабаздаги, цогигаб
агълуялдаги сордо-къоялда жаниб как балеб замана бикъун букIана.
Гъев Давудил агълуялде тIаде щиб заманаялъ лъугъаниги, гъесул
рукъов как балеб чи ватулаан абун.

Жидеда Аллагъ разилъаял Муслимица ва Бухарияс бицараб хIадисалда
буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Аллагъасе عَلَيْهِ السَّلَامُ
бищунго бокъубеб как бай буго Давуд аварагасул عليه السلام как бай. Гъев
сардил бацдаб заманаялъ къижулев вукIана. Цинги тIаде вахъун
сардил лъабго бутIа гъабун цо бутIа как балаго инабулеб букIана.
Сардил ахиралда анлъго бутIа гъабун цо батIа хутIараб мехаль
къижулев вукIана. Аллагъасе عَلَيْهِ السَّلَامُ бищунго бокъубеб кIал ккевейги
Давуд аварагасул عليه السلام кIал ккевей буго: гъес цо къоялъ кIал кколеб
букIана, цоги къоялъ кIал биччан вукIулев вукIана. Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَامُ
диналъе гIоло гъазават гъабубеб мехаль ва туцманасде данде чIвараб
мехаль гъев рагъдаса лъутулевги вукIинчIо» абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Жабир асхIабасдаса бицараб хIадисалдаги
буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Давуд аварагасул
عليه السلام вас Сулейманил эбелалъ Сулейманида عليه السلام абун: «Я дир
вас, мун сардилъ гIемер къижуге. Сардилъ гIемер къижиялъ инсан
къямасеб къоялъ пакъиравлъун гъавула»-абун. Ай гъесул лъикIаб
гIамал дагъгула абураб магIна буго гъеб рагIиялъул

15. ХIакълъунго, цIакъ кIудияб

гIаламат букIана Сабаалъул къавмалъе

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكِنِهِمْ آيَةٌ جَنَّتَانِ عَنْ

гъез гIумру гIабун бугеб ракъалда
 Аллагъ ﷻ цо вукIиналда ва гIесул
 хIалкIолъи гучаб букIиналда тIоритIел

يَمِينٍ وَشَمَالٍ كُلُّوْا مِنْ رِّزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا
 لَهُ ۖ بَلَدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبِّ غَفُورٌ ۝١٥

гIабулеб, гIельул жидеца пикру гIабизе
 ва Аллагъасде ﷻ иман лъун, гIесул нигIматазда шукру гIабун
 хъвадизе. Гъезул шагъаралъул кваранаб ва квегIаб рахъалда
 цIакъ кIудиял ахал рукIана гъезда жаниб батIи-батIияб тIагIамаб
 пихъ бижулел, жанисан лътIымал хъвадулел, жидер рагIдукъ чIун
 гIадамаз рахIат гIабулеб.

Къатадат абулев гIалимас абуна: гIел ахазул пихъ барщараб мехалда
 бетIералда тIад гъегъи лъун гъений жанисан чIужугIадан уней йикIана
 ва гъеб гъегъ тIасан гъун (бортун) бачIараб пихъаль цIолеб букIана,
 щибго гIакъуба бихъичIого-абун.

Дица гIел гIадамазда авараг витIун, гIесул мацIалдалъун абуна:
 «Нужеца кванай БетIергъанасул ризкъи ва гъеб ризкъи нужее
 къурав Аллагъасе ﷻ шукруги гIабе. Гъаб нуж жанир чIун ругеб
 ракъ цIакъ лъикIаб ракъ буго: ах-хур гIемер бижулеб, гIава-бакъ
 рекъараб, нигIматал гIемераб. Нужер БетIергъан Аллагъги ﷻ
 мунагIал чурулев ва жив гурхIулев вуго. Гъев БетIергъанасул
 ризкъи кванараб мехаль ва гъесие шукруги гIабураб мехаль, Аллагъас
 ﷻ нужее дунялалда нигIматал жегиги цIикIкIизарула, нужер мунагъ-
 хатIа тIаса лъугъун тола ва ахираталдаги нужее алжаналъул нигIматал
 къола.

ЦIакъ кIудияб хIикмат буго БетIергъан Аллагъас ﷻ жиндир
 халкъалъул тадбир гIабиялъулъ. Дунялалъул рукъов жиндир лагъ
 батIи-батIиял нигIматал къун хъихъулев вуго, гъесие киналго
 маслигIаталги рекъезарулел руго. Гъев лагъасда тIад къалеб жоги
 буго: «Дуда лъай дур БетIергъан Аллагъ вукIин ва гъес дуе къурал
 нигIматалги кванан гъев Аллагъасе ﷻ шукру гIабе, дурго
 маслахIаталъе ГIоло берцинаб тIабигIат-гIамал гIабунги хъваде» - абун.
 Гъаб аманат тIубарав лагъасе Аллагъас ﷻ дунялалъул рукъобго
 бахъибуголъи къолеб буго: гъесие ризкъиги гIатIид гIабулеб буго,
 гIесул ракIги парахат гIабулеб буго, гIесул чIаголъиги рахIатаб,
 хIинкъи гъечIеб гIабулеб буго. Ахираталдаги Аллагъас ﷻ жиндир
 аманат тIубарав лагъасе абадиял алжаналъул нигIматал къолел руго.
 Жиндие щибго къварилъи-захIмалъи гъечIого гъаб дунялалъулги
 ахираталъулги сагIадат (бахъибуголъи) босизе ресги букIаго, инсан
 валагъулев вуго Аллагъ ﷻ жинда разилъулареб, гъесие бокулареб,
 жиндирго напсалъе къварилъи щолеб гIамал гIабиялде.

Инсанас абадияб рахлат-лазаталдаса таса бишулеб буго дагъабго заманаяль жиндир напсалъе шолѐб гьересияб, шайтанияб лазат. Гъѐб гѐмал инсанасда берцин бихъизабулеб буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъесул тушманлъун гѐбураб, жиндаса цунейн абун лъазегѐ гѐбураб шайтаналъ. Жив вижарав, жив хъихулев, ахираталда жиндир гѐмалазда рекъараб жазъ жиндие гѐбулев Бетѐргъанасдаги гѐсилъун, гъев Бетѐргъан Аллагъасулги жиндирги тушманлъун бугѐб шайтаналъе инсан мутигѐлгъи гъѐчишха цѐкъ тамашаяб амру!

16. Гъѐл Сабаалъул къавмги Аллагъасда
جَلَّ جَلَالُهُ иман лъѐялдаса ва гъесул расуласе
мутигѐлгъиялдаса руссана, гъѐз
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нигѐматазе шукруги
гъабичѐ.

فَاعْرَضُوا فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِمِ
وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَيْهِمْ جَنَّتَيْنِ ذَوَاتِ اُكُلٍ
خَمْطٍ وَاَثَلٍ وَشَيْءٍ مِّنْ سِدْرٍ قَلِيلٍ ﴿١٦﴾

Цинги дица гъезде тѐде биччана жидер сангарал риххулел иххал ва лъарал. Иххал абула кутакаб цѐд бадалго сали-хлѐшгун жубан бѐчѐнеб лъѐмалда. Гъѐб иххица гъезул ахалги цѐунтизаруна: цоял гъутѐби къолболъан рахъана, цогидал лъѐмалда гъоркъ гъанкъана, гъезул росабиги цѐунтизаруна ва гѐдамалги рикъ-рикъун, цоги ватѐан цѐехон гъениса нахъе ана.

Гъѐб Сабаалъул къавмалъ шулияб сангар гъабун букѐана жидер росабаздаги ахаздаги тѐде лъѐм кѐанцичѐго букѐизе ва жидер ах-хурги берцинго ва бечедго букѐизе. Гъѐб сангаралда нахъа лъугъараб хѐоралъул лъѐмалдалъун жидѐца ах-хурги лъѐлгѐлеб букѐана. Гъѐб Сабаъ ракъалда йѐкѐана Сулейман аварасде عَلَيْهِ السَّلَام иман лъурай Билкъис абулѐй ханги.

Дица гъезул бечедал ахазул бакѐалда бижизабуна жиндир пихъ къѐгѐаб, жибгоги кваназе кѐолареб заз-хъарахъ, асалаалъул гъутѐби ва дагъабго сидроялъул гъутѐбиги. Гъѐб кинабго жо буго гѐдамаз рехун тараб, жиб къѐчѐлареб гѐлахаалда бижулеб гъѐвѐтѐ-хер.

17. Гъѐб жазъ гъабун дица сабаалъул
къавмалъе, гъѐз Аллагъасдеги جَلَّ جَلَالُهُ,
гъесул нигѐматаздеги инкар ккураб
мехаль.

ذٰلِكَ جَزَآءُ مَنۡ كَفَرۡوۡا وَهَلۡ لَّجُنۡدِيَ اِلَّا
الْكُفۡرُ ﴿١٧﴾

Гъадинаяб квешаб жазъ гъабулишха капурал гѐдамазе гурони?

18. Дица Сабаалъул росабаздаги ва
жидель баракат бугѐл Шамалъул
ракъалда ругѐл росабазда гъоркъѐб цоял
цоязда риххулел, жал цѐацѐа гѐагарда

وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمۡ وَبَيْنَ الْفُرۡقٰى اِلٰى بَرَكٰتِنَا
فِيۡهَا فُرۡقٰى ظٰهِرَةٌ وَقَدَرۡنَا فِيۡهَا الشَّيۡرَ سَيۡرُوۡا
فِيۡهَا اِلٰى اِلٰى وَاٰتٰمَآءَ اٰمِيۡنَ ﴿١٨﴾

ругел росаби гъаруна.

Сабаалдаса Шамалде унел гIадамазе щибаб кЪоялъ индал кЪаси сордо базе цо росульан поги росулье шолел хIал гъабуна. Дица гъел гIадамаздаги абун: «Нуж хъваде гъал росабазда гьоркьор ва нужеца сапар гъабе сардилъги, къадги, нуж щибго хIинкъичIого» - абун. Гъез цадахъ квен-тIех баччизе кколеб букIинчIо, цIогъабаздаса, гъачагъаздаса хIинкъи букIинчIо, кЪаси сордо базе цIолел бакIалъулги къварилъи букIинчIо.

19. Гъал нигIматазда щукру гъабичIого ва Аллагъасе ﷻ мутигIлъичIого жиде бугеб рахIат-лазат чIалгIун, гъел гIадамаз абун: Я нижер БетIергъан!

Дуца нижер сапар халат гъабе: нижер росаби цоцздаса рикIклад гъаре- абун.

Гъез жидерго напсазе зулму гъабуна

Аллагъасул ﷻ нигIматазда инкар ккун. Дица гъеб къавмги гъабуна хадусел умматазе жидер кЪиса бицунеллъун. Гъел гъалаг гъарун, гъезул росаби чIунтизе гъарун, гъезул бицен нахъе хутIана, гъезул наслу-тухум тIагIана. Дица гъел тIетIезарун, рикъизарун, батIи-батIияб бакIалде ккезаруна, жидер ватIан гъечIел, магIишат гъечIел, миллат-тухум гъечIел гъаруна.

ХIакълъунго гъаб Сабаалъул къавмалъул кЪисаялъулъ пикру гъабулев чиясе вагIза-насихIат ва гIибрат буго. Жидеца балагъазда сабру гъабулел, Аллагъасул ﷻ нигIматазда щукру гъабулел гIадамазе Аллагъ ﷻ цо вукиналда, гъесул хIалкъолъиялда тIоритIел гъабулел аятал ва гIаламаталги руго.

20. Гъал хIакъаб диналдаса кЪосарал гIадамал иблисалъ жиндир мурад тIубарал гIадамал руго:

иблисалъе гъел жинда нахърилъгъинаризе

бокъун букIана, гъел иблисалда нахъги рильлъана, Аллагъасда ﷻ иман лъурал гIадамазул дагъабго кЪокъа хутIизегIан.

21. ХIакълъунго гъеб иблисалъул ихтияр ва гъунар букIинчIо гIадамал кЪосизаризе: гъезул раклазулъ вас-вас ккезабизе, гъелда жаниб тIадегIанав Аллагъасул хIикмат букIун гурони.

Гъеб хIикматги буго Аллагъасе ﷻ загъираб лъаялдалъун лъазе жидеца ахираталда иман лъурал ва гъеб ахираталъул хIакълъулъ

فَقَالُوا رَبَّنَا بَعْدَ بَيْنِ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا
أَنْفُسَهُمْ فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ وَمَرَفَاقَهُمْ كُلَّ
مَرْفَاقٍ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ
شَكُورٍ ﴿١٩﴾

وَلَقَدْ صَدَقَ عَلَيْهِمْ إِلَهُهُمْ فَاتَّبَعُوهُ
إِلَّا أَفَرِيقًا مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٠﴾

وَمَا كَانُوا لَهُمْ عَلَيْهِمْ مِّنْ مُّلْكٍ إِلَّا لِنَعْلَمَ
مَنْ يُّؤْمِرُ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي
سُلْطٰنٍ وَرَبُّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿٢١﴾

жал шакдарулел ругел гIадамалги. Гъезие ахираталда жидер гIамалалда рекъараб жазаъги гъабизе, гъел жидер гIамалалда мукIур гъарун, гъелъие нугIзал чIезарун. Дур БетIергъан Аллагъ жинда кинабго жо гъалев ва жинца гъелъул тадбир гъабулев вуго. Гъел лагъзадерил гIамал хъварал кагътал нахъе цIунулев вуго.

ГIадегIанав Аллагъас иблис лагъасде гIад биччана абураб рагIиялъул магIна буго гъев лагъасул хIалбихъизе гIоло гъесда вас-вас ккезабизе, гъев шакдаризавизе биччала шайтIан абураб.

ШайтIаналда инсан къосизавизе кIоларо. Къосин лагъасул гIамал буго, къосизарулел вас-васал ккезари шайтIаналъул гIамал буго. Аллагъас ﷻ цIунарав чиясе шайтIаналъул вас-васаз шибго зарал гъабуларо. ХIасанул Басрияс абун: нуж ралагъе: гъеб шайтIаналь цониги чиясда гIанса къабуларо, гъезда хIал гъабун шибго жоги гъабизабуларо. ШайтIаналъул гIамал буго гIадамал гукки, гъезул хъул лъезаби. Гъелъул гуккиятъе жаваб къурав чи вуго жив къосарав чиян абун.

22. Дуца гъел мушриказда абе, МухIаммад ﷺ! Нужеца ахIи бай Аллагъги ﷻ тун жиде лагътъи гъабурал аллагъзабазда. Нуже лъикIлъи гъабе абун ахIе гъезда, яги нужедаса зарал нахъчIвае абун ахIе. Гъеб ахIи гIадада хвараб жо букIизе буго.

قُلْ أَدْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِي شَيْءٍ مِنْ نَاسِكٍ وَهُمْ لَا مِنْهُمْ مَنْ ظَاهِرٌ

Гъел аллагъзабазул гъунар гъечIо, гъезул хIалги кIоларо цохIо зарра гIадаб жо гъабизе зобалазда жаниб ва ракъалда гIад бугеб махлукъаталъе. Гъел алагъзаби Аллагъасе гIахъалчагIилъунги гъечIо зобал-ракъал рижиялъулъ ва гъезул тадбир гъабиялъулъ. Гъев БетIергъан Аллагъасе гъезул шибго квербакъиги гъечIо. Гъев Аллагъ ﷻ гъезда хIажатавги гъечIо. Жиндир ханлъиялъул ва хIалкIолъиялъулъ жив цогояв вуго. Кинабго жо жинде хIажатав, жив шибго жоялда хIажатав гъечIевги вуго.

23. Къиямасеб къоялъ Аллагъасда ﷻ аскIов цогидасе шапагIат гъабун кIалъазе кIолев чи вукIуларо, гъес шапагIат гъабизе изну къурав чи гурони. Гъел руго аварагзаби ﷻ Аллагъ жидеда разиял муъминзаби ва Аллагъасул ﷻ диналъе гIоло рухI бичарал шагъидзабиги. Жидеца шапагIат гъабизе изну къуразул ракъаздаса

وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ، حَتَّىٰ إِذَا فُتِحَ عَنْ قَوْمِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ

хІинкьи араб мехаль, гъез цояз цояздехун абула: нужер БетІергъан Аллагъас щиб жо абураб?-абун.

Гъел жидерго напсазул ургъалилъ, Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ цакъ хІинкъун рукІиндал, гъезда абураб мехаль нужедаса Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рази вугин ва нужее изну къолеб бугин гъесде гІасилъарал муъминзабазе шапагІат гъабизе абун — гъел гІажайблъун хутІула ва жидеда рагІараб жо хІакъаб бугодай абун цоцаздехун хитІаб гъабула. **Жидеда доб суал гъабураз абула Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хІакъаб жо абунаян абун.** Гъес нилъее изну къуна муъминзабазе шапагІат гъабизе. **ХІакълъунго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир даража гІадегІанав, жиндир ханлъи ва хІалкІюлъи кІудияв.**

24. Дуца дудехун дагІба-къец гъабулел мушриказда абе, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Зобалаздасаги ракъалдасаги нужее ризкъи къолев шив вугев?-абун.

﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ وَإِنَّا أَوْيَاتُكُمْ لَعَلَى هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾

Гъез дуде жаваб гъабуларо ва гъезул жаваб гъабизе ресги букІуларо, гъев цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго абун мукІурлъи гуреб. Гъез жаваб гъабичІони дуца абе Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго гъев жинца ризкъи къолев Разикъ. **ХІакълъунго ниж ругониги, яги нуж рукІаниги нилъер цоял хІакъаб, битІараб диналда ругоха, яги баянаб, тІубараб къосиналъуль ругоха - абун.**

ХІакъаб диналда муъминзаби рукІин мухІканаб иш бугониги, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир аварасда лъазабулеб буго жинда данде вугев дагІбадуласда квешаб, ракІ бекулеб хитІаб гъабичІого, гъесул ракІ холареб хІалалъ калам гъабизе. Дица бицараб жоялда нуж гІенеккулел гъечІони ва дица бачараб хІужа-далил нужее гІолебги гъечІони дир нужеда гъабизе зулму-хІал гъечІо, ва амма хІакъаб жо бугоха я дун, яги нуж цоял ритІарал рукІин гъаб дагІба-къецалъуль, цоял мекъал рукІин. Гъадианаб калам гъабураб мехаль дагІбадулав ургъизе рес букІула ва гъесие вагІза-насихІаталъ мунпагІат гъабизеги бегъула.

25. Жегиги дуца гъезда абе, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къиямасеб къоялъ нужеда гъикъизе гъечІо нижер мунагъаздаса ва нижедаги гъикъизе гъечІо нужер гІамалаздаса»-абун.

﴿قُلْ لَا تَسْأَلُونَ عَمَّا أَجْرَمْنَا وَلَا نَسْتَعِلُّ عَمَّا تَعْمَلُونَ﴾

Гъабги буго жегиги аварас жиндир напс гІодобегІан гъаби ва жинда данде вугев дагІбадуласул хІурмат гъаби жинца баян гъабулеб рагІи.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда Аллагъас ﷺ абулеб буго дуца гъезда абе: «Нижер мунагъаздаса нижеда гъикъизе буго, нужеца гъабураб гӀамалалдаса нужеда гъикъизе буго» - абун. Мунагъал муъминзабул напсазда гӀунтӀизаруна, авараг гъезул рахъалда вугев дагӀбадулав вугельул. Жинда данде ругел мушриказда абун «нижер гӀамал» абун. Гъаб рагӀи жиндир пикру гъабизе рекъараб ва жиндаса рагӀза босизе мустахӀикъаб буго.

26. Дуца абе, МухӀаммад ﷺ, Аллагъас ﷻ нужги нижги данде гъаризе руго къиямасеб къоялъ, цинги нильеда гъоркъоб Аллагъас ﷻ хӀакъаб ва битӀараб хӀукму гъабизе буго.

قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ ﴿٢٦﴾

ХӀакъълунго гӀадегӀанав Аллагъ вуго хӀакъаб жоялдалъун хӀукму гъабулев, халкъалъул киналго хӀалалги жинда лъалев. Гъес шивго чиясе зулму гъабуларо. ГӀадилаб хӀукму гъабун хӀакъаб исламияб диналда рукӀарал муъминзаби алжаналде лъугъизарула, купру-ширкалда рукӀарал гӀадамал жужахӀалдеги лъугъизарула.

27. Дуца мушриказда абе, МухӀаммад ﷺ, дида рихъизаре нужеца жидее лагълъи гъабулел аллагъзаби; нужеца Аллагъасда ширк гъабун жидее лагълъи гъабулел хъанчал рихъизаре дида.

قُلْ أَرَأَيْتُمُ الَّذِينَ اتَّخَفْتُم بِهِمْ شُرَكَاءَ كَلَّا بَلْ هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾

Дун валагъизе вуго гъезда, шиб жодай буго гъезие лагълъи гъабизе гӀиллалъун ва сабаблъун бугеб абун. Гъаб рагӀи буго мушриказул хӀужа гъечӀолъи тасдикъ гъабизе абулеб рагӀи. ГъечӀо гъел хъанчал жидее лагълъи гъабизе мустахӀикъал. ЦохӀо Аллагъ ﷻ вуго жиндие лагълъи гъабизе гӀадав, жиндир гуч бергъарав хан ва жиндир гӀадлу битӀарав хӀаким.

28. Дица мун расуллъун витӀун гъечӀо, МухӀаммад ﷺ, цохӀо гӀарабиязда, Дица мун витӀун вуго кинабго халкъалда расуллъун.

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا قَفًّا لِلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَئِنْ أَكْثَرَ النَّاسُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

Гъезул мутӀигӀазе алжаналдалъун рохел бицизе, гъезул Аллагъасда ﷻ гӀасилъаразе жужахӀалъул гӀазабалдалъун хӀинкъиги къезе. Кинниги гӀамазул гӀемерисел жидеда хӀакъаб жо лъаларел руго, жидерго купру-ширкалда ва жагъилгъиялда хъвадулел руго. Гъез Аллагъасда ﷻ иман лъолеб гъечӀо ва ахират букӀинги ритӀухъ

гъабулеб гъечІо.

29. Авараг махсароде гъавун гъез
абулеб буго кидаха букІизе бугеб нижее
къотІи гъабураб глазаб, нуж битІараб жо
бицунел ратани - абун.

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ
صَادِقِينَ ﴿٢٩﴾

30. Дуца гъезда абе, МухІаммад ﷺ,
нужее къотІи гъабураб глазаб бачІин
хІакъаб жо буго.

قُلْ لَكُمْ مِعَادٌ يَوْمَ لَا تَسْتَفْجِرُونَ عَنْهُ
سَاعَةً وَلَا تَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٠﴾

Гъеб глазаб гъабулеб къо цохІо лахІзаталь
нахъги бахъуларо, цохІо лахІзаталь цебеги гъабуларо. Нужее
бокъухъин букІуларо Аллагъасул ﷺ амру ва хІукму. Нужеца
Аллагъасул ﷺ глазаб хехго бачІин тІалаб гъабичІого, гъесда иман
лъезе ва гъев разилъи тІалаб гъабизе хехлъи гъабе.

31. Маккаялъул капурзабаца
абуна нижеца гъеб дуца цІалулеб
Къуръаналда иман лъеларин, гъелдаса
пере рещтІизарурал тІахъздеги иман
лъеларин-абун. Дуда рихъизе ругелани,
МухІаммад ﷺ гъел капурзаби
кънямасеб къоялъ Аллагъасда ﷻ
пере эхетизарун чІезарун рукІунеб хІал.
Гъелцоял цояздехун къацандулеб хІалги.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُؤْمِنَ بِهَذَا
الْقُرْآنِ وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَوْ تَرَى إِذِ
الْظَّالِمُونَ مَوْفُوفُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ يَرْجِعُ
بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ الْقَوْلَ يَقُولُ الَّذِينَ
أَسْضَعُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَا أَنَّنَا
لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ﴿٣١﴾

Жал лагълъиялда ва загІиплъиялда рукІарал гІадамаз жидеца
ханлъи ва гІамалкІодолъи гъабун рукІарал тІадчагІаздехун абула
нуж рукІинчІелани ва нужеда нахърилълъунги рукІинчІелани
ниж Аллагъасда иман лъураллъун рукІилаан- абун. Нужеца
къосизарунин ниж, ва нужее гъабизе кколин нижер къосиналъулги
глазаб - абун.

32. Цинги гъел церехъабаца абула
жидеда нахърилълъун рукІаразда:
нижецайишха нуж битІараб нухдаса ва
хІакъаб диналдаса руссизарурал,
нужехъе хІакъаб дин бачІун хадуб?

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْضَعِفُوا
أَنَّا نَحْنُ صَدْدٌ نَكُرُ عَنْ الْهُدَى بَعْدَ إِذْ جَاءَكُمْ
بَلْ كُنْتُمْ مُجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾

ГъаричІо нижеца нуж хІакъаб диналдаса руссизе. Нильлъехъ
цохІо авараг вачІана ва нильеда цохІо дагІватги гъабуна. Нуж руго
нужецаго купру-ширк ва мунагъал гъарурал - абун.

33. Цинги жал загІипаллъун рукІарал
гІадамаз дол церехъабилъун рукІаразда

وَقَالَ الَّذِينَ اسْضَعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا

абула: рукӀинчӀо ниж купру-
ширкалда. Нужеца релъедалги къадги
макру гъабун, гуккун, нахъчӀвана ниж
хӀакъаб дин бихъиялдаса ва гъеб дин
гъабиялдаса.

Нужеца амру гъабулеб букӀана нижеца
Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккве абун ва
гъесдехун ширк гъабун хъанчазе лагълъи
гъабе абунги.

Гъаб кӀиябго къокъаялъ цӀакъ кӀудияб пашманлъи рекӀель
бахчун букӀула жидеца ширк гъабиялда ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун
гъесие гӀибадат бацӀцӀад гъабунгутӀиялда. Гъаб пашманлъи
гъезда бачӀула жидеда жужахӀалъул гӀазаб бихъараб мехаль. Дица
капурал гӀадамазул габуралда гудралги рала. Маххул рахсал ва
гудрал рала капурзабазул габуралда, жужахӀалъул цӀадул гӀазабалде
гӀадеги. Гъаб кинабго гӀазаб гъазие гъабулишха жидеца гъабураб
гӀамалалъе жазаълъун букӀун гурони? Гъабуларо.

34. Дица цониги къавмалда ва росдал
агълуялда витӀарав авараг хутӀичӀо,
гъеб къавмалъул чӀухӀарал ва зулмуял
церехъабаца абичӀого:

ХӀакъълъунго нижеца инкар кколеб буго нуж жиндалъун нижехъе
ритӀарав диналдаян абун.

35. Маккаялъул мушриказги абуна:
нижер боцӀи-мал гӀемераб буго, васалги
гӀемер руго, тухум-къибилги кӀудияб
буго. Нижее гӀазаб гъабизе гъечӀоян.

Гъез абуна: нижедасан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разияв вукӀиналъ къун буго
нижее дунялалъул бечелъи. Ахираталдаги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нижее
гӀазаб гъабизе гъечӀоян- абун. Гъезул раклазулъе дунялалъул бечелъи
гурони лъугъулеб гъечӀо, гъезул пикруги боцӀи-малалде буссараб,
гъелда машгъулъараб буго. Гъедин бугелъул гъез ахираталъул амруги
дунялалда борцунеб буго.

36. Дуца гъезда абе, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
ХӀакъълъунго дир БетӀергъанас ризкъи
гӀатӀид гъабун къола жиндие бокъарав
чиясе, жиндие бокъарасе ризкъи
къваридги гъабула.

بَلْ مَكْرُؤٌ آتِيلٌ وَالتَّهَارِ إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ
نَكْفُرَ بِاللَّهِ وَنَجْعَلَ لَهُ أَندَادًا وَأَسْرُوا
الَّذِمَّةَ لَمَّا زَاوُوا الْعَذَابَ وَجَعَلْنَا الْأَعْتَلَّ
فِي أَعْتَاكِ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ يُخْزَوْنَ إِلَّا مَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٤﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ إِلَّا قَالَ
مُتْرُفُوهَا إِنَّا بِمَا أُرْسِلُمْ بِهِ كَاذِبُونَ ﴿٣٥﴾

وَقَالُوا لَنْحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا وَمَا نَحْنُ
بِمُعَذِّبِينَ ﴿٣٦﴾

قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ
وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٧﴾

Гъеб гъечІо инсанасул бахъибуголтъиялда ва бахъикъосиналда рекъон букІунеб иш. Инсанасул бахъибуголтъи бараб буго гъесул рекІель бугеб иманалда ва гъесул черхаль гъабулеб гІамалалдаги.

Кинниги гІадамазул гІемерисел жидеда хІакъаб жо лъаларел руго. Дунялалъул боцІи инсан гуккулеб жо букІин жидеда лъаларел руго. Гъеб боцІи жиде къурав БетІергъан Аллагъ вукІин лъаларел, гъесие гІибадат гъабуларел руго. Гъаб амру баян гъабун гІадегІанав Аллагъас хадубги абулеб буго:

37. Гъаб нужер боцІи-малги, лъималги гъечІо жинца нуж Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гІагар гъарулеб жолъун. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІагарлъула жинца гъесда иманги лъун гъесул расуласда нахъги вильлъун, лъикІаб гІамал гъабурав муъминчи.

وَمَا أَمُولِكُمْ وَلَا أَوْلَدُكُمْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ يُكْفَرُونَ عَذَابَنَا
زُلْفَىٰ لِلْآمِنِ وَالْأَمِنِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ
لَهُمْ جَزَاءُ الْيُسْغَىٰفِ بِمَا عَمِلُوا وَهُمْ فِي الْغُرُفَاتِ
عَامُورَتِ ﴿٣٧﴾

Гъал руго гъез гъабураб гІамалалъул ажру-кири жиде Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гІемерго цІикІизабулел ва алжаналда жанир, гъеб алжаналъул рукъзабахъ, щибго жоялъул ургъел ва хІинкъи гъечІеллъун рукІулел гІадамал.

38. Дир Къуръаналъул аятал хвезаризе, диналдаса халкъ нахъчІвазе хъвадулел, жидеда дир гІазаб щвеларин, гъелдаса жал рорчІилин раклалде ккун рукІулел гІадамал,- жужахІалъул гІазабалъулъ рукІизе руго ва малаикзабаца ракларун гъенир жанире къотІизе руго, гъенисан къватІиб нухги букІизе гъечІо.

وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِي آيَاتِنَا مُعْجِرِينَ أُولَٰئِكَ
فِي الْعَذَابِ مُخَصَّرُونَ ﴿٣٨﴾

39. Дуца абе, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, хІакълъунго дир БетІергъан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бокъарав чиясе ризкъи гІатІид гъабун, хІисаб гъечІого къола, жиндие бокъарасе ризкъи къваридги гъабула.

قُلْ إِنْ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ
عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ
فَهُوَ خِلَافُهُ وَهُوَ يُخْرِجُ الرِّزْقَ ﴿٣٩﴾

Гъеб ризкъи гІемерлъунин абун нуж гъель гуккизе чІоге. Гъеб ризкъи жинца къурав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ щукру гъабизеги кІочонге. **Нужеца гъеб ризкъиялдаса Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи гІалаб гъабун напакъаде ва садакъаде щиб жо къуниги,** Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуже гъельул бакІалда гъелдасаги лъикІаб жо къола. Яги дунялалдаго гъесие анцІго нухаль гІемер гъабун, гІад буссизе гъабун. Яги ахираталда ажро

кири цѣклѣне гѣбун. Хѣкълъунго гѣв Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жидеца ризкѣи кьолезул бишунго лъикІав-абун.

Цо инсанас цогидасе ризкѣи кьола гѣлда данде жиндие щиб бугониги мунпагІат швей хал гѣбун. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ ризкѣи кьола жинца лъикІлѣи гѣбулевлъун ва жив щибго жоялда хѣжатав гѣчІевлъун вукІун.

40. ПѣдегІанав Аллагъас кинабго халкъ пѣде бахъизабубеб гІужги рехсе, МухІаммад ﷺ дуца.

وَيَوْمَ يُخْشَرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَكِ
أَهْلُوا إِلَيَّ أَكُمُ الَّذِينَ كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٤٠﴾

Цересел умматазул ва гѣаб дур умматалъулги мушрикалги пѣде рахъизарубеб. Цинги малаикзабазда гъикъула гѣал гІадамалищ ругел жидеца нуже лагълъи гѣабубел рукІарал?- абун. Малаикзаби алагъзабилъун ккурал мушриказда гѣабула гѣеб хитІаб.

41. Малаикзабаца абула: СубхІанака – мун вацІадав вуго Аллагъ ва пѣдегІанавги вуго. Гѣел гѣчІо ниже вализаби, Мун вуго нижер вали ва ниж руго дур лагъзал.

قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَلِيِّنَا مَنْ دُونُكُمْ يَلْكُوا
يَعْبُدُونَ إِلَّا الْإِنْسَانَ أَكْثَرُهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾

Нижеда рекъоларо гІадамаз нижее лагълъи гѣаби. Гѣез лагълъи гѣабулеб букІана щайтІабазе ва гѣезул гІемерисеца гѣел щайтІабазда букІана иман лъолеб.

ЩайтІабаца бицараб жоялда нахърилълъун абулеб букІана мушрикаца малаикзаби Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ ясал ругин абун ва гѣезие лагълъи гѣабулебги букІана.

42. Жакъа нужер цонигиязда кІоларо цоцазе мунпагІат яги зарал гѣабизе. Жидеца купру-ширкалдалъун напсазе зулму гѣабурал гІадамазда дица абула: гъанже чІаме нужеца гѣаб жужахІалъул гІазаб, дуњялалда ругеб мехаль гѣаб гьереси гѣабулеб букІин сабаблъун- абун.

قَالُوا وَمَا لَكُمْ لَا تَمْلِكُ بِعَصَاكُمْ لِقَاكُمْ
وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ
الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿٤٢﴾

43. Гѣел мушриказе Дир Къуръаналъул жидер хІукму баянал аятал цІалараб мехаль, гѣез абулеб буго:

«Гъав вуго нуж умумуз гѣабулеб рукІараб дидалдаса руссизаризе бокъарав чи. Гъав чи авараг гѣечІо.

Гъас цІалулеб жоги жинцаго ургъараб

وَإِذَا نُفِخَ فِي سَحَابٍ مِّنْ آلَاءِنَا يَسْتَبِشُّ قَالُوا مَا هَذَا
إِلَّا رَجُلٌ يُرِيدُ أَنْ يَصُدَّكُمْ عَمَّا كَانْتُمْ
عَابِدِينَ قَالُوا وَمَا هَذَا إِلَّا إِفْكٌ مُّفْتَرًى وَقَالَ
الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ إِنَّ هَذَا
إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٤٣﴾

гъереси бугоян абун. Х1акъаб жо жидехъе бач1араб мехаль гьелда инкар кколел г1адамаз абубеб буго гъаб Къуръан гъеч1ин жиб баянаб сих1ру гурониян абун.

44. Дица Маккаялъул мушриказе гьелдаса
цебе цоги тIехьги кьун букIинчIо, жидеца
гьеб цIалулеб.

Дудаса цевеккундица гъезухъе цогирасулги
 витун вуклнчло, гъезие хлнкъи кюлевълун. Гъл мушриказ
 Мухаммад авараг ﷺ кинха гьереси гъавулев? Шиб жоялда
 борцунеб гъез гъаб Къуръанги гъав аварагги ﷺ гъл гьересиял
 руклн жидеда лъазе?

45. Гъздаса цере рукларал умматацаги
гъереси гъаруна жидеда ритларал
аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام . Гъел цлакъ къуват гуч
бугел руклана, жидер ханлъи ва бечелъиги
кӀудиял руклана.

Маккаялъл мушриказул къуватги бечелъиги бахунаро дозие
къун буқлараб жоялъл аңцил бутлаялълги аңцил бутлаялде.
Гъез дир аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام гьереси гъаруна. Дица кинха гъел
гъалаг гъарурал!

Дица гъезул рижин бакъвазабуна, росо-ракъги тIагIизабуна. Гъел къавмал гъалаг гъарурав Аллагъасда ﷻ кIола гъал Маккаялъул мушрикалги гъалаг гъаризе.

46. Дуца абе, МухАммад ﷺ, дица нужеда вагІза гьабубеб буго цо жоялдалъун: нуж хІакъаб жо лъазабизе ва гьеб загьир гьабизе Аллагьасе ﷻ. ГІоло тІаде рахъа цо-цо ругониги, кІи-кІи ругониги ва нужеца пикруги гьабе гьав МухАммад аварагасул ﷺ хІакъалъуль.

Нужеда лъазе буго гъев жундуца ккурав чи гъечлѣблѣи ва гъес цалулѣб Къуръанги Аллагъасул **حَمْدُهُ** калам букІин. Гъев авараг **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** вуго нужеє хІинкѣи кьолев чи, гучаб жужахІалъул глазаб бачІинелде цебе, нуж кантІеян ва гъѣб глазабалдаса цІунеян абун.

47. Дуца гъезда абе, МухАммад ﷺ, **قُلْ مَا سَأَلَكُمْ مِنْ أَجْرِ فَعُولِكُمْ إِن أَجْرِي إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ**
дица нужедаса узра-мухъ тІалаб
гъабулѣб гъчІо нѹжехъе Аллагъасул

рисалат швезабиялда данде. Дие бугеб ажру гъечЮ цохЮ
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гурони – гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда кинабго
жо бихъулев ва лъалев.

Дица бицулеб ва гъабулеб жо лъала гъесда ва нужеца гъабулеб жоги
лъала. Шивасе жиндир гIамалалда рекъараб жазаъги гъабула.

48. Дуца абе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Дир قُلْ إِنْ رَّبِّي بِقَدْرِ يَاحْقِي عَلَّمَ الْغُيُوبَ
БетIергъан Аллагъ вуго жинца хIакъаб жо
загъир гъабулев ва гъелдалъун батIулаб жо хвезабулев.

Жинда балъгояб жоги лъалев вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Инсанасда
бихъулареб ва лъалареб жо лъала Аллагъасда ва гъесул хIукму-
къадарги жиндилъ пайда бугеб, жиб гIадлояб букIула.

49. Дуца абе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, хIакъаб قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِيُ الْبَاطِلُ وَمَا
динул ислам бачIана, гъельул нурги يُعِيدُ
загъирлъана ва гвангъана.

БатIулаб жоги тIубанго тIасан ана, гъеб
тIокIаб гIад буссун бачIуларо- абун.

50. Цогиги дуца абе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, قُلْ إِنْ صَلَّيْتُ فَإِنَّمَا أَضِلُّ عَلَى نَفْسِي وَإِنْ
дун къосун ватани хIакълъунго гъеб أَهْتَدَيْتُ فِيمَا يُوحِي إِلَيَّ رَبِّي إِنَّهُ سَمِيعٌ
къосин дирго напсалъул гIайиб буго ва قَرِيبٌ
гъельие бугеб зулму буго.

Дун битIараб нухда тIовитIаравлъун
ватани гъеб Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ бугеб тIоритIел буго ва гъес дида
вахIю гъабураб жоялдалъун буго. ХIакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
вуго ахIарасул гъаракъ жинда рагIулев ва гъесие жаваб гъабизе
гIагардаго вугевги. КигIанго балъго гъабуниги къосарав ва витIун
ккарав чиясул гIамал жинда лъалев вуго.

51. Дуда мушриказул хIал бихъизе وَلَوْ تَرَى إِذْ فِرْعَوْنُ أَفْلَا فُوتَ وَأَخْذُوا مِنْ
букIарабани, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъел مَكَانٍ قَرِيبٍ
къиямасеб къоялъ тIаде рахъизаридал ва
гъезул хIинкъи бергъун бугеб мехаль!

Гъезие лъутизе ва рортизе бакI букIуларо, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
гIазабалдаса рорчIиги букIуларо. Гъел гъеб бакIалдасаго росун
жужахIалде жаниреги рехула.

52. Гъеб гIазаб жидеда бихъараб мехаль, وَقَالُوا أَمْ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ وَإِنَّا لَهُمُ الشَّاوِشُونَ
Къиямасеб къо букIинги хIакълъараб مَكَانٍ بَعِيدٍ
мехаль, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун
рукIарал гIадамаз абула:

«Нижеца гъеб Къуръаналда ва гъев аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман

лъуна» - абун. Гъезие бокъун буго цлакъ рикIкIадаб бакIалдаса кънямасеб къоялъ тIад рахъизарураб мехаль иман лъезе, дуниялалдаго ругеб мехаль иманги лъечIого. Ва гъелдалъун жал хвасарлъизе. Гъеб гъечIо иман лъолеб бакI. Гъеб буго жазаъ гъабулеб бакI.

53. ХIакълъунго гъез Аллагъасдаги
ахираталдаги инкар ккун букIана
дуниялалда ругеб мехаль,

وَقَدْ كَفَرُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ وَيَقْذِفُونَ
بِالْغَيْبِ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾

ахираталъул амруялъуль гьересияб,
жидеда лъалареб жоги бицулеб букIана, гъеб ахираталдаса жал
цIакъго рикIкIадги рукIун. Ахират букIизе гъечIин, хIисаб-мизан ва
алжан-жужахI букIизе гъечIин абулеб букIана гъез.

54. Гъанже гъез жинда хъул гъабулеб
алжаналдаги гъездаги гъоркъоб пардав
гъабуна ва гъелдаса жал рикIкIад
гъаруна. Гъедин алжаналдаса рикIкIад
гъаруна пересел умматазул жидеца

وَحِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ كَمَا فُعِلَ
بِأَشْيَاعِهِمْ مِنْ قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكٍّ
مُزِيٍّ ﴿٥٤﴾

ахираталде инкар ккурал гIадамалги. ХIакълъунго Гъел киналго
рукIана ахираталъул амруялъуль цIакъ жал шакдарулел, гъелда
божуларел.

Ахираталде цвараб мехаль пашманлъиялъ мунпагIат гъабуларо.
Гъениб инсанасе гъаб дуниялалда жинца гъабураб гIамал гуреб
жоги батуларо. Гъеб ахираталъул БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго гъаб
дуниялалъул БетIергъанги. Гъедин бугельул инсан кантIизе рекъараб
буго жив Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гIададаго вижун гъечIеблъиялда, жинда тIад
къараб амру-нагъю букIиналдаги. Гъеб амру-нагъю тIубаялда рекъараб
жазаъ ахираталда жиндие гъабизе букIиналдаги. Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ
гъечIо, ахиратги гъечIо абун чIарал инкарчагIи кантIизаризе нильеда
кIоларо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъун гурони. Амма жив Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ,
ахираталдаги божулев чи гъапулго вукIин, жинда тIад къараб амру-
нагъю тIубачIого вукIин цIакъ ахIмакъаб иш буго.
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавпикъ къеги жив разияб гIамал гъабизе.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун сурату Сабаалъул тафсир ва
таржама хъван тIубана.

Кинабго рецц ва шукру ТIадегIанав Аллагъасе буго.

35. Сурату ФатИр

Маккаялда рецитИзабураб, жинда жаниб кИикъоялда шуго аят бугеб.

Гъаб сурат рецитИзабуна Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гъижра гъабилелде дагъабго цебе. Гъаб сураталда жанибги Аллагъ ритИухъ гъари бицун буго. Къиямасеб къоялъ хварал тIаде рахъинаризе рукIин, хIисаб-мизан, алжан-жужахI букIинги баян гъабун буго.

Аллагъасул хIалкIольиялде тIоритIел гъарулел гIаламатал рицунаго зобал-ракъал рижин, малаикзаби, гIадамал ва жундул рижиги бицунеб буго. ТIадегIанав Аллагъас зобалазул рахIматлъун бугеб цIад рецитИзаби, гъелдатын ах-хур бижиги баян гъабулеб буго. Сордо-къо цоялъ цояб хиси бицун, инсанасул вижи баян гъабун, Аллагъасул хIалкIольиялде тIоритIел гъабулел гIаламатал баян гъарун руго.

Муъминчиги капурчиги цоцаздаса кигIан батIияв вугев бицун, гъельие мисалал рачулел руго. Гъаб исламияб умматалъ ирсалъе босараб зобалазул дин бицунго хирияб дин букIин, гъаб Къуръанги бицунго хирияб тIехъ букIин бицун буго. Мушрикал хъанчазе лагълъи гъаби бицун ва гъезул хIал бицун лъугIизабун буго гъаб сурат.

Гъалда цIар лъуна сурату фатИр абун. Гъелъул магIна буго «Жинца бижулев», «Мисал-сурат цебе гъечIечIого тIоцебе жо бижулев» абураб. Гъаб сураталда жаниб ТIадегIанав Аллагъас махлукъат бижиялъул гIажсаибаб хабар бицун букIиналъ лъуна гъалда гъаб цIар.

**Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдатын.**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**1. Кинабго рецц ва щукру ТIадегIанав
Аллагъасе буго: щибго мисал-сурат
цебе гъечIого зобал ва ракъ бижарав.
Жинца малаикзабиги гъарурав
жиндир аварагзабазда ритIулел
чапарзабилъун:**

الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ
الْمَلٰٓئِكَةَ رُسُلًا اُولٰٓٔى اٰجِبُوْهُ مَتٰى وَوُكِّلَتْ
وَرُبُّعٌ يَّرِيْدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَآءُ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿١﴾

**Жидее кIи-кIи, лъаб-лъаб, ункъ-ункъ куркъбиги ругел гъел
малаикзаби. Аллагъас жиндир халкъалъулъ бокъараб сипат
цIикIизабула: ЦохIо гъаналдаса рижарал инсанасул лугби цоял**

жидеда бихьулел гьарун, цоял жидеда рагӀулел гьарун, цоял жидеда махӀ льалел гьарун. ХӀакъльунго ТӀадегӀанав Аллагъ вуго жиндир кинабго жоялда хӀалкӀолъи бугев, жиндие бокъараб иш гьабизе гьев щибго жоялъ нахъчӀваларо.

2. ТӀадегӀанав Аллагъас лагъзадерие рахӀмат ва ризкъи рагъараб мехаль, гьеб кквезе ва гъукъизе кӀолев шивго чи вукӀуларо. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир

مَا يَفْتَحُ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا
وَمَا يُمْسِكُ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ وَهُوَ
الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٧﴾

рахӀмат ккураб мехаль ва гьеб гӀадамазе къварид гьабураб мехаль гьеб къезе кӀолев чиги вукӀуларо.

Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир къуват-гуч бергъарав жиндир тадбир хӀакимияв. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хӀукму гьабураб иш жиндиль пайда ва маслихӀат бугеб букӀула.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нигӀматал гӀатӀид гьабураб мехаль гьелда шукру гьабизе тӀадаб буго лагъасда. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нигӀмат ва ризкъи къварид гьабураб мехаль, гьелда сабру гьабизеги тӀадаб буго. Ризкъи гӀатӀидго къураб мехаль, гьелдагъун гӀибадат гьабиялдаса машгъул гъавугеян гъаризе ккола Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ. Ризкъи къварид гьабураб мехаль Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ щим бахъун батутеги абун хӀинкъизе ккола ва тавбуги истигъфарги гӀемер гьабизе ккола.

3. Я гьал гӀадамал! Нужеца ракӀалде швезаре Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуже кьурал нигӀматал. Ва гьезда данде Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ шукруги гьабе. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нигӀматал рехсей ва гьел ракӀалде швеялдаса мурад буго гьел нигӀматал къурав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ракӀалде швей ва гьесие рещ гьаби.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ
خَلْقٍ عِنْدَ اللَّهِ يَزِدُّكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَإِنْ تَوَفَّكُونَ ﴿٨﴾

НигӀматазда инкар ккунгутӀиги буго, гьел Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разияб нухалда харж гъари ва гьел нигӀматазул БетӀергъанасе мутӀигӀлъиги.

Нуж рижарав, гьаб кинабго махлукъатги жинца бижарав, жив погояв Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев цоги халикъ вугишха жинца нуже зобалаздасаги ракъалдасаги ризкъи къолев. ГьечӀо цоги Халикъ ва Разикъ, гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев жиндие лагълъи гьабизе тӀадав цоги щибниги жоги гьечӀо. Гьаб кинабго иш баянлъун хадубги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гӀибадат гьабичӀого хъанчазе лагълъи гьабиялда кин руссунел?

ТӀадегӀанав Аллагъ жинца кинабго жо бижулев вукӀин лъараб мехаль, кинабго жоялъе ризкъи къолев, гьел хьихьулел ва гьезул тадбир гьабулевги гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукӀин лъараб мехаль, инсанасда тӀадаб

буго гьев Аллагъ جَلَّالَهُ жиндие гИбадат гьабизе хІакъав ва тІадав
БетІергъан вукІинги лъазе ва Аллагъасе جَلَّالَهُ гИбадат бацІцІад гьабизе,
гьесдехун щибго жо гІахъал гьабичІого букІизеги.

4. Маккаялъул мушриказ мун гьереси
гьавунин абун дуца ракІ къварид
гьабуге, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. дуда цере
рукІарал аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَام гьареси
гьаруна гьезул къавмалъ.

وَأَن يَكْذِبُوا فَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِّن قَبْلِكَ وَإِلَّ
اللَّهُ رُجْعُ الْأُمُورِ ﴿٢٠﴾

Киналго гІадамазул ва киналго умуразул ахирияб русин
гІадегІанав Аллагъасде буго. Дуца сабру гьабе Аллагъасул جَلَّالَهُ
квербакъи бачІинегІан. Гьеб квербакъи бачІинги хІакъаб буго.

5. Я гьал гІадамал! ХІакълъунго
Къиямасеб къо букІинги, хІисаб-мизан
ва жазаъ букІинги Аллагъасул جَلَّالَهُ
хІакъаб къотІи буго.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّكُمُ
الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّكُم بِاللَّهِ الْغُرُورُ ﴿٢١﴾

Гьеб жазаъ гьабугеб къоялъ цониги чи хутІизе гьечІо жиндир гІамалалда
релълъараб жазаъ гьабичІого. Гьаб амру гьадин бугелъул нуж гуккизе
рукІунге дунялалъул берцинлъиялъе ва чІаголъиялъе. Гьеб даимаб
жо гьечІо, гьеб хехго тІаса унеб, жиндаса чІухІизе бегъулареб, жинда
божун рукІизе бегъулареб жо буго.

Гьединго нуж гуккизе чІоге Аллагъасул جَلَّالَهُ гурхІел-цІобалда
божун, гьесул нигІматал гІемерлъиялда божун. Аллагъас جَلَّالَهُ
нигІматалги, сахлъиги, рахІатги капурчиясеги къола. Гьел нигІматал
дуе къунин абун дудаса Аллагъ جَلَّالَهُ разилъун вугин абун раклалде
ккоге. Гьеб буго щайтІаналъ инсан гуккулеб бакІ. Аллагъ جَلَّالَهُ
гурхІулев вуго, Аллагъ جَلَّالَهُ тІаса лъугъулев вугоян абун щайтІаналъ
инсан Аллагъасде гІасилъиялда жанив чІезавула, гьесул хьулги халат
гьабула.

6. ХІакълъунго щайтІан буго жиндир
нужедехун тушманлъи бугеб, нужеэ
зарал гьабизе кидаго жиб ургъулеб.
Нужеца гьеб щайтІанги нужер
тушманлъун ккве!

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا
يَدْعُو أَحْزَابَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ الشَّعِيرِ ﴿٢٢﴾

Нуж гьелда божуге, гьелъие мутІигІлъуге. Нуж кидаго цІодорго рукІа
гьеб щайтІаналъул макруялдаса.

ХІакълъунго гьеб щайтІаналъ жинда нахърильлъарал боял ахІула
жужахІалъул бетІергьабилъун рукІулеб гІамал гьабиялда. Гьеб
щайтІан абадияб жужахІалда букІизе бугин жиндие Аллагъас جَلَّالَهُ
къотІи гьабураб бугелъул, гьелъул мурад букІула гІадамал къосизари

ва гьелги жиндие буклулеб гIазабалтуль гIахьал гьари.

Цо гIалимчияс абун: «ГIажаибаб жо гьечIишха жиндие кидаго тьикIлби гьабулев Аллагьасда جَلَّ جَلَّالُه инсан гIасилъи ва жиндир хIакъаб тушманлъун бугеб шайтIаналъе гьев мутIигIлъиги»-абун.

7. Аллагьасда جَلَّ جَلَّالُه ва ахираталда

инкар ккурал гIадамазе цIакъ гучаб

гIазаб букIизе буго. Жидеца Аллагьасда

جَلَّ جَلَّالُه иман лъурал ва аварагасда

нахърилъуьн тьикIаб гIамалги гьабурал гIадамазе Аллагьасул

جَلَّ جَلَّالُه рахьалъан мунагъал рахчи ва хирияб алижан букIизе буго.

Гьеб кIиго рукъ гурони ахираталда гьечIо. гьаб кIиябго рукъалъул цояб рукъов лъугъинчIого инсанасе ресги гьечIо. Гьеб амру бичIичинчIого ахIмакълъиялда хьвадиги инсанасда рекъараб гьечIо.

8. ШайтIаналъ жиндир квешал

гIамалал берцин рихъизарун, гьель

гуккун хьвадарав чиги, квешал гIамалал

гьаричIого, Аллагь جَلَّ جَلَّالُه разилъи

гIалаб гьабун хьвадарав чиги вашад

вукIинишха? Аллагьас жиндие бокъарав

чи битIараб нухдаса къосизавула:

гьев жинца тIаса бицараб къосиналъуль тола. **Жиндие бокъарав чи битIараб нухдаги тIовитIула:** гьесие квербакъи гьабула жинца тIаса бицараб битIараб нухда хьвадизе. Гьел мушриказ иман лъечIогойин абун ракI къварид гьабун, дур напс пашманлъуге абе, МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. ХIакълъунго Аллагь вуго гьез гьабулеб гIамал жинда тьикI лъалев ва гьезие ахираталда гIазабги гьабулев.

9. Гьев Аллагь جَلَّ جَلَّالُه вуго жиндие

гIибадат гьабизе хIакъав нужер

БегIергъан, жинца накIкIал цоцаде

данде рачизе гьурал ритIулев. Цинги

гьел накIкIаздаса, ракъалде гIад

берцинаб цIадги базабулев.

Дица гьеб ракъги чIаго гьабула—жиб бакъвараблъун ва хвараблъун букIараб. Гьаб цIад баялдалъун ракъ чIаго гьабулеб гIадин Аллагьас جَلَّ جَلَّالُه хварал гIадамалги гIаде рахъизарула. ТIадегIанав Аллагьасе гьабизе кIолареб жо буклуларо гьесие жиб гьабизе бокъараб мехаль.

Жинда Аллагь разилъаяв имам АхIмадица бицараб хIадисалда буго:

الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾

أَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ سُوءُ عَذَابٍ فَرَأَاهُ حَسَنًا فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسْرَتٌ إِنَّ اللَّهَ عَلَيْهِم مَّا يَصْنَعُونَ ﴿٨﴾

Абу Рузайнил Гукъайли абулев асхIабас Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда абун: «Я расулуллагъи! Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хварал гIадамал кин чIаго гъарулел? Гьел чIаго гъариялде тIоритIел гъабулеб гIаламат циб бугеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукъаталда жаниб?» - абун. Аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Мун цониги нухалъ инчиш жиб бакъвараб, жинда тIад цибго хур-херги гъечIеб ракъалда тIасан? Цинги гъебго ракъ дуда бихъичIиш жиб харил цIун гъелчолелбIун?» - абун. Дица абун: «Гъеб жо дида бихъана, я расулуллагъи!» - абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Гъедин чIаго гъарула Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хварал гIадамалги» - абун.

10. Жиндие кIодолъи ва хиралъи
бокъун шив чи вугониги, гъев чиясда
лъай кинабго кIодолъи ва хиралъи
похIо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ букIин. Гъев
 Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къурав чиясе гурони
 кIодолъи ва хиралъи букIуларо.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا إِلَيْهِ يَصْعَدُ
 الْكُفْرُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ
 وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ
 شَدِيدٌ وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ يُبَوِّرُ ﴿١٠﴾

Жиндие кIодолъи ва хиралъи къваригIарав
 чи гIадегIанав Аллагъасе мутIигIлъизе ккола. Жинда мутIигIлъарав,
 жив разилъи гIалаб гъабурав чиясе кьола Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дуниялалъулги
 ахираталъулги кIодолъи ва бахъибутолъи.

Гъев Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ бахула кинабго лъикIаб рагIи ва гIамал:
 Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсей, гъесда дугIа гъаби, Къуръан цIали, тасбихI гъаби,
 Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ шукру ва рещ гъаби. **Инсанас гъабураб лъикIаб**
гIамал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндихъе борхун къабул гъабула.

Гъеб рагIиялъул магIна буго гIадегIанав Аллагъас цохIо лъикIаб рагIи
 абиялда данде лъикIаб жазаъ гъабуларо. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къабул гъабула
 лъикIаб рагIиги гъелда рекъараб гIамалги кIиябго цадахъ бугеб
 мехалъ.

Къатадатица абун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гIамал цадахъ гъечIеб рагIи къабул
 гъабуларин абун. ИбнухатIибица абун лъикIаб гIамалалъ гъеб гIамал
 гъабурав чиясул даража-макъам гIадегIан гъабула ва гъеб Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ къабул гъабулеб бакIалде швезабула-абун.

Жидеца макру гъабулел ва квешал гIамалал гъаризе хIиллаял
нухал цIехолел гIадамазе цIакъ гучаб гIазаб букIизе буго. Гъел
 гIадамаца гъабулеб макру ва хIилла гIадада хвезе буго ва гъелги
 гIодорегIан гъаризе руго. Гъаб рагIи буго Къурайшиязул мушриказ
 Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе зарал гъабизе батIи-батIиял
 хIиллаби ва макраби ургъулел рукIин баян гъабун, гъезул хIиллаялъ
 аварасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ зарал гъабизе гъечIеблъи, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир

авараг цIунизе вукIин баян гьабун абураб рагIи.

11. ТIадегIанав Аллагьас нуж рижана

ракьалдаса: нужер кIудияв эмен

Адам ракьалдаса вижиналдалъун.

Цинги хадусеб нужер рижин гьабун

манидал къатIраялдаса: Бихьиназул

ва руччабазул мани цоцаль

жубаялдалъун. **Цинги нуж гьаруна**

бихьиналлъун ва руччабилъун:

нуж цоцаль рекъезе, цоцазе рокьун цадахь рукIизе, нужеца тьимал гьаризе ва наслу-тухум нахье хутIизе.

Цониги къинаб жо къинаб лъугьуларо ва гьеб къинаб жояль тIинчIги гьабуларо **ТIадегIанав Аллагьасда** лъан гурони ва гьесул хIукму-къадар букIун гурони. **Цониги чияс гIемерал сонал** раларо дунялалъул рукъов жив чIаго хутIун, цогидав чи хеккоги холаро, гьебги Аллагьасда **جَلَّ جَلَّ** аскIоб бугеб ЛавхIул-махIфузалда хъвараб хIукму букIун гурони. **ХIакълъунго гьаб кинабго жо** азалияб хIукмуялзуль къадар гьабиги хадуб дунялалда загьир гьабиги **ТIадегIанав Аллагьасе** цIакъ бигъаяб амру буго.

12. КIиго батIияб ральдал тьим цоцазда

бащадаб букIуларо жиндаса мунпагIат

босиялзул рахъалъан: **гьаб цо тьим**

жиб гьекъезе бегьулеб, жиндир тIагIам

лъикIаб ва бигъаго гьекъон унеб.

Гьаб цояб тьим жиб цIамхIалаб, жиндир

цIамхIаллъи гIемерлъияль къогIъараб.

Гьеб кIиябго ральдалдаса къватIибе

гIатIгояб гьан бахъула: ччугIа ккола

ва гьеб нужеца кванала. **Нужеда тIад ретIулеб курхьин-кIиликI** гьабизе луьлуал, маржанал ва жавгьаралги рахъула.

Гьеб ральдалда тIад хъвадулел кIудиял гумиги рихъула дуда.

Гьел гумузда тIад рекIун рикIкIадаб сапаралде ун нужеца даран-

базар гьабизе ва нужеэ ризкъи тIалаб гьабизе. Гьаб кинабго жо

Аллагьас **جَلَّ جَلَّ** нужеэ бижун буго ва квегъун буго, **нужеца Аллагьасул**

جَلَّ جَلَّ нигIматазде данде шукру гьабизе ва гьесие гIибадат гьабун

гьев рази гьавизе.

Ибнукасирица абуна: гьаб кIиго батIияб ральдал тьималзул мисал

ТIадегIанав Аллагьас муъминзабазе ва капурзабазе бачараб мисал бугин

абун. Гьаб аяталдалъун мурадги буго Аллагьасул **جَلَّ جَلَّ** хIалкIолтъиялда

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نَظْفٍ ثُمَّ
جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَى وَلَا
تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعْمَرٍ وَلَا
يُنْقَضُ مِنْ عُمْرٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ
يَسِيرٌ ﴿١١﴾

وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٍ
سَائِغٌ شَرَابُهُ، وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَمِنْ كُلِّ
ثَأْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُونَ
حَبَّهُ تَلْبَسُوهُمْ وَتَرَى الْفُلْكَ فِيهِ مَوَاجِرَ
لِيَتَّبِعُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾

тIоритIел гьабулеб далил бицин. Цогиги жиндир хIалкIолъиялда
тIоритIел гьабулеб далил бицун тIадегIанав Аллагьас абуна:

13. Жинца сордо кьоалде жанибе

лъугьизебулев вуго тIадегIанав

Аллагь риидал кьо кIудияб гьабун,

сордо гьитIин гьабун гьабулев.

Гьединго жинца кьо сордоалде жанибе

лъугьизабулевги вуго. Хасало кьо

гьитIин гьабун, сордо кIодо гьабун.

Жинца бакъги моцIги жиндир

амруялдагьун квегьаравги вуго. Гьеб кIиябго хьвадулеб буго

жиде бихьизабураб заман швезегIан, жиб кIиялзулго нухдаса

кьосинчIого, жидер хехлъи хисичIого, кьиямасеб кьо швезегIан

хьвадулел руго бакъги моцIги.

Инсанас жидедаса мунпагIат босизе квегьаралги руго бакъги моцIги:

бакъул хинлъиялдаса гIемер мунпагIат босула инсанас. МоцIрол

канлъиялдаса мунпагIат босулеб заманги букIула: сапаралда ва

гIалахалда ругеб мехаль. Гьеб бакъги моцIги хьвадулеб букIин

жагьилияб заманаялъ хIисаб гьабулеб букIана дунял цо бакIалда чIун

бугин ва гьеб кIиябго баккун ва тIерхъун хьвадулеб бугин. Инсанасул

гIелму цебетIураб мехаль гьеб хьвадиялзул магIна батIияб хIалалъ

букIин баянлъана.

Гьаб Къуръан цIакъ кIудияб хIикмат жинда жаниб бугеб тIадегIанав

Аллагьасул калам букIин тасдикъ гьабулел гIемерал гIаламатал

руго гьаб дунялалда тIад. Гьел гIаламатал муъминзабазда гурони

рихъуларо. Гьаб бакъ-моцI хьвадиялзул масъала тIадегIанав Аллагьас

Къуръан рещтIизабулеб заманаялъ рукIарал жагьилзабазда бичIIулеб

хIалалъ бицана. хадуб гIелмуялзул цебетIей лъугьараб мехаль гьеб

гIелмуялги Къуръаналзул хIукму тасдикъ гьабуна гIелмуялда

рекъараб нухалдагьун.

Гьев Аллагь جَلَّالُهُ вуго нужер БетIергъан: жинца нуж рижарав ва

нужеца жиндие гIибадат гьабизе тIадав. Гьев Аллагьасе جَلَّالُهُ буго

кинабго жоялзул ханлъи ва бетIергъанлъи. Гьев Аллагьги جَلَّالُهُ

живго тун мушрикаж жиде лагьлъи гьабулел аллагьзаби, гагаялда

тIад букIунеб тIеренаб хьал гIадаб жоцин жидер ханлъиялда

гьечIел руго.

14. Нужеца ахIани гьезда нужер

гьаракьги рагIуларо, гьеб гьаракъ

рагIулеб букIарабаниги гьезда

يُولِجُ الْآثِلَ فِي الْتَّهَارِ وَيُولِجُ التَّهَارِ فِي

الْآثِلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ

يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ذَلِكُمُ اللَّهُ

رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ

دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ﴿٢٢﴾

إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دَعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا

مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ يَكْفُرُونَ

кЮлароан нуже жаваб гьабизе.

بَشِّرْكُمْ وَلَا يَتَّبِعْكُمْ مَثَلُ خَيْرٍ ﴿١٥﴾

Гьел рухI гьечIел ганчIазул, цIулалтIул ва цогидаб жоялтIул гьарурал хьанчал ругелтIул. Къиямасеб къояль гьез инкарги ккола нужеца жиде гIибадат гьабичIин абун. ПадегIанав Аллагьас гьел рухI гьечIел хьанчалги кIалъазарула къиямасеб къояль, гIадамазул хIисаб-мизан камилго гьабизе, гьезул хIужа къотIизабизе. Гьедин кIалъазарураб мехаль хьанчацаги абула нижеца гьал гIадамазда амру гьабичIин ниже гIибадат гьабейн абун.

Кинабго жоялтIул авалги ахирги лъалев, загьирги батIинги лъалев Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ бицулелдаса лъикI дуе хIакъаб жо бицуларо, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, цоги шивниги чияс.

15. Я гьал гIадамал! Нуж киналго Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ хIажатал руго. Нуже рес гьечIо гьев Аллагьасде جَلَّ جَلَّالَهُ кIанцIичIого ва гьесда гьаричIого.

* يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿١٥﴾

Гьев Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ кьун гурони нуже гIумруги гьечIо, сахлъиги гьечIо, ризкъиги гьечIо. ПадегIанав Аллагь вуго жив щибго жоялда хIажатав гьечIев, кинабго рахъалъан жиндие рецц гьабизе рекъарав хан.

16. Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ бокъани гьес нуж киналго цо лахIзаталда жанир гьаб дуниялалдаса тIагIизарила ва нужер бакIалда цоги халкъ бижила.

إِنْ يَشَاءْ يُدْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٦﴾

17. Гьедин нужги гьалаг гьарун цоги халкъ бижи Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ щибго захIматаб иш гьечIо.

وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ ﴿١٧﴾

Гьесие бокъараб жо «Кун» абураб рагIи абиялдалъун лъугъула.

18. Цониги жинца мунагъ гьабураб напсалда цогидаб напсалтIул мунагъ баччизабуларо. Жиндир мунагъазул бакIлъи цIикIкIараб цо напсаль жиндие кумек гьабун мунагъал тIаса росеян цоги напсалда гьарани, гьель кумек гьабуларо ва гьеб напсалдаса мунагъазул бакIлъи тIаса босуларо, гьев жинда ахIи барав чи гIагараб вугониги, гьудул-гьалмагъ вугониги.

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَإِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ جِهْلِمَا لَا يَحْمِلُ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ إِنَّمَا تُنذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَمَنْ تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهِ ۚ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾

ХIакълъунго дуца гьаб Къуръаналдалъун хIинкъи кьола, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидеца Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъун гьесул

гІазабалдаса хІинкьулел, гьаибаб жоялдаги божулел муьминзабазе, жидеца паризаяб какги рукугІ-сужда тІубан балел. Жинца напе мунагьазул чорокльиялдаса бацІаІад гьабурав чи жиндиего тьикІлти ва рацІаІалти гьабулев чи вуго. Кинабго халкьалтьул руссин ахираталда тІадегІанав Аллагьасде буго. Ва щивав чиясе гьесул гІамалалда рекъараб жазаьги гьабизе буго.

19. Жинда канлти бихьулев муьминчиги, وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ ﴿١٩﴾
жинда щибго жо бихьуларев капурчиги
кІиявго къадру башадаб вукІуларо.

20. Купру-ширкальул, жагьиллтиьяльул وَلَا الْأَعْمَىٰ وَلَا الْأَنْثَىٰ وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ ﴿٢٠﴾
бецІгьабиги иман-исламалтьул нурги кІиябго
къимат башадаб букІуларо.

21. РагІадалда рельгьараб батІулаб жоги, وَلَا الْأَقْلَامُ وَلَا الْحُرُورُ ﴿٢١﴾
бакьул бухІиялда рельгьараб хІакьаб жоги жиб
кІиябго башалъуларо.

Къосинги тІоритІелги цоцада башалъуларо. Алжанги жужахІги цоцаде башалъуларо. Кириги гІакьубаги цоцада башалъуларо.

22. Хварал чагІазда рельгьарал وَمَا يَسْتَوِي الْأَخْيَارُ وَلَا الْأَمْوَاتُ إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ مَن يَشَاءُ وَمَا أَنتَ بِمُسْمِعُ مَن فِي الْقُبُورِ ﴿٢٢﴾
купру-ширкалда чІарал гІадамалги
жал чІагоял тьун ругел, жидеца
Аллагьасда جَلِيلًا иман лъурал

гІадамалги башалъуларо, жидер гІакьлу-
гІелму камилал гІадамалги жагьилал гІадамалги рашалъуларо.
ХІакьлунго тІадегІанав Аллагьасда кІола жиндие бокьарав
чиясда иман-исламалда гьев ахІулеб дагІват рагІизабизе ва
гьесда жаваб къезабизеги. Дуда кІоларо, МухІаммад, хун хабаль
лъун ругел гІадамазда рельгьарал капурзабазда исламияб
дагІват рагІизабизе. Жидер ракІал бецІал рукІиналь, гІундулги
гІинкьал рукІиналь, гьел рельгьинаруна хобалда жанир лъурал
гІадамазда.

23. Мун гьечІо, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьел капурзабазе إِنَّ أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ ﴿٢٣﴾
жужахІалтьул гІазабалда тьун хІинкьи кьолев чи
гурони.

Дуда гІадаб гьечІо гьезда иман лъезабизе.

24. ХІакьлунго Дица мун гьеб إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَإِن مِّنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ﴿٢٤﴾
умматалда расулъун витІун вуго,
МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, хІакьаб хІужагун:
Къурьанги босун гьеб уммат хІакьаб

диналда ахИзе.

Дуе мутИгІлъун иман-исламалде рачІарал гІадамазда алжаналдалъун рохел бицизе. Мун гьереси гъавун иман лъезе чІухІун чІарал гІадамазе жужахІалъул гІазабалдалъун хІинкъи къезе. Цересел умматазул цониги уммат гъечІо жидеда авараг витІчІел, гъезие хІинкъиגי къечІел.

25. Гъаб дур умматаль мун гьереси гъавуни гъелда мун гІажаиблъуге ва дуе гъеб захІмалъуге. Гъездаса цере рукІарал умматазги гьереси гъаруна жидехъе ритІарал аварагзаби .

وَإِنْ يَكْذِبُونَكَ فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالزُّبُرِ
وَالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿٢٥﴾

Гъезухъ аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рачІун рукІана баянал мугІжизаталгун, зодиса рещІгІазарурал жал баянал гвангъарал тІахъалгун ва забуралгун. Забурал абураб рагІи буго дагъал тІанчал (кагътал) абураб магІнаялда бугеб рагІи. ТІахъал руго жал машгъурал Таврат, Забур, Инжил, Къуръан гІадал тІахъал.

26. Цинги Дица гъел умматазул капурзаби гучаб гІазабалдалъун гъалаг гъаруна. Кинабха букІараб дица гъезда гъабураб инкар!

ثُمَّ أَخَذْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَكَيْفَ كَانَ
نَكِيرِ ﴿٢٦﴾

Гъез дида инкар гъабидал дица гъездаги инкар гъабуна: гъезие ниГматазул бакІалда балагъал къуна. Гъедин гъабизе кІола дида МухІаммадида صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъезе чІухІарал гІадамазегі.

27. Дуда бихъуларищ, я гъав инсан, хІакълъунго ТІадегІанав Аллагъ вукІин жинца зодисан цІад рещІгІазабулев. Гъеб цІадалдалъун Дица ракъалда пихъ бижизабула, жиндир тІагІам ва къер батІи-батІияб.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا
وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بَيَضٌ وَحُمْرٌ مُخْتَلِفٌ
أَلْوَانُهَا وَغَرَابِيبُ سُودٌ ﴿٢٧﴾

Дица мугІрулги рижана жидеда жанир нухал ругел ва гъел нухазул къерги батІи-батІияб бугел: хъахІал нухал ругел ва багІарал нухал ругел. ГамачІ-ракъальул къер батІи-батІияб букІиналдалъун гъел нухазул къерги батІи-батІияб букІула. Гъединго цІакъго чІегІерал къвакІарал къурабиги рижана дица.

28. Гъединго дица гІадамал ва хІайванал рижана жидер къер ва сипат-сурат батІи-батІиял. ХІакълъунго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъулел

وَمِنَ النَّاسِ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ
أَلْوَانُهُ كَذَلِكَ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ
الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿٢٨﴾

Ғадамазул бишун циклун хинкьулел Ғалимзаби руклула.

Хлакълунго Ғев Аллағъ ﷻ вуго жиндир гуч бергъарав ва жинца мунағьал рахчулев.

Ғьал аятазда жаниб Аллағъасул ﷻ хІалкІолъиялде тІоритІел Ғабулел Ғемерал ва Ғажайбал Ғаламатал ришун ругелъул, Ғезул пикру Ғабун гурони Ғез Аллағъасул ﷻ кьудраталда тІоритІел Ғабиғи лъаларелъул, Ғьал аятазул ахиралда абун: «Аллағъасдаса Ғабулел Ғадамазул бишунго хІинкьулел Ғалимзаби руго» - абун. Ғьел Ғалимзабаз Ғабула Аллағъасул ﷻ махлукъаталъул пикру, Ғез Къуръан-хІадисалдаса босула Ғелму ва Ғакълу.

Ғеб Ғелму буго инсанас тІалаб Ғабизе кколеб жоялъул ахираб хІасил ва Ғесул ахираб мурад. Ғелмуялдалъун гурони инсанасда жиндирго БетІергъан Аллағъ лъаларо. Ғеб Ғелмуял инсанасда Ғев Ғазабалдаса хвасар Ғавулеб нух бихъизабула, Ғесул рекІелъан щаклъи ва вас-вас инзабула. Жағъилияб рахъкквей тІаса инзабула. Ғеб буго батІулаб жоялъулги рахъ кквей жиндир напсалъул ва кьибил тухумалъул мурад цІунун.

Ғединго жиндие хІакъикъат лъалареб жоялда нахъвилъълъин, умумузул дин Ғаби абураб, напсалъе заралияб сипат тІаса инзабула. Ғелмуял инсан вачула хІакъикъияб Аллағъ ﷻ лъаялде ва Ғесул Къуръаналдаги хирияв расуласул ﷺ суннаталдаги нахъвилъълъиялде. Ғедин инсан вачулареб Ғелму, Ғелму букІуларо, Ғеб жағъиллъи букІула, Ғеб шайтІаналь ва напсалъ гукки букІула.

Ғелму ҒечІого дунялалъул ахІвалал ритІун ккезаризе кІоларо, ахираталда витІун кколеб хІалаль хъвадизеги лъаларо. Дур тушбабазул заралалдаса мунго цІунизеге кІоларо, дуе къварилъи Ғабулел Ғадамазе жаваб къезеге кІоларо. Ғелму абулеб рағІиялда жаниб буго дунял-ахираталъул бахъибутолъи, ханлъи-къуватги, кьадру-къиматги, бахІарчилъиги. Дунялалъул Ғелму тІалаб Ғабурав чиясе дунялалъул кІодолъи щола. Аллағъ ﷻ разилъи ва ахират тІалаб Ғабун Ғелму тІалаб Ғабурав чиясе дунялги щола, ахиратги щола.

ХІасанул Басрияс абун: «Ғалимчи вуго жив Аллағъасул ﷻ Ғазабалдаса хІинкьулел, Ғеб Ғазаб рикІкладго букІаго. Аллағъас ﷻ бокъаян абураб жо жиндие бокъулел, Аллағъасул ﷻ ццим бахъулел жоялдаса жив рикІкладги чІолев»-абун.

29. ХІакълунго жидеца Къуръан
тІалиялда тІадчІей Ғабулел Ғадамал,
хІукъукъал тІубан, Аллағъасе ﷻ
хІелун какги балел, дица къураб

إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ
وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ
مِجْرَةً لَّنْ تَبُورَ ﴿٢٩﴾

ризкынялдаса садакъя ва напакъя кьолеЛ.

Гьeб садакъяги загыралда кьолеЛ ва балъгоги кьолеЛ. Гьaб лъиклаб гIамалалдалъун жидеeги бокъулеЛ ахираталъул дармие бергын.

30. Гьaл муъминзабазе бокъула Аллагъас لِيُؤْتِيَهُمُ أَجْرَهُمْ وَيَزِيدَهُمُ مِنْ فَضْلِهِ ۚ إِنَّهُ يُعْطِي شُكْرَهُ ۝٣٠
 жидеe ажру-кири тIубазабун къезе
 ва жиндир рахъялъян тIаде цекIелги къезе.

ХIакълъунго гьeв Аллагъ вуго жинца мунагъaл чурулев ва лагъзадерил гIибадат къабул гъабун, гьeлда щукру гъабулев.

31. Дица дуда вахIю гъабураб Къуръян وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ ۝٣١
 хIакъaб ва жиндилъ щибго щаклъи
 гъeчIеб жо буго, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!

Жиндаса цереккун рeштIизарурал тIахъялги гъeзда жаниб бугеб хIукмуги ритIухъ гъабулебги буго гьeб Къуръян. ХIакълъунго тIадегIанав Аллагъ лагъзадерил киналго хIалал лъaлев, гъeзие маслихIатаб жо жинда бихъулев вуго ва жиндие щибго жо балъго хутIуларевги вуго.

32. Гьeл цересел умматазда ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ ۖ وَمِنْهُمْ مُّقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ يُؤْتِي
 расулал ритIун, ва тIахъял
 рeштIизарун хадуб гъaб хирияб
 Къуръян Дица ирсалъe къуна
 Дир киналго лагъзадеридаса
 Дица хира гъарурал ва тIокI
 гъарурал МухIаммадил صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

умматалъe. Гьeб умматалъул цо гIадамал руго жидеца напсалъe зулму гъабурал.

Къуръяналда нахърильгынчIел, Аллагъасда гъaлкъaл иман лъeчIел, авараг ритIухъ гъавичIел.

Гъeзул цо къокъа буго жидеца иманги лъун лъиклаб гIамал гъабурал ва амма цо-цо мехалъ кIарчанлъи ва гIасилъи гъабулеЛ. Гъeзул цо къокъа буго лъиклаб гIамал гъабизе яхI бахъулеЛ ва гьeб лъиклаб гIамал гъабизе жал цере кколеЛ, Аллагъасул гъaлкъaл изнуялдалъун. Гьeб лъиклаб гIамал гъабизе цере ккей буго Аллагъасул гъaлкъaл рахъялъян бугеб кIудияб хиралъи ва тIокIлъи.

Гъaб ахираб къокъа бугин абуна, жидеца гIелму лъазабулеЛ, цинги гьeб гIелму цогидазда малъулеЛ ва гьeб лъиклаб гIамал гъабиялде

Поритлуел гIадамал.

33. Жидеца Аллагъасде جَلَّالَهُ иманги
лъун лъикIаб гIамал гъабун хъвадарал
муъминзабазе ахираталда хIадурун
буго «Жаннату гIаднин» абураб алжан.
Даимго жанир рукIинелъун лъугъула
гъеб алжаналъур.

جَنَّتٌ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُمَكَّنُونَ فِيهَا مِنْ
أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا
حَرِيرٌ ﴿٣٣﴾

Жидеда гIад месед, жавгъар-якъут ва луълуалъул курхъин-
кIиликIги ретIула. Ва гъезул ретIелги бацIадаб дарайдул
букIула.

34. Гъеб алжаналде жанир лъугъараб
мехаль гъез абула: «Кинабго рецц ва
щукру гIадегIанав Аллагъасе буго,
нижедаса пащманлъи ва хIинкъи гIаса
инзабурав.

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ
إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٤﴾

ХIакълъунго нижер БетIергъан Аллагъ жив цIакъ гурхIулев,
мунагъал чурулев вуго, жинца лагъзадерил гIамал къабул гъабун,
гъезие щукру гъабулев вуго.

35. Гъев БетIергъан Аллагъасе буго
даимаб щукру ва рецц, жиндир цIоб-
рахIмуялдалъун даимго жанир чIолеб
алжаналде ниж лъугъызарурав.

الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمَقَامَةِ مِنْ فَضْلِهِ لَا
يَمَسُّنَا فِيهَا فُتُورٌ وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا الْغُوبُ ﴿٣٥﴾

Гъеб алжаналда жаниб нижеда щибго захIмалъи-къварилъи
хъвалареб ва нижер напсалъе свакай-кIвахIаллъи щолареб».

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIумаридаса бицараб хIадисалда буго:
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Жидеца лаилагъа
иллаллагъ абулел гIадамазе хвалда аскIоб хIинкъи гъечIо, хобалда
жанибги хIинкъи гъечIо. Дун валагъун вугев гIадин вуго ва дида
рихъулел ругев гIадин вуго, гъеб «лаилагъа иллаллагъ» абулел гIадамал
хабалъан къватIире рахъун рачIулел: жидеца бетIералдаса ракъги
гъарицизабулаго ва гъезги абулаго: «Кинабго рецц гIадегIанав
Аллагъасе буго, нижеда гIаса нижер пащманлъи инзабурав» - абун.
ХIадис ибну АбихIатимица ва гIабаранияс бицана.

36. Аллагъасде جَلَّالَهُ инкар ккурал
гIадамазе жужахIалъул цIа хIадурун
буго. Гъеб цIада жанир хун жидее рахIат
щолареб ва гъездаса гъеб цIаялъул
гIазаб бигъаги гъабулареб. Абадияб

وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يَقْضَى
عَلَيْهِمْ قِسْمُ نَارٍ وَلَا يَجُفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ
عَذَابِهَا كَذَلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَفُورٍ ﴿٣٦﴾

жужахІалъул гІазаб буго гьєб.

Гьадинаб жазаъ гьабула дица кинавниги купру-ширкалда чІарав чиясе.

37. Гьел капурзаби жужахІалда жаниса жидее кумек тІалаб гьабун гьаракъ борхун ахІдолел рукІула. Гьез абула: «Я нижер БетІергъан! Дуца ниж гьаниса къватІир рахъизаре нижеца иман лъезе ва лъикІаб гІамал гьабизе. Нижеца гьабулеб букІараб купру-ширк гьабичІого лъикІаб гІамал гьабила нижеца»-абун.

وَهُمْ يَصْطَرِحُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا
نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ
أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُم مَّا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَن تَذَكَّرَ
وَجَاءَكُمُ التَّنْذِيرُ فَذُوقُوا فَلَمَّا أَظْلَمَ
مِن تَصْصِيرِ ﴿٣٧﴾

Гьезие жаваб гьабун ва гьезда бадибчІвай гьабун, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан абула: «Дица нуж дунялалда халатаб гІумруялъ тун рукІана гурищ? Гьениб замана букІана ва ресги букІана жинца вагІза босулев чияс вагІза босизе. Гьєб гІумруги купру-ширкалда биччан, гьанже цоги гІумру кье абиялъул магІна щиб букІулеб? Нужехье аварагги вачІун вукІана гурищ, жинца гьаб гІазаб букІизе бугин хІинкъи кьолев? Гьанже нужеца гьаб гІазаб чІаме!»-абун. Купру-ширкалда тун жидерго напсазе зулму гьабурал гІадамазе квербакъи гьабулев щивго чи вукІуларо. Гьездаса гІазабги борхуларо.

38. ХІакълъунго ТіадегІанав Аллагъ жинда лъалев вуго зобалаздаги ракъалдаги жаниб бугеб бальгояб жо, загьираб жо жинда лъалеб хІалалъ.

إِنَّ اللَّهَ عَلَيْهِ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
إِنَّهُ عَلَيْهِمْ يَدَاتِ الضُّدُورِ ﴿٣٨﴾

Гьединго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъикІ лъала инсанасул ракъІалда жаниб бугеб пикруги. Гьєб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лъаялъулъ буго гьал капурзаби гьанжесаги дунялалда риччаниги гьезул рекІель купру букІунеблъи ва гьез иман лъолареблъи.

39. Гьєв БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца нуж гьаб ракъалда халифабилъун ва, варисзабилъун гьарурав. Нужеда цереги гІемерал умматал ва къавмал рукІана. Гьел умматалги тІагІун швараб буго нужехье гьаб ракъ ва гьалда тІад гІумру гьаби.

هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ مَن كَفَرَ
فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ عِندَ
رَبِّهِمْ إِلَّا مَقْتًا وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ
إِلَّا أَحْسَارًا ﴿٣٩﴾

Аллагъасдаги **جَلَّالَهُ** гьесул нигІматаздаги инкар ккурав чиясул инкаралъул гІазаб гьесие букІизе буго. Гьел капурзабазул купруялъ Аллагъасул **جَلَّالَهُ** щим бахъин тІадеги цІикІизабула: гьезул купру цІикІІанаган Аллагъасул **جَلَّالَهُ** щим бахъинги цІикІІуна. Гьезул куфруялъ жиде чІорого хутІи ва гІазаб цІикІІин гуреб щибго мунпагІат гьабуларо.

Гьаб аяталъул магІна буго цо кьавмалъ купру-ширк гьабунин абун ва гьеб жегиги цІикІІизабунин абунги гьелдалъун тІадегІанав Аллагъасе щибго асар букІуларо, гьев Аллагъасул **جَلَّالَهُ** цогіадаб махлукъаталъеги гьелъул кьварилъи букІуларо. Гьеб купру-ширкалъул кьварилъи ва гІазаб жидеого букІула ва кигІан жидер гІасилъи цІикІІараб гьедигІанго гьезие гІазабги цІикІІула.

40. Дуца гьел Маккаялъул мушриказда абе, МухІаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**: **нужеца** дида бице **нужер** аллагъабазул хабар, жиндие гІибадат гьабизе хІакъав Аллагъги тун гьезие лагълъи гьабулел. Щиб жо сабаблъун **нужеца** гьел хъанчал аллагъабилъун ккун ругел? **Нужеца** дида бихъизабеха щиб жо бугеб гьез бижизабураб гьаб ракъалда тІад.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَى بَيِّنَةٍ مِّنْهُ بَلْ إِن يَعِدُ الظَّالِمُونَ بَعْضُهُم بَعْضًا الْإِعْرَافَ ۖ

Яги гьал зобал Аллагъас **جَلَّالَهُ** рижулеб мехалъ гьесие кумек гьабулелищ гьел рукІарал? Яги Аллагъас **جَلَّالَهُ** гьезухъе тІехъищ рещтІизбун бугеб, гьеб тІехъалде гІамал гьабун гьел битІараб дидалда рукІизе? Гьез абухъ гьечІо амру.

ГьечІо щибго жо гьал хъанчаз бижараб, гьечІо зодисан рещтІизабураб тІехъги, гьел аллагъаби руго абун жинца нугІлъи гьабулеб. Гьез хъанчие лагълъи гьабулеб буго церехун ругел мушрикаца хадур рачІулел гуккун ва жидеца абун гьел хъанчаца нилъее шапагІат гьабизе бугин абун. Гьединаб щибго жиндие аслу ва хІужа гьечІеб жо буго мушрикаца жидерго квераз гьарурал хъанчал аллагъабилъун ккун гьезие лагълъи гьаби.

41. ХІакълъунго ТІадегІанав Аллагъас зобалги ракъги ккола жидер бакІалдаса инчІого рукІизе. Гьел зобалги ракъги жиб бугеб бакІалдаса багъарун ине лъугъани, гьел кквезе кІолеб шивго чи вукІуларо, ТІадегІанав Аллагъас гьел кквечІони.

*إِنَّ اللَّهَ يُمِيكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا وَلَئِنْ زَالَتَا إِنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِّنْ عِبَادِهِ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ۝

ХІакълъунго ТІадегІанав Аллагъ вуго жиндир хІалимлъи ва

гурх1ел бугев, жинца мунагьал рахчулев.

42. Маккаялъул мушрикал Аллагъасул
 ٱларалдалъун ٱлакь ях1 бахъун
 къвак1арал гъаял гьедуле1 рук1ана,
 жидехъе Аллагъасул расул вач1ани жал
 погидал умматаздаса ٱлакьго лъик1 иман
 лъурал ва бит1араб нухда ругел рук1илин абун.

Цинги жидехъе расул вач1араб мехаль гьелдалъун гьезул
 иман ٱик1инч1о, гьезул иманалдаса т1ури ва рик1алъи
 ٱик1к1ана.

43. Гьел иман лъеялдаса т1урана
 гъаб ракъалда хъвадиялъулъ г1амал
 к1одолъи ва ч1ух1и загьир гъабун,
 жидеца хирияв расуласе ﷺ ва
 муъминзабазе квешаб макру гъабизе
 ургъун; аварагасда нахърильтьиналдаса

г1адамал нахъ ч1вазе, гьесие квалквал
 гъабун, гьес бицулеб жо гьереси гъабун, гьесда «сих1ручи вуго,
 жундуца ккурав чи вуго»-абун бугътанал лъезе ургъун.

Гъеб квешаб макруялъул зарал ва зулму гъеб макру гъабулеб
 агълуялде гурого бусуларо. Гъезие бугеб х1укму гьеч1о гьезда
 перехун рук1арал, жидеца аварагзабазе ﷺ макру гъабурал
 умматазул х1укму гурони. Аллагъас ﷻ гьел умматал квешаб
 г1азаб т1аде биччан гъалаг гъаруна. Аллагъасул ﷻ х1укму-къадар
 хисизабизе к1олев шивго чи вук1уларо, Аллагъасул ﷻ нух ва
 г1адат жиб хисулареб буго. Гъев Аллагъасе ﷻ бокъараб мехаль цо
 къавмалъе г1азаб гъабизе, гъеб нахъе ч1вазе к1олев, цоги рахъалде
 буссизабизе к1олевги шивго вук1уларо.

44. Маккаялъул мушрикал ракъалда
 т1ад хъвадуле1 гьеч1ищ жидер
 сапаразуль. Гъедин хъвадулеб мехаль
 жидеца пикру кин гъабулареб
 ва гьел рек1ел бералдалъун шай
 балагъуларел гьездаса цере рук1арал
 умматазул ахир киндай ккана абун.

Гьел умматазул ч1унтарал росаби жидеда рихъуле1 ругелъул Гьел
 г1адамал гъездаса г1емерго къуват-гуч бугел рук1ана. бечелъи
 бугел, аскарал г1емералги рук1ана.

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَهُمْ نَذِيرٌ
 لَّيَكُونُنَّ أَهْدَىٰ مِنَ الْإِثْمِ فَلَمَّا
 جَاءَهُمْ نَذِيرٌ مَّا زَادَهُمْ إِلَّا بُعُورًا ۝٤٣

أَسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرَ السَّيِّئِ وَلَا يَحِيقُ
 الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلَّا بِأَهْلِهِ ۚ فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا
 سُنَّتَ الْأَوَّلِينَ فَلَن تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَن
 تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَحْوِيلًا ۝٤٤

أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ
 عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَكَاوُاْ أَشَدَّ مِمَّنْهُم
 قُوَّةً وَمَا كَانَ لِلَّهِ لِيُعْجِزَهُ مِن شَيْءٍ فِي السَّمَوَاتِ
 وَلَا فِي الْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا ۝٤٥

Тіадегіанав Аллагъ жинца гІажиз гъавулеб, гъев жиндие бокъараб иш гъабиялдаса нахъчІвазе кІолеб щибго жо гъечІо зобалазда ва ракъалда. ХІакъльунго Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда кинабго жо лъалев, жиндир махлукъатальул хІал лъалев, лагъзадерие мустахІикъаб хІукму тІубазе жиндир хІал кІолев.

45. Тіадегіанав Аллагъасул гІадат букІарабани гІадамаз мунагъал гъарунщинахъе гъезда данде гІакъуба гъабулеб - гъаб ракъалда гІад цохІо рухІчІаголъи хутІилароан жиб гъалаг гъабун гурони.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гІадамал гъалаг гъарула гъезул гІасилъаби сабабълун. Гъезул баракат гъечІолъиялдалъун гъеб гІазаб цогидал рухІчІаголъабаздаги гІамлъула.

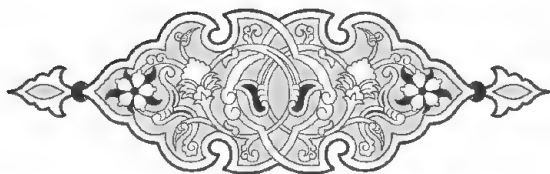
Кинниги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІадат буго гъел зулму ва гІасилъи гъабулел гІадамал гъалаг гъаричІого нахърахъун толеб, жинца къадар гъабураб заман щвезегІан. Гъеб заман щвараб мехаль жинца кинабго халкъалье жазаъ гъабула: Муъминзаби алжаназде лъугъизарула, капурзаби жужахІалде лъугъизарула. ХІакъльунго Алагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда бихъулев вуго лагъзадерил хІал ва гъезие гъабизе мустахІикъаб жазаъги.

Аллагъас тавфикъ къеги жив разияб гІамал гъабизе.

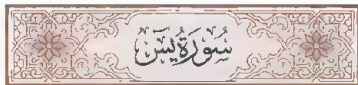
Тіадегіанав Аллагъасул тавфикъалдалъун Сурату ФатІиральул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рещц ва щукру гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

وَلَوْ يَأْخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلَى ظَهْرِهِمَا مِنْ ذَنْبَةٍ وَآلَ كَيْنٍ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِعِبَادِهِ بَصِيرًا ﴿٤٥﴾

36. Сурату Ясин

Маккаялда рецитизабураб, жинда жаниб ункъоялда лъабго аят бугеб.

Гъаб хирияб суратги диналъул кIудиял аслаби баян гъариялъул кIвар гъабулеб буго. ТIадегIанав Аллагъ цо вукIиналъе далилал рицингун цадахъ гъесул хIалкIолъиялда тIоритIел гъабулел гIаламаталги рицун руго. Ахираталда ва хун хадуб тIаде рахъизариялда иман лъейги бицун буго. Гъеб хIукму баян гъабизе цо росдал къиса бицун гъелдалъун мисал бачун буго.

Сураталъул байбихъуда, гъаб хирияб Къуръаналдалъун гъа гъедун, Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** вахIю ва рисалат хIакъаб букIин тасдикъ гъабун буго. Цинги Маккаялъул мушриказулги къурайшиязул церехъабазулги къосиналъул ва ахIмакълъиялъул бицун буго. Жинца иманалде халкъ ахIулев чиясул мисал бачун, ХIабибу Нажарил къиса бицун буго. Жиндир къавмаль гъев чIвай, Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** гъев Алжаналде лъугъизави ва гъесул къавм гъалаг гъабиги баян гъабун буго.

ТIадегIанав Аллагъ жинца жо бижулев, жиндир къудрат-гуч бергъарав хан вукIин баян гъабиялъе далиллъун зобал-ракъалъул, бакъ-моцIалъул хабар бицун буго. Къиямасеб къо чIей хIакъаб букIин ва гъеб къоялъул захIмалъаби ва къварилъаби рицун руго. Халкъ тIаде бахъизабизе ссуралъуб пуйги, гъел махIшаралда ракIариги бицун буго. Муъминзабазул ва капурзабазул хIукмуги баян гъабун буго. Сураталъул ахиралдаги ахират букIиналъе, хварал тIаде рахъизариялъе далил бицун, гъеб хIакъаб амру букIин тасдикъ гъабун буго.

Сураталда цIар лъун буго тIадегIанав Алагъас гъеб сурат жиндалъун байбихъараб кIуго хIарналъул цIаралдалъун «Я-син». Гъаб сураталъул хиралъи бицараб хIадисалда буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунa: «Гъаб Ясин Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** разилъи тIалаб гъабун ва ахираталъул ажру бокъун цIаларав чиясул Аллагъас мунагъал чурула. Нужеца гъеб Ясин цIале хвалида гIагарлъарав чиясда аскIобги»-абун. ХIадис имам Аннасияс бицана.

Гъеб хIадисалдаса бичIчIулеб буго цо къварилъи ккараб мехаль Ясин цIалани, гъелъул баракаталдалъун гъеб къварилъи бигъалъилин абураб магIна. Инсанасул рухI бахъиги цIакъго захIматаб амру бугелъул, гъеб бакIалда аскIоб Ясин цIалиялъул магIна буго

Гладегланав Аллагъасул баракат ва рахӀмат рештӀун, гъев чиясул рухӀ бахъи бигъальилин абураб.

*Жив гурхӀулев, гурхӀел гламав
Аллагъасул цӀаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يس ﴿١﴾

1. Я-син.

Гладегланав Аллагъасда лъала гъаб рагӀиялдалъун шиб мурад жиндир бугеб. ГӀалимзабаз абуна гъаб Ясин Аллагъасул свалат салам лъеяв МухӀаммад аварагасул цӀар бутин абун. Цоги абуна гъаб рагӀиялъул магӀна «Я инсан!» бутин абун ва цогиги батӀиял магӀнабиги гъаруна гӀалимзабаз гъеб рагӀиялъул.

2. Жиб мухӀканаб, жинда гӀаде хиса-баси бачӀулареб Къуръаналдалъун гъедулев вуго Дун,

وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾

3. ХӀакълъунго мун вуго абун, Я МухӀаммад

إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣﴾

жал ритӀарал
аварагабаздаса *صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* цо расул.

Жинда Аллагъ разилъеяв ИбнугӀаббасица абуна: Маккаялъул къурайшийз абидалго я МухӀаммад *صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ*, мун Аллагъасул *جَلَّ جَلَالُهُ* расул гъечӀо, мун гъес нижеда расуллъунги витӀун гъечӀоян-абун, гъел мушриказул рагӀи хвезабун, жинца Къуръаналдалъун гъа гъедун, гӀадегланав Аллагъас абуна мун мурсалиназдаса вугоян-абун.

4. ХӀакъаб ва битӀараб нухалда вуго мун.

عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤﴾

Гъеб нухги дуда цере рукӀ арал аварагабазул *صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* нух буго- Аллагъ *جَلَّ جَلَالُهُ* цо гъавун гъесие гӀибадат бацӀцӀад гъаби. Гъеб буго исламияб дин. Жидеде Аллагъасул *جَلَّ جَلَالُهُ* рахъалъан бачӀараб жо къабул гъабун, гъеб нух ккун хъвади буго гъеб. ТӀубанго жал Аллагъасе *جَلَّ جَلَالُهُ* ва гъесул расуласе мутӀигӀлъиги буго.

5. Гъаб Къуръан рештӀизабуна жиндир гуч бергъарав, лагъзадерида гурхӀел гӀемерав Аллагъас *جَلَّ جَلَالُهُ*.

تَنْزِيلَ الْكَرِيمِ ﴿٥﴾

Гъаб Къуръан дуда рештӀизабуна, *لَا تَنْزِيلَ لَهُمْ عَذَابٌ* МухӀаммад *صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* дуца гъелдалъун хӀинкъи къезе жеги жидер умумузухъе ва жидехъе расул вачӀинчӀеб гӀарабиязул къавмалъе,

Аллагъасда *جَلَّ جَلَالُهُ* иман лъечӀого хъанчие лагълъи гъабиялда гӀад чӀани, гъезие жужахӀалъул гӀазаб букӀизе бутин абун. Гъел гӀарабиял хӀакъаб диналдаса ва хӀакъаб нухдаса гъапуллъун руго, жидеца гъеб нух лъазе гӀалаб гъабулеб гъечӀо ва иман лъезе

къасдги гъабулеб гъечло.

Жидехье расул вачинчлониги глакълу бугел гладамаз пикру гъабизе ккола гъаб махлукъаталълул ва гъезда лъазе ккола гъаб камилаб хlалалъ глущараб ва мухlканго хъвадулеб глаам жинца бижарав Халикъ вуклизе кколеблъи. Гъев Халикъги жиндир къудрат бергъарав, гъунар камилав, жив цогояв хан вуклизе ккеялдаги кантлизе ккола.

Гъаб хlалалъ жидеца Аллагъ ﷻ цо вуклиналда ва гъев жиндие лагълъи гъабизе хlакъав Бетлергъан вуклиналда далил бачизе лъарал гладамал руго «агълу тавхlид» - Аллагъ ﷻ цо гъавулеб агълу.

7. Хlакълъунго, гъал машриказул
гlемерисел жидеца иман лъоларел руго ва
гъеб сабабълун жиде жужахlалълул гlазаб
хlакълъарал руго.

لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَىٰ أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا
يُؤْمِنُونَ ﴿٧﴾

8. Хlакълъунго Дица гъаб жужахlалълул
агълуялълул гарбазда рахсал ва гудрал
рала: нилъазул хlамайлда гъоркъ рухълун
рукlула гъезул кверал; кверал горбода
рухълун, бетлер эхеде кlичlизабун чlезарула.

إِنَّا جَعَلْنَا فِي آغَظِهِمْ أَغْلَلاً فَهِىَ إِلَى
الْأَذْقَانِ فَهُمْ مُقْمَحُونَ ﴿٨﴾

Гъаб мисал бачанатlадегlанав Аллагъас жидеда хlакълъаб жо бихълуларел ва жидеца иман лъезе къасд гъабуларел гладамазе. Гъезул мисал буго нилъазул хlамида гъоркъ квералги рухълун, бетлер эхеде кlичlизабун, жидеда щибго жо бихълуларедухъ чlезарурал гладамазул мисал. Цоги магlна гъабуна иман лъезе чlухlиялълул, гъелъие мукlурлъизе къасд гъечlолъиялълул мисал бугин гъаб абун.

9. Жегиги гъел капурзаби руго Дица
жидеда цебе борхатаб сангар гъабурал,
жидеда нахъаги гъединабго сангар
гъабурал, жидер бералги Дица бецц
гъарурал, гъезда щибго жо бихълуларел.

وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ
سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿٩﴾

Гъезда иманалде унеб хlакълъаб нух бихълуларо, гъел иман лъеялдаса нахъчlварал рукlула. Гъаб мисалги буго гъел капурал гладамаз иман лъунгутlиялъе бачараб мисал; Гlадегlанав Аллагъасда ﷻ азалияб гlелмуялълуьго лъалеб бугелълул гъеб къавм жидеца иман лъолареб букlин. Гъаб магlна баян гъабун тlадегlанав Аллагъас хадубги абулеб буго:

10. Гъал гладамазе щибго батlалъи
гъечlо дуца гъезие хlинкъи къуниги,
хlинкъи къечlониги. Гъел руго жидеца

وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أُنذِرْتَهُمْ أَمْ لَا يُنذِرُونَ
يُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾

иман лъоларел гIадамал.

11. ХIакълъунго дуца хIинкъи кьеялъ
жиндие мунпагIат гъабулев чи вуго,
МухIаммад ﷺ, жинца Къуръаналда
иман лъурав ва гьелда гIамалги гъабулев
чи.

إِنَّمَا تُذَكِّرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ
الرَّحْمَنَ بِالْغَيْبِ قَبْضَهُ بِمَعْقُورَةٍ وَأَجْرٍ
كَرِيمٍ ﴿١١﴾

Живго цохIо вугеб бакIалдаги Аллагъасдаса ﷻ хIинкъун
вукIулев. Жинда Аллагъ ﷻ вихъулев гьечIониги гьесдасан жив
хIинкъулев, гъеб хIинкъи живго цохIо вугониги, гIадамазда гьоркъов
вугониги живгун цадахъ букIулев. Дуца гъев муъминчиясда
рохел бице МухIаммад ﷺ, гьесие Аллагъасул рахъальан
мунагъал чури бугин ва жиб хирияб алжанальул нигIматалги
ругин абун.

12. ХIакълъунго дун вуго дица
хварал гIадамал чIаго гъарун тIаде
рахъизарулев, гъезул хIисаб-мизан
гъабизе ва гъезие жазаъ гъабизе. Дица
гъез дуниялалда гъабураб кинабго гIамал
хъвала ва гъез хIетIе чIарабщинаб бакIги хъвала.

إِنَّا نَحْنُ الْحَقُّ وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا
وَأَنذَرَهُمْ وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي
إِمَامٍ مُّبِينٍ ﴿١٢﴾

Дида иман лъурал муъминзаби масжидалде как базе унаго гъез
бахъанщинаб галиги хъвала.

Жабир رضي الله عنه асхIабасдаса бицараб хIадисальуль буго: «Банусаламат
абулеб къавмальул гIадамазе бокъун букIана масжидалде гIагардегIан
рачIун, гьенир минаби разе. Гъеб хабар рагIараб мехаль аварагас
ﷺ абун: «Я Банусаламатиял! Нуж нужсерго бакIалда чIа!
Нужсеца масжидалде унаго бахъараб гали нужсе хъвала»-абун.

Цоги магIна гъабуна: гьел хвараб мехаль гъез нахъе тараб асар хъвала,
лъикIаб букIа гъеб гIамал; гIелму гIадаб, масжид гIадаб, нух, къо,
лъим гIадаб. Яги квешаб букIа.

Кинабго жо Дица малаикзаби хъвазе риччан, жиб баянаб, жинца
щибго жо гьоркъ толареб тIехъальуль хъван буго. Ва гъеб хъвараб
жоялда рекъон ахираталда жазаъги гъабизе буго.

13. Мун гьереси гъавун дуда иман лъезе
чIухIун чIарал Маккаялъул мушриказе
дуца бице, МухIаммад ﷺ,
(АнтIакият) абураб росдал агълуялъул
къиса. Гъезухъе Аллагъасул ﷻ расулал рачIараб гIуж бице.

وَأُخْرِتْ لَهُمْ مَثَلًا أَصْحَابَ الْقُرْيَةِ إِذْ
جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿١٣﴾

Цо гIалимзабаца абун гьел ГIиса аварагас عليه السلام ритIарал расулал

рук1анин, гьѣб росдал агьлу иман лъѣялде ах1изеян абун.

14. Дица гьѣзухъе к1иго расул вит1ана.

Доб росдал агьлуялъ гьал гьереси
гьаруна ва гьѣзда иман лъѣч1о. Цинги
дица гьѣв к1иясего квербакъизе ва гьел
гуч гьаризе лъабабилев расулги вит1ана.

Гьел расулаз абун: «Х1акълъунго ниж руго Аллагъас ^{جَلَّ جَلَالُهُ} нуж
диналде ах1изе рит1арал расулал»-абун.

15. Гьѣб росдал агьлуялъ абун:

«Нуж гьѣч1о нижедаго релъгьарал
г1адамал гурони. Нуж аварагзаби
гьѣч1о ва Аллагъас ^{جَلَّ جَلَالُهُ} щибго жо
решт1изабич1о.

Нуж гьѣч1о нижеда гьереси бицунел г1адамал гурони, нуж
аварагзаби руго абураб раг1иялдалъун»-абун.

16. Гьел расулаз абун: нижер

Бет1ергъанасда лъала ниж нужехъе
рит1арал унго-унго расулал рук1ин.

17. Нижеда т1адаб жо гьѣч1о нижеда амру
гьабураб х1алалъ жиб х1акъаб ва баянаб
рисалат нужехъе щвезаби гурони.

Нужеца иман лъуни гьѣб нужеѣ лъик1 буго. Иман лъѣч1они гьѣлзул
г1азабги нужеѣго бук1изе буго-абун.

18. Росдал агьлуялъ абун:

«Х1акълъунго гьѣб нужер даг1ваталь
нижеда квешаб х1ал бич1изабун.

Гьѣб нижеѣ рихулеб, нижеѣ х1ажат гьѣч1еб
даг1ват буго. Нижерго умумуз гьабулеб батараб дин гьабиялдаса ниж
нахъч1валел г1адамал нижеѣ рокъуларо. Нужеца гьѣб хабар ч1езе
теч1они ва нуж нижеда гьоркъоса нахъе инч1они, нуж ганч1ал
реч1ч1ун ч1ивазе руго ва нижеѣ ц1акъ квешаб г1азаб щвезе буго
нижедасан»-абун.

19. Расулаз абун: «Гьѣб нужеде бач1араб
квешаб х1ал нужгун падахъ бугеб х1ал
буго.

Нижедалъун нижеѣ щибго зарал гьѣч1о.

Нижеца нуж дуныл-ахиратальул бахъибуголгъиялде ах1улел руго,
купру-ширкалъул бец1лъиялдаса иманальул нуралде рачулел руго.

إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ الْمُرْسَلِينَ فَكَذَّبُوهُمْ فَأَعَزَّنَا فِي الْيَمِينِ الشَّالِثَ فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُمْ مُّرْسَلُونَ ﴿١٤﴾

قَالُوا مَا أَنُتُمْ إِلَّا شُرُكُؤُنَا وَمَا نَزَّلَ الرَّحْمَنُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنُتُمْ إِلَّا كَذِبُونَ ﴿١٥﴾

قَالُوا رَبَّنَا يَعْلَمُ إِنَّا إِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ ﴿١٦﴾

وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٧﴾

قَالُوا إِنَّا نَطِيرُ بِمَا يَكُونُ لَنَا لَوْ تَشَاءُ وَلَئِنْ كُنْتُمْ إِلَّا كَذِبًا وَمَا نَزَّلَ الرَّحْمَنُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنُتُمْ إِلَّا كَذِبُونَ ﴿١٨﴾

قَالُوا طَائِفُكُمْ مَعَكُمْ أَيْنَ ذُكِّرْتُمْ بَلْ أَنُتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿١٩﴾

Гъадинаяб лъик1аб жоялда1ун нужеа ваг1за гъабураб мехаль
нужеда квешаб х1ал кин бач1улеб? Нужеца бицунеб раг1и бит1араб
гъеч1о. Нуж руго Аллагъасда ﷻ г1асилъиялъуль ва ва мунагъал
г1емер гъариялъуль г1орхъольан ун ругел г1адамал» - абун.

20. Цинги гъеб росдал рик1к1адаб

وَجَاءَ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ

рахъалдаса ц1акъ хехго векерун цо чи

يَقُومُ أَتَيْعُوا الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٠﴾

вач1ана ва гъес абун: «Я дир къавм, нуж

гъал расулазда нахърилъгъа» - абун.

Ибнукасирица абун: «Доб росдал агълуялъ расулазул ﷻ даг1ват
босич1ого, гъел ч1вазе къасд гъабураб мехаль, гъеб бак1алде т1аде
вач1ана ц1акъго хех векерун ва г1едег1ун Х1абибу Нажжар абун
жинда ц1ар бугев муъминчи. Гъев вук1ана жинца хам бессулев (ткач)
ва садакъа г1емер гъабулев чи»-абун.

Къурт1уби абунев г1алимас абун: гъев Х1абибу Нажар вук1ана жинца
г1емераб заманаялъ хъанчазе лагъгъи гъабурав ва жинда т1омол унти
бугев чи. (проказа). Гъес хъанчазда щибаб нухаль гъарулеб бук1ана
жиндаса гъаб унти нахъе босе абун, амма гъез гъесие жаваб гъабулеб
бук1инч1о.

Гъал расулазда ﷻ гъев Х1абиб вихъараб мехаль гъез гъев
Аллагъасде ﷻ иман лъеялде ах1ана. Х1абибас абун: «Нужер
далил бугищха гъев Аллагъ ﷻ вук1иналда ва гъесие лагъгъи
гъабизе т1адаб бук1иналда» – абун. Гъел расулаз абун: «Буго нижер
далил, нижеца Аллагъасда ﷻ гъарила дудаса гъеб унти т1аса босе
абун ва Аллагъас ﷻ дудаса унти босила» - абун. Х1абиб ц1акъго
г1ажайблъана ва гъес абун: «Т1убараб г1умруялъ дица аллагъзабазда
гъарараб мехаль гъез босич1еб унти, нужер Аллагъас кин босулеб,
цох1о нухаль гъесдаги гъарун?» – абун. Гъез абун: «Нижер Бет1ергъан
Аллагъ кинабго жоялда х1алк1олев вуго. Гъал дуца жиде лагъгъи
гъабулел хъанчал щибго жо гъабизе к1оларел руго» - абун. Х1абибу
Нажарица Аллагъасда ﷻ иман лъуна ва гъел расулаз ﷻ дуг1аги
гъабун Аллагъас ﷻ гъесдаса унтиги нахъе босана.

Гъав Х1абибида раг1араб мехаль жиндир къавм гъел расулаз ч1вазе
х1адурун рук1ин, гъев г1едег1ана гъезие кумек гъабизе ва хехго гъезда
т1аде ана. Жинца къавмалдаги абун: «Нужеца гъал расулаз ч1ваге, нужеца
гъазда иман лъун нуж гъазда нахърилъгъа. Гъел руго нуж Аллагъасул ﷻ
г1азабалдаса хвасар гъаризе сабаблъун ругел г1адамал» – абун.

21. Нужедаса щибго ужра-мухъ т1алаб
гъабич1ого нуж лъик1аб жоялде ах1улел
расулазда ﷻ мут1иг1лъе ва гъезда

أَتَيْعُوا مَنْ لَا يَسْتَلْكُمْ أَجْرًا وَهُمْ

مُهْتَدُونَ ﴿٢١﴾

нахърильтъа!

Гьел руго жал бит1араб диналда ругел г1адамал. Гьез нужги ах1улел руго гьеб бит1араб диналде.

22. Жинца дун вижарав ва ахирги гьесда
руссизе ругев Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** иман
лъеч1ого вук1ине ккани дие бугеб щиб жо
бугеб.

وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ
تَرْجَعُونَ ﴿٢٢﴾

Нужеги гьеч1о щибго къварилъи гьев Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** иман лъунин абун.

23. Жинца дун вижарав, дун хъихъулев
Аллагъги **جَلَّ جَلَّالَهُ** живго тун цоги
аллагъзаби кин дица кколел жиде
лагълъи гьабулеллъун.

ءَاتَخَذُوا مِنْ دُونِهِ ءَالِهَةً إِن يَرِدُنِ الرَّحْمَنُ
بِضُرٍّ لَا تُغْنِي عَنْهُمْ شَيْعًا وَلَا
يُنْقِذُونِ ﴿٢٣﴾

Дир Бет1ергъан Аллагъасе **جَلَّ جَلَّالَهُ** дие
по зарал гьабизе бокъани гьел алагъзабазда к1оларо гьеб зарал
дидаса нахъч1вазе ва дие шапаг1ат гьабун дун гьеб заралалдаса
хвасар гьавизе. Гьел руго жидель рух1 гьеч1ел ганч1ал яги ц1ул.
Гьезда гьаракъги раг1уларо, щибго жоги бихъуларо, щибго жо бицинеги
к1оларо.

24. Дида Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** х1акъав Бет1ергъан
вук1ин лъан хадуб дица цоги аллагъзабазе
лагълъи гьабун дун баянаб къосиналъуль
вук1ула.

إِنِّي إِذَا أَلْفَيْ صَلَاحٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾

25. Х1акълъунго дица иман лъун буго нужер **جَلَّ جَلَّالَهُ** Бет1ергъан
Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ**. Нуж дица
бицулеб жоялда г1енекке.

إِنِّي ءَامَنْتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُونِ ﴿٢٥﴾

Нужеца гьеб къабул гьабе ва нужецаги Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** иман лъе.
Гьаб берцинаб ваг1за-насих1ат гьабун жал иман лъеялде ах1араб
мехаль ва жинцаги иман лъун бук1ин загьир гьабураб мехаль, гьеб
залимаб ва г1асияб къавм гьесде т1аде к1анц1ана ва жидеца гьев
ч1вана. Гьеб къавмалда гьоркъов цониги чиги вук1инч1о гьесул рахъ
кколева ва гьесие кумек гьабулев.

26. Гьев Х1абибу Нажар хвараб мехаль
Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** рахъалъан гьесда абун:
«Мун алжаналда жаниве лъугъа»-абун.

قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَلَيْتَ قَوْمِي
يَعْمَلُونَ ﴿٢٦﴾

Шагъидзабигун цадахъ алжаналда жаниб
жиндие бугеб макъам бихъараб мехаль гьев Х1абибида жиндир къавм
рак1алде щвана ва гьес абун: «Вай аман Аллагъ, дир къавмалда

лъалеб анишха

27. Тадег1анав Аллагъас дир цересел ﴿يَمَٰعَفِّرِلِّي رَبِّي وَيَجْعَلَنِي مِنَ الْمَكْرُمِينَ﴾ TV
мунагъал чурараблти ва дун жал хира
гъарурал шагъидзабазда гьоркъов гъавураблти!

Гъеб мехалъг1аги гъеб къавмалъ иман лъезе бегъулаан ва гъел абадияб
жужах1алъул г1азабалдаса хвасарлъизе бегъилаан» - абун. Гъаб буго
унгого Аллагъ ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ вокъарал ва Аллагъасе ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ рокъарал вализабазул
сипат: жиндир тушбабаздаги гурх1ел гъабулеб, гъездаса т1аса
лъугъунеб.

28. Дица гъев Х1абибу Нажар ч1ван ﴿وَمَا أَنْزَلْنَاهُ إِلَّا قَوْمَهُ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ جُندٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ﴾
хадуб гъесул къавмалъе г1азаб гъабизе
малаикзабазул боял рит1ич1о. Дун гъел
боял рит1иялда х1ажатавги вук1инч1о.

Дие цо амру бокъараб мехалъ цох1о «Кун» абураб раг1и абун Дие
бокъараб жо лъугъула.

29. Гъеб къавмалъе г1азаб гъаби ва гъел ﴿إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَامِدُونَ﴾
гъалаг гъари бук1инч1о Жабраил малаикас
гъабураб цох1о гъаракъ гурони.

Гъеб гъаракъалдалъун гъел киналго хун г1одор
ккана ва ссвараб ц1а г1адин т1аг1ун ана.

30. Дида инкар ккурал ва дир ﴿يَحْسِرَةٌ عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِّن رَّسُولٍ إِلَّا آتَاؤُهُمْ يَسْتَهِزُّونَ﴾
аварагзаби ﴿عَلَيْهِمُ السَّامُ﴾ гъереси гъарурал
гъал лагъзадерие бугеб къварилти ва
пашманлти! Ц1акъ ах1макъл г1адамал
ругоха гъел, ц1акъ к1удияб балагъ буго гъез жидеда т1аде
босулеб.

Щибаб къавмалда расул вач1анщинахъе гъеб къавмалъ расул
махсароде ва гъереси гъавулев вуго.

Гъебго г1амал гъабуна гъаб Маккаялъул мушриказги. Кинабго
халкъалъул хирияв, аварагзабазулги Сайид, Мух1аммад авараг ﴿صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾
жидехъе вач1араб мехалъ, гъев гъереси гъавуна ва гъесда иман лъезеги
ч1ух1ана.

31. Гъал къурайшияз пикру гъабулариш ﴿الَّذِينَ رَأَوْا كَمَا أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِّنَ الْقُرُونِ أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ﴾
киг1ан г1емерал умматал ва къавмал
жидеда церехун рук1арал ва киг1ан
г1емерал умматал Дица гъалаг гъарурал.

Х1акълъунго гъел умматал жидехъе нахъ руссун рач1улел гъеч1о
гуриш? Гъал къурайшиялги к1ола Дида гъалаг гъаризе ва гъезиеги

буклуларо дунялалде тIад руссин.

32. Гьал цереселги хадуселги умматал

киналго ахираталда Аллагъасде ﷻ

руссинаризе руго ва жидер хIисаб-мизан

гъабун гъезие жазагъи гъабизе буго.

Дунялалда гIазаб гъаби ва гъалагъари буго дагъабго къварилгъи. Гъаниб гIазаб гъабуна абун ахираталда гъабулеб абадияб гIазаб купру-ширкалъул гIадамаздаса тIаса босуларо ва гъезие щибго бигъальиги гъабуларо. Аллагъасда ﷻ иман лъурал гIадамазул мунагъал чури сабабалъе гъезда тIаде цо-цо къварилгъи биччала. Гъез тавбу гъабун Аллагъ ﷻ разилгъи тIалаб гъабун, лъикIаб гIамал гъабураб мехалъ, гъезул мунагъал чурула ва гъезда данде ахираталда гIазаб гъабуларо. МухIамад ГIали Сабунияс абун: жинда кантIизе рекъараб масъала буго Къуръаналъул пасихIлъиялъул, гъеб жиндир рагIаби дагъаб, магIна гъваридаб Аллагъасул ﷻ калам букIиналъул гIаламатаздаса буго цо къиса бицулеб мехалъ гъеб къиса къокъ гъабун бицин, гъеб къисаялъулъ росоялъул, шагъаралъул цIар рехсонгутIи, гIадамазул цIарал рехсонгутIи. Къиса бициналдаса мурад буклула вагIза-насихIат гъаби ва гъелдасан гIибрат боси. Гъаб мурад тIубала гъеб къиса лъугъараб бакIалда гъел гIадамазул цIарал ричинчIониги. Гъединго гIемерисел аварагъабазул ﷺ цIаралги рехсечIо Аллагъас ﷻ жиндир хирияб Къуръаналда жаниб.

33. Иман лъезе бокъарал гIадамазе

Аллагъ ﷻ цо вукIиналда, гъесул

хIалкIолъиялда тIоритIел гъабулел

аятал ва гIаламатал руго, Дица хвараб

ракъ чIаго гъабиגי.

Щибго тIаде жо бижичIеб бакъвараб ракъ Дица зодисан цIад рещтIизабун чIаго гъабула ва гъелдаса Дица тIоршел бижижабула, гIадамаца кваналев ва гъезул бетIер бахъильун бугеб.

34. Гъеб ракъалда тIад Дица ахалги

гъаруна чамастакIл ва цIолбол

пихъ бижулел. Гъел ахазда жаниса

лълъималги раккизаруна.

35. Гъел ахакъан пихъал кваназе ва гъез

бекъараб хурил тIагIам ва бахчадул

нигIматал кваназе.

Гъал нигIматал жидее къурав Аллагъасе

وَأَن كُلُّ لَمَّا جَمِيعٌ لَّدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٢٢﴾

وَأَيَّةٌ لَهُمُ الْأَرْضُ الَّتِي آمَنَتْ أَجْيَلَهَا
وَأُخْرِجَتْ مِنْهَا أَحْبَابُ قَوْمِهَا يَأْكُلُونَ ﴿٢٣﴾

وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِّنْ نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ
وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ ﴿٢٤﴾

لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِمْ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ
أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٢٥﴾

гъел гIадамаз шукру гъабулариш ва гъев разилъи тIалаб
гъабун, гъесие гIибадат гъабулариш?

36. Жив вацIадава ва тIадегIанав
вуго гъев Аллагъ жинца кинабго жо
кIирекъезабун бижарав: цояб бихъинаб,
цояб цIуяб гъабун.

سُبْحَنَ الَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ وَفَعَلَ
مِمَّا تُثْنِي الْأَرْضُ وَمَنْ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا
يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾

Ракъалда бижулеб жоги, гIадамалги, ва
жеги нужеда лъалареб жоги кIирекъезабурав.

Гъаб аяталъе цоги магIна гъабун: жинца тIагIам, кьер, махI, сипат
батIиял пихъал ва нигIматал рижарав, гъединго гIадамал ва цогидаб
махлукъат батIи-батIияб сипат-сураталда рижарав абун.

«Кинабго жо кIирекъезабун бижана» абураб рагIи цIакъ магIна
гъваридаб буго. ТIадегIанав Аллагъас доб заманалъул гIадамазул
гIакълу хадуб гъолеб хIалалъ ракъалдаса бижулеб жо ва гIадамал,
гъединго цогидаб рухIчаголъиги кIирекъараб букIин бицана.
Гъелдаги тIад жинца абун: «Нужеда жиб лъалареб жоги гъабун дица
кIирекъараб»-абун.

Гъаб Къуръаналъул мугIижизат загъирлъана анцила ункъго къарну ун
хадуб. Жакъа гIелмуялъ тасдикъ гъабулеб буго жиб бишун гъитIинаб
зарралъун рикIкIунеб атомалда жаниб нейтрон ва протон букIин. Гъеб
кIиябго зарраги цояб бихъинаб цояб цIуяб букIин (положительное,
отрицательное). ТIадегIанав БетIергъан Аллагъ جَعَلَهُ цо вуго, гъес
бижанщинаб махлукъаталъул бишун гъитIинаб зарраги кIирекъараб
буго. Гъаб хIикматалда кантIи цIакъ кIудияб нигIмат буго ва Аллагъасда
جَعَلَهُ унго-унгояб иман лъеялъе сабаблъунги буго.

37. Гъединго Аллагъасул جَعَلَهُ
хIалкIолъиялда тIорител гъабулеб
кIудияб гIаламат буго Дица сордо цIакъ
бецIлъизаби, гъелдаса къоги нахъе босун.

وَأَيَّاهُ لَهُمْ أَيْلٌ تَسْلُخُ مِنْهُ النَّهَارُ فَإِذَا
هُمْ مُظْلَمُونَ ﴿٣٧﴾

Цинги гъел гIадамал щибго жо бихъулареб бецIлъукъе ккола. Гъаб
аяталъ тIорител гъабулеб буго бецIлъи аслу букIин, нур гъелде тIаде
бачIараб букIин. Бакъ ва моцI баккараб мехалъ канлъи ва нур бачIула,
гъеб кIиябго гъечIеб мехалъ бецIлъи букIула.

38. Жиб ахиралда чIолеб заман швезегIан
хъвадулеб бакъги буго Аллагъасул جَعَلَهُ
кIудиял гIаламатаздаса цо гIаламат.

وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَّهَا ذَلِكَ
تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٣٨﴾

Гъеб чIолеб заманги Къиямасеб къо бачIин буго.

Гъаб рагIиялъул цоги магIна гъабун: «Жиб чIейго гъечIого хъвадулеб
бакъ» - абун. Гъаб магIна гIалимзабаз къабул гъабулеб гъечIо.

Гъаб даимаб хІалалъ бакъ хъвади ва цогидал цІваби хъвадиги, гъезул цонигияб жиндир нухдаса къосунгутІиги жиндир гуч бергъарав ва гІелму-лъай камилав ТІадегІанав Аллагъас къадар гъабиялдалъун ва гъесул тадбиралдалъун буго. Жегиги инсанасда гІорхъаби кодоре швечІел зобал-ракъазул тадбир гъабулев Аллагъасул جَلَّالَهُ ГІелмуги къуват-гучги бергъараб букІин жиндиль щибго щакІти гъечІеб амру буго.

39. МоцІги хъвадизабуна дица. Щибаб

وَالْقَمَرَ قَدَرْتَهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ

къоялъ гъеб баккулеб ва тІерхъунеб

الْقَدِيرِ ﴿٣٩﴾

бакІалъул къадарги чІезабуна,

гъеб моцІ тІеренлъун, тІогъиллъун,

бакъвараб чамастакил гъотІол гІаркъел гІадин лъугъизегІан.

Инсанасул бералда моцІ къоло микъго сордолял бихъула. Цинги гъеб цІакъго тІеренлъун бералда бихъулареб лъугъун цо сордолял яги кІиги сордолял бихъичІого хутІула. МоцІ берда бихъулеб къоло микъго сордолял гъеб баккулеб ва тІерхъунеб бакІ хал гъабун, гъелдалъун заман лъазе ва моцІрол къадар лъазе инсанас гъелдаса мунпагІат босула.

40. Бакъалъул хІал кІоларо моцІалда

لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا

хадуб гъезе ва гъебгун данделъизе.

أَيُّلُ سَابِقِ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ

Гъелдалъун жинца моцІрол нур

يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾

свинабун, кидаго бакъул гвангъи

букІизе.

Сордоги гъечІо жиб къоялдаса себе кколеблъун. Гъелдалъун жинца къоялъул канІти свинабизе ва сордогІадин букІизе. Щибаб цІваги, бакъги, моцІги Аллагъас جَلَّالَهُ къадар гъабураб хІалалъ зобалазул нухазда хъвадулел руго.

Гъезул тадбир жиндие биххи ва хиси гъечІеб буго. Гъел цІвабазул кІодолъиги ва нильедаса рикІкІалъиги жиндие гІорхъи инсанасда лъалареб буго. Гъеб кинабго махлукъаталъул тадбир гъабулев, гъеб жинца бижарав нильер БетІергъан Аллагъги جَلَّالَهُ жиндие рецц ва шукру гъабун инсан хадув гъоларев вуго. Гъев Аллагъ جَلَّالَهُ вукІиналда рекІелчІей гъабун, гъесул сипатал лъазарун, гъезие гІорхъи чІвазе лъугъинчІого рукІин буго Аллагъасдаса جَلَّالَهُ хІинкъарал муъминзабазул сипат.

41. Цогиги гІаламат буго гъел гІадамазе

وَأَيُّهُ لَهْمُ أَنَا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفَلَكِ

Аллагъасул جَلَّالَهُ хІалкІолъиялда жинца

الْمَشْحُونِ ﴿٤١﴾

гІоритІел гъабулеб,

Х1акълъунго Дица цересел умматал – Адамил зуррияталгул
г1адамал, жиб жаниб ц1ураб Нух1ил عَلَيْهِ السَّلَامُ гамида рек1изари.
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялдалъун гъабураб Нух1 аварагасул
مَعَهُ гамида рек1изабуна щибаб рух1чагольбиялдаса цо бихъинаб,
цо ц1уяб жо. Нух1 аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ иман лъураб гъесул агълуги
рек1изабуна.

42. Гъев Нух1ил гамидаса мисал босун Дица وَخَلَقْنَا الْهَمْرَ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٢﴾
г1адамазе гъаруна жал т1ад рек1ун хъвадулел
гуми ва ракъдада жидеда т1ад рек1унел варанаби ва цогидал
х1айваналги рижана.

43. Дие бокълун бук1арабани Дида к1олаан وَإِنْ شَأْنُكُمْ فَمَنْهُمْ فَلَا يَصْرِيحْ لَهُمْ وَلَا هُمْ
гъел киналго ральдалъ гъанкъизаризе. يُقَدَّرُونَ ﴿٤٣﴾
Цинги гъезул ах1иялъе жаваб къолев
щивго чи вук1инароан ва гъел ральдалъ
гъанкъиялдаса хвасарги гъарилароан.

44. Гъел ральдалъ гъанкъизарич1ого тей إِلَى رَحْمَةِ رَبِّكَ وَسِعَتْ إِلَى حَيْثُ ﴿٤٤﴾
дир рахъалъан гъезие рах1мат буго ва дица
гъел ч1аго тун руго жиде къадар гъабураб ажал т1убазег1ан.
Киг1анго мух1кан гъабураб гама бутониги, киг1анго лебалал гама
бачулел г1адамалги ругониги, гъеб гама лъеда т1ад ч1ей ва гъениб
хъвади т1адег1анав Аллагъасул х1алк1олъи буго ва гъес инсанасе
ральад квегъи буго. Ральдадасан рек1ун хъвадарал г1адамазда лъала
гъеб ральад багъарараб мехаль кинаб гучаб х1инкъи гъезда т1ад
бач1унеблъи. Жиндие бокълани цох1о лах1заталда жаниб гъеб гама
к1алагъоркъе сверизабизе к1ола Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ.

Гъебго мисал буго гъаваялда боржулеб самолеталъулги, ракъдада
хъвадулеб машиналъулги. Гъел киналго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ инсанасе
квегъун руго. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъел хвезаризе бокъараб мехаль,
инсанасда гъеб амру гъукъизе к1оларо ва гъеб иш т1убан хадуб азарго
бат1ияб багъана бати гуреб жидеда гъабизе к1олеб жоги бук1уларо.
Алх1амдулиллагъ, Кинабго рецц т1адег1анав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго
жинца ниль бусурбабилъун гъарун ругелъул ва жиндир х1укму-
къадаралда божулелги гъарун ругелъул.

45. Гъел мушриказда абураб мехаль нуж وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا
х1инкъа нужеда цере рук1арал умматазда خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾
щвараб г1адаб г1азаб ва гъалаг гъари
щвеялдаса, гъединго нуж х1инкъа жиб
т1аде бач1изе бугеб ахираталъул г1азабалдасаги, гъедин нуж

хIинкъани Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нужеда гурхIилин абун,- гьел мушрикаца жидее гьабураб вагIза босичIо.

46. Гьезухъе рачIарал Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIаламатаздаса цониги гIаламатги хутIичIо, гьелдаса жал руссун рукIун гурони.

Жидеца гьелъул пикру гьабичIо ва Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъезе мутIигIлъичIо.

47. Гьел мушриказда ва капурал гIадамазда абураб мехаль нужеца садакъа ва напакъа къе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее къураб ризкъиялдасаян абун, капурал гIадамаз муъминбазул хIакъальгуль абун:

وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ اَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ قَالَ الَّذِيْنَ كَفَرُوا لِلَّذِيْنَ اٰمَنُوا اَنْظِعِم مِّنْ لَّوْ يَشَاءُ اللّٰهُ اَطَعَمَهُۥٓ اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا فِي ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ ﴿٤٧﴾

«Нижеца напакъайиш къолеб гьел Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал гIадамазе? Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъун букIараб ани гьес къелаан гури гьезие напакъа? Нуж цIакъ баянаб къосиналъуль рукIин бихъулеб буго нижеда! Аллягъас пакъир гьарурал гIадамазе напакъа къе абун нижеда аби нужер ахIмакълыи ва къосин буго-абун.

Жинда Аллагъ разилгъаяв ИбнугIаббасица абун: Маккаялъул мушриказул цIакъго къосарал инкарчагIи рукIана жидеда садакъа къеян абураб мехаль, гьез муъминзабиги, Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ, аварагги махсароде кквеялъул къасдалда абулаан: «Къеларо нижеца садакъа, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинцаго къе абе жинда иман лъурал гIадамазе напакъа»-абун.

Гьел ахIмакъал гIадамазда лъалеб букIинчIо кинабго ризкъиялъул БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукIин ва жинца цоязе ризкъи гIатIид гьаби ва цогидазе ризкъи дагъ гьаби гьесул хIикмат ва хIалбихьи букIин. Бечелъи къун хIалбихьи гьабула щукру гьабуладай абун, пакъир гьарун хIалбихьи гьабула сабру гьабуладай абун.

Гьел мушрикаца ахиратги гьереси гьабулеб букIана ва жидеда гьеб ахираталъул хабар бицараб мехаль гьелда гIадги рельанхъулел рукIана. Гьелъул хIакъальгуль гIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

48. Гьез абулеб буго кидаха букIизе وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدِ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿٤٨﴾ бугеб нужеца къотIи гьабулеб къиямасеб къо ва гьелъул гIазабги, нуж битIараб жо бицулел ратани?—абун.

Тіадегіанав Аллагъас абулеб буго:

49. Гьєб ціакъ тіагардаго буго ва щибго
лѣачіого гьєзда тіад швезеги буго.

مَا يُظَرُّونَ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ

وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ﴿٤٩﴾

Цохіо Исапил малаикас ссуралѣуб пуй

гурони гьєчіо тіадамал жинда балагъун,

жиб кидал букіунєб лѣаларого бугєб кѣямасєб кѣо тіад швєялѣул
тіаламат. Цинги гьєл кѣямасєб кѣоялѣ ккола—гьєл гьалаглѣула,
жидєрго даран-базаралда, дагіба-кѣєцалда, дуњялалѣул ишазда
рукіадго.

50. Цинги гьєзул хіал кіоларо

поцадєхун аманат-васият гьабизє.

فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ

يَرْجِعُونَ ﴿٥٠﴾

Гьєдинго гьєзда кіоларо жидєрго агьлу-
хѣизаналдє тіад руссизєги.

Гьєб буго тіоцєбєсєб ссуралѣул пуй. Гьєб пураб мєхалѣ тіадамал
кутакалда хіинкѣула, жал ругєб бакіалдаго хутіула: рагъаризє ківєчіого
ва жидєр агьлу-хѣизаналѣухѣє инє ківєчіого. Гьєб хіалалда жал
рукіадго Исапил малаикас кіабизєги ссуралѣубє пула ва гьєлдалѣун
кинабниги махлукъат хола ва гьалаглѣула.

Жинда Аллагъ разилѣяв имам Бухарияс бицараб хіадисалда буго,
Аллагъасул свалат салам лѣєяв аварагас абун: «Валлагъи, кѣямасєб
кѣо бачіизє буго кіиго чияс жидєр ххам бичизє абун тіубитіулеб мєхалѣ,
гьєв кіиясулго даран тіубачіого ва гьєб ххам сукіичіого. Кѣямасєб
кѣо бачіизє буго нѣжєр цояв гьуй кѣачіалєв вукіаго ва гьєб гьуялдасан
лѣимги гьєкѣєчіого. Кѣямасєб кѣо чієзє буго жинца кіалдиб лѣєзє
абун кодобє босараб тіагіам кіалдибєго швєчіого»-абун.

Гьаб хіадисалѣул ва доб аяталѣул магіна буго гьєб кѣямасєб кѣо
бачіизє буго ракіалдаго гьєчіого ва гьєб бачіараб мєхалѣ инсанасул
кинабго тіамал батіуллѣизє буго ва гьєвги тіакѣлу-лѣай ун, кіалѣазє
яги вагъаргъизє ківєчіого хутіизє вуго.

Аллагъасє عَلَّالُهُ бокъарабгіан заман кинабго рухі бугєб жо хун,
ракъалдаса халкѣ тіагіун араб мєхалѣ, Аллагъас جَلَّالُهُ амру гьабун
Исапил малаикас лѣабабизєги ссуралѣуб пула ва гьєб букіула ахирияб
пуй, жиндалѣун хварал тіадє рахѣizarулєб ва гьєл махішаралда хіисаб-
мизан гьабизє ва жазаѣ гьабизє ракіарулєб.

Гьєб ссуралѣуб пуялѣул бицун тіадегіанав Аллагъас абулеб буго:

51. Цингиги ссуралѣуб пула ва гьєб

кинабго халкѣ жидєр хобаздаса

кѣватіирє рахъун, Бєтієргъанас ахіараб

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ

رَبِّهِمْ يَسْأَلُونَ ﴿٥١﴾

нигІматазуль рукІула ва жужахІалъул агьлу ракІалде швеялдаса машгьуллъун рукІула.

ТіадегІанав Аллагьас гьезда кІочезарула жужахІалъуре ккарал жидер гІагарал гІадамал ва гьудулзаби. Гьел кІочезариялъе сабабги букІула гьезие бугеб гІазаб ракІалде шун жидер рахІат ва лазат хвечІого букІизе. Жидер нигІматазул тІагІам камилаб букІизе, жидер хІурулгІинзабаздехун хурхен цоги щибго жоялъ мукъсан гьабунгутІизе.

Гьаб магІна баян гьабун тіадегІанав Аллагьас хадубги абубеб буго:

56. Гьел муъминзабиги гьезул руччабиги هُمُ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلِّ عَلَى الْأَرْيَافِ
алжаналъул пихъил ахазул рагІдукъ рукІула, مُتَّكِئِينَ
жавгьар-якъугаз къачІарал тахазда тіад
гІодор чІун ва хьибилчІван, рахІаталда
рукІула.

57. Гьезие тіадегІанав Аллагьас لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ مَّا يَدْعُونَ
алжаналда жаниб батІи-батІияб пихъ
бижун буго ва гьезие щиб жо бокъаниги, гьеб шолебги буго.

Гьеб тіалаб гьабизе хадур лъугьинчІого, гьелда къасд ккарабго гьеб жидеда аскІоб чІун батула.

58. Алжаналъул агьлуялъул цоцадехун бугеб سَلَامٌ قَوْلًا مِّن رَّبِّ رَحِيمٍ
хитІабги буго: «Салам» аби. Гьеб алжаналъул
агьлуялда Аллагьасул عَلَّامٌ рахъальанги абула:
«Нужее салам буго жив гурхІулев нужер БетІергьан Аллагьасул
عَلَّامٌ рахъальан» - абун.

Алжаналъул агьлуялде тіаде радал-бакъанида малаикзабиги лъугьула ва гьезги «Ассаламу гІалайкум»- абун гьезие тахІият (кІодо гьари) гьабула.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварасдаса бицараб хІадисалъульги буго: «Алжаналъул агьлу жидер нигІматазде машгьуллъун рукІалде гьезда тіаде цо нур баккун бучІула. Betler тіаде борхун жсал балагьидал гьезда БетІергьан Аллагь عَلَّامٌ вихъула жидеда тіаде ваккун ва гьес абула: «Ассаламу гІалайкум, я алжаналъул агьлу!» - абун. Гьаб хІадисаль баян гьабураб магІна буго гьаб аяталъулги. ХІадис имам ибну Мажатица бицана.

ТіадегІанав Аллагьас тавпикъ къеги жив разилъулеб ва жиндир нигІматазул алжанал шолеб гІамал гьабизе.

Алжаналъул бетІергьабилъун рукІун бахьибугелшъун лъугьарал муъминзабазул хІал баян гьабун хадуб, ТіадегІанав Аллагьас

бахыкьосараб жужахІалъул агьлуялъул хІал баян гьабунa ва гьес абуна:

59. Гьeб кьоялъ тІадегІанав Аллагьас وَأَمْسَرُوا أَيُّهَا الْمَجْرَمُونَ ﴿٥٩﴾

абула: «Нуж ратІалъе ва рикІалъе, я гьал капурзаби, Дида иман лъурал ва Дие гІибадат бацІІад гьабурал муъминзабаздаса»-абун. Гьаб рагІи гьезде абула хІисаб-мизан гьабизе махІшаралде рақІарараб мехаль ва гьeб хІисаб гьабун алжаналъул агьлу алжаналде, жужахІалъул агьлу жужахІалде битІулеб мехальги. Гьел капурзабазда бадибчІвай гьабун тІадегІанав Аллагьас жегиги абула:

60. Дица нужеда амру гьабун букІана * أَلَمْ نَعْهَدْ إِلَيْكُمْ رَبِّيَ نَبَأَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٦٠﴾
гурищ, я гьал Адамил лъимал, нужеца шайтІаналъе лагьлъи гьабуге абун.
ХІакьлъунго гьeб шайтІан нужер баянаб тушман бугин, жиндир мурад нуж кьосине гъари бугеб.

61. Нужеца дие лагьлъи гьабеянги амру وَأَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾
гьабун букІинчІищ нужеда?
ШайтІаналъе лагьлъи гьабичІого ТІадегІанав Аллагьасе лагьлъи гъаби буго битІараб нух ва хІакьикъияб дин.

62. ХІакьлъунго гьаб шайтІаналъ وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا كَثِيرًا أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ ﴿٦٢﴾
нужедаса гІемерал умматал ва къавмал кьосизаруна ва Дие гІибадат гъабиялдаса гьел нахъчІвана.

Гьeб жо нужеда шай бичІІулареб ва гьелдасан гІакьлу шай босулареб?

63. Гьаб буго нужеа кьотІи гьабулеб هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٦٣﴾
букІараб, амма нужеца гьереси гьабураб жужахІалъул ца.

64. Жакъа нуж гьeб жужахІалде жанире أَصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٦٤﴾
лъугъа ва нужеца гьелъул гІазабги чІаме!
Дунялалъул рукьоб нужеца гьабураб купру-ширкалъул жазаълъун буго нужеа гьаб гІазаб.

65. Жакъа Дица гьал капурзабазул الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَى أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَنَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٦٥﴾
кІалазда мугьру чІвала ва Дида гьезул кверал кІалъазе руго, цогидал лугбалги кІалъазе руго.

Гъезул хІагІаз ва тІоалалго лугбаз нугІльиגי гъабизе буго жидеца гъабураб гІамалги бицун.

Жинда Аллагъразилъаяв Абумуса АлашгІариясдасабицарабхІадисалда буго: Къямасеб къояль капурзаби ва мунапикъзаби хІисаб-мизан гъабизе цере ахІула ва БетІергъан Аллагъас гъезда цере лъола жидер гІамалал хъварал кагътал. Гъел гІадамаз гъеб гІамалалда инкар ккола ва жидеца абула: «Валлагъи, нижер БетІергъан, гъаб гІамал нижеца гъабураб гъечІо. Гъаб малаикзабаца хъван буго, нижеца гъабунги гъечІого» - абун. Цинги гъеб гІамал хъвалев вукІарав малаик вачІун гъес абула: «Дуца гъаб пуланаб къояль пуланаб бакІалда гъадинаб гІамал гъабунa гуриц?»-абун.

Цинги ПaдегІанав Аллагъас гъесул кІалалда мугъру чІвала ва цибаб лага кІалъазе гъабун гъель нугІлъи гъабунa жинца гъабураб гІамал бицун» - абун. ХІадис ибну Жаририца бицана.

Цоги хІадисалда буго: къямасеб къояль инсанас абула: «Я дир БетІергъан, дуца къотІи гъабун буго гуриц цибниги напсалъе зулму гъабизе гъечІо абун. Дица къабул гъабизе гъечІо дие цивниги чияс гъабураб нугІлъи цохІо дирго напсалъ гъабураб гурони» - абун. ПaдегІанав Аллагъас абула дуе дурго напсалъ гъабураб ва дур гІамал хъварал хириял малаикзабаца гъабураб нугІлъи гІезе буго абун. Цинги Аллагъас гъесул кІалалда мугъруги чІван, цибаб лагайлде абула мун кІалъаян абун.

Гъел лугби кІалъан гъез жидецаго гъабураб гІамал бицараб мехаль, лагъас абула: «Вай нужее квеш букІаял! Дун нуж сабаблъун нужее гІазаб цевезе бокъичІого вукІана гуриц БетІергъан Аллагъасда جَعَلَهُ قِيعًا цеве къацандулев» - абун. Цингиги гъел лугбуца абула: «Нижеда гъабизе кІолеб цибго жо гъечІо. Ниж кІалъазаруна жинца кинабго жо кІалъазабулев ва жиндир кинабго жоЯлда хІалкІолъи бугев нижер БетІергъанас» - абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

66. Дие бокъун букІарабани Дица гъел къурайшиязул мушрикал беццал гъарилаан, цинги гъел жидерго нухда инеянги лъугъинаан ва амма кинха гъезда нух бихъилеб?

وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلَىٰ أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا
الصِّرَاطَ فَأَنَّى يُصِرُّونَ ﴿٦٦﴾

67. Дие бокъун букІарабани Дица гъезул къаркъала хисизабилаан жал ругеб бакІалдаго ва гъезда кІвезе букІинчІо гъеб бакІалдасан тІаде рахъун церехун ине яги нахъ руссун рачІизеги.

وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ عَلَىٰ مَكَائِبِهِمْ
فَمَا اسْتَطَاعُوا مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ ﴿٦٧﴾

Гъаб кIиябго аят буго капурзабазе кьимат кьолеб: гъезие баян гъабулеб буго тIадегIанав Аллагъ жиндие бокъараб жо гъабизе кIолев вукIин ва гъел капурзабаз Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъечIони ва жидер гIасилъиги зулмуги течIони, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъезие цо балагъ ва къварилъи гъабизе бегъулеблъи.

68. Дица жидее халатаб гIумру кьурал гIадамазул тIабигIаталги гIаксалда свериразула.

وَمَنْ يُعْمِرْهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾

ГIолохъанлъи херлъиялда сверизабула, кьуват загIиплъиялде сверизабула, гIакълу-тадбирги лъималазул гIадаб гъабула. Жидеда кин бичIчулареб тIадегIанав Аллагъ вукIин кинабго жоялда хIалкIолев ва гъес жидееги бокъараб гIазаб гъабизе бегъулеблъи.

69. Дица Дир расул МухIаммадида щигIру гъабизе лъазабичIо.

وَمَا أَمْنَهُ الشَّعَرُ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُبِينٌ ﴿٦٩﴾

Гъесда рекъарабги гъечIо щигIру гъабулев чилъун вукIизе. Гъев вуго жиндир уммат диналде ахIизе витIарав дир хIакъав авараг. Гъев аварагас умматалъе цIалулеб жоги гъечIо гъезие вагIза-насихIат гурони ва Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жинде рещтIизабураб хирияб Къуръан гурони.

70. Гъев авараг умматалде витIун вуго жидер ракI чIагоял муъминзабазе Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гIазабалдалъун хIинкъи къезе ва алжаналъул нигIматаздалъун рохел бицизе.

يُنْذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحِقُّ الْقَوْلُ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧٠﴾

Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккурал гIадамазе жужахIалъул гIазаб букIин хIакъаблъунги гъабизе. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ аварагзабиги ритIун хIакъаб нух бихъизабураб мехалъ гъеб нухдасан хъвадичIел гIадамазе жужахIалъул гIазаб хIакълъула.

Гъаб кIиго аят (69-70) рещтIизабиялъе сабабги буго Маккаялъул мушрикал Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг щигIру гъабулев чи вугин ва гъес цIалулеб Къуръанги щигIру бугин абун букIин. Мушриказул рагIи хвезабун рещтIизабуна гъаб кIиябго аят.

71. Гъел мушрикал кин балагъуларел ва жидеца пикру шай гъабулареб Дица жидее батIи-батIиял хIайванал рижун рукIиналъул.

أُولَئِكَ يَرَوْنَ أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِنَّا صَمَاتٍ يَدِينَا أَعْمَأَقُهُمْ لَهَا مَلِكُونَ ﴿٧١﴾

Гьел хІайванал руго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолгьялдалгъун рижарал, жиндие глахьалчагІиги гьечІого, гьел рижизе цебехун мисал-суратти гьечІого. Гьел гІадамал жал бетІергъабилгъун рахъунелги руго дол хІайваназул.

72. Дица гьел хІайванал квегъун руго гІадамаз жидедаса мунпагІат босизе.

وَذَلَّلْنَاهَا أَهْمَ فِيمَنَّا رَكُوبُهُمْ وَمِنَهَا

Гьел хІайваназда гІад рекІун сапаразде ине ва гьел хІайваназул гъан кваназе.

يَأْكُلُونَ ﴿٧٢﴾

73. Гьединго гІадамаз гьел хІайваназдаса цогиги мунпагІатал росула: квас-расалдаса, цІоко-гІомалдаса.

وَأَهْمُ فِيهَا مَتَفَعٌ وَمَشَارِبٌ أَفَلَا

Гьел хІайваназул рахъги гьекъола, гьелгъул хІан-нахги гъабула. Гъаб кинабго жо жидее бижарав, гъеб квегъарав, гъеб жидее ризкългъун гъабурав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ шукру гъабиларишча гъал гІадамаз?

يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

ГІадегІанав Аллагъас инсанасе квегъун ругел хІайваназул пикру гъабурав чиясеги кІудияб далил ва хІужжа буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда ва гъесул хІалкІолгьялда жинца гІоритІел гъабизе. ГъитІинаб лгъимераль квелъ ккун бачунеб чу, оц, варани нилъеда бихъула. Пилалда гІадги рекІун гъеб хъвадизабулел гІадамалги рихъула. Гьел хІайванал инсанасда гІасилгъани ва гІурун ани, яги рагъизе рортани, гъесул хІалги кІоларо гъезул гІадлу гъабизе ва гъезде данде чІезе.

74. Жидеца Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ тун хъанчал ккуна аллагъзабилгъун гъез жидее квербакъи гъабизе бугин абун.

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ إِلَهَةً لَّعَلَّهُمْ

Гьел хъанчал руго жидер гІакълу-лгъай гьечІел, жидеда щибго жо бихъуларел ва рагІуларел ганчІал ва магІданиял жал.

يُنصَرُونَ ﴿٧٤﴾

75. Гьел хъанчазул хІалкІоларо жидее лагългъи гъабулел мушриказе щибго квербакъи гъабизе.

لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُنْدٌ

Гьедин бугониги мушрикал гъал хъанчазул

рахъ кколел, гъезие боцІи-мал харж гъабулел, гъезие хъулухъ гъабулел руго. Хъанчазе мутІигІал боязда рельгъун руго мушрикал жидер пишаялгъуль.

مُحَضَّرُونَ ﴿٧٥﴾

КъуртІубияс абун: гьел мушриказда рихъана Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолгьялде гІоритІел гъабулел аятал, гьедин бугониги гъез

хъанчал ккуна жидсе гIибадат гъабулел алагъзабилъун. Гъезул шибго жо гъабизе хIалги кIоларо. Мушрикал гъел цIунун, гъезул рахъ ккун кIалъалел рукIула. ХIакъикъаталда мушрикал гъел хъанчазул боязда ва лагъзадерида релъълун руго.

76. Мун пашман гъавуге, МухIаммад

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъел мушрикал дуда тIаса

бицIулел хабарлъ.

فَلَا يَخْزِيكَ قَوْلُهُمْ اِنَّا نَعْبُدُ مَا يُبْسِرُونَ وَمَا

يُعْلِنُونَ ﴿٧٦﴾

Гъез дуда шагIир вуго, сахIир вуго, жундуша

ккурав чи вуго абулел буго. ХIакъълъунго Дида лъала гъез дуда рагIизабун бицIулел жогI, гъезул ракIазулъ бугеб пикруги. Дица гъезие цIакъ квешаб гIазаб гъабизе буго жидер гIамалалде данде ва гъезие рорчIизе бакIги букIуларо гъеб гIазабалдаса.

77. Гъав дида инкар ккурав инсанасда

кин лъалареб ХIакъълъунго Дица жив

вижун вукIин манидул къатIраялдаса?

أَوَلَيْسَ الْإِنْسَانُ اِنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُّطْفَةٍ

فَاِذَا هُوَ حَصِيصٌ مُّذِينٌ ﴿٧٧﴾

Жив жиндаса вижараб жоялъул загIиплъи

кин гъесда лъалареб? Гъеб загIипаб жоялдаса жив вижарав Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIалкIолъиги кин лъалареб? Гъеб ишги лъачIого купру-ширкалда вугев инсан жиндир БетIергъан Аллагъасде цIакъ къацандулев вуго!

Гъес Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар кколеб буго, аварагги гъереси гъавулев вуго, ахираталдаги иман лъолеб гъечIо. Шибго жо гъечIеб бакIалдаса гъаб махлукъат бижарав, хIаршул гIерекъалдаса Адам вижарав, манидул къатIраялдаса гъесул наслу ва зуррият бижарав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хун хадур гIадамал тIаде рахъинари цIакъ бигъаяб жо букIин бичIчIулел гъечIо гъал инкарчагIазда.

Гъаб хадуб бугеб аят рещтIизабиялъе сабаб бицана: *Убаю ибну Халап абулел мушрик вачIана турараб ракъаги босун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда аскIове ва жинца гъеб ракъаги хъурун гIодобе бан, аварасда صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ тIад велъун абун*: «Я МухIаммад! Дуца абулелбиц бугеб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниж таде рахъинарулин абун гъадианаб турараб ракъалъун лъугъун хадур? – абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда абун: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мун тIаде вахъинавизе вуго ва жуужахIалъул цIадавеги лъугъинавизе вуго» – абун. ХIадис ибну Касирица бицана Мужагъид ва ГIикрима ва ГIурватидасан.

78. Гъав капурчIиас Дие мисал бачунеб

буго дица жив кин вижун вугевги кIочон

тун. Гъес абулел буго: «Гъал турарал

وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ ۖ قَالَ مَنْ

يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾

ракълъун лъугъарал рукъби жинца чIаго гъарулев чи шив вугев?
- абун.

79. Дуца гъезда абе, МухIаммад ﷺ, гъел турарал рукъби чIаго гъаризе
руго жинца гъел байбихъудаго рижарав
Аллагъас ﷻ. Гъев Аллагъ ﷻ вуго
жинца бижараб махлукълъул хIал жинда лъикI лъалев, гъеб
кин бижилеб, кин хвезабилеб ва кин ахираталда чIаго гъабун гIаде
бахъинабулеблъиги жинда лъалев.

80. Гъев БетIергъан Аллагъ вуго
нужеца жиндие гIибадат гъабизе
хIакъав хан - жинца нуже биччараб,
гIатIгояб цIулалдасаги цIа гъабурав,
цинги нужеца гъелдалъун цIа бакула.
ЦIа буго жинца цIул бухIулеб жо. Гъеб жинца цIул бухIулеб цIа
Аллагъас ﷻ гIатIгояб гъевгIалъул цIулалдаса баккизабула. Гъеб
цIулги пальма буго ва марахги буго.

81. Гъал зобалги ракъалги жинца
рижарав Аллагъ ﷻ гъечIишха хун
хадур гIадамал гIаде рахъинаризе
кIолев?

Вуго гъев Аллагъ ﷻ хун хадур гIадамал
гIадрахъизарулев. Гъев Аллагъ ﷻ вуго жинца кинабго жо бижулев
ва кинабго жоялъул маслихIаталги лъалев.

82. ХIакълъунго Гъев Аллагъасе ﷻ
по амру лъугъине бокъараб мехаль, гъес
«Кун»-абураб рагIи абула (ай мун букIа
абун) ва гъеб жиндие бокъараб амруги
лъугъула.

ГIадегIанав Аллагъ гъеб «кун» абун абиялда хIажатав гъечIо. Гъесие
бокъараб лахIзаталь бокъараб жо лъугъула. Гъаб рагIи буго нильер
гIакълуялда рекъараб хIалаль цо иш баян гъабун абураб.

83. Кинабго жоялъул ханлъи ва ихтияр
жинда кодоб бугев БетIергъан Аллагъ
гIадегIанав ва вацIадав вуго.

Кинабго махлукъ гъесул милк ва мулк буго,
кинабго къуват-къудратги гъесие буго. Гъаб дунялалъул рукъоб бугеб
нилъеда лъалегби лъаларебги, рухI бугебги рухI гъечIебги махлукъ

قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ
بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾

الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا
فَإِذَا أَنشَمَ مِنْهُ تُوقَدُونَ ﴿٨٠﴾

أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
بِقَادِرٍ عَلَىٰ أَن يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلَىٰ وَهُوَ
الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴿٨١﴾

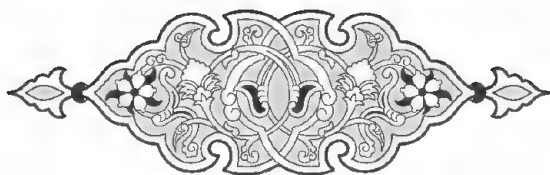
إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَن يَقُولَ لَهُ كُنْ
فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾

فَسُبْحَنَ الَّذِي يَبْدِئُ مَلَكُوتَ كُلِّ شَيْءٍ
وَالَّذِي يُرْجِعُونَ ﴿٨٣﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тадбиралдалъун хъвадулеб буго. Ахираталда кинабго амру ва хІукму гъев Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ буссунлеб буго. **Киналго гІадамал ва женал жидер хІисаб-мизан гъабизе ва жазаъ гъабизе Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ руссунел руго.**

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун Сурату Ясиналъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго щукру ва рецц ТіадегІанав Аллагъасе буго.

37. Сурату Сәғфат

سُورَةُ الصَّافَّاتِ

Гәб сураталда жанибги аслияб бакI кколеб буго Исламияб диналгул аслаби баян гъариялъ: Аллагъ ﷻ цо вукIин, аварагзаби ﷻ гъесул хIакъал расулал рукIин, ва ахират букIинги хIакъаб амру букIин баян гъабиялъ.

Сураталгул байбихудаса Аллагъас ﷻ хириял малаикзабазул къиса бицунеб буго, зодире рахиналдаса нахъчIварал жундузул хабарги буго. Хадуб муъминчиясул ва капурчиясул цоцаздехун бугеб бахIс баян гъабун буго.

Дагъабго бицен гъабун цо-цо аварагзабазул ﷻ къисаги бицун буго: НухI, Ибрагъим, ИсмагIил, Муса, Гъарун, Ильяс, ЛутI аварагзабазул ﷻ бицен гъабун буго. Жинда Аллагъасул салам лъеяв Ибрагъим аварагас, Аллагъас ﷻ амру гъабураб хIалалъ, жиндир вас ИсмагIил ﷻ хъвезе къасд гъабиги, гъеб амруялъе ИсмагIил мутIигIлъиги, бицун буго: киналго муъминзабазе вагIзальун букIизе ва Аллагъасул ﷻ амруялда хIакъиктияб мутIигIлъи кин букIунеб лъазеги.

Сураталгул ахиралда бицен гъабун буго тIадегIанав Аллагъас жиндир аварагзабазе ﷻ ва жиндие рокъарал муъминзабазе квербакъи гъабиялгул ва хIакъиктияб бахъибуголъиги, лъикIаб ахиратги Аллагъасдаса ﷻ хIинкъарал гIадамазе букIиналгул.

Сураталда цIар тун буго «жидеца мухъал гъарулел» абун Аллагъасе ﷻ хириял малаикзабазул бицен букIиналъ гъаб сураталда жаниб ва гъеб: «жидеца мухъал гъарун» гIибадат гъаби малаикзабазе Аллагъас ﷻ гъабураб сипат букIиналъ.

ТIадегIанав Аллагъас гъаб сураталъе авал гъабулеб буго жиндир махлукъатлъун ругел малаикзабазул цIаралдалъун гъедиялдалъун ва жинцаги абулеб буго:

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. «Дун гъедулев вуго жидеца мухъал гъарулел малаикзабадалъун» - абун.

وَالصَّفَّاتِ صَفًا

Гъез мухъал гъарула Аллагъасе ﷻ какал разе рахъун чIун.

Цоги абуна гъезул куркъбаз мухъал гъарула Аллагъасул ﷻ амруялде

балагъун чIун: гьесб амру бачIарабго гьесб тIубазегIедегIизеян-абун. Гьал малаикзабазул цIаралдалгъун гьедиялгъул магIнаги буго гьел Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хириял рукIин баян гьаби. Гьел Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хиралгъиялгъе сабабги буго малаикзаби даимго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гьабулел рукIин, цохIо лахIзаталгIи Аллагъаседехун гIасилгъуларел рукIин.

Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасдаса ХIузайфат асхIабас бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нильгъ хира гьарун руго цогидал умматаздасан лъабго жоялдагъун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нильгъер мухъал гьарун руго малаикзабазул мухъазда релгъун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нильгъее кинабго ракъги гьабун буго масжидлгъун. Нильгъее лъим батичIеб мехалгъ ракъги гьабун буго жинца жо бацIцIад гьабулеблгъун» - абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

Жинда Аллагъ разилгъаяв Жабир ибну Самуратица бицараб хIадисалдаги буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Нужеца мухъал гьаре малаикзабаца жидер БетIергъанасда аскIор мухъал гьарулеб хIалалгъ» - абун. Нижеца абун: «Кин гьарулел гьел малаикзабаца БетIергъанасда аскIор мухъал?» - абун. Аварас абун: «Гьез авалаб мухъ цIезабула ва гьел цоцзда цунги рукIула» - абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

2. Жидеца накIкIал цере кьотIун рачулел малаикзабаздалгъунги гьедулев вуго Дун.

فَالَّذِينَ نَزَّلْنَا

ИбнухатIибица абун: «Гьал руго жидеца квешаб жоялдаса гIадамал нахъ чIвалел, лъикIаб жо гьабиялда гьел ахIулел муъминзаби» - абун.

3. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятаI аваразабазе عَذِيبُ الْعَذَابِ цIалулел, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тасбихI гьабун, гьесие рецц гьабун, гьев кIодо гьавун цIалдолел малаикзабаздалгъунги гьедула Дун.

فَالَّذِينَ ذُكِّرُوا

Жидеца Къуръан цIалулел ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гIемер рехсолел, гьесие тасбихI ва хIамд гьабулел муъминзаби руго гьал абун ИбнухатIибица.

Цоги гIалимзабаз абун: гьел руго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналгъе гIоло рагъ гьабизе жидеца мухъал гьарурал мужагIидал, жал чуялги рачун тушманасда тIадги кIанцIулел, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Къуръан цIалун, гьесда дугIа гьабун, гьесдаса жидее квербакIи тIалаб гьабулел.

Гьаб гIалимзабазул рагIи цоялгъ цояб хвезабулеб гьечIо. ТIадегIанав Аллагъ гьедулев вуго жиндие хириял малаикзабаздалгъун, жиндие гIибадат бацIцIад гьабулел муъминзабаздалгъун, жиндир диналгъе гIоло жигъад гьабулел бахIарзадалгъунги.

Гъаб гъа гъедиялъе сабаб бицун тIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

4. ХIакълъунго нужеца гIибадат гъабизе хIакъав إِنَّ إِلَهَكُمْ لَوَاحِدٌ ①
БетIергъан жив цогояв цохIо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго абун.

5. Зобалазулги ракъалъулги, гъезда رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَسْجِدِ ②
жаниб бугеб кинабго махлукъаталъулги
БетIергъан вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Бакъ баккулеб ва бакъ тIерхъулеб
рахъалъул БетIергъанги вуго гъев.

6. ХIакълъунго Дица дуниялда тIад إِنَّا زَيْنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِسَبْعَةِ الْكُرُوكِ ③
бугеб зоб берцин гъабунa цIвабзаздальун –
жавгъаразда релълъун инсанасда рихъулел гъел цIвабиги.

7. Гъел цIвабзаздальун дица зобги цIунана وَحَفَظًا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مُّرِيدٍ ④
кинабниги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутIигIлъиялдаса
жиб бахъараб щайтIаналдаса.

8. Гъел щайтIабазда кIоларо зобалазда لَا يَسْمَعُونَ إِلَى الْمَلَأِ الْأَعْلَى وَيُقَدِّفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ⑤
бицунеб хабаралде гIенеккизе.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ малаикзабазда вахIю
гъабулеб, гъез аварагзабазухъе عَلَيْهِمُ السَّلَامُ
щвезабулеб рисалаталда гIенеккизеги. Гъезда зодиса цIадул
сунтурал речIчула.

9. Киналго рахъаздаса гъел щайтIаби دُحُورًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ ⑥
нахъчIвазе.

Гъезие ахираталдаги жиндие нахъаса къотIи гъечIеб гIазаб букIизе
буго.

10. Жинца зобалазда бицунеб цо дагъабго إِلَّا مَنْ حُطِفَ الْحَطَفَةَ فَاتَّبَعَهُ، شِهَابٌ ذَاؤِبٌ ⑦
жо бикъизе кIвараб щайтIан хутIизегIан
гъелда хадубги дица цIадул сунтур
речIчула ва гъеб бухIун тIагIизабула.

11. Дуца гъикъе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَأَسْتَفْتِيَهُمْ أَهْلُ الْأَشْدُّ خَلْقًا أَمْ مَنْ خَلَقْنَا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَّازِبٍ ⑧
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIалкIолъиялда инкар
кколел, хун хадур тIаде рахъине гъаруларо
абулел капурзабазда:

нуж рижийищ бугеб Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ кIудияб иш, яги гъал зобал-
ракъалги, цогитаб махлукъатги бижийищ кIудияб иш бугеб?
хIакълъунго Дица гъел гIадамазул кIудияв эмен Адам вижана
гурищ жиб тамахаб, биччараб хIащалдасан? Гъаб кинабго жо
бижарав Алагъасе хварал гIадамал тIаде рахъинаризегIи кIола абураб

магІна буго гьаб аяталъул.

Инсанасул вижин жиндаса данде гьабураб ункьо аслу буго абуна гІалимзабаца. Ракьги, лъимги, цІаги, гьаваги. Гьал ункьалго аслабазул хис-бас ккеялдалъун загьирлъула инсанасул чорхолъ батІи-батІиял унтаби.

12. Мун гІажайблъулев вуго МухІаммад ﷺ, بَلْ عَجَبْتَ وَيَسْخَرُونَ ﴿١٢﴾
гьел мушриказул ахІмакълъиялда, киндай гьез инкар кколеб абун Аллагьасул ﷻ кьудраталда.

Гьел мун махсароде гьавун дуда гІад релъанхъулел руго мун жундуца ккун вугин ва дуца гІадалаб хабар бицулеб бугин абун.

13. Ва дуца жидее вагІза гьабураб мехаль гьез وَلَا ذَاكُرُوا إِلَّا يَذْكُرُونَ ﴿١٣﴾
вагІзаги босулеб гьечІо.

14. Жидеда мухІканал гІаламатал ва وَلَا ذَاكُرُوا إِلَّا أَنَّهُ لَيْسَ سَخِرُونَ ﴿١٤﴾
мугІжизатал рихъараб мехальги мун махсароде гьави жегиги цІикІизабугеб буго.

Къурайшияздаги бихъун моцІ кІиги кьотІел лъугъун хъвалхъана, гамачІаль ва гьветІаль авараг ﷺ ритІухъ гьавун калам гьабуна. Цингиги гьез иман лъезе гІамал гьабичІо.

15. Гьез абуна гьаб аварагас гьабураб жо وَقَالُوا إِن هَذَا إِلَّا أَسْحَرُومِينَ ﴿١٥﴾
баянабго сихІру гуруго гьечІо абун. Хадубги гьез абуна:

16. Ниж хвезеги хун турарал рукьбилъун إِنَّمَا أَمْنَا وَكُنَّا لِرَؤُوسِ عِظَمَاءِنَا لَمْبَعُونَ ﴿١٦﴾
ва ракълъун лъугъун хадубги гІадейиш рахъизаризе ругел?

17. Ва нижер цересел умумулгийиш гІаде أَوَّابًا وَأَنَا الْوَلُونَ ﴿١٧﴾
рахъизаризе ругел?- абун.

18. Дуца гьезда абе, МухІаммад ﷺ, битІараб فَلْ نَعْمَ وَأَسْمَاءُ بَخْرُونَ ﴿١٨﴾
буго! Нуж гІаде рахъизаризе руго ва нуж гІодорегІанги гьаризе руго.

19. ХІакълъунго гьел хварал гІаде فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ يَخْطُرُونَ ﴿١٩﴾
рахъизари гьечІо Исапил малаикас цохІо нухаль ссуралъубе пуй гуруни – цинги кинабго халкъ гІаде бахъун балагъун чІун букІула.

Щиб амрудай жидеда гІаде бачІилаян хІинкъун ва хІайранлъун рукула.

20. Цинги гьеб халкъалда бичІула щиб кьо وَقَالُوا يَنْبَغِي لِهَذَا الْيَوْمِ لِلَّذِينَ ﴿٢٠﴾
ва щиб бакІ гьеб бугеб ва гьезги абула:

«Вай нижее бугеб къварильти! Гъаб къиямасеб къо буго гуриш
нижер хІисаб-мизан гъабулеб ва нижее жазаъ гъабулеб» - абун. Гъезие
жаваб гъабун малаикзабазги абула:

21. Гъаб бугоха Аллагъас جَلَّالَهُ هَذَا يَوْمَ الْقَضَى الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢١﴾

муъминзабиги капурзабиги цоцадаса
рагІа гъарулеб къо, дуниялалда рукІаго
нужеца жиб гъересиги гъабулеб букІараб абун.

Хадуб Аллагъас جَلَّالَهُ малаикзабазда хитІаб гъабун абула:

22. Нужеца данде гъаре киналниги
квешал залимзаби ва гъезул капурал
руччабиги. Цоги магІна гъабун: Жидер
квешаб гІамал цогоял гІадамазул мухъал
гъаре: цогъабазул, зиначагІазул, мехтел гъекъолел чагІазул. Гъез
жиде лагъльти гъабулел рукІарал хъанчалги данде гъаре. ﴿٢٢﴾

23. Аллагъасе جَلَّالَهُ гъабичІого гъезие
лагъльти гъабурал. Цинги гъел киналго
падахъ жужахІалде жанире унеб нухда гъе. Гъезда гъеб нух
бихъизе гъабе. Гъеб буго гъел инжит гъарун, хІакъир гъарун
абулеб рагІи. Дунялалтълул рукъоб гъезда хІакъаб динги битІараб
нухги бихъизабидал гъез гъеб босичІо. Гъанже гъезда бихъизабе
жал жужахІалде унеб нух, жакъа гъезие рес букІизе гъечІо гъеб
нухдаса инчІого. ﴿٢٣﴾

24. Нужеца гъел СиратІалда аскІор чІезеги гъаре!
Гъезда гъикъизе буго жидеца гъабураб кинабго
гІамалалдаса. ﴿٢٤﴾ وَقَفُّوهُمْ إِنَّمَا لَهُمْ قَسْوَلُونَ

Гъезда бадиб чІвай гъабун абизе буго:

25. «Жакъа шайха нужеца цоцае квербакъи
гъабулареб? ﴿٢٥﴾ مَا لَكُمْ لَا تَنصُرُونَ

Нужер аллагъзабацаги гъечІо гуриш нуже шапагІат гъабулеб?»-абун.

26. Жакъа гъел киналго цІакъ мукІурлтълун,
мутІигІлтълун, кверде рачІун чІун руго. ﴿٢٦﴾ بَلْ هُمُ الْيَوْمَ مُسْتَسْمِعُونَ

Гъезул кІалгъазе кІолев чиги гъечІо, дуниялалда букІараб чІухІиги гІамал
кІодольиги гІагІлун ун буго.

27. Гъеб жужахІалгъе агълултълун лъугъарал
гІадамал пояз поязда гІайиб чІвазе ва
гъикъардизе лъугъула. ﴿٢٧﴾ وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ

28. Жал нахърилтълун рукІараз жидер
церехъабазда абула: ﴿٢٨﴾ قَالُوا إِنَّا كُنْكُمْ كُفْرًا تَوْتَنَا عَنِ الْيَحِينِ

«ХІакълъунго нуж рукІана нижехье рачІулел хІакъаб, битІараб дин бугин абун хабар бицун, ниж гуккун, батІулаб дин гъабизе тІамулел»-абун. Цоги маГІна буго: нужеца къуваталдалъун тІамуна ниж купру-ширк гъабизе - абун.

29. Церехъабаца абула: «Гъедин букІинчІо амру! ﴿٢٩﴾ فَأُولَٰئِكَ لَا تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ
Нужго рукІана иман лъечІел».

30. Нижер щибго къуват-гъунар ﴿٣٠﴾ وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بَلْ كُنتُمْ قَوْمًا طَغَيْنَ
букІинчІо хІал гъабун нуж ширк гъабизе тІамизе.

Нужго рукІана къосараб къавмлъун.

Гъедин рукІиналъ нужеца нижее жаваб гъабунa ва нужги нижгун цадахъ ккана.

31. Гъанже ниль киназдаго хІакълъана ﴿٣١﴾ فَحَقَّ عَائِيْتَ قَوْلُ رَبِّنَا إِنَّا لَذَائِقُونَ
нильер БетІергъан Аллагъасул раГІи: ХІакълъунго нилье къотІи гъабураб гІазаб хІакълъана ва нильеца гъеб гІазаб чІамизе буго.

32. Нижеца нуж къосиялде ахІана нижгоги ﴿٣٢﴾ فَأَعْوَيْتَكُمْ إِنَّا كُنَّا عَاوِينَ
къосарал рукІин сабаблъун.

33. ТІадеГІанав Аллагъас абулеб буго: «Гъел ﴿٣٣﴾ فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ
киналго къиямасеб къоялъ жужахІалъул гІазабалъул гІахьаллъизе руго.

34. ХІакълъунго гъединаб жазаъ гъабула ﴿٣٤﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ
Дица киналниги жидеца гІасильи гъабурал гІадамазе»-абун.

35. ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾-абун, Аллагъ ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ цо ﴿٣٥﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ
гъавеян абидалго, гъел чІухІулел рукІана Аллагъасда ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ иман лъезе.

36. Гъез абулеб букІана: «ХІакълъунго ﴿٣٦﴾ وَيَقُولُونَ إِنَّا لَنَارِكُوا إِلَهَ الْهَيْتَانِ الشَّاعِرِ فَجَعَلْنَا
нижеца нижер аллагъабазе гъабулеб лагълъи телищха гъев жундуца ккурав шагІирасул раГІиялъе ГІоло»-абун.

37. Гъез абулеб раГІи гьереси буго. Гъев ﴿٣٧﴾ بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ
МухІаммад ﷺ вуго жив хІакъаб диналдалъун вачІарав ва жинца цересел аварагазбиги ритІухъ гъарулев Аллагъасул ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ расул.

38. ХІакълъунго нуж руго, я гъал мушрикал, ﴿٣٨﴾ إِنَّكُمْ لَذَائِقُوا الْعَذَابِ الْأَلِيمِ
нужеца цІакъ квешаб гІазаб чІамизе бугел

Гадамал.

39. Гьeб нужеe гьaбулeб глaзaбги бyкIнзe وَمَا تُحْزَنُونَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٩﴾

гьeчIо нужеца гьaбурaб гIамалaлгьул жaзaъ гурoни. Цoги чиясул гIамалaлгьул жaзaъ нужеe гьaбуларo. Нужеца гьaбичIeб гIамалaлгьул жaзaъги гьaбуларo.

40. Жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цo гьaвун гьeсие اِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾

гIибaдaт бaцIцIaд гьaбурaл муьминзaбaцa чIамизe гьeчIо гьeб жужaхIaлгьул глaзaб.

41. Гьeл муьминзaби ругo жидеe хирияб اُولَٰئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَّعْلُومٌ ﴿٤١﴾

aлжaнaлгьул ризкьи бyкIулeл гIадамaл.

42. БaтIи-бaтIиял пихьaлги ругo гьeл aлжaнaздa вa فَرِيكَهُمْ وَهُمْ مُكْرَمُونَ ﴿٤٢﴾

гьeл муьминзaбиги цIакъ хирa гьарун рyкIулa,

43. НигIмaзaул рyкьлгьун бугeб aлжaнaлдa жaнир. فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٤٣﴾

44. Тaхaздa тIад гIодор чIун, цoцaздe дaндe ритIун عَلَى سُرُرٍ مُّتَقَابِلِينَ ﴿٤٤﴾

рyкIулa. Цoцaзул гьурмaздe рaлaгьун рoхун вa рaзилгьун рyкIулa.

45. Гьeздa тIад aлжaнaлгьул хьулухьчaгIилгьун يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَأْسٍ مِّنْ مَّعِينٍ ﴿٤٥﴾

ругeл лъимaлги хьвaдулa жaдул цIурaл

лълъарaлги рoсун, жиб чвaхун унeб жaдул гIорaлдaсaн.

46. ЦIакъ хьaхIaб вa жиб гьeкьeзe бoкьулeб بَيْضَاءَ لَدَوِّ الشَّرِبِينَ ﴿٤٦﴾

бyкIуна гьeб жa. Дунялaлгьул жa гIадаб кьoгIaб бyкIулaрo.

47. Гьeлдa жaниб гIакьлy свeризaбулeб вa لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْزَفُونَ ﴿٤٧﴾

жинца бeтIер унтизaбулeб жo бyкIулaрo.

Жa абун жиндa цIар бyкIин гурeб, гьeб дунялaлгьул жaялдa рeлълъарaб бyкIулaрo. Гьeб жинца гьeкьарaв чиясe лaзaт швей гурeб шибгo рoкьyкьaб жoги лъyгьулaрo.

48. Гьeл муьминзaбaздa aскIор цoхIо жидер وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ عِينٌ ﴿٤٨﴾

рoссaбaздa гурoни жидеца бeр бaлaгьулaрeл,

жидер бeрaл гIaтIидaл вa бeрцинал рyччaбиги рyкIулa.

49. ЦIакъ рaцIцIaдaл, кьeр хьaхIaл, жиндир كَاَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَّكُونٌ ﴿٤٩﴾

лъeлaлдa (рoкьoб) жaниб бугeб лyълуaлдa

рeлълъарaл рyкIулa гьeл рyччaби.

АбухIаян aбулeв гIaлимaс aбуна: ТIадeгIанaв Аллaгьaс гьaл aятaздa (40-49) жaниб бищун щeбe чeрхaлъ лaзaт бoсулeб ризкьиялгьул бицaнa, хaдуб нaпсaлъe лaзaтлгьун бугeб хирa гьари бицaнa, цинги гьeл рoссунeб

хирияб бак1 (алжан) бицана. Хадубги цоцазде данделгун, цоцазул гьумер бихьун щолеб лазаталгун бицана, жидее кеп-лазат швезе гьекьолеб жаялгун бицана. Ахиралда бицунго инсанасе бокьюлеб руччабаздаса лазат босиялгун ва гьезулгун гьабулеб рек1елгьялгун бицана.

Гьаб кинабго черхалтє ва напсалтє бокьюлеб рах1ат-лазаталгун ва ниг1матазул бицун хадуб, алжаналгун агьлугьл цоцаздехун хабар бицун рек1елгьей гьабиялгун бицун, Аллагьас جَلَّالُهٗ абунa:

50. Гьел муьминзаби цоцазде хабар бицун فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٥٠﴾
к1алгьалелги рук1ула.

Дунялалда жидер бук1араб ах1вал-х1ал раклалда шун, гьелгун ниг1матазул ва иман лъеялгун х1асилалгун бицун к1алгьалел рук1ула.

51. Гьезул цояс абула: «Дида цадахь قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ ﴿٥١﴾
вук1унев цо гьудул вук1ана.

52. Гьес абулеб бук1ана унгого мун бит1араб жо يَقُولُ أَأِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ ﴿٥٢﴾
бицуневиищ вугев?

53. Х1акьлгунго ниль хун хадур أَلَمْ دَامَتْنَا وَكُنَّا نُرَآكَ وَعِظَمَآءُ نَا لَمُتِدُونَ ﴿٥٣﴾
т1адейиищ рахьизаризе ругел?

Ракьлгунги, турарал рукьбилгунги лъугьараб мехаль кин ниль т1аде рахьизарулел?» - абун.

54. Гьев муьминчияс жинда аск1ор ругезда абула: قَالَ هَلْ أَنْتُمْ مُطْلِعُونَ ﴿٥٤﴾
«Нужее бокьилиищ гьев чиясул щиб х1алдай бугоян абун жужах1алдехун ралагьизе?» - абун.

55. Гьев жужах1алдехун валагьараб мехаль, فَأَطَاعَ فِرْعَوْنُ أَهْلَ سَوَاءِ الْجَبَرِ ﴿٥٥﴾
гьесда жиндир гьудул вихьана ц1адав жанив,
жиндир черхалда ц1а рек1ун, бакараб кан г1адин гьеб ц1аял вух1улев.

56. Гьев жинда вихьараб мехаль муьминчияс قَالَ تَاللَّهِ إِن كُنتَ لَتَرُدِينِ ﴿٥٦﴾
Аллагьасе جَلَّالُهٗ рецц гьабула ва гьес абула:
«Таллагьи, дуца дун кьосизавизе дагьаб жо хут1ун бук1ана.

57. Дир Бет1ергьан Аллагьасул جَلَّالُهٗ وَلَوْ لَا نِعْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ﴿٥٧﴾
ниг1мат бук1ун гурони ва гьес дие
иманалда ч1езе гавпикь гьабун гурони, дунги мунгун цадахь гьеб ц1ада жанив вук1инаан» - абун.

58.59. Цинги муьминчияс к1алгьикьи гьабун гьесде أَفَمَنْ أَنْخَسُ بِمَيْمَتَيْنِ ﴿٥٨﴾
абула: «Гьанжеги абулишха дуца ниль цо
нухаль хвезе руго, т1ок1аб т1аде рахьинги إِلَّا مَوْتَنَا الْأُولَى وَمَنْخَسُ جَمْعَدَيْنِ ﴿٥٩﴾
бук1ине гьеч1о, х1исаб-мизанги, алжан-

жужахІги букіне гьчІо»-абун?

60. ХІакълъунго гъаб алжаналълул агълуялъе
Аллагъас جَلَّالُهُ гъабураб цІоб-рахІму цІакъ
кІудияб лъикІлъи-тІокІлъи буго.

إِنَّ هَذَا هُوَ الْقَوُّ الْعَظِيمُ ﴿٦٠﴾

61. Гъаб алжан швеялъе гІоло гІамал гъабе
абе жидеца гІамал гъабулел гІадамаз.

لِمِثْلِ هَذَا أَقْبَعَمِلَ الْعَمِلُونَ ﴿٦١﴾

АтІ-ПІабари абугев гІалимас жиндир тафсиралда жаниб абунa: гъал аятаз ишара гъабураб къиса буго кІиги бечедав гъудуласул къиса: появ муъминчи вукІана, цогідав капурчи вукІана. Гъезул гІемераб боцІи-мал букІана ва кІиясго цадахъ лъугъун даран-базар гъабулел букІана. Муъминчияс гъеб даран базаралдаса швараб хайир садакъаде кьолеб букІана, хІалтІудаса эркенаб заманги Аллагъасе جَلَّالُهُ гІибадат гъабиялде сверизабулеб букІана. Капурчияс жиндие швараб хайир ракъ босиялде, кІалгІаби раялде ва дуњялалълул лазат-кеп босиялде сверизабулеб букІана. Гъев кІиявго данделъараб мехалъ дов капурчияс чІухІун бицулеб букІана жинца босараб ракъалълул ва гъабураб дуњялалълул ишалълул. Муъминчиясда гъикъидал дуца щиб гъабураб абун, гъес абулаан: «Дица садакъаде кьуна дие швараб хайир ва дие алжаналда жаниб букіне буго дуца босаралдасаги лъикІаб ракъги кІалгІаги» - абун. Цинги капурчи гъесда тІад велъанхъулаан ва гъесги абулаан: «Вай гІабдал! ниль хун хадур тІадейиш рахъизарулел? Гъеб букІунеб жо гуро!» – абун.

62. Гъал алжаназул нигІматалишща лъикІал
ругел абадиялъго инсанасе жал рукІизе
хІадурал:

أَذَلِكَ خَيْرٌ مُّزَلَا أَمْ شَجَرَةُ الزَّاقُومِ ﴿٦٢﴾

лъикІав гъоболас къачІараб бечедаб, сахаватаб гъоболтъиялда рельълун жал ругел, яги жужахІалълул агълуялъул тІагІамлъун бугеб закълумалълул гъветІиш лъикІаб бугеб?

63. ХІакълъунго Дица гъеб закълумалълул
гъветІ гъабун буго жидеца Аллагъасда جَلَّالُهُ
ва ахираталда иман лъоларел залимзабазе питналълун.

إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ ﴿٦٣﴾

Гъел махсароде кколеб жолълун. Мушрикал релълунхъулел рукІана жужахІалда жаниб закълумалълул гъветІ букІулин абураб мехалъ ва жидеца абулел букІана: гъутІби рухІулел щеда жаниб гъветІ кин бижулеб?- абун. ТІадегІанав Аллагъас абулел буго:

64. Гъеб гъветІ буго жужахІалълул
тІиналдаса эхеде жиб бижун бачІулел.

إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ ﴿٦٤﴾

65. Гъеб гъветІалда тІад бижулеб пихъги
цІакъ къабихІаб, щайтІабазул бутІрузда

طَلْعُهَا كَأَنَّهُ دُرٌّ وَنُشِ الشَّيْطَانِ ﴿٦٥﴾

рельтьараб буго:

кутакалда рахъун рухлун гъеб кваназе абун лъугъула жужахIалъул агълу, гъелъул къогIлъиги махIцинги гучаб батун, гъезда гъеб кваназе кIоларо.

66. ХIакълъунго жидеца гъеб пихъ فَإِنَّهُمْ لَا يَكُونُ مِنْهَا فَمَا الْوَنُ مِنْهَا الْبَطُونُ ﴿٦٦﴾
кванан жидер чехъ цIезе гъабула,
чара тIагIиялъ гъеб кванацIого цIезе кIоларо жидеда.

67. Цинги гъеб закъумалъул къогIлъиялъ ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا شَوَابِقَ مِنْ جَاسِعٍ ﴿٦٧﴾
къеч гъалаг гъабураб мехаль, гъезие хIамим
къола гъелда тIад гъекъезе.

Жинца жаниб бугеб кинабго жо бухIулеб, гъалдезабулеб жужахIалъул лъим буго гъеб. Гъеб хIамим жужахIалъул кIалтIа буго абунатIалимзабаз.

68. Цинги гъел жужахIалде жанир руссизарула ثُمَّ إِنَّ مَرَجِعَهُمْ إِلَى الْجَحِيمِ ﴿٦٨﴾
ва тIокIаб жидеца гъениса къватIире рахъин
букIуларо.

Абу СугIудица абунатIа: гъеб закъумги хIамимги буго гъезие жужахIалде жанир лъугъулеб мехаль гъабулеб гъоболтъи-абун. Жинца Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасидаса бицараб хIадисалда буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунатIа: «*Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъа тIубараб хIинкъиялъ! Закъумалъул цо къатIра тIинкIизабуни дунялалъул ралъдагъе, гъелъ кинабго дунялалъул рухIцIагIотиялъул гIумру хвезабилаан гъеб лъим хвезе гъабиялдалъун. Гъеб закъум жиндир тIагIамлъун букIулев чиясул хIал кинха букIинеб?*» – абун. ХIадис имам Тирмизияс бицана.

Жинца Аллагъ разилъаяв Абуумамат ал-Багъилиясдаса бицараб хIадисалдаги буго: Аллагъасул свлат салам лъеяв аварагас абулеб букIана: «*ЖужахIалъул агълуялда хIамим тIагар гъабула ва гъелъул бухIиялъ гъезул гъумералъул ва бетIералъул тIом гIодобе бортун уна. Гъеб лъим гъекъараб мехаль кинабго ургъимесги бухIун, биун нахъаса къватIибе бачIула*» - абун. ХIадис ибну АбихIатимица бицана.

69. ХIакълъунго гъел мушриказда жидер إِنَّهُمْ أَلْقَوْا أَبْنَاءَهُمْ فَضَالَيْنَ ﴿٦٩﴾
умумул ратана жал къосараллъун.

70. Цинги гъел жидер умумузул нухда ине فَهُمْ عَلَىٰ آثَرِهِمْ يُهْرَعُونَ ﴿٧٠﴾
гIедегIулел руго.

Гъез пикру гъабулеб гъечIо дозул дин ва нух битIарабищ букIараб яги батIулабищ букIараб.

71. Гъаб дур умматалда цереги гIемерал وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٧١﴾
умматал рухIана, МухIаммад ﷺ, жал

къосарал ва жидеца купру-ширк гябулел.

72. Хіакълъунго, Дица гъездаги аварагзаби وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُنْذِرِينَ ﴿٧٢﴾
ритІана гъезие хІинкњи кьолеллъун.

Амма гъез аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام гьереси гяруна.

73. Мун валагъеха, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿٧٣﴾
киндай ккана гъел жидехье авараг

витІарал ва гъев гьереси гявурал къавмазул ахир абун.

Дица гъел гъалаг гяруна ва гъел хадусел умматазе вагІальтун хутІана.

74. Жидеца купру-ширк гябичІел, Аллагъасе إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمَخْلُصِينَ ﴿٧٤﴾
гІибадат бацІаг гябурал муъминзаби

гъалаг гъаричІо Дица.

75. Хіакълъунго жиндир къавмалъ وَلَقَدْ نَادَيْنَا نُوْحًا فَلْيَعْمَلْ الْمَجِیُّونَ ﴿٧٥﴾
исламияб дин къабул гябичІелб мехалъ

НухІ аварагас عَلَيْهِ السَّلَام Дида ахІи бана.

Дун цІакъ лъикІав вуго дида ахІарасе жаваб къезе.

76. Дица НухІ авараг وَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾
иман лъураб агълуги хвасар гябуна

тІупаналдалъун гъанкъиялдаса ва кІудияб пащманлътиялдаса.

77. Дица гъев НухІил وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمْ الْبَاقِينَ ﴿٧٧﴾
зурриятги гябуна

нахье хутІулеблъун.

Жинда Аллагъ разильяв ИбнугІаббасица абуна: НухІ аварагас
عَلَيْهِ السَّلَام азарго сон гІагарун заманаялъ дагІват гябураб мехалъ гъесда
иман лъурав ва гамиде рекІарав ункъого гІадав чи вукІана. Гамидаса
гІодоре рештІун хадуб НухІил лъабго вас: Сам, ХІам, Яфис лъугъана
ракъалда тІад бижараб халкъалъул аслулъун.

78. Дица НухІ аварагасул وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿٧٨﴾
лъикІаб бицен

тана хадусел умматазе.

79. Аллагъасул салам буго НухІ аварагасда سَلَّمَ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ ﴿٧٩﴾ عَلَيْهِ السَّلَام
кинабго заманаялъ ва киналго умматазулъ.

80. Хіакълъунго Дица гъединаб лъикІаб жазаъ إِنَّا كَذَّبْنَاكَ بِآيَاتِنَا الْغَاسِقِينَ ﴿٨٠﴾
гябула жидеца иман лъун лъикІаб гІамал

гябурал муъминзабазе.

81. Хіакълъунго гъев НухІ авараг إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨١﴾ عَلَيْهِ السَّلَام
Дир иман

лъурал лагъазадерида ва вуго.

82. НухІ авараг ثُمَّ أَعْرَفْنَا الْآخِرِينَ ﴿٨٢﴾ عَلَيْهِ السَّلَام
ва муъминзаби гамиде

рекІизарун хвасар гяураб мехалъ нахье

хутларал капурзаби Дица тIупаналдалтун гъанкъызаруна.

Гъезул шивго чи чIаго хутIичIо. Хадусел умматазе вагIза-насихIатлун хутIана гъеб НухIил عَلَيْهِ السَّلَام къавм.

83. ХIакълъунго гъев НухI аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام ﴿وَلَمَّا نَسِيْنَنَ سِيْعَتَهُۥٓ اِلَّا تَرْهِيْمَ﴾^(٨٣)
нухалда вугездаса вукIана Ибрагъм аварагги
عَلَيْهِ السَّلَام .

Жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналде халкъ ахIулев, купру-ширкалдаса гъел нахъчIвалев, хадусел умматазе жиндир дин аслулун ва нухлун хутIарав.

Галимзабаца абун НухI ва Ибрагъимида гъоркъоб кIиазаралда шунуго гIадаб сон букIанилан. Гъев кIиясадагъ гъоркъов Гъуд ва СсалихI аварагзабиги عَلَيْهِ السَّلَام рукIанин абун. Гъел киназдагъ Аллагъасул свалат салам лъеги.

84. Дуца ракIалда швезабе я гъав авараг, ﴿اِذْ جَاءَ رَبُّهُۥ بِقَلْبٍ سَلِيْمٍ﴾^(٨٤)
гъев Ибрагъм عَلَيْهِ السَّلَام жиндир БетIергъан
Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ бацIадаб, шаклги гъечIеб иман лъураб
ракIалдалтун вачIара гIуж.

85. Ибрагъимица жиндир инсуда ва ﴿اِذْ قَالَ لِاٰتِيَةِ وَّقَوْمُوْهُ مَاذَا تَعْبُدُوْنَ﴾^(٨٥)
къавмалда абураб гIуж рехсе нужеца шиб
жоялъе бугеб лагълги гъабулеб? Абун.

86. Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ живго тун гъересиял ﴿اَفِيْكَأَ الٰهَةُ دُوْنَ اللّٰهِ يُرِيْدُوْنَ﴾^(٨٦)
аллагъзабийиц кколел ругел жидее лагълги
гъабулел жаллун?

87. Нужеда ракIалда шиб кколеб гъаб кинабго ﴿فَقَاظُمُ كُرْبٍ اَلْعٰلَمِيْنَ﴾^(٨٧)
гIалам жинца бижарав ва гъелтун тадбир
гъабулев БетIергъан Аллагъасул хIакълъулъ?
Нужеца жиндие гъабизе хIакъаб гIибадат хъанчазе гъабураб мехаль
гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеца гIазаб гъабиларо абуниц нужеда кколеб?»-
абун.

88. Цинги Ибрагъм зобалазда ругел ﴿فَنَظَرَ نَظْرَةً فِى الْاُجُوْمِ﴾^(٨٨)
цIвабаздахун валагъана, жинца пикру гъабулеб
валагълъялъ.

89. Хадуб гъес къавмалда абун: «ХIакълъунго, дун ﴿فَقَالَ اِنِّىْ سَقِيْمٌ﴾^(٨٩)
унтизехъин вуго –

дун нужгун цадахъ нужер байрамалде вачIилароян»-абун. Аллагъасул салам лъеяв Ибрагъм аварагасе бокъун букIана жиндир къавмалтун хъанчал рек-рекун разе. Гъеб къавмалтун байрам къо гIаде шун букIана ва гъезул гIадат букIана киналго цадахъ рахъун гIалахалде

унeб ва гъениб байрамалда рукIунeб. Гъeб къавм букIана цIвабзaзде балагъун гъeздaсa хaбap бицулeб ва пaл тIамулeб. Жиндир къавмaль гъaбулeб гIамaл гъaбун, гъeзиe уйилан ккeзe aбуна Ибpaгъимицa дун мeтeр унтизe вугин, гъeб жo дидa цIвaбзaцa aбулeб бугин aбун.

Гъeб къавм гъaнжeги зaгъирлъун бугo, гъeз гIeмeрaб мaргъуги бицулeб бугo вa гъeздa бoжулeл бусурбaби aбун рутeл гIадaмaлги ругo.

90. Цинги гъeсул къавм, гъeвги живгo тун жидeргo فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ ﴿٩٠﴾
байрамалдe aнa.

91. Гъeб къавм арабгo Ибpaгъим عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿٩١﴾
гIедeгIанa гъeзул aллагъaбазухъe, вa жинцa
гъeл хъaнчaздe aбуна: нужeцa гъaб тIагIаm щай кваналарeбан
aбун.

Гъeзиe назру гъaбураб тагIаm букIана мушpикацa гъeздa aскIоб лъун.
Хъaнчaцa щибгo жaвaб къeчIeб мeхaль Ибpaгъимицa aбуна:

92. «Нужe бугeб щиб, нуж кIалъaлаги гъeчIо مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ ﴿٩٢﴾
гурищ?»-aбун.

Гъeб бугo Ибpaгъимицa عَلَيْهِ السَّلَامُ хъaнчaл махсарoдe ккун бицулeб хaбap.
гъeсдa лъaлeб букIана гъeл хъaнчaл рукIин щибгo жидeр гъунар гъeчIeл,
жидeдa щибгo бихъулaрeл, paгIулaрeл, рухI гъeчIeл яcикIаби.

93. Цинги Ибpaгъим aвapaгac عَلَيْهِ السَّلَامُ жинцa فَرَّغَ عَلَيْهِمْ صَرْبًا يَّالْمِينِ ﴿٩٣﴾
цадaхъ бoсapaб гIаштIи къyвaтaлдa, кваранaб
квeрaль къaбaнa гъeл хъaнчaздa.

Рек-рекун гъeл хъaнчaлги ран, гъeзул бищун кIудияб хъaнчaлъул
габуралдa гIаштIинги дализабун Ибpaгъим вугeб мeхaль,

94. ЦIакъ гIедeгIун гъeсул къавм Ибpaгъимиде عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿٩٤﴾
aскIорe рачIанa.

Цoги aяталдa баян гъaбун бугo Ибpaгъим aвapaг عَلَيْهِ السَّلَامُ гъeб бакIалдaсa
нахъe ун вукIин вa жидeр хъaнчaл рекун ратарaб мeхaль гъeз Ибpaгъим
гъeб бакIалдeги вачун гъeсдa кIал гъикъи гъaбун букIин: «Дуцa нижeр
aллагъaби щай хвeзaрурал?» - aбун.

95. Ибpaгъимицa aбуна: «Нужeцa лагълъи قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْجِتُونَ ﴿٩٥﴾
нужeргo квeрaз гъaрурал хъaнчaзeйщ гъaбулeб
бугeб?

96. ПIадeгIанaв Аллагъ вугo нужги вa нужeцa وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾
гъaрурал хъaнчaлги жинцa рижарав» - aбун.

97. Ибpaгъимил къавмaль aбуна: «Гъeв ﴿٩٧﴾
Ибpaгъимие нужeцa цo цIа жаниб

бакулеб бакI бай.

Гъениб жаниб цаги бакун гъеб гъалагъараб мехаль Ибрагъим гъеб цадаве рехе» - абун.

Тафсиральул гIалимзабаз абунa: кинабго заманаялъ капурзабазул ва залимзабазул гIадат буго гIелмияб ва гIакълияб хIужа бачун жал къараб мехаль, жидехъе хIакъаб дингун вачIарав расуласде данде жидеца къуват хIалтIизабулеб. Ибрагъим аварагасеги عَلَيْهِ السَّلَام гъебго зулму гъабизе ургъана гъесул къавм. Гъезул хан Намрузил амруялдалъун цакъ кIудияб цаги бакун, кварацаги вухъун Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَام ганчIил гIарадаялда жанивги лъун, гъеб цадаве рехана.

98. Гъеб къавмалъе бокъун букIана
Ибрагъим авараг عَلَيْهِ السَّلَام цадаве рехун
вухIизе.

فَارَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ ﴿٩٨﴾

Амма Дица гъеб къавм цакъ гIодобегIан гъабуна. Дица Ибрагъимие ца гъабуна жинца гъев вухIулареблъун ва квачан хвезе гъавулареблъунги. Жидер мурад тIубачIого, жал гIодорегIанлъун ва хIакъирлъун къавмги хутIана.

99. Ибрагъимица абунa: «Гъанже дун унев
вуго дирго БетIергъан Аллагъасухъе.

وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّي سَمِعْتَنِي ﴿٩٩﴾

Гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дун хIакъаб нухда тIовитIизе вуго» - абун. Жиндир къавмалъ Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавичIеб мехаль, гъезул макруялдаса гъес жив хвасарги гъавидал, Ибрагъим авараг عَلَيْهِ السَّلَام жиндир чIужу Саратгун падахъ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гIоло гъижра гъабун жиндир агълу ва ватIан тун Шамалдехун ана. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIоло тIоцебе гъижра гъабурав чи вуго Ибрагъим авараг عَلَيْهِ السَّلَام.

100. ВатIан тун, агълу тун къватIиве индал,
Ибрагъимица Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ дугIа гъабуна ва
гъес абунa:

رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠٠﴾

«Я дир БетIергъан! Дуца дие къе мун цо гъавулеб, дие гIибадат гъабулеб лъикIаб лъимер» - абун.

101. Дица Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَام рохелги бицана дуге
гъавизе вугин цакъ хIалимав вас.

فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ ﴿١٠١﴾

Гъев вас кIудияв гIун балугълъиялде вахизе вуго ва дуда гурхIел-рахIму бугевги вукIизе вуго. Гъев жиндалъун рохел бицарав вас ИсмагIил авараг عَلَيْهِ السَّلَام вуго, гIарабиязул эменлъун жив вугев, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жив хъвеялдалъун Ибрагъимиде амру гъабурав ва гъеб амруялъе инкар тун

жив мутиглъярав.

102. Гъев вас вахараб мехаль

Ибрагъимгун цадахъ хъвадулеб гIужалде,
гъев вахун вукIана анцила кIиго-
анцила лъабго соналда, Ибрагъимица
абуна: «Я дир вас! ХIакълъунго дида
макълъ бихъана дица мун хъолев вугин
абун.

فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَبْنَؤُا إِنِّي أَرَى فِي
الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُ فَأَنْظَرُوا مَاذَا تَرَى قَالَ
يَبْنَؤُا أَفْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِن
شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٠٢﴾

Мунго ургъеха щиб гъабундай лъикI абун. Ибрагъимица васасда
жиндирго макъу бицана гъесул хIалбихъи гъабизеги, жив гъеб амру
гIубазе хIадуризеги ва ИсмагIилие бигъаяб букIизеги жинда тIад
бачIараб амруялда сабру гъабизе. ИсмагIилица абун: «Я дир эмен!
Дуца гIубазабе Аллагъас ﷻ дуда амру гъабураб иш. Аллагъас
ﷻ хъван батани дуда дун ватизе вуго цIакъ жидеца сабру
гъабулел гIадамаздаса» - абун. Гъаб буго цIакъ берцинаб жаваб.
Гъелда жаниб гIелмуги, гIакълуги, хIелмуги буго. Аллагъасул ﷻ
хIукмуялда разилъиги буго, инсул амруялда мутиглъяиги буго.

103. Эменги васги Аллагъасул ﷻ амруялъе

мутиглъяараб мехаль ва Ибрагъимица

ИсмагIил гъумералда вегизавун гIодов лъураб мехаль,

فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ ﴿١٠٣﴾

104. Дица гъесде ахIана: «Я

Ибрагъим!

وَنَدَيْنَاهُ أَنِ يَنْتَرِهِمْ ﴿١٠٤﴾

105. ХIакълъунго дуца ритIухъ гъабуна дуда
бихъараб макъу.

فَدَّصَدَقَتِ الرُّؤْيَا إِنَّا كَذَّاكَ تَجْزِي
الْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٥﴾

Дуца хъвезе абун вегизавуна due хирияв, дур
цохIого вугев вас. Гъеб буго мун Дир амруялъе

мутиглъяи ва Дие гъеб гIезе буго. Гъев вас хъвей Дица дуда тIаса
босана. Гъединаб жазаъ гъабула Дица Дие мутигIал ва жидеца
Дун разилъи тIалаб гъабун лъикIаб гIамал гъабулел гIадамазе.

106. ХIакълъунго гъаб иш букIана цIакъго

кIудияб ва баянаб хIалбихъи.

إِنَّ هَذَا هُمُ الْبَاطِلُونَ الْمُبِينُ ﴿١٠٦﴾

Аллагъас ﷻ жиндир Халиллъун (вокълев) гъавурав Ибрагъимил
хIалбихъи гъабуна гъесул халиллъун вугев вас ИсмагIил ﷺ хъве
абун амру гъабун. Ибрагъим аварас ﷺ жиндир БетIергъан
Аллагъасул амру тIаса бицана ва гъев разилъи тIалаб гъабун жиндие
хирияв вас хъвезе разилъана.

107. Дица ИсмагIил ﷺ хвасар

гъавуна алжаналъул цIакъ кIудияб

وَفَدَيْنَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ ﴿١٠٧﴾

куйги кьун.

108. Гъев Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ берцинаб وَتَرْكَبَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ биценги нахъе хутIзабуна киналго умматазулъ.

Киналго диназда жанив Ибрагъим авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ жив вещцарав ва жинда нахърильтъулев вуго.

109. Дир рахъальтан салам буго Ибрагъимида, гъев سَلَّمَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ хира гъавураб ва кIодо гъавураб.

110. Гъединаб жазаъ гъабула Дица жидеца كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ лъикIаб гIамал гъабулел гIадамазе.

111. ХIакълъунго гъев Ибрагъим авараг إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ вукIана Дир муъминал лагъзадеридаса. Иманальулъ жив камилаб ва хIалхъарав.

Аллагъасул свалат салам лъеяв Ибрагъимил عَلَيْهِ السَّلَامُ ва ИсмагIилил عَلَيْهِ السَّلَامُ хIакъальулъ халатал ва берцинал къисаби руго. Дица гъел хъвачIого тана гъезул бицен батIи-батIияб букIун ва мухIканлъи киб бугеб лъачIого. Гъав жив хъвезе амру гъабурав вас ИсхIакъ عَلَيْهِ السَّلَامُ вукIанаян абулелги гIалимзаби руго ва гъезулги жидер рагIиялъе далилал руго.

112. Ибрагъим аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ Дица وَبَشِّرْنَاهُ بِإِسْحَاقَ نَبِيًّا مِّنَ الصَّالِحِينَ жегиги рохел бицана две ИсхIакъ абун цIар бугев вас гъавизе вугин абун.

Жив авараглъун вукIунев ва лъикIал гIадамаздасаги вукIунев.

113. Дица дунялалъул ва диналъул وَبَشِّرْنَا عَلَيْهِ وَعَلَىٰ إِسْحَاقَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا амруялъулъ баракат гъабуна ИсхIакъие مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ مُؤْمِنٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ ва Ибрагъимие عَلَيْهِ السَّلَامُ.

Гъезул зуррияталдаса руго лъикIал муъминзаби ва аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ. Гъединго купру-ширкалдалъун жидер напсалъе зулму гъабулелги руго.

ЛъикIал гIадамазул квешаб зуррият букIин гъел гIадамазул гIайиблъун букIуларо. Киналго умматазул рукIана аварагзабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ иман лъечIел гъезул умумул, яги гъезул васал. Гъаб мисал буго лъикIал муъминзабазул квешаллъималрукIиналъулги. Гъеб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIикматалдалъун бугеб иш: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие рокъарал гIадамазул хIалбихьи гъабула батIи-батIиял хIалаздалъун. Лъимал хъизаналдалъун хIалбихьи гъаби буго гъел лъимал квешал лъугъин. Гъелдалъун жиде рекIел бакъвай букIизе ва гъелда сабро гъабун ажроги букIизе.

Жидер щибго гъунар гъечIеблъиги гъел муъминзабада бичIчIизе. Цониги инсанасе бокъуларо жиндир лъимер квешаб букIизе. Гъесул

хІал кІолєб букІарабани жинца гьєб лѣимер цІакъ лѣикІаб тарбия кѣун гьєлда чІезабилаан. Кинниги Аллагъас ﷻ лѣикІал чагІазул лѣимал квешалги гьарула, квешал гІадамазул лѣимал лѣикІалги гьарула. Гьєлда жаниб БетІергъанасул хІикматги букІула.

114. ХІакълъунго Дица цІоб-рахІму гьабуна ﷻ
Муса ва Гьарун аварагасдаги ﷻ.

115. Дица гьєв кІиявгоги ва гьєзул
къавмги хвасар гьабуна цІакъ кІудияб
къварилѣиялдаса. ﷻ

Бануисраилал хвасар гьаруна пиргІавнил
къавмалѣул зулмуялдаса: гьєзул лагълѣиялдаса ва гьєз васал чІван
ясал лагъзаллѣун гьариялдаса хвасар гьаруна.

116. Дица Муса аварагасе ﷻ ва
Бануисраилазе квер бакъи гьабуна ва гьєл
пиргІавнил къавм къибгІияздаса бергъана. ﷻ

117. Дица Мусе ва Гьаруние ﷻ жиб
баянаб тІехъ Тавратги кѣуна, жиндир
хІукму баянаб, жиндир магІна гьваридаб. ﷻ

118. Гьєв кІиявго битІараб нухалдаги
тІоритІана. ﷻ

Аллагъ ﷻ цо гьавун гьєсие гІибадат гьабиялде халкъ ахІулел
расулаллѣунги гьаруна.

119. Гьєв кІиясулго берцинаб биценги нахъе
тана хадусел умматазулъ. ﷻ

120. Аллагъасул ﷻ салам ва рахІмат буго
Муса ва Гьарун аварагасда ﷻ.

121. ХІакълъунго Дица гьадианаб лѣикІаб
жазаъ гьабула жидеца иман лѣун лѣикІаб
гІамал гьабулел муъминзабазе. ﷻ

122. ХІакълъунго Гьєв кІиявго вуго дир
иман камилал лагъзадеридаса. ﷻ

123. ХІакълъунго Ильяс ﷻ вуго Дица
расулаллѣун ритІарал гІадамаздаса. ﷻ

Гьєв вуго Ильяс ибну Ясин, Гьарун аварагасул ﷻ лѣималазул
чилѣун жив вугев.

124. Гьєв Ильясица ﷻ жиндир
къавмалда абуна: «Нуж Аллагъасдаса ﷻ

وَلَقَدْ مَنَّا عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَارُونَ

وَنَجَّيْنَاهُمَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ الْكَرْبِ

الْعَظِيمِ

وَنَصَّرْنَاهُمْ فَاكُونُوا لَهُمُ الْغُلَّيْنِ

وَعَالَيْتَهُمَا الْكِتَابُ الْمُسْتَيْنِ

وَهَدَيْنَاهُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

وَتَرَكْنَاهُمَا فِي الْآخِرِينَ

سَلِّمٌ عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَارُونَ

إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ

إِنَّهُمَا مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ

وَإِنَّا لَإِيَّاسٍ لِّمَنِ الْمُرْسَلِينَ

إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَلَأَسْتَفُونَ

Хинкьуларищ?

125. Нужеца БагIло абулеб хъанчалъе ﴿١٢٥﴾
лагъльийиш гъабулеб, жинца кинабго
махлукъ берцинго ва мухIканго бижарав Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ живго
тун.

126. ПIадеГIанав Аллагъ вуго нужерги ﴿١٢٦﴾
ва нужер умузулги БегIергъанлъун
жив вугев»-абун.

127. Гъеб къавмалъ Ильяс авараг ﴿١٢٧﴾ عَلَيْهِ السَّلَامُ гьереси
гъавуна.

ХIакълъунго гъеб къавм жужахIалде жаниб лъугъизабун буго.

128. Аллагъ ﴿١٢٨﴾ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие гIибадат
бацIада гъабурал муъминзаби хутIизегIан гъел
лъугъизаричIо жужахIалда жанир.

129. Гъев Ильяс аварагасулги ﴿١٢٩﴾ عَلَيْهِ السَّلَامُ берцинаб
бицен нахъе тана дица хадусел умматазе.

130. Дир салам ва кIодо гъави буго Ильяс ﴿١٣٠﴾
аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ ва гъесул агълуялда.

131. ХIакълъунго гъадианаб жазаъ гъабула ﴿١٣١﴾
Дица Дир лъикIал лагъзадерие.

132. ХIакълъунго гъев Ильясги ﴿١٣٢﴾ عَلَيْهِ السَّلَامُ вукIана
Дир иман камилал муъминзабаздаса.

133. ХIакълъунго ЛутIги ﴿١٣٣﴾ عَلَيْهِ السَّلَامُ вуго Дица
аварагабилъун ритIарал гIадамаздаса.

134. Дица гъевги кинабго гъесда иман лъураб ﴿١٣٤﴾
агълуги гIазабалдаса хвасар гъаруна.

135. Гъесул херай чIужу хугIана жидее гIазаб ﴿١٣٥﴾
гъабуразда гьоркьой.

136. Цинги Дица ЛутIил ﴿١٣٦﴾ عَلَيْهِ السَّلَامُ къавм гъалаг
гъабуна цIакъ квешаб гIазабалдалъун.

Гъезул росаби зобалаздеги рорхун кIалагъоркье сверизаруна. Цинги
гъезде гIаде жужахIалъул ганчIалги рана.

137.138. Нуж унел руго, я гъал къурайшиял, ﴿١٣٧﴾
гъезул росаби рукIараб бакIалдаса рогъалил
гIужаль, къасиги, къадги. ﴿١٣٨﴾

Нужеда гъел чIунтарал бакIал рихъулел руго, гъениб

бугеб махІцараб лымалгул хІорги бихулеб буго. Гьеб ишалгул
нужеца пикру гьабулариш ва гьелдаса гІакьлуги босулариш?
ТІадегІанав Аллагьас нужееги гьединаб гІазаб гьабила абун ракІалдего
кколариш нужеда?

139. ХІакьлуги Юнуси عَلَيْهِ السَّلَام вуго Дица وَلَا يَنْصُرُ لَكُمْ الْمُرْسَلِينَ ١٣٩
аварагзабилгун ритІараздаса.

140. Дуца рехсе гьев Юнус авараг عَلَيْهِ السَّلَام إِذْ أَتَى إِلَى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ١٤٠
гІадамазул цІураб гамидаги рекІун жиндир
кьавмалдаса лгьутун араб гІуж.

141. Гьеб гама гьанкьиялда хІинкьун عَلَيْهِ السَّلَام فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ ١٤١
можоро тІамураб мехаль Юнус авараг
можороде кьана ва гьев ральдалье рехана.

142. Цинги гьев кІудияб ччугІаяль кьулчІана, فَأَلْقَاهُ الْوَلُوتُ وَهُوَ مُلِيمٌ ١٤٢
жинда гІайиб чІваравлгунги вукІун.

Жинда тІад кьараб рисалатги тІубачІого ва БетІергьан Аллагьасул
изну гьечІого кьавмалда гьоркьоса кьватІиве анин абун.

Тафсиралгул гІалимзабаца абун: гьев Юнус авараг عَلَيْهِ السَّلَام жиндир
кьавмалда ракІ кьварилгун кьватІиве вахьун вукІана, гьез жив гьереси
гьавидал ва жиндир дагІватги босичІелгул. Юнус عَلَيْهِ السَّلَام ральдал
рагІалде швараб мехаль гьениб гІадамал тІад рекІун ине хІадурараб
гама батидал, гьеб гамияда тІад рекІана. Цинги цІакьаб гьури бахьун,
карачелал кІодолгун гама гІанкьиялда хІинкьи бугеб хІал ккана. Гама
бачулел гІадамаз абун: «Гьаб гамида цо ханасдаса лгьутарав лагь
рекІун вуго, гьев чи ральдалье рехичІони ниль киналго гьанкьизе
руго» - абун. Цониги чи мукІурлгичІеб мехаль жив вуго лгьутарав
лагь абун, гьез можоро тІамуна ва гьеб можороялгуль Юнус авараг
عَلَيْهِ السَّلَام кьана ва ральдалье рехана. Гьеб хІалаль жив кІудияб ччугІил
чохьонивги ккана.

143.144. ХІакьлуги гьев Юнус عَلَيْهِ السَّلَام жинца فَقَوْلًا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسْتَحِينَ ١٤٣
Аллагь عَلَيْهِ السَّلَام гІемер рехсолев, гьесие тасбихІ لَيْتَ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ١٤٤
гьабулездаса вукІун гурони, кьиямасеб кьо
чІезегІан гьеб ччугІил чохьонив хутІилаан.

Гьеб ччугІил чехь гьесул хоблгун букІилаан, гьениса кьватІиве живги
вахтІилароан.

Юнус авараг عَلَيْهِ السَّلَام ччугІил чохьонив вукІадгоги Аллагьасе عَلَيْهِ السَّلَام
тасбихІ гьабун, гьев гІемер рехсон, тавбу гьабун Аллагьасде عَلَيْهِ السَّلَام
хІелана. Юнус аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Мун гурев цоги Аллагь عَلَيْهِ السَّلَام
гьечІо. Мун цІакь вацІадава тІадегІанав вуго. Дунги дирго напсалье

зулму гьабуравлгун вуго»-абун. Аллагъас ﷻ гьесул дуглаялье жаваб гьабуна, гьесул тавбуги къабул гьабуна.

145. Дица гьев Юнус عليه السلام ччугил ﴿١٤٥﴾ **чоьхониса къватIиве вачун, бухIараб салул авлахъалде рехана ва гьев загIиплгун, унтунги вукIана.**

146. Дица гьесда Iаде хьабахъалгун ﴿١٤٦﴾ **гъветIги бижизабуна, гьесие рагIад гьабизе** ва гьев рухIаголъабазул заралалдаса цIунизе. Гьеб хьабахъулгун тIанхал цIакъ кIудиял рукIана, гьелгун рагIадги гьогъен бугеб букIана. Гьеб хьабахъалда аскIоре тIутIалги рачIуларо. Юнус авараг ﷻ жиндир хъал тIеренлгун щибго жо хIехьоларев Iадин лгугун вукIана. Аллагъас ﷻ берцинаб тадбир гьабун гьев Юнус бакъул бухIиялдаса ва тIутIазул заралалдаса цIунана. Жив сахлгун хьвадизе кIолеб лгугъараб мехаль, гьев жиндир къавмалгухъе ана. IадегIанав Аллагъас абулеб буго:

147. Цинги дица гьев Юнус авараг عليه السلام ﴿١٤٧﴾ **витIана нусазарго чиясда яги гьездасаги** **цIикIларал Iадамазда,** гьел жинца Аллагъасул ﷻ диналде ахIулев расуллгун. Гьел рукIана Мавсилалгун рахъалда бугеб Нинава абулеб бакIалда.

148. Гьез Юнус аварагасда عليه السلام иман лгуна ﴿١٤٨﴾ **ва дица гьел чIаго тана жидеа цIараб заман шун, щивав жиндир мехаль хвезегIан.**

Аллагъас ﷻ гьеб къавмалъе глазаб гьабиялгун Iаламат загьир гьубараб мехаль, гьез тавбу гьабуна: киналго цадахъ Iалахалде рахъана жидер лгымал-хъизангун, гIиял, хIайваналги рачун. Гьениб эбел тIинчIалдаса батIа гьабун цоцазде ахIдезе гьабуна, жалгоги дугIа гьабун Аллагъасде ﷻ гьардана. Цинги Аллагъас ﷻ гьездаса глазаб нахъчIвана ва гьез иман лгун хадуб гьеб иманги биххизабичIо.

Жидеда аварагаби ритIарал умматазул гъав Юнус аварагасул ﷻ уммат буго жидеда глазаб тIад швей хIакълъараб мехаль жидеца тавбу гьабурал ва гьеб тавбу биххичIого иман-исламалда чIарал.

149. Дуца къурайшиязул ﴿١٤٩﴾ **мушриказдаса жаваб тIалаб гьбун** **гьезда абе, МухIаммад صلى الله عليه وسلم, нужеца дир БетIергъан** **Аллагъасул ﷻ ясал ругинищ абулеб, нужеого васал рукIизе** **бокъулеб мехаль?** Гьез абулеб букIана малаикзаби Аллагъасул ясал

ругин абун. Жидеого ясал рукIизе бокьулареб мехаль, Аллагьасул
 ۞۞۞ ясал ругоян кин гьез абулебан гьикьулеб буго, гьезда бадибIвай
 гьабун ва гьез бицулеб жо батIулаб букIин баян гьабун.

150. Яги Дица малаикзаби ясаллIун рижулеб ۞۞۞
 мехаль гьел мушрикал гьеб бакIалдайиш
 рукIарал, гьезда малаикзаби ясал рукIин
 лъазе? ۞۞۞

151.152. Нуж кантIе, я гьал Iадамал! ۞۞۞
 XIакьIьунго гьел мушриказ гьереси бишун
 абулеб буго Аллагьасул ۞۞۞ лIимал ругин
 абун. ۞۞۞

XIакьIьунго, гьел руго жидеца гьереси бицулел Iадамал.

153. Аллагьас ۞۞۞ ясалишха тIаса ришизе ۞۞۞
 рукIарал васаздаса?

154. Нужеца шай гьединаб xIукму гьабулеб? ۞۞۞
 Нужеца ясал васаздаса тIокI гьаруларо гуриш?

155. Гьаб бицараб жоялдаса вагIза шай нужеца ۞۞۞
 босулареб?

Нужедаго рельгьарал Iадамазцин кьабул гьабулареб гьересияб рагIи
 шай нужеца Аллагьасде ۞۞۞ гIунтIизабун абулеб?

156. Яги нуже баянаб xIужа-далилиш бугеб, ۞۞۞
 малаикзаби гьесул ясал рукIин ритIухь
 гьабулеб?

157. Нуж рачIаха гьеб xIужа тIад хьвараб ۞۞۞
 тIехьги босун, нуж битIараб жо бицулел
 ратани.

158. Жегиги гьел мушрикаца ۞۞۞
 Аллагьасдаги ۞۞۞ малаикзабаздаги
 гьоркьоб насаб хурхизабун.

XIакьIьунго гьел малаикзабаздаги лъала
 мушрикал жужахIалде унеблIи. Амма мушрикал цIакь ахIмакьаб
 жо бицулел руго.

159. Аллагь ۞۞۞ вацIадава ва тIадегIанав ۞۞۞
 вуго гьел мушриказ жиндие гьарурал
 сипатаздаса.

160. Жидеца Аллагьасе ۞۞۞ гIибадат бацIада ۞۞۞
 гьабулел муьминзабаца гьабуларо Аллагьасе ۞۞۞

мукъсанлгы бачлудеб сипат.

161. Хіакълъунго нужги нужна лагългы гъабулел алагъзабиги гъечло, ﴿فَأَنذَرْتُكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ﴾

162. иманалда ругел Аллагъасул جَلَّالَهُ лагъзал къосизаризе клоеллъун. ﴿مَا أَنشَأَ عَلَيْهِ فِتْنَتَيْنِ﴾

163. Аллагъас جَلَّالَهُ жужахлалде лъугъызарулел гІадамал хутлизегІан гьел клола нужеда къосизаризе. ﴿إِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ الْجَحِيمِ﴾

164. Аллагъасул جَلَّالَهُ лагъзал рукиядла мукІурлъун, малаикзабаз абулеб буго нижедаса щивав малаик вуго щивасе жиндир макъам бугев. ﴿وَمَا مِمَّا إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَّعْلُومٌ﴾

Ниж гъеб макъамалда рекъон мутлгІлгула нижер БегІергъанасе. Нижедаса руго ризкы босун хъвадулел, цІад ва гъури хъвадизе гъабулел, рухІ босулел, вахІю босун рещтІулел ва цогидалги къокъаби.

165. Ниж Аллагъасе جَلَّالَهُ гІибадат гъабизе мухъл гъарун клоел руго, ﴿وَأَنَّا لَنَحْنُ الصَّافُونَ﴾

166. Аллагъасе جَلَّالَهُ кидаго тасбихІ гъабулелги руго. Гъал аятал рещтІизарун Аллагъас جَلَّالَهُ мушриказе баян гъабулел буго малаикзаби Аллагъасул جَلَّالَهُ лагъзал рукин, гъесул ясал гъечлеблгы. ﴿وَأَنَّا لَنَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ﴾

167. Гъел Маккаялъул мушриказ абулеб букІана ﴿وَأَن كَانُوا يَقُولُونَ﴾

168. нижедеги гІехъ рещтІизабун букІараб ани цогидал умматазде рещтІизабураб гІадин ﴿لَو أَن عِنْدَنَا ذِكْرًا فَرَأَى الْأَوَّلِينَ﴾

169. Нижги Аллагъасе جَلَّالَهُ гІибадат бацІаад гъабулездаса рукилаан-абун. ﴿لَكُنَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ﴾

170. Цинги жидехъе хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вачІараб мехаль ва гъесда Къуръанги рещтІизабураб мехаль: гъез Къуръаналда инкар ккуна. Гъезда нахъа лъазе буго кинаб гІазабдай жидеда щвела абун: гъеб Къуръан гъереси гъаби сабаблъун, аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мутлгІлгы тей сабаблъунги. ﴿فَكَفَرُوا بِهِ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ﴾

171. Хіакълъунго Дица аварагзабилъун ритІарал Дир лагъзадерие, жиб цебего гъабураб къотІи буго ﴿وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ﴾

172. Хіакълъунго гъел аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَام жидее ﴿إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ﴾

квербакъи гъабизе бугел ругин абун.

173. Дир боялги: дида иман лъурал гIадамалги وَإِنَّ حُجْدًا لَهُمُ الْعِلْبُونَ ﴿١٧٣﴾
капурзабаздаса бергъизе ругин абун.

Дунялалда хIужа-далилалдалъун бергъизе руго, гъазаваталдаги бергъизе руго. Ахираталда алжаналде жанир лъутъунги бергъизе руго.

174. Мун гъел мушриказдаса вуссун чIа, فَقَوْلَ عَنْهُمْ هَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٤﴾
МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дуда амру
гъабизегIан гъезда рагъ гъабеян абун.

175. Мун валагъе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъезда وَأَبْصِرْهُمْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٥﴾
гIазаб швараб мехаль щиб хIалдай гъезул
букIулаян абун.

Гъезда жидедагоги бихъизе буго кинаб ахир кколеб гъезул купру-ширкалъул.

176. Гъез Дир гIазаб хехго бачIинищ тIалаб гъабулеб أَفَعَدَّ إِنَّا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٧٦﴾
бугеб?

177. Гъеб Дир гIазаб жидер азбаралъуб فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٧﴾
рештIараб мехаль цIакъ квешаб къо
букIизе бугоха жиде хIинкъи кколеб букIарал, амма жидеца
иман лъечIеб къавмалъе.

178. Мун гъездаса дагъаб мехаль вуссун чIа, وَقَوْلَ عَنْهُمْ هَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٨﴾
МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

179. Мун гъезда бачIулеб гIазабалде валагъе. وَأَبْصِرْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٩﴾
Гъездаги бихъизе буго кинаб гIазаб жидеде
бачIулеблъи.

180. Дур БетIергъан Аллагъ цIакъ سُبْحَنَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٨٠﴾
вацIадав вуго гъел мушриказ гъарулел
сипатаздаса.

Жиндир гуч бергъарав БетIергъанги вуго гъев.

181. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ салам ва рахIмат وَسَلَّمَ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿١٨١﴾
буго гъес халкъалда дин малъизе ритIарал
аварагабазда عَلَيْهِمُ السَّلَام.

182. Ва кинабго рецц ва шукруги тIадегIанав وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٢﴾
Аллагъасе буго, кинабго гIаламалъул
БетIергъанлъун жив вугев.

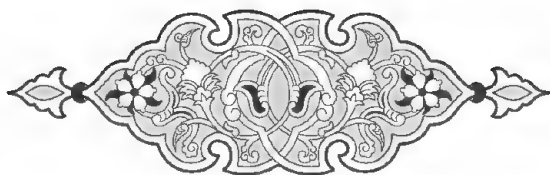
Гъеб гIалам жинца бижарав, гъельул тадбир гъабулев, ахираталдаги

жив цогояв БетІергъанлъун вукІулев. Алжан-жужахІги жиндир мулкІлун бугев, лагъзадерие жазаъ гъабиги жиндир хІакълун бугев. Гъав БетІергъан лъалеллун ниль гъарун ругелъул, даимаб шукру ва рецц буго гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ.

Аллагъасул свалат салам тьсаяв аварагас абунa: «*Жиндие тІубараб ажру шевезе бокъарав чияс цо мажлисалда вукІун гъениса тІад вахъизе бокъараб мехалъ абе:* ﴿سُبْحَنَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ﴾ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾»- абун. ХІадис ибну Абих Іатимица бицана. (180-181-182 аятал) Шибаб какда хадуб гъаб рагІи абурав чиясе тІубараб ажру швелин абурабги хІадисги буго.

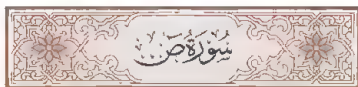
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун Сурату Ссафаталъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

ТІолго рецц ва шукру ТІадегІанав Аллагъасе буго.

38. Сурату Ссад

Гъаб сураталъ нилъее баян гъабулеб буго Маккалялъл мушириказ Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасул рисалат къабул гъабизе чIухIун, гъесдехун хIалхъублъи гъабун, гъарурал квешал пишаби ва тIадегIанав Аллагъас جَلَّالُهٗ гъезул щибаб рагIи ва гIамал нахъчIван жиндир аварагасда صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рецтIизарурал аяталги. Гъел мушириказда цересел умматазда гIадаб гIазаб рецтIизабун букIарабани, гъез авараг гъереси гъавизе вукIинчIеблъиги бицун буго.

Гъел муширикал жидер инкаралдаса нахъчIвазе сабаблъун, гъезие вагIа-насихIатлъун цересел умматазул цо-цо къисаги бицун буго. Гъел къисаби рициналда жаниб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе рекIелгъейги буго ва жиндир дагIваталда тIад чIезе, жинца мушириказул инкар ва макру хIелхъезе ракI къвакIизабиги буго. Аллагъас جَلَّالُهٗ къураб кIудияб нигIматалда цукру гъабизе кантIизавиги буго.

Сураталда жаниб гъединго бицун буго тIадегIанав Аллагъас ахираталда муъминзабазе хIадурун бугеб алжаналъл нигIматазул ва купру-ширкалъул агълуялъе ва мунаникъзабазе хIадурун бугеб жуужахIалъл гIазабатълуги. Гъаб умматалъл кIудияв эменлъун вугев Адам аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام ва иблисалда гъоркъоб ккараб хабаралъл бицун буго. Гъеб иблис Аллагъасда جَلَّالُهٗ чIухIи сабаблъун алжаналдаса бачахъараб букIин бицун, нилъее баян гъабулеб буго чIухIи букIин бицунго квешаб сипат ва гъеб чIухIиялъ инсан гъалаг гъавизе бегъулеблъи.

Сураталъл ахиралда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул рисалаталъл мурад умматалгъухъе Аллагъасул جَلَّالُهٗ дин цвезаби букIин бицун буго, гъеб дин цвезабиялде данде гъес ужра тIалаб гъабунгутIиги бицун буго, гъеб рисалат аварагас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ургъараб жо гъечIеблъи, тIадегIанав Аллагъасул амру букIин баян гъабун буго.

Сураталда цIар лъун буго гъеб жиндалълун байбихъараб «Ссад» хIарпалълун цIаралдалълун.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ссад.

ص وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ ﴿١﴾

ПIадегIанав Аллагъ вуго жинда лъалевлъун гъеб Ссад хIарп хъваялдалъун бугеб мурад. **Жинца вагIза гъабулеб, жинда жаниб гIелму-хIикмат бугеб, хирияб Къуръаналдалъун гъедулев вуго БетIергъан Аллагъ** جَلَّ جَلَالُهُ : гъаб Къуръан жиндир калам буго абун ва хирияв МухIаммадгIи صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндир расул вуго абун.

2. Гъаб амру гъадин бугониги, Аллагъасде

بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عَذَابٍ وَشِقَاقٍ ﴿٢﴾

инкар ккурал Маккаялълул мушрикал иман лъезе чIухIун руго

ва аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дагIба-къец гъабун гъесда данде чIун руго, гъесие къварилъи гъабизе ургъулелги руго. Ва амма гъезул инкаралъ Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ ва аварагасе шибго зарал гъабуларо.

3. Дица цIакъ гIемер гъалаг гъаруна

كِرَاهِلْكَامَنَ فَيَلْبَهُمِنْ قَرْنٍ فَنَادَ وَأَوَّلَاتٍ حِينَ

гъединал инкарчагIи гъезда цере рукIарал умматазул ва гъел ахIи бан, кумек гIалаб гъабун зигардулел ва

مَنَاصٍ ﴿٣﴾

чIвачIвадулел рукIана, гъеб зигараялъ жидее шибго мунпагIат гъабулареб мехаль. Дица гIазаб гъабизе къадар гъабураб заман ПIаде швараб мехаль гъеб гIазаб гъаби нахъбахъуларо, гъеб нахъчIвазе кIолев чиги вукIуларо.

4. Маккаялълул мушрикал гIажаиблъи

وَيَحِبُّوْنَ أَن جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ وَقَالَ الْكَافِرُونَ

гъабулеб буго жидедаго гъоркъоса чи МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расулълун жидехъ вачIиналда.

هَذَا سِحْرٌ كَذَّابٌ ﴿٤﴾

Ва гъесда божицIого, абулеб буго гъав вугин жинца сихIру гъаби лъазабурав ва гъереси бицулев чи абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас жидее бихъязабураб мугIжизаталда гъеб сихIру бутин абун, гъес жидее Къуръан цIалараб мехаль гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам гъечIин, гъев МухIаммадица صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъереси бицунеб бутин абун, гъес ургъараб жо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам бутиланги абун.

Гъезда цIакъ лъикI лъалелбги букIана хирияв хIаиб МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ сихIручи гъечIелблъиги, гъереси бицулев гъечIелблъиги. Гъев вукIана жиндаса цониги чиясе къадараб пиша загъирлъичIев, жинда кинацаго божилъи гъабулев, жиндир къадру-къимат гъабулев чи. Гъев жидеде расулълун витIараб мехаль гъесдехун хIалхъублъи гъабун

абулеб букІана Маккаялгул мушриказ гьев сихІручи вугин, гьереси бицунев чи вугин абун. ХІакъикъаталда гьел жалго рукІана сихІруги, макруги гьабулел, гьересиги бицулел гІадамал.

5. Гьел мушрикаца абулеб буго: «Гъав **МухІаммадица** **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** **нижер аллагъзаби** **похІо Аллагългуниш гьарулел ругел?** **ХІакългунго, гьиб цІакъ гІажайбаб жо буго» - абун.**

أَجْعَلِ الْآلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ

Дунял-ахираталгул бахьи буголги жидее цолеб Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо гъавиялда ва гьесие гІибадат бацІІад гъабиялде ахІараб мехаль, хъанчазе лагълги гьабун ругъунал, жидер раклІазда жаниб гьел рокьи лугъгарал мушриказда гьиб цІакъ гІажайбаб жолгун бихъана.

Гъаб аят рещтІизабиялге сабаб бицун, гІалимзабаца абуна гьел мушриказе цІакъ захІмалъана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас хъанчазе лагълги гьабуге абураб рагІи. Къурайшиязул церехъаби АбутІалибихъе рачІана ва гъез абуна: «Дуца гъав дур вацасул вас нахъчІвай жинца бицунев гІадалаб хабаралдаса. Гьес нижер аллагъзабазда гІайиб чІвалерб буго, нижер динги какулеб буго, нижги ахІмакъаб иш гьабулел гІадамаллгун рикІкІулел руго» - абун.

Цинги АбутІалибица МухІаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** жиндихъего ахІана ва гьесда бицана къурайшиязул церехъабаца жинда абураб жо. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Я дир инсул вац! Дие гьел къурайшияздаса бокъараб жо буго гъез цохІо рагІи аби, гьиб рагІи абиялдалгун жсал киналго гІажамиязул ханзабилгун лугъгулеб, цогидал гІарабиялги гъезие мутІигІлгулеб» - абун. Цинги Абу Жагъалица ва гьесул гъалмагългиялгъ абуна: «Ниж разиял руго гьиб цохІо рагІи абизе ва гьелда рельлъараб цогиги анцІго рагІиги абизе» - абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Нужеца абе «Лаилагъа иллагъа»-абун. Цинги гьел къурайшиял ццим бахгун, жидер ретІелги кІобокІулаго, тІаде рахъана ва «Гьев чияс нижер аллагъзаби цо Аллагългуниш гьарулел ругел?»-абун абулаго къватІире ана. ХІадис ибну АбихІатимица ва ибну Жаририца бицана.

6. Къурайшиязул церехъеби аварагасда **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** **асклоса нахъе ана ва гъез** **поцаздаги абулеб букІана: «Нужеца сабру** **гъабе нужерго аллагъзабазе лагълги гъабиялда.**

وَأَنطَلَقُ الْمَلَكُ مِنْهُمْ أَنِ امْكُوا وَاصْبِرُوا عَلَىٰ
إِلَهَيْكُمْ إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ

Нуж мутІигІлгуге гьев МухІаммадие **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, гьес цо Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** лагълги гъабе абулеб рагІиялгуль. ХІакългунго Гъаб иш

буго МухАммадица ﷺ жиндиего кЮдолъи ва ханлъи бокъун ургъараб жо. Нужер аллагъзабазе лагълъи гъабиги тезабун жиндир Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ лагълъи гъабе абураб рагИ буго гъеб» - абун.

7. Нижеда гъаб Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъави مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ إِنْ هَذَا إِلَّا خَيَْالٌ ۝

абураб дин рагИинчЮ гъаб ахираб диналда жаниб.

Гъеб буго насраниязул дин. Гъезги Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо вуго абичЮго лъабго жо буго аллагъ абула. Цоги гАлимзабаца абуна ахираб дин абураб рагИиялъул магИна буго жидер умумуз гъабулеб батараб дин абураб. Гъаб буго гъев МухАммадица ﷺ ургъун бахъараб дин абун.

8. Гъев МухАммадида ﷺ Аллагъас أُنزِلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْ ذِكْرِي بَلْ لَمَّا يَدْعُونَ عَذَابَ ۝

гъехъишха рещГизабулеб нижеда гъоркъоса?

Нижеда гъоркъор руго гъесдаса бощи-мал гАмерал, къадру кЮдиял гАдамал Ниж мустахИкълал руго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ расулаллъун гъаризе ва жиндир калам нижеда рещГизабизе. Гъел гАубанго божулел гъечЮ Дица МухАммадида ﷺ рещГизабураб Къуръан хАкъаб Дир калам букИиналда. Гъезда жеги Дир гАзаб щун гъечЮ. Гъеб гАзаб жидеда чАмизабун букларабани гъабизе букИинчЮ гъез Дир расуласаги рисалаталдаги инкар.

9. Гъел къурайшиязул чАухАрал أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيزِ الْوَهَّابِ ۝

капурзабазда кодобишха бугеб, жиндир гуч бергъарав жинца бокъарав чиясе ханлъиги, бечелъиги ва аварагълъиги кюлев дур бетГергъан Аллагъасул хазинабазул ихтияр? Къурайшиял гъечЮ щибго жо жидер ихтияралда бугел гАдамал. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъезда гъикъуларо аварагълъи лъие къелеб абун.

10. Яги гъел мушриказейищ бугеб أَمْ لَهُمْ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَلْيَرْتَقُوا فِي الْأَسْبَابِ ۝

зобал-ракъазулги, гъезда гъркъоб бугеб махлукъаталъулги мулк ва ханлъи?

Гъеб ханлъи жидехъ батани, гъел зобалазде гАде рахун ва жидеца гъеб махлукъаталъул тадбирги гъабе абе! ГъечЮ гъезие гъеб зобал-ракълъул ханлъи ва гъезда кЮларо махлукъаталъе тадбир гъабизе.

11. Гъел цАкъго дагълал гАдамал руго جُنْدُ مَا هَلَكَ مَهْزُومٌ مِنَ الْأَحْزَابِ ۝

аварагасде дандечИей гъабулел ва дагълбго

заманаялдаса жал къезаризе ругел ва мугъ бан лъутизе ругел.

Дуца гъез бицунев рагIиялгъул кIвар гъабуге, МухIаммад ﷺ, ва дуда тIад къараб хIалалъ Аллагъасул ﷻ рисалат умматалгъухъе шцезабе!

12. Гъал къурайшияздаса цереккунги
аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гьереси гъаруна НухIил
къавмалъ, ГIадилазги, пиргIавнил
къавмалгъи:

كَذَّبَتْ قَبِيلُهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ
ذُو الْأَوْتَادِ ﴿١٢﴾

жинца цIакъ чIахIиял сиял рарав (пирамиды). Яги жинца ГIадамазе гIазаб гъабугев вукIарав гъезул кверазда ва хIатIазда магIалги чIван, хвезегIан бакъукъе рехун тун.

13. Самудиязги, ЛутIил къавмалгъи,
гIурччинаб рохьил бетIергъабилгъун
ругел ШугIайбил къавмалгъи гьереси
гъаруна аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ .

وَتَمُودُ وَقَوْمُ لُوطٍ وَأَصْحَابُ لَيْكَةِ أُولَئِكَ
الْأَخْرَابِ ﴿١٣﴾

Гъел киналго рукIана Аллагъасул ﷻ аварагзабаде данде рахъарал къокъаби. Аллагъас ﷻ гъел киналго гъалаг гъаруна. Гъал къурайшиял гъалаг гъаризеги кIола Аллагъасда, авараг ﷺ гьереси гъави ва гъесие зарал гъаби течIони.

14. Гъал киналго къокъаби ва умматал
жидеца аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гьереси гъарурал
рукIана. Гъезие дир гIазаб гъаби
хIакъгъана.

إِنْ كُنَّا إِلَّا كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ
عِقَابِ ﴿١٤﴾

Дунялалгъул рукъорго гIазаб гъабун гъалаг гъаруна Дица гъел къокъаби, ахираталдаги гъезие жужахIалгъул гIазаб букIизе буго.

15. Гъаб дида инкар ккIураб къавмалгъе
нахъехун бугеб цоги заман гъечIо,
МухIаммад ﷺ, Исрапил малаикас
похIо нухалъ ссуралгъуб пузегIан мех
гурони.

وَمَا يَنْظُرُونَ إِلَّا الصَّيْحَةَ وَجِدَّةً مَّا لَهَا
مِنْ فَوَاقٍ ﴿١٥﴾

Гъеб ссур пузе мех швараб мехалъ гъеб нахъбахъуларо ва гъеб кIиго нухалъ пуларо, ай цохIо нухалъ ссуралгъубе пураб мехалъ гIадамал гIакълу-лгъай ун гIодор ккола, гъелдаса хадуб букIунеб жоги гъезда лгъаларо шивасе жиндир гIамалалда рекъараб хабал гIазаб гъаби гуреб. Къиямасеб къоялгъ халкъ тIаде бахъизабизе ссуралгъубе пураб мехалъ, киналго тIаде рахъун махIшаралдаги данделгъула.

Гъаб аяталдаса бичIиулеб буго ГIадегIанав Аллагъас гъаб МухIаммад аварагасул ﷻ уммат гIаммаб хIалалъ гъалаг гъабун тIагIизабизе

гъечІеблѣи ва кѣямасеб кѣоги гѣаб умматалѣул гІадамазда гІад чІезе
букІин.

16. Маккаялѣул мушрикаца абун:

وَقَالُوا رَبَّنَا عَجَلْ لَّنَا قِطْنًا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ ﴿١٦﴾

«Я нижер БетІергѣан! Нижее гѣабизе

бугеб гІазаб гѣаб дуњялалдаго гѣабе, хІисаб-мизан гѣабулеб кѣо
швеладдего цебе» - абун.

Гѣеб рагІи буго авараг махсароде гѣавун, ахират букІиналда божицІого
абулеб рагІи.

17. Дуца сабру гѣубе, МухІаммад

أَصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَادْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُودَ ذَا الْأَيْدِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гѣез дуда абулеб рагІиялда ва

дуе гѣабулеб кѣварилѣиялда.

إِنَّهُ بِأَوَّلِ ﴿١٧﴾

Аллагѣас صَلَّيَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дуе квербакѣи гѣабизе буго
гѣел капурзабазе гІазабги гѣабизе буго. Дуца ракІалде швезаве Дир
лѣикІав лагъ Давуд авараг عَلَيْهِ السَّلَام . Гѣев жиндир диналѣулѣ цІакъ
кѣуватав вукІана ва жив Аллагѣасе صَلَّيَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цІакъ хІелулев, гѣесие
гІибадат гѣабииялда гІад чІаравги вукІана.

Давуд авараг عَلَيْهِ السَّلَام вукІана жиндир черх кѣуватав, жинца хІалтІи
гѣабулев. Башадаб сордолял тІаде вахъун Аллагѣасе صَلَّيَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гІибадат
гѣабулев вукІана. Цо кѣоялѣ кІал ккун, цо кѣоялѣ кІал биччан вукІулевги
вукІана. Жинца шукру гѣабулев, жиндир сабру кІудиявги вукІана.

18. ХІакълѣунго Дица Давуд аварагасе

إِنَّا سَخَرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ، يُسَبِّحْنَ بِالْعَمِينِ

مُتِغِرُلْГИ квегъана гѣевгун цадахъ

жидеца радал-бакъанида тасбихІ гѣабизе.

وَالْأَشْرَاقِ ﴿١٨﴾

19. ХІанчІиги квегъана Давуд аварагасе

وَالطَّيْرَ مَحْشُورَةً كُلٌّ لَهُ أَوَّابٌ ﴿١٩﴾

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гѣесда аскІоре ракІарун жидеца

гѣевгун цадахъ тасбихІ гѣабизе.

Гѣел мутІрулги хІанчІиги ва кинабниги махлукъатги тІадегІанав
Аллагѣасе тасбихІ гѣабулеб, гѣесие мутІигІлѣиялда гІад чІараб буго.

20. Дица Давуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام ханлѣиги

وَشَدَدْنَا مُلْكَهُ، وَءَاتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ وَفَضَّلْنَا

щула гѣабунa: гѣесул боял гІемерал

рукІана, кѣуват-гучги букІана, Дица

гѣесие квербакѣиги гѣабулеб букІана.

الْخِطَابِ ﴿٢٠﴾

Дица гѣесие гІелму-лѣайги кѣуна аварагѣи кѣейгун цадахъ.
ГІадамазда гѣоркѣоб битІараб хІукму гѣабизе гѣунар кѣуна.
ГІадамазда бичІчІулеб пасихІаб, баянаб кІаллѣайги кѣуна.

21. Дуда рагІанищ, МухІаммад صَلَّيَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,

* وَهَلْ أَمَنَّكَ نَبِيُّ الْخَضِرِ إِذْ تَسَوَّرُوا

по дагІадулал кѣедалда гІасанги рахун

Давуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام масжидалѣуре

الْمِحْرَابِ ﴿٢١﴾

лӡугьиналгӡул хабар?

Тӡадегӡанав Аллагӡасе гӡибадат гӡабиялда машгӡуллгӡун, нахӡаса нуцӡаги рахан Давуд авараг عَلَيْهِ السَّلَام вугеб мехаль, кӡедалда тӡасанги рахун гӡесда тӡаде лӡугӡана кӡиго дагӡбадулав ва гӡез жидеда гӡоркӡоб хӡукму гӡабеян абун.

22. Гӡел жинда тӡаде лӡугӡараб мехаль Давуд авараг عَلَيْهِ السَّلَام хӡинкӡана цо зарал гӡабизе рачӡарал тӡадамал ругин абун ва гӡезда вагӡизе хӡадурун вукӡана.

Гӡез абун: «Мун хӡинкӡуге! Ниж руго

кӡиго дагӡбадулал, цояв цоясе мукӡурлӡуларел ва цоцазе зулму гӡабулел. Дуца нижеда гӡоркӡоб битӡараб хӡукму гӡабе ва гӡеб хӡукмуялӡуль зулмуги гӡабуге: цоясдехун цӡай гӡабуге, цогидасе бакӡӡызабуге. Дуца ниж тӡоритӡе битӡараб нухда ва хӡакӡаб хӡукмуялда» - абун.

23. Гӡезул цояс абун: Хӡакӡӡунго гӡав дир гӡалмагӡасул буго ункӡоялда анцӡила ичӡиго тӡоркӡӡӡен (лемаг). Дир буго цо тӡоркӡӡӡен.

Гӡас дида абун гӡеб дир лемагги жиндихӡе кӡе абун ва дун гӡеб кӡезе мукӡурги гӡавуна-абун.

24. Давуд аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Гӡев гӡалмагӡас две зулму гӡабун бугоха дур лемаг жиндир лемагазда падахӡ ккезабун. Хӡакӡӡунго гӡемерисел боцӡи-мал падахӡ бугел тӡадамалги жидеца цоцазе зулму гӡабулел руго, Аллагӡасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лӡун, аварагасда нахӡрилӡӡӡун лӡикӡаб тӡамал гӡабун хӡвадулел муӡминзаби хутӡизегӡан.

Гӡединал муӡминзабиги цӡакӡго дагӡгурони гӡечӡо» - абун.

Гӡаб хӡукму гӡабун хадуб Давудида عَلَيْهِ السَّلَام лӡана жинца хӡукму гӡабиялда жаниб мекӡаб жо гӡабураблӡи. Ва гӡеб мекӡаб жо гӡабиялде жив тӡамураблӡи жиндир хӡалбихӡизе рачӡарал тӡадамазул хабараль. Гӡеб мекӡаб жо буго дов цояв дагӡбадуласул хабаралда гӡенеккилелде цебе жинца хӡукму гӡаби.

Давуд аварагас عَلَيْهِ السَّلَام тавбу гӡабун Аллагӡасда جَلَّ جَلَالُهُ гӡарана жиндир мунагӡал рахче абун ва жив Аллагӡасе جَلَّ جَلَالُهُ сужда гӡабун

إِذْ دَخَلُوا عَلَىٰ دَاوُدَ فَفَتَنَ عَنْهُمْ فَأَلُوهُ الْأَخَفَ
خَصِمَانِ بَعِي بَعْضًا عَلَىٰ بَعْضٍ فَأَخَرُ بَيْنَنَا
بِالْحَقِّ وَلَا تَشْطِطْ وَأَهْدِنَا إِلَىٰ سَوَاءِ الصِّرَاطِ ﴿٢٢﴾

إِنَّ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَجِيَّةً وَلِيَ نَجِيَّةً
وَحِدَةً فَقَالَ أَكْفِلْنِيهَا وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ ﴿٢٣﴾

قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَجِيَّتِكَ إِلَىٰ نِعَاجِهِ وَإِنَّ
كَثِيرًا مِّنَ الظَّالِمَةِ لِيَبْعِي بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ إِلَّا
الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ مَّا هُمْ
وَقُلْ دَاوُدُ إِنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفِرْ رَبَّهُ، وَخَرَّ رَاكِعًا
وَأَنَابَ ﴿٢٤﴾

Годовеги ккана. Гъаб аят цџалидал сужда гъабула. Гъеб суждаялда цџарги буго шукру гъабиялъул сужда абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнугџаббасидаса бицараб хџадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас «Сурату Ссад» цџалараб мехаль сужда гъабуна. хадуб жинцаги абун: «Гъаб сужда жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв Давуд аварагас гъабуна тавбу гъабун. Нильеца гъаб сужда гъабизе буго Аллагъасе جَلَّالُهُ шукру гъабун» - абун. Хџадис имам Аннасаияс бицана.

25. Дица Давуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام гъеб

гъалатІ гџаса лъугъун тана.

Хџакълъунго Давуд аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام Дида

гџагарлъи буго ва берцинаб, гџадегџанаб

макъамги буго, ахираталдаги гъесие берцинаб вуссулеб бакІги буго. Гъебги алжан буго.

Ибнукасирица абун: Давуд аварагас عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъасда جَلَّالُهُ жиндир мунагъал чуре абураб жо букџана дов кџиявго дагџадулав жинда гџаде лъугъараб мехаль жинда гъел цо квешлъи гъабизе рацџарал ругин абун ракџалде ккей. Гъеб буго цо гџадамазул хџакъальулъ квешаб пикру гъабизе бегъуларин абураб рагџи. Муъминзабаца бегъизего бегъуларо цоцазда нахъаса квешаб пикру гъабизе. Муъминзабазул гџамал букџизе ккола диналъул вацасе гџузру бачи, гъесдаса цо квешаб жо бихъаниги гъеб иш гъес бокъун гъабураб буго абун ракџалде ккецџого гъесул гъалатІ батила, сагъвиллъун ккун батила аби ва цогиги гџемерал гџузраби рачин.

Гъаб Давуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام ва кџиго дагџадуласул кџиса бицулаго, цо-цо гџалимзабаца аварагабазе عَلَيْهِ السَّلَام мукъсанлъи бачџунеб жоги бицун буго. Гъаб бакџалда гџемераб бахџс буго тафсиральул гџахъазда. Дица хъвараб жо буго жинда гџаде щибго рагџи абизе бегъулареб, Къуръанальул рагџабазда рекъараб магџна.

26. Я Давуд! Хџакълъунго Дица

мун гъавуна гъаб ракъалда гџад

халипальун. Гџадамазе маслихџаталье,

гъезул хџажатал гџуразе, гъел хџакъаб

диналда гџоритгизе. Дуца гџадамазда

гъоркъоб хџукму гъабе хџакъаб

жоялдалъун.

Мун дур гъава-напсалъе бокъараб жоялда нахъвилълъунге.

Гъеб напсаль мун къосизавула хџакъаб диналдаса ва битџараб хџукмуялдаса.

فَغَفَرْنَا لَهُ ذَلِكَ وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَآلِفًا

وَخُسْنٍ مَّكَابٍ ﴿٢٥﴾

يٰۤدَاوُدُ اِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْاَرْضِ فَاحْكُمْ

بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوٰى فَيُضِلَّكَ عَنْ

سَبِيْلِ اللّٰهِ اِنَّ الَّذِيْنَ يَضِلُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ

لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيْدٌ يَمَّا سُوُٓٔوْا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿٢٦﴾

ХІакъаб нухалдаса къосарал гІадамазе ахираталда цІакъ гучаб
гІазаб букІизе буго, гъезие ахиратги хІисаб-мизанги кІочон букІин
сабаблъун. Гъез ахираталда иман лъун букІинчІо. Иман лъун букІараб
ани гъез ахираталда батулел гІамал гъабилаан ва Аллагъасда جَلَّالُهُ
гІасилъизе хІинкъилаан.

27. Дица гъал зобалги ракъги, гъезда
гъоркъоб ва жаниб бугеб кинабго
махлукъатги бижицІо гІададисеб,
батІулаб жо гъабулевлъун Дун вукІун.

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا
ذَٰلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ

النَّارِ ﴿٢٧﴾

Гъеб гІададаго бижараб жо буго абун
ракІалде кколеб буго жидеца Аллагъасде جَلَّالُهُ инкар ккурал
гІадамазда. ЦІакъ квешаб жужахІалъул цІаялъул гІазаб букІизе
бугоха гъел капурзабазе.

28. Дица иманги лъун лъикІаб
гІамалги гъабун хъвадарал
муъминзаби, жидеца ракъалда гІад
зулму ва пасалги гъабулел рукІарал
капурзабазда рельтъун гъарилишха?

أَمْ جَعَلَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ
فِي الْأَرْضِ أَمْ جَعَلَ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ ﴿٢٨﴾

Гъаруларо Аллагъас جَلَّالُهُ муъминзабиги капурзабиги цоцазда
ращадаллъун. Гъаб дунялалда гъел капурал ва пасикъал гІадамал
жиде нигІматал къун хъихъун ругониги, ахираталда гъезие щибго
лъикІлъи букІуларо, муъминзабазе ахираталда алжан ва абадиял
нигІматалги рукІула. Яги Дица Дидаса хІинкъун гІибадат гъабурал
муъминзаби жидеца къабихІал, инжитал гІамалал гъарулел
пасикъал гІадамазда рельтъун гъарилишха?.

29. Гъаб дуде рещІизабураб Къуръанги
буго, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиндиль
баракат бугеб, жиндир къадру кІудияб
гІехъ.

كُتِبَ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبْرَكًا لَيْذَرَوْهُ أَجْنَبًا
وَلَيْذَرَّكَرُوا وَلَوْ إِلَّا الْآلِيبِ ﴿٢٩﴾

Жинда жанир дунялалъул ва ахираталъул гІемерал лъикІлъаби
ругебги буго. Гъаб Къуръан рещІизабун буго гІадамаз гъалъул
аятазул пикру гъабизе ва гІакълудал бетІергъабаз гъелъул
вагІза-насихІат босизе. Ва амма жидер гІакълу гъечІел гІадамазе
Къуръаналъул вагІза лъугъуларо, гъел жидерго купру-ширкалда жанир
рукІула.

30. Дица Давуд аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام Сулейман
абун вас къуна. ЦІакъ лъикІав лагъ вуго
гъев Сулейман عَلَيْهِ السَّلَام.

وَوَهَبْنَا لِدَاوُدَ سُلَيْمَانَ نِعَمَ الْعَبْدِ إِنَّهُ
أَوَّابٌ ﴿٣٠﴾

Ціакъ Аллагъасе ﷻ гібадат гъабиялда тіад чіарав вуго, тавбу гъабун Аллагъ ﷻ разилти тіалаб гъабун хъвадулевги вуго.

31. Дуца рехсе, МухІаммад ﷺ, إِذْ عَرِضَ عَلَيْهِ بِالْعِثِّيِ الصِّفَتُ الْجَبَادُ۩
гъев Сулейман аварасда عَلَيْهِ السَّلَامُ цере

бакъанил гІужаль ціакъ берцинал, лебалал чуял рачіараб гІуж.

Гъел чуял рукІана жал чІун ругеб мехаль жидер тіогъисан хІетІеялда рахъун чІолел, нухда унеб мехаль ціакъ хехго ва берцинго рекерулел. Сулейман аварас عَلَيْهِ السَّلَامُ гъезул берцинліяялда балагъун хутІана ва жинца Аллагъ ﷻ рехселеб гІуж тіаса ун батана. Бакъанил как балеб гІуж тіаса ун батанаянги абуна цо гІалимзабаца.

32. Сулейманица عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: فَقَالَ إِنِّي أَحْبَبْتُ حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّي حَتَّى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ۩

«ХІакълъунго дица дунялалъул берцинліи тіаса бишанаха БетІаргъан

Аллагъасе гъабулеб лагъліялдаса

ва дун гъел чуяз машгъул гъавуна бакъ тіерхъизегІан ва гъеб берда бихъулареб лъугъизегІан» - абун.

33. Цингиги Сулейманица абуна: «Нужеца رُدُّوْهَا عَلَيَّ فُطْفِقَ مَسْحًا بِالسُّوقِ وَالْأَعْنَاقِ۩
гъел чуял тіад руссизарун дида цере раче!» - абун.

Гъел чуял жинда цере рачун рачіараб мехаль

Сулейманица гъезул гарбал ва хІатІал къотІана ва гъезул гъан пакъирзабаде садакъаде бикъана.

Тіадегіанав Аллагъас гъесие гъел чуязул бакІалда гъездаса тіемерго хегаб ва къуватаб гъури квегъана ва живги жиндир боялги гъеб гъуриялъ бокъараб бакІалде швезарулел рукІана. Гъаб рагІи буго ХІасанул Басрияс, Ас-судияс ва цогідал гІалимзабаца тіаса бишараб. ИбнухатІибил тафсиралда гъаб рагІиялда ціакъго гІайиб чІван буго ва Сулейман аварас عَلَيْهِ السَّلَامُ чуял хъвечІо абулеб буго. Гъес чуязулгабуралда ва бохдузда квер бахъана абураб рагІна гъавуна цо гІалимзабаца. Гъеб рагІи Ибнужаририца битІараблъун гъабурабги буго.

Ибнукасирица бегъизабуна Сулейман аварасул عَلَيْهِ السَّلَامُ бакъанил как бачІого хутІана абураб рагІиги. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварасулги хутІана бакъанил как бачІого хандакъалъул гъазаваталда ругеб мехаль. Гъеб как бокъун яги кІвахІаллъун бачІого тараб гъечІелъул, гъеб буго цо гІузру букІун бачІого хутІараб как, жиндир гІуж инзегІан, жив рагъул ишаль машгъул гъавун вукІун. Аллагъасе ﷻ тіоло ццим бахъи бегъиги, гъедин ццим бахъун чуял хъвезе бегъиги Ибнукасирица мекъаб жолъун бихъизабулеб гъечІо.

Тіадегіанав Аллагъ вуго жинда битІараб хІукму лъалев ва кинабго гІелмуги гъев Аллагъасухъ ﷺ буго.

34. ХІакълъунго Дица Сулейман
аварагасулги ﷺ **хІалбихъи гъабуна ва**
гъесул тахалда тІад загІипаб жиндиль
рухІ гъечІеб хвараб гІадаб къаркъала
рехана.

وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَانَ وَأَلْقَيْنَا عَلَى كُرْسِيِّهِ
 جَسَدًا مِّنْ أَتَابٍ ﴿٢٥﴾

Гъеб амруялдаса хадуб Сулейман аварагас ﷺ тавбу гъабуна ва Аллагъасе ﷺ гІибадат гъабиялда тІад чІана.

Жидеда Аллагъ ﷺ разилъаял Муслимица ва Бухарияс бицараб хІадисалда буго, жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратица абун: Аллагъасул аварагас ﷺ абун: «Цо къоялъ Сулейман аварагас ﷺ абун, Валлагъи, къаси дун лъабкъоялда аңцІго чІужжудла аскІов вегизе вуго ва гъел киназго дие цо-цо вас гъавизе вуго, лебалал чуызда рекІун, Аллагъасул ﷺ диналъе гІоло жидеца гъазават гъабулел-абун. Гъес абицІо «Иниша Аллагъу» абун. Сулейман аварагас ﷺ гъел руччабазда аскІов вегана. Гъезул цо чІужжугуруни къинай лъугъинчІо ва гъелъги бацІдаб къаркъала бугеб лъимер гъабуна. Дун гъедулев вуго дир напс жинда кодоб бугев Аллагъасул ﷺ цІаралдалъун, гъев Сулейманица «Иниша Аллагъу» абун букІараб ани гъесие лъабкъоялда аңцІго вас гъавизе вукІана ва гъез гъазаватги гъабизе вукІана» - абун. Гъаб хІадисалда рехсараб жо бугин абун Сулейман аварагасул ﷺ хІалбихъи гъабураб.

Пахру-Разияс абун: гъев Сулейман ﷺ цІакъго унтун загІиплъун, жиндир тахида тІад хварав чияса рельтъун вукІана. Цинги Аллагъас ﷺ гъев сах гъавуна ва Сулейманица Аллагъасе ﷺ гІибадат гъабиялда тІад чІейги гъабунаян абун.

ГІалимзабаца рицарал гІемерал батІи-батІиял къисаби руго гъаб бакІалдаги. Гъел ягъудиязул ГІалимзабаз ургъарал харбал ругин абун хІадис-гІелмуялъул ГІалимзабаца. Гъел къисабиги дица гъаб бакІалда хъвачІого тана.

35. Сулейман аварагас ﷺ **абун:**
«Я дир БетІергъан Аллагъ! Дуца дир
мунагъал чуре.

قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ
 مِّنْ بَعْدِي إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٢٦﴾

Дуца дие кье кІудияб ханлъи ва гъунар,
 дидаса хадуб цоги чиясе жиб букІулареб гІадаб. Гъеб букІизе дун дур авараг ва дур халипа вукІиналда жинца тІоритІел гъабулеб далиллъун ва мугІжизатлъун. ХІакълъунго Мун цІакъ цІобал гІатІидав,

нигІматал гІемер кьолев вуго» - абун.

36. Цинги Дица Сулейман аварасе عَلَيْهِ السَّلَامُ гьури кевгъана. Гьєб гьури хьвадулєб
букІана Сулейманил амруялдалъун гьєсие
бокъараб бакІалде.

فَسَخَّرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُحَاءَ حَيْثُ
أَصَابَ ﴿٣٦﴾

Жиб тамахго, хІеренгоги букІулаан, Сулеймание ва гьєсул боязе
къварильти кколареб хІалалъ.

37. Гьединго Дица шайтІабиги квегъана
Сулеймание, минаби разе ва ральдалъан
жавгъар-якъут ва лублуал рахъизе.

وَالشَّيَاطِينَ كُلَّ بَنَّاءٍ وَغَوَّاصٍ ﴿٣٧﴾

38. Гьєв Сулеймание мутІигІлъичІел
шайтІабиги Дица кІи-кІи цадахъ гьарун
гудраздалъун ва рахсаздалъун цоцаздаги рухъун туснахъ гьарун
чІезаруна.

وَالْآخَرِينَ مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٣٨﴾

39. Цинги Дица Сулейманида абун:
«Гьаб буго дир рахъалъан дуе бугеб цІакъ
кІудияб ва гІатІидаб ханлъи ва гьунар.

هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٩﴾

Дур дугІаялъє жаваб гьабун, дур ракІалда букІаралдасаги кІудиял
нигІматал кьуна дица. Гьал нигІматаздаса дуєго бокъаразе кьє ва
дуєго бокъарал кьєчІого те. Гьєлъул дує хІисаб-суал букІизе гьєчІо.
Мун вуго Дица дує кьураб жоялъул тІубараб ихтияр кодоб бугев хан

40. ХІакълъунго гьав Сулейман аварасеги عَلَيْهِ السَّلَامُ дида гІагарлъи, къадру кІодолъи буго
ва гьєсул ахираталдаги цІакъ лъикІлаб жив вуссунєб бакІ буго:
нигІматазул алжанаал руго.

وَلَوْلَا أَنَّهُ عِنْدَ الرَّفِيقِ وَحَسَنُ مَقَابٍ ﴿٤٠﴾

Жинда Аллагъ разилъаяй муъминзабазул эбел Абубакарил яс
ГІаишатица бицараб цо хІадис хъвазе бокъун буго гьаб бакІалда, гьєб
хІадис гьаб бахІсалда рекъараб гьєчІониги гьєлъул берцинаб хабар
буго ва, иншаАллагъу гьєлъул цо мунпагІатги букІила.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абусалматица ГІаишатидаса бицана:
«Аллагъасул свалат салам лъєяв аварас Хайбаралъул, яги Табукалъул
гъазаваталдаса тІад вуссун вачІана, жинда Аллагъ разилъаяй
ГІаишатида ракІалда гьєчІєб мехалъ. Гьуриялъ цебе рехараб пардав
борхизабун, ГІаишатил ясикІаби лъун ругеб бакІ загьир гьабун.
Гьєздаги валагъун Аллагъасул свалат салам лъєяв аварас абун: «Гьаб
циб жо бугеб, я ГІаишат?» - абун. ГІаишатица абун: «Гьал дир
ясал руго» - абун. Гьєл ясикІабазда аскІоб цо чуялъул суратги букІана,
жинда тІад чІартил куркъби (милърал) рукъараб. Аллагъасул свалат

салам лъеяв аварагас абуна: «Гъаб щиб жоха бугеб, дида гъел ясазда гъоркъоб бихъулеб?» - абун. Жинда Аллагъ разилъайй Г1айшатица абуна: гъеб чу бугоян. «Гъелда т1ад рукъарал жсал щалха ругел?» - абун аварагас ﷺ гъикъидал, Г1аишатица абуна: «Гъеб к1иго кваркъи буго» - абун. Аллагъасул свлат салам лъеяв авараг глажаиблъарав г1адин лъугъун гъес абуна: «Чуязда куркъби кин рук1унел?» - абун. Жинда Аллагъ разилъайй Г1аишатица абуна: дуда раг1ич1иц жинда Аллагъасул салам лъеяв Сулейман аварагасул чуял жидер куркъби ругел рук1анаян абун. Цинги хирияв авараг ﷺ хъимун вельана, жиндир г1усал рихъулеб х1алалъ. Х1адис имам Абудаудица бицана.

Жинда Аллагъ разилъайй Г1аишат ич1го сон т1убарай яс йик1ана Аллагъасул свлат салам лъеяв аварагас ячараб мехалъ. Гъей ч1артил ясик1аби гъарулей, гъезда рек1елгъей бугей лъимер йик1аниги, гъей Г1айшатидаса бицараб г1емераб х1адис буго гъаб умматалъе нахъе хут1араб. Аллагъасул свлат салам лъеяв авараг хун хадубги гъей к1икъогоялдасаги ц1ик1к1ун соназ ч1аго йик1индал, гъелдаса г1емер г1елму босана х1адисалъул г1алимзабаз.

Жий ц1одорай, г1акълу камилай йик1ун, хирияв аварагасул ﷺ диналъул, дунялалъул, хъизан-рукъалда хурхараб х1алалъул амру гъелда ц1акъ лъик1 лъалеб бук1ана ва щиб шарг1ияб масъала бугониги гъелда рекъараб, гъеб баян гъабулеб х1адисги гъель бицулеб бук1ана. Аллагъас ﷺ нилъ гъеб баракат бугеб агълугун цадахъ т1аде рахъизареги ва гъелгун цадахъ алжаналдеги лъугъизареги. Амин.

41. Дуца Дир лагъ Аюб аварагги

ﷺ рехсе, я Мух1аммад ﷺ, дур умматалъе ваг1залъун ва дус рак1 парахалъи, сабру берцинлъи бук1изе.

وَأَذْكُرْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ بِنُصْبٍ وَعَذَابٍ ۚ

Гъев Аюб аварагас ﷺ жиндир Бет1ергъанасда ах1араб г1уж рехсе: «Я дир Бет1ергъан Аллагъ ﷻ! Щайт1аналъ дида къварилъи швезабун буго, дир чорхолъ унти ккезабун буго, дир агълу-хъизаналдаса ва боц1и-малалдаса дун ват1аги гъавун вуго» - абун. Гъев Аюб авараг ﷺ анц1ила микъго соналъ чорхолъ г1узру ккун, зах1матго унтун вук1ана. Гъеб унтиги цогитаб къварилъи кинабго Аллагъасул ﷻ амруялдалъун бук1унеб бугониги Аюб аварагас ﷺ жинда цвараб къварилъи щайт1аналъул рахъалъан бугин абуна Т1адег1анав Аллагъасул адаб гъабун. Аюб аварагасул ﷺ къиса «Суратул Анбияалда» жаниб дагъаб г1ат1идго бицун буго.

42. Дица гъев Аюбида ﷺ абуна: «Дуца дур х1ет1е г1одобе къабе» - абун.

أَرْكُضْ بِرِجْلِكَ هَذَا مُعَسِّلٌ يَأْكُلُ دُونَكَ

Гьес х1ет1е г1одоб тункараб мехаль гьеб бак1алдаса бац1адаб л1ымалтул ищ баккана. «Гьаб буго дус черх чуризе ва дуца жиб гьекъезе бугеб ц1орораб ва бац1адаб л1ым» - абун.

Аюб аварагас ﷺ гьеб л1ымаль черх чурараб мехаль, гьелда т1ад бук1араб унт1ялтул асар т1аг1ана. Л1ым гьекъараб мехаль чорхолъ жаниб бук1араб унта-щокълыги т1аг1ана. Г1олохъанл1ун, берцинл1ун Аюб ﷺ т1аде вахъана.

43. Дица гьесие к1уна жиндир бук1араб ﷺ
г1адаб агьлу-хъизан ва жегиги
гьедиг1анаб т1адеги к1уна. وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِمَّا لَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذِكْرَى
لِأُولَى الْأَلْبَابِ ﴿٤٣﴾

Гьесул хун рук1арал л1ымал ч1аго гьаруна абун цо г1алимзабаца. Цоги г1алимзабаца абун гьесие баракат бугеб ва г1емераб хъизан к1уна Аллагъас ﷻ абун. Гьаб сах1и к1ей ва агьлу-хъизанги, г1емераб боц1и-малги к1ей, Аюб аварагасе ﷺ Дир рахъалъан рах1матл1ун бук1ана гьес берцинаб сабру гьабиялде данде, Дие г1ибадат бац1адаб гьабиялде дандеги. Гьединго гьеб бук1ана жидер г1акълу бугел г1адамазе ваг1за-насих1атл1унги. Гьезда лъазе к1варилъиялда хадуб г1ат1илъи бук1улеблъиги, сабру гьабурав ч1ясе бигъалъи щолерблъиги.

44. Жегиги Дица Аюбида ﷺ абун: وَحَذِّرْكَ مِنْكَ ضَعْفًا فَاصْرَبْ بِهِ وَلَا تَحْتَسِبْ إِنَّا
وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نَّعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿٤٤﴾
«Дуца чамастакил гьот1ол пихъ т1ад
баккулеб г1аркълел кодобе босе, жулг1адин
жиб бугеб ва гьеб жулалдал1ун дур
ч1ужуялда к1абе.

Дуца гьедун бук1араб гьа хвезе гьабулевл1ун вук1унге мун» - абун.

Тафсиралтул г1алимзабаца абун: Аюб аварагасул ﷺ ч1ужу йик1ана анц1ила микъго сональ гьесие хъулухъ гьабун гьесда аск1ой ч1ун. Цогидаб г1агарл1иялъ ва гьудулзабаца гьев рехун тун вук1ана. Цо нухаль шайт1аналь вас-вас ккезабун гьелтул рек1елъе щакл1и ва сабрухвей рехана ва гьель Аюб аварагасда ﷺ абун: «Кидаллъизег1ан гьаб г1акъуба-к1варилъи дица х1ехъезе бугеб?» – абун. Гьелтул сабрухвей бихъараб мехаль Аюб аварагасул ﷺ ццим бахъана ва гьес абун: «Валлагъи, Аллагъас ﷻ дун сах гьавуни дица дуда нусго т1ил к1абиц1ого толаро!» - абун.

Цоги г1алимзабаца абун: «Аюб авараг ﷺ ва гьей ч1ужуги ракъун хут1араб мехаль гьель жиндир гьалазул к1иги ц1ал к1от1ана ва гьелги ричун к1иги панкъ босун яч1ана Аюбихъе. Гьель гьабураб иш лъараб мехаль Аюбица гьадаб гьа гьедана» - абун. Цинги Бет1ергъан

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гьел кIияздаго гурхIел гьабун, гьезда тIаса лъугъана ва Аюб аварагасул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гьа тIубараблъун букIине нусго тIеренаб муцидал хьоп тIад бугеб жул цо нухаль жиндир чIужуялда кьабе абун лъазабуна.

ХIакълъунго Дида гьев Аюб авараг عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ватана жинца сабру гьабулевлъун. ЦIакъ лъикIав лагъ вуго гьев Аюб عَلَيْهِمُ السَّلَامُ. Гьев Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ тавбу гьабун вуссунев ва гьесие гIибадат гьабиялда тIад чIаравги вуго.

45. Дуца Ибрагъим, ИсхIакъ, ЯгIкъуб аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рехсе, МухIаммад

وَأَذْكُرْ عَبْدَنَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولَى الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ ﴿٤٥﴾

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гьабизе ва жидеда бачIараб къварилъи хIехъезе къуват букIарал ва жидер рекIель иманалъул нур ва хIакъикъияб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъайги букIарал.

46. ХIакълъунго Дица гьал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гьаруна цохIо ахираталъул гурони

إِنَّا أَخْلَصْنَاهُمْ بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى الدَّارِ ﴿٤٦﴾

жидеца кIвар гьабуларел, гьельние жал гIицIцI гьарураллъун.

47. ХIакълъунго Дида аскIор гьел руго халкъалда тIаса ришараллъун ва гьезул бишунго лъикIаллъун.

وَأَنَّهُمْ عِنْدَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنِ الْأَخْيَارِ ﴿٤٧﴾

48. Гьединго дуца ИсмагIил, АльясагI, Зулкифли рехсе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!

وَأَذْكُرْ إسماعِيلَ وَالْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِ وَكُلٌّ مِنَ الْأَخْيَارِ ﴿٤٨﴾

Гьезул шивав цоявги вуго Дие хириял, Дица тIаса ришарал.

Гьал киналго аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рехсе абураб рагIиялъул магIна буго гьез Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналде халкъ ахIулаго гьабураб сабру ва гьезие жидер къавмаздаса цвараб къварилъиялъул пикру гьаби ва живги гьел аварагзабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ релъун вукIин.

49. Гьел аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ бицен буго гьезул дуниялалда бугеб берцинаб рехсей.

هَذَا ذِكْرُ رُؤَسَاءِ الْأُمَمِ الَّذِينَ حَسَبُوا مَعًا ﴿٤٩﴾

ХIакълъунго кинавго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ

хIинкъарав муъминчиясе цIакъ берцинаб вуссунеб бакI буго.

50. Даимго жанир чIолел алжанал руго гьел, гьезие жидер рагъабиги кидаго рагъун рукIунел.

جَنَّاتٍ عَدْنٍ مِّنْ مَّفْتَحَةٍ لَّهُمُ الْأَبْوَابُ ﴿٥٠﴾

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ жал хириял малаикзабаца муъминзаби алжаналде рачIулеб мехаль гьезие рагъаби рагъула, «Салам» абун гьезие тахIият гьабула ва гьезда сверун лъугъун, гьезда тIад тIавап гьабун жалги

алжаналде жанире лъугъула, гьел муъминзабазул хIажатал тIуразе. Алжаналъул рагъабиги рагъунго рукIула, гьез цоцазде зиярат гъабизе ва жидее бокъараб бакIалде ине.

51. ЦIакъ тамахал, чIухIарал тахазда ﴿٥١﴾
гIад гIодор чIун, хьибилчIван рукIула
ва жидее къваригIараб пихъги, гьекъелги цогидал нигIматалги
гъезухъе росун рачIула.

52. Гъезда аскIор гIодор чIун, жидер ﴿٥٢﴾
бер гъезда гурони балагъуларел гъезул
руччабиги рукIула: жидергун гIел башадал атжаналъул хIурулгIинзаби
руго гьел. Дунялалда рукIарал руччабиги рукIуна цIакъго берцинлъун,
гIолохъанлъун.

53. Гьел муъминзабазда абула: « Гъаб бугоха ﴿٥٣﴾
нужее дунялалъул рукъор ругеб мехаль
къотIи гъабун букIараб жазаъ: къиямасеб къоялъ нужее лъикIаб
жазаъ букIизеян къотIи букIиндалго, гъеб алжан буго гъеб.

54. ХIакълъунго жиндие ахир гъечIеб, ﴿٥٤﴾
паналъи-пасалъи гъечIеб Дир ризкъи буго
гъаб.

55. Гъаб цебе рехсараб берцинаб руссунеб ﴿٥٥﴾
бакI буго муъминзабазе бугеб жазаъ.
Ва амма жал къосарал, Аллагъасе ﴿٥٦﴾ гIибадат гъабизе чIухIарал
капурзабазе цIакъ квешаб жал руссунеб бакI буго.

56. Данимго рукIинелъун жал жанире рехулеб ﴿٥٦﴾
жагъаннама буго гъеб ва цIакъ квешаб
рукъги, бусенги, чIолеб бакIги бугоха гъеб жагъаннама.

57. Гъаб буго гъезул купру-ширкалъе бугеб ﴿٥٧﴾
гIазаб.

Гъаб гIазаб чIаме абе гъез! ЦIакъ махIцараб жужахIалъул
агълуялъул черхалдаса бецIцIулеб хъверд-рецI буго гъеб ва
жиндир бухIи гIорхъольан араб гъединабго махIцараб, къогIаб
жужахIалъул хIамимги (лъимги) буго.

58. Гьалда рельтъарал цогиги гIазабал ﴿٥٨﴾
рукIизе руго гъезие:

гучаб цIорой бугеб замгъарир абулеб гъури, шайтIабазул бетIералда
рельтъараб закъумалъул пихъ, цIадул борхъал, маххул гъенцIоквал ва
цогидалги гIазабал рукIила, нужеца дунялалда гъабураб зулмуялде ва

пасалгыялде данде жазатълун.

59. Малаикзабаца гьєб жужахІалде
цогиги кьокъаби лъугъызарула ва гьєз
абула: «Гьалги руго нужгун падахъ

هَذَا فَوْجٌ مُّقْتَضِمٌ مَّعَكُمْ لَا مَرْجَا
بِهِمْ إِنَّهُمْ صَالُوا النَّارِ ﴿٥٩﴾

руклизе ругел бахьикъосал, нужеє

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нагІана буго, гьєсул гурхІел ва кІодо гьари
гьєчІо» - абун. Дунялалъул рукъор Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гІасильгьялъулъ
цахдахъ рукІарал гьел ахираталда жужахІалъул гІазабалъулъги цадахъ
рукІула. ХІакълъунго гьал киналго гІасиял къавмал руго жал
жужахІалъуре лъугъызарулел.

Щибаб кьокъа жужахІалде жанире реханщинахъе гьенир гьоркь
рукІараз тІаде рачІаразда абула: «Нужеє квешлти буго, нужеє кІодолти
гьєчІо» - абун. Гьаб буго жужахІалъул агълуялъ цоцазде гьабулеб
«тахІият».

60. Жидер церехъабаздехун хитІаб
гьабун жал нахърильгълун рукІарал
капурзабаз ва мушриказ абула:

قَالُوا يَا أَنَسُ لَا مَرْجَا بِكُمْ أَنْتُمْ قَدْ مَتَمُّوهُ لَنَا
فَيْسَ الْقَرَارُ ﴿٦٠﴾

«нуж руго нужеє лъикІлти гьєчІел ва
нужеє Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нагІана бугел. Нужеца рачана ниж гьаб
жужахІалде ва гьаб гІазаб нижеє швеялде. ЦІакъ квешаб чІолеб
бакІ буго гьєб нужеєги нижеєги» - абун.

61. Цинги гьел жал нахърильгъларал
гІадамаз абула:

قَالُوا رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هَذَا فَرَدُّهُ عَذَابًا
ضِعْفًا فِي النَّارِ ﴿٦١﴾

«Я нижер БетІергъан! Гьаб жужахІалде
унєб гІамал гьабиялде ниж рачарал
гІадамазе дуца кІиги нухалъ цІикІкІараб цІадул гІазаб гьабе» -
абун.

62. Купру-ширкалъул бутІрулгълун
ва церехъабилгълун рукІарал гІадамаз
цоцаздехун абула:

وَقَالُوا مَا كُنَّا آلَ نَارِيٍّ وَلَا كُنَّا نَعْدُهُمْ مِنَ
الْأَشْرَارِ ﴿٦٢﴾

«Гьаб щиб жо бугеб?, нильеда гьаб

жужахІалда жанир рихъулел гьєчІо гуриш дунялалда нильеца
жал квешалгълун рикІкІунел рукІарал, нильеца жал махсароде
гьарулел рукІарал гІадамал?» - абун.

Жинда Аллагъ разилгъаяв ИбнугІаббасица абуна: «Маккаялъул
мушрикаца Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварагасул
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ асхІабзаби ругодай гьєб жужахІалда абун хал гьабула.
Абужагъалица абула: «Кив вугев Билал, Сугъайб, ГІаммар?» - абун.

Гьел рукIуна тIадегIанал алжаназда жанир. Жив цIакъ мискинав, пакъырав, ахIмакъав чи вуго гьев АбужагIал: Гьасул вас ГIикриматги, гьасул яс Жувайриятги бусурманлъана, гьесул эбелги бусурманлъана, гьесул вацги бусурманлъана. Гьел алжаналъул агьлулъун лъугъана. Гъав АбужагIал купру-ширкалда чIана ва жужахIалъуве ана.

63. Кинго жидеда муъминзаби жужахIалъур рихъичIеб мехаль гьел капурзабаз абула:

أَتَّخَذْتُمْ سِحْرِيَّاءَ مَا رَأَيْتُمْ عَنْهُمْ إِلَّا بُصْرًا ﴿١٢﴾

«Нильеца гьел дунялалда махсароде гьарулелиш рукIарал? Гьел битIараб нухалда ва хIакъаб диналда рукIингун цадахъишча нильеца гьел махсароде гьарулел рукIарал! Яги гьел гъаб жужахIалда жанир ругониги нильеда рихъуларогониги ругел?» - абун.

64. ХIакълъунго, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъаб Дица дуда бицунеб хабар хIакъаб жо буго ва гъабги жужахIалъул агьлуялъ цоцаде бицунеб хабар буго.

إِنَّ ذَلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُّمُ أَهْلِ النَّارِ ﴿١٣﴾

65. Дуца гьел мушриказда абе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ХIакълъунго дун вуго нужехье хIакъаб дин босун витIарав авараг.

قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنْذِرٌ وَمَا مِّنْ إِلَهِ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿١٤﴾

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъечIев, дун гьереси

гъабурав чиясе жужахIалъул глазбалдалъун хIинкъи кьолев вуго дун. Муъминзабазда алжаналдалъун рохел бицуневги вуго дун. Нужеца абухье сахIирги, шагIирги, кагъинги (балъгояб жо лъала абулел гьерсихъаби) гьечIо дун.

Жиндие лагълъи гъабизе тIадав ва хIакъав цоги алагъги гьечIо жив цогояв жиндир гуч ва хIалкIолъи бергъарав цохIого Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурони.

66. Зобалазулги ракъалъулги, гьезда гьоркъоб ва жаниб бугеб кинабго махлукъаталъулги БетIергъан вуго гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ: жиндир гуч бергъарав, жинца цIакъ мунагIал чурулевги вуго.

رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفُورُ ﴿١٥﴾

«الْقَهَّارُ» - абураб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIар буго жинда гIасильараздаса щим босизе, гьезие глазab гъабизе жиндир къуват-гуч бергъарав магIнаялда жиб бугеб. Гьеб цIаралдалъун цебесеб аяталда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсараб мехаль ва гьель муъминзабазул рекIелъе хIинкъиги рехараб мехаль, тIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хадусеб аяталда жаниб лъабго батIияб жиндир цIар рехсана, гьел цIараздальун муъминзабазул раkI хIалхъезабулеб ва гьезул хьул лъезабулеб. «الرَّبُّ»

- абураб цлар буго жинца кинабго жоялгул тадбир гьабулев, гьєб жиндир маслихаталда рекъон хьвадизабулев абураб. «الْعَزِيزُ» - абураб цлар буго жиндир къуват-гуч бугев, къадру кудияв магнайалда жиб бугеб. Гьєб цлараль баян гьабула Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهٗ хІалкІолеблти жиндие бокъараб жо бокъухъе гьабизе. Жиндир лагъзадерие гІазаб гьабизе кІолеб гІадин, гьезда тІаса лъугъун тезе кІолеблтиги. «الْقَهَّارُ» - абураб цлар буго цІакъго мунагъал чури гІемерав абураб. Гьаб цлараль инсанасул хьул лъезабула тавбу гьабизе ва Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهٗ жив къабул гъавиялда божизе.

ТІолабго гІумруялъ купру - ширкалда вукІарав чиги жинца унго-унгоаб тавбу гьабун, жиндир цебехун араб гІумру гІадада хвараб, Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهٗ гІасилътиялда араб букІин лъан, Аллагъасде جَلَّ جَلَّالُهٗ вуссараб мехаль, Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهٗ хІинкъун ва гьєсие хІелун гьєсда цевеги чІараб мехаль, Аллагъа جَلَّ جَلَّالُهٗ гьєсдаса тІаса лъугъула. Инсанасда лъараб мехаль гьаб кинабго гІаламалгул тадбир гьабулев «رَبِّ الْعَالَمِينَ» - лъун вугев, жиндие бокъараб жо гьабизе хІалкІолти бугев «الْعَزِيزُ» - лъун вугев, жинца мунагъал чурулев ва жив тІаса лъугъулев «الْقَهَّارُ» - лъун вугев Аллагъа جَلَّ جَلَّالُهٗ жиндир БетІергъан вукІин, гьєв инсанасул хьул лъезе тІадаб буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهٗ къабул гъавиялда. Гъав инсанас кигІанго кудиял мунагъал гъарун ругониги гьєсда тІадаб буго Аллагъасде جَلَّ جَلَّالُهٗ вуссизе ва гьєсие хІакъаб гІибадат гъабиялда жив тІад чІезе. Инша Аллагъу, Аллагъа جَلَّ جَلَّالُهٗ жиндир гурхІел щим бахъиналдаса себе ккарав вуго. ЦІорораб лъималь цІа свинабулеб гІадин, жиндир лагъасул бадиса тІинкІараб магІуялъ Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهٗ щим бахъинги свинабула.

67.68. Дуца гьєл мушриказда абе, МухІаммад

قُلْ هُوَ رَبُّ الْعَالَمِينَ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Гьєб нужехъе бачІараб Къуръан цІакъ кудияб амру буго, амма нуж гьєб Къуръаналдаса руссун чІун руго.

أَنذَرْتُهُمْ مَعْصُونَ

Нужеца гьєлгул пикру гьабулеб гьєчІо, гьєлдалъун нужеє вагІзаги лъугъулеб гьєчІо. ЦІакъ квешаб гІазаб щвелаха нужеє гьаб хІакъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهٗ калам нужеца гьєреси гъабиялдалъун!

69. Дида щибго лъалеб жо букІинчІо

مَا كَانَ لِي مِنْ عِلْمٍ بِاللَّيْلِ إِلَّا عَلَىٰ إِذٍ يَخْتَصِمُونَ

Малаул-агІлаялда (тІадегІанал

зобалазда) малаикзабазул Адамил хІакъаль букІараб

хабаралгул.

Гьєб буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهٗ вахІю гьабун дида лъазабураб жо, ай дун Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهٗ хІакъав расул вуго. Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهٗ вахІю гьабураб

хІакъаб жо буго лица нужеда бицунеб.

70. Дида Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ вахІю гъабураб
жо буго дун нуже баянаб хІинкьи къезе
витІарав расул вугоян абун.

إِنْ يُوحَىٰ إِلَىٰ إِلَّا أَنَّمَا أَنذِيرُ مُبِينٌ ﴿٧٠﴾

71. Дур БетІергъанас малаикзабазда
абураб гІуж бице, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
дур умматалъе вагІзалъун ва мун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расул вукІиналъе
далиллъун. «Дица хІаршалдаса цо къаркъала (инсан) бижизехъин
буго. абун

إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِّن طِينٍ ﴿٧١﴾

72. Дица гъеб къаркъала гъабун
гІубараб мехаль ва гъелда жаниб Дир
рухІалдаса рухІги пураб мехаль, нуж
киналго гъеб къаркъалайлъе сужда
гъабун, гъелда цере чІа!

فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِي فَقَعُوا لَهُ، ﴿٧٢﴾

سَكِّينَ ﴿٧٢﴾

Гъелъие тахІият гъабун ва гъеб хира гъабун»-абун. Гъаб сужда лагълъи
гъабиялъул сужда гъечІо.

73. ПІадегІанав Аллагъас Адамил عَلَيْهِ السَّلَامُ
къаркъала гъабун, гъелда жаниб рухІ пураб
мехаль ва гъеб чІагояб инсанлъун лъугъараб
мехаль, киналго малаикзабаца гъев Адамие сужда гъабуна.

فَسَجَدَ الْمَلٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٧٣﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялда мутІигІлъун, гъесие хІелун, Адамие тахІият
гъабун сужда гъабуна.

74. ЦохІого иблис хутІизегІан гъель
гъабичІо Адамие сужда.

إِلَّا إِبْلِيسَ اُسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾

Гъеб иблис чІухІана Адамие сужда гъабизе ва жиб Аллагъасде
инкар ккураблъун лъугъана. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру гІубангутІи
гъесда инкар кквей буго. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІакъикъат лъарав чиясда
гъесда гІасилъизе кІоларо!

Я гъав инсан! Дуда цеде цо инсан эхетани жинда кодоб дуе бокъараб
жо гъабизе ихтияр ва гъунар бугев, цинги гъес дуда амру гъабун цо
иш гъабейн – дуда кІоларо гурищ гъев инсанасда гІасилъизе, нагагъ
мун гъесда гІасилъани дуе гъес гучаб гІазабги гъабула гуриш? Гъаб
амру лъалев чи Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ кин гІасилъулев?

75. ПІадегІанав Аллагъас иблисалда
абуна: «Я иблис! Мун щиб жоялъ
нахъчІвараб Дица амру гъабураб мехаль
Дир квераздалъун вижарав Адамие сужда
гъабе абун, гъеб сужда гъабиялдаса?

قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ

بِيَدِي اُسْتَكْبَرْتَ أَهْكَأَنْتَ مِنَ الْعَالِينَ ﴿٧٥﴾

Мун ч!ух!унищ бугеб Адамие сужда гъабизе? Яги мун гъанжеялдаса цебега гламал к!удияб, ч!ух!араблъунищ бук!араб?» - абун.

76. Иблисаль абунa: «Дун гъев Адамидаса قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِي مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِن طِينٍ ٧٦ лъик!аб буго. Дун гъесдаса хирияб буго ва т!адег!анаб буго.

Дуца дун бижана ц!аялдаса, гъев Адам вижана х!аршалдаса» - абун.

77. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ иблисалда абунa: قَالَ فَاحْزُبْ مِنْهَا إِنَّكَ رَجِيمٌ ٧٧
«Мун къват!ибе бахъа гъаб алжаналдаса. Х!акълъунго мун буго кинабго лъик!лъиялдаса нахъе къот!араб, дуе наг!ана бугеб.

78. Х!акълъунго гъеб дир наг!ана дуе буго وَإِن عَلَيْكَ لَعْنَتِي إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ٧٨ къиямасеб кьо щвезег!ан.
Кидаго дуда гурх!ел-ц!об бук!ине гъеч!о»-абун.

79. Иблисаль абунa: «Я дир Бет!ергъан! قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ٧٩
Дуца дун хвезабич!огог!аги те къиямасеб кьо щвезег!ан» - абун.

Гъелда бич!ч!ана жинда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ щим бахъараблъи, гъесул раг!и жиб хисулареб бук!ин. Абадияб глазабалъе х!акъаблъун Адамие сужда гъабунгут!иялъ ккезабидал, гъеб иблисалъе бокъана Адамил наслу къосизабизе х!акъаб нухалдаса ва гъелги жужах!алъул агълулъун гъаризе. Жегиги гъеб иблисалъе бокъана жиб хвалдаса т!убанго хвасарлъизе: къиямасеб кьоаялъ хвел бук!унарелъул, жиб къиямасеб кьо ч!езег!ан ч!аго те абун гъарана иблисаль Аллагъасда عَلَّ جَلَالُهُ. Гъелъие жаваб гъабун т!адег!анав Аллагъас абунa:

80. Х!акълъунго мун хвалдаса нахъе бахъун قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ٨٠ тараб буго,

81. Жиб лъалеб т!уж щвезег!ан. إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ٨١
Гъеб буго Исрапил малаикас ссуралъубе пун гладамал хвезарулеб т!уж. Гъел гладамалпун падахъ мунги хвезе буго. Гъел хун хадуб дур хъулухъги т!убан бук!инаришща! Гъалдаса хадув щив дуца къосизавилев?

82. Иблисаль абунa: «Дур قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لأُعَوِّدَهُمْ أَجْمَعِينَ ٨٢
к!одольиялдалъун гъедулеб буго дун:
дица кинабго Адамил зуррият къосизабила,

83. Гъездаса дуе г!ибадат бац!ц!ад гъабулел إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخَلَّصِينَ ٨٣
муъминзаби хут!изег!ан»-абун.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лагІнат батараб иблисалда лъалеб букІана гьес цІунарав чи жиндие кьосизавизе кІолареблѝи. Жинца цІунарав чи кьосизавизе дуда кІолароян Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьелда абулеб буго цоги аяталда жанибги.

84. ПІадегІанав Аллагъас абуна: «Дунги гьедулев قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقُّ أَقُولُ вуго хІакъаб жоялдалъун. ХІакъаб хІукму буго дица абулеб рагІиги:

85. Дица жагъаннама цІезабила لَا مَلَأَنَّا جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّن تَبِعَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ мунги дуда нахърильгъарал Адамил зуррияталъул гІадамалги жанире рехун» - абун. ПІадамазулги жундузулги гІасияб къавм жаниб букІунеб абадияб гІазабалъул рукъ буго гьеб жагъаннама.

86. Дуца къавмалда абе, МухІаммад قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ дица ажру-мухъ тІалаб гьабулеб гьечІо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рисалат нужехье шцезабиялде данде.

Дун дирго рахъалъан хабар бицунев, аварагІлѝи гьабулев чи гуру, Къуръанги дица ургъараб жо гуру.

87. Гьеб Къуръанги гьечІо кинабго халкъалье إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ бугеб вагІза гуруго, гьел хІакъаб диналде ахІулеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам. Гьел алжаналде унеб нухде тІоритІулеб гвангъараб чирахъ.

88. Гъаб Къуръаналда инкар ккурал, гьеб وَلَتَعْلَمُنَّ نَبَأَهُ بَعْدَ حِينٍ гьереси гьабурал нужеда гІемер кватІичІого лъазе буго Къуръан Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам букІин ва гьель бицараб жоги хІакъаб букІин.

Мушриказда гьеб лъазе буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир расуласе квербакѝи гьабун дин загъир гьабураб мехаль ва жидер гарбал кьотІулеб кьо тІаде швараб мехаль. Киналго капурзабазда ва мунапикъзабазда гьеб Къуръан хІакъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам букІин лъазе буго ахираталда жужахІалъуре лъугъизарураб мехаль.

Дуца ниж гъаб Къуръаналде иман лъураздаса ва гьель алжаналде рачунездаса гьаре БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун сурату Ссадалъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва шукру ТІадегІанав Аллагъасе буго.

39. Сурату Ззумар

Гъаб сураталда жанибги аслияб бакI ккун буго Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо гъави ва гъесие гIибадат бацIцIад гъаби баян гъабиялъ. Сураталъул байбихъиги хирияб Къураналъул бициналдалъун гъабун буго, гъеб бугелъул Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул бищунго кIудияб мугIажизат ва Исламияб диналъул аслу.

Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо вукIин ва гъесул хIалкIолъи баян гъабизе Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** бижараб махлукъалъул мисал бачун, гъелъул пикру гъабизе тIамулел руго. Зобал-ракъал рижинги, сордо-къо ин-бачIинги, бакъ-моцIалъул хъвадиги бицун, гъел жинца рижарав ва гъезул тадбир гъабулев БетIергъан Аллагъ вукIин баян гъабун буго.

Цо Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** лагълъи гъабулев чиясдаги, хъанчазе лагълъи гъабулел гIадамаздаги гъоркъоб бугеб батIалъи баян гъабун: жиндир цо Сайид вугев лагъасулги жиндир гIемерал сайидзаби ругев лагъасулги мисал бачун буго.

Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** гIибадат гъабиялда, тавбо гъабун гъесде русиналде ахIулел руго, гъеб тавбу къабул гъабулареб къо цвелелде цереккун. Къиямасеб къо гIагарлъиялъул, Исапил малаикас ссуралъуб пунялъул ва гъеб пураб мехалъ халкъалъул букIунеб хIал баян гъабиялдалъун гъабун буго сураталъул ахир.

Гъаб сураталда цIар тун буго «Къукъабазул сурат» абун гъеб сураталъулахиралда бицун букIиналъ Къиямасеб къоялъ муъминзабазул къукъаби алжаналде лъугъинариялъул ва капурзабазул къукъаби жуужахIалде лъугъине гъариялъулги.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Гъаб хирияб Къуръан буго
гIадегIанав Аллагъас жиб рещтIине
гъабураб тIехъ.

تَنْزِيلَ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

Жиндие бокъараб жо гъабизе щибго жоялъ нахъ чIваларев, жинца гъабулеб ишги жиндиль хIикмат-пайда бугеб букIунев.

2. ХIакълъунго Дипа дуде гъаб тIехъ
рещтIине гъабун, МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**,
хIакъаб диналдалъун ва мухIканал

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ
مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ

аяталгун. Дуца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гИбадат гъабе гъесие дин
баццIад гъабун куфру-ширкалдаса ва рияалдаса.

3. Мун кантIе ва дуда лъае! ЦохIо
Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго баццIадаб ва
хIакъаб дин. Гъев Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ тун
цогIи Аллагъзаби жидер вализабильгун
ккурал гIадамаца абулеб буго:
«Нижеца гъал алагъзабазе лагълги
гъабулеб гъечIо гъез ниж Аллагъасде
جَلَّ جَلَالُهُ цIакъ гIагар гъаризе гурони»- абун.

ХIакългунго къяямасеб къяль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хIукму гъабизе
буго гъезда гъоркъоб жал хилиплъараб диналъул масъалаялъуль:
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие гИбадат баццIад гъабураздаги, жидеца
хъанчие лагълги гъабун Аллагъасдехун جَلَّ جَلَالُهُ ширк гъабуразда
гъоркъобги. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хIакъаб диналда гIовитIуларо жинца
гъересиги бицунев, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкарги ккурав чи.

4. ПIадегIанав Аллагъасе бокъун
букIарабани жинца васлъун цо чи
кквезе гъес жиндир махлукъалда
жаниса жиндиего бокъараб жо гIаса
бищилаан гъеб ишалъе.

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ваццIадав вуго мушрикаца гъесде гIунтIизе гъабулеб
гъересиялдаса ва гъесие нукъсанлги бачIунел сипатаздасаги.
Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жив цогояв, жив щибго жоялда хIажатав
гъечIев, жиндир тушбабаздаса ццим босизе, гъезие гIазаб гъабизе
кIолев. Кинабго махлукъ гъесул ханлъиялда ва кудраталда гъоркъ
буго. Гъадинав гучав ханасе гIахъалчи ва лъимал хIажальуларо.

5. Жинца зобалги ракъалги рижарав
вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ хIакъаб
жоялдагъун: камилаб хIалалъ бижарав,
жиндир хIалкIолъиялда далиллгунги
бижарав. Жинца сордо къялде
гIаде бачIине гъабулев ва жинца кьо
сордоялде гIаде бачIине гъабулевги вуго.
Жинца бакъги моцIги квегъарав вуго.

Гъеб щибаб цояб жиндир нухалда хъвадулебги буго Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ жиндие къадар гъабураб заман щвезегIан. Къяямасеб кьо
щвезегIан. Мун кантIе, я гъав инсан! Гъев БетIергъан Аллагъ вуго
жиндир къуват-гуч бергъарав, ва жинца муъминзабазул мунагъал

أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا
مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا تَعْبُدُهُمْ إِلَّا
لِيُقَرِّبُوا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ
بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ إِنَّ اللَّهَ لَا
يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ ﴿٣٩﴾

لَوْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا لَأَصْطَفَى مِمَّا
يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ سُبْحَنَهُ هُوَ اللَّهُ الْوَاحِدُ
الْقَهَّارُ ﴿٤٠﴾

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ
يُكَوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ
عَلَى اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ
يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ
الْقَهَّارُ ﴿٤١﴾

чурулевги. Нужеца Дие гѣбадат баѣцѣад гѣабе ва Дидехун ширкги гѣабуге.

6. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуж рижана цохѣо Адамил напсалдаса. Цинги гъев Адамил квеѣаб рахъалъан хъабалухъан гѣучѣги бахъун гъелдаса Адамие чѣужулъун хѣаваги йижана. Гъел цоцазде ракѣгъун рукѣине ва Адамил наслу-зурриятги бижизе. Гъединго нужеа гъаруна микъго хѣайваналги: варанаби, гѣачи, гѣиял,

цѣани гъаруна. Гъел ункъалго бихъинал ва цѣуял гъаруна. Гъаб буго микъго хѣайван. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужги рижула нужер збелалъул рахѣмоялда жанир батѣи-батѣияб рижиялъ. Манидул къатѣраялъул бидул горо лъугъуна, гъелдаса гъанал къотѣел лъугъуна. Гъеб кѣудияб гѣун инсанасул сурат лъугъуна. Цинги гъелда жаниб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рухѣ пун чѣагояв инсанлъун лъугъуна. Гъеб инсан вижи лъабго батѣияб беѣлъянлда жаниб букѣуна. Тѣончѣорукъалъул беѣлъяи, рахѣмоялъул беѣлъяи ва чехъалъул беѣлъяи. Гъав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нижер Бетѣергъан: гъаб кинабго махлукъ жинца бижарав, нужги рижарав. Гъесие буго кинабго ханлъи: жинца рижулев, жинца хъихъулев, жинца хъезе гъарулев, ахираталда жинца гѣаде рахъине гъарун хѣисаб-мизан гъабун жазаъ гъабулев вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Жив гурев цоги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гъечѣев вуго. Жиндие гурони лагълъи гъабизе бегъуларев вуго. Гъев Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ тун, гъесие гѣбадат гъабиги тун нуж кире руссунел ругел? Нужеца цоги аллагъзаби щай кколел жидеа лагълъи гъабизе?

7. Нужеца гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккуниги гъесие щибго зарал ва къварилъи букѣунаро. Хѣакълъунго Аллагъ нужер гѣбадаталда хѣажатав гъечѣо. Амма Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъуларо жиндир лагъзал куфру-ширкалда рукѣине. Гъезие лъикѣлъи гъабулев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Нужеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ шукру гъабун гъеб Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ цѣакъ бокъула ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гъеб шукру гъабулел лагъзадериде разилъула. Гъеб шукруялъул мунпаѣлат лагъзадерие букѣуна, куфруялъул заралги гъезие букѣунеб гѣадин. Кинниги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъула жиндир

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا
زَوْجَهَا وَأَنزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَلْعَمِ نُمُودًا
أَن تَرَوْنَ أَنَّكُمْ مَخْلُوقٌ فِي بَطْنٍ أُمَّهَاتِكُمْ خَلَقًا
مِّنْ بَعْدِ خَلْقِ فِي ظُلُمَةٍ ثَلَاثِ ذَٰلِكُمْ أَلَّا تَعْلَمُونَ
رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَآتَى
نُصْرَتَهُ

إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَبْرَحُ
لِعِبَادِهِ لُكْهُ وَإِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ وَلَا
تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ
مَّرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّهُ
عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

лагъзадерие дуњялалдаги ахираталдаги лъиклъи букӀине.

Ахираталда пониги напсалъ цоги напсалъул мунагъ-хӀакъ баччуларо. Щибаб напс жиндир гӀамалалда рекъараб жазаъ жиндие гъабулеб буго. Цинги Нуж киналго нужер БетӀергъан Аллагъасде русине ругел руго, цинги нужеда бищине буго нужеца дуњялалда гъабураб кинабго гӀамал. ХӀакълъунго Аллагъ вуго жинда нужер ракъазда жаниб бугеб жоги лъалев.

8. Инсанасда цо къварилъи хъатӀараб мехалда гъес жиндир БетӀергъанасда ахӀи балев буго гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутӀигӀлъун, гъесие хӀелун. Жинца жидес лагълъи гъабулел аллагъзабиги гъесда кӀочонел руго.

Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие нигӀматал къураб мехалъ, доб къварилъиги тӀаса араб мехалъ, гъесда кӀочонеб буго жив дагъав цеве Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ахӀи балев вукӀараблъи. Жинца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гӀадин жидес гӀибадат гъабизе хъанчалги кколел руго: гъелдалъун жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналдаса гӀадамал нахъе чӀвазе къасд гъабулеб буго. Дуца гъел мушриказда абе, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Дуца дагъаб мехалъ дурго куфруялда чӀун дуњялалъул лазат-кеп босе. ХӀакълъунго ахираталда мун вуго жужахӀалъул бетӀергъабаздаса вукӀине вугев» абун.

9. Жив Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ цӀакъ мутӀигӀав, сардиль тӀаде вахъун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ рукугӀ-сужда гъабун, Къуръан цӀализе вахъун чӀун жинца гӀибадат гъабулев, жив ахираталъул гӀазабалдасаги хӀинкъулев, жиндир Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахӀматалде хъулги лъолев –

гъав муъминчи вукӀинищха капурчиясда рельтъун ва гъесул даражаялда? ВукӀунаро. Дуца абе, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: жинда гӀелму лъалев гӀалимчиги, жинда щибго жо лъаларев жагъилчиги цоцада вашад вугиш? – абун.

Гъав кӀиявго вашад гъечӀо. Гъединго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутӀигӀавги Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гӀасияв чиги вашад гъечӀо. ХӀакълъунго гъаб Къуръаналъул вагӀза босула жидер гӀакълу-лъай бугел муъминзабаца.

ГӀелму буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъай. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъаялде щоларо жинца

* وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ
ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً مِّنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُو
إِلَيْهِ مِن قَبْلُ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَندَادًا لِّيُضِلَّ عَنْ
سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ
أَصْحَابِ النَّارِ ﴿٨﴾

أَمَّنْ هُوَ قَنِيتٌ ءَاتَاءَ الْيَتِيمَ سَاجِدًا وَقَائِمًا
يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُو رَحْمَةَ رَبِّهِ قُلْ هَلْ
يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا
يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٩﴾

Аллагъ разилъи тІалаб гѣабун, гѣес малъухъин, гѣесул расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ малъухъин гІибадат гѣабун гурони. Гѣаб аяталда жаниб тІадегІанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гѣеб хІикматалде кантІизе гѣарулел руго: цин жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гѣабулел гІадамазул бицен гѣабуна, цинги хадуб гІалимзабазул биценги гѣабуна. Аяталъул ахиралдаги абун: «ГІелму гІакълу бугел гІадамаз босула Къуръаналъул вагІза» - абун.

10. Дуца абе, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,

жидеца иман лъурал дир лагъзадериди;

нужеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса

цІуни тІалаб гѣабе»-абун. Аллагъас

جَلَّ جَلَالُهُ жиб хІарам гѣабураб жоялдаса

рикІалъун, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амру

гѣабураб жоги гѣабун. Гѣаб дуњялалда

лъикІаб гІамал гѣабун хъвадарал гІадамазе ахираталда цІакъ

кІудияб ажру ва лъикІлъи буго.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ракъги цІакъ кІудияб ва гІатІидаб буго. Нуж

а нужеє Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин загъир гѣабизе ва гѣесие гІибадат

бацІцІад гѣабизе рес бугеб бакІалде. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру-

нагъю тІубаялда гІад цІун гѣеб сабаблъун швараб захІмалъиялда

сабру гѣабурал: Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда халкъ ахІулаго швараб

къварилъиялда сабру гѣабурал Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гІоло

тушманасе данде рагъулаго сабру гѣабурал гІал гІадамазе ажру-

кири къола хІисаб-мизан гѣечІого гІемераб.

Гѣаб аят рещтІине гѣабиялъе сабаб бугин абун жинда Аллагъ разилъаяв

ЖагІфар ибну АбутІалибги гѣесда цадахъ рукІарал асхІабзабиги

ХІабаш улкаялде (Эфиопия) гѣижра гѣабун ине къасд гѣабун къватІире

рахъин. Гѣезул гѣижраялде ракІ гѣесизе гѣабун, гѣезда шолєб гІакъуба-

захІматалда сабру гѣабиялъул ажру бицун ва ахираталда гѣезие бугеб

цІакъ кІудияб ажруги бицун.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гІоло гѣижра гѣаби цІакъ хирияб ва Аллагъ

جَلَّ جَلَالُهُ разилъулеб гІамал буго. Гѣеб гѣижра гѣаби букІуна жиндие дин

загъир гѣабизе рес гѣечІєб мехалъ, гѣеб дин цІунун гѣазават гѣабизе

ресги гѣечІєб мехалъ.

Жакъа къоялда жаниб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гІоло гѣижра

гѣабун ине бакІ гѣечІо, гѣедин ине санагІаталги гѣечІо. Аллагъасул

جَلَّ جَلَالُهُ хІукмуялдалъун хІукму гѣабулеб цониги улка-ракъги гѣечІо.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гІоло гѣазават гѣабизе ккола абун кІалъалєв

цониги амир яги имамги гѣечІо. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гІоло

гѣижра гѣабун жидєхъє рацІарал гІадамал цІунулєв бахІарчияв ханги

قُلْ يٰعِبَادِ الَّذِيْنَ ءَامَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِيْنَ

اَحْسَنُوْا فِيْ هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَّاَرْضُ

اللّٰهِ وَّسِعَةٌ اِنَّمَا يُوَفِّي الصّٰبِرِيْنَ اُجْرَهُمْ بِغَيْرِ

حِسَابٍ

гъечІо. Гъаб хІалалда киналго бусурбаби ругеб мехаль цо ракъалдаса цоги ракъалде бусурбаби ин гъев чияс Аллагъасул ﷺ дин цІуни букІунаро. Гъеб букІуна гъев чияс жиндирго напс цІуни. Напс цІунунги гъижра гъабизе бегъула гъеб гъижра жиндир диналъе зарал цІикІулеб рахъалде гъабичІони.

Жакъа Аллагъасдаса ﷺ хІинкъарав муъминчиясе лъикІаб гъижра буго Аллагъасе ﷺ рихарабщинаб жоги тун, Аллагъ ﷺ разилъулеб гІамал гъабиялде гъижра гъаби. Аллагъасул ﷺ дин ва гъеб дин гъабизе кколеб хІал нильеда лъазе гъабулеб Къуръан-хІадисалда гІадчІей гъаби. Дунял гІалаб гъабулел цІаларал гІадамаз, дибирзабаца, щайхзабаца ургъун рахъарал Аллагъасул ﷺ диналде данде кколарел бидгІаби рикІклад гъари. Гъел бидгІаби гъариялдаса муъминзаби цІуни. Гъел бидгІабазул гІемерисел тайпаби жал руго гъеб бидгІа гъабулев чи Аллагъасе ﷺ гІибадат гъабулев вуго жив абун, щайтІаналъе гІибадат гъабулевлъун вукІунел, Аллагъаседхун ширк гъабулел.

ДагІват абураб рагІиялъул магІна буго цо щиб бугониги ишалда гІадамал гъесизе гъари (агитация). Гъаб заманаялъ жидеца Аллагъасе ﷺ гІоло дагІват гъабулеб буго, Аллагъасул ﷺ диналде халкъ ахІулеб буго абун хъвадулел цо цІаларал гІадамал руго. Гъезул дагІваталъул хІакъикъаталда балагъараб мехаль гъеб батулеб буго жив жанив вугеб гІарикъаталде халкъ ахІи ва жиндир устар вещи, цогидал гІарикъаталги устарзабиги каки. Гъел дагІватчагІазда абураб мехаль шаргІалъул хилапалда бугеб жо гъабуге, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул нух цІуне абун гъеб рагІи жидеда речІІулеб гІарада бугеб гІадин жал хІинкъулел руго ва гъеб хІакъаб рагІи абулев чиясдехун туцманлъи кколеб буго. Гъел дагІватчагІазул рагІиги гІамалги цІакъ цоцаздаса рикІкладаб буго.

Аллагъасул ﷺ диналъе гІоло гъазават гъабизе ккола абураб мехаль гъеб рагІи жидер каранда къазе гъабураб хеч гІадин рихунеб буго цо цІаларал гІадамазда. Халкъаль жал цере ккурал, жидер гІадамаз къадру гъабулел устарзаби руго Дагъистаналда исламияб пачалихъ гІуцІизе ккола абураб рагІи абизего бегъуларин, гъеб жо питна ва балагъ бугин абулел.

Жакъа къоялда жаниб жинца Аллагъ ﷺ разилъи гІалаб гъабулев, жиндие лъикІаб ахират бокъарав чиясда гІадаб жо буго жив гІумру гъабун вугеб бакІалда чІун жинда сверухъ ругел бусурбаби исламияб дин Аллагъасулги ﷺ, гъесул расуласулги мурадалдарекъон гъабиялда ахІи. Гъаб дагІваталда жив даимлъи, гъеб дагІват гъабулаго жинда

щвараб къварилгьялда сабру гъаби буго жиндир ахираталъе батулеб тьиклаб гIамал. Кинавго бусурманчисда гIадаб буго Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ ١١. Голо, гьесул диналгье Голо бусурбаби рокьи, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ тушцабаби рихи. Жиндир напсалгье Голо, яги жинца гIаса бишараб нухалгье Голо гIадамал рокьиги, гьел рихинги буго шайтIанияб нух. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ тавпикъ гъабеге тьиклаб гIамал гъабизе.

11. Дуца абе, МухIаммад ﷺ : قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ١١

«ХIакълъунго Аллагъас дида амру гъабун буго дица цохIо Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ лагълъи гъабе абун ва гъеб лагълъиги куфру-ширкалдаса бацIцIад гъабе»-абун.

12. Гъединго дида амру гъабун буго гъаб وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ ١٢

умматалъул гIадамаздаса жидеца исламияб дин къабул гъабурал гIадамазул авалавлъун вукIа дун абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг вукIана цохIого жив вукIаго мушриказда ва гъезул хъанчазда жинца гIайиб чIварав, гъезда рагъ лъазе гъабурав чи.

13. Цогинги дуца абе, МухIаммад ﷺ : قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّيَ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ١٣

: «ХIакълъунго дун Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гIасилъизе хIинкъула Къиямасеб къоялъ гъесул гIазаб диде швеялдаса хIинкъулев вукIиналъ»-абун.

Хирияв авараг ﷺ жинда Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гIазаб швеялдаса хIинкъараб мехалъ гъев авараг гурел гIадамал цIакъго хIинкъизе мустахIикъал руго гъеб гIазаб жидеда швеялдаса.

14. Дуца абе, МухIаммад ﷺ : قُلْ اللَّهُ أَعْبُدْ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي ١٤

«Дица лагълъи гъабулеб буго дир БетIергъан Аллагъасе, гьесие гIибадат бацIцIад гъабун, гъев цо гъавун»-абун.

15. Нужеца нужеого бокъараб жоялъе гъабе лагълъи гъев Аллагъасеги جَلَّ جَلَّالَهُ гъабичIого! Нужеда нахъа бихъизе буго кинаб гIазабдай нужеда чIамизе гъабулеб абун.

فَأَعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ قُلْ إِنَّا لَنَحْسِرُ فِي
الَّذِينَ حَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَآهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
أَلَا ذَلِكَ هُوَ الْخَسِرَانُ الْمُنِينَ ١٥

Дуца гъезда абе МухIаммад: унгого ва тIубанго гIадада хварал ва чIорого хутIарал гIадамал руго жалги, жидер агълу-хъызанги къиямасеб къоялъ чIорого хутIулел гIадамал, гъеле гъеб буго жиб баянаб ва хIакъикъияб чIорого хутIи!

Гъаб дуниялалъул рукъоб боцIи-мал гъечIолъи, гъудул-гъалмагъ гъечIолъи, агълу-хъызан гъечIолъи букIунаро чIорого хутIи ва гIадада

хвей. Ахираталда алжаналда жаниве лъугъине гъавурав муъминчиясе агълу-хъизанги буклуна, алжаналъул нигІматалги руклуна, гъудул-гъалмагъзабиги руклуна. Ахираталда жужахІалъуве ккарав чи живго цохІо вуклуна. Гъесул агълу-хъизанлъун шайтІабиги хъанчалги руклуна, гъесул боцІи-маллъун борхъал гІакъраби руклуна, гъесие рекІелгъейлъун жужахІалъул цІадул хІамил гъагІи гІадаб гІергІеди буклуна. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниль цІунаги гъеб жужахІ тІад гъабулеб гІамал гъабиялдаса.

16. Гъезие жужахІалда жаниб жидеда тІадги гъоркъги цІадул рагІад буго. ЖужахІалъул цІа гъесда кинабо рахъалъан сверун лъугъун буклуна.

لَهُمْ مِنْ قَوْفِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ
ذَٰلِكَ يُخَوِّفُ اللَّهُ بِهِ عِبَادَهُ. يُعَادِبُ فَأَقْتُونَ ﴿١٦﴾

Гъаб шаялдалъун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъи кьолеб буго жиндир лагъзадерие ва гъел нахъе чІвалел руго Аллагъасда гІасильялдаса. Я Дир лагъзал! Нуж Дир гІазабалдаса хІинкъа! Гъеб гІазаб нужее гъабулеб гІамал гъабуге. Гъаб вагІза гъабулеб буго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал муъминзабазе. Капурзабазе буклулеб гІазаб бицун хадуб жидеца вагІза босулел муъминзабазе хІинкъи кьолеб буго гъеб жужахІалде кколеб гІамал гъабуге абун.

17. ШайтІаналъул макруялдаса рикІІалъун, гъельне лагъльи гъабиялдаса цІунарал, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гъабиялда тІадги чІарал муъминзабазе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан рохел буго.

وَالَّذِينَ آمَنُوا أَتْلُوعُونَ أَن يَعْبُدُوا مَا أَتَلَّوْا إِلَى
اللَّهِ لَهُمُ الْبَسْرُ قَبَسْرُ عِبَادِ ﴿١٧﴾

18. Дуца рохел бице, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жал Къуръаналда гІенеккулел дир лагъзадерида: жидеца хІакъаб ва лъикІаб рагІи гІенеккулел ва гъелъул бищунго лъикІалда нахъги рильлъунел. Гъел руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ битІараб нухалда

الَّذِينَ يَسْمَعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَأُولَٰئِكَ هُمُ
أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿١٨﴾

тІоритІарал гІадамал. Гъел руго жидер гІакълу бугел, жидеца гъабизе кколеб жо жидеда лъалел гІадамал. Муъминзабазда гІадаб буго жидеца хІакъаб жо гІалаб гъабизе ва гъелда нахърильгъине. Жинда бицуна рагІанщинаб жоги къабул гъабизе бегъуларо. Жидер мазгъабалъул, жидер гІелмуялъул устарасул рахъ ккун кІалъазеги бегъуларо. Жидее хІакъаб жо загъирлъараб мехаль гъеб хІакъаб жо кколел ва гъелда гІамал гъабулел муъминзаби руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидее рещ гъабурал, ва жиндир аварагасдаги лъазе гъабурал дуца

гъезда рохел бице абун.

19. Жиндие жужахІалъул гІазаб букІин хІакълъарав чи тІовитІизе кІолищха дуда МухІаммад ﷺ ? КІоларо.

أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ أَفَأَنْتَ تُنقِذُ مَنْ فِي النَّارِ ﴿١٩﴾

ЖужахІалда жанив вугев чи гъениса хвасар гъавизеги кІолищха дуда? КІоларо.

Гъаб аят рещтІиналъе сабаб буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе бокъун букІана Абулагъаб гІадав ва цогидалги жиндир гІагарал гІадамаз иман лъезе. Гъел гІадамал Аллагъасул ﷺ азалияб гІелмуялъулъ иман лъоларел рукІиналъ, ТІадегІанав Аллагъас жиндие хирияв аварагасде ﷺ абубеб буго: «Дуда жужахІалда жанир ругел гІадамал хвасар гъаризе кІоларо» - абун.

20. Кинниги дунялалъул рукъор Аллагъасдаса хІинкъун хъвадарал муъминзабазе алжаналда жанир рорхатал кІалгІаби руго: жидер рукъзал ва рагъаби цоязде тІаде цоял ругел, жавгъар-якъуталъ жал рарал, жидеда гъоркъан гІоралги чвахулел.

لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا لَهُمْ عُرْفٌ مِنْ فَوْقِهَا عُرْفٌ مَبْنِيَةٌ تَخْرُجُ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَعَدَّ اللَّهُ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ الْأَمْعَادُ ﴿٢٠﴾

Гъаб буго Аллагъасул ﷺ къотІи. ТІадегІанав Аллагъ жинца гъабураб къотІиялъе хилиплъуларев вуго.

21. Дуда бихъулариш, я гъав инсан, хІакълъунго ТІадегІанав Аллагъ вукІин жинца зодиса цІад рещтІине гъабулев ва жинца гъеб цІад ракъалда жаниб иццалъун, иххалъун лъугъине гъабулев. Цинги гъеб цІадал лъималдалъун жинца батІи-батІияб хур-херги бижизе гъабулев.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ يَنْبِيعٌ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ نُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا نَحْتَلِفًا أَلْوَنُهُ ثُمَّ يَهْبِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَجْعَلُهُ حُطْلًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٢١﴾

Цинги гъеб хур-хер бакъван, тІогъиллъун лъугъуна, гъелдаса хадубги бакъван, хърун гІодобе гъуршун уна. Гъаб рехсараб жоялъулъги жидее гІакълу бугел гІадамазе вагІза буго, тІадегІанав Аллагъасул хІалкІолътиялда жинца тІоритІел гъабулеб кІудияб гІаламатги буго.

22. Аллагъас ﷺ жиндир керен-ракІ исламияб диналъе рагъарав, жив Аллагъасул ﷺ нуралъул канлъиялъулъги вугев чи ващадав

أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِنْ رَبِّهِ فَوَيْلٌ لِلْقَاسِيَةِ فَلَوْلَهُمْ مَنْ ذَكَرَ اللَّهُ أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٢﴾

вукІунищ, рельтъунги вукІунищ куфру-ширкалда вугев чияса?
ВукІунаро.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ глазаб буго жидер раклал Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсеялдаса
къосарал, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсараб ва гъесул Къуръан цІалараб
мехаль жидее гъель асар гъабуларел гладамазе. Гъел руго жал
хІакъаб къосиналъуль ругел гладамал.

23. ТадегІанав Аллагъас рещгІине
гъабуна бишунго берцинаб калам.
Жиндир аятал ва ахІкамал цоцада
рельтъараб Къуръан буго гъеб.
Жиндиль батІулаб жо гъечІеб, цояб
цояль хвезе гъабулеб жоги гъечІеб.
Жиндиль вагІзабиги, хІукмабиги
такрар гъарун баян гъарулеб.

Аварагъабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ къысаби, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолтъиялде
тІоритІел гъабулел хІужаби жиндиль гІемер рицунеб.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ глазабалдаса жал хІинкъулел муъминзабазул
тІом букІкІине гъабула гъеб Къуръан цІалараб мехаль. Аллагъасда
جَلَّ جَلَالُهُ гІасильарал гладамазе гъабулеб глазабалдаса хІинкъун. Цинги
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гурхІел-рахІмуялъул бицунел аятал цІалараб
мехаль гъезул раклал ва тІомал гІодоре риччала ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
рехсеялде жалги машгъуллъула. Гъеб Къуръан буго Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан бугеб хІакъаб диналде тІоритІи. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
жиндие бокъарав чи гъеб Къуръаналдалъун тІовитІула. Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ битІараб нухалдаса къосиналда тарав чи жинца битІараб
нухалда тІовитІизе кІолев шивго чи вукІунаро.

24. Жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ глазабалдаса
хІинкъун жиндир гъумер цІунарав чи
рельтъун вукІунищ Къыямасеб къояль,
жив шибго хІинкъыго гъечІого вугев
чияса? ВукІунаро гъев кІиявго чи
цоцазда рельтъун.

«Жиндир гъумер цІунарав чи» абураб рагІиялъул магІна буго жив
жужахІалде аскІове гІагар гъавураб мехаль жинца гъеб глазабалдаса
хІинкъун гъумер бахчулев абураб. Гъаб сипат буго купру-ширкалда
рукІун хварал гладамазе гъабураб сипат.

Куфру-ширкалдалъун жидеца зулму гъабун хъвадарал гладамазда
гъеб къояль абула: «Нужеца дуниялалда гъабураб гІамалалъул

اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُّتَشَبِهًا
مَّثَانِ تَتَشَبَّهُ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ
رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَى
ذِكْرِ اللَّهِ ذَٰلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ
يَشَاءُ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٩﴾

أَقَمْنَ يَتَّبِعِي بِوَجْهِهِ سَوَاءَ الْعَذَابِ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ ذُوقُوا مَا كُنتُمْ
تَكْسِبُونَ ﴿٤٠﴾

жазаъ ч!аме жакъа» - абун.

25. Гьал Маккаялъул мушриказда цере
рукларал къавмазги жидехъе вач!арав
авараг гьереси гъавуна ва гъезухъе
Аллагъасул ﷻ г!азабги бач!ана
жидеда раклалдагъ гъеч!еб рахъалдаса.

كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَآتَهُمُ الْعَذَابُ
مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٥﴾

26. П!адег!анав Аллагъас гъезда
дунялалъул рукъоб ц!акъ г!одорег!ан
гъари, х!акъир гъари ч!амизе гъабуна.
Ва амма ахираталъул г!азаб гъаб
дунялалда жидее гъабураб г!азабалдаса ц!акъго ц!ик!к!араб
буго.

فَإِذَا فُهِمُوا أَنَّهُ الْخَيْرُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ
الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

Гъаб амру жидеда лъалелб ани гъез авараг гьереси гъавизе
вук!инч!о.

27. Х!акълъунго Дица гъаб
Къуръаналда жанир бат!и-бат!иял
мисалал рачана г!адамаз гъездаса ваг!за
босизе ва гъелъул пикру гъабизе.

وَلَقَدْ صَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ
مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾

28. Жиндилъ щибго бат!улаб жо гъеч!еб ﷻ
г!араб мац!алда бугеб Къуръан буго
гъаб, жиб ц!акъ пасих!аб, жиндир г!орит!ел баянаб.
Гъаб Къуръан рещт!ине гъабун буго гъел г!арабиял ва погидал
умматалги Аллагъасдаса ﷻ х!инкъизе ва гъез Аллагъасда
г!асилъи тезе.

فَرَأَيْنَا عَرَبِيًّا غَيْرَ ذِي عِلْمٍ يَعْلَمُ مَثَلُونَ ﴿٢٨﴾

29. П!адег!анав Аллагъас
мушриказег! Аллагъ ﷻ цо гъавурал
муъминзабазег! мисал бачунеб буго
жиндир цо сайид вугев лагъасул ва
жал цопаль къацандулел г!емерал
сайидзаби ругев лагъасулги.

صَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَبِّهِتُونَ
وَرَجُلًا سَلَمًا لِرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا
الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٩﴾

Гъев к!иявго чи ващад вук!унищха жидер яшав гъабиялъулъ?
Рук!унаро гъел ращад. Жиндир цо сайид вугев лагъ лъик! вук!уна
жиндир г!емерал сайидзаби ругев лагъасдаса. Гъаб мисалалдаса
бич!ч!изе ккола жинца цо Аллагъасе ﷻ г!ибадат гъабулев лагъ
лъик! вук!унеблъи жинца г!емерал аллагъзабазе лагълъи гъабулев
лагъасдаса. **Кинабго рецц П!адег!анав Аллагъасе буго жив цогояв,**
жиндие г!ибадат гъабизе х!акъав, кинабго амру жинда кодоб бугев,
дунял-ахираталъул ханлъунги жив вугев. Гъел инкарчаг!азул

Гѣмерисел жидеда хІакъаб жо лъаларел руго, гъедин букІиналъ жидеца хъанчие лагълъи гъабулелги руго.

30. ХІакълъунго мун хъезе вугев вуго
МухІаммад ﷺ, ва хІакълъунго гъл
мушрикалги жал хъезе ругел руго.

إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ ﴿٣٠﴾

Гъаб дуныалалда даимго чІаго хутІулев шивго чи гъечІо.

31. Цинги Къиямасеб къоялъ нуж
киналго нугер БетІергъан Аллагъасда
пере хІисаб-мизан гъабизе эхетун чІезе руго.

ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ ﴿٣١﴾

Гъениб нужеца цоцаде дагІба-къецги гъабила нужеда гъоркъор ругел хІукъукъал рицун, диналъул букІа дуныалъул букІа гъеб дагІба. Цинги нуже хІукмуги гъабизе буго жиндир хІукму гІадилав хІакимас.

32. Жинца Аллагъ ﷻ гьереси гъавурав
ва Аллагъасул ﷻ калам Къуръан
жидехъе бачІун хадуб гъеб гьереси
гъабурав чиясдаса зулму цІикІІарав чи
щивха вукІинев?

* فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ
وَكَذَبَ بِالْصِّدْقِ إِذْ جَاءَهُ ۗ أَلَيْسَ فِي
جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ ﴿٣٢﴾

Жинца Аллагъасе ﷻ гІахъалчи вуго абулев, гъесул лъимал ругол абулев. Жиндихъе Къуръан бачІараб мехаль гъеб шигІру буго, сихІру буго абулев. Жидеца Аллагъасда ﷻ инкар ккурал гІадамал жанире руссунеб бакІ жагъанамма гъечІишха? Буго.

33. Ва амма хІакъаб диналдалъун жал
рачІарал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва жидеца
гъл ритІухъ гъарурал муъминзабиги руго
Аллагъасул ﷻ гІазабалдаса хІинкъулел,
гъесие гІибадат бацІацІад гъабулел гІадамал.

وَالَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ ۖ
أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿٣٣﴾

34. Къиямасеб къоялъ жидер
БетІергъанасда аскІоб гъезие буго
жиде бокъанщинаб жо. Гъеб буго
жидеца Аллагъасда ﷻ иман лъун,
аварагзабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ нахърильлъун лъикІаб гІамал гъабурал
гІадамазе бугеб жазаъ.

لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۚ ذَٰلِكَ جَزَاءُ
الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٤﴾

35. ГІадегІанав Аллагъас гъл
муъминзабазул жидеца цереккун
гъарурал бищун квешал мунагъл
гІаса лъугъун тола ва гъезие жидеца

لِيُكَفِّرَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا
وَيَجْزِيَهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿٣٥﴾

гъабураб лъикІаб гІамалалдаса гІемерго лъикІаб ва тІокІаб
жазагъи гъабула.

36. ТІадегІанав Аллагъ гъечІишха
жиндир лагъасе ва расул МухІаммадие

جَنَّاتٍ مِّن دُونِهِ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا

Ва гьесдехун тушманлъи гъабулел
гІадамаздаса жинца гъев цІунулевлъун.

Гъел къурайшаца абубеб букІана: «Нижер алагъзаби дуда хъандезе
руго, яги гъез мун унтизе гъавун гІадаллъизе гъавизе вуго» - абун.
Гъезул рагІи ахІмакъаб ва батІулаб букІин лъазе гъавун Аллагъас
جَلَّ جَلَّالُهُ абубеб буго: «Гъез две хІинкъи къолеб буго, МухІаммад
جَلَّ جَلَّالُهُ, Аллагъас рижарал, гъесул ихтияралда гъоркъ ругел
хъанчаздалъун. Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ жив къосаравлъун тарав чи жинца
тІовитІулев щивго чи вукІунароха.

37. Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ жив хІакъаб диналда

тІовитІарав чи жинда къосине гъавизе

кІолеб чиги вукІунаро. ТІадегІанав

Аллагъ гъечІишха жиндир гуч

бергъарав, жиндир тушбабаздаса щим босизе кІолеб, гъезие

гІазаб гъабизе кІолеб хан? Вуго.

38. Дуца гъел мушриказда гъикъани,

МухІаммад جَلَّ جَلَّالُهُ, гъал зобалги

ракъги жинца бижарав щив вугев

абун, чара гъечІого гъез дуда абизе буго

Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ вуго абун. Цоги батІияб

жаваб къезе гъезда кІоларо. Кинабго

халкъ мукІураб буго гъаб махлукъ

жинца бижарав, гъалгъул тадбир

гъабулев цо хан вукІиналда.

ГІадамал жиндилъ илиилгъараб жо буго

гъаб кинабго махлукъ бижарав Халикъас ГІадамал хун хадур тІаде

рахъине гъаризе рукІиналда. Гъеб ахираталгъул амруялда инкар кквеялгъ

гъел инкарчагІи тІамулел руго Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّالُهُ гъесул расулаздаги

инкар кквеялде. Гъез бицунеб рагІиялгъул магІна буго гъаб махлукъ

бижарав Халикъ вуго, амма гъев гъечІо кинабго халкъаль жиндие

лагълъи гъабизе тІадав, жив къиямасеб къоялгъул БетІергъанлъун

вугев, жив цогояв Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ абун.

Дуца гъезда абе, МухІаммад جَلَّ جَلَّالُهُ, нужеца пикру гъабеха ва дида

бице тІадегІанав Аллагъасе бокъани дие цо зарал гъабизе, гъел

لَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ وَيُخَوِّفُونَكَ

بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا

لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٦﴾

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُّضِلٍّ أَلَيْسَ

اللَّهُ يَعْرِزُّنِي ذِي انْتِقَامٍ ﴿٣٧﴾

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

لَيَقُولَنَّ اللَّهُ قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ

دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ

كَيِّفَتُ ضُرُّهُ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ تُمْسِكُهُ

هُنَّ مُمْسِكَتُ رَحْمَتِهِ قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ

عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٣٨﴾

нужер алагъзаби ругишха жидеда Кюлел гъеб зарал дидаса нахъе босизе? Яги гъев Аллагъасе бокъани дие цо лъиклъи гъабизе, гъел алагъзабазда Кюлишха гъеб рахІмат дидасан кквезе? Дие гъеб рахІмат гъукъизе? Кюларо гъел хъанчазда щибго жо гъабизе. Дуца абе, МухІаммад ﷺ, дие гІейи гъабула дир БетІергъан Аллагъас. Гъев Аллагъасда тавакал тІамула киналго жидеца иман тІурал муъминзабаца.

39. Дуца абе, МухІаммад ﷺ! Я дир къавм! Нужеца нужерго тІамал гъабе куфру-ширкалтул, макру-хІиллаятлул нухалдаги чІун.

قُلْ يٰٓقَوْمِ اَعْمَلُوا عَلٰٓى مَكَانَتِكُمْ اِنِّىۤ اَعْمِلُۢمُتَّوَفٍّ لِّمَنْ تَعْمَلُوْنَ ۝٣٩

ХІакълъунго дунги дир тІамал гъабулев вукІине вуго: дида тІад къараб хІалалъ Аллагъасул диналде халкъ ахІулев вукІине вуго дун. Нужеда нахъа лъазе буго

40. Лъие букІине бугеб жал гІодорегІан гъарулеб гІазаб дунялалтул рокъоб ва лъида рештІине бугеб жидеда тІад даимго чІараб ахираталтул гІазаб.

مَنْ يٰٓاتِهِۦ عَذَابٌ يُخٰزِيْهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ۝٤٠

41. ХІакълъунго Дица дуда рештІине гъабуна, МухІаммад ﷺ, гъаб хирияб Къуръан. хІакъаб диналдалъун дуца гІадамал Аллагъасул диналде ахІизе. Жив

اِنَّا اَنْزَلْنٰا عَلَیْكَ الْكِتٰبَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ فَمَنْ اٰهْتَدٰى فَلِنَفْسِهٖ وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا يَضِلُّ عَلَیْهَا وَمَا اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيْلٍ ۝٤١

тІовитІун ккарав, жиндие Къуръаналъ пайда гъабурав чи жиндирго напсалъе пайда гъабурав чи вуго.

Жив битІараб нухалдаса къосарав чи хІакълъунго жиндирго напсалъе зарал гъабулев чи вуго. Мун гъечІо, МухІаммад ﷺ, гъезда тІаде тІамурав гъел иман лъеялде хІал гъабун рачине. Ва дуда гъикъизе гъечІо гъез гъабураб тІамалалдасан.

42. ТІадегІанав Аллагъас хвезе гъарула гІадамал жидер рухІалги росун, жидер гІажал щведал. Жал къижун ругеб мехалъ хвечІого ругел гІадамалги Аллагъас жидер гІажал швараб мехалъ хвезе гъарула. Къижун ругел гІадамазул жиндие бокъарав чи Аллагъас рухІ босун хвезе гъавула гъесул гІажал тІаде щун бугони.

اَللّٰهُ يَتَوَفّٰى الْاَنْفُسَ حِيْنَ مَوْتِهَا وَالَّذِىۤ لَمْ يَمُتْ فِىۤ مَنَامِهَا فَيُمْسِكُ الَّتِىۤ قَضٰى عَلَیْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْاٰخَرٰى اِلٰى اَجَلٍ مُّسَمًّى اِنَّ فِىۤ ذٰلِكَ لَآٰيٰتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُوْنَ ۝٤٢

Цогидал макьидасан рорчлун ракъалда тIад хьвадулел тола жидее цIараб мех тIубазегIан. Гьаб рехсараб жоялъульги цIакъ кIудиял гIаламатал руго Аллагъасул хIалкIевейлда жидеца тIоритIел гьабулел, жидеца пикру гьабулел ва жидер гIакълу бугел гIадамазе.

43. Ва амма Аллагъасда инкар ккурал гIадамаз гьал гIаламатазул пикру гьабулеб гьечIо, гьездаса вагIзаги босулеб гьечIо. Гьез Аллагъасе бацIадаб гIибадат гьабиги тун жидеца шапагIат гьабулел жал руго абун цIарги лъун хьанчал ва цогидал жал аллагъзабилъун ккуна.

Дуца гьезда абе, МухIаммад ﷺ : Гьал аллагъзабазе лагъльийишха нужеца гьабулеб, гьезул щибго гIакълуги гьечIеб мехаль ва щибго жоялда ханлъи ва ихтиярги гьечIеб мехаль?»- абун.

44. Дуца абе, МухIаммад ﷺ :

«ТIадегIанав Аллагъасе буго кинабго шапагIат гьаби. Гьесие буго зобалазулги ракъальулги ханлъиги.

Цинги ахираталда нуж киналго гьев Аллагъасде руссине гьаризе руго нужер хIисаб-мизан гьабизе ва нужее жазаъ гьабизе»-абун.

45. Гьел мушрикал ругеб бакIалда жив погояв Аллагъасул цIар рехсараб мехаль «Лаилагъа илIаллагъ» - абун

гьел ахираталда иман лъечIел, Аллагъ по гьавуларел гIадамазул ракIал

рукIкIун (данде къан), хIинкъун лъугъунел руго.

Аллагъги тун хьанчазул ва цогин аллагъзабазул цIарал рехсараб мехаль ва гьезул биценги гьабураб мехаль гьел цIакъ рохулел руго. Гьаб гьечIишха цIакъ жагъилаб ва ахIмакъаб гIамал?

ТIадегIанав Аллагъасде щевезе мурадалда ахIулеб буго абун жидеца Аллагъ гурев цогин жоялда ахIи байги гьебго ахIмакълъи ва жагъиллъи буго. ТIадегIанав Аллагъ киназего гIаммав БетIергъан вуго. Гьев киназдаго гIагарда вуго ва гьезда тIаде валагъун вуго. Гьев БетIергъан Аллагъасда «Я Аллагъ» абун ахIизе ресги букIаго, гьесда цеве хIелун, мутIигIлъун чIун гьесул гурхIел-рахIму тIалаб гьабизе ва гьелда хьул лъезе ресги букIаго цогин Аллагъасул махлукъ гьоркъоб ккун, гьезул мугъалда нахъа вахчун вукIин кин инсанасда берцин

أَمْ أَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ قُلْ أُولَئِكَ
كَانُوا لَا يَتْلِفُونَ شَيْئًا وَلَا
يَعْقِلُونَ ﴿٢٧﴾

قُلْ لِلَّهِ الشَّفَعَةُ جَمِيعًا لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٨﴾

وَلَا ذِكْرَ اللَّهِ وَحْدَهُ أَشْمَازَتْ قُلُوبُ
الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ ۖ وَلَا ذِكْرَ
الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٢٩﴾

бихъулеб?! Жиндир гIакълу камилав чиясул гIамал гъчIо гъаб, гъаб буго Аллагъасде ширк гъабулел гIадамазул гIамал. Аллагъас гIакълу ва иман камил гъабеге киналго муъминзабазул.

46. Дуца абе, МухIаммад ﷺ: «Я дир БетIергъан Аллагъ! Дуца зобал-ракъал рижарав, дуда загъирабги, балъгоябги, рикIкладабги жо гъалев!

قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ عَلَيَّ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَخْتِمْ بَيْنَ عِبَادِكَ فِي مَا كُنَّا نُوَافِقُ وَيَخْتَلِفُونَ ﴿٤٦﴾

Мун вуго ХIаким дур лагъзал жиндилъ хилиплъун ругеб диналъул масъалаялъулъ.

Дуца хIукму гъабе Аллагъ гъал мушриказдаги дидаги гъоркъоб» -абун. Дица кинабго амру Дуда гIамун тола. Мун вуго хIакъикъияв ва ахирияв хIаким.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса рицарал хIадисал руго радал тIаде рахъараб мехальги, къаси босаде регулеб мехальги гъаб аят цIалун хадуб дугIа гъабизе гъикIаб букIиналда тIоритIел гъабулел.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам АхIмадица бицараб хIадисалда буго: «Жинда Аллагъ разилъаяв ГIабдуллагъ ибну ГIумарица цо кагъат бихъизе гъабуна ва жинца абун: Аллагъасул свалат слам лъеяв аврагас нижеда гъаб дугIа гъабизе лъазе гъабулеб букIана: Я дир Аллагъ, я Дуца зобал-ракъал рижарав! Я Дуда загъирабги балъгоябги жо гъалев. Мун вуго кинабго жоялъул Аллагъ ва кинабго жоялъул БетIергъан; Дица нугIлъи гъабулеб буго мун гурев цоги Аллагъ гъчIо абун. Мун цогояв вуго ва дуге щивго гIахъалчиги гъчIо. Гъединго дица нугIлъи гъабула хирияв МухIаммад дур лагъ вуго абун, ва дур расулги вуго абун. Гъеб нугIлъи гъабулеб буго киналго малаикзабацаги. Дица дудалъун цIуни гъарулеб буго щайтIаналъул зараладаса ва гъель гъабулеб ширкалдасаги. Дица дудалъун цIуни гъарулеб буго дица дирго напсалъе зарал бугеб мунагъ гъабиялдаса, яги цониги бусурманциясе дица зарал гъабиялдаса»-абун.

47. Жидеца Аллагъасде инкар ккун жидерго напсазе зулму гъабурал гIадамазе ахираталда гъаб дунялалда бугебщинаб бечелъи ва хазина къуниги, цогиги гъедингIанаб бечелъи гIадеги къуниги гъез гъеб кинабго жо къезе букIана къиямасеб къоялъул квешаб гIазабалдаса жал хвасар гъаризе.

وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِثْلَهُ مَعَهُ، لَافْتَدَوْا بِهِمْ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَبَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مَا تَرْكَبُونَ ﴿٤٧﴾

Гъел залимзабазда къиямасеб къоялъ бихъула ва гъезие загъирлъула жидеда гъеб букIинин абун раклалде кколеб

букІинчІеб гІазаб.

48. Жидеца дуњялалда гѣбураб
квешаб гІамалалъул гІазаб жазаб гъезде
бихъула ва жал божуларого рукІараб,
жидеца махсароде гѣбулеб букІараб
ахираталъул гІазабги гъезде рещІула.

Гъел мушрикаб абулеб букІана Аллагъасул свалат салам гъеяв аварат
махсароде гъавун: «Гѣаб дуца къотІи гѣбулеб гІазаб нижее гъанжего
(дуњялалдаго) гѣабе!» – абун.

49. Гъев капурав инсанасда по
къварилъи хъатІараб мехаль гъес
Дида ахІи балеб буго. Цинги Дица
гъеб къварилъи тІаса босун гъесие
нигІмат къураб мехаль жинца абулеб

буго: «ХІакъълунго гѣаб буго Аллагъас дие къураб дида хІалтІи
гѣабизе ва хайир гѣабизе лъалеб букІиналъ» - абун.

Гъес абухъин гъечІо амру. Гъеб къварилъи тІаде биччайги, хадуб
нигІматал къейги буго Дица гъев инсанасул хІалбихъи гѣаби.
Балагъазда сабру гѣбуладай абун, нигІматазда шукруги гѣбуладай
абун. Кинниги гІемерисел гІадамал жидеца гѣаб амру лъаларел
руго. Ва жидее нигІматал швараб мехаль гъездаса роххулел руго
чІухІараб, шукру гъечІеб роххиялъ. Гъел нигІматалги жидер
гъунаралдалъун швана жидее абун раклалде кколеб буго.

50. Гъединаб чІухІараб хабар
бицун букІана цересел умматазул
капурзабацаги. Амма Дица гъезие гІазаб
гѣабизе хІукму гѣбураб мехаль жидее
щибго кумек гѣабичІо жидеца дуњялалда гѣбураб гІамалалъ ва
жидер бечелъиялъ.

51. Гъезие жидеца гѣбураб квешаб
гІамалалъул гІазаб ва къварилъи
швана. Гѣаб умматалдаса жидеца зулму
гѣбулел гІадамаздаги швезе буго жидер
гІамалалда рекъараб гІазаб. Гъел гъечІо
жидеца Аллагъ гІажиз гъавулеллъун ва
гъесул гІазабалдасан жал рорчІулеллъун.

52. Гъал мушриказда щай лъалареб
хІакъълунго ТІадегІанав Аллагъ

وَيَذَٰلَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ بِهِم
مَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٤٨﴾

فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ عَآثًا ثُمَّ إِذَا حَوَّلَهُ
نِعْمَةً مِّمَّا قَالَ إِنَّمَا أُوتِيْتُهُ وَعَلَىٰ عِلْمٍ بَلَّغِي
فِتْنَةً وَلَٰكِنَّا أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٩﴾

فَدَقَّآلَهَا الَّذِينَ مِنْ قِبَلِهِمْ فَمَا أَعْنَىٰ عَنْهُمْ
مَّا كَانُوا يُكْسِبُونَ ﴿٥٠﴾

فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَالَّذِينَ
ظَلَمُوا مِنْ هَٰؤُلَاءِ سَيُصِيبُهُمْ سَيِّئَاتُ
مَا كَسَبُوا وَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٥١﴾

أَوَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ

вукІин жиндие бокъарав чиясе
жинца ризкъи гІагІид гъабулев ва
жиндие бокъарасе ризкъи дагъ
къолевги.

وَيَقْدِرُ إِنِّي فِي ذَلِكَ لِأَيَّتِ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٣﴾

ХІакълъунго гъаб цебехун бицараб жоялъулъги руго жидеца иман
лъурал гІадамазе Аллагъасул хІалкъолъиялде жидеца тІоритІел
гъабулел аятал ва гІаламатал. Гъезул иман жегиги цІикІкІине ва
гъез цогидал гІадамаздехун дагІватти гъабизе.

53. Дуца абе, МухІаммад ﷺ ! Я
гъал жидеца напсазе зулму гъабурал,
гъел мунагъазулъе ккезе гъарурал
Аллагъасул лагъзал! Нухер хъул
къотІуге Аллагъасул рахІматалдаса.

* قُلْ يٰعِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ
لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ
الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ
الرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾

ХІакълъунго Аллагъас киналго
мунагъал чурула тавбу гъабун жив Аллагъасде вуссарав
чиясул. Гъев Аллагъ вуго жинца мунагъал чурулев ва жив
муъминзабазда гурхІулев.

54. Нух русса нухер БетІергъан
Аллагъасде гъесие мутІигІлъун ва гъесие
гІагІат-гІибадат гъабун.

وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلُمُوا لَهُمْ مِّن قَبْلِ
أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ﴿٥٤﴾

Нух тІубанго гъев Аллагъасул амруялда
нахърилъгъа нужеда цим бахъун Аллагъасул гІазаб нуже
хІакълъилелде цере. Гъеб гІазаб нужеде гІаде бачІараб мехаль
нуже шивго чияс квербакъи гъабуларо ва нужедаса гІазаб нахъеги
чІваларо.

55. Нух нахърилъгъа нухер
БетІергъанас рещтІине гъабураб
бищунго лъикІаб каламалда –
Къуръаналда. Гъелъул амру-нагъю

وَأَتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن
رَّبِّكُمْ مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بِغَتَّةٍ
وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٥٥﴾

тІубан, гъель хІарам гъабураб хІарам
гъабун, хІалал гъабураб хІалал гъабун. Нужеда ракІалдаго
гъечІого, нужеда лъазего лъачІого Аллагъасул гІазаб нужеде
щвелалде череккун.

Гъеб Аллагъасул гІазаб бачІуна гъес хІукму-къадар гъабураб заманаль.
Гъеб бачІунеб заман цониги напсалда лъаларо ва гъел напсазда
гъикъуларо нуже гІазаб гъабилищ абун. Гъеб гІазаб жинде швезе
бокъичІев чи кидаго Аллагъасдаса хІинкъун вукІине ккола.

Гъал аятал руго жидеца мунагъ гІемер гъабурал, куфру-ширкалда

ругел, гласи-пасикъал чагӀи жидеца тавбу гъабиялда ахӀулел аятал. Къуръаналда жанир ругел тавбуялъул бицарал аятаздасан бишунго кӀудияб аят буго гъаб (53) аят. ТадегӀанав Аллагъас «Я дир лагъзал!» абун ахӀулеб буго жиндир лагъзал кӀодо гъарун ва гъел кантӀизе гъарун. Хадуб жинца гъезда амру гъабулеб буго «Нуж Аллагъасул рахӀматалдаса хъул къотӀун рукӀунге» абун. Гъелдаги хадуб жинца гъезда абулеб буго «Аллагъас киналго мунагъал чурула. Аллагъ гурхӀулев ва мунагъал чурулев вуго» - абун. Гъаб аят цӀаларав ва гъальул пикру гъабурав чи тавбу гъабиялде вачӀине тӀадаб буго. Гъаб берцинаб ахӀиялъе жинца жаваб къечӀев чи абадияб жужахӀалъул гӀазабалъуль вукӀин щибго гӀажайаб жо гъечӀо: Гъеб бутельул жинцаги тӀаса бицараб бакӀ.

Жинда Аллагъ разилъаяв Савбанидаса имам АхӀмадица бицараб хӀадисалда буго: дида Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг рагӀана жинца абулев: «*Дие гъаб кинабго дунялалдаса ва гъениб бугеб лъикӀабицинаб жоялдасаги цо*хӀо гъаб аят бокъила» - абун. Цинги жинца гъаб (53) аят цӀалана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анас ибну Маликидаса бицараб хӀадисалдаги буго: дида Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг жинца абулев рагӀана: «*Дир напс жинда кодоб бугев Аллагъасдалъун гъедула дун: нужеца гъал зобал-ракъазда гъоркъоб бугеб бакӀ цӀолелгӀадал мунагъал гъаруниги, цинги нужеца тавбу гъабун Аллагъасдаса мунагъал чури тӀалаб гъабун* Аллагъас нужер мунагъал чурула. Дир напс кодоб бугев Аллагъасул цӀаралдалъун гъедулев вуго дун: нужеца мунагъал гъарулел рукӀинчӀелани Аллагъас нужер бакӀалда цоги къавм бижизе букӀана жидеца мунагъал гъарулел, хадуб тавбуги гъабулел. Цинги гъезул мунагъалги чуризе рукӀана» - абун. ХӀадис имам АхӀмадица бицана.

56. Нужеца тавбо гъабе ва Аллагъасда أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ يَحْسَرُنِي عَلَى مَا قَرَرْتُ
руса. Нужеда ракӀалдаго гъечӀого цо فِي جَنْبِ اللَّهِ وَإِنْ كُنْتُ لَمِنَ السَّخِرِينَ ﴿٥٦﴾
Аллагъасул гӀазаб тӀаде швараб мехаль
нужеца абичӀого букӀизе: «Вай дие
бугеб пашманлъи ва къварилъи дица Аллагъасе тӀадаб гӀибадат
гъабичӀого тей сабаблъун!

Дун вукӀана дица Аллагъги гъесул расулги махсароде гъавулевлъун!
Аллагъасда иман лъурал муъминзабазда тӀад велъанхъулевлъун!
ЦӀакъ мекъи ккун вугоха дун!» - абун.

57. Цоги гъеб напсаль абичӀого букӀизе: أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِي لَكُنْتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٥٧﴾
«Аллагъас дунги хӀакъаб нухалда тӀовитӀун
вукӀаравани дунги Аллагъасдаса хӀинкъарал

муъминзабаздаса вукӀине вукӀана» - абун.

58. Цогиги гъеб напсаль абичӀого букӀизе أَوَقُولَ حِينَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً
 жинда Аллагъасул глазаб бихъараб فَأَكُونُ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٨﴾
 мехаль: «Гъанже дун дуњялалде гӀад

вуссине гъавулевани дун иман лъун
 лъикӀаӀб гӀамал гъабулездаса вукӀинаан» – абун.

Гъев инсанасе жаваб гъабун гӀадегӀанав Аллагъас абулеб буго:

59. Духъе дир расул вачӀана, хӀакъаб بَلَىٰ قَدْ جَاءَكَ ءَايَاتِي فَكَذَّبْتَ بِهَا
 каламги бачӀана. Дуца гъеб гъереси وَأَسْتَكَذَّبْتَ وَكَنتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٢٩﴾
 гъабуна, Дида иман лъезеги чӀухӀана.

Мун вукӀана хӀакъаб диналда жидеца
 инкар ккурал гӀадамаздаса абун.

60. Къиямасеб къояль жидеца وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُا عَلَىٰ اللَّهِ
 Аллагъасде гӀунтӀизе гъабун гъереси وُجُوهُهُمْ مُّسْوَدَّةٌ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى
 бицунел рукӀарал гӀадамал дуда рихъизе لِلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٣٠﴾
 руго, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидер
 гъурмал чӀегӀерлъун.

ЖужахӀалда жаниб гъечӀишца киналго чӀухӀарал гӀадамал
 руссунеб бакӀ? Жидер БетӀергъан Аллагъ цо гъавизе чӀухӀарал, гъесие
 гӀибадат гъабизе чӀухӀарал, гъесул нигӀматазда шукру гъабизе
 чӀухӀарал. Гъел гӀадамал руссунеб бакӀ жагъаннама буго. Гъел
 гӀадамалгун цадахъ рукӀине руго жидеца Аллагъасул лагъзадериде
 данде чӀухӀи гъабурал, гъел хӀакъир гъарурал гӀадамалги.

61. Аллагъасдаса хӀинкъарал гӀадамал وَيُنَبِّئُ اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا بِمَفَارِقِهِمْ لَا
 гъеб къоялъул глазабалдаса хвасар يَمَسُّهُمْ الشَّوْءُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣١﴾
 гъарула жидер бахъи буголъиялдалъун
 ва жидер мурадазда кверщел
 батиялдалъун.

Гъебги алжаналъул абадиял нигӀматал руго. Гъезда шибго къварилийи
 хъатӀиларо ва гъезда гӀаде кинабгӀаги пашманлъиги бачӀунаро.
 Цодагъабги цӀикӀкӀун Аллагъасе гӀибадат гъабун букӀарабаниш абун
 рукӀуна гъел.

62. ГӀадегӀанав Аллагъ вуго жинца اللَّهُ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
 кинабго жо бижулев. Гъев Аллагъ вуго وَكَيْلٌ ﴿٣٢﴾
 жиндир кинабго жоялда хӀалкӀолъи
 бугев, жиндие бокъараб жо гъабулев,
 жиндие бокъараб гъабичӀого толев.

63. Гъев Аллагъасе буго зобазулги لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ

ракъальулги хазиначул ихтияр ва
кверщел.

كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْخَاسِرُونَ ﴿٦٢﴾

Гъев вуго гъел хазиначи жиндие бокъухъин
рикъулев, гъезул кIулал жинда кодор рутев.

Жидеца Аллагъасдаги гъесул аятаздаги инкар ккурал гIадамал
руго ахираталда жал чIорого хутIулел, гъениб жидее щибго
лъикIлъи гъечIел.

64. Дуца абе, МухIаммад ﷺ : «Я гъал
Аллагъ гъаларел жагъилал ахIмакъал
гIадамал!

قُلْ أَغْفِرَ اللَّهُ مَا مَرَّ بِهَا
الْجَاهِلُونَ ﴿٦٤﴾

Нужеца дида амруйиш гъабулеб дица

Аллагъасеги гъабичIого цоги жоялъе гIибадат гъабе абун? Гъаб
аят рештIине гъабуна мушрикаца аварагасде абидал дуца нижер
аллагъабазе лагълъи гъабе, цинги нижеца дур Аллагъасе лагълъи
гъабизе буго абун.

65. ХIакълъунго дуда вахIю гъабун
буго, МухIаммад ﷺ, гъединго дуда
цере рукIарал киналго расулаздаги
вахIю гъабун букIана:

وَلَقَدْ أَوْحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن
قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَا تَحْطِقَ
عَمَلَكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٥﴾

«Дуца Аллагъасдехун ширк гъабун
гъеб ширкаль дур кинабго лъикIаб гIамал гIадада хвезе гъабула
ва ахираталда мунги вукIуна жал чIорого хутIарал гIадамаздаса»-
абун.

66. ЦохIю Аллагъасе гъабе дуца лагълъи
ва мун вукIа Аллагъас жидее кьурал
нигIматазда шукру гъабулел гIадамаздасан.

بَلِ اللَّهِ فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٦﴾

ГIадегIанав Аллагъасда лъала жиндие хириял аварагабаз ширк
гъабулареблъи. Гъеб калам буго мушриказе цIакъго хIинкъи кьолеб
калам: Аллагъас жиндир аварагги ширк сабаблъун гIазабалъе хIакъ
гъавулеб мехаль цогидал мушриказе цIакъаб гIазаб букIунеблъи
лъазе кьолеб жо буго. Гъединго гъаб рагIи буго муъминзабагеги
хIинкъи кьолеб гъел цIунун рукIине балъгояб ширк абун жинда абулеб
рияалдаса, ай бихьдае гIибадат гъабиялдаса. Ва Аллагъ гуреб жоялда
ахIи бай, хьул лъей гъабиялдасаги.

67. ГIадегIанав Аллагъасул
хIакъикъияб къадру лъан гъелда
рельIараб кIодолъи гъабичIо
Аллагъасе.

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا
بِقَبْضَةِ يَوْمِهِ الْيَوْمِ الْقِيَمَةِ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ
بِإِيمَانِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا

Капурзабазда ва мушриказда гъеб

къядру лъазего лъачӀо, гъез Аллагъасдехун
ширк гъабуна, гъесие лагълъи гъабизе чӀухӀана.

Муъминзабилъун ругел гӀадамалги гӀемерал руго Аллагъ вугин
аби гуреб гъев Аллагъ шив вугев, гъесул сипатал шал ругел, гъесул
къядру-къимат ва гъунар-гуч кинаб бугеб, гъесул гурхӀел ва щим
бахъи кигӀанаб бугеб жидеда лъаларел, гъелъул пикруго гъабуларел.
Гъел бусурбаби релълъун рукӀуна гӀадегӀанав Аллагъас Къуръаналда
жанир жал какарал капурзабазда: «Нижеца лагълъи гъабулеб буго
нижер умумуз лагълъи гъабулеб батараб жоялъе» - абун жидеца
абурал. Гъал бусурбабацаги ургъун буго «умумузул дин» абураб шар,
гъезда капурзабаца лъазе гъабун буго «Традиционный ислам» абураб
рагӀи абизе. Гъеб кӀиябго рагӀиялъул магӀна буго гӀад тарав ханасе
мутӀигӀлъизе ккола гъев хан капурчи вугониги абураб. Цогиги гъеб
рагӀиялъул магӀна буго капурал хӀакимзабигун рекъон хӀалтӀизе ккола
бусурбабазул диниял хӀаракатчагӀи абураб.

Гъеб рагӀиялъул бишунго мухӀканаб магӀна буго: Аллагъасул
дин ракъалда гӀад букӀиналъе гӀоло жигъад гъабизе ккола абулел
бусурбабиги. Исламияб дин ва бусурбаби куфруялъул лагълъиялда
рукӀине бегъуларо абулел гӀалимзабиги; террористал ва экстремистал
руго абураб. Гъал гӀадамазда гӀадегӀанав Аллагъасул къядру лъалеб
гъечӀо, гъесие букӀине кколеб кӀодольиги гъабулеб гъечӀо, гъев
Аллагъасул гӀазабалдаса хӀинкъулелги гъечӀо.

Гъаб кинабго ракъ Аллагъасул хъатиниб жаниб букӀине буго
Къиямасеб къоялъ. Гъесул квершаликъ буго кинабго махлукъ.
Зобалги гъесул кваранаб рахъалда сукӀун гӀодор лъун рукӀуна.
Жив гӀадегӀанав ва жив вацӀадава вуго Аллагъ мушриказ
гъесда гӀунтӀизе гъарулел сипатаздасан. Гъаб рагӀиялдаса мурад
буго гӀадегӀанав Аллагъасул хӀалкӀолъи баян гъаби. Нильсеца кӀвар
гъабизе кколари гъал рагӀабазул хӀакъикъияб магӀна ва мурад шиб
бугеб абураб масъала лъазе гъабизе. Цересел гӀалимзабазул гӀадат буго
гъединаб калам Аллагъас абураб хӀалалъ тей ва гъелда гӀад кӀалъай
гъабунгутӀи. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул хӀадисалдаги
буго: «Аллагъас Къиямасеб къоялъ кинабго ракъ хъатикъ къала,
зобалги сукӀун жиндир хъибилалда гӀодор лъола, цинги жинца абула:
«Дун вуго кинабго махлукъалъул хан. Киреха арал дол ракъалда гӀад
рукӀарал ханзаби» - абун. ХӀадис имам Муслимица бишана.

68. Исрапил малаикас ссуралъубе пула
гъеб Къиямасеб къо чӀезе гӀагарлъидал.

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَبَقَ مَنَ فِي السَّمَوَاتِ

Цинги зобалаздаги ракъалдаги тIад
бугебщинаб жо хун тIодобе ккола,
Аллагъасе бокъараб жо хутIизегIан.

Жабраил ва Микаил ва ГIарш баччарал
малаикзаби хутIизегIан, алжаналтур ругел хIурулгIинал ва гьилманал,
гъарабашалги хутIизегIан. Живго Исапил малаикги хутIула. Цингиги
Аллагъас амру гъабун Исапил малаикас ссуралгуб пула ва
кинабго халкъ жидер хобаздасан къватIире рахъун хIинкъун ва
хIайранлъун чIола, щиб амрудай жидеде гъабила абун балагъун
рукIуна.

69. Циндаго ГIарасат майданги кинабго
Къиямасеб къоялъул ракъги, БетIергъан
Аллагъасул нур загъирлъун гьелдалъун
гвангъун уна.

ГIадамазул гIамалал хъварал тIахъалги
тIодор лъола жидер хIисаб-мизан гъабизе. Аллагъас халкъалда
дин малъизе ритIарал аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ, лагъзадерил гIамал
хъвалел рукIарал малаикзабиги рачун рачIуна. Аварагзабазда
гьикъула жидер умматаз ва къавмаль щиб жаваб жиде кьураб абун.
ГIамал хъвалел рукIарал малаикзабаздаги гьикъула гьел лагъзадерица
гъабулеб гIамалалдаса гъезие нугIлъи гъабизе гъабун.

Цогиги абун: «Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг ва
гъесул уммат жидеца нугIлъи гъабизе рачIуна цересел умматазухъе
аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рачIана ва гъез Аллагъасул рисалат гьел умматазухъе
щвезе гъабуна»-абун. Цинги кинабго халкъалгуб хIисаб-мизанги
гъабула хIакъаб ва битIараб хIукму гъабун. Цониги напсалъе
шибго зулмуги гъабуларо. Гъеб напсалъ гъабураб лъикIаб гIамал
нукъсан гъабуларо ва гьелъ гъабичIеб квешаб гIамал гьелда тIадги
лъоларо.

70. Щибаб напсалъе жинца гъабураб
гIамалалгуб жазагги тIубазе гъабула.
Гъев Аллагъ жинда лъикI лъалев вуго
жиндир лагъзадерица гъабураб гIамал.

Гъев хIажатав гъечIо гIамал хъварал кагътаздеги, цIадирабаздаги,
нугIаздаги. Гъеб кинабго иш буго лагъзадерил шибго рагIи абизе рес
гъечIеб хIалалъ гъезул гIамалалъе тIадилаб хIукму гъабизе гьел мукIур
гъариялъе бугеб. Гъаб кинабго жоялде тIадеги гъев инсанасул щибаб
лага кIалъазе гъабун, гъебги биччала нугIлъи гъабизе. Гъеб камилаб
хIалалъ хIисаб-мизан гъабун хадуб кинабго халкъ кIиги кьукъаялде

وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ
فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ ﴿٦٩﴾

وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ
الْكِتَابُ وَجَاءَتْ بِالْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ
وَفُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٧٠﴾

وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَا
يَفْعَلُونَ ﴿٧١﴾

бикъула ва шибаб къукъа жидер гIамалалда рекъараб жазаълъун бугеб алжаналде яги жужахIалде лъугъине гъарула. Гъаб ахираб хIукму бицун гIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

71. Жидеца Аллагъасде инкар ккурал гIадамал къукъа-къукъаби гъарун, шибаб жамагIат малаикзабаца цере къотIун жужахIалде рачуна. Гьел къукъаби жужахIалде аскIоре швараб мехаль гьелгъул рагъаби рагъула. Ва кутакаб бухIи ва квешаб махI, гIасияб цIадул гъаракъ гьезда дандчIвала.

Цинги жужахIалда гIад тарал

забаниятаца (гIазабалгъул малаикзаби) гьезда кIалгъикъи гъабула нужехье аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рачIинчIищ нужедаго гьоркъоса жидеца нужее Аллагъасул аятал цIалулел ва нужее хIинкъи къолел, гъаб жакъа къоялда нужеца дандчIвай гъабизе буго абун. Гьел гIадамаз абула: «РачIана нижехье аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ» - абун. Амма гъеб мукIурлъиялъ гъезие шибго мунпагIат гъабуларо. Гъезие хIакълъун буго Аллагъас капурзабазе гIазаб гъабизе буго абун гъабураб къотIи.

72. Гьездехун абула: «Нуж лъугъа жужахIалгъул рагъабахъан жанире даимго гъеб жужахIалгъур рукIинелъун».

Цакъ квешаб рукъ буго ва руссунеб бакI

буго Аллагъасда иман лъезе, гьесул расуласда нахърильгъине чIухIарал гIадамазе гъаб жагъаннама.

73. Дуниялагъул рукъор Аллагъасул гIазабалдаса хIинкъун гъев Аллагъасе гIибадат бацIцIад гъабун жал хъвадарал гIадамалги рачуна алжаналдехун жамагIатал гъарун.

Гьел тахазда рекIине гъарун рачуна, ханасде гIаде рачунел къадру кIудиял гьалбал рачунеб хIалалъ. Гьел муъминзаби алжаналде аскIоре швараб мехаль гьел алжаназул рагъаби рагъунго рукIуна гьезул хIурмат гъабун. Алжаналгъул хъулухъ гъабулел малаикзабаз гьезда абула: «Нужее салам буго, баракат-рахIматги буго! Нужер хIал лъикIлъана нуж куфру-ширкалъул ва нипакълъул

وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا
حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمْ هَافَتْ حَتَّىٰ أُنْبِئُهَا وَقَالَ
لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَتْلُونَ
عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ
يَوْمِكُمْ هَٰذَا قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ
الْعَذَابِ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧١﴾

قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا
فِي سَمَوْهَا الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٢﴾

وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا
حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمْ هَافَتْ حَتَّىٰ أُنْبِئُهَا وَقَالَ
لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ
فَادْخُلُوا خَالِدِينَ ﴿٧٣﴾

чороклябаздаса раццладаллгун рукїналь. Гьал алжаназде жанире лгугьа нуж даимго гьенир жанир рукїунеллгун» - абун.

74. Гьєб алжан бихьараб мехаль ва гьєнире жанире лгугьунєб мехаль тїадегїанав Аллагьасє рецц гьабун гьєз абула: «Кинабго рецц ва шукру Аллагьасє буго жинца нижеє гьабун

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ
وَأَوْثَرَ الْأَرْضَ لِنَبِيِّنَا مِنَ الْجَنَّةِ
حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٧٤﴾

буклараб кьотї ритлхь гьабурав ва жинца нижеє гьаб алжаналгьул ракь ирсальє кьурав, гьелда жанир ниж нижеє бокьараб баклалда чїезе бегьулєблгун.

Цакь лгьиклаб ажру буго гьаб алжан жидєца Аллагь разилгї тїалаб гьабун лгьиклаб тїамал гьабурал муьминзабазє» - абун.

Алжаналда жанив бишунго цєвє Аллагьасул свалат салам лгьєяв Мухламмад авараг лгугьїне гьавула, цинги гьєсул умматалгьул муьминзаби лгугьїне гьарула. Гьєл муьминзаби жидєє берцин бихьараб баклалдє уна ва гьєнир жал рєштлараб мехаль гьєз абула: «Кинабго рецц Аллагьасє буго жинца нижеє алжанал кьєлин абун гьабураб кьотї тлубарав ва гьадин нижеєго бокьараб баклалда ниж чїєзє алжанал нижеє ирсальє кьурав»-абун.

75. Гьєб кьоялг дуда малаикзабиги рихьїла, Аллагьасул Гїаршалда сверун лгугьун жидєца Аллагьасє тасбїхл гьабулєллгун ва гьєсїє рецц гьабулєллгун. Гьадин хлакьаб хлукму гьабун кинабго халкьалгьул амру тлубазє гьабула тїадегїанав Аллагьас.

وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ
يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَقُضِيَ بَيْنَهُمُ بِالْحَقِّ
وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٥﴾

Гьєб макьамалда кинабго махлукьаль тїадегїанав Аллагьасє рецц гьабун «الْمَلَأُوا رَبِّ الْعَالَمِينَ» абула. Муьминзабаца Аллагьасє рецц гьабула жидєє кьурал ниглматазде дандє, капурзабацаги рецц гьабула жидєє хлукму тїадилаб зулму гьєчлєб гьабїялдє дандє. Кинабго махлукьальго Аллагьасє рецц гьабула жиндир хлукму битларав, хлїкмат камилава хан гьєв Аллагь вукїналда дандє.

тїадегїанав Аллагьасє даймаб шукру ва рецц буго исламїяб дїналда нїлг тлоритларав Аллагьас гьєб дїналда нїлг хвєзєги гьарєги, ахираталда жив разїял муьминзабигун цадахь тїадеги рахьїне гьарєги.

А-тїабарїяс жинда Аллагь разилгьєяв Жарир асхлабасдасан бїцараб хладїсалда буго: «Цо кьоялг Аллагьасул свалат салам лгьєяв аварагас жиндир асхлабазабазул цо кьукьаялда абун: «Дїца нужєє цлалїзє

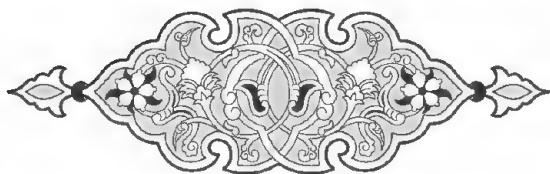
руго «Сурату Ззумараялъул» ахириял аятал. Гьал аятал цІалараб мехаль нужеда са жив гІодарав чиясе алжан букІине буго» - абун. Цинги аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьел аятал цІалана «Жидеца Аллагъасе гъабизе хІакъаб къадру гъабичІо» абураб аяталдаса байбихъун сурат тІубазегІан (67-74 аятал). Нижедаса цоял гІодулел рукІана, цогидал гІодулел рукІинчІо ва гъез абун: «Я расулаллагъ! Нижеца кигІан хІл бахъаниги ниже гІодизе абун нижеда гІодизе кІвечІо» - абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Дица гьел аятал гъанжесалалъги цІализе руго. Нижедаса гІодизе бачІинчІев чияс гІодулеб хвелгІаги гъабе» - абун.

Гъаб хІадис сахІихІаб бугин абичІониги хъвана. Гъаб хъваялъе гІиллаги буго—гъаб Сурату Ззумаралъул ахир буго цІакъ берцинаб, пасихІаб, жиб цІалулеб мехаль назму цІалулеб гІадаб чвахи букІунеб ва берцинаб бакъан бачунеб гІадаб гъаракъги букІунеб. Гъаб Къуръан цоги мацІалде буссине гъабураб мехаль кигІанго пасихІаб таржама бугониги гъеб Къуръаналъул пасихІлъи, назмуялъул берцинлъи, бакъаналъул хІеренлъи къватІибе къезе кІоларо. ХІакъикъияб хІалалъ Къуръаналъул пасихІлъи ва берцинлъи бичІІуларо Аллагъас жиде баракат бугеб, жиндилъ иманалъул нур бугеб гІелму къурал гІадамазда гурони. Нилъеда тІадаб жо буго гъаб Къуръан Аллагъасул калам букІиналда божун, гъеб бицунго хирияб, пасихІаб ва даимго жиб нахъе хутІулеб ва жиндир хІукму кинабго умматалъе гІаммаб калам букІиналда божун гъеб цІали, гьелъул вагІза боси, гьелъул хІукмуялда нахърилъгІин. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абухъин нильер берал гІодулел гъечІони гьел гІодунгутІиялда ракІ къварилъун, ракІ гІодун рукІин. Аллагъас тавпикъ гъабеги жив разияб гІамал гъабизе.

ТІадегІанав Аллагъасул тавфикъалдалъун «Сурату Ззумаралъул»

тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецІ ва щукру гъев Аллагъасе буго.

40. Сурату Гяѳир

سُورَةُ غَافِرٍ

Гяб сурат Маккаядла реџтине гябураб бугетул гялда жаниб биџунѳ хIукмуги Исламалул аслиял рукнабиџун ругел Аллагъ ﷻ цо гъави, аварагзаби ﷺ ритIухъ гъари, ахираталда иман лъеялџул буго. ХIакъаб ва батIулаб, тIоритIел ва къосин цоцаде данделџун гъел цоцазде къацандизе гъарун, инсанасе вагIза гябулеб буго ва гъев инсан хIакъаб жоялде вачунев вуго. ПадегIанав Аллагъасул сипатаздалџун байбихџун, гъесул хIаикIогъиялда тIоритIел гябулел Iаламатал риџун, хадуб капурзабазул инкар ва Iамал Iодолги биџун буго. Цересел умматазул Iасиял къавмазул ва гъезие гябураб Iазабалџулги биџун буго. Аллагъасул ﷻ ГIарџ баччун ругел хириял малаикзабазулги биџун буго.

Къиямасеб къоялџул хIинкъаби ва гъенир рукIунел къварилџабазул цо бутIа баян гябун буго. Жидер БетIергъан Аллагъасда цере гъел капурзаби IодогIанлџун, хIелун эхети баян гябун буго. Аллагъасда ﷻ иман лъурал муъминзабазда ва иман лъезе чIухIарал залимзабазул биџун Муса аварагасул ﷺ ва ПиргIавнил къиса биџун буго. Цогидал Мусал ﷺ ва ПиргIавнил къисабазулъ биџинчIев цо муъминчи ПиргIавнида цеве чIеялџул биџун буго: жинца хIакъаб рагIи биџун ПиргIавнигI гъесул къавмги иман лъеялде ахIизе.

Муъминзабазе ва капурзабазе мисал бачун буго беџцав чиясул ва канлги бихъулев чиясул мисал бачун. Аллагъ ﷻ цо вукIиналде тIоритIел гябулел аятал ва Iаламатал баян гъарун руго. Сураталџул ахиралда Аллагъасде ﷻ инкар ккурал гъесул аварагзаби ﷺ гъереси гъарурал Iадамал руссунѳ бакI ва гъезул букIунѳ квешаб хIал баян гябун буго.

Гяб сураталда цIар лъун буго «Жинца мунагъал рахчулев» абураб Аллагъасул ﷻ цIаралдалџун гъеб цIаралдалџун: сурат байбихџун букIиналѳ. Гяб сураталда цогиги «Муъминчиясул сурат» абунги абула гъелда жаниб ПиргIавнил къавмалдаса жинца иман лъурав чиясул хабар биџун бугелџул.

Къуръаналда жаниб анкъго сурат буго жидер байбихъи «ХIа мин» абун бугел. Гъезул хиралги биџарал хIадисалги руго. Гъезда цIар тун буго Къуръаналџул бакъулъ бакI (сердцевина), Къуръаналџул хъон абун. Жинда Аллагъ разилъаяв Ибну МасIудица абун: «Дун ХIа, мимал цIализе лъугъараб мехалъ алжаналџул ахакъ сверулев вугев Iадин вукIуна» - абун.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَمْدٌ

1. X1a, Мим.

ТIадегIанав Аллагъасда лъала жиндир мурад гъаб кIиго хIарп абиялдалъун бугеб.

2. Гъаб хирияб Къуръан буго Жиндир гуч نَزِيلَ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ бергъарав, жиндир гIелму камилав.

Жиндир махлукъалъул киналго ахIвалал жинда лъалев, гъезие мустахIикъаб жоги жинда лъалев, жиндие бокъараб жо гъабизе жиндиль гъунарги, гучги бугев ТIадегIанав Аллагъас жиб рещтIине гъабураб.

3. Жинца мунагъал рахчулев, жинца лагъзадерил тавбу къабул гъабулев.

Жиндехун гIасильарал гIадамазе

гIакъуба гъаби гучав. Жиндир цIоб-рахIму ва нигIматал къейи гIемерав.

Жив гурев цоги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гъечIев вуго гъев ТIадегIанав Аллагъ: жив Халикълъун, Разикълъун, МагIбудълъун (жиндие лагълъи гъабулев) вугев. Ахираталда кинабго халкъалъул руссинги гъев Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ буго. Къиямасеб къоялъ жинца хIисаб-мизан ва жазаъ гъабулев хан цохIо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго.

4. Гъаб Къуръаналда къацандуларо, жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятал нахъеги

чIваларо Аллагъасда عَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал, авараг гьереси гъавулел гIадамаз гурони.

Гъел инкарчагIи гъаб дуниялалъул рукъор хъвадиялде балагъун, гъезул бечелъиялда бахиллълъун, гъезул чIухIарал минабаз гIажайб гъавун, гъелдалъун мун гуккизе чIоге, я гъав муъминав инсан! Гъеб буго цIакъ хехго тIаса унеб, жинда цохIо лахIзаталъги божи гъечIеб дуниялалъул чIаголъи. Гъеб дуниялалде ракI гъун, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кIочон хъвадарал къавмазул ахир кин ккарабали лъазе бокъани – гIенекке дуге бицунеб хабаралда ва гъелдасан вагIзаги босе.

5. Гъаб дур умматалъ мун гьереси гъавуна абун дуца ракI къварид гъабуге, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!

Гъездасан цере рукIарал НухIил къавмалъги ва цогидал гъездасан хадур рукIарал къавмазги жидеца

مَا يُجِدُ لِي فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا يَغْزِيكَ تَقْلُبُهُمْ فِي آيَاتِهِ

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْأَحْرَابُ مِنْ
بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ
لِيَأْخُذُوا وَوَحْدَهُمْ بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا
بِهِ الْحَقَّ فَأَخَذْنَاهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ

ритIарал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلامُ гьереси гьаруна.

Гьєб щибаб кьавмалъ къасд гьабуна жидер аварагасе кьварилъи-зарал гьабизе. Аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلامُ чIвазе къасд гьабуна цо-цо кьавмаз ва гьєз аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلامُ чIвана. Гьєл кьавмаз батIулаб жоги бицун хIакъаб жо кьєзабизе, гьєб хвєзабизе яхI бахъи гьабуна. Дица гьєл кьавмал Дир гIазабалдалъун ккуна. Кинаб гIазабха Дица гьєзие гьабураб? ЦIакъ квешаб гIазаб гьабуна: гьєл кьавмал гьалаг гьарун гьєзул наслу бакъвазе гьабуна. Гьєзул чIухIарал хьулби-кIалгIабиги чIвадаллъун гьаруна. Гьєзул бечелъи хазинаги Iадада хвєзе гьабуна.

6. Гьадиная гIазаб швєзе букIин хIакъаб буго, я МухIаммад ﷺ, дур умматалъул капурзабадаги.

وَكَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ۖ

ХIакълъунго гьєл руго жал жужахIалъул агьлулъун ругел Iадамал.

7. Жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ГIарш баччарал малаикзаби ва гьєб ГIаршалда сверун ругел Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хириял малаикзабиги жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тасбиxI гьабулел руго, гьєсие рещ гьабулел ва гьєсдаса муъминзабазул мунагъал рахчи тIалаб гьабун гьєсие хIелун дугIа гьабулелги руго.

الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ. وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ۖ

Гьєл малаикзабаца абула: «Я нижер БетIергъан Аллагъ! Дур рахIмат ва гIелму кинабго жоялда жинца щвей гьабулєб буго. Гьєб дур рахIматалдалъун дуца мунагъал чуре жидеца тавбу гьабун дур хIакъаб диналда руссарал ва гьєлда чIарал муъминзабазул. Ва Дуца гьєл цIуне Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, жужахIалъул гIазабалдасаги.

8. Я нижер БетIергъан! Дуца гьєл муъминзаби лъугъине гьаре жал даимго жанир рукIунел алжаназда, Дуца гьєл муъминзабазе ва гьєзул жидеца иман лъурал умумузе жиб къотIи гьабун букIараб гьєб алжанги.

رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝

Гьєзул руччабазе ва гьєзул лъималазеги жиб къотIи гьабураб, жидеца иман лъунлъикIаб гIамал гьабун бугони. ХIакълъунго Мун вуго БетIергъан Аллагъ дур гуч бергъарав ва дур хIукмуялъул хIакимияв, жинда жаниб маслихIат ва пайда бугєб хIукму гурони гьабуларєв.

9. Дуца гьел муъминзаби цуне,
БетГергьан, гьез хадур мунагьал
гьариялдасаги. Дуца жив мунагьаздаса
цунарав чи вуго мун жинда гурхIарав
чи.

وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ
يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ ﴿١٠﴾

Гьеб дур гурхIел жидее швей буго бищунго кIудияб лъикIлъиялда
кверщел бати ва бахьи бугольи.

ТIадегIанав Аллагьас гьаб лъабго аяталда жаниб бицараб жоялъул
магIна буго: Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ хириял малаикзаби гьесие даимго тасбихI-
сужда гьабун гьесие гIибадат гьабулеллъун рукIин, гьел Аллагьасе
جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гьабизе чIухIуларел рукIинги. Гьал капурзаби шиб
жоялда божун Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ гIасилъулел? Гьел щай Аллагьасдаса
جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъуларел?!

КIиабилебги магIна буго: хириял малаикзабаца муъминзабазе
дугIа гьабизе байбихилелде цебе Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ рещц гьабулеб
буго, гьесул гурхIел-рахIму бергьараб букIин, гIелму-лъай камилаб
букIин бицулеб буго. Гьаб буго муъминзабазда дугIа гьабиялъул
адаб лъазе гьабун Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьезда гьабулеб гурхIел ва малъа-
хъвай.

Лъабабилебги пайда буго: Муъминзабазда рекъараб буго жидеца
дугIа гьабулеб мехаль жидер умумузе ва агьлу-хъизаналъе гIаммаб
дугIа гьаби, киналго муъминзабазда щвей гьабулеб дугIа гьабиги.
Гьеб буго гурхIел-рахIму букIиналъул гIаламат, гьеб гурхIел-рахIму
букIин муъминчиясул гIаламат буго ва гьесдаса Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гIалаб
гьабулеб жог буго.

10. ХIакълъунго къиямасеб къоялъ
капурзабазде ахIула: «Нужеда
Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ щим бахьи цIакъ
гучаб буго нужерго напсазда нужер
щим бахьиалдаса.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنَادُونَ لِمَقْتُ اللَّهِ
أَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ إِذْ تُدْعَوْنَ
إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ ﴿١١﴾

Дунялалдаго Нуж Аллагьасде جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеялде ахIулел рукIана,
амма нужеца гьеб ахIиялъе жаваб къечIо ва нуж Аллагьасде جَلَّ جَلَالُهُ
инкар ккун чIана. Гьелдалъун нужеда Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ щимги
бахъана. Гьанже нуж пащманлъана абун щибго жо хисизе гьечIо».

11. ЖужахIалъе жал хIакъгьараблъи
гьараб мехаль капурзабаца абула: «Я
нижер БетГергьан! Дуца ниж кIиги
нухаль хвезе гьаруна ва кIиги нухаль

قَالُوا رَبَّنَا آمَنَّا أَفْتَنَينَ وَأَحْبَبَتَنَا أَفْتَنَينَ
فَاغْتَرَبْنَا بُدُوْنَهَا فَهَلْ إِلَى خُرُوجٍ مِنْ

чѝагоги гѝаруна гѝанже ниж мукѝурлъана нижер мунагѝазе.

Нижеда якѝинго лъана ниж мекѝи ккараблъи. Гѝанже нижее гѝаб жуждахѝалдаса кѝватѝире рахъун дуњялалде тѝад руссине нух гѝечѝиш? Гѝединаб рес-санагѝат гѝечѝиш? Нижеца мун разильулеб гѝамал гѝабизе ва гѝаб гѝазабалдаса ниж хѝвасарлъизе!

Кѝиго нухаль хвезе гѝаруна абураб рагѝиялъе магѝна гѝабун гѝалимзабаца абуна: цин жал рукѝинчѝо дуњялалъул чѝаголъгиялда. Цинги чѝаго гѝарун, хадур хвезе гѝаруна абураб. Кѝиго нухаль чѝаго гѝаруна абураб рагѝиялъул магѝнаги буго цо нухаль дуњялалда чѝаго гѝаруна, цинги ахираталдаги чѝаго гѝаруна абураб.

12. Гѝел капурзабазе жаваб гѝабун Аллагѝасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъальѝан абула: «Хѝакълъунго гѝеб нужее бугеб гѝазаб буго нуж Аллагѝ جَلَّ جَلَالُهُ цо гѝавиялда ва гѝесие гѝибадат гѝабиялда ахѝараб мехаль нужеца гѝелда инкар кквеаль,

ذٰلِكُمْ بِاَنَّهُۥٓ اِذَا دُعِيَ اللّٰهُ وَحَدَّهٗ
كَفَرْتُمْ وَاِنْ يُّشْرَكَ بِهِ تُؤْمِنُوْا
فَاَلَمْ تَكُنْ لِّلّٰهِ اٰلِیْنِ الْكَبِیْرِ ﴿١٢﴾

Аллагѝасдехун ширк гѝабун хѝанчазе лагѝлъи гѝабиялде нуж ахѝарал чагѝазда нужеца иман лъуна ва нуж гѝезда нахърильиналъги. Гѝанже хѝукму гѝабулев чи Жив кѝудияв ва тѝадегѝанав цохѝо Аллагѝ جَلَّ جَلَالُهُ вуго. Гѝел хѝанчазе ва цогидал аллагѝзабазе жакъа щибго рагѝи ва ихтияр гѝечѝо. Нужее гѝаб гѝазабалдаса хвасарлъиги гѝечѝо.

13. Гѝев Бетѝергѝан Аллагѝ вуго нужер хан, я гѝал гѝадамал! Жинца нужеда аятал ва гѝаламатал рихъизе гѝарулев.

هُوَ الَّذِیْ یُرِیْكُمْ اٰیٰتِهٖٓ وَیَنْزِلُ لَكُمْ مِنَ
السَّمَآءِ رِزْقًا وَّمَا یَتَذَكَّرُ اِلَّا مَنْ یُّنِیْبُ ﴿١٣﴾

Жив цо вукѝиналда ва жиндир хѝалкѝолъгиялда жидеца тѝоритѝел гѝабулел. Жинца нужее зодисан ризкъиги рещѝине гѝабулев: цѝад базе гѝабулев, гѝелдалъун нужее ах-хур бижизе гѝабулев. Аллагѝасул جَلَّ جَلَالُهُ гѝал гѝаламатал рихъуларо ва гѝезул вагѝзаги босуларо жал Аллагѝасе جَلَّ جَلَالُهُ гѝибадат гѝабиялда тѝад чѝарал муъминзабаца гурони. Жидеца тавбу гѝабун лъикѝаб гѝамал гѝабулел, гѝадамазе рихъдае ва рещѝалье гѝамал гѝабиялдаса, мунапикълъи гѝабиялдасаги жал рикѝадал.

14. Нужеца гѝев Аллагѝасе جَلَّ جَلَالُهُ гѝибадат гѝабе куфру-ширкалдаса бацѝадаб, гѝеб капурзабазе рихунеб бугониги ва гѝез

فَادْعُوا اللّٰهَ مُخْلِصِیْنَ لَهٗ الدِّیْنَ وَلَوْ
كَرِهَ الْكَافِرُوْنَ ﴿١٤﴾

нужеде рагъ гябулеб бугониги.

15. Жиндир даражаби тIадегIанав вуго

гъев Аллагъ ﷻ: кинабго ханлъи

ва тIадегIанлъи жиндие бугев. Жиб

кIудияб ГIаршалъул БетIергъанги вуго.

Аллагъас ﷻ бижараб махлукъалъул

бишунго кIудияб жо буго абуна гъеб ГIарш. Гъеб буго зобалазулги

ракъазулги киналго халкъазда ва ракъазда жиб сверун бугеб. Гъеб

ГIаршалъул БетIергъан вукIин, гъелда тIадегIан вукIин буго Аллагъасул

ﷻ ханлъи ва къудрат гучаб букIиналъул гIаламат. Аллагъас ﷻ

жиндир халкъалдаса жиндие вокъарав чиясе витIула жиндир

вахIю босун Жабраил малаик. Гъеб вахIюялдалъун расулас

ﷺ умматалъе хIинкъи къезе кинабго халкъ тIаде бахъине

гъабун цоцаде данделъулеб къиямасеб къоялъул гIазабалдалъун.

Жиндиль БетIергъан Аллагъги гъесул лагъзалги данде чIвалеб,

зобалазулги ракъалъулги агълу цоцаде данде чIвалеб.

16. Гъеб къоялъ кинабго халкъ

Аллагъасда ﷻ цебе чIун букIуна:

гъел шибго жоялъ рахчизе гъаруларо.

Гъеб ГIарасат майдан цIан битIараб

авлахъалда рельлъун букIуна.

Гъеб халкъалъул пониги гIамал, рагIи ва рекIел хиялги

Аллагъасдаса ﷻ бальго букIунаро. Кинабго жо гъесда лъалеб

букIуна. «Жакъа тIобараб ханлъи ва кIодолъи щив чиясе бугеб?»

- абун ахIула Аллагъас ﷻ. Гъесие жаваб гъабизе кIолеб щивго чи

вукIунаро ва БетIергъан Аллагъас жинцаго жаваб гъабула: «Жиндир

гуч бергъарав, жив цогояв Аллагъасе ﷻ буго жакъа тIобараб

ханлъи» - абун.

17. Жакъа щибаб напсалье жазай

гъабизе буго жинца гъабураб

гIамалалда рекъараб, жакъа

кинабгIаги зулмуги букIине гъечIо.

ХIакълъунго тIадегIанав Аллагъ жинца хIисаб-мизан цIакъ

хех гъабулев вуго. Гъес кинабго халкъалъул хIисаб цохIо заманаялъ

гъабула. Инсанасда рельтъараб гъечIо БетIергъан Аллагъасул гIабигIат:

цо иш гъабулев вугони инсанасда цоги иш цадахъ гъабизе кIоларо.

Аллагъасда ﷻ кIола кинабго халкъалъул хIисаб цого заманаялъ

гъабизе. Дунялалъул рукъоб кинабго халкъалъе ризкъи цадахъго

къолеб букIараб гIадин, ахираталда гъезул хIисабги цадахъго гъабула.

رَفِيعِ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ يُلْقِي الرُّوحَ

مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ لِيُنْزِلَ

يَوْمَ التَّلَاقِ ﴿١٥﴾

يَوْمَهُمْ يَنْزِفُونَ لِيَخْفَى عَلَى اللَّهِ وَفِيهِمْ شَيْءٌ

لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿١٦﴾

الْيَوْمَ تُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا

ظُلْمَ الْيَوْمِ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٧﴾

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдасан бицараб хІадисалда буго: «Цо кьо кьалтуде цолеб заманалда жаниб алжаналтъл агълу алжаналде жанибе лъугъун хІалхьон букІуна, жуужахІалтъл агълу жуужахІалдеги лъугъун букІуна»-абун. ХІадис ибну Жаририца ва ибну абиХІатимица бицана.

18. Дуца мушриказе хІинкьи кье,
МухІаммад ﷺ, жиб цІакъ
гІагарда бугеб Къиямасеб кьоаялтъл
гІазабалдалтълун. Пемеер хІинкълун
жидер раклал карандасан кьватІире
кланцизе хІадурлтълун шокъроре рахун рукІунеб.

وَأَنذَرَهُمْ يَوْمَ الْأَرْفَةِ إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى
الْحَنَاجِرِ كَظَمِينَ مِمَّا لَمْ يُظْلَمُوا مِنْ حِمِيمٍ
وَلَا شَفِيعَ يُطَاعُ ﴿٨﴾

Кутакаб хІинкьи ва пашманлти жаниб бахчун гьел рукІунеб.
Аллагъасде ﷺ гІасилтълун жидеца напсазе зулму гьабурал
гІадамазе гьеб кьоаял гьудул-гьалмагъ вукІунаро ва гьезие
шапагІат гьабулев чиги вукІунаро гьездаса гІазаб борхизе клелев.

19. ПІадегІанав Аллагъасда лъала
нужер бералт гьабураб хиянатги: гьеб
цІогьор гІадин хІарамаб бакІалде балагъараблти лъала. Нужер
ракІазда жаниб бахчун бугеб балъголтиги лъала гьев Аллагъасда
ﷺ .

يَعْلَمُ خَائِبَتَهُ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ ﴿٩﴾

ХІарамаб бакІалде бер балагъараб мехаль нужер рекІелъе бачІунеб
хивалги лъала. Гьав Аллагъасдаса ﷺ балъго хутІила абун нужеца
шибго хІарамаб ва карагъатаб жо гьабуге, я гьал муъминзаби!

20. ПІадегІанав Аллагъ вуго жинца
хІакъаб жоялдалтълун хІукму гьабулев.
Гьев Аллагъги ﷺ тун жидеца лагълти
гьабулел хьанчал руго жидеда шибго
жоялтъл хІукму гьабизе клоларел.

وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ
دُونِهِ لَا يَقْضُونَ بِشَيْءٍ إِنَّ اللَّهَ هُوَ
السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١٠﴾

Гьел ругелтъл рухІ гьечІел, гІакълу гьечІел,
гІадамазул квераз цІул, гамачІ ва цогідабги жо бикІун, буцІун гьарурал
кьаркъалаби.

ХІакълтълунго ПІадегІанав Аллагъ вуго жинда кинабго жо рагІулев
ва бихъулев. Балъго шурун бицараб жоги гьесда рагІула, рекІель ругел
пикрабиги гьесда рихъула ва лъала.

21. Гьал Маккаялтъл мушрикал
сапаразде хьвадуларищ ва гьез пикру
гьабуларищ жидеда цере рукІарал
умматазул ахир киндай ккана абун.

*أُولَئِكَ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ
كَانَ عِقَبُهُ الَّذِينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا
هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَثَارُ فِي الْأَرْضِ

Гьел Гемеерго кьуват-гуч бугелги
рукIана ва жидеца ракъалда тIад
шагьарал, росаби ран гIезегIанго
лъалкIалги тун рукIана.

فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ يَذْنُوبُهُمْ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ
اللَّهِ مِنْ وَاكِ ﴿٢١﴾

Жал гIаси-пасикъльбиялда чIараб мехаль ва жидер мунагьалги
гIемерлъараб мехаль гьел Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьалаг гьаруна.
Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазабалдаса гьел цIунизе кIолев щивго чиги
вукIинчIо. Я дунялалъул ханзаби рукIинчIо гьезие квербакъи гьабулел,
яги гьез жидее лагълъи гьабурал аллагьазаби рукIинчIо.

22. Гьел гьалаг гьариялъе сабабги
букIана жал Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ диналде
ахIулел аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рачIун
рукIин, гьез баянал аятал ва хIужабиги
рачIун рукIин. Гьел къавмаз инкар
ккуна Аллагьасде جَلَّ جَلَالُهُ иман лъезе, гьесул расулаздаги
мутIигIлъизе.

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ فَكَفَرُوا فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ إِنَّهُ قَوِيٌّ
شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٢﴾

Цинги Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьел жиндир гучаб гIазабалдалъун ккуна.
ХIакълъунго Аллагъ жив гучав вуго, жинда гIасилъаразе гIакъуба
къвакIараб гьабулелги вуго.

23.24. ХIакълъунго Дица Муса аварг
витIана Дир мугIжизаталгун ва жал
баянал хIужабигун жидеца ракъалда
тIад пасалъи ва зулму гьабун хьвадулел
рукIарал ПиргIавнида, гьесул вазир
Гьаманида, Гемеераб хазинаялъул
бетIергьанлъун вахъун вукIарав
Къарунидаги ва гьезда нахърилълъарал къибтIияздаги.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطٰنٍ
مُّبِينٍ ﴿٢٣﴾
إِلَّا فِرْعَوْنَ وَهَمَزَ وَقَفَرُونَ فَقَالُوا
سَاجِدٌ كَذَّابٌ ﴿٢٤﴾

Гьез Муса аварагасул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ хIакъалъуль абун: «Гъав чи вуго
цIакъ сихIру гьабизе ругъун гьабурав сахIир ва жинца гьереси
бицунев чи» – абун.

25. Гьезухъе Муса авараг عَلَيْهِمُ السَّلَام хIакъаб
диналдалъун вачIараб мехаль, Дир
рахъальан жив ритIухъ гьавулел
мугIжизаталги рихъизе гьарураб мехаль
ПиргIавница ва гьесул агьлуялъ абун:
«Нужеца бануисраилазул Мусад иман
лъурал гIадамазул бихьинал лъимал
чIвае, гьезул ясал чIаго те» – абун.

فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا
أَقْتُلُوا أَبْنَاءَ الَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ
وَأَسْتَحْيُوا نِسَاءَهُمْ إِنَّهُمْ كٰفِرُونَ ﴿٢٥﴾
الْكٰفِرِينَ إِلَّا فِي ضَلٰلٍ ﴿٢٦﴾

Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام гъавилелде цебеги Пиргѝвница гъб зулму гъабулеб букѝана бануисраилазе. Гъанже Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام баянал хѝужабигун вачѝиндал, жиндир сихѝручагѝиги гъесда иман лъун жиндаса руссиндал, Пиргѝвница хѝукму гъабуна бануисраилал дагълъизе гъезул васал чѝвaze ва гъезул ясал жиде гъарабашаллъун квезе. **Ва амма гъел капурзабазул макру ва тадбир жиб гѝадада хвараб, чѝобого хутѝараб букѝуна.** Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ толаро гъезул макру къезе гъабичѝого ва гъел инжит гъаричѝого.

26. Пиргѝвница жиндир гѝакълучагѝазда абун: «Нужеца дун те дица Муса чѝвaze, цинги гъев Мусаца ахѝи бас абе жиндир Бетѝергъанасда дир чѝваялдаса жив хвасар гъаве абун.

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَى وَلْيَدْعُ رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ ﴿٦٦﴾

Гъб рагѝи гъес абун жиндир къавмалда бихъизабизе жив Мусадаса хѝинкъулареблъи, гъесул Аллагъасдасаги جَلَّ جَلَالُهُ хѝинкъулареблъи. Пиргѝвница къавмалда абулеб букѝиндал дун вугин нужер бишунго кѝудияв ва гѝадегѝанав Бетѝергъан абун.

Абухѝаян абулев гѝалимас абун: «Мухѝканаб жо буго жиндие Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лагѝнат батараб Пиргѝвнида лъалеб букѝин Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام вукѝин, гъес бихъизе гъабураб мугѝжизатги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан бугеб баянаб ва загъираб далил букѝин гъев авараг вукѝиналда ва амма гъев Пиргѝавн цѝакъ хъубав, къабихѝав чи вукѝана, гъесие гѝадамал чѝвайги щибго кѝвар гъечѝеб жо букѝана.

Гъесие цѝакъ бокъун букѝана жиндир ханлъи бахъизе вачѝараб Муса чѝвazeги, киннигин гъесул рекѝель хѝинкъьиги букѝана гъев Муса чѝваялдалъун жинда гѝад гъалагъъи хехго бачѝинилин. Гъедин бутельзул жив агълуялда мушавара гъабулев гѝадин кѝалъана: «Дун Муса чѝвaze те нужеца» - абун, гъеб агълуялъ жив Муса чѝваялдаса нахъе чѝваравлъун вукѝине. Хадубги Пиргѝвница абун: «**Хѝакълъунго Дун хѝинкъъун вуго гъав чѝияс нужер дин хисизе гъабиллин абун – нужеца дие гъабулеб лагълъьиги тун гъесул Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ лагълъи гъабила**» – абун. **«Яги гъес гъаб ракъалда гѝад цо гѝадлу хвей ва пасалъи гъабила абун хѝинкъъун вуго дун»** – абун.

Гѝарабиязул кици буго: «Пиргѝвница вагѝаза гъабулеб буго» - абун. Гъеб кици бачѝараб бакѝи гъаб аят буго. Унгоги гъечѝишца гъаб бакѝалда Пиргѝавн вагѝазачилъун кѝалъалев?!

27. Цинги Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Хѝакълъунго дица дир Бетѝергъан Аллагъасдалъун ва нужерги Бетѝергъан

وَقَالَ مُوسَى إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٦٧﴾

Аллагьасдалъун цІуни гьарулеб буго, шивав жинца Аллагьасда
جَلَّ جَلَالُهُ ва Къиямасеб къоялда иман лъоларев, жив чІухІарав ва
ГІамал КІудияв чиясул заралалдасан» - абун.

Гьеб дуГІа Мусаца гьабуна цохІо ПирГІавнил цІар бахъичІого ГІаммаб
хІалалъ киналго зулмучагІазул зулмуялдаса цІуни гьарулевлъун
вукІун.

28. Цинги ПирГІавнил агьлуялдаса
жив вугев, жинца Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ ва
Мусада иман лъурав, гьеб иман лъейги
бахчун вукІарав цо муъминчияс абун:

«Нужеца гьав чи чІвазехъинищ вугев
гьес жиндир БетІергьан Аллагь вуго
абураб раГІи сабаблъун? Цоги гьас
нужее гьабураб къварилъиги гьечІо.
ХІакълъунго гьев нужехъе баянал
хІужабигун ва мугІжизаталгун вачІун
вуго нужер БетІергьанасул рахъальан
жив Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ расул вукІиналда тІоритІел гьабулел.

Гьев чи жинца гьереси бицунев ватани, гьеб гьересиялъул мунагь-
хІакъ гьесие жиндиго букІина. Гьев чияс битІараб жо бицунев
батани гьес нужее хІинкъи къолеб гІазабалъул цо бутІагІаги
швела нужеда: нужеца гьесда иман лъечІони ва гьев чиги чІвани.
ХІакълъунго Аллагьас тІовитІуларо ва квербакъиги гьабуларо
жив къосиналъулъ гІорхъолъан арав чиясе ва жинца гьереси
бицунев чиясеги» - абун.

ПирГІавница Муса аварагъ عَلَيْهِ السَّلَام чІвазе къасд гьабидал, гьев ПирГІавнил
къавмалъ Муса عَلَيْهِ السَّلَام гьареси гьавиги бихъидал, гьев муъминчи
хІинкъичІого цеве чІана пирГІавнида ва жинца насихІат гьабулевлъун
кІалъана жив Мусал рахъ ккун кІалъалев вукІин бичІІуларев хІалги
гьабун. Хадубги гьев муъминчияс абун:

29. Я дир къавм! Жакъа нужее ханлъи
буго гьаб Мисриялъул ракъалда тІад.
Нуж цогидал къавмаздаса бергьаралги
руго.

Нужеца бануисраилал нужер лагъзаллъун
ккун руго. Нагагъ нилъеде тІаде

Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазаб бачІани нилъее
квербакъулев щив чиха вукІине вугев?» - абун. Цинги ПирГІавница
жиндирго чІухІи ва ГІамалКІодолъи загьир гьабуна ва гьес абун:

وَقَالَ رَجُلٌ مُّؤْمِنٌ مِّنْ آلِ فِرْعَوْنَ
يَكْتُمُ إِيمَانَهُ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَن يَقُولَ
رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِن
رَّبِّكُمْ وَإِن يَكُ كَذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ
وَإِن يَكُ صَادِقًا يُصِيبْكُمْ بَعْضُ الَّذِي
يَعِدُّكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ
مُسْرِفٌ كَذَّابٌ ﴿٤٨﴾

يَنْقُورُ لَكُمْ الْمَلِكُ الْيَوْمَ ظَهْرِينَ فِي
الْأَرْضِ فَمَنْ يَبْصُرْنَا مِنْ بَأْسِ اللَّهِ إِن جَاءَنَا
قَالَ فِرْعَوْنُ مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَى وَمَا
أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٥٠﴾

«Дида лъиклаблъун бихъуларо нуж нахърилъгыне дица нужеда бицараб жоялда гурони» - абун. Гъеб буго жинца Муса чIвзехъин вуго абураб рагIи. Хадубги гъес абуна: «Дица нужги гIоритIулел гъечIо битIараб нухалда гурони»-абун. ПиргIавние жиндир рагIи гурони битIараб букIинчIо, жиндир нух гурони хIакъабги букIинчIо.

30. Цинги гъев иман лъурав чияс абуна: «Я дир къавм! ХIакълъунго дун хIинкъун вуго нужедеги швезе гуригI абун пересел умматазул аварагасде данде рахъарал къукъабазде швараб гIадаб гIазаб.

وَقَالَ الَّذِينَ آمَنُوا يَوْمَ يَوْمِ الْاَحْزَابِ
مِثْلَ دَابِ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ
مِنْ بَعْدِهِمْ وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظَلَمًا لِلْعِبَادِ ﴿٢١﴾

31. НухIил къавмалда, ГIадилазда, Самудиязда швараб гIадаб, гъезда хадур рукIараздаги швараб гIадаб гIазаб швезе гуригI абун. ГIадегIанав Аллагъ жиндир лагъзадерие зулму гъабизе бокъулев гъечIо. Гъел къавмазда швараб гIазаб букIана жидер куфру-ширк сабаблъун швараб.

وَيَقَوْمِ اِنِّيْ اَخَافُ عَلَيَّكُمْ يَوْمَ الْاِنْتَادِ ﴿٢٢﴾

32. Я дир къавм! дун хIинкъун вуго нужеда Къиямасеб къоялъул гIазабги швелин абун.

وَيَقَوْمِ اِنِّيْ اَخَافُ عَلَيَّكُمْ يَوْمَ الْاِنْتَادِ ﴿٢٣﴾

«Вай дие бугеб къварилъги» абун Аллагъасде гIагIаде гIасилгъараб къавмалгъ ахIулеб къо буго гъеб.

33. Аллагъасул гIагIаде гIазабалдасан хIинкъун, мугъ бан нуж лъутун унеб къо буго гъеб. Амма нуж гъеб гIазабалдаса рорчIуларо ва нуж гъелдаса цIунулев чиги вукIунаро. Аллагъас гIагIаде жив къосаравлъун тарав чи жинца битIараб нухалда гIовитIулев чиги вукIунаро.

يَوْمَ تَوَلَّوْا مُدْبِرِينَ مَا لَكُمْ مِنْ آلِهَةٍ مُّعَصِمَةٍ
وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٢٤﴾

34. ХIакълъунго нужехъе Мусадаса цеве Юсуп аваргги вачIун вукIана баянал хIужабигун Аллагъасул гIагIаде диналде ахIизе. Амма нуж гъев авараг вукIиналда шакдарулел руго, гъев жиндалъун вачIараб жоялда нужеца инкарги ккун руго.

وَلَقَدْ جَاءَكَرُؤُوسُفُ مِنْ قَبْلِ الْاَيْتَانِ
فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكٍّ مِّمَّا جَاءَكُمْ بِهِ
حَقِّ اِذَا هَلَكْتَ فُتِنْتُ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ مَنْ
بَعْدِهِ رُسُلًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ
هُوَ مُسْرِفٌ مُّرْتَابٌ ﴿٢٥﴾

Гъаб рагIи буго Муса аварагасул гIагIаде заманалгъ ругел бануисраилазул умумузухъе вачIун вукIана Юсуп

авараг عَلَيْهِ السَّلَام абураб. Цинги гьев Юсуп авараг عَلَيْهِ السَّلَام хвараб мехаль нуж цаць рохана ва нужеца абун: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьесда хадув тЮкIав авараг عَلَيْهِ السَّلَام витIизе гьечIо» - абун. Щибго жидее гIелму ва хIужжа гьечIеб жо бицун абун гьез гьеб рагIи. Гьедин кьосине гьарула Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кинавниги жив гIасияв, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъуль шакдарулев чи. Жидее баянал хIужаби рачIараб мехаль жидеца иман лъечIел гIадамал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидер кьосиналъуль ва куфруялъуль тола. Ахираталда гьезие жужахIалъул гIазабги гьабула.

35. Жидее щибго хIужа-далил гьечIого Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятазда ва гьесул расулазда عَلَيْهِ السَّلَام кьацандулел гIадамал руго гьел. Гьезда ццим бахъин гучаб букIуна Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ва муъминзабазулги. Гьел Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал, гьесул аваргзаби гьереси гьарурал гIадамазул ракIазда куфруялъул мугъру чIвараб гIадинго гьеб куфруялъул мугъру чIвала кинавниги чIухIарав, залимав чиясул ракIалдаги.

Гьеб ракI буго цогидал лугбазул хан. Гьеб ракI лъикIлъани цогидал лугбалги лъикIлъула. Гьеб ракI квешлъани цогидал лугбалги квешлъула. Гьедин бугелъул абун тIадегIанав Аллагъас «РакIалда чIвала куфруялъул мугъру» - абун.

36.37. Гьаб хабар бицун муъминчи кIалгъараб мехаль ПиргIавница абун: «Я Гъаман! Дуца дие борхатаб ва шулияб си бае – хъала бае. Гьеб сиялде тIадеги вахун дица зодове унел нухал цIехезе руго ва дун гьев Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ валагъизе вуго. Дида гьев дирго беразда вихъизе бокъун буго. ХIакълъунго дида гъав Муса жинца гьереси бицунев чи вугин абун кколеб буго ва гьес абулев Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ гьечIо.

Дун вуго нужее аллагъ. Гьаб рагIи абиялъул рагIнаги буго: дов муъминчияс бицараб хабараль жиндир къавмалъул рекIелъе иман лъугъинин абун хIинкъун, гьел кьосине гьаризе ва жив зодовеги вахуна абун гьезда ракIалде ккезе гьабизе абун пиргIавница гьеб рагIи.

الَّذِينَ يُحَدِّثُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بَعْثَرِ
سُلْطَانٍ أَتَاهُمْ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ
وَعِنْدَ الَّذِينَ ءَامَنُوا كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى
كُلِّ قَلْبٍ مُّتَكَبِّرٍ ۖ جَبَّارٍ ﴿٣٥﴾

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَهْمُنُ آيُنِي صِرْحًا لَّعَلِّي
أَتْلُعُ الْأَسْبَبَ ﴿٣٦﴾

أَسْبَبَ السَّمَوَاتِ فَأَطْلِعَ إِلَى إِلَهِ مُوسَى
وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ كَذِبًا وَكَذَلِكَ نُفِخَ
لِفِرْعَوْنَ سُوءُ عَمَلِهِ وَصُدَّ عَنِ السَّبِيلِ
وَمَا كَانَتْ فِرْعَوْنُ إِلَّا فِي تَبَابٍ ﴿٣٧﴾

Гядин шайтІаналь ПирГІавнида берцин бихъизе гябуна
жиндир квешаб ГІамал ва гьев нахъеги чІвана битІараб
нухалдаса. Гьев ПирГІавница гябураб ГІамал ва гьесул макру
жиб ГІадада хвараб гуруго гьечІо. Дунялалдаго гьев гялаг
гявуна ральдалъе гьанкъизе гявун, жиндир ханлъиги, хъизанги
бануисраилазе тун. Ахираталда гьесие абадияб жужахІалъул
ГІазабги букІине буго.

38. Жинца иман лъурав чияс абуна: «Я
дир къавм! Нуж дида нахърильгьа! Дица
нуж тІоритІизе руго битІараб нухалдаги ва
хІакъаб дидалдаги.

وَقَالَ الَّذِينَ آمَنُوا يَنْقُومُ آتِيْعُونَ
أَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٣٨﴾

39. Я дир къавм! ХІакълъунго гяб
дунялалъул чІаголъи буго жиб дагъабго
мехаль букІунеб мунпаГІат боси.

يَنْقُومُ إِنَّمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَتَّعَ
وَأَنَّ الْآخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ ﴿٣٩﴾

Ахират буго даимго жиб нахъе хутІулеб
ва даимго жинда жанир рукІунеб рукъ.

40. Гьеб ахираталда жидеца квешаб
ГІамал гябун хъвадарал ГІадамазе
гьеб ГІамалалда рекъараб жазаъ гуруго
гябуларо, щибго жо тІаде цІикІизе
гябуларо. Жидеца иманги лъун
лъикІаб ГІамал гябурал бихъиназеги
руччабазеги алжаназде жанире
лъугъине гъари буго жазаъ.

مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا
وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْفَى وَهُوَ
مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ
يُرْرَفُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٤٠﴾

Жиде гьеб алжаналда жаниб нигІаматал къола щибго хІисаб
гьечІого: рикІикІинчІого, цІадироялъ цІачІого. Гьез гябураб
лъикІаб ГІамалалдаса ГІемерго лъикІаб ва тІокІаб жазаъ гябула.

41.42. Я дир къавм! Дица нуж ахІулел руго
ахираталъул ГІазабалдаса хвасарлъулеб
жоялда – Аллагъ ﷻ цо гъавиялда.

* وَيَنْقُومُ مَا لِيَ أَذْعُوكُمْ إِلَى النَّجْوَةِ
وَتَدْعُونَنِي إِلَى النَّارِ ﴿٤١﴾

Ва амма нужеца дун ахІулев вуго
жужахІалде унеб нухалде: Аллагъасдехун
ширк гябиялде ва гьев Аллагъасде ﷻ
инкар кквеялде.

تَدْعُونَنِي لِأَكْفُرَ بِاللَّهِ وَأُشْرِكَ بِهِ مَا
لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَأَنَا أَذْعُوكُمْ إِلَى
النَّارِ ﴿٤٢﴾

Жив Аллагълъун гьечІев чиясе ва жиндис
лагълъи гябизе кколареv чиясе лагълъи
гябиялде ахІулев вуго нужеца дун. Дица нуж ахІулел руго жиндир
гуч бергъарав, жинца мунагъл рахчулев, жив цогояв Аллагъасе

лагълъи гябиялде.

43. ХІакъаб жо буго нужеца дун жинда ахІулеб хъанчие лагълъи гяби букІин жидеда ахІарав чиясе жаваб кьоларел, жидер щибго гьунар гьечІел жалазе лагълъи гяби.

Гьез я дуњялалда яги ахираталда щибго кумек гябизе гьечІо. ХІакълъунго ниль киназулго руссин тІадегІанав Аллагъасде буго. Жидеца куфру-ширк ва зулму гябурал гІадамалги жал жужахІалда рукІине ругел руго.

44. Нужеда нахъа раклалде швезе буго ва бичІІизе буго жакъа дица нужеда бицунеб жо.

Нужеда Аллагъасул гІазаб щвараб мехаль лъазе буго гьеб дица бицунеб жо хІакъаб букІин. Дица дир амру тІадегІанав Аллагъасде тІамун тун буго. ХІакълъунго Гьев Аллагъ вуго жинда лагъзадерил хІал лъалев, гьезие мустахІикъаб амру бихъулев.

Гяб бакІалда лъугІана ПиргІавнил къавмалъул жинца иман лъурав чияс ПиргІавнида ва гьесул къавмалда гябураб хитІаб ва вагІза-насихІат. Гьеб буго (28) аяталдаса (44) аяталде швезегІан. Жал кьосарал ва жидер раклазуль куфру-ширк бугел гІадамазе гьесул вагІза-насихІаталь асар гябичІо. Гьез гьев чи чІвазегі кьасд гябуна. Гьеб хІал бицун тІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

45. Аллагъас гьев муъминчи цІунана жиндир къавмалъул квешаб макруялдаса. ПиргІавнидаги гьесул къавмалдаги Аллагъасул квешаб гІазабги рещтІана.

Дуњялалда гьел ралъдалъ гъанкъизе гьаруна, ахираталда гьезие абадияб жужахІги буго.

46. ЖужахІалъул цІа буго гьезие бугеб гІазаб щибаб радал-бакъанида жидеда гьеб бихъизе гябулеб.

Гяб буго хабаль гІазаб гябизе букІиналъе далил. Гьел капурзабазе нахъасан кьотІи гьечІеб гІазаб буго хобалда жаниб. Къиямасеб кьо чІараб мехальги

لَا جَرَمَ أَنَّمَا تَدْعُونَنِي إِلَيْهِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي الْآخِرَةِ وَأَنْ مَّرَدَّنَا إِلَى اللَّهِ وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ﴿٤٣﴾

فَسَتَذْكُرُونَ مَا أَقُولُ لَكُمْ وَأَفَوتُضُ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٤٤﴾

فَوَقَّهَ اللَّهُ سَيِّئَاتٍ مَا مَكْرُوهًا وَخَافَ يُقَالُ فِرْعَوْنُ سُوءَ الْعَذَابِ ﴿٤٥﴾

النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿٤٦﴾

Аллагъас **عَلَّجَلَهُ** жиндир малаикзабазда амру гябула: «Нужеца гьев ПирГавниги гьесул къавмги бищунго квешаб Глазабалъулъ лъугъине гьаре!» - абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну Гумаридаса бицараб сахIихIаб хIадисалда буго жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: *«Нужер цояв хвараб мехаль гьев чиясда ахираталда жив вукIунеб бакI бихъизе гябула радалги бакъанидаги. Гьев чи алжаналъул агълу вугони жив алжаналда жанив вукIунеб бакI бихъизе гябула. Гьев жуужахIалъул агълу вугони жуужахIалда вукIунеб бакIги бихъизе гябула. Гьев лагъасдаги абун: «Гяб буго мун жанив вукIунеб бакI» - абун. Гьаб хIал букIуна Къиямасеб къо чIезегIан»* - абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

Цоги хIадисалда буго: *«Къиямасеб къоялъ муъминчиясда бихъизе гябула жинца иман лъун букIинчIебани жив жуужахIалда вукIине вукIараб бакI. Гьелдалъун муъминчияс Аллагъасе **عَلَّجَلَهُ** рецI ва цукру гябизе жив иманалда тIовитIун алжаналъул агълулъун гъавиялда. Капурчиясдаги бихъизе гябула жив алжаналда вукIине вукIараб бакI гьес иман лъун вукIарабани. Гьелдалъун гьесул паиманлъи ва хIасратлъи цIикIкIизе»* - абун. ХIадисалъул аслу имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Ал-Баззар абунев ГIалимас жинда Аллагъ разилъаяв ГIали асхIабасдасан бицараб хIадисалда буго: цо къоялъ гIадамазе вагIза гябулага жинда Аллагъ разилъаяв ГIали асхIабас абун: «Я гьал гIадамал! Нужеда лъалищ, нужеца дида бице бищунго бахIарчияв чи щив вугев?» - абун. Цо гIадамаз абун: «Мун вуго» - абун. ГIали асхIабас абун: «Дун цониги тушманасде данде вахъинчIо дица гьесулгун битIараб, гIадилаб рагъ гябун гурони (справедливый). Нужеца дида бице бищунго бахIарчияв чи щив вугев?» - абун. Гьел гIадамаз абун: «Нижеда лъаларо щив гьев чи вугевали. Дуцаго бице нижеда» - абун. ГIали асхIабас абун: «Жинда Аллагъ разилъаяв Абубакар вуго. Дида вихъана Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг къурайшазул мушриказ сверунги ккун цояз гъанивехун цIан, цогидаз довехун цIан ракъалда веxъерхъулев, жидецаги абулага: «Муниц вугев нижер аллагъзабазул цо Аллагъ **عَلَّجَلَهُ** гъавулев чи?!» - абун Валлагъи гьаб бакIалде цониги чи аскIове къачIо Абубакар асхIаб гурони. Гьес цин гъасда, цинги досда къабулеб букIана, гьел къурайшал аварагасдаса **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** нахъе цIалелги рукIана. Жинца абулебги букIана: «Вай нужер талихI къаял! Нужеца гъав чиясда рагъ гябун, гъав чIвазехъинищ вугев, гъас «Дир БетIергъан Аллагъ вуго» - абураб рагIи сабаблъун» - абун.

Цинги жинда Аллагъ разилъаяв ГІали асхІаб жинда тіад бугеб халат гьумералде бачун тіодана жиндир мегеж биччизегІан. Хадубги гьес абун: «Дица нужеда Аллагъасул ﷻ цІаралдалъун гьарулеб буго дида бице абун гьев Абубакарищ лъикІав вугев, яги ПиргІавнил къавмалъул жинца иман лъурав чийищ лъикІав вугев?» - абун. Цинги гІадамал руцІлун чІана щиб жаваб кьелеб лъаларого. ГІали асхІабас абун: «Нужеца жаваб кьолеб гьечІо гурищ? Валлагъи Абубакар асхІабасул цохІо сагІат лъикІаб буго ПиргІавнил къавмалъул муъминчиясул гІумруялдаса. Дов вукІана жинца жиндир иман бахчарав чи, гьав Абубакар вукІана жинца иман загъир гьабурав чи» - абун.

Гьеб хІадисалъул цоги биценалда буго жинда Аллагъ разилъаяв Абубакар асхІаб къурайшияца вухун гІакълуялдаса ине гьавун тіодове рехун вукІана. Гемемер заман ун хадув жив рекІеде вачІараб мехаль, жинца бералги рагъараб мехаль гьес бишунго себе абураб рагІи букІана аварагасул щиб хІал бугеб абун. Аллагъас ﷻ гьеб агълуялълул баракат ва шапагІат нильеги швезе гьабегеи. Я БетІергъан Аллагъ! Ниж руго хирияв аварагги ﷺ гьесул асхІабзабиги رَحْمَتِهِ رِخЬИЧІЕЛ, гьезда бихъараб къварилъиги бихъичІел, загІипал, пакъирал лагъзал. Дурго гурхІел-рахІмуялдалъун, мун тіаса лъутъун, мун разияб агълугун тіаде рахъунеллълун гьаре Аллагъ ﷻ дуца ниж! Мун разилъулеб гІамал гьабизе тавпикъги гьабе! Дур диналгье тіоло жигъад гьабулел мужагъидаздаса ниж гьаре! Мун разилгьи тіалаб гьабун шагъадат швезе нижер раклъазе иманги, бахІарчилъиги кье!

Нужеда лъай муъминзаби, хасго тіолохъаби! Гьаб хирияб Къуръан художественнияз тіехъ гьечІо жиб цІалун хадуб хъоршода тіадги лъун жинда тіад хІурги чІван букІунеб. Гьаб Къуръан буго тіадегІанав Аллагъасул калам. Гьаб хирияб Къуръан тіадегІанав Аллагъас рещтіне гьабун буго жинда жаниб хъвараб жоялда гІамал гьабизе. Кинабго халкъалье, кинабго заманаялъ хІакъаб диналде гІадамал тіоритІулеб нурлълунги гьабун буго гьаб Къуръан. Гьаб Къуръаналда жаниб хъвараб жоялда жинца гІамал гьабурав чи гьеб Къуръаналь ахираталда алжаналде жаниве вачуна ва гьесда цІарги букІуна «Къуръаналъул агълу» абун. Гьаб Къуръаналде гІамал гьабичІев чи гьель жужахІалде жаниве кьотІула.

Нильеес гьаб хирияб Къуръаналь алжаналде рачине бокулун бутони гьаб Къуръан гемемер цІалун, гьелълул магІна ва хІукму бичІілизе гьабун, цинги гьелда гІамал гьабун хъвадизе ккола. Дун бусурманчи вуго абураб рагІи тіоларо. РекІель камилаб иман букІине ккола,

гъаб исламияб диналда рекъон гIамалги гъабизе ккола. Дунял тIалаб гъабулев чияса цебе цо гъурушги нусго гъурушги рехани ва гъесда абун: «Дуего бокъараб босе» - абун, щибго шакъти гъечлеб жо буго гъев чияс нусго гъурушалде квер бегъулеблби.

Ахират тIалаб гъабулев чиясеги гIемер батIи-батIиял даражаби руго. Унго-унгоял бахIарзазе бутеб, бишун тIадегIанаб даража буго гъаб ракъалда тIад цохIо Аллагъасе ﷻ лагъти гъабиялде халкъ ахIи, ракъалда тIад гъабулеб хIакъаб хIукмуги Аллагъасул ﷻ хIукму букиналде гъел мукIур гъари. Гъаб Аллагъасул ﷻ диналтIе гIоло рухI бичи буго бишун тIадегIанаб макъам. ГIалимзабаца абун буго: «Алжан цIакъ кIимат кIудияб рукъ буго. Инсанасе бишунго кIимат кIудияб жо жиндир рухI буго. Ахираталда бишун кIимат кIудияб алжан швезе бокъарав чияс дуниялалда бишунго кIимат кIудияб жо къезе ккола» - абун. Аллагъасе ﷻ тавпикъ гъабеги хIакъаб жо бихъизе, лъазе ва гъелда нахърильтIине.

47. Гъеб жужахIалда жаниб бугеб
къавм цоцазде къацандулеб гIуж рехсе,
МухIаммад ﷺ, дур умматалъе
вагIзалъун. Жал нахърильтIун
рукIарал загIипал гIадамаца жидер
перехъабазда абула, жал Аллагъасе ﷻ
гIибадат гъабизе чIухIарал:

وَاذِيتَ حَاجُّوتَ فِي النَّارِ فَيَقُولُ
الضُّعْفَتَانِ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا
كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَمَا كُنَّا مُعْتَبَرِينَ
نَصِيبًا مِنَ النَّارِ ﴿٧٧﴾

«ХIакълъунго ниж рукIана нужеда нахърильтIараллъун
Аллагъасдехун нужеца куфру-ширк гъабураб мехаль. Гъанже нуж
ругишха нижедаса гъеб гIазабалъул цо бутIагIаги тIаса босулел?»
- абун.

48. Дуниялалда жал чIухIун рукIарал
гIадамаз абула: «ХIакълъунго жакъа
ниль киналго гъаб жужахIалда жанир
руго.

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُلٌّ
فِيهَا إِنَّ اللَّهَ فَعَدَّ حَكْمَ بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿٧٨﴾

Нужее кумек гъабизе кIолеб букIарабани ниж гъанир рукIинароан.
ТIадегIанав Аллагъас халкъалда гъоркъоб хIакъаб хIукму гъабун
тIубан буго. Гъанже гъеб хIукму хисизе гъабулев щивго чи вукIунаро»
- абун.

49. Цинги гъеб жужахIалда жанир ругел
гIадамаца гъеб жужахI хьихьун ругел
малаикзабазда абула: «Нужеца гъаре
нужер БетIергъанасда нижедаса гъаб

وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ
ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِّنَ
الْعَذَابِ ﴿٧٩﴾

гІазаб дагьльгизабе цохІо кЪояльгІаги абун».

50. Гьел малаикзабаца абула:

«Дунялалда нужехье Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
аварагзаби рачІун рукІинчІиш хІакъал

хІужабигун ва аяталгун?» - абун. Гьел
гІадамаз абула: «РачІун рукІана» - абун.

Цинги малаикзабаца абула: «Гъанже нужецаго гъаре Аллагъасда
нужедаса гІазаб борхе абун».

Гьел капурзабаца гъабураб дугІаги гІададисеб жо букІуна, гьельгие
жавабги гъабуларо.

51. ГІадегІанав Аллагъас абулеб

буго: ХІакълъунго Дица квербакъи

гъабула Дир аварагзабазе عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва
муъминзабазеги гьел дунялалда ругеб
мехаль.

Гъединго ахираталда жидеца лагъзадерил гІамалалъе нугІлъи
гъабун гъеб гІамал хъвалел рукІарал малаикзаби рачІараб
мехальги квербакъи гъабула Дица Дир расулазе عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва
муъминзабазе. Дунялалъул рукъоб гъезие квербакъи гъабула баянаб
хІужа-далилалдалъун, тушманасда гІад бергъенлъи кьун, гьел асир
гъарун. Ахираталда квербакъи гъабула гьел муъминзаби алжаналде
жаниреги лъугъине гъарун ва гъезие сахаватал нигІматалги кьун.

52. Капурзабазе жидеца бачараб гІузруаль

щибго мунпагІат гъабулареб кьо буго

гъеб. Гьел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахІматалдаса
рикІклад гъарун рукІуна ва гъезие квешаб

рукъги букІуна – жужахІ букІуна жал даимго гъенир жанир
рукІунеб рукълъун.

53. ХІакълъунго дица Муса

аварагасухье тІоритІел кьуна,

аварагъли кьуна. Муса аварагасде

عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рещтІине гъабураб гІехъ Тавратги
бануисраилазе ирсалъе кьуна.

54. Жинца гІадамал хІакъаб диналде

тІоритІулеб нурлъун, ва жидер гІелму-

гІакълу бугел гІадамазе вагІза-насихІатлъунги гъабуна гъеб
Таврат.

55. Дуца сабру гъабе, МухІаммад

قَالُوا أَوَلَمْ نَكُنْ نَأْتِيكُم مَّرْسُلًا
بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا بَلَى قَالُوا فَاذْعَبُوا وَمَا ذَعَبُوا
الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ٥٠

إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا فِي
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَوَعْدُكُمْ أَلاَّ تَشْهَدُوا ٥١

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعَذَرُهُمْ وَلَهُمُ
الْعَذَابُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ٥٢

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَى الْهُدَى وَأَوْرَثْنَا
بَنِي إِسْرَءِيلَ الْكِتَابَ ٥٣

هُدًى وَذِكْرًا لِأُولَى الْأَلْبَابِ ٥٤

فَأَصْبَحَتْ آيَاتُ وَعْدِ اللَّهِ حَقًّا وَاسْتُغْفِرَ

гьал мушриказ дуге гьабулеб
къварилъи баччун ва гьел хІакъаб
диналде ахІунги. Жинца аварагзабазе

квербакъи гьабула абураб

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къотІи хІакъаб жо буго.

Гьеб квербакъи дугеи букІине буго. Дуца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гьаре
дур мунагъал рахче абун, гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кІодо гьавун тасбихІги
гьабе, гьесие рецци гьабе радалги къасинги гІужазулъ ва кинабго
заманаялъ.

Гьаб амру хирияв аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьабун бутониги гьалдалъун
мурад букІуна исламияб уммат. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мунагъал чури гьари
букІуна Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутІигІгІи загьир гьаби, амма гьесул мунагъал
рукІунаро, жинца мунагъал гьарулев чи аварагІунги вукІунаро.

56. ХІакъІъунго жидее щибго

хІужаго гьечІого Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

аятазда дагІба гьабулел гІадамал

руго жидер рекІель чІухІи бугел, дуда

нахърилъгІине чІухІарал гІадамал.

Амма гьел жидер мурадазде щвеларо.

Гьезул мурад буго хІакъаб дин гьереси

гьаби ва дудаса жал гІадегІанлъи. Дуца Аллагъасдалъун цІуни гьаре

гьел гІадамазул квешлъиялдаса. ХІакъІъунго Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ

вуго жинда кинабго жо рагІулев ва бихъулев.

57. БичасхІаги зобалги ракъги

бижи кІудияб амру буго гІадамал

рижиялдаса. Кинниги гІадамазул

гІемерисел жидеда гьаб амру

бичІІуларел ва гІаларел руго.

Гьез пикру гьабулеб гьечІо щибго жо гьечІеб бакІалдаса гьаб махлукъ

жинца бижарав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хун хадур гІадамал гІаде рахъине

гьари щибго захІматаб жо гьечІеблъи.

58. Жинда щибго жо бихъуларев

беццав чиги жинда канлъи бихъулев

чиги цоцазда рашад гьечІо. Жидеца

иманги гІуни лъикІаб гІамал гьабулел

муъминзабиги жив къосарав

капурчиги бишад гьечІо.

Гьаб вагІза босулел ва гьелдасан жидее мунпагІат гІугьунел

لَذِيكَ وَسَيِّحَ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعِيقِ

وَالْإِكْرَارِ ﴿٥٥﴾

إِنَّ الَّذِي رُبَّ يَحْدُ لَوَبَّ فِي عَائِلَتِ اللَّهِ

يَغْتَرِ سُلْطَانِ أَتَاهُمُ فِي صُدُورِهِمْ

إِلَّا كَبُرَ مَا هُمْ بِبَلِيغَةٍ فَاسْتَعِذْ

بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٥٦﴾

لَخَلَقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ

خَلْقِ النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْبَرُ النَّاسِ لَا

يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ

آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسِيءُ

فَلْيَلَا مَا تَدْكُرُونَ ﴿٥٨﴾

гIадамал цIакъго дагъ гурони гьечIо.

59. ХIакълъунго къяямасеб кьо бачIинги щибго жиндиль щакълн гьечлеб амру буго. Гьеб иш гьадин бугониги гIадамазул гIемерисел жидеца ахираталде иман гьоларел руго.

إِنَّ السَّاعَةَ لَأَيَّتُهُ لَا رَيْبَ فِيهَا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٩﴾

60. Нужер БетIергъан Аллагъас абулеб буго: «Нужеца Дида гъаре, Дица нужеа жаваб кьеze буго» - абун.

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾

Гъаб рагIиялдалъун гIадегIанав Аллагъас жиндир лагъзадерил раkI гьесизе гьабулеб буго дугIа гьабиялде ва гьезие жаваб гьабизе кьотIиги гьабулеб буго. Цо гIалимзабаца гъаб рагIиялъул магIна гьабуна: «Нужеца гIибадат дие гьабе, дица гьеб гIибадат кьабул гьабизе буго» - абун.

Дие гIибадат гьабизе ва Дида гьаризе чIухIарал гIадамал ахираталда жужахIалде жанире лъугъине руго жал гIодорегIан гьарун ва хIакъир гьарун ругеб хIалалъ. Аллагъасде جَلَّالُهُ данде чIухIи гьабурав чи гьес цIакъ гIодорегIан гьавула, Аллагъасе عَلَّالُهُ хIеларав ва мутIигIлъарав чи Аллагъас гIадегIанги гьавула.

61. ГIадегIанав Аллагъ вуго нужеца жиндие гIибадат гьабизе хIакъав хан, жинца нужеа сордо бижарав нуж гьеб сардиль хIалхъиялда чIезе. Нужеа кьогIи гьабурав жиндиль канлъи бихъулеблъун нуж магIишат гIалаб гьабун ракъалда гIад хъвадизе.

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْآيَاتِ لَتَسْمَعُنَّ فِيهِ وَالتَّهَارُ مُبْصِرًا إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦١﴾

ХIакълъунго Аллагъ вуго жинца гIадамазе гIемераб лъикIлъи гьабулев ва амма гIадамазул гIемерисел руго жидеца гьев Аллагъасе جَلَّالُهُ щукру гьабуларел. Жидеца Аллагъасул عَلَّالُهُ нигIматалги кванан гьев Аллагъасул جَلَّالُهُ амруялда жал гIасильулел.

62. Гъав БетIергъан Аллагъ вуго жинца кинабгожо бижарав нужер БетIергъан. Гъев гурев цогIи аллагъ гьечIо жиндие гIибадат гьабизе мустахIикъав.

ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَآتَىٰ يُؤْتِكُونَ ﴿٦٢﴾

Гъав Аллагъасе جَلَّالُهُ гIибадатги гьабичIого цогIи жоялъе гIибадат гьабиялде кин нуж руссунел ва кин нужеда гьеб берцин бихъулеб?

63. Гъаб дур къавм буссараб гIадин, хIакъаб диналдаса руссун рукIана цересел къавмазул жидеца Аллагъасул

كَذَٰلِكَ يُؤْتِكُمُ الْآيَاتِ كَانُوا يَمَانِدُونَ ﴿٦٣﴾

аятал ва гьесул дин гьереси гьабулел гIадамалги.

Гьеб цияб иш гьечIо. Дуца сабру гьабе, МухIаммад ﷺ! Аллагьасда гьаб кинабго иш бихьулел буго ва дие кьотIи гьабураб квербакьиги, гьезие кьотIи гьабураб гIазабги жиб бачIин ва букIин хIакъаб жо буго.

64. Гьев Аллагь ﷻ вуго нугер БетIергьан, жинца нугеер ракь гьабурав нуг чIолел бакIлун: Дунялалда ракъалда тIадчIола нуг чIаго ругеб мехалъ, хун хадур гьелъул чохьонирги чIола, ахираталда ГIарасат майданалдаги чIола (махIшаралдаги). Жинца нугеер зобги гьабурав жиб борхатаблун.

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ قَرَارًا
وَالسَّمَاءَ بَنَاءً وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ
صُورَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ
ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَتَبَارَكَ اللَّهُ
رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٤﴾

Рукьалъе тIохалда релълун. Жинца нугеер сипат-суратги гьабурав. Гьеб нугер суратги жинца цIакъ берцинаб гьабурав жиндир цогидаб махлукъалъул сураталдаса. Жинца нугеер цIакъ гьуинаб, хIалалаб ризкъиги къурав. БатIи-батIиял нигIматал къурав жидер тIагIам, лазат, къер, махI берцинал. Гьав вуго нугер БетIергьан Аллагь. Жив вацIадаб ва жив тIадегIанав вуго кинабго гIаламалъулго БетIергьан Аллагь.

65. Жив чIагояв, жиндие хвел гьечIев, жив гурев цоги аллагь гьечIев вуго нугеца жиндие гIибадат гьабизе хIакъав БетIергьан.

هُوَ الْحَيُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ
لَهُ الدِّينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ ﴿٦٥﴾

Нугеца гIицIго гьоркъоб жо кквечIого гьев Аллагьасдаса гьаре ва гьев Аллагьасе гьабе ширкаласа жиб бацIадаб гIибадат ва нугеца гьев Аллагьасе шукру гьабун «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» - абунги абе.

66. Дуца гьел мушриказде абе, МухIаммад ﷺ: «ХIакълъунго дида дир БетIергьан Аллагьас лъазе гьабун буго дица лагълъи гьабуге абун Аллагьги тун нугеца жиде лагълъи гьабулел хъанчазе.

*قُلْ إِنِّي نُهَيْتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ
تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَنِيَ الْبَيِّنَاتُ
مِنْ رَبِّي وَأُمِرْتُ أَنْ أُسْلِمَ رَبِّي
الْعَالَمِينَ ﴿٦٦﴾

Дихье Аллагьасул рахълъан баянал хIужаби рачIун руго гьев Аллагь цо вукIиналда ва гьесул хIалкIолъиялде жидеца тIоритIел гьабулел ва дида амруги гьабун

буго дун тубанго мутигилъе абун гяб кинабго гламалъул БетІергъан Аллагъасе».

67. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндие гІибадат гябизе хІакъав БетІергъан жинца нуж ракъалдаса рижарав. Цинги манидал къатІрайлдаса, цинги бетараб бидул къотІелалдаса рижарав. Цинги нуж эбелалъул рахІмоялдаса къватІире рахъизе гъарулев, гытІинал, щибго жо бажаруларел лъималлъун.

Цинги нуж кІудиял гІезе гъарун нужер гІакълуги къуватги камилаб гІужалде рахине гъарулев. Гъеб буго лъеберго соналдаса кІикъого соналда швезегІан бугеб гІумру. Цинги нуж херлъун кІудиял ва загІипал чагІилъунги рукІине гъарулев. Нужедаса цо гладамал руго жал херлъилелде церего холелги. Цо гІалимзабаца абуна рахІмоялда жанирго хун къватІире рачІунел абун. Нуж чІагоги рукІуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее шараб заман тубазегІан, нуж холеб гІажал гІаде швезегІан. Гъаб нужер рижиялда жанибги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолъиялде тІоритІел гябулел гІаламатал руго, гьел гІаламатал нужее лъазе ва гьезул нужеца вагІза босизе бицунеб буго нужеда гъаб хабарги.

68. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужер БетІергъан жинца чІаго гъарулев ва жинца хвезеги гъарулев. Жиндие цо амру букІине бокъараб мехаль гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ «Кун» абураб рагІи абула (ай мун букІа абун) ва гъеб амру букІуна.

69. Мун валагъулариш, МухІаммад جَلَّ جَلَالُهُ гьел жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятазда дагІба гябулел гІадамазда. Гьел гІадамал кин русун ругел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІакъаб диналдаса ва гьесул тІоритІелалдаса.

70. Жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам гьереси гябулел ва Дица аварагзаби جَلَّ جَلَالُهُ жиндалъун ритІараб динги гьереси гябулел. Гьезда нахъа лъазе буго жидер инкаралъул ва гьереси гъариялъул хІасил кин

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تَرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلاً ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشَدَّكُمْ ثُمَّ لِيَوتَمِّتَ بِكُمْ مَنَاسِكَكُمْ ثُمَّ لِيَرْجِعَ بَنِيكُمْ إِلَى عِلْمٍ يَسَّيْ
وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾

هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ فَإِذَا فُضِّقَ أَمْرًا فَاِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٦٨﴾

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ أَنْ يَرْجِعَ إِلَيْهِمْ رَسُولٌ قَدْ جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿٦٩﴾

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ كَذَبُوا بِالْكِتَابِ وَمِنَ الْأَنْبِيَاءِ رُسُلُنَا فَوَفَّيْنَاهُمْ مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٧٠﴾

буклунебљи.

71.72. Жидер гарбазда гудрал ва рахсалги
ран жал жужахlалде жанире рехърхун
рехулеб мехаль ва бухlараб хlамималда
жанирги рехулеб мехаль.

إِذَا الْأَعْلَىٰ فِي أَغْتَابِهِمُ وَالسَّالِسِلْ

يُسْجَبُونَ ﴿٧١﴾

فِي الْحَمِيرِ ثُمَّ فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ ﴿٧٢﴾

Ибну Касирица абуна: «Жужахl хьихьун
ругел забаниятаз гъезул габуралда парал
гудразда рухьарал рахсалги ккун гьел цин жужухlалъул цладаре цлан,
цинги гьениса хlамималде жанире цлан глазаб гьабула гъезие»-абун.

73.74. Цинги гъездаги абула гъезул
ракl бекизе гьабун ва гьел гlодорегlан
гьарун: «Кире арал нужеца Аллагьасе
гlибадат гьабиялъуль жидедехун
ширк гьабулел рукlарал аллагьзаби?» -
абун. Гъез абула: «Гьел жакьа нижедасан
къосун руго, нижеда гьел рихьулел
гьечlо.

ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ أَنْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَشْرِكُونَ ﴿٧٣﴾

مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا بَلْ لَمْ تَكُنْ

تَدْعُوهُمْ قَبْلُ شَيْعًاكَ تِلْكَ يُضِلُّ اللَّهُ

الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾

Нижеца шибго жоялъе лагьлъи гьабулеб букlинчlо» - абунги абула.
Гьел жидер чара хун, шиб бицинеб ва шиб гьабилеб лъаларого хутlун
рукlуна. Гьадин къосине гьарула Аллагьасе киналго жинда
инкар ккурал гlадамал. Хадубги гъезда абула:

75. Гьаб глазаб нужее буго нужеца
ракьалда гlад шибго гlилла гьечlого
чlухlи-рещ гьабун букlин сабаблун.

ذَٰلِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ يَغْيَرُ

الْحَقُّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ ﴿٧٥﴾

Аллагьасде гlасилъаби гьарун,
хlарамаб нухалда Аллагьасе нужее къураб боцlи-мал харж гьабун,
зина гьаби, хамро гьекъей гlадал клудиял мунагьал гьарун. Аллагьасе
щукру гьабичlого, нужее бугеб бечелъиялдаса чlухlун, Аллагь
кlочон рукlун.

76. Гьанже нуж лъугьа жужахlалъул
рагьабахьан жанире даимго гьеб
глазабалъуль рукlинелъун. Цlакь квешаб
руссунеб бакl буго гьеб жужахl жал
чlухlарал, жидер гlамал клудиял гlадамазе.

أَدْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَلِدِينَ فِيهَا فِيمَا تُغْيَرُ

مَنْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٦﴾

77. Дуца сабру гьабе, Мухlаммад
Хlакьлъунго Аллагьасул
къотlи жиб гlубай хlакьаб буго: Гьеб
къотlиги две квербакьи гьабила абун

فَأَصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَإِمَّا نُرَبِّدْكَ

بَعْضَ الَّذِي نَعُودُهُمْ أَوْ تُوفِّيْنَاكَ فَإِنَّا

نُرْجِعُونَ ﴿٧٧﴾

буго ва куфру-ширкалгул агьлуялге глазаб гябила абунги буго. Дица дуда бихьун глазаб гябизеги бегьила гьезие. Гьезие глазаб гябилелде цеве Дица мун хвезе гявуниги; Ахираталда киналго Диде руссине руго ва Дица щибаб напсалге гьелгул гламалалда рекъараб жазаъ гябизе буго.

78. ХIакълъунго Дица дудасан цереги гIемерал аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام ритIана. Гьезул цо кьукъаялгул кьиса Дица дуда бицана. Дица дуда жидер кьиса бицинчIеб кьукъаги буго. Цониги расуласе ихтияр букIинчIо жал къавмалге мугIжизат ва гIаламат бачун рачIине Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ изну букIун гурони.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَّن قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَّن لَّمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ فَإِذَا جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ فُضِيَ بِالْحَقِّ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ﴿٧٨﴾

Цо умматалге глазаб гябизе бугеб кьотIи гIаде швараб мехалъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьезие глазаб гябула аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام ва гьезда нахърилъарал гIадамалги хвасар гьарула ва жидеца хIакъаб дин батIул гябулел гIадамал гьеб бакIалда цIакъ чIорого хутIула.

79. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужеца жиндие гIибадат гябизе гIадав хан, жинца нуже хIайванал рижарав ва гьел квегъарав.

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَنْعَمَ لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٩﴾

Нуж гьезда гIадги рекIунел нуж сапаразде унаго, нужеца гьезул гьан, рахьги кваналел.

80. Нуже гьездаса цогиги мунпагIатги буго: квас-расги, хIан-нахги, цIоко-тIехьги ва гьеб гуребги. Гьел

وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِي صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلَاكِ تُحْمَلُونَ ﴿٨٠﴾

хIайваназда гIад лъун нугер къайи-матахI нуже хIажатаб бакIалде цеве гябула. Ракъдада ругеб мехалъ варанабазда рекIун, ралъадалда гIад гумузда рекIунги хьвадула.

81. Гьел сапаразда ругеб мехалъ ва рукъор ругеб мехалъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуже гIемер батIиял гIаламаталги рихьизе гьарула.

وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَآتَى آيَاتِ اللَّهِ تُشْكِرُونَ ﴿٨١﴾

Жив цо вукIиналде ва жиндир хIалкIолъиялде тIоритIел гябулел. Нужеца жидеда инкар кколел щал аяталха ругел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятаздаса?!

82. Гьал Маккаялгул мушрикал жидер сапаразде унарищ ва гьезда

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ

бихьулариш жидеда цере рукларал мушриказул ахир кин ккарабали? Гьел Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьалаг гьаруна, гьезул росаби ва шагьарал чIунтизе гьаруна. Гьел гIадамал гьал Маккаялгулаздаса гIемералги рукIана, кьуват-гуч бугелги рукIана.

كَانَ عَقِبَهُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا أَكْثَرُ قُوَّةً وَأَسَدُّ قُوَّةً وَءَاثَارًا فِي الْأَرْضِ فَمَا آغَتْ عَنْهُمْ مَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾

Жидеда ракъалда гIад гIемерал асарал таралги рукIана: чIахIиял кIалгIаби тана, шагьарал тана. Жидеда Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб щвараб мехаль гьезие щибго кумек гьабичIо жидеда гьабун букIараб гIамалаль. Жидер боцIи-малальги, жидер кIалгIабацаги, шулиял хьулбузги гьезие кумек гьабичIо.

83. Гьел капурал гIадамазухье Аллагьасул аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَام рачIараб мехаль баянал хIужабигун ва загьирал мугIжизаталгун, гьел жидерго гIелму-лъаялдаса рохун, чIухIун чIана.

فَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعَذَابِ وَخَافَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٨٣﴾

Жидеда лъалеб жо гьезда битIараблгун бихьана Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ аварагас бицунеб жоялдаса. Цинги гьездаги рещтIана жидеда гьелда божичIого жиб махсароде гьабулеб букIараб гIазаб.

84. Жидеда гIазаб рещтIун гьелгул гуч ва захIмалги бихьараб мехаль жидеда абун: «Нижеца иман лъолеб буго цохIо Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ ва нижеца инкар кколеб буго нижеца жидеда лагьалги гьабулеб рукларал алагьзабазда»-абун.

فَلَمَّا رَأَوْا بَاسَنَا قَالُوا أَمَّا بِاللَّهِ وَحْدَهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ ﴿٨٤﴾

85. Дир гIазаб жидеда бихьараб мехаль лъураб иманаль гьезие щибго мунпагIат гьабизе гьечIо. Гьаб буго Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ нух ва хIукму жиндир лагьзадерие гьабулеб гIадлуялгуль:

فَلَمْ يَكْ يَفْعَهُمْ إِيْمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَاسَنَا سَنَّتْ اللَّهُ الَّتِي قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ وَخَسِرَ هُنَاكَ الْكَافِرُونَ ﴿٨٥﴾

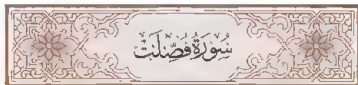
Гьел лагьзадерие гIазаб гьабизе байбихьараб мехаль гьез гьабураб тавбуял ва иман лъеял мунпагIат гьабунгутIи. Гьеб гIазаб гьаби гIаде щвараб мехаль Аллагьасде جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун рукларал гIадамал цIакь чIорого хутIараллгун рукIуна. Гьез гьабураб кинабго гIамалги гIадада хола, гьезул боцIи-малги гьалагIгула, гьезул лъимал-хъизанги цоцадаса ратIалгула.

Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ цIунаги ниль гьеб чIорого хутIиялдаса.

Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикьалдалгун «Сурагу Гяфиралгул» тафсир ва таржама хъван гIубана.

Кинабго рецц ва шукру гIадегIанав Аллагьасе буго.

41. Сурату Фуссилат

Гъаб сураталда жаниб Исламияб диналгъул аслулгъун бугеб гIакъида (рекIелчIей) бицун буго Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهٗ цо вукIиналде рекIелчIей гъаби, гъесул аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام ва тIахъал ритIухъ гъари, ахират вукIиналда иман лъей бицун буго.

Сураталгъул байбихъи хирияб Къуръаналгъул бициналдалгъун гъабун буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасе бицун кIудияб мугIжизатлгъун жиби бугеб, кинабго заманаялге, кинабго халкъалге гъел хIакъаб диналде тIоритIуллеб нурлгъунги бугеб. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهٗ дин босун ритIулел аварагзабазул عَلَيْهِ السَّلَام синатал рицун руго: гъев инсан вукIин жинда Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهٗ шаргI вахIю гъабун гъеб вахIю босун жив къавмалда витIулев. ИнкарчагIаца ва муширикаца тIалаб гъабухъин малаик вукIунареблги баян гъабун буго. Хадуб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهٗ хIалкIолгъиялда тIоритIел гъабулел далилал рицунаго зобал-ракъал рижги ва цогидаб махлукъ бижиналгъул хабар бицун буго.

Аллагъсда جَلَّ جَلَّالُهٗ мутIигIлгъичIел, жидер къуват-гучалда божилги гъабун гIамалкIодолги гъабурал ГIадилал ва Самудиял гъалаг гъариги бицун буго. Гъелда хадуб Аллагъасдасан хIинкъарал муъминзабазулги, гъезие Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهٗ хIадурун бугеб хирияб ва сахаватаб гъоболгъиялгъулги бицун буго.

Зобал-ракъазда жанир ругел Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهٗ гIаламатазулги бицен гъабун буго, гъел гIаламатаздалгъун жидеца пикру гъабулел гIадамазе тIадегIанав Аллагъ жив хIакъав БетIергъан вукIин лъалел.

Сураталда цIар лгъун буго «Жинца батIа гъабуллеб, баян гъабуллеб» абун, гъаб сураталда жаниб тIадегIанав Аллагъас жиндир аятал баян гъарун рукIиналгъ, жив цо вукIиналгъул ва жиндир къудраталгъул бицунел баянал аятал рукIиналгъ. Жал мухIканал, жидеда инкар гъабизе кIоларел далилалги рицун рукIиналгъ жиндир кIодолгъиялда ва жив цо вукIиналда тIоритIел гъабулел.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حم ١

1. XIa, Мим.

ГIадегIанав Аллагъасда гъала жиндир мурад гъаб кIиго хIарп абиялдалъун бугеб.

2. Гъаб хирияб Къуръан буго жив гурхIулев, жиндир гурхIел-рахIму гIемерав Аллагъас рештIине гъабураб гъесул азалияб калам.

تَنْزِيلٌ مِّنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ٢

Гъеб Къуръан рештIине гъабиго кIудияб рахIмат ва нигIмат буго. жиндир лагъзадерне бугеб. Жиб гIаса унареб, къиямасеб кьо швезегIан жинца умматал хIакъаб диналде ахIулеб.

3. Гъаб Къуръан буго жиндир аятал баян гъарураб, жинда жанир дунялалъул ва диналъул маслихIат бицараб, жиндир магIна баянаб, мацI пасихIаб, хIукмаби ва къисаби загъираб Аллагъасул калам.

كِتَابٌ فَصَّلَتْ آيَاتُهُ وَقُرْآنًا عَرَبِيًّا لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ٣

Гъаб Къуръан буго гIараб мацIалда жиб цIалулеб. Жидеца пикру гъабулел ва жидер гIелму-гIакълу бугел гIадамазда жиндир магIна бичIчIулеб ва жидеца гъелдаса вагIза босулеб. Жидер ракIазулъ иманалъул нур бугел гIадамазул ракIелъе жиб лъугъунеб ва гъеб иманалъул нур жиндалъун цIикIкIунеб Аллагъасул калам буго гъаб Къуръан. Жидер ракIазда гIад куфру-ширкалъул мугъру чIварал гIадамазда гъеб Къуръан бичIчIуларо ва гъезул рекIелъе гъеб лъугъуларо.

4. Аллагъасда иман лъурал муъминзабазда алжаналъул рохел бицунеб буго. Аллагъасдаги гъесул аварагзабаздаги гIасилъарал гIадамазе жужахIалъул гIазабалдалъун жинца хIинкъи кьолебги буго.

بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ٤

Гъединаб баянаб калам бугониги, жидеда гъалеб жиб пасихIаб гIараб мацIаль цIалулеб бугониги, гIемерисел мушрикал гъеб Къуръаналдаса руссана. Гъезда гъеб рагIулебго гъечIо ва жидеца гъелъул пикру гъабулеб гъечIо.

5. Къуръаналда гIенеккизе чIухIун гъез абуна: « Гъеб дуца ниж жинда ахIулеб дин нижер ракIазулъе лъугъунаро, гъезда гIад бицатаб хъал буго. Нижер

وَقَالُوا أَفُؤِنَا فِي الْكِبَرَةِ مِمَّا نَدْعُونَ إِلَٰهَهُ وَفِي ءَادَانَا وَقُرْآنٍ مِّنْ بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ حِجَابٌ فَأَعْمَلْ إِنَّا عَمِلُونُ ٥

гІундулги гъеб Къуръан рагІиялдаса гІинкъал руго.

Дудаги нижедаги гьоркъоб пардав буго, жинца ниль цоцада ричІіизе толареб. Ниж руго нижег умумузул диналда ругел гІадамал, дуца ниж ахІулел руго нижеда лъалареб цІияб диналде. Дуца дурго гІамал гъабе: дурго дин гъабе ва дуда гІенеккаразе гъебги бице. ХІакълъунго ниж нижерго дин гъабулел руго» - абун.

6. Дуца гъезда абе, МухІаммад ﷺ

: «ХІакълъунго дун вуго нужедаго

рельлъарав, нужеда гьоркъоса инсан.

Аллагъас ﷻ дида вахІю гъабун буго

дица нужеда лъазе гъабе абун нуж киназго

хІакълъунго жиндие гІибадат гъабизе гІадав Аллагъ ﷻ цохІо

Аллагъ ﷻ вуго абун.

Нужеца гъев Аллагъасе ﷻ гІибадат гъабе ва нуж гъев Аллагъ ﷻ цо гъавиялда ритІун чІа, гъесне гъабулеб лъагълъиги куфру-ширкалдаса бацІцІад гъабе ва Аллагъасдаса ﷻ мунагъл чуриги гІалаб гъабе. Гъедин Аллагъасе ﷻ гІибадат бацІцІад гъабичІел мушриказе цІакъ квешаб гІазаб ва къварилъи букІине буго.

7. Жидеца Аллагъ ﷻ цо гъавуларел,

жидер боцІи-малалдаса закатги къоларел,

жидеца ахираталда иман лъечІого гъелда

инкарги кколел гІадамал: гъл гІадамал

руго жиде ахираталда гучаб гІазаб букІунел.

Цоги магІна гъабуна: жидеца напс бацІцІад гъавуларел куфру-ширкалъул чороклъиялдаса абун.

Аллагъасдаги ﷻ ахираталдаги инкар кквеялда хурхине гъабун закат къунгутІи рехсеялдаса мурад буго: инсанасе жиндирго рухІалдаса хадуб хирияб жо буго гъес данде гъабулеб боцІи-мал. Гъеб боцІи Аллагъасул ﷻ диналъе гІоло кьолев, гъеб садакъа-хайраталъе кьолев чи жиндир рекІель иман бугев чи вукІиналъул гІаламат буго. Жинца паризаяб закат къоларев чи мунапикъ вукІиналда гІагараб буго гъев муъмичи вукІиналдасаги. Гъаб масъала цІакъ бичІіизе кколеб масъала буго.

ГІемерал бусурбаби руго жидер бечелъи бугел ва гъелдаса паризаяб закат ва суннатаб садакъа къоларел. Гъезул иман цІакъ загІипаб буго, гъел бусурбаби рукІинги жиндиль шаклъи бугеб амру буго: Исламалъул шуго рукнуялдаса цо рукну буго закат кьей. Гъеб закат кьечІого чІараб мехаль жинда Аллагъ разилъаяв Абубакар асхІабас рагъ бана гъеб къоларел гІадамазда ва жинцаги абун: «Валлагъи, дица рагъ гъабизе

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مُّثَلُّكُمْ يُوْحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا

إِلَهُكُمْ إِلَهُ وَحْدٌ فَاسْتَقِيمُوا إِلَيْهِ

وَأَسْتَغْفِرُوا لَهُ ۖ وَوَيْلٌ لِلْمُصْرِكِينَ ﴿٦﴾

الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ

كُفْرُونَ ﴿٧﴾

буго жидеца Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварасе кьолеб букIараб закат кьечIого: цо бурутI гIадаб жоцин кьечIого чIарал гIадамазда» абун.

Закат абураб рагIиялъул магIна буго рацIцалъи абураб. Жиндаса закат бахъараб боцIи-мал жиб хIалалаб, бацIцIадаб букIуна, гьелъул баракатги букIуна, гьеб гIемерлъулебги букIуна. Жиндаса закат кьолареб боцIи кигIан гIемераб бугониги жиндиль баракат гьечIеб букIуна, жиб балагъалъе батулебги букIуна.

8. ХIакълъунго жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун, аварасда нахърильлъун лъикIаб гIамал гьабулел, жидер

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٨﴾

боцIудаса паризаяб закатги, суннатаб садакъаги кьолел, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру-нагъю тIубан хъвадулел,

гьел гIадамал руго жиде ахираталда кIудияб ажру букIунел. Жиб тIаса унареб, нахъаса кьотIулареб алжаналъул нигIматал руго гьел.

9. Дуца гьел инкарчагIазда ва мушриказда абе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿قُلْ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الْكَافِرِينَ﴾

! ХIакълъунго нуж инкар кколелищ ругел гьаб ракъ жинца кIиги кьоялда жаниб бижарав Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ?

فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ إِندَادًا ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٩﴾

Нужеца гьесда данде рачунел руго нужер квераль гьарурал хъанчал! Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго гьеб кинабго гIаламалъул БетIергъан. Жинца гьеб бижарав, гьелъул тадбир гьабулев. Нужеца гьесие гьабизе гIадаб гIибадат щибго жидер гьунар гьечIел хъанчазе гьабулеб буго.

10. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца гьаб ракъалда тIад мугIрулги гьарурав, жинца гьаб ракъалъуль баркатги гьабурав, ракъалда бугеб махлукъалъе къваригIунеб ризкъиги жинца бижарав ункъо кьоялда жаниб. Жинца дунял бижиналдаса гьикъулев чиясе бугеб битIараб жаваб буго гьеб.

وَجَعَلَ فِيهَا رِزْقًا مِّنْ فَوْقِهَا وَبَنَرَكَ

فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَامًا فِي أَرْبَعَةِ

أَيَّامٍ سَوَاءٍ لِّلنَّاسِ يَلِيبُ ﴿١٠﴾

11. Цинги гьев БетIергъан Аллагъас зобалазде къасд гьабуна: гьел зобал жинца рижана ракъалдаса бахъун эхеле борхулеб хухъелалда релълъун жал рукIарал гьел зобалги.

ثُمَّ أَسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ

لَهَا وَلِلْأَرْضِ آتِينَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا

آتَيْنَا طَائِعِينَ ﴿١١﴾

Гьал зобалги ракъги бижун тубараб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьезда хитлаб гьабун абуна: «Нуж дир амруялда нахърилъта, нужеца дие бокъараб ишалъе жаваб гьабе, нуж разилъун, мутигилъун, яги нуже бокъун гьечлониги!» - абун. Зобалазги ракъалъги жаваб гьабун: «Ниж дур амруялда нахърилъта гьаб амру ниже бокъун ва ниж разилъун» - абун.

12. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел зобал гьаруна анкъго зоблъун кинго къоялда жаниб. Щибаб зобалда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир амруги вахлю гьабун. Жинца дунялалъул зобги цIабаздалъун берцин гьабун.

فَقَضَيْنَا سَبْعَ سَمَوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَحِفْظًا ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿١٢﴾

Гьел цIаби жидеца щайтIаби зодоре рахиналдаса нахъе чIвалеллъунги гьаруна. Гьаб рехсараб хIалалъ зобал-ракъал рижи буго Жиндир гуч бергъарав, жинда кинабго гIаламалъул хIал ва гьельие мустахIикъаб жо лъалев БетIергъан Аллагъасул хIукму ва къадар.

Гьал аятазда жаниб бицараб зобалги ракъги бижи, гьел анлъго къоялда жанир рижана абураб рагIиги, цинги зобал-ракъазда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амру гьабиги: «нуж дир амруялъе мутигилъе»-абун гьаб кинабго иш буго тIедегIанав Аллагъас инсанасда лъазе гьаби жиндир гIамалалъулъ гьев инсанасул заман унеб букIин, щибаб ишалъе бихъизе гьабураб ва гьельие рекъараб гIуж букIин. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ заталъе, гьесул амруялъе ва гьесие бокъараб ишалъе щибго заман ва гIуж хIажалъуларо. Гьесие цо амру лъугъине бокъараб мехаль гьаб амру лъугъуна цохлю «Кун» (мун букIа) абураб рагIи абиялдалъун. Цо гIалимзабаца абуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьаб рагIиги абуларо абун. Гьаб амру гьедин бугелъул гьаб бакIалда зобал кинго къоялда жанир рижана, ракъ ункъго къоялда жаниб бижана абураб рагIи жиндасан бахIс гьабулеб, жиндие гIелмияб баян къолеб рагIи гьечлю. Гьаб буго инсанасул гIакълуялъ босулеб хIалалъ мисал бачин ва гьесда бичIчулеб мацIалъ вагIза-насихIат гьаби.

13. Дуца цIалараб Къуръаналдасаги дур дагIваталдасаги гьел капурзаби руссун чIани дуца гьезда абе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дица нуже хIинкъи къуна нуже швезе бугеб гIазабалдалъун.

فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِّثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿١٣﴾

Нужедаса цере рукIарал ГIадилазде ва Самудиязде щвараб гIадаб гIазаб нужедаги швезе бегъула нужеца тавбу гьабичIони ва Аллагъ

гъавун гъесие гѳибадат гъабиялде нуж руссинчѳони» абун.

14. Гъел къавмаздаги аварагзаби
рачѳун рукѳана жидедаг
гъоркъоса жидедаг лъалел гѳадамал.

Гъел расулаз гъезда киналго
рахъаздаса сверун лъугъун гъезие
Аллагъасул гѳазабалдалъун

хѳинкъи къуна. Гъез жидер къавмаздаги абун: «Нужеца лагъѳъи
гъабуге цохѳо Аллагъасе гурони» – абун.

Къавмалъ абун: «Аллагъасе бокъун букѳарабани нижеца
жиндие лагъѳъи гъабизе гъес нижеде малаикзаби ритѳизе рукѳана
расулалъун, нуж ритѳизе рукѳинчѳо. Хѳакъѳъунго нижеца гъереси
гъабулеб буго нуж расулал руго абураб рагѳи ва нужеца ахѳулеб
диналдаги нижеца инкар кколеб буго» - абун.

15. Гѳадилазул къавм абунѳи цѳакъго
чѳухѳун хъвадана ракъалда гѳад гъезие
жал чѳухѳизе щибго хѳужа-далилги
гъечѳого. Гъез абун: «Нижедаса
къуватав чи щив вугев?» – абун.

«Нижее гѳазаб гъабизе кѳолев щивго чи
гъечѳо» - абун гъез. Гъел рукѳана гѳемераб
гѳумру балеб черх къуватаб халкъ, жидеца къураби рорлъун гъенир
минаби гъарулел. Гъедин букѳиналъ ва жидер ахѳмакъѳъиялъ гъезда
ракѳалде ккана жиде гѳазаб гъабизе кѳолев чи щив вукѳунев абун.
Гъезие жаваб гъабун гѳадегѳанав Аллагъас абулеб буго: «Гъел
гѳадамазда лъаларищ жинца гъел рижарав Аллагъ вукѳин
гъездаса жиндир къуват-гуч бергъарав? Гъеб къавм букѳана Дир
аятазда ва мугѳжизатазда жидеца инкар кколел. Гъел аятаг хѳакъал
рукѳин лъаниги жидеца гъезда инкар кколеб букѳана.

16. Дие гъезие гѳазаб гъибизе бокъараб
мехалъ Дица гъезда гѳаде кутакаб
гъури биччана: жиб квачараб,
жиндир квешаб гъаракъги бугеб, жиб
сверсведун пулеб (вихрь). Цохѳо

гъеб гъорол гъаракъ букѳана жинца гѳадамал хѳинкъун хвезе
гъарулеблъун. Жиндилъ баракат гъечѳел къоял рукѳана гъеб
гъури гъезда гѳаде биччарал къоял.

Гъеб гъури Дица гъезда гѳаде биччана гъаб дуњялалдаг жал

إِذْ جَاءَتْهُمْ أُرْسُلُ مِنْ رَبِّهِمْ وَمِنْ
حَلْفِهِمْ أَلَّا يَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ قَالُوا لَوْ شَاءَ رَبُّنَا
لَأَنْزَلَ مَلَائِكَةً فَإِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ
كَافِرُونَ ﴿١٤﴾

فَأَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ
وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً أُولَئِكَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ
الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا
بِعَاقِبَتِنَا يَحْتَدُونَ ﴿١٥﴾

فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ نَحْسَاتٍ
لِنَنْفِقَهُمْ عَذَابَ الْآخِرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَكْثَرُ وَهُمْ لَا يُصْخَرُونَ ﴿١٦﴾

ГодорегІан ва хІакъир гъарулеб гІазаб чІамизабизе. Гъезие ахираталда букІине бугеб гІазаб цІакъго жал инжит гъарулеб буго, гъезие квербакъулев щивго чиги вукІине гъечІо.

17. Ва амма Самудиялин абунн, гъелги тІоритІана дица хІакъаб диналда, гъезухъе расулги витІун. Амма гъез жидерго куфруялгул бецІгъи тІаса бищана иманалгул нуралдаса.

وَأَنذَرْتَهُمْ فَمَا تَزَجُّرُوا فَاسْتَجَبُوا أَلْعَمَىٰ عَلَىٰ
الْأَهْدَىٰ فَآخَذْتَهُمْ صِيعَةُ الْعَذَابِ الْهُونِ
بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٧﴾

Гъеб къавм ккуна жал хІакъир гъарураб гъаракъалгул гІазабалъ. Гъеб гІазабги букІана жидеца гъабураб гІамалалда рекъараб жазаългун. Гъез СсалихІ аварагъ عَلَيْهِ السَّلَام гъереси гъавидал, гъесие мугІжизатлгун бугеб вараниги хъведал, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезие гІазаб гъабуна батІи-батІияб гІазаб цадахъго тІаде биччан. Кутакаб бакъ багІари букІун, хадуб бецІаб накІкІ бакккана. Гъеб жидее рагІад буго абун ракІалде ккун самудиял гъеб накІкІалде гъоркъе руссараб мехаль гучаб гъаракъги, ракъ багъариги лъугъана ва гъеб къавмги хун гІодоб ккун ракъгун жубан тІагІана.

18. Гъеб гІазабалдаса дица хвасар гъаруна жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал, гъесул гІазабалдаса хІинкъунел рукІарал муъминзаби. СсалихІ аварагги عَلَيْهِ السَّلَام гъесда иман лъурал гІадамалги хвасар гъаруна гъеб гІазабалдаса.

وَنَحْنُ إِنَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَنْشُرُونَ ﴿١٨﴾

19. Дуца умматалъе вагІзалгун рехсе, МухІаммад, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тушбаби жужахІалде къотІулеб къо, ГІарасат майданалда гъел киналго дандеги ракІарун.

وَيَوْمَ يُخْشَرُ أَعْدَاءُ اللَّهِ إِلَى النَّارِ فَهُمْ
يُبْرَحُونَ ﴿١٩﴾

20. Жал ГІарасат майданалде ракІарун хІисаб-мизан гъабизе гъел чІезе гъарураб мехаль гъезие нугІгъи гъабун кІалъала жидерго бералги, гІундулги, жидер гІомалги. Гъез бицуна дунялалда жидеца гъабураб гІамал.

حَتَّىٰ إِذَا مَا جَاءَهُمْ شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ
وَأَبْصَرُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ بِمَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾

21. Цинги гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тушбабаца жидер гІомазда абула:
«Нужеца шай нижее заралияб нугІгъи гъабураб?» - абун. Гъел гІомаз абула:
«Ниж кІалъазе гъаруна жинца кинабго жо кІалъазе гъабулев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ .

وَقَالُوا لَوْلَا ذِكْرُ اللَّهِ لَفَعَلْنَا قَالُوا
أَنطَقَنَا اللَّهُ الَّذِي أَنطَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ
خَاقِكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢١﴾

Гьес нуж щибго гьечлѣб баклалдаса рижана тЮцере. Ахираталда нуж киналго тlаде рахъине гьарун гьев Аллагъасде ﷻ руссине гьаризеги руго» - абун.

22. Дунялалда нуж рахчараллгун
руклнчlо нужер лугбуздаса. Беразги,
гlундузги, тlомазги нужеи нугlъи
гьабичlого руклине. Кинниги нужеда
ракlалде кколеб букlана нужеца
гьабулеб гlамалалгун гlемерисеб хlакългунго Аллагъасда
лъаларин абун.

وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَعِزُّونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ
سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ
ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَيْفَ أَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٢﴾

23. Гьѣб буго нужер ракlазде кколеб пикру
нужер Бетlергъан Аллагъасул хlакългунлгун.
Гьѣб къабихlаб пикруялгун ккезе гьаруна
нуж жужахlалде жанире ва нужги лгунгъана
цlакъл чlорого хутlарал гlадамаллгун.

وَذَلِكَ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ
أَرَدْتُمْ فَأَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾

Байзави абулев гlалимас абуна: «Нуж дунялалда ругеб мехалгун нужер къабихlал пишаби гlадамаздаса рахчулел рукlана ва гьезда цере гlодорегlанлъиялдаса хlинкълел рукlана. Нужеда ракlалдего кколеб букlнчlо нужер лугбузда гьѣб къабихlаб гlамал бихълел бугин абун ва гьез нужеи нугlъиги гьабилн абун. Гьадин бутелгун муъминчиясда рекъараб буго жиндир кинабго хlалалгунлгун жинда ракlалда букlине жиндир гlамалалда тlаде валагун кидаго хъаравул вукlн ва жинца гьабулеб жо бальго хутlулареблгун.

Гьаб кlиги аят рещтlине гьабиялгун сабаб бицун жинда Аллагъ разилгъаяв ибну Масгlудидаса бицана: «Karlба рукълалда аскlор гlодор чlун рукlана кlиги къурайшияв ва цо сакълфияв. Гьел рукlана жидер рекlелъ иман ва гlелму гьечlел, жидер чакълал тlатlул цlурал мушрикал. Гьезул цояс абуна: «Нужеда ракlалда кколищ Аллагъасда рагlулин нилгъеца бицунел хабар?» - абун. Гьезул цогидас абуна: «Аллагъасда рагlула нилгъеца рагlизе гьабун бицараб жо, нилгъеца бальго бицараб жо гьесда рагlуларо» - абун. Лъабабилеси абуна: «Гьеси нилгъеца рагlизе гьабун бицараб жо рагlулел батани, бальго гьабун бицараб жоги рагlизе буго» - абун. Цинги Аллагъас ﷻ гьаб кlиги аят рещтlине гьабун (22-23 аб. аят).

24. Гьѣб жужахlалда жанир сабру
гьабун жал чlаниги яги жидеца сабро
гьабичlого жал зигирданиги жидер
руссунел бакl цlа буго.

فَإِنْ يَصْبِرُوا فَلَا تَأْزِلْهُمْ سَاعَةٌ وَلَا يَسْتَغِيثُوا
فَمَأْهُمْ مِنَ الْمُغْثِينَ ﴿٢٤﴾

Жидеца тавбу гъабун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рази гъавизе абун гъел лъугъани гъезие Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи ва тавбу къабул гъаби букІунаро. Ахираталъул рукъоб жазаъ гъабула, ва гъеб жазаалъул хиси букІунаро.

25. Гъел мушриказе жидеда рельлъарал гъудулзабиги гъарун рукІана. ЩайтІаби ругониги, гІадамал ругониги. Гъез дол мушриказда жидеца гъабулеб гІамал берцинаблъун бихъизе гъабуна. Гъез цебехун гъабураб ва хадуб гъабизесеб гІамал цІакъ лъикІаблъун бихъизе гъабуна.

﴿وَقَيَّضْنَا لَهُمْ قُرَنَاءَ فَزَيَّنُوا لَهُمْ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ ﴿٢٥﴾﴾

Зубдатул тафсиралда абунa: «Гъел мушриказе дунялалъул чІаголъи берцин бихъизе гъабуна ва гъел жидер шагъватазда нахърилълъине гъарун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасилъиялда хъвадизе гъаруна. Ахиратги гъезда берцин бихъизе гъабуна ахиратги букІине гъечІо гъениб гІазабги букІине гъечІо абун.

Гъедин щайтІабиги мушрикалги рекъон жидер къабихІаб гІамал берцинаблъун бихъун гъел хъвадидал гъезие гІазаб гъабизе бугеб хІукмуги хІакъаблъун лъугъана жидеда церехун рукІарал гІадамазулги женазулги жидеда рельлъарал куфру-ширкалъул агълугун цадахъ. ХІакълъунго гъел киналго лъугъана дунялалдаги ахираталдаги жал чІорого хутІараллъун. Дунялалда гъел чІорого хутІана жидеца гъабураб гІамалалъул хІасил гъабизе швечІого жал гъалаг гъарун. Ахираталда чІорого хутІана жидеца гъабураб гІамалалъул жидеэ шибго мунпагІат гъечІого.

26. Капурзабаца абунa: «Нуж гъеб Къуръаналда гІенеккуге, нужеца гъеб цІалулеб мехаль ахІи-хІур гъабе! Гъедин гъабунн нуж бергъине руго аварагасдаса» - абун.

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾﴾

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибну ГІаббасица бицана: «Абужагълища абулеб букІана: «Гъев МухІаммадица صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Къуръан цІалулеб мехаль нуж гъесда сверун лъугъун, гъесул гъумералда цере чІун ахІде, гъес бицунеб жо гІадамазда рагІизе ва бичІчІизе тоге» абун.

27. Дица гъел капурал гІадамазда чІамизе гъабичІого теларо цІакъ квешаб гІазаб ва Дица гъезие жидер квешаб гІамалалда

﴿فَلَنَذِقَنَ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَشْرَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾﴾

рекъараб жазаъги гъабичIого теларо.

28. Гъеб квешаб гIазаб буго Аллагъасул

جَلَّ جَلَالُهُ тушбабазе гъабулеб жужахIалъул

гIазаб, гъеб жужахI буго гъезул даимго

жаниб чIолеб рукъ. Гъеб жазаъ жидее

гъабула жидеца Дир аятазда ва Дир аварагзабазда عَلَيْهِ السَّلَام инкар кквей сабаблъун.

29. Къиямасеб къоялъ жужахIалда

жаниса капурзабаца абула:

«Я нижер БетIергъан! Дуца нижеда

рихъизе гъаре ва нижеда цере риччай

жидеца ниж къосине гъарурал

гIадамалги, женалги.

Нижеца гъел нижер хIатIазда гъоркъги лъун мерхъина: гъездаса щим босизе ва нижер раклал хIалхъизе. Гъел жужахIалъул тIиналдаги рукIине. Гъеб буго бишунго гIазаб цIикIкIараб, жинда жаниб мунапикъзаби рехулеб жужахI. Кинабго жужахIалъул агълуялъул гъан-ракъа бухIараб, жиб махIцараб хъверд-рещIги жинда жанибе чвахулеб.

30. ХIакълъунго жидеца Аллагъасда

جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал, «нижер БетIергъан

Аллагъ вуго»-абун жидеца абурал, цинги

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гъабиялда

ритIунги чIарал – гъал гIадамазда

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан малаикзаби

рещIуна ва гъез абула:

«Нуж хIинкъуге ва нуж пащманлъуге! Нужее рохел буго алжаназул нигIматаздалъун. Гъел алжанал руго дунялалда ругеб мехаль нужее къотIи гъабун букIарал»-абун.

Аллагъасе гIибадат гъабиялда ритIун чIарал абураб рагIи буго гIараб мацIалда бугеб «Истикъамат» абураб рагIиялъул магIна. Гъеб истикъамат абураб рагIиялдаса мурад букIуна унго-унгояб, хIакъикъияб иман лъей ва гъеб иман лъеялда витIун чIей.

Жинда Аллагъ разилъаяв Пумар асхIабас минбаралде вахун вагIза гъабулеб мехаль гъаб аят цIалана цинги абуна: «Нуж валлагъинги ритIун чIа Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нухалда, гъесие мутIигIлъун, цинги нуж царал гIадал пишаби гъарун гъеб нухдаса гъетIаруге!» - абун. ХIасанул Басриясги абулеб букIана: «Я дир БетIергъан Аллагъ! Мун вуго нижер БетIергъан. Дуца нижее истикъамат къе!» абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ

ذَٰلِكَ جَزَاءُ أَعْدَاءِ اللَّهِ الَّذِينَ اتَّخَذُوا لَهُمْ فِيهَا دُورَ الْخَالِدِ

جَزَاءُ يَمَّا كَانُوا يَعَانِدُنَا بِجَحْدُونَ ﴿٢٨﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّنَا أَرْنَا الَّذِينَ

أَصْلًا تَأْمِنُ الْيَمِينَ وَالْإِنْسِ تَجْعَلُهُمُ مَّخْتِ

أَقْدَامًا لِيَكُونُوا مِنَ الْأَسْفَلِينَ ﴿٢٩﴾

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا

تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا

وَلَا تَحْزَنُوا وَابْشُرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ

نُوعِدُونَ ﴿٣٠﴾

жиндие истикъамат кьурав чи вуго жиндие бахьи бугольи шварав чи. Гьєб истикъамат жиндие кьурав чи Аллагъасе ﷻ гьабулеб гIбадаталъульги, гьєсул лагъзадерилгун гьабулеб гIамалалъульги Аллагъасдасан ﷻ хIинкъарав, гьєв разилъи тIалаб гьабулев вукIуна. Гьєсдасан хиянат бихьуларо, гьєреси рагъуларо, кьотIуе хилиплъи букIунаро. Божилъи гьабураб жоялъуль рекIи гьабуларо. Жиндирго напсалдасан Аллагъги ﷻ аварагги жиндие рокъулев вукIуна. Жиндирго напсалдасан жиндир диналъул вац тIаса вишулев, гьєсие тькилъи гьабулев вукIуна. Аллагъас ﷻ нильєе ризкълъун гьабегги гьаб истикъамат.

31. Ниж руго нуж дуниялда ругеб
мехаль нужер гьудулзабилъун рукIарал,
ахираталдаги ниж нужер гьудулзаби руго
(вализаби руго) гьал алжаназда жаниб
нужее бокъарабщинаб жогги буго, нужее
гьєниб жаниб нужеца тIалаб гьабураб ва нужер напсазе бокъараб
жо бачIуна ва кьола.

نَحْنُ أَوْلَىٰ أَوْكُومَ فِي الْحَيَوةِ الدُّنْيَا وَفِي
الْآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهُي
أَنفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدْعُونَ ﴿٣١﴾

32. Гьєл киналго нигIматал руго Жив гурхIулев,
жинца мунагъал рахчулев нужер БетIергъанас
нужее хIадур гьабураб гьоболлъи.

تَزُلَّ عَنْكَ مَنَافِعُ الرِّجَالِ وَهُمْ فِيهَا كَادِبُونَ ﴿٣٢﴾

33. Жиндаса лъикIав чи щивха
вукIинев жинца бищунєб
рагIиялъул рахъалъан жинца
Аллагъасул ﷻ диналде халкъ
ахIулев чиясда.

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ
صَالِحًا وَقَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٣﴾

Жинца лъикIаб гIамалги гьабулев ва жинца абулев: «дун вуго Аллагъасе ﷻ мутIигIал, гьєсда тIубанго божарал гIадамаздаса»- абун. Жинца Аллагъасда ﷻ ахIи букIуна бищунго цебе жиндир тькиIаб гIамалалдалъун, хадуб жиндир рагIиялдалъунги. Гьєв чи вукIине ккола живго хIакъаб нухалда тIовитIаравлъун ва гьєб нухалда хьвадулевлъун.

ТIадегIанав Аллагъас лъабго сипат гьабун буго жинца Аллагъасул ﷻ диналде ахIулев чиясе:

1-жив иман лъун Аллагъасе ﷻ мутIигIлъарав вукIин,

2-жинца лъикIаб гIамал гьабулев вукIин

3-жинца цогидалги гьєб иман лъєялдеги лъикIаб гIамал гьабиялдеги ахIулев вукIин.

Цо гIалимзабаца абуна гьаб аят бугин жидеца как ахIулел чагIазул

хІакъальулъ бугеб абун. Гьеб жидер рагІи ритІухъ гьабун хІадисалги
рицана гьез.

34. ЛъикІаб гІамалги квешаб гІамалги
поцада рельтъун гьечІо, жиб кІиябго
башадги гьечІо. Дуца, жинца квешаб
гІамал гьабулев чиясул квешлъи нахъе
чІвае лъикІаб гІамалалдалъун.

وَلَا تَسْتَوِ الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ
بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ
عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ ﴿٣٤﴾

Ццим бахъи сабру гьабиялдалъун нахъе чІвае, ахІмакъав чи
хІалимлъиялдалъун нахъе чІвае, дуге квешлъи гьабураб мехаль гьелдаса
гІаса лъугъун те. Гьал гІамалал дуца хьвадизе гьаруни дудехун
жиндир тушманлъи бугев чи хІакълъунго жиндие мун вокулев
дур лъикІав гьудуллъун лъугъине вуго.

35. Гьаб берцинаб гІабигІат ва
гІадегІанав макъам шоларо жидеца
сабру гьабулел гІадамазе гурони.

وَمَا يُغْنِيهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُغْنِيهَا
إِلَّا الدُّوْحُظُّ عَظِيمٌ ﴿٣٥﴾

Жиндир напс куцарав, ццим бахъи жаниб
къулчІиялдалъун, жиндие гьабураб къварилъи-зарал хІехъеялдалъунги.
Гьеб макъам шоларо Аллагъас ﷻ жиндие гІубараб бахъи буголъи
къурав чиясе гурони.

36. Гьаб дуда амру гьабураб хІалалъ
лъикІаб гІамалалдалъун квешаб
гІамал нахъе чІвазе мун теларо абун,
мун ццим бахъиналда вачине абун
щайтІан дуда сверун лъугъани,

وَمَا يَنْزِعُكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ قَاتِلٌ
بِإِذْنِ اللَّهِ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٦﴾

дуца Аллагъасул ﷻ цІаралдалъун цІуни гьарегьеб щайтІаналъул
квешлъиялдаса. ХІакълъунго гьев Аллагъ ﷻ вуго жинда
кинабго жо рагІулев ва кинабго жо лъалев.

37. ГІадегІанав Аллагъасул
хІалкІолъиялда жидеца гІоритІел
гьабулел аятаздасан буго сордоги,
къоги, бакъги, моцІги. Гьал киналго
Аллагъас ﷻ квегъун руго инсанасе
мунпагІаталъе.

وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ
وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ
وَأَسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ
إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿٣٧﴾

Нужеца сужда гьабуге бакъалье яги
моцІалье. Гьел руго Аллагъас ﷻ рижарал гьесул махлукъ.
Нужеца сужда гьабе жинца гьел рижарав Аллагъасе ﷻ. Нуж
гьев Аллагъасе ﷻ гІибадат хас гьабулел ва бацІцІад гьабулел
муъминзаби ратани нужеца гьесие гурони сужда гьабуге ва

цогитаб гИбадатги гябуге.

38. Гьел капурзаби Аллагъасе
гИбадат гябизе чIухIани нужеца
гьелгьул кIвар гябуге. Гьеб чIухIиялгьул
глазаб гьезие букIине буго.

فَإِنْ أَسْتَكْبَرُوا قَالُوا لَيْتَ عِنْدَ رَبِّكَ
يُسَبِّحُونَ لَهُ بِالْأَيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا
يَسْمَعُونَ ﴿٣٨﴾

ХIакългьунго зобалазда ругел малаикзаби

Аллагъасе тасбихI-сужда гябулел руго релъедаги къадги.
Гьеб гИбадат гябизе жал кIвахIаллгьуларо ва чIухIуларо.

Гьал (37-38) аятал цIалидал сужда гябизе суннатаб буго.

Гьаб «Сурату Фуссилаталгьул» хиралги бишун жинда Аллагъ разилгъаяв МухIаммад ибну КагIбил Къуразиясдасан бицараб хIадисалда буго: «Къурайшиязул сайид ГIутбат ибну РабигIатги гьесул гьалмагъзабиги КагIба рукъалгьул рагIдукъ гIодорчIун рукIана. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад масжидалда жанив ун Аллагъасе гИбадат гябулев живго цохIого вукIана. Цинги гьев ГIутбатица абунa: «Я къурайшиязул жамагIат! Дун иниц МухIаммадида кIалгъазе ва гьесулгун цо-цо ишалъе къотIи гябизе. Гьев разигъани гьес абураб жо нилъеца гьесие къела ва нилъ гьесул заралалдаса цIунаралгьун рукIиана» - абун. Гьесул «зарал» букIана гьел исламияб диналде ахIи ва гьел хъанчие лагълги гябиялдаса нахъе чIвай. Гьеб заман букIана жинда Аллагъ разилгъаяв ХIамзатги Исламияб диналде вачIараб ва жидеда аварасул асхIабзаби къойидаса къойиде гIемерлгьулел рихъараб.

Къурайшиял разилгьун ГIутбат МухIаммадихъе ала гьесда аскIов гIодовчIун гьес абунa: «Я дир вацасул вас! Дуда лъала мун нижеда гьоркъов лъикIаб тухумалгьул, нижеца къадру-къимат гябулев чи вукIин. Мун дур къавмалда цIакъ кIудияб амруги бачун вачIана, дуца жамагIатги бикъизе гябуна, гьел гIадамаз гябулеб жого дуца ахIмакъаб жолгьун рикIкIунеб буго. Нижер Аллагъабаздаги гIайиб чIвана дуца, нижер диналдаги гIайиб чIвана, гIарабиязда нижги къватIир чIвазе гьаруна. Къурайшиязда гьоркъов цо сикIручи ваккун вугин абун абизе гьелги тIамуна. Нижер церехун арал умумуз гябураб жоялда инкарги ккуна дуца. Дица дуда цо чанго амру себе лъезе буго, гьезул цонигияб дуца къабул гябуладай абун балагъизе.

Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абунa: «Бице, я Абал Валид, дун гIенеккизе вуго» - абун. ГIутбатица абунa: «Я дир вацасул вас! Две гьеб мун жиндалгьун нижехъе вачIараб жоялдалгьун боцIи-мал бокъун батани, нижеца бакIарун две

гъеб къела, нижедаса бишунго бечедав мун вукӀунеб хӀалалъ. Дуде гъелдалъун хиралъи ва тӀадегӀанлъи бокъун батани нижеца мун нижер сайидлъун гъевила ва дуда гъикъичӀого цониги ишги гъабиларо. Дуде ханлъи бокъун батани, нижеца мун нижер ханлъунги гъавила. Гъеб дуда бугеб жо иблисалъул зарал ва унти батани мун сах гъавизе нижеца тӀабибал (врач) цӀехела ва гъезие мухъги къела мун сах гъавуралъухъ» - абун.

Гъаб хабарги бишун ГӀутбат чӀараб мехалъ аварагас абун: «Дур бицунеб жо тӀубанищ, я Абал Валид!» - абун. Гъес «ТӀубана»-ян абидал аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Гъанже мун дихъги гӀенеккеха!» - абун. Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бисмилагъги бахъун гъаб сурат цӀализе байбихъана. Мугъалда нахъа квералги лъун гъесдаги гӀенеккун ГӀутбатги вукӀана. Жиндиль сужда гъабулеб аяталда цвезегӀан гъаб суратги цӀалун, гъеб бакӀалда суждаги гъабун, хадуб аварагас абун: «Дуда рагӀанаха, я Абал Валид, дица цӀалараб Къуръан. Гъанже дуде бокъараб гъабе дуца!» - абун. ГӀутбат тӀадеги вахъун жиндир къавмалде аскӀове ана. Гъев вихъарабго къавмалъги абун: «Валлагъи, гъев ГӀутбат нижеда аскӀосан араб хӀалалъ гъечӀо, гъасул хӀал хисун буго» абун.

Цинги ГӀутбатицаги абун: «Дида МухӀаммадица цӀалараб жо рагӀана. Валлагъи гъединаб калам дида жеги рагӀун букӀинчӀо. Гъеб жо сихӀру гъечӀо, гъересиги гъечӀо, шигӀруги гъечӀо. Я Къурайшиязул жмагӀат! Нуж дир гӀакълудлъе мутӀигӀлъе! Гъев МухӀаммадги, гъес гъабулеб ишги нильеца жибго те (гъелда щибго дагӀба-къец гъабуге). Валлагъи гъес бицунеб хабар гӀадамазда рагӀинчӀого ва ракъалда тӀибитӀичӀого рес гъечӀо! Цогидал гӀарабияз гъесие зарал гъабун (гъев чӀвани) нильедаса гъеб иш тӀаса араб букӀина. Гъев гӀарабияздаса бергъани ва гъезда тӀад ханлъун лъугъани гъесул ханлъи нужерги ханлъи букӀуна, гъев хиралъиги нуж хиралъи букӀуна, нужги гъев сабаблъун бишунго бахъи бугеб гӀадамаллъун рукӀуна» - абун. Цинги къурайшияз абун: «Валлагъи, я Абал Валид, дудеги сихӀру гъабун бугоха гъев чияс!» - абун. ХӀадис ибну ИсхӀакъица бицана.

39. Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
гӀаламатаздаса буго хӀакълъунго дуда
ракъ бихъулеб букӀин жиб бакъван,
жинда тӀад хур-хер гъечӀого, жиб
хӀелун, гӀодобегӀанлъун бугеб гӀадин.

Цинги Дица гъеб ракъалда тӀаде цӀад рештӀинне гъабураб мехалъ гъеб цӀакъ багъа-бачарула, жиб тамахлъун, борхунги бачӀуна,

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَرَى الْأَرْضَ خَاشِعَةً فَإِذَا
أَنزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ إِنَّ الَّذِي
أَحْيَاهَا الْمَحْيِ الْمَوْتِ إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾

жинда тIад херги бижула. ХIакълъунго гъаб хвараб ракъ жинца чIаго гъабурав Аллагъ ﷻ вуго жинца хварал гIадамалги чIаго гъаризе ругев. Гъев Аллагъ ﷻ вуго жиндир кинабго жоялда хIалкIолев, жиндир гъунар гуч бергъарав, жиндие бокъараб жо гъабизе щибго жоялъ жив нахъе чIваларев хан.

40. ХIакълъунго жидеца Дир Къуръан хисизе гъабулел гIадамал: гъелъул магIна мекъи гъабун, рагIаби хисизе гъарун, хIукмуялда инкар ккун, гъел гIадамал Дидаса бальго хутIуларо. Дица гъезие гIазаб гъабизе буго. Жал жужахIалда жанире рехулел гIадамалищ лъикIал ругел, яги къиямасеб къоялъ жал щибго хIинкъиги гъечIого рукIунел гIадамалищ лъикIал ругел? Нужеца нужеего бокъараб гIамал гъабе, гъев Аллагъ ﷻ вуго нужеца гъабулеб кинабго гIамал жинда лъалев. Жив нужеда тIаде валагъун вуго, нужгун цадахъги вуго.

إِنَّ الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي آيَاتِنَا لَا يَخْفَتُونَ
عَلَيْنَا أَنَّهُمْ يَلْقَوْنَ فِي النَّارِ خَيْرًا مِّنْ يَّاتِي
أَمْرًا يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ إِنَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤٠﴾

41. ХIакълъунго жидехъе Аллагъасул калам бачIараб мехаль гъелда инкар кколел гIадамазе цIакъ гучаб гIазаб букIине буго.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّهُ
لَكِتَابٌ عَزِيزٌ ﴿٤١﴾

ХIакълъунго гъаб Къуръан жиндир къадру кIудияб тIехъ буго.

42. Гъелда тIаде пониги рахъальган хис-
бас ва жиб батIул гъаби бачIунаро.

لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ
تَنْزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿٤٢﴾

Гъелдаса щибго жо нукъсан гъабуларо,
гъелда тIаде щибго жо цIикIкIизеги
гъабуларо.

Гъеб Къуръан буго жив вещарав, жиндир хIикмат камилав
Аллагъас ﷻ рещтIине гъабураб калам.

43. Дур къавмалъул капурзабаца дуда
абулеб жо гъечIо, МухIаммад ﷺ,
дуда цере рукIарал аварагабазда
гъезул къавмаз абураб жо
гурони.

مَا يَقَالُ لَكَ إِلَّا مَا قَدِّقَ لِلرُّسُلِ مِنْ قَبْلِكَ
إِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرٍ وَدُودٌ عَقَابِ الْبَرِّ ﴿٤٣﴾

Гъезиеги гъабуна две гъабураб гIадаб къварилъи. Дуца сабру гъабе,
две Аллагъас ﷻ къотIи гъабураб квербакъи букIине буго ва гъел
капурзабазе гIазабги гъабизе буго. ХIакълъунго дур БетIергъан
Аллагъ вуго жинца муъминзабазул мунагъал рахчулев ва жинда

гАсилгьарал гІадамазе жинца гІазаб гучаб гьабулевги.

44. Дица гьаб тІехь гьабун букІараб
ани гІажам маІалда жиб цІалулеб
Къуръанлгун, Маккаялгун
мушрикаца абизе букІана: «Гьеб
Къуръаналгун аятал нижее нижерго
маІалда баян гьарун рукІарал
аниш!» - абун. Цоги гьез абилаан
гІарабиязул аварагасда гІажамияб
тІехьиш рещтІине гьабулеб абун.

Дуца абе, МухІаммад ﷺ, гьаб Къуръан буго жидеца иман
лгунал гІадамазул раклъазе дарулгун ва гьел хІакъаб нухалда
тІоритІулеб нурлгунги. Жидеца иман лгунларел гІадамазул
гІундул гІинкъал руго гьеб Къуръан жидеда рагІиялдаса, гьезда
гьаб Къуръаналгун тІоритІелги бихулеб гьечІо. Муъминзабазе
гьаб Къуръан нур буго, капурозабазе бецІлгилгун буго. Гьел
капурзаби руго жидеда рикІкладаса ахІулеб гьаракъ рагІулел
гІадамазда релгилгун: Жидеда гьаракъ рагІулел, амма ахІулеб жо
(рагІи) бичІІуларел.

45. ХІакългунго, МухІаммад ﷺ,
Дица Муса аварагасухьеге тІехь
кьун букІана. Гьаб тІехьалдаги цояз
иман лгуна, цогидаз инкар ккуна.

Гьеб дуда рещтІине гьабураб Къуръаналда
дур кьавмалъ инкар ккуна абун дуца раклъ кьварид гьабуге! Дур
БетІергьан Аллагьас цебего гьабураб хІукму букІинчІеб ани гьел
мушриказе гІазаб ахираталда гьабила абун, гьезие гІазаб гьабун
тІубазе гьабилаан дуниялалдаго. ХІакългунго гьел капурзаби
цІакъ шакдарулел руго гьаб Къуръаналгун амруялгуль: Жидер
гІакълу дагьаб букІун, раклалги бецІал рукІун.

46. Жинца лгикІаб гІамал гьабурав чи
жиндирго напсалъе лгикІлгун гьабурав чи
вуго. Жинца квешлгун гьабурав жиндирго
напсалъе квешлгун гьабуравги вуго.

Дур БетІергьан гьечІо, МухІаммад ﷺ, жинца лагъзадерие
зулму гьабулевлгун. Щивасул гІамалалда релгилгун жазъ
гьабула: квешаб гІамал гьабуразе цохІо зарра гІадаб жоги тІаде
цІикІкизе гьабуларо. ЛгикІаб гІамал гьабуразе гІемерго лгикІлгун

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْءَانًا أَعْجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا
فُصِّلَتْ آيَاتُهُ أَءَعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ قُلْ هُوَ
لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَبَيِّنَاتٌ لِّلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
فِيءَ إِذْ أَنبَهُمْ قَوْمٌ وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى أُولَٰئِكَ
يُنَادُونَ مِن مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٤١﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَأُخْتَلِفَ فِيهِ
وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَفُتِحَتْ
بَيْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٍ ﴿٤٥﴾

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ
فَعَلَيْهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَالِمٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿٤٦﴾

цІкІкІизе гъабула.

47. Къямасеб къо кѳда бачІунеб
цохІо Аллагъасда ﷻ лъала.

Жиндир тіегъалдаса (къвачІаялдаса)

къватІибе цохІо пихъил горо

бижуларо, цохІо цІуяб жо къинабги

лъугъунаро, цохІо тіинчі эбелалъул

чохъониса къватІибеги лъугъунаро

гъеб кинабго жо Аллагъасда ﷻ лъалеб букІун гурони.

Къямасеб къоялъ гъел мушриказда ахІараб мехаль: «Кире арал
нужер аллагъзаби, нужеца дидехун ширк гъабун жиде лагълъи
гъабурал»-абун, гъез жаваб гъабула: «Жакъа ниж две мукІурлъулел
руго, нижер цониги чи гъечІо две шарик вуго абулел»- абун. Гъеб
къоялъ мушриказ инкар гъабула жидеца ширк гъабиялда, гъединго
жиде лагълъи гъабурал аллагъзабазги инкар гъабула гъел мушриказ
жиде лагълъи гъабиялда.

48. Гъел мушриказдаса рикІкІалъула
дуяналалда ругеб мехаль жиде лагълъи
гъабурал хъанчал.

Гъезда якъинго лъала гъанже жал

гІазабалдаса рорчІулареблъи, жиде лъутизе, рахчизе бакІ
гъечІеблъиги.

49. Жиндир иман гъечІев чи Аллагъасдаса
жиндие лъикІлъи гъарун
чІалгІунарев вуго:

кигІан гІемер бечелъи, сахлъи, лъимал-хъизан

жиндие Аллагъас ﷻ къуниги гъев цогиги бугеб анищ абун вукІуна.
Ва амма жинда цодагъабго къварилъи хъатІараб мехаль гъев
инсан жиндир хъул къотІун, сабру хун вукІуна. Аллагъасул ﷻ
рахІматалдаса хъул къотІула гъел рахІматал жиндие къурав чи Аллагъ
ﷻ вукІин жинда лъаларев чиясул.

50. Гъеб къварилъи-заралги тіаса босун
хадубги Дица гъев чиясе нигІматал
къураб мехаль гъес абизе буго: «Гъаб
буго дир гъунаралдалъун дие щвараб
нигІмат» - абун. Балагъазда сабру
гъечІолъиги, нигІматазда щукру
гъечІолъиги буго капурзабазул ва

﴿إِلَّيْهِ يُرْدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ وَمَا تَخْرُجُ مِنْ
ثَمَرَاتٍ مِنْ أَكْمَامِهَا وَمَاتَّخِمْ مِنْ أُتُنٍ
وَلَا تَضَعُ إِلَّا إِلْعِمَهُ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ رَبُّنَّ
شُرَكَاءَ إِي قَالُوا أَذُنُكَ مَا مِثْلُ مَنْ شَهِدَ﴾

﴿وَصَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَدْعُونَ مِنْ قَبْلُ
وَضُؤُوا مَا لَمْ يَكُنْ مِنْ مَحْجِصٍ﴾

﴿لَا يَسْمَعُ الْإِنْسَانُ مِنْ دُعَاءِ الْخَيْرِ وَإِنْ
مَسَّهُ الشَّرُّ فَيَسْأَلْ قَوْمَهُ﴾

﴿وَلَيْنَ أَذُنَهُ رَحْمَةٌ مِمَّا مِنْ بَعْدِ صَرَّهَ
مَسَّهُ لِيَقُولَ هَذَا إِلَى وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ
قَائِمَةً وَلَيْنَ تُرْجَعُ إِلَى رَبِّي إِنْ لِي عِنْدَهُ
لِلْحُسْنَى فَلَنُنَبِّئَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا
وَلَنَذِيقَنَّهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ﴾

мунапикъазул загъираб ва баянаб гIаламат.

Хадубги гъев чияс абизе буго: «Дида раклалде ккола Къиямасеб кьо букIинего гъечIин абун. Нагагъ дун ахираталда Аллагъасде ^{جَلَّ جَلَالُهُ} вуссине гъавуни хIакълъунго дие гъенибги лъикIлъи букIине буго» - абун. Щибго лъикIаб гIамалги гъабичIого гъав ахIмакъасул хуъл лъолеб буго жиндие ахираталдаги Аллагъас ^{جَلَّ جَلَالُهُ} лъикIлъи гъабилин абун. Гъесул рагIи гъереси гъабун тIадегIанав Аллагъас абулеб буго: БичасхIаги капурзабазда цIакъ рихъизе гъарила ва рицила жидеца дуниялалда гъарурал къабихIал гIамалал, ва БичасхIаги дица гъезда цIакъ гучаб гIазабги чIамизе гъабила!

51. Дица инсанасе нигIматал къураб мехаль гъев Аллагъасе ^{جَلَّ جَلَالُهُ} шукру гъабиалдаса вуссунев вуго, Аллагъасе ^{جَلَّ جَلَالُهُ} мутIигIлъизеги чIухIулев вуго.

وَإِذَا نَعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَأَى بِجَانِبِهِ
وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَوَدَّ دَعَاءَ عَرِيضٍ ﴿٥١﴾

ГIамалкIодолъун, meгIep кIичIун, гъаваялдаса воржунев чи гIадин вукIунев вуго. Цинги гъесда цо къварилъи хъагIараб мехаль гъесда кинабго чIухIи кIочонеб буго ва жив гIемераб гъари-дугIа гъабизе лъугъунев вуго. Гъаб буго Аллагъасул ^{جَلَّ جَلَالُهُ} нигIматазда шукру гъабуларев чиясул тIабигIат: лъикIлъиялда вугеб мехаль Аллагъ ^{جَلَّ جَلَالُهُ} кIочон вукIуна гъев, къварилъиялде ккараб мехаль Аллагъасда ^{جَلَّ جَلَالُهُ} гурони кIанцIулеб бакIги батуларо.

52. Дуца мушриказда абе, МухIаммад ^{صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ}, нужеца дида бице гъаб нужеца жиб гъереси гъабулеб Къуръан Аллагъасул ^{جَلَّ جَلَالُهُ} калам батани, гъелда нужеца инкарги кколеб бугони, нужер щиб хIалдай букIинеб абун?

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ ثَمَرٌ
كَفَرْتُمْ بِهِ مِنْ أَصْلٍ مِّمَّنْ هُوَ مِنْ
شِقَاقِ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾

Нуж руго цIакъ квешаб къосиналъуль ва тушманлъиялъуль ругел гIадамал. Гъединаб къосиналъуль вугев чиясдаса квешав щив чиха вукIинев?!» - абун.

53. Дица гъезда рихъизаризе руго гъаб Къуръан хIакъаб калам букIинналда тIоритIел гъабулел гIаламатал: жидеда сверухъ ругел зобал-ракъальуль ва гъединго жидерго напсазулъги.

سَرُبَهُمْ يَذِتْنَانِي الْآفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ
حَقٌّ يَتَّبِعُونَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ أَوْ لَمْ يَكُنْ
بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٥٣﴾

Гъел цIакъ кIудиял гIаламатал руго жидеца пикру гъабулел гIадамазе ва гъезда жаниб баянаб хIужа буго гъаб кинабго махлукъ бижарав Халикъ вукIиналда.

Гъев Халикъ жив цогояв Аллагъ ﷻ вуклиналда тӀоритӀел гъабула гъеб махлукъальул тадбир цӀакъ камиго гъабун буклиналъ. Гъеб тадбир гъабулев чи кӀиго яги гӀемерал рукӀарал ани гъадинаб камилаб тадбир буклинароан: якъинаб жо буго кӀиго яги гӀемерал гӀадамазул пикру ва мурад кидаго цохӀо хӀалалъ букӀунареблъи. Гъезул пикру цоцаде данде ккечӀеб мехаль гъел цоцаль къацандула. Гъеб дагӀба-къец ккараб мехаль гъаб гӀаламалъул низам ва тадбирги биххилаан. Гъаб гӀаламалъул пикру гъабураб мехаль гъел гӀадамазе тӀубанго баянлъизе, гъаб Къуръан хӀакъаб Аллагъасул ﷻ калам букӀин. Гъел мушриказе дур БетӀергъан Аллагъ гӀоларогонищ вугев нугӀлъун мун гъесул авараг вукӀин жидеда лъазе? Гъев Аллагъ ﷻ вуго гурищ жинда кинабниги жо бихъулев ва лъалев? Гъез пикру гъабулеб гъечӀо Аллагъасул ﷻ аятазул, гъезда бичӀӀулебги гъечӀо Аллагъасул ﷻ калам.

54. Мун кантӀе, я гъав инсан!

**ХӀакълъунго гъал мушрикал
руго жидеца ахират букӀиналда
иман лъоларого, гъенир жал**

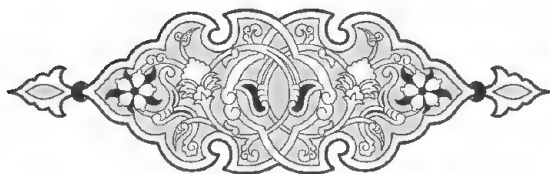
**жидер БетӀергъангун данде чӀвазе рукӀиналда божуларого
шакдариялъулъ. Дуда лъае, я гъав инсан, хӀакълъунго гъев
Аллагъ ﷻ вукӀин жиндир гӀелмуялдалъун жив кинабго жоялда
сверун лъугъарав. Гъесда лъала капурзабазулги мушриказулги хӀал:
гъез бицунеб хабарги лъала, гъабулеб гӀамалги лъала. Гъезие гъабизе
хӀакъаб гӀазабги ахираталда Аллагъасул ﷻ гъабизе буго.**

Аллагъасул ﷻ тавфикъалдалъун Сурату Фуссилаталъул тафсир ва таржама хъван тӀубана.

Кинабго рещц ва щукру гӀадегӀанав Аллагъасе буго.

أَلَا إِنَّهُمْ فِي مِرْيَةٍ مِّن لِّقَاءِ رَبِّهِمْ أَلَيْسَ لَهُمْ

يَكُنْ لِّشَيْءٍ مُّحِيطٌ ﴿٥٤﴾

42. Сурату Шұра

سُورَةُ الشُّرَىٰ

Гяб сураталда жаниб аслияб куцаль бицен гябулеб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ рисалаталъул ва гъесул вахІоялъулги. Сураталъул байбихъуда гъеб вахІоялъул ва рисалаталъулги БетІергъанлъун жив вугев Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ бицун буго. Жинца расуллъун витІизе бокъарав чи тІаса вишулев, гъесда инсан куфру-ширкалъул бецІлтиялдаса иманалъул нуралде вачунеб дин жинца вахІю гябулев, жиндий зобалазул агъуялъ цибаб гІужалъ тисбихІ гябулев, кинабго махлукъалъул БетІергъанлъунги жив вугев.

Хадуб мушиказул хІал баян гябун буго, гъезул рагІиялъул къабихІлтиялъ зобал тІутІун ине гІагарлъула абулеб буго. Гъеб къабихІаб рагІиги Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ лъимал руго аби буго. Киналго расулал жиндалъун ритІулеб дин цохІю дин букІин баян гябулеб буго. Гъеб динги Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ цо гъавун, гъесие гІибадат бацІцІад гъаби буго, Аллагъасул расулаздаги $\text{عَلَيْهِمُ السَّلَام}$ гъесул тІахъаздаги иман лъей буго.

Къуръаналда инкар кколел, гъеб гъереси гябулел гІадамазул бицун буго, ахират букІинги, хІисаб-мизан, жазаъ букІинги гъереси гябулезулги бицун буго.

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ хІалкІолтиялда тІоритІел гябулел гъесул махлукъалъулъ ругел гІаламаталги рицун Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ гІибадат гъабиялде ва гъесие мутІигІлтиялде ахІулел руго.

Гяб сураталда цІар лъун буго «Шураятъул сурат» абун. Шура буго гІадамаца цоцаль ургъун, дандбан жидер дин ва дунял гъаби. Гъеб Шура бусурбабазул жамагІаталъул бицунго кІвар бугеб иш букІиналда ишара гябун буго гяб сураталда жаниб бицараб жоялъулъги.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ХІа, мин.

حَمْدٌ

2. ГІайн, Син, Къаф.

عَسَقٌ

ГІадегІанав Аллагъасда лъала гъал хІарпаздалъун бугеб жиндир мурад.

3. ГІадегІанав Аллагъас дуда гяб
Къуръан вахІю гябураб гІадин, я
МухІаммад $\text{صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ}$, Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ

كَذَلِكَ يُوحِي إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

дудаги ва цогидал дудасан цере рукларал расулаздаги ﷺ
вахлю гябуна жиндир рисалат.

Жиндир гуч бергъарав, жиндир пишаялъулъ хІакимияв вуго гъев Аллагъ ﷻ. Жинда жаниб пайда-хІикмат гъечлеб жо Аллагъас ﷻ гябуларо, гъеб жинца хІукму гябураб жо тІубазе жиндир гуч бугевги вуго.

4. Гъев Аллагъасул ﷻ мулк буго зобал-ракъги, гъезда жаниб бугеб кинабго махлукъги. Гъев Аллагъ ﷻ вуго жив тІадегІанав ва кинабго кІодолъи ва ханлъи жиндие бугев.

لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴿١﴾

5. Зобал хъвалхъун, тІутІун ине тІагарлъун рукІуна Аллагъасул ﷻ кІодолъи, тІадегІанлъиялдаса хІинкъун; цоязда тІад цоял ругел гъел зобал.

تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَّقَنَّ مِنْ فَوقِهِنَّ وَالْمَلَائِكَةُ يَسْجُدُونَ لَهُمْ وَإِسْتَفْعِرُونَ لَهُنَّ فِي الْأَرْضِ إِلَّا إِنْ أَرَادَ اللَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٢﴾

Цоги магІна гябуна: Гъел зобал тІутІун ине тІагарун рукІуна гяб ракъалда тІад ругел тІадамаз гябулеб тІасилъи бихъун, мушриказ Аллагъасдехун гІунтІизе гябулеб рагІи сабаблъун: Аллагъасул ﷻ лъимал руго, малаикзаби гъесул ясал руго абураб. **Зобалазда ругел малаикзабиги даимго Аллагъасе** ﷻ **тасбихІ** гябулел рукІуна гъесие рецц гябигун цадахъ. Ракъалда тІад ругел муъминзабазул мунагъал чуре абун Аллагъасда ﷻ гъарулелги рукІуна. **Нуж канте, я гъал тІадамал! ХІакълъунго Аллагъ жинца мунагъал чурулев ва жив гурхІулев вуго.**

ТІадегІанав Аллагъас жив гуч бергъарав, жиндир ханлъи ва къадру тІадегІанав, жиндие бокъараб амру тІубазе гъунар бугев БетІергъан Аллагъ жив вукІин бицун хадуб жиндир лагъзадерида хитІаб гябулеб буго «Нуж канте!» - абун гъел жиндехун гІенеккизеги тІамун «Гъев гуч бергъарав ханлъун вугев Аллагъ ﷻ цІакъ гурхІулев ва тІаса лъугъунев вуго» - абун. Гяб аят цІаларав чиясул рекІелъ цохІо зарра тІадаб жо иман бугони гъев лагъ гІедегІизе ккела жинца тавбу гябизе ва жив гурхІулев, жинца мунагъал чурулев Аллагъасде ﷻ вуссун, гъесул ахІиялъе жаваб къун, гъев рази гъавизе яхІ бахъизе. ЛъикІаб тІамал гяби нахъе бахъизе гяби буго шайтІаналь инсан махсароде кколеб бакІ. ЛъикІаб тІамал «Метер гябила» абураб рагІи инсанас абураб мехаль гъеб малгІуналъул мугъ битІула, гъелъул ракІ бохула, гъелъул тІолго черх лазат-рахІат шун хІалхъола. Инсанас тавбу гябураб мехаль, гъев лъикІаб тІамал гябиялде хехлъараб мехаль

гьєб малгІуналъул мугь бекула ва гьєб «Вай! Вай!» - абун ахІулаго лъутун уна.

6. Жидеца Аллагьги جَلَّ جَلَالُهُ тун, гьєсие гьабулєб гІбадатги тун цоги вализаби жидєє кколєл гІадамал: Жидеца

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ اللَّهُ حَفِيفٌ عَلَيْهِمْ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ٦

Аллагьасдєхун ширк гьабун хьанчал ва цогидал жал аллагьзабилъун колєл:

Гьєзул гІамал жинда бихьулєв, лъалєв, гьєб гІамал хьван, цІунун нахьє толєв вуго гІадєгІанав Аллагь. Мун гьєчІо, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьєзде гІадє гІамурав вакил. Гьєзда хІал гьабун хІакьаб Исламияб дин гьабизабизє. Мун вуго гьєзухьє хІакьаб дин швєзабулєв расул. Гьєз гьабураб гІамалалъул жазаъ жидєє букІинє буго щибго щаклъи гьєчІого.

7. Дица дуда пєрє рукІарал аварагзабаздє عَلَيْهِ السَّلَام вахІю гьабураб

وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لِتُنْذِرَ أُمَّ الْقُرَى وَمَنْ حَوْلَهَا وَتُنْذِرَ يَوْمَ الْجُمُعِ لَا رَيْبَ فِيهِ فَيُقِفُّ فِي الْحُتَّةِ وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ ٧

гІадин, дудаги гьаб Къуръан вахІю гьабуна, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиб гІараб мацІалда цІалулєб гІєхьлъун. Дуца

гьєлдалъун хІинкьи кьєзє киналго росабазул аслулъун бугєб Маккаялъул агьлуялъє, гьєлда свєрун ругєл киналго росабазул агьлуялъєги хІинкьи кьєзє: дуниялалъул киналго рахьаздє щун ва кинабго заманаялъ.

Щибго щаклъи гьєчІєб Къиямасєб кьо, букІинє букІиналдалъунги хІинкьи кьєзє. Гьєб кьоялъ Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал гІадамал алжаналдє инє руго, Аллагьасдє جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал гІадамал жужахІалдє инє руго. Гьєб кІиго гурони унєб бакІ гьєчІо, гьєлдаса хадуб тІокІаб хис-басги гьєчІо. Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ цІоб-рахІматалдалъун жидєр рекІєлъ иман букІарал, амма жидєр мунагьал сабаблъун жужахІалдє рєхарал гІадамал кьватІирє рахьинє гьарула, Аллагьасє جَلَّ جَلَالُهُ бокьарабгІан мєхалъ жидєє гІазаб гьабун хадуб ва гьєл алжаналдє лъугьинє гьарула.

8. ГІадєгІанав Аллагьасє бокьарабани кинабго халкъ цохІо умматлъун

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ يَذَّكُلْ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُمْ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ٨

гьабилаан: ЦохІо диналда гьарилаан.

Гьєбги Исламияб дин буго. Яги кинабго халкъ жал кьосараллъун гьарилаан.

Кинниги Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ жиндиє бокьарал гІадамал жиндир рахІматалъулъ лъугьинє гьарула. Исламияб диналда тІоритІун

алжаналде лъугъине гъарула. Жал Исламияб диналде рачинчІел зулмучагІазе Аллагъасул ﷺ глазабалдасан гьел цІунулев вали вукІунаро ва гъезие квербакъи гъабулев цоги щивго чиги вукІунаро.

9. Гъаб амру гъадин бугониги мушрикаца Аллагъги ﷺ тун цоги вализабийищ кколел ругел жидер алагъзабилъун?

أَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْوَلِيُّ وَهُوَ يُحْيِي الْمَوْتَى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٩﴾

Гъез жидее квербакъи гъабила абун, шапагІат гъабила абун. Гъабуларо гъез шапагІат ва квербакъи. Жив цогояв Аллагъ ﷺ вуго киналго гІадамазул хІакъикъияв вали – гъесда буго кинабго амруялъул буссин. Гъев вуго жинца муъминзабазе квербакъулевги. Гъев Аллагъ ﷺ вуго жинца хварал гІадамал чІаго гъарулевги. Гъев Аллагъ ﷺ вуго жиндир кинабго жоялда хІалкІолъи бугевги. Гъединав Аллагъги ﷺ тун цоги вализаби цІехолел гІадамал ахІмакъзаби рукІин хІакъаб жо буго.

10. Нуж жиндиль хилипІъараб жоялъул хІукму гъаби Аллагъасул ﷺ Къуръаналде буссине гъабе ва гъесул расуласул ﷺ суннагалдеги буссине гъабе. Дуца къавмалда абе, МухІаммад

وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿١٠﴾

ﷺ ; «гъал цере рехсарал гІадегІанал сипатал жиндие ругев Аллагъ ﷺ вуго дур БетІергъан. Киналго умуразулъ дир тавакал гІами буго гъев Аллагъасда ﷺ. Ва дида гІаде бачІараб кинабго амру буссине гъабиги гъев Аллагъасде ﷺ буго дир»- абун.

Гъаб рагІи буго мушрикаца Аллагъ ﷺ гурел цоги вализаби кколел ругельул гъезул рагІи ва гІамал гІубанго мекъаб букІин бичІчІизе гъаби ва хирияв аварагас ﷺ жиндир кинабго амру цохІо Аллагъасде ﷺ буссараб букІин бицинги.

Муъминзабазул хІукму гъабизе унеб бакІ Аллагъасул ﷺ калам Къуръанги хирияв аварагасул ﷺ суннатги букІуна. Динияб бугониги, дунияляб бугониги цониги масъала букІунаро жиндие Къуръан-хІадисалда рекъон хІукму гъабизе кІолареб. Къиямасеб къо чІезегІан халкъалъе къанунлъун (закон) ва дустурлъун (конституция) буго Хирияб Къуръан. Чан батІияб гІадлу хисаниги, щиб хІукумат ва улка-ракъ бугониги гъеб Къуръаналда жаниб далил ва хІужжа буго гІадамазул яшавальулъ, гъезда гъоркъоб ккараб хилап жиндальун гІубазе гъабизе кІолеб.

Ва амма гьєб Къуръаналь гьабураб хІукму бильлъанхъизабизе ккани гьєлъие къваригІуна Исламияб хІукумат ва шаргІияв имам. Гьєб кІиго жо гьєчІєбгІан мехаль Къуръанальул хІукму тІубазабизе кІоларо цакъго дагъал масъалабазулъ гурони ва кІиявго дагІбадулав Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хІинкъарав муъминчи вукІун гурони.

Бусурбабазул гІемерисел щибго кІвар гьабичІого Аллагъасул каламги тун, капурзабазул хІакимасухъе унел руго хІукму гьабизе. Гьаб буго цакъ мекъаб гІамал гьєв капурлъиялда хІинкъи бугеб! Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хІукмуялдагІун гурони хІукму гьабизе бегъуларо бусурманчияс. Гьєб хІукму тІубазе кІун гутІи гьєсул гІайиб букІунаро, амма капурзабазул къануналда рекъон хІукму гьабурав чи капурчи вукІиналда гІагараб буго. Гьєлъие Къуръанальул аяталги руго, хІадисалги руго. ЦІодорлъи гьабизе кколеб бакІ буго гьаб! Дунял буго хеккого тІаса унеб рукъ. Гьаб дунялалъул дагъабго заманаялъул маслахІатги тІаса бищун ахираталда абадияб гІазабалъулъ кколеб гІамал гьабизе бегъуларо дагъабниги гІакъло бугєв чияс!

11. Жинца зобалги ракъги бижарав вуго

гьєв Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ : Щибго мисал сурат гьєчІого гьаб кІудияб гІалам жинца батизе гьабурав вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ .

Нужее Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ руччабиги гъаруна

нужерго напсаздаса. Гьединго Аллагъас

جَلَّ جَلَّالَهُ хІайваналги гъаруна бихъинал ва цІуял.

Гьєлдалъун Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нужер насло бижизе гьабула ва хІайваналги гІемерлъизе гъарула. Гьєв Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ рельъараб щибго жо гьєчІо. Гьєв Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жинда кинабго жо рагІулев ва кинабго жо жинда бихъулев.

Гьєв Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ рельъараб жо гьєчІо жиндир заталъулъ (черхалъулъ), сипатазулъги, пишабазулъги. Къокъго абуни Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ рельъарав гьєчІо сунданиги.

12. Гьєв Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ кодоб буго

зобалазулги ракъалъулги ризкъи ва хазина. Гьєс жиндие бокъарасе ризкъи гІатІидго къола, жиндие бокъарасе дагъ къунги тола.

ХІакълъунго Гьєв Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жинда кинабго жо лъалєв ва кинабго жоялъє мустахІикъаб, маслахІат бугеб жо жинца

فَاطِرُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُم مِّنْ

أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًا مِّنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا

يَذَرُوكُمْ فِيهَا لَيَسَّ كَيْسُهُنَّ شَيْءٌ وَهُوَ

الْسَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١١﴾

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَبْسُطُ الرِّزْقَ

لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٢﴾

гъабулев.

13. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуже динлъун гъабун буго НухI аварагасе عَلَيْهِمُ السَّلَام динлъун гъабун букIараб ва дуде вахIю гъабураб дин. Гъединго Ибрагъим аварагасда عَلَيْهِمُ السَّلَام, Муса, Гиса аварагасдаги عَلَيْهِمُ السَّلَام вахIю гъабун букIараб дин. Гъеб киназдаго васият гъабураб ва вахIю гъабураб дин буго нуж Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIакъаб диналда чIа ва нуж къукъаби гъарун гъеб диналъулъ рикъаруге абун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абураб дин.

Киналго аварагаби عَلَيْهِمُ السَّلَام жиндалъун ритIараб дин буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие гIибадат бацI цIад гъаби. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амроги гъабун буго гъеб дин цIуне абун ва гъелда жаниб мекъаб, батIулаб, бидгIияб жо лъугъине тоге абунги. Гъел мушриказда цIакъ захIматлъун бихъун буго МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуца гъел жинда ахIулеб дин. Жидер алагъзабиги реххун тун цо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ лагълъи гъабизе бокъулеб гъечIю гъезие. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие вакъарав чи вачуна жив разияб диналде ва гъеб диналда жинца гIовитIула жинца иманги лъун, тавбоги гъабун исламалда вачIарав чи. Гъесие Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ квер бакъи гъабула гъеб исламияб диналда витIун чIесе.

14. Гъел гIадамал жидер диналъулъ рикъаричIю жидехъ аварагабиги عَلَيْهِمُ السَّلَام рачIун гъез баянал хIужабиги рихъизе гъарун хадур гурони. Гъел рикъариялъе сабабги букIана поцадехун бугеб хIалхъублъи ва тушманлъи.

Жидехъе расул вачIараб мехаль цо гIадамаз гъесда иман лъуна ва гъев ритIухъ гъавуна. Цогидал гъесда инкар ккун чIана. Гъесда инкар кквеялъе сабаб букIана гъев расуласдехун хIал хъублъи ва тушманлъи гъаби. Жидер ханлъи, кIодолъи гIаса ине бокъичIого, яги гъев расул жидедаса гIодогIанлъун вихъун гъесда нахърилъгъине чIухIун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цебего гъабураб къотIи букIинчIеб ани хIисаб-мизан ва жазаъ ахираталда гъабизе буго абун гъел гIадамазе дунялалдаго гIакъуба-гIазаб гъабилаан. Гъеб Китабияб агълуялъул хадусел умматалги, жидеца гъеб гIехъалда гIамал гъаби умумуздаса ирсалъе босун бугониги, жидер диналъулъ цIакъ шақдарулел руго. Жидеца гIобараб иманги лъолеб

﴿ شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا
وَالَّذِي أُوحِيَ إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ
إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا
الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ
مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ
وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ ﴾

﴿ وَمَا تَنْقُرُوا الْأَرْضَ بَعْدَ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعْيًا
بَيْنَهُمْ وَلَوْلَا كِمَّةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ إِلَى
أَجَلٍ مُّسَمًّى لَفُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ أُورِثُوا
الْكُتُبَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ
مُزِيدٍ ﴾

гъечЮ, жидеда гъеб тІехъальул хІакъикъатги гъалеб гъечЮ: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рештІине гъабураб хІалалъищ гъеб бугеб, яги хис-бас гъабунищ бугеб.

Гъаб ахирияб рагІиялъе цоги магІна гъабуна: «Китабияллъун ругел ягъудиял ва насраниял МухІаммадил صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва Къуръаналъул амруялъулъ шакдарулел руго»-абун. Гъесда нахърильлъине мутІигІлъулел гъечЮ жидер тІехъалда бицен гъабурав хІакъав авараг гъев вукІин лъалеб бугониги. Жидеца абулеб буго: «Гъев гІарабияв вуго, нижер тІехъаль бицен гъабурав авараг Баунисраилазул вукІине ккола»-абун.

15. Дудаса церехун ругел умматал жидер диналъул амруялъулъ хилиплъун ругелъул дуца гъел киналго ахІе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиб битІараб, бацІадаб исламияб диналда. Гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда ахІиялъулъ мун витІунги чІа дуда амро гъабураб хІалалъ, мун нахъ вильлъунге гъел гІадамазе бокъараб жоялда.

Мушриказда гІенеккун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялда халкъ ахІи тоге, гъезул хъанчазде гІайиб чІвайги, гъезул ширк батІулаб букІин бицинги тоге!

Дуца абе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «Дица иман лъун буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рештІине гъарурал киналго гІахъазда ва гъел жидехъе къурал расулаздаги. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дида амро гъабун буго дица хІукму битІун гъабе абун дида аскІор хІукму гъабизе рачІарал гІадамазе, гъел щиб диналда ругониги. Насраниязул ва ягъудиязул динал руго цояз цоязда инкар кколел. Исламияб дин буго киналго аваразабазда وَعَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва киналго гІахъазда иман лъолеб, гъел ритІухъ гъарулеб.

Цогиги дуца абе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «ГІадегІанав Аллагъ вуго нужерги нижерги бетІергъан. Нижеца гъабураб гІамалалъул жазаъ нижее гъабизе буго, нужеца гъабураб гІамалалъул жазаъ нужее гъабизе буго. Нужедаги нижедаги гъоркъоб нильеца чІезе гъабизе ккараб хІужжа-далилги гъечЮ. ХІакъабги бутІулабги жо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ батІа гъабун буго ва гъеб загъираб ва жиб баянабги буго. Нужеца гъелда инкар ккуна абун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукму къадарги хисуларо. Ниль киналго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ данде гъаризе руго ва нильер ахирияб руссулеб бакІги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукмуялда буго»-абун.

Гъаб аяталъул хІасил буго: хІакъаб жо загъирлъун хадуб гъелда инкар

فَإِنَّكَ فَادَعُ وَأَسْتَفِمْ كَمَا أَمَرْتُ وَلَا
تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَقُلْ آمَنْتُ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ
مِنْ كِتَابٍ وَأَمَرْتُ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمُ اللَّهُ رَبُّنَا
وَرَبُّكُمْ لَنَا أَعْمَلْنَا وَلَكُمْ أَعْمَلْنَا وَلَا
حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ اللَّهُ يَجْمَعُ
بَيْنَنَا وَاللَّهُ أَلْمُصِيطِرُ ﴿٥٩﴾

ккун чларал ғадамазе хIужжа-далил бачиналдаса щибго мунпағIат
букIунаро, ғыздехун ғабулеб дағIба-къецги щибго хайир ғьечлеб,
заман ғадада хвезе ғаби ва напсги, хIалги сваказаби букIуна. Ғаб
хIалалда ккараб мехаль муьминзабазе лъикIаб буго кинабго амро
Аллағьасда جَلَّ جَلَّالَهٗ тIамун тей, ғьесда таваккал тIамун, ғьесда дугIа ва
хIели ғабун рукIин.

Ғаб аяталь бицен ғабулеб заман буго жакъа нильеда бихъулеб
заманги. Кинабго батIулаб жо бергъун буго, ғьельие квер бакъи
ғабулел ғадамалги Iемерлгъун руго. ХIакъаб диналда жидеца ахIулел,
Аллағьасул جَلَّ جَلَّالَهٗ диналье квер бакъи ғабизе бокъарал ва ғьед дин
ғаб ракъалда букIине ғабиялье ургъулел муьминзаби ракъалда тIаса
тIағIине ғьаризе къасд ғабулеб буго. Кинабго къварилгъи ва квешлгъи
ғьезул балагългъун рикIкIунеб буго. Аллағьас جَلَّ جَلَّالَهٗ жидеда цим бахъун
тIаде риччарал ғIазабалги муьминзабазул тIайиблгъун толеб буго.

Ва амма нужеда лъас я ғьал муьминзаби: «ХIакъаб жоялда чларал
ғадамал кинабго заманаялгъ дағьал рукIана, ғьезул тушбабиги Iемерал
рукIана. ТIадеIанав Аллағьас ритIарал аварағзабазеги تَتَّبِعُوا تَتَّبِعُوا السَّلَام تَتَّبِعُوا
къварилгъи ва ғIазаб ғабуна. Ғьезда: ғьерсихъаби руго нуж, сихIрочағIи
руго абуна. Нуж сабаблгъун нижее баракат ғьечIолгъи щолес бугин
нуж нижеца чIвазе ругинги абуна. Ғьел аварағзабаца عَلَيْهِمُ عَلَيْهِمُ السَّلَام عَلَيْهِمُ
тIад къараб рисалат умматальухъе швезе ғабуна, жидеде бачIараб
къварилгъиялда саброги ғабуна.

Ғьедин бачIун буго нильехъе ғаб исламияб дин ва Аллағьас جَلَّ جَلَّالَهٗ ниль
хира ғьарун ва кIодо ғьарун руго ғаб диналда жиндир цIобалдалгъун
ниль рачун. Ғаб Аллағьас جَلَّ جَلَّالَهٗ нилье ғабураб кIудияб цIоб
рахIматалда данде нильеца ғабизе кколеб шукру буго ғаб хIакъаб дин
цIунулеллгъун ва ғьед цебехун бачунеллгъун ниль рукIин. Ғьед бигъаяб
амро ғьечIо. Ғьед нух буго Аллағьас جَلَّ جَلَّالَهٗ цIакъго хира ғьарурал, жинца
тIаса ришарал муьминзабазе гурони жиб бигъальулареб.

Ғьел муьминзабазе кинабIаги захIмалгъи букIунаро Аллағьасул جَلَّ جَلَّالَهٗ
диналье тIоло рухI кьезеги, тIакъуба къварилгъи хIехъезеги. Ғьел
муьминзабазда жидеда щвараб къварилгъи бихъула Аллағьасул جَلَّ جَلَّالَهٗ
рахъальан жидеде бугеб рахIматлгъун. Ғьезда якъинго Аллағьас جَلَّ جَلَّالَهٗ
лъала ва ғьев Аллағьас جَلَّ جَلَّالَهٗ разилгъи гуреб кинабго жо жиб батIулаб ва
ғIададисеб букIинги лъала.

Вехъас бачун унеб гIиял рехъенIадин ахIмакъго, бецго хъвадизе
бегъуларо тIакъилал ғадамал. Инсанас пикру ғабизе ккела жив лъица
вижун вугев, лъица хъихъун вугев ва щиб жоялье жив вижун вугев абун.
Инсанас тIибадат ғабиялдалгъун яги ғабицIого теялдалгъун Аллағьасе

җәлҗәләһ буҗеб шибо асар җеҗәлә. Җеб җибадат җабиалдалҗун инсан абадияб ахираталда алжаналҗул аҗлолҗун лҗуҗуна. Җибадат җабизе чухларав чиги абадияб җазабалҗул рукҗлҗун буҗеб жуҗахларуве лҗуҗине җавула.

Инсанасда раклалде ккезе беҗуларо, дица иман лҗуна абураб раҗилҗалдалҗун жив алжаналда ине вугин абун. Җадеҗланав Аллаҗасул җадат буго жиндие рокҗарал муҗминзабазул хлар бихи җабулеб җезде тлад батли-батлиал җварилҗаби риччан. Җелдалҗун жегиҗи җезул даража-макҗам тладегланлҗизе ва жиндир цогидал лаҗзадерида ццере җел тлокI җарун җездалҗун жиндир алжанал берцин җаризе. Аллаҗасул җәлҗәлә диналҗе җоло цохло раҗиги абичлого, цохло хлетле-квералда заз җараб җадаб җварилҗи жидедаги швечлого рехҗалҗе чахҗаби җадин хҗадулел җадамалги, Аллаҗасул җәлҗәлә диналҗе җоло җумру кҗезе хладурал җадамалги цоцаде ращад руклунаро.

Аллаҗ җәлҗәлә разилҗи бокҗарав чияс җев разилҗулеб җамал җабизе ккола. Аллаҗ җәлҗәлә разилҗулеб җамалалҗул бишунго тладегланав буго Аллаҗасул җәлҗәлә диналҗе җоло жинца бошлги, рухлги кҗей, җаб амру биччла нужеда я җал бусурбаби! Нуже бокҗун батани Аллаҗ җәлҗәлә разилҗиги, абадияб алжанги, нужеца лҗазе җабе Аллаҗасул свалат салам лҗеяв авараҗас ва җесул хириял асхларзабаца хҗадизе җабураб нух. Җеб нухалҗ хҗадизе Аллаҗас җәлҗәлә нилҗе тавпикҗ җабеги.

16. Жидеца Аллаҗасул җәлҗәлә диналдаса

җадамал нахҗе чвалел, җеб дин цо җадамаз босун буҗеб мехалҗ җеб дин

җересиҗи җабулел, җал җадамазул җамал җадада хвараб буклуна ва

җезул хлужҗаги Аллаҗасда җәлҗәлә асклөб батлүлаб буклуна. Җезде

Аллаҗасул җәлҗәлә ццим бахҗи шола, ахираталда җезие гучаб

җазабги буклуна. Җаб аят рештлине җабуна Бануисраиллазул цо

кҗукҗаялҗ исламияб диналдаса җадамал нахҗе члҗазе кҗасд җабураб мехалҗ.

وَالَّذِينَ يُحَاجُّونَ فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا
أَسْتَجِيبَ لَهُمْ، حُجَّتُهُمْ دَاحِضَةٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ
وَعَلَىٰ هُمُ الْعَذَابُ سَدِيدٌ ﴿١٦﴾

17. Җадеҗланав Аллаҗ вуго жинца җаб

Кҗурҗан рештлине җабурав хларҗаб

диналдалҗун.

اللَّهُ الَّذِي أَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْمِيزَانَ
وَمَا يَذَرُكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ ﴿١٧﴾

Жинца битлараб җадло ва раццлалҗиги

рештлине җабурав. Дуда лҗаларо я җав инсан, кҗиямасеб кҗо цлакҗ җагарлҗун батизеги беҗула. Җелҗие хладурун вукла, җеб

къоялъул гІазабалдаса хІинкъун вукІа!

18. Гъеб къиямасеб къо хехго бачІин
гІалаб гъабула гьелда иман лъоларел
капурзабаца. Гъез абула: «Кида гъеб
букІине бугеб?»-абун. «Хехго бачун
вачІа мун гъеб гІазаб»-ян абула.

Жидеца иман лъурал гІадамал гъеб
къиямасеб къоялъул гІазабалдаса
хІинкъун рукІуна ва гъезда лъала гъеб къиямасеб къо ва гъениб
бугеб гІазаб, хІакъаб амро букІин.
Мун кантІе, я гъав инсан! ХІакълъунго къиямасеб къоялда
божичІого гьелъул хІакъальулъ дагІба-къец гъабулел гІадамал
цІакъ рикІІадаб къосиналъулъ ругел руго.

19. ГІадегІанав Аллагъ жиндир
лагъзадерие лъикІІъи гъабулев, жиндие
гьел рокъулев ва гъезда жив гурхІулев
вуго.

Аллагъас ﷻ жиндие бокъарав чиясе гІагІидаб, гІемераб
ризкъиги къола. Гъев Аллагъ ﷻ вуго жив гучав, жиндие бокъарб
жо бокъухъин гъабизе кІолев. Жив кинабго жоялдаса бергъуневги
вуго.

20. Жинца ахираталъун лъикІІъи
бокъун гІамал гъабулев чиясе Дица
ахираталъул лъикІІъи цІикІІине
гъабила, дуњялалда гъесие тавпикъги
гъабила лъикІаб гІамал гъабизе.

Жиндие дуњялалъул боцІи бокъарав чиясе Дица гъебги къола.
Амма гъесие ахираталда щибго лъикІІъи букІунаро. Гъесие
цохІого дуњял бокъун букІиналъ жив ахиараталда цвараб мехалъ
цІакъ мискинав, хъаркІасав чилъун ватула жиндир щибго лъикІаб
гІамал гъечІев.

21. Гъел мушриказе жидеца дин лъолел,
гІахъал чагІийиш ругел? Аллагъас ﷻ
лъечІеб ва Аллагъ ﷻ жинда рази
гъечІеб шаргІ лъолел алагъзабийиш
ругел гъел мушриказул? ГъечІо
гъезие шаргІ лъолев чи цохІо Аллагъ
ﷻ гурони. БетІергъан Аллагъасул

يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا
وَالَّذِينَ آمَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ
أَنَّهَا الْحَقُّ الْآئِنَ الَّذِينَ يُتَارَعُونَ فِي
السَّاعَةِ لَفِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿١٨﴾

اللَّهُ طَيِّبٌ يُّعْبَادُهُ يَزَكِّيْ مَنْ يَّشَاءُ وَهُوَ
الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿١٩﴾

مَنْ كَانَ يُرِيدْ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي
حَرْثِهِ وَمَنْ كَانَ يُرِيدْ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ
مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَّصِيبٍ ﴿٢٠﴾

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ
مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ
لَفُتِحَ قَبَابُهُمْ وَأَنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢١﴾

хІукму букІинчІебани: жазаъ ахираталда гъабила абураб; гьел мешриказе дунялалдаго гІазаб гъабизе букІана.

ХІакълъунго жидеца купру-ширкардалъун напсазе зулму гъабулел гІадамазе ахираталда гучаб жинца унтизабулеб гІазаб букІине буго.

22. Дуда капурзаби рихъизе руго, я гъав инсан, ахиратада жал цІакъ хІинкъараллъун, дунялалда жидеца гъабураб гІамал сабаблъун ва амма гъеб гІазаб гъезие гъабизе букІин хІакъаб амро буго. Жидеца иманги лъун лъикІаб гІамалги гъабун

хъвадарал муъминзаби алжаназул ахазукъ рахІаталда, лазаталда рукІине руго.

Гъезие Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ аскІоб жидее бокъанщинал нигІматалги руго. Гъаб буго цІакъ кІудияб шІоб рахІмо ва лъикІлъиялда кверщел бати.

23. Гъал алжаналъул абадиял нигІматал руго ПІадегІанав Аллагъас жинда иман лъун лъикІаб гІамал гъабун хъвадарал гІадамазе къотІи гъабурал.

Дуца гьел мушриказда абе МухІаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Дица нужедасан ужра-мухъ гІалаб гъабулеб гъечІо Аллагъасул

рисалат нужехъе швезе гъабунин абун.

Дица гъарулеб буго гъаб рисалат швезабизе дие ква-квал гъабуге абун нильеда гъоркъоб бугеб гІагарлъиялъул хІакъ цІунунгІаги»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амро гъабулеб буго дуца гьел Къурайшиязда абе абун: «Нильеда гъоркъоб бугеб гІагарлъиялъул хІакъ цІунунгІаги нужеца дун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рисалат тІубазе те, дие нужеца квер бакъи гъабулеб гъечІони квал-квалгІаги гъабуге абун. Гъаб буго исаламалъул байбихъараб заман. Хадуб гьел Къурайшаца аварасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дагІват тІибитІулеб бихъидал ва гьесда хадур гІадамалги лъугъиндал цІакъго гьесие къварилъи гъабизе бай бихъана.

Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел Къурайшиязе хІинкъи кьолел аятал рештІине гъаруна. Гъаб «гІагарлъиялъул хІакъ цІуне»-абураб рагІиялъе цоги магІна гъабуна гІалимзабаца: Нужеца дир гІагарлъиялъул адаб

تَرَى الظَّالِمِينَ مُسْفِقِينَ مِمَّا
كَسَبُوا وَهُوَ وَاَقْعُ بِهِمْ وَالَّذِينَ
ءَامَمُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي رَوْضَاتِ
الْجَنَّةِ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ
ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٢٢﴾

ذَلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا
إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ وَمَن يَقَرِّضْ حَسَنَةً
نَّزَّلْنَا فِيهَا حَسَنًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٣﴾

Хурмат ғыабе, ғыезие лыйкІлҕы ғыабе ва ғыезда нахҕрильҕа абун. Ғеб мағна ғыабиялҕе сабабгы буго Аллағыасул свалат салам лҕеяв аварағасдаса бицараб сахІхІлаб хІадис: «*Дица нұжее толеб буго кІиго кІудияб амро: Аллағыасул ﷺ калам Къуръан ва дие хирияб дир агьлоги. Ғеб кІиябго цоцадаса батІалҕизе ғыечІо кІиямасеб кІоялҕ дица шафағІат ғыабулеб хІавзалда ғыелги дунги данделҕизеҒІан*»-абун. Хирияв аварағасул ﷺ агьло боқы аварағ ﷺ воқы букІуна, ғыесул агьлоялда щим бахы аварағасда ﷺ щим бахы букІуна. Жинца лыйкІлаб Ғамал ғыабурав чиясе Дица ажро цІикІкІине ғыабун кҕела. ХІакҕльунго ТІадеҒІанав Аллағ жинца муъминзабазул мунағал чурулев вуго, жиндие тІағІат Ғибадат ғыабурал Ғадамазе ажро-кири цІикІкІине ғыабун жинца щукру ғыабулевги вуго.

24. Ғел мушрикаца абулеб буго: «МухІаммадица **абулеб буго:** *ﷺ* жинцаго ургҕун къуръан цІалулеб бугин ва Аллағыасда *ﷺ* ҒунтІизе ғыабун ғыересиги бицунеб буго»-абун. Ғел мушрикал руго жидеца ғыереси бицунел Ғадамал.

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا إِنْ يَشَأِ اللَّهُ
يَخْتِمْ عَلَى قَلْبِكَ وَيَمْحُ اللَّهُ الْبَاطِلَ وَيُحِقُّ
الْحَقَّ بِكَامِنَتِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١١﴾

Мун вукІаравани МухІаммад *ﷺ*, дуца ғыереси бицунев Аллағыас *ﷺ* дур ракІалда тІад мугҕруги чІван мун щибго жо бицине кІоларев ғыавилаан. Аллағ *ﷺ* вуго жинца батІулаб жо хвезабулев, ғыеб тІаса ине ғыабулев. Ғедин тІаса ине ғыабула мушриказул ғыереси. Аллағыас *ﷺ* хІакҕаб жо чІезеги ғыабула жиндир Къуръаналдалҕун. Ғедин дуца цІалулеб Къуръан жиб лҕидаго хвезабизе кІолареб буго. ХІакҕльунго Ғев Аллағ *ﷺ* вуго жинда лҕалев Ғадамазул ракІазда бугеб жоги. Мушриказул рекІель бугеб купру-ширк Аллағыасда *ﷺ* лҕала ва ғыезие жидер Ғамалалда рекҕараб жазаҕ ғыабизе буго.

25. ТІадеҒІанав Аллағ вуго жинца лағзадерил тавбо кҕабул ғыабулев. Жинца ғыезул квешал Ғамалал тІаса лҕуҕун толев. Ғев Аллағыасда *ﷺ* лҕала нужеца ғыабулеб кинабго Ғамалги.

وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو
عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿١٥﴾

26. Аллағыас *ﷺ* жидеца иман лҕун лыйкІлаб Ғамал ғыабулел муъминзабазул дугІаялҕе жавабгы ғыабула, ғыез ғыараралда тІадеги цІикІкІине ғыабун лыйкІлҕы кҕола

وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ
وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿١٦﴾

жиндирго цЮбрахІматалдалъун.

Жидеца Аллагъасдаги جَلَّالَهُ гьесул расуласдаги инкар ккурал
гІадамазе жинца унтизе гьабулеб гучаб гІазаб букІине буго.

27. Аллагъас جَلَّالَهُ жиндир киналго

лагъзадерие ризкъи гІатІидго,

гІибитІун къолеб букІараб ани

гьел гІадамаз ракъалда пасалъи

ва зулму гьабизе букІана. Киниги

Аллагъас جَلَّالَهُ жиндир ризкъи рештІине гьабула жиндие

бокъухъин.

ХІакълъунго Гъев Аллагъ جَلَّالَهُ вуго жинда лагъзадерил хІал

лъалев. Гъезул загъиралги бальгоялги гІамалал жинда лъалев ва

рихъулев вуго ТІадегІанав Аллагъ.

28. Гъев БетІергъан Аллагъ вуго жинца

гІадамазул хьул къотІун хадуб гъезие

рахІматалъул цІад рештІине гьабулев

ва гьелдалъун жиндир рахІматги

ракъалда гІибитІизе гьабулев.

Гъев Аллагъ جَلَّالَهُ вуго лагъзадерил киналго хІалазул жинца

тадбир гьабулев гъезул Вали. Жив веццаравги вуго жиндир

нигІматаздалъун ва цЮб рахІматалдалъун.

29. ТІадегІанав Аллагъ цо

вукІиналда ва гъесул хІалкІолъиялда

гІоритІел гьабулел гІаламатаздаса

буго Аллагъас جَلَّالَهُ зобал ракъал

рижи, гьел зобал ракъалда жаниб гІибитІараб рухІчІаголъи

бижиги.

Гъев Аллагъ جَلَّالَهُ гьеб кинабго рухІ бугеб жо жиндие бокъараб

мехаль данде гьабизе кІюлевги вуго. Гъедин бутелъул къиямасеб

къоялх хІисаб-мизан ва жазаъ гьабизе гІадамал тІаде рахъине гъари

Аллагъасе جَلَّالَهُ цІакъ бигъаяб иш буго.

Гъаб аяталда бицараб жоялдаса далил бачун цо гІалимзабаца абуна гъаб

ракъалда тІад гуребги цогиги планетабазда чІаголъи букІине бегъулин

абун. Гелмияб цІех-рехалдалъун Марс абулеб планетаялда чІаголъи

бкІине бегъула абун абуна дунялалъул гелмуялъул гІалимзабаца. Ва

амма цогигал планетазда инсан вати цІакъго шакаб жо буго. Аллагъас

جَلَّالَهُ гъев инсан гъаб дунялалда вижарав, гъенив холев, ахирги

гъаб ракъалдалдаса чІаго гъавун ахираталдаги гъаб ракъалда тІад

* وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَخَوْا فِي

الْأَرْضِ وَلَكِنْ يُنْزِلُ بِقَدَرٍ مَّا يَشَاءُ إِنَّهُ

بِعِبَادِهِ خَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٢٧﴾

وَهُوَ الَّذِي يُزِيلُ الْعِثْمَ مِنْ بَعْدِ مَا قُطِرُوا وَيَنْسِفُ

رَحْمَتُهُ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٨﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتِّينَ يَوْمًا وَهُوَ عَلَىٰ جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ ﴿٢٩﴾

فِيهِمَا مِنْ دَابَّةٍ وَهُوَ عَلَىٰ جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ ﴿٣٠﴾

вукІунеблгы бицун буго, (суратул АгІраф 25 аб. аят).

30. Дуњялалъул рукъоб нужеда щолеб
цо-цо къварилгы буго нужерго гламалал
сабаблъун бугеб. Гіемерисеб нужер
мунагы Аллагыас جَلَّ جَلَالُهُ тІаса лъугъунги
тола.

وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فِيمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ
وَيَعْنُوا عَنْ كَثِيرٍ ﴿٢٠﴾

Щивав инсан жиндир мунагы лъугъанщинахъе гьелда данде жазы
гьабулевлъун вукІаравани гьаб ракъалда тІад чІагояв чиго хутІилароан.
Аллагы جَلَّ جَلَالُهُ гурхІулев вукІун гьес мунагызде данде гІакъуба хех
гьабуларо; тавбо гьабизе, лъикІаб гламал гьабизе рес къола жиндир
лагъзадерие.

31. Нуж Аллагыасдаса جَلَّ جَلَالُهُ рорчІулел,
гьесул глазбалдаса лъутулел гьечІо гьаб
ракъалда тІед ругеб мехалъ кир нуж
ругониги. Нужее гьев Аллагы جَلَّ جَلَالُهُ гурев
поги вали ва жинца квер бакгы гьабулев чиги гьечІо.

وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ
مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٢١﴾

Дуњялалъул рукъор муъминзабазда щолеб унта-щокългы ва
погидаб къварилгы букІуна гьезул мунагыал чуриялге сабаблъун,
аварагабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ щолеб къварилгы букІула Аллагыас جَلَّ جَلَالُهُ гьезул
даража-макъам тІадегІан гьабиалге сабаблъун капурзабазда щолеб
къварилгы букІуна гьезие дуњялалда глазб гьабилъун.

32. ТІадегІанав Аллагыасул гІаламатаздаса ﴿٢٢﴾
руго ралъада тІад хъвадулел мугІрул
гІадал кІудиял гуми.

33. Гьев Аллагыасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъани
жинца гьури чІезе гьабила, цинги
нужер гуми гьеб ралъадалда тІад чІун
хутІила.

إِنْ يَشَاءُ يُسْكِنِ الرِّيحَ فَيَظْلِلْنَ رَوَاكِدَ عَلَى
ظُهُورِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٢٣﴾

Доб мехалъ гуми гьуриялъул кумекалдалъун хъвадулел рукІиналгь
бачараб мисал буго гьаб. Ралъадалда тІад гуми хъвади, гьез гіемерал
гІадамалги, бакІаб къайиги баччи пикру гьабулел чІарІазе гІураб
вагІза ва гІаламат букІана. Жакъа цІакъго кІудиял гІаламатал загьираб
мехалъ гьеб мисал гьитІинаб жольун кколеб буго. ХІакълъунго гьаб
рехсараб жоялъулгы Аллагыасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолгыялда тІоритІел
гьабулел гІаламатал руго жидеца балагызда гіемер сабро гьабулел
ва нигІматазда гіемер щукру гьабулел муъминзабазе.

34. Аллагыасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъани гучаб
гьуриги бахъун гьеб гама ралъдалге

أَوْ يَوْفِقُهُنَّ يَمَّا كَسَبُوا وَيَعْفُ عَنْ كَثِيرٍ ﴿٢٤﴾

гъанкъизе гъабизеги бегъула гъеб гамида тІад ругел гІадамазул
мунагъал ва гІасильаби сабаблъун.

Амма Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гІемерал мунагъал тІаса лъугъун тола ва
гъел гІадамал ралъдалъ гъанкъиялдаса хвасар гъарула.

35. Ралъад багъаризе гъабун гама

وَيَعْلَمُ الَّذِينَ يُخَادِلُونَ فِيْءِ اٰيٰتِنَا مَا لَهُمْ مِنْ

гъанкъиялда гІагар гъабула Аллагъас

فِيْصِرِ ۝٣٥

جَلَّ جَلَالُهُ гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Къуръаналда

инкар кколел гІадамазда лъазе

жидее Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса рорчІизе бакІ гъечІеблъи.

Цинги жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун цохІо гъесда ахІиги базе жал
хвасар гъаре абун.

36. Гъаб дуниялалда нужее къураб

فَمَا اُوْتِيْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَّعَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَمَا عِنْدَ

боцІи-мал ва цогідаб нигІмат гъеб буго

اللّٰهِ خَيْرٌ وَّاٰتٰنِيْ لِلَّذِيْنَ ءَامَنُوْا وَعَلٰى رِبِّهِمْ

дунялалъул рукъоб букІунеб чІаголъи,

يَوْمَ كُوْنُ ۝٣٦

жиб хехго тІаса унеб.

ТІадегІанав Аллагъасда аскІоб бугеб

ажро кири ва гъев разилъи жиб даимго нахъе хутІулеб кІудияб

лъикІлъи буго. Гъеб лъикІлъи буго жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ

иманги лъун гъесул расуласда нахъги рильлъун лъикІлаб гІамал

гъабун хъвадулел муъминзабазе, жидер киналго ишазулъ жидеца

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ таваккалги тІамулел.

37. Гъел муъминзабиги руго жал

وَالَّذِيْنَ يَخْتَنِبُوْنَ كَبٰرَ الْاَيْْمِ وَالْفَوَاحِشِ

кІудиял мунагъаздаса рикІкІалъун

وَاِذَا مَا غَضِبُوْهُمْ يَغْفِرُوْنَ ۝٣٧

рукІунел, къабихІал гІамалалги жидеца

гъаруларел. Жидер ццим бахъараб

мехалъ жидеда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ракІалда щолел ва жидеца гъеб ццим

къулчІун жал тІаса лъугъунел.

38. Гъел руго жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

وَالَّذِيْنَ اٰسْتَجَابُوْا لِرَبِّهِمْ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاَمْرُهُمْ

ахІиялъе жаваб гъабурал гІадамал.

مُّوْتٰى بَيْنَهُمْ وِمَا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُوْنَ ۝٣٨

Жинца дин босун витІарав расул

ритІухъ гъавун гъесда мутІигІлъарал.

Жидеца паризаяб какги камилго ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хІелун балел.

Жидер кІвар бугеб амруги цопада ургъун, данде бан гъабулел.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидее къураб хІалалаб боцІиялдаса паризаяб закат

ва суннатаб садакъаги къолел.

39. Жидеда данде рахъун пасикъал,

وَالَّذِيْنَ لَاقَا اَصْحٰبَهُمُ الْبَئِیْنٰی هُمْ يَنْتَصِرُوْنَ ۝٣٩

динукъал гІадамаз жидее гІодогІанлъи

гъабизе къасд гъабураб мехалъ гъезда данде чІолел ва гъел къезе

гъарун гъезда тІад жидеца бергьенлѣи босулел.

40. Бусурбабазе цо квешлѣи гъабураб
мехаль гьелда данде гъабулеб жазатѣи
гъеб квешлѣи ялда релѣлгъараб букІуна.

وَجَزَّوُتْ سَيِّئَةً سَيِّئَةً مِّثْلُهَا فَهَنَ عَفَا وَأَصْلَحَ
فَاجْرُهُ وَعَلَى اللَّهِ إِنَّا لَإِيْحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾

Гъаб буго бусурбабада гьоркъоб бугеб
хабар. Бусурбабиги гъезул диналѣул тушбабиги цоцаде рагъулеб
мехаль хІал кІварас хІал кІвараб жо гъабизе тІадаб букІуна Аллагъасул
جَزَّوُتْ диналѣе гІоло. Жиндие гъабураб квешлѣи тІаса лъугъун тани
жинца гъев чиясулго рекъел маслахІтги гъабуни гъесие къолеб
ажро Аллагъасда جَزَّوُتْ тІад буго. Гъебги цІакъ кІудияб ажро ва кири
букІуна. ХІакълѣунго Гъев Аллагъасе جَزَّوُТْ рокъуларо жидеца
зулму гъабулел тІадамал. Аллагъасул جَزَّوُتْ ццим бахъула жидеца
зулму гъабизе бай бихъараздаги, гъеб зулмуялда данде жаваб гъабулаго
гъелдасанги ццикІараб зулму гъабулездаги.

41. Жиндие зулму гъабун хадуб гъелда
данде рецел босарав чиясе щибго
мунагъ гъечІо ва гъезие тІакъубаги
гъабуларо.

وَلَمَّا نَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَٰئِكَ مَعْزِيهِمْ
سَيِّئٌ ﴿٤١﴾

ТІадегІанав Аллагъас гъаб анлѣго аяталда жаниб (36-41 аятал)
муъминзабазул сипатал рицана жидеца иман лъун хадуб гъез хъвадизе
гъаризе мустахІнкъал. Аллагъасда جَزَّوُتْ таваккал тІами буго гъел
сипатазул кІвар бугеб сипат. Инсанасул иман камилгъараб мехаль
гъесул таваккалги камилаб букІуна. Хадусеб сипат буго мунагъаздаса
рикІадаллѣун рукІин. Гъаб сипатги иман камиллѣун гурони
инсанасул тІабигІатлѣун букІунаро. Иман загІапаб букІиналѣул
тІаламат буго мунагъазул кІвар гъабун гутІи, Аллагъ гурхІулев
вуго абун, дица тавбо гъабила абун инсан хъвади. Аллагъасдаса جَزَّوُتْ
хІинкъарав чи гъесда тІасилгъизе хІинкъула, гъев кидаго гъесда данде
чІваялѣе хІадурун букІуна.

Цоги бицун буго гъел муъминзаби рукІин жидер ццим бахъараб
мехаль жидеца Аллагъасе جَزَّوُتْ гІоло ццим къулчІулел, гъеб бахчулел
ва жидее къварилѣи гъабураздаса тІаса лъугъунел. Гъаб сипат буго
цІакъго Аллагъас جَزَّوُТْ тІаса ришарал, жидее дунял ахираталѣул
бахъи буголѣи къурал тІадамазе гурони жиб щолареб. Аллагъасул
свалат салам лъеяв авараг вукІана жиндие гъеб сипат къурав. Жиндие
къварилѣи гъабураздаса гъев тІаса лъугъиналѣул мисалал машгъурал
руго. Гъесда нахърилѣлѣун гъаб сипат тІабигІатлѣун кквезе яхІ бахъи
буго муъминчиясе бахъи буголѣи щолел тІамал.

Хадуб абулеб буго: «Жидеца Аллагъасе ﷻ жаваб гъабурал»-абун. Гьелъул мағна буго жидер кинабго амруялъулъ жал Аллагъасдаги гьесул расуласдаги нахърильгъарал рукӀин. Аллагъ ﷻ разилъги тӀалаб гъабун, гьесул расуласул нух ккун хъвадулел рукӀинги. Жидер гъава-напсалда, шайтӀаналда нахърильгъунгутӀи. Аллагъасе ﷻ жаваб къурав чилъун вукӀине бокъарав чиясда тӀадаб буго хирияб Къуръаналда ва гъеб Къуръан жинда рештӀине гъабурав аварасда ﷺ мутӀигӀгъи, жиндир кинабго тӀамал гьелда боцин.

Аллагъасе ﷻ ва аварасе мутӀигӀгъиялъул тӀаламат буго щибаб къойилго шуго нухаль балеб паризаяб как жиндир тӀужда бай, гъеб жамагӀатгун цадахъ бай ва гъеб как Аллагъасе ﷻ хӀелун, жиндир рукугӀ сужда камил гъабун, жиндир пикру-тадбир гъабун бай. Гъеб как балеб тӀужальги инсанас пикру гъабизе ккела жив Аллагъасда ﷻ цеве вахъун чӀун, гьесдехун хитӀаб гъабулев вукӀиналъул. Инсан кидаго Аллагъасда ﷻ цеве эхетун чӀарав вуго, гьесул кинабго хӀал Аллагъасда ﷻ лъалеб, бихъулеб буго, амма инсанасда гъаб амро кӀочон букӀуна. Жинца как балеб тӀужальгӀаги гъаб амро раклалда чӀезе гъабунин Иншааллагъу гъев лагъ Аллагъ ﷻ раклалда чӀолев, гьесул пикру гъабулев лъугъина.

Хадусеб муъминзабазул сипат буго: «Жидер амру жидеда гъоркъоб гӀахъалаб, данде бараб букӀунел»-абураб. Гъаб буго исламияб диналъул машгъураб ва кӀудияб къағӀида. Гьалъул мағна гъечӀо муъминзабазул гӀакъло шаргӀалда хилипаб жо гъабизе рекъаниги жидеца гъеб гъабула абураб. Муъминзабазул гӀакъло кидаго рекъоларо шаргӀалда хилапаб жо гъабиялда. Гъеб рекъон гутӀиялъе бугеб аслияб тӀилла буго Аллагъас ﷻ жиндир дин цӀунулеб букӀин ва жиндир диналъул хӀукму хвезе гъабизе жиндир лагъзадерил гӀакъло рекъезе толареб букӀин.

«Щүра» абураб рагӀиялъул мағна буго: динияб бугониги, дунялияб бугониги амро ургъун, тӀелму бугел, гӀакъло бугел тӀадамазде данде бан гъаби, гъеб амро Аллагъ ﷻ разияб хӀалалда ккеялъул мурадалда ва муъминзабазе маслахӀат бугеб хӀалалда ккеялъул мурадалдаги. Цогиги щураялъул мағна буго муъминзабазул хӀал рекъезе гъаби, гъездехун мушавара гъабун хъвади. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасги мушавара гъабулеб букӀана жиндир асхӀабзабигун, жив гъеб мушавараялда хӀажатав гъечӀониги. Аллагъ ﷻ вукӀана гьесда кинабго амро жинца вахӀю гъабулев ва гъев битӀараб нухалда тӀовитӀулев. Аварасга ﷺ мушавара гъабураб мехаль асхӀабзабазда лъалеб букӀана гьесда тӀаде цо амру бачӀун букӀин ва гъеб амро жидеда бицун жалги гьелъулъ гӀахъал гъарулел рукӀин.

Аллағасул свалат салам лъсаяв авараг хун хадуб хириял асхІабзабаца цІакъго тІад чІей гьабулеб букІана гьеб Шураялда. Гьел Аллағасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хІинкьулел рукІиналъ гьезул амирасеги, халипаясеги, гьезда нахърильтъарезеги бокьулел букІинчІо хІукмуялъулъ жал мекъи ккей. Гьедин бугельул жидеца Шура хІалтІизе гьабулеб букІана.

Дунялалъул ханзабазул ва гьезул тадбир гІуцІиналъулги букІана Шура. Амма гьезул Шура букІуна тІаде ругел гІадамазул рахъ кколеб, гьезул амро билъльинс гьабулеб. Цониги низам букІинчІо хІакъикъияб гІадло бокъараб ва гьеб цІунулеб исламияб хилафат гурони. Щиб цІар лъураб бугониги гьел низамазул ахирияб мурад ва хІасил батула жидерго ханлъи ва хІакимлъи цІуни. Жинца тафсир гьабурав цо гІалимас диктатура какун буго гьеб цо чияс жиндиге бокъараб хІукму гьабулеб низам бугин ва демократия беццун буго, гьеб гІаммаб, гІемерал гІадамаз хІукму гьабулеб низам бугин абун. Гъав гІалим гъалатІлъун вуго гьел демократазул лозунгазда божун. Гьезул бицунеб рагІи буго киназеге гІаммаб, амма гьез гьабулеб гІамал буго жидерго тІалъи ва ханлъи цІунулеб.

БичІІине кколеб жо буго гьеб тІалъи ва ханлъи цохІо чиясда кодоб бугониги, цо чанго чиясда кодоб бугониги гьелдальун щибго хІукму хисуларо. Дунялалда тІад бугеб цониги гІуцІи ва низам гьечІо жинда Аллағъ جَلَّ جَلَّالَهُ разильулел ва муъминзабаца жиндир рахъ кквезе кколеб цохІо исламияб дин гурони. Гьеб исламияб диналда жанир ругел гІемерал рикъалабиги руго щайтІаналъ ва диналъул тушбабаз квер бакъун лъугъарал рикъалаби. Гьел церегойлдаса тІаде рачІунел ругел рикъалабиги гІечІого цогиги рикъалаби ва къукъаби гІуцІулел гІадамалги камулел гьечІо. Гьезда ракІалде кколеб буго «Исламияб партия» абулеб жо гІуцІани гьель исламалъе гІемераб кумек гьабизе бугин абун.

ТІадегІанав Аллағас нильеда лъазе гьабун буго исламияб дин ракъалда тІад букІине ккани ва гьеб гІатІилъизеги, тІалъизеги ккани нильеца гьабизе кколеб жо. Гьелъул бишунго кІвар бугеб амро буго киналго бусурбаби цолъи, гьезул амро жидеда гьоркъоб гІахъалаб букІин ва жидер имамлъун Къуръан букІин.

Бусурбаби цолъизе ккани шартІ буго гьел жидеда гІенеккулел, гьел нахърильтъунел гІалимзаби, имамзаби, диниял хІаракатчагІи цолъи. Гъадианаб буго жакъа къоялда жаниб бусурбабазул хІал тІолго дунялалдаго. Аллағасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналъе гІоло кІалъалев цо чиясда данде азарго тушман вахъунев вуго гьесул рагІи хвезабизе ва къезабизе. Кинниги ТІадегІанав Аллағас къотІи гьабун буго жинца хІакъаб жо

(исламияб дин) бергьине гьабичӀого теларин абун. Ниль гьєб кьотӀи хӀакъаб букӀиналда божаралги руго.

Гьалда хадуб цузе гьабун Аллагъас ﷺ муьминзабазе сипат гьабун буго «Аллагъас ﷻ жидее кьураб ризкӀиялдаса напакъа кьолел»-абун. Гьаб закӀат кьейги, садакъа кьейги, Аллагъасул ﷻ диналӀе Ӏоло жидер боцӀи-мал напакъаде кьейги муьминчияс гурони гьабулареб Ӏамал буго. Ӏемераб Ӏакъуба бихьун бакӀарараб маӀишат дунялалда жинда данде кьолєб ужра-мухьги гьечӀого кодоса ине бокуларо ахираталда иман лъурав чиясе гурони. Жидеца чӀухӀи реццалӀе, рияалӀе ва мунапикъӀьги гьабун гьєб садакъа-хайрат гьабулел Ӏадамалги Аллагъас ﷻ хєкого кьватӀир чӀивазе гьарула.

Гьединго муьминзабазул сипат буго Аллагъасул ﷻ диналӀе Ӏоло жидер щим бахьунел рукӀин ва гьєлӀие Ӏоло жидеца реццел босулел рукӀинги. Аллагъасдаги ﷻ, аварагасдаги ﷺ Ӏасиял, пасикъал Ӏадамаца муьминзаби кьварид гьарулеб мехаль жидеца цоцазе квер бакъи гьабун гьєб зулму нахье чӀвалеллъун рукӀин. Гьаб сипатги жакъасел бусурбабазул реклельан нахье ун буго. ЦӀакъго дагъал Ӏадамал гурони Аллагъасул ﷻ диналӀе Ӏоло жидер щим бахьунел хутӀун гьечӀо, гьєзие квер бакъулел Ӏадамалги гьечӀо.

ӀадегӀанав Аллагъасул дин ӀатӀид гьабизе Ӏоло жигъад гьаби «парзул кифаят» бугониги, исламияб дин гьабулел бусурбаби цӀунун ва гьезул ватӀан цӀунун жигъад гьаби «парзул Ӏайн» буго. Жидеда Ӏад капурав хан бергьун, гьєсул зулмуялда гьокъ ругел бусурбабазе квер бакъи гьаби жакъа кьоялда жаниб бишунго жиндир кӀвар бугеб масъала буго ва жинда Аллагъ ﷻ разильулеб Ӏамалги буго.

Гьал сипатал рицун ахиралдаги ӀадегӀанав Аллагъас абуреб буго: «КвешӀьялде данде гьабуреб жазаъ гьєлда рельӀьараб букӀине ккєла абун. Ва амма жал Ӏаса лъугъани, жидеца маслахӀат-рекьелги гьабун гьєзие кьолєб ажро Аллагъасда ﷻ askӀоб буго»-абун. ГьєлӀул маӀнаги буго реццел боси, кьисас боси шаргӀияб амро бугониги, гьєлда данде Аллагъасул ﷻ рахъалъан Ӏакъуба-кьварилӀьги гьечӀониги жидее гьабураб зулму кьварилӀьги Ӏаса лъугъун тей лъикӀаб букӀин Аллагъасе ﷻ Ӏоло, ахираталда жидее щолєб ажроялӀе Ӏоло. Гьаб Ӏаса лъугъин лъикӀаб ва ӀадегӀанаб макъам букӀиналда Ӏоритцел гьаби буго гьал сипатал рицараб бакӀалда гьоркьоб кӀиги нухаль Ӏаса лъугъунтей лъикӀаб букӀин бицин.

Аллагъас ﷻ тавпикъ кьєги гьал сипатал ккєзе ва гьєлда рекъон

хъвадизе.

42. Хіакълъунго Аллагъас глазаб
гъабула шибго гилла гъечлого жидеца
гладамазе зулму гъабулел, жидеца
ракъалда гІад пасалъи ва къосинги
загъир гъабулел гладамазе. Гъал
гладамазе ахираталдаги жинца унтизе гъабулеб жужахІалъул
глазаб букІине буго.

إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظُنُّونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ
فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ﴿٤٢﴾

43. Хіакълъунго жинца саброги гъабурав,
жив Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ голо тІасаги
лъугъарав чи вуго жинца цІакъ кІудияб
амро гъабурав чи. Гъеб буго жинда Аллагъ
جَلَّ جَلَالُهُ разилъулеб гІамал.

وَلَمَنْ صَبَرَ وَعَفَىٰ إِنَّ ذَٰلِكَ لَمِنْ عَزْمِ
الْأُمُورِ ﴿٤٣﴾

44. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жив къосаравлъун
тарав чи хІакъаб нухалда тІовитІулев
вали вукІунаро, гъесие квер бакъулев
нассирги вукІунаро. Жидеда
къиямасеб къоялъул глазаб бихъараб
мехалъ гъел капурал гладамал дуда рихъизе руго МухІаммад
صلی اللہ علیہ وسلم, жидеца абулеллъун: «Нижее дунялалда руссине
нухго гъечІишха»-ян абун. Гъезие бокъун букІуна иманги лъун
Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутІилъун жал хъвадизе. Амма гъеб букІуна
глададисеб хъул лъей.

وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَهُوَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ
وَتَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ
إِلَّا مَرَدٌّ مِنْ سَبِيلِ ﴿٤٤﴾

45. Дуда гъел капурзаби рихъила жал
жужахІалде раккине (ралагъизе)
гъарулел, жалги гъелдаса хІинкъун,
гІодоргІанлъун ругеб хІалалъ, жал
балъгого гурони гъеб жужахІалде
ралагъуларого ругеб хІалалъ.
Жинда гІаде хвалчен борхун бугониги
жив чІвазе абун гъев чиясда кІоларо гъеб
хвалченалда валагъизе. Гъединаб хІал букІуна гъаб жужахІалъул
агълуялъулги.

وَتَرَى لَهُمْ يَعرَضُونَ عَلَيْهَا خَشِيعَاتٍ مِنَ
الذَّلِّ يَنْظُرُونَ مِنْ طَرَفٍ خَفِيٍّ وَقَالَ
الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ
خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
إِلَّا الْإِنَّا الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُّقِيمٍ ﴿٤٥﴾

Жидеца иман лъун букІларал гладамаца гъеб къоялъ абула:
«Хіакълъунго тІобанго чІорого хутІарал ругоха къиямасеб къоялъ
жидер агълуялдасаги боцІималдасаги ратІальарал гладамал»-
абун. Мун кантІе я гъав инсан! Жидеца купру-ширкалдалъун
жидерго напсазе зулму гъабурал гладамал даимаб глазабалъулъ

рукİне руго.

46. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ квер бакъичİого тараб мехаль гъезие квер бакъизе кİолел вализабиги рукİунаро.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кьосиялда тарав чиясе жив хİакъаб диналда щолел нух букİунаро, ахираталда алжаналда унеб нухги букİунаро.

47. Нужеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ахİиялье жаваб гъабе гъесул расуласда нахь рильтъа жиндир хİинкьи кİудияб жиб лъидаго нахье чİвазе кİолареб къиямасеб кьо бачİинелде цебе. Гъеб

кьояль нуж кİанцİулеб бакİ букİине гъечİо хвасарлъи тİалаб гъабун.

Нужеда гъеб кьояль инкар кквезеги кİоларо нужер гİамалазда. Гъел хъван хİадурун рукİунелъул ва малаикзабаца нугİлъиги гъабула нужер гİамалазе.

48. Гъел гİадамал дур рисалат къабул гъабиялдаса руссун чİани дуца ракİ къварид гъабуге Мухİаммад ﷺ ! Мун гъезда гİад хъаравулъун тарав гъечİо гъезда дин босизабизе. Дуда гİад бугеб жо буго гъезухье рисалат щвезаби. Дица инсанасе рахİмат кьураб мехаль гъев инсан чİухİун хъадулев вуго.

Дие шукру гъабизеги кİочонел буго. Жидерго мунагъал сабаблъун жидеда цо къварилъи щвараб мехальги гъев инсанасда кİочонел руго жиндие церехун кьун рукİарал нигİматал ва гъев цİакъ хьул кьотİун лъугъунев вуго, кидаго жив къварилъиялда вукİаравгİадин пашманлъулевги вуго. Гъаб буго капурав инсанасул хİал. Нигİматазда шукро гъечİолъи ва балагъазда сабро гъечİолъиги.

49. Зобалазул ва ракъальул ханлъи цохİо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго. Гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бокъараб жо бижула. Жиндие бокъарал гİадамазе ясал кьола Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ, жиндие бокъаразе васалги кьола.

50. Жиндие бокъарал гİадамазе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ васалги ясалги кьола, жиндие

وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ أَوْلِيَاءَ يَبْصُرُونَ لَهُمْ مِنَ
دُونِ اللَّهِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٦﴾

أَسْتَجِيبُوا لِرَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا
مَرَدَدَ لَهُ، مِنْ اللَّهِ مَا لَكُمْ مِنْ مَلْجَأٍ
يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَكِيرٍ ﴿٤٧﴾

فَإِنْ أَعْرَضُوا فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ
حَفِيفًا إِنْ عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلَاغُ وَإِنَّا إِذَا أَذَقْنَا
الْإِنْسَانَ مِتَارِحْمَةً فَرِحَ بِهَا وَإِنْ
نَضَبْهُمْ سَيْئَةً بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَإِنَّ
الْإِنْسَانَ كَفُورٌ ﴿٤٨﴾

لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَخْلُقُ مَا
يَشَاءُ يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنْسَانًا وَيَهَبُ لِمَنْ
يَشَاءُ الذُّكُورَ ﴿٤٩﴾

أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنَّا وَبَّاعِلٌ مَنْ

бокъарал лъимерго лъугъунарелги

يَسْأَلُ عَقِيمًا إِنَّهُ عَلَيْهِ قَدِيرٌ ﴿٥١﴾

гъарула. ХІакълъунго Гъев Аллагъ ﷻ

вуго жинца гъабулеб жо жинда лъалев ва

жиндие бокъарб жо гъабизе жиндир хІал Кіолев.

51. Цониги инсанасда Аллагъ ﷻ

﴿٥١﴾ وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكْلِمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا

кІалъаларо жинца вахІю гъабун

أَوْ مِنْ وَرَآئِ حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِيَ

гурони, яги жив вихъулареб хІалаль,

بِمَا يَذِّنُهُ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ عَلَىٰ حَكِيمٍ ﴿٥٢﴾

пардав гъоркъоб букІун гурони. Яги

Аллагъас ﷻ жиндир малаикзаби

ритІула жиндир вахІю босун расуллъун ва гъев маланкас

Аллагъасул ﷻ изнуялдалъун аварагасда ﷺ лъазе гъабула

Аллагъасе ﷻ бокъараб жо.

ХІакълъунго Аллагъ жиндир зат-синат халкъалъуалдаса

гІадегІанав вуго ва жинца гъабулеб ишалъуль хІакимиявги вуго.

Гъесул хІукму-къадар жинда жаниб хІикмат-пайда бугеб букІуна.

Гъаб аяталь баян гъабуна ГІадегІанав Аллагъ жиндир лагъзадериде

кІалъалеб хІал. Гъеб лъабго батІияб буго. Цо нух буго: Аллагъас ﷻ

илгъам гъаби (ракІалде рехи) яги макъиль бихъизе гъаби. Гъаб нух

буго аварагзабазе ﷺ ва Аллагъасе ﷻ рокъарал муъминзабазе,

вализабазе бугеб нух. Аварагзабазда ﷺ гъабураб илгъам ва гъезда

бихъараб макъу битІараб букІуна ва гъелда гІамал гъабизе бегъула.

Муъминзабазда гъабураб илгъам ва гъезда бихъараб макъу жинда гІамал

гъабизе хІужалъун бкІунаро. Гъеб илгъамалда ва макъуялда жаниб

шайтІаналь жиндир хІилла-макро хІалтІизе гъабула. ЦохІо аварагзаби

ﷺ гурони цогидал гІадамал Аллагъас ﷻ шайтІаналдаса

цІунарал, жидер мунагъ кколарел гъечІю. КІиабилеб нух буго: Аллагъас

ﷻ жиндир калам рагІизе гъаби живго пардавалда нахъ вукІун жив

вихъуларевлъун вукІун. Гъаб буго Муса аварагасда ﷻ Аллагъ ﷻ

кІалъараб нух ва Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварагасда

мигІражалъул сордояль Аллагъ ﷻ кІалъараб нух. Лъабабилеб нух

буго: Аллагъас ﷻ жиндир вахІю босун малаикзаби ритІи. Гъаб нух

буго киналго аварагзабазе ﷺ бугеб нух.

52. Цогидал аварагзабазда ﷺ

وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ

шаригІат вахІю гъабураб гІадинго

تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلَٰكِن جَعَلْنَاهُ

Дица дуда гъаб Къуръанги вахІю

فُورًا نَّهْدِي بِهِ مَن نَّشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَلَٰكِن

гъабуна МухІаммад ﷺ, жиб Дир

لَنَهْدِي إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٥٣﴾

рахъалъан лагъзадерие рухІлъун

бугеб. Жиндалъун гъел купруялъул

хвалидаса чІаголъулеб. Дуда лъалев

букінчІо Дица вахІю гьабилелде цебе тіехъ щиб жо бугеб ва
иманлъей кин букІунебги.

Кинниги Дица гьаб Къуръан гьабуна Дир лагъзадеридаса Дие
бокъарал гІадамал жиндалъун тІоритІулеб нурІъун. ХІакълъунго
мунги вуго МухІаммад ﷺ, дуца исламияб диналде гІадамал
тІоритІулевІъун вугев.

53. Аллагъасул ﷻ битІараб нух
буго гьеб исламияб дин, зобалазулги
ракълъулги, гьезда жаниб ва гьоркъоб
бугеб жояІъул БетІергъанІъун жив
вугев гьев Аллагъ ﷻ.

صِرَاطَ اللَّهِ الَّذِي لَهُ دَمَافِي السَّمَوَاتِ وَمَافِي
الْأَرْضِ إِلَّا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ ﴿٥٣﴾

Нужеда лъае, я гьал гІадамал: Киналго умуразул (ишазул) руссин
цохІо Аллагъасда ﷻ буго. Ва гьес гьабизе буго ахираталда хІисаб
мизан ва жазаъ.

ТіадеГІанав Аллагъас жиндие хирияв аварасда ﷻ: «Дуда
иман щиб жо бугеб лъалеб букінчІо»-абун абураб раГІияІъул маГІна
гьечІо гьев аварасе Аллагъ ﷻ цо вукІин лъалеб букінчІин
абураб. Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг жинца Аллагъ ﷻ
цо гьавулев, гьесие лагълъи гьабулев вукІана жив аварагІъун
витІилалде цевего. Гьединго жидеца Аллагъ ﷻ цо гьавулелІъун,
гьесие лагълъи гьабулелІъун гьаруна Аллагъас ﷻ цогідал жиндир
аварагабиги ﷺ жал гьитІинал ругеб къоялдасанго. Гьедин гьечІеб
ани гьел аварагабазул ﷺ мунагълги рукІинаан.

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварасда Аллагъас
ﷻ жиндихъ аварагІи ﷻ кьун Къуръан рештіне бай
бихьилелде цебе лъалеб букінчІо исламияб динаІъул шарГІиял
ахІкамал. Гьел ахІкамал гьесда лъазе гьаруна, гьес умматалдеги шцезе
гьаруна Аллагъасул ﷻ Къуръан аслоІъун гьабун, гьеб Къуръан
гуребги Аллагъас ﷻ МухІаммад аварасда ﷻ вахІю гьабураб
исламияб динаІъул ахІкамал баян гьарун.

Гьединго Аллагъас ﷻ хирияв аварасда ﷻ абураб: «Мун
гІадамал битІараб нухалда тІоритІулев вуго»-абураб раГІияІъул маГІна
буго мун гьезда битІараб нух бихьизе гьабулев, гьеб лъазе гьабулев
вуго абураб. Гьеб маГІна гьедин букІин нилъеда лъала гьабго сураталда
жаниб Аллагъас ﷻ аварасда ﷻ абун букІинаІъ: «Дуда тіад
буго гІадамазухъе рисалат шцезе гьаби»-абун. (48 аб аят).

Аллагъасул ﷻ тавфикълдалъун сурату ЩұраяІъул тафсир ва
таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва шукру тіадеГІанав Аллагъасе буго.

43. Сурату Ззукхуф

سورة الزخرف

Гъаб сурат Маккаялда жиб реитIизе гъабураб бугелтIул гъелда жанир исламалтIул аслаби рицун руго. Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо гъавиялдаса байбихъун гъесул аварагзаби **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** **ritIuxъ** гъарун, ахираталда хIисаб-мизан ва жазаъ букIин хIакъаб букIин баян гъабун буго.

Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** **вахIю** хIакъаб букIин, гъаб Къуръанги гъесул калам букIин бицунеб буго жинда хъвай цIали лъаларев гIарабияв расуласда **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** жиб реитIине гъабураб.

Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** хIал кIоялда **тIоритIел** гъабизе зобал ракъал рижин ва гъезда гъорькоб бугеб махлукъалтIул бижин бицун буго. Исламияб дин бачлинегIан цебе жагъылаб агълукъ хъвадизе гъарулел рукIарал гъересиял ахIмакъал тишаби рицун руго. Ясал жидее рихарал рукIин, гъел чIаго ракъулте лъолел ракъин букIана гъезул гIамал, амма гъез малаикзаби Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** ясал ругин абунa. Гъазул ахIмакългIи баян гъабунa ва хIакъикъат кин бугеб бицана.

Дагъабго Ибрагъим аварагасул **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** къисаги бицун буго. Гъев хъанчазде данде чIарав, гъезда рагъ балеб вукIин баян гъабунa МаккаятIул муширикажал Ибрагъимил диналда ругин абураб рагIиги хвезе гъабунa.

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагсда муширикажа чIвалеб гIайиб батIул гъабунa. Гъез абуреб букIана мискинав, ятимаев МухIаммадидайиц **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** **вахIю** реитIунеб бечедал, чIухIарал, ханзабилтIун ругел жидеда реитIинчIого абун. Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** аскIоб хиралгIи ва кIодолгIи боцIи-малалда, тухум къибилалда бараб гъечлеблгIи баян гъабунa гъаб сураталтI. Муса аварагасул **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** ва пиргIавнил къисаги бицун буго гъеб ханлгIиги чIухIиги Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** аскIоб жиндир кымат гъечлеб жо букIин баян гъабизе.

СураталтIул ахиралда къиямасеб къоялтIул цоцо хIалал рицун руго, гъениб букIунеб хIинкIи къварилтIиялда ишара гъабун буго.

Сураталда цIар тун буго: «Берцинлъабазул сурат»-абун. Гъеб цIар теялте сабаб буго гъаб сураталда жаниб бицун букIин гъаб дунялалтIул бечелгIи, боцIи-мал ва хазина жиб хехго тIаса унеб жинца инсанасул бер гуккулеб жо букIин. ТIаса берцинаб сурат ва кьер бугониги жанисан дунял жинца инсанасе зарал гъабуреб жо букIин бицун буго.

Аллагъасда ﷺ аскІоб кинабго дунял цо кІаарадал кваркъиялгъул Гадаб багъаяб гъечІеб жо буго. Гъедин бугелгъул Аллагъас ﷺ гъеб дунял къола капуразеги, пасикъал, гІасиял Гадамазеге, ахират Аллагъас ﷺ къоларо жив разиял, жиндаса хІинкъарал муъминзабазе гурони.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалгъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ХІа. Мим.

حَمْدٌ

ТІадегІанав Аллагъасда лъала гъаб кІиго хІарп абиялдалгъун бугеб жиндир мурад.

2. Жиб баянаб, жиндир хІукму загъираб, жинца хІакъаб диналда тІоритІулеб Къуръаналдалгъун гъедулев вуго Аллагъ ﷺ .

وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿١﴾

3. ХІакългъунго Дица гъеб Къуръан гъабун буго гІараб мацІалда жиб цІалулеб тІехългъун: нужеда гъеб Къуръан бичІине ва нужеца гъелда гІамал гъабизе. Гъелгъул

إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَّعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢﴾

ахІкамал нужеда лъазе. Гъеб Къуръаналгъул пасихІлти ва магІна гъварилти бихъараб мехаль гъеб Аллагъасул ﷺ калам букІинги нужеда лъазе.

4. ХІакългъунго Дида аскІоб бугеб лавхІул махІфузалдаги гъеб Къуръан жиндир къадро тІадегІанав ва жиндир хІикмат гъваридаб буго.

وَلَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٣﴾

Гъеб Къуръан жиндир къадро кІудияб букІиналь жинда Къуръан рештІине гъабурав МухІаммад аварагги ﷺ ва гъесул умматги къадро бугеб букІуна.

5. Нуж Аллагъасда ﷺ гІасилти ва иман лъолареб къавм бугин абун дица нужеда расулги витІинчІого тІехъги рештІине гъабичІого телишха?

أَفَنَضْرِبُ عَنْكُمْ الذِّكْرَ صَفْحًا أَنْ كُنْتُمْ قَوْمًا مُّسْرِفِينَ ﴿٤﴾

Толаро Гъедин тараб мехаль нуж хІайваназда рельлгъун рукІуна. Дица нужеда расулги витІун, тІехъги рештІине гъабун нуж хІакъаб исламияб диналда ахІула. КигІанго нужеца гъеб хІакъаб жо нахъе чІвалеб бугониги Дир гурхІел рахІмоялдалгъун Дица нужеца гъабулес вагІза насихІлат нахъаса къотІизе толаро. ТІадегІанав Аллагъас къого сональ ахІана гъел мушрикал ва капурал гІадамал хІакъаб диналда. Цересел умматал гІадин гъел гъалагги гъаричІо, гъезул ахирги къотІизе

гъабичЮ. Гъаб буго Къуръанги гъеб жинда рештIараб умматги хирияб
букIиналтъе цоги гIаламат.

6. Дица гIемерал аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام
ритIичIишха цересел умматаздаги?

وَكَمْ أَرْسَلْنَا مِنْ نَبِيِّ فِي الْأَوَّلِينَ ﴿٦﴾

7. Гъезухъе цониги авараг вачIулев вукIинчIю وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا كَانُوا بِهِ
гъез жив гьереси ва махсароде гъавулев вукIун
гүрого. يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٧﴾

8. Гъаб Маккаялъул агълуялдаса
цIакъго къуватал ва жидер гIасилъи
бергъарал гIадамал Дица гъалаг гъаруна.
Гъезул бицен гъаб Къуръаналда жанибги

فَأَهْلَكْنَا أَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا وَمَضَى
مِثْلُ الْأَوَّلِينَ ﴿٨﴾

гъабуна гъаб къавмалтъе вагIзалъун букIине. Гъал аятал рештIине
гъариялдаса мурадги буго Маккаялъул мушриказе хIинкъи къей ва
Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасул раkI паряхат
гъабиги.

9. Дуца гъел мушриказда гынкъани
гъал зобалги ракъги лъица бижараб
абун, чара гъечIого гъез дуге жаваб
гъабизе буго: «Гъел рижана жиндир
гуч бергъарав, жиндир гIелму камилав Аллагъас

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٩﴾

гъаб гIалам бижарав, жалги рижарав Халикъ жидер БетIергъан
вукIиналда мукIурлъула гъел мушрикал, цингиги жидеца Аллагъасдехун
ширк гъабун хъанчазе лагълъиги гъабула.

10. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца нуже
ракъ бусенгIадин рекъезе гъабурав,
нуж жинда гIад чIезе санагIат бугеб
хIалалъ. Гъеб ракъалда гIад нуже
нухалги гъарурав нугер хIажатал тIуразе нуж сапаразде унел.

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَجَعَلَ
لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠﴾

Гъаб кинабго жо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъабун буго нужеда лъазе гъаб
гIаламалъул БетIергъан вукIин жиндир къудрат камилав хан.
Гъев ханасе лагълъи гъабизе гIадаб букIинги лъазе.

11. Жинца зодисан цIад рештIине
гъабулевги вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
жиндир къадар хIажалъиялда рекъараб
хIалалъ рештIине гъабун. Гъеб
цIадалдалъун Дица хвараб ракъги чIаго гъабула.

وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً يَقْدِرُ
فَأَنْشُرَ بِهِ بَلْدَةً مَيِّتَةً كَذَلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١١﴾

Гъеб хвараб ракъ чIаго гъабулеб гIадин ахираталда нуж хабалъан

тIадеги рахьине гьарула.

12. Жинца нуже кинабго жо бижарав

вуго гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Жидер жинс батIиял, кьер, тIагIам батIиял

нигIматал рижарав, нуже берцингIиялъе

гьветI-хер, тIугъдул рижарав. РухI бугеб букIа, рухI гьечIеб букIа

гIемер батIияб махлукъ бижана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ инсанас жиндасан

мунпагIат босизе. Нуж тIад рекIун хьвадизе хIайванал рижана,

раIьдада тIаде хьвадулел гумулги рижана.

13. Нуж гьел хIайваназда ва гумузда

тIад рекIине ва тIад рекIун хIалхьараб

мехаль нужеца Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ

гIемер рехсезе ва гьесул нигIматазе

шукруги гьабизе. Нужецаги абизе:

«Жив тIадегIанав ва ВацIадав вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, жинца нижее

гьаб рекIунеб жо квегъарав. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьеб квегъун

букIинчIебани нижеда гьелда тIад рекIун хьвадизе кIевезе

букIинчIо

14. Ва «ХIакълъунго ахираталда ниж киналго

нижер БетIергъан Аллагъасде руссине руго»-

абун.

15. Гьав БетIергъан Аллагъасе гьес

бижараб махлукъалдаса гIахьал чагIи

гьарулел руго мушрикаца. ХIакълъунго

гьал гIадамал жидер купруялъуль рагIа-

ракъанде шварал руго.

16. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир махлукъалдаса

ясалищха жиндиего тIаса ришулел нуже

васалги тун?.

17. Гьезул поясе яс гьаюн йиги абун

рохел бицараб мехаль гьесул гьумер

чIегIерлъулеб буго, ракI къварилъун

нцидал цIун, гьабилесеб жо тIагIунги

хутIулев вуго.

ГьадигIанго жиндие рихарал ясал Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ руго абун кин

абулел гIакълъо бугел гIадамаз? Гьеб рагIи аби буго гьезул ахIмакълъи

ва чIухIи. Гьелдалъун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гIодовегIан гьавила жидеца абун

кколеб буго гьезда. Ва амма Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел цIакъ гIодорегIан

وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُتَّهَا وَجَعَلَ لَكُم

مِنَ الْفَلَاحِ وَالْآثَرِ مَا تَرْكَبُونَ ﴿٢٢﴾

لِتَسْتَوُوا عَلَى ظُهُورِهِ ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ

إِذَا أَسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا سُبْحَنَ الَّذِي

سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ ﴿٢٣﴾

وَأَنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ ﴿٢٤﴾

وَجَعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا إِنَّ الْإِنْسَانَ

لَكَفُورٌ مُّبِينٌ ﴿٢٥﴾

أَمِ اتَّخَذَ صَمًا يَخْلُقُ بَنَاتٍ وَأَصْفَدَ كُ

بَآلْبَيْنَ ﴿٢٦﴾

وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِمَا صَرَبَ لِلرَّحْمَنِ مَثَلًا

ظَلَّ وَجْهَهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٢٧﴾

гъарула ва абадияб жужахІалда жанир лъугъине гъарула.

18. Жал хІеренго, рездун, къачІа-кІатІан
кІудиял гІезе гъарулел ва жидер напс
цІунизе гІакълоги, гъунарги гІоларел
ясал ругин Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ абуннищ
нужеца абублеб?.

أَوَمَنْ يُنَشِّئُ فِي الْحَيَاةِ وَهَوًى الْحَصَاةِ
غَيْرِ مُبِينٍ ﴿١٨﴾

19. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лагъзаллъун
ругел малаикзабиги ясал руго абублеб
буго гъел мушриказ. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
гъел малаикзаби рижулеб мехаль гъеб
бакІалда рукІанищха гъал мушрикал,
жидеда гъел бихъиналищ ругел яги цІуялищ ругел лъазе?

وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبْدُ الرَّحْمَنِ
إِنثًا أَشْهَدُوا خَلَقَهُمْ سَسْكَتُبُ
شَهِدَهُمْ وَيُسْتَأْذَنُ ﴿١٩﴾

Гъаб гьересияб нугІлъи хъвае абун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир
малаикзабада амру гъабула ва ахираталда гъеб нугІлъи кин жидеца
гъабулеб букІараб абун гъезда кІал гъикъиги гъабизе буго.

20. Гъел мушрикаца абублеб буго:
«Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъун букІараб ани
нижеца хъанчазе лагълъи гъабичІого
букІине, нижеца гъеб лагълъи гъабизе
букІинчІо»-абун.

وَقَالُوا لَوْ شَاءَ الرَّحْمَنُ مَا عَبَدْنَاهُمْ مَا لَهُمْ
بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٢٠﴾

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъун буго нижеца хъанчазе лагълъи гъаби, гурони
гъес ниж гъеб лагълъи гъабизе толароан абураб магІна буго гъаб
рагІиялъул. Гъаб буго батІулаб рагІи. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел хъанчазе
лагълъи гъабизе рижицІо, гъезие лагълъи гъабе абун амроги гъабичІо,
хІал гъабун гъеб лагълъи гъабизеги гІамичІо. Жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ
лагълъи гъабулеб букІараб ани гъеб лагълъи гъабизеги толаан Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ гъел. Жидее щибго гІелму ва гІилла-хІужжа гъечІеб рагІи
буго мушриказул гъаб рагІи. Гъел гІадамал руго жидеца гьереси
бицунел ва щиб бугониги жодода ракІалда ккараб жо бицунел.

21. Яги Дица гъал мушриказухъе гъаб
къуръаналдаса цебе цогн тІехъишха къун
букІараб, жидеца гъелда гІамал гъабизе!

أَمْ أَنْتَ خَيْرُ الْمُنْشِقِينَ قَالُوا بَلَىٰ
سَمِعْنَا بِهَذَا مِنَ اللَّهِ قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْهَىٰ
عَنْهُ قُلُوبُنَا وَمَا عَلَىٰ بَالِغِي الْأَعْيُنِ
مَنْ يَشَاقِقِ الظُّلُمَاتِ وَأَنبِيَاءَ الظُّلُمَاتِ ﴿٢١﴾

Гъаб жидеца гъабулеб къабихІаб гІамал гъеб
тІехъалда нахърильлъун гъабулеб бугин абизе БукІинчІо гъезда тІехъ
рештІине гъабун.

22. Гъез абублеб буго: «ХІакълъунго
нижеда нижер умумул ратана гъаб
диналда ва ниж гъезда нахърильлъун,

بَلَىٰ قَالُوا إِنَّا وَجَدْنَاهُ غَافِقًا عَلَىٰ الْأُمَمِ
وَأَنَّا عَلَىٰ آثَرِهِمْ مُّهْتَدُونَ ﴿٢٢﴾

гъезул нухалда унел руго»-абун.

23. Дудаса церехунги рит1ич1о Дица
цониги росдал агълоялде, жодоца
х1инкьи кьолел аварагзаби ﷺ, гъеб
агълояль жодода абулел рук1ун гурони
х1акъльунго: «Нижеда нижер умумул
ратана гъаб диналда, нижги гъезда нахърильтьлун руго»-абун.

24. Гъезда аварагас ﷺ абулел
бук1ана: «Дун нужехъе нужер умумул
жинда ругелдасаги х1акъаб ва бит1араб
дин босун вач1ун вугониги ч1езе ругишха
нуж нужер умумузул диналда»-абун. Гъез
абуна: «Х1акъльунго нижеца инкар кколеб буго нужедаги, нуж
жиндалъун рит1араб диналдаги»-абун.

25. Дица гъел капурал г1адамаздаса
ццим босана ва гъел гъалаг гъаруна. Мун
валагъе ва дуца пикру гъабе я гъав инсан,
кинаб ахирдай бук1ана гъел г1асиял,
ч1ух1арал, жидеда жидер Бет1ергъан Аллагъ лъач1еб къавмалъул
абун.

Гъезул насло бакъвазе гъабуна, гъезул бечельги ракъалда буссана,
гъезул росаби, шагъаралги ч1унтана. Гъел г1ад рук1араб ракъги цоги
къавмаз ирсалъе босана.

26. Дуца умматалда бице Мух1аммад
ﷺ, Ибрагъим аварагас

ﷺ жиндир инсуда ва къавмалда
абураб г1уж: «Х1акъльунго дун вац1адав
вуго ва рик1кадав вуго нужеца жидее лагъльи гъабулел
хъанчаздаса.

27. Жинца дун вижарав Аллагъасе ﷺ
гъабула дица г1ибадат, гъев Аллагъас ﷺ
дун х1акъаб диналда т1овит1ула ва абадияб бахьи бугольниялдаги
т1овит1ула»-абун.

28. Ибрагъим аварагасул ﷺ Аллагъ ﷺ
цо гъавун абураб гъаб раг1и нахъе хут1ана
гъесда хадусел киналго умматазуль.

Гъезда гъоркъор жидеца «Лаилагъа иллаллагъ»

– абулел г1адамал рукине руго къиямасеб кьо щвезег1ан. Гъеб раг1и

وَكَذَلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ
إِلَّا أَقَالَ مَثْرُوهَهَا إِنَّا وَجَدْنَاهُ آسَاءً تَاعَىٰ أَمْهَرَ
وَإِنَّا عَلَىٰ عَذَابِهِمْ مُّقْتَدُونَ ﴿٢٣﴾

* قُلْ أُولَٰئِكَ جَاءُواكَ بِأَهْدَىٰ مِمَّا وَجَدْتُمْ
عَلَيْهِمْ ءَاءَاءَهُمْ قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ
كَافِرُونَ ﴿٢٤﴾

فَأَنْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَضْرَأُكَ كَافٍ عَقِبُهُ
الْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٥﴾

وَلَا تَقَالَ إِنَّا إِلهٌ لِأَيُّهُمُ وَنَوْمُهُ إِنَّا أَنْتَ بَرَاءٌ مِمَّا
تَعْبُدُونَ ﴿٢٦﴾

إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ ﴿٢٧﴾

وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾

нахье хутГулеб буго жидеца купру-ширк гябулел гIадамазда гьeб рагIине ва гьелгул вагIза лъугъун, пикру гябун, жидеца гьeб купру-ширк тезе, жалги иманалда рачIине.

29. Дица гяб Маккаялгул агълуялъе ва гьезул умумузегIи нигIматал къуна, гIумруги халат гябуна.

بَلْ مَتَّعْتُ هَؤُلَاءِ وَآبَاءَهُمْ حَتَّىٰ جَاءَهُمُ الْحَقُّ وَرَسُولٌ مُّبِينٌ ﴿٢٩﴾

Гьезул ватIан жиндиль хIинкъи гьечIеб, кинабго рахъалъа жинда жаниб ризкъи бачIунеблъун гябун. Гьедин рахIаталда Дица жал хьихъараб мехаль гьезда Дун рехсей кIочана, Дие гIибадат гябичIого хъанчазе лагълъи гябун хъадана. Цинги гьезухье Дир хIакъаб калам Къуръан бачIана ва жинца хIакъаб диналда гьел ахIулев, гьезда жив лъалев, гьезул мацIги бичIчIулев, жиндие мугIжизаталги ругев, расулги вачIана.

30. Гьeб хIакъаб Къуръан жидехье бачIараб мехаль гьез абуна: «Гяб жо сихIро буго ва нижеца гьелда инкар кколеб буго»-абун.

وَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ وَإِنَّا بِهِ كَافِرُونَ ﴿٣٠﴾

Жидер гьоркъго букIараб купру-ширкалда тIадеги гьез Аллагъасул гъалла калам гьереси гяби, гьесул расул махсароде гъави цикIине гябуна.

31. Жегиги мушрикаца абуна: «Гяб Къуръан рештIине гябун букIарабани Маккаялгул яги тIаифалгул бечедав ва къадро бугев чиясда»-абун.

وَقَالُوا لَوْلَا نَزَلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَىٰ رَسُولٍ مِّنَ الْفَرِيقَيْنِ عَظِيمٍ ﴿٣١﴾

Маккаялгул сайидлъун вугев Алвалид ибну алМутъиратида, яги тIаифалгул ханлъун вугев Гурват ибну МасIудида. Цинги нижеца гьелда иман лъезе букIана. Гьез рикIкладаб жолъун гябуна жидеда гьоркъов вугев ятим МухIаммадида ﷺ Къуръан рештIине гяби. Гьезул пикруялда рекъон дуниялалгул ханлъи ва бечелъи бугел гIадамал ритIизе кколел руго аварагабилъунги.

Гьезул рагIи хвезабун тIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

32. Гьел мушрикалищ ругел МухIаммад ﷺ, дур БетIергъан Аллагъасул рахIмат жидеца бикъулел гIадамал? Жидехье витIулев авараг щив вукIине кколеб, ва щиб росолъан вукIине кколеб гьезул ихтияралдайищ бугеб? ГьечIо гьeб амро гьезда кодоб.

أَمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمًا بَيْنَهُمْ فَعِشْتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّيَتَّخِذَ بَعْضُهُم بَعْضًا سَخِرَ بَيْنًا وَرَحْمَتَ رَبِّكَ حَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٣٢﴾

Дица гъезда гъоркъоб магӀишат бикъун буго гъаб дунылалъул чӀаголӀиялда гъел ругебгӀан мехаль. Дица гъезул цоял цогидаздаса гӀадегӀанал, бечедалги гъарун руго, цо гӀадамал цогидал гӀадамазе хъулухъ гъабулел, гъезие хӀалтӀи гъабулел рукӀине. Киналго бечедал рукӀаралани гъезие хӀалтӀи гъабулев чи вукӀинароан, киналго ханзаби рукӀаралани гъезул рагӀиятги букӀинароан. Гъедин бутелъул гъаб дунылалъул рукъ буго цо гӀадамал цогидазе хъулухъалъе рижараб.

Ва амма Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ аскӀоб инсан хирияв вукӀин гъесул бечелъи-ханлъиялда бараб гъечӀо. Гъеб бараб буго инсан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ лъалев, Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вокъарав, гъев разилъи тӀалаб гъабулев вукӀиналда. Гъедиав инсан гъавула Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ хираги, тӀокӀиги. Гъесие кьола аварагӀьиги, гӀелмуги, гӀакълоги. Гъев вукӀула дунылалдаги ахираталдаги жиндир бахъи бутевлъун, жиндир лъикӀлъиялда квершел батаравлъун. Гъаб амру гъедин букӀин баян гъабун Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ абулеб буго:

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ две гъабураб рахӀмат лъикӀаб буго МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъел мушрикаца жиб данде гъабулеб дунылалъул боцӀи-малалдаса. Гъеб рахӀматги аварагӀьи къей буго, ахираталда шапагӀат гъабизе изну къейги буго. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухӀаммад авараг кинабниги гӀаламалъего рахӀматлъун витӀарав авараг вуго. Гъеб тасдикъ гъабун Къуръаналъул аятги бачӀана (суратул Анбияъ 107 аят). Гъав хирияв авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндие рахӀмат гъабурав ва жив цогидазе рахӀматлъун гъавуравги вуго.

33. Киналго гӀадамал купру-ширкалда чӀелилан гуребани, Дица гъел капурал гӀадамазе гӀемераб бечелъи-хазина къелаан, гъезул минабазда гӀад ругел тӀохалги гӀарцол гъарилаан, гъел тӀохозда рахунел малалги гӀарцол гъарилаан.

وَلَوْلَا أَن يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَّجَعَلْنَا لِمَن يَكْفُرُ بِالْآيَاتِ لِسُوءِ فِعْلِهِمْ سُقْفًا مِّنْ فَضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ ﴿٣٣﴾

34. Гъезул рукъзабазул рагъабиги, гъел гӀад гӀодор чӀолел тахалги гӀарцол гъарилаан.

وَلِسُوءِ فِعْلِهِمْ آتُونَكَ وَسُرْرًا عَلَيْهَا يُسْكُونُ ﴿٣٤﴾

35. Цогиги гӀарац меседаль къачӀарал къедал, гордал гъарилаан, дарай зарбалалъул босен-ретӀелги гъабилаан. Гъеб кинабго жо гъечӀо дунылалъул матагӀ гурони: жиб даимаб гуреб, жиб хехго тӀаса унеб.

وَرُحُرُقًا وَآتَ كُلُّ ذَلِكَ لِمَا مَنَعَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ عِنْدَ رَبِّكَ الْمُنْتَقِينَ ﴿٣٥﴾

Жиндилъ абадиял нигматалги, рахлат-лазатги бугеб ахират дур Бетергъан Аллагъасда асклоб жиб лъиклаб буго жиндаса хинкъарал муъминзабазе хладурун буго. Гьеб ахираталда Аллагъасда ﷻ инкар ккураб, гьесда гласилъараб халкъалъе шибго лъиклъи гьечло.

Гъаб лъабго аяталда жаниб бицараб жоялъул хласил буго: гъаб дунялги, гьелъул бечелъи-хазинаги Аллагъасда ﷻ асклоб жиндир шибго къимат-къадро гьечлеб жо буклин. Гьедин бугелъул Аллагъас ﷻ гьеб дунялалъул боцли-мал жинда гласиял гдамазеге кьола. Гъаб дунялалъул бечелъи жиндие къуравги, гьеб къечлевги чи Аллагъасе ﷻ шибго батлалъи гьечло, гьел киналго гьесул лагъзал руго. Аллагъ ﷻ валагъулеб бакI буго жиндир лагъасда жив лъалев вугодай ва жиндаса гьев хинкъулев вугодай абун. Гьеб буго Аллагъас ﷻ жиндир лагъ жинда гIагар гъавулеб бакI. Гьеб Аллагъ ﷻ лъаялдалъун буго абадияб ахираталда инсанасе алжан щвейги.

Замахшарияс абунa: Цо чияс абуни: Киналго гдамамал купруялда ина абун хинкъун капурзабазе гIемераб бечелъи къун батичлони, киналго гдамамал исламалда рачине бокъун муъминзабазе щайха къечлеб дунялалъул бечелъи абун, гьеб рагIиялъе жаваб буго: Дунялалъул боцлиялъе гIоло гдамамал исламияб диналде рачинги гьел гдамазепитна букИлаан. Гьеб ислам букИнаан мунапикъзабазул динлъун. Гьедин бугелъул бишунго хикмат бугеб ва маслахлат бугеб хIукмутадбир буго ГIадегIанав Аллагъас гъабураб. Капурал гдамамалги руго бечедалги мискиналги, муъминзабиги руго бечедалги мискиналги. Гьелъул магIна буго дунялалъул бечелъи яги мискинлъи иман лъеялда бараб жо гьечлеблъи.

36. Аллагъ ﷻ рехсеялдаса, гьесул Къуръан цIалиялдаса жив бецлъарав, гъапулъарав чиясе Дица гьесда цадахъ даимго букIунеб щайтIан гъабула жинца гьев кидаго вас-васазда, гъаплаталда чIезе гъавулеб. Гьеб щайтIан гьесул гъудуллъун букIине буго, жиб кидаго гьесдаса батIалъулареб.

وَمَنْ يَنْشَأْ عَنْ ذِكْرِ آلِ إِمْرَأَتٍ يُقِصِّ لَهُ،
سَبَطْنَاهُ فَهُوْلَهُ، قَرِينٌ ﴿٣٦﴾

37. ХIакълъунго гьел шайтIабаца гьал капурзаби хIакъаб диналдаса руссине гъарула ва гьел капурзабазда раклалда ккола жал битIараб нухалда ва хIакъаб

وَأَنَّهُمْ لَصُدُودٌ عَنْ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ
أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٣٧﴾

диналда ругин абун.

38. Гъев капурчи къямасеб къоялъ Дида حَتَّىٰ إِذَا جَاءَنَا قَالَ يَلَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ
цеве вачIараб мехаль ва жиндие хIадурун بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَيَنْسُقُ الْقَرْنَيْنِ ﴿٢٨﴾
бугеб гIазабги бихъараб мехаль гъес абула:

«Вай аман Аллагъ ! عَلَّجَلَهُ Дудаги дидаги
гъоркъоб бакъ баккудаги бакъ Iерхъудаги гъоркъоб бугеб гIадаб
рикIкIалъи букIараб ани. ЦIакъ квешаб гъудул букIун бугоха
мун»-абун.?

39. Жакъа пашманлъиялъ нужее щибго وَلَنْ يَنْفَعَكُمْ الْيَوْمَ إِذْ ظَلَمْتُمْ أَنْكُرِي
кумек гъабуларо, дуниялда нужеца الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٢٩﴾
напсазе зулму гъабун букIун хадуб.

ХIакълъунго жакъа нуж киналго:

Жал къосаралги, жидеца къосине гъаруралги, жужахIалъул
гIазабалъулъ цадахъ рукIине руго.

Дуниялъул рукъоб жидеда къварилъи шварал цогиги гIадамал
рихъараб мехаль жинда къварилъи шварав чиясе дагъаб бугониги
бигъалъи бачIуна, саброги цIикIкIуна. Амма ахираталда жужахIалда
жанир ругел гIадамазе щибго бигъалъи ва раkI хIалхъей бачIунаро
жалгун цадахъ цогиги капурзабазе гъабулеб гIазабалда балагъун.
ЦIакъго захIматаб букIуна гъеб гIазаб ва гъениб цогидазул пикру
гъабизе регIел букIунаро.

40. Мунищ вугев МухIаммад أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ أَوْ تَهْدِي الْعُمْيَ وَمَنْ
гъал капурал гIадамазда хIакъаб жо كَانَ فِي صُلْحٍ مُّبِينٍ ﴿٣٠﴾
рагIизабизе kIолеv, гъел гIинкъалъун

чIараб мехаль. Яги мунищ вугев
бецIавлъун чIарав капурчи битIараб нухалда вачине kIолеv, ва
жив загъираб ва баянаб къосиналъулъ вугев чи хIакъаб диналда
вачинеги kIолеv.

Дуда гъеб kIоларо МухIаммад ! صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Гъедин бугелъул дуца раkI
къварид гъабуге гъел капурзабаца дур рагIи къабул гъабичIин абун.

41. Дица мун хвезе гъавуниги فَإِنَّمَا أَهْلَكَ بِكَ فَإِنَّا مِنْهُمْ مُنْتَقِمُونَ ﴿٣١﴾
МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хIакълъунго
Дица гъел мушриказдаса щим босизе буго ва гъезие гIазаб
гъабизе буго.

42. Мун чIаго вукIун дуда бихъизе гъабунги أَوْ رِيثَكَ الَّذِي وَعَدْنَاهُمْ فَإِنَّا عَلَيْهِم
гъабизе бегъула Дица гъезие къотIи مُقْتَدِرُونَ ﴿٣٢﴾
гъабураб гIазаб.

ХIакълъунго Дун хIал kIолеv вуго гъел

капурзабазе гъезул гIамалалда рекъараб жазаъ гъабизе.

43. Мун гIад чIа МухIаммад ﷺ, дуда вахIю гъабураб диналда ва гъеб диналда халкъ ахIиялда.

فَأَسْمَسْنَا بِأَلْفِى أَوْحَى إِلَيْنَا إِنَّكَ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤٣﴾

ХIакълъунго мун битIараб нухалда вуго ва хIакъаб диналдаги вуго.

44. ХIакълъунго гъаб хирияб Къуръан дуеги дур къавмалъеги кIудияб роххел ва хиралъи буго.

وَأَنَّهُ لَذِكْرُكَ وَلِقَوْمِكَ وَسَوْفَ تُنْصَلُونَ ﴿٤٤﴾

Гъаб рештIине гъабун бугелъул Къурайшиязул чиясда ва гъезул маIалда. Нужеда ахираталда гыкълъизеги буго гъаб кIудияб нигIматалда нужеца щукру гъабунадай абун. Ва гьелда гIамал гъабунадай абунги.

Гъаб хирияб Къуръан гьел Къурайшиязе бугеб хиралъи-кIодолъи бугеб гIадин киналго гIарабиязе бугеб хиралъи буго. Гъедин гъеб Къуръан жинда гIамал гъабуравщинав чиясе хиралъи ва кIодолъи буго. Гъеб къуръаналъул агъло бугелъул алжаналъул агъло. Къурайшиязе хиралъи буго къуръан абураб рагIиялдалъун мурад буго гьел Къуръаналда иман лъеялда ва аварагасда ﷺ нахърилъиялда гъесизе гъари. Гъаб магIнаялда ругел цогиги аятал руго Къуръаналда жанир.

45. Дуца гыкълъе МухIаммад ﷺ, дудаса цере ритIарал расулазул цониги расул вугодай абун цохIю Аллагъасе гурони цоги щиб бугониги жоялъе

وَسَلَّ مَنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا أَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِلَهًا يُعْبَدُونَ ﴿٤٥﴾

гIибадат гъабиялда умматал ахIизе жал ритIарал абун.

Гъаб аяталъ баян гъабулеб буго кинабго заманаялъ киналго аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام цохIю диналдалъун ритIарал рукIин. Гъеб динги Аллагъ ﷻ цо гъавун гъесие гIибадат гъабилъун бугеб исламияб дин буго. Гьел киналго аварагзабазе ﷺ къварилъи гъабуна, гьел гьересиги гъаруна. Дуеги гъебго хIукму буго МухIаммад ﷺ! Дуца сабро гъабе дуда щолеб къварилъиялда ва дуца дуда гIаде къараб рисалатги умматалъухъе щевезе гъабе!.

46. ХIакълъунго Дица Муса авараг витIана Дир хIужжабаздалъун ва баянал мугIжизаталгун пиргIавнида ва гъесул къавмалда.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَقَالَ إِنِّي رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٦﴾

Гъев Мусаца абуна: «Дун вуго кинабго гIаламалъул БетIергъанлъун

вугев Аллагъасул ﷻ расул»-абун.

47. Гъев Муса ﷻ дир хIужжабигун

вачIараб мехаль пиргIавнги гъесул
къавмги Мусадe гIад релъанхъулел рукIана.

Жидеда гъеб хIакъаб хIужжа букIин лъаниги пиргIавн ва гъесул агъло
релъанхъулел рукIана жидеда нахъ ругел КъибтIиязда ракIалда ккезе
гъев Муса пиргIавница жолъунго гъавулев гъечIин абун.

48. Дица гъезда цониги мугIижизат бихъизе
гъабичIо, хадуб бачIулеб мугIижизат цебе
аралдаса кIудияб букIун гурого.

ТIупан тIун цIад базе гъабуна. Къоркъал,
нацIцI, гарцI гIад биччана. Гъез иман лъечIеб

мехаль Дица гъезие батIи-батIияб гIазаб гъабуна гъел жидер
купру-ширкалдаса руссине бокъун.

49. Гъезда гIаде гIазаб бачIараб мехаль
гъез абуна: «Я гъав сихIрочи! Дуца ахIе
дурго Аллагъасда ﷻ нижедаса гъаб

гIазаб нахъе босе абун, гъес дуге къотIи
гъабун бугельул дур дугIаялъе жаваб гъабилин абун.

Гъаб гIазаб нижедаса борхани хIакъълунго ниж дуда нахърилътIинне
ругин»-абун.

50. Дица гъездаса гIазаб борхараб мехаль
гъел цIидасан жидерго купру-ширкалде
унел рукIана.

51. ПиргIавница жиндир къавмалда
ахIана: «Я дир къавм! Гъаб

Мисриялъул ханлъи дие гъечIиш? Гъал
гIоралги дир гъечIиш дир кIалгIабазда

гъоркъан хъвадулел ругел?. Нужеда
гъаб дир ханлъиялъул гуч бихъулеб гъечIиш?

Нужеца гъельул пикру кин гъабулареб? Щибго жо кодоб гъечIев гъав
Муса дида данде къацандун бергъиниш!

52. Дун гIемерго лъикIав вуго нуж дида
мутIигIлъизе ва дие лагълъи гъабизе гъав
гIодовегIанав Мусадаса.

Жиндир боцIи-мал гъечIев, тухум-къибилги

гъечIев, жиндихъе ханлъиги гъечIев. Гъелде гIадеги гъав берцинго
кIалъазе кIолоревги вуго. Гъадиनाव чи расул лъуниш вукIунев?.

فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِآيَاتِنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَصْحَكُونَ ﴿٤٧﴾

وَمَا نُرِيهِمْ مِنْ آيَةٍ إِلَّا هِيَ أَكْبَرُ مِنْ
أُخْتِهَا وَأَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ ﴿٤٨﴾

وَقَالُوا يَا أَيُّهَا السَّاحِرُ ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَاهَدَ
عِنْدَكَ إِنَّا لَمُهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾

فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِذَا هُمْ
يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٥٠﴾

وَنَادَى فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يَا قَوْمِ أَلَيْسَ لِي
مُلْكٌ مِصْرَ وَهَذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِي أَفَلَا بُصِيرُونَ ﴿٥١﴾

أَمْ أَنَا خَيْرٌ مِنْ هَذَا الَّذِي هُوَ مَهِينٌ
وَلَا يَكَادُ يُبِينُ ﴿٥٢﴾

Гъаб кинабго жо пиргIавница бицунеб букIана Мусада хадур гIадамал иналда хIинкIун, гъев шибого гъунар гъечIев чилъун вихъизавизе бохъун. Хадубги пиргIавница абунa:

53. «Гъев расул вукIин лъазе гъесда гIаде меседил курхъиналгIаги реххун рукIаралани Аллагъас ﷻ. Яги гъев ритIухъ гъавизе гъесда цадахъ малаикзаби рачIун рукIаралани, гъесда сверун лъугъун гъесие хъулухъ гъабизе»-абун.

فَقُولَ الْفِي عَلَيْهِ أَسْوَرَةٌ مِّنْ ذَهَبٍ أَوْجَاءَ
مَعَهُ الْمَلَأْنَاهُ مَقَرَيْنِ ۖ ﴿٥٣﴾

54. Гъаб хабарги бицун пиргIавница жиндир къавмалъул гIакъло ине гъабунa.

فَأَسْتَحَفَّ قَوْمَهُ، فَأَطَاعُوهُ إِنَّهُمْ
كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ۖ ﴿٥٤﴾

Гъел ургъизе, пикру гъабизе течIо. Гъедингоги жагъилаб, ахIмакъаб къавм букIана гъеб: пиргIавн жидер алагъ вуго абун гъесие лагълъи гъабулеб. Ва Гъеб къавм пиргIание мутIигIлъана. Гъел рукIана Аллагъасе ﷻ лагълъи гъабулареб, гъев жидер БетIергъан вукIин лъалареб пасикъаб къавм.

55. Гъеб пиргIавнил къавмалъ иман лъечIеб мехаль, Дир аварагасе мутIигIлъичIого жидеца Дир ццимги

فَلَمَّا أَسْفَوْا اتَّقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَعْرَفْنَاهُمْ
أَجْمَعِينَ ۖ ﴿٥٥﴾

бахъине гъабураб мехаль, дица гъездаса ццим босана ва гъезие гучаб гIазаб гъабунa. Ва Дица гъел киналгоги ральдалъ гъанкъизе гъаруна.

56. Дица пиргIавнил къавм гъабунa хадусел умматазул капурал гIадамазе

فَجَعَلْنَاهُمْ سُلَافًا وَمَثَلًا لِّلْآخِرِينَ ۖ ﴿٥٦﴾

жидеца гъел жужахIалъур рачине, гъезул ццерехъабилъун.

Жидеца иман лъурал къавмазе вагIза-насихIатлъунги гъабунa.

57. Марьямил вас ГIиса аварагасул мисал Къуръаналда жаниб рехсараб

وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا إِذَا قَوْمُكَ
مِنْهُ يُصَدِّدُونَ ۖ ﴿٥٧﴾

мехаль гъеснеги жиндир къавмалъ лагълъи гъабунa абун, гъеб дур къавм

роххун, гъаракъ борхун лъугъунел руго.

Жидеца гъабулеб ширк цогидазги гъабун буго, гъеб кIудияб мунагъ-хIакъ гъечIо абун раkIалда кколеб буго гъезда.

Гъаб аят рештIине гъабиялъе сабаб бицана: Аллагъасул свалат салам лъсаяв аварагас: «Нужги, нужеца жиде лагълъи гъабулеб алагъзабиги жужахI боркъунеб гамачI буго»-абун абураб аят цIалараб мехаль Ибну ЗибагIри абулев мушрикас абунa: «Гъаб аят нижее ва нижер

алагъзабазейиш бугеб яги киналго уммутазейиш бугеб»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Гъаб нужеги, нужер алагъзабазеги, киналго умматазеги буго»-абун. Ибну ЗибагІрица абун: «Гъаб кагІба рукъальул БетІергъанасул шаралдалъун гьедулев вуго дун, мун дица къезе гъавула гъаб дагІбаялъул! Насранияца ГІса аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام лагълъи гъабун гуриш? Ягъудияз ГІузайрие лагълъи гъабун гуриш? БанумулахІ абулел гІадамаз малаикзабазе лагълъи гъабун гуриш! Гьел киналго жужахІалда руклине ратани нижги рази руго гьелгун цадахъ гьенир руклине»-абун.

Цинги авараг вуцІцІун чІана Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ вахІю бачІиналда валагъун. Гьел мушриказда раклалда ккана Ибну ЗибагІрица авараг къезе гъавунин абун ва гьел кеп шун релъанхъана, ва гьезул роххун гъаракъ-хъуй борхана. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб аят рештІине гъабун: «Дир рахъалъан жиде лъикІлъи къотІи гъабурал гІадамал гьеб жужахІалдаса рикІклад гъарурал руго»-абун. Ай: ГІса аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام, ГІузайрие ва малаикзабазе цо къавмалъ лагълъи гъаби гьезул гІайиб гьечІо, гьезие гьелъул щибго заралги гьечІо. Гьез амро гъабун гьечІо дол гІадамазда жиде лагълъи гъабе абун. Гьедин бутелъул гъазда жужахІалъул гІазаб щевезе гьечІо.

58. Гьел мушрикаца абун: «Нижер алагъзабийиш лъикІал ругел яги ГІисайиш лъикІав вугев? абун.

وَقَالُوا أَلَّهِتُنَا خَيْرٌ أَمْ هُوَ مَا ضَرَبُوهُ لَكَ
إِلَآجًا لَّأَبْلُغُ هَهُنَا فَمَوْحِصُونَ ﴿٥٨﴾

Гьев ГІса жужахІалда вуклине ватани нижги, нижер алагъзабиги руклине бегъила гьеб жужахІалда абураб магІна. Гъаб рагІи гьез абулеб гьечІо мун махсароде гъавун, дуда къецандулеллъун рукІун гурого. Гьел битІараб жо къваригІарал гьечІо. Гьел руго дагІба гъабизе къваригІарал гІадамал. Гьезие щибго батІалъи гьечІо гьереси бицун бергъаниги, битІараб бицун бергъаниги жидер дагІбадуласдаса бергъин гуреб.

59. Гьев ГІсаги гьечІо Дица жиндие нигІмат къурав Дир лагъ гурони. Гьев алагъ гьечІо, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ васги гьечІо.

إِنَّهُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ
مَثَلًا لِّبَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿٥٩﴾

Гьев вуго Дир лагъ ва расул. Дица гьев гъавуна Бануисраилазе мисаллъун ва гІаламатлъун, жинца Дир хІалкІолътиялда тІоритІел гъабулев. Дица гьев вижана эменги гьечІого.

60. Дие бокъун букІарабани Дица нужер бакІалда гъаб ракъалда гІад малаикзаби гъарилаан, нужги нахъе

وَلَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَا مِنْكُمْ مَلَائِكَةً فِي الْأَرْضِ
يَخْلُقُونَ ﴿٦٠﴾

рачун жал халипальун руклунел.

61. Гъев Гиса авараг عَلَيْهِ السَّلَام Дица гъавизе
вуго къямасеб кьо глагарлъиялъе
гламатлъун.

وَأَنَّهُ، لَعَلَّكَ لَمَسَاعَةً فَلَا تَحْتَرِنَ فِيهَا
وَأَتَّبِعُونَ هَذَا صِرَاطَ مُسْتَقِيمٍ ﴿٦١﴾

Гъев зодиса рештине вуго къямасеб кьо чезе
дагъабго заман хутИдал. Нуж гъеб къямасеб кьоалъул амруялъулъ
щакдаруге! Гъеб жиб бачин хIакъаб кьо буго. Дуца абе МухIаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «Нуж дида нахърильгъа! Гъаб Дица нуж жинда ахIулеб
жо хIакъаб дин буго ва битIараб исламияб нухги буго.

62. Кидаго нуж шайтIаналье гуккизе
чIогъе ва гъель хIакъаб диналдаса руссине
гъариялдасан цIуне.

وَلَا يَصُدُّكُمْ الشَّيْطَانُ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ
مُّبِينٌ ﴿٦٢﴾

ХIакълъунго гъеб шайтIан буго нужер
баянаб ва загъираб тушман»-абун. Гъель рахъизе гъаруна нужер
умумул Адамги ХIаваги алжаналдаса къватIире.

63. Жиндир къавмалъухъе Гиса
авараг عَلَيْهِ السَّلَام вачIараб мехаль баянал
хIужжабигун: мугIжизаталгун ва
шаргIиял хIукмабигун. Гисаца абун:
«ХIакълъунго дун нужехъе вачIун вуго
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан расуллъун ва нуж битIараб диналда
гIоритIулеб гIелмугун.

وَلَمَّا جَاءَ عِيسَى بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ فَذَرِكُمْ
يَا حَكَمَةَ وَلَا تُبَيِّنْ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي تَخْتَلِفُونَ
فِيهِ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿٦٣﴾

Нуж жиндиль хилиплъарал цо-цо масъалаби нужее баян гъаризеги.
Аварагзабаца عَلَيْهِمُ السَّلَام диниял масъалаби баян гъарула, дуниялалъул
амру кинабго гъез баян гъабурало жинда хIажатаб, жо гурони. Нуж
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гIасилъизе хIинкъа ва дие мутIигIгъе»-абун.

64. ХIакълъунго ТIадегIанав Аллагъ вуго
дирги нужерги ва кинабго гIаламалъул
БегIергъан. Нужеца гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ
гъабе гIибадат.

إِنَّ اللَّهَ هُوَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا
صِرَاطُ مُسْتَقِيمٍ ﴿٦٤﴾

Гъаб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие гIибадат бацIиIад гъаби буго
битIараб нух ва хIакъаб дин. Гъаб дин буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда
разияб, жиб гъабурасе алжанал шолеб.

65. Гъел Насраниял ГIисал хIакъалъулъ
чанго къукъаялде рикъана.

فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ
لِّلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ يَوْمِ إِلِيمٍ ﴿٦٥﴾

Цо къукъа буго гъев «Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
лагъ ва гъесул расул» вуго абубеб. Гъаб
къукъа буго хIакъаб диналда бугеб. Цо къукъаялъ гъев Аллагъ

гъел абуна, цогияз Аллагъасул ^{جَلَّ جَلَالُهُ} вас вуго абуна. Аллагъ
Тпадегланав вуго гъел мушрикаца абулеб рагъиялдаса. Квешаб
жужахІалъул гІазаб букІине буго кьимасеб кьояль купру-
ширкалдалъун жидеца напсазе зулму гъабулеб гІадамазе.

66. Гъел Аллагъасда ^{جَلَّ جَلَالُهُ} инкар ккурал
гІадамазе кьиямасеб кьо бачІин гуреб
хутІараб жо гъечІо. Гъеб жидее бачІине
буго тохлъукъего, бищунго жал гъеб
бачІиналда балагъун гъечІеб гІужаль жидеда гъеб бачІунеблъиги
лъазе гъечІо.

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ
بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٦٦﴾

67. Гъеб кьиямасеб кьояль
дунялалда бищунго цоцазе рокъарал
гъудулзабилъун рукІарал гІадамал
цоцазе тушбабилъун рукІула. ЦохІо

الْأَخِلَاءَ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا
الْمُتَّقِينَ ﴿٦٧﴾

Аллагъасе ^{جَلَّ جَلَالُهُ} гІоло цоцазе рокъарал Аллагъасдаса ^{جَلَّ جَلَالُهُ}
хІинкъарал муъминзаби рукІуна гъеб кьояль цоцазе гъудулзаби.

68. Гъел муъминзабазда абула Аллагъас
^{جَلَّ جَلَالُهُ}: «Я дир лагъзал! Жакъа нужее щибго
хІинкъи гъечІо ва нужее тІокІаб хадуб
пашманлъиги букІине гъечІо»-абун.

يَعْبُدُونَ إِلَّا الْخَوْفَ عَلَىٰ كُرْ أَلْيَوْمَ وَلَا أَنْتُمْ
تَحْزَنُونَ ﴿٦٨﴾

Дунял теялда пашманлъизе гъечІо нуж, гъениб нужее швечІого хутІараб
жоялдаги пашманлъизе гъечІо.

69. Гъел руго жидеца Дир Къуръаналда иман
лъурал ва жал Дне гІубанго мутІигІлъун
рукІарал гІадамал. Гъезда абула:

الَّذِينَ آمَنُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا
مُسْلِمِينَ ﴿٦٩﴾

70. Нуж алжаназда жанире лъугъа
нужер руччабигун цадахъ цІакъ
роххараллъун ва нужее нигІматал къурал лъун.

ادْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنْتُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ تُحْبَرُونَ ﴿٧٠﴾

71. Гъезда тІаде алжаналъул гъилманал
(хъулухъалье ругел лъимал) хъвадула
меседил тепсиги налбекІалги росун
(поднос ва бакалал). Щиб жо
бокъаниги гъеб гъекъолеб жо жидее
къола. Гъел алжаназда жаниб напсалъе бокъарабщинаб жо буго,
гъезул бер боххулебщинаб жоги буго. Нуж гъал алжаназа жанир
даимго рукІине руго.

يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصَحَافٍ مِنْ ذَهَبٍ وَأَكْوَابٍ
وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنْفُسُ وَتَلَذُّ
الْأَعْيُنُ وَأَنْتُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٧١﴾

Гъаб буго бищунго кІудияб рохел! Инсан ругъунав вуго цин кодоб шун
цинги кодосан ун букІулеб дунялалъул ризкъиялда. Абадияб, даимаб

ризкѝи ва нигІмат ахираталда муъминзабазе къотІи гѡбураб рохел буго.

72. Гѡал алжанал руго Аллагъас
جَلَّالَهُ **нужее** ирсалѡе къурал, **нужеца**
дуњялалда дагъабго заманаялъ
Аллагъасда **иман** лъун лъикІаб
гІамал гѡбиялда данде жазаълъун.

وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنتُمْ
تَعْمَلُونَ ﴿٧٢﴾

73. **Нужее** гъениб жаниб гІемер батІи-
батІияб пихъги буго.

لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٣﴾

Нужеца гъелдаса бокъараб жо кваназе алжаналъул гъутІби кидаго
жидеда тІад барщараб пихъ бугел рукІула, гъелдаса пихъ тІурабго
гъеб бакІалда цоги пихъ бижула. Гъединал руго алжаналъул цогидал
нигІматалги: жидее нукъсанлъи гъечІел, жидее хис-бас гъечІел, жидер
тІагІам-лазат холарел.

74. ХІакълъунго жидеца мунагъал
гъарурал капурзаби даимго жужахІалъул
гІазабалъуль рукІине руго.

إِنَّ الْمَجْرِمِينَ فِي عَذَابٍ مُّهِينٍ ﴿٧٤﴾

75. Жидедаса гІазаб бигъа гѡбуларо цохІо
лахІзаталь ва гъел тІобанго хъл къотІарал
рукІуна кинабгІаги цІоб рахІмоялдаса.

لَا يُقَرَّرُ عَنْهُمْ وَهُمْ فِيهِ مُبْسَوْنَ ﴿٧٥﴾

76. Дица гъезие шибго зулму гѡабичІо,
кинниги гъел гІадамал рукІана жидеца
напсазе зулму гѡабурал гѡаб гІазаб жидее хІакълъулеб гІамал
жидеца гѡабиялдалъун.

وَمَا ظَنَنْتَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا هُمْ الظَّالِمِينَ ﴿٧٦﴾

77. Гъез жужахІалъул гІадло гѡбулев-
жинда Мăлик цІар бугев малаикасда
абула: Я Мăлик, дуца Аллагъасда
абе: «Нижер рухІал росун ниж хвезе
гъаре. Нижедаса гѡаб гІазаб тІаса ун, ниж хІалхъизе»-абун.

وَنَادُوا ابْنَكُمْ لِیَفْضَ عَلَيْنَا رَبُّكَ قَالَ إِنَّكُمْ
مَرْكُومُونَ ﴿٧٧﴾

Ибну ГІаббасица абуна: гъезие жаваб гѡбулин жидеца ахІаралдаса
азарго сон гІанасеб заман гъоркъоб араб мехаль, **ва гъев Мăликас**
абула: «ХІакълъунго **Нуж** даимго гъеб гІазабалъуль рукІине
руго»-абун.

Хадубги гъезда Аллагъасул **рахълъан** абула:

78. ХІакълъунго Дица **нужехъе** хІакъаб дин
швезе гѡбуна. Аваратзаби **ритІун**,
гІахълалги рещтІине гъарун, амма **нужер**

لَقَدْ جِئْتَكُمْ بِالْحَقِّ وَلَكِنَّ الْأَكْثَرَ لِلْجَاحِقِ
كَرْهُونَ ﴿٧٨﴾

Гімерисел гьєб хІакъаб жо къваригинчІел, гьєб рихарал рукІана. Аллагъасе ﷺ гІибадат гъабиялъ нужерго гъава-напсалъе бокъараб цо-цо жо тезе гъабулєб букІана, амма нужеца Аллагъасе ﷺ гІибадат гъабиялдаса нужерго напсазе бокъараб жо тІаса бищана. Гьелда рекъараб жазаъ буго жакъа нужеє бугеб гІазабги.

79. Маккаялъул мушрикаца Дир авараг ﴿أَقْرَبُوا أَمْرًا فَإِنَّا مُبْرِمُونَ﴾
 ﷺ чІвазе абун хІукмуишча гъабун бугеб?

ХІакъълъунго Дицаги буго хІукму гъабун Дир авараг хвасар гъавизе ва гьєб Дир хІукму жиб тІубалєб буго, мушриказул хІукмуги жиб гІадада холеб буго.

Гъаб аят рештІине гъабун Къурайшазул церехъаби жидер «дару надват» абулєб рукъор данде руссун жидеца Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг чІвазе хІукму гъабураб мехалъ. ЩайтІаналъул гІакълоги къабул гъабун Абужагълица хІукму гъабуна щибаб къибилалъул цо-цо гІолохъанчи витІизе авараг ﷺ чІвазе ва гъездаса рецІел босизе аварагасул гІагарал чагІазе кІвечІого букІине. Киналго тІаде кІанцІун гъєв чІвараб мехалъ гъєсул би (къясас) киназдаго бикъулєб букІана ва гьєл дият (гІакІа) къун рорчІизе кколєл рукІана. Къурайшазул гъаб макроги Аллагъас ﷺ хвезе гъабуна. Авараг ﷺ хвасар гъавун гьєл инжитги гъаруна.

80. Гъезда ракІалдайиш кколеб бугеб ﴿أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ بَلَىٰ وَرُسُلْنَا لَذَيْهِمْ يَكْتُمُونَ﴾
 хІакъълъунго Дида гъєз бальго бицараб ва шурун бицараб жо рагІуларин абун. Гъедин гъєчІо амру, РагІула Дида гъєз бицараб жо ва Дир чапарзаби руго гъєзул кинабго рагІи ва гІамал жидеца хъвалєл.

81. Дуца гъезда абє МухІаммад ﴿قُلْ إِنْ كَانَ لِلرَّحْمَنِ وَلَدٌ فَأَنَا أَوَّلُ الْعَبِيدِ﴾ ﷺ
 «Гъєв БетІєргъан Аллагъасул лъимер букІин хІакъълъун букІарабани тІоєбе дица гъабилаан гъєб лъимералъе лагълъи»-абун.

Аллагъасул ﷺ лъимер букІунареблъи хІакъаб жо буго. Аллагъасе ﷺ лъимер-хъизан букІунгутІи цІакъго мухІканаб жо бугєлъул, гъєб хъизан букІин рикІклад гъабун абураб рагІи буго: «Дица гъєб лъимералъе лагълъи гъабилаан»-абураб рагІи.

82. Жив ТІадегІанав ва жив ВацІІадав ﴿سُبْحَنَ رَبِّ الْأَسْمَانِ وَالْأَرْضِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ﴾
 вуго БетІєргъан Аллагъ, зобалазулги ракъальулги БетІєргъанав, кІудияб гІаршалъулги БетІєргъанав Аллагъ гьєл

мушрикаца жиндие гъарулел сипатаздаса.

83. Дуца Маккаялъул мушрикал те
Мухаммад ﷺ жидерго ахIмакъаб

فَذَرَهُمْ خَوْضًا وَيُلْعَبُوا حَتَّى يَأْتِيَ الْيَوْمَهُمُ
الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٨٣﴾

ишалда: хъанчие лагълъи гъабун

гIададисеб махсаро хвечI гъабун, жиде

къотIи гъабураб къиямасеб къо гIаде бачIинегIан.

Гъеб къоялъ лъазе буго гъезда кинаб гIазаб жидеда щолеблъи ва щиб
хIал жидер букIунебги.

84. Гъев Аллагъ ﷻ вуго жиндие
лагълъи гъабизе гIадав БетIергъан, жив

وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَهٌ وَفِي الْأَرْضِ إِلَهٌ
وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾

зобалазда ругезулги Аллагълъун

вугев, ракъалда ругезулги Аллагълъун

вугев.

Гъев Аллагъ ﷻ вуго жиндир тадбир хIакимияв, жинда кинабго
жоялъул маслахIат лъалев.

85. Жив вацIадав ва гIадегIанав

вуго зобал ракъалъул ханлъи жиндие

бугев, гъезда гъоркъоб ва жаниб бугеб

жоялъулги ханлъи жиндие бугев, жиндие

къиямасеб къо кидал бачIунеблъиги

лъалев БетIергъан Аллагъ.

وَتَبَارَكَ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَمَا يَسْتَفْهِمُهُمَا وَعِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَإِلَيْهِ
نُزْجَعُونَ ﴿٨٥﴾

Гъев Аллагъасде ﷻ буго ахираталда нуж киназулго руссинги.

Жидер гIамалазул хIисаб-мизан ва жазаъ гъабизе.

86. Гъев Аллагъги ﷻ тун жиде

лагълъи гъабулел алагъабазда кIоларо

жидеца шапагIат гъабизе. Жидеца

Аллагъ ﷻ цо гъавун гъесие хIакъаб

нугIлъи гъабурал ва жидедаги лъалел

гъеб нугIлъиялъул хIакъ. Аллагъас ﷻ жидеца шапагIат

гъабизе изнуги къурал гIадамазда кIола шапагIат гъабизе.

ГIалимзабаца абун: «Гъаб рагIиялъул рагIна буго: «Мушрикаца ГIиса

аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام, ГIузайрие ва Малаикзабазе лагълъи гъабуниги гъел

руго жидеца Аллагъ ﷻ цо гъавун гъесие хIакъаб гIибадат гъабурал

Аллагъасул ﷻ лагъзал. Гъезда кIола жидеца шапагIат гъабизе

Аллагъасул ﷻ изнуялдалъун»-абун.

وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ
الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ
يَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾

87. Дуца гъел мушриказда гынкъани

Мухаммад ﷺ : «Нуж лъица

рижарал?»-абун. Гъез чара гъечIого

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى
يُؤْفَكُونَ ﴿٨٧﴾

абизе буго: «Ниж Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рижана»-абун. Гьал киреха унел ругел Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ лагъльиги гьабичЮго хьанчазе лагъльи гьабизе?

Гьаб гьечИшха цІакъго ахІмакъаб иш? Жал рижарав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукІин лъалаги букІаго гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гибадат гьабунгутІи ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьабуге абураб хьанчазе лагъльи гьаби!

88. Нужеда витІарав расулас абураб وَقِيلَ لَهُ يَكْرَبُ إِنَّ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ لَا يُؤْمِنُونَ рагІи: «Я дир БетІергъан! Гьаб къавм буго жидеца иман лъолареб къавм»-абун.

Гьаб рагІи буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ зигари гьабун абураб рагІи. Гьальие жаваб гьабун ТадегІанав Аллагъас абулеб буго:

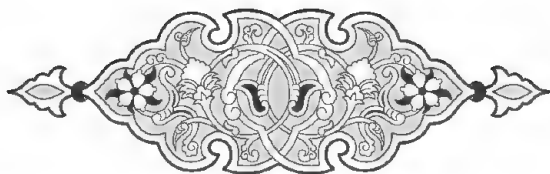
89. Мун гъездаса вусса МухІаммад فَأَصْفَح عَنْهُمْ وَقُلْ سَلِّمْ وَسَلِّمْ فَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الَّذِينَ كَفَرُوا قُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ Гъез дуге гьабуралда рельеъараб квешІи гъезие гьабуге.

Дуга гъезда абе: «Нужее саламатІи буго дидаса»-абун. Жидеда нахъа лъазе буго жидер гІамалалъе кинаб жазаъ гьабубебІи!

Гьаб рагІи буго гьел мушриказе хІинкъи къей ва хирияв расуласул ракі паракхат гьабиги. Гьел мушриказе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гІазаб гьабизе буго дуниялалдаго гьабуниги, ахираталда гьабуниги.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун сурату Зухруфалъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва шукру ТадегІанав Аллагъасе буго.

44. Сурагу Ддухан

سُورَةُ الدُّخَانِ

Сураталда жаниб исламалъул аслабилъун ругел: ТавхИуд (Аллагъ цо гъави), рисалат ва ахираталда тIаде рахъине гъариялъул бицен гъабун буго.

Хирияб Къуръаналъул, ва гъеб ЛавхИул махИфузалдасан дунялалъул зодибе рештIине гъабураб «Лайлатул къадри» абураб сордоялъул хиралъи баян гъабун буго. КигIанго гъаб хирияб Къуръан жиндир хIукму баянаб, жиндир магIна загъираб бугониги. Гъеб Къуръаналде цакдарулел мушиказул хIал бицун буго Ахираталда гъезие букIунеб гучаб гIазабги баян гъабун буго. Хадуб пиргIавнил къавм гъалаг гъабиялъул ва гъез нахъе тарал асаразул бицун буго: ЧIухIарал кIалгIаби, бечедал ахал-хурал, рорхатал ва гучал сиял (пирамиди) тана пиргIавнил къавмалъ хадусел умматазе. Гъеб кинабго ракъги, бечелъиги Бануисраилазе ирсалъе къун букIана, амма гъелги Аллагъасда جَنَّاتُ гIасилъана, аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахърилългинчIо ва гъезда тIадги чанго батIияб къварилъи биччана Аллагъас جَنَّاتُ.

Къурайшазул мушиказ авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъереси гъави, ахираталда иман лъунгутIи бицун хадуб баян гъабулеб буго ТIадегIанав Аллагъасе гъел гъалаг гъари захIматaб амро гъечIеблъи ва цересел умматазде цвараб гIазаб гъездаги цъезе бегъулеблъи.

Сураталъул ахиралдаги муъминзабиги капурзабиги ахираталда руссунеб бакI баян гъабун буго: гъелдалъун муъминзабазе роххел бицун ва капурзабазе хIинкъи къун.

Гъаб сураталда цIар тун буго «КIкIуялъул бицунеб сурат»-абун, гъалда жаниб Маккаялъул мушикал хIинкъине гъаризе сабаблъун ва хирияв аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мугIажизатлъун Аллагъас جَنَّاتُ загъир гъабун букIараб кIкIуялъул бицун букIиналъ. Гъезда тIаде ракъиги, бакъ байги биччан хадуб гъеб кIкIуйги биччан гъел гъалаг гъариялда гIагарун рукIана, кинниги Аллагъас جَنَّاتُ Къурайшиял гъеб гIазабалдаса хвасар гъаруна аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дугIаялъул баракаталдалъун.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَمْدٌ ۝١

1. XIa. Мим.

ПIадегIанав Аллагъасда лъала гъаб кIиго хIарпалдалъун
жиндир пциб мурад бугеблги.

2. Дун гьедулев вуго жиб баянаб, жиндир хIукму загъираб,

жинца хIакъабги батIулабги жо батIа гъабулеб, жиб мугIжизатлъун
букIин хIакъаб Къуръаналдалъун.

3. XIакълъунго Дица гъаб хирияб Къуръан рештIине гъабуна жиндиль баракат бугеб сордоля.

Гьеб буго рамазан моцIалда жаниб бугеб
«Лайлатул къадри» абулеб сордо. Гьеб баракат бугеб букIиналъул
гIаламат буго гьеб сордоля Аллагъас ﷻ муъминзабазул дугIа
къабул гъабулеб букIин, гьезул тавбо къабул гъабун, гьезда баракат
ва нигIматал рештIунел рукIин. Гъаб Къуръан жиндиль рештIине
гъабураб сордо букIинги буго гьеб сордо баракат бугеб букIиналъе
гIаламат. ЛавхIул махIфузалдаса гьеб сордоля дунялалъул зодибе
рештIине гъабуна гъаб Къуръан, цинги жинда салам лъеяв Жабраил
малаик хъвадана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе щибаб
хIажалги бихъун гъаб Къуръаналъул суратал ва аятал росун.

Цо гIалимзабаца абун: Аварагасде ﷺ Къуръан рештIине гъаби
гьеб «Лайлатул къадриялъул» сордоля бай бихъана абун. XIакълъунго
Дица Дир лагъзадерие хIинкъи кьола, гьезухъе авараг витIун,
гьезде тIехъ рештIине гъабун. Ахират букIин бицуна, гъениб хIисаб-
мизан ва жазъ гъабизе букIинги бицуна. Гьел гIадамаз иман лъезе
бокъун ва лъикIаб гIамал гъабун ахираталда жиде алжанал шолеллъун
рукIинеги бокъун. Жидеца иман лъечIел гIадамазе хIужа-далиллъунги
букIине. Ахираталда гьезие гIазаб гъабулеб мехаль гьезул щибго
гIайиб чIвазе ва рагIи абизе рес гьечIого букIине.

4. Гьеб «Лайлатул къадриялъул сордоля» баян гъабула ва ЛавхIул-махIфузалдаса босун малаикзабазухъе кьола цо лъагIалида жаниб букIунеб кинабго амро ва хIукму-къадар.

Инсанасе бугеб ризкъи бугониги, гьесие букIунеб къварилги, гIатIилги
бугониги, хвел ва чIаголги бугониги гьеб кинабго жо баян гъабула гьеб

فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ كَبِيرٍ ۝٢

сордолял.

5. Гьѣб буклуна Дир рахъалъан бугѣб
амролъун ва хлукмолъун.

أَمْرًا مِّنْ عِندِنَا إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴿٥﴾

Дица лъазе гъабун гурони малаикзабазда гьѣб кинабго жо лъаларо.
Хлакълъунго Дица ритлула умматазухъе аварагзабиги عَلَيْهِ السَّلَام.
Гъезухъе исламияб дин босун ва гъезие шарглиял ахIкамал баян
гъаризе, гъел хлакъаб диналда ва битIараб нухалда тIоритIине.

6. Гъал аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام ритIин, ва
умматазда хлакъаб дин лъазе гъаби
дур БетIергъан Аллагъасул рахъалъан
бугѣб цIоб-рахIмат буго.

رَحْمَةً مِّنْ رَبِّكَ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦﴾

Хлакълъунго гъев Аллагъ вуго жинда кинабго жо рагIулев ва
жинца гъабулев хлукму-къадаралъуль жинда кинабго жо лъалев.
Жиндир лагъзадерие маслахIат бугѣб хлукму гъабулев ХIакимияв
вуго.

7. Зобалазулги ракъалъулги ва гъѣб
кIиялдаго гъоркъоб бугѣб махлукъалъул
БетIергъан вуго Аллагъ.

رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِن

كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ﴿٧﴾

Нуж жо бичIлIулел ва лъалел Iадамал
ратани нужеца гъев Аллагъасе جَلَّالُهُ гъабе лагълъи.

8. Жив гурев цоги Аллагъ جَلَّالُهُ гъѣчIевги
вуго. Жинца чIаго гъарулев ва жинца
хвезеги гъарулев. Нужер БетIергъан вуго
гъев Аллагъ, ва нужер цересел умумузул
БетIергъанги вуго.

لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ رَبُّكُمْ وَرَبُّ

آبَائِكُمُ الْأُولِينَ ﴿٨﴾

9. Кинниги гъел мушрикал жидер шаклъиялда
жанир руго. Къиямасеб къо бачIиялда гъаб
Къуръан Аллагъасул جَلَّالُهُ калам букIиналда.

بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ يَلْعَبُونَ ﴿٩﴾

Жидеда хлакъаб ва батIулаб жо батIа гъабизе лъаларел руго.
ГIисинал лъималIадин махсаро-хочIалда жанир руго. Гъѣб буго цIакъ
кIудияб ахIмакълъи. Гъедин бугельул гъезие хIинкъи къун IадегIанав
Аллагъас абулев буго:

10. Дуца хъаравуллъи ккве МухIаммад, ﴿١٠﴾
гъѣб къавмалда тIаде жиб бецIаб,
биццатаб кIкIуй бачIунеб Iужалда.

فَأَرْسَلْنَا بِمُؤْمِنَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ يَدْخُلْنَ فِي الْغِيَابِ

Жинда Аллагъ разильяв Ибну МасIудица абуна:

«Къурайишиял Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда цIакъго данде
чIараб мехаль ва гъесие Iемер къварильиги гъабураб мехаль, аварагас

صَلَّىٰ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъарун дуџа гъабуна: «Я Дир Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ! Дуца гъаб къавмалда (Музариязда) дур къуват-гуч бихъизе гъабе. Дуца гъезие рахъи бугел соналги рихъизе гъаре, Юсуп аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام заманалъ рукIарал гIадал»-абун. Цинги гъел Къурйишиязда тIаде беџлаб кIкIуйги бачIана цоџада аскIор ругел гIадамал цоџада рихъулареб хIалалъ»-абун.

Цогиги Ибну МасгIудица абун: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас биџараб цуџо гIаламат џебехун ана»-абун ва гъел гIаламатазда гъоркъоб кIкIуйги рехсана. ХIадис имам АхIмадица биџана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибну ГIаббасица абун: «Гъаб кIкIуй рахъалда тIаде рештIин къиямасеб къо гIагарлъиялъул гIаламат буго. Муъминчиясе гъеб кIкIуялъ мерIер беџIци гIадаб унти гъабула (простуда). Амма капурзабазул ва мунафикъзабазул бутIрул гъеб кIкIуялъ рухIун, чIурхIун рухIуна. Гъезул мерIер-кIалалдаса жаниб араб кIкIуй нахъасан къватIибе бачIула»-абун.

11. Гъеб кIкIуялъ гIадамал рахчун рухIуна. يَعْشَى النَّاسُ هَذَا عَذَابُ الْيَوْمِ ﴿١١﴾
Киналго Къурайшазда сверун лъугъун букIуна
гъеб кIкIуй ва гъез абула: «Гъаб жо цIакъ жинца унтизе гъабулеб гIазаб буго»-абун.

12. Гъел Къурайшаца Аллагъасда رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾
اٰخِي бала: «Я нижер БетIергъан!
ХIакълъунго Дуца нижедаса гъаб гIазаб босани нижеџа иман лъезе буго»-абун.

Гъеб буго жидер гъересияб рагIи. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезул хIакъальуль абулеб буго:

13. Кисан гъез иман лъелеб? اَنۡذِرْهُمْ الَّذِيۡنَ كَفَرُوۡا وَقَدْ جَآءَهُمۡ رَّسُوۡلٌ مُّبِيۡنٌ ﴿١٣﴾
ХIакълъунго гъезухъе расул вачIун
вукIана, Къуръанги рештIине гъабун
букIана, гъедин бугониги жидеџа иман лъечIо.

14. Цинги жал гъев аварагасда иман ثُمَّ تَوَلَّوۡا عَنْهُ وَقَالُوۡا مُعَمَّۡتٌ مَّجۡنُوۡنٌ ﴿١٤﴾
лъеялдаса руссана ва гъез абун:
«Гъав чи вуго жинда жундуца Къуръан лъазе гъабурав гIадалав чи»-абун.

Къурайшаца аварагасул صَلَّىٰ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гъесда рештIине гъабураб Къуръаналъул хIакъальуль кIнго батIияб рагIи абун: Цояз абун: Гъесда Къуръан лъазе гъабулел гIадамал руго абун. Цогидаз абун: Гъев вуго жундуца ккурав чи ва гъес цIалулеб Къуръанги гъесда жундуца

бицунеб хабар буго абун.

15. ХІакълъунго Дица нужеласа
дагъабго глазаб гІасан босараб
мехаль нуж нужерго купру-ширкалда
руссине руго.

إِنَّا كَاشِفُو الْعَذَابِ قَلِيلًا إِنَّكُمْ عَائِدُونَ ﴿٥﴾

ХІакълъаталдаги гъедин букІана. Къурайшаца Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда гъарана Аллагъасда دُغْلَا дугІа гъабе абун жидедасан ракъи гІаса босе абун. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дугІа гъабун Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ гъезие цІад базе гъабуна ва гъездасан гъеб ракъи гІаса босун хадубги гъел Къурайшал жидерго гІамалалда чІана.

16. Дуца гъел Къурайшиязе рехсе
МухІаммад, Дица гучаб глазаб гъабулеб
къо.

يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَى إِنَّا مُنتَقِمُونَ ﴿٦﴾

ХІакълъунго гъеб къоялъ Дица ццим босизебуго Дида гІасилъарал, Дида инкар ккурал ва Дидахун ширк гъабурал гІадамаздаса. Гъеб къоги къиямасеб къо буго. Дуныалдаго гъезие гучаб глазаб гъабураб къо бадроялда рагъ ккараб къо букІана.

17. ХІакълъунго Дица гъал
Къурайшияздасан цереккун пиргІавнил
къавмалъулги хІал бихьи гъабун букІана
гъезухъе расулги витІун. Гъев вукІана
хирияв Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام.

وَلَقَدْ فَتَنَّا قَبْلَهُمْ قَوْمَ فِرْعَوْنَ وَجَاءَهُمْ رَسُولٌ كَرِيمٌ ﴿٧﴾

18. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام ФиргІавнида
абуна: «Дуца дихъе къе дир
къавм Банунсраилал ва дуца гъел
лагълъиялдасаги, гъезие гъабулеб
глазабалдасаги хвасар гъаре»-абун.

أَن أَدْعُو إِلَىٰ عِبَادَتِي إِنِّي لَكُم رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿٨﴾

ХІакълъунго дун вуго нужеде витІарав расул, дида божи гъабизе бегъулев, нуже лъикІаб насихІатги гъабулев. Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ дида вахІю божизе гъабураб мехаль дица бицараб жоялда нужги божизе кола» – абун.

19. Ва нуж Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ данде
рахъунге, гъесдаса ТІадегІанлъун
рукІунге. Нуж Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ гІибадат
гъабизе чІухІуге.

وَأَن لَّا تَعْلُوا عَلَى اللَّهِ إِنِّي آتِيكُم بِسُلْطَنِ مُّبِينٍ ﴿٩﴾

ХІакълъунго дун нужехъе вачІун вуго баянал хІужабигун ва загьирал мугІжизаталгун. ФиргІавнил къавмаль Муса авараг

Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абуна: وَلَيْتَ عُذَّتْ بَرِّي وَرَبِّي أَنْ تَرْجُمُونِ ٥٠

20. «Дица дирги нужерги БетІергъанлъун жив вугев Аллагъасдасан цІуни гъарулеб буго, нужеца дун ганчІал ренчІун чІвайялалдасан.

21. Нужеца дида иман лъолеб батичІони ва нуж дида божулелги гъечІони нужеца дун живго те, дие къварилъи гъабуге.

Нужерги дирги амро Аллагъасда جَلَّالَهُ тІамун те, гъес хІакъаб хІукму гъабизе»-абун.

22. Цинги Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام жиндир БетІергъанасда ахІи бана: «ХІакълъунго гъаб къавм буго цІакъ къосараб, жидер мунагъал гІемераб къавм»-абун.

Дуца гъезие гІазаб гъабе ва Бануисраилал хвасар гъаре!

23. ТІадегІанав Аллагъас Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام амро гъабуна: «Мун дир лагъзал Бануисраилалги рачун сардилъ къватІиве а! Нужеда хадур рахъун ФиргІавнил къавмги бачІине буго» – абун.

Гъел нужеда хадур къватІире рахъин букІине буго гъел гъалагътиялъе сабаблъун.

24. Мун дур къавмгун цадахъ ралъдалъан къватІиве вахъараб мехалъ гъеб ралъад рагъун бугеб хІалалъ те!

ХІакълъунго гъеб фиргІавнил гІаскар жиб гъанкъизе бугеб гІаскар буго»-абун

Гъаб аяталъе баян гъабун «тасгыл» абугеб тафсиралъуль абун: Аллагъасул салам лъеяв Муса аварагасда Аллагъас جَلَّالَهُ амро гъабун букІана ралъадалда гІанса къабе абун гъеб ралъад бикъизе гъабизе. Ралъад бахун къватІиве вахъараб мехалъ Мусаца къасд гъабуна гъеб ралъадалда гІанса къабун гъеб тІатІала биччазе. Цинги Аллагъас جَلَّالَهُ гъесда абун: «Къабуге гІанса ралъадалда! Гъеб рагъун те, гъенир жанир гъанкъизе руго пиргІавнги гъесул къавмги»-абун. Бануисраилазул ахирав чи ралъдалъан къватІиве вахъинги, пиргІавнил боязул ахирав чи ралъдалъе лъугъинги цадахъ ккана, ва Аллагъас جَلَّالَهُ ралъад тІатІала биччан гъел гъанкъизе гъаруна. Гъалдасан хадуб бугеб хІал бицун ТІадегІанав

Аллагъас абулеб буго:

25. Чам гемеалха гьeб пиргIавнил

كَمْ تَرَكُوا مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٢٥﴾

къавмалъ жалги гъалагIун нахъe тарал

берцинал ахалги, чвахулел, ищал-лъгымалги,

26. Рекъарал, къачIарал хурзалги, берцинал

وَرُزُّوعٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٢٦﴾

чIухIарал жалго жанир чIолел рукIарал минаби ва

кIалгIаби.

27. Ва гемеал батIи-батIиял нигIматалги

وَنِعْمَةٍ كَانُوا فِيهَا فَاكِهِينَ ﴿٢٧﴾

гъоркъе тана, жидеца гъездасан лазат-кеп босулел

рукIарал.

28. Гъедин буго дир амро. Дие бокъараб жо

كَذَلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا قَوْمًا آخَرِينَ ﴿٢٨﴾

бокъухъин гъабулев вуго дун. ФиргIавнил

къавмги гъалагI гъабун дица гъезул ракъги, гъезул ахал-хурзал

ва шагъарал ирсалъе къуна цогидал къавмазе. Гъел руго

Бануисраилал пиргIавнил къавмалъ лагъзал лъун ккун рукIарал ва

жидеe гемеараб къварилъи гIазаб гъабулел рукIарал.

29. Гъeб фиргIавнил къавм гъанкъана

فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ وَمَا كَانُوا

абун гъезда хадур зобал гIодичIо, ракъги

مُنْظَرِينَ ﴿٢٩﴾

гIодичIо. Гъезул гIасилъи-пасикълъи

сабаблъун гъел гъалагI гъаридалго гъезда

ракI гурхIулел шивго чи вукIинчIо. Жал гъалагI гъаризе къотIи

гъабураб заман гIаде щвараб мехалъ гъел гъалагI гъаричIого

нахъе рахъунги течIо. Къиямасеб къоялъ гIазаб гъабизе абунги

течIо. Гъениб гъабулеб гIазаб жиб букIин хIакъаб буго ва дуниялалда

гъалагI гъарунин абун гъездаса ахираталъул гIазаб гIаса унаро.

Гъел капурал ва чIухIарал гIадамал, жидеe дуниялалъул ханлъиги

бугеб мехалъ цакъго гIамал кIодолъун рукIула, жидедасан лъикIаб

жого гъечIин дуниялалда абун ракIалда ккун рукIуна. Гъеб ахIмакъаб

пикругун рукIарал гIадамал гъалагI гъарураб мехалъ зобалазе ва

ракъалъе щибго ками ккечIо абулеб буго Аллагъас ﷻ. Гъел жидерго

рукIараб хIалалда хутIана, амма дол чIухIарал чагIазул насло бакъвана

ва хабарги тIагIана.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса бицараб хIадисалда

буго: «Муъминчи хвараб мехалъ гъес как балеб букIараб бакI ва

зодоб гъесул гIамал борхула букIараб бакI гIодула»-абун. ХIадис ибну

АбихIатимица бицана. Гъесул лъикIаб гIамал зодобе бахунеб букIиндал,

гъеб гIамал къотIараб мехалъ зобалда лъала гъев чи хвараблъи ва гъеб

пашманлъула.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анас ибну Маликидаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абуна: «Шивав лагъасе зобалазда кІиго рагъо буго: Цо гъев лагъасе ризкъи рештІунеб, цоги рагъо гъесул лъикІаб гІамал зодобе бахунеб. Гъев чи хвараб мехалъ гъеб кІиго рагъо къала ва гъесда хадур жалги гІодула»-абун. ХІадис абугІаца бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Шурайх І ибну ГІабидил ХІазрамияс бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абуна: «Гъаб исламияб дин жиб гъарибаблъун бай бихъана ва гъеб ахиралдаги гъарибаблъун буссине буго. Амма муъминчиясе гъариблѳи букІунаро. Гъев хвараб мехалъ гъесда хадур гІодулев чи гъечІеб бакІалда, гъесда хадур зобалги ракъги гІодула»-абун. Цинги аварасас ﷺ гъаб аятги цІалана: «Гъел пиргІавнил къавмалда хадур зобалги ракъги гІодичІо»-абун. Хадуб жинца абуна: «Зобалги ракъги капурчиясда хадур гІодуларо»-абун. ХІадис ибну Жаририца бицана.

«Гъарибаб» абураб рагІиялъул магІна буго: жиб гІадамазда лъалареб, гъел жинде ругъунал гъечІеб, жиндир къимат-къадро гъабулареб. РикІладаб ракъалда ун гъенив чІарав, жиндир агъло-хъизанги гъечІев чиясда абула «гъарибав» (гъарим) абун.

Исламяб дин байбихъараб мехалъ гъединаб гъарибаб букІана. Гъеб къабул гъабулев чиги цІакъ дагъ вукІана, гъельие квербакъиги букІинчІо. Гъаб заманаги буго исламияб дин гъарибаблъун лъугъараб заман. Гъеб исламияб дин ккурал гІадамалги гъарибаллъун руго. Ва амма Аллагъас ﷻ ва гъесул расулас бицараб кІудияб рохел буго гъадианаб гъарибияблъун лъугъараб мехалъ исламияб диналъе жидеца квербакъи гъабурал гІадамазе. Я Аллагъ! Дуца ниж гъаре дур исламияб диналъе квер бакъунел гъурабааздаса!

30. ХІакълъунго Дица Бануисраилал хвасар гъаруна гъел гІодогІан гъарулеб гІазабалдаса.

وَلَقَدْ نَحْنِىْٓ اٰبٰٓىٓ اٰمَرۡٓٓ يٰٓلَٓ مِنْ اَلْعٰٓذٰبِ
اَلْمُهِنِ ۝

Гъезул васал чІвалел рукІана, ясал лагъзаллъун кколел рукІана. ЦІакъ захІматал хІалтІаби гъаризеги тІамулел рукІана КъитІбияз Бануисраилал.

31. ФиргІавнидаса хвасар гъаруна, гъев вукІана гъезие жинца гІазаб гъабулев.

مِنْ فِرْعَوۡنَ اِنَّهٗ كَانَ عَلٰٓى سَافِرٍ ۝

Гъев вукІана цІакъ тІадегІанлъарав залим ва пасикъ.

32. Дица гъел Бануисраилал жидер заманаялъул гІадамаздаса хира гъаруна,

وَلَقَدْ اٰخَرۡنٰهُمْ عَلٰٓى عَلٰٓٓ ۝

жал гъеб хиралгьялгъе мустахИкьал рукИн дида лгъалеб
букИналгъ.

Гъезда гьоркьоса гIемер аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّكَامُ ритIана.

33. Дица гъел аварагзабазе عَلَيْهِمُ السَّكَامُ гIемерал
мугIжизаталги кьуна жидеда жанир
гIадамазе хIужаби ругел ва пикру гъабулел
гIадамазе вагIза насихIат бугел. ﴿٢٣﴾

34.35. ХIакългъунго гъал Маккаялгъул
Къурайшаца абулеб буго: ниж цо
нухаль гурони хвезе гъечIо абун
ва ниж ахираталда гIаде рахъине
гъаризеги гъечIо абун.

﴿٢٤﴾ إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَيَقُولُونَ
﴿٢٥﴾ إِن هِيَ إِلَّا مَوْتَتُنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُنشَرِينَ

36. Жегиги капураб къавмалгъ абуна:

﴿٢٦﴾ فَأَنُؤَاتِبَابِيَّ إِن كُنْتُ صَادِقِينَ

«Ниж гIаде рахъине гъарула абураб
рагIиялгъулгъ нуж битIарал ратани нижер хварал умумул чIаго
гъареха нужеца»-абун.

Гъеб букIине буго нижее далил нуж ритIарал рукИналгъе. Гъаб рагIи
абурав чи Абужаггъал вуго абуна тафсиралгъул гIалимзабаца. Гъев
Абужаггълица МухIаммад аварагасда ﷺ гIад вельгъанхъун абуна:
«Дуца чIаго гъавеха пуланав ва пуланав чи. Гъел битIараб бицунел
гIадамал рукIана. Нижее бокъун буго гъезда гъикъизе доба щиб хIалдай
буго»-абун.

Гъал мушриказ бицунеб рагIи хвезе гъабун, гъезие гIазаб гъабизе
букIин баян гъабун Аллагъас ﷻ абулеб буго:

37. Гъал Маккаялгъул мушрикалишха
лгъикIал ва къуватал ругел, яги Яманалда
рукIарал Сабаалгъул ханзабийиш
къуватал ругел?

أَهُمْ خَيْرٌ أَمْ قَوْمُ تُبَّعٍ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
أَهْلَكْنَاهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿٢٧﴾

Гъездаги цере рукIарал къавмалги рукIана жидер къуват-
гуч бугел, бечелгъи ханлгъи бугел. Гъел киналго гъалаг гъаруна
Дица. ХIакългъунго гъел рукIана жидеца иман лгъечIел, купру-
ширкалдалгъун мунагъ гъабулел гIадамал. Гъел гъалаг гъарураб
гIадин гъал Маккаялгъул мушрикал гъалаг гъаризеги кIола Дида. Гъаб
буго Къурайшиязе хIинкгъи кьей ва гъел жидехгъе вачIарв аварагасда
ﷺ иман лгъун, гъесие мутIигIлгъиялда ахIулеб аят.

38. Дица гъал зобалги, ракъги, гъезда
жаниб ва гьоркьоб бугеб махлуьги
бижичIо дун гIададисеб жо гъабулевлгъун

﴿٢٨﴾ وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا
لَعِبِينَ

вуклун.

39. Дица гьел зобалги ракъги бижич¹⁰
хIакъаб жоялдалъун гурони.

مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا

يَعْقِلُونَ ﴿٣٩﴾

Гьєб кинабго жо бижана инсанас

жиндаса мунфагIат босулеблъун, гьєсие

квегъараблъун ва гьєсул маслахIаталъе. Гьєв инсанги дица вижана

Дие гIибадат гьабизелъун. Гьединго Дие гIибадат гьабизе женалги

рижана, малаикзабиги рижана. Гьел Дир лагъзадерил гIибадаталда

рекъараб жазаъ гьєзие гьабулеб рукълъун ахиратги бижана. **Гьаб**

амро гъадин бугониги гIемерисел гIадамал жидеда гьаб хIикмат

лъаларел руго. Жидеца Аллагъасе جَلَّالَهُ гIибадат гьабуларел,

ахираталда иман лъоларел руго.

40. ХIакълъунго жиндилъ хIукму

إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ مِيقَاتُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٠﴾

гьабулеб къо кинабго халкъалье

гIаммаб къо буго.

Жиб буклин хIакъаб буго ва гьєб къоялъ муъминзабиги капурзабиги

ратIа гъаризе руго, хIакъабги батIулабги жо баян гьабизе буго.

41. Гьєб къо буго щивниги гьудулас ва

يَوْمَ لَا يُغْنِي مَوْتَى عَنْ قَوْلَى سَيِّئٍ وَلَا هُمْ

гIагарав чияс цоцазе кумек гьабулареб,

жиндир хIинкъи ва къварилъи кIудияб

къо. Гьєб къоялъ гIадамазе квер бакъулев

щивго чиги вуклунаро.

يُنصَرُونَ ﴿٤١﴾

42. Аллагъ جَلَّالَهُ жидеда гурхIарал

إِلَّا مَنْ رَحِمَ اللَّهُ إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ

муъминзабазда кIола цоцазе шапагIат

гьабизе гьєв Аллагъасе جَلَّالَهُ жиндие изно

къун хадуб.

الرَّحِيمُ ﴿٤٢﴾

Гьединго муъминзабазе шафагIат гьабула аварагзабаца

малаикзабаца. **ХIакълъунго** гьєв Аллагъ جَلَّالَهُ жиндир гуч бергъарав

вуго: жинда гIасилъараздаса цим босизе кIолеу вуго. **Ва Жив цIакъ**

гурхIулевги вуго. Жинда иман лъуразул тавбо къабул гьабулев, гьєзул

мунагъал чурулевги вуго.

43.44.45.46. ХIакълъунго жужахIалда жаниб

إِنَّ شَجَرَتَ الرَّقُومِ ﴿٤٣﴾

бижулеб закъумалъул гъветI, жидер мунагъал

гIемерал купру-ширкалъул агьлуялъул тIагIам

буго. Гьєзие жужахIалда жаниб цоги квен

буклунаро. Гьєб жиб биараб, гьалдолеб

тIохъигIадин букIуна гьєзул чохъониб.

Кутакалда бухIараб, гьалдолеб лъым гIадин

كَالْمُهْلِ يَغْلِي فِي الْبُطُونِ ﴿٤٤﴾

كَغَيِّ الْحَمِيمِ ﴿٤٥﴾

гъваргъвадилеб буклуна.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жужахІ алда тІад тарал забаниятазда амру гъабула:

47. Нужеца гъав чи кквезеги ккун
вехъерхъун жужахІ бакъулъе рехе!.

خُذُوهُ فَاعْتِلُوهُ إِلَى سَوَاءِ الْجَحِيمِ ﴿٤٧﴾

48. Цинги нужеца гъесул БетІералдаса
бехе бухІараб хІамим тІун гъелъул гІазаб
чІамизе гъабе гъесда абун.

ثُمَّ صُبُّوا فَوْقَ رَأْسِهِ مِنْ عَذَابِ
الْجَحِيمِ ﴿٤٨﴾

Гъеб хІалалъ вехъерхъун жужахІалъувеги
реххун, бетІералдаса бехе бухІараб, махІцараб хІамимги тІун хадуб
гъев чиясда абула:

49. «ЧІаме дуца гъаб гІазаб! ХІакълъунго
гъанже вуго мун унгого кІодо гъавурав ва
къадро къимат бугев»-абун.

دُقْ إِيَّانَكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ ﴿٤٩﴾

Гъев инжит гъавун абула гъаб рагІи.

Жинда Аллагъ разилъаяв Гіикриматица абуна: Аллагъасул свалат
салам лъеяв аварагасда Абужагъал данде чІвараб мехалъ аварагас
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъесда абуна: «Дуда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амро гъабун буго дуда
абе абун: Бишунго дуе рекъараб буго гъеб ахираталъул гІазаб!»-абун.
Абужагъалица абуна: «Дуца дие чиб жоялдалъун хІинкъи кьолеб
бугеб?. ХІакълъунго кІоларо дудаги дур Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ дие чибго
жо гъабизе! БичасхІаги дун вуго гъаб кІкІалалъул (Макка бугеб бакІ)
бишунго гучав ва хирияв, гъелъул кинабго агълоялдаса!»-абун. Гъев
Абужагъал Бадроялда чІвана, гъесул бетІер къотІун ибну МасгІудица
хадуб бехъерхъун аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цебе бачІана. Гъесул хІакъальулъ
рештІине гъаруна гъал аятал»-абун.

Къиямасеб къоялъ гъел мушриказда абула:

50. ХІакълъунго гъале гъаб гІазаб буго
дуњялалда ругеб мехалъ нуж жиб букІиналда
божуларого рукІараб»!-абун.

إِنَّ هَذَا مَا كُنْتُمْ بِهِ تَمْتَرُونَ ﴿٥٠﴾

51. ХІакълъунго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ
хІинкъарал муъминзаби гъеб ахираталда
цІакъ божилъи бугеб макъамалда рукІуна.

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي مَقَامٍ أَمِينٍ ﴿٥١﴾

52. Алжаназда жанир берцинал ахазуль ва
нигІматазул иццазуль рукІуна.

فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٢﴾

53. Гъез тІад ретІараб ретІелги дарай-
зарбалъул букІуна ва жал цоцаде
балагъун, цоцадаса роххун ва ракІ гъун

يَلْبَسُونَ مِنْ سُنْدُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ
مُتَقَابِلِينَ ﴿٥٣﴾

руклуна.

54. Гьадинал нигІматал кьун хира гьарула ﴿كَذَٰلِكَ وَرَوَّجْتَهُمْ بَيُورَ عَيْنٍ﴾^{٢٤}
Дица гьел муьминзаби.

Гьезие руччабилъун хІурулгІинзабиги кьола. Жидер берцинлгьялгье сипат гьабизе кІоларел, жидер россабаздаса жидеца бер тІаса босуларел.

55. Жидее бокъараб пихъ босун рачІа ﴿يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ فَلَاحَةٍ غَامِيَةٍ﴾^{٢٥}
абун гьилманаздаги абула. Жидее щиб
квен квананиги гьель заралги гьабуларо.

56. Гьеб алжаналда жанире лъугъун ﴿لَا يَدُورُونَ فِيهَا الْمَوْتِ إِلَّا الْمَوْتَةَ﴾
хадуб гьезие хвелги буклунаро доб
дунялалда букІараб хвелалдаса хадуб. ﴿الْأُولَىٰ وَوَقَّعَهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ﴾^{٢٦}

Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьел жужахІалъул
гІазабалдаса цІунунги руклуна. Алжаналда жанив лъугъине
гьавурав чи гьенисан кьватІиве вахъизе гьавуларо ва гьесие щибго
жоялъул ургьел ва хІинкьи буклунаро.

57. Гьаб рехсараб жо буго МухІаммад, ﴿فَصَلَّيْنَا مِنْ رَبِّكَ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾^{٢٧}
дур БетІергьан Аллагьас жиндир
лагъадерие гьабулеб цІоб рахІмат.
Гьаб буго цІакъ кІудияб лгьикІлгьялда квершел бати ва абадияб
сагІадат (бахьи бугольи).

58. ХІакълъунго гьаб хирияб Къурьан Дица ﴿فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴾^{٢٨}
дур мацІалгье цІализе бигьаяблъун гьабуна
МухІаммад,
гІараб мацІалда жиб рештІине гьабун: гьеб
дур кьавмалъ Къурьаналъул вагІза босизе бокъун.

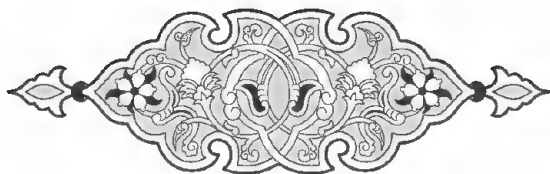
59. Мун валагъун вукІа МухІаммад, гьел ﴿فَازْتَفِقْ إِنَّهُمْ مُّرْتَابُونَ﴾^{٢٩}
мун гьереси гьавулел, Къурьаналда иман
лъоларел мушриказда кинаб кьодай бихъула абун. ХІакълъунго
гьелги балагъун чІарал руго кидалдай жал дур дагІваталдаса
хвасарлгьила абун. Мунги хун жидее хІалхьи цвевалда балагъун руго
гьел. Дуда тІаде кьварилгьи бачІине жидее бокъаралги руго. Гьезда
нахъа лъазе буго лъие букІунеблгьи Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ квербакьи ва
бергьенлгьи дунялалдаги, ахираталдаги. Гьеб муьминзабазе букІине
буго.

Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукму-къадаралда рекъон исламияб дин цІакъго
загІиплъун, гьарибаблъун лъугъуна, амма гьеб тІагІунаро. Бишунго
исламияб дин загІиплъараб мехалъ гьеб дин ккурал ва гьелгье квер

бакъарал муъминзаби руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидее роххел бицарал, аварагзабигун عَلَيْهِمُ السَّلَام цадахъ шагъидзабигун цадахъ жал алжаналда рукӀулел. ТадегӀанав Аллагъас гъаб даража-макъам щолел гӀамал гъабизе иман ва тавпикъ къеги!

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун сурату Ддуханалъул тафсир ва таржама хъван тубана.

Кинабго рецц ва шукру ТадегӀанав Аллагъасе буго.

45. Суратул Жаъсият

سُورَةُ الْجَاثِيَةِ

Гъаб сураталда жаниб бищунго цIикIлараб бакI кколеб буго Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо вукIиналда тIоритIел гъабулел далила рачиялъ. Хирияб Къуръаналъул бецен гъабигун цадахъ гъеб Къуръан жинца рештIине гъабурав Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** сипатал рицун руго. Зобал ракъал рижиялъул, гIадамал, хIайванал рижиялъул бицун Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** хIалкIолъиялда тIоритIел гъабулел далилал рицун руго.

Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** жиндир лагъзадерие кьун ругел гIемерал нигIматазул бицен гъабун буго. Гъезда цукру гъабизе ва гъел нигIматал жинца кьолев цохIо Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** вукIин лъазе. Банунсраилазул кьиса бицун Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** гъел кин хира гъарураб баян гъабун буго. Ахираталда муъминзабазеги капурзабазеги гъабизе бугеб гIадилаб жазаалъул бициналдатъун лъугъине гъабун буго гъаб сурат.

Сураталда цIар лъун буго: «Накабазда чIаразул сурат»-абун. Гъелъие сабабги буго къямасеб къоялъул захIмалъабазул бицун букIин, жидеца инсан накабазда ккезе гъавулел, жидее гъабулеб хIисаб мизаналдаса хIинкъун гIакъло ун гъел рукIунеб. Гъеб къоялъул хIинкъиялъ гIисинал лъималаздаги хъахIаб рас баккулеб.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдатъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ХIа. Мим.

حم

ТIадегIанав Аллагъасда лъала гъаб кIиги хIарп абиялдалъун бугеб жиндир мурад.

2. Гъаб хирияб Къуръан ТIадегIанав

تَنْزِيلَ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ١

Аллагъас рештIине гъабураб тIехъ буго,

жиндир гуч бергъарав ва жиндир пиша хIакимияв.

Гъаб кинабго махлухъалъул тадбир гъабизе жиндир хIал кIолев, жинца гъабулеб ишалда жаниб цо хIикмат ва пайда букIунев.

3. ХIакълъунго гъал зобалазулъ

إِنَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّلْمُؤْمِنِينَ ٢

ва ракъалъульги Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ**

хIалкIолъиялда тIоритIел гъабулел гIаламатал руго жидеца

Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** иман лъурал гIадамазе.

4. Нужерго рижиялъульги, гъаб ракъалда

وَفِي خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُذُّ مِنْ دَابَّةٍ آيَاتٍ لِّقَوْمٍ

гIаде хъвадулебщинаб жо бижиялъульги

гIаламатал руго жидеца иман лъун

يُوقِنُونَ ٣

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолъи ритІухъ гъабулел гІадамазе.

5. Сордо-къо цоялъ цояб хисиялъулги, وَأَخْتَلَفَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ السَّمَاءِ مِنْ رِزْقٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَتَضَرَّفَ الْوَيْحُ آيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٥﴾
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ зобалаздаса жи́б
ризкьилъун бугеб ца́д решті́не
гъабиялъульги, гъеб ца́далдалъун
хвара́б ракъ чо́го гъабуле́б.

Гъединго гъури хъвадизе гъабиялъульги гІаламатал руго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда ва гъесул хІал кІолъиялда жидеца тІоритІел гъабулел жидер гІакъло лъай бугел гІадамазе.

6. Гъел рехсарал гІаламатал ва гъел يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ تَتْلُوهُ أَعْلَانًا بِالْحَقِّ فِئَاءٍ
гурелги гІемерал гІаламатал руго حَدِيثٍ بَعْدَ اللَّهِ وَآيَاتِهِ يَوْمُنُونَ ﴿٦﴾
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда ва гъесул хІал
кІолъиялда жидеца тІоритІел гъабулел.

Гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аята́л ди́ца дуе ца́лулел руго МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жал хІакъаллъун ругел, жидеда жани́б батІулаб жо гъечІел. Кина́б каламха Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ каламалда ва гъесул аята́зда хадубги гъез ритІухъ гъабилеб?.

Жидер гІакъло бугел гІадамаз иман лъезе тІадаб буго гъади́нал кІудия́л ва за́гьирал аята́л ва гІаламат жив вукІиналгье далиллъун ругев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ва гъес решті́не гъабураб тіехьалдаги. Гъединго гъезда тІадаб буго гъаб Къуръанги жинда решті́не гъабун, цогиги мугІжизаталги жиндие кьун жидехье аварагълун витІарав, жидеда гьоркъосан чи МухІаммадидаги иман лъезе. Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв

7.8. Ціакъ квешаб гІазаб букІине буго жинца وَيَلْ لَّكُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ﴿٧﴾
гъереси би́царав ва мунагъал гъари
гІемерав чия́се. Жиндие ца́лулел يَسْمَعُ آيَاتِ اللَّهِ تُنْزَلُ عَلَيْهِ ثُمَّ يُصِرُّ مُسْتَكْبِرًا كَأَن
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аята́л жинда لَمْ يَسْمَعْهَا فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٨﴾
рагІулев ва цингиги жив купруялда ва
ширка́лда чо́лев.

Жинца гІамал кІодолъи гъабун, иман лъезе, мутІигІлъизе чо́хІун, жинда гъеб Къуръан рагІизего рагІичІеб хІалги гъабун. Дуца гъесда рохел би́це МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ціакъ жинда унтизе гъабуле́б гІазабалдалъун.

9. Жидехье Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ решті́не وَإِذَا عَلِمُوا مِنْ آيَاتِنَا شَيْئًا اتَّخَذُوا هَاهُنَا أَوْلِيَاءَ
гъарурал аята́л щвара́б ме́халь, жидеца لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩﴾
гъел аята́л махсаро́де гъарулел, гъезда
тіа́д релъанхъулел,

гьел гIадамал руго жидее жал хIакъир гьарулеб гIазаб букIине бугел.

10. Гьезда балагъун, гьел рачIинелда хIадурун жагъаннамаги буго. Гьезие щибго кумек гьабизе гьечIо ахираталда швараб мехаль жидеца данде гьабураб дунялалъул боцIиялъ ва жидер васалаз, гьединго Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ живго тун жидеца вализабилъун ккурал гIадамаз, гьез жидее лагълъи гьабурал хъанчазги. Гьезие цIакъ гучаб жажухIалъул гIазаб букIине буго.

فَمِنْ وَرَائِهِمْ جَهَنَّمُ وَلَا يُغْنِي عَنْهُمْ مَا كَسَبُوا
مَسِيئًا وَلَا مَأْتَلًا وَمَنْ دُونِ اللَّهِ أَزْلِيَاءُ وَلَهُمْ
عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠﴾

11. Гьаб Къуръан буго жиб баянаб ва мухIканаб гIоритIел.

Жинда мутIигIлъарав ва жинда гIамал гьабурав чиясе дунялалдаги, ахираталдаги бахъи буголъи щолел, гьев хIакъаб диналда ва битIараб нухалда гIовитIулелб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам. Гьаб хирияб Къуръан жидеца гьереси гьабулел, жидер БетIергъан Аллагъасул аятазда жидеца инкарги кколел гIадамазе цIакъ квешаб гIазаб букIине буго.

هَذَا هُدًى وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَهُمْ
عَذَابٌ مِّنْ رَّجَرٍ أَلِيمٍ ﴿١١﴾

12. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужеца жиндие лагълъи гьабизе хIакъав нужер БетIергъан, Жинца нужея ралъад квегъарав, нужеца гьеб ралъадлъан гуми хъвадизе гьаризе жиндир амруялдалъун ва цIуниялдалъун.

* اللَّهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ لَتَجْرِيَ أَلْفَاكٌ فِيهِ
يَمْرُوءَ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾

Нужеца гьеб ралъадасе хъвадун сафаралда ун нужея ризкъи гIалаб гьабизе ва нужеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ щукруги гьабизе. Гьел киналго нигIматал Аллагъасдасе جَلَّ جَلَالُهُ рукIин лъан, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьаб кинабго махлукъ инсанасе квегъараб букIинги лъан.

13. ГIадегIанав Аллагъас квегъараб буго нужея гьал зобаллаздаги ракъалдаги бугеб кинабго махлукъ.

وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا
مِّنْهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٣﴾

Бакъ, моцI, цIвабиги нужеца жидедасе мунпагIат босулел руго. Ралъадал гIоралги, МугIрул щобалги нужея квегъарал руго. Нужедасе гIемерго къуватал ва гучал хIайваналги нужеца хIалтIизе гьарулеллъун гьарун руго. Зодиса балеб цIадги, пулел гьуралги нужея маслахIаталъе ратулел руго.

ХІакълъунго гьал рехсарал ишазулъги глемерал ва кІудиял гІаламатал ва аятал руго Аллагъ ﷻ цо вукІиналда ва гьесул хІалкІолъиялда жидеца тІоритІел гьабулел, жидер гІакълго бугел, жидеца пикру гьабулел гІадамазе. Гьел гІакълго бугел ва жидеца пикру гьабулел гІадамал муъминзаби руго. Гьал кІудиял гІаламатал жидеда рихъуларел, гьезда иман лъоларел гІадамал цІакъ ахІмакъал, щайтІаналь гуккарал гІадамал руго.

14. Дуца муъминзабаде абе МухІаммад ﷺ, гьел капурзаби жидеда тІаса лъугъун те, гьезул къварилъиги хІехъе. Гьел руго Аллагъасул ﷻ гІакъубаялдаса хІинкъуларел гІадамал, жидеца ахираталда иман лъолеб гьечІелъул.

Гьел инкарчагІазул гІамалалда рекъараб жазаъ гьезие Аллагъас ﷻ гьабизе буго»-абун.

Гьаб капурзабазул ва мушриказул къварилъи хІехъон сабро гьабе абун муъминзабазда абуреб букІана гьел сабро гьабиялда ругъунлъизе, Аллагъасул ﷻ диналъе гІоло жидеда бачІунеб къварилъи хІехъезе гьезул яхІ ва бахІарчилъи цІикІине. Гьаб аят ва гьалда релъарал аятал насхо гьарун, гьезул хІукму хвезабун рагъул аятал рештІана Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг ва гьесул хириял асхІабзаби гьижра гьабун Мадинаялдс ун хадур.

15. Жинца иманги лъун лъикІаб гІамал гьабурав чияс гьеб жиндирго напсалъе гьабураб лъикІлъи буго. Иман лъечІого чІарав чиясги жиндирго напсалъе гьабураб квешлъи буго.

Цинги ахираталда нуж киналго нужер БетІергъанасда руссине гьаризе руго, ва гьев Аллагъас ﷻ гьабизе буго нуже жазаъги.

16. ХІакълъунго дица Бануисраилазе къуна тІехъги, гІелму ва аварагІлъиги. Гьединго Дица лъикІал, лазатал нигІматалги къуна ва Дица гьел хираги гьаруна жидер заманалъул киналго гІадамаздаса. Цингиги гьез Дида гІасилъи гьабуна,

Дир аварагзабиги ﷺ гьереси гьаруна. Гьаб дур къавмалъ гьабуреб гІамалги гьезуладда рельъараб буго МухІаммад ﷺ, дуца сабро гьабе ва дурго рисалат халкълъухъ

قُلْ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ
آيَاتِ اللَّهِ يَجْزَى قَوْمًا يَمَّاكَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ أَسَاءَ
فَعَلَيْهَا ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١٥﴾

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رِيسَالَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمِ
وَالنَّبُوَّةَ وَرَزَقْنَاهُم مِّنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ
عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

щвезабиялда тIад чIей гьабе!

17. Дица гьел Банунсраилазе
Тавраталда жаниб цIакъ мухIканго
баян гьабуна жидер диналъул хIукму
ва ахир заманалъул аварагIъун вугев
МухIаммадил ﷺ сипаталги.

Гьел Банунсраилал жидер диналъулъ
хилифльичIо жидехье хIакъаб жо бачIун хадур гурони ва жидеда
гьеб якъинго лъан хадурги гурони.

Гьел хилифльиялъе сабабги букIана жидеда гьоркъоб бугеб
хIалхъублъи, ханлъи ва кIодолъи бокъи. ХIакълъунго дур
БегIергъан Аллагъас гьезда гьоркъоб хIукму гьабизе буго
МухIаммад ﷺ, къиямасеб къоялъ гьел жиндиль хилифльун
рукIараб диналъул амруялъулъ. Гьаб аяталъ Маккаялъул мушприказе
хIинкъи кьолеб буго жидеда цере рукIарал умматазул капурзабаца
гьабураб гIамал гьабуни Аллагъас ﷻ жидееси гIазаб гьабизе
букIиналдакъун.

18. Гьелдаса хадув Дица мун
гьавуна МухIаммад ﷺ, хIакъаб
шаргIалда. Жиб баянаб, загъираб
исламияб дин халкъалда лъазе
гьабулев расулъун гьавуна мун.

Мун, гьеб дуда вахIю гьабураб диналда чIа! Мун мутIигIлъуге
жидеда щибго жо лъаларел Къурайшазул рагIабазе ва гьезие
бокъараб жоялъе. Къурайшаца МухIаммадида ﷺ абулеб букIана
мун нилъер умумузул диналда вусса абун. Гьезул рагIи хвезе гьабун:
«Мун хIакъаб диналда вуго ва гьелда чIа абун абулеб буго ТIадегIанав
Аллагъас жиндие хирияв МухIаммад аварагасда ﷺ.

19. ХIакълъунго гьел Къурайшаца дуге
щибго кумек гьабизе гьечIо мун гьезда
мутIигIлъун дуда Аллагъасдаса ﷻ
гIазаб цолеб бугони.

ХIакълъунго Гьел киналго капурал
гIадамал цоцазул гьудулзаби, вализаби руго. Дуниялда гьел киналго
Аллагъасул ﷻ диналда данде цIолел руго, гьеб зулму гьабиялъулъ
цоцазе квер бакъи гьабулелги руго. Амма ахираталда гьел цоцадасан
цIакъ рикIкIалъулелги руго. Гьениб гьезие квер бакъулев чиги
вукIунаро. Аллагъасул ﷻ гIазабалдаса хIинкъун гьесие гIибадат

وَأَتَيْنَهُمُ بَيِّنَاتٍ مِّنَ الْأَمْرِ فَمَا اخْتَلَفُوا
إِلَّا مَن بَعْدَ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعِيًا بَيْنَهُمْ إِنَّ
رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا
كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٧﴾

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَىٰ شَرِيعَةٍ مِّنَ الْأَمْرِ
فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾

إِنَّهُمْ لَن يَغْنُوكَ عَنكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَإِنَّ
الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَاللَّهُ وَلِيُّ
الْمُتَّقِينَ ﴿١٩﴾

баццIаd гъабурал муъминзабазул Вали ТIадегIанав Аллагъ вуго,
дунялалдаги ахираталдаги гъезие квер бакъи жинца гъабулев.

20. Гъаб хирияб Къуръан гIадамазе
нурлъун буго, жинца гъезда хIакъаб
нух бихъизе гъабулеб, гъел тIоритIулеб
чирахъги буго, гъезул ракIазда нур базе
гъабулеб гIелму-хIикматги буго.

هَذَا صَبْرٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ
يُوقِنُونَ ﴿٢٠﴾

Жидеда Аллагъ ﷻ лъалеб, ахираталда иман лъолеб халкъалье
Аллагъасул ﷻ рахъальан бугеб рахIматги буго гъаб Къуръан.
Гъаб Къуръаналда нахъ рилъълъиналдалъун жидее абадиял алжаназул
нигIматал шолелъул, жал жужахIалъул гIазабалдасаги цIунулелъул.

21. Жидеца гIасилъи-пасикълъи
гъабулел гIадамазда ракIалдайиш
кколеб бугеб Дица гъел жидеца иманги
лъун, аварагзабазда нахъги
рилъълъун лъикIаб гIамал гъабун
хъвадарал муъминзабазда рельеълъун
гъариллин абун гъаб дунялалъул
рукъорги, хадуб ахираталдаги?

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ أُجْرِكُوا النَّيَّاتِ أَنْ
تُجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
سَوَاءً مَّحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ سَاءَ
مَا يَحْكُمُونَ ﴿٢١﴾

Гъариларо Дица гъел кIиялго цоцаде рельеълъине. Цакъ квешаб,
гIантаб пикру ва хIукму буго гъел ахIмакъзабаца гъабулеб
хIукму.

Муъминзаби муъминзабилъун хола ва ахираталда муъминзабилъун
тIаде рахъине гъарун алжаналда лъугъине гъарула. Капурзаби жидер
куфруялда хола ва ахираталда жужахIалда жанирги лъугъине гъарула.

22. ТIадегIанав Аллагъас зобал ва ракъ
бижана жинца хIакъаб жо гъабулевлъун
вукIун.

وَخَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ
وَلِتُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ
لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

Гъездальун инсанас Аллагъ ﷻ цо
вукIиналда тIоритIел гъабизе ва гъесие
гIибадат гъабиялда живги вуссине. Ахираталда шибаб нафсалъе
жиндир гIамалалда рекъараб жазаъги гъабизе, цониги чиясе
щибго зулмуги гъабичIого букIине.

Шейх Задагъ абурев гIалимас абун: «ТIадегIанав Аллагъас зобалги
ракъги бижиндал жинца хIакъаб жо загъир гъаби мурадалда, гъел
рижиги Аллагъасул ﷻ хIикматалдаса ва гIадлоялдаса бугеб жолъун
бугеблъидал, гъель тIадаблъун гъабулеб буго жиндие зулму гъабурав
чияс хIакъ боси жинца зулму гъабурасдасан. Гъеб амру тIубазе

Гологи халкъ тIаде бахъине гъабизе букIин чIолеб буго гъаб махлукъ бижиальул хIикматальул пикру гъабун балагъараб мехаль»-абун.

23. Дуца дида бицеха МухIаммад

جَلَّ جَلَّالَهُ, жинца Аллагъасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَٰهَهُ هَوَاهُ وَأَصْلَهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ

وَحَفَرَهُ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ عَشْرَةَ

فَن يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٣﴾

ГIбадат гъабири тун жиндирго гъава-

напсалъе лагълъи гъабурав чиясул

хIал кин букIунеб? Щибго жо гъокъе

течIого, сундасаго хIинкъичIого жиндир чорхол шагъватал

жинца тIуразе гъарулев.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жив къосаравлъунги гъавун вугев, гъев чиясда

хIакъаб жо лъалеб букIингун цадахъ. Жиндир ГIиналдаги

ракIалдаги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ мугъру чIварав, гъезда хIакъаб жо

рагIичIого букIине ва бичIинчIого букIине. Жиндир бералда

тIад тIальелги (пардавги) гъабурав хIакъаб жо бихъичIого

букIине. Гъав чи жинца тIовитIулев цоги шив чи вукIунеб

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъев тIовитIичIеб мехаль? Щивго чи вукIунаро!

Гъаб хабаральул вагIза кин босулареб нужеца ва цогидал

ГIадамазги!.

Гъаб аяталда жаниб Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ ункъго кIудияб сипат гъабуна

жидеца инкар ккурал ГIадамазе гъел сипатал жидее ругебГIан мехаль

гъез иман лъеялдаса хъул къотIараб.

ТIощебесеб сифат буго: Жиндирго напсалъе лагълъи гъабулевлъун вукIин.

КIиабилеб сифат буго: Жиндие хIакъаб жо лъалеб бугониги гъелда нахъ вильтъун гутIи ва жив къосаравлъун чIей.

Лъабабилеб сифат буго: Жидер ГIундуздаги ракIаздаги мугъру чIван букIин гъезда жаниб хIакъаб жо лъугъунареб хIалалъ.

Ункъабилеб сифат буго: Жидер берал бецал рукIин хIакъаб жо бихъиялдаса.

Гъаб аят рештIине гъабиялъе сабаб бицана: Цо сордоялъ Абужагъал

КагIбаялда сверун тIаваф гъабулев вукIана, гъевгун цадахъ Алвалид

ибну Мугъиратги вукIана. Гъев кIиясго хабар бицана Алагъасул

свалат салам лъеяв аварасул хIакъальулъ. Абужагълица абуна:

«Валлагъи дида лъала гъев МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жинца битIараб

жо бицунев вукIин»-абун. Алвалидица абуна: «ВахI! Мун гъебжо

хIакъаб букIин лъаялда сунца вачарав»-абун. Абужагълица

абуна: «Я ГIабдушамсил эмен! Нилъеца гъев гъитIинав вугеб

мехаль гъесда абуреб букIана «жинца битIараб жо бицунев,

жинда божаравги вуго»-абун. Гъанже гъев кIудияв ГIараб мехаль,

гьесул гІакълоги камилъараб мехаль нильеца гьесда «гьереси чи ва хиянатчи»-абун кин абулеб? Валлагъи дида лъала гьев чи жинца битІараб жо бицунев вукІин!»-абун. Цинги Алвалидица гьесда абун: «Гьедин бугеб мехаль мун гьесда иманлъеялдаса нахъе чІвалеб жо щибха бугеб?»-абун. Абужагълица абун: «Дида нахъаса Къурайшазул ясал кІалъала дун АбуТалибил ятимасда нахъ вильлъана гьесул чадил рекел (кесек) сабаблъун абун. Дун гьедулев вуго гІуззаялдабун ва ллаталдабун кидаго дун гьесда нахъ вильлъинаро!»-абун.

Цинги ТадегІанав Аллагъас гъаб (23аб) аят рештіне гъабун.

24. Маккаялъул мушрикаца абун:

«Гъаб дуниялалъул чІаголъи гурони цоги чІаголъи гьечІо. Ниж гъаб дуниялда чІаго рукІуна ва гъанир хола.

وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُم بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٢٤﴾

Ниж хвезе гъарулев шивго чи гьечІо жибго дуниялалъул гІадат гурони»-абун. Гъал гІадамал руго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукІиналда жидеца инкар кколел. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар кколел гІадамаз ахираталда инкар кквейги хІакъаб жо буго. Гъаб жидер рагІиялъе гьезул щибго гІилла-хІужжа ва гІелму гьечІо. Гъел руго жидерго ракІалда ккараб жо бицунел гІадамал.

25. Гъал мушриказе Дир Къуръаналъул

аятал цІалараб мехаль гьезул тІокІаб абизе рагІи букІинчІо: «Нуж нижег хварал умумул чІаго гъарун, гьелги рачун рачІаха нижехъе, нуж битІараб жо бицунел ратани»-абун аби гуреб.

وَإِذْ أَنْتَلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ مَّا كَانَ حُجَّتَهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا اتَّبَوْنَا أَتَابَاتٍ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾

26. Дуца гьезда абе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

! ТадегІанав Аллагъ вуго жинца нуж чІаго гъарулев: Щибго жо гьечІеб бакІалдаса жинца нуж рижарав.

قُلِ اللَّهُ يُجِيبُكُمْ تَوَجِّبُكُمْ ثُمَّ يَجْمَعُكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуж хвезеги гъарула, нужеи цІараб заман тІубараб мехаль.

Цинги нуж Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ данде гъаризе руго жиб бачІиналда щибго шаклъи гьечІеб къиямасеб къоялъ. Кинниги гІадамазул гІемерисел гъаб хІакъикъат жидеда лъаларел руго. Жидер гІакъло дагъаб букІиналъ, пикру гъабунгутІиялъ жидеда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолъи лъаларел руго, гьедин бугелъул жидеца ахираталда инкар

кколел руго.

27. Птадегіанав Аллагыасе буго зобал
ракъазул хангы.

وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ

يَوْمَئِذٍ يَخْسِرُ الْمَبْطُلُونَ ﴿٢٧﴾

Гьезда жаниб бугеб кинабго махлукъ

Аллагыасе جَلَّالَهٗ бижараб ва Аллагыасе جَلَّالَهٗ

жиндир тадбир гьабулеб буго. Къиямасеб къо члараб мехаль цакъ
члорого хутларал ва глада хваралтун руклине руго жидеца
купру-ширк гьабулеб, Аллагыасул جَلَّالَهٗ аятазда инкар кколел
гладамал.

28. Дуда киналго гладамалги рихъизе

وَرَبِّیْ كُلِّ اُمَّةٍ جَایْزٌ كُلُّ اُمَّةٍ تُدْعٰی اِلٰی کِتٰبِهَا الْیَوْمَ

руго я гъав инсан, жал накабазда

تَجْرَوْنَ مَا کُنتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿٢٨﴾

гладор ккаралтун гьеб къоялтул

захлмалтъиялдаса хинкъун. Щивав

чиги гьеб къояль жиндир глалал хъараб глехьада асклов

ахлула ва гьел гладамазда абула:

«Жакъа нужее гьабулеб жазаъ буго нужеца дунялалда гьабулеб
буклараб глалалда данде!»-абун.

29. «Гъаб Дир глехь буго жинда глал нужер

هٰذَا کِتٰبُنَا نَطِیْقُ عَلَیْکُمْ بِالْحَقِّ اِنَّا کُنَّا

глалал хъараб, жинца нужее хлакъаб

نَسْتَسِیِّحُ مَا کُنتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿٢٩﴾

нуглтъиги гьабулеб. Хлакълъунго Дица

малаикзаби хъвазе риччан нужеца гьабураб

кинабго глал хъвалеб буклана»-абун.

Гъаб захлматаб къояль нужеца инкар гьабизе буклин гъалеб буклана
Дида ва Дица нужее нуглзалтун руклине нужер глалал хъварал
кагътал хладурун руго, гьел кагътал жидеца хъварал малаикзабиги
руго нужее нуглзалтун. Гьезулги нуглтъи нужее глечлеб бакладда
нужер клалазда мугъроги члван дица нужер щибаб лагаги клалъзабизе
буго, жинца гьабураб глалал бицун. Гьадианаб мухлканаб, глдилаб
хлисаб мизан гьабун хадуб гьелда рекъараб глдилаб жазаъ гьабизе
буго нужее.

Жинда Аллагъ разилъаяв ибнуГлаббасица абун: «Малаикзабаца
лагъзадерил глалал хъвала. Цинги гьел глалал хъварал кагъталги
росун гьел зобалазда рахуна. Цинги гьенир ругел лагъзадерил
глаллазул тадбир гьабизе тарал малаикзабаца гьал глал хъвалел
малаикзабаца хъван бачлараб глалал данде ккола жидеца асклов бугеб
Лавхлул-махлфузалдаса хъараб гьев лагъасул глалалда. Гьеб буго
Аллагыасе جَلَّالَهٗ халкъ бижилелдего цебе хъван буклараб гьез гьабизесеб
глалал. Зарраби рижун хадуб, гьезул хлал бихъиги гьабун, жиб хъараб.

Гьѣб кІиябго гІамал цоцаде данде ккола ва цохІо хІарф тІаде цІикІине гьабичІого яги цохІо хІарф нукъсан (тІаса рехичого) гьабичІого хъвала»-абун.

30. Амма жидеца иманги лъун лъикІаб гІамал гьабурал гІадамал: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел гІадамал лъугъине гьарула жиндир рахІматалъуль. Алжаналъул нигІматазуль лъугъине гьарула.

فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فَيُدْخِلُهُمْ رَبُّهُمْ فِي رَحْمَتِهِ ؕ ذَلِكَ هُوَ
الْقَوْلُ الْمُتِمُّ ۝٣٠

Гьѣб буго цІакъ кІудияб кверщел бати ва баянаб бахъи буголъи.

31. Ва амма Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал гІадамал жужахІалда лъугъине гьарула ва гьезда бадиб чІвай гьабун абула: «Нужехъе Дир аятал рачІунел рукІана гуриш?

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا أَفَلَمْ تَكُنْ ءَايَتِي تُنْزِلُ عَلَيْكَ
فَاسْتَكْبَرُوا وَكُنْتُمْ قَوْمًا مُّجْرِمِينَ ۝٣١

Дир аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рачІана гуриш? Нужеца гьел аятал къабул гьаричІо, аварагзабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ иман лъезеги чІухІана ва нуж рукІана Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасиял гІадамал.

32. Нужеда абураб мехаль хун хадур тІаде рахъине гьаризе руго абураб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къотІи хІакъаб буго абун, къиямасеб къо бачІинги жиндиль щаклъи гьѣчІѣб амро буго абун.

وَلَاذَاقِلْ إِن وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَسَاعَةً لَا رَيْبَ
فِيهَا أَفَلَمْ تَتَذَكَّرْ ؕ مَا السَّاعَةُ إِلَّا ظَنَّا
وَمَأْوٰنٌ لِّمُتَسَبِّحِينَ ۝٣٢

Нужеца абулеб букІана: «Нижеда лъаларо гьѣб къиямасеб къо щиб жо бугѣб.

Нижеда гьѣб къиямасеб къоялъул хабар гІадамаз бицунеб рагІула гьѣб букІине бегъула абун ракІалда ккола. Амма ниж гьелда тІобанго божулел гьѣчІо»-абун.

33. Ахираталда гьел капурзабазе жидеца дунялалда гьарулел рукІарал къабихІал гІамалазул жазаъ загьирлъула, ва гьезие хІакъаблъунги лъугъула жидеца махсароде гьабулѣб букІараб ахиратги, гьелъул гІазабги.

وَبَدَأَ لَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ
مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ۝٣٣

34. Гьел капурзабаздехун абула: «Жакъа нижеда нужги кІочон тезе руго нужеда кІочон букІараб гІадин гьаб ахираталда нуж данде чІвазе рукІин. Нуж жанире руссунеб бакІ жагъанама буго ва нуже квер бакъи гьабулѣв щивго чиги вукІине гьѣчІо»-абун.

وَقِيلَ الْيَوْمَ نَسْخُكُم مَّا سِيقْتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا
وَمَاؤْنِكُمُ النَّارُ وَمَالُكُمْ مِّنْ نَّصِيرِينَ ۝٣٤

Нуж гъеб глазабалъул кӀочон тезе руго ва нуж гъенисан къватӀире рахъине гъечӀо абураб магӀна буго гъаб аяталъул.

35. Гъаб абадияб глазаб нужеа буго
хӀакълъунго нужеа Аллагъасул
аятал махсароде гъарун рукӀиналъе
голо, гъелда гӀамал гъабизе ва
гъелда нахърильӀине нуж чӀухӀун
рукӀиналъе гологи. Нуж дунялалъул рукъор гъеб дунялалъул
чӀагольниялъ гуккунги рукӀана.

ذٰلِكُمْ بِاَنَّهُمۡ اتَّخَذُوْۤا اٰیٰتِ اللّٰهِ هُرُوْا وَعَزَّوْا
الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا قَالِیْمٌ لَا یُخْرَجُوْنَ مِنْهَا وَاٰخِرُ
یُسْتَعْبَوْنَ ﴿٢٥﴾

Гъанже гъел гӀадамал жужахӀалдаса къватӀире рахъуларо
ва гъездаса тавбо гъабиги, Аллагъ рази гъавиги гӀалаб
гъабуларо. Гъеб ахираталда тавбо гъабиялъ щибго кумек гъабуларо.
Гъеб ахират буго жиндиль жазаъ гъабулеб рукъ. Гъениб гъабураб
гӀамалалъул мунфагӀат букӀуларо.

Цинги Аллагъас жиндиего рещи гъабун абуна:

36. Кинабго рецц ва щукру
гӀадегӀанав Аллагъасе буго. Зобалазул
БетӀергъанлъун жив вугев,
ракъалъул БетӀергъанлъунги вугев,
кинабго гӀаламалъулго БетӀергъанлъунги жив вугев абун.

فَلِلّٰهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمٰوٰتِ وَرَبِّ الْاَرْضِ رَبِّ
الْعٰلَمِیْنَ ﴿٢٦﴾

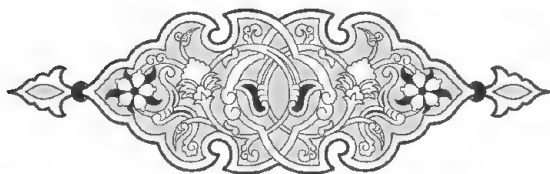
37. Гъев Аллагъасе буго кинабго
чӀухӀи кӀодолъи, хиралъи ва камилъи
зобалаздаги ракъалдаги. Гъев Аллагъ
вуго жиндир гуч бергъарав ва
жинца гъабулеб хӀукмуялъул хӀакимияв.

وَلَهُ الْكِبَرِیَّاءُ فِی السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ
الْعَزِیْزُ الْحَكِیْمُ ﴿٢٧﴾

Жиндир киналго пишабазуль ва халкъалъул тадбир гъабиялъул
жиндир хӀикмат камилав, гӀадло битӀарав вуго.

гӀадегӀанав Аллагъасул тавфикӀалдалъун суратул Жаѣсияталъул
тафсир ва таржама хъван гӀубана.

Кинабго рецц ва щукру гӀадегӀанав Аллагъасе буго.

46. Сурагул АхІкъаф

سورة الأحقاف

Гъаб сурагги Маккаядла рештІне гъарурал суратаздаса буго, гъаб сурагул Жасияталдаса хадуб рештІне гъабуна абунги абунна гІалимзабаца.

Киналго Маккаялгул суратазда жанибгІадинго гъаб сурагалда жанибги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъави, аварагзаби عليه السلام ритІухъ гъари ва ахираталда иман лъей бицун буго.

Хирияб Къуръан рештІне гъабиялгул бициналдалгун байбихъи гъабун, хадуб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолъиялда тІоритІел гъабулеб зобал ракъал ва цогидаб махлукъ бижиналгул бицун буго. Мушириказ жидее лагълъи гъабулел хъанчал щибго гъунар гъечІел жал рукІин, гъезие лагълъи гъабулел гІадамалги тІобарабго къосиналгул рукІин баян гъабун буго. Эбел имсуге мутІигІав лъикІав васасулги, эбел имсуге квеишъи гъабулев васасулги мисал бачун, гъезул ахир руссунел бакІ бицун вагІза насихІат гъабулеб буго.

Гъуд аварагасулги гъесул къавм ГІадилазуги дагъабго къиса бицун буго. Алагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасилъараб мехалъ гъел кин гъалаг гъарураб бицун Маккаялгул мушириказе хІинкъи къолеб буго гъединаб гІазаб гъездаги цевезе бегъула абун жидеца купру-ширк течІони ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие гІибадат бацІад гъабичІони.

Алагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе бачІараб женазул цо къукъаялгулги бицун буго. Жал хирияб Къуръаналдаги гІенеккун, гъелда иман лъун жидер къавмалгухъе ин, гъелги иман лъеялда ахІизе. Гъаб къисаялда жаниб жидеца аварагасда صلى الله عليه وسلم инкар ккурал гІадамазе вагІза гъабулеб буго, гъездаса цере ккун женаз аварагасда صلى الله عليه وسلم иман лъей бицун. Сурагалгул ахиралда хирияв аварагасда صلى الله عليه وسلم амро гъабулеб буго цересел аварагзабаца عليه السلام гъабураб гІадин дуцаги сабро гъабе, гъел капурал гІадамазе жинца гІазаб гъабизе букІин хІакъаб буго абунги.

Гъаб сурагалда цІар лъун буго «сурагул ахІкъаф» абун. ГІадилазул къавм букІараб бакІалгул цІар буго гъеб. Гъезул бицен бугелгул гъаб сурагалда жаниб, гъел рукІараб бакІалгул цІар лъун буго сурагалда.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حم ١

1. XIa. Мим.

ТіадегІанав Алагъасда лъала гъаб кІиго хІарфалдалъун бугеб жиндир мурад.

2. Гъаб хирияб Къуръан рештІине гъаби жиндир гуч бергъарав, жиндир гІелмулгъай хІакимияв ТіадегІанав Аллагъасдаса буго.

تَنْزِيلَ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ٢

3. Дица зобалги ракъги ва гъезда гъоркъоб ва жаниб бугеб кинабго махлукъги бижицІо хІакъаб жоялдалъун гурони ва жиндие цІараб заман швезегІан гурони.

مَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أُنذِرُوا مُّعْرِضُونَ ٣

Гъаб махлукъ жинца бижарав Аллагъасда جَلَّالَهُ инкар кколел гІадамал жиде кьолел хІинкъиялдаса руссун чІун руго. Ахират букІинги гъениб жидер гІамалалгъе жазаъ гъабизе букІинги жидеда бицараб мехаль гъелда божулел гъечІо.

4. Дуца гъезда абе МухІаммад صَلَّيَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «Нужеца дида бице, нужеца лъалеб батани: Нужеца Аллагъги جَلَّالَهُ тун жиде лагълги гъабулел гъал хъанчаца шиб жо бижараб гъаб ракъалда гІад бугеб махлукъалдаса?.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ أَتُنُونِي بِكِتَابٍ مِنْ قَبْلِ هَذَا أَوْ أَثَرَةٍ مِنْ عِلْمٍ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ٤

Яги гъел хъанчаз гІахъаллги гъабуниш ТіадегІанав Аллагъас зобал рижулеб мехаль?

Гъаб нужеца гъабулеб ширк битІараблгъун гъабулеб цониги гІехъ босун рачІахъа нужгъаб Къуръаналдаса цебежиб рештІине гъабураб, яги цересел умматаздаса хутІараб гІелму-хІужжа бачунги рачІахъа нуж битІарал ратани гъеб нужеца гъабулеб ширкалгъулгъа»-абун. ГъечІо гъезие цониги хІужжа-далил. Киналго Аллагъас جَلَّالَهُ ритІарал аварагъабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ, рештІине гъарурал гІахъалги Аллагъ جَلَّالَهُ цо гъавиялда ахІулел, купру-ширк батІул гъабулел руго.

5. Жиндир къосин гучав чи шивха вукІинев жинца Аллагъги جَلَّالَهُ живго тун шибго жиндир ахІи рагІуларел ва жиндие жаваб кьоларел хъанчаз лагълги гъабулев чиясдаса? Къиямасеб

وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ ٥

къо швезегІан ахІаниги гъез жаваб къоларо ва жидеда гьал мушриказул жидеда ахІи ва жидее лагълъи гъаби лъаларо.

Гьел алагъзаби ругелъул мушриказул квераз гъарурал жидер рухІ ва гІакълго гьечІел ганчІил, яги цоги жоялъул суратал ва къаркъалаби.

6. Къиямасеб къоялъ гІадамал гІаде

وَإِذَا أَحْصَى النَّاسُ كَافُوا لَهُمْ أَعْدَاءَهُ وَكَافُوا

рахъине гъарун махІшаралда хІисаб мизан

بِعِبَادَتِهِمْ كُفَرِينَ ﴿٦﴾

гъабизе рақІарараб мехаль гьел хъанчал

ва цогидал алагъзаби гьал жидеца ширк

гъабуразул тушбабилъун рукІине руго ва гъез инкар гъабизе буго жидее лагълъи гъабиялда.

ГІадегІанав Аллагъас рухІ гьечІел хъанчалги кІалъазе гъарула гьел мушриказе нугІлъи гъабун. РухІ бугел алагъзабиги (гІадамал, малаикзаби, хІайваналги) кІалъазе гъарула. Гъезги инкар гъабула жидее лагълъи гъабичІин абун. Гъаб нугІлъи гъабиялъе гІилла буго мушрикаца гъезие лагълъи гъабун букІин жидеца гьел алагъзабилъун ккун, гъез жидее лагълъи гъабуразул щибго гІайибги гьечІого, гъез жидее лагълъи гъабе абунги абичІого. Ва амма пиргІавн гІадал жал алагъзаби ругин абун кІалъарал гІадамал гъез инкар гъабунин абун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса рорчІуларо, гьел жидеца лагълъи гъабуралгун цадахъ жужахІалъур рукІуна. Гъеб жужахІ боркъулеб цІулъун мушриказ жидер квераз гъарурал хъанчал ва цогидал алагъзабиги рукІуна.

7. Жидее дир Къуръаналъул баянал

وَإِذَا نَسَخْنَا إِلَيْنَا يَسْتَبِقُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا

аятал цІалараб мехаль жидеца хІакъаб

لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ هُوَ هَذَا سِحْرٌ مُّضِيُّنٌ ﴿٧﴾

жоялда, гъеб жидехъ шун хадуб, инкар

кколел гІадамаз абулеб буго: «Гъаб жо

баянабго сихІро буго»-абун.

8. Инкар чагІаца абулебиш бугеб

أَمْ يَقُولُونَ أَفَرَأَيْنَاهُ فَلَوْلَا قَوْلُهُ فَلَا تَمُوتُنَّ

гъаб Къуръан МухІаммадица صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

لِيَمُنَّ اللَّهُ شَيْعًا هُوَ أَعْلَمُ بِمَا تُفْقِضُونَ فِيهِ كَفَى بِهِ

ургъараб жо бугин абун? Дуца гъезда

شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٨﴾

абе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Гъеб

Къуръан дица ургъун бугони ва дица

гьелдалъун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІунтІизе гъабун гьереси бицунег

батани, гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца дие гІазаб гъабизе бугев

ва нужер щибго гъунар букІине гьечІо гъеб гІазаб дидаса нахъ

чІвазе.

Дие щибго квер бакъи гъабизе кІоларел нуж сабаблъун дица Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазаб дида щолеб иш кин гъабулеб?

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда цІакъ лъалев вуго нужеца гъеб

Къуръаналъул хІакъальгулъ рицунел гьересиял харбал. Гьес сихІро буго абун, гьереси буго абун, шигІру буго абун. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гІезе вуго нужеegi диеги нугІлъун. Гьес нугІлъи гъабизе буго нужер кинабго батІулаб хабаралъе ва гІамалалъе. Гьес дие нугІлъиги гъабизе буго дун жинца рисалат босун витІарав хІакъав авараг вугин абун. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жидеца тавбо гъабурал гІадамазул мунагъал чурун гьездаса жив тІаса лъугъунев, жив цо гъавун, жиндие гІибадат бацІад гъабулел муъминзабазда жив гурхІулев. Нужецаги тавбо гъабун и ва гьес купру-ширкги тун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гъабиялда нуж руссани Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужер тавбо къабул гъабула ва нужер мунагъалги чурула.

9. Дуца гьел мушриказда абе
 МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «Дун гьечІо
 тІоцевесев авараг гъаб дуниялалда
 вачІарав, ва дун вачІун гьечІо гьел
 аварагзабаца عَلَيْهِمُ السَّلَام бачІинчІеб цоги
 батІияб динги босун.

قُلْ مَا كُنْتُ بِدَعَايِنِ الرُّسُلِ وَمَا أَدْرِي مَا
 يُفْعَلُ بِي وَلَا يَكُونُ أَنْ تَبْعَ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ وَمَا
 أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٩﴾

Дидаса цере тІадегІанав Аллагъас гІемерал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَام ритІана. Гьел аварагзабацаги عَلَيْهِمُ السَّلَام жидер умматал Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гьесие лагълъи гъабиялда ахІана. Дунги гьезда рельтъарав авараг вуго, дир динги гьезулалда рельтъараб буго. Гъаб амро гъадин бугеб мехалъ нужеца дида инкар шай кколеб?.

Дида лъаларо тІадегІанав Аллагъас дие шиб гъабилеблъи ва нужеи шиб гъабилеблъиги. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукму-къадар гьесда кодоб буго ва гьес цоги чиясе загъир гъабуларо. Дун нахъвилъгъарав вуго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дида вахІю гъабураб жоялда. Дун вуго нужеи хІинкъи къолев Расул, дие баянал хІужжаби ва загъирал мугІжизаталги ругев. Нужеца иман лъуни нужеего лъикІ буго. Иман лъечІони дие гьелгул шибго къварилъи гьечІо. Щивав инсанасе жиндир гІамалалда рельтъараб жазаъ гъабизе буго. Нужеegi нужер гІамалалда рельтъараб жазаъ гъабила Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ .

10. Дуца гьезда жегиги абе МухІаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «Нуж ургъун рихъеха ва нужеца
 дида бице, гъаб Къуръан Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ калам батани ва нужеца гьелда
 инкарги ккун бугони нужер шиб хІалха
 букІине бугеб гьев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ цере
 чІараб къоялъ» – абун.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَكَفَرْتُمْ بِهِ
 وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ بَنِي إِسْرَءِيلَ بِمَا عَلَىٰ مُشْلِهِ
 فَتَمَنَّوْا وَأَسْتَكْبَرْتُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
 الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾

Бануисраилазул гІалимчияс нугІлги гьабуна гьаб Къуръан битІараб букІиналда ва гьес иманги лъуна. Нуж гьаб Къуръаналда иман лъезе чІухІулел руго. Гьаб иш гьабулел гІадамал жидеца зулму гьабулел гІадамал рукІуна. ХІакълъунго ГІадегІанав Аллагъас гьединаб залимаб ва зулмуяб халкъ хІакъаб исламияб диналда тІоритІуларо.

Гьаб аяталда жиндир бицен гьабурав Бануисрилазул гІалимчи ГІабдуллагъ ибну Салам вуго. Мадинаялда авараг ﷺ вачІараб мехалъ жив гьесухъе вачІарав ва гьесда иман лъурав. Гьасул хІадис нилъеца цебехун бицун букІана.

11. Жидеца инкар ккурал мушрикаца муъминзабазул хІакъалъулъ абуна: «Гьез иман лъураб жо хІакъаб ва лъикІаб жо букІараб ани, гьел нижедасан цере ккезе рукІинчІо гьаб иман лъеялда»-абун.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا لَوْ كَانَ خَيْرًا مَّا سَبَقُونَا إِلَيْهِ وَإِذْ لَوْ يَهْتَدُونَ بِهِ فَسَيَقُولُونَ هَذَا أَفَّاكَ قَدِيمٌ ﴿١١﴾

Гьаб буго жидер чІухІи ва гІамал кІодолги загьир гьабулел рагІи. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда тІоцебе иман лъуразда гьоркъор Билал асхІаб, ГІаммар, Ссугъайб, Хаббаб рукІиндал, жидеда Аллагъ разилъаял, гьел киналго жал лагъзаллъун рукІарал пакъирал, загІифал гІадамал рукІиндал абуна мушрикаца доб чІухІараб рагІи.

Жидеца гьаб Къуръаналда иман лъечІелъул ва жал гьелда нахъги рильгІинчІелъул, гьез абизе буго: «Гьаб Къуръан аварагас ﷺ ургъараб гьереси бугин»-абун. Цересел тІахъаздаса босун МухІаммадица ﷺ бицунеб гьереси буго гьебан абуна Маккаялъул мушрикаца.

12. Гьаб Къуръаналдаса цебе рештІине гьабураб буго Муса аварагасе ﷺ кьураб Таврат. Гьаб рештІине гьабун букІана жинда нахърильгъаразе рахІматлъун ва гьел хІакъаб диналда тІоритІулел имамлъунги.

وَمِنْ قَبْلِهِ كَتَبْتُ مُوسَى إِمَامًا وَرَحْمَةً وَهَذَا كِتَابٌ مُصَدِّقٌ لِّسَانِ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ الَّذِي ظَلَمُوا أُبُشْرَى الْمَحْسِنِينَ ﴿١٢﴾

Гьал мушрикал жиде хІакъаб жо къваригІарал гІадамал рукІаралани гьаб Тавраталда нахъ рильгІинаан ва гьелда жаниб жиндир сипат бицарав ахир заманаялъул авараг МухІаммадги ﷺ жидеца ритІухъ гьавилаан. Гьаб хирияб Къуръанги жиндир къадро кІудияб тІехъ буго, жинца церехун рукІарал аварагзабиги ﷺ гьезда рештІизе гьарурал тІахъалги ритІухъ гьарулеб буго. ГІараб мащІалда жиб рештІизе гьабурабги буго гьаб Къуръан. Жинца Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ ахираталдаги инкар ккурал залимзабазе жуужахІалъул

гІазабалдалгун хІинкѡи кѡезе ва жидеца иман лѡурал лѡикІал
гІадамазе алжаналдалгун роххелги бицине.

13. ХІакѡлгунго гѡел муѡминзаби,
жидеца: «Нилѡер БетІергѡан Аллагѡ
вуго»-абун абурал, хадур гѡев Аллагѡсасе

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا فَلَا
خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٣﴾

гІибадат гѡабиялда жал ритІунги
чІарал, гѡал муѡминзаби руго жидеа ахираталда шибго хІинкѡи
букІине гѡечІел ва дуњал гІаса анин абун жал пашманлѡизеги
гѡечІел.

14. Гѡел руго алжаназул бетІергѡаби,
жал даимго рукІинелгун алжаназулѡ
лѡугѡине гѡарулел. Гѡеб Аллагѡасул

أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا جَزَاءً بِمَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

цІоб рахІмат буго гѡезие жидеца
дуњалалгун рукѡоб Аллагѡасда гІиманги лѡун, аварагасда
нахѡги рилѡлгун гѡабураб лѡикІаб гІамалалда данде бугеб
жазаѡ.

15. Дица инсанасла васият гѡабуна
жинца эбел инсуе лѡикІлѡи гѡабе абун.
Гѡев инсан эбелалѡ цІакѡ захІмалѡи
кѡварилѡи бихѡун жиндир чохѡонив
ваччана, гѡев гѡавиги гѡельѡие гѡединабго
захІматаб, хвалида хІинкѡараб амро
букІана. Чохѡониб лѡимер баччарабги,
хадуб гѡеб каранда хахизе гѡабурабги
заман лѡеберго моцІ букІана.

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَلَدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ
أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا وَحَمْلُهُ وَفِضَالُهُ
ثَلَاثُونَ شَهْرًا حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ
أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَن أَشْكُرَ
نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَلَدَيَّ وَأَن
أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي
إِنِّي نَبْتُ إِلَيْكَ وَإِنَّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٥﴾

Гѡаб кинабго заманаялѡ эбелалѡ гІемер
кѡварилѡи баччула гѡеб лѡимер сабаблѡун.

Гѡаб аяталдаса гІалимзабаца далил босана лѡимер чохѡониб букІунеб
заманалгун бишун дагѡаб заман анлѡго моцІ буго абун. Тохтурзабазул
гІелмуялѡги абулеб буго анлѡго моцІ бан хадуб гѡабураб лѡимер чІаго
хутІиялда божи бугеб букІуна абун.

Цинги гѡев инсан кІудияв гІураб мехалѡ ва жиндир гІакѡлоги,
кѡуватги камиллѡулеб гІужалдаги вахараб мехалѡ: гѡеб буго
анцІила микѡго соналдаса лѡеберго соналда швезерІан заман. Цинги
жиндир гІумру кІикѡго соналда бахараб мехалѡ гѡев инсанас
абуна: «Я дир БетІергѡан! Дуца дида лѡазе гѡабе дица шукру
гѡабулеб куц дуца дие кѡурал кІудиял нигІматазда данде ва дир
эбел имсуе кѡурал нигІматазда дандеги. Дица мун разилѡулеб

лъикІаб гІамал гѡабизеги лѡазе гѡабе дуца дида. Мун разияб лъикІаб зурриягги кѡе дие. ХІакълъунго Дица тавбо гѡабун дун дуде вуссана ва дун тІубанго дуде мутІиГІав дур лагълъун лѡугъана» абун.

Гѡаб аяталь муъминчиясул хІал баян гѡабулеб буго ва киналго муъминзаби кантІизе гѡарулел руго кІикъого сон бараб мехаль гѡев чи гІакъло камилав чи вукІунеблъиялда ва гѡеб заманаялъги жинца тавбоги гѡабун жив Аллагъасда ﷺ вуссинчІони гѡелдаса хадуб жив хІакъаб диналда вуссин шакаб иш букІиналдаги.

Аллагъасул свалат салам лѡеяв аварагасул хІадисалда буго: «Лѡабкъого сон бараб мехальги жинца мунагъал гѡарулев чиясда Аллагъасул ﷺ цим бахъуна ва гѡесда тІад хІужаги чІола»-абун.

Инсан тавбо гѡабиялде вачиналъе сабаб буго гѡев жиндир эбел имсуе лъикІлъи гѡабулев вукІин. Гѡев инсан эбел имсуда гурхІараб мехаль Аллагъ ﷺ гѡесдаги гурхІула ва гѡев жив разияб гІамал гѡабиялда вачуна. Гѡаб масъалаги цІакъ бичІчІизе кколеб ва жиндир кІвар гѡабизе кколеб масъала буго.

Хирив аварагасул ﷺ хІадисалда буго: «Жив гурхІуларев чиясда Аллагъ ﷺ гурхІуларо»-абун. ХІадис имам Бухарияс бицана. Аллагъас ﷺ цІунаги ниль Аллагъасул ﷺ гурхІел-рахІомоялдаса ратІалъиялдаса.

16. Гѡал цере рехсарал муъминзаби руго Дица жидеца гѡабураб лъикІаб гІамал къабул гѡабулел ва Дица гѡезул мунагъалги тІаса лѡугъун толел.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ تَتَّقِبَلْ عَنْهُمْ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَتَتَجَاوَرُ عَنْ سَيِّئَاتِهِمْ فِي أَصْحَابِ الْجَنَّةِ وَعَدَ الصِّدْقِ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٧٧﴾

Алжаналъул бетІергѡабазда гѡоркъор рукІине руго гѡал муъминзаби. Гѡаб жазаъ жиде буго Дица гѡабун букІараб ритІухъаб къотІи тІубазе гѡаби.

Хириял аварагзаби ﷺ ритІун гѡезул мацІалдалъун Дица муъминзабазе къотІи гѡабун букІана гѡел алжаналда лѡугъине гѡарилин абун.

17. Жинца жиндир эбел-инсуда «Нужее квеш букІаял» -абун абулев инсан гѡез жив иман лѡеялда ахІараб мехаль. Хадубги жинца абулев: «Нужеца дие къотІийиш гѡабулеб бугеб, дун хун хадуб тІаде вахъине гѡавизе вугин абун, дидаса цере гІемерал умматал ана ва гѡезул жегги тІаде вахъине гѡавурав цониги чи гѡечІо!»-абун.

وَالَّذِي قَالَ لَوْلَاذِيهِ أَفِ لَكُمْ أَنْتَعِدَانِي أَنْ أُخْرَجَ وَقَدْ خَلَيْتَ الْفُرُوزَ مِنْ قَبْلِي وَهُمَا يَسْتَفِخِفَانِ اللَّهَ وَيُلَآئِيانَ أَهْلَ الْأَوَّلِينَ ﴿٧٨﴾

Гѡесул эбел эменги ругеб хІалалъ жидеца Аллагъасда ﷺ ахІи

балел гъев иманалда тІовитІе абун. Жидеца гъев инсанасдаги абулел ругел: «Вай дүе лъикІ букІаяв! Дуца Аллагъасда جَلَّالَهُ иман лъе! Дуца ахират букІинги, хварал тІаде рахъизе гъариги ритІухъ гъабе!. Гъедин гъабичІони мун гъалагъизе вуго, дүе жужахІалъул гІазабги хІакълъизе буго. ХІакълъунго Аллагъасул къотІи жиб хІакъаб буго, жиндие хилифлъи гъечІебги буго»-абун. Гъев инсанас, гъадианаб берцинаб вагІза насихІат бишунго жинда гурхІулел гІадамаз жиндие гъабураб мехаль, жив чІухІун, гъел эбел имсул мугъ бекизе гъабун, абула: «Гъаб нужеца дие бицунеб жо гъечІо переселго гІадамаца рицунел рукІарал, гъез ургъарал гъерсал гурони!»-абун.

18. Гъал гІадамал руго тІадегІанав
Аллагъасул рагІи жиде хІакълъарал.
Гъеб рагІиги гъел жужахІалъул
цІадар рукІунел гІадамад руго абураб
рагІи буго.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ
مِنْ قَبْلِهِم مِّنَ الْبَنِيَّانِ وَالْإِنسِ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ ﴿١٨﴾

Гъел жужахІалъул гІазабалъуль рукІине руго жидедаса цере
рукІарал гІадамазулги женазулги капурзабигун цадахъ.
ХІакълъунго Гъел киналго руго жал ахираталда цІакъ чІорого
хутІарал гІадамал. Жидеца гъелда иман лъолеб букІинчІелъул ва
гъельие щибго гІамалги гъабичІелъул.

19. Ахираталда щивав инсанасе жинца
гъабураб гІамалалда рекъараб даража
букІине буго.

وَلِكُلِّ دَرَجَةٍ مِّمَّا عَمِلُوا أَوَّلُوهُمْ أَجْرُهُمْ
وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٩﴾

Муъминзабазе алжаназда жанир тІадегІанал
макъамалрукІинеруго. Капурзабазеге жужахІалда жанир гІодорегІанал
даражаби рукІине руго. Гъел киназеге Аллагъас جَلَّالَهُ тІобараб ва
камилаб жазаъ гъабизе буго. Гъезул понигиясе зулмуги гъабизе
гъечІо: Жидер лъикІаб гІамал дагъ гъабун яги жидеца гъабичІеб
квешаб гІамал тІаде цІикІкІине гъабун.

20. Къиямасеб къояль капурзаби
жужахІалде раккизе гъарулеб гІуж рехсе
МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуца гъел мушриказе
вагІзалъун. ЖужахІалъул пардав борхун
капурзаби гъелда гІагар гъарураб мехаль
гъезда бадиб чІвай гъабун абула: Нужеца
дунялалда ругеб мехаль нужего кколел
нигІматаздаса мунфагІат босана.

وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَدَّبْتُمْ
طَائِفَةً فِي حَيَاتِهِمُ الدُّنْيَا وَاسْتَمْتَعْتُمْ بِهَا
فَالْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنتُمْ
تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا
كُنتُمْ تَقْسِمُونَ ﴿٢٠﴾

Кинабниги гъуинаб лазатаб тІагІам кванана, тамахаб босада регана,
руччабаздаса кеп босана, лъимал хъизаналъулгун рекІел гъей гъабуна,

боѡи-малалдалъун чІухІана. Нужеѡа ахираталда иман лъолеб
букІинчІо, гъеб нужеѡа раклалдаго щолеб букІинчІо ва гъельіе нужеѡа
щибо гІамалги гъабичІо. Жакъа нужеѡа чІамизе гъабизе буго нуж
цІакъ гІодореган гъарулеб, хІакъир гъарулеб жуѡахІалъул гІаѡаб,
нуж дуњялалда чІухІун хъвадиялъе жаѡаълъун, нуж чухІизе щибо
саѡабги букІинчІого. Гъеб кинабо махлукъ Дир халкъ букІана, нужеѡа
лазат босулел нигІматалги Дир рукІана. Дир нигІматаздаса лазатги
босун нуж чІухІизе ккани щиб саѡаб букІунеб? Ва нужеѡа ракъалда
гІаѡе гъабураб гІасильи фасикълъиялдаги данде бугеб жаѡаъ буго
гъеб гІаѡаб. Аллагъасда ﷻ иман лъечІого, гъесул махлукъалъе зулму
гъабун хъвадана нуж. Гъанже гъаб буго ахираб чІолеб бакІ ва ахираб
руссунеб бакІги»-абун.

21. Гъал мушрикаѡе дуѡа
биѡе МухІаммад ﷺ Гъуд
аварагасул ﷺ къисаги, ГІадилазда
жив аварагъун витІун вукларав. Гъев
Гъуд аварагас ﷺ жиндир къавмалъе
Аллагъасул ﷻ гІаѡабалдалъун
хІинкъи къуна АхІкѡѡ абураб
ракъалда жал рукІарал.

Гъеб буго Яманалъул ракъ салул мугІрул гІаѡаб ракъ букІана гъеб
ралъѡада гІагарда бугеб.

Аллагъас ﷻ гъев Гъуд аварагасда ﷻ цереги гІемер аварагѡаби
ритІана, гъесдасан хадурги ритІана. Гъел киназулго дин
Аллагъ ﷻ цо гъави букІана. Гъудиѡа жиндир къавмалъе хІинкъи
къун абуна: «Нужеѡа лагъльи гъабуге цохІо Аллагъасе ﷻ
гурони! ХІакълъунго Дун хІинкъулев вуго нужеѡа Аллагъасдехун ширк гъабуни
ва гъев Аллагъасе ﷻ гІицІ гъабун гІиѡадат гъабичІони»-абун.

22. Гъудил къавмалъ абуна: «Мун
нижехъе вачІуниѡ вугев ниж нижерго
алагъѡаѡе гъабулеб лагъльиялдаса
руссине гъаризе! Мун нижеѡе гІаѡаб
букІине бугин абураб рагІиялъулъ битІараб жо биѡунев ватани,
мун вачІаѡа нижехъе гъеб дуѡа къотІи гъабураб гІаѡабги бачун»-
абун.

23. Гъуд аварагас ﷻ абуна:
«ХІакълъунго гъеб гІаѡаб кидал нужеѡ
гъабилеб Аллагъасда ﷻ лъала. Гъев

﴿وَأَذْكُرْ أَهْلَ عَادٍ إِذْ أَنْذَرْنَاهُمْ بِالْأَحْقَافِ
وَقَدْ حَلَّ النَّدْرُ مِنْ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ
أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ
يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾

﴿قَالُوا أَجِئْتَنَا لِنَأْفِكَنَا عَنْ آلِهَتِنَا فَأْتِنَا بِمَا
تَعِدُونَ إِن كُنْتُمْ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾

﴿قَالَ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ عَنِ اللَّهِ وَأُبَلِّغُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ
بِهِ وَلَكِنْ كَرِهْتَ آذَانُكُمْ فَاتَّبِعْهُمْ لَوْ

вуго жинца гІазаб гѡбулев. Дун вуго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дида гІад къараб рисалат нужехъе щвезабулев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расул.

Кинниги дида нуж рихъулел руго цІакъ жагъилаб къавмлъун. Нужеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса цІуни гъаризе кколеб бакІалда гъеб гІазаб бачун вачІайин абулеб буго дида.

24. Цинги жидеда цо накІкІ бихъараб мехаль жидер ракъалдахун зобал цІун бачІунеб гъез абун: «Гъаб буго нильеє цІад базе бачІунеб накІкІ»-абун.

فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُّسْتَقْبِلَ أَوْدِيَّتِهِمْ قَالَ لَوْ هَذَا عَارِضٌ مِّمَّنْ طَرَأَ بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِهِ رِيحٌ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٤﴾

Амма гъеб цІад базе бачІунеб накІкІ букІинчІо. Гъеб буго нужеца жиб бачІин тІалаб гъабула букІараб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазаб.

Гъеб буго кутакаб гъури, жибгун цадахъ жинца цІакъ унтизе гъабулеб гІазаб бугеб.

25. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялдалъун жиб тІаде щвараб щинаб бакІ жинца гъалаг гъабулеб гъури буго гъеб. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел ГІадилал гъалаг гъарун тІагІине гъаруна ва гъезул нахъе хутІараб жо буго жидер чІунтарал росаби.

نُذِرُكُمْ لَ شَيْءٍ بِأَمْرٍ رَّبِّهَا فَاصْبِرُوا لَا يُبْرَى إِلَّا أَلَمُكُمْ كَذَلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٥﴾

Гъадиная жазаъ гъабула Дица жидеца купру-ширкалдалъун мунагъал гъарулел ГІадамазе.

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГІаббасица абун: «ТІадегІанав Аллагъас гъуриялдалъун гъалаг гъарурал къавмазул тІоцересел ГІадилал рукІана. Гъеб гъороца гІадамалги, хІайваналги хІули гІадин зодоре росун унел ркІана жал рихъулареб бакІалда щвезегІан, цинги гІодоре рехун ракъалда тІад тІутІун, тиршун унел рукІана»-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяй ГІаишатидасаги хІадис бицана. Гъель абун: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда накІкІ бихъараб мехаль, яги кутакаб гъуриниги бихъараб мехаль гъесул гъумералда хІинкъиялъул гІаламат лъалеб букІана. ГІаишатица цо нухаль аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Я Бичасул расул! ГІадамал рохула накІкІги гъуриги бихъараб мехаль жидеє цІад балин абун. Мун щай гъель хІинкъизе гъавулев?»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Я ГІаишат! Гъеб накІкІалдаги гъуриялдаги цадахъ гІазаб батунгутІиялда божуларо дун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цо къавм гъалаг гъабуна гъуриялдалъун, жидеда гъебги кколеб букІана жидеє цІад

базе бачІунеб накІкІ буго» — абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

26. ХІакълъунго Дица гьел ГІадилазе дунялалда нуже кьечІеб кьуватги, бечелъиги, гІумру халалъиги кьун букІана, я гьал Маккаялъул гІадамал! Дица гьезие бералги рижана хІакъаб жо бихъизе, гьеб рагІине гІундулги гьаруна. ХІакъабжоялъул пикру гьабизе, гьеб лъазе ракІалги кьуна. Ва

амма гьез Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятазде инкар ккураб мехаль, гьесул аварагги гьереси гьавураб мехаль, гьезие шибго мунфагІат гьабичІо беразги, гІундузги, ракІазги.

Гьезда гІад рештіана аварагас жиндалъун хІинкьи кьолеб букІараб ва гьез жиб махсароде гьабулеб букІараб гІазаб.

27. ХІакълъунго цогиги нужер сверухъ рукІарал росабазул кьавмалги гьалаг гьаруна дица. Самудиял, Сабаалъулал, ЛутІил кьавм, ва цогидалги.

Гьезие батІи батІиял гІаламатал ва мугІижизаталги рихъизе гьарун хадуб. Гьел жидер купру-ширкалдаса руссине бокьун ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гьавун, гьесие гІибадат гьабиялда расине бокьун.

28. Гьеб гІазаб ва гьалагІи жидеда бачІараб мехаль гьел Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасилъарал кьавмазе квер бакьи гьабун букІарабаниха жидеца алагъзабилъун ккун рукІарал хъанчаз ва цогидалги жалаз.

Гьез жиде шафагІат гьабизе бугин абун, жал Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІагар гьаризе ругин абун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьабизе кколеб лагълъи жидеца гьел алагъзабазе гьабулеб букІарал! Жидеца мушриказе шибго квер бакьи гьабичІо гьезда гІаде гІазаб рештіараб мехаль. Гьел алагъзаби рикІкІалъана бишунго жидеда хІажалъи ккураб мехаль. Цересел кьавмазда швараб гІазаб ва гьалагІи букІана жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар кквей сабаблъун, гьесие гІахъалчагІи руго абун гьереси бицун хъанчазе лагълъи гьаби ва Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гІасилъиги сабаблъун. Гьал Муккаялъул мушриказул гІамалги гьел цересел капурзабазул гІамалалда релъълараб буго. Гьаз тавбо гьабичІони ва Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ руссинчІони гьалги гьалаг гьаризе бегъулин абураб

وَلَقَدْ مَكَّنَّا لَهُمْ فِي مَآئِنِ مَكَائِهِمْ
وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَبَصَرًا وَأَفِيدَةً فَمَا أَعَنَى
عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَا أَبْصَرُهُمْ وَلَا أَفِيدَتُهُمْ
مِنْ شَيْءٍ إِذْ كَانُوا يُجْحَدُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَحَاقَ
بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٢٦﴾

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا مَا حولَ كُرْمٍ مِنَ الْقُرَى
وَصَرَفْنَا الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٧﴾

فَقَالُوا نَصْرُهُمُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ
اللَّهِ قُرْبَانًا إِلَهًا بَلْ ضَلُّوا عَنْهُمْ وَذَلِكَ
إِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٢٨﴾

магІна буго гьал аятазул.

29. Дица духъе женазул цо къукъа
битІараб заманги бице МухІаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дуца гъеб къавмалъе

вагІазалъун букІине. Гьел женаз гІин

гІумуна дуца цІалараб Къуръаналда.

Жал Къуръан цІалулеб бакІалда цвараб мехаль гъез цояз-цоязда
абуна: «Нуж руцІун чІа, ва нуж гъаб Къуръаналда гІенекке»-
абун.

Цинги Къуръаналда гІин гІамун хадуб гьел женал жидерго
къавмазухъе ана ва гъез гьел къавмазе хІинкъи къуна нуж
Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهُ хІинкъа абун. Жидеца гъаб Къуръаналда иман
лъун, аварагги ритІухъ гъавуна ва гъеб рисалат жидер къавмалъухъе
цвезабизе, гьел Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ иман лъеялда ахІизе ана.

30. Гьел женаз жидер къавмазда абуна:

«Я нижир къав! ХІакълъунго ниж

гІенеккана Муса аварагасдаса عَلَيْهِ السَّلَام

хадуб жиб рештІине гъабураб гІехьалда.

Гъеб гІехьаль жиндасан цебеккун

рештІине гъабураб Тавратги ритІухъ гъабулеб буго.

Гъеб гІехъ буго жинца хІакъаб диналда ва битІараб исламияб
нухалдаги гІоритІулеб.

31. Нужеца гъав жинца Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ

ахІулев расуласе жаваб къе я нижер

къавм! Нужеца гъев МухІаммадида

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иманги лъе!.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ нужер цересел мунагъал

чуризе руго ва нуж квешаб гІазабалдасанги цІунизе руго.

32. Жинца гъав Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ ахІулев

чиясе жаваб къечІев ва гьесда иман лъун

Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ гІибадат гъабичІев чи

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ гІазабалдаса ворчІизе

гъечІо, гьесие ракъалда гІад вахчизе

бакІги букІине гъечІо.

Гъезие Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ гурев цоги Вали ва квер бакъунев чиги вукІине
гъечІо. Гьел руго цІакъ баянаб къосиналъуль ругел гІадамал»-
абун.

Гьал женал Къуръаналда гІенекки бицун, гъез жидецаго иман лъей

وَإِذْ صَرَفْنَا إِلَيْكَ نَفَرًا مِّنَ الْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ

الْقُرْآنَ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوا أَنصِتُوا

فَلَمَّا قُضِيَ وَلَوْا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ مُنْذِرِينَ ﴿٢٩﴾

قَالُوا يَا قَوْمَنَا إِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا أُنزِلَ مِن

بَعْدِ مُوسَىٰ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ يَهْدِي

إِلَى الْحَقِّ وَإِلَى طَرِيقٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٣٠﴾

يَنْقُومَنَا أَجِبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَآمِنُوا بِهِ

يَغْفِرْ لَكُمْ مِّنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُخَيِّرْكُمْ مِّنْ عَذَابِ

الْأَلَمِ ﴿٣١﴾

وَمَنْ لَا يُحِبِّ دَاعِيَ اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي

الْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِّنْ ذُنُوبِهِ أُولِيَاءُ أُولَٰئِكَ

فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٢﴾

ва жидер къавмалги иман лъеялда ахІи бицинги буго Маккаляълул мушриказе гъабулѡб вагІза ва бадиб чІвай.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул Къуръан цІалиялда женал гІенеккияълул бицун, ибну Касирица гІемер хІадисал рехсон руго ва гьел киналго хІадисал загІипал руго абунги буго. Байзави абулев гІалимас абуна: «Гьел женал аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Къуръан цІалиялда гІенеккараб заман букІанин гьев Таифалълул гІадамал иман лъеялда ахІизе ун, гьез къабул гъавичІого нахье чІван хадуб, «вади ннахлат» абулеб бакІалда сардилъ как балеб мехаль гьесда женаз гІин тІамураб заман»-абун.

Гьал аятаздаса гІалимзабаца далил босана Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад авараг женаздаги витІарав вукІана абун. Цинги гІалимзаби хилифтьана ахираталда женал кир рукІунел абун. Цо гІалимзабаца абуна гьел хІисаб мизан гъабун хадур ракъълун лъугъун тІагІуна абун. Цогидал гІалимзабаца абуна: Гьезул иман лъурал алжаналда рукІуна, иман лъечІел жужахІалда рукІула абун. Гъаб рагІи битІараб буго абуна гІемерисел гІалимзабаца.

33. Гьал гІадамаз пикру гъабуларииш
ва жидеца Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ,
ахираталдаги инкар кколел гІадамазда
лъаларииш хІакълъунго жинца гьал
зобалги ракъги бижарав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, ва

أُولَئِكَ يَرَوْنَ أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ وَلَمْ يَتَّخِذْ لِنَفْسِهِ يَخْلُقْهُمْ يَقْدِرُ عَلَى أَنْ
يُجْعَلَ الْمَوْفُوءَ بَلَى إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٣﴾

гьел рижулаго жинда щибго захІмалъиги бихъичІев, гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукІин жинда хун хадур гІадамал чІаго гъарине ва тІаде рахъизе гъарине кІолев?

Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго кинабго жоялда жиндир хІал кІолев ва жиндие бокъараб жо гъабизе жив щибго жоялъ нахь чІваларев.

34. Дуца гьел гІадамазе бице
МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, капурзаби
тІаде рахъине гъарун жужахІалда
раккизе гъарулеб къоялълул хабар.

وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَلَيْسَ هَذَا
بِالْحَقِّ قَالُوا بَلَى وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ
بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٤﴾

Гьел капурзабазда абула: «Гъанжеги гъечІишха гъаб ахиратги, гъаб жужахІги хІакъабълун?»-абун.

Гьез жаваб гъабула:

«Буго гъѡб хІакъаб, нижер БетІергъан, дур цІаралдалълун гьедула ниж, гъѡб битІараб букІин чІезе гъабун»-абун. Гъаб гъа гьѡди буго жидедаса гІазаб нахье чІвааялда хъул лъун гъабулѡб гъа гьѡди. Гьѡзда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъальан абула: «Гъанже нужеца гъаб гІазаб чІамѡха дунялалда нужеца гьѡлда инкар ккун букІин сабабълун»-

абун. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъез инкар ккун букІана, аварагазабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъереси гъарун рукІана, ахират букІиналда ва хІисаб-мизан, жазъ букІине букІиналдаги гъел божулел рукІинчІо. Гъеб кинабго инкаралъе ва Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасильтиялъе бугеб жазъ буго гъеб абадияб жужахІалъул гІазаб

35. Дуца сабро гъабе МухІаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуласа цере рукІарал жал
 машгъурал, жидер къасдал шулиял
 аварагазаба عَلَيْهِمُ السَّلَامُ сабро гъабураб
 гІадин. Гъел руго Ибрагъим, НухІ,
 Муса, ГІиса аварагази عَلَيْهِمُ السَّلَامُ.

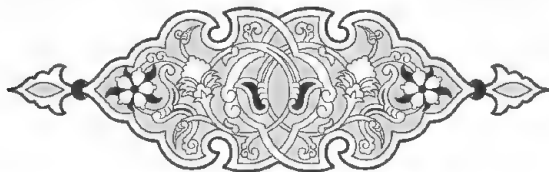
فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَرْشِ مِنَ الرُّسُلِ وَلَا
 تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ
 لَمْ يَلْبِسُوا إِلَّا سَاعَةً مِنْ نَّهَارٍ بَلَّغَ فَبَلَ
 يُهْلِكُ إِلَّا الْقَوْمَ الْفَاسِقُونَ ﴿٣٥﴾

Дуца гъел мушриказда гІазаб хех бачІа
 абун дугІаги гъабуге. Гъезда гъеб гІазаб швей хІакъаб буго. Гъеб
 гІазаб жидеда бихъараб мехаль гъел мушриказда раклалда ккезе
 буго жал дунялалда чІаго рукІинчІо абун цохІо къоялъцин. Жидеда
 гІазабалъул гуч бихъараб мехаль ва гъеб гІазаб нахъасан къотІи
 гъечІеб ва тІаса ин гъечІебги букІин лъараб мехаль абула мушрикаца:
 «Ниж дунялалда цо тІобараб къоялъцин чІаго рукІинчІо»-абун.
 Гъаб Къуръан буго нужехъе хІакъаб дин швезабугеб ва нужее
 ахираталъул гІазабалдалъун хІинкъи къолеб ТіадегІанав
 Аллагъасул калам. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъалаг гъари ва жидер ахир
 тІагІине гъаби гъабуларо жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал,
 жидер зулму ва пасикълъи гІемераб къавмалъе гурони.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гІазаб гъабичІого къавмал нахъе рахъун толеб гІадат
 буго гъез тавбо гъабилародай абун ва гъел Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат
 гъабиялда русинародай абун. Гъез тавбоги гъабичІеб мехаль, гъезул
 зулму ва гІасильгиги гІемерлъараб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезие гІазаб
 гъабула ва гъел гъалаг гъарун гъезул ахир къотІизе гъабула.
 Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниль цІунаги гъесул щим бахъунеб гІамал
 гъабиялдаса.

ТіадегІанав Аллагъасул тавфикъалдалъун суратул АхІкъафалъул
 тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва шукру гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

47. Сурагу Мухаммад

Гъаб сурат Мадинаялда решитине гъабураб бугелъул гъелда жаниб шаргъиял ахӀкамал рициялъул кӀвар гъабулеб буго. Гъазаваталъул, асирзабазул, давла (гъаниматалъул) бицун буго. Мунафикъзабазул сифаталги рицун руго.

Сураталъул бай бихъудасаго капурзабазда рагъ лъазе гъабулеб буго: Жидеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** инкар ккурал ва Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** диналдаса гӀадамал нахъе чӀвалел. Жидеца хирияв аварагги **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** гьереси гъавун гъесул дагӀваталъе нух къазеян жал хъвадулел.

Гъаб ракъ купру-ширкалдаса бацӀизегӀан рагъ гъабе абун амро гъабулеб буго муъминзабазда. Капурзабазул къуват хвезегӀан, гъел данде рагъизе кӀоларел лъугъизегӀан гъезда хвалчен къабе, цинги гъел асир гъаре ва гъезул бечелъи гъаниматалъун гъабе абун лъазе гъабулеб буго Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ**.

Гъазаваталда бергъизе ккани ва дуниялалдаги къадроялда рукӀине ккани Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** гъабулеб гӀибадат бацӀад гъабизе ккей баян гъабун буго. Маккалялъул мушириказе вагӀзалъун ццересел умматал гъалаг гъариялъул биценги гъабун буго. Сураталъул ахиралдаги муъминзаби ахӀулел руго жидее хиралъи ва кӀодолъи бугеб нухалда хъвадиялда. Гъеб нухги Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** диналъе гӀоло гъазават гъаби буго, капурзабаздаса хӀинкӀунгутӀи, гъездаса загӀиплъун гутӀиги буго. Дуниялалъул чӀаголъиялъе гӀоло капурзабазулгун рекъел гъабиялдасаги цӀуне абун абуреб буго.

**Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Аллагъасул цӀаралдалъун.**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жидеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал, гъев Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** диналдаса цогидал гӀадамалги нахъе чӀварал гӀадамал руго жидеца гъабураб лъикӀаб гӀамал гӀагӀине гъабурал, гъеб батӀул гъабурал гӀадамал.**

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ أَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ

Ахираталда жидее гъеб гӀамалалъул щибго кири батуларо, гъеб гӀамал Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** гӀоло гъабураб букӀинчӀелъул. Гъеб букӀана жидерго жагъилияб гӀадаталда рекъон гъоболасе хъулухъ гъаби, вакъарасе гӀагӀам къей, гӀагарлъиялда гурхӀел гъаби гӀадаб гӀамал. Гъединго букӀана жидеда гъоркъоб лъикӀаб гӀамаллъун рикӀкӀун мадугӀаласе

адаб хъатир гъаби, асирзаби тархъи гладал гIамалалги.

2. Жидеца иманги лъун лъикIаб гIамал гъабурал гIадамал, жидеца Мухаммад аварагасда ﷺ рештIине гъабураб Къуръаналдаги иман лъурал: Гъеб Къуръанги щибго жиндилъ шаклъи гъечIеб, жиб хIакъаб жидер БетIергъан Аллагъасул калам буго. Гъал гIадамазул Аллагъас ﷻ мунагъал чурула ва гъезул хIалги лъикI гъабула динияб рахъалъан ва дунялалъул рахъалъанги.

3. Гъаб хIукму гъадин букIиналъе сабаб буго капурал гIадамал рукIин жал батIулаб жоялда нахърилъгъарал. жидеца иман лъурал гIадамал рукIинги Аллагъасул ﷻ рахъалъан бугеб хIакъаб диналда нахърилъгъарал. Гъадин мисалал рачун Аллагъас ﷻ гIадамазда бичIине гъабула жиндир дин: гъез пикру гъабизе ва вагIза босизе.

4. Нужеда капурал гIадамал рагъда данде чIвараб мехаль нужеца гъезул габуралда хвалчен къабе! Гъел чIвае ва гъезда кутакаб къаби швезабе! Цинги нужеца гъел гIемер чIван, лъукъун нужеда данде рагъизе кIоларел гъарураб мехаль нужеца гъел асир гъарун квараз рухъун шула гъаре! Гъелдаса хадуб нуже бокъани гъезие цIоб рахIмо гъабе ва гъел асирлъиялдаса хвасар гъаре чIорого: мухъ босичIого. Бокъани боцIи-мал босун хвасар гъаризеги бегъула.

Гъаб хвасар гъаризе бегъиялъе шартI буго гъел капурзабазул къуват-шавкат хун букIин ва нилъеда данде рагъизе кIолорел лъугъун рукIин. Гъеб магIна загъир гъабун Аллагъас ﷻ абулеб буго: «Нуж гъезда рагъе гъел капурзаби къун нужеца ярагъ гIодоб лъезегIан ва нужеда гIад букIараб рагъалъул бакIлъи гIасса инегIан»-абун.

Гъаб бусурбабаздаги капурзабаздаги гъоркъоб бугеб рагъ лъугъулеб заман буго тIобанго бусурбабиги бергъун ракъалда гIад Аллагъасул ﷻ шаригIатги билълъанхъизабун, гъеб шаргIалда рекъон хIукму гъабулеб замана. Гъеб замана бачIизегIан жинца жив бусурманчилъун рикIкIунев, жинца Аллагъасдаги ﷻ ахираталдаги иман лъурав чиясда гIадаб жо буго Аллагъасул ﷻ диналъе гIоло гъазават гъабулевлъун

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآمَنُوا بِمَا
نَزَّلَ عَلَىٰ مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ كَفَّرَ عَنْهُمْ
سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ ﴿٥٧﴾

ذَٰلِكَ بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا الْبَاطِلَ وَأَنَّ الَّذِينَ
آمَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ كَذَٰلِكَ بَصُرْتُ أَنَا
لِلنَّاسِ أَمْثَلَهُمْ ﴿٥٨﴾

فَإِذَا الْقِيَمَةُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَصُرِبُ الرَّاقِبِ حَتَّىٰ إِذَا
اتَّخَضُوا لَهُمْ مَقَادِيرَ وَأَوْتِاقَ فَإِنَّمَا مَتَابَعُ وَمَتَابَعَاءُ
حَتَّىٰ نَضَعَ الْحَرْبَ أَوْزَارَهَا ذَٰلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ
لَا تَصْرَمُ لَهُمْ وَلَٰكِن لَّيَسَّبُوا لِبَعْضِكُمْ بَعْضٌ
وَالَّذِينَ قَاتَلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَن يُضِلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿٥٩﴾

вукІин. Гьєв чи вукІуна хІакъикъияв муъминчи. Гьаб рагъдаса рорчІине багъана батизе гьабулел, жигъад тІадаб гьєчІо абулел гІадамал руго жидер ракІазулъ мунафикълъи бугел гІадамал. Аллагъас ﷻ ниль цІунаги гьел мунафикъзабилъун рукІиналдаса.

Гьаб цебехун рехсараб амро буго муъминзабаздаги капурзабаздаги гьоркъоб бугеб. Аллагъасе ﷻ бокъарабани гьєсда кІолаан нуж рагъизего тІамичІого капурзабаздаса щим босине. Киниги Аллагъас ﷻ гьаб хІукму-къадар гьабуна гьелда жаниб бугеб хІикматалъе гІоло. Гьєб хІикматги буго: **Нужер цоязул цогидаздалъун хІал бихъи гьаби.** Муъминзабазул капурзабаздалъун хІал бихъи гьабизе. Нужеда жигъад гьабе абун амро гьабуна, халкъалдаго загьирлъун лъазе нужер Аллагъасдаса ﷻ хІункбулел, иманалъулъ ратІухъал гІадамал ва жидер рекІель унти бугел гІадамалги: жидер иман загІифал, мунафикъал гІадамал. Аллагъасул ﷻ диналъе гІоло вагъулаго шагъидлъарав чиясул гІамал батІул гьабуларо Аллагъас ﷻ. Гьєзие гІемерго цикІараб ажро гьабула.

5. Аллагъас ﷻ гьел муъминзаби жиде мунфагІат бугеб жоялда тІоритІула.

سَيَّبِدِيهِمْ وَيُصْلِحْ بِأَلْفِهِمْ ⑤

Гьєзие лъикІаб гІамал гьабизе тавфикъ гьабун, алжанал гьєзие щолеб нухалда тІоритІула. Гьезул дунялалъулги ахираталъулги амроги Аллагъас ﷻ лъикІ гьабула.

6. Ахираталда Аллагъас ﷻ гьел щивасе лъазе гьабураб алжаназда жанирги лъугъизе гьарула.

وَيُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ عَرَّفَهَا لَهُمْ ⑥

Щивав муъминчи жиндир чІолеб бакІалда жанив лъугъула дунялалда жиндир рукъов лъугъулев вукІарав гІадин.

Цоги магІна гьабуна: Гьуин махІал гьарун чІухІизе гьарун жиде кьачІарал алжаналъуре лъугъизе гьарула гьел муъминзаби абун.

7. Я гьал иман лъурал гІадамал!

Нужеца Аллагъасул ﷻ диналъе квер

бакъи гьабулеб бугони Аллагъас ﷻ

нуже квер бакъи гьабула ва нуж рагъда хІинкъичІого рукІине гьунарги кьола.

يَتَّيِبُهَا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا إِنْ نَضَرُوا اللَّهَ نَضْرَكُ

وَبُئِيتْ أَقْدَامَكُمْ ⑦

8. Жидеца Аллагъасда ﷻ инкарги

ккун жал Аллагъасул ﷻ диналде данде

рагъунел гІадамал Аллагъас ﷻ гьел гІодогІан гьареги ва хІакъир гьареги!

وَالَّذِينَ كَفَرُوا فَتَعْسًا لَهُمْ وَأَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ ⑧

Гьел руго Аллагъас ﷻ жидер кинабго гІамал батІул гьабулел

Жидер вахIшилъи ва зулму ритIухъ гъабизе капураб къавмалъ
 гIадамазе ришунел маргъаби ричIуларел гIадамал гIемер ругониги,
 гъезул сиясаталъ (политика) гуккурал гIадамаз гъез гъабулеб гIамал
 ритIухъ гъабулеб бугониги, Аллагъас ﷻ жидее бичIчи кьурал,
 жидер ракъазулъ иманалъул нурги лъурал муъминзабазда гъеб кинабго
 гIамал бихъулеб буго ва гъел муъминзабазул таваккал тIами ва хъул
 лъей ПIадегIанав Аллагъасул ﷻ квер бакъиялда буго.

Киабилеб хІукму буго: Гьел капурзабазулго рагъ гьабулеб мехаль гьезул кьуват хвезегІан, гьел данде руссунарел лъугьизегІан гьезул рагъухьаби чІвае ва гьезда кутакаб хІинкьи швезабун гьел мукІур гьарун накабаде ккезе гьаре абун амро гьабулеб буго ТІадегІанав Аллагьас. Гьедин гьабичІого гьезул боцІи-малалъе гІоло, гьезул асирзабазе гІоло рагъ чІезе тани гьел капурзабазда нильер загІиплти лъала, нильер ният бацІадаб гьечІеблтиги бихъула ва цІидасан нильеда данде рагъ гьабизе гьел ургъула.

Лъабабилеб хІукму буго: Гьел асирзаби имамасул амроялда гьокъе рукІула ва гьес бусурбабазе мустахІикъаб хІукму гьабизе ккола. Гьесул ихтияралда буго гьел асирзаби чІвазе. Жал чІвазе бегъулел асирзаби руго нильеда данде рагъизе кІолел бихъинал. Херал, загІипал гІадамал чІваларо, гьездаса бусурбабазе хІинкьи гьечІони. Масала: жидер гІакълоялдалъун, хІиллалъалдалъун зарал гьабулел гьечІони. Руччаби лъималги чІваларо. Гьел асирзаби лагъзалъун тезеги бегъула жигъад гьабурал гІадамазе гъаниматалъе рикъун гьезул лагъзалъун рукІине. Гьел тархъизеги бегъула боцІи-мал босун, яги щибго жо босичІого.

Ункъабилеб хІукму буго: Гьаб жигъадалъул амро тІаса унаро ва гьальие ахирги букІунаро ракъалда тІад тІубанго цо Аллагьасе ﷻ лагълти гьабулеб исламияб дин букІинегІан, купру ширкги кьезегІан.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Гъанже нилье рагъизе амро бачІун буго. Дир умматалдаса цо къукъа кидого тІаса ине гьечІо жал капурал гІадамазда тІаде бергъунеллун. Гьездалъун Аллагьас ﷻ капурал гІадамазул рақІалги хІинкьизе гьарулел. Жидеца гьел капурзабазда рагъ балел, жидер ризкьиги гьеб рагъдаса бугел. Гьаб хІал букІине буго къиямасеб кьо бачІинегІан» абун. (хІадис кьоък гьабун хъвараб буго). ХІадис имам Аннасияс бицана.

Цогиги гІемерал хІадисал руго гьаб жигъад тІадаб букІин ва гьальул хІукму къиямасеб кьо швезегІан хисулареб букІин баян гьабулел.

Шуабилеб хІукму буго: Аллагьасул ﷻ диналъе гІоло вагъулаго хварав, яги гьеб Аллагьасул ﷻ нухалда квер бакъулаго хварав чиясе Аллагьас ﷻ ажро кири гІемерго цІикІине гьабула ва гьезул цониги гІамал гІададе хвараблъун гьабуларо. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Шагъидлъун хварав чиясе Аллагьас ﷻ анлъого гьесда хасаб лъикІлти кьола: Гьесул бидул къатІра гІодобе тІинкІарабго гьесул киналго мунагъал чурула, гьесда жив алжаналда вукІунеб бакІги бихъизе гьабула, гьесие хІурулгІинзаби руччабилъун кьола, къиямасеб кьоалъул хІинкьялдаса гьев божсаравлъун вукІуна. Хабал гІазабалдасаги гьев божсаравлъун вукІуна. Гьесда тІаде иманалъул

курхыналги хола» – абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

Цоги хІадисалда буго: «Гьесул бетІералда тІад жавгьар якъутаз къачІараб тажги лъола»-абун. ХІадис имам Тирмизияс бицана.

Цоги хІадисалда буго: «Гьесул киналго мунагьал чурула инсанасе бугеб налгы хутІинегІан»-абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

Цоги хІадисалда буго: «Гьесие лъабкъоялда аңІІго жиндие Іагарав чиясе шафагІат гьабизе изноги къола»-абун. ХІадис имам Тирмизияс бицана.

Гьел шагьидзабазул цІакъ кІудиял макъамал рицун руго, гьел мустахІикьалги руго тІадегІанал макъамазе. Гьез бишунго инсанасе хираяб рухІ бичун бутелъул Алагъасул диналгье гІоло.

Жинда Аллагъ разилъаяв абу-Гъурайратидаса бицараб хІадисалда буго: «Алагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Алагъасе ﷺ гІоло гъазаваталда вукІун жинда ругънал цварав чи къиямасеб къоял тІаде вахъизе гъавула гьел ругъназдаса жиндир кьер биялъул, жиндир махІ мискалъул бугеб би бачІунеб бугеб хІалалъ»-абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

Гьеб шагъадат швезе ккани жиндирго нафс хІинкъиялдаса ва дунял бокъиялдаса хвасар гьабизе ккола, жив Аллагъас ﷺ вижарав гьесул лагъ вукІин ва жиндие гьев Аллагъ ﷺ разилъияладаса тІадегІанаб макъам гьечІеблгы бичІизе ккола. Гьеб макъамалда муъминчи вахараб мехалъ ва гьес Аллагъасул диналгье гІоло кьеркъезе ният гъабураб мехалъ гьев мужагьидазул мохългье ккола. Гьеб бацІадаб нияталда жив хвараб мехалъ шагьидзабигун падахъги ккола. Гьелгие далил буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бицараб хІадис: «Жинца рахІ бацІадго шагъадат тІалаб гъабурав чиясе Аллагъас ﷺ гьеб шагъадаталъул макъам къола, жив бусада хваниги»-абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

Гъаб жигъад гъаби ва шагьидлгы цвей тІадегІанаб макъам букІин бичІІизе Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бицараб цохІо хІадис гІела.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «МухІаммадил ﷺ нафс кодоб бугев Аллагъасдалгун гьедулев вуго дун: БичасхІаги дие бокъилаан дун гъазават гъабулаго чІвазе, цингиги тІаде вахъизе гъавун гъазават гъабулаго чІвазе, цингиги тІаде вахъизе гъавун гъазават гъабулаго чІвазе»-абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

Анлъабилеб хІукму буго: «Аллагъасул ﷺ диналгье гІоло рагъунел муъминзабазул ният бацІадаб букІин, иман камилаб букІин, Аллагъасдасан ﷺ хІинкъарал, гьесие тІагІат гІибадат гъабиялда

тIаде чIарал рукин. Гьединал муъминзабазе букIула Аллагъасул ﷻ тушбабазда тIад бергъенлъи, гъезул ракIги Аллагъас ﷻ бахIарчияб гъабула, гъезул къуват-рухIги цIикIине гъабула. Гъеб гъазават гъабиялда тIад Аллагъасдаса ﷻ хIинкъарал гIалимзаби рукине ккола жидеца кинабго амро шаргIалда боцунел ва гъеб шаргIалтIул нухалдаса бахъараб жо гъабизе жидеда гъокъ ругел мужагъидал толарел.

Жидеца гъазават гъабула буго абун щибго жо жидеда гъаларел, гъанжего гъанже иман лъурал гIолохъаби бусурбабазул минаби кьвагъизаризе къватIире лъугъин Аллагъасул ﷻ диналъе гIоло гъабулеб гъазават букIунаро. Гъеб букIула шайтIаналь гуккун, бусурбабазул цо къукъа цоги къукъаялда багъизе гъабулеб заман. Гъеб буго исламалда жаниб фитна тIибитIараб ва гIелму-диналтIул нур тIагIараб заман.

Жинда Аллагъ разилъаяв Гумар асхIабас абун буго: «Дие бокъиларо ункъазарго капур чи жанив вугеб цо хъала бахъизе цIохIо муъминчиги хун»-абун. Цо ахIмакъал гIадамал руго цо капурчи хвезе гъавулаянги абун анцIго бусурманчи чIвалел!

Аллагъасе ﷻ гIоло гъазават гъабизе ният бацIадав чиясда гъаб амро цIакъ бичIчIизе тIадаб амро буго. Жинда хIукму лъачIо абун инсан жаваб къеялдаса ворчIуларо. Жив гъазават гъабизе къватIиве вахъилелде щебе жинца лъазе гъабизе тIадаб буго гъеб гъазават гъабулеб шаргIияб хIукму, яги гъесда тIад вукине ккола жиндир иманалда, диналда божизе бегъулев машгъурав имам ва гIалим. Аллагъас ﷻ цIунаги ниль Аллагъасе ﷻ гIоло гъазават гъабулеллъунги рукулун, Аллагъасул ﷻ щим бахъиялда гъокъ ккезе.

Аллагъасул ﷻ диналъе квер бакъи буго жинца гIелму цIалиги, гъеб битIун лъазе гъабун цогидазда малъиги, хIакъаб жоялдагъун амро гъабиги, квешаб жоялдаса нагъю гъабиги, жинца гъабизе ккараб бакIалда нугIлъи гъабиги, бусурбабада гъоркъоб маслахIат гъабиги, гъезул хIажатал тIуралевлъун вукинги. Жиндир гъава нафсалда рагъги бан, шайтIанальул нухалги рикIклад гъарун, Аллагъасе ﷻ тIагIат-гIибадат гъабиялда черхги куцан гъелдаса хадув гурони инсан шоларо Аллагъасул ﷻ диналъе гIоло рухI бичунеб макъамалда.

Гъаб макъамалда швезе гIемераб заман къваригIуларо. Аллагъас ﷻ иманальул нур къурав чияс цохIо къоялъ къотIула гъал киналго макъамал ва гъев шагъидлъун хвезеги бегъула. Аллагъас ﷻ жиндие бахъи буголъи къечIев чи тIубараб гIумруялъ гъел макъамал къотIула абун вукулла ва щибго Аллагъ ﷻ разилъулеб гIамал гъабиялдаги вахичIого хабалъе уна. Аллагъасул ﷻ хIикматал цIакъ кIудиял руго! Инсан кантIизе хIужа-далилалги гIорхъи-рахъ гъечIого гIемерал руго.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниль хIакъаб жо бихъулел, рагIулел, бичIиулеллун гьарегеи. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниль жал беццал, гIинкчал, ахIмакчал капурзабиллун гьаругеги: амин.

10. Гьал капурал гIадамал ракъалда тIаде хъвадулариш? Гьез пикруги гьабулариш жиделаса щере рукIарал къавмазул ахир киндай ккана абун. ﴿أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ دَمَرَأَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ وَلِلْكَافِرِينَ أَمْثَلُهَا﴾

Жидеца Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гIассилгьи гIемер гьабураб мехадъ, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ русулалги гьереси гьарураб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел къавмал гьалаг гьаруна. Гьезул боцIи-малги хъязан-лIималги минаби-кIалгIабиги кинабго кIала гьокъе чIвазе гьабун цоцаде жубазе гьабун ракъалда сверизе гьабун. Гьал Маккайалгьул капураб агьлуяльегеи дол къавмазе гьабуралда рельгьараб гIазаб ва гьалгIгьи гьабизе кIюла ТIадегIанав Аллагъасда.

11. Гьадианаб гучаб гIазаб ва гьалагIгьи капурзабазда щевезабиялъе сбаб буго ﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ﴾ ﴿١١﴾ хIакъълунго ТIадегIанав Аллагъ вукIин муъминзабазул Вали.

Жинца гьезул умуразул тадбир гьабулев ва гьезие квербакьи гьабулев. Ва хIакъълунго гьал капурал гIадамал рукIинги жидер милат гьабулев вали гьечIел гIадамал. ХIакъикъияв Вали Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гьез инкар ккун буго. Гьесда инкарги ккун жидее лагIгьи гьабулел алагъзабиги щибго жидер гьунар гьечIел, жидер рухI ва гIакъло гьечIел, гьел мушриказул квераз гьарурал хъанчал руго, яги гьел мушриказдаго рельгьараб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукъ буго. ТIадегIанав Аллагъ вуго жидеца иман лъурал гIадамазул Вали, ва гьезие квербакьи гьабулев, гьезул тадбир гьабулев гьезул БегIергъан.

12. ХIакъълунго ТIадегIанав Аллагъас жидеца иманги лъун, аварагабазда ﴿إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا رِعْمَلُوا الصَّالِحَاتِ حَتَّىٰ يُخْرِجَهُمُ مِنَ النَّارِ لَمْ يَسْأَلِ اللَّهُ لَهُمُ أَجْرًا﴾ ﴿١٢﴾ гIамал гьабун хъвадарал муъминзаби Жидеда жаниса гIорал чвахулел алжаналда жанир лъугъизе гьарула.

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал капурзаби ва мушрикал гьаб дунялалгьул рукъор хIайванал гIадин жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нигIматал кванан гьездаса лазат босулел рукIула, жидерго гьава-нафсалгьул мурадал гIуразе гьарула рукIула. Гьезие цоги щибго жоялгьул пикруги

букІунаро, жидерго чехальтулги черхальтулги мурад тІубай гуреб.
Жидее нигІматал кьолев, жидее сахтїи кьолев, жал рижарав ва хвезе
гъарулев БетІаргъан Аллагъ вукІиналтул гъез пикру гъабуларо, гъесул
нигІматазда шукроги гъабуларо. **Гъаб къавмалтул руссунеб бакІ**
жужахІалтул ца буго. ЦІакъ квешаб руссунеб бакІ ва цІакъ квешаб
абадияб рукъ буго гъеб.

13. ЦІакъ Гімерал росаби руго
Мухаммад ﷺ, гъаб жиндир
къавмалъ мун къватІиве вахъизе
гъавураб Маккаялдаса жал кІудиял,
жидер агълоги къуват-гуч бугел рукІарал,
Дица гъел росабазул агълаби гъалаг гъарурал ва жидее квер бакъизе
шивго чиги вукІинчІел. Дица гъаб Маккаялтул агълоялтеги гъединабго
гІазаб гъабила ва гъезие вукІине гъечІо жинца квер бакъулев чи.
Жинда Аллагъ разилъаяв ибну Габбасица абуна: «Аллагъасул свалат
салам лъеяв авараг жинда Аллагъ разилъаяв Абубакр асхІабгун цадахъ
«Савро» абудеб нохъокъе лъабго къоялъ рахчунги рукІун, гъениса
къватІирелъугъун гъижра гъабун Мадинаялда унеб мехалъ Маккаялдехун
вуссун, гъелтулгун къолъикІ гъабун аварагас абуна: «Мун буго Аллагъасе
جَلَّالَهُ бицун бокъулеб шагъар. Мун буго диеги бицунго бокъулеб шагъар.
Дур къавмалъ дун къватІиве вахъизе гъавун вукІинчІевани дун гъаниса
къватІиве вахъине вукІинчІо» абун. ХІадис ибну абиХІатимица бицана.
Цинги ПадегІанав Аллагъас гъаб аят рештІине гъабуна (13 аят).

14. Аллагъасул جَلَّالَهُ рахъальан хІакъаб
нухалда вугев ва битІараб диналда вугев
чи рельтъун вукІинищ жиндирго квешаб
гІамал жиндие шайтІаналь берцинаблтъун
бихъизе гъабун хъвадулев чиясда?
Жидер гъаваялда нахъ рильтъун жидеца гъеб гъаваялъялагъльги
гъабулел. Гъал кІиялго гІадамал цоцада рельтъун рукІунаро.

15. Аллагъасдаса جَلَّالَهُ хІинкъарал
гІадамазе жиб къотІи гъабураб
алжаналтул мисал буго: Жинда жаниса
жиб бацІадаб, жиндир къер-махІ
хисулареб лъималтул ГІорал лъарал
хъвадулел берцинал ахазул мисал.
Гъединалго жиб бацІадаб жиндир
гІагІам хисичІеб рахъдал ГІоралги
жанисан чвахунел, жиб гъекъолеб

وَكَايْنٍ مِّنْ قَوْمِهِ أَسَدُ قُوَّةٍ مِّنْ قَوْمِكَ الَّتِي
أَخْرَجْتَكَ أَهْلَكَ كُمْ فَلَا تَأْخُذْ بِهِمْ ۝١٣

أَفَمَن كَانَ عَلَىٰ يَتِيمَةٍ مِّنْ زَيْهٍ مَّكَّنَ زَيْنٌ لَهُ سُوءُ
عَمَلِهِ ۖ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ۝١٤

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ فِيهَا أَنْهَارٌ مِّنْ
عَيْنٍ آسِنٍ وَأَنْهَارٌ لِّبَنٍ لَّمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ ۖ وَأَنْهَارٌ
مِّنْ حَمْرٍ لَّدَةٍ لِلشَّرَّابِينَ وَأَنْهَارٌ مِّنْ عَسَلٍ مُّصَفًّى
وَأَنْهَارٌ فِيهَا مِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَمَغْفِرَةٌ مِّنْ رَبِّهِمْ
كَمَنْ هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ
أَعْمَاءَهُمْ ۝١٥

мехаль жиндир тІагІам лазатаб ва жиб гьекъезе бокъулеб
хамродал гІоралги чвахулеб. Жиб бацІадаб гьоцІоялзул гІоралги
чвахулеб.

Гьел муъминзабазе алжаназда жаниб гъезие бокъараб щинаб
пихъги букІула. Гьел нигІматазда тІадеги муъминзабазе алжаналда
жаниб Аллагъ ﷻ разилъи ва гьесул гурхІел-рахІмоги букІула.
Алжаналда жанир лъугъун хаду муъминзабадаса кинабго таклиф тІасса
уна, гъезие щибго жоялзул ургъел-къварилъи букІуларо. ТІадегІанав
Аллагъас гьел муъминзабазда абула: «Дица нужеда тІаде Дун разилъи
биччалеб буго. Нужеда тІокІаб Дир ццим бахъи бихъизе гьечІо»-абун.
ТІадегІанав Аллагъас алжаналда жанир рукІинеруго абун муъминзабазе
къотІи гьарурал батІи-батІиял нигІматал ва гьекъолел жал гьаб
дунялалда ругезда релъарал рукІуларо. Гьезул берцинлъи, гьуинлъи,
къер ва махІ лазатаб, берги ракІги боххулеб букІуна. Нилъеда гьел
жегиги рихъун гьечІелзул, нилъеда гьезул сипат бицине лъаларо,
Аллагъасул ﷻ гІадат бугелзул инсанасда бичІулеб мацІалъ гьесда
хитІаб гьабулеб, жинца абулеб буго: «Алжаналда жанир гьацІулги
жадулги, рахъадалги гІорал руго»-абун. Амма нилъеда дагъабго пикру
гьабуниги лъазе ккола гьеб жа абулеб жо дунялалда бугеб гІадаб
жиндир махІги квешаб, жиб гьекъон хадуб бетІерги унтулеб, черхги
тохлъулеб жо гьечІеблъи. Гьеб цибилги цІун я цоги пихъги цІун
гьабураб жо гьечІеблъиги. Гьебго мисал буго рахъал ва гьоцІоялзул.
Гьел нигІматазул цІарал нилъеда лъалел ругониги гьезул тІагІам ва
лазат нилъеда лъаларо.

Гьал берцинал ва хириял нигІматал жидее ругел муъминзаби
релъълун рукІилишха жив жужахІалда жанив лъугъизе гьавурав
капурчиясда? Жидеда бухІараб, махІцараб хІамимги гьекъезе
гьабулел, гьеб хІамималь жидер бакъалги къотІ-къотІун ралеб.
РукІуларо гьел гІадамал цоцаде релъун.

16. Гьел гІадамаздаса цо къукъа буго жал
дуда аскІор ругеб мехаль дуца бицунеб
хабаралда гІенеккун рукІунел. Цинги
дуда аскІоса рахъун араб мехаль жидеца
жидее гІелмулъай къурал асхІабзабаде
абулел: «Гъав МухІаммадица ﷺ
щиб жо бицунеб букІараб гъанже
нилъеда»-абун.

وَمِنْهُمْ مَّن يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ حَتَّىٰ إِذَا خَرَجُوا مِنْ
عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مَا قَالَ آيَاتًا
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوا
أَهْوَاءَهُمْ ﴿١٦﴾

Гьал руго мунафикъзаби. Аллагъас ﷻ гьезул рекІелъ иманалзул
нур рехун гьечІелзул, жал хирияв аваргасда аскІор гІодорги цІун, гьес

бицунеб жоялда гIеннеккун руго ни ги, жидеда гьeб бичIунеб гьeчIо. Гьeз гьикъулеб буго цогидал асхIабзабазда: Жидеда Аллагъ разилъял ибну МасIудиди, ибну ГIаббасиди: «щиб жо гъав МухIаммадица صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бицулеб букIараб?»-абун. Гъал мунафикъзаби рукIин бицун ГIадеГIанав Аллагъас абулеб буго: «Гъел руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидер ракIазда мугъру чIварал ГIадамал, гьeзул ракIазулъ иман лъугъуларо. Гъел руго жидерго гъава-нафсалда нахърилълъун ругел ГIадамал. Гьeзда кигIан ГIемер бицани ги хIакъаб жогги бичIчIунаро.

Гъал мунафикъзабиги жакъа ругел мунафикъзабиги щибго цоцадаса батIалъи гьeчIел руго. ГIадамазе рихъизе ГIоло жалги бусурбаби руго абун гьeзда гьоркъорги хъвадула, гъел ГIадамазе как базе масжидала ги рачIула, ва амма жидеда хIакъаб жо бицараб мехаль гьeб жидер напсазе данде кколеб гьeчIони жал хIакъаб жоялда нахъ рилълъуларо. Гъелда данде чIун, гьeб хъезе гъабулезул мухъилъе лъугъула.

ХIакъаб жо ГIемерисеб мехаль инсанасул нафсалъе бокъулареб букIула. ХIакъаб жо бокъулеб макъамалда инсан вахизе ккани гьeс жиндирго нафс къезе гъабизе ккола. Гьeб нафс къезеги гъабун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъараб жоялъе мутIигIаблъун гъабураб мехаль гьeв инсан вуго жив хIакъаб жоялда нахъвилълъулев ва жиндие гьeб бокъулев. Гъаб макъамалда вахарав муъминчиясе Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъараб гуреб жо бокъуларо ва гьeсда кIоларо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъулареб ГIамал гъабизе дов жиндир нафсалда нахъвилълъарасда кIолареб ГIадин гьeб нафсалъе бокъулареб ГIамал гъабизе.

17. Жал хIакъаб диналда ГIоритIарал муъминзабазе гьeв аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ каламалда ГIенеккинялъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жегиги ГIоритIел щикIине гъабула.

وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادْهُمْ هُدًى وَآتَاهُمْ

نُفُوزَهُمْ ﴿١٧﴾

Гъезие тавфикъ гъабула лъикIаб ГIамал гъабизе, гъезие Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъиги кьола.

Гъал аятазул маГIна буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас жиндир асхIабзабазе гъабулеб ваГIза-насихIат киназего ГIаммаб хIалалъ гъабула: Амма гъелдаса мунфаГIат боси шивав чиясул нафсалда релъгъараб букIула. Аллагъи جَلَّ جَلَالُهُ аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вокъарав чиясе гьeб ваГIза-насихIаталъ лъикIаб асар гъабула, гьeзул иманги жегиги щикIула, гъел Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ГIассилъизеги хIинкъула. Жидер ракIиль купру-ширкалъул унти бугел ГIадамазе гьeб ваГIзаялъ щибго мунфаГIат гъабуларо, гьeзул рекIелъ гьeб лъугъуларо. Гъаб жаниб лъугъизе ккани гьeзул ракI рагъараб букIине ккола гьeб ваГIза-насихIат къабул гъабизе. РакIалда жаниб мунафикълъиги букIун, дунял бокъи,

нафс бокыиги букІун, гьениб жаниб иманальул нур лъугьуларо. Гьєб иман абулеб жо цІакъ чІухІараб жо буго: Цоги жо жаниб бугеб бакІалда жиб тІадеги лъугьуларо, жиб жаниб лъугьараб бакІалда тІаде цоги щибго жоги лъугьизе толаро!

18. Гьал капурзабиги мунафикъзабиги
балагьун чІараб жо бугишха жидеда
ракІалдаго гьєчІого жидеда тІаде
кьиямасєб кьо бачІиналда гурони.

فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً
فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا فَأَنَّى لَهُمْ إِذَا جَاءَهُمْ
ذِكْرُهَا ﴿١٨﴾

ХІакьльунго гьєб кьиямасєб кьо
гІагарун букІиналъул гІаламаталги рачІун рукІадго.

Гьєл гІаламатаздаса жо буго ахир заманальул аварагІун вугев жинда Аллагьасул свалат салам лъєєв МухІаммад авараг вачІун вукІин. Гьєб кьиямасєб кьо тІаде щвараб мехаль гьєзда Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ ракІалде щвана абун, гьєсда ахІи бана абун, гьєзие щибго мунфагІат букІуларо.

19. Мун тІад чІа МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
«Лаилагьа илагь» абураб Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ
по гьавулеб рагІи абиялда ва гьєлда
халкъ ахІиялдаги. Дуца Аллагьасдаса
جَلَّ جَلَالُهُ мунагьал рахчиги тІалаб гьабе
друго нафсалъє, хадуб кинабго муъминзабазеги: бихьиназе ва
руччабазе.

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ
لِذَنبِكَ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ
يَعْلَمُ مَقَلِّبَ كُفْرٍ وَمُؤْمِنٍ ﴿١٩﴾

ТІадегІанав Аллагь жинда гьалєв вуго нужєца дуњялалда гьабулеб кинабго гІамал ва нуж ахираталда руссунєб бакІги. Нужєца гьєб ахираталда батулєб гІамал гьабе! Гьєнир чІорого инє нуж хІинкьа!

20. Жидєца иман лъурал цо гІадамаз
абулеб буго: Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ суратгІаги
рєштІизє гьабулеб анищ жинда жаниб
жигьадалъул амро бицараб»-абун.
Гьєл руго иманальулъ ритІухьал,
жидєр Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ разилъи гурєб
цоги мурад гьєчІєл муъминзаби.

وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا لَوْلَا نَزَّلَتْ سُورَةٌ فَإِنَّا
أُنْزِلَتْ سُورَةٌ مُحْكَمَةٌ وَذُكِرَ فِيهَا الْقِتَالُ
رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يُنْظَرُونَ إِلَيْكَ
نَظَرَ الْمَغْنَمِ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ

Гьєзие бокьун буго аварагасє صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ квер бакьи гьабун исламияб диналъул тушбабазда рагьизе. Цинги Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ жиб мухІканаб, жиндир хІукму хвєзе гьабуларєб сурат рєштІизє гьабураб мехаль жинда жаниб жигьадалъул амро бицараб, дуда жидєр ракІазулъ мунафикьлъи бугєл гІадамал рихьизе руго МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуда жал балагьулєлІъун жидеда тІаде хвєл бачІун, гьєлъ мєхтизе

гъавурав чи валагъулеб хІалалъ: жив хІинкъун, жиндир гІакъло ун. Квешаб къо чІагиха гьел гІадамазда! Жидеца Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ гІадамалги махсароде ккола руго абун жидер раклалда кколел гІадамал руго гьел. Амма гъез жидерго нафсал руго махсароде кколел ва гъезул ахираталда русунѳ бакІги бишунго квешаб жужахІ буго: Цогидал жужахІаз жиндир гІазабалдаса цІунаги абун гъарулеб.

21. Гьел гІадамазе дунияллагги

ахираталлагги жидеѳ лъикІаб жо буго

МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуѳ жал мутІигІлъи

ва дудехун берцинаб рагІи бициги.

طَاعَهُ وَقَوْلٌ مَّعْرُوفٌ فَإِذَا عَزَمَ الْأَمْرَ فَلَا

صَدَقُوا اللَّهَ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ ﴿٢١﴾

Мун гуккуизе абун лъугъичІого, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гуккизе абун лъугъичІого. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мухІканаб хІукму гъабураб мехалъ ва жидеда гІад жигъад гъабиги паризаяблъун гъабураб мехалъ, гъез Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ритІухъаб иман лъун букІараб ани ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІоло гъѳб жигъад гъабизе ниятги гъабун букІарабани гъѳб иш гъезие цІакъ лъикІаб амро букІана. Жидерго рекІель бугѳб нифакъ загъир гъабун, гъѳб реххун тезе кІоларого, щакдарила рукІиналдаса.

Къатадат абулев гІалимас абуна: «Къуръаналда жаниб цониги аят гъѳчІо жиѳб жигъадалъул бицун рештІизе гъабураб, хадуб жиндир хІукму насхо гъабураб»-абун. Гъаб рагІиялъул мурад буго цо-цо гІадамазул жигъадалдехун бугѳб пикру мекъаб букІин баян гъаби. Гъез абулеб буго жигъад гъабизе ккани «Имамул агІзам» вукІизе ккола абун: ай киналго бусурбабазул имам. Амма гьел гІадамаца жаваб къолеб гъѳчІо: гъѳв «имамул агІзам» гъѳчІѳб мехалъ бусурбабаца щибха гъабизе кколеб?»-абураб суалалъѳ.

Гъѳб суалалъѳ жаваб къун букІана нильѳер бахІарчиял умумуз. Дагъистаналда цояѳда хадув цоги гъавун лъабго имам вищана 7-8 соналъул болжалалда жанив. Гьел имамзаѳи рукІана: Имам ГъазимухІаммад, имам ХІамзат ва имам Шамиль. Гъезул цонигияв Къурайшияв вукІинчІо ва цонигияв «Имамул агІзамги» вукІинчо. Гьел рукІана Дагъисталда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ шаригІат ва исламияѳ дин букІине гъабизе къватІирѳ рахъарал мужагъидазул имамзаѳи. Жинда Аллагъ гурхІаяв хъваршиѳан Загъалавдиѳбир абулев гІалимас гъав Шамиль вуго имамлъун вукІине мустахІикъав чи аѳидалго цо цІаларал гІадамаз абун буго. «Гъѳв Къурайшияв гъѳчІо» абун. Цогидал киналго имамасе рукІине рекъарал сѳфатал гъѳсул рукІиндалго, гъѳв имамлъун тезе бокъичІѳв чиясул хІужа букІана доб рагІи. Гъѳлъѳе Загъалав диѳбѳрас жаваб гъабун буго: «Нильѳѳе Къурайшияв имам шѳвезегІан тезе вуго нильѳѳѳа гъав Шамиль имамлъун»-абун. Гъаѳинаб букІана нильѳер

умумузул гІелму ва гІакъло.

Жидер чорхоль гьечІеб бахІарчилъиялъ гьел бахІарчиял имамзабазулги, гьелгун цадахъ рукІарал мужагьидазулги гъазаваталда тІад рагІи абизеги лъугъулел руго цо цо ахІмакъал гІадамал, «Имамул агІзам» гьечІолъиги бусурбабазул гІайиб буго. Аллагъасул свалат салам лъеяв аврагасдаса беххе бачІараб, жал рацІадал ва ритІухъал халифаязул заман тІаса аралдасаго бай бихъун исламияб диналда жаниб питна ва балагъ баккана. Бусурбаби рикъ-рикъана, улка-ракъ цоцадаса батІалъана ва нильеда жакъа бихъулеб хІакъикъаталда гъаб амроги буссана.

Ва амма жакъаги шивав муъминчиясда тІадаб буго Аллагъасул ﷺ диналъе гІоло къркъезе: нильедаса цереккун рукІаразда гьеб тІадаб букІана, нильедаса хадур рацІунел бусурбабаздаги гьединго тІадаб букІине буго. Исламияб диналъе гІоло къркъеялъул бишунго кІвар бугеб масъала буго бусурбаби цолъи, гьел Аллагъасул ﷺ диналъе гІоло цоцаде рекъей ва жидеца гъокъан тІаде байги бихъун бусурбабазул халифат гІуцІцІи. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гІуцІцІараб исламияб халифат ва улка букІана тІасан бехе гІуцІараб. Гьеб гІуцІцІиялъе Аллагъасул ﷺ амроги букІун, квер бакъиги букІун.

Гъанже гьеб халифат гъокъан тІаде гІуцІцІизе ккеялъе гІилла ва сабаб буго шивав бусурманчиясда Аллагъас ﷺ амро гъабун букІин жигъад гъабиялдалъун. Гьеб жигъад гъабизе ккани кІиги муъминчи вугеб бакІалда цояв амир вукІине ккола. Гьеб буго шаргІияб гІадло ва аварагас ﷺ нильеда гъабураб васият. Гъаб шаргІияб нухалда рекъон бусурбабаца щибаб бакІалда жидер амирги гъавураб мехаль, гьел амираз жидерги амир гъавураб мехаль букІула исламияб халифат гъокъан тІаде гІуцІи.

Аллагъас ﷺ тавфикъ гъабеге хІакъаб жо лъазе ва гьелда нахърильтъизе.

22. Нужер къасдищ бугеб нуж исламияб диналдасаги руссун, доб пшебе букІараб жагъилияб заманалъгІадин, ракъалда тІад пасалгІи гъабулеллъун рукІине ва цоцадаса гурхІел-рахІмо къотІунги рукІине?

Нужеца хІарамаб биги гІодоб тІезе, гІадамазе зулмути гъабизе, нужер БетІергъан Аллагъасдаги гІассилъизе?

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса жинда Аллагъ разилъаяв ГІабдуллагъ ибну ГІамридаца бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул

فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتَقَطَعُوا أَرْحَامَكُمْ ۚ

﴿٥٥﴾

расулас ﷺ абуна: «Жал гIадамазда гурхIулезда Аллагъ ﷻ гурхIула. Нужеца ракъалда тIад бугеб агълуялда гурхIел гъабуну нужеда зобалазул агълюялгIи гурхIел гъабула»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

Цоги хIадисалда буго: «Инсаназул рухIал жал данде гъарурал боял руго. Цоцаде рекъарал рухIал цолъула, цоцаде рекъечIел ратIалъула»-абун. ХIадис ТIабаранияс бицана.

Цоги хIадис буго: «Раги бици гIемерлъараб гIамал гъаби дагълъараб мехалъ, мацIал цолъараб, ракIазул цоцаде ццимги бахъараб мехалъ, щивав гIагарав чияс гурхIел-рахIмоги къотIизе гъабураб мехалъ Аллагъас ﷻ гъел гIадамазе лагIнат къола, гъезул бералги беци гъарула гIундулги гIинкълъизе гъарула»-абун. ХIадис ТIабаранияс бицана

23. Гъаб гIамал жидеца гъабулел гIадамал руго Аллагъас ﷻ жидее лагIнат къурал, жиндир рахIматалдаса гъес рикIкад гъарурал.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى
أَبْصَرَهُمْ ﴿٢٣﴾

Жодор гIундулги гIинкъ гъарурал жидеда хIакъаб жо рагIиялдаса, жодор бералги беци гъарурал хIакъаб жо бихъиялдаса. Аллагъас ﷻ гъел гIадамал хIайваназда релълъизе гъаруна жидер гIакъло гъечIолъбиялълул рахъалъан.

24. Гъел гIадамаз гъаб хирияб Къуръаналълул пикру ва тадбир щай гъабулареб?

أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْفُرْقَانُ أَمْ عَلَىٰ قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا ﴿٢٤﴾

Гъезул ракIазда тIад Аллагъас ﷻ кIулал ран руго. Гъезда жаниб щибго жо лъугъулеб гъечIо.

Гъал аятаздасан мурад буго: Аллагъасул ﷻ Къуръаналдаги гIенеккуларев, гъесул расуласда ﷺ нахъги вильлъуларев чи Аллагъас ﷻ жиндирго хIалалда тола, гъев жиндир рахIматалдаса рикIкIкадги гъавула, ахираталда гъесие жужахIалълул гIазабги гъабула абураб.

25. ХIакъълъунго жидеца иманги лъун букIун хадуб гъеб иманалдаса руссарал гIадамал, жидехъе бачIараб Аллагъасул ﷻ тIоритIелги тун, хIакъаб Къуръан ва мугIжизаталги

إِنَّ الذِّكْرَ أَزْكَوٰهُ عَلَىٰ آذَانِهِمْ مِّنۢ بَعْدِ
مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ الشَّيْطٰنُ سَوَّلَ
لَهُمْ وَأَمَلًا لَهُمْ ﴿٢٥﴾

тун, жидерго жагъиллъиялда руссарал гIадамал руго щайтIаналъ жидеда гъеб гIамал берцин бихъизе гъабурал ва

жидер дуниялалда хьул лъезе гьабурал.

26. Гьел гIадамал муртадлъиялъе
(капурлъиялъе) сабаб буго хIакълъунго
жидеца Аллагъасул ﷺ Къуръан
рихарал ягъудазда бальгого абун букIин
ниж нуже мутIигIлъизе руго цо-цо
амруялъулъ абун.

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا الَّذِي نَكْرَهُوهُمَا
نَزَلَ اللَّهُ سَاطِطُكُمْ فِي بَعْضِ الْأُمْرِ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ ﴿٦٦﴾

ТIадегIанав Аллагъ жинда лъалев вуго гъез бальго бицулеб жогI.
Гьел муртадлъарал гIадамал къватIир чIвазе гъарун Аллагъас ﷺ
гъаб аят рештIизе гъабуна ва гьел гIадамал суризе гъаруна.

27. Щиб хIалха букIинеб гьал мунафикъал
ва муртадлъарал гIадамазул малаикзабаца
гъурмалги, мугъалги рухулаго жидер рухI
бахъулеб мехаль?

فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ
يَضْرِبُونَ وُجُوهُهُمْ وَأَذْنَهُمْ ﴿٦٧﴾

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГIаббасица абун: «Дуниялалда
Аллагъасде ﷺ гIассилъи гъабулел рукIадго хварал гIадамазул рухI
босулеб мехаль малаикзабаца гъезул гъурмазда ва мугъазда маххул
гъенцIокъал къабулага босула рухI»-абун.

28. Гъезие гъеб гIазаб гъабиалъе
сабаб буго жал Аллагъасул ﷺ щим
бахъулеб гIамалалда хъвадун рукIин,
гъезие Аллагъ ﷺ разилъулеб гIамал
гъаби ва Аллагъасул ﷺ диналъе гIоло жигъад гъабиги рихун
букIин.

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ اتَّبَعُوا مَا أَصْحَبَ اللَّهُ
وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ، فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ ﴿٦٨﴾

Гъеб жидер къабихIаб гIамалалъ жидеца гъабураб кинабго лъикIаб
гIамал гIададе хвараблъун гъабуна. Ва гъезие рухI бахъиги гIазаб
гъабиги цадахъ гъабуна, гъезие ахираталдаги абадияб жужахIалъул
гIазаб букIине буго.

29. Гьел жидер рекIель нифакъалъул
унти бугел гIадамазда ракIалдайщ
кколеб бугеб Аллагъас ﷺ жидер
рекIель бугеб унти гIадамазда загъир
гъабичIого тела абун?

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَن لَّا
يُخْرِجَ اللَّهُ أَضْعَافَهُمْ ﴿٦٩﴾

Жидер исламалдаги бусурбабаздаги бугеб тушманлъи загъир гъабиларо
абун? Аллагъас ﷺ гъеб загъир гъабичIого теларо.

30. Дие бокъун букIарабани МухАммад
ﷺ, Дица дуда гьел мунафикъзабазул
гъурмал рихъизе гъарун две гьел загъир

وَلَوْ نَشَاءُ لَأَمَرْنَاكَ هُمْ فَلَعَرْتَهُمْ
يَسْمِنُهُمْ وَيَتَفَرَّقُونَ فِي لَحْنِ الْقَوْلِ

гъарилаан ва дуда гъезул шивасул

сипат-сурат лъазе букІана.

Киниги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъел мунафикъзаби балъго тун руго гъез тавбо гъабиялда хуулъун ва гъезие гІагарал бусурбабазда гурхІун. Чара гъечІого Дуда гъел мунафикъзаби гъезул рагІабаздалъунги загъирлъизе руго. ГІадегІанав Аллагъе жинда лъалев вуго нужер киналго гІамалал.

Ал-Калбию абулев асхІабас абун: «Гъаб аят рештіize гъабун хадуб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда аскІов кІалъарав мунафикъ аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъалев вукІана»-абун.

31. Дица нужер шакъ хІал бихъи

гъабила, я гъал муъминзаби, жигъад

гъабе абун амро гъабун ва цогидалги

захІматал амраби гІаде къан.

Гъелдалъун Дица загъир гъаризе нужер Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІоло жигъад гъабулел ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нухалда чІун сабро гъабулел муъминзаби шалдай руго абун. Ва дица нужер хІал бихъи гъабун нужер киналго гІамалалги хабарги-хІалги загъир гъабила.

32. ХІакълъунго жидеца Аллагъасда

جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал ГІадамаз, жидеца

погидал гІадамалги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

диналдаса нахъе чІварал, жидеца

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІакъав авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

вукІин лъан хадубги жидеца аварасде

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ тушманлъи гъабурал, гъесда

мутІигІлъичІел:

гъал ГІадамаз шибго къварилъи-зарал гъабуларо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ.

Гъез иман лъуниги, лъечІониги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ шибго зарал яги хайир

букІуларо. Гъелъул жазаъ гъезие жидеего букІула. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъез

гъарурал лъикІал гІамалалги ГІададе хвараллъун гъарула. Гъел

гІамалазда данде жиде ахираталда шибго кири букІуларо.

33. Я гъал иман лъурал ГІадамал! Нуж

Аллагъасеги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расуласеги

мутІигІлъе!

Шибго шактъи гъечІого иман камил

гъабун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ва гъесул расуласул амро гІубазе гъабе!

Гъал мунафикъзабаца ва муртадлъарал ГІадамаз гъабураб пиша

وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمْ ﴿٢٧﴾

وَلَتَبْلُوكُمْ حَتَّى تَعْلَمَ الْمُجْرِمِينَ مِنْكُمْ

وَالصَّادِقِينَ وَتَبْلُوا أَخْبَارَكُمْ ﴿٢٨﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ

وَشَاقُوا الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ

الْهُدَى لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا وَسَيُحِطُّ

أَعْمَالُهُمْ ﴿٢٩﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ

وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تَبْطُلُوا أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٠﴾

гъабун нужеца нугер гIамал гIададе хвезе гъабуге!

34. ХIакълъунго жидеца Аллагъасда

جَلَّ جَلَّالَهُ инкарги ккун, гъесул диналдаса

гIадамалги нахъе чIван, цинги жал гъеб

купру-ширкалдаго хварал гIадамазул

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ кидаго мунагъал чуруларо ва гъел абадияб

жужахIалъул гIазабалъуль рукIула.

Гъаб аяталдаса гIалимзабаца хIукму босана Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ инкар

ккун хварав чиясул Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ мунагъал чурун гутIиялъе, гъесул

дунялалда кигIанго лъикIал гIамалал рукIун ратаниги. Гъебго хIукму

буго Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ ширк гъабун хварав чиясулги. Гъесул хIакъалъуль

цогI аяталда абун буго: «Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ кидаго мунагъ чуруларо жинца

ширк гъабурав чиясул»-абун.

35. Нуж тушманасдаса загIиплъуге,

гъесдаса хIинкъуге ва нужеца гъев

рекъел гъабиялда ахIуге. Нуж гIадегIан

рукIадго.

Нуж муъминзаби ругелъул Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи тIалаб гъабун

рагъулел. Гъел капурзаби ругелъул Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналда данде

ругъулел. Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ нужгун цадахъ вуго жинца нуже квер

бакъулевлъун. Гъев Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нугер лъикIаб гIамалалдаса

щибго жо нукъсан гъабуларо.

Гъаб цо аяталда жаниб чанго батIияб хIукму бицун буго капурзабазда

рагъ гъабиялъул къагIида баян гъабун.

Бицунго кIвар бугеб хIукму буго: рагъ гъабизе абун къватIирги рахъун

тушманасда данде чIван хадуб гъесда бусурбабаца жидер хIинкъи ва

загIиплъи бихъизабизе беъун гутIи. Гъеб загIиплъи муъминзабазе кин

беъгилеб жидеца тIалаб гъабулеб шагъадат швеялъе рес рекъараб бакI

бугелъул гъеб рагъ.

Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи тIалаб гъабун рагъулел мужагъидаца жиндир

нафс цIунизе къасд гъабуларо. Гъесул къасд букIула жиндие шагъадат

щолеб анищ абун. Гъадиаб бацIадаб ният гъечIев мужагъид хIинкъизе

ва загIиплъизе беъула. Жиндир рекIелъ гъеб хIинкъиялъул асар лъараб

мехалъ гъес тавбо гъабун жиндир напсалъул гIайибал хал гъабизе

ккела ва, иман цIи гъабун, истигъфар гъабун, шагъадат тIалаб гъабун,

тушманасда данде ине ккела.

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналъе гIоло рагъулел гъечIелъул капурзаби кидаго

рекIелъ хIинкъи бугел рукIула. Гъезул рагъ бугелъул жиндир нафс

цIунун ва дуниялалъул чIаголъи бокъун гъабулеб. Гъаб кIиго къукъа

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ

مَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ﴿٢٤﴾

فَلَا تَهِنُوا وَتَدْعُوا إِلَى السَّلَامِ وَأَنْتُمْ الْآخِلُونَ

وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يَفْزَعَكُمْ أَعْمَالَكُمْ ﴿٢٥﴾

рагъул майданалда данделъараб мехалъ шибго шаклъи гъечІеб жо буго муъминзабазе бергъенлъи букІулеблъи. Гьел муъминзаби цІакъго дагъал рукІун, гьел чІван, лъукъун рагъизе кІоларел лъугъун тушманас бергъенлъи босаниги гъеб бергъенлъи буго загъираб, дунялалъул рукъоб бугеб бергъенлъи. ХІакъикъаталда муъминзаби гъеб рагъулъги бергъарал рукІула: Гъез жидеда тІад бугеб Аллагъасул ﷻ фарз тІубана, Аллагъасул ﷻ диналъе тІоло рухІги бичана, абадияб ахираталда алжаналъул агълолъунги лъугъана. Гьелдасан кІудияб бергъенлъи шибха букІунеб!

КІиabiлеб хІукму буго: Бусурбабаца маслахІат ва рекъел тІалаб гъабизе бегъуларо рагъул муйданалда рахъун хадуб. Гъеб рагъалъул хІасил букІине ккола я тушман тІобанго къезе гъави, яги гъев тушманас гъарани маслахІат гъабун рагъ чІезе гъаби. Гъадин рагъ чІезабураб мехалъ капурзаби жизят тІад лъун бусурбабазул хІукмуялда гъокъ рачун, гьелъие мутІигІ гъарун чІезе гъари. ШаргІияв имам вугеб мехалъ ва бусурбабазул хІалги дагълъун бугеб мехалъ гъев имамасе изно букІула рагъ чІезе гъабизе хІукму гъабизе. Гъеб хІукму гъабулеб бугониги гьелъул шартІал рукІине бегъуларо бусурбабазе зарал кколел, гьел къараллъун рукІунеб.

Лъабабилеб хІукму буго: Бусурбабаца кидаго капурзабазул хІукму ва тІалъи къабул гъабизе бегъуларо. Гъеб къабул гъабурал гІадамал гьел капурзабаздасан рукІула. Киниги бусурбаби куфру ширкалъул хІукмуялда гъокъ ккараб мехалъ гъезда тІадаб букІула гъеб куфруялъул лагълъиялдаса рорчІизе нух тІалаб гъаби. Гьел бусурбабазе цохІо лахІзаталъги бегъуларо капурзабазул хІукму къабул гъабун, гъеб лъикІаблъун бихъун, гъез къурал ихтиярал росун чІезе. Гъаб бакІ буго щибаб капураб пачалихъалда жанир ругел киналго бусурбабазе бичІизе кколеб бакІ.

Халкъалда щереги рахъун дибирзаби, устарзаби, цІаларал гІадамал кІалъалел руго: «Нилъее гъукъараб жо щиб бугеб диналъул?»-абун. Масжидалги рагъун ругилан, мадрасабиги ран ругилан, бокъухъин вагІза-насихІат ва дагІват гъабизе ресги бугилан. Гъал пакъирзабазда бичІчІизе кколеб цо гъитІинабго хІакъикъат буго: Жидедаги бичІун гъечІеб жидеца, гІадамаздаги бичІизе толеб гъечІеб. Гъеб хІакъикъат буго: Гъаб кинабго махлукъалъул жив цогояв Халикъ вуго ТІадегІанав Аллагъ. Гъев Аллагъ ﷻ вуго кинабго хІукмму-къадар жинда кодоб бугев, кинабго амро-нагъюги жиндир ихтияралда бугев. Гъев Аллагъасе ﷻ бокъараб ва гъес лагъзадерида амро гъабураб жо буго гъаб ракъалда тІад цохІо жиндие гуро лагълъи гъабуге абун. Аллагъасе

لَاغЪЛЪИ ГЪАБИЯЛДАСА МУРАД БУГО ГЪЕСУЛ ДИН ХІАЛТІИЗЕ ГЪАБИ, ГЪЕБ ДИНАЛДА РЕКЪОН ХІУКМУ ГЪАБИ. ГЪАВ ПІАДЕГІАНАВ АЛЛАГЪАСУЛ ДИН БУГО ВА ГЪЕСУЛ ХІУКМУГИ БУГО ХИРИЯБ КЪУРЪАНГИ, ГЪЕБ КЪУРЪАН ЖИНДА РЕШТІИЗЕ ГЪАБУРАВ ХИРИЯВ АВАРАГАСУЛ ﷺ СУННАТАЛГИ.

ГЪАБ ДИН ГЪАБИЗЕ НИЛЪЕДА ПІАДАБ БУГЕБ МЕХАЛЪ НИЛЪЕДА ПІАД КАПУРАВ ХАНГИ ВУКІУН, ГЪЕС ИЗНО КЪУНИ ГЪАБУН, КЪЕЧІОНИ ГЪАБИЧІОГО БУКІУНЕБ ЖО КИН ГЪЕБ БУКІУЛЕБ? ГЪЕВ ХАНАСУЛ ИЗНУ КИН ХАЛ ГЪАБУЛЕБ ШАРПІАЛДА? ГЪАЛ СУАЛАЛ ВА ЦОГИГИ ПІЕМЕРАЛ СУАЛАЛ РУГО БУСУРБАБАЦА ЖИДЕДА ЩЕРЕ РУГЕЛ ИМАМЗАБАЗЕ КЪЕЗЕ ККОЛЕЛ ВА ГЪЕЛ ИМАМАЗ ЖИДЕЕ ЖАВАБГИ КЪЕЗЕ ККОЛЕЛ. ГЪАБ ДУНЯЛАЛЪУЛ МАСЛАХІАТ ХАЛ ГЪАБУН, АБАДИЯБ АХИРАТ КІОЧОН КІАЛЪАЛЕЛ ПІАДАМАЛ КАНТІИЗЕ РЕКЪАРАБ МАСЪАЛА БУГО ГЪАБ.

Ункъабилеб буго: Бусурбаби капурзабаздаса пІадегІанал рукІин киналго рахъалъан. ГЪЕЛ ПІАДЕГІАНАЛ РУКІНАЛЪЕ АСЛИЯБ САБАБ БУГО ГЪЕЛ РУКІН ЖИДЕР БЕТІЕРГЪАН АЛЛАГЪ ЖИДЕДА ЛЪАЛЕЛ, ГЪЕСУЛ ХАНЛЪИ ЖИДЕДА ПІАД КЪАБУЛ ГЪАБУЛЕЛ ВА ЖИДЕЦА ГЪЕВ АЛЛАГЪАСЕ ﷺ ЛАГЪЛЪИ ГЪАБИЗЕГИ ПІАДЕ БОСАРАЛ. ГЪАЛ МУЪМИНЗАБАЗУЛ ДУНЯЛАЛДАГИ, АХИРАТАЛДАГИ ПІАДЕГІАНЛЪИ БУКІИН ХІАКЪАБ ЖО БУГО, ГЪЕЗУЛ БЕТІЕРГЪАН ПІАДЕГІАНАВ ВУГЕЛЪУЛ. ГЪАВ ПІАДЕГІАНАВ АЛЛАГЪАСДА ИНКАР ККУРАЛ, ГЪАСУЛ АВАРГЗАБИ ГЪЕРЕСИ ГЪАРУРАЛ, ГЪАВ АЛЛАГЪАСУЛ ﷺ ДИНАЛЪЕ ПІОЛО КЪЕРКЪОЛЕЛ МУЪМИНЗАБАЗДА ЖИДЕЦА РАГЪ ГЪАБУЛЕЛ КАПУРЗАБИ ЦІАКЪ ПІОДОГІАНАЛ ВА ИНЖИТАЛ ПІАДАМАЛ РУГО.

ГЪАБ ДУНЯЛАЛЪУЛ РУКЪОБ АЛЛАГЪАСУЛ ﷺ ХІУКМУЯЛДА РЕКЪОН ГЪЕЗИЕ ЦО-ЦО БАКІАЛДА БУСУРБАБАЗДА ПІАДЕ БЕРГЪЕНЛЪИ ШВАНИГИ АХИРАТАЛДЕ ГЪЕЛ РУГО АБАДИЯБ ЖУЖАХІАЛДА РУКІУНЕЛ ПІАДАМАЛ.

Щуабилеб хіукму буго: АЛЛАГЪ ﷺ МУЪМИНЗАБИГУН ЦАДАХЪ ВУКІИН. ГЪЕЗИЕ КВЕР БАКЪУЛЕВЛЪУН, ГЪЕЗИЕ МАСЛАХІАТ БУГЕБ ХІУКМУ ГЪАБУЛЕВЛЪУН. ГЪАБ АМРОГИ МУЪМИНЗАБАЗЕ БУГЕБ КІУДИЯБ РОХХЕЛ БУГО. АЛЛАГЪ ﷺ ЖИДЕДА ЦАДАХЪ ВУГЕЛ ПІАДАМАЗЕ ШИБГО ХІИНКЪИ ВА КЪВАРИЛЪИ БУКІУЛАРО.

Анлъабилеб хіукму буго: ПІАДЕГІАНАВ АЛЛАГЪАС МУЪМИНЗАБАЗУЛ ЛЪИКІАБ ПІАМАЛ ПІАДАДЕ ХВЕЗЕ ГЪАБУЛАРО. ГЪЕЗУЛ КВЕШАЛ ПІАМАЛАЛГИ АЛЛАГЪАС ﷺ ЛЪИКІАЛ ПІАММАЛЪУН СВЕРИЗЕ ГЪАРУЛА ГЪЕЛ МУЪМИНЗАБАЦА ТАВБО ГЪАБУРАБ МЕХАЛЪ. КАПУРЗАБАЦА ДУНЯЛАЛЪУЛ РУКЪОБ КІГІАН ЛЪИКІАЛ ПІАМАЛАЛ ГЪАРУН РУГОНИГИ ГЪЕЗИЕ АХИРАТАЛДА ГЪЕЛЪУЛ ШИБГО ХАЙИР БУКІУЛАРО. АХИРАТАЛДА БИЩУН ЦЕБЕ ХАЛ ГЪАБУЛЕБ ЖО БУГО АЛЛАГЪАСДА ﷺ ИМАНЛЪЕЙ, ГЪЕВ ЦО ГЪАВИ. ГЪАБ ШАРПІ БАТИЧІЕБ МЕХАЛЪ ЦОГИДАБ КИНАБГО ЛЪИКІЛЪИ ПІАДАДЕ ХВАРАБ БУКІУЛА.

ЖИНДИР РАГІАБИ ДАГЪАБ БУГОНИГИ ГЪАДИНАЛ БАТІИ-БАТІИЯЛ ХІУКМАБИ ЖИНЦА БАЯН ГЪАРУЛЕБ ЦОХІО АЯТ БУКІИНГИ БУГО КЪУРЪАН ПІАДЕГІАНАВ

Аллагъасул калам букІин жинца тасдикъ гъабулеб хІужа ва гъеб Къуръан хирияв аварагасе صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бугеб мугІжизат букІин жинца баян гъабулеб далилиги.

36. ХІакълъунго гъаб дуњялалъул чІаголъи буго жиб гІададисеб махсаро-хвечІ гІадаб жо.

Дагъабго мехаль букІунеб, цинги жиб тІаса унеб.

إِنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌّ وَأَهْوَىٰ وَإِنْ تُؤْمِنُوا
وَسْتَقِيمُوا يُؤْتِكُم مِّنْ أَجُورِكُمْ وَلَا يَسْأَلُكُم
أَمْوَالَكُمْ ﴿٣٦﴾

Шейх Задагъ абулев гІалимас абуна: «ГІадегІанав Аллагъас баян гъабулеб буго гъаб дуњялги, гъалда жанир ругел нигІматал ва нафсалъ лазат босулел жалги гІисин лъималаз жидеда рекІелгъей гъабулел расанкІаби гІадал жал рукІин. Жакъа жидеда рекІел гъей бутониги метерисеб къоялъ жал щибго мунфагІат гъечІел жаллъун ругел. Гъедин бутелъул жиндир гІакълъо бугев чи гъеб дуњялалъул чІаголъиялъ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гІоло жигъад гъабиялдаса нахъе чІвазе бегъуларо. Гъеб жигъад бутелъул жив абадияб сагІадаталда (бахъи бутолъиялда) вачулеб жо»-абун.

Нужеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъуни ва нуж гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасилъизеги хІинкъани, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуже гІемерго цикІараб ажро кири къола. Ва нужедаса Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ боцІималги тІалаб гъабуларо. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ хІажат гъечІо щибго жоялда. Нужеда тІад фаризаяб закат лъун буго нужер Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ мутІигІлъиялъул хІал бихъи гъабизе ва нужер факъирал, мискинал диналъул вацазе квер бакъиги гъабизе. Гъеб закаталъул кириги ахираталда нуже кІудияб хазиналъун батула.

37. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужедаса боцІи-мал къей тІалаб гъабулеб букІараб ани, гъеб тІалабги кинабго боцІи кье абун тІад чІун гъабулеб амро букІарабани нуж бахиллъизе рукІана гъеб кьеze ва нужеца исламияб диналдахун рокъукълъи загъир гъабизе букІана.

Нужер иманалъул загІиплъи загъирлъизе букІана.

ТасгІил абулеб тафсиралда абуна: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ инсан вижун вуго жиндие боцІи-мал бокъулевлъун. Жиндие бокъулеб жоялдахун къасд гъабурав чиясда инсанас жиндир рокъукълъи ва тушманлъи загъир гъабула»-абун. Ва амма жидер иман камилал асхІабзабаца Аллагъасги جَلَّ جَلَالُهُ аварагасги صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ тІалаб гъабичІониги жидер кинабго боцІи-мал къуна Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нухалда жигъад гъабиялъе гІоло.

إِنْ يَسْأَلْكُمُوهَا فَيَحْفِكُمْ تَبَخَّلُوا وَبُخْرِجْ
أَصْفَعَكُمْ ﴿٣٧﴾

Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас цо гъазават гъабизе бо *хIадурулеб мехаль*, гъеб бо *гIуцIиялъе* квер бакъи гъабизе ккела абун хириял *асхIабзабазда хитIабги* гъабураб мехаль, жинда Аллагъ разилъаяв *Абубакр асхIаб аварасда* ﷺ *аскIов вачIана* жиндир кинабго *магIишатги* босун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гъесда гъикъана: «*Дуца дур хъизаналъе щибха тараб*»-абун, *Абубакр асхIабас* абун: «*Дица дир хъизаналъе Аллагъги* ﷺ *гъесул расулги тана*»-абун. ХIадис имам Тирмизияс ва абуДаудица бицана.

Гъадиаб букIана унго-унго Аллагъги ﷺ гъесул расулги *ﷺ* вокъарал гIадамазул тIабигIат-гIамал.

38. Я гъал иман лъурал гIадамал!

Я гъал Аллагъ ﷺ вокъулел муъминзаби! Гъанже нужеда амро гъабулеб буго нужер ракI разилъараб нафакъа кье абун Аллагъасул ﷺ диналъе гIоло гъазават гъабизе квер бакъи гъабизе. Гъадин загъиралдаго амроги гъабун Аллагъасул ﷺ нухалда нафакъа кьеялда ахIараб мехальги нужедаса цо гIадамал руго гъеб нафакъа кьеze бахиллъулел, гъеб боцIи-мал жидерго хъатикье кколел.

هَٰذَا نَسْرُهُمْ ۖ لَا تُدْعَوْنَ لِتُضْفِئُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
فَمِنْكُمْ مَنْ يَبِخُلُ وَمَنْ يَبْخُلُ فَإِنَّمَا يَبْخُلُ
عَنْ نَفْسِهِ ۖ وَاللَّهُ الْغَفُورُ ۖ وَأَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ
وَأَنْ تَسْأَلُوا يَسْتَبِيدَ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا
يَكُونُوا أَمْثَلَكُمْ ﴿٣٨﴾

Гъедин бахиллъун жинца Аллагъасул ﷺ диналъе квер бакъи гъабизе напакъа кьечIев чи вуго жиндирго напсалъе зарал гъабун бахиллъарав чи. Гъеб бахиллъиялъ жиндие ахираталда швезе букIараб ажро-кири нукъсан гъабулеб бутелъул. ТIадегIанва Аллагъ жив цIакъ бечедав вуго, нужер нафакъа-сахIалда хIажатав гъечIо. Нуж руго цIакъ пакъирил, Аллагъасул ﷺ цIоб рахIматалда хIажатал гIадамал. Гъединал пакъирзаби нуж рукIиналъ Аллагъасул ﷺ нуже маслахIат бугеб жо малъулеб буго ва Аллагъ ﷺ разилъи тIалаб гъабун нужерго рес рекъараб садакъа-хайрат гъабе, Аллагъасул ﷺ диналъе квер бакъиги гъабе боцIи-малалдалъун абун амро гъабулеб буго.

Нуж Аллагъасе ﷺ мутIигIлъиялдаса рахъани, гъесул амро тIубазе гъабиялдаса руссунги чIани, Аллагъасул ﷺ нужги нахъе рачун, нужер бакIалда цоги къавм гъабила: жал Аллагъасе ﷺ цIикIун мутIигIал ва гъесул амро тIубзе хехлъи гъабулел. Цинги гъел гIадамал нужеда релъаралги рукIине гъечIо. Аллагъасул ﷺ диналъе гIоло ва Аллагъ ﷺ разилъи тIалаб гъабун боцIи-мал кьеze бахиллъулел рукIине гъечIо. Гъел нужедаса сахаватал рукIина, ва нужадаса Аллагъасе ﷺ хириялги рукIина.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъарайратидаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасгас гъаб аят цІалараб мехалъ, хириял асхІабзабаца абун: «Я расулаллагъи ﷺ! Щиб къавм бугеб гъеб Аллагъас ﷻ нижсги нахъе рачун нижер бакІалда гъаризе бегъулел?»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасгас жинда аскІов гІодов чуІн вукІарав Салманул Фарисиясул гъажалда квер кІутІана ва жинца абун: «Гъавги, гъасул къавмги буго. Гъаб исламияб дин зобалазда цІвабзада аскІоб букІараб аниги, гъенирги ун Фурсазул бахІараз гъеб дин босизе букІана»-абун. ХІадис ибну абиХІатимица бицана.

Гъаб аяталда жаниб нилъеда лъазе гъабулеб буго гъаб исламияб дин дунялалда тІад гІатІилъун, тІибитІун ине букІин, ва гъеб Аллагъасул ﷻ кІудияб нигІмат букІин. Гъеб диналда жидеца халкъ ахІулел гІадамазе кІудияб ажро-кири шолелъул, гъел жидеца исламияб диналда халкъ ахІулел имамзабилъун рукІине рес лъутъулел буго бокъараб ракъалда тІад ругел бокъараб миллаталъул гІадамазе.

Цо гІадамал Аллагъасул ﷻ диналдаса руссана абун Аллагъас ﷻ жиндир дин гъелъие квербакъулел гІадамал гъечІого толеб гъечІо. ТІадегІанав Аллагъас халкъазда гъоркъоса цІиял, батІиял гІадамал щере рачулел руго жиндир диналъе квер бакъи гъабизе ва гъезие ажро-даражаги швезе. Гъаб хІукму бичІарал, Аллагъасул ﷻ диналда халкъ ахІизе жидеес ресги бугел цІаларал гІадамаз гъаб кІудияб нигІмат кодоса ине кин толеб? Аллагъасе ﷻ гІибадат бацІад гъабиялда тІад чІей гъабун, гъеб гІибадат гъабиялда цогидал гІадамалги ахІун кин жал хъвадуларел?!

Гъаб жигъадалъул бицун рештІизе гъабураб хирияб сураталъул ахираб аяталда жаниб жинда кантІизе кколеб берцинаб, гъваридаб хІикмат буго. Гъеб хІикмат буго: Жиндир чорхол сахІги гъечІого, херлъун вукІун, яги сахІги бугониги Аллагъасул ﷻ диналъе гІоло жигъад гъабизе кодоб ярагъун вахъизе жиндир бахІарчилъи гІоларев чиясе, яги гъеб бахІарчилъи гІуниги гъедин къватІив вахъине рес гъечІев чиясе Аллагъас ﷻ бихъизе гъабулеб буго гъеб жигъад гъабулел гІадамазда башадаб ажро жиндие шолел цоги нух. Гъаб нух буго Аллагъасул ﷻ диналъе гІоло боцІи-мал нафакъаде къей. ТІадегІанав Аллагъасул каламалда жаниб жигъадалъул бицарал гІемерисел аятазда абулеб буго: «Жидер боцІи-малалдалъун ва жидер нафсаздалъун жигъад гъабулел гІадамал»-абун. Гъал аятаз баян гъабулеб буго Аллагъасул ﷻ диналъе гІоло боцІи-мал нафакъаде къейги жигъад гъаби букІин. Гъаб магІна баян гъабулел Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасгасул

хІадисалги руго. Гьел хІадисал щересел суратазда жанир гІемерал рицана.

Аллагъасул ﷺ диналгье гІоло жигъад гъаби буго битІараб исламияб диналда гІадамал ахІиги, гьезда Къуръан хІадис ва шаргІияб гІелму малъиги. Гьєб диналда халкъ ахІиялълуги, гьезда Къуръан хІадис малъиялълуги хІасил букІине ккола гьел гІадамазда бичІине гъаби жиндие гІибадат гъабизе тІадав хан цохІо Аллагъ ﷺ вукІин, кинабго лъикІлъиги, квешлъиги гьєв Аллагъасул ﷺ хІукму къадаралдалълун букІин. Бищунго лагъзадерида гурхІулев, гьезул ахІиялгье жаваб кьолєв, гьел лагъзадерица жинда дугІа ва хІели гъабизе бокъулевги гьєв ТіадегІанав Аллагъ вукІин бичІизе гъаби. Гъадинаб битІараб исламияб дин халкъалда лъазе гъабураб мехаль гьел гІадамал Аллагъасе ﷺ хІакъикъияб гІибадат гъабизе ругъунлъула ва жидєє гьєб гІибадат гъабизе квалквал гъабулєб жоялдаса рикІІалгъизе, гьелдаса хвасарлъизе яхІ бахъула.

Ниж Аллагъасул ﷺ диналда халкъ ахІулел гІадамал руго абун жидєрго нафсазда цІаралги лълун, гьел гІадамал тІад вугєв капурав ханасдаги гьєсул къануназдаги мутІигІлъиялда жинца ахІулев чи живгоги кьосарав, жинца цогідал гІадамалги кьосизе гъарулєв чи вуго.

Аллагъасул ﷺ амруялдаги гІассилълун гьєв Аллагъасул ﷺ махлукъалгье мутІигІлъизе бєгъулєб бакІ цониги гьєчІо. ТіадегІанав Аллагъас Къуръаналда жаниб гІемер рєхсєраб хІукму буго жиндир эбєл-инсє мутІигІлгье, гьезда данде щибго рагІи абугє абун. Гьєб хІукмуялълуги хІасил гъабун Аллагъас ﷺ абулєб буго: «Гьел эбєл-инсуца нуж Аллагъасдє ﷺ гІасилълъиялда ахІулел ругони нуж гьєзие мутІигІлгьє!»-абун. Аллагъасда ﷺ гІасилълъиялда ахІи буго Аллагъасул ﷺ шаргІиги тун гІадамаз гІуцІарал къануназда мутІигІлъиялда халкъ ахІи.

ТіадегІанав Аллагъас жиндир битІараб диналда халкъ ахІулел гІадамазда гьоркьоса нильги гъарєги. Аллагъасул ﷺ диналгье квер бакъи гъабизе тавфикъги гъабєги.

Аллагъасул ﷺ тавфикълалдалълун сурату МухАммадалълул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва шукру ТіадегІанав Аллагъасє буго.

48. Суратул ФатхI

سُورَةُ الْفَتْحِ

Гъаб хирияб сурат буго Мадинаялда жиб рештIине гъабураб ва гъалда жанир рицунел масъалабиги шаргIиял ахIкамазда хурхарал руго.

Гъалда жаниб бицун буго Маккаялда аскIоб бугеб ХIудайбият абулеб бакIалда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе Къурайшиязулгун гъабураб сулхIалъул (маслахIат). Гъеб букIана гъижра гъабун хадуб анлъабилеб сональ ва гъеб сулхI гъабуралдаса бай бихъун исламияб дин гIатIилъана, гъелъие бергъенлъабиги цвана. Макка шагъар бахъиги гъелдаса хадуб ккана. Гъеб Макка бахъаралдаса тIобанго исламияб дин бергъана абизе бегъулеб хIал лъугъана.

Гъединго гъаб сураталда жаниб жигъадалъул бицун буго, «БайгIату Ризван»-абун жинда цIар лъураб хириял асхIабзабаца аварасе ﷺ гъабураб къотIиялъул бицун буго. Гъеб къотIи гъабун букIана хвезегIан аварасе ﷺ квер бакъизе ва гъесда цадахъ чIезе абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе ахIараб мехаль гъевгун цадахъ къватIире рахъичIел мунафикъзабазулги бицун буго. Хирияв аварасе ﷺ бихъараб битIараб макъуялъул бицен гъабун буго. Гъеб макъу буго аварасе ﷺ асхIабзабиги Маккаялда жанир лъугъун цибого хIинкъи гъечIого ругеллъун бихъи. Сураталъул ахиралда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе рецц гъабулеб буго ва жал рацIадал, хириял асхIабзабазегу рецц гъабулеб буго.

Гъаб сураталда цIар тун буго «Суратул ФатхI»-абун: цожо рагъиялъул, гъеб бахъиялъул бицунеб сурат абун, гъаб сураталъул байбихъудаго хирияв Аллагъас ﷻ Макка бахъизе букIиналдалъун рохел бицун «Дица две баянаб рагъи (бахъи) гъабуна»-абун бугелъул. Гъаб сураталъул хиралъи бицун гIалимзабаца абун:

Гъаб сурат хирияв авараседа ﷺ рештIине гъабуна ХIудайбияталдаса тIаде руссараб мехаль. Гъаб сурат жинда рештIине гъабураб мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе абун: «Дида гъаб сардилъ сурат рештIине гъабуна, жиб дие хирияб бугеб гъаб кинабго дунялалдаса ва гъеб дунялалда жаниб бугеб жоялдасаги»-абун. ХIадис имам Бухарияс бицана. Цинги аварасе ﷺ гъаб сурат цIалана.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдагъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ХIакъълъунго Дица дуе Макка шагъар
рагъана жиб баянаб, жиндиль щибго шакълъи
гъечIеб рагъиялдагъун.

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا

Дица дуе хIукму гъабуна МухIаммад ﷺ, мун дур тушбабаздаса
бергъизе вукIиналдагъун. Гъаб къотIи буго Аллагъас ﷻ жиндие
хирияв аварагасе ﷺ Макка рагъизе кIиго сональ цебего гъабураб
къотIи. Гъаб къотIи гъабураб ва гъаб сурат рештIизе гъабураб заман
буго гъижрагъул анлъабилеб соналъул зулкъагIидат моцIаль. Макка
рагъи букIана гъижрагъул микъабилеб сональ.

2. Дица дуе гъаб рохел бицунеб буго
МухIаммад ﷺ, дур цересел ва
хадуселги мунагъал чуризе.

يَغْفِرْ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ
وَيُثَبِّتْ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيكَ صِرَاطًا

Гъаб рагIи буго Аллагъасул свалат салам
лъеяв аварагасе бугеб хиралъи. Цереселги,
хадуселги мунагъал чурана абураб рагIиягъул магIна буго, гъев хирияв
авараг ﷺ жинца мунагъ гъабуларев вукIин, жив Аллагъасе ﷻ
тIарIат гIибидат гъабиялда тIад чIарав вукIин. Аллагъас ﷻ дуе
къураб нигIматги тIубазабизе.

مُسْتَقِيمًا

Аллагъас ﷻ гъесие къураб нигIматги буго гъев аваргълъун гъави,
гъесухъе хирияб къуръан рештIине гъабиги. Гъеб нигIмат тIубазе гъаби
буго исламияб дин бергъизе гъаби ва Аллагъасул ﷻ дин ракъалда
тIаде тIибитIизе гъаби.

Аллагъас ﷻ мун битIараб нухалдаги тIовитIизе. Дуда Аллагъас
ﷻ вахIю гъабураб дин умматалъухъе шчевабун, гъел битIараб
исламияб диналда тIоритIун, гъелдагъун гъел муъминзаби алжаналда
лъугъулеб нухалда ритIун ккезе гъаризе.

3. Аллагъас ﷻ дуе квер бакъиги гъабизе
мун кIодо гъавулеб ва дур тушбаби гIодогIан
гъарулеб квербакъи гъабиялъ.

وَيَضْرِبُكَ اللَّهُ ضَرْبًا بَرًّا

Гъеб квербикъиялдагъун дуе дунялалъулги ахираталъулги хиралъи
щолеб.

4. ТIадегIанав Аллагъ вуго жинца
муъминзабазул рекIель хIалхъей ва
гIодоре риччай рештIине гъабурав.
Гъезул иман жинца жегиги щикIине
гъабизе. Гъев Аллагъасул ﷻ боял

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ
لِيَزِيدُوا إِيْمَانًا مَعَ إِيْمَانِهِمْ وَلِلَّهِ جُنُودُ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا

руго зобалаздаги ракъалдаги ругел боял.

Гадамазул боял рукIа, Малаикзабазул боял рукIа, хIайваназул боял рукIа. Гьединго Аллагъасул ﷻ боял руго жинца жинда гIассильарал гIамазе гIазаб гъабизе ритIунел гьуралги, накIкIалги, зоб гьугъай, ракъ багъариги. Гьединал боял гIемерал руго ГадегIанав Аллагъасул. Ибну Касир абулев гIалимас абуна: ГадегIанав Аллагъасда кIолаан цохIо малаикги витIун гъаб ракъалда тIад бугеб чIагояб жо ва гIатIгояб жо цохIо лахIзаталь хвезабизе ва бакъвазе гъабизе. Киниги Аллагъасул ﷻ хIикмат кIудияб букIун гьес жиндир лагъзадерида тIад жигъад гъаби фарз гъабуна ва хIакъабги батIулабги жо батIа гъабизе жалго гIадамал риччана. Аллагъасул ﷻ амру тIубарасе алжан насиб гъабизе, жинда гIассильарасе жужахIги хIалал гъабизе. ГадегIанав Аллагъ жиндир пишабазуль хIакимия вуго. Цо мунфагIат гьечIеб, жинда жаниб маслахIат гьечIеб жо гьес гъабуларо. Гьев Аллагъ ﷻ жиндир махлукъальул киналго ахIвалал жинда лъалев вуго ва гьезул тадбир гъабулевги вуго.

5. Аллагъас ﷻ жиндир лагъзадерида жигъад фарз гъабуна Аллагъасда иман лъурал ва гьесул амруялда нахърилъларал бихъиналги руччабиги алжаналда жанир лъугъызаризе. Жидеда жанисан гIорал чваххулел, жидер пихъал тIагIамал ахазда жанир рукIуна гьел муъминзаби ва даимго гьел алжаназул нигIматазуль рукIуна.

لِيَدْخُلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرِيفَاتُهُمْ وَكَانَ ذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ قُرْآنًا عَظِيمًا

Гьал муъминзабаздаса Аллагъас ﷻ мунагъ-хатIаьги тIаса ине гъабула. Гъаб алжаналда лъугъизе гъари ва мунагъ хатIаь тIаса ине гъаби Аллагъасул ﷻ рахъальан бугеб кIудияб цIоб рахIмат буго ва абадияб бахъи бугольиги буго.

6. Аллагъас ﷻ жигъад фарз гъабуна жинца мунафикъал бихъиназе ва руччабазе гIазаб гъабизе, гьединго жидеца Аллагъасдехун ﷻ ширк гъабулел бихъиназе ва руччабазе гIазаб гъабизе. Жидеца Аллагъасул ﷻ хIакъальуль квешаб пикраби гьарулел ва гьересиял харбалги рицулел.

وَيُعَذِّبُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّالِمِينَ بِاللَّهِ ظُنُّنَ السَّوءِ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوءِ وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا

Кинабго квешлъи ва гIазаб ахираталда гьезда тIаде сверизе буго. Аллагъасул ﷻ цим бахъи ва гьесул лагIнатти буго жидее.

Гъезие хIадурун жагъаннамаги буго. ЦIакъ квешаб руссунеб бакI
бугоха жиде гъеб жагъаннама!

7. ТIадегIанав Аллагъасул руго
зобалаздаги ракъалдаги ругел киналго
боял! Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир
гуч бергъарав, жинда гIассилъарздаса
ццим босизе кIолеу.

وَلِلّٰهِ جُودُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَكَانَ
اللّٰهُ عَزِيزًا حَكِيْمًا ﴿٧﴾

Жиндир кинабго амроялъуль хIакимиявги вуго гъев Аллагъ
جَلَّ جَلَالُهُ. Жинда гIассилъарал гъалагъари хех гъабуларев, гъез тавбо
гъабилародай абун гъезие гIазаб гъаби жинца нахъе бахъун толев.

8. ХIакълъунго Дица мун витIун
вуго МухIаммад صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, къиямсеб

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٨﴾

къоялъ кинабго халкъалъе дуца нугIлъи гъабизелъун. Гъезухъе
аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَام рацIана, гъел хIакъаб диналдаги ахIана
абун.

Гъаб дур умматалъул муъминзабазда алжаналдалъун рохелги
бицине, гъеб умматалъул гIассиял-пасикъал гIадамазе
жужахIалъул гIазабалдалъун хIинкъиги къезе.

9. Дица нужеда расул витIун вуго я
гъал гIадамал, нужеца Аллагъасдаги
جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расуласдаги иман лъезе.

لَتُؤْمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهِ وَتَعَزَّوْهُ وَتُقُوْهُ
وَتُسَبِّحُوْهُ بُكْرَةً وَّاَصِيْلًا ﴿٩﴾

ХIакъаб иман лъеялъ, жиндилъ шибго
щаклъи гъечIеб, жинда ракI чIараб.

Нужеца гъев расул صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кIодо гъавун гъесул хIурматги гъабизе,
гъесул адаб гъабун гъесул амро кIодо гъабизе. Нужеца Аллагъасе
جَلَّ جَلَالُهُ радалги къассиги тасбихIги гъабизе. Нужеца кидаго Аллагъ
جَلَّ جَلَالُهُ ракIалда вукIине нужеца, гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кIодо гъавун ва вацIад
гъавун рехсезе.

10. ХIакълъунго жидеца дуе байгIат
гъабулел асхIабзаби руго МухIаммад
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидеца Аллагъасеги
جَلَّ جَلَالُهُ байгIат гъабулел.

إِنَّ الَّذِيْنَ يُبَايِعُوْنَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُوْنَ
اللّٰهَ يَدُ اللّٰهِ فَوْقَ أَيْدِيْهِمْ فَمَنْ نَكَثَ
فَإِنَّمَا يَنْكُثْ عَلَى نَفْسِهِۦ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِمَا

Мун вугелъул Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расул ва
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ вакил гъел асхIабзаби
диналда ахIизе витIарав. Гъез дуе гъабураб
къотIи Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб къотIи букIуна, гъез дуе хиянат
гъабуни гъеб хиянатги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб букIуна. ТIадегIанав
Аллагъасул квер буго гъезул кверазда тIад. Гъел асхIабзабаца

عَهْدَ عَلَيْهِ اللّٰهُ فَسَوْفَ يَكْفِيْهِمْ أَجْرًا عَظِيْمًا ﴿١٠﴾

аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кверги босун байгIат гьабураб мехаль гьeб байгIат Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьабураб буго. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гьезул гIамал бихъулев вуго, гьез бицунeб жо жинда рагIулевги вуго. **Гьeб кьотIи щив чияс хвезе гьабуниги, гьeб кьотIи хвезабиялъул зарал гьев чиясул нафсалъе буго.** Гьес жиндие шoлеб кIудияб ажро хвезе гьабидалго, жинца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьабураб кьотIи хвезабун. **Жинца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьабураб кьотIи тIубазе гьабурав чиясе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цIакъ кIудияб ажро кьeла.** Абадияб алжан кьeла ва алжаналда вукIадго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вихъиги ризкьилъун гьабила.

Гьаб ХIудайбияталда гьабураб сулхIалъул бицунел гIемерал хIадисал руго. Гьезул кьокъаб хIасил буго гьаб хадуб рехсараб жо: Гьижра гьабун хадуб анлъабилеб соналъул зулкъагIидат моцIалъ Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг гIумра гьабизе къасдалда Мадинаялдаса вахъун Маккаялдехун ана. Гьевгун цадахъ азаралда анкънусго, яги азаралда шунусго асхIаб вукIана. Гьезда гьоркъов лъабнусго чи чуызда рекIаралги рукIана.

Маккаялда аскIор шун ХIудайбият абураб бакIалда Аллагъасул свалат салам лъеяв аваргги гьесул асхIабзабиги рештIана хIохъ бахъи гьабизе, сордоги базе. Гьениб цо гъуй букIана. Гьeб гъуялъул лъим хекого тIарIана ва гIадамал кьечезе лъугъана. Гьeб хабар аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъараб мехаль гьес тIалаб гьабуна дагъабгIаги лълъим бугев чиго гьeчIиш абун. Цодагъаб лъим жаниб бугеб цIарагI (посуда) жиндихъе босун бачIидал Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гьeб лъималдалъун какие чурана ва гьeб жинца какие чураб лъим гъуялда жаниб тIуна. Гьeб гъуй ццебеккун букIараб хIалалъ лълъел цIуна ва кигIан тIаса босаниги дагъъулебги букIинчIо.

Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас жинда Аллагъ разилъаяв ГIумар асхIаб жинда аскIов ахIана ва гьесда абуна: «Мун Маккаялъул Къурайшиязул церехъабазухъе а, ва дуца гьезда бице ниль гIумра гьабизе рачIун рукIин, рагъ гьабизе рачIун гьeчIеблъи»-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГIумар асхIабас абуна: «Я расулаллагъи! Дун хIинкъун вуго Къурайшияз дун кьабул гъавиларо абун. Гьeб Маккаялда дие цIуни гьабулев чиги гьeчIо. Гьезда лъала дие кин жал рихарал ругеб ва кинаб тушманлъи дир гьездехун бугеб. Дица дуе вихъизе гъавила гьенив витIине дидаса мустахIикъав чи. Гьев вуго ГIусман ибну ГIафан. Нильеца гьев витIила Абусуфянихъе ва цогидал Къурайшиязул церехъабазухъе, гьезда бищине ниль КагIба рукъалда зиярат гьабизе рачIун ругеблъи ва гьeб кIодо гьабизе рачIун ругеблъиги»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасгас жинда Аллагъ разилъаяв Гусман асхIаб витIана Маккаялда. Гъесие божилъи гъабуна СагIид ибну ГIасс абулев чияс ва гъев Абусуфянил рукъов швана. Гусман асхIабас жиндир мурад бицараб мехаль Къурайшазул ханзабаз абуна: «Дуе бокъани мун КагIба рукъалде тIаваф гъабизе а»-абун. Гусман асхIабас абуна: «Дица гъев КагIба рукъалда тIаваф гъабиларо Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасгас тIаваф гъабун хадуб гурони»-абун.

Къурайшияца Гусман асхIаб жидеда аскIов чIезе гъавуна, ХIудайбияталда тIаде вуссун витIичIого. Аварасгасдаги ﷺ асхIабзабаздаги хабар швана гъел Къурайшияца Гусман асхIаб чIван вуго абун. Гъев хабар жиндихъе швараб мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасгас абуна: «Ниль гъаб бакIалдаса нахъе инаро гъев къавмалда рагъ гъабичIого»-абун.

Цинги хирияв аварасгас ﷺ асхIабзаби رَحِمَهُ اللهُ غَفِيرٌ ахIана байгIат гъабиялда. Гъев букIана «БайгIату Ризван»-абун жинда цIар лъураб ХIудайбияталда цо гъветIалъул рагIдукъ аварасгас ﷺ гIодов чIун гъесие асхIабзабаца رَحِمَهُ اللهُ غَفِيرٌ: «ХвезегIан рагъила ниж аварасгун ﷺ цадахъ»-абун гъабураб къотIи. Цо гIалимзабаца абуна: «Рагъдаса лъутиларо ниж»-абун гъабуна гъев къотIи абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анас ибну Маликидаса бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасгас *«БайгIатул Ризван» гъабулеб мехаль Пафанил Гусман Маккаялда ун вукIана. Аварасгас ﷺ абуна: «Я дир Аллагъ! Гусман вуго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ва Аллагъасул расуласул ﷺ хIажат тIубазе витIун арав»-абун. Цинги аварасгас ﷺ жиндир цояб квер цогидаб квералде тIаде къабуна ва жинца абуна: «гъаб буго Гусманил байгIат»-абун. Гусман асхIабасе аварасгас ﷺ гъабураб байгIат цIакъ къимат кIудияб ва хирияб байгIат букIана»-абун. ХIадис Байгъакъияс бицана.*

Гъев къоялъ киналго асхIабзабаца байгIат гъабуна цохIо чияс хутIизегIан. Гъев чиги Алжаду ибну Къайс вукIана. Жинда Аллагъ разилъаяв имам АхIмадица бицараб хIадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасгас абуна: «Гъев къоялъ гъветIалда гъоркъ байгIат гъабурал гIадамазул цониги чи жужахIалда лъугъуларо»-абун.

Гъев байгIат гъабун хадуб Маккаялъул Къурайшиязда байгIат гъабиялъул хабар рагIана ва жал хIинкъана рагъ гъабизе. Къурайшияз аварасгасухъе расулал ритIун сулхI (маслахIат) гъаби тIалаб гъабуна. Аварасгас ﷺ гъезул гъари къабул гъабун маслахIат гъабуна. Гъев

маслахIат букIана гъаб сональ аварагги صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ асхIабзабиги Маккаялда жанир лъугъинчIого тIаде руссун ине ва тIасияб сональ гъел гIумра гъабизе рачIине. Лъабго къоялъ Маккаялдаги рукIун цинги тIаде руссун инеги. Цогиги гIемерал шартIал рукIана гъеб маслахIатальул. Цо-цо асхIабзабазе цIакъ захIмалъун букIана гъеб ХIудайбияталдаса нахъе руссун ин. Гъаб сулхIальул хабар нильеца хадубги бицине буго гъабго сураталда жаниб иншаАллагъ.

11. Мун тIаде вуссун Мадинаялда щвараб мехаль мунгун цадахъ ХIудайбияталда рачIичIого Мадинаялда чIарал агIрабаца, жидер иман загIипал ва мунафикьал гIадамаз дуда абизе буго: «Валлагъи ниж машгъул гъаруна мунгун цадахъ рачIиналдаса нижер хъизаназ ва магIишаталъ. Дуца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ

гъаре нижедаса тIаса лъугъа»-абун. Гъезул мацIаз абулеб буго гъезул рекIель гъечIеб жо.

Гъез дуда гъереси бицунеб буго. Гъел нужгун цадахъ рачIинчIого чIун рукIана хIинкъун, гъезул ракIалдаги кколеб букIана Къурайшияца нужги чIвалин ва тIокIал тIад руссун нуж Мадинаялдаги рачIиларин абун.

Дуцагъездабе МухIаммад صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Нагагъ тIадегIанав Аллагъасе бокъун бугони нужеа цо мунфагIат гъабизе, яги цо зарал гъабизе щив чиха вугев жинда гъеб иш нахъе чIвазе кIолев? Щивниги чи гъечIо. Нуж рукъор рахчун чIана абун хвалдаса хвасарлъуларо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъун букIарабани нуж регун ругеб босадаго кIола Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ нуж чIвазе гъаризе. тIадегIанав Аллагъ жинда гъалев вуго нужеца гъабулеб гIамал ва бицулеб хабар.

12. Нужеда ракIалда ккана Аллагъасул

расулги صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва муъминзабиги тIокIал жидер агълоялде тIаде

руссинаро абун. ЩайтIаналь нужер ракIазе гъединаял пикру бокъизе

гъабуна ва нужеца цIакъ квешал пикрабиги ракIалда ккун рукIана.

Гъел асхIабзаби Къурайшаца чIван тIагIизе гъарила абун ракIалда ккун букIана нужеда. Нуж руго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ аскIор цIакъ квешал,

سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ
شَغَلَتْنَا أَمْوَالُنَا وَأَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْنَا
يَقُولُونَ يَا لَيْسَ بِنَبِيِّكُمْ هَذَا لَئِيسَ فِي قُلُوبِهِمْ
قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ بِكُمْ
ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا بَلْ كَانَ اللَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١١﴾

بَلْ ظَنَنْتُمْ أَنْ لَّنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ
وَالْمُؤْمِنُونَ إِلَىٰ أَهْلِيهِمْ أَبَدًا وَرَبِّينَ ذَلِكَ فِي
قُلُوبِكُمْ وَظَنَنْتُمْ ظَنًّا سَوْءًا وَكُنْتُمْ قَوْمًا بُورًا ﴿١٢﴾

гьесул щим бахъи ва гIазаб нужеес гIалгъараб къавм.

13. Жидеца Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ, гьесул расуласдаги иман лъоларел гIадамазе хIакълъунго ТIадегIанав Аллагъас жужахIалгъул гIазаб хIадурун буго.

وَمَنْ لَمْ يُؤْمَرْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا أَعْتَدْنَا
لِلكَافِرِينَ سَعِيرًا ﴿١٣﴾

14. Киналго зобалазулги ракъалгъулги ханлъи буго цохIо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ. Гьев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб гъабула жиндие бокъарав чиясе ва гьес мунагъалги чурула жиндие бокъарав чиясул.

وَاللَّهُ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَغْفِرُ لِمَن
يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا
رَّحِيمًا ﴿١٤﴾

ХIакълъунго ТIадегIанав Аллагъ вуголъана жинца мунагъал рахчулев ва жив гурхIулев.

15. Гьел ХIудайбияталда рачинчIого чIарал гIадамаз нуж гъазаватги гъабун гъанимат (давла) бакIаризе араб мехаль абизе буго: «Нижги риччанте нужгун цадахъ рачине»-абун. Нижги рагъизе руго нужгун цадахъ. Гьезие бокъун буго ТIадегIанав Аллагъас гъабураб къотIи хвезабизе, гьесул калам хисизе гъабизе.

سَيَقُولُ الْمُخَلَّفُونَ إِذَا انطَلَقْتُمْ إِلَى
مَعَانِهِمْ لَنَأْخُذُوهُمْ ذُرُوءًا يُغَيِّرُ يُدْرُونَ
أَن يُبَدِّلُوا كَلِمَ اللَّهِ قُل لَّنْ تَتَّبِعُونَا كَذَلِكُمْ
قَالَ اللَّهُ مِنْ قَبْلُ فَسَيَقُولُونَ بَلْ تَحْسُدُونَنَا
بَلْ كَاوُوا لَا يَفْقَهُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥﴾

КъуртIуби абулев гIалимас абуна: «ТIадегIанав Аллагъас жиндие хирияв аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вахIо гъабун лъазе гъабун букIана ХIудайбияталдаса тIаде руссараб мехаль Хайбаралда ине руго нуж, гъенир бергъинеге руго ва гьеб Хайбаралгъул гъанимат гъаб ХIудайбияталда рукIарал асхIабзабазе гурони щвезеге гьечIо абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ муъминзабазе гъабураб къотIи букIана гъаб гьел Маккаялда щвечIого, КагIба рукъалда тIаваф гъабичIого тIаде руссун, ракI къварильун рукIиндал. Гъаб къотIиги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе бугеб мугIажизат букIана: Гъаб сурат рештIине гъабун букIиндал ХIудайбияталдаса тIаде руссун рачIулаго Мадинаялда щвечIого нухдаго ругеб мехаль.

Дуца гьезда абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Нуж нижеда цадахъ рачIизе гьечIо! Гьеб Хайбаралгъул гъанимат ХIудайбияталда рукIарал асхIабзабазе букIине буго абун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цебекунго гъабураб къотIи буго»-абун. Гьел гIадамаз нужедахун абизе буго: «Гьеб жо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIукму гьечIо. Гьеб буго нужеца нижедехун хIал хъублъи гъабун нужецаго гъабулеб хIукму»-абун. Гьезул рагIи нахъе чIван ТIадегIанав Аллагъас абулеб буго: «Гьеб къавм буго жидеес

дунялалъе маслахIат бугеб жо гурони бичIчIунарел гIадамал»- абун.

Маккаялда аварагги ﷺ асхIабзабиги унеб мехаль гьел мунапикъзаби гьезда цадахъ ине разилъун рукIинчIо гьеб сафар букIиндал Аллагъасе ﷺ гIоло карIба рукъалда гIаваф гъабизе абун бухъараб. Жегиги хIинкьиги букIана Маккаялъул мушрикал рагъ гъабун къварилъи швейлдаги. Гьенисан сах-саламат гIаде руссунги рачIун Хайбаралда гъазават гъабизе унеб мехаль гьел мунафикъал гIадамазул хъул лъуна гъениб бергьенлъи швейлда ва гъенисан гъанимат швейлдаги. Гьеб дунялалъул нигIматалъе гIоло гьез абуна нижги риччанте нужгун цадахъ гьеб гъазаваталда абун.

ГIадегIанав Аллагъ жинда балъгоябги, загъирабги жо лъалев вугельул гьезул букIинесеб къисса аварагасда ﷺ бицана гъев Мадинаялда швеледего щебе.

16. Гьел ХIудайбияталда рачIинчIого чIун рукIарал гIадамазда дуца абе

МухIаммад ﷺ : «Нуж хадур ахIизе руго жидер къуват-гуч бугел къавмазда гъазават гъабизе. Гьезда нужеца рагъги гъабун нужер диналда руссине гъарила гьел, яги гьел рагъго гъабичIого нуже мутIигIлъизеги бегъила. Гьеб рагъ

гъабизе ахIараб мехаль нуж аварагасе ﷺ мутIигIлъгани

Аллагъасе ﷺ нуже лъикIаб ва берцинаб ажро къезе буго:

Дунялалъул рукъоб бергьенлъиги гъаниматги къезе буго, ахираталда алжанги къезе буго. Гьеб ахIиялъе мутIигIлъичIого нуж мугъбан руссани доб ХIудайбияталда ине ахIараб мехаль мугъбан руссарал гIадин, цинги нуже Аллагъасе ﷺ цIакъ гучаб жинца цIакъ унтизабулеб гIазабги гъабизе буго»-абун.

17. Аллагъасул ﷺ диналъе гIоло гъазават гъабизе къватIире рахъа абун

ахIараб мехаль гьеб ахIиялъе жаваб къезе кIвечIев бецав чиясе мунагъ гьечIо, рекъав чиясеги мунагъ гьечIо цоги щиб бугониги унти бугев чиясеги мунагъ гьечIо. ГIадегIанав Аллагъасе

мутIигIлъарал ва гьесул расуласеги мутIигIлъарал гIадамал

Аллагъасе ﷺ алжаналда жанир лъугъизе гъарула: жидеда

жаниса лъарал ва гIорал чвахулел бечедал ахал, ва берцинал

قُلْ لِّمُحَافَظِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سَتَدْعُونَ إِلَى قَوْمٍ أُولَىٰ بِأَسْ سَدِيدٍ يُقْتُلُونَهُمْ أَوْ يَسْلَمُونَ فَيَنْبُطِغُوا يُؤْتِكُمُ اللَّهُ أَجْرًا حَسَنًا وَإِنْ تَوَلَّوْا كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلُ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦﴾

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَىٰ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يَدْخُلْهُ جَنَّاتُ جَنَّةٍ يَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَنْ يَتَوَلَّ يَُعَذِّبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٧﴾

нигIматал ругел.

Аллагъасеги ﷺ аварагасеги мутIнгIльчиIого, гъез ахIараб мехаль гъазават гъабизе рахъичIого мугъбан руссарал гIадамазе Аллагъас ﷺ цIакъ гучаб, жинца унтIизе гъабулеб гIазаб гъабизе буго.

18. ХIакълъунго ТIадегIанав
Аллагъ разилъана жидеца дуге
байгIат гъабулел муъминзабаздаса

﴿لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ
تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ
السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَبَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا﴾

ХIудайбияталда гъветIалъул
рагIадалда гъокъ мун вугеб гIужаль.

Аллагъасда ﷺ лъана гъел муъминзабазул рекIель бугеб
ритIухъльи ва къотIи тIубазе бугеб къасд.

Аллагъас ﷺ гъел муъминзабазда хIалхъей ва ракI парахальи
рештIине гъабуна ва гъезие Аллагъас ﷺ жиб гIагардаго бугеб
бергъенлъиги къуна. Хайбар бахъана ва гъелъул гъаниматал щвана.
Ахираталда гъезие алжаналъул нигIматал рукIине руго.

19. Хайбаралдаса гъел муъминзабазе
гIемерал гъаниматалги къуна Аллагъас
ﷺ. Гъелдаса бай бихъун муъминзабазе
гIемераб бергъенлъи ва гъаниматал
къуна.

﴿وَمَعَانِهِمْ يَأْخُذُونَهَا وَقَانَ اللَّهُ عَزِيزًا
حَكِيمًا﴾

ХIакълъунго Аллагъ вуго жиндир гуч бергъарав ва жиндир
гIелму-хIикмат камилав.

20. ТIадегIанав Аллагъас нужее жегиги
гIемерал гъаниматал къотIи гъабулел
руго я гъал муъминзаби! Нужеца
гъел росизе руго Аллагъасул ﷺ
диналъе гIоло гъазаваталги гъарун.

﴿وَعَدَ اللَّهُ مَعَانِهِمْ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا
فَعَجَّلَ لَكُمْ هَذِهِ وَقَفَ أَيْدَى النَّاسِ
عَنْكُمْ وَلِتَكُونَ آيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيَكُمْ
صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا﴾

Гъаб Хайбаралъул гъанимат Аллагъас
ﷺ нужее хекого къуна. ГIемер рагъ
гъабичIого ва гIемераб гIакъубаги бихъичIого.

Аллагъас ﷺ капурал гIадамазул квралги къуна нужее зарал
гъабиялдаса. Гъеб Хайбаралъул агъло ва гъезулгун цо-цае кумек
гъабизе къотIи бугел къавмалги хIинкъана муъминзабазда рагъ
гъабизе. Гъал кIудиял бергъенлъаби Аллагъас ﷺ нужее къуна
гъел гIаламаталлъун рукIине муъминзабазе Аллагъасул свалат
салам лъеяв авараг ритIухъав расул вукIиналда жидеца тIоритIел
гъабулел. Гъев аварагасдалъун ﷺ ва гъесие къурал гIажаибал

гъунараздалъун Аллагъас ﷺ нужги тIоритIизе битIараб исламияб диналда.

Нужедаса хадур ругел муъминзабазеги далиллъун букIине ТIадегIанав Аллагъ жиндир къотIи тIубазе гъабулев вукIиналъе ва жидеца Аллагъасул ﷺ диналъе гIоло жигъад гъабураб мехаль гъезие дунялалъул рукъоб бергъенлъиги гъаниматги швезе букIиналъе ва ахираталда алжанал рукIине рукIиналъеги.

21. Цогинги кIудияб бергъенлъи буго Аллагъас ﷺ нужее къураб. Нужер гъелда хIалги кIозе букIинчIеб

وَأُخْرَى لَوْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا
وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٥١﴾

Аллагъасул ﷺ квер бакъиялдалъун

гурони. Гъаб буго Аллагъас ﷺ муъминзабазда Макка бахъизе букIиналдалъун рохел бицулеб заман.

ХIакълъунго Аллагъ гъеб бергъенлъи нужее къеялъе кинабго рахъалъан хIадурав вуго. Гъеб Макка бахъи ва гъеб нужее букIине букIин жиндиль шибго шаклъи гъечIеб амру буго. Гъев Аллагъ ﷺ вуго жиндир кинабго жоялда хIалкIолъи бугев.

Жиндие бокъараб жо бокъухъин гъабулев, гъаб кинабго махлукъалъул жив цогояв БетIергъан. Гъев БетIергъан Аллагъ жиндие рокъулел муъминзабазе квер бакъизе ва гъезие бергъенлъи къезе хIал кIолев вуго. Аллагъасулги ﷺ аварагасулги ﷺ тушбаби къезаризе ва шушах рихизаризе кIолев вуго. Гъев Аллагъас ﷺ жиндир муъминал лагъзадерие гъезда раклалдаго гъечIеб бакIалдасан ризкъи къола ва гъезул божиги гъечIеб мехаль бергъенлъиги къола.

Гъаб Аллагъасул ﷺ хIал кIолъиялда камилаб хIалалъ иман лъун хадуб Аллагъасул ﷺ диналъе гIоло гъазават гъабизе муъминчи хIинкъуларо. Киналго сабабалги рекъезе гъарун тушманасдаса бергъичIого ресго шиб абун хIадурлъун рагъ гъабизе рахъарал гIадамалги Аллагъас ﷺ квер бакъичIони рагъда бергъунаро. Рагъда бергъиги, къейги Аллагъасул ﷺ хIукму-къадаралда рекъон букIула. Гъеб гъазаваталда къватIире рахъи яги рахъун гутIи Аллагъасул ﷺ лагъзадерил гIамал буго. Гъеб гIамалалда рекъараб жазъ гъезие гъабизе букIинги хIакъаб жо буго. Гъаб бицараб жо тасдикъ гъабун ТIадегIанав Аллагъас абULEб буго:

22. Гъел капурзабаца нужеда рагъ гъабун букIарабаниги гъел нужедаса лъутун, тIурун ине рукIана. Цинги гъезие квербакъи гъабулев ва гъезие валилъи гъабулев шивго чиги вукIине вукIинчIо.

وَلَوْ قَتَلْتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوَلَّوْا الْأَذْيَرَتُمْ
لَا يَجِدُونَ وِلْيَةً وَلَا نَصِيرًا ﴿٥٢﴾

Гъаб амро гъадин бугониги ТIадегIанав Аллагъас жиндир xИкматалда рекъон XИудайбияталда сулхI гъабуна ва Маккаялгул мушрикалги муъминзабиги цоцазул би гIодобе тIеялдаса цIунана.

23. Гъаб рехсараб xИукму (жиндир аварагасе ва муъминзабазе бергъенлги къей, капурзаби къезе гъариги)

سُئِلَ اللَّهُ الَّتِي قَدْ خَلَّتْ مِنْ قَبْلُ وَلَنْ يَجِدَ

لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нух ва къагIида буго пересел умматазульго жиб букIараб. Гъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нух хисизабизе кIолеу чи дуда кидаго ватизеги гъечIо.

24. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужер БетIергъан, Маккаялда аскIор ругеб мехаль гъел мушриказул кверал жинца ккурав нужеэ зарал гъабиялдаса ва нужер кверал гъел мушриказдасаги ккурав нужеца гъезда масжидул xIарамалда аскIоб рагъ гъабиялдаса, нужер гъел мушриказда кверщел батун букIун хадуб.

وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَأَيَّدَكُمْ عَنْهُمْ

يَبْطِنُ مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ

وَكَانَ اللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٢٤﴾

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуголъана нужеца гъабулеб кинабго гIамал жинда бихулев.

Гъаб аят рештIине гъабиялъе сабаб бицана: XИудайбият абулеб бакIалда Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг ва асхIабзаби ругеб мехаль сардилъ тIаде кIанцIун гъезие гъара (xИила) гъабизе ва гъел чIвазе жал ургъарал мушриказул гъабкъоялда анцIгоялдаса гIемерал гIадамал жидеда Аллагъ разилгъаял асхIабзабазе кквезе щвана. Гъел аварагасухъе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рачун рачIараб мехаль, аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъездасан тIаса лъугъун, гъел нахъе риччазе xИукму гъабуна. Гъелдаса хадуб XИудайбияталгул сулхIги гъабуна.

25. Гъел мушрикал рукIана жицеа Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал ва нуж Маккаялда жанир рачIун кагIба рукъалда тIаваф гъабиялдаса жицеа нахъе чIварал. Гъединго жицеа нахъе чIварал Маккаялгул мискинзабазе гъан бикъизе абун гъел муъминзабаца цадахъ бачун бачIараб боцIи гъел мискинзабахъе щвеялдаса. Гъел мушриказул диналда рекъонги цIакъ квешаб ва къабихIаб гIамал букIана гъеб:

هُمْ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ

الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَالْأَهْدَى مَعَكُوفًا أَنْ

يَبْلُغَ مَحِلَّهُ، وَلَا يَجِدُ أَكْثَرُهُمْ فَهِيئَةً

مُؤْمِنِينَ لَمْ تَعْلَمُوهُمْ أَنْ تَطَّوَّهُمْ فُضِّصَ كُمْ

مِنْهُمْ مَعَرَّةٌ بِغَيْرِ عِلْمٍ لِيُنْجِلَ اللَّهُ فِي

رَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ

كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٢٥﴾

КагIба рукъалде тIаваф гъабизе гIадамал гъукъи ва Маккаялъул мискинзабазе бикъизе бачIараб боцIи гъезухъе швезе биччан гутIиги. Гъеб Маккаялда жанир нужеда жал гъаларел, жидеца иман лъурал бихьиналги руччабиги рукIинчIелани. Нужеда гъел лъачIого гъел чIван нуж кIудияб мунагъалъуль кколел. Аллагъас ﷻ нужеэ изно къезе букIана Маккаялда жанир лъугъун гъел мушриказда рагъ гъабизе.

Нуж Маккаялда жанир лъугъун рагъ гъабиялдаса Аллагъас ﷻ нахъе чIвана: Аллагъас ﷻ жиндие рокъарал гIадамал жиндир рахIматалъуль лъугъизе гъаризе гIологи. ХIакъикъаталдаги гъеб ХIудайбияталъул сулхI гъабун хаду Маккаялъул агълоялдаса гIемерал гIадамал исламияб диналда рачIана ва жидеца Аллагъасул ﷻ диналгье квер бакъи гъабулеллъунги хъвадана.

Гъел мушрикалги муъминзабиги Маккаялда жанир цоцадаса батIалъун рукIарабани ва муъминзабазе зарал ккела абун хIинкъиги букIинчIебани Аллагъас ﷻ гъел мушриказе цIакъ гучаб гIазаб гъабизе букIана.

26. Маккаялъул капурзабаца жидер ракIазуль муъминзабаздехун квешаб хIал хъублъи гъабураб мехаль ва гъез жидер жагъилияб чIухIиги, гIамалкIодолъиги загъир гъабураб мехаль, тIадегIанав Аллагъас жиндир расуласул рекIель гIодов виччай ва сабро бугольи рештIине гъабуна.

إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ
حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى
رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ
كَلِمَةَ التَّقْوَى وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا
وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٢٦﴾

Муъминзабазул ракIалги аварагасда ﷺ мутIигIлъиялда ва гъесул хIукмуялда разильиялда чIезе гъаруна ва гъел киналго; «Лаилагъа илIаллагъу МухIаммадун ﷺ расулуллагъи»- абураб калимаялда чIезе гъаруна.

Гъеб буго унго-унгоял муъминзаби жинда чIолеб, гъезул Аллагъасдаса ﷻ хIинкъи ва гъесул расулгъа ﷺ мутIигIлъи загъир гъабулеб калима. Муъминчиясда тIаде цо къварилъи бачIараб мехаль, гъесда сверухъ балагъалги лъугъараб мехаль, жинца гъаб рагIиги абун, гъелъул хIакъикъияб магIнаги рекIель жаниб лъугъизе гъабун жив Аллагъасда ﷻ ва гъесул расуласда вуссараб мехаль, гъев муъминчиясе дунялалъул киналго къварилъаби кIочон тола ва кинабго жинда тIаде бачIунеб амро: лъикIаб букIа, квешаб букIа, Аллагъасул ﷻ рахъалъан букIин лъан, гъев сабруялда вуссула.

ГъалмуъминзабирукIана Аллагъас ﷻ жидеэ цIоб рахIмо гъабизе

мустахIикъаллъун ва гьелъие агълолъунги. Жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун, гьесул расул ритIухъ гъавун, гьесул диналъул ахIкамал тIаде росун рукIиндал, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьезие дунялалда ва ахираталда лъикIлъи бугеб хIукму гъабун. **ХIакълъунго Аллагъ жинда кинабго жо лъалев вуго.** Жинца гъабугеб хIукмути гъеб хIукмуялъул киналго рахъал лъан, гьелъул авалалъул ва ахиралъул маслахIат лъан гъабугев вуго.

Гъаб ХIудайбияталда гъабураб сулхIги гьелъул загъираб рахъ бусурбабазе квешаб бугин кколеб букIана, амма гъеб сулхI гъаби исламияб дин бергъизе ва загъирлъизе бай бихъиялъе сабаблъун ккана.

Гъаб аяталда жаниб жиндир бицен гъабураб мушрикаца гъабураб гIамал кIодолъи ва жагъилияб чIухIи букIана гьел мушриказулгун сулхI гъабун хъвалеб кагъат хъвазе байбихъараб бакIалда мушриказ ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾-абураб рагIи хъвазе биччан гутIи. Хадуб «МухIаммадун صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ»-расулуллагъи»-абураб рагIи хъвазе биччан гутIиги. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гьел мушриказ гъабураб гIамал кIодолъиялъе сабруялдалъун жаваб гъабун. Гъев хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вукIана жиндир киналго гIамалал тIадегIанав Аллагъасул вахIюялда рекъон гъарулев. Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялдалъун гъабугеб сулхI букIана гъаб ХIудайбияталъул сулхIги.

Гъаб сулхIалъул къиса тIубазе гъабун, дагъабги баян бицун кIалъазе къотIи гъабун букIиндал, гъеб баян бицулеб буго ибну Касирица рицарал хIадисазул къокъабго хIасилги гъабун.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам АхIмадица бицараб хIадисалда буго: «Жидеда Аллагъ разилъаял Алмисвар ибну Махраматица ва Марван ибну ХIакамица абун: Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг ХIудайбияталъул сулхI гъабураб сональ гIумра гъабизе къасдалда къватIиве вахъун вукIана, гьесул рагъ гъабизе къасд букIинчIо. Гъев авараггун صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цадахъ анкънусго асхIабги вукIана, лъабкъоялда анцIго вараниги букIана Маккаялъул агълуялъе садакъаялъе хъун гъан бикъизе рачарал.

«Пасфан»-абураб бакIалда авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва асхIабзаби щвараб мехалъ, гьесда данде вачIана Бишру ибну Суфян абугев чи ва гьес абун: «Я расулаллагъи! Къурайшиял мун вачIугев вукIинги лъан дуда рагъ гъабизе къватIире рахъун руго. Жидеца гъалбацIазул цIакалги тIаде ретIун, мун маккаялда жанив лъугъизе теларо абун гъаялги гъедун, рагъе хIадурун руго. Халид ибну Валидги вуго чода рекIаразул къукъаги бачун «КурагIал гъанам»-абулеб бакIалда чIун»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунa: «Вай жидеда балагъ шваял Къурайшиял! Жал рагъаль кванан тIагаIаял! Гьел Къурайшиязе бугеб къвариъи щиб бугеб дун цоги гIадамал диналда ахIизеги, гъезулгун рагъ гъабизеги регIизе тани. Гьел цогидал гIадамаз дун чIвани Къурайшиязул мурад тIубалаан. Дун бергъани гьел Къурайшиялги исламияб диналда лъугъилаан жидееш щибго заралги гъечIого. Валлагъи дица гьел Къурайшиязда жигъад гъабизе буго Аллагъас ﷺ дун жиндалъун витIараб диналъе гIоло, Аллагъас ﷺ дие гъезда гIад бергъенлъи къезегIан яги гьел Къурайшиял нахъе хутIизегIан (дун хвезегIан)»-абун.

Хадуб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас жал унеб нух хисизе гъабун «хIудайбият»-абулеб рахъалдехун ине рукин лъазе гъабунa. Гьедин унаго «Саниятулмурар» абулеб бакIалде цвараб мехаль аварагасул ﷺ варани гIодобе чIана. АсхIабзабаца абунa: Гъев варани свакан гIодобе чIараб буго абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунa: «Гъаб варани свакан гъечIо, гьелъул свакалеб тIабиगतIи гъечIо. Гъаб варани гIодобе чIезе гъабунa пилазул (слонал) боял Маккаядла жанир риччачIого гIодоре чIезе гъарурав Аллагъас ﷺ. Валлагъи дихъе Къурайшиял рачIани жидеца гурхIел-рахIмо ва рекъел тIалаб гъабун, дица гъезие гъев гъарараб жо къезе буго»-абун. Цинги аварагас ﷺ гъев бакIалда рештIен гъабизе амро гъабидалго цо асхIабзабаца абунa: «Я расулаллагъи! Гъаниб лъим гъечIо, ниль кин гъанир чIолел абун. Аварагас ﷺ жиндир таргъа (сумка) рагъун цо чIор къватIибе бахъана ва гъев чIор цо бакъвараб гъуялда жаниб лъе абун абунa. Гъев чIор цо гъуялда жаниб лъуараб мехаль гъев гъуй лълъималъул цIуна.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас ва асхIабзаби гъев бакIалда гIодоре рештIун хIалхъараб мехаль аварагасдехун ﷺ божилъиялда рукарал ва гъесие хиянат гъабичIел «ХузатIат» къибилалъул Будаил ибну Варкъаъ абулев чи вачIана цо гIадамалгун цадахъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIал цIехезе. Гъесдаги аварагас ﷺ бицана жив асхIабзабигун цадахъ КагIба рукъалда зиярат гъабизе вачIарав вуго абун. Гъев Будаил ибну Варкъаъ Маккаядде ун, гъес Къурайшиязда абунa: «Нуж шакдарулел руго МухIаммадил ﷺ хIакъалъулъ. Нуж шакдаруге. Гъев вагъизе вачIун гъечIо, гъев зиярат гъабизе вачIун вуго»-абун. Къурайшияз абунa: «Валлагъи гъев МухIаммад ﷺ Маккаядла жанив лъугъиларо нижер разилъи гъечIого, нижеша гIарабиял кIалгъазе теларо МухIаммад ﷺ нижедаса бергъун вуго!»-абун.

Цинги Къурайшияз Микраз ибну ХIафс абулев чи витIана аварагасда ﷺ кIалъазе абун. Гъев чи вачIунев вихъаравго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Гъав чи вуго хIилла гъабулев чи»-абун. Гъев чи Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда ва асхIабзабазда ﷺ кIалъан тIаде вуссун индалго Къурайшияз АлхIулийс ибну Галкъамат абулев чи витIана аваргасухъе жегиги гъесул хIал цIехезе. Гъев чи вачIулев вихъараб мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Гъав чи жиндир къадро кIудияблъун бихъулев чи вуго. Нужеца гъесие рихъулеб бакIалда садакъаде хъезе бачIараб боцIи (варанаби) баче»-абун. Гъел варанаби Iемер ракъун рукIун цояз цоязда тIад бугеб рас кваналаго жинда данде рачIараб мехаль, гъев ХIулайс, аварагасда ﷺ аскIовго цвечIого нахъе вуссун ана ва гъес Къурайшиязда абуна: «Я Къурайшиял! БичасхIаги дида рихъана Маккаялда цвечIого жал нахъе чIвазе беъуларел, цояз цоязул рас кваналел ругел садакъаде рачIарл варанаби»-абун. Къурайшияз гъесул рагIиялдаги гIин тIамичIо, гъев ХIабашиязул наслойлъул чи вукIиналъ.

Цинги Къурайшияз ГIурват ибну МасIуд абулев чи витIана аварагасда ﷺ кIалъазе ва гъес абуна: «Я МухIаммад ﷺ! Дуца данде гъарун руго къватIахъе рукIунел, жидер къимат-къадро гъечIел гIадамазул боял ва гъелги рачун мун вачIун вуго дурго ватIаналда тIаде кIанцIун гъеб ватIан биххизабизе абун. Дида ракIалда ккола гъал чагIи дуда аскIосан лъутун ина абун ва метерисеб къоялъ мунго цохIо хутIила»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда нахъехун гIодов чIун вукIарав Абубакр асхIабасул цIакъ щим бахъана ГIурватил рагIи рагIидалго ва гъес цIакъ чорокал рагIаби абуна ГIурватида. ГIурватица абуна: «Гъав чи щив вугев я МухIаммад ﷺ!»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Гъев вуго абу КъухIафатил вас»-абун.

Гъев ГIурватица аварагасул ﷺ мегежалда квер битIун гъеб ккураб мехаль, аварагасда ﷺ нахъа ярагъги кодоб ккун вукIарав Алмугъират ибну ШугIбатица абуна: «Дуца квер нахъе босе дица гъеб къотIун гIодобе рехилелде ццебе»-абун.

Цинги гъев ГIурват Къурайшиязухъе тIаде вуссун ана ва гъес абуна: «Я Къурайшиязул жамагIат! Дун Кисра ханасухъе цвана, Къайсар ханасухъги цвана. ХIабашиязул улкаялда Нажашиясухъги цвана. Валлагъи дида гъев МухIаммадил ﷺ гъесул асхIабзабаца хъулухъ гъабулеб хIалалъ жиндир хъулухъ гъабулев цоги хан вихъичIо. Валлагъи гъав МухIаммад ﷺ гъел асхабзабаца абадиялъ живго тезе гъечIо ва, щибжо жидее къуниги, гъез МухIаммад ﷺ къватIивги къезе

гъечIо!»-абун

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас ГIусман асхIаб Маккаялда витIун хадуб «БайгIатул-ризван»-абураб къотIи асхIабзабазулгун гъабидалго. Маккаялъул агъоялъул рекIель Аллагъас ﷺ хIинкъи реххана ва гъел аварасулгун ﷺ маслихIат гъабиялда рачIана. Къурайшияз Сугъайл ибну ГIамру абулев чи витIана рекъел гъабизе ва гъесдаги амро гъабуна: «Дуца рекъел гъабе исана гъев МухIаммад ﷺ Маккаялда жанив лъугъинчIого нахъе вуссиналъул шартIалда! Валлагъи гIарабиял кIалъазе тезе бегъуларо МухIаммад ﷺ Маккаялда жанив лъугъун вуго Къурайшиязул изнуги гъечIого»-абун. Гъев Сугъайл вачIунев аварасда ﷺ вихъарабго гъес абун: «Къурайшиязе рекъел гъабизе бокъун буго гъав чи нилъехъе витIиналдалъун»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас ва Сугъайл гIемераб мехалъ цо-цаде кIалъан, ахирги къотIи гъабун кагъат хъвайлда ирга швараб мехалъ жинда Аллагъ разилъав ГIумар асхIаб Абубакр асхIабасухъе кIанцIана ва гъес абун: «Я Абубакр! Гъав МухIаммад ﷺ Аллагъасул ﷺ расул гъечIиш? Нилъги бусурбаби гъечIиш? гъел гIадамалги мушрикал гъечIиш? Нилъеца шай гIодогIанлъи къолеб нилъерго диналъе?»-абун. Абубакр асхIабас абун: «Я ГIумар: Мун гъев аварасда ﷺ гъабураб ишалда тIад чIа кин гъеб иш бугониги. Дица нугIлъи гъабулеб буго гъев МухIаммад ﷺ Аллагъасул ﷺ расул вуго»-абун. ГIумар асхIабас абун: «Дицаги нугIлъи гъабулеб буго гъев Аллагъасул ﷺ расул вуго»-абун. Цинги ГIумар асхIаб аварасде ццеве вачIана ва гъес абун: «Я расуаллагъи! Нилъ бусурбаби руго гуриш? Гъал гIадамал мушрикалги руго гуриш? Нилъеца шай гIодогIанлъи къолеб нилъер диналъе?»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Дун Аллагъасул ﷺ расул вуго, гъесул лагъи вуго, дун хилифлъуларо Аллагъас ﷺ дида гъабураб амруялъе. Дир божи буго гъев Аллагъас ﷺ дун гIададе хъезе гъавиларо»-абун.

Гъалдаса хадуб Жинда Аллагъ разилъав ГIумар асхIабас абулаан: «Дица гIемер кIалал ккуна, садакъа ккуна, дугIа гъабун, какалги рана гъаб дица аварасдехун ﷺ гъабураб каламалъул мунагъ чуризе бокъун ва Аллагъ ﷺ дидаса тIаса лъугъине бокъун»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас ГIали асхIаб аскIове ахIун гъесда амро гъабун: «Дуца хъвае: ﴿يَسِّرْهُ لَنَا وَيَشِدْهُ عَلَيْنَا﴾-абун Сугъайлица абун: Дида гъеб рагIи ва гъев рахIман лъаларо. Дуца хъвае: «Бисмикаллагъумма»-абун. (гъаб букIана Къурайшазул къотIи ва цогигаб жо хъвазе жинда лъун бай бихъулеб рагIи гъелъул магIна

буго: «Дица дур царалдалъун бай бихъи гъабулеб буго я дир Аллагъ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (абураб). Цинги аварасас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Гали асхIабасда абун: «Дуца хъвае: «Бисмикаллагъумма. Гъаб буго МухIаммадица صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ расулас, гъабураб къотIи»-абун. Цингиги Сугъайлица абун: «Нижеда лъаларо мун расулуллагъ вукIин. Гъеб нижеда лъалеб букIараб ани нижеда дуда данде рагъ гъабизе букIинчIо. Дуца хъвае: «Гъаб буго МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Габдуллагъил вас ва Сугъайл Гамрил вас жинда рекъараб маслахIат»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас абун: «Валлагъи дун Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ расул вуго, нужеца дун гьереси гъавуниги»-абун. Цинги хирияв аварасас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ГIалиасхIабасда абун: «Дуца хъвае: МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Габдуллагъил вас»-абун. Гали асхIабас абун: «Валлагъи дица дур цар хвезе гъабиларо гъаб кагъаталдаса»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас жиндирго квераль хвезе гъабун «Расулуллагъ»-абун хъвараб бакI...

Гъеб сулхIалъул кагътида хъвараб жоялъул хIасил букIана: «Къурайшаздаги аварасасдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъоркъоб къотIи гъабулеб букIана анцIго сональ цоцаде рагъичIого рукIине. Гъаб сональ аварасас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва асхIабзаби رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ Маккаялда жанир лъугъичIого нахъе руссине. Пасияб сональ Къурайшазул ханзаби Маккаялдаса къватIир ун аварасас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва асхIабзабазе رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ лъабго къоялъ Маккаялда рукIине изну къезе. Гъезухъ ярагъги гъечIого букIине лъелалда жаниб бугеб хвалчен гурони. Къурайшияздаса аварасасухъ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъутун арал гIадамал аварасас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъе руссизе гъарун Къурайшазухъ къезе. Аварасасдаса صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъутун Къурайшазухъ арав чи Къурайшаца нахъе къечIого тезе»-абун.

Гъаб кагъат хъван хадуб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас асхIабзабазда رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ амро гъабун жидеца цадахъ рачарал садакъаялъул варанаби хъве, расги кIкIвае, Гумраги биче абун. Хириял асхIабзаби гъеб амро цIакъ захIмалъун цонигиясе бищун цебе гъеб амро тIубазе кIоларого хутIанана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас гъеб сафаралда гъесул чIужу Уммусаламат йикIана. АсхIабзабазул хIал гъелда бихъараб мехаль Уммусаламатица абун: «Я расулаллагъи! Дуда бихъула буго гъаб къавмалда бугеб хIал! Дуца гъел асхIабзабиги тун дурго садакъаде бугеб варани хъве ва расги кIкIвае. Цинги асхIабзабаца дур амро тIубазе буго»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас жиндирго квераль вараниги хъуна, жиндир расги кIкIвана. Хадуб киналго асхIабзабацаги гъебго жо гъабун.

Цинги тIаде руссун жал Мадинаялда рачIулаго тIадегIанав Аллагъас жиндие хирияв расуласда ﷺ гъаб «сурагул ФатхI»-рештIине гъабуна ва аварагас ﷺ жиндир асхIабзабазе гъеб сурат цIалун гъезда рохелги бицана.

27. ХIакълъуго Аллагъас ритIухъаблъун

гъабуна жиндир аварагасе ﷺ

гъесда бихъараб хIакъаб макъу.

Аварагзабазда бихъараб макъу хIакъаб

букIуна, шайтIаналда кIоларо гъезие

зарал гъабизе ва гъезие макъиль

бугониги, хIакъикъаталда бугони

жидер батIулаб жо уяблъун бихъине

гъабизе.

Гъеб макъуги буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда макъиль бихъун букIана живги жиндир асхIабзабиги Маккаялда жанире лъугъана абун шибго жидее хIинкъьиги гъечIого, хадуб КагIба рукъалда сверун тIавафги гъабун цояз бетIеральул рас кIкIвана ва цояз гъеб рас къокъ гъабуна абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъеб макъу жиндир асхIабзабазда бицун букIана ва гъелги кутакалда роххун рукIана. Цинги ХIудайбияталдаги ун нахъе руссараб мехаль цо-цо иман загIифал асхIабзаби щакдарун гъез абун: «Валлагъи нильеца бетIерги кIкIвачIо, гъелъул рас къокъги гъабичIо, нильеда КагIба рукъги бихъичIо! Кибеха араб аварагасе ﷺ бихъун букIараб макъу?»-абун.

Цинги тIадегIанав Аллагъас гъаб аят рештIине гъабуна ва аварагзабазда бихъараб макъу ритIухъаб букIулеблъи бицана. Хадубги Аллагъас ﷺ муъминзабазда роххел бицун абун: «Валлагъи нуж КагIба рукъалда сверун бугеб масжидул хIарамалда лъугъине руго, инша Аллагъ. Нужеца ботIрол расги кIкIвазе буго, цояз гъеб рас къокъ гъабунги тезе буго. Нуж шибго жоялдаса хIинкъьизеги гъечIо. тIадегIанав Аллагъасда лъала гъеб сулхI гъабиялда жаниб бугеб маслахIат, жиб нужеда лъачIеб. Гъелъуль бугеб кIудияб хIикматги. Гъеб кинабго жо нужеда лъаларо.

Гъеб ХIудайбияталда сулхI гъабун хадуб гIемерал гIадамал исламияб диналда рачIана шибго рагъ гъабичIого. Гъеб сулхI гъабулеб мехаль азаралда шунусго гIадав асхIаб вукIун ватани, кIиги сонги гъоркъоб ун Макка бахъараб мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв авараггун цадахъ анцIазарго асхIаб вукIана.

Аллагъас ﷺ нуже гъеб Макка бахъилелде себе жиб гIагардаго

لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّسُولَةَ بِالْحَقِّ
لَتَدْخُلَنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ
آمِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا
تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ
دُونِ ذَلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿٢٧﴾

исламияб рагъи гъабуна. Цо гIалимзабаца абунa: ХIудайбияталъул сулхI гъабуна. Жиндилъ «БайГaгул ризван» гъабураб ва гъеб сулхI гъабуралдаса бай бихъун исламги гIатIилъараб. Цоги ГIалимзабаца абунa: Хайбар бахъи гъабуна нужеe Макка бахъилелде цебе абун.

**28. Гъев Аллагъ ﷻ вуго нужеца
жиндие гIабадат гъабизе хIакъав нужер
БетIергъан. Жинца нужеда жиндир
хIакъав расул витIарав; гIадамал жинца
тIоритIулеб къуръанги босун ва хIакъаб
исламияб динги босун.**

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ
الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَى
بِاللَّهِ شَهِيدًا

Гъев расул витIана жинца гъеб хIакъаб исламияб дин киналго диназда тIад загъир гъабизе, гъелдалъун цогидал киналго диналги насхо (хвезе) гъаризе. Гъев Аллагъ ﷻ гIезе вуго нугIлъун хирияв МухIаммад ﷺ жиндир расул вукIиналъе.

Жинда Аллагъ разилъаяв Тамиму Дариясдаса бицараб хIадисалда буго: «Дидa Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaг рагIана жинца абулeв: «Гъаб дин цвезе буго сордоги къоги цвараб щинаб бакIалда. ТIадегIанaв Аллагъас цониги рукъ тезе гъечIо жинда жганиб гъаб дин лъугъичIеб. Гъаб диналдалъун Аллагъас ﷻ муъминзаби кIодо гъаризе руго ва куфурзаби гIодогIан гъаризе руго»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

Цоги хIадисалда буго: «Нужеe гъаб дуниялалъул машрикъал ва магърибал рагъизе руго. Цинги исламияб хIукуматалъ гъел ракъазда тIад тарал киналго хIакимзабиги жуужахIлда жунире унел рукIине руго, Аллагъасдаса ﷻ жал хIинкъарал дагъалго хIакимзаби хутIизегIан»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

ХIудайбияталдаса нахъе руссун хадуб кIиги моцIги Мадинаялда бан сафар моцIалъ къватIире рахъун Хайбаралда гъазават гъабуна. Гъенирги ХIудайбияталда рукIарал асхIабзаби гурони рачичIо. Гъениса щвараб гъаниматги гъел асхIабзабазда гъоркъоб бикъана ва гъеб заманаялъ ХIабашияб улкаялдаса тIаде руссун рачIарал АбутIалибил ЖагIфарисе ва гъевгун падахъ рачIаразеге, Абумусал АшгIариясеге гъесул асхIабзабазеге къуна Хайбаралъул гъаниматалдаса бутIа.

Гъижраялъул анкъабилеб соналъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaг гIумра гъабизе ана жиндир асхIабзабиги падахъ ручун. Гъел Маккаялде щолеб мехалъ Маккаялъул ханзаби гъенисан къватIире ана: Гъезул яхI лъугъичIо аварaгасда ﷺ ва асхIабзабазда ралагъун рукIине гъез КагIба рукъалда тIаваф гъабулеб мехалъ. Цогидаб Маккаялъул агъло тIохазда тIаде рахун, рагъабазда, рагъабазда чIун Аллагъасул свалат

салам лъеяв аварасда ва гъесул асхIабзабазда ралагъун рукIана. Лъабго кьогI Маккаялда бан хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва асхIабзаби رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ тIаде руссун Мадинаялда ана. Гьижраялтул микъабилеб сональ аниIазарго асхIабги цадахъ вачун Макка бахъизе ана ва щибго рагъ гъабичIого хирияб Макка шагъар исламияб шагъарлун лъугъана ва хирияб КагIба рукъги хъанчаздаса бацIад гъабун цохIо Аллагъасе عَلَيْهِ السَّلَام гIибадат гъабулел рукълун лъугъана. АлхIамдулиллагъ!

29. Гъал мушрикаца жив гьереси гъавулев, гъез жиндие къварилъиги гъабулев МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хIакъав Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَام расул вуго. Гъев МухIаммадида صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цадахъ ругел асхIабзабиги жидеца капурзабазда цIакъ рагъ гъабулел руго, жал цоцадехун цIакъ гурхIулелги руго. Гъаб буго хIакъикъиял муъминзабазул сифат: Аллагъасулги عَلَيْهِ السَّلَام жидерги тушбаби капурзабазда жидеца тушманлъи гъабулел, жидее гъел цIакъ рихарал рукIин.

Ва амма муъминзаби цояв цоясда цIакъ гурхIулел ваццлун, васлун, эменлун вукIин.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасдаса бицараб хIадисалда буго: «Муъминзаби цоцазе рокъиялтул ва гъел цоцаде гурхIиялтул мисал буго цохIо къаркъалаялтул мисал: Гъеб къаркъалаялдаса цо лага унтараб мехалъ тIобарабго къаркъала рахIат хун, макъу тун лъугъула»-абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

Цоги хIадисалда буго: «Муъминчи цогияв муъминчиясе цохIо минагIадин вуго. Гъеб минаялтул цоялъ цояб цула гъабула»-абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

Гъаб хIадис бицулаго аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндир кIиябго квералтул килщал цоцалъе рахъана: Гъадин цояз цоял ккола муъминзаби абураб магIнаялда.

Дуда гъел муъминзаби рихъула жидеца гIемерал какал ралеллун; рукугI-сужда гъабун Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَام цIоб рахIматалда хъул лун жал хъвадулеллун, жидеца Аллагъ عَلَيْهِ السَّلَام разилъи тIалаб гъабулеллунги. Гъел муъминзабазул гъумералда гIаламат букIуна жидеца гIемераб сужда гъабиялтул. Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГIаббасица абуна: гъеб гIаламат буго гъел гIадамал берцинаб руцIулун

مُحَمَّدَ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى
الْكُفَّارِ رَحِمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّاعًا سَجَدًا يَسْتَغُونَ
فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي
وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي
الْتَّوْبَةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِغْيَابِ كَرِيعَ آخِرِ
سَطْرَةٍ. فَتَارَهُ. فَاسْتَعَاظَ فَأَسْتَوَى عَلَى
سُوقِهِ يُعْجَبُ الزُّرَّاعُ لِيُعْطِيَهُمُ الْكُفَّارُ
وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٥٩﴾

чѣялда руклунел рукIн. Дунялалъул хабар бицун, гIададисеб дагIба-
къец гIабун жидер гIумералъул берцинаб сифат тIаса ине гIабуларел
рукIула. **ГIаб муъминзабазул мисал бицун буго Тавраталда
жанибги.**

Жинда Аллагъ разилъаяв Жабирица абуна: «Жинца сардилъ какал
гIемер ралев чиясул гIумералда къад берцинаб сифат букIуна»-абун.
Цоги лъикIал гIадамаз абуна: «ЛъикIаб гIамалалъул рекIель нур
букIула, гIумералда гвангъиги букIуна, ризкъи гIатIилъиги букIуна,
гъев чи гIадамазеги вокъула»-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Пусман асхIабасдасаги бицана: «Цониги
чияс рекIель балъголъи бахчун бугеб мехаль Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** гъесул
гIумералда ва гъесул мацIалда гъеб балъголъиялъул асар загир
гIабула»-абун.

Ибну ХатIибица абуна: «ГIаб суждаялъул асар гIумералда
загирлъула»-абураб рагIиялдаса мурад гъечIо цо-цо чиясул нодоялда
лъугъулеб тIанкI гъев чияс къвакIараб бакIалда сужда гIемер
гIабураб мехаль. ГIаб рагIиялъул мурад буго гъев чи Аллагъасдаса
جَلَّ جَلَّ хIинкъарав, гъесие хIеларав вукIиналдалъун гъесул гIумералда
букIунеб берцинаб сифат. Цо-цо гIадамал руго жидеца гIемер какалги
ралел цинги гIадамазе къварилъиги гIабулел: Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** хIакъ
тIубаларел, жидеца гъибат-бугътан гIабулел, гIадамазул гIайибал
цIехон жидералго кIочон хъвадулел. ГIал гIадамазул гIумералда гъеб
берцинаб сифат букIунаро ва гъезул гIумер жиб бихъизе бокъулареб
букIуна»-абун.

**ГIал муъминзабазул мисал Инжилалда жанибги бицун буго жиб
бижун жиндир тIамах загирлъараб хуралда релъуна абун: цинги
гъеб бижараб жо шулияб, бицатаб лъугъулеб ва жиб бижун, бахъун
чIун хIубильун лъугъулеб ва гъеб хуралдалъун жидеца гъеб
бекъарал ва хъарал гIадамал роххун ва чIухIун рукIунеб. ГIаб
мисалалдалъун капурал гIадамазул кутакалда цимги бахъизе
гIабула. Муъминзаби гIемерлъи, гъезул къуват цикIин капурзабазе
цIакъ бокъулареб жо буго. гIаб мисалги Аллагъасул свалат салам лъеяв
аварагасе ва гъесул асхIабзабазе бачараб мисал буго. Исламияб дин
бай бихъуда цохIо авараг **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** вукIана, цинги дагъ-дагъ ккун гъесул
асхIабзаби гIемерлъана, исламияб динги тIибитIана ва гъелдалъун
капурзабазул цIакъ цимги бахъана. Амма гъезул цим бахъана абун
ТIадегIанав Аллагъас жиндир хIакъаб дин ракъалда тIад тIибитIизе
гIабицIого толаро.**

Жидеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ иманги лъун, аварагасда **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** нахъги**

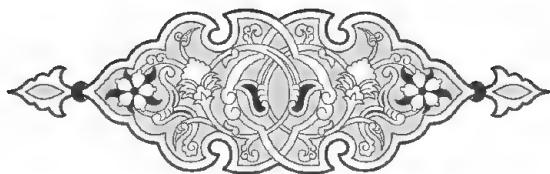
рильлѹн, лѹикІаб гІамал гѹабун хѹвадарал муѹминзабазе Аллагѹас ﷻ кѹотІи гѹабун буго гѹезул мунагѹал чурила абун ва гѹезие цІакѹ кІудияб ажро-кири гѹабила абун. Гѹеб ажроги Аллагѹ ﷻ разилтї буго, гѹесул нигІматазул алжаналги руго. Бищунго кІудияб ажро ахираталда ТІадегІанав Аллагѹ вихїи буго. Аллагѹас ﷻ тавпикѹ кѹеги жив разилѹулеб гІамал гѹабизе.

Хириял асхІабзаби жидее Кѹурѹаналда жаниб кІудияб рещ гѹабурал руго. Хасго гѹаб сураталда жаниб гѹел асхІабзабазе гІемер кІудияб рещ гѹабун буго. Гѹел асхІабзаби кІодо гѹаризе, гѹезул хІурмат ва адаб гѹабизе нилѹедаги тІадаб буго. АсхІабзаби рихарав, гѹезда квешаб рагІи абурав чи капурлѹула абуна гІемерисел гІалимзабаца.

Аллагѹасул свалат салам лѹеяв аварагас абуна: *«Нужеца дир асхІабзабазда квешаб жо абуге! Дир нафс жинда кодоб бугев Аллагѹасул ﷻ цІаралдалѹун гѹедулев вуго дун: Нужер цояс ухІуд мегІер гІадаб месед садакѹаде ва гѹазаваталѹе нафакѹаде кѹуниги, гѹев чиясул макѹам бащалѹуларо асхІабзабазул цохІо муд (якѹия, 600 гр.) яги гѹелѹул бащалтї садакѹаде кѹурасул макѹамалда»*-абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

Аллагѹасул ﷻ тавфикѹалдалѹун суратул ФатхІалѹул тафсир ва таржама хѹван тІубана .

Кинабого рещ ва щукру ТІадегІанав Аллагѹасе буго.

49. Сурагул ХIужурат

سورة الحجرات

Гъаб сураталда жаниб, жиб къокъаб букIингун цадахъ гIемер кIвар бугел масъалаби рицун руго. Исламияб тарбиялгул ва инсанасул маданияталгул (культура) хIукмаби жинда жанир рукIиналъ гъаб сураталда «тIабиғIат гIамал бицунеб сурат»-абун цIар тана цо-цо гIалимзабаца.

Сураталгул бай бихьи гъабун буго хирияв аварасул ﷺ мажлисалда ругеб мехалъ гъесул адаб гъабиялгул баян бицун. Гъесул рагIиялдаса цоги рагIи себе гъабун гутIи, гъесул хIукмуялдаса цоги хIукму себе гъабун гутIиги. Жиндир гIакъло бицун инсан кIалъазе рекъараб гъечIеблти бицун буго гъев аварасде ﷺ мушавара гъабун гурони ва гъес тIаса бицараб жо жинца тIасса бицун гурони.

Хадуб бицунеб буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда аскIоб гъаракъ борхунгутIиялгул. Гъев цогидал гIадамаздаса тIокI гъавун Аллагъас ﷺ расуллун гъавун вугелгул, гъесул адаб хIурматги цогидаздаса тIокIаб букIине ккола. Муъминзабаца цоцада нахъаса квешаб хабар бицизе бегъун гутIи, гъибат, бугътан гъаби кIудияб мунагъ букIин баян гъабун буго. Жинда хIакъикъат лъалареб хабар гIадамазда гъоркъоб бицунге абулеб буго, ракIалда ккараб цинаб пикруялда хадув унге абунги лъазе гъабулеб буго.

Инсанас цоги инсан махсароде гъави, гъесда тIад велъанхьи, гъесда бераль, квераль ишараби гъари къабихIаб тиша букIинги бицун буго.

Сураталгул ахиралда баян гъабулеб буго жидеда иман лъей цIохIо кIалзул рагIи буго абун ракIалда ккарал ва жалги муъминзаби руго абун аварасдахъе ﷺ рачIарал гIарабиязул хIал. Гъедин рачIараб мехалъ гIарабиязда баян гъабулеб буго иман-исламалгул хIакъикъат ва камилав муъминчиясул шартIалги рицунел руго. Гъел шартIалги руго ракIалъ иман лъурал рукIин, гъеб иман бацIадо, ширк гъабицIого лъураб букIин, жидеца жидер нафсаздальун ва боцIималалдальун Аллагъасул ﷺ диналъе гIоло жигъад гъабулел рукIинги.

Суратлда цIар тун буго «ХIужрабазул сурат»-абун, гъаб сураталда жаниб жидеда Аллагъ разилъаял муъминзабазул улбуллун жал ругел аварасул ﷺ руччабазул рукъзазул (хIужрабазул) адаб бицун бугелгул.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдагъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Я гьал иман лъурал гIадамал!
Нужеца кинабгIаги иш гьабуге
Аллагъасдаги гьесул расуласдаги
цебе.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْدُمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ
وَرَسُولِهِ وَأَتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١﴾

Гъев аварагъ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вугеб бакIалда цо масъала бачIараб мехаль нужеца
жаваб кьоге аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цере кIанцIун. Квен-тIех цебе бачIани
аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бай бихьичIого нужеца бай бихьуге квен кваназе.
Цо бакIалда унел ругони аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цере лъугъунге. **Нуж**
Аллагъасул гIазабалдаса хIинкъя ва гъев Аллагъасдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
гьесул расуласдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гIиссилъуге. **ХIакълъунго Аллагъ** вуго
жинда кинабго жо рагIулев ва кинабго жо лъалев.

2. Я гьал иман лъурал гIадамал!

Нужеца гьаракъ борхизе гьабуге

аварагасул гьаракъалдаса

гIадехун . Гъев аварагасда

калам гьабугеб мехаль нужеца

гьесулалдаса гьаракъ гIодобгIан гьабе,

гьесул адаб хIурмат гьабун.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْعُوا صُورَكُمْ
فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ، بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ
بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا
تَشْعُرُونَ ﴿٢﴾

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Нужеца гъединго гьаракъ борхизе гьабуге аварагасда
аскIор рукIун цо-цаде рагIи абулеб мехальги нужго ругеб мехаль
нужеца гьаракъ борхизе гьабугеб хIалалъ. Нужеца гъев аварагасда
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хитIабги гьабуге «я МухIаммад»-абун, гьесда хитIаб гьабе:
«Я расуаллагъи, я Набияллагъи» абун. Гъедин адаб тун нуж ругони
нужер кинабго лъикIаб гIамал гIададе хвараб букIине буго ва
нужеда гъеб гIамал гIадада хвараблъиги лъазе гъечIо. Гьаб аят
рештIине гьабун жидеда аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ адаб гьабизе лъаларел,
алахалда гIурал гIарабияз Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе
къварилъи гьабидалго ва гъез аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мажлисалда
гьаракъ борхун кIалъай гьабидалго. Гъединго гъез ахIулеб букIана: Я
МухIаммад! абун.

3. ХIакълъунго жидеца Аллагъасул
расуласда аскIор ругеб мехаль
гьаркъ гIодобгIан гьабугеб гIадамал
руго Аллагъас жидер ракIал
иманалъе ва Аллагъасдаса
хIинкъиялъе къачIарал, гIицI гьарурал гIадамал.

إِنَّ الَّذِينَ يُعْضُونَ صُورَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ
اللَّهِ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ
لِلتَّقْوَى لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٣﴾

Гъезие Аллагъасул ﷺ рахъалъан мунагъал чури буго ва кIудияб ажроги буго. Ахираталда гъезие нигIаматазул алжаналги руго.

4. ХIакълъунго жидеца дуда «я МухIаммадан» ахIулел Iадамал, жал дур руччабазул рукъалда аскIорги рачIун; гъел Iадамазул Iемерисел жидер Iакъло дагъал Iадамал руго.

إِنَّ الَّذِينَ ينادُونَكَ مِنْ وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ
أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٩﴾

Гъезда дур къадро-къимат лъалеб гъечIо ва дурадаб гъабизе кколеблъиги лъалеб гъечIо.

5. ХIакълъунго гъел Iадамаз мун къватIиве вахъинегIан сабро гъабун букIарабани гъезие цIакъ лъикIаб букIилаан. IадегIанав Аллагъ жинца мунагъал чурулев вуго ва жиндир лагъзадериде гурхIулевги вуго.

وَأَنَّهُمْ صَبَرُوا وَحَتَّىٰ تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَ خَبَرًا
لَّهُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥٠﴾

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул адаб тарал, гъесул рахIат хвезе гъабурал Iадамазе вагIза-насихIат гъабун, гъезда берцинаб адаб малъун кIалъалев вуго, гъезие Iакъуба-къварилъи гъабичIого гъездаса тIаса лъугъуневги вуго.

Гъаб кIиябго аят рештIине гъабиялъе сабаб бицана: Пуяйнат ибну ХIусайн ва Аль-акърагI ибну ХIабис абулев кIиго чи вачIана Бану таймазул лъабкъоялда анциго чигун цадахъ ва къалъул гIужалъ, Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг хIухъ бахъи гъабулев вугеб мехалъ, гъесул руччабазул рукъзабазда сверун лъугъун: «Я МухIаммад! Мун кив вугев? Нижехъе къватIиве вачIа!»-абун ахIдана. Гъаб адаб тей гъабидалго, IадегIанав Аллагъас хирияв аварагасул ﷺ адаб гъабиялда муъминзаби кантIизе гъарун гъаб кIиго аят рештIине гъабуну.

6. Я гъал иман лъурал Iадамал! Нужехъе цо хабарги босун цо пасикъав чи вачIараб мехалъ: Жиндир иман загIифав, жиндир рагIиялда божизе бегъуларев. Нужеца гъес бицараб хабар битIараб бугодай абун цIех-рех гъабе.

يٰۤأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِّنِي
فَبَيِّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِمِجَاهِلِهِمْ فَتُصَيِّحُوا
عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ كَذِمِينَ ﴿٥١﴾

Гъедин цIех-рех гъабичIони нужеда хIакъикъат лъачIого нужеца Iадамазе къварилъи гъабизе бегъула. Цинги нужги пашманлъизе руго нужеца гъабураб иш мекъи ккун батараб мехалъ.

Гъаб аят рештIине гъабиялъе сабаб бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Алвалид ибну Гукъбат абулев чи витIун вукIана АлхIарис ибну Зирар абулев чияс жиндир къавмаладаса бакIараб

закаталгул боцИи-мал гьесухъан босизе абун. Гьев Алвалид АлхIарисил къавмалгул бакIалде швезегIан ана ва цинги гьез жиндие зарал гьабила абун хIинкъун гьезул къавмалда тIаде инчIого нахъе вуссун вачIана. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасда гьес абун: «Я Расуллагъ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьеб АлхIарисил къавм муртадлгун буго (иманалдаса руссун купруялда ун руго) ва гьез закатги кьолеб гьечIо»-абун. Гьеб хабар рагIараб мехаль жидеда Аллагъ разилгъаял асхIабзабазул цо кьукъа АлхIарисилазда рагъ гьабизе ине хIадурлъана. Цинги ТIадегIанав Аллагьас гьаб аят рештIине гьабун.

Гьаб аяталда жаниб «пасикъав чи вачIараб мехаль» абиялъе сабаб буго: Исламияб жамагIаталгул асло ва гIуцIи буго цоцаде божулел рукIиналда, жидеца гьереси бицунасел рукIиналдаги. Цо муъминчияс хабар бицараб мехаль цогидал муъминзаби гьеб хабаралда божула ва гьеб хабар битIараб бугодай абун цIех-рех гьабизе къватIире рахъуларо. Гьедин бугельул ТIадегIанав Аллагьас муъминзаби кантIизе гьарулел руго кинавго чи жиндир хабаралда божизе бегулев вукIун гутIиялда ва жиндир иман камилав, жив Аллагьасдаса جَلَّالَهُ хIинкъулев вукIин лгъаларев чияс цо хабар бицараб мехаль гьеб хабаралда божун гIамал гьабизе бегун гутIиялда.

7. Нужеда лъае я гьал иман лъурал гIадамал, хIакългунго нужеда гьоркъов Аллагьасул جَلَّالَهُ расул вукIин, Аллагьасе جَلَّالَهُ жив хирияв, Аллагьас جَلَّالَهُ жив кIодоги гьавурав, жив гьава-напсалда, шайтIаналда нахъ вильгъунарев.

Аллагьас جَلَّالَهُ вахIю гьабураб дин жинца нужехъе швезе гьабулев ва жиндирго рахъалгъан ургъун жо бицуларев. Гьев расул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нуже бокъараб жоялда мутIигIлъулев вукIаравани ва нужеца бицараб жоялда рекъон гьес хIукмути гьабулеб букIарабани нуж нужеца шIакъ санагIат гьечIел, нуж гьалагIлъулел ишазулъ ккелаан. Нужеца гьев аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хIурмат гьабе ва гьесда гIинтIаме! Гьесда лгъала нуже маслахIат бугеб жо ва гьев вуго нужерго нафсаздасаги жив нужеда гурхIулев.

Кинниги ТIадегIанав Аллагьас нуже иман бокъизе гьабун буго, гьеб иман нужер раклIазе берцин бихъизе гьабунги буго. Аллагьас جَلَّالَهُ нуже рихизе гьабун буго куфруги, пасикългъиги, гIассилгъиги. Гьаб буго ТIадегIанав Аллагьас нужеда гьабураб кIудияб цIоб рахIмат, жинца нуже цIобого кьураб хиралгъи. Гьаб нигIматалда даимго шукру

وَأَعْلَمُوا أَن فِيكُمْ رَسُولَ اللَّهِ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ
مِّنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُّمْ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ
الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ
الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ أُولَٰئِكَ هُمُ
الَّذِينَ يُشِيدُونَ ۝٧

гъабизе т1адаб буго. Гъал берцинал сифатал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидее кърал муъминзаби руго жал х1акъаб диналда ва бит1араб нухалда ругел.

8. Гъаб нужее къраб иман-ислам

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан нужее

бугеб хиралъи буго ва ниг1матги буго. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда кинабго жоялъул х1акъикъат лъалев ва жиндир х1укму-къадаралъуль г1адилав, жинда жаниб х1икмат гъеч1еб х1укму жинца гъабуларев.

فَضَلًا مِنَ اللَّهِ وَنِعْمَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٨﴾

9. Муъминзабазул к1иго къркъа цоцаде рагъулел ругони нужеца гъезда гьоркъоб маслах1ат гъабе ва гъел рагъизе

риччаге! Цо къркъа маслах1ат босич1ого

погидаб къркъаялда данде зулму

гъабизе лъугъани нужеца гъеб жинца

зулму гъабулеб къркъаялда данде рагъ

гъабе гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ х1укмуялда

буссинег1ан ва гъеб къркъаялъ г1ассильиги зулмуги тезег1ан.

Гъеб къркъа Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ х1укмуялда буссун хадуб нужеца

гъеб к1иябго къркъаялда гьоркъоб маслах1ат ва рекъел гъабе.

Гъеб маслах1атги рит1ухъаб гъабе, цояб къркъаялъе зарал

бугеб гъабуге. Нужеца киналго ишазуль шарг1ияб г1адло ц1уне.

Х1акълъунго Аллагъасе рокъула жал рит1ухъал, жидеца шарг1ияб

г1адло ц1унулел г1адамал.

Гъаб аят решт1изе гъабиялъе сабаб бицун «Асбабу Ннузул»-абураб

т1ехъалда жаниб анкъго бат1ияб сабаб рехсон буго ва щибалъе

х1адисги бицун буго. Гъеб киналъулго х1асил буго бусурбабазул к1иго

чи, яги г1емерал г1адамал цо-цаде къецандизе ва рагъдезе лъугъараб

мехаль гъел ах1изе ккола Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ шарг1алда. Гъезда гьоркъоб

гъабулеб х1укмуги шарг1алда рекъон ва рит1ухъаб х1алаль гъабизе

ккола. Шарг1алда рач1иларо жал абун цояб къркъа ч1араб мехаль

гъезда рагъги гъабун гъел шарг1алда рачизе ккола.

Гъаб исламияб улкаги, Илагъияб х1укмуги гъеч1еб заманаялъ

капурзабазул зулмуялда гъокъ ругел бусурбабазда к1оларо жив

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ шарг1алда вач1иларо абун ч1арав чи гъесда рагъги

гъабун гъев шарг1алда вачине. Гъесда берцинаб ваг1за-насих1ат гъабун

бусурбабих1укмугъабизе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ шарг1алдарач1изе кколеблъи

бицина. Бусурбаби жидеда гьоркъоб бугеб даг1баялъе х1укму гъабизе

капурзабазул къануналде унеб заман буго гъел бусурбаби х1акъикъиял

وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَىٰ فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّىٰ تَنَالِيَ إِلَىٰ أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَتَتْ فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا بِاْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٩﴾

гъечІеблѣи, гъезул иман-ислам цохІо мацІалда, яги гъезда лъураб исламияб цІаралда бан хутІун букІин баянлъараб заман.

Гъаб цебехун бицараб хІукму жегиги мухІкан гъабун ПІадегІанав Аллагъас абулеб буго.

10. ХІакълъунго киналго муъминзаби

поцазе вацал руго. Гъедин бугелъул

нужеца нужер кІинго вацасда гъоркъоб

рекълел гъабе. Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ

хІинкъа. Гъесул гІазабалдаса хІинкъун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ

гІассильуге.

Гъедин нуж хъвадани нужеда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ **гурхІизе вуго.**

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хІадисал гІемерал руго гъаб мастьалаялде жал хурхарал.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам Бухарияс рицарал хІадисал руго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунa: «Бусурман чи бусуранчиясул вац вуго жинца гъесие зулму гъабуларо ва цогидас гъесие зулму гъабизеги биччаларо»-абун.

Цоги хІадис буго: «ПІадегІанав Аллагъ жиндир лагъасе квер бакъулевлъун вукІуна гъев лагъ жиндир вацасе квер бакъулевлъун вугебгІан мехаль»-абун.

Цоги хІадис буго: «Муъминчияс жиндир вацасе ракІ-ракІальго дугІа гъабураб мехаль малаикас абунa: «амин» Дугеи гъебго жо буго»-абун. Гъаб дугІа лъикІабги, квешабги букІине бегъула, гъедин бугелъул дуца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лагъзадерие къварилъи гъабун, гъез дуге квешаб дугІа гъабиялдаса хІнкъa!»-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абубакр асхІабасдаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас цо къоялъ минбаралдаги вахун хутІба гъабуна, гъевгун цадахъ Пали асхІабил вас ХІасанги вукІана, жидеда Аллагъ разилъаял. Авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цин гъев ХІасанида валагъун, цинги гІадамаздехун валагъун кІальгелев вукІана ва аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: «Гъав дир вас сайид вуго (жиндир къадро кІудияв, жив кІодогъавизе мустахІикъав вуго). ПІадегІанав Аллагъасда хъул буго гъав вас сабаблъун кІинго кІудияб исламияб къукъаялда гъоркъоб рекълел гъабила»-абун. Гъаб амро Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абухъин ккана. ПІиракъалъул агъло Пали асхІабасе, хадуб гъесул вас ХІасание халифалъиги къун гъезда нахърилълъун рукІана. Шамалъул агъло МугІавиятие халифалъиги къун гъесда нахърилъулъ рукІана.

Гъаб кІинго кІудияб исламияб къукъаялда гъоркъоб рагъ ккун гІемераб би гІодобе гІолебги букІана. Жинда Аллагъ разилъаяв ХІасаница

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلَحُوا بَيْنَ
أَخَوَيْكُمْ وَأْتُوا اللَّهَ تَعَالَى تَرْجَمُونَ ﴿١٠﴾

(аварагасул ﷺ яс ФатИматил ва Гали асхIабасул вас) жив халифалгун вукIине мустахIикъаб бугониги, жинца гъеб халифалгун вукIин тана МугIавиятие, живги гIодов чIана, жинда хадур рукIарал бусурбабиги гIодор чIезе гъаруна. Гъаб маслахIаталдалгун гъеб кIиго кIудияб къукъаялда гъоркъоб букIараб рагъ тIагIине гъабуна. Аллагъас ﷺ гъеб аварагасул ﷺ агълуялгъул баракат нильсеги швезабегн.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анас асхIабасдаса бицараб хIадисалдаги буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Дуца дур вацасе квербакъи гъабе гъесие зулму гъабулеб мехаль ва гъес цогидазе зулму гъабулеб мехальги»-абун. Дуца абуна: Я расулаллагъи ! Жиндие зулму гъабулеб мехаль квербакъи гъаби кин букIунеб дида лъала. Жинца зулму гъабулеб мехаль кин гъабулеб квер бакъи?»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Дуца гъев нахъе чIвае жинца зулму гъабиялдаса. Гъеб буго дуца гъесие гъабулеб квербакъи»-абун. ХIадис имам Муслимина бицана.

Гъаб кIиго аяталда жаниб бицараб жоялдаса гIалимзабаца хIукму босана бусурбабазул кIиго къукъа цо-цаде багъулеб бугониги гъел капураллгун рукIунаро, гъел чIвазе нухги букIуларо капурчи хIисабалда. Жинда тIаде кIанцIарав бусурманчи жиндир агъло боцIи нафс цIунун чIвазе ихтияр букIуна, гъедингурого жал чIезаризе кIолареб хIал бугони, амма чIвазе тIадаб букIунаро. Цо къукъа шаргIияв имамгун цадахъ бугони, цогидаб къукъа гъесда данде бахъун бугони гъел жал данде рахъаразда рагъ гъабизе бегъула шаргIияв имамгун цадахъ лъугъун. Жал данде рахъаразда капурзаби абуларо гъел капурзаби гъечIебгIан мехаль. Гъезда цIар буго «Бугъатал»-абун. Гъелгъул магIна буго жал мутIигIлъичIел, квешал абураб. Гъал бугъатал капурзаби рукIула абулеб къукъа буго «Хаварижал» ва «МугIтазилатал» жидеда абулел, агълу сунаталдаса жал къватIире рахъарал къукъаби.

Гъаб масъалаги жакъа бичIчIизе кколеб масъала буго. Гъаб бутелгъул бусурбабада гъоркъоб питна гIемерлъараб заман. Жиндирго нафсалгъул, щайтIаналгъул мурад гъабун цо бусурманчи цогидав бусурманчияс капур гъабулеб, гъев чIвазе изноги кколеб. Аллагъас ﷺ ниль цIунаги нильер нафсалъе бокъараб жо битIараблгун бихъун Аллагъасул ﷺ шаргI хвезе гъабулеллгун рукIиналдаса.

11. Я гъал иман лъурал гIадамал!

Нужер цо къавмалъ цогидаб къавм
махсароде гъабуге! цо чиясе цогидав чи
жиндаса гIодовегIанлгун вихъуге! Дол

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَا يَسْخَرُوْكُمْ مِّنْ قُوَّةٍ
عَسَىٰ اَنْ يَّكُوْنُوْا خَيْرًا وَّمِنْهُمْ وَلَا يَشَآءُ مِّنْ نِّسَاءٍ
عَسَىٰ اَنْ يَّكُوْنَ خَيْرًا مِّنْهُنَّ وَلَا تُلْمِزُوْا اَنْفُسَكُمْ

жал гIодогIанлъун рихъарал
гIадамал Аллагъасда ﷺ аскIор
гъздаса лъикIал рукIинеги бегъула!.

وَلَا تَبَرُّوا بِأَلْقَابِ الْفُسُوقِ
بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَنْ لَّمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ
الظَّالِمُونَ ﴿٤٩﴾

Цо муъминал руччабаца погидал
муъминал руччабиги жидедаса
гIодогIаналлъун гъаруге!

Аллагъасда ﷺ аскIор дол гIодорегIан гъарурал руччаби рукIине
бегъула гъздаса гIемерго лъикIал. Нужеца нужерго нафсазда
гIайибалги чIваге! ай бусурбабаца цо-цаде гIайиб чIваге Бусурбабаца
цоцалазда гIайиб чIвазе, гъезул гIайибалги цIехезе бегъуларо. Нужеца
цоцалазде гъесие бокъулареб цIаралдалъунги ахIуге! ТIокI цIарал
лъун, гъел цIараздалъун гIадамазда ахIуге. КIиго, я гIемерал цIарал
цогоял гIадамазда ругеб мехаль гъел цоцадаса батIа рахъиналъе гIоло
лъолеб тIокIцIарги гъев чиясе рихулареб, гъесие щибго нукъсанлъи
бачIунареб букIине ккола.

Цо инсан муъминчилъун вукIун, цинги гъес жинда «пасикъчи»
абизе рес лъугъунеб гIамал гъаби цIакъ квешаб жо буго. Диналъул
вацазе рихулеб жо гъаби, гъезие рихулеб рагIи бициги пасикъав чиясул
пиша буго.

Гъаб рагIиялъе цоги магIна гъабуна: «Цо чияс иман лъун хадуб гъесда
мун пасикъав чи вуго, гIасияв чи вуго аби квешаб ва кIудияб мунагъ
буго»-абун. Гъаб магIна гъабурав гIалимас абун: Цо чияс тавбоги
гъабун гъев иман-исламалда вачIун хадуб гъесда жиндир цересел
мунагъал рицун мун гIассияв пасикъав чи вукIана аби, кIудияб мунагъ
буго абун.

Гъадинал гIамалал жидеца гъарурал гIадамал гъеб гIамал
гъабиялдаса руссун, тавбо гъабун хъвадичIони гъел гIадамал руго
жидеца жидерго нафсазе зулму гъабулел гIадамал Жидер нафс
жужахIалда кколеб гIамал гъабиялдалъун.

12. Я гъал иман лъурал гIадамал!

Нуж рикIкIалье нужер ракIалда
кколел, жидер хIакъикъатги лъаларел
пикрабазда нахърилъIыиялдаса, гъезда
рекъон хIукму гъабиялдаса, гъеб
пикруялда рекъон муъминзабазда
гIайиб чIаваялдасаги.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّخِذُوا كَثِيرًا مِّنَ
الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا
يَغْتَبِ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن
يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا
اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾

ХIакълъунго цо-цо пикраби жал
щайтIаниял, жиндалъун инсан мунагъалъуль кколел рукIуна.
Нужеца гIадамазул гIайибал цIехоге, гъезул хабаралда бальго

Генеккуге! Нужер цояз цогидазда нахъаса гьибатги гьабуге. Гьев чи ццеве гьечӀеб мехаль гьесие бокъулареб жо бицун, гьесул нафс ва къадро гӀодогӀанлъулеб жо бицун кӀальаге. Гьеб цӀакъ кӀудияб мунагъ буго. **Нужер цонигиясе бокъулишха жиндир данилъул вац хвараб мехаль гьесул гъан кваназе? Гьеб нужее цӀакъ бокъизе гьечӀо.**

Гьеб цӀакъ ракӀ къалеб, къабихӀаб гӀамал буго.

Гьадинабго къабихӀаб гӀамал буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ шаргӀалда гьибат гьабиги. Инсанасул гъан кванай къабихӀаб жо буго, гьеб гьабиялда цониги нафс разилъулареб. Гьев инсан жиндир вац вугони, гьесул гъан кванай цӀакъго къабихӀаб букӀиларишха? Гьев вац хун хадуб гьесул гъан кванай кигӀан къабихӀаб ишха букӀинеб? Гьадинаб баянаб мисал бачун ГӀадегӀанав Аллагъас нильеда лъазе гьабулеб буго гьибат гьаби цӀакъ кӀудияб мунагъ букӀин. Ва амма гьеб гьибат гьабиГӀадаб инсан жиндаса хӀинкъулареб цоги мунагъги гьечӀо! **Нуж Алагъасдаса хӀинкъа! Гьесул гӀазабалдаса хӀинкъун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гӀассилти гьабуге. ХӀакълъунго гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца цӀакъ гӀемер тавбо къабул гьабулев ва жиндир муъминал лагъзадерида жиндир гурхӀел-рахӀмо гӀемерав.**

Гьал аятазда жаниб ГӀадегӀанав Аллагъас цӀакъ берцинго баян гьарун руго муъминзабаца тезе кколел квешал тӀабигӀатал. Гьезие нильеца баян къечӀониги гӀолеб хӀалги буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: *«Цо чи цогидазул хабаралда Генеккараб мехаль, гьел гӀадамазе гьев Генеккизе бокъунги гьечӀого, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ахираталда гьев чиясул гӀундузда жаниб биараб тӀохъи тӀола»*-абун.

Цогиги аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: *«Нуж цӀуне рекӀел пикрабаздаса. Гьел пикраби руго бицунго гьересиял харбал»*-абун. КӀиябго хӀадис имам Бухарияс бицана.

Гьаб хӀадисалъулги, аяталъулги мурад буго диналъул вацасул хӀакъальулъ квешаб пикру гьабуге абураб. ЛъикӀаб пикру гьаби какараб гьечӀо. ЦӀакъго какараб жо буго хӀакимас жиндир пикруялда рекъон, жиндие хӀужа-далил гьечӀого хӀукму гьаби. Гьадин хӀукму гьабурав чи жужахӀалда ккеялда хӀинкъи буго.

**13. Я гьал гӀадамал! ХӀакълъунго Дица
нуж рижун руго бихъинабги цӀуябги
жо данделъун. нуж киналго цохӀо**

Адамил ва ХӀавал лъимал руго. Нужер умумулги гьединго цохӀо тухум буго.

Нужее цоял цогидаздаса чӀухӀизе шибго гӀилла гьечӀо. **Дица нуж**

يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اِنَّا خَلَقْنٰكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ وَّاُنْثٰى وَجَعَلْنٰكُمْ
شُعُوْبًا وَّقَبَاٖۗٔلَ لِتَعَارَفُوْۤا اِنَّ اَكْرَمَكُمْ عِنْدَ
اَللّٰهِ اَتْقٰىكُمْ اِنَّ اَللّٰهَ عَلِيْمٌ خَبِيْرٌ ﴿١٣﴾

батли-батлияб кьибил ва тухум гьабун рижана нуж цоцалазе лъазе, нужеца цо-цазе квербакъиги гьабизе. Пуланав чи пуланаб наслоялълун чи вуго абун лъазе. Нуж дица рижич!о нужеца тухум-кьибилалдалълун цоцаде тушманлъи гьабизе. Х!акълълунго Нуж цоял цогидаздаса хира гьарулеб ва т!ок! гьарулеб жо буго Аллагъасда ﷻ иман лълун, гьесул г!азабалдаса х!инкълун, гьесие мут!иг!лълун хъвади. Х!акълълунго Аллагъ вуго жинда кинабго жоялълун загъирги бат!инги лълалев. Жиндир лагъзадерил иман лъейги, куфру-ширкги лълала, ва гьел лагъзадерие мустах!икъаб жоги лълала Аллагъасда ﷻ. Гьадин бугелълун нужеца нужерго нафсал к!одо гьаруге, нужги насаб-тухумалдалълун ч!ух!даруге.

Байзави абулев г!алимас абуна: Насаб тухум цо-цо бак!алда жиб хал гьабулеб амро бугониги (ригъин гьабулеб бак!алда хал гьабула гьеб), гьеб иман-исламалда данде ккун ц!акъго нахъер!ан бук!уна ва бакъ баккараб мехаль ц!ваби т!ерхълун унел г!адин иман исламалда борцараб мехаль цогидал рецц бакъ гьабулел жал цереса т!аг!ун уна.

Иман ислам бугел г!адамазда гьоркъобги жиндие Къуръан х!адис ва шарг!ияб г!елму лълалев чиясул даража къасси зодире рихълунел ц!вабиги, ц!ураб сардилъ моц!ги х!исабалда буго: Ц!вабазул кенч!ей моц!аль ссвине гьабич!ониги моц!рол нур ва гвангъи ц!акъго ц!ик!араб бук!уна.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Бишунго лъик!ав, хирияв чилълун вук!ине бокъарав чи Аллагъасдаса ﷻ х!инкъа абе!»- абун.

Цоги хирияв аварагас ﷺ абуна: «Киналго г!адамал к!иго тайпаялда руго: Цо чи вуго жинца лъик!ли гьабулев, жив Аллагъасдасаги ﷻ х!инкъарав. Гъав чи Т!адег!анав Аллагъасе хириявги вуго. Цоги чи вуго жив къосарав, жинца къабих!ал г!амалал гьарулев. Гъав чи Аллагъасе ﷻ ц!акъ г!одог!анав вуго» абун. Х!адис ибну абиХ!атимица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абубарзат ал-Асламияс бицараб х!адисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: Я гъал жидер мац!алдалълун иман лълурал, жидер рак!азулъ иман лълугъич!ел г!адамал! Нужеца бусурбабазда гьибат гьабуге! Нужеца гьезул г!айбал ва мунагъал ц!ехоге! Гьел бусурбабазул г!айбал жинца ц!ехарав чиясул г!айбал Аллагъас ﷻ ц!ехола. Аллагъас ﷻ жиндир г!айбал ц!ехарав чи жиндир рукъовго вук!адго Аллагъас г!адамазда цеве къват!ив ч!ивазе гьавула» — абун. Х!адис имам абуДавудица бицана.

Исламияб дин буго киналго г!адамал ращад гьарулеблълун жиб бач!араб. Щиб милат бугониги, кинаб кьер бугониги, шал умумул ругониги

«Лаилагъа Илла Ллагъу Мух1аммадун ﷺ русулуллагъ»-абураб раг1и абураб мехаль гьел киналго г1адамал цоцаде башадаллгун лгъугъуна. П1адег1анаб къадроялгун ч1и вугониги, жив т1ом ч1ег1ерав лагъ вугониги гъав к1иявго ч1ясул х1укму исламияб диналда жаниб башадаб буго. Гъабго мисал буго капурзабазулги. Цо капурчи цоги капурчиясдаса ват1а гъавуларо гьесул насаб тухум хал гъабун. Исламияб диналда рекъон инсан к1иго тайпаялда вуго: Муъминчи ва капурчи. Гъаб гуреб цогидаб хал гъаби буго шарг1алда рекъон кколареб.

Нилгъер халкъалда гьоркъоб буго цакъ шарг1алда хилапаб «лагъзал»-абун цо г1адамазда абулеб г1адат. Гъаб буго муъминчи жиндир к1алдисан къват1ибе гьеб раг1и бач1иналдаса х1инкъизе кколеб бак1. Гьеб буго жагъилаб г1амал. Жинда Аллагъ разилгъаяв Г1умар асх1абасул хилафаталда чуял рекеризе гъарулеб къец гъабулеб бук1адго цо т1ом ч1ег1ерав къибт1иясул чу бергъун буго Г1амру ибну Г1асс асх1абасул васасул чуялдаса. Цинги гъев Г1амрол васас дов къибт1иясда къабун буго «Муниш вугев дир чуялдаса себе чу бекеризе гъабулев чи?»-абун. Гъав Г1амрол вас жиндир тухум къибилалдаса ч1ух1ун к1алгъан вуго ва гьесда рак1алда ккун буго дов т1ом ч1ег1ерав къибт1ияв жиндаса къадро дагъав вуго абун.

Цинги жинда Аллагъ разилгъаяв Г1умар асх1абас абун буго: «Гъал г1адамал жидер улбуз х1уриялгун (узденаллгун) гъарун руго! Нужеца кидал гьел лагъзаллгун гъарурал?» – абун. Гьеб раг1иялгун маг1на буго нуж ч1ух1уге нужер тухум-къибилалдалгун, нужеца г1адамал г1одорг1анги гъаруге. Гьел киналго г1адамал жидер рижиялда (гъариялда) жанир х1уриял руго, цо Аллагъасул جَلَّالُه лагъзалги руго, цо Адамил лгъималги руго абураб.

14. Цо аг1рабиязул къукъаялгъ абулеб буго нижеца иман лгъуна абун. Дуца гъезда абе Мух1аммад ﷺ :

«Нужеца иман лгъун гъеч1о. Нужеца абе ниж мутг1иг1лъана абун.(ай исламалда рач1ана абун) Жеги нужер рак1азда жаниб иман лгъугъун гъеч1о ва гьелгун

х1акъикъат нужеда бич1ч1унги гъеч1о. Нуж унгого Аллагъасеги х1алалгъ, гьесул расуласеги мутг1иг1лъани ва нужеца камилаб х1алалгъ иманги лгъуни Аллагъас جَلَّالُه нужеца нужер г1амалазул ажро-кири гъабизе буго ва шибго жо гьеб ажроялдаса нукъсанги гъабизе гъеч1о.

Х1акъльунго Г1адег1анв Аллагъ вуго жинда нужер х1ал лгъалев ва

﴿قَالَ الْأَعْرَابُ آمَنَّا قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَلَكِنْ قُولُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ وَإِنْ تُطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ، لَا يَلِتْكُمْ مِنْ أَعْمَالِكُمْ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

нужеда жив гурх1улев»-абун.

Гъаб аят решт1изе гъабунa Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгасухъе рач1ун бану Асадилал абулеб 1арабиязул кьукъаялъ жалго рещун хабар бицидалго. Гъеб сон бук1ана бакъ бан, хур бижиц1ого, ракъи бугеб сон. Гъел аг1арабиязе бокъун бук1ана «нижги муъинзаби руго»-абун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгас гъезие садакъадул боц1иялдаса бут1а къезе. Гъезул рек1ел ният загъир гъабун 1адег1анав Аллагъас гъезул х1ал баян гъабунa ва гъел х1акъикъияб иман лъеялда ах1ана. Жидер иман камиал, иманальул рит1ухъал муъминзаби рехсон 1адег1анав Аллагъас абулеб буго:

15. Х1акъикъиял муъминзаби руго
жидеца Аллагъасдаги **جَلَّ جَلَالُهُ**, гъесул
расуласдаги иман лъурал 1адамал:
цинги жидер рек1ель шибго шакльиги
хут1ич1ел жидер иман лъей бит1араб

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿٥٥﴾

бук1инада. Жидеца Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** диналъе 1оло жидерго
боц1и-малалдалъун ва чурхдуздалъун гъазаватги гъабулел.

Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** разилъи 1алаб гъабун жидер рух1 бичулел, жидер маг1ишатги кьолел. Гъеб Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** разилъи гуреб жо жидеца 1алабги гъабуларел. Гъал 1адамал руго жидер иманальул рит1ухъал муъминзаби.

Х1акъикъияб иманалье 1адег1анав Аллагъас лъабго сифат шарт1 гъабун буго: Рак1 парaxатлъун, якъинго Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** ва гъесул расулалда божи, гъез бицараб х1укму къабул гъаби. Гъаб х1алалъ иман лъун хадув жив шакдаруларев вук1ин.

Гъаб сифат ц1акъ камилаб бук1ана жинда Аллагъ разилъияв Абубакр асх1абасулъ. Гъедин бук1иналъ гъесда ц1арги бук1ана Абубакр-Ссидикъ абун: (Жинца ц1акъ рит1ухъ гъабулев).

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaг Миг1ражалда араб сордоялъ жинда Аллагъ разилъаяв Абубакр Маккаялдаса къват1ивехун вук1ана. Радал аварaгас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** жиндир Миг1ражалъул хабар бицараб мехаль цо-цо иман загл1пал 1адамал шакдарана. Абубакр асх1абасде данде ц1варав чияс гъесда абидалго: «Гъав дур гъудулас 1ажаибаб жо бицулеб буго! Жив Акъсаялдаги шун т1ад вусанин цо сордоялда жанив!»-абун. Абубакрица абунa: «Валлагъи гъеб раг1и Мух1аммадица **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** абун батани дига гъеб хабар рит1ухъ гъабула»-абун.

Лъабабилеб сифат буго: «Жидер боц1и-малалдалъун ва нафсаздалъун Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** диналъе 1оло жигъад гъабулел»-абун. Гъаб сифат гъаб заманаялъ жиб батизе зах1матаб сифат буго. Жигъадалъул ц1ар

бахъараб мехаль гIадамазул хIалги хисулеб буго. Амма ПIадегIанав Аллагъасул калам хисизабизе лъилго хIал кIоларо, гьелъул батIияб магIна гъабизеги бегъуларо. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бахъи бугеллъун гъарурал муъминзабазе камилаб иман кьолеб буго. Гъезул хъул лъолеб жоги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи букIунеб буго. Гъеб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи шъезе бокъарав чияс Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъулеб гIамалги гъабуелб буго. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъ кьеги жив разилъулеб гIамал гъабизе.

16. Дуца Абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «Нужеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъазе гъабулебищ бугеб нуж щиб диналда ругеб?»-абун. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъалев вуго зобалаздаги ракъалдаги бугеб кинабго жо. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда кинабго жо лъалев.

قُلْ اتَّقُوا اللَّهَ يَدِينَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٦﴾

Гъаб рагIи такрар гъабиялдаса мурад буго зобалазда бугеб кIудиябги, ракъалда тIад бугеб гъитIинабги, инсанасул рекIель бугеб хивалги шибехун букIарабги, хадуб букIинесебги кинабго жо лъалев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, гьесда щибго жо бальго хутIуларо абун мухIкан гъабун, гьел жидер иман загIифал гIадамазда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лъай ракъарагIалда швараб букIин бичIчизе гъаби.

17. Цо агIрабияз жидеца исламияб дин боси дуда бицулеб буго МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъеб дие гъабураб лъикIлъи бугеб гIадин. Дуца гъезда абе: «Нужеца дида бицуге нужеца исламияб дин боси ва гъеб дие гъабураб хъулухълъун рикIкIуге. Гьелъул лъикIлъи нужеего букIине буго.

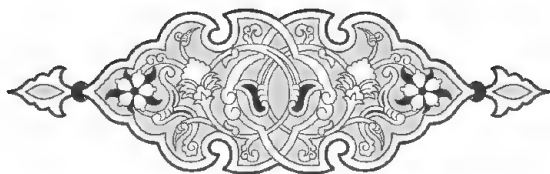
يَمُنُونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمُؤْأَعَلَىٰ إِسْلَامِكُمْ بَلِ اللَّهُ يَمُنُ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ لِلْإِيمَانِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٧﴾

ПIадегIанав Аллагъ вуго жинца нуж иманалда тIоритIарав ва нужеда кIудияб шоб рахIмоги гъабурав. Нужеца иман лъуна абураб рагIиялъуль нуж ритIухъал ратани нужеда гъаб хIакъикъат лъае»-абун.

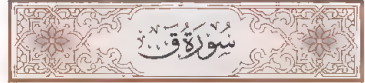
18. ХIакълъунго ПIадегIанав Аллагъасда лъала зобалаздаги ракъалдаги бугеб бальгояб жо. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда бихъулев вуго нужеца гъабулеб кинабго гIамал.

إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ غَيْبِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

Гъадиनाव БетIергъан Аллагъасе мутIигIлъун гъев разилъи тIалаб гъабун хъвади буго гIакъилал муъминзабазул гIамал. Гъав БетIергъан

50. Сурату Къаф

Гъаб сураталда жаниб исламияб гІакъидаялгъул аслабилгъун ругел Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъави, аврагази ритІухъ гъари, ахират букІин ва хІисаб-мизанги, жазагъи букІин бицунеб буго.

Сураталгъул аслияб бакІ ккун буго хун хадур тІаде рахъине гъариялгъул ва гъеб заманаялгъ инсанасул букІунеб хІал бициналгъ. Сураталгъул бай бихъи буго муширикаца жинда инкар кколеб букІараб ва жидеца гІажайблги гъабулеб букІараб хун хадур тІаде рахъине гъаризе рукІин бицун гъезухъе жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдалгъун хІинкъи кьолев расул вачІиналгъул бицунеб.

Хадуб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІал кІолъиялда тІоритІел гъабулел кІудиял гІаламатал рицун руго: Зобал-ракъазда, хур-хералда, гІорал-лъаразда ралагъун, гъезул пикру гъабун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда, гъесул хІалкІолги гучаб букІиналда, гъеб хІалкІолги гучав Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ хун хадур тІаде рахъине гъаризе кІолеблгъиялда далил бачиялда ва гъелда иман лъеялда ахІулел руго.

Цересел умматаз Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар кквеялгъул, аварагази عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва ахират гъереси гъабиялгъул бицун, гъезда цвараб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалгъул бицун Маккаялгъул мушириказе хІинкъи кьолеб буго.

Хватил кьогІгъиялгъул ва мехтелалгъул бицун, тІаде рахъине гъариялгъул хІинкъи бицун, хІисабмизаналгъул захІмалги бицун, капурзабазул гъеб кьолялгъ букІунеб хІал бицун инсанасе вагІза гъабулеб буго жив Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие гІибадат гъабиялда вачІине ва къиямасеб кьолялгъул хІинкъиялдасаги, гІазабалдасаги жив хвасарлгъизе.

Сураталгъул ахиралдаги хварал тІаде рахъизаризе Исафил малаикас ссуралгъуб пугалгъул бицунеб буго. Гъеб ссуралгъуб пураб мехалгъ кинабго халкъ жидерго хобаздаса къватІуре рахъула ракъалда тІаде тІибитІараб гарцІазул хІисабалда: гІемерлгъун, цо-цаде хур-хун. «Гъаб хирияб Къуръаналдалгъун дуца умматалгъе вагІза гъабе ва гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда ахІе, гъеб вагІза босине буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса хІинкъулев чияс»-абун абулеб буго хирияв аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Къаф. Жиндир къадро кIудияб, жиб хирияб
Къуръаналдалъун гьедулев вуго ТIадегIанав
Аллагъ.

ق وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ ١

Жиндие хирияв МухIаммад ﷺ хIакъав расул вукIиналда
ва хун хадур гIадамал тIаде рахъине гъариги хIакъаб жо
букIиналда.

2. Амма Маккаялъул агълуялъ жидехъе
вачIарав авараг ритIухъ гъавичIо
ва гъез гIажаибаб жолъун рикIкIана

بَلْ يَجْعَلُونَ آيَاتِهِمْ مُنْذِرًا فَبَالَ

жидедаго гъоркъоса жидее Аллагъасул ﷺ
гIазабалдалъун хIинкъи къолев расул вачIин.

الْكَافِرُونَ هَذَا شَيْءٌ عَجِيبٌ ٢

Гъел капурзаца абунa; «Гъаб цIакъ гIажаибаб жо буго»-абун. Гъел
гIажаиблъизе щибго гIиллагI букIинчIо. Гъезухъе расуллъун витIарав
МухIаммадги ﷺ гъел киналго жиндир ритIухълъиялда ва аманат
бугев вукIиналда мукIурав вукIана. Гъез гIажаиблъи гъаби ва инкар
кквей букIана ахIмакъаб чIухIи сабаблъун ва жидерго жагъилаб
гIамалкIодолъи загъир гъабун.

3. Гъел капурзабаца хун хадур тIаде
рахъине гъариялда инкар ккун абунa:

إِذْ آمَنَّا وَكَانَ آتِذَاكَ رَجْعَ بَعِيدٍ ٣

«Ниж хвезеги хун ракълъун лъугъун
хадурги чIагойищ гъарулел? Гъеб тIаде рахъине гъари буго жиб
букIине дандега кколареб, батIулаб жо»-абун.

4. ХIакълъунго Дида лъала гъел
гIадамал хун хадур ракъаль кванан
гъезул гъанги, биги, дагълъулеблъи ва
тIагIунеблъи. Дида щибго жо балъго
хутIуларо.

فَدَلَّ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ

حَفِيفٌ ٤

Жегиги дида аскIоб буго кинабго махлукъальул хъвай-хъвагIай
жинда тIад бугеб ЛавхIул-махIфузги. Гъадианаб камилаб лъаялъул
БетIергъанасда данде рахъун гъел мушрикаб абулеб буго ниж ракълъун
лъугъун хадур тIаде кин рахъизе гъарулел абун.

5. Гъаб инкар кквеялдаги тIад жиб
баянаб, хIакъаб Аллагъасул ﷺ каламги
гъереси гъабуна гъел мушрикаца, жидехъе
гъеб бачIун хадуб.

بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَهُمْ فِي أَمْرٍ

مَرِيعٍ ٥

Гъеб жидер инкаралъулъ ва Къуръанги, аварагги ﷺ гьереси гъавиялъулъ гъел мушрикал жидер цо ккураб гІакъло-пикру гъечІого руго. Жидеца гъеб Къуръаналда цин сихІро буго абула, цин гьереси буго абула, цинги шигІро буго абула. Гъебго жо абула аварагасул ﷺ хІакъалъульги.

6. Гъел инкар чагІи жидеда гІад ругел зобалаздагІаги кин ралагъуларел.

أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ

Киндай Дица гъел гІаде рорхун ругел абун ва киндай бакъ-моцІалдалъун, цІвабаздалъун берцинги гъарун ругел.

بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ ﴿٦﴾

Ва гъел зобалазда щибго жагъалаб бихъа-къотІараб бакІги гъечІо абун.

7. Гъаб ракъги Дица цІан битІизе гъабуна жинда гІад гІадамал чІезе, гъез яшав гъабизе санагІатаб хІалалъ.

وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوْسِيًّا وَأَنْبَتْنَا

Гъеб ракъалда гІад рорхатал мугІрул гъаруна, гъеб ракъ цо хІалалда жидедалъун чІеялъе сабаблъун рукІине.

فِيهَا مِنْ كُلِّ رَوْحٍ يَهْبِجُ ﴿٧﴾

Ва Дица гъеб ракълда гІад бижизеги гъабуна кинабниги тайпаялъул берцинаб, жиндаса бер боххулеб ах-хур, хер-гІегъ ва цогіадабги чІаголъи.

8. Гъаб кинабго жо Дица бижана ва гъабуна

بَصِيرَةً وَذِكْرَىٰ لِكُلِّ عَبْدٍ مُّنِيبٍ ﴿٨﴾

жидеца иман лъун, жал Аллагъасда ﷻ руссарал гІадамазе вагІзалъун ва гъезул рекІель иманалъул нур цІикІунеблъун.

9. Дица зодиса рештІизе гъабуна жиндиль баракат бугеб лъим. Гъеб лъималдалъун Дица бижизеги гъабуна кинабго ахги ва жиб бекъун, лъилъун бакІарулеб хурги.

وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُّبَارَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ

جَنَّتِ وَحَبَّ الْحَصِيدِ ﴿٩﴾

10. Гъединго жал рорхатал чамастакил гъутІбиги рижине гъаруна, жидеда гІад поцаде хурхараб гІемераб чамастак бугел.

وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لِّهَاطِلٍ مُّزَيَّدٍ ﴿١٠﴾

11. Гъаб ах-хур ва чамастакил гъутІбиги Дица рижине гъаруна гІадамазе ризкъилъун. Гъеб ах-хур бижине гъабун Дица жиб хун букІараб ракъги чІаго гъабуна.

زَرْقًا لِلْعِبَادِ وَأَحْيَيْنَاهُ بِلَدَةٍ مَّتَّكَذَلِكَ

الْخُرُوجِ ﴿١١﴾

Гъаб хвараб ракъ чІаго гъабиялда релъун буго хварал гІадамал
чІаго гъарун тІаде рахъине гъариги. Гъеб ТІадегІанав Аллагъасе
щибго захІмалъи бугеб иш гъечІо.

12. Гъал Маккаялъул Къурайшияздаса

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَأَصْحَابُ الرَّيْسِ

цереккун НухІил къавмалъги,

وَقَوْمُ ١٢

Самудиязги, гъезул нахъе хутІарал

«асхІабу ррасси»-абулеб къукъаялъги

гъерси гъаруна жидехъе ритІарал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ.

«АсхІабу ррасси» щал ругел абун тафсиралъул гІалимзабазул
хилаф буго. Цояз гъеб ШугІайбил къавм буго абун цо гъуялда
асхІор рукІарал цинги гъенир жанире рортизе гъарун жиде гІазаб
гъабурал. Цояз Самудиязул къавм буго абун. Цогидаз ХІабибу
Нажар абулев муъминчи чІван жидеца гъуялъуве реххарал
гІадамал руго абун.

13. ГІаділазги, пиргІавницаги, ЛутІил

وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ وَلُحُوتٌ ١٣

къавмалъги гъаруна жидехъе рачІарал

аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъереси.

14. Ахал-рохъал гІемерал ШугІайбил

وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمُ تُبَّعٍ كُلٌّ كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ

къавмалъги, Яманалда вукІарав

وَعِيدُ ١٤

ТуббагІ ханасул къавмалъги;-гъал

киназго гъереси гъаруна жидехъе

рачІарал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва гъезие хІакъаблъун лъугъана Дица

жал гъалаг гъарила абун гъабураб къотІи.

Гъал киналго жиде мустахІикъаб гІазаб гъабун Аллагъасе جَلَّالَهُ гъалаг
гъаруна. Гъединго гъаб Маккаялъул агъло гъалаг гъабизеги кІола
ТІадегІанав Аллагъасда гъез иман лъечІони ва расулсе гъабулеб
къварилъиги жибго течІони.

15. Дун гІажиз гъавичІо гурищ щибго

أَفْعِمْنَا بِأَلْحَاقِ الْأَوَّلِ بَلْ هُمْ فِي لَبْسٍ مِّنْ

жоялъ, щибго жо гъечІеб бакІалдаса гъаб

خَلْقٍ جَدِيدٍ ١٥

халкъ Дица бижулеб мехаль?

Гъал гІадамал хун хадур тІаде рахъине

гъаризе кІола Дида, щибго жо гъечІеб бакІалдаса гъал рижизе
кІвараб хІалалъ. Киниги гъал мушрикал жал хІайранлъун руго
ва щакдарулелги руго хун хадур жал тІаде рахъине гъарила
абураб амроялъулъ. Гъезда гъеб амро бичІиизе бокъун гъечІелъул,
гъеб гъезул нафсазе цІакъ рихунги бутелъул, щиб хабар бицунги
жидеца гъелда инкар ккун чІолел руго гъал мушрикал. Гъез инкар
ккуна абун Аллагъасе جَلَّالَهُ жиндир хІукму-къадар тІубазе гъабичІого

телищха?!

16. ХІакълъунго гъав инсан Дица
вижана ва Дида лъала гъесул раклалда
буклунев вас-васги, шакдариги.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعَلَهُمُ اسْمًا مِّنْ دُونِ اسْمِهِ فَخَسِبَ عَنْهُ رَبُّهُ
وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ﴿١٦﴾

Дун гъев инсанасда глагар вуго Дир
гелмуялъул рахъалъан гъесул горбода бугеб бидул рихъалдасаги.
ИбнуКасирица абун: «Дир малаикзаби руго гъесда цлакъ глагарда ва
гъез гъесул кинабго гламал хъвала абураб магІна буго гъаб рагІиялъул.
Гъаб магІна гъадин букІиналда тІоритІел гъабулеб буго гъалда хадуб
бугеб аяталъги»-абун.

17. Гъев инсанасда тІад вакил гъавун
тарав кІиги малаикас данде босун хъвала
гъесул щибаб рагІиги гламалги. Цояв
кваранаб рахъалда гІодов чІун вуклунев
цогияв квеглаб рахъалда гІодов чІун вуклунев.

إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ
غَيْثٌ مِّنْ عِندِ رَبِّهِمَا ﴿١٧﴾

18. Гъев инсанас цохІо рагІиги абуларо
гъеб рагІи хъвазе хІадурун малаик вуклун
гурони: жив кивего гъев инсангун цадахъги вуклунев.

مَا يَلْفُظُونَ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨﴾

ТІадегІанав Аллагъ жинда кинабго жо бихъулев, рагІулев, лъалев
вугониги, гъев Алагъас жиндир лагъзадерил гламал хъвалел малаикзаби
тун руго: Къиямасеб къоялъ хІисаб-мизан гъабулеб мехаль гъев инсан
жиндир гламал тІаде хъвараб кагъат жинда кодобе къун гъеб гламал
жинца гъабураб букІиналъе мукІур гъавизе. Гъал малаикзабиги цо
сордокъоялда жанив ункъго вуклуна. КІиги радал вачІунев ва кІиги
къасси вачІунев. Гъезул цояв кваранаб рахъалда гъажалда тІаде чІола
ва гъес инсанас гъабураб кинабго лъиклаб гламал хъвала. Цогиялав
квеглаб рахъалда гъажалда тІад чІун гъес инсанас гъабураб кинабго
квешаб гламал хъвала.

Ал-Алуси абулев гІалимас абун: «Гъал малаикзаби инсанасул гламал
хъвазе теялъул хІикмат буго гъесда лъараб мехаль жинца гъабураб
кинабго гламал хъвалел бугеблъи, гъев инсан лъиклаб гламал гъабиялда
гъесизе (гъетІизе) ва квешаб гламал гъабиялдаса нахъеги къазе»-абун.

19. Гъев инсанасда тІаде хвалил
мехтелалги рачІуна, гъелъул захІмалъи,
къварилъиги бачІуна, жиб хІакъаб
жолъун бугеб хІалалъ.

وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ
مُخْتَلِئًا ﴿١٩﴾

Гъеб хвалил къогІлъи ва захІмалъи букІанаха мун жиндаса
лъутулев, вахчулевлъун вукІараб жо я гъав инсан! КигІанго

инсанасе бокъичІониги гьесда тІад хвел бачІине букІин хІакъаб жо буго ва гьєб хвалил мехтелги, кьогІлџиги цІакъ захІматаб жо буго абураб магІна буго гъаб аяталъул.

Жинда Аллагъ разилъаяй Гаишатидаса бицараб хІадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда хвалил унти тІаде бачІараб мехалъ гьєс жиндир гьумералдаса гІетІ бауІцІунєб букІана ва жинцаги абулеб букІана: «СубхІана-Ллагъи! ХІакълъунго гъаб хвелалъул цІакъ гучал мехтелал руго!»-абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

20. Хварал гІадамал тІаде рахъине гъаризе وَنُفِخَ فِي الصُّورِ ذَلِكَ يَوْمُ الْوَعْدِ ﴿٢٠﴾
ссуралъуб пураб заман буго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
инкар ккун рукІарал гІадамазе гІазаб гъабизе кьотІи гъабураб
кьо тІаде швараб заман.

21. Гьєб кьоаялъ шибаб нафсги бачІуна وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّعَهَا سَائِقٌ وَشَهِيدٌ ﴿٢١﴾
жив цеve кьотІулев малаикгун ва жиндие
нугІлџи гъабулев малаикгун цадахъ.
Цинги гьєв инсанасда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъанги абула:

22. «ХІакълъунго мун цІакъ гъапулго لَقَدْ كُنْتَ فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا أَفْكَفْنَا عَنْكَ
вукІана гъаб кьо дуде тІаде бачІине غَطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ ﴿٢٢﴾
букІиналдаса. Гъанже дунялалъул рукъор
дур гІиналдаги, бералдаги, раклалдаги тІад
букІараб пардав Дица тІаса ине гъабуна.

Жакъа дуде шибго жоялъул ургъел гьєчІо цохІо гъаб дуде тІаде бачІараб амроялъул гурони. Мун гьєлдаса гъапул гъавулеб, машгъул гъавулеб шибго жо гьєчІо! Дур берзул канлъиги жакъа цІакъ лъикІаб, лебалаб буго. Гьєлџие квал-квал гъавулеб шибго жо хутІун гьєчІелъул»-абун.

23. Къиямасєб кьоаялъ гьєв инсангун цадахъ وَقَالَ قَرِينُهُ، هَذَا مَا لَدَىٰ عَيْنِي ﴿٢٣﴾
вукІарав малаикас абула:
«Гъав чи вуго Дуца дун жиндир гІамалал хъвазе вакил гъавун
вукІарав чи. Дица духъе гъав чи вачун вачІана ва гъасул гІамалал
хъварал кагъталги рачІана»-абун.

24. Гьєл малаикзабада Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
рахъалъан абула: «Нуж кІиясго жужахІалда أَلْقِيَا فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٢٤﴾
жанире рехе кинавниги жив капурав, жинца хІакъаб жоялда
инкар ккун вукІарав, жив гъаб кьоалдаги божулев вукІинчІєв
чи!»-абун.

25. Жинца кинабго лъикІлџи нахъе чІвалєв مَنَاعٍ لِّلْخَبَرِ مُعْتَدٍ مُّرِيبٍ ﴿٢٥﴾
вукІарав. Паризаяб закат-сахІ кьолєб

букІинчІев, жинца зулмуги гьабулеб букІарав, хІилла-макроги гьабулев вукІарав, жиндир диалъуль щакдарулевги вукІарав.

26. Жинца Аллагъгун جَلَّالَهُ падахъ цоги алагъги гьавун гьесие лагъгьи гьабурав. Гьав чи нужеца рехе цІакъ гучаб жужахІалъул гІазабалъуль!»- абун.

الَّذِي جَعَلَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَأَلْقِيَاهُ فِي الْعَذَابِ الشَّدِيدِ ﴿٢٦﴾

27. Гьеб жужахІалда жанив ккедалго инсанас щайтІаналда гІайиб чІван абула: Гьаб щайтІаналь къосизе гьавуна дун абун. Гьеб гІайиб жинде рехидалго гьев чигун падахъ букІараб щайтІаналь абула:

﴿قَالَ قَرِينُهُ رَبَّنَا مَا أَطَعَيْنَاهُ، وَلَكِنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿٢٧﴾﴾

«Я нижер БетІаргъан! Дица гьев чи къосизе гьавичІо. Гьев живго вукІана хІакъаб жоялдаса цІакъ рикІіадаб къосиналъуль»-абун.

28. Аллагъасул جَلَّالَهُ рахъалъан гьезда абула: «Жакъа нуж Дида цереги чІун поцаде гІайибал чІван кІалъаге!

قَالَ لَا تَخْتَصِمُوا لَدُنِي وَقَدْ مَنَنْتُ إِلَيْكُمْ يَا لَوْعِيدٍ ﴿٢٨﴾﴾

ХІакъълунго Дица нужехье Дир аварагзабиги عَلَيْهِ السَّلَام ритІун гьаб къоялъул гІазаб букІине букІиналдалъун хІинкъи къун букІана.

Нуж иман лъеялдаги ахІун рукІана. Нужее дуниялалда рукІадго гьеб Дир хІинкъи къеялъ щибго мунпагІат гьабичІо.

29. Дица бицараб рагІиги, гьабураб хІукмуги жиб хисизе гьабулеб, хвезе гьабулеб букІунаро.

مَا يَدُلُّ الْقَوْلُ لَدُنِي وَمَا أَنَا بِظَنِيمٍ لِلْعَبِيدِ ﴿٢٩﴾﴾

Дуниялалъул рукъоб купру-ширк гьабурал гІадамазе ахираталда жужахІалъул гІазаб гьабизе буго абун азалалдаго гьабураб хІукму буго. Дун гьечІо Дица лагъзадерие зулму гьабулевлъун. Гьезул гІамалалда рекъараб жазаъ буго жакъа гьезие гьабулеб жужахІалъул гІазабги.

30. Гьеб къо буго дица жагъаннамаялда абулеб: «Мун жаниб цІун бугиш дур агълуялдалъун?»-абун. Гьаб жагъаннамаялъ жавабги гьабулеб:

يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأَتْ وَنَقُولُ هَلْ مِنْ قَزَازٍ ﴿٣٠﴾﴾

«Гьенир цогиги гІадамал ругишха дида жанир рехизе бегъулел?»-абун.

Гьаб рагІи хІакъикъаталда букІинеги бегъула: Аллагъасе جَلَّالَهُ бокъараб мехаль гамачІги, цІулги ва цоги бокъараб жоги кІалъалелъул. Яги

гъаб мисал бачин букӀинегӀи бегъула: Гъеб жужахӀ цӀакъ кӀудияб жо букӀиналъе ва кӀигӀан гӀемерал гӀадамал жанире рехханиги жиб цӀолареб букӀиналъе. ПӀадегӀанав Аллагъас цоги аяталда абун буго: «Дица жужахӀ цӀезе гъабичӀого теларо женалги гӀадамалги жанире рехун»- абун. Гъаб кӀиябго аяталдаса нилъеда бичӀчӀунеб буго ПӀадегӀанав Аллагъас гъеб жужахӀ жинда жаниб букӀунеб агълоялда рекъараб кӀодольиялда бижун букӀин.

31. Аллагъасдаса جَلَّالَهُ хӀинкъарал
муъминзабада алжанги гӀагар гъабула, жиб
рикӀклад гъечӀеб хӀалалъ.

وَأَرْسَلْنَا الْجَنَّةَ لَآئِمَّةٍ مِّنْ عَذَابٍ مُّتَعَدِّدٍ ۖ

Гъезда жиб бихъулеб бакӀалда бачуна алжан, гъел хира гъарун ва гъезул хъул лъезе гъабун. Гъел муъминзабадаги абула:

32. Гъаб нужеда бихъулеб нигӀматазул алжан هَذَا مَا تُوْعَدُونَ لِكُلِّ أَوتَٰبٍ حَفِيفٍ ۖ
буго кинавниги Аллагъасде جَلَّالَهُ вуссарав,
гъесул амру-нагъю тӀубан хъвадарав лагъасе Аллагъас جَلَّالَهُ жиб
къотӀи гъабураб рукъ.

33. Жинда бихъичӀеб, жиндаса
рикӀкладаб жоялда иманги лъун,

مَنْ حَسِبِ أَنَّ الرَّحْمَنَ بِالْغَيْبِ وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُّنِيبٍ ۖ

Аллагъасул جَلَّالَهُ гӀазабалдасаги хӀинкъун жив хъвадарав, жив
Аллагъасда جَلَّالَهُ ццевеги вачӀарав жинца тавбо гъабуравлъун,
Аллагъасе جَلَّالَهُ хӀелараб, мутӀигӀаб ракӀгун.

34. Гъел муъминзабада абула: Нуж гъал
алжаназда жанире лъугъа кинабгӀаги нуже
бокъулареб жоялдаса нуж саламатлъун ругеб хӀалалъ.

أَدْخُلُوهَا بِسَلَامٍ ۚ ذَٰلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ ۚ

Унти-шокълъи, ракъи-къеч, къварилъи-гӀазабалдаса нуж божараллъун
ругеб хӀалалъ. Гъаб къо буго даимго рукӀинелъун нуж алжаналде
лъугъизе гъарулеб къо»-абун.

35. Жидее гъеб алжаналда жаниб щиб жо
бокъаниги буго.

لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ ۚ

Бералъе бокъарабги, гӀиналъе бокъарабги, ракӀалъе бокъарабги. Жидер
щиб жоялда хъул лъуниги гъезие гъеб жо буго алжаналда жаниб. Дида
аскӀоб гъал нигӀматазда тӀадги цогиги цӀекӀел буго муъминзабазе
жиб бугеб: Гъеб буго ПӀадегӀанав Аллагъасда балагъизе гъезие щвей.

36. Дица кӀигӀан гӀемерал умматалха
гъалаг гъарурал гъал Маккаялъул
мушриказдаса церехун жал рукӀларал,
гъаздаса жал цӀакъ гуч ва къуват бугелги
рукӀларал, жал шагъаразулъ ва улкабазулъ

وَكُلُّ أَهْلِ الْكَافَّةِ يَوْمَئِذٍ مُّشْفِقُونَ ۚ

مِنْهُمْ يَتُخَفُّونَ أَتَقَبُّونَ فِي الْبَلَدِ هَلْ مِنْ

مَحْصِيصٍ ۚ

чІухІун сверулелги рукІарал? Гьал чагІи Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ
гІазабалдаса рорчІанища?

37. ХІакълъунго Гьал умматал гьалаг ۞
гъариялда жаниб, кІудияб вагІза буго ۞
жидер жо бичІулеб ракІ бугел, яги жал ۞
жидеда бицулеб жоялда гІенеккулел ۞
гІадамазе, гьеб гІенеккигун цадахъ жидер ракІаль пикруги ۞
гьабулел.

Гьаб кІиги аяталда жаниб бугеб жо буго МаккаялгІул мушриказе
хІинкьи къеялге бугеб: Гьез иман лъеЧІони Аллагъасда ۞
гьалаг гъаризе абун. Гьединго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе
рекІел гьейги буго: Дуца ракІ къварид гьабуге МухІаммад ۞
гьездасанги гучал ва гІемерал умматал гьалаг гъаруна Аллагъас ۞
жидеца купру-ширк течІеб мехаль, гьалги гьалаг гъарила Аллагъас ۞
абун.

38. ХІакълъунго Дица зобалги, ۞
ракъги ва гьезда жаниб бугеб кинабго ۞
махлукъги бижана анлъго къоялда ۞
жаниб. Гьеб махлукъ бижулаго Дида ۞
шибго захІмалъинги швечІо.

Дие цо амро букІине бокъараб мехаль гьеб амро цохІо «Кун» абураб
рагІи абиялдалгІун букІуна. Гьедин бигъаго дица хварал гІадеги
рахъине гъарула ва гьезул хІисаб мизанги гьабула.

39. Дуца сабро гьабе МухІаммад ۞
۞, гьел мушриказ дуде абулеб ۞
рагІиялда. Мун авараг гьечІо, сахІир ۞
вуго, шагІир вуго абун.

Дуца гьезулгун дагІба къец гьабичІого гьел исламияб диналде аХІе.
Дуца дур БетІергъан Аллагъасе радал бакъ баккилелде цебеги,
бакъанида бакъ тІерхъилелде цебеги тасбиХІ ва хІамд гьабе.
«СубхІаналлагъи валхІамдулиллагъи»-абун Аллагъасе ۞
рещц гьабе ва гьев кІодоги гьаве.

40. Сардиль тІаде вахъунги дуца Аллагъасе ۞
۞ тасбиХІ гьабе, паризаял какал ран ۞
хадубги гьабе Аллагъасе ۞ тасбиХІ.

Гьал аятаздаса хІукму босана Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг
МигІаражалда инегІан цебе кІиги как букІана уммталда тІад фарз
гьабураб: бакъ баккилелде цебе балеб ва бакъанил гІужаль балебги.

Сардилъ тIаде вахъун как бай цо лъагIелалъ тIадаб букIана аварагасдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьесул умматалдаги. Хадуб гьеб сардилъ тIаде вахъун балеб как аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ тIадаблъун гьабуна, гьесул умматалъе суннатаблъунги гьабуна.

41. Дуца гIин тIаде МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ⑤ **Исрафил малаикас киназдаго рагIулеб бакIалдаса ахIулеб мехаль.**

42. Гьеб къо буго кинабго халкъалда жал тIаде рахъизе гьариялъе бугеб ахIи рагIулеб къо ва гьеб буго хIисаб-мизаналъе ва жазаалъе халкъ тIаде бахъине гьабулеб къо.

يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذَلِكَ يَوْمَ الْخُرُوجِ ⑤

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялдалъун Исрафил малаикас ахIула: «Я гьал турарал рукъби, тIутIун арал шукIдулги, гьаршун араб гьанги, бикъ-бикъун араб расги! Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеда амур гьабулеб буго нуж данде русса абун ва хIисаб мизан гьабизе махIшаралда рахъа»-абун.

43. ХIакълъунго Дун вуго Дица чIаго гьарулев ва Дица хвезеги гьарулев.

إِنَّا نَحْنُ نُحْيِيهِ وَنُمِيتُهُ وَإِلَيْنَا الْمَصِيرُ ⑤

Ахираталда Дида буго кинабго халкъальул руссинги.

Гьеб къоялъ цохIо Дун гурев хан гьечIо, Дица гьабураб гурони хIукмуги гьечIо, гьеб хIукму хисинабизе кIолев щивго чиги гьечIо.

44. Гьеб къоялъ хваразда тIасан ракъ бихъ-бихъун уна ва цIакъ хехго тIаде рахъун гьеб халкъ жал ахIулеб рахъалдехун уна. Гьаб буго дица халкъ Дида бусине гьабулеб къо ва гьеб халкъ тIаде бахъине гьаби Дие цIакъ бигъаяб амроги буго.

يَوْمَ نَشَقُّقُ الْأَرْضَ عَنْهُمْ سِرَاعًا ذَلِكَ حَشْرٌ عَلَيْهِمْ أَيْدِيهِمْ ⑤

45. Дида лъикI лъала МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Къурайшазул капурал гIадамаз абULEб рагIи: «ахиратги гьечIо хIисаб-мизан, жазаъги гьечIо»-абун.

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ فَذَكَرْ بِالْقُرْآنِ مَنْ يَخَافُ وَعِيدَ ⑤

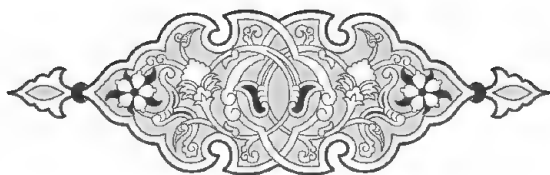
Мун гьезда хIал гьабун гьел иман лъеялда рачунев чиги гьечIо. Дуца гьеб къавмалъул Дир гIазабалдаса хIинкъулел гIадамазе вагIза гьабе жиб хирияб Къуръаналдалъун. Гьел руго дуца гьабураб вагIза босулел ва дуда жал нахърилълъунел.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам АхIмадица бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гьаб сурат цIалулеб букIана гIемераб халкъ

буссараб бакIалда вагIза гьабулеб мехаль. Гьельие сабабги буго гьаб сураталда жаниб ахираталъул хабар гIемер бицун букIин. Гидалъул как балеб мехальги гьаб суратги ﴿اقْرَأْ السَّاعَةَ وَالنَّشْقَ الْقَمْرُ﴾-абураб суратги цIалулеб букIана. (суратул къамар 54 сурат). Гьединго гьаб сурат цIалулеб букIана рузман къоялъ рузманалъул какилъги.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун сурату Къафалъул тафсир
ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецц ва щукру гьев Аллагъасе جَلَّالَهُ буго.

51. Сурату Зџарият

سُورَةُ الذَّارِيَّاتِ

Гџаб суратги Маккайлада решитлине гџабураб бугелъул, гџаниб исламалъул аслаби рици ва Аллагъасул ﷻ хІалкІолъиялда тІоритІел гџабулел гІаламатал рици буго аслияб бахІс.

Жидеца ральдада гуми хъвадизе гџарулел, ракъдада сали-хІуралъул накІІалги лъугъине гџарулеб гџуриялъул бицун, хадуб жидеца цІадул лъим баччулел накІІазул, гъел накІІал хъвадизе гџарулел ва цогидаб халкъалъул хъулухъалъе ругел малаикзабазул бицун ПадегІанав Аллагъ гъедулев вуго хун хадур тІаде рахъине гџари жиби букІин хІакъаб амро букІиналъе, хІисаб-мизан ва жазаъги хІакъаб амро букІиналъе. Хадуб жидеца аварагги ﷺ ахиратги, гџаб хирияб Къуръанги гџереси гџабулел Маккайалъул мушириказул дунялалда бугеб хІал ва ахираталда гъел руссунел бакІ бицун буго. Аллагъасдаса ﷻ хІинкъарал муъмизабазул ва Аллагъас ﷻ гъезие хІадурун ругел нигІматазулги бицун буго.

ПадегІанав Аллагъ цо букІиналда, гъесул хІалкІолъи ва къудрат гучаб букІиналда тІоритІел гџабулел зобал-ракъ бижиналъул, цІакъ берцинаб сифат-сураталда инсан вижиналъул баянги буго. Хириял аварагзабазул ﷺ къисабиги, цересел капурал къавмазда бачІараб гІазабги рехсон Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварагасе ракі паракхатлъи ва гъесул умматалъе вагІзаги гџабун буго.

Сураталъул ахиралда ПадегІанав Аллагъас кинабго гІадамалги, женалги рижиналдаса бугеб мурад бицулеб буго. Гъеб мурадги гџаб кІиябго махІукъалда жидер БетІергъан Аллагъ букІин лъай буго, гъев цо букІин лъан, гъесие гІибадат бацІад гџаби ва гъев разилъи тІалаб гџабун лъикІаб гІамал гџабун хъвади буго.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жидеца сали-хІур цо бакІалдаса багъаризе гџабун وَالذَّارِيَّاتِ ذَرَوَا ۝

2. Жидеца цІадал лъималъул бакІлъи баччулел Фَالْحَمِيَّتِ وَقْرَا ۝
накІІалхІаги абунги гъедулев вуго гъев Аллагъ ﷻ.

3. Ральдада тІад гІадамал ва къайн-матахІ баччун فَالْجَارِيَّتِ يُسْرَا ۝

бигъаго жал хъвадулел гумуздалъунги гьедулев вуго ТiадеГiанав Аллагъ.

4. Жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру тiубазе гъабун халкъалъул хiажат тiубалел, гъезие ризкъиги, цiадги бикъулел малаикзабадалъунги гьедулев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

5. Нужее жиб къотIи гъабураб тiаде рахъине гъариги, хiсаб-мизан гъабиги жиб хiакъаб амро буго абун.

6. Гъединго щивав чияс гъабураб тiамалалъе жазъ гъабиги хiакъаб, жиндилъ шаклъи гъечIеб амро буго абун.

Тiудегiанав Аллагъас малаикзаби рижун руго жидеца даимго тасбихI-сужда гъабун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ лагъльи гъабулеллъун. Гъел малаикзаби руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ зобалаздаса ракъалда рещтiунеб кинабго рахiматти, тiазабги жидедалъун хъвадизе гъабулел чапарзабиги. Гъел малаикзабазул щибаб къукъа цо-цо амруялъул тадбир гъабизе хас гъаруралги руго. Жабраил малаик аварагзабаде عَلَيْهِمُ السَّلَامُ Аллагъасул вахIю босун хъвадулев вуго, Микаил малаик лагъзадерие ризкъи бикъулев вуго, Исрафил ссуралъуб пулев вуго, малакулмавт рухIал россулев вуго.

7. Берцинаб, къачIараб, къуватаб зобалхIаги абунги гьедулев вуго ТiадеГiанав Аллагъ.

8. Хiакълъунго нуж цiакъ шакдарулеб, хiасил гъечIеб рагiиялъуль руго, я гъал Маккаялъул мушрикал, нужеца МухIаммад аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хiакъалъуль жиб абулеб.

СахIир вуго, шагIир вуго, мажнун вуго абулеб буго нужеца. Гъел киналго рагiабиги жал гъересиял, жидее хIужа-далил гъечIел руго.

9. Гъев МухIаммадида صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гъесда рещтiине гъабураб Къуръаналда иман лъеялдаса вуссула Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ азалияб тiелмуялъульго жив бахъи гъечIевлъун вугев чи.

10. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ лагIнат къурал, жиндир рахiматалдаса рикIклад гъарурал руго жидеца хирияб Къуръанги, гъеб жинда рещтiине гъабурав аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъереси гъарулел тiадамал.

11. Гъел руго ахираталъул амруялдаса жал сагъвиллъун, гъафулъун

فَالْمَقْسِمَاتِ أَمْرًا ٥١

إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَصَادِقٌ ٥٢

وَالَّذِينَ لَا يَرْجُونَ ٥٣

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْحُبُكِ ٥٤

إِنَّكُمْ لَعِىَ قَوْلٍ مُّتَّبِعٍ ٥٥

يُؤْفِكُ عَنْهُ مَنْ أَفَكَ ٥٦

فَتِلْ الْحَرْصُونَ ٥٧

الَّذِينَ هُمْ فِي غَمَرَةٍ سَاهُونَ ٥٨

ругел гIадамал.

12. Гьeб ахират букIиналда божичIого, гьeб махсароде гьабун жидеца гьикъулелги руго:

يَسْتَلُونَ أَيَّانَ يَوْمَ الدِّينِ ﴿١٢﴾

«Кида букIунеб гьeб хIисаб мизан гьабулеб кьо?»-абун.

13. Гьeб хIисаб мизан букIине буго капурал гIадамал жужахIалда жанирги рехун рухIулеб кьоля. Гьел гIадамаздаги абулеб:

يَوْمَهُمْ عَلَى النَّارِ يُقْتَنُونَ ﴿١٣﴾

14. «ЧIаме нужеца гьаб нуjee гьабулеб гIазаб? Гьаб буго дунялалда нужеца жиб хехго бачIин тIалаб гьабулеб букIараб гIазаб»-абун.

دُورًا فَتَنَتْكُمْ هَذَا الَّذِي كُنتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٤﴾

15. ХIакълъунго Аллагъасда иманлъун, гьесул гIазабалдаса хIинкъун жал хъвадарал гIадамал гьeб кьоля алжаназул ахазуль ва иццазуль рукIине руго.

إِنَّ الْمَتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٥﴾

16. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидеe кьурал берцинал тIагIамал нигIматаздаса лазат босунелги рукIине руго.

ءَاخِذِينَ مَا ءَاتَاهُمْ رَبُّهُمْ وَأَهُمَّ كَأَوْفَلٍ ذَٰلِكَ مَحْسِنِينَ ﴿١٦﴾

ХIакълъунго гьал руго дунялалъул рукъор жидеца гьикIаб гIамал гьабула рукIарал гIадамал.

17. Гьел гIадамал сардиль цIакъго дагъаб мехаль гурони регун, кьижун рукIунел рукIинчIо.

كَأَوْفَلِيًّا مِّنَ الْإِيلِ مَا يَهْجَعُونَ ﴿١٧﴾

ТIадегIанав Аллагъасе цукру гьабун сардиль тIаде рахъун как балел раклана.

18. Радакъги гьел Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ мунагъал рахчи тIалаб гьабулел, гьесда дугIа ва хIелги гьабун гIодулел рукIунел рукIана.

وَبِأَلْسِنَاهُمْ يَسْتَفْقِرُونَ ﴿١٨﴾

19. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьезие кьураб боцIи-малалдаса мискин-пакъирасеги, гьарун вачIарасеги нафакъаги, садакъаги кьолеб букIана.

وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿١٩﴾

Гьадианаб камилаб Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ мутIигIлъи букIуна рекIель иман хIалхъарал гIадамазул: Жидеда тIад гьабураб фарз тIубала шибго жагъаллъи биччачIого, хадуб хирияв аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ суннатги тIубала, сардиль рахъун какалги рала, радакъ тIаде рахъун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гьарун гIодун жидер мунагъал рахчи тIалаб гьабулелги рукIуна. Жидеца динаял вацасе гьикIлъи гьабулел, закат-сахI ва садакъа кьолелги рукIуна. Гьал руго хIакъикъиял муъминзаби. Гьал гIадамал

кинабго жидер гIамал лъикIаб букIингун цадахъ, Аллагъасул ﷻ глазабалдаса хIикъун гIодулелги рукIуна. Жидер цониги лъикIаб гIамал гъечIел, гIасиял, пасикъал гIадамал релъун роххун, Аллагъасул ﷻ нигIматаздаса лазат босулел рукIуна. Гъаб цIакъ кIудияб хIикмат буго ва Аллагъасул ﷻ рахъалъан бугеб жиндир лагъзадерил хIал бихъиги буго!

20. Гъаб ракъалда гIадги гIемерал далилал ﷻ
руго жидеца Аллагъасда ﷻ иман лъолел
гIадамазе гъев Аллагъ ﷻ цо вукIиналда ва гъесул хIалкIолъи
гучаб букIиналда жидеца гIоритIел гъабулел.

21. Нужерго нафсазда жанирги руго гъел ﷻ
гIаламатал ва далилал. Гъаб жо нужеда кин
бихъулареб?

Гъелъул пикру гъабун Аллагъ ﷻ цо вукIиналда, гъев жиндие лагълъи
гъабизе гIадав БетIергъан вукIиналда кин нуж мукIурлъуларел?

22. Зобалазда гIаде буго нужее ризкъи ﷻ
гIатIильтиялъе сабаблъун бугеб цIад.

Гъел зобалазда буго нужее ахираталда букIине бугеб алжанги
жужахIги.

23. Гъал зобал ракъалъул ﷻ
БетIергъанасул цIаралхIаги гъаб нужее
ахираталда букIине къотIи гъабураб
жоги, дунялалда нужее къадар гъабураб
ризкъиги жиб букIин хIакъаб жо буго, нуж кIалъалел рукIин
хIакъаб бугеб гIадин.

Гъаб рагIиги мисал бачун абураб рагIи буго: Дуда мун кIалъалев
вукIин лъалеб батани, гъелда мун божулевги ватани, мун ахиарат
букIиналдаги божа абураб магIна буго гъаб рагIиялъул.

Цо гIалахалда гIурав агIрабиясда гъаб кIиги аят цIалулеб рагIараб
мехалъ гъес абуна: «СубхIаналлаги! Щив чидай вуго гъедигIанго
жинца БетIергъанасул цим бахъизе гъабурав ва гъев гъедизе
гIамурав? Аллагъасул ﷻ рагIиялдагIаги божизе бегъиларищ гъес
гъа гъедичIониги. Вай Аллагъ гъал гIадамазул квешлъи ва гъезие бугеб
къварилъи!» – абун.

24. Духъе бачIанищ МухIаммад ﷺ
ﷺ, Ибрагъим аварагасухъе ﷺ
рачIарал жал хириял, жидер къадро кIудиял гъалбадерил хабар.
Жинда Аллагъ разильаяв ибну ГIаббасица абуна: Гъел рукIана цIакъ

берцинал Глохъабазул сифаталда рачІарал Жабраил, Исафил ва Микаил малаикзаби.

25. Гьел гьалбал Ибарагъимиде тІаде лъугъана ва жидецаги абуна: «Нижеца дуда «Салам» гьабулеб буго!»-абун.

إِذْخُلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ قَوْمٌ مُّنْكَرُونَ ﴿٥١﴾

Салам абураб рагІиялълул магІна буго гІарабиязда гьоркъоб дидаса дуге саламатлги буго, дидаса дуге шибго хІинкъи къварилги гьечІо абураб. Гьеб «Салам» абун цо чи тІаде вачІараб мехаль гьесда божулел рукІана ва гьесие гьоболлги гьабулеб букІана. Тушманлги гьабизе вачІулел чи «Салам» абун вачІунаро. Нагагъ «Салам» абун тІадеги вачІун цинги тушманлги гьабун гьеб цІакъ кудияб хиянат ва хІалихъалги букІана. **Ибрагъим аварагасги عَلَيْهِ السَّلَام абуна: «Нужеги салам буго, амма нуж дида лъаларел гІадамал ругоха»-абун.**

ГІалимзабазул хилаф буго «нуж дида лъаларел гІадамал руго»-абураб рагІи дол гьалбадерида хитІаб гьабунищ абураб, яги жиндирго нафсалългищ абураб абун. Гьаб хилаф бижиналге сабабги буго: Жиндие саламги кьун тІаде рачІарал гьалбадерида нуж дида лъалел гьечІоха аби адабалдаса жо гьечІо, гьев Ибрагъим авараг عَلَيْهِ السَّلَام адаб-хъатир лъаларев чилълун вукІинги рекъараб гьечІо абураб рагІи.

26. Цинги гьев Ибарагъим хекого жиндир агълуялълхъе ана ва къарияб бачил бежараб гъанги босун вачІана.

فَرَأَى إِلَى أَهْلِهِ فَجَعَلَ بَصِيرًا ﴿٥٢﴾

27. Жинца гьезда себе квен лъуна ва гьел квен кванацІого чІараб мехаль

فَقَرَّبَهُ إِلَيْهِمْ قَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٥٣﴾

Ибарагъимица абуна: «Я гъаринал, нужеца гьаб дир тІагІам кваналеб гьечІоха?»-абун.

Ибну Касирица абуна: ТІадегІанав Аллагъас гьаб жидер рагІаби дагъаб кІиги аяталда жаниб гьоболлги гьабиялълул берцинал адабал рицана. Гьел жинда тІаде гьалбал рачІарабго гьел жидер чІолеб бакІалда паракатги гъарун Ибрагъим гьезда шибго жо абичІого ва хекого гьезие квеналда хадув ана. «Нуж ракълун ругищ, нуже квен къелищ, лъим къелищ?»-абун гьикъардичІого. Цинги гьеб квен босун вачІун гьезда аскІоб, гьезул квер шолел бакІалда лъуна. ДобегІан квенги лълун «Гъанже нуж кваназе рахъаха»-абун абичІого. Гьеб квен себе лълун хадубги тамахго ва хІеренго гьезда абуна: «Я дир гьалбал! Гьаб дир гьоболлги кьабул гьабиларищ нужеца? Дагъабниги квен кванае

гъаринал»-абун.

28. Гьел гьалбадери кверал тIагIамалда فَأَوْحَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَخَفْ وَبَشَّرُوهُ
регьулелго рихьичIелъул Ибрагьимил
реклелъе цо хIинкъи ва шаклъи рехана. يُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ

Цинги гьел гьалбадерица абун: «Мун
хIинкъуге»-абун.

Хадуб гьез жидер хIакъикъатти бицана. Гьев Ибрагьим аварагасда
عَلَّمَ لَهُمُ الْكِتَابَ жидеца рохелги бицана дуе цо вас гьавизе вуго абун. Жив
кIудияв гIедалго гIелму-лъай бугев, лъикIав васлъун вукIунев.

29. Гьеб хабар жинда рагIараб мехаль, فَأَقْبَلَ كَأَمْرَهُ، فِي صَرٍّ وَفَصَّاتٍ وَجْهَهَا
тамашалъун гьаракъги гьабулага,
Ибрагьимил чIужу Сарат гьезда цее وَقَالَتْ عَجُوزٌ عَقِيمٌ

ячIана ва гьель жиндир гьурмаде хъатги
къабулага цIакъ гIажайблъи гьабун абун:
«Кин днца лъимер гьабулеб? Дун йинго цIохIо лъимер гьабичIей
херай чIужу»-абун. Гьелъул нусго сон гIезе цо сон камун букIана
абун гIалимзабаца, Ибрагьимилги гьеб мехаль нусиялда къого сон
букIана.

30. Малаикзабаца абун: Гьаб قَالُوا كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ إِنَّهُ هُوَ الْحَكِيمُ
нижеца бицараб жо Аллагъасул عَلِيمٌ
азалияб хIукму буго. Мун гьелда

щибго шаклъуге. ХIакълъунго гьев
БетIергъан Аллагъ вуго жинда кинабго махлукъалъул ахIвал-
хIал ва гьезие маслахIат бугеб жо лъалев.

Жинца гьабулеб хIукмуялъулъ жив хIакимиявги вуго. Цо пайда ва
хIикмат гьечIеб хIукму жинца гьабуларев вуго.

Цоги аяталда жаниб буго гьей Сарат цIакъ гIажайблъун лъугъиндал
гьелда рохел бицана: «Дуе ИсхIакъ абун вас гьавизе вуго, гьесда
хадув (гьесул вас) ЯгIкъубги гьавизе вуго»-абун. Гьел лъимал гьарун
Ибрагьимидаги Саратидаги рихьизеги рихьана.

31. Ибрагьим аварагасда * قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ гьел
малаикзаби рукIин лъадалго ва гьел цо
кIвар бугеб амро букIун гурони ракъалда рештIулареблъиги
лъалеб букIиндал, жинца абун: «Нужер кIвар бугеб амро щибха
бугеб, я гьал Аллагъасул عَلِيمٌ расулал?»-абун.

32. Гьез абун: «ХIакълъунго ниж ритIун قَالُوا إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ إِلَى قَوْمٍ مُجْرِمِينَ
руго жидеца цIакъ кIудиял мунагIал ва
къабихIал ишал гьарулеб къавмалда. Гьеб

къавм буго Лутил къавм.

33. Ниж ритлун руго нижеца гьезда тIаде
рештIине гьаризе жужахIалъул хIарщ бухIун
гьарурал ганчIал.

لُرْسِلَ عَلَيْهِمْ جَارَةٌ مِنْ طِينٍ ﴿٣٣﴾

34. Гьел ганчIазда тIад дур БетIергьан
Аллагьас гьабураб щивав капурчиясул гIужги
букIине буго.

مُسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُسْرِفِينَ ﴿٣٤﴾

Гьесул цIар букIине буго ва щибаб гамачI гьеб цIар тIад хъварав чиясда
швезе буго»-абун.

35. Дица гьеб къавмалъул росабалъан
къватIире рачана гьенир рукIарал
муьминзаби.

فَأَخْرَجْنَا مَنْ كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٥﴾

36. Гьеб къавмалда жаниб Дида цохIо
Лутил мина гурони бусурбабазул минаги
батичIо.

فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٦﴾

37. Дица гьел Лутил къавмалъул
росабIи рукIараб бакI тана хадусел

وَتَرَكْنَا فِيهَا آيَةً لِلَّذِينَ يَخَافُونَ الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٣٧﴾

къавмазе тIаламатлъун. Гьел тIаламатаздаса вагIза босизе жал
Аллагьасул جَلْجَلَةٌ гIазабаслдаса хIинкьулел муьминзабаца.

Аллагьасда جَلْجَلَةٌ иман лъезе чIухIараб къавмалъе гьел тIаламатал
рихьуларо ва гьезие щибго жоялъул вагIзаги лъугьуларо.

Ас-Сави абулев тIалимас абуна: «Лутил къавмалъул анлънус азарго чи
вукIана. Аллагьасул салам лъеяв Жабраил малаикас жиндир кваркъи
гьезул росабазде гьокъе биччана. Цинги гьел росабIи зобалаздаги рорхун
кIалагьокъе сверице гьарун гIодоре рортице риччана. Гьеб кинабго
гамачI ракъги гьезда тIад бортана. Гьел росабалъан къватIирехун
рукIарал тIадамаздаги жужахIалъул гамачI речIун, бетIералдасан
жанибе ун гьокъан къватIибе бачIунеб букIана ва гьелги хун гIодоре
кколел рукIана. Гьеб Лутил къавм букIараб бакIалда махIцараб,
тIамхIалаб лъималъул хIор буго, жиндаса щибго жоялъе мунфагIат
босизе санагIат гьечIеб»-абун.

38. Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام кьисаялъульги
гьаруна Дица аятаI ва тIаламатал иман
лъезе бокъарал тIадамазе жиндаса вагIаза
босизе.

وَفِي مُوسَى إِذْ أَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ بِسُلْطَانٍ

مُؤَيَّنٍ ﴿٣٨﴾

Дица гьев Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام пиртIавнида ва гьесул къавмалда
витIараб мехалъ баянаб хIужаялдалъун. Гьеб хIужаги Таврат

буклана, цогиги гѳемерал мугѳжизаталги руклана.

39. Гѳев пиргѳавн Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَوْلَىٰ رَبِّكَ ۖ وَقَالَ سِحْرُهُ أَوْ يَحْمُونَ ﴿٣٩﴾
иман лъеялдаса вусана кинабго жиндир
къавмгун цадахъ.

Жиндир гѳемерал боязда ва яргѳил къуваталда божун, жив кѳудияв хан
вуго абун, чѳухлана пиргѳавн Мусада иман лъезе ва гъес абун: «Гъав
чи вуго сихѳрочи, яги жундуца ккурав чи»-абун.

40. Дица гѳев пиргѳавниги, гъесул فَأَخَذْنَاهُ وَجُودَهُ ۖ فَبْدَلْنَاهُ فِي أَيْمِهِ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿٤٠﴾
боялги Дир гѳазабалдалъун ккуна ва
Дица гъел ралъдалъ рехун гъанкъизе гъаруна. Гѳев пиргѳавн
жиндир купру-ширкалдалъун жив какизе ва жиндие гѳазаб
гъабизе рекъаравги вуклана.

Гъесдаса чѳухларав инсан цоги вижун ватиги щакаб жо буго: Гѳев
пиргѳавн вукѳиндал: «Дун вуго нужер бишун кѳудияв Бетѳергъан»-абун
жинца къавмалда абурав ва жив алагъ вуго абун кѳалъалев!.

41. Падил къавмалъульги буго иман وَفِي عَادٍ إِذْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الْبَيعَ الْعَقِيمَ ﴿٤١﴾
лъезе бокъарал гѳадамазе вагѳа-насихѳат.
Дица гъезда гѳаде биччараб мехалъ жиндир баракат гъечѳеб
гъури.

Жиндалъун накѳѳал данде гъарулареб, цѳадги базе гъабулареб, рахѳмо
(ѳѳончѳорукъ) бакъварай чѳужугѳаданалда релътъун жиндиль баракат
гъечѳеб.

42. Гъеб гъуриялъ жиб гѳаде щвараб مَا تَذُرْنَ شَيْءًا أَنْتَ عَلَيْهِ إِلَّا جَعَلْنَاهُ كَالرَّوْمِ ﴿٤٢﴾
щибго жо толеб букѳинчѳо жинца гъеб
турараб жо гѳадин гъалагъ гъабун гурони.

Гъеб буклана цѳакъ гучаб, жиб свѳрсведудеб, жиндир зарал кѳудияб
гъури. Микъго къоялъ гѳатѳалаго гъеб къавмалда гѳад жиб пулеб
буклараб. Жинца гѳадамал ва хѳайванал хѳули гѳадин зодореги росун
цинги гѳодоре рортѳизе риччалебги буклараб.

Гъел Падилал руклана цѳакъ черх къуватал, лага борхатал гѳадамал.
Гъезул минабиги руклана къурабиги рухъун, рорлъун гъенир жанир
гъарурал. Гъезул рекѳелчѳейги буклана жидер къуваталда ва жидер
минабазда. Бетѳергъан Аллагъасул гъел гъалагъ гъаризе хѳукму гъабураб
заман гѳаде щвараб мехалъ гъеб гучаб гъури къурабалъан къватѳибе
пуна ва гъенир жанир рукларал гѳадамал гъениса къватѳиреги рехун,
цинги зобалаздеги рорхун гѳодоре рортѳизе риччана.

43. Самудиязул къавмалъул وَفِي ثَمُودَ إِذْ قِيلَ لَهُمْ تَمَتَّعُوا حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٤٣﴾
къысаялъульги буго вагѳа-насихѳат. Гъел

Самудияздаги абидал: «Нуж гъаб дунияладаса кеп босулеллъун
рукIаха нуж гъалаг гъаризе цIараб гIуж тIаде швезегIан»-абун.

Гъаб буго СсалихI аварасул عَلَيْهِ السَّلَام къавм. Жидеца варани хъураб мехаль
лъабго къоялдаса нужеда тIаде гIазаб бачIине буго абун тун рукIарал.

44. Гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялда
гIассильгана, гъесул расуласда нахъги
рилъгъинчIо.

فَعَنَّا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ فَلَاخَذَ رَبُّهُمْ الصَّخْرَةَ وَهُمْ
يَنْظُرُونَ ﴿٤٤﴾

Цингигъелккуна гучаб гъаракълъун бугеб
гIазабаль. Гъеб гIазаб жидеда тIадги бачIана жидеда бихъун, жал
гъелда балагъун рукIун. ЧегIераб накIкI бугеб хIалалъ баккана гъеб
гIазаб. Гъеб накIкIул рагIдукъе абун гъеб къавмги киналго цо бакIалде
данде руссана. Цинги зодиса кутакаб гъаракъ бахъана, гъокъан ракъги
багъарана, накIкIаздаса къватиIибе гъезда тIад цIаги речIана.

45. Гъеб гIазаб тIаде швараб мехаль
гъезда жал гIодор чIараб бакIалдаса
тIаде рахъизеги кIвечIо, гъезие квер бакъулев, гъездаса гIазаб
нахъе чIвалев щивго чиги вукинчIо.

فَمَا اسْتَطَعُوا مِنْ قِيَامٍ وَمَا كَانُوا مُتَصِرِينَ ﴿٤٥﴾

46. Гъездасаги щере НухIил къавмги
гъалаг гъабуна Дица. ХIакълъунго
гъел рукIана жидеца иман лъечIеб
пасикъаб къавм.

وَقَوْمٌ نُوحٍ مِنْ قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٤٦﴾

Хъанчис лагълъи гъабулеб къавм букIана: азарго сон гIагарун
заманаялъ НухI аварасул عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялда ахIаниги
жал гъесда нахърилъгъинчIел. Гъеб къавм гъалаг гъабуна тIупан тIун,
цIадал иццал тIаде чвахизе гъарун, ракъул гъумер лъималдалъун
бахчизе гъабун. ГIадил къавмалъе гъури къурулъан къватIибе пураб
гIадин гъаб НухIил къавмалъе лъымги бишун себе жидеца цIа бакулеб
коринисан къватIибе чваххана.

47. Гъал рорхатал ва гIатIидал зобал
Дица нужеда тIаде рорхун руго дир
квераздалъун.

وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْمٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ ﴿٤٧﴾

Дир къудраталдалъун буго Дица гъел зобал рижун ва тIаде рорхун.
Дица гъел зобалги гъениб жаниб бугеб цогидал цIвабиги цIакъ
кIудиял, гIатIидал гъарун руго. Гъел зобалазул ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
махлукълъул гIорхъи лъазабизе инсанасда кIун гъечIо ва хадуб
кIвезеги гъечIо. Гъеб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ мугIжизат. Гъеб мугIжизат
букIиналъе бугеб аят буго: «Нуж зобалазул ва ракъалъул гIорхъабаздаса
къватIире рахъа а!»-абураб (55 сураг 35 аб аят).

48. Дица гъаб ракъги тибитун буго وَالْأَرْضُ فَرَشْنَاهَا فَنِعْمَ الْمُهَيِّدُونَ ﴿٤٨﴾
 нужеа гьелда тлад яшав гъабизе санаглат
 бугеблун гъабун.

Гъеб ракъ тибитларав ва гъеб цлакъ мустахикъаб хлалаль
 гъабурав вуго Дун. Гъеб ракъалда тладе ругел мутрулги, глоралги,
 ралъадалги, гъвет-херги ва цогитаб кинабго жогинсана жиндаса
 мунфаглат босулеб хлалаль бижун буго тладегланав Аллагъас.

49. Дица шибаб жоялдаса кинго тайпа(пара) وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ
تَذَكَّرُونَ ﴿٤٩﴾
 бижана. Нужеца гьелъул пикру гъабизе ва
 нужеда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хлалкюльи лъазе.

Нужеда лъазе гъеб кинабго клирекъараб жо
 жинца бижарав Бетергъан Аллагъ жив цогояв вуклин.
 Кинабго жо клирекъараб бижана абураб рагиги Къуръаналъул
 мугъжизат буго. Гелмияб цех-рех гъабулел талимзабада рухI бугебги
 рухI гьечлебги жоялъул хал гъабураб мехаль ва гьезул бижиялъул
 авалалдаги раккараб мехаль гъеб жиб бижараб жоялъул зарраги батулел
 буго жиб кинго жоялдаса данде гъабураблун. Загъираб хлалаль кинабго
 жо клирекъараб буклин лъалеб буго гемеерисеб махлукъ: Бихъинаб,
 цуяб, хъахIаб-чегIераб, сордо-къо, хинаб-цIорораб, биччараб-
 бакъвараб, гъуинаб-къогIаб ва цогиги гемеерал сифатал руго цояб-
 цояолъе данделъун, кIиябго сипат цохIо жоялъул буклин лъалеб.

50. Нуж кинабго купру-ширкалдаса فَقِفُوا إِلَى اللَّهِ يَوْمَئِذٍ تُنْفَخُ
الصُّرُفُ ﴿٥٠﴾
 лъутун, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялда, гьесул
 цIоб-рахIматалда русса, я гьал гIадамал!

ХIакълъунго дун вуго гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан нужеа
 жужахIалъул гIазабалдалъун хIинкъи къолеб, алжаналъул
 нигIматаздалъун рохелги бицулев, гьесул хIакъав расул. Дун расул
 вуклин баянав вуго, гьелда тIорител гъабулел мугъжизаталги руго.

51. Нужеца гъев Аллагъгун وَلَا تَجْعَلُوا مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ إِنِّي لَكُم مِّنْ
نَّذِيرٍ مُّبِينٍ ﴿٥١﴾ цадахъ
 жиндие лагълъи гъабизе цогин алагълъи
 ккоге.

Хъанчал ругониги, гIадамал ругониги,
 малаикзаби ругониги. ХIакълъунго гьедин нужеца Аллагъасдехун
 ширк гъабунин нужеа букIунел гучаб гIазабалдалъун хIинкъи
 къолеб расул вуго дун, дир рисалат баянав.

52. Гъаб Дир къавмалъ мун гьереси كَذَلِكَ مَا آتَى الَّذِينَ مِن قَبْلِهِم مِّن رَّسُولٍ إِلَّا
قَالُوا سِحْرٌ أَوْ مَجْنُونٌ ﴿٥٢﴾
 гъавурав гIадинго МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
 пересел умматаздаги цониги расул

Жидеда Дун Аллагъ ﷻ вукӀин лъазе, Дун цогояв вукӀин, Дица жал рижарав, Дица хӀихъулев, Дица хвезеги гъарулев вукӀин лъазе. Ахираталда тӀаде рахъизе гъарун жидер хӀиссаб-мизан гъабулев ва жиде жазӀ гъабулев хан цахӀо Дун вукӀин лъазе. Гъаб хӀалалӀ жидеда Дун лъараб мехалӀ жидеца кинабго заман Дун разилтӀи тӀалаб гъабун, Дие гӀибадат гъабун ине гъабизе ккела.

مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ يُطْعَمُوا ۖ

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ ﴿٥٨﴾

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бицараб хIадисул к'удсиялъулъ
Аллагъас ﷺ абублеб буго: «Я Адамил лъимер! Дуца кинабго заман Дие
Глибадат гъабиялъе кье! Дуца дур керен бечелъиялъул цIезе гъабила.
Дуца гъедин гъабичIони Дуца дур керен (ургъелазул) цIезе гъабила ва
кидаго дур пакъирлъиги Дуца тIаса ине гъабиларо!»-абун. ХIадис имам
Тирмизияс бицана.

Хадисул къудси абула: аврагас ﷺ Аллагъас ﷻ абунин бицулеб хадисалда. Ай Аллагъас аварагасда магӀна вахӀю гъабураб цинги аварагас гъеб жиндирго лафзалдалъун бицараб. Къуръаналдаги гъелдаги гъоркъоб бугеб батӀалъи. Къуръан буго: лафзги магӀнаги Аллагъасдасан бугеб. Хадисул къудси буго: лафз аврагасул магӀна Аллагъасдасан бугеб.

فَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُنُوبًا مِثْلَ ذُنُوبِ أَصْحَابِهِمْ
فَلَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿٥٩﴾

Гьел гIадамаз дир гIазаб хехго бачIин тIалаб гьабуге абе! Гьез тIалаб гьабуниги, гьабичIониги жиндие хIукму гьабураб мех шведалго гьезда гьеб гIазаб швезе буго!

فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ يَوْمِهِمُ الَّذِي
يُوعَدُونَ ﴿٦٠﴾

Аллагъас ﷻ ниль гъеб къоялъул глабалдаса цIунаги, гъеб глаб тIад гъабулeб гIамал гъабиялдасаги цIунаги. Амин.

Тіадегіанав Аллагыасул тавфікьалдалъун сурату Ззіріятълул тафсир ва таржама хъван тіубана.

Кинабго рещги Тпадегланав Аллагыасе буго.

52. Сурату Түр

سُورَةُ الطُّورِ

Сураталъ бицен ғыабулеб аслияб масъала буго Аллағъ جَلَّ جَلَالُهُ цо ғыави, аварағзаби رِطْلُخْ ғыари ва ахираталда тӀаде рахъизе ғыарун цивасул ғамалалда рекъараб жазатъ ғыабизе букӀин.

Сурат бай бихъудасаго ахираталъул хӀинкъи-къварилъиялъул бицен ғыабулеб буго. ПӀадеғӀанав Аллағъас ғыа ғыедун баян ғыабулеб буго ғыеб къоялъ капурзабада букӀунеб къварилъи ва ғыезул букӀунеб хӀинкъараб ва ғодореғӀанав хӀал. Хадуб Аллағъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хӀинкъарал муъминзабазе алжаналда жаниб букӀунеб лъикӀлъи ва берцинаб хӀал, ғыезие рукӀунел нигӀматал баян ғыарун руго.

Аллағъасул свалат салам лъеяв МухӀаммад аварағ хирияв расул вукӀин бицун, ғыесда амро ғыабулеб буго жинда капурзабаца бицунеб жоялъул кӀвар ғыабичӀого жинда тӀад къараб рисалат тӀубазе ғыабе абун. Мушиказ рицунел батӀулал харбал хвезе ғыарун, МухӀаммад аварағасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рисалат хӀакъаб букӀин тасдикъ ғыабулеб буго. Хъанчазе лағълъи ғыабулел ғадамазда бадиб чӀвай ғыабун ғыезул хӀалхъублъи ва инкар цӀакъ гучаб букӀинги бицун буго.

Ғаб сураталда цӀар тун буго «Түр мегӀералъул сурат»-абун. Ғеб хирияб тӀур мегӀер буго жинда тӀад Муса аварағасда عَلَيْهِ السَّلَام Аллағъ جَلَّ جَلَالُهُ кӀалъараб ва ғыелдалъун жиндие хиралъиги, баракатги Аллағъасул جَلَّ جَلَالُهُ нуралги цвараб. Ғеб мегӀералдалъун ғыедун кӀалъалев вуго ПӀадеғӀанав Аллағъ ғыаб сурат бай бихъараб бакӀалда.

Жив гурхӀулев, гурхӀел ғӀамав
Аллағъасул цӀаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1.2.3. ПӀадеғӀанав Аллағъ ғыедулев вуго: Түр мегӀералдалъун, жиб хирияб Къуръаналдалъун, жиб тӀерен ғыабураб тӀомалде тӀад хъван жиб цӀалулеб кинабго зодиса рештӀине ғыабураб тӀехъалдалъун.

4. Зобалазда жиб бугеб, жинда тӀад малаикзабаца тӀаваф ғыабулеб Байтул-мағӀмуралдалъун.

Ғеб Байтул-мағӀмур зобалазул агълуялъе рақъалда бугеб агълуялъе КарӀба руқъалда релъъун буго. Жинда Аллағъ разилъаяв ибну Ғаббасица абун: Ғаб Байтул-мағӀмур анкъабилеб зодоб буго

وَالطُّورِ ۝

وَكُنْتُمْ مَشْطُورِ ۝

فِي رَقٍّ مَّنْشُورِ ۝

وَالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ ۝

КагIба рукъалда данде битIун. Щибаб къояль гъенир жанир лъугъун лъабкъоялда анцIазарго малаикас как бала ва гъел малаикзаби тIокIал тIадги руссунаро»-абун. Гъаб рагIияль баян гъабулеб буго малаикзабазул боял цIакъ гIемерал рукIин.

5. Жиб тIаде борхараб тIохIадин бугеб
зобалаздалъунги гъедулев вуго ТIадегIанав Аллагъ.

وَالسَّقْفَ الْمَرْفُوعَ ﴿٥﴾

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГIаббасица абуна: «Гъаб жо гIарщ буго, алжаназул тIохлъун жиб бугеб»-абун.

6. Къиямасеб къояль жинда цIа рекIун лагъ-
лагъун букIунеб ралъадалдалъунги гъедулев
вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ :

وَالْبَحْرَ الْمَسْجُورَ ﴿٦﴾

7.8. «ХIакълъунго Аллагъасул гIазаб
капурзабазе жиб букIин хIакъаб буго ва
гъеб гIазаб нахъе чIвазе кIолеб щибго жоги букIине
гъечIо»-абун.

إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوْ فِعْ ﴿٧﴾

مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ ﴿٨﴾

9. Гъеб къиямасеб къо буго жидер бакIалдаса
рагъарун зобалги унеб.

يَوْمَ تَمُورُ السَّمَاءُ مَوْرًا ﴿٩﴾

10. Ракъалда тIад гъарщун мугIрулги тIагIунеб,
хIур гIадин лъугъун кинабго ракъул гъумер
битIулеб къо буго гъеб.

وَتَسِيرُ الْجِبَالُ سَيْرًا ﴿١٠﴾

Гъеб къо буго дунялалъул чIаголъи паналъун, пасалъун унеб ва абадияб ахираталъул чIаголъи гIуцIизе бай бихъулеб.

11. Гъеб къояль цIакъ квешаб гIазаб букIуна
жидеца гъеб ахират гъереси гъабулел рукIларал
капурзабазе.

فَوَيْلٌ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١١﴾

12. Дунялаллъул рукъор жиб батIулаб,
гъересияб жо бицулел рукIларал ва жидеда
гъаб ахираталъул щибго ургъелги букIинчIел.

الَّذِينَ هُمْ فِي حَوْضٍ يَلْعَبُونَ ﴿١٢﴾

13. Гъеб къо буго капурзаби жужахIалъул
цIадаре ахIулеб къо ва гъел кутакалда
тунка-гIусун гъенир жанирги лъугъизе гъарулеб.

يَوْمَ يُدْعَوْنَ إِلَىٰ نَارِ جَهَنَّمَ دَعَاً ﴿١٣﴾

ЖужахIалъул малаикзабаца гъел капурзабазул кврал горбоде рухъула маххул рахсаздалъун, цинги хIатIалги ногоги цоцаде цузе гъабунги рухъула, гъеб хIалалъ рехъерхъун жужахIалда жанир рехула. Гъенире жанир рехун хадуб жидеда абула:

14. «Гъале гъаб цIа буго нужеца
дунялалда ругеб мехаль жиб гъереси

هَٰذَا النَّارُ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿١٤﴾

гъабулеб букІараб!

15. Гъаб жоги сихІройишха бугеб? Яги нуж ﴿١٥﴾ أَفَسِحْرُهُذَا أَمْ أَنَا نَعْلَمُ لَا تُبْصِرُونَ
жакъаги нужеда шибго жо бихъуларел
беццал гІадамалиш ругел?»-абун.

Дунялалда гъез Къуръан сихІро буго абулеб букІиндал ва гъезда
хІакъаб жоги бихъулеб букІинчІелъул, гъезда бадиб чІвай гъабун
гъабулеб калам буго гъаб.

16. Нуж гъаб жужахІалда жанире ﴿١٦﴾ أَصْلَوْهَا فَأَصْبُرُوا وَلَا تَصْبِرُوا سِوَاهُ
лъугъа! Бокъани гъаб гІазаб хІехъон
саброги гъабун рукІа нуж, бокъани сабро
гъабичІого ахІдолел чІва-чІвадулел
рукІа! Нуж даимго рукІинелъун гъенир жанир лъугъизе гъарурал
руго ва нужеца шиб гІамал гъабуниги гъанже гъеб нужеда тІаса
ине гъечІо.

ХІакълъунго гъаб жазаъги нуже буго нужеца дунялалда гъабураб
гІамалалда данде бугеб.

17. ХІакълъунго Аллагъасдаса хІинкъарал ﴿١٧﴾ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي جَهَنَّمَ وَبَعِيرٍ
гІадамал ахираталда нигІматазул
алжаназуль руго.

18. Аллагъас ﴿١٨﴾ فَكَهَيْنَ بِمَا آتَاهُمْ رَسُولُهُمْ وَوَقَّاهُمْ رُدُّهُمْ
нигІматаздаса лазат босулел руго.
Гъел гІадамал руго Аллагъас ﴿١٨﴾ عَذَابَ الْجَحِيمِ
жужахІалъул гІазабалдаса цІунарал.

19. Гъел алжаналда жанир ругел ﴿١٩﴾ كَلَّا وَآشَرُوا هِمًّا يَمَّا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ
гІадамаздехун Аллагъасул ﴿١٩﴾
рахъалъан абула: «Нужеца гъал нигІматал кванае, гъал лазатал
гъекъолел жалги гъекъе.

Гъеб буго нужеца дунялалда ругеб мехаль иман лъун, лъикІаб
гІамал гъабиялда данде нуже бугеб жазаъ»-абун.

20. Жал мухъазда лъурал тахазда гІад ﴿٢٠﴾ مُتَكِبِينَ عَلَى سُرُورٍ مَّضْبُوفٍ وَرَوَّاحَهُمْ
хъибил чІван рукІула гъел муъминзаби.
Цоцаде бадире балагъун, цоцада ﴿٢٠﴾
разильун.

Дица гъезие руччабилъун хІурулгІинзабиги къола.

21. Жидеца иман лъурал гІадамал, ﴿٢١﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ
цинги гъезул лъимал хъизаназги иман
лъурал дица гъел умуmuzда нахъ регІизе ﴿٢١﴾ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلَتْنَاهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ
гъарула гъезул лъималги. Гъел цоцаде ﴿٢١﴾ مِنْ شَيْءٍ وَكُلٌّ آمِرٌ يَمَّا كَسَبَ رَهِيْنٌ

ракI гьун рукIине.

Гьезул даража-макъам цо гьечIониги ПIадегIанав Аллагъас жиндир цIоб рахIматалдалъун даража пIадегIаназда аскIор гьарула гьезул пIагарал пIадамал. Дол даража пIадегIан бугезул ажро кириялдаса **шибго жо мукъсанги гьабуларо**. Гьал жидер даража пIодобегIан бугеб гьезда нахь регIизе гьаруна абун. «Кинавго инсан жинца гьабураб пIамалалъе гьоркълъелалъе (залог) лъурав вуго, лъикIаб пIамал гьабун ворчIараздаса вукIина, квешаб гьабун гьалагIъараздасан вукIина»-абун.

22. Дица гьеб алжаналъул агьлуялъе وَأَمَدَدْنَهُمْ بِفِكَهَةٍ وَلَحْمٍ مَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢٢﴾
батIи-батIияб пихъ ва гьан пIадеги
цIикIине гьабула гьезие жиб бокъулеб, гьезул хьул лъолеб
щибдай буго абун.

Бокъараб жо кваназе рес бугеб хIалалъ нигIматазул кинабго тайпа букIула гьезие.

23. Махсаро-хвечI гьабун цояз цоязухъан يَتَنَزَّعُونَ فِيهَا كَأَسَا لَا تُغْوِيهَا وَلَا تَأْتِيهِمْ ﴿٢٣﴾
лълъяр босун гьекъолеб жо гьекъон
рекIел гьей гьабулел рукIула гьел.
Щибго мунагъ бугеб иш, пIададисеб калам ва пиша гьеб алжаналда
жаниб букIунаро.

24. Гьеб алжаналъул агьлуялда * وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ غِلْمَانٌ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ مَّكَوْنٌ ﴿٢٤﴾
пIаде гьезие хьулухъ гьабизе тарал
алжаналъул гьилманал (служащие)
хьвадула.

Гьел цIакъ берцинаб сифат сураталдаги рукIула: Жиндир лъелалда
жаниб бугеб луьлуьгIадин берцинал рукIула.

25. Гьел муъминзаби цоцадухун руссун وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٥﴾
хабар бицулел цоцаде гьикъарулелги
рукIула.

26. Жидецаги абула: «ХIакълъунго ниж قَالُوا إِنَّا كُنَّا قَبْلَ فِي أَهْنٍ مُّشْفِقِينَ ﴿٢٦﴾
дунялалда нижер агьло хьизаналда
аскIор ругеб мехаль нижеда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ пIазаб швелалай
абун цIакъ хIинкъун рукIунел ркIана.

27. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нильеда цIоб гьабун فَمَنْ أَلَّهَ عَلَيْهِمْ وَأَوْقَيْنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿٢٧﴾
ва гьес ниль цIунана жиб шибаб расул
къибилалда жанибги лъугъулеб квешаб пIазабалдаса.

28. ХIакълъунго дунялалада нижеца إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ نَدْعُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ ﴿٢٨﴾
гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ пIабидат

гъабулеб букІана. Гьесие хІелулелги рукІана, гьесдаса
хІинкьулелги рукІана.

Аллагъас ﷺ гъаб гІибадаталъе ва дугІаялъе жаваб гъабун нижее гъаб
лЪикІлЪи гъабуна ва жужахІалдаса цІунана. ХІакълъунго гъев Аллагъ
жинца гІемер лЪикІлЪи гъабулев вуго ва жив муъминзабада
гурхІулев вуго»-абун.

29. Дуца дур къавмалъе вагІза

فَذَكِّرْ فَمَا أَنْتَ بِنِعْمَتِ رَبِّكَ بِكَاهِنٍ وَلَا مَجْنُونٍ ﴿٢٩﴾

гъабе МухІаммад ﷺ гъаб

хирияб Къуръаналдалъун. Мун гьел

мушрикаца абухъин гьересичиги, жундуца ккурав чиги гьечІо.

Мун вуго киналго аварагзабадасаги ﷺ Аллагъасе гъаб хирияв,
гьес халкъалда дин лъазабизе витІарав гьесул расул.

30. Гьел мушрикаца абубебищха бугеб

أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَّبَّيْنَاهُ بِهِ رَبُّهُ رَبِّ الْمُنُونِ ﴿٣٠﴾

мун шигІручи вугин ва ниж балагъун

чІун ругин кидадай мун хун нижеда тІаса ина абун?

Цо кинаб бугониги дунялалъул къварилЪи-балагъ тІаде бачІун мун
хекого жидеда тІаса восилародай абун ралагъун руго гьел мушрикал,
цинги жал парахат жидерго хъанчазе лагълЪи гъабулел ва дунялалъул
лазатал росун, Аллагъасда ﷺ гІассилъун рукІине.

31. Дуца гьезда абе МухІаммад

قُلْ تَرَىٰ صُورًا فَإِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُتَرَيِّصِينَ ﴿٣١﴾

ﷺ! Нуж балагъун рухлаха!

ХІакълъунго дунги вуго балагъун вугев кидадай Аллагъас ﷺ

нуж гъалаг гъарила абун.

32. Гьел мушрикал гІакъилал гІадамал

أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَخْلَقَهُمْ بِهَٰذَا أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاعُونَ ﴿٣٢﴾

рукІун, гьезул гІакълуялъ амруйиш

гъабун бугеб жидеца гъаб гьереси бице

абун ва хиряв аварагасда ﷺ бугътанал лъе абунги.

ГьечІо гьеб гІакъилаб агълу. Гьел руго жидер къосиналъулъ ва
купру-шикркалъулъ гІорхълъан рорчІарал гІадамал.

33. Яги гъаб Къуръан МухІаммадица

أَمْ يَقُولُونَ نَقُولُهُ بِكَلِّ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾

жинцаго ургъун бицунеб жо буго абуниш гьез

абубеб?

Гьез абухъин гьечІо гъаб амру! Гьел руго жидеца Аллагъасдаги

ﷺ гьесул Къуръаналдаги иман лъоларел гІадамал.

34. Гьел мушрикал жидер рагІиялъулъ

فَلْيَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِّثْلِهِ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ ﴿٣٤﴾

ритІухъал ратани гъаб Къуръаналда

рельлъараб жоги гъабун рачІа абе гьел!

Гьел цІакъ пасихІал гІарабиялги руго, гьезда гІемераб хабар бицинеги

лъалеб буго.

35. Гьел капурзаби рижунншха ругел жал рижарав БетӀергъанги гьечӀого!

أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ ﴿٣٥﴾

Яги гьел жидеда шибниги жо бижизе кӀолел гӀадамалиш ругел?

Жалго жодоцаго рижарал ругиш гьел?.

36. Яги жидецайиш рижун ругел гьал зобалги ракъги?

أَمْ خُلِقُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ ﴿٣٦﴾

ГьечӀо гьел мушрикал жидеца шибго жо бижулел. Жалго жидецаго рижин цакъго гӀакълуялдаги, гӀадаталдаги данде кколареб хӀукму буго. Гьел руго жидеца хӀакъаб жо ритӀухъ гьабурарел гӀадамал. Гьез иман лъолеб гьечӀо Аллагъ جَلَّالَهُ по вукӀиналда ва гьесул хӀалкӀолъялдаги. Гьел божулел гьечӀо хун хаду жал тӀаде рахъине гьариялдаги.

37. Гьел капурзабада кодобишха бугеб дур БетӀергъан Аллагъасул хазиначазул ихтияр.

أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَيْكَ أَمْ هُمُ الْمُصِطْرُونَ ﴿٣٧﴾

ЦӀад бай, хур-хер бижи ва цогидалги нигӀматал. Гьелдаго рельтъун аварагӀги лъихъе кӀолеблъиги гьезул ихтияралдайиш бугеб? **Яги гьел жидер къуват-гуч бергъарал ханзабийиш ругел гьаб махлукъалъул тадбир ва тасаруф жидеца гьабизе?.** ГьечӀо гьезда кодоб шибниги жоялъул ихтияр ва гьезда кӀоларо гьаб Аллагъасул جَلَّالَهُ махлукъалъуль кинабгӀаги хис-бас гьабизеги!

38. Яги гьезул жал зодире рахунеб малийиш бугеб, гьелда тӀадеги рахун жал зодиса рештӀине гьабулеб вахӀюялда гӀенеккизе?

أَمْ لَهُمْ سُمٌّ يَسْمَعُونَ فِيهِ فَلَيَّاتٍ مُّسْمِعُهُمْ بِسُلْطَانِ مُّبِينٍ ﴿٣٨﴾

Гьеб вахӀюялдалъун жалги кӀалъалел рукӀине?

Гьедин батани жидерго хӀужа далил бачун рачӀаха гьел!. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухӀаммад авараг вачӀарав гӀадин гьаб хирияб Къуръанги босун, гьезги жидерго далил бихъизе гьабеха жал ритӀухъал рукӀиналъе.

39. Яги ТӀадегӀанав Аллагъасе ясалишха ругел нужеого васал рукӀине бокъулебги букӀадог?

أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمُ الْبُنُونَ ﴿٣٩﴾

ГьадигӀанго ахӀмакъаб жо бицунел гӀадамаз ахират букӀиналда инкар кквей гӀажанбаб жо гьечӀо. Гьаб махлукъалъул БетӀергъанлъун вугев Аллагъас جَلَّالَهُ жиндие лъимал кколел рукӀаралани васал кколарианишха, гьел васал ругелъул инсанасе рукӀине бокъулел.

Маккаялъул мушрикаца малаикзаби Аллагъасул جَلَّالَهُ ясал руго

абидалго, гьезул ахІмакълъи загьир гьабун абурб рагІи буго гьаб.

40. Яги дуца гьел мушриказдаса ужра-
мухъ гьарулебищ бугеб МухІаммад

جَلَّ جَلَّالَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуца гьезухъе Аллагьасул

рисалат швезе гьабиялде данде,

гьеб ужра къезе гьезие бакІлъун, гьел иман лъечІого чІезе.

41. Яги гьезда аскІоб балъгояб жоялъул

гІелму-лъайиш бугеб, жидеца гьениса босун

балъгояб жо хъвазе ва гьеб гІадамазда бицине.

Гьезда ЛавхІул-махІфузалда бугеб жойиш лъалеб? Лъаларо гьезда балъгояб жо. ЛавхІул-МахІфузалда бугеб жоги цохІо БетІергьан Аллагьасда гурони лъаларо. Гьел мушрикал руго жидеца гьереси бицунел ва аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бугътан лъолел гІадамал.

42. Яги гьел мушриказе бокъуниш

бугеб жидеца аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ макро

гьабизе?

Гьеб макроялъул квешлъи ва гьелъул балагъ ахирги гьел капурзабада бусине буго. Гьаб аят буго Къурайшазул мушриказ Аллагьасул свалат салам лъеяв МухІаммад авараг чІвазе абун «дару надват»-абулел рокъоре ракларун гьабун букІараб хІукмуялъул хІакъальулъ бугеб аят. Гьезул макроялъул балагъ ахирги гьезда бусине букІиналъул магІна буго гьел ахираталда жужахІалъул гІазабалъулъ рукІине рукІин.

43. Яги гьел мушриказе ТіадегІанав

Аллагъ гурев цоги алагьиш вугев?

Жинца гьел рижарав, хьихъулев.

Жинца гьел хвезе гьарулев ва ахираталда тІадеги рахъине гьарулев? ГьечІо гьезие цоги Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ . Жив ТіадегІанав ва вацІадав вуго гьев БетІергьан Аллагъ мушриказ жиндехун ширк гьабун жиде лагълъи гьабулел хъанчал гьесие гІахьал чагІилъун рукІиналдаса.

44. Гьел мушриказда бихъани зодиса цо

къотІел бортун жидеда тІаде бачІунеб,

цингиги гьез абизе буго:

«Гьаб буго бицпатаб, лъел цІураб накІкІ

нилъее цІад базе бачІунеб»-абун.

Аллагьасул свалат салам лъеяв авараг махсароде гьавун мушриказ гьесда абун букІана: «Мун авараг ватани, дуца нижее гІазаб букІине

أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ ﴿٤٠﴾

أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكِيدُونَ ﴿٤١﴾

أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ ﴿٤٢﴾

أَمْ لَهُمْ آلَاءٌ غَيْرُ اللَّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٣﴾

مَرْكُومٌ ﴿٤٤﴾

буго абун бицулеб хабарги битIараб батани, дуца нижеда тIаде зодиса цо кьотIел бортизе гьабеха!»-абун. Гьел мушриказул инкар ва хIалхублгы гучаб букIин бицун тIадегIанав Аллагьас абулеб буго: «Гьел мушриказ абухьин гьезда тIаде зодисан гIазаб рештIизе гьабулеб мехалгы гьез абизе буго: «Гьаб нижее рахIматалъе бугеб накIкI буго»-абун.

45. Дуца гьел мушрикал те

فَذَرَّهُمْ حَتَّى يَلْقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي فِيهِ يُصْعَقُونَ ﴿٥٠﴾

МухIаммад ﷺ, жидерго

ахIмакълъиялъулъ ва купруялъулъ

жидер гIакълъо ине гьабулеб, жиндир гIазаб гучаб кьиямасеб кьо швезегIан.

Цинги гъазе буго гьезда жидер купру ширкалъул ахир кинабдай букIуна абун.

46. Гьеб кьо буго мушриказе жидер

يَوْمَ لَا يَنْفَعِي عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٥١﴾

хIила-макроялъул щибго кумек

букIунареб ва гьезие квер бакъулев чиги вукIунареб.

47. ХIакълъунго жидеца купру-

وَالَّذِينَ ظَلَمُوا عَذَابًا دُونَ ذَلِكَ وَلَٰكِنْ

ширкалдалъун зулму гьабулел гIадамазе

أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٢﴾

ахираталда швелелдего (дунялалдаго)

гIазаб гьабизе буго:

Ракъи-къечI, унти къварилгы тIаде биччан, муъминзабаца гъазаватал гъарун жал чIван ва асир гъарун. Жал хвараб мехалъ хобалгубги гIазаб гьабизе буго гьезие. Ва кинниги гьел капурал гIадамазул гIемерисел жидеда гьаб хIукму гъадин букIин лъаларел, гьеб бичIуларел ва гьелда божуларел руго.

48. Дуца сабро гьабе МухIаммад ﷺ

وَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ

дур БетIергъан Аллагьасул хIукмуялда:

رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٥٣﴾

Дуда тIад къараб рисалат баччиялда,

гьеб умматалъухъе швезабиялда ва гьеб

сабаблъун дуде щолеб къварилгыялда сабро гьабе! ХIакълъунго мун вуго Дида вихъулев, Дица цIунулев, Дица дие квер бакъи гьабулев.

Дуца дур бетIергъан Аллагьасе тасбихIги гьабе гьев Аллагъ ﷻ

кIодо гъавигун ва гьесие рецц гьабигун цадахъ: мун кьижун

вукIун тIаде вахъараб мехалъ, цо мажлисалдаса тIаде вахъараб мехалгы, Аллагьасда ﷻ ццеве чIун гьесие как балеб мехалгы.

«СубхIаналлагьи ва бихIамдигьи» абураб рагIи аби буго гьаб

Аллагьасул ﷻ амру тIубайлъун букIунеб бищунго кьокъаб рагIи.

49. Сардилъ тIаде вахъунги дуца Аллагьасе

وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَادْبِرَ النُّجُومِ ﴿٥٤﴾

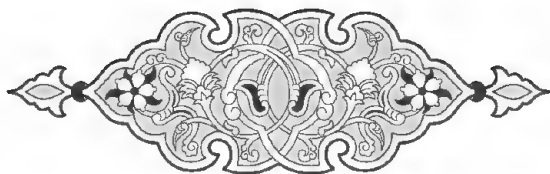
тасбихI-суждаби гъарун гIибадат гьабе.

Гьесда дугIа ва хIелиги гьабе. Гьеб буго бишунго гIадамал Аллагьасдаса
 جَلَّ جَلَّالَهُ гьапулго рукIунеб гIуж, гьеб гIужаль Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ рехсолев чи
 Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ вокьулев вукIин щибго жиндиль шакIьти гьечIеб амро
 буго. **Зодиса цIваби тIагIулеб гIужальги рехсе дуца Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ.**
 Гьаб буго рогьалил какда щебе балеб кIиги ракагIат. Гьеб цIакь хирияб
 суннатаб как буго. Гьельул хIакьальулъ Аллагьасул свалат салам лъеяв
 аварагас абун буго: *«Рогьалида балеб кIиги ракагIат хирияб буго гьаб
 дунялалдасаги ва гьелда тIад бугеб кинабго жоялдасаги»*-абун. ХIадис
 имам Муслимица бицана.

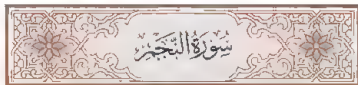
Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ тавфикь гьабеги лъикIаб гIамал гьабизе.

ТIадегIанав Аллагьасул тавфикьалдалъун сурату ТIуралъул тафсир
 ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецц ва щукру гьев Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ буго.

53. Сурату Ннажм

Маккаялда жиб рештине гьабураб, жинда жаниб лъабкъоялда кIуго аят бугеб.

Гьаб суратги Маккаялда жиб рештине гьабураб бугелъул гьалда жаниб аслияб хIалалъ исламалъул аслабазул бицен гьабун буго. Сурат бай бихьуда Аллагъасул свалат саламлъеяв МухIаммад аварасда жиб хасаб мигIражалъул бицен гьабун буго. Гьеб мигIражалда аварасда ﷺ рихъарал Iажаибал умурал рицун гьезда иман лъезе тIадаб букIин ва жидеда лъалареб, жидедаса рикIкладаб жо бицун дагIба къеъ гьаби лъикIаб иш гьечIеблъиялда кантIизе гьарулел руго.

Хадуб хъанчазе ва Iадамазе алагъзабилъун ккурал батIулал, гьересиял жалазе лагълги гьабиялъул бицун буго. Ахираталда цивав инсанасе жиндир Iамалада рекъараб жазаъ гьабизе букIинги баян гьабун буго. Гьеб жазаъ гьабиги цIакъ Iадилаб букIин, цо нафсалъул мунагъал цоги нафсалда раччине гьарун гутIиги бицун буго.

ТIадеIанав Аллагъасул хIал кIолъиялда тIоритIел гьабизе цо-цо Iадаматалги рицун руго: инсан манидал къатIраялдаса вижи Iадаб. Iадамазда гьоркъоб ризкъи киназего бацIад бикъун гутIи бицун, гьелъул хIикматги баян гьабун буго. Цересел къосарал умматазда цварал цо-цо Iазабалги рехсон руго. Iадилал, Самудиял, НухIил къавм. Гьаб Iазаб ва гьалаг гьари рехсейги Маккалялъул мушириказе вагIза гьаби буго: Гьез иман лъечIони ва аварасе ﷺ къварилъи гьабиги течIони, гьездаги цевезе бегъула абун гьадинабго Iазаб.

Жив гурхIулев, гурхIел Iамав
Аллагъасул цIаралдальун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жиб гIодобе бортараб цIваялхIаги абун гьедулев вуго ТIадеIанав Аллагъ.

Гьаб цIва гIодобе бортиялъе магIна гьабун гIалимзабаца гIемер батIияб рагIи бицана: ЩайтIабазда хадуб речIулеб цIадул сунтур буго гьеб абуна гьел щайтIаби зодоре рахиялдаса нахъе чIван. Къиямасеб къоялъ цIаби рорти буго абуна цоги гIалимзабаца. Рогъалил цIва тIерхъун ин буго абуна цогидаз.

Ибну Касирица гьаб бакIалда абуна: Гьаб кинабго махлукъ Аллагъасул ﷻ мулк бугелъул гьев Аллагъ ﷻ жиндир махлукъалдаса жиндие бокъараб жоялдалъун гьедула. Амма инсанасе, бегъуларо жиндир

халикълъун вугев Аллагъасул ﷺ цIаралдалъун гурони гьедизе абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГIумар асхIабасдасан бицараб хIадисалда буго, Аллагъасул свалат салам лъеяв аврагас абунин: «Аллагъ ﷺ тун цогидаб жоялдалъун гьедарав чи яги капурлъулин яги ширкалда кколин» абун. ХIадис имам Тирмизияс бичана.

ПIадегIанав Аллагъасул гьедиялъул жаваб буго:

2. Нужеда витIарав авараг жив кьосарав гьечIо ва мекъи ккаравги гьечIо.

مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَىٰ ﴿١﴾

3. Гьев МухIаммад ﷺ кIалъалев гьечIо жиндаго ракIалда караб ва жиндие бокъараб жо бицун.

وَمَا يَنْطَوِرُ أَهْلُهَا ﴿٢﴾

4. Гьев МухIаммад аварагас ﷺ бицулеб жо гьечIо Аллагъас ﷺ гьесда вахIю гьабураб жо гурони.

إِنَّ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ﴿٣﴾

5. Аварагасда ﷺ гьев вахIю лъазе гьабуна жив къуватав Жабраил малаикас.

عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَىٰ ﴿٤﴾

6.7. Жиндир гIакъло лебалав, черх къуватав. Гьев Жабраил малаик жиндир хIакъикъияб сураталда зобалазул борхальиялда вуго. Бакъ баккулеб рахъалда.

ذُومِرَ مَا قَنَسُوا بَرَأً ﴿٥﴾

وَهُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلَىٰ ﴿٦﴾

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГIаббасица абун: Гьев Жабраил малаик Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухе вачIунев вукIана инсанасул сураталда. Гьедин гьев цересел аварагзабахъги ﷺ вачIунев вукIана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Жабраиласда гьарана жиндир хIакъикъияб сурат бихъизе гьабе жинда абун. Аварагасда ﷺ Жабраил кIиго нухаль вихъана жиндирго сураталда. Цо нух букIана Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг ХIираъ нохъоялда вугеб. Гьев нохъоялъул бакъ баккул рахълдаса Жабраилас жив загьир гьавураб мехаль, гьесул куркъби рагъун кинабго бакъбаккул рахъ гьез цезе гьабуна ва авараг ﷺ лъавудаса ун гIодове ккана. Цингиги Жабраил малаик инсанасул сураталде гьесухе вачIун, гьесул гьумералдаса ракъ-хIур нахъе ине гьабулев вукIана ва жинца гьев жиндир каранде къан гьев лъавуде вачIине гьавулев вукIана. Гьаб магIна буго ПIадегIанав Аллагъас гьаб хадуб бугеб микъабилеб аяталда жаниб абураб рагIиялъул.

8. Цинги гьев Жабраил МухIаммад аварагасда ﷺ гIагарлъана ва лъикIаланго гьесда гIагарлъана.

ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّى ﴿٧﴾

КІабилеб нухаль МухІаммад аварагасда ﷺ Жабраил жиндир сураталда вихъана МигІражалгул сордоля зобалазда вахараб мехаль «сидратул мунтагъа»-абулеб бакІалда аскІов. Гъев Жабраил цоги щивго чияса вихъичІо гъедин жиндир хІакъикъияб сипаталда.

9. Аллагъасул салам лъеяв Жабраилги хирияв ﴿كَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ﴾
МухІаммад аварагги ﷺ **цоаде гІагарда**
рукІана чІор бутІальгул кІиябго рагІал цоаде гІагарде бугеб
гІадин.

Гъеб чІорбутІальгул кІиябго рагІал цоадехун балагъун букІуна. Ва гъеб кІиябго рагІал цохІо бутІальгул букІуна. **Жегиги гІагрда вукІана гъев кІиявго.** Гъаб буго мисал бачун абулеб рагІи ва гъаб буго щакъ гІакъилаб магІна гъваридаб мисал. Гъев КІиявго цохІо жолъун рукІана абизе бегъулеб магІна буго гъаб.

10. Цинги ГІадегІанав Аллагъас гъев ﴿فَوَحَّىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ﴾
Жабраил гъоркъов ккун жиндир лагъасда
(МухІаммадида ﷺ **) вахІю гъабуна жинца вахІю гъабураб**
динияб амру.

11. Гъев аварагасул ракІаль гъересиги гъабичІо ﴿مَّا كَذَّبَ الْفُؤَادُ مَا آتَىٰ﴾
жиндир безада бихъараб сурат.

Гъев божана жиндие загъирлъараб сурат Жабраил малаикасул букІиналда.

12. Нужеца гъев МухІаммадида ﷺ **дагІба-**
къецишха гъабулеб бугеб, я гъал Къурайшиял,
гъесда мигІражалда бихъараб жоялда ва гъев мигІражалда иналда
божичІого?

Къурайшияз инкар кколеб букІана Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг цо сордоялда жанив Маккаялдаса Байтул Мукъадасальгул масжидалдаги шун, гъениса зодовеги вахун гІаде вуссун вачІана абураб жоялда. Гъев ГІадаллъун вуго абунцин кІалъана Къурайшиял. Цинги Къурайшазул тІалабалда рекъон Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъезие байтІул МукІакъадаслъул масжидальгул сипатал рицана.

13. ХІакълъунго аварагасда ﷺ **Жабраил**
цогі нухаль вихъана. ﴿وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَىٰ﴾

14. «Сидратул Мунтагъа»-абулеб бакІалда аскІов ﴿عِنْدَ مِسْجَرِ الْمُنْتَهَىٰ﴾
жив вугеб мехаль.

Тафсиральгул гІалимзабаца абунa: «Сидратул Мунтагъа» буго жиндаса гІадехун малаикзабиги унареб, гъениса гІадехун бугеб жо цохІо

Аллагъасда ﷺ гурони лъалареб анкъабилеб зобалазда бугеб бакI. Сидрат абулеб жо гъветI буго (лотос).

15. Гъеб сидратул Мунтагъаялда аскIюбго

عِنْدَهَا جَنَّةُ الْمَأْوَىٰ ﴿١٥﴾

«Жаннатул маъва»-абун жинда цIар бугеб алжан буго.

Малаикзаби жинда жанир руссунеб ва шагъидзабазул рухIалги жанир руссунеб.

16. МухIаммад аварасда ﷺ гъеб сидратги

إِذْ يَغْشَى السَّدْرَةَ مَا يَغْشَى ﴿١٦﴾

бихъана жинда тIаде Аллагъасул ﷺ нур рештIун гъеб нураль жиб гвангъун.

Гъеб сидраталде тIаде хIанчигIадин сверулел малаикзабиги рукIана жидеца Аллагъасе ﷺ тасбихI гъабулел. Гъеб сидраталъул берцинлъиялъе сифат гъабизе инсанасдаги кIоларо.

17. Гъеб тIадегIанаб макъамалда вугеб мехаль

مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَى ﴿١٧﴾

МухIаммад аварасул ﷺ бер гъеб

сидраталдаса погидаб рахъалда буссичIо

ва гъев шибго хIал хисичIого жинде тIаде бачIулеб амруялда валагъун чIана.

18. ХIакълъунго МухIаммадида ﷺ

لَقَدْ رَأَىٰ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَىٰ ﴿١٨﴾

гъеб мигIражалъул сордоялъ

жиндир БетIергъан Аллагъасул кIудиял гIаламатал рихъана.

Сидратул Мунтагъа бихъана, байтул МагIмур бихъана, Алжан ва жужахI бихъана. Алжаналъул «раф-раф» абулеб цIакъ берцинаб тах бихъана. Жабраил малаик вихъана жиндир аслияб сифаталда. Гъал руго кIудиял гIаламатал. Цоги гIемерал гIаламатал руго мигIаражалъул сордоялъ хирияв аварасда ﷺ рихъарал. Цоцо гIалимзабаца абун: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда ТIадегIанав Аллагъги вихъана абун. Гъаб рагIи буго жиндие мухIканаб далил гъечIеб рагIи.

19.20. Нужеца Дида бице я гъал Къурайшиял,

أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ ﴿١٩﴾

нужер алагъзабазул хIакъальуль: Лат, Пуза,

وَمَنْوَةَ الثَّالِثَةِ الْآخَرَىٰ ﴿٢٠﴾

Манат абун нужеца жидеда цIар тарал.

Гъезие бугишха ТIадегIанав Аллагъасе бугеб гIадаб къуват-гуч. Гъез щибниги жо бижулищ?

21. Нужеца нужеэ васал рукIине бокъулеб мехаль

أَلَمْ يَذْكُرُوا أَنَّهُ لَأَنْثَىٰ ﴿٢١﴾

гъев Аллагъасе ﷺ ясал руго абунищ абулеб?.

22. Гъеб нужер бикъи цIакъ мекъаб бикъи буго:

نَلَيْكَ إِذَا قِسْمَةٌ ضِيزَىٰ ﴿٢٢﴾

Нужеца зулму гъабулеб буго Аллагъасе ﷺ ясал

руго абураб рагИялдалъун.

23. Гьел алагъзаби руго абун нужеца
абулел жал гьечІо нужеца ва нужер
умумуз жидеда цІарал лъурал хъанчал
гурони. Аллагъас ﷻ щибго хІужа
рештІине гъабичІо нужеца бицараб
рагІи битІараб букІиналъе. Нуж
нахърилълъун руго нужеего ракІалда
ккараб жоялда ва нужер нафсазе бокъараб жоялда.

إِنْ هِيَ إِلَّا أَسْمَاءٌ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا
أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ
وَمَا هُوَ إِلَّا نَفْسٌ وَقَدْ جَاءَكُمْ مِنْ رَبِّهِمْ
الْهُدَى ۝٢٣

ХІакъълъунго нужехъе Аллагъасул ﷻ рахъальъан хІакъаб хІужаги
бачІун букІадго.

Аллагъассул свалат салам лъеяв МухІаммад аварг вачІана гъаб хирияб
Къуръанги босун. Нуж гъев Аллагъасда ﷻ иман лъезеги чІухІун, гъаб
Къуръаналда нахърилълъизеги чІухІун, хирияв МухІаммад аварагги
ﷺ гьереси гъавун, квешаб гІамал кІодолъи гъабун чІана.

24. Щивав инсанасе жиндир нафсалъе
бокъарабщинаб жо букІунишха?

أَمْ لِلْإِنْسَانِ مَا تَمَنَّى ۝٢٤

Гьел мушриказе хъанчаз ва батІулал алагъзабаз жидее шафагІат ва
квер бакъи гъабизе бокъиялъе гІоло гъезие гъеб букІунаро.

25. ЦохІо Аллагъасе ﷻ буго гъаб дуниялалъулги
хадуб ахираталъуги ханлъи ва ихтияр.

فَلِلَّهِ الْآخِرَةُ وَالْأُولَى ۝٢٥

Гъев Аллагъас ﷻ къола жиндие бокъарав чиясе гъесие бокъараб
жо. Аллагъас ﷻ бокъарав чи щибго къечІологи тола. Аллагъас ﷻ
ахират къола жиндие бокъараб жоги тун Аллагъасе ﷻ бокъараб жо
гъабун хъвадарал муъминзабазе.

26. ТІадегІанав аллагъасе жал хириял
малаикзаби зобалазда гІемерал руго
гъев Аллагъас ﷻ изно къун хадуб
гурони жидер шафагІаталъ цониги
чиясе мунпагІат гъабуларел. Гъеб
изноги Аллагъас ﷻ жиндие бокъарав ва жив разияв чиясе
шапагІат гъабизе гурого къоларо.

۞ وَكَمْ مِنْ مَلَكٍ فِي السَّمَوَاتِ لَا تُغْنِي
سَعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ
يَشَاءُ وَيَرْضَى ۝٢٦

Аллагъасе ﷻ хириял, жидер гІибадат даимал малаикзабаздаги
Аллагъасул ﷻ изнуялдалъун гурони шафагІат гъабизе кІолареб
мехалъ, гъал хІакъирал хъанчаз кин шафагІат гъабулеб?!

27. ХІакъълъунго жидеца Аллагъасда ﷻ
ва ахираталда иман лъоларел гІадамаз гьел
малаикзабаде цІарал лъолел руго гьел ясал

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ لَيَسْمُؤْنَ
الْمَلَائِكَةَ تَسْمِيَةَ الْكَافِرِ ۝٢٧

руго абун.

28. Гъеб жо бицунел рукӀин гурони гъезул
щибго гӀелмуги гъечӀо. Жидеего раклалда
ккараб жо бицун, гъелда нахърильлун
руго гъел мушрикал.

وَمَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِنْ يَخِيعُونَ إِلَّا الظَّنُّ وَإِنْ
الظَّنُّ لَا يَكُونُ مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا ﴿٢٨﴾

Ва амма гъеб раклалда ккараб жояль шибго мунпагӀат гъабуларо
хӀакъаб жоялда аскӀооб жиб лъуараб мехаль. Гъеб хӀакъаб жо чӀолеб
бакӀалдаги чӀоларо. Раклалда ккараб жоялда рекъон хӀукму гъабуларо.

29. Мун вусса МухӀаммад ﷺ, жидеца
гъаб дир Къуръанальул вагӀза босуларел
гӀадамаздаса, жидеа цохӀо гъаб дуниялальул
чӀаголъи гурони бокъунги гъечӀел.

فَأَعْرِضْ عَنْ مَنْ قَوَّلَىٰ عَنْ ذِكْرِنَا وَلَبُرْدًا وَلَا
الْحَيَوةَ الدُّنْيَا ﴿٢٩﴾

Жидеца Аллагъасдаги ﷺ ахираталдаги иман лъеялдаса инкар
гъабурал гӀадамал дуца те! Дуда гӀадаб гъечӀо гъезда иман лъезабизе.

30. Гъаб дуниял ахираталдаса гӀаса бищи
буго гъезул гӀелмулхай цвараб бакӀ.

ذَٰلِكَ مِتْلَعُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِنْ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ
صَلََّ عَنْ سَبِيلِهِ ۖ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ أَهْتَدَىٰ ﴿٣٠﴾

Гъезда жаниб цоги гӀелму лъугъунаро.

ХӀакълъунго дур БетӀергъан Аллагъ

жинда лъалев вуго жиндир нухалдаса къосарав чи шив вугев.

Гъединго Аллагъасда ﷺ лъала жив битӀараб диналда
гӀовитӀаравлъун шив чи вугебги.

31. Гъев Аллагъасул ﷺ мулк буго
гъал зобалаздаги ракъалдаги жаниб
бугеб кинабго махлукъ. Гъев Аллагъас
ﷺ жазай гъабизе буго жидеца

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لِيَجْزِيَ
الَّذِينَ اسْتَفْتُوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا
بِالْحُسْنَىٰ ﴿٣١﴾

купру-ширкалдакъун зулму гъабурал
гӀадамазе гъелда релъараб квешаб жазай.

Гъезие жужухӀальул гӀазаб букӀине буго. Жидеца Аллагъасда ﷺ
иманги лъун аварасда нахъги рильлъун лъикӀаб гӀамал гъабун
хъвадарал гӀадамазе Аллагъас ﷺ цӀакъ лъикӀаб жазай гъабизе
буго. Гъезие нигӀматазул алжанал рукӀине руго.

32. Жидеа алжанал рукӀунел гӀадамал
руго жидеца кӀудиял мунагъаздаса ва
къабихӀал пишабаздасаги рикӀкӀалъи
гъабулел. КӀудиял мунагъал руго чи
чӀвай, Аллагъасдехун ширк гъаби,
чийр боцӀи кванай, гъибат-бугътан
гъаби.

الَّذِينَ يَخْتَفُونَ كَثِيرًا مِنَ الْأَشْمَاعِ وَالْفَوَاحِشِ إِلَّا
الَّذِينَ هُمْ عَنْ رَبِّكَ وَاسِعُ الْمَغْفِرَةِ ۖ هُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ
إِذَا نَسَأَكُم مِّنَ الْأَرْضِ وَإِذَا أَنْتُمْ أَجْتَهُ فِي بُطُونِ
أُمَهَاتِكُمْ ۖ فَلَا تُرْكُوا أَنفُسَكُمْ ۖ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ
اتَّقَىٰ ﴿٣٢﴾

КъабихІал пишаби руго зина гъаби, ливатІ гъаби инсул йикІарай чІужу ячи ва цогидалги. КъабихІал пишаби абун гъезда абиялъе сабаб буго гъел кІудиял мунагъал рукІингун цадахъ инсанасул тІабигІаталъ жал сурукъал, инжитал пишабилъун рикІкІунел рукІин. **Жидедаса цІунизе кІоларел гІисинал мунагъал гурони жидеца гъаруларел.** Гъел руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жал цІунарал аварагъаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъарал муъминзаби гурони жидедаса цІунун хутІуларел мунагъал: хІарамаб бакІалда бер балагъи гІадаб, квер хъатІи гІадаб, кІал кІалъай гІадаб.

Ибну ХатІиб абулев гІалимас кІудияб мунагълъун рикІкІана Къуръаналда жаниб жиндие жазаъ жужахІалъул гІазаб буго абурал киналго мунагъал. КъабихІаб жолъун рикІана шаргІалъ хІад къаби бихъизе гъабурал мунагъал: чи чІвай, зина гъаби, мехгүлеб жо гъекъей, рогъоб бай, цІогъ гъаби гІадал. ГІисинал мунагъаллъун рикІкІана инсан сагъвиллъун, гъалатІлъун кколел мунагъал.

ХІакълъунго дур БетІергъан жиндир гурхІел ва мунагъал рахчи гІемерав, гІатІидав вуго. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нужер киналго хІалал жинда гъалевги вуго. Нужер кІудияв эмен Адам **ракъалдаса вижинелде ццебего гъалеб букІана Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инсапас гъабулеб кинабго гІамал.** Гъединго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъала Адам вижун хадубги, **нуж эбелалъул чохъонир ругеб мехалъги, нуж дуњялалда лъугъун хадуб нужеца гъабизе бугеб кинабго гІамал.** Гъаб амро гъадин бугелъул нужеца нужерго напсал **рацІуге! Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ цІакъ лъикІ лъала жиндаса хІинкъарав чи щив вугевали ва жинда гІасияв щив вугебги.**

Гъаб аяталъул магІна буго: Нуж нужерго гІамалалдаса разилъун, гъеб кІодо гъабун лъикІаблъун бихъун гъелъие рещ гъабун цогидазда гаргадуге. Гъеб нафс буго квешаб жо. Гъелъие жиндие рещ гъабизе бокъула ва гъеб рещ гъабиялдалъун жиб гІамал кІудияблъун, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасияблъун лъугъуна.

ТІадегІанав Аллагъ жинда гъалев вуго кинабниги нафс бижиялде цебего гъеб нафсаль щиб гІамал гъабизе бугеб. Гъев хІажатав гъечІо нужеца жинда бициялда **нуж лъикІаб гІамал гъабулел гІадамал руго абун.** Нужедаги лъаларо метер щиб гІамал нужеца гъабулеблъи ва нужер ахир кин кколеблъиги. Кидаго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тІалаб гъабун лъикІаб гІамал гъабе ва кидаго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса хІинкъун, дур лъикІаб гІамалал дагъаблъун бихъун вукІа.

33. Дуца дида бице МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъав

къосарав, пасикъав чиясул хабар ва гъесул хІал:

أَفَرَأَيْتَ الَّذِي قَوْلَى

Жив Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеялдаса вуссарав ва хІакъаб Къуръаналда нахъ вильтълѣинчІев.

34. Жинца къотІи гъабураб боцІиялътул дагъаб وَأَعْطَى قَلِيلًا وَأَكْثَى ۝
жо къурав, цинги жив бахиллтун къотІи
хвезабурав.

Жинца къезе бицараб боцІи къечІого чІарав!

Гъаб кІиябго аят ва гъезда хадуб бугеб чанго аят рѣштІине гъабиялъе сабаб бицун абуна: Валид ибну Мугъират абудев Къурайшиязул цевехъан Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аскІов Годов чІун вукІана, гъес цІалулеб Къуръаналда ГІенеккун, гъесул вагІазаялъ асар гъабун иман лъеялда ГІагарлтун вукІана. Цинги гъев цоги мушрикас нечезе гъавуна ва гъесда абуна: «Дуца дур умумузул дин толеб буго, гъел къосарал, пасикъал ва жужахІалда унел ГІадамал руго абудев буго»-абун. Валидица абураб мехаль дун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса хІинкъулев вуго абун, дов мушрикас абуна: «Дица ГІаде босулеб буго дуде букІунев гІазаб мун иман лъеялдаса вусани ва дуца дис дагъаб боцІи-мал къунани!»-абун. Цинги гъев Валид жиндирго ширкалда вуссана ва жинца къотІи гъабураб боцІималалътул дагъаб жо къуна. Хадуб хутІараб жинца къотІи гъабураб жо къезе бахиллтун, гъеб къотІиги хвезабун. Гъав мушрикасул хІакъалътул ГІадегІанав Аллагъас хадубги абудев буго.

35. Гъав мушрикасе балъгояб жойиш лъалеб أَعِنْدَهُ عِلْمُ الْغَيْبِ فَهَوَّيْنَا ۝
бугеб, жинца гъеб боцІи къунин абун жив
пакъирлтѣилин. Ва гъесда гъеб беразда бихъулебищ бугеб?

36. Гъасда хабарго бицинчІиш Муса أَوَلَمْ يَتَّبِعْنَاهُ فِي صُحُفٍ مُّوسَىٰ ۝
аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام рѣштІине гъабураб
Тавраталда хъван бугеб жоялътул?

37. Гъединго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинда ГІад къараб وَأَنزَلْنَاهُ فِي الْقُرْآنِ وَأَنزَلْنَاهُ فِي الْقُرْآنِ ۝
кинабго жо ГІубарав Ибрагъим аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام
рѣштІине гъабураб жиб камилаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукмуялътул
хабар рагІичІиш гъав мушрикасда?

38. Киналго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рѣштІине гъарурал الْأَنْزِلُ وَالْزُرُّ وَزُرُّ آخَرَىٰ ۝
ГІахъазда бугеб хІукму буго: «Цониги жинца
жо баччулеб нафсалъ цогитаб нафсалътул мунагъал раччуларо»-
абураб.

39. Ва щивав инсанасеги гъечІо абун жинцаго وَأَن لِّسَ لِلْإِنْسَانِ الْإِمَامَةِ ۝
гъабураб ГІамалалътул лъикІлѣи гурони.
Цогитаб нафсалътул мунагъ цоги нафсалда баччизе гъабулареб ГІадин

гъеб нафсалъе цогидаз гъабураб гIамалалъул кириги букIуларо. Гъаб масъала буго жиб бичине кколеб ва жинда сверухъ гIемераб хабар бугеб.

Цо-цо гIелму дагъал гIадамал жидеца гъаб аятги цIалун: «Инсанасе жинцаго гъабураб гIамалалъул кири гурони гъечIо»-абун, цоги шибго жоялда ралагъичIого цо инсан хвараб мехаль гъесда хадур хутIарал гIадамаз шиб лъикIаб гIамал гъабуниги дов хварав чиясе гъелдаса шибго мунфагIат гъечIо абун кIалъала. Гъаб буго мекъаб пикру. Гъаб буго шаргIалъул хилафалда бугеб фатва.

Къуръан хIадисалда гIемер далилал руго цо инсанас гъабураб лъикIаб гIамалалъул кири цоги инсанасе швейлда тIоритIел гъабулел. Гъел далилазул бищунго мухIканаб буго Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг жинца муъминзабазе шафагIат гъабулев вукIин. Гъединго шагъидзаби ва жидеда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъарал муъминзаби цогидазе шафагIат гъабулел рукIинги. Гъеб шафагIат гъабиялъул магIна буго жинда Аллагъ разилъарав цо лагъас Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъари гъав пуланав чиясдаса мун тIаса лъугъа ва гъав гIазабалдаса тархъе абун. Гъаб дугIа гъев чиясул гIамал гуребищ кколеб?

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса бицараб жиб сахIихIаб ва машгъураб хIадис буго: *«Адамил гъимер хвараб мехаль гъес гъабулеб букIараб гIамал къотIун ккола лъабго жо хутIизегIан. Жиб даимаб садакъа, жинца нахъе тараб жиндаса мунфагIат босулеб гIелму ва жиндие дугIа гъабулев лъикIав вас»*-абун. ХIадис имам Муслимица бицана. Жиб даимаб садакъа буго инсанас жиндаса кидого мунфагIат босулеб бакI: Нух, къо, лъгъим, масжид, мадраса, ах-хур ва цогидабги. Жиндаса мунфагIат босулеб гIелму буго исламияб гIелму: Къуръан, хIадис ва шаргIияб гIелмуги. ЛъикIав вас абураб рагIиялдаса мурад буго жиндир гъимал абураб: Васал ругониги, ясал ругониги, гъезул гъимал ва гъезулги гъимал ругониги-къиямасеб къо швезегIан жиндаса лъугъараб насло буго гъеб.

Цоги гъеб лъикIаб гIамалалдаса цоги нафсалъе мунфагIат букIиналъе далил буго цо чи хвараб мехаль гъесда гIад бугеб гIадамазул ва, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нагъи бецIунги. Закат бахъи, кIал кквей, хIажгун гIумра гъаби. Гъаб гIамалалъулги хварасе мунфагIат букIиналъе Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадис буго.

ГIалимзабазул хилаф гъечIеб рагIи буго: Хварав чиясдаса къураб садакъаялъ ва гъесие гъабураб дугIаялъ хварасе мунфагIат гъабула абураб.

Хварав чиясе абун зикру бачани, яги Къуръан цIалани гъеб гIамалалъул

кири хварасе щоларо. Гьединго буго хварав чиясе лъиклъи букӀине абун как бай, кӀал кквей гӀадаб гӀамалги. Гьал гӀамалал руго хварав чияс гьарулел гьечӀел, цоги гӀадамаз гьарулел ругел гӀамалал. Гьал гӀамалазул кири гьаб гӀамал гьабуразе швела. Гьаб лъиклаб гӀамалги гьабун цинги гьеб лъиклаб гӀамалалдалъун нижедаги нижер хвараздаги гурхӀа, нижерги гьезулги мунагьал чуре абун дугӀа гьаби шаргӀалда бегъулеб жо буго ва гьеб дугӀа иншаАллагъу Аллагъас ﷻ кьабул гьабиялда хьулги буго.

Цоги чара гьечӀого лъазе кколеб жо буго: Хварав чиясе чӀаго ругез гьабураб гӀамалалъул, яги гьес жинца нахье тараб лъиклаб жоялъул кири швезе ккани шартӀ буго гьев чи иман исламалда хварав вукӀин. Капурчиясе хаду ругез гьабураб дугӀаялъул ва садакъалъул щибго мунфагӀат букӀунаро. Гьев чи иман лъечӀого хварав вукӀин лъараб мехаль гьесие лъиклаб дугӀа гьабизеги бегъуларо.

Гьаб бицараб жоялдаса хӀасил буго: Цо инсан хвараб мехаль гьес гьабулеб букӀараб гӀамал лъугъана. Гьев хун хадуб цогидаз гьабураб гӀамалалъул гьесизе кири ва ажро букӀунаро гьеб цогидазул гӀамал гьесие шапагӀат гьаби, гьесие дугӀа гьаби ва гьесие гӀоло садакъа кьейи букӀун гурони. Гьаб бахӀс бижиналъе сабабги буго цо чи хвараб мехаль гӀарацги кьун гьесда тӀаса Къуръан цӀали, зикру бачи ва цогидаб гӀамал гьабураб мехаль гьеб цогидаз цӀалараб Къуръаналъул ва бачараб зикруялъул гьев хварав чиясе кири букӀунаро абун абураб гӀалимзабазул рагӀи. Гьаб рагӀи битӀарабги буго, Имам ШафигӀиясги гьедин бицун буго. Доб кьолеб гӀарац хварав чиясдаса садакъаде кьураб мехаль, гьал Къуръан цӀалулел яги зикру бачунел гӀадамазги жидеца гьабураб лъиклаб гӀамалалъул ажру-кири хварасе швезе гьабе, гьесул мунагьал чуре абун дугӀа гьабураб мехаль, иншааллагъу, гьелдалъун хваразеги чӀаго ругезеги мунпагӀат букӀина.

40. Дол Аллагъас ﷻ рещтӀине гьарурал тӀахьазда хъван буго: гьев инсанас гьабураб гӀамал ахираталда гьесда бихьизе буго:

وَأَن سَعِيَهُ، سَوْفَ يُرَى ﴿٤٠﴾

Гьеб гӀамаллъиклаб бугел муъминзаби гьелдалъун рохун рукӀине руго. Гьеб гӀамал квешаб бугел капурзаби гьеб кьолял цӀакъ пашманлъизеги руго.

41. Цинги гьев инсанасе жиндир гӀамалазда рекъараб, жиб тӀубараб жазаъги гьабизе буго.

ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَاءُ الْأَوْفَى ﴿٤١﴾

42. Ва дур вуссинги, я инсан, дур БетӀергъан Алагъасде буго, гьев Аллагъ вуго жинца жазаъ гьабизе бугев.

وَأَن إِلَىٰ رَبِّكَ الْمُسْتَهَى ﴿٤٢﴾

Аллагъасда **عَجَلًا** иман лъун, гъесул глазабалдаса хIинкъун хъвадарал муъминзабазе абадияб алжан хIадурун буго: жиндир нигIматалпазатаб, жиндир лазат, рахIат сипат гъабун бицине кIолареб. ТIадегIанав Аллагъасда иман лъезе чIухIарал капурзабазе абадияб жужахIалъул глазабги букIине буго.

43. ХIакълъунго Аллагъ вуго жинца роххелги **وَأَنَّهُ هُوَ أَضْحَكَ وَأَبْكَى** (17) пащманлъиги бижарав.

Ахираталда жинца муъминзаби роххун релъизе гъарулев ва капурзаби гIодизе гъарулев.

44. Гъев Аллагъ **عَجَلًا** вуго жинца хвелги **وَأَنَّهُ هُوَ أَمَاتَ وَأَحْيَا** (18) чIаголъиги бижарав.

Аллагъас **عَجَلًا** рухI лъолеблъун бижараб зарра гурони жиб чIаголъулеб ва жиб гIемерлъулеб (жиндир наслу бижунеб) гъечIо. Аллагъас **عَجَلًا** рухI лъолареблъун, жиб бижулареблъун бижараб зарра рухI лъолеблъун гъабизе кIолев щивго чи гъечIо.

45. Гъев Аллагъ **عَجَلًا** вуго жинца кинабго **وَأَنَّهُ خَلَقَ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى** (19) рухI бугеб жо кIиго тайпа бижарав: бихъинабги цIуябги.

Гъеб кIиго жо данделъун, гъезул мани цоцаде жубан гъезул наслу ракъалда тIибитIулеблъун гъабурав.

46. Гъеб кинабго бихъинабги цIуябги жо бижуна **مِنْ نُّطْقَةٍ إِذَا تُمْنَى** (21) цохIо манидал къатIраялдаса.

Жиб бихъинаб жоялъул гъодидаса бачIун цIуяб жоялъул рахIомоялъубе ккараб мехаль, ва гъениб цIуяб жоялъул манидал къатIрагун данделъараб мехаль.

47. ХIакълъунго Гъев ТIадегIанав Аллагъасул **وَأَن عَلَيْهِ النَّسَاءُ الْأُخْرَى** (23) хIалкIолъиялдалъун буго хун хадур кинабго халкъ тIаде бахъине гъабиги.

Гъаб цебе рехсараб хIалалъ цохIо манидул къатIраялдаса инсан вижарав Аллагъасда **عَجَلًا** гъев хун хадув чIаго гъавизеги кIола щибго щаклъи гъечIого.

48. ХIакълъунго Гъев Аллагъ **عَجَلًا** вуго жинца **وَأَنَّهُ هُوَ أَعْيَى وَأَفْقَى** (24) жиндие бокъарав чи ризкъи гIатIид гъабун бечед гъавулев, бокъарав чи ризкъи къварид гъабун мискинго толев. Гъесда щибго жо гъикъуларо, гъес гъабулеб ишалда жаниб цо хIикматги букIуна.

49. ХIакълъунго Гъев Аллагъ **عَجَلًا** вуго «ШигIра» **وَأَنَّهُ هُوَ رَبُّ الشَّعَرَى** (25) абулеб цIваялъул БегIергъан.

Гъеб цІваялъе лагълъи гъабулел цо гІадамал рукІана. Гъезул гІибадат батІулаб букІин бицун абураб рагІи буго гъаб. Гъаб «ШигІра» (Звезда Пса) абулеб цІва буго июль моцІаль бакъ тІерхъине гІагарлъараб мехалъго бакъ баккул рахъалда загърлъулеб, жиндир кунчІи цІкІараб цІва. ЛъагІалида жаниб цохІо къоялъ загърлъула гъеб цІва бакъ тІерхъинелде себе. Гъедин бугелъул гъеб букІана лъагІел байбихъи рикІкІунеб къольгун инсанияталъул цебесеб тарихалда.

50. ХІакълъунго Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жинца وَأَنَّهُ أَهْلَكَ عَادًا الْأُولَىٰ ۝٥٠
цересел гІадилаб гъалаг гъарурав.

51. Самудиялги гъалаг гъаруна Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ, وَسُودًا فَمَا أَبْقَىٰ ۝٥١
гъезул щивго чи нахъеги течІо.

52. Гъездасаги цебе НухІил къавмги وَقَوْمُ نُوحٍ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا هُمْ أَظْلَمَ ۝٥٢
гъалаг гъабуна Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ. وَأَطَقَىٰ ۝٥٣

ХІакълъунго Гъеб НухІил къавм цІакъ
къосараб, жидер зулму ва пасалъи
гІемераб букІана.

«БахІрул мухІитІ» абулеб тафсиралда абуна: «НухІ аварагас عَلَيْهِ السَّلَام азарго сон гІагарун заманаялъ ахІана жиндир къавм Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавиялде, амма гъезие гъесул дагІваталъ щибго асар гъабулеб букІинчІо. Гъеб къавмалъ вухун, гІакълъуялдаса ине гъавун, хварав чи гІадин гІодове рехунги вукІунаан НухІ авараг عَلَيْهِ السَّلَام. Цо чи унев вукІана жиндир гъитІинав васасул кверги ккун НухІида аскІове ва гъес абулеб букІана: «Вореха мун цІуне гъав чиясда иман лъеялдаса. Дир инсуца дун кверги ккун вачун унеб мехалъ дидаги васият гъабун букІана гъев НухІида иман лъоге абун»-абун. Гъеб хІалалъ кІудиял гІадамал жидер куфруялда холел рукІана, гІисинал лъималги гъев НухІида ццим бахъараллъун, гъесда иман лъезе гІагарлъулареллъун кІудиял гІолел рукІана” – абун.

53. ЛутІил къавмалъул «муътафикат» абулел وَالْمُؤْتَفِكَةَ أَهْوَىٰ ۝٥٤
росабиги зодореги росун гІодоре рехана Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ.

54. Гъел росабазул агълдуялда тІад цІакъ кІудияб فَعَسَىٰ أَمَتْهَا مَا عَشِيَ ۝٥٥
балагъги рещІІана ва гучаб гІазабалъ гъел
тІерхъине гъаруна.

55. Дуца ТІадегІанав Аллагъасул шал فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكَ تَسْمَارَىٰ ۝٥٦
нигІматал гъереси гъарулел, я гъав инсан?

Гъесул хІалкІолъиялда тІоритІел гъабулел гІемерал гІаламаталги рукІаго, гъев цо вукІиналъе загърал ва баянал хІужабиги рукІаго гъев

Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** расул.

أُزِفَتِ الْأَرْفَةُ

لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ كَاشِفَةٌ ﴿٣٨﴾

босизе кюлев щивго чи гъечю цохю Аллагъ جَلَّالَهُ гурони.

أَفِيْنْ هَذَا الْحَدِيثِ تَعَجُّبُونَ ﴿٥٩﴾

Нужеца гъаб махсародейищ гъабулѐб ва гъелда тІад релъанхъулелищ ругел?

وَتَضَحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ ﴿٦٠﴾

Нуж гЮдизе кин гЮдуларел гъеб Къуръаналь нуже хИинкьн
къолеб ахираталъул гІазабалдаса хИинкъун.

وَأَنْتُمْ سَامِدُونَ ﴿٦٦﴾

Аллагъасде جَلَّالَهُ иман лъечІел гІадамал!

فَاسْجُدْ وَاعْبُدْ اللَّهَ وَاعْبُدُوا

жив цогояв Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ.

Нужеца гибадатги гъев Аллагъасе ٱلْعِبَادَةِ гъабе. Гъесдехун шибо жо ширк гъабуге, хъанчалги риклад гъаре! Жиндие гибадат гъабизе бегъулев цоги Аллагъ ٱلْعِبَادَةِ ва цоги шибо жо гъечӀо цохӀо Аллагъ ٱلْعِبَادَةِ гурони.

Гъаб аят ц1алидал сужда гъабизе сунатаб буго.

Гъб Маккаялъул агълу хъанчие лагълъи гъабулеб агълу буклиндал, Аллагъасул ﷻ хІалкІолъиялде тІоритІел гъабулел гІаламатал рицун хадуб, гъезда амру гъабулеб буго: «Нужеца цохІо Аллагъасе ﷻ гъабе гІибадат» – абун. Гъаб хъанчие лагълъи гъаби гІарабиязул ракъалдаса тІагІана Макка бахъун хадуб ва КарІба рукъ сверун рукІарал гІемерал хъанчалги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас ва хириял асхІабзабаца гъурун гІодоре ран хадуб.

Тіадегіанав Аллагыасул тавфікълалдалъун Сурату Ннажмалъул тафсир ва таржама хъван тіубана.

Кинабго рецц ва щукру гъев Аллагъасе ﷻ буго.

54. Суратул Къамар

Маккаялда жиб рециттине гъабураб, жинда жаниб кликъоялда Аниџила шуго аят бугеб.

Гъаб сураталда жаниб кинабго кIвар буссине гъабун буго хирияб Къуръан гьереси гъабудел мушириказде рагъ гъабиялде ва гъезие хIинкъи къеялда.

Сураталъул байбихъуда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе муџIжизатлъун бугеб моцI хъвалхъиналъул бицун буго. Мушириказул тIалаб гъабиялда рекъон гъеб муџIжизат загъир гъабун букIаниги гъеб моцI хъвалхъиналде гъез сихIру буго абунa.

Къиямасеб къоялъул захIматъаби рицун руго, цIакъ жинца раки хIинкъизе гъабудеб хIалалъ, чорхол расги бахъун чIолеб хIалалъ. Цересел къавмазул бицен гъабун, дагъабго гъезул къисаби рицун руго. НухIил къавмалъул бицен гъабун хадуб гIадилазул, самудиязул, ЛутIил къавмалъулги бицун буго. ПиргIавнил къавмги рехсон буго ва гъезде цвараб батIи-батIияб гIазабги рехсон буго.

Гъал умматазул къисаби рицун хадуб Маккаялъул мушириказе хIинкъи къолеб буго жидедеги гъединаб гIазаб цъезе букIиналдалъун.

Сураталъул ахиралда Аллагъасдаса جَلَّالُهُ хIинкъарал муъминзабазе ахираталда ругел даражаби ва хиралъи бицун буго.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Къиямасеб къо чIейи гIагарлъун буго. МухIаммад аварагасе ﷺ муџIжизатлъун моцIги хъвалхъана.

أَقْرَبَتِ النَّاسَ وَأَنْشَقَّ الْقَمَرُ ﴿١﴾

2. Къурайшиязул капурзабазда МухIаммад авараг ﷺ жив ритIухъав Аллагъасул جَلَّالُهُ расул вукIиналда тIоритIел гъабудел гIаламатал рихъаниги гъел иман лъеялдаса руссунел руго ва гъез абудеб буго гъеб моцI хъвалхъинги сихIру бугин МухIаммадица ﷺ нижер берал рухъун гъабураб ва жиб даимаб, мухIканаб.

وَلَنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرَضُوا وَيَقُولُوا أَسْحَرُ مُسْتَسْمِرٌ ﴿٢﴾

Тафсиралъул гIалимзабаца абунa: Маккаялъул капурзабаца Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда абунa: «Мун Аллагъасул جَلَّالُهُ расул

вуго абураб рагІиялъул мун ритІухъав ватани дуца нижеда бихъизе гъабе зодоб бугеб моцІ кІиго бутІа лъугъун хъвалхъараблъун» абун. Гъедин аварагас ﷺ гъабунѝ жидеца иман лъела абун къотІиги гъабун букІана.

Гъеб букІана моцІ цІураб сордо. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Аллагъасде جَلَّالُه дугІа гъабуна гъел капурзабаца гъарараб жо жиндие мугІжизаталлъун гъабе абун. Цинги гъеб моцІ хъвалхъун цо башалъи Сафа мегІералда тІад чІана, цогѝдаб башалъи абукъубайс мегІералда тІад чІана, ХІираъ мегІерги гъеб кІиялдаго гъоркъоса бихъулеб букІана. Цинги Маккаялъул капурзабаца абунѝ: «Гъев МухІаммадица ﷺ нижее сѝхІру гъабуна» – абун. Абужагълиѝца абунѝ: «Нужеца сабру гъабе! Нуж иман лъезе гІедегІугІе! Нилъехъе росабалъан гІадамал рачІараб мехалъ гъез абунѝ жидедаги бихъанин моцІ хъвалхъун абун, нилъеца МухІаммад ﷺ ритІухъ гъавила, гъезда моцІ хъвалхъун бихъун батичІони, нилъеѝ МухІаммадица ﷺ сѝхІру гъабун букІуна» – абун.

Росабалъан гІадамал рачІараб мехалъ гъез биѝcana жидеда моцІ хъвалхъун бихъана абун. Цинги Абужагълиѝца ва цогѝдал мушриѝаз абунѝ: «Гъаб цІакъ мухІканаб, даимаб сѝхІру буго» абун.

Гъеб моцІ хъвалхъи Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе мугІжизат букІиналда тІоритІел гъабулел хІадисалги руго. Жинда Аллагъ разилъаяв Анас асхІабасдаса имам Бухарияс ва имам Муслимиѝца биѝцараб хІадисалда буго: «Маккаялъул агълуялъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда гъарана жидеда цо гІаламат бихъизе гъабе абун. Аварагас ﷺ гъезда моцІ хъвалхъилъун бугеб гІаламат бихъизе гъабуна кІиго нухалъ» – абун. Цо ГІалимзабаца абун буго гъеб моцІ хъвалхъи къиямасеб къо гІагарлгъараб мехалъ букІине бугин абун. Гъаб рагІи мекъаб, жиндие далил гъечІеб рагІи буго.

3. Гъел Къурайшиѝз аварагас ﷺ وَكَذَّبُوا وَابْتَعُوا آلَ هَٰؤُلَاءِ وَكُلُّهُمْ مُسْتَقَرٌّ
гъереси гъавуна, гъес загъир гъабураб
мугІжизатги гъереси гъабуна. Гъел жидерго гъава-напсалъе
бокъараб жоялда нахъги ритІлъана.

Кинабго амруги жиндир чІолеб бакІалде цола ва гъениб чІола.
ЛъикІлъи лъикІал чагІазда чІола, квешлъи квешал чагІазда чІола.
ЛъикІал гІадамал алжанаалда чІола, квешал гІадамал жуѝахІалда чІола.

4. Аллагъасда جَلَّالُه инкар кколел وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنَ الْآلَاءِ مَا فِيهِ مُزْدَجَرٌ
гІадамазухъе, ХІакълъунго цересел
умматазул хабар бачІана, гъеб хабаралда жаниб гъел куфру-

ширкалдаса нахъе чІвазе гІураб вагІзаги букІана.

5. Гъаб хирияб Къуръанги тІубараб ва
камилаб хІикмат буго жинца хІукмаби
баян гъариялъулъ ва хІакъаб диналда
тІоритІиялъулъ.

حِكْمَةً بَلِّغَةَ فَمَا نَعْنِ النَّذُرُ ①

Жал къосарал, жидер берал беццал, раклазда тІад тІалъел лъурал
гІадамазе къолел хІинкъабаца, щиб жоялъха гІейи гъабилеб гьел
тІоритІизе? Гьел инкарчагІи хІакъаб диналда тІоритІун кколаро
кигІан клудияб мугІажизат гьезда бихъаниги ва гьезие кинаб вагІза-
насихІат гъабуниги.

6. Мун гьал инкарчагІаздаса вусса,
МухІаммад ﷺ, ва гьезда кинаб
балагъдай бачІуна абун валагъун чІа!

فَقَوْلَ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَى شَيْءٍ نُكْرٍ ①

Исрапил малаикас цІакъ жиб рихараб, жиб бокъулареб жоялде
ахІараб къо буго гьел капурзабазе гІазаб гъабизе бугеб Къиямасеб
къо.

7. Жидер бер хІинкъун, гъеб ракъалдаса
эхеде борхизе кІоларого рукІуна
капурзаби гъеб къоялъул гІазабалдаса
хІинкъун.

حُسْعًا أَبْصَرُهُمْ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ كَأَنَّهُمْ

جَرَادٌ مُنْتَشِرٌ ①

Жидер хобаздаса къватІире гьелги рахъула ракъалда тІибитІараб
гарицІ гІадин: гІемерал рукІуна гьел, жидер унеб рахъ лъаларелги
рукІуна, цояз цоял мерхъунелги рукІуна.

8. Жидеде ахІулев чи вугеб рахъалде ине
гІедегІунги рукІуна гьел. Гъеб къоялъ
капурзабаца абула: «Гъаб къо цІакъ
захІматаб къо бугоха» – абун.

مُهْطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ يَقُولُ الْكَافِرُونَ هَذَا يَوْمٌ

عَسِيرٌ ①

9. Гьал маккаялъул мушрикаца мун
гьереси гъавиялда дуца гІажайблъи
гъабуге, МухІаммад ﷺ! Гьездаса
цере рукІарал НухІил къавмалъги

* كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا

مَجْنُونٌ وَارْدُ جِرٍّ ①

гьереси гъавуна жидехъе расуллгун вачІарав Дир лагъ НухІ.

Гъев НухІида гьез абуна: «Гъав чи жундуца ккурав чи вугин»-абун
ва жидеца гъев дагІват гъабиялдаса нахъеги чІвана: хІинкъизе
гъавун, рогъоб бан, къабун.

10. Гъеб къавм азаргогІан сональ Аллагъ ﷻ
цо гъавиялде ахІулаго бихъараб гІакъуба-

فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَانْتَصِرْ ①

къварилъиялда сабруги гъабун гьез иман лъеялдаса жиндир

хьул къотIараб мехаль НухI аварагас عَلَيْهِ السَّلَام жиндир БетIергъан
Аллагъасда ахIи бана ва гьес абун:

«Гъанже дун гъаб къавмалдаса къун вуго. Дуца дие квербакъи
гъабе!» – абун.

11. Цинги Дица зобалазул рагъаби рагъана فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُّنْهَمِرٍ ﴿١١﴾
кутакаб лъм чвахулеллъун.

12. Дица ракъулъан къватIире иццал- وَفَجَرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَى أَمْرٍ
лъаралги раккизе гъаруна ва гъеб قَدْ قُدِرَ ﴿١٢﴾
зобалъулги ракъалъулги кIиябго лъм
данделъана Дица жиб азалалдаго къадар
гъабун букIараб хIалалъ гъеб НухIил къавм гъанкъизе гъабун
гъалаг гъабиялъе.

13. Дица НухI аварагги عَلَيْهِ السَّلَام гьесда иман وَحَمَلْنَاهُ عَلَى ذَاتِ الْأَوْجِ وَدُسِّرَ ﴿١٣﴾
лъурал гIадамалги гIад рекIине гъаруна
хъарщал магIаздалъун цоцаде рукъун гъабураб гамаялда.

14. Гъеб гама лъмималда гIад билълъунеб فَجَرَّيَا بِأَعْيُنِنَا جُرَّاءَ لِمَنِ كَانَ كُفْرٌ ﴿١٤﴾
букIана дир амруялдалъун ва дица цIунун.
Гъеб НухIил къавм дица гъалаг гъабун гъез жинда инкар ккурав
дир лагъасул дугIаялъе жаваб гъабун.

15. ХIакълъунго Дица гъеб НухIил къавм وَلَقَدْ تَرَكْنَاهَا آيَةً فَهَلْ مِنْ مُّذَكِّرٍ ﴿١٥﴾
гIупан гIун гъанкъизе гъари тана хадусел
умматазе вагIзалъун ва жиндаса гIакълу босулеб гIаламатлъунги
букIине.

Гъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIалкIолтъиялъул пикру гъабулев, гьелдаса
вагIза босулев чиго гъечIишха?

16. Дир хIинкъи къейги хадуб дица гъабураб فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرٍ ﴿١٦﴾
гIазабги кинха букIараб дир аварагазби عَلَيْهِ السَّلَام
гьереси гъарурал, дир аятаздаса вагIза босичIел гIадамазе?

17. ХIакълъунго Дица гъаб Къуръанги وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُّذَكِّرٍ ﴿١٧﴾
цIакъ бигъаяблъун гъабун буго жиб
цIализе, жиндир магIна бичIчIине ва гьелдаса пайда босизеги.
Гъаб Къуръаналъул пикру гъабулевги, гьелдаса вагIза-насихIат
босулевги чиго гъечIиш?

Гъаб хирияб Къуръан гIадегIанав Аллагъас жиндаса мунпагIат босизе
абун рещтIине гъабураб тIехъ бугелъул, гъеб кинавго чияс жиндаса
мунпагIат босулеблъун гъабун буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Гъеб гъабун гъечIо
цо гIадамазда жиб бичIчIулелблъун цогидазда бичIчIулареблъун.

Гарабиял ругониги гажамиял ругониги шивасе жиндир мацлалде буссине гъабун Къуръаналдаса мунпаглат босизе рес буго. Гъеб цлализе ва реклехъе лъазабизе бигъаяблъунги гъабун буго Аллагъас ﷻ.

Цо-цо жагъилал, жал гIалимзаби ругин абун кIалъалел гIадамал руго, Къуръан таржама гъабун цогидаб мацлалде буссинабизе бегъуларин абун. Гъез жидер рагIи ритIухъ гъабизелъун бачунеб далилги буго таржама гъабураб гъеб Къуръан кинавниги чияс цIатулеб бугин ва гъел гIадамазда гъоркъор жидер иман загIипал, жидеца Къуръан махсароде гъабулел, гъелъул къимат гъабуларелги гIадамал рукIунин абун. Гъаб рагIи жагъилаб букIин лъала цодагъабго гIакълу-пикру бугев чиясда. Гъеб рагIи бицунел гIадамазда кин лъалареб хирияб Къуръан рещтIине гъабулеб заманаялъ киналго гIарабиял куфру-ширкалда рукIараблъи. Гъелдаса хадубги кинабго заманаялъ Аллагъас ﷻ жиндир рекIелъ иманалъул нур гъабичIев чияс Къуръан махсароде гъабулеб букIана. Гъединал капурал гIадамаз Къуръан махсароде гъабулеб бугин абун муъминзабаздаса Къуръан бахчизе бегъилиш? Гъеб Къуръан умматалъухъе швезе гъабе абураб амру тIубачIого тезе бегъилиш?

Цоги таржама гъабизе бегъуларо абулез хIужжалъун гъабулеб рагIи буго: «Къуръан жинца инсан гIажиз гъавулеб мугIжизат буго ва гъеб мугIжизат гIараб мацлалда бугеб Къуръаналъе горони букIунаро»-абун. Гъаб рагIиги цлакъго загIипаб рагIи буго. Нилъеца гIараб мацлалда бугеб Къуръан щибго хисизе гъабичIого букIухъин толеб буго. Нилъеца абулеб гъечIо гIажамияб мацлалда бугеб Къуръаналъул таржамаялъ инсан гIажиз гъавула абун. КигIанго лебалав таржамачиясдаги кIоларо гIараб мацлалда хассаб пасихIлъи ва магIна гъварилъи хисизе течIого, гъеб цIунун таржама гъабизе. Нилъер мурад гъечIо таржама мугIжизатлъун букIин. Нилъер мурад буго бусурбабазухъе Аллагъасул ﷻ каламалъул магIна швезаби. Гъеб магIнаялда къуръаниланги абуларо. Къуръанилан абула гIицIго гIараб мацIаль бугеб Аллагъасул ﷻ каламалда.

Гъаб Къуръан таржама гъабизе бегъуларо абураб рагIи абулел гIадамал руго жидер гIелму-лъай загIипал гIадамал. Гъезул шивав цояс кIудияб даража-макъамалда жив вугеб хIисабалда халкъалда цереги рахъун Къуръаналъул аятал цIалун жидерго мацлалда вагIза-насихIат гъабула. Гъезие киндай бегъулеб Къуръан таржама гъабизе?! Цогиги гъезул жагъиллъи буго: гъезие бокъун буго Къуръаналда жаниб хъвараб жо щиб бугебго лъачIого “Гъаб Къуръан Аллагъасул ﷻ калам буго” – абураб рагIиялда божун гIадамал хъвадизе. ГIадегIанав Аллагъас Къуръан рещтIине гъабун буго жинда жаниб бугеб жо лъан, гъелъул

пикру гъабун, инсанасда лъазе жиндир БетІергъан Аллагъ вукІин. Жив гъесул лагъ вукІинги лъазе, гъев Аллагъасги ﷻ гъесул расуласги малъухъе жинца гІибадат гъабизеги. Цо пуланав чияс: «Къуръаналда гъадин хъван буго»-абураб рагІиялда божун гъелда иман лъейищ лъикІаб бугеб, жиндаго гъеб Къуръаналда хъвараб жоги лъан, бичІічІун, гъелда иман лъейищ бугеб лъикІаб? Гъаб хІакъикъат кин бичІічІулареб ва гъаб хирияб Къуръан гІадамаздаса бахчизе кин хІинкъуларел?

ГІадамазда гъоркъор жидеца иман лъечІелги, мунапикъзабиги, иман загІипал гІадамалги рукІунеблъи хІакъаб жо буго. Гъел гІадамал руго абун Аллагъас ﷻ халкъалъухъе швезе гъабе абун амру гъабураб Къуръан ва гІелму бахчизе бегъуларо. Ва амма Къуръаналъе таржама гъабизе бегъула абураб рагІиялъул магІна гъечІо жинда гІараб мацІ лъалев чияс, яги гІарабалдаса цоги мацІалде буссине гъабураб бакІалдаса босарав чиясги Къуръаналъул шибаб рагІиялъе магІнаги гъабун гъеб халкъалъухъе къезе бегъила абураб. Гъеб бегъунгутІиялъе бищунго аслияб гІиллла буго гІараб рагІаби руго цо рагІиялъ чанго батІияб магІна жаниб кколел. Гъеб гІараб рагІи цохІо рагІиялдагъун цоги мацІалде буссине гъабураб мехалъ доб мацІалъул чиясда лъаларо доб жиндие бицараб магІна гурони.

Къуръаналъе тафсирги гъабун: «ГІадегІанав Аллагъасул каламалъул гъаб магІна букІине бегъула, Аллагъасе ﷻ гъаб рагІиялдагъун пуланав магІна бокъун батизеги бегъула»-абун, гІалимчияс Аллагъасул ﷻ калам баян гъабураб мехалъ, гъеб тафсир цІаларав чиясда бичІічІизе ккола: «Жиндир каламалъул хІакъикъияб мурад ва магІна ГІадегІанав Аллагъасда лъала, нилъер гІелму ва гІакъло швараб бакІ гъаб магІна гъаби буго»-абураб мурад букІин гъев гІалимчиясул.

Къуръаналъул чанго батІияб магІна гъабизе бегъулеб букІиналъ хириял асхІабзабаца Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг чІаго вугеб мехалъ гъесда гъикъулеб букІана пуланав аяталъул, яги рагІиялъул магІна шиб бугеб абун. Жидеца гъикъулел асхІабзабиги гІарабиял рукІана. Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг хун хадуб Къуръан данде гъабун халкъалъухъе цІализе къураб къоялдаса байбихъун гІалимзабаца гъеб Къуръаналъе тафсир (толкование, объяснение, баян) гъабуна. Бищун себе жинца тапрсир гъабурав чи вуго жинда Аллагъ разилъаяв Ибну ГІаббас – хирияв аварагасул ﷺ инсул вац ГІабасил вас ГІабдуллагъ. Жакъа къоялде швезегІан гІемер батІиял гІалимзабаца тапрсир гъабун буго Къуръаналъе.

Гъел гІалимзабаца гъарурал тафсираздаса босун, гъеб тафсиргун цадахъ Къуръан таржама гъабизеги бегъула ва цІалун гъелдаса мунпагІат

босизеги бегъула. Гъеб таржама гъаби тӀадаб буго жидеда гӀелмуялъул бичӀӀи бутел гӀадамазда. Цо магӀарулаз таржама гъабун къватӀибе биччараб Къуръаналъул магӀна жиндаса щибго мунпагӀат босизе рес гъечӀеб хӀалалъ гъабун буго. Гъанже цо шагӀир ва хъвадарухъан вугин абун бицана жинца Къуръан таржама гъабулев абун. Гъединаб таржама гъаби жиб нахъе чӀвазе ва жинда рагъ гъабизе тӀадаб буго: щибго исламияб диналъул кӀвар гъечӀел гӀадамаз Къуръан таржама гъаби буго Аллагъасул جَلَّالُهُ дин махсароде гъаби!

Аллагъас جَلَّالُهُ ниль цӀунаги Аллагъасул جَلَّالُهُ калам махсароде гъабулеллъун рукӀиналадса. Гъединго Аллагъасул جَلَّالُهُ калам гъесул лагъзадеридаса бахчулеллъун рукӀиналдасаги цӀунаги.

18. Падилазги гьереси гъавуна жидехъе вачӀарав расул Гъуд عَلَيْهِ السَّلَام. Дир аварагъаби كَذَّبَتْ عَادٌ فَكَيْفَ كَانَ عَدَاوِي وَنَذِيرٌ ﴿١٨﴾
гьереси гъарурал гӀадамазе дир хӀинкъи къей ва гӀазаб گَدَّابَتْ عَادٌ فَكَيْفَ كَانَ عَدَاوِي وَنَذِيرٌ ﴿١٨﴾
гъаби кинха букӀараб?

19. Дица гъеб Гъудил къавмалда тӀаде биччана жиб цӀакъ пулеб, сверсведулеб гъури, жидель щибго баракат гъечӀел къояз. إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي يَوْمٍ نَحْسٍ مُّسْتَمِرٍّ ﴿١٩﴾

Жиб даимаблъун хутӀана гъеб гӀазабги. Гъел гъалагӀтизегӀан. Дунияладаса гъалаг гъабун тӀагӀине гъабуна гъеб Гъудил къавм, ахираталдаги букӀине буго гъезие жиб тӀаса унареб гӀазаб.

20. Гъеб гъуриялъ гӀадамал ракъалдаса рахъун зодоре росулел рукӀана, цинги ракъалде тӀадеги рехулел рукӀана кьолболъан рахъарал чамастакил гъветӀалъул рохти гӀадин (пень). تَنْزِعُ النَّاسَ كَأَنَّهُمْ أُعِجَابُ غُلَّيْلٍ مُّتَقَعِرٍ ﴿٢٠﴾

Гъудил къавмалъул гӀадамал чамастакил гъутӀбузда релълъине гъаруна гъезул къаркъалаби кутакал рукӀиналъ.

21. Дир гӀазабги хӀинкъи къейги кинха букӀараб жидеца дир аварагъаби عَلَيْهِ السَّلَام гьереси гъарурал гӀадамазе? فَكَيْفَ كَانَ عَدَاوِي وَنَذِيرٌ ﴿٢١﴾

22. ХӀакълъунго дица гъаб Къуръан цӀакъ бигъаяблъун гъабун буго жиб цӀализе ва жиндасан гӀибрат (гӀакълу) босизе. وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُّذَكِّرٍ ﴿٢٢﴾

Гъеб Къуръаналъул жиндие вагӀза лъугъунев чиго гъечӀишха?

23. Самудиязги гьереси гъаруна жидехъе рачӀарал Аллагъасул جَلَّالُهُ гӀазабалдалъун гъезие хӀинкъи كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِالنُّذُرِ ﴿٢٣﴾

къолел дир расулал.

СсалихI авараг عَلَيْهِ السَّلَام вуго гъев. Цо авараг гъереси гъавурал Iадамал жидеца цогидалги аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام гъереси гъарураллъун рукIунелъул абун гъаб аяталда “жидеца xIинкъи къолел” абун.

24. Гъел самудияз абунa: «Гъев нижедаго
рельгъарав, нижеда гъоркъоса
чилъун вугев СсалихIида عَلَيْهِ السَّلَام
нахърилълъунишха ниж?

XIакълъунго гъеб мехаль ниж жиб баянаб къосиналгъулъ ва жундуца кквеялгъулъ рукIуна гуриш» абун.

25. «Гъев СсалихIидайиш Аллагъас
waXIo гъабулеб нижеда гъоркъоса?

Гъесдаса гIемерго къадру бугел, жидер боцIи-мал гIемерал Iадамал руго нижеда гъоркъор. Гъев чи вуго жинца цIакъ кIудияб гъереси бицунев» – абун. IадегIанав Аллагъас абулеб буго:

26. Гъел инкарчагIазда ахираталда лъазе буго
щив вугев жинца кIудияб гъереси бицунев
чи!

27. Дица гъезул xIалбихи гъабизе ва
гъезие питналъун букIине къурулъан
къватIибе варани бахъине гъабизе буго.

Гъез тIалаб гъабураб xIалалъ. Мун гъез щиб
Iамалдай гъабула абун валагъун чIа, СсалихI, ва дуца сабруги
гъабе! Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ две квербакъи гъабизе буго ва гъеб къавмалъе
Iазабги гъабизе буго.

28. Дуца гъеб къавмалда бице, СсалихI,
жидеца гъекъолеб лъим вараниялдаги
Iадамаздаги гъоркъоб бикъараб буго
абун.

Цо къо Iадамазе буго, цогидаб къо вараниялъе буго. Жиндир ирга
бугеб къоялъ гурони гъеб лъим гъекъезе Iадамал рачIине гъечIо.
Жиндир ирга бугеб къоялъ вараниги бачIине буго.

29. Гъеб къавмалъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиде
гъабураб xIукму хвезе гъабуна, гъезда
вараниялъе лъим тейги чIалIана.

Гъез жидеда гъоркъоса бишунго къосарав чиги axIун варани хвезе
витIана. Гъес жиндир хвалченалдалъун варани хвезе гъабуна.
Гъев чияс ва жидеца гъев варани хвезе витIараб СсалихI ил къавмалъ

щибго пикру гъабичIо кинаб Kудияб мунагъ жидеца гъабулеб бугеб ва жидеда Аллагъасул ﷺ щим бахъин рещтIиналъулги.

30. ХIакълъунго гъев СсалихI гьереси гъавураб فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرٌ ﴿٣٠﴾
къавмалъе дир хIинкъи къейги ва дир гIазабги
кинабха букIараб?

31. Дица гъеб къавмалда цохIо гъаракъ إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ صَيْحَةً وَاحِدَةً فَكَانُوا كَهَشِيمِ الْمُخْتَطِرِ ﴿٣١﴾
биччана ва гъел киналго турараб хер
гIадин гIодоре рортун ана.

Гъеб гъаракъ биччарав чиги Жабраил малаик
вукIана.

Жалал абулеб тафсиралда ﴿كَهَشِيمِ الْمُخْتَطِرِ﴾ абураб рагIиялъул магIна гъабун
абуна: ﴿الْمُخْتَطِرِ﴾ буго гIи-боцIи жаниб гъезе гъабураб муцIиялъул ва
хьопалъул чали. Гъеб чалиялдаса турун гIодобе бортараб ва жиб гIиял
хIагIаца мерхъараб жоялда абула «هَشِيم» абун. Гъадианаб баян гъабураб
мехалъ нилъее загъирлъулеб буго Аллагъасул ﷺ каламалъул
пасихIлъи ва гъварилъи.

32. ХIакълъунго дица гъаб Къуръан жиб وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُّذَكِّرٍ ﴿٣٢﴾
цIализе, жиндаса вагIза босизе ва жинда
гIамал гъабизе бигъаялбъун гъабуна.
Гъаб Къуръаналъул жиндие вагIза-насихIат лъугъунев чиги
гъечIищха?.

33. ЛутIил къавмалъги гьереси гъавуна жидехъе كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ بِالنُّذْرِ ﴿٣٣﴾
вачIарав Аллагъасул ﷺ гIазабалдалъун гъезие
хIинкъи къолев расул ЛутI عَلَيْهِ السَّلَامُ.

34. ХIакълъунго Дица гъеб къавмалда إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِبًا إِلَّا آلَ لُوطٍ
гIад зодиса ганчIал речIана. ЦохIо ЛутIил نَجَّيْنَاهُمْ بِسَحَرٍ ﴿٣٤﴾
агълу хутIана жидеде гъеб гIазаб швечIел.
Дица гъев ЛутIги гъесул агълуги хвасар
гъабуна радакъ гIужалъ, рогъалида себе.

35. Дир рахъалъан нигIматлъун букIана يَعْمَهُمْ مِنْ عِنْدِنَا كَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ شَكَرَ ﴿٣٥﴾
гъев ЛутIги гъесул агълуги хвасар гъаби.
Гъадианаб лъикIаб жазаъ гъабула дица дида иман лъун, дир
нигIматазда жидеца щукру гъабулел гIадамазе.

36. ХIакълъунго Дица ЛутIил къавмалъе وَلَقَدْ أَنْذَرَهُمْ بَطْشَتَنَا فَتَمَارَوْا بِالنُّذْرِ ﴿٣٦﴾
хIинкъи къун букIана дир гучаб гIазаб
жидеде швезе бегъулин абун.

Гъел дир хIинкъи къеялде божичIо ва жидее хIинкъи къолев

ЛутIги гьереси гъавуна.

37. Гъеб къавмалъ ЛутI аварагасдаса
гIалаб гъабунa гъесухъе рачIарал
гъалбал жидехъе къе абун, гъезда ливатI
гъабун къабихIаб пиша гъабизе.

وَلَقَدْ رَوَدُوهُ عَنْ صَيْفِهِۦ فَطَمَسْنَا أَعْيُنَهُمْ
فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذِرِ

Дица гъезул беразул канлъи ине гъабунa. Жидеца чIаме абе дир
гучаб гIазаб ва ЛутIица жиде кьолеб букIараб хIинкъиялъул
жазаъ! «ливатI» абунa бихъиназда яги руччабазда нахъияб рахъалда
жимагI гъабиялда.

Тафсиралъул гIалимзабаца абунa: Аллагъасул салам лъеяв ЛутI
аварагасухъе عَلَيْهِ السَّلَام берцинал гIолохъабазул сипаталда малаикзаби
рачIараб мехалъ гъел гIолохъабазда ливатI гъабизе абун гIедергун,
рекерун рачIана ЛутIил къавм гъесул рукъ бугеб бакIалде. Гъел
гъалбадерие къварилъи гъабиялда хIинкъун ЛутI авараг
нахъаса нуцIаги рахан гъеб къавм рукъобе жанибе биччаларого чIана.
НуцIа бекизе къасд гъабун гъел лъугъараб мехалъ Аллагъасул
амруялдалъун Жабраил малаикас гъезул беразда жиндир кваркъиялъул
рагIал кIутIана ва гъезул беразул канлъи босун ана. ТIубанго берзул
бакIал руччун, бералго рукIинчIел гIадин лъугъана гъезул гъурмал
абунги абунa цо гIалимзабаца. Цинги гъезда бичIчIана жиде лъугъараб
жо ва гъел гъеб бакIалдаса нахъе ине лъугъана: нух бихъуларого, унеб
бакI ва рахъ лъаларого рортанхъилелги хутIана.

38. ХIакълъунго гъезда гIаде рогъалил
гIужалъ гучаб гIазабги бачIана. Жиб
гIаса унареб, гъезда гIадго жиб чIараб.

وَلَقَدْ صَبَّحَهُمُ بَكْرَةٌ عَذَابٌ مُّسْتَقِيرٌ

Гъел гIодизе гъарун, гъезул ракI унтизе гъабун Аллагъс
гъездаги абунa:

39. «Нужеца чIаме гъеб дир гIазаб ва дица нуже
къураб хIинкъиялъул жазаъ» – абун.

فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذِرِ

40. ХIакълъунго дица гъаб Къуръан
бигъаяблъун гъабун буго жиб цIализе
ва жиндасан вагIза босизе. Гъаб Къуръаналъул вагIза босулев
чиго гъечIишха?

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُّذَكِّرٍ

Гъал цересел умматазул къиса бицун гъаб Къуръан кIалъараб мехалъ
Маккаялъул мушрикал гъелъул пикру кин гъабулареб ва гъединабго
Аллагъасул гIазаб ва цим бахъин жидедаги швейадаса шай
хIинкъуларел?

41. ХIакълъунго ПиргIавнил къавмалъухъеги

وَلَقَدْ جَاءَهُ آلُ فِرْعَوْنَ النَّذْرُ

рачIана гъезие хIинкIи кьолел расулал. Муса ва Гьарун عَلَيْهِمَا السَّلَام
вачIана гъезухъе.

42. ПиргIавницаги гьесул къавмалъги
дица Мусae къурал киналго мугIжизатал
гьереси гьаруна ва гъезда нахъ
рильIинчIо.

كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كُلِّهَا فَأَخَذْنَاهُمْ أَخَذَ عَزِيزٌ
مُّقْتَدِرٌ ﴿٤٢﴾

Цинги дица гьелги гIазабалдалъун ккуна. Гучаб, жиб нахъчIивазе
кIолареб гIазаб букIана жиндир къуват гуч бергьарав Аллагьас
جَلَّ جَلَالُهُ гъезие гьабураб гIазаб.

43. Гьаб Маккаялъул капурзаби
лъикIалишха ругел гьел цересел
умматaздаса, яги нужеe гIазаб букIине
гъечIо абун къотIи гьабун зодосан
рештIарал гIахъазда гьeб къотIи хъваниш бугеб?

أَكْفَارُكُمْ خَيْرٌ مِنْ أُولَئِكَ أَتُكْرَمُونَ بَرَاءَةٌ فِي
الزُّبُرِ ﴿٤٣﴾

44. Яги гьел мушрикаца абубебиш бугеб ниж
гIемерал руго ва ниж бергьине руго абун.
Жидерго жамагIаталда ва къуваталда божуниш гьел ругел?

أَمْ يَقُولُونَ كُلُّ شَيْءٍ مُّنتَصِرٌ ﴿٤٤﴾

45. Гьeб мушриказул жамагIат ва къуват
Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ биххизе гьабизе буго ва гьел
мугъ бан лъутун инеги руго.
Гьeб буго Бадруялда гъезде щевезе бугеб гIазаб.

سَيَهْمُهُمُ الْجَمْعُ وَيَوْنُونَ الْبُرْءِ ﴿٤٥﴾

46. Гьeб гIазаб дагьабго жо буго.
Ахираталда гъезие букIине бугеб гучаб
гIазаб буго гъезие къотIи гьабураб унго-унгояб гIазаб.

بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَذًى وَأَمْرٌ ﴿٤٦﴾

Гьeб Къиямасеб къоялъул гIазаб цIакъ гучаб ва къогIаб буго жидеe
дунялалда шолeб чIвай-хъвеялдаса ва асир гьариялдаса.

47. ХIакълъунго куфру-ширкалдалъун
жидеца зулму-пасалъи гьабулел гIадамал
дунялалъул рукъор жал къосарал, жундуца ккурал гIадамал руго,
ахираталдаги гьел жиб боркъараб цIада жанир рукIине руго.

إِنَّ الْمَجْرِمِينَ فِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ ﴿٤٧﴾

48. Гьел гьурмазда рехъерхъун
жужахIалде реххулеб къо буго гьeб.
Гьенире реххун хадуб гъезда абула:

يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي النَّارِ عَلَى وُجُوهِهِمْ ذُوقُوا
مَسَّ سَقَرَ ﴿٤٨﴾

«Гьанже нужеца чIаме гьаб жужахIалъул
гIазаб» – абун.

49. ХIакълъунго дица кинабго жо бижун буго
жиндие къадар чIезе гьабун.

إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ ﴿٤٩﴾

Гъеб кинабго жо ЛавхІулмахІфузалда хъвараб ва жиндир авал-ахир
лъалеб, жиндир хІукму-къадар баян гъабураб буго. ГІададисеб щибго
жо гъечІо. Жиндир тадбир ва тартиб гъечІого гъабулебги щибго жо
гъечІо.

50. Дир амруги гъечІо цохІо бер балагъи, وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ أَبْصَرٍ ﴿٥٠﴾
яги бер къапи гІадаб жо гурони.

Дие бокъараб мехаль цохІо “Кун”(мун
букІа) абун абураб рагІи абун гъеб иш лъугъуна.

51. ХІакълъунго Дица гъалаг гъаруна
нужеда рельеъарал куфру-ширкалъул
ГІемерал умматал.

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا أَشْيَاعَكُمْ فَهَلْ مِنْ
مُّذَكِّرٍ ﴿٥١﴾

Гъеб ишалъул жинца вагІза босулев, пикру
гъабулев чиги гъечІишха?

52. Гъел гІадамаз гъабураб кинабго гІамал
жидер гІамал хъварал кагътазда тІад хъван
цІунун буго.

وَكُلُّ شَيْءٍ فَعَلُوهُ فِي الزُّبُرِ ﴿٥٢﴾

53. Гъел гІамалазул кинабго гъитІинабги
кІудиябги жо жиб хъван нахъе лъунги
буго.

وَكُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ مُّسْتَطَرٌّ ﴿٥٣﴾

ЛъикІабги, квешабги, берцинабги, къабихІабги гІамал щибго жо
гъоркъ течІого жидеца лагъзадерил гІамал хъвалел малаикзабаца хъван
хІадурун буго.

54. ХІакълъунго Аллагъасдаса хІинкъарал
муъминзаби алжаназул ахазуль ва
нигІматазул гІоразуль рукІине руго,

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ ﴿٥٤﴾

гъел лъарал лъималъул, рахъдал, гъацІул ва жадул рукІуна.

55. Жинда разияб, жиб берцинаб ва
гІадегІанаб макъамалда рукІине руго.

فِي مَعَادٍ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِكٍ مُّقْتَدِرٍ ﴿٥٥﴾

Жиндир къадру-гуч кІудияв, жив хирияв хан – ГІадегІанав
Аллагъасда аскІор.

Жидеес щибго хІинкъи гъечІого, жидеес Аллагъа جَلَّالَهُ разилъи щун ва
гъесул гъумералда ралагъизеги щун рукІине руго.

Аллагъас جَلَّالَهُ гъаб макъам нилъееги ризкъилъун гъабегі.

ГІадегІанав Аллагъасул квербакъиялдалъун Суратул Къамаралъул
тафсир ва таржама хъван ГІубана.

Кинабго рецц ва шукру гъев Аллагъасе جَلَّالَهُ буго.

55. Сурагу ПрахІман

Маккаялда жиб рештине гьабураб, жинда жаниб лъабкъоялда аңгїла микъго аят бугеб.

Жиб Маккаялда рештине гьабураб бугелъул гьаб сураталда жанибги исламияб диналъул аслаби баян гьарун руго: Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІин, аваразгаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритІухъал рукІин, ахират букІин жиб хІакъаб амру букІин бицун буго.

Тпадегіанав Аллагъасул жал гІемерал ва жидее ахир гьечІел, жал рикІлун хІалкІоларел нигІматал рициналдагъун байбихъи гьабун буго сураталье.

Хадур Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рижарал махлукъазул цо-цо тайпа бицун гьелдагъун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолъи гучаб букІин загьир гьабунлеб буго: зобал-ракъалъул, бакъ-моцІалъул, ракъалда тІад ругел батІи-батІиял нигІматазул бицен гьабун буго.

Гьаб кинабго махлукъ жиб паналъулеб букІин, цохІо БетІергъан Аллагъ гурони нахъе хутІулеб жо гьечІолъиялда кантізе гьарулел руго. Ахираталда муъминзабазул букІунлеб хІал, гьезие ругел нигІматал рицун руго. Капурзабазул сипаталги, гьел руссунлеб бакІги баян гьабун буго. Сураталъул ахиралда Тпадегіанав Аллагъ кІодо гъавиялда, гъев вацІцІад гъавун гъесие рецц гъабиялде кантізе гьарулел руго: гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нилъее кьун ругел кІудиял нигІматал ракІалде щун, гьел нилъее кьурав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукІиналде мукІурлгъун рукІине.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдагъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жиндие лагълъи гъабизе тІадав, жив цогояв Аллагъ الرَّحْمَنُ вуго. Жив цІакъ гурхІулев, «Ар-ПрахІман» абун жинда цІар бугев.

2. Жинца лагъзадериди Къуръан лъазе гьабуравги عَلَّمَ الْقُرْآنَ вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Гьаб сураталда жанир тпадегіанав Аллагъас жиндир нигІматал рехсон ругелъул, гьел нигІматазул бищунго кІудияб Къуръанги бугелъул, гьеб Къуръаналъул бицун байбихъи гьабуна гьаб сураталье. Зодисан рештине гьарурал тІахъазул бищунго хирияб буго Къуръан. Жинда

жанир шаргіял хІукмаби ва диналгул аслаби цакъ баянго рицарабги буго. дунял панальзиегІан жиб нахье хутІулеб, жиб хисизе-сверизе гьабуларебги буго. Жиб цІализе бигьаяб, рекІехье лъазабизе кІолеб, кинавниги муъминчияса жиндир хІукму бичІІулебги буго.

3. Гьев Аллагьас ﷻ инсанги вижана.

خَلَقَ الْإِنْسَانَ ﴿٣﴾

Инсан вижиналгул аслияб мурадги буго жиндие лагълги гьабизе гІоло вижин. Жиндир гІакълу бугев, жинда кІалъазе лъалев, жинда бихъулев ва рагІулевлъун вижана. Аллагьасе ﷻ лагълги гьаби жинда тІадкъазе бегъулев ва гьаб жинда баччизе кІолев гьавуна.

4. Гьев инсанаса Аллагьас ﷻ кинабго жо лъазеги гьабун:

عَلَّمَ الْبَيَانَ ﴿٤﴾

жив кІалъазе лъалев вукиналдалъун цогидал хІайваназдаса ватІа вахъана ва гьаб кІалъаялдалъун жиндие къваригІараб жо тІалаб гьабизе кІолевлъун гьавуна. Гьаб хирияб Къуръан жинда цІализе кІолев ва гьаб бичІІулевлъунги гьавуна.

5. Бакъги моцІги хъвадулеб буго Аллагьас ﷻ жиде бихъизе гьабураб, жиб хисулареб, камилаб хІисабалда.

الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ يُحْسَبَانِ ﴿٥﴾

Гьел хъвадиялда жанибги Аллагьасул ﷻ халкъалъе кІудияб мунпагІат ва маслихІат буго.

6. Зодир ругел цІвабиги, ракъалда ругел гьутІбиги Аллагьасул ﷻ амруялъе мутІигІлъун жидеца гьесие сужда гьабулеллъун руго.

وَالنَّجْمُ وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ ﴿٦﴾

Аллагьас бихъизе гьабураб нухалъ цІвабиги хъвадула, Аллагьасул ﷻ амруялда рекъон гьутІбуца пихъги къола. Цойги магІна гьабун: ГьветІги херги буго Аллагьасе ﷻ сужда гьабулел абун. Гьаб магІна гьабун «النَّجْمُ» абун хералдаги абулеб вукиналь.

Цойги магІна гьабун: ГьветІги херги буго Аллагьасе ﷻ сужда гьабулел абун. Гьаб магІна гьабун «النَّجْمُ» абун хералдаги абулеб вукиналь.

7. ТІадегІанав Аллагьас зобалги тІаде

وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ ﴿٧﴾

рорхана жал мухІканаллъун гьарун, жидер къадру кІудияллъунги гьарун. ТІадамазе маслихІаталъе гьезда гьоркъоб цІадиро-къали хІалтІизе гьабе абун амруги гьабун Аллагьас ﷻ.

Щивав чиясе жиндир хІакъ щевзе: цІикІІун гьечІого, яги нукъсанлъун гьечІого.

8. Гьел тІадамаз жидеца борцунел, цІалел жоялъуль хІилла-макру гьабичІого букІине.

أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ ﴿٨﴾

Жиде борцунел ва цІалел мехалъ цІикІІун босичІого букІине.

9. Нужеца цIадиро-кIяли битIун чIезе

гIабе ва нужеца жиб борцунеб ва цIалеб жо

нукъсан гIабун гIадамазе зарал гIабуге!

وَأَقِمْ وَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا

الْحَيَاةَ ۝٩

Ахираталда цIакъ гучаб гIазаб букIине буго

жидеца гIеб цIадиро-кIялиялъул хIилла гIабулел гIадамазе! ГIаб заман даран-базарги гIемерлъараб, цIадиро-кIялиялъул хIилла гIабиги камиллъараб заман буго. ГIеб ахир заманалъул гIаламатаздаса цо гIаламатги буго. ЦIакъ баракат гIечIеб жо букIунаха мискинзабиги гуккун данде гIабураб магIишат: дунялалдаго рекIелбакъвай бихьичIого хутIуларо. Ахираталда цIакъ квешаб гIазабги чIамизе гIабула.

10. ГIаб ракъги Аллагъас حَلَّالُهُ гIадамаз жиндаса

мунпагIат босизелъун бижана.

وَالْأَرْضَ وَصَعَهَا لِلْأَنْثَامِ ۝١٠

Гъез мунпагIат босулеб хIалалъ киналго рахъал рекъезе гIарун тIибитIун гIодобги лъуна.

11. ГIеб ракъалда тIад батIи-батIиял

пихъал руго, жиндаса чамастак

загьирлъулел къучIби (кисты) тIад рижарал чамастакил гъутIбиги руго.

فِيهَا فَكْهَةٌ وَالتَّخْلُ ذَاتُ الْأَكْمَامِ ۝١١

12. Хер-накку (салома) жидер букIунел

тIоршалил хурзалги руго, гIадамаз махI

сунтIун лазат босулел гIемерал махIал ругеб хер-тIегъги буго.

وَالْحَبُّ ذُو الْعَصْفِ وَالرَّيْحَانُ ۝١٢

ГIадинал гIемерал ва батIи-батIиял нигIматал рижун руго тIадерIанав Аллагъас исанас жиндаса мунпагIат босизелъун.

13. Нужер БетIергъан Аллагъасул гIал

нигIматаздаса щиб нигIматалдеха нужеца

инкар кколеб бугеб ва гIереси гIабулеб бугеб, я гIал гIадамал ва жинал!

فَيَأْتِيَهُ الْآءُ بِكَمَالٍ كَذَّبَانِ ۝١٣

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГIаббасица бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гIаб сурат цIалана жиндир асхIабзабазе. ГIел щибго жаваб гIабичIого руцIун чIедал аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «ГIаб щиб нужер хIал! Дида женал рихъулел руго жидеца берцинго жаваб гIабулеллъун, дица цIалараб Къуръаналъе. Дица гIаб аят цIаланицинахъе (13 аб. Аят ва хадурги ругел гIелго аятал) гIел женаз абулеб буго: «Нужеца дур нигIматаздаса щибго жо гIереси гIабулеб гIечIо, я нижер БетIергъан! Кинабго рецци цохIо дуге буго» – абун.

ХIадис имам Тирмизияс бицана.

Хирияв аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гIаб хIадисалъе гIоло нилъее суннатаб

буго щибаб ﴿فَيَّاتِي﴾ абураб аят цІаланщинахъе гьельие жаваб гьабун доб женаз абураб рагІи абизе.

14. ПадегІанав Аллагъас инсан вижана ﴿حَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَلٍ كَالْفَخَّارِ﴾
жиб бакъвараб, шегІалда рельтъараб
хІашул гІерекъалдаса: жинда жаниб хІухъел пураб мехаль
жиндир гъаракъ бахъунеб.

ПадегІанав Аллагъас хирияб Къуръаналда жаниб жинца Адам аварагъ ﴿عَبْدَ اللَّهِ﴾ вижин баян гьабулаго чанго аят рещтІине гьабун буго. Гьел аятаз бицунеб жогі цояль цояб тІубазе гьабулеб ва мухІкан гьабулеб буго. ПадегІанав Аллагъас ракъгі лымгі жубазабуна, цингі гьеб лъугъана кверазда рекІунеб хІарщІьун. Цингі гьеб хІарщ тана жиб махІцун, жиндир кьер хисизегІан ва чІегІеркъераб хІариялда рельтъун лъугъинегІан. Хадуб гьеб хІаридал шагІил цІарагІ гьабулел гІадамаз гьеб цІарагІ гьабулеб гІадин, Адамил къаркъала гьабуна ва гьеб бакъвазегІан тана. Кутакалда бакъван, къвакІун, жинда кІутІараб мехаль гъаракъ бахъунеб, жиндилъ хІухъел пураб мехаль гьищтІи бахъунеб лъугъараб мехаль, ПадегІанав Аллагъас гьеб къаркъалаялда жаниб жиндирго рухІалдаса рухІ пуна ва гьеб къаркъала чІаголъана. Гьеб магІна буго Къуръаналда жаниб бугеб чанго аяталдаса жиб босулеб гІаммаб магІна.

15. Аллагъас ﴿جَعَلَهُ﴾ **женалгі рижана жиб**
бацІадаб, жиндилъ кІкІуй жубачІеб,
багІариялъ жиндир кьер чІегІерлъараб цІадул мацІалдаса.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хІадисалдагі буго: «Малаикзаби нуралдаса рижана, женал цІадул мацІалдаса рижана, Адам авараггі ﴿عَبْدَ اللَّهِ﴾ нужеда бицараб хІалаль вижана» - абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

16. Нужер БетІергъанасул щиб нагІматха ﴿فَيَّاتِيْ اِلَّا رَّبُّكَ اَمَّا نَكَّدِيْنَ﴾
нужеца гьереси гьабулеб?! я гьал гІадамал
ва жинал!

Щибго жо гьереси гьабуларо БетІергъан Аллагъ! Кинабго рецгі дуе буго!.

17. Бакъгі моцІгі баккулеб бакІалъул ﴿رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ﴾
БетІергъан вуго гьев Аллагъ. Гьеб кІиябго
тІерхъунеб бакІалъулгі бетІергъангі вуго.

Цогі магІна гьабуна: «Риидалгі хасалогі бакъ баккулеб ва риидалгі хасалогі бакъ тІерхъунеб бакІалъулгі бетІергъан вуго Аллагъ ﴿جَعَلَهُ﴾» - абун.

18. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб? я гьал гІадамал ва
жинал!

فَيَأْتِيءُ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿١٨﴾

Цониги нигІмат гьереси гъабуларо БетІергъан Аллагъ! Кинабго рецциг
дуге буге.

19. ПІадегІанав Аллагъас кІиго батІияб ралъад
цоцада цун хъвадизе биччана:

مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ ﴿١٩﴾

цояб цІамхІалаб лъим бугеб, цояб гъуинаб, жиб гъекъолеб лъим бугеб.
Гъеб кІиябго лъим цоцаль жубалегби гъечІо.

20. Гъеб кІиялдаго гъоркъоб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
пардав гъабун буге нужеда жиб бихъулареб,
жинца гъеб кІиябго лъим цоцаль жубазе толареб.

بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَا يَبْغِيَانِ ﴿٢٠﴾

Ибну Касирица абунa: КІиго ралъад абураб рагІиялдаса мурад буге
гъуинабги цІамхІалабги лъим. Ралъадазул лъим цІамхІалаб букІуна,
гІорал, иццазул лъим гъуинаб букІуна. Гъеб кІиябго лъим цохІо
ракъульан къватІибе бачІараб, цохІо ракъалда пІад бугеб бугониги
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъеб кІиябго батІа чІезе гъабун буге ва цоцаль жубан
кІиябго пасат гъабун гъечІо. Цоги гІалимзабаца абунa: жиб цоцаль
жубалареб, жиб кІиябго цоцада цун хъвадулеб гъуинабги цІамхІалабги
лъим буге абун.

21. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб, я гьал гІадамал ва
женал!

فَيَأْتِيءُ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢١﴾

22. Гъеб ралъдалъан къватІибеги бахъула
жиндир къимат бугел, жал берцинал луълуал
ва маржанал, жавгъар-якъутал.

يَخْرُجُ مِنْهُمَا اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ ﴿٢٢﴾

23. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб?!

فَيَأْتِيءُ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٣﴾

24. Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
хІалкІолъиялдалъун хъвадулел руге
ралъадалда пІад мугІрул гІадал кІудиял гуми.

وَالْمُجَوَّرَاتُ الْمُنَشَّاتُ فِي الْبَحْرِ كَالْأُنْثَى ﴿٢٤﴾

Лъималъ гъел кІудиял гумиги гъезда жаниб бугеб къайи-матахІиги
жинда пІад баччи цо хІикмат буге. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел гуми
гъалаг гъаричІого жиндир лагъзадериде гурхІун, гъезие квегъун
хъвадизе гъари цоги хІикмат буге. Нагагъ Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъеб гама
ралъдалъ гъанкъизе гъабизе бокъани, гъеб цІунизе кІолеб щивго чи
вукІунаро.

25. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб? я гъал гІадамал ва
жинал!

فَيَأْتِيَهُمُ الْآتُ زَكَاةً يُكَذِّبُوهَا ٥٥

26. Гъаб ракъалда тІад бугебщинаб жо жиб
панальулеб буго.

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ٥٦

27. Жиб нахъе хутІулеб жоги похІо дур
БетІергъан Аллагъ вуго. Жив хирияв,
жиндир къадру кІудияв, жиндир сахавалъи гІаммав.

وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ٥٧

28. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб?!

فَيَأْتِيَهُمُ الْآتُ زَكَاةً يُكَذِّبُوهَا ٥٨

29. Зобалаздаги ракъалдаги бугеб
кинабго махлукъ гъев Аллагъасда جَلَّالَهُ
жиб хІажатаб буго.

يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ ٥٩

Жидер хІажатал гьесдаса тІалаб
гъабулел руго. Щибаб къоялъ ва щибаб лахІзаталъ тІадегІанав
Аллагъ жиндир махлукъальул тадбир гъабулев вуго. Гъезул хІалал
жинда лъалев, гъезул хІажатал тІуралев вуго.
Гъаб аят рещтІине гъабуна шамат къоялъ Аллагъас جَلَّالَهُ щибго иш
гъабуларо абураб ягъудиязул рагІи нахъчІван.

30. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб, я гъал гІадамалги
женалги! Цониги нигІмат гьереси гъабуларо нижеца БетІергъан
Аллагъ. Кинабго рещтІи дус буго.

فَيَأْتِيَهُمُ الْآتُ زَكَاةً يُكَذِّبُوهَا ٦٠

31. Нужер хІисаб-мизан гъабизе ахираталда
дун регІун вукІине вуго, я гъал женазулги
гІадамазулги жамагІат!

سَفَرٌ لَّهُمْ فِي الْبَلَدِ وَآخِرُ الْقَالِ إِلَى الْأَرْضِ ٦١

Гъеб къоялъ бихъила кинаб хІалдай букІуна Аллагъасда جَلَّالَهُ инкар
ккурал гІадамазул!

32. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб? я гъал гІадамал ва
жинал!

فَيَأْتِيَهُمُ الْآتُ زَكَاةً يُكَذِّبُوهَا ٦٢

33. Я гъаб женазулги гІадамазулги
жамагІат! Нужеда кІолеб батани
Аллагъасул جَلَّالَهُ къадаралдаса лъутун
гъал зобал-ракъазул гІорхъабаздаса
къватІире рахъине – гъениса къватІире
рахъаха нуж! Нужеда кІоларо гъениса къватІире рахъине нужер

يَمْعَسِرَ الْجِنَّةَ وَالنَّاسِ إِنَّ أَسْطَقْعُتْ أَنْ
تَنْفَعُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
فَأَنْفَعُوا لَا تَنْفَعُونَ إِلَّا بِسُلْطَانٍ ٦٣

цІакъ кІудияб гуч букІун гурони.

Гъеб гуч нуже кІсан букІинеб? Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къураб гурони нужер гъунар-гуч гъечІо. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир ихтияралда гъоркъан нуж рорчІилеб гІадаб гуч нужеги къоларо.

Гъаб аятагъул къокъаб магІна буго: нуж киналго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолгъиялда, гъесул ихтияралда гъоркъ ругел руго. Нужеда кІоларо гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукму-къадаралдаса рорчІизе.

Гъаб заманаялъ инсан дунялалда сверун свериги, моцІалде гІаде вахинги ва цогидал цІвабзазде ине къасд гъабиги шаргІалда боцун жиб батІулаб жо гъечІо. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ зобалги, ракъги, гъелда гІад бугеб кинабго махлукъги квегъун буго инсанасе ва гъес гъелдаса мунпагІат босулебІунги гъабун буго. Инсанасе квегъичІеб жо буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукъалгъул гІорхъаби лъай, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолгъиялгъул ва гъесул гъунаралгъул даража-макъам лъайги. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІелмуялда нахърегІиги къун гъечІо инсанасе.

**34. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб?!**

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٤﴾

**35. Къиямасеб къоялъ нужеде гІаде
биччала, я гъал капурал гІадамал,
цІадул боркъиги лагъ-лагъиги. Жи
биараб пахъги гІола нужер бетІералде
гІаде.**

يُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شَوْاظٌ مِّن نَّارٍ وَنُحَاسٌ فَلَا تَنْتَصِرَانِ ﴿٣٥﴾

**Цинги нужеда кІоларо гъеб гІазабалдаса рорчІизе ва цоцазе
квербакъи гъабизеги.**

**36. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб?!**

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٦﴾

**37. Къиямасеб къоялъ Халкъалда сверун
лъугъине малаикзаби гІодоре рештіне
зобалги хъвалхъараб мехаль, гъел зобалги
цІакъ багІарІгъун ругеб мехаль.**

فَإِذَا انشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ ﴿٣٧﴾

БагІараб гІегъ гІадин, яги багІараб гІом гІадин ругеб мехаль.

**38. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб?!**

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٨﴾

**39. Гъеб къоялъ жидеца мунагъал
гъарурал гІадамазда ва женазда
гъикъуларо нужеца щиб мунагъ гъабураб абун.**

فَيَوْمَذِلَّا لَا يَسْعَىٰ عَنْ دِينِهِ إِنْسٌ وَلَا جَانٌ ﴿٣٩﴾

ГъелгІадамазул сипат-сураталдасаго лъалагъез мунагъал гъарун рукІин:

гъезул гьурмал чІегІерлъун руқІуна, берал цахІиллъун руқІуна.

40. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха فَيَأْتِيءُ الْآءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٠﴾
нужеца гьереси гьабулеб?!

41. Куфру-ширк гьабурал гІадамал жидер يَعْرِفُ الْمَجْرُمُونَ بِسِمَتِهِمْ فَيُؤْخَذُ
гьумералъул сипаталдалъун лъала. بِالْأَوْصَى وَالْأَفْثَامِ ﴿٤١﴾

Гьел гІадамалги жужахІалда тІад тарал
малаикзабаца бутІрулги хІатІалги ккун кІи
сукІине гьарун жужахІалде жанире рехула.

42. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха فَيَأْتِيءُ الْآءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٢﴾
нужеца гьереси гьабулеб?!

43. Гьел капурзабаздаги абула: «Гьаб هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي يُكَذِّبُهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٤٣﴾
буго куфру-ширкалъул гІадамаз жиб
гьереси гьабулеб букІараб жагъаннама» - абун.

44. ЖужахІалде рехараб агьлу гьеб боркъараб يُطْفَوْنَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَمِيمٍ ءَانِ ﴿٤٤﴾
цІаялдаги, цІакъ бухІараб хІамималдаги
гьоркъор хьвадулел руқІуна.

ЦІадул бухІи хІехъезе кІвечІого лъим гьекъезе абун рахъуна гьел
хІамималде. Гьеб хІамималъги кинабго чехъ-бакъ бухІун, добго
жужахІалде жанире руссуна.

45. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха فَيَأْتِيءُ الْآءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٥﴾
нужеца гьереси гьабулеб,
я гьал гІадамал ва женал! Цониги нигІмат гьереси гьабуларо нижеца,
я БетІергъан Аллагь! Кинабго рецци дуге буго.

46. Ахираталда хІисаб-мизан гьабизе وَلَمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٍ ﴿٤٦﴾
Аллагьасда جَنَّاتٍ цева чІезе вукІин лъан,
гьесул гІазабалдаса хІинкъун хьвадарав муъминчиясе
алжаналда жаниб кІиго ах букІине буго.

КІиго чІолеб бакІ букІине буго: цо живго жанив чІолеб, цо жиндир
руччаби ва хьулухъчагІи чІолеб. Дуниялъул рукъоб ханзабазул кІиго
кІалгІа букІунеб гІадин. Гьев чиясул гьелдалъун рохел цІикІкІине ва
цо бакІалдаса цоги бакІалде ун рекІелгъеялдаги вукІине.

47. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха فَيَأْتِيءُ الْآءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٧﴾
нужеца гьереси гьабулеб?!

48. Жидер гІаркъалаби кІудиял ва керчал гьутІби ذَوَاتَا أَفْنَانٍ ﴿٤٨﴾
ругел ахал руго гьел.

49. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха فَيَأْتِيءُ الْآءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٩﴾
нужеца гьереси гьабулеб?!

50. Гъеб кІиябго ахалда жанисан кІиго лъел ицци чвахулеб бугеб, ﴿٥٠﴾ فِيهِمَا عَيْنَانِ تَجْرِيَانِ

жиб кІиябго гъекъезе цакъ гъуинаб, жидедалъун гъутІбиги лъалъалеб.

51. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха нужеца гьереси гъабулеб?! ﴿٥١﴾ فَإِنَّ آيَةَ إِلَهِكُمْ أَنْتُمْ أَنْ يَأْتِيَنَّكُمُ الْمَاءُ مِنْ دُونِ الْيَمِّ

52. Гъеб кІиябго ахикъ киналго пихъаздаса кІирекъарал пихъалги рукІине руго: ﴿٥٢﴾ فِيهِمَا مِنْ كُلِّ فَاكِهَةٍ زَوْجَانِ

Цо инсанасда дунялалда жиб лъалеб букІараб тІагІам, кьер-махІ бугеб, цогидаб гъев инсанасда жиб лъалебго букІинчІеб тІагІам-лазат бугеб. Жинда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилтъаяв ибну Паббасица абун: «Ахираталда алжаназда ругел нигІматазул цохІо цІарал рукІуна дунялалда рукІаразда релъарал. Гъел нигІматазул тІагІам-лазат цакъ батІияб ва лазатаб букІуна»-абун.

53. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха нужеца гьереси гъабулеб?! ﴿٥٣﴾ فَإِنَّ آيَةَ إِلَهِكُمْ أَنْ يَأْتِيَنَّكُمُ الْمَاءُ مِنْ دُونِ الْيَمِّ

54. Тамахал тахазда ругел бусеназда хъибилчІван рукІуна гъеб алжаналъул агълу. Жидер жанисеб рахъ меседил куналъ бессараб дарайдул бусен буго гъеб. ﴿٥٤﴾ مُتَّكِئِينَ عَلَى فُرُشٍ بَطَآئِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ وَجَنَى الْجَنَّتَيْنِ دَانٍ

Гъединаб бусеналъул тІасияб рахъ цакъго берцинаб ва чІухІараб букІинаришща? Гъезда ахазул пихъги цакъ гІагарде гъабун букІуна: вегун вугониги, гІодов чІун вугониги, вахъун чІун вугониги жиндир квер бегъун шолеб бакІалда жиндие бокъараб пихъ букІуна.

55. Нужер БетІергъанасул кинаб нигІматха нужеца гьереси гъабулеб?! ﴿٥٥﴾ فَإِنَّ آيَةَ إِلَهِكُمْ أَنْ يَأْتِيَنَّكُمُ الْمَاءُ مِنْ دُونِ الْيَمِّ

56. Гъел алжаназда жанир жидер бер россасде гурони балагъуларел хІурулгІинзабиги рукІуна. Гъев россасдаса цебе гъелда цоги чиясул, яги женалъул квер хъатІилел. ﴿٥٦﴾ فِيهِنَّ قَصِيرَاتُ الْظُرْفِ لَمْ يَطْمِئِنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌ

ГІолилаллъун рукІуна гъел хІурулгІинзаби. Гъел алжаналда жанир рижарал ругелъул гъезда инсан, яги жен кинха хъатІилев?

57. Нужер БетІергъанасул кинаб нигІматха нужеца гьереси гъабулеб?! ﴿٥٧﴾ فَإِنَّ آيَةَ إِلَهِكُمْ أَنْ يَأْتِيَنَّكُمُ الْمَاءُ مِنْ دُونِ الْيَمِّ

58. Жидер берцинлъиялъуль гъел хІурулгІинзаби якъутазда ва маржаназда рельеълунги рукІуна: ﴿٥٨﴾ كَأَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ

Якъутальул гІадаб бацІадаб, гьорлъан канлъи бихъулеб, маржанальул гІадаб багІарлъиги жубараб черх букІуна: жидер ракъаялда жаниб бугеб нахги тІасан балагъун бихъулеб гІадаб бацІалъи ва берцинлъи букІуна.

59. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гьабулеб?!

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٩﴾

60. Дуниялальул рукъоб лъикІаб гІамал
гьабун хьвадарав чиясе ахираталдаги
гьелдаго релъараб лъикІаб жазаъ гуруго букІинища!

هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَنِ إِلَّا الْإِحْسَنُ ﴿٦٠﴾

61. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гьабулеб?!

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦١﴾

62. Гьеб кІиги ах гуреб цогиги кІиги ах буго
гьезулалде жидер макъам бахинчІел.

وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَّتَانِ ﴿٦٢﴾

Доб кІиги ах буго жидер даража-макъам цІакъго тІадегІанал «Ассабикъуна» абулел муъминзабазе: гьел руго кинабго лъикІаб гІамал гьабизе жал цере ккарал, жидер мурад Аллагъу разилъи гуреб букІинчІел муъминзаби.

63. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гьабулеб?!

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٣﴾

64. Жидер ахал цІакъ гІурччинал, бецІаб кьералде
сверун рукІунел.

مُدَّهَا مِائَاتَانِ ﴿٦٤﴾

Лъим гІураб мехалъ хур-хералъул гІурччинлъи бецІаб букІунеб гІадаб мисал бачин буго гьаб.

65. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гьабулеб?!

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٥﴾

66. Гьеб кІиябго ахикъги жиб чвахулеб ва
бурулеб кІиги лъел ицги буго:

فِيهِمَا عَيْنَانِ مُضَاهَتَانِ ﴿٦٦﴾

гьел иццаздаса Аллагъасе рокъарал муъминзабаде бацІадаб, гъуинаб лъим гуребги махІ жиндир гъуинаб миск, кафур ва гІанбарги баккула.

67. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гьабулеб?!

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٧﴾

68. Гьеб кІиябго ахикъ пихъал руго, чамастакги
буго, румманги буго (граната).

فِيهِمَا فَاكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرِيَّانٌ ﴿٦٨﴾

69. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гьабулеб?!

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٩﴾

70. Гьел алжаназда жанир жал берцинал, жидер тІабигІат-гІамал тьикІал муьминал руччабиги руго. فِيهِنَّ حَيْرَاتٌ حِسَانٌ ﴿٧٠﴾

71. Нужер БетІергьанасул щиб нигІматха нужеца гьереси гьабулеб?! فَيَأْتِيَهُمْ آلاءُ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧١﴾

72. Гьел руго жидер чадиразда жанир рахчун рукІунел хІурулгІинзаби. حُورٌ مَّقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ ﴿٧٢﴾

73. Нужер БетІергьанасул щиб нигІматха нужеца гьереси гьабулеб?! فَيَأْتِيَهُمْ آلاءُ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٣﴾

74. Гьел руччабазда жидер россабаздаса цеве щивго инсан, яги жен хьатІун вукІунаро. لَرِيطِمُهُنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌ ﴿٧٤﴾

75. Нужер БетІергьанасул щиб нигІматха нужеца гьереси гьабулеб?! فَيَأْتِيَهُمْ آلاءُ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٥﴾

76. Жал гІодорчІун ва хьибил чІван рукІуна тІохазда тІад лъураб гІурччинаб дарайдул кьандалъабазда. مُسَكِّينَ عَلَى رُفُوفٍ خُضْرٍ وَعَبَقَرِيٍّ حِسَانٍ ﴿٧٦﴾

Жал берцинал, чІухІарал тІансабазда тІадги рукІуна.

ГІрабиязул гІадат буго кинабго жиндир берцинлти-тьикІлти тІокІаб жоялдагІабкьариябаунабулеб. Цогиабуна: «ГІабкьар» абулебяманальул росо букІана жиндир агьлуялть цІакъ чІухІарал тІансаби рессулеб. Гьелда рельтъине гьабуна алжанальул тІанса. Амма гьаб алжанальул тІанса жиндие сипат гьабизе лъалареб берцинлтиялзул букІуна.

77. Нужер БетІергьанасул щиб нигІматха нужеца гьереси гьабулеб, я гьал гІадамал ва женал?! فَيَأْتِيَهُمْ آلاءُ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٧﴾

КинабгІаги нигІмат нижеца гьереси гьабуларо, я нижер БетІергьан! Кинабго рецци дуе буго БетІергьан.

78. Дур БетІергьан Аллагь жив тІадегІанав ва жив вацІадава вуго. تَبَرَّكَ اسْمُ رَبِّكَ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٧٨﴾

Жиндир хиралти ва сахавалти даймавги вуго.

Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ тавфикь гьабеге жив разияб гІамал гьабизе ва жиндир цІоб-рахІмуялдагьун тьикІаб ахиратги кьеге.

ТІадегІанав Аллагьасул квербактиялдагьун сурату ПрахІманальул тафсир ва таржама хьван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру гьев Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

56. Суратул Вакъигат

Гъаб сураталда жсаниб аслияб хІалалъ Къиямасеб къо гІагарлъгъараб мехалъ букІунеб ва гъеб Къиямасеб къо чІун хадуб букІунеб хІал бицун буго.

Къиямасеб къоялъ киналго гІадамал лъабиде рикъун рукІин бицун ва гъел къукъабазе дагъабго баянги къолеб буго. Гъел руго жидер гІамал хъварал кагътал кваранаб рахъалъан къолел, квегІаб рахъалъан къолелги ва «Ассабикъуна» абулел жидер лъикІаб гІамал цІакъго цІикІІарал гІадамалги. Аллагъ ﷻ ватиялъе, гъев цо вукІиналъе ва гъесул хІалІюлъиялъе далилал рачун руго.

Сураталъул ахиралдаги доб лъабго къокъаялъул хІал баян гъабун буго, гъезул руссунеб бакІги бицун буго.

Ибну ГІасакир абурав гІалимас Ибну МасгІудил таржсма гъабураб (гъесул бицараб) бакІалда абун: «Гъав ГІабдуллагъ ибну МасгІуд унтун вукІана жив хвараб унтиялъ. Гъесда ваккизе вачІана жинда Аллагъ разилъаяв ГІусман асхІаб. Гъес абун: «Щиб жсо бугеб дуге къварилъи гъабулеб, мун зигардизе гъавулеб?» - абун. ГІабдуллагъица абун: «Дир мунагъал руго дун зигардизе гъавулел» - абун. Хадубги ГІусман асхІабас абун: «Дур хъул лъураб жсо щибха бугеб?» - абун. Гъес абун: «Аллагъасул ﷻ гурхІел буго» - абун. ГІусманица абун: «Дица духъе тохтур ахІилищха?» - абун. Ибну МасгІудица абун: «Гъев тохтур вуго жинца дун унтизе гъавурав чи» - абун. ГІусман асхІабас абун: «Дица дуге дагъаб боцІи-мал кье абун амру гъабизе бегъилариц?» - абун. Ибну МасгІудица абун: «Дир гъеб боцІи-малалда щибго хІаажалъи гъечІо» - абун. ГІусман асхІабас абун: «Гъеб дур ясазе букІина мун хун хадур хутІани» - абун. Ибну МасгІудица абун: «Мун дир ясал пакъирлъила абун хІинкъуниц вугев? Дица дир ясазда амру гъабун буго гъез щибаб сордоаялъ «Суратул Вакъигат цІале абун» - абун». ХІадис цІакъ загІинаблъун рикІана Ал-хІафизул ГІиракъияс.

Аллагъ разилъаги гъал хириял асхІабзабазда, Аллагъас ﷻ нилъги гъезда нахърегІизе гъареги ва гъелгун цадахъ тІадеги рахъине гъареги. Амин.

Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Аллагъасул цӀаралдагъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жиб букӀин хӀакъаб Къиямасеб къо чӀараб мехаль, إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ۝١
2. гъеб гьереси гъабулев гъеб нахье чӀвалев шивго чи вукӀунаро. Дунялалда гъаб гьереси гъабун хъвадарал гӀадамазда гъеб къояль жидер беразда бихъула къиямасеб къоялъул хӀинкъи ва захӀмалъи, гъеб къояль кинавго чӀяс иманги тӀола, гъел Аллагъасе لَيْسَ لَوْعَتِهَا كَاذِبَةٌ ۝٢ جَلَّ جَلَّالُهُ цӀакъ хӀелун, мутӀигӀлӀунги рукӀуна. Амма гъеб къояль лъураб иманаль шибго мунпагӀат гъабуларо. Гъеб буго жиндиль жазаъ гъабулеб къо.
3. Гъеб къо буго жинца Аллагъасул خَافِضَةٌ رَّافِعَةٌ ۝٣ جَلَّ جَلَّالُهُ тушбаби гӀодорегӀаналъун гъарун жужахӀалде жанире рехулеб, Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهُ хӀинкъарал муъминзаби алжаналда жанир гӀадегӀанал макъамаздаги рукӀине гъарулеб къо.
4. Гъеб Къиямасеб къоги чӀола кутакалда إِذَا رَجَّتِ الْأَرْضُ رَجًا ۝٤ ракъ багъарун хадуб. Жинда гӀад бутеб кинабго мина биххулеб хӀалалъ, кӀалгӀабиги хъулбиги ракъалде портулеб, мугӀрулги гъаршун унеб хӀалалъ.
5. Гъел мугӀрулги гӀутӀун ун ханждад хӀур гӀадин وَلَيَسَّ الْجِبَالُ سَاءً ۝٥ лъугъараб мехаль,
6. Жиб гъаваялда боржанхъулеб хӀур гӀадин бикъ- فَكَانَتْ هَبَاءً مُّثْبَقًا ۝٦ бикъун гъел мугӀрузул ракъ-хӀарш араб мехаль.
7. Гъеб къояль нужги рукӀуна, я гъал гӀадамал, وَكُنْتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثَةً ۝٧ лъабго батӀияб къокъальун. Дунялалда нужеца гъабураб гӀамалада рекъон гӀадегӀанав Аллагъас ахираталда нуже гъабула лъабго батӀияб даража.
8. Цо къукъа буго жидер гӀамал فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ۝٨ хъварал кагътал кваранисан къолел. Шибха бутеб гъеб квараниса кагътал къолеб къокъа? Шиб гӀамал букӀараб гъез дунялалда гъабураб?
9. Цо къукъа буго жидер гӀамал وَأَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ۝٩ хъварал кагътал квегӀаб рахъальан къолеб? Гъеб шиб къукъаха бутеб? Кинаб гӀамал гъез гъабулеб букӀараб?
10. Жал алжаназул гӀадегӀанал даража- وَالسَّيْفُونَ السَّيْفُونَ ۝١٠ макъамалде цере кколел, хӀисаб-мизанго

гъабичIого гъеб макъам жидее кьолеб кьукъа буго дуниялалда
лъикIаб гIамал гъабизе жал цере кколел рукIарал гIадамал.

11. Гъел руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинда гIагар гъарулел أُولَئِكَ الْمَقَرُّونَ ١١
муъминзаби.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Паршалъул рагIад жидее букIунел.

12. Бишунго хирияб алжаналда жанир жал فِي جَنَّتِ النَّعِيمِ ١٢
рукIунелги руго гъел.

13. ГIемерал гIадамал цересел умматазул руго гъел ثُمَّ نَزَّلَهُ مِنَ الْأُولَى ١٣
﴿السَّيِّئُونَ﴾.

14. Дагъалго гIадамал гъаб ахираб умматалъулги وَقَلِيلٌ مِنَ الْآخِرِينَ ١٤
руго.

Гъаб умматалдаса цере гIемерал аварагзаби عِنْدِهِمُ السَّلَامُ рукIиндал, гъезда
иман лъурал гIадамалги гIемерал рукIунелъул абураб рагIи буго гъаб
цересел умматазул «ассабикунал» гIемерал руго абун. Цоги магIна
гъабунa: ассабикунал гъаб МухIаммадил صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ умматалъул авалал
гIадамаздаса гIемерал руго абун. Гъел хириял асхIабзаби рукIиндалго,
гъезул Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъи ва гъесие мутIигIлъи гIемераб
букIана.

15. Меседаль рессарал (къачIарал) тахазда гIад عَلَى سُرُرٍ مَوْضُونَةٍ ١٥
рукIуна.

16. Гъел тахазда хъибил чIван, цоял цоязда مُتَّكِنِينَ عَلَيْهَا تُنْقَلِبُ الْأُنَافِيرَ ١٦
данде ритIунги рукIуна.

Муъминзаби цоцаде балагъун, цоцаде ракIгъун, рохун рукIуна. Гъезул
цоясул мугъ погидасда бихъуларо.

17. Алжаналда жанир даимго рукIунел يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ ١٧
гъилманалги гъезда гIаде хъвадулел рукIуна.

18. Жидеда кодоб батIи-батIияб гъекъолеб жо بِأَنْوَافٍ وَأَبَارِقٍ وَكَأْسٍ مِنْ مَعِينٍ ١٨
жаниб бугел лълъаралги (бокалал) рукIуна,
сурахIал (графин) ва налбекалги (чаши) рукIуна.

Жиб чвахун унеб гъекъолеб жоялъул цIун рукIуна гъел.

19. Гъеб алжаналъул гъекъолеб жоялдакъун لَا يَصْدَعُونَ عَنْهَا وَلَا يَزِفُونَ ١٩
жидер бетIерги унтуларо, гIакълуги
хисуларо.

Дуниялалъул гъекъолеб жо жиб гъекъезе кьогIаб, махIцараб букIуна,
жиб гъекъон хадуб гIакълуги ине гъабулеб, жиндир мехтел гIаса араб
мехаль бетIер унтулебги букIуна.

20. Жидее бокъараб щинаб пихъги букIуна гъел وَفِي كَهْفَةٍ مَقَابِلَتَهُمْ ٢٠

муъминзабазе.

21. Жидер хьул лъураб боржунѐб жоялъул гъанги букІуна.

وَلِحِمِّ طَيْرٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢١﴾

Гъѐб боржунѐб жо гурелъулги жидер къасд ккараб гъан букІуна алжаналъул агълуягъе.

Аллагъасул свалат салам лъѐяа аварагас бицараб хІадисалда буго: «Дуда алжаналда жаниб боржанхъулѐб цо хІинчІ бихъараб мехалъ ва гъелъул гъан бугѐб аниц дуѐ абун дур ракІалдаги хъатІараб мехалъ, гъѐб хІинчІ бежун, белъун дуда цѐбе босун бачІуна» - абун. ХІадис имам Базарица бицана.

22.23. Жиндир лъелалда жаниб бахчун бугѐб лъулуалъул гІадаб жидер берцинлъи бугел хІурулгІинзабиги рукІуна.

وَحُورٍ عِیں ﴿٢٢﴾

كَأَمْثَلِ اللَّوْلُوفِ الْمَكْنُونِ ﴿٢٣﴾

24. Гъѐб кинабго нигІмат жал цѐре ккарал муъминзабазе букІуна жидѐца дунялалда гъабураб лъикІаб гІамалалгъе жазаълъун.

جَزَاءٍ يَّمَّا كَأَوْ يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾

25. Жидѐда гъѐб алжаналда жаниб гІададисѐб ва жиндилъ мунагъ хІакъ букІунѐб калам рагІуларо.

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْثِيمًا ﴿٢٥﴾

26. Жидѐда гъѐниб рагІулѐб калам буго «салам-салам» абун цоцаде абулѐб рагІи.

إِلَّا قِيلًا سَلَامًا سَلَامًا ﴿٢٦﴾

Гъаб бакІалда «Ассабикуна» абулел муъминзабазул бицен тІубана.

27. Жидер гІамал хъвараб кагъат кваранаб рахъалъан къурал гІадамал. Щал гІадамалха гъел кколел? Кинал нигІматал гъѐзие хІадурун ругел?

وَأَحَبُّ الْيَمِينِ مَا أَحَبَّ الْيَمِينِ ﴿٢٧﴾

28. Жидер заз тІаса къотІараб сидруялъул гъотІол рагІдукъ рукІуна гъел.

فِي سِدْرٍ مَّخْضُودٍ ﴿٢٨﴾

Сидру буго (лотос) дунялалда жинда тІад зазги бижулѐб, жиндир тІанхал кІудияб, рагІадги гІѐмераб гъветІ. Ахираталда гъѐб гъветІалъул заз букІунаро.

Аллагъасул свалат салам лъѐяв аварагасул хІадисалда буго: цо агІрабияв аварагасухъе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вачІана ва гъѐс абун: «Ярасуллаллагъи! Аллагъас абулѐб буго алжаналда жаниб жинца инсанасе зарал гъабулѐб гъветІ буго» - абун. Аллагъасул свалат салам лъѐяв аварагас абун: «Щиб гъветІ гъѐб?» - абун. Дов чияс абун: «Гъѐб буго сидроялъул гъветІ. Гъѐб гъветІалда тІад заз букІуна» - абун. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

абуна: «ГІадеГІанав Аллагъас Къуръаналда абублеб гъечІиц «Жиндир заз къотІараб сирдо» абун. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъелъул зазги тІаса ине гъабун гъеб щибаб заз букІараб бакІалда пихъ бижине гъабула. Гъеб пихъги лъабкъоялда аңџила кІиги батІияб къер ва тІагІам бугеб букІуна, цояб цоялда релълъарабги букІунаро» - абун. ХІадис ХІакимица ва Байгъакъияс бицана.

29. Жиб пихъил цІураб бананалъул гъветІалъул раГІдукиги рукІуна.

وَطَلَحَ مَنصُورٌ ﴿٢٩﴾

30. Жиб даимаб, жиб кидаго тІаса унареб раГІадалъуль рукІуна гъел.

وَطَلَّ مَمْدُودٌ ﴿٣٠﴾

Алжаналда жаниб бакъ букІунаро, гъениб канлъиги нуралъул букІуна: канлъи букІуна, гъеб канлъи жинца къолеб жо гъезда бихъуларо. Гъеб букІуна ГІадеГІанав Аллагъасул нур.

31. Жиб чвахун унеб лъимги букІуна.

وَمَاءٌ مَّسْكُوبٌ ﴿٣١﴾

32.33. Жиб ГІемераб, нахъасан къотІулареб ва жиб босизе гъукъулареб пихъги букІуна.

وَفِكَهٍ كَيْفٍ ﴿٣٢﴾

Алжаналъул пихъ жиб кванана абун дагълъулеб букІунаро. Гъединабго буго алжаналъул кинабго нигІмат: цо нигІмат босараб бакІалда цоги гъелда релълъараб лъолеб. Ал КъуртІуби абублев ГІалимас абун: ГІарабиял рукІиндал салул авлахъазда ГІумру гъабулел, ГІемер къварилъи бихъун гурони жиде лъимги щоларел, гъутІбузул раГІадги, гъезул пихъги щоларел, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъезие къотІи гъабубеб буго ахираталда гъезие алжаналъул ахал рукІине руго абун жидеда жанисан лъим хъвадулел, жидер пихъ гъарзаял ва раГІад даимал.

لَا مَقْطُوعَةٍ وَلَا مَمْنُوعَةٍ ﴿٣٣﴾

34. Жал рорхатал тахазда ГІамурал бусеналдаги рукІуна.

وَفُئِشَ مَرْفُوعَةٍ ﴿٣٤﴾

35. ХІакълъунго Дица алжаналъур руччаби цІидаса рижана.

إِنَّا أَنْشَأْنَاهُنَّ إِنِشَاءً ﴿٣٥﴾

Дунялалда гъезул букІунеб букІараб унта-шокълъи, гъиз-лъим тІаса ине гъабуна. ГІолохъанал, берцинал гъаруна.

36. Гъел киналго руччаби ГІолилаллъунги гъаруна, гъезул ГІолиллъи тІаса унаребги гъабуна.

جَعَلْنَاهُنَّ أَبْكَارًا ﴿٣٦﴾

37. Жидер россабазулгун ГІелбашадал, жиде россabi цІакъ рокъулелги гъаруна.

عُرُبًا أَتْرَابًا ﴿٣٧﴾

Алжаналъул агълу киналго лъебералда лъабго сонил ГІумруялде руссине гъарула ва гъеб ГІумруялъул ГІорхъода рукІуна.

Жинда Аллагъ разилъай Умусаламатидаса бицараб хӀадисалда буго: *дица Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда гъикъана гъаб* 35, 36, 37 аяталъ бицараб жоялдаса. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Я Умусаламат! Гьел руччаби руго дунялалда рукӀадег жал херлъун, сурукълъун, тӀом букӀдун, мугъ къулун хварал руччаби. Аллагъас *عَلَّامٌ* гьел тӀаде рахъине гъарула жал *ذَاكَ* росабазе рокъулеллъун, гъезулгун сонал бацӀадаллъун» - абун. ХӀадис имам Тирмизияс бицана.

Цоги хӀадисалда буго. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасухъе цо херай гӀадан ячӀана ва гьель абун: «Я расулллагъи! Дуца Аллагъасда *عَلَّامٌ* гъаре дун алжаналде лъугъине гъае» - абун. Гьелда аварас *صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* абун: «Я пуланасул эбел! Алжаналде жанире херал гӀадамал лъугъунаро» - абун. Цинги гъей гӀодулаго нахъе ине лъугъиндал Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Нужеца гьелда абе гъей алжаналде жание херайлъун лъугъине гъайизе гъечӀо» - абун. Цинги аварас *صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* гьал аяталги чӀалана (35, 36, 37). ХӀадис имам Тирмизияс бицана.

Гьал руччаби цӀидасан рижун гъадиал берцинал ва жал росабазе рокъулеллъун дица гъаруна абун.

38. Жидер гӀамал хъвараб кагъат квараниса къурал гӀадамазе. لَا ضَحَبَ الْيَمِينِ ﴿٣٨﴾

39. Гьел руго пересел умматазул жамагӀат ثَلَاثَةَ مِثْرَ الْأُولَيْنِ ﴿٣٩﴾

40. Ва гъаб МухӀаммадил *صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* умматалъул жамагӀатги. وثلثة من الآخرين ﴿٤٠﴾

Гъаб бакӀалда квараниса кагътал къурал муъминзабазул бицен тӀубана.

41. КвегӀаб рахъалъан жидехъе кагътал къурал гӀадамал. Щал гӀадамалха гьел ругел ва щибжо гъезие ахираталда хӀадурун бугеб? وَأَصْحَابُ الشِّمَالِ مَا أَصْحَابُ الشِّمَالِ ﴿٤١﴾

42. Гьел рукӀине руго боркъараб жужахӀалъул цӀаялъулъ ва жиб расул къибилалда жанибе лъугъунеб махӀалъулъги. Жиндир бухӀи ва махӀцин цӀакъаб хӀамималъулъги (гъекъолеб жо). فِي سَمُورٍ وَحَمِيرٍ ﴿٤٢﴾

43. ЖужахӀалъул кӀкӀуялъул бухӀараб рагӀадалъулъги рукӀине руго. وَضِلٌّ مِّنْ يَّحْمُورٍ ﴿٤٣﴾

44. Жинда жаниб щибго гъогъен гъечӀеб ва жиндир щибго лъикӀлъиги гъечӀеб. لَا بَارِدٍ وَلَا كَرِيمٍ ﴿٤٤﴾

Гъаб гӀазабалъе гьел хӀакъаллъун ккеялъе сабабги буго:

45. Х1акълъунго гьел дунялалъул рукъор, إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُتْرَفِينَ ﴿١٥﴾
жидеел г1емерал ниг1матал къурал рук1ин.
Жидер напсалъе бокъарабщинаб жо гъабун, гьелъул лазат-шагъват
т1убан хъвадарал рук1ин.

46. Ц1акъ к1удияб мунагълъун жиб бугеб وَكَاْنُوا يُصْرُونَ عَلَى الْخَنِثِ الْعَظِيمِ ﴿١٦﴾
ширкалда т1ад ч1аралги рук1ана гьел.

47. Гъез абулеб бук1ана: «Ниж хвезеги وَكَاْنُوا يَقُولُونَ أَإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظْمًا أَأَنَّا لَمَبْعُونُ ﴿١٧﴾
хун ракъълъунги, турарал рукъбилъунги
лъугъараб мехаль ниж ц1идаса
т1адейиш рахъине гъарулел?» - абун.

48. Нижедаги цере хварал нижер умумулгийиш أَوَإِذَا بَخُلْنَا الْآلُوفُونَ ﴿١٨﴾
т1аде рахъине гъаризе рутел абунги абулеб бук1ана
гъез.

Гъеб бук1ана жидеца ахират бук1иналда инкар гъабун абулеб раг1и.

49.50. Дуца гьел мушриказда абе Мух1аммад قُلْ إِنَّ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ ﴿١٩﴾
Х1акълъунго цереселги хадуселги لَمَجْمُوعُونَ إِلَى مِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿٢٠﴾
киналго данде гъаризе руго жиб къот1и
гъабураб, жиндиль жазаъ гъабулеб
къиямасеб къоялъ»-абун.

51. Х1акълъунго цинги нужеца, я гьал ثُمَّ نُنَكِّرُهَا الْأَصْبَادُونَ الْمَكِيدُونَ ﴿٢١﴾
къосарал ва Аллагъги جَعَلَهُ аварагзабиги
гъереси гъарулел г1адамал,

52. Жужах1алъул закъум абулеб гъвет1алдаса لَا كُفُونَ مِنْ سَجَرٍ مِنْ رُحْمٍ ﴿٢٢﴾
кваназе буго.

53. Цинги нужеца гъеб квешаб, хъубаб т1аг1амалъул فَنَالُوا مِنْهَا الْبَطُونَ ﴿٢٣﴾
чехъги ц1езабизе буго.

54. Гьелда т1аде бух1араб, мах1цараб х1амимги فَشَرِبُوا عَلَيْهِ مِنْ الْحَمِيمِ ﴿٢٤﴾
гъекъезе буго.

55. Гъеб х1амим нужеца гъекъезе буго лъим فَشَرِبُوا شُرْبَ الْهَمِيمِ ﴿٢٥﴾
гъекъон жал г1орц1уларел, къечарал варанабаз
г1адин.

56. Гъаб буго Къиямасеб къоялъ гъезие гъабизе هَذَا نَوْمُ يَوْمِ الدِّينِ ﴿٢٦﴾
бугеб гъоболлъи, гъедин хира гъаризе руго
жидеца жужах1 т1аса бишарал куфру-ширкалъул г1адамал. Гъаб
закъумалъулги х1амималъулги хабар цебеги бицун бук1индал гъаниб
къокъ гъабун толеб буго.

Гъал капурзабазе бук1унеб г1азаб бицун хадуб т1адег1анав Аллагъас

гъезие жиндир хІалкІолъиялъул бицунеб буго ва гъез иман лъезе бокъун берцинаб вагІзаги гъабулеб буго.

57. Дица рижана нуж киналго. Щибго жо гъечІеб бакІалдаса нуж рижарав дица хун хадур нуж тІаде рахъине гъарила абураб рагІи нужеца щай ритІухъ гъабулареб? ﴿٥٧﴾

58. Нужеда бихъулариищ ва нужеца пикру гъабулариищ нужеца къватІибе рехулеб манидал къатІраялъул. ﴿٥٨﴾

Гъеб къатІра буго чорхолъан къватІибе бачІунеб лъим гІадаб, гІетІ гІадаб жо. Гъеб къатІра чІужугІаданалъул рахІмоемде жанибе ккараб мехалъ гъениб гъелъул манидал къатІрагун цолъун жиб кІудияб гІола ва жиндаса инсан лъугъуна.

59. Гъеб манидул къатІра инсанлъун бижине гъабулел нужищха ругел, яги дунищ вугев дица гъеб бижине гъабулев ва гъелда рухІ лъолеб? ХІакъаб жо буго тІадегІанав Аллагъ вуго жинца гъеб бижине гъабулев ва гъелда рухІ лъолеб. ﴿٥٩﴾

Гъеб амру гъадин бугелъул щайха Маккаялъул мушриказ иман лъолареб Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ хун хадур тІаде рахъине гъаризе рукІиналда?!

60. Дица нужеда гъоркъоб хвел къадар гъабун буго: гъеб тІаде шолареб щибниги жо букІине гъечІо. Гъеб хвелалъе кинавниги инсан цоцаде ващадав вуго. ЧІухІарав ханги гІодовегІанав лагъги гъеб хвалида цеве цохІо хІалалъ чІола. Бечедав-мискинав, къадру-къимат бугев чи гъелъ ватІа гъавуларо. Дун щибго жоялъ гІажизги гъавуларо, ﴿٦٠﴾

61. Дица нужги гъалаг гъарун нужер бакІалда цоги нужедаго рельтъараб халкъ бижиналдаса. Ахираталда нуж цІидаса рижиналдасаги дун щибго жоялъ гІажиз гъавуларо. Гъеб цІидасан рижи нужеда жиб лъалареб, нужер гІакълу жинда хадуб гъолареб хІалалъ букІинеге бегъула. ﴿٦١﴾

62. ХІакълъунго нужеда бихъана ва нужеда лъала нуж тІоцебесеб нухалъ кин рижаралали. ﴿٦٢﴾

Щибго жо гъечІеб бакІалдаса рижана, цохІо манидал къатІраялдасаги рижана. Гъеб амруялъул вагІза лъугъунеб анищха нуже! Щибго

жо гъечлеб бакІаладса жинца нуж рижарав Аллагъасда ﷻ хун хадур
тІаде рахъине гъаризе кІолеблѝи кин нужеда бичІІулареб?

63. Нужеда бихъулариш ва нужеца пикру أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ ﴿١٦﴾
гъабулариш гъаб нужеца бекъулеб хуралъул?

64. Нужишха ругел гъеб ракъулъе рехараб وَأَنَّهُ تَرْزَعُونَهُ وَأَمْ تَحْنُ الْأَرْعُوتُ ﴿١٧﴾
мугъ бижине гъабулел тІадамал, яги Дуниш
вугев Дица гъеб бижине гъабулев?!

65. Дие бокъун букІараб ани дица гъеб хуриб لَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَاهُ حُطَامًا فَظَلْتُمْ
бижараб жо жиб бакъвараб, турун тІодобе تَفَكَّهُوتَ ﴿١٨﴾
араб херлъун гъабилаан.

Цинги нужги рукинаан гъелда тІажаиблъун,
ракІ къварилъун.

66. ХІакълъунго нужецаги абизе букІана нижеде إِنَّا الْمُعَرِّضُونَ ﴿١٩﴾
тІаде рецІел кканаха абун.

Гъеб хур бекъулаго гъабураб харжги, гъениб хъараб хъонги тІадада
хун бугельул. Цоги магІна гъабуна: «Нижее Аллагъас ﷻ тІазаб
гъабунаха» - абун абизе буго нужеца»-абун.

67. Ниж ризкъиялдаса махІрум гъарун руго абунги بَلْ تَحْنُ مَحْرُومُونَ ﴿٢٠﴾
абилаан нужеца.

Хуриб хъараб хъон хвараб гІечІого кодоб хутІарабги хІалтІухъ
мухълъун къезе ккун букІиналдалъун.

ТІадегІанав Аллагъас гъеб хІалалда нужер хур-хер бакъвазе гъабун
хвезе гъабулеб мехаль гъеб гъукъизе кІоларел нуж рукин лъараб
мехальги гъев Аллагъасда ﷻ иман щай лъолареб ва гъес нужее
къурал тІемерал нигІматазда данде шукруги кин гъабулареб?

68. Гъаб нужеца жиб гъекъолеб лъимгІаги أَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ ﴿٢١﴾
бихъулариш нужеда ва гъельул пикру
гъабулариш?

69. Гъаб зодисан рещтІине гъабурал وَأَنَّهُ أَنْزَلْنَاهُ مِنَ الْمَرْنِ أَمْ تَحْنُ الْمُنْزِلُونَ ﴿٢٢﴾
тІадамал нужишха ругел, яги Дуниш
вугев Дица гъеб лъим рещтІине гъабурав?!

70. Дие бокъараб ани Дица гъеб لَوْ نَشَاءُ جَعَلْنَاهُ أَجَاهًا فَلَوْلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٣﴾
лъим гъабилаан цІакъ цІамхІалаб,
къогІаблъун. Жиб гъекъезе кІолареблъун гъабилаан.

Гъадинаб гъуинаб, жиб гъекъезе бигъаяб, жиб гъекъон къеч
хъвалеб лъим нужее къурав Аллагъасе ﷻ шукру кин нужеца
гъабулареб?

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас лъым гьекъолеб мехаль абулеб букІана: «*Кинабго рецц ва шукру Аллагъасе جَلَّ جَلَّ بуго, жиндир цІоб-рахІматалдалъун нилъеда гъединаб лъым гьекъезе гъабурав ва нилъер мунагъал сабаблъун жинца гъеб лъым цІамхІалаб, къоглабги гъабичІев*» - абун. ХІадис ибну абиХІатимица бицана.

71. Гъаб нужеца жиб бакулеб цІагІаги

أَفَرَأَيْتُمُ النَّارَ الَّتِي تُورُونَ ﴿٧١﴾

бихъулариш нужеда ва нужеца гьелъул пикруги гъабулариш?!

**72. Гъеб цІа жиндаса бакулеб гъветІ
нужецайишха бижараб, яги Дуниш
вугев Дица гъеб гъветІ бижизе гъабурав?!**

ءَأَنْتُمْ أَنْتُمْ شَجَرَتُهَا أَمْ تَخُنُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٢﴾

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГІаббасица абуна: «Цониги гъветІ ва заз-хъарахъ гъечІо жинда жаниб цІа бугеб букІун гурони, цохІо гІунаб абулеб гъветІ гурони»-абун (Ююба, Униба).

Ибну Касирица абуна: «ГІарабияз жиндасан цІа рекІине гъабулеб кІиги гъветІ букІана-Алмарху ва АлГІафар. Гъеб кІиябго гъветІалдаса бахъун кІиги хъоп цоцада лъулъараб мехаль гъезда гъоркъоса цІадул хІенхІал гъуршулаан»-абун.

**73. Дица гъеб дуњялалъул цІа гъабуна
жиндаса вагІза босулеблъун, гъеб**

تَخُنُ جَعَلْنَهَا تَذَكُّرًا وَمَتَاعًا لِلْمُقْوِينَ ﴿٧٣﴾

цІа бихъараб мехаль муъминзабазда ахиратги, гъениб букІунеб жужахІалъул цІаги раклалде щола. **Гъеб цІаялдаса мунпагІат босизе бокъарал гІадамаз гъелдаса мунпагІат босулеблъунги гъабуна.** Рукъор ругониги, сапаралда ругониги гъеб цІаялдаса мунпагІат босула гІадамаз. Гъеб цІа инсанасе квегъиги Аллагъасул хІикматалдаса цо хІикмат буго. Гъелъул пикру гъабурав чиясеги Аллагъасул جَلَّ جَلَّ хІалкІолъиялда тІоритІел гъабулел далилал руго.

**74. Дуца дур БетІергъан Аллагъасе тасбихІ
гъабе, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиндир къадру
кІудияв, жиндир гъунар ва гуч камилав.**

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾

Гъев Аллагъаседехун جَلَّ جَلَّ мушрикаца гІунтІизе гъарулел, гъесие мукъсанлги бачІунел сипатаздаса дуца гъев вацІадад гъаве. Дуца абе: «СубхІаналлагъи! Аллагъ جَلَّ جَلَّ вацІадад ва тІадегІанав вуго жинца гъел цере рехсарал жал рижарав жиндир къудраталдалъун. Жинца инсанасе гъелги квегъарав жиндир хІикматалдалъун. СубхІаналлагъи, мун цІакъ кІудияв вуго ва дур ханлгиги гъунарги кІудияб буго»-абун.

75. Дун гьедулев вуго цIваби хьвадулел
нухаздалъун ва гьел жиндилъ рештIунел
бакIаздадълунги.

﴿فَلَا أَقْسِمُ بِمَوْقِعِ النُّجُومِ﴾

76. ХIакълъунго гьаб гьа гьедиги цIакъ
кIудияб гьа гьеди бугоха! Нуж жо лъалел ва
бичIунел гIадамал рукIаралани нужеца Аллагъасда
лъелаан ва гьесдехун къацандиги телаан. Гьаб гьа гьедиги буго:

﴿وَأَنَّهُ لَنَسِمٌ لَّو تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ﴾

77. ХIакълъунго гьаб нужее МухIаммадица
цIалулеб бугеб тIехъ жиб хирияб Къуръан буго.

Гьеб тIадегIанав Аллагъасул каламги буго. Мушрикаца абухъин гьеб
гьереси гьечIо, сихIруги гьечIо, жиб инсанас ургъараб хабарги гьечIо.

78. Жиб цIунараб тIехъалда жаниб хъван бугебги
буго.

﴿فِي كِتَابٍ مَّكُونٍ﴾

Аллагъасда аскIоб бугеб ЛавхIулмахIфузалда хъван буго. Нилъеца
цIалулел Къуръаназдаги хъван буго. Жиндилъ хис-бас гьабиялдаса
цIунун буго гьеб Къуръан.

79. Гьеб тIехъалда квер хъатIуларо жал
рацIадад гIадамаца гурони.

﴿لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ﴾

Какие чури букIун гурони гьелда квер хъатIуларо. Гьелъие далил
буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас ГIамру ибну ХIазм
абулев асхIабасухъе хъвараб кагъат. Гьелда жаниб буго: «Къуръаналда
квер хъвачIого букIине жив вацIадад чияс гурони» - абун. Жинда
Аллагъ разилъаяв Ибну ГIумарицаги абун: «Дуца Къуръаналда квер
хъатIуге мун вацIадад вукIун гурони» - абун. ГIалимзабаца гьеб
рацIацIалъиялъе магIна гьабуна какие чурун вукIин. Черх чури тIад
бугев чияс квер хъатIизе бегъуларо ва кIалаль Къуръан цIализеги
бегъуларо. Какие чури гьечIев чияс кIалаль Къуръан цIализе бегъула,
гьелда квер хъвачIого цIалулеб бугони.

80. Гьаб Къуръан буго кинабго гIаламалъул
БетIергъанлъун жив вугев Аллагъас
рештIине гьабураб тIехъ.

﴿تَنْزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ﴾

81. Гьаб хирияб Къуръанищха нужеца
гьереси гьабулеб, я гьаб инкарчагIазул
жамагIат?!

﴿أَفِي هَذَا الْحَدِيثِ أَنْتُمْ مُذْهَبُونَ﴾

82. Аллагъас
нужее къураб ризкъиялда
щукру гьабичIого, гьелда инкар ккун, гьебги
нужеца гьереси гьабулеб бугоха!

﴿وَيَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنَّكُمْ تُكَذِّبُونَ﴾

Гъеб ризкъи нужеа кьолев Аллагъасдаги **جَلَّ جَلَالُهُ** нужеа инкар кколеб буго. Нижее цIад рещтIизабунa цо пуланаб цIвааял абун. Яги нижее ризкъи кьуна цо пуланаб жоял абун.

83. Цо нужеа вокьулев чиясул малаикзабаца **فَقُولُوا إِذَا بَلَغَتِ الْخُلُقُومَ** ^(٨٣)
рухI бахьулеб букIун, гъеб рухI шокьробе щун
бугеб мехаль,

84. Нужги гъеб бакIалда гьесда тIаде ралагъун **وَأَنشُرْ حِينَ يَبْتَظِرُونَ** ^(٨٤)
ругеб мехаль,

85. Нужеда вихьулев гьечIониги **وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلَكِنْ لَا تُبْصِرُونَ** ^(٨٥)
нужедасаги тIагарда дунги вугеб
мехаль гьев жиндир рухI босулев чияса.

Дир тIелмуялдальун дида гьесул хIал нужедасаги лъикI лъалеб
букIуна.

86. Нуж тIаде рахьине гьарун нужер тIамалазе **فَقُولُوا إِن كُنتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ** ^(٨٦)
жазаъ гьабулареллъун ратани (нужеа абулеб
бугеб хIалалъ),

87. Нужеда кIвезе букIана гьев нужеа вокьарав **نَرْجِعُونَهَا إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ** ^(٨٧)
чиясул рухI бахьизе биччачIого жиндирго
бакIалда буссине гьабизе нуж битIараб жо бицунел тIадамал
рукIаралани.

Гьал аятазул (83-87) кьокъаб магIна буго нужеа инкар ккун абулеб буго ахиратги гьечIо, хIисаб-мизанги гьечIо, тIамалазда рекъон жазаъги гьабизе гьечIо абун. Гъеб нужер рагIи битIараб батани ва нужер ихтияралда щибниги амруги батани нужеа тIаде нужги ралагъун цо нужеа вокьарав чи хвезе кинха виччалев? Гьев нужеа вокьарав чи хвалидаса нужеда цIунизе кIолеб гьечIеб мехаль нужеда лъазе ккеларищ нужеда тIад цо ханлъи, цо кьуват, цо гьунар букIин. Гьев хан вуго тIадегIанав Аллагъ. Гьев Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** иман лъун, гьесие мутигIлъун, гьесул расуласда нахьрильлъун кин нуж хьвадуларел?!

88. Ва амма гьев жиндир рухI бахьула вугев **فَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ** ^(٨٨)
Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** лагъ, Аллагъас жинда тIагарде
гьарурал муъминзабаздаса ватани

89. Гьесие Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** аскIоб цIакъаб **فَرُوحٌ وَرُوحَانٌ وَجَّتْ نَعِيمٍ** ^(٨٩)
парахалъи буго, берцинаб, хирияб ризкъиги
буго, нигIматазул алжаналги руго.

90. Гьел жиндир тIамал хьварал кагътал **وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ** ^(٩٠)
кваранисан кьурав чи ватани.

91. Гьесде абула: «Дуде салам буго жидехъе кваранисан кагътал кьурал муъминзабазул» - абун. فَسَلِّمْ لَّكَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٩١﴾

Гьев гьелгун цадахъ нигІматазул алжаналда жанивги вукІуна.

92. Ва амма гьев чи ватани жив кьосарав, وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ الضَّالِّينَ ﴿٩٢﴾
жинца ахират гьереси гьабун хьвадарав
чи.

93. Гьесие бугеб гьоболлгьи бухІараб, махІцараб хІамим буго. فَنَزَّلُ مِنَ حَمِيمٍ ﴿٩٣﴾

94. Гьев жужахІалгьул цIадавеги лгьугьине гьавула ва гьеб цIаялгь вухІулевги вукІуна. وَنَضِيلُهُ حَمِيمٍ ﴿٩٤﴾

95. ХІакългьунго Гьаб цебехун бицараб ахираталда жазаъ гьаби, гьеб жазаъ гьаби щивасул гІамалалда рельгьун букІинги жиб хІакъаб, жиб букІине букІин якъинаб амру буго. إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْحَقُّ الْيَقِينُ ﴿٩٥﴾
Гьелда инкар гьабиги цIакъ ахІмакъаб пиша буго.

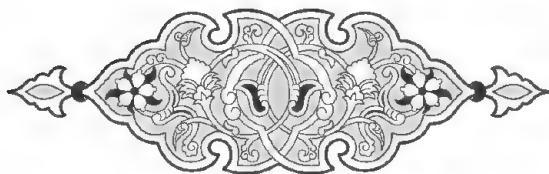
96. Дуца дур БетІергьан Аллагъ вацІцIад гьавун فَسَبِّحْ بِأَسْمَاءِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٩٦﴾
«سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ» абе, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: *kligo ragli* буго жал абизе мацIалгье бигьаял, цIадирабазда жодор кириги бакІал, жив *guxlulev* Аллагъасеги جَلَّالُهُ жал рокьулел «субхІаналлагьи ва бихІамдигьи, субхІаналлагьил Глазим» абун аби. ХІадис имам Бухарияс бицана.

Жив вацІцIадав ва тIадегІанав вуго жиндир ханлгьи бергьарав, жиндир кьудрат камилав Аллагъ جَلَّالُهُ.

ТIадегІанав Аллагъасул тавфикъалдалгьун Суратул ВакъигІаталгьул тафсир ва таржама хьван тIубана.

Кинабго рещги гьев Аллагъасе جَلَّالُهُ буго.

57. Суратул Хиадид

سُورَةُ الْحَدِيدِ

Гъаб хирияб сурат буго Мадинаялда жиб рештине гъабураб ва жинца Исламияб шаригIататъул хIукмаби рицунеб. БитIараб игIтикъадалда, берцинал тIабигIатазда ва мухIканаб шаргIалда хъвадизе ахIулел руго гъаб сураталь.

Сураталда жаниб лъабго кIудияб масъала баян гъабун буго:

1) Гъаб кинабго гIалам Аллагъасул ﷻ мулк букIин, гъес бижараб, гъес жиндие бокъараб хIалалъ хъвадизе гъабулеб.

2) Жиндирго напсги бицун хирияб боцIи-малги Аллагъасул ﷻ диналъе гIоло къезе тIадаб букIин.

3) Дунялалъул хIакъикъат баян гъаби. Гъеб дунялалъ инсан гуккичIого вукIине гъесие дунялалда ругел, жидеца инсан гуккулел умурал рицун руго.

ПадегIанав Аллагъасул сипатал ва гъесул берцинал цIаралги рицун руго. Иман лъураб агълуялъул ва пасикъаб, къосараб агълуялъулги мисал бачун буго. Мунапикъабазул цо-цо тIабигIат-гIамалги рехсон буго. Дунялалъулги аххираталъулги хIакъикъат баян гъабун берцинаб, гъваридаб мисал-сурат рехсон буго.

Сураталъул ахиралда хириял аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَام ритIиялдалъун бугеб мурад бицун буго, Аллагъасдаса ﷻ хIинкъа абун ва гъесул расуласда нахърилъла абун амруги гъабулеб буго.

Гъаб сураталда цIар тун буго «Маххалъул сурат» абун гъелда жаниб маххалъул бицен гъабун бугелъул ва гъеб махх инсанасул гIумру-яшавалда жаниб жиндаса гIемер батIи-батIияб рахъалъан мунпагIат босулеб букIиналъе гIологи.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ПадегIанав Аллагъ вацIада гъавула, Сَمَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ гъев кIодо гъавун гъесие рецIги гъабула зобалаздаги ракъалдаги бугеб кинабго махлукъаль. Гъев Аллагъ жиндир гуч бергъарав вуго, жинца гъабулеб хIукму къадаралъуль ва лагъзадерил тадбиралъуль хIакимиявги вуго. МунпагIат бугеб

хІукму гурони гѡбуларев, гІадлу битІарав вуго.

2. Гѡв Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ буго
зобалазулги ракъалъулги хантъи.

لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ نَحْيَ وَيُمِيتُ وَهُوَ

عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٧﴾

Жинца чІаго гъарулев ва жинца

хвезеги гъарулев вуго гѡв Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ,

жиндир кинабго жоялда хІалкІолъи бугев вуго,

жиндие бокъараб жо гѡбизе жив щибго жоялъ нахъе чІваларевги
вуго.

3. ТІадегІанав Аллагъ жив авалав вуго
жиндаса цебехун щибго жо букІинчІев.

هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ

بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٥٨﴾

Жив ахиравги вуго:

Кинабго махлукъалдаса хадувги жив нахъе

хутІулев. Жиндир ватиялъе авал-ахир гъечІев вуго гѡв Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ.

ГІакълуялда рекъон жив вукІин загырав вуго жив ватиялъе
гІемерал далилал рукІун. Беразда жив вихъуларев батІинавги
вуго. Жиндир хІакъикъат лъаалдаса махлукъ гІажизав вуго. Жинда
кинабго жо лъалевги вуго гѡв Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ. Гъесда лъачІого
похІо зарра гІадаб жо бальго хутІуларо зобалазда бугониги, ракъалда
бугониги.

4. Гѡв Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жиндие
лагълъи гѡбизе тІадав БегІергъан,
жинца зобалги ракъги анлъго къоялда
жаниб бижарав.

هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ

أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ

فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ

وَمَا يَصْرُحُ فِيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا

تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٥٩﴾

Гъеб анлъго къоялъул къадар зобал-ракъ
бижиналъе чІезе гѡбиги Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ

по хІикмат буго. Жиндие бокъарабани

гъеб кинабго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ похІо

лахІзаталда жанибги бижилаан. Цинги ТІадегІанав Аллагъ

ГІарщалда тІадегІанлъана жиндир заталъул къадруялда рекъараб

хІалалъ. Нилъеда гъелъул хІал бицине лъаларо ва мисал бачинеги

лъаларо. Гѡв Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ лъала ракъалда жаниб лъугъунѡб

жо: цІад бугониги, хварал гІадамал ругониги. Гъеб ракъульѡн

къватибе бачІунѡб жоги лъала: хер бугониги лъим ва магІдан

бугониги. Зодиса гІодобе рѡштІунѡб жоги лъала Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ :

цІад бугониги, рахІмат, гІазаб бугониги, малаикзаби ругониги. Зодобе

бахун унѡб жоги лъала: лагъзадерил лъикІаб гІамал бугониги,

малаикзаби ругониги. Гѡв Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир гІелму-лъаалдатъун

нужгун цадахъ вуго нуж кир ругониги.

Ибну Касирица абунa: «Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нужеда тIаде валагъун вугев тIадин вуго, нужеда гъабулеб кинабго тIамал жинда бихъулевги вуго, нуж кир ругониги: ралъдалъ ругониги, ракъадада ругониги, бецIаб рохъор ругониги, сардиль бугониги, къад бугониги. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тIелму-лъаялъе кинабго бакI ва кинабго хIал цохIо хIалалъ буго»-абун. ТIараб мацIалда таъвил абураб рагIи бачIуна чанго батIияб магIнаялда. Цо магIна буго тафсир абураб. Гъеб буго каламалъул мурад баян гъаби, гъеб бичIчIуледухъ бици. Гъеб магIнаялда буго Къуръаналъе тафсир гъабиги. Гъединго буго макъуялъе таъвил гъаби: ай макъу къотIи, гъеб баян гъаби.

Таъвилалъул цоги магIна буго хIакъикъат абураб. Гъельие мисал буго ﴿هَذَا نَبْرُوتُ الْأَنْبِيَاءِ﴾ абураб - гъел ралагъун рутищ къиямасеб къоялъул хIакъикъат лъялда гурони.

Гъединго таъвил гъаби абула каламалъул загъираб, машгъураб магIнаги тун гъельие букIине бегъулеб цоги магIна гъабиялда. Гъаб буго «Къуръаналъул каламалъе таъвил гъаби» абидалго хадусел (гъанже ругел) тIалимзабазул мурадлъун букIунеб магIна. Гъельие мисал буго истиваъ абураб рагIиялъе истийлаъ магIна гъаби.

Бусурманчиясе бегъуларо Къуръаналъе тафсир гъабулаго гъельул сахIихIаб, битIараб магIнаги жибго тун жиндир гъава-нафсалъе бокъараб хIалалъ магIна гъаби. Щивав чиясул мурадалда рекъон, гъесул гъаваялда нахърилълъун Къуръаналъул магIна гъаби буго тIадегIанав Аллагъасул калам тIодобегIан гъаби. МухIканаб ва битIараб букIуна хириял асхIабзабаз ва гъезда хадур рукIарал салафуссалихIиназ гъабураб магIна гъаби ва гъезда бичIчIараб куцалъ нилъедаги Аллагъасул калам бичIчIи. Хасго мухIканлъи гъабизе ккола тIакъидаялда хурхарал аятазе магIна гъабулеб бакIалда.

ТIадегIанав Аллагъасул рагIи ﴿وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ﴾ абураб – гъаб рагIиялъ тIоритIел гъабула жиндир тIелмуялдалъун Аллагъ лагъзадерида цадахъ вукIиналда. Жиндир заталдалъун гъев лагъзадерида цадахъ вугин аби мекъаб магIна буго. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда рекъараб хIалалъ жиндир тIаршалда тIадегIанлъун вугелъул.

5. Гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго зобалазулги ракъалъулги ханлъи. Ахираталда кинабго халкъалъул амруги гъев Аллагъаседе جَلَّ جَلَالُهُ буссине буго. لَهُ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَى اللَّهُ مُرْجِعُ الْأُمُورِ ﴿٥٧﴾

6. Жинца сордо къоялде жанибе лъугъине гъабулев вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, гъединго къо сордоялде жанибе يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٥٨﴾

лъугъине гъабулевги вуго.

Жиндир махлукъалъуль жиндие бокъараб тасаруф (хис-бас) гъабулев вуго. Гъев Аллагъ ﷻ жинда цлакъ лъалев вуго гIадамазул каранда ругел ракIазда жаниб бугеб жоги.

7. Нужеца гъев Аллагъасдаги иман лъе! Аллагъас гъесул расуласдаги иман лъе! Аллагъас нуже къураб ризкъиялдаса нужеца садакъа-напакъаги кье! ﷻ

Нужеда кодоб бугеб боцIи-мал буго Аллагъас

ﷻ нужехъе къураб гъесул мулк. Гъев Аллагъасул мулкалъуль бугеб тасаруф гъес малъухъе гъабе. Нужедаса гъев Аллагъасда иманги лъун, гъеб боцIи-мал Аллагъ ﷻ разилъулеб нухалда напакъадеги къун хъвадарал гIадамазе ахираталда цлакъ кIудияб ажру букIине буго. Аллагъ ﷻ разилъи ва нигIматазул алжанал рукIине руго.

8. ПIадегIанав Аллагъасде иман лъечIого букIине ккани нуже бугеб квалквал къварилъи шиб бугеб, гъев Аллагъас ﷻ нужеде витIарав расулас нуж ахIулел ругеб мехаль нугер БетIергъанасда иман лъеялде. ПIадегIанав Аллагъас нужедаса къотIиги босун букIаго гъев Аллагъ ﷻ цо гъавун, гъесие гIибидат гъабиялъе.

Гъаб къотIи босиялъул магIна буго: Аллагъас ﷻ нуже гIакълу-лъай къун буго, бихъи-рагIиги къун буго, шикру гъабизе ракIги бетIерги къун буго. Гъал алаталги хIалтIизе гъарун Аллагъ ﷻ цо вукIиналда, гъев жиндие лагълъи гъабизе хIакъав вукIиналда, гъев гъаб кинабго махлукъалъул Халикъ ва Разикъ вукIин лъаялде жидер тIоритIулел цлакъ гIемерал гIаламаталги гъарун руго Аллагъас ﷻ жиндир махлукъалда жанир. Инсанас Аллагъас ﷻ жиндие къурал алаталги хIалтIизе гъарун гъесул махлукъалъуль ругел гIаламатаздаса хIужа-далилги босун жиндир БетIергъан Аллагъ вукIин, жив гъесул лагъ вукIин ва гъесие гIибадат гъабизе жинда тIадаб букIин чIезе гъабизе ккола. Цинги гъеб жинда тIадаб гIамал гъабизеги ккола. Гъаб буго цо магIна Аллагъас ﷻ лагъзадеридасан къотIи босиялъул.

Цо гIакъилав, балугъав чиясда бихъулеб ва гъесул квер щолел бакIалда квенги лъимги лъун бугони, цинги гъев чи гъеб квен кванацIого, лъим гъекъечIого чIани жив хвезегIан, гъев хвелялъул гIайиб гъев чиясда букIуна. Гъадианаб мисал буго Аллагъас ﷻ жив цо вукIиналда тIоритIел гъабулел гIемерал далилал цере лъураб мехаль гъезда

инкарги гъабун куфру-ширкалда чIарав чиясул. Ахираталда гъев чи жужахIалде реххи гъесул жиндирго гIайиб буго.

Гъаб «Аллагъас ﷺ къотIи босана» абураб рагIиялъул цоги магIна гъабун. ПIадегIанав Аллагъас киналго гIадамазул заррабиги рижун гъел жинда цере чIезе гъарун, гъезда гъикъана: «Дун нугер БетIергъан Аллагъ вугищ?» - абун. Гъел заррабаца жавабги кyun буклана: «Вуго мун нижер БетIергъан Аллагъ» - абун. Гъаб къотIи жидеца хвезе гъабураллъун рикIкIуна дунялалъул рукъор жал иман лъечIого чIарал, куфру-ширкалда хъвадарал гIадамал»-абун.

Нуж нужеца Аллагъасда ﷺ иман лъолел гIадамал ратани нужеда гъаб хIакъикъат лъай ва нужеца иман лъе! Гъеб иман лъезе мех шун буго.

9. ПIадегIанав Аллагъ вуго жинца жиндир лагъасда:-Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасда, гъаб хирияб Къуръан рещтIине гъабулел. Жидеца шаргIиял ахIкамал баян гъабулел жал мухIканал аятам руго гъел.

Гъел аятаздалъун Аллагъас ﷺ нуж куфруялъул бецIлъиялдаса иманалъул нуралде рахъине гъаризе. ХIакълъунго гъев Аллагъ ﷺ вуго нужеда жив цIакъ гурхIулел. Гъеб гурхIел буго дол цере рицарал гIакълиял далилал рижун течIого нуж хIакъаб диналде ахIизе расул витIин ва гъесухъе жинца нуж иманалъул нуралде тIоритIулел хирияб Къуръан рещтIине гъабиги. АлхIмдулиллагъ! Кинабго рецц Аллагъасе ﷺ буго гъев БетIергъан Аллагъ лъалеллъун ниль гъарун ругелъул.

10. Нужее бугеб шиб, я гъал муъминзаби, нужеца Аллагъасул ﷺ диналъе гIоло нугер боцIи-мал напакъаде къечIого букIине ккани?!

Зобалазулги ракъалъулги кинабго ирсги ПIадегIанав Аллагъасе бугелъул.

Нужги хун нугер боцIи-малги цогидазе ирсалъе ине буго. Гъедин

ирсалъе ине течIого гъеб Аллагъасе ﷺ гIоло харж гъабе!

Ахираталда нужее гъеб кIудияб хазиналъун батизе буго.

ПIадегIанав Аллагъасда аскIоб жидер даража макъам цоцаде башадал рукIунаро Макка бахъилелде церего жидеца Аллагъасда ﷺ иманги лъун, гъесул расуласе квербакъиги гъабун напакъа

هُوَ الَّذِي يُزِيلُ عَلَى عَبْدِهِ آيَاتَ بَدِّئْتَ بِهَا خُرُوجَكُمْ
مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ لَعَوٌّ
رَّحِيمٌ ١

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُفْقَهُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَوْ مِيزَتْ
السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ لَاسْتَوَىٰ مِنْكُمْ مَّنْ أَنْفَقَ
مِّن قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَتْلَ أَوْلِيَّكَ أَكْظَمُ دَرَجَةً
مِّنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدِ وَقَتْلَوْا وَكَلَّا وَعَدَ
اللَّهُ الْحُسْنَىٰ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ١٠

кьолев руқларал ва авараггун ﷺ цадахъ жал мушрикалгун рагъулел руқларал муъминзабиги, гъеб Макка бахъун хадуб жидеца иман лъурал муъминзабиги. Дол Макка бахъилелде цебего жидеца иман лъурал ва жидеца рагъги гъабурал муъминзаби жидеце бугеб ажру цакъ клудиял руго, Макка бахъун хадуб жидеца напакъа кьурал ва рагъги гъабурал муъминзабаздасан. Аллагъас ﷺ гъаб кӀиябго кьукъаялъе лъикӀаб ахират кьотӀи гъабун буго. Гъев Аллагъ ﷺ вуго нужеца гъабулеб кинабго гӀамал жинда лъалев. Гъеб гӀамалалъул загъирабги балъгоябги жинда лъалев вуго, нужер рекӀель ругел хиялалги жинда лъалев вуго. Нужее ахираталда гъабулеб жазагъи гъел нужер гӀамалазда рекъон гъабизе буго.

Гъеб Макка бахъилелде цере муъминзаби дагъал руқиндал, гъезда цвараб захӀмалъиги, гъез хӀехъараб къварилъиги цакъ гӀемераб букӀана. Гъеб мехалъго жидеца иманги лъун Аллагъасул ﷺ диналъе квербакъи гъабурал гӀадамазул даража-макъам тӀадегӀанаб букӀин щибго шаклъи гъечӀеб жо буго.

Ал-Калби абулев гӀалимас абуна гъаб аят жинда Аллагъ ﷺ разилъаяв Абубакар асхӀабасул хӀакъалъуль рещӀине гъабураб буго абун. Гъев Абубакр вукӀиндал жинца бищунго цебе иман лъурав, жиндир боцӀи-малги Аллагъасул ﷺ диналъе гӀоло напакъаде кьурав ва жинца Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса мушриказул къварилъи-зарал нахъе чӀвалевлъунги вукӀарав.

11. Жинца Аллагъ ﷺ разилъи тӀалаб гъабун боцӀи-мал кьолев чи щив вугев, жиндие Аллагъас ﷺ гъеб боцӀи гӀемер цӀикӀизабизе ва гӀемераб ажру гъелда данде къезе?!

مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا
فِيَضِعَهُ لَهُ أُولَئِهِ أَجْرًا كَرِيمًا ﴿١١﴾

Дунялалъул рукъоб хӀалалаб, берцинаб магӀишат къезе, ахираталда нигӀматазул алжаналги къезе?

Гъаб хирияб аят рещӀине гъабураб мехалъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе Мадинаялъул ансараздаса жив вугев, жинда Аллагъ разилъаяв АбудахӀдахӀ вачӀана ва гъес абуна: «Я расулллагъи! Унгого тӀадегӀанав Аллагъасе бокъуниц бугеб нильеца къарзалъе боцӀи-мал къезе?» - абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «У, бокъун буго Аллагъасе ﷺ нильеца къарз гъабизе» - абун. Цинги АбудахӀдахӀица абуна: «Ворея, расулллагъи, дур квер бихъизе гъабея дида» - абун. Жинца аварагасул ﷺ кверги ккун гъев АбудахӀдахӀица абуна: «Дица дир БетӀергъанасе къарзалъе кьолеб буго дир ах» - абун. Гъеб букӀана анлънусго чамастакил гъветӀ жаниб

бугеб ах.

Цинги АбудахИдахI гъеб ахикъе ана ва гъений йикIарай жиндирго чIужуялде ахIана: «Я УммудахИдахI! Мун гъаб ахикъан къватIие ячIа, дица гъаб ах БетIергъан Аллагъасе къарзалъе къуна!»-абун. Жинда Аллагъ разилъаяй УммудахИдахIицаги абуна: «Аллагъас جَزَّالُهُ дур дараналда баракатлъезабеги!»-абун, ва гъей жиндирлъималги, къайи-маталIги бакIарун ахикъа къватIие ячIана. ХIадис ибну абиХIатимица бицана.

Хадуб тIадегIанав Аллагъас нилъеда бицунеб буго ахираталда муъминзабазул букIунеб хIал ва жинца абубеб буго:

12. Дуца умматалда бице, МухIаммад:

муъминал бихъиназда ва руччабазда

цебе ва кваранисеб рахъалда хъвадулеб

нур бихъулеб къоялъул хабар. Гъел

муъминзабазлагIи абубеб: «Нужее рохел

буго жакъа! Жидеда жаниса нигIматазул

лъарал чвахулеб алжанал руго, даимго

рукIинелъун нуж гъенире жанире лъугъине гъаризе. Гъеб бугоха

цIакъ кIудияб бахъи буголъи ва рохалида кверщел бати!» - абун.

Муъминзаби сиратIалдаса унеб мехалъ букIуна гъеб нур гъезда цебе ва кваранаб рахъалъан. Гъеб нурги жидер иманалда ва лъикIаб гIамалалда релълъун шивасе батIи-батIияб букIуна. Гъелдалъун муъминзабазул гъурмалги бецIаб сардилъ цIураб моцIалда релълъун жидедасан нур загъирлъулел рукIуна.

Жидеда Аллагъ разилъаял абу Дардаица ва абу Зарица хIадис бицана ва гъез абуна: «Нижеда Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг рагIана жинца абубеб: «Дун вуго къиямасеб къоялъ жидеца сужда гъабизе изну къолезул авалав, гъеб суждаялдаса бетIер тIоцебе борхулевги вуго дун. Гъеб бетIер эхеде борхараб мехалъ дун валагъула дида цевеги, нахъеги, кваранисаги квегIисаги. Дида дир умматалъул гIадамалги лъала цогигдал умматазда гъоркъоса»-абун. Цинги цо асхIабас абуна: «Я Расуаллагъи! Дуда кин дур уммат лъалеб НухI аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام заманалдаса рукIарал гIемерал умматазда гъоркъоса»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Дида гъеб уммат лъала какие чуриялъул асаралдалъун бохдул, гъуждул хъахIал рукIун. Гъаб асар цогигдал умматазул цонигиязе букIунаро. Гъезухъе гIамал хъварал кагътал квараниса къеялдалъунги лъала. Гъезул гъурмазда бугеб как баялъул, сужда гъабиялъул асаралдалъунги лъала. Гъезда

يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَى
نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَآخِثِينَ فِي
الْيَمِينِ وَتَجْزَى مِنْ خَتْمِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

цебе хьвадулеб нур бихьунги лъала»-абун. Хиадис ибну абиХлатимица бицана.

13. Гьєб кьояль мунапикъал бихьиназ ва руччабаз абула муъминзабазде хитIаб гьабун: «Нуж чIа нижееги нужер нураль канлги гьабизе ва нижги гьєб нуральгуль сиратIалдаса ине» - абун. Гьєзие жаваб гьабун муъминзабаца абула: «Нуж нахь руссун дунялалде а ва гьенире ун гьенисан балагье нужеого нур» - абун.

يَوْمَ يَقُولُ الْمُنْفِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ لِلَّذِينَ آمَنُوا
انظُرُوا مَا نَقْتَسِسُ مِنْ تَوَكُّمِكُمْ فَيَقِيلُ أَرْجِعُوا وَرَاءَكُمْ
فَالْتِمِسُوا نُورًا فَضْرَبَ بَيْنَهُمُ سُورًا لَهُ بَابٌ
بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِنْ قِبَلِهِ الْعَذَابُ ﴿٥٧﴾

Гьєл махсароде гьарун ва гьезул хьул кьотIизе гьабун абулеб рагIи буго гьєб.

Цинги гьєл мунапикъзабаздаги муъминзабаздаги гьоркьоб сангар гьабула жиндир рагьуги бугеб. Гьєб сангаральгуль жанисеб рахьалда Аллагьасул عَلَيْهِ السَّلَامُ рахIмат букIуна: алжан букIуна ва муъминзабиги гьєб рахьалда рукIуна. Гьєб сангаральгуль кьватIисеб рахьалда жужахI букIуна ва мунапикъзабиги цогигаб жужахIальгуль агьлуги гьєниб букIуна.

Ибну Касирица абуна: гьєб сангаралда бугеб рагьдурхан жанире киналго муъминзаби лъугьараб мехаль гьєб рагьу рахала ва гьєлда цере эхетун мунапикъзабиги хутIула. ЦIакь пашманлун, хIайранлун, Аллагьасул عَلَيْهِ السَّلَامُ гIазабалдаса хIинкьун рукIуна гьєл абун.

14. Гьєл мунапикъзабаца муъминзабазде ахIула: «Нижги нужгун цадахь рукIана гуриш дунялалда?»— абун. Нижецаги какги бана, кIалги ккуна, гьазавагги гьабуна.

يَتَادَوْنَهُمُ الَّذِينَ مَعَكُمْ قَالُوا بَلَىٰ وَلَئِنْ كُنْتُمْ فَتَنَةً
أَنْفُسِكُمْ وَتَرْتَضَوْنَهُمْ وَارْتَبْتُمْ وَعَرَّيْتُمْ الْأَمَانِي
حَتَّىٰ جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ وَعَزَّكَمُ بِاللَّهِ الْعَرْشُ ﴿٥٨﴾

Нижееги кумек гьабе нужгун цадахь рукIине абун. Гьєзие муъминзабаца жаваб гьабула: «БитIараб буго! Tасан нуж нижгун цадахь рукIана. Амма нужер рекIель иман букIинчIо ва гьєлдалгун нужеца нужго гьалаг гьаруна. Нуж рукIана муъминзабазде балагьал швезе бокьулел, гьєл гьазаваггалда кьезе бокьулел. Нуж диналгуль шакдарулелги рукIана. Нуж хьулаца ва гьава-напсаль гуккана, гьєб хIалалда нужги хвана. Тавбу гьабичIого, Аллагь عَلَيْهِ السَّلَامُ разилги тIалаб гьабичIого. Жинца гуккулеб, жиндир хIилла-макру бугеб шайтIанальги нуж гуккана» — абун. «Аллагь عَلَيْهِ السَّلَامُ гурхIулев вуто, гьєв тIаса лъугьунев вуто»-абун нуж мунагьазуль халат гьаруна ва тавбу гьабизе риччачIо. Хадубги муъминзабаца гьєл мунапикъзаде ахIула:

15. «Жакъа нужедаса ва загьирго
капурал рукIараздасаги гIакIа босуларо.
Нуж жанире руссунеб бакI жужахIальул
цIа буго. Гьeб буго нужеe гьaбизе
рекъараб жазаъги. ЦIакъ квешаб
руссунеб бакI бугоха гьeб жужахI!» – абун.

فَالْيَوْمَ لَا يُوَفِّدُكُمْ فِدْيَةً وَلَا مِنَ الَّذِينَ
كَفَرُوا مَا وَلَكُمْ الدَّارُ الْآخِرَىٰ مَوْلَاكُمْ
وَيْسَ الْمَصِيرُ ﴿٥٧﴾

Аллагъасул свалат салам лъeяв аварaгас бицараб хIадисалда буго:
«ТIадегIанав Аллагъас жужахIалде рехилелде цебе капурчиясде
абула: «Дуца дида бице: кинабго дунялги, цогиги чанго дунялги дур
букIарабаниги гьeб кинабго жогI кьун жакъа гьaб жужахIалдаса
хвасарлъи тIалаб гьaбизе букIинчIиш дуца?» – абун. Гьес абула:
«Гьaбизе букIана, дир БетIергъан!» абун. Цинги гьесдехун абула:
«Дица дудаса цIакъ бигъаяб жо гьарун букIана. Мун Адамил
гьодиниса къватIиве вахъине гьавун: «дуца дун цо гьaве ва дидехун
ширк гьабуге»-абун дица абураб мехалъ, дуца ширк гьaби тIаса
бищанаха!»-абун.

Цо гIалимас абуна: «Бахъи бугев чи вуго жив хьулаз гуккуларев,
гьaва-напсалъе ва шайтIаналъе гуккизе чIоларев чи. Жиндир хьул
халалъарав чиясда Аллагъасе جَلَّالَهُ غIбадат гьaби кIочона ва жиндир
гIажал букIиналдаса гьев гьaпултъула (гьесда хвезе вукIин кIочона)»-
абун.

16. Гьал муъминзабазе мех шун
гьeчIишха жидер раклал тIеренлъизе
ва гьез Къуръанальул вагIза-
насихIат босун жал Аллагъасдаса جَلَّالَهُ
хIинкъизе? Аллагъ جَلَّالَهُ раклалде
шун, гьев гIемер рехсон рукIине? Гьел
муъминзаби рукIунгутIизе жидеда
цeрехун рукIарал жидехъе тIехъ кьурал гIадамазда рельтъун.

* أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ
لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا
كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ
فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكِبَرُ قَسَمُهُمْ فَيَسْأَلُونَ ﴿٥٨﴾

Гьел китабиязул аварaгзаби عَلَيْهِمُ السَّلَام гьeчIого гьоркьоб гIемераб
замана ана ва гьезул раклалги къвакIарал, кьосарал лъугъана.
Жидеда дин кIочон тана ва дунял тIаса бишун гьeб гьaбизе
лъугъана. Гьел Китабиязул гIемерисел гIадамал жал пасикъалги
руго. Аллагъасе جَلَّالَهُ мутIигIлъи тарал руго, гьесул динальул
ахIкамал таралги руго. Жидеца хIакъаб динги хисизе гьабун жидер
цIаларал гIадамаз бицараб жоялда нахърилълъун руго, гьел жидер
аллагъабиъун ккунги руго.

ТIадегIанав Аллагъас гьaб аяталдатъун муъминзаби цIунулел
руго жидеца хIакъаб динги тун батIулаб жо динлъун кквеялдаса.

Къуръан-хадисги тун жидеда гьоркъор ругел цаларал гIадамаз, шайихзабаца бицараб Къуръан хадисазул хилапалда бугеб жоялда нахъ рилъгьиналдасаги.

Жинда Аллагъ разильяв Муслимица бицараб хадисалда буго: «Муъминзаби Мадинаялде рачIараб мехаль гъезие черхалье рахIат швана, яшавги цодагъаб лъикIлъана ва жидеца гъабулеб букIараб гIибадатги дагълъана. Цинги гьел муъминзабазда гIайиб чIван гIадегIанав Аллагъас гъаб аят рещтIине гъабуна (16 аят)»-абун.

Жинда Аллагъ разильяв ибну МасгIудицаги абун: «Ниж Исламалде рачIун хадуб ункъо сон ун букIана ва цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб аятги рещтIине гъабуна» – абун.

17. Нужеда лъай, я гъал муъминзаби,

хIакълъунго гIадегIанав Аллагъ вукIин

жинца хун букIараб ракъ чIаго гъабулев.

أَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٧﴾

Гъеб хIалалъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ муъминзабазул

ракIалги чIаго гъарула ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсеялда руссине гъарула.

Гьел хварал ракIал чIаго гъарулеб жо буго гъаб хирияб Къуръан.

Гьалда нахъвилъгъарав чиясул рекIелъан къвакIи, бецIгьи уна ва гъеб иманалъул нуралъул цIола. ХIакълъунго дица нуже дир аятал ва гIаламатал баян гъаруна нужеца гъездаса гIакълу босизе ва нужеда хIакъаб жо лъазе.

18. ХIакълъунго жидеца Аллагъасул

диналъе гIоло мискин-пакъиразе

садакъа къолел муъминал бихъиналги

руччабиги. Жидер хIалалаб боцIи

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи гIалаб гъабун ва жидерго ракъI разилъун

напакъаде къолел гIадамалги – гьел гIадамазе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ

гьелъул кири гIемер гъабун хъвала ва гъезие ахираталда жиб

хирияб ажруги буго.

Алжан буго.

إِنَّ الْمَصْدِيقِينَ وَالْمَصَدِّقَاتِ وَأَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُّضَاعَفُ لَهُمْ وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١٨﴾

19. Жидеца Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ гьесул

расуласдаги иман лъурал, гъезие

мутIигIлъун, гьезул амру-нагъю тIубан

хъвадарал муъминзаби руго жидеда

﴿الْمُصَدِّقُونَ﴾ абулел, жидер даража-макъам

гIадегIанал. Ва шагъидзабазеге буго

жодор бетIергъанасда аскIоб .

Ахираталда гъезие жидер гIамалалда рекъараб кIудияб ажруги,

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ وَالشَّهَادَةُ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١٩﴾

жалгун падахъ букӀунѣб нурги. Жидеца Аллагъасда **جَلَّالَهُ** инкар ккурал, дир Къуръанги мугӀизаталги гьереси гъарурал гӀадамал руго жужахӀалъул бетӀергъаби. Даимго гъѣб жужахӀалда жал рукӀунѣл, жидедаса гӀазабги тӀаса босуларел.

20. Нужеда лъае, я гъал муъминзаби, хӀакълъунго гъаб дуниялалъул чӀаголъи гӀададисеб жо букӀин. ГӀисинал лъималаз щибго мунпагӀат гъѣчӀѣб жо гъабун черх сваказе гъабулеб гӀадин, жинца инсанасул черх сваказе гъабулеб, гъесие ахираталъе мунпагӀат гъѣчӀѣб жоялъуль гъѣв хъвадизе гъавун.

أَعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ زِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَكَثْرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ آتَيْتِ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيمُ فَتَرَاهُ مَصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَمًا وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَمَتَاعٌ الْعُرُورِ ﴿٢٠﴾

Аллагъасе **جَلَّالَهُ** тӀагӀат-гӀибадат

гъабиялдаса инсан машгӀул (гъапул) гъавулеб жоги буго. АхӀмакъал гӀадамал жиндаса рохун рукӀунѣб берцинлъиги буго: берцинаб ретӀѣл гӀадаб, берцинаб рукъ гӀадаб. Нуж цоял цоязда тӀад чӀухӀун рукӀунѣб жоги буго: жиндир насабалдалъун чӀухӀун, лъимал-хъизаналдалъун чӀухӀун, боцӀи-малалдалъун чӀухӀун рукӀунѣб. Цояз цоязулалдаса гӀемераб магӀишат данде гъабун, васал гӀемерал рукӀун гъелдалъун чӀухӀдарулел рукӀунѣб жоги буго гъаб дунял. Гъаб дуниялалъул мисал буго рекъарухъаби жинца рохизе гъарулеб берцинаб хур-хер бижизе гъабураб цӀадалда рельъӀун. Цинги гъѣб хур-хер бакъван, тӀогъиллъун унеб, гъелдаса хадуб гъарщун гӀодобеги ун хъурун тӀагӀунѣб. Жиб кодоб даимлъулареб, жиб тӀаса ин хѣхаб жо буго дуниялалъул бечелъи ва чӀухӀи-репц. Ва амма ахираталда букӀунѣб жо буго Аллагъасда **جَلَّالَهُ** инкар ккурал гӀадамазе гъабулеб гучаб гӀазабги, муъминзабазе щолеб Аллагъ **جَلَّالَهُ** разилъиги, гъезул мунагъал рахчиги. Гъаб дуниялалъул чӀаголъи гъѣчӀо жинца инсан гуккулеб, жиб хеккого тӀаса унеб матагӀ гурони (дуниялалъул чӀаголъи, гъелъул магӀишат).

Гъѣб дуниялалдалъун гуккун ккола жив гъапулав жиндир гӀакълу гъѣчӀѣв чи. Ахират тӀалаб гъабиялдаса жинца инсан машгӀул гъавурабгӀан мехаль дунял буго жинца гуккулеб матагӀ. Амма гъѣб дуниялалъ инсан ахӀараб мехаль Аллагъ **جَلَّالَهُ** разилъи ва ахират тӀалаб гъабиялда цинги гъѣб дунял цӀакъ лъикӀаб матагӀ букӀуна!

ТӀадегӀанав Аллагъас дунял хӀакъираб, жиндир щибго къимат гъѣчӀѣб жольун бихъизе гъабидал, ахираталъул амруги цӀакъ кӀудияб, кӀвар бугеблъун бихъизе гъабидал, гъелда хадуб Аллагъас **جَلَّالَهُ** инсан гъесизе

гъавулев вуго Аллагъ ﷻ разилъи тІалаб гъабиялда гъев хехлъизе ва жинцаги абулеб буго:

21. Нужеца хехлъи гъабе, я гъал муъминзаби, Аллагъас ﷻ мунагъал чуриялде нуж швезе! Цогидаздаса цере кколеб хІалалъ иман камил гъабе, лъикІаб гІамалги гІемераб гъабе. Зобалги ракъигІан гІебаб ва гІагІидаб алжаналде нуж швезеги хехлъи гъабе!

سَابِقُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا
كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ
آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ
يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿١١﴾

Гъеб алжан хІадурун буго жидеца Аллагъасдаги гъесул расуласдаги иман лъурал гІадамазе. Гъаб Аллагъас ﷻ жиб къотІи гъабураб мунагъал рахчиги алжаналги гъесул рахъалъан бугеб кІудияб цІоб-рахІмат буго. Аллагъас ﷻ гъеб къола жиндие бокъарав чиясе. Жиндир гІамалалдалъун гъеб босизе кІолеви вукІунаро Аллагъас ﷻ цІоб-рахІмат гъабун жиндие бокъарал муъминзабазе къун букІун гурони. ГІамал сабаб буго Аллагъасул ﷻ цІоб-рахІмат швеялъе. ТІадегІанав Аллагъ вуго жиндир цІоб-рахІмат кІудияв.

22. Цониги къварилъи-балагъ гъаб ракъалде щоларо: ракъ багъари, бакъ бай, горо бай. Гъединго нужер напсаздаги щоларо: унта-щокълъи, ракъи-къеч, лъимер хвей, боцІи-мал гъалагълъи. Гъеб къварилъи-балагъ ЛавхІул-махІфузалда хъван букІун гурони дица гъел зобал-ракъги, гІадамалги рижилелде цебего.

مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي
أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا
إِنْ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٢٢﴾

ХІакълъунго гъаб махлукъалда жаниб букІинесеб кинабго жо жиндир азалияб гІелмуялълъуль лъалеб букІин, хадуб гъеб ЛавхІулмахІфузалда хъван къадар гъабун букІинги, цинги гъеб кинабго хІукму-къадар махлукъалда жаниб хъвадизе гъаби ва гъелълул тадбир гъаби – ТІадегІанав Аллагъасе цІакъ бигъаяб жо буго. Гъесие гІемераб-дагъаб, захІматаб-бигъаяб амру букІунаро. Гъесул кинабго иш букІуна цохІо “Кун” (мун букІа) абураб рагІи абиялдалъун жиб букІунеб ва лъугъунеб.

23. Гъаб кинабго жо Аллагъасул ﷻ хІукму-къадаралдалъун букІин ва гъеб цебего хъван хІадурун букІин буго: нуже швечІого хутІараб жоялда нуж пащманлъичІого рукІине ва нуже швараб жоялдаса рохичІого рукІине. ТІадегІанав Аллагъсе

لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَى مَا فَاتَكُمْ وَلَا
تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ
مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٢٣﴾

вокъларо кинавниги члухларав, гламал сурарав чи.

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал гладамаз балагъазда сабру гъабула ва ниглматазе шукруги гъабула. Гъаб буго гъаб аятальул маглнаги. Капурзабазул пиша буго ниглматазе шукру гъабунгутли ва балагъазде сабру гъабунгутли. Жинда Аллагъ разилъаяв Ибну Габбасица абун: «Цониги чи гъечло жив пащманлъулев ва вохулев вуклун гурони. Муъминчияс жинде швараб къварилъи сабрулъун гъабула, жиндие шварал ниглматал шукрулъунги гъарула» – абун. Шарглалда какараб рохи буго жиндие ниглматал къурав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кючон, гъел ниглматал жиндир гъунаралдалъун шварал руго абун раклалде ккун члухларав, шукру гъечлеб рохел гъаби. Шарглалда какараб пащманлъи буго жинда гладе цо къарилъи швараб мехаль гъелда сабру гъабичлого члвачлвадун, ахлдон вуклин.

24. Гъал балагъазда сабру гъечлел, ниглматазе шукруги гъечлел гладамал руго жиде Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къураб ниглматалдаса лъиклаб нухалда харж

гъабизе жалго бахилал, жидеца погидал гладамалги гъеб лъиклаб нухалда харж гъабиялдаса нахъе члвалел.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нухалда боцли-мал харж гъабиялдаса вусарав чи жинца жиндирго напсалъе зулму гъабурав чи вуго. Хлакълъунго Тладегланав Аллагъ жив бечедав вуго, жиндир пишабазулъ жив вецпаравги вуго. Гъев хлажатав гъечло гладамазул напакъа-сахлалде.

25. Хлакълъунго Дица Дир расулал ритлана жидер къавмал Исламияб диналде ахлизе. Гъезие баянал хлужабиги къуна, муглжизаталги гъаруна. Гъел расулалгун цадахъ Дица тлехъги рештине гъабуна жинда рекъон хлукму гъабизе, гъел гладамаз цоцазе зулму гъабичлого буклине.

Цадира-къалиги гъабуна гладамал жидеда гъоркъоб гъабулеб даран-базаральулъ ритлухълъун руклине.

Дица гъел гладамазе мунпаглалатъе маххги гъабуна: жинда жаниб къуват-гуч бугеб. Рагъл алатал махх-чараналъул гъарулелъул. Ва гладамазе цогиги глемерал мунпаглалатал жиндиль бугеб: нус, глаштли гладаб, пуруц гладаб (плуг) хъаг-махх гладаб цларagl ва алат маххул гъабулелъул.

الَّذِينَ يَبْخُلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبَخْلِ
وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا
مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ
النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ
بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ
يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ، يَا تُغَيِّرُ إِنْ اللَّهَ قُوًى عَزِيزٌ

Галимзабаца абунa: «Гѣаб махх абураб рагІи буго кинабго магІдaналда жинца швей гѣабулѣб. Гѣѣб кинабго магІдан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндаса мунпагІат босулѣблѣун бижуn буго. ПaдегІанав Аллагъас абулѣб буго: Дица гѣаб махх-чаран гѣабунa муъминзабаца жиндаса ярагъ гѣабизе ва гѣѣб ярагъалдалѣун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тушбабазда рагъ базе ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин ракъалда букІине гѣабиялѣе гІоло жигъадги гѣабизе. **Цинги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ загъираб лъаялдалѣун лъазе шив чи вугѣв гѣаибаб (жинда бихъичлѣб) жоялдаги божун, гъелда иманги лѣун жинца Аллагъасеги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расулaсеги квербакъи гѣабулѣв. Гъезул амру-нагъю тубалѣв ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналѣе гІоло жиндир боцІи-малги, напсги бичулѣв. ХІакълѣунго Аллагъ цакъ къуватав вуго, жиндир гуч бергъаравги вуго.**

Гъѣв Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ кІолѣб букІана жиндир тушбаби жинцаго гъалаг гъаризе. Муъминзабазе ажру-даража гІемераб букІине бокъун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезда амру гѣабунa жигъад гѣабѣ абун. Гѣѣб жигъад буго инсанасе дунялалѣулги ахираталѣулги бахъи бутолъи шолѣб жо. Багъa тадегІанаб жоялѣухъ гІемераб жо шола. Инсанасе бищун багъa тадегІанаб жо жиндир рухІ, напс буго. Гѣѣб напс Алагъасул диналѣе гІоло бичараб мехалъ гъелда данде Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кьолѣб ажру цогигаб кинабго гІамалалѣухъ кьолелдаса гІемераб ва къадруаб букІуна.

Ибну Касирица абунa: «ПaдегІанав Аллагъас чаран (хвалчен) гѣабун буго жинца хІакъаб жо къабул гѣабуларѣв чи хІинкъизе гъавулѣблѣун. Жиндихъе хІакъаб хІужа-далил бачІараб мехалъ гъелда инкар ккурав чиясул инкарги нахъѣ чІвалѣблѣун. Аллагъасул свалат салам лъѣѣв аварaг Маккаялда анцІила лъабго соналъ вукІана жинда Къуръан рещІуневлѣун ва гъѣл мушриказе баянал хІужабаздалѣун жинца дагІват гѣабулѣвлѣун. Гъѣл Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялде хилиплѣун чІарал гІадамазе камилаб хІалалъ дагІват гѣабураб мехалъ, гъѣзие букІине кколѣб хІалалъ хІужа-далилги чІѣзе гѣабураб мехалъ, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ изну къуна жиндир расулaсе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъижра гѣабун Мадинаялде инѣ ва муъминзабазда амруги гѣабунa жигъад гѣабѣ абун, тушманасул габуралда хвалченги къабѣ абун».

Аллагъасул свалат салам лъѣѣв аварaгaс абунa: «Дун витІун вуго хвалченги босун Къиямасѣб кьо чІѣялде гІагарлъараб мехалъ. Дир ризкъиги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гѣабун буго дир хвалчадул рагІадалда гъоркъ. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гІодобегІанлѣи ва инжитлѣи тІад гѣабун буго дир амруялде хилиплъарав чиясе. жинца цо къавмалда релъинлѣи гѣабурав чи живѣи гъѣб къавмалдасан вукІуна» - абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

26. ХІакълъунго дица НухІ авараг ва Ибрагъим авараг عَلَيْهِمَا السَّلَام витІана жидер къавмазда. Дица гъезул зурриятазулъ аварагІыги гъабуна, гъезда тІехъги рещтІине гъабуна. Гъел къавмаздаса жал битІараб нухалда тІоритІарал гІадамалги руго. Ва амма гъезул гІемерисел куфру-ширкалда тІад чІарал пасикъзаби руго.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرَاهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ فَمِنْهُمْ مُهْتَدٍ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٦٦﴾

27. Цинги гъезда хадурги Дица Дир аварагзаби عَلَيْهِمَا السَّلَام ритІана. Цоясда хадув цояв витІун шибаб къавмалда ва шибаб бакІалда дица аварагзаби عَلَيْهِمَا السَّلَام ритІана гъел къавмал жидеца хІакъаб диналде ахІизе. Гъезда хадув Марьямил вас ГІисаги عَلَيْهِمَا السَّلَام витІана. Дица гъесухъе Инжилги къуна. Гъев ГІиса аварагасда عَلَيْهِمَا السَّلَام нахърильІарал муъминзабазул рекІель Дица Дидасан хІинкъыги, жидеда гъоркъоб гурхІел-рахІмуги рехана. Гъел цоцаде тамахал, цоцаде гурхІел-рахІму бугелІъун гъаруна дица. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварагасул асхІабзабыги гъарураб гІадин жал цоцае рокъулел ва цоцаде гІурхІулелІъун.

ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَى آثَرِهِم بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَآتَيْنَاهُ الْإِنْجِيلَ وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً وَرَهْبَانِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ إِلَّا ابْتِغَاءَ رِضْوَانٍ اللَّهِ فَنارِعُوهُمْ حَقِّ رِعَايَتِهَا فَفَاتِنَا الَّذِينَ آمَنُوا مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٦٧﴾

Гъединго рагъбанІыги гъабуна (монашество) жидецаго ургъун бахъараб, Дица гъезда тІад къан букІинчІлеб. Гъеб буго дунялалъул чІаголІыялдаса мунпагІат босичІого, руччаби рачинчІого, гІадамаздаса батІа чІун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тІагІат гъабулел руго жал абун рукІин. Дица гъезда тІад къан букІинчІо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тІалаб гъаби гурони. Гъел гІадамаз жидеда тІад къараб дин жиб цІунизе кколеб хІалалъ цІуничІо. Гъез дин хисизе гъабуна. БидгІаял жал гъарун Инжилалда хъвараб жоялде гІамал гъаби тана. Жидеда хІакъав авараг вукІин лъалеб бугониги, МухІаммад аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иманги лъечІо. Гъездаса жидеца жидерго дин битІун гъабурал, хадуб МухІаммад аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жидеца иманги лъурал гІадамазе дица гъезие къезе рекъараб ажру-кири къуна. Ва амма гъезул гІемерисел капурал ва пасикъал гІадамал руго.

28. Я гъал иман лъурал гІадамал, Нуж Алагъасда гІасилъизе хІинкъа! Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расуласда иманги лъе! Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуже къезе буго кІиги

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَآمِنُوا بِرُسُولِهِ يُؤْتِكُمْ أَجْرَكُمْ كَفْلًا مِّنْ رَّحْمَتِهِ وَيَجْعَلْ

бутIа (кIиго нухаль цIикIун) жиндир
рахIматалдаса. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее нур
гъабизе буго нуж гьельзул канIтиялзуль
рилъIунеб.

لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَيَغْفِرَ لَكُمْ وَاللَّهُ
غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٧﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужер мунагъалги чуризе руго. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
вугу жинца мунагъал чурулев ва жив муъминзабазда гурхIулев.

29. Дица гъаб амру ва хIукму баян
гъабун бицана китабияб агълуялда
лъазе жидер хIалкIолареблги

لَا يَخْلَعُ أَهْلُ الْكِتَابِ الْإِسْلَامَ عَلَى
شَيْءٍ مِّنْ فَضْلِ اللَّهِ وَأَنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ
يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾

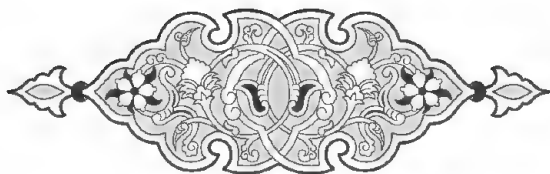
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIоб-рахIмат жидер
рахъалде сверизе гъабизе ва Аллагъас

جَلَّ جَلَالُهُ аварагIги жиндие бокъарав чиясе кьолелбIиги лъазе.

Гъаб аят рещтIине гъабиялъе сабаб буго гъеб Инжил-Тавраталзул
агълуялъ абун букIин: «Нижер гурони аварагзаби عليهم السلام рукIунаро
ва нижеда гурони тIехъги рещтIунаро» – абун. Гъезул рагIи нахъчIван
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб аят рещтIине гъабуна.

Кинабго цIоб-рахIмат Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ихтияралда буго. Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ гъеб жиндие бокъарав чиясе кьола. ХIакълъунго тIадегIанав
Аллагъ вугу жиндир цIоб-рахIмат кIудияв. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
рахIматазул бишунго кIудияб аварагIги буго. Гъеб аварагIги Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ цо къавмалда хас гъабун букIунаро.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун Суратул ХIадидалзул
тафсир ва таржама хъван тIубана.
Кинабго реццги гъев Алагъасе буго.

58. Суратул Мужадалат

Гъаб сурат Мадинаялда рецитӀине гъабураб бугельӀул гъалда жанир шаргӀиял ахӀкамал рицарал аятад гӀемерал руго. Сураталда жиндалӀун цӀар тараб жиндир росасул хӀакъальӀул Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда гъикъарди гъабурай чӀужуялӀул бицун, жагъилияб заманаялӀ букӀараб «зигъар» гъаби абураб жоаялӀул хӀукму баян гъабун буго.

Цо мажлисалда ругеб мехаль гъаризе кколел адабал рицун руго, гӀадамазда гъоркъор ругеб мехаль кӀуго чи цоцаде цурицуди какун гъеб иш гӀадамал щакдарулеб, гъезул рекӀель квешаб асар лъугъунеб жо букӀинги баян гъабун буго.

ТӀадегӀанав Алагъасда ва гъесул расуласда цо гъари гъабилелде цебе садакъа гъабизе лъикӀаб букӀин бицун буго: жинца лъикӀаб гӀамалги гъабун, гъеб лъикӀаб гӀамалалдалӀун нух бачун жив Аллагъасда ﷻ гъарулевӀун вукӀине.

Алагъасул свалат салам лъеяв аварасул мажлисалде рачӀунел рукӀарал ягъудиязул мунапикъабазул бицен гъабун буго: загъиралда жидеца салам кӀолеб буго абун ккезе гъабун, хӀакъикъаталда жидеца аварасе ﷺ квешаб дугӀа гъабулел рукӀарал. Гъел ягъудиял жидеца гъудулзабилӀун ккурал гӀарабиязул мунапикъабазул ситатал рицун руго.

СураталӀул ахиралда баян гъабун буго муъминчиясе цо жо бокъи ва гъеб рихин Аллагъ ﷻ разилӀи тӀалаб гъабун, гъесул диналӀе квербакъи гъабун букӀине кколеблӀи, Аллагъасдаги ﷻ гъесул расуласдаги жидеца туцманлӀи гъабулел гӀадамал муъминзабаца гъудулзабилӀун кквезе бегъулареблӀиги.

Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Алагъасул цӀаралдалӀун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ХӀакъӀунго ТӀадегӀанав
Алагъасда рагӀана, я МухӀаммад
ﷺ, жиндир росасул бицун дуде
гъикъардарай чӀужуялӀул хабар. Гъей
Алагъасда ﷻ зигардулейги йикӀана,
Алагъасда ﷻ дурги гъелӀулги хабарги рагӀулеб букӀун ва

قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا
وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ
اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

лъалейб букІун. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нужеца бицунейб жо жинда лъалейб вуго.

ХІакълъунго Тіадегіанав Аллагъ жинда кинабго жо рагІулев ва бихъулев вуго.

Гъаб аят ва гъалда хадуб бугеб лъабго аятги рещтіне гъабиялъе сабаблъун бицун жинда Аллагъ разилъаяй Пайшатидаса имам Бухарияс бицараб хІадисалда буго: «Жив Тіадегіанав ва ВацІадава вуго Аллагъ, жинда киналниси гъаркъал рагІулевги вуго. ХІакълъунго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе Хавлат Бинту СагІлабат абудей гІадан ячІана жиндир рос Авс ибну Самитил гІарз бицун. Дунги рукълъул цояб рахъалда йикІана ва дида гъез бицунейб хабар рагІулеб букІана, цо-цо бакІ мухІканго рагІичІогоги хутІулеб букІана»-абун.

Гъей Халватица абудейб букІана: «Я расулаллагъи! Гъев Авсица дидаса зигъар гъабуна дун херлъараб мехаль, дир хІалги дагълъараб мехаль. Дир гІолохъанлъиги гъес хвезабуна, дица гъесие лъималги гъаруна. Дица гъесие гъарурал гІисинал лъимал руго: гъесухъе къуни гъел гІадада холел руго, дида аскІор тани гъел ракъулелги руго. Щиб жо дица гъабилейб? Дуца нижеда гъоркъоб хІукму гъабе» – абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъелда абудейб букІана: «Дида мун гъесие ХІарамайлъун лъугъун йихъулей йиги» – абун. Хадубги Хавлатица абудейб букІана: «Я расулаллагъи! Гъес дир цІар тІамичІо, гъев дие вокъулев чиги вуго ва дир лъималазул эменги вуго» – абун. Аварагас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ добго жаваб къураб мехаль Хавлатица абун: «Я дир Аллагъ! Дица дуде буго гъаб зигарди гъабудейб» – абун. Гъедин гъел кІиялго рукІаго Жабраил малаик вачІана гъал аяталги росун»-абун.

Жагъилияб заманаялъ гІарабиязул гІадат букІана жиндие чІужу рихараб мехаль гъелда абудейб: «Гъанже мун дир эбелалда рельтъун йиги» – абун, яги гъелда релъараб магІна бугеб рагІи абудейб. Гъеб рагІи абураб мехаль гъел рос-лъади цоцадаса рагІалъулаан. Гъеб буго “Зигъар” гъаби абураб рагІиялъул магІна. Гъаб жагъилияб хІукму хвезе гъабун тІадегіанав Аллагъас абудейб буго:

2. Нужедаса цо гІадамаз жидер
руччабаздаса зигъар гъабуна абун гъел
руччаби гъезие улбуллъун лъугъунаро.
Эбелалъул гІадаб хІукму букІунаро:
гъей чІужулъун ячине ХІарамлъуларо.
Нужер улбул руго жидеца нуж гъарурал
нужер хІакъикъиял улбул.

الَّذِينَ يَظَاهِرُونَ مِنكُم مِّن نِّسَائِهِمْ مَاهَنَ
أَمْهَاتِهِمْ إِن أَمْهَاتُهُمْ إِلَّا اللَّائِي وَلَدْنَهُمْ
وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَنكُم مِّنْ قَوْلٍ وَرُؤَا
وَأَنَّ اللَّهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ﴿٥٨﴾

ШаргІалгул хІукмуялдалгун нужеца шуго нухаль батІа-батІаго жидер керен хахарал руччабиги рукІуна нужер рахьдал улбуллгун. Цогидал руччаби нужер улбуллгун рукІунаро. Гьел гІарабияз абулеб рагІи буго жиб Аллагьасул ﷻ шаргІалда рекъечІеб, мункараб ва гьересияб рагІи. ХІакългунго, ТІадегІанав Аллагь жив тІаса лгугьунев ва жив гурхІулев вуго. Гьаб шаргІияб хІукму рештІинегІан цебеккун нужедаса ккараб зигьар гьабиялдаса Аллагь ﷻ тІаса лгугьуна ва нужеца тавбу гьабун, лгикІаб гІамал гьабун нуж хьвадани, гьев Аллагь ﷻ нужеда гурхІула.

Гьаб цо аяталда жаниб ункьо батІияб далил буго зигьар гьаби хІарамаб букІиналгье. Цо буго: «Гьей дир збелалда рельгун йиго» – абураб мехаль гьев чияс гьереси бицунеб букІин. КІиабилеб буго: Аллагьас ﷻ зигьар гьаби мункараб жо буго абун аби. Лгьаббилеб буго: Аллагьас ﷻ гьев чиясул рагІи гьереси гьабун абун букІин: «Гьел руччаби нужер улбул гьечІо» – абун. Ункьабилебги буго: Аллагьас ﷻ жидеца зигьар гьабурал гІадамаздаса жив тІаса лгугьинаяб абун букІин. Аллагь ﷻ тІаса лгугьуна жиндир лагьас шаргІалда хІарамаб жоги гьабун, хадув гьев чи рекІекългун, тавбу гьабун Аллагьасде ﷻ вуссараб мехаль.

Гьеб зигьар гьаби хІарамаб букІин бицун хадуб Аллагьас ﷻ бицунеб буго жидеца гьеб зигьар гьабурал гІадамаз гьабизе кколеб жо ва жинца абулеб буго:

3. Жидеца руччабаздаса зигьарги гьабун букІун, цинги гьел руччабазда аскІор рукІине бокьарал гІадамаз, цо муъминав лагь тархъизе ккела жал гьел руччабазда хьатІилелде цебе

(жимагІ гьабилелде цебе). Гьаб Аллагьасул ﷻ хІукму буго жиндалгун нужеца вагІза гьабулеб ва нуж гьеб зигьар гьабиялдаса нахье чІвалелеб.

Гьев Аллагь ﷻ жинда лгьалевги вуго нужеца гьабулеб кинабго гІамал.

4. Жинда муъминав лагь тархъизе кІвечІев чияс кІиго моцІаль татІалаго (гьоркьоб цохІо кьо биччачІого) кІал кквезе ккела гьел руччабазда жал хьатІилелде цебе. Гьелдаги жиндир хІалкІвечІев чияс лгьабкього

وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحَرِيرُ رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّ ذَلِكَ نُوعُظُونَ بِهٖ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٣٧﴾

فَمَنْ لَمْ يَجِدْ قِسْمًا شَهَرَيْنِ مُتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّ فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فِإِطَاعَهُ سِتْرَيْنِ مَسْكِينًا ذَلِكَ لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٣٨﴾

мискинциясе кваназе квен кьезе ккела.

Гъезие цо нухаль кваназе жиб гӀолеб кьадар, яги гъезие сордо-кӀояль кваназе жиб гӀолеб кьадар.

Гьаб хӀукму Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуже баян гьабуна нужеца Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ, гьесул расуласдаги тӀубараб хӀалалъ иман лъезе, жагъилал гӀадаталги тун шаргӀияб хӀукмуялда нахърилъльине. Гьаб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ шаргӀальул хӀукму ва гьелъул гӀорхъаби. Гьал гӀорхъаби хъезе гьарун жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хӀукмуялде инкар кколел гӀадамазе жинца унтize гьабулеб жужахӀальул гӀазаб букӀине буго.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хӀукмуялда инкар кквей Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар кквей букӀуна. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хӀукмуялда инкар кквечӀониги гьеб хӀукмуги жибго тун цоги хӀукму гьабулеб бакӀалде ин: законалде ин, гӀадатазде яги гӀасиял, пасикъал гӀадамаз гьабулеб хӀукмуялде ин цӀакъ кӀудияб мунагъ буго куфруялде жиб гӀагараб. Гьаб кӀудияб мунагъ гьабулеллъун, жидер ахир мекъаблъун ккеялда хӀинкъараллъун руго гьаб заманалъул гӀемерисел бусурбаби. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ шаргӀалда рекъон хӀукмуги гьабулел, цинги гьеб хӀукмуялда жалги разилъулел гӀадамал руго хӀакъикъиял муъминзаби.

5. ХӀакълъунго жидеца Аллагъасулги

جَلَّ جَلَالُهُ гьесул расуласулги амруялда

хилиплъи гьабулел ва гьездехун

жидеца тушманлъи гьабулел гӀадамал

гӀодорегӀан гьарула ва хӀакъир гьарула

гьезда цере рукӀарал умматазул капурзаби ва мушрикзаби

гӀодорегӀан гьарурал гӀадин.

ХӀакълъунго Дица гьел гӀадамал битӀараб нухалда тӀоритӀize шаргӀиял ахӀкамал баян гьарун аяталги рещтӀине гьарун руго.

Гьелаятаздаги, гьел аяталжинца рещтӀине гьарурав Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ жидеца инкар кколел гӀадамазе гьел гӀодорегӀан гьарулеб жужахӀальул гӀазаб букӀине буго.

6. Дуца ракӀалде швезабе, МухӀаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьеб кинабго

халкъ цохӀо Парасат майданалда

бахъине гьабулеб гӀуж. Гьеб кьо

буго цӀакъ хӀинкъи бугеб кьо. Гьел

гӀадамазда жидеца гьабураб гӀамал бицуна:

жидеца гьеб кӀочон букӀараб, амма Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ малаикзаби хъвазе риччан нахъе цӀунун букӀараб. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ كُنُوا هُمْ
كَيْتَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَفَدَّ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ
بَيِّنَاتٍ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٥﴾

يَوْمَ يَجْعَلُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيُنْهَاهُمْ بِمَاعْمَلُوا
أَخْصَلَهُ اللَّهُ وَنَسُوهُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
شَهِيدٌ ﴿٦﴾

кинабго жо бихъулев ва лъалев. Гьесие щибго жо бальго хутлуаро.

7. Дуда лъалариш, ва дуца пикру
гъабулариш, я гъав инсан, тIадегIанав
Аллагъ вукIин зобалаздаги ракъалдаги
бугеб жо жинда лъалев. Лъабго чиясул
цоцаде шурун, бальго кIалъай буклунаро
гъеб хабаралде гIенекун ункъабилев
чилъун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукIун гурони.

Шугояв бальго хабар бицунел ругони—
гъенивги анлъабилевлъун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
вуклуна.

Гъездасан дагъал гIадамал ругониги, яги гIемерал ругониги
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуклуна гъелгун цадахъ; кире гъал ругониги, щиб
гъез бицунеб бугониги ва щиб гъабулеб бугониги. Жиндир гIелму
лъаялдалъун. Цинги гъез гъабураб кинабго гIамал гъезда бицине
буго Къиямасеб къоялъ. ХIакълъунго тIадегIанав Аллагъ жинда
кинабго жо лъалев вуго.

Гъаб хадуб бугеб аят рештIине гъабун муъминзабаздаги ралагъун
гъезда нахъаса шуршудулел, бераз ишара гъабун, хъат къабун
релъанхъун жидеца муъминзаби гIодорегIан гъарулел рукIарал
ягъудиязул ва мунапикъзабазул хIакълъуль:

8. Мун валагъулариш МухIаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъал гIадамазда: жидеда нагъю
гъабун букIарал нуж муъминзабазда
нахъаса шуршудуге абун, цингиги
жидеца гъеб шуршуди гъабулел
ва жидеда гъабураб нагъю хвезе
гъабулел? Гъел шуршудулел руго
жидеего мунагъ букIунеб жо бицун ва
муъминзабаздехун тушманлъи гъабун.

Ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расуласда гIасилъи ва тушманлъи гъабунги.
Духъе жал рачIараб мехаль гъел ягъудияз дуге тахIият гъабулеб
буго (кIодо гъави, салам гъаби) Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъабе абун амру
гъабураб гуреб жоялдалъун.

Ассаламу гIалайкум абизе кколеб бакIалда гъез абуреб буго Ассаму-
гIалайкум абун. Гъелъул магIна букIуна: !Нужее загъру буго, хвел
буго» – абураб.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда гъезул мурад бичIчулеб
букIана ва жинца абуреб букIана «ВагIалайкум» абун. Цоги рагIи

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ مَا يَكُونُ مِنْ نَجْوَى ثَلَاثَةٍ إِلَّا هُوَ
رَابِعُهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَا آدَنَى
مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْثَرُ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا
كَانُوا ثُمَّ يَنْتَهُهُمْ بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَمَةِ
إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧﴾

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نُهُوا عَنِ النَّجْوَى ثُمَّ يَعُودُونَ
لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَيَتَنَجَّوْنَ بِالْآثَرِ وَالْعُدُونِ
وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ وَإِذْ جَاءُواكَ حِوْكَ بِمَا لَمْ
يُحِبِّكَ بِهِ اللَّهُ وَيَقُولُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا
اللَّهُ بِمَا نَفَعُوا حَسْبُكُمْ فَجَاءَتْهُمْ بَصَائِرُهَا
فَإِنَّهُمْ لَمُصِيرٌ ﴿٨﴾

тIаде цIикIкIине гьабичIого гьельул магIна букIуна «нужееги гьебго жо»-абураб.

Гьел квешIгьаби гьарун хадубги, гьез жидедаго гьоркьоб абулеб букIана, шае нижее гIазаб гьабулеб гьечIеб абун, нижеца бицунебжо сабабIун. Гьев хIакъав авараг вукIаравани швелаан гуриш нижеда гIазаб абун.

ТIадегIанав Аллагъас абулеб буго: Гьезие гIазабIун жагъанамма гIезе буго, жидеца гьельул цIадул гIазаб чIамулебIун букIунеб. Цакъ квешаб руссунеб бакI бугоха гьеб жагъаннама. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нилъ цIунаги гьелдаса.

Жинда Аллагъ разилъаяй ГIайшатги аскIой йикIун ягъудиял рачIана аварагасухъе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гьез абун: «Ассаму гIалайкум» – абун. Гьеб жинда рагIараб мехалъ ГIайшатица абун: «Нужее буго загъруги Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ лагIнатги» – абун. Гьел ягъудиял нахъе ун хадуб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Мун дагъай бигъа йикIа ГIайшат. Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ бокъуларо къабихIаб рагIи бицин ва къабихIаб гIамал гьаби» – абун. Жинда Аллагъ разилъаяй ГIайшатица абун: “Я расулаллагъи! Дуда рагIичIиш гьел ягъудияз абураб рагIи» – абун. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Дуда рагIичIиш дица гьезие къураб жаваб? Дица гьезда абун «Нужееги гьебго буго» абун. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ дир дугIаялъе жаваб гьабизе буго гьезие заралалъе дица гьабураб, амма гьез дие заралалъе гьабураб дугIаялъе Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жаваб гьабизе гьечIо» – абун. ХIадис ибну абиХIатимица бицана.

9. Я гьал иман лъурал гIадамал!

Нуж цоцаде шурун кIалъалеб мехалъ

нуж кIалъаге мунагъ бугеб жо

бицун, Аллагъасдехун جَلَّ جَلَّالَهُ ва гьесул

расуласдехун тушманIи бугеб,

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ расуласда гIасилIи

бугеб жо бицун. Нуж цоцаде кIалъае

лъикIаб хабар бицун ва Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъулеб, гьесдаса

хIинкъиялъул хабар бицун.

Нуж хIинкъа ахираталда жинде руссине ругев Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гIассилъизе. Гьес гьабизе буго нужер хIисаб-мизан.

10. ХIакъIунго гьеб мунагъ ва

тушманIи жиндилъ бугеб жо бицун

гьабулеб хабар щайтIанальул макро

буго, гьель гуккарал гIадамазул

гIамалги буго. ЩайтIаналь муъминзаби

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا تَجَافَيْتُمْ فَلَا تَتَّبِعُوا

بِالْأَسْمَاءِ وَالْعَدُوِّ وَفَعَصَيْتَ الرَّسُولَ

وَتَتَّبِعُوا بِالْبَيِّنَاتِ وَالْقَوَىٰ وَأَتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ

تُحْشَرُونَ ﴿١﴾

إِنَّمَا اتَّجَوَىٰ مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزَنَ الَّذِينَ

ءَامَنُوا وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ

وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٢﴾

гуккула хадур гьел пашманлъизе ва гъезие гӀазаб швезе бокьун. Амма гъеб щайтӀаналда кӀоларо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ изну букӀун гурони цониги чиясе щибго зарал гъабизе.

Гъаб амру гъадин бугельул муъминзабаца цохӀо Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ тӀаге таваккал. Гъедин Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ божун ва гъесда таваккал тӀамун хъвадараб мехаль гьел мунапикъзабазул хӀилла-макруялъ ва гъезул шурушудиялъ муъминзбазе зарал гъабуларо.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «*Нужер лъабго чи вугеб мехаль, кӀигояс цоцаде цурун хабар бицунге, дов гъалмагъ харбилъ гӀахъал гъавичӀого. Гъедин хабар бицани гъев гъалмагъасе нужеца зарал гъабула*» абун. ХӀадис имам Муслимица бицана.

Досул рекелъе квешаб хиял рехизе бегъула жиндаса балъго хабар бицунеб бихъараб мехаль.

11. Я гъал иман лъурал гӀадамал!

Нужеда абураб мехаль нуж гӀодор чӀун ругеб мажлис (хӀалкъа) гӀатӀид гъабе абун нужеца гъеб мажлис гӀатӀид гъабе ва гъенир нужер диналъул вацал гӀодор чӀезе бакӀ гъабе! Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее гӀатӀид гъабизе буго жиндир рахӀматал ва алжаналъул даражаби. Нужеда амру гъабураб мехаль цо мажлисалдаса рахъун а абун, нуж рахъун тӀадегун нахъе а ва гъеб амру нужеца ракӀ разилъун къабул гъабе.

Нужедаса муъминзаби Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тӀадегӀан гъаризе руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидее гӀелму къурал муъминзаби цӀакъго даража тӀадегӀанал рукӀине руго. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда гъалев вуго нужеца гъабулеб кинабго гӀамал. Гъеб гӀамалалъул загъирабги лъала Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ва батӀинабги лъала.

Гъаб аят рещтӀине гъабиялъе сабаб бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв МухӀаммад аварасе бокъулеб букӀана Бадроялъул агълу кӀодо гъабизе: Гьел рукӀиндал мугъажирал ва ансарал. Бицунго аварасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ къварилъи бугеб мехаль гъесие квербакъи гъабуралги рукӀиндал. Цо къоялъ Сабит ибну Къайсгун цадахъ ансаразул къукъа бачӀараб мехаль гъезие аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аскӀор гӀодор чӀезе бакӀ букӀинчӀо ва гьел хӀалкъаялдаса къватӀир эхетун чӀун рукӀана. Гъенир гӀодор чӀун рукӀарал асхӀабзабацаги гор гӀатӀид гъабун гъезие гӀодор чӀезе бакӀ гъабичӀого. Гъаб амру захӀмалъун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе цо асхӀабзаби цӀар рехсон эхеде рахъине гъаруна ва

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَقَسَّعُوا فِي الْمَجَالِسِ فَاقْسِعُوا بِحَمْدِ اللَّهِ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ أَنشُرُوا فَانْشُرُوا يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١﴾

гъезул бакІалда Сабит ибну Къайсги гъесул гъалмагъзабиги гІодор чІезе гъаруна. Цинги жал эхеде рахъине гъарурал асхІабзабазегі захІмалъана гъеб амру. Киназего бокъулеб букІана аварагасда ﷺ аскІор мажлисалда гІодор чІезе. Гъеб амруги кодобе босун мунапикъзабаца квешаб хабар бицана ва гъез абунa: «Гъаб битІараб гІадлу гъечІо! Цоял эхеде рахъине гъарун цогидал гІодор чІезе гъаризе бегъилищ?» – абун. Цинги тІадегІанав Аллагъас ﷻ гъаб аят рещтІине гъабунa.

Аллагъасул свалат салам леяв аварагасул хІадисалда буго: «*Нужеца цо чи эхеде вахъине гъавуге, гъесул бакІалда нуж гІодор чІезе гІоло! Нужеца цоцазе бакІ гІатІид гъабе ва цоцада гурхІелги гъабе! Аллагъас ﷻ нужеегі кинабго тьикІлти гІатІид гъабизе буго!*» – абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

Цоги хІадис буго: «*Цо муъминчи жиндир вацaсе квербакъи гъабулев вугебгІан мехаль, Аллагъ ﷻ гъев муъминчиясе квербакъи гъабулев вукІуна*» – абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

Гъаб аяталъул ва гъал хІадисазул магІна ва мурад буго муъминзабаца цоцазе тьикІлти-гІатІилти гъаби, гурхІел-рахІму гъаби. Гъедин муъминзаби хъвадараб мехаль гъезда Аллагъги ﷻ гурхІула.

Гъаб бакІалда чара гъечІого бицине ккараб бахІс буго цо чи тІаде вачІараб мехаль гъев чиясе тІаде рахъиналъул. Гъаб масъалаялда сверухъ гІемер кІалъалел, гъеб кІудияб мунагъ хІакъълъун рикІкІунел цо гІадамал ругелъул, бусурбабада гъоркъоб хилап ва хабар гІемерлъулеб буго. Гъеб хилап бижиналъе сабаб буго цо гІадамазе кІодолти гъабун, гъезие тІаде рахъун, гъезие мажлисалда тьикІаб бакІ кьун хъвадулел цо-цо гІадамал рукІин ва гъединаяб кІодолти жидее гъабизе бокъулел цогидал гІадамал рукІинги. Гъаб бахІсалъул къокъаб хІасил буго: шаргІалда какараб жо буго цо чиясе жив кІодо гъавизе бокъи. Жив тІаде вачІараб мехаль гІадамал тІаде рахъин, жиндие гІодов чІезе тьикІаб бакІ къей, цинги жиндир хІурмат гъабун гъел гІадамал эхетун чІей бокъулев чи вуго шаргІалда какарав чи.

Гъаб буго жагъилияб заманалдаса байбихъун, гІадамал «ханлъиги», «лагълъиги»-абураб кІиги тайпаялде рикъараллъун букІараб гІадаталъул нахъе хутІараб квешаб асар. Исламияб диналъ киналго гІадамал цоцада ращад гъаруна ва гъел гІадамазе цоязе цогідаздаса тІокІлти гъечІо Аллагъасдаса ﷻ хІинкъи цІикІкІун букІиналдалъун гурони. Аллагъасдаса ﷻ хІинкъарав чиясе гІадамаз жив кІодо гъавизе бокъуларо. ШаргІалда бещараб тІабигІат буго муъминзабаца цоцазул адаб-хІурмат гъаби. Жидеде тІаде вачІарав чиясул адаб гъабун тІаде рахъине бегъула гъев чи ватІа гъавулев гъечІони! Мискинав

чи вугониги, бечедав вугониги, хІаким вугониги, жагьил вугониги щибго батІалъи гьабичІого гьев жиндир диналгул вац вукІин хал гьабун, гьесул хІурмат гьабун тІаде вахъин сунатаб буго. ХІакимасул, я гІалимасул адаб-хъатир гьабиги шаргІалда нахъчІвараб жо гьечІо. Амма асхІабзабаздасан авараг ﷺ вокьулев чиги вукІинчІо, гьедин бугониги гьел гьесие тІад рахъунел рукІинчІо аварагасе ﷺ гьеб бокьулареблъи лъан.

Гьаб кинабго бахІсалгул хІасил буго жив тІаде вахъуневги, жиндие тІаде вахъуневги Аллагьасул ﷻ ва гьесул расуласул шаргІалда нахъвильгьун, гьеб шаргІалда рекъон хьвадулел рукІин. БичІІизе ккараб жо буго цо бакІаль чи берцин гьавуларо, чияс гьеб бакІ берцин гьабула.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасе бокьулеб букІинчІо жиндие гІоло тІадеги рахъун хириял асхІабзаби мухъал гьарун, гьесда ралагъун чІезе, ханасда себе гьесул рагІият чІолеб хІалалъ. Ва амма хІакъаб ва щибго щаклъи гьечІеб жо буго гьев аварагасул ﷺ хъатир гьабун гьев тІаде вачІараб мехаль асхІабзаби тІаде рахъунел рукІараблъи ва гьесие гІодов чІезе бакІ кьолел букІараблъиги.

Хирияв авараг ﷺ жив цо мажлисалда вачІараб мехаль жив швараб бакІалда гІодов чІолел вукІана. Гьеб мажлисалгул лъикІаб-тІокІаб бакІ кибдай буго абун валагъулев вукІинчІо. Цинги гьев авараг ﷺ гІодов чІараб бакІ лъугъунел букІана мажлисалгул бицун хирияб бакІгьун ва киналго асхІабзабиги гьесдехун руссун гІодор чІолел рукІана. Гьаб хабар гІакълу бугел гІадамазе гІураб вагІза буго ва бусурбаби щибго жидеда хІакъикъат лъалареб жоги бицун цоцаль къацандулел рукІин ва цоцадаса жал лъикІалгьун рихъун хьвади лъикІ гьечІо.

12. Я гьал иман лъурал гІадамал!

Нужее бокъараб мехаль Алагьасул расуласулгун бальгояб хабар бицине (гьев цохІо вугеб бакІалда хабар бицине), нужеца гьеб хабар бицинелде

цебе Аллагьасе ﷻ гІоло мискин-пакъирасе садакъа кье.

Гьедин гьабунни нужее лъикІ буго ва гьеб гІамал нужер мунагьал чурулеб, ва ният бацІцІад гьабулеб буго. Нужеда садакъаде кьезе жо батичІони, ХІакълъунго Аллагь нужеда тІаса лъугъунел ва нужеда гурхІулев вуго. Нужее щибго мунагь-хІакъ гьечІо гьеб садакъа кьечІого нуж аварагасда ﷺ аскІоре ун гьесда кІальана абун.

Гьаб аяталда жаниб ишара буго Аллагьасда ﷻ дугІа гьабун гьесдаса жиндие лъикІлъи щевезе бокъарав чияс суннатаб букІин гьеб дугІа

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَجَّيْتُمُ الرُّسُلَ فَقَدِمُوا
بَيْنَ يَدَيْكُمْ صَدَقَةً ذَٰلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَأَظْهَرُ
فَإِنْ لَّمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٢﴾

Гъаб аят рѣштѣне гъабиялѣ сабаб бицана: Гъабдуллагъ ибну Набтал абулев мунафикъ вуклѣна жив Аллагъасул свалат салам лѣяв аварагасда аскѣов чѣлев, гъесул хабаралдаги гѣнеккулѣв, цинги гъѣб

ءَاسْفَقْتُمْ اَنْ تَقْدُمُوْا يَدَيَّ جَوْدِكُمْ
صَدَقْتُمْ فَاذِلَّةً تَفْعَلُوْا وَاَتَاَبَ اللّٰهُ عَلَيْكُمْ فَاِذْهَبُوا
الصَّلٰوةَ وَاَتُوا الزَّكٰوةَ وَاَطِيعُوا اللّٰهَ
وَرَسُوْلَهُ ۗ وَاللّٰهُ خَبِيْرٌ بِمَا تَعْمَلُوْنَ ﴿٦٠﴾

хабарги босун ягъудиязухъе унев ва гьелгун цадахъ аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъаса гаргадулев. Цо нухалъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас жинда асклор ругел асхлабзабада абуна: «Гъаб саглат нилъеда тIаде вичIине вуго жиндир раkI залимав ва жив щайтIаналъул бераздалъун валагъулев чи»-абун. Цинги гъав ГIабдуллагъ жаниве лъугъун вачIана. Гъев вукIана жиндир берал цIикарав чи»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас ГIабдуллагъ ибну Набталида абунаб «Дуцаги дур гъалмагълъиялъги дида рогъоб щай балеб»-абун. Гъес Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIаралдалъун гъедун абуна: Жинца рогъоб баларо абун. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: «Дуца гъеб рогъоб бана»-абун. Цинги гъев ГIабдуллагъ жиндир гъалмагъзабиги рачун вачIана ва гъелги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIар бахъун гъедана: Жидеца аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рогъоб бачIо абун. Цинги ТIадегIанав Аллагъас гъаб аят рештIине гъабуна. (14 аят). ХIадис ибну абиХIатимица бицана.

15. ТIадегIанав Аллагъас гъезие

хIадурун буго цIакъ кутакаб, жинца унтize гъабулеб жужахIалъул гIазаб.

ХIакълъунго гъел руго жидеца гъабулеб гIамал цIакъ квешаблъун бутел гIадамал.

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾

16. Гъез гьересияб гъа гъеди ккун буго гъелдалъун жал дунялалъул гIазабалдаса ва ничалдаса цIунулеб жолъун.

Жалги бусурбаби руго абун жидер биги

боцIи-малги цIунулеб буго гъез. Цинги нахъаса хъубаб хабар бицун Исламалда рачIунел гIадамал гъеб битIараб дин босиялдаса гъукъулелги руго. Исламияб диналда ругел иман загIипал гIадамал Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гIоло гъазават гъабиялдасаги гъукъулел руго, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расуласе квербакъи гъабиялдаса гъел нахъчIвалелги руго. Гъал мунапикъзабазе ахираталда цIакъ гъел гIодорегIан гъарулеб гIазаб букIине буго. Мунапикъзабазе ахираталда жужахIалъул бищунго тIиналда бугеб рукъ буго: ТIадехун ругел киналго капурзабазул ва мушриказул чурхдул рухIараб рохъоги, гъезул хъверд-рецIалъул махIцараб лъарги гъезда тIаде чвахулеб букIине буго.

أَتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٦﴾

17. Гъел мунапикъзабазе щибго кумек гъабизе гъечIо жидер боцIи-малалъ ва лъималаз Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезие гIазаб гъабулеб къоялъ. Гъел гIадамал руго

لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٧﴾

даимго жанир рукІнелтун жужахІalde лугъине гьарулел.

18. Къиямасеб къояль гьеб кинабго
халкъ тІаде бахъине гьабун хІсаб-
мизан гьабизе махІшаралде ракларараб

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيَحْلِفُونَ لَهُ كَمَا
يَحْلِفُونَ لَكَ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ أَلَّا
يَأْتِيَهُمْ هَٰذَا أَكْذِبُونَ ﴿١٨﴾

мехальги жакъа нуже гІадинго гьел
мунапикъзаби гьа гьедун Аллагъасда

جَلَّ جَلَّالَهُ гаргадизе руго «жидеца ширк гьабичІо, жал иман лъурал
рукІана»-абун.

Гьезда раклalde ккезе буго хІакълтунго гьеб гьа гьедияль жидее
кумек гьабила абун.

Дунялалда гьересияб гьаги гьедун жал гІазабалдаса хвасарлъарал
гІадин. Нуж канте, гІадамал! ХІакълтунго гьал мунапикъзаби
руго жидеца цІакъ гьерси бицунел гІадамал. Гьедин гІемер гьереси
бициналда ругъунлтун гьез Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ цере хІсаб-мизаналье
рахъиндалги гьереси бицунеб буго. ЦІакъ кІудияб ахІмакълти гьечІиш
гьаб амру!

19. Гьел руго жал щайтІаналь махсароде
ккурал гІадамал: щайтІаналь гьезул
ракІаздаги напсаздаги гІад тІубанго
кверщел гьабун буго ва гьезда Аллагъ

أَسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ
أُولَٰئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ
هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٩﴾

جَلَّ جَلَّالَهُ рехсейго кІочон буго.

Гьаб буго унго-унгояб щайтІанальул къукъа (партия). Нуж канте,
я гьал гІадамал! Гьаб щайтІанальул къукъа буго жиб тІубанго
гІадада хвараб ва жал дармие тІубанго къарал. Гьел гІадамаз
Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жидее нигІматлтун къураб дунялальул чІаголти сверизе
гьабун ахираталда жидее абадияб гІазаб гьабизе сабаблтун букІунеб
жолтун.

20. ХІакълтунго жидеца Аллагъасдаги

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادِّثُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَٰئِكَ فِي الْأَذَلِّينَ ﴿٢٠﴾

جَلَّ جَلَّالَهُ, гьесул расуласдаги тушманлти

гьабулел гІадамал руго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гІодорегІан гьарурал,

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахІматалдаса жал рикІІада гьарурал гІадамал.

21. ТІадегІанав Аллагъас хІукму

كَتَبَ اللَّهُ لِلَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّخَذُوا حَقًّا أَنَا وَرُسُلِي أَنَّ اللَّهَ

гьабун, къадар гьабун буго: Дунги

قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢١﴾

Дир аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّعَادُ, гьезда

нахърилтъларал муъминзабиги руго жал
бергъунел абун.

ХІакълтунго гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жив къуватав, жиндир гуч
бергъарав в жиндаса щивго чи бергъунарев.

Гъаб аят рещтине гъабиялъе сабаб бицана: ПадегІанав Аллагъас муъминзабазе Макка шагъарги Хайбарги, Паифги рагъараб мехаль гьел цІакъ рохана ва жидеца абун: «Нижер хъул буго Аллагъас ﷺ нижее румазулги, пурсазулги улкабиги рагъила»—абун. Цинги Пабдуллагъ ибну Салул абулев мунапикъзабазул бетІерас абун: «Нужеда рақІалде кколебищ бугеб гьал кІудиял улкаби нужеца рахъарал гІарабиязул росабазда релъгъун руго абун? Валлагъи гьел улкабазул боялги гІемерал руго, къуват-гучги цІикІараб буго, ярагъги лебалаб буго. Нужеда рақІалде кколеб хІалалъ гьечІо гьел улкабазул хІал» — абун.

Цинги ПадегІанав Аллагъас гъаб аят рещтине гъабун ва гьелда жаниб баян гъабун Аллагъасулалда ﷺ къуват-гуч башадав шивго чи гьечІеблъи ва ахир-къадги бергьенлъи муъминзабазе букІине букІиналда. Аллагъас ﷺ гьеб бергьенлъи нильеде гІагар гъабегі ва гьеб бергьенлъи босулел муъминзабаздаса нильги гьареги!

22. Нужеда пониги къавм батизе
гьечІо, я гьал Падамал, жидеца
Аллагъасдаги ﷺ ахираталдаги
иман лъурал, гьеб иман лъейгун
падахъ жидеца Аллагъасдаги ﷺ
гьесул расуласдаги тушманлъи
ккурал Падмаздехун Рокъа-хинлъи
гъабулел гьал Аллагъасде ﷺ
тушманлъи ккурал Падамал гьезул
умумул рукІаниги, лъимал рукІаниги,
вацал рукІаниги, яги цогілаб
гІагарлъи-гүхумальбул Падамал
рукІаниги.

Цо рекІель иманалъул нурги куфруялъул бецІлъиги
данделъуларебгІадин, гьеб рекІель Аллагъ ﷺ вокьиги гьев
Аллагъасул ﷺ тушман вокьиги данделъуларо. Цо чи вокъараб
мехаль гьев чи вокъарав вокъулеб ва гьев чи рихарав рихунеб гІадат
буго.

Жидер рекІель цохІо Аллагъги ﷺ гьесул расулги вокьи бутел
муъминзаби руго Аллагъас ﷺ жидер рекІель иман лъурал ва
гьеб къадар гъабурал, жинца гьезие квербакъиги гъабурал, жиндир
рахъалъан бугеб квербакъиялъ. Ахираталда Аллагъас ﷺ гьел
муъминзаби лъугьине гъарула жинда жаниса нигІматазул гІорал
чвахулел алжаназул ахазукъе, даимго жал гьенир рукІунелгъун.

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
يُوَدُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا
آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ
أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُمُ
بِرُوحٍ مِّنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ
وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ
اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٢٢﴾

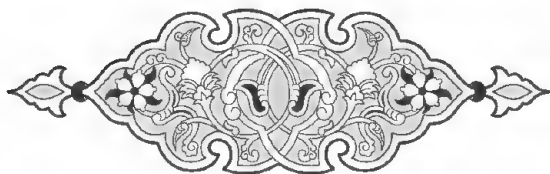
Гьел муъминзаби руго жидедаса Аллагъ разилъарал ва Аллагъас
 جَلَّ جَلَّ жидер лъикъаб гIамал къабул гъабурал. Аллагъасдаса
 гьелги цIакъ рази рукIуна. Дуниялалъул рукъоб Аллагъасе جَلَّ جَلَّ гIоло
 гъез гIагарал гIадамазулги цогидал гIадамазулги къврилъи баччун
 букIиндал, Аллагъасе جَلَّ جَلَّ гIоло жидер щимги бахъун букIиндал,
 ахираталда Аллагъас جَلَّ جَلَّ гъезие жив разилъи ризкъилъун гъабуна.
 Гъаб къукъа буго Аллагъасул جَلَّ جَلَّ къукъа, Аллагъас جَلَّ جَلَّ тIаса
 рищарал ва гъесие рокъулел гIадамал. **Нуж кантIе, я гъал гIадамал,
 хIакълъунго гъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَّ къукъа буго жидер дуниялалдаги
 ахираталдаги лъикIлъиялда кверщел батарал ва жидер бахъи
 буголъарал гIадамал.**

Гъаб аяталда жаниб мухIканаб баян буго дуниялалъул рукъоб гIадамазул
 кIинго къукъа букIиналъе: цо къукъа буго шайтIаналъул нухда бугеб,
 гьель гуккараб ва гъеб рази гъабун хъвадулеб. Цоги къукъа буго
 Аллагъасулги جَلَّ جَلَّ гъесул расуласулги нухалда бугеб, жидер мурадги
 Аллагъ جَلَّ جَلَّ разилъи бугеб ва жидеца гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَّ гIазабалдаса
 хIинкъун гъесие гIагIат гIибадатги гъабулел.

Капрузабазул партияби ругин, бусурбабазулги партия букIине
 кколиинги абун, гъеб партия букIине бегъиялъе цо цIаларал гIадамаз
 фатваги къун, жинда чанго батIияб цIарги лъун бусурбабилъун ругел
 гIадамаз партияби гIуцIана. Гъеб партиялъ Исламалъе квербакъизе
 буго абун партия гIуцIулелги кIалъала. Гьелъул ахираб хIасил хал
 гъабураб мехалъ гъеб батула дуниялалъул гIалъиялде нух бачунеб
 сиясат (политика). Бусурбаби кинал рукIине кколел ва гъез щиб жо
 гъабизе кколеб тIадегIанав Аллагъас цохIо гъаб аяталда жаниб бищун
 буго. Гъаб аяталъ малъухъе хъвадулел муъминзаби руго Аллагъасул
 جَلَّ جَلَّ къукъа. Гьел гурел киналго къукъаби ва партияби щиб цIар гъезда
 лъуниги шайтIаниял къукъаби руго.

Аллагъасул جَلَّ جَلَّ тавфикъалдалъун Суратул Мужадалаталъул тафсир
 ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рещиги тIадегIанав Аллагъасе буго.

59. Суратул Х1ашр

Мадинаялда жиб рецтIине гьабураб, жинада жаниб кьоло ункъго аят бугеб.

Гьаб суратги исламияб шаригIаталъул хIукмаби баян гьариялъе кIвар кьолеб буго. Гьалъул аслияб бахIсги бануназир абулеб ягъудиязул къавмалда гъазават гьабиялъул бицунеб буго.

Гьел рукIана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе къотIи гьабун рукIарал гьесде данде рагъиларо ва гьесде данде рагъулезе квербакъиги гьабиларо абун. Ягъудияз гьеб къотIи хвезабидал гьел Мадинаялдаса къватIире къотIана. Цогиги гъазаватазул ва гьеб гъазаваталда цвараб файъ ва гъанимат (давла) кин бикъулебали бицун буго гьаб сураталда жаниб. Мунатикъазул хабарги бицун буго. Аллагъасул جَلَّالُهُ хIалкIолъиялда тIоритIел гьабулел гьаб махлукъалда жанир ругел гIаламатазул бицен гьабун буго. Хириял асхIабзабазе рецI гьабун буго, мугъажиразе ва ансаразе бугеб хиралъи-тIокIлъиги бицун буго.

Гьал хириял асхIабзабазул гIаксалда ругел мунатикъзабазул хIалги баян гьабун буго, ягъудиялгун цадахъ рекъон бусурбабазе зарал гьабизе жал ургъулел. Сураталъул ахиралда тIадегIанав Аллагъасул берцинал цIарал ва гьесул тIадегIанал сипатал рицун руго.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ТIадегIанав Аллагъасе тасбиxI
гьабун, гьев вацIцIад гьавун, гьесие
рецI гьабун хъвадула зобалаздаги,
ракъалда тIадги, жанибги бугеб кинабго
Аллагъасул جَلَّالُهُ махлукъ.

سَبِّحْ لِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

Гадамал, женал, малаикзаби, хIайванал, гьветI-хер, гьецIо-цIул – гьаб кинабго тIадегIанав Аллагъасе жиб хIелараб ва мутIигIаб буго, гьесул кIодолъи ва къадру лъан гьесие тасбиxI сужда гьабулебги буго.

Аллагъасда جَلَّالُهُ инкар ккурал капурзабаца гьеб тасбиxI-сужда гьабичIого абун тIадегIанав Аллагъасе جَلَّالُهُ щибго мукъсанлъи гьечIо. Гьезул гIамалалъул жазаъ гьезие гьабизе буго. **Гьев Аллагъ جَلَّالُهُ вуго** жиндир ханлъиялъулъ гуч бугев, жиндаса щивго чи бергъунарев.

Жинца гъабулеб х1укмуялгуль х1акимияв. Падло бит1арав вуго. Цо маслах1ат гъеч1еб х1укму жинца гъабуларев вуго.

2. Гъев Аллагъ ﷻ вуго нужеца жиндие г1ибадат гъабизе г1адав ва жинца нужеа квербакъи гъабулев: Жинца китабиязул капурзаби къват1ире рахъине гъарурав жидерго росабалъан, гъездаса г1оцебе бай бихъи гъабун. Гъел китабиял капурзаби г1арабазул жазираялдасан къват1ир къот1изе. Гъел руго Мадинаялда рукларал ягъудиязул бануназириял абулеб къукъа.

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг Мадинаялде вач1араб мехаль гъел ягъудиял тун руклана маслах1ат гъабун: гъезие къварилъи гъабич1ого бук1ине, гъез бусурбабазеге щибго къварилъи гъабич1ого бук1ине. Бусурбаби Бадроялгул рагъуль бергъараб мехаль гъел ягъудияз абулеб бук1ана: «Гъав Мух1аммад ﷺ х1акъав авараг вуго Тавраталда жиндир бицен гъабурав ва гъесул байрахъ щибго жоялъ нахъе ч1вазе гъеч1о» – абун. Ух1удалда бусурбаби къараб мехаль гъел ягъудияз къот1и биххизе гъабуна ва гъезул цевехъан Каг1бу ибну Ашраф абулев чи кликъого чода рекларавги вачун Маккаялде ана Абусуфяние къот1и гъабизе, гъевгун цадахъ аварагасда ﷺ рагъ гъабила абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв Мух1аммад аварагас гъев Каг1бо ибну Ашрафил рахъдал вац Мух1аммад ибну Масламат абулев асх1абги вит1ун гъев Каг1бо ибну Ашраф ч1вана. Хадуб асх1абзабазул къукъабиги рачун гъезул шула гъабураб хъала сверун ккуна ва гъел мук1ур гъаруна Мадинаялдаса къват1ире ине. Цинги гъезул г1емерисел Шамалгул ракъалде ана, цо къукъа Хайбаралдеги ана.

Нужеда раклалде кколеб бук1инч1о, я гъал муъминзаби, гъел къват1ире рахъина абун: гъезул къуват-гучги бук1индал, шулияб хъалаги бук1индал. Гъездаги раклалде ккун бук1ана жал Аллагъасул ﷻ г1азабалдаса ц1унизе руго жидер шулиял сангараз ва сияз абун. Цинги гъезухъе Аллагъасул ﷻ г1азаб бач1ана жидеда раклалдего кколеб бук1инч1еб рахъалдасан. Гъезул росу сверун ккуна асх1абзабаца. Гъезие кумек гъабизе къот1и гъабун букларал мунапикъзабиги гъезда г1аде риччач1о. Цинги гъел бануназириязул рек1елъе Аллагъас ﷻ гучаб х1инкъиги рехана. Гъел жидерго къуваталда божиц1о, гъезул х1алхъи ва рах1ат хвана, ва гъел жидее

هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ دِيَارِهِمْ لِأَوَّلِ الْحَشْرِ مَا ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا وَظَنُّوا أَنَّهُمْ مَانِعَتُهُمْ حُصُونُهُمْ مِنَ اللَّهِ فَأَتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ يُخْرِبُونَ بُيُوتَهُمْ بِأَيْدِيهِمْ وَأَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ

маслахат гъабе абун гъаризе лъугъана.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гъезие изну къуна щивав чияс цо вараниялъ баччараб къайи-матахиги босун Мадинаялдаса къватире ине. Гьел къватире ана цакъ инжитлъун ва глodoreганлъун. Гьел хIал бицун гIадеганав Аллагъас абулеб буго: «Жидерго квераса ва муьминзабазул квераз гъезул минабиги риххизе гъарун къватире ана гьел. Нужеца пикру гъабе ва гъаб хабаралдаса вагIза босе, я гIакълудал бетIергъаби!» Аллагъасе ﷻ бокъараб мехаль жиндир расуласе ва муьминзабазе квербакъи гъабизе, гъесул амру ва хIукму нахъе чIвазе кIолеб цоги хIукму букIунаро.

3. Аллагъасул ﷻ хIукму

букIинчIебани гьел ягъудиял

Мадинаялдаса къватире къотIун

тезе гъабураб, гъезие Аллагъас ﷻ

дуниялалдаго цакъ гучаб гIазаб гъабилаан.

Амма ахираталдаги гъезие жужахIалъул гIазаб букIине буго.

4. Гъаб гIазаб бануназириязе гъабуна

хIакълъунго гъез Аллагъасдехун ﷻ ва

гъесул расуласдехун тушманлъи гъаби

сабаблъун. Гъев Аллагъасде ﷻ данде

тушманлъи гъабун щив чи вахъаниги хIакълъунго гIадеганав

Аллагъ жиндир гIазаб ва гIакъуба гучав вуго ва гъес жинда

данде вахъарав чи гъалаг гъавула.

5. Нужеца чамастакил гъутIби

къотIаниги, я гъал муьминзаби,

яги къотIичIого таниги гъел нуже

Аллагъасул ﷻ изну бугеб жо буго ва

гъев разилъун бугебги буго. Гьел пасикъал ягъудиял глodoreган

гъаризе, гъезул цим бахъине гъабизе ва ракIбакъвазабизе бугеб

хIукму буго гъаб.

Бишунго гъезул ракIгъолеб ва гъезие бокъулеб чамастакил ах жидер тушбабаз къотIун гIодобе балеб бихъараб мехаль гъезул чара хвейги, пашманлъиги, хIасратлъиги кIудияб букIинаришса?

Чамастакил гъутIби ругониги, цогидаб ах-хур бугониги, хIайванал ругониги гIадада хвезаризе бегъуларо жинда жаниб цо маслахат гъечIого ва гьел хвезари Исламияб шаргIалда жиб гъукъараб иш буго.

Амма рагъул заманаялъ имамасда маслахат бихъани гъаб шаргIалда какараб иш гъабизе, гъесул ихтияр букIуна гъел гъабе абун амру гъабизе. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас бануназириял сверун

وَلَوْلَا أَن كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَاءَ لَعَذَّبَهُمْ

فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ ﴿٣﴾

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِ

اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ سَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٤﴾

مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لَيْتَةٍ أَوْ نَرَكْتُمْ هَاقِيَةً

عَلَى أَصُولِهَا فَأُذِنَ لِلَّهِ وَلِيُخْرِجَ الْفَاسِقِينَ ﴿٥﴾

ккун ругеб мехаль гьел х1инкъизе гьаризе, гьезул щим бахъине гьабизе гьезул ах ва гьезул росдал сангаралдаса кьват1иб бугеб мина биххизе гьабизе изну кьун бук1ана. Сангаралда жаниса бануназирал ах1дана: «Я Мух1аммад! Гьаб дуца гьабулеб пасалти щиб? Дуцаго абулеб бук1ана гурищ гьеб пасалти гьабизе бегьуларо абун?» Цинги т1адег1анав Аллагьас гьаб цебе араб аят рещт1ине гьабуна.

6. Т1адег1анав Аллагьас гьал бануназирязул маг1ишат ва боц1и-мал жиндир расуласе файтьтун (давла) кьун буго ва нужеца гьеб давла щевезе абун чуяздаги варанабаздаги г1акъуба бихъизе гьабич1о. Нуж рагьун нужеда к1удияб кьварилти ва зах1малтиги щевч1о.

وَمَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِمْ مِنْ خَبْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلَكِنَّ اللَّهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦﴾

Кинниги Т1адег1анав Алагьас жиндир расул т1аде виччала жиндие бокъараб кьавмалда ва гьесие бергьенлтиги кьола. Гьеб капураб кьавмалгул рек1елъе х1инкьи рехун, гьел риххизе ва лъугтизе гьарула. Гьабги Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасе бугеб муг1жизат бук1ана. Гьес абулеб бук1ана: «Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ дие квербакьи гьабун буго дидаса моц1рол нухаль рик1кад ругелги капурзаби х1инкьулеллтун гьарун» — абун. Х1адис имам Бухарияс бишана.

Х1акъътунго Аллагь жиндие бокъараб щинаб жо жиндие бокъухъе гьабизе х1алк1олев вуго. Гьесул амруялде данде ч1олеб щибго жоги бук1унаро.

7. Гьадин рагьги гьабич1ого капурал кьавмаздаса Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир расуласе кьураб файъ (гьанимат) буго Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ ихтияралда бугеб. Гьес амру гьабула гьеб лъие кьезе кколеб абун. Хадуб гьесул расуласеги буго.

مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ وَمَا تَنْكُرُ لَهُ الرُّسُلُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَكَكُمْ عَنْهُ فَاتَّقُوا اللَّهَ أَتَقْتُلُونَ اللَّهَ لَئِنْ أَلَمَّ اللَّهُ بِشَدِيدِ الْعِقَابِ ﴿٧﴾

Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьелдасан швараб бут1а гьесул хъизан-агьлуялгул х1ажатазе ва киналго бусурбабазул г1аммал х1ажатазе харж гьабула. Хадуб аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ г1агарал г1адамазеги кьола. Гьел руго Гьашимилги Г1абдулмут1алибилги лъимал ва гьезул наслу. Гьезие паризаяб закаталдаса бут1а бук1унаро ва суннатаб садакьяалдасаги жидецаго жалго ц1унарал рук1уна (гьеб кьабул гьабизе бокъуларел рук1уна). Эмен хварал бесдал лъималазеги буго гьеб фаятьалгул

бут1а, мискин-пакырал г1адамазегн, санаралда ругел, жидер х1ажалгн бугел г1адамазегн бук1уна гьелг1ул бут1а. Гьаб рехсараб х1алалда файгь бикг1ула жагг1илаб заманалг1ул г1адаталда рекг1он гьегь бечедал г1адамаца жидедагь гьоркг1об бикг1ич1огь бук1ине ва пакг1ырзабиги гьелдаса бут1а швеч1огь хутг1ич1огь рук1ине. Гьаб бануназирагул файгь Аллагг1асул свалат салам лг1еяв аварагас мугг1ажиразда гьоркг1об бикг1ана, гьел пакг1ырал рук1ун ва гьезул х1ажалг1иги ц1ик1к1араб бук1ун. Ансаразе гьелг1ул бут1а кг1еч1огь тараб мехалгь гьезул цо-цо г1адамаз абуна нижеегн бук1ине ккола гурищ гьаб фаяг1алг1ул бут1а абун. Гг1езие жаваб гьабун т1адег1анав Аллагг1ас абулеб бугь: «Аллагг1асул ﷺ расулас кг1ураб жо нужеца босе, гг1есул амруги т1убазе гьабе, гг1ес жиндаса нагг1ю гьабураб жогн нужеца рик1к1ад гьабун те. Нуж Аллагг1асул ﷺ г1азабалдасагн х1инкг1а ва гг1есул амру-нагг1ю хвезегн гьабуге. Х1акг1г1унго т1адег1анав Аллагг1 жиндир г1акг1уба-г1азаб гучав вуго, жинда хилиплг1арал г1адамаздаса щим босулевгн вуго». Файгь абула раггь гьабич1огь капурзабадаса швараб давлаялда. Гьаб аят фаяг1алг1ул, боц1и-мал бикг1иялг1ул бицун рещт1ине гьабураб бугонигн, гг1алг1ул х1укму кинабго амру-нагг1юялг1улгь г1аммаб бугь. Аллагг1асул свалат салам лг1еяв авраагас х1арам гьабураб жо х1арам гьаби, гг1ес х1алал гьабураб х1алал гьаби, суннатаблг1ун гьабураб ва карагг1атаблг1ун гьабураб жогн гг1ев аварагас ﷺ амру гьабураб х1алалгь гьабизе т1адаб бугь бусурбабазда кинабго заманаялгь ва кинабго х1укмуялг1улгь.

8. Гг1егь фаяг1алдаса бут1а кг1езе бищунго мустах1икг1ал руго жидеца гг1ижра гьабун Мадинаялде рач1арал пакг1ырал асх1абзаби. Капурзабаца жидер мина-ват1ангн, боц1и-малгн тезе гьабун жал кг1ват1ире рахг1ине гг1арурал.

Жидеца гг1егь кинабго дунялалг1ул маг1ишат гьоркгь тарал Аллаггь ﷺ разилг1н т1алаб гьабун, ва ахираталда Аллагг1асул ﷺ ц1об-рах1мат ва алжан швезе бокг1ун жидеца Аллагг1асегн гг1есул расуласегн квербакг1игн гьабулел. Гг1егь гг1ижра гьабиялдалг1ун жидер мурад бук1арал Аллагг1асул ﷺ дин т1адег1ан гьаби ва гг1егь дин ракг1алда бук1ине гьабиялг1е хирияв аварагасе ﷺ квербакг1н гьабигн. Гг1ал мугг1ажирал руго жидер иманалг1улгь рит1ухг1ал мугг1минзаби. Гг1ал мугг1ажирал рук1ана г1емер ракг1ун чара т1ар1араб мехалгь жидер чехг1алда т1ад цузе гьабун гамач1 (кг1оногн) бухг1ун,

لِيَقْرَأَ الْمُتَكْسِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ
وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا
وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ هُمُ
الصَّادِقُونَ ﴿٨﴾

гьелдалъун жидер мугъ битІун чіезе гьабурал ва гьеб хІалалдаги Аллагъасеги جَلَّالُهُ ва гьесул расуласеги мутІиГІльи течІел, гьезул амрунагъю тІубай гурони цоги мурад жидер букІинчІел.

Мугъажиразда рекъараб рецц гьезие гьабидал тІадеганав Аллагъас ансаразул сипаталги рицана ва жинца абуна:

9. Жидеца Мадина ватІанлъун ккурал ва Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагъи гьижра гьабун вачІинелде цебего жидеца иманги лъун букІарал, жидехъе гьижра гьабун рачІарал муъминзабиги жидее рокъулел. Гьел жидер вацаллъун гьарурал, гьезие жидер минаги маГІишатги бикъарал.

وَالَّذِينَ بَوَّءُوا الذَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ
يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي
صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَى
أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ
شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾

Гьел мугъажиразе файъ-гъаниматалдаса аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бутІа къураб мехальги жидер гьелда хъул лъоларел ва жидеца гьеб аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хІукму разилъун къабул гьабулел. Жалго цІакъ ракъун-къечон ругониги, жидеца диналъул вац тІаса вишун гьесие хІажатаб жоги къолел. Гьал сипатал жидер ругел ансарал руго Аллагъ жидеда разилъарал ва жидер даража-макъам тІадеГІанал муъминзаби. Аллагъас جَلَّالُهُ напсалъул бахиллъиялдаса цІунарал тІадамал руго жиндир лъикІлъиялда кверщел батарал ва жидер бахъи буголъарал тІадамал.

Бахиллъи шарГІалда какарб жо буго. Къуръаналда жиб рехсараб «الْشُّحُّ» абулеб раГІи буго цІакъго бахилав, хъантІарав чиясул сипат: жиндир бер гІорцІуларев, чияда кодоб бугеб жоялдаги хъул лъун вукІунев.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бицараб хІадисалда буго: «*Нуж цІуна гъаб квешаб бахиллъиялдаса (шухІалдаса). Гьеб буго нужеда цере рукІарал умматал жинца гъалагъ гьарураб жо. Гьеб шухІаль рачана гьел тІадамал цоцазул би гІодобе тІеялде ва чияр маГІишат жидее хІалал гъабиялдеги*» — абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

Жидеда Аллагъ разилъаял ансаразул тІадеГІанал ва берцинал сипатал рехсон хадуб гъаб квешаб бахиллъи бициналъуль кІудияб хІикмат буго ва пасахІальи буго: кІиги цІакъго батІияб жо цоцаде данде ккураб мехаль рекІелъе бортулеб хІалаль бичІІуна гьезда гьоркъоб бугеб батІальи.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анасидасан хІадис бицана: «*Жинца жинда тІадаб закят къолев чи ва гьоболасе хъулухъ гьабулев чи ва ракъи-къеч бугеб мехаль тІадамазе тІаглам къолев чи жиндир напсалъул*

бахиллъиялдаса ц1унарав чи буго» – абун. Х1адс ибну Жаририца бицана.

Аллагъасул свлат салам лъеяв аврагасул х1адисазда жаниб буго: «Нуж чидасе зулму гъабиялдаса ц1уне, гъеб зулму гъаби къиямасеб къоялъул бец1лъи буго». «Нуж бахиллъиялдаса ц1уне, гъеб бахиллъи жинца гъалаг гъарулеб жо буго». Х1адис имам Ах1мадица бицана. «Цо чиясул чорхолъ жигъадальул х1урги жуужух1алъул ц1аги данделъуларо» – абун. Х1адис имам Аннасаияс бицана.

Гъаб аят рещт1ине гъабиялъе сабаб бицун жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратидаса имам Бухарияс бицараб х1адисалда абубеб буго: «Цо сордоаль масжидалда богол как бан хадуб Аллагъасул свлат салам лъеяв аварагасда аск1ове цо чи вач1ана ва гъес абун жив ц1акъ вакъун вугин, жиндие гъоболлъи гъабизе рес гъеч1иц абун. Хирияв аварагас ﷺ жиндир руччабазухъе чи вит1ун гъезда гъикъана кинай ч1ужуялда аск1обдай гъав чиясе гъоболлъи гъабизе т1аг1ам бугеб абун. Цониги ч1ужуялда аск1об гъеб батич1еб мехаль, Аллагъасул свлат салам лъеяв аварагас асх1абзабазда абун: «Къаси цо гъобол рукъове вачунев чи щив вугев нужеда гъоркъов абун. Жинда Аллагъ разилъаяв абуТ1алх1ат ал-ансарияс абун дица вачина, я расуллалагъи»-абун.

абуТ1алх1ат гъоболги вачун рукъове щедал гъесда жиндир ч1ужу ятана ахираб, дагъабго ханжуги лъелъе жубан гъелъул жидер г1исинал лъималазе карц гъабудей. Гъоболги вачун рос вач1индал гъелъ карц белъин халат бахъине гъабун ва лъимал кванац1ого къижизе гъаризе х1илла ургъана. Цинги лъимал къижараб мехаль абуТ1алх1атица ч1ужуялда ишара гъабун гъоболасда цебе карц лъуна ва гъев к1иявго кваназе абун г1одор ч1аралго чирахъ свине гъабун. Гъоболгун цадахъ кванадеб ххвел гъабун, гъесие берцинаб хабар бицун, квенада квер хъат1ич1ого абуТ1алх1атги ч1ана.

Рогъалил как базе гъел масжидалде рач1араб мехаль гъезда Аллагъасул свлат салам лъеяв авраг ц1акъ разилъун, вохун ватана ва гъес абун: “Валлагъи Т1адег1анав Аллагъги, зобалазда ругел малаикзабиги г1ажсаиблъун хут1ана къаси гъав абуТ1алх1атица ва гъасул ч1ужуялъ гъабураб ишалда” – абун.

Цинги жинда Аллагъасул салам лъеяв Жабраил малаик рещт1ана гъаб аятги босун (9 аят). “Асбабу-нузуль” абубеб т1ехъалда гъав жинца гъоболлъи гъабурав чи Сабит ибну Къайс вук1ана абун буго. Гъел киназдаго Аллагъ разилъаги ва гъезул баракат ва шапаг1ат нилъеги насиб гъабеги. Гъаб аяталда жаниб бицараб “Цоги напс жидералдаса т1аса биши”- абураб макъам буго ц1акъ иман камилал муъминзабазул.

Хириял асх1абзабазул гъаб макъам бук1ин бицунел мисалал г1емерал руго.

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну-Г1умаридаса бицараб хабаралъуль буго: «Алагъасул свалат салам лъеяв аварасул цо асх1абасе чахъдал бет1ер сайгъат гъабун бач1ана. Гъев асх1абас дидасаги х1ажатав вуго абун гъеб бет1ер цоги асх1абасухъе босун бит1ана. Дов асх1абасги цогидасухъе бит1ун анкъго бат1ияб хъизаналъухъеги шун гъеб бет1ер довго асх1абасул рукъобе бит1ун бач1ана»-абун.

Ярмукалъул гъазаваталда рук1адго лъукъарал г1адамазда гъоркъов вугев вац ц1ехон, гъесие гъекъезе лъим босун жиндир вац вач1араб мехаль гъес ишара гъабуна дов цогидав лъукъарасе къе гъеб лъим абун. Досие лъим къезе гъев индал, досги лъабабилев лъукъарасе къе абун ишара гъабуна. Гъесда аск1ове къезе ун, гъесда гъеб гъекъезе гъабизе абун лъугъиндал дов чиги хун лъим гъасда кодобго хут1ана. Гъеб лъимги босун жив т1адвуссун вач1инелде дов цогидалав лъукъаравги, цинги жиндир вацги хун ватана. Гъал хириял асх1абзабазул макъам нилъее кисан щвелелб?!

Балх абулеб ракъалъул цо муъминав г1олохъанчияс Абуязид абулев к1удияв загъидасда (дунял т1алаб гъабуларев чи) гъикъана: «Нужеда аск1об зугъд абулеб жо кин бук1унеб абун» (ай дунял т1алаб гъабунгут1и кин бук1унеб). Абуязидица абуна: «Нижее дунялалъул ризкъи щвараб мехаль нижеца гъелда данде Аллагъасе ﷻ шукру гъабула. Гъеб ризкъи гъеч1ого хут1араб мехаль нижеца сабруги гъабула» абун. Г1олоханчияс абуна: «Гъеб г1амал нижер балх ракъалъул гъабзазулги буго. Нижер зугъд буго: дунялалъул ризкъи гъеч1ого хут1араб мехаль нижеца Аллагъасе ﷻ шукру гъабула, гъеб ризкъи нижехъе щвараб мехаль нижеца гъеб цогидазе къола» – абун.

Нужеца пикру гъабеха, я бусурбаби, ниль кире шун ругел ва нилъер г1амал щиб бугеб? Дунялалъул боц1и щвараб мехаль гъелдаса рохулел руго, гъеб дагъабго камураб мехаль зигардулелги руго. Къват1ул гъвеялъул мисалцин босизе нилъеда к1олеб гъеч1о: жиндие бет1ергъанчияс чури т1езег1ан сабру гъабун бук1унеб, гъеб чури т1езе бет1ергъанчи вач1араб мехаль азарго бат1ияб г1амал гъабун гъесдаса жиб разилъиги загъир гъабулеб!

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул х1адисалда буго: «Садакъаялъул бицунго лъик1аб буго живго х1ажатавлъун вугев чияс гъабураб садакъа» – абун. Х1адис имам Ах1мадица бицана.

Жакъа гъал г1адамал муъминзабазда гъоркъор ратизе бегъула. жинца

диналъул вацц т1асса вишун, гьесул х1ажат т1убалев, ва живго мискинав
вугониги жинца садакъаде боц1и къолев. Амма бечелгун гъанкъулел
ругел г1адамаз мискин-пакъирасеги, Аллагъасул ﷺ диналъе г1ологи
садакъа гъаби ц1акъго дагъгун буго. Г1адамазе рихъдае г1оло садакъа
гъабуниги Аллагъасул ﷺ диналъе квербакъизе бокъун, гъаб ракъалда
т1ад исламияб дин бергъине бокъун жинца садакъа гъабулев чи ц1акъго
надирав вуго.

Т1адег1анав Аллагъас мугъажиразулги, ансаразулги сипатал рициндал,
гъезда хадур рук1унел лъик1ал муъминзабазулги сипатал рицана ва
жинца абун:

**10. Гъаздаса хадур рач1арал
муъминзабаца абизе буго: “Я нижер
Бет1ергъан Аллагъ! Дуца нижер
мунагъал рахче ва нижедаса цере
рук1арал муъминзабазулги мунагъал
рахче.**

وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا
أَغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا
بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًا لِلَّذِينَ
آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١٠﴾

Хирияв авараггун ﷺ цадахъ

Аллагъасул ﷺ диналъе жидеца квербакъи гъабурал асх1абзаби
руго гьел. Дуца нижер рек1елъе жидеца Аллагъасда ﷺ иман
лъурал г1адамаздехун ццим бахъин ва х1асад ва х1алхъублъи
гъабуге. Х1акълъунго Мун вуго, нижер Бет1ергъан, мун ц1акъ
гурх1улев ва дуца мунагъал рахчулев. Дуца нижер дуг1аялъе жаваб
гъабе ва нижеда гурх1а» – абун.

Гъаб аяталдаса х1ужа-далилги босун г1емерисел г1алимзабаца
капураллгун гъаруна “Рафизиял” (ай шиг1итал) абулел г1адамал.
Гьел руго жидеца хириял асх1абзабазда г1айиб г1унт1изе гъабулел,
гъезда рогъоб балел гъезие наг1ана къолел г1адамал. Ашшаг1би абулел
г1алимас абун: Гъал рафизиял ягъудияздасаги насранияздасаги
квешал руго. Ягъудиязда гъикъидал нужер диналъул бишун
лъик1ал г1адамал шал ругел абун гъез абун Муса аварагасул ﷺ
асх1абзаби руго абун. Насраниязда гъебго жо гъикъидал гъезги
абун Г1иса аварагасул ﷺ асх1абзаби руго абун. Рафизиязда
гъикъидал нужер диналъул бишун квешал чаг1и шал ругел абун,
гъез абун Мух1аммадил асх1абзаби руго абун.. гъезда Аллагъас
ﷺ амру гъабун буго хириял асх1абзабазе лъик1аб дуг1а гъабе абун,
гъез асх1абзабазде рогъоб балеб буго. Гъезда т1ад хвалчен бук1ине
буго Къиямасеб къо щвезег1ан” – абун. Гъал хириял асх1абзабазего
г1адин муъминзабаца кидаго цоцазе лъик1аб дуг1а гъабизе ккола ва

цоцадехун х1алхублгъи, х1асадги гъабизе бегъуларо.

11. Дуда рихъулариш ва дуца
пикру гъабулариш, Мух1аммад,
гъал мунапикъзабазул. Гъез
абулеб буго китабияб агълуялгъул
капурзабазда, жидер гъудулзабилгъун
ва гъалмагъзабилгъун ругел: нуж гъаб
Мадинаялдаса къват1ире къот1ани,
нижги нужгун цадахъ къват1ире

﴿الَّذِينَ آمَنُوا إِلَىٰ الذِّكْرِ نَافَقُوا يَقُولُونَ
لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَتَخْرُجُنَّ مَعَكُمْ وَلَا تَطِيعُ
فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِنْ قُوتِلْتُمْ لَنَنْصُرَنَّكُمْ
وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ﴾

рахъине руго. Нужеда Мух1аммадица ва гъесул асх1абзабаца рагъ
гъабулеб бугони нижеца нуже квербакъиги гъабизе буго.

Ниж цониги чиясе мут1иг1лгъизе гъеч1о нуже зарал бугеб иш
гъабизе абадиялгъо»-абун. Х1акългъунго Аллагъ вуго жинца
нуг1лгъи гъабулев гъел г1адамал жидеца гьереси бицунел
рук1иналгъе.

12. Гъел капурзабазул китабиял
Мадинаялдаса къват1ире къот1араб
мехаль мунапикъзаби гъелгун цадахъ
къват1ире рахъине гъеч1о. Гъезда
рагъ гъабулеб бугони жидеца гъезие
квербакъиги гъабизе гъеч1о. Нагагъ квербакъи гъабизе абун
лгъугъаралги х1инкъун, лгъутун ине руго.

﴿لَئِنْ أُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِنْ قُوتِلُوا
لَا يَنْصُرُوهُمْ وَلَئِنْ نَصَرُوهُمْ يَكُونُوا
الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يَنْصُرُونَ﴾

Цинги гъел мунапикъзабазеге дол китабиязеге лгъилго
квербакъиги бук1ине гъеч1о. Гъез цоцазе квербакъи гъабизе гъеч1о,
Аллагъасги جَلَّ جَلَالُهُ гъел инжит гъаризе руго.

13. Бичасх1аги, я гъал муъминзаби,
гъел мунапикъзаби нужедаса цик1ун
х1инкъулел руго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ
жал хинкъиялдасаги. Гъеб амру гъедин

﴿لَأَن تَشَدَّ رَحِيَّةٌ فِي صُدُورِهِمْ مِّنَ
اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ﴾

бук1иналгъе сабабги буго х1акългъунго гъел рук1ин жидеда жо
бич1ч1унарел, жидер г1акълу гъеч1ел г1адамал.

Гъезда лгъалеб гъеч1о Падер1анав Аллагъасул къуват ва гуч.

14. Гъезда к1оларо жал цолгъун нужеде
данде рагъ гъабизе рахъинеги, жидерго
сиязда, хъулбузда жанир ва росдал
сангаразда нахъа рук1ун гурони.
Гъезул жидедаго гьоркъобги къуватаб
тушманлгъи буго. Дуда гъел цолгъун

﴿لَا يَقْتُلُونَكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِي قُرَىٰ مُّحَصَّنَةٍ
أَوْ مِن وَرَاءِ جُدُرٍ بَأْسُهُمْ بِيَهُمْ شَدِيدٌ
نَحْسَبُهُمْ جَمِيعًا وَقُولُوهُمْ سَوًى ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ
قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ﴾

руго абун кколеб бук1уна, амма гъезул рак1ал руго цоцаде пикру данде кколарел. Гъаб амру гъадин бук1иналъеги сабаб буго х1акълъунго гъл рук1ин жидеда жо бич11унарел, жидер г1акълу гъеч1ел г1адамал.

Гъезул г1акълу кинха бук1инеб жал рижарав ва жал х1ихъулев Бет1ергъан Аллагъ гъезда гъалев гъеч1елъул.

15. Гъезул мисал буго жидеда г1агардаго гъалаг гъарурал капурал къавмазул мисал.

كَمَثَلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَبِيحًا ذَا فُؤَادٍ
وَبَالَ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٥﴾

Бадроялда гъалаг гъарурал къурайшазулги, мадинаялдаса къват1ире къот1арал бануназириязулги мисал буго гъезул: жидеца жидер куфру-ширкалде данде г1азаб ч1амурал. Гъезие ахираталдаги жинца унтize гъабулеб жужах1алъул г1азаб бук1ине буго.

16. Щайт1анальул мисалалда рельлъунги буго гъезул мисал: гъеб щайт1аналь инсанасда абула мун Аллагъасде جَلَّ جَلَّالُهُ г1асилъе ва дуца гъесда инкар ккве абун. Гъев чияс Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ инкар ккун хадуб щайт1аналь абула: «Гъанже дун дудасан бац1адаб ва рик11адаб буго.

كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَنِ اكْفُرْ
فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ إِنِّي أَخَافُ
اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

Дун х1инкъулеб буго кинабго г1аламалъул Бет1ергъанлъун вугев Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهُ –абун. Гъересияб раг1и буго гъаб щайт1анальул раг1и. Гъеб Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهُ х1инкъулеб бук1арабани гъесда г1асилъize бук1инч1о. Гъеб раг1и гъель абула жинца къосине гъавурав чиясул рак1 бекизе гъабун ва гъев махсароде гъавун.

17. Х1акълъунго гъал к1иязулго ахирги буго гъал к1иялго цадахъ жужах1алде жанире лъугъине гъари ва абадиялъго гъенир рук1инги. Гъаб буго жидеца куфру-ширкалдалъун ва мунапикълъиялдалъун напсазе зулму гъабурал г1адамазе бук1унеб жазаъ.

فَكَانَ عَاقِبَتُهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا
وَذَٰلِكَ جَزَاؤُ الظَّالِمِينَ ﴿١٧﴾

18. Я гъал иман лъурал г1адамал! Нуж Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ г1азабалдаса х1инкъа! Щибаб напсаль пикруги гъабе жинца ахираталда батулеб щиб г1амалдай гъабун буго абун. Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهُ х1инкъа, я гъал муъминзаби!

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ
مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ
بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

Х1акълунго Гъев Аллагъ ﷻ жинда лъалев вуго нужеца гъабулеб кинабго г1амал.

19. Нуж рукълунге жидеда Аллагъ ﷻ к1очарал г1адамазда релълун. Гъев рехсоларел, гъесие т1аг1ат-г1ибадат гъабуларел г1адамазда релълун.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنسَاهُمْ أَنفُسَهُمْ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١٩﴾

Гъезда Аллагъас ﷻ жидерго напсал к1очене гъарун рук1уна. Гъел руго жал Аллагъасда ﷻ г1асилтъарал, жал пасикълал г1адамал.

20. Гъал жужах1алълул агълулълун ругел г1адамалги, алжаналълул агълулълун ругел муъминзабиги цоцада релълун рук1унаро жидер даража-макъамалълул рахълал.

لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ الْفَائِزُونَ ﴿٢٠﴾

Алжаналълул агълу буго жидер дунялалдаги ахираталдаги бахъи бугел г1адамал.

21. Гъаб хирияб Къуръан рорхатал муг1рузде т1аде рещтине гъабун бук1арабани, гъел муг1рузе инсанасе г1адаб г1акълу-лъайги къун бук1арабани, дуда гъел муг1рул рихъилаан, я гъав инсан, Аллагъасдаса

لَوَ أَنزَلْنَاهُذَا الْقُرْآنَ عَلَىٰ جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَتِلْكَ الْأَمْثَلُ نُصَرِّفُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾

ﷻ х1инкъун ва гъесие х1елун рихъ-

рихъун унел. Гъединаб къуватаб асар жинца гъабулеб Къуръаналь инсанасе шибго асар гъабунгут1и г1ажаибаб жо гъеч1иш? Гъаб Къуръаналда инкар ккун, гъелда божич1ого цо г1адамал чейги ц1акълго г1ажаибаб жо буго! Гъадинал мисалал рачуна Т1адег1анав Аллагъас жиндир лагъзадерие гъез ваг1за босизе ва гъел Аллагъасдаса ﷻ х1инкъизе бокълун.

22. Ва гъев Аллагъ ﷻ вуго жиндие лагълъи гъабизе т1адав Бет1ергъан, жив гурев цогн Аллагъ ﷻ гъеч1ев. Жинда загъираб, аск1об бугебги, бальгояб, рик1к1ад бугебги жо лъалев. Гъев вуго жив гурх1улев, жиндир гурх1ел-рах1му г1емерав ва даимава.

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَهُوَ الْغَيْبُ وَالشَّهَادَةُ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾

Дунялада жиндир рах1мат киназдаго цолев. Ахираталда жиндир рах1мат муъминзабаде хассав.

23. Гъев Аллагъ ﷻ вуго жинца нуж рижарав, нуж хъихъулев, жиндие

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ أَمَّا إِلَٰهُكُمْ

лагълъи гъабизе хІакъав, жив гурев
цоги жиндие лагълъи гъабизе бегъулеб
щибо жо гъечІев. Кинабго

الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ
الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ

عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾

махлукълъул ханлъун ва

БетІергъанлъун жив вугев. КинабІаги

жиндие мукъсанлъи бачІунев сипаталдаса жив вацІадав.

Жиндир зулму ва Іакъубаялдаса махлукъ саламатлъарав, гъезие
маслахІат бугеб гурев жо жинца гъабуларев. Жинца жиндир аварагзаби
ритІухъ гъарулев гъезие мугІжизатал къун ва квербакъи гъабун.
Жинца кинабго жоялъул тадбир гъабулев, гъеб цІунулев, жиндир
гуч бергъарав, жиндаса щибго жо бергъунарев. Жиндир къудрат
ва бергъенлъи кинабго жоялда тІад бугев, жиндие бокъараб жо
гъабулев. Кинабго кІодолъиги чІухІиги жиндие бугев. Мушрикаца
жиндехун ширк гъабун жидее лагълъи гъабулел гьересиял
ІахълчагІаздасаги. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вацІадав ва тІадеІанав
вуго: хъанчал ругониги, суратал, чурхдул ругониги аварагзаби
عَلَيْهِ السَّلَامُ малаикзаби гІадамал ругониги ва цогідаб щиб махлукъ бугониги.

24. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жив цогояв

нужер БетІергъан! Жинца кинабго жо

бижулев щибго мисал-сурат гъечев

бакІалдаса. Жиндие бокъараб жо батизе

هُوَ اللَّهُ الْخَلِيقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ

الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي

السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٤﴾

гъабулев, гъеб жиндир махлукълъул

жиндие бокъараб сипат-суратги жинца гъабулев. Гъев Аллагъасе

جَلَّ جَلَالُهُ руго жал берцинал, жидер магІна гъваридал цІарал.

Гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тасбихІ гъабулев, гъев кІодо гъавулев ва
гъесие рецц гъабулев буго зобалаздаги ракъалдаги бугеб кинабго
махлукъ. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир гуч бергъарав, жиндир
пища хІакимияв. Жиндир хІукму къадаралъуль гІадлу битІарав,
жиндир махлукълъе маслахІат бугеб хІукму гъабулев.

Инсанасда жиндир жагъиллъиялъ пуланаб амру жиндие квешаб буго
абун кканиги, гъелъул хІасил ва ахир гъев инсанасе жинда жаниб
лъикІлъи бугеб букІуна, гъев инсан Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ божарав ва
гъесие жинца гІибадат гъабулев вугони. Капурчиясе дунялалъул
рукъоб бугеб квешлъиги ахираталъул рукъоб бугеб гІазабги цоцада
хурхараб букІуна. Гъесие дунялалъул рукъоб лъикІлъи бугин ккараб
жоги ахираталда гъесие гІазаб гъабиялъе сабаблъун букІуна.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикълалдълъун Суратул Хашралъул тафсир ва
таржама хъван тІубана.

Кинабго реццги тІадеІанав Аллагъасе буго.

60. Суратул Мумтахинат

Гъаб хирияб суратги жинца шаргӀиял ахӀкамал рицунеб буго. Аслияб бахӀс буго муъминзабазул цоцадехун букӀунеб хӀал бицин: Аллагъасе *جَلَّ جَلَالُهُ* гӀоло цоцазе рокъуи ва Аллагъасе *جَلَّ جَلَالُهُ* гӀоло гъесул тушбаби рихинги буго муъминзабазул сипат. Абу-БалтагӀлат абулев асхӀабас МаккаялгӀул агълуялгӀухъе авараг *صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* гъезда гъазават гъабизе хӀадурулев вуго абун кагъат битӀин сабаблгӀун гъесда гӀайибги чӀвалеб буго. Мушириказдехун рокъа-хинлгӀи гъабизе безгӀунгутӀиялгӀул бицунеб буго. Бусурбабазда данде рагъ гъабичӀел гӀадамазе бугеб хӀукму баян гъабун буго.

Гъижра гъабизе абун ругел муъминал руччабазул хӀалбихъи гъабизе ккейги бицун буго: гъез аварагасе *صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* байгӀлат гъабиялгӀул, Къиямасеб къоялгӀ дунялалда рукӀларал гъудулзабазги гӀагарал гӀадамазги цоцазе цибго кумек гъабулареблгӀиялгӀул баян буго. Ибрагъим аварагасулги *عَلَيْهِ السَّلَام*, гъесда иман лгӀурал муъминзабазулги хабар бицун буго: Аллагъасда *جَلَّ جَلَالُهُ* иман лгӀечӀеб къавмалдасан гъел кин ратӀалгӀараб бицун, цогидал муъминзабазе гъев Ибрагъим ва гъел муъминзаби жидеда нахърилгӀиналгӀе мисаллгӀун рукӀине. СураталгӀул ахиралдаги муъминзаби цӀунулел руго капурзабазда ва мушириказда рокъа-хинлгӀи ва гъудулгӀи гъабиялдаса.

**Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Аллагъасул цӀаралдӀгӀун.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

1. Я гъал иман лгӀурал гӀадамал!
Нужеца Дирги нужерги тушбаби
гъудулзабилгӀун, вализабилгӀун ккоге!
Гъезухъе аварагасул бальголгӀаби
къоге, гъезулгун гъоркъольи гъабун.
Гъел нужехъе бачӀараб хӀакъаб
жоялда инкар ккун чӀун руго: хирияв
расуласдаги *صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* гъесде рещӀӀине
гъабураб Къуръаналдаги, гъелда
жанир ругел шаргӀиял ахӀкамаздаги,
ахираталгӀул хабаралдаги гъез инкар
ккун буго.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَا تَتَّخِذُوْا عَدُوْى وَعَدُوْكُمْ
اَوْلِيَّاءَ يَلْفُتُوْنَ اِلَيْهِمْ بِالْمُوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوْا بِمَا جَاءَكُمْ
مِّنَ الْحَقِّ يُخْرِجُوْنَ الرَّسُوْلَ وَاِيَّاكُمْ اَنْ تُوَفُّوْا بِاللّٰهِ
رَبِّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ حَرَجْتُمْ جِهَدًا فِىْ سَبِيْلِىْ وَابِقَاءَ
مَرْضَاتِىْ لِيُتْرَكَ اِلَيْهِمُ الْمُوَدَّةُ وَاِنَّا اَعْمُرُ
بِمَا اَخْفَيْتُمْ وَمَا اَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ
فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيْلِ ﴿١﴾

**Жидеца нужги ва хирияв Аллагъасул расулги *صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ*
Маккаялдаса къватӀире рахъине гъаруралги руго: нуж нужер**

БетПергъан аллагъасда иман лъурал рукӀин сабаблъун, цоги щибго гӀилла-сабаб гъечӀого. Дун разилъи тӀалаб гъабун къватӀире рахъарал ва Дир диналъе гӀоло жигъад гъабулел гӀадамал нуж ратани, нужеда гъаб хӀукму лъай ва нужеца капурзабаздехун гъудулъи гъабуге!

Нужеца рекӀель бахчун буго гъездехун рокъа-хинлъи, бальгого гъезухъе хабарги битӀулеб буго. Дун нужер кинабго хӀал лъалев вуго ва Дир лъаялдаса щибго жо бахчун хутӀуларо: нужеца загъирго гъабураб бугониги, бальго гъабулел бугониги. Нужедаса Жинца капурзабаздехун рокъа-хинлъи гъабулел, гъезухъе муъминзабул хабар швезабулев чи битӀараб нухалдаса къосарав чи вуго.

2. Гъел капурзабул нужеда тӀад хӀал бергъани ва нуж къезе гъаризе гъезда кӀвани мунапикъаз загъир гъабизе буго жидер рекӀель бугеб хӀалхъублъи. Гъел нужеес тушбабилъун рукӀине руго, жидер

إِنْ يَنْقُورُ يَكُونُوا لَكُمْ أَعْدَاءٌ وَيَسْطُوا إِلَيْكُمْ
أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتُهُمْ بِالسُّوءِ وَوَدُّوا
تَكْفُرُونَ ﴿٦٠﴾

квералги, мацӀалги гъез нужеес зарал гъабиялъе хӀалтӀизаризе руго ва гъезие бокъулеб жоги буго нуж капурзабилъун рукӀин.

Гъаб кӀиго аят ва гъазда хадур ругел аятал рещӀтине гъариялъе сабаб бицун жинда Аллагъ разилъаяв ГӀали асхӀабасдаса Муслимица ва Бухарияс хӀадис бицана жинда Аллагъ разилъаяв ГӀалиасхӀабас абун:

«Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас дунги Зубайрги, Микъдадги ритӀана Мадинаялдаса къватӀире ва жинцаги абун: «Нуж а «Равзату Хах» абулел бакӀалде швезегӀан. Гъений нужеда цо гӀадан ятизе йиго жинда кодоб кагъат бугей. Гъелъухъан гъеб кагъатги босун нуж дихъе рачӀа» – абун. Ниж гъеб бакӀалде швезегӀан араб мехаль нижеда гъений цо чӀужугӀадан ятана ва нижеца гъелда абун: “Дуца къватӀибе бахъе духъ бугеб кагъат” – абун. Гъель абун дихъ кагъат гъечӀо абун. Нижеца абун: “Дуца гъеб кагъат къечӀони нижеца дуда тӀаса ретӀелги бахъун балагъизе буго гъеб” – абун. Цинги гъель жиндир гъалазда гъоркъоса бахъун нижсехъе кагъат къуна. Гъебги босун ниж аварасухъе ﷺ рачӀана жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв.

Гъеб кагъат батана ХӀатӀиб ибну абун-БалтагӀатица Маккалялгун агълукъухъе хъвараб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул цо хабар гъезда бицун. Аварас ﷺ абун: “Гъаб щиб хӀалтӀи, я ХӀатӀиб” – абун. ХӀатӀибица абун: “Дуца дие къварилъи гъабуге, я расуллаллагъи! Дун вукӀана Маккаялда вугеб мехаль къурайшиялгун цадахъ вукӀарав чи, гъезулгун дир гӀагарлъи гъечӀониги. Гъал мугъажиразулги Маккаялда гӀагарал чагӀи руголъидал, гъеб гӀагарлъи

сабаблун гьелги гьезул агьлу ва магӀишат цӀунулеб, дир гьединаб лагарлги гьечӀелтул, дие бокъана Маккаялтул агьлуялтулгун хурхен гьабун, гьел дидехун лъикӀ рукӀунеб иш гьабизе. Дица гьеб иш капурлун гьабичӀо, дун дир Исламияб диналдаса вуссунги гьечӀо” – абун. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварасгас абун: “Гьес битӀараб жо бицана” абун. Цинги гьев ХӀатӀибил амруялтул гьаб суратги рещӀине гьабун” – абун.

Жинда Аллагь разилъаяв Пумар асхӀабас абидал: “Дун виччай гьев мунатикъасул габуралда хвалчен къабизе” – абун, Аллагьасул свалат салам лъеяв аварасгас абун: “Гьев вуго Бадроялда рагьул гӀахьаллъарав асхӀаб. Дуда щиб лъалеб, Пумар, Аллагьас جِبْرِائِيلُ гьеб Бадруялтул агьлуялда абун батизе бегьула гуриц: “Нужеего бокъараб гӀамал гьабе, Дица нужер мунагьал чурарал руго” – абун”. Гьаб рагӀиял баян гьабулеб буго гьеб Бадруялда рукӀарал асхӀабзаби цӀакъ жидер даража-макъам тӀадегӀанал рукӀин.

Гьеб заман букӀана Аллагьасул свалат салам лъеяв аварасгас Макка бахъизе ине хӀадурлтулеб заман. ХӀатӀибица хъвараб кагъаталдаги абулеб букӀана нужеца цӀодорлги гьабе, нужеца тӀаде аварасгас вачӀинехъин вуго абун. Гьев ХӀатӀибица гьабураб гӀамал мекаб букӀин баян гьабун тӀадегӀанав Аллагьас хадубги абулеб буго:

3. Нужеи щибго мунпагӀат гьабизе гьечӀо нужер гӀагарал гӀадамаз ва нужерго лъималазги. Гьеб къиямасеб къоялъ нуж цоцадаса ратӀа гьаризе руго.

لَنْ تَنفَعَكَ أَرْحَامُكَ وَلَا وَلَدُكَ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
يَقْضَىٰ بَيْنَكَ وَاللَّهُ يُصَوِّرُ مَا يَشَاءُ ۚ

Гьеб бугелтул капурзабиги муъминзабиги ратӀа гьарулеб къо. ХӀакьлунго тӀадегӀанав Аллагь вуго нужеца гьабулеб кинабго гӀамал жинда бихъулев ва лъалев. Гьеб гӀамалалда рекъараб жаза гьабизе буго Къиямасеб къоялъ шивав инсанасе.

4. ХӀакьлунго нужеи цӀакъ берцинаб мисал ва нахърилългин буго Ибрагьим аварасгасда عَلَيْهِ السَّلَام ва гьевгун цадахъ рукӀарал муъминзабадаги. Гьев Ибрагьимица ва муъминзабаца жидер къавмалда абун жидеца ширк гьабулеб: “ХӀакьлунго ниж рацӀадал руго нужедаса ва нужеца Аллагьги гӀагӀа живго тун жидеи лагьлги гьабулеб аллагьзабадаса. Нижеца нужеца инкар кколеб буго: нуж нижгун цадахъ гьечӀо

فَذَكَاتُ لِكُمْ أَسْوَأُ حَسَنَةً فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ
مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَاءُ مِنْكُمْ وَمِمَّا
تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ هَكُنَّا بِكُمْ وَبَيْنَنَا
وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّىٰ تُؤْمِنُوا
بِاللَّهِ وَحْدَهُ ۚ إِنْ قُلْتَ إِبْرَاهِيمَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا
عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنْتَابْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ۝

ва нижер гIагарал гIадамалги гьечIо. Жакъаялдаса нахъе
 нужедаги нижедаги гьоркъоб тушманлъи буго ва цоцаде цим
 бахъинги буго.

Гъаб хIал кидаго букIине буго нужеца Аллагъасда جَلَّالَهُ иман
 лъезегIан: гъев Аллагъ جَلَّالَهُ цо гъавун, гьесдехун шибго жо гIахьал
 гъабичIого” – абун. Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام цо рагIиялда
 нахърильтьин гьечIо нуже. Гъеб рагIи буго Ибрагъимица жиндир
 инсуда абураб: “Дица Аллагъасдаса جَلَّالَهُ дур мунагъал рахчи тIалаб
 гъабизе буго. Цоги дие гъабизе ТIадегIанав Аллагъасда аскIоб дида
 кIолеб шибго кумек гьечIо”. Гъеб рагIи Ибрагъим аварагас عَلَيْهِ السَّلَام
 абун букIана жиндир эмен Азар иман лъоларев вукIин жинда лъалелде
 себе. ТIадегIанав Аллагъас Ибрагъимида عَلَيْهِ السَّلَام капурзабазе лъикIаб
 дугIа гъабизе бегъуларо абун абидал Ибрагъим аварагас عَلَيْهِ السَّلَام инсуе
 дугIа гъаби жибго тана.

Хадубги гъев Ибрагъим аварагас عَلَيْهِ السَّلَام ва гьесда иман лъурал
 гIадамаз абулеб буго: “Я нижер БетIергъан Аллагъ! Дуда буго
 нижеца тавакал тIамулеб, тавбу гъабун руссинги нижер дуде буго.
 Ахираталда кинабго халкъалъул руссунеб бакIги дуде буго хIисаб-
 мизан ва жазат гъабизе”-абун.

5. Я нижер БетIергъан! Дуца ниж
 капураб къавмалъе питналъун гъаруге!

Гъел нижедаса бергъине риччаге.

Гъедин жал бергъараб мехалъ гъез абизе

буго гъел муъминзаби ритIухьал рукIаралани гъел нижедаса къезе
 рукIинчIо абун. Цоги магIна гъабуна: «Гъел капурзаби нижеде тIаде
 риччан ниж диналдаса нахъе чIваге, гъеб дин гъабизе кIолареллъун
 гъаруге»-абун. Дуца нижер мунагъалги чуре, я нижер БетIергъан!
 ХIакълъунго мун вуго Дур гуч бергъарав в Дур тадбиризулъ гIадлу
 битIарав хIаким.

6. ХIакълъунго гъал муъминзабазда
 нахърильтьин лъикIаб ва берцинаб
 буго нужедаца жиде ахират бокъарал
 ва Аллагъ جَلَّالَهُ разилъи бокъарал
 гIадамазе. Аллагъасда جَلَّالَهُ иман

лъеялдаса ва гьесие мутIигIлъиялдаса руссун чIарал гIадамазе
 гъелъул балагъ ва къварилъи жидеого букIине буго.

ХIакълъунго Аллагъ жив бечедав вуго, жиндир заталъулъ ва
 сипатазулъ жив вещарав вуго. Махлукъалдаса жиндие шибго жо
 хIажатав гьечIо. Гъел киналго Аллагъасде جَلَّالَهُ мутIигIлъаниги, яги

رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاعْفُ عَنَّا رَبَّنَا
 إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا
 اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَفِيُّ
 الْحَكِيمُ

гасилъаниги, гъев Аллагаъсе кинабгIаги асар букIунаро.

7. ПIадегIанав Аллагъас нужедаги
ва нужедехун тушманлъи бугел нужер
гIагарал чагIи мушриказда гъоркъобги
рокъа-хинлъи гъабизеги бегъула.

﴿عَسَىٰ أَن يَخْلَعَلَّ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَىٰهُمُ مِنْهُمْ قَوَدَةً ۖ وَاللَّهُ خَبِيرٌ ۖ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُنُوبَهُمْ﴾

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бокъараб жо гъабизе хIалкIолев вуго, гъев
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинца мунагъал рахчулев ва жив гурхIулевги вуго.
Гъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рагIи ритIухълъана ва Макка бахъараб мехалъ
киналго бусурбабиги капурзабиги цолъана ва гъел муъминзабилъун
лъугъана.

8. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуж нахъе чIвалел
гъечIо хурхен гъабиялдаса ва цо-цо
лъикIлъи гъабиялдаса Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гIоло нужедехун рагъ
гъабичIел ва тушманлъи гъабичIел

﴿لَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَن تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ﴾

гIадамаздаса. Нуж Маккаялдаса къватIире къотIизе жидеца
яхIги бахъичIел: руччаби, лъимал, загIипал гIадамал руго гъел.
Нужеца гъел гIадамазе зарал бугеб жо гъабуге, гъезулгун гъабугеб
хурхенги гIадилаб хIалалъ гъабе. ХIакълъунго Аллагъасе рокъула
жал ритIухъал гIадамал.

Жинда Аллагъ разильаяв Ибну ГIаббасица абунa: гъаб аят рещтIине
гъабунa ХузагIат къибилалъул гIадамазул хIакъальулъ. Гъел рукIана
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгaсе жидеца къотIи гъабурал
гъесде данде рагъиларо абун ва бусурбабазде данде рагъизе цогидазе
квербакъиги гъабиларо абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ изну къуна гъезие лъикIлъи
гъабизе ва гъездехун хурхен гъабизеги.

Жинда Аллагъ разильаяй Асмаъ бинту Абубакридасаги хIадис бицана:
“ХIудайбияталда аварaгaсе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ байгIат гъабун хадуъ дихъе эбел
ячIана, гъей жегиги иман лъечIейги иикIун. Дун Аллагъасул свалат
салам лъеяв аварaгасухъе ана ва гъесда абунa: “Дихъе эбел ячIун ийго,
гъей иман лъечIейги ийго. Дица гъельие лъикIлъи гъабилищ?” – абун.
Аварaгас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: “Дица эбелатъе лъикIлъи гъабе” – абун. ХIадис
имам АхIмадица бицана. Цинги ПIадегIанав Аллагъас гъаб аятги рещтIине
гъабунa (8 абилеб).

9. ХIакълъунго Аллагъас нуж нахъе
чIвалел руго нужеца гъудуллъи
гъабиялдаса Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе
гIоло нужеда рагъ барал ва нуж
нужерго ватIаналдаса къватIиреги

﴿إِنَّمَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ وَظَهَرُوا عَلَىٰ إِخْرَاجِكُمْ أَن تَوَلَّوْهُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾

рахъине гьарурал гIадамазулгун. Гьединго гьел мушриказе нуж
Маккайлдаса кьватIире кьотIизе жидеца квербакъи гьабурал
гIадамазулгун гьудулгъи гьабиялдасаги нахъе чIвалел руго нуж.
Гьел гIадамал жидеца гьудулзабилгун кколел гIадамал руго
жидеца жидерго напсазе зулму гьабулел гIадамал.

10. Я гьал муъминзаби! Нужехъе
муъминал руччаби рачIараб мехаль
жидеца гьижра гьабун, гьезул
хIалбихъи гьабе ва гьезул иман
ритIухъаб бугодай абун лъазе гьабе.
Гьез иман лъурабгъи Аллагъасда
гIагIала. Гьесда кинабго жоялгъул
хIакъикъатги лъала. Муъминзабазда
загьираб хIалалъ гьел руччабазул
хIал лъазе ккани гьезул хIалбихъи
гьабизе рекъараб буго.

Гьаб аят рещтIине гьабиялъе сабаб бицана:

XIудайбияталда гьабураб маслахIаталгъул цо шартI букIана мушриказдаса
цо чи иман лгун бусурбабазухъе вачIани, гьев чи гьез нахъе кьезе
ккола мушриказухъе абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе
гьижра гьабун ячIана Умукулсум бинту ГIукъбат абулей гIадан. Гьелда
хадур гьелгъул кIиго вац ГIумарат ва Валидги рачIана ва гьез тIалаб
гьабуна жидер яц нахъе кьейин нилъеда гьоркьоб бугеб маслахIаталгъул
шартIалдалгун абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна:
“Гьеб шартI бихъиназулъ букIана, руччабазуль букIинчIо” – абун. Жинда
Аллагъ разилъаяв Ибну ГIаббасицаги абуна: “Гьижра гьабун ячIарай
чIужугIадамалда гьа гьедизе гьабулелб букIана гьей росасда щим бахъун
ячIарай гьечIин, дуниялалгъул щиб бугониги мурадалье гIоло ячIарайги
гьечIин. Жий цохIо Аллагъги جَلَّالَهُ гьесул расулги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вокъун
ячIарай йигин ва исламияб динги бохъун ячIарай йигин абун”.

Нужеда лъани гьел руччаби жидеца иман лгурал рукIин, гьел
капурзабахъе гIадрусине гьаруге. Гьел иман лгурал руччаби
капурзабазе хIалаллгъуларо ва капурзаби гьел руччабазегги
хIалаллгъуларо. Гьел руччабазул капурал россал ратани, гьел
россабаз гьал руччабазе магъариде кьун букIараб боцIи дозухъе
нахъе буссине гьабе. Нуже мунагъ-хIакъ гьечIо гьел руччаби
нужеца рачани гьезие магъариде боцIиги кьун. Гьел руччабаца
иман лгураб мехаль гьезул капурзабазулгун букIараб ригъин биххула.
Гьез иман лгун хадуб гIидда тIубазегIан тун гьел руччаби бусурбабаз

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ
فَأَمْتَحِنُوهُنَّ ۚ إِنَّهُنَّ عَلِمْنَ بِإِيمَانِهِنَّ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ
مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَأَهُنَّ جُلُوسُهُنَّ
وَلَا هُمْ يُحِلُّونَ لَهُنَّ زَوَاجُهُنَّ أَنْفُسُهُنَّ وَلَا جُنَاحَ
عَلَيْكُمْ أَن تَنْكِحُوهُنَّ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أَجْرَهُنَّ
وَلَا تَمْسِكُوهُنَّ بِعَصَمِ الْكُفَّارِ وَسَلِّمُوا مَا أَنْفَقْتُمْ
وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَنْفَقُوا ۚ ذَٰلِكُمْ حُكْمُ اللَّهِ يَخَرِّجُكُمْ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

рачине бегула. **Нужер** капурал руччаби ругони (нужеца иман лъураб мехаль руччаби ииман лъечлого члун ругони) гьел **нужер** руччаби гьечло, **нужеца** гьел **нужер** руччабилъун рикlлунге.

Нужер руччаби иман лъечлого члун **нужедаса** нахье ани, **нужеца** гъезие кьун **букlараб** магъари нахье тlалаб гъабе. **Капурзабацаги** тlалаб гъабе абе **жидеца** кьун **букlараб** магъари гъезул **руччаби** иманги лъун **бусурманав** чиясе араб мехаль. **Гъаб** буго **нужее** бугеб **Аллагъасул** جَلَّالَهُ xлукму ва **Аллагъас** جَلَّالَهُ **нужеда** гьоркьоб гlадилаб xлукмуги гъабулеб буго. **Гъев** **Аллагъ** جَلَّالَهُ **вуго** гlадилаб, **жиндиль** **маслахlат** бугеб xлукму **жинца** гъабулев ва **лагъзадерие** **мунпагlат** бугеб xлукму **жинда** лъалев.

11. **Нужер** цоязул **руччаби** муртадлъун **капурзабахье** ани ва **капурзабаца** **бусурманчияс** гьелтые **магъариялъе** кьун **букlараб** жо тlад **бусинабичlони** ва **нужее** гъазаватги гъабун

гъенисан гъанимат (давла) щун **бугони**, **нужеца** **жиндир** чlужу **капурзабахье** арав чиясе гъес **магъариде** кьун **букlараб** боцlи кье. **Гъаниматалдаса** гъев чиясе гъес кьун **букlараб** къадар, гьелда **релтълараб** боцlи кье.

Нужги xлинкъя **нужеца** **жинда** **иман** лъурав **нужер** **Бетlергъан** **Аллагъасул** гlазабалдаса. **Гъесул** амру-нагью тlубан, гъев **разилги** талаб гъабун хъваде.

12. **Я** гъав **Бичасул** авараг! **Духье** иманги лъун **жидеца** **байгlат** гъабизе абун **руччаби** **рачlараб** мехаль **жидеца** **Аллагъасе** جَلَّالَهُ гъабулеб гlибадаталъуль **шибго** жо гlахьал гъабиларо абун. **Жидеца** цlогъги гъабиларо абун, **зинаги** гъабиларо абун. **Жидеца** **жидерго** лъималги чlваларо абун. **Жидеца** гьереси бицун чияр

лъимер дур буго абун **росасдаги** абиларо абун.

Цо чlужу лъимер лъугъунарого йикlун, **жий** **росас** йиччала абун **xлинкъараб** мехаль гъез чияр лъимерги бачун гъаб дица **дуге** гъабураб лъимер буго абун **абулеб** **букlана** **жиндирго** **росасда**. **Гъеб** иш гъабиларо абун **байгlат** гъабизе гъабулеб **букlана** **руччабазда**. **Дуда** **xлакъаб** **жоялъуль** **жал** гlассилъиларо абунги. **Гъал** **шартlал** гъез къабул гъарураб мехаль **дуца** гъезие **байгlат** гъабе ва **Аллагъасдаги** جَلَّالَهُ

وإِنْ فَاتَكُمْ شَيْءٌ مِنْ أَرْوَاجِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ
فَعَاقِبَتُهُمْ فَأَوْ أَلَّذِينَ ذَهَبَتْ أَرْوَاجُهُمْ قَتَلَ
مَا أَنْفَقُوا وَأَلْتَقُوا اللَّهَ الَّذِي اسْمُ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعُنَكَ عَلَى
أَنْ لَا يُسَرِّكُنَّ بِاللَّهِ شَيْعًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ
وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَدَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ
يَفْتَرِيْنَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا
يَعْصِيَنَّكَ فِي مَعْرُوفٍ قُبَاهِجُهُنَّ وَأَسْتَغْفِرُ
لَهُنَّ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٢﴾

гъаре гъезул мунагъал чуре абун. ХIакълъунго тIадегIанав Аллагъ
жинца мунагъал чурулев ва жив гурхIулев вуго.

13. Я гъал иман лъурал гIадамал!

Нужеца жидеда Аллагъасул ﷻ ццим

бахъарал гIадамал гъудулзабилъун

ккоге. Гъел нугер вализабилъун ва

гIакълучагIилъун гъаруге.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ

عَلَيْهِمْ قَدْ يَكْسِبُوا مِنَ الْآخِرَةِ كَمَا يَبِيسُ

الْكَفَّارُ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ ﴿١٣﴾

Киналниги капурзаби ва мушрикал жидеда Аллагъасул ﷻ ццим
бахъарал руго. Гъел руго жидер ахираталъул нигIматаздаса
хъулкъотIарал гIадамал: гъел божулел гъечIелъул ахират букIиналда
ва гъениб алжанги жужахIги букIиналдаги. Гъел капурзабазул
хъулкъотIун бугеб гIадинго, жидер хварал гIадамал тIаде рахъине
гъаризе руго абураб жоялдаса. Гъелда божичIого, гъеб букIунеб жо
гъечIо абун руго гъел капурзаби.

Абу ХIаян абулев гIалимас абуна: “Аллагъасул свалат салам лъеяв
аварагас Макка бахъараб мехаль Сафа мегIералда аскIоб байгIат
гъабуна исламияб диналде рачIарал бихъиназе. КIиабилеб къоялъ
гъебго бакIалда байгIат гъабуна руччабазеги. Авараг ﷺ вугеб
бакIалдаса дагъав довегIан жинда Аллагъ разилъаяв ГIумар асхIабги
вукIана аварагасул ﷺ вакил хIисабалда жинца руччабазе байгIат
гъабулев”. Гъел руччаби къукъаби гъарун рачIунел рукIана ва гъезие
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъаб аяталда жаниб (12 аят)
рехсараб анлъго жоялдальун байгIат гъабулеб букIана. Гъелда тIадеги
“Дуда хIакъаб жоялъуль жал гIасилъиларо” абураб рагIиялда цадахъ
гъел руччабазе байгIат гъабулеб букIана жидер чи хвараб мехаль
жагъилияб гIадаталда рекъон магIу гъабиларо, гъумер хъарсун, ретIел
бихъун, чIичIидун, гIасиял гIамалал гъариларо абунги. Жий чIужульун
ячине бегъулев чияр бихъинчиясда хабар бицинаро абунги. Росасе
гъереси бицун, гъесул боцIи-мал гъесдаса бальго цогидазе къун хиянат
гъабиларо абунги.

Аллагъасул свлат салам лъеяв аварагасул хIадисалда буго: “Дир
умматалда жаниб ункъо жо буго жагъилияб гIадаталдаса, жидеца
гъеб толебги гъечIо. Жиндирго насаб-тухумалдалъун чIухIи, чияр
насабалда тунка-гIуси гъаби, цIвабаздалъун цIад баялъул хабар
бицин, чи хвараб мехаль гъаркъал гъарун, чIичIидун гIоди” — абун.
ХIадис абуЯгIлапа бицана.

Аллагъасул ﷻ тавфикъалдалъун Суратул МумтахИнаталъул
тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецц ва шукру тIадегIанав Аллагъасе буго.

61. Сурату Ссаф

Гъаб сураталъул цIар тун буго Мухъальул сурат абун. Гъеб цIар теялъе сабабги буго гъалда жаниб аслияб хIалалъ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гIоло жигъад гъабиялъул бицун букIин. Жиндирго напсги, жиндие хирияб дунялалъул магIишатги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калима тIадегIан гъабун, гъесул дин ракъалда тIад букIиналъе гIоло бичиялъул бицунеб буго ва гъеб цIакъ хайир бугеб даран букIинги баян гъабун буго.

Жиндир аврагзабазеги, жиндие рокъарал муъминзабазеги квербакъи гъабулеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIадат букIинги баян гъабун, гъеб дин хвезабизе, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нур жидеца свине гъабизе ургъулел капурзабазул ахIмакълъи ва хIакъирлъиги баян гъабун буго. Муъминзаби Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе квербакъи гъабиялде ахIун Аллагъасул салам лъеяв ГIиса аварагасулги гъесда иман лъурал «АлхIавариюнал» абун жидеда цIар тарал жидер иманалъулъ ритIухъал гъесул асхIабзабазулги хабар бицун буго.

Гъаб сурат рецитIине гъабиялъе сабаб бицун имам ахIмадица жинда Аллагъ разилъаяв ГIабдуллагъ ибну Саламидаса хIадис бицана: «АсхIабзаби цоцадехун кIалъалел рукIана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда гъикъизе бокъун бицунго лъикIаб гIамал щиб бугеб абун ва гъезул цонигиясда кIолеб букIинчIо аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аскIове ун гъеб гъикъизе. Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъал асхIабзаби жинда аскIоре ахIана ва гъезие гъаб сурат цIалана жиб тIубазе гъабун» - абун.

**Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**1. ТIадегIанав Аллагъ вацIцIад гъавун
ва гъев кIодо гъавун жидеца тасбихI
гъабулеб буго зобалаздаги ракъалдаги
бугеб кинабго махлукъ. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ**

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

жиндир гуч бергъарав, жиндир пишабазулъ хIакимияв вуго.

Жиндие бокъараб жо гъабизе кIолев, гъелдаса жив щибго жоялъ нахъчIваларев вуго, ва амма жинца цо маслахIат бугеб, жиндир махлукъалъе мунпагIат бугеб жо гурони гъабуларо.

2. Я гъал иман лъурал гIадамал!

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا

Нужеца гъабулареб жо гъабила
абун щай нужеца абулеб?

نَفَعَلُونَ ۝

3. Аллагъасда جَلَّ جَلَّ اсклоб цлакъ
цим бахъунеб жо буго инсанас жинца
гъабичлеб жо гъабуна абун бицин.

كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا

نَفَعَلُونَ ۝

Гъаб кIиго аят рещтIине гъабиялъе сабаб
бишун абун: цо бусурбабаца абулеб букIана: «Нижеда лъалебани
бишунго лъикIаб гIамал щиб бугебали, нижеца гъеб гъабизе букIана
ва нижер напсги, боцIи-малги гъеб ишалъе гIоло къезе букIана» -
абун. Цинги Аллагъасе جَلَّ جَلَّ жигъад гъаби парз гъабураб мехаль гъеб
цо гIадамазе рихана ва жал гъеб жигъад гъабиялдаса нахъе къана.
Цинги ТIадегIанав Аллагъас гъаб цебехун хъвараб кIиго аят рещтIине
гъабуна.

4. ХIакълъунго ТIадегIанав Аллагъасе
рокъула жиндир диналъе гIоло мухъал
гъарун рагъулел гIадамал. Гъеб
мухъалдаса лъутичIого, цоцзда цун,
щулияб минаялда рельтъун жалги рукIунел.

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقِيمُونَ فِي سَبِيلِهِ

صَفَاكَ أَنَّهُمْ يُتَيْنَ مَرْصُوصٌ ۝

Аллагъасул جَلَّ جَلَّ тушбабазде данде вагъизе вахъарав чи кIадаго лъутизе
бегъуларо. Цоцо Аллагъас جَلَّ جَلَّ изну кьурал хIалал хутIизегIан, рагъул
хIила гъабун, яги цоги рахъалдаса тIаде кIанцIизе абун, яги жидерго
жамагIаталда данделъизе абун. Гъесда лъазе ккола жив Аллагъ جَلَّ جَلَّ
разилъи тIалаб гъабун вагъулев вукIин ва жиндие Аллагъас جَلَّ جَلَّ
квербакъиги гъабизе букIин.

5. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام жиндир
къавмалда абурб гIуж рехсе, МухIаммад
ﷺ, дуца дур къавмалъе вагIзалъун:
«Я дир къавм! Нужеда дун хIакъав
Аллагъасул جَلَّ جَلَّ расул вукIинги лъалеб
букIаго дие зарал щай гъабулеб?

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَنْقُومُ لِمَ

تُؤْذُونَنِي وَقَدْ تَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ

إِلَيْكُمْ فَلَمَّا رَأَوْا آرَاءَ اللَّهِ فُلُوقُهُمْ

وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ۝

Аллагъас جَلَّ جَلَّ дие кьурал гIемерал
мугIизаталги нужеда рихъана, дица бицунеб жо битIараб букIинги
нужеда лъала»-абун. Гъел бануисраилал Аллагъасул جَلَّ جَلَّ хIакъаб
диналдаса гъетIараб мехаль, Аллагъас جَلَّ جَلَّ гъезул раклалги
гъетIизе гъаруна жал хIакъаб нухалда тIоритIун ккеялдаса.
Аллагъас جَلَّ جَلَّ пасикъаб къавм тIобитIуларо хIакъаб динул
исламалда. Жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَّ расуласе къварилъи гъабураб
мехаль гъел гIадамал капурлъиялде ана ва гъезул раклалги хIакъаб дин
жанибе лъугъунарен лъугъана.

6. Марьямил вас ГІисаца жиндир

къавмалда абураб гІужги рехсе,

МухІаммад ﷺ : «Я бануисраилал!

ХІакълъунго дун вуго нужеде витІарав

Аллагъасул ﷺ расул. Дица ритІухъ

гъабула дида цебехун рещтІине гъабураб

Таврат ва гъелда тІад бугеб хІукму. Дица

рохелги бицунеб буго дидаса хадув вачІине вугев аварагасдалъун

ﷺ, жинда царги АхІмад абун бугев»-абун.

Гъев МухІаммад авараг ﷺ жидехъе хІакълал хІужабигун

вачІараб мехаль бану исраилаз абун : «Гъав чи вуго сихІручи,

жинда шакъ сихІру гъабизе лъалев» - абун.

7. Жинца Аллагъасде ﷺ гІунтІизе

гъабун гьереси бицунев чиясдаса

жиндир зулму кІудияв чи шивха

вукІинев? Жив хІакълал исламияб

диналде ахІулевги вукІадго жинца гъеб ахІиялъе жаваб къечІого

гъев Аллагъасул ﷺ расул гьереси гъавун, Аллагъасул ﷺ

каламги гьереси гъабун жив хъвадарав чи вуго гъав.

ХІакълъунго Аллагъас битІараб нухалде тІоритІуларо куфру-

ширкалдалъун жидеца напсазе зулму гъабулел гІадамал.

8. Капурзабазе бокъун буго жидер хъубал

кІалазул гъуриялдалъун Аллагъасул ﷺ

диналъул нур свине гъабизе.

Гъел рельлъун руго жидеца бакълалдехун

ралагъун гъеб бакълалде хІухъел пулел гІадамазда, гъеб бакълул нур

свине гъабизе бокъун. ТІадегІанав Аллагъ жинца жиндир Исламияб

дин ракъалда тІад тІибитІизе гъабулев вуго кигІанго гъеб дин

капурзабазе рихун бугониги.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хІадисалда буго:

«ТІадегІанав Аллагъас дие кинабго ракъ сукІана (дида гъеб кинабго

бихъизе гъабуна), дида гъеб ракъалъул киналго рахълалги рихъана.

Дир умматалъул ханлъи шевезе буго гъеб Аллагъас ﷺ дида бихъизе

гъабураб ракъалъул рагІаллъабазде» - абун.

Гъаб аяталъул ва хІадисалъул магІна гъечІо дунялалда тІад капурчи

хутІизе гъечІо абураб. Гъелъул магІна буго Исламияб дин ракъалда

тІад загъираблъун букІине буго, гъелъул шаргІалда рекъон хІукмути

гъабизе буго абураб. Исламияб дин ва гъеб ккурал муъминзаби жал

бергъараллъун рукІине руго, гъезул хІужа-далилги хІакълал букІине

وَذَقَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ بَنِي إِسْرَءِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ

إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا

بِرَسُولٍ آتَانِي مِنْ بَعْدِي أَتَى اسْمُهُ أَهْمَدُ فَكَفَّ أَجَاءَهُمْ

بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّزْمِنٌ ﴿٦١﴾

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَى

إِلَى الْإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٦٢﴾

يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَقْوَامِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ

نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿٦٣﴾

буго. Жидер кІалзул дагІваталдалъун ва хвалчадул балалдалъун муъминзабаца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналде халкъ ахІизе буго ва гьел мужагьидал Къиямасеб къо цвезегІан рукІине руго.

9. Гъав ТІадегІанав Аллагъ вуго
жиндие гІбадат гъабизе гІадав нужер
БетІергъан, жинца хирияб Къуръанги
ва хІакъаб динги босун жиндир расул

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ
لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٩﴾

нужехъе витІарав, гъеб дин Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ киналго диназдаса
бергъине гъабизе, гъеб хІакъаб Исламияб дин бергъин мушриказе
цІакъ рихараб жо бугониги.

ХІакълъунго тІадегІанав Аллагъас жиндир Исламияб дин загъир
гъабуна. Киналго диназдаса гъеб бергъунги буго. Амма хІакъаб диналде
инкар ккурал гІадамал гІемерал руго. Гьел инкарчагІи кигІан гІемерал
ругониги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІакъаб дин хІакъаблъун хутІула. Меседил
горо роцнол гохІде реханиги меседил горолъун хутІулеб гІадин,
хІакъаб динги капурзабаца гьелда инкар ккуна абун батІуллъуларо.

10. Цо асхІабзабаца хирияв

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ تَجْرِئةٍ تُنَجِّبُكُم مِّنْ

аварагсда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абураб мехаль: «Я
расулаллагъи! Дуца нижеда лъазе гъабе
бишунго хайир цІикІІараб даран шиб
бугеб?» - абун, тІадегІанав Аллагъас гъаб аят ва гьалда хадур
ругел аяталги рештіине гьаруна:

عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿١٠﴾

Я гьал иман лъурал гІадамал! Дица нуж тІоритІилищ нуж жинца
унтизе гъабулеб жужахІалъул гІазабалдаса цІунулеб дараналда?

11. Нужеца тІадегІанав Аллагъасда ва

تَوَّابُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَيُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

гъесул расуласда иман лъе. Нужерго

يَأْمُرُكُمْ وَأَنْفُسُكُمْ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١﴾

магІишаталдалъун ва нужерго

напсаздалъун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе

ГІоло гъазаватги гъабе! Гъаб даран буго нуже бишунго хайир бугеб.
Нуж жо лъалел ва бичІІунел гІадамал ратани, нужеца гъеб иш
гъабе! Гъаб гІамал гъабун нуж хъвадани:

12. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужер церехун

يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا

гьарурал мунагъал чурила, ахираталда

الْأَنْهَارِ وَمَسْكِنٍ طَيِّبَةٍ فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ

нуж лъугъине гъарила жидеда жаниса

الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾

гІорал чвахулел алжаназул ахазукъ.

ЦІакъ берцинал ва лъикІал чІолел

бакІалги рукІина нуже даимго нуж жанир рукІунел алжаназда
жанир.

Гъаб рехсараб ажру буго цІакъ кІудияб бахьи буголъи ва лъикІІгъиялда кверщел бати.

13. Гъаб гурегби цогиги лъикІІгъи ва рохел буго нуже жиб цІакъ бокъулеб:

وَأُخْرَىٰ يُحِبُّونَهَا أَضْرَمَ مِنَ النَّارِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِيرٌ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан бугеб
тушбабазда тІад квербакъи буго гъеб ва
Исламияб дин бергъин ва загъирлъи буго.

Дуца муъминзабазда рохел бице, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъаб кІудияб рохелалдалъун. Дуниялалда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тушбабаздаса бергъиналъул рохел буго гъеб. Ахираталда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъиялъул ва алжаналъул рохелги буго.

Я гъал муъминзаби! Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тІалаб гъабун гъесул диналъе квербакъулеллъун кин ниль рукІунарел? Гъаб хирияб Къуръаналда иман лъураллъун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниль гъарун ругелъул гъаб хирияб Къуръаналда нахърилълъараллъун, гъелда гІамал гъабулеллъун шай ниль рукІунарел? Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин ракъалда букіине гъаби буго дуниялалда гъабулеб гІамалалъул бишунго тІадегІанаб макъам. Гъеб гІамал гъабурасе шолеб ажру-кириги гъеб макъамалда релълъараб тІадегІанаб буго. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тІалаб гъабун къватІиве вахъарав ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гІоло жигъад гъабурав чиясе кинабгІаги пащманлъи гъечІо. Гъесие Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кІиги лъикІІгъи ва рохел къотІи гъабун буго: дуниялалда бергъенлъи шун ва гъанимат шун рохи буго, ахираталда алжан шун рохиги буго. Дуниялъул рукъор гъазаваталда бергъинчІониги гъезие ахираталда алжан букіине букІин хІакъаб жо буго.

Ар-Рази абулев гІалимас абуна: «Жигъад гъаби абураб жо лъабго батІияб буго: тІоцебесеб буго: жиндаги жиндир напсалдаги гъоркъоб бугеб жигъад. Гъеб буго жиндир напс гъелъие бокъараб жоялдаса нахъе чІвай, шайтІаналъул нухда хъвадизе биччангутІи ва гъеб напс Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тІалаб гъабун хъвадиялда ахІи.

КІиабилеб жигъад буго: жиндаги халкъалдаги гъоркъоб бугеб. Гъелъул магІна буго гІадамазда кодоб бугеб жоялда хъул лъунгутІи, гъел гІадамаздехун гурхІел-рахІму гъаби.

Лъабабилеб буго: Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тушбабазда жигъад гъаби, жиндир боцІи-малалдалъун ва жиндирго напсалдалъунги. Гъаб буго жигъадалъул бишунго тІадегІанаб ва хирияб макъам. Гъаб макъамалдеги шоларо жиндирго напс квегъун, гъеб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тІалаб гъабулеб хІалалде бачун хадуб гурони»-абун.

14. Я гьал иман лъурал гIадамал!

Нуж Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе

квербакъулеллгун рукIа! ГIиса аварагас

عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир асхIабзаби хIавариюназда

абураб гIадин: «Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин

халкъалгъухъ швезабизе ва гъеб диналъе

квербакъи гъабизе дие квербакъулев чи

шив вугев?» - абун, гьел хIавариюназ

абуна: «Ниж руго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе квербакъулел

гIадамал» - абун.

Нужги гьел ГIисал عَلَيْهِ السَّلَامُ асхIабзаби гIадин аварагасул ахIиялъе жаваб

гъабураллгун ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе квербакъи гъабулеллгун

рукIа. Гъаб бануисраилазул цо къукъаялъ Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ

гъесул расул ГIиса аварагасдаги عَلَيْهِ السَّلَامُ иман лъуна, цоги къукъа

инкар ккунги чIана. Дица жидеца иман лъураб къукъаялъе

квербакъи гъабуна жидер тушбабаздаса гьел бергъине ва гьел

муъминзаби жал бергъаралги лъугъана.

Жидер хIужа-далилалдалгун гьел бергъарал руго киналго капурзабазул

къукъабаздаса. Гъев ГIиса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ уммат чанго къукъаялде

рикъана ва гьел мушрикалгун лъугъана: цояз ГIиса аллагъ вуго абун,

цояз гъев Аллагъасул вас вуго абун, цогидаз Аллагъ лъабго жоялдаса

данде гъавурав вуго абун: эменги, васги, рухIулкъудусги данделъарав

чи вуго Аллагъ абун. Аллагъ гIадегIанав вуго ва жив вацIадав вуго

жиндир лъимал рукIиналдаса ва жиндие гIахъалчи вукIиналдаса.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалгун Сурагу Ссафалгун тафсир ва

таржама хъван гIубана.

Кинабго рещи ва шукру гIадегIанав Аллагъасе буго.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا أَصْرًا لِلّٰهِ كَمَا قَالَ

عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنصَارِي إِلَى اللّٰهِ

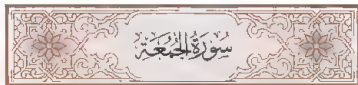
قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَصْرَاءُ اللّٰهِ فَمَا مَنَّتْ طَائِفَةٌ

مِّنْ بَنِي إِسْرَءِيلَ وَكَفَرَتْ طَائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ

ءَامَنُوا عَلَىٰ عَدُوِّهِمْ فَاصْبِرُوا طَائِفَتَيْنِ ۚ

62. Суратул Жумг'ат

Мадинаялда рецт'ине г'абураб, жинг'ада жаниб аңц'ила цо аят бугеб.

Мадинаялда рецт'ине г'абураб бугел'ул, г'аб сураталда жанир шарг'иял х'укмаби ришун руго. Аслияб х'укмуги рузман к'ояль балеб какал'ул буго: г'еб рузманалда бусурбаби дандел'изе ккей ва г'еб к'ояль Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсеялде, г'есие г'ибадат г'абиялде руссине ккей бишун буго. П'адег'анав Аллагъасе кинабго махлук'аль тасбих'и г'абулебл'и бишун хадуб, Аллагъасул свалат салам л'еяв Мух'аммад авараг кинабго халк'алье рах'матл'ун вит'арав вук'ин баян г'абун буго.

Яг'удиязул бицен г'абун буго: г'ез х'акъаб дин тей ва тавраталда г'амал г'абиялдаса г'ел руссин бишун. Суратал'ул ахиралда, иман заг'ипал г'адамазул мисал бачун, г'езда рел'ьт'ун рук'иналдаса ц'уне абун амруги г'абулеб буго.

Жив гурх'улев, гурх'ел г'амав
Аллагъасул ц'аралдаг'ун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. П'адег'анав Аллагъасе жидеца тасбих'и г'абулеб буго зобалаздаги рак'ялдаги бугеб кинабго махлукъ.

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
الْمَلَائِكَةُ الْقُدُّوسُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾

Кинабго махлук'аль'ул ханл'ун жив вугев г'ев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, жив кинабго мукъсанл'и, заг'ипл'иялдаса вац'и'адав, жиндир гуч ва к'уват берг'арав, жиндир х'укму-к'адарал'уль жив г'адилав, цо маслах'ат ва мунпаг'ат бугеб жо гурони жинца г'абуларев.

2. Г'ев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужеца жиндие г'ибадат г'абизе г'адав нужер бет'ерг'ан, жинца х'вай-ц'али г'еч'ел г'арабиязда г'ездаго г'орк'ьоса расул вит'арав, жинца г'езие Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ к'ур'янал'ул аятаг' ц'алулев, жинца г'ел купру-ширкал'ул чорокл'иялдаса рац'и'адги г'ярулев. Жинца г'езда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам К'ур'янги л'язе г'абулев, жиб бац'и'адаб суннатги л'язе г'абулев, г'ел г'адамал жидех'е авараг

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو
عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ
مُبِينٍ ﴿٢﴾

вит'изег'ан цереккун баянаб к'осинал'уль рук'ларал ругониги.

Аллағасул свалат-салам лъеяв МухIаммад авараг витIана аварагзаби
 عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъечIого гIемер заман араб, кинабго халкъ купру-ширкалде
 буссараб, жагъилияб заманаялъ. Гъев жидеда гъоркъоса витIарал
 Iарабиялги жидехъе ИсмагIил аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хадув цониги авараг
 вачIинчIел, хъанчие лагълъи гъабулел Iадамал рукIана. Гъев хирияв
 авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Iарабиязде витIана абураб рагIиялъул магIна буго
 гъел хира гъари ва гъезул аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъ рилълъиналде
 къасд ккезаби. Аллағасул свалат-салам лъеяв МухIаммад авараг
 цохIо Iарабиязде витIарав гъечIо. Гъев вуго киналниги Iадамаздеги
 женаздеги жив витIарав, аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ахирав ва бищун хирияв
 авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Жинда Аллағасул салам лъеяв Ибрагъим аварагас кагIба рукъги
 бан, жиндир вас ИсмагIил авараг عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъеб Iараб ракъалда тана
 гъеб къавм Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун, гъесие гIибадат гъабиялде жинца
 ахIулевлъун. Гъелдаса гIемер заман ун хадуб, Iарабияз хIакъаб
 исламиябдин хисана ва хъанчие лагълъи гъабулеб къавмлъунлъугъана.
 Инжил-тавраталъул агълуялъги гъел Аллағасул جَلَّ جَلَالُهُ тIахъал жиде
 бокухъе хисизе гъаруна ва гъелги, чанго батIиял къокъаби лъугъун,
 купру-ширкалде руссана. Гъеб хIалалда ругел Iадамазде ва женазде
 витIарав авараг вуго МухIаммад, жинда Аллағасул свалат-салам
 лъеяв.

3. Гъав авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ витIулеб мехаль
 рукинчIел, гъелдаса хадур жал рукулунел
 киналго Iарабияздеги Iажамияздеги
 витIаравги вуго гъав МухIаммад авараг
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир гуч бергъарав, жиндир пиша хIакимияв
 хан вуго.

4. Гъаб МухIаммад аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 къураб хиралъи ва тIокIлъи Аллағасул
 جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан буго ва Аллагъас
 جَلَّ جَلَالُهُ гъеб жиндие бокъарав чиясе къола. Гъев
 Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго цIакъ кIудияб хиралъи-тIокIлъиялъул бетIергъан.

5. Жидехъе таврат къурал ва гъелда
 Iамал гъабе абун амруги гъабурал,
 цинги жидеца гъеб тавраталда Iамал
 гъабичIел Iадамазул мисал буго жинда
 тIад лъун гIемерал тIахъал раччун
 ругеб хIамаялъул мисал.

وَالْآخَرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ وَهُوَ الْعَزِيزُ
 الْحَكِيمُ ﴿٣﴾

ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو
 الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٤﴾

مَثَلُ الَّذِينَ حُمِلُوا التَّوْرَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا
 كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا بِئْسَ مَثَلُ
 الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بِعَاثِتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا
 يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥﴾

Гъеб х'амааялъе жиндир муг'алда т'ад ругел т'ахъаздаса, жиб свакай гуреб, цоги мунпаг'ат шолареб г'адин, тавраталда г'амал г'абич'ел яг'удиязег'и, ахираталда жиде жужах'алъул г'лазб бук'ин гуреб, шибго мунпаг'ат г'еч'ю гъеб таврат жидеде рещ'т'ана абураб раг'иялдаса.

Ц'акъ квешаб мисал бугоха г'аб жидеца Аллаг'асул ﷺ аятазда инкар кколеб къавмалъе бачараб. Т'адег'анав Аллаг'ас х'акъаб диналда т'орит'уларо жидеца купру-ширкалдаг'ун жидерго напсазе зулму г'абулел г'адамал.

Жидехъе расулги вит'ун, т'ехъги рещ'т'ине г'абун, х'акъаб дин босе абун амру г'абураб мехалъ жидеца гъеб дин босич'ел ва г'елда г'амал г'абич'ел г'адамал жидерго купруялда тола Аллаг'ас ﷺ, гъезда х'алги г'абун гъеб исламияб дин босизе г'абуларо. Гъедин тана Т'адег'анав Аллаг'ас яг'удиялги насраниялги жидеца инжил-тавраталда г'амал г'абич'елб мехалъ ва гъезда жиндир сипатал рицарав, жинда нахърильг'а абун амру г'абурав Мух'аммад авараг' ﷺ гъез гъереси г'авураб мехалъ, гъесда рещ'т'араб къуръанги рит'ухъ г'абич'елб мехалъ.

6. Дуца абе Мух'аммад ﷺ :

«Я г'ал яг'удиял! Нужеца абулеб батани нуж ругин цог'идаб кинабго

халк'алдаса Аллаг'асе ﷺ рок'улел

г'адамал абун, нужер хвалде х'ул лъеха

гъеб нужер раг'иялъулъ нуж рит'ухъал ратани»-абун.

Аллаг'асе ﷺ жал рок'улел г'адамазе Аллаг'ги ﷺ вокъизе ккола ва гъев Аллаг'асда ﷺ дандч'ивазе г'ашик'ьл'ун рук'ине ккола. Нуж гъедин рук'аха ва нужеда хехго холел анищ абун раклалде кка.

7. Гъел яг'удиязул к'идаго хвалиде х'ул лъоларо, гъел ц'акъ х'инк'ьун рук'луна жидеде т'аде хвел бач'иналдаса.

Гъелье сабаб буго гъез Аллаг'асде

инкар кквей, гъесул русулал ﷺ гъереси гъари ва цог'иги к'удиял мунаг'алги пасалъабиги гъари. Аллаг' ﷺ жинда залимал ва зулмуял г'адамазул х'ал лъалев вуго.

Гъал аятад рещ'т'ине гъариялъе сабаб буго яг'удияз жал Аллаг'асе ﷺ бишунго рок'улел г'адамал ругин, жидер г'емерал аваразабиги ﷺ рук'анин, жал гурони алжаналде жанирги лъуг'ине гъеч'ин абун аби. Гъезул раг'и гъереси г'абун рещ'т'ине гъаруна Т'адег'анав

قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَآؤُنَا إِن رَّعِمْتُمْ أَنَا كُ
أُولَآءِ يَآئِلَهُ مِن دُونِ النَّاسِ فَتَمَمُوا أَلَمُوتَ
إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦﴾

وَلَا يَسْمَوْنَہٗ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيہُمْ وَأَلَّہُ
عَلِيمٌ بِأَظْلَمِیَّتِ ﴿٧﴾

Аллағьас ғьал аятал.

8. Дуца абе Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ !

ХІакълъунго нуж жиндаса лъутулеблъун
бугеб хвел чара ғьечІого нужеда

дандчІвазе бугеб буго. Ғьелдаса рорчІизе

бакІ ғьечІо. Цинги, къямасеб къяоль,

нуж руссине ғьаризе руго жинда кинабго ғьаибабги зағьирабги

жо лъалев бетІерґьан Аллағьасде ва ғьениб нужеда бицине буго

нужеца дунялалда ғьабураб кинабго ґамал.

Нужер ґадилаб хІисаб-мизан ғьабизе буго ва щивасе жиндир

ґамалалда рекъараб жазағи ғьабизе буго.

9. Я ғьал иман лъурал ґадамал!

Рузман къяоль къялъул ґужалда, нуж

рузманалъул как базе ахІараб мехаль,

нужеца даран-базар ва цогидаб хІалтІи

жибго те ва нужеца хехлъи ғьабе

Аллағьасе جَلَّ جَلَالُهُ как базе ва ғьев рехсезе масжидалде ине. Ғьеб

нужер ахираталъе цІакъ лъикІаб ґамал буго.

Дунялалъул рукъобги нужеє баракат буголђи швела. Нуж нужеда

жо лъалел ґадамал ратани нужеца ғьаб амру тІубазе ғьабе.

10. Нужеца как бараб мехаль нуж

рикъа-рихе ва нужер хъулухъазде ва

даран-базаралде а, ва Аллағьасул جَلَّ جَلَالُهُ

цІоб-рахІматалдаса хІалалаб, бацІадаб

ризкыги тІалаб ғьабе. Ва нужеца

кинабго мехаль ва кинабго хІалалъ Аллағь جَلَّ جَلَالُهُ рехсей ґемер

ғьабе.

Нуж Аллағьги جَلَّ جَلَالُهُ кІочон дунял ғьабулездаса рукІунге. Аллағьас

جَلَّ جَلَالُهُ къураб жо гурони нужеє щвезе ғьечІо. Нужер рорта-хъетиялъ

Аллағьасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукму-къадар хисизе ғьабуларо. Аллағьас جَلَّ جَلَالُهُ

ва ғьесул расулас бихъизе ғьабураб хІалалъ нуж хъвадани, **нужер**

лъикІлъиялда кверщел батизе буго.

11. Муъминзабаул цо къякъялда

даран-базар ғьабизе цо къяпила

бачІунеб букІин лъараб мехаль, ғьезул

ахІи-хІур ва махсаро-хочІ бихъараб

мехаль ғьел ғьеб къяпилаялде данде

чІвазе рекерун ана, мунги тана я ғьав авараг дурго минбаралда

قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ،

مُلَاقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عِلَاقِ الْعَذَابِ

وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ

الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ

ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩﴾

فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي

الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا

اللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٠﴾

وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ

فَإِذَا قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ اللَّهْوِ وَمَنْ

الْتَجَرَ فَلَهُ خَيْرٌ مِنَ الرَّحْمَنِ ﴿١١﴾

т'лад вах'юн ч'ун вугеб х'алалъ.

Гьел жидер иман заг'ипал, сабру даг'ал, дуњалал'ул даран-базар ахиратал'улалдаса жидеца цебе г'абулел г'адамазда дуца абе, Мух'аммад ﷺ : ахираталда Аллаг'асда ﷻ ask'Job бугеб ажру-кири ц'акъ л'ык'лаб буго г'аб дуњалал'ул даран-базаралдаса ва махсаро-хоч'алдаса. Г'ев Аллаг'ыи ﷻ вуго бищунго л'ык'лаб Разикъ»-абун. Кинабго ризк'и Аллаг'асул ﷻ буго ва г'ес к'ураб жо гурони цониги инсанасе бук'унаро. Г'един бугел'ул нужеца г'еб ризк'и швеялде нух баче Аллаг' ﷻ разил'и т'алаб г'абун, л'ык'лаб г'амал г'абун. Г'еб буго ризк'и г'ат'ил'биял'е бищунго мух'канаб сабаб.

Тафсирал'ул г'алимзабаца абуна: «Мадинаял'ул аг'лу бак'юн бугеб заман бук'ана г'аб аяталъ жиндир бицен г'абураб, асх'лабзаби к'япилаялде данде рекерун араб заман. Г'еб к'япила бук'ана Шамалдаса кванил ниг'матал росун бач'унеб. К'япила шаг'аралде щвараб мехалъ г'езул г'адат бук'ана к'яли к'ябун ва г'яракъ г'абун жал рач'ин л'язе г'абулеб»-абун.

Ибну Касирица абуна: «Г'аб иш к'караб заман буго Аллаг'асул ﷻ свалат салам л'еяв аварасе рузманал'ул как цебе бан, хадуб хут'ба г'абулеб бук'араб заман: г'идал'ул как балеб мехалъ г'абулеб г'адин. Рузманал'ул какги бан хут'ба г'абизе абун аварасе ﷻ минбаралде вахараб мехалъ бач'ана г'еб к'япила шаг'аралде жанибе ва г'ель'ул ах'и-х'лур раг'араб мехалъ г'емерисел асх'лабзаби масжидалдаса к'ват'ире ана»-абун.

Г'аб рузманк'оял'ул хирал'и бицарал г'емерал х'ладисал руго. Г'еб к'оялъ г'абураб г'ибадатал'ул ажру-кириги ц'акъ к'лудияб бук'уна. Рузман к'оялъ черхги чурун бащ'ладаб, берцинаб рет'елги рет'ун, г'уинаб мах'ги г'абун радалго вах'ун масжидалдаги ун г'енив Аллаг'асе ﷻ г'ибадат г'абизе г'одов ч'ларав му'минчи вуго жинца Аллаг'ыи ﷻ г'есул расулги разил'и т'алаб г'абулев, г'езул амру т'убалев чи. Рузманалде ине хехл'и г'абе абаруб раг'иял'ул маг'на г'еч'ло вежерун г'ениве а абураб. Г'ель'ул маг'на буго рузманк'о бач'арабго г'еб рузманалде ине к'ясд г'абе ва х'ладурл'и г'абе абураб.

Т'адег'анав Аллаг'асул тавфик'алдал'ун Суратул Жумг'атал'ул тафсир ва таржама х'ван т'убана.

Кинабго рец'ги г'ев Аллаг'асе ﷻ буго.

63. Суратул Мунафикъун

سُورَةُ الْمُنَافِقِينَ

Гъаб сураталда жанирги шаргъиял хӀукмаби рицунел руго. Аслияб бакӀ кколеб буго мунафикъал бихъиназул ва руччабазул сипатал рициналъ, гъезул хӀиллалаял, къабихӀал пишаби къватӀир чӀвазе гъариялъги.

Сураталъул ахиралда муъминзабазе хӀинкъи кӀолеб буго дунял тӀалаб гъабиялде машгъуллъиялдаса, гъелъул берцинлъабаз ва лазатаз гуккун Аллагъги ﷺ ахиратги кӀочон рукӀиналдасаги. Гъедин рукӀин буго мунапикъзабазул тӀабигӀат.

Аллагъ ﷺ разилъи тӀалаб гъабун жидер боцӀи садакъаялъе ва напакъаялъе къеялдеги ахӀулел руго, гъеб къезе рес гъечӀеб кӀо тӀаде бачӀун гъел пацманлъилелде цебего.

Мунапикъзаби Маккаялда ругеб мехалъ букӀараб къукъа гъечӀо. Гъенир я бусурбаби, я муширикал рукӀана. Гъел мунапикъзаби раккана Мадинаялде цвараб мехалъ ва Исламияб дин бергъине, гъелъул ракъ ва къуват цӀикӀкӀине лъугъараб мехалъ.

Гъел руго жидерго напс цӀуни гурони чорхоль бахӀарчилъи гъечӀел, жидер къадру-къиматалъул кӀвар гъечӀел, хӀалихъатал гӀадамал. Гъеб къукъа гъанже цӀакъго гӀемерлъун буго. ХӀакъикъиял муъминзаби цӀакъго дагълъун руго. Аллагъасдаса ﷺ хӀинкъиги тун, гӀадамаздаса хӀинкъи тӀаса бицун буго, Аллагъ ﷺ разилъи тӀалаб гъабичӀого гӀадамал разилъи тӀалаб гъабулеб буго.

Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Аллагъасул цӀаралдальун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Мунапикъзаби духъе рачӀараб мехалъ гъез дуде абулеб буго,
МухӀаммад ﷺ: «Нижеца нугӀлъи гъабулеб бугин хӀакъълъунго мун Аллагъасул ﷺ расул вукӀиналъе»- абун. ГӀадегӀанав Аллагъ жинда лъалев вуго мун гъесул расул вукӀин.

Гъесие гӀадамазул нугӀлъи хӀажат гъечӀо гъеб амру тасдикъ гъабизе. Аллагъ ﷺ жинца нугӀлъи гъабулев вуго хӀакъълъунго гъел мунапикъзаби жидеца гъереси бицунел рукӀиналъе. КӀалалъ мун

إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ أَكْذِبُونَ ﴿١﴾

расулаллагъ вуго абун абуниги, гъезул рекъель дуда иман лъей гъечӀо. Гъел руго мунги муъминзабиги жидеца гуккулел абун, амма гъез жидерго напсал руго гуккулел ва махсароде гъарулел.

2. Жидер гъересияб гъа гъедиги гъез ккун буго бусурбабаца жал чӀвачӀого рукӀиналъе сабаблъун.

اتَّخَذُوا اٰيْمَنَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ
اَللّٰهِ اِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٤﴾

Нижги иман лъурал руго абун Аллагъасул

جَلَّ جَلَالُهُ цӀаралдальун гъересияб гъа гъедулеб буго. Цинги Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеялдаса жидеца гӀадамалги нахъе чӀвалел руго. Жигъад гъабиялдаса ва МухӀаммад аварагасда صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъ рильтъиналдасаги гӀадамал нахъе чӀвалел руго. Жалги бусурбаби руго абун гъаял гъедун гъел кӀалгъараб мехаль ва жигъадалде инчӀого чӀеялъе батӀи-батӀиял сабабал рицун гъел рагъдеги рахъинчӀеб мехаль, гъезда нахърильтъун жидер иман загӀипал муъминзабиги гъелгун цадахъ рукъор чӀолел рукӀана. ХӀакълъунго Гъел мунапикъзаби руго жидеца гъабулеб гӀамал цӀакъ квешал гӀадамал.

3. ХӀакълъунго гъеб квешаб гӀамал ва гъересияб гъа гъеди гъез гъабулеб буго жидер мацӀаздальун иман лъун букӀиналъ ва рекъель иман гъечӀолъиялъ. Гъезул ракӀазда гӀад мугъру чӀван буго гъезда жанибе иман лъугъунареб хӀалалъ ва гъел руго жидеда щибго хӀакъаб жо бичӀчӀунареб гӀадамал.

ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ ءَامَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ
فَهُمْ لَا يَفْقَهُوْنَ ﴿٦٥﴾

4. Дуда гъел мунапикъзаби рихъараб мехаль мун гъезул чурхдуз гӀажайблъизе гъавулев вуго. Гъел руго гӀорцӀарал, къариял, берцинал ва кутакал.

* وَاِذْ اٰتَيْنَاهُمْ نِعْمَتَكَ اَجْسَامُهُمْ وَان يَقُولُوا
نَسْمَعُ لِقَوْلِهِمْ كَانَتْهُمْ حُسْبٌ مُّسْتَدَّةٌ
يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ هُمُ الْعٰدُوْنَ
فَاَحْذَرْتَهُمْ فَنَقَلَهُمُ اللّٰهُ اَنۢى يُؤَفِّكُوۡتَ ﴿٦٦﴾

Гъел кӀалгъараб мехаль дуге гъезухъ

гӀенеккизеге бокулеб буго, гъезул калам

пасихӀаб ва берцинаб букӀун. Гъезул хӀакъикъят буго цо къеда аскӀор рахъун чӀезе гъарурал цӀулал рахазда рельтъун. Гъезул щибго гӀакълу гъечӀо, гӀелмуги гъечӀо. РухӀ гъечӀеб черх буго гъезул, гӀакълу гъечӀеб къаркъалаги буго. Кинабго борхараб гъаракъ жидедехун ахӀулеб буго абун ккола гъезда, гъел хӀинкъулел, бахӀарчилъи гъечӀел рукӀиналъ. Гъал руго унго-унгоял муъминзабазул тушбаби. Нуж гъезул хӀиллаялдаса цӀуне! Жидеда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ццим бахъаял ва жал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гӀодорегӀан гъареял! Гъел мунапикъзаби хӀакъаб динул исламалдаса кирехун руссунел ругел?!

Жинда Аллагъ разильаяв имам АхІмадица Абу-Гъурайратидаса бицараб хІадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас абун: «мунапикъзаби ратІа гъаризе лъалел сипатал руго: гъез салам кьолеб мехаль лагІнат кьола (клалаль салам кьолеб хІал гъабун раклаль лагІнат кьола). Гъезул тІагІламги бикъараб, хІал гъабун бахъараб букІуна. Давла босараб мехаль гъелгъулгъи жидеца хІилла гъабула, гъелдаса бикъизе, бахчизе яхІ бахъула. Гъел масжидалдеги гІагарлъуларо гъениб квешаб хабар бицине гурони, как базеги гъел рачІунаро ахиралда гурони. ЧІухІун, гІамал кІодолгъун рукІуна. Жал гІадамазда рекъоларо, гІадамал жидедаги рекъоларо. Сардилъ гъел хІехъалгІадин рукІуна (щибго гІибадат гъабуларо), къадги гъел хъвадулел ва ахІдолел рукІуна» – абун.

5. Мунапикъзабазде абураб мехаль нуж **وَإِذَا قِيلَ لَهُمَّ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ**
 аварасасухъе **رَاحِا**, гъес нужер **لَوْأَوْزَوْا وَسْهُمْ وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُمْ**
 мунагъал рахчи тІалаб гъабила абун, **مُسْتَكْبِرُونَ**
 гъез жидер бутІрул дорехун руссине
 гъарула ва дуда гъел рихъизе руго
 хІакъаб жоялдаса жал руссаралгъун ва жидеца гІамалкІодолгъи
 гъабулелгъун.

6. Гъезие щибго мунпагІат гъабуларо, **سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ**
 МухІаммад **تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ**
 мунагъал рахчи тІалаб гъабуниги, **لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ**
 гъабичІого таниги. Гъезул Аллагъас **عَلَّاهُ**
 кІадаго мунагъал рахчуларо.
 ХІакъългъунго Аллагъас Исламияб диналда тІобитІуларо
 пасикъаб, мунафикъаб къавм.

7. Гъел мунапикъзаби руго жидеца **هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلَيَّ مِنْ عِنْدَ**
 абулел Мадинаялгъул ансаразда: **رَسُولِ اللَّهِ حَتَّىٰ يَنْقَضُوا وَلِلَّهِ خَزَائِنُ**
 «Нужеца напакъа кьоге ва квербакъи **السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا**
 гъабуге Аллагъасул **يَقْقَهُونَ**
 расулгун **يَقْقَهُونَ**
 цадахъ ругел асхІабзабазе, гъел
 гъаб Мадинаялдаса нахъе ине» - абун.
 ТІадегІанав Аллагъасе буго зобал-
 ракъазул ханлгъи ва хазина.

Гъеб Аллагъас **عَلَّاهُ** жиндие бокъарасе кьола. Кинниги Гъеб амру
 жидеда бичІІунаренел руго мунапикъзаби. Гъезда раклалде кколеб
 буго жидеца напакъа къечІони ва квербакъи гъабичІони, Аллагъасул
 расулги **عَلَّاهُ** гъесул асхІабзабиги гІадада хвела абун.

8. Гьел мунапикъзабаца жеги абулеб

буго: « Ниж гьаб гъазаваталдаса

тIад руссун Мадинаялде швани, гьeб

Мадинаялдаса къватIире къотIизе

руго жидер къадру бугел тIадамаз

жал тIодорегIанал тIадамал»-абун.

ТIадегIанав Аллагъасе буго кинабго тIадегIантIи ва къадру-
кIодолтIи.

Гьединго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расуласеги, киналго муъминзабазеги
буго, тIадегIантIи ва къадру кIодолтIи. Кинниги гьeб иш гьедин
букIинги лъалеб гьeчIо гьел мунапикъзабада.

Гьаб микъго аят рeштIине гьабиялъе сабаб бицун абуна: Аллагъасул
свалат салам лъеяв аварaгас бану-мустIаликъ абулеб къавмалде
гъазават гьабулеб мехаль цо лъим бугеб бакIалда тIадамал тIаде
руссун, цоцаль тунка-тIуси ккана ва цо мугъажиразул чияс ансариясда
къабуна. Цинги гъез ахIи-xIур гьабуна цоцаль рагъдезе тIагарлъун
рукIана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгас, гьаб щиб жагъилияб
ахIи абун гьел тIодоре руссине гъаруна. Гьeб хабар рагIараб мехаль
мунапикъазул бишунго кIудияв тIабдуллагъ ибну Салулица абуна:
«Унго гьабунишха мугъажираца гьeб xIалтIи! Валлагъи гъезулги
нилъерги мисал буго нилъер умумузул кициялда рекъон: «Дуца
гъве къара гъабе дудего данде багъизе» - абураб. БичасхIаги гьаб
гъазаваталдаса Мадинаялде руссани гьел тIодорегIанал МухIаммадги
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьевгун цадахъ ругел мугъажиралги къватIир къотIизе руго
жидер къадру бугел Мадинаялъул тIадамаз!» - абун.

Хадубги гьес жиндир къавмалда абуна: «Гьал мугъажирал Мадинаялда
чIун руго нужеца гъезие квербакъи гьабулеб букIиналъ. Нужеца
квербакъи гьабиги, гъезие напакъа къейги тани, гьел Мадинаялдаса
лъутун ине руго» - абун. Гьeб хабар жинда рагIарав Зайд ибну Аркъам
абулев асхIабас гьeб аварaгасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бицана. Жинца бицараб хабар
аварaгасде صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ швараблъи лъараб мехаль гьев тIабдуллагъ ибну
Салул аварaгасухъе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вачIана ва гъа гьедун жинца гьeб хабар
бицинчIо абун кIалъана. Жинца Зайд ибну Аркъам гьереси бишунев
чилъун гъавуна. Гьeб гъазаваталдаса тIадруссун рачIунеб мехаль нухда
сордо базе чIараб бакIалда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир расуласда
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьал аяталги рeштIине гъаруна.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaг ва гьесул асхIабзаби Мадинаялде
швараб мехаль дов тIабдуллагъ ибну Салулил вас тIабдуллагъ жинца
хвалченги бахъун Мадинаялъул рагъдухъ чIана, жинда аскIоса унел

يَقُولُونَ لَيْنَ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ
لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ
وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ
الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٣﴾

асхІабзабиги рукІана. Жиндир эмен тІаде швараб мехаль тІабдуллагыица абуна: «Нуж нахье кѣае! Валлагыи мун Мадинаялде жаниве лѣугыине гьечІо дие Аллагъасул расулас ﷺ изну кѣун гурони!» - абун. Аллагъасул свалат салам лѣеяв авараг тІаде швараб мехаль гьес изну кѣун тІабдуллагъ ибну Салул Мадинаялде жаниве виччана.

Жинда Аллагъ разилъаяв тІумар асхІабас абидал: «Дун гьев мунапикъасул бетІер кѣотІизе виччай» - абун, аварагас ﷺ абуна: «ЧІвачІого те гьев! Дие бокѣун гьечІо тІадамал кІалъазе аварагас ﷺ жиндирго асхІабзаби чІвалел руго» - абун.

Аллагъасул свалат салам лѣеяв аварасухье ибну Салулил вас тІабдуллагъ вачІана ва гьес абуна: «Я расулаллагыи! Дида рагІана дуца дир эмен чІвазехъин вуго абун. Дие изну кѣе гьесул бетІер босун духье вачІине. Дида кІвезе гьечІо жинца гьев чІварав чиясда валагыизе» - абун. Аварагас ﷺ абуна: «Нилъеца гьесда гурхІел гъабила ва гьев нилъгун цадахъ вугевгІан мехаль живго тела» - абун.

Нужеца пикру гъабе, бусурбаби, хирияв аварагасул ﷺ сиясаталѣул, гьесул гІакълу камиллѣиялѣул. Жакъасел бусурбаби кантІизе тІураб вагІза буго гъаб хабаралѣулѣ. Цо-цазул гІайибал цІехейги тун бусурбаби цолъизе мех шун гьечІодай!?

9. Я гъал иман лѣурал тІадамал! Нуж машгъул гьаруге нужер магІишаталь ва лѣимал-хъизаналь Аллагъ ﷻ рехсеялдаса ва гьесие тІибадат гъабиялдаса. Гьев Аллагъасе ﷻ тІибадат гъабиялдаса дунялаль жал машгъул гьарурал тІадамал руго ахираталда жал чІорого хутІарал тІадамал.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءٰمَنُوْا لَا تُلٰهِكُمْ اَمْوَالُكُمْ وَلَا اَوْلٰدُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْخٰسِرُوْنَ ۝٩

10. Ва нужеца Аллагъ ﷻ разилъи тІалаб гъабун нужер боцІи-мал садакъаде кѣе нужеде тІаде хвел бачІинелде себе. Гьѣб хвел бачІараб мехаль жинца садакъа-хайрат гъабичІев чияс абизе буго: «Я дир бетІергъан абун. Дун дагъав нахье вахъун толев аниш хвезе гъавичІого, дица садакъа кѣезе ва лѣикІаб тІамал гъабулездаса дунги вукІине» - абун.

وَأَنْفِقُوا مِنْ مَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَّ أَحَدَكُمْ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِيْ إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيْبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُنْ مِنَ الصّٰلِحِيْنَ ۝١٠

11. Жиндир тІажал тІаде швараб напс Аллагъас ﷻ нахье бахъун толаро ва гьѣб хвезе гъабула. Гьѣв Аллагъ ﷻ жинда лѣалев вуго нужеца гъабулеб

وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللّٰهُ نَفْسًا إِذَا جَآءَ أَجَلُهَا ۚ وَاللّٰهُ خَبِيْرٌ بِمَا تَعْمَلُوْنَ ۝١١

кинабго гIамал ва гьелда рекъараб жазаъ жинца нужеа гъабизе бугевги вуго.

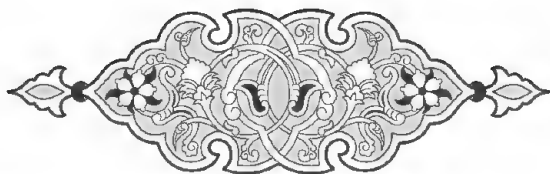
Жинда Аллагъ разилъаяв Ибну ГIаббасица абуна: «Жиндир боцIи-мал бугев чи жив КагIба рукъалде хIеж гъабизе ине ГIолеб къадар, цинги жив хIежалде инчIев, гьединго паризаяб закат бахъизе гIураб боцIи-мал бугев, жинца гъеб закатги бахъичIев чи, жив холеб мехаль гьесул хьул лъола жив хвезе гъавичIого толев анищ гъеб боцIи-малалъул жинда тIад бугеб хIакъ тIубазегIан» - абун.

Цоги ГIалимзабаца абуна: инсанас жиндир напсалъул къадру гъабиги, гъев жиндир напсалдаса чIухIинги цого жо гъечIо. Инсанас напсалъул къадру гъабизе ккола, гъеб напс гIодобегIанлъулеб гIамал гъабизе бегъуларо. Ва амма инсан жиндир напсалдаса чIухIизе бегъуларо.

Инсанас напсалъул къадру гъаби буго жинда жиндир напсалъул хIакъикъат лъараб заман. Инсан жиндир напсалдаса чIухIи буго гьесда жиндир напсалъул хIакъикъат лъан гутIи. Жинда Аллагъ разилъаяв ГIалиасхIабасул вас ХIасанида абуна: «ГIадамаз абулеб буго мун чIухIарав, дурго напс кIодо гъабулев чи вуго»-абун. ХIасаница абуна: «Диль чIухIи гъечIо, диль буго бусурманчиясул къадру буголъи»-абун. Цинги жинца гъаб аятги цIалана (8 абилеб аят).

Аллагъасул ﷻ тавфикъалдалъун Суратул Мунафикъуналъул тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецци ГIадегIанав Аллагъасе буго.

64. Сурату Ттагъабун

سُورَةُ التَّغَابُنِ

Мадинаялда жиьб рецтӀине гъабураб, жинда жаниб аниџила микъго аят бугеб.

Гъаб сурат Мадинаялда рецтӀине гъабураб бугониги, гъалда жанир исламияб динатӀул аслаби рициналда тӀадчӀей гъабун буго. ТӀадегӀанав Аллагъасул къадру кӀодолти бицун хадуб гъев Аллагъасда ﷻ иман лъурал муъминзабазул ва гъесда инкар ккурал капурзабазул ситат бицун буго.

Цересел умматазул хабар бицун, жидеца аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام гьереси гъарураб мехалъ гъезда рецтӀине гъабураб гӀазабалъулги бицен гъабун буго.

Муширикаца инкар кколеб бугониги хварал тӀаде рахъине гъари ва хӀисаб-мизан гъаби хӀакъаб жо букӀинги баян гъабун буго. Аллагъасе ﷻ тӀагӀлат гӀибадат гъабиялдаӀун амру гъабигун цадахъ, жиндирго хъизан-лъималазул цо тайпа инсанасул туцбаби рукӀин баян гъабулеб буго: гъеб хъизаналъ инсан нахъе чӀвала Аллагъасул ﷻ динатӀе гӀоло гъижра гъабиялдаса ва жигъад гъабиялдаса.

Сураталъул ахиралда Аллагъасул ﷻ дин тӀадегӀан гъабиялӀе гӀоло напакъа къеялдаӀун амру гъабулеб буго, бахиллъиялдаса цӀуне абун нагъю гъабулебги буго.

Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Аллагъасул цӀаралдаӀун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Зобалаздаги ракъалдаги бугеб кинабго махлукъ жинца тӀадегӀанав Аллагъасе тасбихӀ гъабулеб буго. Гъев Аллагъасе ﷻ буго тӀубараб ханлъи ва кинабго рецци.

Гъев Аллагъ ﷻ вуго жиндир кинабго жоялда хӀалкӀолъи бугев, жиндие бокъараб жо гъабизе гъев щибго жоялӀ нахъе чӀваларо.

2. ТӀадегӀанав Аллагъ вуго жинца нуж рижарав. Нужедасан цо къукъа жидеца Аллагъасде ﷻ иман лъолеб буго.

Цогидаб къокъа жидеца Аллагъасде ﷻ инкар кколеб буго.

Гъев Аллагъ ﷻ вуго нужеца гъабулеб кинабго гӀамал жинда

يَسْبِخُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ ۚ وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢﴾

бихъулев ва лъалев.

3. Жинца зобалги ракъги бижарав вуго
гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Гъеб бижиги гIададисеб
жо гъечIо, гъельуль БетIергъанасул хIикматал
руго ва гъеб инсанасе дунялалъулги диналъулги амру тIубазе маслахIат
бугеб хIалалъ бижун буго. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужги рижун руго ва нужер
сипат-суратги цIакъ берцинаб гъабун буго. Ахираталда нужер
руссинги гъев Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ буго.

خَالِقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَاحْيُ وَيَمُوتُ
فَاحْسِنُ صُورَكُمْ وَآلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٣﴾

4. ПIадегIанав Аллагъасда лъала
зобалаздаги ракъалдаги бугеб кинабго
махлукъалъул ахIвал-хIал, нужеца
загъирго гъабулеб ва бальго гъабулеб
гIамалги лъала гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ.

يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا
تُسْرُونَ وَمَا تَعْلَمُونَ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ
الْصُّدُورِ ﴿٤﴾

РакIалда жаниб бугеб пикруги жинда лъалев вуго тIадегIанав
Аллагъ. Гъединаб камилаб лъаялъул БетIергъанасе инсанас гъабулеб
гIамалалъул щибниги жо бальго хутIуларо ва щивав инсанасе жиндир
гIамалалда рельеъараб жазаъ гъабизе буго.

5. Нужехъе бачIинчIищ нужеда цере
рукIарал капурал къавмазул хабар.
Жидер гIамалалда рельеъараб балагъ
жидеде тIаде бачIарал ва ахираталдаги
жидее цIакъ унтизабулеб жужахIалъул гIазаб букIине бугел.

أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ فَذَاقُوا
وَبَالَ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٥﴾

6. ХIакълъунго гъаб амру гъадин
букIиналъе сабаб буго гъел къавмазухъе
аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّالِمُ рачIун рукIин
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан баянал
гIаламаталгун ва хIужа-далилгун.

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ
فَقَالُوا أَشَرُّهُمْ دُونَنَا فَكُفُّوا وَاذْكُرُوا
اللَّهَ وَاللَّهُ عَنِّي حَمِيدٌ ﴿٦﴾

Гъел къавмаз абун: «Нижедаго рельеъарав чиясищ ниж хIакъаб
диналде тIоритIулел?»-абун. Гъез Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккуна,
аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъ рильлъиналдасаги гъел руссун чIана.
Цинги Аллагъасги جَلَّ جَلَالُهُ гъездаса гIейи гъабун: ва жинца гъел
гъалаг гъарун ракъалдаса тIагIине гъаруна. ХIакълъунго тIадегIанав
Аллагъ вуго жив бечедав ва жив щибго жоялда хIажатав гъечIев
ва кинабго махлукъаталъ жиндие рецги гъабулев.

7. Капурзабаца гъереси бицун абулеб
буго жал хун хадур тIаде рахъине
гъаризе гъечIо абун. Дуца гъезда абе,
МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дир БетIергъан

رَعِمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُعْبَثُوا قُلْ بَلَى وَرَبِّي
لَتُعْبَثُنَّ ثُمَّ لَتَأْتِيَنَّكُمْ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ
يَسِيرٌ ﴿٧﴾

Аллагъасул Царалдалгъун гьедулев вуго дун нуж тIаде рахъине
гъаризе руго абун, цинги нужеда бицинеги буго нужеца
дунялалда гъабураб кинабго гIамал. Гъеб иш тIадегIанав
Аллагъасе цIакъ бигъаяб иш буго.

Шибго мисал-сурат гъечIеб бакIалдаса гъаб кинабго гIалам
бижарав Аллагъасе ﷺ, хун хадув гъев инсан тIаде вахъине
гъави ва гъесул хIисаб-мизан гъабун гъесие жазая гъаби цIакъго
бигъаяб жо буго.

8. Нужеца иман лъе ТIадегIанав
Аллагъасдаги, гъесул расуласдаги. Дица
гъев МухIаммадида ﷺ рештIине
гъабураб нурлъун бугеб Къуръаналдаги
иман лъе! Гъев Аллагъ ﷻ вуго нужеца гъабулеб кинабго гIамал
жинда лъалев.

فَقَامُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا وَاللَّهُ
يَمَّا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٨﴾

9. Нужеца ракIалде швезе гъабе
жиндир хIинкъи ва гIазаб кIудияб
Къиямасеб къо. Гъеб буго нуж киналго
жиндиль данде гъарулеб ва капурзаби
чIорого хутIи загъирлъулеб къо.

يَوْمَ يَجْمَعُكُمْ لِيَوْمِ الْجَمْعِ ذَلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ وَمَنْ
يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ
وَيُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾

Гъев капурчияс ахиратги бичун дунял
босун букIиндал гъесие ахираталда
жужахIалълул гIазаб гурони шибго жо букIунаро. Дунялги, бичун
ахират босарал муъминзабазе гъенир алжаназул нигIматал рукIуна.
Аллагъасул ﷻ диналгъе гIоло жидеца рухI бичарал шагъидзабазе
тIадегIанал макъамалги рукIуна.

Жинца иманги лъун лъикIаб гIамал гъабун хъвадарав чиясул
Аллагъас ﷻ мунагъал чурула ва гъев алжаназул ахазукъе
лъугъине гъавула жидеда жанисан нигIматазул гIорал чвахулел.
Даимго гъенир жанир рукIинелъун лъугъине гъарула гъел
алжаназде. Гъеб буго цIакъ кIудияб лъикIлъиялда кверщел бати
ва абадияб бахъи буголги.

10. Жидеца Аллагъасде ﷻ инкар
ккурал, дир Къуръанги ва цогидал
гIаламаталги жидеца гъереси
гъарурал гIадамал руго жужахIалълул
бетIергъаби, даимго жал гъенир
жанир рукIунел. ЦIакъ квешаб руссунеб бакI бугоха гъеб
жужахI!

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَبِئْسَ
الْمَصِيرُ ﴿١٠﴾

11. Инсанасде цониги къварилъи
щоларо Аллагъасул ﷺ изнуялдалъун,
гъесул хIукму-къадаралдалъун гурони.
Жинца Аллагъасда ﷺ иман лъурав
чи вуго жинца жиндир раклI лъикIаб
ишалда тIобитIулев чи.

مَا أَصَابَ مِنْ مُّصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ
يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ، وَاللَّهُ يَكْفُلُ
شَيْءًا عَظِيمًا ﴿١١﴾

Балагъазда сабру гъабизеги, нигIматазда шукру гъабизеги. Гъесда
якъинго лъала жинде швараб жо жинде швечIого хутIулареб
букIараблъи. Гъединго гъесда лъала жиндие швечIеб жо жиндие швезе
гъечIеб жо букIинги. Аллагъасул ﷺ хIукму-къадаралъе мутIигIлъун,
гъелда разилъун, иманалда жанив хIалтхъун ва раклI парахалъун вукIуна
хIакъикъияв муъминчи. ТIадегIанав Аллагъ вуго жинда кинабго жо
лъалев. Гъесда лъала жиндие тIубанго мутIигIал муъминзабиги, жидер
иман гъечIел мунапикъзабиги, жинда инкар ккурал капурзабиги.

12. Нуж Аллагъасеги ﷺ гъесул
расуласеги мутIигIлъе! Нуж иман
лъеялдаса ва мутIигIлъиялдаса
руссун чIани, гъелъул къварилъи
нужеего букIине буго. Дир аварагасда ﷺ тIадаб жо гъечIо
нужехъе баян гъабун хIакъаб дин швезе гъаби гурони.

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ
تَوَلَّيْتُمْ فَلِنَّمَا عَلَى رَسُولِنَا الْبَلْغُ الْمُبِينُ ﴿١٢﴾

13. Жив цогояв, цоги жинда релъгъарав
гъечIев вуго нужер БетIергъан Аллагъ.
Гъев Аллагъасде ﷺ тавакал тIаме абе
киналго муъминзабаца.

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٣﴾

Жидеца гIибадатги цохIо Аллагъасе ﷺ гъабе ва жидер хъул лъей ва
божилъиги гъев Аллагъасде ﷺ букIа!

14. Я гъал иман лъурал гIадамал!
Нужер руччабаздаса ва нужер
лъималаздаса нуже тущманзаби
рукIуна. Нуж гъезул хIилла-
макруялдаса цIуне! Нуж гъездаса
тIаса лъугъани, гъез нуже гъабураб
къварилъиги кIочон тани ва

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمِن
أَرْزَجِكُمْ وَأَوَّلِدَكُمْ عَذَابًا لَّكُمْ
فَأَخَذَرُوهُمْ وَإِن تَعَفَّوْا وَتَصَفَّحُوا
وَتَعَفَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٤﴾

Аллагъасда ﷺ гъезул мунагъал рахчиги гъарани гъеб нужеего
лъикIаб буго. ХIакълъунго ТIадегIанав Аллагъ жив гурхIулев ва
жинца мунагъал чурулев вуго.

Гъел нужер руччабаздаса ва лъималаздасаги Аллагъ ﷺ тIаса лъугъина
ва гъезда Аллагъ ﷺ гурхIила. Нужецаги гъезда гурхIел гъабе ва гъел

хІакъаб исламияб диналде ахІе.

Гъаб аят рещтІине гъабиялъе сабаб бицана: Маккаялда ругеб мехаль жидеца иман лъураб цо къукъа гъижра гъабиялдаса нахъе чІвана гъезул руччабаца ва лъималаз. Гъез абун: «Нижеца сабру гъабун буго нуж Исламияб диналде иналда, амма нижеца сабру гъабизе гъечІо нужедаса ратІалъун рукІиналда» – абун. Гъел муъминзаби гъижра гъабизе кватІун, хадур Мадинаялде гъел цвараб мехаль жидеца цебеккун гъижра гъабурал асхІабзаби гъезда ратана жидеда исламияб дин бичІІараллъун ва аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гІемер квербакъи гъабураллъунги. Гъел асхІабзаби пашманлъун, гъезда жидер агълухъизаналъе гІакъуба гъабизе ракІалде ккедал ТіадегІанав Аллагъас гъаб аят рещтІине гъабун ва гъел жидер агълухъизаналда тІаса лъугъана.

15. ХІакълъунго нужер боцІи-малги,
нужер лъимал-хъизанги буго нужер
хІал бихъиизе къураб жо, гъель нуж
Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гъабиялдаса
машгъл гъаризеги бегъула.

إِنَّمَا أَمْرُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ
عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾

Гъеб буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужер хІалбихъи гъабиялъе бутеб дуныаллъул чІаголъи. Гъелдалъун загъирлъула жиндир иман камилава ва иман загІипав чи. ТіадегІанав Аллагъ вуго жинда аскІоб цІакъ кІудияб ажру-кири бугеб. Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ажруялде хъул лъун нужеца дуныаллъул чІаголъи рехун те, гъель гуккун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гъабизе кІочон рукІунге!

16. Нужер хІалкІвараб хІалалъ
нуж Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутІигІлъе ва
гъесул гІазабалдаса хІинкъа! Нужеда
бицунеб жоялдаса вагІзаги босе,
нужеда гъабураб амру-нагъюялъеги
мутІигІлъе!

فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمِعُوا وَأَطِيعُوا
وَأَنْفِقُوا خَيْرًا لِّأَنْفُسِكُمْ وَمَنْ يُوقِ شَحْ
نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٦﴾

Ахираталъе батизелъун нужер боцІи-мал напакъадеги къе! Гъеб лъикІаб нухалда магІишат харж гъаби лъикІаб иш буго. Жидерго напсалъул бахиллъиялдаса жал цІунарал, гъельул хъантІи ва сурукълъи жидеца къезе гъабурал гІадамал руго бахъи буголъиялда кверщел батарал гІадамал.

17. Нужеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тІалаб
гъабун гъесул диналъе квербакъи
гъабизе боцІи-мал харж гъабун,
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуже гъелде данде

إِنْ تُقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُّضَاعِفْهُ
لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٧﴾

гЕмерго цІикІІараб ажру-кири гѣбула ва нѣжер киналго мунагъал чурула.

ХІакълъунго тІадегІанав Аллагъ жиндие мутІигІал муъминзабазе щукру гѣбулев вуго гъезул лъикІаб гІамалалъул ажру гЕмерго цІикІікине гѣбун. Жив гурхІулев, жиндир хІелму бергъаравги вуго. Гъезул мунагъал гЕмерал ругониги жинца гъезие гІакъуба гѣбуларев, гъез тавбу гѣабизе бокъулев вуго.

18. Жинда загъирабги батІинабги жо лъалев, عَلَّمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ
цебеккун букІараб ва хадубккун букІунегги
жо лъалев вуго Аллагъ الْحَكِيمُ

Жиндир гуч бергъарав, жиндир гІадлу битІарав, хІикмат кІудиявги вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Жиндир хІукму-къадаралъулъ гІададисеб жо гъечІев, жиндир тадбир камилав, махлукъалъе мунпагІат ва маслахІат бутеб хІукму жинца гѣбулевги вуго.

Гѣаб сураталъул анціла ункъабилеб аяталъе тафсир гѣбун Ибну ХатІибица берцинаб хабар бицун буго. Гъалъул къокъаб хІасил буго: тІадегІанав Аллагъас лъималги руччабиги инсанасул тущбабилъун гъарун гъечІо. Гъев инсан Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гѣабиялдаса машгъулъун, жиндир лъимал-хъизан бокъун, гъезие бокъараб щинаб жо гѣбун хъвадараб мехалъ гъев чи Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тІарІат-гІибадат гѣабиялдаса дагъ-дагъккун рикІкІалъула, жиндаго лъачІого лъималазулги руччабазулги мурадал тІуралевлъун ватула. Гѣаб хІисабалда балагъидал, гъел лъималги руччабиги гъесие заралалъе сверун ратула. Инсанасе зарал гѣбулеб щинаб жо гъесул тущман букІуна.

ХІакъикъаталдайин абун, лъималги руччабиги руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ инсанасе къураб нигІмат. Гъеб нигІматалдаса пайда босизе ккола Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъулеб хІалалъ. Жиндир лъимал-хъизанги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъалеллъун гъарун, гъезда Исламияб дин лъазе гѣбун хъвадизе тІадаб буго муъминчиясда. Гъел лъималазе бокъанщинаб жоги гѣбун гъезие дунялалъул чІаголъи гІуцІулев вугони гъев чиясул жиндирго гІумруги гІадада хвараблъун букІуна ва жиндие ахираталда кІалгъикъи ва гІакъубаги букІуна жинца агълу-хъизан исламияб диналда тІобитІунгутІи сабаблъун.

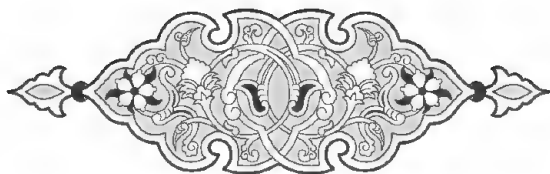
Анціла анлъабилеб аяталда абудеб буго: «Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъа нѣжер хІалкІвараб хІалалъ» - абун. Гъеб рагІиялъул магІна буго Аллагъасги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расуласги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амру гѣбураб жо тІубазе ва гъелда нахърилъгІине тІадаб буго хІалкІвараб хІалалъ абураб. Ва

амма Аллагъасги ﺟَلَّ ﺟَلَّﺍﻟَﻪُ гьесул расуласги гъабуге абун нагъю гъабураб, жиб хIарамаблъун ва квешаблъун бихъизе гъабураб жо тIубанго реххун тезе ккола ва рикIклад гъабизе ккола. ХIарамаб жо теялъе «хIалкIвараб хIалалъ» - абураб рагIи хIалтIизе гъабуларо.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абу Гъурайратидаса бицараб хIадисалда буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунa: «*Дица нужеда цо иш гъабе абун амру гъабураб мехалъ нужеца гъеб ишалдаса нужер хIалкIвараб къадар гъабе. Дица цо иш гъабуге абун нагъю гъабураб мехалъ гъеб ишалдаса рикIкIалъе, гъелда аскIорего къаге*» - абун. ХIадис имам Бухарияс ва Муслимница бицана.

Аллагъасул ﺟَلَّ ﺟَلَّﺍﻟَﻪُ тавфикъалдалгун Сурату Ттагъабуналгъул тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецц ва шукру ТIадегIанав Аллагъасе буго.

65. Сурату Тіалакь

سُورَةُ الطَّلَاقِ

Мадинаялда жиб рецтине гьабураб, жинда жаниб аңцила кӀиго аят бугеб.

Гьаб сураталда жаниб аслияб хӀалалъ бицен гьабун буго рос-лъадиялда гьоркьор рукӀунел шаргӀиял хӀукмабазул: цӀар тӀами гӀадаб, гӀиддаялъул масъала, напакъа-сахӀалъул ва цогидалги хӀукмаби.

*Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Аллагъасул цӀаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Я гъав Бичасул авараг! Нужеца руччабазул цӀар тӀамураб мехаль гьеб цӀар тӀаме гьезул гӀиддат байбихъулеб мехаль. Гьел хӀайизалдаса рацӀцӀалъараб мехаль тӀаме цӀар нуж гьезда аскӀор регичӀого. Нужеца гьеб гӀиддаялъул заман цӀуне ва гьеб камил гьабе.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ
لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا
تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَنْ
يَأْتِيَنَّ بِفَحِشَةٍ مُّبِينَةٍ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ
وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي
لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا ﴿١﴾

Лъабго нухаль хӀайизалдаса яцӀцӀалъи бихъизегӀан буго хӀайиз бачӀуней чӀужуялъул гӀиддат. Гьеб гӀиддат цӀуниялдаса мурад буго кӀиго чиясул лъим (мани) жубачӀого букӀин ва лъимер лъил бугеб мухӀканго лъалеб букӀин.

Нуж хӀинкъа нужер БетӀергъан Аллагъасда гӀасилъизе. Нужеца гьел руччаби цӀар тӀамун гӀиддаялда ругеб мехаль рукъоса къватӀире рахъине гьаруге. Гьел руччаби жалгоги къватӀире рахъунге жидер рукъоса гӀиддат тӀубазегӀан. Цо гӀаданаль къабихӀаб пиша гьабунни: гьель зина гьабунни, росасул гӀагарлътиялда рогъоб бан, рагъ гьабун хъвадани, гьей гӀадан къватӀие яхъине гьайила. Гьелда тӀад Аллагъасул جَلَّالَهُ хӀад тӀубазабизе, яги гьельул заралалдасан ратӀалъизе. Гьал руго Аллагъасул جَلَّالَهُ шаргӀалъул гӀорхъаби. Гьел гӀорхъаби жинца хъезе гьарурав чи жинца жиндирго напсалъе зулму гьабурав чи вуго. Дуда лъаларо, я гъав инсан, Аллагъас جَلَّالَهُ щиб амру хадуб нужеца загьир гьабубеб. Нужер цоцаздехун букӀараб рокъукълъи тӀаса ине бегъила, щим бахъиги кӀочена, нужеца цӀидасан рос-лъадильун рукӀине бокъизе бегъула. Гьедин бугельул гӀиддат тӀубазегӀан шаргӀалъ бицараб

хІалалда хьваде.

2. Гьел жидер цІар тІамурал руччабазул гІиддат тІубазе мех шварабго, гьел руччаби тІадруссине гьаризе бокъани тІадруссине гьаре, ратІа гьаризе бокъани ратІаги гьаре. Гьел тІадруссине гьаруни, гьезулгун гьабулеб яшав лъикІ гьабе, гьезие напакъа-ретІел кье ва берцинаб хІалалъ гьалмагълъи гьабе.

Гьел ратІа гьаруниги гьезие кьезе кколеб жоги къун, жиде зулму ва къварилъи гьабичІого ратІа гьаре.

Руччаби тІадруссине гьаруниги, ратІа гьарулел ругониги кІиго гІадилаб нугІги вукІине гьаве нужеа гьабураб хІукму гьезда лъан букІине ва хадуб дагІба-къец ккечІого букІине. Гьел нугІзал рукІин суннатаб буго. Цо гІалимзабаца абуна чІужу тІад юссине гьаюлей йигони кІиго нугІ вукІин тІадаб буго абун. Гьел нугІзаллъун ругел гІадамаз нугІлъи гьабе Аллагъ ﷻ разилъи тІалаб гьабун. БитІараб хІалалъ гьабе нугІлъи ва гьеб нугІлъи гьабизе жал ахІараб мехалъ нугІлъи гьабизеги а!

ГьабвагІзабугожинца Аллагъасдаги ﷻ ахираталдаги иманлъурав чиясе гьабулеб бугеб. Жиндир киналго хІалазулъ Аллагъасул ﷻ гІазабалдаса хІинкъун хьвадулев чиясе Аллагъас ﷻ гьесул амру бигъа гьабула, гьесда Аллагъас ﷻ жинца кинабго къварилъи, пашманлъи тІаса ине гьабулеб нухги бихъизе гьабула.

3. Жиндида ракІалдаго гьечІеб рахъалъан Аллагъас ﷻ гьесие хІалалаб ризкъиги кьола. Аллагъас ﷻ жинца гІейи гьабулев вуго жинда тавакал тІамурав чиясе. ХІакълъунго тІадегІанав Аллагъас вуго жиндир хІукму ва амру кинабго махлукъалда тІад бугев ва гьеб хІукму жиндие бокъараб хІалалъ жинца тІубазе гьабулев.

Аллагъас ﷻ шибаб жоялъе гІорхъи ва къадар чІезе гьабун буго. Инсанасде тІаде къварилъи бачІаниги, гІатІилъи бачІаниги гьеб даимаблъун букІунаро.

4. Жидер хІайиз бачІиналдаса хьул къотІарал руччаби ва жидеде хІайиз бачІунарел руччабиги лъабго моцІалъ

فَإِذَا بَلَغَ الْأَجَلَ فَأَوَّسِكُوهُ بِمَعْرُوفٍ أَوْ
فَارْتُفُوهُ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهِدُوا ذَوَى عَدْلٍ مِّنكُمْ
وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ذَلِكَ يُوَفَّى بَعْدَ مَا
كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ
يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ۝

وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى
اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ قَدْ
جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ۝

وَالَّذِي يَدِينُ مِنَ الْمُجْبِضِ مِنَ
نِسَائِكُمْ إِنِ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةٌ

рукіна гіддаялда. Хіайз

бачіналдаса хьул къотІарал руччаби

руго херлгун хіайз бачіналь тарал.

Хіайз бачІунарел руго жал гьитІинал

рукІун хіайз бачіне мех швечел. Гьел

руччабазе гіддат гьабулеб заман гьабго моцІ гьабун буго. ЦІар

тіамурал руччаби къинал ругони гьезул гіддат букІуна лгьимер

гьабизегІан. Аллагьасдаса جَلَّالَهُ хІинкъарав ва жинца шаргІиял

гІорхьаби цІунарав чиясе Аллагьас جَلَّالَهُ гьесул амру бигьа гьабула

ва гьесие лгьикІаб гІамал гьабизе квербакгиги гьабула.

5. Гьаб цебехун бицараб цІар

тіамиялгьул ва гіддаялгьул хІукму

буго Аллагьас جَلَّالَهُ нужеда рещтІине

гьабураб шаргІалгьул хІукму.

Аллагьасдасаги جَلَّالَهُ хІинкъун жинца гьаб хІукму тІубазе

гьабулев чиясул Аллагьас جَلَّالَهُ мунагьал чурула ва гьесул

даража-макъамги тіадегІан гьабула.

6. Нужеца гьел руччаби жанир чІезе

гьаре нужго жанир чІарал, нужер

рес-махІалалда рекъарал рукъзабахъ.

Нужеца гьел руччабазе къварилгиги

гьабуге напакъа-сахІалгьул ва

рукъалгьул рахьалгъан, гьел жиде

напакъа тіалаб гьабун къватІире

рахьине кколеб хІалалъ, яги гьез

нужедаса ратІалгьи тіалаб гьабулеб хІалалъ. Гьел цІар тіамурал

руччаби къинал ругони гьезие напакъа кье жидеца лгьимер

гьабизегІан.

Лгьимер гьабун хадубги жидеца гьеб лгьимер хахизе гьабулеб бугони

ва гьелгьул тіалаб гьабулеб бугони, гьел руччабазе ужра-мухьги

къе. Нужеда гьоркъоб гьабулеб хурхенги шаргІалда рекъараб,

жинда жаниб лгьикІлгьи ва маслахІат бугеб хІалалъ гьабе.

Эбелалъ лгьимер хахизе гьабе жинца ужра тіалаб гьабичІого. Инсуца

гьей эбелалгье мухьги кье гьелгь тіалаб гьабулеб гьечІониги. Гьаб

буго цоцадехун гьабулеб шаргІалде ракъараб берцинаб гІамал. Гьал

кІиялго цоцада рекъечІони, инсуца жиндир лгьимер хахизе гьабизе

ва гьелгьул тіалаб гьабизе цоги чІужугІадан ижараде ккве! Цоги

гІадан щолей гьечІони, яги лгьимералъ гьелгьул керен хахулеб гьечІони,

أَشْهُرٍ وَالَّتِي لَا يَحْضَنُّ وَأُولَئِكَ الْأَحْمَالُ

أَجَلَهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَنْ يَتَّقِ

اللَّهُ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا ﴿١﴾

ذَلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنْزَلَهُ إِلَيْكُمْ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ

يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا ﴿٢﴾

أَسْكُوهُمْ مِنْ حَيْثُ سَكَنُوا مِنْكُمْ وَلَا

نَضَارُوهُمْ لِنَضِفُوا عَلَيْهِمْ وَإِنْ كُنْ أُولَئِكَ حَمَلَ

فَأَنفِقُوا عَلَيْهِمْ حَتَّى يَضَعُوا حَمْلَهُمْ فَإِنْ رَضَعُوا

لَكُمْ فَآتُوهُمْ أَجُورَهُمْ وَأَتَمِرُوا أَبْنَاءَكُمْ

يَمْعُرُوهُمْ وَإِنْ تَعَاَسَرْتُمْ فَمَنْ رَضَعُوا لَكُمْ فَأُولَئِكَ

цинги гьей эбелалда тІадаб буго жиндир лыммер хахизе гьабизе ва инсудаги тІадаб буго гьелтые тІадаталда рекъараб мухь кьезе.

7. Жиндир бечелъи ва рес-махІ бугев чияс гьелда рельеъараб кье чІужуялъе кьолеб напакъа ва ретІел. Мискинав чияс Аллагъас

لَيُنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِ وَمَن قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا يَكْفِ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مِمَّا آتَاهَا سَيِّجَعُلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا ﴿٧﴾

жиндие кьураб ризкъиялда рельеъараб напакъа кье

жиндир чІужуялъеги. Аллагъас пониги напсалда хІал гьабуларо жиндир рес рекъараб жоялдалъун гурони. Аллагъас захІмалъиялда хадуб тІатІильиги гьабула.

Гьев росс мискинав вугони чІужуялъ сабру гьабизе ккела ва Аллагъасдаса жидее ризкъи тІалаб гьабун, гьев разияб тІамал гьабун, сабру гьабун рукІине ккела.

Гьал аятазда жаниб тІадегІанав Аллагъас бицунеб буго цІар тІамиялда ва тІиддат тІубазе гьабиялда хурхараб хІукму. ЦІар тІами шаргІалда жаниб какараб жо буго ва цІакъго хІал рекъечІого, хьизан-рукъальул тІадлу-низам лъугъунарого букІун гурони цІар тІамизе ва ригъин биххизе бегъуларо.

ЦІар тІамиялде амру ккараб мехаль гьелъулги кІиги батІияб кьагІида буго: суннатаб кьагІида буго лъабабго цІар падахъ тІамичІого тей. Цо цІарги тІамун чІужу жийго тела ва гьелъул тІиддат тІубазе мех тІагарлъидал гьел кІияздаго рекъон лъикІилан ккани, росас «Дун дир чІужуялде вуссана, дица гьей дидеги юссине гьаюна» абила ва гьел цереккун рукІараб хІалалъ рос-лъадилъун рукІуна. Гьедин тІад руссине гьезие бокъичІони, тІиддат тІубараб мехаль гьей чІужуялъул ихтияр букІуна цоги росасе ине. ТІидда тІубан хадубги гьел кІиязего тІад руссине бокъани, гьез цІидаса магъари лъезе ккола. Цо, яги кІиги цІар тІамун ятІальарай цоги росасе инчІого жиндирго росасе ине бегъула цІидасан шаргІалда рекъон магъариги лъун.

Лъабго цІар падахъго тІамун, яги по-цо ккун тІамун лъабго цІар тІамурай чІужу гьев росасе ине бегъуларо цоги росасе ун, гьевгун йегун, гьес нахъе йиччан хадуб гурони. Гьев цогидав росасе инги, гьес нахъе йиччайги букІине ккола жидерго напсазе бокъун, хІоло гьаби мурадалда гьечІого хІоло гьаби хІарамаб жо буго. Цо-цо тІалимзабаца абуна гьаб хІоло гьабун гьей чІужу дов жиндир цевесев росасе ине нух шоларо абун. Гьединаб, шаргІалда хІарам гьабураб, ишалде ккунгутІиялъе тІоло суннатаб нух буго чІужуялъул лъабго цІар тІамичІого цо яги кІиги цІар тІамун тей. Лъабабго цІар падахъго тІами шаргІалда рихараб жо буго. Гьедин бугониги лъабго цІар цо

нухаль тІамураб мехаль гьей чІужу гьесдаса тІубанго ятІалъула абун буго гІемерисел гІалимзаби жинда рекъараб хІукму. ГІалимзабазул цо къукъа буго лъабабго цІар цадахъ тІамураб мехаль цо цІар гурони унарин абулебги.

ГІиддат абулеб жо буго росасдаса ятІалъарай чІужу къинай йигодай абун гьелъул хІукму баянлъизегІан гьей чІужу цоги росасе инчІого чІезе бихъизе гъабураб замана. Магъариги лъун гьел рос-лъади цоцаде аскІореги къачІого халватги гъабичІого цІар тІамураб мехаль гъаб ГІиддат букІунаро.

ГІиддаялъул заманги ункъо батІияб буго:

1. Росасдаса ятІалъарай гІадан хІайз бачІине мех швечІей гьитІинай йигони, яги херлъун хІайз бачІунарей лъугъун йигони, гьезул ГІиддат буго лъабго моцІаль сабру гъаби ва цоги росасе инальул хабар бицунгутІи. Берцинаб ретІел ретІун, гъуинал махІал гъарун рукъоса къватІие яхъунгутІиги.

2. Гьей гІадан хІайз бачІуней йигони, гьелъул цІар тІамиялъул суннатаб къагІида буго хІайзалдаса яцІцІалъараб мехаль гьелда аскІове къачІого росас цо цІар тІами. Гьедин цІар тІамурай гІаданаль лъабабилеб яцІцІалъи бихъизегІан сабру гъабила: ай кІиги нухаль хІайз бачІун яцІцІалъараб гІуж буго гьелъие лъабабилеб рацІцІалъи бихъулеб гІуж.

3. Жиндир цІар тІамурай чІужу къинай йигони, гьелъул ГІиддат букІуна жинца лъимер гъабизегІан. ЦІар тІамурабго къоялъ гьелъ лъимер гъабун, гьей ГІиддат тІубарай йикІуна. ИчІго моцІаль лъимер чохъониб бугониги, гьей ГІиддаялда йигей йикІуна.

4. Рос хун цІар ккарай (арай) чІужуялъ сабру гъабула ункъо моцІги анцІго къоялъги. Гьей чІужу къинай йигони ва лъимер ункъо моцІги анцІо къоги инчІого гъабун, гьелъул ГІиддат тІубаларо ва гьелъ сабру гъабула гъеб заман инегІан. Гьей къинай йикІун гьелъ ункъо моцІги анцІго къоги бараб мехальги лъимер гъабичІони гьелъул ГІидда букІуна жинца лъимер гъабизегІан. Гьал цІар тІамиялда ва ГІиддаялда хурхарал шаргІиял хІукумаби руго Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ жиндир лагъзадерил маслигІат цІунун гъарурал хІукмаби. Гьалда рельеъун руго цогидал киналго хІукмабиги. Гъаб амру гъадин бугелъул бусурбабазда тІадаб буго кинабго хІалалъуль Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ хІукмуялда нахърильтъин ва гъеб хІукму ракІ разильун жидеца къабул гъабиги.

8. Пемемерал росаби руго жидер

агълуялъ Аллагъасдеги جَلَّ جَلَّالُهُ гьесул

расуласдеги гІасилъи гъабураб, цинги

وَكَايْنٍ مِّنْ قَرْيَةٍ عَتَتْ عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهَا

فَخَاسَبَهَا حَسَابًا شَدِيدًا وَعَذَبْنَاهَا عَذَابًا لَّكْرًا ﴿٨﴾

дица цІакъ квешаб хІалалъ хІисаб гьабурал ва жидее цІакъ гучаб гІазабги гьабурал.

9. Гьез чІамана жидер квешаб

гіамалалъул жазаъ ва ахираталдаги

гьел гІадамал руго жал чІорого хутІарал, жидер руссунеб бакІ жужахІалъул ца бугел.

فَذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عِقَبُهُ أَمْرًا حُصْرًا ﴿٩﴾

10. ЖужахІалда жаниб Аллагъас ﷻ

гъезие хІадурун буго цІакъ гучаб гІазаб.

Нуж Аллагъасдаса ﷻ хІинкъа, я гьал

иман лъурал, ва нужее Аллагъас ﷻ

гіакълу-лъайги къурал гІадамал!

ХІакълъунго Аллагъас нужеда гьаб хирияб Къуръанги рещтІине гьабун буго нужеца гьалда гІамал гьабизе.

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فَذَاقُوا اللَّهَ بِأُولَى الْأَلْبَابِ الَّذِينَ ءَامَنُوا قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا ﴿١٠﴾

11. Жинца нужее гьеб Къуръаналъул

аятал цІалулев ва гьел нужее баян

гьарулев расулги витІун вуго Аллагъас

ﷻ, жидеца Аллагъасда ﷻ иманги

лъун, гьесул расуласда нахъги

рильлъун, лъикІаб гІамал гьабурал

гІадамал куфруялъул беЦІлъиялдаса

иманалъул нуралде рачине. Жидеца

Аллагъасда ﷻ иманги лъун лъикІаб гІамал гьабурал гІадамал

ахираталдаги Аллагъас ﷻ алжаназда жанир лъугъине гьарула.

Жидер ахакъан нигІматазул гІорал чвахулел, жидеда жанир гьел

муъминзаби даимгоги рукІунел. ХІакълъунго гьеб алжаналда

жаниб гІадегІанав Аллагъас гьев муъминчиясе цІакъ берцинаб

ризкъи хІадурун буго.

رَسُولًا يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِ اللَّهِ مُمِيتَاتٍ يُخْرِجُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَمَنْ يُؤْمِن بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ رِزْقًا ﴿١١﴾

12. Гьев Аллагъ ﷻ вуго жиндие

гІибадат гьабизе гІадав нужер

БетІергъан: жинца анкьалго зобал

рижарав ва гьездаго релъараб ракъги

бижарав. Анкъго батІияб ракъги бижана

абураб магІна гьабуна цо гІалимзабаца.

Цогидаз абуна ракъ цо бижана жиндир

бижин ва батизе гьаби зобал рижиналда релъъараб абун. Аллагъас

ﷻ жиндир амру гьел зобал-ракъалда гьоркъоб рещтІине

гьабула ва гьесул хІукму-къадар гьениб билълъуна. ХІакълъунго

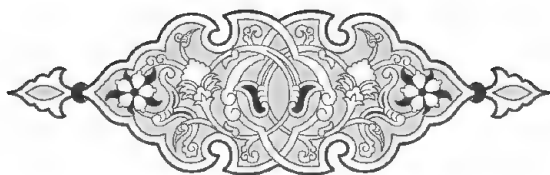
гьаб кинабго махлукъ бижун буго Аллагъас ﷻ, инсанасда лъазе

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِيعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿١٢﴾

гъеб бижарав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир кинабго жоялда хІалкІолев
вукІин. Ва нужеда лъазе ХІакълъунго тІадегІанав Аллагъ вукІин
жиндир гІелму-лъаялдалъун ва хІукму-къадаралдалъун кинабго
махлукъалда жинца сверун лъугъин гъабурав ва гьелъул тадбир
мухІканго гъабулевги.

ТІадегІанав Аллагъасул тавфикъалдалъун Сурату Тіалакъалъул
тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

66. Сурату ТтахІрим

Мадинаялда рецтІине гьабураб, жинда жаниб аңцІила кІиго аят бугеб.

Гьаб сураталда жанибги шаргІиял масъалаби рицунел руго. Пубарабго сурат Аллагъасул свлаат салам лъеяв аварасул ва гьесул руччабазул бицунеб буго абун абизе бегъула. Гьаб сурат рецтІине гьабиялѐ сабаб бицун кІиго батІияб хІукму буго Іалимзабазул:

1) Имам КъуртІубияс бицана: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас жиндир руччабазе гІадилаб хІалалъ сордо бикъулеб букІана. Жинда Аллагъ разилъаяй ХІапсатихѐ аварас ﷺ вугеб сордоалъ гьелъ гъарана жий эбел-инсухѐ зияраталъ йиччай абун. ХІапсат эбел-инсухѐ араб мехалъ аварас ﷺ къибтІияй Марият ахІана ХІапсатил рукъое. Цинги ХІапсат тІадюссун ячІараб мехалъ ва жиндир рукъой Марият ятараб мехалъ гьей ХІапсатил цІакъ ццим бахъана ва гьей цакдарана. Гьелъ абун: «Дуца гьей дир рукъое ячун йиго ва дир бусада мун гьейгун цадахъ вегун вуго! Дуца гьаб жо гьабиялѐ тІокІаб сабаб гьечІо дуда дун хІакъирлъун йихъи гуреб!» - абун.

Гьей ХІапсат рази гъайизе бокъун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Дица гъай Марият дие хІарам гъаюна. Дуца гьаб хабар цоги щивго чиясда бицунге» - абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас аравго ХІапсатица жиндаги ГІайшатидаги гьоркъоб бугеб къедги бухун, ГІайшатида гьеб хабар бицана, цинги гьеб цогидал руччабаздаги лъана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул гьеб ишалъ ццим бахъине гьабун ва гьес къасд гьабун жиндир руччабазул рукъзабахѐ инаро абун ва моцІалъ жинца гьел киналго рикІІад гьарун тела абун. Цинги тІадегІанав Аллагъас гьаб сураталъул авалалда ругел аятал рецтІине гьаруна» - абун.

2) АтІабарияс бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас жинда Аллагъ разилъаяй Зайнабиде аскІов вугеб мехалъ гьес Зайнабица къураб гьоцІо гьекъолеб букІана. Гьеб иш рихун ХІапсат ва ГІайшат кІияйго рекъана жидеца аварасда ﷺ абизе: «Дудаса квешаб махІ буго» - абун.

Цинги хирияв аварас ﷺ ХІапсатида аскІове индалго гьелъ

абуна: «Дудаса цо квешаб махІ буго»-абун. Хадуб ПІайиатицаги абуна гъебго рагІи. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе цІакъ бокъулеб букІинчІо жиндаса инсанасе бокъулареб махІ букІине ва гъес гъа гъедун абуна: «Дица махІ квешаб жо кваначІо, дица гъоцІо гъекъон букІана, тІокІаб дица гъеб гъоцІо гъекъеларо» - абун. Цинги тІадегІанав Аллагъас гъаб аят рецтІине гъабуна» - абун.

Гтемерисел гІалимзаби жинда рекъараб рагІи буго имам КъуртІубияс бицараб рагІи.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдальн.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Я гъав Бичасул авараг! Дуца шай
хІарам гъабулеб Аллагъас ^{جَلَّ جَلَالُهُ} дуе
хІалалаблън гъабураб жо! Гъеб иш дуца
гъабулеб буго дур руччабазул цоял разилъи
тІалаб гъабун.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبْتَغِي مَرْضَاتَ أَرْوَاحِكَ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١﴾

Гъеб иш дуца гъабуге, Аллагъас ^{جَلَّ جَلَالُهُ} дуе хІалал гъабураб гъоцІоги, дур гъарабаш Мариятги дуца хІарам гъаруге. ТІадегІанав Аллагъ жинца мунагъал рахчулев ва жив гурхІулев вуго. Дуда Аллагъас ^{جَلَّ جَلَالُهُ} гІайиб гъабулеб буго дурго напсалъе къварилъи гъабуна абун.

Тафсир гъабуров цо гІалимчияс гъаб бакІалда жибицинего рекъолареб магІна гъабун буго ва гъес абулеб буго: «Аварагас ^{صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ} Аллагъас ^{جَلَّ جَلَالُهُ} хІалал гъабураб жо хІарам гъабуна»-абун. Гъаб буго аварагзабазде абизе бегъулареб рагІи. Гъел руго Аллагъас ^{جَلَّ جَلَالُهُ} халкъалда тІаса рищун, гъезда дин лъазе гъабизе ритІарал гІадамал. Гъез абурабги, гъабурабги кинабго гІамал жидер умматалъе нухлън букІуна.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъоцІо гъекъезе хІарамаб буго абун абичІо, яги Марият жиндие хІарамай йиго абичІо. Гъес жиндирго напс нахъе чІвана гъезда аскІове къаялдаса. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда чІвараб гІайибги гъев хира гъавулеб, гъесул къадру кІодо гъабулеб буго. Гъесде абулеб буго: «Дуца дурго напсалъе къварилъи гъабуге гъел руччаби разилъи тІалаб гъабулевлън вукІун»-абун.

2. ХІакълъунго ТІадегІанав Аллагъас
нужее изну къун буго нужеца гъедараб
гъа хвезе гъабизе, гъеб хвезе гъабиялда
жаниб цо маслахІат бугеб мехалъ.

قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمُْ حَجَّةَ أَتَمِنُكُمْ وَاللَّهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْمُكِيمُ ﴿٢﴾

Гъев Аллагъ ^{جَلَّ جَلَالُهُ} вуго нужер киналго умуразул Вали ва БетІергъан.

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца гъабулеб хІукмуялъуль гІадлу битІарав, хІикмат гъваридав ва жиндир хІукмуялъул лагъзадерие ругел маслахІатал жинда лъалев.

3. Дуца рехсе, я гъав муъминчи, Аллагъасул расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндир руччабазул цоялда бальгояб хабар бицараб гІуж ва гьелда амруги гъабураб гъеб хабар лъидаго бицунге абун. Гъей йиги ХІапсат, Мариятил хабар лъидаго бицунге абун жинда амру гъабурай.

Цинги гъель гъеб хабар къватІиб бициндал ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир расуласда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъебги лъазе гъабидал, гъев расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ХІапсатида гъеб хабаралъул цо бутІа жинда лъараблъи бицана: кинабго бальголъи бицун гъелда бадибчІвай гъабичІого тана. Гъеб хабар жинда бицараб мехаль ХІапсатица абун: «Дуда гъаб хабар лъица бицараб»-бун. Аллагъасул расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Дида гъеб лъазе гъабуна жинда кинабго жо лъалев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ - абун.

4. Хадубги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе абун: «Нуж кІиялъго тавбу гъабунн нуже гъеб лъикІаб буго. ХІакълъунго нужер раклал дагълго согІлъун рихъулел руго дида»-абун. Гъей кІияйго йиги ХІапсатги ГІайшатги.

Нагагъ гъей кІияйго авараседе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

данде рахъани, гъев авараседе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жинца квербакъулев гъесул БетІергъан Аллагъ вуго, хадуб Жабраил малаик вуго, хадур лъикІал муъминзабиги руго.

Абубакр ва ГІумар руго: ХІапсатилги ГІайшатилги умумул. Гъезда хадур малаикзбаги руго жидеца авараседе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ квербакъи гъабулел» – абун.

5. Хирияв авараседе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нужер цІар гІамуни гъесул БетІергъан Аллагъас жиндир авараседе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нужедасанги лъикІал руччаби къезе руго, жал Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутІигІал, жидеца Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ ахираталдаги иман лъолел, жидеда

وَإِذْ أَسْرَأَ النَّبِيُّ إِلَىٰ بَعْضِ أَرْوَاحِهِ حَدِيثًا فَلَمَّا نَبَأَتْ بِهِ وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَفَ بَعْضُهُ. وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ فَلَمَّا نَبَأَهَا بِهِ، قَالَتْ مَنْ أَنْبَأَكَ هَذَا قَالَ نَبَأَنِيَ الْعِلْمُ الْخَبِيرُ ﴿٦٦﴾

إِنْ تَوْبًا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَعَتْ قُلُوبُكُمْ وَإِنْ تَظْهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةِ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ ﴿٦٧﴾

عَنِ رَبِّهِ، إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبْدِلَهُ، أَرْوَاحًا خَيْرًا فَنُكَنَّ مُسَلَّمَاتٍ مُّؤْمِنَاتٍ قَنَاطَتٍ تَرْجِعْنَ إِلَىٰ عِيْدَتِ سَبْعِينَ نَجْدَةً وَأَنْكِارًا ﴿٦٨﴾

гъабураб амру тIубазе жал мукIурал ва лебалал,
жидеца мунагъзасе тавбу гъабулел, жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَّاهُ
гIибадатги гIемер гъабулел, Аллагъасе جَلَّ جَلَّاهُ ва гьесул расуласе
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гIоло жидеца гъижраги гъабулел. Жидеца кIал кколел абураб
магIнаги гъабуна гъаб рагIиялье. Жал россабаз нахье риччарал, ва
жал жеги россабазе ичIел ясал.

6. Я гьал иман лъурал гIадамал!

Нужеца нужерго напс цIуне ва нужер
агълу-хъызанги цIуне жужахIалъул
цIаялдаса: Гьеб цIа бакулеб жо ганчIал
ва гIадамазул чурхдул ругеб. Гьеб
жужахI хьихъун цIакъ гучал, жидер
цим бахъунел малаикзаби ругеб.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اَنْفُسَكُمْ وَاَهْلِيْكُمْ
فَاَرَوْوْهُمْ اَلنَّاسَ وَلِجَارَةٍ عَلَيْهَا
مَلَكٌ مِّنْكُمْ غٰلِظٌ سِدًّا لَا يَعْصُوْنَ اللّٰهَ
مَا اَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُوْنَ مَا يُؤْمَرُوْنَ ﴿٦﴾

Гьел малаикзаби Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ амруялье гIасильуларо ва
гъез жидеда амру гъабураб жо цIакъ хехго ва мухIканго тIубазе
гъабула. Гьеб жужахIалдаса цIуни букIуна жидецаго Аллагъасул
جَلَّ جَلَّاهُ гIазабалдаса хIинкъун гьесие тIагIат-гIибадат гъабиялдальун ва
жиндир агълу-хъызаналдаги гьеб жо лъазе гъабун ва гьеб гъабе абун
амру гъабун.

Ахираталда капурзабаздехун абула:

7. Я гьал капурал гIадамал! Жакъа

нужеца кинабIаги гIузру бачунге!

ХIакълъунго Гъаб нужеа гъабулеб

жужахIалъул гIазаб буго нужеца

дунялалда гъабураб гIамалалде данде гъабулеб жазаъ!

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لَا تَعْدُرُوْا اَلْيَوْمَ اَلَّتِيْ
تُحْزَنُ مَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿٧﴾

8. Я гьал иман лъурал гIадамал!

Нуж кинацаго Аллагъасде جَلَّ جَلَّاهُ руссу

ритIухъаб тавбу гъабе! Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ

нужер мунагъал чуризе руго, нужги

алжаназул ахазукье лъугьине гъаризе

руго, жидеда жаниса нигIматазул гIорал

чвахулел. Гьеб кьо буго Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ

жиндир расулги, гьесда иман лъурал

муъминзабиги гIадада хвезарулареб,

гьел нечезе гъарулареб кьо. Капураб,

пасикъаб къавмалда цебе гIазаб

гъабичIого Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ муъминзаби

гIаса лъугъун тола.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا تُوبُوْا اِلَى اللّٰهِ تَوْبَةً
نَّصُوْحًا عَسٰى رَبُّكُمْ اَنْ يَّكَفِّرَ عَنْكُمْ
سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرٰى
مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ يَوْمَ لَا يُخْزٰى اللّٰهُ النَّاسَ
وَالَّذِيْنَ ءَامَنُوْا مَعَهُ ۖ نُورُهُمْ يَسْعٰى يَدٰىنَ
اَيْدِيْهِمْ وَاَوْتِيْنٰهُمْ يَقُوْلُوْنَ رَبَّنَا اَنْتُمْ لَنَا
نُورُنَا وَاغْفِرْ لَنَا اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيْرٌ ﴿٨﴾

Гьел муъминзабазда цебеги, кваранисанги хьвадулеб иманалгьул нур буклуна. Гьеб кьояль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидее гьабураб жазаалдаса рохун муъминзабаца абула: «Я нижер БетІергъан Аллагъ! Дуца нижее гьаб нур тІубазе гьабе, нижедаса гьеб кидаго тІаса босуге, дуца нижер киналго мунагьалги чуре! ХІакълъунго Мун вуго, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, кинабниги жоялда дур хІалкІолев!» - абун.

9. Я гъав Бичасул авараг! Дуца капурзабаздаги мунапикъзабаздаги жигъад гьабе! Дуца гьезда данде цІакъаб гуч ва ццин бахъинги загьир гьабе. Гьезул ахираталда руссунеб бакІ жагъаннама буго ва цІакъ квешаб руссунеб бакІги буго гьеб.

يَتَأْتِيهَا النَّارُ جَهَنَّمَ أَلَكُفَّارُ وَالْمُتَّقِينَ
وَأَعْلَظَ عَلَيْهِمْ وَمَا وَلَهُمْ جَهَنَّمَ بَسَّ
الْمَصِيرُ ﴿٩﴾

10. ТІадегІанав Аллагъас мисал бачана капурал гІадамазул хІал баян гьабун. НухІ аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام ва ЛутІ аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام чІужуялъул. Гъай кІияйго чІужу йикІана Дир лъикІал лагъзадерил руччабилъун.

صَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأَتٌ زُجْجَ
وَأَمْرَأَتٌ لُوطٌ كُنَّا نَحْتِ عَبْدَيْنِ مِنْ
عِبَادِنَا صَالِحِينَ فَخَفَّتَا هُمَا فَلَغَيْنَا
عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ سَجَةً وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ
مَعَ الدَّٰخِلِينَ ﴿١٠﴾

Щибаб умматалгьул авараг гьеб умматалгьул бишунго лъикІал ва бишунго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гьабулел рукІунелъул абун «Дир лъикІал лагъзадерил руччабилъун»-абун. Гъей кІияльго жидер росабазе хиянат гьабун: гьез иман лъечІо ва куфру-ширкалъул гІадамаздехун жидеца гьудулгьи гьабулел рукІана. Гъей кІияйго капурай чІужуялъе щибго кумек гьабичІо НухІица ва ЛутІица гьел жужахІалде лъугъине гьарулеб мехаль ва гъей кІиялдаго ахираталда абула: «Нуж жужахІалде жанире лъугъа цогидаб жужахІалъул агьлугун цадахъ» - абун.

Гьеб мисал бачун тІадегІанав Аллагъас баян гьабулеб буго шивав чиясе жиндир гІамалалда рекъараб жазаъ букІине букІин ва кигІанго лъикІал муъминзабазда ва аварагзабазда عَلَيْهِمُ السَّلَام кІоларо гьел гІазабалдаса хвасар гьаризе. Куфруги иманги кІиги батІияб дин буго. Гьеб диналъул аслуялъулгьо хилиплъарал капурал гІадамазе жидер гІагарал гІадамал лъикІал рукІиналдалъун ахираталда щибго кверабакъи букІунаро.

11. Жидеца иман лъурал гІадамазул мисал бачун тІадегІанав Аллагъас ПиргІавнил чІужу Асият рехсана. Гъей Асиятица абун: «Я дир БетІергъан Аллагъ! Дуца дие алжаналда жаниб Дуда аскІоб рукъ бае дун гъений

وَصَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا
امْرَأَتٌ قُرَيْشِيَّةٌ إِذَا قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي
عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ
وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾

жаний йикІине ва Дуца дун хвасарги гъае ПирГавнил квешаб Гамалалдаса, гъесул куфру-ширкалъул заралалдаса ва Дуца дун хвасар гъае жиб залимаб ва капураб къавмалдаса» абун.

Гъай Асият гІакълу камилай йикІиналъул Галамат буго гъель жиндие лъикІаб ахират гъарулеб мехаль Аллагъасда ﷻ аскІоб бакІ гъарулеб буго. Цогиги гъаб кІиго аяталдаса босизе кколел гІакълу буго: жив Аллагъ ﷻ вуго абун чІарав пирГавнида кІвечІо Асиятил иман биххизабизе. Жал аварагзабилъун ругел НухІида ва ЛутІидаги кІвечІо жидер капурал руччаби хІакъаб Исламияб диналда тІоритІизе. Гъаль нилъее баян гъабулеб буго иманги куфруги рекІель букІунел игІтикъад бугельул, гъеб хисизабизе инсанасда кІоларо Аллагъасул ﷻ хІукму-къадар букІун гъел Гіадамал жалго битІараб нухалде рачІун гурони. Гъаб амро гъадин бугониги ТіадеГІанав Аллагъас бусурзабазда тІадаблъун гъабун буго, лъикІалдалъун амро гъабиги, квешлїиялдаса нагъїо гъабиги ва Аллагъасул шарГІ гъаб ракъалда билъанхъизабиги.

12. Гімранил яс Марьямил мисалги бачана Аллагъас ﷻ рацІадал Гіадамазул мисал бицун. Гъей Марьям жиндир черх цІунарай йикІана зина фухІшалдаса. Дица гъельул лъорониги Жабраил хІухъел пузе виччана ва

وَمَرْيَمَ ابْنَتْ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَيْنَا
فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا وَصَدَّقَتْ
بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُنْتِ مِنْ
الْقَائِمِينَ ﴿١٢﴾

гъелдалъун Марьям къинайги лъугъана.

Гъей Марьямица Аллагъас ﷻ рещтІине гъарурал тІахъал ритІухъ гъарулел рукІана ва Аллагъасул ﷻ каламги ритІухъ гъабулеб букІана. Гъей Марьям йикІана жий Аллагъасе ﷻ мутІигІай, жинца тІаГІат-ГІибадат ГІемер гъабулейлъун.

Имам Бухарияс ва Имам Муслимица бицараб хІадисалда абулеб буго, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Бихъиназул камила Гіадамал ГІемерал рукІана. Руччабаздаса камиллїчІо ПирГавнил чІужу Асиятги, Гімранил яс Марьямги, Хувайлидил яс Хадижатги гурони ГІайшатил хиралги киналго руччабаздаса гъанал чурпа цогигдал тІаГІамаздаса тІокІаб бугеб Гіадин буго» – абун. Гъал киназдаго Аллагъ разилъаги.

Аллагъасул ﷻ тавфикъалдалъун Сурату ТтахІрималъул тафсир ва таржама хъван ГІубана.

Кинабго рецц ва шукру ТіадеГІанав Аллагъасе буго.

67. Суратул Мулк

Гъаб сурат Маккайла реџтџине гъабураб бугелџул гъалда жаниб аслиаб бакI кколеб буго Исламияб диналџул аслаби риџиналдалџун. Лъабго кIудияб бахIс буго гъаб сураталда жаниб: Хварал гIадамал чIаго гъаризе ва гъезие жазатъ гъабизе ПIадегIанав Аллагъасул хIалкIолъи ва къудрат букIин чIезе гъабун буго. Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهٗ цо вукIиналде жидеца тIоритIел гъабулел хIужабиги чIезе гъарулел руго. Хадуб Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهٗ ва ахираталда инкар ккурал гIадамазул кинаб хIал букIунебги биџунеб буго. Сураталџул ахиралда хIинкъи кколеб буго жидеца авараг ва гъесул дагIват гъереси гъабурал гIадамазе: гъезда ракIалдаго гъечIого жидеда гIазаб тIаде цIевезе бегъила абун.

Гъаб сураталџул хиралъи биџун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Гъаб сурат буго жинца хабал гIазабалдаса цIунулеб, жуџсахIалџул гIазабги нахъе чIвалел, гъелдаса муъминзабиги хвасар гъарулеб» - абун. ХIадис имам Тирмизияс биџана.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалџун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жив ВацIадав жиндир лъикIлъи гIамав ва ПIадегIанав вуго; кинабго ханлъи жинда кодоб бугев ва жиндие бокъараб жо гъабизе жиндир хIал кIолев Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهٗ.

تَبَرَّكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ١

2. Жинца хвелги чIаголъиги бижарав вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهٗ: жинца нугер хIалбихъи гъабизе, щивдай вуго нужедаса жинца камилаб иманги лъун берџинаб ва лъикIаб гIамал гъабун хъвадулев чи абун.

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ يُسَبِّحُكَ أَيُّهَا أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَفُورُ ٢

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهٗ вуго жинда гIасилгъараздаса щим босизе кIолев, жиндир гуч бергъарав. Жив цо гъавун жиндие гIибадат гъабурал муъминзабазул жинца мунагъал чурулевги вуго.

Капурзабаца ва мушрикаца абухъе, хвел абулеб жо жинца кинабго чIаголъи тIобанго къотIизе гъабулел жо гъечIо. Гъеб хвел буго гъаб дунылалџул рукъосан «барзах» абун жинда абулеб хабаль букIунеб заман базе инсан ин. Гъелда хадуб ахиратги букIунеб ва кинабго халкъ

жидер хІисаб-мизан гьабизе ва жиде жазаъ гьабизе тІаде рахъине гьарулеб.

Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абунa: «Нужер цояв хун хабаль лъураб мехаль ва гъесда тІаде ракъги бан жиндир агълу-хъизан нахъруссараб мехаль гъев хабаль вугев чиясда нужер хъитазул хъварици рагъула» - абун. ХІадис имам Бухарияс бицана.

Цогиги, аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: «Дир напс жинда кодоб бугев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цІаралдалъун гъедулев вуго дун, нужеда цІикІкІун рагъулеб гъечІо дица гъал хварал гІадамаздехун гъабулеб хитІаб. Гъел хваразе жаваб къезе кІоларо» - абун. Ай: Гъезда рагъунеб буго дица бицунеб хабар, амма гъез жаваб кьоларо. ХІадис имам Муслимица бицана.

3. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужеца

жиндие гІибадат гьабизе тІадав

БетІергъан, жинца цоялда тІад

погидаб гъабун анкъго зоб бижарав.

Гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бижараб жоялъуль

нужеда кинабІаги жагъаллъи, гъалатІги бихъуларо.

Нужеца зобалаздехун бер чанго нухаль буссине гъабе, нужеда гъениб бихъараб, къватІараб бакІ бихъуладай абун. Нужеда гъеб кидого бихъизе гъечІо!

الَّذِي خَلَقَ سَمْعَ سَمَوَاتٍ طِبَاقًا مَّا تَرَى فِي
خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَوُّتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى
مِنْ فُتُورٍ ۖ

4. Цингиги нужеца бер зодихъе буссине

гъабе ва чанго нухаль нужеца гъел

зобалазул пикруги гъабе. Нужер бер

тІадбуссун бачІине буго жинда щибго

жагъаллъи бихъичІого, жиб Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хІелараблъун,

гІодобегІанлъун, жиб свакай гуреб жиндие щибго пайда

бахинчІеблъун.

فَرْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا
وَهُوَ حَسِيرٌ ۝

5. ХІакъълъунго Дица гъаб дуниялда

тІад бугеб зоб берцин гъабунa гъенир

чирхьал гІадин цІвабиги кенчІезе

гъарун. Гъел цІваби Дица гъаруна

щайтІабазда речІІулеб сунтраллъунги. Гъел щайтІабазе

ахираталдаги Дица цІакъ гучаб гІазаб хІадурун буго.

ГІалимзабаца абунa: Зодир ругел цІвабазул лъабго мунфагІат буго инсанасе: Гъездалъун зобал берцин гъарула, гъездалъун гІадамал сафаразде ругеб мехаль гъезие нух лъайги гъабула, гъел цІвабазул сунтрал зодире рахунел щайтІабаздаги речІІула. Жалго цІваби

وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصْبِيحٍ وَجَعَلْنَاهَا
رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ ۝

речІуларо шайтІабазда хадур.

6. Жидеца жидер БетІергъан

Аллагъасда инкар кколел гІадамазе Дица
жагъаннамаялгъул гІазаб хІадурун буго.

ЦІакъ квешаб руссунеб бакІ бугоха гъеб жагъанама.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَسِعَتْ
الْمَصِيرُ ﴿٦﴾

7. Гъел гІадамал жужахІалда рехараб

мехаль гъезда цІакъ квешаб, жинца
хІинкъизе гъарулеб гъаракъ рагІула
гъеб жужахІалгъул цІаялгъул. Гъеб цІа
гъалдолебги букІуна жанир ругел гІадамалгун цадахъ.

إِذَا الْفُؤَادُ مِنْهَا سَمِعُوا هَٰذَا هِيَ تَقُولُ
نَغُورُ ﴿٧﴾

8. Цим бахъун, жиб ІугІун унеб хІалги
букІула гъеб жужахІалгъул. Щибаб къукъа

гъениб жаниб рехараб мехаль жужахІ
хъихъун ругел малаикзабаца абула:

«Нужехъе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расул вачІинчІиш жинца нуже гъаб
гІазабалдалгъун хІинкъи кьолев»-абун.

تَكَادُ نَمِيزُ مِنَ الْغَيْظِ كَمَا الْغَى فِيهَا قَوْجٌ
سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْنِكُمْ نَذِيرٌ ﴿٨﴾

9. Гъел гІадамаз абула: «Нижехъе

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расул вачІана,
амма нижеца гъев гъерси гъавуна ва
нижеца абуна: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ щибго

жо рештІине гъабичІо. Нуж гъечІо цІакъ кьосарал гІадамал
гурого»-абун.

قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ
مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ ﴿٩﴾

10. Жегиги гъеб жужахІалгъул агълуяль

абула: Ниж дунялалда ругеб мехаль
нижеда хІакъаб жо рагІулеб букІарабани,
яги гъеб хІакъаб жо лъалебгІаги
букІарабани, ниж гъаб жужахІалгъул агълогун цадахъ
рукІинароан»-абун.

وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ
السَّعِيرِ ﴿١٠﴾

11. Гъел гІадамал мукІурлъана жидер

мунагъазе. Амма гъезие жидер

мукІурлъияль щибго мунфагІат гъабуларо. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
жиндир рахІматалдаса рикІклад гъареги гъел жужахІалгъул
бетІергъаби!

فَاعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ فَسُحْقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١١﴾

12. ХІакълъунго жидеда Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ
вихъичІого, гъесул гІазабги бихъичІого
жал Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъарал

إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ
وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١٢﴾

гГадамазе Аллагъасул ﷻ рахъальан мунагъал чури буго ва кІудияб ажро-кириги буго.

13. Нужеца нужер рагІи бальго гъабулеб бугониги, гъеб загъир гъабулеб бугониги хІакълъунго тІадегІанав Аллагъ жинда кинабго жо лъалев вуго ва нужер рекІель ругел пикрабиги жинда лъалев вуго.

وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٣﴾

14. Жинца махлукъ бижарав Халикъасда гъеб махлукъальул хІал лъачІого букІинишха?

أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾

Гъев Аллагъ ﷻ вуго жиндир лагъзадерида гурхІулев, гъезул киналго хІалал лъалев.

15. Гъев Аллагъ ﷻ вуго жиндие лагъІи гъабизе тІадав нужер БетІергъан, жинца нужеа гъаб ракъ квегъараблъун гъабурав. Нуж гъеб ракъалда тІаде хъваде ва нужеца Аллагъасул ﷻ ризкъиги кванае.

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَاقْسُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ ﴿١٥﴾

Ахираталда кинабго халкъ гъев Аллагъасде ﷻ данде гъабизе буго жидер хІисаб-мизан ва жазаъ гъабизе.

16. Нуж божунищ ругел я гъал капурал гІадамал, зобалазда вугев БетІергъан Аллагъас нуж ракъалда жанире кквезе гъариларо абун, гъеб ракъги жиб багъарун, гъоркъняб тІаде сверун, жинца гІадамал жинда жанире ккун букІунеб къоялъ.

أَمَّا نَسْتَمِعَنَّ فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخِفَّ بِكُمْ الْأَرْضُ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ ﴿١٦﴾

17. Яги нуж божунищ ругел зобалазда вугев БетІергъан Аллагъас нужеда тІаде гамчІал (чІимхал) речІиІиларо абун. Дир гучаб гІазаб бихъараб мехаль нужеда лъазе буго кин букІунеб дир хІинкъи къей ва гІазаб.

أَمَّا نَسْتَمِعَنَّ فِي السَّمَاءِ أَنْ يَرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرٌ ﴿١٧﴾

18. ХІакълъунго гъал Маккаялъул мушриказдаса церехун рукІарал капурзабацаги жидехъе рачІарал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّعِيرُ гьереси гъаруна.

وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَيْفَ كَانَ نَكِيرٌ ﴿١٨﴾

Кинха Дица гъездаги инкар ккураб гъезда гучаб гІазаб швараб мехаль. Дица гъезие гІазаб гъабуна жинца гъел гІодогІан гъарулеб

гІазабалдалъун. Жидеца иман лъечІони, авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьереси гъавиги течІони гъаб Маккаялъул агълуялдеги щевезе бегъула гъел гІодореган гъарулеб гІазаб.

19. Гъел гІадамал балагъулариш жидеда

гІад роржунел хІанчІазда: жидер

куркъби ритІизе гъарун роржунел

ва куркъби данде къанги роржунел.

Гъел гъаваялда ккун рукІунаро цохІо

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гурони.

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда кинабго жо бихъулев.

20. Нужее квербакъи гъабулел гІадамал

шалха ругел гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев?

Нагагъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гІазаб гъабулел

бугони гъеб нахъе чІвазе кІолел

кумекчаги, яги алагъзаби ругиш нужее?

Гъел капурал гІадамал цІакъаб гуккиналъуль ругел гІадамал

руго. Гъезда ракІалде кколеб буго жидер аллагъзабаца ва хъанчаца

жидее квербакъи гъабизе буго абун.

21. ТІадегІанав Аллагъас жиндир ризкъи

ккун чІезе гъабун гъеб ризкъи нужее

къезе кІолев щив чиха вугев? Щивниги

чи гъечІо.

Гъел капурзаби жидерго къосиналъуль ва чІухІиялъуль тІерхъун

руго. Гъезда хІакъаб жо бихъулеб гъечІо ва рагІулебги гъечІо.

22. Жиндир гъумер ракъалда цузе гъабун

вильтъунев чийиш битІараб нухалда

вукІунев, яги жив витІун вахъун чІун

вильтъунев чийиш битІараб нухалда

вукІунев?

Капурчи вуго бещав чиясда рельтъун: жинда щибго нухги бихъуларев,

жив гІодове къулун, гІодов ккун, тІаде вахъун жинда унеб рахъги

лъаларого вугев чиясда рельтъун. Муъминчи вуго жинда унеб нухги

бихъулев, жив унеб бакІги жинда лъалев чи. Гъев кІиявго чи цоцада

рельтъун рукІинишца? рукІунаро.

23. Дуца абе, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъев

БетІергъан Аллагъ вуго нужеца жиндие

лагъљи гъабизе тІадав хан, жинца нуж

щибго жо гъечІеб бакІалдаса рижарав,

أُولَئِكَ يَرْوُونَ إِلَى الظَّيْرِ فَوَقَّعَهُمْ صَفَّاتٍ وَيَقْرِضُونَ

مَا يَمْسِكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ

بَصِيرٌ ﴿١٩﴾

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَصْرِفُ مَنْ دُونِ

الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ لَآلِيَ عُرُوفٍ ﴿٢٠﴾

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ

لَجَوَّافٍ عُمْهُورٍ ﴿٢١﴾

أَفَمَنْ يَمْشِي مُكِبًّا عَلَى وَجْهِهِ أَهْدَى أَمَّنْ

يَمْشِي سَوِيًّا عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢٢﴾

قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ

وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٢٣﴾

цинги жинца нужее бералги, гIундулги, раkIги гIабурав.

Нуж бихьулеллгун, раglулеллгун гIарурав, нужее жиндалгун жо лгалеб ва бичIлулеб раkIги гIабурав. Гьел kIудиял нигIматазе жидеца щукру гIабулел гIадамал цIакъ дагьал гурони гьечIо. Капурзабаца гьел нигIматазда щукру гIабизего гIабуларо.

24. Жегиги дуца абе, МухIаммад ﷺ, قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾
гьев Аллагъ ﷻ вуго нуж гIаб раkьалда гIад гIемерлгизе гIарурав.

Нужер наслаби гIемер гIарун. Ахираталда хIисаб-мизан ва жазаъ гIабизеги гьев Аллагъасде ﷻ руссине гIаризе руго.

25. Капурзабаца абулеб буго: «Щиб заманаялъ букIине бугеб гьеб ниже гIазаб гIабизе кьотIи гIабураб Къиямасеб кьо, нуж битIараб жо бицунел гIадамал ратани?» - абун. وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾

26. Дуца абе, МухIаммад ﷺ, قُلْ إِنَّمَا أَعْلِمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٦﴾
хIакъгьунго гьеб Къиямасеб кьо киди букIунебали гIадегIанав Аллагъасда лгала. Дун вуго нужее хIакъаб ва баянаб хIинкьи кьолев чи. Диди диди гIадкъараб рисалат нужехье щевезе гIабулеб буго. Цогигаб кинабго амру Аллагъасул ﷻ буго.

27. Гьеб жужахIалгьул цIа ва Къиямасеб فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سَمِعَتْ وَجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَقِيلَ هَذَا الَّذِي كُنتُمْ بِهٖ تَدْعُونَ ﴿٢٧﴾
кьолягьул гIазаб жидеда гIагардаго бихъараб мехаль капурал гIадамазул гьурмал хисула: гьезда гIаде пащмангьялгьул ва хIинкьялгьул асар бачIуна.

Гьездаги абула: «Гьале гIаб буго доб дуниялалда ругеб мехаль нужее кьотIи гIабулеб букIараб гIазаб» - абун.

28. Дуца гьел мушриказда абе, МухIаммад ﷺ, قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِن أَهْلَكْنِي اللَّهُ وَمَنْ مَعِيَ أَوْ رَحِمَنَا فَمَنْ يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابِ إِلَهِمَّ ﴿٢٨﴾
нужеца пикру гьабе ва нужеда лгалеб батани дидаги бице; дунги диди цадахъ ругел муъминзабиги Аллагъас ﷻ гьалаг гьаруни, яги нижеда Аллагъ ﷻ гурхIани ва нижер гIумру халат гьабуни, нуж Аллагъасул ﷻ гIазабалдаса хвасар гьарулев чи шивха вугев? Абун.

Гьаб аяталъ бицунеб жоялгьул хIасил буго: Маккаялгьул мушрикал авараг хIолеванищ ва гьесул цIияб диналдаса жал хвасарлгьулеланищ абун рукIана. Аллагъасул свалат салам лгьев авараг хваниги

капурзабазе глазаб букІне букІн баян гьабулеб буго гьаб аяталъ. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гьавун, гьесие гІбадат бацІцІад гьабун хьвадизе тІадаб буго кинавго инсанасда. Авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вуго гьел гІадамал Исламияб диналде ахІулев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Расул. Гьев авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хванин абун гьездаса Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гьавизе ккейи тІаса унаро ва куфру-ширкалъул глазаб жидее гьабиялдаса гьел хвасарлъуларо.

29. Дуца абе, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьев قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ أَمَّا بِيَدِهِ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا
БетІергъан Аллагъ жив цІакъ гурхІулев فَسَتَعَاوَنَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٣٠﴾
вуго, нижеца гьесда иманги лъун буго,
нижеца тавакалги гьев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
тІамун буго.

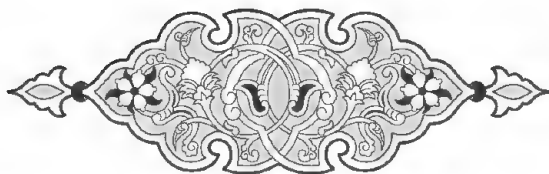
Ахираталде швараб мехалъ лъазе буго нужеда шив вукІарав жиб баянаб кьосиналъуль: дунги муъминзабигийищ рукІарал, яги нужищ рукІарал жал кьосараллъун.

30. Цогиги дуца абе, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ
нужеца пикру гьабе ва нуж ургъун بِمَاءٍ مَّعِينٍ ﴿٣١﴾
бихье: гьаб нужеца гьекьолеб лъим
ракъулье жанибе тІерхъун ани, гьеб
лъим нужеб босун вачІунев чи шивха вукІне вугев абун.

Цониги чи вукІунаро цІохІо тІадегІанав Аллагъ гурони. Гьеб лъималда релълъун руго тІадегІанав Аллагъасул киналго нигІматал. Гьел кьолев чи цІохІо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел нигІматал тІаса росани, цониги чиясда кІоларо гьел кьезе.

тІадегІанав Аллагъасул квербакъиялдакъун Суратул Мулкалъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рещги гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

68. Суратул Къалам

Гъаб сураталда жаниб диналгул аслабазул бищунеб буго ва Исламияб глакьиде (реклепчлей) баян гъабулеб буго. Аслияб бахӀс буго Аллагъасул свалат салам лъеяв МухӀаммад авараг хӀакъав Бичасул Расул вукӀин чӀезе гъабиялда хурхараб, гъев цӀакъ берцинал тӀабигӀатазда вижсараб, жинда нахърихӀлгӀине мустанхӀикъав инсан вукӀин баян гъабулеб.

Муъминзабазул ва капурзабазул хӀал баян гъабулеб мисал бачун буго, Къиямасеб къоялгул хӀинкьиб-къварилгӀиялгулги баян гъабун буго.

Хирияв аварасда муширикаца жиндие гъабулеб къварилгӀиялда сабру гъабе абун ва жинда тӀад къараб рисалат умматалгӀухъе цвезабулага бачӀараб захӀмалги бачче абун амруги гъабулеб буго.

**Жив гурхӀулев, гурхӀел гламав
Аллагъасул цӀаралдалгӀун.**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Нун. Дун гъедулев вуго къаламалдалгӀун ва гъеб къаламалъ хъвалеб жоялдалгӀунги. ت وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴿١﴾

2. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дуе къурал нигӀматаздалгӀун, مَا أَنْتَ بِعِيمَةٍ رَّبِّكَ يُصَبِّحُونَ ﴿٢﴾ мун жундуца ккурав чи гъечӀо.

Дур тушбабилгӀун ругел муширикаца дуде гӀунтӀизе гъарулел гӀайибаздаса мун вацӀадаб вуго ва мун глакӀлу камилаб, халкъалда дин лъезабизе кӀолев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Расул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вуго.

Тафсиралгул гӀалимзабаца абун: «ТӀадегӀанав Аллагъ къаламалдалгӀун ва гъеб къаламалъ хъвараб жоялдалгӀун гъедиялдаса загьирлӀулеб буго гӀелмуги гӀалимзабиги хириял рукӀин ва гъеб гӀелму хъван халкъалде тӀибитӀизе гъаби кири-ажру кӀудияб жо букӀин.

3. ХӀакългӀунго дуе цӀакъ кӀудияб, жиб нахъаса وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ ﴿٣﴾ къотӀулареб ва гӀасса унареб ажруги буго.

Аллагъасул диналда халкъ ахӀулага дуца баччараб захӀмалги къварилгӀиялде данде.

4. ХӀакългӀунго мун цӀакъ кӀудиял ва берцинал وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿٤﴾ гӀабигӀатаздаги вуго.

ТӀадегӀанав Аллагъас гъев хирияв МухӀаммад аварасе киналго тӀадегӀанал сипатал ва тӀабигӀатал данде гъарун рукӀана. Гъесул даража макъамалде вахараб цоги инсанги вижичӀо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Гъесул бищунго ццидалал тушбабиги мукӀурлӀулел рукӀана гъев ритӀухъав, хиянат гъечӀев, жинда

божилъи гъабизе бегъулев инсан вукІиналда.

Хирияв аварасул берцинал сипатаздаса рукІана гъев гІелму бугев, гурхІел-рахІму бугев вукІин, жиндир нич кутакав, гІибадат гІемер гъабулев, жиндир сахавалъи кІудияв вукІин. Балагъазда сабру гъабулев, нигІматазда шукру гъабулев вукІин, Аллагъасеги جَلَّ جَلَالُهُ гІадамазегі хІеларав, жиндир чІухІи гъечІев, жинца дунялалъул магІишат тІалаб гъабуларев вукІин. Жиндир адаб берцинав, гІадамазулгун хІал рекъезе гъабулев вукІин, жиндир бахІарчилъи бугев, гІадло битІларав, тІаса лъугъунев вукІин.

Имам Муслимица ва Бухарияс жинда Аллагъ разилъаяв Анас асхІабасдаса бицараб хІадисалда буго: *«Дица Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе хъулухъ гъабунa анигІо соналъ. Гъес кидаго дида рихунев рагІи абичІо, дица цо иш гъабураб мехалъ гъев щай гъабураб абунги абичІо, дица цо иш гъабичІого тараб мехалъ гъев щай гъабичІев абунги абичІо. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе гІадамазул бищунго лъикІав вукІана жиндир тІабигІатал берцинал рукІиналъул рахъалъан. Дица цониги дарай-зарбалалда квер хъатІичІо гъев расуласул хъаталдаса жиб тамахаб. Дица цониги махІ гъуинаб жоялъул махІги сунтІичІо гъев аварасул гІетІалъулгІан махІ гъуинаб»* - абун. Жинда Аллагъ разилъаяй ГІайшатида гъикъараб мехалъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул тІабигІатал кинал рукІарал абун, гъель абунa: «гъесул киналго тІабигІатал Къуръаналда рекъарал рукІана» - абун.

БатІи-батІиял миллатазул ва диназул гІалимзаби ва жидеца пикру гъабулел гІадамал жакъа къоялда жанирги мукІурал руго гъев МухІаммад аварас ﷺ ритІухъав аварас вукІиналъе ва гъес цІалараб Къуръан Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам букІиналъеги. Гъев гъедин букІинчІебани гъаб азаралда ункънустго сон араб мехалъги Исламияб дин жиб къойидаса къойиде мухІканлъулеб букІинароан. Америкаялъул гІалимзабаца кампютералъул кумекалдалъун цІех-рех гъабидалго дунялалъул кинабго тарихалда жанив бищунго жив вацІадава, жиндир бицен гІемерав, жиндир гІелму-гІакъло камилава чи щив вукІларав абун, гъезие хІасил бачІана гъев чи МухІаммад аварас ﷺ вукІана абун. Гъел гІалимзабаце цІакъ бокъилаан жидер ГІиса аварасе гъев къимат букІине. Кинниги жал мукІурлъун руго жидер аварасдасаги МухІаммад аварас ﷺ хирияв вукІиналъе. Хирияв аварасул ﷺ тІабигІатал берцинал рукІиналъе мисаллъун гІелариш жиндир къавмалъ гъесие гІемераб къварилъи гъабураб мехалъ гъес гъабураб дугІа: *«Я дир Аллагъ, дуца гъаб къавм битІараб нухалда*

тIобитIе! Гьал руго жидеда хIакъаб жо лъаларел гIадамал!» - абун.
Бишунго кIудияб хIужа ва далил буго хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндир
тIабигIатал берцинав вукIиналъе тIадегIанав Аллагъас жиндир
Къуръаналда жаниб аят рещтIине гъаби «мун тIадегIанал ва берцинал
тIабигIатазда вуго»-абун.

5. Дагъаб хадуб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб فَسَبِّحْ وَبُصِّرْ
капурзабазде рещтIараб мехаль дуда бихъизе буго,
МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьел капурзабаздаги бихъизе буго,

6. Нужер кисинал ругеблъи жал жундуца ккурал. يَا أَيُّهَا الْمُقْنُونُ

7. ХIакъълунго дур БетIергъан Аллагъ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ
жинда лъалев вуго, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
щив вугев жиндир диналдаса къосарав.

Гъединго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъала жал
хIакъаб диналда тIоритIараллъун ругел гIадамалги.

8. Мун гьел къурайшазул ханзабазе فَلَا تُطِيع الْمَكِيدِينَ
мутIигIлъуге! Жидеца мун гьереси гъавулел ва
жидер умумузул дин гъабиялде жидеца мун ахIулел.

9. Гъезие бокъун буго мун тамах гъавизе وَدُّوا أَنْ تُدْخِلَهُمْ فِي دَهْوِنَ
ва дуца гъезие бокъулареб жо тезе: хъанчазе
лагълъи гъабуге абураб рагIи дуца абичIого букIине бокъун буго
гъезие. Цинги гьелги дудехун тамахго рукIине руго. Гъез абулеб
букIана:дуца нижер алагъзабазе лагълъи гъабунни нижеца дур
Аллагъасеги جَلَّ جَلَالُهُ лагълъи гъабизе буго абун. Гьел капурзабазул
батIулаб хабаралъе мутIигIлъуге абун амру гъабулеб буго тIадегIанав
Аллагъас жиндие хирияв аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

10. Мун мукIурлъуге МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, وَلَا تُطِيعُ كُلَّ حَلَّافٍ مِّمِّينَ
жинца гIемерал гъаял гъедулев, жив хIакъирав
чиясе,

11. Жинца гъибатги гъабулев, гIадамазда гъоркъоб هَمَّا زِمَنَاسَافَ بِنَمِيمٍ
мацIал гъарун жив хъвадулев,

12. Жинца закатги, садакъаги къоларев, مَنَاعَ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ أَشِيمَ
жиндир зулму кIудияв, жиндир мунагъал
гIемерав чиясе.

13. Жиндир раkI согIав, гIакъло дагъав. Гьал عُثِّلْ بِعَدْلِكَ زَنْبِيرٍ
гIемерал къадарал сипатал жиндие рукIингун
падахъ жив зинадал лъимерлъунги вугев.

14. Гъесул боцIи-малги лъималги гIемерал руго أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَنَبِيٍّ

абунищ гъев гъединав вугев.

15. Аллагъас جَلَّالَهُ жиндие къурал
нигІматазде данде шукру гъабичІого,
жиндие Аллагъасул جَلَّالَهُ Къуръаналъул аятал цІалараб мехаль
гъес абублеб буго:

«Гъел руго цереселго гІадамаз ургъарал ва гъез рицунел рукІарал
гъересиял харбал» - абун.

Гъал аятал рещтІине гъаруна Алвалид ибну Мугъиратил хІакъалъулъ.
Гъев вукІана къурайшиязда гъоркъов вугев чи, живго гъездаса гъечІев.
Анцила микъго сон барав чи гъев вугеб мехаль гъев васлъун ккуна
Алмугъират абублев къурайшияс.

Жинда Аллагъ разилгъаяв Ибну Габбасица абун: «Нилъеда цониги
чи лъаларо Аллагъас جَلَّالَهُ гъадигІан гІемерал квешал сипатал жиндие
гъарурав гъав Алвалид ибнул Мугъират гурони. Абадиялъго гъесдаса
гІаса унареб нич гІад лъуна Аллагъас جَلَّالَهُ гъесда»-абун. Асави Абулев
гІалимас абун: «Гъал аятал рещтІине гъарураб мехаль гъев Алвалид
жиндир эбелалъухъе вачІана ва гъес абун: «Гъав МухІаммадица
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дие ичІго сипат гъабун. Гъезул микъгояб дида лъаллеб буго ва
диль ругелги руго. ЦохІо зинадул лъимер абураб сипат хутІизегІан. Дуца
дида битІараб бице гъеб сипат кин гъес дие гъабурабали дида лъазе» -
абун. Гъесул эбелалъ абун: «Дур эменлъун вугев чи вукІана жиндир
алат хІалтІуларев. Гъесул бечелъи чидаца ине бокъичІого дун цо вехъасда
аскІой егана ва гъесул вас вуго мун» - абун. Гъаб аят рещтІинегІан гъесда
лъаллеб букІинчІо жив зинадал лъимер вугеблъи» - абун.

ГІадегІанав Аллагъас гъав Алвалидил хабар гІубазе гъабун абублеб
буго:

16. Дагъаб хадуб дица гъесул мегІералда гІужги
гъабизе буго. سَمِعْنَاهُ عَلَىٰ الْخُرُطُومِ ﴿١٦﴾

Жив хвезегІан гъесдаса гІаса унареб ва гъев гъелдалъун ватІа гъавизе
лъаллеб. Гъеб гІуж гъесда гъабун Бадроялда рагъ бугеб мехаль гъесул
мегІералда хвалченги шун.

Гъаб аят буго жиб кІиги рагІиялдаса данде гъабураб ва жинда жаниб
Къуръаналъул пасихІлъиялъул чанго мисал бугеб.

Инсанасул мегІералда «хуртІум» абуларо. ХуртІум абула пилалъул,
болъонил ва цогги хІайваназул мегІералда. Гъев жив какарав, хІалихъатав
чиясул мегІер хІайваналъул мегІерлъун гъабун буго ва гъелда жаниб
цогиги гъев гІудовегІан гъавулеб сипат буго. МегІералда гІуж гъабила
абураб рагІиги гІарабиязул мацІалда ва гІадаталда рекъон гъев чи

ГодовеГан гъавулеб сипат буго. Масала маГаруласе бетГералдаса тӀагъур бортизе гъаби ничаб жо бугеб ГӀадин, ГӀарабиязе меГералда ГӀуж гъабиги ничаб жо буго.

17. ХӀакълъунго Дица гъаб

إِنَّا بَلَوْنَهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذْ أَقْسَمُوا لَيَصْرِمُنَّهَا

مُصْرِحِينَ ﴿٧٧﴾

Маккаялъул агълуялъулги хӀалбихъи гъабуна гъезда тӀаде ракъи биччан.

Цо ахалъул бетӀергъабазул хӀалбихъи

гъабураб ГӀадин, гъел ГӀадамаз гъа гъедун къотӀи гъабураб мехаль жидеца ахикъа пихъ бакӀарила абун радал хехго ун, пакъырзабазда жал рихъулареб ГӀужаль.

18. Гъеб къотӀи гъабулеб мехаль гъезда «ИншаАллагъ» وَلَا يَسْتَوُونَ ﴿٧٨﴾ абизе раклалде щвечӀо.

19. Цинги гъеб ахалде тӀаде Аллагъасул

فَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِّن رَّبِّكَ وَهُمْ نَائِمُونَ ﴿٧٩﴾

ГӀалагъ балагъ бачӀана гъел ГӀадамалги

къижун рукӀадго. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ зодиса цӀа рещтӀине гъабун бухӀана гъеб ах.

20. Цинги гъеб ахги лъугъана чӀегӀераб рохъо ГӀадин. فَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيرِ ﴿٨٠﴾ Щибго жо нахъе хутӀитчӀого бухӀана гъеб ах.

21. Рогъалиль тӀадеги рахъун гъел ГӀадамал цоцаде فَتَنَّا دُومُصْرِحِينَ ﴿٨١﴾ ахӀдана:

22. «Нужер ахикъа пихъ бакӀаризе рахъа إِنَّا عَدُّوْا عَلَىٰ حَرْثِكُمْ إِن كُنْتُمْ صٰرِمِينَ ﴿٨٢﴾ нужеца гъеб бакӀаризе батани!» - абун.

23.24.25. Цинги гъел балъого ахикъе ана жидеда فَأَظْلَقُوا وَهُمْ يَتَخَفَتُونَ ﴿٨٣﴾

тӀаде мискинзаби рачӀинчӀого рукӀине ва

гъезие пихъ къезе кколареб хӀалалъ. Гъезда أَن لَّا يَدْخُلْنَهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مَسْكِينٌ ﴿٨٤﴾

ракӀалдаги бухӀана жиде бокъараб жо

лъугъина абун.

وَعَدُوا عَلَىٰ حَرْثٍ قَدِيرٍ ﴿٨٥﴾

Гъезда кӀочон бухӀана гъезулги гъезул ахалъулги тадбир

гъабулев хан тӀадеГӀанав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вукӀин.

26. Цинги жидеда гъеб бухӀараб ах бихъараб

فَمَنَّاوَاهَا قَالُوا إِنَّا لِلْأَصْنَٰوِلِ ﴿٨٦﴾

мехаль гъез абун: «ХӀакълъунго ниль нух

къӀосун ккун руго»-абун. Цингиги лъикӀго пикру гъабидал ва гъеб

бакӀ жидер ах бухӀараб бакӀ бухӀин лъадал гъез абун:

27. «Ниль гъеб ахалъул хайиралдаса махӀрум гъарун بَلَّيْخُنْ مَحْرُومُونَ ﴿٨٧﴾ руго!» - абун.

Нильер мунагъал сабаблъун нильедаса гъеб ах Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нахъе босун ун буго» - абун.

28. Гъезул гьоркъохъес абунa: (жиндир
гІакълуги бугев, иманги бугев)

قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلْأَوَّلُ لَكُمْ وَلَا تَسْجُدُونَ ﴿٢٨﴾

«Дица нужеда абулеб букІана гурищ нужеца

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нигІматал рехсон гъесие тасбихІ гъабе» - абун. Гъеб берцинаб ва бечедаб ах нужеа къурав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго, нужеца гъесие шукру гъабе ва гъеб ахикъан бачІараб пихъалдаса мискин-пакъиразеги садакъа къе абун абулеб букІана гъев вацас жиндир цогидал вацазде.

29. Цинги гъез абунa: «Нижеца мун вацІцІад

قَالُوا سُبْحَنَ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٩﴾

гъавула нижер БетІергъан! ХІакълъунго ниж
рукІана нижерго напсазе зулму гъабулеллъун»-абун.

30. Цинги гъел цо-цояз цогидазда гІайиб

قَالَ بَلْ يَعْصُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَّبِعُونَ ﴿٣٠﴾

чІвazeги лъугъана.

Сабру тІагІун, жидеца гъабулеб жо лъаларого хутІана гъел. Хадур гъел Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ руссана.

31. Гъез абунa: «Вай ниже бугеб къварилъи!

قَالُوا بُدِّلْنَا مَا كُنَّا نَمُوتُ ﴿٣١﴾

ХІакълъунго ниж рукІун ругоха цІакъ къосарал
гІадамал!

Нижеца пакъирзабазе гъезул хІакъ къечІолъи, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ шукру гъабунгутІи кІудияб мунагъ букІун бугоха нижеца гъабулеб».

32. Нижер Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ божилъи буго

عَسَىٰ رَبَّنَا أَن يَبْدِلَ أَمْرَنَا خَيْرًا مِّمَّا أَتَيْنَا إِلَىٰ رَبِّنَا

гъес нижеа гъелдасаги лъикІаб ах къела

رَغْبُونَ ﴿٣٢﴾

абун. Ниж нижер БетІергъанасда хъул

лъолел руго гъес нижер тавбу къабул

гъабила абун ва гъев нижеда тІаса лъугъина абун».

ТІадегІанав Аллагъас гъаб къиса бицана паризаяб закатги суннатаб садакъаги къоларел гІадамазул боцІи-мал гъалагълъулеблъи бихъизе гъабун. Цо дагъабго жо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІоло къезе бахиллъараб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кинабго кодоса босун толеблъи лъазе гъабун.

Гъал аятал рещтіне гъариялъе сабаб бицун гІалимзабаца абунa: Еменалда СангІаъ абулеб шагъаралда аскІоб цо муъминчиясул бечедаб ах букІана, жинда жаниб гІемер батІияб пихъ бугеб. Щибаб сональ гъеб пихъ бакІарулеб мехаль гъев чияс мискинзаби данде ракІарун гъезие садакъа къолеб букІана ва гъел кІодо гъарун, рази гъарулел рукІана. Гъев чи хвараб мехаль гъеб ах ирсалъе швана гъесул лъабго васасе. Гъел васаз цоцаздехун мушавара гъабун абунa: «Нильер лъималги гІемерал руго, гъаб ахикъан бачІунеб жогі дагъаб гурони гъечІо. Нильер инсуца къолеб букІараб хІалалъ нильеца садакъа къуни, нильеа щибго жо нахъе хутІиларо-абун. Цинги гъез къотІи гъабуна садакъа къечІого

тезе ва гъеб пихъ бакIарулеб гIуж мискинзабаздаса бальго гъабизе. Гъеб къотIиги гъабун, гъеб къотIи гъа гъедун шулаги гъабун, жидер пихъ бакIаризе абун радакъего рахъун гъел ахикъе араб мехаль, гъезда жидер ах бухIун батана ва жал нухкъосун цоги бакIалде кун ругин абун ракIалде кколеб хIалалъ хис-бас кун батана.

33. Гъадианаб гIазаб гъабизе бегъула

كَذَلِكَ الْعَذَابُ وَلَئِنَّ الْعَذَابَ لَأكْبَرُ لَوْ كَانُوا

Маккаялъул агълуялъеги, гъез

иман лъечIони, авараг

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

يَعْمُرُونَ ﴿٢٧﴾

ритIухъ гъавичIони ва Аллагъасул

нигIматазде данде шукруги гъабичIони. БичасхIаги

ахиратальул гIазаб цакъго кIудияб ва гучаб буго. Гъал

Маккаялъул мушрикал жидеда жо лъалел ва жидер гIакълу

бугел ратани, гъезда гъаб амру кин бичIчIунареб?

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГIаббасица абун: Аллагъас гъел къурайшиязе гIазаб гъабун Бадроялда рагъ гъабизе рачIараб мехаль.

Гъез гъа гъедун букIана МухIаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ва гъесул асхIабзаби

чIвачIого жал Маккаялда руссинаро абун, жидеца хамроги гъекъела,

зурма пун, къалиги къабун гъел чIваразул бутIрузда аскIоб бертинги

гъабила абун. ПадегIанав Аллагъас гъезул мурадал тIуразе гъаричIо,

гъезул ракIалда букIаралъул гIаксалда ккезе гъабун амру.

34. ХIакълъунго Аллагъасдаса хIинкъарал

إِنَّ الْمُتَّقِينَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ ﴿٢٨﴾

муъминзабазе Аллагъасда

جَنَّاتُ النَّعِيمِ

аскIоб

нигIматазул алжанал руго.

35. Дица муъминзаби гъарилищца купру-

أَفَجَعَلَ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ ﴿٢٩﴾

ширкалъул агълуялда рельун?

36. Нужее ккараб щиб! Нужеда гъедианаб хIукму

مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٠﴾

гъабизе кин кIолеб?

37. Яги нужехъ тIехъищ бугеб гъедианаб хIукму

أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ ﴿٣١﴾

гIад хъвараб ва нужеца жиб цIалулеб?

38. Гъеб тIехъалда нужее бокъарабщинаб жо

إِنْ لَكُمْ فِيهِ لَمَّا خَيْرٌ ﴿٣٢﴾

хъванищ бугеб?

39. Яги нужее Дица гъабураб шулияб

أَمْ لَكُمْ أَنْعَامٌ عَلَيْهَا بِلَغَةٍ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَإِنْ لَكُمْ لَمَّا

къотIийищ бугеб жиб къиямасеб къо

تَحْكُمُونَ ﴿٣٣﴾

щвезегIан хисулареб:

«Нужее букIине буго абун нужее

бокъараб жо?» ГъечIо гъедианаб къотIи. Гъел мушрикал жидер

кинабго гIамалалъулъ батIулаб иш гъабулел гIадамал руго; гъез

гъабулеб хІукмути мекъаб буго, гъез бицунег рагІиги гьересияб буго.

40. Дуца гъезда гъикъе МухІаммад : صَلَّيَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

سَلَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ بِذَلِكَ رَعِيْرٌ ۝١

гъеб жидеца бицунег хабаралъе гьоркъе чІарав
чи щив вугев абун гъеб къотІи гъезие тІубазе
гъабулев!

ГъечІо гъезие къотІи тІубазе гъабизе гьоркъе чІолев чи.

41. Яги гъезул гІахъалчагІийиш ругел гъезие

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ فَلْيَأْتُوا بِشُرَكَائِهِمْ إِنْ كَانُوا

квербакъи гъабулел? Хъанчал ва алагъзаби

صَادِقِينَ ۝١١

ратани жиде квербакъи гъабулел, гъелги

рачун рачІа абе гъел мушриказда:

дуда гъел рихъизе ва гъез гъабулеб пиша бихъизе, гъел битІараб жо
бицунел ратани.

42. Дуца къавмалъе рехсе МухІаммад

يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ

صَلَّيَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиңдир хІинкъи ва къварилъи

فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ۝١٢

цІикІараб къиямасеб къоялъл хабар:

Гъеб къоялъл капурзаби ахІула жидер

бетІергъанасе сужда гъабе абун, амма гъезда сужда гъабизе

кІоларо.

Гъезул гъод цогояб тІил гІадаб жо лъугъула ва гъезда гІодоре къулизе
кІоларо.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бицараб хІадисалда буго:

«Къиямасеб къоялъл щивав муъминчияс ва муъминчІужуялъл Аллагъасе
جَزَّ جَزَلُهُ сужда гъабула. Дуњалалъл рукъоб гІадамазе гІоло жидеца сужда
гъабулелълун рукІарал гІадамал сужда гъабизе абун лъугъараб мехалъл
гъел гІодоре къулизе кІвечІого хутІула, ва гъезул гъодги цохІо хъарици
гІадин лъугъуна» - абун. ХІадис имам Бухарияс бицана.

43. Гъеб къоялъл капурзаби рукІуна

خَاشِعَةً أَبْصَرُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ

цІакъл жал хІинкъун, жидер берал

إِلَى السُّجُودِ وَهُمْ سَامُونَ ۝١٣

Аллагъасе جَزَّ جَزَلُهُ хІелун, гъел

гІодорегІанлъиялълул тІерхъунги

рукІуна.

ХІакълълунго гъел дуњалалда сах-саламат ругеб мехалъл Аллагъасе

جَزَّ جَزَلُهُ сужда гъабиялде ахІун рукІана.

Аваразабиги عَلَيْهِ السَّلَام ритІун, тІахъалги рещІгІине гъарун, гъел ахІун
рукІана жидер бетІергъан Аллагъасе гІибадат гъабиялде. Гъез чІухІи
гъабун букІана, гъезда ахират букІинаро абунги ккун букІана. Гъанже
ахираталда сужда гъабизе бокъун бугониги гъезда гъеб сужда гъабизе
кІоларо.

44. Дуца Дунги, гъаб Дир Къуръан гьереси
гъабулел капурзабиги те МухIаммад
Дир нигIматаздагъун гуккун купру-
ширкалъулъ халат гъарила.

فَذَرْنِي وَمَنْ يُكَذِّبُ بِهَذَا الْحَدِيثِ
سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٥﴾

Капурзабазде раклалде ккола жиде къурал нигIматал, сахIи ва агълу
хъизан жал Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ рокъбиялъ къураб буго абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
гъезие нигIматал кьола гъез мунагъал гъарунщинахъе. Гъез шукру
гъабуларо, мунагъал толаро ва гъеб сабаблъун гъезие ахираталда
глазбиги цIикIкIлуна.

45. Дица гъезул гIумруги халат гъабула гъезул
мунагъал жегиги гIемерлъизе. Гъединаб макру
буго дир капурзабазе гъабулеб.
Дир гъездаса цим босиги цIакъ гучаб букIуна.

وَأُمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ ﴿١٦﴾

46. Яги дуца гъездаса ажру-мухъ тIалаб
гъабулебищ бугеб, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
гъезухъе хIакъаб Исламияб дин шцезе гъабун гъел Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо
гъавиялде ахIиялде данде, цинги гъел гъеб мухъ къезе кIоларого
иман лъечIого чIезе?

أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَعْرَمٍ مُثْقَلُونَ ﴿١٧﴾

47. Яги гъезда аскIоб ЛавхIулмахIфузищ бугеб
жидеца гъенисан бальгояб жо хъвалеб?

أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ ﴿١٨﴾

Жидеде гъеб ЛавхIул-махIфузалда хъван батун лъалебищ бугеб жал
муъминзабаздаса лъикIал рукIин?

48. Дуца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIукму-
къадаралда сабру гъабе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!

فَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ
الْأُخُوتِ إِذْ نَادَى وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿١٩﴾

Гъел мушриказ дуе гъабулеб къварили бачче
ва дуда гIадкъараб рисалатги тIубазе гъабе. Мун ччугIил чохъониве
ккарав Юнус аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام рельъунги вукIунге, жив цIакъ
пашманлъун ва ракIкъварилиъун Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ахIарав. Жиндир
къавмалда цим бахъун гъезда гъоркъоса нахъе арав, цинги Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ ччугIил чохъониве ккезе гъавурав, цинги жив Аллагъасдеги
гъардарав.

49. Гъев Юнус аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гурхIел нахърегIун
букIинчIебани гъев ральдалъан къватIиве
бакъвараб авлахъалде рехизе вукIана ва
жив какарав, жинда гIайиб чIваравлъунги вукIине вукIана.

لَوْلَا أَنْ تَدَارَكُهُ رَحْمَةٌ مِنْ رَبِّهِ لَمُبْدَى بِالْعَرَاءِ
وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴿٢٠﴾

Аллагъас **جَلَّالَهُ** гьесда гурхлел гъабуна, гьесда тавбу гъаби раклалде рехана ва жинца гьесул тавбу къабулги гъабуна.

50. Аллагъас **جَلَّالَهُ** гъев Юнус **عَلَيْهِ السَّلَامُ** **فَاجْتَبَاهُ رَبُّهُ، فَجَعَلْنَاهُ مِنْ الصَّالِحِينَ** ﴿٥٠﴾

таса вишана ва гъев лъиклал

гIадамаздасаги гъавуна.

Жинда гIагар гъарурал, жив разиял гIадамаздаса гъавуна.

51. Гьел капурзаби мун жидер

бераз кваназе гIагарлъулел руго,

МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, гьел безадалъун

мун хвезе гъавизе бокъунги руго.

وَإِنَّ يَكَاذُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوَلَفُوناكَ بِأَبْصَارِهِمْ

لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ ﴿٥١﴾

Жидеда гъаб Къуръан цIалулеб рагIараб мехаль гъез абублебги

буго: «Гъав МухIаммад жундуца ккурав чи вуго» абун.

52. Гъаб хирияб Къуръан кинабго халкъалье

вагIазлъун гурого гьечIо.

وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٥٢﴾

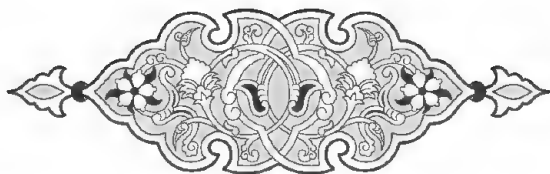
Хирияв аварагасе **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** мугIжизатлъунги буго. Гъаб Къуръан жинда

рещIине гъабурав МухIаммадги **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** бишунго хирияв авараг вуго.

Гъев аварагасда **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** кинха мушриказ абублеб гъев жундуца ккурав чи вуго абун?

ПадегIанав Аллагъасул квербакъиялдалъун Суратул Къаламалъул тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рещIги гъев Аллагъасе **جَلَّالَهُ** буго.

69. Суратул Хи́къят

Маккаялда жиб рецитине гьабураб, жинда жаниб кликъоялда аңгила кӀиги аят бугеб.

Гьаб хирияб суратги Маккаялда жиб рецитине гьабураб бугелъул гьалда жаниб бицен гьабулеб буго Исламияб диналъул аслабазул: Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гьави, ахират букӀиналда иман лъей, аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَام ритӀухъ гьари. Аслияб бахӀс буго гьаб хирияб Къуръан жиб ритӀухъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам букӀин чӀезе гьаби. Къиямасеб къоялъул ва гьенир ругел къварилъабазул бицун буго. Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ гьесул расулалги гьереси гьарурал къавмазе лъугъараб жо бицун Гадил, Самудил, ЛутӀил, ПирӀавнил, НухӀил къавмазул бицун буго.

Жидер бахъи бугел муъминзабазул ва бахъи къосарал капурзабазул хӀал бицун буго, жал къосарал муширикаца жинда гӀунтӀизе гьарулел гӀайибаздаса Аллагъасул свалат салам лъеяв МухӀаммад авараг вацӀадаб вукӀинги баян гьабун буго.

Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Аллагъасул цӀаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Къиямасеб къо жиб букӀин хӀакъаб буго.

الْحَاقَّةُ ۝

2. Щибха бугеб гьеб Къиямасеб къо?

مَا الْحَاقَّةُ ۝

3. Дуда щибха лъалеб, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьеб щиб къо бугеб? Дуда гьеб жегиги бихъун гьечӀелъул, гьелъул гӀакъуба-гӀазабги жиндие сипат гьабизе кӀолареб бугелъул.

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحَاقَّةُ ۝

4. Самудиязги ГӀадил къавмалъги гьереси гьабун жинца ракӀал рихъизе гьарулеб Къиямасеб къо.

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَوَافٍ فَارَعَوٰ ۝

5. Амма СсалихӀ аварагасул عَلَيْهِمُ السَّلَام къавм самудиял гьалаг гьаруна гучаб гьаракъалъул гӀазабалдалъун.

فَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدٰهُمُ وَأَنبَا ۝

6. Ва амма Гъуд аварагасул عَلَيْهِمُ السَّلَام къавм гӀадилал гьалаг гьаруна жиб свер-сверун пулеб гучаб гьуриялъул гӀазабалдалъун.

وَأَمَّا عَادُ فَهَلَكَ أُولٰٓئِكَ ۝

Жиб гӀорхӀольан борчӀараб, жинда данде чӀезе щибго жоялда кӀолареб.

7. Глaдилaзде тlаде гъeб гъури
пуна, жинца гъел тlагlизарулeб,
анкьo сордоялги микьo къоялги
тlатlалаго, жиб гъоркьoса къотичlого.

سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَمْعَ يَبَالٍ وَفُؤَادَ يَأَيُّمٍ حُشُومًا فَتَرَى
الْقَوْمَ فِيهَا صَرَغِي كَأَنَّهُمْ بَخَّاءٌ زَنخِلٌ خَاوِيَةٌ ﴿٧﴾

Дуда гъeб къавмги бихъилаан, я гъав инсан, жидерго бакlазда
хун гlодор ккараллъун. Къолболъан рахъун рехарал чамастакил
гъутlбузда релълъун, жал жаниса гъодорал жидер бутlрул тlаса
ратlатъун рутел.

8. Дуда гъал къавмазул нахъе хутlарав чиго
вихъулища, я гъав инсан!

فَهَلْ تَرَى لَهُم مِّنْ بَاقِيَةٍ ﴿٨﴾

Гъез нахъе тараб асарги бихъулиш? Щибниги жо бихъуларо дуда.
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезул рижи бакъвазе гъабуна ва наслу тухум тlагlине
гъабуна.

9. Пиргlавниги, гъесдасан цере
рукlарал къавмалги, жидер росаби
кlалагъоркье свeризe гъарурал Лутlил къавмги жидеца куфру ва
гlасилъи гъабулел къавмал руклана.

وَحَآءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ، وَالْمُؤْتَفِكُتْ بِالْحَاطِطَةِ ﴿٩﴾

10. Гъел жидеде витlарав аварaгасдеги
гlасилъана. Гъесда

فَعَصَوْا رَسُولَ رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمُ أَخَذَةً رَّابِيَةً ﴿١٠﴾

нахърилълъинчlо ва гъесие къварилъи гlазаб гъабизе ургъана.
Цинги Дица гъел къавмал гучаб ва жиб цlикlараб гlазабалдалъун
ккуна. Гъезул мунагъал ва къабихlал пишаби цогидал умматазулалдаса
гlемерал руголъидал дица гъезие гlазабги цогидазеялдаса цlикlараб
гъабуна.

11. Хиакълъунго тlупан тlун лъим
гlемерлъидал ва гъeб кинабго жоялда тlад
бахиндал, Дица нужер умумул, Нухlил агълу, гамида тlад рекlине
гъарун хвасар гъаруна.

إِنَّا لَنَاطِقُا الْمَاءَ حَمَلَتُكُمُ فِي الْجَارِيَةِ ﴿١١﴾

12. Гъeб амру Дица гъабуна нужеца
гъелдаса вагlза босизе ва гъeб вагlза

لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكُرَةً وَفِيهَا أَذُنٌ وَعِصَةٌ ﴿١٢﴾

жинца жаниб жо цlунулeб гlиналъ жаниб цlунун хадуб
погидаздаги бицине.

Гъел цересел умматaз гъарурал гlадал мунагъал гъаруни нужги
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъалаг гъарулeблъи нужеда лъазе ва нуж Аллагъасдаса
جَلَّ جَلَالُهُ хlинкъизе.

13. Гъаб дунял паналъизе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
амруялдалъун Исапил малаикас цохlо
нухаль cсуралъубе цураб мехаль.

فَإِذَا نَفَخَ فِي الصُّورِ نَفْخَةٌ وَاحِدَةٌ ﴿١٣﴾

14. Цинги мугІрулги ракъги тІаде
борхун цоцаль къабун цохІо майданІун
гъабун битІизе гъабураб мехаль. وَحُمِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً ﴿١٤﴾

15. Гъеб къо буго жиндилъ Къиямасеб къо чІолеб
къо. فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿١٥﴾

16. Зобалги рихъун, хъвалхъун уна,гъелги
цІакъ загІипалІун лъугъуна. وَأَنشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ ﴿١٦﴾

17. Гъеб къоялъ малаикзабиги
зобалазул рагІалІгъабазда чІун рукІуна.
Аллагъасул وَالْمَلَكُ عَلَى أَرْجَائِهَا وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَنِيَةٌ ﴿١٧﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тІадегІанІъи ва
къудрат бихъун, гъесдаса хІинкъун.
Гъеб къоялъ дур БетІергъан Аллагъасул ГІарш жидеца тІаде
борхун баччуна микъго малаикас.

Жинда Аллагъ разилІаяв Ибну Габбасица абун: «Малаикзабазул
микъго мухъ букІуна жидеца гІарш баччун ругел, гъезул рикІкенги
цохІо Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лІала»-абун.

18. Гъеб къоялъ хІисаб-мизан гъабизе
нуж цере чІезе гъарула кинабго ханІъи ва
кІодолІи жиндие бугев тІадегІанав Аллагъасда. Нужер цонигъав
ва цониги гІамал гъеб къоялъ балъго хутІуларо. يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ ﴿١٨﴾

19. Амма Жиндир гІамал хъвараб
кагъат кваранисан къурав чияс цІакъ
воххун абун: «Гъая, рачІа гъаб кагъат
цІализе! فَأَمَّا مَنْ أَوَّلَى كَتَبُهُ بِسَمِيئَةٍ يَقُولُ هَؤُلَاءِ أَفْرَعُوا كَيْبِيَّةً ﴿١٩﴾

20. Дида якъинго лІалеб букІана хІакъІъунго
дица гъаб хІисаб-мизан гъабиялде дандечІвай
гъабизе букІин
ва дица гъелда рекъараб гІамалги гъабун букІана» - абун. إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مَلَكِي حَسْبَابِيَّةً ﴿٢٠﴾

21. Гъев муъминчи жинда разияб, жиб тІаса унареб
чІаголІиялда вукІуна. فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ﴿٢١﴾

22. ТІадегІанал алжаназда жанив. فِي حَبَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿٢٢﴾

23. Гъел алжаназул пихъалги гъесда гІагардаго
рукІуна. فُطُوهُنَّ أَدَانِيَةً ﴿٢٣﴾

Щиб хІалалда гъев вугониги, гъесул квераль босулеб бакІалда букІуна.

24. Гъел муъминзабазде абун: «Нужеца
гъал тІагІамал нигІматал кванае, лазатал
гъекъолел жалги гъекъе, нужеи щибго كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْفَالِغَةِ ﴿٢٤﴾

зарал гъечӀел!

Гъеб нужеа Аллагъасул جَلَّالَهُ рахъалъан бугеб цӀоб-рахӀмат буго, нужеа дунялалда ругеб мехаль гъарурал лъикӀал гӀамалазде данде» - абун.

25. Ва амма жиндир гӀамал хъвараб кагъат квегӀаб рахъалъан къурав чияс гъеб къояль абула: «Вай Аман, гъаб кагъат дихъе къунго букӀинчӀебани!

وَأَمَّا مَنْ أَوْفَىٰ كَتَبَهُ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ يَلْبَتَنِي لَمْ أَوْفَ كِتَابِيَةَ ﴿٢٥﴾

26. Гъаб хӀисаб-мизан щиб бугебги, гъальул захӀмалъиги дида лъанго букӀинчӀебани»

وَلَمْ أَدْرِ مَا حِسَابِيَةَ ﴿٢٦﴾

27. «Вай Аман, дир дунялалда букӀараб хвел ахираб букӀарабани, жинда хадуб гъаб гӀаде рахъине гъари ва хӀисаб-мизан гъечӀеб».

يَلْبَتِيهَا كَأَنَّ الْفَاضِيَةَ ﴿٢٧﴾

28. «Дие щибго кумек гъабулеб гъечӀо дица данде гъабун букӀараб боцӀи-малаль».

مَا أَغْنَىٰ عَنِّي مَالِيَةَ ﴿٢٨﴾

29. Диласан кинабго ханлъиги тӀаса ун буго» - абун.

هَلَاكَ عَنِّي سُلْطَانِيَةَ ﴿٢٩﴾

Дие квербакъи гъабизе кӀолеу гъудул-гъалмагъги гъечӀо, дир насаб тухумалъги ва къадру-къиматалъги жакъа щибго кумек гъабулеб гъечӀо.

30. Аллагъас جَلَّالَهُ малаикзабазда амру гъабула: «Нужеа гъев чи ккве ва гъесда гудрал, рахсалги рай.

خُذُوهُ فَعَلُوهُ ﴿٣٠﴾

31. Цинги гъев жужахӀалде жанивеги рехе!

ثُمَّ الْجَحِيمَ صَلُّوهُ ﴿٣١﴾

32. Цинги нужеа гъесул нахъияб рахъалдаса жаниб хун кӀалдиса къватӀибе бахъе лъабкъоялда анцӀго натӀ халалъи бугеб рахас.

ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ ﴿٣٢﴾

33. Гъаб гучаб гӀазаб гъесие гъабиялъе сабаб буго: хӀакълъунго гъес гӀадегӀанав Аллагъасда иман лъун букӀинчӀо.

إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ﴿٣٣﴾

34. Гъес жиндирго напс гъесизе гъабулеб букӀинчӀо мискин-пакъырав чиясе тӀагӀам къеялде, гъеб тӀагӀам къе абун цогизадаги абулеб букӀинчӀо.

وَلَا يَخْضُ عَلَىٰ طَعَامِ الْمُسْكِينِ ﴿٣٤﴾

35. Жакъа гъесие гъеб жужахӀалда жанив гъудул-гъалмагъ гъечӀо.

فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هُنَا حَمِيمٌ ﴿٣٥﴾

36. ЖужахӀалъул агълуялъул хъверд-рецӀи гуреб (гъислин) жиндие цоги тӀагӀамги гъечӀо.

وَأُطْعِمُهُ الْيَوْمَ شَحِيلِينَ ﴿٣٦﴾

37. Гъеб махІцараб, инжитаб тІагІам кванапаро
жидеца мунагІал гъарурал, жидее жужахІ
хІакълъараб агълуялъ гурони.

لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِلُونَ ﴿٣٧﴾

Дунялалъул рукъов вугеб мехаль мискин-пакъбирасе тІагІам къезе
бахиллъарав, гъезие лъикІлъи гъабизе чІухІарав чиясе бугеб квен
буго гъеб жужахІалъул гъислин. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цІунаги гъеб кваназе
ккеялдаса.

38. ТІадегІанав Аллагъ гъедулев вуго кинабниги
жиб бихъулеб жоялдалъун.

فَلَا أَفْهَمُ يَمَاتِبُورٍ ﴿٣٨﴾

39. Ва жиб бихъулареб жоялдалъунги.

وَمَا لَا تَبْصُرُونَ ﴿٣٩﴾

40. ХІакълъунго гъаб хирияб Къуръан Аллагъасе
хирияв расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цІалулеб калам буго
абун.

إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿٤٠﴾

41. Гъаб Къуръан щигІру гъечІо ва
шагІирас цІалулебги гъечІо.

وَمَا هُوَ يَقُولُ سَاعِرٍ قَلِيلًا نُّومُونَ ﴿٤١﴾

Гъеб Къуръаналда иман лъолеб чи нугер цІакъ дагъав гурони
гъечІо.

42. Жинда балъгояб жо лъала абун жидеца
гъереси бицунел кагъанатазул рагІиги гъечІо
гъаб Къуръан.

وَلَا يَقُولُ كَافً هَٰئِنِ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾

Гъелъул вагІза босулел гІадамалги цІакъ дагъ гурони гъечІо.
Нугеца гъаб Къуръаналда иман лъолеб гъечІо ва гъелъул вагІзаги
босулеб гъечІо абураб магІна буго гъеб кІиги аяталъул.

43. Гъеб Къуръан буго Кинабго гІадамалъул
БетІергъанас рещтІине гъабураб.

تَنْزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٣﴾

44. Гъаб Къуръаналда жаниб МухІаммадица
жиндирго рахъалъан щибго жо бицун
букІарабани ва гъеб Дир калам бугоян абун букІарабани,

وَلَوْ قَوْلَ عَلَيْنَا بَعْضُ الْأَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾

45. Дица гъев дир къуватаб рецІел босиялдалъун
кквелаан,

لَاخَذْنَا مِيثَاقَهُ بِالْأَيْمِينِ ﴿٤٥﴾

46. Цинги дица гъесул рекІел бидурихъалги
къотІун рехилаан. Дица гъев хвезе гъавилаан.

ثُمَّ لَقَطْنَا مَنَاقِبَهُ الْأُوتِينَ ﴿٤٦﴾

47. Гъеб жо Дица Дир аварасе гъабулеб
мехаль гъев Дир цим босиялдаса цІунизе
кІолеб цониги чиги гъечІо нугеда гъоркъов.

فَمَا مِنْكُم مِّنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَكِيمٍ ﴿٤٧﴾

48. ХІакълъунго гъаб хирияб Къуръан буго
Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъулел гІадамазе

وَلَٰئِنَّهُ لَآتَذْكُرُهُ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾

вагІзальун жиб бугеб.

49. Хіакълъунго Дида лъала нужеда
гъоркъоб гъеб Къуръан жидеца гьереси
гъабулел гІадамал рукІин.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمِكُمْ مَّكَدٌ ۝٤٩

50. Хіакълъунго гъаб Къуръан Къиямасеб
къояль капурзаби цІакъ хІасрат гъарулеб ва
пащман гъарулеб жоги буго:

وَأَنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ ۝٥٠

Гъелда иман лъурал муъминзабазе бугеб даража-макъам бихъараб
мехаль капурзабазул цІакъ ракі бакъвала ва гъел пашманлъула.

51. Жиб хІакъаб, жиндилъ шибго шаклъи гъечІеб,
гъаб гІаламалъул БетІергъанав Аллагъасул калам
жиб букІин якъинаб жоги буго гъаб Къуръан.

وَأَنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ ۝٥١

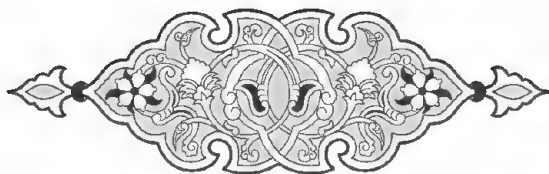
52. Дуца жив кІудияв ва тІадегІанав
БетІергъан Аллагъ вацІад гъаве гъесда
рекъоларебщинаб жоялдаса.

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ۝٥٢

Ва гъесул кІудиял нигІматазде данде гъесие шукруги гъабе. Гъел
нигІматазул бишунго кІудияб буго гъаб Къуръанги.

ТІадегІанав Аллагъасул тавфикъалдалъун Суратул Хіакъаталъул
тафсир ва таржама хъван ГІубана.

Кинабго рещги гъев Аллагъасе عَلَّامُ الْغُيُوبِ буго.

70. Суратул Мағіриж

سُورَةُ الْمَعَارِجِ

Маккаялда жиб рещтӀине гьабураб, жинда жаниб кликъоялда ункъго аят бугеб.

Гьаб хирияб сураталь аслияб хӀалаль бицунеб буго Къиямасеб къо чӀеялӀул ва гьеб къоялӀул хӀинкъабазул. Ахираталда муъминзабазе букӀунеб рахӀат-лазатальул, капурзабазе букӀунеб гӀазаб-къварилӀиялӀулги бицунеб буго. МаккаялӀул Муширикаца ахират букӀин ва хварал чӀаго гьарун тӀаде рахӀине гьариялда инкар кквеялӀулги, гьез Аллагьасул جَلَّ جَلَّالُهُ расуласул дагӀват махсароде гьабиги бицунеб буго. Инсанасул тӀабигӀат бицун, гьесул загӀиплӀи ва сабру дагӀльиги бицунеб буго.

Суратальул ахиралда тӀадегӀанав Аллагьас جَلَّ جَلَّالُهُ гьа гьедун абулеб буго тӀаде рахӀине гьариги, хӀисаб-мизан ва жезаъ гьабиги жиб букӀин хӀакъаб, жиндилӀ цибго цаклӀи гьечӀеб амро буго абун.

Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Аллагьасул цӀаралдалӀун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1.2. МаккаялӀул мушириказдаса цо гьарулев
чӀияс гьарана жиб капурзабазда рещтӀинчӀого
чӀолареб, жиб рещтӀараб мехаль гьеб нахье
чӀвазе кӀолеб щивго чи гьечӀеб гӀазаб рещтӀине
гьабе абун.

سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ
لِّلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ

Палимзабаца абун: Гьев жинца гӀазаб рещтӀине гьаби гьарарав чи вуго Анназар ибнул ХӀарис, къурайшиязул ханзабаздаса ва гьезул бицунго къосарал гӀадамаздасан жив вугев. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварас гьесие хӀинкъи къураб мехаль мун Аллагьасул جَلَّ جَلَّالُهُ гӀазабалдаса хӀинкъа абун, гьев чӀияс хирияв аварас махсароде гьавун абун: «Я дир Аллагь, гьав МухӀаммадица бицунеб жо дудаса жиб бугеб батани, дуца нижеде тӀаде зодиса ганчӀазул цӀад базе гьабе, яги ниже цоги жинца унтize гьабулеб гӀазаб гьабе!» - абун. Гьев чи Аллагьас جَلَّ جَلَّالُهُ БадруялӀул рагӀуль квешаб хвелалдалӀун хвезе гьавуна ва гьав какун Къуръаналда аятги рещтӀине гьабуна. ТӀадегӀанав Аллагьас абулеб буго:

3. Гьеб гӀазаб рещтӀине гьаби зобалазда ругел
нухазул БетӀергӀан Аллагьасдаса буго.

قَالَ اللَّهُ ذِي الْمَعَارِجِ

Капурзабаца гъеб гIазаб рещтIине гъабе абуниги, рещтIине гъабуге абуниги, гъезул рагIиялда бараб щибго жо гъечIо.

4. Гъел нухалги руго жидедаса тIаде
Аллагъасде جَلَّالَهُ гIагарде малаикзаби
рахунел, Жабраил малаикги вахунеб.
КIикъоялда анцIазарго сонгIан жиб
халатаб.

تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ
مُقَدَّارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ۝

Гъеб къоялъ капурзаби жужахIалде жаниреги лъугъине гъарун абадияб гIазабалгъулъ рукIине. Гъаб Къиямасеб къоялгъул халалгъи жиндир гIорхъи гъечIеб ва ахир гъечIеб буго. ТIадегIанав Аллагъас капурзабазе букIунеб гIакъуба-къварилгъи бицунеб мехалъ гъеб къо цIакъ халатаб буго абула, гъелдалгъун капурзаби гъеб къоялгъул гIазабалдаса хIинкъизе бокъун.

Жинда Аллагъ разилъаяв АбусагIидил Худриясдаса бицараб хIадисалда буго: «Цо асхIабас Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда гъикъана: «Ярасулаллагъи! Гъеб къоялгъул халалгъиго щиб?» - абун. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Дир напс кодоб бугев Аллагъасул цIаралдалгъун гъедулев вуго дун; Аллагъас جَلَّالَهُ гъеб къо муъминзабазе цIакъ бигъа гъабула. Гъеб къо муъминчиясе жинца дуялалда цо паризаяб как балаго балеб букIараб заманалдасаги бигъаяб букIуна» - абун. ХIадис имам АхIмадница бицана.

5. Дуца сабру гъабе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, берцинаб
сабру гъабиялъ!

فَأَضَرَّ صَبْرًا كَجَمِيلًا ۝

Гъел мушриказ мун махсароде гъавиялдаги, гъезул заралалдаги, гъезухъе Исламияб дин щевезе гъабиялдаги дуца сабру гъабе. ТIадегIанав Аллагъас две квербакъи гъабизе букIин хIакъаб жо буго.

АлкъуртIуби абулев гIалимас абун: «Берцинаб сабру букIуна жиндилъ зигарди, щибго чIвачIвади, рахIат хвей гъечIеб, жиндир зигараги цохIо Аллагъасдехун جَلَّالَهُ гурони букIунареб» - абун. Гъаб берцинаб сабруялъе цIакъ берцинаб мисал буго: Ибрагъим авараг عَلَيْهِ السَّلَام Намрузица цIадаве рехараб мехалъ гъесда тIаде Жабраил малаик ваккана ва гъес абун: «Дур кинабгIаги хIажат бугищ?» - абун. Ибрагъим аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Дудехун дир кинабгIаги хIажат гъечIо» - абун. ТIадегIанав Аллагъасде жив хIажатав вукIин, гъев Аллагъ جَلَّالَهُ гурев цоги щивго чиясда жив хIажатав гъечIеблъи загъир гъабулеб буго гъеб рагIиялъ.

6. ХIакълъунго гъел капурзабазда жидеде
рещтIунеб гIазаб цIакъ рикIкIадаб жолгъун бихъулеб
буго, гъел гъеб гIазаб рещтIиналде божулел гъечIелгъул.

إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ، بَعِيدًا ۝

7. Амма Дида гьєб цІакъ гІагарда бугеб жолъун бихъулеб ۞ وَتَرْتَهُ قَرِيبًا ۝
буго. Гьєб гІазаб бугельул жиб букІин хІакъаб.

8. Гьєб Къямасеб къо буго биараб тІохъи ۞ يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْمُهْلِ ۝
гІадин зобал рукІунеб, яги бухІараб нахул
гъоркъ хутІараб жо гІадин: жал тамахІун цо бакІалда чІоларого.

9. Самараб квас гІадин мугІрулги рукІунеб. ۞ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ ۝

10. Цониги гъудулас жиндир гъудуласул хІалги ۞ وَلَا يَسْعَىٰ جَمْرٌ حَمِيمًا ۝
цІехолареб.

ГІагарав чияс гІагарав чиясул хІал цІехолареб. Щивав чи жиндир
напсалъул ургъалида вукІунеб къо буго гьєб.

11. Жидеда гьєл гъудулзаби ва гІагарал ۞ يُبْصَرُ وَهُمْ يَوْدُ الْمُجْرِمِ لَوْ يَفْقَدُونَ عَذَابَ ۝
чагІи рихъулелги рукІуна. ۞ يَوْمَ يَدْبُرُ بَيْنَهُ ۝

Гъедин бугониги гьєл цоцазе кумек гъабизе,
гъезул хІал цІехезе лъугъунаро, гъез цоцадаса
лъутизе ва рахчІизе яхІ бахъула. Гьєб къоялъ капурчиясда раклалде
кола дирго васалги къун дун гъаб гІазабалдаса ворчІулев анищ
абун.

12. Жиндир чІужу ва вац къунги, ۞ وَصَحْبَتَهُ وَأَخِيهِ ۝

13. Жиндие кумек гъабулел рукІарал жиндир ۞ وَفَصْلَتِهِ الَّتِي تُؤْوِيهِ ۝
киналго гІагарал гІадамал къунги жив гьєб
гІазабалдаса хвасарлъулев анищ абун.

14. Ракъалда бугебщинаб кинабго халкъ ۞ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ ۝
къунги жиндир напс жужахІалъул гІазабалдаса
хвасар гъабизе хІадурун вукІуна капурчи гьєб къоялъ.

Жакъа дунялалда гьєв ахІмакъасдаса гІалаб гъабулеб щибго жо гьєчІо:
Аллагъ ۞ عِلَّالَهُ ۝ цо гъавун, гьєсие гІибадат гъаби гуреб. Гьєб гІибадат гъаби
абураб жоги щибго жиндилъ захІмалъи гьєчІеб, жиндирго черхалъе
ва напсалъе мунпагІат ва маслахІат бугеб жо гъаби буго. Аллагъас
۞ عِلَّالَهُ ۝ цІунаги ниль иман бахъиналдаса ва гьєб капураб къавмалъул
макъамалде ккеялдаса.

15. Кисанха гьєсие хвасарлъи букІунеб?! ۞ كَلَّا إِنَّهَا لَأَطْلَىٰ ۝
Гъанже гьєб хъул лъеялъ гьєсие щибго кумек
гъабуларо! ЦІакъ лагъ-лагъунеб жужахІалъул цІа буго гьєсие
бугеб гІазаб.

16. Жинца бетІералъул ва гъумералъул тІомги гъанги ۞ نَزَّاعَةً لِّلْسَوْىِ ۝
бахъулеб.

Гьєб гьан бежун, биун тІагІанщинахъє цІияб бижине гьабула Аллагьас
جَلَّالَهُ ва цингиги бежун, биун ине гьабула.

17. Гьєб жагьаннама хадуб лъугьуна жидеца

تَدْعُوا مَنْ أَدْبَرَ وَتَوَلَّى ﴿٧٧﴾

Аллагьасда جَلَّالَهُ инкар ккурал, гьєсул расулал

гьєреси гьарурал гІадамазда.

Жинда Аллагь разилъаяв Ибну ГІаббасица абун: «Щивав капурчиясул
ва мунапикъасул цІар-цІарккун ахІула ва гІанкІуяль мугьал гІадин
жинда жанире кьулчІула» - абун.

18. Жинца гІемераб боци-мал бакІарарав,

وَجَمَعَ فَأَوْعَى ﴿٧٨﴾

цинги гьєб бахчун, гьєлдаса закат-сахІ кьєчІєв чиясда

хадубги лъугьуна. Гьаб аяталь хІинкьи кьолєб буго жидеца
дунялалъул магІишат гІалаб гьабулел ва гьєлдаса паризаяб закатги
суннатаб садакъаги кьоларел гІадамазе.

19. ХІакьлъунго инсан вижун вуго жив хєхавлъун, ﴿٧٩﴾

сабру дагьавлъун.

20. Жинда дагьабго кьварилъи хьатІаниги жив

إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ﴿٨٠﴾

чІвачІвадулев.

21. Жиндие лъикІлъи щвараб мехаль гьєб цохІо

وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا ﴿٨١﴾

жиндиего кквезе лъугьунєв.

Гьєлдалса паризаяб закат кьоларєв, суннатаб садакъаги кьоларєв.

22. Жидеца как балел гІадамал гьєчІо гьєл какарал

إِلَّا الْمُصَلِّينَ ﴿٨٢﴾

сипатал жидер ругєл.

23. Жидеца рукугІ-сужда камил гьабун щибаб

الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ﴿٨٣﴾

гІужда паризаяб как баялда жал гІад чІарал.

24.25. Жидер боци-малалъуль пакьирасє ва

وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ ﴿٨٤﴾

ва жинда гьарарасє кьолєб хасаб бутІа бугєв,

паризаяб закат жинца кьолєв ва суннатаб

لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿٨٥﴾

садакъаги кьолєв.

26. Жидеца Къиямасєб кьо букІинне букІинги

وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿٨٦﴾

ритІухъ гьабулел.

27. Жидер БєтІєргьан Аллагьасул

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٨٧﴾

гІазаб жидеде щвєялдаса жал хІинкьунги

рукІунєл.

28. ХІакьлъунго гьєб Аллагьасул гІазаб буго

إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ ﴿٨٨﴾

жиб щвєларо абун жинда божи гьєчІєб.

Щайтланаль, гъава-напсаль инсан цлакъ хехго гуккизе бегъула ва жиндие глазаб гъаби тлалъулеб гламал гъабиялда вачине бегъула. Гъедин бугелъул муъминчи кидого Аллагъасул **جَلَّالُهُ** глазаб жинди швеялдаса хлинкъун вукӀине ккола.

29. Жидеца жидер гӀавратги цӀунулел
хӀарамаб хӀалалъ хӀалтӀизе гъабиялдаса.

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَعْيُنِهِمْ هَانِئُونَ ﴿٢٩﴾

30. Жидерго руччабазда ва
гъарабашзда аскӀоре лъугъун гурони,
цоги хӀарамаб хурхен гъабуларел.

إِلَّا عَلَىٰ أَرْوَاحِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ
غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٣٠﴾

ХӀакъльунго гъал гӀадамал руго
Аллагъас **جَلَّالُهُ** жидеда гӀайиб чӀваларел.

31. Жиндир шагъват тӀубазе жиндир
руччаби ва гъарабашал гуреб цоги жо
цӀехарал гӀадамал руго Аллагъасул
гӀорхъаби жидеца хъезе гъарурал.

فَمَنْ أَتَّبَعْنِ وَلَا ذَلِكْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْغَادُونَ ﴿٣١﴾

Ва жидерго напсал глазабалье хӀакъ гъарурал гӀадамал.

32. Жидеца жидеда тӀад къараб аманат
тӀубалел, жидеца гъарурал къотӀаби
тӀуразе гъарулел.

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رِعُونَ ﴿٣٢﴾

33. Жидеца гъабизе тӀаде босараб нугӀлъиги
битӀун гъабулел.

وَالَّذِينَ هُمْ رُشِدَاتِهِمْ يَقِيمُونَ ﴿٣٣﴾

Жидеца гъеб нугӀлъи бахчуларел ва щивго чи ватӀа гъавичӀого Аллагъасе **جَلَّالُهُ** гӀоло битӀараб хӀалалъ нугӀлъиги гъабулел. Гъаб нугӀлъи гъаби, къотӀи тӀубайги, аманат тӀубайги цлакъ жидер кӀвар бугел, исламияб жамагӀаталъул амру жидедалъун битӀун хъадулел амраби руго. Гъеб лъабго жоялдакъун ватӀа гъавизе кӀола жиндир иман камилав муъминчиги, жиндир рекӀель унти бугел мунапикъзабиги. Гъаб бахӀс гӀатӀидго бицун буго Суратул Маидаталъул авалалда.

34. Жидеца балеб паризаяб как арканал,
шурутӀал тӀуран, Аллагъасе **جَلَّالُهُ** хӀелун
баялда жидеца тӀадчӀейги гъабулел.

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٣٤﴾

Гъаб паризаяб как бай жиндир кӀвар цикӀкӀараб амру бугелъул, муъминзабазул сипатал рехсарал гъал аятазда жаниб Аллагъас **جَلَّالُهُ** гъеб какил кӀиго нухаль бицен гъабуна. 23-абилеб аяталда абун букӀана «Жал как баялда даимлъулел» абун. ГӀалимзабаца гъеб аяталда абураб рагӀиялда гъоркъобги, гъаб (34) аяталда жаниб абураб «Как баялда тӀадчӀей гъабулел» абураб рагӀиялда гъоркъобги

батІалҕи ґабуґ, ґезул мағІна батІияб букІин баян ґабуґа. «Как баялда даимлҕи» абураб рағІиялҕул мағІна буго ґеб как шибаб гІужда бай, ґеб как баялдаса цоги жоялҕ машґул ґарунгутІи. Дуґялалҕул хІалтІи-пиша ґабулел гІадамал как базе мех шварабго ґеб ґабулеб хІалтІиги тун как баялде машґуллҕи. Жидер хІалтІи тІубан хадуб базе абун как нахҕе бахґулел гІадамал как баялда даимал рукІунаро.

«Как баялда гІадчІей ґабулел» абураб рағІиялҕул мағІна буго какие чурулеб мехалҕ ґеб камилго ґаби, ґуждул, ґумер ва хІатІал чури гІатІид ґаби. Цинги как балеб бакІ бацІадаб, берцинаб, жив шибго жоялҕ Аллаґасдаса ґаґлаґа машґул ґавулареб букІин. ГІадеб ретІел бацІадаб ва берцинаб букІин. Как балеб мехалҕ цакґ Аллаґасе ґаґлаґа хІелун, ґесдаса нечон ва хІинкґун вуКІин. Какил арканал ва шурутІал мухІканго тІуразе ґари. Как бан хадувги Аллаґа ґаґлаґа рехсолевлґун ва ґесде дугІа хІелун ґабулевлґун вуКІин. Как бан ва азкарал ґарун хадуги жинца ґеб какил кири холеб жо ґабуґгутІи.

ґаб как бай Исламияб диналда жаниб бищунго кІвар цІикІараб амру букІиналґ гІадегІанав Аллаґас муґминзабазул берцинал сипатал рицин как баялда даимлґулел абун байбихґана, ґел сипатазул ахиралдаги жидеца как баялда гІадчІей ґабулел абун абуґа.

ґел Аллаґасдаса ґаґлаґа жал хІинкґарал муґминзабазул сипатал рицун хадуб ґезул руссуґеб бакІ ва ґезие бугеб ажру-даража бицун гІадегІанав Аллаґас абуґа:

35. ґал гІадамал руго жал хира ґарураллґун алжаназда жанир рукІулел.

أُولَٰئِكَ فِي جَنَّةٍ مُّكْرَمَةٍ ﴿٣٥﴾

Жидеe цакґ лазатал нигІматалги кґун, жидер напсалҕе бокґанциґаґ жоги хІадур ґабун, жал даимго рукІинелґун лґугґине ґарула ґел алжаназда жанире.

36. ґел капурзабазе бугеб жого шиб, я МухІаммад ﷺ,

فَإِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَبُكَاءُ مُّطْعِنِينَ ﴿٣٦﴾

цІакґ гІедегІун жал дуда сверун раКІаризе ккани ва жидеца гарбал рорхун бераз мун цІехон рукІине ккани?

37. Дудаса квараниса ва квегІиса кґокґа-кґокґаби ґарун жал гІодор чІун мун сверун кквезе ккани?

عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِّينَ ﴿٣٧﴾

ґаб кІиги аят рещтІине ґабиялҕе сабаб бицун гІалимзабаца абуґа: Аллаґасул свалат салам лґеяв авараґас Кґурґан цІалулеб мехалҕ

къурайшазул мушрикал гьесда сверун русунел рукІана ва гьев махсароде гьавун, гьесул Къуръан цІалиялда тІад рельанхъун гьєб Къуръан муъминзабазда рагІине ва бичІіине толарого рукІунел рукІана. Гьєз абубєб букІана гьал загІипал, мискинал МухІаммадил асхІабзаби алжаналда рукІине ратании, ниж гьєздасаги цере рукІине руго гьаб алжаналда абун. Цинги тІадегІанав Аллагьас гьел церехун хъвараб кІиябго аят рещтІине гьабуна ва хадубги жинца абун:

38. Гьєзул щивав цоясул хьулищ лъун бугєб أَيُّطْمَعُ كُلُّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ أَن يُدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ ﴿٣٨﴾
живги алжаналда лъугьине гьавила абун?

39. Гьедин гьечІо амру! Кидаго лъугьине كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِّمَّا يَعْمَلُونَ ﴿٣٩﴾
гьаруларо капурал гІадамал нигІаматазул алжаназда жанире!

ХІакълъунго Дица гьел гІадамал рижун руго жидеда лъалел хІакъирал, загІипал жалаздаса: цин манидал къатІра букІун, цинги бидул горо букІун, хадуб гьанал къотІел букІун. Гьединаб загІипаб, жинда ракІкъалєб жоялдаса вижарав, цинги кІваш бачІунєб бакІалдаса къатІивеги вачІарав инсан сундасан чІухІун вукІунєв? Гьєв инсан Аллагьасда جَلَّ جَلَّالُهُ аскІов хиралъулєб, Аллагь جَلَّ جَلَّالُهُ гьєсда гурхІун гьєсие лъикІаб ахират кьолеб сабаб буго Аллагь جَلَّ جَلَّالُهُ цо гьавун гьєсие гІибадат бацІцІад гьаби. Ханзаби руго, бечедал гІадамал руго, насаб-тухум лъикІаб буго абураб рагІи буго Аллагьас جَلَّ جَلَّالُهُ жиб къабул гьабуларєб, жинда данде ажру-кириги гьабуларєб.

40.41. Дун гьедулев вуго бакъ баккулел فَلَا أَقْسُرُ يَتَّى الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ إِنَّا لَقَادِرُونَ ﴿٤٠﴾
ва бакъ тІєрхъунел рахъазул БєтІєргъан عَلَى أَنْ تُبَدِّلَ خَيْرًا مِّنْهُمْ وَمَا نَحْنُ
Аллагьасул цІаралцалъун, дир цІакъ хІалкІола بِمَسْبُوقِينَ ﴿٤١﴾
абун гьал мушрикалги гьалаг гьарун гьєзул
бакІалда гьєздаса лъикІаб къавм бижине.

Жидеца Аллагь цо гьавун гьєсие гІибадат бацІцІад гьабулєб. Дун гьєб иш гьабизе лъицаго гІажизги гьавуларо, гьєлдаса щибго жояль нахьєги чІваларо.

42. Дуца гьєб капураб къавм те, فَذَرَهُمْ خَوْضُوا أَوْ يَلْعَبُوا حَتَّى يَلْقُوا يَوْمَهُمُ
МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидерго батІулаб الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٤٢﴾
диналда жанир ругеллъун, дуњалалъул
чІаголъиялдаса кєп босулеллъунги.

Жал гьалаг гьаризе къотІи гьабураб заман тІаде швєзегІан ва жиндилъ пашманлъиялъги, тавбу гьабиялъги щибго мунпагІат гьабуларєб кьо тІаде бачІинегІан.

43. Гъеб къо буго жал хобаздаса
къватIире рахъун рачIунеб: цIакъ
гIедегIун, дуниялалда жал жидерго
хъанчал эхетизе гъарураб бакIалда
гъезие лагълыи гъабизе унел ругел гIадин.

يَوْمَ يُخْرِجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَاعًا كَانَتْهُمْ إِلَى
نَضِيبٍ يُوفُّضُونَ ﴿٧٠﴾

Цоял цояздаса цере ккезе яхI бахъун унаан гъел хъанчие лагълыи
гъабизе, гъелда аскIоре гIагарлыизе. Хабалъан тIаде рахъине гъарураб
мехальги гъел цIакъ гIедегIун, жал унеб рахъго лъаларого, гIиял
рехъенгIадин унел рукIуна.

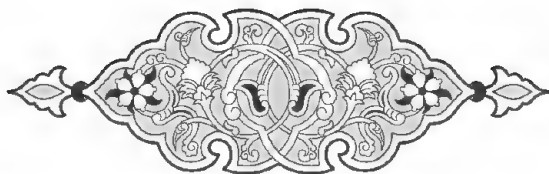
44. Жидер берал цIакъ хIелун ва
хIинкъун унел рукIуна гъел, жидеда тIад
кутакаб къварилъи ва хIакъырлъиялъул
мугъру чIван бугебгIадинги рукIуна.

خَشِيعَةً أَبْصَرُهُمْ تَرَ هَفْهُهُمْ ذَلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي
كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٧١﴾

Гъеб къо буго гъел дуниялалда ругеб мехаль жиб бачIине
букIиналдалъун гъезие хIинкъи кьолеб букIараб Къиямасеб
къо. Гъез жиб махсародеги гъабулеб букIараб ва гъересиги гъабулеб
букIараб.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун Суратул МағIáрижалъул
тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабогъо рещиги гъев Аллагъасе جَلَّالَهُ буго.

71. Сурату НухI

سُورَةُ نُوحٍ

Гъаб сураталъул аслияб мурад ва кIвар буссун буго Исламалъул аслабазул бицен гъабиялде. Гъеб мурадалда гъаб сураталда жаниб НухI аварасул عَلَيْهِ السَّلَام къиса бишун буго: гъесул дагIват байбихъаралдаса тIупан тIун капураб къавм гъалаг гъабураб заманалде цвезегIан. Гъедин бугелъул гъаб сураталда цIарги тун буго НухI аварасул عَلَيْهِ السَّلَام сурат абун.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ХIакълъунго Дица НухI авараг
عَلَيْهِ السَّلَام витIана жиндир къавмалде ва
Дица гъесда амруги гъабуна дуца дур
къавмалъе хIинкъи кье абун гъезда
гIаде гIазаб швелеле цебе.

إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ
قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ١

Жидеца иман лъечIони ва дур дагIваталъе жаваб гъабичIони дунялалъул рукъоб жиде гъабулеб гIазаб буго гъеб. Ахираталда гъезие жужахIалъул гIазаб букIунеблъиги жиб хIакъаб, жиндилъ шибго щаклъи гъечIеб амру буго.

Гъев НухI авараг عَلَيْهِ السَّلَام гIарабиязул башдаб чIинкIиллъиялда (полуостров) бугеб халкъалде витIарав авараг вукIанин абун цо гIалимзабаца. Цогидаз абун гъев Куфат шагъар бугеб ракъалда жив вукIарав ва гъениб вукIараб халкъалде витIарав авараг вукIана абун.

2. Гъев НухI аварасул عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Я дир
къавм! ХIакълъунго дун вуго баянаб, хIакъаб
гIазабалдалъун нуже хIинкъи кьолев Аллагъасул ﷻ Расул».

قَالَ يَقَوْمِ إِنِّي كُنْتُ نَذِيرٌ مُبِينٌ ٢

Гъев НухI аварасул عَلَيْهِ السَّلَام аваразабазул шайх абун, гъев гIумру халатав вукIиналъе гIоло ва шаригIат босун ритIарал аваразабазул عَلَيْهِ السَّلَام тIоцевесев вукIиналъе гIологи, «Улул-гIазми» жидеда абулел къадру кIудиял, жидер шаригIат загъирал щуго аварасул авалавги вуго гъав НухI авараг عَلَيْهِ السَّلَام. Гъав щуго аварагги: НухI, Ибрагъим, Муса, ГIиса, МухIаммад руго. Жидеда Аллагъасул свалат салам лъеял.

3. НухI аварасул عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Нужеца
лагълъи гъабе цохIо Аллагъасе ﷻ, гъесул
гIазабалдаса хIинкъун хIарамал жалги те.

أَيُّكُمْ يُعْبُدُ اللَّهَ وَاتَّقُوهُ وَأَطِيعُوا ٣

Нуж диеги мутIгIлЪе дица нужеде гъабулеб амру-нагъюялЪулЪ, нужеца хъанчазе лагълЪи гъабиги те!

4. Гъедин нуж хъадани Аллагъас

جَلَّالَهُ нужер церехун гъарурал мунагъал чурила ва нужеє цIараб заман швезегIан гIазабалдалъун къварилЪи гъабичIого тела.

يَعِزُّ لَكُمْ مِنْ دُونِكُمْ وَيُؤَخِّرُكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١﴾

XIакълъунго Аллагъас нужеє бихъизе гъабураб заман лъугъун хвел тIаде бачIизе мех шведалго гъеб хвел нахъе бахъун толаро. Ва гъеб хвел тIаде бачIараб мехалъ тавбу гъабизе абун, лъикIаб гIамал гъабизе абун нуж нахъе рахъунги толаро. Нужеда гъаб амру бичIчIунеб ва лъалеб батани нуж дие мутIгIлЪе ва нужеца Аллагъасе جَلَّالَهُ гIибадат бацIцIадго гъабе!

5. Гъеб къавмалъ иман лъечIеб мехалъ

جَلَّالَهُ НухI аварагас عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъасдехун хитIаб гъабун абунa: «Я дир БетIергъан! XIакълъунго дица гъаб дир къавм релъедалги къадги чIечIого Исламияб диналде ахIана.

قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ﴿٢﴾

6. Гъеб дир ахIиялЪ гъезул иман цIикIкIине гъабичIо, гъезул дидаса лъути ва рикIкIалЪи гурого цIикIкIинчIо.

فَمَرَرْتُ دُحْرًا عَلَيْهِ لَآ أِفْرَاقًا ﴿٣﴾

7. XIакълъунго дица гъел

ахIанщинахъе дуца жидер мунагъал чурулеб жоялде: мун цо гъавун, куфру-ширкалда тавбу гъабун жидеца дує гIибадат гъабиялде, гъез жидер килщал

وَإِنِّي لَمَّا دَعَوْتُهُمْ لَتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصْنَعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ وَاسْتَعْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَأَصْرُوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتَكْبَارًا ﴿٤﴾

гIундузда жанир къазе гъаруна дица бицунеб жо жидеда рагIинчIого букIине. Жидеца бетIералде тIаде ретIелги бачун бутIрулги рахчана, гъурмалги рахчана жидеда дун вихъичIого вукIине! Гъедин гъел жидер куфру-ширкалда тIад чIана ва Аллагъасда جَلَّالَهُ иман лъун дида нахърилълЪинегIи чIухIана».

ЦIакъ рагIа-ракъанде цъараб чIухIи ва гIамалкIодолЪи гъечIишха гъаб? Жидеє лъикIаб жо бицун насихIат гъабулев чи жидеда вихъичIого вукIине гъурмал рахчиги, гъесул гъаракъ рагIинчIого букIине жидерго гIундул руччиги!

8. Цингиги дица гъезие дагIват гъабуна

загъирго, гъаракъ борхизе гъабун, гIадамазда

ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جَهَارًا ﴿٥﴾

гьоркьове ун, гьезул заралалдаса хIинкьичIого.

9. Цингиги дица гьезие бальго
гьабунги гьабунa дагIват, тIатине
гьабунги гьабунa.

ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا ﴿٩﴾

Цо-цо чи вугеб бакIалда гьабун, шивав чиясул рукьове ун
гьабун, киналго нухал ва кьагIидаби хIалтIизе гьаруна Аллагьас
جَلَّ جَلَالُهُ жинда тIад кьараб рисалат гьеб кьавмалъухье шцезе гьаби
мурадалда.

10. Дица гьеб кьавмалда абунa: «Нужеца
нужер БетIергьан Аллагьасдаса
мунагьал раччи тIалаб гьабе,

хIакълъунго гьев Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ цIакь жинца мунагьал чурулев
вуго. Жиндир лагьзадерица тавбу гьабизе бокьулев, гьабуразул тавбу
кьабул гьабулевги вуго.

11. Жинца нужеа зодисан гIемераб, жиндилъ
баракат бугеб цIад рещтIине гьабулевги вуго.

يُرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَيْهِ كَيْدَ رَارًا ﴿١١﴾

12. Жинца нужеа лъимал-хъизан кьун,
боцIи-мал кьун лъикIлъи цIоб гьабулевги
вуго гьев Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ.

وَيُعَذِّبُهُ بِأَمْوَالِهِ وَيَنْبِيْنُ وَيَجْعَلُ لَكُمْ جَنَّاتٍ
وَيَجْعَلُ لَكُمْ أَنْهَارًا ﴿١٢﴾

Жинца нужеа бечедал ахал-хурзалги гьуинал
лъимазул лъарал-ицIал гьаруравги вуго гьев Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ.

Гьав БетIергьан Аллагьасе гьабичIого гIибадат цоги жоялъе кин нужеца
гьабулеб. Гьесдасан гьаричIого кьваригIелал хIажатал тIурай цоги
жоялдасан кин нужеца гьарулеб. Кинабго жо жинца бижунев, Гьельие
ризкьи кьолев БетIергьанги живго тун, нужерго квераз гьарурал
хъанчал аллагьазабилъун кин кколел?

13. Нуж кин хIинкьулареб, я гьаб кьавм, гьав
БетIергьан Аллагьасдаса ва нужеца гьесие
букIине кколеб кьадру-кьиматги кин гьабулареб?

مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾

14. Гьав Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ нужги рижун ругелъул чанго
батIияб сипат ва кьадар нужеа букIине гьабун бугеб
хIалалъ: манидал кьатIралъун рукIиналдаса байбихъун, берцинаб
сипат-сураталъул, гIакълу-лъай бугев инсанлъун гьарун руго
Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ нуж.

وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾

15. Нуж балагьулариш ва нужеца
пикру гьабулариш тIадегIанав
Аллагьас гьал анкьалго зобал киндай

أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَوَاتٍ طِبَاقًا ﴿١٥﴾

рижун руго абун, цоялда тIад цояб гьабун.

16. Гьел зобалазулъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ моцIги وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسُ سِرَاجًا ﴿١٦﴾
гьабун буго сардиль жинца нур базе
гьабулеблъун.

Бакъул кунчIи ва гвангъи нахъе бекизе гьабун, гьeб ракъалда тIад ругел чагIазе нурлъун бихъулеблъун гьабун буго моцI. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бакъги гьабун буго жиб бакараб чирахъ гIадин жинцаго канлъи къолеблъун.

17. ТIадегIанав Аллагъас нужги ракъалдаса وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا ﴿١٧﴾
рижине гьарун руго гьeб ракъалдаса хер
бижине гьабулеб хIалалъ.

Инсанас бетIербахъи гьабулеб кинабго ризкъи ракъалдаса баккулеб, гьелда тIад бижеулеб бутелъул, инсанги ракъалдаса вижана абулеб буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Цоги магIна гьабун: Адам авараг عَالِمًا Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ракъалдаса вижиндал, гьесул кинабго зуриятги ракъалдаса бижараб буго абун.

18. Цингиги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуж хвезеги تُرْعِدُكُمْ فِيهَا وَتُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا ﴿١٨﴾
гьарун гьeб ракъулье русине гьаризе руго,
ахираталда гьeб ракъул чохьониса къватIиреги рахъине гьаризе
руго.

19. ТIадегIанав Аллагъас нужеe гьeб ракъ وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ سَاطًا ﴿١٩﴾
гьабун буго гIодоб тIамураб бусен гIадин
(постель).

Нуж нужеeго бокъараб хIалалъ жинда тIад яшав гьабун рукIине санагIат бутеб хIалалъ.

20. Нуж гьeб ракъалда тIасан сапаразде لِتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا ﴿٢٠﴾
хъвадизе батIи-батIиял нухалги гьарун руго,
нужеца ризкъи тIалаб гьабизе ва нуж батIи-батIиялл улкабазде щвезе.
Гьeб кинабго махлукъалъул пикру гьабичIо НухIил къавмалъ.
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIалкIюлъгиялде ва гьев цо вукIиналде жидеца тIоритIел гьабулел тIемерал далилал ва хIужаби рицараб мехалъ гьездаса вагIза-насихIат босичIо. Гьeб къавм жидерго куфру-ширкалда тIад чIедал, гьез иман лъеялдаса жиндир хъул къотIидал НухI авараг عَالِمًا Аллагъасдехун جَلَّ جَلَالُهُ зигара гьабун кIалъана.

21. НухI аварагас عَالِمًا абун: «Я дир قَالَ نُوحٌ رَبِّ إِنِّهْمُ عَصَوْني وَأَجْعَوْنِي لَوْ يَرَوْهُ
БетIергъан! Гьаб дир къавм дида مَالَهُ، وَوَلَدَهُ إِلَّا خَسَارًا ﴿٢١﴾
тIасильана. Гьал нахърильлъунел

руго жиндир боџи-малалъ жидее шибо мунпагIат гьабуларел
бечедал чагIазда ва жидер церехъабазда.

Жидер боџи-малалдаса чIухIун, Аллагъ ﷺ кIочон бугеб халкъалъ
гьабулеб жо берцин бихъулеб буго гьаб къавмалда, дица гьел жинда
ахIулеб Исламияб диналдаса:

22. Гьел церехъабаца къавмалъе цIакъ кIудияб وَمَكَرُوا مَكْرًا كَبِيرًا ﴿٢٢﴾
макруги гьабун буго.

НухI аварасда عَلَيْهِ السَّلَام нахърилтъгIиналдаса къавм нахъе чIван буго,
гьел НухIие къварилъи зарал гьабизеги тIамулел руго.

23. Гьел церехъабаца абулеб буго: وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا

«Вореха нужеца нужерго аллагъзабазе سُورًا وَلَا يَعْثُونَ يَعْثُونَ سِرًّا ﴿٢٣﴾
гьабулеб дин тоге! Нужеца Вад абулев,
СувагI абулев, Ягъус, ЯгIукъ, Наср
абулел алагъзаби тоге!».

Гьал рукIана НухIил къавмалъ жидее лагълъи гьабулел хъанчазул
бишунго кIудиял хъанчал, жидеца гьел аллагъзабилъун ккурал.

Гьал цIарал рукIана НухIил къавмалъул лъикIал чагIазул цIарал,
цинги гьел хведал шайтIаналъ гьеб къавмалда вахIю гьабуна гьел
чагIи гIодор чIолел рукIараб бакIазда гьезул гIаламатал гьаре абун,
гьел ракIалда швезе ва нужецаги Аллагъасе ﷺ лагълъи габизе, гьез
гьабулеб букIараб гIадин, ва нужеца гьел гIаламатазда цIаралги лъе
гьел лъикIал чагIазул абун. Гьез гьебжо гьабуна, амма гьезие лагълъи
гьабулеб букIинчIо. Гьел хун хадуб гьезул лъималги рачIиндал,
гIелмуги дагълъидал, шайтIаналъ гьезул лъималазда вахIю гьабуна,
нужер умумуз гьал лъикIал чагIазул цIаразда ругел хъанчазе лагълъи
гьабулеб букIанин, нужецаги гьезие лагълъи гьабе абун, цинги гьез
гьел хъанчазе лагълъи гьабуна.

Аллагъас ﷺ цIунаги шайтIаналъул макруялдаса.

24. ХIакълъунго гьаб хабарги бицун гьел وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا
церехъабаца гIемераб халкъ хIакъаб ضَلَالًا ﴿٢٤﴾
диналде иналдаса нахъе чIвана.

Жидеца зулму гьабулел гIадамазул жегиги
къосин цIикIкIине гьабеха, Аллагъ ﷺ, дуца!

НухI аварасда عَلَيْهِ السَّلَام жиндир умматалъе квешаб дугIа гьабуна
гIадегIанав Аллагъас вахIю гьабун гьесда лъазе гьабидал гьеб дур
къавмалъул гIадамаз иман лъезе гьечIо, цебеккунго жидеца иман лъун
бугел дагъалго чагIаз гурони абун. Аллагъас ﷺ НухI аварасасул
ﷺ дугIаялъе жавабги гьабуна: гьесда амру гьабуна дуца кIудияб

гама гъабе мунги дуда иман лъурал г!адамалги жанир рек!ине абун.

25. Гъел жидеца гъарурал к!удиял мунагъал сабаблъун Нух!ил къавм т!упан т!ун гъанкъизе гъабуна ва гъебго х!алалъ жужах!алъул ц!адареги лъугъине гъаруна.

وَمَآ خَطَبَ بِهِمُ أَخْرَفُوْا فَاذْكُرُوْا اَنَّا فَاْتَمَّحِدُوْا
لَهُمْ مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ اَنْصَارًا ﴿٥﴾

Жидеда гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ г!азаб нахъч!вазе к!олев цониги кумекчиги ватич!о. Жидер аллагъзабиги лъеда гъоркъе ккун гъанкъана, жалгоги гъеб лъималъ гъанкъизе гъаруна: гъезул цояз цогидазе квербакъи гъабизе щибго гъунарги лъугъинч!о.

26. Нух! аварас гъеб!агъа жегиги абун: «Я дир Бет!ергъан! Гъаб ракъалда т!ад дуца цониги капурчи ч!аго тоге!

وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْنِيْ اَلْاَرْضَ مِنْ اَلْكٰفِرِيْنَ
دِيَارًا ﴿٦﴾

27. Х!акълъунго Дуца гъел капурзабазул цониги чи ч!аго тани, гъез хадуб бач!унеб дур лагъзадерил умматги къосине гъабизе буго ва гъел капурзабазул наслуги бук!ине гъеч!о жидедаго рельгъараб капураб, къосараб къавм гурони» - абун.

اِنَّكَ اِنْ تَذَرْنِيْ رٰضٍ يُّضِلُّوْا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوْا
اِلَّا اَفٰكِرًا كَفٰرًا ﴿٧﴾

Жинда Аллагъасул салам лъеяв Нух! аварас азаргог!ан соналъ гъеб къавмалда гъоркъов вук!индал, гъесда гъезул х!ал ц!акъ лъик! лъан бук!ана. Т!адег!анав Аллагъасги илгъам гъабун гъесда абун бук!ана гъеб къавмалъ иман лъезе гъеч!о абун. Гъаб амру гъадин бук!индал гъабуна Нух! аварас гъеб!агъа доб цебехун бицараб дуг!а. Гъелда хадуб муъминзабазе лъик!аб дуг!а гъабун Нух! аварас гъеб!агъа абун:

28. Я дир Бет!ергъан Аллагъ! Дуца дир мунагъал чуре, дир збел-инсулги чуре, жидеца иманги лъун дир рукъоре лъугъарал киналго муъминзабазул мунагъалги чуре. Гъел гурелги киналго

رَبِّ اَعْقِرْنِيْ وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِيْ
مُؤْمِنًا وَالْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنٰتِ وَلَا تَزِدِ
 الظّٰلِمِيْنَ اِلَّا تَبٰرَكَ ﴿٨﴾

муъминал бихъиназул ва муъминал руччабазулги мунагъал чуре. Мун цо вук!иналда инкар ккурал, дур аварасзабиги гъезул рисалатги гъереси гъабураб куфру-ширкалъул къавмалъе дуца гъалагъи ва ч!орого хут!ин ц!ик!к!ине гъабе Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ!

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ квербакъиялдалъун Сурату Нух!алъул тафсир ва таржама хъван т!убана.

Кинабго рецц ва шукуру Т!адег!анав Аллагъасе буго.

72. Суратул Жинн

Маккаялда жиб рецитине гьабураб, жинда жаниб кьоло микьго аят бугеб.

Гьаб сураталда жанибги Исламиял Гьакъидабазул аслаби рицунел руго: Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо гъави, аварагзаби **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** ритIухъ гъари, хун хадур тIаде рахъине гъари ва хIисаб-мизан, хадуб жазаъ букIинги ритIухъ гъаби. Сураталда жаниб аслияб бакI ккун буго женазул бицен гъабиялъ. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул Къуръан цIалиялда гьел гIенекки бицун, хадуб гьез иман лъей ва жидер къавмалги иман лъеялде ахIи бицун буго. Гьел женал жинда хасал цо-цо ГIажайбал жалги рицун руго: зодоре рахин гIадаб, гьенисан цо-цо балъгояб жо жидеца лъазе тIалаб гъаби гIадабги. Гьезда хадур цIадул сунтралги речIлун гьел зодоре рахиналдаса нахъе чIвайгIадалги.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда амру гъабулеб буго жиндир умматалда бице абун жив тIуванго Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** мутIигIав вукIин, гьесул амруялда рекъон хъвадулев вукIинги ва гьес вахIю гъабураб дин умматалъухъе шъезе гъабулев Расул жив вукIинги. Сураталъул ахиралда баян гъабулеб буго кинабго балъгояб жо лъаялъул ихтияр цохIо Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** кодоб букIин ва гьес жиндие бокъарав чиясе жиндие бокъараб жо загьир гъабулеблъиги.

Жив гурхIулев, гурхIел ГIамав
Аллагъасул цIаралдагъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуца абе МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**,
Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** диде вахIю гъабуна:
хIакълъунго дур Къуръан цIалиялде
гIинтIамуна женазул цо къукъаялъ.

قُلْ أَوْحَى إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ فَقَالُوا
إِنَّا سَمِعْنَا قُرْءَانًا عَجَبًا ﴿١﴾

Гьеб къукъаялъ Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** иман лъуна, гьеб Къуръанги ритIухъ гъабуна, жидеца гьеб Къуръан цIалулев авараг **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** ритIухъ гъавун жал гьесда нахъги рильлъана ва гьеб къукъаялъ жидер къавмазухъе руссараб мехаль гьезда абуна: нижеда ГIажайбаб Къуръан цIалулеб раГIана. Жиндир мацI цакъ пасихIаб, маГIна гъваридаб, жинца бицунеб хIукмуги цакъ мухIканаб ва баянаб.

2. Гьеб Къуръан буго жинца хIакъаб
диналде тIоритIулеблъун бугеб. Нижеца
гьелда иман лъуна.

يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا
أَحَدًا ﴿٢﴾

Нижеца кидаго нижер БетҮергъан Аллагъасдехун ширкги гъабизе гъечӀо. Гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабизе хӀакъаб гӀибадат цоги щибго жоялъе гъабизе гъечӀо. Хъанчал, ганчӀал, гӀадамал, женал, малаикзаби алагъзабилъун кквезе гъечӀо.

3. ХӀакъълъунго нижер БетҮергъанасул
гуч ва къудрат цӀакъ гӀадегӀанаб ва
кӀудияб буго. Гъес жиндие рекӀелгъеялъе
хъызан-гӀымалги ккун гъечӀо. Гъев
щибго жоялде хӀажатав гъечӀо.

وَأَنَّهُ تَعَالَى جَدُّ رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا ۝

4. ХӀакъълъунго Женазул цо
ахӀмакъзабазул къукъаялъ
Аллагъасдехун абубеб букӀана гъесул кӀодольӀялда рекъоларел
рагӀаби.

وَأَنَّهُ كَانَ يَفُولُ سَفِيهَا عَلَى اللَّهِ شَطَطًا ۝

Жидер магӀна гъечӀел, ургъичӀого рицунел харбал рукӀана гъел.

5. ХӀакъълъунго нижеда ракӀалде кколеб
букӀана цониги инсанас, яги женазулас
Аллагъасдехун гъереси гӀунтӀизе
гъабуларо абун.

وَأَنَّا ظَنَنَّا أَن لَّنْ نَقُولَ الْإِنسُ وَالْجِنُّ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ۝

Гъеб Къуръан цӀалулеб рагӀараб мехаль нижеда лъана цо-цо гӀадамаз
ва женаз Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гӀунтӀизе гъабун гъереси бицунеб букӀин.
Гъел гӀадамаз абубеб бутельул Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ясал руго абун, ГӀиса
авараг عَلَيْهِ السَّلَام гъесул вас вуго абунги.

6. ХӀакъълъунго гӀадамазул цо къукъа
букӀана жидеца женазул кӀудияздальун
гъел женазул заралалдаса цӀуни
гъарулел. Гъелдальун женалги цӀакъго
чӀухӀана ва гъезул къосин ва гӀасилъи цӀикӀана.

وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِنَ الْإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا ۝

ГӀарабиязул гӀадат букӀана жидер сапаразда рукӀаго ва гӀалахалда сордо
базе чӀараб мехаль жидеца абубеб: «Нижеца цӀуни гъарулеб буго гъаб
бакӀальул женазул ханасдальун гъанир ругел женазул заралалдаса» -
абун. Цинги гъел женал цӀакъго чӀухӀун ва гӀамалкӀодольун рукӀана:
женазулги гӀадамазулги ханзаби руго ниж абун.

7. ХӀакъълъунго гъел гӀадамазул
капуразде ракӀалде кколеб буго
женазул капуразде ракӀалде кколеб бугеб гӀадинго Аллагъас
хун хадув щивго чи гӀаде вахъине гъавизего гъечӀо абун.

وَأَنَّهُمْ طُلُوْا كَمَا ظَنَنْتُمْ أَنَّ لَّنْ يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا ۝

8. Нижеца зодире рахине къасд гъабураб
мехаль: гъениб бицунеб жоялда гӀенеккизе

وَأَنَّا لَمَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجَدْنَاهَا مُلْتَأَتًا ۝

абун, нижеда гьел зобал цІун

حَرَسًا شَدِيدًا وَشُهَبًا ۝٨

малаикзаби ратана жидеца зобал

цІунулеллІун. Жидеца женал рухІулел цІадул сунтуралги ратана, гьезда хадур рехизе жал хІадурун ругел.

9. МухІаммад авараг ﷺ витІизегІан

وَأَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقْعِدًا لِّلسَّمِيعِ ۖ فَمَنْ

переккун ниж гьєб зодисан хабар рагІулеб

يَسْمِعُ الْآنَ يَجِدْهُ، شَهَابًا رَّصَدًا ۝٩

бакІалде рахун гьенир гІодор чІолел

рукІана. Ва гьенисан нижеда рагІараб

жо кагъанатаздаги-(жидеда бальго жо лъалин абун гьереси

бицунел чагІи)- бицунєб букІана.

Гъанже гьениве гІенеккизе абун вахунєв женасда жинда хадуб

рєчІизе хІадураб сунтур батулеб буго. Жинца гьєб жен бухІулеб

яги хвезе гьабулеб, яги гІадалаб гьабун гІокІаб зодобєхун балагьуларєб

гьабулеб.

10. Нижеда (женазул жамагІаталда)

وَأَنَّا لَا تَدْرِي أَسْرَارُهُمْ ۖ خَالِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ

лъалеб гьєчІо гІадегІанав Аллагьасє

بِهِمْ رَبُّهُمْ رَسَدًا ۝١٠

щиб жо бокьун бугєб ракъалда гІад

бугєб агьлуялїє гьабизе: гьєзие

лїкилїи гьабийищ бокьун бугєб, яги квешлїи гьабийищ бокьун

бугєб?

Зобал цІунун малаикзабиги ратидал, жидєє гьенире рахине нухги

щвєчІєлїул, гьєл женал Машрикь, Магьрибалде щун ракъалда гІад

сверана гьаб хІикматго щибдай буго абун. Цинги гьєзда Аллагьасул

свалат салам лїєяв МухІаммад расулги гьєсул асхІабзабиги ратана

жидеца Къурьан цІалулел ва как балел. Женазда бичІІана гьєб сабаб

букІин жиндие гІоло зобал женаздаса цІунараб ва гьєл аварагасде

ﷺ аскІорегІан рачІун гьєсул Къурьан цІалиялда гІенеккана ва

жидеца гьєв аварагасда ﷺ иманги лїуна.

11. ХІакьлїунго нижедаса цо кьукьа

وَأَنَّا مِمَّا الْيَهُودَ وَمِمَّا دُونِ ذَٰلِكَ كُنَّا طَرَائِقَ

буго жидеца Аллагь ﷻ разилїулеб

فَدَا ۝١١

гІамал гьабулеб, цогн кьукьа буго жидєр

иман загІипаб.

Ниж ругольана батІи-батІиял кьукьабилїун. Нижеда гьоркьор

мууьминзабиги капурзабиги руго.

12. ХІакьлїунго нижеда лъалеб буго

وَأَنَّا ظَنَنَّا أَن لَّنْ نَّعْجِزَ اللَّهَ فِي الْأَرْضِ وَلَٰكِن

ниж Аллагьги ﷻ гІажиз гьавун,

ракъалда гІад кир ругониги, гьєсул

نَّعْجِزُهُ هَرَبًا ۝١٢

гІазабалдаса рорчІуларєблїи, гьєсдаса

лътун рорчІулареблѣиги.

13. Нижеда хІакъаб диналде жинца
тІоритІулеб Къуръан цІалулеб рагІараб
мехаль нижеца гьелда иман лъуна.

وَأَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا آلَهُدْيَءَ آمَنَّا بِهِ قَمَنُ يَوْمَئِذٍ
يَرِيهِ فَلَاحِفًا يَجْسَاوِلَ رَهَقًا ﴿١٣﴾

Жинца жиндир БетІергъан Аллагъасда
иман лъурав чи хІинкъуларо гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир лъикІаб
гІамал нукъсан гъабила абун, яги жиндир квешаб гІамал
цІикІкІине гъабила абунги хІинкъуларо.

14. Гъаб Къуръан цІалиялде гІенеккун
хадур нижер цо къукъа бусурбабилъун
лъугъана, цоги къукъа куфруялда тІад
чІана.

وَأَنَّا إِنَّا الْمُسْمُونَ مِنَّا الْقَاسِطُونَ قَمَنُ
أَسْلَمَ فَأُولَئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا ﴿١٤﴾

Жидеца иман лъун Исламияб дин босарал женал руго жиде
тІоритІел щварал ва жал бахъи бугольиялъул нухалда тІоритІун
карал.

15. Амма жал куфруялдаго чІарал ва
иман лъезеги чІухІарал женал руго
жидер чурхдуздалъун жужахІ боркъулел.

وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ﴿١٥﴾

ЦІулалда гІадин цІа рекІун рухІулел рухІуна гъезул чурхдул.

16. Гьел женалги иман лъун битІараб
нухалда чІун рухІаралани гъезда
гъекъезе гъабилаан алжаналъул цІакъ
лазатаб лъим. Жиб гъекъезе бокъулеб.

وَأَلَوْ اسْتَقَرُّوْا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقَيْنَهُمْ غَمًّا
عَدًّا ﴿١٦﴾

Гъезие дунялалъул нигІматал ва баракаталги гІатІид гъарилаан.

17. Дица гъезул хІалбихъи гъабилаан
ризкъи гІатІид гъабиялдалъун гъез дир
нигІматазда шукру гъабуладай абун, яги
гъезда инкар ккун куфруялде унадай абун.

لَنُفْتِنَهُمْ فِيهِ وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ
يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا ﴿١٧﴾

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гъабиялдаса жив вуссарав чиясе дица
цІакъаб гІазаб гъабизе буго: жиндиль щибго рахІат гъечІеб, жиб
тІад чІараб.

ГІикримат абулев гІалимас абуна: «ЖужахІалда жаниб бугеб цІвакараб
къедалде тІаде рахине риччала гьел. ГІемер къварилъи бихъун гъеб
къедалде тІаде рахине гІагарлъараб мехаль хъущІгІун жужахІалде
жанире рортула. Цингиги гъеб къедалда тІаде рахун ва жужахІалде
жанире рортун рухІуна»-абун.

18. Киналго масжидал руго Аллагъасе
гІибадат гъабизе рарал бакІал.

وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ﴿١٨﴾

Нужеца гъениб жаниб Аллагъасдехун ширк гъабуге.

Мужагид абулев галимас абуна: ягъудиязги насраниязги жидер килисабазда ва бияглазда (синагоги) жанире лъугъараб мехаль Аллагъасдехун ширк гъабун хъанчазе лагълъи гъабулеб буклана. Гъез гъабулеб глал гъабуге абун амру гъабулеб буго Мухаммад аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гъесда иман лъурал асхIабзабаздаги.

19. Аллагъасул свалат салам лъеяв

وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ

Мухаммад авараг Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ

гIибадат гъабун как базе вахъун чIараб

мехаль гъел жундул гъесда гIад хурхине

гIагарлъун руклана. Къуръаналде гIенеккизе бокъун цIакъ

гIемерал женал сверун руссунел руклана аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

ГIадегIанав Аллагъас гъаб бакIалда «ГIабдуллагъ» абуна, аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цIар бахъичIого гъев авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хира гъавун ва кIодо гъавун.

20. Дуца гъел Маккаялъул мушриказда

قُلْ إِنَّمَا أَدْعُوا رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا

абе, Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «ХIакълъунго

дица лагълъи гъабулеб буго дир БетIергъан Аллагъасе ва дица

гъесдехун шибого жо гIахъалги гъабулеб гъечIо гъеб гIибадат

гъабиялъулъ»-абун.

Гъаб аят рещIгIине гъабуна капурзабаца абураб мехаль мун вачIун вугин цIияб диналдалъун ва дуца ниж киназго жидеес гIибадат гъабулел аллагъзабазда инкарги кколеб бугин. Мун гъеб диналдаса вуссани нижеца дуе квербакъиги гъабизе буго ва мун кIодо гъавизеги вуго абун.

21. Дуца гъезда абе, Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

قُلْ إِنِّي لَا أُمِلُّكُمْ مَبْرَأًا وَلَا رَشَدًا

«ХIакълъунго дида кIоларо нужедаса

къварилъи нахъе чIвазе, яги нужеес цо лъикIлъи гъабизеги.

Гъеб кинабго жо жинца гъабулев цохIо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго. Дун вуго нуж Исламияб диналде ахIулев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Расул»-абун.

22. Дуца абе, Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

قُلْ إِنِّي لَنْ يُخَيِّرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَلْجِدَ مِنْ

хIакълъунго диес Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ **гIазаб**

гъабулеб бугони гъеб гIазабалдаса дун

цIунизе кIолев щивго чи гъечIо. Диес

вуссине ва вортизе бакIги батуларо гъев Аллагъиги جَلَّ جَلَالُهُ **тун цоги**

щивго жоялда.

23. Дица Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ **дида гIад**

къараб рисалат тIубазе гъабунни гъеб

буго диес бугеб хвасарлъи.

إِلَّا بِالْعَاقِبَةِ مِنَ اللَّهِ وَرِسَالَتِهِ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا

Гьес амру гьабураб хIалалъ нуж Аллагъ ﷺ цо гьавиялде ахIун, нужеда лъикIаб-квешаб жо дица лъазе гьабураб мехалъ гурхIула дида Аллагъ ﷺ. Жив Аллагъасдаги ﷺ гьесул расуласдаги гIасилъарав чиясе хIакълъунго жужахIалъул цIадул гIазаб букIине буго. Кидаго гьенир жанир рукIунеллъун лъугьине гьарула гьел жужахIалде жанире.

24. Жиде кьотIи гьабулеб бугеб квешаб ﷺ
гIазаб бихъараб мехалъ лъазе буго гьел
капурзабазда шив вугевали жиндир
къуват дагъав ва квербакъи дагъавги.

Капурзабаца абухъин, МухIаммадги ﷺ, гьесда цадахъ ругел асхIабзабигийищ ругел жидер рикIкIенги къуватги дагъал, гьел капурзабийищ ругел? Гьеб къоялъ капурзаби рукIуна жидер рикIкIен цIакъ гIемерал, амма къуват дагъал, жиде квербакъулев шивго чи гьечIел.

25. Дуца гьезда абе, МухIаммад ﷺ:
Дида лъаларо Аллагъас ﷺ нуже
гIазаб гьабизе кьотIи гьабураб заман
гIагардагойищ бугеб, яги гьеб рикIадаб
заманалдасанищ бачIине бугеб?»-абун.

Гьаб аят рещIине гьабуна Маккаялъул мушрикал хирияв авараг ﷺ махсароде гьавун, гьев гьереси гьавун «Кидалха ниже гIазаб гьабизе бугеб? Кида чIезе бугеб Къиямасеб кьо?» – абун абидал.

26. Балъгояб жо жинда лъалев вуго гьев ﷺ
Аллагъ ﷺ.

Къиямасеб кьо чIейги Аллагъас ﷺ жинда аскIоб тараб балъголъи буго. Аллагъас ﷺ жинца балъго гьабураб жоялда цониги чи ваккизе гьавуларо.

27. Жиндие вокъарав жиндир расул ﷺ
ваккизе гьавун гурони Аллагъасе ﷺ
бокъараб жоялда.

Гьел аварагзабазе ﷺ мугIжизатлъун букIине ва гьезул рисалат тIубазе квербакъи букIине Аллагъас ﷺ гьел цо-цо гьаибаб жоялда раккизе гьарула. ХIакълъунго гьел аварагзаби ﷺ цIунун тIадегIанав Аллагъас гьезда цересан ва хадусан малаикзабазул боялги хъвадизе гьарула. Женазул ва цогидаб жоялъул заралалдаса гьел аварагзаби ﷺ цIуна Аллагъас ﷺ гьел аварагзабазе ﷺ рес букIине жидеда тIад къараб рисалат

умматальхуе швезабизе.

28. Жинда загъираб лъаялдалъун лъазе жиндир аварагзабаца عَلَيْهِمُ السَّلَامُ **гъеб рисалат умматальхуе швезе гъабураблги.**

يَعْلَمُونَ أَن قَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بَيِّنَاتٍ وَأَخَاطُ
بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَخْصَى كُلَّ نَفْسٍ عَدَدًا ﴿٢٨﴾

Жиндиль щибго хис-бас гъабичлого, жидеда вахлю гъабураб хIалалъ. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гъел аварагзабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва кинабго махлукъалда жиндир гIелмуялдалъун сверун лъугъарав вуго: гъесие цохло зарра гIадаб жоги бальго хутIуларо. Гъединго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кинабго жо рикIкIеналдалъун жиндие гIорхьи чIвараб буго. ГъитIинабниги, кIудиябниги, гIемерабниги, дагъабниги жо гIадегIанав Аллагъасе мухIканго, щибаб жо батIа гъабун ва гъелъул гIорхьи къадар лъан лъала.

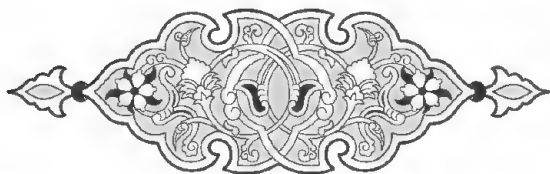
ЦIадал къатIрабазул рикIкIен лъала, салул авлахъазда бугеб салул гаразул рикIкIен лъала. Ралъдал лъел къатIрабазул къадарги лъала. Гъединаб камилаб хIалалъ жинда махлукъ лъалев Халикъасда жиндир аварагзабаз عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рисалат кин швезабурабалиги лъала, гъел расулазе умматаз щиб жаваб гъабурабалиги лъала.

ГIадегIанав Аллагъас жиндие вокъарав муъминчиясе гIелму-лъай къола, гъесул рекIелъ иманалъул нурги камил гъабула, гъесул беразда цогидазул беразда бихъулареб жоги бихъизе гъабула. Гъесда жиндир бальголъабаздаса цо-цо амру загъарги гъабула. Гъел муъминзаби жидер сипат-суратаздалъун гIадамазда рагIа рахъизе лъалелги рукIуна. Ва амма цо чияс жинда бальгояб жо лъала абун, гъев чи шайтIаналъ махсароде ккурав чи вуго, гъев чи шакъ рикIкIад гъавизе кола. Гъесда божарав чиги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие лагIнат къурав чи вуго.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нилъеда хIакъаб жо хIакъаблъун бихъизе гъабеги ва гъелда нахърилъльине тавфикъги гъабеги.

ГIадегIанав Аллагъасул квербакъиялдалъун Суратул Жинналъул тафсир ва таржама хъван гIубана.

Кинабго рецги гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

73. Суратул Муззаммил

سُورَةُ الْمَزْمَلِ

Гъаб хирияб сураталда жаниб аслияб хІалалъ жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварагасул бицунеб буго. Гъесул тІубараб Аллагъасде ﷺ вуссин бицун: сардилъ вахъун жинца Аллагъасе ﷺ гІибадат гъаби, Къуръан цІали, Аллагъ ﷺ разилъти тІалаб гъабун жиндирнапсалдахІал гъабун сардалрогъунелрукІиналгул бицунеб буго. Гъев хирияв аварагасда ﷺ гурхІел гъабун Аллагъас ﷺ гъесда амру гъабулеб буго сардил бащалъи, яги гъелдаса дагъаб цІикІараб, яги бащадалдаса дагъаб заманалъ вахъа сардилъ гІибадат гъабизе абун. Мушириказ жиндие гъабулеб къварилъиялда сабру гъабе абун ва гъединго вахІюялгул захІмалъи баччун сабру гъабе абунги амру гъабулеб буго.

Ахираталда мушириказе букІунеб гІазаб къварилъиялгулги бицен гъабун буго. Сураталгул ахиралда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе ва гъесул умматалъе бигъалъи гъабун сардилъ тІаде рахъун Аллагъасе ﷺ гІибадат гъаби дагълъизе гъабизе изну къун буго: гъел дуњялалгул цІаголъи гъабизе ризкъи балагъизе, ва Аллагъасул ﷺ диналъе гІоло гъазаватал гъаризе сапаразде ине ккезе рукІиналде кантІизе гъарун.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Я гъав ратІилъ жемарав авараг ﷺ! يَا أَيُّهَا الْمَزْمَلُ ①
2. Мун тІаде вахъа сардилъ гІибадат гъабизе гъеб сордоялгул гІемерисеб мехалъ. فُؤَاتِلْ لِأَقْيَلَا ②
3. Башадаб сордоялъ тІаде вахъа, яги гъелдаса дагъаб заманаялъ вахъа! يَضْفَعُهُ وَأَوْتَصُّ مِنْهُ قَلِيلًا ③
4. Яги башадаб сардидаса дагъаб цІикІараб ﷺ! أَوْزِدْ عَلَيْهِ وَرَدِّ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا ④

Дуца гъеб сардилъ вахъиндал гІодове виччан, гІедегІичІого ва пикру гъабун Къуръанги цІале! Гъеб Къуръаналгул магІна хал гъабун, гъеб бичІІІун цІале. Аллагъасул ﷺ рахІматалгул бицарал аятал цІалулеб мехалъ гъеб рахІмат дуе къе абун гъаре Аллагъасда ﷺ. ГІазабалгул аятал цІалулеб мехалъ гІазабалдаса мун цІуне абунги

гъаре. Аллагъасул ﷺ хІалкІолъиялълул бицунел, цересел умматазул бицунел аятал цІалулеб мехаль, гьелдаса вагІза-насихІатги босе.

Гьал аятал рещтІине гъариялье сабаб бицун имам Бухарияс бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг ХІирагъ абулеб нохьода гІибадат гъабулев вугеб мехаль гьесде вахІю босун Жабраил малаик вачІине байбихъидалго, хирияв авараг ﷺ цІакъ хІинкълун, жиндир ракл тІерклІолаго Хадижатихъе вачІана ва гьес абун: «Дун вахчизе гъаве! Дун ратІлилъ жеме» - абун.

Гьедин тІаде ретІелги бачун вегун Аллагъасул Расул ﷺ вугеб мехаль гьесда Жабраил малаик вачІун амру гъабулеб буго: мун гьедин вегун вукІунге, мун тІаде вахълун дуца Аллагъасе ﷺ гІибадат гъабе ва гьеб гІибадат гъабиялдалълун дур черхги куцай дуда тІаде бачІине бугеб захІматаб амруялье: Аллагъасул ﷺ рисалат умматалълухъе швезе гъабиялье ва гьеб рисалат швезе гъабулаго дуда бихълize бугеб захІмалъи ва кълварилъи хІехъезеги.

5. ХІакълълунго Дица дуда вахІю гъабизе буго إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلًا ﴿٥﴾ **захІматаб амру.**

Кълураналда жаниб бугеб амру-нагълу ва уммат исламияб диналде ахІи захІматаб амру буго, жиб баччизе ва тІубазе чорхол рухІ ва хІадурлълги кълваригІунеб. Гьеб напс куцазе квер бакълбиналье бищунго гълкІаб буго сардилъ тІаде рахълун Аллагъасе ﷺ гІибадат гъабиялда тІад чІей гъаби.

Киналго гІадамал хинаб бусада регун черхалье рахІат гъабулел ругеб мехаль, гьеб рахІатги жибо тун, тІадеги вахълун Аллагъасе ﷺ гІибадат гъаби кІвахІалаб, хІалихълатаб напсаль тІаде босулареб амру буго. Аллагъасул свалат-салам лъеяв аварасда тІад къллеб бугелълул жидеда Аллагъ ﷺ гълалареб жагъллаб уммат, цІияб, гьезда жиб гълалареб диналде ахІи, гьеб дагІват гъабулаго хирияв аврасда гІемераб захІмалъи ва кълварилъи бихълize буголълидал, гьесда амру гъабулеб буго жинца черх куцай абун Аллагъасе ﷺ гІибадат гъабиялда тІад чІей гъабиялдалълун.

Жиндие тІадегІанал макълмал рокълрав, жив Аллагъасул ﷺ диналье гІоло хІалтІи гъабизе кълсалда вугев муълминчиясги жиндирго напс куцазе ккола гьеб Аллагъасе ﷺ гІибадат гъабиялда ругълун гълбун, хасго сардилъ тІаде вахълун Аллагъ ﷺ рехсеялда ругълун гълбун.

6. ХІакълълунго сардил сагІтазул
гъабулеб гІибадат ва кълруан цІали
ракІалда жаниб чІолеб, гьелъие

إِنْ نَّاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْأً وَأَقْوَمُ قِيلًا ﴿٦﴾

цІиКІкІлун асар гьабулеб буго кьад кьояль гьабулеб гІибадатадде данде ккун.

Гьєб сардиль цІалараб кьурьанги жиб бичІлунеб, рекІель чІолеб буго. Гьєб бутелъул киналго гьаркьал дагьлараб, инсан машгьул гьавулеб жо гьєчІєб заман. Сардиль тІаде рахьун гІибадат гьабизе кІвахІалаб, хІалихьатаб напсалъе цІакь захІматаб жо буго, амма гьєб гІибадат гьабиялда ругьунлараб напсалъе раКІ чІагольулеб, иман камиллъулеб, Аллагьасул جَلَّ جَلَّالُهُ кІодолъи ва тІадегІанлъи жинда лъалеб жо буго.

7. ХІакьлунго дуге кьад кьоялда жанибги гІемераб хьвади ва хІалтІи буго. إِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَيِّبًا ﴿٧﴾

Аллагьасул جَلَّ جَلَّالُهُ диналде халкъ ахІиялъеги, дуниялалъул чІагольияллъул чара гьєчІєб жоялъеги мун хьвадулеб заман буго кьо. Гьедин бутелъул дуца сордоялдаса мунпагІат босе цохІо Аллагьасе جَلَّ جَلَّالُهُ гІибадат гьабун, гьєв разилъи тІалаб гьабун.

8. Дуца Аллагьги جَلَّ جَلَّالُهُ гІемерав рехсе ва мун кинабго заманаялъ ва кинабго хІалалъ гьєв Аллагьасе جَلَّ جَلَّالُهُ гІибадат гьабиялде вуссаравлъун вукІа. وَادِّكُرْ أَكْثَرَ الْأَسْمَاءِ رَبِّكَ وَتَنَبَّلْ إِلَيْهِ تَتَسَبَّحُهُ ﴿٨﴾

Гьедин хьвадараб мехаль мун вукІуна Аллагьасул جَلَّ جَلَّالُهُ диналде халкъ ахІулевлъун.

9. Машрикьалъулги Магьрибальулги БетІергьан вуго гьєв Аллагь جَلَّ جَلَّالُهُ. Жив гурев цогИ Аллагь جَلَّ جَلَّالُهُ гьєчІєвги вуго. Гьєв Аллагь جَلَّ جَلَّالُهُ ккве дуца дуге вакиллъун. رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا ﴿٩﴾

Дур кинабго амру гьєсда тІамун те ва дур кинабго хІалаллъул мун гьєсда божун, гьєсда мугьчІвай гьабун вукІа!

10. Гьєл мушрикаца дудехун абулеб жоялде дуца сабру гьабе ва гьєл щибго зарал гьабичІого те! وَأَصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَلَا تُهِنِّمْ هَجْرًا جَمِيلًا ﴿١٠﴾

Гьєзде хьандоге, рогьоб баге, гьєз нужеє жегиги зарал гьабизе сабабал гьаруге.

Гьаб сабру гьаби ва мушрикал зарал гьабичІого тей букІана Аллагьасул свалат салам лъеєв авараг Маккаялда вугеб, гьєсул дагІват байбихьараб, гьєсул асхІабзабиги цІакьго дагьал ругеб заман. Гьєб заманаль тІадегІанав Аллагьас муъминзабазда амру гьабулеб буго жидерго напсазда жигьад гьабе абун. Сардиль тІаде рахьун Аллагьасе جَلَّ جَلَّالُهُ гІибадат гьабе абунги. Гьаб хІалалъ жидер чурхдул купан, иман камил гьабун, жидерги Аллагьасулги جَلَّ جَلَّالُهُ туцманасде данде чІезе кІолеб, гьєзул гІакьуба-кьварилъи хІєхьезе кІолел лъугьинегІан.

Гъаб амру жакъа къоялда жанибги жинда хІажатаб ва жинда тІадчІей гъабизе кколеб амру буго. Аллагъ ﷻ разилъи тІалаб гъабун хинаб бусен тун тІадеги вахъун кІиги ракагІат как базе кІоларев чиясул мужагІид кин лъугъунев? Аллагъасул диналъе гІоло хвезе боқъарал гІолохъабаца цин Аллагъас ﷻ малъухъин жиндир напс куцазе ккела. Жинда Аллагъ разилъи тІалаб гъабулев чияс гъев Аллагъ ﷻ разилъи гъеб Аллагъас ﷻ малъухъе хъвадун тІалаб гъабизе кола.

11. Дуца дунги гъал дир аятагІ гьереси وَذَرْنِي وَالْمُكَذِّبِينَ أُولِيَ النَّعْمَةِ وَمَهِّلْهُمْ قَلِيلًا ﴿١١﴾
гъарулел капурзабиги те, МухІаммад ﷺ
жидеца гъел нигІматал къурал Амма ﷺ
жидеца гъел нигІматазда инкар ккурал.
Дагъабго мехаль те дунги гъелги! Дица гъезие гъабулеб гІазаб дуда нахъа бихъизе буго!

12. ХІакълъунго Дида аскІор цІакъ кІудиял, إِنْ لَدَيْنَا أَنْكَالٌ وَجَحِيمًا ﴿١٢﴾
бакІал рахсал, гудрал руго, жиб боркъараб
жужахІалъул цІаги буго.

13. Жиб кваназе ва къулчІизе кІоларев وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٣﴾
квешаб махІцараб тІагІамги буго.
Закъум абула гъелда. Жиб щокъроб къалеб, цинги я къватІибе бачІунареб, я жанибеги унареб заз буго абуна Ибну ГІаббасица (жинда Аллагъ разилъаяв). ЦІакъ жинца унтизе гъабулеб жужахІалъул гІазабги буго.

14. Гъеб Къиямасеб къо чІола يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَثِيبًا مَّهِيلًا ﴿١٤﴾
мугІрулги ракъги кІобокІун, гъаршун
гІодобе ун хІеренаб сали гІадин
лъугъунев къоялъ.

Кинабго рахъ цоцаль битІун, цохІо цІанбитІараб майдан гъабула гъаб дунылалъул. Гъелда абула Парасат майдан абун. Гъеб буго хІисаб-мизан ва жазаъ гъабизе кинабго халкъ жинда тІаде бахъине гъабулеб майдан.

15. ХІакълъунго Дица нужехъе Расул إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكَ رَسُولًا شَهِدًا عَلَيْكَ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَى فِرْعَوْنَ رَسُولًا ﴿١٥﴾
витІун вуго, я гъаб Маккалалъул агълу,
нужер гІамалазе жинца нугІлъи гъабизе
бугев. Дица расул витІаравгІадин
ПиргІавнидаги ва гъесул къвавмалдаги.

16. Гъев ПиргІавн жиндихъе витІарав فَعَصَى فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلًا ﴿١٦﴾
расуласда гІасильяна цинги дица гъев
ккуна цІакъ бакІаб ва гучаб гІазабалдалъун.

Живги жиндир кѡавм кѡибтІиялги ральдаль гѡанкѡизе гѡаруна.

17. Нужеца Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккураб فَكَفَّ تَتَقُونَ إِنْ كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ
мехаль нуж гъесул гучаб гІазабалдаса
кин цІунилел, я гьал кѡурайшиязул
мушрикал? الْوَلَدَانِ شَيْبًا ١٧

ГІисинал лѡималги херлѡизе гѡарулеб, гъезда хѡахІрасги баккизе
гѡабулеб Кѡиямасеб кѡояль.

18. Гъеб кѡоялѡул захІмалѡиялдалѡун السَّمَاءِ مُنْقَطِرًا يَوْمَ كَانَ وَعْدُهُ مَفْعُولًا ١٨
зобалги рихь-рихѡун рукІуна. Гъеб кѡо
бачІине букІин жиндиль щибго шаклѡи гъечІеб, жиб тІубазе
гѡабулеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ кѡотІи буго.

19. Гѡаб Кѡурѡан буго нужеб бугеб إِنْ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ
вагІза. سَبِيلًا ١٩

Гѡаб Кѡурѡаналь ахираталѡул гІазабги
бицун нуж кантІизе гѡарулел руго
Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкѡиялда. Жиндие бокѡарав чияс Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса жив хвасарлѡулеб нух ккве абе! Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
гурхІулев вуго, жиндир лагъзадерие лѡикІлѡи бокѡулевги вуго.
Гъезие гІазаб хех гѡабичІого вагІза-насихІат гѡабун гъел иман лѡеялде
ахІулевги вуго. Гѡав Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гурхІел кѡабул гѡабизе, тавбу
гѡабун гъесде руссине яхІ бахѡе, я гьал гІадамал!

20. ТіадегІанав Аллагъ жинда ﴿إِنْ رَبِّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِنْ ثُلُثِي إِلْتِلٍ وَصَفَةٌ
лѡалев вуго я МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
хІакълѡунго мун вукІин, сардил
лѡабго бутІа гѡабун кІиго бутІаялдаса
дагѡаб заманаль ва сардил башдаб
заманаяль ва лѡабил бутІаялѡул цо
бутІаяль тіаде вахѡун вукІунеблѡи.
Сардил лѡабго бутІа гѡабун кІиго
бутІаялда гІагарун заманаль тіаде
вахѡунев вукІана авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Цо-
цо мехаль сардил лѡабго бутІа гѡабун
цо бутІаяль тіаде вахѡуневги вукІана.
Мунгун цадахь ругел асхІабзабазул цо
кѡукѡаги буго гъедин сардиль тіаде
рахѡунел. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца
сордо-кѡоялѡул кѡадар чІезе гѡабулев. Гъесда лѡала сордо-кѡоялѡул
щибаб лахІзаталда жаниб жиндир лагъзадерица гѡабулеб гІамалги.
﴿إِنْ رَبِّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِنْ ثُلُثِي إِلْتِلٍ وَصَفَةٌ
وَلْتِلُهُ. وَطَائِفَةٌ مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللَّهُ يُقَدِّرُ إِلْتِلَ
وَالْتِهَارَ عَلِمَ أَنْ لَنْ تُخْصَمَهُ فِتْنًا عَلَيْهِمْ فَاقْرَأْ مَا
تَنَسَّيْتَ مِنَ الْقُرْآنِ عَلِمَ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْجُ
وَعِ آخَرُونَ يُضْرَبُونَ فِي الْأَرْضِ يَنْتَعُونَ مِنْ
فَضْلِ اللَّهِ وَعِ آخَرُونَ يَقْتُلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
فَاقْرَأْ وَأَمَّا تَنَسُّوهُ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ
وَأَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا وَمَا يَقْدِرُوا لَا يُفْسِدُكُمْ
خَيْرٌ يُجَاهِدُوا عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمُ أَجْرًا وَاسْتَغْفِرُوا
اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

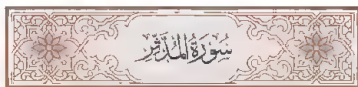
Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** лъалеб буго нужеда кIолареблгьи сардилъ тIаде рахъиналгьул цо гIорхьи чIвараб хIал гъабизе. Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** нужедаса тIаса лъугъаравги вуго. Нужеца нужеда хIалкIвараб Къуръан цIале сардилъ тIаде рахъун. ХIал кIвараб как бай абураб магIна буго гъаб Къуръан цIале абураб рагIиялгьул: Какиль гъабулеб гIамалалгьул бишунго кIвар бугеб жо Къуръан цIали бугелгьул. Жинда Аллагъ разилъаяв Ибну Паббасица абуна: «Гъаб рагIиялдалгьун муъминзабздаса сардилъ рахъун как бай тIаса бахъана ва гъезе гъеб суннатаблгьун хутIана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе сардилъ вахъун как бай паризаяб букIана» - абун.

Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** лъалеб буго нуж кидаго цо хIалалда рукIунареблгьи. Нужер цоял унтун рукIунеблгьи, цоял сапаралде ун жидее хIалалаб ризкьи тIалаб гъабулеб рукIунеблгьи. Цоял Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** диналъе гIоло гъазават гъабун ракъалда тIад хъвадулебги рукIунеблгьи. Нужеца Къуръаналдаса нужеда хIалкIвараб къадаралъ цIале, гъединго халкIвараб куцалъ сардилъ тIадеги рахъа! Нужее гIорхьи чIван захIмалгьи гъабулеб гъечIо Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ**. Нужеца паризаял какал гIужда рай, паризаяб закатги къе. Нужеца Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** разилгьи тIалаб гъабун Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** диналъе гIоло ва цогидалги лъикIал нухазда нужер боцIи-мал харж гъабе! Нужеца Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** разилгьи тIалаб гъабун гъабураб лъикIаб гIамал нужеда Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** аскIоб батизе буго цIакъ кIудияб жиб лъикIаб ажрулгьун. Нужеца Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَالُهُ** мунагъал рахчиги тIалаб гъабе! ХIакълъунго тIадегIанав Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** жинца мунагъал рахчулев ва жив гурхIулев вуго. Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** гурхIиялгье ва гъев тIаса лъугъиналгье бишунго лъикIаб ва мухIканаб сабаб буго инсанас жиндир хIалалаб, бацIцIадаб боцIи-мал Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** разилгьи тIалаб гъабун харж гъаби. Гъеб кIудяб хIикматалгье гIоло гъаб хирияб аяталгьул ахир гъабун боцIи-мал напкъаде къеялгьул бицунеблгьун ва гъелда хадуб хурхине гъабун Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** гурхIулев ва тIаса лъугъунев вукIин бицунеблгьунги.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалгьун Суратул Муззаммилалгьул тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецци гъев Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** буго.

74. Суратул Муддаџир

Гѡаб суратги суратул муззаммилалда релълѡун жинѡа Аллагѡасул свалат салам лѡеяв МухАммад аварагасул биѡен гѡабулѡб буго. Гѡесда вахІю реѡтІине байбихъараб заманалѡул биѡунѡб буго. Сураталѡул байбихъуда хирияв аварагасда ﷺ амру гѡабулѡб буго гѡев Аллагѡасе ﷺ tlaɣlat гѡабизе tІаде вахъа абун ва жиндир кѡавмалѡе Аллагѡасул ﷺ gІазабалдалѡун хІинкѡи кѡе абунги.

Куфру-ширкалѡул агѡлуялѡе Кѡямасеб кѡоялѡул gІазабалдалѡун хІинкѡи кѡлеб буго. Аллагѡасул ﷺ ѡѡим бахъарав Алвалид ибнул Мугъират абулѡв пасикѡав ва капурав чиясул кѡисаги биѡунѡб буго.

Ахираталда муъминзабаздаги капурзабаздаги гѡоркѡоб букІунѡб бахІсалѡул биѡен гѡабун буго.

Сураталѡул ахиралда мушириказ Аллагѡасда ﷺ иман лѡунгутІиялѡе сабабги биѡун буго: гѡеб буго гѡел муширикал ахират букІиналде божуларел, гѡелдаса хІинкѡуларел рукІин.

**Жив гурхІулѡв, гурхІел gІамав
Аллагѡасул ѡІаралдалѡун.**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Я гѡав жиндир ратІилѡл вахчун вегун вугев авараг! ﷻ
2. Мун tІаде вахъа ва дуѡа кѡавмалѡе хІинкѡи кѡе жидѡа иман лѡечІони гѡезие букІине бугѡб gІазабалдалѡун. ﷻ

3. Дуѡа дур БетІергѡан Аллагѡаги кІодо гѡаве. ﷻ
Гѡесие тасбихІ гѡабе ва реѡѡ гѡабе. Гѡев вуго жив кІодо гѡавизе хІакѡав, жиндаса хІинкѡизе tІадав. Мун шивго чиясдаса хІинкѡуге дуда tІад кѡараб рисалат tІобитІун халкѡ Исламияб диналде ахІулѡб мехалѡ. Шивго чи гѡечІо Аллагѡасул ﷺ хІукму-кѡадар хисизе гѡабизе кІолѡв.

4. Дуѡа дур ретІелги баѡІІад гѡабе! ﷻ
Муъминзабазда рекѡоларо чорокаб ретІелгун рукІине, нажасаб, жиндаса раkІкѡалеб жо жинда цадахъ букІине. Гѡаб амру хирияв аварагасда ﷺ гѡабиялѡе сабаб букІана Маккаялѡул муширикал рукІин жидѡа чорокаб жоялѡул кІвар гѡабуларел. Гѡезда хилиплѡи гѡабе ва раѡІІалѡи гѡабе абун амру гѡабулѡб буго аварагасда ﷺ ва киналго муъминзабазда.

Жинда Аллагъ разилгъаяв Ибну Габбасица абунa: «Дуца дур ретІел бацІацІад гъабе!»-абураб рагІиялгул магІна буго дуца ракІ бацІацІад гъабе куфру-ширкалдаса абураб»-абун. Гъеб магІна ритІухъ гъабулел мисалал гІараб мацІалда жанир гІемерал руго.

5. Хъанчалги цогидал алагъзабиги дуца рехун те, гъел рикІклад гъаре.

وَالْجُزْأَيْنِ فَأَجْرُهُ

Гъединго дуца рикІклад гъабе кинабго жиндиль нукъсанлги бугеб гІабигІат-гІамалги ва дуца гъел мушриказул хъубал гІабигІатал дур гІабигІаталлун ккоге!

6. Дуца гІадамазе лъикІлги гъабуге, гъезие боцІи-мал кьоге, гъелде данде две жегі гІемераб боцІи-мал къеялде хъул лъун.

وَلَا تَمَنَّيَنَّ سَعْيُكَ

Дуца кигІан гІемер садакъа-хайрат гъабуниги гъеб дагъаб жолгун бихун вукІа. Дуца къураб садакъа ва гъабураб лъикІлги гІемераб жо буго абун чІухІун вукІунге.

7. Аллагъасул динатъе гІоло дуде щвараб захІмалгиялда сабру гъабе!

وَرَبِّكَ فَاصْبِرْ

Гъеб буго две бугеб ажру ва кири.

8. Къиямасеб кьо чІун халкъ гІаде бахъине гъабизе ссуралгубе пураб мехаль,

فَإِنَّا نَفْعُ فِي الْآفَاقِ

9. Гъеб кьо буго цІакъ жиб бакІаб ва захІматаб кьо.

فَذَلِكَ يَوْمَئِذٍ يَوْمٌ عَسِيرٌ

10. Капурзабазе бигъаяб гуреб кьо буго гъеб.

عَلَى الْكَافِرِينَ عَذَابٌ عَسِيرٌ

Гъеб кьоаял гъел гъурмал чІегІерлгун, берал цІикараллгун ва гІачІихараллгун гІаде рахъине гъарула, халкъалда цере жал цІакъ инжит гъарунги рукІуна. Гъаб рагІиялгъ баян гъабулеб буго гъеб Къиямасеб кьо муъминзабазе захІматаб кьо гъечІеблги. Дуца гъеб кьоаялгул захІмалгиялдаса ниж цІунеха БетІергъан Аллагъ!

11. Дуца дун те, МухІаммад ﷺ, ва дица жив цохІого вижарав Алвалид ибну ал-Мугъират абулев пасикъав чиги те!

ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا

Дица гъабизе буго гъесие гІазаб. Гъев Валид «цохІого вижана» абураб рагІиялгул магІна буго гъев эбелаль гъавураб мехаль цохІого вукІана: гъесул лъимал-хъизан, боцІи-мал букІинчІо абураб.

12. Цинги Дица гъесие гІемераб боцІи-магІишатги кьуна: варанаби, гІиял кьуна, кІудиял

وَجَعَلْتُ لَهُ مَا لَمْ مَمْدُودًا

ахал-хурзалги кьуна, даран-базар гьабун гьелдаса хайир гьабулевги вуклана.

13. Живгун цадахъ гIадамазда гьоркьор чIолел, жидер **рагIиялда гIадамаз гIинтIамулел васалги кьуна.** وَبَيْنَ شُهُودًا ﴿١٣﴾

Гьесул анцIго вас вуклана жидер рагIи билъгьарал, гIадамаз жал кьабул гьарулел. Гьездаса лъабго васас иман лъуна.

14. Дица гьесие дунялалъул ризкъи ва магIишат **цIакъ тIибитIана тамахаб бусен тIибитIулел гIадин.** وَمَهْدَتْ لَهُ تَهْنِئَةً ﴿١٤﴾

Гьесие инсанасе дунялалда букIине бокьулел кинабго жо букIана: ханлъиги, бечелъиги, къадру-къимат буголъиги, васал гIемерал рукIинги.

15. Цингиги гьесул хьул лъолел буго дица гьесул **бечелъи ва ханлъи цIикIкIине гьабила абун.** تُرْطِمَعُ أَنْ أَرِيدَ ﴿١٥﴾

Гьаб дица жиндие кьураб жоялда щукруги гьабичIого, дун жиндир БетIергъан Аллагъ вукIинлдаги мукIурлъичIого, гьесда ракIалде кколел буго жив жегиги бечелъун, къадру кIодолъун вукIине вуго абун.

16. Гьедин гьечIо амру! **Дица гьесие лъикIлъи цIикIкIине гьабуларо.** كَلَّا إِنَّهُ كَانَ لِآيَاتِنَا عَيْنِدَا ﴿١٦﴾

Дица гьесда цIакъ гучаб гIазаб чIамизе гьабила. **ХIакълъунго гьев чи вукIана жинца Дир Къуръаналъул аятазда инкар кколел, Дир авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьереси гьавулев, хIакъаб жоялда нахъвилълъине чIухIи ва гIамалкIодолъи гьабурав.**

17. Дица гьесда баччизе кIолареб гIазаб тIад къала **ва гьеб гIазабалъулъ гьев даим гьавила.** سَأَرْهِفُهُ، صَعُودًا ﴿١٧﴾

ЖужахIалда жаниб бугеб цIвакараб кьурулъан тIаде вахунев вукIина гьев гIемераб мехаль. Гьеб гIакъуба-гIазаб чIамун гъанжени жив тIаде вахина абун ракIалде ккараб мехаль хьуштIун жужахIалде жаниве вортила. Гьаб хIадис бицана имам Тирмезияс ва ХIакамица.

18. Гьес Аллагъасул **ЖIагIалъул каламалъул ва гьеб цIалулев расуласул хIакъалъулъ пикру гьабуна** **ва щиб квешлъидай аврагасе гьабила, щиб гIайибдай Къуръаналда чIвала абун жив ургъана.** إِنَّهُ فَكَّرَ وَقَدَّرَ ﴿١٨﴾

19. Аллагъас **ЖIагIалъул жив чIваяв ва гIодовегIан гъавевяв!** **Кинха кIвараб гьесда Аллагъасул ЖIагIалъул каламалдаги ва гьесул расуласдаги данде вахъине?** فَقِيلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿١٩﴾

20. Цингиги Аллагъас **ЖIагIалъул жив чIваяв, кин гьев Алвалид Алагъасдаги гьесул расуласдаги данде вахъунев?** ثُمَّ قِيلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿٢٠﴾

21. Гъев цингиги ургъана,

تَوَنَّى

22. цинги гъесул гъумер букIкIана, гъев ургъалил цIун сурана,

تَوَعَّسَ وَبَسَرَ

23. цинги гъев Къуръаналда нахъвилъIыналдаса вуссана ва гъес чIухIи загъир гъабуна.

تَوَدَّعَبْرَ وَاسْتَكْبَرَ

24. Жинцаги абунa: «Гъаб жо гъечIо сихIру гуро, МухIаммадица сихIручагIаздаса лъазе гъабун жиб цIалулеб» - абун.

فَقَالَ إِنَّ هَذَا إِذَا سَخِرَ وَتَوَدَّعَبْرَ

25. «Гъаб жо гъечIо инсанас ургъараб гъесул рагIи гурони»-абун.

إِنَّ هَذَا إِذَا اقُولَ الْبَشَرِ

Гъаб Аллагъасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ калам гъечIо ва гъав МухIаммадги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Аллагъасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Расул гъечIо. Гъев сихIручи вуго абун.

Гъал аятал (11-25 аятал) рещтIине гъариялъе сабаб бицун тафсиралъул гIалимзабаца абунa: Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг как балеv вугеб мехаль гъесда аскIосан унев Алвалид гъес цIалулеб Къуръаналъухъ гIенеккана ва гъесие гъев Къуръан цIалиялъ ракIалде цо асар лъугъине гъабуна. Цинги гъев бану махзумиял абулеб къавмалъул церехъабазул мажлисалде ана ва жинца абунa: «Валлагъи дида гъанже МухIаммадица цIалулеб калам рагIана. Гъев жо я гIадамазул, я женазул калам гъечIо. Валлагъи гъев каламалъул цо батIияб гъуинлъи буго, ва гъелъул батIияб пасихIлъиги буго. Гъев каламалъул кинабго рахъ жинда пихъ бараб гъветIалда релъун буго. Гъев калам кинабго каламалдаса жиб бергъунеб, жиндаса цоги калам бергъунареб буго»- абун.

Цинги гъев Алвалид рукъуве араб мехаль Къурайшияз абунa: «Валлагъи гъав Алвалидги нилъер диналдаса вуссун вуго, гъаб хIалалъ гъес киналго къурайшиялги жидер диналдаса руссинаризе руго». –абун. Абужагъалица абунa: «Дица цIунила нуж Алвалидил заралалдасан» – абун. Цинги гъев Абужагъал ана Алвалидихъе ва цIакъ пащманго вугев гIадин гъесда аскIов гIодов чIана. Алвалидица гъесда абунa: «Я дир вац! Дида мун цIакъ пащманлъун вихъулев вуго, дуге бугеб жо щиб?»- абун. Абужагъалица абунa: «Кин дун пащманлъиларев, гъал къурайшиял руго гъанже мун кIодолъун вугин, дуге боцIи-мал данде гъабун гъев къезе абун ургъулел. Гъез абулеб буго дуга МухIаммадица цIалулеб калам берцин бихъун бугин гъесул квен-тIехалде хъул лъун, дуге гъесдаса боцIи-мал щвезеги бокъун бугилан» - абун.

Гъев калам рагIараб мехаль Алвалидил цIакъ ццим бахъана ва гъес

абуна: «Къурайшиязда лъаларогониш бугеб дун гъезул бишун бечедав вукІин ва дир васал гІемер рукІинги? Гъев МухІамадги гъесул асхІабзабиги цониги нухаль гІорцІизегІан жидеца квен кванарал чагІи ругиш, гъезул цогидазе къезе тІагІам букІине ккани?» - абун.

Цинги гъев тІадеги вахъун Абужагъалгун цадахъ къурайшазул ханзабахъе вачІана ва жинца гъездаги абун: «Я гъал къурайшазул ханзаби! Нужеца абудеб буго гъав МухІамад жундуца ккурав чи вуго абун. Нужеда гъев цониги нухаль унти бачІун чІвачІвадулев вихъаниш?» - абун. Гъез абун: «ВихъичІо, бичасхІаги» - абун. Алвалидица абун: «Нужеца абудеб буго гъев Кагъин вуго абун (жинца балъгояб жо бицуна абун кІалъалев чи). Нужеда гъев цониги нухаль гъеб кагъинлъи гъабулев вихъанишха?» - абун. Гъез абун: «ВихъичІо, БичасхІаги» - абун. Хадубги Алвалидица абун: «Нужеда гъев цониги нухаль шигІру цІадулев рагІаниш?» - абун. Гъез абун: «РагІинчІо, бичасхаги» - абун. Алвалидица абун: «Нужеца абудеб буго гъев гъереси бицунев чи вуго абун. Нужеца хІалбихъи гъабунешха цониги нухаль гъесул гъереси бициналъул?»-абун. Гъез абун: «ГъабичІо БичасхІаги» - абун. Цинги къурайшаца абун: «Щивха вугев гъев МухІамад?» - абун. Дагъабго мехаль ургъулевги чІун, хадуб Алвалидица абун: «Гъев чи сихІручи вуго, цоги гъесда лъезе цІар гъечІо. Нужеда бихъана гуриш гъес цо чиясул хъизанги эбел-эменги цоцадаса ратІа гъарулел? Гъев МухІамадица бицунеб жоги цоги сихІручагІаздаса жинца лъазе гъабураб сихІру буго!» - абун.

Цинги гъев Алвалидил гІакъљуялда рекъон къурайшияз жидер лъималазда ва лагъзадерида амру гъабуна Маккаялъул къватІахъ ахІе «МухІамад сихІручи вуго» - абун. Гъаб ишалдалъун Аллагъасул свлаат салам лъеяв МухІамад авараг пащманлъидал тІадегІанав Аллагъас гъал аятал рещтІине гъаруна.

Гъав Алвалидие ва гъесда релъарал мушриказе гъабулеб гІазаб бишун тІадегІанав Аллагъас абудеб буго:

26. Дица ахираталда гъев лъугъине гъавизе вуго
Сакъар абун жинда цІар бугеб жужахІалде жаниве.

سَأُصْلِحُ سَقَرًا ۝

27. Дуда шибха лъалеб МухІамад ﷺ, гъеб
Сакъар щиб жужахІ бугеб!

وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَقَرٌ ۝

28. Жинца шибго жо нахъе толареб цІа буго гъеб.

لَا تَنبِيْ وَلَا تَنْذَرُ ۝

Капурзабазул къаркъалаби тІубанго жинца рухІулеб.

Цингиги гъел къаркъалаби цІидасан рижула Аллагъас ﷻ ва цингиги рухІула. Гъаб хІал букІуна ахир гъечІеб абадияб заманаял.

29. Жинца гъезул тIомазул кьерги хисизе гъабулеб.

لَوْحَةً لِلْبَشَرِ ۝٢٩

30. Гъеб жужахI хьихьун тарав анцила ичIго малаик
вугу жидер гуч бергьарал ва гурхIел гьечIел.

عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ ۝٣٠

Гъаб аят рещтIине гъабураб мехаль Абужагъалица къурайшиязда абун: «Вай нужер збел Iодаял, гъав МухIаммадица бицараб жо рагIаниш нужеда? ЖужахIалда тIад анцила ичIго чи тун вугила! Нуж руго гIемераб жамагIат: къуват бугел ва бахIарчилъи бугел. Нужер анциго чиясдагIаги кIола гуриш гьел жужахIалда тIад таразул цо-цо чи кквезе ва хвезавизе» - абун. Цо кутакав чияс абун: «Дида кIола гъезул анцила анкьго чи кквезе, нахъе хутIарав кIиги чи нужецаги кквеха!» - абун. Гъедин махсароде гъабулеб букIана гьел къурайшияз Къуръан ва гъеб Къуръан цIалулев аварагги ﷺ. ПадерIанав Аллагъас хадубги рещтIине гъабун:

31. Дица гъал жужахI хьихьарал
забаниятал малаикзаби гурони
гъаричIо. Гъезул къуватги гучги
къурайшиязда жидеде данде рахъине
кIолеб букIунаро.

Дица гъезул рикIкIенги гъабичIо
(анцила ичIго руго абун), гьел
капурал гIадамазул хIалбихьизе,
гьел питнаялъулъе ккезаризе гурони.
Гъезда гьел анцила ичIго малаик цIакъ
дагъаллъун рихьун ва жидеда гъезде
данде чIезе кIола абун ракIалде ккун.

Жидехъе тIехъ рещтIине гъабурал китабияздаги якъинго лъазе
гъев МухIаммад хIакъав авараг вукIин ва гъаб Къуръанги
Аллагъасул ﷺ калам букIин. Инжил-Тавараталдаги хъван
букIана жужахI хьихьарал малаикзаби анцила ичIго руго абун.
Муъминзабазул жегиги иманги цIикIкIине. Жидер аварагас
ﷺ бицараб жо цересел Аллагъасул ﷺ тIахъазде данде
кколеб батараб мехаль. Гьел муъминзаби ва китабияб агълу
шибго шакдаричIогоги рукIине. Жидер рекIелъ унти бугел
мунапикъзабаца ва куфру-ширкалъул агълуялъги абизе:
«Аллагъасе ﷺ бокъараб жого шиб бугеб гъаб анцила ичIго
абураб рагIиялдаса»-абун. Гъедин тIадерIанав Аллагъас
жиндие бокъарав чи къосине гъавула ва ждиндие бокъарав
чиги хIакъаб диналда тIовитIула. Дур бетIегъан Аллагъасул
аскарал кигIан гIемерал ругел цохIо Аллагъасда ﷺ гурони

وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً وَمَا جَعَلْنَا
عَذَابَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَيْقِنَ الَّذِينَ
أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَزَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا وَلَا يَرْتَابَ
الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلِيَقُولَ الَّذِينَ
فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا
مَثَلًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن
يَشَاءُ وَمَا يَعْلَمُ جُودَ رَبِّكَ إِلَّا الْأَهُرُ وَمَا هِيَ إِلَّا
ذِكْرَى لِلْبَشَرِ ۝٣١

лъаларо. Гьел малаикзабазул къуват-гучги, гьезул рикІкІенги гьезул БетІергьан Аллагьасда лъала. **Гьаб Сакъар абураб жужахІалъул ва гьелда тІад тарал малаикзабазул бицен Аллагьас** جَلَّ جَلَّالَهُ **гьабун гьечІо гІадамазе вагІзалъун букІине гурого,** Гьел гІадамал Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ гІазабалдаса хІинкъизе ва гьел Аллагьасеги جَلَّ جَلَّالَهُ мутІигІлъизе.

ТІадегІанав Аллагьас гьаб аятадда жаниб абун буго ва цогиги аятаздаги абулеб буго: «Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндие бокъарав чи къосине гьавула, жиндие бокъарав чи хІакъаб диналда тІовитІула»-абун. Гьаб рагІиялдаса мурад гьечІо Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ цо чи къосине гьавула, цогидав иманалда тІовитІула абураб. Гьаб рагІиялъул магІна буго: цо напсаль квешаб гІамал гьаби, куфру-ширк гьаби тІаса бишараб мехаль ва гьеб напсаль Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ тІоритІелги къабул гьабичІеб мехаль, гьесул расуласда нахъги билъльинчІеб мехаль:-Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ гьеб напсалда хІалги гьабун иман лъезе гьабуларо, гьеб жинцаго тІаса бишараб къосиналда тола. Цогигидаб напсаль Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ тІоритІел къабул гьабураб мехаль ва гьеб Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи тІалаб гьабунги хъвадараб мехаль Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ гьеб напсалъе жегиги битІун хъвадизе квербакъи гьабула, гьелъул рекІель иманги, нурги цІикІкІине гьабула.

Жинда Аллагь разилъаяв ГІали асхІабасда цо чияс абун: «Мун Шамалъул агІлуялде рагъ гьабизе абун къватІиве вахъин Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ хІукму-къадаралдалъун букІанищ?» - абун. ГІали асхІабас гьесие жаваб гьабуна: «Вай дуге лъикІ букІаяв! Дуца абулеб батила жиб хисизе гьабулареб, жиб тІад чІараб хІукму-къадар буго гьеб абураб рагІи! Гьеб амру гьедин букІарабани кириги гІазабги кин букІунеб, алжан-жужахІ щиб букІунеб, аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритІун лъикІаб-квешаб жо баян гьабиялъул магІна щиб букІунеб? ТІадегІанав Аллагьас жиндир лагъзадерида амру гьабун буго лъикІаб гІамал гьаби тІаса бише абун, гьезда нагъюги гьабун буго квешаб гІамалалдаса рикІкІалъе абун. Инсанасда тІад цІакъ бигъаяб таклиф лъун буго, гьесда хІалкІолареб жо гьабе абун абулеб гьечІо. ТІадегІанав Аллагьас тІахъалги гІадада рештІине гьарун гьечІо, зобал-ракъалги гьезда гьоркъоб ва жаниб бугеб кинабго махлукъги батІулаб жолъун бижун гьечІо» - абун.

Гьаб рагІиялъул къокъаб магІна буго: ТІадегІанав Аллагьас хІал гьабун лъикІаб яги квешаб гІамал гьабизе гьабуларо. Инсанасе гІакълу-гІелмуги къун гьев лъикІаб-квешаб жо батІа бахъизе лъалевлъун вижун вуго. Жинца гьабизе кколеб гІамал бицун Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ тІахъал рештІине гьарун руго, гьел тІахъазда хъвараб жо баян

гъабизе аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام ритІун руго. ТІадегІанав Аллагъасул калам ритІухъаб букІин жинда лъазе, гъельѝе пикру гъабизе, зобал-ракъалда жаниб гІемераб гІажайбаб жоги бижун буго. Цо иш ккун хадуб гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хІукму-къадар буго абуниги, гъеб иш гъабулеб мехаль инсан тІубараб ихтияралда вуго жинца цо нух тІаса бищизе. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хІукму-къадар буго гъев инсанас кІиги нухальул цояб тІаса бищизе ва гъес тІаса бищараб нухалда гъев хъвадизеги, гъесул хъвадиялда рекъараб жазаъ гъесие гъабизеги.

32. Гъел капурзабазде раклалде кколеб хІалалъ гъечІо كَلَّا وَالْقَمَرِ ٢٢
Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амру!

Зодоб бугеб моцІалхІаги абун гъедулев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ.

33. Жиб тІаса унеб сордоялхІаги абунги гъедулев вуго. وَالْأَيْلِ إِذَا دَبَّرَ ٢٣

34. Жиндир канлъи загъирлъараб рогъелхІаги абунги وَالصُّبْحِ إِذَا أَفْشَرَ ٢٤
гъедулев вуго.

35. ХІакълъунго гъеб жагъаннама буго цІакъ إِنَّهَا لِأَحَدَى الْكَبِيرِ ٢٥
кІудиял балагъазул ва къварильтязул цояб.

Жидедаса инсан хІинкъѝзе кколел ва цІунѝзе кколел къварилъабазул бищунго захІматаб ва даймаб къварилтъи-балагъ буго ахираталда букІунеб жужахІалъул гІазаб.

36. Жиндалъун кинабго халкъальѝе хІинкъѝ кьолебги نَذِيرَ الْبَشَرِ ٢٦
буго гъеб жагъаннама, гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гІазабалдаса хІинкъѝзе ва гъез иман лъезе.

37. Нужедаса лъикІаб гІамал гъабизе цеве لَمَنْ شَاءَ مِنْهُمْ أَنْ يَتَّخِذَ ٢٧
ккарасе ва гъеб лъикІаб гІамал гъабичІого
чІарасеги жинца гъабураб гІамалалда рекъараб жазаъ букІине
букІин жинца лъазе гъабулеб буго гъаб Къуръан.

38. Щибаб напс жинца гъабураб гІамалалъѝе كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِيْنَةٌ ٢٨
рагъноялъѝе лъураб буго (гъоркълъалие лъураб,
залог). Гъеб гІамалалда рекъараб жазаъ жиндие гъабизе бугеб буго.

39. Жидер гІамал хъварал кагътал квараниса إِلَّا أَحَبَّ إِلَيْنِ ٢٩
къурал, жидер бахъи буголъварал муъминзаби
хутІизегІан.

Гъезул напсал рагъноялъѝе лъурал гъечІо, гъел квешаб туснахъалдасаги хІисаб-мизаналъул захІмалтъиялдасаги цІакъ бигъаго рорчІулел руго.

40.41. Алжаналда жанир рукІун гъез цоцазда فِي حَتِّ يَسَّاءُونَ ٤٠
гъикъулеб букІуна жужахІалда жанире карал
капурзабазул хІалалъул. عَنِ الشَّجَرِ ٤١

42. Нуж гъаб жужахІалде лъугъине гъабураб жогІаги ﴿١٦﴾ مَسَلِكًا كَفًى سَقَرًا
щиб бугеб абун.

43. Гъез жаваб гъабула: «Нижеца паризаяб как ﴿١٧﴾ قَالُوا لَوْلَا رَبُّنَا كُنَّا مِنَ الْمُؤْتَلِكِينَ
балеп букІинчІо,

44. Мискин-пакъирасе нижеца тІагІамги кьолеб ﴿١٨﴾ وَلَوْلَا نَفْعُ الْمَتِّكِينَ
букІинчІо.

45. БатІулаб, гІададисеб хабар бицунел ﴿١٩﴾ وَكُنَّا نَحْنُ خُصْمَ الْخَاطِبِينَ
гІадамалгун чІун гъеб гІададисеб хабар
бицунелги рукІана ниж.

46. Гъаб Къиямасеб кьо букІинги нижеца гьереси ﴿٢٠﴾ وَكُنَّا نَكُذِّبُ يَوْمَ الَّذِينَ
гъабулеб букІана.

47. Гъал квешал гІамалал гъарун хъадана ниж ﴿٢١﴾ حَقًّا أَتُنَاقِضِينَ
нижеде тІаде хвел бачІинегІан» - абун.

48. Гъаб ахираталде щун жидее гІазаб гъабулеб ﴿٢٢﴾ فَأَتَتْهُمْ شَقَقَةُ الشَّفْعِينَ
мехаль гъаб куфру-ширкальул агІлуялъе
щибго мунпагІат гъабуларо жидеца шапагІат гъабулел
гІадамазул шапагІаталь.

Гъез жидее лагълъи гъабурал аллагъзабиги гъездаса тІурун уна,
гъез жидее шапагІат гъабила абун букІараб хълги чІобого хутІула.
Муъминзабазул, аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ шапагІатги гъезие щоларо.
ШапагІат гъабиялъ мунпагІат гъабуларо Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун
рукІарал гІадамазе гурони. Кинабго халкъаль «нижеца шапагІат
гъабила» абуниги куфру-ширкалда хварав чиясе гъеб шапагІат
гъабиялъул пайда букІунаро.

49. Гъал мушриказе бугеб жо щибха бугеб ﴿٢٣﴾ فَأَلْهَمْنَاهُ عَنِ التَّذْكِرَةِ مُعْرِضِينَ
жал Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеялдасаги
Къуръанальул вагІзаялдасаги руссун чІезе ккани?

50.51. ГъалбацІалдаса хІинкъун лъутулел ﴿٢٤﴾ كَأَنَّهُمْ خُمُرٌ مُّسْتَنَفِرَةٌ
гІалхул хІамул гІадин тІурун унел руго гъел гъаб
хирияб Къуръан цІалулеб мехаль ва жидеда авараг ﴿٢٥﴾ فَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вихъараб мехаль.

52. Гъал мушриказул шивав чиясе бокъун ﴿٢٦﴾ بَلْ يُرِيدُ كُلُّ الْأَمْرِئِ مَثْهَرًا يَوْمَ يُنْفَخُ
буго жидедаги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ зодиса тІехъ
рештІине гъабизе ва вахІю рештІине. ﴿٢٧﴾ الْمُنْشَرَةِ

Гъев МухІаммад صَلَّيَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
расул вуго абун. Гъединаб ахІмакъаб къавм буго гъеб. Гъез иман
лъечІого абун дуца ракІ къварид гъабуте, МухІаммад صَلَّيَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!

53. ПадегІанав Аллагъас абулеб буго:

كَلَّا بَلْ لَا يَخَافُونَ الْآخِرَةَ ﴿٥٣﴾

Киданиги гъезие гъебжо букІине гъечІо.

Гьел руго жал ахираталдаса хІинкъуларел гІадамал.

54. ХІакъълъунго гъаб хирияб Къуръанги вагІза-
насихІат буго.

كَلَّا إِنَّهُ يَذْكُرُهُ ﴿٥٤﴾

ХІал гъабун жинда гІамал гъабе абун абулеб гъечІо гъаб
Къуръаналь.

55. Жиндие бокъарав чияс гъаб Къуръанальул вагІза
босула.

فَمَنْ شَاءَ ذَكَّرْهُ ﴿٥٥﴾

56. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеялда

وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ

гІовитІарав чияс гурони гъаб

التَّقْوَىٰ وَأَهْلُ الْمَعْرِفَةِ ﴿٥٦﴾

Къуръанальул вагІза босуларо. Гъев

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндасан хІинкъизе

агълулъун вугев ва жинца мунагъл чурулев.

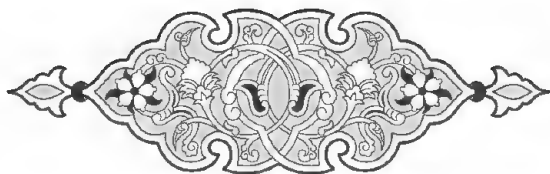
Цогиги гъедиनाव Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гъечІо жиндие лагълъи гъабизе
бегълев ва жиндир рахІматалда хъл лъезе бегълевги.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анас асхІабасдаса бицараб хІадисалда буго:

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъаб аят цІалана ва жинца
абуна: «ПадегІанав Аллагъас абулеб буго Дун агълулъун вугин Дир
гІазабалдаса хІинкъизе. Дир гІазабалдаса хІинкъарав, жинца дидехун
ширк гъабун цогИ щибго жоялъе лагълъиги гъабичІев чиясул мунагъл
чуриялъеги агълу вуго дун» - абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикълалдаълун Суратул Муддаџиральул тафсир
ва таржама хъван гІубана.

Кинабго рецц ва шукру ПадегІанав Аллагъасе буго.

75. Сураatul Къиямат

Гъаб сурааталъул аслияб бахIс буго Къиямасеб къоялъ халкъ тIаде бахъине гъаби ва гъезул хIисаб-суал гъабун, гъезие жазат гъабизе букIин бицунеб.

Гъеб къиямасеб къоялъул цо-цо гIаламаталги рицунел руго. Жабраил малаикас жиндие Къуръан цIалулел мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъеб Къуръан раkIалда чIезе гъабиалъе кин ияI бахъулел букIарабалиги бицун буго. Ахираталда кинабго халкъ кIинго къукъаялде бикъун букIунеблъиги баян гъабун буго: бахъи бугел ва бахъи къосарал гIадамал. Жиндир рухI бахъи гIагарлъараб мехаль инсанаул букIунеб хIалги бицунеб буго. Баянал хIужаби рачун ахират букIин ва Аллагъас جَنَّاتُهُ гъаб кинабго махлукъ гIададаго бижун гъечIеблъи баян гъабулел буго.

Жив гурхIулел, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дун гъедулев вуго жиб букIине букIин хIакъаб
Къиямасеб къоялдалъун.

لَا أَقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَمَةِ ۝

2. Гъединго дун гъедулев вуго жинца жиндаго
гIайиб чIвалел муъминчиясул напсалдалъунги.

وَلَا أَقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ ۝

Аллагъасдехун гъеб напс гIасилъараб мехаль гъелда жив разилъуларев, гъеб напс Аллагъасе جَلَّالُهُ мутIигIлъиялде жинца ахIулел муъминчиясдалъун гъа гъедун ПадегIанав Аллагъас абулел буго Къиямасеб къоги хIисаб-мизанги жиб букIин хIакъаб жо буго абун.

3. Гъав инсанасда раkIалде кколебиш
бугеб Дица хун хадуб гъесул рукъби данде
гъариларо абун ва гъев чIагоги гъавиларо
абун.

أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتَّخَذَ عِظَامُهُ ۝

4. Гъев инсанас абухъ гъечIо амро Дица гъев
инсан чIаго гъавизе вуго.

بَلْ قَدِيرٌ عَلَى أَنْ نُسَوِّيَ بَنَانَهُ ۝

Дир хIал кIола гъесул килщазул шибаб ракъа
данде гъабун гъел пере рукIараб хIалалъ цIидаса рижине. Гъел
килщазда релълъун гъесул кинабго къаркъала цIидаса бижуна дица.

5. Инсанасе бокъун буго гъаб тIаде
рахъине гъариялда инкарги ккун жиндирго

بَلْ يُرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجُرْ أَمَامَهُ ۝

къосиналъулъ ва пасикъльбиялъулъ хъвадизе.

6. Гъев инсанас гьикъулеб буго Къиямасеб къо يَسْأَلُ أَيَّانَ يَوْمَ الْقِيَمَةِ ﴿٦﴾
кида букӀине бугеб абун.

Гъелда божичӀого, авараг махсароде гъавун абулеб рагӀи буго гъеб.

7. Инсанасул бер хӀинкъун сверсведулеб хутӀараб فَأَذِاقِ الْبَصُرِ ﴿٧﴾
мехаль.

8. Зодисан моцӀрол канлъиги араб мехаль. وَحَسَفَ الْقَمَرُ ﴿٨﴾

9. Бакъги моцӀги кӀиябго данде гъабураб мехаль. وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ﴿٩﴾

Ралъдалъеги рехараб мехаль. Гъеб ралъад кӀудияб
цӀалъун лъугъуна ва гъелдалъун капурзабазе гӀазабги цӀикӀкӀуна.

10. Гъеб къоялъ Аллагъасде حَلَّالَهُ ﴿١٠﴾ инкар ккун يَقُولُ الْإِنْسَنُ يَوْمَئِذٍ أَلَيْسَ لِيَ الْقَمَرُ ﴿١٠﴾
вукӀарав, жиндир пасикъльги кӀудияв инсанас
абула:

«Гъанже дие лъутизе, вортизе бакӀго гъечӀищ?» - абун. Гъесда
лъала жиндие Аллагъасул حَلَّالَهُ ﴿١٠﴾ гӀазабалдаса ворчӀизе бакӀ гъечӀеблъги
ва жиндир чара хун, рес къотӀун абулеб рагӀи буго гъеб.

11. Гъев вуцӀун чӀа абе! Гъесие ворчӀизе бакӀ гъечӀо ва كَلَّا لَوْ رَزَرَ ﴿١١﴾
гъесие гӀазаб гъабичӀогоги толаро.

12. Гъеб къоялъ кинабго халкъалъул руссин цохӀо إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ ﴿١٢﴾
дур БетӀергъан Аллагъасде буго, МухӀаммад
صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿١٢﴾

Цоги гъезул руссулеб бакӀ гъечӀо ва гъезие кумек гъабулев щивго чиги
гъечӀо.

13. Гъеб къоялъ инсанасда бицуна жинца يُنَبِّئُ الْإِنْسَنُ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ ﴿١٣﴾
гъабураб кинабго гӀамал: гъитӀинаб букӀа,
кӀудияб букӀа, лъикӀаб букӀа, квешавб букӀа,
жинца гъабун цебехун араб букӀа, жинца гъабичӀого нахъе бахъун
тараб букӀа.

14. Гъев инсан живго вуго гъеб къоялъ жиндир بَلِ الْإِنْسَنُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ ﴿١٤﴾
гӀамалазе нугӀлъун. Гъев цоги нугӀасде хӀажат
вукӀунаро.

15. КигӀан гӀемерал гӀузраби гъес рачаниги, гъесие وَلَوْ أَلْقَىٰ مَعَاذِيرُهُ ﴿١٥﴾
щибго бигъальги букӀунаро.

Гъеб Къиямасеб къо гӀузру къабул гъабулеб къо гъечӀо. Гъеб буго
дунялалда гъабураб гӀамалалде данде жазаъ гъабулеб къо.

16. Дуца дур мацӀ багъаризе гъабуге, لَا تُخَوِّرُكَ يَوْمَئِذٍ لِّسَانُكَ لِتَتَعَجَّلَ بِهِ ﴿١٦﴾
МухӀаммад صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿١٦﴾, гъеб Къуръан цӀали хех

гъабун, дуда гъеб кӀочена абун хӀинкӀун.

17. ХӀакълъунго Дида тӀад буго гъеб Къуръан
дур каранде жанибе данде гъабизе ва дуда гъеб
кӀочене биччачӀого цӀунизе.

إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ ﴿٧٥﴾

18. Дица Жабраил малаик цӀализе виччан дугъеб
Къуръан цӀалараб мехаль гъесдаса хадуб цӀале
дуца Къуръан.

فَإِذَا قَرَأَهُ فَأَنبَأَهُ فَأَذَّنَ ﴿٧٦﴾

Гъевгун падахъ гъеб цӀалулевлъун вукӀунге. Гъес цӀалулеб мехаль мун
гӀенеккун цӀа.

Гъал аятал рещтӀине гъариялъе сабаб буго Аллагъасул свалат салам
лъеяв аварагас Жабраил малаикасда падахъ цӀалулеб букӀана Къуръан
жинда гъеб кӀочена абун хӀинкӀун. Аллагъас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагасда
амру гъабулеб буго Жабраилас Къуръан цӀалулеб мехаль мун гӀенеккун
цӀа, гъес цӀалун лъугъараб мехаль хадуб дуцаги цӀале абун.

19. ХӀакълъунго гъеб Къуръан дугъеб баян гъабиги
гъелъул магӀна загъираб гъечӀеб жоялъул магӀна дуда
лъазе гъабиги дида тӀад буго.

تُؤْتِيهِنَّ عَلَيْنَا بَيِّنَاتٍ ﴿٧٧﴾

ТӀадегӀанав Аллагъас лъабго жо жинда тӀаде босун буго гъаб аяталда
жаниб, хирияб Къуръаналъул хӀакъальгулъ: гъеб Къуръан МухӀаммад
аварагасул صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рекӀель данде гъаби, гъеб кӀоченчӀого букӀине
гъаби ва гъеб Къуръан аварагасе صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ баян гъаби.

ТӀадегӀанав Аллагъас жиндие хирияв аварагасда صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Къуръан баян
гъабуна, гъесда бичӀчӀунареб ва лъалареб жо гъеб Къуръаналда жаниб
букӀинчӀо. Хирияв аварагас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъеб жиндир асхӀабзабазе баян
гъабуна ва инсан жинда хӀажалъулеб къадараль гъел асхӀабзабаздаги
Къуръан баянлъун ва бичӀчӀун букӀана.

Гъел асхӀабзабаздаса босун хадусел гӀалимзабаца Къуръаналъе гӀемер
батӀияб тафсир гъабуна ва гъеб умматалъе бичӀчӀунеб хӀалалъ цебесан
цебе бицун, цӀалун ва лъазе гъабун цохӀо хӀарп хисичӀого нилъехъе
щун буго. Нилъедаги тӀадаб буго гъеб хирияб Къуръан нилъедаса хадур
рачӀунел умматазухъе швезе гъаби гъезда бичӀчӀулеб хӀалалъ баян
гъабун. Гъеб баян гъабиялъул цо къагӀида буго хирияб Къуръаналъул
тафсир шибаб къавмалъул мацӀалде бусине гъабиги.

Гъеб тафсиралъе таржама гъабизе бегъуларо абун кӀалъалел гӀадамал
руго Аллагъасул صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ калам гӀадамаздаса бахчулел гӀадамал.

20.21. Нужеца абухъе гъечӀо амру, я гъал
мушрикал! Нуж руго дуниялъул цӀаголъи
бокъарал гӀадамал.

كَلَّا بَلْ يُحِيطُونَ بِالتَّعَايَا ﴿٧٨﴾

وَيَذَرُونَ الْآخِرَةَ ﴿٧٩﴾

Гъедин букІиналь нужеца инкар кколеб буго ахират букІиналда,
ва гъеб ахираталъе нужеца щибго гІамалги гъабулеб гъечІо.

22. Гъеб ахираталда жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ وُجُوهُ يَوْمٍ مُّذِنَاصِرَةٌ ﴿٢٢﴾
иман лъун, гъев разилъи гІалаб гъабун дуњялалда
хъвадарал муъминзабазул гъурмал цІакъ берцинлъун, гвангъун
рукІуна.

23. Жидер БетІергъан Аллагъасда ралагъунги рукІуна. إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ﴿٢٣﴾

24. Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун куфру-ширкалда وُجُوهُ يَوْمٍ مُّسِيءٍ بِاسِرَةٍ ﴿٢٤﴾
рукІарал гІадамазул гъурмал гъеб къоялъ цІакъ
сурукълъун, рукІкІун рукІуна,

25. Жидеє щиб къварилъи-гІазабдай гъабила абун تَنْظُرُ أَنْ يُفْعَلَ بِهَا فَاقِرَةٌ ﴿٢٥﴾
хІинкъунги рукІуна.

26. Нуж канте, я гъал мушрикал!
Нужеца ахират кІочон дуњял гІаса биши реххун те!
Нужер рухІал рахъулел рукІун цокъроре щвараб мехаль,

27. гъев холев чиясда сверун лъугъун гъесул агълу- وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ ﴿٢٧﴾
хъизан гІодараб мехаль: «ГъечІевиищ гъев чи хвасар
гъавулев гъев сах гъавулев чиго?!» - абун.

28. Гъев чиясда жиндагоги лъараб мехаль жив وَوَظَنَ أَنَّهُ الْفَر_اقُ ﴿٢٨﴾
дуњялалдаса ватІалъулев вукІин.

29. Гъесул кІиябго махІуги цоцаде хурхараб وَأَلْفَقَتِ السَّامِقَ بِالسَّاقِ ﴿٢٩﴾
мехаль хвалил захІмалъи чІамулев вукІун,
яги мусруялда жанив вухъараб мехаль. Гъеб къоялъ лъала гъав
капурав инсанасда жиндир БетІергъан Аллагъ вукІин.

30. Дур БетІергъан Аллагъасде буго гъеб къоялъ, إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ ﴿٣٠﴾
гъеб кинабго халкъ цебе къотІун бачІине ва
гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъабизе буго гъезул хІисаб-мизан ва гъезул
гІамалалда рекъараб жазаъги.

31. Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ ахираталдаги инкар ккурав فَلَا صَدَقَ وَلَا وُصِّلَ ﴿٣١﴾
чияс Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ какги бачІо, гъесул калам
Къуръанги ритІухъ гъабичІо.

32. Кинниги гъес Къуръанги аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَكِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى ﴿٣٢﴾
гъереси гъавуна ва иман лъеялдаса живги вуссун
чІана.

33. Цинги гъев жиндир агълуялъухъеги ана ثُمَّ دَهَبَ إِلَىٰ آلِهَتِهِ يَتَمَطَّى ﴿٣٣﴾
рилълъен чІухІизе гъабун, жив кІичІардилаго.

34.35. Две цлакь квешаб глазаб букӀине бугоха, я гъав
чӀухӀарав, бахъикьосарав чи! أَوَلَيْكَ فَأُولَىٰ ۖ ﴿٣٤﴾
نُورًا ۖ أَوَلَيْكَ فَأُولَىٰ ۖ ﴿٣٥﴾

Цингиги Дица две хӀинкьӀи кьолеб буго гъеб квешаб
глазабалдаӀун. Мун кантӀе ва рекӀеда вате дуда гъеб глазаб
решӀтиналде цеве!

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Абужагъалил кверги ккун
гъесие гъаб кӀиги аят цалараб мехаль Абужагъалица абун: «Дуца дие
хӀинкьӀийищ кьолеб бугеб, я МухӀаммад ﷺ! Валлагъи дудаги
дур Аллагъасдаги ﷻ кӀоларо дие щибго жо гъабизе! Валлагъи дун
гъаб Макка шагъаралъул бишунго хириял гӀадамаздаса вуго!» - абун.
Гъелдаса гӀемер заманго инчӀого гъев Абужагъал Бадроялда чӀвана
цлакь квешаб чӀваялъ.

36. Гъав инсанасда ракӀалде кколебищ
бугеб жив гъадинго (мугъмалго) тела абун. أَلَيْسَ الْإِنْسَانُ أَنْ يُنْزَلَ مَدَىٰ ۖ ﴿٣٦﴾

Жинда таклиф гъабичӀого. ПӀаде вахъине гъавичӀого, хӀисаб-мизан
гъабичӀого, жазаъ гъабичӀого. Гъедин толаро Аллагъас ﷻ, гъедин
гӀададаго тезельун бижараб гъечӀо гъаб кинабго гӀаламги.

37. Гъев инсанас пикру гъабуларищ жив щиб
жоялдаса вижарав абун. أَلَمْ يَكُنْ نُطْفَةً مِنْ مَنِيٍّ يُمْنَىٰ ۖ ﴿٣٧﴾

Гъесул авал манидал къатӀра букӀинчӀищ жиб
къватӀибе рехулеб, жиндир щибго къимат гъечӀеб?

38. Цинги гъеб манидал къатӀраялдаса бидул
горо лъугъун, хадуб гъанал къотӀеллъун
вукӀинчӀищ гъев инсан? ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةَ فَخَلَقَ فَسَوَىٰ ۖ ﴿٣٨﴾

Гъеб къотӀелалдаса жив вижун, жиндир къаркъала берцинаб,
камилаб гъабуна.

39. Цинги гъев инсанасул кӀиги
тайпа гъабуна: цоял бихъинал, цоял
руччаби. فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ۖ ﴿٣٩﴾

Гъаб хӀалаль пӀадегӀанав Аллагъас вижарав загӀипав, гӀажизав инсан
гъев жиндир БетӀергъанасе гӀибадат гъабизе кин чӀухӀулев ва гъесде
гӀасилъизе кин хӀинкьуларев?

40. Гъаб рехсараб хӀалаль жинца инсан
вижарав Аллагъ ﷻ жиндир хӀал кӀолев
гъечӀищха гъев хун хадув цӀидаса вижинеге? أَلَيْسَ ذَلِكَ يَقْدِرُ عَلَىٰ أَنْ يُخْزِيَ
الْمُؤَدَّبَ ۖ ﴿٤٠﴾

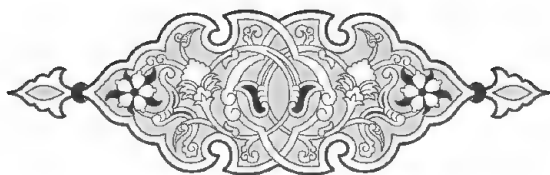
Вуго Аллагъ ﷻ жиндир хӀалкӀолев ва нижги
гъелда иман лъураздаса руго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъаб аят цалараб мехаль абулеб

букІана: «СубхІанака! Мун ваццІадав вугоха Аллагъ ﷻ, БичасхІаги мун хварал чІаго гъарулевги вуго» - абун. ХІадис ибну Жаририца бицана.

ТІадегІанав Аллагъасул тавфикъалдалъун суратул Къияматалъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго реццги ТІадегІанав Аллагъасе буго.

76. Суратул Инсан

سُورَةُ الْإِنْسَانِ

Гьалда «сурату Дадагъриги» абула: заманаялгьул бицунеб сурат. Гьаб сураталъ аслияб хIалалъ ахираталгьул ахвал-хIалалда хурхарал маъсалаби рицунел руго. Хасго кIвар кьун буго Аллагъасдаса ﷻ хIинкъарал муъминзабазе ругел абадиял алжсаналгьул нигIматал рициналде.

Сураталгьул байбихьуда тIадегIанав Аллагъас инсан вижсиналгьул тартиб бицун буго: Аллагъасул ﷻ хIалкIолгьялда тIоритIел гьабизе бокъарал гIадамазе далиллъун букIине. Гьелдаса хадуб муъминзабазе ахираталда ругел нигIматалги, гьезул берцинаб, аваданаб яшавги бицун буго.

Сураталгьул ахиралда гьаб Къуръан вагIзалгьун букIин баян гьабун буго, гьаб Къуръаналгьул тIоритIел жинца ккурав чи Аллагъасде ﷻ унеб нух жинца ккурав чи вукIинги баян гьабун буго.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгьун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ХIакълъунго гьев инсанасул гIемераб заман ана жив дунялалда гьечIого, жив лъидаго лъаларев вукIун. ﷻ

Гьев инсанасул эбел-инсул чорхолъ манидул къатIралгьун вижинелде цебеги гIемераб гIалам букIана, гьев дунялалда гьечIо абун гьаб Аллагъасул ﷻ махлукъалгьулъ щибго камураб жо букIинчIо, чIобого хутIараб бакIги букIинчIо, гьев инсанасде хIажатав щивго чиги вукIинчIо.

2. ХIакълъунго Дица гьев инсанги вижана жиб цоцалъе жубараб маниялдаса жиндир хIалбихьи гьабулевлъун. ﷻ

Гьесда тIад шаргIиял таклифалги лгьун гьев Аллагъасе ﷻ мутIигIлъуладай абун. Гьесие нигIматал кьураб мехалъ щукру гьабуладай абун, къварилги тIаде бачIараб мехалъ сабруги гьабуладай абун. Дица Гьев жинда жо бихьулев ва жинда рагIулевги гьавуна. Гьаб махлукъалгьул пикру гьабун, гьелгьул Халикъ вукIин жинда лъазе гIакълуги бугев, бицунеб жоги рагIулев, Аллагъасул ﷻ махлукъалгьул гIажайбал жал жинда рихьулевги гьавуна.

3. ХIакълъунго Дица гьев инсанасда кIинго батIияб нух вукIинги баян гьабуна. ﷻ

إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكَرًا وَإِمَّا كَفُورًا

Аваразгабиги ۞ عَلَيْهِ السَّلَام ритІун, тіахьалги рещтіне гьарун лъикІабги квешабги жо баян гьабуна. Жинца Аллагьасде ۞ جَلَّالُهُ иманги лъун гьесул нигІматазе шукруги гьабун хьвадизе, яги Аллагьасда ۞ جَلَّالُهُ иман лъечІого, гьесул нигІматазда инкар ккурав вукІине. Гьедин Аллагьас ۞ جَلَّالُهُ инсанасе ихтияр кьун буго лъикІабги квешабги жо батІа гьабизе ва гьелдаса жиндие бокъараб тіаса бищизе. Инсанас цо нух тіаса бищун хадуб Аллагьас ۞ جَلَّالُهُ гьев гьеб нухаль хьвадулевги тола, гьесда зулму гьабун лъикІлъиниги, квешлъиниги гьабизе гьабуларо.

4. ХІакълъунго Дида инкар ккун ۞ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا وَأَعْلَلْنَا سَعِيرًا
хьвадарал гІадамазе Дица ахираталда
хІадурун буго жужахІалъул боркъараб цІаги, маххул рахсал ва
гудралги.

Жидер квералги хІатІалги горбоде рухьун жужахІалде жанире рехула гьел ва абадиялго гьеб гІазабалъулъги рукІуна.

5. Жидеца Аллагьасда ۞ جَلَّالُهُ иманги
лъун лъикІаб гІамалги гьабун
хьвадарал гІадамал алжаналда жанир рукІине руго.

Жодоца гьекъолеб жоги жинда гьоркъобе цІакъ махІ гьуинаб кафур абулеб лъим жубараб букІине буго.

6. Алжаналъул иццаздасан чвахун ۞ عَيْنَا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا
бачІуна гьеб кафур, ва гьеб гьекъола
жидеда Аллагь ۞ جَلَّالُهُ разилъарал Аллагьасул ۞ جَلَّالُهُ муъминал
лагъзадерица.

Жидеца гьеб кафурги ва цогидаб гьекъолеб жоги жидеего бокъараб бакІалдаса билълъине гьабула.

Гьел кире ругониги гьезие гьекъезе бокъараб мехаль гьезул квер гІунтІулеб бакІалда рукІуна алжаналъул гьекъолел нигІматал. Гьединго рукІуна пихьалги ва цогидаб ризкъиги.

Ахираталда жидее алжанал ругел муъминзабазул дунялалда рукІарал сипатал рицун гІадегІанав Аллагьас абулеб буго.

7. Жидеца гьабураб назру ва кьотІи ۞ يُؤْفُونَ بِالَّذِينَ يَخْلَفُونَ تَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا
гІубалеллъун рукІана гьел. Жиндир
квешлъи ва гІазаб гІаммаб, гьеб кибго гІибитІараб Къиямасеб
къоялъул гІазабалдасаги жал хІинкъулел рукІана.

8. Жидеего бокъунги букІун, жал гьелда ۞ وَيُطْعَمُونَ أَطْعَامًا عَلَىٰ حَيْثُ مَسْكِنَتِنَا وَيُنَبِّئُهَا
хІажаталги рукІун, жидеца мискин-
пакъирасе ва ятимасе ва асирлъун ۞ وَأَسِيرًا

ккарасе тІагІам кьолелги рукІана.

9. Жидецаги абулеб букІана:

«ХІакълъунго нижеца гьєб тІагІам нужеє
кьолєб буго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи тІалаб
гьабун.

إِنَّمَا أَنْطَمِعُكُمْ لَوَجْهِ اللَّهِ لَا يُدْرِكُكُمْ جَزَاءُ وَلَا
سُكُورًا ①

Нижее нужедаса гьєб тІагІам кьєялде данде жазаъ гьаби бокълун
гьєчІо ва щукру гьабиги бокълун гьєчІо» - абун.

Мужагъид абулев ГІалимас абунa: «Валлагъи гьаб рагІи гьезул кІалалъ
абуларо. Гьезул хІал гъан тІадегІанав Аллагъас абулеб буго гьаб рагІи»
- абун.

10. ХІакълъунго ниж хІинкълун руго нижер

БетІергъанасул гІазабалдаса жиндир

гІазаб гучаб, жинца гьурмал рукІкІине гьарулеб, жиб захІматаб

Къиямасєб кьоялъул жиб букІунєб.

إِنَّا خَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمَ عَبَسَ وَطَرًا ②

11. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьєл муъминзаби цІунула

гьєб захІматаб кьоялъул квешлъиялдаса,

гьєзие Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ кьола гьурмазул

берцинлъи ва ракІазул рохел.

فَوَقَّعَهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَلِكَ الْيَوْمِ وَلَقَّاهُمْ نَضْرَةً
وَسُورًا ③

12. Жидеца дуњялалда Аллагъасє جَلَّ جَلَّالَهُ

гІибадат гьабиялда тІад чІун, Аллагъасда

جَلَّ جَلَّالَهُ гІасилъиялдаса рикІкІалълун сабру

гьаби сабабълун Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьєзие жазаъ гьабула Алжаназул

нигІматаздалълун ва дарай-зарбалълул ретІєлаздалълунги.

وَجَزَّاهُمْ بِمَا صَبَرُوا وَالْجَنَّةَ وَحَرِيرًا ④

13. Алжаназул кІалГІабазул рагъабазда

берцинал тІохазда тІад гІодорчІун

рукІуна гьєл муъминзаби. Гьєзие гьєб

алжаналда жаниб бакъ букІунаро жинца

хинлъизе гьарулеб ва квачазе гьарулеб гьуриги букІунаро.

مُتَّكِئِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا
وَلَا زَمْهَرِيرًا ⑤

Гьаб алжаналда жаниб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ ГІарщалдаса жиб бачІунєб

берцинаб гьогъєн букІуна.

14. Гьєл муъминзабазде ГІагарълун

букІуна алжаналълул гьутІбузул рагІад.

Алжаназул пихълги гьєзие квегълун, ГІагар гьарун рукІуна.

Щиб хІалалда жал ругониги жидер квер битІун босулеб бакІалда

букІуна алжаналълул пихълги, гьєкъєлалги, квенги.

وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلُّهَا وَذُلِّلَتْ قُطُوفُهَا تَذِيلًا ⑥

15. Алжаналълул гьилманал гьєзда тІаде

хъвадула ГІарцул цІарагІазда жанир

гьурал нигІматалги росун.

وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِبَانِيَةٍ مِنْ فِضَّةٍ وَأَوتَارٍ كَانَتْ
قَوَارِيرًا ⑦

Берцинал, жидеда гьорлган канлги бихулеб гьекьолеб жо жаниб
бугел сурахIалги рукIуна гьезда кодор.

16. Жал гIарцудаса гьарурал ва жидеда жаниб ﴿قَوَارِرَ أَمِنْ فَضَّةٍ قَدَّرُوهَا تَقْدِيرًا﴾^{١٦}
цо нухаль гьекъезе гIураб гьекъел бугел.

Гьоркъеги хутIулареб, tlokaб tIадеги xIажалъулареб xIалалъ букIуна
гьеб гьекьолеб жо.

17. Жидеа гьеб алжаналда жаниб занжабил ﴿وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَجْجِيلًا﴾^{١٧}
жубараб хамродал лъльгарги кьола
гьекъезе.

Гьеб занжабил буго гIарабиязе жиндир махI бокъулеб инбирь абулеб
хер. Алжаналда гьеб занжабил лъел ицц гIадин чвахулеб букIуна.

18. Жинда Салсабил абун цIар бугеб цIакъ ﴿عَيْنًا فِيهَا تُسْقَى سَائِيًا﴾^{١٨}
гьуинаб, жиб гьекъезе бокъулеб лъльел
иццалдасаги гьекьола Аллагъас ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ жинда гIагар гьарурал
муъминзабаца.

19. Гьел муъминзабазде гIаде алжаналъул ﴿وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ زُلُفًا مِّنْ لَّدُنْ إِذَا أَتَيْهِمْ﴾^{١٩}
гьилманалги хьвадула: Даимго алжаналда
жанир рукIунел, жидер гьурмал ва чурхдул
берцинал, жидеда балагъараб мехаль
гIодобе щущан бараб лъу-лъу буго абун кколел рукIуна гьел
гьилманал.

20. Гьел алжаназда жанир ругел гIажаибал ﴿وَإِذَا رَأَيْتَ ظِلَّكَ عَلَى الْمَوَازِ وَكُلَّ كَبِيرًا﴾^{٢٠}
нигIматал ва берцинлъаби дуда рихъараб
мехаль дуда цIакъ кIудияб мулк ва нигIматал рихъула.

21. Гьеб алжаналъул агьлуялда ﴿عَلَيْهِمْ ثِيَابٌ سُنْدُسٌ خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ وَحُلُّوا﴾^{٢١}
гIад бугеб ретIелалъул тIасняб рахъ
гIурччинаб сундусалъул ва истабракъ ﴿أَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ وَسَقَانَهُمْ رَنَّهُمْ ثِيَابًا سَاهُورًا﴾^{٢٢}
абулеб дарай букIуна. Гьезда гIад
ран гIарцул берцинал курхьин-кIилкIалги рукIуна ва гьезда
БетIерган Аллагъас цIакъ берцинаб, бацIцIадаб гьекьолеб жоги
гьекъезе гьабула,

жинда лъилго квер хьатIичIеб, мискалъул махI жинда бугеб гьекъел
букIуна гьеб. Алжаналде жанире лъугъине гьарун жидер кIалгIабахъ
xIалхъараб мехаль ва гьел гIажаибал нигIматалги жидеда рихъараб
мехаль алжаналъул агьлуялда абула:

22. XIакълъунго гьаб кинабго жо ﴿إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعْيَكُمْ مَشْكُورًا﴾^{٢٣}
нужее буго нужеца дуниялалда гьабураб

лъикІаб гІамалалъул жазаълъун, гъеб нугер гІамал жинда данде шукру гъабудеблъунги буго.

Инсанас кигІан гІемераб ва лъикІаб гІамал гъабуниги гъев мустахІикълъуларо гъединал берцинал ва глажаибал алжаназул нигІматазе. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел нигІматал кьола жив цо гъавун жиндие гІбадат гъабурал муъминзабазе чІорого кьолел сайгъаталлъун.

23. ХІакълъунго Дун вуго МухІаммад إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуда гъаб Къуръан рещтІине гъабурав жиб бикъ-бикълъун, кинабго цадахъ гъечІого, бакІ бихълъун заман бихълъун гІила бихълъун рещтІизабуна. Жинда жаниб кинабго жо баян гъабун. Гъаб Къуръан жиб хІакъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам буго ва гъаб Къуръаналда жаниб бицараб жоги хІакъаб, мухІканаб хІукму буго.

24. Дуца сабру гъабе МухІаммад فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَطِعْ مَنْهُمْ إِنَّمَا أَوْفَوْنَا
كَقَوْلِ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб хІукму къадаралда.

Дуе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къотІи гъабун буго капурзабазда данде рагъ гъабизе квербакъи гъабила абун ва гъеб къотІи Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тІубазеги буго. Мун мутІигІлъуге ва нахъвилълъунге жидеца мунагъал гъарулел ва жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал гІадамазда. Дур хІакъаб диналдаса ва гъелда уммат ахІиялдаса мун нахъе чІвалел капурзабазул раглаби дуца къабул гъаруге.

25. Дуца дур БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гІемер وَأَذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا рехсе щибаб гІужаль радалги къассиги. Гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ какал рае ва цогитаб гІбадат гъабе.

26. Сардилъ тІаде вахълъун Аллагъасе وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا طَوِيلًا какал рае ва халатаб сордоялъ гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тасбихІ-суждаби гъарун гІбадатги гъабе.

Гъеб гІбадат гъабиялдалълъун мун тушбабазде данде чІезе кІолев, гъезул рахълълъан дуде щолеб къварилъи хІехъезе кІолев лъугълъуна ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дуда тІад къараб рисалат тІубазе дуе квер бакъиги букІуна.

27. ХІакълъунго гъал капурзаби руго إِنَّ هَؤُلَاءِ يُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذْرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا قَلِيلًا жидее жиб хехго тІаса унеб дунялалълъул чІаголъи бокълъун ва жидеца мугъалде нахъе реххун тун буго жиндир гІакълъуба-

къварильти бакIаб къиямасеб къо.

28. Дица рижана гьал гIадамал щибго жо гьечлеб бакIалдаса ва Дица гьезул лугби поцаде шула гьаруна шукIдуздальун ва гьел къуваталтъунги гьаруна. Дие

бокъараб мехаль Дида кIола гьал гIадамалги гьалаг гьарун гьазул бакIалда цоги къавм бижизе.

Гьеб къавм Аллагъасдаса ﷻ хIинкъулеб ва гьесие гIибадат гьабулеб букIине бегула.

29. ХIакълъунго гьаб хирияб Къуръан буго жидер гIакълу бугел, жидеда бицараб жо бичIунел гIадамазе вагIзальун бугеб.

Жиндие бокъарав чияс гьаб Къуръанальул вагIза босула ва Аллагъ ﷻ лъаялде унеб нухаль гьев хъвадула.

30. Нужее щибго жо бокъуларо ва нужее бокъараб жоги лъугъунаро гьелда цадахъ Аллагъасул ﷻ хIукму-къадар букIун гурони.

ХIакълъунго ТIадегIанав Аллагъ вуго жинда кинабго жо лъалев ва жинца гьабулеб хIукмуялъулъ ритIухъав ва гIадилав. Гьаб аяталъе тафсир гьабун ибну ХатIибица абун: « Гьел гIадамазе щибниги жо гьабизе бокъуларо, гьеб иш гьез гьаби Аллагъасеги ﷻ бокъун букIун гурони»-абун. Нуж цо лъикIаб гIамал гьабизе бокъун гьелъул сабабал цехолел ругеб мехаль Аллагъас нужее гьел сабабал рекъезе гьарула ва нужее квербакъи гьабула.

Масала цо инсан хIакъаб жо рагIиялдаса гIундулги руччун, хIакъаб жо бихъиялдаса бералги къанщун, гьеб бичIчиналдаса раkIалда тIад тIалъелги лъун хъвадараб мехаль, Аллагъасе ﷻ гьев инсан иманалда тIовитIи бокъуларо: Гьев иманалда тIовитIулел аяталги, мугIжизаталги, гIаламаталги гьес къабул гьарулел гьечIелъул. Гьев инсан алжаналда лъугъине гьавиги Аллагъасе ﷻ бокъуларо: Гьев чияс жиндир купро ва гIасилти загьир гьабун бугелъул, гьес пасалти, зулмуги гьабун бугелъул, Аллагъасул ﷻ лагъзадерие къварильти гьабун бугелъул, чияр боцIи-мал хIарамаб нухалда кванан бугелъул»-абун.

31. Аллагъас ﷻ жиндие бокъарав чи жиндир рахIматалъулъ лъугъине гьавула. Иман исламалда тIовитIун Аллагъ ﷻ разилъулеб гIамал гьабизе гьесие

نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَمْرَهُمْ وَإِذَا اشْتَأْنَا بِدَلَّتْ أَمْثَلُهُمْ تَبْدِيلًا ﴿٢٨﴾

إِنْ هَذِهِ تَذَكُّرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٢٩﴾

وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٣٠﴾

يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣١﴾

тавпикъ гябула. Жидеца Аллагъасда ﷺ инкар ккун купру-
ширклдагъун жидерго напсазе зулму гябулел гГадамазе
Аллагъас ﷺ хІадурун буго жинца цІакъ унтизе гябулеб
жужахІалгъул гГазаб.

ТІадегІанав Аллагъасул квербакъиялдагъун суратул Инсаналгъул
тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру Аллагъасе ﷺ буго.

77. Сурагул Мурсалаг

سُورَةُ الْمُرْسَلَاتِ

Гъаб хиряб сураг жиб маккалда рецитине гъабураб бугелгул гъалда жаниб бугеб масъалаги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялгул, гъесул хIалкIолъиялда тIоритIел гъабулел аятал баян гъариялгул, ахираталгул ахIкамал ва цогидал гъаибал (жал балъгоял) умурал рициялда хурхараб буго.

Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъарал муъминзабазе ва жидеца Аллагъасдехун купру-ширк гъабурал гIадамазе ахираталда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хIадурун бугеб руссунеб бакIалгул бицунеб буго.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жал тIатIалаго пулел гъуралхIаги абун гъедулев وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا
вугу тIадегIанав Аллагъ.

Цоялда хадуб цоги пун жинца гIадамал гъалаг гъаризе, гъезие глазаб гъабизе ритIулел гъурал руго гъел. Цо гIалимзабаца абун: «гъел малаикзаби руго, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир вахIю босун ритIунел абун.

2. Жал цIакъ пулел, жидеца гъутIби къолболъан فَالْعَصْفَاتِ عَصْفًا
рахъулел, минаби риххизе гъарулел гъуралхIаги абунги гъедулев вугу тIадегIанав Аллагъ.

3. Жидеца накIкIал цере къотIун рачун гъел وَالنَّشْرَاتِ نَشْرًا
тIиритIизе гъарулел ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъараб бакIалда рахIматалгул цIад баялда гъел накIкIал тIоритIулел малаикзабаздалъунги гъедулев вугу Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Гъаб бакIалдаги гъуриялдалъун гъедана Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ абун цо гIалимзабаца.

4. Жидеца хIакъабги батIулабги жо батIа гъабизе, فَالْمُرْقَاتِ قُرْقًا
хIалалабги хIарамабги жо батIа гъабизе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ вахIюги босун рачIулел малаикзабаздалъунги гъедулев вугу тIадегIанав Аллагъ.

5. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ вахIю босун рачIун гъеб فَالْمُلْقَاتِ ذِكْرًا
аварагзабахъе عَلَيْهِمُ السَّام къолел малаикзабаздалъунги гъедулев вугу Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

6. Гъел лагъзадерие щибго хIужа-гIилла хутIичIого عَذْرًا أُنْذَرًا
букIине ритIула гъезухъе аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّام хIакъаб дин босун.

Аллагъ عَلَّاهُ цо гъавун гъесие гѳибадат гъабичѳони Аллагъасул
гѳазаб рещѳиналдалъун хѳинкъи къезеги ритѳула.

7. Гъал гъаял гъедун гѳадегѳанав Аллагъас إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَقِعٌ
лъазе гъабулеб буго нужее жиб къотѳи гъабураб
ахираталъул амру жиб букѳине букѳин хѳакъаб жо буго абун.
Кинабго халкъ гѳаде бахъине гъабун гъезул гѳамалазул хѳисаб-мизан
гъабизе буго ва шивасе жиндир гѳамалалда рекъараб жазабги гъабизе
буго.

8. Зобалазда ругел цѳвабиги нахъе ине فَإِذَا النُّجُومُ طُمِسَتْ
гъарураб мехаль жидер нур гъечѳеллъун жал
рихъулареллъун лъугъун.

9. Зобалги рикъ-рикъизе гъарураб мехаль. وَإِذَا السَّمَاءُ فُتِحَتْ
Аллагъасул عَلَّاهُ гѳазабалдаса хѳинкъун гъел
рихъун, хъвалхъун араб мехаль.

10. Мугѳулги хѳургѳадин гъарун гъаршун гѳодоре وَإِذَا الْجِبَالُ سُفَّتْ
араб мехаль,

11. Умматалъухъе дин босун ритѳун рукѳарал وَإِذَا الرُّسُلُ أَقْبَتْ
аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ жидер умматалъе нугѳлъи
гъабизе гѳаде рахъине гъарураб мехаль,

12. Щиб заман швезегѳан гъал кѳудиял ва жидер لَا أَيْ يَوْمَ أَحِلَّتْ
хѳинкъи цѳикѳарал ишал нахъе рахъун тун ругел?

13. Гъел нахъе рахъун руго жиндиль гѳадамазда يَوْمَ الْفُصْلِ
гъоркъоб хѳукму гъабулеб Къиямасеб къо швезегѳан.
Гъал кѳудиял умурал (8-10 аятазда жанир рицарал) Къиямасеб къо
чѳараб мехаль жал загъирлъулел руго.

14. Дуда лъаларо, я гъав инсан, щиб жо бутеб وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الْفُصْلِ
гъеб жиндиль хѳукму гъабулеб Къиямасеб къо!

15. Щакъ квешаб гѳазаб букѳине буго гъеб وَبَلِّغْ يَوْمَئِذٍ الْمَكْذِبِينَ
къоялъ жидеца ахират гъереси гъабун хъвадарал
капурабазе.

16. Дица цересел капурал къавмалги гъалагъ гаруна أَلَمْ نُهْلِكِ الْأَوَّلِينَ
гуриш!

17. Дица гъезда нахърегѳизе гъарила гъал ثُمَّ نَبْعِثْهُمْ الْآخَرِينَ
Маккаялъул мушрикалги.

18. Гъединаб гѳазаб гъабула дица кинабниги كَذَلِكَ نَفْعِلُ بِالْمُجْرِمِينَ
куфру-ширкалъул агъдуялъе.

19. Ціакъ квешаб гІазаб букІине бугоха гьєб гІазаб ۞ وَيَلْزَمُكَ الْمَكْدِبِينَ ۞
гьабулеб кьояль жидеца Аллагъги جَلَّ جَلَّالَهُ ахиратги
гьереси гьабулел рукІарал гІадамазе.

20. Дица нуж киналго рижинчіиш загІнаб, ۞ أَلَمْ تَخْلُقْهُمْ مِنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ ۞
хІакъираб манидал кьатІраялдаса?

21. Цинги Дица гьєб манидал кьатІра жаниб ۞ فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ۞
лъуна жиб цІунулеб, жиб бижине рес рекьолеб
рахІмоялда жаниб.

22. Жиндие бихъизе гьабураб, жиб лъалеб ва жиб ۞ إِلَى قَدَرٍ مَّعْلُومٍ ۞
къадар гьабураб заманалде цвезегІан букІуна гьєб
маниялдаса лъугъараб лъимер эбелалъул рахІмоялда жаниб.

23. Дун вуго гьєб лъимер бижине ва гьєб хьихъизе ۞ فَقَدَرْنَا فَعَرَقَ الْقَدْرُونَ ۞
хІалкІварав. Жидер хІал кІолезул бищунго
лъикІавги вуго дун. Гьадин щибго гьєчІєб бакІалдаса инсан
вижарав Дида, гьєв хун хадув чІаго гьавизеги кІола.

24. Ціакъ квешаб гІазаб ва кьварилъи букІине ۞ وَيَلْزَمُكَ الْمَكْدِبِينَ ۞
бугоха ахираталда жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ
хІалкІолъи ва ахират гьереси гьабулел гІадамазе.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам АхІмадица бицараб хІадисалда буго:
Аллагъасул свалат салам лъєєв аварагас цо кьояль жиндир хъатиниб
хІацІу туна, цинги гьєб хІацІуялда жиндир килишги цун гьєс абун:
«ТІадегІанав Аллагъас абубебб буго: «Я Адамил лъимер! Мун киве
ворчІилев дунги гІажиз гьавун? Дица мун вижана гуриш гьаб хІацІу
гІадаб жоялдаса? Цинги дица мун хьихъун кІудияв гІезе гьавураб
мехаль мун чІухІараб ретІелги тІад ретІун ракъалда тІад хьвадулев
вуго гьєб ракъалда тІад дур хІатІил асар лъалеб хІалалъ (чІухІун,
хІетІе гІодоб тункун). Дуца гІемераб магІишат данде гьабулеб буго,
мискин-накъирасе закат-садакъаги кьолеб гьєчІо. Дур рухІ цокъробе
бахараб мехаль дуца абизе буго дица садакъа кьезе буго абун. Гьєб
гьєчІоха садакъа кьолеб гІурж» - абун.

25. Гьаб ракъ Дица нужеє гьабун буго гуриш ۞ أَلَمْ تَجْعَلِ الْأَرْضَ هَاطًا ۞
жинца нуж данде ракІарулеблъун.

26. ЧІагоял жинда тІад данде гьарулеб, хварал жиндир ۞ أَحْيَاءَ وَأَمْوَاتًا ۞
чехьалда жанир данде гьарулеблъун.

27. Дица гьаб ракъалда тІад нужеє ۞ وَجَعَلْنَا فِيهَا رُوسًى شَوْخَاتٍ وَأَسْقَيْنَاكُمْ مَاءً ۞
мунпагІаталъе рорхатал мугІрулги ۞ فَإِنَّا ۞
гьаруна. Дица нужеда ціакъ гьуинаб,

жиб гьекъезе бигъаяб, нужер кинабго чIаголгъи жинда бараблгъун
бугеб лгъимги гьекъезе гъабунa гурищ?

28. ЦIакъ квешаб гIазаб букIине бугоха жидеца وَيْلٌ يَّوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٨﴾
Аллагъасул جَلَّ جَلَّالهٗ нигIматазда инкар колел,
гъел гьереси гъарулел гIадамaзе жидер хIисаб-мизан ва жазаъ
гъабулел Къиямасеб къоялъ.

ТIадегIанав Аллагъас «жинца рорхатал мугIрулги гъаруна» абиялда
жаниб гъел мугIруздaса кIудиял мунпагIатал рукIиналда ишара буго.
Гъел мугIрузде тIаде накIкIал ракIарун гIазу-цIад бараб мехаль гъеб
лгъим жидеда жаниб цIунун, гъеб ищаллгъун, лгъараллгъун чвахун, хур-
хер бижине, хIайванaзе гьекъезе нахъе цIунараб хазинаялда рельегъун
букIуна. МугIрузда тIад рохъал рижинги, гъенир гIемерал батIиял
хIайванал рукIинги, гъел мугIрул ракъалда тIад гъава-бакъ рекъон
букIиналъе сабаблгъун букIинги инсанaса жиб лгъалеб гIелму буго.
Къиямасеб къоялъ Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّالهٗ, ахираталдаги жидеца инкар
ккун букIараб куфру-ширкалъул агълуялда абула:

29. Гъанже нуж а гъеб нужеца гьереси أَنظِلُّوْا إِلَى مَا كُنتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢٩﴾
гъабулел букIараб жужахIалгъул гIазаб
чIамизе.

30. Нуж а жиде лгъабго гIаркъел бугеб أَنظِلُّوْا إِلَى ظِلِّ ذِي ثَلَاثِ شُعَبٍ ﴿٣٠﴾
жужахIалгъул цIадул ва кIкIуялъул
рагIадалде.

31. Гъелъ нуже шибго рагIад гъабуларо ва لَا ظِلِّيلٌ وَلَا يَقْبَعِي مِنَ النَّهَبِ ﴿٣١﴾
жужахIалгъул цIадул лагъ-лагъиялдaса нужги
цIунуларо.

Бихъизе рагIад буго абун кканиги жиндиль гIазаб бугеб рагIад буго
гъеб.

32. ХIакългъунго гъеб жужахIалдaса къватIире إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرَرٍ كَالْقَصْرِ ﴿٣٢﴾
рехун цIадул хIенхIал рачIуна кIудиял
кIалгIаби гIадал.

33. Гъел цIадул хIенхIал тIогъилгъи жубарал كَأَنَّهُ جَمَلٌ خُضِرٌ ﴿٣٣﴾
чIегIерал варанабaзда рельегъун рукIуна жидер
хехго инальгулъ. Гъаб кIиги аяталгъул магIна буго: гъеб жужахIалгъул
боркъин бергъараб мехаль гъенисан къватIире рачIун цIакъ кIудиял
цIадул хIенхIал ва сунтрал рахъ-рахъалде роржун уна хехал варанаби
рекерун унел гIадин.

34. Гъеб къоялъ цIакъ квешаб гIазаб букIине وَيْلٌ يَّوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٤﴾
буго жидеца гъеб ахират гьереси гъабун рукIарал

инкарчаглазе.

35. Гьєб кьояль шивго чиясда кІалъазе кІоларо. هَذَا يَوْمٌ لَا يَنْطِقُونَ ﴿٣٥﴾

36. Гьєл гІадамазе гІузру бачун кІалъазе изнуги кьоларо. وَلَا يَذُنُّ لَهُمْ فَبِعَتْرُونِ ﴿٣٦﴾

Гьєб кьо гІузру бицунеб кьо гьєчІелъул. Гьєб буго жиндилъ жазаъ гьабулеб кьо.

37. ЦІакъ квешаб жазаъ букІинаха гьєб кьояль жинца гьєб ахират ва хІисаб-мизан, жазаъ гьабиги гьєреси гьабулел рукІарал гІадамазе. وَيَلْ يَوْمَئِذٍ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٧﴾

38. Гьаб буго халкъалда гьоркъоб хІукму гьабун Муъминзабиги капурзабиги цоцаздаса ратІа гьарулеб кьо. Гьанир Дица нуж киналго ва пересел умматалги данде гьарун руго. هَذَا يَوْمُ الْقُصْلِ جَمَعْتَكُمْ وَالْأُولَىٰ ﴿٣٨﴾

39. Нужер гьунар батани хІилла-макру гьабун гьєб гІазабалдаса нуж хвасарлъизе, нужеца гьєб макру гьабе ва Дир гІазабалдаса рорчІа! فَإِنْ كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِدُونِ ﴿٣٩﴾

ГьєчІо гьезул кинабгІаги хІилла Аллагьасул гІазабалдаса рорчІизе.

40. ЦІакъ квешаб гІазаб букІинаха гьєб кьояль Аллагьги хІагІа, ахиратги жидеца гьєреси гьабулел рукІарал гІадамазе. وَيَلْ يَوْمَئِذٍ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٠﴾

41. ХІакълъунго Аллагьасдаса хІинкъун жидеца тІагІат-гІибадат гьабулел рукІарал муъминзаби алжаназул ахазул рагІдукъ ва гьуинал иццазулъ руго. إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي ظِلِّ وَعُيُونِ ﴿٤١﴾

42. Жидер хьул лъурал батІи-батІиял пихъазульги руго. وَفَوْكَهٖ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٤٢﴾

Гьєл муъминзабаздехун абула:

43. Нужеца гьал нигІматал кванае ва гьал гьєкьолел жалги гьєкье: нуже жал хІалалалъун ва лазаталлъун ругеб хІалалъ. كُنُوزًا وَسِرْبًا هَبْنَاهُمْ أَمْكَرَتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾

Гьєб буго нужеца дуныалалда гьабураб лъикІаб гІамалалде данде Аллагьас гІагІа, нуже кьурал сайгьатал.

44. ХІакълъунго Дица гьединаб лъикІаб жазаъ гьабула жидеца иманги лъун лъикІаб гІамалги гьабун хьавадарал муъминзабазе. إِنَّا كَذَّبْنَاكَ بِكَ تَجْرَىٰ الْمُحْسِنِينَ ﴿٤٤﴾

45. Гьєб кьояль цІакъ квешаб гІазаб букІинаха жидеца ахират ва алжан-жужахІ гьєреси гьабулел وَيَلْ يَوْمَئِذٍ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٥﴾

рукIарал гIадамазе.

46. Нуж гъаб дуниялалда дагъабго заманаяль ﴿١٦﴾
кванан-гъекъон дуниялалъул кеп босулеллъун
рукIа.

ХIакълъунго нуж руго Аллагъасде ﴿١٧﴾ гIасиял, гъесда инкар
ккураб халкъ.

47. Щакъ квешаб гIазаб буIине буго ахираталда ﴿١٨﴾
жидеца гъеб ахират гьереси гъабун дуниялалъул
чIаголъи гъабулеллъун рукIарал гIадамазе.

48. Гъел гIадамал руго «нужеца Аллагъасе ﴿١٩﴾
рукугI-сужда гъабун как бай»-абураб
мехаль жидеца Аллагъасе ﴿٢٠﴾ как баларел.

49. Щакъ квешаб гIазаб букIинаха Къиямасеб ﴿٢١﴾
къояль жидеца Аллагъ ﴿٢٢﴾ – авараг ва ахират
гьереси гъабурал гIадамазе!

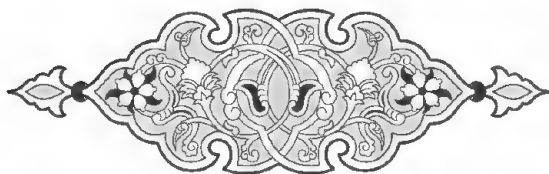
50. Гъеб хирияб Къуръаналда жидеца иман ﴿٢٣﴾
лъечIеб мехаль, гъелъул вагIзаги босичIеб
мехаль, цоги щиб жоха бугеб гъел мушприказ
жинда иман лъезе бугеб?

Щибго жоялда иман лъоларо гъез, жиде жужахIалъул гIазаб
хIакълъулеб къавм буго гъеб.

Гъаб 48 абилеб аят рещIине гъабуна. «Сакъил» абубеб бакIалъул
гIарабиязул хIакъалъуль. Аллагъасул свалат салм лъеяв аварагас гъел
исламияб диналде ахIараб мехаль гъез абуна: «Нижедаса как бай тIаса
рехе! Гъеб гIодоре къулун, сужда гъабун гъабулеб как бай гъабизе
нижеда кIоларо, гъеб нижеда рогъоб балеб жолъун букIине буго» -
абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Жиндиль как бай
гъечIеб дин гъечIо» - абун ва жинца гъезул ислам къабул гъабичIо.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун Суратул Мурсалаталъул
тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецци гъев Аллагъасе ﴿٢٤﴾ буго.

78. Сурату Ннабаъ

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдатын.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Гьал мушрикаца цоцзда гьикъулеб ва гьез жиб
лъазе тIалаб гьабулеб жо щиб бугеб? عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ ١
2. Гьез гьикъулеб буго жиндир хIинкьи кутакаб
Къиямасеб къоялъул хабаралдаса. عَنِ النَّبَاِ الْعَظِيمِ ٢
3. Гьеб къоялъул амруялъуль жал цоцаде
хилиплъунги ругеб. Гьезул цоял тIубанго ахират
букIиналда жал божуларел руго, цогидал жал шакдарулел ругел руго.
Гьезул цоцаде гьикъардиги Къиямасеб къоялда божуларого, гьелъул
хабар бишунеб Къуръанги, жинца гьеб цIалулев аваратги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
махсароде гъавулеб гьикъарди букIана. Гьезул хабар нахъе цIван,
гъезие хIинкьи кyun тIадегIанав Аллагъас абулеб буго: الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ ٣
4. Нуж рудIцун чIа, я гьал мушрикал! Нужеца
абухъе ва нужеда раклалде кковухъе гьечIо амру.
Жидеда нахъа цIакъ лъазе буго щиб жо бугеб гьеб Къиямасеб къо! كَلَّا سِعَاؤُونَ ٤
5. Цингиги гьезда цIакъ лъазе буго кинаб гIазаб ва
къварилъи жидеде гьеб къоялъ шолебалиги! كَلَّا سِعَاؤُونَ ٥
6. Дица нужеа гъаб ракъ гъабун гьечIиш
лъимералъе кини гIадин.
Нуж жинда тIад хъвадулеб ва нужеа бокъараб хIалалъ гьеб
ракъалдаса мунпагIат босулеб. أَلَمْ يَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهْنًا ٦
7. Ракъалда тIад кутакал магIал гIадин мугIрулги
гъарун гьечIиш дица? وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا ٧
8. Дица нужги рижун руго кIиги тайпаялда.
Бихьиналги руччабиги. Нужеца ригъин гъабизе, хъизан
гIуцIизе ва нужер наслоги ракъалда тIад тIибитIизе. وَحَفَلَتْكُمْ أَنْزِلًا ٨
9. Нужер макъуги гъабун буго Нужеа рахIатлъун
ва хIалхьильун букIине. وَجَعَلْنَا قَوْمَكُمُوسِبًا ٩
10. Нуж рахчулеб ретIел гIадин нужеа сордоги
гъабун буго. وَجَعَلْنَا الْيَلَّ لِبَاسًا ١٠

Нуж сардилъ чІун рукіне ва нужер хъизан-лѣималгун хІухъ бахъиялда, рекІел гъеялда рукіне.

11. **Нужее ризкъи тІалаб гъабун, магішат яшав** وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا ١١
тІалаб гъабун, нуж хъвадулеблъун къоги гъабуна
Дица.

12. **Дица нужеда тІад шуліяб анкъго зобги** وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا ١٢
гъабуна.

Заман тІемер бана абун жидее щибго жагъаллъи гъечІел, жидер рижи мухІканаб, жидеда жанир тІажаибал махлукъалги ругел.

13. **Гъел зобалазда жиб цІакъ бакараб чирахъги** وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَّاجًا ١٣
гъабуна.

Кинабго ракъалъе жиндир канлъиги, хинлъиги щолеб бакъ гъабуна.

14. **Лъел цІурал накІІаздаса Дица цІакъ** وَأَنزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَجَّاجًا ١٤
чвахун балеб цІадги базе гъабуна.

15. **Гъеб цІадалдалъун Дица ракъалдаса** لِنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا ١٥
къватІибе бачІине гъабизе боцІуе кваназе херги,
тІадамазе кваназе тІощелги.

16. **Керчал, бечедал ахалги рижине гъаризе.** وَجَعَلْنَا الْفَأَاقَا ١٦
Жидер гъутІби чІахІиял, пихъ тІемерал.

Гъал кІудиял тІаламатал рицун тІадегІанав Аллагъас инсан кантІизе гъавулев вуго гъаб махлукъ бижине кІварав, Гъелъул жинца тадбир гъабулев Аллагъ جَلِيلًا ١٧, хун хадур жинца тІадамал чІаго гъарун тІаде рахъине гъаризеги кІолев вукІиналда.

17. **ХІакълъунго жидер хІисаб-мизан ва жазаъ** إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتًا ١٧
гъабизе халкъ тІаде бахъине гъабулеб къо
жиндие заман цІараб, жиб букІин хІакъаб буго.

18. **Гъеб къо буго халкъ тІаде бахъине** يَوْمَ يُفْخَعُ فِي الْأُصُورِ فَمَّا تُونُ أَرْوَاجا ١٨
гъабизе Исапил малаикас ссуралъуб пулеб.
Цинги нуж киналго тІаде рахъун, къукъаби
гъарун махІшаралде рачІунеб.

19. **Гъеб къоялъ зобалги рагъула гъелги** وَفُتِحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبْوَابًا ١٩
кавабазда релъун рукІуна.

Къиямасеб къоялъул амру цІакъ кІудияб букІиналъул тІаламат буго гъеб.

20. **Жидер бакІаздаса рахъун мугІрулги** وَسُيِّرَتِ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا ٢٠
нахъе ине гъарула. Гъел щибго жо
гъечІеллъун лъугъун: хІурлъун, гъавалъун лъугъуна.

Валагъарав чиясда мегІер бугеб тІадин бихъулеб, амма гъениб мегІер

букІунареб хІал лъугъуна. Гьелда сараб (мираж) абула.

21. ХІакълъунго жагъаннама буго жинца

إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ﴿٢١﴾

хъаравуллѣи ккун бугеб.

Тушманасе хъаравуллѣи ккун, гьоркьчІел гъабун вукІунев чиясда релъун буго гъеб жужахІ, капурзабазе гІазаб гъабизе хІадурун.

22. Жидеца купру-ширк гъабулел чагІи жанире

لِلظَّالِمِينَ مَعَابَا ﴿٢٢﴾

руссунеб бакІги буго гъеб жагъаннама.

23. Жиндие ахир гъечІеб халатаб, гІемераб

لَيْشِينَ فِيهَا أَحْقَابًا ﴿٢٣﴾

заманаль рукІуна гьел жужахІалда жанир.

24. Жидее гъениб гьогъенги букІунаро,

لَا يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا ﴿٢٤﴾

гьекъезе лъимги букІунаро.

25. Гъезие букІунеб жо буго гьалдолеб, махІцараб

إِلَاحِمِيعًا وَعَسَاقًا ﴿٢٥﴾

хІамимги, жужахІалъул агълуялдаса бецІцІун

бачІунеб квешаб хъверд-рецІги.

26. Жидер куфру-ширкалда рекъараб жазаъ буго

جَزَاءً وَفَاقًا ﴿٢٦﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезие гъабулеб.

Жал рижарав жидер бетІергъан Аллагъасда инкар ккун хъвадулел рукІана гьел.

27. ХІакълъунго гьел гІадамал рукІана

إِنَّهُمْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ حِسَابًا ﴿٢٧﴾

жидее хІисаб-мизан ва жазаъ букІине гъечІо

абун рукІарал.

28. Жидеца Дир хІалкІолъиялда тІоритІел

وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كِذَابًا ﴿٢٨﴾

гъабулел гІаламаталги,

Дир Къуръаналъул аяталги цІакъ гьересиги гъарулел рукІана

29. Дица кинабго жо малаикзаби хъвазе риччан

وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا ﴿٢٩﴾

хъван нахье цІунун буго.

Шивав инсанас гъабураб гІамал дида лъалеб буго ва гъеб гІамал шивав чиясда бихъизабизе буго.

30. Жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар

فَذُوقُوا فَلَنْ نَّزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا ﴿٣٠﴾

ккун, ахират гьереси гъабун хъвадарал

гІадамазде абизе буго:

«Нужеца гъаб гІазаб чІаме! Нужее гьалдаги тІад гІазаб цІикІине гъабун гурони щибго бигъалѣи букІине гъечІо» - абун.

31. ХІакълъунго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъун,

إِنَّ الْمُنَاقِبِينَ مَقَارًا ﴿٣١﴾

расуласда нахърилълѣи хъвадарал муъминзабазул

ахираталда цІакъ кІудиял лъикІлъабазда кверщел батизе буго.

32. Пихъил ва цюлбол цѳурал бечедал ахал руго гъезие. ﴿٣٢﴾ حَدَّاقٌ وَاعْتَبَابٌ

33. Жидеда гѳел башадал, гъанжего гъанже керен
баккун гъеб къвакѳун бугел руччабиги руго гъезие. ﴿٣٣﴾ وَكَوَاعِبٌ أَتْرَابًا

34. Жиб лазатаб ва бацѳадаб хамродал цѳурал
лъльаралги руго. ﴿٣٤﴾ وَكَأْسَادُهُمَا

Дунялалъул хамроялда релъараб къогѳаб ва жинца бетѳер сверизе
гъабулеб гъечѳеб.

35. Жидеда гъеб алжаналда жаниб щибго
гѳададисеб яги гъересияб хабарги рагѳунаро. ﴿٣٥﴾ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِدًّا

36. Дур Бетѳергъан Аллагъасул рахъалъан бугеб
жазаъ буго гъеб жив разиял муъминзабазе ва
цѳакъ берцинаб нигѳматал къейги буго. ﴿٣٦﴾ جَزَاءُ مَن رَّبَّنَا عَلَيْكَ حِسَابًا

Жидее нахъасан къотѳи гъечѳел гъел нигѳматал ва жидее гъел къуна
абун бадибчѳвай, ничги гъечѳел.

37. Зобалазулги ракъалъулги ва гъезда
жаниб бугеб кинабго махлукъалъулги
Бетѳергъанав Аллагъасул нигѳматал
руго гъел. ﴿٣٧﴾ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَنُ لَا يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابًا

Жив цѳакъ гурхѳулев, жиндир рахѳмат цѳакъ гѳемерав. Гъеб
Къиямасеб къоялъ Аллагъасдехун кѳалъазе кѳолев щивго чи
вукѳунаро.

38. Гъеб къо буго Жабраил малаикги
ва цогидал киналго малаикзабиги
Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутѳигѳлъун, гъесие
тахѳият гъабун мухъалда чѳун рукѳунеб. ﴿٣٨﴾ يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا

Жиндие гурхѳел рахѳмат гѳатѳидав тѳадегѳанав Аллагъас изну
къурав чи гурони гъеб къоялъ кѳалъаларо. Гъев кѳалъалев чиги
хѳакъаб рагѳи абун, муъминзабазул гѳасиязе шапагѳат гъабун
кѳалъала.

39. Гъаб буго жиб букѳине букѳин хѳакъаб
Къиямасеб къо! Жиндие лъикѳаб ахират
бокъарав чияс Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ вуссунеб
ва унеб нух ккве! ﴿٣٩﴾ ذَلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ فَمَن شَاءَ اتَّخِذْ إِلَىٰ رَبِّهِ مَعَابًا

40. Хѳакълъунго Дица нуже хѳинкъи
къолеб буго жиб гѳагардаго бугеб
гѳазабалдалъун. Жиб бачѳин хѳакъаб
Къиямасеб къо цѳакъ гѳагарда бугеб букѳуна.

﴿٤٠﴾ إِنَّا أَنْذَرْتَكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَلَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا

Гъеб кьо буго щивав инсан валагъулеб жинца дунялалда гъабураб гІамалалде. Гъеб гІамал хъварал кагътал гъезда цере лъун щивав чиясда гъезда гІад бугеб жидеца дунялалда гъабун букІараб ва жидеда гъеб кІочон букІараб лъикІабниги квешабниги гІамал бихъула.

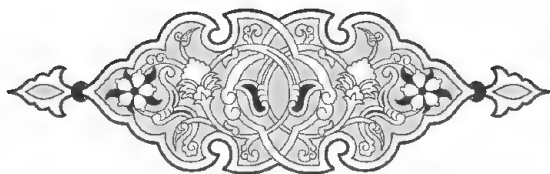
Гъеб кьоаль капурчиясги абула: «Вай Аман Аллагъ, дун гІадего вахъине гъавун вукІинчІевани, дун ракъульго хутІун вукІаравани!»

- **абун.** ХІисаб-мизан гъабичІого букІине ва жужахІалгъул гІазабги бихъичІого букІине. ПІадегІанав Аллагъас цоцаздаса къисас босизе гІаде рахъине гъарун киналго хІайванал цІидасан ракъалде руссине гъарула. Гъеб амру жидеда бихъарал капурзабазулги хъул лъола жалги ракълъун гъарулел анищ абун.

Гъаб сураталгъул (38) абилеб аяталда ﴿الزُّوْحُ﴾ абураб рагІиялъе магІна гъабун гІалимзабаца анлъго батІияб рагІи абуна. Дица гъениб хъвараб «Жабраил малаик вуго гъев» абураб рагІи жиб машгъураб рагІи буго. Гъеб рухІ абураб рагІиялгъул мурад Адамил наслу буго абуна цо гІалимзабаца. Гъеб рухІ абураб рагІи гІадамалги гуреб, малаикзабиги гуреб цоги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукъ буго абунги абуна.

ПІадегІанав Аллагъасул тавфикъалдалгъун Сурату Ннабаалгъул тафсир ва таржама хъван гІубана.

Кинабго рещги гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

79. Сурату НназигІат

سُورَةُ النَّازِعَاتِ

Гъаб сурат гъалда цебе бугеб Аннабаалдаса хадуб рештІине
гъабураб бугин абула Іалимзабаца.

Жив гурхІулев, гурхІел Іамав
Аллагъасул Іларалдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жидеца капурзабазул рухІал гурхІел гъечІого цІан وَالنَّازِعَاتِ غَرْاقًا
рахъулел малаикзабихІаги абун гъедулев вуго Дун.

2. Жидеца муъминзабазул рухІал гурхІелалда, وَالنَّاسِطَاتِ نَسْطًا
тамахго росулел малаикзабихІаги абунги гъедулев
вуго Дун.

Ибну СагІуд абулев Іалимас абуна: «Капурзабазул рухІ бахъулел
малаикзабаца гъеб рухІ бахъула биччараб квасул нухиялдаса квешаб,
Іаркъелал Іемераб зазил тІил цІан бахъулеб Іадин захІматго.
Муъминзабазул рухІ гъел малаикзабаца босула цо рухъеналь бухъун
букІараб варани гъеб рухъен бичун нахъе биччалеб Іадин бигъаго.
Гъеб мисал бачиналдаса бичІІунеб буго муъминчиясул рухІ босараб
мехаль гъев дуниялалъул чІаголъиялъул ургъел-къварилъабаздаса
эркенлъун, рухъен бичун эркенлъуде биччараб варани Іадин
ахираталде унеб нухде лъутъуна абураб маІна. Капурчи гъаб дунял
тезе бокъуларого, хвалидасан хІинкъун вукІун гъесул рухІ чорхолъан
батІалъуларого букІун малаикзабаца гъеб рухІ гурхІел гъечІого цІан
бахъула: «зазил тІил квасул нухиялдасан къватІибе цІалеб Іадин
цадахъ квасул кескалги рахъулаго»-абун. Аллагъас جَلَّالَهُ ахираб
хІухъел жив разилъун босараздаса гъареги ниль.

3. Аллагъасул جَلَّالَهُ амру босун зобалаздасан وَالسَّيِّئَاتِ سَبًّا
ракъалде рештІунел, лъеда тІад лъедон (плавание)
унел Іадин, хехго ва эркенго жал хъвадулел малаикзабихІаги
абунги гъедулев вуго Дун.

4. Муъминзабазул рухІал росун алжаналде ине فَالسَّيِّئَاتِ سَبًّا
цояздаса цоял цере ккезе яхІ бахъун ІедегІун унел
малаикзабихІаги абунги гъедулев вуго Дун.

5. Аллагъасул جَلَّالَهُ амру жидеца халкъалда فَالْمَذْمُوتِ آمْرًا
гъоркъоб хъвадизе гъабулел, гъезул тадбир гъабулел
малаикзабихІаги абунги гъедулев вуго Дун.

Гъаб шуго батІияб малаикзабазул къукъаялъул Іларалдалъун гъедун

тІадегІанав Аллагъас абулеб буго Къиямасеб къо букІин хІакъаб амру бугин ва гъениб щибаб напсалъул хІисаб-мизан гъабун, гъельул гІамалалда рекъараб жазагІи гъабизе бугин абун. Доб гъа гъедиялъе гъеб жаваб букІиналда жинца тІоритІел гъабулеб буго гъалда хадуб бачІунеб тІадегІанав Алагъасул калам:

6. Гъеб Къиямасеб къо чІола Исапил малаикас يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ ①
ссуралъубе пун ракъ кІобокІизе гъабураб мехаль.

7. Гъелда хадубги Исапилас ссуралъубе пун хварал تَتَّبِعُهَا الرَّاكِدَةُ ②
тІаде рахъине гъарун махІшаралде ракларараб мехаль.

8. Гъеб къоялъ капурзабазул раклал хІинкъун قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ ③
тІеркІолел ва карандаса къватІире кІанцІизе
хІадурун рукІуна.

9. Гъезул бералги цІакъ хІинкъун ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ ④
хІелун рукІуна.

10. Гъел капурзабаца дунялалда ругеб мехаль يَقُولُونَ أَءِذَا مَرَدُّهُمْ فِي الْخِافِرَةِ ⑤
абула:

«Ниж хун хадур тІаде рахъине гъарун нахъеги дунялалде руссиейищ гъарулел» - абун.

11. «Ниж турарал рукъбилъун рукІун хадургийищ أَوَإِذَا كُنَّا أَغْطًا نَّخْوَةً ⑥
тІаде рахъине гъарулел?» - абун.

12. Жидеца абула: «Цинги гъеб тІаде рахъине قَالُوا تِلْكَ إِذْ أُنْذِرَ خَاسِرَةٌ ⑦
гъари букІани ниж цІакъ гІадада хварал гІадамал
рукІунаха!» - абун.

«Ниж жужахІалъул цІадаре кола. Нижеца ахират гъереси гъабун букІиндал ва ахираталда батулел щибго гІамалги гъабун букІинчІелъул».

13. ХІакълъунго гъеб хун хадур тІаде рахъине гъари فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ ⑧
ТІадегІанав Аллагъасе цІакъ бигъаяб амру буго.

Гъеб гъечІо Исапил малаикас цохІо нухаль ссуралъубе пуй гурони.

14. Цинги гъеб кинабго халкъ махІшаралде рахъун, فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ ⑨
жидеде тІаде щиб амрудай бачІина абун хІинкъун
ралагъун чІун рукІуна.

15. Духъе Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ къиса бачІана هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ⑩
гурищ МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ?

16. Гъев Мусада «ТІува» абулеб, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ⑪
бацІІад гъабураб кІкІалахъ гъев вугеб мехаль

жиндир БетІергъан Аллагъас ахІана.

Гъеб буго ТІур Сайналъул байбихъуда бугеб кІкІал.

17. Муса аварагасда ﷺ Аллагъасул ﷺ
рахъалъан абунa: «Мун a ПиргІавнида ва гъесул
къавмалда расулъун. Гъев ПиргІавн цІакъ къосун, пасикълъун
вуго.

Жиндир къосиналъулъ гІорхъолъан ворчІун, жив Аллагъ ﷺ вуго
абулеб бакІалде шун вуго гъев.

18. Дуца гъев пиргІавнида абе: «Дуе бокъун
гъечІиш дур мунагъаздаса вацІцІальize?» ﷻ

19. Дица мун дур БетІергъан Аллагъ лъаялде ﷻ
гІовитІize, цинги мун гъев Аллагъасул
ﷺ гІазабалдаса хІинкъун гъесие гІибадат гъабулевги
лъугъине?» - абун. Гъев ПиргІавн иман лъеялдаса вуссун
чІараб мехалъ, Муса ﷺ Аллагъасул ﷺ Расул вукІиналдаги
божичІеб мехалъ.

20. Мусаца гъесда кІудияб мугІжизат бихъize
гъабуна. ﷻ

Гъеб букІана гІансаялъул борохъ лъугъунеб ва гъель сихІручагІазул
гІунсбиги рухъбиги къулчІулеб мугІжизат.

21. Цинги ПиргІавница Муса гьереси гъавуна ва
жив Аллагъасде ﷺ гІасилъана, гъесул расулдаса
нахъвильлъинчІо. ﷻ

22. Цинги гъеб майданалдаса жив хехго нахъе ана. ﷻ

23. Жиндирго гІакълучагІи, кумекчагІи данде гъарун
гъезде хитІаб гъабун жинца гъаракъ борхун ахІана. ﷻ

24. Гъес абунa: «Дун вуго нужер бишунго
гІадегІанав БетІергъан!»-абун. ﷻ

«Нужеца дие гъабize ккола лагълъиги. Нужее дун гурев цоги шивго
аллагъги гъечІо» - абун.

25. ГІадегІанав Аллагъас гъев ПиргІавн
жиндир гІазабалдалъун ккуна гъес гъанже
абураб рагІи сабаблъун ва гъелдаса цебеги абун букІараб рагІи
сабаблъунги. ﷻ

Гъеб рагІи буго ПиргІавница абураб: «Дун гурев нужер цоги аллагъ
дида лъаларо» - абун. Цоги гІалимзабаз абунa гъев ПиргІавн Аллагъас
ﷺ ккуна дунялалъул ва ахираталъул гІазабалдалъун абун.

26. ХIакълъунго гъаб ПиргIавн гъалаг
гъавиялъул къисаялъулъ буго жив Аллагъасул
جَلَّ جَلَّالَهُ Глазбалдаса хIинкъулев чиясе гIибрат ва насихIат. إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَن يَخْشَى ٢٦
27. ПIадегIанав Аллагъас жив цо вукIиналда
ва жиндир хIалкIолътиялда инкар ккурал
капурзаби кантIизе гъарун абулеб буго:
Нужищ ругел Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ рижине захIматал, яги гъал рорхатал,
нужеда гIад тIох гIадин ругел зобалищ ругел?» Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ рана
гъел зобал жидер кинабго рахъ мухIкан гъабун.
28. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъел цIакъ эхеде рорхун руго ва
жидер рижин шулияб, мухIканаб гъабун буго.
Гъелда жаниб щибго жагъаллъи-гъалатIлъиги гъечIо. رَفَعَ سَمَكَهَا فَسَوَّيَهَا ٢٨
29. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъел зобалазул сордо цIакъ
бецIаб гъабуна ва гъезул къо жиндиль нур ва
гвангъи бугеб гъабуна. وَأَعْطَسَ لِيَأْهَأَ وَأَخْرَجَ صُفْهَهَا ٢٩
30. Зобал рижун хадуб Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ ракъги
тIибитIана жинда тIад инсанас гIумру гъабизе
санагIат бугеб хIалалъ. وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا ٣٠
31. Жинца гъеб ракъалдаса хур-херги, лъиналги
раккизе гъаруна гIадамазе ва хIайваназе
ризкъильун.
Гъезие яшав гъабизе хIажатаб жо гъабуна ракъалда гIад. أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا ٣١
32. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъеб ракъалда тIад мугIрулги
рахъун чIезе гъаруна кутакал магIал гIадин. وَالْجِبَالَ أَرْسَاهَا ٣٢
33. Гъеб кинабго жо Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъабуна нужеца
ва нужер хIайваназ жиндаса мунпагIат босизе.
Гъаб кинабго махлукъ гъаб камилаб хIалалъ бижарав ва
жинца гъелъул тадбир гъабулев Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ хун хадур тIаде рахъине
гъари жиндиль щибго щаклъи гъечIеб ва гIажаиблъи гъабизе кколареб
амру буго.
Гъаб амру баян гъабун хадуб тIадегIанав Аллагъас Къиямасеб къо
чIеялъул хабар бицун абулеб буго: مَتَّعَالِكُمْ وَلَا تَعْصِمُكُمْ ٣٣
34. Жиндир амру кинабго жоялдаса бергъараб
ва захIматаб къо бачIараб мехаль, فَإِذَا جَاءَتْ الظَّامَةُ الْكُبْرَى ٣٤
35. Гъеб къоялъ шивав инсанасда жинца
дунялалда гъабун букIараб гIамал ракIалде
щола. يَوْمَ يَنْذَرُ الْإِنْسَنُ مَا سَعَى ٣٥

36. Жидеда жо бихьулел гІадамазе гьєб кьояль
жужахІги загьир гьабула.

وَبُرَزَّتِ الْجَحِيمُ لِمَنْ يَرَى ﴿٣٦﴾

Гьєб Къиямасеб кьо букІиналда ва хІисаб-мизан букІине букІиналда
инкар ккун рукІарал гІадамазе загьир гьабула гьєб жагъаннама, гьезул
хІинкьиги хІасратги цІикІине.

37.38.39. Жив кьосаравлъун, дунялалъул чІаголъи
жинца гІаса бищаравлъун вукІарав инсанасе гьєв
жаниве вуссунеб бакІ букІизе буго хІакълъунго
жужахІалъул боркъараб цІа.

فَأَمَّا مَنْ طَغَى ﴿٣٧﴾

وَعَاثَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٣٨﴾

فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَى ﴿٣٩﴾

40.41. Амма жив Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ

الْهَوَىٰ ﴿٤٠﴾

гІазабалдаса хІинкьун, гьесда цеве
чІезе вукІин лъан, жинца напс гьелъие

бокъараб жо гьабиялдаса нахъе чІван

فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى ﴿٤١﴾

хьвадарав инсан вуссунеб бакІ хІакълъунго
нигІматазул алжан буго.

Гьаб шуго аяталда бицараб жо буго жиндир дагъабниги гІакълу ва пикру
бугев чиясе жиндирго напсалъул гІамал борцунеб цІадиро гІадаб жо.
Гьаниб гІемераб ургъизе кколеб, хІисаб гьабизе кколеб жоги гьечІо,
жиб балъгояб, бахчараб жоги гьечІо. ПадегІанав Аллагъас баянаб
каламалдалъун абулеб буго жиндие дунялалъул чІаголъи бокъарв,
жинца куфру-ширк гьабун хьвадарав чи вуссунеб бакІ жужахІ буго,
жив ахират бокъун, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса хІинкьун хьвадарав
чи вуссунеб бакІ алжан буго абун. Щивав инсанас пикру гьабизе ккела
жив щиб кьукъаялда гьоркъов вугеб абун.

42. Дуда мушрикаца гьикъулеб буго,

يَسْتَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا ﴿٤٢﴾

МухІаммад ﷺ, Къиямасеб кьо
щиб жо бугеб ва гьєб кида чІолеб абун.

43. Дуда щиб жоха лъалеб гьєб Къиямасеб
кьоялъул хІакълъуль?

فِيمَا أَنْتَ مِنْ ذِكْرِهَا ﴿٤٣﴾

44. Дур БетІергъан Аллагъасде буссунеб буго гьєб
кьоялъул гІелму-лъай.

إِلَىٰ رَبِّكَ مُسْتَهْجَا ﴿٤٤﴾

Гьєб буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинда аскІоб тараб гьаибаб амруялдаса цо
амру.

45. ХІакълъунго мун вуго, МухІаммад ﷺ,

إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ مَّنْ يُخَشِّئُهَا ﴿٤٥﴾

дуца хІинкьи кьолев Расул, гьєб ахират
букІиналда божун гьелдаса жив хІинкьулев чиясе.

Гьелда божуларел гІадамазе дур хІинкьи кьеяль щибго мунпагІатги

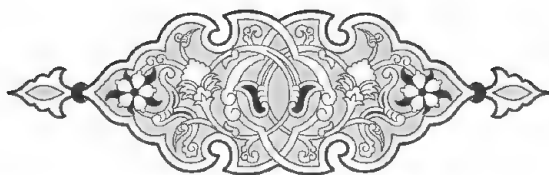
гъабуларо.

46. Гъеб Къиямасеб къо жидеда
 бихъараб мехаль гъелъул гІазабалъул
 ва гъелдасан хІинкъиялъул кутакаль
 гъел мушриказда раклалде ккола жал
 дуниялалда чІаго рукІинчІин цо къоялъул радал гІужаль, яги
 къаси гІужаль гурони абун.

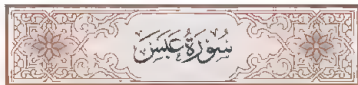
كَأَنَّهُمْ يَوْمَ رَوَّهَا لَمْ يَلْبِسُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ
 صُحْحًا ٤٦

Аллагъасул جَزَّالُهُ тавфикъалдалъун Сурату НназигІаталъул тафсир ва
 таржама хъван гІубана.

Кинабго реццги гІадегІанав Аллагъасе буго.

80. Сурагу Габаса

Маккаялда жиб рештине гьабураб, жинда жаниб кликьоялда клиго аят бугеб.

Гьаб хирияб сурат «Сурагу Ннажмалда» хадуб рештине гьабунин абунa гIалимзабаца (гьеб буго 53 абилеб сурат).

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагьасул цIаралдальун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1.2. Аллагьасул свалат салам лъеяа аварагас
гьумер букIкIине гьабунa цо бецав чи жиндихье
вачIараб мехаль ва гьесие жаваб кьеялдаса
вуссунги чIана.

عَبَسَ وَتَوَلَّى ۝
أَن جَاءَهُ الْأَعْمَى ۝

3. Дуда шиб лъалеб, МухIаммад ﷺ,
гьев бецав чи ватизе бегьула цIакьго жив
гIовитIун кколев, жиндир мунагьздаса вацIцIальун
кколев.

وَمَا يَذْكُرُكَ إِلَّا فُتُورٌ ۝

4. Яги гьес дур вагIзаялда гIингIамун, гьелдаса
мунпагIат босизеги бегьила.

أَوَيْدَكَ فَتَفْتَحَهُ الذِّكْرَى ۝

Дуе жал гIоритIизе бокьун ругел кьурайшиязул ханзабаз босулеб
мунпагIаталдаса цIикIкIун.

5.6. Амма жинца Аллагьасда ﷻ иман лъечIого
гьесдаса гIей гьабун жив чIухIун чIарав чиясулгун
дуца хабар бицунеб буго ва гьев иманалде гIовитIизе
бокьун дуца гьесие дагIватги гьабулеб буго.

أَمَّا نَسْتَعْتَبُ ۝
فَأَن تَكُن لَّهُ تَصَدَّى ۝

7. Дуе шибго кьварилъи ва кIалгьикьи гьечIо гьев
капурчияс иман лъечIо абун.

وَمَا عَيْتُكَ إِلَّا بِرَبِّكَ ۝

Дуда гIадаб жо буго гьезухье рисалат щезаби. Гьезда иман лъезабизе
дуда кIоларо.

8.9.10. Ва амма жив духье цIакь гIедегIун вачIарав,
жив Аллагьасдаса ﷻ хIинкьаравлъунги вугев
чияс дудехун хитIаб гьабураб мехаль, мун гьесие
жаваб кьеялдаса вуссун чIолев вуго ва кьурайшазул
мушриказдехун кIалъалев вукIун, мун гьев чиясда
кIалъаялдаса машгьуллъулев вуго.

وَأَمَّا نَسْتَعْتَبُ ۝
وَهُوَ خَشْيٌ ۝
فَأَن تَكُنْ عَنْهُ ثَلَجِي ۝

Гьаб анцIго аят рештине гьабиялъе сабаб бицун тафсиральул

Галимзабаца абунa: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaг цо къоялть машгълълъун вуклaнa къурайшиязул церехъабазе дагъват гъабиялда. Аварагасул ﷺ хьул лъун буклaнa гълел церехъабаца иман лъуни ва гълел Исламияб диналдеги рaчлани, гъезда нахърилълълъунел цогидал глaдамазги иман лъела абун. Цинги гъесда тlаде вачлун жинда Аллагъ разилъаяв Глaбдуллагъ ибну Уму Мактум абулев асхlабас ахlана: «Я расулаллагъи! Дуца дида лъазе гъaбе Аллагъас ﷺ дуда лъазе гъaбураб жо!»-абун.

Гъев Глaбдуллагъ бещав чи вуклaнa ва гъесда лъалеб буклинчlо Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaг гълел къурайшиязде клалъалев вуклн. Жиндие аварaгас ﷺ жаваб къечlеб мехаль Глaбдуллагъица клaибизеги ва лъaбабизеги жиндир суал такрар гъaбуна. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгасе гъеб иш бокъичlого гъес гъумер букlкlине гъaбуна, ва гъев Ибну Уму Мактумие жаваб къечlо. Гъaб амруялдаса хадуб тlадегlанав Аллагъас гъaб анцlго аят рещтlине гъaбуна ва гълелдаги тlад аварaгасе ﷺ насихlат гъaбун абунa:

11. Дуца тlокlаб гъединaб иш гъaбуге! Гъеб Къуръан

كَلَّا إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ ﴿١١﴾

буго жиндаса вагlза босизе бугеб Аллагъасул ﷺ

калам.

12. Жиндие бокъарав чияс гълелдасан вагlза босула.

فَمَنْ شَاءَ ذَكِّرْهُ ﴿١٢﴾

Гъеб Къуръаналгъл вагlза босизе бокъичlого чlарал глaдамазул дуца клвар гъaбуге! Гълел глaдамазе дагъват гъaбулевги вуклун дудаса глелму тlалаб гъaбун вачlарав чи дуца жаваб къечlого тоге. Мун тlалаб гъавун вачlарав чиги живго тун, дудаса тlурун унев чиясда хадув лъугъин гlакъилаб иш гъечlо!

Тlадегlанав Аллагъас гълал аятал рещтlине гъарун жинда гlайиб чlваралдаса, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгас цониги мискин-пакъирав чиясе гъумер букlкlинчlо, цониги бечедав чиясда цеве чlун гъесие хабарги бицинчlо. Хирияв аварaгасул ﷺ мажлисалда мискинзаби жидер бищун къадру бугеллълун руклунаан. Жинда тlаде Ибну Уму Мактум лъугъараб мехаль аварaгас ﷺ гъесда абулеб буклaнa: «Мархlаба дуе! Мун сабабълун дир Бетlергъанас дида гlайиб чlварав чи» - абун, цинги гъесда гъоркъ жиндир халгlат тlамун гъев гlодов чlезеги гъавулев вуклaнa.

13.14. Гъaб Къуръан буго Аллагъасда ﷺ аскlор даража тlадегlанал къадро тlокlал жал рацlцlадал кагътазда тlад хъван бугеб Аллагъасул ﷺ кaлам.

فِي صُحُفٍ مُّكَرَّمَةٍ ﴿١٣﴾

مَرْفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ ﴿١٤﴾

Щайтlаналгъл ва цогидaб махлукъалгъл заралалдаса жиб

цунун бутеб, жиндиль щибго хис-бас кколареб.

15.16. Жал хириял, аварагабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ يَا أَيُّدِي سَفَرَةٍ ١٥
чапарзабилъун жал ритгүлел малаикзабазул кодоре
къун Аллагъасул расуласухъе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَرَامٍ بَرَزَةٍ ١٦ жал швезе
гъарулел гьел Къуръаналъул аятал.

Цоги магІна гъабуна: ЛавхІулмахІфузалдаса гъеб Къуръан хъван накъло
гъабуна (гъенисан цоги бакІалда хъвана) малаикзабазул квераздалъун
абун.

17. Жив чІваяв ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ قَبِيلَ الْإِنْسَانِ مَا أَكْفَرُهُ ١٧
рахІматалдаса рикІклад гъавеяв капурав инсан!
Гъесул Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар кквеялъул ва гъесул жиндие
ругел гІемерал нигІматазда инкар кквеялъул гІажайбгІи ва гуч
бихъуларшха!

18. Гъадин чІухІун жив хъвадизе ккани гъев инсанас مِنْ أَيِّ نَسَبٍ خَلَقَهُ ١٨
пикру шай гъабулареб жив щибжоялдаса вижарав
абун.

19. Манидал къатІраялдаса вижана Аллагъас مِنْ نُّطْفَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَرَهُ ١٩
عَلَّ جَلَالُهُ гъев инсан, цинги эбелалъул чохъониб
чанго батІияб сипаталда гъесул вижин къадар гъабуна.

20. Цинги лъимер гъабизе мех шведедал гъеб نَزَّ السَّيْلُ يَسْرَةً ٢٠
лъимералъе дунялалде бачІине нухги хІадурана ва
гъеб нух бигъаябги гъабуна.

21. Жиндие бихъизе гъабураб гІумру гІубан хадуб نَزَّ أَمَاتُهُ وَقَافَرَهُ ٢١
Дица гъев инсан хвезе гъавуна ва ракъульги вукъана.
Цогидал хІайванал ГІадин ракъалда гІадго тун махІцун, гІалхул жалаз
ва хІанчІаз гъан кваналеблъун течІо инсанасул къаркъала.

22. Цингиги гІадегІанав Аллагъасе бокъараб мехаль ثُمَّ إِذَا سَاءَ أُنْشَرُّهُ ٢٢
гъев инсан хабалъа гІаде вахъине гъавула ва гъесул
хІисаб-мизан гъабун гъесие жазагІи гъабула.

23. Мун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасиялъиялдаса нахъе كَلَّا لَمَّا بَقِضَ مَا أَمَرُهُ ٢٣
чІвае, я гъав капурав инсан! Гъев инсанас жинда
гІад къараб амру гІубачІо:

жинца иман лъечІо, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ как бачІо, закат къечІо ва хІалалаб-
хІарамаб жо батІа гъабун амру-нагъю гІубан хъвадичІо.

24. Гъев инсан валагъе абе (пикру гъабун) فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ ٢٤
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие ризкъилъун къун бутеб
батІи-батІияб гІагІамалде.

Ва гьелъул пикру гьабун Аллагъасе عَلَّجَلَهُ шукру гьабе абе гьес.

25. ХІакълъунго Дица зодиса гІемераб цІад أَنَّا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا
рештІине гьабуна.

26. Гьеб цІадалдалъун ракъги багъаризе гьабуна: فَرَسَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا
жинда тІад хур-хер бижине хІадур гьабуна.

27. Цинги гьеб ракъалда тІад щибаб мугъ бугеб жо فَأَنبَتْنَا فِيهَا حَبًّا
бижине гьабуна.

28. Цибил ва цогідаб пихъги бижине гьабуна,
гІурччинго кваналел бахчаялъул нигІматалги рижине
гьаруна. وَعَبًّا وَقَضْبًا

29. Зайтуналъул ва чамастакил пихъги бижине
гьабуна. وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا

30. Керчал, бечедал ахалги. وَحَدَائِقَ غُلَبًا

31. Гьуинал лазатал пихъалги, хІайваназе кваназе
гІалахалда херги бижине гьабуна. وَفِكْهَةً وَأَبْجًا

32. Гьаб кинабго жо Аллагъасе عَلَّجَلَهُ бижана нуже ва
нужер хІайваназе жиндаса мунпагІат босулеблъун,
гьелдалъун нужеца яшав гьабулеблъун букІине. مَتَعَالِكُمْ وَلَا تَنْجِيكُمْ

33. Къямасеб къо тІаде шун жинца гІундул гІинкъ فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاعَةُ
гьарулеб гучаб гьаракъ бахъараб мехаль гьала
инсанасда жив дунялалъул рукъов цІакъ мекъаб хІалалъ хьвадун
вукІин ва жив ахираталъе чІового хутІун вукІинги.

34. Гьеб къо буго щивав инсан жиндирго يَوْمَ يَنْفِرُ الْوَرُءُ مِنْ أَخِيهِ
напсалъул ургъалида вукІунеб къо.

Гьеб къоялъ инсан жиндирго вацасдасан лъутула.

35. Жиндир эбел-инсудасанги وَأُمَمُهُ وَأُيُودُهُ
лъутула.

36. Жиндир чІужуялдасаги, лъималаздасаги
лъутула. وَصَحْبَتِهِ وَوَيْسِهِ

37. Гьеб къоялъ щивав инсанасе букІуна لِكُلِّ أَمْرٍ مِنْهُمْ مَوْمِذٌ شَأْنُ بَعْضِهِ
жив цогідаздаса машгъул гьавулеб
ургъел ва къварилъи.

Аллагъасул свалат салам лъеял аварагзабазда умматалъул гІадамаз
гьарараб мехаль жиде шапагІат гьабе абун, ниж гьаб зах І малъиялдасан
хвасар гьаре абун, гьезги абула: «Дун гьелъул агълулъун гьечІо, нужеца
цогі чи цІехе нуже жинца шапагІат гьабулев. Дун дирго напсалъул

ургъалида вуго!» - абун. Гьєб хІалалда рукІула Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нильєр хирияв аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ изну кьун гьєс шапагІат гьабизегІан. Гьєб буго нильєр аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бугеб хассаб шапагІат.

38. Гьєб кьояль цо гьурмал рукІуна жидеда нур وُجُوهُ يَوْمَئِذٍ مُّسْفِرَةٌ ٢٨
бараллъун ва жал рохараллъун.

39. Жал рохун гьимулел ва цоцада жидер рохел صَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ ٢٩
бицунелги рукІуна.

Гьєл руго дуниялалда ругеб мехаль Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса хІинкьун гьєсие тІагІат-гІибадат багІада гьабурал муьминзаби.

40. Цоги гьурмал рукІуна гьєб кьояль жидеда وُجُوهُ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ ٤٠
тІад кІкІлуйги хІурги рекІун бугел.

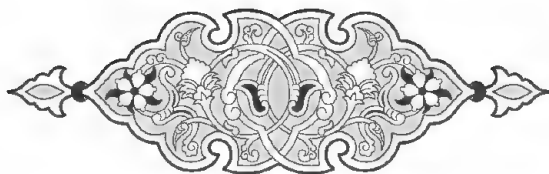
41. Жидеде тІаде бецІгьи ва чІегІерлгьи бачІун ругел. تَرَهَفَهَا قَرَّةٌ ٤١
ХІинкьи-кьварилгьи жал хисизе гьарун ругел,
чІегІер гьарун ругел.

42. Гьєл гІадамал руго жал дуниялалъул أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرَةُ الْفَجَرَةُ ٤٢
рукъор куфру-ширкалда рукІарал, жидеца
Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гІасилгьи ва гІадамазе зулму-пасалгьи гьабулел
рукІарал.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ иман-исламалда тІоритІун, гьєлда хьвадизе гьарун ва гьєлда хвезе гьарун Къиямасеб кьояль гьурмал берциналлъун тІаде рахъине гьарулеллгьун гьареги ниль киналго!

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун Сурагу Габасаялъул тафсир ва таржама хьван тІубана.

Кинабго рецц ва шукру ТІадегІанав Аллагъасе буго.

81. Сура ту Ттаквир

«Сура тул Масадалда» хаду б жи б рещтине гьабура б (111 абиле б сура т).

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Алла гьасул цIаралдалгун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Зодиса бакъул канлъи ине гьабура б гIужаль. وَإِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ١
Цо жоялда гьорлъ жемун бакъ бахчара б гIадин гье б
бакъ жи б бихьуларе б ва жинца канлъи кьоларе блъун жи б гьабура б
мехаль.
2. Жидер бакIаздаса рортун цIвабиги нахье ара б وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ ٢
гIужаль.
3. Шулиял мугIрулги гьаршун гIодоре ине وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ ٣
гьарура б гIужаль.
4. Къинлъизе мех шварал варанабиги жидер وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ٤
милат гьабичIого гIалахалда го тара б мехаль.
5. Киналго гIалхул хIайваналги жал хIинкъун وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ ٥
цохIо бакIалде данде ра кIарара б гIужаль.
Гьезул бишун кьуватал чанахъабиги жинда аскIо б буге б за гIипа б
чан кваназе ургьуларе б, гьелда регьуларе б гIужаль. Гьел хIайванал
гIаде рахъизе гьарун цоцадаса кьисас босизе риччала цинги цIидасан
ракъалде русине гьарула.
6. Киналго ралгьадалги жал цIалгун лгьугьун وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ ٦
лагь-лагьиялда ру кIуне б гIужаль.
7. ЛгьикIалги квешалги гIадамал цоцаздаса ратIа وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ ٧
гьарун, лгьикIал гIадамал алжаналда жанир ва
квешал гIадамал жу жа хIалде жанир данде гьарура б мехаль.
- 8.9. Жий чIаго ра кьулъ юкъун йикIарай وَإِذَا السَّمَاءُ كُفِّرَتْ ٨
гьитIинай ясалдаги гьикъуле б гIужаль: «Мун
щи б муна гь бу кIун чIагого ра кьулъ юкъун йикIарай» يَأْتِي ذَنْبٌ قُتِلَتْ ٩
абун.
10. Жидер гIамал хъварал ка гьталги тIиритIун وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ ١٠
гьезда цере лгьедал.
11. Жидер бакIалдаса рахъун зобалги нахье росара б وَإِذَا السَّمَاءُ كُفِّرَتْ ١١
гIужаль,

12. кутакалда жужахІалъул цаги боркъараб
гІужалъ.

وَإِذَا الْجَحْدُ سُعِرَتْ ﴿١٢﴾

13. Муъминзабазде алжанги цаакъ гІагарде бачараб
гІужалъ.

وَإِذَا الْجَنَّةُ أُرْفَتْ ﴿١٣﴾

14. Гьал гІаламатал жиндир ругеб Къиямасеб
къоги чІун БетІергъан Аллагъасда цере

عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا أُخْضِرَتْ ﴿١٤﴾

махІшаралда рахъун чІезе гъарураб мехалъ щибаб напсалда
лъазе буго жинца дуњялалда гъабун букІараб гІамал. Гъеб

къоялъ гъесие гІузру бачине бакІ букІунаро, лъутунги ворчІунаро,
гІакІа-ришват къунги гъев хвасарлъунаро. Щибаб напсалъ жинца
гъабураб гІамалалда рекъараб жазаъ чІамулеб къо буго гъеб.

Гъаб сураталда жаниб бугеб анкъабилеб аяталъе тафсир гъабун
гІалимзабаца чанго батІияб рагІи бицун буго. Цо рагІи буго
нилъеца гъаниб хъвараб. Цоги рагІи буго инсанасул къаркъалаги
рухІги данде гъабураб гІужалъ абун. Цоги рагІи буго муъминзаби
хІурулгІинзабигун данде гъарураб гІужалъ абун. Цоги рагІи буго
щибаб умматалъул ва къавмалъул гІадамал цоцазе данде гъарураб
гІужалъ абураб. Цоги рагІи буго Аллагъги جَنَّاتُكَ тун жидее лагълъи
гъабурал аллагъзабиги, гъесие лагълъи гъабурал мушрикалги данде
гъарураб гІужалъ абун.

Гъаб сураталъулъ бицен гъабураб чІагого ясал ракъулъ рукъиги
жагъилиял гІарабиязул гІадат букІана. Гъел ясал хъихъизе кІоларо
абун, яги гъез жидее нич гъабила абун хІинкъун рукъулаан гІарабияз
гъел ясал чІагого ракъулъ.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГІумар асхІабасул бицунеб тарихалда хъван
буго: Гъев ГІумар асхІаб жидеда Аллагъ جَنَّاتُكَ разилъаял асхІабзабигун
гІодов чІун вугеб гІужалъ гъев дагъавго гъимана, цинги хадув
жиндир маргІу чвахун гІодизеги гІодана. Жинда Аллагъ разилъаяв
ГІумар асхІабасда гъикъидал щиб жоялъ мун гъимизе гъавурав цинги
гІодизеги гъавурав абун, ГІумар асхІабас абун: «Жагъилияб заманалъ
ниж рукІана нижеца гІатІги буцун гъелъул алагъги гъавун, гъесие
лагълъи гъабулел. Цо дагъаб замана ун нижеде квен ракІалде щвараб
мехалъ нижеца гъев гІатІал вуцун гъавурав аллагъ кваналевги вукІана.
Гъаб ахІмакъаб иш ракІалде щвеялъ дун гъимизе гъавуна. Дун гІодизе
гъавураб иш буго дида ракІалде щвей дица дирго яс чІагого ракъулъ
лъураб заман^[1]»-абун.

[1] Жинда Аллагъ разилъаяв ГІумарица жиндирго яс чІванин бугеб хабар

Жинда Аллагъ разилъаяв Пумар асхIаб жагъилаб заманалъ гъеб хIалалда вукIана. Исламияб диналде вачIараб мехалъ гъесул Iаркъабазда кIиго мухъ лъугъун букIана жив Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَه xIинкъун гIемер гIодулев вукIун. Гъесда Халифалъун вугеб заманалъ цо гIадан ятана ракъарал лъималазе квен гъабулеб буго абун ракIалде ккезе гъабун лъим жанибе тIураб хъаг цIаялда тIад лъун, гъенире жанире чIинхалги рехун, гъел лъимал къижизаризе хIилла ургъарай.

Жинда Аллагъ разилъаяв Пумар асхIабас гъелъие ва лъималазе карш гъабизе ханжуги нахги босун вачIун, гъеб хъагинибеге рехун жив ракъалда вегун, мегежги хIурул цIезе гъабун, гъеб хъагалда гъоркъ цIа рекIинабизе яхI бахъулев вукIана ва жинцаги абулеб букIана: «Вай дуе лъикI букIаяв Пумар! Пумарил эбелалъ Пумар гъавунго вукIинчIеванищ!» - абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Пумар асхIаб халифалъун вугеб мехалъ сардилъ тIаде вахъун Мадина шагъаралъул рагIалде ун гъений йигей унтарай, беццай, жинда валагъулев чи гъечIого хутIарай херай кIодое лъимги кьун, квенги кьун, гъелъул кIваш-гъизги бацIцIад гъабун рогъалил как балелде масжидалде вачIунев вукIана.

Гъав хирияв Пумар асхIаб сардилъ къватIиве вахъун жиндир рагIияталъул хал гъабизе къватIазда свердулев вукIана. Гъедин свердулаго гъесда цо чIужугIаданалъул гIоди ва зигара рагIун гъеб рукъалде аскIове къадал гъесда лъана гъей йикIин лъимер гъабизе унтарай гIадан. Хехго рукъове ун жиндир чIужу гъелъие чIарахъанлъи гъабизе йитIана ва цогидалги гъей гIаданалъул хIажатал тIурана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Пумар асхIаб вахIшилъиялъул гвендиниса къватIиве вахъине гъавун, инсанлъиялъул бищунго лъикIал сипатазда хъвадизе гъавураб жо буго Исламияб дин. Гъеб дин буго гъесул рекIелъги чорхольги жиб бессун букIараб. Гъеб исламияб дин буго гурхIел-рахIмуялъул, гIелму-диналъул, эркенлъи, тIаса лъугъин, ва цогиги киналго берцинал ва лъикIал сипатал жинда жанир ругеб дин.

гIалимзабаца битIараблъун рикIунеб гъечIо цо чанго сабабалъе гIоло, гъездасан:

-гъев ясал чIвалев чи вукIун ватани гъесул яс ХIапсат кин гъес чIаго тарай, гъейги гъаюн йикIадго жагъилаб заманалъго.

-гъесул гъеб хабар, цониги аслияб хIадис гIелмуялъул ва тарихалъул гIахъазда рехсечIого кин тараб.

-гъеб хабар битIараб батаниги, гъелъул кинабгIаги зарал гъечIо гъев хирияв асхIабасе, щайгурелъул ислам босун хадуб чIясул кинилго цере арал мунагIал чурулелъул.

Гъаб хабар гъечIо рафизаца (шигIитаца) ургъараб гъересияб хабар гурони, жинда Аллагъ разилъаяв Пумарида гIайиб гIунтIизабизе бокъун.

15. ПтадегІанав Аллагъас абулеб буго: Дун гьедулев ﴿فَلَا أُقْسِمُ بِالْخَنَسِ﴾
вуго, дие бокъун гьедизе Птадаб гьечІониги, жал
раккулеб мехаль жидер канлъи загІинал, бакъ
баккидал жидер кунчи ПтагІунел,

16. Зобалазда жал хъвадулел, цинги жал Птерхъун ун ﴿الْجَوَارِ الْكُنَيسِ﴾
жидерго рукъзабахъе алхул чанал Пгадин жал рахчулел
цІвабаздалъун.

17. Жиб бецІлъараб сордоялдалъунги, ﴿وَالْأَيْلِ إِذَا عَسَّسِ﴾

18. жиндир канлъи загъираб къоялдалъунги ﴿وَالصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسِ﴾
гьедулев вуго ПтадегІанав Аллагъ:

19. ХІакълъунго гъаб МухІаммадица ﴿إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ﴾
цІалулеб Къуръан Жабраил малаикас гьесухъе
бачІараб Аллагъасул ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ калам буго.

20. Жиндир къуват-гуч бергъарав гъев ﴿ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ﴾
Жабраил, Паршальул БетІергъан Аллагъасда
аскІов къадру-къимат бугев.

21. Зобалазда ругел малаикзабиги жиндие мутІигІав, ﴿مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ﴾
аварагзабазде ﴿عَلَيْهِمُ السَّلَامُ﴾ вахІю босун витІизе жинде Аллагъас
божилъи гъабурав вуго гъев Жабраил малаик.

22. Гъав нужеде витІарав авараг ﴿وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَحْجُونٍ﴾
жундуца ﴿صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾ ккурав, жиндир Пакълу хисарав чи гьечІо.

23. ХІакълъунго гъав МухІаммад аварагасда ﴿وَلَقَدْ رَآهُ بِالْأُفُقِ الْمُبِينِ﴾
Жабраил малаик вихъана бакъ баккул
рахъалда зобалазул ПІальиялда.

Жиндир нураль кинабго бакъбаккул рахъ цІезе гъабун. Гьесул аслияб
сураталда вихъана аварагасда ﴿صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾ гъев Жабраил. Гъеб букІана
ХІираъ нохъода жанив вукІун жиндихъе Къуръан босун Жабраил
вачІине байбихъаралдаса дагъабго заман араб мех.

24. Гъев МухІаммад авараг ﴿وَمَا هُوَ عَلَى الْعَيْبِ بِضَينٍ﴾
вахІю гъабураб жо бахчун толев гьечІо, гъеб
умматалъухъе швезе гъабизе жив бахиллъулевги гьечІо.

25. Гъев МухІаммадица ﴿وَمَا هُوَ يَقُولُ سَيُطْلَىٰ رَجِيمٍ﴾
цІалулеб ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ Къуръан жиб Аллагъасул
рахІматалдаса
рикІклад гъабураб шайтІанальул рагІиги гьечІо.

Мушрикаца абухъе гъеб Къуръан шигІру гьечІо, сихІру гьечІо, инсанас
ургъараб калам гьечІо, шайтІанальул гьересияб вахІюги гьечІо.

26. Нуж я гьал мушрикал щиб нухаль хьвадулел فَإِنَّ كَذَّابُونَ ﴿٦٦﴾
 гьаб Къуръанги, Къуръан жинда рещтине гьабурав
 аварагги صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьереси гьавун?

Жиндир аятал мухIканаб, жиндир хIукму баянаб, жинца бицунеб жо
 гьереси гьабизе кIолареб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ каламги гьереси гьавун.
 Жидеда гьесул ритIухълъи ва аманат лъалев, жинца кидато гьереси
 бицинчIев, хиянат гьабичIев МухIаммадги صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кин гъез гьереси
 гьавулев?

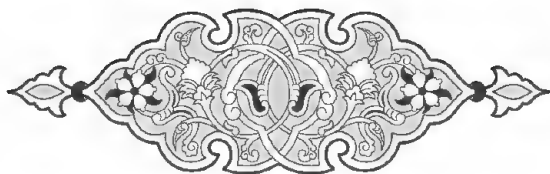
27. Гьаб къуръан гьечIо жинца гIадамазе вагIза إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٦٧﴾
 гьабулеб, лъикIаб квешаб гIадамазда ракIалда
 щвезабулеб, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам гуруго.

28. нужер битIараб нух къваригIарас ва витIун لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ ﴿٦٨﴾
 ккезеги къваригIарас, гьаб къуръаналда
 рекъон гIамал гьабе абе.

29. Нужеда лъикIаб гIамал гьабизе وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٩﴾
 ва хIакъаб диналда чIезе кIоларо
 гIадегIанав Аллагъасул тавпикъ-квербакъи букIун гурони,
 кинабго махлукъальул бетIергъанлъун жив вугев.
 Гъев Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ гIалаб гьабе нужеца нужеес тIоритIел ва жив
 разияб гIамал гьабизе тавпикъги.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдальун сурату Ттаквиральул
 тафсир ва таржама хъван гIубана.

Кинабго рещтги гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

82. Сура тул ИнфитГар

سُورَةُ الْإِنْفِطَارِ

Сура ту-НназиГлаталда хадуб рещтине гьабунин гьаб сура ту абунат афсеирал тул Галамзабаца.

Жив гурхIулев, гурхIел Галам
Аллагьасул чIаралдал ту.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Аллагьасул حَلَّالُهُ амруялдал ту зобал хьвалхун إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ араб мехаль, малаикзабазул боял ракъалде рещтине.

2. Зодир ругел чIвабиги жидер бакIаздаса рортун وَإِذَا الْكَوْكَبُ انشَظَّتْ араб мехаль.

3. Ралъадалги цоцазде тIаде кIанцIун, цоцаль وَإِذَا الْيَحَارُ فُجِرَتْ журан цохIо ралъад гIадин лъугьараб мехаль.

4. Хварал гIадамал жанир рукIарал хобалги وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ рагьун гьенир жанир рукIарал гIадамал ракъул мугьалда тIаде рахьараб мехаль.

Гьал руго Къиямасеб кьо чIеял тул ГIаламатал. Гьал ГIаламатал загьирлъараб мехаль ва жив махIшаралде вахьун тIадеГIанав Аллагьасда цеве эжетун чIараб мехаль

5. Шибаб напсалда лъазе буго жинца عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ дунялал тул рукьоб гьабураб кинабго ГIамал, жинца гьабичIого тараб ГIамалги.

Цогиги маГIна гьабуна: жинца гьабураб ГIамал ва жив хун хадуб жиндир ГIамалал тул нахье хутIараб асарги лъазе буго шибаб напсалда абун. Жинца ГIелму малъун букIун батани, масжидал, мадрасаби ран рукIун ратани, ГIелму хьван нахье тун букIун батани, Аллагьасул حَلَّالُهُ диналье ГIоло жигьад гьабун гьаб дин цIи гьаби ва ГIатIид гьаби загьирлъун букIун батани:-гьаб кинабго ва гьалда рельеъараб лъикIаб ГIамал буго инсанас жиндие мунпаГIаталье нахье тараб ва Къиямасеб кьо цвезегIан жиндие ажру-кири цIикIкIунеблун букIунеб.

Гьабго мисал буго цо чияс квешаб нух лъун букIун батаниги. Гьаб нухаль хьвадаразул мунагьал гьесие рацIунел рукIуна Къиямасеб кьо цвезегIан. Гьаб маГIнаядла жинца тIоритIел гьабулеб Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасдаса бицараб мухIканаб хIадисги буго.

6. Я гьав инсан! Мун щиб жояль гуккун يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا عَرَفَكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ вугев дуда гурхIулев, дуе жинца ГIемерал

нигiматал кьолев, сахаватав, цюбал гiатiдав Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ
мун гiасилъизе ккани?

7. Гъев Бетiергъан Аллагъ вуго гуриш ٱلَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ ﴿٧﴾
жинца мун вижарав, две берцинаб

черх гъабун, чiурканал лугбал гъарун, кинабго жиндир
махлукъалдаса хира гъавун мун хьихъарав.

Две гiакълуги къурав, бихъи-рагiиги къурав. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ дур
Бетiергъан вукiиналда тiорител гъабулел гiемерал гiаламатазул пикру
гъабизе жинца две раkгiи гъабурав.

8. Жиндие бокъараб хiалалъ берцинаб сипат- ٱلَّذِي فِي أَيِّ صُورَةٍ مَّا شَاءَ رَكَّبَكَ ﴿٨﴾
сураталда вижана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мун.

9. Гъадин бугониги нужеца Аллагъасда ٱلَّذِي ٱلْكَوْبُورُ ٱلَّذِينَ ﴿٩﴾
лъолеб гъечiо, гъесие гiибадат бацiцiад гъабун,

гъев цо гъавун хъвадулел гъечiо.

Нужеца Къиямасеб кьо гъереси гъабулеб буго. Хiисаб-мизан ва
жазаъ букiине букiиналда нуж божулел гъечiо.

10.11. Хiакълъунго нужер щивав инсанасда ٱلَّذِينَ ٱلْحَفِظِينَ ﴿١٠﴾
цадахъ жидеца гъезул гiамал хъвалел малаикзаби ٱلَّذِينَ ٱلْأَمْرَ ٱلْأَكْبَرِ ﴿١١﴾
руго, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ жал хириял ва жидеца щибго
жо гъоркъоб течiого лагъзадерил гiамал хъван нахъе
цiунулел.

12. Гъезда гъала нужеца гъабулеб кинабго гiамал: ٱلَّذِينَ ٱلْمَفْعُولُونَ ﴿١٢﴾
лъикiаб букiа, квешаб букiа, бальго гъабураб букiа,
загъирго гъабураб букiа.

13. Хiакълъунго Аллагъасда ٱلَّذِي ٱلْأَمْرَ ٱلْأَكْبَرِ ٱلَّذِينَ ٱلْمَفْعُولُونَ ﴿١٣﴾
аварагасда ٱلَّذِينَ ٱلْمَفْعُولُونَ ٱلَّذِينَ ٱلْمَفْعُولُونَ ٱلَّذِينَ ٱلْمَفْعُولُونَ
гiамал гъабурал муъминзаби алжаналъул нигiматазуль рукiине
руго.

14. Ва хiакълъунго жидеца Аллагъасда ٱلَّذِي ٱلْمَفْعُولُونَ ٱلَّذِينَ ٱلْمَفْعُولُونَ ﴿١٤﴾
инкар ккун куфру-ширк гъабун хъвадарал
гiадамал жиб боркъараб жужахiалъул цiадар рукiине руго.

15. Жидеца гъареси гъабулеб букiараб Къиямасеб ٱلَّذِينَ ٱلْمَفْعُولُونَ ٱلَّذِينَ ٱلْمَفْعُولُونَ ﴿١٥﴾
къоялъ гъел жужахiалде лъугъине гъарула.

16. Гъезие гъеб жужахiалдаса рорчiизе бакiги ٱلَّذِينَ ٱلْمَفْعُولُونَ ٱلَّذِينَ ٱلْمَفْعُولُونَ ﴿١٦﴾
гъечiо.

17. Дуда щибха лъалеб, я гъав инсан, гъаб ٱلَّذِينَ ٱلْمَفْعُولُونَ ٱلَّذِينَ ٱلْمَفْعُولُونَ ﴿١٧﴾
Къиямасеб кьо щиб кьо бугеб?

18. Жегиги дуда гьєб кьо щиб кьо бугєб щибха ۞ نُمَّا أَذْرٰكَ مَا يُؤْمَرُ الْذٰنِ ۞
лъялеб.

Дуда гьєб бихъун гьєчІєлъул, жиндир сипат бицун жиб лъялеб кьо гьєчІє гьєб! Щакъ захІматаб, хІинкъараб, жиндир гІакъуба-къварилъи щикІІараб кьо буго!

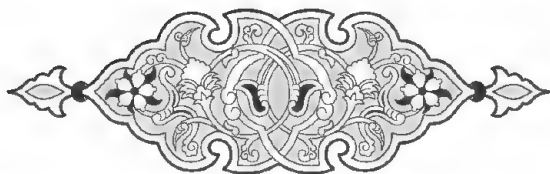
19. Гьєб кьо буго цониги напсалда ۞ يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِّنَفْسٍ شَيْئًا وَالْأَمْرُ
кІолареб жиндиего, яги погидаб напсалъє
лъякІлъи гьябизе, яги жиндаса зарал
нахъє чІвазєги. ۞ يَوْمَئِذٍ لِلّٰهِ

Кинабго амру ва хІукму гьєб кьоаялъ букІуна цохІого гІадегІанав
Аллагъасє.

Жинда Аллагъ разилъаяв абу-ХІазимил Музани абулев гІалимасда Сулейман ибну Габдулмалик абулев халифаяс абуна: «Дида лъялеб анищха Къямасєб кьоаялъ ниль кирє руссине ругєл ва щиб жо бугєб Аллагъасда ۞ عَلٰٓیهِ اسْكُوب нильєє хІадурун» - абун. Музанияс абуна: «Дуца дур гІамал данде ккве (борце) Аллагъасул ۞ عَلٰٓیهِ калам Къуръаналда, дуда гьєниб батизе буго Аллагъасда аскІоб дудє хІадурун бугєб жо» - абун. Сулайманимца абуна: «Щиб аяталдаха дида гьєб батулєб?» абун. Музанияс абуна: «Дуда гьєб батизе буго «Жидєца лъякІаб гІамал гьабурал гІадамал алжаналде жанир рукІуна. Жидєца квєшаб гІамал гьабурал гІадамал жужахІалда жанир рукІуна» - абураб аяталда жаниб абуна. Цинги Сулейманица абуна: «Цинги Аллагъасул ۞ عَلٰٓیهِ рахІмат кибха бугєб?» - абун. Музанияс абуна: «Аллагъасул ۞ عَلٰٓیهِ рахІмат жидєца лъякІлъи гьабулєл гІадамазда гІагарда буго» абураб аяталъ абухъє буго гьєб Аллагъасул ۞ عَلٰٓیهِ рахІмат» абун.

Суратул ИнфитІаралъул тафсир ва таржама хъван гІубана.

Кинабго рецги Аллагъасє ۞ عَلٰٓیهِ буго.

83. Сурагул МутIафифин

سُورَةُ الْمُطَفِّفِينَ

Маккаялда жиб рещтIине гьабураб, жинда жаниб льебералда антIго аят бугеб.

Гьаб буго «Сурагул ГIанкабуталда» хадуб жиб рещтIине гьабураб (29 сураг). Маккаялда рещтIине гьарурал суратазул ахираб сурагги буго.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагьасул цIаралдатын.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Квешаб гIазаб ва гьалагIьи буго жидеца цIадиро ۞ وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ ۝
ва кьали мукьсан гьабулел гIадамазе.

ГIадамазе хIилла гьабун гьеб цIадиро-кьалиялдасан дагьабго жогижидеца мукьсан гьабун гIемераб ахираталгул гIазабалье жал хIакьлулел.

2. Гьел гIадамал руго жидеца ۞ الَّذِينَ إِذَا أَكْمَلُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ۝
гIадамаздаса жидее борцунеб ва цIалеп
мехаль кьали ва цIадиро камил гьабун тIубазе гьабулел.

3. Жидеца гIадамазе борцунеб яги цIалеп ۞ وَإِذَا كَانُوا لَهُمْ أَوْزَافًا يُخْسِرُونَ ۝
мехаль гьеб жоялдаса тIаса камизе гьабулел.

ГIалимзабаца абун: Гьал аятаг рещтIине гьаруна Абу-Жугьайнат абулел даранчиясул хIакьалгул. Гьесул кIиго батIияб сахI букIана: цояб гIадамазе жинца кьолеб мехаль хIалтIизе гьабулеб, цогигаб гIадамаздаса жинца босулеб мехаль хIалтIизе гьабулеб. Гьал аятаг киназего гIаммал руго ва гьаб гIамал гьабулел гIадамал жидеца Аллагьасул جَلَّالُهُ ццим бахьунел руго.

4.5. Гьал гIадамазда ракIалдейиш кьолеб бугеб ۞ لَا يَنْظُرُ أَوَّلِيكَ أَهْلُهُمْ مَّبْعُوثُونَ ۝
жиндир хIинкьи кIудияб Кьнямассеб кьоаль ۝
жал тIаде рахьине гьаризе гьечIо абун. ۝ يَوْمَ عَظِيمٍ ۝

6. Гьаб кьо буго киналго гIадамал ۞ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ۝
жидер хIисаб-мизан гьабизе гьаб кинабго
махлукьалгул БетIергьан Аллагьасда цере рахьунеб кьо.

7. Жал хIинкья абе гьал цIадиро-кьали ۞ كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفَجَارِ لَفِي سِجِّينَ ۝
мукьсан гьабулел гIадамал, Аллагьасул جَلَّالُهُ
гIазабалдаса!

ХIакьлуног жидеца Аллагьасде جَلَّالُهُ гIасильи гьабулел, жидер гIамал кьабихIал гIадамазул гIамал хьварал кагьтал бишунго

ГодобегГанаб сижжин абулеб бакІалда руго.

8. Дуда лъаларо, я гъав инсан, щиб жо бугеб гъеб
сижин! وَمَا أَذْرَاكَ مَا يَسْعَوْنَ ٨

9. Жиб хъван тубараб жиб хвезе гъабулареб ва хисизе
гъабулареб квешал ГІамалал тІад хъвараб кагъат
букІунеб бакІ буго гъеб. كَيْفَ مَرْوُومٌ ٩

ЖужахІалъул бищунго гъоркъияб тІала буго абунги абуна.

10.11. ЦІакъ квешаб ГІазаб ва гъалагІги букІуна
гъеб къоялъ жидеца ахират гьереси гъабулеллъун
рукІарал капурзабазе. وَلَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ١٠
الَّذِينَ يُكْذِبُونَ يَوْمَ الَّذِينَ ١١

12. Гъеб ахиратги гьереси гъабуларо жив
ГІорхъольан ворчІарав, ГІасияв, пасикъав,
жиндир мунагъал ГІемерав чияс гурони. وَمَا يَكْتُوبُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ١٢

13. Жиндие Дир Къуръаналъул аятал
тІалараб мехаль жинца абулев:
«Гъал руго цереселго ГІадамаз ургъарал гьересиял къисаби» - абун. إِذَا نَسَخْنَا إِلَيْنَا الْقُلُوبَ الْأُولَى ١٣

14. Жив хІинкъа абе гъав къосарав чи,
гъадианаб раГІи абизе! كَلَّا بَلْ زَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ١٤

Гъел ГІадамал Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун
чІеялъе сабаб буго жидер мунагъал ГІемерлъун жидер раКІазда
тІад квешаб хъал (къаву) лъугъун букІин. Гъеб рекІель щибго жо
лъугъунеб гъечІо, гъель ваГІза-насихІат къабул гъабулеб гъечІо.

15. Гъал ГІадамал жидер ГІасилъги-
пасикълъгиялдаса русса абе! كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُوبُونَ ١٥

Нагагъ жидер куфру-ширкалда гъел хвани, хІакълъунго гъезда
Къиямасеб къоялъ жидер БетІергъан Аллагъ вихъуларо. Гъезда
гъоркъобе пардав рехун букІуна гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вихъулареб хІалалъ.

16. Цингиги гъел хІакълъунго лъугъине гъарула
жужахІалде жанире. ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ ١٦

17. Цинги гъездаги абула: «Гъаб буго
нужеца жиб гьереси гъабулеб букІараб
жужахІалъул ГІазаб» - абун. ثُمَّ يَقَالُ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ١٧

18. Гъел квешал капурзабиги, жидер ГІамал
берцинал муъминзабиги цого даражаялда
гъечІо тІадеГІанав Аллагъасда аскІор! كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَنْبَارِ لَفِي عِلِّيَّينَ ١٨

ХІакълъунго лъикІал муъминзабазул ГІамал тІад хъварал кагътал
тІадеГІанал бакІазда руго. ГІаршалда гъоркъ руго гъел абун абуна

цо-цо гIалимзабаца. Гьeб буго ﴿عَلَيْنِ﴾ абураб рагI иялгул магIна.

19. Дуда шибха лъала, я гъав инсан, гьeб Гиллиюн وَمَا أَذْرَكَ مَا عِلِّيُّونَ ﴿١٩﴾
шиб жо бугеб?

20. Гьeб буго лъикIал гIамалал жинда гIад хъван, كَتَبَ مَرْفُوعٌ ﴿٢٠﴾
жинда гIад хъвай хъвагIай гъабурал муъминзабазул
кагъат букIунеб бакI.

21. Гьeб кагъаталъе нугIлъиги гъабула ва гьeб يَسْهَدُهُ الْمُقْرَبُونَ ﴿٢١﴾
цIунун букIуна Аллагъас جَلَّالَهُ жинда гIагар
гъарурал, жал хириял малаикзабаца.

22. ХIакълъунго дунялалгул рукъоб жидеца Аллагъ Иِنْ الْأَبْرَارِ لَعَلِّي نَعِيمٌ ﴿٢٢﴾
разилъи тIалаб гъабун лъикIаб гIамал гъабун
хъвадарал гIадамал ахираталда алжаналгул нигIматазда жанир
рукIине руго.

23. ЧIухIарал, рорхатал тахазда гIад гIодорчIун عَلَى الْأَرْأْيِكِ يَنْظُرُونَ ﴿٢٣﴾
Аллагъас جَلَّالَهُ жиде къурал берцинал ва гIемерал
нигIматазда балагъун, гъездасан бер ва раkI бохун рукIуна.

24. Гъезул гъурмазда дуда бихъила ва лъала نَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ ﴿٢٤﴾
гъел нигIматазул берцинаб гIаламат ва
рохалил нур.

25. Гъезие гъекъезе кьола жинда гIад мугъру يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيْقٍ مَخْمُومٍ ﴿٢٥﴾
чIвараб, жиб бацIцIадаб ва лазатаб гъекъел.
﴿رَحِيْقٍ﴾-абун жинда цIар бугеб, жиндир тIагIан-махI цIакъ гъуинаб.

26. Гьeб гъекъелалгул ахиралда мискалгул خَمَمٌ. مَسَّكَ فِي ذَلِكَ فَلَيْتَنَّا فِى
махI букIуна. Дунялалгул гъекъолеб жо
гIадаб кьогIаб, махI квешаб букIунаро, жиб
гъекъараб мехалъ черхалдаго гъуин махI
бахъунеб букIуна. الْمَسْفُوسُونَ ﴿٢٦﴾

Гъаб бугоха лъикIаб жо тIалаб гъабулел гIадамал жиб тIалаб
гъабизе цоцаздаса цере ккезе яхI бахъизе мустахIикъаб лъикIлъи!

27. Алжаналгул гъекъолел жалазда гъоркъоб وَمِنْ أَجْهِهِمْ نَسِيمٌ ﴿٢٧﴾
тасним абулеб жиб борхалъудаса чвахулеб
ицалгул лъимги жубан букIуна.

28. Гьeб буго Аллагъас جَلَّالَهُ жинда гIагар عَنِائِشَرِّبُهَا الْمُقْرَبُونَ ﴿٢٨﴾
гъарурал, жидер даража-макъам тIадегIанал
аварагзабаца عَلَيْهِمُ السَّكَمُ, шагъидзабаца ва цогидал Аллагъас
جَلَّالَهُ жал тIаса ришарал муъминзабаца жиндасан гъекъолеб
алжаналгул гъекъел.

Гьєб гьєкьєл цогигаб алжаналгул агьлукъе жидер гьєкьолел жалазда гьоркъобе жубан къола.

29. ХІакьлъунго дунялалда ругеб
мехаль куфру-ширкалда ругел гІадамал
муьминзабзде гІад релъанхьулел рукІана.

إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا
يَضْحَكُونَ ﴿٢٩﴾

30. Гьел муьминзаби жидеда аскІосан унеб
мехаль берал къинкІун цоцазде ишара гьабун,
гьел махсароде гьарулелги рукІана.

وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ ﴿٣٠﴾

31. Жидерго агьлу-хьизаназухъе гьел
къосарал гІадамал рохун, жиде кеп шун
гІад руссунелги рукІана.

وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ ﴿٣١﴾

Муьминзабазда гІад релъанхьун, гьезие къварильти гьабиялдаса мушриказе кІудияб лазат-кеп щолєб букІана, жидер рукъзабахъе швараб мехальги гьєб жидер къабихІаб гІамал жидер агьлу-хьизаналда бишун, гьелдаса кеп шун релъанхьулел рукІана.

32. Жидеда муьминзаби рихъараб мехаль
гьєз абулеб букІана:

وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَضَالُونَ ﴿٣٢﴾

«ХІакьлъунго гьал гІадамал руго жал къосарал гІадамал!» - абун.

33. Гьел капурзаби гьєчІо муьминзабазул
гІамалал цІехезе ва гьезие хъаравуллти
гьабизе ритІарал гІадамал.

وَمَا أَرْسَلُوا عَلَيْهِمْ حَفَظِينَ ﴿٣٣﴾

Аллагъ гьел жинца муьминзаби цІунулев ва гьезул гІамал жинда гьалєв.

34.35. Гьанже ахираталда муьминзаби
руго алжаналда жанир чІухІарал
тахазда гІад гІодорги чІун жужахІалде
унел капурзабазда ралагъун гьєзда гІад
релъанхьулел.

قَالُوا مِّنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ

يَضْحَكُونَ ﴿٣٤﴾

عَلَىٰ الْأَرْيَافِ يَنْظُرُونَ ﴿٣٥﴾

36. Гьел капурзабазул гІамалазда рекъараб
жазаъ гьабичІишха Аллагъас гьєзие?

هَلْ نُؤِيبُ الْكَفَّارِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

Жидеца Аллагъасда иман гьєчІого, гьєсда иман лъурал муьминзабазе къварильти гьабун жал хъадарал капурзабазе рекъараб гІазаб буго абадияб жужахІалгул гІазаб. Аллагъас гьєзие гьєб гІазаб гьабун.

Аллагъас нилъ цІунаги гьєб гІазаб гІад гьабулєб гІамалалдаса.

Суратул МутИафифиналгул тафсир ва таржама хъван гІубана.

Кинабо рецц ва шукру ГІадеГІанав Аллагъасе буго.

84. Сурагул Иншикьякъ

سُورَةُ الْاِنْشِقَاقِ

Гъаб сураг реицтине гъабуна «Сурагул ИнфитIаралда» хадуьб. (82 аб. сураг).

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Къямасеб къоялълул къварилъи-балагъалдаса
хIинкъун зобал рихъун араб мехаль إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ ﴿١﴾
2. Жал гIадегIанав Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ﴿٢﴾ амруялдаги
мутигIлъараб мехаль. Гъев Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ﴿٣﴾
мутигIлъизе хIакъаб ва гIадаб буго зобалазда, ва цогидаб
кинабго махлукъалдаги.
3. Кинабго ракъги битIараб майданлъун лъугъараб وَلَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ﴿٤﴾
мехаль,
4. Гъеб ракъаль жинда жанир рукIарал وَالْقَلَمُ مَا فِيهَا وَحَمَلَتْ ﴿٥﴾
гIадамалги жиндир мугъалда гIаде къватIире
рехун жиб гъездаса чIобоголъараб мехаль.
5. Гъеб ракъги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ﴿٦﴾ амруялъе
мутигIлъараб мехаль, Гъедин мутигIлъизе
хIакъаб ва гIадаб буго гъеб ракъалда ва цогидаб кинабго
махлукъалдаги. Гъал гIаламатал жиндие ругеб Къямасеб къо
чIараб мехаль лъазе буго капурав инсанасда кинаб гIазаб ва
къварилъи жинда гIаде бачIунебали.
6. Я гъав инсан! ХIакъълъунго мун يٰٓاَيُّهَا الْاِنْسَانُ اِنَّكَ كَاذِبٌ ﴿٧﴾
цIакъ гIамал гъабулевлъун, гъеб гIамал فَمَلَّاقِيهِ ﴿٨﴾
гъабулаго дуда гIакъуба къварилъи
бихъулевлъунги вуго, мун хун дур
БегIергъан Аллагъасде данде чIивазегIан.
Ахирги мун гъев Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ﴿٩﴾ данд чIивазе вуго ва дур хIисаб-
мизан гъабун дур гIамалалда рекъараб жазаъ гъабизе буго дуе.
- 7.8. Жиндир гIамал хъварал кагътал فَاَمَّا مَنْ اَوْفَىٰ كِتَابَهُ بِرِسْمِهِ ﴿١٠﴾
кваранаб рахъалъан къурал гIадамазул хIисаб فَسَوْفَ يَحْصِيٰ حِسَابًا ﴿١١﴾
цIакъ бигъаго ва хехго гъабула.
9. Гъев алжаналда жанив жиндир агълуялда وَيَنْقَلِبُ اِلٰى اٰهْلِهِ مُسْرُوْرًا ﴿١٢﴾
аскIовеги вуссуна жив цIакъ вохаравлъун.

БетІергъан Аллагъас жиндие кьураб кІудияб нигІмат ва гьесул цІоб-
рахІму букІин лъан, гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ рещц гьабун вуссуна жив
алжаналда жаниве.

10.11. Ва амма жиндир гІамал хъварал
кагътал мугъалда нахъаса жиндихъе кьурав
чи гьеб кьоялъ «Вай дие бугеб къварилъи!» - абун
ахІдолев вукІуна.

وَأَمَّا مَنْ أَوْفَىٰ كَيْتِبُهُ وَرَأَىٰ ظَهْرَهُ ①
فَسَوْفَ يَدْعُوا ثُبُورًا ②

12. Гьедин ахІделаго малаикзабаца гудрал-рахсаз
вухъун веxъерхъун жужахІалде жанивеги рехула.

وَنَضَىٰ سَعِيرًا ③

13. ХІакълъунго гьев капурчи дуныалалда
жиндир агълу-хъизангун цадахъ цІакъ вохун,
рахІат-лазаталда вукІана.

إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا ④

14. ХІакълъунго гьесда рахІалдеги кколеб букІана
жив гІаде вахъине гьавун Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ
дандчІвазе гьечІо абун.

إِنَّهُ ظَنَّ أَنْ لَنْ يَخُورَ ⑤

15. Вуссине гьавизе вуго гьев Къиямасеб кьоялъ
жиндир БетІергъан Аллагъасде!
ХІакълъунго гьесул гІамал жинда лъалев ва бихъулев вуго гьев
БетІергъан Аллагъ.

بَلَىٰ إِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا ⑥

16. Бакъ тІерхъун хадуб букІунеб багІарлгъиялхІаги
абун гьедулев вуго Дун.

فَلَا أَقْسِمُ بِالشَّفَقِ ⑦

17. СордоалхІаги, гьеб сардил бецІлгъи жинда гІаде
бачІараб жоялхІаги абунги гьедулев вуго.

وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ⑧

18. Жиб цІун, жиндир нур камилгъараб моцІалхІаги
абунги гьедулев вуго Дун.

وَالْقَمَرِ إِذَا اتَّسَقَ ⑨

19. Ахираталда нужеда дандчІвазе руго я гьал
капурзаби цоязда гІад цоял ругел балагъал ва
къварилъаби.

لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَن طَبَقٍ ⑩

20. Гьаб кинабго махлукиги бихъулеб бугелъул,
гьелда жанир жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо вукІиналда
ва гьесул хІалкІолгъиялда тІоритІел гьабулел гІемерал
гІаламаталги ругелъул, гьал капурзабазе бугеб жо шиб бугеб гьез
Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъечІого букІине ккани?

فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ⑪

21. Жидеца гІадегІанав Аллагъасул
калам Къуръаналъул аятал цІалараб
мехаль гьез суждаги щай гьабулареб?

وَإِذَا فُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ لَا يَسْجُدُونَ ⑫

Гъаб аят цIалидал сужда гъабизе сунатаб буго.

22. Гъел капурзабазул тIабигIат-гIамалго буго
жидеца гьереси гъабулел рукIин.

بَلِّ الَّذِينَ كَفَرُوا يَكْذِبُونَ ﴿٢٢﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятаI, кIиямасеб кьо букIин гьереси гъабулел руго гъел.

23. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъалев вуго гъел
капурзабаца рекIель жанир рахчун ругел

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ﴿٢٣﴾

аварагасде صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва муъминзабазде тушманлъи гъабулел
пикраби.

24. Дуца гъезда рохел бице, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
жидеце букIунеб жужахIалъул гIазабалдалъун.

فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٤﴾

Жинца цIакъ унтize гъабулеб, жиб даимаб гIазаб
буго гъеб.

25. Жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун,
аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахърилълъун

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ

лъикIаб гIамал гъабун хъвадарал
муъминзабаде букIине гъечIо гъеб
жужахIалъул гIазаб.

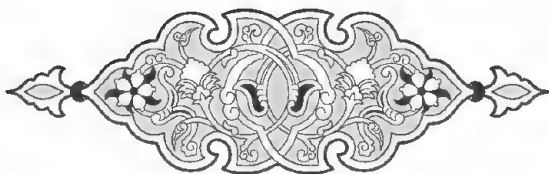
أَجْرٌ عَزِيزٌ مِّمَّنْهُمْ ﴿٢٥﴾

Гъезие букIине буго жиндалъун бадибчIвай гъабулареб, жиб даимаб
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ажру, Гъеб буго нигIматазул алжан ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
разилъи.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб алжан нилъее ризкIилъун гъабеге. Гъеб алжан
щолеб гIамал гъабизе жинца тавпикъги гъабеге.

Сура тул Иншикъякъалъул тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рещги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

85. Суратул Буруж

سُورَةُ الْبُرُوجِ

Маккаялда жиби рецитлуне гьабураб, жинда жаниб кьоло кIиго аят бугеб.

Гьаб сурат рецитлуне гьабуна «Сурату Шшамсалда» хадуб. (гьеб буго 91 аб. сурат).

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагьасул цIаралдальун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ЦIаби жиндиль хьвадулел нухазул
бетIергьанал зобалхIаги абун гьедулев вуго
Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ.

وَالسَّمَاءَ ذَاتِ الْبُرُوجِ ﴿١﴾

2. Жиб букIин хIакъаб, жиб букIине кьотIи гьабураб
Къиямасеб кьоялхIаги абунги гьедулев вуго.

وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ﴿٢﴾

3. Жинца нугIлти гьабулеб ва жиндие нугIлти
гьабулеб жоялхIаги абунги гьедулев вуго Аллагь.

وَسَآهِدٍ وَمَشْهُودٍ ﴿٣﴾

Гьаб аяталъе тафсир гьабун гIалимзабаца анцила шуго батIияб нух бицана. Гьел нухазул бишунго машгьураб буго: жидеца уммутазе нугIлти гьабулел аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ руго, жидее нугIлти гьабулел умматал руго абураб. Цоги абун: жинца нугIлти гьабулеб гьаб МухIаммад аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ уммат бугин, жидее нугIлти гьабулел цогидал киналго умматал ругин абун. Цоги абун: жинца нугIлти гьабулев МухIаммад авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вуго, жиндие нугIлти гьабулеб кьо Къиямасеб кьо буго абун. Цоги абун: жинца нугIлти гьабулел инсанасул лугби ругин, жиндие нугIлти гьабулев гьев инсан вугин абун.

Гьаб гьа гьедун тIадегIанав Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ квешаб дугIа гьабулеб буго жидеца хандакьал рахьун, гьениб жаниб цIа бакун муьминзабазе гIазаб гьабулел рукIарал капурзабазе:

4. Гьел хандакьазул бетIергьабазде балагь щвайги
ва гьезие Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ лагIнат буго!

فُتِلَ أَصْحَابُ الْأُخْدُودِ ﴿٤﴾

5. Гьел руго жидеца кутакаб цIа бакун букIарал.

النَّارِ ذَاتِ الْوُفُودِ ﴿٥﴾

6. Гьеб цIа сверухье хандакьазда тIад жал
гIодорчIунги рукIарал.

إِذْهُمْ عَلَيْهِمْ أَفْعُودٌ ﴿٦﴾

7. Цинги жал балагьун рукIарал жидер
забаниятаз муьминзабазе гьабулеб бугеб

وَهُمْ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ﴿٧﴾

Гакъуба-Глазбалде.

8. Жидеда гьел муъминзабаздаса
бихъараб шибго квешлъиги буклинчло
гъез иман лъун буклин гуреб

وَمَا تَقْصُومُوا مِنْهُمْ آيَاتٍ أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ
الْحَمِيدِ ﴿٨﴾

жиндир къуват гуч бергъарав, жив
вещарав, кинабго рецалъе мустахикъав Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ.

9. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго киналго
зобалазулги ракъальгулги ханлъи
жиндие бугев.

الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٩﴾

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда кинабго
жо лъалев, жив лагъзадерил Гламалазе нугІлъун вугев.

Къуръаналда жидер бицен гъабурал «АсхІабул ухдуд» абулеб
къавмалгул бицун имам Муслимица бицараб халатаб хІадис буго.
Гъелгул хІасил буго: Жинда Аллагъ разилъаяв Ссугъайб асхІабас
абуна: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Нужеда
цере рукІарал умматазул цо ханасул сихІручи вукІана. Гъев сихІручи
херлъараб мехалъ гъес ханасда абуна: «Дун гъанже херлъун вуго. Дуца
цо гІолохъанав вас витІе дихъе, дица гъесда малъизе дида лъалеб
сихІру» - абун. Ханас цо вас витІана гъев сихІручиясухъе гъесдаса
сихІру лъазабизе абун.

Гъев вас унеб нухда цо рагъиб вукІана (Аллагъасе гІибадат гъабулев
наsrанияб диналгул чи). Гъев вас гъев рагъибасда аскІов гІодов
чІолаан ва гъес бицунеб хабар жиндие бокъулебги букІана. Гъедин
сихІру лъазабизе хъвадулев вуго абун гъев васас дов рагъибасдаса
гІелму босана. Цо нухалъ гъесда цо хІайван батана гІадамаз
гъекъолеб лъималда аскІоб чІун, гъел гІадамал жинца лъималдаса
нахъе чІвалеблъун. Дов васас абуна: «Гъанже хІал бихъизе буго дица
гъав рагъибасул гІелмудай, яги дов сихІручиясул гІелмудай лъикІаб
бугеб» - абун. Цинги гъев васас цо гамачІ кодобе босана ва жинца
абуна: «Я дир Аллагъ! Гъав рагъибасул гІелму дуда аскІоб лъикІаб
батани дов сихІручиясул гІелмуялдаса, дуца гъаб хІайван чІвае» -
абун. Цинги жинца гъеб гамачІ доб хІайваналда речІІана ва гъеб
хІайван хвана.

Рагъибасухъе вачІун гъеб хабар рагъибасда бициндал гъес абуна:
«Я дир вас! Гъанже мун дидасаги хирияв вуго. Дуда загъирго гъаб
гІелмуялгул гъунарги бихъун буго. Две цІакъ къварилъиги гъабизе
буго, амма дуца цониги чиясда бицунге дир хабар!» - абун. Гъев васас
унтарал гІадамал сах гъарулел рукІана. Гъеб хабар рагІана жив
бецІгул вукІарав ханасул гІакълучиясда. Гъев гІемерал сайгъаталги

росун дов васасухъе ана ва жив сах гъаве абун гъарана. Гъев васас абун: «Дица щивго чи сах гъавуларо, гъел гIадамал Аллагъас جَلَّ جَلَّ сах гъарула. Дуца Аллагъасда جَلَّ جَلَّ иман лъуни, дица Аллагъасда جَلَّ جَلَّ гъарила мун сах гъаве абун». Цинги гъев чияс Аллагъасда جَلَّ جَلَّ иман лъуна ва дов васас Аллагъасда جَلَّ جَلَّ гъарун Аллагъас جَلَّ جَلَّ гъев канлъи бихъулевлъун гъавуна.

Цинги гъев чи ханасда аскIове вачIараб мехалъ ханас абун: «Мун лъица сах гъавурав?» - абун. Гъев чияс абун: «Дир БетIергъанас сах гъавуна дун» - абун. Ханас абун: «Дун гурев цоги бетIергъанищха дуге вугев?» - абун. Гъев чияс абун: «Дирги дурги БетIергъан Аллагъ вуго» - абун. Ханас гъесие гIемераб гIакъуба-гIазаб гъабунуна жив сах гъавурав чи бице абун. Ахирги гъес дов вас вицана.

Гъев вас ханасухъе вачун вачIана ва гъесда ханас абун: «Я гъав вас! Дуца цIакъ сихIру гъабизе лъазабун бугоха, дуца унтарал сах гъарулел руго, цогиги гIемерал гъунарал руго дур!» - абун. Гъев васас абун: «Дица щивго чи сах гъавуларо, Гъел гIадамал сах гъарула дир БетIергъан Аллагъас!» - абун. Цинги ханас гъев васасеги гIемераб гIазаб гъабунуна ва гъес дов рагъибасул хабар ханасда бицана. Гъев рагъиб ханасухъе вачун вачIана. Гъесда ханас абунуна мун дур диналдаса вусса абун. Рагъиб диналдаса вуссинчIеб мехалъ ханас амру гъабун кIудияб хъухъадиро босун гIадамал риччана гъесул бетIералдаса эхеве гъев хъухъазе. Гъедин хъухъан кIуго бутIа гъабун гIодове рехана гъев рагъиб.

Хадуб ханас жиндир гIакълучиясда абунуна мун вусса гъеб диналадса абун. Гъевги жиндир диналдаса вуссинчIеб мехалъ ханас амру гъабун гъевги хъухъан кIуго бутIа гъабун гIодове рехана. Цинги ханас гъев васасеги гIакъуба къуна «мун дур диналдаса вусса»-абун. Жиндир диналдаса гъев вуссинчIеб мехалъ, ханас гъев борхатаб къурдасан гIодове рехизе гIадамал ритIана. Гъел гIадамалги гъалагъун гъев вас сах-саламатго ханасухъе вачIана. Хадуб гъев ральдалъ гъанкъизавизе абун гамаги бачун гIадамал ритIана. Гъел гIадамалги гамагун цадахъ ральдалъ гъанкъун, лъималда тIаса вильлъанхъун гъев вас гъанжеги сах-саламат ханасухъе вачIана.

Цинги гъев васас абун: «Дуда кIоларо дун чIвазе, дица амру гъабураб иш дуца гъабун гурони» - абун. Ханас абун: «Щиб жо бугеб дуца амру гъабулеб?» - абун. Васас абун: «Дуца гIемераб халкъ данде гъабе, дунги цо гъветIалъул гIаркъелалда дализе гъаве. Цинги дуца дир чIорбутI кодобе босун, гъеб чIорбутIалда жаниб лъун, дида ишанги босун дуца абе: «Дица гъаб чIор рехулеб буго гъав васасул БетIергъан

Аллагъасул «Аралдалъун» - абун. Гъеб иш гъедин гъабуни кIвела дуда дун «Ивазе» - абун.

Ханас гъев васас абураб хIалалъ гIемераб халкъ цо майданалде данде гъабун ва «ОрбутI» кодобе босун Аллагъасул جَلَّالٌ اِلٰهِيّ цIарги бахъун «Ор рехана. Гъеб «Ор дов васасул къваницида (висок) цвана ва гъеб бакIалда кверги лъун гъев васси хвана. Гъаб иш бихъараб мехалъ гъеб халкъалъ абун: «Нижеца иман лъуна гъав васасул БетIергъан Аллагъасда» - абун. Цинги ханасда бичIIана эжив эжиндаса хIинкъун вукIараб иш лъугъараблъи: Гъеб кинабго халкъалъ Аллагъ جَلَّالٌ цо гъавун гъесда иман лъей.

Гъеб мехалъ ханас амру гъабуна щибаб къотIноб кIудиял хандакъал рухъе абун, гъенир эсанир кутакал цIаялги раке абун. Гъеб иш гъабун хадуб муъминзаби гъеб цIаялде аскIоре рачунел рукIана ва эсал Аллагъасда جَلَّالٌ иман лъеялдаса руссинчIони, гъел цIадаре рехулел рукIана. Цо гъитIинаб лъимер кодоб ккурай чIужуги ячун ячIана гъеб цIаялде аскIое. Лъимералда раки гурхIун гъей цIаялдаса нахъегIан къазе рекIиндал, гъеб лъимер кIалъана ва гъель абун: «Я дир эбел! Дуца сабру гъабе, мун хIакъаб диналда йуго!» - абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас бичараб гъаб хIадисалда жаниб гIемер мунпагIат бугел, жидедаса гIакълу ва вагIза босизе мустахIикъал рагIаби ва магIнаби руго. Жинца хIакъикъияб иман лъураб мехалъ гъев чиясе кинабго дунялалъул къварилъи, захIмалъи шибго кIвар гъечIеб жольун сверулеб буго. Аллагъасул جَلَّالٌ дин загъир гъабизе гIоло жиндирго напс гъалаг гъабизе бегъиялъе далил буго гъаб хIадисалъулъ. Аллагъасул جَلَّالٌ диналде халкъ ахIулел гIадамазде дандчIвалел захIмалъабиги ва гъел хIехъезе кколел къагIидабиги рицун руго. Аллагъас جَلَّالٌ жиндие бокъарав чиясе карамат къолеблъиги баян гъабун буго.

ТIадегIанав Аллагъас нилъее камилаб иман къеги, жиндир диналъе гIоло рухIиги, боцIи-малги къезе кIолеллъунги гъареги. Гъеб нухда хъвадулаго тIаде бачIараб гIакъуба-къварилъи баччизе саброги къеги Амин.

10. ХIакълъунго жидеца муъминал бихъиназе ва руччабазе питна гъабурал гIадамал:

إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ فَمَا يَسْتَوُوا
فَالَهُمْ عَذَابٌ جَهَنَّمُ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلْخَرِيقِ ﴿١٠﴾

гъел жидер диналдаса руссине гъарурал, гъезие гIазаб гъабурал, цинги жидеца тавбуги гъабичIел – гъел гIадамазе жужахIалъул гIазаб букIине буго жидер куфру-ширкалде данде. Гъезие жидеца муъминзаби цIадаре рехун рухIиялъул

глазабги буклине буго.

11. Хіакълъунго жидеца Аллагъасда
иманги лъун, гьесул расуласда нахъги
рильлъун, лъиклаб гламал гъабун
хъвадарал гладамазе жидеда жаниса
нигІматазул гІорал чвахулел алжаназул
ахал руклине руго.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ
جَزَاءٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ
الْكَبِيرُ ﴿١١﴾

Гьєб бугоха цІакъ кІудияб лъикІлъиялда квершел бати ва абадияб
бахъи буголъи.

12. Хіакълъунго дур БетІєргъан Аллагъасул шим
боси ва глазаб гъаби цІакъ гучаб буго.

إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ﴿١٢﴾

13. Гьєв Аллагъ вуго жинца кинабго халкъ
авалалда бижарав: жидеда гІад таклиф лъун гьезул
хІалбихъи гъабизе. ва ахираталдаги гьєб гІалам гІаде бахъине
гъабун жинда бусине гъабизе бугев: гьезул хІисаб-мизан гъабизе
ва гьєзие жазаъ гъабизе.

إِنَّهُ هُوَ بَدِيعُ السَّمِيعِ ﴿١٣﴾

14. Гьєв Аллагъ вуго жиндие муъминзаби цІакъ
рокъулев ва жинца гьезул мунагълги чурулев.

وَهُوَ الْغَفُورُ الْوَدُودُ ﴿١٤﴾

15. Жиндир кинабго махлукъалъул бищунго кІудияб
ва глажаибаб ГІарщалъул БетІєргъанги вуго гьєв
Аллагъ.

ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ ﴿١٥﴾

Жиндир къадру ва гъунар кІудияв, кинабго жоялда гІад жиндир
гуч бергъаравги вуго.

16. Жиндие бокъараб иш жиндие бокъараб хІалаль
гъабулевги вуго.

فَعَالٌ لَمِيزٌ ﴿١٦﴾

Жиндие бокъараб хІукму гъабулев ва гьєб гІубазе гъабулевги вуго.
Жиндие бокъараб жоялдаса жив щибго жоялъ нахъе чІваларев
вуго.

17. Духъе хабар бачІинчІиш, МухІаммад ﷺ,
капурзабазул гІемерал боязул
Аллагъасде инкар ккурал, ва аварагзабазде عَلَيْهِ السَّلَام данде рагъ
гъабизе жал къватІире рахъарал?.

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ ﴿١٧﴾ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

18. ПиргІавнил, самудиязул ва цогидалги къавмазул.

فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ ﴿١٨﴾

Гьєл цІакъ гучал ва гІемерал рукІана гъаб дур къавмалдаса,
цингиги Аллагъас гьєл гъалаг гъаруна. Гьєзие гъабураб глазаб гъаб
дур къавмалъеги жинца гъабизе кІолев вуго дур БетІєргъан Аллагъ.
Дуца сабру гъабе гьєз дуе гъабулеб къварильиялда ва дуда гІад къараб

рисалат тубазе гябе.

19. Гьел киналго къавмазул гадат буго жидеца بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ Аллагьги جَلَّ جَلَالُهُ аварагзабиги, ахиратги гьереси гябулеб.

Гьал Маккаялгул мушриказги вагъза босулеб гьечло цересел умматал гьалаг гьариялдаса ва жидерго куфру-ширкалда ва авараг гьереси гьавиялда тIад чIун руго.

20. Ва амма тIадегIанав Аллагь вуго кинабго وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُبِطٌ рахьалъан жив гьезда сверун лъугьун вугев. Гьесул гIазабалдаса гьел рорчIизе гьечло, гьезие лъутун рорчIизе бакIги гьечло.

21. Гьел мушрикаца жиб гьереси гябулеб бугеб жо بَلْ هُوَ قَرِيبٌ أَنْ يُجِيبَ жиндир къадру-къимат кIудияб Къуръан буго.

22. Анкъабго зобалда тIад бугеб ЛавхIул-махIфузалда жиб цIунун бугебги буго. فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ

Жиндие шибго хис-бас букIунаро ва жиндие зарал гьабизе кIолеб жоги букIунаро, цохло Аллагьас жиндие бокъараб жо хисизе гьабун гурони.

Гьаб ЛавхIул-махIфузалгул бицен гьабун буго Сурагу ПрагIдалгул (39) аяталда жанибги. Гьелгул хIакъикъат лъазе нильеда кIоларо Аллагьас бицараб хIалалъ гьелда иман лъун гурони.

Цо гIалимзабаца абуна: ЛавхIулмахIфуз буго Аллагьас махлукъ бижун гьебмахлукъальулъ гябулеб кинабго тадбир вахIукму-къадар жинда тIад хъвараб тIехъ. Аллагьас жиндие бокъараб жо гьеб ЛавхIулмахIфузалдаса хисизеги гябула. «Уммул-китаб» абураб жо буго тIадегIанав Аллагьасул азалияб гIелму лъай. Гьеб Уммул китабалде шивго чи вакуларо, гьелда нахъ махлукъги регIуларо, гьелъие шибго хис-басги букIунаро. Гьеб рагIи абулел гIалимзабазул мурад буго «ЛавхIул-махIфуз» ва «Уммул-китаб» кIиги батIияб жо буго абураб.

Гьал гIалимзабазул рагIиялгул мисалги буго: Уммул китаб буго цо ханасда жиндир ханлъиялда гьоркъ бугеб кинабго жо лъай, гьелгул маслахIат, гьеб хъвадизе гябулеб къагIида лъай. ЛавхIул-махIфуз буго гьеб ханлъи хъвадизе гьабизе жинца бахъараб къанун (закон). Жиндие бокъараб мехалъ гьеб къануналде тIаде жо цIикIкине гябулеб, бокъани тIаса бахъулеб, бокъани цо хIукму хисун цогидаб хIукму хъвалеб.

Сурагул Буружалгул тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецци тIадегIанав Аллагьасе буго.

86. Сурату Тіарикъ

سُورَةُ الطَّارِقِ

Гъаб сурат реицтине гъабуна «Суратул Баладалда» хадуб. (Гъеб буго 90 абилеб сурат.)

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ЗобалхІаги абун, гъенир ругел къаси жал
загъирлъулел, къад рахчун рукІунел цІвабиялхІаги
абунги гъедулев вуго Дун. وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ ١
2. Дуда лъаларо, МухІаммад ﷺ, шиб жо
бугеб «الطارِق» абураб жо. وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ ٢
3. Гъеб буго жинца бецІлъаби рортун, жиндир нур
загъирлъулеб цІва. النَّجْمِ الثَّاقِبِ ٣
4. Гъаб гъа гъедун Аллагъас ﷻ абубеб буго
цониги напс гъечІо жинда цадахъ Аллагъасул
рахъалъан жив цІунулев малаик гъечІого. إِنَّ كُلَّ نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ ٤
5. Щивав инсанас пикру гъабеян абе жив шиб
жоялдасадай вижана абун. فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ وَمِمَّ خُلِقَ ٥
6. Гъев инсан вижана жиб кІанцІун бачІунеб,
лъымалда релъараб манидал къатІраялдаса. خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ دَافِقٍ ٦
7. Гъеб мани къватІибе бачІуна
бихъинчиясул гъодалда жанисава
чІужугІаданалъул каранзул рукъбузда жанисанги. يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ ٧
8. ХІакълъунго гъединаб загІипаб маниялдаса
жинца инсан вижарав Аллагъ ﷻ, гъев инсан хун
хадув гІаде вахъине гъавизе жиндир хІал кІолеб вуго. إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَادِرٌ ٨
9. Киналго пардавалги рортун балъголъаби
загъираллъун лъугъунеб къо буго гъеб къиямасеб къо.
Инсанасул рекІелъ рукІарал лъикІалги квешалги нияталги загъирлъула,
гъесул шиб гІакъида букІараблъиги загъирлъула. يَوْمَ يُنْفَخُ الْأَشْرَافُ ٩
10. Гъеб къоялъ инсанасул шибго къуват
букІунаро жиндаса гІазаб нахъе чІвазе. Жинца
гъесие квербакъи гъабулев чиги вукІунаро. فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ ١٠
11. Жидедасан цоялда хадуб цогиги нухалъ
цІадал чвахулел зобалхІаги абун гъедулев вуго وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ ١١

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

12. Жиб бихъун, хъвалхъун гъеб цІад бараб
мехаль жиндасан къватІибе хур-хер бижулеб
ракъалхІаги абунги гъедулев вуго.

وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ ﴿١٢﴾

13. ХІакълъунго гъаб Къуръан буго жинца
хІакъабги, батІулабги жо батІа гъабулеб,
хІалалаб, хІарамаб жо баян гъабулеб тІадегІанав Аллагъасул
калам.

إِنَّهُ لَقَوْلُ فَضْلٍ ﴿١٣﴾

14. Гъаб къуръан гъечІо гІададисеб, батІулаб,
махсарояб жо жинца бицунеб тіехъ.

وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ ﴿١٤﴾

15. ХІакълъунго гъел мушрикаца дие цІакъ макро
хІила гъабулеб бугоха МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ !

إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا ﴿١٥﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нурлъун бугеб Къуръан гьереси гъабун, Гъев
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ шаригІат босун вачІарав дудаги инкар ккун, мун
гьереси гъавун.

16. Дицаги гъабулеб буго гъезие цІакъ кІудияб макро.
Дица гъел тун руго жидерго купру-ширкалъуль, жидер
гІасилъи, пасикълъи гІемерлъизе, мунагълги цІикІине. Цинги дие
бокъараб мехаль дица гъел гъалаг гъаризеги руго

وَأَكِيدُ كَيْدًا ﴿١٦﴾

17. Дуца гъел капурзаби нахъе рахъун те
МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ !

فَهَلِ الْكَافِرِينَ أَهْمُ لَهُمْ رُؤْيَا ﴿١٧﴾

Гъел хеккого гъалаг гъари тІалаб гъабуге дуца. Дуда нахъа бихъизе
буго кинаб гІазаб ва къварилъидай гъезда щвела абун.

Сурату Тіарикъальул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабо рецц ва шукру тІадегІанав Аллагъасе буго.

87. Суратул АгЛла

سُورَةُ الْأَعْلَى

Гъаб сурат рецтLINE гъабуна сурату-Таквиралда хадуб. Гъеб буго (81) абилеб сурат.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жив кинабго жоялдаса ПIадегIанав ва кIудияв дур БетIергъан Аллагъ вацIцIад гъаве, МухIамма СИНХ АСМОНЕКЪ АЛЪАЛЪ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъесул заталда рекъоларел, гъесие мукъсанлги бачIунел сипатаздасан.

Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъаб аят цIалараб мехалъ абулеб букIана «СубхIана рабиялагIла» абун.

2. Гъев БетIергъан Аллагъ вуго жив вацIцIад АЛЪИ ХАЛЪ ФСЪУИ
гъавизе мустахIикъав ва жиндие лагълги гъабизе тIадав:

Жинца гъаб кинабго махлукъ бижарав ва гъелъул бижин камилго, берцинго гъабурав. Кинабго жо цоцаде рекъезе гъабун, щибаб жоялъул маслахIат цIунарав.

3. Щибаб жоялъе хIажатаб жо къадар гъабурав ва АЛЪИ ФДЪР ФЕДЪИ
щибаб жо жиндие маслихIатаб жоялда тIобитIарав.

Инсанасе, хIайванасе, хIата хур-хералъешин жиндир цIаголги цIунизе сабабал рекъезе гъарурав ва гъел сабабазда гъел кантIизе гъарурав. Хоноги бекун къватIибе бачIунеб тIинчIалда гъеб бакIалда батараб рухIчаголъгиялда гозо кIутIизе лъазе гъабурав. Алхул хIайваналъ гъабун гIодобе бортараб тIинчI гъеб лахIзаталъ эбелалъул керен хахизе унеблъун гъабурав, цинги эбелгун цадахъ хъвадун рехъалъе унеблъунги гъабурав.

4.5. Жинца гIурччинаб, берцинаб хер-тIегъ бижине АЛЪИ АХЪЖ АЛЪМЪИ
гъабулев, цинги гъеб хер жиб бакъвараб, чIегIераб, فَجَعَلَهُ عَاقَاءَ أَحْوَى
турараб жольун гъабун ракъалде гъаршизе гъабулев.

6. Дица дугъаб хирияб Къуръаналъул аятал Сَفَرُكَ فَلَا تَسْقُ
цIализе руго, МухIаммад صَلَّي اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуда гъал аятал кIочонге ва дуца гъел ракъалда цIунун умматалъухъе щевезе гъаре!

7. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ кIочезе бокъараб, гъес اِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ اِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَى
цIали насхо гъабураб жо кIочела дуда.

ХӀакъльунго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъалев вуго жиндир лагъзадерица загъирго гъабулеб ва бальго гъабулеб кинабго гӀамал.

8. Дица дуге лъазабизе ва босизе бигъа гъабизе буго وَيُسِّرُكَ لِلْيُسْرَى ٨ жиб цӀакъ бигъаяб шаригӀат.

Гъаб исламияб дин буго киналго Иллагъиял диназул бищунго бигъаяб дин.

9. Дуца гъаб Къуръаналдалъун вагӀза гъабе فَذِكْرُنَا نَفَعَتِ الذِّكْرَى ٩ МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъеб вагӀзаялъ мунфагӀат гъабулел гӀадамазе.

Гъелда гӀенеккуларел, гъеб махсароде гъабулел гӀадамазе гъабуге Къуръаналъул вагӀза. Гъеб Къуръан жидее бичӀине гӀураб гӀакъло гъечӀел гӀадамазеге гъабуге гъеб вагӀза.

Гъаб аяталдаса бичӀунеб буго гӀелму-дин гӀадамазда лъазе гъаби гъезул гӀакълоялда рекъараб букӀине кколеблъи. Жидер гӀакъло камилтъичӀел гӀадамазда гӀелмиял масъалаби рицунев чи жинца заман гӀададе хвезе гъабулев чи вуго, жегиги гъеб гӀелму гӀададе хвезе гъаби буго.

10. Гъеб Къуръаналъул вагӀза босизе буго سَمِذَكْرٌ مِّنْ يُحْشَى ١٠ Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ жал хӀинкъарал муъминзабаца.

11.12. Гъеб Къуръаналдаса рикӀкӀальизе вуго وَيَجَنَّبُهَا الْأَشْقَى ١١ жиндир бахъи къосарав, жив кӀудияб الَّذِي يَصِلِي النَّارَ الْكُبْرَى ١٢ жужахӀалъул цӀадаве рехулев чи.

13. Цинги гъев гъеб цӀада жанивги вукӀуна: ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَى ١٣ жив хун хӀалхъиги гъечӀого, жив чӀаго вуго абун рахӀатги гъечӀого.

14. ХӀакъльунго жидер бахъи буголъарал ва فَذَاقَهُ مَن تَزَكَّى ١٤ лъикӀлъиялда кверщел батарал руго жидеца иман лъун ва тавбо гъабун жидер напс бацӀад гъабурал гӀадамал.

15. Жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гӀемер рехсон гъесие وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى ١٥ какалги ралел.

16. Амма гъал капурзабаца дунялалъул بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ١٦ чӀаголъи гӀаса бищун буго.

17. Ахират буго жиб даимго нахъе хутӀулеб ва жиб وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَثَقَى ١٧ гӀаса бищине лъикӀаб рукъ.

Дунял буго цӀакъ хехго жиб гӀаса унеб, жинда щибго божи гъечӀеб,

къокъабго заманалъул рукъ.

18. Гъаб сураталда жанир жал рехсарал
вагІзаби хІакълъунго цересел тІахъзадаги
жал ругел вагІзаби руго.

إِنَّ هَذَا فِي الصُّحُفِ الْأُولَى ﴿٨٨﴾

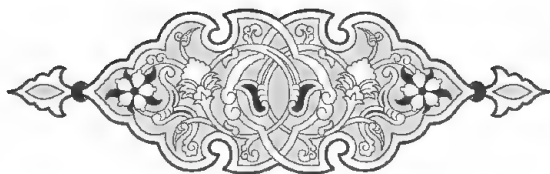
19. Ибарагъим аварагасухъе ва Муса
аварагасухъе عَلَيْهِ السَّلَامُ къурал тІахъзада руго гъел
вагІзаби.

صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى ﴿٨٩﴾

Гъаб бакІалда ﴿صُحُفِ﴾ абураб рагІиялдаса мурад буго Таврат гурел
цогидал вагІза насихІат жидеда тІад хъварал хъарщал. Гъединаб анцІго
хъарщи къуна Муса аварагасухъе عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна гІалимзабаца.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абузарица бицана: Дица Аллагъасул свалат
салам лъеяв аварагасда гъикъана шал рукІарал Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ
сухІуфал абун. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Гъел киналго вагІза-насихІат
букІана ва гІибрат (гІакълъо) букІана»-абун. Гъезда хъван букІана:
«Дица гІажсаиблъи гъабула жигъе хъезе вукІин лъалев чи киндай воххула
абун. Дица гІажсаиблъи гъабула ахираталда жуужахІ букІин лъалев чи
киндай вельулев абун. Дица гІажсаиблъи гъабула гъаб дунялги гъельул
хис-басги жинда бихъулев чи гъаб дуњалалда ракІ хІалхъон киндай
вукІуна абун. Жиндие Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукму къадар букІин лъалев
чияс гІакъуба-захІмат бихъизе гъабун черх щай сваказе гъабулеб?
Жинда хІисаб мизан букІине букІин лъалев чияс ахираталъе гІамал кин
гъабулареб!»-абун.

Суратул АгІлаялъул тафсир ва таржама хъван тІубана.
кинабго рецц Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

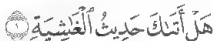
88. Суратул Гяшният

Гяб сурат решитине гябуна сурату Ззариятиялда хадуб. Гяб буго (51) абилеб сурат.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагьасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Духъе бачIанищ МухIаммад ﷺ, жинца
киналго гIадамал ургъел къварилъиялъулъ ва
кIудияб хIинкъиялъулъ тIерхъине гъарулеб кънямасеб къоялъул
хабар.

2. Гяб къоялъ цо гIадамазул гъурамал рукIуна
цIакъ Аллагьасе хIелараллъун.

3. Жидеца захIматаб гIамал гябулел, жидеда цIакъ
гIакъуба бихъунелги рукIуна.

ЖужахIалда ругел гIадамал захIматаб гIамал гябулел, жидеда цIакъ
гIакъуба бихъунел рукIиналъул магIна буго. Гьел гIадамал жужахIалъул
кIкIалахъе сверулел рукIин: Эхеда рахун гIодоре ун жиде гIазабалдаса
рорчине бакIго гьечIодай абун. Цоги аяталда бицун букIана гьел
цIвакараб къедалдаса тIаде харулел рукIунин, гяб къедалъул тIараде
щолеб мехаль хъиштIун жужахIалъуре рортун унин абун.

Жинда Аллагь разилъаяв ГIумар асхIаб Шамалда вачIараб мехаль
гьесда данде ккана Насраниязул рагъиб (динияв чи дибир) жив цIакъ
херлъарав, жинда тIад чIегIераб ретIелги ретIарав. Гьев чи вихъараб
мехаль ГIумар асхIаб гIодана. Цинги гьесда цадахъ рукIараз абун:
«Мун щай гIодулев я Амирал муъминина! Гьев чи Насранияв вуго»-
абун.

Жинда Аллагь разилъаяв ГIумар асхIабас абун: «Дида рахIалда щвана
тIадегIанав Аллагьасул рагIи: «Жидеца захIматаб гIамал гябулел,
жидеда цIакъ гIакъубаги бихъулел»-абураб ва дир рахI гурхIана гъав
херав чиясда»-абун. Гяб рагIиялъул магIна буго исламияб динги
босичIого жив хIакъаб дин гябулев вуго абун гIумруги ун, гIемер
гIакъуба-къварилъиги бихъун, ахираталдаги гьев чи жужахIалда
жанив вукIине вуго ва гьенивги гIакъуба-къварилъиялда вукIине вуго
абураб.

Гяб къокъаб къисаялда жаниб цIакъ гъаридаб магIна буго ва цIакъ
кIудияб пайдаги буго. ГIемерал гIадамал руго жал Аллагь цо

гъавун, авараг ﷺ ритІухъ гъавун, исламияб дин гъабулел абун ругел, амма жидер гІелмульай гъечІого, гІадамаз ва щайгІабаз гуксун Аллагъасдехун жидеца ширк гъабулел, Аллагъасе جَلَّ جَلَّ гъабулеб гІибадат бацІадго ва битІун гъабизе лъаларел. Гъал гІадамал гъаб ГІумар асхІабасул къисаялда бицараб рагІиялда гъоркъоре ккеялда хІинкъи буго ва гъел жидеца гъабураб гІамал гІададе хвараб, гъеб ахираталда жидеего балагъалъе сверулеблъун ратиялдаги хІинкъи буго. ЦІодорлъи гъабе я гъал бусурбаби! Кинабго жоялъул БетІергъан цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَّ вугелъул, нугер киналго хІажатал, анишал, хъулал ва къасдал гъав Аллагъасде جَلَّ جَلَّ руссине гъаре. Гъесул рахІматалда хъул лъун гІибадат гъабе, гъесул гІазабалдаса хІинкъун хІарамаб жоги те!

Жидер иман загІипал, гъеб камиллъичІел гІадамазул гІадат буго ГІадегІанав Аллагъасе гъабулеб гІибадат-гІамал дунялалъул къагІидабазда борцунеб ва жидер дунялалъул умуразуль жидеца хІалтІизе гъарулел нухал Аллагъасдехун гъабулеб гІамалалъульги хІалтІизе гъарулел.

Жидер иман камилал, жидер ракі Аллагъасуль جَلَّ جَلَّ парахалъарал гІадамазе цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَّ гурев шибго жо бихъуларо. Гъез кинабго лъикІлъиги Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّ гІалаб гъабула, кинабго дугІа-хІелиги гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَّ гъабула. Аллагъас جَلَّ جَلَّ халкъалда дин лъазабизе витІарав хирияв ХІабиб МухІаммадил ﷺ суннат лъазе гъабун, гъелда гІамалги гъабула, бидгІаял жалги тола.

Я БетІергъан Аллагъ! Дуца тавфикъ гъабе мун разияб гІамал гъабизе.

4. Ахиралда боркъараб жужахІалъул цІадареги ﷻ
лъугъине гъарула гъел гІадамал.

5. Гъезда цІакъ бухІараб махІцараб иццул лъимги ﷻ
гъекъезе гъабула.

6. Гъезие жужахІалда жаниб тІагІам гъечІо ﷻ
цІакъ квешев, загърояб зазил тІагІам гурони.

7. Гъеб тІагІамаль гъезие черхалда рухІги ﷻ
бачІунаро, жидедаса ракъиги нахъ чІваларо.

Гъеб тІагІам кванайго гІазаблъун букІина гъезие.

Хирияб Къуръаналда жаниб цо бакІалда абун буго жужахІалъул агълуялъул тІагІам ﴿غَاسِقِينَ﴾ (хъверд, рецІи) буго абун. Гъаб бакІалда абун буго квешаб загърояб зазил хер буго абун ﴿ضَرِيعٍ﴾. Гъеб гъечІо Къуръаналъул рагІи цояб цоялда данде кколареб букІиналъе гІаламат. Гъаб буго жужахІалъул гІазабал ва тІагІамал батІи-батІиял руқІиналъе,

жидеес Глазaб гъабулел Гладамалги батIи-батIиял рукиналъе Гламат.

8. Гъеб къоялъ цо гъурмал цIакъ берцинал, жидеда **وَجُودُ يُومِئِذٍ نَّاعِمَةٌ ٨** нур бугел, жал разиял рукуна.

9. Жидеца дуниялалда гъабураб Гламалалда разилъунги рукуна. **أَسْعِفَهَا رَاضِيَةٌ ٩**

10. ПIадеГIанал алжаназульги рукуна. **فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ١٠**

11. Гъел алжаназда жаниб щибaго ПIададисеб хабарги раГIуларо. **لَا تَسْمَعُ فِيهَا الذِّمَّةُ ١١**

12. Гъел алжаназда жаниса чIвахулел иццалги рукуна. **فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ١٢**

13. Гъенир рорхатал, чIухIарал тахалги рукуна. **فِيهَا سُرُورٌ مُّزْفُوعَةٌ ١٣**

14. Гъенир алжаналъул гъекъолел жал гъекъезе ГIодорлъун ГIарац меседалъул лъгъаралги рукуна. **وَأَكْوَابٌ مَّوْضُوعَةٌ ١٤**

15. Мухъал гъарун рекъезарун лъун хIулидал къандалъабиги рукуна; жидеда ПIаде хъибил чIван хIалхъи гъабизе. **وَمَنَازِلُ مُصَفًّوَةٌ ١٥**

16. Гъенир цIакъ чIахIиял ва берцинал думалги (ПIансабиги) ПIиритIун рукуна. **وَرَرَّاقٍ مُّبِينَةٍ ١٦**

Гъал киналго нигIматал Аллагъас **جَلَّالَهُ** хIадурун руго жив цо гъавун, авараг **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** ритIухъ гъавун лъикIаб Гламал гъавун жал хъвадарал муъминзабазе.

17. Гъал Маккаялъул мушрикал кин ралагъуларел гъал варанабазда ва жидеца пирку шай гъабулареб Аллагъас **جَلَّالَهُ** киндай гъел рижун руго абун. **أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ١٧**

ПIарабиязе бищунго бокъулеб ва гъезул аслияб маГIишат-яшав жидеда хурхарал жал варанаби рутелъул, ПIадеГIанав Аллагъас гъел ПIарабиязда абулеб буго: Гъал нужер щивасул рукъор рутел, нужеца жидедаса ГIемер батIи-батIияб мунпаГIатги босунел варанабазул пирку кин нужеца гъабулареб, нужеда Аллагъасул **جَلَّالَهُ** къудрат ва хIалкIолъи бичIине. Гъел варанаби цIакъ къо хIехъолел, дагъабго квен-лъим ГIолел, рикIкIадаб сапараль хъвадулел, гъитIинаб лъимеральеги жал мутIигIал хIайванал руго. Гъезда ПIад къайиги лъун сапар гъабулаан ПIарабияз даран базар гъавун маГIишат ПIалаб гъабизе. Гъезул рахъги гъекъола, квас-расги хIалтIизе гъабула, гъел хъун гъезул гъанги кванала.

18. Гъал зобал киндай Аллагъас **جَلَّالَهُ** ПIаде **وَالِى السَّمَاءَ كَيْفَ رُفِعَتْ ١٨**

рорхун ругел абунги кин гьел балагьуларел.

19. Ғал мугIрул кин рахьун чIезе гьарун ругелги.

وَالِى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ﴿١٩﴾

20. Ғаб ракъ кин тIибитIун бугебги шай гьел Ғадамаз хал гьабулареб ва гьелдаса вагIза насихIат ва гIибрат кин босунареб?

وَالِى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ﴿٢٠﴾

21. Дуца гьел Ғадамазе Ғаб Къуръаналдалъун вагIза Ғабе МухIаммад !

فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ ﴿٢١﴾

ХIакълъунго мун вуго дуца вагIза Ғабун гьеб къавм Аллагьасул диналда ахIизе витIарав расул.

22. Мун гьезда тIаде тIамурав гьечIо гьезда хIал гьабун исламияб дин босине гьабизе.

لَسْتُ عَلَيْهِمْ بِمُصَيِّرٍ ﴿٢٢﴾

23. Ва амма жидеца Аллагьасда ҒагIла инкар ккурал, дур вагIза насихIаталдаса жал руссарал Ғадамал абун.

إِلَآمَن تَوَلَّى وَكَفَرَ ﴿٢٣﴾

24. Гьезие Аллагьас ҒагIла цIакъ кIудияб Ғазаб гьабизе буго.

فِعَذِّبْهُ اللَّهُ الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ ﴿٢٤﴾

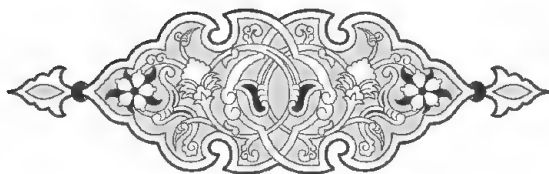
25. ХIакълъунго Диде буго гьел киналго Ғадамазул ахираталда руссин.

إِنَّ الْآخِرَ أَيْبُهُمْ ﴿٢٥﴾

26. Ва дида буго гьезул хIисаб мизан гьаби ва гьезул щивасул Ғамалалда рекъараб жазаъ гьезие гьаби.

ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ ﴿٢٦﴾

Сураatul ҒашиятIул тафсир ва таржама хъван тIубана.
Кинабго рецц буго тIадегIанав Аллагьасе.

سُورَةُ الْفَجْرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

7. Шакъ рорхатал минаби ран рукIарал, Ирам абулeб бакIалда жалги рукIарал. إِمَامَ ذَاتِ الْعِمَادِ

Гъаб буго Еменалъул Хіазрамавт ва Гумман абулеб бакІала гьоркъоб бугеб ракъ.

8. Гъеб къавм букІана жинда релъараб цоги الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِنْهَا فِي الْإِلَادِ ۝٨
ракъазда бижицІеб гІадаб, жидер кутакаб
черх ва гучаб къуват бугеб къавм. Гъадианаб кутакаб къавм гъалаг
гъабурав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб Маккаялъул агълуги гъалаг гъабила
абураб магІна буго гъаб аяталъул.

9. «Вадил-къура»-абулеб бакІалда къураби وَتُسَوِّدُ الَّذِينَ جَانِبُوا الصَّخْرَ بِالْأَوْدِ ۝٩
рорлъун, гьенир рукъзал гъарун рукІарал
Самудиязул хабарги рагІичІиш дуда!

10. Жинца рорхатал сиял ран вукІарав وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ ۝١٠
пиргІавнилги, гьесул къавмалъулги хабарги
рагІичІиш дуда!.

11. Гъал гІадамал рукІана жидеца ракъалда гІад الَّذِينَ طَغَوْا فِي الْإِلَادِ ۝١١
зулму ва пасалъи гъабулел.

12. Гъез ракъалда гІад гІемераб пасалъи فَأَنكَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ ۝١٢
гъабуна.

13. Цинги дурр бетІергъан Аллагъас гъезда فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ۝١٣
гІаде гІазабги биччан тана. Щибаб къавм
батІи-батІияб гІазабалдалъун гъалаг гъабуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ.

14. Хіакълъунго дур БетІергъан Аллагъ жиндир إِنَّ رَبَّكَ لَيَأْتِيَنَّكَ ۝١٤
лагъзадерил гІмалазе хъаравулъи ккурав вуго.
Гъесдаса щибго жо балъго хутІуларо ва ахираталда щивасе жиндир
гІамалалда рекъараб жазатъ гъабула.

15. Амма цо инсанасул жиндир فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَيْنَاهُ رَبُّهُ، فَأَنكَرَمَهُ،
БетІергъан Аллагъас лъикІІтиялдалъун وَنَحَّمَهُ، فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ ۝١٥
хІал бихьи гъабураб мехаль, гьесие
нигІматалги къураб мехаль, гъев хираги
гъавураб мехаль:

Ханлъи къун, къадро къимат кІодо гъабун, гъев инсанас абулеб
буго: Дун дир БетІергъанас кІодо гъавун вугоха абун. Гъеб кІодо
гъавиги жив кІодо гъавизе мустахІикъав вукІун гъавурав вуго абун.
Гъев инсанасда гъаларо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бечелъиги, ханлъиги
къун букІин жиндир хІал бихьизе. Жинца щукру гъабуладай абун.

16. Ва амма гъев инсанасул Аллагъас وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَيْنَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ، فَيَقُولُ رَبِّي
ризкъи къварид гъабун хІал бихьи أَهْدَنِيَ ۝١٦
гъабураб мехаль гъес абулеб буго дир

БетІергъанас дун ҠодовеҠан гъавун вугоха абун. Гьесда лъалеб гъечІо жинца сабро гъабизе кколеблти ва Аллагъасде جَلَّ جَلَّاهُ вуссине кколеблтиги. Гъал сипатал руго Аллагъасда جَلَّ جَلَّاهُ инкар ккураб къавмалтул сипатал.

17. Гъел капурзабаца абухъин гъечІо амро!

كَذَلِكَ لَا تَكْرُمُونَ الْيَتِيمَ ﴿١٧﴾

Цо чиясе боцІи-мал кьей гъев хира гъави гъечІо, цогидасе кьечІого тейги гъев ҠодовеҠан гъави гъечІо. Инсан ҠодовеҠан гъавулеб ва гъев тІадеҠан гъавулеб жо буго гъев жиндир БетІергъан Аллагъасда мутІигІлтиги, гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَّاهُ Ҡасилтиги.

Нужеца (капурал Ҡадамаца) Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ нужее къараб ризкыялдаса ятимзабазе напакъа ва садакъа кьолеб гъечІо.

18. Нужеца мискин пакъирасе тІаҠам

وَلَا تَحْضُونَهُ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ ﴿١٨﴾

кьолеб гъечІо, цогидазда гъеб тІаҠам кьейн абун абулебги гъечІо.

19. Нужеца ирсалъе швараб боцІи-малги цІакъ хъантІун кваналеб буго.

وَتَأْكُلُونَ الثَّرَاتِ أَنْ لَا لَكُمْ ﴿١٩﴾

Гъеб ирс шарҠалда рекъон гъабулеб гъечІо, гъелтул хІарамлти ва хІалаллти цехолеб гъечІо.

20. Нужее дуныалатул боцІиги цІакъ бокъулеб буго.

وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا ﴿٢٠﴾

Гъеб данде гъабизе цІакъ яхІ бахъулеб буго, гъелдаса закат-сахІ ва садакъа кьолеб гъечІо.

21. Нуж кантІе я гъал Ҡадамал ва нуж нахъе чІвай гъел кІудиял мунагъал гъариялдаса!

كَلَّا إِذَا دُكِّي الْأَرْضُ دُكًّا دَكًّا ﴿٢١﴾

Нужеда тІаде бачІине бугеб амро цІакъ кІудияб, жиндир хІинкъи кутакаб буго. Кутакаб багъариялдахъун ракъ багъарараб мехаль.

22. Ва дур БетІергъан Аллагъги вачІараб

وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ﴿٢٢﴾

мехаль халкъалтул хІисаб мизан гъабизе.

Ва мухъал гъарун малаикзабиги рачІараб мехаль.

23. Ва гъеб кьоаль жагъаннамаги бачун

وَجَاءَ يَوْمَئِذٍ يَوْمَئِذٍ بِتَدَكَّرٍ ﴿٢٣﴾

бачІуна купру-ширкалтул Ҡадамазда

жиб бихъулеб бакІалда.

إِلَيْنَسُنُّ وَأَنْ لَّهُ الْيَكْرَى ﴿٢٣﴾

Гъеб мехаль инсанасда рақІалда швела

жинца дуныалда гъабураб кинабго Ҡамал.

Гъев цІакъ пашмантула жинца Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ цо гъавун гъесие тІибадат гъабичІого теялда. **Ва амма гъесие щибго мунпаҠат гъабуларо гъеб**

къояль жинца пашманлъи загъир гъабиялъ.

24. Капурав инсанас абула:

بَقُولَ يَلَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي ﴿٢٤﴾

«Вай аман Аллагъ дица гъаб абадияб

ахираталъул члагольиялъе батулеб лъикIаб гIамал гъабун

букIараб анищ!»-абун.

25. Гъеб къояль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинда

فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابُهُ أَحَدًا ﴿٢٥﴾

гIасилъаразе гъабулеб гIадаб гучаб гIазаб

поги щивниги чияс гъабуларо.

26. Гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гIадин маххул гудраздалъун

وَلَا يُؤْتِي وَتَأْفَهُ أَحَدًا ﴿٢٦﴾

ва рахсаздалъун поги щивго чияс рухъизеги

рухъуларо.

27. Муъминчиясул напсалда хитIаб гъабун гъеб يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ﴿٢٧﴾

къояль абула:

«Я Гъаб Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеялъуль хIалхъон букIараб

нафс!

28. «Мун дур БетIергъан Аллагъасде бусса:

ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً ﴿٢٨﴾

мун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ разияблъун, гъес дуге

къурал алжаназул нигIматазда. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ дудасаги разиявлъун,

дуца гъев цо гъавун гъесдаса хIинкъун гIибадат гъабиялдалъун».

29. «Мун лъугъа Дун разиял Дир лагъзадерида

فَادْخُلِي فِي عِبَادِي ﴿٢٩﴾

гъоркъов!»

30. «Ва мун лъугъа дир нигIматазул рукълъун бугеб

وَادْخُلِي جَنَّتِي ﴿٣٠﴾

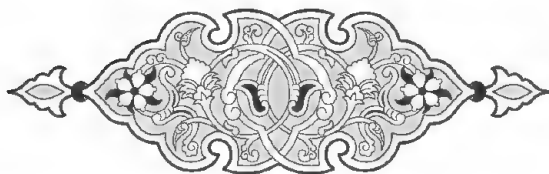
алжаналда жанивги»-абун.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб макъамалда щолеб гIамал гъабизе тавфикъ гъабеги!

Амин.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикълдалъун суратул Фажралъул тафсир
ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рещиги ТIадегIанав Аллагъасе буго.

90. Суратул Балад

سُورَةُ الْبَلَدِ

Гъаб сурат рештине гъабуна «сурату Къафалда» хадуб. Гъеб буго (50) абилеб сурат.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дун гъедулев вуго жиндир хIурмат кIудияб,
жинда жаниб КарIба рукъ бугеб Макка
шагъаралхIаги абун.

لَا أُقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ

2. Гъаб шагъаралда жанив чIарав вуго, МухIаммад
мунги.

وَأَن تَحِلَّ فِيهِ الْقَبْلَ

Кинабго халкъалдасаго тIаса вишарав, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бишунго хирияв МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъеб шагъаралдаса вукIиналдалъунги хирияб буго Макка шагъар. Гъаб рагIиялъ загъир гъабула цо бакIалдалъун инсанасул къадро хиралъи цIикIунареблъи. Гъев инсан жиндилъ вукIиналдалъун, гъеб бакIалъул хиралъи цIикIунеблъи. Цоги магIна гъабуна: «Дуе хIалалаб буго МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъаб МаккахIарамалда жаниб дуе бокъараб жо гъабизе»-абун. Гъеб букIана Макка бахъулеб сональ.

3. Адам аварагасдалъун عَلَيْهِ السَّلَام ва гъесул муъминаб
зуррияталдалъунги гъедулев вуго дун.

وَالِدِهِ وَمَا وُلِدَ

ТIадегIанав Аллагъ гIодобегIанаб, хIакъираб хоялдалъун гъедуларо. Капурзаби жидеи щибго къимат гъечIел руго, гъездалъун гъа гъедиги букIунаро.

4. ХIакълъунго Дица инсан вижана кидаго
жив захIмалтъиялда ва къварилтъиялда жанив
вукIуневлъун.

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ

Гъесда эбелалъул чохъонив вукIун рухI лъураб лахIзаталдаса бай бихъун, ахираб гъесул рухI босулеб сагIатги, гъелда гъоркъоб бугеб кинабго заманги инсан къварилтъиялда вукIунеб буго. Гъесие щиб бугониги жо камичIеб заман букIанаро, гъесдаса ургъел тIаса араб гIужги букIунаро. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жидеда лъалел муъминзаби Аллагъасда цере чIеялъул, гъениб жидер вукIунеб хIалалъул ургъел-къварилтъиялда рукIуна. Капурзаби дунялалъул ургъел къварилтъиялда рукIуна. Мискинчи жиндир рухI борчIине ризкъи тIалаб гъабиялъул ургъелалда вукIуна, бечедаи чIи гъеб бечелъи бахчиялъул, цIуниялъул ургъалида вукIуна. Пемеи батIияб унтиги букIуна, зулму-хIалги

букІуна, бальгоял ва загїрал балагьалги рукІуна.

Гьаб аят рештІине гьабуна Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасе Маккаялгул мушриказ гІемер кьварилгї гьабулеб букІиндал, гьесул ракІ паракхат гьабун, гьеб кьварилгї ва ургьел баччине, гьелда сабро гьабизе гьесул ракІ хІалхъезе гьабун. Аллагьасдаги جَلَّالَهُ, ахираталдаги инкар ккун чІарал капурзабазул хІал бицун ПадегІанав Аллагьас абулеб буго:

5. Гьев инсанасда раклалдейищ кколеб бугеб اَيَحْسَبُ اَنْ لَّنْ يَقْدِرَ عَلَيْهِ اَحَدٌ ﴿٥﴾ **жиндир кьуват-гуч букІун,**

жив бечедав, тухум-кьибил кІудияв вукІун жиндие гІазаб гьабизе Аллагьасул جَلَّالَهُ **хІал кІоларо абун?** Гьедин гьечІо амро Аллагьас جَلَّالَهُ гьесие рекьараб гІазаб гьабизе буго.

Гьаб аят рештІине гьабиялге сабаб бицун абун: Макка шагьаралда «Абул-Ашадд» абун цІакь кутакав, кьуватав чи вукІана. Гьес жиндир хІатІазда гьокь цо цІоко (шкура) лъолеб букІана ва жинца абулеб букІана: «Гьаб цІоко дир хІатІазда гьоркьан бахъизе кІарав чиясе сайгьат кьезе буго»-абун. Цинги гьеб бахъине абун чанго чи тІаде лъугьараб мехальги гьезда гьеб бахъизе кІолеб букІинчІо пугІун, бихь-бихьун бачІун гурони. Гьав абул-Ашадги, гьесда рельгьаралги Аллагьас جَلَّالَهُ рижарал гьесул лагьзал руго. Гьезие гІазаб гьабизе Аллагьасул جَلَّالَهُ хІал кІолеб букІинги щибго щаклгї гьечІеб амро буго.

6. Гьединго жив капурав, чІухІарав инсанас يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَا لَا بَدَأَ ﴿٦﴾ **абулеб буго:**

«Дица цІакь гІемераб боцІи-мал гьалаг гьабуна Аллагьасул свалат салам лъеяв МухІаммадие ва гьесда иман лъурал муьминзабазе зарал гьабизе гІоло»-абун.

7. Гьав чиясда раклалдейища кколеб бугеб гьеб اَيَحْسَبُ اَنْ لَّوْ يَرَوْهُ اَحَدٌ ﴿٧﴾ **жинца гьабураб гІамал ПадегІанав Аллагьасда бихьичІо ва лъаларо абун?**

Гьелда данде жиндие ахираталда гІазабги гьабиларо абун? Гьав чиясда раклалда кковухъин гьечІо амро. ПадегІанав Аллагь жинда бихьулев ва лъалев вуго гьесулги, цогитаб кинабго халкьальуги гІамал, ахираталда щивав инсанасе жиндир гІамалалда рекьараб жазагї гьабизе буго.

8. Дица гьев инсанасе кІиги бер гьабун буго гурищ اَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ، عَيْنَيْنِ ﴿٨﴾ **жинда лъикІабги квешабги жо бихъине.**

9. Гьеб бихьараб жоялдаса бицине ва гьикьизе وَلَسَانًا وَشَفَتَيْنِ ﴿٩﴾ **кІиги кІветІги, мацІги гьабун буго гурищ!**

10. КИго батIияб нухги гъабун гьелгъул лъикIалаб وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ ﴿١٠﴾
тIаса бищизе гIакъло-лъай къун гьесие тIоритIелги
гъабун буго гурищ?: Гъев инсанас гъал нигIматаздаса мунпагIат шай
босулареб ва жиндир БетIергъан Аллагъ лъан гьесие гIибадат гъабун,
гъев разилъи тIалаб гъабун кин хъвадуларев?

11. Гъав капурав инсан Аллагъасул аварагасе فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ ﴿١١﴾
заралалъе жиндир боцIи мал гъалаг
гъабулев вукIинчIого Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тIалаб гъабун
захIматаб нухалде тIаде шай кIанцичIев, гьенив шай вортичIев?

12. Дуда шибха лъалеб я гъав инсан! وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ ﴿١٢﴾
Гъеб инсанасе жиб цIакъ захIматаб нух шиб бугеб
ва гъелгъул ажро-кири кигIан гIемераб бугеб?

13. Гъеб захIматаб нух буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тIалаб فَكَرِهْتُمُوهُ ﴿١٣﴾
гъабун лагъзал тархъи.

Дунялалгъул рукъов лагълъиялдаса жинца цо чи хвасар гъавурав чи
ахираталда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир гIазабалдаса хвасар гъавула.

Гъаб дунялалгъул рукъор купру-ширкалъул, гъава напсалгъул,
щайтIабазул лагълъиялда бугеб халкъ гъеб лагълъиялдаса хвасар
гъабун исламияб диналда ахIулев, гъезда иманалгъул нур бихъине
гъабулев чиясе цIакъ кIудияб ажро-кири букIуна! Унго-унго купруялъул
лагълъиялда гъокъ ругел бусурбаби гъеб лагълъиялдаса рахъиналъе
хIалтIарал мужагIидазе, гъеб нухда жидер рухI кьурал шагIидзабазе
цIакъго тIадегIанал даражаби рухIуна!

Исламияб диналъ кIадаго ахIи балеб буго лагъ тархъе абун ва гъеб цIакъ
ажро-кири бугеб иш букIин баянги гъабун буго. Гъаб аятги гъелъие
бищунго кIудияб хIужа ва далил буго.

14. Яги ракъи-къеч бергъараб кьо тIаде أَوْ اطَّعِمُوهُ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ ﴿١٤﴾
бачIараб мехалъ жиндир хIажат цIакъго
цIикIарав, жиндир пакъирлъи кIудияв чиясе
тIагIам кьейги буго гъеб захIматаб нух.

Живгоги гъеб тIагIамалда хIажатав вукIун, жиндир нафсалдаса цогидаб
нафс тIаса бищун, гъеб нафс хвасар гъабизе тIагIам кьей буго цIакъго
иман камилал муъминзабазул сипат.

15. Жинда тIагарлъи хурхарав ятимасе кьела гъеб يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ ﴿١٥﴾
тIагIам.

16. Яги жив цIакъго мискинав, жиндир шибго أَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ ﴿١٦﴾
магIишат гъечIев, ракъалда тIад вегун вугев чиясе
къела гъеб тIагIам.

17. Гъаб захІматаб нухда жив лъугъарав
 чи Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун, Аллагъ
وَتَوَّصَّوْا بِالْمَرْحَةِ разилъи тІалаб гъабун гъеб лъикІаб
 гІамал гъабулевлъунги жив вугев.

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъечІого гъабураб лъикІаб гІамалалъул
 ахираталда щибго мунпагІат букІунаро. Жидеца цо-цаде амро-
 васиятги гъабулел Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІоло лъикІаб гІамал гъабиялда
 тІад чІун сабро гъабе абун ва муъминзабаца цо-цаде гурхІел-
 рахІмоги гъабе абун.

18. Гъал сипатал жидее ругел муъминзаби руго
 ахираталда жидер гІамал хъварал кагътал
 квараниса кьолел ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жал
 алжаназда жанирги лъугъине гъарулел.

19. Гъаб дир Къуръаналъул аятазда
 жидеца инкар ккурал гІадамал жидехъе
 гІамал хъварал кагътал квегІаб рахъалдаса кьолел руго.

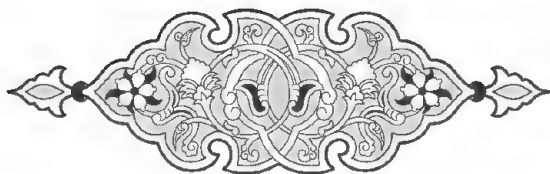
20. Гъезие жиб абадияб жужахІалъул цІаялъул
 гІазабги букІине буго:

Жидеда тІад тІальел лъун бугеб гІадин жал гъенир жанир лъугъине
 гъарулеб, жидее щибго къватІибе нухги букІунареб.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниль цІунаги гъаб гІазаб тІад гъабулеб гІамал
 гъабиялдаса!

Сурагул Баладалъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабо рецц ва шукру ТІадегІанав Аллагъасе буго.

91. Сурату Шамс

Гъаб сурат решитине гъабуна «суратул Къадрияда» хадуб, гъеб буго (97) абилеб сурат.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. БакъалхIаги абун, гъелъул гвангъараб, кинабго وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا ﴿١﴾
жоялда гIамлъараб, жинца бецIлъаби нахъе ине
гъабураб нуралхIаги абунги гъедулев вуго Дун.
2. Гъаб бакъ ун хадуб сардиль жинца нур базе وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَّهَا ﴿٢﴾
гъабулеб моцIалхIаги абунги гъедулев вуго Дун.
3. Жинца кинабго гIаламалъе канлъи ва нур وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّاهَا ﴿٣﴾
загъир гъабураб къоялхIаги абунги гъедулев вуго
Дун.
4. Жинца кинабго гIалам жиндир бецIлъиялдалъун وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا ﴿٤﴾
бахчараб сордоалхIаги абунги гъедулев вуго Дун.
5. Гъаб зобал рижараб ва гъел тIадегIан рорхараб وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَاهَا ﴿٥﴾
Дир къудраталхIаги абунги гъедулев вуго Дун.
6. Гъаб ракъ бижараб ва гъеб тIибитIун وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَاهَا ﴿٦﴾
босен гIадин гъабун жинда тIад яшав гъабизе
мустахIикъаблъун гъабураб дир къудраталдалъунги гъедулев
вуго Дун.
7. Гъав инсанасул жиб камилго бижараб وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا ﴿٧﴾
нафсалдалъун, гъелъие къун ругел мухIканал
лугби, камилаб гIакъло, жинца лъикIаб-квешаб жо батIа гъабизе
рес бугеб гIелму лъаялдалъунги гъедулев вуго Дун.
8. Гъеб нафсалъе баян гъабун буго ва гъеб فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ﴿٨﴾
жиндир хIал кIолеблъун гъабун буго жиб
Аллагъасде جَلَّالًا гIасилъулел квешал пухалги, жинда Аллагъ
جَلَّالًا разилъулел лъикIал пухалги жинда лъазе ва гъезул жиндие
бокъаралаб гIаса бищине.

Тафсир гъабулел гIалимзабаца абунa: тIадегIанав Аллагъ гъаб анкъго махлукъалдалъун гъедана, гъел ругелъул Аллагъ جَلَّالًا вукIиналда, гъев цогояв, жиндир къудрат-гуч бергъарав вукIиналда жидеца тIоритIел гъабулел гIаламатал. Гъал гIаламатал ратун ругелъул, гъезул гIажаибаб

гІуцІи ва камилаб тадбир гѡбунги бихъулеб бугелъул, гьелъ инсан тІовигІула гѡб кинабго махлукъ бижарав, гьелъул тадбир гѡбулев цо Халикъ вукІиналда.

Гъев Халикъ жиндир БетІергъан Аллагъ вукІин лъарав инсанасда лъазе тІадаблъун букІуна гѡб камилаб гІакълѡ лъайги къун, гьал гІемерал нигІматалги къун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жив гІададаго вижун гьечІеблъи, гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ жинда тІад цо кинаб бугониги таклиф букІин (тІадкъай). Гъеб таклиф шибдай бугеб абун ургъарав инсанасе жаваб кьолеб жолъун буго гѡб хирияб Къуръанги. Гъеб Къуръан жинде рештіине гѡбун гъеб умматалъухъе швезе гѡбе абун жинда таклиф гѡбун витІарав хирияв аварагтІ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Гѡб хирияб Къуръаналда жаниб абулеб буго: «Дица гІадамалги жиналги рижицІо дие гІибадат гѡбизе гІоло гурони»-абун Хадубги абулеб буго гъев ТІадегІанав Аллагъ нилъеца гѡбулеб гІибадаталда жиндир шибго хІажалтъи бугев гьечІин, гъеб гІибадат инсанас жиндир абадияб ахираталда жив гІазабалдаса хвасарлъун, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахІмталъуль вукІиналѡе гІоло гѡбизе кколин абун.

Гѡб анкъго кІудияб махлукъалдалъун жинца гѡаги гьедун ТІадегІанав Аллагъас гьелтъие жаваб гѡбун абулеб буго:

9. ХІакълъунго жиндир абадияб лъикІІлъиялда قَدْ أَفْلَحَ مَنْ رَزَقَهَا ٩
кверщел батарав чи вуго жинца гъеб нафс купру-
ширкалъул чорокІлъиялдаса бацІад гѡбун иман-исламалъул
нуралдалъун гвангъизе гѡбурав чи.

10. ХІкълъунго жив ахираталѡе чІового хутІарв, وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّهَا ١٠
гъениб жиндие гІакълуба-гІазаб хІакълъарав
чи вуго жинца гъеб нафс купру-ширкалдалъун, къабихІал
гІамалаздалъун чорок гѡбурав, гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ццим
бахъиналѡе хІакълъ гѡбурав чи.

11. Жидер къосин сабаблъун Самудияз жидеда كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهَا ١١
витІарав авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьереси гъавуна.

12. Жидеца бищунго къосарав чи витІараб мехалъ إِذْ نُبِعَتْ أَشْقَاهَا ١٢
гъев расуласе мугІжизатлъун бугеб варани хъвезе.

13. Гъеб къавмалда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا ١٣
расуласги абун букІана: «Нужеца
гѡб вараниялѡе зарал гѡбуге ва гьелтъие цо къоялъ гьекъезе
лъимги те. Гъеб буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужер хІал бихъизе нужеда
тІад лъураб таклиф»-абун.

14. Жидеца гъев СсалихI авараг عَلَيْهِ السَّلَام
гъереси гъавуна ва гъеб вараниги хъуна.

فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوا وَهَادِمَهُمْ عَلَيْهِمْ رِزْمُهُمْ

يَذْنِبُهُمْ فَسَوْنَهَا ﴿١٤﴾

Жидеца аварагас къураб хIинкъи къабул

гъабичIо. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел

гъалаг гъаруна жидер гIасилъи ва пасикълъи сабаблъун. Гъезда

гIад гIазаб гIамлъана, гъезул рижиги бакъвазе гъабуна. Гъеб

гIазаб киназего башад гъабуна. Гъезул лъимал, руччаби, херал

бахIарал щивго чи хвасарлъичIо.

15. ТIадегIанав Аллагъас гъадианаб гIазаб гъабула

وَلَا يَخَافُ عُقْبَاهَا ﴿١٥﴾

жинда гIасилъарал къавмазе ва гъеб гIазаб гъабуна

абун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ щибго жоялдаса хIинкъи ва нахъчIвай

букIунаро.

Гъесда гIад рагIи абугев, гъесуладдаса ханлъи бергъарав цоги хан

гъечIо. Дунялалъул ханзаби ва залимзаби жидеца зулму гъабураб

мехаль гъелъул жавабчилъиялдаса хIинкъун рукIуна.

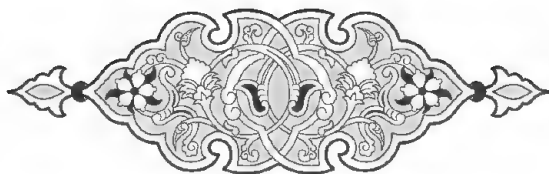
Маккаялъул мушриказегIи гъабила Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб гъел жидер

купру-ширкалдаса руссичIони абураб хIинкъи къей буго гъал аятазда

жаниб.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун сурату Шамсалъул тафсир
ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецц ТIадегIанав Аллагъасе буго.

92. Сурату Ллайл

Гъаб сурат рештине гъабунa «суратул Агълаялда» хадуьб, гъеб буго (87) абилеб сурат.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дун гъедулев вуго сордояхIаги абун, жиндир
бецIъи кинабго жоялда тIаде бачIулеб мехаль. وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى ١
2. Жиндир нур ва канлъи загьирлъараб къоялхIаги
абунги гъедулев вуго дун. وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَافَى ٢
3. Инсан ва цогидал хIайваналги бихъинал
ва цIуял гъарун кIиго тайпаялда рижараб
жиндир тадбиралдалъун ва къудраталдалъунги гъедулев вуго
Аллагъ وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى ٣
4. ХIакълъунго Нужеца дунялалъул рукъоб
гъабулеб гIамал цIакъ батIи-батIияб буго. إِنْ سَعَى كُفْرًا ٤
5. Амма жинца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тIалаб
гъабун боцIи-мал харж гъабулев, жив Аллагъасул
فَأَمَّا مَنْ آتَى ٥ гIазабалдаса хIинкъунги хъвадулев.
6. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие ахираталда букIине
къотIи гъабун бугеб алжанги жинца ритIухъ
гъабулев. Гъелда жинца иман лъурав. وَصَدَقَ بِالْحَقِّ ٦
7. Дица гъав чиясе дунялалъул рукъоб бигъалъи
гъабила, гъесие тавпикъ гъабила лъикIаб гIамал
гъабизе ва Аллагъасде فَسَيُسِيرُهُ لِلْغُرَى ٧ гIасилъи тезе.
8. Ва амма жинца боцIи мал садакъаде ва
напакъаде къезе жив бахиллъарав, Аллагъасе وَأَمَّا مَنْ كَفَلَ ٨
тIагIат гIибадат гъабизе чIухIун, гъеб жиндие хIажатаб иш гъечIо
абун жив хъвадарав чи.
9. Жинца ахиратги, гъениб бугеб алжанги гъереси
гъабурав. وَكَذَّبَ بِالْحَقِّ ٩
10. Дица гъесие бигъалъи гъабила жиндирго
гIасилъиялда хъвадизе ва ахираталда жив
гIазабалъуль вукIунеб гIамал гъабизе. فَسَيُسِيرُهُ لِلْغُرَى ١٠

11. Цинги гьев жужахІалъул цІадаве ккараб
мехаль гьесие квер бакъи гьабуларо жинца
дунялалда данде гьабун букІараб боцІи-малалъ. وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى ﴿١١﴾
12. ХІакълъунго Дица Дир заталда тІад гьабун буго
гІадамазда лъикІаб-квешаб жо баян гьаби,
гьезухъе русулал ритІун гьел исламияб диналда тІоритІи. إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَى ﴿١٢﴾
13. ХІакълъунго Дир милк ва мулк буго гьаб
дунялги, хадуб жиб букІунеб абадияб ахиратги. وَإِنَّا لَنَافِعُكَ بِالْآخِرَةِ وَالْأُولَى ﴿١٣﴾
14. Дица нужее хІинкъи къун буго жиб боркъараб,
лагъ-лагъун, гьалдолеб жужахІалъул цІаялдалъун!. فَأَنْذَرُكَ نَارًا تَلْقَى ﴿١٤﴾
15. Гьеб цІада жаниве лъугъизе гьечІо жиндир
бахъи къосарав чи гурони. لَا يَصِلُهَا إِلَّا الْأَشْقَى ﴿١٥﴾
16. Жинца аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام гьереси гьарурав ва
Аллагъасда عَلَيْهِ السَّلَام иман лъеялдаса, гьесие гІибадат
гьабиялдаса жив вуссарав чиги гурони. الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّى ﴿١٦﴾
17. Гьеб жужахІалъул цІаялдаса ахираталда
рикІІад гьавизе вуго жив Аллагъасдаса عَلَيْهِ السَّلَام хІинкъаравлъун вукІарав муъминчи. وَسَيَجْزِيهَا الْآتَى ﴿١٧﴾
18. Жинца закат-сахІ бахъун жиндир боцІи харж
гьабулев вукІарав, гьеб лъикІаб нухазда харж
гьабун, жинца напс бахиллъиялдаса ва мунагъаздаса бацІад
гьабулев вукІарав. الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّى ﴿١٨﴾
19. Гьаб боцІи-мал харж гьабулеб мехаль
жинца щивго чиясе къезе кколеб букІараб
налъи къолевлъун яги гьесул лъикІІлъиялда данде лъикІІлъи
тІалаб гьабулевлъун жив вукІунарев. РакІ бацІадго жив Аллагъасе
عَلَيْهِ السَّلَام гІоло кколеб. وَمَا لِحَدِّ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزَى ﴿١٩﴾
20. Гьес тІалаб гьабулеб жо букІуна цохІого
Аллагъ عَلَيْهِ السَّلَام разилъи. إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَى ﴿٢٠﴾
21. Ахираталда швараб мехаль гьев муъминчи
цІакъ разилъизе вуго Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَام ахираталда гьев
муъминчи рази гьавизе вуго. وَسَوْفَ يُرْضَى ﴿٢١﴾
- Гьесие алжаналъул нигІматал къун, гьесда жив разилъун, жиндир
заталда валагъулевлъун гьев гьавун.
Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَام гьаб макъам щолеб гІамал гьабизе тавпикъ гьабеги!

Гьал аятал рештӀине гьариялъе сабаб бицун гӀалимзабаца абуна: Жинда Аллагъ разилъаяв Билал асхӀаб вукӀана Умаят ибну Халаф абулев Къурайшазул мушрикасул лагълъун. Гьев Билал асхӀабас исламияб дин босараб мехаль гьесул сайид Умаятица гьесие цӀакъ гучаб гӀазаб гьабулеб букӀана. Гьев Билал асхӀаб бухӀараб бакъукъ къотӀнове вегизе гьавун, гьесул черхалда тӀад кӀудияб гамачӀги лъун, жиндир хӀатал-квералги рухъун толаан. Гьесда абулеб букӀана: «Мун гьаб хӀалада вукӀине вуго мун хвезегӀан яги дуца МухӀаммадида инкар кквезегӀан»-абун. Гьеб хӀалалда вугеб мехальги Билал асхӀабас رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вуго, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вуго ... абун абулеб букӀана.

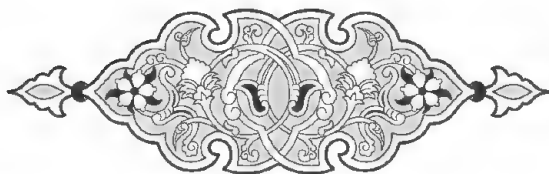
Цо нухаль жинда Аллагъ разилъаяв Абубакр асхӀаб швана гьев Билал асхӀабасе رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ гӀазаб гьабулеб бакӀалда ва гьес Умаятида абуна: «Мун Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хӀинкъуларищ гьав мискинав чиясе гьадинаб гӀазаб гьабизе?»-абун. Умаятица абуна: «Мун вуго дие гьев лагъ пасад гьавурав чи! Две гьев гӀазабалдаса хвасар гьави бокъун батани дидаса вичун восе гьев!»-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абубакр асхӀабас Умаятие мухъ къун жинда Аллагъ разилъаяв Билал асхӀаб тархъана. Гьаб иш бихъараб мехаль Къурайшазул мушриказ абуна: «Абубакрица гьев вичун восичӀо цо щиб букӀунги гьев Билалидаса жив нечолеб гӀилла букӀун гурони»-абун. Гьел мушриказул рагӀи гьереси гьабун ТӀадегӀанав Аллагъас гьал аятал рештӀине гьаруна.

Жинда Аллагъ разилъаяв Пумар асхӀабасги абулеб букӀана: «Нильер сайид Абубакр асхӀабас нильер сайид Билал асхӀаб тархъана»-абун. Гьаб буго хириял асхӀабзабазул берцинаб тӀабигӀат-гӀамал. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нилгее гьел асхӀабзаби рокъизе ва гьезул тӀабигӀат гӀамал хьвадизабизе тавфикъ гьабегӀи!.

Сурату Ллайлалъул тафсир ва таржама хъван тӀабуна.

Кинабго рецц ТӀадегӀанав Аллагъасе буго.

93. Сурагу ЗзухІа

Гъаб сураг рештІине гъабунa «сурагул Фажралда» хадуб, гъеб буго (89) абилеб сураг.

*Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1.2. Бакъ тІаде борхун гъелгул гвангъи ракъалда
тІибитІараб зухІаялгул гІужалхІаги, жиб тІаде
бачІун жинца кинабго жо бецІлукъе ккезе гъабураб
мехалъ сардоялхІаги абун гъедулев вуго Дун.

وَالضُّحَىٰ

وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ

3. Дур БетІергъан Аллагъас мун рехун тун гъечІо
ва гъесул дуда ццим бахъунги гъечІо.

مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ

Гъал аятаг рештІине гъариналгъе сабаб бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгaсда Жабраил малаик вахІю босун вачІин гъоркъоб къотІун букІана дагъаб замаянaлгъ. Гъеб жинда захІмaлгъун, гъелгъие сабаб лъаларого аварaгги ﷺ вукІана. Гъаб хабар жидеда рагІидалго мушрикаца абунa: «Гъев МухІаммадида гъесул БетІергъанасул ццим бахъун буго ва Аллагъас ﷺ гъев реххун тун вуго»-абун. Гъалдаса хаду Жабраил малаик вачІун гъес, гъал аятаг ва хадур ругел аятаг цІалана, Аллагъасул свалат салам жинда лъеяв аварaгaсе.

4. Гъаб жиб панaлгулеб дунялалдаса дуг
даимго нахъе хутІулеб ахират лъикІaб буго,
МухІаммад ﷺ!

وَلَا خَيْرَ لَهُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَىٰ

5. Аллагъас ﷺ дуг нахъа къезе буго
мун жиндаса разилгулеб жо ва мун гъелда
разилгъизеги вуго.

وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَىٰ

Жинда Аллагъ разилгъаяв ибну Гaббасица абунa: Гъаб Аллагъас ﷺ нахъа къолеб жо буго ахираталда жиндир умматaлгъе шапагІaт гъабизе къолеб ихтияр.

Жинда Аллагъ разилгъаяв имам Муслимица бицараб хІадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaг жиндир уммат ракІaлде цун: «Я дир БетІергъан Аллагъ, дир уммат хвасар гъaбе!»-абун зигардулев вукІана ва гІодулевги вукІана. Цинги ГІадегІанав Аллагъас Жабраил малаикaсда абунa: «Я Жабраил! Мун гъев МухІаммадихъе ﷺ а ва дуца гъесда гъикъе жив щиб жоялгъ гІодизе гъавулев вугев»-

абун. Цинги Жабраил малаик аварасухъе ﷺ вачIана ва гьесда гьикъана щиб жоялъ мун Iодизе гьавулев вугев абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас гьесда бицана жив жиндир умматалъул ургъелалъ Iодизе гьавулев вуго абун. Хадуб IадегIанав Аллагъас абун: «Я Жабраил! Мун гьев МухIаммадихъе ﷺ а ва дуца гьесда бице дица жив жиндир умматалъул амроялъулъ рази гьавизе вугин, гьесие щибго къварилъиги гьабизе гьечIин»- абун.

ЦогихIадисалда буго: «Щивав аварасе Аллагъас ﷺ жиндие жаваб гьабулеб дугIа кьун буго. Аварасзабаца عَلَيْهِ السَّلَام гьеб дугIа дунялалдаго гьабун. Дица гьеб дугIа ахираталда гьабизе нахъе бахъун тун буго. Гьеб дугIаги дир умматалъе шафагIат гьаби букIине буго»-абун. ХIадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Цоги Iалимзабаца абун: Аллагъас ﷺ жиндир аварасе дунялалдаги кьуна гьев жиндаса разилъулеб жо: Жиндир рисалат ракъалда тIибитIана, тушбабазда тIад бергъенлъиги щвана, исламияб улкаги гIуцIцIана. Гьесул уммат киналго умматаздаса гIемераб ва хириябги гьабун. Ахираталда гьев аварасе ﷺ жиб бецараб макъам буго, шафагIат гьабизе изноги буго, ХIавзги буго (жиндаса муъминзабаца гьекъолеб ици).

6. Дур БетIергъанасда мун дур эменги хун ятимлъун ватичIиш, МухIаммад ﷺ ? Цинги Аллагъас ﷺ мун тIаде къана жинца две тарбия гьабулев дур кIудияв эмен IабдулмутIалибиде.

Ибну Касирица абун: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас эбелалъул чохъонивго вукIун гьесул эмен Iабдуллагъ хвана. Цинги гьесул анлъго сон бутеб мехалъ гьесул эбел Аминатги хвана. Цинги гьев МухIаммад ﷺ жиндир кIудияв эмен IабдулмутIалибица хьихъун вукIана кIиго соналъ. Гьев хун хаду гьесие эменлъи гьабун жиндир инсул вац АбутIалибица. Гьев АбутIалиб живго хъанчазе лагълъи гьабулев чи вугониги МухIаммад аварасе ﷺ жинца квер бакъулев, гьесдаса мушриказул зарал жинца нахъе чIвалевлъун вукIана. Гьев АбутIалиб хвана авараслъи кьун анцIго сон гIагарун заман араб мехалъ. Цинги мушриказул бетIер тIаде борхана, гьез аварас ﷺ чIвазе хIилаги ургъана. IадегIанав Аллагъас гьижра гьабизе изно кьун МухIаммад аварас ﷺ Мадинаялда ана. Гьаб буго Аллагъас ﷺ ятимлъун вукIарав аварасе ﷺ квер бакъи гьаби.

7. IадегIанав Аллагъасда мун ватана дуда исламияб дин лъаларевлъун, купру-ширкалъул

وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَىٰ

агълуялда гьоркъов вугевлъун, гьездаго рельтъун мунги къосине бегъулевлъун. Аллагъас ﷻ мун гьеб къосиналда виччачІо.

Духъе аварагълиги къун исламияб диналда дур къавм ахІулев расуулъун гъавуна.

Цо гІалимзабаца абуна гъев МухІаммад гьитІинавго вугеб мехаль Маккаялъул кІкІалахъе вилун вукІана. Гъев Аллагъас ﷻ жиндир кІудияв эмен ГІабдулмутІалибихъе вуссине гъавуна абун. Цоги рагІи буго АбутІалибгун цадахъ Шамалда дараналъе унеб мехаль гьел нух къосун рукІана абун.

8. Аллагъасда ﷻ мун мискинав, хъизан лъимал гІемеравлъун боцІи-мал гьечІевлъунги ватана.

وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَى

Цинги мун бечед гъавуна даран-базар гъаби лъазе гъабун. ГІадамазда хІажатавлъун течІо. Гъезда кодоб бугеб жоялда хъул лъолевлъунги вукІинчІо хирияв авараг ﷺ.

Гъал кІудиял нигІматалги къун ругельул. Аллагъас ﷻ аварагасда ﷺ васият гъабулеб буго:

9. Дуца ятимазе зулму гъабуге, гьел хІакъирги гъаруге!

فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ

Мун гьел ятимазе гурхІулев эмен гІадин вукІа. Мунго ятим вукІараблъи ва Аллагъас ﷻ мун данде вачараблъи кІочонге!

10. Гъарун вачІарав чиги дуца нахъе къотІуге.

وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ

Гъев жинца гъарараб жо къечІого тоге! ГІелму гІалаб гъабун вачІарасе гІелму къе, боцІи-мал гІалаб гъабун вачІарасе гьеб къе! Гъарун вачІарасе къезе жо батичІеб мехаль гьесда берцинаб рагІи бицун, гьесул ракІ парахат гъабун витІе гъев нахъе. Гъумер букІкІун, гьесул меГІералда цебе нуцІа къан витІуге. Мун мискинав вукІараблъи ва Аллагъас ﷻ две гІейи гъабураблъи кІочонге!

11. ГІадеГІанав Аллагъас две къурал нигІматал дуца ГІадамазда рице абун.

وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ

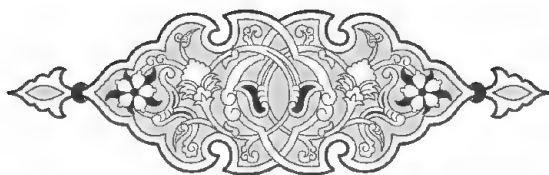
Гьел нигІматал рициги, гъездаса рохел загьир гъабиги нигІматазе щукру гъаби буго. Бишунго кІудияб нигІмат буго МухІаммад, Аллагъас ﷻ мун исламияб диналда гІовитІун вукІин. Гьеб нигІматалда данде щукру гъабун дуца дур къавмги исламияб диналда гІобитІе!

Жиндие гІелму къурав чиясда гІадаб буго гьеб гІелмуялда данде щукру гъаби. Гъаб щукру гъаби букІуна жинца гІелмуялда рекъараб

гІамал г҃аби ва г҃сб гІелму цогидазух҃е швезе г҃аби. Г҃аб амруялдаса
г҃апулл҃арав гІалимчи ахиараталда жиндие гІазаб г҃абулевл҃гун
вукІина абун.

ТІадегІанав Аллаг҃асул тавфик҃алдал҃гун сурату ЗзухІаял҃гун тафсир
ва таржама х҃ван тІубана.

Кинабго рецц ТІадегІанав Аллаг҃асе буго.

94. Сурагү ШархІ

سُورَةُ الشَّرْحِ

Гъаб сурат рештİне гъабуна гъалда цебе бугеб «сурату ЗзухІаялдаса» хадуб.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дица дур керен-ракІ гІатІид гъабунагуриш اَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ ﴿١﴾
МухІаммад صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, иманалдалъун ва
Къураналъул нурадалъун.

Дуда вахІю гъабулеб дин къабул гъабизе ва гІелму-хІикмат жаниб лъугъине гІатІид гъабуна Дица дур керен. ШайтІанияб хъублти нахъе ине гъабун, Жабраил малаикас чурун, бацІаІад гъабуна абураб магІнаги гъабуна гъаб рагІиялъе. Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул ракІ керен ссун къватІибе бахъун чурун букІана гъев гъитІинав вугеб мехаль.

2.3. Дур ракІ къварид гъабун, дур мугъ бакІ وَوَضَعْنَا عَنكَ وِزْرَكَ ﴿٢﴾
гъабун рукІарал дудаса ккарал гъалатІаздаса اَلَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ ﴿٣﴾
Дун тІаса лъугъана.

Гъал гъалатІал рукІана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъарурал цо-цо гІамалал, хаду Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъеб гІамал гъабуге абун гъесда амроги гъабурал. Масала: Гъазаватазда рачІинчІого чІезе мунафикъзабаца изну тІалаб гъабураб мехаль аварагас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъезие изну къей, беццав чи жинда ахІдараб мехаль аварагас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъумер букІкİне гъаби, Бадроялъул асирзаби гІакІа босун нахъе риччай, «дие Марият хІарам гъаюна»-абун жинца аби ва гъелда рельтъарал гІамалал руго гъел. Аварагъабазул Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасилти ва мунагъал гъари букІунаро, амма гъезие цІакъ бакІлъун букІуна жидедаса ккараб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гІайиб чІвараб гІамал, кигІанго гъитІинаб гъалатІ гъеб бугониги.

Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ жал хІинкъарал муъминзабазеги жидедаса ккараб мунагъ-хатІаъ кІудияб мегІер мугъалда тІад лъун бугеб гІадин захІмалъун букІуна. Мунапикъзабазе ва иман загІипал гІадамазе кигІан кІудияб мунагъ жидеца гъабуниги гъеб жидер бетІерлада тІад чІараб тІутІгІан бигъальун бихъула.

4. Дица дур рехсей ва даража-макъамги тІадегІан وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ﴿٤﴾
гъабуна.

Дунялалдаги ахираталдаги жиндир кымат ва кьадро кIудияв вуго жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг. Гьесул цIар ТIадегIанав Аллагъасул цIаралда хурхизе гьабун букIин гIелариш гьесул даража-макъам тIадегIанаб букIиналгье мисал!

Цониги жинца шагъадат битIунев, как ахIулев ва как балеv чи гьечIо жинца: «Ашгъаду ан лаилагъа ИллаЛлагъ ва ашгъаду анна МухIаммадан صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ расулуллагъ»-абун абуларев. ТIадегIанав Аллагъасул цIар буго «МахIмудун» абураб (жив вещцарав, кинабго рещцалгье жив мустахIикъав). Хирияв аварагасдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цIар буго «МухIаммадун صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ»-абун гьелгьул магIнаги жив вещцарав абураб буго.

5. ХIакълъунго цо захIмалгьи-къварилгьиалда хадуб бигъалгьи ва гIатIилгьи букIуна. فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا

6. Гьеб захIмалгьи-къварилгьиалда хадуб бигъалгьи ва гIатIилгьи букIунеб букIин жиб хIакъаб, жиндиль щибго шаклгьи гьечIеб амро буго. إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا

Гъаб рагIи ТIадегIанав Аллагъас такрат гьабун абуна, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул ракI парахат гьабун, гьесие роххел бишун, гьев Маккаялда вугеб мехаль цIакъ кIудияб къварилгьиалда вукIиндал, гьесие ва гьесул асхIабзабазе мушриказ гьабулеб гIазаб ва зарал сабаблъун. ТIадегIанав Аллагъас жинца аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кьурал кIудиял нигIматалги ришун хадуб гьесда абулеб буго: Гьал кIудиял нигIматал две кьурав дур БетIергъан Аллагъас дудаса къварилгьи тIаса босизе буго ва две квербакъиги гьабизе буго абун. БетIергъан Аллагъас жиндир рагIи хIакъаблъун гьабуна ва жиндие хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хвелелде исламияб улка (давлат) гIуцIгIун букIана, гьесие зарал гьабулел рукIарал мушрикалги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дунялалдаго гIазаб гьабун Бадроялда чIван рукIана.

7. Мун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда халкъ ахIиялдаса рукъов вачIун гIодов чIараб мехаль гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гьабун, гьесие какал ран ва гьесде дугIа-хIели гьабун дуца дур черх сваказе гьабе. Халкъалда гьоркъов вугеб мехаль гьел исламияб диналда тIоритIулевлъун вукIа. Гьездаса ватIалгьун мун цохIого хутIараб мехальги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гьабиялда тIад чIа. فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ

8. Дуца дур кинабго хьул ва къасд дур БетIергъан Аллагъасде буссине гьабе. وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ

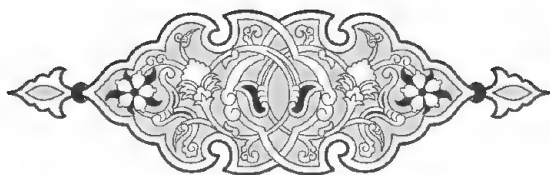
Дур кинабго мурад ва аниш Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилгьи ва лъикIаб ахират щвей букIа. Жиб панальулеб дунялалгьул пикру гьабуге, гьеб тIалаб

гъабулевлъунги вукIунге.

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг гъал сипатал жиндие ругев вукIана. Гъаб хитIаб хирияв аварагасда ﷺ гъабиялъул мурад буго гъесул уммат хIакъаб диналда тIибитIи, гъезда лъазе гъаби цIохIо дунялалъул ургъалида рукIинчIого ахиараталъе гIамал гъабизе кколеблъи. Чара гъечIеб магIишат тIалаб гъабун хутIараб заман Аллагъасе ﷺ гIибадат гъабиялда буссиабизе кколеб букIинги лъазе гъабулеб буго. Жидер рагIаби дагъал ва амма магIна цIакъ гъваридал руго гъаб сураталъул аятал. Хирияб Къуръан мугIжизат букIин ва гъелъул пасихIлъи ва гъварилъи жинца цIакъго загъир гъабулебги буго.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун сурату ЩархIалъул тафсир
ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецц ТIадегIанав Аллагъасе буго.

95. Сурагу Ттин

سُورَةُ التِّينِ

Гъаб сураг реиштинге гъабуна «сурагул Буружалда» хадуб, гъеб буго (85) абилеб сураг.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Тин ва Зайтун, абулеб жиб кIиялзульго баракат وَالَّتَيْنِ وَالزَّيْتُونِ
бугеб, жиндаса инсанас квеналъе ва дару-сабабалъе
мунпагIат босулеб пихъалдалъун гьедулев вуго Дун.

Байтул-мукъадасалда жиб гIемер букIунеб пихъ буго зайтун. Гьелзул
нах буго жиб квеналъе ва даруялъе хIалтIизе гъабулеб.

Тин (инжир, смоковинци) буго Димашкъалда гIемер бижулеб пихъ.
Гъаб кIиябго пихъ алъканалзул пихъаздасаги руго.

2. ТIурисинин абураб жиндиль баракат бугеб وَطُورِ سِينِينَ
мегIералдалъунги гьедулев вуго Дун.

Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ калам гъабураб мегIер буго гъеб.
Жинда тIад гъветI-херги бижараб, пихъил гьутIбиги ругеб, жиндир
тIабигIат лъикIаб ва сифат берцинаб.

3. Жиндиль божилъи бугеб гъаб Макка وَهَذَا الْبَيْدِ الْأَمِينِ
шагъаралдалъунги гьедулев вуго Дун.

Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَامُ жиб цIунараб, жиндиль тушманлъи гъабулареб.
Ибну Касирица абулеб буго: ГIалимзабазул цо къукъаялъ абуна:
ТIадегIанав Аллагъ гьедулев вугин халкъалда дин босун жал ритIарал,
жидехъе Инжил, Таврат, Къуръанги къурал, бишунго кIудиял ва
хириял аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ватIаналдалъун. Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кIалъараб ТIурсайнаалдалъун, ГIиса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ
ватIаналъун бугеб Байтул-мукъадасалдалъун ва МухIаммад аварагасул
ватIанлъун бугеб Макка хIарамалдалъунги. Гъаб каламалъ
тIоритIел гъабулеб буго, Гъал аварагаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ хириял рукиналда
гьел аварагабилъун ритIараб ракъги хирияб букIиналда.

4. Гъал церехун рехсарал хириял لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ
бакIаздалъун гъа гьедун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
абулеб буго: ХIакълъунго Дица инсан вижана бишунго берцинаб
сипаталда. Жиндир гьумер берцинав, черх чIурканав, лутби
цоцаде рекъарав, гIакъло-гIелму бугев. Жиндир хIажат-мурад баян
гъабизе кIалъалевлъун гъавун, жинда тIад таклиф къан, гъеб таклиф

тубаялдалъун жиндие абадияб ахираталда алжаналъул нигІматал
рукІуневлъун гъавун.

5. Цинги Дица гъев инсан вусине гъавуна
бишунго гІодогІанаб бакІалда.

ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ﴿٥﴾

Жинца Аллагъ جَلَّالَهُ цо гъавичІого, гъес тІад къараб таклиф тІубачІого
жив хъвадараб мехаль гъев жужахІазул бишунго гъокъияб тІалаялъуве
вусине гъавула.

Цоги маГІна гъавуна: Цинги Дица гъев инсан херлъизе гъавун
лъимерлъиялъул къоялда ккезе гъавула абун. Гъаб маГІна загІпаблъун
гъабулеб буго хадур ругел аятазул маГІанаялъ.

6. Жидеца Аллагъасда جَلَّالَهُ иманги

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ

лъун, аварагасда нахъги рильлъун

عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ﴿٦﴾

лъикІаб гІамал гъабун хъвадарал

муъминзаби руссине гъаруларо

гІодобегІанаб бакІалде. Гъезие ахиаратлда цІакъ кІудияб ажро
буго: Жиб абадияб, жиндие нахъаса къотІиги гъечІеб.

7. Гъал мухІканал аятал ва ГІаламаталги

فَمَا يَكِيدُكَ بَعْدَ الْيَدِينَ ﴿٧﴾

рихъулел рукІадго ахират гъереси гъабизе мун
гІамулеб жогІаги щиб бугеб, я гъав инсан!.

8. Гъадин мухІканго махлукъ бижарав, гъаб

أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ الْخَائِضِينَ ﴿٨﴾

берцинаб сифат-сураталда инсанги вижарав,

гъаб кинабго махлукъалъул мухІканаб хІалалъ жинца тадбирги

гъабулев Аллагъ جَلَّالَهُ гъечІишха бишунго гІадло битІарав, хІукму

гІадилав, жинца гъабулеб жоялъул маслахІат ва мурад жинда

лъалевлъун. Вуго БетІергъан Аллагъ жиндир гІадло битІарав, жив

цогояв хан, гъев Аллагъасе جَلَّالَهُ буго нильеца лагълъи гъабулеб ва

гъев цо вукІиналъе буго нугІлъи гъабулеб.

Цо хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъаб

сурат цІалун лъугъараб мехаль: «Вуго Аллагъ جَلَّالَهُ бишунго хІукму

битІун гъабулев, дунги гъельие нугІлъи гъабулездаса вуго»-абун абулеб

букІана. ХІадис имам АхІмадица бицана.

Имам КъуртІубияс жиндир тафсиралда жаниб абун: «ГІисал

Гъашими»-абулев чи вукІана жиндие жиндир чІужу цІакъ ёкъулевлъун.

Гъес цо къоялъ чІужуялдехун абун: «ЦІураб сардилъ моцІалдаса мун

берцинай ятичІони дица дур лъабабго цІар гІамураб буго»-абун. Цинги

гъесул чІужу гъесдаса рикІкІалъун чІана ва гъевги цІакъ рекІекълъана

жинца абураб раГІиялда. Гъев ана Мансур халифаясухъе ва гъесда

бицана жиндир къварилъи. Мансур халифаяс шагъаралъул гІалимзаби

данде ахІана ва гьезда бицана «ГІисал гьашимил» масъала ва гьел ургъизе тІамуна гьесул цІар унареб хІал гьечІодай гІелмуялда жаниб абун.

Гьел киналго гІемер ургъана ва гьезие щибго жаваб батичІо гьев ГІисал цІар ун буго абун аби гуреп. Гьеп мажлисалда вакІарав цо гІалимчи кІалъачІого чІун вукІун, гьесде Мансурица абуна: «Мун шай кІалъаларев, дур щиб жаваб бугеб?»-абун. Гьев гІалимас абуна: «Я амирал муъминин! ТІадеГІанав Аллагъас абулеб буго: «ХІакълъунго Дица инсан вижана бищунго берцинаб сифаталда»-абун. Инсанасдаса берцинаб цоги махлукъ букІунаро»-абун. Мансур халифаяс гьесул рагІи къабул гьабуна ва ГІисал чІужу гьесда тІаде юсине гьаюна. Аллагъас عَلَّامُ الْغُيُوبِ нилъее битІараб гІелму ва пагъму кьейги!

Аллагъасул عَلَّامُ الْغُيُوبِ тавфикъалдалъун сурату Ттиналъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ТІадеГІанав Аллагъасе буго.

96. Суратул Ғалакъ

سُورَةُ الْعَلَقِ

Ғаб сурат буго Аллағасул свалат салам лъеяв аварагасда Къуръан рештӀине ғабизе бай бихъараб мехаль тӀоцебе жиьб рештӀине ғабураб сурат.

*Жив гурхӀулев, гурхӀел Ғамав
Аллағасул җаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуца ғаб хирияб Къуръан җӀале
МухӀаммад ﷺ, дур БетӀергъан
Аллағасул җаралдалъун бай бихъун ва ғесдаса квер бакъиги
Ғалаб ғабун.

اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ

Жинца кинабго махлукъ бижарав ва ғелъул тадбир ғабулев,
жив цогояв ханлъун вугев ғев Аллағ ﷻ.

Исламияб диналъул бишунго кӀудияб Ғаламат ва жиндир кӀвар
бугеб амро буго Ғелму лъазе ғаби, хъвай-җӀали лъазе ғаби. Хирияв
аварагасда ﷺ вахӀю ғабизе бай бихъараб лахӀзаталдаса хадуб
кинабго заманаялъ исламияб дин цояз цоязде лъазе ғабун, кӀалаль
бишун, кағъаталда хъван нильехъе шун буго. Ғеб исламияб дин абаруб
жого Ғелму буго. Къуръанги, хӀадисги ғелъул асло буго, ғелъие
ғабураб тафсир ва таржама Ғалимзабазул ижтигъад буго (яхӀ бахъи,
хӀал кӀвараб жо ғабун хӀакъаб мағӀна ва мурад зағъир ғабизе Ғамал
ғаби).

Ғел Ғалимзабиги кинабго заманаялъ цояв цогидасе хъаравулъун
җӀун, ғесул ғьалатӀ битӀизе ғабулевлъун вукӀун, ғаб исламияб дин
азаралда ункънусго сон заман жиьб бай бихъаралдаса ун бугониги
жиндиль хис-бас ғечӀого, жиндир асло җӀунун хутӀун буго.

Исламияб диналъул аслиял къағӀидабаздаса бугеб къағӀида буго щивав
инсанас жинца ғабулеб Ғамал жиьб лъан, жиндаса мурад лъан, ғеб
мурадалда рекъон ғабулеб букӀин. Исламияб диналь жиьб нахъе җӀвалеб
жо буго жиндир Ғелмулхай ғечӀого, ғеб Ғелму Ғалаб ғабичӀого цо
пуланав чиясул рағӀияда ва Ғамалалда нахъвильлъун хъвадулевлъун
инсан вукӀин. Жинда нахърилъӀьизе Ғадав чи вуго Жинда Аллағасул
свалат салам лъеяв МухӀаммад авараг. Ғесдаса мухӀканаб хӀадис
бачӀараб мехаль, ғеб хӀадисалда Ғамал ғабиялдаса жиндие мурад
бичӀулеб ғечӀониги, инсан нахъвильлъуна хирияв аварагасда ﷺ
ва ғесул ғеб Ғамал битӀун ккарабги букӀуна.

Гъев аварагасда ﷺ хадур рукІарал хириял асхІабзабазул рагІиги хІужа-далил букІуна гъеб рагІи асхІабзабазул букІин хІакълъараб мехалъ, ва цоги асхІабзабаца хилафги гъабичІеб мехалъ. Цинги хадур ругел гІалимзаби ва имамзаби цояв цоясдаса тІокІ гъавун, гъав лъикІав, дов квешав абун гъезие къимат къезе ва гъезул цоязда нахъ вильлъун, цогидав реххун тезе нилье нух букІунаро: гъазул рагІи ва хІукму Къуръан-хІадисалдаги боцун, гъеб цІадироялдалъун гъеб цІазе лъалев чиясе гурони.

Гъал боцизе лъалел гІадамалги жакъа жал ратизе захІматал, жал цІакъ дагълъарал руго. Гъаб рагІиялъул хІасиллъун букІуна шивав инсанасда гІадаб букІин жинца гъабулеб гІамал гъабизе лъан, гъелъул хІужа-далил лъан гъабизе гІадаб букІин. Гъедин хІужадалил лъазе кІвечІев чи цоги гІалимчиясда нахъвилълъизеги бегъула. Амма шаргІалда какараб гІамал буго гъал жагъилал гІадамал жидер имам яги устар кІодо гъавун, щибаб къукъа жал хІакъаб диналда руго абун цогидал къукъабазда данде багъулеб букІин. Гъаб буго иблисалъул ва исламалъул тушабазул мурад тІубай. Гъаб амро буго жиб бичІине ва жинда кангІизе рекъараб амро!

2. Жинца инсан вижарав вуго гъев Аллагъ ﷻ, ХАЛҚІ АІНСАН МІН ʿАЛАḤ, ЗАГІПАБ БІДУЛ ГОРОЯЛДАСА.

«Галакъ» абун бидул гороялда абула. Гъаб магІна хал гъабураб мехалъ аяталъул магІна букІуна: гъеб жиб загІпаб бидул гороялдаса вижарав инсанасе чІухІизе бакІ щиб букІинеб абураб.

3. Дуца гъаб хирияб Къуръан цІале МухІаммад ﷺ, АҚРА՞ وَرَبُّكَ الْاَكْصَرُ, ва дуда лъай дур БетІергъан Аллагъ жив хирияв ва къадро кІудияв букІин.

4. Жинца къаламалдалъун хъвадаризе инсанасда лъазе гъабурав. ﷻ

5. Гъев инсанасда жинда лъалареб букІараб ﷻ, ʿАІМ АІНСАН МА ʿАІМ ʿАІМ, исламияб динги лъазе гъабурав.

Цогидаб инсан жинда хІажалъулеб дунял-ахиараталъул гІелмуги лъазе гъабурав.

АлхІамдулиллагъ! Кинабго рецц ва шукру гъев Аллагъасе ﷻ буго. Жинца исламияб диналда ниль тІоритІарав, жиндир хирияб Къуръан цІализе лъалеллъунги гъарурав, жиндие хирияв ХІабиб МухІаммадил ﷺ суннат лъалеллъунги ниль гъарурав. Гъаб щуго аят буго Къуръаналъул тІоццере рещІарал аятал.

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг «ХІираъ» абулеб нохъоде ун

Аллагъасе ﷻ гІбадат гъабулев вугеб мехаль ТпадеГіанав Аллагъас
Жабраил малаик витІун гъесда Къуръан вахІю гъабизе бай бихъараб
заман буго гъаб.

Жидеда Аллагъ разилъаял имам Бухараяс ва имам Муслимица жинда
Аллагъ разилъаяй Паишатидаса биараб хІадисалда буго: Аллагъасул
свалат салам лъеяв авагасе вахІю бай бихъиялде цере жсал ритІухъал
макъаби рихъулел рукІана. Цинги гъев ругъунлъана Хіираъ нохъоде
ун гъенив заманаялъ чІун Аллагъасе ﷻ гІбадат гъабизе. Цо чанго
къоги гъениб бан жиндие квен-тІех босизе Хадижатихъе рукъове
вачІунаан, цингиги гъев Хіираалда унаан.

Гъедин жив вукІадго гъесухъе хІакъаб жо бачІана. Гъесухъе малаик
вачІана ва гъесда «дуца цІале!»-абун абун. Аллагъасул свалат
салам лъеяв аварасе абун: «Дун цІализе лъалев гъечІо»-абун. Цинги
малаикас аварасе ﷺ жинде данде къана кутакаб данде къаялъ,
цинги гъев нахъе виччана ва гъанжеги абун: «Дуца цІале!»-абун.
Аварасе ﷺ добго жаваб къуна. Гъедин лъабго нухаль малаикас
аварасе ﷺ жинда данде къана гъесие лъикІго захІмалъулеб
хІалалъ. Хадуб малаикас гъаб щуго аят цІалана. Гъел аяталги росун
жив цІакъ хІинкъун жиндир ракІ сородулаго МухІаммад аварасе
ﷺ Хадижатихъе вачІана жинда Аллагъ разилъаяй ва гъес абун:
«Дун ратІлилъ жеме! Дун ратІлилъе вахче!»-абун. Хадижатица гъев
ратІлилъе жемун дагъаб мехаль тана. Жиндир хІинкъи тІаса ун хадуб
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе Хадижатида бицана жиндие
ккараб жо ва гъес абун: «Дун дирго нафсалде хІинкъулев вуго»-абун.
(дун унтун вугодай абун, яги дие щайтІаналъ зарал гъабун бугодай
абун).

Жинда Аллагъ разилъаяй Хадижатица абун: «Кисан мун унтун
вукІинев? Две щибго къварилъи гъечІо. Валлагъи Аллагъас мун кидаго
гІодовегІан гъавизе гъечІо. ХІакъълунго мун вуго гІагарлъиялда гурхІел
гъабулев, гІадамазул ургъел къварилъи гъездаса борхулев, хІажалъи
ккарав чиясе жо къолев, гъобаласе лъикІаб гъоболлъи гъабулев. ХІакъаб
жо хІакъаблъун букІине гъабулев, гъелъие квер бакъи гъабулев».
(гъединач берцинал тІабигІатал ругев инсан Аллагъасе ﷻ гІодовегІан
гъавуларо, гъев щайтІаналъ гуккіялдасаги цІунула).

Цинги Хадижат МухІаммадги цадахъ вачун жиндир вацІгІал Варакъат
ибну Навфалихъе ана. Гъев вукІана цебего Насранияб динги босун
гъеб дин гъабулев, жив цІакъго кІодолъун, херлъун ва бецІун вугев
чи. Гъес Инжилалдаса Гибранияб мацІалъ жиндие къваригІараб
жоги хъвалеб букІана. Жинда Аллагъ разилъаяй Хадижатица абун:

«Я дир вацІал! гъав дур вацасул васас бицунѐб жсоялда гІенеке»-абун.
(гІарабияз хІурмат гъабун жиндаса гъитІинасда вацасул вас абула,
жиндаса кІудиясда дир инсул вац абула).

Варакъатица абуна: «Бицѐха дуда бихъараб жо»- абун. Аллагъасул
свалат салам лъѐяв аварасас гъесда бицана жинда ХІираѐ нохъода
ѐо чи вачІин ва гъес жиндие рицарал рагІабиги. Варакъатица абуна:
«Гъев чи вуго Муса аварасасухъѐ ﷺ вачІарав Жабраил малаик. Я
аман Аллагъ дун гІолоханчи вугов аниѐ, дѐе квер бакъи гъабизе! Мун
МаккаятІул агІуялѐ гъенисан къватІиве къотІулеб мехалѐ дун чІаго
вукІине вугов аниѐ!»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъѐяв аварасас абуна: «Унго гъез дун
къватІиве вахъине гъавизейиѐ вугов»-абун. Варакъатица абуна: «Мун
къватІиве вахъине гъавизе вуго. Мун гІадин вахІю босун вачІарав ѐониги
аврааг гъѐчІо жиндехун тушманлѐи гъабичІого тарав»-абун. Хадубги
Варакъатица абуна: «Дуца диналда халкъ ахІулеб мехалѐ дун чІаго
хутІани дица дѐе цІакъ квербакъи гъабизе буго»-абун. Гъев Варакъат
гъелдаса хадуб гІемер заманго инчІого хвана. Аварасасухъѐ ﷺ
вахІю гъабизе Жабраил вачІин дагъаб заманалѐ гъоркъоса къотІун
букІана». (хІадис дагъаб къокъ гъабун хъвана).

6. ХІакъаб жо буго инсан жиндир БетІергъан
Аллагъасде гІасилъулев вукІин.

كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظٍ ﴿٦﴾

7. Живго жиндасаго чІухІун: Жив бечѐдав вуго,
къуватав вуго, къибил тухум кІудияв вуго абун
ракІалде ккун.

أَنْ رَّاهُ أَتَمَّعَى ﴿٧﴾

8. ХІакъІъунго дур БетІергъан Аллагъасде
буго МухІаммад ﷺ, ахираталда кинабго
халкъальул буссин.

إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ ﴿٨﴾

Гъѐб къоялѐ щивав инсанасе жиндир гІамалалда рекъараб жазаѐги
гъабизе буго.

9.10. Дуца пикру гъабулариѐ МухІаммад ﷺ,
жинца Аллагъасе ﷻ как баялдаса Аллагъасул
ﷻ лагъ нахъѐ чІвалев чиясул?

أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَىٰ ﴿٩﴾

عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰ ﴿١٠﴾

ЦІакъ ахІмакъав, хІалихъатав ва гІодовеГІанав чи гъѐчІиѐха гъев?
Гъав жинца как балев чи МухІаммад аварасас ﷺ вуго. Гъев жинца
как баялдаса нахъ чІвалев чи Абужагъал вуго.

11. Дуца пикру гъабѐха МухІаммад ﷺ,
гъев жинца как балев чи битІараб диналдаги
вугони.

أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَىٰ الْهُدَىٰ ﴿١١﴾

12. Жинца цогидаздаги амро гъабулеб бугони
Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хинкъя абун ва гъесие Ғибадат
гъабе абун.

أَوْ أَمَرَ بِالتَّقْوَى ﴿١٢﴾

Гъаб хлакъяб нухалда вугев чиясда данде кин гъев къосарав мушрик
вахъунев?.

13. Гъединго дуца пикру гъабеха Мухаммад

أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى ﴿١٣﴾

جَلَّ جَلَالُهُ, гъев инкарчи жинца Аллагъги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъереси гъарулев, жив иман лъеялдаса вусун
чIарав вугони.

14. Гъев чиясда лъалеб гъечIищ БетIергъан Аллагъ

أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى ﴿١٤﴾

жинда кинабго жо бихъулев ва лъалев вукIин?.

15. Гъев къосарав чиясда рақIалда

كَلَّا لَئِنْ لَّمْ يَنْتَهُ لَنَنْفَعُنَّ آلَ النَّاصِيَةِ ﴿١٥﴾

кковухъин гъечIо амро! Гъев вусса абе, Гъев

чи жиндир къабихIаб Ғамал гъабиялдаса вусинчIони бичасхIаги
диша гучалда гъесул нодо кқун вехъерхъун гъев цIада жанив
реххила!.

16. Жинца гъереси бицунев, жив капурав ва

نَاصِيَةٍ كَذِبَةٍ خَاطِعَةٍ ﴿١٦﴾

жиндир мунагъал Ғемерав чи вуго гъеб дица

кколеб нодоялтъул бетIергъан.

17. Цинги гъес ахIи бае абеха жиндир кумекчагIазда ва

فَلْيَنْعِ نَادِيَهُ ﴿١٧﴾

гъездаса квербакъиги тIалаб гъабе абе!

Гъесие щибго квер бакъи швезе гъечIо гъеб къоялъ.

18. Дицаги ахIизе руго Дир жужахI хыхъун ругел,

سَنَنْعُ الزَّانِيَةَ ﴿١٨﴾

жудер капурзабазда цим бахъи кутакал забаниятазда.

Гъез кутакаб Ғазаб гъабила гъев абужагълие ва гъесда рельтъарал
чIухIарал, Ғамал кIудиял инкарчагIазе ва мушриказе.

19. Жив хIинкъя абе гъев къосарав,

كَلَّا لَا تُطِغُهُمْ وَأَسْجُدُوا لِلَّهِ قَرَّبَ ﴿١٩﴾

хIалихъатав чи! Мун гъесие мутIигIлъуге

Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Дуца как бачIого тоге ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

диналда халкъ ахIичIогоги тоге. Дуца тIад чIей гъабе как байлда ва
сужда Ғемер гъабиялда! Дуца Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ Ғагарлъиги гъеб
как байлдалъун ва сужда Ғемер гъабиялдалъун гъабе!

Гъаб аят цIалидал сужда гъабизе сунатаб буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас бицараб хIадисалда буго:
«Бицунго лагъ Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ Ғагарде вукIунев заман буго гъев лагъ
суждаялда вугеб заман, нужсеца гъениб дугла Ғемер гъабе»-абун.

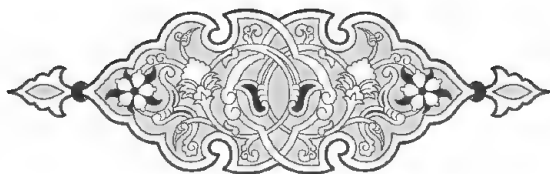
ХIадис имам Муслимица бицана.

Гьєб сужда гьаби буго цохІо Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ гурони жиб гьабизе бегьулареб гІамал. Сужда гьабулев чи цІакь хІелун ва гІодогІангьун вукІуна. Гьєсул кинабго черхалъул хІалаль ва ракъалда цузе гьабураб гьумераль щибго рагІиго абичІониги бицунєб букІуна гьєв лагь кигІанав хІажатав вугєв жиндир БетІєргьан Аллагьасда.

Сордо кьояда жаниб чанго нухаль жинца Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ сужда гьабулев инсан гьєв Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасильги цІакь гІажайбаб жо гьєчІишха? Дуниялалъул цо ханасе жинца сужда гьабулев мушрикасда кІозе бугодай гьєв ханги тІадє валагьун вукІун гьєсул амроялда гІасильгизе? Жинца Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ сужда гьабулев, хаду гьєсул амроялдаги гІасильгулев инсан цІакь ахІмакъав инсан вуго!

ТІадєгІанав Аллагьасул тавфикъалдалъун суратул ГІалакъалъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рещиги БетІєргьан Аллагьасе буго.

97. Суратул Къадри

سُورَةُ الْقَدْرِ

Гъаб сурат рештӀине гъабуна «сурату Габасаялда» хадуб. Гъеб буго (80) абилеб сурат.

*Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Аллагъасул цӀаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ХӀакълъунго Дица гъаб хирияб Къуръан
рештӀине гъабуна жиндир къадро кӀудияб
сordiaлъ.

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ﴿١﴾

ЛавхӀул МахӀфузалдаса босун гъеб Къуръан дунялалъул зодобе
рештӀине гъабуна. Цинги Жабраил малаикас къоло лъабго сональ
хӀажат бихъун, дагъ-дагъ ккун жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв
МухӀаммад аварaгасда рештӀине гъабуна.

2. Дуда шибха лъалеб МухӀаммад ﷺ
гъеб Лайлатул Къадри шиб жо бугеб?
Гъельул хиралъи кигӀан гӀемераб бугеб?

وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ﴿٢﴾

3. Гъеб Лайлатул Къадри хирияб буго азарго
моцӀалдасаги.

لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ ﴿٣﴾

ЦохӀо гъеб сордоляъ гъабураб лъикӀаб гӀамалалъул ажро-кири гӀемераб
букӀуна азарго моцӀаль гъабураб гӀамалалъул кириялдаса.
ГӀалимзабаца абунa: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгасда
бициндалго цересел умматазул гӀадамал гӀумру халагал рукӀун цо
чияс азарго моцӀаль гӀаде ярагъги бан Аллагъасе ﷺ гӀоло гъазават
гъабуна абун, Аварaгасулги ﷺ муъминзабазулги хъул лъуна
жидеegi бугеб анищ гъединаб халатаб гӀумру жидецаги Аллагъасул
ﷺ диналъе гӀоло гъазават гъабун жидеe ажро-кири шъезе абун.
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгас абунa: «Я дир БетӀергъан
Аллагъ! Дуца дир уммат гъабун бугоха жиндир гӀумруги къокъаб,
гӀамалги дагъаб»-абун.

Цинги ГӀадегӀанав Аллагъас МухӀаммадил ﷺ умматалъе гъаб
лайлатул Къадриялъул сордо къуна: цохӀо гъеб сардиль гъабураб
лъикӀаб гӀамал азарго моцӀаль гъабураб лъикӀаб гӀамалалда данде
букӀунеб жиндир ажролялъул рахъалъан.

4. Гъеб сордоляъ Жабраил малаик
ва цогидал малаикзабиги ракъалда
рештӀуна Аллагъасул ﷺ амро босун.

نَزَّلَ الْمَلَكُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرِ ﴿٤﴾

Гъеб сордоялдас бай бихъун тІасияб соналъул гъединабго сордоялда швезегІан Аллагъас ﷻ жиндир махлукъалъе къадар гъабураб хІукмуги босун ракъалда рештІуна гъел малаикзаби.

5. Гъеб сордоялъ рогъел баккинегІан
малаикзабаца гІибадат гъабула ругел
муъминзабазда

سَلَّمَ هِيَ حَتَّىٰ مَطْلَعِ الْفَجْرِ ﴿٥﴾

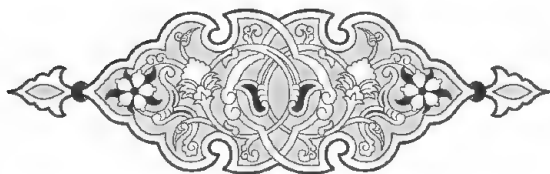
«Салам-Салам»-абун гъезие тахІият гъабулеб букІуна. Гъеб сордоялъ Аллагъас ﷻ жиндир лагъзадерие лъиклаб жо гурони къадарги гъабуларо. Аллагъасул ﷻ къадар кинабго лъиклаб буго, гъев жиндир лагъзадерида гурхІулевги вуго, амма инсан вуго цІакъ жагъилав, жинда лъиклабги квешабги жо батІа гъабизе лъаларев, жиндирго напсалъ, шайтІаналъ гуккун хъвадулев. Гъаб Лайлатул Къадриялъул сордо Рамазан моцІалъул ахираб анцІго сордояда жаниб букІуна. Аллагъас ﷻ гъеб сордо балъго гъабун буго гъеб сордо тІалаб гъабун муъминзабаца гъеб анцІабго сордоялъ гІибадат гІемер гъабизе ва гъезие ажро-кириги гІемераб швезе. Гъеб лайлатул къадриги шола, гъеб анцІабго сордоялъ гІибадаталда чІарав чиясе шакІги гъечІого иншаАллагъ. Цо-цо гІадамаца рицунел къучІ гъечІел харбазуль ругел гІаламатал рихъинчІониги.

Хирияб Къуръаналда Лайлатул Къадриялъул лъабго кІудияб хиралъги бицана:

- Гъеб сордоялъ гъабураб лъиклаб гІамал азарго моцІалъ гъабураб лъиклаб гІамалалда башалъулеб букІин.
- Гъеб сордоялъ цо соналъул хІукму-къадар босун малаикзаби ракъалда рештІунел рукІин.
- Гъеб сордоялъ малаикзабаца муъминзабазе салам къолеб букІин, гъел муъминзаби кІодо гъарун, гъел хира гъарун.

Суратул Къадриялъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рещц Аллагъасе ﷻ буго.

98. Сурагул Баййинат

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдатын.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жидеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** инкар
кколел гIадамал: Жидехье тIехь
рештIине гъабурал гIадамаздаса жал
ругел ва Аллагъасдехун ширк гъабун
хъанчие лагълыи гъабулеллIунги жал ругел, гъал гIадамаца
жидер купру-ширк течIо жидехье баянаб хIужа-далил бачIараб
мехаль гурони. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг
вачIараб мехаль гъесда иман лъурал гIадамал руго гъаб аятаь жидер
бицен гъабурал гIадамал. Гъев хирияв авараг **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** вачIаниги
купру-ширкалъул агълуялъул гIемерисел жидерго къосиналда ва
гIасилъиялда чIана.

لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ
مُنْفَكِينَ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ ۝

2. Гъезухье бачIараб хIужа Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ**
русул вуго: жинца гъезие батIулаб, гьересияб
жоялдаса жал рацIадад Къуръаналъул аятаь цIалулев.

رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ يَتْلُو صُحُفًا مُطَهَّرَةً ۝

3. Гъел аятазуь киналго жидер къадро гIадегIанал,
Аллагъасул гIахъазуь бугеб гIелму-диналъул баян
буго ва гIаса бищараб, лъикIабщинаб жоги буго.

فِيهَا كُتِبَ قِسْمَةٌ ۝

4. Жидехье тIехь къурал гIадамал
жидер диналъуь рикъаричIо жидехье
Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** рахъалъан хIакъаб,
баянаб далил бачIун гурони.

وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا
جَاءَهُمُ الْبَيِّنَةُ ۝

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг вачIун хаду
ккуна гъез гъев МухIаммадида **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** инкар, жидеда гъев хIакъав
Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** расул вукIин лъалеб букIингун цадахъ.

5. Гъел гIадамазда амроги гъабулел
букIинчIо жидеца Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ**
лагълыи гъабе абун гурони. Жидеца
Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо гъавун, гъесие гIибадат
бацIадад гъабун.

وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ
الَّذِينَ حَقَّقَ أَوْ يُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا
الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِسْمَةِ ۝

Цогидал киналго диналги тун жиб битIараб исламияб дин гъабе
абун. Жидеца паризаял какалги рае, паризаяб закатги кье абун.
Гъаб дин буго жиб битIараб дин. Гъаб динги босун гъеб диналда

жанир шайха гьел гIадамал лъугъунарел?

6. ХIакълъунго китабиязул

Аллагъасда جَلَّالَهُ инкар ккурал
гIадамалги, цогидал мушрикал,

мажусиялги жужахIалъул цIада жанир

рукIине руго даимго. Гьел руго кинабго

халкъалъул бищунго квешал гIадамал. ЦIогъабаздасаги квешал

руго гьел: Жедеца Аллагъасул جَلَّالَهُ гIахъазда жаниса МухIаммад

аварагасул صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ сифатал рикъун ругелъул. Гъачагъаздасаги

квешал руго гьел. Жидеца хIакъаб диналда унел гIадамазе нух

къотIизе гъабун бугелъул.

7. ХIакълъунго жидеца Аллагъасда جَلَّالَهُ

иманги лъун аварагасда صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъги

рилъун лъикIаб гIамал гъабун хъвадарал

муъминзаби руго кинабго халкъалъул

бищунго лъикIал. Гьел ругелъул жидеца Аллагъги جَلَّالَهُ, гьесул

расулги разилъи гIалаб гъабун, гьезул амру-нагъю тIубазе гъабун

хъвадарал гIадамал.

8. Жидер БетIергъан Аллагъасда

аскIоб гъезие бугеб жазаъ буго жидеда

жаниса нигIматазул гIорал чвахуелел

алжаназул ахал. Даимго рукIинелъун

лъугъине гъарула гьел алжаналда

жанир. Гъездаса Аллагъ جَلَّالَهُ разилъун вукIуна ва гьел

Аллагъасдасаги جَلَّالَهُ разилъун рукIуна. Гъаб гIадегIанаб макъам

буго Аллагъ جَلَّالَهُ разилъи гIалаб гъабун, гьесул гIазабалдаса

хIинкъун хъвадарал муъминзабазе бугеб. Аллагъас جَلَّالَهُ гъаб

макъам щолеб гIамал гъабизе тавпикъ гъабеги!

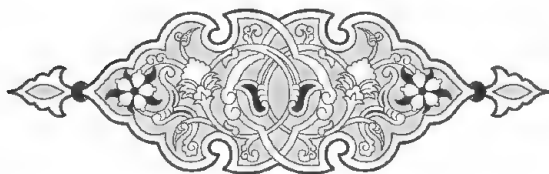
Суратул Баййинаталъул тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецц ТIадегIанав Аллагъасе буго.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ
هُمْ سُوءُ الْبَرِيَّةِ ﴿٦﴾

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ﴿٧﴾

جَزَاؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ عَدْنٍ يَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ حَقِيَ رَبُّهُ ﴿٨﴾

99. Сурату Залзалаат

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ЦIакъ кутакаб багъариялдалъун ракъ
багъараб мехаль.

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا

2. Гъеб ракъаль жинда жаниб букIараб
бакIлъиги къватIибе рехараб мехаль.

وَأُخْرِجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا

Хварал гIадамазул хутIелал ва хазина-магIданги къватIибе рехараб
мехаль.

3. ГIажайблъи гъабун, хIинкъун инсанасги абураб
мехаль: «Гъаб ракъалье къваригIараб жого щиб
бугеб?!»-абун.

وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا

4. Гъеб къояль ракъаль бицуна кинабго жиндир
хабар.

يَوْمَئِذٍ تُخْبِتُ أَخْبَارَهَا

Гъеб хабарги букIуна щивав инсанас жиндир мугъалда гIад гъабураб
гIамалалъе ракъаль нугIлъи гъаби.

5. ХIакълъунго гъеб хабар бициги дур бетIергъан
Аллагъас гъеб ракълда амро гъабиялъ букIуна. Ва
гъелъие кIалъазе гъунар къеялдалъун букIуна.

يَا أَيُّهَا رَبُّكَ أَوْحَى لَهَا

6. Гъаб къиямасеб къояль кинабго
халкъ къукъаби гъарун гIаде рахъун
МахIшаралда ракIарун рачIуна жидеца
дунялалда гъабураб гIамал бихъине ва гъелъул жазаъги бихъине.

يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِّيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ

7. Жинца цохIо зарра гIадабги лъикIлъи
гъабун букIарав чияса гъелъул лъикIаб
жазаъ бихъине буго.

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ

8. Жинца цохIо зарра гIадабги квешаб
гIамал гъабун букIарав чияса гъелъул
квешаб жазаъги бихъине буго.

وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIоб рахIматалдалъун лъикIлъи гIемерго цикIине
гъаби, мунагъаздаса гIаса лъугъун тей Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ихтияралда
бугеб, гъес жиндие бокъухъин гъабулеб иш буго. Къокъаб хIасил буго
щивниги инсанасе лъикIлъи гъабун гурони БетIергъан Аллагъас гъесие
зулму ва зарал гъабизе гъечIо.

100. Сура тул Гадиџт

Гъаб сура т рештине гъабунa «сура тул Гассралда» хадуб. Гъаб буго (103) абилеб сура т.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жал цIакъ рекерун тушманасде тIаде унел,
жидер гъекнялъул (хIухъел цIай) гъаракъги
рагIулел мужагьдазул чуялхIаги абун гъедулев вуго ТIадегIанав
Аллагъ. وَالْعَدِيدَاتِ ضَبْحًا ①
2. Жидер хIатIаздалъун чIинхаздаса цIаги пирхизе
гъабулел. فَالْمُورِيَّتِ قَدْحًا ②
3. Рогъалил гIужаль тушманасда тIад гъара
гъабун жал кIанцIулел. فَالْمُغِيرَتِ ضَبْحًا ③
4. Цинги гъениб кутакаб хIур бахъине
гъабулел. فَأَنْتَرْنَ بِهِ نَفْعًا ④
5. Жал тушманасул боязда гъоркъюрги
журалел чуялхIаги абун гъедулев вуго
ТIадегIанав Аллагъ. فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا ⑤
6. ХIакълъунго инсан Аллагъасул جَلَّالُهُ
нигIмтазда жинца инкар кколев вуго.
Жиндие бугеб кинабго лъикIлъи кIючолев, цодагъабго къварилъи
бихъани жив зигардулев вуго. إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ ⑥
7. ХIакълъунго жив нигIмтазда инкар кколев,
къварилъи хIехъезе кIоларев вукIиналъе инсанас
жинцаго нугIлъиги гъабулел буго. وَأَنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ ⑦
8. ХIакълъунго гъев инсан жиндие цIакъ
дунялалъул лъикIабшинаб жо бокъулев вуго.
Амма ахират кIочарав, Аллагъасе جَلَّالُهُ гIибадат гъабизе жив
кIвахIалавги вуго. وَأَنَّهُ لَحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ ⑧
9. Гъав инсанасда лъаларищ хобазда
жанир рукIарал гIадамал тIаде
рахъине гъарураб мехаль,
10. Гъезул ракIазда бугеб щинаб жюги
Аллагъасда جَلَّالُهُ себе загьир * أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ ⑨
وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ ⑩

гъабураб мехаль,

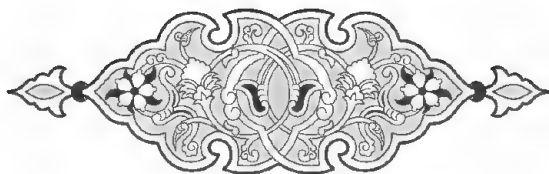
11. Хіакълъунго жидер БетІергъан Аллагъ

гъезул кинабго хІал жинда лъалев вукІин

ва гъезие хІисаб-мизан гъабун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жазаъ гъабизе

букІинги.

إِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ يَوْمَئِذٍ خَبِيرٌ ﴿١١﴾

101. Сурагул КъаьригIат

سُورَةُ الْقَارِعَةِ

Гъаб сурат рештIине гъабуна «сурату Къурайшалда» хадуб. Гъеб буго (106) абилеб сурат.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1.2.3. Жинца раклал хIинкъизе гъарулеб, мугIрул щобал
щущазе гъабулеб, зобал рахъизе гъабулеб, жиндир амро
цIакъ кIудияб къиямасеб къо щиб жо бугеб дуда щибха
лъалеб, я гъав инсан!

وَمَا أَذْرَكَ مَا الْقَارِعَةُ ١

Исрафил малаикас авалаб ссуралтуб пуйлдалъун
жиб бай бихъулеб, кинабго халкъалтуб хIисаб-мизан гъабун гъел цоял
алжаназда, цогидал жужахIалда жанир лъугъизе гъаруаб мехалъ жиб
тIубалеб жо буго къиямасеб къо. Гъелдаса хадуб жиб абадияб ахиарат
буго.

4. Гъеб къоялъ гIадамал рукIуна
ракъалда тIибитIараб гарцIазул
боялгIадин махIшаралде ракларун унел.

يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ ٢

5. Гъеб къоялъ мугIрулги самараб
квас гIадин тамахлъун гIодоре гъаршун
рукIуна. Кинабго ракъги цо майдан лъугъун букIуна.

وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ ٣

6.7. Жиндир лъикIаб гIамалалдалъун
цIадира бакIлъарав чи жив разияб
чIаголъиялда алжаназда жанив букIине вуго.

فَأَمَّا مَنْ نَقَلَتْ مَوَازِينُهُ ٤

فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ٥

8.9. Амма жиндир лъикIаб гIамал цIадираялда
гIадагълъарав чи вуссулеб бакI жагъанама
буго.

وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ ٦

فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ ٧

10. Дуда щибха лъалеб я гъав инсан гъеб
жагъаннама щиб жо бугеб:

وَمَا أَذْرَكَ مَا هِيَ ٨

11. Гъеб буго жиб цIакъ боркъараб жужахIалтуб цIа.

نَارِ حَامِيَةٍ ٩

Геме́рисел гIалимзаби жинда рекъараб рагIи буго
къиямасеб къоялъ гIамалал цIай цIадирабазда тIадги лъун букIине
буго абураб рагIи. Жиб цIалеб жо я лагъзадерил гIамал хъварал кагътал
рукIина, яги гъел гIамалазе Аллагъасе عَلَّاهُ бо́къараб черхги гъабун
гъеб черх цIала. Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГIаббасидаса бицараб

хІадисалда буго: «Муъминзабазул лъикІал гІамалал цІакъ берцинаб сифат-сураталда рукІуна. Квешал гІамалал къабихІаб сураталда рукІана. Жиндир лъикІал гІамалал цІадироялда бергъарав чи бахъи бугев чи вуго. Жиндир квешаб гІамал цІадироялда бергъарав чи бахъи къосарав чи вуго»-абун.

102. Сурату Тгакаџур

Гъаб сурат рештӀине гъабуна «суратул Кавсаралдаса» хадуьб. Гъеь буго (108) абилеб сурат.

*Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамаь
Аллагъасул цӀаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Нуж Аллагъасе **جَلَّالَهُ** гӀибадат гъабиялдаса машгъул **اَلْهُنٰمُ التَّكْوِيْنُ** гъарун руго я гъал гӀадамал, нуж боцӀи мал, лъимал-хъизан гӀемерлъиялдалъун цо-цалаздаса бергъинне бокъун къецандулел рукӀиналъ.

2. Гъеь хӀалалда нужги рукӀадго нуж хун **حَتّٰى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ** хабалалъеги ине руго.

3. Нуж гъеь гӀамалалдаса русса ва нуж Аллагъасул **كَلَّا سَوْفَ نَعْتَمُوْنَ** **جَلَّالَهُ** гӀазабалдаса хӀинкъа.

Нужеда нахъе лъазе буго гъеь нужер ахӀмакъаб хъвадиялъул кинаб квешаб ахир букӀунеблъи!

4. Ахираталда швараб мехаль ва нужеда **ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ نَعْتَمُوْنَ** Аллагъасул **جَلَّالَهُ** гӀазабги швараб мехаль лъазе буго нужеда гъеь!

5. Нужеца гъеь квешаб гӀамал те! Нужеда гъеь **كَلَّا لَوَعْتَمُوْنَ عَلٰى الْيَقِيْنِ** ишалъул хӀакъикъат лъалеб букӀарабани нуж дуниялъ гуккун, ахират кӀочон хъвадизе рукӀинчӀо.

6.7. БичасхӀаги нужеда жужахӀ бихъизе буго ва **لَتَرُوْنَ الْجَنِيْمَ** нужеда гъеь якъинго нужер безада бихъизе буго. **تُرْآوْنَهَا عَيْنَ الْيَقِيْنِ**

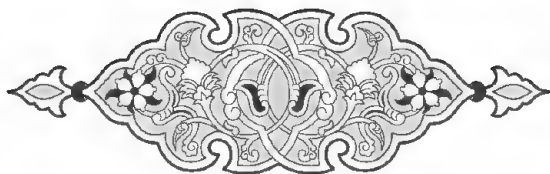
8. Цинги гъеь къоялъ нужеда гъикъизе **تُرْآوْنَهَا عَيْنَ الْيَقِيْنِ** буго дуниялалда Аллагъас **جَلَّالَهُ** нужеь къурал нигӀматал кин нужеца харж гъабурал абун.

Чорхое къураб сахлъиги, бералъе къураб канлъи бихъиги, гъуинал, лазатал гӀагӀамалги, тамахал тахалги, рекӀел гъеялъе къурал хъизанги кин нужеца хъвадизе гъабураб абун.

Жинда Аллагъ разильаяв абу Гъурайратидаса имам Муслимица бицараб хӀадисалда буго: «Цо нухаль Аллагъасул Свалат салам лъеяв авараг рукъоса къватӀиве вахъараб мехаль гъесда данде ккана жидеда Аллагъ разильаял Абубакр ва Гумар асхӀаб. «Гъаб гӀужалъ

нуж къвитIире рахъине гъабураб жо щиб бугеб?!-абун аварагас
ﷺ гъикъидалго гъев кIиясго абунa: «Ракъиналъ рахъине гъаруна
нижс»-абун. Хирияв аварагасги ﷺ абунa: «Валлагъи, дунги гъеб
вакъиналъ къватIиве вахъине гъавурав вуго»-абун. Цинги гъел цо
Ансариясул бакIалде ун гъес берцинаб гъоболлъи гъабун квен кванан,
лъим гъекъон гIорцIараб мехалъ аварагас ﷺ абунa: «Дир нафс
жинда кодоб бугев Аллагъасул ﷻ цIаралдалъун гъедулев вуго дун!
Къиямасеб къоялъ гъал нигIматазулги кIал гъикъи букIине буго. Нуж
ракъиналъ рукъоса къватIире рахъине гъарун рукIана, гъанже гъал
нигIмталги кванан рукъоре руссунел руго»-абун (хIадис къокъ гъабун
хъвана).

103. Сурагүл Г1асср

Гьаб сурат реиштинге гьабунa «сурату Щарх1алда» хадуб. Гьeб буго (94) абилеб сурат.

*Жив гурх1улев, гурх1ел г1амав
Аллагьасул ц1аралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1.2. Жинда жаниб г1емераб г1ажаибаб жо бугеб
заманалх1аги абун гьедулев вуго Г1адег1анав
Аллагь: «х1акълъунго инсан ч1ового
хут1иналъулъ, дунялалъ ва щайт1аналъ
гуккиналъулъ вуго»-абун.

وَالْعَصْرِ

إِنَّ الْإِنْسَانَ لِفِي خُسْرٍ

Къатадат абугеб Г1алимас абунa: Бакъанил г1ужалх1аги абун гьедулев
вуго Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ, гьев зух1аялъул г1ужалх1аги абун гьедун вук1арав
г1адинго абун.

3. Жал ч1орого хут1арал гьеч1о жидеца
Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ иманги лъун аварaгасда
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахьги рильлъун лъик1аб г1амал
гьабун хъвадарал муъминзаби. Жидеца

إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَتَوَّصَّوْا بِالْحَقِّ وَتَوَّصَّوْا بِالصَّبْرِ

цo-цалазда х1акъаб диналда ч1а абун амро-васият гьабулел, гьeб
х1акъаб диналда рук1адго г1аде рач1унел къварильабазда сабро
гьaбе абунги цоцаде васият гьабулел. Гьаб цох1о аяталда жаниб
Г1адег1анав Аллагьас инсан г1овит1улеб ункьго к1удияб асло бицун
буго:

1- Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъей.

2- Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ ва гьесул расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абухъин лъик1аб г1амал
гьаби.

3- Муъминзабаца цоцалазда амру-нагьго гьаби, лъик1аб-квешаб жо
лъазе гьаби.

4- Х1акъаб диналда ч1еялдалъун ва къварильаиялда сабро гьaбе абун
цo-цалазда васият гьаби.

Гьаб аяталъ абухъин хъвадарав чияс жиндирго нафс камил гьабула
Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун ва гьесие т1аг1ат г1ибадат гьабун. Цогидал
г1адамазул нафсги камил гьабула гьезда х1акъаб жоялдалъун амро ва
васият гьабун.

Жинда Аллагь разильаяв имам Шафиг1ияс абунa: «Г1адамаз цох1о
гьаб сураталъул пикру гьабулeб бук1арабани гьезие гьeб сурат г1езе

бук1ана»-абун.

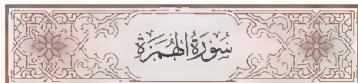
Имам Байгъакъияс жинда Аллагъ разилъаяв абу Х1узайфатидаса бицараб х1адисалда буго: *Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул асх1абзабазул к1иго чи дандельараб мехаль гъев к1иявго цо-цадаса рат1альулел рук1инч1о гъезул цояс «Валг1асри» абураб сурат ц1алун цинги цоцалазе саламги къун гурони»-абун.* Х1адис Т1абаранияс бицана.

Жинда г1амал гъабизе рекъараб ва гъеб г1амал гъабизе бигъаяб х1адис буго.

Аллагъас ﷻ тавфикъ гъабеге лъик1аб г1амал гъабизе. Амин.

104. Сурагул Гьумазат

Гьаб сураг рештине гьабунa «сурагул Къияматалда» хадуьб. Гьeб буго (75) абулеб сураг.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагьасул цIаралдалгун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Квешаб гIазаб ва гьалагIьги букIине буго кинавниги жинца гIадамазда гIайиб чIвалев, гьезде гьибат гьабулев, нахьаса кIалгIалев чиясе.

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ ۝١

2. Жинца гIемераб дуьнялалгун магIишатги данде гьабун, гьeб рикIкIун, гьелгун гIемерIьгIалдаса вохун жив хьвадулев.

الَّذِي جَمَعَ مَا لَا يُوَعِّدُهُ ۝٢

3. Жинда ракIалдеги колев хIакьIьунго гьeб магIишаталг жив дуьнялалда даимго хутIизе гьавила абун.

يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ ۝٣

Жинца закат сахIги кьоларев сунатаб садакьаги кьоларев, гьeб магIишаталгe лагьIьги гьабун живги хьвадулев.

4. Гьесул ракIалде кковухьин гьечIо амро! БичасхIаги гьев чи жужахIалда жанив рехине вуго.

كَلَّا لَيُنْبَذَتَ فِي الْخُطْمَةِ ۝٤

5. Дуда шибха лгIалев я гьав инсан, гьeб жужахI шиб жо бугеб?

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْخُطْمَةُ ۝٥

Дуда гьeб жегиги бихьун гьечIелгун гьелгун сифат-сураг дуда лгIаларо.

6.7. Кутакалда жиб боркьараб, жинца ракIал рухIулев, Аллагьас جَلَّالُه жиндалгун капурзабазе гIазаб гьабулеб цIа буго гьeб.

نَارُ اللَّهِ الْمَوْجِدَةُ ۝٦

الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْأَفْئِدَةِ ۝٧

8.9. ХIакьIьунго Гьeб цIа гьезда гIад гIалгел лгIураб гIадин букIуна, цIадул хIубазда жанир ругел гIадин гьелги рухIуна.

إِنهَا عَلَيْهِمْ مُّوَصَّدَةٌ ۝٨

فِي عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍ ۝٩

Жидер хIатIал-кверал рахсал гудрал ран горбодегги рухьун рухIуна. Жидеe щибго хьасарIьги ва бигьалгьиги букIунаро.

Аллагьас جَلَّالُه ниль цIунаги гьаб жужахI гIад гьабулеб гIамалалдаса! Амин.

105. Суратул Фил

سُورَةُ الْفِيلِ

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдатын.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуда лъалариш МухIаммад ﷺ,
дур БетIергъан Аллагъас пилалги рачун
КагIба рукъ биххизабизе абун рачIарал
гIадамазе кинаб гIазаб гъабурабтыи!.

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ
الْفِيلِ ۝١

2. Гъезул макро Аллагъас ﷻ цIакъ хвезе
гъабичIишха!

أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ ۝٢

3. Гъезда гIаде Аллагъас ﷻ хIанчIазул
боялги ритIана.

وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ۝٣

4. Гъеб щибаб хIинчIалъ гъезда гIаде
речIчIана жужахIалъул ракъ бухIун
лъугъарал чIинхал.

تَرْمِيهِمْ بِحِجَارٍ مِّنْ سِجِّيلٍ ۝٤

Гъеб чIимих гIаде шварав чи гъель ворлъытунев вукIана. Щивасул цIар
гIаде хъвараб букIана гъаб чIимих абуна цо гIалимзабаца.

5. Аллагъас ﷻ гъел гIадамалги гъаруна
хIайваназ жиб кванараб ва гъезул хIагIаз
мерхъун хвезе гъабураб гIамахалда рельIтын.

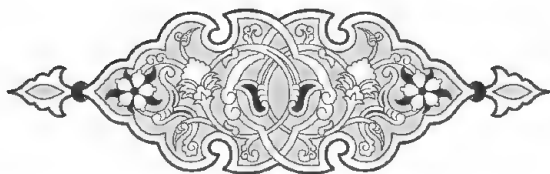
فَجَاءَهُمْ كَعَصِفٍ أَمْكُورٍ ۝٥

Гъаб сураталъе тафсир гъабурал гIалимзабаца абуна: «Абрагъатул
Ашрам»-абулев Яманалъул ханас СангIаъ абулеб шагъаралда килиса
бана ва КагIба рукъалда гIаваф гъабизе унел гIадамал гъенире ине
гъукъун гъеб жиндир килисаялда гIаваф гъабиялда рачине къасд
гъабуна. Кинанат къабилаталъул цо чи сардилъ гъеб килисаялда жанив
лъугъун, жинца гъениб хъублъи гъабуна ва гъеб хъублъи килисаялъул
къадазда бахана. Цинги Абрагъатил цIакъ щим бахъана ва жинца КагIба
рукъ биххичIого теларо абун гъаги гъедана. Гемемерал боялги цадахъ
рачун, кутакал пилалги рачун вачIун Абрагъат Маккаялъул рагIалде
решIана. Гъесул зулмуялдаса хIинкъун Маккаялъул агълоги кIкIалахъе,
нохъабакъе рахчана. Абрагъатил аскараз Маккаялъул агълуялъул
варанаби ва гIиял хъевхъулел ва кваналел рукIана. Аллагъасул свалат
салам лъеяв аварасул кIудияв эмен ГабдулмутIалибил кIинусго
варани букIана. Гъел варанаби Абрагъатилаз ракIарун индалго
ГабдулмутIалиб Абрагъатиде гIаде ана ва гъев вугеб бакIалда жанив
лъугъине изну гIалаб гъабуна. Гъев жаниве виччан Абрагъатица

таржамачиясда абуна гьесда гьикъеян жиндир хІажат шиб бугеб абун. ГабдулмутІалибица жиндир хІажат бициндаalgo Абрагъатица абуна: «Дун разилъун вукІана мун вихъараб мехаль: Мун гІакъло бугев, Къурайшиязул ханзабазул чи вуго абун. Амма дур варанабазул бицун мун кІалъадалго дида мун рихана. Дуца дир аскараз рачарал варанаби тІалаб гьабулел руго, дурги дур умумузулги динлъун ва чІухІилъун бугеб КагІба рукъальул бицунебго гьечІо»-абун. ГабдулмутІалибица абуна: «Дун вуго варанабазул бетІергъан. Гьеб КагІба рукъальул БетІергъан цогідав вуго. Гьес нахъе чІвазе вуго мун КагІба рукъалье зарал гьабиядаса»-абун Абрагъатица абуна: «Дун гьелдаса нахъе чІвалеб шибго жо гьечІо!»-абун. ГабдулмутІалибица абуна: «Гьелеха КагІба рукъ ва гьелеха мунги»-абун. (ай: дуего бокъараб гьабеха абураб магІна буго гьаб рагІиялъул) Абрагъатица гьесул варанаби нахъе къуна ва ГабдулмутІалиб КагІба рукъальул нуцІил гІекІалги ккун Аллагъасде ﷺ гьарун назмо гьабун хІелулев вукІана.

Цинги ТіадегІанав Аллагъас Абрагъатил аскаразда тІад хІанчІазул боял риччана ва гьез чІинхал речІчІун гьалаг гьарун гьезул рижиго бакъвазе гьабуна. Квешаб унти баккун, жиндир гъан турун, кутакаб гІазаб чІамун Абрагъатги хвана.

Гьаб соналда гІарабияз «пилалъул сон»-абула. Гьаб сональ гьавуна хирияв авараг ﷺ абунги абуна гІалимзабаца. Гьаб къиса бицун ТіадегІанав Аллагъас Маккаялъул агълу кантІизе гьарулел руго жиде ругел кІудиял нигІматазда ва Аллагъасда ﷺ иман лъун, хъанчие лагълъи гьаби жибо тун, жидехъе витІарав аварагасде ﷺ нахърилълъун хъадиялда ахІулел руго.

106. Сурату Къурайш

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдальун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Къурайшийл ругъунлъун рукIиналъе гIоло
гочарулеб гIумру гъабиялда. ①

Гьел цоцаде тушманлъи гъечIого цоцаль рекъонги рукIиналъе гIоло.

2. Гьел хасало Яманалда ун, ридал
Шамалда ун даран-базар гъабун яшав
гъабиналда ругъунал рукIиналъе гIоло. ②

3. Жидеца гIибадат гъабе абе гъаб КагIба
рукъальул БетIергъан Аллагъасе. ③

4. Жидее ракъинчIого рукIунеб
хIалалхъ тIагIам къурав, жал
тушманасул заралдасаги цIунарав. ④

Хур-хер бижунареб хъачIаб, бакъвараб ракъалда рукIун жал цIакъ
ракъун рукIарал, цинги Аллагъас عَلَّامُ الْغُيُوبِ даран-базаралда хъвадизе
ругъун гъарун бечед гъарурал. Сверху ругел гIарабияз рагъал гъарун
къварид гъарулел рукIарал, цинги Аллагъас عَلَّامُ الْغُيُوبِ Ибрагъим аварагасул
عَلَّامُ الْغُيُوبِ дугIаялъе жаваб гъабун, КагIба рукъальул хIурмат гъабун жидеда
гIадамаз рагъ гъабуларел, жидер адаб хIурмат гъабулеллъун гъарурал.
Гьал нигIматал жидее къун рукIин лъалебги букIадго гъез Аллагъ عَلَّامُ الْغُيُوبِ
цо гъавун гъесие гIибадат бацIад шай гъабулареб?!

Пахру Рази абулев имамас абуна: Аллагъасул عَلَّامُ الْغُيُوبِ нигIматал къей
кIуго тайпайлда буго: Цо тайпа буго балагъал нахъе чIвай. Гъеб нигIмат
Маккаялъул агълуялъе къуна пилазул бояздаса гъезул шагъарги цIунун,
цогидал гIадамалги гъеб шагъаралда тушманлъи гъабизе хIинкъизе
гъарун.

КIиабилеб тайпа буго жидее мунфагIатал гIатIид гъари. Гъеб нигIмат
Маккаялъул агълуялъе гъабуна гъаб сураталда жаниб бицараб жоялдальун.
Гъаб амро гъадин бугеб мехаль гьал кIудиял нигIматазе жидеца шукру
гъабичIого рукIин цIакъ кIудияб ахIмакълъи гъечIишха?!

Жегиги КагIба рукъальул БетIергъан Аллагъги живго тун, гъеб рукъ
хъанчазулги цIезе гъабун гъезие лагълъи гъаби кигIан ахIмакъаб ва
къабихIаб гIамал бугеб?!

107. Сурагүл МагIүн

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
АллагIасул цIаралдальун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуца пикру гIабулариш я гIав инсан, أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالذِّنِّ ۝١
жинца ахират гIереси гIабулев чиясул
ахIмакьIьянIьул.

2. ГIев чи вуго жинца ятимасе зулму فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ أَيْتِيْمَ ۝٢
гIабулев.

ГIев довегIан кIазе гIавулев, гIессие гIумер
букIкIулев.

3. Жинца мискинчиясе гIагIам кIоларев وَلَا يَخْضُ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِيْنِ ۝٣
ва цогидалги гIессие гIагIам кIеялда
гIессизе гIаруларев.

Жиндир боцIи кIезе живго бахилIгIараб гIечIого цогидаз кIолеб
жояIдаги жив бахилIгIулев.

4.5. Квешаб гIазаб ва гIалагIьIи буго жидеца فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّيْنَ ۝٤
балев какалдаса жал сагIвилIьулел
гIадамазе! الَّذِيْنَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُوْنَ ۝٥

МунапикIзаби руго гIел. Как бана абун
гIелIул кири швеялда жадер хIул лIоларел, гIеб бачIого тана абун
АллагIасул عَلَّاهُ гIазабалдасаги жал хIинкIуларел. ГIадамазе бихIулеб
бакIалда как балел, цогидаб бакIалда бачIого толел.

6. ГIел руго жидеца кинабго гIамал чIухIи- الَّذِيْنَ هُمْ بُرَاءُ وَ ۝٦
рецалгIе, гIадамал разилIьIи бокьун бихIдае
гIабулел.

7. Жидеца гIадамазул хIажат тIубайги нахIе وَيَمْنَعُوْنَ الْمَاعُوْنَ ۝٧
чIвалел.

ГIиси-бикIьянаб: РокIкен-квар гIадаб, цIан-лIым гIадаб жоги
мадугIаласе ва мискин пакIьирасе кIоларел.

АллагIас عَلَّاهُ нилIь цIунаги гIаб кIавмалда релIьIун рукIиналдаса.
Амин.

ГIадамал разилIьIи гIалаб гIабун гIамал гIабиги ширк буго, гIелда абула
гIьтIинаб ширк абун. Киниги гIев чи капурчи вуго абизе бегIуларо,
кIудияб ширкаIь гуроги чи исламалдаса инзавуларо.

108. Суратул Кавсар

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдатын.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ХIакъълъунго Дица две къуна МухIаммад إِنَّا أَنْعَمْنَا عَلَى الْكَوْثَرِ ﴿١﴾

дунялалда ва ахираталда цIакъ гIемераб

лъикIлъи, ахираталда кавсар абулеб гIорги къуна.

Гъеб лъикIлъи буго аваргIъи къей, Къуръан жинда рештIине гъаби, гIелму ва хIикмат къей, шапагIат гъабизе изну къей, ахираталда умматалъ жиндаса гъекъолеб хIавз (ицц) къей, ахираталда жиб беццараб бакI къей, жиндир уммат гIемераб букIин, тушбабазда тIад квер бакъи гъаби. Ракъалда тIад исламияб дин тIибитIизе гъаби, ва гъел гурелги гIемерал нигIматал руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие хирияв аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ къурал.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Кавсар абулеб гIор буго алжаналда жаниб. Жиндир хъалбал меседил, жиндир тIино жавгъар-якъуталъул. Жиндир ракъалъул махI мискалдасаги гъуинаб, жиндир лъим гъоцIоялдасаги гъуинаб»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

2. Гъал кIудиял нигIматал къун мун хира فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ ﴿٢﴾

гъавурав дур БетIергъан Аллагъасе как бае дуца,

цогIи щибго жоялъе баге.

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кIудо гъавун гъесие щукру гъабун варанабиги хъве? Мушрикаца гIадин хъанчазе лагълъи гъабуге, гъезие боцIиги хъоге.

3. ХIакъълъунго дудахун жинца хIалхъублъи إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ﴿٣﴾

гъабулев дур тушман вуго жиндир хъон

бакъварав.

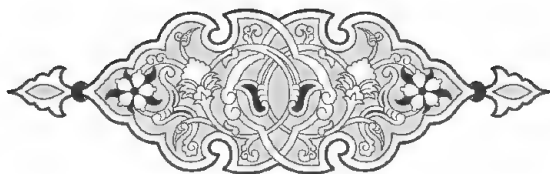
Гъев вугелъул ахираталда жив жужахIалда жанив унев.

Гъаб сурат рештIине гъабиялъе сабаб бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул Алкъасим абулев вас хвараб мехалъ АлгIаси абулев мушрикас абуна: «Нужеца гъев МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ реххун те! Гъев вуго жиндир хъон бакъварав, жиндир насло нахъе гъечIев чи. Гъев хвараб мехалъ гъесул хабар тIагIине буго ва гъев цониги чияс рехсезе гъечIо»-абун.

ТIадегIанав Аллагъас гъаб сурат рештIине гъабуна ва гъев АлгIаси вукIин бицана жиндир хъон бакъварав чи. Гъесул лъимал хъизан

бугониги гъев Алагъасул рахІматалдаса рикІклад гъавурав чи вугелъул,
гъев вукІуна жиндир хъон бакъварав ва талихІ къарав чи.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул рехсей къиямасеб
къо щвезегІан нахъе хутІулеб буго. Кинабго заманаялъ, кинабго
бакІалда ва киналго мацІаздалъун гъесие рецци гъабулеб буго.
АлхІамдулилагъ.

109. Суратул Кафирун

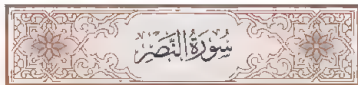

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдагъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуца абе МухIаммад ﷺ: Я гьал Аллагъасда **جَلْجَلَهُ** инкар ккурал гIадамал! قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ﴿١﴾
2. Дица лагълъи гъабулел гъечIо нужеца жиде лагълъи гъабулел алагъзабазе. لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٢﴾
3. Нужецаги лагълъи гъабулел гъечIо дица жиндие лагълъи гъабулел Аллагъасе **جَلْجَلَهُ** . وَلَا أَنتُمْ عِبُدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٣﴾
4. Дица кидаго лагълъи гъабизе гъечIо нужеца жиде лагълъи гъабулел алагъзабазе. وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ ﴿٤﴾
5. Нужецаги лагълъи гъабизе гъечIо дица жиндие лагълъи гъабулел Аллагъасе **جَلْجَلَهُ** . وَلَا أَنتُمْ عِبُدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٥﴾
6. Нуже буго нужер дин: لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ﴿٦﴾
Аллагъасда **جَلْجَلَهُ** ширк гъабун хъанчазе лагълъи гъаби. Дие буго дир дин: Аллагъ **جَلْجَلَهُ** цо гъавун гъесие гIибадат бацIад гъаби. Нужерги дирги дин кидаго цоцаде тушманлъи бугеб буго. Гъаб сурат рештIине гъабиялъе сабаб бицун абуна: Къурайшияз Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда абуна: «Дуца цо сональ ниже алагъзабазе лагълъи гъабе, нижеца цо сональ дур Аллагъасеги **جَلْجَلَهُ** лагълъи гъабила»-абун. Гъезие аврагас жаваб гъабуна: «Аллагъас **جَلْجَلَهُ** цIунаги дун дица гъесдехун ширк гъабиялдаса!»-абун. Цинги Къурайшияз абуна: «Дуца ниже алагъзда квергIаги хъатIизе гъабе, цинги нижеца мун ритIухъ гъавизе вуго ва дур Аллагъасе **جَلْжIел** лагълъи гъабизе буго»-абун.
ГIадегIанав Аллагъас жиндир аварасда **جَلْжIел** гъаб сурат рештIине гъабуна ва гъев хехго КагIба рукъалда ана. Гъенир рукIарун Къурайшиязул жамагIатги букIана. Гъезда аскIов вахъунги цIун, киназдаго рагIине гъабун аварас **جَلْжIел** гъаб сурат цIалана ва гъезул хъул къотIана МухIаммад ﷺ жиндир диналдаса вусиналдаса. Цинги гъез гIемераб къаврилъи гъабуна Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе ва жидеда Аллагъ разилъаял гъесул асхIабзабазе.

110. Сурагу Насср

Мадинаялда жиб рештине гьабураб жинда жаниб лъабго аят бугеб. Гьаб буго суратазул бицунго ахиралда рештине гьабураб. Гьалда цебе сурату Тавбат рештине гьабуна, капурзабазда рагъ бай абун жиндиль амру гьабураб.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Две БетIергъан Аллагъасул квер бакъи бачIана.

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ﴿١﴾

Дур тушбабазда тIад две бергъенлъи кьуна.

Две жиб хирияб дур ватIан, жинда жаниб хирияб КагIба рукъ бугеб Макка шагъарги две рагъана.

2. Гьеб Макка рагъун хадуб дуда гIадамалги рахъана исламияб диналда жал рачIунел кьукъаби гъарун, рагъго гьабичIого.

وَرَأَيْتِ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا ﴿٢﴾

Гьаб буго Макка бахъинелде цебе рештине гьабураб сурат. Гьаб Макка бихъизе букIин бицин ва гIарабиял кьукъаби гъарун исламияб диналда рачIине рукIин бициги аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бугеб мугIжизат буго, Къуръан Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам букIиналтъе далилги буго.

Ибну Касирица абун: «ГIарабиязул жамагIатал ралагъун чIун рукIана Макка шагъар бахъиладай аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун. Гьеб Макка шагъар бахъани гьев хIакъав авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вукIине вугин абубеб букIана гIарабияз. Макка бахъун хадуб киналго гIарабиял исламияб диналда рачIине лъугъана ва кIиги соналда жаниб тIобараб гIарабиязул жазират (полуостров) исламияблъун лъугъана»-абун.

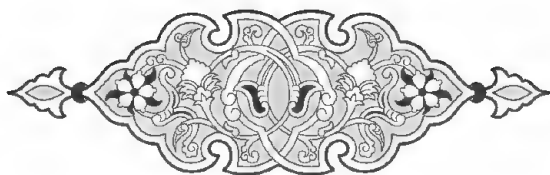
3. Дуца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тасбихI гьабе: гьев кIодо гъавун ва гьев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ две кьурал кIудиял нигIматазда щукру гьабун.

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا ﴿٣﴾

Дуца гьев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ дур ва дур умматалъул мунагъал рахчиги тIалаб гьабе. ХIакълъунго ТIадегIанав Аллагъ жинца тавбо кьабул гьабубев, жиндир гурхIел рахIмо гIемерав вуго.

Жинда Аллагъ разилгъаяв ибну ГIумарица абун: Гьаб сурат рештине гьабуна Минаялда (хIеж гьабубеб мехаль сардал ралеб бакI) Аллагъасул

свалат салам лъеяв аварагас ахираб хIаж гъабулеб мехаль. Гьалда цIарги абула «Къо лъикI гъабиялъул сураг»-абун. Гъаб сураг рештIине гъабураб мехаль аварагасда ﷺ лъана жиндир ажал гIагарлъун букIин. Гьалдаса хадуб «жакъа дица нуже дин тIубазе гъабуна»-абураб аятги рештIине гъабуна. Цинги ункъого къо араб мехаль аварагас ﷺ гъаб дунялги тана. Аллагъас ﷻ гьесул шафагIат ва баракат нилъее щвезе гъабеге. Амин.

111. Суратул Масад

سُورَةُ الْمَسَدِ

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдальн.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Гъав бахъи къосарав Абулагъабил кIиябго
квер бакъвайги ва гъевги гъалагълъун хвайги. تَبَّتْ يَدَايَ إِلَىٰ لَهَبٍ وَتَبَّ ۝١
Жиндир кверал ракъварав, жив гъалагълъарав вуго гъев
Абулагъаб.
2. Гъесие щибго гIейи гъабизе гъечIо гъесул مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ، وَمَا كَسَبَ ۝٢
васалаз ва боцIи-малаль.
3. Гъев ахираталда лъугъызавизе вуго жиб лагъ- سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ۝٣
лагъулеб жужахIалълъул цIадаве.
4. Аварагасе صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ заралалъе зазил وَأَمَرَآهُ، حَمَّالَةَ الْخَطْبِ ۝٤
цIул баччулей йикIарай гъесул чIужуги
лъугъызайизе йиги гъеб цIадае.
5. Гъелълъул габуралда цIакъ бицат гъабун فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ۝٥
хъухъараб кварги букIине буго гъелъие
гIазаб гъабулебълъун.

Маххул гор буго гъеб абунa Мужагъид абулев гIалимас.

Ибну Мусайиб абулев гIалимас абунa: «Гъей уму-Жамилил цIакъ
багъа хириял маххал рукIана. Гъей гъедун йикIана жинца гъел маххал
ричилин МухIамадие зарал гъабизе гIоло абун. Гъеб сабабълъун
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъелълъул горбода цIадул гор бана гъелъие гIазаб
гъабизе»-абун.

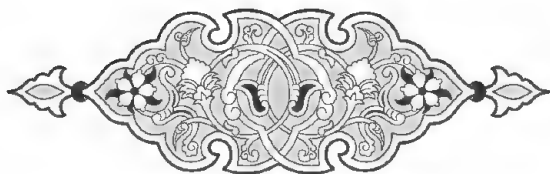
Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГIаббасидаса бицана: Аллагъасул
свалат салам лъеяв аварaгасда: «Дуца дур гIагарал гIадамазе хIинкъи
къе»-абураб аят рештIине гъабураб мехаль, гъев сафа мегIералда
тIаде вахун ахIана: «Я Фигърил лъимал! Я ГIадулманaпил лъимал!»-
абун. Гъедин ахIун жинца Къурайшиязул киналго гIадамал данде
гъаруна. Цинги аварaгас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: «Нужеца дида бице:
Дица нужеда абуни гъаб магIарда нахъа тушманасул чуял ругин
нужеда тIаде кIанцIизе хIадуран абун, нужеца дун ритIухъ
гъавизе вукIанищ?»-абун. Гъез абунa: «РитIухъ гъавизе вукIана.
Нижеда кидаго дуца гъереси бицунеб рагIичIо»-абун. Цинги
аварaгас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: «Дун вуго нужеце гучаб гIазаб букIине буго
абун хIинкъи къезе витIарав Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расул»-абун. Цинги

гъенив вукIарав Абулагъабица абунa: Вай дур талихI къаяв! Гъеб хабар бицинейиш дуца ниж ахIи бан данде ракIарарал абун. Цинги ТIадеГIанав Аллагъас гъаб сурат рештIине гъабуна.

Гъев Абулагъаб аварaгасул ﷺ инсул вац вукIана. Гъесул чIужу уму-Жамил Абусуфянил яц йикIана. Гъел кIиялго цIакъ аварaг ﷺ рихарал, гъесие зарал гъабизе бокъарал мушрикал рукIана. Гъей уму Жамил гIадамазда гъоркъой мацI гъабун хъвадулей, гъезул аварaгасде ﷺ ццим бахъине гъабулейги йикIана. Къаси алахалда ун зазил магъ цIун ячIун гъеб аварaг ﷺ хъвадулеб нухахъе балейги йикIана. Гъав Абулагъабил лъабго вас вукIана. Гъесул кIигоясда чIужулъун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгасул Рукъият ва Умукулсум абулей кIиго яс йикIана. Абулагъабица васалазда амро гъабун, гъей кIияйго цIар тIамун нахъе риччазе гъаруна. Гъезул цояс аварaгасда ﷺ ццебе абунa жинца дудаги Къуръаналдаги инкар кколеб бутин ва дур ясалъул цIарги тIамунин абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгас гъесие квешаб дугIа гъабуна ва гъев ГъалбацI тIаде кIанцIун гъель инжит гъавун чIвана. Абулагъабги Бадроялда рагъ лъугъун хадув квешаб унти баккун хвана. Гъев лъабго къоялъ ракъуль лъечIого къватIивго гъорон, махIцун вукIана. Цинги цо гвендги бахъун гъенив жанив вортизе гъавун тIаде ганчIалги ран тана.

Гъадианаб гIазаб гъабуна Аллагъас ﷻ Абулагъабие дунялалдаго. Ахираталда абадияб жужахIалъул гIазабалъульги вукIина гъев.

Аллагъас ﷻ ниль рикIкIад гъареги гъеб жужахIалдаса ва жужахI тIад гъабулеб гIамалалдасаги. Амин.

112. Сурагул Ихласс

سُورَةُ الْإِخْلَاصِ

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдатын.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуца абе МухIаммад ﷺ, قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ
мун махсароде гъавун дуда гыкъардулел мушриказда:

«Дица жиндие лагътыи гъабулев дир БетIергъан Аллагъ вуго жив цогояв, жиндие шивго гIахъалчи гъечIев, жинда рельеъарав цоги АллагъгIи جَلَّ جَلَالُهُ гъечIев.

2. Жив шибго жоялда хIажатав гъечIев, кинабго اللَّهُ الصَّمَدُ
махлукъ щибаб лахIзаталь жинда хIажатав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго гъев.

Жинда тIадехун щивго хан гъечIев, жинда ващадавги гъечIев.

3. Жиндие лъимер гъечIев. لَرَبِّدَّ وَلَمْ يُولَدْ
Жиндир хъизан гъечIев, жив гъезда хIажатавги гъечIев.

Жив цоги чиясул лъимерлъунги гъечIев. Жиндир ватиналъе авал гъечIев вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

4. Гъев Аллагъасдехун جَلَّ جَلَالُهُ башалъи وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ
гъабулев, гъесда рельеъарав, гъесул гIадаб
гъунар-къуват бугев щивго чиги гъечIо.

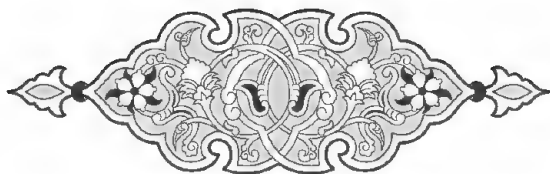
Жинца жо бижунев, жинца хъихъулев, жинца хъезе гъарун ахираталда тIадги рахъине гъарулев гъаб кинабго махлукъалъул жив цогояв Халикъ вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Гъаб сурат буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялъул бицунев жиб къокъаб амма магIна камилаб сурат. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ жинца цIаларав чи Къураналъул лъабго бутIа гъабун цо бутIа цIаларав чияса релъун вуго»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана. Гъеб хIадисалъул мурад буго: Къуръаналда жаниб бицунев жо лъабго батIияб хIукмуялда хурхараб букIин: Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъави, шаргIиял хIукмаби рици, цересел уматузал хабар бици. Гъаб сурат Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъави жинца бицунев бугелъул, гъеб буголъана Къуръаналъул лъабил бутIаялда рельеъун.

Гъаб сурат рештIине гъабиялъе сабаб буго мушрикаца аварагасда جَلَّ جَلَالُهُ абун букIин: «Дуца нижее сифатал рице дур Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ. Гъев шиб жоялдаса гъавун вугев?. Меседилищ, гIарцолищ, жавгъар-якъуталъулищ?» – абун.

Цинги ТадегІанав Аллагъас ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ – абун гъаб сурат рештІине гъабуна ва гъел мушриказ хъанчие лагълъи гъаби батІулаб жо букІин загъир гъабуна.

113. Сурагул Фалакъ

سُورَةُ الْفَلَقِ

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдагъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуца абе МухIаммад ﷺ: Дица цIуни
гъарулеб буго жинца рогъел баккине гъабулев
БегIергъан Аллагъасдалгъун.

قُلْ أَعوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ﴿١﴾

2. Гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бижанщинаб жоялгъул
квешлгъиялдаса.

مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ﴿٢﴾

ГIадамал ругониги, женал ругони, хIайванал ругониги. РухI бугеб
букIа рухI гъечлеб букIа жинца зарал гъабизе бегъулеб щинаб жоялгъул
заралалдаса цIуни гъарулеб буго.

3. Жиндир бецIгъи цIакъаб сордоялгъул
квешлгъиялдасаги.

وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ﴿٣﴾

БецIаб сардиль жидеца квешлгъи гъабулел гIадамал ва женал къватIире
рахъуна. Гъеб сордоялгъул бецIлгъиги жинца гIадамал хIинкъизе
гъарулеб жо буго. Сардиль алхул хIайванги бихъуларо, борохъ-
къынчIги бихъуларо, квешаб гвенд, борхатаб къуро, гъваридаб кIкIалги
бихъуларо.

4. Жидеца кваралда гарцIал ран,
гъезда тIаде хIухъел пун сихIру гъабулел
сихIрочагIазул квешлгъиялдасаги цIуни гъарулеб буго дица.

وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ﴿٤﴾

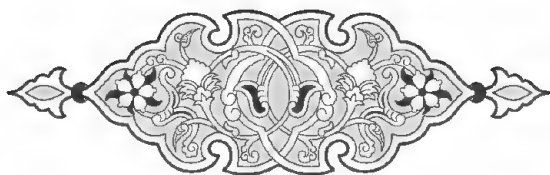
5. Жинца хIал хъублгъи гъабулев
чIяс хIал хъублгъи гъабидалго гъелгъул
квешлгъиялдасаги цIуни гъарулеб буго.

وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴿٥﴾

ХIасад абула цоги чIясе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къурал нигIматал гъесда тIаса
ине бокъиналда, жиндие гъелдалгъун щибго хайир гъечIониги. Гъев
жинца хIасад гъабулев чи кидаго гIазабалгъулгъу вугев чи вуго: Гъес хIал
хъублгъи гъабуна абун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нигIматал гIадамазда тIаса
унаро, гъезие нигIматал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къун щинахъе гъев хIасадчIясул
ракI унтулеб букIуна.

Гъаб кIиябго «Къул агIузаби» рештIинабиялгъе сабаб бицун Аразиясул
тафсиралда абулеб буго: «Лабид ибнул АгIсам»-абулев чIяс
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе сихIро гъабун букIана рас
халеп гъоркъо, гъелгъ хан бахъараб рас, тIогъол хIур, цогиги жалги
данде гъарун, жинда тIад анцила цо гарацI бараб кварги гъезда

цадахъ лъун, гьѣб рокІкІеналь борлълъун. Цинги гьѣб гъуялъубе лъун
букІана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда Жабраил малаик
вачІун гьѣсие сихІро гъабун букІин бицана ва гьѣб сихІро гъабураб
ясикІо лъураб бакІги бицана. Гьѣб яsikІо аварасухъе ﷺ босун
бачІана ва Аллагъас ﷺ гъаб кІиги сурат рѣштІине гъабун. Гъал
суратазда жаниб анціла цо аят буго. Цо-цо аят аварасда ﷺ
ціалараб мехаль гьѣб кваралдаса гараці бичун унеб букІана. КІиябго
сурат ціалун лъугъараб мехаль гъел гарціал ричун лъугъана ва аварасда
ﷺ вухъун вукІарав чи вичараб гІадин сахлъун тіаде вахъана»-
абун.

114. Сурагу Ннас

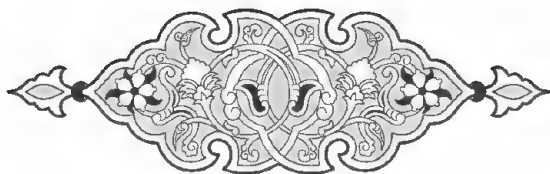
سُورَةُ النَّاسِ

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуца абе МухIаммад ﷺ: Дица قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ١
цIуни гъарулеб буго киналго гIадамазул
БетIергъанасдалъун. Жинца гьел рижарав ва хьихъулев.
2. Гьел гIадамазул ханасдалъунги. Гъезул кинабго مَلِكِ النَّاسِ ٢
ихтияр жинда кодоб бугев.
3. Гьел гIадамаз жиндие лагълъи гъабизе гIадав إِلَهِ النَّاسِ ٣
Аллагъасдалъунги.
- 4.5. Аллагъ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ٤ рехсараб мехаль жал
нахье къалел, жидеца гIадамазул
рекIель вас-вас ккезе гъабулел الَّذِي يُوسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ٥
щайтIабазул квешлъиялдаса.
6. ГIадамаздаса ругел гьел щайтIаби, مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ٦
женаздасаги ругел.
Гъаб цIуни гъари буго киналго щайтIабазул квешлъиялдаса. Щибго
щаклъи гьечIеб жо буго гIадамазул щайтIаби жидер зарал цIикIарал
рукIин. Женазул щайтIаби нахье къала гъездаса цIуни гъарараб мехаль.
ГIадамазул щайтIаби гIадамалгун цадахъ рукIунелъул гъезул гукки ва
хIила бальгояб букIуна. Аллагъас цIунарав чи гурони гьел щайтIабазул
заралалдаса цIунун хутIуларо.
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниль цIунаги кинабго жинца зарал гъабулеб жоялъул
заралалдаса. Амин.
Жинда Аллагъ разилъаяй ГIаишатидаса бицараб хIадисалда буго:
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас жив босаде вегулеб мехаль:
﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ ва гъаб кIиябго сурат цIалулеб букIана жиндир кIиябго хъат
гъурмада цебе ккун. Цинги гъеб кIиябго хъат бетIералда, гъумералда
ва жиндир черхалда лъульалеб букIана. Гъаб хIалалъ лъабго нухаль
гъабулеб букIана»-абун. ХIадис имам Бухарис бицана.
ГIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун хирияб Къуръаналъул
тафсир ва таржама хъван тIубана. ЦIакъ кIудияб тавфикъ ва квер
бакъи гъабуна гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Даимаб, абадияб щукру ва рещ
буго гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ. Гъаб хIалтIи гIададе хвараблъун гъабугеги
абун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хIелулевги вуго.

Жив кюдо гъавураб свалат ва салам хирияв аварагасде ﷺ лъеги,
гъесул агълу асхӀабзабаздаги лъеги. Гъезул нухалъ хъвадарал киналго
муъминзабаздаги лъеги. Амин.

Тіадегіанав Аллагъасул калам Къуръан ціалиялълул хиралъи ва адабал рицунеб калам

Къуръан ціалиялълул хиралъи:

Жинда Аллагъ разилъаяв Абуумаматидаса хІадис бицана: *Дида Аллагъасул расулас абулеб рагіана: «Нужеца Къуръан ціале! Гьеб къиямасеб къоялъ жинца шапагіат гъабулебълун бачліне буго, жиб ціалун, жиндир хІукмуялда гіамал гъабун хъвадарал гіадамазе»* – абун.

Аллагъ разилъаяй Гаишатидаса бицараб хІадисалда буго: *Аллагъасул расулас абуна: «Жинца лебалго (тажвидалда лълун гъаракъ-макъам берцин гъабун) Къуръан ціалулев чи хириял малаикзабигун цадахъ вукІунев чи вуго. Жиндие Къуръан ціализе захІматги букІун, гъеб лъазе гъабулев ва ціалулев чиясе кІиго нухалъ кири-ажру гъабула абун: Ай гьесул Къуръан лъазабизе бугеб гъира-шавкъальухъги, гъеб ціалулаго жинда бихъараб гіакъубаялълулги кири гъабула. ХІадис Бухарияс ва Муслимица бицана.*

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнугіабасидаса хІадис бицана: *Аллагъасул расулас абуна: «Жинда жаниб Къуръаналълул щибго жо гъечІев чи чІунтараб минаялда рельеълун вуго»* – абун. ХІадис Тирмизияс бицана.

Ай Къуръан рекІехъе лъазе гъаби ва гьелда гіамал гъаби ціакъ къадру бугеб иш буго. Гъеб Къуръаналда хурхичІев чи щибго жиндиль лъикІлъи гьесчІев чи вуго.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абумусадаса хІадис бицана: *Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Нужеца гъаб Къуръан гіемер ціалун ракіалда лъикІ чІезабизе хІІ бахъе! Валлагъи, Къуръан ракіалдаса унеб(билулеб) буго, хІатІирухъен бан биччараб варани билулеб гіадин, яги гьелдасаги хехго»* – абун. ХІадис Бухарияс ва Муслимица бицана.

ХІадисалдаса мурад буго Къуръан рекІехъе лъан хадуб кІочене теялдаса ціуни ва гъеб щибаб заманалъ ціалун такрар гъабизе тіадаб букІинги.

Аллагъ разилъаяв Абугъурайратидаса хІадис бицана: *Дида Аллагъасул расулас абулеб рагіана: «Тіадегіанав Аллагъ*

разилъула ва гленеккула берцинаб гъаракъ-макъаналда цѣлулеб Къуръаналда – абун. Хладис Бухарияс ва Муслимица бицана.

Бараъ ибну Газибидаса хладис бицана: *Дида авараг ﷺ раглана жинца богал как балаго ﴿وَالَّذِينَ وَالَّذِينَ﴾* – абураб сурат цѣлулев ва гъедин берцинаб цѣли дида кидаго *рагличло* – абун. Хладис Бухарияс ва Муслимица бицана.

Къуръаналъул цо-цо суратазул ва аятазул хиралъи бипарал хладисал гемемер руго. Гъезул киналго сахихлал (битларал) гъечелъул, дица цо чанго сахихлаб хладис бицун тела:

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнуглаббасидаса хладис бицана: *Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг Жабраил малаикасда аскѣов гѣодов чѣун вузѣб мехалъ гъесда зобалаздаса цо гъаракъ раглана. Жабраил зодихъехун валагъана ва гъес абун: «Жакъа гурони рагъичлѣб зобалазул каву рагъана»* - абун. Цинги гъенисан гѣодов цо малаик решитлана. Жабраилас абун: *«Жакъа гурони решитлѣчлѣв малаик решитлана зодисан»* – абун. Гъев малаик аварагасда *ﷺ аскѣов вачлана, гъесие саламги къун жинца абун: «Две рохел буго Мухаммад, Аллагъас ﷺ две къураб кѣго хиралъиялдалъун. Две гурони гъѣб лъиего къунги буклѣнчло. Гъѣб буго суратул фатихлат ва суратул бакъараталъул ахираб кѣго аятги. Гъезул щибаб хларф цѣлунишинахъе две сайгъат кьола»* – абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнумасгудидаса хладис бицана: *Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Щив чияс сардилъ суратул бакъараталъул ахираб кѣго аят цѣланиги гъесие гъелъ гъейи гъабизе буго»* – абун. Ай гъесда гъѣб сородоялъ зарал хъатлѣзе гъечло.

Муслимица хладис бицана: *Аллагъасул свалт салам лъеяв аварагас абун: «Нужеца рукъзал хобалазде сверизаруге (ай рукъоб Къуръан цѣле). Суратул бакъарат цѣлулеб рукъосан шайтан лъутун уна»* – абун.

Абу-умаматидаса хладис бицана: *Аллагъасул свалт салам лъеяв аварагас абун: «Щибаб паризаяб какда хадуб Аятул курсий ﴿...﴾ (Суратул Бакъарат 255 аят) цѣларав чи алжаналдаса гъукъун гъечло хвелалъ гурони»* – абун. Ай гъев чи хун хадув алжаналде лъугъуна.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратица хIадис бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас дун тун вукIана Рамазан моцIаль закят бахъун бачIараб тIоршел цIунизе. Цо нухаль гъеб тIоршел бикъизеян вачIарав чи дица ккуна ва гъесда абун дица мун аварасасухъе ﷺ вачине вугоян абун. (Лъабго сордоял тIатIалаго вачIана гъев тIоршел бикъизеянги абун цо биценалда). Гъев чияс абун: «Дуца дун аварасасухъе ﷺ вачинчIого тани дица дуда цо лъикIаб жо лъазабила, Аллагъас ﷺ дие демеаб кири хъвалеб. Мун кьижизеян бусаде вегаараб мехаль дуца Аятул курсий цIале (Суратул Бакъарат 255 аят). Гъедин цIалараб мехаль Аллагъас ﷺ розъинегIан мун цIунулев чи тола ва шайтIаналда кIоларо дие щибго зарал гъабизе» – абун. Дица гъаб хабар Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасасда бицидалго гъес абун: «Гъель битIараб бицун буго кигIанго кIудияб гъерсикъан гъеб бугониги. Гъеб жо шайтIан буго» – абун.

Муслимица бицараб хIадисалда буго: «Нужеца цIале кIиго нур бугеб суратул Бакъарат ва Али Гимран. Гъеб кIиябго къиямасеб къоялъ жиби цIаларасе кумекалье бачIуна» – абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв АбусарIид Ал-Худриясдас бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас абун: «Рузман къоялъ «суратул Кагъф» цIаларав чиясе нур гвангъун букIине буго тIасияб рузман къоялде цвезегIан» – абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну Гумаридаса бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас абун: «Рузман къоялъ «суратул Кагъф» цIаларав чиясе гъесул хIатIазда гъокъан зобалазде цвезегIан нур букIине буго къиямасеб кьо чIезегIан ва гъесул кIиябго рузман къоялда гъоркьор гъарурал мунагъалги чурула» абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абудардаица бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас абун: «Суратул Кагъфалъул авалаб аницIго аят рекIехъе лъазабурав чи дажалит фитнаялдаса цIунаравлъун вукIине вуго» – абун.

ХIакимица бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас абун: «Дица нужеда бицилиц цо

чийсада кинаб бугониги къварилъи цвараб мехалъ гъес
жиб цалани гъесдаса къварилъи тласса унеб дугла? Гъеб
буго Юнус аварасул дугла: ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا ۚ فَاعْبُدْنِي ۚ فَكَفِّرْ عَنِّي الظُّلُمَاتِ﴾
(Суратул Анбия 87 аят) — абураб.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам АхІмадица бицараб
хабаралда буго: «Дир шейхаз (мугІаллимаз) дида бицана жал
рукІанин Фузайл ибну ХІарисидас аскІор гъев хвалил унтиялъ
унтун вугеб мехалъ. Фузайлица гъикъана нужер понигиясда
Ясин цализе лъагынан абун. Цинги СсалихІ ибну ШурайхІ
Ясин цализе лъагынан ва гъес кІикъоабилеб аят цалилелде
Фузайлил рухІги босана. Гъединго дир шейхаз бицулаан
хвалил унти чІварасда аскІуб Ясин цалани гъесул рухІ
бахъи бигъалъулин абун».

Асламица Жинда Аллагъ разилъаяв ГумарасхІабидаса
бицараб хІадисалъуль буго: Аллагъасул свалат салам
лъеяв аварас абун: «Къасси дида рецІтІинабуна кинабго
дуњалдаса дие жиб хирияб сурат. Гъеб буго ﴿رَأَيْتُمْ خَلْقًا يَخَافُ بَيْنَا﴾
— абун. (Суратул ФатхІ: 1 аят).

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратица бицараб
хІадисалда буго: Дида Бичасул расул жинца абулев рагІана:
«Къуръаналда жаниб буго лъеберго аят бугеб сурат, жиб
цІаларасе гъеб кумекалъе бачІунеб гъесул киналго мунагъал
чуризегІан» — абун. Гъеб буго Суратул мулк.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анас ибну Маликидаса бицараб
хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас
абун: «Дуца ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْمُسْلِمُونَ﴾ цІале мун къижжизе лъугъунеб
мехалъ. Гъеб буго ширкалдаса мун рикІІалъи» — абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв АбусагІид Ал-Худриясдаса
бицараб хІадисалда буго: Цо нухалъ Аллагъасул свалат салам
лъеяв аварас жиндир асхІабзабазда гъикъана: «Сардилъ
лъабил бутІа цІализе кІолеб цІев вугев
нужедасса»-ян абун. АсхІабзабазе гъеб захІматаб ишлун
бихъана ва гъез абун: «Лъидаха гъеб кІолеб я расуллагъ» —
абун. Аварас ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ абун: ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ - буго Къуръаналъул
лъабил бутІа» — абун.

Жинда Аллагъ разилъайй Гаишатидаца хІадис бицана:
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас къижжеледе цѳебе
жиндир кІиябго хъат кІалалда цѳебе ккун гъениб жаниб
﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾, ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْقَلَمِ﴾ ва ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْكَافِ﴾ цІалулеб букІана,

цинги клябог квер гьумералда, бетлералда ва черхалтул
ццебесеб ва нахъяб рахьалда лъульалеб буклана, гьадин
лъабго нухаль такрар гьабулеб буклана» – абун. Гьедин
гьабурав чи Аллагъас ﷻ кинабог квешлгьялдаса цлуниз
вуго ва гьесда асклоб шайтланги кьазе гьечло гьев радал тладе
вахъинеглан.

Жинда Аллагъ разилъаяй Паишатидаса бицараб цоги
хладисалда буго: *Аллагъасул свалат салам лъеяв аварак
унтараб мехаль гьес жиндирго кверазда жаниб клябог
Къул аглузу цлалулеб буклана ва гьел кверал черхалда рахъулел
руклана. Гьев захматго унтун вугеб мехаль дига цлалана
гьеб клябог сурат гьесул кверазда жаниб ва гьел кверал
гьесул черхалде рахъана*» – абун.

Гьал тладехун рехсарал Къуръаналтул хиралги бицарал
хладисал дагьалго жал руго ва кинабог Къуръан жиндир
хиралги ва баракат гемеараб буго. Гьеб Къуръанги жиб
цлалун, жиндир мурад бичичлун, жиндир хлукмуялда
нахърилъгун глдамал хъвадизе глоло рещтлинабураб буго.

Гьаб хирияб Къуръанги жинда рещтлинабун Аллагъ
ﷻ цо гьавун глицлго цохло гьесие лагъги гьабиялда
халкъ ахлизе витлана хирияв Мухаммад аварак ﷺ.
Ахираталда шивав инсанасе жинца гьабураб глмалалда
рекъараб жазагги буклине буго. Дунялалтул рокъов вукладго
Тладегланав Аллагъасе глибадат гьабиялдаса гьафулги вуклун
ахираталда шведалго лъида бутониги божун ва хьул лъун
вуклиналъ инсан хвасар гьавуларо.

Гьаб масъала бичичине тладаб буго шивав чияса ва гьес
яхл бахъине ккола жив члаго вукладго Тладегланав Аллагъасги,
гьесул хирияв расулаги малълъухъин хъвадизе ва абадияб
рокъоб жив глазалдаса хвасарлъулеб глмал гьабизе.
Падамаз ургъун рахъарал нухалги жалго тун Аллагъасул
расулас бихъизабураб нухдаса хъвадизе.

Тладегланав Аллагъас нильлъеда хлакъаб жо хлакъаблун
бихъизабеге ва гьелда нахъ рильлъине тавпикъги гьабеге.
Батлулаб, бидглаяб жоялдаса Аллагъас ﷻ нильлъ
рикклалдги гьареге. Амин.

Къуръан цлалиялтул адабал:

Имам Суютгьис данде гьабураб «Ал-иткъан фи гллумил

Къуръан» – абулеб тѣхьалдаса росун хирияб Къуръан цѣалиялзул дагьалго адабал рицина:

- Къуръан цѣалулев чи какіе чурун вукіне рекъараб буго: гъеб бугелзул азкаразул бишунго хирияб. Бацѣадаб бакѣалда цѣализе суннатаб буго, масжидалде жаниб цѣали бишунго лъикІ буго.
- Къиблаялде вуссун гІодов чѣезе, Аллагъасе ﷻ хІелун, бетІер гІодоб тІамун чѣезе рекъараб буго.
- КІал бацѣад гъабизе сивак бахъизеги суннатаб буго.
- Къуръан цѣализе бай бихъилелде цѣебе arġuzу биллагъи... абизе суннатаб буго. Щибаб сурат цѣализе цѣебе биссмиллагъ... абизеги лъикІаб буго. Сураталзул гъоркъоб бакѣалдаса цѣализе бай бихъаниги бисмиллагъ абизе лъикІ буго.
- ГІедегІичІого, пикру гъабун, хІурупазул хІакъ тІубан цѣализе лъикІ буго. Щибаб аяталъ бицунеб жоялзул пикру гъабун, рахІматалзул бицараб мехалъ роххел шун, гІазабалзул бицараб мехалъ ракІ пашманлъун цѣали буго кири гІемер шолеб.

Масала: гІедерги цѣалун кІиги жуз цѣаларасе щибаб хІарф рикІкІун шолеб кириги, пикру-тадбирги гъабун цо жуз цѣаларасе шолеб кириги хал гъабураб мехалъ – кІиги жуз цѣаларасул кири гІемераб буго, цо жуз цѣаларасул кири къимат гІадегІанаб буго.

- Къуръаналда жанир ругел гІазаб бицарал ва хІинкъи къей бугел аятал цѣалараб мехалъ ракІ пашманлъун гІодизе рекъараб буго: Аллагъасул ﷻ гІазабалзул кутак хал гъабун, жиндир нафсалзул кІарччанлъи ва гІайибал хал гъабун.
- Бердинаб гъаракъалъ цѣализеги суннатаб буго. Цоги чиясе ташвиш-зарал гъечІони гъаракъ борхун цѣалиги мунфагІат бугеб буго: гъелзул асар цикІараб букІуна, рагІарасеги мунфагІат гъабула, цѣалулесул ракІги тирхула, макъу-гъафлагІи тІасса уна.
- Бердинаб гъаракъалъ мухІканаб хІалалъ Къуръан цѣалулев чиги гъеб цѣализе виччан гъесухъ гІенеккизе суннатаб буго. Цояз цѣалун цогидал гІенеккун иргаялда цѣалиги асар шолеб букІуна.
- РакІихъ цѣалиялдаса Къуръаналда тІадги балагъун цѣали кири гІемераб буго: Къуръаналда балагъиги гІибадат буго.

- Суратазул ва аятазул тартибалда цѣализе рекъараб буго. Цо сурат цѣалун тѣубан хадуб цогѣдаб цѣализе бай бѣхѣла. Аятги тѣубан цѣализе рекъараб буго.
- Къуръан кинабго заманалъ цѣализе лъикІ буго. Какиль цѣали, сардиль тѣаде вахъун цѣали, рузман сордо-къоялъ цѣали кири гѣемераб буго.
- Щѣбаб анкъго къоялда жаниб Къуръан цѣалун тѣубайги лъикІ буго. Гъедин цѣалулеб бугони рузман къоялъ бай бѣхъун хамис къоялъ тѣубазабила. Къуръан тѣубадалго дугІа гъаби суннатаб буго: гъеб буго жаваб гъабулеб гѣуж. Жиндир агълу-хъѣзан данделъун дугІа гъаби гѣемерго лъикІаб буго.
- Цо Къуръан цѣалун тѣубарабго цогѣдаб бай бѣхъун тезеги суннатаб буго. ИбнугІаббасидаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалт салам лъеяв аварагас ﴿قُلْ أَغْوَيْتَ النَّاسَ﴾ цѣалун хадуб суратул фатихІаги бакъараталъул авалги цѣалулеб букІана. Цинги Къуръан цѣалун тѣубаялгъул дугІаги гъабулеб букІана – абун.
- Къуръан цѣалиялгъул сужда гъабѣзе кколеб бакІалда суждаги гъабила. Гъеб сужда гъабула жинца цѣаларас ва жинда цогѣдас цѣалулеб рагІарасги.
- Къуръан цѣалиги гъоркъоб къотІѣзабун гІадамаздехун кІалъай карагъатаб буго. Гъеб цѣалулаго щѣб бугониги гІададѣсеб жо гъабулев вукІинги рекъараб гъечІо.
- ГІажамѣаб мацІалъ (таржама гъабун) Къуръан цѣализе бегъуларо какиль бугониги цогѣдаб бакІалда бугониги. Ай: как балева чѣяс гІараб мацІалда бугеб хІалалъ гурони Къуръан цѣализе бегъуларо. Какиль гъечІев чѣяс Къуръаналъул рагІиги абун, хадуб гъелъул магІна бицун гурони Къуръаналъул магІна бицѣзе бегъуларо.
- Къуръан цѣали магІишат тѣалаб гъабиалгъе сабаблъун кквезеги бегъуларо.

Цогѣиги гѣемер суннатал ва адабал руго Къуръан цѣалиялда ва гъелъул хІурмат гъабиалда хурхарал. ГІадегІанав Аллагъасул калам бугелъул гъеб жиндир къадро кІудияб тѣехъ буго. Щѣбаб жоялгъул къадроялда рельеъараб букІуна гъелъул адаб-хІурмат гъабѣги.

ГІадегІанав Аллагъас тавфикъ гъабеги гъесул хирияб калам цѣализе, гъелъул хІурмат гъабѣзе ва гъелда рекъон гІамалги гъабѣзе.

Ахиралда кинабго рецц ва шукру ТадегІанав Аллагъасе
 буго жинца нильлъ иман-исламалъул нухалде тІоритІарав.
 Гъесда гъарулебги буго гъеб битІараб нухдасан нильлъ
 къосизе тогеян абун. Жив кІодо гъавураб свалат-салам
 хирияв аварагасда ﷺ лъеги, хадуб гъесул агълуялда ва
 асхІабзабада лъеги, гъесул суннат цІунун хъвадарал киналго
 муъминзабадаги лъеги. Амин

**Мағлаулар маңлағда жанир гемеер
халатлазурудел глауб раглабузул мағла**

Ахлакъал	чиасул гламал-глабиглат (лъиклаб бугониги, квешаб бугониги).
Амру	цо иш гябеян бугеб буйрухъ, Аллагъасул рахъалъан бугониги, инсанасул рахъалъан бугониги.
Ансарал	Мадинаялъул бусурбаби, жидеца аварагасе ва гъесул асхлабзабазе квербакъи гябурау.
Агълу-зиммат	бусурбабазда гьоркъор ругел, гъезул цлуниялда гьокъ ругел, инжил ва тавраталда нахъ рилъарал гладамал. Гъезда китабиял абула: ай Аллагъасул рахъалъан бугеб пехъалда гламал гябурудел гладамал.
Агълул-байт	Аллагъасул свалат салам лъеяв Мухаммад аварагасул рухъалъул агълу, гъесул хъизан.
Ажро	Аллагъас лъиклъгиялда данде къолеб кири.
Азал	жиндие бай бихъи гъечлеб щебе араб замана. Ай дунял бижилелдего кинабго буклинесеб жо Аллагъас къадар гябун букулана.
Аль-кавсар	алжаналда жаниб бугеб гюралъул цлар.
Аль-хларам	маккаялда ва Мадинаялда сверухъ бугеб жиндир хлурмат цлунараб ракъ. Гъеб баклалда кинабглаги рухл бугеб жо чъвaze ва гъветл-хер къотлизе гъукъараб буго. Цо хассал жал хутлизеглан.
Аманат	къотли-къай, божилъи. Гъеб букулана Аллагъасдаги лагъасдаги гьоркъоб, гъединго гладамазда жидедаго гьоркъобги.

Амир	Кудияв имамас тласса вищарав, ялгуни цо кукъаялъ жидер ццевехъанлъун гъавурав чи. ШаргIалда рекъараб амру-нагъоялъулъ гьесие мутIигIлъиги тIадаб букIуна.
АсхIаб	Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварасул гъалмагъ. АсхIаб абула жинца Аллагъасда ва гьесул расуласда иманги лъун дагъабго мехаль вугониги жив аварагун цадахъ вукIарав чиясда.
Аят	Къуръаналъул цо калам, къотIел. Къуръаналда жаниб 6600 аят буго.
БайгIат	Кудияв имамасе, яги жидеда тIад тарав амирасе гъабулел къотIи, гьесие мутIигIлъизе ва гьесул амру-нагъо тIубазе.
Баракат	Аллагъасул рахъалъан бугеб лъикIлъи, нигIмат, квербакъи, тIокIлъи.
Барзах	инсан хваралдаса бай бихъун, ахираталда гъев тIаде вахъинавизегIан гъоркъоб бугеб замана.
БидгIа	диналда жаниб жиндие Къуръан-хIадисалдаса далил гъечIелб жо лъей, гъеб хIалтIизаби.
Буракъ	Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг мигIражалда вачунелб мехаль Маккаялдаса Байтулмукъадасалда швезегIан гъев жинда тIад рекIун вукIараб хIайван.
Вали	бетIергъан чи. Жаваб чи.
ВарагI	Аллагъасухъан хIинкъи, шубгъаяб жо рикIад тей.
ГIабд	лагъ. Исламияб диналда жаниб гIабд абураб рагIи Аллагъасул лагъ абураб магIнаялда хIалтIизабула.

Гаврат	инсанас цогидав чиясул бералдаса бахчизе тладаб бакладда бутеб гаммаб цар. Чужугаданаль киябго кверги гьумерги тун цогидаб бакI бахчизе кола. Бихьинчияс циноялдаги накойлдаги гьоркьоб бутеб бакI бахчизе кола.
Гакъида	реклелчIчей. Диналда жаниб инсанас хIакъаблъун ккураб нух.
Гакъикъа	лъимер гъабураб мехаль садакъаде хъолеб чахъу, хIайван.
Гарафат	хIеж гъабулеб мехаль зулхIижа моцIалъул ичIабилеб къояль киналго хIажизаби данделъулеб бакI, гарафамегIер.
Гарш	тIадегIанав Аллагъас жив гьелда тIадегIанлъанаян абураб, Аллагъас бижараб жоялъул бищун кIудияб ва хIикматаб жо.
Гашура	мухIаррам моцIалъул анцIабилеб къоялда абулеб цар. Гьеб къояль кIал кквей суннатаб буго.
Гибадат	Аллагъас ва гьесул расулас бихъизабураб хIалалъ Аллагъасе лагълъи гъаби, гьесие мутигIлъи.
Гидда	рос хвараб мехаль, яги гьес цар тIамун йиччараб мехаль чIужугаданаль базе тладаб заманалда абулеб цар цогидав росасе инчIого.
Гумра	Маккаялда ун гъабулеб гIибадат. ИхIрам тIаваф сагIйо гъабун ва бетIер къунцIун.
Гъаибаб жо	цохIо Аллагъасда гурони жиб лъалареб жо. Масала: кидал къиямасеб къо чIолеб, кидал инсан холеб, киве гьев инсан ахираталде кколеб.
Гъанимат	рагъ гъабун капурзабахъан бахъулеб боцIи-мал.

ДагІват	Аллагъасул диналде гІадамал ахІи.
Далил	цо иш баян гъабулеб хІужа, гІила, (доказательство).
Дийат	цо чи чІвадалго, яги гъесда ругъун лъураб мехалъ, гъелда данде рецІелалъе бахъулеб гІакІа.
Жазаъ	кинаб бугониги гІамалалда данде жо гъаби.
Жизят	бусурбабазул ракъалда ругел цогідаб диналъул гІадамаз къезе кколеб налъи (налог). Гъеб налог къезе къотІиги гъабун гъел тола жидерго дин гъабизе ва амма исламияб диналъе зарал бугеб жо гъабизе гъукъула.
Занно	якъинлъи гъечІеб лъай, рақІалда ккараб жо.
Зугъду, загъид	Ахираталда пайда букІунареб жо тІалаб гъабичІого чІарав чи.
Йавмуль-къийамат, Йавму-ддин	ахираталда абулеб цІар.
Йакъин	мухІканго, баянго цо иш лъай.
ИжмагІ	МухІаммадил умматалъул жидер гІелму камилал диниял гІалимзаби цо кинаб бугониги гІасроялъ жинда рекъараб хІукму.
Ижтигъад	цІакъго лъикІ гІелму лъалев гІалимчияс Къуръан-хІадисалдаса шаргІияб масъалаялъе хІукму босизе кІвахІ бахъи.
Икъбал	гъабулеб иш данде билългІин, гъабизе бигъалъи.
Иман	рақІилъ бугеб божилъи, гІакъида, Аллагъ гурев чиясда жиндир хІакъикъат лъалареб.

Ислам	Аллагъасул амруялъе мутӀигӀлъи. Гьелъул щуго рукно буго: кӀиябго шагдадат битӀи, паризаяб как бай, закат бахъи, кӀал кквей, хӀаж гъаби.
Истикъамат	витӀун чӀчӀей. Аллагъасул амру-нагъюялда мутӀигӀлъун хъвади.
ИхӀрам	хӀеж гӀумра бухъи.
ИхӀсан	лъикӀлъи гъаби. Диналда жаниб ихӀсан абула ракӀ бацӀадго гӀибадат гъабиялда.
Ихлас	ракӀ бацӀадго, унго-унго цохӀо Аллагъасе гӀибадат гъаби.
Калима	цо рагӀи.
Карагъат, макругъ	шаргӀалда жиб какараб, гъабизе рекъечӀеб иш.
Кафарат	цо шаргӀалда бегъулареб жо гъабураб мехаль къезе бихъизабураб гӀакӀа.
Куфр	инкар кквей. Аллагъасда ва гъесул диналда инкар кквей.
Къадар	Аллагъас азаладалго гъабураб хӀукму.
Къази, къади	жинца хӀукму гъабулев чи. Исламияб пачалихъальул имам, амир.
Къанун	бихъизе гъабураб хӀукму (закон), шаргӀияб букӀа яги цогидаб букӀа.
Къисас	цо чи чӀвадалго, яги гъесда ругъун лъедалго гъелда данде гъабулеб шаргӀияб рецӀел.
Къияс	цожо цогиялда борци. Къуръан хӀадисалдальун гъабураб хӀукмуялда гъеб кӀиялдаго жаниб жиндие далил, хӀужа гъечӀеб шаргӀияб масъала борци ва гъельие гъебго хӀукму къей.
Магъари	чӀужу ячунеб мехаль гъельие къезе кколеб жо (гӀарац, боцӀи, ва цоги щиб бугониги). тӀалъулеб.

Мажнун	гІадалав чи, гІакъло гъечІев чи.
Макъам	цо шиб бугониги жо шун бугеб бакІ. Къимат къадро шун бугеб бакІ.
Мал	жиндаса пайда босизе бегъулеб хІалалабщинаб жо.
МатагІ	къайи-цІа, дуњалалда гІадамаца жиндаса пайда босулеб жо.
МахІрам	шаргІалда жиндиргун ригъин гъабизе гъукъарав гІагарав чи.
Махлукъ	ТІадегІанав Аллагъас бижанщинаб жо.
Минбар	масжидалда жаниб букІунеб, имамас жинда тІад вахун вагІза гъабулеб борхалъи.
МугІаян	мухІкан гъабун жиб бихъизабураб жо.
МугІжизат	гІадамал жинца хІайран гъарулеб, гІадаталдаса жиб къватІиб бахъараб иш. Гъеб ТІадегІанав Аллагъас жиндир аварагасе кьолеб гъунар букІана, гъезда иман лъезе гІоло.
Мугъажир	Аллагъасул диналъе гІоло жинца ватІан тарав чи.
Мукаллаф	жив балугълъиялда вахарав, жинда динияб иш тІалъулев чи.
Мунафикъ	жинца кІигъумерчилъи гъабулев. ГІадамазе гІоло дин гъабулев чи.
Муртад	бусурманавлъун вукІарав, цинги жинца гъеб исламияб дин тарав чи.
МухІаддис	жинда хІадис гІелму лъикІ лъалев чи.
Нагъю	цо иш гъабугеян бугеб буйрухъ, Аллагъасул рахъалъан бугониги, инсанасул рахъалъан бугониги.
Нажас	хъубаб, чорокаб жо, шаргІаль жиб нажасаб бугин бъхъизабураб.
НасихІат	инсанасе лъикІлъи бокъун гъесда лъикІаб жо бици.

НикахI	ригѣин гъаби, магъари лъей.
Ниссаб	магIишатаул хасаб къадар, гъеб бугев чияса закат кезе тIалъула.
РагIият	ханасул-бетIерасул бер балагъиялда гъоркъ бугеб халкъ.
Риба	поясе тIокIлъи гъабун квен-тIех гIарац-месед хиси. Гъединго къарзалъе жо къей, тIад буссиабулех мехалъ тIокIлъи кезе къотIигъабун. Проценталкъунбанкаялдаса гIарац боси. (Ростовщичество)
Рисалат	битIараб кагъат, Къуръан буго рисалат тIадегIанав Аллагъас жиндир лагъзадерихъ битIараб.
Самаияб	зодосан бугеб, Аллагъасухъан бугеб.
СиратI	жужахIалда тIад лъураб къо. Кинавго чи гъеб къодасан ине ккола ва гъелдаса вахарав чи алжаналде уна, вортарав чи жужахIалда кола.
Сифат	куц-рахъ, (форма).
Сунна- (сунат)	мисал, нух, гIадат. Исламалда жаниб сунна абула: хирияв аварагас гъабураб яги гъабеян абураб яги цогияс гъабун жив тIад рекъараб ишалда.
ТIаваф	КагIба рукъалда сверун хъвади.
ТIагъут	мутIигIлъиялдаса бахъараб жо. ТIагъутаул бишун кIудияб буго иблис. Гъалда хадуб: - гIадамаца жиндие лагълъи гъабулех жо, гIадам вукIа гъев (жив гъеб ишалда рази вугони) яги гъев гурев цоги жо букIа, - жинда балъголъи лъалин абулев чиги, - гIадамал жиндие лагълъи гъабиялда ахIулев чиги, - тIадегIанав Аллагъасул шаргIи тун жиндир гъава нафсалда рекъараб хIукму гъабулех чиги.

Тіалакъ	чІужуялда цІар тіами.
ТавхІнд	Аллагъ цо гъави, гІибадаталъуль, гъаб кинабго жоялъул бетІергъан вукІиналъуль, жиндир цІаразуль ва сифатазуль.
Тагълиль	лаилагъа илла ллагъ абун аби.
Такбир	Аллагъу Акбар абун аби.
Такъва	Аллагъасул гІазабалдаса хІинкъун квешаб жо тун лъикІаб жо гъабун хъвади.
ТаравихІ	рамазан моцІаль богол какдаса хадур ралел суннатал какал.
ТасбихІ	субхІаналлагъ аби. Тадегіанав Аллагъ кинабгІаги мукъсанлъиялдаса вацІад гъави.
Тафсир	Къуръаналъул магіна баян гъаби.
ТахІият	салам къей, кІодо гъави.
ТахІмид	алхІамдулиллагъ абун аби.
Ташвиш	рахІат хвезаби.
Таяммум	лъим гъечІеб бакІалда, яги лъим бугониги гъель чуризе рес гъечІеб мехаль бацІадаб ракъалда тіад кверал къаби ва гъел гъумералда ва кІиябго квералда лъулъай.
Ужра	мунфагІат пайда босиялда яги цо иш гъабиялда данде кьолеб мухъ.
Факъигъ	жинда шаргіияб гІелму лъалев ва жинда шаргіияб хІукму гъабизе кІолев чи.
Фараиз	ирс бикъулеб къагІида бицунеб гІелму.
Фарз	жиб гъабизе тіад гъабураб гІибадат. Гъеб гІибадат гъабичІев чи кІудияб мунагъ гъабурав ва тамихІалъе мустахІикъав вукІуна.
Фарзул-гІайн	шивав чиясда тіадаб жо.
Фарзул-кифая	бусурбабазул цониги чияс гъабун игоидаздаса жиб гъаби тіаса кколеб жо. ЦохІо чияс гъеб иш гъабичІони гъеб иш тіад къарал гІадамал мунагъалда кола.

Фасикъ	жинца кудиял мунагъал гъарулев чи.
Фатва	шаргIияб хIукму гъаби. Фатва къола жинда лъикIго гIелму лъалев гIалимчийс.
Фикъгъу	жо лъай, бичIчи. Исламияб диналда жаниб фикъгъу абула шаргIияб гIилмуялда.
Фитна	ГIадамазул гIадло-мизан хвезаби, диналда хурхараб букIа, дунял-нафсалда хурхараб букIа. (смута; искушение; соблазн; заблуждение; испытание).
ХIадас	какие чури биххи, яги черх чуризе тIалъи.
ХIадд	Къуръана хIадисалда жиндие далил бугеб тамихI гъаби.
ХIадис	Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг вихъарав чияс бицараб хабар гъев аварагас абураб рагIиялдалъун, яги гъес гъабураб иш бицун, яги асхIабас гъабураб иш бицун, гъелда тIад авараг кIалъачIеб (гъес бегъизабураб).
ХIадис аль-къудси	Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бицараб хабар, тIадегIанав Аллагъасда гIунтIизабун. Масала: дида дир бетIергъанас абунаян абун.
ХIайаъ	нич. (Застенчивость; скромность).
ХIаким	жиндир гIадло-мизан битIарав чи. Рекъараб жо рекъараб бакIалда лъезе лъалев чи.
ХIафиз	жинда Къуръан рекIехъе лъалев чи.
ХIикмат	цIодорлъи, (мудрость).
Халват	ГIадам чи гъечIеб бакI. ГIадамаздасан ватIа чIей.
Халифа	цо ханас яги хIакимас жиндир бакIалда тарав чи. Халифа абула исламияб пачалихъалъул бетIерасда, «аварагасул бакIалда вугев чи» - абураб магIнаялда.

Хамро	чагъир, вино. Кинабго жинца мехтизарулеб жоялдаги абула хамро абун.
Хандакъ	ракъуль бухъараб рахъ. (канал, окоп).
Хилафат	исламияб пачалихъалъул ракъалда абулеб цар.
ХулгI	члужуялъ росасе щиб букIаниги магIишатияб жогикъун росасдасан ятIалъи. Гъедин ятIалъараб мехалъ гъей члужу тIад юсинаяize
	ихтияр букIунаро, цIидаса магъриги лъун ячине бегъула.
Хумус	рагъда рукIун швараб бечелъиялдаса бахъулеб щуйил бутIа, гъеб къола бусурбабазул имамасухъе ва гъес жиндие маслихIат бихъараб хIалалъ харж гъабула.
ШаригIат	исламияб диналъул къанун, закон, Къуръан-хIадмсалдаса далил босун жиб хIалтIизабулеб.
Ширк	Аллагъасул хIакъ Аллагъ гурев цоги жоялде сверизаби.
ЩайтIан	жиб мутIигIлъиялдаса бахъараб жо. ШайтIан абула гIадамазулги женазулги Аллагъасе мутIигIлъуларев чиясда.
Щукру	баркала къей, рецц гъаби.

Хадуб раѓи

Хирияб Къураналѓул тафсиралѓул таржама хъван тЉубаалда Тпадеѓанав Аллаѓасе рецѓи ѓабун ѓытЉинабго хадуб раѓи абизе бокъун буго.

Ѓаб хЉалтЉи ѓабизе бай бихъана 2000 абилеб сональ. Тпоцебе ѓеб зарбоалда бахъана 2002 абилеб сональ МахЉачхъалаалда. Ѓелда тЉадѓи хЉалтЉи ѓабун, хъваялђуль ккарал ѓьалатЉалѓи ритЉизарун, 2004 абилеб сональ Сириялдаѓи зарбоалда бахъана.

Хадуб дица тЉалаб ѓабуна Мадинаалда бугеб, дунялалдаго машѓураб, Фаѓд ханас тЉуцЉараб Къуранал зарбоалда рахъунеб мужамаѓЉальул жавабияв хЉакимасулѓун лъай-хъвай бугев чи ва ѓенибе битЉана тафсир тЉаде хъвараб диск ва ѓезда ѓьарана ѓаб тафсир зарбоалда бахъеян абун. МужамаѓЉаль дир ѓари къабул ѓабуна ва 2005 абилеб сональ хЉалтЉи ѓабизе бай бихъана.

Мадинаалда цЉалулел маѓЉарулазул лебалал ва божи бутел тЉолохъабиги хЉалтЉизарун тафсир кинабго рахъалъан къачЉана ва мухЉкан ѓабуна, тЉалимзабазулѓун тЉакълуги данд бан, дирѓун мушавараѓи ѓабун. Ѓеб иш ѓабулаго ана анкьго сон ва Аллаѓасул кумекалдалъун тафсир тЉубанго къачЉан зарбоалде бахъине хЉадурана.

КъачЉалъ ва мухЉканлъи ѓабиялъ швей ѓабуна:

- Аслияб къаѓидаялъ ѓаб таржама букЉизе ккей аѓлу-суна вал жамаѓЉатальул тЉалимзабаз ѓабураб тафсиралъе ѓабураб.
- ТЉакъидаалда хурхарал масъалаби руќине, салафу салихЉиназ баян ѓьарураб къаѓидаялъ.
- ХЉадисазда хурхараб масъалаялъул кЉвахЉ бахъана къучЉал ва заѓЉипал хЉадисал ралаѓизе ва ѓел шал имамзабаз рицарал ѓезде хадубго хъвазе, заѓЉипал хЉадисал рацЉине, цо-цо хЉадис хутЉизегЉан, ѓелѓи тЉехъалда тана -заѓЉипал руќин баянѓи ѓабун- ѓадамазда ѓоркьо машѓурлъун руќиналъ ва ѓезда ѓел хЉадисазул хЉакъикъат лъазе тЉоло. Амма къисаби биценал кЉвар къечЉого тана нилъер имамзабаз жидерго тЉахъазда жанир рехсон руќиналъ ва шарѓиљал хЉукмаби ѓезде хурхун ѓечЉолъиялъ.

- ГIараб рагIи гIурус хIарпаздальун жиб хъвараб, гIарабияз пасихIаб мацIалда абулаго нильеда рагIулеб кьагIидаялъ хъвана. ХIарп такрар гъабун хъвана, къараб букIин лъазе. ЦIараб хIарп бугони гьелда тIад ишара лъуна (ударение). ГIараб (ث) хIарпалда данде гъадинаяб хIарп лъуна (è). Гъаб гъадин гъабуна гIараб рагIиялъул магIна цIунизе ва гIараб рагIи битIун абизе ва гьелда мацI рутъунлъизе гIоло.
- ГIурус хIарпаздальун хъварал Къуръаналъул аятаI ва рагIаби гIараб хIарпаздальун хъвана Къуръаналда ругеб кьагIидаялъ. Гъабги гъабуна гIалимзабаз хIарам гъабун букIиналъ Къуръаналъул аятаI гIараб гурел цоги хIарпаздальун хъвазе.

Аллагъас лъикIаб жазатъ гъабегеи гъаб тафсир къачIазе ва зарбоялда бахъизе квербакъи гъабуралщиназе.

Гъаб таржама хъваялда сверухъ цо чанго суал буго цIаларал гIадамазги, цIаличIел гIадамазги жиб кьолеб ва Къуръаналъул тапсирги таржамаги гъабизего бегъуларо абун бусурбабазул ракIалда ккезе гъабулеб. Гьел суалазе кьокъабго жаваб кьечIого гIолел хIал гьечIо: «Жиндир гIакъло бугев чиясда кьокъаб каламги бичIчIула, гIакъло дагъасе Инжил-Таврат цадахъго цIаланиги щибго мунпагIат гъабуларо.

Суал: Къуръаналъе таржама гъабизего бегъулищ? Гьеб гъабизе гIурав гIелму бугев чи щив вукIунев.

Жаваб: Бегъула Хирияб Къуръаналъе таржама гъабизе, ва гьеб таржама гъабизе тIадабги буго жиндаса гьеб гъабун бажарулев чиясда. Таржама гъаби бегъиялъе ва гьеб тIадаб букIиналъе далил буго хирияб Къуръан кинабго халкъалда ва жиназда исламияб дин лъазабизе рештIине гъабураб Аллагъасул калам букIин. Гъаб кинабго гIаламалда гIараб мацI лъазабизе тIадаб буго абун хъвараб бакI гьечIо, амма кинабго халкъ хирияб Къуръаналда нахъ рильлъине тIадаб буго. Гьедин бугелъул гъаб Къуръан жинда гIараб мацI лъалев чияс гьеб гIараб мацI лъаларесда бицине ккола ва бичIчIине гъабизе ккола. Гьелда абула «Таблигъ»-абун. Къуръан цояс цогидасе швезаби.

Гъаб «Таблигъ» тIадаб бугелъул, гьелъие киналго нухал хIалтIизаризе бегъула: кIалалъ бицун, кагътида хъван, касета-дискалда хъван.

Ва амма Къуръаналъе таржама гъаби бегъуларо гьелъул щибаб рагъиялъе хасаб магънаги гъабун. Гьедин гъабизе бегъунгутъиялъе гъилла буго гъараб мацъалда цохъо рагъиялъул чанго батъияб магъна букъин. Къуръаналъе таржама гъабулев чиясда лъазе ккола Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг чъаго вугеб мехалъго гъеб Къуръаналъул рагъабазул ва аятазул магъна хириял асхъабзабаца аварагасда гъикъулеб букъараблъи. Гьелдаса хадуб жакъа къоялда щвезегъан исламалъул кудиял гъалимзабаца Къуръаналъе гъабураб тапсиралъул гъемер батъи-батъиял тлахъал руго. Гьел тлахъаздаса мунпагъатти босун, гъез бицараб тапсиралда мугъчъивайги гъабун гъабизе ккола Къуръаналъул таржама.

Суал: Хирияб Къуръан Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе мугъжизатлъун бугелъул, гъеб цоги мацъалда буссине гъабураб мехалъ гьелъул мугъжизатлъун букъин хола гурищ?

Жаваб: Хирияб Къуръан бишунго кудияб мугъжизат буго Аллагъасул свалат салам лъеяв Мухъаммад аварагасе рукъарал гъемерал мугъжизатаздаса. Гъеб мугъжизатлъун букъин буго жиндир назмоялъул рахъалъги, жинца хирияв аварагасда церехун рукъарал ва хадур рукъинесел цо-цо гъаибал умурал рицунеб букъиналъул рахъалъанги. Нилъеца гъаб хирияб Къуръан цоги мацъалда буссине гъабураб мехалъ нилъеда цунизе кълареб жо буго гъеб Къуръаналъул назмоялъул берцинлъи, магъна гъварилъи ва пасихълъи. Нилъеда гъеб цунизе кълечлъо абун Къуръаналъе щибго мукъсанлъи бачълунаро, нилъее мунагъ-хълкъги букълунаро.

Нилъеца гъабураб тафсир мугъжизатлъун букълунаро. Гьедин бугелъул гъараб мацъалда бугеб, жиндир цохъониги хъларп ва рагъи хисизе гъабичлъого жакъа къоялда щвезегъан нахъе цунун бугеб Къуръан буго жиб мугъжизатлъун букъараб ва хадуб букъинеги бугеб. Гъеб Къуръаналъе гъабураб тапсир ва гьелъул таржама мугъжизатлъун букълунаро ва букъинеги кколаро.

Суал: Ццересел кудиял гъалимзабаца гъабичлъо гуриш Къуръан магъарул мацъалда буссине. Гъеб буссине гъабизе бегъулеб батани дол гъалимзабаца шайха гъабичлъеб?

Жаваб: Ццересел гъалимзабаца гъеб Къуръан магъарул мацъалда буссине гъабичлъо абун гъеб Къуръаналъе таржама

гъабизе бегъуларо абураб хІукму гъабуларо. Дол гІалимзаби гъеб таржама гъабизе лъаларел рукІинчІо. Дозул заманалда ва хІалалда балагъараб мехаль гъел гІалимзабазул квер шун букІинчІо Къуръан таржама гъабун, гъеб зарбоялда бахъун халкъалда гъоркъоб тІибитІизе гъабиялда. Дагъистаналда матІбагІ рагъун гІемер заманаго инчІого Аллагъасул тушбаби болшевиказ гъеб матІбагІ къана ва исламияб диналдаги бусурбабадаги тІад гъобо хенезе гъабуна.

Гъоркъохъеб Азиялъул, Татаразул, башкиразул гІалимзабаца ва цогидалги бусурбабазул гІалимзабаца жидер квер шварабІан гІатІидго Къуръанги, хІадисги, пикъгъуги ва цогидаб гІелмуги жидер мацІалда буссине гъабун букІана.

Турциялда шведалго дир беразда бихъана хирияб Къуръаналъул анцІого, къогоги мужалад (том) бугеб тапсир Турк мацІалда буссине гъабун зарбоялдаги бахъун гъезул мактабазда (библиотека) лъун. Гъединго Турк мацІалда буссине гъабун буго хирияв аварагасул хІадисги, гъесул сиярги, пикъгъуги ва цогидаб шаргІияб гІелмуги.

Суал: Къуръан таржама гъабураб мехаль гъеб диналъул щибго кІвар гъечІел гІадамазги цІалулеб буго ва гъеб Къуръаналъул кІимат-къадро холеб буго.

Жаваб: Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда Къуръан рештІине гъабулеб мехаль гъесда сверухъ бугеб халкъ мушрикал рукІана ва гъел Аллагъ цо гъавун гъесие гІибадат бацІцІад гъабиялда жинца ахІулевлъун аварагги вукІана. Хирияв аварагасдаги, гъес цІалулеб Къуръаналдаги гъел мушрикаца чанго бугътан лъуна, гъел махсародеги гъаруна. Мушрикаца ва цогидал инкарчагІаца щиб рагІи абуниги хирияб Къуръаналъул кІимат-къадро хвечІо.

Хирияв аварагас гъеб Къуръаналдалъун исламияб диналда ахІун жидеца гъеб дин босарал багъадурзабаца Аллагъасул тушбаби гІодорегІан гъаруна ва Аллагъасул дин тІадегІан гъабуна. Хирияб Къуръан буго жинца гІадамал исламияб диналда тІоритІулеб, ва гъел купруялъул, жагІиллъиялъул бецІлъиялдаса иманалъул нуралда рачунеб ТІадегІанав Аллагъасул калам. «Гъаб жо Къуръан буго»-анги абун багІараб хамил кисинибги лъун рукъалъул бокІоналда Къуръан магІида дализе гъабиялъ щивго чи исламияб диналда тІовитІуларо. Гъеб Къуръанги цІалун, гъелда жаниб

бугеб жоги бичічІун, гьелъул пикру ва тадбирги гьабун рачІуна гІадамал Аллагъ лъаялда, гьев цо гъавиялда ва гьесие гІибадат гъабиялда.

Жинда жаниб хъвараб жоялъул магІна лъаларев чиясги ТІадегІанав Аллагъасул калам букІиналда божун хирияб Къуръан кІодо гъаби гьев чиясе ажро-кири бугеб гІамал буго. Жинда магІна бичічІуларев чиясги Къуръан цІализе лъазеги гьабун гьеб Къуръан берцинго гІараб мацІалъул хІарпал рахъулеб хІалги цІунун цІалиги ажро-кири бугеб гІамал буго. Ва амма жиндир магІнаги бичічІун, гьелъул пикру тадбирги гьабун Къуръан цІали, цинги жинца цІалараб жоялда гІамал гъабиги гьеб буго хрияб Къуръан рештіне гъабиялдаса бугеб мурад ва гъаб буго жинда ТІадегІанав Аллагъ разилъулеб гІамал.

ГІараб мацІ лъаларел гІадамазда жидерго мацІалъ гъаб хирияб Къуръаналъул магІна бичічІизе гъабулев ва гъезухъе Къуръан шъезе гъабулев чи вуго жинца ТІадегІанав Аллагъасул амру гІубарав чи. Хирияб Къуръаналда жаниб ва Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул хІадисазда жаниб гІемер буго нужеца гІадамал лъикІаб гІамал гъабиялда ахІе ва гьел квешаб гІамалалдаса нахъе чІвас абун нилъеда амру гъабулел аятал ва хІадисал.

ТІадегІанав Аллагъас нилъее тавпикъ гъабегі хІакъаб жо лъазе ва гьелда гІамал гъабизе. Аллагъас битІараб бичічІи ва гІакъло къеги жидеца гІадамазе щерехъангІи гъабулел цІаларал гІадамазе. Гьал гІадамал ритІун хъвадичІеб заман буго исламияб дин загІиплъараб, гьеб дин пасалъараб замана. Гьал гІадамал Аллагъасдаса хІинкъичІеб замана буго ахир замана цІакъго гІагарлъун букІиналъул гІаламат. Гьал гІадамаз жидер дин дунял тІалаб гъабилъун ккураб заман буго ТІадегІанав Аллагъ жиндир лагъзадерида рази гъечІеб заман.

Я гьал бусурбаби! Щивав инсан ТІадегІанав Аллагъас гІакъло-лъайги къун, мацІ бицулевлъунги гъавун вижун вугелъул, щивав инсанасда тІадаб буго жинца хІакъаб, битІараб нух тІалаб гъабизе ва гьеб нухда хъвадизе. Дица бицарабги, цогидаз бицарабги жоялъул пикру гъабизе гьеб шаргІалъул цІадироялда лъун борцине ва ТІадегІанав Аллагъ разилъи тІалаб гъабун гьесул мурад цІунун, гьесул расуласул нухдаса хъвадун, абадияб рукълъун жиб бугеб

ахираталда ТiадеГiанав Аллагъас жив алжаналда лъугъине гъавулеб лъикIаб Гiамал гъабизе.

Вореги нужеда раклалда ккоге нуж гурезул Гiамалалъ нуж хвасар гъарила абун. Нужер БетIергъан Аллагъ бищунго нужеда Гiагарда вуго, бищунго нужеда гурхIулевги вуго. Нужеца кинабго Гiамал гъев Аллагъ разилъи тIалаб гъабун гъабе ва нужер хIажатги гъесда гъаре нужер божиги, хъул лъейги, хIинкъиги цохIо Аллагъасде буссине гъабе!.

ТiадеГiанав Аллагъас тавпикъ гъабеги жив разияб Гiамал гъабизе.

Кинабго рецц ва шукру жив цогояв БетIергъан Аллагъасе буго. Жив кIодо гъавиялда хурхараб Аллагъасул цIоб рахIмат хирияв МухIаммад аварасде лъеги.

Жив гурхIулев, жинца мунагъал рахчулев Аллагъасда тавбо гъабун руссун, гъаб нилъер Гiамалалда жаниб ккараб гъалатIлъи, мунагъ-хатIаалдаса тIаса лъугъин гъарулеб буго.

ХIакълъунго ТiадеГiанав Аллагъ жив гурхIулев ва жинца тавбо къабул гъабулев вуго.

**ТІадеГІанав Аллагъасе рецгун
ва гъесул квербакъиялдагун
кІиабилеб жилд тІубана**

**Сурату ТІагъаялъул авалалдасан
байбихъун сурату Ннасалъул
ахиралда щвезегІан**

فَهْرَسْتُ بَاسْمِ السُّورَةِ وَبَيَانِ الْكَلِمَاتِ فِيهَا

Суратазул цIарал, гъезул Маккаялда ва Мадинаялда
рештIинарурал баян гъарулеб фигуриса

	Сураталгъул цIар	Гъумер	РештIана	السورة
20	Сурату Та-гъа	1081	Маккаялда	سورة طه
21	Суратул Анбияъ	1128	Маккаялда	سورة الانبياء
22	Суратул ХIаж	1164	Мадинаялда	سورة الحج
23	Суратул Муъминун	1198	Маккаялда	سورة المؤمنون
24	Сурату-Ннур	1230	Мадинаялда	سورة النور
25	Суратул Фуркъан	1280	Маккаялда	سورة الفرقان
26	Сурату ШугIараъ	1303	Маккаялда	سورة الشعراء
27	Сурату Ннамль	1335	Маккаялда	سورة النمل
28	Суратул Къасас	1365	Маккаялда	سورة القصص
29	Суратул ГIанкабут	1394	Маккаялда	سورة العنكبوت
30	Сурату Ррум	1419	Маккаялда	سورة الروم
31	Сурату Лукъман	1436	Маккаялда	سورة لقمان
32	Сурату Ссаждаг	1453	Маккаялда	سورة السجدة
33	Суратул АхIзаб	1464	Мадинаялда	سورة الاحزاب
34	Сурату Сабаъ	1496	Маккаялда	سورة سبأ
35	Сурату ФатIир	1516	Маккаялда	سورة فاطر
36	Сурату Ясин	1533	Маккаялда	سورة يس
37	Сурату Ссафáт	1556	Маккаялда	سورة الصافات
38	Сурату Ссад	1580	Маккаялда	سورة ص
39	Сурату Ззумар	1602	Маккаялда	سورة الزمر
40	Сурату Гъáфир	1628	Маккаялда	سورة غافر
41	Сурату Фуссилат	1653	Маккаялда	سورة فصلت
42	Сурату Шц́ра	1672	Маккаялда	سورة الشورى
43	Сурату Ззухруф	1695	Маккаялда	سورة الزخرف
44	Сурату Ддухан	1748	Маккаялда	سورة الدخان
45	Суратул Жа́сият	1728	Маккаялда	سورة الجاثية
46	Суратул АхIкъаф	1739	Маккаялда	سورة الاحقاف
47	Сурату МухIаммад	1753	Мадинаялда	سورة محمد
48	Суратул ФатхI	1777	Мадинаялда	سورة الفتح
49	Суратул ХIужурат	1800	Мадинаялда	سورة الحجرات

	Суратагыул шлар	Гъумер	РештІана	السورة
50	Сурату Къаф	1814	Маккаялда	سورة ق
51	Сурату Ззариѳт	1825	Маккаялда	سورة الزاریات
52	Сурату Тігілур	1837	Маккаялда	سورة الطور
53	Сурату Ннажм	1846	Маккаялда	سورة النجم
54	Суратул Къамар	1859	Маккаялда	سورة القمر
55	Сурату РрахІман	1871	Мадинаялда	سورة الرحمن
56	Суратул ВакиѳІат	1882	Маккаялда	سورة الواقعة
57	Суратул ХІадид	1895	Мадинаялда	سورة الحديد
58	Суратул Мужадалат	1911	Мадинаялда	سورة المجادلة
59	Суратул ХІашр	1925	Мадинаялда	سورة الحشر
60	Суратул МумтахІинат	1938	Мадинаялда	سورة الممتحنة
61	Сурату Ссаф	1946	Мадинаялда	سورة الصف
62	Суратул ЖумгІат	1952	Мадинаялда	سورة الجمعة
63	Суратул Мунаѳикъун	1957	Мадинаялда	سورة المنافقون
64	Сурату Ттагъабун	1963	Мадинаялда	سورة التغابن
65	Сурату Тіалакъ	1970	Мадинаялда	سورة الطلاق
66	Сурату ТтахІрим	1977	Мадинаялда	سورة التحريم
67	Суратул Мулк	1983	Маккаялда	سورة الملك
68	Суратул Къалам	1990	Маккаялда	سورة القلم
69	Суратул ХІакъат	2000	Маккаялда	سورة الحاقة
70	Суратул МагІариж	2006	Маккаялда	سورة المعارج
71	Сурату НухІ	2014	Маккаялда	سورة نوح
72	Суратул Жинн	2020	Маккаялда	سورة الجن
73	Суратул Муззаммил	2027	Маккаялда	سورة المزمل
74	Суратул Муддаѳѳир	2033	Маккаялда	سورة المدثر
75	Суратул Къиямат	2043	Маккаялда	سورة القيامة
76	Суратул Инсан	2049	Мадинаялда	سورة الإنسان
77	Суратул Мурсалаѳ	2056	Маккаялда	سورة المرسلات
78	Сурату Ннабаъ	2062	Маккаялда	سورة النبأ
79	Сурату НназиѳІат	2067	Маккаялда	سورة النازعات
80	Сурату ГІабаса	2073	Маккаялда	سورة عبس
81	Сурату Ттаквир	2078	Маккаялда	سورة التكویر
82	Суратул ИнѳитІар	2083	Маккаялда	سورة الانفطار

	Сураталъул цIар	Гъумер	РештIана	السورة
83	Суратул МутIафифин	2086	Маккаялда	سورة المطففين
84	Суратул Иншикъакъ	2090	Маккаялда	سورة الانشقاق
85	Суратул Буруж	2093	Маккаялда	سورة البروج
86	Сурату ТIарикъ	2099	Маккаялда	سورة الطارق
87	Суратул АгIла	2101	Маккаялда	سورة الاعلى
88	Суратул Гъашият	2104	Маккаялда	سورة الغاشية
89	Суратул Фажр	2108	Маккаялда	سورة الفجر
90	Суратул Балад	2112	Маккаялда	سورة البلد
91	Сурату ИЦамс	2116	Маккаялда	سورة الشمس
92	Сурату Ллайл	2119	Маккаялда	سورة الليل
93	Сурату ЗзухIа	2122	Маккаялда	سورة الضحى
94	Сурату ИЦархI	2126	Маккаялда	سورة الشرح
95	Сурату Ттин	2129	Маккаялда	سورة التين
96	Суратул ГIалакъ	2132	Маккаялда	سورة العلق
97	Суратул Къадри	2138	Маккаялда	سورة القدر
98	Суратул Баййинат	2140	Мадинаялда	سورة البينة
99	Сурату Ззалзалан	2142	Мадинаялда	سورة الزلزلة
100	Суратул ГIадият	2143	Маккаялда	سورة العاديات
101	Суратул КъаригIат	2145	Маккаялда	سورة القارعة
102	Сурату ТтакаIсур	2147	Маккаялда	سورة التكاثر
103	Суратул ГIасср	2149	Маккаялда	سورة العصر
104	Суратул Гъумазат	2151	Маккаялда	سورة الهمة
105	Суратул Фил	2152	Маккаялда	سورة الفيل
106	Сурату Къурайш	2154	Маккаялда	سورة قريش
107	Суратул МагIуn	2155	Маккаялда	سورة الماعون
108	Суратул КавIар	2156	Маккаялда	سورة الكوثر
109	Суратул Кафирун	2158	Маккаялда	سورة الكافرون
110	Сурату Насср	2159	Мадинаялда	سورة النصر
111	Суратул Масад	2161	Маккаялда	سورة المسد
112	Суратул Ихлас	2163	Маккаялда	سورة الاخلاص
113	Суратул Фалакъ	2165	Маккаялда	سورة الفلق
114	Сурату Ннас	2167	Маккаялда	سورة الناس

إِنَّ وَدَارَةَ الشُّوْرَنِ الْإِسْلَامِيَّةِ وَالْأَوْقَافِ وَالِدَعْوَةِ وَالْإِنشَاءِ
 فِي الْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
 الْمَشْرِفَةِ عَلَى مَجْمَعِ الْمَلِكِ فَهْدٍ
 لَطِبَاعَةِ الْمُصَحِّفِ الشَّرِيفِ فِي الْمَدِينَةِ الْمُنَوَّرَةِ
 إِذْ يَسْرُهَا أَنْ يُصَدَّرَ الْمَجْمَعُ هَذِهِ الطَّبْعَةُ مِنَ الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ
 وَتَرْجُمَةُ مَعَانِيهِ وَتَقْسِيرُهُ إِلَى اللُّغَةِ الْأَوْرَاقِيَّةِ
 تَسْأَلُ اللَّهُ أَنْ يَنْفَعَ بِهَا النَّاسَ
 وَأَنْ يَحْزِي
 خَازِنُ الْمَوْئِلِ الشَّرِيفِيْنَ الْمَلِكُ عَبْدُ الْمَلِكِ عَبْدُ الْعَزِيزِ السُّعُودِي
 أَحْسَنَ الْجَزَاءِ عَلَى جُھُودِهِ الْعَظِيمَةِ فِي تَشْرِكِتَابِ اللَّهِ الْكَرِيمِ
 وَاللَّهُ وَلِيُّ التَّوْفِيقِ

СагІудиял Іарабиязул пачалихъалъул Исламиял ишазул,
 вакъфуялъул, диналде ахІиялъул ва нух малъиялъул, Фагъд
 ханасул Мадина шагъаралда бутеб Къуръанал зарбуялде
 рахъунесб мужаммагІалда тІад бутеб визараталъ, рохел загъир
 гъабулеб буго.

Гьесб мужаммагІалъул рес лъутгиялда гъаб хирияб Къуръан ва
 магІарул мацІалда бутеб гьелъул таржама ва тафсир зарбоалда
 бахъизе.

Ва Аллагъасда гъарулеб буго гьесб Къуръаналдалъун Іадамазе
 мунфагІат гъабе абун ва кІиябго хІарамалъул хъулухъчи,
 ГІабдулГаизил вас ГІабдулагъ ал-СутІуд ханасе лъикІаб
 жазаъ гъабе абунги, хирияб Аллагъасул тІехъ гІадамазухъс
 цвелялъе гьес гъабулеб кІудияб ишалъе Гооло.

Аллагъ жинца тавфикъ гъабулев вуго.

حَقُوقُ الظَّالِمِينَ
 لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ
 كُفُوًا أَحَدٌ

ص.ب ٦٢٦٢ - المدينة المنورة
www.qurancomplex.gov.sa
contact@qurancomplex.gov.sa

Алаагысул
квер бакыялдалуун
гъаб хирияб Къуръан ва гъелъул
таржама ва тафсир зарбоялс
бахъана Мадинаяда бутеб Къуръанал
зарбоялде рахъунсб Фагъа ханасул
мухаммагалла. Сагъудиял гъарабиязул
пачалихъалбул Исламиял ишазул,
вакъфуялзул, аиналде ахлиялзул ва
нух малъиялзул визараталь бер
балагъи гъабун гъижрияб
1434 сональ

Зарбоялде бахъиналзул хІакъ цІунун буго
Къуръанал зарбоялде рахъунсб Фагъа
ханасул мухаммагаллъс

Почалъул ящик 6262
нур бараб Мадина
www.qurancomplex.gov.sa
contact@qurancomplex.gov.sa

③ مجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف ، ١٤٣٤ هـ
فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر .

مجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف
ترجمة معاني القرآن الكريم وتفسيره إلى اللغة الأوارية. / مجمع
الملك فهد لطباعة المصحف الشريف . - المدينة المنورة ، ١٤٣٤ هـ
مج^٢

١١٢٨ ص ؛ ١٤ × ٢١ سم

ردمك : ٩٧٨-٦٠٣-٨٠٩٥-١٥-٧

٩٧٨-٦٠٣-٨٠٩٥-١٩-٥ (ج٢)

١- القرآن ترجمة أ.العنوان

ديوي ٢٢١،٤ ١٤٣٣/٤٦٢٠

رقم الإيداع : ١٤٣٣/٤٦٢٠

ردمك : ٩٧٨-٦٠٣-٨٠٩٥-١٥-٧

٩٧٨-٦٠٣-٨٠٩٥-١٩-٥ (ج٢)

9 786038 095195